

במותב תלתא פחדא הוינא אנחנא בי דינא דחתימין לתתא פד אתא רבי משה בר יהודה כהן נטען איך קידש לבת הר' אליעזר בפני עדים והביאם לפנינו והם הבחור רבי שמואל ובחור אחר שמו שלמה בר נתן שונצין ושאלנו את פי שמואל הנז' והשיב איך נקרא הוא והבחור שלמה הנז' שקרא אותם הבחור משה כהן הנז' והביא פובע א' בידו הנקרא טאסטאקי"א ושלח הבחור משה הנז' נערה אחת גויה לקרוא לבתולה בת הר' אליעזר הנז' והיא ירדה חצי סולם מהבית מחוץ ורבי משה הגיה למטה ואמר לבתולה הנז' הילך פובע זה בעד קידושין והיא קיבלה אותה הכובע והניחה אותו בראשה והעיד איך הגיה בחמישי בשבת שעת המעריב ליל שישי ט"ו יום קודם חנוכה וכן נקרא בפני בית דין הבחור ר' משה הנז' ושאלנו אותו איך הגיה הדבר ואמר איך לא ידע אם היו יותר משני עדים הנז' לעיל והבחור ר' שלמה הנז' העיד איך הגיה ביום שני סמוך למעריב ושהיתה הבתולה הנז' במדרגה ראשונה בסולם או בשניה ואנחנו בית דין קבלנו עדותם לפי שעה וכתבנו וחתמנו שמותינו פה היום יום ד' ה' ימים לחדש אדר שני שנת השכ"ו ליצירה פה העירה מונישטיריו והפל שריר וקיים יוסף אלרוטי דיין יוסף אישקאלאונה דיין אהרן בכ"ר משה דיין: תשובה על ענין הקידושין שאמר בפני ב"ד רבי משה הנז' שקידש למשונדכתו בת הר' אליעזר הנז' והביא עדי על זה נראה בעיני שהם קידושין גמורין כי אע"פ שהעדים לא פינונו זה לזה כי האחד אמר שנתקדשה ביום שני וחקירו אמר שנתקדשה ביום ה' עם כל זה נראה לי שהם קידושין גמורין והראיה פינון שקדושין נעדיהו הם פעדי ממונות ר"ל כי אינם צריכים דרישה וחקירה אלא אם פן הוא דין מרומה ואלו בנדון דיין אף אם יגיה דין מרומה עם כל זה פינון שלא הכחישו זה לזה באותו לשון שהביא הרמב"ם ונ"ל וכן אם ראה הדין וכו' צריך דרישה וחקירה פעדי נפשו' וכו' עד עדותם בטלה כל זה כתוב בהרמב"ם פ"ג הלכו' עדות.

מזה נראה לי פינון שהרמב"ם ז"ל פירש בפ"י פיצד הוא ואמר בזה האופן כי הא' אמר בשני והאחר אומ' לא כי אלא בג' הרי שר"ל שאין הכחשה בדיני ממונות כי אם בזה האופן שחקירו יכחיש ויאמר לא כדבריה שאמר בג' שני אלא בג' זו היא הכחשה הא אם לא יכחיש בזה האופן אלא שא' אמר בשני והשני לא יכחישו וידבר פנגדו אלא יאמר בסתר בג'.

זה אינו הכחשה. הראיה שבדיני נפשות פשפירש הרמב"ם בפ"ק שני מהלכות עדות פיצד היא הכחשה אמר פיצד אחד אומר בב' וחקירו בג' עדותם בטלה ולא פירש וחקירו אמ' לא כי אלא בג' כמו שפירש פה בהכחשת עדי ממונות א"כ דעתו ז"ל כי בדיני נפשות די להכחיש פשאחד אומר בשני ואחד אומר בג' אמנם בדיני ממונות אינו הכחשה עד שיאמר לא כי אלא ר"ל לא כדבריה בב' אלא בג' ובנדון דיין קידושין הם פדיני ממונות לענין הכחשה ולא הכחישו זה לזה פדין הכחשת דיני ממונות כי אם הא' אמר בשני וחקירו בה' הכחשה פזאת אינה הכחשה לעדי קידושין וא"כ הם קידושין גמור' פינון שהעידו שנתקדשה ולא הנכחשו פהוגן.

עוד פי על האחד מהעדים החרומו לו בחרם כל"בו אם יעיד שקר ועם כל זה העיד ולא חזר בו נראה שפדין העיד הצעיר יוסף אלרוטי: תשובה ראיתי המעשה בית דין שנתקבל עדות הקידושין בפניהם וגם הפסק אשר פסק הר' יוסף אלרוטי נר"ו וגמר

ואמ'שהקידושין הם קידושין גמורין ועל האמת תמהתי איך לא חש כלל לכמה וכמה אשלי רב רב גדולי הפוסקי ראשוני גם אחרוני דסברי דינדי שאינם מוכיחו' לא הניין ידי כלל ולכן פשאמ' הרי את מקודשת ולא אמר לי אינה מקודשת כלל וכן פסק הרמב"ן והרשב"א והרא"ש והר"ן וכן רבינו ירוחם פתב בנתיב כ"ב יש מפרשי דכל היכא דלא אמ' לי בקידושין לא אמ' פלום ואינה צריכה גט ומותרת לכהן וכן נר' עיקר וכן נר' שהוא דעת הרי"ף והרמב"ם שפתבו סתמא הרי את מקודשת לי היא לא אמ' לי אין פאן בית מיחוש כמו שדייק הרא"ש מדבריה' וגם הה"ר יוסף ו' לב נר"ו הביא בפסקיו לשון ה"ר ישעיה מטראני שפתב ואם א"ל הריני נותן זה לה לקידושין לא אמר פלום הרי שאפ' אמר הריני דחשיבי קידושין לסברת הריב"ש כמו שפתב בתשובותיו סי' רס"ו פסק ה"ר ישעיה דלא אמר פלום כ"ש בנדון דידן דאין פאן לא לי ולא הריני אלא הילך כובע זה בעד קידושין דפשיטא דלכ"ע אין פאן קידושי' כלל ואם נאמ' שפונתו באומ' קידושין גמורין אינו להקל ולומר שאם קודשה אחר דלא תפסי בה קדושין אלא להחמיר ולומר להצריכה גט מזה הטעם שהיתה משודכתו ואומרי' דחשיב כעסוקין באותו ענין כסברת קצת הפוסקי כמו שהביא בית יוסף סברא זו ו' העזר סי' מ"מ איך טח מראו' עינו דעדו' הקדושין הוא עדו' מןקחשת שהרי הא' העיד שהיה ביום ה' שעת מעריב והא' העיד שהיה יום ב' סמוך למעריב וכיון שהעדו' מןקחשת בחקירות הוא בטל לגמרי וכמו שפתב הרמב"ם הלכו' עדות פ"ג וגם ספר מ"ה ובר ששת סי' רס"ז דאף ע"ג דדיני ממונות אין צריכין דרישה נחקירה מ"מ אם הכחישו העדי' זה את זה בחקירו' עדותן בטל וכיון שפן אף אם חשבינו לקידושין כד"מ וכו' טרפון דסבר הכי בסוף יבמות מ"מ פינו דהקחשו בחקירו' עדותן בטל לגמרי ואין פאן קידושין כלל וכי תימא הרי דקדק הפוסק הנז' מתוך לשון.

הרמב"ם בפ"ק ג' מהלכו' עדות דלא חשיב הכחשה בדיני ממונו' אלא פשאומר העד הב' לא כי אלא וכו' ולכן בנדון דידן אלו היה אומר העד הב' לא כי אלא ביום ב' סמוך למעריב אז היה נדאי עדות מןקחש' שהיה מכחיש עדות העד הא' אבל עכשיו שאמר היה ביום ב' סמוך למעריב זו אינה הכחשה לדיני ממונות אע"ג דחשיב הכחשה לדיני נפשו' והכריח מלשון הרמב"ם שבהכחשת חקירות דיני ממונות פתב פיצד א' אמר בניסן לנה ממנו והב' אמר לא כי אלא באייר או שאמר הא' בירושלים והב' אמר לא כי אלא בלוד וכו' ואלו בהכחשת חקירות דיני נפשות פתב בפ"ב הלכות עדות אמר א' בד' בשבת והב' אמר בה' שאין פאן עדות וכו' אף על גב דלא אמר לא כי אלא האמת הוא פי אלו הדקדוקים אין להם שחר דלפי סברתו לשמענו הרמב"ם רבותא דבדיני ממונות.

לא חשיבא הכחש' מאי דחשיב הכחש' בדיני נפשו' בחקירו' גופייהו ולקפלוג וליתגי בדידה בחקירו' ודרישו' בדיני ממונו' אם אמר לא כי הוי עדותן בטלה ואם לא אמר לא כי הוי עדותן קיימת אף על גב דבדיני נפשו' הוי עדותן בטלה דהא נדאי הוי רבותא טפי דאפ'.

בחקירו' ודרישו' לא הוי הכחשה יותר ממה שפתב שבבדיקו' לא הוי הכחש' בדיני ממונו'. ועוד שפתב הרמב"ם שם אצל הכחשת הבדיקו' אבל אם אמר הא' מנה שחור והב' אמר מנה לבן היה זה אומ' בדיוטא העליונה והב' אמר בדיוטא התחתונה היה עדותן

קנימת ומאי אתא לאשמועיןן שְהרי בְסִיגְנוֹן זֶה שְׁלֵא אָמַר לֹא כִי אפִי בְחִקִירוֹת וּדְרִישׁוֹת הֵנִי עֲדוּתָן קִינֵמַת לְפִי סְבָרְתוֹ וְהִיָּה לֹא לְכַתְּבֵי אֲבָל אִם אָמַר הָא' מְנָה שְׁחֹר וְהֵב' אָמַר לֹא כִי אֲלֵא מְנָה לְבָן וְכו' וְכֵן זֶה אָמַר בְּדִיּוּטָא עֲלִיּוֹנָה וְהֵב' אָמַר לֹא כִי אֲלֵא וְכו'.

אֲלֵא עֵינְקָרָן וְשֶׁרְשׁוֹן שֶׁל דְּבָרֵי אֱלוֹ יוֹבְנוֹ עִם מַה שֶׁכָּתַב הָרֵא"ש בְּפִסְקִיו פ' זֶה בּוֹרֵר עַל דְּבָרֵי הַרְמ"ה שֶׁכָּתַב דֶּהֲלֹנְאָה אַחַר הַלְּנֹאָה מְצַטְרְפִין דְּנֹקָא הֵיכָא דְלֵא מְכַחֵישׁ מְלֹנָה לְחַד מִיְיָהוּ פְגוֹן דְּקָא תְּבַע מִיְיָהוּ דְלֹנָה שְׁנֵי מְנִים שֶׁהֲלֹנְהוּ הָא' בֵּא' בְּשַׁבַּת וְא' בֵּב' בְּשַׁבַּת וְהֵבִיא ב' עֲדִים אֶחָד עַל הָרֵאשׁוֹן וְא' עַל הֵב' וְאָף עַל גַּב דְּאֲמָנָה דְּאַסְהִיד הָאִי לֹא מְסָהִי הָאִי מְצַטְרְפִי לְחִיבֵי אֵת הַלְּנֹנָה מְנָה אֶחָד אֲבָל אִם הַמְלֹנָה מוֹד' דְּלִית לִיהָ גְבִיָּה אֲלֵא חַד מְנָה וְאָתוּ תְרֵי סְהֲדֵי חַד אֲסָהִיד דְּאִית לִיהָ גְבִיָּה חַד מְנָה וְחַד אֲסָהִיד דְּאִית לִיהָ גְבִיָּה חַד מְנָה חֲזִינָן אִי לִיכָא לְמִימַר דְּטַעֵי חַד מִיְיָהוּ בְּזִימְנָא פְגוֹן א' אֹמֵר בֵּב' בְּחֻדְשׁ וְא' אֹמֵר בֵּג' בְּחֻדְשׁ דְּאִיכָא לְמִימַר דְּתַרְנִיָּהוּ אֶחָד.

יֹמָא קָא מְסָהִי וְטַעֵי בְּעֵיבּוּרָא דְּיִרְחָא מְצַטְרְפִי דְּאִימֹר אֶחָד מְנָה קָא מְסָהִי וְאִי בְּרִירָא מִקְלֵמָא דְּאִתְרֵי מְנָן קָא מְסָהִי הָא וְדֵאִי חַד מִיְיָהוּ שִׁיקְרָא מְסָהִיד דְּהָא מְלֹנָה מוֹדָה דְּלִית לִיהָ גְבִיָּה אֲלֵא חַד מְנָה הֵילְכָף מְשַׁתְּבַע לִיהָ שְׁבוּעָה דְּאֹרְיִיתָא וְיִפְטֹר וְכָתַב הָרֵא"ש שֶׁם לְכֹאֹרָה הִיָּה נִרְאָה דְּאִפִּי שְׁבוּעָ' דְּאֹרְיִיתָא לֹא צְרִיף פִּינּוֹן דְּלְדְּבָרֵי הַמְלֹנָה חַד מִיְיָהוּ מְסָהִיד שִׁיקְרָא הֵנִי עֲדוּת מְנֻכְחֶשֶׁת וְחֻשְׁבִּינָן תַּרְנוּיָהוּ פְסוּלִין לְאוּתָה עֲדוּוּמִיָּהוּ כִי דְיִיקְתָּ בִּיָּה שְׁפִיר בְּעֵי שְׁבוּעָה דְּאֹרְיִיתָא דְּהָא דְּחֻשְׁבִּינָן לְהוּ עֲדוּת מְנֻכְחֶשֶׁת לְפְסוּל שְׁנֵיָּהֶם הֵינּוּ כְּשֶׁשְׁנֵיָּהֶם מְעִידִי עַל דְּבָר אֶחָד וּמְכַחֵישִׁין זֶה אֵת זֶה פְגוֹן זֶה אֹמֵר הֵרֵג וְזֶה אֹמֵר לֹא הֵרֵג אֲבָל כְּשֶׁשְׁנֵיָּהֶם מְעִידִי עַל ב' דְּבָרִים וְלְדְּבָרֵי הַמְלֹנָה אֶחָד מֵהֶם שֶׁקָּרָן מְכָל מְקוֹם הָא' אֹמֵר אֲמַת וּמְחִיב שְׁבוּעָה: וְכֵהֲצַעָה זֹו יִתְבַּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְשִׁנּוּי לְשׁוֹנוֹ וְזֶה דְּוֹדֵאֵי דְּבָר בְּרוּר הוּא כִי אִין הַעֲדוּת מְנֻכְחֶשֶׁת אֲלֵא כְּשֶׁמְעִידִים הַשְּׁנֵי עֲדִים עַל דְּבָר אֶחָד רְמוּז וּמְכַחֵישִׁים זֶה אֵת זֶה בְּחִקִירוֹת אוּ בְּדְרִישׁוֹת וְלִכְּן בְּעַנְיָן הַעֲדוּת לֹמַר פְּלוּנֵי הֵרֵג אֵת פְּלוּנֵי שֶׁהַנּוֹשֵׂא מְחִיב שְׁלֵא הִיָּה בְּשֵׁנֵי זְמַנֵּי שְׁאִם הֵרֵגוּ בְּאֶחָד בְּשַׁבַּת לֹא הֵרֵגוּ בֵּב' בְּשַׁבַּת וְגַם אִם הֵרֵגוּ פַּעַם א' בְּסִיף לֹא חֲזַר וְהֵרֵגוּ פַּעַם ב' בְּרוֹמַח דְּבָר בְּרוּר הוּא שְׁפִינּוֹן שְׁאִמַר הָא' בְּאֶחָד בְּשַׁבַּת הֵרֵגוּ וְהֵב' אָמַר בֵּב' בְּשַׁבַּת וְדֵאִי דְּמְכַחֵישׁוּ אַעג"ב שְׁלֵא אָמַר לֹא כִי אֲלֵא שְׁהֵרִי אִי אֲפִשֶׁר שְׁיַעִיד עַל דְּבָר אֶחָד וְכֵן בְּסִיגְנוֹן זֶה בְּדְרִישׁוֹת וְלִכְּן לֹא כָּתַב הַרְמַב"ם לֹא כִי אֲלֵא אֲבָל אֲצֵל הוֹדָאוֹת וְהִלְנֹאוֹת פִּינּוֹן שְׁטַבַּע הַנּוֹשֵׂא סוּבַל שְׁאֲפִשֶׁר שְׁיַעִידוּ עַל ב' דְּבָרִים שֶׁהָאֶחָד מְעִיד שֶׁהֲלֹנְהוּ בֵּא' בְּשַׁבַּת.

וְהֵב' מְעִיד שֶׁהֲלֹנְהוּ בְּשֵׁנֵי בְּשַׁבַּת פַּעַם אַחֲרַת אַעג"ב שֶׁהַמְלֹנָה יוֹדָה דְּלִית לִיהָ גְבִיָּה אֲלֵא הַלְּנֹאָה חֲדָא מ"מ לֹא הֵנִי בְּטַל הַעֲדוּת לְגַמְרֵי שְׁהֵרִי עַד א' קִינֵים לְחִיבֵי שְׁבוּעָה וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב הַרְמ"ה. וְלִכְּן לֹא מְצָא הַרְמַב"ם עֲדוּת מְנֻכְחֶשֶׁת לְבְטַל הַעֲדוּת לְגַמְרֵי בְּהוֹדָאוֹת וְהִלְנֹאוֹת אֲלֵא כְּשִׁיאִמַר לֹא כִי אֲלֵא דְּבַלְשׁוֹן זֶה הוּא שְׁנֵה מְמַשׁ לְמַה שֶׁכָּתַב בְּחִקִירוֹת דִּינֵי נְפֻשׁוֹת אֲלֵא שְׁטַבַּע הַנּוֹשֵׂא מְחִיב לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן מְשׁוּנָה אֲבָל הַכֹּל עוֹלָה לְכַוֵּנָה אַחַת שְׁמַמְשׁ מְכַחֵישׁ הַעַד הַשְּׁנֵי לְחַבְרֹוּ בְּדָבָר אֶחָד.

וְכֵן בְּדְרִישׁוֹת בְּעַנְיָן דִּינֵי מְמוֹנוֹת כָּתַב הַרְמַב"ם וְכֵן אִם אָמַר הָא' חֲבִית שֶׁל יַיִן הֲלֹנְהוּ וְהַשְּׁנֵי אָמַר שֶׁל שְׁמֹן הִיָּתָה עֲדוּתָן בְּטַלָּה אָף עַל גַּב דְּלֵא אִמ' לֹא כִי אֲלֵא שֶׁל שְׁמֹן הֵנִי

מִן־כַּחַשׁ מְשׁוּם שְׁאֵמֵר שֶׁל שְׁמֵן הַיְתָה שְׁמִילַת הַיְתָה מִשְׁמַע אוֹתָהּ שְׁאֵתָה אוֹמֵר שֶׁל יֵין שֶׁל שְׁמֵן הַיְתָה נִמְצָא דְבִדְבָר אֶחָד מִכְחִישֵׁין זֶה אֶת זֶה.

וְלָכֵן אָמַר בְּבִדְיָקוֹת שֶׁאֵע"פ שֶׁאֵמֵר הָאֶחָד מְנָה שְׁחֹר וְהַשְׁנֵי מְנָה לָבֵן הֵיָה פִי בְּאוֹמְרוֹ הֵיָה מִשְׁמַע שְׁבָא לֹאמֵר הַמְנָה שְׁחֹר שְׁאֵתָה אוֹמֵר לָבֵן הֵיָה בְּאִנְפֵן שְׁמִיִּשֵׁין זֶה אֶת זֶה בְּדְבָר אֶחָד מ"מ לְהִיּוֹת הַהֶכְחָשָׁה בְּבִדְיָקוֹת עֵדוּתָן קִיָּמַת בְּאִנְפֵן שְׁעֵלָה מְדַבְּרִינוּ שְׁבִין בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת בֵּין בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת צָרִיף שְׁתִּהְיֶה הַהֶכְחָשָׁה בְּחִקְרוֹת וּבְדִרְיָשׁוֹת מִמֵּין א' אֶלָּא שְׁטַבַּע הַנוֹשֵׂא מְחִיב שְׁיִנּוּי הַלְשׁוֹן וְלָכֵן פָּתַב הַרְמַב"ם פֶּרֶק ב' הַלְכוֹת עֵדוּת בְּהֶכְחָשׁ הַבְּדִיָּקוֹת בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת דְּהֵיָה עֵדוּת בְּטַל פָּתַב אָמַר אֶחָד פְּלִים שְׁחֹרִים הֵיָה לְבוּשׁ וְהַב' אָמַר לֹא כִי אֶלָּא לְבָנִים וְכו' וְלָמָּה לֹא פָּתַב וְהַשְׁנֵי אָמַר לְבָנִים כְּמוֹ שְׁכַתַּב בְּהֶכְחָשׁ הַחִקְרוֹת וְהַדְּרִישׁוֹת שְׁלֹא פָּתַב לֹא כִי אֶלָּא.

אֲבָל הַטַּעַם הוּא לְפִי שְׁאֵפְשֵׁר שְׁהֵיָה לְבוּשׁ שְׁחֹרִי וְלְבָנִים וְנִמְצָא שְׁעַל שְׁנֵי דְבָרִים הֵם מְעִידִים לְכַף לְהִיּוֹת הַכְּחָשָׁה צָרִיף שְׁיִאֵמֵר לֹא כִי אֶלָּא: וְאֶחָד שְׁנִתְיָשֵׁב לְשׁוֹן הַרְמַב"ם נְבֵא לְגִדּוֹן דִּינֵן וְנִאָמַר לֹא יִמְנַע אוֹ פְּנִיַת הָעֵד הַשֵּׁנִי בְּאוֹמְרוֹ בְּיוֹם שְׁנֵי סְמוּף לְמַעְרִיב כְּפִנְתוֹ מִמֶּשׁ לְהַכְחִישׁ הָעֵד הָרֵאשׁוֹן לֹאמֵר אוֹתָן הַקִּדּוּשֵׁין שְׁאֵתָה אוֹמֵר שְׁהֵיָה בְּיוֹם ה' בְּיוֹם ב' הֵיָה אוֹ כְּפִנְתוֹ לְהַעִיד מְצִיאוֹת אֶחָד שְׁנֵי שְׁקִידָשָׁה בְּיוֹם ב' לֹא שְׁמִכְחִישׁ מְצִיאוֹת הָעֵד הָרֵאשׁוֹן אִם כְּפִנְתוֹ לְהַכְחִישׁוֹ מִמֶּשׁ פְּשִׁיטָא שְׁהֵיָה הָעֵדוּת בְּטַל לְגַמְרֵי שְׁהֶנְכַּחַשׁ בְּחִקְרוֹת וְלֹא טַעַו אִינְשֵׁי מִיוֹם ב' לֵה' וְאִין כָּאֵן קִדּוּשֵׁין כָּלֵל וְאִם נֹאמֵר שְׁאִין כְּפִנְתוֹ לְהַכְחִישׁוֹ לְגַמְרֵי.

אֶלָּא שְׁהוּא מְעִיד בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ כִּינֵן שְׁהַמְקַדָּשׁ מוֹדָה שְׁלֹא קִדְּשָׁה אֶלָּא פַּעַם אַחַת פְּשִׁיטָא דְאִין כָּאֵן קִדּוּשֵׁין כָּלֵל שְׁהֵיָה אִין כָּאֵן אֶלָּא עַד אֶחָד וְהַמְקַדָּשׁ בְּעַד אֶחָד אִין קִדּוּשֵׁין קִדּוּשֵׁין כְּמוֹ שְׁפָסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים וְאֶפְי' אִם הַמְקַדָּשׁ.

אִינוּ מְכַחֵשׁ לְשׁוּם א' מִהָעֵדִים אֶלָּא שְׁטוּעֵן שְׁקִידָשָׁה שְׁתֵּי פַּעַמִּים וּמְקִיָּים דְּבָרֵי שְׁנִיָּהֶם מ"מ לֹא מְצַטְרְפֵי וְכְמוֹ שְׁכַתַּב הַרְשֵׁב"א בְּחִדּוּשֵׁין דְּגִיטִין פֶּרֶק הַזּוֹרֵק עַל מַתְנֵים דְּהַמְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָמָּה עֲמוֹ בְּפִנְדְּקֵי וְכו' פָּתַב וְהוּא שְׁנִתְיָחֲדָה בְּכַפֵּי שְׁנֵים וְהֵיָה שְׁנֵים בְּיַחַד אֲבָל בְּכַפֵּי עַד אֶחָד וְאֶפְיִלוּ בְּכַפֵּי א' בְּשַׁחְרִית וְא' בֵּין הָעֶרְבִים לֹא דְאִין כָּאֵן קִדּוּשֵׁין דְּאֶפְיִלוּ בָּא עֲלֵיהֶּ לְשֵׁם קִדּוּשֵׁין אִין קִדּוּשֵׁין דְּהַמְקַדָּשׁ בְּעַד אֶחָד אִין חוֹשְׁשֵׁין לְקִדּוּשֵׁין וְאִף עַל גַּב דְּבִנְדוֹן דִּינֵן הָעֵד הָאֶחָד שְׁהוּא וְחִבְרֵוֹ הָעֵד נִקְרָאוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד בְּאִנְפֵן שְׁנַעֲשׂוּ הַקִּדּוּשֵׁין לְפִי דְבָרֵי בְּכַפֵּי שְׁנֵים וְאִף עַל גַּב דְּחִבְרֵוֹ מְכַחֵשׁוֹ מְכַל מְקוֹם לְפִי דְבָרֵי שְׁל זֶה הֵיָה הֵם.

קִדּוּשֵׁין גְּמוּרִים אִם הָאֵמַת כְּדְבָרֵי וְכְמוֹ שְׁכַתַּב סְבָרָא זֹו תְּרוּמַת הַדָּשָׁן סִי רִי"ב י"ל שְׁכַבֵּר הוּא עֲצָמוֹ סְתֵר סְבָרָא זֹו וְכֵן פָּתַב הַרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּבָה הָעֵד שְׁהַעִיד בְּכַפֵּינֵינוּ נִתְקַדְּשָׁה כִּינֵן שְׁהָאֶחָדִים אוֹמְרֵי שְׁלֹא נִתְקַדְּשָׁה בְּכַפֵּיהֶם אִין חוֹשְׁשֵׁין לוֹ דְּלֹא הֵיָה אֶלָּא חַד וְקִיָּמָא לוֹ הַמְקַדָּשׁ בְּעַד אֶחָד אִין חוֹשְׁשֵׁין לְקִדּוּשֵׁין בְּאִנְפֵן שְׁעֵלָה בְּיַדֵּינוּ בְּנִדּוֹן דִּינֵן דְּאִין כָּאֵן קִדּוּשֵׁין כָּלֵל וְיָמָּה גַם עֵתָה שְׁהַעִידוּ עַל הָעֵד הָאֶחָד שְׁהוּא רִשְׁעָה בְּעִבְרָה חֲמוּרָה דְּאוֹרִיָּתָא מְפֹרְסֵמַת לְכָל שְׁהִיא עִבְרָה חֲמוּרָה דְּפְשִׁיטָא שְׁאִין כָּאֵן בֵּית מִיחֻשׁ כָּלֵל וְאִף עַל גַּב דְּנִתְקַבַּל עֵדוּתָן בְּב"ד לֹא חֲשִׁיב קוֹל שְׁהֵיָה הָעֵדוּ' מְכַחֵשׁ וּמְזַוְּיָהּ מִתּוֹכּוֹ וְהֵיָה קוֹל וְשׁוֹבְרוֹ עֲמוֹ בְּאִנְפֵן דְּבָהָא סְלָקִינוּ וְנִחְתִּינוּ שְׁאִין בְּנִדּוֹן זֶה שׁוּם חֲשֵׁשׁ קִדּוּשֵׁין אֶפְי' לְהַצְרִיכָה גֵט

כָּלֵל זֶהוּ מֵה שֶׁנֶּרַע לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצָּעִיר יִצְחָק בֶּכ"ר וְשִׁמוֹאֵל אֲדָרְבֵי זל"ה שְׂאֵלָה ב רָאוּבֵן תּוֹשֵׁב קֵאוו"ל הֵרֵשָׁה אֶת שְׁמֵעוֹן אֲשֶׁר בְּקוֹשְׁטַנְד"י נִהַר שִׁישְׁדֶּה אֶת בֵּיתוֹ עִם לֹוֹי תּוֹשֵׁב קוֹשְׁטַנְדִי"נָה וְהַמְּרִישָׁה מִכֶּסֶךְ הַרְשָׁאתוֹ עָשָׂה שְׂדוּכִין הַגְּזֵפֶר עִם לֹוֹי הַגְּזֵפֶר וְנִכְתָּב בִּסְפָר וְנִחְתָּם אַחֲרָי כִּפְּהַי יָמִים בְּהַגִּיעַ תּוֹר זְמַן הַגְּיִשׁוּאִין בָּא לֹוֹי לִקְאוּ"ל הֵרֵשָׁה לַעֲשׂוֹ הַגְּיִשׁוּאִין וּבְבוֹאוֹ נָתַן מִתְּנֹוֹ לְאַרוֹסָתוֹ: עֵתָה יוֹרְנֹו מוֹרָה נִדָּה הַדִּין דִּין אֶמֶת לְאַמְתָּה שְׁל תּוֹרָה אִי אִיכָּא לְמִיחֻשׁ לְמִתְּנֹוֹת שְׁנָתָן הַחֲתָן הַגְּזֵפֶר לְאַרוֹסָתוֹ מְאַחֲרֵי שֶׁבְּקוֹשְׁטַנְדִי"נָה מְקַדְּשֵׁי וְהַדָּר מְסַבְּלֵי וְלֹוֹי וְכָל מְשַׁפְּחָת בֵּית אָבִיו וְאָמוֹ הֵם תּוֹשְׁבֵי קוֹשְׁטַנְדִי"נָה וְאִימָא דְלֹא שְׁבִיק אֲנִישׁ מְנַהֵג מְקוֹמוֹ לַעֲשׂוֹ כְּמִנְהַג מְקוֹם אַחַר וְאַפְּלִי שְׁהַמְּתָנוֹת נָתַנּוּ בְּק"א אִוְלָה דְמְסַבְּלֵי וְהַדָּר מְקַדְּשֵׁי נִימָא דְאִיכָּא לְמִיחֻשׁ מְאַחַר שְׁכָּל בְּנֵי מְשַׁפְּחָתוֹ.

הֵם תּוֹשְׁבֵי קוֹשְׁטַנְדִי"נָה וְכָפִי מֵה שֶׁנֶּרַע וְכָפִי מֵה שֶׁנֶּרַע מְלִשׁוֹן הַתְּנָאִים נִרְאָה שְׂדַעַת לֹוֹי הִיָּה לְחִזּוֹר לְקוֹשְׁטַנְדִי"נָה וְז"ל שְׁטַר הַתְּנָאִים רֵאשׁוֹנָה נִתְחַיֵּיב וְכו' עַד וְעוֹד שְׁתֵּי שָׁנִים רְצוּפוֹת נִמְנֹוֹת מֵהַיּוֹם שְׁפָנְסוּ לְחִנּוּפָה בַע"ה מְזוֹנֹוֹת וּבֵית דִּירָה וּבְתִשְׁלוֹם הַב' שָׁנִים הַנּוֹ' אִם יִרְצָה כ"ר לֹוֹי הַמְּשַׁדֵּה הַנּוֹ' לְצִאת מְעִיר הַנּוֹ' וְלַעֲקוֹר דִּירָתוֹ מִשָּׁם שְׁלֹא יַעֲכַבְנוּ וְכו' ע"כ נִרְאָה שְׁפָנְנָת הַמְּשַׁדֵּה הִיָּתָה בְּשַׁעַת הַשְׂדוּכִין לְחִזּוֹר לְקוֹשְׁטַנְדִי"נָה מְאַחַר שְׁהַתְּנָה שְׁלֹא יַעֲכַבְהוּ וּבְפָרְט שְׁהוּא אֹמַר עֵתָה שְׁפָנְנָתוֹ הִיָּתָה לְחִזּוֹר לְקוֹשְׁטַנְדִי"נָה תְּכַרְפֵּי וּמִידָּ עַל כָּל אֵלָה יוֹרָה הַמּוֹרָה לְצַדִּיקָה כְּדַת מֵה לַעֲשׂוֹת בְּמַעֲצוֹת וְדַעַת לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ אִם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ קְדוּשִׁין בְּמָה שְׁנָתָן לֹוֹי לְאַרוֹסָתוֹ כְּפִי חֲנוּמְרֵי הַמְּקוֹם שִׁיִּצָּא מִשָּׁם וּשְׁכָרוּ הַרְבֵּה מְאֹד לְהָרִים מְכָשׁוֹל מְדָרְהַ עִם ה' אֵלָה וְאִישׁ עַל מְקוֹמוֹ יָבֵא בְּשָׁלוֹם: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַע"ד דְּלִית נִגְרַ וְכִר נִגְרַ שְׁיִתִּיר מִשְׁנֹוֹדְכָת זֹו בְּלֹא גִט וְלֹא יַחֲוֵשׁ לְסַבְּלָנוֹת אֵלּוֹ וְהַטַּעַם שְׁהָרֵי בְּגִדוֹן דּוֹמָה לְזֶה פֶּסֶק הַגְּאוֹן הַרְבַּ הַגְּדוֹל רֵא"ם וְז"ל לְהַחֲמִיר כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵי שֶׁם בְּתִשְׁבוּתָיו.

מְעַשָּׂה שְׁהִיָּה כְּהָ רָאוּבֵן. הִיָּה בְּשֵׁאלוֹנֵי"ק וְשִׁישְׁדֶּה בֵּיתוֹ לְשְׁמֵעוֹן שְׁהִיָּה דָּר בְּקוֹשְׁטַנְדִי"נָה וּבְהַמְּשָׁה הַזְּמַן שְׁלַח שְׁמֵעוֹן לְאַרוֹסָתוֹ סַבְּלָנוֹת וְהוּא דְּכָר יְדוּעַ כִּי הַדָּרִים בְּשֵׁאלוֹנֵי"ק אִינְם חוֹשְׁשִׁין לְסַבְּלָנוֹת וְהַדָּרִים בְּקוֹשְׁטַנְדִי"נָה חוֹשְׁשִׁין לְסַבְּלָנוֹת וּפֶסֶק הַרְבַּ הַנּוֹ' דְּאֶזְלִינְן בְּתַר נוֹתָן הַסַּבְּלָנוֹ' וְז"ל וְכִינּוֹן שְׁהַמְּנַהֵג מְקוֹמוֹ שְׁל הַמְּשַׁלַּח הוּא לְקַדְּשׁ וְאַחַר כְּהָ לְסַבְּל וּמְסַתְּמָא רֹוֹב הַעוֹלָם אִינְם עוֹשִׂים אֵלָּא כְּמִנְהַג מְקוֹמָם אִם כֵּן אִף עַל פִּי שְׁכַתְּמָם הַאֲשָׁה אִין מְנַהֵגָם אֵלָּא לְסַבְּל וְאַח"כּ לְקַדְּשׁ אִין הַמְּשַׁלַּח מְקַפִּיד לַעֲשׂוֹת אֵלָּא כְּאֲנִישֵׁי מְקוֹמוֹ וְכו' וְאִף עַל גַּב דְּבִשְׁעַת מְעַשָּׂה הַנּוֹ' נִמְצָא חֲכָם א' חוֹלֵק עָלָיו שְׁפֶסֶק שְׁאִין לְנוֹ לִילָהּ רַק אַחֲרָי מְנַהֵג הַמְּקוֹם שְׁהַסַּבְּלָנוֹת נִתְּנִים שֶׁם שְׁכָּל הַנוֹשָׂא עַל דַּעַת מְנַהֵג אוֹתוֹ הַמְּקוֹם הוּא נוֹשָׂא אוֹתָהּ וְכו' מְכָל מְקוֹם מִי הוּא זֶה וְאִיזָה הוּא אֲשֶׁר מְלֹאוֹ לְבוֹ שְׁלֹא לְחִוֵּשׁ לְדַבְּרֵי הַרְבַּ הַנּוֹ' אֲפִילוֹ שְׁהִיָּה לְהַקְּל וְכ"ש בְּגִדוֹן דִּידוֹן שְׁהוּא לְהַחֲמִיר וְכִר מִן דִּין עִם הִיָּוֹת שְׂדַבְּרֵי הַרְבַּ אִינְם צְרִיכִים חֲזוּק כִּי כְּוָלָם נִכְוָחִים לְמַבִּין נִרְאָה לַע"ד לְהַכְרִיחַ אִיף הוּא אֶמֶת וְיִצְיִב דְּאֶזְלִינְן בְּתַר נוֹתָן הַסַּבְּלָנוֹת וְהַטַּעַם דְּמָה שְׁאֲנוֹ חוֹשְׁשִׁין לְסַבְּלָנוֹת הוּא אוֹ שְׁהַסַּבְּלָנוֹ' עֲצָמָם נִיתְּנוּ בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין אוֹ שְׁהַסַּבְּלָנוֹ' הֵם מוֹרִים שְׁקַדְּמוּ לְהֵם קְדוּשִׁין כְּמוֹ שְׁפִירְשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים כָּל זֶה אִינוֹ אֵלָּא מִשׁוּם דְּקַפְּדֵי אִינְשֵׁי עַל הַסַּבְּלָנוֹת שְׁלֹא יִפְסִידוּם וְכִמוֹ שְׁכַתְּבֵי הַרְשָׁפָ"א וְהַבִּיאֹ הַר"ן וְז"ל פֶּרֶק הָאִישׁ מְקַדְּשׁ וְז"ל מֵאֵי דְּאֲמַרִּין דְּאֲפִי'.

בְּאַתְרָא דְּמִיעוּטָא מְקַדְּשֵׁי וְהַדָּר מְסַבְּלֵי חֲזִינְשִׁין מְסַתְּבָרָא דְּהַנִּי מִיָּלֵי כְּשֶׁהֵם מְקַפִּידִין בְּכָהּ שְׁאִינְם סוּמְכִין לְשַׁלְּחַ סַבְּלָנוֹת אֵלָּא לְאַחַר קְדוּשִׁין דְּבַכָּה"ג הַסַּבְּלָנוֹת מוֹכִיחִין וְכו' וְכֵן

כתב ר' יוסף קולון ו"ל שרש קע"א וז"ל משום כך לא יחשב האיש הזה מאותם שמקדשין ונהדר מסבלין פנין שאינו עושה זה מחמת הקפדת הסבלונות ו"ל שלא ירצה להטיל ממנו בספק ליתן לה סבלונות והיא תאכלם או תכלם ישוב תחזור בה אלא ירא הוא פן יקדמנו אחר כדפירש רש"י וכו' וכמו שהאריך שם.

הרי שמה שעדי סבלונות הם פעדי קדושין לרש"י פדאית ליה ולגאונים פדאית להו אינו אלא בשביל קפידת הסבלונות שלא תפסידם וכיון שפן אומדנא דמוכח הוא ואנן סהדי דיותר מקפיד האד' בסבלונות פשוטות אולם לארוסתו היושבת חוץ מעירו וירא שמה תאכלם או תכלם ושוב תחזור בה יותר ממה שמפקיד פשוטותו עומדת עמו בעירו וכיון שפן אם המשדך הנז' היה שולח סבלונות לארוסתו בתוך עיר קושטאנדי"נה דהוא אתרא דמקדשי ונהדר מסבלי היינו חוששי לסבלונות משום דקפדי על הסבלונות וכמו שכתבתי השתא ששלח הסבלונו' חוץ לעירו לא כ"ש דקפיד יותר ויותר ואנן סהדי שהסבלונו' הם הוראות קדושין לרש"י פדאית ליה ולגאונים פדאית להו פנין שהמשדך הוא ממקום דמקדשי ונהדר מסבלי וא"ת אין הנדון דומה לראיה דעד פאן לא קאמ' הרב רא"ם ו"ל אלא בנדון שהוא שהמשדך שלח הסבלונות לשאלוני"קי בהיותו עומד בקושטאנדינה ולכך אמרי' שנהג הבני מקומו דמקדשי ונהדר מסבלי אבל בנדון דידן אחר שיצא המשדך מקושטאנדינה ובא לקאול"ה למקום ארוסתו והוא מקום דמסבלי ונהדר מקדשי אפי' הרב מודה דלא חיישינן לסבלונות ואזלינן אחר המקום שהסבלונות נתונים שם: וי"ל שהרי כתב הרא"ם בתשובה הביאו המרדכי פרק האיש מקדש וז"ל ואף על גב דמסקינן דלא חיישינן אלא היכא דרנבא מקדשי ונהדר מסבלי מי יכניס עצמו לאותו ספק לידע מנהג המקום שהוא יצא משם משמע מתוך דבריו דמייירי באדם נכרי שצא מארץ אחרת ונותן הסבלונות וכמו שכתב הר"ר קולון שרש קע"א דמייירי שיצא מארצו ובא לכאן ואפילו הכי שיצא מארצו חוששין אנו לסבלונו' אפי' שאין ברור אצלנו מנהג מקומו בנדון דידן דקום לן וברור אצלנו מנהג מקום המשדך דמקדשי ונהדר מסבלי לא כ"ש דחיישינן לסבלונות כמנהג המקום שיצא משם ועוד דכיון דדעת המשדך לחזור למקומו כמו שכתוב בשאלה ודאי דאף על גב שהוא חוץ ממקומו נחשב כבני המקו' שיצא משם אפי' להקל כ"ש להחמיר בנדון דידן וראיה לזה דגרסינן בגמרא פי אתא רבה בר בר חנה אכל דאייתרא פי' פי אתא מארץ ישראל לבבל אבל חלב דאייתרא כמנהג מקומו ופריף בגמ' וכי לית ליה נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם ומשני הגי מילי פשאין דעתו לחזור רבה בר בר חנה דעתו לחזור הנה הרי אפי' להקל נחשב כבני המקו' שיצא משם כ"ש בנדון דידן שהוא להחמיר דחשבינן ליה כבני המקו' שיצא משם לחוש לסבלונות ובפרט באיסור חמור כזה דאשת איש דחיישינן למיעוטא דמקדשי ונהדר מסבלי לפי סברת הגאונים ורוב הפוסקים.

ועוד כתב הרשב"א בתשובותיו סי' תרס"ב על אשה שנשאת לבעל והאשה מעיר אחת והבעל מעיר. אחרת ועשו הנשואין וכתבו הפתובה כעיר אחרת שהיא ממוצעת בין עירו ובין עירה ובכתובה זו לא נכתב שום תנאי אבל פתבו שנכתבה במקום פלוני ונשאל איזה מנהג ינהגו: והשיב אם דעתן לדור במקום שדעתן לקבוע או מן הסתם כמנהג מקומו שיכול להוציאה מעירה לעירו ואפילו ממדינה למדינה אחרת: כגון מיהודה לגליל ומגליל ליהודה כן זמן שהוא מגליל והיא מיהודה או הוא מיהודה והיא מגליל פדאיתא

בתוספתא וכינן שפן הרי הוא נושא לכל דעת תנאי מקומו שהוא מוציאה שם הרי שכתב שאפילו על הסתם אמרינן דעתיה שפוננתו לקנים תנאי מקומו אפילו שהוא חוץ ממנו כינן שדעתו לדור שם אף בגדון דידן כינן שדעתו לחזור למקומו נחשב כבני המקום שיצא משם דמקדשי נהדר מסבלי וראוי לחוש לסבלונות וצריכה גט זהו מה שגראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה ג מעשה שהיה כף היה שהבחורה דונה נכנסה בבית רבי יוסף והיו בינך רבי יוסף הנז' כמו עשרה זהובים ואמר לה רבי יוסף לדונה הנז' תרני אלו הזהובים פור קידושין פרה אונה קאדינה אז אמרה לו פונלדוש אין שואילו אי לוש טומארי אישטונסיש פנוז רבי יוסף הנז' פון דוקאדו אין שואילו אי בינו לה מוסה אי טומו איל דוקאדו או בולטו לאש אישפאלדאש פארה אירשי אידישו רבי יוסף אגל דיגו אלוש קי אליי אישטאבאן שידמי עדים קומו לו טומו פור קדושין זה העיד בתורת עדות משה בא"ש באותה שעה בא משה פראנקו אי ד"ישו קומו לי ד"ישו רבי יוסף הנז' לדונה הנז' קייש אישטוש דנקאדוש פור קדושין פארה אונה קאדינה אידישו לה מוסה פון אונז איגיל שואילו אילו פושו אי לו טומו לה מוסה אי איליניא קי שיאיבה דישו רבי יוסף אלוש עדים שידמי עדים קי לו טומו פור קדושין.

למדנו רבינו אם יש חשש בקדושין אלו להצריכה גט: תשובה עם היות שכתב כתב חכם שלם על זה להפצרת השואל גם אני לא אחשוף פי אדרבה בצר רוחי בראותי בנות ישראל מסורות בידי אדונים קשה כשבויות חרב ומזלזלים בכבודם ואומרים ידנו רמה לכן לשבר מתלעות עול ולא יחרוף רמיה צידו ארשום ואכתוב דעתי וסברתי בעטי להיו' לזכות ולראיה בידי הבחורה דונה הנז' עם היות שהדבר פשוט.

ולא היה צריך ליכתב וזה דנראה לע"ד שאין שום חשש בקדושין אלו כלל וראיה לזה דגרסינן פ"ק דקדושין תנו רבנן התקדשי לי במנה תנהו על גבי סלע אינה מקודשת ואם היה סלע שלה מקודשת או משום דחצרו של אדם.

קונה לו כפירש רש"י או משום דסמכה דעתה כשהיא שלה אבל כשאינה שלה לא סמכה דעתה כמו שפי' התוספו' אבל לכולי עלמא כשאינה שלה אינה מקודש' ובגדון דידן היא אמרה תגם על גבי הקרקע שהקרקע היה של המקדש שהיה הענין בתוך ביתו של המקדש דפשיטא שאינה מקודשת וכן פתב הרמב"ם פ"ד הלכו'אשות היתה עומדת ברשות הבעל צריך שימתן לתוף ידה או לתוף חיקה וכו' וא"ת תהא מקודשת מדין ערב דהא אמרינן פ"ק דקדושין תן מנה לפלוני ואקדש אני לה מקודשת מדין ערב וי"ל כמו שתיגרין רש"י דשאני התם דאיהי קאמריה ליה מעיקרא אבל בגדון דידן כינן דאיהו קאמר לה מעיקרא ודאיהי משטה בו באמרה תנהו על גבי קרקע ויש מי שתיגרין דשאני התם דאמרה ואקדש אני לה ולכן גם בסלע שאינה שלה אם אמרה ואקדש אני לה היתה מקודשת אבל בגדון דידן מעולם לא הזכירה דונה הנז' שם קדושין לא בתחלה ולא בסוף ולכן אין כאן בית מיוחד כלל אלא שהיתה משטה בו ועוד פתב הרשב"א בחידושי דאפי' אמרה ואקדש אני לה לא היתה מקודשת כשהיתה הסלע שאינו שלה כגדון דידן והטעם דבשלמא באמרה מנה לפלוני ואקדש אני לה מקודשת מדין ערב משום דמפיק ממנה אפומא ויחייב לההוא פלוני דתו לא מצי איהו לאפקינהו משום הכי

משמעבדא נפשא מדין ערב אבל תנהו על גבי סלע לא מפיק מידי אפומא דאי בעי שקיל
להו מן הסלע אר בנדון דידן אפילו אמרה דונה הנז' ואקדש אני לה לא היתה מקודשת
משום דאי בעי שקיל ליה הנהוב מעל גבי קרקע שבתוך ביתו הנה יושב ומי יעכב בידו
כ"ש וק"ו שלא אמרה ואקדש אני לה לא בתחלה ולא בסוף דפשיטא ופשיטא דכולי
עלמא אין פאן בית מיוחד פלל ומה גם אתה בראותינו דברי הרמ"ה שהביא הטור סי'
ל' אם אמרה לו תנהו על הסלע סתם אפילו נתנו על שלה אינה מקודשת והטעם משום
דהוי פאלו אמרה איני תפצה בקודושיה פל שפן בנדון דידן שהקרקע היתה שלו ואם
באנו לעשות סניף לכל אלו הבחינות הפתובות מודים שאינם מוכיחות דלא הויין ידיים
דבנדון דידן לא הזכיר לי פלל פל שפן וכל שפן שאין פאן בית מיוחד לכן פלל העולה
מדברי שהאריכות בזה הענין הם דברי מותר להיות הדבר ברור כשמש שדונה הנז' היא
מותרת לכל אדם פאלו לא שמעה קול קדושין מעולם ואינה צריכה שום גט לא
מדאורייתא ולא מדרבנן לפי מה שאמר לי לבי לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי
זל"ה: שאלה ד בפנינו בית דין חתומי מטה לדרישת ה"ר יום טוב שבא לדרוש לפנינו
ביום חמישי כ"ד לחדש תמוז שנת השי"ג ליצירה וטען בפנינו בית דין חתומי מטה ואמר
פי יום ראשון מפורים זה שעבר עתה בסמוך שעת המנחה ושאלנו אנו בית דין חתומי
מטה לרבי יום טוב הנזכר באיזו שעה מהיום הנה זה והשיב שהנה שעת קי"ג נדי בין רב
למעט שהנה מדבר עם אשת ר' אברהם בפתח ביתה ושתייה שואלת ממנו מאה ועשרי'
לבנים בהלואה שהיתה חייבת אותם בבאנוק אחד ושאלה ר' יום טוב הנז' פי לא הנה
רוצה ללוות לה שום דבר פי לא הנה לו ממנה שום קיום וחונק על ענין בטה סיטי פי
פעם אחרת התל בו פאשר גלוי לכל העולם ושלקן לא הנה רוצה עוד ללכת אחר דברייה
וילווות לה מעות אחרים ושאלה היתה רוצה שיהיה לו שום חונק וקיום בענין בטה סיטי
שתיקבל סיטי הנז' קדושין ממנו והיא אמרה לו שלא היתה רוצה שיבואו עדים שפירוהו
ושהוא אמר לה הנה יהודים עוברים מפה שהם אהובים לי ויהיה הענין בסוד עמהם ולא
יפרסמו הענין עד שאומר להם שיגלוהו ואז באותו פרק עברו רבי יעקב ור' יצחק ושאלו
קרא להם ואמ' להם הו עדים בענין זה ושאלו באותה שעה הוציא ר' י"ט הנז' פרח אחד
ויני"צויאנו חדש ושהראה להם הפרח ויעקב הנז' לקח הפרח בידו והראה אותו לחברו
ושרבי יעקב הנז' חזר ונתן הפרח ביד רבי יום טוב הנז' ושרבי יום טוב הנז' נתן הפרח
עצמו לסיטי בת ר' אברהם הנז' ושפשעת הנתינה אמר לה לסיטי הנז' תהי לי.

מקודשת בפרח זה פדת משה וישראל ואנו ב"ד חתומי מטה שאלנו לרבי יום טוב הנז'
באיז' מקום היתה יושבת אשת רבי אברהם אם סיטי והוא אנה הנה יושב והשיב ואמר
קי אישטאבה איניל פורטאל דילה פוארטטה תוף חלל עובי הכותל מצד ימין להכנסת
פתח הבית ושהוא הנה יושב בשוק סמוך לפתח הבית מהצד שהיתה יושבת אשת רבי
אברהם הנז' ושסיטי הנז' היתה דיטראש דיל פארמינטו דילה פארטי אישקירינה אי
דישקובריו סיטי איל פארמינטו אי די אליי ריסיביו לוש קדושין ושאלנו אנו ב"ד
חתומי מטה לרבי י"ט הנז' מאיזה צד היו באים העדים ואמר פי היו באים מקרן זוית של
ר' שמואל סי"ד ושהיו הולכי דרך המעין שיש באותו שוק וכו' ביום הנז' לעיל ובפנינו
בית דין ח"מ באו רבי יעקב ור' יצחק להעיד בזה הענין וקודם שהעידו לפנינו ב"ד ח"מ
לקחנו לעדים הנז' בחשאי והתנו בהם שיראו מה שהם רוצים להעיד בזה הענין פי אין

זה דבר קל להעיד עליו ושואם היה להם איזה ספק בזה הענין שלא יעידו ויגידו שום דבר כי אם לא יעידו שיקדשו את השם ברבי' בהפרדם מזה הענין והם אמרו כי מה שיהיו יודעין עדות ברורה שיעידו אותו לפני כל חכמי העיר הזאת ולפני כל דיין ושופט וגם פן אנו ב"ד ח"מ קראנו לעדים הנז' והתרנו בהם פעם שנית בפנמבי הגדול לפני פמה אנשים רבים ונכבדים ואז עשינו להם פמה איומי' וכמה הגזמות באם לא יגיד וכו' ואחר כל האיומים וההגזמות חרמנו להם החרם מפלבו בספר תורה בזרוע ובכל אלות וקללות הפתובות בספר תורת משה רבינו לכל מי שיעיד עדות שקר בזה הענין וענו העדים הנז' ואמרו אמן ואז אנו בית דין חתומי מטה הפרדנו את העדי אחד מחברו ויצא ר' יצחק לחוץ ונשאר רבי יעקב להעיד בתורת עדות מה שהיה יודע מזה הענין והעיד ואמר כי יום ראשון מפורים זה שעבר עתה בסמוך בשעת מנחה בשעת קי"נדי בין רב למעט שהיה עובר הוא דרוך פתח רבי אברהם עם ר' יצחק הנז' ושאלנו לרבי יעקב הנז' מאין היה הוא בא והשיב שהיה בא דיל קאנטו די רבי שמואל סי"ד יצ"ו פארה לה פואינטי ושקרא לו רבי יום טוב הנז' ושומר לו ויני אקי אי קומו שי אלייגו רבי יעקב הנז' שי אלייגו שו חפר קון איל ושאו הוציא רבי י"ט הנז' פרח אחד ויני"זיאנו חדש ושלקח הפרח רבי יעקב הנז' מיד רבי י"א הנז' והראה אותו לחברו ושהחזיר הפרח עצמו הוא ביד רבי י"ט הנז' ושומר רבי י"ט הנז' קיריש ריסיביר קדושין די מי אי קי דישו סיטי הנז' שי אי קי לואיגו לי דייו ר' י"ט הנז' איל דוקאדו עצמו ביד סיטי הנז' אי קי דישו רבי יום טוב הנז' תהי לי מקודשת בפרח זה פדת משה וישאל ואלו אנו ב"ד ח"מ שאלנו לרבי יעקב הנז' באיזה מקום היתה יושבת אם סיטי וגם פן ר' יום טוב הנז' באיזה מקום היה יושב וגם פן סיטי הנז' באיזה מקום היתה יושבת והשיב ואמר כי אשת ר' אברהם אם סיטי היתה יושבת תוך חלל עובי הפתח לצד הפונה לשוק ושרבי יום טוב הנז' היה יושב בחוץ לשוק סמוך לפתח הנז' ושסיטי הנז' היתה בבית בפנים אי קי סיטי אליבאנטו און פאראמיינטו קי אישטאבקה דילאנטי דיקה פואירטה אי שאליו פואירה גונטו דיקה מאדרי אי קי אליי ריסיביו לוש קידושין ואנו בית דין ח"מ שאלנו לר' יעקב הנז' פמה זמן עבר אחר הגתינה פשומר ר' יום טוב הנז' לסיטי הנז' תהי לי מקודשת וכו' והוא השיב ואמר בתורת עדות כי פשהיה יוצא הפרח מיד ר' יום טוב הנז' ליד סיטי הנז' שאז באותו רגע אמר לה תהי לי מקודשת וכו' ואז אנו ב"ד ח"מ שאלנו לרבי יעקב הנז' באיזה מין מלבושים היתה מלובשת סיטי הנז' והשיב שלא היה זוכר גם פן אנו ב"ד ח"מ שאלנו לרבי יעקב הנז' באיזה צד היה יושב ר' יום טוב הנז' אם מצד ימין להקנסת הפתח או לצד שמאל והשיב שלא היה זוכר ג"כ שאלנו אנו ב"ד ח"מ לר' יעקב הנז' שאם היה הוא מכיר לבחורה שקידש רבי י"ט הנז' והשיב ואמר שהיה מכירה ושהיו לו לרבי אברהם שתי בנות ושהגדולה מהן היא היתה אותה שקידש ר' יום טוב הנז' וששמה סיטי ושגם פן היה לו לרבי אברהם הנז' יתומה אחת בביתו ושגם פן הוא מכירה כל הנז' לעיל העיד רבי יעקב הנז' בתורת עדות: בו ביום באותו פרק ובאותו מעמד בא ר' יצחק הנז' והעיד בתורת עדות אחרי כל האיומים וההגזמות וכל החומרות והאלות והקללות הפתובות לעיל שחזרנו לאימו ולהגזימו באם לא יגיד וכו' ואמר כי יום פורים זה שעבר עתה בסמוך ר"ל היום ראשון מפורים שבא רבי יעקב בביתו של רבי יצחק הנז' אי לו ליאמו קי בניישי אשו קאשה אקומיר קון איל אין לה סעודה די

פורים איקי ביניאן פאשיאנדו דיל קאנטו די רבי שמואל פארה לה פואינטי ואנו בית דין ח"מ שאלנו לה"ר יצחק באיזה שעה מהיום.

היה זה. והשיב שהיה שעת המנחה ושהיה שעת ק"ינדי בין רב למעט ושעבר דרך פתח רבי אברהם הנז' ושהיה שם בפתח ר' אברהם הנז' הפונה לשוק ר' יום טוב הנז' איקי אישטאבה לה מוגי"ר די ר' אברהם הנז' אינל חלל דיל עובי דילה פארד דילה פואינטה איקי פאשארון איל קנן רבי יעקב איקי ר' יום טוב הנז' לייאמו לרבי יעקב ביני אקה איקי אישטאבה קון רבי יעקב הנז' אישיאלייגו קנן ר' יעקב הנז' אי אישטונשיש קידישו ר' יום טוב הנז' אלה מוגי"ר די רבי אברהם הנז' שיציוורה לייאמאלדה אקה איקי לייאמו לה מוגי"ר די רבי אברהם הנז' סיטי שאל אקה איקי אלשו סיטי.

און פארמיינטו קי אישטאבה דילאנטי לה פואינטה איקי שאליו סיטי הנז' אינפאר דיסו מאדרי איקי ר' יום טוב הנז' לי דישי לסיטי הנז' קיריש ריסיביר קידושין דימי אי קי סיטי הנז' אלה מאדרי אינלה קארה אי לואיגו דישו סיטי שי אי קי לואיגו שאקו רבי י"ט הנז' און פרח ויני"זיאנו נואיבו די לה פאלדיקירה אי שילו טומו ר' יעקב דילה מאנו אי לו אמושטרו אי טורנו ר' יעקב הנז' איל דוקאדו ביד רבי יום טוב הנז' אי טורנו רבי יום טוב הנז' אי דישו אלה מוסה אנטרה ויש קיריש סיטי ריסיביר קידושין דימי אי לואיגו באותו רגע דייו רבי י"ט הנז' פרח עצמו ביד סיטי הנז'.

אי לי דישו ר' יום טוב הנז' לסיטי הנז' תהי לי מקודשת בפרח זה פדת משה וישאל אי קי ר' יצחק הנז' דימאנדו אלה מוסה קומו ווש לייאמיש אי קי איליאי לי דישו סיטי אי קי לי דישו ר' יצחק שייאוןש בסימן טוב גם פן אנו ב"ד ח"מ שאלנו לרבי יצחק הנז' באיזה מין כובע היה בראש סיטי הנז' ואמר שאינו זוכר אינפירו קי ליה פארישי קי אישטאבה טוקאדה אלה פירטוגיזה גם פן אנו ב"ד ח"מ שאלנו לרבי יצחק הנז' מאיזה מין מלבושים היתה סיטי הנז' מלבשת באותו זמן והשיב שאינו זוכר גם פן אנו בית דין ח"מ שאלנו לר' יצחק הנז' שאם היה הוא מפיר לסיטי הנז' ואמר שאם יראנה שפיכה כל אלו העדויות קבלנו שלא בפני סיטי הנז' לפי שבא עד אחד מהשני עדים והתרה לרבי יום טוב הנז' שהיה רוצה ללכת חוץ לעיר כאשר נראה משטר אחד שיש ביד רבי י"ט הנז' כתוב וחתום וגם פן הלכנו לפני ב"ד מק"ק עץ חיים שלשה פעמים להתרות לר אברהם הנז' שתעשה בתו סיטי מורשה אחד פדי שיענון טענותיה בעדה לפני ב"ד ולא רצתה סיטי הנז' לעשו' שום מורשה כאשר נראה משטר אחד שיש ביד ר' יום טוב הנז' כתו' וחתום גם פן בפעם הג' כשהלכנו לק"ק עץ חיים יצ"ו להתרו' לר' אברהם הנז' שיעשה עם סיטי בתו שמש' איזה מורשה גזר החכם השלם מהר"ר שמואל טאיטצק יצ"ו בגזרת חרם לרבי אברהם הנז' ולבתו סיטי הנז' פתחו שלא יהיו רשאים לאכול עד שיבררו להם חכם אחד מהעיר שישמע טענותיהם ושבתו' ג' ימים שתעשה מורשה אחד והשיבה סיטי הנז' שפבר נתנו לה ל' יום זמן ולא רצתה לעשות מורשה כאשר נראה משטר אחד שיש ביד רבי י"ט הנז' כתוב וחתום בעדי' גם פן ביום הנז' לעיל שלחנו אנו ב"ד ח"מ להתרות לסיטי שתעשה מורשה א' שיענון טענותיה והשיבה פי לא היה לה שום מורשה ג"כ בשעה שהיינו רוצים לקבל העדויות חזרנו אנו ב"ד ח"מ לשלוח לשליח בית דין להתרות לסיטי הנז' שתעשה איזה מורשה פדי שאם יהיה לה איזה פסול נגד

העדים והשיבה כי לא היה לה שום מןרשה כי אם האלהים והתורה וחכמי העיר פאשר נראה כל זה פתוב וחתום בפטר אשר הוא ביד ר' י"ט הנז' ולהיות האמת שהעדים הנז' העידו כל הפתוב לעיל חתמנו פה שמותינו אנו בית דין חתומי מטה ביום הנזכר לעיל פה שלוניקי והפל קנים: תשובה אחר שנתקבל העדות אחר כמה איומים והגזמות וחקירות ודרישות ובדיקות ואחר כמה חומרות ואלות כל מה שהמתשבה יכולה להעלו' כמו שנתראה מתוך פתב קבלת העדו' נראה לע"ד דהו קדושין גמורין עם היות שנתקבל העדות שלא בפני בעל דין והטעם דאף ע"ג דאמרינו בקמא פ' הגזול ומאכיל אמר רב אשי אמר רבי שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין.

תהי בה רבי יוחנן וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין וכו' וכן פסק הרמב"ם ספ"ג דהלכות עדות אין מקבלין עדות אלא בפניו וכן הטור סי' כ"ח פתב פן וכתב עוד ואם קבלו העדות שלא בפניו אין דנין על פיו הא אמרינו בגמרא קבלה מניה רבי יוסי בר חנינא כגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא וכתב ר"י בעל התוספות דמדקאמר ושלחו לו ולא בא ולא קאמר או שלחו פדקאמר או עדיו חולין משמע דבעינו שלחו לו ולא בא בהדי חד מהנה אכל שלחו ליה גרידא לא מהני וכתב ומיהו בסמוך משמע דבעי למימר או שלחו דקאמר כגון דפתחו ליה בדינה ושלחו ליה ולא בא משמע דמשום האי מילתא לחודא דשלחו ליה ולא אתא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ואף על פי שדחה זו הראיה לא הכריח שום דבר אי גרסי ושלחו ובעינו תרתי אי גרסי או שלחו וסגי בשלחו ליה גריד' וכן כתו' בהגהות מיימוניות תוס' לא הכריעו אי גרסי ושלחו לו או או שלחו לו הרי לה ראינה דאפשר לומר דבשלחו לו גרידא מקבלין שלא בפני בעל דין ובגדון דידן כמה פעמים שלחו לו ולא בא אלא אדרבה היה מכונן לדחות את השעה כמו שהוא ידוע לכל דבנדאי איכא למימר דהוי עדות מיהא לחוש לקדושיו ואע"ג דנמצא בספר ישן ושלחו לו דמשמע דבעינו תרתי וכן פסק ר"ח וכן האלפסי וכן פסק הרמב"ם וכל הפוסקים דבעינו אחרת בהדי שלחו לו דשלחו לו גרידא לא מהני בגדון דידן גם פן איכ' אחרת בהדיה והיא מאי דקאמר בגמרא או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים שהרי בגדון דידן התרה כמה פעמים אחד מהעדים שיקבלו את עדותו לברר וללבן האמת להיות הנושא אסור אשת איש לפי שהיה רוצה לילך חוץ לעיר כמו שיש מזה שטר פתוב וחתום בעדים ובעבור פן התרו כמה פעמים בבעל דין שיבא לב"ד ויעיד בפניו ולא שת לבו ובכי האי גוונא אליבא דכולי עלמא דנין על פי זה העדות ומקבלי' אותו העדו' לכתחלה וכן פסק הרמב"ם הלכות עדות פ"ג ג' היו העדים מבקשים לילך למדינת הים ושלחו לבעל דין ולא בא הרי אלו מקבלין עדות שלא בפניו וכן הטור סימן כ"ח פתב היו העדים חולים או רוצים לילך למדינת הים ובקש התובע שיקבלו עדות קודם שילכו או ימותו שולחין לנתבע שיבא לא בא מקבלין העדו' שלא בפניו וכן פסקו כל הפוסקים דכיון שפן ובגדון דידן איכא תרי חדא שהתרה העד שהיה רוצה לילך חוץ לעיר.

ועוד שהתרו לנתבע כמה וכמה פעמים כמה ימים יום אחר יום והיה דוחה בקש פשיטא דראוי הוא לקבל העדות שלא בפניו וכיון שנתקבל העדו' בכמה דרישות וחקירות ובדיקות כמה פנים ומינים שונים מכח כמה מיני חומרות והתראות כמו שהוא מפורסם לכל שנתקבל בתוך קהל ועדה בפני אנשי חכמים ונבונים וידועים ונמצאו העדים

מכוננים בעדות' פשיטא דהוי מקודשת קדושין גמורים: ובר מן דין כתב המרדכי בקמא פ' הגוזל ומאכיל וז"ל וראב"ן כתב דמדמכשר קבלת אונס שלא בפני בעל דין שמע מינ' דבלא אונס כשר בדיעבד דאי פסיל ע"י אונס נמי מפסיל וכתב עוד המרדכי בפרק הנז' שמי שסובר שפשתקבל העדות שלא בפני בעל דין דלא מהני אפילו בדיעבד מביא ראיה מעדים זוממים דאמרין פ' שני דכתובות מכחישין את העדים שלא בפניהם ואין מזמין את העדים אלא בפניהם וכו' וכתב הוא ז"ל שיש דוחים ראיה זו לפי שכל ענייני הוזהר חידוש הוא ולא גמרינו מיניה באופן דאיכא מאן דסבר פסברת ראב"ן דבדיעבד אפי' בלא אונס מהני והוי העדות עדות וכן סבר ראב"ן הביאו המרדכי בפ"ב דכתובות על הא דאמרין אמר רבי אבהו אין מזמין את העדים אלא בפניהם ומכחישין את העדים שלא בפניהם והוזהר שלא בפניהם נהי דהוזהר לא הוי הכחש' מיהא הוי ופסק ראב"ן מהפאן שאם קבלו הדיינין עדות שלא בפני ב"ד בדיעבד הויה עדות וכן פסק הר"ר ישאל בתשובותיו סי' קע"ה כל שפן בנדון דידן דאיכא אונס דהתראת העד על פי עדים שהיה רוצה לילך ועוד דחיות הנתבע מיום ליום דפשיטא דהוי העדות עדות לכ"ע.

ונראה לע"ד דאע"ג דנמלה העד אח"כ ולא הלה חוץ לעיר מפל מקו' פיון שבשעת קבלת העדות דעתו להלה הוי העדות עדות אפילו שלא בפני בעל דין משום דהוי מבקשין לילה למדינת הים דומיא דהוא חולה או עדיו חולין מה הוא חולה או עדיו חולין פיון שנתקבל העדות הוי העדות עדות אע"ג ב"ד לא מתו אף עדיו מבקשין לילה למדינת הים פיון שבשעת קבלת העדות סבת קבלתו הנה בעבור זה אע"ג ב"ד אחר כף נמלה לית לן בה והוי העדות עדות גמור ואין שום פוסק דלישתמיט לומר שאם לא מתו או לא הלו דלא הוי העדות עדות ועוד דאפוישי במחלוק' לא מפשינו וכיון דראב"ן וראבי"א ואחרי עמו פסקו דבלא שום אונס כלל הוי עדות איה נאמר דבר פלוגתייהו סברי דאפי' שנתקבל על ידי אונס אם נסתלק האונס דנתבטל קבלת העדות זה לא יכחישו פי אם המכחיש המוחש כ"ש שפנדון דידן אהד מן העדים הלה לזרכו חוץ לעיר לפי מה שהוגד לי דפשיטא שהעדות עדות גמור וכיון שנתקבל העדות בב"ד הוי הקדושין קדושין.

ואחר שהאמת כן כמו שפכתתי נפקא מינה דינא על ענין התקלה והקלקלה אשר נעשתה. והיא שאחר שנתקבלו עדויות העדים בבי דינא ביום חמישי כ"ד תמוז ואתחזקא בבי.

דינא ובכל העיר פלה למקודשת גמורה עמדה ביום א' כ"ז לתמוז וקבלה קדושין מאחר לפי מה שהוגד לי ומאי דאפשר לציורי שהיתה פונתה עם מה שפכתתי לא הועילה כלל בקלקלתה וזה שמה שהיתה פונתה בקבלת הקדושין השניים הוא מאי דאמרין בגיטין פ' המגרש אמר רב ירמיה בר אבא שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו יצא עליה קול מאחד ובא אחר וקדשה קדושי תורה מהו: שלח להו תצא והעמידו הדבר על בוריו והודיעוני מאי והעמידו דבר על בוריו כו' ומסיק דאי מגילתא מילתא דקדושי קמא קדושי מעליא נינהו לא צריכה גט משני וכו' לא מצאו דבר על בוריו מהו אמר רב הונא מגרש ראשון ונושא שני אבל מגרש שני ונושא ראשון לא.

מאי טעמא אתי למימר מחזיר גרושתו מן הארוסין ואולי שזאת היתה פונתה בקבלת קדושיה השניים לומר שיגרש ראשון. אבל עם מה שפכתתי תוכל לומר לריק יגעתי שפיון שפבר העמדנו הדבר על בוריו בבית דין ונתקבל העדות בב"ד קודם שנתקדשה

לשני והעדות עדות גמור מהטעמים שכתבתי אתיא מקל וחומר דלא צריכה גט משני ומה אם כשלא העמידו הדבר על בוריו כי אם אחר שנתקדשה לשני אמרינו דלא צריכה גט משני בנדון דידן דהעמדנו הדבר על בוריו קודם שנתקדשה לשני ומעולם לא הנה לקדושין השניים שעת הפיגור לא כל שפן דלא צריכה גט משני ועוד אני אומר שאף אם נודה לומר שלהיות שלא נתקבל העדות בפני הבעל דין יש לומר שיש איזה צד ספק בקדושין הראשונים ויהיה הדין שמגרש ראשון ונושא שני מכל מקום בנדון דידן לא יהיה הדין כן אלא כמו שאמר רב שינא בריה דרב אידי, אף מגרש שני ונושא ראשון מימר אמרי עיינו רבנן בקדושין וקידושי טעות הווי ויובן בזה שנוכל לומר דעד כאן לא פליגי רב הונא ורב שינא דרב הונא סבר דוקא מגרש ראשון ונושא שני ואיפכא לא אלא כשהקדושין הראשונים לא היו אלא קול בעלמא דבהכי פליגי דקאמר בגמרא יצא עליה קול מראשון ובא אחר וקידשה קדושי תורה דכיון דלא היו הראשונים כי אם קול בעלמא כמו שאמר בגמרא שקראו נרות דולקות ומיטות מוצעות וכו' או כדי שיאמרו פלוני מהיכן שמע מפלוני ופלוני מהלכו להם למדינת הים וכו' וכיון שלא הנה הדבר ברור בקדושין הראשונים להכי חייש רב הונא שיאמרו מחזיר גרושתו מן הארוסין אם יגרש שני ונושא ראשון משום דאי אפשר לומר מאי דקאמר רב שינא עיינו רבנן בקידושין וקידושי טעות הווי ולא ידעי בגט שהצרכנוה מן השני דהא אדרבה כולי עלמא ידעי שהקדושין הראשונים לא היו כי אם קלא והקדושין השניים היו קדושי תורה וכולי עלמא ידעי דלא נפטר מהן משני כי אם על ידי גט אבל בנדון דידן שהקדושין הראשונים אמתחזקו בבי דינא על ידי עדים ברורים שהעידו על כן לו הנח שיש איזה צד ספק להיות שנתקבלו שלא בפני בעל דין מכל מקום מודה רב הונא לרב שינא בנדון כי האי אף מגרש שני ונושא ראשון ואפוי במחלוקת לא מפשינן דבנדון כי האי שפיר איפא למימר עיינו רבנן בקידושין וקידושי טעות הווי ולא ידעו בגט שהצרכנוה מהשני כיון שבשעה שקידשה כבר הוחזקה בב"ד על ידי עדים למקודש' גמורה ולא יאמרו שהוא מחזיר גרושתו מן הארוסין.

וכי תימא אדרבה טפי איפא למיחש שיאמרו מחזיר גרושתו מן הארוסין כשנתבררו. הקדושין הראשונים בנדון דידן טפי מבשלא היו אלא קול בעלמא וראיה דכתבו התוספות בגיטין פ' המגרש על ההוא דרב הונא דקאמר מגרש ראשון ונושא שני כתבו התוספות אבל במקצאו דבר על בוריו פשיטא לרב הונא דלא יגרש שני וישא ראשון דכיון דנדאי קידשה ראשון ומקדוש' נמי לשני לרב הונא כיון דפשיטה ידה וקבלה אם כן חיישינן שגירשה ראשון ואם יגרש שני וישא ראשון הנה ליה מחזיר גרושתו מן הארוסין אבל בלא העמידו על בוריו דאין כי אם קול לקדושי ראשון הנה אמינא דמותר לשני לגרש ולישא ראשון כו' אם כן הרי לה ראיה ברורה דטפי איפא למיחש בנדון דידן למימר מחזיר גרושתו מן הארוסין ליתא דה"מ כשהקדושין השניים בנדאי תופסין כמו לרב הונא דסבר אשת איש שפשיטה ידה וקבלה קידושין מאחר מקודש' וכיון דנדאי תפסו הקדושין השניים כשהובררו הקדושין הראשונים איפא למיחש נדאי שגירשה ראשון ולכה תפסו השניים ולכה אם יגרש שני וישא ראשון יאמרו נדאי מחזיר גרושתו מן הארוסין שהרי לא תפסו השניים אלא מפח גירושין הראשונים ועתה החזירה אבל לדין דקל"ו שאם הובררו הראשונים אינה צריכה גט משני בנדון דידן יאמרו עיינו

רַבָּנָן בְּקִדּוּשֵׁי שְׁנֵי וּקְדוּשֵׁי טְעוֹת הוּוּ וְאָפִי רַב הוּנָא מוֹדָה בְּנִדּוֹן דִּינָן אַרְף מְגַרֵּשׁ שְׁנֵי וְנוֹשְׂא רֵאשׁוֹן אִם יֵשׁ לְחוּשׁ לְאַיְזָה צַד סִפְקָא בְּקִדּוּשֵׁין הִרְאִישׁוּנִים לְהִיּוֹת שְׁלֵא נִתְקַבְּל הַעֲדוֹת בְּפָנָי בְּעַל דִּין מַה שְּׂאִין רְאוּי לְחוּשׁ מִן הַטְּעָמִים שְׁפַתְבְּתִי כ"ש דְּבַנְדוֹן דִּינָן אֶפְשָׁר לְהַתְּבַרֵּר הַדְּבָר שֶׁהָרִי יֵשׁ עֲדִים צוּעָקִים בְּרַחֲבוּת וּבְשִׁנְקִים אִיךְ פְּלוּנִי מְקוֹדֵשׁ לְרֵאשׁוֹן וַיַּעֲיֹדוּהוּ וַיַּגִּידוּהוּ בְּפָנָי כֹּל הָעוֹלָם כִּלּוּ שְׂאֵז וְדָאִי לֹא צְרִיכָה גִט מְשַׁנֵּי פְדָאֲמַרִּינָן בְּגַמְרָא דָאִי מִיַּגְלִיא מְקִלְתָא דְקִדּוּשֵׁי קַמָּא קִדּוּשֵׁי מְעַלְיָא נִינְהוּ לֹא צְרִיכָה גִט מְשַׁנֵּי וְלָכֵן אֲנִי אוֹמֵר בְּנִדּוֹן הַזֶּה שְׂאֵם הַעֲדִי בְּעִיר וְלֹא הִלְכוּ לְמַדִּינַת הַיָּם שְׂאֶפְשָׁר לְחַזֵּר לְהַעֲיֹד לְהַגִּיד עֲדוּתָם פַּעַם אַחֲרַת בְּפָנָי הַבַּעַל דִּין רְאוּי הוּא לַעֲשׂוֹ' כֵּן פְּדִי שְׁלֵא יִמְצָא פּוֹצֵה פֶּה וּמְצַפְצַף בְּשׁוּם צַד מִן הַצְּדָדִין בְּנִדּוֹן זֶה שֶׁהוּא אִסּוּר אֲשֶׁת אִישׁ כִּי מִהִיּוֹת טוֹב אֵל תִּקְרָא רַע אַבְּל אִם אִי אֶפְשָׁר לְחַזֵּר וְלַהֲעִיד כְּגוֹן שֶׁהִלְכוּ לְמַדִּינַת הַיָּם לֹא נֹאמ' בְּשִׁבִיל כֶּף שֶׁהַקִּדּוּשֵׁין הִרְאִישׁוּנִים הֵם קִדּוּשֵׁי סִפְקָא וַיַּגְרֵשׁ רֵאשׁוֹן וַיִּשְׂא שְׁנֵי אֶלָּא אֲדַרְבֵּה לֹא יַגְרֵשׁ שְׁנֵי וַיִּשְׂא רֵאשׁוֹן לְפִי שֶׁהַקִּדּוּשֵׁין הִרְאִישׁוּנִי הֵיוּ קִדּוּשֵׁין גְּמוּרִי' וְהַשְּׁנִיִּים לֹא חָלוּ פְּלִל וְעִיקָר אֶלָּא אֲדַרְבֵּי' רְאוּי לְעַנְשׂוֹ לְמַקְדָּשׁ הַשְּׁנִי עַל שִׁנְתָן עֵינָיו בְּאֲשֶׁת אִישׁ לְקַדְּשָׁהּ כִּי עֵינָיו רְאוּ וְלֹא זָר הַעֲדִים כְּשֶׁהֲעִידוּ עַל הַקִּדּוּשֵׁין הִרְאִישׁוּנִים וְרָאָה וְשָׁמַע הָאִיּוֹמִים וְהַחֲרָמוֹת וְהַנְּדוּנִי' עַד שֶׁהוּא עֲצָמוּ וְנַעֲוָה מְשִׁמּוֹעַ נִבְהַל מִרְאוֹת וְעַל כֹּל זֶה הִקְשָׁה אֶת רִיחוֹ וְאָמַץ אֶת לִבּוֹ לַעֲשׂוֹת כְּדָבָר הָרַע הַזֶּה לְקַדֵּשׁ אֲשֶׁת אִישׁ אִין סִפְקָא שֶׁהִיא רְאוּי לְהַעֲנִישׂוֹ אַבְּל מַה נַּעֲשֶׂה כִּי הַשְּׁעָה מְשַׁחֵק' לוֹ וְלֹא בְּשִׁבִילוֹ כִּי אִם בְּמִקְיָמִים אֶת רַגְלוֹ וְאֶפְּלִיּוֹ אִם נוֹדָה לַפֶּת הַמְּנַגֶּדֶת לוֹמֵר שְׂאוּלִי יֵשׁ לְחוּשׁ לְקִדּוּשֵׁין הַשְּׁנִיִּים מֵאַיְזָה צַד מִן הַצְּדָדִי' הַפְּתוּבִי' מִכָּל מְקוֹם לֹא יִחְיִיב זֶה לְגַרֵּשׁ רֵאשׁוֹן כִּי אִם שֶׁיַּגְרֵשׁ שְׁנֵי וַיִּשְׂא רֵאשׁוֹן כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי וְהוֹכַחְתִּי לְפִי מַה שֶׁנִּרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְפִי נֹאם הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֶלֶה"ה: וְעַל מַה שְׁפַתְבְּתִי לַעֲלִיל הַסְּפִים הַחֲכָם הַשְּׁלָם הָרַב ה"ר דָּוִד ו' אַבִּי זְמֵרָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ.

דַּעֲתִי שֶׁהַקִּדּוּשֵׁין הִרְאִישׁוּנִי קִדּוּשֵׁי תוֹרָה פְּדִין. וּכְשׁוֹרָה וּקְדוּשֵׁי שְׁנֵי תְּבֵא עָלָיו מְאֲרָה עַד שֶׁיִּשׁוּב בְּתַשׁוּבָה גְּמוּרָה לֹא תִפְסוּ כֹּלֵל אִי בַּעֲיַת אִימָא קְרָא וְאִי בַּעֲיַת אִימָא סְבָרָא וְכַתְּבֵי דָוִד ו' אַבִּי זְמֵרָה זֶהוּ הַעֲתִיק מַה שְׁפַתְּבוּב עַל הַפְּסָק הַפְּתוּב לַעֲלִיל וְזוֹ הִיא הַתְּשׁוּבָה שֶׁהַשִּׁיב עַל הַנְּדוֹן הַפְּתוּב לַעֲלִיל וְכַתְּבוּ עַל הַפְּסָק שְׁפַתְּבוּב הַחֲכָם הַשְּׁלָם ה"ר חַיִּים עוֹבְדֵיָה יצ"ו תְּשׁוּבָתִי כִּי אֲשֶׁה זֶה מְקוֹדֵשׁ לְרֵאשׁוֹן קִדּוּשֵׁי תוֹרָה וְאִין קִדּוּשֵׁי שְׁנֵי תוֹפְסִין בֶּה כֹּלֵל וּגְדוּלָה מְזוֹ אֲנִיסוּבֵר דְּמַקְבְּלִין עֲדוּת קִדּוּשֵׁין שְׁלֵא בְּפָנָי בְּעַל הַדְּבָר דְּכֹלִי עֲלִמָא בְּעַלִּי דְּבָר נִינְהוּ לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא וְזֶה לְשׁוֹן הַמְּאִירִי וּמַקְבְּלִין עֲדוּת שְׁלֵא בְּפָנָי בְּעַל דִּין לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ עֲדִים שְׁנַתְּקַדְּשָׁה פְּלוּנִית ע"כ וְכֵן נִרְאָה מִתְּשׁוּבַת רִיב"ש בְּקִדּוּשֵׁי מִירוּנָה וְהָכִי מְשִׁמַּע מִתְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א כְּאֶשֶׁר פְּתוּב בְּקו' וְאֲנִי מַעֲיֵד שֶׁכֵּן הִנֵּה בַּעֲת כְּמַה"ר יַעֲקֹב בְּיָרֵב ז"ל עַל מַעֲשֶׂה שֶׁהִיא וְכַמַּה"ר שְׁמוּאֵל ו' סִיד ז"ל אֶלָּא שֶׁהֵם הַפְּרִיזוּ עַל הַמִּדָּה לְקַבֵּל עֲדוּת שְׁלֵא בְּפָנָי בְּעַל דִּין לְאַסּוּר אֲשֶׁה עַל בְּעֵלָה וְאֲנִי וְחֻבְרֵי חֲלַקְנוּ עֲלֵיהֶם בְּזֶה אַבְּל בְּעֲדִים שְׁנַתְּקַדְּשָׁה פְּלוּנִית דְּהוּי לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא לֹא חֲלַק אֲדָם מִעוֹלָם וְכ"ש בְּנִדּוֹן דִּינָן דְּשִׁלְחוּ לוֹ וְלֹא בָּא וְעֲדִיו מְבַקְּשִׁים לִילָף וְלִית דִּין צְרִיךְ בְּשִׁשׁ וְהַנִּרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי פְּתַבְּתִי וְחַתְּמַתִּי דָּוִד ו' אַבִּי זְמֵרָה: פְּסָק הַ כְּבָר עֲבָרוּ זֶה כְּפֶה יָמִים שְׁטַעֲנָן ר' יוֹם טוֹב בְּפָנָי ב"ד שֶׁקִּיְדֵשׁ לְנַעֲרָה סִיטִי בַת אַבְרָהָם וְהוֹצִיא שְׁטָר כְּתוּב וְחַתוּם בְּעֲדִים וְהֵם יַעֲקֹב וַיִּצְחָק וּמְקוֹנִיִּים מִבֵּית דִּין וְנִקְרָא הַשְּׁטָר וְהַעֲיֵדוּ הַעֲדִי עַל חַתְּמֵת יְדֵיהֶם בְּפָנָי בֵּית דִּין אַחֵר בְּק"ק עֵץ חַיִּים בְּפָנָי הַחֲכָם הַשְּׁלָם מַה"ק הַנְּזַכָּר וּבְפָנָי שְׁנֵי חֲכָמִים

אחרים שִׁקְיוֹ יוֹשְׁבֵי עַם הַחֵקֶם הֵנּוּ לְהִיּוֹת בֵּית דִּין עַל זֶה הָעֵנִן אַחַר כֵּן פָּדִי לְבָרֵךְ וּלְלַבֵּן וּלְחַקֵּן וּלְדַרֹּשׁ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב זֶה הָעֵנִן קָבְעוּ בֵּית דִּין אַחַר בֵּק"ק שֶׁלּוֹ וּבָאוּ הָעֵדִי הַנִּזְכָּרִים וְהַעִידוּ בְּפִיָּהֶם הָעֵדוֹת הַפְּתוּב בַּשֹּׁטֶר הֵנּוּ אַחַר כַּמָּה וְכַמָּה אִיוּמִים וְהַגְּזָמוֹת וְחֻמְרוֹת וְאֵלוֹת וּקְלָלוֹת שֶׁקָּבְלוּ עֲלֵיהֶם לְהַגִּיד הָאֱמֶת וְחָרַם כֹּל"בו שֶׁהִחְרִימוּ, בְּפִנְיָהֶם בְּסִפּוֹר תּוֹרָה בְּזִרְעוֹ וּכְיִנּוּ עֵדוּתוֹ בְּאִפְסוֹן שְׁסִיטִי הֵנּוּ הַחֻזְקָה לְמִקְוֵדָשׁ בְּכָל הָעִיר כְּלָה כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב וְחֻתוֹם וּמְפֹרָסִם בְּכָל הָעִיר כְּלָה.

אַחַר כֵּן שֶׁמַּעֲתִי שֶׁקָּבְעוּ קִצַּת מַחְכְּמֵי הָעִיר בֵּית דִּין אַחַר וּבָאוּ לְפִנְיָהֶם שְׁנֵי אֲנָשִׁים וְהֵם קִנְדוּ"יאוֹטִי וְאַלְט"אֲרֵאֵץ וְהַעִידוּ עַל יִצְחָק שֶׁעָבַר עֲבִירָה מִהַחְמוּרוֹת שֶׁבַת־תּוֹרָה בְּאִפְסוֹן שֶׁהִיָּה רָשָׁע וּפְסוּל לְעֵדוֹת וְעֵדוּתוֹ אִינוֹ עֵדוֹת אֲלֵט"אֲרֵאֵץ לֹא הָעִיד בְּפִנְיָ יִצְחָק הֵנּוּ וְשֶׁמַּעֲתִי אוֹמְרִים שֶׁקִּצַּת מַחְכְּמֵי הָעִיר הָיוּ רוֹצִי' לְהַתִּירָה לְסִיטִי הֵנּוּ בְּלֹא גֹט מִיּוֹם טוֹב הַמִּקְדָּשׁ הַנִּזְכָּר וְאֲנִי שֶׁמַּעֲתִי וְתִרְגְּזוּ בְּטַנִּי לֹאמַר וְכִי אֶפְשֶׁר דָּבָר כְּזֶה לְצַאת מִפִּי שׁוֹם מְזֶה וְשׁוֹם פֶּה קְדוֹשׁ אָמַר דָּבָר כְּזֶה וְזֶה כִּי עַל כָּל פָּנִים צָרִיכָה גֹט וְזֶה מִכַּמָּה טְעָמִים וּפְנִיִם מְמִינִים שׁוֹנִים: וְנִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעֲתִי כִּי אַחַר שֶׁנִּפְסַל עֵדוֹת הַקְּדוֹשִׁים אֶפְשֶׁר לֹאמַר אֶחָד מִשְׁנִים אוֹ שְׁמַצִּיאוֹת הַקְּדוֹשִׁים הָיוּ אֱמֶת אֲלֵא דְלֹא מְהִי מִפְּנֵי שֶׁהִיָּה אֶחָד מִהָעֵדִים רָשָׁע וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה אֵל תִּשֶׁת רָשָׁע עַד וְאִין דָּבָר שֶׁבְּעֵרְוָה פְּחוֹת מִשְׁנֵי' אוֹ אֶפְשֶׁר שֶׁכִּינּוּ שֶׁפְּסוּל לְעֵדוֹת אוֹלֵי הָעִיד עֵדוֹת שֶׁקָּר וְלֹא הָיוּ דְבָרִים מְעוּלִים.

בְּגִדוֹן דִּינָן נִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעֲתִי כִּי אִי אֶפְשֶׁר לֹאמַר שֶׁהָעִידוּ מִמֶּשׁ עֵדוֹת שֶׁקָּר מִשׁוֹם דְּאִנְמִדְנָא דְּמוֹכַח הוּא דִּיּוֹם טוֹב הֵנּוּ הִיָּה מְחֻזָּר אַחַר קְדוֹשִׁין וְזֶה כִּי יִשְׂרָאֵל וְיִהוּדָה יוֹדְעִים כִּי זֶה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים שְׁיּוֹם טוֹב הֵנּוּ קִיְדָשׁ אֶת סִיטִי הֵנּוּ וּמַצִּיאוֹת הַקְּדוֹשִׁים הָיוּ אֲלֵיכָא דְכֹלֵי עֲלָמָא וְדָאִין אֲלֵא שְׁלֹא הוֹעִילוּ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא קִדְשׁ כְּתֻבָּת חֻכְמִים כְּנוֹדַע וּמְפֹרָסִם בְּפִי הַכָּל וְכִינּוּ שֶׁכֵּן גִּילָה דַּעֲתוֹ שֶׁכְּנֻתוֹ שֶׁל יוֹם טוֹב הֵנּוּ לְקִדְשָׁה וְאַחַר אֵלוֹ הַקְּדוֹשִׁים הִרְאִישׁוּנִים גְּלוּי וְיָדוּעַ לְכָל הָעוֹלָם שֶׁמְעוּלִים לֹא יֵצֵא יוֹם טוֹב הֵנּוּ מִפְּתוּחַ בֵּיתָה שֶׁל סִיטִי הַנִּזְכָּר וְכָל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה לֹא הִיָּה זֶה מִשָּׁם וּמִדְּבַר וְנוֹשָׂא וְנוֹתֵן בְּבֵיתָה וְדָאִי מְכָל זֶה יָדִים מוֹכִיחוֹ וְאֵיכָא חֻזְקָה שֶׁמַּצִּיאוֹ הַקְּדוֹשִׁים הֵם אֱמֶת: וְהִרְאִיָּה לְזֶה דְּאִמְרִינּוּ בְּמִפְּתוּחַ פֶּרֶק קָמָא הָיָה אֵימְתָא דְּאֵתָאִי סְהָדִי וְאִשְׁתַּקּוּר אֵימְתִי סְהָדִי וְאִשְׁתַּקּוּר אֵזְלָא אֵימְתִי סְהָדִי אַחֲרֵינִי וְלֹא אִשְׁתַּקּוּר אֲמַר רִישׁ לְקִישׁ הַחֻזְקָה זֶה אֲמַר לִיָּה רַבִּי אֲלַעְזָר אִם הִיא הַחֻזְקָה כָּל יִשְׂרָאֵל מִי הַחֻזְקָה וְכו'.

הָרִי דְלִכְוֵלִי עֲלָמָא הַחֻזְקָה לְהִיּוֹ מְחֻזָּרְתָּ אַחַר סְהָדֵי שֶׁקָּרִי אַף בְּגִדוֹן דִּינָן מִכַּח קְדוֹשִׁין הִרְאִישׁוּנִים הַחֻזְקָה לְחֻזָּר אַחַר קְדוֹשִׁין וְנִגְלִי' לְדָבָר הַיּוֹת מַצִּיאוֹת הַקְּדוֹשִׁים אֱמֶת וְיִצִּיב: וְא"ת עַד כָּאֵן לֹא קָאֲמְרִי הֵתָם הַחֻזְקָה אֲלֵא בְּתַרִי זְמַנִּי דְּהִכִּי קָאֲמַר אֵימְתִי סְהָדִי וְאִשְׁתַּקּוּר אֵימְתִי סְהָדִי וְאִשְׁתַּקּוּר וּבְתַרִי זְמַנִּי הִנְיָ חֻזְקָה אֲבָל בְּגִדוֹן דִּינָן דְּלִיכָא אֲלֵא זְמַנָּא חֻזָּא לֹא אֲמְרִינוּ הַחֻזְקָה.

וּי"ל דְּלִימְתָא דְּהָא אֲמְרִינָּ בְּגִמְרָא לִימָא רִישׁ לְקִישׁ דְּאֲמַר כֹּר' יִהוּדָה דְּמִתְנִיתִין דְּקָאֲמְרִי בַת אַחַת שְׁהִיָּם לְכַמָּה פְּתוּת כְּלָם יִהְיוּ רַבִּי יִהוּדָה אֲמַר אֵימְתִי סְהָדִי הִיא זֶה וְאִינוּ נִהְרָג אֲלֵא פַת הִרְאִישׁוֹנִי בְּלִבְד וְקָאֲמַר בְּגִמְרָא דְּהִכִּי קָאֲמַר אִם אֵינָה אֲלֵא פַת אַחַת נִהְרָג' אִי אֵיכָא טְפִי אִין נִהְרָגִין וְאִם הִיָּת' דְּדוֹנָק' בְּתַרִי זְמַנִּי הוּא דְּאִמְרִינּוּ הַחֻזְקָה הִכִּי קָאֲמַר לִימָא רִישׁ לְקִישׁ כְּרַבִּי יִהוּדָה לֹא אֵתְנִיא כְּרַבִּי יִהוּדָה דְּאֵלוֹ לְרַבִּי יִהוּדָה אֲפִילוּ בְּחֻזָּא זְמַנָּא

קאָמער איסטסיסית נאי איכא טפי על פת אחת אין נהרגין ואלו לריש לקיש נהרגין תרי כתי עדים דלא הווחזקו אלא בתרי זימני אלא נדאי לא שנא חדא זימנא לא שנא תרי זימני אמרינו הווחזק וְהָא דְקָאָמַר בְּגִמְרָא אִיִּיתִי סְהַדִּי וְאִשְׁתַּקּוּר תְּרִי זִימְנֵי מְשׁוּם דְּמַעֲשָׂה שְׁהֵיָה כֹּף הֵיָה דְהֵכִי קָאָמַר בְּגִמְרָא הֵהִיא אִיתְתָּא וְכוּ' וְכִינּוּן שְׁכֵן נִמְצָא שְׁמַצִּיאוֹת הַקִּדּוּשִׁין אָמַת אָלָא דְלֹא מְהַנִּי מְשׁוּם דְהוּוּ בְּלֹא עֵדִים כִּי עֵדוֹת שְׁבִטְלָה מְקַצְתָּה בְּטָלָה פְּוֹלָה וְהוּי פְּקִידָשׁ בְּלֹא עֵדִים דְאִפִּילוּ שְׁנֵיהֶם מוֹדִים לֹא מְהַנִּי דְאִין דְּבַר שְׁבַעְרָוּהּ פְּחוֹת מְשָׁנִים: לְזֵה אָנִי אוֹמֵר לֹא יְהֵא אָלָא קוּל דְתַנּוּ בְּגִיטִין פֶּרֶק הַמְּגֵרֶשׁ יֵצֵא שְׁמָה בְּעִיר מְקוֹדֶשֶׁת הָרִי זֹו מְקוֹדֶשֶׁת וְאִמְרִינּוּ בְּגִמְרָא אָמַר עוֹלָא לֹא שְׁיִשְׁמַע קוּל הַבֵּרָה אָלָא כְּדִי שְׁיֵהִיו גְּרוֹת דּוֹלְקוּ' וְכוּ' וְעוֹד אָמְרוּ לֹא שְׁיִשְׁמַעוּ קוּל הַבֵּרָה אָלָא כְּדִי שְׁיֵאמְרוּ פְּלוֹנִי מְהִיכֵן שְׁמַע מְפִלוֹנִי וּפְלוֹנִי מְפִלוֹנִי וְהִלְכוּ לְהֵם לְמַדִּינַת הַיָּם וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְלֹא פְּלִיגִי אָלָא כְּדַעְוָלָא דְאִיכָּא רַגְלִים לְדְבַר לֹא בְּעִינֵי' כְּדִי שְׁיֵאמְרוּ פְּלוֹ' מְהִיכֵן שְׁמַע מְפִלוֹנִי וְכוּ' דְמַשְׁמַע בְּגִמְרָא דְקָרוּ לִיה דְּבַר בְּרוּר אָבֵל כֹּל שְׁאִין רַגְלִי' לְדְבַר בְּעִינֵי דְבַר בְּרוּר כִּי הֵאִי גּוֹנָא וְכֵן פֶּסֶק הָרֵא"שׁ וּרְבוּתָא קמ"ל דֵּאע"ג דְּכֹל חַד וְחַד מְשׁוּם חַד בְּלַחוּד קָא מְסַהִיד וְאִין כָּאן שְׁנֵים שְׁשָׁמַעוּ מְפִי שְׁנֵים כְּאֶחָד בְּהֵכִי סְגִי.

וכ"ש בנדון דידן שהעידו שנים בפני ב"ד שנתקדשה בפניהם ואתחזקה בבית דין למקודשת דפשיטא ופשיטא דצריכה גט ונדון ונאמ' והלא דברים קל וחומר ומה במקום דליכא אלא עד מפי עד א' ועד אחד מפי עד אחר והני תרי קמאי סהדי הלכו למדינ' הים מפל מקום חיישינו לקלא ומקודשת בנדון דידן שיצא הקול בערים שלפנינו המעידים בבית דין שנתקדש בפניהם ועודם מחזקי' בעדותם לא כ"ש דחיישינו לקלא כי האי להצריכ' גט וגדולה מזאת כתב מהרי"ק שרש פ"ז על אשה שהוחזקה למקודשת לפלוני כל כף זמן אף על גב דלא הוחזקה בב"ד אלא שהוחזקה פן בעירה הצריכה גט והביא כמה ראיות על זה דויק ותשפח וכי תימא פיון שיצא קול אמתלא על הקדושין שפסלו עד א' מבטלינו ליה לקלא ליתא פיון שלא יצא האמתלא עם הקדושין ממש דבעינו קול ושוברו עמו: וראיה לזה מדאמרינו בגיטין פ' המגרש הדין דנפק עלה קלא דאיכדשה לבר בי רב איתניא רב חמא לאבוה אמר ליה אימא לי גופא דעובדא היכי הנה אמר ליה על תנאי קדיש אדעתא דלא אזיל לבי ריזאי ואזיל אמר ליה פיון דבעידנא דהנות קלא לא הנה.

אמתלא לאו כל כמינה דמחזקת אמתלא הרי דבעינו קול ושוברו. עמו וכן כתב הרשב"א בתשובותיו סי' תת"נו דמקדש בעד אחד אין חוששין לקדושיו ולא בעי גט נאי משום קלא דמקמי גישואין הוי קול ושוברו עמו אבל אי מעיקרא נפק עלה קלא דקדושין גמורין ואחר זמן נודע דלא קדשה אלא בעד אחד אי לא מבטלין לקלא צריכה גט פרב ששת דהלכה פנותיה באיסורי ובנדון דידן לא היה שוברו עמו שמתחלה הוחזקה בב"ד למקודשת גמורה ואחר כמה ימים נפסל העד וזמן שטרי קבלת העדיות יוכיחו: וגדולה מזאת כתב הר"ן בשם הראב"ד דלא מבעיא באמתלא שהוא הפך הקול הראשון פגון מה שכתבתי דנפק קלא דאיכדשה סתם ואחר כף אמרו על תנאי קדיש דפשיטא דלא מבטלינו קלא לפי שהאמתלא היה הפך הקול שהיה סתם אלא אפי' שיהיה האמתלא באופן שאינו הפך הקול הראשון ולא סתרי אהדדי ואפשר ששניהם אמת אפי' הכי לא מבטלינו קלא פגון פנויה שיצא עליה שם קדושין ואחר עשרה ימים יצא עליה קול

גירושיו לא מבטלינו קלא דקדושין ואף בזה בעינו שציא קול הגירושין עם הקדושין כדי שיהא שוכרו עמו כ"ש בנדון דידן שהאמתלא היה הפך הקול דפשיטא דאליבא דכ"ע לא מבטלינו קלא פיון שלא היתה שוכרו עמו וצריכה גט: ועוד בר מן דין מטעמא אחרינא צריכה גט וזה שפתב המרדכי בהגהו' סנהדרין בשם העטור ונ"ל רי"ף פתב בתשובה עדים התומי' על השטר ונמצא אחד מהם קרוב או פסול ואמ' חבירו לא הייתי מפיר בפסולו אם אינו רגיל עמו עדותו פשרה ומשביעין אותו על פי העד הפשר ונאמן הוא לומר דלא ידע שהוא פסול פי היכי דמקבלין ליה כי אמר למחזי אתיתי ולא לאסהודי אבל אם היה רגיל עמו אינו נאמן ואם היו שני עדים עם הפסול, ואמרו לא היינו יודעים שהוא פסול הרי השטר מקוניים דמספיקא לא מבטלינו לשטרא ומסתברא היכא דליפא סהדי תמן מכשירין וכו' ועם זאת התשובה אומר בנדון דידן שפיון שעדי הקדושין חתומים בשטר ונתקנים בבית דין וגם נקרא פעם אחרת בבית דין והעידו העדים על חתימת ידיהם כמו שכתבתי מאותה שעה הוחזקה סיטי הנז' למקודשת גמורה כמו שפתב בארף הרי"ק שרש ע"ד דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין וכיון שפן אף אם נפסל העד הא' לא אמרינו עדו' שבטלה מקצתה בטלה כלה ונתבטל גם העדות הכשר אלא עדות הכשר במקומו עומד וכיון שפן לא מבעיא אם נחוש לדברי סמ"ג שהביא הטור סימן מ"ב שפתב שהמקדש בעד אחד שחוששין לקדושין להצריכה גט וגם המרדכי כת' פן בשם רא"ם כמו שפתב הרי"ק שרש ק"א דפשיטא ופשיטא דבנדון דידן צריכה גט שהרי עדות האחד קיים אלא אפי' לא נחוש לדברי אלו סמ"ג ורא"ם מכל מקום צריכה גט שהרי יועיד אני עלי שמים וארץ שאחר שנתקבל עדות העדים של הקדושין הנז' בא אלי איש אחד בהיותי עומד בתוך בני הישיב' והיה צועק צעקה גדולה ואומר וכי אלו הקדושין יש להם פה להשיב להכחישם והיה קופץ ונשבע שהיו הקדושין אמת ויצייב ושהוא נמצא שם בשעת הקדושין ואמר שבתורת עדות הנה אומר כל הדברים הללו והנה מגידו פדי שלא יוציאו לעז על הקדושין ויתירוה לעלמא לסיטי הנז' והיו בניה ממזרי' כך העיד בתורת עדות בפני כל בני הישיבה שהיו יושבים שם וכיון שפן אף אם פסלו עד אחד החתום יצטרף עד אחד החתום ועד אחד על פה להצריכה גט ולפי שורת ודקדוק הדין לסברת תשוב' הרי"ף הנז' בנדון הזה לא נאמר יגרש ראשון ונושא שני אלא תנשא לראשון ולא חיישינו לקדושי שני כולל דלא חלו קדושי שני פיון דאיכא תרי סהדי דמסהדי אקדושי קמא פל שפן וק"ו בן בנו של ק"ו שלא יעלה על לב אדם לומר שאינה צריכה גט מראשון דלא יהא אלא קול דעד מפי עד ועד מפי עד צריכה גט פל שפן בנדון כמה וכמה סהדי מפי שני עדים דצריכה גט: ובר מן דין איכא טעמא אחרינא להצריכה גט וזה כי אלטאראץ פשהעיד נגד יצחק לא העיד בפניו וכיון שפן אין דגין על פי אותו העדות כדאמרי' בהגוזל ומאכיל תהי בה ר' יוחנן וכי מקבלין עדות שלא בפני בעל דין וכן פסקו כל הפוסקים ועוד פתב הטור סי' כ"ח ואם קבלו העדו' שלא בפני בעל דין אין דגין על פיו וכי תימא הא אמרינו בהגוזל בתרא דאם שלחו לנתבע שיבא ולא בא מקבלין עדות שלא בפניו ובנדון דידן הרי שלחו ליצחק שיבא לב"ד ולא בא ועדות הפסול שפסלוהו הני עדות ליתא דהא אמרינו בהגוזל בתר' וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין קבלה מניה רבי יוסי בר חנינא פגון שהנה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשין לילף למדינ' הים ושלחו לו ולא בא..

וְדַקְדָּק ר"י בַּעַל הַתּוֹסֵפוֹ דְּמַדְקָא מֵרִשְׁוֹ וְשִׁלְחוּ לוֹ וְלֹא בָּא וְלֹא אָמַר. אוֹ שִׁלְחוּ כְּדַקְדָּא מֵרִשְׁוֹ אוֹ שִׁעֲדוּ חוֹלִים מִשְׁמַע דְּבַעֲיָנָן שִׁלְחוּ לוֹ וְלֹא בָּא בְּהַדִּי חַד מִהֵנָּה אֲבָל שִׁלְחוּ לִיהִגְרִידָא לָא מְהִי וְכֵן פֶּסֶק ר"ח וְרַב אֶלְפִּס וְהַרְמַב"ם פ' ג' מֵהִלְכוֹת עֵדוּ וְכֵן הַטּוֹר דְּבַעֲיָנָן אַחֲרֵת בְּהַדִּי שִׁלְחוּ לוֹ אֲבָל שִׁלְחוּ לוֹ גְּרִידָא לֹא מְהִי וּבְגִדוֹן דִּינָן וְדַאי שְׂלֵא הִיָּה כִּי אִם שִׁלְחוּ לוֹ וְלֹכֵן אִין דְּנִין עַל פִּי אוֹתוֹ הָעֵדוֹת וְיִצְחָק עוֹמֵד בְּחֻזְקָת פֶּשֶׁר: וְכִי תִימָא כָּל מַה שִׁפְתַּבְתִּי הוּא לְכַתְחִילָה אֲבָל בְּדִיעְבַּד בְּשִׁלְחוּ לוֹ וְלֹא בָּא גְּרִידָא מְהִי בְּזֵה אִיכָּא פְּלוּגְתִּי שֶׁהַמְרָדְכִי כְּתַב בִּפְיָהּ הַגּוֹזֵל בְּתָרָא בְּשֵׁם רַאב"ן דְּמְהִי בְּדִיעְבַּד וּבְשֵׁם רִיב"א כְּתַב שֶׁם דְּלֹא מְהִי אֶפְיָלוּ בְּדִיעְבַּד וְכֵן נִרְאֵה מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הַטּוֹר שִׁפְתַּב סִי' כ"ח וְאִם קִבְלוּ הָעֵדוֹת שְׂלֵא בְּפִנֵי בַּעַל דִּין אִין דְּנִין עַל פִּי מִשְׁמַע אֶפְיָלוּ בְּדִיעְבַּד וְכִינֵן דְּאִיכָּא פְּלוּגְתִּי דְּרַבְנוֹתָא מִי יְכַנִּיס רֵאשׁוּ בֵּין הָרִים גְּדוֹלִים בְּסִפְקָ קְדוּשִׁין לְהַתִּיר אִשְׁתִּי אִישׁ לְעֵלְמָא בְּלֹא גִט אֲלֵא וְדַאי עַל כָּל פְּנִים צְרִיכָה גִט וּא"ת מִמְקוֹם שִׁבְאָתָּה אֵינָה צְרִיכָה גִט דְּכִינֵן דְּאִיכָּא מֵאֵן דְּאָמַר דְּאֶפְיָלִי בְּדִיעְבַּד אִם נִתְקַבַּל שְׂלֵא בְּפִנֵי בַּעַל דִּין לֹא מְהִי וּבְגִדוֹן דִּינָן כְּפִשְׁהֵעִידוּ יַעֲקֹב וְיִצְחָק עַל הַקְּדוּשִׁין הִיָּה שְׂלֵא בְּפִנֵי סִיטִי הַנּוֹ' אֶף עַל גַּב דְּאִיכָּא פְּלוּגְתִּי אִי מְהִי אִי לֹא מְהִי סְמִיכֵן אַחֲזִיקָה שְׁהִיָּתָה בְּחֻזְקָת פְּנוּיָה עַד עַכְשָׁיו מִיּוֹם הוֹלְדָה וְלֹא בַּעֲיָא גִיטָא: וּי"ל שֶׁעֵדוֹת הַקְּדוּשִׁין מְהִי לְכוּלֵי עֵלְמָא מִתְלַתָּא טַעְמֵי חֻזָּא דְּכוּלֵי עֵלְמָא מוֹדוּ דְּבִשְׁלְחוּ לוֹ וְחַד מִהֵנָּה מְקַבְּלִין עֵדוּ' שְׂלֵא בְּפִנֵי ב"ד וּבְגִדוֹן דִּינָן כְּבָר שִׁלְחוּ לְסִיטִי וְלֹא בָּאָתָּה כְּמוֹ שִׁפְתוֹב וְחֻתוֹם בְּעֵדִים וְגַם אִיכָּא שְׁהִיָּה א' מִהָעֵדִים מְבַקֵּשׁ לִילָף כְּמוֹ שִׁישׁ עֵדִים וְכְתוּב וְחֻתוֹם שֶׁהַתְּרָה הָעֵד כְּמַה פְּעָמִים שִׁיבְּלוּ עֵדוֹתוֹ שְׁהִיָּה רוּצָה לִילָף כְּמוֹ שֶׁהִלָּף בְּפוּעַל וְכִינֵן שִׁפְנוּ כְּפוּלֵי עֵלְמָא מוֹדוּ דְּבָכִי הֵאֵי גּוֹנוֹא מְהִי כְּמוֹ שֶׁכְּבָר הָאָרְכָתִי בְּסִפְקָ שֶׁעֲשִׂיתִי עַל זֶה הָעֵנָּן בְּתַחֲלָה וְעוֹד שְׁנִית דְּאֶמְרִינָן פֶּרֶק הַגּוֹזֵל וּמֵאֲכִיל אָמַר רַבָּא הִלְכְתָּא מְקַיְימִין אֵת הַשְּׁטֵר שְׂלֵא בְּפִנֵי בַּעַל דִּין וּפְיָרֵשׁ נְמָקֵי יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרֵא"ש דְּאֶפְיָלִי בְּאִין רוּצִין לִילָף הָעֵדִי לְמַדִּינַת הַיָּם קָאמַר הָכָא דְּמְקַבְּלִין מְשׁוּם דְּבָקִיּוּם שְׁטֵרוֹת הַקְּלוּ חֻכְמִים דְּעֵדִים הַחֻתוּמִי' עַל הַשְּׁטֵר נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁנִּחְקָרָה עֵדוֹתוֹ בְּבֵית דִּין וְכֵן פֶּסֶק הַרְמַב"ם פֶּרֶק שְׁלִישִׁי מֵהִלְכוֹת עֵדוֹת שִׁפְתַּב בְּד"א דְּבַעֲיָנָן שִׁלְחוּ וְחַד מִהֵנָּה בְּעֵדוֹת ע"פ אֲבָל בְּעֵדוֹת בְּשְׁטֵר מְקַיְימִין ב"ד אֵת עֵדוֹ שְׂלֵא בְּפִנֵי בַּעַל דִּין וְכִינֵן שִׁפְנוּ בְּנ"ד כִּינֵן שִׁיבְּרָא שְׁטֵר הַקְּדוּשִׁין בְּפִנֵי בֵּית דִּין וּקְרֵאוּהוּ וְהָעֵדוֹ הָעֵדִים עַל חֻתִּימָתָן כְּמוֹ שֶׁכְּבָר כְּתַבְתִּי שִׁפְנוּ הִיָּה מֵאוֹתָהּ שֶׁעָה אַתְחִזֵּק' סִיטִי הַנּוֹ' לְמַקְוֵדֶשֶׁת גְּמוּרָה אֶפְיָלוּ שְׁהִיָּה כָּל זֶה שְׂלֵא בְּפִנֵי הַבַּעַל דִּין: וְעוֹד שְׁלִישִׁית שִׁפְתַּב הַחֻכְמֵי הַשְּׁלֵם הַה"ר דָּוִד וְזִמְרָה יצ"ו בְּשֵׁם הַמְּאִירִי וְז"ל מְקַבְּלִין עֵדוֹת שְׂלֵא בְּפִנֵי בַּעַל דִּין לְאֶפְרוּשִׁי מְאִיסוּרָא כְּגוֹן שִׁישׁ עֵדִים שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה פְּלוּגִית ע"כ.

וְכַתַּב הַחֻכְמֵי הַנּוֹזְכֵר דְּטַעְמָא מְשׁוּם דְּכוּלֵי עֵלְמָא בַּעֲלֵי דְּבָר הוּא לְאֶפְרוּשִׁי מְאִיסוּרָא וְהָעֵדִי שִׁפְנוּ הוּא דַּעַת הָרַב הַכּוֹלֵל ר' יַעֲקֹב בִּירָה זֵלֶה"ה עַל מַעֲשֶׂה שְׁהִיָּה וְגַם סְבָרַת הַה"ר שִׁמּוּאֵל בֶּן סִיד זֵלֶה"ה אֲלֵא שְׁהֵם הַפְּרִיזוּ עַל מְדוּמִיָּהֶם לְקַבַּל עֵדוֹת שְׂלֵא בְּפִנֵי בַּעַל דִּין לְאֶסוֹר אִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ וְאֵינִי וְחַבְרֵי חֲלַקְנוּ עֲלֵיהֶם בְּזֵה אֲבָל בְּעֵדִים שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה פְּלוּגִי' דְּהוּי לְאֶפְרוּשִׁי מְאִיסוּרָא לֹא חֲלַק אָדָם מַעוֹלָם: וְעוֹד אוֹמַר לַע"ד מְלַבֵּד מַה שִׁפְתַּבְתִּי שֶׁאֶפְיָלִי הָעֵדוֹ הָעֵדִים בְּפִנֵי יִצְחָק מִמֶּשׁ קָרוֹב בְּעֵינֵי שֶׁאִין לְחוּשׁ לְעֵדוֹתָם כְּלָל כָּל שִׁפְנוּ לְהַתִּירָה לְסִיטִי הַנּוֹ' בְּלֹא גִט וְזֶה כִּי בְּהַעֲלוֹתִי עַל לְבָבִי מַה טִּיבֵן שֶׁל הָעֵדִים שֶׁפְּסְלוּ לְיִצְחָק מְאֹד תְּמַתֵּי וְיָדִי לְמוֹ פִּי שִׁמְתִי אִיךָ מְלֹאם לְכַפֵּם לְחֻכְמִים הַשְּׁלֵמִים לְקַבּוּעַ ב"ד לְקַבַּל עֵדוֹתָם כִּי כָּל הָעוֹלָם מְרַנְּנִים אַחֲרֵיהֶם וּבְכַרְט עַל אֲחָז מִהֶם הִיּוֹתוּ חֲשׂוֹד עַל כְּמַה וְכְמַה גּוֹפִי

עבירות קשות ורעות וקלות וקמורות וכל כף גדלה רשעתו שהפל יראים ממנו וכובשין
עדותם וכמעט לבא לפומא לא גלי משום דאנש אלמא הוא ואיש אשר אלה לו איך
יועיל עדותו להוציא את סיטי הנזכר' מחזקת מקודשת להתיירה לעלמא אי לא
דמיסתפינא הנה אמינא דקדושי יום טוב הם קדושי גמורים והקדושי השניים שקדשה
הטפל הידוע לא תפסו כלל אבל את האלהים אני ירא ואין לדין אלמא מה שענינו רואות
ולכן פינו שלא יש עדים שיעידו בפועל בפני בית דין על פסול העדים האחרונים אחוש
לעדותם שהעידו נגד יצחק לענין זה לבד שתפסו גם קדושי הטפל השניים להצריכה גט
מזה ומזה אבל להתיירה בלא גט מיום טוב נראה לע"ד שלא יאמר דבר כזה שום אדם
בעולם כל מה שכתבתי הוא בהיות שלא העידו עדים בפועל בפני ב"ד על פסולן של
העדים האחרונים אבל עכשיו באו עדים והם הישישי רבי יוסף ברכה ורבי יצחק אשפנזי
ואחר כמה איומים והגזמות וקבלת חרם ואלות וקללות הפתובות בתורת משה רבינו
עליו השלום שקבלו עליהם להגיד האמת העידו בתורת ב"ד דין איך אלטארץ
א' מהעדים האחרונים הנז' עבר עבירה מהחמורות שבתור' כמו שכתוב בארובה בשטר
קבלת העדו' שנכתב ונחתם בבית דין וגם העדות שהעידו העדים הנז' על אלטארץ הנה
ממש בפניו של אלטארץ הנזכר וכינון שהו נפסלה פת העדים השניים והוכשרה פת
העדים הראשונים שהעידו על הקדושי של יום טוב ונמצא שהיא בחזקת מקודשת
גמורה לי"ט וקדושי שני לא תפסו כלל לפי שורת ועומק הדין: אבל להיות הנושא מגונה
ומכוער ופרץ גדר ולזלזל בבתולת ישראל לקדשה בחשאי שלא כדרך מנהגן של ישראל
הייתי נמנה להענישו ולהכריחו להתיירה בגט ולא יחרוף רמיה צידו ועם זה יעידון גידון
כל העולם פלו כי הייתי נקי מהשם ומישר' מהשם לברר וללבן ולהוציא הדין לאמתו
ומישר' לשבר מתלעות עול ולאבד תאנתו ויודע נסתרות ובוחר לבות יודע כי מה
שכתבתי פונתי לשמים ולאפרושי מאיסורא פפי מה שהורוני מן השמים לפי ע"ד ואמר
לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: זכרון עדות כמה שהיה בפנינו
אנחנו עדים חתומי מטה איך הבחור כר' רפאל מלטי בכר' יצחק מלטי נ"ע נתן לנכדתו
הבחורה מרת סיטי בת היקר כבוד רבי אברהם מלטי נ"ע שנים זהובי' ציקיני בתורת
קדושיין בעד אחיו הבחור כבוד רבי שפתי מלטי להיות לו לאשה פדת משה וישאל
וקבלתם בינה ברצונה הגמור ובהיות זה אמת פתבנו וחתמנו והנה זה היום שני
שלישי לחדש אייר שנת ה'ש"ף ליצירה פה ליפנטו וקים אברהם כמהר"ר חיי' בן
בארוקאש זצ"ל יהודה בכ"ר שלמה מוגנון נ"ע: שפתי בכ"ר יוחנן קלעי ז"ל: במומת
תלתא פחדא הוינא אנחנא פי דינא דחסימנה לתתא פד אתו קדמנא כה"ר אברהם בכמ"ה
חיי' בן בארוקאש ז"ל וכה"ר יהודה מוגנון בכ"ר שלמה מוגנון נ"ע וכ"ר שפתי בכ"ר
יוחנן קלעי נ"ע דחתימין לתתא דהאי שטר' ואסהידו דחתימ' ידיהו דהיא היא ממש
ומדאסהידו קדמנא אשנוהי וקיימנוהי פד חזי והנה זה יום ה' עשרי' וחתמש' לספירה
שנת ה'ש"ף ליצירה פה פטרס הישנ' והפל שריר וקיים: המצנה לחתום במסירת קולמוס
הצעיר משה חנן בכה"ר פרחיה חנן נ"ע דין.

משה בכמ"ה יצחק ו' אלחדיב זצ"ל דין שמואל בכה"ר שמעון פולשטרו זצ"ל דין
שטר קדושיין הנ"ל הועתק מלה במלה מגוף השט' בעצמו ועדי' החתומי' בו לא פחות
ולא יותר גם שטר קיום בית דין הנ"ל הועתק מלה במלה לא פחות ולא יותר יום א' ל"ה

לספירה הש"ך ליצירה פה פטרה הישנה והכל אמת המר והנמקרה מצליח אישפקשי יוסף בכ"ר משה רינוח נ"ע: יודונו מורינו מורי צדק מחזיקי כל בךק אם האשה הזאת מותרת להנשא לעלמא או לאו או אם הם קדושי ודאי או קדושי ספק כו' ותמחרו ותחישו תשובתכם הרמתה פי אליכם משפט הגאולה הזאת ומכם תצא תורה והוראה לישראל ומימיכם אנו שותים וכו': תשובה בשאלה הכתובה לא נתברר בה אם מודה ה"ר שפתי מלטי שעשאו שליח לאחיו דבי רפאל מלטי לקדש לבחורה הנז' או לא ומ"מ נראה לעניות דעתי בין מודה בין אינו מודה האי איתתא הויא ספק מקודש' באסורה לעלמא בלא גט ואי קידשה אחר תפסי בה קדושין וטעמא דמילתא אם מודה אף על גב שכתב הרמב"ם הלכות אישו' פרק שלישי האיש שעשה שליח לקדש לו אשה אינו צריך לעשותו בעדים שאין מקום לעדים בשליחות האיש אלא להודיע אמיתת הדבר לפיכך אם הודו השליח והמשלח אינם צריכין עדי' וכו' וכן פסק הרשב"א וכן פסק הרא"ש הביאו הטור סימן ל"ה דמשמע דכלהו סברי דהוי ודאי מקודשת מפל מקום הרי כתב הר"ן ריש פרק האומר וז"ל ומסונרתא דמילתא דכינן דבקידושין בעינן עדים דילפינן דבר דבר ממזון ולא מהניא הודאה דידהו משום דמחייבי לאחריני כשם שהקידושין צריכים עדים כה שליחות הקידושין צריכין עדים לא שנא שליחות דידה לא שנא שליחות דידה וכן דעת הראב"ד והרב רבי משה הכהן ז"ל: הרי שלדברי הגי אשלי רב רבי לא הוי קידושין כלל כיון שעשאו שליח שלא בעדים כלל וסמיכי לחוש לדבריהם להקל כל שפן להחמיר ולעשותה ספק מקודשת ואף על גב דבגדון דידן דאימי שטר חתום בעדי' על ענין דין ודברים שהיו בין ה"ר שפתי הנז' ואחיו ה"ר רפאל הנזכר פת אחת וביין אם הבחורה הנזכרת ויאותו ביניהם שנשבעה אם הבחורה, לכשתגדל הבחורה שתהיה לאשה לר' שפתי הנזכר וכו' ונתרצה.

מפל מקום לא חשיבי עדי שליחות ולא מהניא מידי שהרי אפי לדברי הרא"ש דלא בעי עדים למינוי השליח וגם לא בעי מינוי גמור וברור אלא גלוי דעת לבד שחפץ באשה פלונית לא מהני בכי האי גונא אם לא אמר לשליח לשדכה לו וכן כתב הטור סימן ל"ה וכתב הרא"ש דאפילו לא מינוהו שליח בהדיא אלא שגילה דעתו שהוא חפץ באשה פלו' ואמר לו לשדכה לו והלך וקדשה בלא מינוי שליחות שהיא מקודשת לו אבל אם לא אמר לו לשדכה לו והלך וקדשה לו אינה מקודשת ולא חיישינן שמא עשאו שליח לא שנא אם המקדש אביו או נכרי וכו' הרי שאפילו לדברי הרא"ש לא מהני אם לא אמר לשליח בפירוש לשדכה לו כל שפן בגדון דידן לדברי הראב"ד והר"ן והרמ"ה דמצרכי עדים במינוי השליח דלא מהני אפילו אמר לשדכה לו וכ"ש וק"ו בגדון דידן דאפילו לשידוכין לא מינהו בעדי' באופן שכלל העולה מהדברי' הוא דאפי' מוד' ה"ר שפתי הנז' שעשאו שליח הויא ספק מקודשת וגם אם כופר רבי שפתי הנזכר ואומ' שמעולם לא עשאו שליח לכה נר' לע"ד דהויא ספק מקודשת וזה דאף על גב שאפי' לדברי הרמב"ם והרשב"א והרא"ש דסברי דלא בעינן עדי' במינוי השליחות מ"מ סברי דבעינן הודאת המשלח וזה כיון שכופר משמע לפום ריהטא דאין פאן בית מיוחד: מפל מקום נראה לע"ד דהוי ספק קידושין שהרי כתב רבינו יעבץ ז"ל הביאו המרדכי פ' האיש מקדש וז"ל מפאן מדקדק רבי' יעבץ שאין צריך אדם למנות שליח בעדים לקדש אשה או לגרש וכו' ואם כופר המשלח אחר נתינת הגט והקדושין נראה לי דהוי ספק ואזלינן לחומרא

שְׁהָרִי יֵצֵא שְׁלִיחוֹתוֹ מִתַּחַת יָדוֹ הָרִי שְׁחַשֵׁשׁ לְקִדּוּשֵׁינָו וְאֶפְשֵׁר דְּהֶרְמַב"ם וְהֶרְשָׁב"א וְהָרָא"ש סְבָרֵי הֵכִי בִּינּוֹן דְּאֶזְלֵי לְשִׁיטְתֵיהָ דְלֹא בְּעוּ עֵדִים בְּמִינוּי הַשְּׁלִיחוֹת וּמָה גַם עָתָה בְּגִדּוֹן דִּינּוֹ דְּהָרִי צְנִיף מָה לְחוּשׁ לְקִדּוּשֵׁינָו אוֹתוֹ גִּילּוּי דְעַת הַפְּתוּב בְּשִׁטְרָה הַהוּא הַנְּזַכָּר לְעֵיל שְׁנַתָּן עֵינָיו בְּהָ לְהִיּוֹת לוֹ לְאַשְׁהָ בְּאֶנְפּוֹ דְבִהָא סְלִקִּינּוֹ וְנִחְתִּינּוֹ דְבְּאִיסוּר חֲמוּר כִּי הָאִי דְאַשְׁתָּ אִישׁ רָאוּי לְחוּשׁ וּלְהַחְמִיר לְכֹן גְּזֻרְתִּי אוֹמֵר בֵּין מוֹדָה בֵּין כּוֹפֵר בְּשְׁלִיחוֹת הָרִי סְפִקָּה מְקַדְּשָׁת וְלֹא הָאֶרְכָּתִי בְּרָאוּת לְהִיּוֹת הַשּׁוֹאֵל נְחוּץ וְהָעֵנָן פְּשוּט וּבְרוּר לְעֵנִיּוֹת דְעַתִּי וּמָה שְׂאוּמֵר לִי לְבִי נְאֻם הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֵלֶה"ה: תְּשׁוּבָה ז' אַחֲרָ שְׂרָאִיתִי ט"ו דְפִי מְשַׁנֵּי עֲבָרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִי בְּאַצְבָּע אֱלֹהִים הֵלֹא הֵם הַחֲכָמִי הַשְּׁלֵמִים אֲשֶׁר חֲקְרוּ וְדָרְשׁוּ הֵיטֵב הֵיטֵב עֵנָן אֵלּוֹ הַקִּדּוּשֵׁינָו וְהוֹצִיאוּ הַדְּבָר לְאַמְתּוֹ כְּמוֹ שְׁפָתוֹב וְחֲתוּם בְּבֵית דִּין וְעַמְדוֹ בְּסוּד הַשֵּׁם עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרֵט וּבְדָקוּ בְּחוּרִין וּבְסֻדְקִין עַד מְקוּם שְׁשָׁכַל אֱלֹהֵי מַגִּיעַ וְנִעְשׂוּ שְׁוֹתְפִים לְהַקְב"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית לְהִיּוֹתָם דְּנִים דִּין אֲמַת לְאַמְתּוֹ כִּי הַבְּחוּרָה בֵּת הַר' יוֹסֵף יצ"ו הִיא מְוַתֵּרֶת לְגַמְרֵי וְאִין בְּהָ שׁוּם צַד סְפִקָּה קִדּוּשֵׁינָו לֹא קוּל וְלֹא דְבָרִים וְעוֹד נוֹסֵף עֲלֵיהֶם וּמְסַפֵּים אֵל הָאֲמַת עֲמָהֶם הַחֲכָם הַשְּׁלֵם הַפּוֹסֵק נִר"ו אִם כֵּן מָה אֶרְחִיב פֶּה אֲאָרִיךְ לְשׁוֹן אָבֵל לְצִאֵת יָדֵי חוֹבְתֵי כִּי חֲזִיב כָּל אֲדָם לְלַבּוֹשׁ בְּגָדֵי נְקָם עַל כָּל אִישׁ שִׁמְצָא גוֹנֵב נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל לְהוֹצִיא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל שֵׁם רַע לְזִלְזוֹל בְּכַבּוּדָה בְּאֶמְרוֹ שְׁקִידְשָׁה בְּחַשָּׁאֵי בְּלֹא דְעַת אֲבִיהָ וְאִמָּהָ לְכֹן יֵצֵאתִי לְעֵזְרַת ה' בְּגַבּוּרִי וְלְהִיּוֹת נִמְנָה עֲמָהֶם בְּהִתֵּר הַבְּחוּרָה פְּלוּר' בֵּת הַר' יוֹסֵף יצ"ו בְּרִישׁ מִילִין וְזֶה כִּי הַבְּחוּרָה הַנּוֹ אִין בְּהָ חַשֵׁשׁ קִדּוּשֵׁינָו מִתְּלַתָּ טַעְמֵי: חֲדָא שְׁהָרִי בְּעֵדוּת שְׁנַתְקַבֵּל בְּפִנֵּי ב"ד אַחֲרֵי הָאִיּוּמִים וְהַגְּזוּמִים וְהַחֲרָמוֹת וְהַנְּזַכָּרִין כְּמוֹ שְׁפָתוֹב וְחֲתוּם בְּב"ד לֹא הָעִידוּ הָעֵדִים אֲלֵא שְׂאוּמֵר הַמְּקַדֵּשׁ נָא טוֹטוֹ י"א קִדּוּשֵׁינָו בְּאֶנְפּוֹ דְּהוּוּ יָדִים שְׂאִין מוֹכִיחוֹת דְלֹא הָוִינּוּ יָדִים לְפִי סְבָרַת רַוְבָּה דְרַוְבָּה וְאֵע"ג שְׁהָעִידוּ עֵדִים וְהַכְּחִישׁוּ קַבְּלַת עֵדוּת הַדִּינֵינִי וְאֶמְרוּ שְׁבִשְׁעַת הָעֵדוּת אֲמַר אֲחַד מְהָעֵדִים נָא טוֹטוֹ י"א קִדּוּשֵׁינָו אִימִינ"א בְּאֶנְפּוֹ שְׂאוּמֵר לִי דְהָוִינּוּ יָדִים מוֹכִיחוֹת כְּבָר פְּסָקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁהָדִינֵנּוּ הֵם נְאֻמָּנִים יוֹתֵר מְהָעֵדִים וְכִינּוֹן דְּבַנְדוֹן דִּינּוֹ נִתְקַבֵּל הָעֵדוּת בְּפִנֵּי שְׁלֵשָׁה דִּינֵינִים וְנִכְתַּב וְנִחְתַּם הָעֵדוּת הֵם נְאֻמָּנִים יוֹתֵר מִמָּאָה עֵדִים: וְאִף אִם נָבֵא לְחוּשׁ לְסְבָרַת מֵאֵן דְּסִבֵּר יָדִים שְׂאִינָם מוֹכִיחוֹת הָוִינּוּ יָדִים לְפָחוֹת לְהַצְרִיכָה גֵט: נְצַרְף לְזֶה דְאִיכָּא רַעוּתָא אַחֲרִיתִי בְּגִדּוֹן דִּינּוֹ וְהוּא פְּסוּל הָעֵד בְּעֵבְרָה מְדֹאֲרֵינִי כְּמוֹ שְׁפָתוֹב וְחֲתוּם בְּבֵית דִּין וְאֵע"ג שְׁהָעֵדִים שְׁהָעִידוּ בְּפִסּוּלוֹ לֹא הָעִידוּ בְּפִנֵּי הָאִיכָּא סְפִקָּה בְּקַמָּא פֶּרֶק הַגּוֹזֵל וּמֵאֲכִיל אִי גְרָסִינּוֹ וְשִׁלְחוּ לוֹ וְלֹא בָּא וּבְעֵינָו תְּרִי שְׁלְחוּ לוֹ וְלֹא בָּא וְחַד מִהֶנּוּ הוּא חוֹלָה אוֹ עֵדִיו חוֹלִים אוֹ מְבַקְשִׁים לִילָף לְמַדִּינַת הֵם אוֹ אִי גְרָסִי אוֹ שְׁלְחוּ לוֹ וְלֹא בָּא וּבְהָאִי מִקְלָתָא גְרִידְתָּא מְקַבְּלִין עֵדוּת שְׁלֹא בְּפִנֵּי בְּעַל דִּין וְכִמוֹ שְׁפָתוֹב שֵׁם הַתּוֹס' וְכַתוּב בְּהִגָּה' מִיִּמּוֹן תּוֹסְפוֹת לֹא הִכְרִיעוּ אִי גְרָסִי וְשִׁלְחוּ לוֹ אוֹ גֵר' אוֹ שְׁלְחוּ לוֹ הָרִי דְאֶפְשֵׁר דְּבִשְׁלְחוּ לוֹ גְרִידָא סְגִי וּבְגִדּוֹן דִּינּוֹ כְּבָר שְׁלְחוּ לוֹ וְלֹא בָּא כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּשִׂאֵלָה וְעוֹד כְּתַב הַמְּרַדְכֵי שֵׁם בְּפ' הַנּוֹ דְרָאב"ן וּרְבִי"ה סְבָרֵי דְבְּדִיעְבַד אִם נִתְקַבֵּל הָעֵדוּת שְׁלֹא בְּפִנֵּי בְּעַל דִּין הָוִיָּא עֵדוּת וּמִהֵנִי א"כ בְּגִדּוֹן דִּינּוֹ מְצוֹנְרָף עִם הַרַעוּתָא קַמִּיָּתָא פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא דְמִהֵנִי וּמִעֲלֵי וְאֶפְּלוֹ אִם לֹא נִרְצָה לְסַמּוֹךְ עַל דְּבָרֵי רָאב"ן וּרְבִי"ה: נְצַרְף לְגִדּוֹן דִּינּוֹ הַכְּחַשְׁתָּ הָעֵדִים וְהַמְּקַדֵּשׁ שְׁהַכְּחִישׁוּ אֵת עֲצָמָם וְאֶמְרוּ שְׁכָל מָה שְׁהָעִידוּ בְּעֵנָן הַקִּדּוּשֵׁינָו הַנּוֹ לֹא הָיוּ דְבָרִים מְעוּלָם כִּי אִם עֲלִילוֹ דְבָרִים כְּמוֹ שְׁפָתוֹב וְחֲתוּם בְּב"ד בְּאַרְנוֹכָה שְׂבָאוּ בְּהַכְּנָעָה וּבְכַרִיעָה לְשׁוּב בְּתְשׁוּבָה שְׁלִימָה וְלְשׁוּב

מדרךם הרעה ומן החמס אשר בכפיה' בעדות שהעידו שנתקדשה הבחורה הנז' ואף על
גב שפבר העידו בבית דין וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ולא מהני פתב הרשב"א
בתשובותיו סי'אלף ר"י וז"ל ואפילו אם היה פתב ידם יוצא ממקום אחר או שאמרו
העדים פתב ידיו הוא זה אם אמרו מעולם לא חתמנו ומזוניף הוא זה הפל תלוי בראיית
ב"ד אם יענין וידקדק הרבה בדבר ויחקור ויךרוש ויאיי' ויצוף שרגלים לדבר ובזה ראוי
להורות וכמעשה דרבא וכו': ובגדון דידן כל העולם פלו יעידון וגידון כי לא היו פאן
קדושי' מעולם ואמדנא דמוכח היא כי מי ראה פבודה בתולה צנועה יושבת בפרפתי בית
אביה משודכת זה כמה ימים שתצא מביתה שלא מדעת אביה ואמה ותקבל קדושי' מאיזה
קל שבקלי' ופוחז מן הפוחזים אף על פי שאינו מפירו כי מן הפעולו' ינדעו הפחות אם
כן בודאי אנו סהדי שלא היו קדושי' מעולם ונזרתם היא האמת אף על פי שהעידו והגידו
בבית דין ובר מן דין איכא מאן דסבר שצריף שיעידו העדים עדי קדושי' בפני המקודשת
אף על פי שעדותם הוא לאפרושי מאיסורא ובגדון דידן לא העידו עדות הקדושי' בפני
הבחורה הנז' באופן דחשיב למאן דאמר לא הגיד ויכולים לחזור באופן שמפל הגי טעמי
וכמה וכמה צדדי' אין בבחור' פלור' בת ה"ר יוסף יצ"ו שום חשש קדושי' אפילו
להצריכה גט והאנשים הרשעים האלה בנפשותם אשר עברו תורות חלפו חק הפרו ברית
עולם שלא לקדש שום בת ישראל בחשאי ותהי עונותם על עצמותם עד ישובו בתשובה
שלימה יפירו ינדעו כל יושבי תבל כי יש להם בישראל חלק וחבל כי כל זמן שהם
עומדים במדרש או יוציאו או יחזיקו שום לעז על היתר פלור' בת ה"ר יוסף הנזכר הנגי
מסכים עם עדת אבירים פבירים החכמים השלמי' יצ"ו שהם מוכדלים מעדת ישראל
ולא יהיה להם חלק ונחלה בקהל ה' ואם ישובו יבשו רגע ואדון השלום יעשה שלום
להם שלום יעשה להם זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לפי נאם הצעיר יצחק בכ"ר
שמואל אדרבי זל"ה שאלה ח ראובן נתן ללאה בפני שני עדים קרובים מצד האם טבעת
אחת ואמר לה שמור לי זה הטבעת ובשעת נתינת הטבעת אמר הו עלי עדים איך נתי
לה הטבעת לשם קדושין ואחד מן העדים העיד בבית דין בתורת עדות איך שמע מפי
ראובן שאמ' כשנתן הטבעת ללאה לשמור הו עלי עדי' איך נתי לה הטבעת לשם
קדושין והעד השני אמר שלא שמע לשון קדושין כלל אלא שראה נתינת הטבעת לשמור
ולא יותר ואח"כ הלכו בית דין לבית לאה ושאלו את פיה לראות אם קבל הטבעת לשם
קדושי' ואמרה שלא קבלו לשם קדושי' וכי אין רצונה להתקדש לראובן מי נימא שהיא
מקודשת או נימא דאינה מקודשת כיון שלא קבלו לשם קדושי' וגם דבעינן ידים מוכיחות
וליקא נאפ' גט אינ' צריכה: תשובה נראה דאינה מקודשת כלל נאפ' גט אינה צריכה
מכמה טעמי' הטעם הא' דבעינן ידים מוכיחות וליקא פדגרסינן בפ"ק דקדושין אמר
שמואל בקדושין נתן לה פס או שנה פסר ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת
הרי את לאנתו הו מקודשת אמר ליה רב פפא לאפני למימרא דסבר שמואל ידים שאין
מוכיחות הוינן ידים והתנן האומר אהא הרי זה נזיר וכו' הב"ע דאמר לי ע"כ נראה
בהדיא דכל שלא אמ' לי דאינה מקודשת ולא אמר כלום וכן פסק הטור באבן העזר סי'
כ"ז וכן פתב המגיד בפ"ג וז"ל ואם אמ' הרי את מקודשת ולא אמר לי פתב הרמב"ם
והרשב"א וז"ל והרבה מן המפרשים שאינה מקודשת ע"כ וכתב רבינו ירוחם בנכ"ב ח"ה
שכן נראה עיקר וכן נראה שהוא דעת הרי"ף והרמב"ם וז"ל שסתמו וכתבו שאומר הרי

את מקודשת לי משמע דכל דלא אמר הכי אין חוששין לו וְהָר"ן פתב שיש מי שאומ' דאף על גב דקי"ל דידי שאין מוכיחות לא הנינו ידים אפ"ה לענין גיטין וקדושין אולינו לחומרא וה"ל ספק מקודשת והוא ז"ל דחה דבריו והעלה דאי לא אמר לי פשיטא לן דלא הווי ידים פלל וְהָר"א"ש ג"כ העלה דאי לא אמר לי אף גיטא לא בעיא וגם בתשובתיו פלל ל"ו שאלה ד' האריף מאד בדבר ובסוף דבריו פתב וז"ל הרי פתבתי לכם כל דברי הגדולי אשר דעת פלם מסכמת דבקדושין היכא דלא אמר לי דלא הווי קדושין וכן הביא הרי"ף ז"ל דברי שמואל גמן לה פסוף או שנה פסוף ואמ'לה הרי את מקודשת לי וכו' משמע הא לא אמר לי אין פאן בית מיחוש הלכה בנדון זה שלא דברו בפני העדים על עסקי הקדושי' אלא אמר בסתם הילך קדושי' לבתך ולא פירש למי קדשה אין פאן בית מיחוש ואינה צריכה גט וראיתי מה שכתבת דברי החולקי' והאומרי' שצריכה גט ואיני רואה בדברייה' ממש ועיקר שיהא פדי להשיב עליה' עכ"ל וא"כ בנדון דידן ג"כ שלא היה מדבר עמה על עסקי קדושי' אלא שאמר בסתם הווי עלי עדי' שנתתי לה הטבעת לשם קדושי' ולא פירש למי ודאי שאין פאן בית מיחוש ואינה צריכה גט ואע"ג דכתב הריב"ש על מי שאמר פשנתן לה הטבעת הריני נותנו לה בתורת קדושין ולא אמר הרי את מקודשת לי שהיא מקודשת התם היינו טעמא כמו שפירש הוא בעצמו דאין פאן ידים אלא דבור שלם שפנין שהזכיר שהוא הנותן לה בתור' קדושין פכר נראה מלשונו שהוא המקדש והיא המתקדש' אבל בנדון דידן אינו נראה מתוך לשונו למי קדשה שהרי לא אמר הריני אלא הווי עלי עדי' שנתתי לה הטבעת לשם קדושין ולא פירש למי ובהא פולי עלמא מודו דאין פאן ידים מוכיחות ואם פן אין פאן בית מיחוש ואינה צריכה גט: הטעם השני דבעינו פדי שיהיו הקדושין תופסין שייאמר לשון שיוכיח להבא וכמו שכתב הרי"ק גר"ו בטור אכן העזר סי' כ"ז בשם רבו הר"י בי רב ז"ל וכתב עוד בתשובה דבעינו שייאמר לשון שיוכיח להבא פדמוכח פרו' השולח גבי פיטול גט אהא דבעיא לן הרי הוא חרש מהו והכא שאמר קדושין הן ולא אמר קדושין יהו או הרי הן קדושין אינו פלום ע"כ וכל שפן בנדון דידן שאמ' בפ' בלשון עבר הווי עלי, עדים איה נתתי לה הטבעת לשם קדושין שלא אמר פלום: הטעם השלישי דאפ' אם היו שני העדי' מעידים ואומרים באזנינו שמענו שאמר לה בשעת נתינת הטבעת הרי את מקודשת לי בטבעת זו פדת משה ויש' נראה דאינה מקודשת פלל ואינה צריכה גט והיינו טעמא לפי שהעדים קרובים שהם בני שתי אחיות והם פסולים מן התורה פדגרסינן בפ' זה בורר אשפחן קרובי האב קרובי האם מנין אמר קרא אבות אבות תרי זמני אם אינו ענין לקרובי האב תנהו ענין לקרובי האם ע"כ נראה בהדיא דכל הקרובים בין מצד האב בין מצד האם הם פסולים מן התורה וכן פסקו פל הפוסקים וכן פתב הרשב"א בשאלה אלה קפ"ה ז"ל וכל אותן הקרובי' השנויים במשנת זה בורר דאורייתא הם וכמו שכתבתי עכ"ל וקי"ל דהמקדש בפסולי עדות דאורייתא אינם קדושין פדגרסינן בפ' זה בורר אמר רב נחמן חשוד על העריו' פשר לעדות אמר רב נחמן עני מרי בכתיבה וכשר אמר רבא ומודה רב נחמן לענין עדות אשה שהוא פסול בין לאפוקא בין לעיולה ע"כ פה היא גירסת הרי"ף וְהָר"א"ש ז"ל וכהם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלכות אישות ודלא פספרי' דידן פ' זה בורר והוא גירסת העיטור דגרסי לא אמרינו אלא לאפוקא אבל לעיולה לית לן בה וכן פסק הטור באבן העזר סימן מ"ב ז"ל המקדש בפסולי עדות דאורייתא אינם קדושין ע"כ

ואם כן: בגדון דידן שיהם פסולים דאורייתא עדותם בטלה ואינה מתקדשת על פיהם וכן פתב הרי"ק נר"ו בסוף סימן מ"ב שראה בתשובת שאלה דבר מספיק לכל מה שאמרנו עינין שם ואע"ג דכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות,, , עדות פרק י"ג ז"ל אין פסולין.

מדין תורה אלא קרובים ממשפחת אב בלבד והם האב עם הבן ועם בן הבן וכו' אבל שאר הקרובי' מן האם או מדרה האישות כולם פסולי' מדבריהם ע"כ והוא ז"ל בעצמו פתב בפ"ד מהלכות אישוי' ז"ל המקדש בפסולי עדות של תורה אינה מקודשת בפסולי עדות של דברי סופרים או בעדים שהן ספק פסולי תורה אם רצה לכנוס חוזר ומקדש בכשרים ואם לא רצה לכנוס צריכה גט ממנו מספק ע"כ ואם כן בגדון דידן שיהם קרובים מצד האם והם פסולים דרבנן לפי דבריו ז"ל נראה שצריכה גט ממנו מספק: כבר סתר דבריו הרשב"א ז"ל בתשובה ואמר שבין הקורבה מצד האם או מצד אישיות כולן פסולין מן התורה ושהאומרים שיש הפרש בין צד האם לצד האב כבר ביארו טענתם שיצא להם זה מפני שאותן קורבות ממדרש חכמים הם וכדאיתא התם אשפחן קרובי האב קרובי האם מנא לן אמ' קרא אבות תרי זמני וכל הבא מן המדרש מדרבנן הוא וכדמשמע בפ"ק דקדושין וכו' וכבר דחה רבינו האי גאון ז"ל דברים אלו בטענות חזקות ובריאות פראי מוצק יצוקות:.

ותדע עוד שאם אתה אומר כן אף קרובי האב מדבריהם שהרי פשט הפתו' אינו שלא יומתו אבות בעדות בנים ובנים בעדות אבות אלא שלא יומתו אלו בחטא אלו וכמו שפתוב בדברי הימים ואת בנייהם לא המית ככתוב בתורת משה לא יומתו אבות על בנים וכו' וכן לא יהו קרובי האב פסולים דבר תורה לנכות אלא לחובה שהרי לא יומתו פתיב ולנכות לא למדו אלא מלא יומתו תרי זמני ואפשר שהרב רבינו משה ז"ל הלך בזה בשיטתו שאמר בעיקר השני של ספר המצות שחבר שכל הדברים הבאים בא' מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן אינן דאורייתא אלא דרבנן וזלתי במקומו' שאמרו חז"ל בפ' שהם דאוריית' ואם כדבריו יקשה עליו גם כן מפני מה עשה עדות קרובי האב דאורייתא כמ"ש מלבד שיש עליו קושיות גדולות חבילות חבילות שהקשו עליו גדולי ישראל אחד מהם אחד מרבתי רב גדול ומובהק חבר ספר המצות והביא עליו תלי תלים מראיות ודברים מבטלים וסותרים העקר שהוא כל זה פתב הרשב"א בתשובה שהיא ורמז באחד מרבותיו על הרמב"ן ז"ל וכו' והביא הרמב"ן ז"ל ראיות רבות גדול' ובצורות לעקור העקר שהוא שהניח הר"ם ז"ל משרש וענף וכתב בסוף דבריו ז"ל וידעתי כי עוד שמועות רבות בגמרא סותרות ענינו כי הספר הזה לרב ז"ל ענינו ממתקי' וכלו מחמדי' מלבד העקר הזה שהוא עוקר הרים גדולים בגמרא ומפיל חומות בצורות בגמרא והענין ללומדי הגמרא רע ומר ושתקע הדבר ולא יאמר ע"כ וגם הרי"ף ז"ל כן פתב בתשובה שכל הקרובים השנויים במשנת זה בורר פסולין דאורייתא הן עד פאן לשונו הריב"ש בתשובת י"ד: ואם כן כיון שהעקר הזה שהניח הר"ם ז"ל עוקר הרים גדולים בגמרא וכל גדולי ישראל תפסו עליו בזה העקר השני ודאי שאין לסמוך עליו בזה ואין להביא ראיה ממנו: ועוד י"ל שמה שאמר הרמב"ם שהם פסולין דרבנן אינו אלא לענין שאינם נכללים בדברי ר' שמלאי לענין מנין המצות אבל מפל מקום דין תורה להם וכן פתב המגיד בפ"א מהלכות אישיות ע"ש וכן פתב הר"ש בר צמח בתשובה על מי שקדש בת קטנה.

שלא בפני אביה והעדים קרובים זה לזה מצד האם שאפילו הרמב"ם שסובר שפסול קורבת האם אינו אלא מדרבנן יודה שעדותו בטלה משני טעמים הא' שאפילו יהיה וכו' והטעם השני שמה שכתב הרב דפסולי קרובים הכא מדרשא הוא מדרבנן הוא מפני שסובר בכל מדרש חכמים שאינם קרובים דאורייתא אינו שהם מדרבנן אלא שהם קרובים מדרבנן לענין שאינם נכללים בדברי רבי שמלאי לענין מנין המצות אבל מפל מקום דין תורה הם וא"כ המקדש בפניהם אינה מקודשת ע"כ ואם פן בנדון דידן שהם קרובים מצד האם לפי דעת הר"ש בר צמח אפילו הרמב"ם מודה שהם פסולין דאורייתא והמקדש בפניהם אינה מקודשת ואינה צריכה גט: הטעם הדר' שהרי בנדון דידן ליפא אלא עד אחד וקיימא לן דהמקדש בעד א' אין חוששין לקדושתו ואפ' שניהם מודים כדגרסינו בפרק האומר אמר רב נחמן אמר שמואל המקדש בעד א' אין חוששין לקדושתו ואפ' שניהם מודים וכן אמרו משמיה דרב ע"כ ופסקו פן הרי"ף והרא"ש ז"ל וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהלכו' אישות וכן פסק הטור בסימן מ"ב וכן הוא דעת הרמב"ם והרשב"א והר"ן ואע"ג דסמ"ג כתב ז"ל ואמנם בסוף הסוגיא אומר מאי הוה עלה רב פהנא אמ' אין חוששין רב פפא אמר חוששין ולא נפסק הלכה כמי וראוי להחמיר כף פסק ה"ר אליעזר ע"כ נראה שאין לחוש לדברי סמ"ג במקו' פל הני רבנןאמא וכ"כ הרשב"א לא מן התלמידי שהיה רוצה לסמוך על סמ"ג בזה מי סנו ה"ג והרי"ף והרמב"ם וכל הגאונים וכל האחרונים שאמה מחמיר על עצמן יותר מפל אלו עכ"ל: ועוד יש לומר דע"כ לא קאמר סמ"ג והרא"ם דחוששין לקדושתו אלא פששניהם מודים אבל אם יש הכחשה ביניהם כמו שהוא בנדון דידן שהרי היא אמרה בפ' שלא קבלה לשם קדושתו כ"ע מודו דאין חוששין לקדושתו כלל וכן כת' הר"ש בר צמח בתשובה דאפילו לדברי סמ"ג שחוששין לעד אחד לעדות נשים לא חייש ואפילו בעד אחד לא חשש החושש אלא פששניהם מודים אבל אם יש הכחשה ביניהם לא כמו שכתב הרשב"א דאשה טוענת במשטה היתה עכ"ל ואם פן בנדון דידן שיש הכחשה ביניהם לדברי הר"ש בר צמח כולי עלמא מודו דלא חיישין לקדושתו מפל מה שאמרנו נתבאר בהדיא איך אינה מקודשת כלל ואפילו גט אינה צריכה: ועמה מרי ורבי גר ואור ישראל השקיפה ממעון קדשה וראה.

ויפקוד סברא זו ואם השם יסייעני וישרה בעיניו יחתום שמו עליה כדי לסתום פי דוברי שקר ויהיה מעשה ידיה להתפאר ואם באולי ושפא ח"ו לא ישרה בעיניו הבינני דרף זו אלה כי אליה נשאתי עיני ואשר שגיתי הבן לי נאם המשפתחנה מרחוק ומנשק ידיה ורגליה ועומד לעבודתה כל ימי חיי הצעיר וקטון שבתלמידיה משה בכ"ר אברהם קאואליירו נ"ע תשובה ט הקבר החשוב רף בשנים ועתיק וותיק בדינים חדשים גם ישנים הלא הוא החקוק בקירות לבי נבון וחכם ה"ר משה קאואליירו יצ"ו ראיתי תשובת שאלתה עין רואה ולב שומע בראותי כי פל דבריה וראיותיה פלם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת ואין בהם נפתל ועקש ודרשת וחקרת ובודקת וחספת עד מקום שיד מעיין מגעת וצדקת בכל מה שפכתת ולא הייתי צריף לכתוב וגם לאפס הפנאי פי משא כבד מוטל עלי מפמה מינים ופנים שונים אבל למלאת רצונה נפניתי מפל עסקי וכתבתי שורה בקצרה לאפס הפנאי וזה.

כי נראה לע"ד שאין לחוש כלל לקידושין אלו אפילו היו העדים פשרים אפילו מדבריהם ואפילו למאן דחיישי למקדש בעד אחד וראיה לזה דגרסי בכתובות פ"ב ת"ר ב' אומרי נתקדש'וב' אומרי לא נתקדש' הרי זו לא תנשא ואם נשא לא תצא ב' אומרי נתגרש' וב' אומרים לא נתגרש' הרי זו לא תנשא' ואם נישא תצא מ"ש רישא ומ"ש סיפ' א"ר פפא תרגמ' בעד א' עד א' אומר נתקדש' ועד א' אומר לא נתקדשה תרנויהו בפנויה קא מסהדי והאי דקאמר נתקדשה הנה ליה חד ואין דבריו של אחד במקום ב' וכו' והקשו בתוספות תימא אמאי לא תנשא לכתחלה דהנה לן לאוקומה אחזקה ויש לומר פגון שאנו יודעים שזרק לה קדושין ומספקא לן אי קרוב לו או קרוב לה והני תרי סהדי חד אמ'קרוב לו וחד אמר קרוב לה דכיון דנדאי זרק לה הקדושין לית לן למימר אוקמ' אחזקה להתיר' לכתחיל' אי נמי פגון שהיו גרות דולקות ומטות מוצעות שהנה עומד לקדשה כדאמרינן בסוף המגרש ועד אחד אומ' נתקדשה ועד אחד אומר לא נתקדשה באותה שעה.

הרי שפכתו דדוקא בא' משני פנים אלו שהוא ספק קרוב לנדאי וכמו שפכת ה"ר"ן דעבידו אינשי דטעו בקרוב לו וקרוב לה אמרינן דמדרבנן לא תנשא לכתחילה דחיישינן שמא בשעת הקידושין שניהם ראו שקרוב היו וזה טועה עכשיו אבל בנדון דידן שאין מקום לטעות כלל ומכחיש לחבירו פשיטא ופשיטא דאמרינן דתנשא לכתחלה ואין דבריו של אחד במקום שנים וכן פסקו הרמב"ד והרמב"א דרב פפא לא מייירי אלא בזרק לה קדושיה כמו שפכתו התוספות וכן כתב הרב המגיד הלכות אישות פ"ט בשמם וכן פסק ה"ר"ן בהלכות וכן פסק הטור סימן מ"ז שפכת אחד אומר נתקדשה וא' אומר לא נתקדשה אם אומר שמעולם לא הנה בה ספק קידושין תנשא לכתחלה ואם זרק לה קדושין אחד אומר קרוב לו ואחד אומר קרוב לה לא תנשא ואם נשאת לא תצא וכן פסק מהרי"א בהגהה אשרית: וא"ת כל מה שפכתנו יצדק לפי שיטתם דסברי שהמקדש בעד אחד לא חיישינן לקדושיו ולכן פשע א' מכחיש לחבירו תנשא לכתחילה אבל למאן דחיישי למקדש בעד אחד לא אמרינן הכי ליתא אלא אדרבה רב פפא באוקמתא זו הלך לשיטתו דסבר בפ' האומר המקדש בעד אחד חוששין לקידושיו.

וראיה לזה שפכת ה"ר"ן בכתובות פרק שני בהלכות בשם הרמב"ן וז"ל עד אחד אומר נתקדשה ועד אחד אומר לא נתקדשה תרנויהו בפנויה מסהדי וכו': וא"ת דמיהא משמע דטעמא משום דאיך אמר לא נתקדשה לא אמר כלום אסרינן לה אפומיה דחד דאמר נתקדשה ואמאי והא עד אחד בקדושין לאו כלום הוא וכדאיתא בפרק האומר דקידושין משום דאין דבר שבפירושה פחות משני וכיון דטעמא משום הכי הוא משמע דאפילו אמר נתקדשה בפני ובפני אחר לא אמר כלום ותיגר הרמב"ן וז"ל דרב פפא לטעמיה דאמר התימא המקדש בעד א' חוששין לקדושיו הילכך אי לאו איך דקא מכחיש ליה ועד אחד בהכחשה לאו כלום הוי דינא דאפילו נשאת תצא.

הרי שפכת הרמב"ן דרב פפא באוקמתא זו הלך לשיטתו. דקאמר דחיישינן לקידושי עד אחד.

והרמב"ן עצמו עם כל שאר הפוסקים הנז' פתבו דרב פפא לא מייירי אלא בזרק לה קדושין אחד אומר קרוב לו וא' אומר קרוב לה כמו שפכתו התוספות אם כן נראה לומר

דַּעַד פֶּאן לֹא קֵאָמַר רַב פֶּפֶּא לֹא תִנְשֵׂא לְכַתְחֵלָה אֱלָא בְּזַרְק לֵה קְדוּשִׁין שְׁהוּא סִפְק קְרוּב לְוֹדַאי אֲבָל בְּנִדוּן דִּינָן שְׁמַכְחִישׁוּ חֲבִירוֹ לְגַמְרֵי אִפִּי רַב פֶּפֶּא דְקֵאָמַר דְחִיּוּשִׁין לְקְדוּשִׁי עַד א' מוֹדָה דְתִנְשֵׂא לְכַתְחֵלָה מִשׁוּם דְּאִין דְּבָרֵיו שֶׁל אֶחָד בְּמָקוֹם שְׁנַיִם וְאֵע"ג שְׁפַתְב הָר"ן דְּאִיכָא גִסְחֵי הֵתָם.

בְּפֶרֶק הָאוֹמַר דְקְדוּשִׁין דְגֵרְסֵי רַב פֶּפֶי וְלֹא רַב פֶּפֶּא פְּדַאי הוּא הֶרְמֵב"ן לְסַמּוּךְ עֲלֵיו לְבָרַר וּלְלַבֵּן גִּירְסַת הַגְּמָרָא וְעוֹד נוֹכַל לֹמַר שְׁאֲפִילוּ נְקִיָּים גִּירְסַת הַסְפָּרִי דְגֵרְסֵי רַב פֶּפֶי וְרַב פֶּפֶּא סָבַר דְמִקְדָּשׁ בְּעַד אֶחָד לֹא חִיּוּשִׁין לְקְדוּשִׁין וְקוּשִׁית הֶרְמֵב"ן שְׁפַתְבְּתִי נִתְרַץ אוֹתָהּ כְּמוֹ שְׁתִּירָץ הָרַב הַמְּגִיד הַלְכוֹת אִישׁוֹת פ"ט עַל דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם שְׁפַתְב אָמַר עַד אֶחָד מְקוֹדָשֶׁת הִיא זֹו וְהִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַדְּשִׁיתִי הֵרִי זֹו מִן תְּרַת אֶחָד אוֹמַר מְקוֹדָשֶׁת וְאֶחָד אוֹמַר אֵינָה מְקוֹדָשֶׁת לֹא תִנְשֵׂא וְאִם נִשְׂאָת לֹא תִצָּא שְׁהֵרִי הִיא אוֹמֶרֶת לֹא נִתְקַדְּשִׁיתִי שְׁהַקְּשָׁה שְׁלֵמָה לֹא תִנְשֵׂא לְכַתְחֵלָה בְּסִיפָא כְּמוֹ בְּרִישָׁא וְתִירָץ הָרַב הַמְּגִיד דְטָפִי עֲדִיף כְּשֵׁאִין עַד אֶחָד אוֹמַר כְּדְבָרֵיהָ מִשׁוּם דְּאֵינָה מְעִינָה פְּנִיָּה לְהַכְחִישׁ הַעַד אִם הִיָּה אֶמֶת אֲבָל כְּשֵׁעַד א' אוֹמַר כְּדְבָרֵיהָ מְעִינָה וּלְפִיכָף לֹא תִנְשֵׂא לְכַתְחֵלָה וְכו' אֲפִילוּ נֹאָמַר כֹּל זֶה בְּאוּפְן שְׁדְבָרֵי רַב פֶּפֶּא הֵם לְפִי שִׁיטְתוֹ דְסָבַר הַמְּקַדָּשׁ בְּעַד אֶחָד אִין חוּשִׁין לְקְדוּשִׁין אֲבָל לְמַאן דְסָבַר דְחִיּוּשִׁין לְקְדוּשִׁין לֹא אֶמְרִינוּ הֵכִי וּבְפֶרֶט בְּנִדוּן דִּינָן דַּעַד א' אוֹמַר.

כְּדְבָרֵיהָ וְאֶמְרִינוּ דְמְעִינָה וּמְעִינָה לֹמַר לֹא נִתְקַדְּשִׁיתִי בְּאוּפְן שְׁלֵא תִנְשֵׂא לְכַתְחֵלָה: בְּנִדוּן דִּינָן אִי אֲפִשֶׁר לֹמַר כֵּן וְהַטַּעַם מִשׁוּם דְבְנִדוּן דִּינָן אֲפִילוּ הַעַד הָאֶחָד אִין מְעִיד עֲדוּת קְדוּשִׁין גְּמוּרִין שְׁהֵרִי הוּא עֲצָמוֹ מְכַחִישׁ אֶת עֲצָמוֹ כְּנִרְאָה מִתּוֹף דְבָרֵי הַשְּׂאֵלָה וְנ"ל אֶחָד מִן הָעֲדִים הַעִיד אִיף שְׁמַע מִפִּי רֵאוּבֵן שְׁאָמַר כְּשִׁנְתָן הַטַּבַּע' לְלֵאָה לְשִׁמּוֹר הָווּ עָלֵי עַדִי אִיף נִתְמִיתִי לֵה הַטַּבַּעַת לְשֵׁם קְדוּשִׁין הֵרִי הוּא עֲצָמוֹ מְעִיד וּמְקַיָּים שְׁנָתָן לֵה הַטַּבַּעַת לְשִׁמּוֹר.

וּבְתוֹרַת פְּקוּדוֹן וּמָה שְׁמַזְכִּיר אַחַר כֵּף קְדוּשִׁין אֵינּוּ מְעִיד שְׁנָתָנוּ לֵה לְשֵׁם קְדוּשִׁין וּבִיטְל דְבוּרוֹ הָרֵאשׁוֹן כִּהִיָּא דְתִנְיָא בַּפ'. קֵמָא דְקְדוּשִׁין אָמַר לֵה כְּנִסִּי סְלַע זֶה בְּפִקְדוֹן וְחִזּוֹר וְאָמַר לֵה הַתְּקַדְּשִׁי לִי בּוֹ בְּשַׁעַת מַתָּן מְעוֹת מְקוֹדָשֶׁת אֲבָל זֶה לֹא חִזּוֹר מְדְבוּרוֹ וְלֹא דְבַר עֲמָה שׁוּם דְבַר אַחַר שְׁיִבְטַל דְבוּרוֹ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל פְּקוּדוֹן אֱלָא עֲמָהּ דְבַר שְׁיִהִיו עֲדִים מִמָּה שְׁכָבַר הִיָּה שְׁנָתָנוּ לֵה לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְהֵרִי רֵאִינוּ בְּעִינֵינוּ וּבְאֲזַנֵּינוּ שְׁמַעְנוּ שְׁלֵא נָתַנוּ לֵה לְשֵׁם קְדוּשִׁין אִם כֵּן נִמְצָא שְׁאִין פֶּאן קְדוּשִׁין כֹּלָל וּבְגִדוּלָה מִזֹּאת הַתִּיר תְּרוּמַת הַדָּשָׁן סִי רִי"ב עֵינָן שֵׁם בְּאוּפְן שְׁבְנִדוּן דִּינָן אִין פֶּאן בֵּית מִיחּוּשׁ כֹּלָל לְכוּלִי עֲלֵמָא לְפִי מָה שְׁפַתְבְּתִי לַע"ד מְלַבֵּד מָה שְׁפַתְבְּתָה וְהָאֶרְכָּת בְּתִשׁוּבְתָהּ לְכֵן הַחֲזוּק בְּמוֹתֵר אֵל תִּרְף נְצָרֵיהָ כִּי הִיא חִיָּה וְאֵל יִבְטִיחָהּ יִצְרוֹ שֶׁל הַחֲוֹלֵק לֹאמַר שְׁיִישׁ בְּחוּמְרָא בֵּית מְנוּס שְׁהָאוּסַר בְּמוֹתֵר יִתִּיר.

בְּאֶסוּר כִּי גַם בְּלֹא דַעַת נִפְשׁ לֹא טוֹב וְהַמְּגִלָּה עֲמֻנְקוֹת יִגְדִיל תוֹרְתָהּ וְתִהְיֶה כְּגֵן רְטוּב וְנִדְעָה בִּינֵינוּ מָה טוֹב זֶהוּ מָה שְׁנִרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְפִי נֹאָם הַצָּעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֵלָה"ה: שְׂאֵלָה י בְּמוֹתֵב תִּלְתָּא פְּחָדָא הַוִּינָא אֲנַחְנָא בֵּית דִּין דְחִתְמִין לְתַמָּא כַּד אֲתָא גְּזַמְנָא רַבִּי דוֹד לִישְׁקֵאשׁ וְהַעִיד בְּתוֹרַת עֲדוּת וְאָמַר לְנָא קוּמוּ אוּן דִּינָהּ אֵינִיל בְּאַרְאֵנְדָּאָדוּ דִּי ר' יִשְׂרָאֵל דִּי לוּשִׁינָא וְיָדוּ.

קומו אישטאָבאָה אשינטאדו ר' ישראל בר ה"ר שמואל די לוישינה קון און פאנדירו אין שו מאָנו אי בינו אישטריליניא בת ר' אברהם ישראל אי דימאנדולי איל פאָנדירו אי ר' ישראל הנז' לידי"שו טומאלדו פור קדושין אי אישטריליניאהנו' לו שומו אי קאלייו אי פואישי ושאָלנו את פי ר' דוד באינה יום הנה המעשה ואמר לנו שאינו זוכר באינה יום הנה פל זה העיד ר' דוד בתורת עדות ושאָלו על הפאנדירו הנז' של מי הנה וקעד הנז' השיב שלא ידע ממי הנה אף ה"ר ישראל הנז' ואישטריליניא הנז' אמרו לנו שהפאָנדירו הנה של שרה בת ר' יצחק די לוישינה ואחר כל הנז' בא לפנינו ר' אברהם סאמאנון והעיד בתורת עדות קומו אָן דינא איניל באראנדאדו הנז' ונדו קומו אישטאָבאָה ר' ישראל בר שמואל הנז' אישטאנדי קון אָן פאנדירו אין שומאנו אינינו אישטריליניא הנז' אילי דימאָדו איל פאנדירו אי דיושילו פור קדושין אינון שי אקורדה שי לי די"שו טומאָלדו פור קדושין או ווש לודו פור קדושין מאש קישי ליאקורדה סיירטו קינון לידי"שו פארה מי כל זה העיד.

גם דרשנו אותו אם הנה יודע הפאנדירו של מי הנה ואמר שלא ידע ממי הנה גם שלא הנה זוכר באינה יום הנה המעשה כל זה העידו העדים הנז' בתורת עדות אחר האיניומי הראויים ולהיות כל זה אמת חתמנו שמותינו פה בשני בשבת שני ימים לחדש תמוז הת"ז.

שוב שאָלנו את פי רבי ישראל הנז' ואישטריליניא הנז' אפלקח הפאנדירו לקח אותו מדעת שרה הנז' והשיבו שלקח אותו שלא מדעת שרה הנז' וגם אמר לנו ר' ישראל הנז' שהפל הנה דרך שחוק פי ח"ו לא הנה בדעתו לקדשה מעולם גם באו עדים והעידו איה אותו הפאנדירו אשר א"ר ישראל בר שמואל הנז' שנתן לאישטריליניא הנז' הוא של שרה בת רבי יצחק הנז' וגם אישטריליניא הנז' אמרה פן אכל העדים שהיו בשעת הקדושין אמרו שאינן יודעין אם הנה זה הפאנדירו או אחר ושאָל השואל אם יש בקדושין אלו בית מיחוש להצריכה גט או לא: תשובה ראיתי דברי השאלה וגם מה שכתב החכם השלם הפוסק עליה וכל הצדדים שצדד להתירה בלא גט ונראה בעיני לע"ד שאין שום צד להתירה בלא גט כי אם מטעם ידים שאין מוכיחות למאן דאמר לא הווינו ידים ולא חייש להו כלל אפילו לענין גיטין וקידושין אבל למאן דחייש להו להצריכה גט אין שום צד בנדון דידן לגרע פח קדושין אלו להתירה בלא גט וזה כי מה שכתב הפוסק והביא שהוא דפרק קמא דקדושין שהוא גברא דנהנה מזבין חומרי אתיא הדין איתתא אמרה ליה הב לי חד שוכא אמר לה אי יהיבנא לך מקדשת לי אמרה ליה הבה מהבה ומסקי' דלא פלוג הוא וכתב הר"ן דטעמא משום דאדבורא קמא קסמכה דקאמר' מעיקרא הב שלא לשם קדושין וכו' ואם בנדון דידן אמרה הב שלא לשם קדושין ועם זה עשה ק"ו להכרח דכולי עלמא בנדון דידן לא הוו קדושי' וכל דבריו מיוסדי' על היותו מדמה שתיקותא דינדה לתשובתה שאמרה הב וכמו שרצה להכריח בדבריו:.

ונה לימא דיפה שתיקותא מדיבורה משום דשתיקה פהודאה דמיא אבל פשאמרה הבכונתה לומר כמו שכתב הרמב"ם פ"ד הלכות אישות לא תשחק עמי בדברים אלו אלא הן בלבד וכיון שהדבור לשון גרוע פשיטא דיפה שתיקותא מדיבורא שפן מצינו

בְּעֵינָיו הָיָה מְדַבֵּר עִמָּה עַל עֶסְקֵי קְדוּשָׁיו וְנָתַן לָהּ שְׁנָה פָּסָף בְּשִׁתְיָקָה הוּוּ קְדוּשָׁיו וְנָדָא וְאָם אָמַר לָהּ הָרִי אִתָּךְ מִיּוֹעֲדָתְךָ לִי מִיּוֹעֲדָתְךָ לִי וְכוּ' שְׁהֵם לְשׁוֹנוֹת גְּרוּעֵין הוּוּ סָפֵק קְדוּשָׁיו הָרִי דְשִׁתְיָקוּתָהּ יָפָה מְדַבּוּרָהּ: וְעוֹד מַה צָּרִיךְ לְהִבְיָא רְאִיּוֹת אֱלָא דְבִנְדוּן זֶה מִמַּשׁ רְצָה לְהִכְרִיחַ הַפּוֹסֵק דְּלִסְכַּרְתַּת הַרְשָׁבָ"א שְׁהִבְיָא הָר"ן דְּעֵיקָר טַעְמָא שְׁאִינָה מְקוֹדְשֵׁת הִינּוּ מִשׁוּם דְּכִינּוּן דְּבִלְשׁוֹן שְׁאֵלָה קְאָמַר אִי יְהִיבָנָה לָךְ מְקוֹדְשֵׁת לִי וְלָכֶּךָ אִפִּי חֲזַר הוּא וְאָמַר הָרִי אִתָּךְ מְקוֹדְשֵׁת לִי לֹא מִהֲנִי וְהִכְרִיחַ מִתּוֹךְ לְשׁוֹנוֹ דְּאִפִּילוּ שְׁתַּקָּה אִיהִי לֹא מִהֲנִי כִּינּוּן שְׁלֹא אָמְרָה אִין מְקוֹדְשָׁנָא לָךְ זֶה לִיתָא דְּנֻדָּאֵי דָּאִם שְׁתַּקָּה הוּוּ קְדוּשָׁיו גְּמוּרִין וְזֶה דְּבַהֲלָכוֹת אִישׁוֹת פ"ד הִבְיָא הָרַב הַמְּגִיד סְכַרְתַּת הַרְשָׁבָ"א בְּשֵׁם הַרְמַב"ן וְכָתַב דָּאִם שְׁתַּקָּה הוּוּ קְדוּשָׁיו וְנָדָא וְז"ל וְכָתַב הַרְמַב"ן הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁהוּא אָמַר לָהּ בְּלִשׁוֹן שְׁאֵלָה מִתְחַלָּה וְאִפִּי חֲזַר וְאָמַר לָהּ בְּשַׁעַת נְתִיבָה הַתְּקַדְּשִׁי לִי וְהִיא אָמְרָה אֲחַד מִן הַלְּשׁוֹנוֹת שֶׁהִזְכִּיר רַבֵּינוּ אִינָה מְקוֹדְשֵׁת אֲבָל אִם שְׁתַּקָּה וְנָדָא מְקוֹדְשֵׁת: הָרִי שְׁתַּשׁוּבַת הַב מְבַטֵּל פֶּחַ הַקְּדוּשָׁיו לְגַמְרֵי וְהַשְׁתִּיקָה מְקַיָּמָן לְגַמְרֵי מִשׁוּם דְּשִׁתְיָקָה כְּהוֹדָאָה דְּמֵיָא וְכֵן מִשְׁמַע מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַרְשָׁבָ"א שְׁפָתַב מְדָלָא מְהִדְרָא אִין מְקוֹדְשָׁנָא לָךְ אֱלָא אָמְרָה הַב מִהֲבָה וְכוּ' מִשְׁמַע דְּגָרִיעוּת הַלְּשׁוֹן גּוֹרֵם בְּיָטוּל הַקְּדוּשָׁיו לֹא הַעֲדָר הַלְּשׁוֹן הַטּוֹב דָּאִי לֹא תִימָא הֵכִי לִימָא מְדָלָא מְהִדְרָא אִין מְקוֹדְשָׁנָא לָךְ וְתוּ לֹא וְכֵן מִשְׁמַע מִתּוֹךְ דְּבָרֵי רַבֵּינוּ יְרוּחָם שְׁפָתַב בְּנִתִּיב כ"ב ח"א וְז"ל וַיֵּשׁ מִפְּרָשִׁי דָּאִף עַל פִּי שְׁאֵמְרָה אֵלַי הַלְּשׁוֹנוֹ' אִם אָמַר לָהּ בְּשַׁעַת שְׁנָתָן לָהּ הָרִי אִתָּךְ מְקוֹדְשֵׁת לִי וְקַבְּלָה מִמֶּנּוּ מְקוֹדְשֵׁת מִשְׁמַע דְּחֻלְשַׁת נְדוּן זֶה הוּא גְּרִיעוּת הַלְּשׁוֹנוֹת אֲבָל הַשְׁתִּיקָה כְּהוֹדָאָה דְּמֵיָא: אִם כֵּן בְּנְדוּן דִּינָן דְּשִׁתְיָקָה אִישְׁטְרִילִיָּא בְּקַבְּלָתָהּ הַפְּנִדִירוּ מִיַּד רַבֵּי יִשְׂרָאֵל הַמְּקַדֵּשׁ פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא דְּאֵלִימֵי טְפִי לְחוּשׁ לְקְדוּשָׁיו לְמֵאן דְּחִיֵּישׁ לִידֵּים שְׁאִינָם מוֹכִיחוֹת לְהַצְרִיכָה גִּט גַּם מַה שְׁפָתַב דְּמִטַּעַם אַחַר אִינָה מְקוֹדְשֵׁת לְהִיּוֹת שְׁרַבֵּי יִשְׂרָאֵל הַנּוֹ' וְאִישְׁטְרִילִיָּא הַנּוֹכְרֵי' אָמְרוּ שֶׁהַפְּנִדִירוּ הָיָה שָׁל שְׁלָה לְפִי אִינָה מְקוֹדְשֵׁת כִּינּוּן שְׁקִינְדְּשָׁה בְּגִזְלֵי דְּאַחֲרִים דְּהַמְּקַדֵּשׁ בְּגִזְלֵי דְּאַחֲרִים אִינָה מְקוֹדְשֵׁת וְהַאֲרִיךְ הָרַבֵּה לֹאמַר אִם יְהִי נְאֻמִּים עַל כֶּף אוֹ לֹא: גַּם עַל זֶה נִרְאָה לַע"ד דְּאִיכָּא פְּמָה וְכַמָּה צְדָדִין לְחוּשׁ לְקְדוּשָׁיו וְזֶה כִּי מַה שְׁפָתוֹב בְּשִׁאֲלָה שׁוֹב שְׁאֲלָנוּ אֵת פִּי ר' יִשְׂרָאֵל הַנּוֹ' וְאִישְׁטְרִילִיָּא הַנּוֹ' אִם כְּשִׁלְקַח הַפְּאֻנְדִירוּ לְקַח אוֹתוֹ מַדְע' שְׁרָה הַנּוֹ' וְהַשִּׁיבוּ שְׁלַקַּח אוֹתוֹ שְׁלֹא מַדְעַת שְׁרָה הַנּוֹ' לֹא יִמְנַע אוֹ הַפְּנִנָה לֹאמַ' כְּשִׁלְקַח הַפְּנִדִירוּ ר"ל כְּשִׁלְקַחוּ מַעֲיָקְרָא מִבֵּית שְׁרָה הַנּוֹ' אוֹ הַפְּנִנָה לֹאמַר כְּשִׁלְקַח הַפְּנִדִירוּ ר"ל כְּשִׁלְקַחוּ וְנָתְנוּ לְשֵׁם קְדוּשָׁיו לְאִישְׁטְרִילִיָּא הַנּוֹ' לְקַחוּ שְׁלֹא מַדְע' שְׁרָה אֲבָל אִין הֵכִי נָמִי שְׁהִלְקִיח' הָרֵאשׁוֹן' הוּ' מַדְעַת שְׁרָה אִם הַפְּנִנָה הִיא כְּשִׁלְקַחוּ מַעֲיָקְרָ' מִבֵּית שְׁרָה אִם הַפְּנִדִירוּ הָיָה דְּבָר שְׁמַקְפִּיד בְּעֵלְיוֹ עֵלְיוֹ נְהִי דְּלֹא הוּוּ קְדוּשָׁיו מִשׁוּם דְּהוּי גִּזְלֵי אֲבָל ר' יִשְׂרָאֵל הַנּוֹ' אִינוּ נְאָמְן עַל כֶּף מִשׁוּם דְּאִין אָדָם מִשִּׁים עֲצָמוֹ רְשָׁע וְהַשׁוֹאֵל שְׁלֹא מַדְעַת הַבְּעֵלִים נִקְרָא גִּזְלָן וְכֵן פָּסֵק רַב אֶלְפָּס בְּמַצִּיעָא פ' הַמְּפָקִיד וְכֵן כָּתַב הַרְמַב"ם הִלְכוֹ' גִּזְלָה וְאֲבִינָה פ"ג וְז"ל הַשׁוֹאֵל שְׁלֹא מַדְעַת בְּעֵלִי' הָרִי זֶה גִּזְלָן וְכֵן פָּסֵק הַטּוֹר סִי' שַׁצ"ח וְכִינּוּן שְׁכֵן אִינוּ נְאָמְן לְשִׁים עֲצָמוֹ רְשָׁע כ"ש לְהַתִּיר סָפֵק אִישׁ לְעֵלְמָא וְאִם הַפְּנִדִירוּ הוּא מִן הַדְּבָרִים שְׁאִין בְּעֵלְיוֹ מְקַפִּיד עֵלְיוֹ וְנָדָא דְּחִיֵּישׁוֹן לְקְדוּשָׁיו מִשׁוּם דְּלֹא הוּי גִּזְלֵי שְׁהִרִי כָּתַב הַרְמַב"ם הִלְכוֹת אִישׁוֹת פ"ה וְז"ל וְאִם קְיָדְשָׁה בְּדְבָר שְׁאִין בְּעַל הַבֵּית מְקַפִּיד עֵלְיוֹ כְּגוֹן תְּמָרָה אוֹ אֲגוּז הָרִי מְקוֹדְשֵׁת מִסָּפֵק וַיֵּשׁ הוֹכְחָה קֶצֶת בְּנְדוּן דִּינָן שְׁאִין בְּעַל הַפְּנִדִירוּ מְקַפִּיד עֵלְיוֹ לְהִיּוֹת שְׁרַבֵּי יִשְׂרָאֵל הַנּוֹ' וְשְׁרָה הַנּוֹ' קְרוֹבִים שְׁנֵיִם כְּנִרְאָה מִתּוֹךְ הַשְׁאֲלָה וְאִם הַפְּנִנָה לֹאמַר כְּשִׁלְקַחוּ וְנָתְנוּ

לשם קדושים אַבְל אִין הָכִי נְמִי דְמַעֲקָרָא בָּא לִידוּ בְתוֹרַת שְׂאֵלָה דְהַשְׁתָּא לֹא מְשִׁים עֲצָמוּ
רְשָׁע מְכַל מְקוּם הַבְּחִינָה שְׂפַתְבְּתִי אִם אִין הַבְּעַל מְקַפִּיד בְּמְקוּמָה עוֹמְדַת אַבְל בַּר מִן דִּין
לוֹ הִנְחָה שְׂהַבְעַל מְקַפִּיד רְאוּי לְחוּשׁ לְקַדוּשִׁין וְזֵה שְׁהָרִי כְּתַב הָרָא"ש בְּפִסְקוּי פ"ק
דְקַדוּשִׁין וְז"ל בְּסִפְרֵי הַדִּינִין שְׂיִסַּד רַבֵּינוּ מִנְשֵׁה הַכֹּהֵן וְז"ל כְּתוּב בְּתוֹשׁבָה אַחַת הַמְקַדָּשׁ
בְּטַבְעַת שְׂאוּלָה מְקַדָּשַׁת וְכֵן נִמְצָא בְּתוֹשׁבָה לְרַבֵּינוּ שְׂמִשׁוֹן שְׂהִיא מְקַדָּשַׁת וְכֵן לְסִבְרַת
בְּעַל הָעֵיטוּר הוּא סְפַק הָרִי שְׂלִדְעַת אֵלּוּ הַפּוֹסְקִים אַף עַל גַּב שְׂהִיְתָה הָאִשָּׁה סְבוּרָה שְׂהִיְתָה
נוֹתֵן לָהּ הַחֲפִץ לְגַמְרֵי וְנִמְצָאָת שְׂאִינוּ שְׂלוּ כִּי מִן הַדִּין לֹא הִיָּה רְאוּי לְחוּשׁ לְקַדוּשִׁין כְּלָל
מְכַל מְקוּם פְּסָקוּ שְׂהִיא מְקַדָּשׁ בְּנִדוֹן דִּינִין שְׂהַמְקַדָּשׁ וְהַמְקַדָּשַׁת יְדְעִי שֶׁהַפְּנִדִי"רו לֹא
הִיָּה שְׂל הַמְקַדָּשׁ וּבְנִדְאִי כְּשֶׁהוּא קִדְּשָׁה בַּפְּנִדִי"רו כְּפִנְתוֹ הִיְתָה לְקַדָּשָׁה בְּהִנְאָת זְמַן
הַשְׂאֵלָה וְגַם הִיא כְּשֶׁקְבַּלְתוּ לְשֵׁם קַדוּשִׁין כְּפִנְתָּה הִיָּת' וְדֹאִי הִנְאָת זְמַן הַשְׂאֵלָה כִּינּוּן שְׂהִיְתָ'
יִודְעַת שֶׁהַפְּנִדִי"רו אִינוּ שְׂל הַמְקַדָּשׁ לֹא כָּל שְׂפִן דְחִיְיָשִׁינוּ לְקַדוּשִׁין אִם יֵשׁ הִנְאָת שְׂנֵה
פְּרוּטָה בְּזְמַן הַשְׂאֵלָה: וְאִפִּילוּ לְכִי סִבְרַת הָרָא"ש שְׂכַתְבּוּ וְאִנִּי אוֹמֵר אִם הַשְׂאִילוּ לוֹ
הַטַּבְעַת לְזְמַן יְדוּעַ וְנִתְּנוּ לוֹ רְשׁוּת וְהַשְׂאִילָה לְאַחַר לְקַדָּשׁ בְּהָ אֵת הָאִשָּׁה כּו' דְמִשְׁמַע
דְּוּוּקָא כְּשֶׁנִּתְּנוּ לוֹ רְשׁוּת לְקַדָּשׁ אַבְל אִם לֹא נִתְּנוּ לוֹ רְשׁוּת לֹא הוּוּ קִדְּוּשִׁין אִיכָּפָא לְמִימַר
שְׂהָרִי כְּתַב בְּעַל תְּרוּמַת הַדָּשָׁן סִימָן ר"י וְז"ל וְהָא דְכַתְבּוּ אִשְׁר"י וְנִתְּנוּ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׂאִילָה
לְאַחַר וְכו' הִיָּה נִרְאָה לֹמַר דְּאִין דְּעַת הַאִשְׁר"י שְׂאִם לֹא נִתְּנוּ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׂאִילָה שְׂאִינָה
מְקַדָּשַׁת אִפִּי בְּדִיעֵבַד דְּהָא אִיְהוּ גּוּפִיָּה פְּסָק פְּרָק הַמְּפָקִיד בְּשֵׁם רַב אֶלְפָּס אַף עַל גַּב
דְּאִמְרִינוּ בְּגִיטִין אִין הַשְׂאֵל רְשָׁאִי לְהַשְׂאִיל וְאִין הַשׁוֹכֵר רְשָׁאִי לְהַשְׂכִּיר הִיְיָנוּ לְכַתְחִילָה
אַבְל אִם עֲשָׂה לֹא מְקַרִי גִזְלוֹ בְּהִכִּי הוּאִיל וּמְסָר' לְכֵן דְּעַת וְכִינּוּן דְּלֹא מְקַרִי גִזְלוֹ בְּהִכִּי
הוּאִיל וּמְסָר' לְכֵן דְּעַת אִם כֵּן הָרִי קִדְּשָׁה בְּאוֹתָהּ הִנְאָת קִישׁוּט שְׂיֵשׁ לָהּ בְּהָ שְׂלֶכְהָ שְׂכָרָה
וְאִשְׁר"י דְּנִקְטַת זֵה הַלְשׁוֹן שְׂנִתְּנוּ לוֹ רְשׁוּת ר"ל דְּבַעֲיָנוּ זֵה שְׂרִי אִפִּי לְכַתְחִילָה לְקַדָּשׁ.

בְּהָ וְקֹאִי אַתְחַלַּת דְּבָרֵי הֵתָם דְּכַת' שְׂרָאָה בְּאִשְׁכְּנֹז שְׂהִיו רַגִּילִי לְקַדָּשׁ בְּטַבְעַת שְׂאוּלָה
דְּקַדְקַ לְמִצּוֹא רַגְלִים לְדְבָר אִמְאִי הוּוּ נְהוּג הָכִי לְכַתְחִילָה וְכו' וְהָאִרִיָּה הַרְבֵּה בְּעִנְיָן וְסוּף
דְּבָרֵי כְּתַב וּלְכָל הַפְּחוֹת סְפַק קַדוּשִׁין יֵשׁ כְּפִאן לְהַצְרִיָּה גַּט:

וְהַנְּדוֹן הַהוּא הוּא מְמַשׁ כְּנִדוֹן דִּינִין רְצוּנֵי לומ' בְּבַחֲיַת שְׂלֹא הִיָּה הַחֲפִץ שְׂל הַמְקַדָּשׁ וְכִינּוּן
שְׂפִן אִין לֹמַר מְצַד בְּחִינּוֹת אֵלּוּ דְּאִין לְחוּשׁ לְקַדוּשִׁין כְּלָל דְּנִדְאִי חִיְיָשִׁינוּ וְחִיְיָשִׁינוּ לְמֵאן
דְּחִיְיָשׁ לְיָדִים שְׂאִינּוּ מוֹכִיחֹת וְאֵעִ"ב שְׂרֹב הַפּוֹסְקִים מְסַפִּימִים דְּיָדִים שְׂאִינּוּ מוֹכִיחֹת
לֹא הוּוּיָן יָדִים מִי יֵשִׁים רֵאשׁוּ בֵּין הָרִים גְּדוּלִים לְהַתִּיר סְפַק אִשָּׁת אִישׁ לְעֶלְמָא וְאֵעִ"ג
דְּכְנִדוֹן דִּינִין אִמַּר טוּמְאָלְדוּ פּוּר קַדוּשִׁין וְלֹא פִירֵשׁ מִי הוּא הַמְקַדָּשׁ וּמִי הִיא הַמְתַּקְדָּשׁ
וְאִפְשָׁר לֹמַר דְּלֹא הוּוּיָן יָדִים כְּלָל לִיתָא דַּמ"מ מְקַרְרוּ יָדִים שְׂהָרִי כְּתַב הַרְמַב"ם פ"ג
וְיֵשׁ לְחוּשׁ לְקַדָּשׁ הָאִשָּׁה כְּכָל לְשׁוֹן שְׂהִיא מְכַרְתּוּ בּוּ וְיִהְיֶה מִשְׁמַע הַדְּבָרִים בְּאוֹתָהּ לְשׁוֹן
שְׂקַנְאָה וְנִדְאִי שְׂבִדוּרֵינוּ זֵה דְּרַבָּא דְּעֶלְמָא לֹא גְמִירִי וּמְדַבְּרִים לִישְׁנָא קְלִילָא וּמִשְׁמַעוּ
טוּמְאָלְדוּ פּוּר קַדוּשִׁי הוּא בֵּינֵיהּ לומ' שְׂקוּנָה אוֹתָהּ הָאִשָּׁה לְעֲצָמוּ וְרְאוּי לְחוּשׁ בְּשִׁבִיל
זֵה לְהַצְרִיכָה גַּט דְּנִדְאִי מְקַרִי יְדִי שְׂכֵן מְצִינוּ דְּכַנּוּיִי קַרְבֵּן פְּקַרְבֵּן כְּמוֹ קוֹנָם קוֹנַח קוֹנָס
וְכַנּוּיִי חֲרָם כְּחָרָם כְּמוֹ חֲרָק חֲרָף חֲרָף וְהַטְעַם כְּמוֹ שְׂכַתְבּוּ הַרְמַב"ם הוֹלְכִים אַחַר לְשׁוֹן
כְּלָל הָעַם בְּאוֹתוֹ מְקוּם וּבְאוֹתוֹ זְמַן אַף בְּנִדוֹן דִּינִין אֲזַלִּינוּ בְּתַר לְשׁוֹן הָעַם לְהַחְשִׁיבוּ יָדִים
לְהַחְמִי עֲלֵיו לְהַצְרִיכָה גַּט לְמֵאן דְּאִמַּר יָדִים שְׂאִינּוּ מוֹכִיחֹת הוּוּיָן יָדִים וְכִינּוּן דְּחִשְׁבִּי
יָדִים רְאוּי לְחוּשׁ לְחַד לִישְׁנָא וְחִיְיָשִׁינוּ לְהַחְמִיר וְכֵן כַּת' הַרְשָׁבִי"ל ב'פ' קַמָּא דְקַדוּשִׁי וְז"ל

הילכך הרי את מקודשת הרי את מאורסת אינה מקודשת לגמרי אלא מיהו י"ל צריכה גט דעד פאן לא קאמרינו לא הווינו ידים אלא שאינה מקודשת גמורה אבל מיחש חיישינו וכו' וכן ראיתי לרבתי חוששין בידים שאינן מוכיחות וכיון שפן נראה לע"ד שראוי לחוש בנדון הזה להצריכה גט ועוד העתקתי מחדושי הרשב"א בקדושים ובידים שאינן מוכיחות ק"ל פשמואל דאמר לא הווינו ידים דאפיי ורבא פליגי בפ"ק דנדריים אי הווינו ידים או לא ורבא ס"ל לא הווינו ידים וכיון שפן אמר ליה הרי את מקודשת ולא אמר ליה לי אינה מקודשת ומכל מקום איכא למימר דמספק חוששין ליה וצריכה גט.

הנראה לע"ד פתבתי אני הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי שאלה יא על עגנו גט שניתן והוציאו לעז על הגט שאמרו שהמגרש אמ' בשעת הגרושין שתהא מותרת לכל אדם ושתהא אסורה לאיש אחד וכדי לברר העגנו ולשבר ולבטל הקול והלעז שהוציאו על הגט ישבנו וקבלנו העדות מעידי החתימה ומעידי המסירה וזה טופס קבלת העדות במוטב תלתא פחדא הוינו אנו דייגי דחתימין לתתא איף על עגנו הלעז שהוציאו על הגט של בת אברהם אלח"אנאט וכדי לברר.

העגנו קבלנו העדות מעידי החתימה ומעידי המסירה וזה העדות שהעידו לפנינו בראשונה העיד רבי אברהם אהרן איף לאחר מסירת הגט פעם יתשם ביד אבי הקטנה כהלכתו אמר הארוס תכף תהא אסורה לאיש אחד ואחר כף העיד ר' צדקה מרדכי איף לאחר זמן מה שפסר הגט ביד אבי הקטנה ובשעת גזרת החרם שלא להוציא לעז אמר הארוס תהא ארוסה לאיש אחד אלו היו עדי החתימה אבל עדי המסירה העידו איף לאחר זמן מה אחר מסירת הגט כהלכתו ביד אבי הקטנה אמר תהא אסורה לאיש אחד וכל זה הנה פה טריקאלה שלישי בשבת י"ט לחדש טבת שנת השכ"א ליצירה והפלל שריר וקיים עוד שאלנו אם יחזרו מקצת העדים מעדותם ויצטרפו עם הסופר להעיד שום פסול על הגט אם יוכל שום אחד מהעדים לחזור בו אם לא עוד שאלנו אם בחתימת העדים לא חתמו אלא פלוני בן פלוני בלתי מלת עד אם בעבור זה הגט פסול או אם לא ילמדנו רבינו: תשובה האמת להיות השאלות הרשומות ברורות לא הנה צריף לכתוב עליהן אבל להפצרת השואל אשיב בקצרה וראשי פרקים וזה כי נראה לע"ד שהקטנה הנזכרת בת אברהם אלחננט היא מגורשת גירושין גמורין ונדאין בהאי גיטא וטעמ' דמילתא דגרסינו בנדריים פרוק אלו נדריים תוף כדי דבור דבור דמי חוץ ממגדף ועובד אלילים ומקדש ומגרש וכתב הר"ן טעמ' דמילתא דבשאר מילי דלא חמירי כולי האי פשאדם עושה אותם לא בגמר דעתו הוא עוש' אלא לדעתו שיקול לחזור בו תוף כדי דבור אבל הני פינו דחמירי כולי האי אין אדם עושה אותם אלא בהסקמה גמור' ומשו' הכי חזר' אפי' תוף כדי דבור לא מהנניא ופסק שפן הלכתא וכיון שפן אפי' לדברי אברהם אהרן שהעיד שתכף אמר תהא אסורה לאיש אחד כל זה לא הנה אלא אחר מסירת הגט בפעם שנית אחר שקראוהו לבתר נתינה ראשונה ואז מה מעלה ומה מוריד מה שמדבר שפבר היתה הקטנה מגורשת ממנו משעה שהגיע הגט ליד אביה בנתינה הראשונה כי מה שתקנו חכמי לקרוא הגט פעם שנית אחר הנתינה אינו אלא על צד היותר טוב לא לעכובא כמו שפסקו כל הפוסקים.

וְכַתֵּב הַטּוֹר סִי' קל"ה וְאִם קָרְאוּהוּ קוֹדֵם הַנְּתִיבָה וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ הָיָה גִט וְתַנְשֵׂא לְכַתְּחֻלָּהּ הָרִי וְשִׁאֲפִילוּ הַקְּרִיאָה שְׁלֹאֲחֵר הַנְּתִיבָה הַרְאֵשׁוֹנָה אֵינּוּ מַעֲיֵן הַגְּיּוּרִישִׁין וְכ"ש הַנְּתִיבָה הַשְּׁנִיָּה שְׁאִין צָרִיף כָּלֵל לְעֵנִין הַגְּרוּשִׁין לְהַתִּירָה לְעֵלְמָא שְׁפָכֵר הִיְתָה מְוַתֶּרֶת מִשְׁעַת נְתִיבָה רֵאשׁוֹנָה א"כ מֵה שֶׁהוּא אֹמֵר בְּשַׁעַת נְתִיבָה שְׁנִיָּה הָיָה מִמֶּשׁ אַחֵר כְּדֵי דְבוּר כָּל שְׁפֹן שִׁאֲפִילוּ חֲשִׁיב תוֹף כְּדֵי דְבוּר כְּבָר כְּתַבְתִּי דְבַגְיּוּרִישִׁין תוֹף כְּדֵי דְבוּר לְאוּ דְבוּר דְּמִי וְאִין בְּיָדוֹ לְאַנְסָרָה לְשׁוּם אָדָם כִּי כְּבָר הִיא מְגֻנְרֶשֶׁת מִמֶּנּוּ וּמְוַתֶּרֶת לְכָל אָדָם: וְלְעֵנִין מֵה שְׁפַתֵּב בְּשִׂאֲלָה אִם יִחְזְרוּ מִקְצַת הָעֵדִים מַעֲדוּתָם וְכו' בְּזֵה אֵין לְהַשִּׁיב כִּי תַנּוּקוֹן שֶׁל בֵּית רַבִּין יִדְעִין שִׁאֲחֵר שְׁנַחֲקֵר עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין אֵינֶן יְכוּלִין לְחַזֵּר וְלוֹמֵר דְּבָר שְׁפוּתֵר עֲדוּתוֹ וְשִׁאֲפִילוּ אִם נוֹתֵן טַעַם לְדְבָרָיו כְּמוֹ שְׁפַסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים כָּלֵם וְלְעֵנִין מֵה שְׁפָא בְּשִׂאֲלָה שְׁלֹא חֲתַמוּ הָעֵדִים אֶלְא פְּלוּנִי בֶן פְּלוּנִי וְלֹא חֲתַמוּ עַד אֵין בְּזֵה בֵּית מִיְחֻוֹשׁ כָּלֵל דְּמִשְׁנָה הִיא בְּגִיטִין פְּרָק הַמְּגַרְשׁ אִישׁ פְּלוּנִי עַד כְּשֶׁר בֶּן אִישׁ פְּלוּנִי עַד כְּשֶׁר אִישׁ פְּלוּנִי בֶּן אִישׁ פְּלוּנִי וְלֹא כְּתַב עַד כְּשֶׁר וְכוּף הָיָה נְקִי הַדְּעַת שְׁבִירוּשְׁלָם עוֹשִׁין וְכַתֵּב רִש"י נְקִי הַדְּעַת שְׁלִשׁוֹנֵן קְצָרָה לֹא הָיָה חוֹתֵמִין עַד אֶלְא פְּלוּנִי בֶּן פְּלוּנִי וְכוּן פְּסַק הַטּוֹר סִי' ק"ל כְּתַב יוֹסֵף עַד אוֹ בֶּן יַעֲקֹב עַד אוֹ יוֹסֵף בֶּן יַעֲקֹב וְלֹא כְּתַב עַד כְּשֶׁר וְכוּן פְּסַק הָרִיב"ש סִי' נ"ו וְנ"ל אֲבָל כְּשִׁמְזַכִּיר שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו אִף אִם לֹא כְּתַב עַד כְּשֶׁר דְּלֵהֲכִי טָרַח לְכַתּוֹב שְׁמוֹ וְשֵׁם אָבִיו לְכִי שְׁמִכּוּנֵן לְעֲדוּת כָּלֵל הָעוֹלָה שֶׁהִגִּט גִּט כְּשֶׁר וְאֵין בּוֹ שׁוּם צַד חֲשֵׁשׁ פִּיְסוּל וְלַעֲזוּ וְעֶרְעוּר וּמִי שֶׁהוֹצִיא לַעֲזוּ עַל הַגִּט הוּא לְבַדּוֹ נִכְשָׁל וְכָל יִשְׂרָאֵל פְּטוּרִים זֶהוּ מֵה שְׁנַרְאָה לְעֵנִיּוֹת דְּעֵתִי וְאִם לִי לְבִי נֶאֱמַר הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִּי זֵלֶה"ה: שִׁאֲלָה יֵב קִטְנָה שֶׁהִשְׂיֵאוּהָ אֲבִיהָ וְאִמָּהּ וּמְסֻרָהּ לְחַנּוּפָה לְרֵאוּבֵן וְכִמְשִׁלָּשׁ חֲדָשִׁים רָצָה רֵאוּבֵן לְגַרְשָׁהּ וְנִתְרַצּוּ אֲבִי הַנַּעֲרָה וְאִמָּהּ וְהַקִּטְנָה הִיְתָה בֵּת שְׁמֹנֶה עָשָׂר שָׁנִים וְשִׁאֲלָה הַשּׁוֹאֵל אִם תִּתְגַּרֵּשׁ הַקִּטְנָה הַזֹּאת ע"י עֲצָמָה אוֹ עַל יְדֵי אֲבִיהָ אוֹ לֹא תִתְגַּרֵּשׁ כָּלֵל עַד אֲשֶׁר תִּגְדֹּל.

וּפְסַק פּוֹסֵק אֶחָד עַל פִּי מֵה שְׁכַתֵּב הָרַב מְלוֹנְדְרִישׁ עַל גְּמַרְת יְרוּשְׁלַמִי הֵבִיאוּ הַמְרָדְכִי בְּהַגְהוֹת אַחֲרוֹנוֹת שֶׁל מַסְכַּת גִּיטִין וְעֵלָה בְּדַעְתוֹ שֶׁהַקִּטְנָה הַזֹּאת תִּתְגַּרֵּשׁ בְּשִׁנֵּי גִיטִין א' ע"י אֲבִיהָ וְאֶחָד ע"י עֲצָמָה וּמֵמָה נִפְשָׁף מְגֻנְרֶשֶׁת אִם יֵשׁ בָּהּ דַּעַת מְגֻנְרֶשֶׁת עַל יְדֵי עֲצָמָה וְאִם אֵין בָּהּ דַּעַת תִּתְגַּרֵּשׁ ע"י אֲבִיהָ.

וְנַרְאָה לַע"ד דָּאֵין כָּאֵן מְקוּם לְשִׁנֵּי גִיטִין כָּלֵל לֹא לְדַעַת הָרַב הַנּוֹ' וְלֹא לְדַעַת כָּל שְׁאָר הַפּוֹסְקִים כָּלֵם דְּסָבְרִי דְּמִשְׁנַשְׂאֵת הַקִּטְנָה שׁוֹב אֵין לְאֲבִיהָ זְכוּ' בָּהּ כָּלֵל בֵּין שְׁיֵשׁ לָהּ דַּעַת בֵּין אֵין לָהּ דַּעַת אִם לְדַעַת הָרַב הַנּוֹ' שְׁהָרִי לְפִי פִירוּשׁוֹ הִיא וְאֲבִיהָ דְּנִשְׁוֹאָה קִטְנָה שְׁאִין לָהּ דַּעַת דּוּמָה לְהִיא וְאֲבִיהָ דְּנִעֲרָה מְאֻרְסָה וּמֵה הִיא וְאֲבִיהָ דְּנִעֲרָה מְאֻרְסָה פִּי' אוֹ הִיא לְבַדָּה אוֹ אֲבִיהָ אִף הִיא וְאֲבִיהָ דְּנִשְׁוֹאָה קִטְנָה שְׁאִין לָהּ דַּעַת פִּירוּשׁוֹ אוֹ הִיא לְבַדָּה אוֹ אֲבִיהָ.

וְעוֹד שְׁכַפְּנִי קָאֵמֵר הָרַב הַנּוֹ' וְהָא דְּמִשְׁמַע פְּרָק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ לְמֵאִי דַס"ד דְּמִיְיָרִי בְּיֵשׁ לָהּ אֲב וְשִׁאֲפִילוּ הֲכִי אִם מַגִּיעַ גִּט לִנְדָה מְגֻנְרֶשֶׁת מִיְיָרִי בְּנִשְׁוֹאֵת שְׁאִין לָהּ דַּעַת הָרִי שְׁכַפְּנִי כְּתַב דְּאֲפִילוּ בָּאֵין לָהּ דַּעַת בְּקַבְּלָתָהּ לְבַד מְגֻנְרֶשֶׁת וְאֵין צָרִיף שְׁנֵי גִיטִין אִם לְסָבְרֵת שְׁאָר הַפּוֹסְקִי דְּסָבְרִי שְׁאִם נִשְׁאֵת הַקִּטְנָה וְאֵין לָהּ דַּעַת לֹא תִתְגַּרֵּשׁ כָּלֵל וְכִמוֹ שְׁפִירֵשׁ הָר"ן בְּפְרָק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ דֵּהִיא וְאֲבִיהָ דְּנִשְׁוֹאָה קִטְנָה שְׁאִין לָהּ דַּעַת פִּירוּשׁוֹ דְּכָשֵׁם שְׁאֲבִיהָ

אינו מקבל גיטה לפי שפבר יצאה מרשותו אף על ידי עצמה אינה מתגרשת כיון שאין בה דעת.

אם כן בנדון דידן אם אין בה דעת לשמור גיטה לא תתגרש כלל עד שתגדיל ואם יש בה דעת מתגרשת על ידי עצמה לבד ובנדון דידן כיון שהגיעה הקטנה לזמן פעוטות שהיא בת ח' שנים ומבטנת בין צרור וזרקו פשיטא דמתגרשת על ידי עצמה זהו מה שגראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי: תשובה יג נדרשתי לגדול ששאל לחיות דעי על ענין אשה שנפלה לפני יבם נשוי אשה ויש לו בנים והוא רוצה ליבם אם כופין אותו לחלוץ או לא ולהיות שאין מסרבין לגדול הנכרחתי לגלות דעתי ושלחתי ידי לעטי ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה כי רבה היא מפי סופרי' ומפי ספרי' כי מי יוכל לחבר ולדבר ולספר מה שכתבו הפוסקים על הענין כי עצמו מספר הבחינות והחלוקות והמחלוקות ועוד כי הם דברי מותר אחר שקל דברייה' הם חקוקי' ברזל ועופרת ומצויים ביד כל אדם ולכן לא אצא מדרישתי כי אינו אלא לגלות דעתי והכרעתי עם היות שאין שקל לסברתו כי למלאכת רצון השואל היתה פונתי וזה כי גראה לע"ד שאין שום צד לומר כופין אותו לחלוץ וטעמא דמילתא שהרי כמה גדולי עולם נחלקו אם מצוי' ביום קודמת או מצנת חליצה קודמת ופסק רב אלפס והרמב"ם ורשב"ם ושאלתות דרב אחאי וראב"ה וגם ריב"א ורבינו שמחה ורבינו.

שמואל והראב"ד ורמ"ה וגם כל חכמי פרובי"נס' וקט"ילונייא כמו שהביא ה"ר בר ששת סי' ר"ט הספימו דמצנת ביום קודמת וכיון שכן פשיטא ופשיטא דלדידהו אפי' שהוא נשוי אשה ובני' אין כופין אותו לבטל את המצנה וכמו שכתב ה"ר בר ששת בס' הגז' וז"ל ולפי פסק זה דמצנת ביום קודמת אפי' פשאיין מכוננין לשם מצנה הדבר ברור שאין כופין ליבם לחלוץ כ"ש בנדון דידן דאפשר שכוננת היבם לשם מצנה להקים לאחיו שם וכו': ואפילו אם נאמר הלכה כמאן דאמר מצנת חליצה קודמת אפשר שזה לא נאמר לענין דאין כופין אותה ליבום ואין פותבין עליה אגרת מרד אבל לעולם אין כופין הבעל לחליצה אלא באותן שבבעל כופין אותו להוציא דומיא דמנפה שחזין שהרי השוון הגמרא בפ' מצנת חליצה דקאמר חליצה מעושות וגט מעושה זמנין פשר וזמנין פסול הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני אלמא חליצה מעושות וגט מעושה שוין הן ואין כופין ביבם לחלוץ אלא כמה שבבעל כופין להוציא דאם לא כן הנה ליה לגמרא לפלוגי בינייהו ואף על גב דרש"י סבר דלכל המתלא שנותנת לדבריה פייפין ליה כפר דחו דבריו כמה גאוני עולם ואין דבריו של יחיד במקום רבי'.

ועוד מצינו שפסק בספר התרומות וז"ל אף על גב דקי"ל מצנת חליצה קודמת מ"מ לא פייפין ליה לחלוץ דנהנה ליה חליצה מעושות ופסולה אלא מטענין ליה וכו' ואי לא מצינו להטעותו לא פייפין ליה אלא א"כ הוא מאותם שכופין להוציא ולא מבצעא אה.

אין ליבם אשה אלא אפילו יש לו אשה כבר וכו' אפי' הכי לא פייפין ליה לחלוץ דשמא כיון דממילא נפלה הקנו לו אשה מן השמים ולא מקרי שתי נשים: הרי על גב דמצנת חליצה קודמת וגם יש ספק אם עובר על חרם ר"ג שלא לישא שתי נשים פסק דלא פייפין ליה לחלוץ וגם כתב הררי"ק שרש"נ"א בשם ה"ר יוסף בר' אברהם וז"ל וז"ל ואם תשיבני דבר פשוט הוא שיחלוץ ולא מיבם דהא בזמן הזה דאין מתכוננין לשם מצנה

הִלְכְתָּא פֶּאָבָא שְׂאוּל דְּמַצְנֵת חֲלִיצָה קוּדְמַת כְּמוֹ שְׁפִסְקוּ ר"ת ור"ח וכו' הָא לִיתָא שְׁהָרִי פִּסְקוּ ר"ת ור"י דְּאִין כּוֹפִין לְחַלְוֹן וּבְזָה חוֹלֵק ר"ת עַל רִש"י עַד וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר לְפִי דְבָרֵי ר"ת ור"י דְּאִפִּילוּ הֵיבָם נְשׁוּי אִשָּׁה אַחֲרַת אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְחַלְוֹן הָרִי לֶה רְאָיָה בְּרוּרָה דְּאִפִּילוּ אִם מַצְנֵת חֲלִיצָה קוּדְמַת וְנְשׁוּי אִשָּׁה אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְחַלְוֹן: וְגִדּוּלָה מְזֵאת פֶּתַב הָרִיטְב"א עַל יָבָם שְׁנִשְׁבַּע לְחַלְוֹן לִיבְמַתוֹ לְיוֹם יָדוּעַ וְגַם הָיָה נְשׁוּי אִשָּׁה אִפִּילוּ לְמֵאן דְּאָמַר מַצְנֵת חֲלִיצָה קוּדְמַת אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְחַלְוֹן מְשׁוּם דְּאִין כּוֹפִין אֲלָא בְּאוֹתָם שְׁכּוֹפִין לְהוֹצִיא בְּגִט וְכַדְמִשְׁמַע פֶּרַק מַצְנֵת חֲלִיצָה שְׁהִשְׁוּוּ גִט וְחֲלִיצָה בְּעֵנִין זֶה הִבִּיאוּ בֵּית יוֹסֵף סִימָן קס"ח וְכוּ פִּסְקוּ הֶר"י בַּר שֵׁשֶׁת סִימָן ר"ט וְז"ל בְּסוּף דְּבָרָיו הִדְבָּר בְּרוּר שְׁלַעוֹלָם אֵין כּוֹפִין הֵיבָם לְחַלְוֹן אֲלָא בְּאוֹתָם שְׁכּוֹפִין בְּבַעַל לְהוֹצִיא וְכו' הָרִי דְּהוּא בְּתַרְאָה וּפִסְקוּ פֶּן וְגַם הֶר"ר אֶלְיָה מְזַרְחֵי ז"ל דְּהוּא בְּתַרְא דְּבַתְרָאֵי פִּסְקוּ בְּתִשְׁבוּבוֹתָיו אִם נִפְל' יבמ' לְפָנֵי יָבָם שְׁיִשׁ לוֹ אִשָּׁה יְכוֹל לִיבָם וְלֹא יַחֲוֹשׁ לְחֶרֶם ר"ג הָרִי כְּמָה וְכְמָה פּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים סְבָרֵי דְּאִפִּילוּ דְּמַצְנֵת חֲלִיצָה קוּדְמַת לֹא פִּיפִינּוּ לִיה לְחַלְוֹן לֹא בְּשׁוֹטִים וְלֹא בְּמִילִין דְּהָא בְּמַעֲרָבָא מִימְנּוּ אֲנַגִּידָא וְלֹא מִימְנּוּ אֲשַׁמְתָּא וְאֵין לֶה כְּפִינֵיהּ גְּדוּלָה מְשַׁמְתָּא וְכִינּוּן שְׁפֶן מִי הוּא זֶה וְאֵינָה הוּא אֲשֶׁר יְמַלְאֵנּוּ לְבוֹ לְגִשְׁתָּ לְהַכְנִיס רֵאשׁוֹ וְלִבָּא בְּנִקְרוֹת הַצּוּרִים וּבְנִקְיָי סְלַעֵי הַמְּחַלּוֹקוֹת הַגְּדוּלוֹת לְכוּף אֵת הֵיבָם בְּקוּם עֲשֵׂה לְהַחֲלִץ חֲלִיצָה מְעוֹשָׂה לְהַתִּיר יְבָמָה הַזְּקוּקָה בְּנִדְאֵי מְדְאוּרֵייתָא לְשׁוּק לְכוּ קְרֵאתִי לְזֵאת רַבֵּב הֵם שְׁבַת שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׂאֵנִי אִם לֹא יוֹכְלוּ לְהַטְעוֹתוֹ לִיבָם בְּעֵנֵינִי וְדְבָרֵיהּ אַחֲרֵי דְּחֲלִיצָה מְנוֹטַעַת כְּשֶׁרָה וְאֵע"ג שֶׁהֶרְרִי"ק ז"ל שֶׁרֶשׁ ק"ב פִּסְקוּ שְׁכּוֹפִין לְחַלְוֹן אֲדַרְבֵּה מְשִׁם רְאָיָה לְמָה שְׁפַתְבְּתִי וְזֶה שְׁפַתְבְּתִי מֵאַחַר שְׁרַבּוּ הַדְּעוֹת דְּאִית לְהוּ דְּכוֹפִין לְחַלְוֹן וְכו' אִפִּילוּ לֹא נִסְמָךְ עַל כָּל אֵלָה בְּמִקּוּמוֹת שְׁלֹא פִּשְׁט הַמְּנַהֵג שְׁכּוֹפִין לְחַלְוֹן מְפֵל מְקו' בְּאוּ וְנִסְמָךְ בְּמִקּוּם שְׁנֵהֲגוּ לְכוּף לְחַלְוֹן דְּלֹא תְהֵא הִלְכָה רוֹפְפַת יֵשׁ לְחַלְוֹן אַחַר הַמְּנַהֵג הַמְּקוּם וְאִפִּי הָיָה הַמְּנַהֵג נִרְאָה כְּחוֹלֵק עַל דִּין תּוֹרָה וְכו' כָּל שְׁפֶן הֵכָא שְׂאֵין כְּאוּ בִּישׁוּל הִלְכָה מֵאַחַר שְׁרַבּוּ הַדְּעו' דְּסְבִירָא לְהוּ דְּכוֹפִין לְחַלְוֹן וְכו' הָרִי שְׂאֵע"פ שְׁהַפְלִיא לְדַבֵּר לְעֵנִין דִּינָא מ"מ לֹא סְמָךְ עַל עֲצָמוֹ לְפִסְטוֹק הַדִּין דְּכוֹפִין אֲלָא דִּין בְּמִקּוּם מְנַהֵג אֲבָל בְּמִקּוּם שְׁלֹא נִהְגוּ כֶּף פֶּתַב שְׁלֹא נִסְמָךְ, עַל מֵאן דְּאָמַר לְכוּף וְכִינּוּן שְׁפֶן בְּזִמְן הַזֶּה דְּבַר בְּרוּר הוּא וּבִפְרֵט בְּסֵאלוֹנֵי"קִי שְׁהִיא עִיר וְאִם בְּיִשְׂרָאֵל עִיר גְּדוּלָה שֶׁל חֲכָמִים וְשֶׁל סוֹפְרֵי מִימֵי עוֹלָם וְשָׁנִים קְדָמוֹנֵי מְצֵאנּוּ רֵאִינוּ שְׁבָכָל יוֹם וַיּוֹם מִיבְּמִין וְאֵין פּוֹצֵה פֶּה וּמְצַפְצַף עַל כֶּף וְאֵנִי מַעִיד עָלֵי שְׁמִים וְאֶרֶץ מַעֲשֶׂה שְׁהִיָּה כֶּף הָיָה אָדָם אֶחָד נְשׁוּי אִשָּׁה וּבָנִים הָיוּ לוֹ וְנִפְלָה לְפָנָיו זְקוּקָתוֹ וְרָצָה לִיבְמָה וְהִיא לֹא רְצָתָה אֲלָא לְחַלְוֹן וְעוֹד הַיּוֹם הִיא עֲגוּנָה זֶה כְּמָה שְׁנֵים וְכְמָה גְּדוּלֵי עוֹלָם הָיוּ וְעָבְרוּ מֵאֵז הַיְתָה וְלֹא כְּפִאוּהוּ וְלֹא נִדְּוּהוּ שְׁיַחֲלֹן הָרִי שְׁמַנְהֵג הַמְּקוּם שְׁלֹא לְכוּף אִי מְשׁוּם דְּסְבָרֵי מַצְנֵת יְבוּם קוּדְמַת אִי מְשׁוּם דְּסְבָרֵי מַצְנֵת חֲלִיצָה קוּדְמַת אֲבָל לֹא לְכוּף לִיבָם כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי מְפֵל מְקוּם לִינְקוּט מִיָּהָא חֲדָא דְּעַל כָּל פְּנֵי לֹא פִּיפִינּוּ לִיבָם לְחַלְוֹן מְשׁוּם דְּלֹא תְהֵא אֲלָא הִלְכָה רוֹפְפַת הִלְכָה אַחַר הַמְּנַהֵג הַמְּסָפִים עִם כְּמָה גְּדוּלֵי עוֹלָם דְּסְבָרֵי דְּאִין כּוֹפִין אִפִּילוּ בְּנְשׁוּי אִשָּׁה וּבָנִים כְּמוֹ שְׁפַכְּר פֶּתַבְתִּי לְכוּ גְּזַרְתִּי אוֹמֵר כִּי הִנֵּה אֵת דְּבַר ה' יִרְחִיק עֲצָמוֹ מִן הַכְּפִינֵיהּ לֹא בְּנַגִּידָא וְלֹא בְּשַׁמְתָּא וְיִדְבֵק עֲצָמוֹ בְּהֶרְבּוֹ עָלָיו רַעִים וּבְדְבָרֵי פִּיוסִין זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לְעֵנֵינוּ דְּעֵתִי וְאָמַר לִי, לְבִי הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֵלָה"ה: יד בְּמוֹתב תִּלְתָּא כְּחֵדָא הַוִּינָא אֲנַחְנָא בִּי דִּינָא דְּחַתִּימִין לְתַתָּא כַּד אֲתָא גְּדָמְנָא הֶרַב ר' יוֹסֵף אֶלְחָא"נֵאטִי קֵאלָא"בְּרִישׁ

ואמר שהוא יודע שנהרג שלמה בר סעדי קאראגה כי הוא ראה אותו והפירו מת נופל על פני השדה ושעל זה יעיד על נפשו ואנחנו השבענוהו על זה ונשבוע ר' יוסף אלה"אנאטי הנז' שבועה חמורה בספר תורת מרע"ה לדעת המב"ה ולדעת הנשבועי' באמת ולדעתנו בלי שום מרמה וערמה בעולם להעיד האמת מכל מה שראה ואחר השבועה הנז' עמד ואמר בתורת עדות שפסוף חדש אדר משנת חמש אלפים ושלוש מאות ועשרים ליצירה בבואו עם ה"ר שמואל הפהן מבודינה סמוך למולינוש ראה על פני השדה מת אחד מכוסה עם קיפי אחד והוא נקרב אליו לראותו וה"ר שמואל הפהן עמד מרחוק להיותו פהן והרב רבי יוסף הנז' בא אצל המת והסיר הקיפי מעל פניו והפירו הפרה גמורה שהוא היה שכנו וראה רסן הסוס קשור בזרועו ובסוס וראה שהוא שלמה בר סעדי קאראגה ושהוא כמו בן עשרים ושתים שנה ואמר לרבי שמואל הפהן זהו שלמה בר סעדי קאראגה ואמר שהוא נהרג קודם לראיתו כמו יום א' שהיה אונגארו ושהוא בעל אחותו של דונה דיינה אשת הרב ר' מרדכי הפהן כל זה העיד ה"ר יוסף אלקאנאטי הנזכר אחר ההתראה ואחר השבועה הנז' שהשבענוהו להעיד על האמת ואחר קבלת עדותו הנז' פתבנו וחתמנו דבריו לראיה היה זה פה שאלוני"קי ביום א' י"ג לטבת השכ"ב ליצירה.

עוד נתקבצנו יום רביעי י"ו לטבת הנז' ושלחנו בעד העד הנז' וחתרנו וחקרנו אותו והתרנו בו ואמרנו לו שיראה שכל זה תלוי עליו ושאי לו ולרוע מזלו אם לא יגיד האמת בדקדוק אם אמ' שהפיר לשלמה סעדי הנז' באומד דעתו או אם ידע פן בבירור והשיב שהכל היה מקבל עליו ושהאמת שהפירו בבירור שהיה שלמה הנזכר שבפניו וחתמו ועיניו ואזניו והלסתו והזקן הכל היה שלם כמו שהיה ברי' כי מה שהמיתו אותו היה שהכו אותו מאחריו בעורף אבל בפניו לא היה שום מכה ולא השחתה ולא חבלה ועל פן הפירו כל זה אמר העד הנז' וכתבנו וחתמנו שמותינו פה וקים שמואל די מדי"נה דיין שלמה לבית חזן דיין.

יצחק פרנ"ק דיין: תשובה ממה שראיתי שכתב הרא"ש בתשובותיו פלל נ"ב וז"ל וכן ראוי לכל מורה לחזר על כל צדדין להתיר משום עיגונא דאיתתא וכמו שהביא הוא ז"ל פמה ראיות לכן יצאתי בעקבי החכם השלם הפוסק שצייד להתיר את האשה הזאת מפמה בחינות ולהיות סניף עמו בהיתרא דהאי איתתא ועם היות שדבריו אינם צריכים חזיק מ"מ להיות הנושא חמור חייב כל אדם לצאת לעזרת ה' בגבורים וזה שבגדולה מזאת מצאתי ראיתי בתשובות שאלות הה"ר אליה מזרחי זלה"ה שהתיר הלכה למעשה שכתב על עכומ"ז אחד שאמר שמצא ליהודי אחד מת מוטל על שפת הים וז"ל בגדון הזה שהעכומ"ז לא מצאו אלא לאחר עשרה ימים משנטבע והנה לן למיחש דילמא קודם שמצא אותו כבר הועלה מן הים וזה יום או יומים או אפילו פורתא ונשתנית צורתו ושוב אין מעידין עליו מכל מקום כבר כתב ר"ת בתשובה דהא דקתני במתניתין מעידי' לאחר שלשה ימי' לא קאי אאדם ידוע שהיה ניכר בחייו למה היא אפילו לאחר מאה ימים נמי מהני כיון שידועים שזהו אותו הידוע להם והביא ראיה מדברי ר' יהודה גאון ז"ל שכתב דבטביעו' עין גמור שישנו ראשו ורובו שלם מעידין עליו אפילו לזמן מרובה וכו' וסוף דבריו ואם פן בגדון דיין שהיה אדם ידוע למעידים שהיה ניכר להם בחייו והפירוהו בטביעות עין גמור שהיה פלו שלם בלתי שום חביל בפניו ובלתי שום חסרון

באבריו אפילו אם הנה ידוע לנו שסבב הועלה מן המים קודם שמצא אותו יום או יומים מעידין עליו כ"ש פשלא ידעו מתי הועלה כמו בנדון דין שבודאי אנו תולין לומר שעשה עשה הועלה ומעידים עליו ולא אמרי' שמה קודם לכן הועלה ושהה שם יום או יומים ואחר כך מצא אותו ואין מעידין עליו ע"כ: הרי לה ראיה גמורה דבנושא חמור מנושא דין התירו זה דאמרינו בגמרא על אדם שנטבע במים דמעידים עליו אפילו אחר כמה ימים לטביעתו קאמר בגמרא וה"מ דכי אסקיה חזייה בשעתיה אבל אשתי מתפח תפח ופירש רש"י לאחר שמעלין אותו ליבשה ומשתנית צורתו וכתב הרשב"א שאין צריך לראות ממש שנתפח אלא פינן שעלה מן הים אשתי אמרינו שמה תפח ואינו ניכר ועוד כתבו הרמב"ן והרשב"א שפדין זה אין הפירוש בין תוף ג' לאחר שלשה ימים להריגתו שאפילו תוף שלשה פינן שעמד במים אם העלוהו ואשתי מתפח תפח הרי דבנדון כי האי דחמור פולי האי דמיד מתפח תפח ולכה אפילו תוף שלשה להריגתו אין מעידין עליו אם נשתהא מכל מקום סמוך הרב על דברי ר"ת לומר שמעידין עליו אפילו אחר כמה ימים.

וגם לתלות לומר שעשה עשה עולה מן הים ומכניסין עצמינו בקופא דמחטא: ובנדון דין שיש זמן יותר מרובה להעיד דאליבא דכולי עלמא מעידים בתוף שלשה ימים פלישנא דמתניתי לא כל שכן דתלינן לומר שבתוף ג' ימים להריגתו נמצא ובפרט דאיכא אומדנא דמוכח כן וכמו שאמר העד המעיד כל שכן אם נסמך על דברי רבינו תם וכל הפוסקים הנמשכים אחריו דכיון שנמצא שלם באבריו ואין שום חבלה ומכה על פניו מעידים עליו אפי' אחר כמה ימים: עוד אפשר לי לצדד צד היתר לנדון זה וזה שכתב הרב המגיד פרק י"ג הלכות גירושין בשם הרשב"א היכא דאשכחוהו ואשתמודעוהו ולא ידעי אי הוא תוף שלשה או לאחר שלשה איכא למימר דאין מעידין עליו דהנה ליה ספקא דאורייתא ולחומרא ואיכא למימר דכיון שמכירין אותו חזקה זהו אלא דחשו רבנן ודוקא שנודע שעברו ג' וכל ספק חששא דרבנן הוא לקולא.

הרי דאיכא ספקא אי הוי ספקא דאורייתא או דרבנן ועוד כתב נמקי יוסף שהריטב"א כתב דמסתבר לקולא פינן שאין נראה לנו שום שינוי פני' ושמה נתפח חששא דרבנן הוא הרי לה דאף על גב דהריטב"א הולך לשיטת הרשב"א והרא"ה דפליגי על ר"ת כמו שכתב נמקי יוסף וסברי דאין מעידין פלל אחר ג' ימים מ"מ הריטב"א נטה להקל היכא דלא ידעינן אי הוי תוף ג' או אחר ג' וכיון שכן נוכל לעשות בנדון דין ספק ספקא לסייע להיתרא דהאי איתתא ספק אם הלכה כר"ת דמעידין אפי' אחר כמה ימים או אין הלכה פותיה ואת"ל דלית הלכתא פותיה ספק שמה עשה שנמצא נמצא בתוף שלשה שהרי אפילו הריטב"א שחלק על ר"ת מודה בזה דתלינן שנמצא בתוף שלשה: וספק ספקא כי האי מתהפך שגם נוכל לומר ספק אם שנמצא הנה בתוף ג' או אחר שלשה ואם תמצא לומר אחר שלשה שמה הלכה כר"ת דמעידין עליו אפילו אחר כמה ימים ונראה לעניות דעתי דבספק כי האי שהוא ספק אי הוי ספקא דאורייתא או דרבנן מהני ומעלי ספק ספקא כי האי לספק הלכה פדברי מי ומצאתי סמוך לדברי דומה לענין זה מה שכתב החכם השלם ה"ר יוסף בן ליב נר"ו בתשובותיו סוף פלל שישי והפלל העולה מדברי ממה שראיתי דברי החכם השלם הפוסק וממה שכתבתי נראה לע"ד שהאשה הנזכרת אשת שלמה בר סעדי קראגה הנזכר היא מותרת לינשא ואין להרהר אחריה זהו מה

שְׁנֵרָאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצָּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֵלֶה"ה: שְׁאֵלָה טו לְהִיּוֹת כִּי ה"ר שְׁלֵמָה בֶּן בְּנִבְנֻשֶׁת שְׁלַח לְאֶחָיו ה"ר מִשֵּׁה וַיְדַאֵל לְגַבּוֹת הַחֹבּוֹת בְּמַחֲזוֹ בְּלַחֲיָאָה וּבַתּוֹף הַחֹבּוֹת הָיָה לוֹ חוֹב אֶחָד בְּכַפָּר שְׁנַקְרָא דְרִידוּב שְׁהִיָּה חַיִּיב לוֹ גּוֹי אֶחָד יוֹתֵר מִי אֲלָפִים לְבָנִים וְאֶחָיו ר' שְׁלֵמָה הֵנּוּ הָיָה מִמֶּתִין לוֹ שְׁיָבֵא וְהִמְתִּין לוֹ חֲדָשׁ יָמִים וְלֹא בָּא וְנִתְעַצֵּב עַל אֶחָיו וְהִלֵּף לְבַקְשׁוֹ עַד דְרִידוּב הַכַּפָּר הֵנּוּ לְאוֹתוֹ הַגּוֹי שְׁהִיָּה חַיִּיב לוֹ הַעֲשֶׂרָה אֲלָפִים לְבָנִים וְשָׂאֵל לוֹ בְּעַד אֶחָיו אָמַר לוֹ הַגּוֹי כְּבָר פְּרַעֲתִי לְאֶחָיו וְהִלֵּף לוֹ וְתַפְשׁ רַבִּי שְׁלֵמָה הֵנּוּ מִהַגּוֹי הֵנּוּ וְהוֹלִיכּוּ לְפָנַי מְלָךְ בְּלַחֲיָאָה וְאָמַר לוֹ אַתָּה אָמַרְתָּ שְׁבָא ה"ר מִשֵּׁה אֶחָיו לְבִיתָהּ וּפְרַעֲתָהּ לוֹ וְהִלֵּף לוֹ א"כ הֵיכָן הוּא שְׁלֵא מְצִאתִיו וְגִזַּר הַמֶּלֶךְ עַל הַגּוֹי שְׁיִבְקֶשְׁהוּ וְקָרוֹב לְחֲדָשׁ יָמִים חֲזָר הַגּוֹי וְאָמַר לְמֶלֶךְ שְׁחַלֵּם שְׁהִיָּה ה"ר מִשֵּׁה וַיְדַאֵל הֵנּוּ מִן שְׁלֵף תּוֹף בּוֹר שֶׁל מַיִם בְּבוֹקְרִישְׁטִי וְאִז נִמְצָא שֶׁם ג' יְהוּדִים ר' שְׁמוּאֵל אִישׁ שְׁטְרִילְגָה וְרַבִּי אַבְרָהָם וְרַבִּי חֲבִיב אֲמָאטוּ וְכַשְׁשֶׁמְעוּ הַדְּבָר הִלְכוּ שֶׁם הִיְהוּדִים הֵנּוּ תְּכַף לְבוֹר שְׁהִיָּה ה"ר מִשֵּׁה מִן שְׁלֵף שֶׁם וְרָאוּ סִימָן דְרִיכַת הַעֲגָלָה מִבֵּית הַגּוֹי שֶׁל כַּפָּר דְרִידוּב הֵנּוּ עַד הַבוֹר שֶׁה"ר מִשֵּׁה הָיָה מִן שְׁלֵף וּבְמוֹתָב תְּלִתָּא כְּחֻדָּא הוֹינָא אֲנַחְנָא דִּינְיָ דַחְתִּינִין לְמַתָּא כְּדָאָתוּ קְדַמְנָא הִיְהוּדִים הַגְּזֻפְרִים וְעַמְדוֹ וְהַעֲיָדוֹ בְּתוֹרַת עֲדוּת בּוֹאֵם לֹא יִגִּיד וְקִבְלוּ עֲלֵיהֶם כָּל חֲנוּמְרוֹת שְׁבַעוּלָם וְאָמְרוּ אָמַת הוּא שְׁכָל אֶחָד מִמֶּנּוּ נִמְצָא בְּבוֹקְרִישְׁטִי בִשְׁעַי שְׁהוֹצִיאֻ לוֹ מִשֵּׁה וַיְדַאֵל הֵנּוּ מִן הַבוֹר שֶׁל מַיִם תּוֹף שֶׁק אֶחָד שְׁרוּי בְּמַיִם וְהוֹצִיאֻהוּ לְחוּץ בְּפָנָיו וְרָאִיתִיו בְּעֵינַי יָפָה וּמִיד כְּשֶׁרָאִיתִי פְרָצוּף פָּנָיו מִיד הַפְרַתִּיו הֵטִיב ע"י סְמָנִים מְנוֹבְהָקִין לִידוּעִים שְׁהִיוּ לוֹ בְּפָנָיו מַחְמַת הַנִּירוֹאִילָאָשׁ שְׁהִיוּ לוֹ מִזְמָן נַעֲרוֹתוֹ גְּנוּמוֹת גְּנוּמוֹת בְּפָנָיו כְּמוֹת שְׁהִיוּ לוֹ בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ גַּם הַפְרַתִּיו בְּזַקְנּוֹ וּבְחֻטְמוֹ בְּעֵינָיו וּבְשִׁפְתָיו וּבְכָל אֵיבָרָיו שְׁהִיוּ שְׁלֵמִים יְדַעְתִּיו וְהַפְרַתִּיו יָפָה בְּלִי שׁוּם סֶפֶק כָּלֵל וְרָאִיתִי מֵאַחֲרֵי אֲזַנּוֹ שְׁהִיָּה לוֹ מִפָּה אַחֲרַת לְצַד יָמִין וּמִפָּה אַחֲרַת לְצַד שְׁמָאל עַל הַלְחִי שְׁמַגְעַת עַד פִּיו וְלֹא הָיָה נִחְבָּל בְּפָנָיו, כָּלֵל וּבַתּוֹף הַשֶּׁק רָאִיתִי מְעַט זָכַל כֶּף הַעֲיָדוֹ כָּל אֶחָד וָא' מִהַשְּׁלֵשָׁה הִיְהוּדִי הֵנּוּ וְלִהְיוֹת אָמַת כָּל הַכְּתוּב לְעִיל וְעֵבֶר בְּפָנָיו חֲתַמְנוּ שְׁמוֹתֵינוּ פֶּה הַיּוֹם יוֹם שִׁשִּׁי שְׁבַעָה יָמִים לְחֲדָשׁ תְּשֻׁרֵי מִשְׁנַת ה' ש"ף לִיצִירָה פֶּה נִיקּוּפּוֹלִי וְהַכָּל שְׁרִיר וּבְרִיר וְקִיָּים: תְּשׁוּבָה לְהִיּוֹת הַשְׁוֹאֵל נִחוּץ כִּי הֵרָץ נִחְפָּז לְלַכֵּת לֹא אֲאָרִיף בְּדַבְרִים כִּי אִם רָאִשִׁי פְרָקִים וְרִישׁ מִלִּין וְזֶה כִּי לְפּוֹם רִיחָטָא נִרְאָה כִּי הוּא דְבָר בְּרוּר מִבִּיעֻתָּא בְּכוּתָח' דְּאִשְׁתַּהּ ה"ר מִשֵּׁה וַיְדַאֵל הַגְּזֻרָג מִן תְּרַת לְשׁוּק לְהַנְשֵׂא וְהַטְעַם דְּתַנּוּ בִּיבְמוֹת פ' בְּתָרָא אִין מְעִידִין אֵלָּא עַל פְּרָצוּף פָּנָיו עִם הַחוּטָם וְכו' וְגִרְסִי בְּגִמְרָא תְּנוּ רַבֵּן פְּדַחַת וְלֹא פְּדַחַת אִין מְעִידִין עַד שְׁהִיָּה שְׁנִיָּהֶם עִם הַחוּטָם וְעוֹד תְּנּוּ הֵתָם אִין מְעִידִין אֵלָּא שְׁלֵשָׁה יָמִים וּפְרִישׁ רִש"י אִם רָאוּהוּ בְּתוֹף שְׁלֵשָׁה יָמִים לְמִיתָתוֹ מְעִידִין עָלָיו אֲבָל אִם לֹא רָאוּהוּ עַד לְאַחַר שְׁלֵשָׁה יָמִים חִיָּישִׁין שְׁמָא נִשְׁתַּנּוּ מִרְאִית פָּנָיו וְאִין זֶה שְׁהֵם סְבוּרִים וְגִרְסִי בְּגִמְרָא הֵוּא גְּבָרָא דְטַבַּע בְּכַרְמֵי וְאַסְקוּהוּ אֲבִיהֶדְיָא לְבַתַּר תְּלַתָּא יוֹמִין וְאַנְסְבִי רַב דִּימִי מְנַהֲרָדְעָא לְדְבִיתָהּ וְתוּ הֵוּא גְּבָרָא דְאַטְבַּע בְּדַגְלָת.

וְאַסְקוּהוּ אֲגִישְׁרָא דְסְבִישְׁתָּנָא וְאַנְסְבוּהוּ רַבָּא לְדְבִיתָהּ וְאַפְנוּמָא דְשׁוֹשְׁבֵינִי לְבַתַּר חֲמִשָּׁה יוֹמֵי וְקִשְׂיָא לִיה מִתְּנִיתִין דְקַתְּנִי אִין מְעִידִין אֵלָּא עַד שְׁלֵשָׁה יָמִים וּמִשְׁנֵי שְׁאֲנִי מִיָּא דְצַמְתִּי וּפִי רִש"י צוּמְתִין צוּרַת הַפָּנִים וְאִין מְנִיחִין אוֹתוֹ לְנִפְחָת וְלִהְשִׁתְּנוֹת.

הַרִי דַאֲע"ג דְּבִיבְשָׁה אִין מְעִידִין עָלָיו אַחַר שְׁלֵשָׁה יָמִים מְכָל מְקוֹם בְּמַיִם מְעִידִין אִפִּי אַחַר כְּפָה יָמִים וְכֵן כְּתָב נְמָקֵי יוֹסֵף דְּחַמְשָׁה יָמִים דְקָאֲמַר בְּגִמְרָא לֹא דוֹקָא אֵלָּא הוּא

הדין אפילו לזמן מרובה כל שהוא במים אינו משתנה מן הסתם ובירושלמי עשה מעשה לאחר שכעה עשר יום והכא בגמרא מעשה שהיה כף היה וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל שכתב הלכות גרושין פרק י"ג טבע בים והשליכו הים ליבשה אפילו אחר כמה ימים אם הפירו פניו וחוטתו מעידים עליו שאינו משתנה במים וכו' וכן פסק הטור סימן י"ז וז"ל אבל אם היה במים אפילו שהיה שם כמה ימים מעידים עליו שהמים מעמידים אותו שלא ישתנה צורתו וכיון שכן בנדון דידן עם היות שה"ר משה וידאל הנהרג נראה מתוך דברי השאלה שעברו, כמה וכמה אחר שנהרג בזמן שמצאוהו והוציאוהו מן הבור מפל מקום עדות שהעידו עליו שהכירוהו ודאי מהני ומעלי ואשתו מותרת להנשא לשוק וזה דלא.

מבעיא לסברת ר"ת שכתבו התוס' שם והרא"ש והמרדכי שכתב דמאי דקאמר במתניתין דאין מעידין אלא עד שלשה ימים מייירי על אותו שאין לו פרוצוף פני' עם החוטם אבל היכא דאית ליה שפתיים וסנטר מעידים עליו אפילו אחר כמה ימים אם מפירין אותו דלסברתו ודאי בנדון דידן מותרת לינשא שהרי העידו העדים שלא היה נחבל בפנים כלל והכירוהו היטב אם כן אפילו היה ביבשה ועברו עליו כמה ימים מעידין עליו אלא אפילו לסברת שאר הפוסקים דפליגי עליה דרבינו תם והם הרשב"א והרא"ה.

והריטב"א ז"ל דסברו דמתניתין דקאמר אין מעידין אלא עד שלשה ימים סתמא קתני ואפילו כל הגוף שלם מפל מקום פניו דבנדון דידן היה שרוי במים. כמו שהעידו העדי' שהיה מושלף בתוך בור של מים והוציאוהו מן הבור בתוך שק אחד שרוי במים ומיא צמתי כמו שפבר כתבתי ודאי שעדות העדים מהני ומעלי אפילו עברו עליו כמה ימים כמו שפבר כתבתי.

אבל מה שראוי לדקדק בנדון דידן הוא דאפי' לסברת ר"ת פניו דבנדון דידן העידו העדים שהיו לו לר' משה הנהרג שתי מכות לאחורי אזניו אחד לצד ימין ואחת לצד שמאל איכא למימר דלא מהני ולא מעלי סהדותיהו והטעם דאמרינן בגמ' דמיא מרזו מפה ופירש רש"י מרזו מכבידין הפאב ונופח וכן כתב הטור סימן י"ז וז"ל אבל אם היה במים אפי' שהיה שם כמה ימים מעידים עליו שהמים מעמידים אותו שלא ישתנה צורתו והוא שראוהו מיד אחר עליתו מן המים וגם שאין בו מפה אבל יש בו מפה או שלא ראוהו מיד בעליתו מן המים משתנה.

אם כן בנדון דידן נהי דראוהו העדים מיד כשעלוהו מן המים מפל מקום פניו שהיה לו מפה אמרינן דנפוח ונשתנה צורתו מחמת היותו שרוי במים וקרוב הדבר לומר שפניו שהיה לו מפה והיה מושלף במים גרוע כל כף דאפילו תוף שלשה ימים אין מעידין עליו.

שהרי כשהוציאוהו מן המים אם שהה אחר כף ביבשה ולא ראוהו מיד בעליתו מן המים אין מעידין עליו אפילו תוף שלשה ימים להריגתו כמו שכתב הרמב"ן והרשב"א הביאו מגיד משנה פרק י"ג הלכו' גרושין והטעם דכיון שעמד במי' ואישתהי מתפח תפח ואינו ניכר הרי שהמים הם סבה לשלא יעידו עליו בתוף שלשה ימים אף בנדון דידן פניו דמיא מרזו ובה לידי נפוחה פניו שהיה לו מפה אפי' בתוף שלשה ימים לא היו יכולין להעיד עליו כל שכן בנדון דידן דאיכא כמה יומי כנראה מתוך הענין דלא מהני סהדותיהו ולדברי הרשב"א והרא"ה והריטב"א דסברי דמפל מקום אחר שלשה ימים אפילו כל

הגוף שלם אין מעידין בנדון דידן מאן נימא לן דקונדם שהשליכוהו לבור בתוך המי' לא עמד ביבשה יותר משלשה ימים דהשתא לא מהני שום סהדותא עליה שכתב נשתנה צורתו: ויש לומר שכתב המרדכי דלסברת ר"ת דמוקי מתניתין בדאיפא מפה י"ל דמיא דוחה מקום המפה היינו מקום שנתכתו רגליו אבל פרוץ אינה מתקלקלת במים אעג"ב דאיפא מפה הרי דלר"ת אעג"ב דאיפא מפה בפרוץ אינה מתקלקלת במים: ועוד נראה לע"ד לתרץ דמאי דקאמר בגמרא והא אמרת מיא מרזו מפה ומשני הני מילי היכא דאיפא מפה אבל היכא דליפא מפה מיצמת צמית פ"י רש"י היכא דאיפא מפה מקום המפה ונראה לע"ד שפונת רש"י בזה ללמדנו שאינו ר"ל היכא דאיפא מפה כשיש באדם המת מפה מרזו מיא דלא מסתבר אם יהיה לו מפה בשוקו או בגבו שלא יעידו על צורתו אלא ר"ל היכא דאיפא מפה מקום המפה כלומר מקום המפה מרזו מיא ונופח אבל במקום שאין בו מפה מיצמת צמית.

וכיון שכן שגדון דידן כבר העידו העדי' שלא היה נחבל בפני' כלל אעג"ב שהיה לו מפה מאחורי אָנו פרוץ פניו וקוטמו ופדחתו מיצמת צמית ויכולין להעיד עליו אפילו אחר כמה ימים ולחששא השנית נראה לע"ד דמצינו פלוגתא דרבנן פשמצאוהו הרוג ומפירין אותו בטביעו' עין ואין יודעין מתי נהרג אם תולין אותו שנהרג בתוך שלשה או אחר שלשה כמו שכתב נמקי יוסף והרב המגיד פ' הנז' ונראה דעד כאן לא מפלגי אלא כשמצאוהו ביבשה במקום דאיפא רעותא דאיפא למימר כאן נמצא וכאן היה זה כמה יותר מג' ימים אבל בנדון דידן כולי עלמא מודו דלא חיישינן שלא הושלף לבור עד שעברו עליו שלשה ימים דאדרבה נאמר כאן נמצא בתוך הבור וכאן היה משעה שנהרג.

ועוד דאנו סהדי ואומדנא דמוכח הוא שהרוצח מיד כשהרגו בקש והשתדל להטמינו ומיד השליכו לבור ותו דבנדון דידן איפא תרי ספיקי ספק אם הלכה כר"ת דמעידין אפילו אחר כמה ימים ואת"ל דלית הלכתא פותיה ספק שמה השליכוהו לבור תוך שלשה ימי' וזה הספק ספקא מתהפך ספק אם השליכוהו תוך שלשה או אחר שלשה ואת"ל אחר שלשה שמה הלכה כר"ת דסבר דמעידין אפילו אחר כמה ימים וכן פסק הטור סימן י"ז: סוף דבר בהא סלקינו ונחתינו דאשת רבי משה נידל הנהרג מותרת לינשא לשוק על פי העדות שנתקבל בבית דין זהו מה שנהרא לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי: יו בדרף רביעי דבור אמה העבריה תוכיח קשה דהיכי קאמר תוספות ומשני אי לא פתיב אלא ובעל היא גופא לא אתיא בקל וחומר דהנה אמינא אמה העבריה תוכיח שהרי מה שאמה העבריה אינה נקנית בביאה הוא מפח ובעל דאמרינן זו ולא אחרת ומאי דאמרינן דובעל אמה למעוטי אמה העבריה ולא לגופה הוא משום דאתא בקל וחומר כמו שכתבו תוספו' ואם פן היכי קאמר לא אתיא בק"ו דהנה אמינא אמה העבריה תוכיח והרי אי אפשר לומ' תוכיח אלא מפח הקל וחומר לכן נראה לע"ד שאומר בזה האופן דאין הכי נמי דאם לא פתיב ובעל הנה אתי אשה.

ואמה העבריה מקל וחומר דיבמה אבל כיון דכתב רחמנא ובעל אי אמינא דאתא למעוטי אמה עבריה נמצא למפרע שיש חולשה בק"ו של אשה משום דיש תוכיח ולכן היה נראה יותר לומר דובעל אתא לגופא כיון דאי לא תימא הכי איגלאי מילתא למפרע שהק"ו של

אשה הוא גרוע באופן שלא הייתי ממעט אמה העבריה לכן כתב ה"א יתירה למעוטי אמה העבריה זהו הנראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

יו בדרף ט"ו דבור אמר קרא יגאלנו קשה בתירוץ דאיכא למיפרך מוכר עצמו לישראל יוכיח דנגאל באלה מפח ני"ו מוסיף על ענין ראשון כדאמרי תוספות בדבור שלפני זה ואינו יוצא במיתת האדון וגם שדה אחרונה יוכיח שנגאל באלה ואינו יוצא במיתת אדון כדמוכח בדבור שלאחר זה ני"ל למוכר עצמו לישראל דמהי תיתי שיהא נגאל באלה מני"ו מוסיף וכו' משם נמי ילפינן שיהא יוצא במיתת אדון.

ועוד י"ל לתרץ לשניה דאמרינן מה לנמכר לגוי ולשדה אחרונה ולמוכר עצמו לישראל שכן לא עבוד אסורא תאמר במקרוהו ב"ד שגנב ועבד איסורא ואע"ג שפיתבו התוספות בדבור דלעיל דלא חשיבי פירכא היינו מחזקין אכל השתא דילפינן חזק מתרתי פרכינן כל דהו אע"ג דלא הדר דינא וכן כתב הליכות עולם דפרכינן כל דהו לחזק מתרתי אע"ג דלא הדר דינא: וא"ת אמאי לא עביד ק"ו משדה אחרונה דהשתא ליכא לתרוצי מאי דמתרץ תוספות.

וי"ל דיוכיח עבדינן משדה לעבד אבל לא תחלת דינא וכן משמע בדבור שלאחר זה דקאמר ואם תאמר שדה אחרונה יוכיח שנגאל באלה ואינה נגאלת בשש וכו' ומאי קושיא היא גופה תיתי מהאי ק"ו ומה מי שאינו נגאל באלה נגאל בשש שדה אחרונה שנגאל באלה אינו דין שנגאל בשש אלא ודאי נרא' דלא עבדינא תחלת דינא משדה לעבד כי אם יוכיח הנראה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: יח בדרף מ"ז דבור אלא מלנה ברשות בעלים לחזרה איכא בינייהו פירוש דלתנא קמא וכו' נשמר התוספות מפני אחר שהייתי אומר דת"ק אית ליה מלנה ברשות לנה ולכך מחלק בין פקדון למלנה ולרבי שמעון אית ליה מלנה ברשות בעלים לחזרה ולכך אינו מחלק בין פקדון למלנה וזהו שאמר מלנה הרי היא כפקדון פלומו ראויה הוא שהמלנה יהיה כפקדון לפי שמלנה ברשות בעלים ונפקא מינה לפי סברתה שפקדון פשיש שנה פרוטה מקודשת גם במלנה כן אבל סברתו עדיין באלו הדברים לא גילה דעתו שאפשר שיהיה סובר דבין במלנה בין בפקדון אעפ"י שיש שנה פרוטה לא יהא מקודשת ובה לא הנה וא"ת שהקשה תוספות ולהיות האמת כן שתוספות נשמר מזה תפס תוספות הדבור למטה ולא תפס למעלה כשאמר כמלנה ברשות בעלים לחזרה וה"ה לאונסין וכו' והטעם דהשתא דקאמר דלכ"ע ברשות לנה לאונסין אפשר לומר דסבר ר"ש אינה מקודשת אע"ג דאית ליה.

מלנה ברשות בעלים לחזרה כיון דברשו' לנה לאונסי' אבל לעי' דסבר דמאן דאית ליה ברשות בעלים לחזרה ה"ה לאונסין הוא בהכרח דכיון דאית ליה דמלנה ברשות בעלים לחזרה ולאונסין שתהא מקודשת וקושיא לרב אבל כאן שאפשר לטעות נשמר תוספות ולא רצה לפרשו משום דבשלמא במלנה אפשר שלא תהיה מקודשת אבל בפקדון כיון דברשות בעלים לחזרה והיא שלו למה לא תהיה מקודשת והוא מקיש פקדון למלנה.

כך נראה לי פננת. התוספות הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי: יט בדרף מ"ח דבור ורבנן מספקא להו וכו' אמרו התוספו' דאי אמרת דאין צריך גט כו' קשה ואיך אפשר לאומרם במה שפבר אמר ורבנן מספקא וכו' ונראה לע"ד שהרגיש תוספות שאפשר לקיים הגירסא ואם לאו אינה מקודש' בערף שאין צריך גט ולישנא דגמרא דאמר מספקא להו

יתקנים במה שלא תנשא לכתחילה תירצו זה אי אפשר דא"כ מאי האי דקתני אי כר' מאיר אי כר' אלעזר דמשמע שהספק שקול וכו' הפירוש יותר נוטה לרבי מאיר דהכי קאמרין דאין צריך גט וסברת רבי אלעזר לא תועיל אלא לשלא תנשא לכתחילה לכה"א להתקנים הגירסא כה"ל יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: כ בדבור שלאחר זה הרגיש התוספות פיון דלא גרסינן ואם לאו אינה מקודשת למאי הלכתא אמרו חכמים שמין את הגייר דנראה דכולי עלמא מודו בה לכה ודוקא אליבא דרבנן כו' ופליג ארבי מאיר בפירוש אמר עוד וא"ת וכו' ועכשיו במה שתירץ הייתי סובר דמאי דקאמר חכמים אם יש בו שנה פרוטה מקודשת ר"ל מקודשת מספק פיון שר' מאיר סבר דאינה מקודשת כלל דאפוישי במחלוקת לא מפשינן ולכה הקשה ואם תאמר וכו' ותירץ דשני מיני מחלוקת הם דרבי מאיר סבר בין שיש בגייר שנה פרוטה בין לא יהיה שנה פרוטה אינה מקודשת כלל ורבנן סברי אם יש בגייר שנה פרוטה מקודשת ודאי ואם אין בו שנה פרוטה מקודשת מספק כה"ל נראה לי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: כא דבור אחרון של פרק מי שהיה נשוי וכן בעל חוב ושני לקוחות וכו' וי"ל דצריכי דאי מקמייתא הנה ראשונה מוציאה וכו' נראה לע"ד דהנה מוקמינן מתני' כשפכר שאר שדות קודם לזה ולכן אין לפניה כל כה פסידא והטעם לפי שתוכל השניה לגבות מסבת שעבוד בעלה שהם לקוחות הראשונה לכן פיון דשעבודא של ראשונה קודם בדין תפסה מן השניה אבל בעל חוב מלוקח לא לפי שהנזח שפכר זה הלנה שדות הרבה אין לאלו הלוקחים על מי לחזור שפנדאי שהם היו אחרונים דאם לא פן איך טרף ב"ח מהם מצי למימר ליה הנחנו לה מקום לגבות ממנו אלא ודאי שהם אחרונים וכיון שהם אחרונים איך יגבו מהלקוחות הראשונה זה א"א באופן דאית להו פסידא גמורה וכו' מה שאין פן בנשים שעם היות שנה הלוקח הנה האחרון ובתחלה כשתלה הא' אצל לקוחות הראשונים הנחתה לה מקום לגבות וכן לשניה יאמרו לה הנחתה לה מקום שפכר נסתלקה מלוקח אחרון וכתבה לו דין ודברים וכו' באופן שנשא ליה מ"מ אחר שיעשו פשרה תוכל השניה לחזור על הלקוחות הראשונים כי פכר תפשה ולא עלתה בידה ועשתה כל מאי דאפשר באופן דאין לה כל כה פסידא זהו פירוש מתני' הרבה על הלשוןאז נאמר פנונה שנית כי החילוק שיש בין רישא לסיפא הוא מה שחילק תוספו' בדבור המתחיל מעבר לדף התם איהו הוא דאפסידא אנפשיה וכו'.

ורוצה לומר אין לשניה כל כה פסידא לפי שהפסידא שאפשר לשער בזה הענין הוא הסתלקו' הראשונה מזה הקרקע ועמה חוזר עליו אין זה פסידא לשניה שלעולם עמד הקרקע בשעבוד הראשונה שתוכל לגבות ר"ל בשעת הגביה מסבת שעבוד בעלה שמה שכתבה דין ודברים הנה שלא בשעת גביה כי לא ניתנה פתובה לגבות מחיים מה שאין פן לבעל חוב עם הלוקח וידע בעל חוב דדיניה עלוניה ועם כל זה נסתלק אם פן מן הדין לא הנה לו לב"ח לטרון מלוקח ראשון מה שטרף מלוקח שני פיון שנסתלק באופן דאית ליה ללוקח פסידא גמורה קמשמע לן דאפילו הכי יכול לטרון אלו השני דרכים נראה לע"ד דהצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: בגיטין פרק שני דף כ"ב: כב דיבור המתחיל בטר נוקבו אזלינ' וכו' פנונת התוספו' דרף פלל הוא לומר דכי היכי דמצינו דמהני יניקת הנוף לענין טומאה וטהרה שהרי אמרו הטאהור בטהרתו ומהני יניקת הנוף לטהר את עצמו גם בנדון דידן לענין מעשר ליהני יניקת הנוף הנוטה לחוצה לארץ להיות

פטור מן המעשר: ולהיות שהנושאים מחולקים ואולי אפשר לומר שאני ענין טומאה וטהרה מענין מעשר לכן אמר התוספות הוא הדין אם עציץ נתונה לארץ ונפו נוטה לארץ דמהני יניקת הנוף וכו'.

דמסתמא מאן דסבר דמהני יניקת הנוף לענין טהרה הוא הדין דסבר דמהני לענין מעשר זהו פשוטן של דברים: אבל יש לדקדק בדברי תוספות דכיון שכונתו להקשות שבנדון דידן ליהני יניקת הנוף הנוטה חוצה לארץ להיות פטור מן המעשר למה לא עשה הוא הדין דקאמ' בזה האופן ויאמר הוא הדין אם עציץ בארץ ונפו נוטה חוצה לארץ דמהני יניקת הנוף לענין נוף גופיה ופטור מן המעשר ונהו אתי שפיר הנדון ודומה לכונת קושיתו דכי היכי דהתם מהני יניקת הנוף לפטור מעשר גם בנדון דידן ליהני יניקת הנוף לפטור מעשר: וי"ל דאי הנה קאמר הכי לא הנה קשה מידי והטעם משום שהייתי אומר דלעולם אימא לך דיניקת הנוף לא מעלה ולא מוריד ומאי דפטור הנוף מן המעשר הוא להיות מקור חיובו משחת והוא שפנין שמקור חיובו בא מעציץ העומד בארץ והוא גרוע להיות שאינו נקוב לכך אינו מספיק לחייב לנוף אבל בנדון דידן דמייירי בעציץ נקוב יניק' העיקר היא עצמותית כל כך דמהני גם לנוף: אבל השתא דקאמר הוא הדין אם עציץ בחוצה לארץ ונפו נוטה לארץ וכו' קשה שפיר וזה דעל פרחן מצינו עצמות גדול ליניקת הנוף שהרי כשעציץ עומד בחוצה לארץ ונפו נוטה לארץ אין לנוף שום צד חיוב כ"א מצד יניקתו ועם כל זה מספיק יניקתו לקום עשה ולחייב במעשר גם בנדון דידן עם היות שהוא עציץ נקוב ליהני יניקת הנוף לפחות לשוב ואל תעשה פלומ' לעכב חיוב המעשר הבא לו ממקום אחר והוא מקום עיקרו ליהני יניקת הנוף העומד בחוצה לארץ לעכב אותו החיוב כיון שמצינו במקום אחר שיש לו עצמות גדול עד שמפח יניקתו ממציא חיוב כ"ש בנדון דידן שאינו אלא עכוב חיוב ושב ואל תעשה: ומיירי מפל מקום לא חשיבא יניקת הנוף ביניקת שורש דהא לא מטהרה יניקת הנוף מה שבתוך העציץ והכא מחייב נוף מחמת יניקת העקר נרא' מתוך דבריו שעושה מערכה על הדרוש ומכריח דבר בעצמו: אבל פוננת תוספו' דרף כלל היא לומר דלא דמי יניקת נוף ליניקת שרש שהרי במציאו' אחר ובחלוקה אחרת חוץ מנדון דידן את' מודה לי שיש הבדל ביניהם וכיון שכן פי היכי דבדילי לנדון ההוא ג"כ בדילי לנדון דידן ופרטן של דברים הוא פי בענין עציץ אפשר לצייר יניקת נוף ולא יניקת שורש בענין דלעת דהעור והרנטב דכיון שהוא עציץ שאינו נקוב דומה לתלוש ומצד שרשו יושב ובטל או אפשר לצייר יניקת שורש ולא יניקת נוף כגון עציץ נקוב והנוף עומד שלא כנגד אור הארץ באופן שנוכל לומר שאינו יונק או אפשר להיות ששניהם יונקים השרש והנוף בנדון דידן שהוא עציץ נקוב ושרשו יונק וגם נפו נוטה לאור חוצה לארץ באופן שיונק גם כן הנוף ממקום מושבו: ועתה בזה יובן פוננת תוספות ואמר מפל מקום לא חשיבא יניקת הנוף כיניקת שרש שהרי מצינו במקום שאין יונק פי אם אחד מהם יש הבדל בין יניקת השרש ליניקת הנוף דהא לא מטהרת יניקת הנוף למה שבתוך העציץ כלומר שעם היות שאין שם יניקה אחרת פי אם יניקת הנוף פי מצד השרש הני פתלוש להיותו אינו נקוב.

ועם כל זה שאין שום מנגד ליניקת הנוף אינה מכרעת ומכרחת להביא השרש אצלו והכא מחייב נוף וכו' כלומר כשיהיה להפך שהשרש יונק והוא דומה לנדון דידן בזה שהוא עציץ נקוב שהשרש יונק ולכן אמר והכא וכו' אבל פוננתו לדבר בחלוקה שהשרש

יונק והנורף אינו יונק ואמר שפחלוקה כזאת שהשרש יונק והנורף אינו יונק מחייב נורף מחמת יניקת העיקר ואתה מודה בזה פנראה מתוך דבריה דקאמר דמהני יניק' הנורף לענין נורף גופיה וחיוב במעשר משמע טעמא משום דיונק הנורף לכה מקשה שלא יהא נגרר אחר העיקר הא לאו הכי משמע דודאי שראוי להיות נגרר אחר העיקר כיון שהעיקר יונק: הרי שבמקום שאין יונק כי אם האחד חשיב יניקת השרש להכריח אצלו הנורף ולא חשיב יניקת הנורף להכריח אצלו משרש אפילו כשהשרש אינו יונק וכיון שכן אף בנדון דידן עם היות שהנורף יונק מצד עצמו תכריח יניקת השרש כיון שיש לה חשיבות לבטל יניקת הנורף ולהכריחו ולהביאו אצלו לחייב במעשר זהו מה שפנראה לע"ד ואמת לי לבי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: סדר חליצה מצנת חליצה בג' דיינים ישראל' ושיהיו כל אח' מהם אביו ואמו מישראל ** (דונקרא שמו בישראל משמע מפל צד) ** ולא יהיו קרובים זה לזה ולא ליבם ולא ליבמה וצריף שידע להקרות ליבם וליבמה ויקבעו מקום מהערב מיום שלמחרתו חולצין ** (דכתוב השערה אל הזקנים מקום מזון לכה משמע) ** וזהו הדין ממתמול ליבמה שלא תאכל שום דבר עד שתחלוץ ** (ירקה מעצמה בעיניו ויש דברים שמוסיפין רוק לבא) ** ומוסיפין הדיינים שנים עוד אפילו עמי הארץ לפרסומי מלתא ** (דחלוצה היא ולא מנסב לכהן) ** ויפירו הדיינים שזו אשת המת ושהיבם היא אח המת מאביו ושהיה לו הניה א' בעולם וזה סגי אפי' בעד אחד ואפי' הוא עבד ושפחה ** (דלא מסהדו אלא גלויי מגלו דהדין הוא גברא פלן) ** וצריף שידעו הדיינים שיש תשעים יום שמת הבעל חוץ מיום מיתה ויום חליצה ** (דכתוב אם לא יחפון האיש לקחת את יבמתו וחלצ' נעלו וקוד' לכן אינה עולה ליבום) ** וישבו הדיינים כמו שצריכים לישב בדין ** (החליצ' דין ממון הוא שגובה כתובתה) ** ויושיבו את השנים הנוספים נפרשים ונמשכים קצת מן השלשה.

להיפך ויעמדו היבם והיבמה מעומד ** (דחליצה כעין דין דכתוב ועמדו שני האנשי' או אסמכוהו אקרא ועמד ואמר ואמירתו ואמירתה שנים) ** וישאלוהו אם רוצ' דייבם או לחלוץ ואם אומר שרנצנו לחלוץ יאמר לו לבטל כל מודעות שפסר ** (וצריף שישאלוהו אם הוא אטר כדי שלא תהא חליצה פסולה ותהא חוזרת על כל האחין רבינו יחיאל מפריש) ** ולדעת קצת מתירין לו שבועה שנשב' לחלוץ וגם שבוע' או חרם שלא ישא אשה אחרת על אשתו אם הוא נשוי ויתנו לו מנעל החליצה במתנה ** (ואם המנעל מיוחד לכה אין צריף להקנותו ליבם) ** אף על פי שמחזירו אחר כהן שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה ויהיה רגלו הימני ** (דילפינו רגל רגל ממצורע רגלו הימנית) ** יחף ** (מעל רגלו ולא מעל דמעל) ** וגם רחוצ' יפה שלא יהיה עליו טיט.

וגם המנעל יהיה נקי מבפנים מטיט ומפל דבר שלא יהיה דבר חוצץ בין העור והבשר ויקשור המנעל היטב בקרסים ולולאות ואחר כהן יכרוף הרצועות הארוכות. סביב לאזני המנעל ** (מרדכי יכרוף חמש פריכות ואין קפיצה בפרכי' אם הם זה על זה גם על המנעל דלאו היינו מעל דמעל) ** וצריף שיקרוף אותן כפגימות והנקבים העשויו' באזני המנעל כדי שיהיו הפריכו' על בשרו ממש ** (מרדכי יכרוף עד שישבו ראשי הרצועות על השוק לפנים ממעל לאזני המנעל דהיינו על שוקו ערום) ** וגם יכווין שיבא הקשר באותו המקום.

ולא באזני המנעל באופן שיהיה הקשר נוגע בפשר ויקשור קשר חזק ועניבה עליו
***(פי היכי דתתזי חליצי מעלייתא)** ויש אומרי' שני קשרים זה על זה וילף היבם
שנים או ג' הפסיעות כדי שיהיה נראה שהמנעל שלו ***(מדרכי צריף להלף בו שעה
אחת קודם חליצה כדי שיראה שהוא שלו ומכונן לרגלו)** ונעמוד היבם אצל הפותל
או סמוך לעמוד: פי היכי דלדחפיה לרגליה בקרקע ונחזרו הדייני' לשאול לו אם רוצה
ליבם או לחלץ.

והוא משיב באיזה לשון שירצה איני רוצה ליבם ומקרינ ליבם' בלשון הקדש מלה במלה
***(שנ' ככה משמע בלשון הזה)** מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי
לא אבה צריף לקרות' בנשימה אחת ***(הרא"ש שלא יהא משמע אבה יבמי ומלת לא
חזרת אתיבת מאן יבמי)** ויש נוהגין לומר ליבם הבנת מה שאמרה ואח"כ מקרינ
ליבם לא חפצתי לקחתה בלא הפסק בין לא חפצתי ***(זה אינו לפי שיטת הרא"ש דלא
קפדינו בהא לפי שהוא תחלת דבורו)** וקריאתה וקריאתו יהיה מעומד.

ויזהירו הדייני' שיכוננו שניהם בחליצה להתיר' לשוק שאם לא פיון לקף החליצה
פסולה: תתחיל היבמה להתיר קשר הרצועות ואחר כך הקרסים וכל זה בימין שלה בלא
סיוע שמאל.

ולא תהיה לא יושבת ולא כורעת אלא עומדת. ולא יסייע היבם לא בידו ולא ברגלו
אדרב' ידחוק רגלו בארץ היטב ***(רב אלפס דאם לא עשה כן חליצתו פסולה)** ואז
תתפוש היבמה רגלו בידה השמאלית ותחלוץ המנעל בידה הימנית ***(פי' שומטת
העקב)** וגורר' המנעל מעט ומשליכתו לארץ ותעמוד היבמה בקומה זקופה לפני
היבם.

ויאמרו לה הדיינים שתרוק רוק גדול כל מה שתוכל לפני היבם ***(לאו דוקא דכיון
שהגיע נגד פניו של יבם סגי)** ויראו הדיינים הרקיקה משתצא מפיה ועד שתפול
לארץ ***(דכתוב לעיני הזקנים וירקה)** ולא תרוק דם לבד ***(דכתוב וירקה ואין
כאן רוק כלל)** אבל מעורב לית לן בה.

ואחר כך מקרינ אותה בלשון הקדש ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא
שמו בישראל בית חלוץ הנצל. ככה כ' ראשונה דגושה שניה רפויה ומצוה על הדייני'
ועל כל העומדי' שם לומר חלוץ הנצל שלשה פעמים וכתב רב יהודה גאון שהיבמה
אומרת שלשה פעמים חלוץ הנצל: וצריף לשרטט קלף לכתוב גט חליצה: כד ראיתי
לפרש שיטת רש"י ושיטת תוספות לע"ד בסוגית רכוב ומנהיג: וזה כי סבת שיטת תוספות'
היא דמדקאמר בגמרא במסקנא שמע מינה רכוב לחודיה לא קני על פרחין צריכין אנו
לומ' דרב יהודה מסופק אם שמע משמואל רכוב לחודיה ואז פשיט ליה דרכוב הוא דלא
קני או אם שמיע ליה ברכוב במקו' מנהיג ואז מספקא ליה כמו שפירש התוספות בדבור
המתחיל רכוב לחודיה וכו' וכיון שכן קשה דמאי קא מבציא ליה ברכוב במקום מנהיג
פשיטא דרכוב לא קני פיון שהוא מסופק גם כן אם דבר שמואל ברכוב לחודיה ומנהיג
לחודיה ואז פשיטא ליה דרכוב הוא דלא קני דהורע פחו של רכוב גם כן ברכוב במקום
מנהיג למה לא נאמר דרכוב הוא דלא קני ולתרץ זה קאמר תוספות אין לפרש דתפוס
ברגליו וכו' עד וצריף לומר דתפס בה ואזלא מעט מחמתיה וכו' וזה דבשילמא ברכוב

לחודיה איכא למימר דכיין שפא אחר נחטפה ממנו ומושכה לקנותה והוא לבדו עושה ביה הנהגה ומשיכה והיא גדולה בקנין פשיט' לן דרכוב הוא דלא קני אכל ברכו' במקו'.

מנהיג שהנהג' המנהיג אינו עושה' הוא לבדו כי גם הנהגת הרוכב מעורבת עם הנהגת המנהיג ועוד נוסף עליו הרכיבה איכ' לספוקי דרכוב עדיף ומבטל הנהג' המנהיג: וכיין דרוכב מיירי דאזיל מעט מחמתיה גם יושב הנאמר בענין פלאים אזיל מעט מחמתיה משו' דהיינו יושב היינו רוכב ונמצא כי כמו שברוכ' אית ביה כל מה דשייך לקנו' גם ביוש' אית ביה כל מה דשייך לעבור עליו משום פלא' דהא דאזיל מחמתיה וכיין שפן נוכל להוכיח דין קנין מדין פלאים דכיין דביושב אע"ג דאזיל מחמתיה לא תשיב הנהגה ופטור אף ברוכב אף על גב דאזיל מחמתיה לא תשיב אותה הנהגה ולא קני ולפי זאת השיטה גרסינן שפיר הגירסא שהביא רש"י למאן אי לר' מאיר הא קאמר רבי מאיר פוטר את היושב בקרון ונדאי שהוא הדין נמי דרוכב לחודיה לא קני דשפיר ילפינן דין קנין מדין פלאים פיין דאזיל מחמתיה וכיין שפן נידון ונאמר ומה רוכב לחוד' לא קני רוכב במקום מנהיג מבעיא דלא כי קא מבעיא לי לרבנן מאי מי אמרינן דעד פאן לא קאמרי רבנן דיושב חייב אלא ביושב לחוד' והוא הדין ברכוב לחודיה אכל ברכוב במקום מנהיג לא או דילמא לא שפא ופשיט מדאפיקו שמואל וכו' ש"מ לרבנן רכוב לחודיה לא קני וכל שפן וכו' וזה דכיין דרבנן סברי דיושב פטור ודאי דסבר דרוכב לחודיה לא קני דדין קנין מדין פלאים שפכל אחד ואחד מהם אית ביה הדבר הנלוה והצריך אליו כמו שכתבתי באופן שמה שעולה במסקנא לפי שיטת התוספו' הוא דסבר שמואל דרוכב לחודיה לא קני וזהו מה ששמע רב יהודה משמואל כשאמר חד קני וחד לא קני וזהו מה שפירשו התוספו' שגם זה נכנס בספק שנסתפק רב יהודה אם שמע ממנו ברוכב לחודיה: ולרש"י נראה לו שיטת תוספו' דוחק' וזה דמדקאמ' בגמרא אלא רכוב במקום מנהיג מבעיא ליה משמע שפכר פסק דלא מיירי כלל שמואל ברכוב לחודיה ולכן רש"י הלך לדרך ואמר לתרץ הקושיא הראשונה והיא דאי פשיטא ליה דברכוב לחודיה לא קני מאי קא מבעיא ליה ברכוב במקום מנהיג לזה כתב רש"י אי ודאי קאמר שמואל בחד מנייהו דלא קני ברכוב הוא דקאמר וכו' פלומר אי שמואל מיירי ברכוב לחודיה על פרחין צריכין אנו לומר דברכוב הוא דקאמר לא קני וזה לא בשביל גריעות פח רוכב אלא שאי אפשר לומר בשום צד ואופן אחר והטעם שזה בא מבחוץ ונחטפה ומשכה לקנותה לא עשה אלא הנהג' ואיך נאמ' שקנה פנגד המנהיג מאי אולמיה דהאי מהאי אלא איכא למימר דקאמר לא קני ברכוב הוא דקאמר ואיך היה אומר רב יהודה לא ידענא.

אלא ודאי על פרחין לא דבר שמואל ברכוב לחודיה וכיין שלא דבר שמואל ברכוב לחודיה עדיין מצי סבר שמואל דרכוב עדיף כמנהיג ולפי' קמבעיא ליה רכוב במקום מנהיג הי מנייהו עדיף באופן שפכר רב יהודה בדברי שמואל אינו אלא דוקא ברכוב במקום מנהיג לידע הי מנייהו עדיף דאפשר דרכוב עדיף ועם זה אין אנו צריכין לומר דרכוב אזיל מעט מחמת' כי אם רכוב לבד וגם יושב בקרון הוא יושב לבד כמשמעות הלשון.

וכינן שפן אינו יכול להוכיח דין קנן מדין פלאים כמו שכתבו התוספות דדין פלאים אינו תלוי פלל בתפיסה פי אם בהליכה ודין קנן תלוי בתפיסה: זהו מה שנראה לעניות דעתי שפינן רש"י באומר דלא גרסינן הגירסא וזה דאיה נאמר למאן אי לרבי מאיר הא קאמר יושב פטור והוא הדין רכוב דלא קני זה ליתא דאף על גב דיושב פטור אפטר דסבר רבי מאיר רכוב קני דכלאים תלוי בהליכה ויושב לא אגיל מתמתיה ולקף פטור אבל רכוב דתלי בתפיסה אפטר דקני וכן נמי פדאפיה שמואל ותני נחכמי פטרין את היושב בקרון מצי סברי דרכוב לחודיה קני ואתו פשמואל דסבר דרכוב לחודיה קני פדמוכח מתוך דבריו מדקא מיירי ברכוב במקום מנהיג מפלל דברוכב לחודיה קני: ומה שמוכיח הגמרא מדין פלאים הוא על דרך דון מינה ואוקי באתרא ויאמר בזה האופן אני רואה דשמואל ברכוב במקום מנהיג הטיל חולשה באחד מהם דקאמר חד קני וחד לא קני אבל הספק אינו אלא באיזה מהם הטיל החולשה.

לכן הביא ענין פלאים שפינן שמצינו דאפיה שמואל סברת רבנן משום דהלכתא פותייהו וזה נדאי הנה להרגישו חולשה ביושב גם בנדון דידן שהוא קנן החולשה שמצינו שהטיל שמואל נדאי שלא הנה אלא ברכוב באופן דמאי דילפינן מפלאים לא ילפינן הדין שפבר אפטר דרבנן דסברי יושב פטור מצי סברי רוכב קני אבל אינו למד משם פי אם מציאות אותה החולשה המצויה בדברי שמואל ואיני יודע היכן הטילה אי ברכוב אי ביושב איגלאי מילתא מתוך מה שעשה בכלאים שהטיל חולשה ביושב גם בנדון דידן שדינן החולשה הידועה ברכוב: וזהו שפינן רש"י באומרו ש"מ סבירא ליה לשמואל רכוב לאו מידי מעשה עביד ולא נקט לישנא דגמרא לומר איני מוכיח אלא שיש בו חולשה דלאו מעשה עביד והאי בדיניה והאי בדיניה: ומאי דקאמר בגמרא ש"מ רכוב לחודיה לא קני שנה הכריחו לתוספות לומר מה שפי' נר' שפירש רש"י פן מדאפיה שמואל והטיל החולשה ביושב היינו יכולין לשמוע מתוך דבריו אלו שאפילו רוכב לחודיה לא קני כ"ש רכוב במקום מנהיג וכינן שפן נמצא שברכוב במקום מנהיג דקא מיירי שמואל ברכוב הוא דקאמר דלא קני אבל מ"מ מוכרחים אנו לומר דברוכב לחודיה סבר שמואל דקני מדקא מיירי שמואל ברכוב במקום מנהיג ואע"ג דסבר פרבנן דיושב בכלאים פטור ברכוב לחודיה קני משום דהאי לחוד והאי לחוד כמו שפכתבתי: ומזה נמשך דכינן דלפי שיטת תוספות מוכיח בגמרא דאפי' רכוב לחודיה לא קני וגם זאת החלוקה נכנס בספק רב יהודה ומתניתין משמע דקני לקף הוכרח תוספות מתחלת הסוגיא לפרש דמתניתין איירי במנהיג ברגליו אבל לפי פי' רש"י שאין פונת הגמרא להוכיח פי אם רכוב במקום מנהיג אבל רכוב לחודיה אפי' לשמואל קני אתיא מתניתין שפיר דמתני' איירי ברכוב לחודיה ומנהיג לחודיה דהאי אמר אני רכבתי תחלה וקניתייה וזהו אמר אני נהגתי תחלה וקניתייה ולפי שאין אנו יודעים איזה מהם דובר אמת יחלקו אבל מילתא דשמואל מיירי שמודי זה לזה ואומרים שנה רכב וזה נהג שניהם כא' ומבעיא לן איזה מהם עדיף וזהו שפינן רש"י באומרו ומבעיא ליה לרב יהודה היכא דאיתנהו לתרנייהו הי עדיף מתיבי היו רוכבים שנים על גבי בהמה וכו' מני אילימא ר"מ וכו' וש"מ דרכוב קני וכו' פרש"י ותויבתא לרב יהודה דפשט רוכב מיושב פוננת רש"י היא דבשלמא לפי שיטת תוספות שופכות הסוגיא היא ברכוב לחודיה פרי' שפיר דרכוב קני ואת אמרת לא קני אלא לשיטת רש"י דסלקינן ונחתיה ברכוב במקום מנהיג מאי קא פרי' מרכוב לחודיה לקף

פרש"י הקושיא היא דכיון שמצינו הברדל בין רוכב ליושב אין לה להביא ראי' מיושב לרוכב להוכיח שום דבר כמו שהוכחח לעיל.

וכן לקמן גילה רש"י סברתו באומר ש"מ רכוב קני שלא במקום מנהיג וכיון דשלא במקום מנהיג קני פוליה במקום מנהיג פליגי משמע שפוננתו לפרש שהסוגיא מייירי ברכוב במקום מנהיג: אי הכי לערבינהו ולתנינהו וכו' פי' רש"י אי הכי דלתנא קמא איפכא קני וכו' משמע דסבר רש"י שהמקשה הנה סבירא ליה דלתנא קמא איפכא לא קני והשתא קשה איה הנה מיישב המקשה הברייתא אי תנא קמא סבר איפכא לא קני היינו רבי יהודה ועוד מאי קאמר או שהיה אחד מושב ואחד מנהיג דמשמע דאיפכא קני וכי תימא דאתא לאשמעינן דקני בחד צד אם פן מאי קא פריה לקמן אי הכי לערבינהו וכו'.

כיון שהוא עצמו סבר דאיכא חד צד דקני וחד צד דלא קני לא מצי לערבינהו. ולכן להתנצל מכל אלו הקושיות פירשו התוספות דאין הכי נמי שגם המקשה סבר דאיפכא קני לת"ק והטעם דלא ערבינהו למעט רכוב מפת לישנא יתירא: ומאי דפריה אי הכי הכי פירושו א"א בשלמא דרכוב לא קני להכי לא ערבינהו להוכיח מיתורא דלישנא דלא קני.

אבל השתא דאמרת דרכוב קני לערבינהו אבל לעולם בין מקשה בין מתרץ סברי דלתנא קמא איפכא קני ולפום ריהטא דלישנא דגמרא נראה דוחק דמשמע אי הכי דאיפכא קני כמו שפי' רש"י לכן נראה לע"ד שפי' רש"י ופי' תוספות נמשכו ועלו ממה שפי' בתחלת הסוגיא וכל אחד ואחד אזיל לשיטתיה וזה דלפי שיטת התוספות דסברי דסוגית הגמרא סליק ונחית הרכוב לחודיה נמצא דכיון דפריה.

המקשה דתנא קמא סבר דרכוב לחודיה לא קני אי הנה סבר נמי תנא קמא דאיפכא לא קני: אם פן היינו רבי יהודה ולכן הוכרחו תוספות לפרש דתנא סבר דאיפכא קני: אבל לרש"י דפי' דסוגית הגמרא מייירי ברכוב במקום מנהיג אפשר דא על גב דת"ק סבר דאיפכא לא קני כמו רבי יהודה מפל מקום איכא בינייהו וזה דלתנא קמא מושכין בגמל למעוטי הנהגה ומנהיגין בתמור למעוטי משיכה אבל רכיבה מהני בין בגמל בין בתמור ברכוב לחודיה ור'.

יהודה סבר דרכוב לחודיה לא מהני לא בגמל ולא בתמור וזהו שאמר בלשון שלילה לא קנה עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בתמור ומה שאמר תנא קמא או שהיה אחד מושב וכו' מייירי בשאר בהמות וכוננת תנא קמא לומר דרף פלל דרכוב לחודיה.

מהני בכל הדברים בין בגמל בין בתמור בין בשאר בהמות אבל הנהגה לחודיה בגמל או משיכה לחודיה בתמור לא מהני ובשאר בהמות לא מפעיא דמהני משיכה לחודיה או הנהגה לחודיה אלא אפילו מושב במקום מנהיג קני ודייק דוקא מושב במקום מנהיג אבל רוכב במקום מנהיג.

לא אף על גב דמהני רוכב לחודיה: ותירץ דמאי דקאמר או שהיה אחד רוכב וא' מנהיג לא פא לאשמעינן בשאר בהמות דלא מהני רכוב במקו' מנהיג אלא לאשמעינן דאפי' בגמל ונתמור מהני רכוב במקום מנהיג למעוטי דרבי יהודה והשתא פריה אי הכי דלתנא

קמא איפכא קני לערבינהו וכו': אי הכי היינו רבי יהודה הנה מצי לאקשוני מגופא דקתני וכו' פוננת התוספות בזה שהרגישו מה שפכתתי דמאי פריף היינו רבי יהודה אימא דאיפכא בינייהו רכוב לחודיה דלתנא קמא קני בגמל ונחמור ולר' יהודה לא קני אלא דוקא משיכה בגמל והנהגה בתמור לכף תירץ דהנה מצי לאקשוני מגופא וכו' וסמיה אהא וילכף תירץ המתיר צד אחר דלא קנה לתירץ קושיא דמגופא זהו מה שנראה לע"ד בפ"ה הסוגיא יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה:ה:פירוש סוגית בהרת כה לשון רש"י שהן ד' יש לה רבבות להם ב' תולדות מרבוייא דספחת כדלקמן פוננתו לומר דכיון דרבוי התולדות בא ממילת ספחת נראה דלא מקרי תולדה אלא לענין צירוף דספחת נגזר מספחני וכו' פתב רש"י ולמטה מן הקרום אינו נגע אלא בזה וטהור הוא ושני מראות של תולדות הלכנה לאב הלכון והגבוה.

לאב הגבוה הילכף סיד לבהרת וקרום לשאת וריבה הפתוב את התולדות להצטרף עם אבותיהם לכגריס שהוא שיעור נגע פוננת רש"י בכל הסוגיא כולה היא שהוא סובר שאינו נקרא תולדה כי אם לענין צירוף שפיון שאני אומר שנגע אחד היא תולדה לאב אחד ודאי שמצטרף לכגריס התולדה לאב ולכן פ"ה לקמן דלרבי עקיבא סיד היכל וקרום ביצה הוה תרנייהו תולדה דשאת דלשאת רבי ולבהרת לא רבי דאי הנה רבי גם לבהרת כמו שפ"ה התוספות סבר רש"י דנדאי שגם לרבי עקיבא הנה מצטרף סיד עם בהרת אבל תוספות סברי דאפשר שיהיה תולדה בלא צירוף שהרי פירשו דלרבי עקיבא סיד הוה תולדה לבהרת ואפילו הכי לא מצטרף עמו ורש"י הכריח פירושו בתחלת הסוגיא לפי שבזה היסוד מפרש כל הסוגיא וקאמר אני רואה שהמראה שהוא למטה מן הקרום אינו נגע אלא בזה וטהור וכו' וזהו פן רבוי ספחת לא אצטרף לחדש מציאו' טומאה על התולדות דאם פן לישתוק מספחת ונהה ידענין מדטיהר רחמנא בזהק מפלל דכל למעלה הימינו טמא דאי לא תימא הכי לכתוב רחמנא מראה למעלה מן בזהק דטהור וכל שכן בזהק מדכתב בזהק נראה שכל למעלה הימנו טמא אם פן רבוי ספחת למאי אתא ודאי לא אתא אלא לומר שיצטרפו התולדות עם אבותיהם ולכן פיון שאני אומר תולדה מיד הוא מצטרף.

וזהו שפיון רש"י וריבה הפתוב את התולדות להצטרף פלומר הרבוי אינו אלא לענין ההצטרפות לא לחדש עליהם מציאות שם טומאה: זה שיהי לקמן או אפשר לפרש פונה שניה בגירסא שרש"י מביא ראיה לפירוש מהגירסא הנמצאת בספרים, ואמר בכל הספרים גרסינו מאן תנא מראות נגעים ולא גרסינו בשום ספר שנים שהם ד' וטעמא מאי משום דכולי עלמא הכי אית להו ואין משם הוכחה דלא אתי מתניתין כר' עקיבא אבל מגירסת מאן תנא מראות נגעים יש הוכחה דלא אתי פ"ה עקיבא משום דמראות נגעים הוא שם המשנה והפונה הוא למאי דקתני לבסוף שניה לה פסיד ההיכל וכיון שכן בשלמא לרש"י דסבר דכיון דקתני דסיד הוא תולדת' לבהרת ודואי דמצטרף ניח' דקאמר מאן תנא מראות נגעים דלא כר' עקיבא אלא לתוספות דסברי דאפשר להיות תולדה בלא צירוף מה מוכיח דמתניתין דלא כר' עקיבא ממראות נגעים כמו שאין הוכחה מגירסת שהן ד' משום דלכולי עלמא הכי אית להו גם מגירסת מראות נגעים ליכא הוכחה שגם רבי עקיבא הכי אית ליה דסיד תולדה דבהרת ואין מצטרף עמה ע"כ מאן תנא מראות נגעים גרסינו ולא גרסינו שנים שהן ארבע פוננת רש"י בזה הוא שהרגיש קושיא

לפירושי שפתי שאין תולדה בלי צירוף וזה דבשלקמא אליבא דתוספות דסברי דאפשר תולדה בלא צירוף אי אפשר.

לגרס שנים שהם ארבע שלא הנה מכריח כלל מתני' דלא כר' עקיבא דאף על גב דשנים שהם ארבע משמע שמכל אב יוצאה תולדה אחת מ"מ אפשר שלא יצטרף התולדה עם אביה ולכן פירש רבי עקיבא ואמר זו למעלה מזו לומר דאף על גב דסיד תולדה לבהרת מ"מ לא יצטרף פי אם לשאת שהוא למעלה הימינו ולקד גריס מאן תנא מראות נגעים שהוא שם המשנה דקתני שניה לה שמשם מכריח כמו שפתיבו התוספות אבל לפי רש"י שפתי שאין תולדה בלא צירוף עם אביה א"כ תקשי ממאי דקאמר שנים שהם ארבע דמשמע שמכל אב יוצאה תולדה אחת.

א"כ נראה דסיד מצטרף עם בהרת ורבי עקיבא סבר זו למעלה מזו לכן פתי רש"י הא דלא גרסינו זו הגירסא אינו לפי מה שפירשו התוספות אלא לפי דכולי עלמא הכי אית להו ונאפי' רבי עקיבא סובר פן שאינו מן המחויב שמכל אב יוצאה תולדה אחת פי אם שנים שהם ד' ובאינה אופן שמאב אחד יוצאות שתי תולדות כמו שסובר רבי עקיבא דסיד וקרום ביצה תולדות לשאת: טיהרת מראה הסיד מלהצטרף דמתניא לסיד שניה לבהרת ולא תניא נמי שניה לשאת וכו' פונת רש"י בזה היא שמרגיש מה שהקשו תוספות ואם תאמר אמאי לא מקשה בפשיטות דמתניתין דלא כרבי עקיבא וכו' ורש"י לפי שיטתו אי אפשר לו לתרץ מה שתיקצו התוספות לפי שהתוספות פתיבו דמאי דקתני שני' לה פסיד ההיכל לא להצטרף עמה וכו' וכבר פתיבו שרש"י אינו מציייר תולדה פי אם לענין צירוף באופן שלשיטת רש"י הדרן קושניא לדוכתין לזה תירץ רש"י שפונת המקשה היא בזה האופן שאם הנה מקשה בפשיטות התירוץ הוא ברור מה שפירש הר"ר משה מאיבכה דכל א' וא' בא לאוסופ' כמו שפירשו התוספות לכן קאמר המקשה א"כ טיהרת פונתו בזה לומר אל תחשוב לתרץ שכל אחד בא לאוסופי שהפירוש האמתי הוא שכל אחד מדבר בלשון דוקא באופן שמפתי דברי רבי עקיבא והמשנה טיהרת וכיון בדבריו להכרח שפתי רש"י וזה שאם היתה פונת המשנה לאוסופי הנה ליה למתני נמי שניה לשאת והטעם כמו שכת' רש"י לקמן דבהרת' ושאת דמצטרפי והנה מלמד דמצטרפין זה עם זה הרי שאף על גב דשאת ובהרת אין ביניהם פי אם מעלה אחת מ"מ לא מצטרפי פי מפתי והנה גם פן סיד עם שאת פון דסיד היא תולדה דבהרת הנה ליה למתני בפתי דמצטרף עם שאת פי היכי דלא אתינ' למטעי מדאצטרפיה קרא לרבות צרוף לשאת ובהרת ומדלא פתי פן ודאי שפונת המשנה לומר שניה לה סיד היכי דוקא לבהרת ולא לשאת והקא קאמר זו למעלה מזו דוקא לשאת ולא לבהרת באופן דמתניתין' דלא כרבי עקיבא: באופן שאליבא דתוספות א"כ טיהרת הוא לומר הנוח שתעשה פי במשנה וכדברי רבי עקיבא שייספים זה עם זה טיהרת סיד וכו' ואליבא דרש"י הוא להפתי שאם פן טיהרת וכו' בא להכריח בדבריו שאי אפשר לעשות פי במשנה שייספים עם דברי רבי עקיבא כמו שפתי לתוספות אי אפשר להם לתרץ וא"ת אמאי לא מקשה בפשיטות וכו' כמו שפתי לרש"י לפי שהולך לשיטתו דאפשר תולדה בלא צירוף ואם פן איך נאמר שפונת המשנה היא לומר דאע"ג דסיד למטה מבהרת שתי מעלות מ"מ מצטרף עמו פון שהוא תולדה לבהרת פון שאין התולדה מעלה ומוריד לענין צרוף פון שמצינו תולדה בלא צרוף: אי הכי קרום ביצה נמי וכו' פירש רש"י אי הכי דאית לר' עקיבא דלא מצטרפי

לגבוה ממנו שתי מעלות רש"י נשמר ממה שפי' התוספות דקשה לפי' דמאי קאמר אי הכי קרום ביצה נמי וכו' אין הכי נמי דקשיא קרום ביצה ובשביל זה וזה גזרתי אומר מתני' דלא כר' עקיבא ועוד מאי קאמר אח"כ אלא מחנוורת' מתני' דלא פר עקיב' ומי חולק על כהן שצריף לומר פן לכן פי' רש"י מה שפתב וכונתו בזה האופן אי אמר' בשלמ' דאית ליה לר' עקיב' דמצטרפי לגבוה ממנו שתי מעלות ניקא דקרום ביצה יצטרף לשאר וגם הנה מציינו למימר דמתני' ר' עקיבא דהנה אמינא דכל חד וחד לאוסופי אתא כמו שפירש ר' משה דאיוברה שהביאו התוספות אבל השתא דאמרת מתניתין דלא כר' עקיבא משום דסברת דסבר רבי עקיבא דלא מצטרף כי אם למעלה אחת אי הכי לו הונח דמתניתין דלא כרבי עקיבא מפל מקום קשה דקרום ביצה בהדיה מאן לצרפיה אי בהדי' שאת איפא סיד דעדיף מניה אי בהדיה סיד לאו בר מניה הוא פלומר על פרחיה אי אפשר שיהיו סיד וקרום ביצה פיון ששניה' תולדו' ממין אחד שלא הנה מציינר שיהיו שתי תולדות לאב אחד ולבהרת שהוא אב לא יתיה לו שום תולדה ולכן מסתמא תולדה אחת לאב אחד.

יתיה מי שיהיה ותולדה אחת לאב אחד יתיה מי שיהיה באופן שעל כל פנים סיד וקרום אינם ממין אחד וזהו שפיון רש"י באומרן נצרפיה בהדי סיד לאו בר מיניה הוא שאינו תולדה לאב אחד נר' שאני יודע שאינו ממינו כי אם להיות שאי אפשר שיהיו תולדה לאב אחד לא בעבור המונה שאמר דסיד שנייה לבהרת ומשנינו האי מאי וכו' פננת רש"י בזה הוא שאליבא דתוספות האי מאי לאו שנויא הוא כי אם פרקא לומר שאי אפשר להכריח דמתני' דלא כרבי עקיבא כי אם מן הטעם שאמרת ולא כמו שאמרת מקרום ביצה נמי אבל לרש"י אי הכי הוא קושיא לומר דמתניתין אתי כרבי עקיבא והשתא מתרץ דלא אתי ועוד מכונן רש"י לומר שהגמרא קאמר האי מאי ולא מי שאמר לעיל מתני' דלא כרבי עקיבא דאי לא תימא הכי אמאי חזר לומר אלא סיד היכל קשיא אלא מחנוורתא וכו' די בשיתרץ קושית קרום אלא שאותו המשא ומתן נפסק וחד סבר דלא אתי מתני' כר' עקיבא וחד סבר דמציי אתי כנותיה והשתא מתמיה הגמרא וקאמר האי מאי דליפא קושיא מקרום אף אם נאמר דסבר רבי עקיבא דלא מצטרפי לגבוה שתי מעלות אם תסבול דמתני' דלא כר' עקיבא משום דאתרבי קרום שאת וכו' אבל סיד היכל קשיא עכשיו נתחדש קושית שא"א לישוב מתני' כר' עקיבא כמו שהיינו מיישבים למעלה וזה שהיינו אומרים דר' עקיבא אתא לאוסופי במה שאמר זו למעלה מזו שאפ' שאין סיד תולדות לשאת מפל מקום מצטרף עמו להיותם סמוכים במעלה אחד.

אבל השת' דחידש דלרבי עקיבא סיד תולדה דשאת אי אפשר לומר פן אלא נדאי שדברי ר' עקיבא מדוייקות זו למעלה מזו דאי לא תימא הכי למאי אתא ומתני' קתני שנייה לה סיד לכן מחנוורתא מתני' דלא כר' עקיבא.

וזהו שפיון רש"י באומרן דאם פן זו למעלה מזו דרבי עקיבא היכא איתיה אבות ותולדות הוא דאיפא וכו' והיכא שמעינו לר' עקיבא דקפיד אסדר מעלות לצירוף לשון רש"י פנונתו בזה שהולף לשיטתו דסבר שא"א תולדה בלא צירוף ולכך מה ששואל אינו מציאות הצירוף כי אם הקפידה על הסדר ולכן פי' רש"י לקמן לומר לך שמצטרפין זה עם זה לכך שנאום וסידרו לומ' לך שפסדר הנה משנתן כהן דרף צירוף וכו'.

ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה לשון רש"י ומתשוב' זו אנו למדין סדר משנת אביו פננתו בזה להכריח פירושו דאליבא דרבי עקיבא סיד אינו תולדה לבהרת ועם זה השיב שפיר בנו של רבי עקיבא יאמרו מקרום ביצה וכו' ואז הייתי מבין הפל שאי אפשר לטעות ולומר דסיד מצטרף לבהרת לא מסדר מעלות ולא מן המקרא וכמו שהאריך רש"י לקמן אבל אליבא דתוס' דקאמרי דסיד תולדה לבהרת מאי פריך ויאמרו דהייתי טועה ואומר פנין דסיד תולדה לבהרת מצטרפין ולכן כתבו התוספות פירושו ויפרשו דמצטרפין זה לזה הסמוכין במעלה אחת וזו היא פננת רש"י לדידי מתשוב' זו לבד אנו למדין אבל לתוספות העיקר חסר מהספר שצריך לומר ויפרשו דמצטרפין וכו' וכתבו התוספות עוד דאם לא יפרשו הנה אמינא וכו' פלומר זה הדוחק שאני סובל באומרי ויפרשו וכו' אינו לפירושי דוקא דאפי' רש"י מוכרח לומר פן מטעם אחר דאם לא יפרשו הנה אמינא דכלהו מצטרפי וכו' ולתרץ זה כתב רש"י דהא מהיכא תיתי שיהא הקרום מצטרף לשלג לא בסדר מעלות ולא מן המקרא וכו' פלומר לפיכך אין שום דוחק ואין צריך שום פירוש: תוספות שאת בצמר לכן הגמרא מקצר ומדלג דרבי מאיר דאמר וכו' פננת התוספות בזה הדבור לתרץ קושיא הנמשכת לפי כמו שכתבתי בתחלת פירושו סוגיא זו והיא שאליבא דרש"י שאין תולדה בלא צרוף אצטריך ספחת אלא לתוספות דאפשר תולדה לחדש מציאות טומאה לא לצירוף ספחת למה לי תיפוק ליה מבוהק טהור הא כל שלמעלה ממנו טמא לכן הביאו התוספות דברי רבי מאיר והרגישו שאיך יצונו שמהשחור יעשה אב ומהלבן יעשה תולדה ולכן אמרו ונראה דצמר לכן וכו'.

פלומר אף אם נאמר דזו אינה קושיא לפי שאפשר לומר דמדאפקיה רחמנא בלשון שאת משמע שהיא גבוה ושחור מפל מקום התולדות שהן בבחירתו לחלקם ראוי שיהיה התולדה הלבנה לאב הלבן והשחורה לשחור אלא ודאי לתרץ הפל צריך לומר שזהו מראה וגיוון אחר והוא שחור מקרום ביצה ולכן הוא תולדתו ואני רואה דרבנן מטהרין זה המראה שלא הזכירו כי אם מקרום ולמעלה משמע שאינו מין המחוייב דכל שלמעלה מבוהק שיהיה טמא ולכך אצטריך ספחת לחדש מציאות טומאה בתולדות לא לצירוף זהו מה שהשגתי לע"ד בעיקר פי' זו הסוגיא אני יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: כו מפני מה אמרו פירוש למה הזכירו כלל שמוטיהן פננת התוספות בזה לומר שלשיטתם דלרבי עקיבא נמי איכא תולדה לבהרת אין הקושיא כי אם למה הזכירו שמוטיהן ובה העיקר חסר מן הספר אבל לרש"י גם בכלל הקושיא היא מפני מה אמרו שנים שהן ד' דמשמע שפכל אב יוצאה תולדה אחת וזהו שרמז רש"י ויאמרו כל מראה לוכן שהוא מקרום ולמעלה וכו': דבור אף על גב דמנחתא מניה טובא כתבו התוספות בסופו והשתא הא דבעי לקמן טפילה לבהרת מנא ליה בעי נמי לרבי עקיבא קשה דהוא מיותר דהא פננת התוספות מתחלת הדבור במה שפירש נתיסד על זה לכן נראה לעניות דעתי דהאי והשתא וכו' הוא שפירש קושיא לפירושו וזה דבשלמא לרש"י דסבר שמי שיש לו תולדה מיז אית ליה דמצטרף ניחא דרבי עקיבא דסבר לית ליה תולדה לבהרת לכך לא מצטרף סיד בהדיה ולרבנן דאית ליה תולדה לבהרת אי משום גזרה שנה דלבנה לבנה אי משום דהטיל הכתוב לספחת בין שאת לבהרת.

וכינן דאית להו תולדה לבהרת מיז מצטרף אבל לתוספות דאית להו דאפשר להיות תולדה בלא צירוף ומאי דבעי בגמרא טפילה לבהרת מנא ליה בעי נמי לרבי עקיבא ומשני דאית ליה אי משום גזרה שנה אי משום דהטיל הכתוב ספחת וכו' באופן דבין רבי עקיבא בין רבנן אית להו תולדה לבהרת קשה דמאי שנא דרבי עקיבא לית ליה צירוף לסיד בהדי בהדת ולרבנן אית להו צירוף לסיד בהדי בהרת והא פלהו ממקום ילפי תולדה לבהרת וזהו שפינן תוספות באומרן והשתא וכו' פלומר לפרושי צריף לומר דבעי נמי לרבי עקיבא והוא דוחק גדול דלפי מאי דמתרין הנה ראוי שיהיו רבי עקיבא ורבנן שנים בסברתם ואינו כן לי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה קצת חידושי קמא: כז כתב רש"י לא הרי השור פהרי המבעה פלומ' אי כתב רחמנא שור לא נפיק מבעה מניה ואמטו להכי אצטריכו למכתב ולהני נקט ברישא וכו'.

פוננת רש"י שאם הייתי אומר שפירוש המשנה באומרן לא הרי הוא לומר אין החומרות גורמות אלא הצד שנה גורם כמו שכתב תוספ"ו והפל נמשך לסוף המשנה לא היה תירוץ למה שהרגיש רש"י ולהכי נקט בריש פהרי המבעה ולא נקט פהרי הבור לפי שהוא כתב דלא מצי למתני לא זה וזה שיש בהם רוח חיים דמה בכך דהשתא אין פוננת המשנה כי אם לומר אין החומרות גורמות שהרי אין חומרתו של זו פחומרתו של זו וגם פן הייתי יכול לומר אין חומרות שור ובור פחומרות מבעה שאף על פי שחומרות שור ובור מחולקות מפל מקום הנישוי במה שאין לשום אחד מהם חומרת מבעה לשנאמר שהיא הגורמת.

וגם התירוץ השני שכתב רש"י לא שייך שפוננת המשנה אינה לומר חידושים דלא נפיק זה מזה בהיות שנים כי אם לומר שהצד השנה גורם הדין וכו'. או ירצה שרש"י נשמר מפירוש שלישי.

והוא שהייתי אומר אין חומרת שור פחומרת מבעה ולכך אם כתב מבעה לא נפיק שור מניה משום דמבעה אין פוננתו להזיק ואין יצרה תקפ' ובקל יכול לשמרה מה שאין פן בקרן דכוננתו להזיק ויצרה תקפ' ואין יכול לשמרו כל כך יפה על דרך שכתב התוספות לקמן על פסק המבעה וההבוער וכן לא הרי המבעה פהרי השור ולכך אי כתב שור לא הנה נפיק מבעה מניה משום דשור חמור שאין הנאה להזיקו בקל הנה יכול לשמרו שאין דחוק להזיק פינון שאין הנאה להזיקו מה שאין פן בשן שיש הנאה להזיקו הוי כעין אונס שלא הנה יכול לשמרו ובזאת הבחינה יתישב כל המשנ' ע"ז הדרך וקאמר ולא זה וזה שיש בהם רוח חיים פהרי האש שאין בו רוח חיים ולכך אי כתב אש לא נפיק שור ומבעה לפי שאש חמור דכינן שאין בו רוח חיים בקל יכול לשמרו וכן לא זה וזה שדרפן לילף ולהזיק פהרי הבור ולכך אי כתב בור לא נפקי שאר אבו' משום דבור חמור שאין דרכו לילף וקל לשמרו אם הייתי מפרש המשנה בזה האופן אין להקשו' למה לא נקט להו פסדר לא הרי השור פהרי הבור משום דלא הנה מצי למימ' לא הרי הבור פהרי השור משום דבור לעולם חמור שאין הנאה להזיקו ואין פוננתו להזיק לשיהא יצרו תקפו ואין בו רוח חיים ואין דרכו לילף ולהזיק ובקל יכול לשמרו.

לכן הקדים רש"י ואמר פסדר שהו כתובין בפרשה סדרן במשנה דפרשה ראשונה נאמרה בשור אם פן איך נאמר לא הרי השור פהרי המבעה שפוננתו לומר לשותוק משור בתחלת

דבורי שאין לי טעם בזה יותר מבזה שעתה נדאי השני הוא המיותר ועוד שלעולם דרף הגמרא מזכיר המלמד תחלה כמו שכתב רש"י לקמן ולכך מוכרחים אנו לומר שר"ל אין קולתו של שור פקולתו של מבעה שמבעה הוא יותר קל ולכך אי פתיב שור לא נפיק מבעה מניה ומזה יתחייב דרום חיים ונדרפו לילה ולהזיק הוא חומרא ולא קולא אם פן שפיר הנה מצי למימר לא הרי עבור פהרי השור ותירץ רש"י וכו' ולזה נראה שפיון רש"י ברוב הלשונות וגם תוספות נשמר מזה הפי' באומרו פי' אין קולתו וכו' ר"ל שלא נאמר אין חומרתו לפי שאם אני אומר אין חומרתו של זה פתחומרתו של זה נראה שהשני שהזכרתי הוא יותר חמור א"כ נראה שבאתי לתרץ שלכתוב השני והייתי מבין הראשון ולכן אמרתי שהוא יותר חמור ולכן לא הייתי מבין הראשון שזכרתי ממנו ואין פן דרף הגמרא כמו שאכתוב שמביא ראיה תוספות על זה.

אבל כשאני אומר אין קולתו של זה וכו' השני הוא יותר קל אם פן נראה שבאתי לתרץ למה לא כתב הראשון שזכרתי ותבאתי שהשני יותר קל ולכך לא נפיק מניה ומביא ראיה תוספות כדמפרש לקמן למאן דאמר תנא שור לקרנו ומבע' לשנינו משום דשור פנונתו להזיק וכו' דקשה דאף למאן דאמר תנא שור לרגלו הפי' הוא בזה האופן וגם למאן דאמר מבעה זה אדם אבל הכונה היא דמאן דאמר תנא שור לקרנו ומבעה לשנינו קאמר בגמרא הכי קאמר לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו וכו' ופריף בגמרא ולא קל וחומר הוא וכו' ונזר בו ואסר אלא וכו' והשתא אם היה סובל הגמרא לומר אין חומרתו של זה וכו' והשני שהזכיר הוא המלמד למה חזר בו הגמרא שפיר היה יכול לישב המשנה במה שאמר תחלה כמו שכתב רש"י שם אלא לכך חזר לפי שלעולם המלמד מזכיר ראשונה ולכך קאמר תוספו' למאן דאמר וכו' והרגיש עוד תוספות נאמר פי' שלישי שאין הפונה לומר לשתוק משום חד מנייהו אלא הפל נמשך להצד השנה ולעולם נאמר שלא הרי הוא פי' אין חומרתו של זה וכו' ולא אין קולתו כמו שפי' לכן אמר תוספות גם עם מה שכתבתי שאומר הגמרא לקמן א"א זה הפירוש שהגמרא פירש שפנונת המשנה הוא לשתוק ונפיק חד מחבריה ושינה הגמרא והוכרח לפרש פן משום דהזכיר החמור תחלה באומרו לא זה וזה שיש בהם רוח חיים פהרי האש וכשהפונה היא לומר אין החומרות גורמות הוא בזה האופן אין החומרה סבת הדין שהרי אין החומרה בזה כמו שהוא בזה הרי שמה שהזכרתי ראשונה הוא הקל שאין בו חומרת החמור ובמשנה הוא בהפך שמזכיר החמור תחלה א"כ ע"כ לומר שפנונת המשנה היא לשתוק ונפיק חד מחבריה ולכך פירושו הוא אין קולתו וכו' ומזכיר החמור תחלה שהשני יותר קל ולכך לא נפיק מניה לעניות דעתי פח ולרבי אליעזר אמאי קני ליה אב וכו' לתירוץ הא' קשה דמפל מקום היינו יכולין לומר דנפק' מינה לענין התראה שאם התרה התולדה משום אב דידה הוי התראה אבל אם התרה האב משום תולדה דידה לא הוי התראה ואפשר לומר פיון שאין הפונה עתה אלא משום לעג פיון שהתולדה והאב דומים ויש להם שייכות זה עם זה לא שייף לעג ומועיל מתולדה לאב כמו מאב לתולדה ועוד דנוטע ומבשל וכו' הפונה שמביא ראיה לתירוץ השני דקאמר שצריך להתרות התולדה משום אב דידה ולכך אמר ועוד פלומר ראיה אחרת על הראיה הראשונה שהביא בקושיותו מפרק תולין וראייתו בזה האופן מוכרח הוא שצריך להתרות התולדה משום אב שהרי נוטע ומבשל יש להם מדרגה שאין צריך להתרותם משום אב וגם יש להם מדרגה שאם התרה

התולדה משום נוטע חייב עם היות דלא חשיב להו התנא משום אב בפ' פלל גדול ואם איתא דאין צריף להתרות התולדה משום אב מה הוא מדרגה שיש למלאכות דחשיב להו התנא משום אבות הרי נוטע ומבשל דלא חשיב להו ואם התרה בהם חייב אלא ע"כ אנו צריכים לומר דלכף חשיב להו התנא בשם אבות לומר דצריף להתרות בהכרח לא כמו נוטע ומבשל דאין צריף להתרות אלא אם התרה מועיל ועפה יש שלשה מדרגות התולדה אם התרה מינה ובה אין מועיל ונוטע ומבשל יש להם מדרגה שמועיל להתראה בהם בעצמם וגם אם התרה לתולדה בהם מועיל להיות שהם דומים בצד מה לאבות אבל פיון דלא חשיב להו התנא משום אב אין צריף להתרות התולדה בהם אבל אבות דחשיב התנא צריף ממש להתרות התולדה בהם בהכרח גמור ולכף קרי להו אבות שהוא מן המצטרף עם התולדה והם דבקים זה עם זה לענין ההתראה זולע"ד וחברי רבו עלי אבל נמתי ונשאתי עם חכמים זקנים ונדעתי שהספמתי לדעת גדולים קדמונים: דבור מחוכרת מפנרש לקמן: כט מאי שנא נגיחה דקרי ליה אב דכתיב פי יגח נגיפה נמי פתיב פי יגוף האי נגיפה נגיחה היא דתנן פתח בנגיפ' וכו' קשה שהמקשה איך היה מישוב הפסוק דפתח בנגיפ' וסיים בנגיחה ונאמר שהמקשה סבר דלכף פתח בנגיפ' שהיא דחיפת הגוף וסיים בנגיחה לומר דאם הועד בנגיחה לומר הוי מועד לנגיפה לשלם נזק שלם ועם זה מיושב מאי דקאמר רב פפא יש מהם לאו פיוצא בהם דבנגיחה שהוא האב הוי מועד לנגיפה ולכל השאר.

אבל בתולדות לא הוי מועד פי אם בתולדה עצמה נגיפה לנגיפ' נשיכה לנשיכה רביצ' לרביצה. והשתא מה שנגיח' הוא אב הוא להיותו פתוב בתורה וגם להיות שהעצאת נגיחה מועיל לכל והוא פאב לכלן והשתא אעג"ב דנגיפ' פתיב בתורה אין לחוש פי לאו בהא תליא אבל המתרץ שלל פל זה באומר תולדה דקרו מאי היא נגיפה נשיכה וכו' וכתב רש"י שפוננתו לומ' דכל אימת דלא הועדה בב"ד שלש פעמים בכף אינה משלמת נזק שלם הרי שכתב דיעוד דנגיחה אינו מועיל לשום אחד מאלו והשתא מקשה מאי שנא נגיחה דקרי ליה אב משום דכתיב לבד שהרי במה שאמרת לא נשאר לו שום מדרגה פי אם היותו פתיב נגיפ' נמי פי יגוף והיגו שפיון רש"י באומר וכיון דנגיפ' פתיב תהני נמי אב פלומ' פיון שאין הדבר תלוי בדבר אחר לפי סברתך תריץ ואמר האי נגיפה נגיחה היא דתניא וכו' דחה סברתי שאמר דמאי דפתח בנגיפה וסיים בנגיחה הוא לומר שיעוד נגיחה מועיל לנגיפה שאם היתה פונת הפסוק לכף היתה לו לומר או נודע פי שור נגח או נגף הוא וכו' כדי שלא נבא לטעות ולומר שהעצאת נגיפה אינו מועיל אפילו לנגיפה עצמה שהייתי אומר פיון שתלה הכתוב העצאת נגיפ' בנגיחה נאמר דוקא נגיחה ולא נגיפה וכדי שלא נטעה בזה הנה לו לומר שור נגח או נגף וזהו שפיון רש"י וסיינם בנגיחה או נודע פי שור נגח הוא ולא פתיב פי שור נגף הוא אלא נגח נר' שהדיוק הוא מדכתיב נגח לבדו בלא נגף אלא ודאי זו היא נגיפ' זו היא נגיחה וכו' ולפי סברתך דהפל בקרו מאי שנא דבשלמא אם נגיפ' הוא דחיפת הגוף אולי שדחיפת הגוף לא יתחייב באד' פי אם בקרו אבל השתא דאמרת שהפל בקרו מאי שנא הא מהא ותירץ מפל מקום יש חלוק ביניהם דנגיפה משמע דחיפת קרו מעט אבל נגיפ' הוא תחיבה גמור' וכו' ופריף נשיכה תולדה דשן היא וכו' עד אלא תולדותיהן לאו פיוצא בהן דאמר רב פפא אהיא וכו' שגור' שהוא נמשך ממה שאמר ונראה שהוא בזה האופן שהוא הקשה נשיכה תולדה דשן היא

אם הנה מתרץ המתרץ דאין הכי נמי דנשיכה תולדה דשן להיות שפא מן השן אבל מאי דקאמר שהיא תולדה דקרן אינו אלא בבחינת התשלומין דלא משלם כי אם חצי נזק וכן גבי רביצה ובעיט' שהם תולדו' דרגל גיחא שיש מהם לאו פינוצא בהם אבל הוא תירץ לא שן יש הנאה להזיקו וכו' וכן לא רגל הזיקו מצוי וכו' והוליד מזה מה שפכתב רש"י הלכה תולדה דקרן הו דאין הזיקו מצוי ואין הנאה להזיקו אי הכי תולדותיהו לאו פינוצא בהם דקאמר רב פפא אהיא: ל ולכתן' רחמנא ושלח ולא בעי וביער דמשמע רגל ומשמע שן וכו' קשה ודקארי לה מאי קארי לה שיקרי אמר לעיל התירוץ עצמו דמתרץ השפא מהו דמיא אידי ואידי ארגל הא דאזיל ממילא הא דשלח שלוחי וכו' וגם המתרץ למה חזר לתרץ תירוץ אחר באמרו ה"א או הא או הא וכו': ונר' לע"ד שפוננת רש"י בזה הענין הוא בזה האופן דמאי דקאמר ולא בעי וביער ואין הפנונה לומר דלשתוק לגמרי דהא אצטריף להיכא דאזלא ממילא.

אבל הפנונה לומר לתנא דברייטא למה הוצרך לומר דובער הוא שן עד שהוצרך להביא פסוק פאשר יבער הגלל הא מושלח משמע רגל ושן וביער אתי לשן ורגל דאזלא ממילא והשתא לא צריך לאתויי פאשר יבער הגלל וכו' והשתא פריך שפיר ולכה חזר אחר תירוצים אחרים עד דמתרץ וקאמר סד"א הגי מילי היכא דשלח שלוחי אבל אזלא ממילא לא קא משמע לן ויובן עם מה שפכתב רש"י לעיל ואי קשיא ליכתוב חז להיכא דלא מיפליא דליחייב וכ"ש היכא שפליא תריץ אי מהאי קרא הנה אמינא האי אתי להיכא דמיפליא וכו' הרי שפכתב רש"י דאי פתיב ושלח לחודיה הנה מוקמינן ליה להיכא דמיפליא קרנא.

זהו שתירץ המתרץ אי לא הייתי מביא שן מוביער באמצעות פסוק פאשר יבער הגלל הנה אמינא הגי מילי היכא דשלח שלוחי אבל אזלא ממילא לא והטעם משום דהנה אמינא דוביער אתא להיכא דלא מיפליא קרנא משום דכיון דלא פתיב אלא ושלח מתוך משמעו משמע שלח שלוחי וגם משום תפסת מועט הנה מוקמינן ליה להיכא דמיכילי' קרנא אתא וביער לרבות היכא דלא מיפליא קרנא שהוא יותר סברא שיתחייב בו יותר משיתחייב להיכא דאזלא ממילא הוא מבחוח לכן הוציא התנא שן מוביער דהשתא ליה רגל משן ושן מרגל שהקישן הכתוב כמו שאמר בגמרא דומיא דרגל דומיא דשן וכו': וזהו שפיון רש"י בלשוננו שאמר אצטריף ליה וביער דאי מפקת מושלח וכו' הנה לו לומר דאי לא פתיב וביער מדקאמר דאי מפקת משמע שאין החילוק אלא או לאפקיה מושלח או לאפקיה מוביער אבל מ"מ מלת וביער פתיבה וכן כתב רש"י קמל"ן וביער וכיון דנפקא לן שן דממילא מוביער אתיא רגל וילפא וכו' משמע דלפי האמת נפיק שן מוביער ונהדר אתי רגל ויליף מפת ההיקש ולא אמרינן דאתו תרנונייהו מושלח ואתי וביער לדרשא לתרנונייהו דאם פן לא הנה מפקינו אזלא ממילא כמו שפכתבתי זהו דרכו של רש"י ז"ל ולא כמו שפירשו התוספות דברייטא אלו לא נאמר קאמר: והוכרח תוספות לפרש פן משום דסבר דאי פתיב ושלח לחודיה הנה משמע אפילו היכא דלא מכליא קרנא וכמו שפכתב בדבור קטן דאצטריף וביער לאזלא ממילא וכו' ולכה אין לו מקום כלל לפרש שיטתו של רש"י אלא שהפנונה היא לגלות האמת שגם מתחלה יודע חילוק שלח שלוחי ואזלא ממילא כמו שרמז בדבור למעלה אלא שהפנונה להוציא האמת

לאמיתו מה שגראה לע"ד פתבתי: לא אי נמי יש לומ' לפי שיטת התוספו' דהמקש' סבר דבשלמא מעיקרא דלא נפיק מןשלח אלא רגל הנה אמרינו להכי אפקיה רחמנא לרגל בלשון ושלח לומר דוקא היכא דשלח שלוחו ולהכי אצטריף וביער לרבות אזלא ממילא אבל השתא דושלח משמע שן ורגל לא דייקינו מדאפקיה בלשון ושלח דשמע היכא דשלח שלוחיה משום דאיכא למימר הא דאפקיה בלשון ושלח הוא לכלול שן ורגל דתרנייהו נפקי ממילת ושלח ולהכי פריף ולכתוב רחמנא ושלח ולא בעי וביער משום דבמילת ושלח משמע רגל ושוו והמתרץ תגרץ בתחילה לפי דרכו הנה אמינא או הא או הא וכו' עד שלבסוף תגרץ האמת דמפל מקום הנה אמינא היכא דשלח שלוחי וכו' גם זה נראה לע"ד: אמר רבא וכולהו כי שדית בור בינייהו אתיא פולהו במה הצד לבד מקרו משו' דאיכא למיכרף מה לכלהו שפן מועדין מתחלתו ולמאן דאמר אדרבה קרו עדיפא שפוננתו להזיק וכו' וכתב רש"י לא יתפרש היכא צריף לדקדק מה היא פוננתו של רש"י ליישב פירוש ההלכה.

ונראה לע"ד שפירוש רש"י בהלכה הוא בזה האופן שפשאני אומר לשותק מהפל ואתו כי שדית בור בחד מהנה אין פונתי לומר אלא דלשותק מקרו דהזיק שור שהוא קרו של נזקין אבל מקרו דהזיק אדם לא שאיני נושא ונותן בו דמהי תיתי פופר דאית ביה ועם זה מיישב פירוש ההלכה דכולהו אתו לבד מקרו משום דאיכא למכרף מה לכולהו שפן מועדין מתחלתו שאין בהן צד תמות שיפרעו פחות מנזקו תאמר בקרו דקיל שאין מועד מתחלתו שהרי מצינו בתורה דתם אינו משלם פופר ומועד משלם פופר וכיון שיש בו צד קולא לענן מיתה לענן נזקין לא ילפינו כלל ולמאן דאמר אדרבא קרו עדיפא ר"ל דאף על גב דקיל במה שיש בו צד תמות מ"מ חומרת פוננתו להזיק מכרעת לשגדון ונאמר ומה בור וחד מהנה שאין פוננתו להזיק חייבין קרו שפוננתו להזיק לא כל שפן וכו' ולכך כתב רש"י לא אתפרש היכא שלא מצינו מי שאמר כף וגם כי בקולות ובחומרות אין ראוי לעשות משקולות כי על כל פני צריף שיהיה בדבר הלמד הקולה או החומרה עצמה שבמלמד ורש"י נשמר מפירוש תוספות לפי שלפני תוספות רחוק לשון מועדין שפי דרפן להזיק מה שאין כן בקרו דבחזקת שימור קיימי וגם לשון מאי עדיפא דקאמר כי אין הפנה לומר אלא שגם קרו דרכו להזיק ואינו בחזקת שימור מה שאין כן לפירוש רש"י.

שצריף לומר עדיפא על קולת שאין מועד מתחלתו באופן דקרו נמי אתי וזו היא פוננת תוספות באומרו אין לפרש שמשלמין נזק שלם וכו' ר"ל אם הייתי יכול ליישב זה הפירוש המשמע מתוך לשון הגמרא ניחא אבל לכולי עלמא א"א ליישבו ולכן אפטר הרע במיעוטו ונפרש כף אעפ"י שאני סובל איזה דחוק ולא אסבול דחוק רש"י בפ"י דלא אתפרש היכא ועם זה הפ"י של רש"י יובן מה שכתב תוספות בדבור אבל במקורבת אימא פולה מועדת היא וכו' שכתב וא"ת ומהי תיתי אי מתלושה דיייה בתלושה אי משאר אבות התניח למאן דאמר קרו עדיפא דכוננתו להזיק ומפרש ר"ת דהיינו למ"ד פלגא נזקא ממונא וכו' אבל למאן דאמ' פלגא נזקא קנסא דאית ליה סתם שוורים בחזקת שימור קיימי וכו' שגראה מתוך פירוש דלפירוש רש"י לא קשה כלל וכן הוא האמת עם מה שכתבתי שאלכא דרש"י דפרכת מה לכולהו שפן מועדין מתחלתו אינה מטבע הקרו ועניינו או דרכו כמו שפי' תוספות אלא ר"ל שמיצינו בתורה שחילק בין תם למועד בקרו

שהזיק ונהמית אדם בזה אין קושיא פלל דשפיר אמרי' דמחנכת פולה מועדת היא דילפינו משאר אבות ומה שחילק התור' בקרן בין תם למועד הנה מוקמינו ליה בקרן תלוש אבל במחנכת הוי מועד מתחלתו לכל לשלם כופר למיתה ונגזק שלם לנזיקין פיון דמחנכת אורחיה הוא כמו שפתיב רש"י זהו מה שנראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: לב ואי דלא אפקרינהו אי לשמואל דאמר פולם מבורו למדנו היינו בור ואי לרב דאמר פולם משורו למדנו היינו שור מאי שנא בור וכו' קשה דלמה לא צירף המקשה מאי שנא בור עם היינו בור שהקשה לשמואל והפסיק באמצע דבריו עם דברי רב וי"ל דמאי דקאמר מאי שנא בור אינו קוים וסוף קושית היינו בור דקאמר לעיל כי אם קושיא ובחינה אחרת וזה שפשהקשה לשמואל היינו בור פנונתו לומר שאבנו ספינו ומשאוי כשלא הפקירן אליב' דשמואל הם האב עצמו וזהו שרמז רש"י שפתיב דאמר פל תקלה בור הוא ואע"ג דלא הפקיר היינו בור והוי דומיא דהיינו בור דלעיל אי דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל היינו בור.

ענה שחידש המקשה דאליבא דרב היינו שור ולא בור אפשר לצייר דכיון דרב מדמי ליה לשור שמואל סבר דהוי תולדה דבור אבל לא בור עצמו דאפוישי במחלוקת לא מפשינו ולכך הקשה המקשה אפי' אם תמצא לומר דלא הוי בור ממש כי אם תולדה דבור מ"מ לא מוקמת מלתיה דרב פפא אהא דמאי שנא וכו' וזהו שפיון רש"י ענה באומר דאפילו לשמואל נמי דאמר תולדה דבור גינהו מאי חזית וכו' לומר שהיא חלוקה שהמציא המקשה ענה מה שלא היתה פנונתו מעיקרא: לג אומר רב יהודה תנא שור לקרנו ומבעה לשינו הכי קאמר לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו פראי השן שיש הנאה להזיקו וכו' כתב רש"י וילקמן פריד רגל מאי שפיריה פנונת רש"י לע"ד בזה הלשון הוא שהרגיש בגמרא מי הכריחו למתיר לומר והכי קאמר לא ראי הקרן וכו' שדי כשיאמר תנא שור לקרנו ומבעה לשינו שפנה תירץ הקושיא שהקשה המקשה ושמואל נמי הא תנא ליה שור לזה פיון רש"י לומר שבשביל קושית ורגל מאי שפיריה הוכרח לומר המתיר והכי קאמר להתנצל מהקושיא שהיא דמאי דפרכיה בגמרא הוא לקמן דוקא ובמה שחידש הגמרא לקמן אבל עכשיו ליכא שום קושיא וזה הסבת והכי קאמר דקאמר והטעם דהשתא דאין הנאה להזיקו ואין פנונתו להזיק הם בחינות חומרא וכמו שפי' התוספות אין להקשות ורגל מאי שפיריה לפי שהתנא פיון לומר במתניתין לא הרי זה פהרי זה להגדיל תורה כמו שאמרו התוספות בתחלת הפסכת ואי נקט רגל לא הנה מצי למימר ליה לפי שהרגל חמור משן וקרן ונהו אתי מפל חד מנייהו בקל וחומר ומה שן שיש הנאה להזיקו חייב רגל שאין הנאה להזיקו לא כ"ש וכן מקרו ומה קרו שפנונתו להזיק חייב רגל שאין פנונתו להזיק לכ"ש אבל בשן וקרן מצי למימר תנא דמתניתין לא הרי שיש גולא וחומרא בכל חד מנייהו אבל אחר כך שחידש הגמרא דהנאה להזיקו וכפנונתו להזיק הו חומרת השתא פריד ורגל מאי שפיריה דהשתא מצי למימר לא הרי ברגל דאי כתב שן או קרן לא הנה נפיק רגל מניה: לד תוספות לאו אע"ג דכפנונתו להזיק אפילו הכי פטירי וא"ת עבד ואמה גופיה וכו' נראה לע"ד פנונת תירוץ תוספות בבחינת ההבדל שיש בין המקשה והמתיר שהמתיר סבר דפטרין באין פנונתו להזיק אע"ג דלא שפיר טעמא דשמא יקניטנו ואע"פ שנראה שסבת הפטור הוא טעמ' דשמ' יקניטנו פיון דסבור אין פנונתו הוא דפעמים דנתפנונו ופטור נתפנונו הוא משום שמא יקניטנו אפי'

הכי ליתא והטעם משום דבשלמא אי לא הנה פטרין באין פוננתו אלא פשהינו מסופקים באותו הנושא עצמו שמא נתפוננו ודאי הנה אמנא שפבת הפטור הוא שמא יקניטנו פיון דשינה בנושא ההוא אבל עכשיו שאני פוטר אפי' באין פוננתו להזיק פלומר בנושא אחד דידעין ודאי שאין פוננתו להזיק וליכא למיחש בנושא הזה בשום צד לטעמא דשמא יקניטנו ודאי דנראה דפטרין אפי' בלא האי טעמא דכשתרצה לומר דפטרין בהאי לא נתפוננו אטו לא נתפוננו אחר דאיכא לספוקי ביה שמא נתפוננו והוא לא נתפוננו אטו שמא נתפוננו הם גזיר' לגזיר' וליכא למימ' הכי אלא ודאי נראה דפטרין אפילו בלא האי טעמא ורב אשי פירש דאפילו באין פוננתו להזיק איכא טעמא רבה פוננת תוספות לומר דלא הוי גזירה לגזיר' אלא הטעם שאני פוטר באין פוננתו הוא שמא יקניטנו כו' ופירשו שאם יראה העבד שפשהזיק בלא פוננה חייבו את רבו פעם אחר' פשיקניטנו רבו ילך וידליק וכו' דסבר כמו שחייבוהו ואשתקד פה יחייבוהו עתה דעבד לאו דינא גמיר דמתלקין בין פיון ללא פיון ונמצא זה מפסיד ממונן של ישראל לכה פטרין אפילו בלא פיון כלל והשתא מאי דקאמר בגמרא ונמצא זה מחייב את רבו וכו' לאו דוקא דהא לא מחייבין ליה פיון שפיון העבד להזיק אלא פלומ' לפי מחשבתו של עבד שבשביל שהקניטו ילך וידליק בחושבו שמחייב את רבו מאה מנה ולזה פיון תוספות באומרו ורב אשי פירש וכו' פלומר שפוננתו לפירש לשון הגמרא: תרי גוונני אדם תנא אדם דאזיק אדם ותנא אדם דאזיק שור פי' רש"י פלומ' גזקי ממונ דהא מבעה דומיא דבור קתני ובור לא מייירי בגזקי אדם וכו' ואדם דאזיק שור היכא פתיב דקרי ליה אב דכתי' מפה נפש בהמה ישלמנה צריף לדקדק מה היא פוננת רש"י נראה לע"ד שרש"י הרגיש דמהיכא מוכח דמבעה הוא אדם דמזיק שור אי משום דומיא דבור ליכא הוכחה דהא דממעטין אדם הוא ממיתה אבל לא מניזקין ואפשר דבור נמי מייירי בגזקי אדם לכה תירץ רש"י ואדם דאזיק שור היכא פתיב וכו' פלומר פיון דגזקי אדם בשור לא מייירי אלא במיתה שכן משמע מפה נפש בהמה ישלמנה גם גזקי בור לא מייירי אלא במיתה משום דבור דומיא דמבעה פי' היכי דמבעה דומיא דבור וכיון דבמיתה מייירי ודאי דלא מייירי בגזקי אדם.

פה נראה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: לה קמא פרק קמא אמר מר ושלח זו הרגל וכן הוא אומר משלחי רגל השור והחמור טעמא דכתב רחמנא משלחי רגל וכו' הא לאו הכי במאי מוקמת לה אי קרן פתיב אי שן פתיב איצטרי' סד"א אידי ואידי אשון והא דמיפלייא קרנא הא דלא מיפלייא קרנא וכתב רש"י ואי קשיא ליכתוב סד להיכא דלא מיפלייא קרנ' וכ"ש היכא דכלייא תירץ אי מהאי קר' הנה אמנא האי אתי להיכא דלא מיפלייא וכו' בזאת הסוגיא קשה לי טובא חדא דלפי שיטת רש"י דסבר דאי הנה פתיב ושלח לחוד הנה מוקימנן ליה להיכא דמיפלייא קרנא קשה דמאי משני בגמרא דהשתא דמוקמינן הרגל שן דלא מיפלייא קרנא מנא לו דומיא דרגל מה רגל לא שנה מיפלייא לא שנה לא מיפלייא ורגל גופיה מנא ליה אפילו לא מיפלייא קרנא נימא דושליח מייירי בכלייא קרנא.

ועוד מאי קאי פריף אמר מר וביער זו השן וכן הוא אומר פאשר יבער הגלל וכו' טעמא דכתב רחמנא הכי הא לאו הכי במאי מוקמת לה וכו' ודקרי לה מאי קרי לה נימא אידי ואידי ארגל הא דכלייא קרנא הא דלא פליא קרנא וגם המתירץ למה לא תירץ הכי.

ועוד מאי קא פריד וּלְכַתּוּב רַחֲמָנָא וְשִׁלַּח וְלֹא בְּעֵי וּבִיעֵר דְּמִשְׁמַע רַגְלֵי וּמִשְׁמַע שְׁנֵי וְכוּ' וְהָא תְּרִיצְנָא לְעֵיל שְׁנֵי תְּרוּצִים חָדָא דְּאִי פְּתַב וְשִׁלַּח לַחּוּד הֵוָה אַמִּינָא הֵיכָא דְּכִלְיָנָא קַרְנָא כְּמוֹ שְׁפַתְב רִש"י וְאַתָּא וּבִיעֵר לְהֵיכָא דְּלֵא פְּלִינָא קַרְנָא.

ועוד תירוץ שני דאי פתיב וְשִׁלַּח הֵוָה אַמִּינָא הֵיכָא דְּשִׁלַּח שְׁלוּחֵי אַבְל אַזְיֵל מִמִּילָא לָא וְכוּ אָמַר לְעֵיל אִידי וְאִידי אַרְגָּל, הָא דְּאַזְיֵל מִמִּילָא הָא דְּשִׁלַּח שְׁלוּחֵי וְכִינּוּן שְׁכּוֹן מֵאִי פְּרִיד. וְעוּד הַמְּתַרְץ לְמָה בְּחַר תְּרוּצִים חָדָשִׁים בְּאוּמְרוֹ אִי לָאו קְרָא יִתִּירָא הֵוָה אַמִּינָא אוּ הָא אוּ הָא לְמָה לָא תִּירָץ מִיָּד מַה שְׁתִּירָץ לְבִסּוּף הֵנִי מִילֵי הֵיכָא דְּשִׁלַּח שְׁלוּחֵי אַבְל אַזְלָא מִמִּילָא לָא כִּינּוּן שְׁפַבְּר אָמַר פֶּן לְעֵיל.

ועוד כיון דכלהו אתו מן שלח ולא אתא וביער אלא להיכא דאזיל ממילא היכא דלא פלינא קרנא מהי תיתי שפדינו אני אומר הני מילי היכא דכלינא קרנא וכמו שפכתב רש"י בתחלת הסוגיא בואי קשיא: ונראה לעניות דעתי דמאי דקאמר רש"י דאי פתיב וְשִׁלַּח לַחּוּדֵיהּ הֵוָה מוֹקְמִינּוּ לִיהּ לְהֵיכָא דְּכִלְיָנָא קַרְנָא לָא קְאָמַר הֵכִי אֵלָא כְּדַמּוֹקְמִינּוּ וְשִׁלַּח לְשׁוֹן מִשּׁוּם דְּשׁוֹן דְּרַכּוּ בְּכַף לְמִיכְלֵי קַרְנָא אַבְל כְּדַאֲוֹקְמִינּוּ וְשִׁלַּח מִיָּרֵי בְּרַגְלֵי לָא אַמְרִינּוּ דְּמִיָּרֵי בְּדְכִלְיָנָא קַרְנָא שְׁהֵרֵי אִין דְּרַכּוּ דְּרַגְלֵי לְמִיכְלֵי קַרְנָא וְזֵהוּ שְׁפִינּוּ רִש"י בְּאוּמְרוֹ מַה רַגְלֵי לָא שְׁנָא וְכוּ' דְּהָא לָא פְּתִיב וּבִיעֵר כְּלוּמַר כִּינּוּן שְׁפַבְּר הוּא דְּרַכּוּ שְׁלַ רַגְלֵי שְׁלַא לְעֵלוֹת הַקְּרָן אִם אִין לִי פְּסוּק שְׁיִכְרִיחֵנִי וְיִחְיִיבֵנִי לֹאמַר פְּלִינָא קַרְנָא כְּמוֹ וּבִיעֵר דְּמִשְׁמַע פְּלִינָא קַרְנָא מִכַּח תְּפַשְׁתָּ מוּעֵט תְּפַשְׁתָּ לָא אַמְרִינּוּ הֵכִי בְּרַגְלֵי כִּינּוּן דְּאִין דְּרַכּוּ בְּכַף מַה שְּׂאִין פֶּן בְּשׁוֹן דְּכִינּוּן דְּרַכּוּ לְמִיכְלֵי קַרְנָא מִכַּח תְּפַשְׁתָּ מוּעֵט תְּפַשְׁתָּ מוֹקְמִינּוּ לִיהּ לְקַרָא דְּוְשִׁלַּח לְהֵיכָא דְּמִיכְלֵי קַרְנָא וְזֹאת הִיא הַסְּבָה דְּקְאָמַר לְקַמֵּן וְהַשְׁתָּא דְּאוּקִי אֲשׁוּן וְאַרְגָּל דְּאַזְלָא מִמִּילָא מְנַלּוּ דְּוּמְנָא דְּשׁוֹן מַה שֵׁן לָא שְׁנָא שִׁלַּח שְׁלוּחֵי וְכוּ' דְּקִשָּׁה דְּבִשְׁוֹן גּוּפִיָּהּ מְנַלְיָה וְכַתְּב רִש"י דְּהָא לָא פְּתִיב בִּיָּה וְשִׁלַּח שְׁהַכְּנֵנִי לֹאמַר דְּכִינּוּן דְּשׁוֹן דְּרַכּוּ הוּא דְּכִלְיָנָא קַרְנָא וְגַם דִּישׁ הַנָּא לְהִזְיָקוֹ מִסְתַּבְּר' דְּחִיב בִּין דְּשִׁלַּח שְׁלוּחֵי בִין דְּאַזְלָא מִמִּילָא וְלִכּוֹן לִיכָא לְאוּקוּמִי וּבְעֵר בְּשִׁלַּח שְׁלוּחֵי מִכַּח תְּפַשְׁתָּ מוּעֵט תְּפַשְׁתָּ אִם אִין פְּסוּק שְׁיִכְרִיחֵנִי עַל כַּף כְּמוֹ וְשִׁלַּח דְּמִשְׁמַע דְּוֹקָא שְׁלַח שְׁלוּחֵי וְכִינּוּן דְּלֵא פְּתִיב בִּיָּה וְשִׁלַּח וּמְצִינּוּ שְׁדַרְכּוּ לְכֵלוֹת הַקְּרָן בְּוֹדָאֵי שְׁחִיב אַף עַל גַּב דְּאַזְיֵל מִמִּילָא מַה שְּׂאִין פֶּן בְּרַגְלֵי דְּכִינּוּן שְׁדַרְכּוּ שְׂאִינּוּ מְכַלָּה אֵת הַקְּרָן וְגַם שְׂאִין הַנָּאָה לְהִזְיָקוֹ מִסְתַּבְּרָא דְּלֵא מְחִיב אֵלָא הֵיכָא דְּשִׁלַּח שְׁלוּחֵי אַבְל הֵיכָא דְּאַזְלָא מִמִּילָא דְּאִיכָא תְּרֵי קוּלֵי לָא מְחִמְרִינּוּ עֲלֵיו לְשַׁלֵּם וְעַם זֶה יִתְוַרֵץ קוּשְׁיָא רַאשׁוּנָה וּשְׁנִינָה: וְלִסְבַּרְת הַמְּקִשָּׁה שְׁהַקְּשָׁה דְּלְשִׁתּוֹק מְוֹבְעֵר נִרְאָה לֹאמַר דְּסַבְּר דְּלִיכָא לְמִימַר לָא חִילּוֹק מִיכְלֵי קַרְנָא וְלֵא חִילּוֹק שְׁלַח שְׁלוּחֵי וְהַטְעַם דְּכִינּוּן דְּבִין שֵׁן וּבִין רַגְלֵי כְּלֵהוּ אֲתוּ מוּשְׁלַח וּמְרִינֵיהוּ בְּהִדִּי הַדְּדִי אִפְקִינָהוּ רַחֲמָנָא כֹּל חַד וְחַד יְלִיף מִסְבְּרָיָה שֵׁן יְלִיף מְרַגְלֵי מַה רַגְלֵי חִיב אַף עַל גַּב דְּלֵא פְּלִינָא קַרְנָא שְׁהֵרֵי דְּרַכּוּ בְּכַף אַף שֵׁן וְרַגְלֵי יְלִיף מִשְׁוֹן מַה שֵׁן חִיב אַף עַל גַּב דְּאַזְלָא מִמִּילָא שְׁהֵרֵי דְּרַכּוּ לְמִיכְלֵי קַרְנָא וְגַם יֵשׁ הַנָּאָה לְהִזְיָקוֹ מִסְתַּבְּרָא דְּאַף עַל גַּב דְּאַזְלָא מִמִּילָא שְׁיִהֵה חִיב אַף רַגְלֵי אַף עַל גַּב דְּאַזְלָא מִמִּילָא יְהֵא חִיב בְּאוּפֶן דְּמִשְׁמַע לִיהּ דְּלֵהֵכִי לְכֵלֵהוּ בְּחָדָא מְחַתָּא מְחַתָּיָהוּ דְּנִיָּהוּ כְּלֵהוּ כְּאַחַד וְהַשְׁתָּא לָא צְרִיף וּבְעֵר וְלֵהִיּוֹת סְבָרָא זֹו טְעַמָּא דְּמִסְתַּבְּר לְהֵכִי הַמְּתַרְץ הֵיָהּ מְחַזֵּר אַחַר תְּרוּצִים חָדָשִׁים עַד שְׁתִּירָץ וְאַמַר הֵנִי מִילֵי הֵיכ' דְּשִׁלַּח שְׁלוּחֵי כו'. יִרְצָה דְּאַף עַל גַּב דְּאַמְרִינּוּ דְּלִיף שֵׁן מְרַגְלֵי וְרַגְלֵי מִשְׁוֹן נְהִי דְּלִיף שֵׁן מְרַגְלֵי מַה רַגְלֵי אַף עַל גַּב דְּלֵא פְּלִינָא קַרְנָא אַף שֵׁן אַבְל רַגְלֵי לָא מְצִי מִילָף מִשְׁוֹן וְלֹאמַר מַה שֵׁן אַף עַל גַּב דְּאַזְיֵל מִמִּילָא דְּלֵא מְצִית הַשְׁתָּא לְמִימַר

הכי דהרי איכא רעותא ביה דכתיב וישן בהמות אשלח בם דמשמע דוקא היכא דשלח שלוחי להכי אצטריף ובער: וכתב רש"י וכיון דנפקא לן דממילא מוכער אתיא רגל וילפא מיניה פינון בזה לחלוק על פירוש התוספות שאמרו שהתנא בברייתא אלו לא נאמר קאמר שזהו דוסק אלא שהפנה לומר דהשתא דאצטריף וביער לא אמרינן דאתא לרבנות ממילא מפח היתור לשון ורגל בבת אחת דנפקי מושלח אלא ובער משמע שן דוקא ויליף רגל משן מפח היקשא והשתא ניחא מאי דקאמר בברייתא ובער זו השן וכן הוא אומר פאשר יבער וכו' אבל תימא נהי דרש"י הוכרח לפרש פן לקיים דברי התנא אבל התנא גופיה מעיקרא למה לא פירש הפסוקים כפי שיטת התוספות דושילח אתא לשון ורגל ובער אתא לרבנות ממילא לתרנוניהו מפח היתור.

ויש לומר שאילו הייתי אומר פן הנה אמינא דלא אתא ובער אלא לומר דלא מסייבינן לא בשן ולא ברגל אלא דוקא היכא דכלינא קרנא ולא הנה דרשינן ליה ליתירא לחוד בלא משמעות לומר דאתא לרבנות ממילא ועם זה הייתי מקיים משמעות ושלח דדוקא שלח שלוחי וגם משמעות ובער דמשמע פלינא קרנא ולא נאמר דאתא ובער בלא משמעו' אלא מפח יתור לבטל משמעו' דושלח דמשמע שלח שלוחי אלא אדרבה הייתי מקיים השני משמעיות נאתא וביער לגלויי דין פלינא קרנא דלא שמעינן ליה מושלח אבל השתא דמוקמינן כל סד וסד לחודיה ושלח לרגל ובער לשון כל סד וסד תיקום אדוכתיה במשמעותיה רגל דנפיק מושלח דוקא שלח שלוחי אבל פינון דאין דרכו לכלות הקרן נדאי דחייב אע"ג דלא פלינא קרנא שלא דבר הכתוב אלא בהוה.

וגם שן דנפיק מוכיער דדוקא פלינא קרנא פמשמעותיה אבל פינון שאין משמע מתוך הפסוק דוקא שלח שלוחי מסתמא על הפל חייבתו התור' בין דשלח שלוחי בין דאזיל ממילא פינון דיש הנאה להזיקו וכלינא קרנא באופן שכל פסוק ופסוק תיקום במשמעותיה ואחר כך מפח ההיקשא יליף שן מרגל להיכא דלא פלינא קרנא ורגל משן להיכא דאזיל ממילא זאת היתה פנונת התנא לשיטת רש"י לע"ד ועם היות שפכר כתבתי בפ"י סוגיא זו עתה חזרתי ועיינתתי פ"י זה שמתנישב בו כל הסוגיא ואתה תבחר נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: לו מאי מבעה רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה השן וכו' קשה פינון דמסדר הגמרא סידר דברי רב תחלה ונתן טעם לדבריו היכי קאמר בתר הכי תחלה ורב מאי טעמא לא אמר כשמואל היה לו לומר ולסדר תחלה שמואל מאי טעמא לא אמר פרב פינון שפכר סידר המלה טעם לרב.

ועוד דקאמר ושמואל מאי טעמא לא אמר פרב אמר לה מי קתני בועה וכתב רש"י לשון בעיו קשה דלשמואל גופיה מי ניחא דלדידיה נמי לא נקט לישנא דקרא שהיה לו לומר נבעה לשון נבעו מצפוניו משום לישנא דקרא לבד לא בבחינת שמשמעות מבעה משמע מבעה לאחר נמצא שהקושיא עצמה שמקש' לרב יכול להקשו' לעצמו וי"ל דבשלמ' לשמואל דאמר מבעה זה השן מסייע ליה מתניתין דנקט מבעה קודם הבער מה שאין פן לרב דאמר מבעה זה אדם דהנה ליה למינקט מבעה לבסוף וכמו שרמזו התוספות בתחלת המסקתא ולכך קאמר תחלה מאי טעמא דרב פינון דמתניתין דייק כשמואל ולהכי קאמר שמואל מי קתני בועה פלומר בשלמא לידידי פינון דמתניתין דייק כשמואל ולהכי קאמר יהיה הלשון כל כך מדוייק ברמז בעלמ' דמבע' זה שן סגי אלא לדידה דאמרת מבעה זה

אדם היה לו לתנא לדייק בלשוננו לומר בועה לשון בעיו להשמיענו על פרחינו דאף על גב דמזכירו קוד' הבער מכל מקו' הוא אדם פן נראה לי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: לו והכי קאמר לא ראי הקרו שצאין הנאה להזיקו פראוי השן שיש הנאה להזיקו ולא ראי השן שצאין פוננתו להזיק פראי הקרו שפוננתו להזיק.

סוגיא זו נראה לע"ד לפרשה כפי שיטת תוספות וכפי שיטת רש"י שמתוה דבריהם נראה שחלוקים זה על זה בפירושה וכמו שאבאר. וזה דלפי שיטת התוספות שפתבו דקרו שצאין הנאה להזיקו היא חומרא משום שבקל יכול לשנומו וכן שן שצאין פוננתו להזיק הוא חומר' משום דצאין יצרה תקפה ובקל יכול לשמרה קשה דמאי קא פריה בגמרא ולא קל וחומר הוא ומה שן שצאין פוננתו להזיק חייב וכו' והרי היא הנותנת דמשום שצאין פוננתו להזיק ואין יצרה תקפה והיה יכול לשמרה ולא שמרה לכה חייב מה שצאין פו בקרו.

ונראה לומר דלשיטת התוספות לא פריה בגמרא אלא קושיא זו דשן לבד ולא כמו שכתב רש"י והוא הדין נמי דקא פריה אקרו וכו' ופריה הכי בשלמא לטעמא קמא מצית למימר דלא אתי שן מקרו משום דעם היות שהשכל מחייב שהשן ישלם מה שמזיק מ"מ פיון שההזיק הוא בא מחמת אונס שהיה השן דחוק להנאתו האונס שהוא פטור נמצא שפחיתת ההנאה פוטר ההזיק אבל בקרו איה אפשר לומר דמשום דכוננתו להזיק יהא פטור מההזיק ונלא השכל מחייב שישלם ההזיק ובעבור פוננת ההזיק עצמו נפטור ההזיק נמצא סבה אחת לשני הפכים לחיוב ולפטור ומשני מידי דהנה אעבד ואמה וכו' שפראה לע"ד דתוספות לא גרסי אצטריה סלקא דעתיה אמינא משום דמאי דשקיל וטרי המקשה והמתרץ אינו אלא במציאות הסברא שצאין סברא לומר דמשום דקרו פוננתו להזיק יהא פטור לשיוכל לומר ולא ראי השן שצאין פוננתו להזיק פראי הקרו שפוננתו להזיק ועל פן הנוח דאצטריה קרו מידי דהנה אעבד ואמה וכו' מכל מקום מאי קא משני לישב לשון המשנה דלא הרי דמאי דקאמר לא ראי השן שצאין פוננתו להזיק פראי הקרו שפוננתו להזיק אין לו מציאות סברא לכן נראה דלא קא משני אלא מידי דהנה אעבד ואמה ובא לקיים סברתו דכוננתו להזיק סבת פטור באופן שנושאר לא ראי השן וכו' דקאמר במקומו ולכן פתבו התוספות מידי דהנה אעבד ואמה ולא כפי' רש"י שפירש משום דתנן בהחובל וכו' אלא מפרש ר"ת דנקט עבד ואמה משום דקאי אמתניתין דסוף מסכת ידים וכו' שכל זה נמשך לפירושו וזה דכיון דשיטת תוספות לקיים לא הרי וכו' ושפוננתו להזיק סבת פטור לכן צריה להביא מתני' דמסכת ידים דמשם מוכיח שפיר דכוננתו להזיק סבת פטור דאמרינן התם מה אם שורי וחמורי שאיני חייב בהם מצות הריני חייב בגזקו: הרי שהדין נותן שיהא חייב ומכל מקום היות פוננתו להזיק סבת פטורו וכמו שפירשו התוספות בדבור דלקמן וכמו שפירשתי בדרף אחר נמצא מזה שהכונה להזיק היא סבת פטור ושפיר קאמינא ולא ראי השן שצאין פוננתו להזיק פראי הקרו שפוננתו להזיק ולהיות ענין זה נמשך לפירוש התוספות התחיל באומרם ולא בפירוש רש"י וכו': ולפי שיטה זו של תוספות קשה למה חזר בו ממאי דקאמר לא ראי הקרו שצאין הנאה להזיקו פיון שלא הוקשה לסברא ההיא ולא היה לו לומר אלא פריה הכי ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו פראי הקרו שצאין הנאה להזיקו ועם זה לא היה יכול להקשות ורגל מאי שפיריה ופירוש דברי אלה יובן בזה האופן שהיה יכול לומר

כמו שאמר תחלה לא ראי הקרו שצין הנאה להזיקו פראי השן שיש הנאה להזיקו ולהכי
אי פתיב קרו לא הנה אתי שן מיניה משום דקרו חמיר שצין הנאה להזיקו ויכל הנה
יכול לשומר מה שצין פן בשן דקיל פיון שיש הנאה להזיקו הני פצין אונס בבחינת
שצינו יכול לשומר מפני שהשן דחוק לאכול ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו וכו' ואי
פתיב שן לא הנה אתי קרו מיניה משום דשן חמיר דיש הנאה להזיקו פלומר וכינו שנהנה
הדין נותן שישלם מה שצין פן בקרו שפיון שלא נהנה אין ראוי שישלם באופן דאע"ג
שבתחלה אמרנו שהנאת השן היא קולא היינו בבחינת שלא הנה יכול הבעל לשומר
אבל בבחינת התשלומי הנאת השן היא חומרא פיון שנהנה ראוי הוא שישלם ולכן אי
פתיב שן לא הנה אתי קרו מיניה ואלו הנה אומר פן לא הנה מצי למיפרד ורגל מאי
שיפיה משום דבכלל שור הני קרו ורגל ומבעה זה השן ולא הרי דקאמר לקרו צודק גם
פן ברגל דאלו פתיב שור לרגלו לא הנה אתי שן מיניה משום דרגל חמיר דצין הנאה
להזיקו מה שצין פן בשן ואלו פתיב שן לא הנה אתי רגל משום דשן חמיר דיש הנאה
להזיקו וכינו שנהנה ראוי שישלם מה שצין פן ברגל שצין הנאה להזיקו: ולכן מפתיב
קושיא זאת לא בחר רש"י בשיטת תוספות ולרמזו קושיא זו פתיב רש"י בתחלת הסוגיא
תנא שור לקרנו ומבעה לשינו ולקמן פריד רגל מאי שפיריה פלומר פרכת רגל מחייבני
שצין שיטת תוספות אמיתית שאלו פן מי הכריחו לחזור מסבתו הראשונה עד שהקשה
לו ורגל מאי שפיריה אלא ודאי פיון שפא לכלל זה צריכין אנו לומר שיטה אחרת והיא
דסבר רש"י שלעולם המתיר הנה היו לו הסברות האמתיות שצין הנאה להזיקו היא
קולא והנאה להזיקו היא חומרא וגם פוונתו להזיק היא חומרא ואין פוונתו להזיק היא
קולא ומאי דקאמר לא ראי הקרו שצין הנאה להזיקו פראי השן שיש הנאה להזיקו
פוונתו לומר ואי פתיב שן לא הנה אתי קרו מיניה ולא ראי השן שצין פוונתו להזיק פראי
הקרו שפוונתו להזיק ולהכי אי פתיב קרו לא הנה אתי שן מיניה וטעה בלישניה בהזכירו
התלמיד תחלה והרבי לבסוף.

והמקשה שהקשה ולא קל וחומר הוא עלה בדעתו לומר אי אפשר שנאמר שמזכיר
התלמיד תחלה שהרי משנה שלימה היא לא זה וזה שיש בהם רוח חיים פהרי האש וכו'
יכמו שפתיב רש"י ולכן אי אפשר לומר שטעה בלישניה אלא ודאי שהזכיר המלמד תחלה
וכינו שפן ולא ק"ו הוא וכו' וזהו שפיון רש"י באו"ע"כ הכי מפירשי לה לא ראי הקרו
וכו' ולא ראי השן וכו' ולהכי פריד ולא קל וחומר הוא פלומר פבר אני רואה שצין
סברא לומר שצין הנאה להזיקו היא חומרא ואין פוונתו להזיק היא חומרא דצין השכל
סובלתו אבל מקום מהכרח המשנה שמזכיר המלמד תחלה ע"כ לומר שלא הנה
טועה זה בדבר פנה ונדאי שמזכיר המלמד תחלה ולהכי פריד ולא קל וחומר הוא: והא
דקא משני אצטריד סד"א מידי דהנה אעבד ואמה וכו' ולא קא משני ליה האמת שמעולם
לא עלה פה במחשבתו שתהיה פוונתו להזיק קולא הוא שרצה המתיר לתירץ לפי שיטתו
פלומר אפילו לפי סברתו אי משום הא לא איריאי דהייתי יכול לתירץ מדי דהנה אעבד
ואמה וכו' ונהדר קא פריד ולא טעמא רבא אית בהוא וכו' אז גילה לו האמת מה שבלבו
הסברות האמתיות אלא שטעה בסידור לישניה בהזכירו המלמד תחלה ולכן תמן את אשר
עותרו והזכיר המלמד תחלה ואמר אלא פריד הכי לא ראי הקרו שהוא המלמד שפוונתו
להזיק פראי השן שהוא המלמד שצין פוונתו להזיק וכו' ולכך פריד ורגל מאי שפיריה וכו'

באופן שְעֵלָה בְּיָדֵינוּ שְלִישִׁיטת תּוֹסֶפּוֹת מִיִּשְׁב הַסּוּגָיָא בְּתַחֲלִיתָהּ וְנוֹתַן מְצִיאוֹת סְבָרָא לְמַאי דְקָאָמַר לֹא הָרִי הֶקְרַן שְׂאִין הַנָּאָה לְהַזִּיקוֹ וְכו' וְגַם מְדוּנִיק לִישְׁנָא דְגַמְרָא דְפְרִיף וְלֹאוּ קַל וְחוֹמֶר הִיא דְנוֹקָא לְחַלְנוּקָה שְׂמִזְכִּיר וְלֹא אָמַרִי הוּא הַדִּין כְּמוֹ שְׂפִירֶשׁ רִש"י אָבֵל סוּף הַסּוּגָיָא קָשָׁה לְמָה חֲזוֹר בּוֹ מִמָּה שְׂלֹא הָיָה צָרִיף כְּמוֹ שְׂפִתְבְּתִי וְרִש"י סָבַר טוֹב אַחֲרֵית דְבָר מְרַאשִׁיתוֹ וְלִכְּנֹן בְּחַר לִישְׁב סוּף הַסּוּגָיָא שְׂהִיא הַמְסַקְנָא שְׂתִהָא עוֹלָה כְּהוֹנֵן וְלֹא חָשׁ לְתַחֲלִיתָהּ לְפִי שְׂתַחֲלִיתָהּ הִיא לְמַאי דְהָיָה קָא סְלָקָא דְעֵתִין וְכַפִּי מַה שְׂפִרְשִׁיתִי שְׂהַבִּין הַמְקָשָׁה בְּדַבְרֵי הַמְתָּרֵץ.

זֶהוּ מַה שְׂנִרְאָה לַע"ד יִצְחָק בַּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֵלֶה"ה: לַח וְלִרְבִּי אוֹשְׁעִיא נְמִי הָא תְּנִי לֵה אָדָם תְּרִי גּוּנִי אָדָם תְּנִי אָדָם דְּאִזִּיק אָדָם וְתַנִּי אָדָם דְּאִזִּיק שׁוֹר. אִי הֶכִי שׁוֹר נְמִי וְכו' קָשָׁה דְלָמָּה לֹא הִקְשָׁה מִיָּד וְהָא אַרְבַּעָה שׁוּמְרִים דְּאָדָם דְּאִזִּיק שׁוֹר הוּא וְכו' דְפְרִיף לְקַמְּן כִּינּוּן דְקָאִי הַשְׂתָּא בְּאָדָם דְּאִזִּיק שׁוֹר וַיֵּשׁ לֹאמֹר שְׂלִזָּה כִּינּוּן רִש"י בְּאוֹ וְלְקַמְּן פְּרִיף וְכו' שְׂפִנוּנְתוֹ לֹאמֹר דְּנוֹקָא לְקַמְּן יְכוּל לְהַקְשׁוֹת אָבֵל כְּאֵן לֹא וְטַעְמָא דְמִילְתָּא מִשׁוּם שְׂהַתִּירוּץ בְּרִיר דְהָיָה מְצִי לְשׁוּנֵי תְנִי הַיִּזְק דְּבִינְדִים וְקַתְנִי הַיִּזְק דְּמִילְתָּא וְלִזָּה כִּינּוּן רִש"י וְהַקְדִּים וְאָדָם דְּאִזִּיק שׁוֹר הִיכָא פְתִיב דְקָרִי לִיָּה אָב דְכְתִיב וּמִכָּה נֶפֶשׁ בְּהִמָּה יִשְׁלַמְנָה כְּלוּמַר מִבְּעָה דְמִתְנִי מִפִּיק מִהָאִי קָרָא דְהָיָה הַיִּזְק דְּבִינְדִים וְלִכְּנֹן מְצִי לְמִתְנִי ד' שׁוּמְרִים דְהָיָה הַיִּזְק דְּמִילְתָּא אָבֵל הַשְׂתָּא דְמִשְׁנֵי לִיָּה הָאִי מַאי בְּשְׂלַמָּא אָדָם דְּאִזִּיק שׁוֹר וְכו' אֵלָּא שׁוֹר מַה לִּי שׁוֹר דְּאִזִּיק שׁוֹר וְכו' דְלֹא קַתְנִי תְרַתִּי אֵלָּא הִיכָא דְלֹא דְמוֹ חִיבִינְהוּ וְהֵם מְחַוְלָקִים בְּדִינֵיהֶם הַשְׂתָּא פְרִיף אַף עַל גַּב דְחַד הַיִּזְק מִמִּילְתָּא וְחַד בְּיָדִים כִּינּוּן דְדְמוֹ לְחִיבִינְהוּ לֹא הָיָה לִיָּה לְמִיתְנִי בְתַרְתִּי וּמִשְׁנֵי דְמַכְּלִי מְקוֹ כִּינּוּן דְהָיָה חַד מִמִּילְתָּא וְחַד בְּיָדִים הָיָה חִידוּשׁ לֹאמֹר דְדְמוֹ לְהַדְדִי בְחִיבּוֹן: לַט תְּנִי רַבִּי חֲזִיָּא בְד' אַבּוֹת נְזַקִּין וְכו' קָשָׁה בְּסִדְרָה הָאִי בְּרִיָּתָא דְנִקְטָה לְהִנֵּי אַבּוֹת שְׂלֹא כְּסִדְרָן וּמְעַרְבִי מִיָּלִי דְמִמוּנָא בְּהַדְדִי קְנָסָא דְכָפַל וּד' וְה' הֵם קְנָסָא וְגַבֵּל וְגַזְלָן מְמוּנָא וְנִקְיֵט לְהוּ מִיָּד וּבְתַר הֶכִי קַתְנִי אֲוִנְס וּמִפְתָּה וּמוּצִיא שֵׁם רַע שְׂהֵם קְנָסָא וְהַדְרָה קַתְנִי מְטַמָּא מְדַמְעֵ דְהָיָה מְמוּנָא וּי"ל דְלְתַרְץ קוֹשְׁיָא זֹו כִּינּוּן רִש"י בְּמָה שְׂפִתְבִּי בְּהַלְכָּה זֹו גַבֵּל שְׂמִשְׁלָם עַל פִּי עֲצָמוֹ וְאִינוּ מְשַׁלָּם כְּפֹל אֵלָּא קָרַן בְּלִבְד וְכִגּוֹן שְׂהוּדָה מְעַצְמוֹ דְמוּדָה בְּקִנְס פְטוֹר כְּדָאָמַרִי אֲשֶׁר יִרְשִׁיעוּן אֲלֵדִים יִשְׁלָם שְׁנִים וְהִינּוּ קִנְס וְאָמַרִינוּ בְּפִרְקֵי מְרוּבָה פֶּרֶט לְמַרְשִׁיעֵ אֵת עֲצָמוֹ כְּפִנוּנְתוֹ לֹאמֹר דְהָא דְנִקְטָה גַבֵּל אַחַר תְּשִׁלוּמֵי ד' וְה' הוּא מִשׁוּם דְאִין לְנוּ גַבֵּל שְׂיִשְׁלָם קָרַן לְבַד אֵלָּא מְדִיוֹקָא דְקָרָא דְאֲשֶׁר יִרְשִׁיעוּן אֲלֵדִים דְמִשְׁלָם כְּפֹל.

וְלִכְּנֹן אַחִים הֵם וְלֹא יִתְפָּרְדוּ וְאֵבֶל גַבֵּל נִקְטָה גַזְלָן וְעֵדִים זֹוּמְמִין דְהָיוּ מְמוּנָא וְהָא דְלֹא נִקְטָה מְדַמְעֵ וּמְטַמָּא וּמְנַסֵּף קוֹדֶם אֲוִנְס וּמִפְתָּה מִשׁוּם דְהָיָה תְלִתָּא לֹא כְּתִיבִי בְתוֹרָה בְּהַדְדִי אָבֵל אֲוִנְס וּמִפְתָּה כְּתִיבִי וְלִזָּה כִּינּוּן רִש"י בְּאוּמְרוֹ אֲוִנְס וּמִפְתָּה כְּתִיבִי וְכו' מוּצִיא שֵׁם רַע כְּתִיב וְכו' מְטַמָּא מְדַמְעֵ מְנַסֵּף לֹא כְּתִיבִי בְהַדְדִי וְאֲפִילוּ הֶכִי הָיוּ אַבּוֹת וְכו' כְּלוּמַר וְכִינּוּן דְלֹא כְּתִיבִי לְהֶכִי נִקְטִינְהוּ בְּסִיפָא כְּפֹ נִרְאָה לִי יִצְחָק בַּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֵלֶה"ה: מִדָּף ט' מַה שְׂאִין כֵּן בְּבוֹר שְׂאִין מְשַׁלָּם כְּפֹר וְכֵן אֵשׁ וְכו' הַקְשׁוּ בְתוֹסְפוֹ וְא"ת וְנִילַף בְּשׁוֹר וְנִיחִיבּוּ בְכּוֹפֶר וְכו' וְאַחַר כְּפֹ הַקְשׁוּ וְא"ת שׁוֹר וְלֹא אָדָם דְכְתִיב בְּבוֹר לְמָה לִי ת"ל מְעֵלִיו וּי"ל דְאֲצִטְרִיף שׁוֹר וְלֹא אָדָם לְפִטוֹר עֶבֶד שְׂנַפְּל בְתוֹכוֹ אוֹ עוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת הַקְּנוּי לִישְׁרָאֵל דְקָשָׁה לֹא יִמְנַע אוֹ הַתּוֹסְפוֹת בְּתַחֲלִית הַדְּבוּר יְדַעִי דְשׁוֹר וְלֹא אָדָם אֵתָּא לְעֶבֶד וְעוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת אוֹ לֹא אִי לֹא יְדַעִי אִם כֵּן מַאי פְרִיף מְעִיקְרָא דְנִילַף בּוֹר מְשׁוֹר

לכּוֹפֵר וְהָא קוֹיָמָא לֵן שׁוֹר וְלֹא אָדָם דְּמַמְעֵטִינּוּ בּוֹר מְכּוֹפֵר וְאִי יָדְעִי דְלֹא אָתָא שׁוֹר וְלֹא אָדָם אֱלָא לְמַעֲוֵטִי עֶבֶד וְעֻכּוּמ"ז וְלֵהֲכִי פְרִיָּה דְגִילִיף בּוֹר מְשׁוֹר דְּמִשְׁלַם כּוֹפֵר בְּכּוֹן חוֹרִין אִם כּוֹן מֵאִי קָא פְרִיָּה שׁוֹר וְלֹא אָדָם דְּכִתִּיב בְּבוֹר לָמָּה לִי תִיפּוֹק לִי מְעֵלְיוּ וְהָא שׁוֹר וְלֹא אָדָם לֹא אָתָא אֱלָא לְעֶבֶד וְעֻכּוּמ"ז וִי"ל דְּמַעֲיָקְרָא לֹא הָוָה יָדַע דְּשׁוֹר וְלֹא אָדָם אָתָא לְעֶבֶד וְעֻכּוּמ"ז אֱלָא הָוָה ס"ד דְּאַתָּא לְכּוֹן חוֹרִין וּמָה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת וְגִילִף מְשׁוֹר וְגִיחְתִּיבוּ בְּכּוֹפֵר וְכוּ' אִין הַכּוֹנָה לּוֹמַר שְׁיִהְיֶה הַדִּין כּוֹ אֶפְיָלוּ בְּבוֹר שְׁהָרִי מְמַעֲטִינּוּ לִיָּה מְשׁוֹר וְלֹא אָדָם אֱלָא הַכּוֹנָה לּוֹמַר שְׁאַפְשֵׁר לְמִילָף מְשׁוֹר וְלֹא חִיָּשִׁינּוּ לְשׁוּם פְּרָכָא וְהִרְאָהִי דְאַיְצְטְרִיָּה מִיעוּט לְמַעַט לְבוֹר מְכּוֹפֵר מְקַרָּא דְשׁוֹר וְלֹא אָדָם מְשַׁמַּע דְּהָוָה מְצִינּוּ לְמִילָף וְכִינּוּן שְׁכּוֹן בְּאֵשׁ דְּלִיפָא שׁוּם מִיעוּט נְשַׁאָרָה הִילְפוּתָא בְּמַקּוּמָה וִיָּהָא חִיָּיב בְּכּוֹפֵר וְלֵהֲיוֹת כּוֹנֵנַת הַתּוֹסְפוֹת לְהַקְשׁוֹת בְּאֵשׁ לְכּוֹף עֵיבָר בְּכּוֹן אֵשׁ וְאָמַר וְכּוֹן אֵשׁ דְּקִתְנִי בְּסַמּוּדָה וְכוּ' בְּאִנּוּן דְּמִיעוּטָא דְבוֹר הִיא הוֹכְחָה גְמוּרָה דְּמְצִינּוּ לְמִילָף מְשׁוֹר מְדְאַיְצְטְרִיָּה קְרָא לְמַעֲוֵטִי וְנִמְצָא דְבְּאֵשׁ דְּלִיפָא מִיעוּטָא יִלְפִינּוּ וְתִיגְרִז דְּאִין הֲכִי כְּמִי דְּמְצִינּוּ לְמִילָף אֲבָל מְמַקּוּם דְּמַמְעֵטִינּוּ לְבוֹר מְמַעֲטִינּוּ נְמִי אֵשׁ וְשְׁקוּלִים הֵם כִּי מְעֵלְיוּ מְמַעֲטִינּוּ לְכַלְהוּ וְהִשְׁתָּא חִיָּדֵשׁ לּוֹ דְרִשָּׁא דְעֵלְיוּ אִם כּוֹן שׁוֹר וְלֹא אָדָם לָמָּה לִי וְכוּ' וְחִיָּדֵשׁ לּוֹ עֵתָה דְאַתָּא לְעֶבֶד וְעֻכּוּמ"ז מֵאִי דְלֹא הָוָה סְלִקָא דְעֵתָהִי מַעוּלָם יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי ז"ל לֵהָהּ: מֵא דָּף י"א תְּגִינָא שְׁלִיא שְׁיִצְתָּה מְקַצְתָּה אֲסוּרָה בְּאַכִּילָה סִימָן וְלָד בְּאַשָּׁה סִימָן וְלָד בְּבַהֲמָה וְכוּ' פִּירֵשׁ רַש"י אֲסוּר כְּלָהּ עַל פִּי שְׁאִין בְּהָ וְלָד ה"ג סִימָן וְלָד בְּאַשָּׁה וְסִימָן וְלָד בְּבַהֲמָה כְּלוּמַר וְכוּ' כּוֹן רַש"י בְּזֵה שְׁהִרְגִישׁ דְּמֵאִי קָא פְרִיָּה בְּגִמְרָא מֵאִי קָא מְשַׁמַּע לֵן תְּגִינָא דְלַעוּלָם אִימָא לָךְ דְּמִתְנִי סְבַר יֵשׁ מְקַצְתָּ שְׁלִיא בְּלֹא וְלָד וְהָא דְקִאָמַר אֲסוּרָה בְּאַכִּילָה וִי"ל אוֹתוּ מְקַצְתָּ שְׁיִצְאָ אֲסוּר בְּאַכִּיל' וְאִף עַל גַּב דְּחִזּוֹר לְפָנִים וְהִיא בְּפָנִים בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְהָוָה אֲמִינָא דְהַשְׁלִיא הָוִי כְּפִרְשׁ בְּעֵלְמָא וְלֹא קָרִינּוּ בִּיהָ וּבְשֵׁר בְּשַׁדָּה טְרַפָּה כְּמָה דְאַמְרִי' כְּשִׁיצָא אֲבַר מִבְּחוּץ דְּאִף עַל פִּי שְׁחִזּוֹר בְּפָנִים טְרַפָּה מְשׁוּם דְּשִׁאנִי הֵתָם שְׁהוּא בְּשׁוֹר הַעוּבָר וְהָוִי בְּשׁוֹר בְּשַׁדָּה אֲבָל בְּשְׁלִיא הָוָה אֲמִינָא דְחִשְׁבִּיב פִּרְשׁ בְּעֵלְמָא וּכְשִׁחֲזָרָה בְּפָנִים הָוָה אֲמִינָא כָּל בְּבַהֲמָה תֵּאכְלוּ קָא מְשַׁמַּע לֵן דְּאַסוּרָה מְשׁוּם דְּחִיָּשִׁינּוּ שְׁמָא אִיפָא חֲלָק מִהַעוּבָר בְּאוֹתוּן מְקַצְתָּ וְחִיָּשִׁינּוּ שְׁמָא יִצָּא שֵׁם יָדוּ אוּ רַגְלוּ שֶׁל עוּבָר שְׁהִדִין נוֹתֵן שְׁאִף עַל פִּי שְׁחִזּוֹר טְרַפָּה וְזֵהוּ דְקִאָמַר מִתְנִי' סִימָן וְלָד בְּאַשָּׁה כְּלוּמַר בְּמַקּוּם שְׁיֵשׁ שְׁלִיא הוּא סִימָן וְלָד וְכִינּוּן דְּאִנּוּן סִימָן שְׁיֵשׁ בְּבַהֲמָה זֹו וְלָד חִיָּשִׁינּוּ דְלִמָּא יִצָּא בְּאוֹתוּן מְקַצְתָּ חֲלָק אֲחַד אוּ אֲבַר אֲחַד מִהַנּוֹלָד הֵהוּא וְהָוִי בְּשׁוֹר בְּשַׁדָּה וְלֹא חִשְׁבִּיב פִּרְשׁ וְלַעוּלָם דְאַפְשֵׁר לּוֹמַר דִּישׁ מְקַצְתָּ שְׁלִיא בְּלֹא וְלָד וּמְכַל מְקוּם אֲסוּרָה מְשׁוּם דְּחִיָּשִׁינּוּ לְחַד סְפִיקָא וְכִינּוּן שְׁכּוֹן מֵאִי קָא פְרִיָּה וְגַם הַדּוּחָה לָמָּה לֹא תִיגְרִז כּוֹן לְכּוֹן פִּי רַש"י אֲסוּרָה כְּלָהּ דְּפִירוּשָׁה דְּמִתְנִיתִין שְׁאַסוּר כְּלָהּ אֶפְיָלוּ מֵהַשְׁתָּא אִי הָוָה אֲמִינָא דִּישׁ מְקַצְתָּ שְׁלִיא בְּלֹא וְלָד אִין מְקוּם לְאַסוּר מֵהַשְׁתָּא מְשׁוּם דְּהָוִי סְפִיקָא סְפִיקָא אִם יֵשׁ שֵׁם וְלָד סְפִיקָא אִין שֵׁם וְאִם תְּמַצָּא לּוֹמַר יֵשׁ שֵׁם וְלָד שְׁמָא אִין שֵׁם אֱלָא מִיעוּטוּ וְלֹא רֵאשׁוּ וְלֹא חִשְׁבִּיב כְּפִלּוּד וְאִין לְאַסוּר מֵהַשְׁתָּא אֱלָא וְדֵאִי נִרְאָה דְּאִין מְקַצְתָּ שְׁלִיא בְּלֹא וְלָד וְאִין כְּאִין אֱלָא סְפִיקָא אֲחַד אִם יֵשׁ בְּאוֹתוּן מְקַצְתָּ מִיעוּטוּ אוּ רַבּוּ וְלְכּוֹן אֲסוּר מֵהַשְׁתָּא מֵהַשְׁתָּא רַש"י פִּירוּשׁ זֵה מְלִשׁוֹן הַמְשַׁנָּה וְזֵהוּ שְׁכִינּוּן בְּאוּמְרוּ ה"ג סִימָן וְלָד בְּאַשָּׁה וְסִימָן וְלָד בְּבַהֲמָה לֹא כְּמוֹ שְׁפִי הַתּוֹסְפוֹת דְּתוּלָה בְּהִמָּה בְּאַשָּׁה דְּהִיָּנוּ מְשׁוּם דְּגָרִיס סִימָן וְלָד בְּאַשָּׁה סִי' וְלָד בְּבַהֲמָה בְּלֹא וִי"ו וְלְכּוֹן מְשַׁמַּע הַלְשׁוֹן מְכַרְח לּוֹמַר שְׁהַגְזָרָה כְּלָהּ אַחַת וְתוּלָה הַבְּהִמָּה בְּאַשָּׁה כְּלוּמַר

כמו שהשליא סימן ולד באשה כף היא סימן ולד בבהמה: אבל רש"י פתב שהגירסא האמיתית היא וסימן ולד בבהמה והם שתי גזרות אחת שהשליא היא סימן ולד באשה ושנית שהשליא היא סימן ולד בבהמה באופן שאינו תולה הבהמה באשה וכיון שפך היא הגירסא אי אפשר לפרש דמאי דקאמר אסורה באכילה חוזר למקצת הינצא דאם איתא למה הזכיר התנא פאן כלל סימן ולד באשה שהרי באשה אין שום נפקותא כלל כשיוצא מקצת שליא דאי לא חשיב פילוד אלא דחיישינן שמא יצא באותו מקצת ידו או רגלו אינה טמאה טומאת לידה ובבהמה דוקא הוא דאיכא נפקותא דחיישינן שמא יצא שם חלק מהעובר לאסור באכילה אותו המקצת וקרנינו ביה ובשר בשדה טרפה ולכן לא הנה ליה למימר אלא אסורה באכילה סימן ולד בבהמה.

אלא ודאי מדקאמר נמי סימן ולד באשה נראה ודאי דשינוי דין זה נמי באשה ובאיזה אופן משום דחשיב פילוד פלו ודחיישינן שבאותו מקצת יצא רובו וגם האשה טמאה טומאת לידה וכיון שהאשה טמאה טומאת לידה בבהמה נראה ודאי שאסור אפילו מה שבפנים דחשיב פילוד פלו וכיון דחשיב פילוד פלו נראה ודאי דסבר דאין מקצת שליא בלא ולד ולכן אנו חוששים שמא באותו מקצת יצא רובו: וגם התוספות נשמר מזה הפי' באומרו פי' אסורה אפילו מה שבפנים וכו' ולפי שיטתו דגריס סימן ולד באשה סימן ולד בבהמה נראה שהכריח פי' המשנה מלישנא דמתניתין דקאמר אסורה בלשון נקבה דמשמע דחוזר לשליא פלה דאי אין אסור אלא מקצת הינצא הנה ליה למימר אסור באכילה ולזה כיון תוספות פי' אסורה אפי' מה שבפנים וכו' ולא קאמר פי' אפילו מה שבפנים לרמז לנו שתיבת אסורה מכריח לאסור אפי' מה שבפנים יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"ל: מב גזרה מקצתה אטו פלה לאו דוקא דהיא נוכל לטעות וכו' פוננת התוספות בזה שנראה מתוך דברי הגמרא דקאמר אטו פלה שכוננת המשנה לאסור אותו המקצת שיצא אטו יצאה פלה דאיה אפשר לצייר דגזרינן לאסור אפילו מה שבפנים אטו מה שיצא לחוץ אלא ודאי שאין הגזרה אלא לאסור המקצת שיצא לחוץ אטו פלה שיצא לחוץ וכיון שכן קשיא להו לתוספות מי הכניסו לדוחה לומ' גזרה מקצתה אטו פלה לימא הפירוש שדחו התוספות בדבור שלפני זה כמו שכתבתי שאסור המקצת אינו מחמת גזרה אלא מדין גמור דחיישינן שמא יש בו קצת ולד לכן אמרו התוספות האי פלה לאו דוקא אלא רובה והשתא הגזרה היא מה שבפנים אטו מה שבפנים פלומר אנו גוזרים לאסור מה שנשאר בפני' כשיצאתה מקצתה אטו מה שנשאר בפנים כשיצאתה רובה ורש"י תיקן זה באומרו ואם חזרה בפני' תשתרי וכו' פלומר גזרינן מה שבפנים כשיצאתה מקצתה אטו יצאתה פלה וחזרה לפנים זה נראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: מג דעלויי עלייה לשמירתו אין לפרש עלייה שאם נגב תחזיר לבעלים וכו' פוננת התוספות בזה דקשה לפירוש דפירוש בדבור שלפני זה דפטור אם נגנבה או נאבדה וכו' דאי הנה אמרינן דפטור לגמרי אפילו מפשיעה וטעמא דמילתא משום דשומר שני נכנס תחתיו לגמרי ונסתלק שומר ראשון ניחא דאמרי' דפטור מהפל השומר הראשון ואית ליה דינא לבעלים עם השומר השני כיון דעלויי עלייה לשמירתו שגובה ממנו אף אם נגב או נאבד אבל לפירוש דפירוש פטור אם נגב וכו' וק"מ הכי משום דהנה ס"ד דפשע במה שמסרה לאיש אחר וכיון דחשבינן ליה האי לפשיעה איה יפטור מפשיעה זו שפכר עשאה מה שעתיד להיות שאם נגב או נאבד יהיה חייב השומר השני

סוף סוף פָּכַר פֶּשַׁע זֶה בָּמָה שְׁמֹסְרָה לוֹ לְכוּ פִּירְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת דָּאֵי אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ פֶּן אֲפִילוּ
לְפִי הַפִּי שְׁדַחֲתִי דְהָא גְרַעֲיָה גְרוּעֵיָה אֵי אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ פֶּן אֲלֵא, הַפִּי הוּא דְהַעֲיִלוּי הוּא
שְׁמֹסֵר נִפְשׁוֹ טְפִי לְשִׁמְרוּ וְכוּ' וְכִינּוּן שְׁפֵן נִמְצָא דְלֵא פֶּשַׁע בָּמָה שְׁמֹסְרוּ לְאַחַר מִשׁוּם דְּיוֹתֵר
וְיוֹתֵר מוֹסֵר נִפְשׁוֹ הַשׁוֹמֵר הַב' וְשִׁמְרָתוֹ מִשְׁעָה רַאשׁוֹנָה מְעַנְלָה מִשְׁמִירַת שׁוֹמֵר הַרְאִישׁוֹן
וְנִמְצָא שְׁאִין פֶּאן שׁוּם פֶּשִׁיעָה בְּמִסְרָתוֹ לְשׁוֹמֵר הַשְּׁנִי: נִרְאָה לַע"ד יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל
אֲדָרְבִּי ז"ל לַהֲהָ: מַד וְאִם אֵיתָא לִישְׁנֵי לִיה וְכוּ' פִּי' וְאִם אֵיתָא דְמַחֲיִים הָיִי מְמוֹנֵי לְרַבִּי יוֹסִי
הַגְּלִילִי אֲפִילוּ בְּמַתְנוֹת פְּהוֹנָה לִישְׁנֵי לִיה הָא דְרַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַר אֲבוּהַ פְּרַבְּנֵי דְמָמָה
נִפְשָׁה לֹא הָיִי פְּרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי כּוֹנֵת הַתּוֹסְפוֹת בְּזֵה לְהִיּוֹת נִפְשָׁה לְפִירְוִישׁוֹ שְׁפִירְשׁ
וּמַחֲיִים מִי אָמַר וְכוּ' וְכוֹנֵתוֹ בְּאוֹ' דְּמָמָה נִפְשָׁה ר"ל שְׁאִם תֵּאמַר הִיכִי מְצִי לְתִירוּצֵי הָא רַבְּנֵי
דְּאֲפֹשֶׁר דְּרַבְּנֵי אֲפִילוּ בְּבַכּוֹר בְּזֵמַן הַזֶּה סְבָרִי דְהָיִי מְמוֹן גְּבוּהַ וְהָא דְרַב נַחְמָן סְבָר דְּבַכּוֹר
בְּזֵמַן הַזֶּה הָיִי מְמוֹן הַדְּיוּט לְכוּן אָמַר שְׁפִינְתָּה הַקְּוִשְׁיָא אִינוּ אֲלֵא דְלֵא אֲתִי פְּרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי
וְלְכוּן אָמַר דְּמָמָה נִפְשָׁה פְּלוֹמֵר בֵּין שְׁתֵּאמַר דְּהָא דְרַב נַחְמָן אֲתִי פְּרַבְּנֵי וְסְבָרִי דְּבַכּוֹר
בְּזֵמַן הַזֶּה הָיִי מְמוֹן הַדְּיוּט בֵּין שְׁתֵּאמַר דְּלֵא אֲתִי פְּרַבְּנֵי מִשׁוּם דְּסְבָרִי דְהָיִי מְמוֹן גְּבוּהַ
מְפָל מְקוּם הַהִיא דְרַב נַחְמָן לֹא הָיִי פְּרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי לְפִי סְבָרְתָּהּ וְכִינּוּן שְׁפֵן מֵאֵי קֵא
מְשַׁנֵּי רַבִּינָא לִימָא הַהִיא דְרַב נַחְמָן לֹא רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי הִיא דְרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי סְבָר
בְּכוֹר בְּזֵמַן שְׁבִית הַמְּקַדֵּשׁ קָיָים מַחֲיִים הָיִי מְמוֹן בְּעֵלִי וְלְפִי סְבָרָא זֹו לֹא יִהְיֶה אֲמַת הָא
דְּמִשְׁמַע לְקָמֵן וְכוּ': כּוֹנֵת הַתּוֹסְפוֹת בְּזֵה לְתַרְצֵי קוֹשְׁיָא אַחַת הַנִּמְשָׁכַת לְפִירְוִישׁוֹ וְהִיא זֹו
דְּבִשְׁלָמָא לְפִירְוִישׁ שְׁדַחָה וּמַחֲיִים מִי אָמַר אֲפִילוּ הִיכֵא דְחִזְנִינָא לְהַקְרָבָה וְכוּ' נִיחָא דְקֵא
מְשַׁנֵּי מַתְנוֹת פְּהוֹנָה קְאָמְרַת וְכוּ' שְׁאִינוּ חוֹזֵר מִסְבָּרְתוֹ לְעוֹלָם שְׁזֵאת הִיְתָה סְבָרְתוֹ מִתְחַלָּה
דְּבִשְׁלָמִים דְּוָקֵא מְפִלְגִינָן בֵּין מַחֲיִים לְאַחַר מִיתָה אֲפִילוּ בְּחֵלֶק הַפְּהֻגִים מִשׁוּם שְׁאֲחֲרִיּוֹתוֹ
עָלְיוֹ וְכִמוֹ שְׁפִירְשׁ רַש"י: אֲבָל בְּבַכּוֹר שְׁהוּא מַתְנוֹת פְּהוֹנָה הָיִי מְמוֹן גְּבוּהַ אֲפִילוּ מַחֲיִים
אֲלֵא שְׁהַמְקָשָׁה לֹא הִבִּינוּ וְקֵא ס"ד דְּכִי מְפִלְגִי בֵּין מַחֲיִים לְאַחַר מִיתָה הָיִי אֲפִי בְּבַכּוֹר
וְלִהְכִי פְּרִיָּה לִיה וְהַמְתַּרְצֵי תִּירְצֵי לוֹ הַאֲמַת וְכוֹנֵת סְבָרְתוֹ מִתְחַלָּה: אֲבָל לְפִי שִׁיטַת
הַתּוֹסְפוֹת שְׁהִבִּין הַמְּקָשָׁה לְמַתְרַץ דְּמְפִלְגִי בֵּין מַחֲיִים לְאַחַר מִיתָה בְּמַתְנוֹת פְּהוֹנָה מִמֶּשׁ
דְּחֵלֶק הַפְּהֻגִים בְּשְׁלָמִים חֲשִׁיב לִיה מַתְנוֹת פְּהוֹנָה וּפְרִיָּה לִיה דְּהָא בְּכוֹר דְהָיִי מַתְנוֹת
פְּהוֹנָה וְהָיִי מְמוֹן גְּבוּהַ אֲפִילוּ מַחֲיִים וְלִהְכִי הִזְר בִּיָּה וְאָמַר אֲלֵא לֹא מְפִלְגִינָן פְּלָל בֵּין
מַחֲיִים לְאַחַר מִיתָה אֲלֵא דְמַתְנוֹת פְּהוֹנָה וְהוּא חֵלֶק הַפְּהֻגִים בְּשְׁלָמִים הָיִי מְמוֹן גְּבוּהַ
אֲפִילוּ מַחֲיִים וְחֵלֶק הַבְּעָלִים בֵּין מַחֲיִים בֵּין לְאַחַר מִיתָה הָיִי מְמוֹן הַדְּיוּט וּבְחֵלֶק הַבְּעָלִים
דְּוָקֵא מִתּוֹקְמָא מַתְנִיתִין דְּנִזְקִין נְכָסִים שְׁאִין בְּהֵן מְעִילָה קִשָּׁה דְאַמַּי הִזְר בִּיָּה לִימָא דְאִין
הִכִּי נְמִי דְרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי סְבָר דְּאֲפִילוּ בְּבַכּוֹר בְּזֵמַן הַבִּית הָיִי מְמוֹן הַדְּיוּט מַחֲיִים וְהִכִּי
סְבָר רַב נַחְמָן כַּר' יוֹסִי הַגְּלִילִי וְהָא דְפִירְשׁ רַב נַחְמָן לֹא שְׁנוּ וְכוּ' הִיְיָנוּ לְאוֹקְמָא הַהִיא
מַתְנִי' פְּרַבְּנֵי וְגַם רַבִּינָא סְבָר הִכִּי פְּרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי דְאֲפִילוּ בְּזֵמַן הַבִּית הָיִי בְּכוֹר מְמוֹן
הַדְּיוּט מַחֲיִים וְהָא דְלֵא תִּירְצֵי הִכִּי רַבִּינָא הָא רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי הָא רַבְּנֵי מִשׁוּם דְּרַצָּה
לְתַרְצֵי לְרַבָּא לְפִי סְבָרְתוֹ שֶׁל רַבָּא דְקִסְבָּר דְּכוֹנֵת רַב נַחְמָן דְּמַתְנִי' דְּבַכּוֹר מוֹכְרִין אוֹתוֹ
חִי וְלֹא שְׁחוּט בֵּינוֹן שְׁהִיא סְתָמִית אֲתִי פְּכֹלִי עֲלָמָא וְלִהְכִי פְּרִיָּה וְהָא לֹא אֲתִי פְּרַבִּי יוֹסִי
הַגְּלִילִי בֵּינוֹן דְּלֵא אֲתִי נְמִי פְּרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אֲמַאי מוֹקְמַת לָהּ דְּוָקֵא בְּבַכּוֹר בְּזֵמַן הַזֶּה
דְּהָא נִיחָא טְפִי לְאוֹקְמֵי מַתְנִי' כּוֹלְלַת בֵּין בְּזֵמַן הַבִּית בֵּין בְּזֵמַן הַזֶּה אַע"ג דְּלֵא הָיִי אֲלֵא
פְּרַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי הָיִי נִיחָא טְפִי מְלֵאוֹקְמוֹהַ פְּרַבְּנֵי וּפְרַטִּית דְּוָקֵא בְּבַכּוֹר בְּזֵמַן הַזֶּה

דבֿשֿלֿמָא אי בֿהאי אוקמֿתא דמוקמֿת הֿנה אֿתי מתְנִי כֿכּוּלִי עֿלמָא נִיחָא אעג"ב דמוקמֿת
לה פֿרטיֿת בבֿכּוּר בְּזִמְנֵה הִזֵּה אֶבֶל כִּינֵן דִּבְהאי אוקמֿתא לא אֿתי כֿכּוּלִי עֿלמָא דֵּהא לא אֿתי
כֿרְבִי יוֹסִי הִגְלִילִי אִמְאִי מוקמֿת לה לִמְתְנִי בבֿכּוּר בְּזִמְנֵה הִזֵּה מוּטֵב שְׂיִדְבֵּר בֵּין בְּזִמְנֵה הִזֵּה
בֵּין בְּזִמְנֵה הַבֵּית וְהוּי כֿרְבִי יוֹסִי הִגְלִילִי: וְתַרְיֵן לוֹ רְבִינָא לְפִי שְׂיִטְתוּ וְאָמַר דִּבְהאי אוקמֿתא
דְּאוּקִי רַב נְחֻמָּן אֿתי מתְנִי דִּבְכּוּר מוּכְרִין אוֹתוּ תָם וְכוּ' כֿכּוּלִי עֿלמָא מְשׁוּם דר' יוֹסִי
הִגְלִילִי מִיְיָרִי בִּבְכּוּר בְּחוּצָה לְאַרְצָא וְכוּ' זֶהוּ מַה שְׂתַּרְיֵן רְבִינָא לְרַבָּא לְפִי סִבְרַתוּ אֶבֶל
מִכָּל מְקוּם כְּפֻנַת רַב נְחֻמָּן בְּהֵיא אוקמֿתא אִינְה אֵלָא לְאוּקוּמָה מתְנִי כֿרְבִינָא וְנֻקָּא וְלֹא
כֿרְבִי יוֹסִי הִגְלִילִי דִּרְבִי יוֹסִי הִגְלִילִי אֶפְיֵלוּ בְּזִמְנֵה הַבֵּית הוּי כְּכּוּר מְמוֹן הַדְּיוּט וְהָכִי נְמִי
סִבֵּר רְבִינָא דְסִבֵּר רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי וְהָכִי נְמִי הִנֵּה סִבֵּר רַבָּא מְעִיקְרָא כֿרְבִי יוֹסִי הִגְלִילִי
דְלֵהָכִי קָא פֿרַיָּף לְרַב נְחֻמָּן אֵלָא דֵּהשְׁתָּא מְתַרְץ לִיה רְבִינָא לְפִי דִּרְכּוּ וְכִמּוּ שְׂפֵרֶשְׁתִּי,
וְכִינֵן שְׂפֵן אִמְאִי קָא הִדֵּר בֵּיה וְאָמַר אֵלָא מִתְנֻת כְּהֻנְהָ קָא אִמְרַת וְכוּ' לְכֹף אִמְרוּ
הַתּוֹסְפוֹת דְּאִין הָכִי נְמִי דִּהְנֵה מְצִי גְמָרָא לְמִימַר הָכִי אֵלָא דְלְפִי סִבְרָא זֹו לֹא יִהְיֵה אִמְת
וְכוּ' וְלֵהָכִי מְשַׁנֵּי אֵלָא וְכוּ' וְחִזֵּר בּוֹ וְהִשְׁתָּא מִקְלֵמְיָה דְרַב נְחֻמָּן לֹא מִתּוֹקְמָא אֵלָא כֿרְבִי
יוֹסִי וּפְלוּגְתָּא דְאַבְיִי וְרַבָּא לְקַמֵּן כֿרְבִינָא וְלְאוּקוּמִי הֵהוּא פְלוּגְתָּא חִזֵּר בּוֹ: וְנִרְאֵה דְדוּקָא
מְחִיִּים הוּי לְרַבֵּן מְמוֹן גְבוּהָ וְכוּ' כְּפֻנַת הַתּוֹסְפוֹת בְּזֵה לְהַכְרִיחַ פִּירוּשׁוֹ דְתַרְיֵן וְחִילּוּק
מְחִיִּים לְאַחַר שְׁחִיטָה נְעַקֵּר לְגַמְרִי וְאִין פֶּאן תִּירוּץ אַחַר כִּי אִם מִתְנֹו כְּהֻנְהָ וְכוּ' וְזֵה
דְנִרְאֵה דוּקָא מְחִיִּים הוּי לְרַבֵּן מְמוֹן גְבוּהָ אֶבֶל לְאַחַר שְׁחִיטָה הוּי מְמוֹן הַדְּיוּט וְכוּ' וְכִינֵן
שְׂפֵן נְמַצָּא דְלִפְיֵרוּשׁ דְלֹא חִזֵּר בּוֹ אֵלָא דְתַרְיֵן מְחִיִּים אֶבֶל לְאַחַר שְׁחִיטָה עֲדִינֵן בְּמִקּוּמוֹ
עוּמֵד נְמַצָּא לְרַבֵּן סִבְרוֹת הַפּוּכּוֹ דְבַעֲנֵן שְׁלָמִי מְחִמִּיר לְאַחַר שְׁחִיטָה יוֹתֵר מְחִיִּים דֵּהָכִי
קְאָמְרִי אֶפְיֵלוּ תִימָא רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי כִּי אָמַר רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי מְחִיִּים אֶבֶל לְאַחַר שְׁחִיטָה
אֶפְיֵלוּ רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי מוֹדָה וְכוּ' הִרִי דְאַתִּי כֿכּוּלִי עֿלמָא אֶפְיֵלוּ כֿרְבִינָא וְסִבְרִי דְמַחְמְרִינֵן
לְאַחַר שְׁחִיטָה יוֹתֵר מְחִיִּים וּבִבְכּוּר בַּעַל מוּם מְוַכְרָחִים אָנוּ לוֹמַר לְרַבֵּן דְדוּקָא מְחִיִּים
הוּי מְמוֹן גְבוּהָ וְלֹא לְאַחַר שְׁחִיטָה וְזֵהוּ דוּחַק גְדוּל דְרַבֵּן סִבְרִי סִבְרוֹת הַפּוּכּוֹת אֶבֶל לְפִי
שְׂיִטַת הַתּוֹסְפוֹת דְחִזֵּר בּוֹ לְגַמְרִי וְחִילּוּק דְמַחְמְרִי לְאַחַר שְׁחִיטָה לִיכָּא כָּלֵל מְצוֹ סִבְרִי רַבֵּן
מֵאִי דְסִבְרִי דְמַחְמְרִים הוּי מְמוֹן גְבוּהָ אֶבֶל לֹא לְאַחַר שְׁחִיטָה וְאִין פֶּאן סִבְרוֹ הַפּוּכּוֹ כָּלֵל
זֵה נִרְאֵה לְעֻנְיֻת דְעֵתִי יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֵה"ה: מַה אָמַר רַבָּא וְכִלְהוּ כִּי שְׂדִית
בוּר בֵּינֵיהוּ וְכוּ' כְּתוּב לְעֵיל: מו וְלְרַבִּי יְהוּדָה דְמַחְמְרֵיב עַל גְזָקִי מְמוֹן בְּאֵשׁ לְאַתּוּיִי מֵאִי
לְאַתּוּיִי לִיחְכָּה גִירוֹ וְכוּ' קִשָּׁה לַע"ד דְלֹא אֲצַטְרִיף אֶפְיֵלוּ לְהָא דֵּהא לֹא אִתִּי אֵשׁ אֵלָא
מְבוּר וְחַד מִהֵנָּה וְרַבִּי יְהוּדָה חֲטִיב עַל גְזָקִי פְלִים כְּבוּר וְכִלִּים אִינָם רְאוּיִים לְבוּר כְּמוֹ
שְׂפֵתְבוּ תוֹסְפוֹת בְּדַבּוּר הַמְתַּחִיל כִּי שְׂדִית בוּר וְכוּ' אִם כֵּן שְׂפִיר הִנֵּה יִלְפִינֵן מַה בוּר שְׂאִין
דִּרְכּוּ לִילָף וְלִהְזִיק חֲטִיב בֵּין בְּדַבְּרֵי רְאוּיִי בֵּין בְּדַבְּרֵי שְׂאִין רְאוּיִי אֵשׁ שְׂדִירְכוּ לִילָף וְלִהְזִיק
לֹא כָּל שְׂפֵן מַה לְבוּר שְׂפֵן תַּחֲלַת עֲשִׂייתוֹ לְגִזָּק וְכוּ' חַד מִהֵנָּה תוֹכִיחַ וְכוּ' וְצ"ל בְּדוּחַק
דְלֹא הִנֵּה יִלְפִינֵן אֵלָא אִינוּ רְאוּיִי דְכִלִּים דּוּמְיָא דְבוּר דְחֲטִיב כְּכִלִּים אֶבֶל לִיחְכָּה גִירוֹ
וְסִכְסָכָה אֲבָנִיו שֶׁהוּא יוֹתֵר בִּלְתִּי רְאוּיִי לֹא הִנֵּה יִלְפִינֵן וְאֶפְשָׁר שְׁלֵזָה כִּינֵן רַש"י שְׂפֵתְבוּ
וְלֵהָכִי כַת' אֵשׁ לְחֲטִיבוּ בְּהִנֵּי דְנִפְקִי לֵן מֵאוּ הַשְׂדֵּה דְלֹא שְׂמַעִינוּ מִהֵנָּה דְמִתְנִיתִין הֵא מִקְלֵמְתָא
דְלִיחְטִיב בְּדַבְּרֵי שְׂאִינוּ רְאוּיִי לֵה כְּגוֹן הֵקָא שְׂאִין עִיקֵר אֵשׁ בְּכֹף כְּפֹה נִרְאֵה לַע"ד מִז תוֹסְפוֹת
ה"נ הַכּוֹתֵל וְהֵאִילָן שְׂנַפֵּל לְרִשׁוֹת הַרְבִּים וְהִזִּיקוּ פְטוּר מִלְשֵׁלֵם וְכוּ' כְּפֻנַת הַסְּפָרִים דְגָרְסִי
חֲטִיב לְשֵׁלֵם הוּא לִינְשַׁב מֵאִי דְקָאֵמַר בְּגַמְרָא הִינֵנוּ בוּר וְזֵה דְכִינֵן דְגָרְסִי חֲטִיב לְשֵׁלֵם אִי

אפשר לצייר דמיירי פשהזיקו בשעת נפילה דאמאי חייב וקא אונס גמור הוא אלא ודאי לא מיירי אלא פשהזיקו לאחר נפילה וכיון דמיירי לאחר נפילה שפיר קאמר בגמרא היינו בור.

ונהו מה שהרגיש תוספות בדבור דלקמן המתחיל היינו בור דבשלמא לגרסת הספרים ניקח אלא לגרסת תוספות דקאמר פטור מלשלם על פרחין לא מיירי אלא בשעת דאי לאחר נפילה נפילה אמאי פטור וכיון דבשעת נפילה איירי היכי קאמר היינו בור לזה אמר תוספות נראה דמיירי פשהזיקו בשעת נפילה ואפילו הכי מדמה ליה לבור מדלא קאמר הכא וכו' פלומר אפילו לגרסת הספרים דגרסי חייב ומיירי לאחר נפילה מוכרחי להודות דהיזק דשעת נפילה מדמינן ליה לבור דאי לא תימא הכי פי היכי דקאמר לעיל באבנו סכיננו אי בהדי דאזלי קא מזקי היינו אש לימא הכא וכו' ואחר כך לימא אלא בתר דנייחי אי דאפקרינהו היינו בור אלא מדלא קאמר הכי משמע דבאינן אופן שיהיה בין בשעת נפילה בין לאחר נפילה ליפא לדמותו אלא לבור וכיון שכן ליפא קושטיא לגרסתו ועוד דאי בהיזק דלאחר נפילה מיירי כמו גרסת הספרים אמאי פטור מלשלם פשנפלו בתוך הזמן והזיקו היה לו לסלקן וליפא לתרוצי לגרסת הספרים שלא נודע לבעליו שפנפלו או ידעו ולא יוכלו לסלקו כל כך מהר כמו שמתרץ תוספות לפרוש השני והטעם דבשלמא לתוספות דמיירי מתניתין בין בשעת נפילה בין לאחר נפילה מצינו למימר הכי משום דכי היכי דהיזק דשעת נפילה לא מצי לסלוקי ליה משום דלא הנה ידע ליה הכי גמי מיירי היזק דלאחר נפילה דמדמינן הא להא אבל לגרסת הספרים דמיירי בהיזק דלאחר נפיל לחודיה קשה דהיה לו לסלקו ושנאמר שלא נודע לו הוא אוקמתא מחודשת דלית במתניתין רמז מינה וזה דחוק לאוקומיה הכי זה נראה לע"ד פונת המשנה הדבורים: מח בקמא פרק הגוזל עצים בעמוד הראשון דבור שאמר הא דחונרין חורין וקא דחונרי פונרי ותרנייהו אליבא דכולי עלמא וכו' הפוננה בדבור היא דבין לרבא בין לרבי חייא בר אבין למה לא אמרו הא וקא בכולי עלמא כיון שיש ארבעה חלוקות נפוצי וסרוקי וחונרי וכברויי ונהו להו לאוקומי הכריתו' בקצוות באופן שיהיה חלוקה אמצעית ביניהם ובה פליגי רבנן ורבי שמעון תירץ תוספות ואמ' שזו היא פוננת רבי חייא דתרנייהו אליבא דכ"ע דחונרי גרוע מסרוקי וכברויי עדיף מסרוקי ואוקים הכריתות בקצוות שהם חונרי וכברויי ובסרוקי שהיא חלוקה אמצעית פליגי ורבא לא רצה לתרץ כן וכו' בא לתרץ לרבא למה לא אמר הא וקא בכולי עלמא לפי שסבר דכברויי הוא צבע ולא ליבון: אמר עוד וקא דלא נקט רבי חייא הא דנפציה נפוצי הא דכברויי וכו' הפוננה להיותו מקושט עם מה שאמר היא לפי שאמר למעלה דרבא לא אוקים הכריתות בכולי עלמא לפי שסבר דכברויי הוא צבע ולא ליבון מכל מקום הקושטיא במקומה עומדת דעדיין יש שלשה חלוקות נפוצי וסרוקי וקא לא אוקמה בכולי עלמא וקא בנפוצי וקא בסרוקי ובחונרי פליגי שהיא חלוקה אמצעית אלא מאי אית לה למימר דחונרי ונפוצי שנים בדין ומשום הכי לא אוקמה בכולי עלמא דהשתא לא יש שלשה חלוקות אלא שנים דחונרי ונפוצי הפל אחד וסרוקי חלוקה אחת ואם כן כיון דנפוצי וסרוקי הפל אחד למה לא אמר הא בנפוצי הא בכברויי דבשלמא מעיקר' שהייתי סובר דחונרי אינו שונה בנפוצי אינו יכול להקשו' למה לא נקט הא דנפוצי הא בכברויי לפי שהייתי אומר דפליגי בשני חלוקו' שיש באמצע שהם חונרי וסרוקי ואפויי במחלוקת לא

מפשינו אבל השתא דאמרן דחונרי ונפוצי הכל אחד למה לא נקט הא בנפוצי הא בכברויי זהו שאמר תוספת כדמוכח במלתיה דרבא דמדלא אוקים רבא הברייתות פכולי עלמא הא בנפוצי הא בסרוקי ובחונרי פליגי מפלל דמשמע דחונרי ונפוצי הכל אחד זהו מה שפירש הגדול החכם השלם כמו"ר הרב יוסף טייטאצק יצ"ו מט כלל פנות רש"י ז"ל בקמא ובכתובות פאן שבין לפי סוגית גיטין דקניס שוגג אטו מזיד בין לסוגיא דחולין דלא קניס אלא שלא יהנה ממעשה שבת אי אפשר לפרש במזיד דרבי מאיר ולא במזיד דרבי יהודה לא יאכל עולמית לא הוא ולא אחרים פרבי יוחנן הסנדלר לפיכך הוכרח לומר דסבר פרבי יוחנן הסנדלר ואף על גב דאיכא למימר דמי הכניסו לרש"י ז"ל להכריע זה דממילא הוא מוכרח דכיון דרבי יוחנן אמר לא יאכל עולמית לא הוא ולא אחרים מקלל דעולמית דר' יהודה פיון שלא פירש לדידיה דוקא קאמר, דאיכ' למימר דמשום דר' יוחנן הזכיר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו הוצרך לפרש במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים מה שאין פן בדברי רבי יהודה אף ההכרח לפי סוגיא דחולין דרבי יוחנן דוקא גרסינן יאכל ושוגג דרבי יהודה אי במזיד דרבי מאיר אם פן בתרנויהו ר"ל במזיד דר' מאיר ובשוגג דרבי יהודה צריך לומר יאכל למ"ש בין לו בין לאחרים והשתא פיון דבשוגג דרבי יהודה צריך לומר יאכל וגם מזיד דר' יהודה ר"ל לא יאכל עולמית בין לו בין לאחרי אמאי גרסינן במילתיה יאכל אלא הברח לנו לומר דאידי דתנא סיפא בדידיה תנא רישא בדידיה.

ולפי סוגיא דגיטין דהכרח לנו לומר דשוגג דרבי יהודה לא יאכל הוא בו ביום אלא למ"ש אבל אחרי אוקלים בו ביום דלדידיה קנסינן שוגג אטו מזיד אפשר לומר דאידי דתנא רישא בדידיה תנא סיפא בדידיה אבל הכי נמי דאפילו אחרים לא יאכלו עולמית אי אפשר לומר פן דמאי דאמרינן קנסו שוגג אטו מזיד במזיד נמי קנסא הוא ולדידיה דעבד איסורא קנסינן אבל אחרים לא ואם פן הברח לומר דמזיד דר' יהודה דקאמ' לא יאכל עולמית לדידיה דוקא קאמר ולא לאחרי והכרח סוגיא דחולין דפירשו בשוגג דרבי יהודה יאכל למ"ש הוא ואחרי פדי שלא יהנה ממעשה שבת ולא משום קנסא דאי קניס שוגג אטו מזיד הנה ליה למקנסא לשוגג דומיא דמזיד וכי היכי דבמזיד לא יאכל עולמית הכי נמי הנה ליה למגזר בשוגג זהו הטעם, שפירש רש"י בכתובות פגיטין ובקמא פחולין לומר שעם שני הפרושים אי אפשר לומר יאכל בשום תנא אלא כר' יוחנן כמו שהכרחתי והטעם שלא פרש"י בקמא מ"ש בכתובו"מ"ש בכתובות בקמא הוא שפסדו נשים רצה לפרש פירוש א' ולפיכך פירש בכתובות כמו בגיטין פירש למ' פירש רש"י בקמא כמו בחולין לפי שהוא רוצה לומר דאי אפשר לפרש בדברי רבי יהודה לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים והכרח הוא שרש"י הרגיש בדברי רבי יהודה דאמר בשוגג יאכל במוצאי שבת בין לו בין לאחרים ולא אחרים בשבת למה לא אמר בשוגג יאכל דמשמע בין לו בין לאחרים במוצאי שבת ותירץ דאידי דתנא סיפא בדידיה דקאמר לא יאכל עולמית הוא דוקא תנא רישא בדידיה ועם זה הוא מוכרח דאם איתא דמזיד דרבי יהודה הוא בין לו בין לאחרים למה לא אמר גם פן בשוגג יאכל דמשמע בין לו בין לאחרים דהשתא ליכא למימר אידי דגם פן בסיפא מירי בין לו בין לאחרים ומדקאמר יאכל אידי דסיפא אם פן במזיד לא יאכל עולמית דקאמר לדידיה דוקא הוא דקאמר ולפיכך הוכרח לומר סבר לה פרבי יוחנן הסנדלר ולא כר' יהודה דהוא דוקא סבר בין

לו בין לאַחר'י אָסור עולמית כמו שפירש: והטעם שפירש רש"י בגיטין ובכתובות במזיד דרבי מאיר לא יאכל עולמית הוא מפני שבגיטין רוצה לומר דרבי מאיר לא קניס שוגג אטו מזיד ורבי יהודה קניס ואי מזיד דרבי מאיר דאמר לא יאכל ר"ל בו ביום בלבד לא פריה מידי דהייתי אומר דרבי יהודה דמזיד דידיה חמור קניס שוגג אטו מזיד דמזיד לא יאכל לעולם לבשווג קניס לא יאכל בו ביום אלא במוצאי שבת אבל רבי מאיר דמזיד דידיה קל דיכול לאכול במוצאי שבת לא קניס לפיכך הוצרך לומר במזיד דרבי מאיר לא יאכל עולמי הוא דגם פן חמור כמו דרבי יהודה והשתא פריה שפיר או נאמ' טעם אחר דאי מזיד דרבי מאיר לא יאכל בו ביום לא פריה מידי לפי שפשעני קונס שוגג אטו מזיד הוא כשהמזיד עצמו קנס ואם אני אומר כרבי מאיר במזיד לא יאכל בו ביום אלא במוצאי שבת לא קניס לפי שהטעם במזיד הוא משום דלא יהני מאיסור' ובשווג דליפא איסורא לא קנסינו אבל השתא דבמזיד לא יאכל עולמית בנדאי הוא משום קנסא דאי משום דלא ליהני מאיסורא במוצאי שבת יכול לאכול א"כ כמו שקונס במזיד למה לא קניס בשוגג ולפיכך הוצרך לפרש כמו שפירש: החלוקות בסוגיא א' בשוגג יאכל בו ביום הוא נאחרים: ב' בשוגג יאכל הוא למוצאי שבת נאחרים בו ביום: ג' בשוגג יאכל הוא נאחרי' במוצאי שבת: א' במזיד לא יאכל הוא בו ביום נאחרים בו ביום: ב' במזי' לא יאכל הוא נאחרי' בו ביום אבל יאכל הוא נאחרים למוצאי שבת: ג' במזי' לא יאכל הוא עולמי' נאחרי' אוכלים בו ביום: ד' במזי' לא יאכל הוא עולמי' נאחרים אוכלים למ"ש: ה' במזיד לא יאכל לא הוא ולא אחרים עולמית: אם השוגג החלוקה הראשונה יוכל להיות המזיד פל החמשה חלוקות: ואם השוגג החלוקה השניית יוכל להיות המזיד הד' חלוקות: ואם השוגג החלוקה הג' יכול להיות המזיד הג' חלוקות האחרונות באופן שדברי ר' מאיר אפשר להיות י"ב חלוקות אם לא היו דברי רבי יהודה ורבי יוחנן ואם תשי' כר' מאיר הראשונה תוכל לשים בדברי רבי יהודה פל האחרות שיהיו חמורות הימנה ובלבד שתשים במזיד דרבי יהודה אחד מהשלשה חלוקות אחרונות: ג תופס דברי השאלה בקצרה: ועל דבר העדר ח"ו הספיקו הכתות הנס' לעשות פמנהג ק"ק שלום באופן זה שאם ח"ו יעדר הוא בשנה ראשונה וכו' עד ואם ח"ו תעדר היא בשנה ראשונה אחר החופה בלתי זרע קנימא אז יחזיר הוא ליורשיה מן האב פל מה שהכניסה לו הנ"ל בכלל ופרט והדורות חלוקו ואם ח"ו תעדר היא בשנה שניה אחר החופה בלתי זרע אז יחזיר הוא ליורשיה מן האב החצי מפל מה שהכניסה לו הנ"ל וכו' ובשנה השלישית הדין חזר לסיני הבעל יורש את אשתו וכו' ומקבלי' הכתות התנאי עליהם בחרם חמור ובשבועה חמורה וכו' וראובן נשא אשה בר"ח פסליו שנת השט"ו ומתה האשה כ"ז חשון של שנת השי"ו ושנת השט"ו היתה מעופרת ונשארו מלבושים ומכשיטין בידי ראובן החתן והמעות בעינו בידי שמעון קרוב האשה שנתנם לו ראובן בתורת עסקה אחר שקבלם והחזיקם ביזו בעת שנשא עם האשה הנזכרת ועמה צריכין אנו לדעת אם אנו מונין השנה י"ג חדש ונמצא שעדיין לא פלטה שנה כי יחסרו עדיין ג' ימים או אם נאמר שאין מונין לשנה אלא י"ב חדש ונמצא שפלטה שנה: תשובה דברי הרב הפוסק נר"ו אינם צריכין חיזוק כי פל דברי חיים וקנימים ונאמנים וכמסמרות נטועים וכראי מוצק חזקים ועל אדני פז מנסדים אבל להיות כי אין מסרבין לגדול אענה אף אני חלקי ונה כי נראה לע"ד כי הדין עם ראובן החתן הנז' ותייב שמעון להוציא פל

מה שבידו ולחלק עם ראובן פדין מטה בשנה שניה ואף על פי שבנדון זה איכא אסורא חומרת השבועה והחרם שקבלו עליהם השתי כתות לקיים התקנה ונהיה לן למימר ספיקא דאסורא לחומרא מכל מקום הדין עם ראובן ונה מןסוד על שתי הקדמו' אחת דקיימא לן דיד בעל השטר על התחונה בכל ספיקא דאיכא לספוקי ולומר דלכך נתפנון: שנית דקיימא לן במילי דרבנן היכא דאיכא חד ספק אזלינן לקולא ובמילי דאורייתא אזלינן לחומרא אבל היכא דאיכא ספק ספיקא אפילו במילי דאורייתא אזלינן לקולא וכיון שכן בנדון דידן שמעון בא מפח לשון השטר לבטל ירושת הבעל ולשון השטר איכא לספוקי תרי ספיקי חדא דאיכא למימר דמאי דקאמר ואם ח"ו תעדר היא בשנה ראשונה אחר החופה וכו' לאו שנה תמימה של שנים עשר חדש קאמר אלא בשנת ימי העולם קאמר ונשלמה השנה בסוף אלול: וגדולה מזאת מצאתי בתשובות שאלה הביא תרומת הדשן סימן ר"ו דתנו בגיטין פ"ק מי שאחזו על מנת שתניקי את בני פמה היא מנקייתו שתי שנים רבי יהודה אומר י"ח חדש וכו' וזהו המחלוקת עצמו שחלקו רבי מאיר ורבי יהודה בברייתא בכתוב' פ"ק אף על פי כמו שכתב רש"י והתם בברייתא פליגי בסגנון אחר דקאמ' מניקת שמת בעלה בתוך כ"ד חדש הרי זו לא תארוס ולא תנשא עד תשלום עשרים וארבעה חדשים דברי רבי מאיר ור' יהודה מתיר בשמנה עשר חדש: הרי דנקט בברייתא עשרים וארבעה חדש ולא נקט לישנא דמתניתין שתי שנים ותיירץ התשובה הנז' דנקט הברייתא כ"ד חדשים משום דלישנא דשתי שנים דמתני' מצינו לפרושי לפי מניין שנות העולם ולהשלימו פשיגייע ר"ה כדאשכחן בכמה דוכתי דיש לומר יום אחד בשנה חשוב שנה וכו': הרי שבמקום שידים מוכיחות והשכל מחייב ששתי שנים דקאמר רבי מאיר הם שנים שלמים לפי שטבע התינוק לינק זה הזמן מכל מקום אמרינן דאיכא למימר שהם נמנים לשנות העולם ושנים עשר חדש ויום אחד עולים למנין שתי שנים בנדון דידן דאתי שמעון בלישנא דשטרך למעקר ירושה דאורייתא לא כ"ש דאיכא למימר דמאי דקאמר בשנה הראשונה היא שנה של שנות עולם ראשונה לנשואיה ונשלמה בר"ה: וכיון שכן בנדון דידן איכא תרי ספיקי ספק אם שנה ראשונה משמע שנה של שנות עולם ונשלמה בר"ה וזכה ראובן בנכסים ואם תמצא לומר שאינה שנות עולם אלא שנה תמימה ספק אם יכנס חדש העיבור בתוך השנה אם לאו דאיכא פלוגתא דרבנותא וכמו שכתב הרב הפוסק נר"ו וכיון שכן אפי' בספיקא דאורייתא וחומרת שבועה וחרם אזלינן לקולא והווי נכסי בחזקת ראובן: אבל לגבי שמעון הוא הפך הדברים ממש וזה דאפילו הונח שצאמר יד בעל השטר על העליונה מכל מקום איכא לספוקי אם חדש העיבור נכנס בתוך השנה אם לאו וכיון דליכא אלא חד ספיקא.

והוא אסור דאורייתא חומרת השבועה והחרם אזלינן לחומרא ואמרינן שחדש העיבור לא נכנס בתוך השנה לאפרושי מאסורא זה נראה לע"ד בקצרה ומה אאריף בראיו' אחרי שפבר כתבו גדולי עולם ולא יפלא מהם כל געלם אלא כלל העולה מקוצר דברי שהדין עם ראובן ותייב שמעון להוציא כל מה שיש בידו ולתת חלקו לראובן פדין מטה בשנה שנייה זהו מה שנגראה לע"ד ואמ' לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה נא באשר עיני הארץ מופת הדור החכם השלם מוהר"ר אברהם ירושלמי מ"ב בעל ההספמה הזאת המתקנה והמעטירה בכל ענייניה הלה לעולמו וחי לרבנן ולכל ישראל שבק נפל מחלוקת בין הק"ק יצ"ו הנז' ובין אנשי יחידי הקהל פי היחידי טועני

פי ההספמה הזאת בקל פְּרִטְיָהּ היא בְּתַקְפָּהּ וּגְבוּרָתָהּ וְאִם מֵת הַמְּכָרִיחַ כְּבָר יֵשׁ אֱלֹהֵי בְּאֶרֶץ לְבָרֹךְ לָהֶם מְכָרִיעַ אַחֵר וְהַקָּהֵל טוֹעֵנִי עַל זֶה מֵאַחַר שֶׁהַחֶכֶם הֵנּוּ בְּחֵי' אֵינְנו א"כ כָּל דָּבָר הַתְּלוּי בְּהַכְרָעָתוֹ כְּבָר הוּא בָּטֵל וּמְבוֹטָל מֵעֵינֵיךְ' פִּי אֲדַעְתָּא דְהָכִי קִבְּלוּ הַהִסְפָּמָה שְׁבַחֵי' חֵייתוֹ יַעֲשׂוּ כָּכֵל אֲשֶׁר יִצְנֶה עַל פִּי הַכְרָעָתוֹ אָפֶס אַחֲרֵי מוֹתוֹ אֵינִי מְתַרְלִי בְּשׁוּם מְכָרִיעַ אַחֵר פִּי עַל אֱלֹהֵי לֹא נִכְנָסוּ בְּאֵלוֹת בְּרִית הַחֶרֶם וְהַשְּׁבוּעָה פִּי מִקְּוֹדֶם לֹא בִּירְרוּ הַחֵחַ' הֵנּוּ מְדִינָא פִּי אִם מְרַצוֹנִם הַטוֹב וְעַתָּה כִּינֹן שְׁפָכָר עֵבֶר חֶלֶף הֶלֶף לוֹ חֲזַר הַדִּין לְסִינֵי שְׁאַחֲרֵי רַבִּי' לַהֲטוֹ' כְּאֲשֶׁר נִהְגוּ מֵאָז וּמִקְדָּם מִיּוֹם הוֹסֵד הַקָּהֵל קוֹדֵשׁ יצ"ו עַד עַתָּה אַף כָּל דָּבָר אֲשֶׁר אֵינְנו תְּלוּי בְּהַכְרָעַת הַחֶכֶם הָרִי הֵם מְרַנְצִים לְקִיּוּמוֹ וְחִזְקוֹ בְּכָל תְּוֹקֵף הַחֲזוּר הֵנּוּ בְּהִסְפָּמָה וְעַתָּה יוֹרְנוּ מוֹרְנוּ הַדִּין עִם מִי אִם הַדִּין עִם הַק"ק יצ"ו או עִם הַיְחִידִים בְּעֵלֵי הַכֶּת הַמְתַּנַּגְדִּים וְשְׁפָרָה כְּפוּל וּמְכַוֵּל מִן הַשָּׁמַיִם: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַע"ד דְּוֹדָאֵי בְּמָה שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם הַק"ק שְׁלֵי הַסְּפָמָה וְהַכְרָעַת הַחֶכֶם הַשְּׁלָם ז"ל וְכֵן בְּמָה שֶׁפָּכָר פָּסַק הַחֶכֶם הֵנּוּ ז"ל וְאֵין בְּאוֹתוֹ דָּבָר פְּרִטְיּוֹת לִישָׂא וְלִישָׂן וְאֵנְפֹן שְׁיִהְיֶה צָרִיף הַכְרָעַת הַחֶכֶם הֵנּוּ וְדָאֵי שְׁבָכֵל זֶה הַהִסְפָּמָה וְהַחֲזוּמָרָה הִיא בְּתוֹקְפָהּ וּבְגְבוּרָתָהּ וְאֵין לְזוּז מִיָּנֶה אֲבָל בְּכָל חֻלְקֵי הַהִסְפָּמָה הַנְּתִלִי בְּהַכְרָעַת הַחֶכֶם הַשְּׁלָם הֵנּוּ ז"ל נִרְאָה לַע"ד שֶׁהַדִּין עִם הַק"ק דְּמָצוּ אֲמָרֵי אֲנוּ לֹא בִּירְרָנוּ וְלֹא קִבְּלָנוּ עָלֵינוּ אֲלֵא סְבַרְת הַחֶכֶם וּגְזַרְתוֹ וְהַכְרָעָתוֹ אֲבָל גְּזַרְת וְהַכְרָעַת אַחֵר לֹא קִבְּלָנוּ עָלֵינוּ וְלֹא הִחְרַמְנוּ וְזֶה שְׁהָרִי אֲפִילוּ אִם בִּהְיוֹת הַחֶכֶם הֵנּוּ בְּחֵי' חֵייתוֹ וְיִהְיוּ הַמְּוֹבָחֵרִי' אוּ הַפְּרָנְסִים אוּ הַדְּיִינִים נוֹשָׂאִים וְנוֹתְנֵי' בְּדָבָר מֵה וְיִהְיֶה הַפְּרָשׁ מֵה בִּינְיָהֶם וְהִנֵּה הַחֶכֶם הַנִּזְכָּר אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ לְהַכְרִיעַ דִּישׁ פְּנִים לְכָאֵן וְלְכָאֵן אֵין בְּדָבָרֵי פְלוּם עַד דִּיכְרִיעַ וְיִגְזוּר הַדָּבָר מִשׁוּם דְּהוּה לִיָּה כְּמֵאֵן דְּלִיתְיָהּ כ"ש אַחֵר פְּטִירְתוֹ וְהֶלֶף לְבֵית עוֹלְמוֹ וְרִאֲיָה לְנֵה דְחָנּוּ בְּסַנְהֶדְרִין פָּרַק קַמָּא הַטְּיִיתָה לְטוֹבָה עַל פִּי אֲחָד הַטְּיִיתָה לְרַעָה עַל פִּי ב' וּפְרִיף בְּגִמְרָא סוּף סוּף לְרַעָה עַל פִּי שְׁנַיִם לֹא מִשְׁפַּחְתָּ לֵה אֵי י"א מְזַפִּין וִי"ב מְחִיבִין תְּלַתָּא הוּוּ אֲמַר רַבִּי אֲבָהוּ אֵי אַתָּה מוֹצֵא אֲלֵא בְּמוֹסִיפִין וְכו' וּפִי רַש"י דְּחָנּוּ בַּפ' הֵיּוּ בּוֹדְקֵי' אַחַד עֶשְׂרִי מְזַפִּין וְאֲחַד עֶשְׂרִי מְחִיבִין וְאֲחַד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ יוֹסִיפוּ הַדְּיִינִין שְׁנֵי דְהַשְׁתָּ' הֵנָּה לִיָּה ב"ד שְׁקוּל דְּאֵינִי יוֹדֵעַ כְּמֵן דְּלִיתְיָהּ הוּא וּפְשׁוּ לְהוּ ב"ד מִשְׁפַּחְתָּ לִיָּה עַל פִּי שְׁנֵי' אַחַד עֶשְׂרִי מְזַפִּין וְשְׁלִשָּׁה עֶשְׂרִי מְחִיבִין וְקֵאֲמַר עוֹד בְּגִמְרָא אֲמַר רַבִּי אֲבָהוּ בְּמוֹסִיפִין עוֹשִׂין ב"ד שְׁקוּל לְכַתְחֻלָּה פְּשִׁיטָא מֵהוּ דְּתִימָא הֵאֵי דְקֵאֲמַר אֵינִי יוֹדֵעַ כְּמֵאֵן דְּאִיתְיָה דְּמִי וְאֵי אִמ' מִילְתָּא שְׁמַעִינוּ לִיָּה פִי' רַש"י מִרְאָה פְּנִים לְחוּבָה וּמִרְאָה הַפְּנִים לְכוֹת קַמ"לֹן דְּהֵאֵי דְקֵאֲמַר אֵינִי יוֹדֵעַ כְּמֵאֵן דְּלִיתְיָה דְּמִי וְכִינֹן שְׁכּוֹן נִידוֹן וְנֵאֲמַר וְמָה אִם בְּאוֹמְרוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ לֹא הֵיּוּ חִיבִים הַקָּהֵל לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם גְּזַרְת הַמְּוֹבָחֵרִים וְהַפְּרָנְסִים וְהַדְּיִינִים שְׁהָרִי גְזַר הַחֶכֶם הֵנּוּ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּהִסְפָּמָה לֹא יַעֲשׂוּ רַק עַל פִּי, הַכְרָעָתִי וְיִדוּעַ הוּא כִּי אֲכִין וְרַקִּין מִיַּעוּטִין הֵן וּבְמִקּוֹ' אַחֵר כְּתַב וְיִגְמַר עַל פִּי הַכְרָעָתִי לֹא בְּאוֹפֵן אַחֵר וּבְמִקּוֹם אַחֵר כְּתוּב לֹא יוֹכֵל הַחֲזָן אוּ הַשְּׁמֵשׁ לְהַכְרִיז דָּבָר בַּקָּהֵל עַד שְׁאֲרֻשַׁע אוֹתָם אֲנִי בְּאוֹפֵן שְׁפָל לְשׁוֹן הַהִסְפָּמָה כְּתוּב בְּסַגְנוֹן זֶה בְּלִשׁוֹן שְׁלִילָה לֹא בְּלִשׁוֹן חַיִּיב בְּאוֹפֵן שְׁאֵינָם חִיבִים הַקָּהֵל לְקַיִּים שׁוּם דָּבָר עַד שִׁיכְרִיעַ וְיִקְיִים סְבַרְתוֹ וְיִתֵּן טַעַם לְדָבָרֵי לְצַד אֲחָד: בְּנִדוֹן דִּינֵן דְּנַפְטָר לְבֵית עוֹלְמוֹ דְּאֵיכָּא לְסַפּוּקֵי תְרֵי סְפָקֵי חֲדָא אוּלַי אִם הִנֵּה בְּחִיִּים הִנֵּה שְׁקוּל בְּדַעְתוֹ וְנוֹתֵן טַעַם לְתְרֵי גִיסָא וְאֵת"ל שְׁהִיָּה מְכָרִיעַ לְצַד אֲחָד שְׁמָא הִיָּתָה הַכְרָעָתוֹ לֹאִידָף גִּיסָא הַפָּדָה מֵה שְׁגוּזָרִים עַתָּה אֵלוּ הַדְּיִינִים אוּ הַמְּכָרִיחַ הַמְּחַוְדֵשׁ לֹא כָּל שְׁכּוֹן דְּמָצוּ אֲמָרֵי אֲדַעְתָּא דְהָכִי לֹא הִחְרַמְנוּ וְלֹא הִסְפָּמְנוּ וְכֵן פָּסַק הָרָא"שׁ בְּתִשְׁבוּבוֹתָיו

כָּלֹל ו' שְׁכַתְבָה קְהֵל שְׁבָרָרוּ בְּרוּרִים לְתַמְנָן תַּקְנֵנוּ הַקְהֵל וְהַתְּנוּ שְׁלֵא יִגְמַר שׁוּם דְּבָר אִם לֹא בְּהַסְכְּמַת כָּלָם וְכו' אָרְכוּ הַיָּמִים מֵת אֶחָד מֵהַבְּרוּרִים וְהַנְּשָׂאָרִים הַסְּפִימוּ לַעֲשׂוֹת תַּקְנוֹת וְכו' וְהַקְהֵל רוֹצִים לְבַטֵּל הַתַּקְנָה שְׁעָשׂוּ כִּינּוּן שְׁמַת אֶחָד מֵהֶם: תְּשׁוּבָה מֵהַ שְׁטוּעֵנִים הַקְהֵל שְׁבָטְלָה הַסְּפִימָתָם בְּמִיתַת אֶחָד מֵהֶם נִרְאָה לִי טַעֲנָתָם כִּי מִתְחַלְלָה תְּלוּ הַדְּבָר בְּדַעַת כָּלָם שְׁהִיוּ מְוַסְּכָמִים כָּלָם בְּעֵצָה אַחַת וְאִם יֵאָרַע אֲנוּס לְאֶחָד מֵהֶם שְׁיִזְמִינוּ הַמְּלִיךְ לֹא יִהְיֶה כֹּחַ לְאַחֲרִים לַעֲשׂוֹת דְּבָר זֹלָתוֹ אֲלֵא אִם כֵּן יִתְרַצֶּה לְקַבֵּל עָלָיו לְמַה שְׁיִסְפִּימוּ חֲבִירָיו וְכֵן הִדִּין נָמִי בְּמַת אֶחָד מֵהֶם נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה וְאִין לְנִשְׂאָרִים כֹּחַ לַעֲשׂוֹת בְּלִתי אִם שְׁמוּ הַקְהֵל אַחַר בְּמַקוֹמוֹ יוֹתֵר אֲנִי אוֹמֵר אֶפְּלוּ אִם נִבְרָרוּ בַּתְּחִלָּה בְּעֵנִין זֶה שְׁיֵשׁ לָהֶם לִילֵךְ אַחַר הָרֹב אִם מֵת אֶחָד מֵהֶם בְּטָלָה הַבְּרִירָה מִיַּד דִּהְיָה אֶסְנֵהֲדָרִי גְדוּלָה וְקִטְנָה וְדִינִי מְמוֹנוֹת בְּשִׁלְשָׁה דְּאֶזְלִי בְּתֵר רְנָפָא וְאֶפְּלוּ הֵכִי אִם מֵת אֶחָד מֵהֶם בְּטָלָה כָּל הַחֲבוּרָה עַד שְׁיִמְנוּ אַחַר בְּמַקוֹמוֹ וְכֵן נָמִי הֵכֵא שְׁהַסְּפִימוּ הַקְהֵל לְבָרוּר זֶה הַמְּנִין וְאִם מֵת אֶחָד מֵהֶם בְּטָלָה הַבְּרִירָה.

הָרִי שְׁפִסְקָ שְׁבָמִיתַת אֶחָד מֵהַבְּרוּרִים בְּטָלָה כָּל הַבְּרִירָה כָּל שְׁפֵן בְּנִדוֹן דִּינֹן שְׁעִיקוּר וְיִסוּד כָּל הַבְּרִירָה הִיָּה הֶחָכֵם הַשְּׁלָם הַנְּזָכָר ו"ל וְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם שְׁלֵא לְחַתוּךְ וְלִגְמוּר שׁוּם דְּבָר כִּי אִם עַל פִּי דְּבוּרוֹ וְהַכְּרַעְתּוֹ דְּפִשְׁיָטָא וְפִשְׁיָטָא דְּבָטְלָה הַבְּרִירָה וְנִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה וְכֵן כְּתַב הָרִיב"ש בְּתִשְׁבֻּבַת שְׁאֵלָה הֵבִיאוּ בֵּית יוֹסֵף הַלְכוֹת גְּדָרִי ס' רכ"ח הַסְּפִימוּ הַקְהֵל לְבָרוּר אֲנָשִׁים לְמִנוּתָם נְאֻמָּנִים עַל הַמַּס וְהַחֲרִימוּ עֲלֵיהֶם וּבִשְׁעַת הַחֲרָם מָסַר אֶחָד מֵהֶם מוֹדַעָא שְׁאִינוּ נִסְפַּם בְּאוֹתָהּ הַסְּכָמָה וְלֹא מְקַבֵּל הַחֲרָם: תְּשׁוּבָה אִין כָּל אָדָם רִשְׁאִי לְפִטוּר עֲצָמוֹ מִתַּקְנוֹת הַקְהֵל וְהַסְּכָמוֹתָם לְפִי שְׁהִיחִידִים מִשְׁנֻעָפְדִים לְצִיבוּר וְכו' וְלִפְיָכָה זֶה שְׁהוֹצִיא עֲצָמוֹ מִן הַסְּכָמָה לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם וּמְכַל מְקוּם אִם אֲמַת הִיָּה הַדְּבָר שְׁנֻשְׁבַּע קוּדָם לְכֹן עַל כֹּף הָרִי זֶה אֲסוּר מִחֲמַת שְׁבוּעָתוֹ וְאִין לוֹ תַּקְנָה עַד שְׁיִשְׁאֵל עַל שְׁבוּעָתוֹ וְאִם אִינוּ מוֹצֵא פְתַח לְשְׁבוּעָתוֹ אוֹ חֲרָטָה כְּדִינָה אֲסוּר וְאִם מְנַהֵג הַקְהֵל כְּשִׁמְמִין נְאֻמָּנִים שְׁמַקְצָתָם נוֹהֲגִין הַמְּיָנוּי אֵף עַל פִּי שְׁמַת אֶחָד מֵהַמְּנוּיִים אוֹ שְׁהֵלֵךְ לְמַדִּינַת הַיָּם זֶה שְׁלֵא נוֹדַע בְּבִירוּר שְׁנֻשְׁבַּע כֹּף אֲלֵא שְׁהוּא טוּעֵן כֵּן אִינוּ נְאֻמָּן לְבַטֵּל הַבְּרִירָה אֲלֵא יִנְהַגוּ הָאַחֲרִי נְאֻמָּנוּתָם וְהוּא יַחֲוֹשׁ לַעֲצָמוֹ אֲכָל אִם יֵשׁ עֲדִים קוּדָם לְכֹן וְהוּא אִינוּ מוֹצֵא פְתַח לְשְׁבוּעָתוֹ אִין הַבְּרִירָה שְׁהַצְּבוּר לֹא קַבְּלוּ מְיָנוּי שֶׁל ד' אֲלֵא שֶׁל ה' וְאִין כָּאֵן אֲלֵא אַרְבַּעַה הָרִי לֵךְ רִאִיָּה בְּרוּרָה שְׁכְּשִׁמְסִתְלַק אֶחָד מִן הַנְּבָרְרִים בֵּין מִחֲמַת אֲנוּסָא בֵּין מִחֲמַת מִיתָה נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה וְנִתְבַּטְּלָה הַבְּרִירָה וְאֵף בְּנִדוֹן דִּינֹן נֹאמַר כֵּן שְׁבָמִיתַת הֶחָכֵם הַשְּׁלָם נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה וְנִתְבַּטְּלָה הַבְּרִירָה וְחֹזֵר הַדִּין לְסִינִי לְפִי שׁוֹרַת הַדִּין אֲלֵא שְׁמַתוּךְ דְּבָרִי הֶחָכֵם הַשְּׁלָם הַנְּז' ו"ל נִרְאָה שְׁלִשְׁכֹּף הַמּוֹן גְּלִי הַמְּחַלּוֹקוֹת וְהַמְּצוֹת וְהַמְּרִיבוֹת אַרְשׁ בְּתוּךְ הַקְהֵל שְׁם נִפְשׁוֹ וְכֹבְדוֹ בְּנִקְרוֹת הַצּוּרִים וּבְנִקְיָקִי הַסְּלַעִים וְאִזּוֹן וְתִיקָן עַד מְקוּם שְׁיִד אָדָם מַגַּעַת וְלְכֹן מוֹטֵל עַל הַק"ק יצ"ו לְמַחֲוֹל עַל כְּבוֹדָם וְלִהְשִׁתְּדֵל בְּכָל עוֹז לְהִיּוֹת מִתְּלִמִּידוֹ שֶׁל אֲהָרֹן אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף שְׁלוֹם אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמְקַרְבֵּן לְתוֹרָה וּלְבָרֵר וְלִמְנוֹת חֶכֶם אַחַר בְּמַקוּם הֶחָכֵם הַשְּׁלָם הַנְּזָכָר ו"ל לְמִלְאֵת פְּגִימָתוֹ וְלִהְכָרִיחַ הַכְּרַעְתּוֹ וּבְרִיא לִי שְׁבִיזָה מְחֹוֹל עַל כְּבוֹדוֹ אֲלֵא אֲדַרְבָּה יַעֲשׂוּ שְׁלוֹם לּוֹ שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לוֹ הַנְּרָאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי כְּתַבְתִּי אֲנִי הַצְּעִיר יַצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבִּי זֶלֶה"ה: נִב תְּשׁוּבָה עַל עֵנִין שְׁאֵלָה סוֹפִיאָה רִאִיתִי דְּבָרִי שְׁאֵלָה וְעִיקָר תְּשׁוּבָתָה תְּלוּי בִּידִיעַת הַבְּנַת פְּנוּת הַנוֹהֲגִים שְׁנֻהֲגוּ מְנַהֵג הַאוּנ"ג רוּשׁ וְזֶה שְׁאִם הַסְּפָרְדִים תּוֹשְׁבֵי הָעִיר סוֹפִיאָה לֹא נִהְגוּ כֹּף בְּשִׁבִיל קַבְּלָה שְׁקַבְּלוּ

עליהם אלא שהיו נגררים אחר האונ"גארוש ומנהג' מאחר שהיו מוצאים טרף לביתם פשיטא ופשיטא שאין כאן לא שורש ולא מנהג שהרי בזמן שהוא עצמו היו נוהגים היתר במה שנהגו איסור האונ"גארוש אם לא היו מוצאים בשר פמנהג האונגארוש ואין קבלה ולא נדר ואין צריך לא היתר ולא חרטה לא בענין הנפיקה ולא בשאר המנהגים: שהרי כתב המרדכי בשם הר"ם שמי שנהג איסור בדבר היתר שצריך שאלת חכם להתירו כתב וכגון שבשעה שהתחיל לנהוג דעתו הנה לעולם לנהוג כן דומיא דאחרים נהגו בו איסור דהוי לעולם וכו'.

הרי שאם לא הנה פנונתו לנהוג כן לעולם לא חשיב מנהג כ"ש בנדון דידן שאפילו פעם א' לא נהגו כן בתורת מנהג כי אם שהיו לוקחים מן הבא לידם אבל אם מנהג הספרדים היתה פנונתם בתורת קבלת מנהג האונגאריש נר' שאין להם התרה שאין זה מנהג בטעות שהרי מעיקרא היו יודעים שהוא מותר מן הדין בדברי הפוסקי המתירי' ומכל מקום נהגו איסור בדברי הפוסקים האחרים למגדר מילתא ולאפרושי מאסורא בנדון כי האי לית ליה היתרא וכמו שכתב ר"י וז"ל דבר שהוא יודע שהוא מותר ונוהג בו אסור משום חומרא כגון לישוב על ספסלי נכרים בשבת דמחזו כמקח וממכר ולצאת בקורקסי בשבת דילמא משתלפי ואתי לאתיי התם אין חכם רשאי להתיר וכן כתב הרשב"א וכן כתב הר"ן פ' מקום שנהגו על דברי הירושלמי כמו שכתב הר' יוסף קארו יצ"ו יורה דעה סי' רי"ד: וליכא למימר בנדון דידן דאף על גב שהראשונים נהגו כן משום מגדר מילתא מכל מקום בנייהם אשר קמו אחריהם סוברי' שנהגו כן מדינא ונמצא שהוא מנהג בטעות שלא נהגו הם כן אלא להיותם חושבים שהדין כן: ליתא שפיון שהם נגררים אחר מנהג אבותיהם וקדמוניהם נאבותיה' ידעי שהוא מגדר מילתא אין להתיר להם וכמו שכתב הר"ק שרשהמ"ד והביא ראיה מההוא מעשה דבני ביישן דנהוג דלא הוו אזלי מצור לצידון וכו' והכריח דאין הדבר תלוי בדעת הפנים כי אם בדעת האבות ולא הם ולא בנייהם יכולין להשאל עליו וזה ברור לכל מבין עכ"ל.

הרי שפראה דאין היתר לנדון דידן ואחר שראיתי דברי החכם הפוסק והפשרה שעשה בענין בין מנהג הנפיקה ושאר החומרות להיות שרוב הפוסקים פלם ועמודי עולם לא נהגו המנהגים הנזרים ההם וכמו שכתב ומצנרף לזה מציאות קביעות זה המנהג דאיכא לספוקי אם נקבע בתורת מנהג או דרף מקרה כמו שכתבתי גמרת אמרתי להיות נמנה באופן היתר החכם השלם הפוסק דלענין שאר חומרות יתירו להם שלשה לענין הנפיקה אין להם התרה דהכי מסתברא נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרכי זלה"ה: נג' למדנו רבינו יצ"ו מעשה שהיה כן הנה הקהלות הקדושות אשר בניקופול יע"א נתקבצו והספיקו ביניהם לברור כ"ד אנשים שעל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע ושאלו הכ"ד אנשים יפקחו בענייני הקהלות ושיתקנו כל מה שיראה בעיניהם והספיקו אלו הכ"ד אנשים הברורים הספיקו והכריזו אותם בבתי פנסיו' בגזרת חרם כל מי שיעבור על שום אחת מהספיקות הנזכרות ואחר שעברו קרוב לשתי שנים מתו מאלו הכ"ד אנשים ששה מהם ובאו אמתלאות מקצת יחידי הקהלות שהיו עוברים על החרם ולא היה יכולת בברורים לייסר ולענוש אותם כי היה אומ' מי שעובר החרם הבא עדי' שעברתו מחרם ובלי ספק שמי שעובר החרם אינו מביא עמו עדים כדי שיעידו עליו באופן שהברורים לא היו יכולים לעשות פנונתם וכראות אלו הענינים ושהיה חנופה בדבר הספיקו

הברורים להפר ההסכמות פדי שלא יהיו נכשלים בחרם ח"ו פי בלי ספק כפי האמתלאות
היו קצת יחידים עוברי החרם פנזפר ונמצאו מהשמנה עשר הברורים שהם בחיים
חיותם שהשגלי עשר מהם מספמים להתיר ההסכמות והששה הנותרי אינם רוצי להתיר
אותם ועת' יורנו מורנו אי אזלינו בתר רנפא ומתירין ההסכמו' פינו שיש רנפא דרנפא
או אם יש יכולת במיעוט לעכב שלא יתירום עד פאן השאלה: תשובה נראה לע"ד דבנדון
פי האי לא אמרינו ביה אחרי רבים להטות והטעם דלא מפעיא אם יש בקיום ההסכמות
אינה גדר לרבי' או סינג לתורה ולדבר מצוה דפשיטא דאין פח בינדם להתירם אפילו
יהיו פלם בחיים ויספמי פלם לדעת אחת להתיר' וכמו שכתב הריב"ש בתשובותיו סימן
קע"ח והביא ראיה מהירושלמי דאמרינו חד בר נש גדר דלא מרוחנא אתא לקמיה דרבי
יודן בר שלום אמר ליה מאי אשתבעת אמר ליה דלא מרוחנא אמר ליה וכן בר נש עביד
אמר ליה לקוביסטא קאמינא אמר ברוף שפחר בהם שאמרו צריף לפרוט הגדר וכתב
עוד ואין לומ' בזה שכיון שעל דעתם נשבעו שהם יתירו פרצונם אפילו לדבר אסור
שאין דעת הקהל שיקבצו הקהל למשרי אסורא ותהיה ממש בהסכמתם: הרי שפדבר
דאיכא מגדר מילתא אין פח בינדם להתיר' אפילו יספמי פלם וכן פסק ה"ר דוד הפהן ז"ל
בית י"ד.

אלא אפילו לא יהיו ההסכמות למגדר מילתא אין פח בינד רוב הנשארים להתירם והטעם
דכיון שהקהלות לא קבלו עליהם אלא גזרת סברת כ"ד אנשים וכבר גזרו והספמי פל
הכ"ד בהסכמות המוסכמות ביניהם עתה שנפטר קצתם אף על פי שייספמי רוב
הנשארים או פלם להתירם אין לאל ידם שפכר נתפרדה התבילה והציבור לא קבלו
עליהם מינוי של שמנה עשר כי אם מינוי של כ"ד ומי יודע אם היו הנפטרים בחיים היו
מורני' פנים להחמיר ולקיים ההסכמות באופן שהיו המקילים עתה ורוצים להתירם היו
נוטים אז להחמיר: וכן פסק הרא"ש בתשובותיו פלל ששי על קהל שפברו ברורים לתקן
תקנו' הקהל ומת אחד מהם פתב נתפרדה התבילה ואין לנשארים פח לעשות בלתי אם
שמו הקהל אחר במקומו ויותר מזה אני אומר אפילו אם נתבררו בתחלה בענין זה שיש
להם לילף אחר הרוב אם מת אחד מהם בטלה הברירה מידי דהנה אסנהדרי גדולה וקטנה
ודיני ממונות בשלשה דאזלינו בתר רנפא נאפילו הכי אם מת אחד מהם בטלה פל
התבורה עד שימנו אחר במקומו: וכן פתב הרשב"א הביאו בית יוסף סימן רכ"ח ז"ל
נאפילו היתה הולכת אחר הרוב אין הסכמת הרוב אלא פשהיתה במעמד פלם פענין
בדינים דעלמא: וכן פסק ה"ר יוסף קולון ז"ל וזה לשונו שרש קפ"א ועוד דבר פשוט
פביעתא בכותח' דאפילו היו שום רוב אנשי הקהלות מלומבארדיה דלא חשיב רוב פינו
שלא היו פולם במעמד וכמו שפכר פתב מההר"י מינץ ז"ל: וכיון שפן בנדון דידן אין
פח בנבררים הנשארים לבטל שום דבר ממה שהספמי בהסכמת הכ"ד עד שימנו
הקהלות הקדושות אנשים אחרים למלאת מקום הנבררים הנפטרים ואז פשיהיו כ"ד
אנשים במספרם כמשפטם אם לא יהיה נדנד עבירה בהיתר ההסכמות ילכו אחרי רובם
פי על זה אמרה תורה אחרי רבים להטות כמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובותיו הנרא'
לע"ד פתבתי בקצרה מה שאמ' לבי להיות השואל נחוץ אני הצעיר יצחק בכ"ר שמואל
אדרבי זלה"ה: נד תשובה עיינתי בדברי החכמים השלמים הפוסקים הראשונים וראיתי
פי נעשו שנותפים להקדוש ברוף הוא במעשה בראשית להיותם דנין דין אמת לאמתו וזה

שעלה מדבריהם שאין ממש בהסכמת תקנת קצת הממונים שהסכימו שלא למנות ממונים קרובים הפסולים להעוד והדין דין אמת אבל במחילת כ"ת הלכתא פותייהו ולא מקצת טעמייהו וזה שאם בדבריהם פן הוא שעקר ויסוד קיום הנהגת הממונים תלוי במינוי הקרובים ודאי שהאמת אתם שאין פח ביד הממונים הנמצאים לעת פזאת אפילו כלם יחד לתקן ולהסכים שלא למנות קרובים פסולים להעיד זה לזה פיון שמנשף מזה בטויל וקלקול יסוד ועקר ההסכמה הקדומה המקנבלת והמתקנת בכל הקהלות יצ"ו והם לא נתמנו אלא לאשר ולחזק ולגדור ולקיים ולא להרוס ולקלקל: אבל במה שהאריכו בראיות ברורות לומר שהקרובים פשרים לדון פשקבלום עליהם הם דברי מותר בנדון דידן וזה כי מה שנתמנו קרובים בימים ראשונים הנה בדרך מקרה וגם היום אם היו ממונים קרובים ודאי שהיו פשרים פיון שנתמנו וקבלום עליה' אבל לא הסכימו בתחלת תקנת והסכמת סדר הממונים שעל כל פנים יהיו הממונים קרובים לשנאמר שעשה מבטלים התקנות הראשונות בהסכימם שלא יהיו קרובים אלא ודאי הראשונים ביררו הממונים שעלה בדעתם בעת ההיא קרובים היו או רחוקים היו ועכשיו אלו האחרונים נראה להם לעשות תקנה ולעמוד על דין תורה שלא למנות קרובים ודאי שיש לאל ידם לעשותו כי הרשות נתונה להם כמו שכתוב בלשון ההסכמה ונ"ל וכל תקנה וסדר אשר יעשו ויתקנו הכל יהיה עשוי ומתקן זולת אם ירצו לתת סדר שלא יוכל שום אחד לתת לבתו בנדוניית' אלא סף הנרא' בעיניה' או אם יסכימו לעשו' תקנ' על מיני סחורות וכו' הרי שהרשות נתונה להם לעשות הנראה בעיניהם זולת השתי תקנות הנזכרי' פיון שבתקנתם זו אינם מבטלים שום תקנה מהתקנת הראשונות: אבל מטעם אחר נראה בעיני שאין ממש בהסכמת הממונים המסכימים שלא למנות קרובים וזה כי לפי מה שכתוב בשאלה נראה שנועדו נוסדו יחד וששה מהממונים והסכימו ההסכמה הנזכרת שלא מדעת ולא במעמד השלשה הממונים הנשארים חבריהם וזה ודאי אין ממש בהסכמת' כמו שכתבו הפוסקים האחרונים חכמים שלמים הם אתנו וכל ראיותיהם אין בהם בהם גפתי ועקש ומפל מקום אענה אף אני חלקי להפצרת השואל וזה דתנו בסנהדרין פ' קמא לא פהטיית' לטובה הטיית' לרעה הטיית' לטובה על פי עד אחד הטיית' לרעה על פי שנים ופרי' בגמרא סוף סוף לרעה על פי שנים לא משפחת לה אי אחד עשר מזכין ושנים עשר מחייבין אפתי חד הוא אי עשרה מזכין וי"ג מחייבין תלתא הוו אמר רבי אבהו אי אתה מוצא אלא במוסיפין וכו' פירש רש"י דתנו בפרק היו בודקין י"א מזכין וי"א מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינים שנים דהשתא הנה ליה ב"ד דאינו יודע כמאן דליתיה דמי ופשו ליה כ"ד משפחת ליה על פי שנים י"א מזכין ושלשה עשר מחייבין: וגרסינו עוד בגמרא אמר רבי אבהו במוסיפין עושין ב"ד שקול לכתחילה פשיטא מהו דתימא האי דקאמר איני יודע כמאן דאיתיה דמי ואי אמר מילתא שמעינו ליה פירש רש"י מראה פנים לחובה ומראה פנים לזכות ומשום הכי מספקא ליה קא משמע לו דמאי דקאמר איני יודע כמאן דליתיה דמי הרי שהאומר איני יודע אפילו בהיותו במעמד חבריו אין הכרעת חבריו הכרעה וכן פסקו כל הפוסקים בנדון דידן שלא היו השלשה הממונים הנשארים במעמד חבריהם בשעת ההסכמה לא כ"ש דלא הוי הכרעתם הכרע' לעשות ההסכמה באומרים שהם הרוב ולכן גמרת' אומר שאין ממש בהסכמתם זו ואם אמת הנה הדבר ששמעתי שמת אחד מהממונים לא זו לבד יהיה שאין

ממש בהסכמתם זו אלא נתפרדה החבילה ובטלה כל הברירה באופן שאם השמנה ממנונים הנשארים יבררו ט' ממנונים אחרים לשנה הבאה אין בברירתם ממש ואין בשום תקנה שיעשו אפילו הבאים אחרים ממש כמו שכתב הרא"ש בתשובותיו פלל ששי סי' י"א: וקיום להעמדת המנונים על תלם יהיה בא' משני פנים או אם נבררו הט' ממנונים הבאים במעמד כל התשעה ממנונים היוצאים קודם שנפטר האחד לבית עולמו או אם כבר נפטר לבית עולמו קודם ברירת המנוני צריך שכל קהילות הקודש אשר בלי"פנטו יבררו אחר במקומו ואז יהיה גדר וסדר המנונים על תלו כדמוכח מתוך השאלה הנז' ולהיות הדברים ברורי איני מאריך בראיות ומאמרים ומה גם עתה אחר שכתבו כמה רבנים ראשונים גם אחרוני' לכן קצתתי וכתבתי מה שאמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זה"ה: שאלה נה על ענין ההסכמה שהסכימו ביניהם הגבירים ומעולים ידועי' וז"ל שטר ההסכמה הסכימו עליהם הסכמות שרירות וקנימות בשבועת התורה לדעת הקדוש ברוך הוא ולדעת הנשבעים באמת ובכל חוקרות תורתנו הקדושה בלי מרמה וערמה ותחבולה כלל בביטול כל מיני מודעי וכו'.

עוד כתוב עוד הסכימו וקבלו עליהם כל החתומים למטה כל חוקרות תורתנו הקדושה בשבועה חמורה לדעת רבים שלא יוכל שום א' מהחתומים למטה לערער שום ערעור ופקפוק בעולם וכו' עוד כתוב כל הנז' לעיל קבלו עליהם החתומים למטה בחוקרות תורתנו הקדושה ובשבועה חמורה בתורה לדעת רבים בלי שום פתח והתרה כלל בביטול כל מיני מודעי וכו' אחר כך בהמשך הזמן קודם השלמת זמן ההסכמה וקיום התנאי נפטר ראובן אחד מהחתומים וזיי לרבנו ולכל ישראל שבק עכשיו בא שמעון אחד מהחתומים וטען ואמר שאינו מחוייב לקיים שום אחד מהתנאי ומההסכמות שהסכימו לפי שכשהוא נשבע וקבל כל ההסכמות עליו הוא נשבע לכלם יחד ועכשיו שכבר נפטר ראובן הותרה שבועתו אצלו דאדעתא דהכי לא נשבע וקיימא לן דשבועה או נדר שהותר מקצתו הותר פלו באופן שאין כאן שבועה כלל שאלה אם הדין עמו תשובה נראה לע"ד שחייב שמעון לגמור ולקיים כל הפתוב בשטר ההסכמה כאלו לא נפטר שום אחד מהם והטעם דמאי דקאמר ר' עקיבא נדר שהותר מקצתו הותר פלו הוא בשני פנים או שהותר מקצתו מאליו מבלי שאלה לחכם פדתנו פ"ד נדרים ראה אותן אוכלין תאנים ואמרתי עליכם קרבן ונמצאו אביו ואחיו והיו עמהן אחרים בית שמאי אומרי' הן מותרין ומה שעמהם אסורין וב"ה אומרים אלו ואלו מותרין נפירשי כל המפרשים משום דנדר שהותר מקצתו הותר פלו ומותרין אפי' בלא שאלה לפי שהוא א' מד' נדרים שהתירו חכמים וכו' דתנו במתני' וכתב רש"י התירו חכמים בלא שאלה או באופן אחר נדר שהותר מקצתו ע"י שאלה כהיא דתנו פ' ר' אליעזר פותחין בגימין טובים ובשבתות וכו' עד שבא רבי עקיבא ולימד שהנדר שהותר מקצתו הותר פלו וכו' פי' המפרשים אותן הגימין מותרין ע"י התרת חכם: וכשנזקק בנדון דידן לא יצדק שום אחד מאלו אם הראשון שיהיה בטל מאליו אי אפשר לפי שהטעם שאמרו נראה אותם אוכלין תאני' וכו' ובכל נדרי שגגות דבטלין מאליהן בלי שאלת חכם הוא לפי שיש בעיקר הנדר טעות כי בשעה שהיה נודר כבר היו שם בפועל אביו ואחיו ואלו היה יודע כך היה מוציאן מן הכלל ונמצא שלא נתפונן להדיר את אלו מעולם ולא חל הנדר ואפי' בזה לא אמרינו נדר שהותר מקצתו הותר פלו אלא כשהחליף דבריו בשעת חזרה ממה

שאמ' בשעה שגדר אכל במעמיד דבריו לא פדקאמר רבה פ"ד גדרים וכן פסקו כל הפוסקים אבל בגדון דידן אי אפשר להיות בטל מאליו לפי שכבר חל הגדר והשבועה שלא יש שום טעות בעיקר הגדר שהרי בשעה שקבל שמעון על החומר' היה ראובן מדבר עמו והיה בחיים ובאות' שעה כבר חלו כל החומר' וקבל שמעון על עצמו לקיים עם ראובן ממש כל ההסכמות הכתובות בשטר: וכי תימא פיון דלבסוף מת ראובן אמרינו דעתו של שמעון היה אם יודע בשעת גדרו שהיה מת היה מוציא מן הפלל ונמצא עתה למפרע שיש טעות בעיקר הגדר דאדעתא דהכי לא נדר ונמצא בטל מאליו ואמרינו פיון שהותר מקצתו הותר פלו אי אפשר לומר פן לפי שטענת מת אינו מועיל להיות פתח להתיר הגדר ר"י שאלת חכם כ"ש לבטל הגדר מעיקרו מבלי שאלה וראיה דתנן בגדרים פ"ד רבי אליעזר אומר פותחין בגולד וחקמים אוסרים וכו' ואמרינו בגמרא מאי טעמא דר' אליעזר אומר רב חסדא דאמר קרא כי מתו כל האנשים וכו' והא מיתה דגולד הוא מכאן שפותחין בגולד ורבנן מאי טעמיהו קסברי הנהו מי מייתו והא פל מקו' שגאמר נציים ונצבים אינו אלא דתן ואבירם אלא אומר ריש לקיש שירדו מנכסיהו.

הרי דמיתה לכולי עלמא הוי גולד וקיימא לן פתחין דאין פותחין וכן פסקו כל הפוסקים והטעם דאין פותחין בגולד הוא לפי שהפתח עוקר הגדר מעיקרו בהיתר החכם אבל הגולד אינו עוקרו וכמו שכתב הרא"ש וז"ל בגולד אינו נעשה גדר טעות מעקרו כי בשביל זה לא היה מניח מלידור כי היה סבור שלא יבא לעולם הרי דמת אינו מועיל להיות פתח להתיר על ידי שאלת חכם כ"ש לעקור הגדר מעיקרו ולהחשיבו כמנטעה להיות מותר מאליו: ובר מן דין מצונו גדולה מזאת דתנן במתניתן פ"ד גדרים אומר קונם אשתי נהנית לי שגובה את פיסה ושהפיתה את בני ונודע שלא היכחו ושלא גובה וכו' קאמר דהוי גדר שגגו' וכתב הר"ן עלה ובעינן שיאמר בפ"י שגובה את פיסה וכו' דאי לא אע"פ שהיה דעתו בשביל כך מ"מ פיון שלהדיר את אשתו נתפון ליכא טעות בעיקר הגדר ועתה גדון ונאמר ומה אם בקונם אשתי הקל שבשעה שגדר כבר היה נמצא הדבר הפך ממה שהיתה כנונת גדרו ודמי למנטעה מ"מ לא חשיב מנטעה פיון שנתפון להדיר את אשתו אם לא פירש בגדון דידן התמור שפיון שמעון לראובן ממש וגם הסבה שחזור בו עתה שהוא המיתה אז לא היתה מצויה לא כ"ש דלא הוי טעו' בעיקר הגדר הרי שמזה הצד חייב שמעון לקיים כל ההסכמות הכתובות בשטר ואם מהצד השני דאמרי' גדר שהותר מקצתו ע"י הותר חכם הותר פלו וכמו שכתבתי לעיל בגדון דידן לא יצדק כלל דלא שייך פה שום היתר חכם לפי שהוא נשבע לרבי' כי כשנתחברו כלם יחד והסכימו ההסכמות כל א' נשבע לדעת כלם אפילו לא הזכירו בשבועתם שיהיה לדעת רבים חשיב לדעת רבי' כמו שכתב הר"ר יוסף קולון ז"ל שרש קפ"ב כ"ש דבגדון דידן בפ"י אמרו על דעת רבים דאין לו היתר כי אם לדבר מצוה ואפ"ל לדבר מצוה אין לו היתר כי כבר התנו ואמ' בלי שום פתח והתרה כלל ועוד אפ"ל הונח שאפשר להתירו ושאל לחכם והתירו בפועל מפל מקום חייב שמעון לקיים שבועתו עם כל חביריו הנשארי' ולא אמרינו גדר שהותר מקצתו הותר פלו והטעם לפי שכבר כתבתי דמת הוי גולד ואין פותחין בגולד באופן דבגדון דידן אין כאן פתח וכבר כתב הרמב"ן דוקא בגדר שהותר על ידי פתח שדומה קצת לגדרי טעות וכיון שיש טעות בגדר בטל פלו אבל התירוהו בחרטה אין כל הגדר ניתר וכן הביאו הטור סי' רכ"ט בלשון סתם מבלי שום חולק וכן פסק רבינו ירוחם

נתיב י"ד חלק שביעי: וכן משמע לישנא דמתניתין דקאמר פותחין בימים טובים וכו' וא"כ פיון ששמעון טוען שהותרה לו שבועתו אצל ראובן הנפטר מפח אותו הקיטר רוצה ליפטר מהאחרים אינו טוען בזה כלל כי עדיין עומד בשבועתו כל שכן שאין פאן שום קיטר כלל כמו שפבר פתבתי ואולי יהיה חייב שמעון לקיים שבועתו אפילו מפל נכסי ראובן הנפטר ואינו גוזר אומר בזה כי אין לי עסק בו אבל עם היות אמת שאינו חייב שמעון לקיים שבועתו אצל נכסי ראובן אינו בשביל שהותרה לו לישנאמר הותרה מקצתה הותרה פלה אלא הטעם הוא דהוי כמי שנשבע לעשות דבר מה עד זמן פה וכך פי בתשלום הזמן משם והלאה אין לו שבועה ולא בשביל שהותרה פי השבועה קיימת אלא שעבר זמנה: אף בגדון דידן השבועה שנשבע שמעון לראובן ולכל חבריו יצ"ו הוי כמי שנשבע להם לקיים שבועתם כל זמן שהם יוכלו גם פן לקיים שבועתם אליו עכשיו שנפטר ראובן פבר קיים שמעון שבועתו עמו עד עת פטירתו ונשלם זמנו אבל זמן חבריו הנשארים עדיין לא נשלם וחיוב לקיים שבועתו עמהם פי גם הם חיים וקיימים לקיים שבועתם וחומתם אליו אבל השבועה מעולם לא הותרה וכן פתב הרב רבינו יצחק בר ששת ז"ל סי' קצ"ה בגדון דומה לזה כמו שנראה משם לכן נראה לע"ד שחיוב שמעון לקיים פל הענייני הפתובי בשטר ההסקמה פי עדיין הוא עומד בשבועתו פבראשונה וספק אסורא לחומרא פל שכן שאין פאן שום ספק פי אם ודאי אסור פפי מה שפתבתי ואמר לי לפי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: נו נשאל נשאל דבר מעמדי על ענין הסכמת השבע ק"ק מהספרדים אשר הספיקו ביניהם לחלק הגורל בין השבע קהילות פל החדשי פורטוגיז"יש וקשטי"ליאנוש בחלקים שנים ובאיזה ק"ק שפול גורלו שם יהיה קביעותו לכל דבר בין שפול הגורל פורטוגיז"יש לק"ק קשטי"ליא וקשטי"ליאנוש לק"ק פורטי"גיזיש אבל פל זמן שלא יהיו נחלקים לקהל קדוש הנזכר שני גזברים לקבל מהחדשים תמידין וצדקות ונדבות ופרעונות ומסים וארנוניות וכל המעות שהוא יחלקו הגזברי לשבע הק"ק הנזכרות וכתוב עוד בהסקמה עוד הספיקו שפל אחד מהבאים פה מיום זה והלאה אם מקדמת דנא היה יחיד כראגי"רו הוא או אביו מאיזה קהל משבעה קהלתנו ישוב לקהל שלו וינתן לניאפטא מיוחתר נעתה פא ראובן מחדש מרודיש וזה שיצחק אבי אביו עקר דירתו משאלוני"קי זה פמה בהיות יעקב אביו של ראובן הנז' נער בן שמונה או עשר שנים ושם גדל ונשא אשה והוליד לראובן הנז' ולהיות שיצחק אבי אביו של ראובן היה כראגי"רו מק"ק שלום מקדמת דנא עתה פשפא ראובן הנז' ק"ק שלום לקחיהו וכתבוהו בק"ק שלום מיד להטפל עמה בצדקות ובנדבות ובעריכת במס' וארנוניות וכל זה עשו באומרם שכן פתוב בהסקמה אם מקדמת דנא היה יחיד כראגי"רו הוא או אביו מאיזה קהל ישוב לקהלו וכיון שאבי אביו היה מק"ק שלום נמצא שראובן נגרר אחריו והוא מק"ק שלום: טען ראובן ואמר שבהסקמה לא פתיב אלא הוא או אביו אבל אבי אביו לא קאמר וכיון שאני לא הייתי מעולם מזה הקהל ולא אבי שמעולם לא היה פראגירו ולא פא לכלל זה פי בהיותו נער יצא מפאן נמצא שאני אלא מהחדשי ממש הנחלקים בגורל ואין לכם חלק ונחלה פי עד שאפול בגורל באיזה קהל שפול גורלי מהשבע ק"ק הנזכרות ואע"פ שאז"ל בני בני הרי הם פבנים וגם מצוי שקורין לאבי אביהם אפא מפל מקום בגדון דידן אמרינו יד בעל השטר על התחונה והמוציא מחבירו עליו הראיה ועוד טען ראובן

שְׁהוֹנַח שְׂיִהְיֶה מְיֻחָד מִקֵּהל קְדוּשׁ שְׁלוֹם זֶה לֹא יִהְיֶה אֶלָּא עַד שְׂיִכְתְּבוּהוּ לְגִיטָהּ פֶּטָא וְאַחַר שְׂיִכְתְּבוּהוּ יִהְיֶה מְיֻחָד מִשָּׁם אֲבָל עַד זְמַן פְּתִיב' הַגִּיטָה פֶּטָא הוּא מִכָּל הַשְּׂבַע קֵהלוֹת הַגְּזָפוֹת וְלִכְּן אֵין לִק"ק שְׁלוֹם לְהַעֲרִיכוּ בְּמַסִּים וְאַרְנוֹנוֹת שְׁלָהֶם: וְאַנִּי הִזְקַקְתִּי לְשִׂאֲלָתְהֶם כְּדִי שְׁלֹא לְהִשְׁיב פְּנֵי הַגְּבִירִים וּנְבוֹנִים הַשּׁוֹאֲלִים רִיקָם וְזֶה כִּי נִרְאָה לַע"ד כִּי הִדִּין עִם הַק"ק יצ"ו וְהִלְכְּתָא פְּוֹתִיָּהוּ, וְלֹא מִטְעַמִּיָּהוּ אֶלָּא מִטְעַם אָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן מִמֶּשׁ שְׂפִינֵן שְׂיִצְא מִכָּאן מִשְׁאֲלוֹנִיק"י בְּהִיּוֹתוֹ נֶעַר בֶּן שְׁמֹנֶה אוֹ עֶשֶׂר שָׁנִים אוֹ יוֹתֵר כְּבָר נִקְרָא יְחִיד מִק"ק שְׁלוֹם בְּזְמַן הַהוּא לְכָל דְּבָר אִם יִזְדְּמֵן לוֹ הֵן אַרוֹסִין הֵן נִשְׁוֹאִין הֵן ח"ו מִיִּתָּה הָיו חֲתִיבִים ק"ק שְׁלוֹם לְהַטְפִּיל לוֹ לְהִיּוֹתוֹ יְחִיד שְׁלוֹ אֶף עַל פִּי שְׂעִדְיִין לֹא הָיָה כְּרֵאגִי"רו וְכִינֵן שְׁחַל עַל אָבִיו שֵׁם יְחִיד נִמְצָא שְׁנֹכְנֵס רְאוּבֵן הַגְּזָפֵר בְּכָלֵל לְשׁוֹן הַהִסְפָּמָה אִם מִקְדָּמָת דְּנָא הָיָה יְחִיד כְּרֵאגִי"רו הוּא אוֹ אָבִיו וְכו': וְא"ת וְהָרִי בְּהַסְפָּמָה לֹא פְּתִיב אֶלָּא יְחִיד כְּרֵאגִי"רו אֲבָל אָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן לוֹ הִנּוּחַ שְׁהָיָה יְחִיד לֹא הָיָה כְּרֵאגִי"רו שְׁלֹא בָּא לְכָלֵל כֶּף בְּזְמַן הַהוּא לְהִיּוֹתוֹ נֶעַר קְוָשִׂיא זֶה לִיִּתָּא וְהַטְעַם דְּאֶמְרִינֵן בְּסִנְהֶדְרִין פ"ד מִיִּתּוֹת תְּנוּ רַבָּנִן אִישׁ אֶשֶׁר יִקְלַל אָבִיו וְאִמּוֹ אֵין לִי אֶלָּא אָבִיו וְאִמּוֹ אָבִיו בְּלֹא אִמּוֹ אִמּוֹ בְּלֹא אָבִיו מְנִין ת"ל אָבִיו וְאִמּוֹ קִלְלֵ אָבִיו קִלְלֵ אִמּוֹ קִלְלֵ דְּבָרֵי רַבִּי יֵאֻשְׁיָה ר' יוֹנָתָן אוֹמֵר מִשְׁמַע שְׁנִיָּה' כֹּא' וּמִשְׁמַע כָּל אֲוֹא' בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ עַד שְׂיִפְרוֹט לֶף הַפְּתוֹ' יִחְדּוּ וְכו' וּפִי' רִש"י ר' יוֹנָתָן אוֹמֵר וְכו' דֹּאע"ג דו"יו מוֹסִיף עַל עֲנָנֵן רֵאשׁוֹן מִשְׁמַע גְּמִי א' מֵהֶם עַד שְׂיִפְרֹט לֶף הַפְּתוֹב יִחְדּוּ כְּדָרְף שְׁהוֹצְרָף לְפָרוֹט בְּכִלְאִים דְּכִתִּיב לֹא תִחְרוֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יִחְדּוּ הָרִי דִּלְר' יוֹנָתָן מִשְׁמַע כָּל א' וְא' בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ וְקִי"ל כְּפִתְיָה וְכֵן פֶּסֶק הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבוּתָיו סִי אֶלְף שִׁכ"ח וְנ"ל רְאוּבֵן צִינָה אֶת חֲנוּף בְּנוֹ וְהַשְּׁבִיעוֹ שְׁלֹא יִלְוֶה לְשׁוֹם אָדָם מְמוֹנּוֹ יִתֵּר עַל סוֹף פְּלוֹנִי כִּי אִם בְּרִשׁוֹת שְׁמַעוֹן וְלוֹי וְעַכְשָׁיו שְׁמַעוֹן הַיּוֹכֵל חֲנוּף לְהַלוֹת בְּרִשׁוֹת לוֹי לְבָדוֹ אוֹ לֹא וְהַשְּׁבִיעַ דְּקִי"ל כְּרַבִּי יוֹנָתָן דְּאָמַר כָּל מִשְׁמַע כָּל א' וְא' בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ וְאֶף זֶה כְּשֶׁהַשְּׁבִיעַ לֹא הַשְּׁבִיעוֹ שְׁלֹא יִלְוֶה כִּי אִם בְּרִשׁוֹת שְׁנִיָּהֶם אוֹ בְּרִשׁוֹת אֶחָד מִשְׁנִיָּהֶם הָרִי שְׂפֶסֶק כֹּר' יוֹנָתָן לְקוֹלָא לְהַתִּיר שְׁבוּעָה דְּחַמִּירָא אֶף בְּנִדּוֹן דִּידֵן יְחִיד כְּאֵרֵאגִי"רו לֹא מִשְׁמַע שְׁנִיָּהֶם יִחַד דְּנֹקָא אֶלָּא גַם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ אוֹ יְחִיד אוֹ כְּאֵרֵאגִי"רו כִּי כְּבָר יִצְוִייר כְּאֵרֵאגִי"רו בְּלֹא יְחִיד כְּמוֹ יְחִיד בְּלֹא אֵרֵאגִי"רו שְׁהָרִי מְצָאנוּ רְאִינוּ כְּפִמָּה אֲנָשִׁים שְׁהֶם כְּרֵאגִי"רִישׁ מִק"ק אֶחָד וְהֶם יְחִידִים וּמִתְפַּלְלִי בְּקַבִּיעוֹת בִּק"ק אֶחָד וְכִינֵן דְּמִשְׁמַע כָּל א' וְא' בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ נִמְצָא שְׁהָרִי אָבִיו שֶׁל רְאוּבֵן הִנּוּ הָיָה יְחִיד ק"ק שְׁלוֹם וְלִכְּן חֲתִיב רְאוּבֵן לְשׁוֹב לְקַהְלוֹ כְּמוֹ שְׁפָתוֹ בְּהַסְפָּמָה וְכֵן מִן דִּין מְצִינֵן לְמִימַר דְּהָא קִי"ל דְּאֶפּוֹשִׁי בְּמַחְלוֹקַת לֹא מִפְּשִׁינֵן וְאִיכָּא לְמִימַר דְּבִנְדוֹן דִּידֵן אֶפְּלוֹ רַבִּי יֵאֻשְׁיָה מוֹדָה דְּמִשְׁמַע כָּל א' וְא' בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ וְהַטְעַם דַּע"כ לֹא פְּלִיגִי רַבִּי יֵאֻשְׁיָה וְר' יוֹנָתָן אֶלָּא בְּאָבִיו וְאִמּוֹ מִשׁוֹם דְּנִי"ו מוֹסִיף עַל עֲנָנֵן רֵאשׁוֹן כְּמוֹ שְׁפָתוֹב ר"שִׁי אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּידֵן דְּלֹא פְּתִיב יְחִיד וְכֵן אֵרֵאגִי"רו אֶלָּא יְחִיד כְּרֵאגִי"רו בְּלֹא ו"יו אֶפְּלוֹ רַבִּי יֵאֻשְׁיָה מוֹדָה דְּמִשְׁמַע כָּל א' וְא' בְּכַפֵּי עֲצָמוֹ וְעוֹד נוֹכַח לְהַבִּיא רֵאִי דְּבִנְדוֹן דִּידֵן אֶפִּי' רַבִּי יֵאֻשְׁיָה מוֹדָה אַע"ג בְּדִהְיָה פְּתִיב יְחִיד וְכֵן אֵרֵאגִי"רו וְזֶה דְּאֶמְרִינֵן בְּבָבָא מְצִיעָא רִישׁ פֶּרֶק הַשּׁוֹאֵל שְׁבוּיָה בְּשׁוֹאֵל מְנָא לֵן דְּחֲתִיב תְּנָא ר' נָתָן אוֹמֵר וְנִשְׁפֵּר אוֹ מַת אוֹ לְרַבּוֹת אֶת הַשְּׁבוּיָה.

וּפְרִיף בְּגַמ' הָאִי אוֹ מְבַעֵי לִיָּה לְחַלֵּק דֹּסד"א עַד דְּמַתְבָּרָא וּמַתָּה לֹא מְחִיב קַמ"לֵן הַגִּיחָא לִר' יוֹנָתָן וְכו' וּפִי' רִש"י לִר' יוֹנָתָן לֹא בְּעֵי אוֹ לְחַלֵּק דְּנִשְׁפֵּר וּמַת הָיוּ מִשְׁמַע אוֹ הָאִי אוֹ הָאִי מְצִי לְמַדְרָשִׁי אוֹ לְרַבּוֹת שְׁבוּיָה אֶלָּא לִר' יֵאֻשְׁיָה הָא בְּעֵינֵן אוֹ לְחַלֵּק וְתִרְזַבְּגָמְרָא

אפילו תימא ר' יאשיה לחלק הקא לא צריף מאי טעמא סברא הוא מה לי קטלא פלה מ"ל קטלא פלגא אף פאן בנדון דיין מה לי היות כראגי"רו ממש לגמרי מה לי היות יחיד ולא כראגי"רו שהוא פלגא פנין שיש לו בית אחיזה עם זה הק"ק שלום יותר מבשאר ק"ק יצ"ו כי פונת ההספמה לא היתה לבטל חזקת שום קהל כי אם לחלק החדשי מקרוב פאו לא שערום אבותינו כמו שכתוב בתופס לשון ההספמה וגם מה שטען ראובן שהוא מקל השבע קהלות עד זמן כתיבת הנ"יאפטה ליתא ובזה אין צריף ראיה כי אם משמעות לישנא דהספמה וזה שלא הוזכר שום גזבר לקבל נדבות וצדקות ומסים וארנוניות מהחדשים לחלק לשבע הק"ק יצ"ו כי אם בחדשים העתידים לחלק בגורל אבל בחדש שאינו נכנס בגורל לא דאם איתא דאפי' מי שאינו עתיד ליכנס בגורל חייב ליתן צדקתו ונדבתו לאותם הגזברים לשמענו רבותא בזה וכל שכן בעתידים לחלק בגורל אלא ודאי דוקא קאמר לנחלקים בגורל אבל ראובן הנזכר שאינו נחלק בגורל הוא פאחד מבני ק"ק שלום לכל עניניו ופרטיו ואין לשום קהל משאר הק"ק יצ"ו חלק בו: וגם מה שטען ראובן שהוא מעיר אחרת ונדעתו לחזור שם והוא פורע שם בעירו ולכן אין לו להכנס במסים וארנוניות של העיר הזאת האמת הוא שפנין שישב פאן שנים עשר חדש נחשב פאחד מבני העיר לפרוע כפי המון שיש לו בעיר הזאת ונושא ונותן עמו כמו שיש פמה ראיות ושאלות ותשובות על זה ונלאתי לכתבם אבל קצתם חבר ה"ר בנימן זאב סי' רצ"ב וגם תרומת הדשן סי' שמ"ב והאריכו הרב' בענין ואין צורך להעתיקם ולכן ראובן הנז' חייב להשתתף עם אנשי ק"ק שלום אף אם לא פא להשתתף אלא לגור לבד ראוי להקל המשא מעליו משום ועשיית הישר והטוב הנר' לע"ד ואמר לי לפי כתבתי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה נז בקהל אחד הסכימו שלא יקחו לראובן לא לחכם ולא לחזן עד מלאת עשר שני' וזה טופס הספמתם אני ח"מ הספמנו שמהיום ועד מלאת י' שנים רצופים שלא יהיה רשאי ולא יוכל שום יחיד מקהלנו לקבל לראובן לא לחכם ולא לחזן וכל הנ"ל קבלנו עלינו לגמן' ולקני' לשמור ולעשות בגזרת אמרת אלוד צרופה חרמותיה אלוותיה קללותיה ובגזרת נח"ש וכל מי שימאן ויסרב ויעבור ח"ו על הספמתנו זאת תוף העשר שנים הנז' מעתה ומעכשיו נחזק אותו למחרם ומגודה לשמים ולבריות ובפרט מי שיעלה על לבו לקבל לראובן הנז' לחכם או לחזן תוף הי' שנים הנ"ל יהיה פאלה.

ובחרם ובשמטא פל הנדויין והחרמות והאלות והקללות והשמתו' שנעשו מימות מרע"ה ועד עכשיו יחולו על ראשו ושלום על הפטורים ילמדנו רבינו אם המקבל עליו לראובן הנז' תוף הי' שנים לחכם או לחזן אם הוא מןחר' ומגודה כפי הספמתנו: תשובה דברי השאלה לא הובררו פל הצורך וזה שיש לחלק בענין קבלת ראובן לחכם או לחזן בין יחיד לרבים וזה שאם רבים מקבלין אותו לחכם או לחזן צריף לדקדק אם הם רוב החתומים מקבלי ההספמה שאם הם הרוב ודאי שיש לאל ידם לבטל ההספמה הראשונה ולהתירה אפילו שהמיעוט היו מוחי' בידם וכן כתב הרא"ש בתשובה פלל וקהל עשו תקנה בחרם ונמנו להתירה וראובן מוחה היוכלו הקהל להתירה בלא דעתו יראה לי שהספמת הקהל תלויה ברוב דעות שעל כל חילוקי דעות אמרה תורה אחרי רבים להטות הילכף הקהל ראויים להתיר לעצמן בלא הספמת ראובן ומי שלא הסכים בהתירה לדיניה לא הותר ובתשובה אחרת כתב ועל פל ענין שהקהל מסכימים הולכים אחר הרוב

והיחידים צריכין לקיים כל מה שייספמו עליהם הרבים דאם לא כן לעולם לא יספמו הקהל על שום דבר אם יהיה פת ביחידים לבטל הספמת' לכן אמרה תורה בכל דבר הספמה של רבי אחרי רבין' להטות ולכן בנדון דידן אם הרוב מתירין החרם שעשו ומקבלין לראובן הנזכר לחכם או לחזן הרשות בינדם ואפילו בתוך הזמן שקבעו להמשך ההספמ' יכולין להתירה משום דהנה ליה פמתנים להיות אסורים בדבר עד שייספמו להתיר וכן כתב הרשב"א אפילו לא בטלה הסבה שבשבילה תקנו והתירמו אם רצו להתיר מתירין ואפי' בתוך הזמן שקבעו להמשך התקנה: ולכן בנדון דידן אם הרוב מספמין לדעת א' ומתירין החכם הראשון ודאי שהוא מותר ויכולין לקבל לראובן הנז' לחכם או לחזן אבל אם הם המיעוט וכל שכן אם הוא יחיד פשיטא ופשיטא שהוא נכשל ועונו ישא האיש שהוא לפי שהוא מחוייב לקבל עליו גזרת הרבי' הגזר' עליו כל שכן שלא יוכל לבטל מה שכתב הספי' וקבל על עצמו בחברת הרבים כיון שהרבים מוחים בינדם: אבל מה שיש לדקדק בזה הענין הוא אם יחוייבו הרבים להבדל ולהתרחק מהאיש שהוא העובר בדין מגנדה ומחורם אף אם לא יכריזוהו ויחרימוהו עתה מחדש אם לא נזה דאיכא מאן דאמר שצריך להתרחק ממנו פדין כל מגנדה ומחורם שהחרימוהו בית דין אחר שקבל על עצמו כן אם יעשה כן ועבר ועשה ואיכא מאן דאמר דכל קבלת חרם ונדוי קודם מעשה אינו אלא כעין שבועה שהם מחוייבים לקיים אותו דבר אבל לא שיהיה כמגנדה להתרחק ממנו: ומתוך דברי הר"ן בתשובותיו סי' ס"ה שהאריך בזה נראה דבנדון דידן חייבין להבדל ולהתרחק מהאיש העובר בדין מגנדה לפי שכתב בסוף דבריו שחרם שמטילין ציבור קודם מעשה אינו אלא לאסור אותו דבר היינו בסתם אבל כשמפרש שכל העובר יהא דינו פדין מותר' ומגנדה ודאי דחל הנדוי ולכן פסק בנדון זה שהוא שפיון שדברי פלוני מוכיחי' שלא לאסור עצמו הדבר בלבד אמר כן שהרי פירש ואמר שיה' מותר' ומגנדה לכל ישראל ודאי שנדוי נדוי אף פאן בנדון דידן שפיון שפירשו בפירוש מעתה ומעכשיו נחזיק אותו למחורם ומגנדה לה' ודאי שלא לאסור הדבר לבד אמרו כן אלא לנהוג בו מנהג מגנדה ומחורם: ועוד בר מן דין איכא למימר בנדון דידן ולא קל וזוהר הוא ומה המגנדה את עצמו ופירש על הדרך שכתבתי נדוי נדוי ותייב כל אדם להתרחק ממנו ארבע אמות ולא אמרינן לאו כל פמיניה לאסור עלינו ארבע אמות דידה ושאר דברים בשביל קבלתו בנדון דידן דכל אחד מן החתומים קבל על עצמו לנהוג על העובר דין מותר' ומגנדה ולא אסר כי אם לעצמו לא כל שכן דחל הנדוי: לכן מכל מה שכתבתי נראה דחל הנדוי מעיקרא וצריך להתרחק ולהבדיל מהעובר על ההספמה ואף על גב דהריב"ש סימן ס"ב כתב שקהל שכתבו וכל העובר יהיה מותר' ומגנדה אם יודע לראובן ששמעון פרץ גדר אינו חייב לנהוג בו דין מגנדה אחרי שלא נהגו כן ונדאי שעל דעת המנהג הם מתקני' היינו לפי שלא קבלו על עצמ' לנהוג בו דין מגנדה אבל בנדון דידן שקבלו כן על עצמם נראה מתוך דברי השאלה אפילו הריב"ש מודה בזה.

זהו מה שנראה לע"ד ואמ' לי לבי נאם יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה נח ראובן ושמעון נתעצמו בריב וביררו להם שלשה אנשים ידונו דינם וכתבו ביניהם שטר בירורין והזכיר בו שהדיינים יש להם רשות שידינו כפי הנראה בעיניהם בדין ובפשרה ושניה' נשבעו לקיים ככל הינצא מפי הדיינים כנזכר בשטר הבירורין ואחר שעמדו לדין

לפניהם ואמרו טענותיהם ופסקו הדיינים בדרך פשרה דבר מה על שמעון וכשמעון שמעון ערער ואמר שקודם שעמד לפניהם קרא בגרון ואמר שאינו מרשה את הדיינים ולא מסכים לקבל מה שיגזרו בדרך פשרה אלא כפי דין גמור על דעת זה ירדנו שנינו לפני הדיינים ומה שנשאר השטר בעינו הנה פדי שלא ימחק אבל מה שכתוב בו שידונו בדרך פשרה נתבטל בינינו בטול גמור ולכן מה שדנו בדרך פשרה אינו חייב לקיימו כלל וראובן מכחיש ואומר לא כי אלא על הכל ירדנו ככתוב בשטר הבירורין ושמעון לאמת דעתו עמד לפני בית דין וטען טענה זו והביא לפני בית דין עדים פשרים והבית דין חקרו את העדים ככל הראוי ומצאום מכוונים ככל דברי שמעון שנתברר בבירור בטרם ירדו לדין שאין רשות לדיינים לדון בדרך פשר' כלל והב"ד הזרו את שמעון שהוא פטור ומותר משבועתו שבשטר הבירורין ואינו חייב לקיים מה שפשוו הדיינים.

יורנו רבינו מורה צדק אינה דרך ישכון אור התורה אם שמעון חייב לקיים מה שפשוו הדיינים מפח השבועה הנז' בשטר הבירורין או אם הוא פטור משבועתו אחר הביאו ראיה על טענתו הנז' ושכר האדון כפול ומכופל מבעל הגמול ושלום האדון יגדל אוי"ר: תשובה נר' לע"ד שהב"ד שהזרו את שמעון שפטור משבועתו נעשו שותפי' להק"בה במעשה בראשית להיותם דנין דין אמת לאמתו וזה שבכל אופן שיהיה אינו חייב שמעון לקיום פשרת הדיינים וזה שלא ימנע או גדון מירי שנתקני' שטר הבירורין בב"ד או לא נתקיים שאם לא נתקני' פשיטא שהדין עם שמעון אפילו לא הביא עדים לדבריו במיגו דאי בעי אמר מזוניף הוא דהא קיימא לן מודה בשטר שכתבו צריף לקיימו ואם לא קיימו נאמן לומר שטר אמנה הנה במיגו דאי בעי אמר מזוניף הוא אף בגדון דידן הנה נאמן לומר כף כתבו בשטר אבל מעולם לא ירדתי לדין על תנאי כף והנה נאמן במיגו דאי בעי אמר מזוניף כ"ש וכ"ש בגדון דידן דאיכא עדים מסייעים לדברי שמעון ואפילו נתקיים שטר הבירורין בב"ד אם אינם לפנינו נוכל לקיים דברי השתי פתות ולומר שמה שמעידים העדים המעידים על פה הוא אמת ואף על פי שעדים חתומים על השטר ונתקיים בב"ד אפשר לומר שלא חתמו על שבועת הפשר' שנאמן העד לומ' על זה חתמתי וע"ז לא חתמתי דמשום האי טעמ' אמרינן דאין מעלין משטרות ליוחסין וכל מאי דאפשר לקיים דברי שתי פתי העדים יש לנו לקיים כמו שהארכתי והוכחתי בענין אחר ובגדון הזה אין צורך ואין לי פנאי להאריף: ואפילו אם ת"ל שהעדים החתומים על שטר הבירורין הם בפנינו ומעידים ואומרים על הכל חתמנו נמצא דהווי שתי פתי עדים המכחישות זו את זו דדברי שתייהם בטלים ואין כאן פי אם ראובן ושמעון לבדם וזה אומר בכה וזה אומר בכה ומי יחייב לשמעון בב"ד לעמוד ע"פ פשרת הדיינים ודינו גמסר לשמים: ועוד בר מן דין אפשר לומר דאע"ג שהעדים החתומי' אומרי' גם על זה חתמנו אפשר לקיים דברי שתי פתי עדים וזה שמעון טוען וזה לשונו אבל מה שכתוב בו שידונו בדרך פשרה נתבטל בינינו ביטול גמור' הרי שלא טען לא היו ד"מ אבל אמ' נתבטל משמע שמתחלת כן הנה אבל אח"כ נתבטל וכינון שכן אפשר שהעדים החתומים בשטר אמת חתמו שבשעת חתימתם כף הנה המוסכם אבל אח"כ קודם שעמדו לדין נתבטל ביניהם המוסכם והוא וחרזו ביניהם הדין לסיני לעמוד על דין תורה וכף הדין נותן לקיים דברי השתי פתות כמו שכתבתי וראיה לזה כתוב בהגהה הלכות מכיר' פרק עשירי וז"ל אשר כתב רבינו אפר' בתשובתו אמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני

משום טעמא דאין אדם יכול לבטל מה שעתידי לעשות ואחרי כן נותן ואפילו הוא אנוס דכיון דעדים ראשונים ראו אונסו ועשה בפניהם מודעא ואחר פה מכר בפני אחרים בשתיקה וכתבו וחתמו הרי אלו מעידים שהיתה מכירה זו גמורה ושנים הראשונים מעידי' שהיה קודם לכן אונס הואיל ונוכל לקיים דברי פלם דאימור בסוף גתרצה הילקף לא כתבנו מודעא אזביני: הרי שפתב דכל מאי דאפשר לקיים דברי פלם נקיים אף בגדון דינו נקיים דברי פלם דאימור בתחלה פה היה התנאי ביניהם בין בדין בין בפשרה ועל זה חתמו העדי' הסתומים ואחר פה גתבטל התנאי שהוא והתנו דוקא בדין וזו היא עדו' האחרונים ואלו דברי אלהים חיים ולא סתרי אהדי ולכן מפל אלו האדדין והבחינות נראה לע"ד שהדין עם שמעון זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

נט הספמה יום שבת קדש י"ז לחדש תמוז הרפ"ה בהיות חכמי העיר הזאת יצ"ו ופרנסו וממוני ומנהיגי כל הק"ק אשר בשאלוניקי מקובצים לעיין בענינים מה צריכים לתקון הכללות ובכללם ראו כי רבו המתפרצים לחלוק ולקנטר ולצאת מדרך הכלל ופוסחים על ב' סעיפים להעשות מח"אלה בפני עצמה בהלקט אחד מעיר וב' ממשפח' להעתיק שמותם מספר הק"ק אשר היו נכתבים עמהם על לא דבר והיו לאחדים בינם ומי יודע אם הפזור להם טוב להם וטוב לעולם ויש גם כן אשר יהיה רוחו להעתיק שמו מקהלו ונכתב בקהל אחר ויש גם כן שקובעים דירתם בעיר הזאת ומעתיקים שמותם בעיר אחרת להקל מעליהם טורח ומשא מלה ושרים ופרעונות לק"ק אשר פה שאלוניקי ומתנצלי' באומרם כי אינם חאראג"ירוש מהעיר הזאת ואם לעת כזאת לא יעמדו על הפרק לגדור פרצת הפורק מעליו עול דרך ארץ לא שבקי חיי לכל שארית הק"ק אשר ישארו פתובים בעיר הזאת ולא באותו הק"ק כי תכבד עליהם עבודת המסים והמה ילעגו למו ויש גם כן באים בכל יום מארץ מרחק וקובעים דירתם בעיר הזאת ואוכלים את טוב הארץ ופותרים את עצמם בטענה הנז' באומרם כי אינם חאראג"ירוש ואינם פתובי' בפנקס המלה ושהפתובים יפרעו כל מסי הארץ והם ירשוה לכן חכמי ומנהיגי הק"ק פלם מוסכמים לדעת אחת ראו לגדור ולהחזיר עטרת ההספמה אשר נתקנה זה ימים ליושנה ולחזק יתדותי עם כל חנומרות וקנסות הראויות לקיום כל ענין וחזוק כל בנין ונמנו וגמרו וגזרו בקנס נח"ש שלא יהיה שום יהודי יחיד או רבים מיחידי הק"ק אשר בעיר הזאת רשאי ושלטי להוציא עצמו ולהעתיק שמו מספר החאראג"י אשר הוא פתוב היום להכתב במהאלה אחרת לא שתהיה המהאלה מהעיר הזאת או מעיר אחרת או להעשות מהאלה אחרת מחודשת ונוספת על המהאלה אשר הם עתה בעיר הזאת בשום צד ואופן בעולם לא הוא ולא אחר בעדו או אחרים אלא שיהיה כל אחד ואחד נמנה עם קהלו הן לטוב הן למוטב: עוד גם כן גזרו כי מהיום הנה והלאה נון שי פנאידיה אפארטאר קייר קהל פיקיניו קייר קהל גראנדי ני פאזיר בית הפנסת מחדש נוסף על הפתי פנסיות אשר הם היום בשאלוניקי זהו מה שראו לגדור כפי השעה וצוו לכתוב כל זה בארופה למען יעמוד ימים רבים ולחתום אותו מיד חכמי ומנהיגי הק"ק י"ץ הכל בכלל נח"ש והחנומרות הנז' והכל שריר וקיים.

שאלה טועני אנשי ק"ק לישובנה שקבלו עליה' חומרא שלא יהיה שום אחד מהם רשאי לדבר דבר בשלום הק"ק יצ"ו רק הה' הנבררים ביניהם הנז' וגם שיש להם הספמה

קדומה זה י"ב שנים שאם יבדל שום קהל מהק"ק הספמה אחת שמאז ואילך היא מבוטלת אצלם גם כן ועתה נמצאו קצת קהילות שבטלו ההספמה הנזכר ואם כן היא מבוטלת אצלם גם כן והחולק טוען כי הספמתם ר"ל שיבטל הספמה איזו שיהיה אחר שיבטלה איזה קהל שיהיה שהיא מבוטלת אצלם שהספמתם נעשתה אחר ההספמה הישנה ואין פח בה לחול עוד טוענים הנזכר שהם אינם חלוקים במהאלה רק בבית לבד ועוד שהם לא חידשו בית הפנסת שמדרש קדום הוא והחולק טוען כי אף בהפרידם בית הפנסת לבד בלתי שיהיה מחהאלה שהם נכשלים כי גם שניהם מוכנים בבואור ההספמה הישנה הנזכר בתחלה אומר שלא יעשו מהאלה ובסוף אומ' שלא יחדשו בית הפנס' שאם לא כן למה פלו מה שטועני' כי הם לא חידשו בית הפנסת כי מדרש קדום היא אין זו טענה כי בית הפנסת נקרא במקום שיש להם פרנסים וחברת קברם וגוב' תמיד יצדקה וכל עניני בית הפנסת מה שאין כן במדרש כי אין בשום מדרש ממדרשי שלוניקי מהפנינים הנז' ועוד שהם הרחיבו מצרי המדרש.

הודיעונו הדין עם מי אלו הטענות הכתובות סידרו לפני הגביר ונעלה ה"ר יהודה גרשון יצ"ו פת אחת. והגביר ונעלה כ"ר משה ששון יצ"ו.

והגביר ונעלה ה"ר שלמה בן עטר יצ"ו שהוא אחד מה' הנבחר' פת אחרת: תשובה גם היום מרי שיחי ידי כבדה על אנחתי בהעלותי על לבבי פאשר הייתי בימי חורפי בסור אלוה על אה"לי חברת אגודת עמדת תהלת תפאך' רום אנשי ק"ק לישבונה יצ"ו המאירי' לארץ ולדרים בתקוונים וחבורים מאירים ומזהירי' ועתה דברו עליהם צעירי' לכן להחזיר עטרה ליושנה אדברה נא שלום לפי הטענות הכתובות והרשומות עד הלום על הדין ועל האמת ועל השל' וזה שהטענות אשר טוענים הגבירים הנכרדי' הם שלשה מינים אחד שאין לאל ידם לדבר בשלום הקהל כי אם על פי התמשה נבחרים כמו שכתוב וחתום.

ב' שההספמה הקדומה מבוטלת אצלם כיון שבטלוה קהל אחר ג' כי הם אינם חלוקים במהאלה בפני עצמה כי אם בבית לבד אשיב בקצרה להיות הדברים ברורים ופשוטים ובמקום שאמרו לקצר אין רשאי להאריך על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון: לטענה הראשונה אומר אני דכיון דאחד מן הנבחרים הנה אברהם קאגין ונפטר לבית עולמו וחי' לרבנו ולכל ישראל שבק נתפרדה החבילה ונתבטלה ברירתם ואין פח לנשארים לתקן שום דבר וראיה לזה כתב הרא"ש בתשובותיו פל' ו' קהל שבררו ברורים לתקן תקנת הקהל והתנו שלא יגמר שום דבר אם לא בהסכמת כלם וכו' ארכו הימים מת אחד מהברורים והנשארים הספמו לעשות תקנות והקהל רוצים לבטל התקנה שעשו כיון שמת אחד מהם: תשובה מה שטוענים הקהל שבטלה הספמת' במיתת אחד מהם נראה לי טענתם כי מתחלה תלו הדבר בדעת כלם שהיו מוסכמים כלם בעצה אחת ואם יארע אונס לאחד מהם שיזמינו המלך לא יהיה פח לאחרים לעשות דבר זולתו אלא א"כ יתראה לקבל עליו למה שסיפמו חבריו וכן הדין נמי במת אחד מהם נתפרדה החבילה ואין לנשארים פח לעשות בלתי אם שמו הקהל אחר במקומו ויותר מזה אני אומר אפילו אם נבררו בתחלה בענין זה שיש להם לילה אחר הרוב אם מת אחד מהם בטלה הברירה מידי דהנה אסנהדרי גדולה וקטנ' ודיני ממונות בשלשה דאזלי בטר רופא

ואפילו הכי אם מת א' מהם בטלה כל התבונה עד שימנו אחר בקומו וכן נמי הכא
שהספיקו הקהל לברור זה המנון ואם מת אחד מהם בטלה הברירה הרי לה ראיה ברורה
שאין פח בנשארים לעכב ביד אנשי הקהל לעשות מה שיירצו מפח חומרת ברירתם דכיון
שמת א' מהם בטלה ברירתם: לטענה הב' ודאי שהדין אם אנשי הקהל הטוענים פנגדם
באומנם שקדמה בזמן ההספמה הקדומה האומרת קי נון שי פואידה אפארטר קהל
פוקיניו ני גראנדי ני פאזיר בית הפנסת חדש וכו' קדמה זו להספמה האחרת שיש
ביניהם שאם יבטל שום קהל הספמה אחת שמאז ואילך היא מבוטלת אצלם ועוד אני
אומר דאפי' קדמה הספמתם להספמה הקדומה אין יכולת בגבירי' הנפרדי' להפרד
מהקהל להיותם מיעוט הקהל וזה דקיימא לן דכל דבר שבמנון צריף מנון אחר להתירו
כדאמרין פ"ק דביצה וכתב הרא"ש ברמזיו שגזרה שגזרו חכמים במנון אף על פי שיש
טעם למה גזרוה ונתבטל הטעם אין הגזרה בטלה עד שימנו עליה להתירה וכו' וכתב
הרשב"א סימן רפ"ז טעם לזה וז"ל וזה הפירוש בין גזיר לנדר נראה לי הדבר ברור שהנדר
אינו חל האיסור עליו אלא על החפץ וכדאמרין בריש פ"ק דנדריים נדר שאסר חפצא
אנפשיה והגדוי הוא דבר שחל בגופו וכן החרם ולפי שהגדוי והחרם הם עונשין חלין
עליו עד שיעשה דבר פלוני כיהודה שגזרה עצמו א' לא יביאנו ולפיכך הגדוי חל עליו
צריף להתירו ולסלקו פינן שחל אצל הנדר ואפילו השבועה אינה פן שאין כאן דבר של
עונש אלא שחייב עצמו בשבועה לעשות פן וכבר עשה מה שגשבע לעשות וכיון שכן
אפילו קבלו הק"מ ההספמה הקדומה עליהם על תנאי שלא יעבור עליה שום קהל אעפ"י
שכשהמש"ה הזמן עבר איזה קהל מ"מ פינן שקבלוה בקנס נח"ש כמו שכתוב בהספמה
פבר חלה עליהם וכיון שחלה בהספמת כל הקהל איף יעלה על דעת אנשי הקהל
הנפרדים שהם מיעוט הקהל לבטל ההספמה דדבר הנאסר במנון צריף מנון אחר להתירו
ואי לא דמסתפינא הנה אמינא דאפילו יספיקו כל הקהל מקטון ועד גדול להתיר ההספמה
הקדומה אין פח בידם כדמוכח בפסקי דוד הפהן ז"ל בית י"ד לטענה הג' שפיר קאמרי
להו אנשי הקהל הטוענים פנגדם שאפילו שלא יהיו מהאלה בפני עצמה ח"ו הם נכשלי'
וראיה לזה דקיימא לן דכל לישא יתירא לטפויי אתא אפי' שאין הלשון מוכיח פן
ומפקינן ממונא כמו שכתב מהרי"ק ז"ל שרש"י בנדון דידן שהלשון מוכיח שכתב שלא
יהיה רשאי יחיד או רבי להוציא את עצמו ולהעתיק את שמו מספר החראגי"ח כאשר
כתוב היום להכתב במה"אלה אחרת וכו' עוד ג"כ גזרו קי מהיום הזה והלאה נו שי
פואידה אפארטאר קהל פיקניו ני גראנדי ני פאזיר בית הפנסת מחדש נוסף על הבתי
פנסיות אשר הם היום בשאלוניקי וכו' ודאי שמשמעות זה הלשון אתא לטפויי דאפילו
שלא יהיו מהאל"ה בפני עצמה לא יוכלו להפרד בשום צד ואנפן ואפילו בתוך הבית
הפנסת עצמו משמע שאין להם רשות להיות נפרדים פי אם פלם אגודה אחת ולחבר את
האהל להיות אחד שכן כתוב נו שי פואידה אפארטאר קהל פיקניו ני גראנדי וכתב
פודני פאזיר בית הפנסת מחדש דהחלוקה הא' היא מציאות הפרדה בלי בית הפנסת חדש
פינן שממנים פנסים ומנהיגים ומשתדלים בצרכי צבור בפני עצמם ועוד שהו' ספק
חרם דאורייתא ואולינו לחומרא לא כל שכן דאמרין לטפויי אתא זהו מה שנראה לעניות
דעתי תשובה לפי הטענות המסודרו' ואני בעניי תמיה אני אם אין לגבירי' העומדי'
מבחוץ טענו' אחרו' איף לעמוד עד היום מבחוץ דפשיטא דאין שבועה לבטל את המצנה

הנלע"ד פתבתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי תשובה ס השאלות האלה ראיתי והנה פרטיהן יוכלו בג' שאלות האחד ענין ב' הספמות המתנגדות זו לזו והנלנה לזה והשני ברורים שהוכרו לגמור דבר או דברים ומת אחד מהם או בעוד' בחיים סילק עצמו ואינו רוצה להמצא אתם אם גזרת הנשואים פלם או רובם קנימת על המבררי' אותם והג' הנשבע על דבר וגילה דעתו שפוננתו ע"צ תנאי אם גילוי דעתו זה עולה לתקנתו משבועתו וכבר שמתני פני ועיני לבאר תשובותיהן הרימותי ידי אל ה' המלמד אדם דעת אל כל העולם רבון על במותי יעמידני להשיב אמרים אמת אחד לאחד למצוא חשבון הנה השאלה הא' יש בה ה' טענות טענה הנפרדי' לזכות עצמם בהתמד' פרידת' ומיאון שובם לבית תפלתם הראשון ועליהם תשובת הנשואים המבטלת את זכותם ומחייבי' מן הדין להפריד חבילתם ולשוב לקהלם ועל כל פרטים אלה תסוף מלתי ואחותי מלי בספר יוחקו אכתוב זאת זכרון על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון הטענה הא' שטענו להנצל מהלכד ברשת הספמ' הקדומה בכח הספמה המאחרת אינה טענה כלל וזה דאף על גב דבהיתר הספמת, הקהלות מדעת הרוב המספמיים להתיר גם שהמעט מוחה לכאורה נראה בתלוק' הראשונים הן אמת בטוב התבוננות בענין מודו דאי נהגו מקדם בגליל או בעיר או בקהל הפרטי היכא שכל שהרוב מספמיים לה להתיר מתירין ואין חוששין אל המעט הממאן הנה מפח מנהג זה ומשפ' שכל הספמ' שייספמימו בגליל שהוא או בעיר או בקהל שנהגו פן ולשונה סתו' שלא נתברר בו דבר על בית' דנדאי כל שהרוב יספמימו לבטל דעתם זה נכון וקיים והספמ' ההי' בטלה ואפי' המיעוט צוחי ליכא למשגח בהו ואצלנו ברור שכל קהלות גלילותינו ששמענו שמעם זה מנהג' תמיד וכל ההספמה שלא נתברר בה הפ' המנהג הנה הרוב עומדין ומבטלין ולפיכך אם הקהל הקדוש שהספמימו בהספמ' שנייה בהצטרפו עם אותו קצת הקהלות האחרות שעברו עליה יהיו רוב המספמיים הנה מן הדין לומר דהספמ' שנייה מבטלת הראשונה ודאי פיון שאותו קצת לא חששו ונצטרפו אליהם הקהל הקדוש הנז' על דרך הספמתם זו אבל זה רחוק מאד וכמזונפה לנמנע זה טבע קיים ולפיכך נראה בנדאי דאף על גב דהספמה שנייה זו עולה על הקהל לבטל מעליהם מה שייספמימו כל קהלות העיר בעתיד ואיזה קהל יבטלוהו עכ"ז אין פח הספמה שנייה זו לבטל פח הספמה קדומה אליה פיון דהשתא ליכא רוב מבטלין ובה יש להחזיק בנדאי במאמר הסגור אין חרם על חרם פלומר שכל ענין שניאסר בכח חרם לא יחזור להיות מותר בכח חרם הפכי לקודם: גם בעבור שקצת קהלות עברו על ההספמה הקדומה לא בעבור זה נתבטלה מעיקרה ולעולם חזקה ותקפה לא ירד ונספה דגם שיש מי שכתב ז"ל שנים שנשבעו לעשות דבר אחד ועבר אחד מהם על השבועה השני פטור ואין צריך היתר על השבוע' וחזק דברים אלו בשם הר"ש מצני' הריא שניא היא דמירי בשנים שנשבעו לעשות דבר מה לתועלתם זה לזה וזה לזה וכעין שידוכי איש ואשה דמייתי עליה מתשובת הר"ש מצני' דבנדאי דבהיה לא עליה על דעת שהאח' יעבור על שבועתו ולא יעשה והאחד יהיה אסור בבית האסורים פיון ששניה' מחוברי' זה בזה אבל בהספמ' וכיוצא בה שרבים מספמי' על דברים שאין הנאת זה תלוי' בזה ודאי לא כל שיעבור האחד יהיה חבירו מותר אדרב' האסור במקומו עומד ולא הועיל העובר אלא מוקש לנפשו וחביריו כמוהו עודם באסורם: ועוד דאפילו בשנים שנשבעו הורה זמן לאסור כמו שכתוב שם וגם שאלה העוברים לא הושגחו מהאחרים

ושאר אחיהם התפצים בקיום לא בְּדָקוּ אַחֲרֵיהֶּ' לַעֲנוּשׁ נֶכְסִין וּלְיִסּוּרֵין הַכְּרֻזָּה וְהַרְחָקָה כָּלֵל וְיַעֲלֶה עַל דַּעַת לֹוֹמֵר דָּמֵן הַסֵּתֶם וְדַאי הַסְכִּימוֹת בְּבִיטוּלָהּ וְגַם שְׁלֵא גָלוּ דַעְתָּם כִּי הֵם מְכֻוֹנִים כְּדֵי שְׁלֵא יִהְיֶה חֵל עֲלֵיהֶם עֲנֹשׁ הַחֶרֶם בְּהִיוֹתָם בְּלִמֵּי מַרְחִיקֵי אֶת הָעוֹבְרֵי' הָא וְדַאי בְּדוּתָא הֵיָה דְהָא מִיְלִתָּא נְמִי בְּמִנְהַגָּא תְּלוּ לָהּ כָּל הַפְּסֻקֵי וְ"ל הַר"ש בָּא וְהַר"ן וְהַר"י ב"ש וְהַר"יבֵּן דְּכִינּוּן שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֵא לְהַרְחִיק אֶת הָעוֹבֵר וְשְׁלֵא לְהַעֲנִישׁוּ מִנְהַג זֶה תוֹרָה הוּא אֲצֵלֶם וְהָעוֹבֵר הוּא לְבִדּוֹ יַעֲנֹשׁ מִן הַשְּׂמַיִם וְהָאֲחֵרִים עִם שְׂאִינָם בְּדִלִים מִמֶּנּוּ אֵינָם נִתְּפָסִים בְּעֲנֹשׁ כִּינּוּן שְׂפָךְ נִהְגוּ וְכִינּוּן שְׂפָן אֵין שְׂתִיקַת הַקְּהֵלוֹת הָאֲחֵרוֹת הַמְּחַזְזִיקוֹ' בְּהַסְכָּמָה הוֹרָאָה עַל רְצוֹנָם שְׁתַּבְּטַל וְלֹא זֹו בְּלִבְד אֲלָא עוֹד הוֹסְפִיתִי וְדִקְדַּקְתִּי בְּלִשׁוֹן הַסְּפָמָה שְׁנִיָּה זֹו וְרִאִיתִי וְ"ל כָּל הַסְּפָמָה שְׂיַעֲשׂוּ וְיִקְבְּלוּ הַקְּהֵלוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת אֲשֶׁר בְּשִׂאֲלוֹנֵיִקֵי וְכו' וְהָרִי לִשׁוֹן שְׂיַעֲשׂוּ וְיִקְבְּלוּ מוֹרָה וְדַאי שְׁלֵא כְּוֹנּוּ הַמְּחַרְיִמִים עֲצָמָם וְלֹא הַסְּפִימוּ עֲנִין זֶה עַל הַסְּפָמוֹת שְׂקִדְמוּ בְּעֵבֶר אֲלָא עַל הַסְּפָמוֹת שְׂתִתְחַדְּשׁוּ בְּעֵתִיד וְלִהְבֵּא אַחַר זְמַן הַסְּפָמָה שְׁנִיָּה זֹו וְזֶה אִם שְׂמַרְצוֹנָם הַפְּשׁוּט כִּי שְׂמוּ בְּלַבָּם לְהַתְּנוֹת לְעֵתִיד וְלֹא לְקוֹדֶם אִם שְׂרָאוּ לָהֶם שְׂהַסְּפָמָתָם זֹו לֹא תוֹעִילֶם לְעֵבֶר וְלְקוֹדֶם וּלְפִיכֵךְ הַסְּפִימוּ בְּמָה שְׂאֲפָשֶׁר לָהֶם מִן הַדִּין וְהִנֵּה בְּזֶה וְדַאי נִתְּבַטְּלָה טַעֲנָה רִאשׁוֹנָה: וְהַטַּעֲנָה הַשְּׁנִית שְׂאֲמָרוּ שְׁלֵא נִחְלָקוּ בְּמָה"א לָהּ רַק בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְעַמְדוֹ לְבַטְּלָה מִתּוֹסְפֵת לִשׁוֹן הַסְּפָמָה רוֹאָה אֲנִי דְבָרֵי הַמְּבַטְּלִין כְּוֹנִים בְּעֲצָמָם וְאִם לֹא מִטַּעֲמָם וְזֶה שְׂהֵם בָּאוּ מִכַּח מָה שְׂאֲמָרוּ בְּגִמְר' דַּר"ע דִּינִיק לִישְׁנ' יִתִּיר' דְּכִינּוּן דְּלֹא צָרִיךְ וְקֹאֲמֵר לְטַפּוּיִי מִיְלִתָּא אֲתָא וּלְפָי' רִשְׁב"ם אִיךְ רַבְּנִין מוֹדוּ בְּהָא כָּל דְּאִיכָּא מִיְדֵי לְטַפּוּיִי וְאֲנִי אֹמֵר דְּאִי מְהָא בְּלִבְד יֵשׁ לְטוֹעֲנִין צַד לְהַטִּיב דְּהָא מִיְלִתָּא רַפְּיָא בְּדַעַת הַפְּסֻקֵי וּמְטוּלְטֵלַת בֵּין דַּעוֹתֵיהֶם וְהִיא דַּע"ג דְּמִתְּשׁוּבוֹת מִהַר"יִק נִרָא' שְׂדַעַתוֹ מְסָפִים דְּאֲמָרִינוּ לְכָל מִיְלִתָּא וְאֲנִי נְמִי לְכָל עֲנִין דְּרִשְׁי' לִישְׁנָא יִתִּירָא לְטַפּוּיִי עַל כָּל דְּבָר וְדְבָר לְפִי עֲנִינּוּ הֲלֹא מַעֲלָה עָשָׂן עוֹמְדִים לְגַדּוֹ הַרש"ב א וְהַר"יבֵּן וְ"ל שְׂפִתְבוּ דְהָךְ דִּינָא דְכָל לִישְׁנ' יִתִּירָא דְלֹא צָרִיךְ לְטַפּוּיִי הוּא אֵין בְּיַדְנוּ פֶּת לְדוֹן בּוּ בְּמִזְנוֹת אֲלָא בְּמָקוֹם שְׂאֲמָרוּ אֹתָם בְּגַמ' בְּלִבְד וְזְכוּרֵי זֶה שְׂנִים מְעוֹטוֹת נְזַדְּמָנוּ לְפָנֵי תְּשׁוּבוֹת מִהַר"ש בִּיז' וְרִאִיתִי כְּתִב כֵּן בְּשֵׁם הָרִאשׁוֹנִים וְאוּלָם יֵשׁ לְהַשִּׁיב וּלְקַנִּים דְּבָרֵי הַמְּבַטְּלִים וְלֹוֹמֵר דַּע"כ לֹא אֲמָרוּ הַרְבֵּנִים כֵּן אֲלָא בְּכָל לִשׁוֹן מִיְוֹתֵר בְּלִבְד שְׂאֲנוּ בָּאִים לְדַרוֹשׁ אוֹתוֹ בְּעֲנִין מָה שְׂאִינוּ בְּרוּר בְּמִשְׁמַעוֹתוֹ מִכַּח יִתּוּרוֹ וְכַגוֹן הִנְהוּ דְּבַגְמָרָא בְּתִרָא וְהִיא דְּשִׁרְבִיט בְּעֵרְכִין דְּוִדַּאי כָּל כִּי הָךְ לִישְׁנָא לֹא בְּקִיאִינוּ אֲנִי לְמַדְרָשִׁיָּה דְּאִיפְשֶׁר לְשׁוֹפְרָא בְּלִבְד אֲתָא וְלֹא לְטַפּוּיִי אֲכָל בְּכָל שְׂהַלְשׁוֹן מִיְוֹתֵר יֵשׁ בְּמִשְׁמַעוֹתוֹ דְּבָר נוֹסֵף וְעֲנִין מִיְוֹתֵר עַל מָה שְׂמוֹרָה וּמִשְׁמַע הַלְשׁוֹן הַקּוֹדֶם וְדַאי כ"ע מוֹדוּ בְּהָא דְּדַרְשִׁינוּ לִיָּה שְׂפִיר דְּהָא לֹא מִטַּעֲם תּוֹסְפֵת וְיִתּוּר בְּלִבְד אֲנוּ בָּאִים לְדַרוֹשׁוּ אֲלָא מִהַקְּנָתוֹ וּמִשְׁמַעוֹתוֹ.

ועוד דאף אינהו לא אמור דלא דרשינו אנו לישנא יתירא מדנפשינו אלא במזונות בלבד אבל בדברים אחרים ודאי מודו דאף אנו נאמר ולדידי מוסיף אני לומר דדוקא במזונות ולהוציא אפרו כן אבל להעמיד ממון בחזקתו יאי ויאי אף במזונות ונדון דידן הני תרתי אית בית חדא דלאו לשון מיותר בלבד הוא אלא משמעות והוכחה ברורה יש בו וכמו שעוד אוסיף לבאר ותו דנדון דידן לאו ממונא אלא איסור דביטוי שפתיים ואי בכל נדרים הלכתא רונחת אחר לשון בני אדם ודיני חרמות והסכמות כן פשיטא ופשיטא דאזלינו בהו אחר תוספות וכ"ש בלשון המבותר במשמעות עצמותו והנכון אצלי הוא דאין לבא

בזה מדין לישנא יתירה מפני דלישנא יתירה לא הוי אלא בתרתי לישני דמשמעות שנה
במחלת או שלא במחלת קצת אבל שתי לשונות שענגן משמעותו מתחלף אין אומרים
בהם שהאחד מיותר דהא כל חד וחד מקלתא באפי נפשיה הוא ולשון שני ענגן שני לעצמו
גבדל מעצמו מענגן ראשון ושקולים הם שני הענגנים ויבואו שניהם ונדון דידן הכי נמי
שני פרקי הספמה זו גבדלים בענגיני' שונים: רישא פרק בפני עצמו אוסר שנוי האי
במהא"לה בפנקס המלך ואפי' שלא ישנ' מקו' קביעו' תפלתו פלל ולא שאר ענגנים
המתקיימים לבני הקהל והוא דאפילו יתמיד קביעות תפלתו ושאר ענגיניו שעם הקהל
בבית הכנסת עצמו ולא ישנם פלל הנה אינו רשאי להוציא עצמו בפנקס המלך
ממהא"לה שנקתב פבר בה להפתב במ"הלה אחרת לא ישנה ולא חדשה.

וסיפא פרק בפני עצמו לאסור שני דברים חדא שלא יחדש שום בית הכנסת עוד בעיר
ואפילו שלא ישנה עצמו בפנקס המלך ממ"הלה למ"הלה אחרת ועוד שלא ישנה קביעות
תפלתו ושאר ענגיני הקהלים מבית הפנס' שהיו בו אל בית הכנסת המקובץ מחדש וא"כ
שתי פבות אלה ענגיני' משונה זה מזה ושתי הם ראויות קיימות ובכן טענת אלה שאמרו
שאין מחדשי מהא"לה אלא בית הכנסת הנה נדאי פוטרין מדין פרק ראשון אבל עודם
באיסור פרק שני וזה ברור אצלי למה שחזרו לחזק זה בטעם שלישי שאמרו שפיון
שאין מהא"לה חדשה גם בית הכנסת חדש לא אקרי פיון שהוא מדרש קדום אצלי
שגגת תלמוד לשון ההספמה שחשבו שמה שכתוב בה נון פאזי"ר בית הכנסת מחדש
פירושו בנין מחדש נקר' מחדש בשם בית התפלה בלבד אבל מדרש קדום שהתפללו
בו כבר אינו בכלל האיסור ולא הוא דאין ענגן אסור זה אלא לכל מקובץ קבוצת עם
מחדש בתכסיסי ונמוסי בית הכנסת נדרש לעצמו לכל ענגן בלתי נתלה בשום קהל אחר
לפרנסים ודיינים וגבאי צדקה וחברת קברים והתמדת תפלה בכל הימי' ובכל הזמנים
במקום גילה ורעדה וכיוצא בהם ושנה הוא עם בנינו מחדש או קביעות תפלה בו מחדש
או ניהוג תכסיסי בית הכנסת וכל הדברים הנז' מחדש וכמו שטענו עליהם: והטענה הד'
שאין בהספמה הישנה אלא אלות וחומרות והם מושבעים בשניה ונדמה להם שבועת
האחרונ' מכריחתם לקיים רצונם ומוציאם ממכשול אסור החרם והושב להם פי החרם
והשבועה דין אחד להם ואני אומר שאם פונתם לומר שהחרם והשבועה דין אחד להם
לכל ענגן לא נתפוננו אל הנכונה דהא לכמה ענגנים הם חלוקים ודאי וכמו שבא בבירור
היטב במשפטי החרם להרמב"ן וילפי' מה שאני רואה בו ראוי לידרש הוא ב' ענגנים חדא
דאמור רבנן ארור בו נדוי בו שבועה בו קללה ופי' הרמב"ן דה"ק דמלת ארור אם נתפונן
בו לנדוי או לשבועה או לקללה בלבד גידון כפי מה שחשב בו האומר אותו וכיון שכן
אם בכלל האלות הכתובות בהספמה הישנה יש לשון ארור הרי קרוב לומר שפיונו אל
כל לשונותיו ויש בכלל שבועה כנז' ועוד זו טעם שני חזק מהקודם והוא דאפילו
לדבריהם שאין בהספמה ישנה אלא חומרא בלבד והם נשבעו שבועה דחמירא עליהו
מחומרות, ההספמה ישנה עם כל זה רואה אני דלא בכח שבועת' זו שחיבי' לעשות ככל
אשר נשבעו נפטרו מאיסור חומרות ההספמה דהא חומרו' ההספמה ודאי דהוי קנס נח"ש
ואם אתה אומר דכי היכי דשבועה אינה חלה על שבועה הכי נמי שבועה אינה חלה על
חרם הרי פי היכי דשבועה שעל שבועה הויא שבועה ראשונה קיימת ושניה בטלה הכי
נמי חרם קודם קיים ושבועה שניה בטלה ואם אתה אומר דשבועה על שבועה לא חלה

אָבֵל שְׁבוּעָה עַל חֶרֶם חֶלֶה הִיא עִם כָּל זֶה אֵין הַחֶרֶם הַקּוֹדֵם נִתַּר בְּזֶה אֵלָא עֲנִינּוּ הוּא דְמַה שְׁנֶאֱסַר לַעֲשׂוֹת בְּכַח הַחֶרֶם וְאַחַר כֵּךְ נִשְׁפָּע לַעֲשׂוֹתוֹ הַזֶּה הוּא וְדַאי חַיִּיב לַעֲשׂוֹתוֹ כְּדֵי שְׂיִקְנִיִּים שְׁבוּעָתוֹ כִּי חָל עָלָיו חַיִּיב שְׁבוּעָתוֹ אִךְ אִמְנָה הוּא וְדַאי נִכְשַׁל בְּחֶרֶם וַיִּהְיֶה בְּחֶרֶם וְאִינוּ נִיִּתֵר מִמְּכָשׁוּל עֲוֹן שְׁעֵבֵר עַל הַחֶרֶם כֹּל שְׁלֵא נִשְׁאָל עַל שְׁבוּעָתוֹ וַיִּחְזֹר לְהִיּוֹת נֶאֱסַר בְּמָה שְׁעָלָיו בַּחֲר' וְזֶה וְדַאי בְּרוּר לְרֵאשׁוֹנֵי וּבִיאֹר לְהַרְשָׁב"א וְ"ל בַּתְּשׁוּבוֹתָיו וְכִינּוּן שְׁכֹן נִידוֹן דִּינּוֹן דְּבִרֵּאשׁוֹנָה אֶסְרוּ עֲלֵיהֶם שְׁלֵא לְהַפְרֵד בְּכַח חֶרֶם וְאַחַר, כֵּךְ נִשְׁפָּעוּ לְהַפְרֵד הֵן אִמַּת שְׁחַל חַיִּיב שְׁבוּעָתָם עֲלֵיהֶם וְחַיִּיבִים לְהַפְרֵד אָבֵל עִם כָּל זֶה מַחֲזֹרְמִים הֵם וּמְכָשׁוּלִים לִפְנֵי אֱלֹהִים אִמַּת וּלְפִיכֵךְ יָפָה לָהֶם לִשְׁאָל עַל שְׁבוּעָתָם וַיִּשׁוּבוּ אֶל קַהֲלָם וַיִּצִּילוּ נַפְשָׁם מִמְּכָשׁוּל וּפּוֹקָה: וְהַטְעָנָה הַחֲמִישִׁית מִהַעֲבוּר זְמַן קָצוּב יְבֵא קָדִים יִשְׁאַנָּה אֶל צִיָּה דְאֶדְרָבָא הוּי אֶפְכָא כֹּל שְׁלֵא נִתְבָּרַר בָּהּ קָצוּב זְמַן סִתְמָא דְכִינּוּנוֹ שְׁתִּתְהַיֵּה קִיָּיִמַת לְכָל דּוֹרוֹת עוֹלָם וְדִאֲמַרִּינּוּ בְּגַמְרָא זְמַן קָצוּב לְנִדְוֵי אוּ שְׁמַתָּא סְתוּם לֹא אֲמַרוּ כֹּן אֵלָא לְנִדְוֵי וְשְׁמַתָּא שְׁל נְזִיפָה אָבֵל נְדוּי אוּ חֶרֶם שְׁל קַבְּלַת אֶסְר הַפֵּל לְפִי כְּפִוּנַת הַמְקַבֵּל וְכָל שְׁלֵא פִירֵשׁ זְמַן קָצוּב סִתְמוּ לְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים: וְאוּלָם הַשְׁאֵלָה הַב' עִם הִיּוֹת ב' חֲלָקִים וּמִן הָרֵאוּי הִיָּה לְהַפְרִיד דְּבוּר לְכָל חֲלָק מ"מ פִּינּוּן שְׁטַעֲנָה אַחַת בְּעֲצָמָה מִן תַּרְתָּ אֶת שְׁתִּיתָהּ נַחֲזִיק בָּהּ וְנֹאמַר עַל שְׁנַיִם הַחֲלָקִים בְּכָלל וְזֶה דְלֹא מִבְּעֵינָא כִּי מַת אֶחָד מִהַבְּרוּרִים וְלֹא קָם אַחַר תַּחֲתָיו דְּנִדְוֵי נִתְפָּרְדָּה הַחֲבִילָה וּמְקַבְּלֵי הַהַסְפָּמָה אֵינָם חַיִּיבִים לְקַיָּיִם מַה שְׂיִגְזֹרוּ הַנְּשִׂאָרִים בְּחַיִּים כֹּל שְׁלֵא חֲזָרוּ כֹּל הַמְסַפֵּימֵי לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם מְחַדָּשׁ גְּזֵרַת הַנְּשִׂאָרִים בְּלִבְד אֵלָא אִפִּי לֹא מַת שׁוּם אֶחָד מֵהֶם אֵלָא שְׁאֶחָד מֵהֶם אֵינּוּ רוֹצֵה לְהוֹעֵד עִמָּהֶם מֵאִיזָה טַעַם נִרְאָה בְּעֵינָיו לַעֲשׂוֹת כֹּן אֵין חֲבָרְיוּ רִשְׁאִים לְגִזֹּר דְּבַר עַל הַמְסַפֵּימֵי וְאִם גְּזָרוּ אַעֲפ"י שְׁפֵלֵם נִתְרַצוּ בְּגִזְרָה אֵין הַמְסַפֵּימֵים חַיִּיבִים לְקַיָּיִם גְּזֵרָתָם וְזֶה דְּכָל בִּירוּרִים לְגִזֹּר דְּבַר צָרִיף וְדַאי שְׁמָה שְׂיִגְזֹרוּ יְנֹסְפֵם עַל פִּי רֹב הַנְּבָרְרִים דַּאי לִיכָא רֹב אֵין בְּהַסְפָּמָתָם כְּלוּם שְׁהָרֵי עַל חֲלוּקֵי דַעוֹת אֲמָרָה תוֹרָה אַחֲרֵי רַבִּי לְהַטוֹת וְכִינּוּן שְׁכֹן לְהִיּוֹת הָרֹב הַזֶּה נִכּוֹן לְקַיָּיִם אֶת גְּזֵרָתוֹ צָרִיף שְׁפֵל הַנְּבָרְרִים יִמְצָאוּ יַחַד כְּלָם וַיִּשְׂאוּ וַיִּתְּנוּ בְּמָה שְׂמְכּוֹנֵי לְגִזֹּר אִם נְאוֹת אִם לֹא וַיַּעֲמְדוּ לְמַנְיָן וַיִּגְמַר עַל פִּי הָרֹב אָבֵל אִם אֶחָד מֵהֶם לֹא נִמְצָא אִתָּם גַּם שְׁפֵל הַנְּקַבְּצִים הַסְפִּימוּ בְּדָבָר עַד דֵּינּוּ אֵינָם רֹב לְהִיּוֹת גְּזֵרָתָם קִיָּיִמַת וְזֶה מִשׁוּם דָּאִם אוֹתוֹ אֶחָד הֵנּוּ בַּהַדְיָיָה הֵנּוּ אֲמַר מִיִּלְתָּא דְשׁוֹנָא לְכַלְהוּ אוּ לְרַבֵּינָהוּ וְלֹא הוּוּ אֲמַרֵי הֵכִי וְזֶה בְּרוּר בַּתְּשׁוּבַת הָרֵאשׁוֹנִים וְהוֹכִיחוּ בִירוּרוֹ מִסּוּגִיָּית הַגְּמָרָא וְאִם מִן הַסְתָּם הַדִּין כֵּךְ קַל וְחַוָּר וְכֹן בְּנוֹ שְׁל קַל וְחַוָּר אִם כְּשֶׁהוֹבְרָרוּ הַבְּרוּרִים נֶאֱמַר בְּפִירוּשׁ שְׁהַבְּרוּרִים יִשְׂאוּ וַיִּתְּנוּ בְּכָל דְּבַר שְׂרִיצוּ לְגִזֹּר וַיִּגְמַר עַל פִּי הָרֹב דְּכִי הָא וְדַאי בְּרִירָה מִבְּעֵינָא בְּכוּתָחָא דְכָל שְׁאֶחָד מֵהֶם חֶסֶר מְפָלָם וְלֹא נִשְׂא וְנָתַן עִם חֲבִירָיו דַּאִין רֹבָם נִקְרָא רֹב וְכִינּוּן שְׁכֹן רֵאִיתִי לְשׁוֹן הַסְפָּמָתָם הַשְּׁנִיָּה וְכַתוּב בָּהּ כֵּךְ וְהַהַסְפָּמָה גַּם כֹּן בִּינִיָּהֶם שְׁפֵל אֶחָד אֲשֶׁר יִשְׂאוּ וַיִּתְּנוּ בִּינֵיהֶם הַפֵּל יִהְיֶה נְגַמְר וְכו' וְאִם כִּי לְשׁוֹן זֶה בּו טַעוֹת וְצָרִיף לְהַגִּיָּה שְׁלֵאֲחַר אֲשֶׁר יִשְׂאוּ וַיִּתְּנוּ עַכ"ז מְפָלָלוּ נִרְאָה שְׁהַתְּנוּ בְּבִירוּר שְׂיִשְׂאוּ וַיִּתְּנוּ בִּינֵיהֶם וְאַחַר כֵּךְ יִגְמְרוּ וְכִינּוּן שְׁכֹן כֹּל שְׁמַת אֶחָד מִהַנְּבָרְרִים וְלֹא הַנְּבָרְרִים אַחַר בְּמִקוּמוֹ אוּ לֹא קִיבְלוּ מְחַדָּשׁ הַנְּבָרְרִים הַנְּשִׂאָרִים בְּלִבְד אוּ אִפִּי לֹא מַת אֵלָא נִסְתַּלַּק וְאִינוּ רוֹצֵה לְהַמְצָא עִמָּהֶם בְּדָבָר כֹּלל הֵן שְׂיִסְתַּלַּק בְּרִשׁוֹת וְאֵין לוֹ מְכָשׁוּל בְּסִלּוּקוֹ הֵן שְׁלֵא בְרִשׁוֹת וְנִכְשַׁל בְּעוֹנוֹ אֵין נוֹעַד חֲבִירָיו נִחְשָׁב עַד שְׂיִגְמְרוּ שׁוּם עַנְיָן זוּלָתוֹ וְכָל שְׂגִזְרוּ וְהוּא לֹא נִמְצָא שְׁם אֵין גְּזֵרָתָם כְּלוּם וְאֵין הַמְסַפֵּימֵים חַיִּיבִים לְקַיָּיִם גְּזֵרָתָם כְּלָל: וְגַם הַשְׁאֵלָה הַג' מַגִּילוּי דַעַת הַנְּשִׁבְעִים

אומר אני דגלוי זה אפשר להיות בצדדים מתחלפים ודינם מתחלף והוא דאם גילוי דעתיה לא היה בבירור זולת מאומד הדעת שאנו אומרים פה או מפירים מרמזותיהם וריסי עיניהם שפנונתם.

לכה אין עולה להם. פלום משום דלנדרי' לשבועות ואסרי' דברים שבלב אינם נדרים אף אם גילוי דעת זה בדברי' מפנרשי' אלא שלא אמרו דברים.

אלה על דרך תנאי גלוי פנה נכון וישר לסמוך עליו לכל שבועת אסר כיון דהוי דבר שבינו לבין קונו וכל שגילה דעתו בענין זה נקי משבועתו ודאי הוא ואין להרהר. זה מה שפראה לע"ד בכל השאלות והטענות הנז' להצדיק ולאמת דברי הנשואים לבטל ולהשיב לאל מלות הנפרדים ואף כי יש לדברי אלה ראיות נכונות מהגמרא ומתשובו' גאוני עולם אשר בידינו אני קצרתי בהזכרתם וראיתי להסתפק בהזכרת הדין והדינים בלבד מפני שכל שאין בו דבר חדוש או דקדוק נוסף על דברי רבותינו ואינו רק הזכרת דברי הראשונים וסיום מקומם האריכות בזכירתו אצלי מותר גמור מפני שאצל המבינים והיודעים ברור וידוע מקומם ואין להם פנה תועלת מבורר ואצל שאינם במדרגתם יהיה זה אצלם מבוכה ובכל שני הצדדים להג הרהר יגיעת בשר טוב לפני האלהים ימלט ממנה בכל האפשר השומע ישמע ואצלי יכשר והחזל יחזל ככל אשר בעיניו ישר והדן אותו לכף זכות ויקום חילו יעשר ה' ישמרהו בארץ יאשר ישא ברכה וצדקה חיילים יגבר ואני פי המדבר שמואל בכ"ר יצחק אדרבי זלה"ה: איברא דמלתא דא לא צריכה רבה כי על כל פרט ופרט יש ראיות משמעותות בגמרא וסברא נאם הצעיר מחוי קידה באימה במורא עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה יושוע צונצין שאלה סא ראובן עשה שנותפות עם שמעון לזמן עשר שנים לכל עניני עסקי משא ומתן ונעשה ביניהם שטר שנותפות עם קנין ושבועה ונאמנות שכל זמן שהשטר יהיה קיים לא יוכל שום אחד מהם לומר שהוא פטור מחבירו.

הן אמת שכתוב בשטר שכל אחד משניהם ישים ממונו בשנותפות הסף הכתוב בשתי מזכרות חתומות מידם דומות זו לזו אשר זה ביד זה וזה ביד זה לראיה גם כתיוב בשטר הנז' שאם יתחדש ביניהם איזה הפרש יהיה נדון על פי שני אנשים הנרשמים באותם מזכרות ואחר כמה ימים חלה ראובן חולי המעכב אותו מלעשות עסקיו עד אשר רוב מניניו נעשים ע"י אחרי' ומחמת אותו חולי נדמן שפעמי' רבות עשה כל אחד מהם עסק נפרד לחשבו עצמו כנטול רשות מחבירו וכמה פעמים בלי נטול רשות עד אשר עלה במחשבתו של שמעון שהיה פטור מראובן והנה ראובן מוכיח את שמעון שלא יעשה עסק נפרד ממנו עד סוף זמן השטר מפח השט' ושמעון אינו חושש לדבריו מפמה טענות ראשונה שדברי השטר לא נתקיימו מעולם פי היה כתוב בו שהסף שכל א' מהם חייב להכניס בשנותפות הוא כמו שכתוב וחתום מידם בשתי מזכרות גם כל הפרש המתחדש ביניהם יהיה נגזר על פי שני אנשים הנרשמים באותם מזכרות והמזכרות ההם מעולם לא נכתבו ולא נחתמו באופן שנמצאים דברי השטר בטליו מעקרון עוד שפעמים רבות נתנו זה לזה רשות לעשות עסק נפרד עוד שפעמים רבות עשה זה עסק נפרד בלי רשות זה ולא מיחו זה ביד זה שפראה שהם פטורים עוד שלא נכתב בשטר שאם יחלה אחד מהם יהיה חייב, חבירו לעשות העסקים לחשבון שניהם וראובן חלה חולי

מתמיד עד שכל ענייניו נעשין על ידי אחרים ואינו יכול לעמוד על עסקי עצמו כל שכן על עסקי השותפות ונמצא שמעון נפסד הפסד גדול בהדמדת השותפות.

למדנו רבינו אם שמעון חייב או פטור: תשובה בנדון הזה צריה לחפש בעקבי שרשי עקרי הדברים המקיימין והמחזיקין השותפו' הזה ולראות עד היכן ידם וכחם מגעת וזה כי הדברים המקיימין השותפות הזה הם שנים הקנין והשבועה שעשו בין ראובן ושמעון השותפים הנז' וכשנדקדק בהם נמצא לעניות דעתי שאין לאל ידם לחייב לשמעון לעשות שותפות עם ראובן וזה אם מצד חולשת הקנין ואם מצד חולשת השבועה אם מצד הקנין כתב הרמב"ם הלכות שלוחים ושותפין פ"ד פשיטתו השותפים להשתתף במה יקנה כל אחד מהם ממון חבירו להשתתף אם המעות נשתתפו יביא זה מעותיו וזה מעותיו ויטילו אותן לכיס אחת ויגביהו את הכיס שניהם אבל אם כתבו שטר והעידו עדים אעפ"י שקנו מיד שניה' שיביא זה מאה וזה מאה וישתתפו בהם לא קנו ועדיין לא נעשו שותפי' שאין המטבע נקנה בחליפין.

וכן פסקו כל הפוסקים. אם כן בנדון דידן אעפ"י שקנו זה מזה לעשות שותפות ולהביא כל כף מעות לא מהני ויכול לחזור בו כל אחד מהם.

ואע"ג שכתב הטור סי' קע"ו ואפילו לא עשו. לא זה ולא זה אלא נשתתפו והתחילו לישא וליתן בעסק השיתוף לקנות או למכור נראה דמהני בנדון דידן לא נתברר בפאלה שעשו השותפים שום עסק מהשותפות אלא אדרב' שאלתי על הענין והוגד לי מפי מגידי אמת שמעולם לא עשו דבר כי אם השטר הנזכר שעשו ביניהם אם כן נמצא שמצד הקנין אין לחייב לשמעון לקיים השיתוף.

וכי תימא נחייבהו מצד שבועתו וכמו שכתב הריב"ש סימן ע"א וז"ל אבל בנדון דידן שיש בו שבועה אין ספק שחייב להשלים מפת שבועתו ובית דין כופין אותו בכך וכן כתב הרשב"א במי שהתנה לתת לחבירו מחצית מה שירויח דאע"ג דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אם נשבע להשלי' חייב וחבירו קנה ופירש לא שהשבועה תקיים הקנין ותעשה מה שלא בא לעולם כאילו בא שאין זה נכון אלא שהוא חייב לקיים מפת שבועתו ובית דין כופין אותו ולאחר שהשלים קנה חבירו.

אף בנדון דידן נאמר ששמעון חייב לקיים שבועתו ואחר שיקיים שבועתו להביא ממונו לעסק השותפות יקנה ראובן חבירו ליתא שהרי כתב הרמב"ם פ"ה מהלכות שלוחים ושותפי' המשתתף עם חבירו בסת' לא ישנה ממנהג המדינ' באותה הסחורה ולא ילך למקום אחר ולא ישתתף בה עם אחרים ולא יתעסק בסחורה אחרת ולא ימכור בהקפה אלא דבר שדרכו לימכר תמיד בהקפה ולא יפקיד ביד אחרים הרי שבסתם שותפות אין רשות לשותף להפקיד הנכס' ביד אחר' וגדולה מזאת כתב בפ' הנז' אהד מן השותפין שאמר נוליד הסחורה למקום פלוני שהוא ביוקר אף על פי שקבל עליו כל אונס שיבא הרי חבירו מעכב עליו שאומר לו אין רצוני שאמן מעות שבנדי ואהיה רודף אחריו לדין להוציא ממך: הרי שאפילו ביד השותף יכול לעכב כ"ש ביד אחרים וכיון שכן בנדון דידן כיון שחלה ראובן מתמיד חולי כמו שבא בפאלה עד שכל עסקיו נעשים על ידי אחרים ואינו יכול לעמוד על עסקי עצמו ודאי דבכי האי גונא לא חלה השבועה מעיקר' דאדעתא שיפקיד נכסיו ביד אחרים לא נשבע שמעון והוי כנדרי שגגות שאין צריכין

התרה פדתנן פ"ג דנדריים ד' נדרים התירו חכמים ואחד מהם נדרי שגגות ופירש"י התירו חכמים בלי שום שאלה: וא"ת דנדרי שגגות לא הוו אלא שהיו שוגג בשעת הוצאת הנדר מפיו או בשעה שיש לו לחול כדפי' במתני' אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל ושתה שאני אוכל ושאני שותה ושכח ואכל ושתה אבל בנדון דידן שבשעת השבועה היה ראובן פריא לא הוי נדרי שגגות אע"ג דחלה אחר פה וראיה לזה דתנן פ"ט דנדריים קוניים שאני נושא את פלונית שהיא פעורה ונהרי היא נאה ופסקינן דווקא שהיתה נאה בשעת הנדר אבל היתה פעורה ונעשית נאה אחר פה חל הנדר: ויש לומר שהרי הקשה הרשב"א הביאו הר"ן בנדריים פ"ט דמאי שנא הא דהיתה פעורה ונעשו נאה וכו' מאומ' קונם שאני נושא את פלוני שאביה רע ושמע שמת או שעשה תשובה שאע"פ שאחר הנדר מת או עשה תשובה מותר ומירץ הרשב"א לפי שאין אשה עכורה עשויה להיות נאה לכף לא היה בדעתו שתהא מותרת לו לכשתהא נאה אבל באביה רע עשוי הוא לעשו' תשובה ועשוי הוא למות הילקף אומדין דעתו דכי אמר שאביה רע כל זמן שאביה רע קאמר אף כן בנדון דידן האדם הפריא עשוי הוא להחלות ולכן בשעת שבועתו אומדין דעתו דכשנשתתף לא נשתתף אלא כל זמן שיוכל ראובן לעשות עסקיו ע"י עצמו לא בזמן שצריך למסור נכסיו בידי אחרים: ועוד דבר מן דין נוכח לומר דהוי כתולה נדרו בדבר שאם לא נתקיים הדבר שנשבע בגללו מותר כמו שפסקו כל הפוסקים א"כ בנדון דידן אומדין דמוכח הוא שפוננת שנתפוחו של שמעון עם ראובן הוא שיעסוק ראובן הוא עצמו בנכסים ולא יפקידם בידי אחד כמו שפכתתי בשם הרמב"ם פי סתם שנתפוח לא יפקידם בידי אחרים וכיון שכן הנה ליה פאלו פירש בשעת שבועתו ותלאה על תנאי שיעסוק ראובן עצמו בנכסים וכיון שראובן אינו יכול לקיים תנאו גם שמעון פטור משבועתו.

וכן פסק הרא"ש בתשובותיו פלל ח' על שנים שנדרו יחד ללכת לארץ ישראל וכו' כתב ואם ח"ו לא היה אחד מהם רוצה לשלם נדרו העובר יעבור והשני פטור כי לא נדר אחד מהם כי אם על דעת החברה הילקף ממה נפשך אם ישאר חבירו או פדין או שלא פדין אין עליה נדר וכן כתב רבי' ר' נחום בשם המפרשים שנים שנשבעו לעשות דבר אחד ועבר אחד מהם על השבועה השני פטור ואין צריך היתר אף כן בנדון דידן כיון שראובן אינו יכול לקיים תנאו לעסוק בשנתפוחו כמו שפסקינן דידן גם שמעון פטור משבועתו זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה סב זה לשונה ראובן היה היום ברודיש נכנס בספינה לבא לגליפול ובדרך עמד סער בים והאניה חשבה להשבר ואמר ראובן אם השם יעשה עמי חסד שיוליכני לשלום בגליפול אעשה נדבה בבית הפנס' מה שיבא מידי ועוד מאה לבנים לצנוע אחד שהיא במקום פלוני כשבא לגליפול עמד ועשה הגומל ונדר י' לבנים לצדקה ושנים לחברה ושנים לחזן העיר ושמש ומאה לבנים לצנוע אחד סתם עמדו פרנסי קהלתו ואמרו שיתן המאה לבנים לתושבי גליפול אמר להם כי ברצונו היה לתת אותם לעני שהיה ברצונו בשעת נדרו אם יכולין בני העיר גאליפול לכוף לראובן שיתן פה המאה לבנים או לא תשובה נראה לע"ד שהדין עם ראובן והטעם דתנאי במגילה פ' בני העיר בני העיר שהלכו לעיר אחרת ופסקו עליהן צדקה נותנין וכשהן באין מביאין אותה עמהן ויחיד שהלך לעיר אחרת ופסקו עליו צדקה תנתן לעניי אותה העיר וכן פסק הרמב"ם הלכות מתנות עניים

פ' ז' והטור סי' רנ"ו ופי' הברייטא להבדיל בין יחיד לרבים הוא דקיימא לו פּרַק שְׁנֵי דשבועות וְהביאו הטור סי' ר"י שאין הַנְדָר חל עד שיוציא בשפּתו ויהיה פיו ולבו שוים לפיכך היה בלבו לידור מפת חטין והוציא בשפּתו פת שעורין מותר בשניהם.

אבל אם היה בלבו פת חטים והוציא בשפּתו פת סתם אסור בשל חטין לבד שהוא נקרא פת סתם ואם נודר על דעת אחר' אז אינו תלוי בלבו אלא כפי שיאמרו האחר' שהוא דעתם כּף ונחל הַנְדָר ולכן כשה' רבים לא בטלו דעתם אצל בני העיר אשר פסקו עליהם ולא נדרו לדעת' אלא אמדינו דעתיהו אצל עניי עירם הרגילים אצל' פי הא דאמרינו האומר תנו מאתים דינר לבית הכנסת או ספר תורה לב"ה תנו לבית הכנסת שהוא רגיל בו משום דאמרינו דעתיה הכי ונחל הַנְדָר במה שפיו ולבו שוים אבל כשהוא יחיד ופסקו עליו בני העיר מסתמא בטיל דעתיה אצל דעת בני העיר וכשהוא נודר ודאי נודר לדעתם ולכן תנתן לעניי אותה העיר וכן נראה מתוך דברי המרדכי במגלה פ' בני העיר וברבינו ירוחם נתיב י"ט חלק אחד ענין עליו פי אין לי פנאי להאריך.

אם פן בנדון דידן נידון ונאמר דדוקא התם שפסקו עליו בני העיר והכריחוהו על כּף אמדינו דעתיה שפּנדר לדעתם ולכּף תנתן לעניי אותה העיר. אבל בנדון דידן דגלי דעתיה מקדמת דנא שלא היתה פונתו פי אם לפלוגי ולא היה יודע מנהג ודעת פרנסי העיר והיא פשיטא שלא יתנסכי אם לאותו העניי שהיה בלבו בעת נדרו: וכ"ת הא משמע בירושלמי דאפילו שלא פסקו עליו בני העיר אלא שהוא מעצמו פסק מכל מקום יתן לעניי אותה העיר דגרסינו בירושלמי פ' בני העיר בן עיר שפסק בעיר אחרת נותן עמהם בני העיר שפסקו בעיר אחרת נותנין במקומם הרי שאפלי' לא הכריחוהו על כּף קאמר דנותן עמהם בזה כּבר הייתי יכול לדחוק ולומר דפליגי אהדדי בבלי וירושלמי וגמרא דידן סבר דוקא פסקו עליו אבל מעצמו לא והראיה דלא לשתימיט שום פוסק לא קטון ולא גדול לא ראשון ולא אחרון לפסוק הדין בפסק מעצמו וכ"ש בפסקו עליו אבל לא צריכנא להא כי האמת יורה דרכו וזה כי גמרא דידן נקט פסקו עליו בני העיר לאשמעינן חידוש ברבים דאף על גב דלא פסקו מעצמם אלא שבני העיר הכריחוהו על כּף והנה לן למימר שעל דעת בני העיר נדרו א"ה מביאין אותה עמהם ואגב דנקט ברישא פסקו נקט בסיפא פסקו אבל אין הכי נמי שאפלי' פסק מעצמו יתן לעניי אותה העיר וגמרת ירושלמי נקט פסק מעצמו לאשמעינן חידוש ביחיד דאפלי' פסק מעצמו ולא הכריחוהו על כּף והנה לן למימר יתן לבני עירו שהוא רגיל אצלם אפילו הכי יתן לעניי אותה העיר ואגב דנקט ביחיד פסק מעצמו נקט גם ברבים פסקו מעצמם: ויש להביא ראיה לזה משנוי סדר החלוקות שבבבלי נקט ברישא רבים וברושלמי נקט ברישא יחיד ועם מה שפכתתי הוא ברור פי הבבלי עקר החידוש ברבי' ולכּף שפאן ראשון ואמרינו נקט סיפא אגב רישא והירושלמי עקר החידוש ביחיד ולכּף שפאן ראשון ולומר נקט סיפא אגב רישא שהוא יותר ראוי מלומר נקט רישא אגב סיפא באופן שהפלי' העולה מדברי הוא דמר אמר חזא ומר אמר חזא ולא פליגי וכלהו סברי דאפילו פסק מעצמו יתן לעניי אותה העיר אם פן הדרן גושפא לדוכתין: יש לומר דמכל מקום הטעם שפכתתי לא נפגם וזה דאף על גב שלא פסקו עליו ולא הכריחוהו מ"מ הוא לא גילה דעתו ולא היה בלבו דבר כנגדם ולכן בסתם אמרינו דעתיה שפּנדר לדעתם פיון שהלך לעירם אבל בנדון דידן שבפירוש גילה דעתו מקודם לכן ובשעת נדרו לא היה בסתם פי אם פונת לבו היתה לאותו העניי

הידוע אצלו לא חל הנדר כי אם לאותו העני דומיא דהיה בלבו פת חטים והוציא בשפתיו פת סתם: ועוד יש לי להביא ראיה ממה שכתב הר"ן בתשובותיו סימן ע"ה ראובן היה שכיב מרע בארץ צרפת וצוה לביתו ושאל לאחד מן העומדים לפניו כמה חברות יש בפרפיניין ויען אליו ד' ואז אמר ראובן הנני עוזב לארבעה חברות שבפרפיניין סך פלוני יתחלק בדרך שנה והנה בעיר חמש חבורות רשומות ואלו הן תלמוד תורה וחוילין ומאור וצדקה וקברים וזה המצוה היה מקדמת דנא ממנויי הקברים והמנהג היה בפרפיניין פשוט על כל העולה לקרא בתורה וידור נדר סתם לד' חברות ופרע לאלו הד' תורה וחוילין ומאור וצדקה וחברת קברים לחלק יצתה והשיב שפיון שראובן היה רגיל בחברת הקברים אותה חברה זוכה ברביע מן ההנחה ואף על פי שפשוט המנהג שהנודר סתם לד' חברות ופרע לכלם חוץ מחברת קברים הרי ראובן בעת שצוה לא היה שם ולא היה יודע במנהגם ולפיכך אין לומר שעל דעתם צוה וכו' הרי שאפ"י בסתם אמדינו דעתיה למה שהיה רגיל זה כמה ולא אזלינו אחר מנהג העיר כל שכן בנדון דידן שהיה בלבו בשעת נדרו הסך מנהגם ולא אזלינו בטר מנהגם ועוד כתב הר"ן סימן י"א ונ"ל אין ספק שבני העיר יכולין להתקין ביניהם חוקים ונהגו והם קיימים, עליהם ומיהו דוקא לאותן שנקראים בני עירם אבל לבני עיר אחרת לא גם כן והיה להם תביעה עליו דאי זה פח יש להם להסיע על קיצתו פיון שאינו מבני קהלם מפל מה שכתבתי נראה לע"ד שהדין עם ראובן וחיובים אנשי הקהל לחזור לראובן הלבנים אם פפאוהו על כך ולהיות שכמעט אין מקום לשאלה זאת נלאתי לכתוב כמה מיני ראיות כי הענין פשוט וברור לפי מה שאומר לי ע"ד ולבי אני הצעיר וצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: פסק סג ראיתי דברי הפותב על ענין ההפך אשר נפל בין ראשי מנהיגי ק"ק גרוש קאטילאניש יצ"ו ובין הנבון ונעלה ה"ר מנחם יצ"ו על ענין פרעון המסים מצד שנתפשו עמו פרנסים ואנשי מעמד ורבים מפורעי המס שיפרע סך ידוע בכל שנה ושנה כ"ש בארובה בשטר אשר ביניהם ומצאתי בדבריו שפנה הבגין על יסוד רעוע וזה שהוא מדמה הנדון הזה למילתא דאיכא רוחא להאי ופסידא להאי ואם כן אין פח ביד הקהל לפשר ולעשות שום דבר אם לא מדעת כלם וזה ליתא.

דאין הנדון דומה לראיה ולא מקרי כלל רוחא להאי ופסידא להאי וראיה לזה ממקום שבא עקר האי מילתא במרדכי פרק קמא דבתרא שכתב ושאלתם על ראשי הקהל שבאו לשוות ולהטיל מס על שנה ליטרה קרקע וכו' ה"ה ודאי איכא פסידא לחיובם לפרוע מה שלא פרעו מעולם מבלי שיגיע להם שום הנאה וגם מה שכתב ההר"י קולון ז"ל בתשובה שנית שמניעת פרעון המס חשיב היזק רבים ודאי שכן הוא שהאנשים ההם אשר בא השאלה עליהם שברחו מן העיר לא היו רוצי לתת כלל ממה שנוגע להם מהמס כמו שנר' מתוך השאלה הנז' ולכך ודאי במניעת פרעון המס הוא היזק לרבים אבל בנדון דידן אין כאן לא היזק לרבים ולא רוחא להאי ופסידא להאי אלא רוחא להאי ורוחא להאי: והטעם דכל שאר פורעין המס גורעין ומוסיפין ודורשין וחוקרין סך המס המוטל על הקהל ואפילו בהיותן עומדין על תלם ובערפם הראשון או אפילו העשירו יותר ממה שהיה להם תחלה לפעמים גורעין ואינם פורעים כל כך מצד שמס השנה ההיא היה מעט וגם לפעמים גורעין מצד שפורדים מנכסיהם ואפילו יהיה מס השנה הרבה אבל בנדון דידן נתחייב ה"ר מנחם הנז' לתת בכל שנה ושנה הסך הנז' הן יהיה המס מעט הן יהיה

הרבה הן יעלה בנכסיו הן ח"ו ירד מנכסיו וכיון שכן בין הקהל בין ה"ר מנחם קרובים לשכר כמו להפסד שהרי אפשר שמן הדין לא יהיה חייב לפרוע הסף שנתחייב ובשביל פשרת הקהל חייב לפרעו וכן נר' מלשון השטר שכתב וגם הוא נתחייב שכל זמן שהיה עם ביתו פה שאלוני"ק שיתן לק"ק בכל שנה סף ק"נ אש' וכן יעשה שנה בשנה וכו' וכתב אחר פה וגם ה"ר מנחם הנז' לא יהיה רשאי לגרוע מהסף הנז' הרי דאסיקו אדעתיהו דאפשר לגרוע מהסף הנז' לא יזו סבה ועם כל זה נתחייב לפרוע הסף הנז' דעביד איניש דנבין דיניה וסבר וקביל לפרוע הסף הנז' הרי דאיכא רוחא לקהל ולא פסידא כיון שנתחייב לפרוע לעולם הסף הנז'.

וראיה לדבר דמיקרי רוחא להאי ורוחא להאי ולא פסידא שכתב ה"ר יוסף קולון בתשובה הראשונה על הא דאמרין בגיטין פרק השולח אמר שמואל האי פרוסבול עולבנא דדייני הוא אי איניש חילי אבטייליניה ולבתר הכי קאמר אמר רב חסדא פרוסבול בולי ובוטי וכו' פתב ויש לתמוה אמאי לא קבע הגמרא הך מילתא דרב חסדא וכן דרבא לעיל מינה מקמי דלייתי למתני דמסקת שביעית גבי מתניתין דקתני הלל תקן פרוסבול וכו' דלישנא דמתניתין הנה ליה לפרושי מקמי דלייתי מתניתא אחריתי אלא ודאי דלא הוצרכו להיא דרב חסדא אלא לאחר דמיייתי מילתא דשמואל דאמר עולבנא דדייני הוא וכו' וכמו שפי' הוא משום דאין יכולין להפקיע ממון במידי דאיכא רוחא להאי ופסידא להאי וכתב בפשיטא דהיינו חוצפא דדיינין ומשום הכי סמיה לה הך דרב חסדא דאתי למימר דלאו חוצפא דדייני הוא דשפיר מצו דייני לאפקועי ממונא בכה"ג דהא הוי פמלתא דאיכא רוחא לכולי עלמא דהא איכא פרוסבול ופרוסבול בולי ומשום הכי ליכא לבטולי ואף על גב דבשלקמא אין פח לשום דייני להפקיע ממון היכא דאיכא רוחא להאי ופסידא להאי ע"כ: הרי לה שיש לבית דין פח להפקיע ממון העניינים משום דאית להו רוחא שלא ינעלו דלת בפניהם ונחשיב נעילת דלת לבד רוחא בנדון דידן דאיכא רוחא ממנש נתחייב ה"ר מנחם יצ"ו לפרוע לעולם הסף שהוא בין יהיה חייב מן הדין בין לא יהיה חייב לא כל שכן דמיקרי רוחא להאי ורוחא להאי וכיון שכן ודאי שמה שעשו הפרנסים ואנשי המעמד הממונים על כל עניני הקהל שהוא שריר וקיים אפילו שעשו שלא מדעת הקהל כיון אפשר דאיכא רוחא לקהל ועוד שנעשה ברצון פמה אנשים רשומים מגדולי פורעי המס שחתומים על השטר וגם נעש' ברצון החכם השלם המרביץ תורה ביניהם ונדאי שהוא שריר וקיים וכמו שכתב הרא"ש בתשובותיו פל"ו' על ענין פשרה עם שבועה טובי העיר בענין המס ופטרן לו ממס ארבע מאות זוז והבאים אחריהם היו שואלי ממנו המס כו' והשיב וז"ל וטובי העיר הרגילין להשתדל בצרכי הקהל הם יכולין למנות מורשה לדין בשביל הקהל וכל מעשיהם קיימים.

ומה שכתב עוד דלא מהני מה שעושים ז' טובי העיר אם לא עשאוהו ברצון אנשי העיר והביא ראיה מהא דאמרין פרק בני העיר אמר רבא לא שנו אלא שלא מכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר אבל מכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר אפילו למשתא ביה שכרא שפיר דמי הרי שלא די אלא במעמד אנשי העיר ובמעמד לאו דוקא אלא ברצונם ע"כ דבריו ורצה להוכיח מפאן בנדון דידן דלא מהני פשר' ה"ר מנחם הנז' אם לא היה במעמד וברצון אנשי הקהל בראותי דברים כאלו גמרת אמתית בלבי ודאי שאין לאיש הנה ספרים לראות ולהבין חומר המילות והדברים שנדאי אפילו תנוקות של בית

רפן לא יאמרו דבר פזוה: וטעמא דמילתא שמה שצריך מעמד אנשי העיר אינו לקנים המכר שמכרו הרחובה של עיר או הבית הפנסת דקאמ' מתני' דאין הכי נמי שאם מכרוהו ז' טובי העיר שלא במעמד אנשי העיר דמכרו מכר אבל מה שצריך מעמד אנשי העיר הוא להפקיע הקדושה מהדמי' שלקחו בשביל הבית הפנסת ולהוציאו לחולין לגמרי כי פשהוא במעמד אנשי העיר יצאו לחולין לגמרי וכמו שאמר אפילו למשתי ביה שכרא שפיר דמי וטעמא דהאי מילתא הוא או כמו שפירש הרמב"ן שכתב שאין בני העיר רוצין מן הסתם שתכחש מצנתן לגמרי אלא שתחול קדושת בית הפנסת על הדמים אבל פשנמלכו בני העיר למכרו ולשתות בו אפילו שכר שרי לפי שעבר זמן מצותו ונפקעה קדושתו ממנו פסוקה ולולב אחר זמנו.

כמו שפי' הר"ן דז' טובי העיר אין להם פח לאפקועי קדושת דמים אף על גב דאיקלישא אבל במעמד אנשי העיר יכולין להפקיע לקדושת בית הפנסת להפקיעה בכדי כמו שהביאו הר"ן בארנפה הרי דלא בעינן מעמד אנשי העיר אלא לענן קדושת הדמים וכן פירש רש"י בגמרא על הא דאמר רבא לא שנו וכו' פי' לא שנו דאין מורידין דמים מקדושתו וכו'.

עד פקעה קדושה מן הספץ ומן הדמים ומותר לעשות מהם כרצונם אבל המכר ודאי דהוי מכר כיון שנעשה על ידי ז' טובי העיר אפילו שהיה שלא מדעת ורצון אנשי העיר וכן פתב הר"ן וז"ל והיא שמכרו ז' טובי העיר שלא במעמד אנשי העיר הכי נמי הווי דינייהו דמכירתן מכירה אלא דבעיא עלויא פי' ליקח בדמיו דבר יותר קדוש וכתב והכי איתא בירושלמי ג' מב"ה בבית הפנסת ז' מבני העיר בעיר מה הן קנימין אם פשקבלו עליהם אפילו א' ואם בשלא קבל עליהם אפילו כמה פי' כן קנימין בסתם והכי פירושה וכו' עד וכן שבועה בני עיר שמכרו את הרחוב וכיוצא בו הרי דינן פאנשי העיר שמכרוהו שלא מדעת השבועה דבכל הגי' מכירתן מכירה ומיהו בעינן עלויא ובתר הכי קאמר מה הן קנימין אם פשקבלו עליהן בני העיר כל מה שיעשו הז' במכר זה אפילו אחד ואם בשלא קבלו עליהם כלל ממכרן בזה אפילו היו כמה שמכרו אין ממכרן ממכר והעמידוהו בסתם כלומר שהעמידו עליהם סתם שבועה טובי העיר לפקח על עסקי צבור הילקף אף על פי שלא קבלו עליהם בכי' מכר דברים אלו אפילו הכי ממכרן ממכר שלא תאמר דברים של תשמשי קדושה ובית הפנסת לא עלתה על לב דעת בני העיר שימכרו אלא מדעתן ולא תועיל מכירתן אלא אם כן נטלו רשות מבני העיר בפירוש קמשמע לן: הרי שמה שעושין ז' טובי העיר שלא במעמד אנשי העיר אפילו בדברים שנראה שלא נתנו להם רשות לפקח עליהם הוא קיים כ"ש בנדון דידן שעיקר מינוי הפרנסים ואנשי המעמד הוא לפקח בעניני הפרעונות והמסים וארנונו' דפשיטא ופשיטא שמה שעשו הוא קיים אפילו שעשאוהו שלא ברשות' ורצונ' כ"ש דבנדון דידן אומדנא דמוכח הוא שהיה ברצון ורשות כל הקהל שהרי כמה ימים ושנים יש שנעשה זה השט' אשר ביניהם וקלא אית ליה אם מפח השט' אם מפח המעשה שבכל השנים שעברו לא פרע כי אם הסף אשר התנה עם אנשי הק"ק ואין מי שימחה בגדי וסברו וקבילו מה שעשו ותקנו ז' טובי העיר וחבר עיר שהוא החכם השלם המרביץ תורה ביניהם לכן ראוי לאנשי הק"ק יצ"ו לקיים עליהם ולהיות עושים את אשר החלו לעשות ואת כל אשר כתוב בשטר ההוא ואף על פי שהם רבים ויש לאל ידם לעשות פנגד יחיד פאשר לבם חפץ מפל מקום

חייבים לעשות לו דין וכמו שכתב המרדכי אטו משום דרבים ניהו יגזלו ליחיד ויקבלו עליהם את הדין בסבר פנים יפות כי האמת נאהב מהכל וכתיב אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה סד ראובן ושמעון היו אחים והיה שמעון עוסק ונושא ונותן בנכסי ראובן אחיו והיה ראובן נותן לשמעון בשכר עמלו לשנה סכום כף ובהמשך הזמן מתוך הדברים שעברו ביניהם קפץ ראובן ואמר אני נשבע לדעת חכמי ארץ ישראל שלא ישוב עוד שמעון אחי עמי ולא יהיה עוסק עוד בנכסי: שאלה אם היא שבועה דמי אמרינו פיון שלא הזכיר לא שם ולא פנוי לא הוי שבועה או דלמא דהוי שבועה ואם תמצא לומר דהוי שבועה מי הוי שבועה על דעת רבים ואין לו הפרה אלא לדבר מצנה פההיא דמקרי דרדקי דגטין פרק השולח או דילמא דכיון דלא פירש אלא שאמר סתם לא מקרי על דעת רבים ויש לו התרה אפילו שלא לדבר מצנה: תשובה על ענני אי הוי שבועה או לא האמת הוא דהוי שבועה מדתנו בנדרים פרק קמא פל פנויי נדרים בנדרים וחרמים כחרמים ושבועות כשבועות פל דקאמ' שבועה שקוקה שהם פנויי שבועה ופלי ה"רן מיהא שמעינו דבשבועה לא בעינו עם אלא פיון שאמר שבועה או שבועה שהיא פנויה שלא אוכל כפר זה אסור לאכלו דמתני' בכי האי גוונא עסקינו דאי פשהזכיר את השם מאי איריא משום פנוי שבועה תפוק לי' משום הזכרת השם דאפילו בלא שבועה ובלא פנוי הוי שבועה וראיה לזה מדאמרינו בע"א פרק אין מעמידין לאלדי ישראל לא מגלינא וקאמר דר' יוחנן לא עבר על השבועה משום דלא קאמר באלהא דישאל אלא לאלהא דישאל דמשמע אבל לעמיה ישראל מגלינא משמע דבלא שם ובלא פנוי הוי שבועה פיון שהזכיר השם אם לא משום האי טעמא.

ועוד דלמאן דאמר פנויין לשון שבדו להם חכמים להיות נודר בו ולהכי תקנו פנויין בשבועה כי היכי דלא לימא שבועה להשם ומנין דמתרמי דיימר להשם ולא יאמר שבועה וקא מפיק שם שמים לבטלה אלמא פל שהזכיר שבועה או פנויה אפי' בלא הזכרת השם מהני וכן נמי כתבו בתוס' שהקשו דבפ' שבועת העדות קאמר נאמר פאן בשבועת האלה ונאמר להלן ושמעה קול אלה מה להלן בשם דכתיב יתן השם את ירכו וכו' אף פאן בשם.

וכן ריש פרק שבועת הדיינין קאמר פמאן פרבי חנינא בר אידי דאמר בעינו שם וקאמר אפילו תימא רבנן דאמרי בכנוי וכו' אלמא דלכולי עלמא לפחות בעינו פנוי השם ותירצו דהא דבעינו שם או פנוי במנשבע מאחרי' דהא מסוטה גמרינו דמןשבעת מפי פהו אבל במנשבע מפי עצמו מצי אסור נפשיה בלא שם וכנוי: והר"ן תירץ דג"ש אתיא אליבא דר' חנינא בר אידי אבל לרבנן לא בעינו לא שם ולא פנוי וכדמוכח מתני' שכתבתי לעיל ואף על גב דתנו במתני' דפרק שבועת העדות בכל הפנויין הרי אלו חייבים ומוקמינו לה פרבנן לאו למימרא דבעינו לפחות פנוי אלא למימרא דלא תימא דמשביע בכנוי כמשביע בשמים ובארץ דפטור כדתנו התם אלא כמשביע סתם וחיוב: הרי לה ראיה ברורה דבנדון שלנו דקפץ ראובן ונשבע מעצמו אליבא דכולי עלמא הוי שבועה בלא שם ובלא פנוי וכן כתב הרמב"ם וז"ל בשבועת בטוי לא בעינו לא שם ולא פנוי מדקאמר בפר' שבועות העדות דלאו הוי שבועה ואי אפשר לפרש דקאמר לא אוכל היום באלהים דאם כן למה לי לאו היינו עיקר שבועה פיון שהזכיר השם וכמו שהוכחתי לעיל אלא ודאי

דְּשִׁבּוּעַת בְּטוּי לֹא בְּעֵי אֶפְיֵלוּ כִּנּוּי וְכֵן נִמְי פְּסֻק הָרֵא"ש בַּפֶּס' דְּפָרָק שְׁבֻעַת הָעֵדוּת וְהִבְיֵאוּ הַטּוֹר בְּסִי' רל"ז דְּלֹא גָרַע מִיְדוּת שְׁבֻעוֹת שֶׁהֵן כְּשִׁבּוּעוֹת וְאֵף עַל גַּב שְׁרֵשׁ"י פִּירֵשׁ עַל הַהִיא מְשֻׁנָּה דְּפָרָק שְׁבֻעַת הָעֵדוּת דְּקֹאֲמַר מְשֻׁבְּעֵי אֲנִי עֲלֵיכֶם מְצֻנָּה אֲנִי אֲלֵיכֶם וְקֹאֲמַר בְּגִמְרָא דְּקֹאֲמַר מְצֻנָּה אֲנִי עֲלֵיכֶם בְּשִׁבּוּעָה וְפִי' רש"י מְזַפֵּיר אֶת הַשֵּׁם בְּאַחַד מְכָל לְשׁוֹנוֹת הִלְלוּ מְשֻׁמַּע דְּסִבֵּר דְּבִכָּל שְׁבֻעָה בְּעֵינָן שֵׁם אוֹ כִּנּוּי: יֵשׁ לוֹמַר דְּהֵינּוּ דְּנֹקֵא לְעֵנָן חַיִּיב מְלָקוּת וְקֹרְבָן אֲבָל אִיסוּרָא מִיְהָא אִיכָּא אֶפְיֵלוּ בְּלֹא שֵׁם וּבְלֹא כִּנּוּי וְכִמּוּ שֶׁהִבְיֵאוּ הֵר"ן בְּהִלְכוֹת פָּרָק שְׁבֻעַת הָעֵדוּת וְכֵן כְּתִב הֵרֵמְב"ם פָּרָק שְׁנֵי דְּהִלְכוֹת שְׁבֻעוֹת וְז"ל אֲמַר אֵלֶּה אוֹ אַרְוֹר אוֹ שְׁבֻעָה וְלֹא הִזְכִּיר שֵׁם וְלֹא כִּנּוּי הֵרֵי זֶה אִיסוּר בְּדִבְרֵי שְׁנִשְׁבַּע עֲלֵיו אֲבָל אֵינּוּ לוֹקֵה וְלֹא מְבִיא קֹרְבָן אִם עָבַר עַל שְׁבֻעָתוֹ עַד שֶׁיְהִי בָּא שֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת הַמְּיֻחָדִים אוֹ כִּנּוּי מִן הַכִּנּוּיִים וְטַעְמָא דְּמִקְלָתָא הוּא כְּמוֹ שֶׁכְּתִב הֵר"ן בְּהִלְכוֹת פָּרָק שְׁבֻעַת הָעֵדוּת מִשּׁוּם דְּעִיקַר שְׁבֻעָה כִּי כְּתִיבָה בְּשֵׁם כְּתִיב דְּכְתִיב לֹא תִשְׁבַּעוּ בְּשֵׁמִי לְשֹׁקֵר אִי נִמְי לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם הַשֵּׁם וְכו' וְהוּא הַדִּין נִמְי לְכִנּוּי דְּכְתִיב וְחִלְלַתְּ אֶת שֵׁם אֱלֹדֵיךָ וְכו' אֲבָל בְּלֹא שֵׁם וּבְלֹא כִּנּוּי אֵין לָנוּ לֹא לְמִלְקוּת וְלֹא לְקֹרְבָן הֵרֵי דְּלִכְנֹלֵי עֲלֵמָא הֵוִי שְׁבֻעָה לְאַסּוּר עֲלֵיו הַדְּבָר הַנִּשְׁבַּע: וְלְעֵנָן אִי הֵוִי שְׁבֻעָה עַל דַּעַת רַבִּים תַּדַּע שְׁרֵשׁ"י סוֹבֵר דְּלֹא הֵוִי עַל רַבִּים אֲלֵא כְּשֶׁהוּא נִשְׁבַּע בְּכִנּוּיָהֶם וְכִמּוּ שֶׁנִּרְאָה מְלִשׁוֹנוֹ בְּגִיטִין פָּרָק הַשּׁוֹלַח דְּקֹאֲמַר עַל דַּעַת רַבִּים כֹּף יֹאמְרוּ לוֹ מְדִירִין אֲנוּ אוֹתָהּ עַל דַּעַתֵּינוּ מְשֻׁמַּע דְּבְעֵינָן שֶׁיְהִי בְּכִנּוּיָהֶם וְכְתִב הֵר"ן שֶׁכֵּן כְּתִב רַבִּינוּ הֵאִי גְּאוֹן בְּתִשּׁוּבָה וּר"ת סִבֵּר דְּאֶפְיֵלוּ שְׁלֹא בְּכִנּוּיָהֶם הֵוִי עַל דַּעַת רַבִּים וְהוּא שֶׁיִּפְרֹט וְיֹאמַר עַל דַּעַת פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי אֲבָל עַל דַּעַת רַבִּים סִתֵּם שְׁלֹא בְּכִנּוּיָהֶם לֹא כְּלוּם הוּא וְכֵן כְּתִב הָרֵא"ש בְּתִשּׁוּבָה כָּל עֲשִׂירֵי דִין א' וְהֵרֵמְב"ם פִּי' דְּבִכָּל עֵנָן הֵוִי עַל דַּעַת רַבִּים בֵּין בְּכִנּוּיָהֶם בֵּין שְׁלֹא בְּכִנּוּיָהֶם בֵּין פִּירֵשׁ בֵּין לֹא פִּירֵשׁ אֲלֵא סִתֵּם עַל דַּעַת רַבִּים וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹךְ לְשׁוֹנוֹ בְּפָרָק ו' מִהִלְכוֹת שְׁבֻעוֹת שֶׁכְּתִב נִשְׁבַּע עַל דַּעַת רַבִּים אוֹ שְׁנָדַר עַל דַּעַת רַבִּים אֵין מִתִּירִין לוֹ לְעוֹלָם אֲלֵא לְדַבֵּר מְצֻנָּה מְשֻׁמַּע שֶׁהוּא סוֹבֵר דְּעַל דַּעַת רַבִּים בְּכָל עֵנָן מְשֻׁמַּע דְּאִי לֹא תִימָא הֵכִי אֲבַעִי לִיהָ לְפָרוּשֵׁי וְכֵן פִּיר' הֵר"ן עֲלֵיו בְּהִלְכוֹת מְזֵה נוֹכַל בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ דְּלֹא הֵוִי שְׁבֻעָה עַל דַּעַת רַבִּים דְּהָא אֵף עַל גַּב דְּהֵנִי גְּאוֹנִי עוֹלָם כְּלֵהוּ פְּלִיגִי מְכָל מְקוֹם רש"י וּר"ת תְּרוּנִיָּהוּ פְּלִיגִי לְהֵרֵמְב"ם וְסִבְרֵי דְּבִסְתָּם שְׁלֹא בְּכִנּוּיָהֶם שֶׁהוּא הַנִּדּוֹן שְׁלָנוּ דְּלֹא הֵוִי עַל דַּעַת רַבִּים אִם כֵּן הוּוּ תְּרֵי לְגַבִּי חַד וְאֵין דְּבָרֵי שֶׁל אַחַד בְּמְקוֹם שְׁנַיִם וְכ"ש דְּאֶפְיֵלוּ לְדַעַת הֵרֵמְב"ם דְּקֹאֲמַר דְּבִסְתָּם אֶפְיֵלוּ שְׁלֹא בְּכִנּוּיָהֶם דְּהֵוִי שְׁבֻעָה עַל דַּעַת רַבִּים בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ יֵשׁ הַתְּרָה מִשּׁוּם דְּאִיכָּא צַד מְצֻנָּה וְהִיא לְשִׁים שְׁלוֹם בֵּין רֵאוּבֵן וְשָׁמְעוֹן שֶׁהֵם אַחִים וְלֹא יִהְיֶה אִיבָה וְשִׁנְאָ' וְתַחֲרוּת בֵּינֵיהֶם וְכִינּוּ דְּאִיכָּא מְצֻנָּה בְּדִבְרֵי יֵשׁ לָהּ הַתְּרָה כְּדֹאֲמַרִי בְּגִיטִין פָּרָק הַשּׁוֹלַח הֵנִי מִלִּי לְדַבֵּר הַרְשׁוּת אֲבָל לְדַבֵּר מְצֻנָּה יֵשׁ לוֹ הַפְּרָה וְהַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁכְּתִב ר"ת מִשּׁוּם דְּצָרִיךְ דַּעַת רַבִּים לְהַפֵּר הוּאִיל וְנִדַּר עַל דַּעַתֵּם וְסִתְּמָא אֵין דַּעַתֵּם לְהַפֵּר אֲבָל לְדַבֵּר מְצֻנָּה אֲנִן סִהַדִי דְּנִיחָא לָהּ שֶׁיִּפֵּר וְאֵף עַל גַּב שֶׁכְּתִב ר"ת שֶׁאֵין כָּל הַמְצֻת שְׁוֹת דְּדוֹקֵא לְדַבֵּר מְצֻנָּה שֶׁהִיא כְּעֵין אֲבִיהֶם שֶׁל תִּינּוּקַת דְּשִׁיכִי הַנִּדָּר וּבְמְצֻנָּה וְעַל דַּעַתֵּם הַדִּירוּהוּ וְעַל דַּעַתֵּם הַתִּירוּהוּ וְהֵם הֵוִי הַנִּדְרִין וְהֵם הֵוִי הַנִּתְרִין אֲבָל בְּעֲלֵמָא אֶפְיֵלוּ לְדַבֵּר מְצֻנָּה לֹא וְכִמּוּ שֶׁהִבְיֵאוּ הַטַּעַם הֵרֵשְׁב"א בְּחִדּוּשֵׁי דְּמִסְכַּת גִּיטִין וְדִקְדָּקֵם ר"ת מְהָא דְּקֹאֲמַר בְּגִמְרָא כִּי הָא דְּהִיא מְקַרֵי דְּרַדְדִי דְּמְשֻׁמַּע דְּנֹקֵא מְצֻנָּה כִּי הֵאִי וְאִם כֵּן אִפְש' דְּהֵרֵמְב"ם סוֹבֵר כֵּן וְלְדַעַתוֹ דְּבְנִדּוֹן שְׁלָנוּ הֵוִי שְׁבֻעָה עַל דַּעַת רַבִּי נִמְצָא דְּלִיכָא מְצֻנָּה כִּי הִיא דְּרַדְדִי וְלִיכָא הַתְּרָה: יֵשׁ לוֹמַר דְּאֶפְיֵלוּ

הכי איכא התרה לפי שיש לחלק ולומר דאימתי בענין מצוה פי האי כשהשבועה היתה חמורה בשם או בכנוי אבל בגדון שלנו שלא הזכיר לא שם ולא פנוי דלא הוי שבועה לא לענין מלקות ולא לענין קרבן פינו דאיכא צד מצוה יש לה התרה לענין איסורא דאית בה פינו דקילא דהא הר"ן פירק שבועת העדות אמר תמהני פינו דקראי בשבועות בשם או בכנוי משתמע בלא שם ובלא פנוי אפילו איסורא מנ"ל ותיירץ דאפשר דילפינו מדברי קבלה דקיימא לן דארור בו שבועה וילפינו לה מדכתוב וינאל שאול את העם לאמר ארור האיש אשר יאכל לחם עד הערב אף על פי שלא אמר לא שם ולא פנוי ואם בארור אמרינו הכי מפני לשון שבועה כ"ש בשבועה עצמה ע"כ הרי דמסתברא דאפילו איסורא ליכא וכשתירץ תירץ בלשון אפשר אם פו שפיר נוכל לומר דאעג"ב דבעלמא בענין פההיא דדרדקי הכא לגבי איסורא שאני משום דקילא ועוד שאפילו שיהיה שבועה חמורה בשם או בכנוי לא בעינן מצוה פההיא דדרדקי משום דשאני התם משו' דתחלת הגדר נעש' לדבר מצוה ומשו' הכי בעינן דשייכי בהיתר כמו שכתבתי לעיל אבל בשבוע' או בגדר שלא נעשה בתחלתו למצוה נהי דלענין התרה כשהיא על דעת רבים בעינן מצוה אבל במצוה כל דהוא סגי ** (מצאתי זה החילוק בהרמב"ם בדרף ת"ך בשאלות ותשובות) ** ונראה היות זה החילוק מוכרח משום דבהדיא משמע פירק אלו הן הלוקין על האונס שגירש אעג"ב דהדיא על דעת רבים מתירין לו ומחזיר משום דאיכא מצוה בדבר שפל ימיו בעמוד והחזר קאי ואם מצוה פההיא דדרקי בעינן היאך מתירין לו הא לא שייכי הרבים באותה ההתרה אלא ודאי כדפרישית שפיון שלא היתה לשם תחלתהגדר לדבר מצוה במצו' כל דהיא סגי להתירה וכן נראה בהדיא במכות פירק אלו הן הלוקין גבי ההיא סוגיא דקיימו ולא קיימו בטלו ולא בטלו וכו' ע"ש וכן נראה מדברי הטור בסימן רכ"ח שכתב ונדר שעל דעת רבים אין לו התרה בלא דעת אלא אם פו יש מצוה בהתרתו הרי שכתב סתם ולא חלק ועוד מצאתי כתוב בשאלה ותשובה על בחור אחד שנדר על דעת רבים ואמר יאסרו כל פירות שבעולם עלי חוץ מן החטין אם אשחק בקוביא וכו' וקאמר ומטעם קדושה ואבדלתא אין נחשב דבר מצוה דאפשר דנפיק בקדושה ואבדלתא דאחרים ועוד דאפשר לאקדושי אריפתא ולאבדולי אשיכרא של חטין טעמא משום דסגי בלאו הכי הא לא סגי בלאו הכי חשיבא מצוה אעג"ב דלא הוי פההיא דדרדקי כלל העולה לענין הגדון שלנו שאם גלף לשיטת ר"ת דבעינן מצוה פההיא דדרדקי גלף ג"כ לשיטתו דלא הוי שבועה על דעת רבים פינו שלא פירש ויש לה התרה אפילו בלא מצוה וכ"ש לרש"י ואם גלף לשיטת הרמב"ם דהוי שבועה לדעת רבים גלף לשיטתו דקילא השבועה דאינו מחויב מלקות וקרבו וסגי במצוה כל דהיא או בעבור הטעמים האחרים שכתבתי כ"נ לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה תשובה סה אחר שקריתי ושוניתי ושלשתי נסח לשון השטר אשר בין הגבירים והנשיאים ה"ר יצחק וה"ר יהודה וגם נסח שטרי ההתראות שהתרו זה לזה נראה לע"ד שעם היות שה"ר יצחק התרה תחלה וגם כתב בהתראתו שכל מה שהשתדל והכשיר והזמין בענין לקיחת הקנפני הנה ברשות ה"ר יהודה מפל מקום אין בכך פלום להכריח להר"י יהודה מפח החומרות הפתובות בשטר לכתוב לו בטחון שלא לנגדו באותה הרינדה כמו שכתוב בתנאי השטר אשר ביניהם והטעם פי דבר ברור הוא פי בין בגדרים בין בשבועות אזלינן אחר משמעות הלשון כדמוכח פירק ד' גדרים והביאו הרמב"ם הלכות גדר' פירק ט' והטור סי'

רי"ו ורל"ט וכן פסקו כל הפוסקי' וכינון שהאמת פן בנדון דידן מצינו שמה שנתחייבו זה לזה הוא שאם לא ירצה אחד מהם ליפנס בעצמות הרינדה פלל אז נתחייב לכתוב לחבירו הבטחון אבל ה"ר יהודה מעולם לא אמר שאינו רוצה ליפנס ברינדה אלא אדרבה לעולם אמר שרוצה ליפנס בה והודא' בעל דין פמאה עדים דמו שה"ר יצחק בהתראת הוא עצמו או' שההכנה וההזמנה שעשה לקחת הקנפנה הנה ברשות ה"ר יהודה הרי שהוא עצמו מודה שמתחלה רצה ה"ר יהודה ליפנס ברינד' וגם עתה עמד טעמו בו כי מה שאומר לה"ר יצחק ומתרה בו ומנגדו אינו מנגדו במציאות הרינדה כי אם באופן לקיחתה ומראה מקום הוא לו אינה דרך תהיה הרינדה יותר בטוחה או ביותר תועלת ובנדאי שעל זה לא נשבע ולא נדר וכן נראה ממשמעות לשון השטר אשר ביניהם וז"ל שכל איזה משניה' שי'רצה ליפנס או לקחת שום רינדה לא יוכל לקחתה או ליפנס בה אלא שיודיע הדבר תחלה לחבירו ואם ירצה חבירו ליפנס גם הוא בה אז יהיו שניהם שותפים בה בכל דבר כפי הנז' לעיל ואם לא ירצה חבירו להפנס בה אז יוכל אותו שרוצה להפנס בה לקחתה וליפנס בה פרצונו מבלי שיהיה בה שום חלק לחבירו אשר לא רצה ליפנס בה: ועתה ראה כמה הקפידו ודקדקו בלשונם בכתבם כמה פעמי' מיותרי' מלת בה המורה על עצמות הרינדה לא באופן לקיחתה וכל זה לומר כי כל זמן שי'רצה כל א' מהם בעצמות הרינדה אף על פי שלא ירצה באופן לקיחתה אז יהיו שותפי' כי אצל אופן לקיחתה אפשר להתברר הדבר לידע הדרך הישר ולאו כל כמיניה כי חבירו יאמר לו לתקוני שדתיך ולא לעוותי ואם לא ירצה חבירו ליפנס בה ר"ל בעצמות הרינדה אז יוכל אותו שרוצה ליפנס בה לקחתה וליפנס בה פרצונו משמע כשחבירו גם פן רוצה ליפנס ברינדה אינו יכול הוא ר"ל המשתדל לקחת הרינדה ליפנס בה פרצונו ובאופן שאומר לו לבו כי אם שייספיו שניהם באופן הכנסתם לקרב התועלת אבל פשלא ירצה חבירו ליפנס ברינדה אז יוכל אותו שרוצה ליפנס בה בעצמות הרינדה ליפנס בה באופן שאומר לו לבו כי אז אינו מזיק לאחר בפעלו: ועוד כתוב לשון השטר על פי שני עדים פשרי' שיעידו בפני ב"ד איך בפניהם אמר שאינו רוצה ליפנס באותה הרינדה משמע שצריך שיאמר שאינו רוצה ליפנס במציאות אותה הרינדה אבל לא שיאמר שאינו רוצה ליפנס באותו האופן ברינדה כי בזה לא נתחייב מעולם והוא דבר ידוע דאמרינו יד בעל השטר על התחונ' אפי' היכא דהלשון משמע קצת פדברי בעל השטר כדמוכח בכתרא פרק גט פשוט על ההיא ברייתא דקאמר דהב בדינרין אין פחות משני דינרין פסוף דהב ופריך ואימא דהבא פריכא בתרי דינרי דהבא קאמ' ומשני אמר אפני יד בעל השטר על התחונ' והביאו הר"י קולון שרש ז' אם פן בנדון דידן אפילו אם יהיה הלשון תלוי ומסופק לא הנה לו פח להר"י יצחק לחייב ולהכריח לה"ר יהודה לכתוב לו שטר בטחון פינון שה"ר יצחק בא לחייב לה"ר יהודה מפח השטר הכתוב ביניהם נמצא שאצל זה הוא בעל השטר ואמרינו יד בעל השטר על התחונ' על שכן בנדון דידן כי הלשון מורה להפך שצריך שהמאיון יהיה בעצמות הרינדה לא באופן לקיחתה כמו שכתבתי: ואף על פי שנתן ה"ר יהודה רשות לה"ר יצחק שיקחנה באופן שהוא אז הנה לפי שעדיין לא הנה בטוח מהשתדלותו שהוא בעצמו הנה מכין ומזמין והנה בוחר הרע במיעוטו אבל עתה שראה שהועיל השתדלותו אז התרה לה"ר יצחק וגלה את אגנו תוף כדי דבור להתראת שהתרה בו ה"ר יצחק ואמר לו שיעזוב אופן לקיחתו ושהאופן שהשתדל הוא בלקיחת

הרינדה הוא יותר נכון ובטוח וקרוב לתועלת אכל לא שממאן במציאות הרינדה ולכן נראה לע"ד שפניו שיש בפנינו שני דרכים באופן לקיסת הרינדה אין שום אחד מהם יכול לומר לחבירו שאינו רוצה ליפנס ברינדה פינו שהוא אומר בפירוש שרוצה לקחתה פי אם בזה האופן שיהיו נושאים ונותנים בעניין בפני אנשים נבונים וידועים בטיב אופני לקיסת הרינדה ואז יתברר ויתלבן איזו דרך ישרה ואחר כך יתרה לחבירו המנגד אם ירצה יפנס ברינדה באופן שהוא הרי עב ואם לאו ודאי שהוא הולך בעקיפין ואל על פי שאומר בפיו שרוצה הרינדה רוח אחרת עמו ובטלה דעתו אצל אחרים ויהיה חייב מפתח החנומרות לכתוב שטר בטחון לחבירו זהו מה האומר לי לפי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדריי זלה"ה: שאלה סו ראובן ושמעון היה קטטה ביניהם על ענין מי יהיה מרביץ תורה בק"ק יצ"ו באופן שאיש לדרפו פנו ופשו באופן שנעשה הקהל פתות פתות מהם לבם חפץ לראובן ומהשה לשמעון עד שפא ראובן והשביע לכמה אנשים מהקהל שלא ישמעו דברים תורה מפי שמעון באופן שהיה הקהל כמעט נחלק לשנים והיה ביניהם מחלוקת גדול עד שפאו ראובן ושמעון ובררו להם דינים וקבלו עליהם גזירות שמשון ונשבעו שבועה חמורה שלא לדרוש שום דרשה בעולם בק"ק ושלא לעשות שום דבר בק"ק שיהיה נראה ממנה שיש לו שררה בק"ק אלא לעמוד ולקבל עליהם כל מה שיאמרו הדינים שפירו פמו מפי סנהדרי גדולה אחר כך מה שגזרו הדינים היה באופן ששום אחד מהם לא היה יכול לדרוש שום דרשה בק"ק ולא לנהוג שום שררה אחר כך בהמשך הזמן נתעורר שמעון והיה דורש בק"ק בכל שבת ושבת ואמר שלא עבר על החנומרות לפי שהחנומרות שקבל על עצמו היו על תנאי שיתיר ראובן כל החנומרות שהטיל על יחידי הקהל בתוך שלשה ימים והוא לא התירם נמצא הנדר בטל ואעפ"י שבשטר הברירה והחנומרות שקבלו עליהם לא הוזכר תנאי גם כן לא הוזכר שהיה בלא שום תנאי ושמעון מוציא שטר חתום בעדים שאומר שאותם החנומרות היו על תנאי הנז' ואמרין בכתובות פרק שני עדים שאמרו תנאי היו דברינו נאמנים והוא הדין עדים אחרים פמו שהביאו הטור בסימן פ"ב דתנאי מילתא אחריתי היא ולא קא עקר ליה לשטר: תשובה נראה לעניות דעתי דאע"ג דבעלמא עדים שאמרו תנאי היו דברינו נאמנים בנדון הזה אינו נאמנים והטעם דזיל בתר טעמא טעמא מאי נאמנים כשאמרו שתנאי היה ביניהם משום דמילת' אחריתי היא פרש"י דמודי' הם שהשטר אמת אלא שהתנאי היה ביניהם וזו עדות אחרת היא ושטר' ממילא מעקר לאחר זמן ביום שלא קיים תנאי בזמנו וכן התוספו' פ' מילת' אחריתי פ' לד"ת הן באי' ולא לעקיר' השטר אלא תוספו' בעלמא שפפושין עדותן האיד' ועד השתא קיים השטר הרי שנראה מתוך דברי שניהם שצריך שלא יכחישו העדות אלא מקיימין אותו ואומרים אמת הוא מה שאמרתם ויפה חתמתם בשטר שעדיין באותה השעה רצוני לומר בשעת החתימה היה אפשר להתקיים התנאי נמצא דלא חתמי אשיקרא ואם לא יתקיים התנאי השטר ממילא מעקר לאחר זמן: אבל בנדון שלנו שמעון עצמו מודה לפי מה שאמר לי שלא נכתב שטר הברירה והחנומרות אלא אחר זמן הרבה אחר שעבר זמן גבול התנאי אם כן נמצא שלפי דברי העדים האומרים שבתנאי היה נמצא שהעדים החתומים על שטר הברירה חתמו אשיקרא פינו שפבר עבר הזמן שהוגבל לבטל החנומרות ולא נתקיים ונמצא שהנדון הזה הוא כפתי פיתי עדים המכחישות זו את זו ואמרין אוקי תרי להדי תרי ואוקי גברא

אחזקת שנשבע ונדר ואלו ואלו מודים בזה ולא מכחשי: דגדולה מזו אמרו בבבא פירק
חזקת הפתים זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי האי אייתי סהדי דאבהתי ואכלה
שני חזקה והאי אייתי סהדי דאכלה שני חזקה אמר רב נחמן אוקי אפולה להדי אכילה
ואוקי ארעא בחזקת אבהתא אמר ליה רבא הא עדות מוכחשת היא אמר, ליה נהי
דאימכחש באכילתה באבהתא מי אתכחש וכתב הרא"ש והלכתא פרב נחמן וכן פסק
רשב"ם דסבירא ליה לרב נחמן פרב הונא דאמר שתי פיתי עדים המכחישות זו את זו
באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה ואפילו באותו עדות פינון דלא
הוכחש באותו מקצת כל שכן בנדון שלנו דמודים אלו לאלו במציאות השבועה
והחומרות: וכל שכן שעם מה שאכתוב לקמן אפשר לומר שאינם מכחישות הפיתות זו
את זו והוא ששמעון טוען ואומר שהעדים החתומים על שטר הברירה אומרים שבתחלה
הנזכר תנאי ובשעת גמר הדבר לא הנזכר תנאי ולא הנזכר גם כן בלא שום תנאי ולפיכך
חתמו על השטר שסברו שפבר בטלו התנאי אבל שמעון טוען שעל תנאי ראשון פינון
וקבל החומרות נראה לע"ד שזו אינה טענה דאם כן הוה ליה לפרושי בשעת גמר הדבר
דדברי' שבלב אינם דברי' כדאמרינו פירק שני דקידושין על ההוא דזבין אדעתא למיסק
לארץ ישראל ובעידנא דזבין לא אמר ולא מידי אף על גב דמקמי דזבין גילה דעתו
דלמיסק זבין לא מהני דדברים שבלב אינם דברים וכן פי' הרא"ש ונה"ל בכתובות פירק
אלמנה נזונת ופירק שני דקידושין וכן כתב הרמב"ם פירק י"א מהלכות מכירה וכל שכן
הכא בנדון שלנו דאמרינו דברים שבלב אינם דברים לחומרא: ועוד ראיה מהא דאמרינו
בגדרים פירק ג' על ההיא משנה שאמר רבי אליעזר בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את
חבירו וכו' אמרינו בגמרא רבא אמר לעולם כדאמרינו מעיקרא הכא במאי עסקינן כגון
שהתנה בר"ה ולא ידע במה התנה והשתא קא נדר אי זכור בשעת הנדר ואמר על דעת
ראשונה אני נודר נדריה לית ביה מששא לא אמר על דעת ראשונה אני נודר עקריה
לתנאיה וקיים לנדריה ופירוש בתוספות דהתנה בשעת ביטולו שלא היה מבטל כל נדריו
שידור בכל ענין אלא פירש אם אדור בענין זה או מדבר זה יהא בטל והשתא כשלא
אמר על דעת ראשונה אני עושה פינון עושה פינון שהיה זכור שעשה התנאי ולא חשש לו עתה לומר
על דעת הראשונה אם כן בטליה לתנאיה וקיים לנדריה ועוד הקשו בתוספות לימא ליה
לרבא לדרוק ולהעמידו שהתנה ולא ידע ממה התנה לימא כגון שידע שפיר ממה ונזכר
דאמר על דעת ראשונה אני עושה ויש לומר דזה לא היה שום חידוש פינון שזכור יפה
מבטול נדרים שעשה פשיטא דכי אמר על דעת ראשונה עושה אני דנדריה בטל ואם לאו
הנדר קיים: הרי לה ראיה ברורה דצריף שיפרט התנאי בשעת הנדר ואם לא פרט
דעקריה לתנאי שכן אמרו התוספות פשיטא וכן כתב הר"ן וז"ל לענין הלכה קיימא לן
פרבא הלכף נקיטינו וכל שהתנה מתחלה ובשעת נדרו זכור שהתנה אבל אינו יודע על
מה התנה כל שלא אמר על דעת ראשונה אני עושה עקריה לתנאי וקיימיה לנדריה שפיון
שהיה זכור קצת היה לו להתנות ולומר שעל דעת ראשונה הוא עושה וכן פסק הרמב"ם
ז"ל בפירק שני מהלכות נדרים ומתניתין דקתני ובלבד שיהא זכור קתני ובלבד שיהא
התנאי זכור בפיו בשעת הנדר הרי לה ראיה ברורה בנדון שלנו דעקריה לתנאי בשעת
הנדר: וא"ת דהא תניא בגטין פירק מי שאחזו תנו רבנן אמר לה בפני שנים הרי זה גיטא
על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים וחזר ואמר בפני שנים אחרים הרי זה גיטא על

מִנֵּת שֶׁתִּתְּנִי לִי ק"ק זֶזוּ לֹא בִטְלוּ דְבָרָיו הָאֲחֵרוֹנִים אֶת הָרִאשׁוֹנִים רִצְתָה מְשַׁמְשֵׁתוּ רִצְתָה נוֹתְנָת לֹו מְאֵתִים זֶזוּ וּפְרַשׁ"י דְּבִתְנַאי הָרִאשׁוֹן לֹא מְסַר הֶגֶט וּבִתְנַאי הַשְּׁנִי מְסַר וְהִשְׁתָּא אֶפְשָׁר לְדוֹן וְלוֹמַר וּמָה אִם בְּמִקּוֹם שֶׁהִתְנָה תְּנַאי אֶחָד בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה דְנִרְאָה דְעִקְרִיָּה לְתַנַּאי הָרִאשׁוֹן אֶפְיִלוּ הִכִּי אֶמְרִינָן לֹא בִיטְלוּ דְבָרָיו אֲחֵרוֹנִים אֶת הָרִאשׁוֹנִים בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא סֵתָם לֹא כ"ש וְאוֹמַר לְעֵנְיֹוֹת דְעֵתִי שְׂכָבָר יְדוּעַ שְׁיֵשׁ ב' פִּירוּשִׁים אַחֲרַיִם בְּפִרְיָתָא שְׁהֶרְמַב"ן וְהֶרְמַב"ם פִּירְשׁוּ דְמִיָּרִי שְׂמָסַר לָהּ הֶגֶט בְּשַׁעַת תְּנַאי הָרִאשׁוֹן וְאַחַר כֶּף הִתְנָה הַתְּנַאי הַשְּׁנִי וּכְמוֹ שֶׁהִבִּיאוּ מִגִּיד מִשְׁנֵה בְּהִלְכוֹת גְּרוּשִׁין פֶּרֶק ח' וּלְפִי זֶה הִפִּיל אֵין לְפִרְיָתָא לֹא יַחַס וְלֹא שְׂיִיכוֹת עִם הַנְּדוֹן שְׁלָנוּ וְאַחֲרַיִם פִּירְשׁוּ דְמִיָּרִי שְׂלֹא מְסַר לָהּ הֶגֶט לֹא בְשַׁעַת תְּנַאי רִאשׁוֹן וְלֹא בְשַׁעַת תְּנַאי שְׁנִי אֲלֵא שְׂמָסְרוּ אַחַר כֶּף סֵתָם בְּפִנֵּי ב' כְּתִי עֵדִים מִשְׁנֵי הַתְּנַאִים וְאַף עַל פִּי שְׁמִנְהָ הַפִּירוּשׁ אֶפְשָׁר לְהִבִּיאַר אֶת שְׁהָרִי אֶף עַל פִּי שְׁנֵתָן הֶגֶט סֵתָם אֶמְרִינָן דְלֹא עִקְרִיָּה לְתַנַּאי הָאֶמֶת הוּא שְׂאִין רְאִיָּה דְאִיפָּא לְמִימַר דְמִשׁוּם חוּמְרָא דְגֵט אֶמְרִינָן הִכִּי אֲבָל לֹא מִחְמַרִּינָן כֹּלֵי הָאֵי שְׂיָהִי ב' הַתְּנַאִים קִיָּמִים כִּינּוּן שְׂלֹא אָמַר הַב' בְּלִשׁוֹן תּוֹסֶפֶת: אֲבָל כְּשֶׁנִּדְקַדַּק הֵיטֵב אֶפְיִלוּ לְפִירוּשׁ רַש"י אֵין שׁוּם רְאִיָּה וְהִטְעַם לְפִי שְׂכַשְׁהָאֲדָם מִתְנָה בְּגֵט לְצַעוּרָא קָא מְכוּנָן וְכִינּוּן דְלְצַעוּרָא קָא מְכוּנָן בְּדוּקָא מִתְנָה אוֹתוֹ וּלְפִיכֶף צְרִיךְ שְׂיִבְטַל הַתְּנַאי בְּפִירוּשׁ וְעַל הַסֵּתָם אֵינוֹ בִּטְלָא אֲבָל בְּעִלְמָא אוּ בְּנִדוֹן דִּידָן שֶׁהִתְנַאי הוּא לְהִנְאָתוֹ אֵין דְעֵתוֹ שְׂיִתְקַיֵּים אֲלֵא אִם הוּא מְקַפִּיד וְיַחְזוֹר לְהִתְנוּת בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה וְכִינּוּן שְׂלֹא הִתְנָה עִקְרִיָּה לְתַנַּאי וְזֵהוּ שְׂאֵמַר רַש"י וְלַעֲקוֹר נָמִי לֹא בָּא שְׁמֵן הַדִּין לְעַקוֹר בָּא כִּינּוּן שְׂלֹא פִירְשׁ הַתְּנַאי הָרִאשׁוֹן וְכָל שְׁכֵן כָּאֵן שֶׁהִתְנָה תְּנַאי אַחַר הִטְעַם הוּא לְפִי שְׂלַצְעוּרָא קָא מְכוּנָן וְלֹא בִיטְלָא דְבָרוּ הָרִאשׁוֹן בְּפִנֵּי אֵלוֹ וְכו': וְהָר"ן הִבִּיא זֶה הַחִילּוּק בְּכַתְּבוֹת פֶּרֶק הַמְדִיר עַל הַהִיא סוּגְיָא דְקַדְשָׁה עַל תְּנַאי וּכְנֶסָה סֵתָם אָמַר רַב צְרִיכָה מִמְּנוּ גֵט וְאָמַר דְטַעֲמָא מִשׁוּם דְאַחֲוִלִי אַחֲוִל לְתַנַּאי וְהַקְשָׁה דְאֶמְרִינָן הָרִי זֶה גִיטָה ע"מ שֶׁתִּתְּנִי לִי מְאֵתִים זֶזוּ וְחִזּוּר וְאָמַר מַחֲוִלִים לָהּ אֵינָה מְגוֹרְשֵׁת עַד שֶׁתִּתְּנוּ.

הֵתָם הוּא מִשׁוּם דְלְצַעוּרָא קָא מְכוּנָן וְהָא לֹא צַעֲרָא אֲבָל הֶכָא מְצִי מַחֲוִל וְהֵינּוּ טַעֲמָא דְכָל תְּנַאי שְׂאִינוּ מִתְכוּנָן לְהִנְאָתוֹ אֲלֵא לְצַעַר אֶת חֲבִירוֹ בְּדוּקָא מִתְנָה אוֹתוֹ אֲבָל בִּתְנַאי שֶׁהוּא לְהִנְאָתוֹ אֵין דְעֵתוֹ שְׂיִתְקַיֵּים אֲלֵא אִם הוּא מְקַפִּיד אֲבָל כָּל שְׂאִינוּ מְקַפִּיד שְׂיָהִיָּה הַמַּעֲשֵׂה קִיּוּם: וְעַם זֶה אֶפְשָׁר שֶׁהִפְתָּוֹת אֵינָם מְכַחֲשׁוֹת זֶזוּ אֶת זֶזוּ שֶׁהָעֵדִים הָאוּמְרִים בִּתְנַאי הִיָּה חֲשָׁבוּ כִּינּוּן שֶׁבִּתְחִלָּה הוֹזְכַר וְאַחַר כֶּף הִיָּה סֵתָם דְעַל תְּנַאי רִאשׁוֹן נִדָר אַע"ג בְּדִין הַדִּין כֶּף כְּמוֹ שְׂכַתְבִּיתִי דְכּוֹלֵי עֲלָמָא לָאו דִּינָא גְּמִירִי אֲבָל בְּמַצִּיאוֹת בְּשַׁעַת גְּמַר מַעֲשֵׂה שְׁנֵאמַר שֶׁהִיָּה תְּנַאי נְאֻמַר שְׂלֹא הִיָּה וְכֵן מְצִינוּ לְגַבִּי עֵדוֹת הַחֲדָשׁ עַד אֶחָד אוֹמַר גְּבוּהָ ב' מְרַדְעוֹת וְאַחַד אוֹמַר שְׂלֵשׁ עֵדוֹתָן קִיָּמִת דְכִינּוּן שֶׁהוּא דְבָר שֶׁהִדְעַת טוֹעָה לֹא אֶמְרִינָן דְמְכַחֲשִׁי אֶהְדְּדִי אֶף כָּאֵן בְּנִדוֹן שְׁלָנוּ אֶפְשָׁר דְטַעוּ לֹוֹמַר שֶׁהִיָּה עַל תְּנַאי הָרִאשׁוֹן אֶף עַל גַּב דְלֹא הוֹזְכַר בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה אֲבָל כְּבָר כְּתַבִּיתִי מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד יִצְחָק בַּכ"ר שְׂמוּאֵל אֶדְרַבִּי זֵלֶה"ה: סז אָנוּ עֵדִים חֲתוּמֵי מִטָּה הֵינּוּ מְצוּיִים וְנִרְשָׁמִים לְעֵדִים כִּי הַפְּלָה הַחֲכָם הַשְּׁלֵם לְנִדוֹר נִדָר לְהִזִיר לָהּ וּבְפִיו מְלֵא וְכֵן אָמַר הַרִינִי נְזִיר כְּשֶׁמְשׁוֹן כֵּן מְנוּחַ בְּעַל דְלִילָה כְּמִי שְׁנִקְרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו כְּמִי שְׁעָקַר דְלִתוֹת עֵזָה אִם אֶפְסַס בַּק"ק קי"אנָה י"ץ מִהִיּוֹם וְעַד מְשֻׁף עֶשֶׂר שָׁנִים רְצוּפוֹת לֹא בְּתוֹרַת חֲכָם וְלֹא דוֹרֵשׁ וְלֹא מְפָרֵשׁ וְלֹא עַל דְרָף בִּיקוֹר וְלֹא בְשׁוּם אַנְפָּן אַחַר בְּעוֹלָם לֹא בְּתוֹף הַק"ק הַנְּזו' וְלֹא בְּתוֹף הַקְּהֵל אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ שָׁם הָאֲנָשִׁים הַמְּפוֹרְשִׁי מִק"ק קי"אנָה יצ"ו וְאִם חָס וְשְׁלוּם בְּכּוֹנְנָה אוּ עַל צַד

המקרה וההזדמן אפנס בשום מקום מהגז' ונהרני נזיר וכו' בלי שאוכל לבקש עליו התרה כלל ואפילו שכל חכמי עצומי רבני גאוני ישראל יצ"ו הן מהארץ הלזו הן מחוצ' לה יתירו לי הנזירו' הנז' הרני נזיר פשמשון וכו' אם אעמך על פי התרתם או על פי שום מין התרה בעולם שימצא לנזירותי עד אשר יעברו עלי העשור שנים הנז' נמנים מהיום אמנם אם אותם יחיד הק"ק הנז' שנשארו תוף הק"ק הנז' ילכו להם לבית הפנסת אחר לבדם אוכל להיות חכם ודורש כל דבר חכמה אמנם אם ישארו תוף הק"ק הנז' הרני נזיר פשמשון וכו' אם אפנס בשום אופן בעולם שם עד תשלו' העשור שנים הנז' גם אני מקבל עלי בפניכם שאם שום קטטה דין ודברים יפלו בין שני יחיד ק"ק קיאנ"ה יצ"ו שלא אוכל להיות דיין ולא פשרן ולא פסקן עליהם ואם הורה את הדין או אפשר ביניהם הרני נזיר פשמשון וכו' עוד אמר בפנינו החכם הנז' הרני מתיר מעתה ומעכשיו כל שבועה וכל חרם וכל נזירות בעולם שישבעו או יחרימו או יזירו עליהם ק"ק קיאנ"ה יצ"ו או שום אחד מה על דבר הנוגע אלי וכמו כן הרני מתיר מעקרו כל נדרי ואסרי וחרמי ושבוע' וקונמי וקונחי וקונסי וכל גזירות שנדרו ושאסרו ושהחרימו ושנשבועו ושהזירו לי הק"ק הנז' או שום יחיד מהם פלהון? הנו שביתין ושביקין לא שרירין ולא קיימין הותרו הנדרים מעיקרן הותרו השבועות מעיקרן הותרו החרמות מעיקרן הותרו הנזירות אין פאן נדר אין פאן שבועה אין פאן נדרי אין פאן נזירות כלל מפל אשר נשבועו ונדרו ושהחרימו והזירו קהל קדוש קיאנ"ה או שום יחיד מהם כל דבר נוגע אלי נהרי אני מודה בפניכם שלא מסרתי שום מודעא ונדבר שיגרום שום ביטול לשום דבר מפל הנז' ופוסל אני על עצמי כל עד או עדים בין בשטר בין בעל פה שיבאו ויעידו שמשרתי שום מודעא ונדבר שיגרום שום ביטול לשום דבר מפל הנז' לעיל נהרי אני מקבל עלי כל הכתוב לעיל בלי שום שיור ותנאי כלל בעולם ובביטול כל מיני מודעי ומודעי דמודעי עד סוף כל המודעות מודה אני כל הכתוב לעיל פלוני יהושע ירמיה יצחק יוסף: במושב תלתא פחדא הוינא אנחנא בי דינא דחתימין לתתא פד הנפק גדמנא שטרא דנא דחתימין ביה יהושע ירמיה ויצחק יוסף והתקיים גדמנא פדחזי ומדאתברר לנא דאלין ניהו חתימות זדיהון דסהדייא אליו אשרנוהי וקיימונהי פדחזי וקיים בנימין בכמ"ה הרר מאיר הלוי זלה"ה אשפנזי דיין.

שמואל לבית קלטי דיין. יצחק בדרשי דיין: שאלה הקהל הוציאו השטר חנו"ל והעדים החתומים בשטר הנז' מעידים על פה וגם בשטר אחר היותם מאויימים בחומרות וחומורי חומרות איד מעולם לא קבל החכם הנזכר נזירות בפיו בפנינו על הדבר ההוא ואפ' שום חומרא אחרת כלל אלא שבשעת חתימתו באותו השטר באו עליו באונס גמור אנשי הקהל ההוא כי מקדמת דנא הלשינוהו לפני ערפאות של תרגומי' ואמרו לפנינו איך החכם הנז' יש לו בית ועד לדון דיני ממונות ושהוא הכריז בכל המדינ' לבלתי לכת לערפאותיהם כלל אלא לבוא לפניו כי ערפאות של תרגומי' אין דיניהם דין וכוזה ובכל פינצא באלה ההלשנות והמסריות הביאוהו בסכנה גדולה ועצומה פנודע לכל באי שער עירו ועל זאת ההלשנות הקהל עשו אותו השטר ונהביאוהו לפניו יחד עם השוטרים עמהם באומרים שאם לא יחתום בשטר ההוא שימסרוהו ביד אומות העולם ואז הוכרח מחמת האונס ההוא לחתום בכתב ידו מבלי שהוציא שום דבר בפיו לא נזירות ולא חומרא אחרת כלל וגם אז הוכרח להחתים העדים ההם בשטר ההוא שאם לא יחתמו

עדים בפשטר ההוא ימסרוהו בידי האנמות אף שיחתים הוא נכל זה הנה בעצת יועץ חכם חרשים כל אלה הם דברי העדים החתומים בפשטר הנזירות הנז' אחר היותם מאוימים בתוקרת וגזרת התורה להגיד האמת והצדק מפח התוקרות והאלות המוטלות עליהם: ומלבד כל זה החכם הנז' עצמו קפץ בשבועה חמורה פראוי אף מעולם לא הוציא בפיו ולא קבל שום נזירות ולא שום חומרא אחרת על הדבר ההוא רק שחתם שם באותו פשטר מחמת האונס הגדול ההוא גם כי מקדמת דנא מסר מודעא גמורה פראוי בכל תוקף ובכל תנאי המודעא וביטל כל שבועה או חומרא או נזירות שיקח על הדבר ההוא בהיותו אנוס ומכרח וגם אז באותה מודעא הודיע שאם באולי יוכרח לפסול עד או עדים או טענה או כל איזה דבר בעולם שיבטל הנזירות או החומרא שינכרח לקבל מעתה ומעכשיו יהיו כל אותם הנדרים נפסלים ומבטלים פתח הנשפך כי כל אותם התנאים יוכרח לעשותם מחמת האונס הגלוי ונדוע לעידי המודעא ההיא וגם הודיע להם שאפשר שיכירחוהו ויאנסוהו לומר באותו פשטר הנזירות שהוא פוסל ומבטל כל איזה מודעא או ביטול שעשה מקדמ' דנא הנה הוא מעכשיו מבטל ביטול המודעא באופן שלעולם תשאיר המודעא ההיא קיימ' אפילו שיפרש שתהי' המודעא ההי' שעש' בפני העדים הים בטלה לא יהיה לה ביטול עולמית וגם אם יוכרח לקבל עליו נזירות אם מסר מודעא מקדמת דנא וכל זה יעשהו באונס גמור ומעתה ומעכשיו יהיו כל אותם הדברים בטלים גם יש עדים אחרים שאינם חתומים על הפשטר ואחר האיומים מעידים אף ראו כשבאו בני הקהל ההוא עם השוטרים בשעת חתימת החכם הנז' בפשטר ההוא והוכרח באונס גמור לחתום בו ושהם יודעים בבירור שלא קבל שום נזירות ושום חומרא אחרת על אותו דבר ושהחכם הנז' אמר להם הווי עלי עדים על האונס הזה אשר אונסים אותי לחתום בפשטר זה ולהחתים בו עדים אחרים ואף איני מקבל שום חומרא וכ"ש נזירות שמשון בדבר ההוא וגם לא קראהו הפשטר ההוא כלל רק חתם והחתים העדים הים מחמת האונס ור' משה רושו יצ"ו שהוא מן הקהל שהיה מי שהוליך לו הפתב ולא זו ממנו עד שקבלו וחתמו והחתמו נשב' שבועות נוראות שלא היה לו שוטר ולא מושל אלא הוא לבדו והוא דבר עמו עד שקרא הפשטר הנז' בפיו וקבל עליו כל הנז' ועשה עם העדים שיחתמו ועתה הם שואלים הדין עם מי: תשובה ידעתי נאמנה כי אני מכניס ראשי בסלע המחלוקת ובנקיגי המריבות אבל להיות השתי פתות מפצירו' בכמה וכמה רעים עלי מעתירות אמרתי וגזרתי דעתי לחוות ולהורות ושלחתי ידי לעטי לגלות דעתי ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה השאלה הערוכה אולי ישר בעיני האלהים ותעלה ארנפה וזה כי במה שטען החכם ראשונה כי העדים החתומים על קבלת הנזירות הם עצמם מעידים אחר האיומים אף מעולם לא קבל החכם נזירות בפיו בפנינו על הדבר ההוא וכו' דבר פשוט הוא שאין בטענה זו ממש שפכת הרמב"ם פרק ג' הלכות עדות כל עד שנחקרה עדותו בבית דין בין בדיני ממונות בין בדיני נפשות אין יכול לחזור בו כיצד אמר מוטעה הייתי שוגג הייתי ונזפרתי שאין הדבר כן לפחדו עשיתי אין שומעין לו אפילו נתן טעם לדבריו וכן אינו יכול להוסיף בעדותו פללו של דבר כל הדברים שיאמר העד אחר שנחקרה עדותו שיבא מפללן ביטול העדות או תוספת תנאי בה אין שומעין לו עדים החתומים על הפשטר כמי שנחקרה עדותו בב"ד ואינו יכול לחזור בהו בד"א שאפשר לקיים הפשטר שלא מפיהו כגון שהיו שם עדי' שזה כתב ידו וכו' וכיון דבנדון

דין נתינתו חתימות אלו העדים בב"ד הרי נחקרה עדותן בב"ד ואין יכולין לחזור ולהגיד: וגדולה מזאת פתב מהררי"ק שרש ע"ד דאפילו באין פתב ידם יוצא ממקום אחר וגם אין עדים מפירין חתימת העדי' ואמר העד זה פתב ידי הרי העיד שראה ההלואה או הדבר מעתה שוב אינו נאמן לומר לא ראיתי ההלואה וכמו שמוכח הוא ז"ל שם דהלכה פתכמים דאמנה שבשטר הם מעידים ואף על גב שפתב הרמב"ם פ'ק ח' הלכות עדות שטר שיצא לבית דין ובאו עדים ואמרו פתב ידינו הוא זה אבל מעולם לא ידענו עדות זו וכו' לא נתינתו השטר וכו' תירץ הוא ז"ל דלא אשפחן דאית ליה האי סברא אלא בממונא אבל באיסורא לא: ועם היות שאין דבריו ז"ל צריכין חזוק נראה לע"ד דהכי משמע מתוך דברי הרמב"ם שפתב שם וכל מי שאינו דן פן לא ידע בדיני ממונות בין ימינו לשמאלו משמע דלא פתב פן אלא בדיני ממונות להיות פי המוציא מחבירו עליו הראיה אבל לענין איסורא כגדון דין אפילו הרמב"ם מודה דאפילו לא נתינתו חתימות אין יכולין העדי' לחזור בהם כל שפן דאיכא תרתי איסורא וגם קיום החתימו דפשיטא ופשיטא שאין יכולין לחזור בהם: וגם במה שטען דאיכא עדים מעידים שאינם חתומים על שטר הנזירות ואחר האיומים מעידים שראו בני הקהל שהוא עם השוטרים בשעת חתימת החכם בשטר שהוא והנכרח באונס גמור לחתום בו והם יודעי' בבירור שלא קבל שום נזירות ושום חומרא אחרת רק חתם והחתיים העדים מחמת האונס באופן דאיכא למימר דהווי שתי פתי עדים המכחישות, זו את זו שהדין הוא שדוחין את שתייהן ואמרינו אוקי תרי להדי תרי, ואוקי ממונא בחזקת מריה אף בגדון דין אוקי גברא אחזקתיה דלא קבל נזירות ומה גם עתה בהיותו קופץ ונשבע שמעולם לא הוציא נזירות מפיו וכו': גם בטענה זו אין ביה ממש והטעם כיון שנתקרה עדות העדים החתומים בשטר בבית דין יש לנו לקיים דברי שתי פתי העדי' באופן דלא סתרי אהדדי וראיה לזה דגרסינו בסנהדרין פ'ק א' דאחזקת דיני ממונו' שטר שזמנו פתוב באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידים על שטר זה והלא ביום פלוני עמנו הייתם במקו' פלוני שטר פשר ועדיו פשרי' חיישינו שמא איחרוהו וכתבוהו וכו' ופירש רש"י קודם לכן ראו המלוה במקום הפתוב בשטר והוטל עליהם לכתוב שטר ואיחרוהו מלקותבו עד אחד בניסן וכו' וכן פסקו כל הפוסקים שהשטר פשר: ועתה נידון ונאמר ומה במקום הזמה שהעדים האחרוני' נאמני' נגד הראשוני' מפל מקום נקיים דברי שניהם באמרנו שאיחרוהו מלקותבו וקודם לכן היתה ההלואה ומפקינו ממונא בהאי שטרא ולא מחזקינן ביה רעותא כיון דאיסתחזק חתימות ידיהו פמו שפתוב בהגהות הלכות עדות פ'ק י"ט בגדון דין דאינו אלא הכחשה שאין עדים האחרונים נאמנים יותר מן הראשוני' ועוד דאיכא איסורא ולא ממונא לא כל שפן דנקיים דברי שתי פתי העדי' ונקיים' דברי השטר כיון דאיסתחזק חתימות ידיהו בבית דין: וכיון שיש לדון ולומר פן נאמר לפי זה פי העדים החתומים על השטר שמעו קבלת הנזירות בפה מלא קודם חתימת השטר או ביום אחד קודם פתיבת וחתימת השטר או בו ביום קודם שעת חתימת השטר ואיחרו מלקותבו ולחתום השטר באופן שהעדים המעידים על הנזירות מעידי' אמת וגם מה שמעידים הפת האחרת שבשעת החתימה לא קבל נזירות אפשר שהאמת אתם שבאותה שעה לא קביל אבל מה שאמר' שהם יודעי' שלא קבל שום נזירו' בזה אינם נאמני' כי מגין זה להם וכי מעולם לא זזה ידם מתוך ידו שיוכלו להעיד שלא קבל וכיון שפן אין ספק מוציא

מידי ודאי העדות שמעידים עדי השטר שפך קבל: ועוד בנדון דין איפא ידים מוכיחות לקיים דברי השתי פתי עדים באופן שפתיי וזה שהרי העדים החתומי על השטר מעידים על פה כי מחמת האונס הנכרח לחתום בכתב ידו מבלי שהוציא שום דבר בפיו וגם אז הנכרח להחתי העדים ההם בשטר וכו' וזה דאיפא למידק היכי סתרי לנפשיהו לגמרי אלא שיש לנו לומר דאע"ג שקבל החכם הנזירות על פה לא היה רוצה שיהיה פתוב בשטר וחתום וזהו אונסו וכן מעידי' הפת האחרת שחת' והחתי' מחמת האונס ועבד איניש דקפיד אהאי שהרי הלכה פסוקה היא דסתם קנין לכתיבה עומד ומפל מקום אם הלנה מוחה בעדי' שלא יכתבו ויחתמו אין פותבין שאין רצונו של אדם שיצאו עליו שטר' אף בנדון דין אנסו היה מציאו' הפתיבה והחתימה אבל מציאות קבלת הנזירות עדות העדים החתומים על השטר קיים כיון שזקקה עדותן בבית דין.

ועוד כתב רבינו אפרים בהגהה פרק י' הלכות מכירה וז"ל כתב רבינו אפרים בתשובתו אמר רבא לא פתיבין מודעא אזביני משום טעמא, דאין אדם יכול לבטל מה שעתידי לעשות ואחרי כן נותן ואפילו הוא אנוס דכיון דעדים ראשונים ראו אונסו ועשה בפניהם מודעא ואחר כך מכר בפני אחרי' בשתיקה וכתבו וחתמו הרי אלו מעידי' שהיתה מכירה זו גמורה ושנים הראשונים מעידי' שהיה קודם לכן אונס הואיל ונוכל לקיים דברי פלם דאמור בסוף גמורה הילכף לא פתיבין מודעא אזביני וכו' הרי דבמלת' דסתרי אהדרי פת שנייה לכת ראשונה קאמר דנקיי' דברי פולם ונאמר שחזר בו ולבסוף גמורה אף בנדון דין דלא סתרי אהדדי כמו שפתיי שהראשונים מעידים שקבל הנזירות בפיה מלא וברעות נפשיה והאחרונים מעידים שחתם והחתיים מחמת אונס והם נושאים מחולקי' כמו שפתיי והשתי פתות מעידים אמת ודאי שנקיי' דברי שתייהם: במה שראוי לעיין הוא במה שטען כי מקדמת דנא מסר מודעא גמורה פראוי וכו' כמו שכתב בשאלה כי בנדון זה איפא פמה סברו' ודעות שונות וזה שכתב נמקי יוסף פרק חזקת הבתים בשם ה"ר יונה ז"ל ואם אנסוהו עד שבטל המודעא שמסר מכרו קיים וכן הדין בגט ומתנה ואם המוכר מסר מודעא על המכר ועל כל ביטול שיבטל המודעא באונס כיון שאנסוהו לבטל כל המודעות הרי נתבטלו ביטוליו ואגב אונסו גמר בלבבו ובטלם ואין פח מסירת המודע' על הביטול יתר מפח מסירת המודעא על המכר שאנו דנין בו ואומרים שבטל המודעא מתוך האונס גמר בלבבו והקנה וכן דעת רבותי: הרי שלדעת רבינו יונה ורבותיו בנדון דין חל הנזירות אע"ג דמסר מודעא כיון דלבסוף בשעת קבלת הנזירות ביטל כל המודעות וכל הביטולי' שיבטלו המודעות כמו שכתוב בשטר קבלת הנזירות וכן נראה שהיא סברת הרא"ש באבן העזר סי' קל"ד ובחושן המשפט סימן ר"ח: ואם תמצא לומר דלית הלכתא פהגי רב רבי אלא פהרמב"ם ז"ל שכתב פרק י' הלכות מכירה ואם אמר לעדי המודעא הוי יודעין שכל קנין שאני לוקח לבטל המודעא שהכל בטל ואין אני אומר כך אלא מפני האונס וכו' הרי המכר בטל ובנדון דין מסר מודעא על כל הביטולים שיבטל נמצא שהמודעא קיימת: יש לומר שכתב הרמב"ם ז"ל פרק ששי הלכות גרושין אמר בפני שנים הגט שאכתוב לפלוגית אשתי בטל הוא וכל דבר שאבטל בו מודעא זאת הרי הוא בטל וכתב אחר כך ונתנו לה אף על פי שבטל המודעא קודם הרי גט בטל א"כ מה תקנת דבר זה שיאמרו לו העדי' קודם פתיבת הגט אמור לפנינו שכל הדברים שמסרת שגורמין כשיתקיימו אותן הדברים לבטל גט זה הרי הן בטלים

והוא אומר הן ואחר כך אומר להן לכתוב ולחתום וליתן לה הגט וכתב הר"ן פ' רק השולח דתיקון הרמב"ם ז"ל מספיק לכל מודעות שמסר וטעמא דהא דאמרין בערכין מאי עד שיאמר רוצה אני עד דמבטל ליה למודעא קמא לא על מודעא ידועה אמרו אלא מפני חששן של מודעות ובנדאי שראוי לחוש שמסר מודעא על הבטול כמו שיש לחוש למודע' גרידתא ואף על פי כן העלו דבבטול סגי שאף על פי שידענו באונסו מתחלה שהרי אנו כופין אותם להוציא ואפשר גם כן שמסר מודעא על הגט ועל הבטולין פיון שחזר ובטלן אנו דנין שנתרצה ובדיבור זה האחרון שהוא לשון כולל לתבטלו כל דבריו הראשונים ובהכי סגי וכן כתב מגיד משנה פ"ו הלכות גירושין: הרי דבענין גט אע"ג דאונסיה בגלוי מילתא בעלמא סגי כמו שפסקו כל הפוסקים מ"מ הגט גט פשטל דרף כלל בדבריו האחרונים דבריו הראשונים אף בנדון דידן בשעת קבלת הנזירו' פסל ובטל כל דבר שיגרום שום בטל לשום דבר מפל הנז' לעיל כמו שכתוב וחתום בשטר נמצא שפבר בטל בדבריו האחרונים המודעא וגם בטולי המודעא ואנו דנין שנתרצה לקבל הנזירות: ואף אם תמצא לומר דלית הלכתא פן ולא מהני לשון כולל וכמו שכתבו שם בשם הרשב"א אף בנדון דידן איפא תיקון הרשב"א שכתב וזה לשונו דתקנת דבר זה שיאמר הריני פוסל כל עדים שיאמרו שמסרתי מודעא על מקר זה דשוניהו לנפשיה כעדים פסולים וכענין שאמרו בנאמנות וכמו שהאריך הר"ן פ' רק השולח וגם מגיד משנה פ' ששי הלכות גרושין וגם הביאו פ' רק עשירי הלכות מכירה בשם אחרים הרי שגם לדעת הרשב"א נאחרים מהני בפסול עדי מודעא ובנדון דידן בשטר הנזירות כתוב ופוסל אני על עצמי כל עד או עדים בין בשטר בין בעל פה שיבאו ויעידו שמסרתי שום מודעא וכו' וכינון שכתב פן אנו דנין שנתרצה: ואף אם תמצא לומר דלית הלכתא פן אלא כמו שכתב הרנ"ב ז"ל הביאו נמקי יוסף פ' חזקת הבתים וז"ל שאם מסר מודעא אף על פסול עדים זה אפתי לא מהני שאף פסול זה מחמת אונסו הוא שפוסל אותם וכבר קדם ומסר מודעא על זה ולפיכך נראה לי דכל היכא דידענין באונסיה ומסר מודעא על המקר ועל כל הבטולים שיעשה ואף על פסול עדים הרי המקר בטל ואין לו תקנה: לזה אני אומר שפבר פסק הררי"ק שרש קכ"ו דעביד אינש דגזי' ולא עביד אפילו במקום הקל שניתן להשכון כל שכן להפיל חבירו לתוך המכמורת בנדון דידן למסור גופו וכתב עוד ודבר פשוט הוא כי היום הזה אדם קורא לחברו מלשין יורד עמו לחייו יותר מהם יקראהו עובר על מה שכתו' בתורה ומינה נלמד דאיסור חמור הוא היום הזה בעיני העולם למסור חבירו בידי פותים בפרהסיא ואפילו פי בעונות הרבים רבים מפריצי עמנו פורצים גדר וכו' מ"מ היכא דליכא לאשתמוטי כגון לשאול תביעה בין הפותים דמילתא דאנושא טובא הוא לא ימצא אהד מני אלה שיעצו כ"כ לעשות כדבר הרע הזה ופשיטא דכיוצא בזה אית לן למימר דגזי' אינש לא עביד ואע"ג שכתב ר"ח שפינון שהפחידו בדבריי שפידו לעשות אע"ג דלא עביד כתבינון ליה מודעא פשיטא שמאחר שמהר"ם והריב"א חולקין והני פלוגתא דרבנותא אמרינו המוציא מחבירו עליו הראיה וכו' ועוד דאפילו לדברי ר"ח פשיטא דלא חשיב אונס כגזום בעלמא אלא היכא דגזים ליה במקדי דאי עביד ליה בריא הניקא או בגופו כגון דגזים ליה למקטליה או למחויי או במקומא פי ההיא דכבישנא שטר משפנתא דפרדסא וכו' שביד המגזים לעשותו בלי ספק אבל היכא שמגזמו לעשות דבר דאף כי יעשהו שמא לא יוזק חבירו בכך פיוצא בנדון שאנו עומדים

עָלִיו שְׁטוּעַן שְׁגָזְמוּ לְהַבְיָאוּ בְּעַרְפָּאוֹת שֶׁל פּוֹתִים דְּלָא חָשִׁיב אֲנוֹס כְּלָל שְׁהָרִי לֹא כָּל הַמְּבִיאִים חֲבָרִיהֶם בַּעֲשׂ"כ נּוֹצְחִים וְהַרְבֵּה עָשׂוּ פֶּן וְלֹא הִצְלִיחוּ ע"כ.

הָרִי אַתָּה רוֹאֵה בְּעֵינַיִךְ מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הָרֵב כְּמִדְּנֻמָּה שְׁדַבֵּר מִמֶּשׁ עַל גְּדוֹן דִּינֵן שְׁהִיוּ מְגִזְמִין לְמִסְנֵר לְחֻכְם בְּיַד הַפּוֹתִים וְסָפֵק דְּלָא חָשִׁיב אֲנוֹס וְכִּי מִן דִּין נּוֹכַל לֹאמֵר דְּאַפִּי' שְׁיִהְיֶה חָשׁוּב אֲנוֹס כְּשֶׁהִדִּין נּוֹתֵן לְעֵשׂוֹ' הָאֲנוֹס הֵהוּא אֲמָרִינוּ וְדָאִי שְׁגָמַר בְּלִבּוֹ לְבַטֵּל כְּלָל הַמוֹדְעוֹ' לְגַמְרֵי וְרָאִיָּה לְזֶה דְּגָרְסִינוּ פֶּרֶק חֲזַקַת הַבְּתִים אָמַר רַב הוּנָא תְּלִיּוּה וְנִבְיִין זְבִינְיָה זְבִינֵי מֵאִי טַעְמָא כְּלָל דְּמִזְבִּין אִינְיֵשׁ אִי לֹא דְאַנוֹס לֹא הָנָה מְזַבִּין וְאַפִּילוּ הִכִּי זְבִינְיָה זְבִינֵי וְכוּ' וּפְרִיָּה עָלָה בְּגִמְרָא וּמִשְׁנֵי אֲלָא מְסִיפָא וְכֵן אַתָּה אֹמֵר בְּגִיטֵי נְשִׁים כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שְׁיֵאמַר רוֹצֵה אֲנִי וּפְרִיָּה וְדִילְמָא שְׁאִנֵּי הֵתֵם דְּמַצְנָה לְשִׁמוּעַ דְּבָרֵי חֲכָמִים וּפְרִיָּשׁ רַש"י כִּי אָמַר רוֹצֵה אֲנִי גָמַר בְּלִבּוֹ לְגַרְשָׁה דְּמַצְנָה קָא עֲבִיד: הָרִי דְאַף עַל גַּב שְׁנֵי הָאִישׁ בְּהִתְרַבְּרָה לְיָדוֹ זֹאת הָאִשָּׁה וְנִשְׁאַה מְכָל מְקוֹם כִּינּוּן שְׁנוּלְדוֹ בּוֹ מוּמִין הִלְלוּ מְנַכְּה שְׁחִין וּבַעַל פּוֹלִיפּוֹס וְכוּ' וְאַז"ל שְׁחִיב לְהוֹצִיאָה אֶף עַל גַּב שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ עַל כֶּף אֲמָרִינוּ שְׁנִתְרַצָּה לְגַמְרֵי וְלֹא הָיוּ אָנוֹס בְּגְדוֹן דִּינֵן שְׁהַחֲכָם הָרְמוּז הִיּוֹתוֹ מְרַבִּין תּוֹרָה בַּק"ק הַנּוֹ' אִין זֹו יְרוֹשָׁה לוֹ מְאַבּוֹתָיו וְעוֹד שְׁעַם הִיּוֹתִי פּוֹרֵשׁ וּמִתְבּוֹדֵד מִלְשִׁמוּעַ שְׁמוּעוֹת וְדְבָרֵי רִיבּוֹת בְּזִמְן הֵהוּא שְׁמַעְתִּי קוֹל עֲנוֹת וְדְבָרֵי תְּלוּנוֹת וְקָלָא דְלָא פְּסִיק שְׁהִיוּ מְרַנְנִים אַחַר זֶה הַחֲכָם לְהִיּוֹתוֹ מוֹלָךְ עַל הַקְּהָל הָרְמוּז בְּחֻמָּה שְׁפוּכָה וְיַד הָאֲנוּמוֹת תְּקִיפָא וְלִכְּן אֲפִשֵׁר וְקָרוֹב לְנִדְאִי שְׁהַחֲכָם הַנּוֹ' לְהִסִּיר מֵעַלְיוֹ אֶת תְּלוּנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִתְרַצָּה וְקַבֵּל עָלָיו הַנְּזִירוֹת הַנּוֹ' וְעֵשָׂה בְּזֶה מַה שְׁמֻטֵּל עָלָיו דְּמַצְנָה קָא עֲבִיד דְּגָרְסִינוּ בְּיוֹמָא הִיכִי דְּמִי חִלּוּל הַנֶּשֶׁם רַב נִחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר כְּגוֹן דְּאֲמָרִי אִינְיֵשׁ שְׁרָא לִיָּה מְרִיָּה לְפִלְגֵיָּא רַב יִצְחָק בַּר רַב דִּימִי אָמַר כְּגוֹן שְׁחִבְרִיו בּוֹשִׁין מִשְׁמוּעָתוֹ וּבְגְדוֹן דִּינֵן תְּרַנְיָהוּ אִיתְנָהוּ בְּיָה וּמִשּׁוּם דְּמַצְנָה לְשִׁמוּעַ דְּבָרֵי חֲכָמִי גָמַר בְּלִבּוֹ לְקַבֵּל עָלָיו גְּזִירוֹת שְׁמֻשׁוֹן לְשַׁכְּרָה אֶת הַתְּלוּנוֹת וּלְקַדְּשׁ שְׁם שְׁמַיָּם.

וְעוֹד כְּתִבַּת בֵּית יוֹסֵף סִימָן קנ"ד בְּאֲבָן הַעֲזָר וְנ"ל כְּתִבַּת ה"ר יְהוּדָה בֶּן הָרֵא"ש בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁנִשְׁאַל עַל מִי שְׁאַסֵּר עַל עֲצָמוֹ הַנָּאֵת תְּשַׁמֵּשׁ אֲשֶׁתוֹ אִם יִשְׁחַק גַּם נִשְׁבַּע שְׁאֵם יִשְׁחַק שְׁיִגְרָשְׁנָה בְּגַט כְּשֶׁר מוֹסֵף עַל אִסּוּרוֹ וְהִלָּךְ וְשָׁחַק וְהַשִּׁיב הָרִי הוּא מְנֻשְׁבַּע וְעוֹמֵד לְגַרְשָׁה וּב"ד כּוֹפִין אוֹתוֹ לְקַיִם שְׁבוּעָתוֹ וְהִגֵּט הַנִּתְּנָן בְּכַפְיָהּ זֹו גֵּט הוּא שְׁכָל דְּבַר הַמְּנוּטֵל עַל הָאֵדָם לְעֵשׂוֹת כּוֹפִין אוֹתוֹ לְעֵשׂוֹתוֹ וְהַמְעֵשָׂה קַיִם וְכִינּוּן שְׁכָן בְּגְדוֹן דִּינֵן כִּינּוּן שְׁמֻטֵּל עָלָיו לְעֵשׂוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁכַתְּבִתִּי לֹא חָשִׁיב אֲנוֹס וּמַעֲשָׂה קַיִם וְכִשְׁם שְׁאֲמָרוּ תְּלִיּוּה וְנִבְיִין זְבִינְיָה זְבִינֵי דְזוּזֵי אֲנָסוּהוּ וְגָמַר וּמִקְנֵי כֵן בְּגְדוֹן דִּינֵן מַצְנָה אֲנָסִיָּה וְגָמַר בְּלִבּוֹ וְקַבֵּל הַנְּזִירוֹת וְכֵן מַצְאֵתִי בְּשִׁיטַת בְּתָרָא פֶּרֶק חֲזַקַת הַבְּתִים מְכַתִּיבַת יָד וְנ"ל נִיחּוּתָא דְכַפְרָה וְנִיחּוּתָא דְמַצְנָה אִיכָּא לְמִימַר דְּהָוָא טְפִי מְזוּזֵי רוֹצֵה לֹאמֵר שְׁכַשְׁם שְׁאֲמָרוּ זוּזֵי אֲנָסוּהוּ וְגָמַר וּמִקְנֵי כְּלָל שְׁכָן דְּאֲמָרִינוּ הִכִּי בְּמְקוֹם מַצְנָה דְּמַצְנָה אֲנָסִיָּה וְגָמַר וּבְטֵל כְּלָל מוֹדְעָא וּבְטֵלָא וְכָל שְׁכָן לְדְבָרֵי רַבִּינוּ אֲפָרִים שְׁהַבְּאֵתִי לְעֵיל שְׁכַתְּבִי שְׁמֻטֵּל עָלֵינוּ לְקַיִם דְּבָרֵי שְׁמֵי כְּתִיב הַעֲדִים שְׁמַתְחִלָּה בְּשַׁעַת הַמוֹדְעָא גִילָה דַּעְתּוֹ שְׁהִיָּה אָנוֹס וְאַחַר כֶּף בְּשַׁעַת קַבְלָה נִתְרַצָּה לְשִׁמוּעַ דְּבָרֵי חֲכָמִים: הָרִי שְׁהַתְּנַהֲלֵתִי לְאִטִּי וְהַעֲלֵתִי מִהַכְּרַעְתִּי כִּי הַנְּזִירוֹת חָל בְּנִדְאִי לְכֻלֵּי עֲלָמָא לְהָאִי כְּדִינְיָה וְלְהָאִי כְּדִינְיָה דְּבְגְדוֹן דִּינֵן כְּלָהוּ אִיתְנָהוּ בְּיָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבִתִּי וְכִינּוּן שְׁכָן מִי הוּא זֶה וְאִיזָה הוּא אֲשֶׁר מְלָאוּ לְבוֹ לְעֵשׂוֹ' כֵּן וְלַעֲבוֹר עַל קַבֵּל' גְּזִירוֹתוֹ כִּי לְפִי מַה שְׁכַתְּבִתִּי אִין כָּאֵן צַד סָפֵק לְשִׁנְאָמַר הָא תָּנַן סָפֵק גְּזִירוֹת לְהַקֵּל וְכִמוֹ שְׁפָסַק הָרַמְבַּ"ם הַלְכוֹת גְּזִירוֹת פֶּרֶק שְׁנֵי: וְאַפִּילוּ אִם יַעֲלֶה עַל אִיזָה מְחַשְׁבָּה לְאַהֲבַת הַנְּזִירוֹת לֹאמֵר שְׁיֵשׁ אִיזָה צַד סָפֵק

ברור הוא דבגדון דידן רצוני לומר בגזירות שמשון אזלינן לחומרא וזה דטעמא מאי אמרינן ספק גזירות להקל משום דלא מעייל איניש נפשיה לספקא והגי מזלי כשספקו חמור מנדאון אבל בגזירות שמשון דספקו כנדאון ודאי אמרינן דמעיל איניש נפשיה כדמוכח בגדרים פרק שני.

ועוד קאמר שם בגמרא דבקדושה הבאה מאליה עייל איניש נפשיה לספקא אבל הבאה בידי אדם לא עייל איניש נפשיה לספקא ובגדון הנה אם יש להרהר אינה צד ספק הוא לסברת הרנב"ד ז"ל שהבאתי לעיל שאם מסר מודעא אף על פיסול העדים אפתי לא מהני והמודעא קנימת אבל לכולי עלמא אין שום צד הרהור דנדאי חל הגזירות באופן שעל הרוב נוכל לומר דאיכא פלוגתא אפ"י הכי יש לנו להחמיר משום דחשיב קדושה הבאה מאליה: והטעם דלא נקראת באה בידי אדם אלא כשהיה איש אחד בא כנגדו ואמר הריני גזיר אם האיש הבא כנגדו הוא פלוני ונעלם האיש ההוא ולא נודע מקומו איה אז אמרינן דלא מעייל נפשיה לספקא ולא הוי גזיר משום דאנו סהדי כשהדיר לא הדיר אלא על הפנונה שיתברר הדבר מיד ונדע מי הוא אלא שאחר כך נולד הספק ואדעתא דהכי לא גזיר אבל כשהספק הוא קבוע וישן נושן קודם שגזיר ועם כל זה גזיר ודאי דחשיב קדושה באה מאליה ואזלינן לחומרא וכל זה פשוט מסוגיית הגמרא בגדרים פרק אלו מותרין כל שפן דכתב הררי"ק שרש קמ"ט דאע"כ דלעגנן ממונא יוכל המוחזק לומר קים לי כפלוני גבי איסורא מי יקל ראשו כנגד התורה להתיר איסורא חלילה לא תהא כזאת בישראל ואפילו בדיני ממונות אין לומר קים לי כפיחיד היכא דחולקין עליו כל חכמי ישראל: הרי דבגדון דידן אפילו לסברת אוהב הנצוח איכא תרנוניהו עגנן איסורא ויחיד נגד כל חכמי ישראל דפשיטא ופשיטא שאין יכול לומר קים לי בהאי כל שפן וקל וחומר לפי האמת הברור שאין גם אחד שיאמר שלא חל הגזירות אלא דלכולי עלמא חל מפמה וכמה בחינות וטענות כמו שפכתתי ובררתי זהו מה שהשגתי לפי עניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

שאלה ק"ק פלוני הנה להם חכם מרביץ תורה ביניהם והחכם הנז' מרביץ תורה גם כן בקהל אחר ולכן בשבת שהולך החכם הנז' להרביץ תורה בקהל האחר הם בטלים מדברי תורה ובראותם כך רוב הקהל תקנו ביניהם שהשבת שילך החכם להרביץ תורה בקהל האחר שירביץ ביניהם תורה החכם פלוני בנו ולא יהיו בטלי' מהדרשה ומדברי תורה הנהוגים בשבת בכל גבול ישראל וקצת מאנשי הקהל כשראו כך הוציאו שטר בכמה אנשים מאנשי הקהל חתומין למטה איך מקדמת דנא זה כמה קבלו עליהם ונשבעו שבועה חמורה לדעת רבים מפורשים שלא ליקח לחכם פלוני ולא לשום אדם אחר בעולם לא לדורש ולא לחכם קבוע כל זמן שהחכם השלם יצ"ו מרביץ תורה בקהל והנה בחיים חיותו ואם אנשי הקהל יקחוהו ויעמידהו עליהם שלא יחזרו בדבר אלא קבלו עליהם מפח השבועה הנז' להלך אחרי ארבעה אנשים ידועים להם לכל מה שיאמרו הארבעה אנשי הנז' ויגזרו עליה' באופן ששכראו כך הד' אנשים הידועים נפרדו מהקהל והתרו בתומים האחרים שילכו אחריהם מפח השבועה הנז' עכשיו קצת מהאנשים החתומים המושבעים מתחרטים משבועתם ושואלים אם יש היתר לשבועה זו שאף על פי שהיתה לדעת רבים מפורשים כיון שעיקרא היתה לבטל דברי תורה והאיכא מצוה הצריכה להיתר שבועה כזו והנה לה היתר או דילמא כיון שאפשר לקיים מצוה זו בקיום

השבועה ובהיותה עומדת במקומה והוא שכל אחד יכול ללמוד בביתו כל היום פלו אם ירצה באותו השבת שהולך החכם הנז' לבית הפנסת האחר או ילך אחריו וישמע דברי תורה מפיו בקהל האחר באופן שאין השבועה סבה לביטול המצוה לא יהיה לה היתר וכן הדין נותן שכתב הר"ר קולון שרש נ"ב וז"ל אין נראה לע"ד פלל להחשיב דבר מצוה אלא היכא שאי אפשר למצוה לעשותה אם לא בהפרת שבועה פי ההיא דלא אשתכח דדייק פנותה דאז ודאי רבים מספמים בהרטה פדי שלא תבטל המצוה אבל בגדון דידן שאפשר לקיים המצוה באופן שפכתתי מי יזמר דרבים יספמו בהרטה זו: תשובה סח קרוב בעיני הדבר שאפילו שאלת חכם אין צריף להתר שבועה זו וכל שכן שיהיה חשוב דבר מצוה להתירה עם היות שהיא על דעת רבים מפורשי' והטעם דגרסינן במסכת שבועה פ"ג א"ג אמר רבא שבועה שלא אוכל כפר זו אם אוכל זו ואכל את הראשון' בשוגג והשנייה במזיד פטור וכו' וכתב רש"י דאשמעינן רבא שכל שבועה שנשבע על תנאי ותלה דבר בהבירו אין איסור השבועה חל עליו בשעת שבועה אלא בשעת מעשה ראשון הילכך ההיא שעמא שעת שבועה היא ולכן כשאכל את הא' ההיא דתנאי קרי ראשונה שפך היתה סדר שבועתו אם אוכל זו לא אוכל זו ומש"ה קאמר שאם אוכל הראשונה בשוגג פלומר שלא נזכר שאיסור שניה נתלה בה אף על פי שאכל השניה במזיד שהוא זכור שאכל את התנאי ושאיסורה של זו תלוי באכילת הראשונה אפילו הכי פטור לפי שלא חלה שבועה עליו שהרי בשעת אכילה ראשונה שהיתה שבועה ראויה לחול כפר שכוח הנה ולא קרינן ביה האדם בשבועה וכתב הר"ן דהאי פטור דקאמר הכא פטור ומותר קאמר שכל שאוכל ראשונה בשוגג מותר לו לכתחלה לאכול השניה דליתא אשבועה פלל וכו' דהא מסיעינן ליה בגמרא מותרין דנדרי שגגות מותרין וכו' וכן כתב הטור סימן רל"ט ואם אוכל התנאי תחלה בשוגג שמותר בשניה משמע לכתחלה הרי שאין השבועה חלה פלל עד שעת קיום התנאי: אף בגדון דידן השבועה שנשבעו המושבעים היא שאם ישימו הקהל או קצת מאנשי הקהל את החכם פלוני שירביץ תורה שם בעת וזמן שאביו הולך לקהל אחר נתחייבו בשבועה חמורה לדעת רבים להלוך רצון ומאמר הארבעה אנשים הרשומים ומזכרים ביניהם.

הרי שהתנאי הוא היות פלוני מרביץ תורה או דורש בקהל והאיסור הוא היותם הולכים המושבעים אחרי הארבעה ראשים ואם פן לפי מה שפכתתי לא חל השבועה על המושבעים להלך אחרי הד' הנזכרים פי אם אחר שישמו לחכם פלוני למרביץ תורה בקהל וכיון שזה אמת מי נתן להם רשות או פח לישבע על כך או איך תחול השבועה פי כפר היא מצוה מהתורה בכל דבר אחרי רבים להטות וכיון שרוב הקהל תקנו כך אינם יכולים לפרוש עצמם מן הצבור ולילך אחר הארבעה פי אפי' הארבעה עצמם מחוייבים לקבל עליהם תקנת הקהל וכן כתב הרא"ש ז"ל בתשובותיו פלל ששי ושאלת אם שנים או שלשה מהבינונים שפער יכולים להוציא עצמם מן ההספמה שיעשו הקהל או מאגרת חרם שיעשו על שום דבר רע פי על עסק של רבים אמרה תורה אחרי רבים להטות ועל פל ענין שהקהל מספמים הולכים אחר הרוב והיחידים צריכים לקיים פל מה שייספמו עליהם הרבים דאם לא פן לעולם לא יספמו הקהל על שום דבר אם יהיה פח בייחידים לבטל הספמתם לכן אמרה תורה בכל דבר הספמה של רבים אחרי רבים להטות עוד בשאלה אחר' כתב אם הספמו הקהל על דבר אין היחיד יכול למחו' ועל זה

אמר' תורה אחר רבים להטות וכן פתב בונקום אחר יראה לי שהספמת הקהל תלוינה
ברוב דעות שעל כל חלוקי דעות אמרה תורה אחר רבים להטות: הרי שפתב בפירוש
שהיא מצות עשה מהתורה לילה אחרי רבים ואפילו במקום דאיפא חומרא שפתב בכלל
ששי ציבור שהטילו חרם והתנו שלא יעשו התרה ולא התרה להתרה עד סוף העולם
וכו' וסוף דבריו נתירו חרם האחרונה שהתרימו שלא להתיר ואחר כך נתירו החרם ואין
מכשול בהתרה זו אם היא מדעת רוב הקהל הרי שהפל תלוי ברוב וכן פתוב הגהה
מיימונית פרק א' הלכות תפלה וילכו אחר הרוב הן לברור ראשים הן להעמיד חזנים הן
לתקן פיס של צדקה וכו' סוף דבר כל דבר צורה הקהל יעשה על פיהם ככל אשר יאמרו
ואם ימאנו המיעוט יש פח ביד הרוב להכריחם ולכופם בין בדיני ישראל בין בדיני
האומה' וכן הרשב"א סימן תשס"ח וז"ל עוד השיב שאין רשות ביד אדם להסתלק
ולפטור עצמו מתקנת הקהל ולומר לא אכנס בתקנות וכיוצא בהן לפי שהחידים
משועבדים לרוב וכו' עד ומ"מ אם נשבע קודם לכו הרי זה אסור נראה טעמא דנשבע
קודם לכן הא אחר כך לא מהני משום שהוא משועבד לרוב ובנדון דידן השבועה חלה
אחר התקנה כמו שפתבתי ולא מהני ואפילו אסורא ליפא: וגדולה מזאת פתב מרדכי
פרק שבועות שמים וז"ל ועל אותו ששמע שציבור ממשמשין עליו לגזור גזירתם ונשבע
שלא לקיים גזרתם ואחר כך גזרו עליו אם צריף לקיים אם לאו כך ראיתי שנשבע
לעבור דרף ציבור נשבע לשנא הוא ואלו התרו בו חייב בו מלקות דאורייתא וצ"ל במים
אדירים והעלה חרש בידו ולא נפטור מתקנות הקהל אע"פ שקדמה שבועתו לשבועתם
שהרי נשבע לבטל המצוה הוא וכו' וכל שכן בנדון דידן שקדמה תקנתם של הרוב
לשבועתם כי לא חלה אלא על אחר התקנה והוצאתם לפועל כנודע אצלי מתוך השאלה
רוצה לומר שלא אמרו מעכשיו: וכי תימא בנדון דידן מועט הנפשות חשיב רוב לפי
שהם מגדולי פורעי המס ואזלינן בתר רוב ממון זה ליתא דהא הלכה פסוקה היא דאין
הולכין בתר רוב ממון אלא בדבר ממון דאמרינן בקמא פרק שני תנו רבנן שיירא שהיתה
מהלכת במדבר ועמד עליה גייס לטרפה מחשבין לפי ממון ואין מחשבין לפי נפשות
הואיל ונתפשו בממון ואם שפרו תייר לפנייהם לנחותם הדרף פן יטעו מן הדרף ויסתכנו
מפני החיות והלסטים ויאבדו גוף וממון מחשבים אף לפי הנפש הרי שבעסקי ממון דוקא
אזלינן בתר רוב ממון אבל בנדון דידן אין שום עסק ממון כי החכם שלקחו שירביץ
תורה ביניהם אינו לוקח שום שפר ופרס לשאימרו שגם הם יתנו חלקם ושראוי שילכו
בתר הממון כי אין הפוננה כי אם להרביץ תורה ביניהם ובזה פלם שוים לטובה פקטון
פגדול ולכן אין ראוי להלך כי אם בתר רוב דעות: ועוד דבר מן דין עשו הדין והשורה
במה שעשו שפתב הרשב"א בתשובותיו סימן ש' על ענין שלית צבור שזקן ושב ונתן
בנו עמו וסייעו וקצת מאנשי הא היו מוחין בידו על זה הענין פתב בסוף השאלה וז"ל
ועוד שאפילו לא היה האב יכול לעמוד בשמושו אם הבן ראוי לכך אף על פי שיש אחר
טוב ממנו שורת הדין שיהא הוא קודם לכל אדם כי לפי מה שאני רואה ממנהג אותן
המקומות הבנים, מתמנים מדעת הצבור חזנים תחת האבות וגם זה היה אבי ואבי אביו
חזנים לפי מה שפתוב בנסיח הטענות וכלל גדול אמרו ז"ל בכל עניני המינויין שאם היה
הבן ראוי הוא קודם לכל אדם ואפילו כהן גדול אם היה בנו ראוי אעפ"י שיש אחרים
גדולים כמוהו או גדולים ממנו הבן קודם שנגמר והכהן המשיח תחתיו מבניו וכל שכן

עכשיו שאב קיים ומשמש בשמושו אלא שצריך עזר לקצת ימים שהדין נותן שיהא בנו קודם לכל אדם: הרי הגדון דין בפנינו אות באות כי אבי אביו זה"ה של החכם הנזכר הרביץ תורה כמה ימים ושנים בקהל ההוא וגם החכם אביו יצ"ו מרביץ תורה בקהל זה כמה שנים בלא כסף ובלא מחיר וגם החכם בנו שלקחו לסייעו הוא הגון וראוי וחסם באופן שמפל הצדדין עשו כדין וכשורה ועל הכל היותם רוב הקהל ויש לאל ידם לעשותו על פי התורה ולכן ראוי לכל מושבע ועומד להלך אחר הרוב לקיים מצות עשה מן התורה אחרי רבים להטות וקרוב בעיני שאין צריך התרה לשבועתם מהטעם שכתבתי וכל שכן אם ישאלו עליה שהיא מצנה גדולה להתירה לקיים מצות עשה מהתורה: ועוד יש בגדון דין כמה מיני מצות שראוי להתיר השבועה שהיתה על דעת רבים בשבילם ויובן בזה כי נשאלה שאלה על בחור אחד אשר נדר על דעת רבים ואמר יאסרו כל פירות שבעולם עליו חוץ מן החטין אם שישק בקוביא לא בגינין ולא בגין אחרים ויהי היום ויעבור וישחוק בגין אחרים פי הצינתהו רוחו ועמה בא לשאל אם יש תקנה התשובה היא ארנפה מאד אבל דרך כלל כתב ונ"ל ומזה הטעם נראה שיש למצוא תקנה להיות לו הפרה לגדרו כמו לדבר מצנה כי ידוע וברור לנו שאי אפשר לו לעמוד כל ימיו ואי אפשר שלא יפשל כמה פעמי וזה הדבר מצנה שאם לא יפירוהו יבוא לידי מכשול עון כל ימיו וכן כתב הר"ר בר ששת סימן תס"א על ענין שבועה על דעת רבים ואין לה מצנה גדולה מהסיר מכשול ונזקין מדרך הרבים הרי שאפילו שהשבועה היתה לדעת רבים לפרוש מאסורא שלא לשחוק בקוביא מ"מ חשיב דבר מצנה להתירה כדי שלא יבא לידי מכשול אף בגדון דין יש תקנה והיתר לשבועה זו כדי שלא יבא לידי קטטות ומריבות להחזיק ידי מחזיקי הפרוד וההפרשה וזה כי אין ספק ונדבר ברור הוא כי בהיותם נכרדים איש מעל אחיו ישתלשלו כמה קטטות ומריבות בזמן המסים והארנוניו וגם העניים המנוטלים עליהם אינם מושגחים כמו שהדין נותן ועיניהם תלויות ואינם יודעים על איזה מהפחות יסמוכו ואין דרך ומבוא לסלק כל זה ולשים שלום ביניהם אחר התקירה והדרישה לפי מה שאמרו לי כי אם בזה האופן להתיר שבועת המושבעים המתחרטים משבועתם ויתחברו עם רוב הקהל ומתוך כך הנשארים לא יחזיקו כל כך בסברתם באופן שיבא לכל לידי גמר טוב ולהיות שלום ביניהם ואין ספק כי השלום הוא דבר מצנה להתיר השבועה העשויה על דעת רבים בלא דעת רבים שנדר לדעתם וכמו שכתב מהר"ם ונ"ל ואחרי שהשלום תלוי בכך דבר פשוט הוא שלדבר מצנה לעשות שלום בין איש לאשתו יש התרה בלא דעת רבים שנדר לדעתם פה הוא מקרי דדרדקי וכו' וכן כתב הרמב"ם פרק ששי הלכות שבועות אם ראו הדיינין שהיתר שבועה זו גורם למצנה ולשלום וכו' ושקיום שבועה זו גורם לעברה ולקטטה פותחין לו וכו' ועוד בר מן דין יש מצנה להתיר השבועה והוא כי מצאתי שאלה מהעתק יד בשם הראב"ד ונ"ל הנה נא הסכימו כל חכמי ארצינו על השבועה אשר נשבעו לה אנשים כי היא לבטול מצנה מכמה פנים.

הא' כי היתה לדבר מחלוקת וההפרדה וכל חונק ידי מחלוקת ופרידה אין בטול מצנה גדול מזה והב' כי היתה לבטול תפלה והג' כי נתפנונו לדחות את רבם ואת זקן שבעיר והמבזה את רבו אין לו מחילה עולמית ולא יחולק על ישיבת רב הרי הוא כחולק על השכיני' וגורם לו שתסתלק מישראל וכו' וסוף דבריו ש"מ שאין שום נדר

בעולם עומד בפני ביטול מצנה ומדגמרו להא ממילתא דרבינא בהוא מקרי דדרדקי אלמא כי הדרי ניהו אף בגדון דידן תרתי איתנהו ביה א' כי היתה השבועה לדבר מתלוקת ופרידה ב' כי הם מבזים את רבם כי למדם תורה זה כמה והנהיגם והדריכם בדרך ישרה והוא פחולק על השכינה פי אין לה בזיון גדול מזה פי חולקים עליו ועושים תקנות לבטל את דבריו ולבסוף יפנו אליו ענרף ולא פנים ועוד בר מן דין יש בגדון דידן מצנה פשוט להתיר השבועה בשבילה וזה פי פתב ר"י בר שמואל בהגהה מיימונית פ"ק ח' הלכות תפלה וזה לשונו ר"י נשאל על אהד שיהדיר את חבירו מליפנס לביתו על דעת רבים ובית הפנסת בביתו אם יכול להתיר את נדרו לילה לבית הפנסת להתפלל אף על פי שאין מנין בעיר אפילו עם המוחר והשיב נראה לי כי דבר מצנה הוא ולא מבעיא היכא דאיכא מנין לפרקים אלא אפילו לא היה מנין לפרקים מצנה הוא שישתפנו לתפלה ובית אלהים יהלכו ברגש כיון שפבר קבעו שם מקום לתפלתם ומתוך כך קובעים עצמם יותר לתפלה ומכוננים את לבם לאביהם שבשמי' וקובעים יותר מקום לתפלת' מתוך שמתפללי במקום המיוחד להם להתפלל ויכול להתיר את נדרו כדי לילה לבית הפנסת להתפלל עם חבירו ותפלתו של אדם נשמעת בבית הפנסת אף בגדון דידן כיון שפבר קבעו מקום לתפלתן בבית ה' החדש ומתוך כך יקבעו עצמם יותר לתפלה וכיון שיש את לבם לאביהם שבשמי' מה שאין כן בהיות' מפוזרים נעים ונדים לכן על כל אהד מהמצוות שכתבתי כל שפן דכלהו איתנהו ראוי לכל אדם מהפושבעי להשתדל להתיר שבועתו ויש מצנה רבה בהיתר שבועה זו ונאנן סהדי דניחא להו בהכי להנהו רבים שושבע על דעתם ולענן מה שנודע לי אחר כך שפכתוב בשטר השבועה שהפושבעי קבלו הנאה מהארבע' ידועי' המשביעי' ואם הוא כך צריף שיהא ההת' מדעת' כדאמרין בגדרי' פ' רבי אליעזר תניא המוחר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא בפניו פי מדעתו כמו שפירשו המפרשים ומייתי ראיה ממשע עם יתרו ומצדקיהו עם גבוכדנצר וכו' בגדון דידן איכא למימר שאין לחוש לזה מפמה אנפי ראשונה שהפושבעי מכחישי' ואומרי' שפעול' לא קבלו הנאה מהם ולא נשבעו בשביל כך ונדאי שהם נאמני' לומר כן פי כל החתומי' בשטר הם נוגעי' בדבר ואינם נאמני' להעיד כנגדם ומיגו דאי בעו אמרי לא נשבענו פלל כמו שכתב הה"ר אליה המוחר בתשובותיו דנאמן אדם לומר מעולם לא נשבעתי על כך אף על פי שהוא חתום על השבועה דאין בחתימתו פלוס נאמנים לומר נמי אמת שושבענו אבל לא נשבענו בשביל שום הנאה ולא מחמת שום טובה ועל מציאות השבועה חתמנו ועל ההנאה לא חתמנו כדאית' בירושלמי נאמנים העדים לומר על זה חתמנו ועל זה לא חתמנו הביאו הטור סימן ע"א וכתבו כן בשטר להראו' חזק הענין כדי שלא יבואו הקהל לעשות מה שעשו ובשביל אמת' זו חתמנו ועוד ראיה לזה דבגדון דידן הורע חזקת השטר אפילו לפי דברי התובעים לפי שהם בעצמם מודים שיש שם אנשי' חתומי' שלא נשבעו ולא שמעו קול אלה בהיות כתוב בשטר אנו חתומי' מטה וכו' והודאת בעל דין כמאה עדים דמי כל שפן שיהיו נאמני' אלו לומר חתמנו על השבועה אבל לא על ההנאה.

ועוד לו הנוח שחתמו על הפל שושבעו בשביל הנאה וטובה ככר כתבתי בתחלת דברי שלא חלה השבועה פלל עד אחר גמר המעשה כיון שלא אמרו מעכשיו ואז לא חלה שבועה פלל לפי שהיא מבטלת מצנת עשה מהתור' דאחרי רבי' להטות.

ועוד הונח שהשבועה חלה כבר כתבו התוספו' דמאי דבעינן דעת המשביע היינו
כשההיתר הוא לדבר הרשות אבל כשהוא לדבר מצנה מתירין לכתחלה אפילו שלא
מדעתו דאי לא תימ' הכי מאי דעתיה דצדקתיהו בהיותו צדיק גמור ומה מועיל לו ההתרה
וגם הסנהדרין למה התירו לו אלא בנדאי שאפילו לכתחלה מועיל ומאי דקאמר אין
מתירין אלא בפניו הוא מפני החשד ואפילו בעל פרחו ועוד דבנדון דידן כבר התירו להם
ובנדאי דבדיעבד מהני לפי רוב הפוסקים פי כן פסק רבינו תם והרא"ש וכן הטור וכן
הכרית ה"ר חסדאי קרישקאש דאם התירוהו מותר כמו שהביאו הר"ר בר ששת סי'
קפ"ו וכן נראה מתוך דברי הרמב"ם לכן מתוך הבחינות והצדדין והטענות שפנתתי
ראוי לכל אדם שיתחרט משבועתו וישתדל לבקש היתר לחומרתו ויצטרף עם רוב אנשי
הקהל לקני' מצותו אחרי רבים להטות ויסיר מכשול מריבות וקטטות ולא יבזה את רבו
חכם וזמן שבעירו וירצה דבריו להטות ובזה יכוון את לבו לאביו שבשמים זהו מה
שנראה לפי עניות דעתי ואמר לי לפי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדריי זלה"ה
שאלה סט ראובן הוציא מעות ונתן לשמעון שיעסוק בהם למחצית שכר ועשו שטר
ביניהם וכתוב בו בזה האופן עוד התנו ביניהם השותפי' הנז' שאין לראובן שום אחריות
כלל על הקרן הנזכר רק שאם ח"ו יארע אונס או שום הפסד יהיה נחשב על הריוח ולא
על הקרן ומעות הקרן יהיה מנוקה ומשופה מכל דבר והפסד שבעולם ויודע אותו ראובן
הנז' משמעון חבירו כל זמן שירצה אותו לבד שאם ח"ו יארע שום גניבה או שריפה אז
יש לו לראובן אחריות על הקרן עוד התנו ביניהם לפי כח ראובן ולבטחון המעות שנתן
לו שמעון חבירו כל שטרי חצריו וחנויותיו וביתו כדי שהיו מעותיו מוכסחי' מכל הפסד
ונמשך זה השותפו' שלש שנים שהיה לוקח ראובן מחצית השכר שהיה מראה לו שמעון
אחר זה תבע ראובן משמעון מעותיו ובהיות המעות מפורזים ברחובות ובסחורות לא
יכול שמעון לתת המעות לראובן עד שאמר לו ראובן לחבירו בא ואזקוף עליה כל המלנה
בשטר ואתה תפרע לי כל הסכום בזמנים מתחלפים וכך עשו עד שלא הספיק שמעון
לפרוע את ראובן ומת ועתה ראובן מיד ערב היתומים שיפרעו לו מה שנשאיר ביד אביהם
והיתומים טוענים לאמר כל הריוח שלקחת מיד אבינו הלא לנו היא פי רבית קצוצה היא
אחר שהאחריות פלו הנה על אבינו ושואלין ממנו כל מה שלקח גם כי נאבדו מהחברה
חובות רבים שחצייים שלהם בהיותה שותפו' ועתה לא נאבד אנחנו לבדנו כל מה
שנאבד ילמדנו רבינו מה דינם אם נוכל להוציא מיד ראובן כל מה שלקח בהיות פי לא
די שלא נתן לחבירו יתרון אחד פדין עסקא לקחת ב' שלישי ההפסד או לתת שני שלישי
שכר אלא שגם שם כל האחריות על חבירו ולא נתן לו שכרו בפועל ויודיענו מורנו במה
הוא פועל בטל או אם נאמר שאינו רבית קצוצה מאחר שלקח עליו אחריות גניבה
ושריפה ואין מוציאין מיד ראובן אבל גם מיד שמעון או יתומיו לא נוציא מה שהנו בידם
גם יודיענואם יש להם דין ודברים על מה שעשו אחר כך במה שנאבדו חובות רבים
ובשביל מה שהמתין להם אינו מאבד פלום ראובן שהיה שותף ומחציתם שלו הם והוי
רבית פדין אגר נטר ליה ואם יוכלו בית דין להכריחו לראובן שיקח מחצית החובות ינקו
מורנו כפי יושר שכלו ורב טובו ולית דין צריף בשש: תשובה נראה לע"ד דאין כאן
רבית דאורייתא כי אם רבית דרבנן וראיה לזה דתנן פ' איזהו נשך אין מקבלין צאן ברזל
מישרא מפני שהוא רבית ופירש רש"י אין מקבלין צאן ברזל כל אחריות הנכסים על

המקבל ושם אותם עליו במעות וכל זמן שאין א לו מעותיו חולקין השכר ואף על גב דמשנ' יתירא היא דהא תנא ליה אין מושיבין חנווני למתצית שכר לפי דמקבל עליה פלגא בהפסד וכל שפן הכא דמקבל פל האחריות עליו נקט ליה משום סיפא וכו' וכתבו עליו התוספות ולפירושו לא הוי רבית זו אלא מדרבנן שהוא קרוב לשכר ורחוק להפסד: הרי לה דאף על גב דמקבל עליו פל האחריות אינו אלא רבית דרבנן וכן פסק הרמב"ם הלכות מלוה ולוה פ"ד וז"ל נכסי תומים מותר ליתן אותם לאדם נאמן שיש לו נכסים טובי' קרוב לשכר ורחוק להפסד פיצד אומר לו תהיה נושא ונותן בהס אם יש שם רינח תן להם חלקם מן הרינח ואם יש שם הפסד תפסיד אתה לבדה שנה אבק רבית הוא וכל אבק רבית אינה אסורא אלא מדבריהם ובנכסי' תומים לא גזרו וכן פסקו פל הפוסקים וקרוב לשכר ורחוק להפסד אינו אלא איסורא דרבנן ואף על גב דר"ת מוקי לה להיא מתניתין דאין מקבלין צאן ברזל ברבית דאורייתא היינו כמו שפירשו שם התוספות דמירי שפסק דמים על הצאן וגם פסק דמי השבח וקבל עליו לתת בכל שנה דבר קצוב בין יהיה שם שבח בין לא יהיה והיינו רבית קצוצה וכו' אבל מודה ר"ת בגדון דרש"י דלא הוי אלא איסורא דרבנן ולא פליגי לענין דינא אלא בפירושו דמתניתין וכיון שפן בגדון דידן פינון שלא התנו דבר קצוב בריוח שיתן המקבל לנותן הפעות בכל שנה אין פאן רבית דאורייתא פי אם אבק רבית ומה גם עתה בגדון דידן שפתוב בשטר העסק ואם ח"ו יארע שום גניבה או שרפה אז יש לו לראובן אחריות על הקרן דאפשר לפרש דשמעון המקבל קיבל עליו אחריות וקרא וזולא ושאר מיני הפסד אבל לא גניבה ושרפה פלל וראובן הנותן קיבל עליו פל אחריות דגניבה ושרפה דככי האי גוונא אפי' אבק רבית ליתא לדעת הרי"בן כמו שהביאו הטור סימן קע"ז ואפילו לדברי החולקים עלו אינו אלא רבית דרבנן: ואחר שזכינו לומר דלא הוי אלא רבית דרבנן נפקא מינה דלא מנכינן ליה לראובן ממעותיו מה שפכר נטל מן הרינח וטעמא דמלתא דהלכתא פסיקתא היא דרבית קצוצה יוצאה בדינין אבל אבק רבית לא וז"ל הרמב"ם פ"ד הלכות מלוה ולוה קידם המלוה ונכה הפל מוציאין ממנו הרבית קצוצה אבל אבק רבית שהוא מדבריהם אינו גובה מן הלנה למלוה ואין מחזירין אותו מן המלוה ללוה וכן פסקו פל הפוסקים וכיון שפן בגדון דידן אם היינו מחשיבין הרינח שיינטל ראובן בתורת קרן והיינו עכשיו מנכין אותו הסף מן הקרן הנה ליה פאלו מוציא ממנו אבק רבית שאכל פכר: וראיה לזה דגרסינן בגמרא פרק איזהו נשך אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא האי משכנתא באתרא דמסלקי אכל שיעור זוזי מסלקינן ליה אכל טפי לא מפקינן מיניה ולא מחשבינן משטרא לשטרא ובדיתמי אכל טפי נמי מפקינן ומחשבינן משטרא לשטרא אמ' רב אשי השתא דאמרת אכל טפי לא מפקינן מיניה אכל שיעור זוזי נמי לא מסלקי ליה בלא זוזי מאי טעמא סלוקי בלא זוזי אפוקי מיניה הוא הוי אבק רבית ואבק רבית אינה יולאה בדינין עבד רב אשי עובדא ביתומים קטנים בגדולים ופרש"י אכל פשיעור זוזי בא הלנה לפנינו ואמר איני רוצה שאיכל פירות ברבית ישומו פירות שאכל ויטלם בחובו אילו הוו לי זוזי לא מסלקינן ליה השתא נמי פרי שאכל זוזי דידי גינהו מסלקינן ליה ואף על גב דאבק רבית הוא ואינה יוצאה בדינין הני מילי לבתר דשקלי אבל זה זריז הוא ואינו מניחו לאכול אלא כדי הקרן אכל טפי וכו' דאבק רבית הוא ואינה יוצאה בדינין ולא מהשבינן משטרא לשטרא אם הויב לו מעות בשטר אחר אין העונף הנה

שְׂאֵכֶל פְּרַעוֹן לְחֹב הַשְּׁטָר הָאֲחֵר דְּהָאֵי אַפּוֹקֵי מִיְנִיָּהּ הוּא מַה שְׂאֵכֶל כְּבָר רַב אֲשֵׁי אָמַר וְכוּ' אֲכַל שְׂעֵוֹר זֹוִי נְמִי לֹא מְסַלְקִינָן וְכוּ' פִּי רִשׁ"י לֹא מְסַלְקִינָן לִיָּה עַד שְׂיִתְנָן לּוֹ פֶּל שְׂעֵוֹר מְעוֹת הַלְוָאָתוֹ דְּכִינָן דְּכִי אֲכַלִּינְהוּ לְהַךְ לֹא בְּתוֹרַת פְּרַעוֹן אֲכַלִּינְהוּ הֵנָּה לִיָּה אֲבַק רַבִּית מְשַׁעַת אֲכִילָה וְאִינְהּ יוֹצֵאָה בְּדִינָנָן וְכִי סַלְקוּהּ מִשְׁדָּה זֹו בְּלֹא זֹוִי אַפּוֹקֵי מִיְנִיָּהּ אֲבַק רַבִּית שְׂאֵכֶל הוּא וְקִינְמָא לֹן דְּהִלְכָה פְּרַב אֲשֵׁי וְכֹן פְּסַק רַב אֶלְפַס שְׁם בְּהִלְכוֹת וְכַתְּבֵי שְׁם נְמִקֵי יוֹסֵף פֶּל שְׂאֵתָה מְסַלְקוּ בְּלֹא פֶּל זֹוִי וְאַפְּלִי מְנַפְּהָ זֹוִי אֲחֵד אֵתָה מוֹצִיא מִמְּנֹו אוֹתוֹ זֹוִי שְׂאֵתָה מְגַרַע בְּחֹבּוֹ וְכֹן פִּרְשׁ"י וְכֹן עֵיִקֵר וְכֹן פְּסַק הַטוֹר סִימָן קע"ב וְז"ל וְאִי הֵנָּה מְסַלְקִינָן לִיָּה בְּלֹא זֹוִי הֵנִי פְּאֵלוֹ מוֹצִיאִין מִמְּנֹו שְׂמַתְחִלָּה לֹא אֲכַלוּ בְּתוֹרַת פְּרַעוֹן חֹבּוֹ הַלְפָּה לֹא מְסַלְקִינָן לִיָּה בְּלֹא זֹוִי אִם כֹּן נִמְצָא שְׂבַנְדוֹן דִּידָן פִּינָן שְׂבַשְׁעָה שְׂנַטְל הַמְעוֹת שְׂנַטְל לֹא לְקַחוּ אֲלֵא בְּתוֹרַת רִינוּחַ וְלֹא בְּתוֹרַת פְּרַעוֹן חֹבּוֹ אִם אָנוּ מְנַפְּיִן אוֹתוֹ עֵתָה הַסֵּף הֵהוּא מְחֹבּוֹ נִמְצָא שְׂמוֹצִיאִין מִמְּנֹו וּמִידּוֹ הָאֲבַק רַבִּית שְׂאֵכֶל כְּבָר מַה שְׂאִין כַּ הַדִּין כֶּף דְּלֹא מְפַקִינָן מִיְנִיָּהּ כְּמוֹ שְׂכַתְּבֵי.

וא"ת תינח אם נטל ראובן מעות בתורת רינוח פדי כל החוב והשתא בעינן לסלוקי ליה בלא זויי פלל גיחא דאמרין סלוקי בלא זויי אפוקי מיניה הוא אבל אם עדיין לא נטל שיטור חובו דלא מסלקי ליה בלא זויי פלל דעדיין משלמי ליה שארית החוב לא מקרי אפוקי מיניה וכן נראה מתוך דברי הרמב"ם פ"ו הלכות מלוה ולוה שכתב וז"ל לפיכך אם עדיין לא התזיר לו תובו וקא לגבות שכר החצר שדר בה מן החוב אם היה השכר פנגד החוב אינו מנפה לו הכל אלא כמו שיראו הדיינין שאם תסלק אותו בלא כלום הרי זה כמי שהוציא אותו בדיינין ואבב רבית אינה יוצאה בדיינין וכן בפ"ז פתב המלוה את חבירו ומשפן לו את השדה וכו' ואכל פירות כשיעור חובו אין מסלקין אותו בלא כלום וכו' וכתב עליו הרב המגיד דעתו ז"ל שהפוננה לסלק בלא מעות פלל אבל אם נותנין לו מקצת מחובו ומנפין לו כפי מה שיראו הדיינין אין זה קרוי אפוקי מיניה וזהו שכתב בלו פלום ע"כיא"כ בנדון דידן אף על גב דמנכין ליה מה שנטל מהרינוח לא מיקרי אפוקי מיניה פין שנסאר הרבה מן החוב: ויש לומר שיש כמה חולקים בזה שהרי כתב הרב המגיד שם ודעת רש"י וקצת מפרשים שנותני' לו כל חובו משלם ואין מנפים לו פלום ולוה הספי' הרשב"א ז"ל וכתב הה"ר יוסף קארו סי' קע"ב שדברי הרא"ש ובנו בעל הטור מטין פן וכן פסק נמקי יוסף כמו שכתבתי לעיל וכיין שפן לא שבקינן פל הני רברבת' ועבדינן פייחידאה דודאי הלכת' ברבי' דאין הדבר תלוי אלא פין שבשעת אכילה לא אכלו אלא בתורת רינוח לא בתורת פרעון לא מסקלינן ליה ולא מנכין ליה משום דאפוקי מיניה הוא: ועוד בר מן דין בנדון דידן אפי' הרמב"ם מודה דלא מנכין ליה מידי דעד פאן לא קאמר הרמב"ם דמנכין לו כפי מה שיראו הדיינין אלא כשעדיין שטר חוב המשפנתא עומד ועדיין לא פרע חובו שפן כתב שם פ"ו הנז' לפיכך אם עדיין לא התזיר לו חובו וקא לגבות וכו' אבל בנדון דידן שפכר פרע לו לגמרי שטר העסק ועשו חשבון ביניהם והשאר זקפו עליו במלוה נמצא שעניינאחר הוא זה ושטר' דעסקא הראשון ככר חלף הלך לו ונמחל שעבודו ומה שאכל אכל ולא מפקינן מיניה ובה פולי עלמא מודו שהרי אפי' הרמב"ם פסק פ"ז הנז' דבמשפנתא אין מחשבין משטר לשטר פ"י אה אכל פירות משדה משפנתא אחת יותר ממה שהיה החוב ההוא אין מחשבין אותו המותר לפרעון חוב השטר האחר אפילו ששני השטרות ושני החובות עדיין קיימין ולא פרע

שום אחד מהם משום דהוי כמאן דמפיק מיניה כ"ש בגדון דידן שפבר שטר העסק כבר נמחל שעבודו וחקלף הלך לו ונתחייב שמעון עתה מחדש בתורת הלואה וזקפו עליו במלנה ונתן לו ערב עליה דפשיטא ופשיטא דאפקי מיניה הוא ולא מנכינן ליה ממה שאכל כלל וא"ת תינח דלענין דינא לא מנכינן ליה אבל מכל מקום אם תפס לנה לא מפקינן מיניה וכאן בגדון דידן הערב והיתומי תופשים בחוב שחיבי לראובן מה שאכל בתורת אבק רבית: ויש לומר שכתב נמקי יוסף בפירק אינהו נשף בשם הרשב"א והרנב"ד דאפילו תפס לנה מפקינן מיניה דאו לא תימ' הכי היכ' דאכל שיעור זויי אמאי לא מסלקינן ליה דהא תפס לו וקרקע בחזקת בעליה עומדת אלא ודאי כל שאכל מדעת הלנה אפילו תפס לנה מפקינן מיניה וכתב עוד שם כתב הרנב"ד ו"ל דכינן שפן הדבר ברור שאינו חייב להחזיר אבק רבית אפילו בבא לצאת ידי שמים כיון דמפקינן מלנה אי תפס נמצא מכל מה שכתבתי בגדון דידן אין מקום לערב וליתומי שמעון לגרע ולנכות שום דבר מהחוב מטעם רבית: זהו מה שפירא ל"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ע הן אמת שפאו לפני לדין רבי שלמה אלקלעי כת אחת ורבי מאיר די ליאון ורבי משה מושדו כת אחרת ורבי שלמה הגזפר הוציא בבית דין שטר הרשאה כתוב פדין וכשויה ונתקני' בחותמיו בבי' דין שהרשהו אחיו ר' שמואל אלקלעי לטעון ולתבוע ולעמוד בדין עם איזה גברא בעולם על נכסי עזבון רבי יהודה אלקלעי נ"ע להיות שר' יהודה הגזפר מינה לאפטרופוס על נכסיו לרבי שמואל הגזפר כנראה מתוך שטר הצנאה שצוה רבי יהודה הגזפר הנז' ולכן מפח המנוי והאפטרופוסות שהוא מינה והרשה רבי שמואל הגזפר לרבי שלמה הגזפר לטעון על נכסי עזבון רבי יהודה הגזפר בכל מקום שהם ולכן טען ואמר שטינטי אחד שעושים בו מלאכת הצביעה רבי מאיר ורבי משה הגזפר אותו הבית וכל פלי הטינטי הם עזבון רבי יהודה הגזפר הגזפר והוא בחזקת יורשיו ומאי בעו ביה השיבו השותפי' הנז' ואמרו פי הם לקחו הטינטי הגזפר מיד אלמנת רבי יהודה הגזפר שמכרה לכתובתה כמו שפירא מתוך שטר שפידם כתוב וחתום בעדי' טען רבי שלמה ואמר כי אין לאלמנה בגוף נכסי בעלה כלום אלא שעבוד בעלמא ואי בעו יורשין מסלקו לה בזויי באופן שמכרה אינה מכר ועוד שהרי רבי שמואל אלקלעי האפטרופוס הנז' מזה במכר וכתב שטר מחאה על זה וחתם עדים כמו שפירא מתוך שטר מחאה שהוציא רבי שלמה הנז' ועוד שמכרה בפחות לפי שהיא מכרה הטינטי עם כל כליו כסף אלה וארבע מאות לבני' והוא שנה הרבה יותר ולכן מכרה בטל: כיון שראו כף השותפים הנז' הביאו אנשים נאמנים ובקיאים בשומא ובפרט בענין הטינטי להיותם צבועים ויודעי' בטיבן של דברים אלו ואחר האיום והגזיום וההתראות העידי בתורת עדות איך היו נכנסים ויוצאים בתמודות באותו הטינטי פי הנה להם עסק ומשא ומתן עם רבי יהודה הגזפר הנז' והיו יודעים מה טיבן של כל הפלי הנלוים אל הטינטי והיורו' באיזה מצב היו בזמן שהוא שגמכר ולהיותם יודעים כל זה אמרו על נפשם בתורת עדו' שגמכר ביותר משונו' ושאדרבה בזמן שגמכר הו' תמיהם איך נתנו כ"כ מעות בשבילו זה העדות העידו הרבה אנשים בקיא' בשומא כמו שכתוב בארובה בשטר קבלת העדו' מקניי' בב"ד.

כיון שפירא כף ר' שלמה המורשה הנז' הנה מחזיר אחר עדים שיעידו שגמכר בפחות משונו' להכחיש את העדים הראשונים והביא בכמה ימים שלשה פיתי עדים ואת כלם

ישא רוח כי לא הִיָּה בְּדַבְרֵיהֶם מִמֶּשׁ וְלֹא הָיוּ נוֹגְעִי בְּעֲצָמוֹ' הָעֵנָן לְכֹן מֵהִפְּחֵם הַמַּסּוּר אֵלַי מֵאֵת שְׁתֵּי הַפְּתוֹת הַנּוֹ' שֶׁקְּבָלוּנִי עֲלֵיהֶם לְדִין וְאַחַר הַתְּקִירָה וְהַדְרִישָׁה בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט מֵהַפְּתוֹ' לְעֵיל גְּזֵרְתִּי אוֹמֵר שֶׁהַדִּין עִם הַשְּׁנֹתָפִים וּר' מֵאִיר וּר' מִנְשֵׁה הַנּוֹ': וְהַטַּעַם דִּתְנֹן בְּכַתְּנֻבוֹת פֶּרֶק אֶלְמָנָה גִּזְוֹנָת אֶלְמָנָה בֵּין מִן הָאֲרוּסִין בֵּין מִן הַנְּשׂוּאִין מוֹכֶרֶת שְׁלֵא בְּבֵית דִּין רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִן הַנְּשׂוּאִין מְוֹכֶרֶת שְׁלֵא בְּבֵית דִּין רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִן הַנְּשׂוּאִין מְוֹכֶרֶת שְׁלֵא בְּבֵית דִּין וְאֵף עַל גַּב דְּקָיִמָא לֹן דְּשְׁלֵא בְּבֵית דִּין הִיָּנּוּ שְׁלֵא בְּב"ד מְוֹמְחִין אֲבָל צְרִיכָה שְׁלֵשָׁה הַדְּיוֹטוֹת דְּהִכִּי אֲמָרִינוּ בְּשִׁלְהִי אֵלּוּ מְצִיאוֹת אֲמַר רַב יוֹסֵף בַּר מִנְיֹמִי אַמ' רַב נַחְמָן אֵינָה צְרִיכָה בְּתֵי דִינִין מְוֹמְחִין אֲבָל צְרִיכָה בְּתֵי דִינִין הַדְּיוֹטוֹ' וְכִינּוּ דְּבַנְדוֹן דִּין מְכָרָה שְׁלֵא בְּבֵית דִּין אֲפִילוּ הַדְּיוֹטוֹת גְּמָצָא שְׁמְכָרָה אֵינָה מְכָר יֵשׁ לוֹמֵר דְּהִיָּנּוּ לְכַתְּחִלָּה דְּלַכְתְּחִלָּה בְּעֵינֵי בֵּית דִּין הַדְּיוֹטוֹת אֲבָל בְּדִיעְבַּד אִם מְכָרָה בֵּינָה לְבֵין עֲצָמָה אֲפִילוּ בְּלֹא הַדְּיוֹטוֹת מְכָרָה קִיָּים וְכֹן פֶּסֶק הַרְמָב"ם פֶּרֶק י"ז מֵהַלְכוֹת אִישׁוֹת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֶלְמָנָה שְׁמְכָרָה קָרַע בְּכַתְּנֻבָתָה בֵּינָה לְבֵין עֲצָמָה אִם מְכָרָה שְׁנֵה בְּשֵׁנָה מְכָרָה קִיָּים וְכַתֵּב עָלָיו הָרַב הַמַּגִּיד וְדַעַת רַבֵּינוּ כְּדַעַת קֶצֶת הַמְּפָרְשִׁים שְׁאַמְרוּ שְׁאֵף עַל פִּי שְׁצְרִיכָה בֵּית דִּין הַדְּיוֹטוֹת וְהַבְּקִיָּאִים בְּשׂוּמָא זֶהוּ לְכַתְּחִלָּה אֲבָל דִּיעְבַּד אֲפִילוּ בְּלֹא הֵם כְּשֶׁמְכָרָה שְׁנֵה בְּשֵׁנָה מְכָרָה קִיָּים הָרִי שְׁהַסְכִּימוּ קֶצֶת הַמְּפָרְשִׁים לְדַעַת הַרַמ"ם ז"ל וְכֹן גִּרְאָה מֵתוֹף סְוֵגִית הַגַּמְר' שְׁהָרִי כְּשֶׁאֲמַר רַב יוֹסֵף אֵינָה צְרִיכָה בְּתֵי דִינִין מְוֹמְחִין אֲבָל צְרִיכָה בֵּית דִּין הַדְּיוֹטוֹת קֵאִי אֵלִישְׁנָא דְּמַתְּנִיתִין דְּקָאֲמַר מוֹכֶרֶת שְׁלֵא בְּבֵית דִּין וְלִשְׁוֹן מוֹכֶרֶת מִשְׁמַע לְכַתְּחִלָּה גִּרְאָה דְּמֵאִי דְּבַעֲיָנָן לְפָחוֹת בֵּית דִּין הַדְּיוֹטוֹת לֹא קֵאִי אֵלָּא אֶלְכַתְּחִלָּה וּבַנְדוֹן דִּין אֵף עַל גַּב שְׁמְכָרָה בֵּינָה לְבֵין עֲצָמָה בְּלֹא בֵּית דִּין הַדְּיוֹטוֹת כִּינּוּ שְׁמְכָרָה כִּינּוּ מִשְׁוִי כְּמוֹ שְׁהַעִידוּ הָעֵדִים וּמְכָרָה לְגִבוֹת כְּתוּבָתָה כְּנִרְאָה מֵתוֹף שְׁטַר הַמְּכָר וְגַם רַבִּי שְׁלֵמָה הַפְּוֹרְשָׁה הַנּוֹ' הוֹדָה כֹּן בְּפָנָי וְגַם הָאֶלְמָנָה הַמְּוֹכֶרֶת אֲמָרָה כֹּן בְּפָנָי וְשְׁעִדִין לֹא נִתְפָּרַעָה מִכְּתוּבָתָה מְשֻׁלָּם וְלִכְּוֹ הָיוּ מְעַרְעְרִים בְּמְכָר וְכִינּוּ שְׁכֹן הַמְּכָר קִיָּים וְאֵף עַל גַּב שְׁפֶסֶק ר"ח שְׁאֵם מְכָרָה שְׁלֵא בְּבֵית דִּין הַדְּיוֹטוֹת אֲפִילוּ בְּדִיעְבַּד מְכָרָה בְּטַל וְכֹן פֶּסֶק הַר"א שְׁוֹהַר מְב"ן מְכָל מְקוֹם בְּמְקוֹם דְּאִיכָּא פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנֹתָא מִי יְכַנְּסִי רֵאשִׁי בֵּין הָרִים גְּדוּלִי לְהוֹצִיא מִמּוֹן מְחֻזְקָת הַמְּחֻזְקִים בּוֹ זֶה כְּפִי יָמִים וְשָׁנִים אֲדַרְבֵּה נְאֻמַר קִיָּים לִי כְּהֵנִי אֲשֶׁלִּי רַבְּרַבִּי הַרַמ"ם בְּם וְקֶצֶת הַמְּפָרְשִׁים וְגַם רַב אֶלְפֶּס מֵתוֹף לְשׁוֹנוֹ בְּפֶרֶק אֶלְמָנָה גִּרְאָה דְּסָבַר כֹּן דְּבִיעְבַּד אֲפִילוּ בְּלֹא ב"ד הַדְּיוֹטוֹ' וְנוֹקִי מְמוּנָא בְּחֻזְקָת מְרִיָּה: וְעוֹד אוֹמֵר לְעֵינָיו דַּעֲתִי דְּלִפּוּם רִיָּהטָא דְּסוּגְיָא מִשְׁמַע כְּפִי הַרַמ"ם בְּם דְּאֲמָרִינוּ פ' אֶלְמָנָה גִּזְוֹנָת אֶלְמָנָה שְׁשֻׁמָּה לְעֲצָמָה לֹא עֲשִׂתָּה פְּלוּם דְּאֲמָרִי לֵה מֵאן שָׁם לִיָּה וְכוּ' הֵא לְאַחַר מֵה שְׁעֲשִׂתָּה עֲשִׂתָּה דְּבִשְׁלֵמָא לְהַרַמ"ם בְּם דְּסָבַר דְּאֲפִילוּ בְּלֹא ב"ד הַדְּיוֹטוֹת בְּדִיעְבַּד מִיָּהוּ כְּשֶׁמְכָרָה לְאַחַר גִּיָּחָא דְּלְעֲצָמָה אֲמָרִינוּ מֵאן שָׁם לִיָּה דְּלִיכָּא שׁוּם בֵּית דִּין לְשׁוּם הַקְּרַקַּע וְלִכְּוֹ לְעֲצָמָה לֹא עֲשִׂתָּה פְּלוּם אֵלָּא לַר"ת דְּסָבַר דְּמִיָּרִי בְּבֵית דִּין הַדְּיוֹטוֹת הִיכִי קָאֲמַר מֵאן שָׁם לִיָּה וְהֵא ב"ד הַדְּיוֹטוֹת בְּקִיָּאִין בְּשׂוּמָא עַד שְׁנַדְחַק לוֹמֵר ר"ח מֵאן שָׁם לִיָּה כְּלוֹמֵר מִי הַחֻזְיָה בְּאֵלּוּ הַנְּכֻסִים שְׁמָה שְׁמַחֻזְקִין אוֹתָהּ ב"ד הַדְּיוֹטוֹת לֹא חֲשִׁיבָא חֻזְקָה וְכוּ' כְּמוֹ שְׁהִבִּיאוּ בְּאוֹרְוָה הַתּוֹסְפוֹת שָׁם בְּגַמְרָא: וְעוֹד רֵאָיָה אַחֲרַת דְּאֲמָרִינוּ שָׁם בְּגַמְרָא אֵיבַעֲיָא לְהוֹ שְׁלִיחַ כְּמֵאן אִי בְּטָעוֹת כָּל דְּהוּ בְּטַל הַמְּקַח כְּאֶלְמָנָה דִּתְנֹן מְכָרָה שְׁנֵה מְנָה וְדִינָר בְּמָנָה מְכָרָה בְּטַל אוֹ כְּדִינִין וְעַד דְּטַעֲי בְּשִׁתּוֹת אֲמַר רַב נַחְמָן כְּאֶלְמָנָה מְה אֶלְמָנָה יְחִידָה אֵף שְׁלִיחַ יְחִיד וְהַקְּשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת אֵף עַל גַּב שְׁיֵשׁ לָהֶם בֵּית דִּין הַדְּיוֹטוֹת מְכָל מְקוֹם כְּסַד חֲשִׁיב

להו ובזה הולך לשיטתו דאפילו בדיעבד בעינן ג' הדיוטות וגם פשלקחה לעצמה אפילו בג' הדיוטות לא מהני אבל להרמ"ב דמהני כמו שפתיבתי גם לענין זה מהני דבג' הדיוטות לא הני בטל מקח עד דטעו בשתות ומאי דקאמר מתניתין מכרה שנה מנה ודינר, במנה מכרה בטל היינו יחידה ונקא ובזה יצדק לישנא דגמרא מה אלמנה יחידה אף שלוח יחיד: מכל הני לישני משמע פי' הסוגיא פשטת הרמ"בם וקצת המפרשים ולכן ראוי לסמוך עליהם וכל שפן בנדון דידן שהוא להעמיד ממון בחזקת מריה.

ואף על גב דאיכא שטר מחאה ביז המורשה שמיחה רבי שמואל האפטורפוס הנז' אינה פלום אדרבה משם ראיה ואיכא ידים מוכיחות שנתרצה האפטורפוס הנז' במכר וזה כי שטר המכירה נעשה ביום כ"ג לתמוז משנת הש"ט והמחאה היתה ביום שלישי או רביעי לאלול שנת השי"ד כנראה מתוך שטר המחאה הרי שעברו חמשה שנים ולא מיחה וכיון שפן ידים מוכיחות שנתרצה במכר שהרי פסק הרמב"ם הלכות טוען ונטען פ"ק א"ח ע"פ טען ואמר מפני שלא הגיע אלי הדבר שהרי הייתי במדינה רחוקה ואמרים לו אי אפשר שלא יגיע לידך הדבר בשלם שנים וכיון שהגיע לך היתה לך למחות בפני עדים וכיון שלא מחית אתה הפסדת את עצמך וכיון שפן בנדון דידן עם היות שהאפטורפוס עומד באנקונה ודאי שהגיע אליו הדבר בזמן שנים או שלשה חדשים כי אין מלחמה ולא שבוש דרכים לעכב הענין וכיון שלא מיחה ידים מוכיחות דסבר וקביל כל מה שפתיבתי נראה לע"ד שפ"ל מי שענינו בראשו יאמר בנדון דידן שחזקת הטינטי הנז' עומדות בחזקת השותפים הנז' והני המכר מכר ואוקי ממונא בחזקת מריה המחזיק בו ולא מפקינן ממונא מספיקא כל שפן שהוא ודאי או קרוב לנדאי שהדין עם השותפים לטעמים שפתיבתי ואמר לי לבי לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה.

שאלה עא לאה שאירסה אביה עם ראובן ונדר לה נדוניא ס' ל"ג אלפים לבנים כמנהג ק"ק פטרץ וטרם הכנסתה לחופה מת אבי לאה הנז' וצוה מחמת מיתה שתקח בתו לאה הנז' הס' שפ"ד לה והנותר מנכסיו שישלקום עם אחותה רחל הנשואה ללוי ב"י אביהו הנז' ונאחר מימת אביהו הנז' נשאת לאה לראובן בתנאי מנהג המדינה שאם ח"ו תפטר הכלה קודם החתן בלתי זרע קיימא ממנו שיירש ראובן החתן חצי הנדוניא לבד והשאיר יחזור לירשיה ולא כתבו ללאה בכתובתה לנדוניא בתורת נכסי צאן ברזל לולי הל"ג אלפים לבנים שפ"ד לה אביה בשעת אירוסין אמנם הנותר שצוה בהיותו שכיב מרע שתחלקנה השתי אחיות לא נכתבו בכתובת לאה לא בתורת נכסי מלוג ולא בתורת נכסי צאן ברזל ובשעת הכנסתה לחופה ערערו קרובי לאה ואהובי אביה וטענו שראוי שיכתב גם מה שהניח לה אביה בשעת מיתה בתורת נכסי צאן ברזל וכן נשארו בפשר עם החתן ונתנו השטר מקניינים ביז חכם הקהל קדוש יצ"ו להיותו ביזו עד שיכתבו שטר כתובה אחר לתמן המעות ואחרי עבור ימים אחדים נטתה לאה למות וצוהה מחמת מיתה שחצי נדונייתה תקח בעלה כמנהג המדינה וחצי האחר הנוגע לירשיה כתנאי מנהג המדינה צוהה שיתנו מהם לשנייתה ומהם לדודתה ומהם לחורבת' והשאיר השארה שלא נכתבו בכתוב' כנז' צוהה שיתנו לבעלה ועתה אחרי פטירת לאה בלתי זרע ע"פ קיימא טוענת שניית לאם ודודתה וחורגתה הנז' לקחת מה שצוהה לאה שתתן להן: ורחל אחותה הנז' טוענת שאין בדברי לאה אחותה פלום ולא כל כמינה להפקיע אחרי

מותה ירושת יורשיה כפי מנהג המדינה ותנאי הפתובה וצריף לקניינים התנאי דק"ל כל תנאי שבממון תנאו קניינים ואם תתקני צנאות לאה יתבטל התנאי ואם פן אין בדברי לאה כלום.

גם ראובן בעל לאה טוען לקחת מה שנתן חמיו ללאה בעת מיתתו ולא נכתבו בכתובה כנזכר ורחל אחות לאה היורשת מתנאי הכתובה טוענת שגם מאותם הנכסי נוגעים לה נחציים מתנאי הפתובה אחר שישאר בפשר שיכתבו גם הם בתורת נכסי צאן ברזל ויש עדות ברורה על זה אם פן הנה ליה פאלו נכתבו גם הם עם האחרים: ילמדונו מורי אם יש ממש בטענת רחל אחות לאה הנזכרת אחרי שתנאי הפתובה שחצי הגדוניה יחזור ליורשיה שיראה פנונת מנהג התנאים הנז' שלא תפסב נחלה מקרובי האשה הראויה ליורשיה זולת הבעל ועקרו ירושת הבעל שהיא מן התורה ונתנוה ליורשיה ולא השליטה בחצי הגדוניה לעשות בה פטוב בעיניה ולתתה למי שתחפוץ אחרי מותה פי כל פנונת התנאי הנז' אינו אלא שיחזור הנחלה ליורשיה אחר מותה ולא שיהיה פח ביד האשה לתת למי שתמצא שאלו הנה הפח ביד האשה לא הועיל כלום התנאי הנז' פי הבעל הנה מפצירה כל ימיו לתתם לו אחרי מות' והיא היתה נשמעת לו משום דאין אדם דר עם נחש בכפיפה וכמו שפסק הרא"ש ז"ל בתשובותיו פלל נ"ו סימן א' על דבר תקנות טוליטולה ומולינה שאין פח ביד האשה לתת דבר לאחר מיתה מפח פנונת התקנה ויראה שפנונת התקנה ההיא וכנונת מנהג התנאי הנז' הפל דבר אחד ומאת ד' תהיה משפורתכם שלמה להשיב דבר פדת מה לעשות ואם יש לחלק בין התקנה לתנאי או לא: תשובה דסקינ לעילא ודנחתין לתת ידעין דכלל גדול אמרו חז"ל אוקי ממונא בחזקת מריה והמוציא מחבירו עליו הראיה וכיון שפן ממה נפשך אין לשניית לאה ולדודתה ולחורגתה בנכסי הללו כלום דלא ימנע או דין תורה במקומו עומד או תקנת טוליטלה במקומה עומדת אם דין ירושת התורה במקומו עומד אין להם כלום שדבר פשוט הוא שהבעל יורש את אשתו ואם תקנת טוליטולה במקומה עומדת אין להם כלום שאין פח ביד האשה לתת לשום נכרי פיום וכמו שכתב הרא"ש בתשובותיו פלל נ"ו וכיון שהם באים להוציא ממון או מיד הבעל מפח נחלה דאורייתא או מיד היורשים מפח התקנה עליהם להביא הראיה איה פנונת תנאי הפתובה היא לתת פח וירשות לאשה לעשות כרצונה ולתת מתנה לאיזה שתמצא וכל זמן שלא יביאו ראיה ברורה לזה אמרינן יד בעל השטר על התחומנה והמוציא מחבירו עליו הראיה כל שפן דלישנא דמנאה משמע פדברי רחל היורשת שפן פתוב והשאר יחזיר ליורשה משמע יוושים דנקא: ואף על פי שכתב ה"ר יוסף קארו גרו באבן העזר בסימן קי"ח וזה לשונו ומבואר שם שלא כתב הרא"ש פן אלא לפי לשון לשון תקנת טוליטולה וכמו שדקדק שם מדברי התקנה ואם פן אין ללמוד מזה לתקנה אחרת שאינה בתוכה באותו סגנון וכן כתב ה"ר שלמה בר צמח מקומות שיש להם תקנה שאם תמות האשה בחיי בעלה יחזור מקצת הפתובה ליורשיה אם אותו מקצת רצתה האשה למוחלו לבעלה והוציא הבעל שטר מחילה מזה היא קיימא דכל טצדקי שאנו יכולים לעשות להעמיד נחלה דאורייתא במקומה אנו עושים: הרי שנראה מדבריו שיש פח ביד האשה לבטל התקנה וליתן מתנה למי שתמצא יש לומר שהרי כתב הוא עצמו דכל טצדקי שאנו יכולים לעשות להעמיד נחלה דאורייתא במקומה אנו עושים כמשמע

טעמא משום שאנו מעמידים בזה נחלה דאורייתא אבל בגדון דידן איפא פתמי לריעות
ביטול התקנה וסתירת נחלה דאורייתא.

ועוד בר מן דין דבגדון דידן סותרת במתנתה דברי התנאי שפיתוב יחזיר ליורשיה ואלו
מקבלי המתנה אינם יורשיה ואלו התם הבעל הוא היורש האמיתי ונכנס בכלל יורשיה
ולכן מקל מה שכתבתי גמרתיו אומ' שהדין עם רחל אחות לאה ולא עם שניית לאה
ודודתה וחורגתה מקבלי המתנה: ולענין ההפך שפול בין רחל אחות לאה ובין הבעל
על ענין שאר הנכסים שלא נכתבו בכתובה בתורת נדוניא כמו שפיתוב בשאלה נראה
לע"ד שלא נתברר בשאלה כל הצורך וזה דאיפא לעיוני אם מה שנתפשו קרובי לאה
עם הבעל על שאר הנכסים להיות להם דין נכסי צאנברזל אם היה קודם פניסתה לחופה
או היה אחר פניסתה לחופה וזה שאם היה קודם פניסתה לחופה ודאי שאם קנו ממנו
וקבלם על עצמו בנכסי צאנברזל ודאי שחייב להחזיר לרחל חצייים כמנהג המדינה אף
על פי שלא נכתבו דסתם קנין לכתיבה עומד אבל אם נתפשו אחר פניסתם לחופה
הפשה והתנאי בטל ואין בדבריהם ממש ואפילו קנו מידו וכן כתב הרמ"בם פרק כ"ג
הלכות אישות אם התנה עמה שירש מקצת הנכסים וכן אם התנה עמה וכו' שאם מתה
בלא בנים יחזירו נכסים לבית אביה הכל קיים בד"א שהתנה עמה קודם שתנשא
שהנחלה הבאה לו לאדם שלא ממשפחתו מתנה עליה שלא יירשנה קודם שתהא ראוייה
לו אבל אם התנה עמה אחר שנשאת תנאו בטל ויירשנה וכתב עליו הרב המגיד אבל
משנשאת אין תנאו בירושיה פלוס דכיון שהירושיה ראוייה לו אם תמות עתה הנה ליה
כאומר לא אירש את אבא שלא אמר פלוס ואפילו קנו מידו וכן כתב הרמ"בן והרש"בא
ז"ל: וגם כתב הרא"בד על דברי הרמ"בם שכתב אחר שנשאת תנאו בטל כתב נראה
לי שחסר מפאן וקנו מידו ואף על פי שקנו מידו לסלק הירושיה אינו מועיל וכו'.

הרי דאיפא כמה וכמה אשלי רב רב רב דסברי דלכתר נשואין אף על גב דקנו מניה לא
מהני א"כ הדין עם הבעל שהוא היורש האמיתי ואוקי ממונא בחזקת מריה אם קנו מניה
אחר נשואין זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי
זלה"ה: שאלה עב ראובן ושמעון אחים היו עוסקים בסחורה שניהם זה כמה ימים לסוף
נפטר שמעון לבית עולמו ולא נמצא שם ראובן אחיו כי מת חוץ לעיר במקחו ולאח"כ
והיו שם אנשים סוחרים וקרא להם ועשה צנאה בפניהם ואלו הם הדברים אשר אמר
בצנאתו שאביריש שניוריש קי אמי אירמחנו פנוני לי דיר"יש קי דישפואיש קי איא
פגאדואה טודוש לוש דיבדוריש קי די טודו לו קי קידארי טומארה איל לה מיאטאד די
קאונטו שי האליירה די לה רישטה דארה דוש מיל אשפרו"אה יתומות אי דוש מיל
אשפרוש אלמש ישיבות די ארץ ישראל שי קידארי אלגו פארטירן אינטרן מיש
אירמאנוש קומו אירמאנוש ונפטר לבית עולמו אחר זה באו דייני ניקופול ופרנסיה
ואומרים לראובן תן לנו בגדינו הארבעה אלפים לבנים אשר הקדיש שמעון אחיה נ"ע
כי אנו אביהן של יתומים: וראובן אמר כי אינו רוצה לתת בגדים מאומה כי אחיו לא אמר
תאמרו לאחי שיתן בגד הקהל ופרנסיה כל כך מעות ויעשו הם פטוב בעיניהם רק אמר
קילה רישטה דארה ב' מיל אש' ליתומות אי ב' מיל לישבות די א"י וטוען כי יש
במשפחתו עניים מרודים ויתומים ויתומות בני אחיהם וענייה ענייה קודמין
והשני אלפים שאמרו יתנו לארץ ישראל גם כן לא אמר תאמר לאחי יצ"ו יתן בידי

הפרנסים כל כף מעות שישלחו לארץ ישראל רק אמר אי לי דירי"ש קי אינביאי דוש מיל אשפרוש לארץ ישראל וטוען שג"כ הוא נאמן במעות של הקדש פהם ויש לו יד ויכולת לשלחם בידי מי שירצה פאשר נראה בעיניו ואין לפרנסי הקהל יצ"ו שום פח ושום תביעה עמו וגם פי אחיו שמעון נ"ע לא היה מעירם ומארצם ולא היה נשוי אשה פה רק היה פאורח פי באו פה לעשות פרקמטני' פדרה הסוחר' וגם פי לא מת בארצם באומרם פי יש להם פח במעות אלו רק מת במחוז אחר מחוז ולחי"אה אף הוא נאמן גם כן לעשות ולשלחם למי שירצה ואין להם עמו שום תביעה כלל ולמדנו רבינו הדין עם מי: תשובה נראה לעניות דעתי שצדק ראובן בכל טענותיו אם הוא אמת שבשעת פטירת שמעון אחיו היו כבר במשפחתו היתומות העניות והטעם דהלקתא פסיקתא היא דאמרין דעת הנותן ואנו סהדי שאינו מניח קרוביו ונותן לאחרים דבגדולה מזאת פתב המרדכי פרק קמא דבבא בתרא מעשה באחד שנתן נכס' לצדקה בעת מותו ולאחר ימים ירדו קרוביו מנכסיהם ואיכא מאן דאמר דאמרין דעת הנותן אילו היה יודע בשעת נתינה שירדו מנכסיהם לא היה מניח קרוביו הלכך יתבינו לקרוביו כל שכן בגדון דידן דבשעת פטירתו כבר היו היתומות במשפחתו דלכולי עלמא אמרינן דעתיה שאינו מניח לקרוביו אם מפני קרוב דעתו אליהם אם מפני קיום מצות התורה עניי ביתו קודמין לעניי עירו וכן פסק רבינו ירוחם מישרי' נתיב כ"ד שכתב תנו מאתים זוז לעניים ינתנו לעניי אותה העיר ואם יש לו קרובים עניים ינתנו להם: ועוד פתב המרדכי פרק הגזכר ושמעון מהכא שאדם שנותן צדקה לסתם עניים שקרובים עניים זוכים בה וכו'.

ועוד פתב שם אכל אם נדר צדקה בסתם ולא גילה בדעתו בשעה שנדר למי רוצה לחלקה יכול ליתן הכל לעניי קרוביו שכל הגז' על דעת תורה נודר והתורה אמרה עניי קודמין הרי שצדק ראובן בטענתו לתת השני אלפים לבנים ליתומות הקרובות ממשפחתו: גם במה שטען על השני האלפים לבנים של ישובות ארץ ישראל תבנה ותיבונן במהרה בימינו הדין עמו פיון ששמעון אחיו הנפטר מינהו לחלקם ועשאו כגבאי עליה' לחלקם וסילק יד ורשות פרנסי וגבאי קהל קדוש ניקופול וכן משמע ממה שכתב המרדכי פרק הגזכר ממעשה שהביא שראובן נתן ממון לצדקה ואמר זה הממון ינתן ברניח פתב בסוף השאלה וגדולה מזאת נראה לי אפילו בחיינו אם הודיע כבר לקהל שהוא נודר כף וכף לתת בידי גבאי לעניים שבעיר ושוב העניי אפילו הוא גופיה לא מצי לעפובי לעצמו וכו' וכתב הכא נמי פיון שאמר בפני הקהל אני נודר לתת לידי הגבאין כף וכף לעניי העיר או כף וכף לעניי העולם הנה ליה כאלו מטו לידי גבאי דלא מצי למהדר וכו' משמע דוקא משום דנדר ליתנו בידי הגבאין בפני הקהל אבל בגדון דידן לא הנפיר הגבאין אדרבא סילקו ומסר הענין בידי אחיו ראובן וגדולה מזאת פתב המרדכי שם ונ"ל מעשה ביהודית אחת שנפטרה וא"ר אליעזר מפיץ שנדרה עשרי' דינרי' לצדקה ולאחר פטירתה החזיק בשלה ולא רצה להחזיר ליורשיה אלא ליתן לצדקה והנה היורשים אומרים לא ידענו בזאת הצדקה כלום ושאלו לר"י והשיב פי ר' אליעזר אין לו להחזיק בממון היורשין על מה שנדרה ודין מצוה לקיים דברי המת אין מוטל עליו פיון שלא השליטתו מתחלה לכך ואפילו יטעון ר' אליעזר שהוא גבאי וידו יד עניים הוא ורוצה לעכב את הצדקה בידו ויתננה למי שמחלק הצדקות שנותנים בעירו אף על פי כן נראה לי שאין לו פח להחזיק בממון על כף לחלק זאת הצדקה לדעתו יותר מלדעת היורשין אפילו אם יש לו מיגו

להיות נאמן על ידו שנדרה צדקה זו ואף על גב דתניא בתוספתא דב"ק תנו מאתים זוז לעניים ותנום לעניים אותה העיר רבי אחא אומר לענני כל ישראל אין לכוף היורשים ליתגם לענני אותה העיר אפילו אם תמצא לומר דהלכה פתנא קמא וכו' וסייג לפיכך אין לרבי אליעזר להחזיק בממון אלא יחזיר ליורשיו ויודיעם שפך נדרה ובעצתו ותנו יורשי אותה יהודית כ' דינר וכו'.

הרי שאפי' היו המעות כבר ביד גבאי הצדקה קאמר דאין לו פח לחלקו לדעתו יותר מלדעת היורשין כל שפן בנדון דידן שהנכסים ביד היורש אחיו ומינהו עליהם לחלקם דפשיטא ופשיטא שהדין נותן שיתחלקו על ידו ואין להם לפרנס ק"ק ניקופול שום טענה כלל ולהיות הענין ברור מפי סופרים ומפי ספרים איני מאריך עוד בראיות ודברים גם להיות המוביל נחוצ שמת קנצי למילין כי הדין עם ראובן הנז' לפי מה שנראה לע"ד ואמ' לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: שאלה עג ראובן הנה חייב לשמעון ת"ק זהובים ואמר לו שמעון אם רצונו להעשות שליח ללקח לפדות קרובי מבית האסורים שהנה חבוש בשביל ממון שהנה חייב ושמעון חילה פני ראובן ואמר לו בבקשה ממה אם תרצה להיות שליחי לפדות קרובי מבית האסורים וכל מה שתוציא יותר מהת"ק זהובים שאתה חייב לי אני חייב לפרוע לה עד פרוטה ועלי לשלם כל מה שיצטרך לפדות קרובי מבית האסורים והוצרך להוציא ממנו ומפיו יותר מת"ק זהובים אחר' באופן שהוציא קרוב לאלף זהובי לפדות קרוב שמעון מבית האסורים חבוש בכבלי עוני וברזל והנה ראובן תובע משמעון השאר יתר על ת"ק זהובים שהנה חייב לו שהוציא בשביל צויו ושליחותו ושמעון טוען כי לא הנה קנן ביניהם רק דברים בעלמא ואמת שחילה פניו שיפדה קרובו וקבל עליו לשלם כל מה שיצטרך אבל פניו שלא הנה קנן ביניהם אלא דברים אינו פלום ומשטה הנה בו ואינו רוצה לתת לו השאר יורנו מורנו הדין עם מי: תשובה ראיתי דברי השאלה ונדאי שהדין עם ראובן שחייב לו שמעון כל מה שהוציא אם מודה שמעון שאמר לראובן שיוציא לפדיון קרובו ועליו לפרוע אלא שטוען שלא הנה קנן בדבר דטענה זו אינה טענה דאפילו בלא קנן מתחייב מדין ערב דגרסינן בבבא פ"ק גט פשוט אמר רב הונא הלנהו ואני ערב הלנהו ואני פורע הלנהו ואני חייב הלנהו ואני נותן פלן לשון ערבות הן וכו' וכתב נמקי יוסף ואף על פי שאין שם קנן אלא באמירה בעלמא משתעבד ליה דמצי אמר ליה המלנה אם היית אתה לא הייתי מלנה אותו כלל ואע"ג דדמאי לאסמכתא ואסמכתא לא קניא שאני הכא כדאמ' רב אשי בההיא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעב' נפשיה לגמריה ולא הני אסמכתא וכן פסקו כל הפוסקים דערב בשעת מתן מעות אפילו בלא קנן חייב וכן פסק הרמב"ם פ"ק כ"ה הלכות מלנה ולנה והטור סי' קכ"ט: ולא לחייב ממון בלבד אמרו פן אלא אפילו לחייב מיתה דגרסינן בקדושין פ"ק קמא אמר רבא תן מנה לפלוני ואקדש אני לה מקדושת מדין ערב ערב לאו אע"ג דלא מטי הנאה לידה קא משעבד נפשיה האי איתתא נמי אע"ג דלא מטי הנאה לידה קא מקניא נפשה והני מקדושת והבא עליה חייב מיתה וכן פסקו כל הפוסקים פלם וכיון שפן פשיטא דבנדון דידן חייב שמעון לפרוע לראובן כל מה שהוציא בפדיון קרובו אפילו שלא הנה שם קנן פניו שאמר לו שמעון כל מה שתוציא עלי לשלם ובשליחותו הוא דעבד וכן כתב הרשב"א בתשובותיו סימן אלף תכ"ב וז"ל האומר לחבירו קנה לי סחורה פלונית והלך וקנה במעותיו אין הלה יכול

לחזור בו אלא חייב לשלם לו מדין ערב: ולענין מה שגראה שנתחייב שמעון בדבר שאין לו קצבה ולדברי הרמב"ם לא חל עליו חיוב כמו שפכת פרק י"א הלכות מכירה ופרק כ"ה הלכות מלוה ולוה מפל מקום גראין דברי החכם הפוסק נר"ו דכיון שכל שפוסקים פלם חולקים עליו אין לו רשות לומר קים לי בפלוני אפילו בדיני ממונות כמו שפכת הררי"ק בשרשיו ובגדון דידן הרי הגאונים והרמב"ם והרשב"א והראב"ד והריטב"א ובעל מגיד משנה חולקים עליו וכתב הריטב"א וז"ל ואף על פי שהרמב"ם חולק בזה לא הסכימו עמי גדולי בעלי הוראה וכך רבותי עושים מעשה בכל יום לפי שהדבר מוכרח להם מפמה מקומות וכן מגיד משנה פתב פרק כ"ה הלכות מלוה ולוה וז"ל ודברי קצת הגאונים וז"ל גראין עיקר הרי שלדברי פל הגני אשלי רב רבי האדם מתחייב בדבר שאין לו קצבה וכיון שפן אין לזוז מדבריהם ובגדון דידן חייב שמעון לתת לראובן פל מה שהוציא בפדיון קרובו אע"פ שאין פאן לא קנן ולא קצבה זהו מה שגראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה.

שאלה עד היא שנתחייב שמעון בקנן ושבועה לתת לראובן מאתו ועשרים עורות לזמן פלוני וכו' וכתוב עוד בשטר אשר ביניהם ואם יהיה באופן שלא ימצא לקנות עורות נתחייב בכלל השבועה לפרוע לו ערך שלשים אשפ' לעור לזמן הנזכר וכו' אחר כך בהמשך הזמן נתניקרו העורות יותר משלשים אשפרי גיש לו לשמעון עורות בזמן הפרעון אע"ג דלא היו לו בזמן החיוב מי אמרינו כיון שיש לו עורות בשעת הפרעון חייב לתת ולפרוע העורות כאשר נשבע או דלמא כיון שלא היו לו בשעת החיוב גם עתה בשעת הפרעון שיש לו עורות כבר נתניקרו יותר מערך שלשים לא יפרע כי אם שלשים אשפרי על פל עור תשובה גראה לע"ד שלכאורה היה גראה שאינו חייב שמעון לתת עורות וטעמא דמלתא משום דמתוך דברי השטר גראה שבושעת החיוב לא היו לו לשמעון עורו' שפן פתוב בשטר ואם יהיה באופן שלא ימצא לקנות עורות וכו' משמע דבין ראובן בין שמעון ידע דלית ליה לשמעון עורות בההיא שעתא וכיון שפן לא חל עליו על שמעון חייב נתנת העורות משום דדבר שאינו ברשותו של אדם הוי פדבר שלא בא לעולם וכן פתב הרמב"ם פרק כ"ב הלכות מכירה וז"ל דבר שאינו ברשותו של מקנה אינו מקנה והרי הוא פדבר שלא בא לעולם וכן הטור סימן רי"א: וכי תימא גיחא היכא דליכא שבועה בגדון דידן דאיכא שבועה אפטר לומר שחומרת השבועה גמר ומקנה אפילו בדבר שלא בא לעולם ליתא וכמו שפכת הרב בר ששת ז"ל בתשובותיו סימן שכ"ח עיין שם וגם הר"ר יוסף קולון ז"ל שרש פ"א פתב שהשבועה אינה אלא לזרז הפרעון ואם פרעון אין פאן שבועה אין פאן שלא נשבע זה לפרוע אלא פל זמן שהוא חייב והביא פמה וכמה ראיות על זה עיין שם וכלל העולה מדבריו שאין השבועה מוספת שום חיוב פרעון יותר משאם לא נשבע אלא השבועה מיתלא תלייא בפרעון לזרזו במקום שישנו אכל במקום שאין פרעון אין שבועה וכיון שפן בגדון דידן שאין פאן חיוב פרעון עורות להיות שלא פאו לעולם כיון שלא היו ברשותו גם חיוב שבועה אין פאן: מה שפכתתי היה גראה לכאורה אכל פד מעיינת בה שפיר חייב שמעון לתת לו העורות כיון שבאו לידו וטעמא דמלתא שפכתב המרדכי בבתרא פרק המוכר את הבי' בשם רב נסים גאון ז"ל אם ראובן מכר כור חטים לשמעון בדינר וקנו מידו וקבל הדמים ולאחר זמן תבעו ונמצא שלא היו לו חטים בשעת קנן שחייב להעמיד לו מקחו ואפילו

נתנייקר ונהביא ראיה מהתוספת' המוכר לחבירו בחזקת שיש לו ונמצא שאין לו לאו כל הימנו לאבד זכותו של זה וגם בירושלמי כתב הא למה זה דומה למוכר חפץ לחבירו ונמצא שאינו שלו שהוא חייב להעמיד לו מקחו הרי דלסברת כל הני חייב שמעון לתת עורות על כ"פ אף על פי שלא באו לידו וזה מכח הקנגן כל שפן בנדון דידן שפאו לידו ואיכא שבועה דאפשר דאפילו הרמב"ם דפליג עליהו מודה דחייב לקיים שבועתו לא מחמת שהשבועה עושה קנגן מן הדין אלא שחייב להשלים לקיים שבועתו וכמו שכתב הבחינה הזאת הרב בר ששת בתשובותיו סימן שמ"א על דברי הרא"ש שכתב על אדם שהקנה דבר שלא בא לעולם ונשבע על כן דאע"ג שאין הקנגן מועיל מן הדין חייב להשלים כדי לקיים שבועתו: ובר מן דין נראה דהרמב"ם מורה בנדון דידן דחייב ליתן לו העורות שיש לו וזה שהרי כתב בפרק כ"ב הלכות מכירה אבל הפוסק על שער שבשוק ולא היה אותו המין שפסק עליו ברשות מוכר חייב לקנות וליתן ללוקח מה שפסק משום דהוי פאלו היה ברשותו דאף על פי שאין לזה יש לזה א בנדון דידן אף על גב דלא היה לו לשמעון עורות בשעת החיוב היו לו עורות לאחר שהיה אפשר לו לקנותם וכיון שפן חל עליו חיוב הקנגן וכל שפן חיוב ותשלומין השבועה: ובר מן דין אפילו אם תמצא לומר שבשעת ההקנאה לא יצא השער ולא היה בידו של שמעון לקנות עורות מפל מקום כיון שאחר כן באו לידו עורות חייב ליתנם לראובן לקיים שבועתו וטעמ' דמילת' שכתב ה"ר יוסף קולון ז"ל שרש נ"ב אף על גב דנשבע על דבר שאין בידו לעשות זו היא שבועת שוא מפל מקום אם יזדמן לו האפשרות בעשיית הדבר מחוייב הוא לעשותה ולא עוד אלא שלא עבר על שבועתו ואף על גב שמתחילה לא היה בידו לא נתחייב משום שבועת ביטוי וכן יש להוכיח מדברי הרמב"ם שכתב פרק חמישי הלכו' שבועו' ז"ל כל מי שנשבע על אחרי' שיעשו כן וכך או שלא יעשו אפילו היו בניו ואשתו אין חייב בשבוע' ביטוי שהרי אין בידו לקיים ולא לבטל ומפין אותו מפת מרדות שהרי אין בידו לקיים שבועה זו ונמצא גורם לשבועת שוא ולמה אין לוקה משום שבועת שוא שהרי אפשר לאותם אחרים שישמעו ממנו ותהא קיים שבועתו וכו' ואם קיימו דבריו הרי אלו משונבחים שהרי לא הרגילו להוציא שבועת שוא: הרי לה בהדיא דאף על גב דבשעת שבועה לא היה בידו שהרי נשבע על אחרים שיעשו אפילו הכי לכשיעשו תתקיים שבועתו ולא עוד אלא שהאחרים משונבחים בעשות הדברים למען הקים את השבועה כל שפן וק"ו שהוא עצמו מחוייב בכח השבועה לקיים את המעשה אם יוכל הרי שנראה מדבריו והכריח לסברת הרמ"ם דאף על גב שבשעת השבועה לא היה בידו לקיימו אם אחר כן אפשר לקיימו חייב לקיים שבועתו ולכן גזרתי אומר שפיון שיש ביד שמעון עורות חייב ליתנם לראובן לקיים שבועתו זהו מה שנראה לע"ד בדרך קצרה שלא כתבתי אלא ראשי פרקים וריש מילין נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"ל לה: שאלה עה? למדנו רבינו על ראובן שהחזיק בחצר אחד זמן רב ונחרב ועמד חרב יותר מג' שני' שלא רצה בעל החצר לבנותו ועמה בהבנותו יש קצת מערערי' על החזקה לאמר שאבד ראובן חזקתו מאחר שעברו שלש שנים שלא נבנה אם יש להם על מה שייסמוכו על הדין ועל האמת כפי ההסקמות הקדומות בחזקת התצרות והבתים והחננויות המצויות בעיר הזאת תשובה נראה לע"ד שכל זמן שהחצר הנז' חרב ואינו ראוי לדירה

כל אותו הזמן אינו נחשב לכולם ובמספר השלש שנים שתקנו החכמים השלמי' קדושים אשר בארץ המה ז"ל אל יבא וטעמא דמילתא איבעית אימא משנה אי בעית אימא סברא.

אי בעית אימא סברא שמצאנו ראינו לשון ההספמה וזה נוסחו שכל יהודי שיניח חצר או בית או ישליכו אותו מהחצר או מהבית ששכר מאותו כותי או מהתוגר שום יהודי אחר לא יוכל לבוא לאותו חצר או בית לדור בו ולא לשפוך אותו לזמן שלש שנים מיום שיניח אותו היהודי המחזיק או ישליכו אותו ונדאי שמשמעות הלשון מורה שצריך שיהיה החצר או הבית בנוי וראוי לדירה בזמן היותו פנוי למגן השלש שנים מדקאמר שום יהודי אחר לא יוכל לבא לאותו חצר או בית לדור בו משמע שצריך שיהיה ראוי לדירה שיהיה אפשר לו לבא בתוכו ולדור בו ואז מפת ההספמה גזרו שלא ידור בו ולא לשפוך אותו וכו' שלא ידור בו אפ"ל בחנם משום דמהני ליה לכותי כמו שאמרו ז"ל ושאיה נופת שער ולא לשפוך אותו אפילו שלא ידור בו אבל מפל מקום צריך שיהיה ראוי לדירה אבל כל זמן שאינו ראוי לדירה כגדון דידן נראה ודאי שאינו נחשב לזמן כלל: אי בעית אימא משנה דתנו בבבבא פ"ק חזקת הבתים חזקת הבתים והבורות וכו' חזקתן ג' שנים מיום ליום ויובן בזה דאף על גב דגדון דידן מאלו השלש שנים שצריך שיהיה החצר או הבית פנוי ולא יכנס בו יהודי אחר אין זה כי אם הספמה שהסכימו החכמים השלמים קדושים אשר בארץ המה ז"ל ואין לו עיקר מדינא מפל מקום כל מאי דתקון רבנו כעין דאוריית' תקון ושרש ועיקר תקנה זו היתה ממה ששינונו חזקת הבתים חזקתן שלש שנים וכו' וטעמא דמילתא כמו שאמר בגמ' שתא קמיינתא מחיל איניש תרתי מחיל תלת לא מחיל וקאמר עוד טעמא אחרתא שתא קמיינתא לא קפיד איניש על מה שיורד חבירו לתוך שדהו שלא ברשותו תרתי לא קפיד תלתא קפיד וכיון ששתק ולא מיחה ודאי שמכרו לו אף כאן בגדון דידן שיערו חז"ל מתקני ההספמה הנזכרת שלא יוכל שום יהודי לבא לאותו החצר שלש שנים כדי להחזיר החזקה לבעלים הראשונים הנזכרו לזמן שלש שנים לפי שהכותי או התוגר אף על פי שיהיה חצרו או ביתו ריקן מבלי יושב תרתי שנים מחיל תלתא לא מחיל ונדאי שיבא להתפטר עם היהודי בעל החזקה וגם היהודי בעל החזקה אעפ"י שרואה שהכותי אוכל פירות החצר תרתי שנים והוא אינו נהנה מחזקתו לא קפיד אבל תלתא קפיד ונדאי שישתדל היהודי להתפטר עם הכותי באופן שיחזיר לו חזקתו וכיון שלא נתפטר עמו ודאי שסילק ידו מהחזקה והיא נאז יוכל איזה יהודי שיהיה להחזיק בחצר או הבית והוא כזוכה מההפקר וכיון ששלש שנים ההספמה הם כשני החזקה יחייבו להו דין שני החזקה וזה דאמרינו בגמרא פ"ק חזקת הבתים אמר רב הונא שלש שנים שאמרו הוא שאכלן רצופות מאי, קמל"ן תגינא חזקתן שלש שנים מיום ליום מהו דמימא מיום ליום לאפוקי מקנטעות ולעולם אפילו מפנזרו' קמל"ן אמר רב חמא ומודה רב הונא בבבבא דמוכרי באגי פשיטא לא צריכ' דאיכ' דמוכרי ואיכא דלא מוכיר והאי גברא מוכרא מהו דמימא אמר ליה דדידך הנאי איבעי לך למזרעא קמל"ן דאמר ליה חזא ארעא דכולי באגא לא מצינא למינטר וכו' וכן הלכה וכן פסק הרמב"ם פ"ב הלכות טוען ונטען שכתב החזיק בשדה וזרעה שנה והובירה שנה אפ"ל עשה כן כמה שני' לא החזיק הנה דרכן של בני אותו המקו' להוביר אף על פי שמקצתן זורעין שנה אחר שנה ומקצתן זורעין שנה ומוכרין שנה הרי זה החזיק שהרי הוא אומר לא הוברתי אותה אלא כדי שתעשה הרבה בשנת הזריעה וכתב

ה'רשב"ם ומיהו שנה שהובירה אינה עולה לחשבון ג' שני חזקה וצריף לשמור שטרו עד שילקוט תבואה שלש שנים וכן פירש ר"י וכן כתב מגיד משנה שם וז"ל אבל שנת ההוברה לא סלקא ליה וזה ברור וכן נראה מדברי רבינו: הרי שבענו שני חזקה שנת ההוברה אינו עולה לו לחשבון השלש שנים אלא שצריף שילקוט תבואה ג' שנים ואם לא עשה פן אע"ג דאכלה ב' שנים והובירה תרי שנים לא מהניא ליה חזקתיה ומפקינן ליה מיניה לפי ששני ההברה פינו שלא היו כל פה ראויים לזריעה לא חשיב זמן בנדון דידן שהוא לאוקומי ממונא בחזקת מריה ולהעמיד לראובן על חזקתו לא כל שכן דאמרינן שזמן ההברה והחברה שאין הבתים ראויים לדירה דלא חשיב זמן כלל לתשלום השלש שנים ועוד יש להביא ראיה לזה מהא דתנו פרק השואל המשפיר בית לחבירו ונפל חייב להעמיד לו בית וכו' וקאמר בגמרא היכי דמי אי דאמר ליה בית זה נפל אזל ליה וכו' ופי' הרא"ש בפסקיו אזל ליה ואין חייב להעמיד לו בית אחר אלא יחזיר לו שכרו המגיע עד סוף זמנו וכו' וכן פסק הרמב"ם פרק חמישי הלכות שכירות מחשב על מה שגשמתמש בו ומחזיר, לו שאר השכירות וכן פסק הטור סימן שי"ב הרי בנדון הזה דאע"ג דאיכא למימר שחייב השוכר לשלם כל זמן השכירות משום דברשותו של שוכר נפל, הבית דכל ימי השכירות הבית ברשותו של שוכר הוא עומד וכמו שכתוב בתשובות מיימוניות ספר משפטים סימן כ"ז וגם בהגהה אשרית פרק השואל מכל מקום פסקו כל הפוסקים הנז' שזמן הנפילה לא חשיב זמן ואע"ג דנקיט המשפיר ממונא מפקינן ליה מיניה בנדון דידן שהוא לאוקומי ממונא ולהעמיד לראובן על חזקתו לא כל שכן דאמרינן דזמן נפילת הבתים לא חשיב זמן פינו שאין ראויים לדירה: ולכן גזרתי אומר שהאמת הוא שצריף שיהיו הבתים ראויי' לדור בהם שלש שנים אחר שיצא היהודי שהחזיק בהם וכל אותם השלש שנים יהיו מבלי יושב ישראל בהם כדי שיפסיד זכותו ראובן הנז' וזה דבר בדור מכל מה שכתבתי ואין בו ספק ולו הונח שיהיה ספק יש לנו להחמיר משום שהספקמה נתקנה בחרם וחרם הוא דאורייתא וספקו להחמיר וכמו שכתב הרשב"א בתשובותיו וז"ל ולא יהיה הענין אלא מסופק הנה ליה החרם דאוריית' וספקו להחמיר וכו' ולכן יש להם למערערים הנזכרים לאפרושי מאיסוראומעושיק ונגובה פי החזקה הנזכרת היא בחזקת ראובן הנזכר והו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר צחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: עו חדש מצל צבי צבאות הנעלה פרי צדיק עץ חיים כהר"ר יצחק אדרבי יצ"ו אחלי יכוננו דרפי יעמידני על סברתו פנדרף ספינה בלב ים בהר"ם במז"ל פרק ג' מהלכות נחלות וכן אם היתה לאביו מלנה או היתה לו ספינה בים יורשין אותה כאחד ולשון מגיד משנה ושלום זהו העתק אותיות פתיבת אצבעות ידי כתב החכם ירא וסר מרע ה"ר יוסף אלרוטי יצ"ו: נראה לע"ד דסברת הרמב"ם היא דספינה וכל מה שבתוכה תשובה כל זמן שהיא בלב ים חשיבא ראיה ובכור ופשוט יורשין כא' בפשוטן של דבריו של הרמב"ם ודבר זה למד ממשנת ערכין פמו, שכתב עליו הראב"ד ז"ל ואע"ג דהקשה עליו הרשב"א ז"ל דאוקימנא למתניתין כרבי אליעזר דלית הלכתא פותיה ועוד דאין זה אלא מדין סדור ומה ענין סדור לראוי וכמו שכתב מגיד משנה שם מכל מקום נראה לעניות דעתי שמשנת ערכין הכריחו להרמב"ם ז"ל לומר פן וזה דאיכא למידק אם איתא דתנא דמתניתין סבר דספינה חשיבא מוחזקת למה ליה לתנא למימר ספינתו בים ובאה לו ברבואו' אין להקדש בהם פלום הנה לו לקצר

בלשוננו ולומר או ספינתו ביים אין להקדש בהם פלום וכל מאי דשקיל וטרי בגמ' הנה יכול לעשות בזה הלשון לבד דקא פריד בגמרא ספינתו ביים עשיר הוא וזה דכיון דספינה בהיותה בלב ים חשיבא מוחזקת עשיר הוא אמר רב חסדא פשהיתה מוחזקת ומושפרת בידי אחרים והאיפא שכירות שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ותפוק לי משום ספינה קא מני רבי אליעזר היא דתנו רבי אליעזר אומר אם הנה אפר נותן לו צמדו וכו' באופן שהנה התנא אומ' פוננתו ממש בקצור לשונו ומדלא קאמר הכי משמע דדוקא פשבאה לו ברבואות הוא דפריד בגמרא עשיר הוא דכיון שפבר באה לידו ולרשותו מוחזק הוא ועשיר הוא אבל כל זמן שלא באה בין לרבנו בין לרבי אליעזר אין להקדש בה פלום לפי שהספינה וכל מה שבתוכה חשיבא ראוייה: והכי משמע לישנא דגמרא דקאמר ספינתו ביים ובאה לו ברבואות עשיר הוא דמשמע דלא פריד אלא משום דבאה לו משום דמייירי מתניתין דבאה לו משום הכי מוקי לה למתניתין פריד אליעזר דלא מצוי לאוקומא פרבנו ומתני' לא מייירי אלא בגוף הספינה ולא במה שבתוכה אבל אם לא באה הספינה פשיטא ופשיטא דבין לרבנו בין לרבי אליעזר פולי עלמא מודו דאין להקדש בה פלום לא בספינה ולא במה שבתוכה משום דחשיבא ראוייה להיותה בלב ים דבאה ונדאי לא פליגי רבנו ורבי אליעזר באופן שמה שכתב הרמב"ם או היתה לו ספינה ביים יורשים אותה כאחד הוא מוסכם בין לרבנו בין לרבי אליעזר דלא שייך זה כלל לפלוגתיהו: וא"ת דוק לאידך גיסא דאם איתא דספינה בהיותה בלב ים חשיבא ראוייה למה ליה לגמרא לאוקומי מתניתין בשעתיה הספינה מוחזקת ומושפרת ורבי אליעזר דלית הלכתא פנותיה לוקמא אליבא דכולי עלמא ומייירי מתניתין שבשעת עריכה עדיין לא באה הספינה ומאי דקתני מתניתין ובאה לו ברבואות רוצה לומר שבאה לו אחר כך קודם תשלומין הערף וקמ"ל דאע"ג דבאה לו קודם תשלומין פינו דבשעת עריכה עדיין היא בלב ים משום הכי אין להקדש בה פלום ונהו משני דומיא דמאי דקאמר אביו מת והניח לו רבוא עשיר הוא ומשני אמר ר' אבהו אימא מניח לו רבוא ופירש רש"י מניח שעדיין לא מת אביו אבל עתיד הוא להניח לו וכו' אף פאן בחלוקת הספינה שעדיין לא באה בשעת עריכה אף על גב דאחר כך באה בשעת תשלומין אין להקדש בה פלום והשתא אתי שפיר מתניתין אליבא דכולי עלמא בין לרבנו בין לר' אליעזר דטעמא משום דחשיבא ספינה ראוייה בין ספינה עצמה בין מה שבתוכה ולא הנה צריף לאוקומה במושפרא ומחזקת ומדלא קאמר הכי משמע דספינה לא חשיבא כלל ראוייה בין בהיותה בלב ים בין אחר שבאה ולהכי לא מצוי לאוקומי מתני' כי אם אליבא דר' אליעזר והדרן קושיא לדוכתין מנא ליה להרמב"ם ז"ל כה: ויש לומר שאם הנה אומר פן היתה המושנה זו ואין צריף לומר זו וזה שהבבא הראשונה הוא אפילו מת אביו והניח לו רבוא אין להקדש בו פלום ומוקי לה בגמרא פשהיה אביו גוסס מהו דתימא רוב גוססין למית' קמל"ן והשתא איפא למימר השתא אביו גוסס דהוי ספק קרוב לנדאי משום דרוב גוססין למיתה ונהו ליה פאילו הוא מוחזק מכל מקום אמרינו דאין להקדש בו פלום ספינה העומדת בלב ים שהוא ספק גמור אם תעלה ותבא לרשותו או לא דמשום הכי כתב מגיד משנה הלכות נחלות פרק י"א שאין שולחין מטלטלין או סחורה של יתומים בדרך ים באופן דהוי ראוי גמור לא כל שכן שאין להקדש בה פלום וזה דוחק להעמיד המושנה זו ואין צריף לומר זו ומשום הכי מוקי לה בפשיטה שבאה ממש דהוי מוחזקת ואפילו הכי

אין להקדש בה פלום משום דאיתי כרבי אליעזר אבל מפל מקו' מדיוקא דמתניתין שמענו דבהיותה בלב ים אליב' דכולי עלמ' בין לרבנן בין לרבי אליעזר חשיבא ספינא ראויה ולהכי בכור ופשוט יורשין אותה פאחד זו היא סברת הרמב"ם ז"ל לע"ד ולפי מה שאומר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: עז ואעג"ב דמתוך מה שפירש הרמב"ם על משנ' ערכין בפירוש המשניות משמע דאפילו ספינה בלב ים אם יש לו סחורה פתופה נקרא עשיר דמשמע דחשיב מוחזק זו אינה קושיא דכמה דברים מצינו שכתב הרמב"ם בחיבורו בימי זקנותו הפך ממה שכתב בבחירתו פגון בהלכות פלאים כתב בפירוש המשנה שלא יהיו פלאים עד שיהיו נחברי' אלו ג' ענינים פלם והם שוע טווי ונוז וכל מה שאינו כף הוא פלאים מדברי סופרים וזו הלכה פסיקא ואלו בחיבור פרק י' כתב פינן שנתחבר הצמר עם הפשתן צד חבור בעולם הרי זה פלאים מן התורה כיצד צמר ופשתים שטרפן זה עם זה וישע אותם ועשה מהם לדין הרי אלו פלאי' טרפן וטווה אותן פאחד וארג בגד מטווי זה הרי זה פלאים וכן השיג הראב"ד שם וגם בהלכות תפילין ומזוזה כתב וכן ספר תורה שחיסר אפ"י אות אחת פסול וכתב שם בפ' עשירי נמצאת למד שב' דברים הם שפל אחד מהם פוסל ספר תורה ואם עשה בו אחד מהם הרי הוא פחומש מן החומשין שמלמדין בו התינוקות ואין בו קדושת ספר תורה ואין קורין בו ברבים ואחד מעשרי' הדברים היא שחסר אפילו אות אחת ואלו בתשובותיו נמצא כתוב שמברכין על ספר תורה פסול ותמה הרשב"א ז"ל על דבריו בתשובה וכתב שגראה לו שפילדיותו כתב פן ובזקנותו חזר בו וכתב בחיבור לפסול: אף בגדון דידן אם הלשון הנמצא כתוב בפירוש המשנה הוא מוגהה נאמתי אפילו הכי אפשר שפחבור חזר ממה שפירש שם על צד ההכרח וכמו שכתבתי והארבתי לעיל וכן הבין דבריו הראב"ד והרשב"א ומגיד משנה וכן משמע מתוך פשט לשונו של הרמב"ם ז"ל וכמו שכתבתי לעניות דעתי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"להה אחר שכתבתי מה שכתבתי בא לידי פסק אחד פתוב וחתום מהאגודה ההדורה הלא הם חמשה חכמי יועצי חברי בני הישיבה אשר במצרים שהסכימו לדעתי בעיקר הדין ובפירוש ההלכה וזה הנה לא לדרשתי ולא לעצתי ולכן מצאתי און לי פי האמת יורה דרכו נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"הה: שאלה עז ראובן מת והניח ב' בנים האחד בכור וגדול בשנים והפשוט קטן והיו לו נכסים בשעת מיתתו ביים גם היו לו נכסים מעבר לים בינד שנתפז או פקדון בינד אדם או בינד פאטור אם יש לבכור פי שנים בנכסים ההולכים או הנמצאים ביים בשעת מיתת אביו גם בנכסים הנמצאים מעבר לים בשעת מיתתו בשנותפות או בפקדון או בינד פאטור פינן שיש אחריות להביאם דרף ים למקום היתומים גם אם יש חלוק בין היות הנכסים טעונים בספינה בעת המיתה בנמל ולא יצאו מהנמל לנמצאי' ההולכים דרף ים בשעת מיתה גם אם יש חילוק בין קטן לגדול בפשוט תשובה בענין הנכסים שהיו ביים בשעת מיתה אם יש לבכור בהם פי שנים או לא דבר זה מבואר לדעת הרמב"ם ז"ל שאין לבכור בהם פי שנים כמו שכתב פ"ג מהלכות נחלות וז"ל וכן אם היתה לאביו מלנה או היתה לו ספינה ביים יורשים אותה פאחד עכ"ל וכתב עליו הראב"ד שלמד רבינו דין זה ממשנת ערכין פ' השג יד ע"כ והמשנה שם כף הנה עניי וועשיר וכו' אבל בקרבנות אינו פן אפילו מת אביו והניח לו רבוא וספינתו ביים ובאה ברבואות אין להקדש בהם פלום ע"כ ובגמרא אמרינן אביו מת והניח לו וכו' הניח עשיר הוא אימא

מניח והקשו פשיט' ותרצו פשיטה אביו גוסס מהו דתימא רוב גוססים למית' קמ"ל עוד הקשו ספינתו בים ובאה לו בריבואו' עשיר הוא ותרצן רב חסד' פשיטה מושפרת ומחפרת ביד אחרים והקשו והא איכא שפכה ותרצו שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף והקשו ותפוק לי משום ספינה ותרצו הא מני רבי אליעזר היא וכו' ואף על פי שהרשב"א והרב המגיד הקשו על דברי רבינו ואמרו דהכי ילפינן מהכא דספינה ראוייה היא חדא דאנן אוקימנא לה כרבי אליעזר ואין הלכה פן כנו' פ' ד' מהלכות ערכין ועוד דאפילו הלכה פן מה ענין סדור לראוי וכתב הרשב"א ז"ל בסוף דבריו שלא מצא שם דרף שישמכו בו רבינו והראב"ד ז"ל מכל מקום אנו נפרש ויהיו דבריהם קיימים הם ז"ל מפרשים דהאי ובאה לו דקתני מתניתין פירושו שפכה באה והגיעה לנמל ומשום הכי הקשו בגמרא ובאה לו בריבואו' עשיר הוא שפינון שהנכסים פכה הגיעו לנמל הרי הם מוחזקים בידו ואמאי אין להקדש בהם כלום הרי עשיר הוא דומיא דמקשה הגמרא ארישא הניח עשיר הוא וכו' והוצרכו לתרץ בפשיטה מושפרת וכו' ואין לו בתוכה נכסים אלא שכירות ומשום שכירות לא הוי עשיר דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף שאף על פי שפכה הגיעה לספינה לנמל אין נותנין שפכה עד שתתפרק אי נמי שהיא מוחפרת או מושפרת לזמן ועדיין לא נשלם הזמן ופריה ותפוק לי משום ספינה ודחק דאוקמא כרבי אליעזר דאמר לגבי ערכין אם היה אפר נותן לו צמדו וכן נמי אם אין לו אלא ספינה נותנין לו ספינתו הכי נמי לגבי קרבנות אפ"ל שהוא בעל הספינה הוי עני ומביא קרבן עני זהו מה שמפרשים רבינו והראב"ד ז"ל בסוגיא זו ולפי דרף זה לא פסקו כרבי אליעזר אלא כרבנן דע"כ לא אוקימנא למתניתין כרבי אליעזר אלא משום ובאה דקתני מתניתין שפירושו שפכה אבל אם עדיין ספינתו בים לא הוה מקשה הגמרא מידי דוודאי עני הוא פינון שעדין היה בים והוי דומיא דרישא דאביו גוסס דאע"ג דרוב גוססים למיתה וסוף הנכסים לבוא לידו והוי עשיר קמ"ל דכיון דעדין הנכסים לא באו לידו לא הוי עשיר ודכוונתא נמי ספינה בים אף עג"ב שרוב ספינות ניצולות ובאות אפ"ה לא הוי עשיר פינון שלפעמים מקרה ופגע יקרם: וא"ת לפי שיטה זו לוקמא מתניתין כרבנן ומאי באה שעתידה לבוא והוי עני פינון שעדין היה בים ואפילו שיש בתוכה נכסי' זו אינה קושיא דאי אמרת בשלמא דבאה כפשטיה משמע שפכה באה היינו דקתני ליה מתניתין לאשמעינן דאף על גב שפכה באה הוי עני אלא אי אמרת דהאי ובאה שעתידה לבוא אמאי תנא ליה מתניתין ומאי קמ"ל מתניתין בהכי לימא ספינתו ביב בריבואות ותו לא ולהכי מוקי לה כרבי אליעזר דאי לרבנן פינון שפכה באה עשיר הוי אבל אם עדין היה בים לכולי עלמא הוי עני ומביא קרבן עני וכיון דלגבי קרבנות ספינתו בים עני הוי משום שאינה ברשותו גם בכור נמי ספינה בים ראוי הוא משום האי טעמא גופיה וזהו מה שכתב רבינו או היתה לו ספינה בים יורשין אותה כאחד: וניחא נמי השתא מה שהקשו ז"ל מה ענין סדור אצל ראוי שרבינו לא למד מדין סדור שהוא ז"ל מפרש דאביו גוסס וספינתו בים דקתני אקרבנו' קאי כמו שכתב בהלכות שגגות פי' שלא כפי' רש"י שפי' דמילתא באפי נפשה היא ולגבי ערכין מתניא וכיון דאביו גוסס וספינתו בים מקרי עני לגבי קרבנות פינון שאין הנכסי' ברשותו ודאי דלגבי בכו' פהאי גוונא הוי ראוי מהאי טעמ' דאם היה אבי גוסס בשע' מיתת אביו לא חשבינא ליה מוחזק לגבי בכור כדי שירש בהם פי שני' אלא ראוי כדאיתא פרק יש בכו' אין הפכו' נוטל כראוי כבמוחזק

לאתווי נכסי דאבא דאבא וטעמא משום דמתנה קרנייה רחמנא מה מתנה עד דמטיא לידיה
אף חלק בכורה עד דמטיא לידיה וכל זמן שאבי אביו גוסס לא זכה אביו בנכסים עד
שימות וירשנו וראיה מדאמרין פרק קמא דמציעא מה שאירש מאבא מדור לה לא אמר
כלום ואפלי' היה אביו גוסס משום דהוי דבר שאינו מצוי ברשותו והוי פדבר שלא בא
לעולם כמו שכתב הרמב"ם בהלכות מכירה פ'ק כ"ב וכיון דלא מטא לידיה לענין חלק
בכור' ראוי ודאי הוי וכיון דגוסס הוי עני לענין קרבן והוי ראוי לגבי בכור ספינתו בים
נמי כי היכי דהוי עני לגבי קרבנות לכולי עלמא פדכתובנא משום דהוי דבר שאינו
ברשותו הוי ראוי לענין בכור ובזה עלו דברי רבינו והראב"ד ז"ל פהוגן שפסקו פרבון
ולאו כרבי אליעזר ולא מסידור ילפי לה ובדאי שאין הפרש בין ספינה לנכסים
הנמצאים בתוכה ואין חילוק ביניהם כלל דנכסים שבתוכה נמי הוי ראוי והבכור והפשוט
חולקים בהם פאחד ודברים אלו פשוטים הם ולא היו צריכים ביאור אלא לפי שראינו
מי שנשפתבש בהם וחילק ביניהם בלא שום טעם: ולענין דינא נקטינן פהרמב"ם והראב"ד
ז"ל ואעפ"י שהרשב"א והרב המגיד תמהו עליהם אפשר לומר שאינם חולקים בעיקר
הדין אלא שלא מצאו שם בערכין דרף שייסמכו בו רבינו והראב"ד ז"ל לפי שהם ז"ל
מפרשים ובאה דמתניתין שעדיין לא באה ואפלי' הכי מקשה הגמרא עשיר הוא וכו' והדר
פריף ותיפוק לי משום ספינה ומוקי לה כרבי אליעזר דאלו לרבנן אפילו בענין זה מקרי
עשיר ולפיכך הקשו על רבינו והראב"ד ז"ל איך פסקו כרבי אליעזר ואעפ"י שהרב ז"ל
פירש בפירוש המשנה כמו שפירשנו לדעת הרשב"א אין לחוש לזה שבכמה מקומות
מצינו שהרב ז"ל לא סמך בחבורו בזה שכתב בפירוש המשנה כמו שכתב הוא ז"ל
בהקדמתו בפירוש המשנה וכל שכן בנדון זה שמצינו שדבריו בפירוש משנה זו הפך
דבריו ממה שכתב פ"י מהלכות שגגות והוא שכתב בפירוש משנה זו שאם היה עני בשעת
שנתחייב בקרבן הרי זה מביא קרבן עני ואפלי' אחר שהגיעו לרשותו הנכסים ובחבור
חזר בו מזה וכתב הרי זה עני עד שימות מורישו וירשנו עד כאן ונראה דבמר הבאת
קרבנות אזלינן וזה מורה שאין לחוש לפירוש המשנה לפסק הדין ונראה לע"ד שאפלי'
אם תפס הבכור מציאין מידו ואין יכול לומר קים לי פהרשב"א נגד רבינו והראב"ד
ומה במקו' שנוהגין פהרמב"ם וכ"ש בנדון דידן שכתבנו שאפשר שהרשב"א אינו חולק
בעיקר הדין: ולענין המעות אשר הם בפקדון או בשותפות או ביד פאטור דבר פשוט
הוא דהוי מוחזק ממה ששינונו פ'ק הכותב מי שמת והניח אשה ובעל חוב וירשים והיתה
לו פקדון או מלוה ביד אחרים רבי טרפון אומר ינתנו לכושל שבהם ואמרין בגמרא
מאי כושל ר' יוסי בר חנינא אמר לכושל שבראיה ורבי יוחנן אמר לכתובת אשה עד
כאן ושנינו פ'ק יש בכור ולא בראוי כבמוחזק ולא באשה בכתובת' כו' משמע בהדיא
דפקדון הוי מוחזק לרבי יוחנן ואלקבא דרבי טרפון ואפילו לרבי יוסי בר חנינא דאמר,
לכושל שבראיה מוד' שאם היתה האשה הכושל שבראיה נותנין לה ואפילו ר' עקיבא
לא פליג אלא מפני שפולן צריכין שבועה ואין הירשין צריכין שבועה אבל אי לאו הכי
מודה לר' טרפון ומכאן הוכיח הרב בן מיגש ז"ל דמלוה מוחזקת היא לגבי אשה כמו
שכתו' בפירושיו וכן כתבו בשמו הרמב"ן והרשב"א ז"ל בחדושיהם וכן כתב הרא"ש
ז"ל פ'ק יש נוחלין ופרק יש בכור: והמעות שהיו ביד שותפו בשעת מיתה דין פקדון
יש להם וכן המעות הנמצאים ביד פאטור ה"ה והוא הטעם ואפילו שישנם בעיר אחרת

או מעבר לים דהא מתניתין סתמא קתני וקהי לו פקדון ביז אחרים וכן כתב דין זה בפשיטות מהר"י קולון שורש קמ"ה ואין לטעות ולומר בפלגא מלנה דעסקא דלא הוי ראוי ומשום דאשכחן דהאי ממונא גופיה דידיה הוא נאי בעי מתעסק למשתי ביה שיקרא לא יכיל פדאמר רבה בפירק המקבל דלהכי קרי ליה עסקא דאי בעי וכו' עוד אמרו שם דאם מת אינה נעשית מטלטלין אצל בנן דמהא לא אריא דלא עדיפא ממלנה בשטר דעלמא שפל נכסי לנה משועבדין למלנה נאי זבין להו לנה מלנה טריף מהלקוחות ופסקינן הלכתא בהדיא דמלנה אפי' בשטר אין הבכור נוטל בה פי שני וטעמא דמילתא כתבו המפרשים ו"ל מפני שהיה יכול להפקיעו מאלו המעות ומנה הקרקע לתת לו מעות אחרים וקרקע אחר דצד הפקעה משוי ליה ראוי וקהי נמי בהאי פלגא מלנה הוא הדין והוא הטעם וקהי נמי מוכר ממאי דאמרינן בגמרא אמר רבא להני קרו ליה עסקא וכו' דמשמע דלכל מילי הוי כשאר מלנה דעלמא וכן כתב המרדכי שם ונ"ל פסק רבינו מאיר דהאי עסקא לכל מילי חשיבא פלגא מלנה לענן המקדש במלנה אינה מקודשת וכן לענן מוכר אם מוכר לו קרקע וכו' וכן לענן שמיט' ששביעי' משמטתה ע"כ הרי לה בהדיא ממה שכתבנו דבפלגא מלנה דעסקא הוי כשאר מלנה דעלמא והוי ראוי לגבי בכור ולענן אם יש חילוק בין קטן לגדול בפשוט לא נתבאר בשאלה לאיזה ענן וחוורנו על כל הצדדין ולא מצאנו חילוק בנדון דידן בין קטן לגדול והנראה לעניות דעתנו פתבנו אחר שעמדנו על דברי זולתינו בזה ולא נתחוננו ענו דבריהם במה שכתבו עם היות פי לעיקר דינא רובם שלמים הם איתנו וה' יראנו נפלאות מתוראוי"ר יעקב ו' תבון יצחק מדור עבדיה הלוי יעקב נאמיו ורחמיא: עט בפנינו ב"ד מטה באו לדין המעולה ה"ר יוסף מאראגי יצ"ו פת אחת והנבון ומעולה ה"ר חיים זונגה פת אחרת ותבע ה"ר יוסף הנז' מה"ר חיים הנז' תש"ט אלפים לבנים משתי פקדונות שמסרו לה"ר חיים הנז' בשופיאה להביאם פה שאלוניקי ולמסרם ביז ה"ר יוסף הנז' אחד מסר לו ה"ר שלמה מאראגי אחיו של ה"ר יוסף הנז' ואחד מסר לו ה"ר יעקב חיים חבירו של ה"ר יוסף הנז' והר' חיים הנז' השיב ואמר האמת פן הוא שמסרו לי השתי פקדונות כמו שה"ר יוסף הנז' תובע ממני ואמר שאחיו של ה"ר יוסף הנז' מסר לו שם בסופיאה איסר אחד בשוק הסוחרים והביאו ה"ר חיים הנז' לתוך ביתו ואחר כך בא ה"ר יעקב הנז' חבירו של ה"ר יוסף הנז' והבי' לו איסר אחר וה"ר חיים הנז' לקח האיסר שהביא לו ה"ר שלמה אחיו של ה"ר יוסף הנז' והאיסר שהביא לו חבירו רבי יעקב חיים הנז' ושם אותם בתוך פיאל אחד ואותו פיאל בתוך פיאל אחר וה"ר יעקב עצמו קשרם יחד בבוגו אחד של חלוקים ומצנפת שלה"ר חיים הנז' ושם אותו בתוך ההראל וחבירו ותוגר אחד שהיה מביא עמו ה"ר חיים הנז' בדרך קשרו הבוגו וההראל וה"ר יעקב חבירו של ה"ר יוסף הנז' יצא עם רבי חיים הנז' הנזכר ללוותו ולהראו' לו הדרך וכשהגיעו לנהר שא"מאקו הסוס שהיה מביא ההראליש הנזכרים השליף המרדעת וההראליש מעליו ונהפף ההראל פיו למטה וכשהלכו התוגר והפתי להוציאו אהזו בחבל שהיה קשור ההראל ונפתח ההראל ונפל הבוגו בתוך המים קשור כמו שהיה: אז התוגר והפתי אשר היו באים עמו חזרו הבוגו הנז' בתוך ההראליש לפני ר' חיים הנז' ורא' הבוגו אסור כמו שהיה ולזה לא השגיח במעות פלל אח"כ בא בדרך ותמיד היה משגיח בההראליש אשר המעות הנז' שם כשהיה הולך לפניו וכשהיה הולך לאחוריו הסוס של ההראליש הנז' לפעמים היה פונה לאחוריו באופן שלא יהיה

פנאי להוציא כָּלל מאות' ההרָאליש הנז' וכשֶׁהגיע רבי חיים הנז' לתוף ביתו תָּכַף ומיד הוריד ההרָאל מעל הסוס והשגיח בְּמַעוֹת הַפְּקֻדוֹנוֹת הנז' ולא מְצָאם עד כָּאן טַעַן רבי חיים הנז': אחר כֵּף טַעַן רבי יוסף הנז' שְׁמָה שְׁאָמַר רבי חיים הנזְכָּר שְׂרַבִּי יַעֲקֹב חֲבִירוֹ שֶׁל רבי יוסף הנזְכָּר שָׁם הָאִסָּר בִּידוֹ בְּתוֹף הַהֲרָאֲלִישׁ שְׂבָפִיו וּבְשִׁפְתוֹ ה"ר חיים הנז' הוֹדָה בְּפָנָי עֲדִים וְאָמַר שֶׁהוּא בְּעֶצְמוֹ שָׁם הִבּוּגוּ אֲשֶׁר הִמְעוּ בְּתוֹכוֹ בְּתוֹף הַהֲרָאֲלִישׁ וְקָרָא לְתוֹגֵר לְסִייעַ לוֹ לְאַסּוֹר וּלְתַקֵּן הַהֲרָאֲלִישׁ עוֹד טַעַן ה"ר יוסף הנז' שְׂבָמָה שְׁאָמַר שְׂתַכְּרָף וּמִיד בְּהִגִּיעַ לְבֵיתוֹ פָּתַח הַהֲרָאֲלִישׁ שְׁלֵא הָיוּ דְבָרַי מֵעוֹלָם שְׁאֲחַר שֶׁהִגִּיעַ רבי חיים הנז' לְבֵיתוֹ שָׁם שֶׁהִהוּרָאֲלִישׁ בְּתוֹף בֵּיתוֹ וַיֵּצֵא לְאַכְסֻדְרָא אֲשֶׁר לְפָנָי בֵּיתוֹ לְדַבֵּר עִם אֲנָשִׁים וְלִהְיוֹת כִּי כָּל זֶה עָבַר בְּפָנֵינוּ חֲתוּמֵי מִטָּה בְּיוֹם שִׁשִּׁי לְשַׁבַּת יוֹם רְבִיעִי לְחֹדֶשׁ תַּמּוּז שַׁבַּת הַש"כ לִיצִירָה כְּתַבְנוּ שׁוֹרוֹתִים אֵלּוּ וְחֲתַמְנוּ שְׁמוֹתֵינוּ פֶּה וְהָיָה זֶה בְּש"אֲלוֹנִיקַי וְהַפֵּל שְׂרִיר וְקַיִים: שְׁאֵלָה פ' יִלְמְדֵנוּ רַבֵּינוּ אִם חֲיִיב ר' חיים זִנְגָה יצ"ו הַנְּזָכָר לְשֵׁלֶם הַפְּקֻדוֹן אֲשֶׁר הִפְקִיד אֹתוֹ אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה לְדַרְשֵׁי וְהַפְּצָר' הַשְּׁנִי בְּעֵלֵי דִינֵים הַנְּזָכָרִי וְגַם שְׂרַבּוּ עֲלֵי כְּמָה אֲנָשִׁים רַבִּים וְנִכְבְּדִים מִק"ק מְדַרְשׁ הַנְּזָכָרִי לִהְיוֹת דִּינָן בְּזֶה הָעֵנָן וּלְחַוּוֹת דְּעֵי בּוֹ כְּאֲשֶׁר יוֹרוּנִי מִן הַשָּׁמַיִם.

ולכן כדי לברר וללבן הענין היטב היטב הספמתי אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי ואומר אני כי בהתבונני בטענות הבעלי דינים מצאתי ראיתי כי כלם מודי שנמסרו לרבי חיים שם בסופי"א שני מיני פקדונו' בזמנו' מחולקים ולכן הנה נראה לפנים ריהטא שגם דיניהם מחולקת כמו שאני עתיד לבאר אבל כד מעיינן ביה טובא מצינו דכלם שונים לטובה ושקולים הם ויבואו שניה' הפקדון הראשון כפי מה שבא בשאלה הוא מ"ח זהובים וק"יו אשפר' שמסר רבי שלמה מר"אגי לרבי חיים זונאנה בשוק הסותרים ורבי חיים הנז' הביאם לביתו ושם אותם בתוף ההאראר כמו שכתוב בשאלה בזה נראה לע"ד דדבר פשוט הוא שחייב רבי חיים הנז' לפרוע הפקדון, הנז' וראיה לזה דתנן במציעא פרק המפקיד הפקיד מעות אצל חבירו צררו והפשילן לאחוריו או שמסרו לבנו ולבתו הקטנים ונעל בפניה' שלא פראוי חייב שלא שימר פדדו השומרים וכו' ואמרנו בגמרא צררו והפשילן לאחוריו מאי הנה ליה למעבד אמר רבא אמר רבי יצחק אמר קרא וצרת הפסד בידו אף על פי שצורו יתנו בידו הרי דאף על גב שצורו בסודרו ומנחין על גופו פיון שאינם מנחין בפניו כי אם לאחוריו חייב וכן פסק הרמ"בם הלכות שאלה פרק ד' וז"ל הפקיד אצל חבירו כספים בידו להוליקם לביתו או ששלח עמו מעות ממקום למקום צריכין שיהיו צורוין ומנחין בידו או קשורין פראוי על בטנו מנגד פניו עד שיגיע לביתו ואם לא קשרן בידו הזאת אפילו נאנסו חייב לשלם שהרי תחלתו בפשיעה וכן פסק הטור סי' רצ"א וגם רבינו ירוח' נתיב ל' כתב אף על פי שצורו צריכין להיות בידו הרי שלדברי כלם אף על פי שצורוין ומנחין על גבו חשיב פושע פיון שלא היו בפניו כל שכן בנדון דידן שהניחן בהראר על סוס אחר ולפעמי' היו הולך הסוס והוא לפנים ולפעמים לאחור דפשיטא ופשיטא דחשיב פושע: וא"ת אמאי חשיב פושע הרי נתנו במקום שהיה מביא מעות שלו וכתב הטור סי' רצ"א בשם רבי יהודה ברצלוני וז"ל ודאי כן הלכה שאין לכספים שמירה אלא בקרקע אבל כן קבלנו מרבנותינו שלא נאמר זה אלא בשעה שגנב' מצויין וכו' אבל במקום דליכא כל הגני אין צריה לכסותן בקרקע אלא מניחו במקו' שמניח את מעותיו ולא עדיף מדידה ועל זה סמכו קדמונינו וכתב

הרא"ש וראוי לסמוך על קבלתו דהכי איתא בירושלמי אם נתנו במקום שרגיל להניח שלו פטור וכן כתב רבינו ירוחם נתיב ל'ניש לומר דלשון הירושלמי פה הוא הביא האלפסי פרק המפקיד נתנו במקום שנהג ליתן את שלו אם ראוי לשמירה פטור ואם לא חייב משמע מתוך הלשון דדוקא פשראוי לשמירה מהני פשנתנו עם שלו אבל פשאין ראוי לשמירה לא מהני.

וכן כתב הרמ"בם הלכות שאלה פרק ד' ונ"ל ואף על פי שהניח הפקדון עם שלו אם ראוי לשמירה פטור ואם אין המקום ראוי לשמירה חייב בשלו הוא רשאי ואינו רשאי בשל אחרים וכן דקדק סמ"ג ואור זרוע וכתב המרדכי פרק המפקיד בשם אבי העזרי שכתב על הירושלמי ונ"ל משמע שנהג ליתן את שלו בתיבה בחדרו ואפילו הכי בעינו מקום הראוי לשמירה דהיינו מאש ונגיבה דאם לא כן מה בא לחדש אין לה משועמם שיתן את שלו במקום שאין משתמר ואפ"ל פשע בשלו פשיטא שלא יפסיד המפקיד דמאי חידושי אלא שמע מינה כדפירשתי והוצרכתי לכתוב יען פי יש שפסקו דכל היכא דיהיב דיליה יהיב נמי דחברי וכו' וכן פסק ה"ר יוסף קולון שרש קל"א דאפילו נתן שם את שלו בעינו ראוי לשמירה ומשום הכי פסק שם על מעשה שהיה ששמעון שלוחו של ראובן היו לו מעות בכיסו גם משלו גם משל ראובן משלחו וכו' שודדי לילה ונגבו בגדו עם פיסו וחייב את שמעון משום שהיה לו להניח פיסו תחת מראשותיו או קשורה לו בזרועו ואפילו היה שומר חנם קרוב אני לומר שהיה חייב בענין זה דאע"ג שכתב המרדכי וכו' בשם ספר התקמה בשם ר"ת דדוקא לדידהו שהיו להם בתים רעועי פשדות אבל לדין האידנא אין צריכין שמירה בקרקע היינו היכא שהניח בתיבתו במקום המשתמר מגנבים לדין שאין לנו בתים רעועים אבל בכ"הג שהניח פיסו קשור בבגדו נר' דחשיב פשיע' ואפילו שומר חנם היה חייב כדמשמע מתוך לשון הירושלמי וכו' וכתב עוד ואפילו הניחם בתיבה שבתוך פתב פתב רבי אני"ה שהוא חייב ואף החולקים עליו מודים דבעינו ראוי לשמירה כדמשמע מתוך לשון הירושלמי: הרי שאפילו לפי הירושלמי ואפילו מונחים בתוך פיסו עם שלו פסק דחשיב פושע כיון שלא קשרם בזרועו כל שכן וקל וחומר בגדון דין שהניחם על סוס אחר רחוקים ממנו דפשיטא דלא חשיב מקום המשתמר וכן משמע מתוך לשון הטור סי' רנ"א שהביא לשון הרמב"ם שכתב שאין שמירת כספי אלא בקרקע ומיד כתב לשון רבי יהודה ברצולני החולק עליו וגם הירושלמי דמשמע מיניה כיון שנתנו במקום שפניח שלו פטור ואחר כך כתב צרר המעות בסדינו והפשילו לאחוריו ונגבנו חייב עד שיהיו מונחים על בטנו בענין שיהיו עיניו עליהם תמיד ואם איתא דהירושלמי חולק גם על זה דכיון שנתנו עם שלו חשיב שמירה היה לו להביא חלוקת צרר מעות בסדינו וכו' סמוך לדברי הרמב"ם שגם זה הדין ואח"כ היה לו לכתוב דברי ברצולני והירושלמי שחולק על הפל אלא ודאי זה לחוד וזה לחוד שהירושלמי לא בא למעט אלא דאין צריף שמירה בקרקע כמו שכתב הרא"ש בפסקיו פרק המפקיד שכתב הא דירושלמי דנתנו במקום שנהג ליתן את שלו אם ראוי לשמירה פטור מייירי בכפיפת אבנים דמינטר מנורא ומגנבי כמו שמיר' בקרקע אבל דין צרר מעות בסדינו לא שייך כלל לזה משום דכיון דלא חשיב שמירה כולי עלמא מודו דחייב.

ומה גם עתה בנדון דידן שסופו הוכיח על תחלתו שלא נעל בפני הפקדון פראוי דמיד
כשנפל ההראר יצא הבוגו מתוכו אשר שם מעות הפקדון ונפל בתוך הנהר ותנו פ'
המפקיד ונעל בפניהם שלא פראוי חייב ופ' נמקי יוסף ונעל בפניהם לא קאי אקטנים
אלא למעות שנתנם בתיבתו ונעל שלא פראוי חייב: וא"ת והא אמרינן פרק אלמנה
ניזונת רבינא הנה בידיה סמרא דרבינא זוטי יתמא בר אחתיה הנה לדידיה נמי סמרא
הנה קמסיק ליה לסיכרא אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה מהו לאמטוני בהדן אמר ליה
זיל לא עדיף מדידה משמע דכיון שמניח האדם הפקדון עם נכסיו אינו חייב עוד ויש
לומר שפכתב על זה הר"ן ונ"ל דוקא בכה"ג דאיכא למיחש שפמא יחמיץ אם יניחהו פאן
הא לאו הכי לא שרינן ליה שאף על פי שהוא רוצה ליזוק בשלו אינו רשאי בשל אחרים
וכן משמע מתוך לשון רב אלפס וזה שאף על פי שבגמרא דידן לא קאמר אלא אתא
לקמיה דרב אשי סתם הוא פכתב אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה מהו למשקליה בהדאי
נשקליה דילמא מתניס נשפקיה דילמא מתקיף וכו' משמע דמשום האי טעמא אמר ליה
לה עדיף מדידה הא לאו הכי לא וכמו שפכתב הר"ן וכתב המרדכי על זה בשם הרשב"ם
ה"ה ב' אחים ב' שותפים מה שיעשה האחד בחלקו להרויח עושה בחלק חברו ובלבד
שלא יהא פושע בדבר אבל בשיש פשיעה לית דין ולית דיין דאף על גב שמניח שם שלו
חייב וכבר ביררתי שרבי חיים הנז' פשע בנתינת המעות בהראר מן הטעמי שפכתבתי
ובפרט בהיות זה הסף מעט מזער מ"ח זהובים שהיה לו להניח בחיקו או באיזה מקום
מגופו שהיה מעט הכמות וכיון שלא עשה כן חייב לשלם אף על גב שנגנבו משום
דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב וכן פסקו כל הפוסקים זהו מה שנתראה לע"ד לענין
דינא הפקדון הראשון: אבל בפקדון השני אשר מסר לו רבי יעקב חיים שהיו שבעים
זהובים וסוף מה מא"שפרוש היה נראה לפום ריהט שהדין עם ר' חיים הנתבע מתרי
טעמי חדא דטען רבי חיים הנתבע שר' יעקב עצמו שם המעות בתוך ההראר אם כן נראה
דסבר וקביל אותה השמירה פמות שהיא ונהיה ליה כמי שהתנה עמו ליתנו במקום שנותן
את שלו דמהניא כמו שפכתב ראב"ה ועוד טעם שני שנתראה מתוך טענות רבי חיים
הנתבע באומרו שרבי יעקב קשר הפקדון בבוגו ושם אותו בתוך ההראר ושרבי יעקב
הנז' יצא עמו להראות לו את הדרך אשר יצא בה מן העיר נראה לע"ד שפונתו בדברו
אלו הדברים לומר שהיתה שמירתו בבבועלים ולכך אפילו פשע פטור דכתיב אם בעליו
עמו לא ישלם וכדאמרינן בהשואל דפשיעה בבבועלים פטור וכי ישאל נדרש לפניו ולפני
פניו שהוא שומר חנם אם בעליו עמו לא ישלם אפילו בפשיעה וכן פסקו כל הפוסקי'
וכיון שכן בנדון דידן כיון שהיה רבי יעקב הנז' שאול לר' חיים ועוסק במלאכתו בשעת
מסירת פקדונו הוי שמירה בבבועלי ופטור דהא אמרינן בגמרא האי מאן דבעי למישאל
מיד מחבריה וליפטור לימא ליה אשקינן מיא דהוי שאילה בבבועלים ואי פקח הוא גימא
ליה שאיל ברישא ונהדר אשקינן ואולי שפינו ר' חיים לכך והוא פטור: נראה לי שכל
זה אינו שנוה לו וזה דתנו אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבבועלים או שכרן
ומתה חייב ומניא בגמרא היה עמו בשעת שאלה אין צריך להיות עמו בשעת שבירה
ומתה היה עמו בשעת שבירה ומתה צריך להיות עמו בשעת שאלה וכיון שכן בנדון דידן
נמצא שרבי יעקב לא היה עם רבי חיים בשעה שחל עליו חוב שמירת הפקדון שהרי
כתוב בשאלה ובטענה שר' יעקב הביא פקדונו ורבי חיים הנתבע לקחו מידו ושם אותו

בתוך פיאל וְאוֹתוֹ הַפִּיאל בְּתוֹךְ פִּיאל אַחַר וְאַחַר כִּף נִתְּנוּ לר' יַעֲקֹב אוֹתוֹ הַפִּיאל וְשֵׁם אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַבּוֹגוֹ בְּתוֹךְ הַהֲרָאָר וְכִיּוֹן וְשֵׁן נִמְצָא שְׁמִשְׁעָה שְׁמִשְׁף רַבִּי חַיִּים הַפְּקִדוֹן בְּיָדוֹ מִיָּד נִתְחַיֵּיב בְּשִׁמְרָתוֹ וְכַדְאֲמַרִּינֵן בְּגִמְרָא פְּדִרְף שְׁתִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּלִקְוֹחוֹת כִּף תִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוֹמְרִין וְאֶפִּילוֹ לֹא אָמַר אֶלָּא הִנֵּחַ לִפְנֵי תַנּוּ פֶּרֶק הַשׁוֹכֵר אֵת הָאֲמִינִין דְּהוּי שׁוֹמֵר חֲנָם וְכִשְׁנֹתְעַסֵּק רַבִּי יַעֲקֹב בְּמִלְאַכְת רַבִּי חַיִּים הָיָה אַחַר כִּף וְלֹא חָשִׁיב בְּעֵלְיוֹ עִמּוֹ וְכֹן פֶּסֶק הַרְמַב"ם מְשִׁף אֵת הַבְּהֵמָה וְאַחַר כִּף הִשְׁקֵהוּ אֵינָה שְׂאֵלָה בְּבַעֲלִים וְזֶהוּ מִן־סִפּוֹסֵם מִכָּל הַפּוֹסְקִים כָּלָם: וְגַם לְטַעֲנָה הָרֵאשׁוֹנָה דְּסַבְר וְקִיבֵל הַשְּׁמִירָה הֵיכָּא נִרְאָה לַע"ד שְׁהֵיָה מוֹעִיל לוֹ אוֹתָהּ הַטַּעֲנָה אִם הָיָה טוֹעֵן בְּרִיא רַבִּי חַיִּים שְׁנַגְנַב מִמֶּנּוּ עַד בּוֹאוֹ לְנֶהֱרָה סֵא"מ חֲקוֹ אֲבָל פִּינּוֹן שְׂאִינּוֹ יוֹדֵעַ הֵיכֵן נִגְנַב אִם קִנְדָם בּוֹאוֹ שֵׁם אוֹ לְאַחַר שְׁעֵבֵר מְשִׁם לֹא מְהַיָּי לִיָּה טַעֲנָתָא וְהִטַּעַם מְשׁוּם שְׁבָבּוֹאוֹ שֵׁם פֶּשַׁע שְׁתִּי פְּשִׁיעוֹת גְּדוּלוֹת חֲדָא דְכִיּוֹן שְׁהוּא הוֹדָה בְּפִיו שְׁפִינּוֹן שְׁנִפְל הַהֲרָאָר בְּנֶהֱרָ מִיָּד יֵצֵא הַבּוֹגוֹ מִתּוֹךְ הַהֲרָאָר וְנִפְל שֵׁם בְּנֶהֱרָ הָיָה לִיָּה לְאַסוּקֵי אֲדַעְתִּיָּה וְאִיבְעֵי לִיָּה לַעֲיוּנֵי אִם נִפְל שֵׁם הַפְּקִדוֹן דְכִיּוֹן דְאִתְרַע חֲזַקְתִּיָּה דְאוֹתָהּ קְשׁוּרָה הָיָה לִיָּה לְאַסוּקֵי אֲדַעְתִּיָּה שְׂמָא מִתּוֹךְ כּוֹכַד הַמַּעוֹת יֵצֵא וְשְׂמָא נִפְלוּ הַמַּעוֹת בְּתוֹךְ הֵיאֹר וְהָיָה לוֹ לְקַדָם בְּאַנְשִׁים לְחַפְשׁ אַחֲרֵיו וְמָה גַם עָתָה שְׁהוֹגֵד לִי מִפִּי מַגִּידֵי אֲמַת שְׁנֶהֱרָ סֵא"מ אִקּוּ בְּזִמְן הַקִּיץ אֵין בּוֹ מִים וְזֶה הַמַּעֲשֵׂה הָיָה בְּסוּף חֲדָשׁ סִינּוֹן וְהָיָה הַדְּבָר נִקַּל מְאוֹד לְחַפְשׁ אַחֲרֵיו וְכִיּוֹן שְׂלֹא עָשָׂה כֵּן חַיִּיב דְּהֵכִי אֲמַרִּינֵן הַשׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֲלִים שׁוֹמֵר חֲנָם שְׁהֵיָה לוֹ לְקַדָם בְּרוּעִים וּבְמַקְלוֹת וְלֹא קִיְדָם חַיִּיב וְכֹן פֶּסֶקוֹ כָּל הַפּוֹסְקִים: וְרֵאזֵיָה לְזֶה דְּהֵיָה לִיָּה לְאַסוּקֵי אֲדַעְתִּיָּה שְׁהָרִי כְּתַב ה"ר יוֹסֵף קוֹלוֹן שְׂרֵשׁ קנ"ג עַל רְאוּבֵן שְׁשֵׁלַח מַעוֹת לְשִׁמְעוֹן לְקַנּוֹת לוֹ חִטִּים וְכֵן עָשָׂה שְׁמַעוֹן וְשֵׁם הַחֲטִים בְּבֵית אֲחִיד מִבְּתֵי הָעִיר וְעַמְדוֹ שֵׁם זִמְן מָה וּבְשֵׁלוֹת רְאוּבֵן אַחַר הַחֲטִים נִמְצָאוּ נִרְקֵבִין מִחֲמַת שְׁיָרְדוּ עֲלֵיהֶן גְּשָׁמִים וְטוֹעֵן רְאוּבֵן שְׁעַל שְׁמַעוֹן לְשַׁלֵּם לוֹ דְמֵי הַחֲטִים כְּדִין שׁוֹמֵר חֲנָם שְׁפִשְׁעַ בְּשִׁמְרָתוֹ וְשְׁמַעוֹן טוֹעֵן דְּלֹא פְּשִׁיעָה הִיא אֶלָּא אֲוֹנָס דְּלֹא הָיָה לִיָּה לְאַסוּקֵי אֲדַעְתִּיָּה שְׁיָרֵד עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים וּפֶסֶק הַרְבַּ הַנּוֹ' דְּוֹדַי שְׁמַעוֹן פֶּשַׁע שְׁהָרִי הַדְּבָר יְדוּעַ דְּעַבִּידֵי בְּתִים דְּמַדְלָפֵי וְסַתָם גְּגִים חֲתוּרִים הֵם אֲצֵל גְּשָׁמִים כְּמוֹ שְׁסַתָם דְּלֵתוֹת חֲתוּרוֹת הֵם אֲצֵל פֶּלֶב וְכַתֵּב בְּסוּף דְּבָרֵיו וְלִכְּל הַפְּחוֹת לְכַשְׁיָרְדוֹ גְּשָׁמִים הָיָה לוֹ לְלַכֵּת לְבֵית הָאוּצָר לְרֵאוֹת אִם גְּשָׁמִים מְדַלְפִים עַל הַחֲטִים וְכִיּוֹן שְׂלֹא עָשָׂה כֵּן אֵין לָהּ פְּשִׁיעָה גְּדוּלָה מְזֹאת: הָרִי שְׁכַתֵּב דְּחָשִׁיב פּוֹשַׁע גְּמוּר כָּל שְׁכֵן בְּנִדּוֹן דִּידֵן שְׁהָרִי עֵינָיו שֵׁל ר' חַיִּים רְאוּ וְלֹא זָר אִיף נִפְל הַבּוֹגוֹ בְּתוֹךְ הֵיאֹר דְּפִשִׁטָא וּפְשִׁטָא דְּהוּי לִיָּה לְאַסוּקֵי אֲדַעְתִּיָּה לְרֵאוֹת אִם נִפְלוּ שֵׁם וְלְקַדָם בְּרוּעִים וּבְמַקְלוֹת שְׁהָרִי בְּנִדּוֹן הַהוּא מְשׁוּם דְאֲמַרִּינֵן סְתָם גְּגִים חֲתוּרִים אֲצֵל גְּשָׁמֵי אֲמַרִּינֵן דְּפִשְׁעַ כָּל שְׁכֵן בְּנִדּוֹן דִּידֵן שְׂאִין אָנוּ דְנִין מִכַּח סְתָמָא אֶלָּא מִכַּח רֵאזֵיָה גְּמוּרָה שְׁנִפְל בְּתוֹךְ הֵיאֹר וְהָיָה לִיָּה לְאַסוּקֵי אֲדַעְתִּיָּה שְׂמָא נִפְלוּ שֵׁם הַמַּעוֹת עוֹד פְּשִׁיעָה שְׁנִית עָשָׂה שְׁפִשְׁהוּצִיָאוּ הַבּוֹגוֹ מִתּוֹךְ הַנֶּהֱרָ הוֹדָה ר' חַיִּים הַנֶּתְבַּע הַנּוֹ' שְׁתוּגָר אֲחִיד וְכוּתִי אֲחִיד שְׁהָיוּ בָּאִים עִמּוֹ חֲזַר וְהַבּוֹגוֹ בְּתוֹךְ הַהֲרָאָר וְזֶה חָשִׁיב פְּשִׁיעָה שְׂלֹא הָיָה לוֹ לְהַנִּיחַ לְכוּתִי לְמִשְׁמַשׁ בְּמַקּוֹם הַמַּעוֹת לְשִׁיתָן עֵינָיו בּוֹ לְגִזְלוֹ וְגַם הַתּוּגָר מִן הַדִּין לֹא הָיָה לוֹ לְהַנִּיחַ לְהַשְׁתַּדֵּל וּלְמִשְׁמַשׁ בּוֹ אֲבָל פִּינּוֹן שְׁטַעֵן רַבִּי חַיִּים הַנּוֹ' שְׂרַבִּי יַעֲקֹב הַמְּפַקִיד הַנּוֹ' וְהַתּוּגָר הַנּוֹ' שְׁנִיָּהֶם יַחַד קִשְׁרוּ הַבּוֹגוֹ וְשְׁמוּהוּ בַּהֲרָאָר נִרְאָה דְּסַבְר וְקִיבֵל בְּמִשְׁמוּשׁ הַתּוּגָר הַנּוֹ' וְלִכֵּן לֹא חָשׁוּב פְּשִׁיעָה אֲבָל מְשִׁמוּשׁ וְעַסֵּק הַכּוּתִי בְּבוֹגוֹ חָשִׁיב פְּשִׁיעָה וְרֵאזֵיָה לְזֶה כְּתַב תְּרוּמַת הַדָּשָׁן ס' ש"ג רְאוּבֵן הַפְּקִיד אֲצֵל שְׁמַעוֹן מְאִתִּים זְהוּבִים וְשְׁמַעוֹן הַצְּנִיעֵם

תחת מטתו וכו' ויהי לימים ברחה תרנגולת אחת של לוי לאותו החדר ובא לוי ובקש משמעון לפתוח לו ופתח לו ועמד על הפתח ולוי נכנס וחפש התרנגולת בכל הזויות גם תחת המטה עד שמצא התרנגולת והלה לו ושמעון לא שם לבו בפעם שהוא שהיו שם הזהובי' ולזמן מועט אחר כך בא ראובן ותבע פקדונו והלה שמעון להביאו מתחת המטה ולא מצאה ונבהל וכו' ופסק שם דחשיב פשיעה במה שהניח ללוי לחפש בחדר אחר התרנגולת במקום הפקדון ואף על גב דלוי איש בנוני הוא ואינו מוחרז בגנבה כ"ש בנדון דידן דכותי הוא וסתם פותי גנב דחשיב פשיעה וכיון דחשיב פושע אף על גב שנגנב אחר כך הוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס דחשיב לדעת כל הפוסקים כיון דאפשר שפא האונס שהוא מחמת אותה הפשיעה שמסיבת ידיעת הכותי שהיו שם מעות השתדל בכל עוז לגנוב אותם: ועוד פתוב שם בתשובה הנז' ואם יטעון שמעון מאן לימא דבההיא שעתא דחפש לוי בחדרו הוה שם הפקדון דלמא כבר נגנב הוה על ידי אחר ובההיא גנבה לא מחייבינו כי שמרתי בדרך השומרים נראה דלא חשיב טענה דכיון דכל שומר צריך ליטבע שלא פשע היאך יוכל שמעון פאן ליטבע בודאי שלא פשע דילמא הוה הפקדון שם עדיין בשעת שחפש לוי ונמצא שפשע שמעון בשמירתו וכן הכריח שם שצריך ליטבע בודאי שלא פשע וכיון שהוא ספק הוי מחוייב שבועה ואינו יכול ליטבע דמשלם.

אף בנדון דידן ר' חיים הנז' אינו יכול ליטבע שנגנב המעות קודם הגיעו לסאמאקו שאז הוה פטור לגמרי כיון דסבר וקביל אותה השמירה רבי יעקב הנז' ונגנב פקדונו ודאי שהיה פטור אבל על האמת אינו יכול ליטבע ואדרבה כמדומה לו שהמעות היו אז שם וכיון שפן נמצא שבהגיעו לסאמאקו פשע כמו שכתבתי, משתי בחינות והוי מחוייב שבועה ואינו יכול ליטבע ומשלם נמצא כללן של דברים שהפקדון הראשון חייב לשלם הן נגנב קודם הגיעו לסאמאקו הן נגנב אחר כך והפקדון השני חייב לשלמו מתוך שאינו יכול ליטבע שנגנב קודם הגיעו לסאמאקו.

זהו מה שראיתי בזה הענין מיוסד על בנן טענות רבי חיים הנז' הנתבע מבלי השגחת שום טענה מרבי יוסף התובע הנז' שהייתו מוסיף כמה ענינים ולהיות הדברי ברורי מפי סופרי' ומפי ספרים שמתו קנצי למילין וגזרתי אומר שחייב ה"ר חיים הנז' לשלם משלם הפקדון אשר הפקד אתו זהו מה שזכרתי לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה פא ראובן הלנה מאה פרחים לשמעון בויניציא ממטבע וניציאה כדי לקבל בתורגמה מלוי שנתפז של שמעון חמשים לבנים מכל פרח וקבל ראובן על עצמו אחריות המאה פרחים הנז' על כ"ח קשרים של מירסאש שהיו לשמעון מויניציאה עד אלישי"ו ואחר הגעת המירסאש בלאשי"ו כל אחריות היבשה הוא על שמעון ושמעון קבל המעות ועשה לראובן כתב של קאמיו כמנהג התגרים בעד לוי שנתפז שפרע לראובן או לשלוחו הק' פרחים ובתוך הכתב מבאר שאחריות המעות הוא על ראובן מויניציאה עד אלישיו וזהו טופס הכתב ואין ביניהם שום חיוב אחר זולת זה הכתב על הכתב ליד לוי שנתפז של שמעון בויניציאה השי"ח ט"ו אדר ראשון פגארי"ש פור אישטה די קאמיו אה יוסף מאה דוקאדוש די אשפרוש שונקואינט פור דוקאדו אה טרינט' דואש די לייגאדה לה רופה אין שאלוניקי שון פור אוטרוש טאנטוש אבידוש אקי די ראובן די ליבראש ו' שולדוש ד' פור דוקאדו אי ר"יגוש דינרוש קורין רישגו שוברי כ"ח באלאש די מירסאש קארגאדוש אי און אי שקיראסו פאטרון דיקו

בְּאַרְבָּעֵי עָשָׂר יוֹמֵי אֵלֶּיךָ אֵלֶּיךָ פֶּאֶר' אֵלֶּיךָ נוֹ קוֹרִין רִישׁוֹ
דִּי גוֹשׁ דִּינִירוֹשׁ אֵי אֵל טִינְפּוֹ לִי פֶּאֶרְיֵשׁ בּוֹאִין פֶּאֶגְאָמִינְטוֹ אֵי פּוֹר שִׁיר אַנְשֵׁי לֹא
וִירְדָּאָר פִּיזִי יוֹ לֵה פֶּרִיזִינְטִי שְׁמַעוֹן.

אַחַר כֵּן נִסְעָה הַסְּפִינָה מִיִּזְרַעְלָה וּבְסַעֲרַת הַיָּם נִהְדָּפָה מִדְּרָפָה וְהִלְכָה לְעִיר אַנְקוֹנָא וְשָׁם
הִלְשִׁינוּ שְׁבִתוֹךְ הַסְּפִינָה הַנַּז' הִיָּה מְבִיא תוֹגֵר אֶחָד חֲרָבוֹת וּבִקְשׁוּ תוֹךְ הַסְּפִינָה וּמִצָּאוּ
הַחֲרָבוֹת וְנִתְגַּלְגַּל הָעַנְיָן שְׁתַּפְּשׂוּ בְּכָל גִּכְסֵי הַסְּפִינָה וְלִקְחוּ כָּל הַמִּירְסָאשׁ בְּעַד הַמְּלָכוֹת
וְעַתָּה רְאוּבֵן תּוֹבֵעַ מִשְׁמַעוֹן שְׁיַחְזוֹר לוֹ מְעוֹתָיו שְׁנַתֵּן לוֹ כִּי זֶה הָאֲחֵרִיּוֹת לֹא הִיָּה עָלָיו
זוּלָתִי אֲחֵרִיּוֹת סַעֲרַת הַיָּם אוֹ שׁוֹלְלִים הַבָּאִים עַל הַסְּפִינָה וְשְׁמַעוֹן טוֹעֵן שְׁכָל אֲחֵרִיּוֹת
מִיִּזְרַעְלָה עַד אֵלֶּיךָ אֵי סַתָּם קִבֵּל עָלָיו כְּמִבּוֹאָר בְּכַתָּב שֶׁל קְאָמִיּוֹ שְׁעֵשָׂה לוֹ וְכָל מִצִּיאוֹת
אֲחֵרִיּוֹת בְּכָל כ"ש כִּי בְּסַעֲרַת הַיָּם הִלְכָה הַסְּפִינָה לְאַנְקוֹנָה וְלֹא מִרְצוֹן וְאִם בְּאַנְקוֹנָה
נִאָּסְרוּ הַגִּכְסִים מֵהָ לִי שׁוֹלְלִי יָם מֵהָ לִי שׁוֹלְלִי הַיּוֹצֵאִים מֵאַנְקוֹנָה וְהִלָּא מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם
בֵּין הַסּוֹחְרִי שְׁמַבְטִיחִי סַחוֹר' תוֹךְ הַסְּפִינּוֹת מִמְּקוֹ' לְמִקּוֹם בְּכָךְ וְכָךְ לְמֵאָה וּלְפַעֲמִים
הַסְּפִינָה בְּסַעֲרַת הַיָּם הוֹלְכַת לְפּוֹלִינָא שְׁתוֹפְשִׁים שָׁם כָּל סַחוֹרוֹת אַנְשֵׁי תוֹגְרָמָה בְּעַד
הַמְּלָכוֹת אוֹ תְּפוּל דְּלִיקָה בְּסְפִינָה וְנִשְׁרַפֶּת בַּיָּם וּפּוֹרַע הַמְּבַטִּיחַ הַכָּל וְאִין בִּידוֹ לֹמַר
מְעוֹלָם לֹא עָלָה עַל דַּעְתִּי שְׁתַּלְּךְ הַסְּפִינָה לְפּוֹלִינָא אוֹ תְּפוּל בְּהָ דְּלִיקָה וְלֹא קִבַּלְתִּי רַק
אֲחֵרִיּוֹ הַיָּם אוֹ שׁוֹלְלִי כ"ש בְּנִדּוֹן זֶה שְׁרְאוּבֵן בָּא לְהוֹצִיא מִשְׁמַעוֹן וְלֹא כָּל כְּמִינֵיהָ לֹמַר
זֶה אֲחֵרִיּוֹת קִבַּלְתִּי וְזֶה לֹא קִבַּלְתִּי הוֹאִיל וּכְתָב שֶׁל קְאָמִיּוֹ כּוֹתֵב בְּהָ אֲחֵרִיּוֹת סַתָּם וְעַל
רְאוּבֵן לְהִבִּיא רְאָיָה הוֹאִיל וְשְׁמַעוֹן הוּא הַמְּוַחֲזֵק הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה גְּרַסִּינָן בְּמַסְכַּת
גִּיטִין פֶּרֶק מִי שְׁאַחֲזוֹ הֵהוּא גְּבָרָא דְּזַבִּין אַרְעָא לְחַבְרִיָּה קִבֵּיל עָלֶיהָ כָּל אֲוֹנָסָא דְּמַתְּיָלִיד
לְסוּף אִפִּיקוּ בְּהָ נִהְרָא אֶתָּה לְקַמְיָה דְּרַבִּינָא אֲמַר לִיהָ זִיל שְׁפִי לִיהָ דְּהָא קִבֵּילִית עָלֶךָ כָּל
אֲוֹנָסָא דְּמַתְּיָלִיד אֲמַר לִיהָ רַב אַחָא בַר תַּחְלִיפ' לְרַבִּינָא אֲוֹנָס' דְּלֹא שְׁכִיחַ הוּא אִיגְלַגְל
מִיְלֵתָא וּמָטָא לְקַמְיָה דְּרַבָּא אֲמַר לֵהוּ אֲוֹנָס' דְּלֹא שְׁכִיחַ הוּא וְתוּ גְּרַסִּינָן הֵתָּם רַב פֶּפֶא וְרַב
הוּנָא בְּרִיָּה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ זָבִין שְׁוֹמְשִׁמִּי אֲגִידָא דְּנִהַר מְלָפָא אֲגוּר מְלַחִי לְעוֹבְרִינְהוּ קִבֵּילוּ
לֵהוּ כָּל אֲוֹנָס' דְּמַתְּיָלִיד לְסוּף אֶסְתַּכְר נִהַר מְלָפָא אֲמַרו לֵהוּ אֲגוּרוֹ חַמְרִי אִפְקִינְהוּ גִיְהָלָן
דְּהָא קִבֵּילְתוּ עָלֵיכּוּ כָּל אֲוֹנָסָא דְּמַתְּיָלִיד אֶתּוּ לְקַמְיָה דְּרַבָּא אֲמַר לֵהוּ קְאָמִי חִינְרִי מְשַׁלְחִי
גְּלִימָא דְּאִינְשֵׁי אֲוֹנָסָא דְּלֹא שְׁכִיחַ הוּא הִרִי דְּמִשְׁמַע דְּאֲוֹנָס' דְּשְׁכִיחַ קִבֵּיל עָלֶיהָ וְאֲוֹנָס'
דְּלֹא שְׁכִיחַ לֹא קִבֵּיל עָלֶיהָ וְכֵן הִלְכַת' וְכֵן פֶּתַב רַב אֶלְפָּס שָׁם בְּהִלְכוֹ' וְהִלְכַת' כַּרְב': וְכִינּוּ
שְׁכֵן בְּנִדּוֹן דִּידָן אִם זֶה הָאֲוֹנָס הִרְמוֹז מִתְּפִישׁוֹת כָּל גִּכְסֵי הַסְּפִינָה בְּשִׁבִיל הַחֲרָבוֹת הוּא
אֲוֹנָסָא דְּלֹא שְׁכִיחַ כָּל פְּשִׁיט' וּפְשִׁיט' שְׁהָדִין עִם רְאוּבֵן דְּנִדְּאִי דְּלֹא קִבֵּיל עָלֶיהָ אֲוֹנָס'
דְּלֹא שְׁכִיחַ כָּל שְׁהָרִי לְעַנְיָן גִּיטִין אִף עַל גַּב דְּקִינָמ' לֹן דְּהִלְכַת' כְּלִישְׁנָא קְמָא דְּפֶרֶק' קְמָא
דְּכַתּוּבּוֹת דְּקְאָמֵר רַבָּא וְלְעַנְיָן גִּיטִין אִינוּ כֵּן דְּקִסְכַר רַבָּא אִין טַעֲנַת אֲוֹנָס בְּגִיטִין כְּדִיָּהִב
טַעֲמָא בְּגִמְר' מִשׁוּם צְנוּעוֹת וּמִשׁוּם פְּרוּצוֹת מִשׁוּם צְנוּעוֹת דְּאִי אֲמַרְתָּ לֹא לְהוּי גִט זִימְנִין
דְּלֹא אָנִיס וְסַבְר' דְּאָנִיס וּמִיַּעֲגֵן וְיִתְבָּה וּמִשׁוּם פְּרוּצוֹת דְּאִי אֲמַרְתָּ לֹא לְהוּי גִיטָא זִימְנִין
דְּאָנִיס וְאֲמַרְתָּ לֹא אָנִיס וְאֲזֵלָא וּמִיַּנְסָב' וְנִמְצָא גִט בְּטַל וּבְנִיָּה מְזוּרִים וְכֵן פֶּסְקוּ כָּל
הַפּוֹסְקִי דְּהִלְכַת' כְּלִישְׁנָא קְמָא דְּאִין טַעֲנַת אֲוֹנָס בְּגִיטִין הִנֵּי מִיָּלִי בְּאֲוֹנָס' דְּשְׁכִיחַ וְלֹא
שְׁכִיחַ אֲבָל בְּאֲוֹנָסָא דְּלֹא שְׁכִיחַ כָּל אִפִּילוּ לְעַנְיָן גִּיטִין טַעֲנִינָן טַעֲנַת אֲוֹנָס כָּל שְׁכֵן לְעַנְיָן
מְמוּנָא: וְרָאָה לְזֶה שְׁכַתְּבֵי ר"י בְּעַל הַתּוֹסְפוֹת שָׁם בְּכַתּוּבּוֹת הַכְּרִיחַ מִתּוֹךְ קוֹשִׁיּוֹת דַּג'
עַנְיָנִי אֲוֹנָס הֵן דְּאֲוֹנָס דְּלֹא שְׁכִיחַ כָּל כְּהֵיָא דְּמִי שְׁאַחֲזוֹ אִפִּי' לְלִישְׁנָ' קְמָא דְּרַבָּא דְּהִכָּא

יש אונס דלא שייך התם לתקן משום צנועו' ומשום פרוצות דלעולם לא סברי צנועות דנפל עליו הבית או שהשיכו נחש פיון דלא שכיח פלל ומשום פרוצות נמי ליכא למיחש פיון דלא שכיח שיעשה פו ואונס דשכיח פגון ההוא דאפסקיה מברא אפי' לאיכא דאמרי אין אונס דאיבעי ליה לאתנויי אבל אונס דשכיח ולא שכיח בהא פליגי תרי לישנא דרבא והלכת' פלישנ' קמ' דרבא וכן פסק הרשב"א בשיטתו פרק מי שאחזו וכן הר"ן פרק מי שאחזו דבאונס דלא שכיח פלל אפי' לענין גיטין יש טענת אונס אפי' ללישנ' קמא דרבא וכ"ש וק"ו בנדון דידן שהוא ממונא דפשיט' דיש טענת אונס פיון דלא שכיח ואמרינו דארף על גב דקביל עליה ראובן אחריות עד אלי"שו אונסא פי האי לא קביל פיון דלא שכיח פלל ולא עוד אלא אפילו יהיה אונס' פי האי דנדון דידן שכיח ולא שכיח טענינו טענת אונס לראובן דלא קביל עליה אונס' פי האי דמאי דאמרינו דבאונס' דשכיח ולא שכיח פליגי תרי לישנ' דפ' קמא דכתובות והלכת' פלישנ' קמא דלא טענינו טענת אונס הוא דוקא בגיטין ומשום טעמא דצנועות ופרוצות כמו שכתבתי אבל בממונא אפילו אונסא דשכיח ולא שכיח טענינו טענת אונס וכן פתב הר"ן פרק מי שאחזו וז"ל אבל באונס' דשכיח ולא שכיח הוא דאיכ' פלוגת' בין ממון לגיטין דבממון טועני' בו טענת אונס אבל בגיטין לא: אבל אם זה האונס דנדון דידן הוא אונסא דשכיח פשיע' ופשיט' שהדין עם שמעון דנדאי ראובן קביל עליה אותו האחריות וראיה לזה דאמרינו בכתוב' פרק קמא ללישנא בתר' דרבא סבר דיש טענ' אונס בגיטין דפריד מהכא דהוא דאמר להו אי לא אתינא מכאן ועד שלשים יום ליהוי גיטא אתא ופסקו מברא נאמר להו חזו דאתאי חזו דאתאי נאמר שמואל לא שמיה מתיא ומשני אונס' דשכיח שאני דכיון דאיבעי ליה לאתנויי ולא אתני איהו הוא דאפסקי אנפשי' הרי דאפי' ללישנ' דטענינו טענת אונס בגיטין דומה דממונ' אמרינו דבאונס' דשכיח לא טענינו משום דאיבעי ליה לאתנויי אף בנדון דידן אף על גב דממונ' פיון דאונס' דשכיח הוא איבעי ליה לאתנויי וכיון דלא אתני והוציא עצמו מן האחריות ההוא איהו הוא דאפסקי אנפשיה וקבילתיה עליה והדין עם שמעון וכן פסק הרמב"ם פרק י' מהלכו' מכירה וז"ל המוכר קרקע לחבירו והתנה עמו שכל אונס שיולד בקרקע זו יהיה חייב לשלם אפי' בא פותי וגזלה מחמת המוכר חייב לשלם אבל אם נפסק הנזק שהיה משקה אותה או שחזר הנזק לעבור בתוכה ונעשית בריכה או שפאה ונעשה והשחית אותה הרי זה פטור שאלו וכינצא בהם אונס שאינו מצוי הוא ולא עלה על לב המוכר דבר זה הפלא בעת שהתנה וכל אונס שאינו מצוי אינו בכלל תנאי זה והוא הדין לכל תנאי ממון שאומדין דעת המתנ' ואין כוללין באותו התנאי אלא דברים הידועים שבכללן היה התנאי ואם שהיו בדעת המתנה בשעה שהתנה וכן פסק הטור וכל הפוסקים וכיון שכן בנדון דידן אם הוא אונס' דשכיח וכמו שטענ' שמעון דמעשי' בכל יום כמו שכתב בשאלה פשיטא שהדין עם שמעון והנכסים היו באחריות ראובן: וגדולה מזאת אני אומר דאפילו יהיה ספק אם הוא אונסא דשכיח או אונסא דשכיח ולא שכיח הדין עם שמעון משום שהוא מוחזק וראובן הוא המוציא וכמו שכתוב בשאלה משום דקיימא לן דהמוציא מחבירו עליו הראיה ועל ראובן להביא ראיה דאונסא דלא שכיח הוא ולא קבילתיה עליה וראיה לזה פתב הרא"ש בתשובותיו פלל ק"ב על ראובן שמכר יין לשמעון וראובן קבל עליו אחריות שבירת הקביות ושפיכת היין ושמעון קבל עליו אחריות טעם היין אם יחמיץ אבל אם יבא פותי אחד וינסף היין הדבר מסופק

על מי מוטל האחריות ההוא ופסק הוא ו"ל שם דכיון דאיפא למידק הכי ואיפא למידק הכי אוקי המכר בתוקת מריה ולא יוציא ראובן המעות מיד הלוקח שהוא מוחזק בהם כי עדיין לא פרע המעות: בנדון דידן אף אם יהיה הדבר מסופק אי מקרי אונסא דשכיח או לא הדין הוא דמוקמינן ממונא בתוקת שמעון ולא מפקינן ממונא מספקא כל שפן שמתוך התשובה הנזכרת איפא למידק ודאי דקביל ראובן האונס הנזכר בשאלה וזה שהוא ו"ל פסק שם דכיון דראובן קביל עליה אונס דאתי מעלמא פגון שבירת החבית ושפיכה ושמעון לא קבל עליו אלא אחריות גוף היין אם יתקלקל בטעם ודאי דראובן קבל עליו כל אונסא דאתי מעלמא פגון ניסוף דמאי שנא הא מהא: ועתה נידון ונאמר ומה במקום דקבל עליו אחריות גם שמעון באופן דאיפא למידק הכי ואיפא למידק הכי מפל מקום אמרינן דחל אחריו על ראובן כיון דאתי מעלמ' ואע"ג שפירש ואמר שלא יהא אחריות על המוכר מאותו היין רק אם תשבר החבית או תשפך בלבד מ"מ אמרינן דאונס ניסוף דלא שכיח לא אסקוה אדעתיהו להזכירו בכתיבה כמו שכתב הוא ו"ל אבל מ"מ אמרינן דאסקוה אדעתיה להחייב בו בנדון דידן דלא קביל עליה שום אחריות כלל שמעון מויני ציאי עד אלי"שו אלא כל האחריות היה מוטל על ראובן לא כל שפן דאמרינן שכל איזה אחריות שיהיה שהוא על ראובן ועוד דבתשובה הנז' אע"ג שמיני האחריו הם ממינים שונים כיון דאיפקשו דאתו מעלמ' אמרינן מאי שנא האי מהאי בנדון דידן שכל מיני האחריות הם ממין אחד שבאים מחמת סערת הים ושוללים לא כן שפן דאמרי מאי שנא האי מהאי וכיון שפן אומר אני לע"ד שיהדין עם שמעון ואין פח ביד ראובן להוציא ממונו מידו של שמעון: וא"ת הרי ביררו ביניהם ראובן ושמעון דייגין ונשבעו לעמוד על פי גזרת' וכבר פסקו הדין ביניה' וחיבו את שמעון וכיון שפן מחוייב, הוא שמעון לשלם לראובן כפי מה שגזרו ופסקו עליו י"ל דהא קיימא לן שהטועה בדבר משנה חוזר שאין פאן דין כלל וכתב הראב"ד שאין אדם עתה בזמנינו רשאי לחלוק על דברי גאון פדי שישפנה הדין מדברי גאון אלא בקושיא מפורסמת וזהו דבר שאינו נמצא ולפיכך החולק על דברי גאוןהוי פטועה בדבר משנה ועוד כתב הרא"ש הביאו הטור סימן כ"ה ולא מפעיא פשחולק על פסקי גאון אלא אפילו חכמי כל דור ודור שאחר הגאון' לאו קטלי קניא באגמי הווי ואם פסק הדין שלא פדבריהם וכששמע דבריהם ישרו בעיניו והודה שטועה טועה בדבר משנה הוא וחוזר אבל אם לא ישרו בעיניו ומביא ראיה לדבריו המקובלת לאנשי דורו יפתח בדורו פשמואל בדורו ואין לה אלא כל שופט ושופט אשר יהיה בימים ההם: וכן פסק הה"ר יוסף קולון שורש עשירי וכיון שפן בנדון דידן ודאי שהדיגנים טעו בדבר משנה שהרי למוד ערוף הוא כמו שכתבתי דהלכתא פרבא דדוקא אונסא דלא שכיח לא קביל עליה אבל אונסא דשכיח קביל עליה ובנדון דידן פבר הוכחתי דחשיב אונסא דשכיח וכיון שפן דיניה' אינו דין וחוזר ואפילו אם תמצ' לומר דאינו ברור מתוך הגמ' דנדון דידן חשיב אונס' דשכיח לשנאמר דטעו בדבר משנה מפל מקום פבר הוכחתי מתוך תשובת הרא"ש דנדאי לא קבל שמעון זה האחריות אלא האחריות הוא על ראובן וכיון דפסקו הדיגנים שלא פדברי הרא"ש בלא קושיא מפורסמת לדברי הרא"ש חשיבי ודאי טועין בדבר משנה משום דהרא"ש לא קטיל קני באגמי הוא: ובר מן דין אפילו שנאמר דנדון דידן לא חשיב טועה בדבר משנה אלא בשקול הדעת לומר אי חשיב אונסא דשכיח או אונסא דלא שכיח מפל מקום פבר כתב הרמ"ה ובהביאו הטור

סי' כ"ה דיינא דטענה ולא הספיק תובע לאפוקי מניה ממונא עד דאתברר דטענה לא שניא הקדוטה לא שניא מומחה לא שניא טענה בדבר משנה לא שניא טענה בשקול הדעת כל כמה דלא זכי תובע בממונו הדר דינא וכן הביאו הה"ר יוסף קולון שרש עשירי וכתב שכן משמע גם מתוך דברי הרמב"ם וכיון שכן אף בנדון דידן לא הספיק תובע לאפוקי ממונא משמעון וכיון שכן הדר דינא ואין דיניהם דין וכיון שכן נמצא ששבועת שמעון וקנינו הנה בטעות דאנו סהדי שלא נתחייב אלא אדעתא שידינו דין תורה ולא שיהיו טועין בדין וכמו שיש לזה כמה ראיות ולהיות הדבר ברור אין צריך ראיה ובר מן דין איפא בחינה אחרת וזה דכיון דאין דיניהם דין נמצא שמה שפסקו על שמעון הוא כמו מתנה שגזרו על שמעון שיתן מתנ' לראובן ושמעון כבר מסר מודעא והביא עדו' בידו מגזומי ראובן שהיה מאיימו למנסרו ביד המלכו' אם לא יברר דייני' ולכך הנצרך והוכרח לברר הדיני' שדנוהו אבל רצונו אינו אלא לעמוד על פי התור' אשר יורוהו החכמים השלמי' וכיון שכן נמצא שאין מתנתו מתנ' והמודעא קיימת פי דבר פשוט הוא דבמתנ' בגלוי מילתא בעלמא שאינו חפץ בה סגי וכתבינו ליה מודעא אעג"ב דלא הפכנו באונסו כמו שפסקו כל הפוסקי' מכל אלו הבחינות והטענות נראה לעניות דעתי שהדין עם שמעון הנתבע ואין לראובן התובע פנגדו כלום ומה שדנו הדיינים אין דיניהם דין זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה פא ראובן ושמעון היו שותפים קצת זמן בחנות א' ובהמשך הזמן נתפרדו איש מעל אחיו ובחנות הנז' אין דין חלוקה ר"ל בתוך רחב החנות אבל חוץ לחנות יש דין חלוקה בסופה שהיא חוץ לחנות לפי שהסופה סוכבת משני עברי החנות אם יש דין חלוקה בזה ואם תמצ' לומר שאין דין חלוקה בזה רק גוד או איגוד איך יובן ר"ל מי הוא אשר יעלה בדמין תחלה התובע או הנתבע לומר אני אהן כף בעד מחצית חזק' החנו' או אהן תהן לי כף וכף או אם יעשו ביניה' אינקאנטי מי הוא אשר יתחיל לעשות האינקאנטי? למדנו רבינו הדין עם מי עם התובע או עם הנתבע ואם הנתבע נשתמש מהחנות קצת זמן אם יוכל התובע לומר לו אשתמש גם אני מהחנו' כף וכף זמן אחר כאשר נשתמש' אהן: תשובה נר' לע"ד שאין בנדון הזה דין חלוקה דתנו בבתרא פ"ק זה הפלל כל שיחלק וישמו עליו חולקין ואם לאו אין חולקין אימתי בזמן שאין שניהם רוצים אבל בזמן ששניהם רוצים אפי' פחות מכאן יחלקו ונדאי שאם יחלקו הסופה ר"ל שישחך שותף אחד סופה אחת והאחר סופה אחרת פינו שהחנות עצמו אי אפשר לחלק נמצא שאין בחלק הסופה לבדה שם הראשון עליו שאין לאותה הסופה שום חנות להניח שם הנכסים או המטלטלים ולכן נדאי שאין בה דין חלוקה וכן פסק הרמב"ם פ' א' הלכות שכנים וכן הטור סי' קע"א וכיון שאין בו דין חלוקה דנין בו דין גוד או איגוד והני דינא הכי שאם אמר א' מן השותפין לחבירו מכור לי חלקך בכך וכך או קנה אתה חלקי בסכום הזה הדין עמו וכופין את הנתבע למכור לחבירו או לקנות ממנו ויכול להעלותו בדמים אפילו יותר משווייו וכן פסק הרמב"ם פרק הנזכר וכתב עליו הרב המגיד שכן עיקר אף על פי שיש חולקים ואומרים שאין מעלין אלא בשומת ב"ד וכן פסק הרא"ש שיכול להעלותו כמו שירצה: ואם אין שום אחד מן השותפין רוצה לקנות אלא למכור מוכרין אותה לאחרים ויחלקו המעות ואם אין שום א' מהם רוצה למכור אלא לקנות או שאין שום א' מהם רוצה לא למכור חלקו ולא לקנות חלק חבירו אז ישארו שותפין וישתמשו בו כל א' שנה

אחת ואם לאו ישפירוהו לאחר ויחלוקו השכר לתצאין כה פסקו כל הפוסקים הרמב"ם פ"ר הנז' והטור סי' נ"ז ולהיות הדברים ברורים אין צורך להאריך זהו מה שנר' לעניות דעתי ואמר לי לפי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה פב שגשאלה על לשון שטרות הללו במוטב תלתא פתא הוינא אנחנא פי דינא דחתימין לתתא אתא קדמנא איש אחד שמו ראובן ואמר שהוא בנו של יעקב ואמר שיש לו עדים על זה אשר יודעים שהוא בנו של יעקב הנז' ובקש ממנו לקבלם והביא לפנינו את הישיש שמעון ואחר התראה להגיד האמת עמד ואמר בתורת עדות איה בהיותו בפ"ס מלמד נערי' לכתוב הביא עליו ה"ר יעקב את הבחור הזה שהיה אז קטן ואמר לו שילמדהו לכתוב ויתן שכרו והוא היה מלמד אותו ושב אליו ה"ר יעקב הנז' פעם אחרת ואמר לו שרצונו שישב הנער עמו וילין בביתו ויוסיף על שכרו ואמר ששאל את יעקב הנז' מה היה לו עם הנער ההוא שפכה היה עושה לו והשיב לו ה"ר יעקב הנז' שהוא בנו וזה אמר ה"ר שמעון ששמע כה פועמים רבות מפיו של ה"ר יעקב הנז' באומו שהוא אביו של הנער הנז' כל זה אמר רבי שמעון הנז' בתורת עדות ואנחנו לזכו' ולראיה פתבנו וחתמנו פה שמותינו היום יום ג' כ"ה לחודש אב שנת השי"ח ליצירה פה שאלוניקי וקים שמואל טאיטאצאק דיין.

שמואל די מדינה דיין משה אליאש דיין: במוטב תלתא פתא הוינא אנחנא ביה דינא דחתימי לתתא אתא קדמנא איש אחד שמו רבי ראובן ואמר שהוא בנו של הישיש ונעלה כה"ר יעקב נ"ע ויש לו עדים יודעים על זה שהוא בנו של ה"ר יעקב הנז' ובקש ממנו לקבלה והביא לפנינו את הישיש ונעלה כה"ר יום טוב יצ"ו ואחר ההתראה להגיד האמת עמד ואמר בתורת עדות איה הוא דבר אמת שבהיותו בפ"ס ראה את האיש הזה בצד ה"ר יעקב נ"ע ושאל לו עליו והשיב ואמר לו שהוא בנו ואמר רי"ט הנז' ששמע כה פועמים רבות מפיו של ה"ר יעקב הנז' באומו שהוא אביו של האיש הזה שיהיה אז בחור קטן כל זה העיד לפנינו ה"ר י"ט הנז' בתורת עדות ולזכות ולראיה פתבנו וחתמנו פה שמותינו היום יום שני שמנה ימי' לחודש אלול שנת השי"ח ליצירה פה שאלוניקי וקים יודה גארסון דיין שמואל נאבארו דיין סעדיא נחמיאש דיין.

תשובה אחרי ראיתי טופס העדיות שנתקבלו בכ"ד איה ה"ר ראובן הוא בנו של ה"ר יעקב ז"ל נראה לעניות דעתי שהדין עם רבי ראובן הנז' והוא בנו של ה"ר יעקב ז"ל הנז' לכל דבר וראייה לזה דתנו בכתרא פרק יש נוחלין האומר זה בני נאמן וכו' ואמרי' בגמרא למאי הלכתא אמר רב יהודה אמר שמואל לנורשו ולפטור את אשתו מן היבום לנורשו פשיטא ופירש רשב"ם פשיטא דנאמן במיגו דאי בעי יהיב ליה במתנה פי אמר גמי בני הוא ונרשני נאמן וכו' ומשני לפטור את אשתו מן היבום אצטריכא ליה וכו' הרי שבאומו ה"ר יעקב הנז' שזה האיש בנו נאמן לנורשו ועוד במסכת קדושין פרק עשרה יוחסין גרסינן אמר רב נחמן שלשה נאמנין על הבכור אלו הן חיה אביו ואמו חיה לאלתר אמו כל שבעה אביו לעולם כדתנא יפיר יפירונו לאחרים מפאן אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן לומר זה בני בכור כה נאמן לומר זה בן גרושה וזה בן חליצה וחקמים אומרים אינו נאמן ופרש"י ז"ל דלא פליגי רבנן אלא אבן גרושה ונחציצה אבל ברישא פולי עלמא מודו וכו' הלכתא וכן פסקו כל הפוסקים ונהרי דברים קל וחומר ומה במקום דאיכא חזקה נגד דבור האב שהרי האומר זה בני בכורי מייירי

בתינוק בין הבנים ואומר על קטן שפכנו זה בכור ואף על גב שעל ידי שהוא מעיד על זה שהוא בכור מחזיק את הגדולים לממזרים אפילו הכי נאמן וכן פתבו התוספות וכן כתב הר"ן וז"ל מוכח פרק יש נוטלין דלרבי יהודה דקיימא לו פותיה אפילו הוי מוחזקין מאחר שהוא בכור האב נאמן לומר לא כי אלא זה: הרי שאפילו במקום שפותר החזקה את דבורו נאמן כדון דידן דליפא חזקה נגד דבורו דהרי מעולם לא הוחזק ראובן הנז' שלא היה בנו של יעקב הנז' אלא שלא היה יודעים ומכירים אותו לא כל שכן שיהיה נאמן רבי יעקב לומר שהוא בנו וכן פסק הרמב"ם הלכות נחלות פרק ב' ועוד כתב פ' ד' כל היורשין יורשין בחזקה פיצד עדים שהעידו שזה הוחזק לנו שהוא בנו של פלוני או אחיו אף על פי שאינו עדי יחוס לא ידעו אמתת היחוסין הרי אלו יורשין בעדות זה הרי שבעדי חזקה בעלמא קאמר ד'יורשין כל שפן בנדון דידן דאיפא עדי הודאת האב שזה בנו: וא"ת כל מה שפכתנו ניחא באדם שפא עם אשתו ממדינת הים נאמר על אחד שפא עמו שהוא בנו מאשתו אבל בנדון דידן שאמו של ר' ראובן הנזכר לא היתה נשואה לה"ר יעקב הנזכר אפשר שרבי יעקב עצמו אינו יודע שהוא בנו אלא שאמר פן בידמי כי אפשר שפשמ שפא הוא עליה גם בא אחר עליה ואף על גב דאיפא מיגו דאי בעי יהיב ליה במתנה אינו נאמן לומר שהוא בנו משום דהוי מיגו במקום עדים כמו שהאר"י הרא"ש בשאלותיו פלל פ"ב כפר כתב הוא ז"ל שם על זה והביא סוגית יבמות פרק אלמנה לכהן גדול דגרסינן התם איתמר הבא על ארוסתו בבית חמיו רב אמר הולד ממזר ופירש רש"י דחיישינן הואיל ופריצה היא אחר נמי בא עליה ואיעברה מיניה ושמואל אמר הולד שתוקי אמר רבא מסתברא מילתיה דרב דדיימא מעלמא פירוש שחשודה מאחרים אבל לא דיימא מעלמא בתר דידיה שדינן ליה וכו' איפא דאמרי בבא עליה כולי עלמא ל"פ דבתר דידיה שדינן ליה והכי איתמר ארוסה שעיקרה רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי אמר רבא מסתברא מילתיה דרב דלא דיימא מיניה ודיימא מעלמא אבל דיימא מיניה אף על גב דדיימא מעלמא בתר דידיה שדינן ליה וכו' וכתב הוא ז"ל דהלכה פלישנא בתרא וכן פסק אבי העזרי נרבינו שמשון ואזלינן לקולא דכיון דדיימא מיניה אף על גב דדיימא נמי מעלמא בתר דידיה שדינן ליה פרבא דהלכתא פנותיה וכן כתב מגיד משנה הלכות יבום ונחליצה פרק שלישי בשם הרשב"א דפוסק פלישנא בתרא וכיון שפן בנדון דידן אפילו שאמו של ראובן הנזכר דיימא מעלמא פיון דדיימא נמי מה"ר יעקב בתר דידיה שדינן ליה כל שפן דבנדון דידן לפי מה שהוגד מפי מגידי אמת דיימא מיניה ולא דיימא כלל מעלמא שהיתה מיוחדת לו ואנן סהדי שלא הפקירה את עצמה אצל אחר דפשיטא ופשיטא דאפילו ללישנא קמא שדינן ליה לרבי ראובן הנזכר בתר ה"ר יעקב הנז': ובר מן דין כתב רב אלפס ההיא דיבמות דמאי דקאמר רב הולד ממזר ספק ממזר הוי ואסור בממזרת ושתוקי דאמר שמואל בדוקי הוא דבדקינן לאמיה ואי אמרה לכשר נבעלתי נאמנת והלכתא בהא כשמואל דקים ליה כאבא שאול דתנו פרק י' יוחסין אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי ואמרינן מאי בדוקי דבדקינן לאמי' ואי אמר' לכשר נבעלתי נאמר' וע"ג דרוב פסולי' אצלה נאמר רבא הלכה כאב' שאול הילכף הלכת' כשמואל וכיון שפן בנדון דידן אמו של רבי ראובן אומרת בפירוש שנבעלה לה"ר יעקב ודאי דנאמנת ואף על גב שפכת נמקי יוסף בשם הריטב"א שם ביבמו' וז"ל ומאי דאמרינן שהיא נאמנת להכשירו לא תימ' ליוחסין ולהכשירו בבת

ישראל אלא לעגנו ירושה נמי דכיון דארוס הוא והיא טוענת בכרי דמינן הוא כנדאי משוינן ליה ובתר ארוס דהוי היתר שדינן ליה והני מילי בארוסה או באשת איש אבל בפנויה שילדה ואמרה מפלוני הוא אף על פי שנאמנת עליו להכשירו ליוחסין מדשמואל ואב' שאול פשהו שותק או פשאינו זכור או שהיא במדינת הים אינה נאמנת עליו לירושה ואפילו היכא דבא עליה ודיק' מיניה שפשמ שזינתה עמו כה אפשר שזינתה עם אדם פשר דעלמ' אין נאמנות שלה באדם מסויים יותר מאחר אלא הנאמנות היא שנבעל לכשר לה משום חזקה דגופ' כדאית' התם ואפילו בפילגש המיוחדת לו אינו נאמן עליו וכן עיקר הרי שכתב דדוק' בארוסה נאמנת לעגנו ירושה אבל פשאניה ארוסה אפילו פלגש אינה נאמנת לירושה: ויש לומר דהני מילי פשהו שותק או אינו זכור או שהיא במדינת הים כמו שכתב הוא ז"ל אבל בנדון דידן שטוען ה"ר יעקב ברי' זה בני פשיט' דנאמנת אפילו לעגנו ירושה כיון דבארוסה אפילו היא מכחישתו אם הוא טוען ברי' נאמן ובגדולה מזו פסק פן הרש"בא בתשובותי וסימן תר"י עיין שם: וגדולה מזו כתב הרמב"ם הלכות יבום וחליצה פ' שלישי מי שזינה עם אשה בין פנויה בין אשת איש ונתעברה ואמר זה העובר ממנו הוא ואפילו היא מודה לו אף על פי שהוא בנו לעגנו ירושה הרי זה ספק לעגנו יבום וכו' הרי שכתב אפילו בזונה שהוא בנו לעגנו ירושה כ"ש בנדון דידן שהיתה מיוחדת לו דפשיט' ופשיט' שרבי ראובן הנזכר ראוי לירשו לרבי יעקב הנזכר פאחד מבניו וזה בין בנכסים שהיו לו לרבי יעקב בשעה שאמר שהוא בנו במיגו דאי בעי יהיב ליה במתנה בין בנכסים שבאו לו אחר פן וראיה לזה דאמרין בקדושין על ההיא מתניתין דהאומר זה בני ממזר אינו נאמן קאמר בגמ' אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בן גרושה וכו' ונחכמים אומרין אינו נאמן ופריה בגמ' בשלמ' לר' יהודה היינו דכתיב יפיר יפירו לאחרים אלא לרבנן יפיר למה לי בשציריה היפיר למאי הלכת' לתת לו פי שנים פשיט' למה לי קרא מיגו דאי בעי מתב ליה מתנה מי לא ידבי ליה ומשני בנכסים שנפלו לאחר מפאן ופירש רש"י דאי לאו דאשמעינן קרא ליכא מיגו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הרי שנאמן האב אפילו על הנכסים הבאים לו לאחר מפאן: ואם תאמר הרי כתב הרשב"ם על מאי דפריה בגמ' על מתניתין דיש גוחלין לירשו פשיט' וכו' כתב ואי משום נכסים הבאים לאחר מפאן וכדדרשינן יפיר וכו' הני מילי גבי חלק בכורה דידעינן שהוא בנו אף אינו ידוע אם בכור הוא אבל היכ' דלא ידעינן אם בנו הוא אם לאו לא מהימנינן ליה אלא לנכסים שיש לו עכשיו משום דאיכ' למימר מיגו וכן כתבו התוספו' ויש לומר שפכר כתב הרא"ש בפסקיו בכתרא בשם הר"ם וזה לשונו פליאה גדולה היא לומר שאם בא אדם ממדינת הים הוא ובנו ואמר זה בני שלא יירש אותו הבן בנכסים שנפלו לו לאחר מפאן אלא שאר בניו וכו' והוא ז"ל פירש הסוגיא לפי שיטתו והכריח מתוך לשון הגמרא פירושו וכן נראה שפסק הרמב"ם הלכות נחלות פרק ב' שכתב אמר האב על מי שלא הוחזק בנו כלל הוא בני ובכורי הנה נאמן: הרי שצירוף חלוקת הבכור עם הודעת בנו נראה שאף על פי דלא ידעינן שהוא בנו נאמן בבכור לנכס' הבאים לו לאחר מפאן וכן כתב עליו מגיד משנה דקיימא לן כרבי יהודה ורבי יהודה אף על פי שלא הוחזק בבנו קאמר וכן פסק הרא"ש ברמזיו פרק יש גוחלין וז"ל האומר זה בני נאמן לירשו בנכסים שיפלו לו אחר כה וכן כתב בתשובה שהבאתי לעיל וז"ל ולרבי יהודה אפי' בנכסים שנפלו כשהוא גוסס נאמן

מגזרת הפתוב דכתוב יפיר וכו' וגם רבינו ירוחם נתיב כ"ד פתב בשם רמ"ה שיו"רש בכל הנכסים וכתב לבסוף ומכל מקום נראה שאם לא ה"ה דר פאן ובא ממדינת הים ואמר עליו בני הוא נאמן לגמרי וכן פתב מורי הרב רבי אברהם בן אסמעאל ז"ל הרי לכל הני רבבכתא יורש רבי ראובן הנז' בכל הנכסים שהניח ה"ר יעקב הנזכר בשעת פטירתו חלק פחלק בכל אחד מאחיו ולאפס הפנאי להיות השואל נחויז איני מאריה יותר בראיות ובה די להיות הענין ברור ואין בו ספק כלל לפי מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה פג מעשה ה"ה באנקונה ראובן ה"ה חייב מנה לאיש אחד והאיש ההוא ה"ה חייב לשמעון ובאו לשלשם במעמד ואמר לשמעון המנה שאני חייב לה קחהו מראובן זה בעל חובי וכן קבל עליו ראובן לפרוע לשמעון בשביל האיש וקרע השטר חוב אשר ה"ה לאיש על ראובן ונתחייב ראובן לשמעון בשטר אחר שעשה לו וכמו שמנה ימים קודם שהגיע זמן הפרעון מהחוב הנז' שה"ה חייב ראובן לשמעון מצד האיש נגזר על כל מי שבידו מומן כסף, או שנה כסף של שמעון שילף ויודיעהו וימסרהו לעבדי שופטי הארץ וכל זה בקנס מיתה ואבוד נכסים וברוץא קרי בחיל ולהיות פן הלה ראובן והודיע המנה אשר ה"ה חייב לשמעון והתרו בו שפשיגיע זמן הפרעון שלא יפרע לשמעון כי אם לגבאי המלכות יען נלקחו כל נכסי שמעון למלכות אחר כך פשטה הגזרה על כל היהודים ממדינת פורטוגאל אשר היו אנוסים מקודם ונלקחו כל נכסיהם למלכות ונכסי ראובן עמהם מלבד כמה נפשות ששפרפו על קדושת השם ית' וראובן ושמעון הנז' נצלו ועתה שמעון תובע מראובן המנה שנתחייב לו בשביל הסוחר טוען ראובן שפבר אנסוהו להודיע למלכות ונתעכב בידו הממון ההוא מצד המלכות שלא יפרענו לשמעון כי אם לגבאי המלכות ונחלטו כל נכסיו של שמעון עם אלו שיהיו למלכות ושמעון טוען שלסוף גם על ראובן עבר כוס הגזר' ההיא ואם נלקחו הנכסי מידו היו נלקחים גם בעד עצמו ואין לפנותו מלשלם לו בעד העפוב ההוא שעשו לו הואיל ועדין לא גבו מידו עד אשר גזרו גם על ראובן ועל נכסיו הדין עם מי: תשובה ראיתי דברי החכם השלם הפוסק ואזן וחקר וחקל עד מקום שמתחייב טבע הנוש' והעלה מדבריו שהדין עם ראובן הנתבע ואין לו לשמעון התובע עליו כלום ונדאי שהדין עמו במה שכתב שאין לחייב לראובן מטעם מציל עצמו במקום חבירו ורא"ה לזה נראה לע"ד ששרש ועקר ויסוד פטור ראובן הנתבע אפילו לדעת רב אלפס והרמב"ם והנמשכים לשטתם דסברי דאפילו אנסוהו להביא והביא חייב בנדון דידן פטור ודין זה יוצא מהא דאמרין ומאכיל ההוא גברא דאנסוהו פותים ואחוי אחמרא דרב מרי בריה דרב פנח' בריה דרב חסדא אמרו ליה דרי ואמטי בהדון דרא ואמטי בהדיהו אתא לקמי' דרב אשי פטירני' אמרו ליה רבנו לרב אשי והתניא אם נשא ונתן ביד חייב א"ל הני מילי היכא דלא אוקמי עלוניה מעיקרא אבל היכא דמוקמיה עלוניה מעיקרא מיקלא קלניה איתביה ר' אבהו לרב אשי אמר לו אנס הושיט לי פקיע עמיר זה או אשכול ענבי זה והושיט לו חייב הכא במאי עסקינן פגון דקאי בתרי עברי דנהרא וכו' הרי לה דאע"ג דכי אנסוהו ולא אוקמיה לאנס על הנכסים מעיקרא אלא הוא עצמו נשא ונתן ביד אמרינן דחייב מפל מקום היכא דאוקמיה לאנס על הנכסים מעיקרא אע"ג דאחר כך נשא ונתן ביד פטור והטעם דמשעה שהראה לאנס הנכסים הנה ליה כאלו נשפרו ומשום הא לא מתחייב דהוי גרמא בעלמא ומה שנושא ונתן אחר כך בידו

מדידהו יתיב להו וכמו שכתב רש"י ז"ל ונאזהיה שעמא פטור כי אמטייתו דידהו אמטו
כלומר המעו' כפר הוא מהאנס פיון שיש לאל ידו ליקח אותו וכן פסק רב אלפס בהלכות
וכן פסק הרמב"ם פירק שמיני הלכות חובל ומזיק וזה לשונו במה דברים אמורים שאם
אנסו' להביא ולהביא חייב כשלא הגיע המזון לרשות האנס אבל האנס שאנס את ישראל
עד שהראהו ועמד האנס על המזון ונעשה ברשותו ואנס את ישראל עד שהוליכו לו
למקום אחר ואפילו הוליכו זה המוסר שהראהו הרי זה פטור מלשלם שפיון שעמד האנס
בצד האוצר כפר אבד כל מה שיש לו וכאלו נשרף: וכיון שכן בנדון דידן ראובן מעיקרא
כשגילה הנכסי' של שמעון שהיו בידו לא נשא ונתן ביד אלא הראה להם ואמר להם
שהיו בידו וכן נכסי שמעון מפני האנס שאנסוהו ובשביל זה ודאי שפטור לכולי
עלמא דגרמא בגזיקין הוא וכל שכן בנדון דידן דאנסוהו בשביל ממון חבירו ובהיות
הנכסים בזה האופן הנה ליה פאלו כפר נשרפו אפילו שהיו עדין ביד ראובן פיון שיש
כח ביד האנס להוציאן מתחת ידו של ראובן וכמו שכתב הרב המגיד וזה לשונו וכן העלה
הרשב"א ז"ל ועוד הוסיף בה דברי' ואמר באנסוהו להביא שהוא, חייב הני מילי אם
אותו המזון אינו במקום שיד האנס שולטת בו אבל אם אותו המזון במקום שיד האנס
שולטת בו אפילו אינו רואהו כל שיכול לחפש ולמצא פטור ומאחר שפיון שהראה אותם
הנה ליה פאלו נשרפו אפילו אם ראובן נשא ונתן ביד אחר כן הנכסים ביד האנס הנה
פטור כל שכן בנדון דידן שהוא לא נתן ביד אלא האנס' לקחו אותם פנראה מתוך
השאלה הרי שבבחינת מציל עצמו בממון חבירו ודאי שפטור ראובן אליב' דכולי עלמ':
אבל בבחינת היות זה המעות מלנה נראה לעניות דעתי שהדין עם שמעון והטעם דכיון
שהוא מלנה חייב ראובן באחריותו אפילו באונסו וכן כתב הרמב"ם הלכות שלוחים
ושותפים פירק ששי וזה לשונו תקנו חכמים שכל הנותן מעות לחבירו להתעסק בהם
יהיה חצי המזון בתורת הלנאה והרי המתעסק חייב באחריותו אף על פי שאבד באונס
וכו' וכן כתב בתשובות מיימונית ספר קנין סימן עשירי בשם רב אלפס אם יטעון
המתעסק שאירע בו דבר שאין מתחייב בו שומר שפר כגון אונסים ישבע שבועת התורה
שכך היה ומשלם מחצית המזון שהוא בתורת מלנה שאין הלנה פוטר עצמו בשום אונס
וכו': ומה שכתב החכם הפוסק שכל ממון שלוקה האנס מהאנוס ויש הוכחה
אוואומדנד' דמוכח שבעבור המזון שהוא אשר בידו אנסוהו אז ודאי פטור האנוס בכל איזה
אופן שיהיה וכו' ומזה הטעם רצה לזכות לראובן ליתא שזה הטעם לא מהני אלא בפקדון
אבל במלנה לא מהני פלל וראיה לזה שכתב בתשובה מיימוני' ספר נזקין סימן י"ג על
ענין לוי שהכביד עליו המושל לתובעו יותר משאם לא בא ממון זה לידו כתב שאם היה
לוי שומר חנם על ממון זה ומחמתו יצא עליו קול עושר והכביד עליו המושל פטור לוי
כדאמרינן בהגוזל בתר' שהוא גבר' דאפקידו גבי' פסא דכספ' וכו' וקאמ' בגמ' נאי לא
אכס' דכספ' אתו ופטור שהרי הפקדון גרם לו אבל עכשיו שקבל עליו לוי למחצית לו
לשלם המחצית שבא עליו מחמתו כשאר כל אונס דקיימ' לן האי עיסק' פלג' מלנה ופלג'
פקדון והוא פלג' דמלנה כל צידי אונס שיבא עליה חייב להחזיר וכו' וכן כתב המרדכי
בהגוזל בתר' בשם הר"ם ראובן שקבל עיסק' מכמה בני אדם ושוב תפסו המושל עם שאר
היהודי' שלו ולא השיגה ידו פדי גאולתו ולקח מן העיסקא ונתן פדיון נפשו והשיב
לפוטרו לראובן מכל וכל אי אפשר מכל מה שנתן לשר דאפילו לא נשא ונתן ביד חייב

הוא באונסים מחלק חצי העיסקא דהאי עיסקא פלגא מלוגה ופלגא פקדון ולא דמי להא דאמרינו בההוא גברא דאפקידו גביה פסא דכספא אתו גנבי ושקלי ליה וניהבא ניהלניהו ומסקינו דפטור אי לא אמיד דאדעתא דכסא אתו דשאני התם דש"ח הנה ולא מחייב באונסין אבל בנדון זה אפלגא דמלוגה מחייב אפילו ממילא כל שפן פי שקלא וניהבא ניהלניהו: הרי נראה מתוך דבריו דאע"ג שנתפס בשביל אותו המזון שבידו דהא פריד ולא דמי לההוא גברא דאפקידו גביה פסא דכספא ומסיק דפטור אפילו הכי מחייב לראובן להיות המעות בידו בתורת מלוגה וכן נראה מתוך מה שכתב הרא"ש בפסקיו פ"ק קמ"א דגיטין על ענין מעמד שלשפתם שכתב ואם הנותן הוא פותי והנפקד והמקבל ישראל קנה ישראל ועוד אני אומ' אם מלוגה הוא והכותי אנס והוציאו בכח מן הלנה קודם שפרע לישראל חייב הלנה לפרוע גם לישראל שהרי כבר נתחייב לישראל ואם הפותי אנס וגזל את הלנה אין הישראל מפסיד בכך ואם פקדון הוא ונכנס הפותי לבית הנפקד ונטלה בתזקה אינו חייב לשלם לישראל וכו' ודמי להא דאמרינו בהגוזל בתרא ההוא דאפקידו גביה פסא דכספא דאי לא אינש דאמיד הוא אמרינו אפסא דכספא סליקו ופטור אבל במלוגה לא שייך למימר האי טעמא דמלוגה להוצאה ניתנה וכאלו אנסו ליתן לו ממון אחר: הרי שחילק בין מלוגה לפקדון וכיון שחולק בין מלוגה לפקדון על פרחין צריכין אנו לומר דמלוגה דומיא דפקדון מה פקדון דאנסוהו על אותו ממון דנאקא וכמו שהביא ראיה מכסא דכספא אף מלוגה איירי דאנסוהו על אותו ממון דאי לא תימא הכי לפלוג במלוגה עצמה בין אנסוהו על אותו ממון ללא אנסוהו על אותו ממון אלא ודאי במלוגה גופה ליכא לפלוגי ואפילו הכי קאמר במלוגה דחייב משום דכיון דמלוגה להוצאה ניתנה הנה ליה פאלו אנסוהו על ממון אחר כמו שכתב הוא ז"ל וכיון שפן אפי' לא נשא ונתן ביד אלא שהראה לו הממון בנדון דידן כמו שכתבתי לעיל אפי' הכי חייב כמו שכתבתי לעיל בשם המרדכי ומה שכתב עוד שראובן פטור מטעם דינא דמלכותא דינא האמת הוא שלא נתבר' מתוך דברי השאלה על מה ועל מה גזרו על נכסי שמעון שישמרום ביד שופטי הארץ אבל מתוך דברי התשובה נר' שגזרו עליו כף להיות שהיה מקדמת דנא פותי ונתניהד וכו' יש להסתפק אם מקרי דינא דמלכותא דהא איכא פמה מיני חלוקים בזה שהרי כתב הרמב"ם דכי אמרינו דינא דמלכותא דינא הני מילי הדינים הקבועים בכל מלכותו שהוא וכל המלכים שהיו לפניו הנהיגו הדברים אבל מה שהמלך עושה לפי שעה או חק חדש שהוא עושה לפי שעה לקנוס את העם במה שלא נהגו בימי האבות לא מקרי דינא דמלכותא אין אנו דנין אותו הדין וגם צריך שיהיה הדין בדבר פללי ונוהג פן בכל מלכותו כמו שכתבו כל הפוסקים וכיון שפן בנדון דידן מעולם לא שמענו בעיר אנקונה גזרה כזאת זה פמה ימים ושני' שעמדו שם יהודים לא בזמן כבוד האפיפו' הנה ולא בזמן האחרים וגם לא שמענו שבעיר אחרת גזר כף ועוד מצינו שכתב המרדכי פ"ק הגוזל בתרא בשם ראב"ה דנאקא בקרקע שייך לומר דינא דמלכותא דינא וכן כתב ה"ר אליעזר ממיץ ז"ל לא אמרינו דינא דמלכותא דינא אלא בקרקעות ובמשפטים שהם תלוין בקרקעות כגון מקס וכו' שהארץ שלו אבל אם קוצב מלכות על דבר שאינו שלו כי ההיא דסיקריקון בגיטין או אדם שאינו חפץ לישאר בארצו לאו כל פמיניה למגזליה ולכן צריך להתירשב בדבר אי הוי דינא דמלכותא אי לא פי לא ניסיתי בעניניהם לידע ולברר אי הוי דינא דמלכותא ומי שבטיב ענינים אלו מבין יבין וידין דין

זה לאשורו זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה פד מעשה שהיה כף הנה ב' או ג' יהודי' היו חייבים סף כף למלך ממס להטא' שגנו מהמלך יר"ה ושם א' מהם ראובן והיה שם בעיר ההיא יהודי אחר עשיר ושמו גם כן ראובן ובהמשך הזמן בא הנאזיר ושלח לאימין לתבוע הסף הנז' וקרה מקרה שהאימין פגע בשמעון אחיו של ראובן העשיר הנז' ואמר לו יש פה יהודי א' ששמו ראובן השיב שמעון אני מכירו כי אחי הוא אמר לו האימין הביאו אצלי אמר לו שמעון מה טובה אצלו השיב לו האימין הוא חייב למלך סף כף כששמע שמעון כף נשתנו פניו ושב לאחוריו ודחפו ופיסו בדברים באומרו שלא היה נמצא כעת בעיר וביקש לדחות את השעה והאימין לא שמע לקול מלחשים ונתן לשמעון בבית הסוהר מקום אשר אסירי המלך אסורי' בכבלי ברזל ויהי שם בבית הסוהר שני ימים אחר שעברו עליו שני ימים היותו חבוש בכבלי בוז ושלשלאות של ברזל ולא היה יכול עוד להיות סובל אמר שמעון לאימין האיש אשר אתה מבקש אינו ראובן אחי אלא ראובן אחר הוא שחייב למלך יר"ה אבל אחי ראובן מעולם לא נתחייב למלך וראיה לזה שאחי ראובן כינויו כף וראובן החייב כינויו כף ואין זה אחי אז הלה האימין אצל הנאזיר לראות פנקס המלך ומצא כתוב כדברי שמעון שהראובן הכתוב בפנקס לא היה אחיו כי אם אחר וכן היה האמת שהוא וחקריו עמו היו חייבים למלך ואז התיר האימין לשמעון הנזכר והוציא מבית הסוהר ותפס לראובן החייב ולחקריו ויהיו שם בבית הסוהר עד שפרעו מה שהיו חייבים עתה בא ראובן וטען נגד שמעון ואמר לו אתה מסרתני בידי אדונים קשה והצלת עצמה בממוני ופרעתי ל"ג אלף לבנים אם כן אתה חייב לי הסף הנזכר כדין מוסר ממון חבירו בידי אנוס שחייב לשלם ושמעון משיב אני לא הייתי חייב כלום לא אני ולא אחי ועם כל זה אנוס הייתי שסבלתי יסורין קשים בהיותי חבוש בבית האסורים ולא יכלתי לסבול עוד עד שדברתי האמת יורנו הדין עם מי: תשובה דסקליו לעילא ודנחתין לתתא כולי עלמא מודו דפטור שמעון ולא חל עליו שום חיוב וטעמא דמילתא דתנאי פרק הגוזל ומאכיל ישראל שאנסוהו כותים והראה ממון חבירו פטור ואם נטל ונתן בידי חייב ולברר וילבן גזון דידן אציע הצעה תחלה וזה דארף על גב שכתב המרדכי פרק הגוזל ומאכיל וז"ל כולי שמעתין דאנסוהו והראה ממון חבירו דפטור היינו מחמת נפשות דוקא אבל מחמת אנוס ממון היה חייב דהא עדים שחתמו שקר מחמת אנוס ממון חשבינן להו רשעים ופסולים לעדות כמו גזלנים אבל מחמת נפשות פשרים וה"ה לענין תשלומין דמחמת ממון חייבין לשלם וכו' וכיון שכן נראה בנדון דידן דאנסוהו לשמעון מחמת ממון לא חשיב אנוס: ליתא דאנוס צער הגוף ומפוח חשיב כאנוס דמחמת נפשות וכן נראה מתוך דברי הרמב"ם פ"ק ח' הלכו' חובל ומזיק שכתב שאם לא יראה לו יפואה או ימיתהו וכו' אז"ל אילו נגדו לחנניה מישאל וכו' הווי פלחי לצלמא וכו' אם כן נראה דייסורין וצער הגוף קשה יותר ממיתה וכיון שכן בנדון דידן שהיו מצערין לשמעון צער גדול כפי מה שהוגד לי ודאי דחשיב אנוס.

ועוד אני אומר דארף על גב דלפום ריהטא היה נראה דשמעון לא חשיב אנוס כיון שאין פוננת האנוס אלא לגבות ממון ואם היה פורע שמעון הסף הנז' ממעותיו לא הנה מקפיד האנוס אם היה של ראובן וכיון שכן הנה ליה כמאן דאנסוהו להראות שלו או ממון סתם והראה של חבירו דחייב ואינו פטור אלא כשאנסוהו להראות ממון פלוני ליתא דכיון

שפוננת האנס לא היתה אלא לגבות החוב ממי שהיה חייב חשיב פמי שאנסוהו להראות
ממון ראובן כי אותו הוא מבקש אלא שהיה טועה וחושב שאחיו של שמעון הוא החייב:
ואחר הצעתי זאת אומ' אני דפשיטא ופשיטא דפטור שמעון מלשלם כפשיטא דבריינתא
שפכתתי ישראל שאנסוהו פנת' והראה ממון חבירו פטור שהרי בנדון דידן שמעון היה
אנוס ואנסוהו להראות ממון ראובן החייב וגם לא נשא ונתן ביד אלא שגילה האמת
והראה שראובן האחר הוא החייב וזה דלא מפעיא לפירוש רש"י והראב"ד ושאר
הפוסקים דסברי דהיכא דאנסוהו פנת' להראו' ממון חבירו אפילו נשא ונתן ביד פטור
ואפ' אם אנסוהו להראות ממון סתם והראה ממון חבירו אם לא נשא ונתן ביד פטור
כמו שכתב בארנפה נמקי יוסף שם בהלכות על ההוא גברא דהוה מפקיד גביה פסא
דכספא סליקו גנבי עלוניה שקלא יתבא להו מסיק בגמרא אמ' רב אשי אי איניש דלא
אמיד אדעתא דכספא אתו ופטור אפ' נשא ונתן ביד וכתב הרב"ה ו"ל שמעינן מהכא
דהיכא דאנסוהו פנת' על ממון חבירו לא שניא אנסוהו להראו' ל"ש אנסוהו להבי' פטור
כדבר אשי דפסקה וכן כתב ר"ח ו"ל דהכא משו' דלא אמיד אמרינן על ההוא פסא ואע"ג
דנשא ונתן ביד פטרינן ליה כ"ש היכא דידיע דאנסוהו אממונא דחבריה דפטור הרי
שכתב בפירוש לא שניא אנסוהו להראות אפ' אם נשא ביד פטור וליכא.

למימר דלדדדין קתני לא שניא אנסוהו להראות פטור כשהראה ולא נתן ביד ולא שניא
אנסוהו להביא פטור אפילו כשנשא ונתן ביד דאם פן מאי שניא אנסוהו על ממון חבירו
לישמועינן רבוותא דאפ' אנסוהו סתם והראה ממון חבירו פטור אלא ודאי פדקאמי'
דאפילו לא אנסוהו להראות ממון חבירו ונשא ונתן ביד פטור לפי סברתם דפשיטא
ופשיטא דבנדון דידן פטור דאיכא תרתי לטיבותא דאנסוהו להראות ממון חבירו וגם לא
נשא ונתן ביד אלא הראה ובהד מנייהו סגי אלא אפילו לדעת רב אלפס והרמב"ם ושאר
הפוסקי' דסברי דאפילו אנסוהו להראות ממון חבירו אם נשא ונתן ביד חייב וכמו שכתב
הרמב"ם פ"ק הנז' שכתב אנסו המלך למוסר זה וכו' עד שיראה לו ממון חבירו שהוא
בורח מלפניו והראה לו פטור נשא ממון חבירו בידו ונתנו לאנס חייב לשלם וכו' הרי
שכתב שחייב כשנשא ונתן ביד אפילו שאנסוהו להראות ממון חבירו כמו שכתב תחלה
דעליה קאי וסברי נמי דאם אנסוהו להראות סתם ממון אפילו לא נשא ונתן ביד אלא
שהראה לבד ממון חבירו סברי דחייב וכמו שפירש המפרש שם בהלכות ובלישנא
אחריןא דקאמר בגמרא על מתניתין הגזל שדה מחבירו ונטלוה מסיקין אם מחמת הגזל
חייב להעמיד לו שדה אחר קאמר בגמרא ה"כא במאי עסקינן כגון דאנסוהו פותים ואחוי
ליה אחויי אדעתיה ואחוי ההוא בהדיניהו ופירשו התוספו' ואין להקשות לפי זה מדאמר
לקמן נאנס פטור דהתם אנסוהו להראות קרקעותיו של פלו' אבל ה"כא דאנסוהו להראות
שלו חייב שלא היה לו להראות אותה שגזל שאינה שלו באופן דלפי סברתייהו אי איכא
חדא לטיבותא וחדא לריעותא חייב עד דאיכא תרתי לטיבותא חדא דנאנס להראות ממש
ממון חבירו בפירוש ועוד שלא נשא ונתן ביד אלא הראה לבד: גם בנדון דידן איכא
תרתי לטיבותא כמו שפכתתי שמעון זה נאנס על ממון ראובן החייב האמיתי כי אותו
היה מבקש האימין ועוד שלא נשא ונתן ממון ראובן ביד אלא הראה אותו וגילה לו שהוא
הוא החייב ונדאי שפטור שמעון ואין לו לראובן הנתפס עליו פלוס וכל מה שפכתתי
הוא אף אם המעות שפרע ראובן הנתפס היה עול גמור ועלילה אבל כפי הנראה מתוך

השאלה היתה חייב ראובן המעות בחוב גמור וחוק מלכות וכיון שכן אפי' אם שמעון היה פורע אותם המעו' בשביל ראובן היה אפ'ש'ר לומר שיהיה חייב ראובן לפרוע לשמעון כיון שהחוב ההוא הוא מחוקי המלכות ונתפש בן עיר על חבירו וכמו שכתב הרב המגיד שם פ' ח' הלכות חובל ומזיק וז"ל ואפ'ש'ר לומר שפיון שהם חוקי המלא וזה פרעם חייב לשלם אפי' לקחם המלך מזה שלא פדין ומעשים בכל יום מצאנו ראינו איזה מבני הקהל נתפש בשביל מי שחייב איזה חוב למלכות וכיון שכן וראובן חייב חוב גמור למלכות ושמעון נתפש עליו מדין דמלכות' ראוי הוא שיפרע ראובן לשמעון אם פרע שמעון בשבילו כל שכן שלא נחייב לשמעון לפרוע מה שפרע ראובן למלך החוב שהיה חייב הוא עצמו לכן מכל מה שכתבתי נר' לע"ד שאין על שמעון שום טענה ותביעה לא קלה ולא חמורה והוא פטור לגמרי מכל מה שפרע והוציא ראובן הנזכר זהו מה שנתראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה פה לאה היתה נשואה לראובן ונפט' לבית עולמו וחי' לכל ישראל שבק והניח בת קטנה והנה לאה הנז' תבעה פתובת' בבית דין וגבתה פתובתה ולהיות שנשאר מעט מזער מנכסי בעלה לבתה הקטנה רצתה ברצון נפשה לתת לה במתנה גמור' מעכשיו ועשרת אלפים לבנים מפתובת' וזה נוסח לשון השטר בפנינו עדי' חתומי מטה באת לאה אלמנת ראובן ואמרה לנו הווי עלי עדים וקנו וקבלו ממני בקנין גמור מעכשיו וחתמו עלי בכל לשון של זכו ויפוי פח שבעולם ותנו לבתי להיות לה לראיה ולזכות מחמת שרציתי ברצון נפשי וכו' בלי שום זכר אונס כלל ונתתי לה אגב ד' אמות קרקע במתנה גמורה מהיום ומעכשיו ועשרת אלפי לבני' ממנוני ומפתובתי וכו' מתנ' עלמין דלא למהדר בה ודלא להשאנה מינה לעלם בלי שום שיור ותנאי בעולם זולת שאם ח"ו בתי הנז' תפטר לבית עולמה קודם נישואיה שתחזור לי המתנה הנזכרת ולא יזכו בה ולא במקצתה יורשי בתי הנז' וכו' ובזה התנאי נתתי מעתה ומעכשיו לבתי הנזכר כל העשרת אלפים לבנים הנז' מתנה גמורה ובלי שום תנאי אחר בעולם ולגמור ולקיים כל הנזכר נתחייבתי בקנין גמור ושבוע' חמורה וקנינא אנו סהדי וכו' היתה זה י"ח לחודש סיון שנת הש"ד וכו' ונתקיים השטר בבית דין: עוד ביום י"ג לחודש תמוז שנת הש"ה ליצירה עשתה לאה הנז' שטר אחר וכתבה מתנת העשרת אלפים לבנים הנז' לבתה הקטנה בכל חיובי סופר בתנאי הפתוב לעיל ועוד הוסיפה בו תנאי וזה לשון השטר ועל מנת ותנאי גמור פראוי פתנאי בני גד ובני ראובן נתנה לאה המתנה לבתה הנז' שאם ח"ו תפטר לבית עולמה בתה הנז' ולא תגיע להנשא שיהיו חוזרים וכל העשרה אלפים לבנים הנז' וכל הריוח והשבח שימצ' אז מהם ללאה הנז' כו' ואף על פי שבשטר הראשון הקודם לנה שעשתה לאה הנזכרת מהמתנה מהעשרה אלפים לבנים הנז' לבתה הנז' לא נתפרש שם שאם תפטר היתומה הנזכר' ולא תגיע להנש' שיחזרו גם הפירות והריוח מהעשרה אלפים לבנים הנזכר' ללאה הנזכר' עכשיו נתרצו והספימו הבית דין מק"ק שלום יצ"ו וה"ר פלוני אפטרופא דיתמי מק"ק הנז' וקרובי היתומה הנז' מצד בית אביה נ"ע שאם תפטר היתומה הנז' ולא תגיע להנש' שיהיה חוזר גם הריוח מהעשרה אלפים לבנים הנז' ללאה או לירשיה פל מה שיהיה נמצ' או מהריוח ורצו פלם שהשטר הראשון ההוא וכל איזה שטר אחר בעולם שיהיה פתוב על דבר המתנה הנז' שיהיה בטל ומבוטל וחשוב פתורס הנשכ' וכדבר שאין בו ממש וזה השטר לבדו ישאר שריר וקיים וכו' ולגמור ולקיים כל

הנז' לעיל על הפל נטלה קנן גמור מעכשיו לאה הנז' ונשבעה שבועה חמורה בשי"ת וכו' והיה זה י"ג יום לחודש תמוז שנת הש"ה ליצירה וקיים אלו הן עקרי טנפסי שטרי מתנה זו: ועתה בחדש אב שנת השי"ט נפטרה בת לאה הנז' ולא הגיעה להנש' ולכן באת לאה הנז' ותובעת העשרת אלפים לבנים הנז' וגם הרינח שהרויחו בכל הזמן שעבר שעל מנת פונתנה המתנ' הנז' ויורשי היתומה בת לאה הנז' טוענין פי אין לה פי אם העשרת אלפים לבנים לבד לא הרויח פי כן התנתה בשטר הראשון ואף על פי שבשטר האחרון התנתה שגם הרינח יחזיר אינו מועיל כלום שלא עשו קנן על כף כמו שנראה מתוך השטר שהיא עשתה קנן מהמתנה.

אבל הם לא עשו קנן ולא נתחייבו בשום דבר וכבר זכו מפת השטר הראשון ברינח פיון שלא הוזכר שם שייחזרו הרינח יורנו הדין עם מי: תשובה גרסינו בכתרא פרק יש נוחלין תניא נכסי לה ואחריה לפלוני וירד ראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלקוחות דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין לשני אלא מה ששייר ראשון ורמינהי נכסי לה ואחריה לפלוני יורד ראשון ומכר ואוכל דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אין לראשון אלא אכילת פירות בלבד קשיא דרבי אדרבי ודרבן שמעון בן גמליאל אדרבן שמעון בן גמליאל דרבי אדרבי לא קשיא הא לגופה הא לפירא פי קמיינתא דקאמר השני מוציא מיד הלקוחות מייירי דמכר הגוף שאין לו לראשון אלא פירות ובתרייתא דקאמר יורד ראשון ומכר אפירות קאי דרבן שמעון בן גמליאל ארבן שמעון בן גמליאל לא קשיא הא לכתחלה הא בדיעבד פי לכתחלה אין לו למכור הגוף אלא אכילת פירות ולהכי קאמר אין לראשון אלא אכילת פירות דלכתחלה יכול למכור וקמיינתא דקאמר אין לשני אלא מה ששייר ראשון דאם לא שייר כלום לא יטול השני כלום היינו בדיעבד שאם מכר הגוף מכור הרי דלכולי עלמא בין לרבי בין לרבן שמעון בן גמליאל הנותן מתנה לחבירו אע"ב דקאמר ואחריה לפלוני הראשון מיהא זכי בפירות אפילו לרבי וכ"ש לרשב"ג דקאמר דזכי אפילו בגוף והלקתא פותיה כמו שפסק הרשב"ם שם וכן פסק רב אלפס בהלכות דהלכה פרשב"ג: ובגדון דידן שנתנה לאה לבתה עשרת אלפים לבנים ואחריה יחזרו הלבנים הנז' לעצמה אפילו רשב"ג מודה דלא זכתה בתה אלא בפירות לבד כל ימי חייה וראיה לזה דגרסי' פ' יש נוחלין ההיא איתתא דהנה לה דיקלא בארעא דרב בובי בר אבני כל אימת דהנת אזלא למגזריה הנה קפיד עילנה אקניתינה ניהל' כל שני חיייו אזל איהו אקני' ניהל' לבנו קטן אמר רב הונא בריה דרב יהושע משום דאתו ממולאי אמריתו מילי מוליאתא אפי' רשב"ג לא קאמר דמה שמכר ראשון הני מכור אלא לאחר אבל לעצמו לא פירש רשב"ם דהו איתתא שרוצה היא שאחריה יחזיר לה אפי' רשב"ג מודה דלא אקנייה לה אלא פירות ומאי דאקניית לבריה לא אהני מידי אלא לפירות כל ימי חייה אף בגדון דידן שאמרה לאה הנזכרת לבתה נכסי ליה ואחריה לעצמי בין לרבין בין לרשב"ג לא זכתה בגוף הנכסים אבל בפירות מיהא זכתה כל ימי חייה וכן פסק הרמב"ם הלכות זכיה ומתנה פרק שלישי וז"ל הנותן מתנה ע"מ להחזיר הרי זו מתנה בין שהתנה להחזיר מיד בין שהתנה להחזירה לזמן קצוב או כל ימי חייו של פלוני הרי זו מתנה בין במטלטלין בין בקרקע ואוכל פירו' כל זמן המתנה ועוד כתב שם פרק ששי כל הנותני' כל נכסיה' משתבטל המתנה ויחזרו כל הנכסים לבפלי' הראשוני' אין המקבל מתנה מחזיר פירות שאפילו נתן האדם מתנה בפירוש על

מִנֵּת לְהַחְזִיר כָּל יְמֵי חַיֵּי פְלוּנֵי הָרִי זֶה אוֹכֵל פִּירוֹת כָּל זְמַן הַמִּתְנָה כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ וְכֵן פָּסֵק פְּטוּר חֲשׁוֹן הַמְשַׁפֵּט סִימֵן רמ"א ורמ"ח וְגַם רַבֵּינוּ יְרוּחָם נָתִיב ס"ו חֵלֵק רֵאשׁוֹן וְכִינּוֹן שְׁכֵן נִמְצָא בְּנֵדוֹן דִּינֵן שְׁמִשְׁעָ' רֵאשׁוֹנָה שְׁפִתְבָּה לֹאֵה הַנְּזַפְרֵת לְבִתָּה הַעֲשָׂרֵת אֲלָפִים לְבָנִים הַנְזו' בְּלֵי שׁוּם תְּנָאֵי אַחַר זֹלַת שְׂאֲמָר' וְאַחֲרֵיהּ לַעֲצָמֵי מִיָּד זְכָתָה בִּתְהָה בְּפִירוֹת כָּל יְמֵי חַיֵּיהּ וְכִינּוֹן שְׁכֵן נִמְצָאוּ שְׁכָל פִּירוֹת הַעֲשָׂרֵת אֲלָפִים לְבָנִים הַנְזו' הֵם בְּחֻזְקַת הַבַּת עַד יוֹם מוֹתָהּ וְכִשְׁמִתָּה נָפְלוּ הַפִּירוֹת לְפָנֵי יוֹרְשֵׁיהָ וְאֵין לְלֹאֵה הַנְזו' בְּפִירוֹת הַנְזו' שׁוּם זְכוּת: וְהִטְעַם דָּאָף עַל גַּב דְּבַשְׁטָר הַשְּׂנִי כְּתוּב וְאָף עַל פִּי שְׂבַשְׁטָר הָרֵאשׁוֹן לֹא נִתְפָּרֵשׁ שְׁיַחְזוֹר גַּם הַרְיֹנָח וְכו' עַכְשָׁיו נִתְרַצוּ וְהִסְכִּימוּ וְכו' כְּמוֹ שְׁפִתוּב בְּשֵׁאלָה מ"מ לֹא מְהֵנִי מִכְּמָה טַעֲמֵי חֵדָא דְּכִבְרַת זְכָתָה הַבַּת מְשַׁעַת כְּתִיבַת הַשְׁטָר הָרֵאשׁוֹן שְׁהַקְנָה לָהּ הִיא אֲלָפִים לְבָנִים אַגַּב קָרַקַע מִעַכְשָׁיו בְּקִנְיָן גָּמוּר בְּלֵי שׁוּם שְׂיֹר וְתַנְאֵי כָּלֵל וְהֵיָה זֶה בְּסִינּוֹן שְׁנַת הַש"ד וּמֵאוּמָה שְׁעָה הַפִּירוֹת בְּחֻזְקַת הַבַּת וְכִבְרַת יֵצְאוּ מִחֻזְקַת לֹאֵה וְאֵין לָהּ שׁוּם כֹּחַ לְהַתְנֹת עָלֵיהֶם אַחַר שְׁנָה תְּמִימָה שְׁהֵיָה הַשְׁטָר הַשְּׂנִי שְׁנִכְתָּב בְּחֵדָשׁ תְּמוּזָה שְׁנַת הַש"ה וְמָה יוֹעִילוּ דְּבָרֵי לֹאֵה עַל דְּבָר שְׂאֵינּוּ שְׁלָה וְאֵין לָהּ שׁוּם זְכוּת בּוּ: וְא"ת נְהִי דְלֹא מְהֵנִי מִצַּד תְּנָאֵי לֹאֵה הַנְזו' שְׂאֵין לָהּ כֹּחַ עַל זֶה שְׂכָבְרָה נִסְתַּלְקָה וּפְסָקָה כְּרָה מֵאוּמָתָן הַפִּירוֹ' מְשַׁעַה רֵאשׁוֹנָה מ"מ נִימָא דְמְהֵנִי הַתְּנָאֵי הַכְּתוּב בַּשְׁטָר הַשְּׂנִי מִצַּד שְׁנִתְרַצוּ וְיֵאוּתוּ וְהִסְכִּימוּ עַל כְּפֹד ב"ד ק"ק שְׁלוֹם וְהֵאֲפִטְרוּפוֹס וְקִרְוֵי הֵיתוּמָה וִי"ל דְּלִיכָא לְמִימַר הֵכִי מִשׁוּם דְּאֵין חֲבִין לְאֶדָם אֲלֵא בְּפָנֵיו וְזֶה דְלֹא יִמְנַע אוֹ כְּוֹנָתָם בְּחֻזְרַת הַפִּירוֹ' לְלֹאֵה הֵיתָה כָּל הַפִּירוֹ' וְשְׁלֵא יֵהֵיָה רְשׁוּת לְבַת לְהוֹצִיא מֵהֶם דְּבָר בְּחַיֵּיהָ אוֹ כְּוֹנָתָם הֵיתָה מָה שְׂיִמְצָא מֵהַפִּירוֹ' בְּשַׁעַת פְּטִירַת הַבַּת אִם כְּוֹנָתָם הֵיתָה כָּל הַפִּירוֹ' א"כ חוֹב הוּא לְבַת לְהוֹצִיא מִרְשׁוּתָהּ הַפִּירוֹת שְׂכָבְרָה זְכָתָה בְּהֶם שְׁלֵא בְּפָנֵיהּ שְׂאֵינָה נִזְפְּרֵת בַּשְׁטָר כָּלֵל וְעוֹד שְׁהֵיתָה קִטְנָה וּבְפָנֵיהּ כְּשְׁלֵא בְּפָנֵיהּ דְמֵיָא: וְאִם לֹא הֵיתָה כְּוֹנָתָם פִּי אִם מָה שְׂיִמְצָא מֵהַפִּירוֹת אַחַר פְּטִירַתָּה גַּם זֶה הוּא חוֹב הוּא לָהּ דְתַנּוּ פְּרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין הַכּוֹתֵב אֶת נְכֶסְיוֹ לְאַחֲרֵים וְהֵיָתָ אֶת בְּנָיו מָה שְׁעָשָׂה עֲשׂוּי אֲלֵא אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֵינוּ וְכֵן הִלְכְתָא וְכֵן פָּסֵק הָרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת נִחְלוֹת פ"ו וְגַר' בְּגִמְרָא א"ל שְׁמוּאֵל לְרַב יְהוּדָה שְׂיִנְנָא לֹא תַהֲוֵי בֵי עֲבוּרֵי אַחְסָנָתָא וְאִפִּילוּ מְבָרָא בִישָׂא לְבָרָא טְבָא וְכו"ש מְבָרָא לְבָרָתָא וְכִינּוֹן שְׁכֵן בְּנֵדוֹן דִּינֵן אִפִּילוּ הַפִּירוֹת הַנִּמְצָאִים אַחַר פְּטִירַתוֹ כִּינּוֹן שְׂכָבְרָה זְכָתָה בְּהֶם חוֹב הוּא לָהּ לְהַעֲבִירָם מִיֹּרְשֵׁיהָ מִמְשַׁפַּחַת בֵּית אָבִיהָ וְלִיתְנָם לְאַמָּה לֹאֵה הַנְזו': וְעוֹד בַּר מֵן דִּין וּמֵן דִּין אִפִּילוּ הֵיתָה זְכוּת לָהּ אוֹ שְׁהֵיָה עֲצָמָה הֵיתָה רֵאוּיָה לְעֲשׂוּתוֹ מ"מ בְּאִנְפֵּן הַכְּתוּב בַּשְׁטָר הַשְּׂנִי לֹא מְהֵנִי כָּלֵל וְהִטְעַם דְּגֵרְסִינּוֹן פְּרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל הַכּוֹתֵב נְכֶסְיוֹ לְאַחַר וְאָמַר הִלָּהּ אֵי אִפְשֵׁי בְּהֵן קְנָה וְאִפִּילוּ עוֹמֵד וְצוּנָם וְרַבֵּי יוֹחָנָן אָמַר לֹא קְנָה אָמַר רַבֵּי אַבְבָּא בַר מִימְלָל לֹא פְּלִיגִי כָּאֵן בְּצִנּוּחַ מְעִיקָר' כָּאֵן בְּשׁוּתָק מְעִיקָר' וְלִבְסוּף צוּנָם וּפְיִרְשׁ רַבֵּי"ם בְּצוּנָם מְעִיקָר מִתְחַלָּה כְּשִׁמְסָר לוֹ הַשְׁטָר הַתְּחִיל צוּנָם הִילְכָף לֹא קְנָה שְׂאֵין מְזַפִּין לוֹ לְאֶדָם בַּע"כ דְּחוֹב הוּא לוֹ דְכְּתִיב שׁוֹנָא מִתְנֹת יְחֵיָה וְכו' כָּאֵן בְּשׁוּתָק וְלִבְסוּף צוּנָם קְנָה כִּינּוֹן דְּקַבַּל הַשְׁטָר בְּשִׁתִּיקָה נִתְרַצָּה לְזְכוּת בְּמִתְנָה וּמֵאַחַר שְׁזָכָה אֵין מוֹעִיל כְּלוּם לְהוֹצִיאָהּ מִרְשׁוּתוֹ מָה שְׂאֲמַר אֵי אִפְשֵׁי בְּמִתְנָה זֹ עַד שְׂיִתְנָם בְּלִשׁוֹן מִתְנָה לְאַחֲרֵים אוֹ שְׂיִפְקִירָם וְכֵן פָּסֵק הָרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת זְכוּיָה וּמִתְנָה פְּרָק רַבֵּיעִי וְכֵן כְּתוּ' בְּהַגְהָה אֲשֶׁרִי פְּרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין בְּשֵׁם א"ז וְז"ל הוּא הַדִּין בְּבָרִי' אִם קַבַּל הַשְׁטָר וְאַחַר כְּדֵי דְבוּר צוּנָם וְאָמַר אֵי אִפְשֵׁי בְּהֵן קְנָה וְאֵין מוֹעִיל כְּלוּם לְהוֹצִיא מִרְשׁוּתוֹ מָה שְׂאֲמַ' אֵי אִפְשֵׁי בְּהֵן עַד שְׂיִתְנָם בְּלִשׁוֹן מִתְנָה אוֹ עַד שְׂיִפְקִירָם הָרִי שְׂאֲחַר

שְׁזָכָה בְּדָבָר לֹא מֵהֵנִי סִילּוּק פִּי אִם נִתְיַנֵּה מִמֶּשׁ כַּדִּין נוֹתֵן מִתְּנָה מִחֲדָשׁ וּבְגִדּוֹן דִּינּוֹ כְּכָר
זְכָתָה הִבֵּת בְּמִתְנָה שְׁנָה תְּמִימָה וְאַחַר שְׁנָה צְנוּנָה וְאָמְרוּ בְּשִׁבְלָה אֵי אֲפָשִׁי בְּפִירוֹת אַחַר
פְּטִירְתָּה אֲבָל שׁוּם קִנְיָן וְשׁוּם דְּרָף הַקְּנָאָה לֹא הִנּוּפֵר כְּאִן בְּחֻזְרַת הַפִּירוֹת לְלֹאָה אִמָּה
וְלִכְּנֵן גְּזֵרְתִּי דְלֹא מֵהֵנִי כָּלֵל וְנִשְׁאַרְוּ הַפִּירוֹת בְּחֻזְרַת יוֹרְשֵׁי הַבֵּת וְעוֹד שֶׁהַפִּירוֹת הֵנּוּ לֹא
הָיוּ אִזּוֹ בְּעוֹלָם וְלִכְּנֵן אֲפִילוֹ הָיָה שֵׁם קִנְיָן לֹא מֵהֵנִי דְאִין אָדָם מִקְּנָה דְּכָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם:
וּא"ת נְהִי דְלֹא זְכָתָה לֹאָה בְּפִירוֹת מִפְּחַ בְּתָה מִכָּל מְקוֹם תְּזַכֶּה לֹאָה בְּפִירוֹת אַחַר שְׁנִפְטָרָה
בְּתָה וְנִפְלוּ הַפִּירוֹת לִפְנֵי יוֹרְשֵׁי בְּתָה וְיוֹרְשֵׁי בְּתָה כְּכָר נִסְתַּלְקוּ מֵהֶם כְּמוֹ שְׁפָתוֹ בְּשִׁטְר
הַשְּׁנִי שְׁנִתְרָצוּ קְרוֹבֵי הִיתוּמָה מִצַּד בֵּית אֲבִיָּה שְׁאֵם תִּפְטָר הִיתוּמָה וְלֹא תִּגִּיעַ לְהַנְשֹׂא
שְׁיָהֵיָה חוֹזֵר גַּם הַרְיֹנָח מִהַעֲשָׂרָה אֲלָפִים לְבָנִים הֵנּוּ לְלֹאָה הֵנּוּ וְכוּ' וְכִינּוֹן שְׁכָר נִסְתַּלְקוּ
יוֹרְשֵׁיָה מְאוּתָן הַפִּירוֹת רְאוּי הוּא שְׁתַּזְכֶּה בָּהֶם לֹאָה וְאֲפִי' שְׁאִין כְּאִן קִנְיָן דְּסִילּוּק מֵהֵנִי
בְּדָבָר שְׁלֹא בָּא לְרִשׁוּתוֹ שֶׁל אָדָם עֲדִינּוֹ וְרֹאָה לְזֶה דְּגֵרְסִינוּ בְּכַתּוּבּוֹ 'פָּרַק הַכּוֹתֵב אָמַר רַב
כְּהֵנָּא נַחְלָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם מִמְּקוֹם אַחַר אָדָם מִתְּנָה עָלֶיהָ שְׁלֹא יִרְשָׁנָה וְפִי' רִשְׁנָה וְכוּ' דְּרַבִּי
אִין צְרִיף לְשׁוֹן מִתְּנָה שְׁהָרִי אִין לוֹ עֲכָשְׁוֹ רִשׁוּת בְּהוֹן וְגַם כְּתוּב בְּהַגְהָה מִיִּמּוֹנֵית הַלְכוֹת
אִישׁוֹת פָּרַק כ"ג אָדָם שְׁקָנָה קֶרְקַע וּבִשְׁעַת קִנְיָנָהּ מִתְּנָה עִם אֲשֶׁתּוֹ שְׁלֹא תוּכַל לְעַכְבּוֹ
מִלְּמוֹכְרוֹ כְּשִׁירְצָה וְנִכְתַּב בְּשִׁטְר שְׁאִינָה יְכוּלָה לְחַזּוֹר בָּהּ דְּנְהִי דְאִין אָדָם מִקְּנָה דְּכָר שְׁלֹא
בָּא לְעוֹלָם מִכָּל מְקוֹ' יְכוּל לְהַסְתַּלֵּק מִדְּכָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם וְכֵן פָּסַק רַבִּינוּ יְרוּחֵם נְתִיב
ט"ו חֲלַק א' שְׁאָדָם מִתְּנָה בְּאִמִּירָה בְּלֹא קִנְיָן בְּנַחְלָה הַבָּאָה לוֹ מִמְּקוֹם אַחַר וְכִינּוֹן שְׁבַנְדוֹן
דִּינּוֹ נִסְתַּלְקוּ קְרוֹבֵי הַבֵּת מִהִירְוִשָׁה קוֹדֵם שְׁבָא לְרִשׁוּתָם נִימָא דְּמֵהֵנִי וְזְכָתָה לֹאָה הַנְּזַכֶּרֶת
בְּפִירוֹת הַנְּזַכֶּרִים: וַיֵּשׁ לּוֹמַר דְּהָא דְּאִמְרִינוּ בְּכַתּוּבוֹת נַחְלָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם מִמְּקוֹם אַחַר
מִיָּרִי עַל הֵיא מִתְּנִיתִין דְּקָאֵמַר כְּתוּב לָהּ דִּין וְדְכָרִים אִין לִי בְּנִכְסֵיהָ וּבְפִירוֹתֶיהָ בְּחִינָה
וּבְמוֹתֶיהָ אִינוּ אוֹכַל פִּירוֹת בְּחִינָה וְאִם מִתָּה אִינוּ יוֹרְשָׁה וּמוֹקִי לָהּ בְּגִמְרָא בְּכּוֹתֵב לָהּ
וְעוֹדָה אַרוֹסָה וְכַדְרָב כְּהֵנָּא דְּאִמַר נַחְלָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם וְכוּ' וּפְרַשׁ"י מִמְּקוֹם אַחַר שְׁאִינָה
יְרוּשַׁת אֲבוֹתָיו אֲלֵא עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו תְּבֵא לוֹ כְּגוֹן נַחְלַת אֲשֶׁתּוֹ הַבָּאָה לוֹ עַל יְדֵי גִישׁוּאִין
וְהֵר"ן פִּירֵשׁ יוֹתֵר וְכַתּוּב נַחְלָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם מִמְּקוֹם אַחַר פְּלוֹמַר עֲכָשְׁוֹ בְּשַׁעָה
שְׁמִסְתַּלֵּק מִמֶּנָּה אִינוּ רְאוּי לְיוֹרְשָׁה פִּירוֹשַׁת הַבַּעַל קוֹדֵם גִּישׁוּאִין אָדָם מִתְּנָה עָלֶיהָ שְׁלֹא
יִרְשָׁנָה וְלֹא פּוֹקִי מִיְרוּשַׁת אָבִיו דְּכִינּוֹן שְׁרֵאוּי לְיוֹרְשׁוֹ בְּכָל שַׁעָה הָרִי הוּא כְּאִלוֹ זְכָה בָּהּ
לְעִנְיָן דְּלֹא סִגִּי בְּסִילּוּק אֲלֵא אוֹ בְּמִכְרָ אוֹ בְּמִתְנָה וְאִי אֲפָשֵׁר שְׁהָרִי לֹא זְכָה בָּהּ לְגִמְרִי
וְלֹא בָּאָה בְּרִשׁוּתוֹ שְׁיִוְכַל לְהַקְנוֹתוֹ וְיִירוּשַׁת אֲשֶׁתּוֹ נְמִי לְאַחַר שְׁנִשְׁאַה לְיִירוּשַׁת אָבִיו דְּמִיָּא
הִלְכָּהּ לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ אֲלֵא בְּכּוֹתֵב לָהּ וְעוֹדָה אַרוֹסָה: הָרִי שְׁאִין אָדָם יְכוּל לְהַסְתַּלֵּק
מִיְרוּשָׁה הַבָּאָה לוֹ אֲלֵא בְּאִרוֹסָה לְפִי שְׁבִשְׁעַת הַסִּילּוּק לֹא הָיָה רְאוּי לְיוֹרְשָׁה אִם הָיָה
מִתָּה אֲבָל בְּנִשְׁוֹאָה אַע"ג דְּאִיכָּא מֵאֵן דְּאִמַר דִּירוּשַׁת אֲשֶׁה מְדַרְבְּנָן אֲפִילוֹ הִכִּי לֹא מְצִי
לְסִלּוּקִי נִפְשִׁיָה וְאֲפִילוֹ קִנְיָן לֹא מֵהֵנִי דְאִין אָדָם מִקְּנָה דְּכָר שְׁאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ כ"ש בְּנִדּוֹן
דִּינּוֹ דְּקְרוֹבֵי בֵּת לֹאָה הַנְּזַכֶּר' הֵם יוֹרְשִׁים מִדְּאוּרִייתָא דְּפִשְׁטָא דְּלֹא מְצִו לְסִלּוּקִי נִפְשִׁיָהוּ
דְּהָוִי כְּאוּמַר לֹא אִירֵשׁ אֶת אָבִי דְּלֹא מֵהֵנִי פִּינּוֹן שְׁבִשְׁעַת הַסִּילּוּק רְאוּי לְיוֹרְשׁוֹ וְאֲפִילוֹ
עָשׂוּ קִנְיָן הַקְרוֹבִים הֵנּוּ לֹא הָיָה מֵהֵנִי דְּכִינּוֹן דְּבִאוּתָהּ שַׁעָה לֹא זְכוּ בְּפִירוֹת לְגִמְרִי וְלֹא
בָּא לְרִשׁוּתָם אִין אָדָם מִקְּנָה דְּכָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם וְכֵן פָּסַק הָרִי"ף דְּוָקָא בְּעוֹדָה אַרוֹסָה
יְכוּל לְהַתְּנוֹת וְכֵן פָּסַק הַרְמַב"ם אִישׁוֹת פָּרַק כ"ג ו'ל הַתְּנָה עִמָּה שְׁלֹא יִרְשָׁנָה הָרִי זֶה
לֹא יִרְשָׁנָה וְכוּ' בַּד"א שְׁהַתְּנָה עִמָּה קוֹדֵם שְׁתַּנְשֹׂא שְׁהַנְּחָלָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם שְׁלֹא

ממשפחתו מתנה עליה שלא יירשנה קודם שתהא ראוי לו אבל אם התנה עמה אחר שנשאת תנאו בטל ויירשנה וכתב עליו הרב המגיד אבל משנשאת אין תנאו פלוס דכיון שהירשה ראוייה לו אם תמות עתה ה"ל פאומר לא אירש את אבא שלא אמר פלוס ואפילו קנו מידו וכן פתבו הרמ"ב ו"ל ואיך יאמר לאביו או לאחד ממורישי דין ודברים אין לי שם בהשגת הרא"ב ו"ל ואיך יאמר לאביו או לאחד ממורישי דין ודברים אין לי בנכסיה אחר מיתתה ואין אדם מקנה מה שאין לו בו שום זכות וכן בהלכות נחלות פ"ק ו' פ"ב פ"ג דלא מהני תנאה אלא בעודה ארוסה וכן פסק הטור ו' העזר סימן ס"ט וצ"ב וגם רבינו ירוחם נתיב ט"ו חלק ה' פ"ב ו"ל אבל בראוי ליוורשו לא מהני תנאה פגון אחר שנשאה האשה וכגון אביו או מבני משפחתו שראוי ליוורשו וכן פסק הרי"ב בתישבותיו סימן ק"ב פ"ל העולה מדברי הוא שזכתה בת לאה הנפטרת בפירות העשרת אלפים לבנים מפח השטר הראשון מזמנו של שטר ראשון דזמנו של שטר מוכיח עליו ובשעת פטירת הבת הנז' נפלו הנכסים ר"ל הפירות הנז' לפני יורשיה ממשפחת בית אביה ואעפ"י שכתוב בשטר שנסתלקו מאותם הפירות לא מהני סילוקיהו ואפי' קנו מידם כ"ש בנדון דידן דלא קנו מידם כמו שנראה מתוך השטר זה מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה פו ראובן עמד בדין עם שמעון וטען ותבע ממנו ארבע מאות ו"ב זהובי שחייב לו והוציא עליו הודאת פתב ידו איך היה מודה שהוא חייב הסף הנז' לראובן הנז' ועדים חתומים על ההודאה הנזכרת השיב שמעון הנתבע הנז' ואמר האמת פן הוא שהייתי חייב לה הסף הנזכר אבל פרעתי וזה שבהיותי שם בוניציא ששם הייתה מקום ההלואה רצית לשום לדרך פעמיך לבא פאן לשאלונ"י יקי ועדיין לא הגיע זמן הפרעון אז אמרת לי הנני הולך לדרך ולכן תפרע המעות לפלוני סוחר העיר והנני מניח בידו שטר הודאתך וקבלתו פקבלתי ולכן קודם שיצאתי מוינ"ציא פרעתי לסוחר הנזכר טען ראובן ואמר האמת פן הוא שפן צויתך שתפרע לסוחר הנז' ולכן השארתי בידו שטר הודאתך אבל אם האמת אתה שפרעת לו שטרך בדי מאי בעי הנה לה ליטול מידו שטר הודאתך וכיון שנשאר בידו ושלחו אלי לומר גבה מעותיך בכל מקום שתמצא לשמעון שהרחיק נדוד ולא פרעני נראה ודאי שהאמת אתו השיב שמעון ואמר האמת שפרעתי הסף הנזכר לסוחר הנז' אבל יצאתי בהחב' מתוך העיר פנודע ומתוך פה לא אסתיע' מילת' ליקח מידו שטר הודאתי פי כשפרעתי לי שעתא ממנו ואמר אינה מצויה עתה בדי אני אתננו לה ואחר פה דחיקא לי שעתא ולא יכולתי ליטלו ממנו הודיענו דרך זו גלה ויורנו הדין עם מי: תשובה מתוך דברי השאל' לא נתברר אם שטר ההודאה נתקני' בחותמיו או לא וגם אם יש לשמעון איזו ראיה שפרע לסוחר הנזכר או לא לכן כדי לברר וללבן הענין היטב היטב להוציא לאור משפט הענין ומעשהו אשיב שולחי דבר על כל פרט ופרט וזה שנראה לע"ד שהדין עם שמעון והטעם לזה שאם שטר הודאת שמעון לא נתקני' בחותמיו פשיטא ופשיטא דאע"ג דשמעון מודה נאמן לומר פרעתי במגו דאי בעי אמר מזוני' הוא ולא היו דברים מעולם: וראיה לזה דאמרינו בבבבא פ"ק מי שמת על מתניתין דקאמר ונתכמים אומרים המוציא מחברו עליו הראיה קאמר בגמרא דפליגי ר' מאיר ורבנן במודה בשטר שכתבו אם צרי' לקיימו דרבי מאיר סבר אין צרי' לקיימו ורבנן סברי מודה בשטר שכתבו צרי' לקיימו ונדאי דהלכתא פרבנן ועוד דהא רב נחמן דדיינא הוא ונחית לעוקמא דדינא

סבירא ליה הכי דאמרין בכתובו' פֿרק שני ומר היכי סבירא ליה אָמר ליה פי אתו לקמן
לדינא אָמרין להו זילו קיימו שְטרייכו וחותו לדינא וכתב רש"י פֿה אָני רגיל לומר
למלוים המביאים שְטרוֹתיהם לפני ואין עדיהם עמָהם אָני אומר להם לכו ובקשו עדיכם
וקיימוהו דאי לאו אָפ עג"ב דמוֹדה לִוה שְפֿתבו מְצי למימר פֿרעֶתיו וכן פֿסק הרמב"ם
הלכו' מלִוה ולִוה פֿרק י"ד שְפֿתב הוציא עליו שְטֿר חוב שְאינו יכול לקיימו ואמר הלִוה
אָמת שְאיני פֿתבתי שְטֿר זֶה אָבל פֿרעֶתיו או אָמְנָה הוא או פֿתבתי ללוֹות וְעדיין לא לויתי
וְכָל פֿיוצא בְּזֶה הואיל ואם רָצָה אָמר לא הִיו דְבָרים מעולם וְהרי מפּיו נִתְקַיִים הִרי זֶה
נֶאֱמַן וְיִשְׁבַע הִיסֵת וְיִפְטֹר וְכֵן פֿסק הַטּוֹר סימָן פ"ב ונ"ל מלִוה שְהוּצִיא שְטֿר שְאינו
מְקַיִים וְהלִוה טוֹעַן פֿרעֶתי נֶאֱמַן שְהִפֵּה שְאָסֵר הוא הִפֵּה שְהתיר וכו' דְהאי שְטֿרָא חִסְפָּא
בְעֻלְמָא הוא אמאי קָא סְמַכְתָּ אֱלוֹה וְאִיהוּ מְבַטֵּל לִיה הִרי לֶה רָאִיָה בְרוּרָה לְגִדּוֹן דִּידָן
דְנֶאֱמַן שְמַעוֹן לומר פֿרעֶתי וְמָה גַם עֵתָה דְשְמַעוֹן טוֹעַן בְּרִיא פֿרעֶתי וְרָאוּבֵן אִינוּ יָכוֹל
לְטַעוֹן בְּרִיא אֱלָא שְמָא שְהִרי אָפְשֵׁר שְפֿרַע שְמַעוֹן לְסוּחַר שְשֻׁלְחוֹ וְהוּא לֹא יָדַע וְעַל פֿיו
שָׁל סוּחַר וְכִתְיַבְתּוּ שְפֿתְבּוּ לֹו שְלֹא פֿרַע לֹו הוּא חֵי וְטוֹעַן מָה שְטוֹעַן וְלִכֵּן נִרְאָה לַע"ד
דְאִפִּילוּ שְבוּעָה אִינוּ חֵיִיב שְמַעוֹן דְלֹא מְחֵיִיבֵינּוּ שְבוּעָה עַל טַעֲנַת שְמָא פֿי אִם חֵרָם סָתָם
וְאִם שְטֿר הַהוּדָאָה נִתְקַיִים בְּחוֹתְמֵיו אִם יֵשׁ עֵדִים לְשְמַעוֹן שְפֿרַע לְסוּחַר וְדִאי דְמִהְיֵי
אֵעג"ב דְאִית לִיה לְרָאוּבֵן שְטֿרָא בִידִיָה דְאָמְרִין פֿרק שְבוּעַת הַדִּיִינִין הַהוּא דְאָמר לִיה
לְחִבְרִיָה הֵב לִי מָאָה זוּזֵי דְמִסִּיקְנָא פֿה וְהָא שְטֿרָא אִמ' לִיה פֿרעֶתִיָה אִמ' לִיה הִנְהוּ שְטֿרָא
נִינְהוּ אָמר רַב נֶחֱמָן אִיתְרַע שְטֿרָא וְפֿסק בְּגִמְרָא וְהִלְכְתָּ אִיתְרַע שְטֿרָא וְהִי מִיָּלֵי דְפֿרַעֲיָה
בְּאִפִּיָה שְהִדי וְלֹא אִידְכֹר לִיה שְטֿרָא אָבל פֿרַעֲיָה בֵּין דִּידִיָה לְדִידֵי מִיָּגוּ דִיכּוֹל לְמִימַר לֹא
הִיו דְבָרִים מעולם יָכוֹל נְמִי לְמִימַר סִיטְרָאֵי נִינְהוּ בְהָאֵי אִיתְרַע שְטֿרָא אִיכָּא פֿמָה פְרוּשִׁים
דְלַדְעַת הַגְּאוּנִים רַב אֶלְפֵס וְרַבְּנֵי הָאִי וְרַב שְרִירָא פֿיִרְשׁוּ דְאִיבְטִיל שְטֿר לְגַמְרֵי וְנִשְׁבַּע
הַלִוה הִיסֵת דְלִית גְּבִיָה וְלֹא מִיָּדֵי וּמְפֿטֹר כְּמוֹ שְפֿתְבּוּ שֵׁם בְּהַלְכוֹ' וְזוֹ הִיא סְבֵרַת הַרְמַב"ם
פֿרק י"ד הַלְכוֹת מַלְוָה וְלִוְה שְפֿתְבּוּ הוּצִיא עֲלֵיו שְטֿר מְקַיִי' שֵׁישׁ לֹו עֲלֵיו מְנָה וְאָמר לֹו
הַלִוה פֿרעֶתִיָה בְּפִנֵי פְלוּנֵי וּפְלוּנֵי וּבָאוּ אֵלָיו וְהַעִידוּ שְפֿרַעוּ אָבל לֹא הִזְכִּיר לֹו אֵת הַשְטֿר
וְאָמר לֹו הַמְלוּה פֿן הוּא שְפֿרַעְתָּ אָבל חוֹב אַחַר פֿרַעְתָּ שְהִיָה לִי אֶצְלָה הִרי בְטֵל הַשְטֿר
הִרי דְנִקֵּט לְשׁוֹן בְּיִטוּל דְמִשְׁמַע לְגַמְרֵי וְהָרָא"ש פֿתַב דְלַעֲנָן זֶה אִיתְרַע דְלֹא גְבִינּוּ בִיָה
וְלֹא קִרְעִינּוּ לִיה וְאִי תְפִישׁ לֹא מְפֿקִינּוּ מִנִּיה וְהַתּוֹסְפוֹת פֿתְבוּ בְשֵׁם ר"ח ור"ת דְלַעֲנָן זֶה
אִיתְרַע דְצִרִיָה בְעַל הַשְטֿר שְבוּעָ' שְלֹא נְפֿרַע אִפִּילוּ יֵשׁ בְּשְטֿר נֶאֱמָנוֹת אָבל בְּשְבוּעָה
מִיָּהָ גוֹבָה וְגַם בְּעֵדוּי הַעֵדִים אִיכָּא פְלוֹגְתָּא דְלַדְעַת הַרְמַב"ם צִרִיָה שְיַעִידוּ שְפֿתוֹרַת
פֿרַעוֹן נִתְּן הַמַּעוֹת וְאִינָם יוֹדְעִים אִם הֵם מְזֵה הַשְטֿר או מְשְטֿר אַחַר אָבל אִם אִינָם מְעִידִים
פֿי אִם מְצִיאוֹת נְתִינַת הַמַּעוֹת וְאִינָם יוֹדְעִים אִם בְּתוֹרַת פֿרַעוֹן אִם בְּתוֹרַת פֿקִדוֹן אִם
בְּתוֹרַת מִתְנָה לֹא אִתְרַע שְטֿרָא ור"ת וְהָרָא"ש פֿיִרְשׁוּ כִּינּוּן שְרָאוּ מְצִיאוֹת נְתִינַת מַעוֹת
אִיתְרַע שְטֿרָא כְּמוֹ שְפֿתְבּוּ הַטּוֹר סימָן נ"ח וְנִרְאָ' לַע"ד דְכָל חַד וְחַד לְשִׁיטְתִיָה אֲזִיל דְלַדְעַת
הַרְמַב"ם דְבְטֵל הַשְטֿר לְגַמְרֵי צִרִיָה שְיַעִידוּ שְפֿתוֹרַת פֿרַעוֹן נִתְּן הַמַּעוֹת וְלֹא סְגִי לְבַטֵּל
הַשְטֿר לְגַמְרֵי בְעֵדוֹת מְצִיאוֹת נְתִינַת מַעוֹת אָבל לַדְעַת הָרָא"ש דְרִיעוֹתָא דְשְטֿרָא אִינוּ
אֱלָא דְלֹא מְגַבִּינּוּ בִיָה וְלֹא קִרְעִינּוּ לִיה או לר"ת ור"ח דְרִיעוֹתָא דְשְטֿרָא אִינוּ אֱלָא לַעֲנָן
חֵיִיב שְבוּעָה לְמַלְוָה אִפִּילוּ יֵשׁ בְּשְטֿר נֶאֱמָנוֹת לְהָא וְדִאי סְגִי בְעֵדוֹת מְצִיאוֹת נְתִינַת מַעוֹת
בְּאִנְפוֹן שְאָפְשֵׁר דְהַרְמַב"ם מוֹדָה לְדְבָרֵי רַבִּינוּ תָּם דְכֻשְׁלָא יַעִידוּ הַעֵדִים פֿי אִם מְצִיאוֹת

נתינת מעות לא הוי ריעות'דשטר' פי אם לחייבו שבוע' למלנה אפילו אית בשטר נאמנות וכן נראה מתוך דבריו שפכת שם פרק י"ד אבל אם ראוהו נותן לו מעות ולא ידעו אם בתורת פרעון או בתורת פקדון וכו' ואמר המלנה פרעון של חוב אחר הוא הרי זה נאמן ונשבע ונוטל וכו' הרי דמהני עדות העדים לחייבו שבועה למלנ' פדברי ר"ת וגם ר"ת אפטר דמודה לדברי הרמב"ם דעד פאן לא קאמר ר"ת דלא איתרע שטר' אלא לחייב למלנה שבועה אלא דוק' פשהעידו העדים מציאות נתינת מעות אבל אם יעידו שבתור' פרעון נתן המעות אפילו ר"ת מודה דבטל השטר לגמרי וקא מפלגי רב שרירא ורב האי ורב אלפס והרמב"ם פת אחת ור"ח ור"ת וקרא"ש פת אחרת ביישוב סוגיית הגמרא דר"ת וסיעתו סברי דמדקאמר לישנא דגמרא איתרע שטרא ולא קאמר איבטל שטרא משמע שאינו בטל לגמרי ובעדות דלא סגי אלא להא קא מיירי ורב אלפס וסיעתו סברי מדקאמר בגמרא עלה לאו אתורי יהבת ליה ומתורי שקלת ואמר רב פפא איתרע שטרא וכו' והתם ודאי ר"ל בטל לגמרי וכמו שהאריה שם בהלכות לקח מוקי סוגיית דגמרא דמיירי בעדות שבתורת פרעון נתן המעות ולכן בטל השטר לגמרי ומתוך דברי הרמב"ם ז"ל הביאו הרא"ש פרק שבועת הדיינין וגם הרב המגיד פרק י"ד הנז' נראה דסבר דאעג"ב שלא יעידו שניתן המעות בתורת פרעון אלא סתם אפילו הכי בטל השטר וכמו שפכת דיותר ברצון פורע אדם חובותיו ממה שיתן שלו במתנה ונדאי לשם פרעון השטר נתנם וכו' עיין שם: והשתא בנדון דידן אם העדים שמבי' שמעון שפרע לסוחר מעידים בבירור שפרע לו לחשבון שטר ראובן או אפילו לא יעידו אלא שנתן לסוחר מעות סתם וראובן טוען לא היו דברים מעולם בהא ודאי לכולי עלמ' בטל השטר לגמרי שהרי ראובן הוחזק כפרן וכמו שפכת הרמב"ם פרק י"ד אם ראוהו נותן לו מעות ולא ידעו אם בתורת פרעון או בתורת פקדון או בתורת מתנה אם אמר בעל השטר לא היו דברים מעולם הרי הוחזק כפרן ובטל השטר ואם העדים לא יעידו שפרע המעות לסוחר לחשבון שטר ראובן אלא שנתנם בתורת פרעון סתם אפילו יאמר ראובן סיטראי גינהו בטל השטר לגמרי לדעת כל הפוסקים כלם לפי מה שכתבתי לעיל דלא קא מפלגי אלא בפירוש סוגיית דגמרא לא לענין דינא ואפילו אם תמצא לומר דפליגי לענין דינא הרי רב שרירא ורב אהיי ורב אלפס והרמב"ם ז"ל דסברי דבטל השטר לגמרי וכדאיתם הם לסמוך עליהם איזה דיין לבטל השטר ולקורעו ואם העדים לא יעידו אלא שנתן שמעון לסוחר מעות סתם ולא ידעו אם בתור' פרעון או בתורת פקדון גם בזה כבר כתבתי סברת הרמב"ם דבטל השטר ולא יהיה אלא סברת בעלי התוספות והרא"ש דסברי דלא מקרע קרעינו ליה ולא גבינו ביה דפשיטא ופשיטא דאוקמינו ממונא בחזקת מריה ויכול לומר שמעון קים לי פהרמב"ם ז"ל והרא"ש ובעלי התוספות דסברי דלא גבינו בהאי שטרא אעג"ב דר"ת והרמב"ם סברי דנשבע מלנה ונוטל משום דחזקה עדיפא ואוקמינו ממונא בחזקת מריה: ואפילו אם נרצה לומר דסברת ר"ת והרמב"ם מכריע את כלם באמר' שהמלנה נשבע ונוטל בנדון דידן א"א לומר כן שהרי ראובן טוען שמא ואינו יכול ליטבע שהרי צוה לשמעון שיתן המעות לסוחר וגם הוא מסר השטר לסוחר לגבות בו מעותיו משמעון וראובן יצא משם מוינ' ציאי ואינו יכול לטעון בריא אם פרע שמעון או לא פרע אלא על פיו של סוחר הוא חי וטוען מה שטוען ובשביל שחזר לו שטרו וטען אם איתא דפרעת שטרך בידי מאי בעי זו אינה טענה מספקת לחייבו לשמעון דהא אמרי'

פָּרַק קָמָא דְמַצִּיעָא אַימור אֲשַׁתְמוּטִי קָא מְשַׁתְמִיט לִיה דְאָמַר לִיה לְמַחַר יִהְבְּנָא לָךְ דְהִשְׁתָּא לִיתְהִי גַבְאִי אִי נְמִי אֲפִשְׁיִטִי דְסַפְרָא זְנִיר לֵה: וּמַה גַּם עָתָה בְּנִדּוֹן דִּידֵן דְרַגְלִים לְדָבָר כִּי שְׁמַעוֹן נִחְפְּזוּ לְלַכְתָּ לְצֵאת מִתּוֹךְ וִינ"צִיִּיא שְׁהִיָּה חֲזִיב סָךְ גְּדוּל לְסוּחָרִים וְנִרָא הוּא שְׁמָא יַעֲבֹבֵהוּ שָׁם וְלָכֵן לֹא הָיָה לוֹ פְּנָאֵי לִיקַח הַשְּׁטֵר וְגַם אֲפִשְׁרַּ שְׂזֵאת הָיְתָה הַסְּפָה שְׁהַסוּחָר הַמְּוֹרָשָׁה הוֹרָה הֵיחָד לְעַצְמוֹ לְחִזּוֹר הַשְּׁטֵר לִיד רְאוּבֵן לְתַבְנֵעַ מְשַׁמְעוֹן לְהִיּוֹת שְׁהִבִּיא שְׁמַעוֹן בְּיָדוֹ סָךְ גְּדוּל, מִכְּפָה סוּחָרִים כְּפִי הַנְּשַׁמַּע וְלָכֵן תּוֹפֵשׂ אוֹתָן הַמַּעוֹת לְאַחָרִים בְּאִפְסָן שְׁכָל מַה שְׁטוּעֵן רְאוּבֵן הוּא שְׁמָא וְאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע וְכִינּוֹן שְׁאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע אִינוּ נוֹטֵל דְהָא בְּכַמָּה דְוֹכְתֵי אֲמָרִינוּן מִתּוֹךְ שְׁאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע מְשַׁלֵּם אִינוּ נוֹטֵל וּמוֹקְמִינוּ מְמוֹנָא אַחְזַקְתִּיהּ וְאֵע"ג דְלֹא אֲמָרוּ מִתּוֹךְ שְׁאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע מְשַׁלֵּם אֲלֵא בְּשׁוּבְעָה דְאוּרִייתָא אֲבָל בְּשׁוּבְעָה דְרַבְּנָן לֹא וְכִמוֹ שְׁפַתְבִּי הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבוּתֵיו וְהֵאֵי שְׁבוּעָה דְנִדּוֹן דִּידֵן דְרַבְּנָן הִיא וְקִילָא טְפִי מְשַׁאֲרַ שְׁבוּעָתָא דְרַבְּנָן דְאֵלוּ בְּשַׁאֲרַ שְׁבוּעָתָא פּוֹתְחִין בָּהּ וּמְלַמְדִין לְטוּעֵן שְׁיִטְעוֹן כֹּף אֲבָל בְּשׁוּבְעָה דְנִדּוֹן דִּידֵן לֹא דְאֲמָרִינוּן פָּרַק שְׁבוּעָתָה דְדִינֵינוּן אָמַר רַב פֶּפְאֵה הֵאֵי מֵאֵן דְּמַפִּיק שְׁטֵרָא אַחְבְּרִיהּ וְאָמַר לִיה שְׁטֵרָא פְרִיעָא הוּא לֹא כָּל כְּמִנְיָה אֲלֵא אֲמָרִינוּן לִיה זִיל שְׁלִים וְאִי אָמַר לְשַׁתְּבַע לִי אֲמָרִינוּן לִיה אִישְׁתְּבַע לִיה אָמַר לִיה רַב אַחָא בְרִיהּ דְרַב לְרַב אַסִּי וְכִי מַה בֵּין זֶה לְפּוֹגֵם שְׁטֵרוֹ פִּירוּשׁ מַה יָפָה כַּחוֹ שָׁל זֶה מְשַׁאֲרַ פּוֹגֵם שְׁטֵרוֹ שְׁהִי מְחִיבַת לִיה שְׁבוּעָה אֲפִי עַל פִּי שְׁלֵא פִּגְם שְׁטֵרוֹ כְּאֵלוּ פִּגְמוֹ וּמִשְׁנֵי דִיפָּה כַּחוֹ מְפּוֹגֵם דְאֵלוּ בְּכּוֹגֵם אֵע"ג דְלֹא טְעִין טְעִינוּן לִיה הֵכָא זִיל שְׁלִים אֲמָרִינוּן לִיה וְאִי אָמַר אִישְׁתְּבַע לִי אֲמָרִי לִיה אִישְׁתְּבַע לִיה וְכֵן פִּסְק הַטוֹר סִימָן פ"ב הֵרִי דְקִילָא הֵאֵי שְׁבוּעָתָא וְכִינּוֹן שְׁכֹן אֲפִשְׁרַ לְוֹמַר דְאֲפִילוּ כִינּוֹן שְׁאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע אִינוּ נוֹטֵל לֹא אֲמָרִינוּן לִיתָא שְׁהִי כְּתַב רַב אֶלְפִּס שָׁם בְּהַלְכוֹת אִיפָא מֵאֵן דְאָמַר דְהֵאֵי שְׁבוּעָה שְׁבוּעָתָה הִיסַת הִיא וְאִיפָא מֵאֵן דְאָמַר כְּעִין שְׁבוּעָתָה הַתּוֹרָה וְאֵנָן סְבִירָא לָן כְּמֵאֵן דְאָמַר כְּעִין שְׁבוּעָתָה הַתּוֹרָה דְוִמָּיָא דְפּוֹגֵם שְׁטֵרוֹ וְכִמוֹ שְׁהַכְרִיחַ שָׁם הֵר"ן וְכִינּוֹן דְסַבְר דְהוּי כְּעִין שְׁבוּעָתָה הַתּוֹרָה אֲפִשְׁרַ דְסַבְר רַב אֶלְפִּס דְאִי טְעֵן הַלְוָה אִישְׁתְּבַע לִי דְלֹא פְרַעַתִּיהּ וְלֹא רָצָה לִישְׁבַע אוֹ שְׁאִינוּ יָכוֹל שְׁיִשְׁבַע כְּנִדּוֹן דִּידֵן אֲפִילוּ תַּפְס הַמְּלָוָה מִפְּקִינוּן מִינְיָה וְנִחְתִּינוּ לְנִכְסֵיהּ שְׁזָהוּ הַחִילּוּק שְׁיִישׁ בֵּין שְׁבוּעָה דְאוּרִייתָא לְשְׁבוּעָה דְרַבְּנָן כְּדִאֲמָרִי פָּרַק שְׁבוּעָתָה דְדִינֵינוּן בְּדִאוּרִייתָא אִי לֹא כְּעִי לְאִישְׁתְּבַעִי נִחְתִּינוּ לְנִכְסֵיהּ בְּדְרַבְּנָן לֹא נִחְתִּינוּ לְנִכְסֵיהּ וְכִינּוֹן דְסַבְר רַב אֶלְפִּס דְהוּי כְּעִין דְאוּרִייתָא סְתָמָא קָאֲמַר לְכָל מִילֵי דְשְׁיִיכִי לְשְׁבוּעָתָה הַתּוֹרָה וְכֵן מֵן דִּין כְּתַב הֵר"ן שָׁם בְּהַלְכוֹת דְאֲפִילוּ דְשְׁבוּעָה זוֹ דְרַבְּנָן אִם לֹא רָצָה לִישְׁבַע וְתַפְס נִחְתִּינוּ לְנִכְסֵיהּ וּמִפְּקִינוּן מִינְיָה וְטַעֲמָא דְמִקְלָתָא דְכִי אֲמָרִינוּן דְבְּדְרַבְּנָן לֹא נִחְתִּינוּ לְנִכְסֵיהּ הֵנִי מִילֵי בְּנִתְבַּע שְׁהוּא תּוֹפְסַ בְּרִשׁוֹת אֲבָל תּוֹבַע שְׁתַּפְּסַ שְׁלֵא בְּרִשׁוֹת מִפְּקִינוּן מִינְיָה וְזֶה נִרְאֵה עֵינָךְ וְכִינּוֹן שְׁכֹן בְּנִדּוֹן דִּידֵן שְׁאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע פְּשִׁיטָא דְאֲמָרִינוּן דְאִינוּ נוֹטֵל כִּינּוֹן דְאֲפִילוּ אִי תַּפְס מִפְּקִינוּן מִינְיָה וְעוֹד כְּתַב הַטוֹר סִימָן פ"ב וְאִם מֵת הַמְּלָוָה יוֹרְשֵׁיו מוֹצִיאִים הַשְּׁטֵרוֹת וְהַלְוָה טוּעֵן שְׁהוּא פְּרוּעַ.

י"א כִּינּוֹן שְׁשׁוּבְעָה זוֹ קִילָא שְׁהִי אִין פּוֹתְחִים בָּהּ אִם לֹא שְׁיִשְׁאֵל הַלְוָה לְפִיכָךְ נוֹטֵלִין הַיּוֹרְשִׁין בְּלֹא שְׁבוּעָה וְרַב שַׁר שְׁלוֹם כְּתַב כִּינּוֹן שְׁאִין הַמְּלָוָה כָּאֵן שְׁיִוְכַל לִישְׁבַע נִשְׁבַּע הַלְוָה וּנְפִטֵר: הֵרִי שְׁפַתְבִּי בְּפִירוּשׁ דְבְּשְׁבוּעָתָה הַלְוָה פְּטוֹר וְעַד כָּאֵן לֹא פְּלִיגִי י"א אֲלֵא לְהִיּוֹתָם יוֹרְשֵׁי דְמְהַפְּכִינוּ בְּנִכְוִתִיָּהוּ אֲבָל בְּמְלָוָה עַצְמוֹ דְאִינוּ יָכוֹל לִישְׁבַע כְּנִדּוֹן דִּידֵן פְּשִׁיטָא דְלְכּוּלֵי עֲלָמָא דְאִינוּ נוֹטֵל כָּלָל וְאֲפִילוּ שְׁבוּעָה לֹא מְחִיבִינוּ לְלוּוָה שְׁהִי הַמְּלָוָה

טוען שְׂמָא כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי וְגַם הֶרְמַב"ם פֶּסֶק פ' י"ז הַלְכוֹת מַלְנָה וְלִנְה דְאֶפִּילוּ יוֹרְשֵׁין לֹא גָבוּ אֲלֵא בִשְׁבוּעָה שְׁפַתְב מַלְנָה שְׂמַת וּבֵא הַיּוֹרֵשׁ לְתַבְנֹעַ אֶת הַלְנָה בְּשִׁטְר שְׁעָלִיו וְאָמַר פְּרַעְתִּי לְאָבִיךָ וְהַיּוֹרֵשׁ אָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ אֲמָרִים לוֹ עַמּוּד וְשָׁלֵם לוֹ אָמַר יִשָּׁבַע לִי ה"ז נִשְׁבַּע בְּנִקִּיטַת חֶפְזָן שְׁלֵא פִקְדְנוּ אֲבָא עַל יְדֵי אַחַר וְשְׁלֵא אָמַר לְנוּ אֲבָא בְּפִיו וְשְׁלֵא מְצִינוּ בֵּין שְׁטְרוֹתֵינוּ שֶׁל אֲבָא שְׁשִׁטְר זֶה פְּרוּעַ וְגוֹבָה וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר בְּשֵׁם רַב אֶלְפָס וְעוֹד פְּתַב הַטּוֹר סִימָן פ"ב בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים עַל הַהֵיא דְאֵם בָּאוּ לְבֵית דִּין לְהַשְׁבִּיעַ לְמַלְנָה שְׁאִין שְׁטְרוּ פְּרוּעַ טָעַן הַלְנָה שְׁאִין לוֹ בְּמַה לְפָרוּעַ וְצָרִיךְ לִישָׁבַע עַל זֶה פְּתַב וְהַגְּאוֹנִים פְּתָבוּ שְׁאִין אֶחָד מֵהֶם נִשְׁבַּע שֶׁהִנְתָּבַע אֵינוֹ חַיִּיב כְּלוּם עַד שְׁיִשָּׁבַע הַתּוֹבֵעַ וְכו' הָרִי שְׁפִסְקוּ שְׁאִין פֶּאן חַיִּיב כְּלָל עַד שְׁיִשָּׁבַע וְכִינֵן דְּבַגְדוֹן דִּינֵן אֵין הַתּוֹבֵעַ יְכוּל לִישָׁבַע שְׁלֵא פְּרַע לְסוּחַר שְׁמַעוֹן הַנִּזְכָּר נִמְצָא שְׁאִינוֹ חַיִּיב כְּלוּם וְעוֹד פְּתִיב בַּהֲגָהָה בְּסִפְר מְשִׁפְטִים וְז"ל וְעוֹד מְצָאֵתִי אֹן לִי דְבָרֵי רַב צְמַח גָּאוֹן זצ"ל שְׁפַתְב עַל דִּין אֶחָד וְסִינִים כֶּף וְכָל מִי שְׁאִינוֹ גּוֹבָה אֲלֵא בִשְׁבוּעָה וְאִינוֹ יְכוּל לִישָׁבַע פִּקַּע מְמוֹנוֹ וְאִינוֹ גּוֹבָה בֵּין אֶלְמָנָה בֵּין בַּעַל חוֹב הָרִי שְׁלֵדְבָרֵי כָּל הַנִּי אֲשֶׁלִּי בְּגִדוֹן דִּינֵן אֵין לִשְׁמַעוֹן הַנְּתָבַע חַיִּיב מְמוֹן כְּלָל כִּינֵן שְׁרָאוּבוּ אִינוֹ יְכוּל לִישָׁבַע וְאֶפִּילוּ שְׁבוּעָה דְרַבָּנָן אִינוֹ חַיִּיב כִּינֵן דְּטַעַנְתּוּ שֶׁל רָאוּבוּ טַעַנַת שְׂמָא וְאֵין חַיִּיבוּ כִּי אִם חֶרֶם סְתָם אִם פְּרַע לְסוּחַר לְחַשְׁבוֹן חוֹב רָאוּבוּ הַנּו' אִו לֹא דָאֵם פְּרַע לְסוּחַר פְּשִׁיט' וּפְשִׁיט' דְּפְטוֹר שְׁמַעוֹן בְּהֵאִי פְּרַעוֹן וְאִינוֹ יְכוּל רָאוּבוּ לְחַזוֹר עַל שְׁמַעוֹן כִּינֵן שְׁשִׁלְחוּ וְצָנְהוּ שְׁיִפְרַע לוֹ שְׁהָרִי פְּתַב הַטּוֹר סִימָן ככ"ו בְּשֵׁם ר"י וְאִם הַנִּפְקָד יִשְׂרָאֵל וְהַמְקַבֵּל כּוֹתִי כָּל זְמַן שְׁאִין יִשְׂרָאֵל הַנּוֹתֵן חוֹזֵר בּוֹ יְכוּל לִיתְנוּ לְכוֹתִי שְׁאֶפִּילוּ אָמַר לוֹ בִּינוּ לְבִין עֲצָמוֹ מַה שְׁיֵשׁ בְּיָדָהּ תְּנִהוּ לְכוֹתִי פְּשִׁיט' שְׁיִתְנִהוּ לוֹ כָּל זְמַן שְׁאִין יִשְׂרָאֵל חוֹזֵר בּוֹ הָרִי שְׂאֵם פְּרַע שְׁמַעוֹן לְסוּחַר בְּדִין פְּרַע: בְּאִנְפוֹן שְׁכָלֵל הָעוֹלָה מְדָבְרֵי הוּא שְׁבִין שְׁנֵתְקִינִים הַשִּׁטְר בְּחוֹתְמֵיו בֵּין לֹא נִתְקִינִים וְאִם נִתְקִינִים בֵּין שְׁיַעֲדִיו הָעַדִּי בְּפִרְטוֹ עַל פְּרַעוֹן הַחוֹב בֵּין לֹא יַעֲדִיו כִּי אִם מְצִיאֵו נִתְיַנַת מְעוֹת וְאֶפִּילוּ לִיכָא עֲדִים כְּלָל כִּי אִם טַעַנַת שְׁמַעוֹן שְׁפִרַע לְסוּחַר וְטוּעֵן עַל רָאוּבוּ הַשְׁבַּע לִי שְׁלֵא פְּרַעְתִּי שְׁטְר זֶה פְּטוֹר שְׁמַעוֹן הַנּו' אִם יִקַּבֵּל עָלָיו חֶרֶם סְתָם שְׁפִרַע לְסוּחַר הַנּו' הַחוֹב הַהוּא לְחַשְׁבוֹן רָאוּבוּ הַנּו' זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִי זֶלַה"ה: פּוּ מַעֲשֶׂה שְׁהִנָּה כֶּף הִנָּה שְׁעַמְדוֹ לְפָנַי לְדִין הַמְעוֹלָה ה"ר עֶזְרָא וְיִזְיָנוּ יצ"ו פֶת אַחַת וְהַמְעוֹלָה ה"ר יִצְחָק אִירְגָאֵשׁ יצ"ו פֶת אַחַרְת וְטָעַן וְתַבַּע ה"ר עֶזְרָא הַנּו' מְרַבִּי יִצְחָק הַנּו' אַרְבַּע מְאוֹת וַי"ב דּוּקְאֵדוּשׁ וְחָצִי שְׁהִנָּה חַיִּיב לוֹ מִכָּל כֶּף בְּגַדִּי שְׁלַקַח מִמֶּנּוּ שֵׁם בּוּינ"י צִיַּיִא וְלִרְאָנִיָּה הוֹצִי עָלָיו הָעֵתֶמַק הוֹדָאֵת פְּתִיבַת יָדוֹ שֶׁל ה"ר יִצְחָק הַנּו' שְׁהִנָּה מוֹדָה שְׁהוּא חַיִּיב הַסֶּף הַנּו' לְרַבִּי עֶזְרָא הַנּו' וְעֲדִים חֲתוּמִים עַל הַהוֹדָאֵה הַנּו' וּבְשִׁטְר הַהֵעֵתֶמַק הַנּו' הִיוּ חֲתוּמִי שְׁלֵשָׁה אֲנָשִׁים וּמַעֲדִים אִיף הַהֵעֵתֶמַק הַנּוּכָר הוֹעֵתֶמַק אוֹת בְּאוֹת תִּיבָה בְּתִיבָה מְשִׁטְר הַהוֹדָאֵה שֶׁל רַבִּי יִצְחָק אִירְגָאֵשׁ הַנּו' וּמַעֲדִים כִּי אֲמַת נְכוֹן הַדְּבָר שְׁפַתְיב' הוֹדָאֵה הַנּו' הִיא פְּתִיבַת יָד ה"ר יִצְחָק אִירְגָאֵשׁ הַנּו': הַשִּׁיב רַבִּי יִצְחָק הַנּו' כֵּן דְּבַרְתָּ וְאָמַר בְּלִשׁוֹן לְעַזְפִּירוֹ טִינְגוּ פְּאָגוּ אִי שְׁאֵשׁט"י פִּיגוּ אֶקִּינֵן מִי מַנְדַּאשְׁטִי אִי אַאוֹן דִּימְאַזִּיאָדוּ וְזֶה שְׁבִהִיוֹתָהּ שֵׁם בּוּינ"י צִיַּיִא רְצִיַת לְשׁוּם לְדָרְךָ פְּעַמְיָהּ לְבֵא כָּאן לְשַׁאלוֹנִיק"י וְעַדִּינֵן לֹא הִגִּיעַ זְמַן פְּרַעוֹן הַחוֹב הַנּו' אִזְ אָמַרְתָּ לִי הַנְּנִי הוֹלֵךְ לְדָרְכִי וְלָכוּן תְּפַרַע הַמְעוֹת לְסוּחַר וַיִּנְיָצֵאֲנוּ וְרָוְקָה דַּלְבִּי"שׁ שְׁמוֹ וְהַנְּנִי מַנִּיחַ בְּיָדוֹ שְׁטְר הוֹדָאֵתָהּ וּקַבְלַתִּי הַמְעוֹת כְּקַבְלַתִּי וְלָכוּן קוֹדֵם שְׁיִצְאֵתִי מִנִּינִיצִיָּי לִישַׁאסְטִי"פּוּזִי בְּכָל סְחוּרָה שְׁמִסְרַתִּי לוֹ וְהוֹתֵר' וְטָעַן רַבִּי

עזר' הגנזכר ואמר האמת כן הוא שכן צויתיה שתפרע הסף הגנזכר לאלבי"ש הגנזכר ולכן הנחתי בידו שטר הודאתה אבל אם האמת אתה שפרעת לו שטרך בידי מאי בעי וכיון ששאר בידו שטר הודאתה ושלח אלי העתקו לומר גבה מענתה בכל מקום שתמצא לרבי יצחק אירגאש שהרחיק נדוד ולא פרעני נראה נדאי שהאמ' אתו: השיב רבי יצחק הנז' ואמר האמת שפרעתי הסף הנז' לאלב"יש הנז' לקשבונך ועשיתי ככל אשר צויתני ולטרדות הזמן לא אסתייע' מקלת' ליקח מזדו שטר הודאתי מכמה סבות והנה יש לי כתב יד אלבי"ש הסוחר הנז' קומו קידו פאגו אי סאשטי פ"יגו דימי אבל עתה אינו מצוי בידו כי הוא חוץ לעיר שם באלישו או במקום אחר אז נתנו לו זמן ב"ד שלשים יום ובמלאת הימים האלה עמדו לפני לדין וטעו ה"ר יצחק הנז' שהאמת הוא שהיה סבור כי בתוך השלשים היום הגנזכר שהיה בא הכתב אבל אולי לשבוש הדרכים כי בחזקת ספנה הם עומדים לא בא הכתב הנז' אבל אמת נכון הדבר כי פרעתי לאלבי"ש הנז' כאשר צויתני ואעידה לי עדים נאמנים את רבי משה הפהן ואת רבי שמעון לירמה יצ"ו ואחר האימים והגזומים העידו בתורת עדות איך מסר רבי יצחק הנז' לסוחר הנז' שם בבית הסוחר כל כך גראנה ופולבו די גראנה לקשבוו רבי עזר' הגנזכר והודה הסוחר הנז' שהיה מפניס ואינטריגז מחשבון רבי עזר' הגנזכר כמו שכתוב וחתום בבית דין העדות שהעידו בארנפה מלה במלה ואחר ששמעתי טענותיהם והגישו עצמותיהם מהפח המסור אלי מאת השתי כתות הגנזכרי גזרתי אומר שהדין עם רבי יצחק אירגאש הנז' ואין בדברי הר' עזר' בינינו הגנזכר ממש ואת כלם ישא רוח יקח הכל וטעמ' דמקלת' דאין פאן מציאו העתק שטר הודאה שהרי לא נתקיימו חתימות החתומים עליה ונדאי דנאמן לומר רבי יצחק הגנזכר פרעתי במיגו דמזוניף ולא היו דברים מעולם ולא הונח שיתקיימו אותם החתומים מכל מקום פינו שאינם מעידים ואינם מקיימי' חתימות העדים החתומים על השטר ההודאה כי אם לבד על פתיבת ההודאה שהיא פתיבת רבי יצחק אירגאש נמצא שאין פאן שטר כי אם פתיבת ידו ונדאי דנאמן לומר פרעתי ובעלמ' בטוען התובע טענת פריא פטור הנתבע בשבועת היסת אבל בגדון דיזון דרבי עזר' אינו יכול לטעון טענת ברי' אפילו שבועת היסת אינו חייב רבי יצחק הנז' כי אם חרם סתם ומה גם עתה שהעידו עדים בדבריו דמהני אפילו היה שטר בידו של רבי עזרא הנז' מקונים בחותמיו ומעולם לא יצא מתחת ידו כמו שפבר הארכתי בזה ולכן גזרתי אומר שהדין עם ר' יצחק אירגאש הנז' ואין לו לרבי עזרא הנז' עליו לא תביעה ולא טענה ולהיות הענין ברור כשמש לא היה צריך לכתבו אבל להפצרת השואל פתבתי מה שכתבתי והחולק על זה עליו להביא ראיה זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה:שאלה פח ראובן היה נשוי עם אשת נעורים והוליד ממנה כמה בנים אחר בלונה ותעמוד מלדת כמה שנים היתה לה עדנה לחדש כנשר מנעוריו נכספה וגם פלטה נפשו לקחת אשה עליה בחייה ועל זה רבו ביניהם קטטות ודברי ריבות בשערי מחיות' ויהי היום נשא אשה אחרת ועמד כמו שמנה או תשעה שנים וה' פקד את רחמה וינלדו לו שני בנים ויצא האיש מהעיר הזאת וילך לו אל ארץ אחרת עד יום מותו עמד גר בארץ נכריה וטרם בא יום פקודתו צנה לפני מותו כפי הנשמע כל אשר נדבה רוחו ונשמתו והניח אפטרופא על כל נכסיו את אשתו השנית וכשמוע אשתו הראשונה כי מת אלוף נעוריה שלחה את בנה לתבוע פתובתה ומזונות כמה שנים אשר הניחה בקרון זוית מונחת

וכעסמה צרתה גם כעס באומרה לא תקח מקל אשר לבעלי מחוט ועד שרוף נעל כי בהיותו בחיים חזיתו נתן לה סף מה מעות הן בעד פתובתה הן בעד מזונותיה ולא נשאר לה מפתובתה כל דבר זאת אומרת האלמנה השנית בעד היתומים וזאת אומרת במרירות נפש כי תחת אשר עינה אותה נתן לה הסף ההוא ואם מצער היא ותחי נפשה ואף גם זאת כי שבועת ה' היתה בין שניהם שלא לקחת אשה אחרת עליה ולא יעבור על שבועתו כהלכת גוברין יהודאין ולדבר על לבה לב נשבר ונדכה להתי' לו האיסור אשר אסר על נפשו נתן לה הסף ההוא אמנם שטר פתובתה במקומו עומד ככחו אז פחו עתה והנו היום בידה בכל חזוקי סופר כמשפט הבנות הנשואות על ידי חנפה וקדושין ואם אמת היתה הדבר טוענת שטרך בידי מאי בעי ולא פל כמינה להפקיע פח שטר פתובתה גם המזונות אשר הוציאה זה כמה ימים ושנים אלא דברי שתי נשים צרות אשה אל אחותה במות וחיים.

עתה ילמדנו רבינו דברי מי יקום כי המשפט לאלהים הוא ושפרך הרבה מאד מן השמים: תשובה לסבת טרדת הזמן אין לי פנאי להאריך וכדי שלא להשיב פני השואל ריקם אשיב ריש מילין וראשי פרקים וזהו דגרסינן פרק שבועת הדיינין שהוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוי דמסיקנא בך והא שטרא אמר ליה פרעתיה אמר ליה הנהו סטראי נינהו אמר רב נחמן איתרע שטרא וכו' ומסיק בגמרא והלקתא איתרע שטרא והני מילי דפרעיה באפי סהדי ולא אידכר ליה שטרא אבל פרעיה בין דידיה לדידיה מיגו דיכיל למימר לא היו דברי מעולם יכול נמי למימר סיטראי נינהו ובגדון דידן שהאלמנה השניה אפטרופא של יתומים טוענת בשבילם שפבר פרע אביהם הפתובה לאשתו הראשונה בעודו בחיים והאלמנה הראשונה טוענת שהאמת הוא שנתן לה מעות מה אבל לא נתנו לפרעון פתובתה כי אם לפייסה להתיר לו האסור אשר אסר על נפשו שלא לקחת אשה אחרת עליה בחייה והראיה ששטר פתובתה בידה וטוענת שטרך בידי מאי בעי: נראה לע"ד שהדין כן דאי ליכא עדי' כלל שנתן ראובן שום מעו' לאשתו הראשונה אליכא דכולי עלמא גובה פתובתה משום דנאמנת במה שאמרה במה שנתן לה בעלה היתה כדי להתיר לו האסור במיגו דאי בעי אמרה לא היו דברים מעולם ושטר הפתובה עומד בתוקפו ואי איכא עדים דינעי שנתן לה בעלה מעות בתורת פרעון ממש אף על גב דלא ידעי אם היתה פרעון פתובתה או חוב אחר בטל שטר פתובתה וכמו שפכת הרמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק י"ד וז"ל הוציא עליו שטר מקוניים שיש לו עליו מנה ואמר לו הלנה הלא פרעתיה בפני פלוני ופלוני ובאו אלו והעידו שפרעו אבל לא הנפיר לו את השטר ואמר לו המלוה כן הוא שפרעת אכל חוב אחר פרעת שהיה לי אצלך הרי בטל השטר הרי שפכת לשון ביטול וכן פסק רב אלפס ורב האי ורב שריר' גאון דבטל לגמרי ודלא פרבינו תם דפסק דמאי דאתרע שטר' אינו אלא לענין דלא גבי אלא בשבועה אף על גב דאיכא נאמנות בשטר ונדאי דבגדון דידן לא שבקינן כל הני אשלי רב רבי דסברי דבטל לגמרי ועבדינן כר"ת וכל שכן לאפוקי ממונ' מחזקת היתומים: ובר מן דין פבר הארכתי בשאלה אחרת דלא פליגי כל הני אשלי רב רבי אלא בפירוש סוגית הגמ' אבל לענין דינא אפטר דר"ת מודה לדברי הרמב"ם והרמב"ם מודה לדברי ר"ת ואין כאן מקום להאריך אלא דבגדון דידן אי איכ' עדים שפכתורת פרעון נתן לה המעות בטל

שטר כתובתה לגמרי ואי ליכא עדים שבתורת פרעון נתן לה מעות אבל מעידים שנתן לה בעלה מעות אבל אינם יודעים אם בתורת פקדון אם בתורת מתנה אם בתורת פרעון.

בזה נראה לע"ד דאע"ג דהרמב"ם פתב בפרק הגזפר דלא בטיל שטר ונשבע המלוה ונוטל מכל מקום מצינו הרא"ש דפסיק דלא מגבינו ביה ולא קרעינו ליה וגם הרמב"ן ז"ל הביאו הרא"ש פרק שבועת הדייגין סבר דכיון דאיכ' עדים לא מהימן לומ' במתנה נתנם לי משום דגריע טענת מתנה דיותר ברצון פורע אדם חובותיו ממה שיתן שלו במתנה וכיון דהרא"ש והרמב"ן סברי דלא מגבינו בהאי שטר' ראויים הם לסמוך עליהם אפילו לאפוקי ממונ' כל שכן בגדון דידן לאוקמי ממונ' בחזקת היתומים דחייב כל אדם להפוך בזכותם דטענינו ליתמי: וגם לענין המזונות שתובעת האלמנה לזמן חיי בעלה פשיט' ופשיט' דאין לה שום תביעת קלה וחסומה פנגד היתומים הקטני' בזה והדיבור בזה הם דברי מותר באופן שכלל העולה מדברי דליכ' שום צד לגבות האלמנה הראשונה כתובתה כי אם בהיות דליכ' עדים כלל מהמעות שקבלה מיד בעלה דאז היא נאמנת במיגו דאי בעי אמרה לא היו דברים מעולם זהו מה שפירא לע"ד ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה פט ראובן שנתן מעות לשמעון ומסר שמעון ביז ראובן כל כך סחורה כדי שישלחנה למקום פלוני לימכר שם וראובן קבל עליו אחריות הסחורה והיא עד הגעתה למקום שהיתה הולכת שם ושמעון נותן לראובן רינח כך וכך בשביל שקבל עליו אחריות מהסחורה והיא עד הגעתה לשלום ושם יתפרע ראובן ממעותיו לזמן ד' חדשים אחר הגעת הסחורה כמו שהתנו ביניהם כמו שפירא משטר כתוב וחתום שיש ביניהם ועתה הגיעה הסחורה למקום שהיתה הולכת ונפטר שמעון לבית עולמו קודם הגעת הזמן שהתנו ביניהם שיגבה ראובן מעותיו וראובן בא לגבות מעותיו עם הרינח כמו שהתנו ביניהם' ובית דין טוענים בשביל היתומים שאינו מן הראוי שהיתומים יפרעו רינח מהמעות לראובן רק מה שנתן יקח וראובן טוען פיון שאחריות הסחורה היתה עלי ואם היתה נאבדת הסחורה הייתי מפסיד אני מעותי גם כן עתה אני רוצה ליקח הרינח גם כן כמו שהתנתי עם שמעון אביהן לכן יורנו מורנו מורה צדק הדין עם מי: תשובה טענת הבית דין שטוענים בשביל היתומים שאינו מן הראוי שיפרעו הרינח רק הקרן לבד שקבל שמעון אביהם לא ידענו' מאן פלג להו בין קרן לרינח אחר שנתחייב שמעון אביהם של יתומים לפרוע בין הקרן בין הרינח בשטר כתוב וחתום כמו שפירא מתוך דברי השאלה ואם אין פונת הבית דין שטוענין כך בשביל היתומים אלא לחוס עליהם שלא יפרעו רינח מעות וכמו שפירא מתוך דברי השאלה שכתב שאינו מן הראוי שהיתומים יפרעו רינח דמשמע לא שיהדין כך אלא מן הראוי לאומד הדעת זו אינה טענה להפסיד ממון אחרים ואין מרחמים בדין ועוד דגרסינו בערכין פרק שום היתומים אמ' רב נחמן מריש' לא הנה מזדקינן' לנכסי יתמי פיון דשמעת' להא דרב הונא סברין משמיה דרב יתמי דאכלי דלא דידהו ליזלו בתר שיקבליהו מפאן ואילך מזדקינא הרי לה ראיה ברורה שאין ראוי לעכב ביז יתומים ממון אחר' כי אם בדין גמור ולכן ראוי לברר וללבן בגדון דידן אם הוא מן הדין שיפרעו היתומים החוב הגזפר לראובן יפרעו הקרן והרינח כי שקולים הם ויבואו שניהם אחר שנתחייב שמעון אביהם בשטר על שניהם ואם אינו מן הדין שיפרעו היתומים אז לא יפרעו לא קרן ולא רינח גרסינו בערכין פרק שום היתומים מעיקר' מאי טעמ' לא אמר רב פפא פריעת ב"ח מצנה ויתמי

לא בגי מעבד מצו' ניהו רב הונא בריה דרב יהושע אמר אימר צררי אתפסה מאי בינייהו איפא בינייהו כשחייב מודה אי נמי שמתנהו ומת בשמתיה שלחו מתם דשמתוהו ומית בשמתיה והלקתא פרב הונא בריה דרב יהושע הרי דכשחייב מודה או דמת בשמתיה גובין מן היורשין ולא חיישינן לפרעון ולא לצררי וגרסינן תו בבתרא פ' קמא אמר ריש לקיש הקובע זמן לחבירו ואמ' לו פרעתיך בתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרע בזמנו וקאמר בגמרא והלקתא פריש לקיש ואפילו מיתמי ופי' רש"י אם מת הלנה בתוך זמנו גובה חובו מן היתומים בלא שבועה ולא חיישינן דילמא פרעיה והטעם פדקאמר בגמרא לא עביד איניש דפרע גו זמניה וכן פסק רב אלפס בהלכות והרמב"ם הלכות מלנה ולנה פ' פ' דבשלש אלה חייב מודה או שהיתה ההלואה לזמן ולא הגיע זמן פרעון או שגדוהו עד שיתן ומת בגדויו כל אלו גובין מן היורשין בלא שבועה וכן פסקו כל הפוסקים כלם וכיון שכן בגדון דידן כיון שמת שמעון קודם זמן הפרעון ודאי שגובה מהיורשים בלא שבועה ואם תאמר כל זה יצדק אם היתומים דגדון דידן הם גדולים אבל אם הם קטנים כתבו התוספות בבתרא פ' פ' קמא על ההיא שכתבתי והלקתא פריש לקיש ואפילו מיתמי נראה דווקא ביתומים גדולים איירי אבל בקטנים לא גבי אפילו תוך זמנו וכו' דמציינן למימר דחיישינן לצררי אפילו תוך הזמן בקטנים וכן כתב הרב המגיד הלכות מלנה ולנה פ' פ' וזה לשונו ובאמת בתוך זמנו נחלקו דאיפ' מאן דאמר שאף על פי שאין אדם פורע בתוך זמנו שמא התפיסו צרורות פסוף במשכון ובעודן קטנים לא ידעו למצן' ראיה ולפיכך ימתין עד שיגדלו ולא אמרו שגובין במת תוך הזמן מן היתומים בלא שבועה אלא מן הגדולים אבל לא מן הקטנים אפילו בשבועה וי"ל שהרב המגיד כתב שם שהרמב"ם והרשב"א פסקו שאפילו מן הקטנים גובין במת תוך הזמן וההגהה כתב שם שכן פסק ריצב"א וגם הרמב"ם כמו שפירא מתוך לשונו פ' פ' ד שכתב והנפרעים מן היורש בין קטן בין גדול לא יפרע אלא בשבועה ואם היה החוב לזמן ותבע בזמנו נפרע שלא בשבועה משמע דקאי לכלהו בין קטן בין גדול וכן כתב נמקי יוסף על ההיא דריש לקיש שם בבתר' וז"ל חזקה לא פירע בגו זמניה הילקף נפרע המלנה מן היתומים אפילו שלא בשבועה והספימו המפרשים ז"ל דאפילו מיתומים קטנים וכן כתב המרדכי פ"ק דבתרא וז"ל פי' ר"י דאפילו ליתומים קטנים נזקקין לתוך הזמן וכו' עד ותוך הזמן לא מתפס איניש צררי ואפילו בלא שבועה גובה מהם.

ועוד כתב שם וכן כתב ר"מ בר מרדכי דבתוך הזמן נזקקין אפילו ליתומים קטנים וכן פסק הר"ן וספר התרומות כמו שכתב בית יוסף סי' ק"ח וכן פסק רבינו ירוחם נתיב כ"ו חלק ג' וכן פסק הרא"ש בתשובותיו פ' פ' הרי דלכל רבבכתא בגדון דידן אפילו יהיו היתומים קטנים גובין מהם בלא שבועה כיון דמת שמעון בגו זמניה: ועוד נראה לע"ד דאפילו מאן דחייש לצררי בגו זמניה היינו משום דעביד איניש דיהיב משכון אף בתוך הזמן ואפילו בשעת הלואה וכמו שכתב הה"ר יונה ז"ל דסבר הכי אבל בגדון דידן לא שייך למימר הכי שהרי התפיסו שמעון לראובן הסחורה בתורת משכון ליפרע ממנה והיכי חיישינן שהתפיסו צררי אחרוני זולת הסחורה ההיא אלא ונדאי פולי עלמא מודו בגדון דידן דלא חיישינן להא הילקף גבי ראובן בין הקרן בין הריוח מן היתומים אפילו יהיו קטנים בלא שבועה כ"ש דבגדון דידן ראובן הוא מוחזק בפנסים משעוה ראשונה כמו שפירא מתוך דברי השאלה וכבר תפש מחיים והיתומים באים להוציא ממנו

דפשיטא ופשיטא שיתפרע ראובן מהפל עד פרוטה אחרונה והשאר יחזיר ליורשים זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה צ ראובן המכה לשמעון אצל לוי ואמר לו ללוי לשמעון סהמעות שאני חייב לו וכן עשה לוי ונתן הסף הנז' לשמעון אחר כף בהמשך הזמן עמד לוי ואמר, דקדקתי בחשבונני ולא הייתי חייב לראובן הסף שנתתי לשמעון בשבילו ולכך העמידו בדין לוי הנז' לראובן הנז' שיתן לו מעותיו וראובן טען שפשהמכהו לשמעון אצל לוי אמר לו ללוי מאותן המעות שיש לי בידך תן סף כף לשמעון ומה שנשאר בידך להיותו מעט מזער כי אינו אלא זהוב אחד תנהו לי מיד ונתנו לו ושמם בב"ד באותו המעמד הודה שמעון הנז' איהו הוא אמת שקבל המעות מיד לוי הנז' לחשבון ראובן הנזכר ממה שהיה חייב לו הראובן הנזכר ואין לו על הראובן שום תביעה כי כבר נתפרע ממה שהיה חייב לו ומפח טענותיהם של ראובן ולוי חייבו הבית דין שבועה לראובן ונשבע בבית דין בפני קהל גדול בספר תורה בזרוע איהו המעות שפרע לוי לשמעון היו מעותיו ממש שהיו לו ביד לוי ושאין בידו מלוי לא ממונא ולא דררא דממונ' ויצא זכאי ראובן מטעו' לוי אחר כף בהמשך הזמן שעבר מה שעבר בין שמעון ולוי ממשאם ומתנם וחשבונותם פא שמעון הנזכר אצל ראובן הנז' והעמידו בדין וטען שיפרע לו הסף שהיה חייב לו מקדם קדמתא כי מה שפרע לו לוי בשבילו פשהמכהו אצלו לא חשיב פרעון להיות כי לא היו לו בידו של לוי מעות ומעמד שלשתן לא מהני אלא פשיש מעות בידו ולכך חייבונני הדיינים העומדים ביני ובין לוי להחזיר לו המעות שנתן לי בשבילך ונמצא שאתה חייב לי עדיין הסף שהיית חייב לי וראובן טען שפכר הודה שמעון בבית דין שקבל מיד לוי מה שהיה חייב לו וגם לוי הודה פן שפכר פרע לשמעון מה שהיה חייב לו לראובן ולכך הזמינו לדין לוי לראובן שיפרע לו מה שפרע בשבילו ומה שטוען עתה שמה שקבל מלוי לא חשיב פרעון אפילו שהיה במעמד שלשתן פיון שלא היו לו לראובן מעות ביד לוי לאו פל פמיניה לומר פן כי מפני יודע שמעון שלא היו לו לראובן מעות ביד לוי ושפרע לו פדין וכבר הזמינו לוי לראובן על זה ותבע ממנו מה שפרע בשבילו ונשבע ראובן בבית דין שמה שפרע לוי לשמעון היו מעותיו ממש שהיה לוי חייב לו לראובן ונתנם לו בתורת מעמד שלשתן הודיעני הדין עם מי: תשובה עם היות שהדבר ברור מפי סופרי' ומפי ספרים ולא היה צריך לכותבו מ"מ לשכח און איזה נפתל ועקש שדרכו להטיל מום בקדשים אמרתי גזרתי לברר וללבן דין אמת לאמתו וזה שעיקר ושרש הדין הזה הוא בגיטין פרק קמא דגרסינו התם הנהו גינאי דעביד חושפנא בהדי הדדי פוש חמש איסתרי גבי חד מינייהו אמרי ליה ינהינהו ניהליה למריה ארעא באפי מריה ארעא וקנה מיניה לסוף אזיל עבד חושפנא בין דיליה לנפשיה ולא פש גביה ולא מידי אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה מאי איבעביד לך חדא דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה ועוד הא קני מינה אמר ליה רבא אטו האי מי קאמר לא יהיבנא דליכא גבאי קאמר א"כ קנין בטעות הוא וכל קנין בטעות חוזר: וכתבו התוספות לא פש גביה ולא מידי פ"י ר"ח וכן ר"ת שהיו בעלי דינין מודים לו או היה הדבר ידוע בעדות ברורה דלא פש גביה מידי ומשמע מדבריה' דמנפשיה אין נאמן לומר טעיתי במה שהודיתי אע"ג דאית ליה מיגו דאי בעי אמר חזרתי ופרעתי וכן משמע דהא דתנן בשבועות מנה לי בידך אמר ליה הו' למחר אמר לו תנהו לי אם אמר נתתיו לך פטור

אין לה בידו חייב ומפרש טעמא בפרק קמא דכתב' משום דכל האומר לא לוייתי פאומר לא פרעתי דמי ואמאי לא מהימן לומ' אין לה בידו שטעיתי שהייתי סבור להיות חייב ואיני חייב פלום מיגו דאי בעי אמר פרעתי אחר כה אלא משמע דבמיגו לא מהימן לומר שטעיה וכן פסק הרא"ש בפסקיו וכתב שזו היא סברת ר"י ורב אלפס ז"ל פתב בהלכות שם בגיטין הא מילת' פרישו בה רבואתה דלא עבדינו בה עובד' אלא היכא דאיכ' סהדי דקמיהון עבדי חושבנ' ואשתכח דטעות' הוא אי נמי דקא מודי ליה דהכין הוא חושבנא ובהכין מיתוקם האי עובדא אבל היכא דליכא סהדי דמסהדי דהכין הוא חושבנ' אלא איהו דקא טעין הכי ותבריה לא קא מודי ליה לא מהנאי האי טענתא מידי ומימרא דמסתבר הוא דאי לא תימא הכי כל שטרי דעלמא נמי נימא דבטעות' הויא מילת' ונפטר אלא לאו שמע מינה דהאי מימרא דאמרי רבואתה מימ' מעלל' ותריצא הוא: הרי דלכולי עלמא לא מהימן לומר טעיתי בחשבונ' אפילו במקום מיגו דפרעתי משום דהוי כמיגו במקום עדים דאנן סהדי דאי לאו דדניק מעיקרא לא הוה משעבד נפשיה ואדם מדקדק היטב קודם שיודה ליתן והשתא נידון ונאמר ומה פשלא פרע עדיין לוי דאיכא מיגו רוצה לומר שהיה ראוי להיות נאמן לומ' טעיתי במיגו דאי בעי אמר פרעתי אמרינו דלא נאמן ולא מצי טעין בנדון דידן דליכא מיגו שהרי פרע לוי לשמעון לא כל שכן שאינו נאמן לוי לומר טעיתי בחשבונ' וכן פתב הרא"ש בתשובותיו כללס"ט הביאו הטור סימן ככ"ו וז"ל ולא מהימן לומר שטעיה כדי להוציא מה שנתן כבר אדרב' אמרינו דקדק יפה ואלו לא היה לו בידו משל ראובן לא היה נותן בשבילו פלום וכו'.

ואם תאמר בנדון דידן הרי כבר הודה שמעון המקבל לדברי לוי הנותן שטעיה בחשבון ואין פאן דין מעמד שלשתן ויחזור שמעון על ראובן ויש לומר דלאו כל פמיניה דשמעון לומר כן אפילו אם עדיין לא פרע לוי לשמעון כל שכן בנדון דידן שפבר פרע לוי לשמעון דלאו כל פמיניה דשמעון להחזיר מעותיו ללוי ולהטיל עצמו על ראובן: וראיה לזה שפתב הרשב"א בחזושו פ"ק קמא דגיטין וזה לשונו ובעקר דינא דכתב רב אלפס ז"ל דהיכא דמודה ליה חבריה מהימן אי בעל הקרקע מודה ליה בכך האי דקנו מיניה ודאי פטור דהא מודה ליה אידך דבטעות אשתעבד ליה וכו' וגינאי נמי מפטר פטורי מיניה דמרי ארע' משום דאמרי ליה חושבנא בקושטא הנה ואת הוא דאודית ליה לאו כל פמינא לחיובי לדין ואפ' אמרי ליה נמי אשתליו חושבנא מיפטר פטורי דהנה ליה פמנה לי בידה והלה אומר איני יודע דפטור ולא דמי למנה הלוייתי ואיני יודע אם פרעתיך אם לאו דהכא הא אמרי ליה ודאי פרענו אלא דאת הוא דאמרת דאשתכח ביה טעותא האי טעותא לא ידעינו ומיהו משתבעי דלא ידעי ומיפטר הרי אתה רואה דאמרי' לאו כל פמיניה דבעל הקרקע שהוא המקבל לחייב לגינאי אף בנדון דידן לאו כל פמיניה דשמעון לומר שטעיה לוי בחשבון לחייב לראובן שהרי ראובן טוען ודאי פרעתיך ואינו טוען איני יודע אם פרעתיך וכיון שכן אפילו אם עדיין לא פרע לוי לשמעון לא היינו מחייבים לראובן כל שכן בנדון דידן שפבר פרע לוי לשמעון וגם שמעון בעצמו הודה בבית דין ולא בוש שקבל חובו של ראובן מיד לוי דפשיטא ופשיטא דלאו כל פמיניה להשיב אחר ממונו ליד לוי ולהטיל עצמו על ראובן.

ואם תאמר האי דאמרינו לאו כל פמיניה דשמעון לחיוביה לראובן היינו לפי שיטת רב אלפס ז"ל דסבר דמיז פשהמחה ראובן לשמעון אצל לוי נסתלק ראובן ואין לו לשמעון

על ראובן שום טענה כי אם דוקא על לוי וכמו שפתיב בהלכות מציעא פרק המקבל אבל לפי שיטת ר"ת והרא"ש דסברי שלא נפטר ראובן משמעון ממה שהיה חייב לו אם לא שפטר בפירוש אם פן אם שמעון מודה שטעה לוי בחשבון עדיין יוכל שמעון לחזור על ראובן שעדיין לא נסתלק מעליו וכן כתב הר"ן בגיטין פרק קמא ויש לומר דעד כאן לא קא מיפלגי רב אלפס ורבינו תם והרא"ש אלא היכא דלא פרע לוי לשמעון אבל היכא דכבר פרע פגדון דידן פולי עלמא מודו דלא יחזור שמעון על ראובן והטעם שבשעה שקבל המעות כבר פטרו לראובן דאנן סהדי דפטרו ורבינו תם והרא"ש סברי דכשפטרו בפירוש אפילו לא קבל המעות נסתלק ראובן ואין לה פטור גדול מקבלת המעות.

ועוד דלרבינו תם והרא"ש לא נשאר על ראובן כי אם דין ערבות כמו שהביאו הטור סימן קכ"ו ולכך אינו יכול לתבוע ממנו תחלה כל זמן שיכול לגבות מלוי הנמחה כי הוא העקר ולא נשאר על ראובן כי אם דין ערבות וכיון שכן פשפרע לוי לשמעון נפטר ראובן מערבותו ולא פל כמיניה דשמעון להחזיר המעות ללוי ולתבוע מראובן כי חזרת המעות הנה ליה הלנאה חדשה וכבר נפטר ראובן מערבות המלנה הישנה כל שכן פגדון דידן ששמעון הודה בבית דין שפבר נפרע מחשבון ראובן ושא לא היה לו עליו תביעה כלל ופטרו בפירוש: וגדולה מזאת נראה בעיני דאפילו יהיה הדבר ברור וידו כלם שאין בידי לוי שום דבר מראובן בשעה שהמחה ראובן לשמעון אצל לוי דאז ודאי אין כאן דין מעמד שלשתן וכל אחד משלשתן יכול לחזור מקל מקום מה שפבר קבל שמעון מלוי אינו יכול להחזירו ללוי ולתבוע מראובן וראייה לזה שפתיב הרמב"ם הלכות מלנה ולנה פרק י"ו כבר ביארנו שראובן שלא היה לו אצל שמעון כלום והיה ראובן חייב ללוי מנה והמחה אצל שמעון אף על פי שהמחהו במעמד שלשתן לא קנה ואם רצה שמעון שלא יתן לא יתן ואם נתן חוזר וגובה מראובן שהרי על פיו נתן וכן אם רצה לוי לחזור ולומר איני רוצה לגבות משמעון חוזר וגובה מראובן ואף על פי שנפרע מקצת משמעון חוזר וגובה השאר מראובן משמע דוקא השאר גובה מראובן אבל מה שפבר גבה משמעון לא יחזור לגבותו מראובן להחזירו לשמעון דאי לא תימא הכי למה לו להרמב"ם להאריך בלשונו לימא חוזר וגובה מראובן ואף על פי שנפרע מקצת משמעון ולישתק ומדכתב עוד חוזר וגובה השאר מראובן משמע דוקא השאר וכן בהלכות מכירה פרק ו' רמז זה שפתיב ואפילו פרע לוי לשמעון מקצת חובו לפיכך אם לא פרע לוי לשמעון ותובע את ראובן בשאר חובו הרי שאפילו במקום שאין דין מעמד שלשתן שפלו יכולין לחזור מקל מקום במה שנפרע כבר אין יכול לחזור כל שכן פגדון דידן שאין הדבר ברור אלא אדרבה טוען ראובן שהיה חייב לו לוי המעות בשעה שהמחה לשמעון אבל לוי דפשיטא ופשיטא דלאו פל כמיניה דשמעון לחזור על ראובן פלל העולה דבהא סלקינו ונחתינו מפח הטענות והבחינות שפתיבתי דלכולי עלמא אין לשמעון על ראובן לא טענה קלה ונחמורה לא שבועה ולא חומרא וכל החולק על זה עליו להביא הראייה ואני מה שנראה לע"ד פתיבתי וחתמתי מה שאמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמאול אדרבי זלה"ה: שאלה צא ראובן ושמעון אחים ושנותפים במשאם ובמתנם והנה נפטר ראובן לבית עולמו וחי לרבנו ולכל ישראל שבק והנה יצאו בעלי חוב רבים וקפצו על אחיו שמעון שיפרע ויש שטרות ששמעון ערב בעד אחיו ויש שטרות וחובות שאין שמעון ערב עליהם והבעלי חובים שאין להם שמעון לערב טוענין ואומרים שכל החובות שנים ויש לשמעון לפרוע

מנכסי אחיו שנה בשנה כל א' לפי ערכו יטול כפי הנכסים שימצאו ושמעון טוען אני רוצה לפרוע הנכסים והחובות שאני ערב בהם פי לכם אני חייב כלום שהרי אם לא אעשה כן הבעלי חוב שאני ערב להם ידחקו והם אינם תפצים במה שאתם רוצים אלא שאומרים שאפרע להם חובם משלם או משלי או משל אחי יורנו רבינו הדין עם מי: תשובה עינתי ועברתי על כל דברי החכם השלם הפוסק וראיתי פי כל דבריו דברים מצודקים משפט אמת אף מה שכתב וז"ל ואם פן אני אומר שכל זמן שלא ישאר מנכסי ראובן אחר פריעת חובות שמעון אחיו מרב בהם כדי לפרוע להם אין להם על שמעון טענה כלל כי הנכסי שיש עמה הרי הוא יכול לתפוש בשבילו כמו שהוכחתי למעלה ונכסיו מיקרו לא של שנותפות בהא ודאי מסתפינא וקרוב לנדאי קא אמינא במחילת כבוד תורתו שנגראה לעניות דעתי שלא צדק במאמרו וזה דמצינו למימר דאף על גב דפליגי רבינו מש' בר מיימון והרמב"ן פת אח' עם הרא"ש כמו שהבי' הטור חשן המשפט סימן ע"ז דהרמב"ם והרמב"ן סברי דשנתף אחד שלנה לצורה השנותפות נשתעבד השנותף השני אף על פי שלא היה שם והרא"ש כתב דלא נשתעבד ומצי למימר לאו בעל דברים דידי את הפוסק החכם הפוסק כהרא"ש משום דהלכתא ככתראי וכל שכן לאוקומי ממונא אחזקתיה איפא למימר דעד כאן לא פליגי הרא"ש לסברת הרמב"ם והרמב"ן אלא דלא אמרינו דנשתעבד השנותף השני גופו עד שיהא חייב לשלם מממונו ומחלקו אבל שנאמר שאפילו נכסי ראובן וחלקו שיש לו בשנותפות לא נשתעבד לאותו החוב שלקח הוא לבדו עד שנאמר שיש לשמעון שנתפו יתר שאת ויתר עז להחזיק ולתפוס נכסי ראובן לפרוע למי שירצה לפי שנכסי שמעון מיקרו לא של שנותפות כמו שכתב החכם הפוסק זה ודאי אין השכל סובלתו: וראיה לזה אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא דמימא לן דאפוישי במחלוקת לא מפשינו וכיון דמצינו דהרמב"ם והרמב"ן סברי דנשתעבד שמעון אפילו שלא היה שם לשלם מחלקו והבעל חוב יפרע ממי שירצה ודאי שאין סברא לומר שהרא"ש יחלוק מן הקצה אל הקצה לומר שאפילו נכסי ראובן לא נשתעבדו לאותו החוב.

אלא סבר דלא חל השעבוד על שמעון לשלם מחלקו אבל חלק ראובן ודאי נשתעבד. וכיון שכן בנדון, דידן אין כח לשמעון לתפוס הנכסים ולפרע למי שירצה אלא הוי הוא כמו בעל חוב על אותם הנכסים לגבות מהם הערבות שהוא ערב ועומד פנגדו הבעל חוב של ראובן שלנה ממנו ראובן לבדו וירדו כדין ומי שיהיה שטרו מוקדם קודם אם הנכסים מקרקעי ואף אם הם מטלטלי אם נשתעבדו אגב קרקעי באופן דבעל חוב דראובן ושנתפו של ראובן שקולים הם ויבאו שניהם ומי שיהיה שטרו בזמן מוקדם יהיה קודם בגביה: ואי בעית אימא קרא שכתב הרא"ש בתשובותיו כלל פ"ח על ההיא שאלה הרמוזה לעיל שחולק על רבינו משה בר מיימון והרמב"ן כתב זה לשונו אין שמעון משתעבד במאמר ראובן כל זמן שהוא בעצמו לא הקנה להשתעבד אמנם אם יש ממון השנותפות בידי שמעון יגבה לוי חובו מחלקו של ראובן דקשה מאי אתא לאשמועינן שאם יש נכסים לראובן שפרע חובו פשיטא ופשיטא שאפילו לא יהיה שמעון שנתף אלא אינש דעלמא ויש בידו נכסים של ראובן וראובן חייב ללוי פשיטא דמוציאין מזה ונותנין לזה מד"ר נתן אלא ודאי הא אתא לאשמעינן שמשועבד חלק ראובן ללוי לגבות ממנו אם יהיה לו דין קדימה נגד שמעון שנתפו דאף על גב שהנכסים של השנותפות בחזקת השותפין מכל

מקום נשמעבד חלק ראובן לאותו החוב להיות שנה לשמעון שנתפז אם יש לו איזו תביעה בנדון דידן להיותם שקולים ולגרד לדין ומי שינפה יגבה וכן משמע מתוך לשון התשובה הנז' שכתב על שמעון ועל ממונו לא חל שום שעבוד וכו' דמשמע אבל על ראובן ועל ממונו חל שעבוד וכינן שחל שעבוד כל הקודם בשטר זכה: ואם פן בנדון דידן אם יודה שמעון שהחובות היו לצורך השנתפות גרד לדין עמהם ואם יהיה בנכסים דין קדימה כל הקודם בזמן זכה זהו מה שגראה לעניות דעתי ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה צב תופס השאלה שמעון ויששכר היו שותפין ומתעסקין בסחורה ושולחין לארץ אחרת לשלוחם למוכר' ולהלביש המעו' בסחורה אחרת ושמעון היה דר בעיר אחת ויששכר היה דר בעיר אחרת אשר היא בחוף הים שמשם היו שולחים סחורתם ליד הפאטוריש שלקהם שהם לוי ויהודה העומדים במדינת הים ולשם לאותו חוף הים הנז' חוזר הלכשת סחורתם ובהמשך הזמן הלך ראובן למקום שדר שמעון וראה אותו נושא ונותן בעסק שהיה עוסק ושולח למדינת הים אף הוא רצה לעשות פן ולשלוח אגרות ולהניח פאטור במדינת הים לעשות כמו שמעון ויששכר היו עושים כשהרגיש פן שמעון אמר לו לראובן מה אתה צריך לעשות כף כמה מעות יש לך תגהו לי ואני אלבישנו בסחור' שאנו מלבישי' ואכתוב לפאטוריש שלי שהמכר הראשון וההלכשה הראשונה שיעשו שיהיה לחשבונה וישלחו אותה מיד אז נתרצה ראובן ומסר המעות ביד שמעון והלבישו בפלומו ושלחו מעורב עם נכסי שנתפותם של שמעון ויששכר ונמצא כתוב באגרת ששלח שמעון ליהודה פאטור שלו שהיה יהודה הנז' גיסו של ראובן הנז' וז"ל קומו קייר קימי שוהרינו ווש אברה אישקריטו לארגו שוכרי לוקינוש טוקה אנואישה האזינדה יוננו אישקריבו שאלו האזיר לי שאויר קומו פור קנאינטה די רבי ראובן י"א אימא נדאדו"ק קינטליש די פלומו מישקל אדוש קון לוש נואישוש פור לקיאל ליפידו די מירסי אמי פרימו קישי לוש אינטריגי דילא קאנטידאד קי איל ליהבה קי אי מאנדאדו יופורקי לוש דיגוש ק'קינטאליש נון אינטראן אינקואינטה דילוקי אי מאנדארו פור קואינטה ננאיש' אי אינישטו נון אייא פאלטה פורקי אשי לוש טינגו קארגאדוש אמי קואי נטה וקודם שבאה ההלכשה מהסחורה נפטר שמעון בלי צנאה והניח בן קטן וכינן ששמע ראובן כף הלך אצל יששכר השותף של שמעון הנפטר ואמר לו ק' כפרים של פלומו יש לי עם סחורתכם שפן הסכמתי עם שמעון וספר לו כל הכתוב לעיל השיב לו וסתמא פן יהיה כדבריה ואז הלכו ראובן ויששכר שניהם יחד אצל אלמנת שמעון ואמרו לה הנדעת מה שראובן אומר מאלו הק' כפרים ענתה היא וגם בנה הגדול שיש לה מאיש אחר שהאמת אתו וידענו כי לא קבל דבר עד היום לפי שהיה פותב לו תדיר שהיה מתבייש ממנו מהאחור אבל מה יעשה שעדיין ההלכשה לא באה ואז האלמנה ובנה הנז' חלו פני יששכר שפשיבא ההלכשה שיתן חשבון מהכפרים לראובן וכן הסכים לדבריהם יששכר הנזכר אחר כף בהמשך הזמן באה הסחורה ושאל ראובן ליששכר שיתן לו המאה כפרים רוצה לומר הלכשתם כמו שאמרת לי במעמד האלמנה השיב יששכר פניו שאין בידך לא שטר ולא ראיה אף אתגם שהם נכסי יתום קטן ואני מתירא לכשיגדל יתבעם ממני ונשאלה השאלה הדין עם מי עם ראובן או עם יששכר הטוען בשביל היתום וקצת חכמי העיר השיבו שהדין עם ראובן משום דלא חיישינו לפרעון שפרע שמעון לראובן משום דהוי כמו הלואה בתוך הזמן פניו שעדיין

לא חזרה הלבושת הסחורה בשעת פטירת שמעון וגם לא חיישינו לאתפסת צררי כמו שהוכיחו והאריכו מפמה ראיות וכל דבריהם אמת אם נודה ונגיזים טענת ראובן ממציאיות נתינת המעות ביד שמעון: אבל נראה לע"ד כי אעיקרא דדינא פרכא שאולי לא היו דברים מעולם ולכן אמרתי שהדין עם היתום ואינו חייב ליתן לראובן כלום כמו שהוכחתי וכתבתי בראיות הפתובות ונמשכו' לקמן עינתי בדברי הרב הפוסק וכלם חיים וקיימים ונאמנים ונחמדים ומינסדים על הודאת הקדמת ידיעת להיות אמת מציאיות נתינת המעות שטען ראובן שנתן ביד שמעון לקנות מאה פפרים של פלומו אז נדאי הדין עם ראובן דגרסינו אפי' מיתמי כמו שהאריה הרב הפוסק משום דהוי בגו זמניה ונזקה לא פרע איניש בגו זמניה וגם לא לאתפסת צררי אבל נראה לע"ד דאעיקר' דדינא פרכא דאיכא למיחש שמה שטען ראובן ממציאיות נתינת המעות ביד שמעון מהמאה פפרי עופרת איפשר שלא היו דברים מעולם ומה שכתב שמעון באגרותיו ששלח לפאטור שלו ונ"ל פור קנאינטה די רבי ראובן אי מנדאדו מאה קינטאליש די פלומו מישקל אדוש קנו לויש נואי שויש: איפשר שכתב זה שלא להשביע את עצמו שלא יאמרו שהוא עשיר מןפלג ושהיו לו נכסים אחרים מלבד הנכסים שהכניס בשותפות שעשה עם יששכר כמו שכתוב בשאלה ועביד איניש לומר פן שלא להשביע את עצמו דהכי אמרינו בסהנדרין פרק זה בורר שהוא דהוי קרו ליה קב רשו אמר מאן מסיק בי אלא פלוני ופלוני אתי תבעיה לדינא קמיה דרב נחמן אמר רב נחמן אדם עשוי שלא להשביע את עצמו ואפי' שלא להשביע את בניו עביד איניש לומר הכי כדאמרי' פרק זה בורר אמר ר' חייא כשם שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו כן עשוי שלא להשביע את בניו והכי אמרינו פרק גט פשוט שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בדידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין אלמא אדם עשוי שלא להשביע את בניו וטענת שלא להשביע טענינו ליה אפילו שהוא לא טען וכל שפן ליתמי וכן כתבו התוספות פרק זה בורר ונ"ל וטענת שלא להשביע אפילו לדידיה טענינו כמו שטען רב נחמן לקב רשו שכתבתי לעיל, וכן פסק הרא"ש בפסקיו דפרק זה בורר וכן פסקו, כל הפוסקים מה שאין פן בטענת משטה הייתי בה דאיהו מצי טעין אבל אנו לא טענינו כמו שכתבו התוספות פרק זה בורר מכל מקום טענינו ליתמי משום דקיימא לן שכל מה שאביה היה יכול לטעון טענינו אנו ליתמי וזה מוספם מכל הפוסקים ולכן בנדון ונאמר ומה טענת משטה הייתי בה דלא טענינו ליה טענינו ליתמי טענת שלא להשביע דטענינו אפילו ליה לא כל שפן דטענינו ליתמי ולכך בנדון דידן טענינו שכל מה שכתב שמעון באגרותיו לא היה כי אם שלא להשביע את עצמו ויאמרו הפאטוריש שיש לו נכסים אחרים מלבד נכסי השותפות שעשה עם יששכר ולכך כתב הנכסים בשם ראובן להיות שהפאטור שלו הנקר' יהודה היה גיסו של ראובן כנראה מתוך דברי השאלה וכדי שישתדל בנכסים ויעשה מה שהיה מצוה קראן שמעון בשמו של ראובן ולא בשם אחר: וגדולה מזאת כתב הטור סי' ל"ב שאפילו הודה בפני האחר שאמר לו מנה לה בדידי פנין שלא תבעו יכול לומר לו כדי שלא להשביע את עצמי הודתי אפילו אי לא טעין ליה אנו טענינו לי וכן כתב הגהה הלכות טוען ונטען פ"ו כל שפן בנדון דידן שאיפשר שכל מה שכתב היה שלא בפני ראובן: ואם תאמר הרי כתב הרא"ש ו"ל בתשובותיו פל"ה סי' א' ונהביאו הטור סימן רנ"ה ונ"ל לא אמרי' אדם עשוי שלא להשביע את בניו אלא בדיבור בעלמא כגון מאן מסיק בי אלא פלוני ופלוני

ש"מ שאמ' מנה לפלוגי בדי אכל היכא שפתיב ידו או אחר כתב והוא חתם בכתמי' נפרת ומקונימ' פולי האי לא עביד שלא להשביע את פניו והטור סימן פ"א הביא התשובה הנז' ונ"ל גירסתו פולי האי לא עביד כדי שלא להשביע את עצמו ואם פן בגדון דידן פיון ששמעון כתב בכתב ידו שהמאה פפרים של עופרת הם של ראובן לא מצי טעין שפתיב פן שלא להשביע את עצמו דכולי האי לא עביד איניש: יש לומר דזו אינה קושיא שהרי הרא"ש עצמו כתב בתשובותיו פלל ס"ח סימן י' ראובן נפטר ונמצא כתוב באחד משטרותיו בגבו מכתבת ידו בזה השטר הוא החצי לפלוגי גיסי והשיב שאין בו ממש דאפי' אם הודה לו בפני עדים זה השטר חציו שלך אם לא אמר אתם עדי יכול לומר עשיתי שלא להשביע את עצמי ואינו אמת דלא עדיף מה שפתיב ממה שאם הודה בפני עדים הרי שאפילו בכתבת ידו ובשטר עצמו שהוא חנוק וראיית המעות אמר דמצי טעין שלא להשביע כל שפן בגדון דידן בדברים בעלמ' שהיה כותב באגרת לפאטור שלו דמצי טעין וטענינו ליה שפתיב פן שלא להשביע את עצמו: ולישב ולתרוץ תשובות הרא"ש דקשו אהדדי נוכל לומר דמאי דכתב בכלל ס"ה דכולי האי לא עביד שלא להשביע היינו כשהיה יכול שלא להשביע את עצמו באופן אחר כגון באמירה שיאמר בפני העומדי בפניו הנכסים הם של פלוגי פיון שהיה מצוה מחמת מיתה כמו שנראה מתוך דברי השאלה וכיון שלא עשה פן אלא טרח וכתב אז ודאי אמרי' פולי האי לא עביד שלא לצורך אלא שהאמת פן הוא שהם הנכסים של פלוגי הנז' אבל מה שכתב בכלל פ"ח בהוא שטרא שנמצא כתוב בגבו חציו של פלוגי מיירי שפתיב פן בביתו בינו לבין עצמו ולא כתבו אלא כדי שלא להשביע את עצמו או את פניו פשיצ' השטר בבית דין ואז א"א לעשות שלא להשביע את פניו כי אם על ידי כתיבה ולא אמרינו בכי הא פולי האי לא עביד דאי איפשר בענין אחר וכתבתו זו היא אמירתו: או איפשר לחלק ולומר שמה שפתיב דכולי האי לא עביד שלא להשביע את פניוהוא כשהודאה היא בפני האחד דאז ודאי אמרינו פולי האי לא עביד אם לא שהאמת פן שהרי כשמודה בפני האחר אפילו באמירה בעלמא סבר הרמב"ם דלא מצי טעין שלא להשביע את עצמו כמו שפתיב הטור סימן פ"א ואף על פי שהרא"ש סבר דמצי טעין אפי' כשהודה בפניו מכל מקום בכתובה מיהא מודה לדברי הרמב"ם דבפניו לא מצי טעין דכולי האי לא עביד איניש וכן נראה מתוך סגנון לשון השאלה דמיירי בעומד לפניו שפתיב ובגדון זה אם מפני שכתב ידו שפתיב יהודה או אם יש עדים שמעידים כן בהא אמרינו אין אדם משטה בשעת מיתה והודאתו הודאה וגם אם לא תבעו וכו' נראה דלא מחלק אלא בין תבעו או לא תבעו אבל כמו שפתיב תבעו עומד שם גם בפתיב לא תבעו נראה שעומד שם ולכך אמרינו פולי האי לא עביד אבל מה שפתיב הרא"ש בתשובה אחרת דאמרי טענת שלא להשביע אפי' בכתובה הוא פשכותר שלא בפני האחר כמו שהוא שם שפתיבותו בביתו כתב שחצי השטר מגיסו וכלל העולה מהדברים בין לתירוץ ראשון בין לתירוץ שני בגדון דידן טענינו ליתום לומר שמה שפתיב שמעון באגרת היה שלא להשביע את עצמו אם לתירוץ הראשון גם בגדון דידן כתיבתו זו היא אמירתו שלא היה יכול שלא להשביע את עצמו בעיני הודה הפאטור שלו כי אם על ידי כתיבה וגם לתירוץ הב' לא כתב פן בפני האחר כי אם בינו לבין עצמו אמרינו שפתיב האגרת שלו באופן דלא מפקינו ממונא מחזקת היתום הקטן ואף על גב שאמרו של היתום הקטן וגם אחיו מאמו מודים על טענת ראובן

ואמר' שהאמת אתו לא מהני משום דאפילו יהיו פשרים להעיד פנגד היתום לא מהני פינון שאין הנכסים בינדם: וראייה דאמרינו פרק זה בורר תנו רבנו אמר להם אחד אני ראיתי אביכו שהטמין מעות בשידה תיקה ומגדל ואמר של פלוני הם של מעשר שני הם בבית לא אמר פלום בשדה דבריו קיימין פללו של דבר כל שבידו ליטלן דבריו קיימין משום דמה לו לשקר אם רצה היה נוטל ונותנו לאותו שמעיד עליו אין בידו ליטלן לא אמר פלום ופירש נמקי יוסף ואפילו במוסר דבריו לו בלשון צנואה לא אמר פלום דמפל מקום עד אחד הוא ועל פיו לא נוציא ממון מחזקתו וכן פסק רבינו ירוחם נתיב כ"ו חלק ג' ואם פו בנדון דידן פינון שהנכסים אינם במקום שביד עמו ליטלן אפילו שיהיה פשרה להעיד אינה נאמנת ואפילו במסר דבריו לה כל שפן דאיכא ג' לריעותא חדא דאינה פשרה להעיד ועוד שאין בידה ליטלן ועוד שלא אמרה שפסר שמעון הדברים לה אלא אומרים שדברי ראובן אמת ואפשר שסוברים פו בעבור מה שכתב שמעון ואינו יודעים שאפשר שכתב שמעון פו שלא להשביע את עצמו לכו מפל מה שכתבתי נר' לע"ד שאין מוציאין ממון מחזקת היתום ואין לו לראובן פנגדו טענה פלל והחולק על מה שכתבתי עליו להביא ראייה ויורני ואני אחריש פי אני לא כתבתי אלא מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לפי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה צג פלמדנו מורינו אינה הדרה ישפון אור מעשה שהיה פו היה ראובן היה דר בארץ ניקופול ושלחו לו משאלוניקי בגדים וכתב לו שמעון הנה אני שולח לה שמנה בגדי אלקימיי פדי שתמכרם לשם וראובן א"ל ללוי הנה שלחו אלו שמנה בגדים אלקימיי משאלוניקי אם תרצה אותם אני אמכור לה ולוי תרצה וקנה אות' ממנו לערף נ"ה אשפוש האמ' בהמתנ' עד שנה תמימ' ובתורה זאת השנה מכר לוי אלו השמנה בגדי' עם בגדים אחר' לתוגר א' ואותו התוגר חזר ומכרם לכותי אחד באופן שהבגדי' אינם בעולם פי הפותי עשה מהם מלבושי' וכשהגי' השנה פרע לוי לראובן מעותיו משלם ועתה לאחר שפרעו ששה חדשים אחרים אמר לוי לראובן אותם הבגדים שמכרת אלי לא היו אלקימייאש אלא בגדי שאלוניקי והתוגר שמכרתי אותם לו לקח ממני כל פו לבנים פי אמר אלי שהיו בגדי שאלונ"יקי אני רוצה שתתנם לי השיב לו ראובן איני יודע שום דבר פי אני הראיתי מה שכתבו אלי משאלונ"יקי שהיו אלקימייאש שאני לא נמצאתי במקום שנעשו אלו הבגדים ואני יודע דבר אחר ועוד שעבר כמה זמן ולא אמרת אלי דבר ועבר זמן בכדי שיראה לתגר וכו' ועוד טען ראובן תן לי בגדי אם הוא בטול מקח ואקחם שהבגדים אינם בעולם ועוד פי איני מאמין לה שום דבר ממה שאתה אומר שאם אכל ממך התוגר שום דבר אוילי היה בשביל בגדים אחרים שמכרת לו עמהם ואני מוחזק במעותי ואני יודע מה שתדבר אז השיב לוי השבע לי שאינה יודע אם היו בגדי שאלוניקי השיב לו ראובן איני חייב לה שבועה מהטענות שכתבתי פי כפי מה שכתבו אלי מכרתי לה ועתה יורנו מורנו הדין עם מי ואם חייב ראובן שבועה ללוי: תשובה להיות הדבר ברור וגם השואל לחוץ איני מאריך פי אם ריש מילן וראשי פרקי' וזה פי נראה לע"ד שהדין עם ראובן ואין לו ללוי עליו שום טענה לחייבו שבועה והטעם דאף על גב דגרסינן במסכת מציעא פרק המפקיד גבי ההוא אפטרופ' דיתמי דזבן להו תורה ליתמי ומסרה לבקרא לא הו' ליה פבי ושיני למיכל ומית וכו' ומסיק הלפך משתבע איהו דלא הוה ידע וכו' דמשמע התם דאפילו בספסרא חייב לישבע דלא הוה ידע וכן פסק הרמב"ם הלכות מכירה פרק י"ו

ונ"ל הנה המוכר סרסור שלוקח מזה ומוכר לזה ואינו משהה המקח עמו ולא ידע במום זה הרי הסרסור נשבע שבועת היסת שלא ידע במום זה ויפטר וכו' וכ"פ הר"ם הביאו המרדכי פר' המפקי' על עסק ראובן שטוען על שמעון מכרת לי חפץ של זהב בתורת זהב ועכשיו שברתי החפץ ומצאתי בו בדיל ותובע ראובן משמעון שיחזיר לו מעותיו פי אינא אותו עד כדי ביטול מקח ושמעון משיב לא נדרתי לה כלום אלא כמו שקניתי פה מכרתי וגם אני כשמכרתי לה לא ידעתי שאינו תוף וכו' והשיב נראה בעיני אף על גב דמכר לו סתם החפץ ולא אמר זהב הוא מפל מקום פנין דמחויז נראה זהב וגם הדמים מודיעים אם בתורת זהב קנאו הוי מקח טעות והדרי זביני וכו' אבל אם שמעון כופר ואמר אני מאמינה שמצאת בו בדיל ועופרת נשבע שמעון שאינו יודע שהיה בו עופרת ויפטר הרי דמפל הני משמע דבגדון דידן חייב ראובן לישיבע שלא היה יודע שהיו בגדי שאלוני"ק: מפל מקום נראה לע"ד שהדין עם ראובן ואינו חייב שבועה וראיה לזה דגרסינן בבבא בתרא פ"ק חזקת הבתים מכריז רבא ואיתמי' רב פפא דסלקין לעילא ודנחתינ לתתא האי בר ישראל דזבין ליה חמרא לישראל חבריה וקא אתי כותי נאניס ליה מיניה וכו' מסיק אמרימר אפילו ליכא כל הני לא מאי טעמא מיידע ידיע דסתם כותי אנס הוא דכתיב אשר פיהם דבר שוא ומינם ימין שקר וכן פסק הרמב"ם הלכו' מכירה פ"ק י"ט ונ"ל אבל אם הכותי הוא שהוציא המקח מן הלוקח בין בדין המלך בין בערפאות שלקח אין המוכר חייב באחריותו ואף על פי שהכותי טוען שהמוכר גנב חפץ זה או גזלה ממנו והביא עדים כותים על פה אין המוכר חייב כלום שזה אונס הוא ואין המוכר חייב באחריות אונס ובמקום שאין חיוב ממון ליכא חיוב שבועה וכן כתוב בהגהה מיימונית שם על ראובן ושמעון שהיה להן חוב בשותפו' ופרע להן הכותי עד ט"ו ליטרה פי אומר שראובן חייב לו ט"ו ליטרה וראובן כופר שאינו חייב לו מאומה ורצה לישיבע לו והכותי לא רצה לקבל שבועתו ואומר שמעון שעל ראובן יש להיות כל ההפסד מפני שתביעת הכותי עליו היתה ופסק מורי ההפסד על שניה' בשנה מהא דאמימר דסתם כותי אנסא הוא וכו' ותובע ראובן שלא כדין ואפילו שבועה אינו צריף לישיבע לו לשמעון.

הרי שבשביל טענת כותי לא מחייבין שבועה דבחזקת אנס הוא: וגדולה מזאת מצאתי כתוב בתשובת שאלה מיימונית מספר קנזן על ראובן שמכר סוס לשמעון ביין וראובן הניח היין ברשות שמעון ולאחר שהיה הסוס ברשות שמעון כותי אחד ואמר שהסוס גנב ממנו ולקח הסוס ועתה שמעון מעכב היין פי אומר שהיין לא יצא מרשותו ועוד שמקח טעות הוא והשיב דנדאי היה מודה ראובן שהכותי לוקח כדין שהיה גנב לו אז נדאי הוא מקח טעות אבל אם ראובן טוען ואומר איני יודע אם שלו אם לא אז המקח קיים ולא יפסיד ראובן במה שהכותי גזלו משמעון כדאמרי' פ"ק חזקת הבתים מההיא דאמימר וכו' ונראה לע"ד דאפילו אין משביעין ראובן שלא ידע שהיה גנב דתנן פ"ק פ"ל הנשבעי דאין נשבעין על טענת שפא אלא השנויין שם דמורו היתירא אבל בשאר שפא לא כ"ש בגדון זה דגרע משאר טענת שפא דמודע ידיע דכותי'אנסיס הם ומסתמא הכותי משקר: הרי שאפ"ל שהיין בינד שמעון מפקיינ ליה מיניה ולא מחייבין שבועה לראובן כ"ש בגדון דידן שראובן הוא המוחזק ולוי בא להוציא ממנו דפשיטא ופשיטא דלא מחייבין ליה שבועה לראובן ואפ"ל חרם סתם לא מחרמי' דדוקא בטענת שפא חשוב מחרמינן חרם סתם אבל בטענת שפא גרוע כזה דאנן סהדי דכותי' אנסי' הם ומשקרי

ודאי דלא מחרמינו חרם סתם ועוד דאיכא פמה ספיקי וספיקי דספיקי כנר' מתוך דברי השאלה ועוד שלהיות שעבר פמה וכמה זמן ונעשה מהבגדים מלבושים נר' ודאי שפבר מחל על הטעות אפי' היה ישראל כמו שפכת הטור סימן רל"ב מכר חפץ לחבירו ונמצא בו מום שלא ידע בו הלוקח מחזירו אפילו אחר פמה ימים ושהו מקח טעות והוא שלא נשתמש במקח אחר שיידע המום אבל נשתמש במקח אחר שיידע המום הרי זה מחלו ואינו יכול לחזור בו מפל אלו הבחי' נר' בעיני שהדין עם ראובן ואין לו ללוי עליו לא טענה ולא שבועה קלה נחמורה ואפי' הדת הראש ולא חרם סתם פפי מה שגרא' לע"ד ואמ' לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדריבי זלה"ה: שאלה צד מעשה שהיה פה היה ראובן היו לו בתים רבים קנויות והשפיר בית א' מהם לשמעון לזמן ג' שנים רצופו' והתנה עמו שבתוך זה הזמן לא יוכל להוציא מהבית עד תשלוי' השלש שנים רצופו' ויקר מקרה שאחר שעבר שנה וחצי העלילו התוגרמי' לראובן עלילה אחת שבפעבורה חייב ראובן מקלת פפי הדת שלהם לא מיתה ח"ו ואחר שהעלילו לראובן זאת העלילה פא ראובן המשפיר ומכר הבית שהשפיר לשמעון ללוי ועשה לו שטר מכירה ללוי שהיה מוכר לו הבית השפיר לשמעון ושיגף ונחזיק ביה והלה לו והחזיק בבית שגועל דלת פפי תורתנו הקדושה וא"ל ראובן ללוי הנה מכרתי לך הבית שהשפירתי לשמעון פעשה ממנה פל מה שתמצא אם תוכל להוציא לשוכר מהבית הרי טוב ואם לא תוכל להוציא המכר הוא מכר והבית היא שלך ותקח ממנו השכירות מכאן והלאה עד תשלום יומי השכירות ולוי נתמצא על זה התנאי ונטלו קננו זה לזה ועשו שטר ביניהם פל א' לחבירו מזה הענין ועתה פא לוי הלוקח ותבע לדין לשוכר שמעון שיצא מהבית פי הוא קנה הבית והשוכר משיב הפח שיש לך הוא מפח ראובן שפכר לך הבית והוא אינו יכול להוציאני עד תשלום יומי השכירות כמו שהוא פתוב בפטר ואיני רוצה לצאת מהבית תוך זמן השכירות אלא שמכאן ואילך אפרע לך השכירות פינן שהבית היא קנויה לך ואחר תשלום ימי השכירות אצא מהבית ועתה יורנו מורנו אינה הדרך ישפון אור אם יכול לוי הלוקח להוציא לשוכר שמעון מהבית תוך זמן השכירות או לא תשובה נראה לעניות דעתי שהדין עם שמעון השוכר שלא יצא מהבית עד תשלום זמנו והטעם דגרסינן במציעא פרק השואל פשיטא נפל ליה ביתא אמר ליה לא עדיפת מינאי ובנה או אורתא או יתביה במתנה אמר ליה לא עדיפת מגברא דאתית מיניה ופירש רש"י נפל ליה ביתא למשפיר אמר ליה לשוכר לא עדיפת מינאי הואיל והגיע זמנו מוציא ואפי' בימות הגשמים דאמר ליה, הלה אינה פא עלי אלא מחמת שלא הודעתיה ועתה אינה מוצא בית לשפון אף אני לא היה לי להודיעה שלא ידעתי שיפול ביתי ואני איני מוצא בית לשפון ולא טוב שתדור אתה בפנים ואני בחוץ וכתב נמקי יוסף שם בהלכות וז"ל נראה מפירושו דבתוך זמן קבוע אינו מוציא אפילו נפל אלא ידורו שניהם יחד או ישאר השוכר בפנים ובעל הבית בחוץ ובנה מכרה לאחר האי משפיר או נתנה או הורישו לאחר אמר ליה שוכר ללוקח לא עדיפת וכו' מי שפכרה לך לא היה יכול להוציאני ואף אתה אין כחך גדול מפחו ועוד כתב בסוף דבריו ודוקא במשפיר בסתם וכדפירשתי אבל שפכו לזמן ידוע לאו פל כמיניה לאפוקיה בגו זמניה ואפי' לצורך עצמו וכדפירש רש"י ז"ל וטעמא משום דשכירות מכירה ליומיה היא וכן פתבו פל המפרשים ז"ל וכן כתב הרא"ש בפסקיו וזה לשונו על האי סוגיא שהבאתי לעיל וכולא שמעמא איירי בסתם

אָבֵל אִם שְׁכָרוּ לְזִמְנָן יְדוּעַ אֶפְיָלוּ אִם נָפֵל בֵּיתוֹ שֶׁל מִשְׁפִּיר נִרְאָה שְׁאִין יָכוֹל לְהוֹצִיא
דְּשִׁכְרוֹת לְזִמְנָן קָצוּב כְּמִכָּר דְּמִי וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם מֵהִלְכוֹת שְׁכִירוֹת פָּרָק
שְׁשִׁי שֶׁפֶתַח הַמִּשְׁפִּיר בֵּית לְחַבְיָרוּ בְּסֵתֶם אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא עַד שְׂיֻדְעוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם
מִקְנֻדָּם וְכוּ' וְעַל זֶה פֶתַח נָפֵל הַבַּיִת שֶׁל הַמִּשְׁפִּיר שֶׁהִיָּה דָר בּוֹ הָרִי זֶה יֵשׁ לוֹ לְהוֹצִיא
הַשׁוֹכֵר מִבֵּיתוֹ וְכוּ' מִכָּר אֶת הַבַּיִת אֵין הַשְּׁנִי יָכוֹל לְהוֹצִיא עַד שְׂיֻדְעוּ מִקְנֻדָּם שְׁלֹשִׁים
יוֹם וְכוּ' וְדָבָר יְדוּעַ הוּא דְלֹא שְׂיָיָךְ דִּין הוֹדְעַת שְׁלֹשִׁים יוֹם קְנֻדָּם כִּי אִם בְּמִשְׁפִּיר סֵתֶם
דְּבַמִּשְׁפִּיר לְזִמְנָן יְדוּעַ אֶפְיָלוּ כֹּלָה הַזִּמְנָן בִּימּוֹ הַגִּשְׁמִים בְּטַבַּת וְשִׁבְט מוֹצִיא לְאַלְתֵּר וְכֵן
פֶתַח הָרֵא"ש בְּפִסְקֵי דְלַעֲיִל בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי וְכֵן פֶתַח בַּהֲרַמְב"ם בְּפָרָק הַנּוֹז'
וְכִינּוּן שֶׁכֵּן נִרְאָה דְהַרְמַב"ם גַּם כֵּן מְפָרֵשׁ דְהֵאִי סוּגְיָא דְגַמְרָא דְנִפְלָל לִיה בֵּיתָהּ אוֹ וּבְנָה
אוֹ אֲנִרְתָה וְכוּ' מִיִּירֵי בְּמִשְׁפִּיר בְּסֵתֶם אָבֵל בְּמִשְׁפִּיר לְזִמְנָן קְבוּעַ אִפִּי' נָפֵל בֵּיתוֹ שֶׁל מִשְׁפִּיר
לֹא יוֹצִיאָנוּ לְשׁוֹכֵר מִבֵּיתוֹ וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר סִימָן שִׁי"ב וְכֵן פֶּסֶק רַבִּינוּ יְרוּחִם נְתִיב י"ב
חֶלֶק רֵאשׁוֹן וְכֵן הַפֶּסֶק בְּרַמְזִים פָּרָק הַשּׁוֹאֵל וְכֵן פֶתַח בְּתַשׁוּבוֹת הָרֵא"ש כָּלֵל צ"ב בְּשֵׁם
הָרִי"ף וְבַעַל הָעֵיטוֹר דְכֻלְהוּ סְבָרֵי דְסוּגְיָא דְלַעֲיִל לֹא מִיִּירֵי אֲלֵא בְּמִשְׁפִּיר בְּסֵתֶם אָבֵל
בְּמִשְׁפִּיר לְזִמְנָן קְבוּעַ אִפִּי' נָפֵל בֵּיתוֹ שֶׁל מִשְׁפִּיר לֹא יוֹצִיאָנוּ לְשׁוֹכֵר מִבֵּיתוֹ וְכִינּוּן דְכָל הַנִּי
רַבְרַבְתָּא מְסַפִּימִים לְדַעַת אֶחָד: עֵתָה בְּגִדּוֹן דִּידָן שְׁרֵאוּבָן הַשְּׁפִיר הַבַּיִת לְשִׁמְעוֹן לְזִמְנָן
קָצוּב שְׁלֹשׁ שָׁנִים גִּדּוֹן וְנֵאמַר וְמָה אִם כְּשֶׁהַשְּׁפִיר בְּסֵתֶם שְׂיָפָה כָחוּ שֶׁל מִשְׁפִּיר לְהוֹצִיא
לְשׁוֹכֵר מִן הַבַּיִת כְּשֶׁנִּפְלָל בֵּיתוֹ שֶׁל מִשְׁפִּיר מִכָּל מְקוֹם הוֹרַע כָחוּ שֶׁל לוֹקַח אוֹ מִקְבֵּל מִתְּנָה
אִם מְכָרוּ אוֹ נִתְּנוּ דְהֵא אֶמְרִינָן דְאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא לְשׁוֹכֵר מִבֵּיתוֹ בְּגִדּוֹן דִּידָן שֶׁהוֹרַע כָחוּ
שֶׁל מִשְׁפִּיר שְׁאִפִּי' נָפֵל בֵּיתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא לְשׁוֹכֵר מִן הַבַּיִת כִּינּוּן שֶׁהַשְּׁפִיר לְזִמְנָן
קְבוּעַ לֹא כָל שְׁכָן שֶׁהוֹרַע כָחוּ שֶׁל לוֹקַח אוֹ מִקְבֵּל מִתְּנָה שְׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא הַשׁוֹכֵר
מִבֵּיתוֹ עַד תְּשֻׁלוֹם זְמָנוֹ וְלַכֹּף אֲנִי אוֹמֵר שֶׁהִדִּין עִם שְׁמַעוֹן הַשׁוֹכֵר: וְלִיכָּא לְדַמּוּיֵי גִדּוֹן
דִּידָן לְהֵהִיא דִירוּשְׁלָמִי שֶׁהִבִּיא הַמְרַדְכֵי פָּרָק הַשּׁוֹאֵל דְרַבִּי אֶסָא לֹא קָבִיל דְבָרֵי רַבִּי
זְעִירָא וְרַבִּי אֲלֵא דְסָבְרֵי שְׂיִשְׁלִים הַשׁוֹכֵר זְמָנוֹ כִּי אִם כְּרַבִּי אֲמִי דְסָבְרַ שְׂיָצָא הַשׁוֹכֵר מִיָּד
מִשׁוּם שֶׁכָּבַר פִּירֵשׁ דְלֹא פְּלִיגֵי דְהֵהִיא דְרַבִּי אֶסָא מִיִּירֵי שֶׁהִיָּתָה הַבַּיִת בְּמִשְׁפַּנְתָּ' וְכוּ' וְלָכֵן
הוֹרָה שְׂיָצָא מִיָּד אָבֵל הַמּוֹכֵר מִחֲמַת דוֹחֶקוֹ צְרִיף לְהַנִּיחַ הַשׁוֹכֵר בְּבֵית עַד תְּשֻׁלוֹם זְמָנוֹ
וְכֵן פֶּסֶק הָרֵא"ש בְּפִסְקֵי דְלַעֲיִל וּבְגִדּוֹן דִּידָן מוֹכֵר מְפַנֵּי דוֹחֶקוֹ הוּא לֹא מִשׁוּם מִשְׁפַּנְתָּא
וְלָכֵן אֵין לוֹ שׁוּם דְמִיּוֹן עִם הִירוּשְׁלָמִי שֶׁהָרִי אֶפְיָלוּ בְּמוֹכֵר לְמִזְזוֹנוֹת סְבָרֵי רַבִּי זְעִירָא
וְרַבִּי אֲלֵא דְלֹא יָצָא הַשׁוֹכֵר וְרַבִּי אֶסָא מוֹדָה בְּהוּ כְּדִמְפָרֵשׁ בִּירוּשְׁלָמִי דְלֹא פְּלִיגֵי כָל שְׁכָן
בְּגִדּוֹן דִּידָן דְלִיכָּא מִשְׁפַּנְתָּא וְאֶפְיָלוּ לְמִזְזוֹנוֹת לֹא מְכָר דְפְּשִׁיטָא דְלֹא יָצָא הַשׁוֹכֵר כָּל שְׁכָן
דְבָר מִן דִּין בְּגִדּוֹן דִּידָן כְּבָר הַתְּנָה הַמּוֹכֵר עִם הַלוֹקַח שְׂיִנִּיחַ הַשׁוֹכֵר בְּבֵיתוֹ עַד תְּשֻׁלוֹם
זְמָנוֹ כְּנִרְאָה מִתּוֹךְ דְבָרֵי הַשּׁוֹאֵל מִכָּל הַטַּעַמִּים הָאֵלוּ נִרְאָה לַע"ד שֶׁהִדִּין עִם שְׁמַעוֹן
הַשׁוֹכֵר וְיִשָּׁב בְּבֵיתוֹ עַד תְּשֻׁלוֹם זְמָן יְמֵי שְׁכִירוֹתוֹ זֶהוּ מַה שְּׁנִרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי
גַּאֵם הַצֵּעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵי זֵלָה"ה: צַה לְהֵיוֹת שְׁהִיּוּ דִין וְדַבְרִים בֵּין הַמְּעוֹלָה
כְּבוֹד רַבִּי מִשָּׁה קֶאֱרוּ יצ"ו כַּת אַחַת וּבֵין הַכְּבוֹדָה דוֹנָה שְׁמָחָה אֲשֶׁת הַמְּעוֹלָה כְּבוֹד רַבִּי
דוֹד אֵלוּ יצ"ו כַּת אַחַת עַל עַנְיָן בְּנִין בְּתִים שֶׁהִיָּה בּוֹנָה בְּחִצְרוֹ כְּבוֹד רַבִּי מִשָּׁה הַנּוֹז'
וְדוֹנָה שְׁמָחָה טוֹעֲנָתָ שְׁלֹא יִגְבִיָּה הַבְּנִין מְפַנֵּי שְׁמָאִפִּיל אוֹר בְּתֵי הַחִצְרָא שְׁלָהּ וְגַם שְׂיִרְחִיק
בְּגִינּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת כְּדִין תּוֹרַתְּנוּ הַקְּדוּשָׁה מְשִׁתֵּי חִלּוֹנוֹת שְׂיִשׁ לָהּ עַל הַגַּג שְׁלָהּ מֵהַבְּתִים
הַנְּמוּכִים הַסְּמוּכִים לְחִצְרָא רַבִּי מִשָּׁה קֶאֱרוּ הַנּוֹז' וְעֵתָה רַבִּי מִשָּׁה קֶאֱרוּ הַנּוֹז' בּוֹנָה כְּנִתָּל עַל

גבי עמודים סמוך לחלונות ומאפיל הבתים הנמוכים הנז' וגם פן טוענת שפיון שיש זה כמה שהזיקה במים הנגרים מאותם הבתים הנמוכים הנז' שיהיו נגרים לחצר רבי משה קארו שפכר התיקה בכל פנה הגג היוצא לחצר רבי משה קארו ושלכן אין לו רשות לעשות ולשנות שום דבר ולנגוע בכנה הגג ושאלו דעתי על זה: ונראה לע"ד שהם דברים ברורים ואין צריך להאריך בהם אם לטענה הראשונה שמאפיל בתי חצרה בגבהות הבנין זו אינה טענה שפשוט הוא שבהרחקת ארבע אמות יכול לבנות ברשותו עד רום רקיעא אם לטענה השנית שבונה סמוך לחלונות גם פן אינה טענה דקיימא לן דכל היכא שאין חבירו יכול למחות בו לא שייך חזקה וגם בנדון דידן לא היה יכול ר' משה קארו למחות שלא יעשו החלונות כיון שלא היה מקבל שום היזק מהם ולכן אין לה חזקה לשיתחייב רבי משה קארו להתרחק מהחלונות ארבע אמות וכן כתב הרשב"א בתשובותיו ונ"ל מי שהיה לו חלון עשוי לאורה בתקרת ביתו אם רצה שכנו לבנות ולהגביה פותלו אף על פי שהיה מאפיל עליו הרשו' בידו שלא אמרו שצריך להרחיק ארבע אמות אלא בחלון הפתוח לחצר חבירו וכו' אם לטענה השלישית משפת הגג כתב נמקי יוסף פ"ק חזקת הבתים בשם הרי"טבא ונ"ל אותן זיוני שמוציאין מגג של רעפים מפני קיום הפותל מן המטר זה נהנה וזה אינו חסר הוא ואינו יכול למחות ואין לו חזקה וכשירצה לבנות זה יסלקם לגמרי וכו'.

הרי שיכול רבי משה קארו לסלק לגמרי פנה הגג אבל משום ועשיית הישר והטוב רצה להניח פנה הגג כמו שהיא ולעשות נקבים בפנה כמלא ענבי העמודים אשר הוא בונה הבית עליהם וכו' עשה לפני משורת הדין נאם יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה צו בית ועליה על גביו ושנים שנתפיל לאחד הבית ולאחד העליה ונפלו ובעל הבית אינו רוצה לבנות אלא המחיצות בלבד ואומר שהשאר תלוי על בעל העליה ובעל העליה אינו רוצה לבנות אלא מן התקרה ולמעלה ואומר שבעל הבית חייב לתת לו קרקע לדרסת רגל כמו שיש לו למטה הדין עם מי: תשובה ראיתי דברי החכם השלם הפוסק וכתב והעתיק משנת הבית והעליה ופירושה ובינר ולכן דרנבא דעלמא סברי דעל התחתון לבנו' התקרה והם הרמב"ם והראב"ד והרמ"ה וגם רש"י נראה מתוך דברי המשנה שסובר פן לבד ר"ת והרא"ש וילכו פסק ככל הני רבנותא דהלכה פריים וכל שכן לאוקומי ממונא וכמו שכתב ונדאי שהדין דין אמת ונימוקו עמו: ועוד נראה לע"ד שעם היות שאין ראוי להכניס אדם ראשו בין הרים גדולים כאלו מ"מ אפשר להכריע בצד מה מתוך סוגית הגמרא לכל הני רבנותא וזה פי מלבד הדוחקים הסובלים ר"ת והרא"ש כמו שכתב הרא"ש ז"ל בפסקיו פ"ק הבית והעליה מ"מ קשיא להו טובא דבשלמא לכל הני רבנותא ניחא דהונוכר דין השותפין של בית ועליה במשנתנו וזה דלמאי דמפרש דמתני' איירי בשוכר ומשכיר אבל בשותפין פולי עלמא מודו דעל התחתון לבנות תקרה ומעזיבה דהלקתא פרבנו' ניחא שפכר הונוכר במשנה פדברי רבנו דין השותפין ושוכר ומשכיר שמשנה מדותיהן ולא בא רבי יוסי לחלוק אלא בשוכר ומשכיר וגם לפי פירוש הרמב"ם דפירש דמשנתנו בשוכר ומשכיר וילכו סברי רבנו דהפל מוטל על התחתון אבל בשותפין מודו רבנו לרבי יוסי שהמעזיבה מוטלת על העליון גם לפי פירוש זה ניחא שגם הונוכר דין השותפין בדברי רבי יוסי שמשנהו מדותיהן של שותפין ושוכר ומשכיר ולא חלקו רבנו עליה פי אם בשוכר ומשכיר אבל

לר"ת וקרא"ש דבשנתפנים הפל מוטל על העליון לא הנוכח סברא זו לא בדברי רבנן ולא בדברי רבי יוסי דלרבנן הוא להפך מן הקצה אל הקצה דבמשנתנו סברי הפל על התחתון ובשנתפין הפל על העליון וגם רבי יוסי סבר במתניתין דהתקרה לתחתון ואלו בשנתפין סבר שגם התקרה לעליון וכיון שדין השנתפין אינו שונה עם דין שזכר ומשפיר הנה להם להזכירו ולפרשו ומטעם זה יש להכריח נמי דסברת הרי"ף לומר דמתני' דהבית והעליה בשזכר ומשפיר אבל בשנתפנים מודה רבי יוסי לרבנן דהפל על התחתון כמו שנוראה מתוך דברי נמקי יוסף על ההיא מתניתין או כמו שפירש הרמב"ם דבשנתפנים מודה רבנן לרבי יוסי דדוקא התקרה על התחתון ולא המעזיבה ולא כמו שפירש רבינו ירוחם דמשמע מתוך דברי הר"ף שפסק פהרא"ש: ועוד מצאתי בשיטת בתרא ישנה מכוונה בשם הר"ן ז"ל על ההיא דאמרי' בפ"ק דבתרא הנהו בי תרי דהו דיירי חד עילאי וחד תתאי איחכי תתאי אמר לעילאה תא לבנייה אמר ליה אנא שפיר דאינא וכו' עד והני מילי דלא מטו פשוטי למטה מעשרה אבל מטו פשוטי למטה מעשרה מצי אמר ליה למטה מעשרה רשותא דתתאי היא ולא משמעבידנא לה וכתב הר"ן על זה פלומר וסתייב וכו' ליה תרנוניהו וכדאמר תתאה תא לבנייה ומיהו תתאי בני פולי כותל עם תקרת עילאי ואיהו נמי בני תקרא בדינא דתניא בפ' הבית והעליה דתנו הבי' והעליה של ב' נפחת העליה ואין בעל הבית רוצה לתמן הרי בעל העליה יורד למטה עד שימתקן את העליה ורבי יוסי אמר התחתון נותן את התקרה והעליון את המעזיבה וקיל"ן כרבנן דמעזיבה חזיקי תקרה הוא וחזיקי תקרה התחתון בעי חזיקי: הרי שפסק בעל התחתון לעשות התקרה וזה מייירי בשנתפין וכן פירש רש"י שם וז"ל דהו דיירי חד עילאי וחד תתאי פשחלקו האחים נטל זה בית וזה עליה הרי הרמב"ם והראב"ד והרמ"ה ורש"י ורב אלפס והר"ן וגם הר"ש ויש אמרי' שהביא מגיד משנה הלכות שכנים פרק רביעי פלם סוכרים שעל התחתון לעשות התקרה בשנתפנים ולכן אין לזו מדבריהם זהו מה שנוראה לע"ד ואמר לי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

זהו טופס לשון של שטר לשאול ולהשיב עליו: צו להיות אמת שה"ר יעקב פינטו קנה חנות אחת בקירבישארה הנקרא סולי קיירבי שארה פה אישקופיניא וקנה אותה מה"ר אברהם מוטאל בב"ר יודה זללה"ה בשלש אלפים לבנים אשר מצרי החנות מצד אחד מחזיק ה"ר יעקב פינטו הנז' ומצד אחד מחזיק ה"ר גבריאל רוסו הנה בפנינו עדים חתומי מטה נתחייב ה"ר יעקב פינטו הנז' לה"ר חיים ו' דוד העומד היום בתוך החנות שאם מהיום ועד תוך שלש שנים יתן ה"ר חיים הנז' לה"ר יעקב הנז' השלש אלפים שימכור ויעביר ה"ר יעקב הנז' לה"ר חיים הנז' חזקת החנות כאשר קנה אותה בלי שום תוספות פלל אף התנו ביניהם שה"ר חיים הנז' מהיום ועד ששה שנים שלמי' לא יוכל למכור בחנות הנז' מלאכת המירסה רוצה לומר שלא יעשה מהמירסה עיקר וישים רא"ף אלא שיעשה וימכור בחנות הנז' כאשר בתחלה הנה עושה ומוכר ה"ר חיים הנז' וגם התנו שאם ה"ר חיים הנז' יתן לה"ר יעקב הנז' השלש אלפים לבנים כדי שיהיה חזקת החנות שלו שאפילו הכי מהיום ועד ששה שנים לא יוכל ה"ר חיים הנז' ולא באי פחו למכור החנות הנז' כי אם לה"ר יעקב הנז' בעד השלש אלפים לבנים הנז' ובעד השכירות נתבררו שייתן ה"ר חיים הנז' תמשה לבנים בכל שנה בעד שכירות החנות הנז' לרבי יעקב הנז' כל זמן שלא יתן המעות הנז' רבי חיים לרבי יעקב הנז' ובעד פל זה נתחייבו

רבי אברהם אשפנזי ורבי אברהם פינטו לקיים ולהעמיד בידי רבי חיים הנז' כל הפתוב לעיל הכל בקנין גמור ובשבוועה בתורה פראוי שנטלו וקבלו החלקים הנז' בבקטול כל מיני מודעי וכו' מסודר וכו' שלא יפסול וכו' ואתריות וכו' היתה פה אישקופיניא יום ששי כל פה לאב שנת השט"ו וליצירה והפל שריר וקיים ועתה הגיע עת שנפטר לבית עולמו בתוך השלש שנים הנז' רבי חיים הנז' וחי אריכי לרבנו ולכל ישראל שבק ובאו יורשי רבי חיים הנז' ואמרו לרבי יעקב הנז' שיקבל מהם השלשת אלפים לבנים הנז' בעד החנות ושימן להם חזקת החנות והשיב רבי יעקב הנז' שאינו רוצה ליתנה לה' לפי שהוא לא נתחייב למוכר' אלא לרבי חיים הנז' ולא ולא ליורשיו והשיבו היורשי' שהוא חייב למוכר' להסכמו שהיה חייב למוכרה לרבי חיים הנזכר אם היה תובע ממני שימכנה לו לפי שהם ירשו כל זכות שהיה לרבי חיים עליו שידוע היא שהיורשים הם יורשים כל זכות שהיה למורישיהם ועתה שאל השואל הדין עם מי: תשובה נראה לע"ד שהדין עם רבי יעקב פינטו שאינו חייב למכור החנות הנז' ליורשי רבי חיים ו' דוד והטעם דקנימא לן דאסמכתא לא קניא ונדון דידן אסמכתא הוא שפך אמר רבי יעקב פינטו המוכר אם מהיום ועד תוך ג' שנים יתן ה"ר חיים הנז' לרבי יעקב הג' אלפים לבנים שימכור ויעביר ר' יעקב פינטו לרבי חיים הנז' חזקת החנות הנז' כאשר קנה אותה בלי שום תוספות וכו' וזה לשון אסמכתא הוא שפך כתב הרמב"ם פ"ק י"א הלכות מכירה אם התנה ואמ' לו אם תלך עמי לירושלים ביום פלוני או אם תביא לי דבר פלוני אתן לך בית זה או אמכרנו לך בכך וכך והלך עמו באותו היום או שהביא לו אע"פ שהתחייב בבית אחרי שקיים תנאו לא קנה שזו היא אסמכתא: וכתב עוד וכן כל תנאין שמתניו בני אדם ביניהם אף על פי שהם בעדים ובשטר אם יהיה כף או אם תעשה כף אתן לך מנה או אקנה לך בית זה ואם לא יהיה או לא תעשה לא אקנה לך ולא אתן לך אעפ"י שעשה או שהיה הדבר לא קנה שכל האומר אם יהיה אם לא יהיה לא גמר והקנה שהרי דעתו עדיין סומכת שפא יהיה שפא לא יהיה וכן פסק הטור סימן ר"ז ובסוף דבריו כתב לפיכך כשהמוכר מקנה ללוקח על תנאי אם תעשה לי דבר פלוני תקנה הוי אסמכתא כיון שקיים התנאי אינו תלוי בידי המוכר אלא בידי הלוקח וכיון שפך בנדון דידן אפ"י ה"ר חיים הנזכר יהיה בחיים חיותו וקיים תנאו לא היה קונה משום דהוי אסמכתא כל שפך עתה שנפטר לבית עולמו ואע"ג שכתב הרמב"ם בפ"ק הנז' כל האומר קנה מעכשיו אין פאן אסמכתא כלל וקנה בנדון דידן לא הוזכר כלל מעכשיו בכל השטר ואף על גב דאיפא קנין בשטר וכיון דיש קנין הוה ליה כמעכשיו וכמו שכתבו קצת מהמפרשים והביאו מגיד משנה בהלכות מכירה פ"ק הנזכר וכיון דהוי כמעכשיו אין פאן אסמכתא: ליתא שהרי פסק הרמב"ם דיש דין אסמכתא אפילו בקנין וכן כתב הרב המגיד בפ"ק הנזכר בשם הרמב"ם וכן משמע מתוך לשונו שכתב אם באתי מפאן ועד יום פלוני קנה בית זה מעכשיו וקנו מידו על פה הרי זה קנה הרי שחיבר קנין עם מעכשיו וכן פסק הריב"ש בתשובותיו סימן רס"ג וזה לשונו ואף על פי שמעכשיו מסלק דין אסמכתא אין הקנין כמו מעכשיו והכריח שם שפך סבר' הרמב"ם ואם תאמר הא תנו פ"ק יש נוחלין הפותב נכסיו לבניו צריף שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר אינו צריף ומפרש בגמרא דטעמא דרבי יוסי משום דזמנו של שטר מוכיח עליו ופירש הרשב"ם שמאותו הזמן התחילה המתנה דאי לא תימא הכי זמן שנכתב בשטר בחנם נכתב אלא ודאי להקנות

מאותו היום נכתב ואמר רב הלכה כרבי יוסי וכתב הרשב"ם שם דאף על גב דאמרין
בפרק המגרש אתקין רב בגיטין מן יומא דנן לאפוקי מדרבין יוסי דאמר זמנו של שטר
מוכיח עליו הואיל ולא איתמר בהדיא התם בגיטין הדר ביה רב מהא דאמר הלכה כר'
יוסי אלא אתקין אית לן למימר דמשום חומרא דערייות אתקין כה וגם אין בו דבר קנן
אבל בממון שייך ביה קנן הלכה כרבי יוסי וכן כתב רב אלפס דטעמ' דמסתבר הוא וכן
פסק הרא"ש בפסקיו וכתב נמקי יוסף בהלכות בשם הרשב"א כי עכשיו שנהגו כל כותבי
שטרות לכתוב בהם זמן מיום כתיבתם וזה לא מיחה בידם הרי הוא כאלו צוה להם
לכתוב דיודע הוא שפותבין ולולי שגמר לתת מהיום מוחה היה בפירושו: וכיין שפן בנדון
דין פינן דאיכ' שטר ויש בו זמן אמרינן זמנו של שטר מוכיח עליו ומאותו היום הקנה
והנה ליה כמעכשיו וכבר פתבתי בשם הרמב"ם כל האומר קנה מעכשיו אין פאן אסמכת'
כלל וכן כתב הרשב"א בתשובותיו של יד הנמצאות אצלי סי' אלף רצ"ב וז"ל וכיין שיש
בו שטר הרי הוא כמעכשיו דקימא לן כרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו: וי"ל
שכתב הרא"ש בפסקיו כלל ע"ב סי' ח' דאסמכת' לא קניא אלא בקנן מעכשיו וכתב
דין חשוב וכן פסק ר"ח בשם רב האי גאון ור"ת ור"י בעל התוספות אמנם רב אלפס
כתב בשם גאון דלא בעינן ב"ד חשוב ולא כתב לא טעם ולא ראיה וכיין דרוב חכמי
ישאל ז"ל כתבו דאסמכת' לא קניא אלא בב"ד חשוב לא מפקינן ממונ' אפנ' דרי"ף
והיכ' דקימי זוזי ליקמו וכן כתב הטור בשם אביו הרא"ש סימן ר"ז שאם קנו מניה
בב"ד חשוב מעכשיו קונה וכיין שפן בנדון דידן אף על גב דיש זמן בשטר דהוי כמעכשיו
מכל מקום לא נעשה בבית דין חשוב וגם לא הונזכר בשטר שנעשה בב"ד חשוב וכיין
שפן לא מפקינן התנו' מיד רבי יעקב פינטו הפוזק בה ליתנה ליורשי ה"ר חיים ו' דוד
מספיק' אלא אמרינן אוקי ממונא בחזקת מריה וקרקע בחזקת בעליו עומד וכי תימא פינן
דבנדון דידן איכא שבועה בשטר' אם כן חומרת השבועה מחזיק הקנן ליתא וכמו שכתב
הריב"ש בתשובותיו סימן שנ"ח ועוד כתב סימן שמ"א וז"ל אף על פי שנשבע לקיים
לא נתבטל דין האסמכת' שהוא חייב לקיי' מכל שבועה ועוד כתב שם פונת הרא"ש
לומר שחייב להשלים מכל שבועתו וכיין שהשלים חבירו קנה ואין צריך להחזיר שהרי
יש לו למקנה למחול כדי לקיים שבועתו ואם פדכריה שהשבועה מקיימת הקנן לא הנה
לו להרא"ש ז"ל להאריך בלשונו ולומר שחייב להשלים וחברו קנה אלא לומר אם נשבע
להשלים קנה והייתי יודע דכיין שקנה חייב להשלים מן הדין וגם כדי לקיי' שבועתו
אבל נראה שפונתו ז"ל היא דאף על גב דאין קנן מועיל מן הדין חייב להשלים כדי
לקיים שבועתו וכופין אותו להשלים וחבירו קנה מפינן שהשלים הרי שהשבועה אינה
עושה קנן וכיין שאינה עושה קנן נשאר בדין אסמכת' ואסמכת' לא קניא: ואם תאמר
ממקום שפאת אף על גב דאינה עושה קנן חייב להשלי' מכל שבועה דאיכא בשטרא
יש לומר פינן דחיים ו' דוד מעולם לא קנה החנות כמו שכתבתי נמצא שמעולם לא פא
לידו להורישו לבניו ועמה שנפטר לבית עולמו קודם שקיים תנאו והוא אינו יכול עוד
לקיימו גם רבי יעקב פינטו פטור משבועתו ואינו חייב למפור החנות ליורשיו שרבי
יעקב לא נשבע למפור כי אם לרבי חיים ו' דוד הנזכר לא ליורשיו וראיה לזה דאמרין
בגיטין פרק המגרש הרי זה גיטף על מנת שתתני לי מאתיים זוז ומת תנא קמא סבר
דאינה מגורשת משום דסבר לי ולא ליורשי רשב"ג אומר נותנות לאביו או לאחיו או

לאחד מן הקרובים דסבר דלי ואפילו ליורשי משמע ופסקו כל הפוסקים דהלכה כת"ק דלי ולא ליורשי ולכן אם אמר על מנת שתתני לי מאתי זוז בתוך שלשים ומת בתוך שלשים אינה מגורשת כלל וחולצת או מתבטלת הרי אפילו בענין איסור אשת אח אמרי דמשמע לי ולא ליורשי אף בגדון דידן אף על גב דאיכא איסור שבועה אמרינן דלא נשבע רבי יעקב הנז' למפור התנות אלא לרבי חיים בן דוד לא ליורשיו וכן משמע לישנא דשטר' וז"ל בפנינו עדים חתומי מטה נתחייב ר' יעקב פינטו לה"ר חיים ו' דוד שאם מהיום ועד תוך שלש שנים יתן ה"ר חיים הנז' לה"ר יעקב הנז' השלשה אלפים לבנים שימפור ויעביר ה"ר יעקב הנז' לה"ר חיים הנז' חזקת התנות וכו' הרי שלא כתב פאן באי פחו של ר' חיים לא בנתינת המעות שהיה לו לומר שאם מהיום ועד תוך שלשה שנים יתן ה"ר חיים הנז' או באי פחו וכו' ולא במקר שהיה לו לומר שימפור ויעביר ר' יעקב הנז' לרבי חיים או לבאי פחו חזק' התנו' וכו' ואלו בתנאי אחר כתוב באי פחו שכתב וגם התנו שאם יתן רבי חיים לרבי יעקב השלשה אלפים לבנים כדי שיהיה חזקת התנות שלו שאפילו הכי מהיום ועד שש שנים לא יוכל רבי חיים ולא באי פחו למפור התנות הנזכרת כי אם לרבי יעקב הנזכר וכו' משמע שאחר כך שרבי חיים יקיים תנאו לתת השלשה אלפים לבנים בתוך הזמן הנזכר באופן שפיר קנה וכו' לידו התנות ואם מת זכו יורשיו לפיכך הוכרחו להזכיר ולחייב גם באי פחו שלא ימכרו התנו' כי אם לרבי יעקב הנזכר אבל כל זמן שלא קיי' תנאו רבי חיים הנזכר בנדאי שלא נתחייב רבי יעקב הנז' למפור התנות ליורשיו וגם הייתי יכול להביא ראיה מהא דאמרינן פירק קמא דגיטין הולך מנה לפלוני והלך ובקשו ולא מצאו יחזרו למשלח וכו' דמשמע לפלוני ולא ליורשיו אבל יארכו הדברים ואין לי פנאי לכתבם ובמה שכתבתי די זהו מה שנרא' לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה צח ילמדנו רבינו ראובן עשה שליח את שמעון לקדש לו בתו ונתן לו טבעת אחת של זהב שנה חמש מאות לבנים ופיר' לו הרי הטבעת יהיה לקידושי בתך וגם נתן לו חפצים מכסף וזהב שנה מאה זהובים להוליכם לארוסתו כמנהג הדורונות ששולחי' כל העולם דברים שאינם עומדים ליבולות בבית אביה וקבעו זמן בנישואין שנה אחת ובתוך זה הזמן שלח הארוס לארוסתו חלוק אחת ושיצפי אחת שוויים מאתים לבנים וגם הארוסה שלחה לארוס חלוק אחת וזוג מנכסיים וריזה אחת ואזור אחד וכיס אחת וטיסטימל אחד שוויים חמש מאות לבנים עוד שלחו לארוס הנזכר קרובי פלתו של שמעון חמיו הנזכר בשע' נישואי בנו חלוק אחת ומנכסיים שנה מאה לבנים ובתוך הזמן הנזכר מתה הארוסה הנזכרת וחי' למר ולכל ישראל שבקת ותבע הארוס הנזכר משמעון חמיו כל הדורונות ששלח לארוסתו והחזירה שמעון לארוס החפצים וזהם ועיכב טבעת הקידושין הנז' כדין תורה וגם טבעת אחת שנה ארבע מאות לבנים באומרו שפושלחו קרובי פלתו לארוס החלוק והמכנסי' לא שלח הארוס לפלה איזה מתנה כמנהג העולם ולכן עכב הטבע' כדי לשלחו לכלתו עוד עכב שמעון הנז' החלוק והשצפי הנזכר ששלח הארוס הנזכר לארוסתו באומרו שהם מאותם הדברים שעומדים ליבולות בבית אביה עוד לקח שמעון הנזכר בחזק יד מהארוס י"א זהובים בעד המתנות הנז' ששלחה הארוס' הנזכר' לארוס הנזכר ועתה טוען ראובן הארוס הנזכר משמעון חמיו לומר כמו שנפרעת בחזקה על המתנות הנזכרות ששלחת אלי למה לא אפרע גם אני מאות' המתנו' ששלחת לי לה שהם החלוק והשצפי הנזכרי' ואם תטעון

לומר מפני שהם מאות' הדברי' שעומדי' ליבלות ולדידה מי ניקח גם אות' המתנו' ששלחת לי הם מאותם הדברים שעומדים ליבלות וא"כ למה נפרעת מהם בתזקה עוד תובע ראובן הארוס הנז' משמעון הנז' הטבעת שעכב לשלוח לכלתו בעד החלוק הנז' ששלח' היא לו באו' פי לאו בעל דברי' דידיה הוא יורינו רבינו אם יש פח ביד שמעון הנז' לעכב הטבעת בעד פלתו וגם לוקח י"א זהובים בתזקה בעד המתנות הנז' ששלח לו מאחר שראובן הארוס טוען שגם המתנות ששלח לו הם מאותם הדברים שעומדים ליבלות כמו שהוא טוען על המתנות ששלח ראובן הארוס הנז' והדין יקוב את הרהר תשובה עיקרון של דברים אלו הם בביתא פרק מי שמת דתנו השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם סעוד' חתן אפילו בדינר אינו נגבין לא אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין וכו' ופי' רשב"ם מנהג חתנים לאחר קדושין למחרת שולח לבית חמיו לכבוד אשתו תכשיטין ומיני פירו' וכדי יין וכדי שמן ופעמי' אוכל שם עתה אינו נגבין אם מת הוא או שמתה היא או שחזר בו ורוצ' לגרש שמחמת חייב שאכל ושתה ושמח עמהן מחל סבלונות העשויין ליבלות אבל אין עשויין ליבלו' הדרי אע"פ שאכל ושתה עמהן וכינון שפן בנדון דידן צריף לחקור ולדרוש אם ראובן המשיך הנז' אכל בבית חמיו פשעלח הסבלונות שנה דינר או לא אכל לא אכלפשיט' ופשיט' אליבא דכולי עלמא שחייב לשלם אבי הארוסה כל מה ששלח ראובן לארוסתו ולא מבעיא הדברים העשויים ליבלות אלא אפילו כישא דירקי חייב לשלם ואפילו היה חוזר כ"ש בנדון דידן שלא חזר הוא דפשיטא דכינון שלא אכל בבית חמיו שנה דינר שנגבה הכל וכשנגבה העשוי ליבלות וכישא דירקי מנפין לו השליש כדאמרינו בגמרא אמר רב הונא בריה דרב יהושע ושמי' להו עד פדי בשר בזול עד כמה עד תילתא בזול וכן נרא' מתוך דברי הרי"ף והרא"ש והרמב"ן והרשב"א והר"ן והטו' אבן העזר סי' נ' אבל אם אכל שם כל הדברים העשויים ליבלו' לדעת כל הפוסקים הנז' ודאי שאינם נגבים אף על גב דהרמב"ם הלכות זכיה ומתנה פרק ו' כתב דאפילו הדברים העשויים ליבלות אם הם קיימים אפילו אכל שם גובים כבר חלקו עליו כל גאוני עולם הנזכרים ראשונים ואחרוני' ואזלינו בתר רובא כ"ש בנדון דידן ששמעון אבי הפלה מוחזק ולכן אם אכל שם ראובן המשיך הנז' שנה דינר ודאי דלא גבין מה שעשוי ליבלות שפכר ניתן למחילה: אבל הדורונות ששלח אבי הפלה לראובן ודאי שחייב להחזירה על כל פנים דאנו סהדי שלא מחלם לו עד שיכנס בתו דבשלמא המשיך מחמת חיבתו שאכל ושתה ושמח בבית הפלה גמר ומחיל כמו שפי' הרשב"ם אבל אבי הפלה לא מחל עד שיכנס לחופה עם בתו וכן מצאתי כתוב בשם הרשב"א בבית יוסף באבן העזר סימן נ' וז"ל המשיך בתו לחבירו ושלח לו בגדים ותכשיטין ואחר כך נתבטלו השידוכין בין שחזר בו האב בין שחזר בו החתן חייב להחזיר לו הכל דכי היכי דהדרי סבלונו' דשלח איהו לה הכי נמי הדרי מאי דשלחה איהי לדידיה דאמרו דעתא הוא שלא שלחה אלא על מנת שיכניסנה לחופה ומיהו מסתבר שמה שפלה בבגדים אפילו חזר בו הוא פוחת שלישי כדאמרינו פרק מי שמת ושמי' לו דמי בשר בזול וכו' וכן כתב בתשובה אחרת וסיים בה שלא שלח אלא על מנת שתנשא לו בתו ואפילו נתארסה לא מחל עד שיכנס בתו אף על פי שנתקרה דעתם בקידושין וכינון שפן בנדון דידן הוי דינא הכי שיחזור שמעון הי"א זהובים לראובן ואם ראובן אכל שם חייב ראובן להחזיר כל המתנות ששלחו לו מבית חמיו וניקה משוויים

השליש להיות המתנות מהדברים העשויים ליבלות ואם ראובן לא אכל שם ינפה מהסבלונות שיש בידו שיעור הסבלונות ששלח לארוסתו מדברים העשויים ליבלות ובנשא ג"כ ינפה השליש כמו שפכתתי והשאיר יחזיר לשמעון חמיו: ולענין מה שתפס שמעון טבעת בשביל הדורון ששלחו לראובן קרובי פלתו איני יודע מנין מצא היתר זה דהא קיימא לן הפורע שטר חובו של חבירו שלא מדעתו אפילו היה החוב על המשכון אין הלנה חייב פלום ונוטל משכונו בחנם ואבד זה הנותן מעותיו שמה היה הלנה מפניס את המלנה ומוחל לו וכן פסק הרמב"ם הלכות מלנה ולנה פרק כ"ו כ"ש בנדון דידן שפא מעיקרא לידו בתורת מתנה שיוכל לטעון שפייס באופן שלא יתבעו לו: ובר מן דין נראה לע"ד שדין שושבינות יש לו שדרה הבחורים לעשות עם ארוסתם שיתנו חלוק לקרוביהם ולאזהבם ותנא פרק מי שמת חמשה דברים נאמרו בשושבינות נגבית בב"ד וחוזרת בעונתה ופ"י רשב"ם פשישא זה אשה יחזיר לו שושבינותו ולא קודם וכן פסקו הפוסקים אף בנדון דידן יוכל לטעון ראובן כשאמארכס אעשה עם ארוסתי שתתן חלוק ומכנסים לבנו של שמעון כמו שנתנו לי כשאירס הוא באופן שכלל העולה שאיני רואה שום טענה לשמעון לעכב שום דבר בשביל החלוק והמכנסים ולהיו' העניינים ברורים איני מאריך בדברים זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זה"ה: צט לדרישת גבירי נשיאי אנשי מעמד קהל קדוש שלום י"א ולמלאת שאלתם הוכרחתי להתבונן ולהשגיח על ענין תלונת המעולה ה"ר משה דיבנה יצ"ו שהיה מתלונן מהגבירים והנשיאים יחידי אנשי קהל קדוש גרוש קאשטילייא על ענין חזקת חנות אחת שיש לו בחצר בית הכנסת של קהל קדוש הנז' ותלונתו היא שחילה פניהם כמה וכמה פעמים שיעמדו עמו לדין בפני איזה דיין ושופט אשר יבחרו ביניהם ולא אבו שמוע ולכן חקרתי ודרשתי בטענותיו של ר' משה דיבנה וראיתי שטרותיו וכתובותיו לברר אם יש טעם לתלונותיו ומצאתי פי האמת אתו וחזקת החנות הנז' עומדת בחזקתו והטעם שהרי יש ביד ר' משה דיבנה הנזכר שטר החזקה הנז' ממי שמכרה לו וגם שטר החזקה הנזכרת ממי שמכרה זה כמה שנים למי שמכרה לו ונתקיים השטר בחזקתו בב"ד וכיון שכן נמצא שחזקת החנות הנזכרת עומדת בחזקת רבי משה דיבנה ועל אנשי הק"ק הנזכר להביא ראיה להוציאה מחזקתו ואף על גב שלעת כזאת החנות הנזכרת היא תחת יד אנשי הקק יצ"ו אין בזה בית מיחוש ואינם נקראים מוחזקים: וכן פסק הרמב"ם הלכות טוען ונטען פרק י"א וז"ל כל הקרקעות הידועות לבעליהן אף על פי שהן עתה תחת יד אחרים הרי הן בחזקת בעליהן פיצד ראובן שהיה משתמש בחצר פדרה שהעם משתמשים בחצרותיהן וכו' ואחר זמן בא שמעון וטען עליו ואמר לו חצר זו שתחת ידה שלי היא ושכירה היא בידך או שאולה והשיבו ראובן שלח הית' ואתה מכרתו לי או נתת לי במתנ' אם אין עדים לשמעון שהיתה ידוע לו נשבע ראובן הסת ויעמוד במקומו אבל אם הביא שמעון עדים שחצר זו שלו היתה הרי בחזקת שמעון ואמר לראובן הבא ראיה שמכרה לך או נתנה לך אף על פי שאין ראובן מודה לשמעון שהיא היתה שלו שהרי יש עדים לשמעון אף בנדון דידן פינו שיש עדים לרבי משה דיבנה הנז' שהחזקה הנז' היא שלו לאו כל כמינייהו מאנשי הק"ק הנז' להחזיק בחזקה הנז' עד שיביאו ראיה ברורה להוציאה מחזקת ר' משה דיבנה וכל זמן שאינם מביאים ראיה הם חייבים על פי התורה להעמיד החזקה הנז' ביד רבי משה דיבנה הנזכר ועוד

בר מן דין ראיתי ביד רבי משה דיבנה הנז' שטר פתב וחתום מיד אנשי יחידי סגולה
מק"ק גרוש קאשטיליי' בשם פל הק"ק הנז' איך מנו והרשו לב' אנשים והם רבי יצחק
אליגרי ורבי דוד אוהב ונתנו להם רשות גמור והרשאה גמורה כדין וכשורה לעמוד עם
רבי משה דיבנה לדין וכל מה שיגזור איזה דין עליה' קבלו עליהם בקנין גמור מעכשיו
ועוד ראיתי כתב ב"ד שפאו עדים והעידו בפניהם בתורת עדות איך עמדו לדין ר' יצחק
אליגרי ור' דוד אוהב הנז' פת אחת עם ר' משה דיבנה הנז' פת אחרת לפני החכם השלם
ישיש ונעלה ה"ר שמואל טייטאצק יצ"ו ונשבעו שלשתם יחד לגמור ולקיים כל מה
שיגזור עליהם החכם הנז' על ענין חזקת החנות הנז' והעידו העדים שגזר החכם הנז' ש
שתיה חזקת החנות המתונה מר' משה דיבנה הנז' והעליה אשר עליה תהיה מק"ק
הנז' וכיון שכן מה יענו מלאכי אלד"ים חיים אנשי ק"ק גרוש הנז' כי אם לקבל עליה'
את הדין ולפנות החזקה הנז' ולהחזירה לבעלים: ואם פונת אנשי הק"ק הנז' לשלם
דמי החזקה הנז' לרבי משה דיבנה הנז' ולעפכה בידם משום דינא דבר מצרא ליתא
שקרי פסקו כל גדולי הקדמוני' החכמי' השלמים קדושים אשר בארץ הקמה וגם אחרונים
כלם הסכימו לדעת אחד דבשום חזקה לית בה דינא דבר מצרא ולכן נראה לע"ד שמוטל
על אנשי ק"ק גרוש הנז' לקדש שם שמים ברבים ולרומם ולהדר עטרת תורתנו
הקדושה ולהעמידה על תלה ולהחזיר החנות הנז' לבעלה ובזה הוא יתברך על כל
ברכה ותהלה נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה ק שטר שכתוב בו
מודה אני ראובן בן יעקב איך אני חייב לשמעון בן לוי חמשה אלפים לבנים והם מכל
כף סחורה שקבלתי ממנו ועלה לסף הנז' נפרעי' לזמן ג' חדשים בע"ה בלי שום ערעור
ועכוב וכדי להיות לו לראיה פתבתי שורותים אלה אני ראובן הנז' היום ג' לכסליו
שנת הש"ד ליצירה פה עיר פלונית והכל אמת.

יוסף פהו סהיד מתתא בכה"ר משה ז"ל מעיד מנחם בכה"ר משה סהיד. יורנו רבינו
בזה ב' ענינים האחד אם השטר כזה יגבה מאחר שעברו עליו שני שמטות ויותר ועוד
אם שטר זה יהיה ככל הודאות ושטרות או יהיה ככתיבת ידו ויהיה כמלנה על פה:
תשובה לענין אי הוי כמלנה על פה להיות נאמן לומר פרעתי נראה לע"ד דכיון שעדים
חתומים על השטר אם יתקיים בחותמיו ודאי שאינו נאמן לומר פרעתי שקרי אפילו אין
בו עדים כי אם כתיבת ידו לבד כתב הרמ"ה דנהי שאינו כשטר לגבות ממשעבדי משום
דלית ליה קלא אבל חשוב כשטר לענין שאינו נאמן לומר פרעתי כמו שהביאו הטור
סימן ס"ט פל שפן היכא דחתימי עליה סהדי דלא הוי נאמן לומר פרעתי ואפילו לרב
אלפס והרא"ש ושאר הפוסקים דפליגי עליה דהרמ"ה היכא דליכא עדים היכא דאיכא
עדים ודאי מודו כולי עלמא שאינו נאמן לומר פרעתי ואף על גב שאין בשטר קנין
לשנאמר סתם קנין לכתיבה עומד וגם אין פתוב בו שאמר לעדים חתמו ואולי חתמו
מעצמם ולעולם דין מלנה על פה יש לו ונאמן לומר פרעתי: ליתא דהא אמרינן פרק זה
בזרר הדין אודיתא דלא הנה פתוב בה אמר לנא פתבו וחתמו והבו ליה אפני ורבא
דאמרי תרנייהו היינו דריש לקיש דאמר חזקה אין העדים חותמים על השטר אלא אם
כן נעשה גדול וכתב רש"י הכא נמי כיון דשני' לא מצו כתיבו אלא ברשותו ודאי איהו
אמר להו וכן פסק הטור סימן ט"ל ואף על גב שפתוב בהגהה אור זרוע פרק זה בזרר
ונה לשונו מיהו לבי אומר לי דהאידיןא שנתמעטה התורה דאפילו הלומדים לא בקיאי

בדיני ולית לן סופרים מיוחדים לשטרות כמו שהיו בימי חכמים אי אתיא אנדיתא לקמן
אפילו בשלשה חתומים לא מכשרינן ליה פלל אלא אם כן פתוב בה ואמר כתבו וחתמוהו
והבו ליה וכיון שפן אף בגדון דידן פיון דלא פתיב הכי לא מכשרינן להאי שטר.

ויש לומר שפטר כתב בסוף דבריו והני מילי לענין לקוחות למיגבי ממשעבדי אבל מגיה
שלא יוכל לכפור פשרה דשיקרא לא פתיב ולא חתמי הרי שכתב דדוקא לענין משעבדי
לא חשיב שטר אבל לא הוי ממש פמלוה על פה לטעון פרעתי: ולענין אם שביעית
משמטתו דבר ברור הוא ששמיט' נוקתת אף בזמן הזה כמו שכתוב הרא"ש בתשובותיו
פלל ע"א וגם הרשב"א וכן פסק הה"ר יוסף קולון שרש פ"א ע"ין שם וכיון שפן מדין
תורה נדאי שגפיקע שעבודו של זה השטר ונשמטה המלוה בשביעית אבל מ"מ מי שיענין
בתשובות הרא"ש יראה מתוך דבריו שאם יש מנהג קבוע בעיר לגבות חוב אף על פי
שעבר עליו השמיטה שמגבין אותה וזה לשון הרא"ש ואומ' אני פיון שפשט המנהג שלא
להשמיט והפל יודעין זה הנה ליה כמו התנה המלוה על מנת שלא תשמיטנו שביעית אף
בגדון דידן אם מנהג קבוע בעיר שאין נוהגים השמטת כספים חייב ראובן לפרוע לשמעון
החוב הנזכר כי מנהג קבוע מבטל הלכה פשהוא קבוע וידוע כמו שכתב ה"ר יוסף קולון
ז"ל נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קא ראיתי דברי השאלה וגם מה
שעלה מדברי החכמים השלמים הפוסקים ומשיבים עליה וכל דבריהם חיים וקיימים
ונאמנים ועליהם אין להוסיף וכדי שלא להשיב פני השואל ריקם אענה אף אני חלקי
בקוצר מילין וראשי פרקים וזה שגראה לע"ד שהדין עם לוי ויגבה החוב משמעון בכח
שטר ההטפה כמו בשטר חוב עצמו והטעם דלמאי ניהוש לה אם לטענת שמעון שיוכל
לומר לא היו דברים מעולם ושטר מזוניף הוא דהא קנימא לן מודה בשטר שכתבו צריף
לקנימו ואם אינו מקנימו מצי טעין הלנה פרעתי במיגו דאי בעי אמר מזוניף אפילו במודה
שכתבו כ"ש אי טעין שלא כתבו ולא היו דברים מעולם.

בגדון דידן ליתא שהרי הב"ד שעשו הטפת השטר כתבו וזה לשונם וגם נזקקנו על
השטר שהוא וראינוהו חזק וקיים ועדיו החתומים בו זכין לו והם אלו וכו' ואמרין
בכתרא פרק גט פשוט מי שגמחק שטר חובו מעמיד עליו עדי' ובא לפני ב"ד והן עושין
לו קיום וכו' ת"ר איזהו קיומו במוחב תלתא הוינא וכו' ומפרש הגמרא ואם פתוב בו
חזק קנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכונן גובה מזמן ראשון הפתוב בשטר וזה
השטר חשוב כשטר הראשון ובגדון דידן כן כתבו שהזקקו על השטר שהוא ובדקוהו
ומצאוהו חזק וקיים והעדים מזכין נראה שקיימוהו ונמצא עדותן מכוננת וכיון שפן
הטפת השטר יש לו כח השטר הראשון עצמו: וכי תימא ניהוש למאי דטען שמעון
שפטר נתפשו בו ביניהם ונתפייס מורשה לוי במשכונות שהיו בידו באופן שגמחל שעבוד
השטר ליתא דהא קנימא לן דבמתנה פגלוי מילתא בעלמא ואף על גב דלא מסר מודעא
לא הוי מתנה פל שפן בגדון דידן דמסר מודעא ועוד כתבו שהכירו באונסו דאפילו
במכר מהני כ"ש שבמתנה בגדון דידן שהוא מתנה שהמשכונות לא היו שוים פדי החוב
וטוען שמעון ששאר החוב נתן לו במתנה: וכי תימא ניהוש למאי דטען שמעון שלא
כתבו הב"ד שראו שנתן לוי השטר ביד ראובן האלם וכיון שפן נשאר השטר חוב ביד
לוי ושאל ממני החוב בכח השטר שבידו ופרעתי והחזיר לי השטר ולא ידעתי שהיה
בידו שטר הטפה שאילו הייתי יודע פן הייתי שאלו ממנו בשעת הפרעון אבל האמת

הוא שפרעתי החוב: גם זה ליתא והטעם פי מלבד מה שכתבו החכמים השלמים הפוסקים דלא תיישינו לב"ד דטועין וגם תיקון לשון הרמ"ה שהביא הטור סי' מ"א שכל דבריהם הם נכונים למבין וכוונתו בנדון דידן אנו סהדי שראו הב"ד דנתינת השטר קודם שנתנו שטר ההטפס' לבר מן דין אומר לע"ד שכתוב בהגהה א"ז בסנהדרין פ' זה בורר דהאידנא שנתמעטה התורה דאפילו הלומדים לא פקיעי בדיני ולית לן סופרים מיוחדים לשטרות כמו שהיו בימי החכמים אי איתא אודיתא לקמן אפילו בשלשה חתומים לא מכשרינו ליה כלל אלא אם כן כתוב בה ואמר כתבו וחתמוהו והבו ליה והני מילי לענין לקוחות למיגבי ממשעבדי אבל מניה שלא יוכל לכפור כשרה דשיקרא לא כתבי ולא חתמי הרי שאפילו ספרי דלא בקיאי פולי האי אף על פי שאינו כתוב ואמר לנו כתבו וחתמו והבו ליה אמרינו דככתוב דמי לענין שאינו יכול לכפור כל שכן בנדון דידן שהם בית דין שרוב הפוסקים או כלם הסכימו דלא תיישינו לב"ד תועים דפשיטא ופשיטא דאף על גב שלא כתבו שראו נתינת השטר לראובן דמהני הטפשת השטר מיהא למיהוי כשטר חוב ממש לענין שלא יוכל לכפור שמעון או לומר פרעתי ואף על גב שנאמר דלא אלים כשטר חוב גמור לטרוף ממשעבדי: ובר מן דין אומר לע"ד פי כתב הרא"ש בתשובותיו כלל ס"ח דאזלינו בטר אנומדינא דמוכח אפילו להוציא ממון כמו שהוכיח מכמה ראיות ואם כן בנדון דידן אנומדינא דמוכח הוא דנדאי נתן מורשה לוי השטר ביד ראובן ושמעון והטעם דמי ראה ההשתדלות הנמרץ שעשה אותו האיש הרע המר והנמקה שלא לפרוע זה החוב כמו שמעידים הב"ד שהתפסו השטר עד שהמיר דתו ואיך יעלה על לב אדם שנתפשו בו ביניהם והניח שטר החוב ביד לוי ועוד לו הונח שנשפיר ביד לוי אנומדינא דמוכח הוא שלא פרע שמעון ללוי וזה כמו שכתב הרא"ש בתשובה הנז' וזה לשונו וידוע אם היו רק מתחילים בפרעון ופורעים מעט מעט היו מרויחים להם זמן אחר זמן ואיך הוציאו כל כך ממון מידם בעין יפה בבת אחת בלא נגישה ודוחק: בנדון דידן נאמר כן אחר שעבר הגזום והאיום שהיה מגזים אותו האיש על ענין פרעון רוב זה עד שנתפטר מה שנתפטר כמו שגיר' מתוך השטר שעשו ב"ד אם האמת הוא ששמעון שנתפטר נתרצה לפרוע החוב ודאי שלוי היה מרויח לו הזמן שיפרע מעט מעט ואיך יעלה על הדעת שפרע כל כך ממון בלא נגישה ודוחק ולא הרגישו בזה כמה וכמה בני אדם ובפרט לבטל מעליו הרבון והלזות שפתים שיצא עליו שהיה עושק לבעל חובו ואינו פורע לו ממנו דנדאי היה לו לקבץ אנשים ולפרסם פרעונו ומה גם עתה אם טוען שמעון שפרע החוב על שווי המשכונות שהיו ביד לוי דפשיטא ופשיטא דאנומדינא דמוכח הוא שלא הסכימו לדעת אחד בשונוין עד שלא היה מכריח או שמאי ביניהם להכריח ביניהם ולכן אם אין ראיה ברורה לשמעון שפרע לאו כל כמיניה להיות נאמן בשבועתו ועוד גלוי בעקרי הרא"ש ז"ל שכתב בתשובה הנז' לא איתרע שטר זה בשום גפילה וכיון שחוב זה ידוע לכמה בני אדם וכתבו לנו שטר אחר שכן הדין נותן כמי שנמחק שטר חובו ורישמו ניקר שב"ד עושין לו קיומו ואין לה רישומו ניקר יותר מנדון זה מכמה אמתלאו' ואנומדינות ברורות וידיים מוכיחו' שגלוי וידוע לכל שממון זה לא נפרע ומחוייבים ב"ד לכתוב מעשה ב"ד ולקיים השטר כבתחלה ולכופן לפרוע אף בנדון דידן לא איתרע השטר בשום גפילה וחוב זה ידוע ומפורסם לכמה בני אדם ומפח האמת לאות המצויות בזה הענין כמו שגיר' מהשטר שעשו הב"ד מקבלת המודעה הוי כמי שנמחק שטר חובו

ורקישומו נִיכָר וְאָף אִם לֹא הָיָה נִכְתָּב הַטְּפֹסֶת הַשְּׁטָר הָיָה רְאוּי וּמוּטָל עָלֵינוּ לְקַוְתָּבוּ וְלִכְנֹף
אֶת הַלְוָה לְפָרוּעַ כָּל שְׁכֵן עִתָּה שְׁכַבְר נִכְת' עַל יְדֵי ב"ד וְנִכְתָּבוּ טַעַם הַהִטְפָּסָה וְעֵדוּת אוֹתוֹ
הַב"ד נִתְקַיָּים בַּב"ד אַחַר דְּפִשְׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁמַחֲנִיבִים ב"ד לְכֹנֵף לְשִׁמְעוֹן לְפָרוּעַ מִפְּחַ
הַטְּפֹסֶת הַשְּׁטָר אִם לֹא יָבִיא רְאִיָּה בְרוּרָה שְׁפָרַע הַחֹב הַנִּזְכָּר וְאִינִי מְאַרִיךְ בְּרְאִיוֹ לְאַפְס
הַפְּנָאִי אִף בְּקוֹנָץ' מִיִּלִּין פְּתַבְתִּי מִש"נ לְעֵנִיּוֹת דְּעֵתִי וְאָמַר לִי לְבִי הִצְעִיר יִצְחָק בַּכ"ר
שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִי זֶלֶה"ה: שְׁאֵלָה קָב רְאוּבֵן מְסַר סְחוּרָה לְשִׁמְעוֹן לְהוֹלִיכָה עִמּוֹ לְמַדִּינַת הַיָּם
וְנִכְתָּב שְׁטָר עָלָיו אִיף הוֹדָה שְׁקִבֵּל מִמֶּנּוּ הַסְּחוּרָה הַהִיא וְהִתְנָה עִמּוֹ שְׁלֹא יוֹצִיאָנָה מִיָּדוֹ
וְשִׁיּוֹלִיכָנָה עִמּוֹ לְאִיזָה מְקוֹם שְׁיִלָּף עַד שְׁיִמְכְרָנָה בְּמַעוֹת מְדוּדִים אוֹ יִחְלִיפָנָה בְּסְחוּרָה
אַחֶרֶת כְּנִרְאָה מִתּוֹף הַשְּׁטָר פְּתוּב וְחֲתוּם בְּעֵדִים וְרְאוּבֵן הָיָה נוֹתֵן לְשִׁמְעוֹן חֶלֶף עֲבוּדָתוֹ
וְטוֹרְחוֹ שְׁשֵׁה לְבָנָי לְמֵאָה מְכָל מָה שְׁיַעֲלֶה הַסְּחוּר' הַהִיא וְשִׁמְעוֹן לֹא פָּן עָשָׂה אֵלָא
כְּשֶׁהִגִּיעַ לְמְקוֹם רְמוּז מְסַר הַסְּחוּרָה הַהִיא לְסָפֵן אֶחָד וְכַתֵּכ אִיגְרַת לְאִישׁ אֶחָד הַדָּר
בְּמַצְרִים שְׁיִקְבֵּל לְשֵׁם סְחוּרָה פְּלוֹנִית שְׁהִיָּה שׁוֹלַח שָׁם בְּיַד הַסָּפֵן הַהוּא וְשֶׁהָאִישׁ הַהוּא
יִתְנָנָה הַסְּחוּרָה הַהִיא בְּיַד אִישׁ סוֹחֵר הַעוֹמֵד בְּיָמִים הַהֵם בְּמַצְרִים שְׁהוּא מִתּוֹשְׁבֵי
שְׁאֵלוֹנִיקֵי מְקוֹם רְאוּבֵן וְהָאִישׁ הַהוּא יִשְׁתַּדֵּל בְּסְחוּרָה הַהִיא וְיִמְכְרָנָה וְיַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה
הָרְאוּי לַעֲשׂוֹת אַחַר כֶּף בְּהַמְשָׁף הַזְּמַן בָּא הָאִישׁ הַהוּא שְׁהִיָּה לוֹ לְקִבֵּל הַסְּחוּרָה שָׁם
בְּמַצְרִים וְאָמַר שְׁהָאֵמַת פֶּן הוּא שְׁהִגִּיעַ שָׁם אִיגְרַת מִהַסְּחוּרָה הַהִיא אֲבָל שְׁלֹא רְאוּ וְלֹא
יָדְעוּ מַעוֹלָם מִהַסְּחוּרָה הַהִיא וְשְׁלֹא הִגִּיעַ לְיָדוֹ שׁוּם סְחוּרָה בְּעוֹלָם בְּאִנְפֵן שְׁאִין אִישׁ יוֹדַע
עַד מָה מִהַסְּחוּרָה הַהִיא עִתָּה בָּא רְאוּבֵן וְטָעַן כְּנִגַּד שְׁמַעוֹן וְאָמַר אַתָּה עֲבַרְתָּ וְלֹא קִיַּמְתָּ
הַתְּנָאִי שְׁהִיָּה בִּינֵינוּ וְשְׁלֹא לְהוֹצִיא הַסְּחוּרָה מִרְשׁוּתָּךְ אִם פֶּן פִּשְׁעָתָ וְחִיִּיב אַתָּה לְשַׁלֵּם לִי
סְחוּרָתִי: הַשִּׁיב שְׁמַעוֹן וְאָמַר הָאֵמַת פֶּן הוּא שְׁהִיָּה תְּנָאִי בִּינֵינוּ כְּנִרְאָה בְּשְׁטָר אֲבָל
כְּשֶׁבָאִתִּי מִשָּׁם אִמְרַת לִי מָה עָשִׂיתָ מִסְּחוּרָתִי אִמְרַתִּי לָךְ מְסַרְתִּיָּה בְּיַד סָפֵן אֶחָד לְהוֹלִיף
כֶּף וְכֶף וְכו' וְהַסְּכַמַת לְמַעֲשֵׂי וְכִינּוֹן שְׁהַסְּכַמַת סְבֵרַת וְקִיבֵלְתָּ וְאִין עָלִי לְשַׁלֵּם חִזֵּר וְטָעַן
רְאוּבֵן הָאֵמַת פֶּן הוּא שְׁשִׁאֲלַתִּי לָךְ עַל הַסְּחוּרָה אֲבָל לֹא הִשְׁבַּתְנִי שְׁמַסְרַת אוֹתָהּ סִיד סָפֵן
תוֹגֵר שְׁאִם פֶּן לֹא הִיִּיתִי מְסַכֵּים עַל כֶּף בְּהִיּוֹת מְעוֹתִי עַל קָרְן הַצָּבִי אֵלָא אִמְרַת לִי מְסַרְתִּי
הַסְּחוּר' בְּיַד אִישׁ פְּלוֹנִי וְהוּא הָאִישׁ הַסוֹחֵר מִתּוֹשְׁבֵי שְׁאֵלוֹנִיקֵי הַנִּזְכָּר וְלָכֶף הַסְּכַמַתִּי
לְדַבְרִיָּה אֲבָל עֲכָשְׁיוֹ שְׁלֹא נִמְצָא פֶן פִּשְׁעוֹת פְּשִׁיעָה גְּמוּרָה וְחִיִּיב אַתָּה לְשַׁלֵּם מִי אִמְרִינֵן
דְּנִאָמֵן שְׁמַעוֹן בְּשָׁבוּעָה עַל טָעַנְתוֹ וְיִפְטֹר אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה נִרְא' לַע"ד דְּאִי לִיכָא עֵדִים
שְׁיַעֲיָדוּ שְׁמַסְר הַסְּחוּר' בְּיַד הַסָּפֵן הַהוּא כְּמוֹ שְׁהִיָּה יִהְיֶה נִאָמֵן שְׁמַעוֹן לוֹמַר כֶּף וְכֶף עָשִׂיתִי
וְאַתָּה הַסְּכַמַת לְדַבְרִי וְיִפְטֹר כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הַרְמַב"ם רִישׁ פֶּרֶק הַלְכוֹת שְׁלוּחִין וְשׁוֹתְפִין
שְׁכַתֵּב עֲבַר וְעָשָׂה שְׁלֹא מְדַעַת חֲבִירוֹ וְאַחַר כֶּף הוֹדִיעוֹ וְהַסְּכִי לְמַעֲשָׂיו הָרִי זֶה פְּטוּר
וְיִהְיֶה נִאָמֵן בְּשָׁבוּעָה בְּמִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי אִמַר נִאָנְס' הַסְּחוּרָה הַנִּזְכָּרַת בְּהִיּוֹתָהּ בְּרְשׁוּתִי בְּמְקוֹם
שְׁאִין עֵדִים מְצוּיִים שָׁם שְׁהִיָּה גַם פֶּן נִאָמֵן בְּשָׁבוּעָה כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הַרְמַב"ם פֶּרֶק שְׁלִישִׁי
הַלְכוֹת שְׁכִירוֹת שְׁכַתֵּב וְאִם טָעַן שְׁנִאָנְס בְּמְקוֹם שְׁאִין הַעֵדִים מְצוּיִים אִין מְצַרִּיכִים אוֹתוֹ
רְאִיָּה אֵלָא יִשְׁבַע שְׁנִאָנְס וְיִפְטֹר וְאָף עַל גַּב דְּאִיכָא עֵדִים וְשְׁטָר שְׁהַפְקִיד אֲצִלוֹ מ"מ נִאָמֵן
בְּמִיגוֹ וְלֹא אִמְרִינֵן אִם אִיתָא שְׁהַסְּכִים רְאוּבֵן לְדַבְרִיו שְׁטָרָה בִּיּוֹדֵי מֵאִי בְּעֵי שְׁהָרִי בְּטַלְתִּי
הַתְּנָאִי אִין בְּכֶף פְּלוּם דְּגְדוּלָה מְזַאת אִמְרִינֵן בְּכַתְרָא פֶּרֶק הַמוֹכֵר אֶת הַבַּיִת בְּעֵי מְנִיָּה רַב
עֲמָרָם מְרַב חֲסָדָא הַמְּפָקִיד אֲצִל חֲבִירוֹ בְּשְׁטָר וְאָמַר לוֹ הַחֲזוּרְתִים לָךְ מַהוּ מִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי
אִמַר נִאָנְסוּ מְהִימֵן הַשְׁתָּא נְמִי מְהִימֵן אוֹ דִּילְמָא אִמַר לִיָּה שְׁטָרָה בִּיּוֹדֵי מֵאִי בְּעֵי אִמַר לִיָּה

מְהִימָן וְלִימָא לִיָּה שְׁטָרָה בִּיַּדֵי מַאי בְּעֵי אָמַר לִיָּה וְכִי אָמַר לִיָּה נֶאֱמַר מִי מְצִי אָמַר לִיָּה שְׁטָרָה בִּיַּדֵי מַאי בְּעֵי: וְכֵן הִלְכָה דְנֶאֱמָן בְּמִיָּגוֹ דְנֶאֱמַר אֶפְיָלוּ בְּמִקּוֹם שְׁטָר וְכֵן פֶּסֶק הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק שְׁנֵי מֵהֲלָכוֹ שְׁכִירוֹ וְז"ל הִפְקִיד אוֹ הַשְׂכִּי' אוֹ הַשְּׂאִיל בְּשְׁטָר וְאִם לֹא הִחְזַרְתִּי לָהּ הָרִי הַשׁוֹמֵר נִשְׁבַּע בְּנִקְיִטַת חֶפְזָא מִתּוֹף שְׂיִכּוֹל לֹאמַר שׁוֹמֵר חֲנָם שְׁנֹגֵב אוֹ אֶבֶד וְהַשׁוֹאֵל מִתָּה בְּשַׁעַת מְלָאכָה נֶאֱמָן לֹאמַר הִחְזַרְתִּי וְיָמָּה אִם בְּטַעֲנַת חֲזָרָה דְעָקַר לִיָּה לְשְׁטָר לְגַמְרֵי אָמְרֵי דְנֶאֱמָן בְּמִיָּגוֹ דָּאִי בְּעֵי אָמַר נֶאֱמַר וְלֹא אָמְרֵי שְׁטָרָה בִּיַּדֵי מַאי בְּעֵי כ"ש בְּנִדּוֹן דִּידָן דְטַעֲנוּ כְּהָ וְכָה אָמְרֵי לָהּ וְהִסְפַּמַת לְדַבְרֵי דְלֹא עָקַר לִיָּה לְשְׁטָרָה לְגַמְרֵי דְפִשְׁטָא וּפְשִׁיט' דְמְהִימָן בְּמִיָּגוֹ דָּאִי בְּעֵי אָמַר נֶאֱמַר בְּהִיוֹתָם בְּרִשׁוּתִי בְּמִקּוֹם שְׂאִין עֵדִים מְצוּיִים אֲבָל אִי אִיכָּא עֵדִים שְׁמַעֲדִים עַל פְּשִׁיעֲתוֹ שְׁמַסַּר הַסְּחֹרָה לְסַפֵּן כְּמוֹ שֶׁהוּא אוֹמֵר אֵינוֹ נֶאֱמָן לֹאמַר כְּהָ וְכָה אָמְרֵי לָהּ וְהִסְפַּמַת לְדַבְרֵי מְשׁוּם דְלִיכָּא מִיָּגוֹ כְּלָל לְהַאֲמִינוּ וְרִאֲיָה לְזָה שְׁכַתְבַּת הָרַמְבַּ"ם פ' ו' הַלְכוֹת שְׂאֵלָה וּפְקֻדוֹן בְּעַל הַפְּקֻדוֹן שֶׁהִבִּיא רִאֲיָה שְׁפִשַׁע הַשׁוֹמֵר מְשַׁלֵּם וְאִם טַעֲנוּ וְאָמַר תְּנַאי הִנֵּה בִּינֵינוּ אֵינוֹ נֶאֱמָן שְׁהָרִי יֵשׁ עֵדִים שְׁפִשַׁע וְכַתְבַּת הָרַב הַמַּגִּיד עַל זֶה זֶה נִכּוֹן וְכַגּוֹן שְׂשִׁישׁ עֵדִים שֶׁהִדְבֵּר הַהוּא פְּקֻדוֹן שְׂאִם לֹא הִנֵּה כֵּן נֶאֱמָן בְּמִיָּגוֹ דְלֹא הַפְּקֻדְתִּי אֲבָל בְּשִׁישׁ עֵדִים שֶׁהוֹפְקֵד בְּיָדוֹ וּפְשַׁע בּוֹ אִף עַל פִּי שְׂאִין יוֹדְעִים אִם הִנֵּה שְׂמַתְנַאי אִם לֹא כִּינּוֹן שְׂאִין כְּאֵן שׁוּם מִיָּגוֹ וְדָאִי אֵינוֹ נֶאֱמָן: אִף בְּנִדּוֹן דִּידָן כִּינּוֹן דָּאִיכָּא עֵדִים שֶׁהוֹפְקֵד בְּיָדוֹ שְׁהָרִי הַשְּׁטָר חֲתוּם בְּעֵדִים וְגַם אִיכָּא עֵדִים שְׁפִשַׁע מִמָּה שֶׁהִתְנָה עִם רֵאוּבֵן אִף עַל פִּי שְׂאִין יוֹדְעִים אִם הִנֵּה תְּנַאי בִּינֵיהֶם רוּצָה לֹאמַר אִם הִסְפִּים רֵאוּבֵן עַל פְּשִׁיעַת שְׁמַעוֹן וְעַל שְׁלִיחַת הַסְּחֹרָה בְּיַד הַסַּפֵּן מְכַל מְקוֹם כִּינּוֹן שְׂאִין בְּנִדּוֹן שׁוּם מִיָּגוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן וְזֶה דְמִיָּגוֹ דְלֹא הַפְּקֻדְתִּי לִיכָּא שְׁהָרִי הַשְּׁטָר לְפִנֵּינוּ מִיָּגוֹ דְנֶאֱמַר בְּרִשׁוּתִי לִיכָּא שְׁהָרִי אִיכ' עַדִּי דְשַׁלְּחוּ בְּיַד הַסַּפֵּן וְגַם מִיָּגוֹ דְהִחְזַרְתִּי לִיכָּא מְשׁוּם הַיֵּ טַעֲמָא כִּינּוֹן דָּאִיכָּא עֵדִים דְשַׁלְּחוּ בְּיַד הַסַּפֵּן וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי דְלֹא מְהַיֵּ טַעֲנַת חֲזָרָה בְּמִקּוֹם שֶׁהִפְקִיד בְּשְׁטָר כִּי אִם בְּמִיָּגוֹ דְמְצִי טַעֲנוּ נֶאֱמַר בְּמִקּוֹם שְׂאִין עֵדִים מְצוּיִים וּבְנִדּוֹן דִּידָן לֹא מְצִי טַעֲנוּ נֶאֱמַר בְּרִשׁוּתִי שְׁהָרִי אִיכָּא עַדִּי הַמַּנְגִּיד לְטַעֲנָתוֹ וְלִכּוֹן אֵינוֹ נֶאֱמָן שְׁמַעוֹן בְּשַׁבּוּעַת טַעֲנָתוֹ: וְגַדּוּלָה מְזַאת כְּתַב הַמַּגִּיד עַל דְבַרֵי הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק שְׁשִׁי הַלְכוֹת שְׂאֵלָה וּפְקֻדוֹן שְׁכַתְבַּת הָרַמְבַּ"ם טַעֲנוּ הַשׁוֹמֵר תְּנַאי הִנֵּה בִּינֵינוּ וּבְעַל הַפְּקֻדוֹן אוֹמֵר לֹא הִנֵּה שׁוּם תְּנַאי אִף עַל פִּי שֶׁהִפְקִיד אֶצְלוֹ בְּעֵדִים מִתּוֹ שְׂיִכּוֹל לֹאמַר שְׁמַרְתִּי כְּדָרָה הַשׁוֹמְרִים וְנֶאֱמַרְתִּי נֶאֱמָן לֹאמַר שְׁהָרִי בִּינֵיהֶם תְּנַאי וְכַתְבַּת הָרַב הַמַּגִּיד עַל דְבַרֵי פִּירוּשׁ עֵדִים הִלְלוּ אֵין כְּנֻת הַרְבּוּז"ל שְׂעִידוֹ שֶׁבְּלֹא תְּנַאי בָּא לְיָדוֹ שְׂאִם כֵּן אִיךָ יִהְיֶה נֶאֱמָן הַשׁוֹמֵר שְׁהָרִי מִיָּגוֹ בְּמִקּוֹם עֵדִים הוּא וְכַבֵּר כְּתַב הָרַב שְׂאִין אוֹמְרֵי מַה לִּי לְשַׁקֵּר בְּמִקּוֹם עֵדִים אֲלֵא אֵין עֵדִים הִלְלוּ מְעִידִים אֲלֵא שֶׁהִדְבֵּר הִנֵּה הוּא פְּקֻדוֹן אֶצְלָה זֶה וְלֹא יָדְעוּ אִם בְּתַנַּאי אִם שְׂלֹא בְּתַנַּאי וּלְפִיכָּה הוּא נֶאֱמָן וּמִדִּין מִיָּגוֹ: הָרִי שְׁכַתְבַּת שְׂאִם הָעֵדִים מְעִידִים בְּפִירוּשׁ שְׁנַמְסַר בְּיָדוֹ שְׂלֹא בְּתַנַּאי וְסוֹתְרִין טַעֲנָתוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן אֶפְיָלוּ בְּמִקּוֹם מִיָּגוֹ וּבְנִדּוֹן דִּידָן הָרִי עַדִּי הַשְּׁטָר סוֹתְרִים מְמַשׁ טַעֲנָתוֹ שֶׁהוּא אוֹמֵר וְטוֹעֵן שְׁכַן הַתְּנָה עִם רֵאוּבֵן אַחַר כְּהָ שְׂאִיף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיאָהּ מִתַּחַת יָדוֹ שְׂלֹא יֵהָא חֲזִיב עַל כְּהָ וְהִסְפִּים רֵאוּבֵן עַל יָדוֹ וְהָרִי עֵדִים מְעִידִים בְּפִנֵּינוּ שְׂכַתְבַּת לְיָדוֹ וְהוֹפְקֵד אֶתּוֹ הַסְּחֹרָה הִיא בְּתַנַּאי שְׂלֹא יוֹצִיאָהּ מִתַּחַת יָדוֹ וְכִינּוֹן שְׁכַן וְדָאִי שְׂלֹא יִהְיֶה נֶאֱמָן בְּטַעֲנָתוֹ וּפִירוּשׁ הָרַב הַמַּגִּיד מְכַרְח בְּדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם לְתַרְצֵי הַשְּׂגַת הָרַב"ד שֶׁהַשִּׁיג עַל דְבַרֵי הָרַמְבַּ"ם וְעוֹד דִּינֵדִים מוֹכִיחוֹת וְאֵנָּן סִהְדִי שְׂלֹא הִסְפִּים רֵאוּבֵן לְטַעֲנַת שְׁמַעוֹן וְזֶה שְׂאִיף יַעֲלֶה עַל לֵב אָדָם שְׂאִמַּר שְׁמַעוֹן לְרֵאוּבֵן שְׁלַחְתִּי סְחֹרְתָהּ בְּיַד אִישׁ

אָחד ספֿן על פֿני המים שאִינו יודע ראובן מי הוא זה ואיִנה הוא שנאמר שְׁהִסְפִים לְדַבְּרוּ וְנִתְרָצָה על זה וְסִילַק שְׁעָבוּדוֹ וְהַחַיִּיב שֵׁישׁ לוֹ מוּטָל על שְׁמֵעוֹן זְהוּ מִן הַדְּבָרִי אֲשֶׁר אֵין הַשְׂכָּל סוֹבְלָתָן וְלִכֵּן מִפֶּל הִנִּי טַעְמִי אֵין שְׁמֵעוֹן נֶאֱמָן בְּשׁוֹבְעָתוֹ זְהוּ מֵה שְׁנִרְאָה לע"ד וְאָמַר לי לְבִי יִצְחָק בכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵי זֶה"ה: קג נִשְׁאֹל נִשְׁאֵל מֵעַמְדֵי על עַגְנוֹן פֶּסֶק אָחַד שְׁפֶסֶק אָחַד מִגְדוּלֵי הַמּוֹרִים וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּיוֹם ג' י"ג לְחֻדְשׁ שְׁבַט שְׁנַת י"שא לִיצִירָה בָּא ה"ר יוֹדָה אֲדַרְבֵי וְעָרְעַר על הַחֲנוּרִיב' הַנּוֹז' שֶׁהִיא שְׁלוֹ וּמַעוֹלָם לֹא מְכָרָה לְשׁוּם גִּבְרָא בְּעוֹלָם וְהַשִּׁיב לוֹ ר' יִצְחָק חֲיִיט שֶׁהוּא קִנְיָה מְרַבֵי מְרַמָּה הַיּוֹם כְּמוֹ ט"ו שְׁנָה וּבִרְוֹב הַזְּמַן נֶאֱבַד שְׁטַר קִנְיָתוֹ וְבוֹ בְּיוֹם וּבְאוֹתוֹ מֵעַמְד בָּאוּ הָעֵדִים לְפָנָי ב"ד רַבֵי שְׁמֵעוֹן בֶּן רוֹת וְהַעִיד בְּתוֹרַת עֵדוֹת אַחַר שְׁאִיִּמוֹ עָלָיו שְׁאוֹתָה חֲנוּרִיבָה שֶׁהָיוּ מְרִיבִין עָלֶיהָ ר' יְהוּדָה הַנּוֹז' וְר' יִצְחָק שֶׁהוּא זְכוּר כְּשֶׁקָּנָה חֶלֶק א' בְּאוֹתָה חֲנוּרִיבָה שֶׁהָיוּ הָעוֹלָם אוֹמְרִים שְׁאוֹתוֹ הָרַבִּיעַ הָאֲחֵרוֹן שֶׁהוּא בְּמוֹרֵד שֶׁהָיָה שָׁל ר' יִצְחָק שֶׁהוּא קִנְיָה בּוֹ בְּיוֹם וּבְאוֹתוֹ מֵעַמְד בָּא ר' יְהוּדָה בֶּן עֶזְרָא חֲתָנוֹ שָׁל ר' שְׁמֵעוֹן בֶּן רוֹת הַנּוֹז' וְהַעִיד בְּתוֹרַת עֵדוֹת שֶׁהוּא זְכוּר כְּשֶׁהִטִּילוּ חוּט הַמְּשִׁיחַ לְמַדְוֹד וְלְחֶלֶק חֲנוּרִיבָה שְׁמִרְיָבִין עָלֶיהָ ר' יוֹדָה וְר' יִצְחָק הַנּוֹז' שֶׁהִטִּילוּ הַחוּט מִחֲנוּרִיבָה שָׁל ר' יְהוּדָה הַנּוֹז' עַד סוֹף חֲנוּרִיבָה שֶׁהוּא רַבִּיעַ הָאֲחֵרוֹן בְּמוֹרֵד עַל הַדְּרָף בּוֹ בְּיוֹם וּבְאוֹתוֹ מֵעַמְד הַעִיד ר' תְּשׁוּבָה בִּילצ"ד בְּתוֹרַת עֵדוֹת שֶׁהַיּוֹם כְּמוֹ שְׁנָה אוֹ שְׁנַתִּים אַחַר שְׁנִבְנִית הַחוּמָה הַחִיצוֹנָה הָיָה מְטִייל עִם רַבֵי יוֹדָה הַגִּזְפָּר וְאָמַר לוֹ רַבֵי יְהוּדָה הַגִּזְפָּר תִּרְאָה אִיךָ קָנָה ר' יִצְחָק הַגִּזְפָּר כֹּל זֶה הַקְּרָע עַד הַחוּמָה בְּמַעַט לְחֵם כְּלוֹמַר בְּזוֹל בּוֹ בְּיוֹם וּבְאוֹתוֹ מֵעַמְד הַעִיד רַבֵי אַבְרָהָם בֶּן מוֹר בְּתוֹרַת עֵדוֹת שְׁבְאוֹתוֹ זְמַן שֶׁקָּנָה ר' יִצְחָק הַגִּזְפָּר קָנָה עַל יְדוֹ שֶׁהוּא הָיָה הַסְּרִסוֹר בֵּינֵיהֶם וְקָנָה ר' יִצְחָק שְׁנֵי חֶלְקִים חֶלֶק א' שֶׁהוּא בְּנוֹי עֵתָה הַבְּתִים שָׁל ר' יִצְחָק הַנּוֹז' וְחֶלֶק א' הָאֲחֵרוֹן שֶׁהוּא בְּמוֹרֵד עַל הַדְּרָף וְלֹא נִשְׁאָר לְמוֹכְרִים שׁוּם דָּבָר לְפָנִים מִזֹּאת חֲנוּרִיבָה וְלִפִּי שְׁנָה אָמַת וְכו' אֲנִי הִחְתוּם מִטָּה אַחֲרֵי שְׁמַעֵי טַעְנוֹת רַבֵי יְהוּדָה וְרַבֵי יִצְחָק עַל חֶלֶק אַחֲרוֹן מְאוֹתָה חֲנוּרִיבָה אֲשֶׁר בְּסוֹף הַשּׁוּק שָׁל סְלֵאמָה גַם שְׁמַעֵתִי הָעֵדוּיוֹת הַכְּתוּבִים לְעִיל וְעַל פִּיהֶם פֶּסֶקֶתִי הַדִּין עִם רַבֵי יִצְחָק הַגִּזְפָּר וְאֵין לְבַעַל הָרִיב לְחֶלֶק וְלַעֲרַעֵר עָלָיו אֲלֵא הָרִי הוּא מְנוֹקָה וּמִשְׁנֹפָה שָׁלוֹ וְלִרְאֵיהָ בִּיד רַבֵי יִצְחָק הַגִּזְפָּר חֲתַמְתִּי שְׁמִי פְלוֹנִי: תְּשׁוּבָה עִם הַיּוֹת דְּלֹא חֲיִיִּשִׁינּוּ לַב"ד טוֹעִים מ"מ דְּבָרֵי הַפֶּסֶק סְתוּמִים וְחֲתוּמִים וְהַטַּעַם כִּי נִר' כִּי טַעְנַת הַגִּזְפָּר אֵין בָּהּ מִמֶּשׁ וְהַטַּעַם כִּי פִּינּוֹן שְׂרַבֵי יְהוּדָה אֲדַרְבֵי טַעַן וְעָרְעַר עַל חֲנוּרִיב' שֶׁהִיא שְׁלוֹ וְיִישׁ לוֹ עֵדִים עַל זֶה כְּנִרְאָה מִתּוֹךְ שְׂטָרֵי קִיּוּמֵי בֵּית דִּין שְׁמַבִּיא בִּידוֹ וְטַעַן שְׁמַעוֹלָם לֹא מְכָרָה לְשׁוּם גִּבְרָא בְּעוֹלָם מֵה מַעֲלָה וּמֵה מוֹרִיד מֵה שְׁטַעַן רַבֵי יִצְחָק חֲיִיט שֶׁהוּא קִנְיָה מְרַבֵי יַעֲקֹב מְרַמָּה הַיּוֹם כְּמוֹ ט"ו שְׁנָה וּבִרְוֹב הַזְּמַן נֶאֱבַד שְׁטַר קִנְיָתוֹ פְּשִׁיטָא דְאֵין בָּהּ מִמֶּשׁ דְּהָא אֲמַרִּינוּ בְּבִתְרָא פֶּרֶק חֲזָקַת הַבְּתִים הִיא גִבְרָא דְדָר בְּקַשְׁתָּא בְּעִילִית' אַרְבַּע שְׁנֵי אֲתָא מְרִי דְבֵית' אֲשִׁפְחִיהָ אִמ' לִיהָ מֵאֵי בְּעִית בְּהֵאֵי בֵּיתָא אִמ' לִיהָ מִפְּלִנְיָא זְבִינְתָה דְּזַבְנָא מִינָךְ אֲתָא לְקַמְיָה דְּרַבֵי חֲיָא אֲמַר לִי אֵי אֵית לָךְ סְהַדֵי דְדָר בָּהּ אִיהוּ דְּזַבְנְתָה מִנִּיהָ וְאֲפִילוּ חַד יוֹמָא אוֹקְמָנָא לָךְ וְאֵי לֹא לֹא וְקָאֲמַר עָלָה אֲמַר רַבָּא כְּוִנְתִּיהָ דְּרַבֵי חֲיָא מְסַתְפַר דְּקַתְנֵי הַבָּא מִשׁוּם יְרוּשָׁה אֵין צָרִיךְ טַעְנָה טַעְנָה הוּא דְּלֹא בְּעִי הָא רְאִיָה בְּעִי וְכַתְּבַע עַל זֶה רַב אֶלְפֶס וְכוּן הִלְכְתָּא: הָרִי לָךְ רְאִיָה בְּרוּרָה שְׁפִינּוֹן שְׂרַבֵי יִצְחָק חֲיִיט לֹא טַעַן שְׂרַבֵי יַעֲקֹב מְרַמָּה הַמּוֹכֵר לְקַחָה מְרַבֵי יְהוּדָה אֲדַרְבֵי בְּפָנָיו אוֹ שְׁבִיבֵי עֵדִים דְדָר בָּהּ הַמּוֹכֵר הַנּוֹז' חַד יוֹמָא אֵין בְּטַעְנָתוֹ מִמֶּשׁ וְאֲפִילוּ יְטַעֵן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שְׁדָר בָּהּ חַד יוֹמָא הַמּוֹכֵר הַנּוֹז' אֵינוֹ

מועיל לו כמו שכתב נמקי יוסף וכן פסק הטור סי' קמ"ו על ההוא מעשה שכתבתי לעיל
כל שכן בנדון דידן לא טען לא זה ולא זה וגדולה מזאת שאפילו לא יהיה עדים למערער
שהיא שלו אם לא טען הנטען בפני לקחה מינה או הבי' עדי' דדר בה המוכר יום א'
מוקמינו ארעא בינדא דמערער: וראייה דאמרינו פ'רק חזקת הבתים ההוא דאמר ליה
לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלגיא זבינתה דאמר לי דזבנא מינה אמר ליה
את לא קא מודית דהאי ארעא דידי היא ואת לא מינאי זבינתה זיל את לאו בעל דברים
דידי את אמר רבא דינא קאמר ליה וכתב רב אלפס האי מעשה פשיטא הוא ולית בה
ספקא והלכתא פנותיה דכל פי האי גונא לא מוקמינו לארעא בינדא דנתבע אלא היכא
דאית ליה סהדי דדר בה ההוא דזבנא מיניה חד יומא ואכלה איהו שני חזקה אי נמי
דקאמר קמאי דידי זבנה מיניה ההוא פלגיא זבינת' אגא מיניה ואכלתה אגא שני חזקה
וכו' אבל אי ליכא חד מתרנניהו דינא הוא דהדר' ארעא לגביה מריה וכו' ואף על גב
דלית ליה סהדי למרא קמא דארעא דיליה היא לא אמרינו בכי הא הפה שאסר הוא הפה
שהתיר ומוקמינו לארעא בינדא דמחזיק אלא פינו דאודי דהאי ארעא להאי היא הנה ליה
ודאי דאמר ליה אמר לי פלוני דזבנא מינה הני ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי כל שכן
בנדון דידן דאיכא עדי שהקרקע של מערער דאין פאן מיגו וגם לא טעין רבי יצחק חייט
שרבי יעקב מרמר' לקחה מרבי יהוד' אדרבי דפשיטא דהדרא ארעא למריה קמא: ואף
על גב שמתוך לשון הגמרא משמע דמיירי שזה לא אכל שני חזקה מדטען מפלגיא
זבינתה ולא קאמר ואכלתה שני חזקה אבל בנדון דידן דאכלתה רבי יצחק חייט שני
חזקה אפשר שלא יהיה הדין כן ליתא שהרי כתב נמקי יוסף ורשב"ם דמיירי אפילו דר
בה שני חזקה: וכן כתב הרמב"ם פ'רק י"ד הלכות טוען ונטען ונ"ל הרי שאכל שדה זו
שנים רבות ובא המערער ואמר לו מה לה ולשדה זו הודה ואמר לו יודע אני שהיתה
שלה אבל פלוני מכרה לי והוא לקחה ממך וכו' תחזור השדה וכל הפירות למערער אף
על פי שאין לזה המערער עדים שהיא שלו הרי שפי' המימרא אפי' שאכל שני חזקה וכן
פסק הטור סי' קמ"ו שאפילו החזיק שלש שנים ואין עדים למערער שהיתה שלו אם לא
טען המחזיק בפני לקחה ממך או הביא עדים שדר בה המוכר יום אחד יחזיר הקרקע
למערער: וכיון שעלה בדינו שהדין כן כל עדויות העדים שהביא רבי יצחק חייט נתבטלו
מאליהם דרף כלל והטעם שלא אחד בהם שיעיד ויגע בשרש החזקה והיא לקיים שרבי
יעקב מרמרה לקחה מרבי יהודה אדרבי שזהו התל שהפל תלוי בו שלכה אנו צריכי'
שיאמר בפני לקחה ממך או שיביא עדים דדר בה יום אחד ואז טענינו ללוקח שלקחה
הוא דמכרה ממך אבל הפל מעידים ממכר רבי יעקב מרמרה ואילך ורבי יהודה
אדרבי יוכל לטעון שמכר מה שאינו שלו וכן אמר בפ' שמעולם לא מכרה לשום אדם
באופן שפל העדויות דרף כלל אין בהם ממש וגם דרף פרט אם הא' שהעיד עדות שמיעה
בעלמא שהיו העולם אומרים שהיה החורבה מפלוני ודאי שדברים אלו אין בהם ממש
להוציא הקרקע מחזקת בעליו: אם הב' שהעיד שהטילו החוט עד סוף החורבה שרצה
לומר שהכל חלקו ויצא הקרקע מרשות ר' יהודה אדרבי זו אינה ראייה דהא אמרינו פ'רק
חזקת הבתים איבעיא להו נראה בו מאי אמר רבא עביד איניש דסיאר ארעיה ולא זבין
וכתב רב אלפס והלכתא פ'רבא וכן פסק הטור סי' קמ"ו דעביד איניש לעיין קרקע ולמדוד
ארכו ורחבו לקנותו ושוב לא יקנה: אם השלישית שהעיד שאמר רבי יהודה אדרבי

תראה איך קנה רבי יצחק חייט כל זה הקרקע עד החומה במעט לחם פלומר בזול גם זה הבל: וראיה דאמרינו פרק חזקת הבתים שהוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלגיא זבינא ואכלה שני חזקה אמר ליה פלגיא גזלא הוא אמר ליה והא אית לי סהדי דאתאי אימלכי בך ואמרת לי זיל זבין אמר ליה השני גזח לי הראשון קשה הימנו אמר רבה דינא קאמר ליה כמאן פאדמון דתנו העורר על השדה וכו' ומסיק אפילו תימא רבנו התם עבד ליה מעשה אבל הכא דיבורא עביד איניש דמיקרי ואמר וכו' פסק הרמב"ם פ"ו הלכות טוען ונטען הרי שאפילו שנתן לו רשות ממש ליקח הקרקע אמרינו שהם מילי בעלמא ודרה מקרה אמרו כל שכן בנדון דידן שהדברים מוכיחים שהם דברי הבאי: אם הרביעית גם כן אין בו ממש שלא העיד כי אם שלא נשאר למוכרים שום חלק וכו' אבל לא העיד שבכלל המוכרים נכנס רבי יהודה אדרבי וכמעט שנה העד מכחיש את מביאו שהוא טען שלקח מאחד והוא רבי יעקב מרמרה וזה העיד שלקח ממוכרים רבים שהוא היה הסרסור באותו המקח באופן שכלל העולה ממה שפתבתי הוא שהדין עם רבי יהודה אדרבי וסניב רבי יצחק חייט להחזיר לו חורבתיו כי בחזקת רבי יהודה אדרבי עומדת ואיני מאריף עוד בראיות להיות הדברים ברורים ואין זה כי אם העתק דברי סופרי וספרי לפי עניות דעתי ולפי נאם יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קד האמת הוא כמו שכתב החכם השלם נר"ו שלא נתחייב ה"ר ש"ט מפח השטר לתקן הביב חוץ מחצרו אבל מ"מ אין בידי ה"ר ש"ט הנז' פח ורשות לעכב בידי ה"ר יוסף קראסו שלא ילכו מימיו לחצר ה"ר ש"ט הנז' אף על פי שאין הביב הינצא חוץ מחצר ה"ר ש"ט מתוקן והטעם שכן משמע בדוקא לישינא דשטרא וז"ל וכמו כן נתפשו ה"ר שם טוב ורבי יוסף הנז' שהביב שעובר מחצר רבי יוסף הנז' לחצר הגבירת מרת דינה גרסינא הנז' שיהיה לעולם ועד עובר תוך חצרה וכו' דבשלמא אם היה אומר שהביב שעובר מחצר רבי יוסף הנז' חצר הגבירת וכו' או בחצר הגבירת וכו' היינו יכולים לומר כי מלת בחצר היא מה שפין התנועה כמו ועברתי בארץ מצרי' עברו ביבשה עבר במגרון וכו' באופן שלא נתחייב רבי שם טוב הנז' כי אם העברת המים דרוח חצרו וכיון שאינם עוברים שהביב נסתם ודאי שהיה יכול לעכב בידי ר' יוסף הנז'.

אבל השתא דכתיב שהביב שעובר מחצר רבי יוסף הנז' לחצר הגבירת וכו' המשמעות האמתית מה"למד הוא מה שאליו התנועה כמו שאמרו ז"ל ארון העובר ממקום למקום וכן ההולך ממקום לעושים למקום שאינם עושים וכן ניקב הלב לבית חללו וכו' בן עיר שהלך לכרם וכו' וכיון שכן נמצא שחייב העברת המים שנתחייב רבי ש"ט הנז' לא היה העברת דרוח חצר הגבירת הנז' כלל ושיצאו חוץ ממנו כי זה לא הונזר כלל בשטר ובתנאי אבל החיוב הוא שיעברו המים ממצר רבי יוסף שהוא מה שממנו התנועה לחצר הגבירת וכו' שהוא מה שאליו התנועה באופן שנתחייב רבי שם טוב הנז' שלא לעכב שלא יעברו המים מחצר רבי יוסף הנז' לחצרו בתנאי שיפרע רבי יוסף חלק תיקון הביב הנז' שהוא הפמות ההולך מחצר לחצר כי שאר הביב הינצא חוץ מחצר רבי שם טוב הנז' לא הונזר כלל ולכן אם נסתם, רבי ש"ט ידע מה יעשה כדי שלא ירבו המים העולים לקראתו בחצרו וזה לא מפני חיוב התנאי כי לא הונזר וכמו שכתב החכם נר"ו כי אם על צד ההכרח ועם מה שפתבתי אף אם יהיה איזה לשון אחר בזה התנאי דמשממע לתרי אנפי וקיימא לן דידי בעל השטר על התחלתוהאיו בזה בית מיוחד דילמד סתום מן

המפּוֹרֵשׁ וְכִמּוֹ שֶׁהָאֲרִיף ה"ר יוֹסֵף קוֹלוֹן שְׂרֵשׁ עֲשִׂירֵי כְּשֶׁהִלְשׁוֹנוֹ אֵינָם מְכַחֲשִׁים זֶה אֵת זֶה וְאֶפְשָׁר לְקַיֵּים שְׁנֵיהֶם הַעֲלִיּוֹן עֵינָר וּתְפֹס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן אַף בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ הַלְשׁוֹן הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַתְּנַאי הוּא הַלְשׁוֹן שֶׁפְּתַבְּתִי וְהַכְרַחְתִּי מִשְׁמַעוֹתוֹ וְכָל שְׂאָר הַלְשׁוֹנוֹת הַנְּגַרְרִים אַחֲרָיו יִלְמְדוּ מִמֶּנּוּ כִּינּוֹ דְלֹא סִתְרִי אֶהְדְּדִי וְכִר מִן דִּין לֹא יִהְיֶה אֶלָּא סִפְקָא בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ רְאוּי לְחֹשׁ שֶׁהוּא סְפִיקָא דְאוֹרְיִינְתָא כִּינּוֹ דְאִיפָא שְׁבוּעָ' בְּשִׁטְרָ' זֶהוּ מַה שֶׁאָמַר לִי לְבִי לְעֻנְיּוֹת דְעֵתִי הַצָּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שֶׁמוּאֵל אֶדְרָבִי זֶלֶה"ה: קַה יִלְמְדְנוּ רַבִּינוּ רְאוּבֵן מְסַר בְּגָדוֹ לְשִׁמְעוֹן הַבְּאֶטְאֲנִירוֹ שִׁימְקַנְהוּ בְּבֶאֱטָאן כְּדֶרֶךְ פֶּל הַבְּגָדִים וְהַדְּבָר יְדוּעַ, וּמְפֹרֶסֶס שֶׁהַרְבֵּה לִילּוֹת גְּנָבִים וְשׁוֹדְדֵי לִילָה בָּאִים וְחוֹתְרִים בְּקִירוֹת הַבְּאֶטְאֲנִירוֹ וּבְגוֹתֵי לַגְנוֹב הַבְּגָדִים וּפְעָמִים גְּזָהֲרִים הַבְּאֶטְאֲנִירוֹשׁ וּמְצִילִים אוֹתָם מִיָּדָם וּפְעָמִים שְׂאִינָם גְּזָהֲרִים וְגוֹנְבִים אוֹתָם וְהַבְּאֶטְאֲנִירוֹשׁ לְפַחְדָם מְזֶה וְלִשְׁמָא יִלְחַמוּ הַגְּנָבִים עִמָּהֶם לְקַחַת בְּחֻזְקָה מוֹלִיכִים עִמָּהֶם בְּבֶאֱטָאן כְּלִי זַיִן וְלַעֲמֹד עַל נַפְשָׁם בְּחֶרֶב חֲנִית וְכִידּוֹן וּבְמַקְל יָד לְהַרִים מְעַלְיָהֶם הַרְעָה גַם בְּבֶאֱטָאן אַחַר שֶׁהוּא בְּצַד בְּאֶטְאֲנִירוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן הַנּוֹ' אַעפ"י שֶׁהוּא יוֹתֵר חֲזָק וּמְסוֹגֵר מִבְּאֶטְאֲנִירוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן הַנּוֹ' מְכַל מְקוֹם הַבְּטָאֲנִירוֹשׁ הַיְשָׁנִים בּוֹ בְּלִילָה זֶהִירִים וְזַרְיָי' לְהַחֲלִץ חוֹשִׁים תְּמִיד מִפְּחַד בְּלִילּוֹת וְשִׁמְעוֹן הַבְּאֶטְאֲנִירוֹ הַנּוֹ' עִם הָיִית שֶׁהַבְּאֶטְאֲנִירוֹ שֶׁלּוֹ חֲלוּשׁ הַקִּירוֹת וְהַפְּתַח וְצָרִיף שְׁמִירָה יִתְיַרָה לֹא יִישַׁן בְּלִילָה הַהוּא בְּבֶאֱטָאן וְהַנִּיחַ שְׁנַיִם נְעָרִי בְּחוֹרִים שֶׁם וּבִיָּדָם אֵין חֶרֶב וְחֲנִית כִּי אִם אִישׁפִּינְצֶאֲרֶדָה אַחַת קַטְנָה וּבְאוֹ שׁוֹדְדֵי לִילָה כְּדֶרֶךְ' וְיִלְחַמוּ בְּפַתַח הַבְּאֶטְאֲנִירוֹ וְיַפִּילוּהוּ אַרְצָה וְיִבְאוּ דְרָךְ הַפְּתַח הַהוּא עַד תּוֹף הַבְּאֶטְאֲנִירוֹ וְיִקְחוּ כָּל הַבְּגָדִים וְיִלְכוּ וְהַנְּעָרִים אֲשֶׁר הָיוּ שֶׁם נְסוּ לְקוֹלָם וְיִבְרַחוּ בְּהַחֲבֵא וְיִכּוּ אֵת אֶחָד מֵהֶם וְשֶׁאֱלוֹ אֵת הַנְּעָרִים וְאָמְרוּ שְׂאֵם הִנֵּה בִיָּדָם חֶרֶב אוֹ חֲנִית מְעוֹלָם לֹא יוֹכְלוּ לָהֶם וְלֹא הָיוּ גוֹנְבִים מֵהֶם כְּלוּם עֵתָה יִלְמְדְנוּ רַבִּינוּ אִם שִׁמְעוֹן הַנּוֹ' פּוֹשֵׁעַ הוּא שֶׁהוּא לָן בְּלִילָה הַהוּא בְּבִיתוֹ וְלֹא חָשׁ לְבָגְדִים שֶׁהֵנִיחַ בְּבֶאֱטָאן בְּיַד שְׁנֵי נְעָרִים בְּלַבַּד וְשְׂאִינִי יְכוֹל לומר שְׂאֵם הִנֵּה שֶׁם לֹא הִנֵּה יְכוֹל לְהַצִּיל כִּי הַחוּט הַמְשׁוֹנֵלֵשׁ לֹא בְּמַהְרָה יִנְתַּק גַּם שֶׁלֹּא הַזְמִין כְּלִי זַיִן בְּיַד הַנְּעָרִים לְשְׁמִירָה וְכִמּוֹ שְׁעוֹשִׁין בְּבֶאֱטָאן הָאֲחַר הַחֻזְקָה מִמֶּנּוּ שְׁקוֹבְעִין בּוֹ כְּלִי זַיִן תְּמִיד יוֹמָם וְלַיְלָה: תְּשׁוּבָה דְבָרֵי הַשְּׂאֵלָה לֹא נִתְבָּאָרוּ כָּל הַצְּנֻרָה שְׁצָרִיף לִידַע אִם רְגִילוֹ שִׁמְעוֹן הַבְּאֶטְאֲנִירוֹ הַנּוֹ' לְהִנִּיחַ הַבְּטָאֲנִירוֹ בְּיַד הַנְּעָרִי הַנּוֹ' וְלַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתוֹ עַל יָדָם אוֹ אֵין רְגִיל בְּכָף אֶלָּא שֶׁלְעוֹלָם הוּא עוֹמֵד בְּבֶטָאן וְלִכְּנֹן אִם הוּא רְגִיל בְּכָף עַל כָּל פְּנִים פְּטוֹר שִׁמְעוֹן דְתַנּוּ בְּקַמָּא פָּרַק הַכּוֹנֵס מְסָרָה לְרוּעָה נְכַנֵּס הַרוּעָה תַּחְתּוֹ וְאָמְרִינוּ בְּגַמְרָא מְאִי מְסָרוּ לְרוּעָה לְבַרְזִילָה דְאוֹרְחָה דְרוּעָה לְמַמְסַר לְבַרְזִילָה וְכַתֵּב הָרָא"ש הַיִּלְכָף לֹא הָנִי כְּשׁוֹמֵר שִׁמְסַר לְשׁוֹמֵר לְפִי שִׁינְדְעוּ הַבְּעָלִים שְׁדֶרֶךְ הַרוּעָה בְּכָף וְאִדְעָתָא דְהַכִּי מְסָרוּ לוֹ כִּהְיָא דְאָמְרוּ כָּל הַמְּפַקִּיד עַל דְעַת אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו הוּא מְפַקִּיד וְאִם כֵּן בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ לֹא מְבַעֲיָא לְדַעַת הַרְמַב"ם דְסִבֵּר פָּרַק רַבִּיעִי הַלְכוֹ' שְׂאֵלָה וּפְקָדוֹן שְׂאֵפִילוֹ שְׂאֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו לֹא שְׁמָרוּ כְּדֶרֶךְ הַשׁוֹמְרִים בְּעַל הַבֵּית פְּטוֹר וְכַתֵּב מַגִּיד מְשֻׁנָּה דְהַכִּי סְבָרִי הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א וְכֵן כָּתַב נְמָקִי יוֹסֵף בְּשֶׁם רַש"י עַל הַהוּא מִתְּנִיתִין דְהַכּוֹנֵס וְעוֹד כָּתַב הָרָא"ש הַנּוֹ' לְשׁוֹנוֹ הַיִּלְכָף הַמְּפַקִּיד צָרִיף שִׁינְדְקַד לְמִי מְפַקִּיד כִּינּוֹ שִׁיכּוֹל הַנְּפַקִּיד לְהַפְקִיעַ מִמּוֹן חֲבִירוֹ וְנִפְטָר וְאִי לֹא עֵינִי וְדִקְדַק לְמִי מְפַקִּיד אִיהוּ הוּא דְאֶפְסִיד אֲנַפְשִׁיָה וּבּוֹדָאֵי דְלְכָל הַנִּי רַבּוֹתָא אֶפִּילוֹ פְּשַׁעוּ הַנְּעָרִים שֶׁל הַבְּאֶטְאֲנִירוֹ בְּשְׁמִירַת הַבְּגָדִים וְאֵין לָהֶם לְשַׁלֵּם פְּטוֹר שִׁמְעוֹן וּמְשַׁתְעִי רְאוּבֵן טַעַנְתִּיהּ בְּהַדִּי הַנְּעָרִים: אֶלָּא אֶפִּילוֹ לְסִבְרַת ר"ת וְהָרָא"ש דְסִבְרִי דְלֹא אָמְרִינוּ כָּל הַמְּפַקִּיד עַל דְעַת אֲשֶׁתוֹ וּבְנָיו וְכו' אֶלָּא לְעֻנְיִן דְלֹא

הוּי פּוֹשַׁע כְּשׂוֹמֵר שְׁמֹסֵר לְשׂוֹמֵר אֲבָל מִכָּל מְקוֹם אִם פָּשְׁעוּ הֵן וְאִין לָהֶם לְשַׁלֵּם חֲזִיב
בְּעַל הַבַּיִת לְשַׁלֵּם מִכָּל מְקוֹם בְּגִדוֹן דִּידוֹן פִּינּוֹן שְׁהַנְעָרִים לֹא פָּשְׁעוּ אֲלֵא בָּאוּ עֲלֵיהֶם בְּיַד
רְמָה כְּמוֹ שְׁנִרְאָה מִתּוֹךְ הַשְּׂאֵלָה שְׁמַעוֹן פֶּטוֹר לְפִי שְׁכַשְׁמֹסְרוּ הַבְּגָדִים לְשַׁמְעוֹן עַל דַּעַת
שְׁיִמְסֹרֵם לְנֹעָרִים מְסָרוּם וְלֹא פָּשַׁע בְּמִסִּירְתָם וְאֶפְיָלוּ כְּסִבְרַת ר"ת וְהָרָא"ש אִם יְדוּעַ
בְּוֹדָאֵי שְׁשַׁמְעוֹן הַבְּאֵטָאֲנִירוּ הַנִּזְכָּר אִינוּ שׂוֹמְרֵי הַבְּגָדִים מְעוּלָם כִּלְלֵי אֲלֵא שְׁלַעוּלָם מוֹסֵר
הַבְּגָדִים בְּיַד שׂוֹמֵר אַחֵר פֶּטוֹר שְׁמַעוֹן אֶפְיָלוּ פָּשַׁע מִי שְׁהַפְקָדוֹן אֶצְלוֹ וְזֶה לְשׁוֹן הַגְּהָה
מֵא"ז עַל לְשׁוֹן הָרָא"ש בְּפִרְקֵי הַמַּפְקִיד אֲבָל הֵיכָא שְׁיְדוּעַ בְּוֹדָאֵי שְׁהַנְפָקֵד אִין רִגִיל לְשַׁמּוֹר
פְקָדוֹן בְּעַצְמוֹ אֲלֵא בְּבִרּוֹר שְׁכָל פְקָדוֹן שְׁמַפְקִיד בְּיַדוֹ הוּא מוֹסֵר לְשַׁל תַּחְתּוֹ וְאִין מְשַׁמְרוּ
בְּעַצְמוֹ כִּלְלֵי הֵנּוּ לִיָּה כְּאֵלוּ הַמַּפְקִיד בְּעַצְמוֹ מְסָר פְקָדוֹנוֹ בְּיַד מִי שְׁרִגִיל הַנְפָקֵד לְמֹסֵר
וְנִסְתַּלַּק הַנְפָקֵד לְגַמְרֵי וְאִם פָּשַׁע מִי שְׁהַפְקָדוֹן בְּיַדוֹ פֶּטוֹר הַנְפָקֵד לְגַמְרֵי: וְאִם אִין רִגִיל
לְצֵאת מֵהַבֵּטָאֵן אִזְ וְדָאֵי אֶפְיָלוּ שְׁנֶאֱנָסוּ הַבְּגָדִים צָרִיף אֲנָמֵד הַדַּעַת אִם הוּא הֵיָה שְׁם אִם
הֵיָה יָכוֹל לְהַצִּיל שְׁאִם הֵיָה יָכוֹל לְהַצִּיל חֲזִיב וְאִם אִין הַדְּבָר יְדוּעַ חֲזִיב לְשַׁלֵּם וְכֵן כְּתַב
הַרְמַב"ם הַלְכוֹ' שְׁכִירוֹת פֶּרֶק ג' גַּם מֵה שְׁשַׁאֲלָתָּ פִי הַבֵּטָאֵן שֶׁל שְׁמַעוֹן חָלוּשׁ הַקִּירוֹת
וְהַפְתַּח וּמִכָּל מְקוֹ' לֹא הֵנִיחַ בְּיַד הַנְעָרֵי' חֶרֶב וְחָנִי' כְּמוֹ שְׁעוֹשִׂים בְּאֵטָאֲנִירוּשׁ אַחֲרֵים עִם
הַיּוֹת שְׁכַבְטָאֵן שְׁלָהֶם יוֹתֵר חֲזַק בְּזֶה נִרְאָה לַע"ד כִּי שְׁמִירַת הַדְּבָרִים הוּא נֶעְרָף לְפִי הַדְּבָר
הַנְשַׁמֵּר יֵשׁ דְּבָר שְׁצָרִיף שְׁמִירָה מְעוּלָה וְיֵשׁ דְּבָר שְׁאִין צָרִיף כְּמוֹ שְׁכַתַּב הַרְמַב"ם פ' ד'
הַלְכוֹת שְׂאֵלָה וְלָכֵן אִם בְּטָאֵן שֶׁל שְׁמַעוֹן קִירוֹתָיו וְנִלְתוּתָיו הֵם חֲתוּרוֹת אֶצְלֵי גְנָבָה וְאֶבְדָּה
חֲזִיב שְׁמַעוֹן לְפָרוּעַ הַבְּגָדִים אֶפְיָלוּ גְאָנְסוּ מִשׁוּם דְּהֵנִי תַחְלָתוֹ בְּכַשִּׁיעָה וְסוֹפּוֹ בְּאֲוָנְסֵי
דְּקִינִי' לֹן דְּחֲזִיב אֲבָל אִם אִינָם חֲתוּרוֹת אַעג"ב שְׁאִינָם כָּל כֶּף חֲזַקוֹת פִּינּוֹן שְׁשַׁמֵּר שְׁמִירָה
רְאוּיָה אַעפ"י שְׁלֵא עָשָׂה כְּמוֹ שְׁעוֹשָׂה שְׁכַנּוּ? הֵיָה פֶטוֹר פִּינּוֹן שְׁנֶאֱנָסוּ הַבְּגָדִים כִּי אִין לוֹ
לְשַׁמְעוֹן לְהַסְתַּפֵּל אֲלֵא לְמָה שְׁחֲזִיבְתוּ תוֹרָה לֹא לְמָה שְׁעוֹשָׂה רְאוּבֵן כִּי אִם הוּא עוֹשָׂה
לְפָנִים מִן הַשׁוֹרָה שְׁמַעוֹן אִינוּ רוֹצֵה וְכָל אֵלוּ הָעֲנִינִים מִיְּוֹסְדִים עַל יְסוּד הַגְּמָרָא וְדְבָרֵי
הַפּוֹסְקִים אֲלֵא שְׁאִין לִי פִנְאֵי לְכַתְּבָם מֵה שְׁנִרְאָה לַע"ד גַּאִם הַצָּעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל
אֲדָרְבֵי זֶלֶה"ה: קוֹ בְּפָנֵינוּ בֵּית דִּין חֲתוּמֵי מִטְּהָ בָּא הַמְעוּלָה ה"ר דָּוִד יִצ"ו וְנִתְרַעַם אִיף
בְּהִיוֹתוֹ בַּכְּפָר בּוֹרְלִנְגָאָר לֵיל יוֹם ו' כ"א לְחַדְשׁ אֲבִיר הַשִּׁי"ט שְׁבָא ר' שְׁלֵמָה וְאָמַר לַה"ר
דָּוִד הַנּוֹז' אֲנִי בָּא לְתַפּוֹשׁ אוֹתָךְ כְּדֵי לְהוֹלִיכָךְ לַעִיר וְלְמֹסְנֵר אוֹתָךְ בְּיַד הַדְּיָין וְשַׁאֲמַר לוֹ
ה"ר דָּוִד הַנּוֹז' לְמַעַן ה' אֵל תַּעֲשֶׂה לִי הַרְעָה הַגְּדוּלָה הַזֹּאת שְׁיֵשׁ לִי כַּמָּה מְעוֹת מְפִנְזֵרִים
בְּיַד הַתּוֹגְרָמִים שְׁאִם פְּעַת אִינִי מְקַבֵּל אוֹתָם אֲנִי מִפְסִיד אוֹתָם וְשַׁאֲז אָמַר רַבִּי שְׁלֵמָה
לַה"ר דָּוִד אֵל תַּפְחָד כִּי אֲנִי אֶתְקַן הָעֲנִין אִם תַּתֵּן לִי חֲמִשָּׁה פְּרָחִים אֲנִיחַ אוֹתָךְ וְשַׁאֲז נָתַן
לוֹ ה"ר דָּוִד הַחֲמִשָּׁה פְּרָחִים וְשִׁהַלֵּף לוֹ לְדָרְכוֹ רַבִּי שְׁלֵמָה הַנּוֹז' וְכַשְׁהֵנִי הוֹלֵף רַבִּי שְׁלֵמָה
הַנִּזְכָּר רְאָה ה"ר דָּוִד שְׁנִשְׂאָר בְּפִתּוֹחַ בֵּיתוֹ מוֹחֲטוֹר אֶחָד וְאָמַר דָּוִד הַנּוֹז' לְרַבִּי שְׁלֵמָה הַנּוֹז'
מָה הוּא זֶה שְׁאֵתָה מֵנִיחַ פְּהָ אָדָם מֵהַדְּיָין וְשַׁאֲמַר לוֹ רַבִּי שְׁלֵמָה אֵל תַּפְחָד כִּי זֶה הַמוֹחֲטוֹר
הוּא חוּלָה וְכֹאֹר הַבְּקָר יָקוּם וְיִלְף לְדָרְכוֹ וְשַׁאֲמַר ה"ר דָּוִד הַנִּזְכָּר לְרַבִּי שְׁלֵמָה הַחֲמִשָּׁה
פְּרָחֵי' שְׁאִנִי נוֹתֵן לָךְ רַק בְּתַנְאֵי שְׁאֵהֵיָה פֶטוֹר מִכָּל וְכָל מְזָה הָעֲנִין וְשַׁאֲמַר
רַבִּי שְׁלֵמָה הַנּוֹז' לְקֹאֲרָה מִן שְׁטָפָה תִרְאָה מֵה שְׁאֹמֵר רַבִּי דָּוִד וְהַשִּׁיב אִזְ קֹאֲרָה מִן שְׁטָפָה
לְרַבִּי שְׁלֵמָה הַנּוֹז' לֹא תַתֵּן לִי הַחֲמִשָּׁה פְּרָחִים רַק שְׁלֵשָׁה יָמִים אַחֵר שְׁיִהְיֶה רַבִּי דָּוִד הַנּוֹז'
בְּעִיר כְּטוּחַ מְזָה הָעֲנִין וְאִזְ אָמַר ה"ר דָּוִד לְרַבִּי שְׁלֵמָה אִין לִי שׁוּם עֶסֶק עִם קֹאֲרָה
מִן שְׁטָפָה רַק עֲמָךְ וְלָךְ אֲנִי נוֹתֵן הַחֲמִשָּׁה פְּרָחִים וְלֹא תַתֵּן אוֹתָם רַק כְּשַׁאֲהֵיָה נְקִי מִכָּל

וכל מזג הענין ושללא ישאר פה שום מןחטור ושאמר לו רבי שלמה הנז' לא תירא ולא תפחד משום דבר ונשאר שם מןחטור א' באותו הלילה וכאור הבקר קם המוחטור ואמר לרבי דוד הנז' קום ונלך לעיר פדי להוליכו לעיר ושהמחטור הוליכו לעיר על פרחו וכשהיה בא ה"ר דוד הנז' ברח רבי דוד מיד המוחטור הנז' וכל זה העידו בפנינו ב"ד חתומי מטה רבי יעקב גבאי ורבי יוסף אלפאנדרי בתורת עדות אחר האיום וההגזמות הראויות לעשות בעדים אות באות תיבה בתיבה בלי שום תוספות ומגרעת כלל ולראיה חתמנו שמותינו פה היה זה ביום רביעי י"ח לחודש סיון שנת השי"ט ליצירה פה שאולוניקי והפל שריר ובריר וקנים אברהם סיראלו יצחק בכ"ר אדרבי זל"ה.

משה אלמושנינו. שמואל טאיטאצאק.

יעקב ארזין. דניאל בכמה"ר פרחיא הפהן זל"ה.

שמואל לבית קלעי. שמואל עזרא: אנחנו החתומים למטה בהיותנו יחד ביום שלישי שבועה עשר יום לחודש סיון באו לפנינו לדין ה"ר דוד וה"ר שלמה ובהיותם לפנינו השני אנשים הנ"ל שלחנו לחלות פני החכם כה"ר יעקב נחמיאש נר"ו יבא וישמע טענות ה"ר שלמה שהוא יחידו ובא החכם הנ"ל ואמר שהוא אינו רוצה לשמוע שום טענה מהם ושהוא מסתלק מאותו הדין אבל שיברר כל אחד מהם חכם אחד שידינו אותם וכן נתפשו ונתרצו בפנינו ה"ר דוד וה"ר שלמה הנ"ל וקבלו עליהם לדיינים וגורנים ופשרנים את החכמים השלמים כה"ר שמואל די מדינה וכה"ר מרדכי מטאלון וכה"ר יעקב טאיטאצאק נר"ו ובו ביום הלכו רבי דוד ורבי שלמה הנ"ל לפני הדיינים הנבררים ביניהם ועברו בין השתי פתות הנ"ל דברים והחבר כה"ר שמואל דימידינ' קפץ ונשבע שלא לדון אותם ונסתלק מן הדין וזה העידו בפנינו עדים פשרים וביום מחרתו חזרנו ונתקפצנו ושלחנו לקרוא לרבי שלמה הנ"ל שיבא לדין עם רבי דוד והשיב שאם אין החכם כה"ר יעקב נחמיאש עמהם שאינו רוצה לבוא והחכם הנ"ל כבר נסתלק מיום אתמול מן הדין והשליח בית דין התרה בפני רבי שלמה הנ"ל שאם אינו רוצה לבוא שיקבלו העדיות שלא בפניו והשיב שיעשו מה שירצו שאינו רוצה לבוא לפניהם ולכן קבלנו העדיות שלא בפניו: ובפנינו החתומים למטה באו העדים הנמשכים ואחרי האיומים וההגזמות שאיננום וגזרנו עליהם בחומרות התורה שיאמרו האמת ולא יוסיפו ולא יגרע שום דבר מכל מה שהיה ולכן בא ה"ר יהודה באקישו יצ"ו והעיר שבהיותו בבית הסנהר שאמרו לו ה"ר שלמה וה"ר יוסף וה"ר משה רושו שאם יביא לה"ר דוד או לה"ר יעקב סעדיא או לאיז' מעשירי המהלה שיתנו לו שני פרחים ואחר כך ראה שהיה ה"ר דוד רץ בורח והיה רודף אחריו ה"ר שלמה וקאראגה ושקאראגה היה הולך בלט שלא ללכדו וה"ר שלמה היה רץ ואומ' תפשוהו ותפשוהו וחסר פניו נגד קאראגה ואמר לו אם לא תתפוס אותו אלך ואמסור לך לדיין שאמה הנחת אותו אחר כך בא לפנינו ה"ר שפתי דניאל והעיד בכח החומרות הנ"ל שר' שלמה אמר לו שיתן לו שני סולט' זהב שיראה לו לה"ר דוד ובמעט שעה ראה את קאראגה שהיה רץ אחר ה"ר דוד ועמו ה"ר שלמה צועק תפשוהו ותפשוהו אחר כך בא ה"ר ברוך פהן והעיד שבהיותו בביתו ראה שהיו מוליכי את ה"ר דוד לפני הדיינים ע"י קאראגה ומשרתיו ושקאראגה היה מראה שאין פוננתו לתפשו ושמע ששאל לה"ר שלמה הנ"ל אם יוליכוהו ואמר

שְׂיֹלִיכוֹהוּ עַל כָּל פָּנִים וְשָׁלָא יְנִיחוּהוּ בְּשׁוּם צַד וְאִנְפִּין בְּעוֹלָם וַיַּעַן שְׁבָאוּ עֲדִים שְׁהִתְרוּ בְּפָנָיו שְׂאָם לֹא יָבֹא שְׂיִקְבְּלוּ הַעֲדִינִי שְׁלֹא בְּפָנָיו וְלֹא עַל פֶּן גְּנֻדְקָנִי בְּקַבְּלַת הַעֲדִיּוֹת לְדְרִישַׁת ק"ק עֵץ חַיִּים יַע"א וְלִהְיוֹת בְּיָדָם לְרֵאִיָּה פְתֻבְנוּ וְחַתְמָנוּ שְׁמוֹתֵינוּ פֶּה בְּשָׂאֲלוֹנֵיקֵי יוֹם רַבִּיעִי שְׁמַנְהָ עֶשֶׂר יוֹם לְסִינּוֹן הַשִּׁי"ט וְקִיָּים אַבְרָהָם סִירְאָלוֹו.

יִצְחָק בִּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֶלֶה"ה דְּנִיָּאל בִּכְמַה"ר פְּרַחְיָה פֶּהוּ מֹשֶׁה אֶלְמוֹשְׁנִינוּ יַעֲקֹב אֲרָזֵי שְׁמוּאֵל טֵיטְטֶסְק שְׁמוּאֵל לְבֵית קַלְעִי: לְדְרִישַׁת ק"ק עֵץ חַיִּים יַע"א בְּאֶמְרָ' כֶּדֶת מַה לְעֵשׂוֹ בְּאִישׁ שְׁלֹמֶה אֲשֶׁר הַעֲדִיּוֹת הַנּוֹז' אֶת הַרְשׁוּם כְּתַב אֶמֶת אֲשֶׁר הַעֲדִיּוֹת עָלָיו הִנְכַרְחִיתִי לְחַוּוֹת דְּעִי וְאֶעֱנֶה אֲפִי אֲנִי חֲלָקִי עִם הַיּוֹ' הַעֲנִנְךָ בְּרוּר כִּדִּי שְׁלֹא לְהִשִּׁי' פְּנֵי הַשְׁוֹאֵל רִיקָם מַה שְׁנִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דְּעִתִּי הוּא כִּי הוּא פְּשׁוּט יוֹתֵר מִבִּיעֵתָא בְּכוֹתְחָא כִּי הָאִישׁ שְׁלֹמֶה הַנִּזְכָּר מֵאַחַר שְׁהַעֲדִיּוֹ מַה שְׁהַעֲדִיּוֹ עָלָיו בְּבֵית דִּין גְּתֻבְרָר עָלָיו שְׁהוּא מוֹסֵר וּמְלָשִׁין וְלָכֵן חֲזִיב בְּדִין מוֹס' שְׁחֲזִיב לְפָרוֹעַ כָּל מַה שְׂיִתְבַּרֵּר בְּרֵאִיָּה בְּרוּרָה שְׁהַפְסִיד לְחַבְרִיּוֹ וְכִמּוֹ שְׁפִתְבַּ"ם פֶּרְק ח' הַלְכוֹת חוּבְל וּמְזִיק הַמוֹסֵר מִמּוֹן חַבְרִיּוֹ בִּידֵי אֲנָס חֲזִיב לְשִׁלְמִן מִן הַיָּפֶה שְׁבִנְכָסִיו וְאִם מֵת גּוֹבֵינ מִיּוֹרְשָׁיו כְּשֶׂאֵר כָּל הַמְזִיקִין בֵּין שְׁהִיָּה הָאֲנָס כּוֹתִי בֵּין שְׁהִיָּה יִשְׂרָאֵל הַרִי זֶה הַמוֹס' חֲזִיב לְשִׁלְמִן כָּל מַה שְׁלָקַח הָאֲנָס וְכוּ' וְאִם תֹּאמַר הֲגִי מִיְלֵי דְחֲזִיב הַמוֹסֵר כְּשֶׂמְסֵר בְּלֹא אֲנָס אֵלָא בְּעֵצְמוֹ אָבֵל בְּגֻדוֹן דִּין שְׂמָא אֲנָסוֹ שֶׁר הָעִיר לְשִׁלְמֶה לְהִרְאוֹת אֶת דָּוִד הַנִּזְכָּר וְלָכֵן מְסָרוֹ י"ל דְּאִי אֵיפְשָׁר לְצִיִּיר כֶּף וְזֶה דְּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם כְּשֶׁשֶׁר הָעִיר רוֹצֶה לְאִישׁ אֶחָד אֵינּוּ שׁוֹאֲלוֹ כִּי אִם מִבְּנֵי קַהְלוֹ וְכֵן הוּא דִּינָא דְּמַלְכוּתָא אָבֵל בְּגֻדוֹן דִּין דָּוִד הוּא מַק"ק עֵץ חַיִּים יַע"א וְשְׁלֹמֶה מַק"ק בְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה וּמַה תְּפִיסַת יָד יֵשׁ בְּנִיָּהֶם לְהַכְרִיחוֹ הַשֶּׁר עָלָיו הוּא לֹא מַקְהֵלוֹ וְלֹא קְרוּבוֹ וְלֹא שְׁכֵנוֹ וְלֹא עֶרְבֵי שְׁלוֹ אֵלָא וְדִּאִי רִוַע לְכַבּוֹ שֶׁל שְׁלֹמֶה הַכְרִיחוֹ לְמִסְנֵר לְדָוִד בְּיַד הָאֲנָס שְׁהִרִי כָּל בְּנֵי ק"ק עֵץ חַיִּים יַע"א הֵיוּ שְׁקִטִים וְשְׂאֲנָנִים וְלֹא הִיָּה פּוֹצֵה פֶּה וּמְצַפְצַף לֵאמֹר לָנוּ תַּנּוּ לְדָוִד מַקְהֵלְכֶם: וְעוֹד בְּרַ מִן דִּין אֶפְיָלוֹ אֲנָסוּהוּ לְהִרְאוֹתוֹ לְדָוִד מִפֶּל מְקוֹם חֲזִיב לְשִׁלְמִן וְזֶה דְּמֵאֵי דְאַמְרִינָן דְּאִם אֲנָסוּהוּ לְהִרְאוֹת וְהִרְאָה דְּפִטוֹר הֲגִי מִיְלֵי כְּשֶׂאֲנָסוּהוּ אֲנָס גְּפִשׁוֹת אָבֵל כְּשֶׂאֲנָסוּהוּ אֲנָס מִמּוֹן בְּגֻדוֹן דִּין שְׁכִיבֵינָם אֵינּוּ אֵלָא לְהוֹצִיא מִמּוֹן לְשִׁרְאָפ' לִיק וְדִּאִי שְׁחֲזִיב לְשִׁלְמִן אֶפְיָלוֹ הִיָּה הוּא עֲצָמוֹ הָאֲסוֹר בְּבֵית הָאֲסוֹרִים לְהִיּוֹת טָרְף וְכֵן פֶּסֶק ה"ר חֲזַקְיָה בִּהַגְּהָה מִיִּמּוֹנִית סִימֵן כ' וְהִבִּיא רֵאִיָּה דְּהָא עֲדִים שְׁחַתְמוּ שְׁקֵר מַחְמַת אֲנָס מִמּוֹן חֲשְׁבִינָן לְהוֹ רְשָׁעִים וּפְסוּלִים לְהַעֲיֵד כְּמוֹ גְּזֻלָּנִים אָבֵל מַחְמַת גְּפִשׁוֹת כְּשֶׁרִים וְה"ה גְּמִי לְעֵנִין שְׁלוֹמִי דְּמַחְמַת מִמּוֹן חֲזִיבִין לְשִׁלְמִן וּמַחְמַת גְּפִשׁוֹת פִּטוֹר וְלָזֶה נִרְאָה לַע"ד שְׁכִיבֵינָן הַרְמַב"ם ז"ל פֶּרְק ח' הַלְכוֹת חוּבְל וּמְזִיק שְׁפִתְבַּר הַרִי שְׁגֻזַר הַמְּלֵךְ לְהַבִּיא לוֹ יֵין אוֹ תַבָּן וְעַמְד מוֹסֵר וְאִם יֵשׁ לְפָלוֹנִי אוֹצֵר יֵין וְכוּ' וְהִלְכוּ וּלְקַחוּהוּ חֲזִיב לְשִׁלְמִן אֲנָסוֹ הַמְּלֵךְ לְמוֹסֵר הִיָּה עַד שְׂיִרְאָה לוֹ מִמּוֹן חַבְרִיּוֹ שְׁהוּא בּוֹרַח מִלְּפָנָיו וְהִרְאָה לוֹ מִפְּנֵי הָאֲנָס הַרִי זֶה פִּטוֹר שְׂאָם לֹא יִרְאָה לוֹ יִבְהוּ אוֹ יִמִּיתוּהוּ וְכוּ' שְׁנִרְאָה לְדַקְדַּק לְמַה הָאֲרִיף בְּלִשׁוֹנוֹ לֹמַר שְׂאָם לֹא יִרְאָה לוֹ וְכוּ' הַרִי כְּבָר חֲלָקִי בֵּין אֲנָסוּהוּ לְלֹא אֲנָסוּהוּ דְּאִם לֹא אֲנָסוּהוּ חֲזִיב לְשִׁלְמִן וְאִם אֲנָסוּהוּ פִּטוֹר אֵלָא בָּא לֹמַר דְּלֹא מִיְקָרִי אֲנָס אֵלָא אֲנָס גְּפִשׁוֹת דְּיִבְהוּ אוֹ יִמִּיתוּהוּ אָבֵל אֲנָס מִמּוֹן לֹא מִיְקָרִי אֲנָס לְהִיּוֹת פִּטוֹר מִמַּה שְׁהַפְסִיד לְחַבְרִיּוֹ כָּל שְׁכֵן בְּגֻדוֹן דִּין דְּלִיכָא לֹא אֲנָס מִמּוֹנָא וְלֹא אֲנָס גּוֹפָא כְּמוֹ שְׁכָבֵר הוֹכַחְתִּי דְּפְשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁחֲזִיב לְשִׁלְמִן לְדָוִד כָּל מַה שְׂיִבְרַר בְּרֵאִיָּה בְּרוּרָה שְׁהַפְסִידוֹ מִפְּחַ מְסִירָתוֹ: וְגַדּוּלָה מְזֹאת כְּתַב הַרְמ"ה בִּהַגְּהָה מִיִּמּוֹנִית סִימֵן ט"ו שְׂאֶפְיָלוֹ אִם הִיָּה שְׁדוּד מְסָרוֹ תְּחַלְהָ לְשִׁלְמֶה וְהַפְסִידוֹ סֶף מְעוֹת

ובשביל כך מסרו שלמה לדוד כי יחם לבבו על שמסרו והפסידו שלמה לדוד במסירתו יותר ממה שהפסיד דוד לשלמה מכל מקום הנה חייב שלמה לדוד במותר נזק שלם פדתנו שני אנשי שחבלו זה בזה משלמין במותר נזק שלם וכמו שהאריה עיין שם כל שפן וקל וחומר בנדון דידן כי דוד במלאכתו הנה עסוק לא עשק ולא רציץ לשום אדם דפשיטא ופשיטא שחייב שלמה לשלם לו ממייטב נכסיו כל מה שהפסידו ולכן אם יקבל עליו את הדין ויעשה תשובה הרי טוב נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה קז ראובן הנה דר בעלגיה ונאחורי העלגיה הנה פונה לדרך רשות הרבי' ושמעון הנה דר בבית שפתח העלגיה הנז' וחנות פתוחה לו לרשות הרבי' לאותו הצד שאחורי העלגיה פונה לשם ובהמשך הזמן רצה שמעון לעשו' בנגן על חנותו להגין בעדו בחמה מפני החמה ובגשמי' מפני הגשמים והנה רוצה להגביה בנגנו למעלה מתקרת העלגיה מבחיץ סמוך לפותל העלגיה וראובן בעל העלגיה מוחה בידו ועפבו ופתח חלון שם וטען שזה כמה הנה רוצה לעשותו כי לאורה הוא צריך באופן שמעפב ביד שמעון שלא יגביה בנגנו למעלה מהתקרה שהוא זכותו או שיתרחק מהחלון ארבע אמות ושמעון טוען שזהו רשות הרבי' ואינו רשותו והוא רוצה לבנות בנגנו ברשות הרבים ואין יכולת ביד ראובן לעפב בידו כי כמו שהוא פתח החלון גם כן הוא יבנה כרצונו דמאי אולמיה דהאי מהאי ברשות הרבים הודיענו עם מי: תשובה נראה לע"ד שהדין עם ראובן ויכול למחות ביד שמעון שלא יגביה בנגנו נגד חלונו והטעם שלא ימנע או אור רשות הרבים חשבינו ליה כחצר השותפין או חשבינו ליה כהפקר דכל הקודם זכה אי חשבינו ליה כחצר השותפין וכמו שכתב הרא"ש וז"ל בתשובותיו פלל צ"ט וכיון שכל אחד יכול להוציא בנגנו לרשות הרבים לא הוי אור מלפני ביתו הפקר אלא הוי כחצר השותפין ואם כן בנדון דידן נמי ודאי חשבינו ליה כחצר השותפין כיון שמנהג קבוע בעיר שכל אחד פותח חלון על רשות הרבי' שהדרך של מלך הוא וכך רצה שכל הבא לפתוח על הדרך יפתח ואינו פותח על רשות חבירו ואינו משתמש בשל חבירו כלום וכיון שכן האור שפנגד עלית ראובן לא הוי הפקר כיון שכל זמן יש לו רשות לפתוח שם חלונות אלא הוי כחצר השותפין וכיון שכן הוא לא מבעי' בנדון דידן שעתה בא שמעון לבנות פנגד החלון דפשיטא שיכול ראובן לעפב על ידו אלא אפילו הנה בנוי כבר זה כמה קודם פתיחת החלון ועכשיו פתח ראובן חלונו הנה דוחה אותו והטעם שכששמעון בנה פנגד האויר של עלית ראובן שלא פדין בנה שלא הנה אותו האויר הפקר אלא זכותו של ראובן כיון שראובן יכול לפתוח שם בכל עת חלון ומה שלא עפב ראובן עד עכשיו על הבנין הוא מפני שלא הנה מזיק לו ולא הנה יכול למחות בו ואין מועיל חזקה אלא במקום מחאה אבל עכשיו שפתח חלונו ועתה מזיק לו יכול למחות בידו כיון ששמעון לא בא בטענת מכר או מתנה וכן כתב הרא"ש בתשובותיו פלל צ"ט וראובן הוציא בליטת עליותו לחוץ וברחב הבליטה מן הצד פתח חלון והחזיק בו כמה שנים לסוף גמלה שמעון שכנו להוציא גם בליטת עליותו ועתה טוען ראובן שירחיק בנגנו ארבע אמות מכנגד חלונו שלא יאפיל עליו וכו' והשיב כיון שכל אחד יכול להוציא בנגנו לרשות הרבי' לא הוי האור מלפני ביתו הפקר אלא הוי כחצר השותפין וכשפתח ראובן חלונו פנגד האויר שלפני בית שמעון שלא פדין פתח כיון שגם שמעון יכול להוציא בנגנו ועד הנה לא הנה שמעון מקפיד כי לא הנה מזיק לו ולא הנה יכול למחות בו הילקף אין לו חזקה לראובן

וְיִכּוֹל שְׁמַעוֹן לִבְנוֹת לִפְנֵי חֲלוּנוֹ וּמִצְנָה לֹאמַר לְשִׁמְעוֹן שְׂאִינוֹ מְחַנֵּיב לְהִרְחִיק וְכוּ' אַף כָּאֵן בְּגִדוֹן דִּידָן אֶפְלוּ הִיָּה בְּנוֹי כְּבָר בְּנִין שְׁמַעוֹן כְּנָגֵד אֹוִיר עֲלֵיָּית רְאוּבֵן הִיָּה מִצְנָה לֹאמַר לְרְאוּבֵן שְׁיִכּוֹל לְמַחֹות כְּבִנְיָנוּ בִּינוֹן שְׂבָא לְפִתּוֹחַ חֲלוֹן בְּרִשּׁוֹתוֹ וּבְאֹוִיר דְּחֻשִׁיב כְּרִשּׁוֹתוֹ כֹּל שְׁכֵן בְּגִדוֹן דִּידָן שְׂרְאוּבֵן פִּתַח חֲלוֹן וְעֵתָה בָּא שְׁמַעוֹן לִבְנוֹת כְּנָגֵדוֹ שְׁמוּחִין בִּידוֹ: וְאֶפְיֵלוֹ אִם תִּמְצָא לֹאמַר דְּאֹוִיר רִשּׁוֹת הֶרְבִּים לֹא הָוִי אֱלֹא הֶפְקֵר בְּאֹפְן שְׂהָאֹוִיר שְׂכְּנָגֵד עֲלֵיָּית רְאוּבֵן אִינוֹ שְׁלוֹ מְכָל מְקוֹם בְּגִדוֹן דִּידָן יְכוֹל רְאוּבֵן לְעַכְבַּ בְּיַד שְׁמַעוֹן שְׂכְּבָר קָדָם וּפִתַח חֲלוּנוֹ וְזָכָה בְּאוֹר אוֹתוֹ הָאֹוִיר כְּזוֹכָה מִן הֶהֱפְקֵר וּכְמוֹ שְׂכַת' הֶרְשָׁבִי"א סִימָן אֶלְף פ"ה מִי שְׂקָדָם וּפִתַח חֲלוֹן עַל ר"ה הֶרִי זְרִיז וְנִשְׁפָּר וְכוּ' וְכִינוֹן שְׂכְּבָר זָכָה הֶרִי הוּא שְׁלוֹ וְעַכְשֵׁיו כְּשִׁמְגִבִּיהַ שְׁמַעוֹן בְּנִינּוֹ וּמִאֶפְיֵל עָלָיו הִנֵּה לִיָּה כְּאֵלוֹ בּוֹנֵה בְּתוֹף רִשּׁוֹת רְאוּבֵן וְחֻשִׁיב לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ וְאַף עַל גַּב שְׂכַתְב' הֶרְשָׁבִי"א סִימָן אֶלְף ק"ל וְגַם סִימָן אֶלְף פ"ה שְׂמִי שְׂפִתַח חֲלוֹן בְּכוֹתְלוֹ לר"ה כְּנָגֵד אֹוִיר בֵּית חֲבִירוֹ וְאַחַר כֹּף עֶמֶד הַשְּׁנִי וְרִצְחָה לְהַגְבִּיַה כְּוֹתְלוֹ וּמִאֶפְיֵל עָלָיו וְכוּ' פֶּסֶק שֵׁם שְׁיִכּוֹל לְהַגְבִּיַה וְאִינוֹ נִמְנָע אַעפ"י שְׂאִין בִּינִיָּה' אֶרְבַּע אִמוֹ' שְׂאִי הַת' שְׂחֲבִירוֹ שְׂכְּנָגֵדוֹ הַמְּגִבִּיהַ כְּוֹתְלוֹ בּוֹנֵה בְּתוֹף שְׁלוֹ וְלִכּוֹן אִין מוֹעִיל חֻזְקַת חֲלוֹן לְהַשְׂתַּמֵּשׁ מִאֹוִיר רִשּׁוֹת חֲבִירוֹ שְׁלֹא מִדְּעַתּוֹ עַד שְׁיַעֲכַב עָלָיו שְׁלֹא יִגְבִּיַה כְּוֹתְלוֹ שֵׁם בְּרִשּׁוֹתוֹ וּכְמוֹ שְׂכַתְב' שֵׁם הֶרֶב הַנְּזַכָּר וְז"ל שְׁזָה אוֹמַר כֹּל מַה שְׂאֵתָה מִשְׂתַּמֵּשׁ בְּאֹוִיר רִשּׁוֹתֵי שְׁלֹא מִדְּעַתִּי אִינְךָ רִשְׂאִי אֲבָל בְּגִדוֹן דִּידָן שְׂשִׁמְעוֹן בָּא לִבְנוֹת בְּתוֹף רִשּׁוֹת רְאוּבֵן בִּינוֹן שְׂכְּבָר זָכָה בְּאוֹתוֹ הָאֹוִיר כְּבָר נִקְרָא רִשּׁוֹתוֹ וְדֹאֵי שְׁיִכּוֹל רְאוּבֵן לְמַחֹות בִּידוֹ וְלִהְיוֹת הָעֲנִין כְּרוּר לְעֲנִיּוֹת דְּעַתִּי אִינוֹ מְאַרְיָךְ בְּרִאֲיוֹת וְכָל הַחוֹלֵק עַל זֶה עָלָיו לְהִבִּיא רְאִיָּה זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לְעֲנִיּוֹת דְּעַתִּי וְאִמַר לִי לְבִי נָאִם יִצְחָק בְּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדַרְבִּי זֶלֶה"ה: שְׂאֵלָה קַח מַעֲשֵׂה שְׂהִיָּה כֹף הִיָּה רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן עָשׂוּ מִשְׂא וּמִתָּן בִּינֵיהֶם מְכָל כֹּף עוֹרוֹת וְנִתְחַסֵּיב רְאוּבֵן בְּשִׁטְר לְתַת לְשִׁמְעוֹן סוֹף כֹּל כֹּף עוֹרוֹת בְּקִנְיָן וּשְׁבוּעָה לְזַמֵּן פְּלוּנֵי וְלוֹי נְכֻסֵּ עֶרֶב קִבְּלָן וּפְרָעֵן בְּעַד רְאוּבֵן הַחַיִּיב הַנּוֹ' וְזֶה נִוסַח הַשִּׁטְר שְׁעָשׂוּ בִּינֵיהֶם אוֹת בְּאוֹת תִּיבָה בְּתִיבָה בְּפִנְיָנוּ עֲדִים חֲתוּמֵי מִטָּה בָּא רְאוּבֵן וְאִמַר לְנוּ הָוִי עָלֵי עֲדִים וְקָנוּ מִמֶּנּוּ קִנְיָן גְּמוּר וְשִׁלְּם מִעַכְשָׁיו וְכֹתְבוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת וְיִפּוּי כַּח וְחֲתָמוּ וְתָנוּ בְּיַד שְׁמַעוֹן וּבְיַד בְּאִי כַּחוֹ וּבְיַד כֹּל מוֹצִיא שִׁטְר זֶה בְּעַדוֹ וּבְשִׁמוֹ לְרִאִיָּה וְלִזְכוּת מִחֲמַת שְׂאִי מוֹדָה בְּפִנְיָכֶם הוֹדָאָה גְּמוּרָה שְׂרִירָא וְקִיָּימָא כְּמוֹדָה בְּפִנְי ב"ד חֲשׁוּב דְּלֹא לְהַשְׂטָאָה וְדְלֹא לְמַהֲדֵר מְזִינָה מִן יוֹמָא דְּנָן וְעַד עָלָם אִיךָ אֲנִי חֻשִׁיב לּוֹ חוֹב גְּמוּר נְקִי וְכָר סוֹף שְׁלֵשׁ מְאוֹת וּשְׁלֹשִׁים עוֹרוֹת מְלוּחִים חֲשׁוּבִים כְּפִי רְאוּת אִינְךָ סוֹחֵר שְׁיִבְרַר שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' שְׁלֹא יִהְיֶה עִיקָרְאֵרְאֵלִישׁ וְכָל תְּנֵאֵי עוֹרוֹת עוֹבֵר לְסוֹחֵר וְקִבְּעֵנוּ זְמַן הַפְּרָעוֹן עַד כֹּל חֲדָשׁ סִינוֹן בַּע"ה וְנִתְחַסֵּיבְתִי לְתַת אוֹתָם לּוֹ קוֹדֵם שְׂאֵתָן לְשׁוּם אָדָם אֶפְיֵלוֹ עוֹר אֶחָד פְּרָעוֹן שְׁלֵם בְּלִי שׁוּם פִּתַח וּמְגִרְעַת כְּלָל וּבְלִי שׁוּם שְׂאֵלַת זְמַן ב"ד כְּלָל וּבְפִנְיָנוּ עֲדִים נְשַׁבַּע רְאוּבֵן שְׁבוּעָה חֲמוּרָה לְדַעַת הַמַּב"ה וְלְדַעַת הַנ"ב וְלְדַעַת שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' לְפָרְעוֹעַ לּוֹ כֹּל הָעוֹרוֹ' הַנּוֹ' לְזַמֵּן הַנּוֹ' וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁנִתְחַסֵּיב חוֹב הָעוֹרוֹ' הַנּוֹ' כְּבָר הָיִו לּוֹ קִצָּת עוֹרוֹת מוּכָנִים בְּעֵינֵי וְכֹף אִמַר לְנוּ רְאוּבֵן הַנְּזַכָּר אִם יִהְיָה בְּאֹפְן שְׁלֹא אֵתָן לּוֹ הָעוֹרוֹת הַנּוֹ' לְזַמֵּן הַנּוֹ' נִתְחַסֵּיבְתִי בְּכַח הַשְׁבוּעָה הַנּוֹ' לְפָרְעוֹם לּוֹ עֶרְףְּ אֶרְבָּעִים לְבָנִים כֹּל אֶחָד מֵהֶם בֵּין אִם לֹא אֵתָן לּוֹ שׁוּם עוֹר בֵּין אִם אֵתָן מִקְצָתָם נִתְחַסֵּיבְתִי לְפָרְעוֹם לּוֹ עֶרְףְּ אֶרְבָּעִים לְבָנִים כְּנַז' אוֹ דְּמִי כְּלָם אִם לֹא אֵתָן לּוֹ שׁוּם עוֹר אוֹ דְּמִי מַה שְׁיִשְׂאָרוֹ אִם אֵתָן לּוֹ מִקְצָתָם וְהִתְנוּ שְׂאֵם ח"ו יַעֲבֹר רְאוּבֵן הַנּוֹ' וְלֹא יֵתָן לּוֹ הָעוֹרוֹת לְזַמֵּן הַנּוֹ' מַעֲתָה וּמִעַכְשָׁיו נִתְחַסֵּיב בְּקִנְיָן גְּמוּר וּבְשְׁבוּעָה חֲמוּרָה בַּש"י לְדַעַת הַמַּב"ה וְלְדַעַת

שְׁמֵעוֹן הַנּוֹז' לְפָרוּעַ לוֹ הַעוֹרוֹת הַנּוֹז' עֲרָף אַרְבָּעִים לְבָנִים כָּל אֶחָד מֵהֶם שָׁהָם בֵּין הַפֶּל
שְׁלֵשָׁה עֶשְׂרֵת אֲלָפִים וּמֵאֲתַיִם לְבָנִים וְלֹא יוּכַל לְהַכְרִיחוֹ אַחַר הַזְּמַן הַנּוֹז' שְׂיִקַּח הַעוֹרוֹת
אֲלֵא שְׂיִפְרַע לוֹ הַסֶּפֶד הַנּוֹז' בְּמַעוֹת בְּעֵין נְאֻם יִתֵּן לוֹ לְזְמַן הַנּוֹז' מִקְצַת הַעוֹרוֹת יִפְרַע לוֹ סֶפֶד
הַנְּשֹׂאֲרִים לְעֲרָף הַנּוֹז' כִּנּוֹז' וּבְפָנָיו עֲדִים חֲתוּמֵי מַטֵּה בָּא לְוֵי וְנִכְנַס עָרַב קִבְּלָן וּפְרָעוּ בְּעַד
הַעוֹרוֹת הַנּוֹז' לְזְמַן הַנּוֹז' אוֹ הֵם אוֹ דְמִיָּהֶם עֲרָף אַרְבָּעִים לְבָנִים כִּנּוֹז' בְּאֶןפֹן שָׂאֵם רָצָה
שְׁמֵעוֹן מְזֵה גּוֹבָה רָצָה מְזֵה גּוֹבָה כָּל חוּבוֹ מְשַׁלֵּם וְנֶאֱמָנוֹת גְּמוּרָה הָאֲמִינוֹ הַחֲזִיב רְאוּבוֹ
וְהַעֲרַב לְוֵי לְשְׁמֵעוֹן הַנּוֹז' בְּשָׂנֵי עֲדִים כְּשָׂרִים בְּאֶןפֹן שְׁלֵא יוּכַל לֹמַר פְּרָעֵנִי שְׁטֹר זֶה לֹא
כָּלוּ וְלֹא מִקְצָתוֹ כָּל זְמַן שְׁשֹׂטֹר זֶה יִהְיֶה קִיָּים וְלֹא יִהְיֶה קָרוֹעַ קָרַע ב"ד וְהִקְנוּ לוֹ אַרְבַּע
אֲמוֹת קָרַקַע בַּחֲצָרָם מִקְרַקְעֵי וְאֵגְבוּ מִטְּלָטְלֵי לְהִיּוֹתָם אַחְרָאִין וְעַרְבָאִין וּמְשֹׁנְעָבְדִים
לְחִיּוּב הַנּוֹז' וְזֶה הַשְּׁטֹר לֹא יִפְסֹל מִחֲמַת חֲסִיר אוֹ יִתִּיר וְכוּ' וּבְכָל חֲזָקֵי סוֹפֵר וְכוּ' וְנִד בְּעַל
הַשְּׁטֹר עַל הַעֲלִיּוֹנָה וְכוּ' אָמְרוּ לְנוֹ הַחֲזִיב רְאוּבוֹ וְהַעֲרַב לְוֵי אַחְרֵיּוֹת וְחִמְרָה וְחִזְקָה שְׁטֹר
הַוּדָאֵת חוּב זֶה קִבְּלָנוּ עָלֵינוּ וְעַל כָּל הַבָּאִים מִכְּחַנּוּ בְּחִנְמָר כָּל שְׁטָרֵי הַוּדָאֵת וְהַלְנָאוֹת
הַכְּשָׂרֵי וְנִהְיִים בְּיִשְׂרָאֵל הַעֲשׂוֹיִם כְּהוֹנֵן וְכַתְּחוּן חַז"ל דְּלֹא כְּאֶסְמִכְתָּא וְכוּ' בְּבִיטוּל כָּל
מִיָּנִי מוֹדְעֵי וְכוּ' וְקִיָּיִן מִהַחֲזִיב וּמִהַעֲרַב לְשְׁמֵעוֹן וְכוּ' וְזֶה הִנֵּה הַיּוֹם וְכוּ' וְהַפֶּל שְׁרִיר
וּבְרִיר וְקִיָּיִם עכ"ל הַשְּׁטֹר: וְעַתָּה עָבַר זְמַן נְתִיבַת הַעוֹרוֹת וְעָבַר רְאוּבוֹ עַל שְׁבוּעָתוֹ וְלֹא
נִתְּנָם לְשְׁמֵעוֹן אֲלֵא מְכָרָם לְאַחַר וְשְׁמֵעוֹן תּוֹבַע מֵרְאוּבוֹ הַחֲזִיב וּמְלוֹי הַעֲרַב דְּמֵי הַעוֹרוֹת
עֲרָף אַרְבָּעִים לְבָנִים הַעוֹר כְּאֲשֶׁר הִתְּנוּ בֵּינֵיהֶם וְאִינוּ רוֹצִים לְיִקַּח עוֹרוֹת טוֹעֵן וְאוֹמֵר
שְׂכָבֵר עָבַר זְמַן נְתִיבַת הַעוֹרוֹת וְכִיּוֹן שְׁלֵא נִתְּנָם לוֹ אִז כְּדֵי שְׂיִוְכַל לְשַׁלְּחָם לְאַנְקוֹנָה בְּזְמַן
שְׁשׁוֹלְחִים לְשֵׁם הַעוֹרוֹ' בְּעִגְלוֹת אֲלֵא שְׂמְכָרָם לְאַחַר גְּמָצָא שְׁהַעוֹרוֹת שְׂמְכָר רְאוּבוֹ הֵיוּ
שֶׁל שְׁמֵעוֹן וְלִכּוֹן אוֹמֵר שְׁמֵעוֹן שְׂפִינּוֹ שְׁלֵא נִתְּנָם לוֹ לְזְמַן שְׁהַתְּנוּ בֵּינֵיהֶם שְׂאִינוּ רוֹצִים עַתָּה
לְיִקַּח עוֹרוֹת אֲלֵא דְמֵי הַעוֹרוֹת עֲרָף אַרְבָּעִים לְבָנִים הַעוֹר וְרְאוּבוֹ הַחֲזִיב וְלוֹי הַעֲרַב
אוֹמְרִים שְׂאִינָם רוֹצִים לִיתֵּן וְלִפְרוּעַ הַעוֹרוֹת לְשְׁמֵעוֹן אֲלֵא לְפֹרְעָם לוֹ כְּעֲרָף הַמַּעוֹת
שְׂנַתֵּן שְׁמֵעוֹן לְרְאוּבוֹ בְּשַׁעַת הַמְּכָר: יוֹרְנוּ מוֹרְנוּ הַדִּין עִם מִי אִם עִם שְׁמֵעוֹן הַנּוֹז' וַיֵּשׁ לוֹ
זְכוּת לְתַבְּנֹעַ דְּמֵי הַעוֹרוֹת מְשַׁלֵּם עֲרָף אַרְבָּעִים לְבָנִים הַעוֹר בֵּין מֵרְאוּבוֹ הַחֲזִיב בֵּין מְלוֹי
הַעֲרַב וְאִם הַחֲזִיב וְהַעֲרַב הַנּוֹז' יִהְיוּ סוֹרְבִים דְּלֹא צְיִיִתִי דִּינָא וְלֹא יוּכַל שְׁמֵעוֹן לְהוֹצִיא
זְכוּתוֹ מֵהֶם בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיֶה מוֹכְרָח לְהוֹלִיכָם בְּעַרְכָּאוֹת תּוֹגְרָמִי כְּדֵי לְהוֹצִיא זְכוּתוֹ
מֵהֶם אִם יוּכְלוּ הַפְּרָנְסִים לְהַכְרִיחַ לְעַדִּים שְׂיַעֲזִדוּ בְּפָנָי הַדִּינֵן אִיף חֲזִיבִים רְאוּבוֹ הַחֲזִיב
וְלוֹי הַעֲרַב לְשְׁמֵעוֹן דְּמֵי הַעוֹרוֹת עֲרָף אַרְבָּעִים לְבָנִים הַעוֹר כְּדֵי שְׁלֵא יִפְסִיד שְׁמֵעוֹן זְכוּתוֹ
וְלֹא יִהְיוּ רְאוּבוֹ הַחֲזִיב וְלוֹי הַעֲרַב חוֹטָאִים גְּשָׁכָרִים אוֹ אִם הַדִּין עִם רְאוּבוֹ וְלוֹי וְאִם
תִּמְצָא לֹמַר שְׁהַדִּין עִמָּהֶם יִלְמְדוּנוּ רַבִּינוּ אִם יִהְיֶה נֶאֱמָן שְׁמֵעוֹן עַל פִּי דְבוּרוֹ לֹמַר עֲרָף
כְּמָה נָתַן לְרְאוּבוֹ בְּעַד כָּל עוֹר וַיִּפְרָעוּ לוֹ עַל פִּי דְבוּרוֹ בֵּינּוֹן שְׁהַחוּב הוּא בְּשֹׂטֹר וְאִינוּ עַל
פֶּה וְגַם יֵשׁ נֶאֱמָנוֹת כְּתוּב בְּשֹׂטֹר וּמִהַשֵּׁם תִּהְיֶה מְשַׁכְּוֹרְתוֹ שְׁלֵמָה כְּנִפְשׁוֹ הַתְּמִימָה הַרְמָה
וְהַנְּשֹׂאָה אָמֵן: תְּשׁוּבָה לְכְאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה דְּלִגְבֵי הַעוֹרוֹת שְׁלֵא הֵיוּ בְּיַד רְאוּבוֹ בְּשַׁעַת
הַקְּנִיָן וּבְשַׁעַת הַמְּשָׂא וּמִתֵּן שְׁעֵשָׂה עִם שְׁמֵעוֹן לֹא חָל עָלֵיהֶם שׁוּם קְנִיָן וְלֹא חָל עַל רְאוּבוֹ
שׁוּם חִיּוּב לִיתְּנָם לְשְׁמֵעוֹן לְזְמַן הַנְּזָכָר וְטַעֲמָא דְּמִילְתָּא דְּכָלל גְּדוּל אָמְרוּ ו"ל אֵין אָדָם
מִקְנָה דְּבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם וְכֵן הִלְכְתָּא וְדָבָר שְׂאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ שֶׁל אָדָם חֲשִׁיב כְּדָבָר שְׁלֵא
בָּא לְעוֹלָם וְאִינוּ יְכוּלִים לְהַקְנוֹתוֹ וְכֵן פָּסַק הַרְמָב"ם פָּרָק כ"ב הַלְכוֹת מְכִירָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ
דְּבָר שְׂאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ שֶׁל מִקְנָה אִינוּ מִקְנָה וְהָרִי הוּא כְּדָבָר שְׁלֵא בָּא לְעוֹלָם וְכֵן פָּסַק הַטּוֹר

סימן רי"א שפכתב אין אדם מקנה דבר שלא בא לרשותו וכיון שפן נמצא שלא חל על ראובן שום חיוב ליתן עורות שלא היו לו בשע' הקנן וליכא למימר דכיון דבגדון דינן איכא שבועה דנשבע על פה חומרת השבועה גמר ומקנה אפילו בדבר שאינו ברשותו ליתא שהשבועה אינה מוספ' שום חיוב פרעון יותר משאם לא נשבע אלא השבועה מיתלא תליא בפרעון לזרזו במקום שישינו אבל במקום שאין פרעון אין שבועה שאין השבועה אלא לזרז הפרעון ואם פרעון אין פאן שבועה אין פאן שלא נשבע זה לפרוע אלא כל זמן שהוא חייב וכן פסק הר"י קולון שרש פ"א ונהביא כמה ראיות על זה עיין עליו וכן פסק הריב"ש בתישבותיו סימן שכ"ח הרי שהשבועה אינה מוספ' חיוב נמצא בגדון דינן דפטור ראובן מהעורות שלא היו לו בשעת הקנן אע"ג דנשבע עליה' כל זה הנה נרא' לכאור': אבל כד מעיינת בה שפיר נמצא שחייב ראובן לתת כל סף העורו' שנתחיי' בשעת הקנן וטעמ' דמילתא דלא מבעיא לסבר' בעל העיטור הביאו הטור סימן ר"ט וזה לשונו כתב בעל העיטור דלא חשיב דבר שלא בא לעולם אלא פגון פירות דקל וכו' וצא בו ששניה יודעי' ומתני' בדבר שלא בא לעולם אבל אם המוכ' מתנה בדבר שפא לעולם פגון שהמוכר ליתן לו דבר פלוני והוא בעולם אלא שאינו ברשותו חייב לקני' לו תנאו שעל מנת פן נתן לו הלוקח מעותיו וכן פסק רבינו גסים גאון הביאו הרב המגיד הלכות מכירה פ"ק כ"ד וכתב המרדכי בהמוכר את הבית בשם רבינו גסים גאון הנזכר שאם ראובן מכר כור חטים לשמעון בדינור וקנו מידו וקבל הדמים ולאחר זמן תבעו ונמצא שלא היה לו חטים בשעת הקנן חייב להעמיד לו מקחו ואפילו נתקר ונהביא ראיה מהתוספתא דמציע' המוכר לחבירו בחזקת שיש לו ונמצא שאין לו לאו כל הימנו לאבד זכותו של זה וגם בירושלמי כתב הא למה זה דומה למוכר חפץ לחבירו ונמצא שאינו שלו שהוא חייב להעמיד לו מקחו: הרי דלסברת כל הני רבירי חל החיוב על ראובן לתת העורות אף על פי שלא היו בידו בשעת הקנן אלא אפילו לסברת החולקים עליהם ואומרי' דכל דבר שאינו ברשותו של אדם חשיב דבר שלא בא לעולם מ"מ חל החיוב על ראובן לתת העורות לשמעון לזמן שנתחייב וטעמא דמלתא דכיון שהחיוב שנתחייב ראובן לתת העורות לא היה בשביל איזו מלו' שהיה לו לשמעון על ראובן אלא נתחייב לתת לו העורות בשביל מעות שנתן לו לשמעון לראובן אז בעת ההיא וכיון שפן אפילו אין לו עורות לראובן בעת ההיא חל עליו החיוב וטעמא דמילתא דאף על פי שאין לזה יש לזה אם פסק עמו כפי השער, של אותה שעה וכן פסק הרמב"ם פ"ק כ"ב הלכות מכיר' וז"ל הפוסק על שער שבשוק ולא היה אותו המין שפסק עליו ברשו' מוכר חייב לקנו' וליתן ללוקח מה שפסק דאז ודאי הוי פאלו הוא ברשותו פדתנן פ"ק אינהו נשוי' יצא השער פוסקים אף על פי שאין לזה יש לזה וכן פסק הטור סימן רי"א אם פן בגדון דינן העורו' שהיו לראובן באותה שעה פשיטא ופשיטא שחל עליו חיוב הקנן אלא אפילו שאר העורות אם לא היו בידו חייב לקנותם וליתנם לשמעון דאף על פי שלא היו לו עורות היו עורות לאחרים בעת ההיא והיה יכול לקנותם כמו שנראה מתוך השטר שקנה אחר פה כמה עורות אלא שמכרם לאחר ולא קנינו ושבועתו ובר מן דין איכא לחיוביה לראובן ממקום אחר וזה דמה שאמרו אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם או שאינו ברשותו היינו פשמקנה בתורת קנן אבל בלשון חיוב יכול לחייב עצמו כל מה שירצ ואפילו דבר שלא בא לעולם ואפילו דבר שאינו מצוי בידו וטעמא דמילתא שאינו

מקנה הפירות אלא מחייב עצמו ומשעבד גופו ליתן ולכשיהיו לו הפירות חל השעבודו עליה מעכשיו כמו שכתבו התוספות ריש פ'ק אעפ"י וכן פסק הטור סימן פ' וזה לשונו והמחייב את עצמו בדבר שלא בא לעולם או בא לעולם ואינו מצוי אצלו חייב אף על גב דקיימא לו אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי כשהקנה בלשון מכר או מתנה אבל בלשון חיוב חייב לפיכך לא מבעיא כתב לו מודה אני לך שאני חייב לך פה וכה מדות של פירות שהוא חייב לו שהרי הודה לו בהם אלא אפילו אם אמר הוי עלי עדים שאני מתחייב עתה לפלוני פה וכה מדות של פירות שהוא חייב ודוקא בלשון חיוב חל האחריות והשעבוד על החייב: ונדון דידן בלשון חיוב נתחייב שהרי פתיב בשטר הוי עלי עדים וקנו ממני קנין גמור מעכשיו וכתבו בכל לשון וכו' איך אני חייב לו חוב גמור נקי ובר סף שלש מאות ושלשים עורות וכו' ועוד פתיב ונתחייבתי לתת אותם לו וכו' הרי שאין בשטר זה לא לשון מכר ולא לשון מתנה כי אם לשון חיוב בשני פני אחד שמתחייב ומשעבד עצמו עתה לכה כמו שכתוב ונתחייבתי לתת אותם לו וכו' ושני שמודה שהוא חייב לו פ'כר כמו שאמר איך אני חייב לו וכו' בלשון הפוסק וכינון שהוא מודה לו שישנן בידו הודאת בעל דין כמאה עדים דמו כמו שכתב ר"ת ריש פ'ק אף על פי וכן פסק בעל התרומות דב'לשון חיוב מהני וכן פסק הרשב"א שכתב בתשובה המ'חייב עצמו ליתן מה שיוציא דקל דבריו קיימין שזה אינו מקנה הפירות אלא הוא מחייב עצמו ליתן הרי דמהני לשון חיוב אפילו לפירות דקל שאינן בעולם כל שכן דמהני בנדון דידן דעורות ישנן בעולם אלא שאפשר שאינן ברשותו וכן פסק רבינו ירוחם משרים נתיב י"ז ו"ל ואל תטעה פי יש הפ'ש בין מחייב עצמו בחוב למתנה כי מחייב עצמו יכול לשעבד עצמו ואף על פי שאינו ברשותו אבל מקנה שנותן או מוכר אינו יכול להקנות דבר שאינו ברשותו: הרי דלכל הני אשלי רב'רי בלשון חיוב חל השעבוד והחייב על ראובן לתת פ' סף העורות אף על פי שאינן בעת ההיא בידו וכינון דחל עליו חיוב נתינת העורות מתורת קנין חל עליו נמי חיוב חומרת השבועה דכינון דחיוב פ'רעון יש פ'אן חומרת שבועה יש פ'אן וגם הע'רב ה'נה חייב לשלם דכינון דחל החייב על ראובן גם פ'ן חל החייב על לוי ש'נכנס ע'רב בשבילו וכינון ש'פ'ן מן הדין הגמור ה'נה להם לראובן ולוי לשלם ס'ף העורות לזמן שהתנו ביניהם ומה גם עתה שפ'או עורות ליד ראובן שהיה לו לקיים שבועתו פי'נן שה'נה ס'פק ויכולת בידו לקיימה וכמו שהארי' ב'זה הר'ר"י קולון ז"ל ש'רש ק"ב אף על גב דנ'שב'ע על ד'בר שאין בידו לעשות זו היא שבועת ש'נא מ"מ אם יזדמן לו האפשרות בעשיית הד'בר מחו'יב הוא לעשותו לקיים שבועתו והכרי'ס זה מדברי הרמב"ם עי'ן שם.

ועכשיו שהוכחתי שהיו חייבים לתת העורות מן הדין לזמן הנז' ולא נתנום ועתה שמעון אינו רוצה לקבלם פי'נן שעבר זמנם וגם ראובן ולוי אינם רוצים ליתן כי אם הדמי' שנתן שמעון צרי'ך לדקדק מה יהיה משפט הנדון ה'נה דלפ'ום ריהטא נראה ש'נאמר לראובן ולוי שיפרעו דמים לע'ר' מ' לבני' כמו שנתחייבו בשטר נראה דה'ני אסמכתא פ'דאמרינ' דכל דאי אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא: ונראה לעניות דעתי שחייבים ראובן ולוי לשלם פ'ל עור ועור לע'ר' מ' לבנים כמו שהתנו ביניהם דאין פ'אן דין אסמכתא פ'ל וטעמא דמילתא שכתב הרמב"ם פ'ק י"א הלכות מכירה פ'ל האומר קנה מעכשיו אין פ'אן אסמכתא פ'לל וקנה שאלו לא גמר להקנותו לא הקנהו מעכשיו וכן פסק הרשב"א

בתשובותיו שמצאתי מכתובת יד סימן אלה רצ"ב וסימן אלה שפ"ט שכל שאומר מעכשיו אין בו משום אסמכתא כלל וכן פסק רב אלפס דמעכשיו לבד מבטל דין אסמכתא וכיון שכן בנדון דידן היא איכא מעכשיו שכן פתיב בשטר וקנו ממני קנין גמור מעכשיו וכו': ועוד פתוב שם מעטה ומעכשיו נתחייב בקנין גמור ובשבועה וכו' ואפילו אם תמצא לומר דמעכשיו לחוד לא מבטל דין אסמכתא אלא דבעינן נמי בית דין חשוב כמו שפתבו ר"ת ור"י ופסק פותיהו הרא"ש מכל מקום בנדון דידן דאיכא שבועה שנושבע לפרוע כל עור ועור לערה ארבעים לבנים חשיב פקנן בבית דין חשוב וכתב סברא זאת הה"ר בר ששת בתשובותיו סימן שמ"א דהשבועה הוי פקנן בבית דין חשוב ואפילו אם תמצא לומר שאין השבועה מקיימת ומשלמת הקנן כמו שהביא הרב הנז' שם סברא זאת מכל מקום חייב ראובן לפרוע כל עור ועור ערה מ' לבנים לקיים שבועתו וכופין אותו להשלים ולקיים שבועתו וכיון שהשלים ובאו ליד חבירו חבירו קנה ואין צריך להחזיר שהרי יש לו למקנה למחול כדי לקיים שבועתו וכן פתב הרב הנז' שם בשם הרא"ש והכלל העולה שבאי זה אופן שיהיה חייב לפרוע ערה מ' לבנים כל עור ועור: ואם תאמר תינח ראובן המוכר שחייב על כל פנים אבל לוי הערב בשלמא אם חיובו של ראובן בא מפח קנין משום דלא הוי אסמכתא נחא שגם לוי חייב שערב בשבילו אבל אם חיובו של ראובן לא אתי אלא מפח שבועתו כלומר שאין השבועה משלמת הקנן אלא שהוא חייב ליתן לקיים שבועתו לבד אם פן ראובן שנושבע הוי חייב לשלם מ' אבל לוי הערב שלא נשבע על כף לא: ויש לומר דנהי דאין קצבת הארבעים מוטלת עליו אבל מ"מ חייב לשלם כפי השיווי שהיו שנים העורות בשעת זמן הפרעון אע"ג שהוקרו יותר ויותר ממה שפרע שמעון בשבילם משום דאמרי' פי אייקור ברשות שמעון אייקור אע"ג דלא משוה להו לעורות: וראיה לזה דתנן פרק איזהו נשך לקח המנו חטין בדינר זהב הפוך וכן השער עצמו חטין בשלשים דונרין וכו' וקאמר בגמרא וכי אין לו זין מאי הוי והתניא אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער יצא השער פוסקין אעפ"י שאין לזה יש לזה אמר רבה מתניתין בבא לחוב בדמיהן עסקינן ופירש רש"י דאי היה לו זין הנה קנוי לו מעכשיו ואי אייקור ברשותי אייקור אבל אין לו והוא לא קיבל עכשיו מעות שנוכל לומר יכול הוא לקנותו בדמים שקבל נמצא שאינה אצלו אלא בהלואה בעלמא וכן התוספות אמרו אע"ג דלא משוה חטים אין זה רבית פיון שאם היה בא מוכר לחזור הנה קאי במי שפרע ולכה חשיבי פנתייקרו ברשות לוקח וזה הלשון עצמו פתב רש"י שם לקמן בגמרא וז"ל ואע"ג דלא משיהו פי מוקרי ברשותי מוקרי וכו' וקאמר עוד שם בגמרא שמע מינה איתא דלרבי ינאי דאמר ר' ינאי מה לי הן מה לי דמיהן דאמר רב אמר עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים ור' ינאי אמר מה לי הן מה לי דמיהן ופירש רש"י עושין אמנה בפירו' נותנין מעות באמנה בשער של עכשיו על מנת לקבל פירות אפילו יקירו חטין ואין עושין אמנה לפסוק על הפירות כדי לקבל דמים לכשיוקירו דכיון דזוזי יהיב וזוזי שקיל מיקוזי כרבית ורבי ינאי אמר מה לי הן מה לי דמיהן וכמו שמוטר לקבל פירות גם פן מותר לקבל דמים דברשותיה דלוקח אייקור וכן פירש ר"ת דלרבי ינאי מותר לקח דמים הגמרא והלקתא כרבי ינאי דאמר מה לי הן מה לי דמיהן וכן פסקו כל הפוסקים דהלכה כרבי ינאי ורא"ת נהי דיכול לקבל מעות כשפסק על פירות שיש ביזו דאמרינן דאייקור ברשותי דלוקח בכל מקום שהם אבל כשאין ביזו פירו'

אף על גב דנותן לו מעות לא אמרינן הכי ליתא דהא אמרינן שם בגמרא אמר רבא השתא דאמר ר' ינאי מה לי הו ומה לי דמיהן אמרינן מה לי דמיהן ומה לי הו נמי אמרינן ופירוש רש"י בתחלת התנאי נמי משיצא השער פוסק עמו ואף על פי שאין פירות בידו ובלבד שיתן לו זה מעות דכי היכי דאם היו דמי המעות הללו בידו והיינו הפירות הוי מותר הכי נמי פי הוו המעות בידו מותר שהמעות ודמיהן שוין דמה לי שוב אם היו החיטין שהם דמים למעות הללו בידו מעכשיו שהן עצמן בידו אף הוא יכול ליקח בהן פירות: הרי ששני החלוקות שוות וכיון שכן נמצא דבגדון דידן שנתן לו מעות ולקח בהן עורות נמצא דברשותיה דשמעון הוה יתבי וכי אייקור ברשותיה אייקור ובשעת זמן הפרעון היו חייבים ליתן לשמעון העורות וכיון שלא נתנום חייבים ליתן לו לשמעון דמי העורות בשער היקור של זמן הפרעון הוה יהיו שוים יותר מארבעים הן פחות אלא שאם היו שוים אז בעת ההיא פחות מארבעים חייב ראובן מפת שבועתו לפרוע לערף מ' פיון שלא נתן העורות לזמן שהתנו ביניהם כמו שפכתתי פל שפן דלסברת פמה אשלי רברבי רב אלפס והרמב"ם והרשב"א וכמה אחרונים סברי דאין פאן אסמכתא פיון דאמר מעכשיו כמו שפכתתי וגם דאיפא שטר וקניימא דהלכה כרבי יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו וכמו שכתב הר"ש בא בתשובה הנז' דנדאי ראובן ולוי שקולים הם וחיובים שניהם לשלם ארבעים לבנים עור בעד עור: לענין מה שכתוב בשאלה אם יהיו הלנה והערב סרבנים ולא יקבלו את הדין אם יכריחו הפרנסים לעדים להעיד בפני ערפאות של תוגרמים כתב הרא"ש בתשובותיו פלל ס"ח על מה שנהגו לכתוב בשטרות בין בדיני ישראל בין בדיני האומות חלילה וחס שיהא רשות למלנה לתבוע ללנה בפני התוגרמים וכו' והא דכתבי פן יש לפרשו שלא לעקור דברי תורה פגון אי גברא אלמא הוא ואין פח בדיני ישראל לכופו אז יש לו רשות להביאו בערכות של תוגרמים קודם שיפסיד ממונו פההיא קרית לחברת ולא עניייה דחי גודא ושדי אבתריה אף בגדון דידן אם לא יקבלו עליהם את הדין מנדין ומשמתיין ליהו עד שיקבלו עליהם ואי לא ציייתי והם סרבנים ודאי דמצוה לכופם על ידי תוגרמים כדי שלא יהיו חוטאים נשפרים ויקבלו ויקנימו מה שישאל גוזרים עליהם ולא יהיה נפסד ממונו של ישראל שלא פדין זהו מה שגראה לע"ד ואומר לי לבי נאם יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה קט ה"ר עזרה קאלדירון יש עתה כמו כ"ו או כ"ה שנים שנפטר לבית עולמו וחי לרבנו ולכל ישראל שבק והניח שני בנים קטנים ואשתו מעוברת ואחר פטירתו ילדה אשתו בן זכר ויגדל היילד והנה הוא בא עתה ושטר כתוב וחתום בידו בשם אביו וז"ל בפנינו עדים חתומי מטה ר' מנחם אמריליו מדעתו וכו' נתחייב בחוב גמור לתת לפרוע לה"ר עזרה קאלדירון או לבאי פחו או למוציא שטר זה בעדו ובשמו שלש אלתים ונחמש מאות לבנים מכסף פלם יפים וטובים בעד שלש אלתים ונחמש מאות לבנים שחייב לו משארית חשבון אשר לו עמו נפרעים בזה האופן שש מאות לבנים בכל חדש וחדש עד תשלום פל הסף הנז' באופן שבסוף ששה חדשים מראש חדש פסליו הבא ראשון ואילף יהיה פרוע ממנו מפל הסף הנז' בלי שום אחר ועכוב פלל פרעון גמור ושלם עד פרוטה אחרונה הפל באחריות גמורה עליו ועל באי פחו ועל פל נכסיו והאמין רבי מנחם הנזכר לרבי עזרא הנז' נאמנות גמורה על פל מה שיטעון ויאמר שקבל ממנו הפל בקנין גמור מעכשיו ולהוצאות וכו' ונאמנות וכו' ואחריות וכו' ושלם וכו' ביטול פל מיני מודעי וכו' מסודר וכו' וקנינא וכו' הנה זה

יום ג' כ"ה לחשנן שנת הרצ"ב ליצירה וקני' גם פן נשבע רבי מנחם הנז' שבועה חמורה פראוי וכו' לקני' פל הנז' זהו טופס לשון השטר: ועתה טען הטוען ואמר הנה אבי ז"ל עקר דירתו משאלוניקי קודם שנפטר לבית עולמו ולכן לא גבה חוב זה וקרי השטר מוכיח פן דאי לא תימא הכי שטרך בידי מאי בעי ולהיות שאני נשארתי במעי אמי וגם אחי היו קטנים לא הנה ידענון במילי דאבונא עד עכשיו שמצאתי שטר זה בין שטרותיו והוא בחזקת שאינו פרוע: השיב רבי מנחם ואמר עם היות שעקר דירתו משאלוניקי מ"מ פבר עמד פאן קצת זמן אפילו אחר זמנו של שטר ואז בזמן ההוא פרעתי וסוף מעט מזער מן השטר הנזכר שעדיין נשאר בידי שלא פרעתיו בעת שעקר דירתו אביך משאלוניקי המחני אצל ר' אשטרוק נשיא ז"ל במעמד שלשתן ואמ' לי תנהו ליד ר' אשטרוק הנזכר וכן עשיתי באופן ששטר זה פרוע: ולהיות שהשתי כיתות הנז' בירוני ביניהם לדין על ענגן זה לדון ביניהם דין תור' ונשבעו שניהם יחד לקני' עליהם פל מה שאגזור עליהם בדין תורה על ענגן זה כמו שנראה מתוך שטר קונפרימישו אשר עשו ביניהם שלא מדעתי ורצוני אלא שחילו פני על זה לכן הנכרחתי להשיב פדי שלא להשיב פני השואלים ריקם: תשובה להיות שאילו את פי לדון דין תורה לכן ראוי לברר וללבן פל חלקי הסותר שאפשר לצייר בשטר זה ותחלה אני אומר שפל עוד ששטר זה לא יתקני' בחותמיו נאמן רבי מנחם אמריליו לומר שהוא פרוע אף על פי שמודה עליו שכתבו שטר זה ואינו מזוניף וטעמא דמלתא משום דקנימא לן מודה בשטר שכתבו צריף לקנימו והטעם לזה כדאמרינו פרק שנים אוהזין האי שטרא חספא בעלמא הוא מאן קא משוי להאי שטרא לנה הא קאמר דפריע וכן אמרינו בכחובות פרק שני פי אתו לקמן לדינא אמרינו להו זילו קיימו שטריכו וחותרו לדינא ופירש רש"י דאי לאו דאע"ג דמודה ליה שכתבו מצי למימר פרעתיו שהפה שאסר הוא הפה שהתיר והוא נאמן במיגו דאי בעי אמר מזוניף הוא וכן פסק הרמב"ם פרק י"ד הלכות מלנה ולנה שכתב שטר חוב שאינו יכול לקנימו ואמר הלנה אמת שאני כתבתי שטר זה אבל פרעתי וכו' הואיל ואם רצה אמר לא היו דברים מעולם וקרי מפיו נתקני' הרי נאמן וישבע הדין ויפטר וכן פסק הטור סימן פ"ב וכתב עוד שם אפילו אי כתבו בו נאמנות אינו מועיל לו פלום: הרי דבנדון דידן אע"ג דאיכא נאמנות בשטר פל זמן שלא יתקני' נאמן רבי מנחם אמריליו לומר פרוע אבל פינון שנתקני' השטר בחותמיו לא מצי טעין לומר פרעתי וראיה לזה דאמרינו פרק שבועת הדיינים אמר רב פפא האי מאן דאפיק שטרא על חבריה ואמר ליה שטרא פריע הוא אמרינו ליה לאו פל כמינה זיל שלים ואם אמר לישתבע לי אמרינו ליה אשתבע ליה וכן פסק הרמב"ם הלכות מלנה ולנה פרק י"ד התובע את חברו לפרוע וטען הלנה שפרע שטר זה או מקצתו ובעל השטר אומר לא פרעתי פלום אומרים לו שלם לו טען הלנה ואמר ישבע לי שלא פרעתי ויטול משביעין אותו וכו' ואחר כך טול וכן פסק הטור סי' פ"ב וכן פסקו פל הפוסקים פלם וכינון שפן בנדון דידן פינון שנתקני' השטר לא מצי טעין רבי מנחם אמריליו פרעתי אלא אמרי' ליה זיל שלים ואם הנה חי המלנה והוא עצמו הנה התובע אע"ג ב שהנה טוען ר' מנחם אמריליו ישבע לי שלא פרעתי לא הנה משבעי' ליה משום דאיכא נאמנו' בשטר וכמו שכתב הרמב"ם פרק ט"ו הלכות מלנה ולנה התנה המלנה על הלנה שיהיה נאמן בכל עת שיאמר שלא פרעו הרי זה נוטל בלא שבועה אף על פי שטען שפרעו דעל כרחין פי הימניה בלא שבועה הימניה

דאי בשבועה לא הנה צריה לנאמנותו וכן פסק הטור סי' פ"ב שכתב אם יש בו נאמנו' אינו נאמן הלנה ואפילו אמר השבע לי אין שומעין לו וגובה בלא שבועה: אבל השתא שהמלנה מת והיורש הוא התובע אעג"ב דקילא שבועה זו שהרי כתב הטור סי' פ"ב ואם מת המלנה ויורשיו מוציאין השטרות והלנה טוען שהוא פרוע יש אומרים פיון שבועה זו קילא שהרי אין פותחין בה אם לא שישאל הלנה לפיכה נוטלין היורשין בלא שבועה.

ועוד כתב הרמ"ה שאם הנה המלנה חשוד על השבועה שנוטל בלא שבועה פיון ששטר מקנינים בידו אלא שרפנו הטילו שבועה עליו לא יפסיד בשביל שאינו יכול לישבע והכי מסתברא וכיון דקילא שבועה זו הנה לנו לומר דאעג"ב שלא האמין רבי מנחם הנזכר כי אם למלנה הנה לנו לומר שישלם ליורשים בלא שבועה מפל מקום פיון שישורש זה בא להוציא ממון מחזקתו אזלינן לחומרא ולא מפקי' ממונא בלא שבועה פיון שלא האמין כי אם למלנה כמו שנגראה מתוך לשון השטר שכתב והאמין רבי מנחם הנז' לה"ר עזרה הנז' נאמנות גמורה וכמו שכתב הרא"ש בתשובותיו פלל ע"א ונ"ל אבל אם לא האמין כי אם את המלנה ולא את היורשים אז צריכי' היורשים לישבע שבועת יורשין שלא פקדנו אבא וכן כתב הרמב"ם פ"ק י"ז הלכות מלנה ולנה מלנה שמת ובא היורש לתפוע את הלנה בשטר שעליו ואמר פרעתי לאביה והיורש אומר אינו יודע אומרים לו עמוד ושלם אומר ישבע לי הרי זה נשבע בנקיטת חפץ שלא פקדנו אבא על ידי אחר ולא אמ' לנו אבא בכפו ושלם מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע וגובה: וכיון דבנדון דידן טוען רבי מנחם אמארייליי' ישבע לי רמינן שבועה על יורש זה פלישנא דמתני' פ"ק פל הנשבעים דתנן רבי יוחנן בן ברוקא אומר אפילו נולד הבן לאחר מיתת האב הרי זה נשבע ונוטל ופירש רש"י נשבע שלא מצא שובר על שטר זה ואף על גב דהרמב"ם פסק כתנא קמא דדוקא קטן המוטל בעריסא כשמת מורישו משבעי' ליה אבל כשנולד לאחר מיתת האב לא בעי שבועה ונוטל בלא שבועה וכמו שפירש הרב המגיד עליו שם פ"ק י"ז הלכות מלנה ולנה מפל מקום אזלי' לחומרא לענין אפוקי ממונא ועבדינן כרבי מאיר דפסק הלכתא כרבי יוחנן בן ברוקא כמו שכתב בשמו הרב המגיד ורמינן שבועה על התובע הנה אף על פי שנולד אחר שמת אביו וכשנשבע יטול: ולהיות פי אלו היורשים הם שלשה וכתב הרמב"ם פ"ק שלישי הלכות שלוחין ושנותפים לפיכה יש לנתבע לעכב ולומר לנה או דן עמי בחלקה או הבא הרשאה שהרי ממון שניכם בדי וישניכם בעלי דיני ולמחר יבא אחיה או שנתפה ויתבע גם הוא וכן פסק הטור סי' קכ"ב לכן אני אומר דבנדון דידן אם ירצה תובע זה לדון על חלקו ישבע ויטול ואם רוצה לדון על הכל יביא הרשאה מאחיו פיון שאינם בעיר וגם יביא מעשה בית דין ממקום שהם איה נשבעו שלא מצאנו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע כלומ' שלא מצאו שובר כתוב על שטר זה ושלם פקדנו אבא על ידי אחר ששטר זה פרוע ואז יהיה חייב מן הדין ה"ר מנחם אמארייליי' הנזכר לשלם כל סף השטר משלם ואינו נאמן לומר פרעתי לא פלו ולא מקצתו.

ואם תאמר תינח היכא דליכא שבועה אבל בנדון דידן דאיכא שבועה שנשבע ה"ר מנחם הנזכר לפרוע ודאי אמרינן חזקה דפרע בזמניה מתוך חומרת השבועה ליתא שהרי כתב הה"ר יהודה בן הרא"ש הביאו בית יוסף סימן פ"ב אם היתה השבועה כתובה בשטר עצמו ולא הנה כתוב בו שלא יוכל לטעון שפרע והנה אומר שקיים שבועתו ופרע אף

על פי שלא היינו יכולים לפסלו מחמת השבועה דשמא פרע מפל מקום צריף לפרוע השטר ועוד כתב פשהשבועה היה בשטר בפני עצמו וכשבא לתבוע שטר החוב הראה הנתבע שטר השבועה קרוע להוכיח שפבר פרע והתובע אומר כי לעשות לו טובה ויתר לו השבועה אבל החוב במקומו עומד והשיב זה ברור שחייב לו המנה מפח השטר הרי דאפי' במקום קריעת שטר השבועה שטר החוב עומד בתוקתו כל שכן בנדון דידן שהפל בשטר אחד ועוד שהרי הוא עצמו הודה שאחר הזמן נשאר אצלו מעט מזער מסף השטר שעדיין לא פרעו אם פן פבר מודה שלא קיים שבועתו כמו שכתוב בשטר אלא שויתר המלנה לו שבועתו באופן נשאר השטר בתוקתו וחיוב ה"ר מנחם הנז' לשלם: וכיוכי תימא הרי שטר חוב זה הוא ישן נושן שהרי נעשה שנת הרצ"ב ועתה אנו יושבים שנת השכ"ג ויש לחוש אם יש בו צד רמאות כיון שלא תבעוה כל זה הזמן שעבר וכמו שכתב הרא"ש בתשובה וכן אני עושה כשמביאין שטרות ישנים אני חוקר ודורש להוציא הדין לאמתו אם אני רואה באומדן דמוכח שהדין מרונה ושקר אני אומר שאין לשום דין ישראל להשתדל בדין זה ועוד כתב הרמב"ם הלכות סנהדרין הדין שפא לפניו דין מרונה וכו' כל אלו הדברים וכיוצא בהן אם באו לדין אסור לחתוך אותו הדין אלא יסלק עצמו ממנו וכו' וכיון שבנדון הזה ראינו שהתובעים ירדו מנכסיהם והנתבע עם היות שהמקדמת דנא לא היה אמוד בנכסים מפל מקום פבר יש זה כמה עידן ועדין שהוא אמוד והוא בתוקת עשיר וכיון שפן נראה שיש בנדון הזה איזו צד חשש: יש לומר שלא בשביל היות השטר ישן הוחזק בו צד רמאות שהרי כתוב הטור סי'צ"ח כשהמלך מוציא שטרות מקניימים פראוי אומרים ללנה שלם אפילו שהא כמה שנים ולא תבעו וכן נראה מלשון הרא"ש שאחר היות השטר ישן אפשר להיות מרונה ואפשר שאינו מרונה ולכן היה חוקר ודורש כמו שכתב אבל בנדון דידן אין פאן צד מרונה כלל שהרי לא עמד בעולם המלנה אחר השטר כי אם ד' או ה' שנים ורובם לא עמד בעיר אלא עקר דירתו והלך לאנדרינופול ואחר כך נפטר לבית עולמו וכיון שנשארו בניו קטנים ומהם שנולדו אחר פטירתו לא ידע במילי דאבנהון ואפילו אחר כמה שנים אין דבר זר שהרי שנינו רבי יוחנן בן ברוקא אומר אפילו נולד הבן אחר מימת האב הרי זה נשבע ונוטל ונדאי שנדון כזה אי אפשר להיות בפחות מי"ד שנה הרי ששטר זה ישן נושן ועם כל זה לא בשביל זה מחזקינן ליה לדין מרונה.

ועוד שאפילו במלנה עצמו כתב הרא"ש בתשובה על מלנה שעבר עליה כמה שני' והגיע לתכלית העונני ולא הוציא שטר זה השיב מה שרצית לפסול השטר מפני שלא הוציא בנני אביהם ועוד מפני שבא לתכלית העונני אין זה טענה לפסול שטר גם הריב"ש סימן ת"ד כתב שאר טענות שביניהם פגון מה שטוען שמעון איך שמתק ראובן מלתבעו כל הזמן הרב טענות של הכל המה ואפס ותהו ואינם פדאי להוסיף בקיום החוב ולא לגרוע ומה גם עתה בנדון הזה שראיתי כתב מידי איש אמונים רב פעלים דודו של התובע הזה אחי המת בעל השט' שמעיד ומגיד ששטר זה אינו פרוע וכתב שערב פסח שנת הרצ"ה פא מאנקונה וראה שטר זה ואמר לאחיו המת למה אינו פורע ה"ר מנחם הנז' שטר זה והשיב שלא היה לו נכסים לפרוע ובעבור דודתו הזקנה לא היו מכריחים אותו על פרחו שיפרע ואז בזמן שהוא עקר דירתו הנפטר משאלוניקי וגם אני אחר זמן מה באתי אחריו לאנדרינופול באופן שנשאר החוב עד היום זהו עקר דבריו של האיש הזה ועוד הוסיף

כְּהִנֵּה וְכִהְיֶה וּלְפִי הַנְּשֻׁמָּע מִהֶאֱיֵשׁ הַזֶּה עֲוֹלָה לֹא נִמְצָא בְּשִׁפְתָיו מֵעוֹלָם הָרִי שֶׁמַּעִיד שֶׁשָּׁמַע מִהַנְּפֹטֵר אַחֵר שֶׁלֵּשׁ שָׁנִים שָׁעֵבֵר זְמַן הַשְּׁטֵר שֶׁלֹּא הָיָה פְּרוּעַ וְאֵעֵפ"י שֶׁהוּא קָרוֹב וְאֵין רְאוּי לְהַעִיד מ"מ מְהִינֵי וּמַעֲלֵי לְהַפְיִץ וּלְהַדִּיחַ אֵיזָה צַד חֲשַׁשׁ סָפֵק שֶׁהָרִי אֶפְיָלוּ הָיָה אוֹמֵר שֶׁהָיָה פְּרוּעַ הַשְּׁטֵר לֹא הָיָה מִחֲלִישׁ הַשְּׁטֵר וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב הַרְשֵׁב"א בַּתְּשׁוּבוֹתָיו ס"ו אֶלְף שַׁע"ח עַל יְתוּמִים קֹטְנִים שֶׁהֵנִיחַ לָהֶם אֲבִיהֶם שֶׁטָּרִי חוֹב עַל אַחֲרִים וְהֵם טוֹעְנִים פְּרַעְנוּ וְאֶלמֶנֶת אֲבִיהֶם אוֹמֶרֶת אֲמַת הוּא שֶׁפָּרְעוּ הַשֵּׁיב שֶׁאֵינָה נֶאֱמַנֶת וְהַשְּׁטֵר עוֹמֵד בְּחִזְקוֹתוֹ כֹּל שֶׁפֶן בְּגִדוֹן דִּינֵן שֶׁהַקְּרוֹב הַזֶּה מִחֲזִיק הַשְּׁטֵר וְהוּא בַר סַמְכָא בְּאֶנְפֵן דְּיָדִים מוֹכִיחוֹת שֶׁאֵין בְּגִדוֹן הַזֶּה שׁוֹם צַד חֲשַׁשׁ רַמְאוֹת אֶלֹא אֶנְמַדְנָא דְּמוֹכַח הוּא שֶׁלְּהִיּוֹתָם קֹטְנִים וְלֹא עֲמָדוּ בַּעִיר עֵבֵר כֹּל הַזְּמַן הָרַב שֶׁעֵבֵר נִהְרִי הַשְּׁטֵר עוֹמֵד בְּחִזְקוֹתוֹ וְשׁוֹרֵת הַדִּין נוֹתֵן שֶׁיִּפְרַע רַבִּי מְנַחֵם הַגִּזְפָּר עִם הַתְּנָאִים שֶׁכָּתַבְתִּי שֶׁיְבִיא הַרְשָׁאָה מֵאֲחִיו וְגַם מַעֲשֵׂה בַּיִת דִּין שֶׁנֶּשְׁבָּעוּ שְׁבוּעָתָם הַמְּוֹטֶלֶת עֲלֵיהֶם: כֹּל מַה שֶׁכָּתַבְתִּי הוּא לְפִי מַה שֶׁהָיָה מְחַיֵּיב דִּין תּוֹרָה בְּבַחֲחִינַת טַעֲנַת הַתּוֹבֵעַ וְהַנְּתַבֵּעַ אֲבָל אַחֲרֵי חֲקָרִי וְדַרְשֵׁי עֲנִין זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב מֵצִאתִי שֶׁנֶּעֱשֵׂה שְׁטֵר אַחֵר בֵּין הַמְּלֻנָּה וְהַלְוָה הַגִּזְפָּר מְזֵה הַמְּמוֹן קוֹדֵם ט"ו יוֹם מִהַזְּמַן הַכְּתוּב בַּשְּׁטֵר זֶה שֶׁהָיָה מִתְחַיֵּיב רַבִּי מְנַחֵם אֶמְרִילִיּוֹ לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכֹל עֲוֹן לְגַבּוֹת זֶה הַמַּעוֹת שֶׁהָיוּ חַיִּיבִים לוֹ אֲנִשֵׁי הָעִיר שֶׁנָּתַנוּ לָהֶם בְּהַקְפָּה וְנִתְחַיֵּיב רַבִּי מְנַחֵם הַגִּזְפָּר לְגַבּוֹתוֹ שֶׁהָיוּ ו' אֶלְף אֲשֶׁפּוֹרֵשׁ וְלִקְחוּן לוֹ לְנִפְטֵר חֲלָקוֹ שֶׁהֵם ג' אֶלְף וּת"ק אֲשֶׁפ' וּמְצִינּוּ שֶׁהַנְּפֹטֵר לֹא הִמְתִּין לְרִאוּת אִיךָ: פּוֹל דְּבַר אֶלֹא תוֹף ט"ו יוֹם זָקַפ' עַל ה"ר מְנַחֵם הַנְז' בְּמִלְוֵה הַג' אֶלְף וּת"ק אֲשֶׁפ' וְלֹא לְזָמַן אֲרוֹף אֶלֹא ת"ר אֲשֶׁפ' בְּכֹל חֲדָשׁ וְחֲדָשׁ וְעוֹד נוֹסֵף עַל זֶה בְּשְׁבוּעָה כֹּל אֵלוּ הַדְּבָרִים מוֹרִים וְאֶנְמַדְנָא דְּמוֹכַח הוּא שֶׁהַמְּלֻנָּה הַזֶּה הָיָה רְדוּף וְלֵהוֹט אַחֵר מְמוֹן זֶה וְכִינּוּן שֶׁהָיָה רְדוּף כֹּל כֹּף אַחֲרָיו דְּבַר קִשָּׁה לְהוֹלְמוֹ הוּא שֶׁעֵבֵר חֲדָשׁ אַחֵר חֲדָשׁ וְלֹא פִּרַע וְעוֹד יֵשׁ בְּחִינָה אַחֲרַת שֶׁ"ר מְנַחֵם הַנְז' הַפְּרָנּוּ בּוֹ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּאֶמוּנָה וְשׁוֹנָא גְזָל בְּעוֹלָה.

וְעוֹד יֵשׁ בְּחִינָה אַחֲרַת שֶׁמְצָאנוּ רְאִינוּ מַעֲשִׂים בְּכֹל יוֹם שֶׁפּוֹרְעִים הַשְּׁטֵרוֹת וְאֵינָם מִקְפִּידִים לְהוֹצִיאָם מִיַּד הַמְּלֻנָּה לְכֹן מִכָּל אֵלוּ הַאֶנְמַדְנַת אֶמְרַתִּי שֶׁעַם הַיּוֹת שֶׁהִדִּין הַכּוֹלֵל נוֹתֵן וְנוֹטָה לְצַד הַתּוֹבֵעַ בְּפֶרְטִיּוֹת הַגִּזְפָּר הַזֶּה הַדִּין נוֹתֵן שֶׁלֹּא נֶאֱמַר יְקוֹב הַדִּין אֶת הָהָר אֶלֹא לְבָצוֹעַ וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב בְּהֶגְהָה מֵיַּמּוֹנִית צְרִיכִים הַדֵּיּינִים לְהִתְרַחֵק בְּכֹל יְכַלְתָּם שֶׁלֹּא יִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם דִּין תּוֹרָה וְלָכֵן אֶמְרַתִּי גְזַרְתִּי שֶׁיִּפְרַע ה"ר מְנַחֵם הַגִּזְפָּר לְתוֹבֵעַ הַנְז' שָׁנִים אֲלָפִים לְבָנִים מִיָּד וְלֹא יוֹתֵר וְיִחְזִיר הַתּוֹבֵעַ לַה"ר מְנַחֵם הַנְז' שֶׁטָּרוּ וְיִקְרַעְנוּ קֶרַע בַּיִת דִּין וְזֶהוּ מִשְׁפָּט שֶׁל שְׁלוֹם וְעַל זֶה נֶאֱמַר אֲמַת וּמִשְׁפָּט שְׁלוֹם שֶׁפְּטוּ וְכו' וְגַם הַאֲנָשִׁים הָאֵלוּ הַגִּזְפָּר' אֵישׁ עַל מְקוֹמוֹ יָבֵא בְּשְׁלוֹם זֶהוּ מַה שֶׁנֶּרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצָּעִיר יְצַחֵק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אַדְרָבִי זְלָה"ה: שֶׁאֵלֶּה קִי רְאוּבֵן הָיָה לוֹ חֲזָקַת חֲצָר שֶׁהָיוּ בּוֹ ט' בָּתִּים לְמַפְרָח חֲצִי הַחֲזָקָה לְשְׁמַעוֹן בְּאַחֲרִיּוֹת בְּאֶנְפֵן שֶׁנִּטַּל שְׁמַעוֹן לְחֲלוֹק אֶרְבָּעָה בָּתִּים וְנִשְׁאַרוּ בְּיַד רְאוּבֵן ד' בָּתִּים וְהַבַּיִת הַנִּשְׁאַר הָיָה בְּשְׁנֹתָפוֹת שֶׁל שְׁנֵיָהֶם וְהַשּׁוֹכֵר הָדָר בְּבַיִת פּוֹרַע חֲצִי הַשְּׁכִירוֹת לְרְאוּבֵן וְחֲצִי הַשְּׁכִירוֹת לְשְׁמַעוֹן לְהִיּוֹתוֹ יוֹדֵעַ כִּי זְכוּת שֶׁל שְׁנֵיָהֶם מְשׁוֹתֵף וּמְעוֹרָב בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת וּבְהַמְשָׁךְ הַזְּמַן רָצָה שְׁמַעוֹן לְחַלּוֹק הַבַּיִת לְחֻצָּאִין אַחֵר שֶׁנִּתְבַּרַר בִּינֵיהֶם כִּי הָיָה בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה וְכִשְׁפָּא לְחַלּוֹק הַבַּיִת עֲמַד עָלָיו הַשּׁוֹכֵר הָדָר בְּבַיִת וְעַכְבַּ בְּיָדוֹ חֲזַר שְׁמַעוֹן עַל רְאוּבֵן וְטַעַן וְאָמַר אֶתֶּה מְכַרְתָּ לִי חֲצִי הַחֲזָקָה בְּאַחֲרִיּוֹת וְזֶה מוֹחָה בְּיָדִי וְאֵינּוּ מְנִיחִינִי לְחַלּוֹק הַבַּיִת הַעֲמִידָנִי עַל חֲזָקַתִּי וְעֵשֶׂה בְּאֶנְפֵן שֶׁנִּחַלּוֹק הַבַּיִת לְחֻצָּאִין וְרְאוּבֵן טוֹעֵן אַעֲפ"י שֶׁקִּבַּלְתִּי אַחֲרִיּוֹת עָלַי לֹא קִבַּלְתִּי הַאֲחֲרִיּוֹת לְהַצִּילְךָ מֵאֲנָס אוֹ מֵאֲלָם

שקם עליה ביד רמה לגזול את שלה כי האמת הוא שעמדתו בדין עם השוכר לראות על מה ועל מה היה מעפב או מוחה בענין או איזו טענה היה לו פנגדי ולא היה לו שום טענה וראיה ויצא חייב מבית דין ומעפה אם אתה רוצה לעשות מחיצה באמצע הבית תכופה או תרצהו לשוכר כי אני איני חייב בכך: תשובה נראה לעניות דעתי כי דין זה אין צריך לא עיון ולא פלפול ולא דיוק ולא דקדוק כי אם העתק לשון הספרים ולהביא לשונם המפוזר מחובר והוא כי ראובן עשה לפניו מן השורה כמה שעמד בדין עם השוכר כי הדין הוא כי שמעון היה לו לטרוח ולעמוד בדין עם השוכר המערער ואז אם יזכה המערער בדין מתמת ראובן אז היה לו לשמעון לחזור על ראובן אבל מקודם לכן לא וראיה מדאמר' בבבא קמא פרק קמא אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריו ואתא ב"ח דראובן וטרף משמעון דינא הוא דאזיל לראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי אמר לו לאו בעל דברים דידי את דאמר ליה דמפקת מניה עלי הדר משמע דמה שאמר דינא הוא דאזיל ראובן אינו לומר שחייב בכך לעמוד בדין עם המערער אלא למה שאמר ולא מצי המערער לומר לאו בע"ד דידי את: וכן משמע מתוך לשון רב אלפס שכתב וזה לשונו ראובן שמכר שדה לשמעון באחריו ובא ב"ח דראובן וקא טריף ליה מניה ואזיל ראובן וקא משתעי דינא בהדיה לא מצי למימר וכו' משמע שראובן הלך לרצונו לא שהדין מחייבו לכך וכן כתב הרב רבינו גסים בכתובות פרק מי שהיה נשוי וזה לשונו דינא הוא וכו' פלומר אי בעי ראובן לאשתעויי דינא בהדיה לא מצי אמר ליה אידה לא בעל דברי דידי את ומיהו אי לא בעי לא אזיל דאין פח לשמעון לכופו בכך דמצי אמ' ליה אחוי טרפה ואשלם לה ע"כ וכן כתב גמקי יוסף בכתרא פרק חזקת הבתים על ההיא דישראל דזבן לישראל חברה וקא אתא פותי ואניס ליה מניה דינא הוא דמפצי ליה וכו' כתב וז"ל אבל אם ישראל אנסו בטענה זו שטוען שהוא שלו אין המוכר חייב לדון עמו עליו שאין פח בישראל לאנוס שום דבר בלא עדים ובלא ראיה וכשיחזור הלוקח על המוכר יאמר לו המוכר אחוי טרפה וכו' ע"כ וכן נראה מדברי הרמב"ם הלכות מכירה פ' י"ט שכתב נשתמש בה הלוקח כל שהוא אינו יכול לחזור בו אלא עושה דין עם המערערין ואם הוציאה בדין יחזור על המוכר משמע שאינו יכול לחזור למוכר עד שיעמוד בדין עם המערער וכן נרא' מלשון הטור סי' רנ"ו שכתב ראובן שמכר שדה לשמעון ובא בעל חוב להוציאה משמעון אם רצה ראובן לעשות דין עם לוי וכו' הרי לה ראיה ברורה מכל מה שכתבתי ששמעון חייב לעמוד בדין עם המערער לא ראובן כל שכן דבנדון שלנו כבר הלך ראובן ועמד בדין עם המערער ויצא זכאי דפשיטא שהדין עמו ואינו חייב להשתדל להוציא את השוכר מהבית לפי שנמצא עתה שהשוכר הוא אנס ואלם כמה שאינו רוצה לצאת מחצי הבית ואף על פי שראובן מכר באחריות לא קבל אחריו אונסין וראיה מדאמרין פרק חזקת הבתים על ההיא דישראל דזבן חמרא לחברה שכתבתי לעיל אמרינן אמרימר אמר אפילו אינו מכיר בה שהיא בת חמורו ואפילו בלא אונפא נמי לא מחייב לפנויי מאי טעמא מידע ידיע דסתם פותי אנסא וכתב המפרש ולא קבל המוכר אחריות אלא אם יטרפיה בדין ופסקו כל הפוסקים דהלקתא באמימר.

וכן כתב רש"י על ההיא דאחוי טרפה ששיעמדו המערערין ויזכו בדין ויכתוב לה הדין שטר טורף עלי שפדין טרפיה ממה בשבילי בא ואשלם לה וכן כתבו התוספות בב"ק

פ"ק ללישנא קמא דקאמר בגמרא ויציאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משעהחזיק בה אינו יכול לחזור פשמיכר שלא באחריות אבל פשמכר שלא באחריות יכול לחזור כתבו התוספות עסיקין פירושו עוררין אבל אין לפרש אנסים דאם פן אפילו באחריות משעהחזיק בה אמאי יכול לחזור לימא ליה מזלה גרם וכן כתב הרמב"ם הלכות מכירה פ' י"ט וז"ל כל המוכר קרקע וכו' חייב באחריותו פיצד אם הוציא המקח מיד הלוקח מתמת המוכר חוזר הלוקח ונוטל הדמים שנתן מן המוכר שהרי נלקח המקח מתמתו וכו' בד"א פשהוציא המקח מיד הלוקח בב"ד של ישראל אבל אם הפותי הוא שהוציא המקח מן הלוקח בין בדין המלה בין בערפאות שלהם אין המוכר חייב באחריותו ואף על פי שטוען שהמוכר גנבו ממנו והביא עדים פותים על פה, אין המוכר חייב פלום שזה אונס הוא ואין המוכר חייב באחריות אונס הרי שאונס אינו בכלל אחריות וכתב מגיד משנה על זה הלשון וזה לשונו ואפילו הנה הטורף ישראל אם טרף שלא כדין אינו חייב לו.

הרי לה ראיה ברורה מקל מה שפכתתי שאונס אינו נכנס בחיוב האחריות וכן פסקו כל הפוסקים ואין שום חולק על זה אם פן בנדון דידן פינו שנתברר שאין לשוכר לא שום טענה ולא שום ראיה שינפה בה למחות שלא יחלוק שמעון הבית נמצא שהוא נהוג מנהג אנס ולכה אינו יכול שמעון לחזור על ראובן כל שכן שבר מן דין שאפילו השוכר מודה שחצי הבית היא בחזקת שמעון ולכה פרע עד עכשיו חצי השכירות לשמעון אלא שאומר שפקדמת דנא פשהשכיר לו הבית ראובן אמר לו שידור בבית כל הזמן שירצה ולכה אינו רוצה לצאת מהבית אבל אין הכי נמי שחצי החזקה של שמעון וראובן לא קבל אחריות פי אם להעמיד חצי החצר בחזקתו ולסלק מעליו כל מערער וטוען על החזקה מתמתו וכאן אין שום מערער וטוען על החזקה ולכה הדין עם ראובן כל מה שפכתתי הם דברים ברורים ולא יהיה חולק עליהם לפי מה שאומר לי לבי אני יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קיא מתוך הפח המסור אלי מאת הגבירים מאחים הנבון ה"ר משה מאטלון יצ"ו וה"ר שמואל יצ"ו פנראה משטר הקונפרימושו אשרעשו ביניה' לכן בראותי הטענות ולהשקיט דברי ריבות אשר ביניה' גזרתי אומר פי אותם הנכסים אשר מסר רבי משה הנז' לרבי שמואל אחיו להוליכם לשופיאה או לאנדירנפול ושמיכרם שם ויקבל מהם רבי שמואל חובו שהנה חייב לו רבי משה עשרים וחמשה אלף לבנים פל ההוצאות שהוציא רבי שמואל דשייכי לנכסים עלי ה"ר משה הדרי והטעם פינו דיוקרא וזולא של הנכסים הנה מוטל על ה"ר משה יצ"ו אם פן כל זמן שלא נמכר ולא נתקבל המעות הם ברשות ה"ר משה יצ"ו ולא הנה לו לה"ר שמואל בהם פי אם החיוב שנתחייב להשתדל למוכרם אבל לא להוציא הוצאות עליהם מביתו שאם פן נמצא שלא הנה נפרע מפל חובו ומה שאני אומר הוצאות דשייכי לנכסים הוא למעט שאם הנה לו לה"ר שמואל יצ"ו דרה לילה שם למקום שהוליה הנכסים הנז' זולת הנכסים הנז' אז לא יפרע ה"ר משה יצ"ו הוצאת הסוס אשר רכב עליו רבי שמואל יצ"ו פינו דבלאו הכי אית ליה אורחא להתם פמו שפנראה פל זה בטור סי' ע"ג ונהביאו הרא"ש בתישבות פלל נ' ואיני מאריך בראיות אבל לא הנה לו דרה שם פי אם בסבת אלו הנכסים אז מגלגלין עליו את הפל באופן שפל ההוצאות שנסתלשלו מתמת הולכת אותן הנכסים חייב רבי משה לפורעם וגם הפחת שפיקחתו המעות לעשותם טובים חייב רבי משה לפורעם להיות

שְׁנֵי חַיִּיב בְּשֹׁטֵר חַיִּיבוּ פְּעֻמִּים וְשָׁלַשׁ לַפְּרֹעַ לוֹ חֲמֵשׁ מֵאוֹת דּוּקָאטִי שָׁנָה כָּל דּוּקָטִי
חֲמֵשִׁים לְבָנִים כְּנֶהוּג בְּתוֹגְרָמָא לְבָנִים יָפִים וְטוֹבִים: וְגַם מֵה שְׁטָעֵן רַבִּי שְׁמוּאֵל דְּבַמְה
שֶׁהִסְתִּיר קִצָּת מְאוֹתָן הַנְּכָסִים מִהֶמְכָּס שְׁזָכָה לְעַצְמוֹ וְדַאי שְׁהֵדִין עִמּוֹ כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ
הַתּוֹסְפוֹת פָּרַק אֶלְמָנָה נִיזוֹנִית וְנ"ל אִם גָּבַב אוֹ גָּזַל וְהִטְעָה אֶת הַכּוֹתֵי מֵה טִיבוֹ שֶׁל בַּעַל
הַמְּעוֹת וְאֶפְיָלוּ חוֹלְקִין אֵין שְׁיָיָהּ לֹאמֵר מִשּׁוֹם דְּעַל יְדֵי מְעוֹתָיו נִשְׁתַּפְּרָה דְּלֹא דְמִי לְשֹׁאֵר
טְעוֹת שְׁנוֹתָן הַכֹּל בְּשֶׁבִיל הַמְּעוֹת שְׁסָבוֹר שֶׁהַמְּעוֹת שׁוֹת כָּל מֵה שְׁנָתָן לוֹ אֲבָל הֵכָא טְעוֹת
בְּעָלְמָא הוּא וְדָבָר בְּפָנָי עַצְמוֹ הוּא תַדְע דֵּה סְבָרָא הוּא שְׂאָם הִיָּה רּוֹצֵה הִיָּה מְחַזֵּיר לְכוֹתֵי
כָּל מֵה שֶׁהִטְעָהוּ וְכֵן פֶּסֶק הָרָא"שׁ בְּפֶסֶקֶי וְכֵן הִבְיָאוּ הַטּוֹר סִימֵן קפ"ג וְכֵן כָּתַב הַמְּרָדְכִי
שֶׁם וְכָתַב עוֹד וְנ"ל וְעוֹד אִם הַכּוֹתֵי הִיָּה נִזְכָּר לֹא הִיָּה חוֹזֵר כִּי אִם עַל הַמְּקַבֵּל לְפִיכָף הַכֹּל
לְשַׁלִּיחַ וְכֵן פִּירֵשׁ הַרְשָׁב"ם לְפָנָי רַש"י וְנ"ל וּבְשֵׁם רִיב"א מְצָאֵתִי נִתְפַּוּן הַשְּׁלִיחַ לְזַכּוֹת
הַכֹּל לְשַׁלִּיחַ: וּבַמֵּה שְׁטוֹעֵן ה"ר שְׁמוּאֵל שְׁמָסֵר לֵה"ר מִשֵּׁה מְשָׂא אַחַת שֶׁל מְטַלְטְלִים
לְהוֹלִיכָה לְרַבִּי יִצְחָק לִיאֵל וּלְקַחָה לְעַצְמוֹ וְטוֹעֵן ה"ר מִשֵּׁה שִׁישׁ לוֹ עַל ה"ר שְׁמוּאֵל מְלֹה
מִמְּקוֹם אַחַר וְשֶׁלְקַחָה בְּשֶׁבִיל מְעוֹתָיו וְדַאי שְׁהֵדִין עִם ה"ר מִשֵּׁה וְיִהְיֶה נֶאֱמָן בְּשֶׁבּוֹעָתוֹ
עַד כַּדִּי דְמִי הַמְּשָׂא בְּמִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי אָמַר לֹא הָיוּ דְבָרֵי מְעוֹלָם וְלֹא מְסָרְתָּ לִי כְּלוּם פִּינּוֹן
שֶׁלֹּא מְסָרְהַ הַמְּשָׂא ה"ר שְׁמוּאֵל בְּפָנָי עֵדִים כְּנֶרְאָה מִתּוֹךְ הָעַנְיָן אוֹ אֶפְיָלוּ שִׁיָּהִי עֵדִים
בְּעַנְיָן יְהִיָּה נֶאֱמָן רַבִּי מִשֵּׁה בְּמִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי אָמַר הַחֲזוֹרְתִיָּה לָךְ אוֹ עֲשִׂיתִי שְׁלִיחוֹתָךְ וְנִתְתִּיָּה
לְרַבִּי יִצְחָק לִיאֵל אֲבָל מְכֹל מְקוֹם יֵשׁ צַד פֶּקֶפּוּק בְּנִדּוֹן דִּידוֹן שְׁעַם הָיִיתָ שְׂרַבִּי מִשֵּׁה הַחֲזוּק
בְּמִשָּׂא בְּשֶׁבִיל חוֹבוֹ הִיָּה לוֹ לְעַכְפָּה אֲצִלוֹ עַד שִׁיָּזְהִיר לְרַבִּי שְׁמוּאֵל עַל חוֹבוֹ וְשִׁפְרַע לוֹ
וְאִם לֹא שִׁיָּמְכַרְנָה וְאַחַר כָּף הִיָּה לוֹ לִיקַח שְׂמָאִים שִׁישּׁוֹמוֹ הַנְּכָסִי כְּדִין מְלֹה שִׁישׁ בְּיָדוֹ
מִשְׁכּוֹן כְּמוֹ שְׁפָתַב הָרָא"שׁ פָּלָל צ' וְלֹא הִיָּה לוֹ לְמוֹכְרָה בֵּינוּ לְבֵין עַצְמוֹ וְלָכֵן בְּנִדּוֹן דִּידוֹן
צָרִיף רַבִּי מִשֵּׁה שִׁיָּבִיא עֵדִים שֶׁנִּמְכְּרָה הַמְּשָׂא בְּשׁוֹנֵיָה וְאִם לֹא יָבִיא עֵדִים יִשְׁבַּע רַבִּי
מִשֵּׁה שְׁפָךְ וְכָף הִיָּה שָׁנָה אִם יְכַרִּיחֵהוּ רַבִּי שְׁמוּאֵל עַל כָּף: גַּם מֵה שְׁטָעֵן ה"ר שְׁמוּאֵל
שְׁנָתָן כָּף וְכָף בְּשֶׁלִּיחוֹת רַבִּי מִשֵּׁה אַחֲזוּ וּבְהַפְרָת כְּתִיבָתוֹ וַחֲתִימָתוֹ יְהִיָּה נֶאֱמָן רַבִּי שְׁמוּאֵל
בְּשֶׁבּוֹעָתוֹ אִיף נִתְּנוּ בְּהַפְרָת כְּתִיבָתוֹ וְכִמוֹ שְׁפָתַב הַרְמַב"ם פָּרַק א' הַלְכוֹת שְׁלוּחִין
וְשׁוֹתְפִין כְּמִזְנֻמָּה לִי שֶׁעַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ כָּל הַהַפְרָשִׁים אֲשֶׁר בֵּין
הַגְּבִירִים הַנִּזְ' וְאַחַר שִׁיָּתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ אוֹ יִתְפָּשְׂרוּ הַהַפְרָשִׁים אֲשֶׁר בֵּינֵיהֶם גְּזַרְתִּי אוֹמֵר
שִׁישְׁעָשָׂה שְׁטֵר מְחִילָה זֶה לְזֶה וְזֶה לְזֶה בְּאִנְפּוֹן שֶׁלֹּא יִשְׁמַע עוֹד שׁוֹם צַד פֶּקֶפּוּק וְהַפְרָשׁ
בֵּינֵיהֶם כִּי אַחֲזִים הֵם וְלֹא יִתְפָּרְדּוּ וְאִישׁ אִישׁ עַל מְקוֹמוֹ יָבֵא בְּשָׁלוּם נְאֻם הַצְּעִיר יִצְחָק
בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִי זֶלֶה"ה: קִיב תְּשׁוּבָה רְאִיתִי דְבָרֵי הַשְּׂאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה עַל דְּבָרֵי
הַקְּטָטָה וְהַמְרִיבָה אֲשֶׁר בֵּין רְאוּבֵן וּמְרַת לֶאָה עַל שְׁטָעֵן רְאוּבֵן שֶׁהִבִּיתָ שֶׁהִיא דְּרָה בְּהָ
הִיָּה שֶׁל אֲבִיו וְהִשִּׁיבָה לוֹ מְרַת לֶאָה הַנִּזְ' כִּי הָאֵמַת כֵּן הוּא שֶׁהִיָּה שֶׁל אֲבִיו אֲבָל יֵשׁ כְּמוֹ
עֲשָׂרִים שָׁנָה שְׂאָבִיף מְכָרָה לִי וְכוּ' וְרַבּוֹ כְּמוֹ רַבּוֹ הִטְעָנוֹת בֵּינֵיהֶם וְאֵין צָרִיף לְהֵאַרִיף
וְכַדִּי שֶׁלֹּא לְהַשִּׁיב פְּנֵי הַשְּׂאוֹל רִיקָם אוֹמֵר אֲנִי שְׁהֵדִינִים שֶׁדְּנּוּ וְזִכְפוּ לְמְרַת לֶאָה בְּאַנְמָרָם
שֶׁהִבִּיתָ בְּחֻזְקָתָ לֶאָה נַעֲשׂוּ שׁוֹתְפִים לְהַקִּב"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית עַל שֶׁדְּנּוּ דִין אֵמַת לֶאֱמַתוֹ
וְהִטְעָם דָּאָף עַל גַּב דְּלִיכָא שְׁטָרָא בְּיַד לֶאָה אֵין בְּכָף כְּלוּם מִשּׁוֹם דְּחֻזְקָתָ שְׁלֵשׁ שְׁנִים
בְּמְקוֹם שְׁטֵר עוֹמְדִים מִשּׁוֹם דְּעַד תְּלַמָּא שְׁנִין מְזֻדְּהַר אֲנִישׁ בְּשִׁטְרֵיהָ אֲבָל טְפִי לֹא מְזֻדְּהַר
אֲנִישׁ בְּשִׁטְרֵיהָ וְלֹא מְבַעֲיָא בְּנִדּוֹן דִּידוֹן דְּרְאוּבֵן הוּא גְּדוֹל כְּנֶרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַשְּׂאֵלָה
דְּפָשִׂיטָא דְּמַהֲנִי חֻזְקָתָ שְׁלֵשׁ שְׁנִים שֶׁדְּרָה מְרַת לֶאָה בְּבֵית בְּחַיִּי אֲבִיו אֶלָּא אֶפְיָלוּ אִם הִיָּה

ראובן קטן דקנימא לן אין מועיל חזקה בנכסי קטן מפל מקום אם החזיקה מרת לאה בחיי האב שלש שנים ואחרי מות האב בא ראובן הקטן לערער אין שומעין לו כדמוכח בבבא תרא פרק חזקת הבתים על מעשה דרבא בר שרשום דקאמר בגמרא אפכשיה לשטר משפנתא אוכלה שיעור זוזי דמיגו דאי בעינא אמינא לקוחה היא בידי מהימנא וכו' ופירש הקונטרס לקוחה היא בידי דהא אכלתייה שני חזקה בחיי אבוקהו מהימנא בלא שבועה דאין נשבעין על הקרקעות.

ועוד דחזקת שלש שנים במקום שטר קנימא: הרי דמהני אכילת שלש שנים בחיי האב אפילו פנגד קטן כל שכן בנדון דידן שראובן גדול ואכלה לאה שני חזקה בחיי אביו וגם אחר מותו אחר שנפלה לו בירושלמי לפי סברתי דפשיטא ופשיטא שהבית בחזקת לאה ואין שומעין לראובן וכו' פסק הטור סי' קמ"ט ונדאי שבזה צדק בדינם: אבל בטענת ראובן שטוען על החלונות שפתחה לאה על חצרו שיש לו היזק ראיה מהם וגם מגג אחר שעשתה לאה שנמשך ממנו היזק ראיה ולא השביח אני החזקתי בהם עתה כמה שנים ואתה ואמה מעולם לא מחיתם לי וכו' ורבו רבו הטענות ביניהם בזה אני אומר שבידיעת שורש ועקר דין זה יסתלקו כל הספקות הבאים בשאלה וזה דתנו פרק חזקת הבתים כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה כיצד אומר לו מה אתה עושה בתוך שלי והוא אומר לו שלא אומר לי אדם דבר בעולם אינה חזקה שמכרת לי שנתת לי במתנה אביה מכה לי אביה נתנה לי במתנה הרי זו חזקה.

וכתב הרשב"א בתשובותיו סימן אלף שי"ד ואלף שנ"א הנמצאות אצלי מכתובת דאפילו בדברים שאין בהם חסרון קרקע לא מהני להו טענת סבלנות כי אם טענת מכר או מתנה וכלישנא דמתני דקאמר כל חזקה משמע אפי' בדברים שאין בהם חסרון קרקע והאריה והביא על זה כמה ראיות ולכן בנדון דידן אם לאה אינה טוענת ולא טענת מכר ולא טענת מתנה בפתיחת החלונות והגג כי אם סבלנות בעלמא מה צריך ראובן לחזר אחר טענות בדויות באומרו שלא הנה סבור שהיה הבית שלה כי אם שלו תפוזק לי דאפי' שסבור שהיה הבית שלה לא מהניא לה חזקתה דטענת סבלנות לא הוי טענה כי אם טענת מכר או מתנה ואם לאה טוענת טענת מכר או מתנה שראובן מכר או נתן לה במתנה זכות פתיחת החלונות ודאי שהדין עמה פיון שהחזיקה שלש שנים בהם וחזקת שלש שנים במקום שטר הם עומדים ולא כל פמיניה דראובן לטעון הייתי סבור שהיה שלי פיון שהיא טוענת שהוא עצמו מכר לו או נתנו במתנה ויש ראיה לדבריה שהרי החזיקה שלש שנים ומה יועיל לראובן טענתו והרבה ראיות הייתי יכול להביא ולהאריך אבל נראה לע"ד כי אין צורך כי הדברי ברורי לפי מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי נאם יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קיג עינתי בדברי הרב הפוסק וכלם חיים וקנימים ונאמנים ונחמדים ומנוסדים על הודאת הקדמת דיעת היות אמת מציאות נתינת המעו' שטען ראובן שנתן ביד שמעון לקנות מאה פכרים של פלומו אז ונדאי הדין עם ראובן דגבינו אפילו מיתמי כמו שהאריך הרב הפוסק משום דהוי בגו זמניה וחזקה לא פרע איניש בגו זמניה וגם לא לאתפסת צררי אבל נראה לע"ד דאעיקרא דדינא פרכא דאיכא למיחש שמא טען ראובן מציאות נתינת המעו' ביד שמעון מהמאה פכרי עופרת אפשר שלא היו דברים מעולם ומה שכתב שמעון באגרותיו ששלח לפאטור שלו ונ"ל פור קואינטה די רבי ראובן אי מאנדאדו ק' קינטיליש די פלומו מיסקלאדוש קון ליש נואישוש

אפשר שכתב זה שלא להשביע את עצמו שלא יאמרו שהוא עשיר מןפלא ושהיו לו נכסים אחרים מלבד הנכסים שהנכסים בשותפות שעשה עם יששכר כמו שכתב בשאלה ועבד איניש לומר פן שלא להשביע את עצמו דהכי אמרינן בסנהדרין פ'ק זה בורר שהוא דהו קרן ליה קב רשו אמר מאן מסיק בי אלא פלוני ופלוני אחי תבעיה לדינא קמיה דרב נחמן אמר רב נחמן אדם עשוי שלא להשביע את עצמו ואפילו שלא להשביע את בניו עבד איניש לומר הכי כדאמרינן פ'ק זה בורר אמר רבי חייא פשם שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו פ' אדם עשוי שלא להשביע את בניו וד' פ'ק גט פשוט שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בדי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין אלמא אדם עשוי שלא להשביע את בניו וטענת שלא להשביע טענינן ליה אפילו שהוא לא טען וכל שפן ליתמי וכן פתבו התוספות פ'ק זה בורר וז"ל וטענת שלא להשביע אפילו לדידיה טענינן כמו שטען רב נחמן לקב רשו שכתבתי לעיל וכן פסק הרא"ש בפסקיו פ'ק זה בורר וכן פסקו כל הפוסקים מה שאין פן בטענת משטה הייתי ב' דאיהו מצי טעין אבל אנו לא טענינן ליה כמו שכתבו התוספות פ'ק זה בורר מכל מקום טענינן ליתמי משום דקיימא לן שכל מה שאביהם היה יכול לטעון טענינן אנו ליתמי וזה מוסכם מכל הפוסקים: ולכן בגידון דידן נדון ונאמר ומה טענת משטה הייתי ב' דלא טענינן ליה טענינן ליתמי טענת שלא להשביע דטענינן אפילו ליה לא כל שפן דטענינן ליתמי ולכ' בגידון דידן טענינן שכל מה שכתב שמעון באגרותיו לא היה פי אם שלא להשביע את עצמו ויאמרו הפאטוריש שיש לו נכסי אחרים מלבד נכסי השותפות שעשה עם יששכר ולכ' כתב הנכסים בשם ראובן להיות שהפאטור שלו הנק' יהודה היה גיסו של ראובן כנראה מתוך דברי השאלה וכדי שישתדל בנכסים ויעשה מה שהיה מצוה קראן שמעון בשמו של ראובן ולא בשם אחר.

וגדולה מזאת כתב הטור סימן ל"ב שאפילו הודה בפני האחר שאמר לו מנה לה בדי פנין שלא תבעו יכול לומר לו כדי שלא להשביע את עצמי הודיתי אפי' אי לא טעין ליה אנו טענינן ליה וכן כתב הגהה הלכות טוען ונטען פ"ו כל שפן בגידון דידן שאפש שכל מה שכתב היה שלא בפני ראובן: וא"ת הרי כתב הרא"ש בתשובותיו פ'ל ס"ה סימן א' והביאו הטור סימן רנ"ה וז"ל לא אמרינן אדם עשוי שלא להשביע את בניו אלא בדבור בעלמא כגון מאן מסיק בי אלא פלוני ופלוני ש"מ שאמר מנה לפלוני בדי אבל היכא שכתב ידו או אחר כתב והוא חתם בחתימה נפרת ומקונימת פולי האי לא עבד שלא להשביע את בניו והטור סימן פ"א הביא התשובה הנזכרת וז"ל גירסתו פולי האי לא עבד כדי שלא להשביע את עצמו ואם פן בגידון דידן פנין ששמעון כתב בכתב ידו שהמאה כפרים של עופרת הם של ראובן לא מצי טעין שכתב פן שלא להשביע את עצמו דכולי האי לא עבד איניש י"ל דזו אינה קושיא שהרי הרא"ש עצמו כתב בתשובותיו פ'ל ס"ה סי' י' ראובן נפטר ונמצא כתוב באחד משטרותיו בגבו מכתבת ידו בזה השטר הוא החצי לפלוני גיסי והשיב שאין בו ממש דאפילו אם הודה לו בפני עדי זה השטר חציו שלק' אם לא אמר אתם עדי יכול לומר עשיתי שלא להשביע את עצמי ואינו אמת דלא עדיף מה שכתוב ממה שאם הודה בפני עדים, הרי שאפילו בכתבת ידו ובשטר עצמו שהוא חונק וראית המעות אמר דמצי טעין שלא להשביע כל שפן בגידון דידן בדברים בעלמא שהיה כותב באגרת לפאטור שלו דמצי טעין וטענינן ליה שכתב

כּן שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצֻמוֹ וְלִישֵׁב וּלְתַרְץ תְּשׁוּבוֹת הָרֵא"ש דְּקָשׁוּ אֶהְדָּדִי נוּכַל לֹמַר דְּמֵאֵי דְכָתַב בְּכָלֵל ס"ה דְּכֹלֵי הָאֵי לֹא עֵבִיד שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ הֵינְנוּ כְּשֶׁהִיָּה יְכוּל שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצֻמוֹ בְּאַנְפֵּן אַחַר כְּגוֹן בְּאַמִּירָה שְׂיֵאמַר בְּפִנֵּי הָעוֹמְדִים לְפָנָיו הִנְכַסִּים הֵם שֶׁל פְּלוֹנֵי בֵּינוֹן שֶׁהִיָּה מְצוּהָ מַחֲמַת מִיתָה כְּמוֹ שֶׁנִּרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלָה וְכִינּוֹן שְׁלֵא עֲשֵׂה כֵּן אֲלֵא טְרַח וְכָתַב אֲזִי וְדֵאֵי אֲמָרוּ כְּוֹלֵי הָאֵי לֹא עֵבִיד שְׁלֵא לְצוֹרֵךְ אֲלֵא שְׁהֶאֱמַת כֵּן הוּא שֶׁהֵם הִנְכַסִּים שֶׁל פְּלוֹנֵי הַנּוֹ' אֲבָל מַה שֶׁכָּתַב בְּכָלֵל ס"ח בְּהֵוֵא שְׁטָרָא שְׁנַמְצָא פְּתוּב בְּגַבּוֹ שֶׁחֲצִי שֶׁל פְּלוֹנֵי מִיָּרֵי שֶׁכָּתַב כֵּן בְּבֵיתוֹ בֵּינוֹ לְבֵין עֲצֻמוֹ וְלֹא פְּתָבוּ אֲלֵא שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצֻמוֹ אוֹ אֶת בְּנָיו כְּשֶׁיִּצְאָה הַשְּׁטָר בְּבֵית דִּין וְאֲזִי אֵי אֲפָשֶׁר לְעֲשׂוֹת שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ בְּנָיו כִּי אִם עַל יְדֵי כְּתִיבָה וְלֹא אֲמָרִינוּ כִּי הָא פְּוֹלֵי הָאֵי לֹא עֵבִי דֵא"א בְּעֵנָן אַחַר וְכְתִיבְתוּ זֶה הִיא אֲמִירְתּוֹ.

אוֹ אֲפָשֶׁר לְחַלֵּק וְלֹמַר שְׁמָה שֶׁכָּתַב דְּכֹלֵי הָאֵי לֹא עֵבִיד שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנָיו הוּא כְּשֶׁהִוְדָּאָה הִיא בְּפִנֵּי הָאֲחֵר דְּאֲזִי וְדֵאֵי אֲמָרִינוּ כְּוֹלֵי הָאֵי לֹא עֵבִיד אִם לֹא שְׁהֶאֱמַת כֵּן שֶׁהָרֵי כְּשֶׁמוּדָה בְּפִנֵּי הָאֲחֵר אֲפִילוֹ בְּאַמִּירָה בְּעֵלְמָא סְבַר הָרַמְבַּ"ם דְּלֹא מְצִי טְעִין שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצֻמֵי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַטּוֹר סִימָן פ"א וְאָף עַל פִּי שֶׁהָרֵא"ש סְבַר דְּמֵאֵי טְעִין אֲפִילוֹ כְּשֶׁהוּדָה בְּפִנֵּי מְכַל מְקוֹם בְּכְתִיב' מִיָּהָ מוֹד' לְדְבָרֵי הָרַמְבַּ"ם וּבְכִפְּנוֹ לֹא מְצִי טְעִין דְּכֹלֵי הָאֵי לֹא עֵבִיד אִינִישׁ וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹךְ סְגוּנוֹן לְשׁוֹן הַשְּׁאֵלָה דְּמִיָּרֵי בְּעוֹמֵד לְפָנָיו שֶׁכָּתַב וּבְגִדוֹן זֶה אִם מְפוֹרָשׁ בְּכָתַב יָדוֹ שֶׁתְּבַעוּ יְהוּדָה אוֹ אִם יֵשׁ עֲדִים שְׁמַעֲדִים כֶּה בְּהָא אֲמָרִינוּ אִין אָדָם מְשֻׁטָה בְּשַׁעַת מִיתָה וְהוּדָתָה הוּדָאָה וְגַם אִם לֹא תְּבַעוּ וְכוּ' נִרְאָה דְּלֹא מְחַלֵּק אֲלֵא בֵּין תְּבַעוּ אוֹ לֹא תְּבַעוּ אֲבָל כְּמוֹ שֶׁבְּחֻלְקוֹת תְּבַעוּ עוֹמֵד שֶׁם גַּם בְּחֻלְקוֹת לֹא תְּבַעוּ נִרְאָה שֶׁעוֹמֵד שֶׁם וְלִכְךָ אֲמָרִינוּ כְּוֹלֵי הָאֵי לֹא עֵבִיד אֲבָל מַה שֶׁכָּתַב הָרֵא"ש בְּתִשׁוּבָה אַחֲרַת דְּאֲמָרֵי טְעֵנַת שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֲפִילוֹ בְּכְתִיבָה הוּא כְּשֶׁפּוֹתַב שְׁלֵא בְּפִנֵּי הָאֲחֵר כְּמוֹ שֶׁהוּא שֶׁם שְׁבִהִיּוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ כְּתַב שֶׁחֲצִי הַשְּׁטָר מְגִיסוֹ: וְכָלֵל הָעוֹלָה מִהַדְּבָרִים בֵּין לְתִירוּץ רֵאשׁוֹן בֵּין לְתִירוּץ שְׁנֵי בְּגִדוֹן דִּידָן טְעֵנִינוּ לִיתּוּם לֹמַר שְׁמָה שֶׁכָּתַב שְׁמַעוֹן בְּאַגְרַת הִיָּה שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצֻמוֹ אִם לְתִירוּץ הָא' גַּם בְּגִדוֹן דִּידָן כְּתִיבְתוּ זֶה הִיא אֲמִירְתּוֹ שְׁלֵא הִיָּה יְכוּל שְׁלֵא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצֻמוֹ בְּעֵינֵי יְהוּדָה הָאֲפָטוֹר שְׁלוֹ כִּי אִם עַל יְדֵי כְּתִיבָה וְגַם לְתִירוּץ הַב' לֹא כָּתַב כֵּן בְּפִנֵּי הָאֲחֵר כִּי אִם בֵּינוֹ לְבֵין עֲצֻמוֹ אֲמָרֵי שֶׁכָּתַב הָאֲגָר' שְׁלוֹ בְּאַנְפֵּן דְּלֹא מְפָקִינוּ מְמוּנָא מְחֻזְקַת הִיתּוּם הַקְּטָן וְאָף עַל גַּב שְׁאֵמוֹ שֶׁל הִיתּוּם הַקְּטָן וְגַם אַחֲיוֹ מְאֵמוֹ מוֹדִים עַל טְעֵנַת רְאוּבֵן וְאֲמָרִים שְׁהֶאֱמַת אֲתוֹ לֹא מְהַנִּי מִשׁוּם דְּאֲפִילוֹ יְהִי כְּשֶׁרִים לְהַעֲדִי כְּנֻגַד הִיתּוּם לֹא מְהַנִּי בֵּינוֹן שְׁאִין הִנְכַסִּים בִּינָדָם: וְרֵאָה דְּאֲמָרִינוּ פָּרַק זֶה בּוֹרֵר תְּנוּ רַבָּנָן אֲמַר לְהֵם אֲחַד אֲנִי רְאִיתִי אֲבִיכֶם שֶׁהִטְמִין מְעוֹת בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמְגִדֵל וְאֲמַר שֶׁל פְּלוֹנֵי הֵם שֶׁל מְעַשֵּׂר שְׁנֵי הֵם בְּבֵית לֹא אֲמַר כְּלוּם בְּשִׁדָה דְּבָרֵי קִיָּמִים כְּלוֹ שֶׁל דְּבָר כֹּל שֶׁבִּידוֹ לִיטְלֵן דְּבָרֵי קִיָּמִי מִשׁוּם דְּמָה לוֹ לְשַׁקֵּר אִם רְצָה הִיָּה נוּטֵל וְנוֹתֵנָם לְאוֹתוֹ שְׁמַעֲדִי עֲלִיו אִין בִּידוֹ לִיטְלֵם לֹא אֲמַר כְּלוּם וּפְיָרֵשׁ גְּמוּקֵי יוֹסֵף וְאֲפִילוֹ בְּמוֹסַר דְּבָרֵי לוֹ בְּלִשׁוֹן צְנוּנָא לֹא אֲמַר כְּלוּם דְּמְכַל מְקוֹם עַד אֲחַד הוּא וְעַל פִּיו לֹא נוֹצִיא מְמוֹן מְחֻזְקָתוֹ וְכֵן פְּסַק רַבִּינוּ יְרוּחֵם נְתִיב כ"ו חֻלְקָ שְׁלִישִׁי וְאִם כֵּן בְּגִדוֹן דִּידָן בֵּינוֹן שֶׁהִנְכַסִּים אִינָם בְּמְקוֹם שֶׁבִּידוֹ אֲמוֹ לִיטְלֵן אֲפִילוֹ שֶׁתְּהִיָּה כְּשֶׁרָה לְהַעֲדִי אִינָה נְאֻמָּת וְאֲפִילוֹ בְּמִסַר דְּבָרֵי לֵה כֹּל שֶׁכֵּן דְּאִכָּא תְּלִתָא לְרִיעוּתָא חֲדָא דְּאִינָה כְּשֶׁרָה לְהַעֲדִי וְעוֹד שְׁאִין בִּינָה לִיטְלֵן וְעוֹד שְׁלֵא אֲמָרָה שְׁמַסַר שְׁמַעוֹן הַדְּבָרִים לְהֵם אֲלֵא אוֹמַר שְׁדְּבָרֵי רְאוּבֵן אֲמַת

ואפֿשר שפּוֹכְרִים פֿון בעבור מ"שכ שְׁמֵעוֹן וְאִינֶם יוֹדְעִי שְׁאֶפְשֶׁר שְׁפַתְבּוֹ שְׁמֵעוֹן פֿון שְׁלֹא להשְׁבִיעַ אֶת עֲצֻמוֹ לְכֹן מִכָּל מַה שְׁפַתְבִּי נִרְאֶה לע"ד שְׁאִין מוֹצִיאִין מִמּוֹן מִחֻזְקַת הִיָּתוֹם וְאִין לוֹ לִרְאוּבֵן פֿונְגֵדוֹ טַעֲנָה כָּלֵל וּמַה שְׁעוֹלָה מִמַּעוּט דְּבָרֵי אֱלֹהִים הוּא כִּי הַחֹלֵק עַל זֶה עָלְיוֹ לְהִבְיֵא הֶרְאָה וְהוֹרִינִי וְאֲנִי אֶחָרִישׁ וּמַה שְׁגִיתִי הִבִּינוּ לִי כִּי אֲנִי לֹא פִתְבִּיתִי אֱלֹהִים מַה שְׁנִרְאֶה לע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הִצְעֵר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֶלֶה"ה: קִיד תְּשׁוּבַת שְׁאֵלָה אֶחָרִי רְאוּתִי הָאִיגָרַת הַשְּׁלוּחָה מִפְתִּיבַת יַד רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן רֵי לֵה"ר יְהוּדָה פֿינְסוֹ שְׁהִנָּה כּוֹתֵב לוֹ אִיךָ קִבַּל מִיַּד בַּעַל חוּבוֹ שֶׁל ה"ר יְהוּדָה פֿינְסוֹ סָף כֶּף וְנִתְקַיְיָמָה בְּבֵית בֵּין עַל יְדֵי עֲדִים כְּשֶׁרִים הַמַּעֲיָדִים שֶׁהוּא פְתִיבַת וְנִתְיַמַּת יַד רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן רֵי פִשְׁיָטָא וּפִשְׁיָטָא שְׁאִינוֹ נֶאֱמָן לֹאמַר לֹא הָיוּ דְבָרֵי מַעוֹלָם וְלֹא פִתְבִּיתִי וְלֹא חֲתַמְתִּי מַעוֹלָם כֶּף וְאִם יִטְעוֹן כֶּף הַחֻזְקָה כִּפְרָן כְּמוֹ שֶׁהִבְיָאוּ הַטּוֹר ס' ס"ט אָבֵל מִכָּל מְקוֹם הִנָּה אֶפְשֶׁר לִטְעוֹן וְלֹאמַר לֹא הָיוּ דְבָרִים מַעוֹלָם כְּלוֹמַר הָאֵמֶת הוּא שֶׁהוּא פְתִיבַת יְדֵי וְנִתְיַמְתִּי אָבֵל לֹא פִתְבִּיתִי פֿון אֱלֹהִים בְּשִׁבִיל שְׁחֻשְׁבִּיתִי לְקִבַּל הַסָּף הַפְּתוּב בְּאִיגָרַת אָבֵל הָאֵמֶת הוּא שְׁלֹא הָיוּ דְבָרִים מַעוֹלָם שְׁלֹא קִבַּלְתִּי לְבִסוּף דְּבָר וְרָאִי הוּא לְהִיּוֹת נֶאֱמָן בְּמִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי אִמ' קִבַּלְתִּי הַסָּף הַנָּז' וְנִתְמַתִּי לָךְ וְרָאִה לָזֶה שְׁפַתְבּוֹ הַטּוֹר סִימָן ס"ט וְאִם טַעַן וְאָמַר אֵמֶת כִּי הִיא חֲתִימְתִּי אָבֵל מַעוֹלָם לֹא חֲתַמְתִּי עַל הוֹדָאָת הַלְוָאָה אֱלֹהִים שְׁכַחְתִּי וְחֲתַמְתִּי שְׁמִי בְּסוּף הַמְּגִלָּה וְאֶפְשֶׁר שְׁמַצָּאָה זֶה וְכָתַב עָלֶיהָ אוֹ שְׁטוּעוֹן אֲמָנָה הִיָּתָה הוֹדָאָה זֶה בֵּינִי לְבֵינֵךְ אָבֵל לֹא לְוִיתִי הַלְוָא' זֶה מַעוֹל' הוּאִיל וְלֹא כּוֹפֵר בְּחֲתִימָתוֹ נֶאֱמָן בְּהִיָּסַת בְּמִיגוֹ שְׁאִם הִנָּה רוּצָה הִנָּה אוֹמַר פֿרַעְתִּי: אִף בְּגִדוֹן דִּידוֹן יִהְיֶה נֶאֱמָן לֹאמַר פְּתִיבִיתִי וְנִתְיַמְתִּי הִיא זֹאת אָבֵל לֹא פִתְבִּיתִי כֶּף אֱלֹהִים בְּשִׁבִיל שְׁחֻשְׁבִּיתִי לְקַבְּלָם אָבֵל לֹא קִבַּלְתִּים וִיחָא נֶאֱמָן בְּמִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי אִמ' קִבַּלְתִּי וּפְרַעְתִּים לָךְ וִי"ל דְּלֹא מְצִי טַעֲיִן טַעֲיִתִּי אוֹ חֻשְׁבִּיתִי כֶּף וְאֶפְשֶׁר לִי בְּמִקוֹם דְּאִיכָא מִיגוֹ מַשׁוּם דְּהוּי מִיגוֹ בְּמִקוֹם עֲדִים דְּלֹא שְׁכִיחַ שְׁיִטְעָה הָאֲדָם וְכֵן פִּתְבִּיתִי הַטּוֹר ס' כ"ו וְכֵן פִּתְבִּיתִי הֶרָא"ש בְּתְשׁוּבוֹתָיו כָּלֵל ס"ט ס' ז': וְרָאִה לָזֶה דְּגָרְסִינוּ בְּגִיטִין פ"ק הִנָּהוּ גִינָאִי דְּעֵבֹד חוֹשְׁבָנָא בְּהַדִּי הַדִּי פּוֹשׁ חֲמֵשׁ אִיסְתָּרִי וְזוּי גַבִּי חַד מִינִיָּהוּ אֶמְרִי לִיָּה יְהִיבִינָהוּ נִיָּהִלָּה לְמַרְיָה אֶרְעָא בְּיוֹפִי מְרִי אֶרְעָא וּקְנָה מִינִיָּה לְסוּיָה אֲזַל וְעֵבֵד חוֹשְׁבָנָא בֵּין דִּילָיָה לְנַפְשָׁיָה לֹא פֶשׁ גַּבִּיָּה וְלֹא מִיָּדִי וְכו' וּפְסַק ר"ח וְר"ת דְּמִיָּרִי שְׁהָיוּ בְּעַלִּי דִּינִין מוֹדִים לוֹ אוֹ הִנָּה הַדְּבָר יָדוּעַ בְּעֵדוּת בְּרוּרָה דְּלֹא פֶשׁ גַּבִּיָּה מִיָּדִי אָבֵל מְדַנְפְּשִׁיָּה אִין נֶאֱמָן לֹאמַר טַעֲיִתִּי בְּמַה שְׁהוֹדִיתִי אַע"ג דְּאִית לִיָּה מִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי אִמ' חוֹרְתִי וּפְרַעְתִּי וְכֵן נִמְי תָּנַן בְּשַׁבְּעוֹת מְנָה לִי בִּידָךְ אֶמְר לִיָּה הֵן לְמַחַר אֶמְר לִיָּה תָּנָהוּ לִי אִם אֶמְר נִתְמַתִּי לָךְ פִּטוֹר אִין לָךְ בְּיָדִי חֲזִיב וְאִמָּאִי לֹא מְהִימָן לֹאמַר אִין לָךְ בְּיָדִי שְׁטַעֲיִתִּי שְׁהִיָּתִי סְבוּר לְהִיּוֹת חֲזִיב וְאִינִי חֲזִיב כְּלוּם מִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי אִמ' פְּרַעְתִּי אֶחָר כֶּף אֱלֹהִים מְשַׁמַּע דְּבְמִיגוֹ לֹא נֶאֱמָן לֹאמַר שְׁטַעֲיָה אִף כָּאֵן בְּגִדוֹן דִּידוֹן לֹא מְהִימָן לֹאמַר ר' יַעֲקֹב בֶּן רֵי טַעֲיִתִּי בְּכַתִּיבְתִּי וְנִתְיַמְתִּי שְׁחֻשְׁבִּיתִי לְקַבְּלָם וְלֹא קִבַּלְתִּים שְׁקוֹדֵם שְׁיוּדָה הָאֲדָם מְדַקְדַּק בְּחֻשְׁבוֹנוֹ וְלֹא שְׁכִיחַ שְׁיִטְעָה הָאֲדָם וְהוּי מִיגוֹ בְּמִקוֹם עֲדִים וְאִין בְּדְבָרֵי ר' יַעֲקֹב בֶּן רֵי מִמָּשׁ וְהִדִּין וְהָאֵמֶת עִם ה"ר יְהוּדָה פֿינְסוֹ יצ"ו וְלְהִיּוֹת לְזַכּוֹת בְּיַד ה"ר יְהוּדָה פֿינְסוֹ הַנָּז' פִּתְבִּיתִי מַה שְׁנִרְאֶה לע"ד וְאָמַר לִי לְבִי נֶאֱמָם הִצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֶלֶה"ה.

קטו אחר העיון והדרישה בטענות השתי פתות נראה לע"ד כי הדין עם האחים הנתבעים והטעם כי עם היות שהוא אמת כי הטענה שטוען התובע באומרו כי כבר האמינוהו האחים התבעי' כמו שכתוב בשטר הראשון שהאמינוהו כשני עדים כשרים כל זמן שלא

יהיה קרוע קרע ב"ד ובנדאי שהיא טענה חזקה כדאמרי' פ' שבועות הדיינין ההוא דאמר ליה לחבריה מהמנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פריענא אזל פריעיה באפי תלת' אמר רב פפא כבי תרי המיניה כבי תלתא לא הימני' אמ' ליה רב הונא בריה דרב יהושע אימור דאמרי רבנן דאזלינן בתר רוב דעות הגי מילי לענין אומדנא דכמה דנפיש בקיעי טפי אכל לענין עדות מאה בתרי ותרי כמאה וכן איפסיקא הלכתא וכן פסקו כל הפוסקים ונוטל בלא שבועה וכמו שכתב הטור סי' ע"א וז"ל ואם כתב תהא נאמן עלי כשני עדים אפילו הביא מאה עדים הוא נאמן מהם ונוטל בלא שבועה: וגדולה מזאת כתב הרשב"א בתשובותיו סי' תתקכ"ב.

שאפילו הוציא הלנה שובר חתום כנגד השטר לא מהני כלל מאחר שהאמינוהו למלנה כשני עדים א"כ בנדון דידן היה ראוי לומר שהדין עם התובע ושהוא נאמן בכל מה שטעון כיון שהאמינוהו כשני עדים: ליתא והטעם שכבר פסקו הפוסקים דמאי דאמרי' אפילו הביא מאה עדים נאמן דוקא שהעדים מעידים בפנינו פרע לו אבל אם יעידו בפנינו הודה שנפרע נאמנים שלא פסלם אלא לפרעון אבל הודאה מילתא אחריתי היא ובזה לא פסלם וכן פסק רב אלפס בתשובה והרמב"ם פרק ט"ו הלכות מלנה ולנה כתב זה שהאמין למלנה כשני עדים מה תהא תקנתו כשיפרע יקרע השטר או יעיד זה המלנה על עצמו שקבל כל חוב שיש לו אצל פלוני וכתב מגיד משנה נראה שדעת רבינו ז"ל הוא שזה שהאמין המלנה לומר לא נפרע דוקא לענין פרעון שאם יאמרו עדים בפנינו פרעו אינו נאמנין אבל לענין הודאה לא פסל העדים רוצה לומר שאם הם מעידים שהמלנה הודה בפניהם שנפרע הודאתו הודאה וזה דעת קצת מפרשים וכן פסק הטור ח"ה סי' ע"א וכן ברמזים פרק שבועת הדיינין סימן כ' וכן אפשר לדקדק מתוך דברי הר"ר יוסף קולון שרש פ"ט וז"ל כל זמן ששטר זה יוצא בדלא קריע קרע בית דין יהא בתקפו וחזקו ולא אני ולא שום אדם נאמן לטעון פרוע הוא לא פלו ולא מקצתו הרי דבהדיא דלענין נאמנות נכתב התנאי שהוא אבל היכא דאיכא הודאת בע"ד דחשיב כמאה עדים פשיטא דלא יועיל בו התנאי כלל הרי שבתחלה כתב שהתנאי הוא שיהא השטר בתקפו ולא יהיה שום אדם נאמן משמע אפילו עדים ועם כל זה כתב לבסוף אבל היכא דאיכא הודאת בעל דין פשיטא דלא יועיל התנאי.

אף כן בנדון דידן העדים מעידים בשטר השני איך התובע הודה שנפרע מהחוב בקבלת הספרים הידועים אצלו שהעדים לא ראו לא ספרים ולא ספרים וכן נראה מתוך לשון השטר נפרעים בזה האופן לפי שר' פלוני קרוב לאחי' חפץ חסד הוא להוליך עמו קצת ספרים מאותם אשר בין האחים ובין פלוני בשנותפות ולמוכרם בכל מקום אשר תדרוך כף רגלו ולהתפרע מפל החוב וכו' הרי שמעידים איך הודה בפיו שלעשות עמהם חסד היה נפרע מהספרים הידועים ובזה לא האמינוהו ולא פל כמיניה לומר לא היו דברים מעולם פי אני נאמן בכל מה שאטעון ואע"ג דאיכא כמה אשלי רב רבי דפליגי עלייהו ואמרו דאפילו לענין הודאה פסל כל העדים שבעולם כמו שכתב מגיד משנה בשם הרמב"ן והר"ן פרק ט"ו הלכות מלנה ולנה וכן כתב הר"ר ישעיה הביאו הטור סימן ע"א וכן פסק הרשב"א בתשובותיו סי' תתקכ"ב מ"מ כיון דאיכא פלוגתא דרבנותא פשיטא דהמוציא מחבירו ע"ה ואוקי ממונא בחזקת מריה ועוד בר מן דין לבי אומ' לי לע"ד דכולי עלמא מודו בנדון דידן שהשטר השני קיים ולא פל כמיניה של תובע לומ' לאו

כלום הוא כי אני נאמן יותר מהשטר השני מכח הנאמנות הכתוב בשטר הראשון והטעם כי השטר השני אינו נוגע שום דבר בנאמנות הכתוב בשטר הראשון ולא בא כי אם לפרש שאותו החוב יהיה נפרע בזה האופן וכן נראה מלשון השטר השני שאומר נפרעים בזה האופן וכו' ולכן לו הונח שנאמן התובע לומר לא נפרעתי מכח הנאמנות הראשון מ"מ פשבא ליפרע לא יפרע אלא בזה האופן הכתוב בשטר השני מהספרים הידועים וההלכשה יהיה שלו טובה או רעה שכן התובע הקפיד על זה כנראה מתוך השטר השני וזה התנאי רוצה לומר אופן הפרעון אינו מכחיש הנאמנות כי הנאמנות לא היה כי אם שלא יוכלו לטעון האחים פרוע הוא לא פלו ולא מקצתו אבל לפרוע לו במעות בעין לא האמינוהו אלא אדרבה התנו עמו בשטר השני שיהיה נפרע מהספרים ולכן אף אם יהיה התובע נאמן לומר לא נפרעתי כפי דעת החולקים מ"מ לא יפרע אלא ממה שהלביש הספרים כי כן התנה עם האחים והם האחים חייבים לסלק כל מערער וטוען פנגדו ככתוב בשטר השני ולמה שטוען עתה התובע כי הוא לא רצה להתפרע מהספרים ולא מדמיהם והרויח זמן ההלואה לאחים ובשביל הרנוחת הזמן אין ראוי שיפסיד זו אינה טענה וראיה דאמרינו פרק שבועת הדיינין שהוא דאמר ליה לחבריה כי פרעת לי פורען באפי בי תרי דתנו הלכתא אזל פרעיה בין דיליה לדיליה אתניסו הנה זוי אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה אין קבולי קבילתינהו מיניה דרף פקדון ואמינא ליה גבאי פקדון עד דמתדמי בי תרי דתנו הלכתא ומקיים תנאיה אמר ליה כיון דקא מודית דנדאי שקליתינהו מיניה פרעון מעליא הוי ודברים שבלבך לא הוי דברים אף פאן בגדון דידן כיון שעדים מעידים שהודה בפיו שקבל הספרים בתורת פרעון לאו כל כמיניה לומר לא נפרעתי אלא הרנוחתי להם זמן הלואה ובפרט עכשיו דאיתניסו זוי זה נראה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה קיו אחר שקריתי ושבתי דברי הרב הפוסק נראה לעניות דעתי שנעשה שנתף להקב"ה במעשה בראשית להיותו דן דין אמת לאמתו ועם היות שדבריו חיים וקיימים וכראו מוצק חזקים להפצרת השואל אתנה אף אני חלקי וזה שהבחורים הנזכרים בשאלה שעלה על רוחם לדרוש בחברת בן החכם לא לבד הם נוגעים בכבודו של בן החכם ומורידין אותו מגדולתו בהיותו יושב ובטל בשבת שיהיה דורש אחד מהבחורים הנזכרים מה שאין הדין נותן שמעלין בקדש ואין מורידין כמו שהאריך הרב הפוסק אלא אפי' בכבוד החכם עצמו נוגעים ומקילין בכבודו: וראיה לזה כתב הרשב"א בתשובותיו סימן ש' נו"ל ראובן תובע משמעון ואמר לי אתה היית שליח צבור מהיום שמנה ושלשים שנה ועכשיו זקנת ושבת ואינאתה יכול לשמש בשליחותם כמו שעשית קודם היום ונתת לנו במקומך לנה ואינו ראוי כ"כ לפני שאינו ערב ואני ומקצת אנשים המתפללים אין אנו רוצים שיתפלל השיב שמעון אני מפיס לקהל הרגילים להתפלל בב"ה שיעשו עמי חסד שאר שני חיי כמו שעשו עם אבותי שאבי ואבי היו שלוחי צבור כל ימי חייהם ועולה לא נמצא בשפתם ובני הנז' אף על פי שאינו ערב הוא ממלא מקום אבותי בכל הענינים וכו' והשיב שהדין עם שמעון והטעם כי שורת הדין היא מי שמתנה עם הצבור לשמש בפניהם בדבר מן הדברים אינו מתנה בדוקא שיהיה הוא משמש בעצמו לעולם באותו שמוש בלי סיוע מאחר לפרקים בזמן שהוא אינו יכול אלא דעת הקהל ודעת המשמש להיות הוא משמש בפניהם רוב הפעמים ואם פעמים הוא צריך לסיוע אחרים שיעמיד אחר תחתיו אותו זמן מועט שהוא צריך לסיוע וכן שנינו

בתוספתא מי שהיה בלן לרבים ספר לרבים נחתום לרבים שולחן לרבים ואין שם אחר אלא הוא והגיע זמן הרגל ומבקש לילה לביתו יכולין לעכב על ידו עד שיצמיח אחר תחתיו וכו' ואם פן שליח צבור זה שהוא צריך לפרקים לסיוע בנו הרשות בידו שמתחלה על דעת פה התנו מן הסתם ועלה מתשובתו שאין לקהל למנות אחר לסייע לחזן הנזכר בשום דבר לבד מי שימנה החזן הנזכר וזה אם מחמת לשון התקנה שהיה ביניהם שהתנו בפירוש פה או אם מחמת ששורת הדין פה כמו שפכתתי שעל דעת פן התנו מן הסתם אף פן בנדון דידן פינון שהק"ק קבלו עליהם לרב ולקצין להחכם השלם נר"ו זה פמה שנים להורות להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו סתמא דמילתא דעת הקהל ודעת החכם היה מעיקרא שאם פעמים יהיה צריך לסיוע שיצמיח אחר תחתיו ואותו האחר הוא מי ירצה החכם לפי שכמו שמחוייב להצמיד אחר תחתיו ואינו רשאי להפטר מהשימוש כמו ששינונו בתוספתא הנזכרת פה הרשות נתונה לו להצמיד מי שיירצה ואין פח בקהל להצמיד מי שיירצו פי כפר סלקו פחם מזה במינוי החכם נר"ו פי עליו המלאכה לגמור אם פן אלו הבחורי ה' לא נגד פן החכם הם מדברים פי אם נגד החכם רבם ונהרי הם פחולקים על השכינה דכן החכם בדרשתו שליחותיה דאבוהי קא עביד: וכל מה שפכתתי יצדק אפילו שעתה מחדש יצמיד החכם נר"ו את בנו לשרת במקומו כל שפן בנדון דידן דאיכא תרתי לטיבותא חדא דאיכא זה פמה שני שנתמנה על זה וכינון שעלה שוב לא ירד ועוד שפשתמנה היה ברצון כל הקהל כמו שבא בשאלה דפשיטא ופשיטא דאין לאל במיעוט לבטל תקנתם דהתורה אמרה בכל דבר אחר: רבים להטות וכמו שכתב הרא"ש בתשובותיו ואפילו בדבר הרשות המיעוט נגזרים אחר הרוב כל שפן בנדון דידן שהדין פה כמו שפכתתי משם הרשב"א ואמר שהדין נותן שיהיה בנו קודם לכל אדם לכן קושר קשר לקיים ולחזק מינוי זה הוא קושר קשרים לאותיותיה של תורה ומחזיק האמת וגם מה שכתוב בשאלה ורוב הקהל בראותם הדבר הזה קיימו וקבלו עליהם מעתה ומעכשיו את החכם בנו לראש ולקצין ולמריץ תורה פכל שאר ת"ח שבכל קהל וקהל אחרי מות הזקן מאנרף ימים והבחורים וקצת קרוביהם אומרים שזהו קשר גדול ומנופודו נראה בעיני דלא מיבעיא דפשיטא שאינו מנופודו ולא קשר נגד הסכמת הקהל המוסכמת ביניהם שלא יעשו יחידים חברה ולא קשר כמו שכתוב בשאלה אלא אדרבה הבחורים וקצת קרוביהם מחוייבים לקבל עליהם גזרתם מפמה טעמי חדא שהדין פה שפן החכם קודם לכל אדם אף על פי שיש אחר טוב ממנו כל שפן בנדון דידן שפן החכם נבון וחכם וטוב בעיני אלהים ואדם והגון וראוי לירש מקום אביו לאנרף ימים וראיה לזה פכת הרשב"א בתשובה הנז' וזה לשונו פלל גדול שחז"ל בכל עניני המנויין שאם היה הבן ראוי הוא קודם לכל אדם ואפילו כ"ג אם היה בנו ראוי אעפ"י שיש גדולים פמוהו או יותר הבן קודם שניא' והפנה המשיח תחתיו מבניו וכו' הרי שמשורת הדין ראוי שירש הבן מקום אביו ועוד שהרי רוב הקהל הסכימו על פה וחיובים המיעוט להסכים עמהם ולקבל גזרתם וראיה לזה פתוב בתשובה מיימונית מספר קנין וזה לשונו וילכו אחר הרוב הן לברור ראשים הן להצמיד חזנים הן לתקן פיס של צדקה הן למנות גבאים וכו' ואם ימאנו המיעוט ויעמדו מנגד מלעשות פכל הפתוב יש פח ביד הרוב או ביד מי שימנו הרוב עליהם לראשים להקריחם ולכופם בין בדיני ישראל בין בדיני אומות העולם עד שיאמרו רוצים אנו וכו' וגם הרא"ש בתשובותיו פלל ו' פכת

ועל כל הענין שהקהל מספיקים הולכי' אחר הרוב והיחידים צריכים לקיים כל מה שיספיקו עליהם הרבים דאם לא כן לעולם לא יספיקו הקהל לשום דבר אם יהיה פח ביחידים לבטל הסכמתם לכן אמרה תורה בכל דבר הסכמה של רבים אחרי רבים להטות לכן מפל מה שפתי נראה בעיני שהדין עם אנשי הקהל המעידים ומקימים את כן החכם במינויו וגם מקבלים עליהם לישבו על פנו לכהן תחת אביו אחרי עלותו לישבתו לאנרף ימים פי בכל זה עושים הדין והשורה ומחזירים עטרה של תורה ליושנה ועץ חיים היא למחזיקים בה זהו מה שנראה לע"ד ואומר לי לבי נאם יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קיו שאלה ראובן בהיותו עומד בבית הפנסת לפני היכל הקדש קם והפה לשמעון בהיות פי שמעון לא היה לו טענה ודברים רק עם לוי ילמדנו רבינו מה עונשו הראוי ובמה יכופר עונו: עוד יורנו רבינו על לוי ויהודה שהיה ביניהם דברי ריב וקטטה ובא לוי בבית הפנסת של יהודה לפני ב"ד ותבע עלבונו וכשתו אשר ביישו ללוי וקם יהוד' וענה בקול גדול לפני הרבים בקהל הנז' ח"ו הוא לא הוציא מפיו דבר שיתחייב בו ושיעמדו בדין תורה והדין יקוב את החר עוד הלך יהודה בכל הקהילות והשיב להתראת לוי הנז' כנז' ובעת ההיא שמעו שלוי ברכו ליהוד' וגם שמעו שהשיב יהודה ללוי אדרבה: עוד חזר ונצח יהודה שנית בפני כל הקהיל' לאמר תהיו עדים בדבר איך עשיתי התראה ללוי שיעמוד בדין תור' ואם יחייבוני הנני מוכן לקבל דיני כו' תשובה נראה לע"ד פי הענין ברור ואין צריך להאריך בו ובפרט אחר שפיתו החכמים השלמים אבל פדי להשיב שלחי דבר אענה אף אני חלקי וזה פי דבר ברור הוא שהמפה את חבירו נקרא רשע דהא אמרינו בסנהדרין פרק ארבע מיתות אף על פי שלא הפהו נקרא רשע דכתיב ויאמר לרשע למה תכה רעה וענשו גדול דאמרינו בפרק הנז' דרב הונא קוז' דא וכתבו התוספות דמדינא הנה עביד הכי דהא מקרא דריש דכתיב וזרוע רמה תשבר ואע"ג דהספיקו רש"י ותוספת כל אחד לפי שטתיה דזה מייירי למי שרגיל בכך מפל מקום לנקוט מיהא חדא שהנושא מגונה עד מאד ועוד שהוא מחייבי מלקות שעבר על לאו דפן יוסף להכותו ואפילו הפהו הפאה שאין בה שנה פרוטה דלאו בר תשלומין היא לוקה ואפילו הפהו לעבד פנעני לוקה כל שפן לאדם אחד מישראל שגדול עונו מנשוא: וגם ברור הוא במסכת קמא פרק החובל לענין החובל בחבירו אצל הפושט שהפל לפי המבייש והמתבייש ולפי המקום פדתנו פרק החובל מעשה בא' שפרע ראש האשה בשוק פאת לפני רבי עקיבא וחיבו ליתן לה ד' מאות זוזי כל שפן בנדון דידן שביישו בבית הפנסת בפני רבים ובמקום שאין נוהגים קלות ראש הקל ראשו וידו ובמקום המשפט שמה הרשע בנדאי שגדול עונו מנשוא וראוי לקנסו ואף על גב דמקימא לן שאין דנין דיני קנסות בבבל כפר פתבו הפוסקים משמיה דרב צמח גאון וז"ל פלל אמרו אין דנין דיני קנסות בבבל אבל בשביל שלא יהא חוטא נשפר ושללא יהיו ישראל פרוצים בנידוקין שפנין שיודעים שאין גובים קנסות שולחים יד זה בזה נהגו חכמים אחרונים לנדותן עד שיפייסוהו במזון או עד שירבה עליו רעים ויפייסנו בדברים: וכן נשאל לרב גטרונאי ז"ל על זה והשיב פה מנהג בשני ישיבות שמנדין אותו עד שמפייס אותו וכן פתב הרמב"ם פרק ה' מהלכות סנהדרין ואפילו המבייש בדברים פתב רב שרירא גאון שמנדין אותו עד שיפייסנו פראוי לפי כבודו.

ועוד פתב הרמב"ם פ'רק ג' מהלכות חובל ומזיק על המבייש את חבירו בדברים יש לב"ד לגדור בדבר בכל מקום ובכל זמן כפי מה שיראו וכן פתב פ'רק כ"ד מהלכות סנהדרין ולכך בנדון דידן ראוי לנדות למרים ידו עד שיפייס לחבירו: ועל ענין הפ'רה שפירף לוי ליהודה אם חלה או לא נראה לעניות דעתי דלא חלה כלל ברפת לוי יהיה מי שיהיה דאמרין בירושלמי זמן שנידה לצורף עצמו אפילו פהלכה אין נדויו ופירש אבי העזרי שנידה פהלכה ומיהו לא נתפונן אלא לרנח שלו שישתפר בהתרת הנדויו הקלפף אינו נדוי כמו שהביאו הטור סי' של"ד וכתב הרב בעל תרומת הדשן סימן רע"ד שחכם שנידה לאיש א' לנקום ממנו ולהכניעו הוי פנידה לצורף עצמו כי גם זה שכתרו לעשות נחת רוח ליצרו שצריף המנידה שיתפונן לשם שמים פדי לעשות גדר לתורה ולכבוד לומדיה ולא יכונן כלל לעצמו לשום הנאה ותועלת ואם לא פן אין ממש באותו נדוי ע"כ: ובנדון דידן מתוף דברי השאלה נראה שפיון לוי בנדויו לעשות נחת רוח ליצרו ולכן לא חל כלל כל שפן וכל שפן בהיות יהודה עומד וצונח שיעמדו לדין ושיקבל עליו כל מה שיגזרו עליו דפשיטא ופשיטא שאין שום ממש בנדויו של לוי כמו שהאריף בזה הר"ר"י קולון סימן קס"ט וכיון שפן נמצא שיהודה לא היה חייב נדוי וכיון שנידהו לוי שלא כדיו והשיב יהודה אדברה חל נידויו של יהודה על לוי והראיה מדאמרין במועד קטן פ'רק אלו מגלחין ריש לקיש הנה מנטר פרדסא אתא ההוא גברא וקא אכיל תאני רמה ביה קלא ולא אשגח ביה א"ל להוי ההוא גברא בשמתא אמר ליה אדברה ליהוי ההוא גברא בשמתא אם ממון נתחייבתי לה נידוי לא נתחייבתי לה אתא לבי מדרשא ושאל אמרו ליה דידיה נדוי דידיה לאו נדוי וכתב נמקי יוסף מפאן משמע דמאן דמשמת לחברה שלא כדיו בר שמתא הוא וגם הרמב"ם פ'רק ג' ששי מהלכות ת"ת שהוא אהד מכ"ד דברים שפנדים את האדם המנידה מי שאינו חייב נדוי וכתב ה"ר בית יוסף בטור יורה דעה סי'רמ"ג בשם הריב"ש שבשביל כל הכ"ד דברי' שפתב הרמב"ם חייבים ב"ד לנדות נמצא שיהודה נידה למי שחייב נידוי ולכן נידויו של יהודה נדוי ומוטל על לוי לנהוג איסור עד שיפייסנו ליהודה וירבה עליו רעי' ויקבש מחילה וסליחה זהו מה שנראה לע"ד ואמר לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קיח תשובה נראה לע"ד שעם היות שאין ברור מדברי ראובן שפונתו היתה לחרף ולגדף לשמעון החכם המרביץ תורה בקהל וגם ראובן טען פן אחר שנדהו שמעון ואמר שלמה היה מנדה אותו שהוא לא אמר מה שאמר בשבילו מפל מקום אם יש אמתלא או אומדנא דמוכח שפיון ראובן לבזות את שמעון החכם ראוי להענישו וחיוב נדוי ואי אפשר לו לראובן להשטט ולומר לא נתפוננתי לכך אלא לכך בהיות שם אומדנא וכמו שפתב המרדכי והביא ראיה מהא דאמרי' פ'רק הנודר מן המבןשל ההיא אמתא דאיחייבא בבית דין דרבי יהודה אמרה ליה שמואל רבף הכי דנו אמר לה ידעת ליה אמרה ליה אין גוצה ורבה הוא פריסיה אונפם ורבה שיניה אמר לה לבזייה קאמת תינהוי ההיא בשמתא פקעה ומתה הרי שהענישה רב יהודה אף כי יכולה לומר לאו לבזייה נתפוננתי אלא לסימני גופו אף בנדון דידן אם יש אמתלא או אומדנא דמוכח שראובן פיון בדבריו לבזות את החכם חייב נדוי וכן פסק ה"ר יוסף קולון שרש אהד ואמר בשם המרדכי הרי שפתב מפמה ראיות דאפ"י אפ"י לישטט ולומ' לא נתפוננתי לכך מ"מ מענישין אותו וכתב עוד ופשיטא שפן הדין גותן שהרי יש לנו להחזיק פבוד התורה בכל עזו וכ' וגדולה מזאת פתב ה"ר יוסף קולון

בְּשֵׁרֵשׁ א' פִּי כְּשִׁחֲכֶם א' מְנַדָּה עַל דְּבַר א' וּבְאֹתוֹ דְּבַר עֲצָמוֹ שִׁינָּהּ בּוֹ זְלוּל לְאוֹתוֹ חֲכָם
אע"פ שְׁאוֹתוֹ חֲכָם לֹא תִלָּה נִידוּי בְּזְלוּלוֹ מ"מ חַל הַנְּדוּי מִפְּנֵי הַזְלוּל וְהִבִּיא רֵאזָה עַל
זֶה כ"ש בְּנִדוּן דִּינָן שְׁבִפְנִי אָמַר שְׁמַעוֹן הַחֲכָם שְׁמַפְנֵי זְלוּלוֹ נִדְּהוּ דְּפִשְׁטָא דְחַל הַנְּדוּי
אִם יֵשׁ שָׁם צַד אֲמַתְלָא אוֹ אֲנַמְדָּנָא וְכָל זֶה מִיִּירֵי שְׁמַעוֹן הַחֲכָם פִּינּוֹן בְּנִדוּי לְשֵׁם שְׁמִים
לְעֲשׂוֹת גְּדַר לְתוֹרָה וְלִכְבוֹד לְוַמְדִּיהָ אָבָל אִם שְׁמַעוֹן הַחֲכָם שׁוֹנָא לְרַאוּבֵן מִתְמוּל שְׁלִשׁוּם
כַּנְרָאָה מִתּוֹף דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלָה וְשְׁמַעוֹן פִּינּוֹן בְּנִדוּי לְעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לִיצְרוֹ וּמַצָּא מְקוֹם
לְגַבּוֹת אֶת חוּבוֹ וְדַאי שְׁאִין מִמֶּשׁ בְּנִדוּי וְיִוְדַע זֶה פְּגוֹן שְׁאַחֲרִים נִכְשְׁלוּ בְּעַנְיָן פְּזָה וְלֹא
אֲשַׁגַּח בַּהוֹן לְנִדוּתָן אִזּוֹ וְדַאי אֲנַמְדָּנָא דְמוֹכַח הוּא שְׁלֹא פִינּוֹן אֲלֵא לְהַנְאֹתוֹ בְּאִפְּוֹ דְבַעֲיָנּוּ
תְּרֵי אֲנַמְדָּנֵי חֲדָא שְׁפִינּוֹן רַאוּבֵן לְבִזּוֹת אֶת שְׁמַעוֹן וְחֲדָא שְׁכִינּוֹן שְׁמַעוֹן לְעֲשׂוֹן נַחַת רוּחַ
לִיצְרוֹ וְלֹא לִיצְרוֹ אִזּוֹ חַל נְדוּי פְּדְמוֹכַח בְּתְרוּמַת הַדְּשָׁן ס' רע"ד אָבָל אִם אִין שָׁם אֲמַתְלָא
לְנִדוּתוֹ וְהִשִּׁיב רַאוּבֵן אֲדַרְבָּה פְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּדְבָרֵי הַשְּׁאֵלָה צָרִיף לְדַקְדָּק אִם חַל נְדוּי
רַאוּבֵן עַל שְׁמַעוֹן אוֹ לֹא דְקִינָמָא לֵן שְׁכָל הַמְּנַדָּה חֲבָרוֹ שְׁלֹא פִדִין וְאָמַר הַשְּׁנֵי אֲדַרְבָּה
נְדוּי שְׁלֵ הַשְּׁנֵי נְדוּי וְלֹא שְׁלֵ רַאשׁוֹן פְּדְמוֹכַח בְּפָרְק אֵלּוּ מְגַלְחִין מֵהֵהוּא עֲנֻבְדָּא דְרִישׁ
לְקִישׁ בְּהֵהִיא גַבְר' דְּאָכִיל תְּאִינֵי וּרְמָא בִּיזָה קָלָא וְלֹא אֲשַׁגַּח בִּיזָה וְשְׁמַתִּיהָ וְחֲזַר לִיה
אֲדַרְבָּה וְאֵתָא רִישׁ לְקִישׁ לְמַדְרָשָׁא וְהַצְרִיכִיהָ לְלַכֵּת לְנִשְׂיָא לְהַתִּירוֹ: וּבִזָּה אִיכָא פְּלוֹגְתָ'
דְּרַבְרוּבֵת' שְׁהֵרָאב"ד פְּתַב דְּדִנְקָא כְּשֶׁהִמְחִזִּיר אֲדַרְבָּה הוּא גְּבָרָה רַבָּה אוֹ אִין אָנּוּ יוֹדְעִים
מִי הוּא דְשָׁמָא הוּא יוֹתֵר גְּדוֹל מִן הַמְּנַדָּה אָבָל אִם הַמְּנַדָּה שְׁלֹא מְדִין הוּא ת"ח וְהֵאוּמַר
אֲדַרְבָּה אִינוּ תַלְמִיד חֲכָם אִין הַמְּנַדָּה שְׁלֹא פִדִין מְנַדָּה אָבָל הַרְמַב"ם פְּתַב שְׁאַחַד מִכ"ד
דְּבָרִים שְׁמַנְדִין עֲלֵיהֶם ב"ד הוּא הַמְּנַדָּה לְמִי שְׁאִינוּ חֲזִיב נִידוּי וְכִינּוֹן שְׁכָן אִין חִילוּק בִּין
אִם יִהְיֶה ת"ח אוֹ עִם הָאֵר' פִּינּוֹן שַׁב"ד חֲזִיבִים לְנִדוּת הַמְּנַדָּה וְהַרְבָּה פְּסָקוֹ כְּשִׁיט' הַרְאָב"ד
וְהַרְבָּה פְּסָקוֹ כְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְכִינּוֹן דְּאִיכָא פְּלוֹגְתָא דְּרַבְנוֹתָא וּבְנִדוּן דִּינָן אִיכָא תְּרֵי חֲדָא
דְּרַאוּבֵן שְׁמַע ד"ת מִשְׁמַעוֹן הַחֲכָם שְׁהוּא מְרַבִּיץ תּוֹרָה בְּקַהֲל וְהוּי תַלְמִידוֹ וְכַתַּב רַבִּינוּ
מֵאִיר בְּתַשׁוּבָה דְּתַלְמוּד לְרַב לֹא יִתְכֵן שְׁיֵאמַר לוֹ אֲדַרְבָּה פְּמוֹ שְׁכַתּוּב ה"ר יוֹס' קוּלוֹן
שֵׁרֵשׁ ק"ע וְגַם רַאוּבֵן לְפִי מָה שְׁהוֹגֵד לִי הוּא ב"ה אָחַד וְאִינוּ נִכְנָס בְּגֵדֵר צוּרְבָא מְרַבְּנוּ:
לְכֵן לְחֻוֹשׁ לְכַבּוֹד הַחֲכָם פִּי מוּטָל עַל כָּל אָדָם לְהַחֲזִיק כְּבוֹד הַתּוֹרָה בְּכָל עוֹז לְכָף אוֹמַר
לִי לְבִי שְׁאִין נְדוּי רַאוּבֵן חַל עַל שְׁמַעוֹן אִפִּי' שְׁנִידְהוּ שְׁמַעוֹן שְׁלֹא פִדִין בְּלִי שׁוּם אֲמַתְלָא
וְאֲנַמְדָּנָא שְׁלֵ בְּזִיוֹן: וְלַעֲנִין מָה שְׁשָׁאֵלְתָּ אִם רַאוּבֵן עוֹבֵר עַל הַהִסְכָּמָה פִּינּוֹן שְׁלֹא קִיבְלָהּ
מְעוּלָם וְיִצָּא מִבֵּית הַכְּנֻסָת וְלֹא הִסְכִּים עַל כֶּף תַּדַע שְׁכַבֵּר פְּתַב הָרָא"ש בְּתַשׁוּבָתוֹ כָּל
שְׁשִׁי וַז"ל כִּי דַע כָּל עֶסֶק שֶׁל רַבִּים אֲמָרָה תּוֹרָה אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת וְעַל כָּל עַנְיָן שְׁהַקְהֵל
מִסְפִּימֵי הוֹלְכִים אַחַר הָרוֹב וְהִיחִידֵי צָרִיכֵי לְקַיֵּים כָּל מָה שְׁיִסְכְּמִימוּ עֲלֵיהֶם הַרְבִּים וְכוּ":
וְעוֹד פְּתַב סְמ"ג הוֹרָה גָּאוֹן שְׁהַנְּשַׁבֵּעַ שְׁלֹא לִיכְנֹס בְּתַקְנַת קְהָל הוּי שְׁבוּעַת שְׁוֹא וְכֵן רֵאזִיתִי
בְּתַשׁוּבוֹת ט"ע וּבְתַשׁוּבַת הַגָּאוֹנִי וּר"י בַּר יְהוֹדָ' וְגַם הַרְמַב"ם פְּתַב הַנְּשַׁבֵּעַ שְׁלֹא יִכְנֹס
בְּתַקְנַת קְהָל עַל כְּרַחוּ חַל' עֲלִיו תַּקְנַת הַקְהָל וְאִם אִינוּ נוֹהֵג פְּמוֹתָם נִכְשְׁלָ בְּחֲרָם תַּם
וְכַתְּבוּ עוֹד הַפּוֹסְקִים פִּי בְּנֵי אָדָם שְׁלֹא הִיוּ בְּעִיר בְּשַׁעַת הַנְּיָדוּי וְהַחֲרָם אֲפִילוֹ הִכִּי חֲזִיבִים
לְנַהֲוֹג בְּתַקְנַת הַצְּבוּר וְאִם עָבְרוּ נִכְשְׁלוּ וְאִין אָדָם צָרִיף לְעַנּוֹת אֲמֵן בְּמָה שְׁהַצְּבִיבוּר מְנַדִין
אוֹ מְחַרְיִמִין וְלְכֵן אִם רַאוּבֵן עָבַר עַל אִיזוֹ הַסְכָּמָה שְׁהַסְכְּמִימוּ הַקְהָל אֲפִילוֹ שְׁהוּא לֹא חֲתַם
וְלֹא הִסְפִי עֲלֵיהָ הוּא נִכְשְׁלָ פִי מוּטָל עֲלִיו לְקַיֵּים מָה שְׁרוֹב הַקְהָל מִסְפִּימֵי' כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרֵי
הֵם בְּרוּרִים בְּפוֹסְקֵי רַאשׁוֹנֵי וְאַחֲרוֹנֵי וְלְכֵן אִינִי מְאַרִיף בְּדְבָרֵי' כִּי הַעֲנִין בְּרוּר לַע"ד

ולפי מה שאמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: שאלה קיט על ענין צוואת שכיב מרע וז"ל עוד אמר וצוה מחמת מיתה שיפרעו תיכ' ומיד לאשתו כל סכ' פתופת' נדוניא ותוספת שהם כף לבנים בזה האופן כף וכף לבנים יתנו לה במעות בעין וכל טלטל הבית פאשר הוא מחוט ועד שרוף נעל יתנו לה בעד כף וכף לבנים הנותר' וכמו כן צוה שתזכה ותדור אשתו הנז' בכל אותם בתים אשר הוא דר היום בהם רוצה לומר מאותו בית אשר הוא לצד השוק סמוך לפתח החצר שפונה לרחוב פתח חצר הבאשה עם כל הוראנדאדו וכל אותם בתים פאשר הם פסדרן עד כחל החכם פלוני עד הקושקי והקושקי בכלל והבית אשר הוא פונ' לצד השוק הנז' בכלל אשר ה"ר יוס' דילה רוזה משרתו דר בו בכל הבתי' הנז' רצה וצוה שתזכה ותדור אשתו הנז' כל עוד אשר נשמת רוח חיים באפה או כל עוד שתרכזה לדור בהם בלי שתפרע שום שכירות מפלם אפילו פרוטה לפי שמשאר בתי החצר יתפרע שכירות החצר לתוגר והותר מנה יפה וכמו כן אמר שאם תרכזה אשתו ללכת חוצה לאר' הלזו שלא תוכל לתבוע זכותה עד תמות באמרה הנה זכות הבתים שלה הוא עד תמות שרוצה למפנר זכותה רק צוה רבי שלמה הנז' שתזכה ותדור בהם חנם בלי שום כס' ומחיר עד שתמות או תלה חוצה לאר' הלזו עוד צוה מחמת מיתה שייתנו ליוס' משרתו ת"ק לבני' וכל מלבושיו הישינים שהם של חול ושידור עם אשתו בלי שיפר' שו' שכירו' ועתה טען הטוען ואמר שאין בצוואה זו ממש והטעם דאמרינן בבבבא פ"ק חזקת הבתים האי מתנתא טמירתא לא מגבינן בה היכי דמי אמר רב יוס' דאמר להו לסקדי זילו אטמורו וכתובו ליה ואיפא דאמרי דלא אמר להו תיתבו ובבבבא ותכתבו ליה מאי בינייהו איפא בינייהו סתמא ומסיק הגמרא דאפי' בסתמא חיישינן למתנה טמירתא וכלו שפירש הרשב"א כ"ש בנידון דידן שה"ר שמואל המצוה הנזכר השביעם לעדים בשעת צוואתו שלא יוציאו מפיהם ולא גילו שום דבר ממה שהוא מצוה עד אחר מותו וזה הדין שנה בין בבבבא בין בחולה שכתב הרמב"ם הלכות זכיה ומתנה פ"ק ה' הנותן מתנה בין בריא בין חולה צריך שתהיה גלויה ומפורסמת אמר לעדים כתבו בסתר ותנו לי אינו כלום וכן פסק הטור ח"ש המשפט סימן רמ"ב וכל הפוסקים א"כ נמצא שהיא מתנה טמירתא ואין בה ממש: עוד יש לטעון ולומר מטעם אחר שאין בה ממש וזה דקיימא לן בבבבא פ"ק מי נשמת שכיב מרע שאמר דור פלוני בבית זה יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו והטעם שהדירה אין בה ממש להקנותה ופירות דקל נמי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכן פסק הרמב"ם פ"ה הלכות זכיה ומתנה ואין שום פוסק חולק על זה וא"כ במה שצוה ר' שמואל שתדור אשתו בבתים הנזכר אין בצוואה זו ממש פינן שהדירה היא מהדברים שאין בהם ממש: תשובה נראה לעניות דעתי שכל מה שצוה ה"ר שמואל שתזכה אשתו דבריו קיימים ואשיב על טענות הנזכר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון אם לטענה הראשונה שהיתה מתנה טמירתא כבר כתב רב אלפס בהלכות פ"ק חזקת הבתים בשם רב האי גאון ז"ל לא רגילינן בצוואו' למיחש לסתמא ומעשים בכל יום פדנפקא פקדנתא דמצוה מחמת מיתה פמתנה מקימי' לה וגבינן בה ולא חיישינן למאי דלא פתיב בה בפרהסיא ועוד כתב ש"מ דאמר לא תגלי הא תפקידתא אלא לאחר מותי לא הויא מתנה טמירתא דלכי מתקיימא לאחר מיתתו ההוא עינדנא לאו טמירתא היא וכו' וכן הביאו הרא"ש ז"ל לפסק הלכה בפסקיו

וכן כתב הרמב"ן והביא ראיה לדבר מדתניא בתוספתא הכותב דיאתקי והיה מתניירא מן
היורשים נכנסין אצלו כמבקרין אותו ושומעין דבריו מבפני' וכותבין מבחו': וכן פסק
הרמב"ם פ"ט הלכות זכיה ונ"ל שכיב מרע שצוה ואמר לא תגלו מתנה זו ולא תודיעו
בה אדם אלא לאחר מיתה הרי זו מתנה קיימת ואינה מתנה מסותרת שבעת שהקנה
שהוא אחר מותו הרי אמר גלו אותה אם כן בנידון דידן מה שהשביעם לעדים שלא יגלו
שום דבר היא בעודו בחיים עד אחר מותו אבל אחרי מיתתו רצה וצוה שיפרסמו אותה
ויעידו על כל פרטי הצוואה כל שכן שכתב נמוקי יוס' בהלכות ונ"ל אבל מי שאמר
מחמת טענה איטמרו כדי שלא ישמע פלוני בני קרובי בכי הא מסתברא דלאו מתנה
טמירתא היא וגם בנידון דידן מה שהשביעם לעדים הנה לפי מה שהוגד לי כי היורשי'
היו מהרהרין ומרגנין אחר מעשיו ולכן מזה הצד המתנה במקומה עומדת וזכו מקבלי
מתנ': ואם לטענה השנית שנתן והקנה הדירה שאין בה ממש ואין אדם מקנה דבר שאין
בו ממש נראה לע"ד כי בדקדוק ובהבנת לשון שטר הצוואה יתבאר איך צוה שתזכה
אשתו בבתים ממש לדור בהם והני כמו בית לדור בו ודקל לפירותיו דקימא לן דשיניך
בהו הקנאה והטע' דאמרינו בבתרא פירק יש נוטלין שכיב מרע שאמר תנו מאתים וזו
לפלוני בעל חובי פראוי לו נוטלן ונוטל את חובו ופריך בגמרא משום דקאמר פראוי
נוטלן ונוטל את חובו דלמא פראוי לו בחובו קאמר אמר רב נחמן הא מני רבי עקיב' היא
דדחיק לישנא יתירא דכינן דלא צריך וקאמר לטפויי מלתא קא אתי וכתב הרשב"ם
דאפי' רבנן מודו דכל לישנא יתירא לטפויי אתא והא דקאמר הא מני ר' עקיבא היא
משום דהוא מריה דשמעתא דאשכחן דדריש לישנא יתירא בהדיא וכן פסק רב אלפס
והרא"ש וגם הנדון דידן מצינו שכתב לישנא יתירא פעמי' ושלש באומרו וכמו כן צוה
שתזכה ותדור אשתו בכל אותן בתי עוד כתב בכל הבתים הנז' רצה וצוה שתזכה ותדור
אשתו הנז' עוד כתב רק צוה ה"ר שמואל הנזכר שתזכה ותדור בהם וכו' ואם כן נאמר
אם היתה פונתו של המצוה להקנות לה דירת הבתים לבד לא היתה לומר כי אם וכמו כן
צוה שתדור אשתו בכל אותם בתים וגם בפעם השנית היתה לו לומר רצה וצוה שתדור
אשתו הנזכרת וגם בפעם השלישית היתה לו לומר רק צוה ה"ר שמואל הנזכר שתדור
בהם וכו' וכינן דלא לישתמיט בשום פעם לומר כף וכתב לישנא יתירא ודאי לטפויי
אתא ולומר שתזכה בבתים ממש ותדור ועוד נעשה קל וחומר ונאמר ומה בבעל חוב
דאין הלשון מוכיח פלל דנתפונן לתת לו מאתים וזו יתר על חובו דשפיר איכא למימר
דבראוי לו בחובו קאמר כדפריך הגמרא אפילו הכי דייקינן לישנא יתירא ואמרי' דיתר
על חובו קאמר ומפקינן ממון מן היורשים כ"ש בנידון דידן שמשמעות הלשון מורה כן
באומרו תזכה ותדור שהיתה לו לומר שתדור לבד כמו שכתבתי וגם משמעות הני"ו
דנתדור שמוסי' על ענין ראשון דמשמע תזכה ומוסי' על הזכיה הדירה דאי לא תימא
הכי לכתוב תזכה לדור אלא ודאי תרי מילי נינהו תזכה בבתים ותדור בהם: וענין דומה
לזה מצאתי בהר"ר יוס' קולון ז"ל שרש עשירי דף י"ד ונ"ל משמע דתרי מילי נינהו
קבלה לענין תביעת ממון ותביעה לענין תביעת הגוף דאי אמרת אתביעת הגוף קאי למה
כפל דבריו שלא לתבול עליה ושלא לתבוע אותה וגם משמעות הו"ו דושלא לתבוע
אותה מוכיח שבא להוסי' על ענין וכדקאמר בכל דוכתא וי"ו מוסי' על ענין ראשון ולא
הא אלא לישנא יתירא הא קיימא לן דלטפויי אתי ועוד אביא ראיה מלשון הצוואה

איך הוא מוכרח דלשון תזכה חוזר לבתי' ממש ולא לדירה דקאמר צנה שתזכה ותדור אשתו הנז' כל עוד אשר נשמת רוח חיים באפה או כל עוד שתרצה לדור בהם אם פן מדקאמר או משמע דמאי דקאמר מעיקרא כל עוד אשר נשמת רוח חיים באפה הוא אף על פי שאינה רוצה לדור בהם ואם מתנת ה"ר שמואל המצנה לא הייתה אלא הדירה לבד מה זכות יש לה דקאמר שתזכה כל עוד אשר נשמת רוח חיים באפה אלא בנדאי תזכה בבתים להשפירם למי שתרצה כל עוד אשר נשמת רוח חיים באפה אף על פי שלא תדור היא עצמה בהם ותדור כל עוד שתרצה היא עצמה לדור בהם וכן נראה עוד להביא ראיה מלשון השטר דקאמר וכמו כן אמר שאם תרצה אשתו ללכת חוצה לאר' הלזו שלא תוכל לתפוע זכותה עד תמות באומ' הנה זכות הבתים שלה הוא עד תמות שרוצה למפוך זכותה וכו' ואם פונת הנותן לא הייתה כי אם מתנת הדירה לבד מי הכניסה שתצא רוצה לומר מי נתן לה זכות בבתים שהיה עולה על לבה למכרם עד שהוצרך המצנה עצמו לחזור ולברר ולפרש שאם תצא מהארץ הלזו שלא יהיה להם שום זכות אלא בנדאי שבאומרו תזכה ותדור נתן לה זכות גמור בעצמות הבתים בעודה בחיים להשפירם לאחרים אפילו שלא תדור בהם ולכך היה אפשר לצייר שאותו הזכות תוכל למוכרו בצאתה מהאר' הזאת לכן חזר ואמר שאם תצא מהארץ הזאת שלא תוכל למוכרו אבל לעולם בהיותה באר' הזאת תוכל למוכרו ולהשפיר הבתים לאחרים אף על פי שהיא עצמה לא תדור בהם הרי לה ראיה ברורה איך הוא מוכרח שלשון תזכה אינו חוזר לדירה עד שנאמר שהקנה לה דבר שאין בו ממש כי אם לעצמות הבתי' והני כמו תנו בית זה לפלוני וידור בו וכי תימא פינו דקאמר בגמרא עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור תנו דקל זה לפלוני ויאכל פירותיו משמע דדוקא בהאי לישנא מהני ולא באופן אחר: ליתא שהרי כתב הרש"בא בתשובות שהעסקתי סימן אלף שכ"ט וז"ל ומאי דקאמר ה"ר שמואל ה"ר שמואל זכתי בכל מה שנתן לה בעלה מה שאין פן יוס' משרתו הנז' לעיל שלא זכה כי אם בת"ק לבנים ובמלבושים אבל בדירה לא לפי שלא הקנה לו כי אם הדירה לבד ואין בה ממש: ואם תאמר אמאי לא אמרינו דעתיה לומר שפונתו הייתה לומר שיתנו לו בית לדור דאי לא בעי למימר הכי הא דאמר ה"ר שמואל צנה שידור עם אשתו וכו' דברי בטלה נינהו דהא קיימא לן דאזלינו ב"מ אומדנא דתנו שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים שייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת ואמר' בגמרא מאי טעמא אזלינו ב"מ אומדנא דאי הוה יודע דחיי לא הוה כתיב לכלהו נכסי לאחרני וכיון דאזלינו ה"ר שמואל אומדנא בנדון דידן נמי גיזיל ב"מ אומדנא יש לומר כמו שכתב נמקי יוס' בבב"מ פ"ק מי שמת דבשלמא ה"ר שמואל דלגביה נפשיה אנו סהדי דנדאי לא שביק נפשיה אבל לגבי מתנת אחר' אף על גב דאי לא אמדי' דעתיה אין בדבריו כלום מ"מ אין לנו אלא מה שהוציא מפיו וכיון דבנדון דידן לא הוציא מפיו אלא שם דירה לבד לפי' לא זכה יוס' משרתו בדירת הבית וכבר הייתי יכול להאריך עוד בראיות אבל עם מה שכתבתי די לחזק הענין לפי מה שנראה לע"ד ואומר לי לפי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"ל לה: קכ נשאל נשאל דבר מעמדי על ענין צונת שכיב מרע וז"ל אמ' שאר כל נכסיו מקרקעי ומטלטלי לבנו הנ

ואמו תהא אפטרופסית כל ימי חייה ולית מי שימחה בידה ואם ח"ו יפטר הנער לא יוכל שום יורש לתבוע מאשתו אם הנער הנז' כל ימי חייה שום דבר אלא בשעת פטירתה תחלק הנכסים כמו שתמצא ע"כ ואחר כך מת הנער וקמו היורשים ונעצרו ובאו לפני בית דין ופקדו הדין ונשאל ממני מה יהיה משפט האלמנה ומעשיה אצל הנכסים לכן אחנה אף אני חלקי לפי פשוטן של דברי הצנאה ולא אהרהר אחרי בית דין: תשובה נראה לע"ד שדין האלמנה הזאת בכל חלקיה ופרטיה פדין אפטרופוס שמנהו אבי יתומים וכל פונת הנפטר לא היתה כי אם להיות חושש לכבודה ויהיו היורשים כפופין לה דהכי אמרי' בבתרא פרק יש נוחלין אמר שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא ופי' רי"ש שם הכותב כל נכסיו לאשתו בלשון מתנה לא עשאה אלא אפטרופא דאומד הדעת הוא דאין אדם מניח את בנו ונותן את הכל לאשתו ולא נתפונן אלא לעשותה אפטרופא כדי שיחלקו לה בנו כבוד משום דאוקי אבנהון נכס' ברשותה לפרנסם מהם כפי אומד דעתה ויהיו כפופים לה.

והשתא אם כשכתב לה בלשון מתנה לא עשאה אלא אפטרופא כ"ש בנדון דידן שאמר בפ"י שלא עשאה אלא אפטרופא אבל לא להוציא הנכסים מרשות יורשי המת וליתן למי שתמצא ולכן האלמנה הנז' היא כאפטרופוס שמנהו אבי יתומים וכמו שאפטרופוס שמנהו אבי יתומים אין משביעין אותו על טענת ספק כדאמרינן פרק הנזקין אפטרופוס שמנהו אבי יתומים ישבע מינהו בית דין לא ישבע אבא שאול אומר חילוי' הדברים ואיפסקא הילכתא כאבא שאול וכתב רב אלפ"ס הגי' מילי דלא משבעינן ליה בטענת שמה אבל בטענת בריא משבעינן כגון דגדלי יתמו וטעני עליה בטענת בריא וכפר איהו כגון דא נדאי משתבע וכן פסק הרמב"ם הלכות נחלות פרק י"א וכן הטור סימן ר"צ כן בנידון דידן אין היורשים יכולים להשביעה על שום דבר על הספק וגם לא לסלקה מהאפטרופוסו על הספק כמו לאפטרופו' שמנהו ב"ד שכתב הרמב"ם הלכות נחלות פרק עשירי שאם הוא אוכל ושותה ומוציא הוצאות יתר מדבר שהיה אמוד בו יש לחוש שמה מנכסי יתומים הוא אוכל ומסלקין אותו אבל מינהו אבי יתומים אין מסלקין אותו וכו' אבל אם היורשים טוענים בריא כנגדה או דאיכא עדים דמפסדה הנכסים ונדאי שמשביעים אותה ומסלקים אותה כמו שכתבתי לעיל בשם רב אלפ"ס שכתב כגון דא נדאי משתבע וכן פסק הרמב"ם וכן הטור דבטענת בריא משביעין לאפטרופוס שמנהו אבי יתומים וגם מסלקין אותה אם יש עדים שמפסדת דאמרינן בגיטין פרק הנזקין עמרם צבעא אפטרופא דיתמי הוא אתו קרובים לקמיה דרב נחמן וכו' אמרי ליה והא קא מפסיד אמר להו אייתו לי סהדי דמפסיד ומסלקינן ליה ופסק הרמב"ם דעמרם צבעא אפטרופוס שמנהו אבי יתומים הוה וכן כתב עליו מגיד משנה הלכות נחלות פרק י' וכן פסק הרמב"ם וכיון דמסלקי ליה משבעינן ליה כמו שכתב רב אלפ"ס בפרק הנזקין וכן פסק הרמב"ם הלכות נחלות פרק י' וגם בנידון דידן יכולים היורשים להשביעה בטענת בריא וגם לסלקה אם יש עדים שמפסדת הנכסים.

וכיון שכן צריך שתתן האלמנה חשבון מהנכסים שיש בידה בשעת פטירת הנער ולהודיע כל מה שיש בידה ליורשין והטעם דאע"ג דאמרינן בגיטין פרק הנזקין וצריך לחשב עמיהם באחרונה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר אינו צריך ופסק הגאון דהילכתא כרשב"ג וכן פסק הרמב"ם הלכות נחלו' פרק י"א וזהו לשונו ואינו צריך לעשות להו

חשבונות מה שהכניס ומה שהוציא אלא אומר להן זה נשאר וכו' וכן פסק הטור סי' ר"ץ
מ"מ כתב בעל העיטור והביאו הר"ן דדונקא באחרונה אין מחשבינן אבל בתחלה צריכין
ב"ד לחשב עמהם ולכתוב חשבון המטלטלין והשרקעות והחובות וכל מה שנתנו בידם
דאע"ג דאמרינן דאין נשבעין ה"מ בטענת שמא אבל בטענת בריא פגון שאמר לה יודע
אני שלקחת משלי כה וכה משביעין והלכה צריכה שיידעו מה שקבלו ומה שהחזירו אף
במדון דידן שהוכחתי לעיל שבטענת בריא משביעין אותה אם פן צריכה שיידעו מה בידה
כדי שיוכלו לטעון כנגדה טענת בריא ואם לא יוכלו לטעון טענת בריא יכולין להטיל
חרם סתם בטענת שמא כי כל טענת בריא שמחייב שבועה בטענת שמא מחרימין חרם
סתם כמו שכתב הטור סימן ע"ה והרבה פוסקים: וא"ת והרי כתב הנפטר ולית מי שימחה
בידה וגם לא יוכל שום יורש לתבוע ממנה כל ימי חייה שום דבר שיראה מכל זה שאין
שום צד להרהר אחריה בכל מה שתעשה ולא לשאול ממנה שום חשבון ליתא שפבר
כתבתי שלא כתב זה אלא לכבודה וכוונתו בזה שלא להוציא הנכסי' מידה אפי' שיגדילו
היתומים שמן הדין כיון שהגדילו היתומים נותן להם האפטרופוס ממון מורישן כמו
שפסקו כל הפוסקים אבל זה צוה שתהיה אשתו אפטרופא כל ימי חייה כדי לכבדה וזו
היא כוננתו באומרו לית מי שימחה בידה כלומר תני לי נכסי שאינו צריכה לאפטרופו'
אבל שתוכל הוא לצאת בשום דבר אפילו פחות השערה מדין אפטרופוס שמנהו אבי
יתומים אין לה רשות פאלו היא אפטרופוס בעלמא שאין לי חלק ונחלה בנכסי' ואין לה
כח אחר כי אם, לחלק הנכסים בשעת פטירתה בין היורשים כפי ראות עינה להרבות
לאחד ולגרוע לאחר אבל אין לה כח להסתיר ולהפריד מהנכסים אפי' שוה פרוטה זהו
מה שנראה לע"ד ואומר לי לבי גאום יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קכא שאלה
ראובן שצוה מחמ' מיתה שיהיו כל נכסיו לאשתו ושייר קצת מטלטלין לבן קטן אשר לו
וגם פן הניח אשתו הרה וצוה גם פן יתנו לילד שיולד כה וכה מנכסיו וכתוה צואתו צוה
ג"כ ואמר כה וכה מעות שיש לי ביד פלוני ופלוני יהיו ג"כ לאשתי באופן שכל מה שיש
לי יהיה לאשתו לבד המטלטלין אשר הניח לבניו הקטנים ועתה באה אשתו של ראובן
הנפטר וצונחת בכ"ד ואמרה ללוי כה וכה מעות שעזב בעלי בידה תגם לי כי כה צוה
בעלי מה שבידה וכל נכסיו יהיו לי ולוי אומר לאו בעל דברים דידי את ואין לה עמי דין
ודברים שהמעות אשר בידי הם בחזקת היתומים ואינו נותן לה פלום עד שנעמיד
אפטרופ' ונחפש בזכותם ויתנו לי מחילה או תמתין עד שיגדלו הנערים ואשת ראובן
צונחת ואומרת הנה העדים אשר צוה בעלי לפניהם שאין ליתומים באלו הנכסים פלום
כי כן צוה לפני מותו יתנו כל נכסי לאשתו ופרט גם פן כה וכה שיש לי ביד פלוני ופלוני
הכל יהיה לאשתי לבד קצת מטלטלין ושייר לבניו למדנו מורה צדק אם נזקקין לנכסים
הגלו מבלי שיעמידו אפטרופוס כי אין מי שיחפון להיות אפטרופוס ואם בקבלת
העדות מהעדים אשר צוה בפניהם ראובן שקבלו עדותם בפני ב"ד אם תזכה אלמנת
ראובן בנכסים אשר ביד לוי אשר הניח לה בתורת מתנה ע"כ: תשובה נראה לעניות
דעתי דאין נזקקין ב"ד על כה והטעם דאע"ג דקיימא לן דאפילו מלנה ע"פ נגבית
מהקטנים באחד משלשה דרכים אחד פשטיב מודה וצוה בחליו על כה אי נמי שמתנהו
ומת בשמטיה כדאמרינן בערכין פרק שום היתומים אי נמי בשמת תוה זמן ההלנואה
דקיימא לן חזקה לא פרע אינש בגו זמניה וכן פסק הרמב"ם פי"א מהלכות מלנה ולנה

וכן פסק ה"ר"ן והרמב"ם וה"ר יהודה הנשיא והטור סימן ק"י דהשתא ליכא למיחש לצררי ובגדודן דידן הרי חייב מודה וצוה בחליו תנו נכסי שיש לי ביד פלוני לאשתי ואמרין בפרק שום היתומים אין נזקקין לנכסי יתומים אמר תנו נזקקין שדה זו ומנה זו נזקקים ואין מעמידין אפטרופוס שדה סתם ומנה סתם נזקקין ומעמידין אפטרופוס ואם כן בגידודן דידן הא אמר תנו לאשתו נודאי דנזקקין ואפילו בלא אפטרופוס דהא סיים מתנתה פנראה מתוך לשון השאלה והו' כמו שדה זו מנה זו דאמרין מעמידין אפטרופוס: הא מסיק הלכתא פרק שום היתומים אמר רב אשי אנדקוקי לא מזדקקין דהא אמר רבא הלכתא ואי מזדקקין מוקמינן אפטרופוס דאמרי נהרדעי בכולהו מוקמינן אפטרופוס ופי' הרא"ש בפסקיו בכתובות פרק אלמנה נזונת הא דאמר ואי מזדקקין מוקמינן אפטרופוס כגון מנה סתם או שדה סתם או שדה זו ומנה זו או חייב מודה או שמתנה ומת בשמתיה או שלא הגיע זמן הפרעון בחיי אביהם וכו' הרי דבכל גונא בעינן להעמיד אפטרופוס וכיון דבגדודן דידן אין מי שיחפוץ להיות אפטרופוס נדאי שאין נזקקין ב"ד על אלו הנכסים: ואם תאמר הרי כתב הרמב"ם פרק י"ב הלכות מלנה ולנה דבמנה ובשדה סתם בענין להעמיד אפטרופוס אבל בשדה זו אין צריך אפטרופוס שכתב אמר תנו מנה זו לפלוני או שדה זו לפלוני נותנים ואין צריך להעמיד להם אפטרופוס כבר האריך בזה הרב המגיד והביא בשם הרשב"א פי' הסוגיא לפי שיטת הרמב"ם דתליא בגירסת הגמרא דלא גריס כמלתיה דרבא אבל נמצאת שדה שאינו שלו נזקקין ואין מעמידין אפטרופוס וכיון שפצנו שרב אלפס גריס כמלתיה דרבא אבל נמצאת וכו' כמו שהביאו בכתובות פרק אלמנה נזונת וגם הרש"בא והרא"ש בפסק דלעיל וכן פסק הטור סי' ק"י וכן פסק רבינו ירוחם נתיב כ"ו חלק שלישי לא שבקינו הני אשלי רבבי ופסקי כהרמ"בם דיחיד ורבים הלכה פרבים וגם ה"ר"ן כתב פרק אלמנה נזונת וז"ל ויש לדינים הללו דברי מתמיהין להרמב"ם ז"ל פרק י"ב הלכות מלנה ולנה ואולי גרס' אחרת היתה לו נראה שגם ה"ר"ן פליג עלוניה: ועוד בר מן דין נראה שאין נזקקין לאלו הנכסים בשום צד ואופן ואפילו על ידי אפטרופוס שהרי נראה מתוך השאלה שעכשו באין ב"ד לקבל עדות העדים שמעידים שפך צוה אביהן של יתומים שיתנו כף וכף לאשתו ואיך יקבלו עדות כזה והרי אין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין וקטן כשלא בפניו דמי וראיה לזה שכתב ה"ר"ן פרק אלמנה נזונת בשם הראב"ד דהא דקיימא לו אמר תנו נזקקין היינו במוסר דבריו לבית דין או שפכתו עדותו בשטר וכן מה שאמרו כשחייב מודה דנזקקין היינו כשהודה בבית דין אבל עידי צנאה שמעיד שפך צוה לא מהני דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין וכן פסק ה"ר"ן פרק אלמנה נזונת דהא דקאמרי נמצאת שדה שאינה שלו דנזקקין מיירי שנתקבל העדות בחיי אביהם וכן בתשובות פ"ה כתב ומה שמלנה על פה גובה מיתמי היינו כשנתקבל העדות בחיי אביהם אבל אם לא נתקבל העדות בחיי אביהם אין מקבלין אותו אחר מיתת אביהם דאין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין ובפני הקטנים כשלא בפניהם דמו וכן הטור סי' ק"י כתב בין אם אמר מנה זו או שדה זו או סתם נזקקים לנכסיהם אבל מעמידים להם תחלה אפטרופוס להפך בזכותם לראות אם יוכל לערער ולבטל הצנאה וכו' וכתב לבסוף ודוקא שצוה בשט' שכתב בכת' ידו תנו מנה לפלוני ונזכר שהוא כתב ידו אבל אם צוה בעדים אין נזקקין שאין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין נראה שאפילו

על ידי אפטרופוס חשיב כשלא בפניו וכן פסק רבינו ירוחם נתיב כ"ו חלק שלישי וזה לשונו ובעדי צנאה אין מקבלים אפי' בפני אפטרופוס: ועוד כתב וכשמעמידים אפטרופוס אין מעמידין אותו לפסול עדותן של עדים שאם לא נתקבל בחיי אביהם אין מקבלין כי אין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין שכתב הר"ן פ"ק אלמנה גזונת וז"ל ודאמרין דאמר תנו גזקין פתב הרמ"ב וז"ל דמקבלין עדים הללו בפני אפטרופוס דכל עידי צנאה מילי דיתומים הם וליכא בהו משום אין מקבלין עדים שלא בפני בעל דין וכן הביאו הר"אש בשמו פ"ק אלמנה גזונת הרי כמה גדולי עולם חלקו עליו ר"י בעל התוספו' דסבר דאפילו במלנה הבאה על ידי עצמן של יתומין אין גזקין כל שכן בגדון דינו דהוי מילי דאבנהו כמו שהביא סברתו הר"אש בפסקיו דלעיל וגם הרא"ב דסבר דאין מקבלין עדי צנאה בפני אפטרופוס כמו שכתבתי וגם הר"אש פסק פנותיה וגם הטור סימן ק"י סבר כן וגם רבינו ירוחם פסק כן כמו שכתבתי וגם הרש"בא נראה שפסק כן שכתב אם הנה ליתום אפטרופוס על כל נכסיו קודם לכן בכי הא לא אמרינן אין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין דלפני בעל דין הוא פניו שנתמנה קודם לכן על כל נכסיהם משמע מתוך דבריו אבל למנות אפטרופוס עתה מחדש להעיד בפניו לחייבם לא מזדקקין דחשי' שלא בפני בעל דין וכתב רבינו ירוחם עליו וכן נראה עקר וגם מתוך דברי הטור סימן ק"י נראה שגם הרמב"ם סובר כן דע"כ לא פליג הרמ"בם אלא דבמנה זו ובשדה זו אין מעמידין אפטרופוס אבל במאי שכתב ודוקא שצוה בשטר וכו' אבל אם צוה בעדים אין גזקין וכו' נראה דלא פליג: וכיון דאיכא כל הני רבבכתא דסברי הכי וכל זמן שלא נתקבל עדות הצנאה הנכסים הם בחזקת היתומים שהם אינם צריכים ראיה אנו גיקום ונעביד מעשה לקבל עדות להוציא נכסים מחזקתו ודאי זו אינה סברא ואמרינן קים לן ככל הני עמודי עולם דסברי דאין מקבלין עדות אפי' בפני אפטרופוס ולכן גזרתי אומר בגדון דינו שהנכסים בחזקת היתומי' ואין ממנים אפטרופוס להם על פה להעיד בפניו לחייבם ואף אם יעידו לא יועיל עד שיגדילו ויעידו בפניהם זה נראה לעניות דעתי ממה שכתבתי ואמר לי לפי יצחק בכ"ר שמואל אדריפי ז"ל לה: ככב שאלה יעקב הנה חולי מהחולי אשר מת ממנו והיו לו נכסים והיו לו בנים ראובן ובני שמעון ששמעון מת בחיי יעקב אביו וצוה ואמר מחמת מיתה שעשירים ונחמשה אלפים לבנים שיש לו שהנה מחלקם לבתו סף פה ולראובן סף פה ולבני בנו שמעון סף פה וכשהשלים לצוות את בניו שאלו קצת אנשי' ליעקב מהנשאר מנכסיו מה תתה רוצה לעשות שהיו לו נכסים יותר מהכ"ה אלפים לבנים שחלק אמרו ליעקב רצונך שיחולקו כפי הערך שחלקת הכ"ה אלפים אמר להם תחזרו פה ואני אודיע לכם פנותי וכשחזרו אצלו כבר מת יעקב ולא צוה מה יעשו משארית נכסיו ועתה בני שמעון אמרים לדודם ראובן שיטן להם חלק מירושת זקנם יעקב מהנכסים שלא צוה ומשיב להם ראובן דודם שאינו רוצה לתת להם שום חלק ונחלה מיתר נכסי אביו יעקב כי בדיני תוגרמים בני שמעון אינה יורשים שום דבר כי למה יעזוב ללכת בערפאות שלהם פניו שאין לבני שמעון שום ירושה בנחלת זקנם יעקב ולמדנו רבינו אם יש לבני שמעון חלק ונחלה בנכסים שלא צוה בהם יעקב ומה עונשו של ראובן שרוצה להתנהג בדיני תוגרמים ואינו רוצה להתנהג בדין תורה שבני בנים הרי הם כבנים: תשובה דבר פשוט הוא שבני שמעון יש להם חלק ונחלה בנכסי יעקב זקנם חלק כחלק שנה בשנה פראובן דודם לפי

שְׁהֵם עוֹמְדִים בְּמִקּוֹם שְׁמֵעוֹן אֲבִיהֶם לִירֵשׁ חֵלְקוֹ וְכִמוֹ שֶׁפֶתַח הַרְמַב"ם פָּרַק קָמָא דְהַלְכוֹת
נְחֻלוֹת מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי בָנִים וּמֵתוּ הַשְּׁנַי בָּנִים בְּחַיָּיו וְהֵנִיחַ הַבֵּן הָאֶחָד שְׁלֹשָׁה בָּנִים וְהֵנִיחַ
הַבֵּן הַשְּׁנַי בֵּת א' וְאַחַר כֵּךְ מֵת הַזֶּקֶן נִמְצְאוֹת שְׁלֹשָׁה בָּנֵי בְנוֹ יוֹרְשֵׁין חֲצֵי הַנְּחֻלָּה וּבֵת בְּנוֹ
יוֹרְשֵׁת הַחֲצֵי שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶן יוֹרֵשׁ חֵלֶק אֶבְיֹו וְכֵן פָּסַק הַטּוֹר סִימָן רַע"ו וְעוֹד פֶּתַח
אָדָם וְחִנָּה נְתִיב כ"ה רְאוּבֵן שְׁמֵת חֲנוּדָה חֲצָרוֹן וְכַרְמֵי בְּנָיו יוֹרְשֵׁין אוֹתוֹ וְאִם מֵת אֶחָד מֵהֶם
קוֹדֵם רְאוּבֵן וְזֶה הַבֵּן הֵנִיחַ בֵּן אוֹ בֵּת אוֹ בֵּן אוֹ בֵּת אוֹ בֵּת עַד מֵאָה דוֹרוֹת יוֹרֵשׁ בְּמִקּוֹם
אֶבְיֹו בְּנִכְסֵי רְאוּבֵן לִיטּוֹל כְּאֶחָד מִבְּנֵי רְאוּבֵן: אִם כֵּן וְדַאי שֵׁישׁ לְבָנֵי שְׁמֵעוֹן חֵלֶק שְׁנֵיהֶם
בְּנִכְסֵים כְּרְאוּבֵן דּוֹדָם וְכֵן נִרְאֶה מֵתוּדָה דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלָה שֶׁרְאוּבֵן יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן הוּא דִין תּוֹרַתְנוֹ
הַקְּדוּשָׁה אֲלֵא שְׁרוּצָה לְלָקֵחַ בְּנִמּוּסֵי תוֹרְגָמִים וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן תְּמִידָה אֲנִי אֵיךְ יֵשׁ לוֹ פֶּה לְהַשְׁיִב
וּמִצַּח לְהָרִים רֹאשׁ לְחַלֵּל קְדוּשַׁת תּוֹרַתְנוֹ הַקְּדוּשָׁה וְלִיקַר תּוֹרָה אֶחָדָה שֶׁהָרִי פֶתַח
הַרש"ב הַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין פָּרַק כ"ו כָּל הַדֵּן בְּדִינֵי תוֹרְגָמִים וּבְעֶרְכָּאוֹת שְׁלֵהֶן אֵף עַל פִּי
שֶׁהָיוּ דִינֵיהֶם כְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה רָשַׁע וְכֹאֲלוֹ חֲרָף וְגִדְף וְהָרִים יָד בְּתוֹרַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ
וְכו' כָּל שֶׁכֵּן וְקַל וְחֹמֶר בְּגִדּוֹן דִּינֵן שְׁרוּצָה לְהַלְוֶה בְּעֶרְכָּאוֹת שְׁלֵהֶן לְהַרְסֵם וּלְנַתְּנוֹ דָּרְכֵי
נִזְעֵם תּוֹרַת ה' תְּמִידָה וְלִכְּוֹן מְנוּטֵל עַל כָּל דֵּינֵן וְדִינֵן לְשַׁלּוֹחַ שְׁלוּחָם אֲצֵל רְאוּבֵן וּלְהַזְמִינוֹ
לְדִין פֶּעַם רֵאשׁוֹנָה וְשֵׁנִית וְשְׁלִישִׁית שְׁנֵי וְחֲמִישִׁי וְשְׁנֵי וּמִמֵּתִינֵן לוֹ כָּל הַיּוֹם כִּלּוֹ בְּפֶעַם
שְׁלִישִׁית וְאִם לֹא בָּא מְנַדִּין אוֹתוֹ לְמַחְרָתוֹ כְּדֹאמְרֵינוּ בְּקַמ' פָּרַק הַגּוֹזֵל בְּתֵרָא אָמַר רַב
חֲסֵדָא קוֹבְעִין זְמַן שְׁנֵי וְחֲמִישִׁי וְשְׁנֵי זְמַנָּא בְּתֵר זְמַנָּא וּלְמַחְרָת כְּתַבִּינוּ פְּתִיחָא פִּירוּשׁ
שֶׁטֶר שְׁמַתָּא וְכֵן פֶּתַח הַרְמַב"ם הַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין פָּרַק כ"ה וְכֵן פֶּתַח הַטּוֹר ח"ה סִימָן י"א
וְאִם יָבֵא לְב"ד וְיִקְבֵּל עָלָיו מַה שִׁיגְזָרוּ ב"ד הָרִי טוֹב וְאִם ח"ו לֹא יָבֵא אוֹ אִם יָבֵא וְלֹא
יִקְבֵּל עָלָיו אֵת הַדֵּין יִתְרוֹ בּוֹ שְׁנֵי וְחֲמִישִׁי וְשְׁנֵי שֵׁינֵי שֵׁינֵי מַה שֶׁב"ד גָּזְרוּ עָלָיו וְאִם לֹא יַעֲשֶׂה
מְנַדִּים אוֹתוֹ וְאִם יַעֲמִיד ל' יוֹם וְלֹא תִבְעַע לְהַתִּיר נְדוּיוֹ מִחֲרִימֵן אוֹתוֹ וְכֵן פֶּתַח הַרְמַב"ם
פ' כ"ה הַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין וְכַמָּה וְכַמָּה הַחֲמִיר וְהֶאֱרִיךְ ה"ר יוֹסֵף קוֹלוֹן שֶׁרֵשׁ קנ"ד בְּמֵי
שְׁהוּלָף בְּעֶרְכָּאוֹ שֶׁל תּוֹרְגָמֵי וְלֹא צִיִּית דִּינָא כְּמוֹ שֶׁתֵּרָא' מִשָּׁם כ"ש לְמֵי שְׁפוֹרֶק עוֹל
הַתּוֹרָה מֵעַל צִנְאוֹרוֹ לְלָקֵחַ בְּדָרְכֵי חוֹשֵׁף שֶׁרְאוּי לְהַעֲנִישׁוֹ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר עַד שֶׁיִּקְבֵּל
עָלָיו אֵת הַדֵּין וְאִם רְאוּבֵן הֵנּוּ שְׁמוֹעַ וְשִׁמְעַתְּבָא עָלָיו בְּרַכַּת טוֹב: זֶהוּ מַה שֶׁלַע"נֵד וְאָמַר
לִי לְבִי יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֵלְלָה"ה: כַּכֵּן לַעֲנִין הַדְּבָר הַנֶּשְׁאָל אִי חֲשִׁיב רְאוּבֵן
כְּאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס כִּינּוֹן שֶׁלֹּא מִינְהוּ אֲבִי יְתוּמֵי וְלֹא בֵּית דִּין כִּי אִם הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס הָא' מִינְהוּ וְאִין
לוֹ כַּח עַל זֶה וְכִמוֹ שֶׁפֶתַח הָרֵא"ש ז"ל בְּתַשׁוּבָתוֹ כָּלֵל פ"ח וז"ל כִּי הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס כְּמֵאן
דְּלִיתֵיהּ כִּינּוֹן שֶׁלֹּא מִנְהוּ ב"ד דְּאִין לְאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס כַּח לְמִנּוֹת אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס אַחַר בְּמִקּוּמוֹ נִרְאֶה
שֶׁהָאֵמַת הוּא שֵׁישׁ לוֹ דִּין אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס: בְּמִשְׁנֵה שְׁלִימ' הִיא בְּגִיטִין פ' הַנִּזְקִין יְתוּמֵי שֶׁסְּמָכו
אֲצֵל בְּעַל הַבֵּית אוֹ שְׁמִינָה לְהֵם אֲבִיהֶם אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס חֲזִיב לַעֲשֹׂר: וְכַתֵּב רַש"י שֶׁלֹּא נִתְמַנָּה
לְהֵם לֹא מֵאֲבִיהֶ' וְלֹא מִבִּי"ד אֶפְּלוֹ הֵכִי כְּאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס הוּא וְכֵן פֶּתַח הַטּוֹר סִימָן ר"ש
שֶׁהִיְתוּמֵי עֲצָמוֹ נִתְחַבְּבוּ אֵלָיו וְנִשְׁתַּדֵּל בְּשִׁלְהֶן יֵשׁ לוֹ כָּל דִּין אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס גְּמוּרָא לְמַכּוֹר
וְלִקְנוֹת וּלְכָל דְּבָר וְאֶפְּי' סְמָכו אֲצֵל אִשָּׁה הָרִי שֶׁהִסְמִיכוֹ מֵאֲלִיהֶן יֵשׁ בּוֹ כַּח מְמִינוּי ב"ד
שֶׁב"ד אִין מְמִינֵן אִשָּׁה אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס כְּדֹאִיתָא פָּרַק הַנִּזְקִין וּבְסָמָכוֹ מֵאֲלִיהֶן יֵשׁ לְאִשָּׁה דִּין
אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס וְכִמוֹ שֶׁפֶתַח בְּגִמְרָא הָאִי מַעֲשֶׂה דִּינְתָמֵי דְסָמְכֵי גְבִי סְבָתָא וְכֵן הָרֵא"ש רֵלָה
הַנִּזְכָּר פָּסַק כִּינּוֹן שֶׁהִשְׁתַּדֵּל בְּנִכְסֵי הַיּוֹרֵשׁ יָמִים רַבִּים לֹא גָרַע מִיְתוּמֵי שֶׁסְּמָכו אֲבָל בְּעַל
הַבֵּית שֵׁישׁ לוֹ כָּל דִּין אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס אֵף כָּאֵן בְּגִידּוֹן דִּינֵן יֵשׁ לוֹ דִּין אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס גְּמוּרָא שֶׁסְּמָכו

עָלְיוּ לְגַמְרֵי וְאַפְּיָלוּ לְהִיּוֹת עַל שְׁלַחְנֹו כְּפִי מֵהַ שְׁשִׁמְעֵתִי וְגַם כִּי נִרְאָה לוֹ שֶׁנִּכְנַס בְּרִשׁוֹ כִּינּוֹן שְׁמִינְהוּ הָאֶפְטֶרוֹפּוֹס הָאֲחֵר: וְלַעֲנֵן הַמְטֵלְטֵלִין שְׁמָסְרוּ לִידוֹ וְאַמְרוּ לוֹ שְׁיִמְכְּרֵם מִיָּד וְנִתְרַשַׁל בְּעַנְיָו וְלֹא מְכָרָם וְנִשְׁרָפוּ אִם נִקְרָא פּוֹשַׁע וְחַיִּיב וְכִמּוֹ שֶׁנִּרְאָה שֶׁהַדֵּין כֹּה לְמִכְרָם מִיָּד דְּאִמְרִינוּ בְּכַתְּוִבוֹת פֶּרֶק אֶלְמָנָה נִיזוֹנִית אָמַר רַב יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל מְטֵלְטֵלִין שָׁל יְתוּמִים שְׁמִין אוֹתָם וּמוֹכְרִין אוֹתָם לְאַלְתֵּר רַב חֲסֵדָא אָמַר אֲבִימִי מוֹכְרִים אוֹתָם לְשָׁנוּקִים וְלֹא פְּלִיגִי הָא דְמִקְרַב שׁוּקָא הָא דְמִרְחַק שׁוּקָא נִרְאָה שֶׁהַדֵּין לְמִכְרָם וְכִינּוֹן שְׁלֹא מְכָרָם פֶּשַׁע וְאַפְּיָ' שְׁנִשְׁרָפוּ וְנִאֲבָדוּ בְּאִנּוּס מִכָּל מְקוֹם חַיִּיב דְתַחֲלִיתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוּפוֹ בְּאִנּוּס חַיִּיב כְּדָאִמְרִינוּ בְּמַצִּיעָא פֶּרֶק הַמְפָקִיד הַאי גְבַרָא דְאַפְקִיד זִוּי גַבִּי חֲבָרְיָה אוֹתְבִינְהוּ בְּצָרִיפָא דְאִוֶּרְבְּנִיָה אִיגְנוּב אָמַר רַב יוֹסֵף אֶף עַל גַּב דְלַעֲנֵן גַּבְבִּי נְטִירוּתָא הוּא לַעֲנֵן נוֹרָא פְּשִׁיעָה הִיא הוּי תַחֲלִיתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוּפוֹ בְּאִנּוּס חַיִּיב וְכִן פֶּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים: נִרְאָה לַע"ד שְׁאִינוֹ חַיִּיב מִכְּמָה טְעָמִים אֶחָד שְׁפִינוּן שְׁכַתְּבִתִּי שְׁיֵשׁ לוֹ דִּין אֶפְטֶרוֹפּוֹא אִין צָרִיף רְשׁוּת ב"ד לְמַפְּנֵי אוֹ לְשִׁהוּת אֶלָּא הִיא יַעֲשֶׂה כְּפִי הַנִּרְאָה לוֹ שְׁמָה שְׁצָרִיף רְאוּת עֵינֵי הַב"ד הוּא בְּמִי שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ סְחוּרָה שָׁל יְתוּמִים וְלֹא נִתְמַנָּה אֶפְטֶרוֹפּוֹס אֲבָל לְמִי שֶׁהוּא אֶפְטֶרוֹפּוֹס יַעֲשֶׂה כְּפִי הַנִּרְאָה לוֹ וְכִן כְּתֹב הַטּוֹר סִימָן ר"ץ וּבְנִיזוֹן דִּין יוֹכֵל לֹאמַר שְׁכַחָה נִרְאָה לוֹ שֶׁהִיָּה תוֹעֵלֶת יוֹתֵר לְיְתוּמִים שְׁלֹא לְמִוֹכְרָם שֶׁהִיוּ מְטֵלְטֵלִין שָׁל עֲזוּבוֹן בֵּית אֲבִיהֶם וְאוּלַי כְּשִׁיגְדְלוּ יְהִיו צָרִיכִים לָהֶם וְלָכֵן לֹא מְזַבִּין לְהוּי אִי לֹא בְּדָמֵי יְתִירֵי כְּדֵאִיתָא בְּהִזְבֵּה וְכִן פֶּסֶק הַטּוֹר סִימָן רס"ז וְאוּלַי לֹא מְצָא דְמִי יְתִירֵי וְלָכֵן לֹא מְכָרָם וּמָה שְׁאִמַּר בְּגַמ' מְטֵלְטֵלִין דִּיתוּמִי מוֹכְרִין אוֹתָם לְאַלְתֵּר כְּבָר כְּתֹב רש"י שֶׁם שְׁלֹא יִרְקְבוּ מִשְׁמַע דְכְּשֶׁהֶם מְטֵלְטֵלִין שְׁיֵשׁ חֲשַׁשׁ שְׁיִרְקְבוּ צָרִיף לְמִכְרָם אֲבָל בְּנִדוֹן דִּין כְּפִי מֵהַ שְׁשִׁמְעֵתִי הִיוּ דְבָרִים קִיָּיִמִים שֶׁהִיוּ כְּלִי נְחוּשׁ' וּבְגַדֵי פִשְׁתָּן הָעוֹמְדִים יָמִים רַבִּים: שְׁנִית שְׁאִפְיָ' שְׁנֵאמ' שֶׁהִיָּה לוֹ לְמִכְרָם עַל כָּל פְּנִים אִין זֹו פְּשִׁיעָה כִּי אִם גְּרָמָא בְּנִזְקִין דְּפִטוֹר וְזֵה כִּי זֵה לֹא עֲשֶׂה שׁוּם מַעֲשֶׂה בְּגוֹ' הַדְּבָר לְשֵׁנֵאמַר שֶׁהוּא מְזִיק כִּי אִם שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְהוּי גְרָמָא וּפְטוֹר דְּגְדוּלָה מְזֵאת סִבַּר רַבָּה לְמִימַר דְּהוּי גְרָמָא בְּקָמָא פֶּרֶק הַגּוֹזֵל עֲצִים הַשָּׁף מְטַבֵּעַ שָׁל חֲבִירוֹ פְטוֹר מ"ט דְּהָא לֹא עֵבֵד וְלֹא מִיָּדִי וְהִנֵּי מִיָּלִי דְמַחֲזִי בְּקוֹרְנָס' וְכו' הָרִי שְׁאִפְיָלוֹ עֲשֶׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה כִּינּוֹן דְּלֹא חֲסָרְיָה חֲשִׁיב לִיה גְרָמָא וְאַפְּיָ' לְסִבְרַת הַמְקַשָּׁה לֹא חֲשִׁיב לִיה מְזִיק אֶלָּא מִשׁוֹ' דַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה אֲבָל לֹא עֲשֶׂה מַעֲשֶׂה פְּשִׁיט' דְּהוּי גְרָמָא וְכֹולִי עֲלָמָא וְז"ל רש"י אֶלְמָא אַע"ג דְּלֹא חֲסָרְיָה כִּינּוֹן דַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוֹפּוֹ לֹא גְרָמָא קָא חֲשִׁיב וְכִן כְּתֹב הָרֵא"ש בְּשֵׁם ר"י פֶּרֶק פִּיצַד הַרְגֵל נִרְאָה כְּשִׁלֹּא עֲשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוֹפּוֹ פְּשִׁיטָא דְּהוּי גְרָמָא וְעוֹד דְּלֹא בְרִיא הִיזְקָא דְמִי יִימַר שְׁיִפְנֹל דְלִיקָה גְדוּלָה כְּזֵאת שְׁלֹא יוֹכְלוּ לְהַצִּילֵם וְכִינּוֹן דְּלֹא בְרִיא הִיזְקָה לֹא דִינָא דְגֵרְמִי הוּא אֶלָּא גְרָמָא בְּנִזְקִין וּפְטוֹר וְאַע"ג דְלַגְבִּי זִוּזָא דְצָרִיפָא דְאִוֶּרְבְּנָא חֲשִׁיב לִיה פְּשִׁיעָה לְגַבִּי נוֹרָא שְׁאִנִּי הֵתֵם דְּהִנְהוּ לְהוּי כְּסָפִים וְאִין לָהֶם שְׁמִירָה אֶלָּא בְּקִרְקַע וּפְשַׁע בְּהִנְיָחָם שֶׁם דְּגְדוּלָה מְזֵאת כְּתֹב הַרְשֵׁב"א סִימָן אֶלְפִי ק"ו עַל רְאוּבֵן שְׁטוּעֵן עַל אֶפְטֶרוֹפּוֹא שְׁפִשַׁע שְׁטוּעֵן בַּב"ד מֵהַ שְׁלֹא צִוְּהוּ לְטַעוֹן וּבְזֵה נִתְחַיִּיב וְאִם הִיָּה טוּעֵן כְּאִשֶׁר אָמַר לוֹ הִיָּה יוֹצֵא מַב"ד זַכָּאִי וְכו' וְהַשִּׁיב אִם טוּעֵן רְאוּבֵן הִיָּה טוּעֵן בְּדָבָר זֵה מִשְׁתַּבְּעָא וְשָׁקִילָנָא אוֹ מִשְׁתַּעֲבָנ' וְלֹא מִשְׁלֵמָנ' וְהַשְׁתָּא לְפִי דְבָרִיף מִשְׁתַּבֵּעַ שְׁכָנְגְדוֹ אוֹ שָׁקִיל בְּלֹא שְׁבוּעָה כָּל כִּי הִיא גּוֹנָא לֹא פְּשִׁיעָה הִיא וְאַפְּיָ' דִינָא דְגֵרְמִי לֹא הוּי כִּי אִם גּוֹרֵם לְמָמוֹן דְּמִי יִימַר דְּמִשְׁתַּבֵּעַ וְלֹא קִיָּיִמָא לִן כַּר"ש דְּאִמַר דְּבָר הַגּוֹר' לְמָמוֹן כְּמָמוֹן דְּמִי וְלֹא מְקָרִי פְּשִׁיעָה אֶלָּא שְׁכַדְבָּרִי רְאוּבֵן הִיָּה פְטוֹר בְּלֹא שְׁבוּעָה וּבְדָבָרִי הָאֶפְטֶרוֹפּוֹס שָׁקִיל הִיאָף בְּלֹא

שבועה הרי שאע"פ שבדבורו מזיק ועביד מעשה לא חשיב פי אם גרמא ופטור כ"ש
בגידון דידן שלא עשה מעשה לא בדבור ולא במעשה פי אם שב ואל תעשה: ובר מן דין
דאפילו יהיה פשיעה גמורה מכל צד אין הדין כל כף ברור שיהיה חייב שפכר כתב רבינו
חיים והרמב"ן דאפטרופוס שמיינהו אבי יתומים פטור אף מן הפשיעה משום דממנע
ולא עביד כיון דליכא הנאה דמהימן כל שכן פשטמכו מאליהן דאתי לאמנועי וכמו שכתב
הראב"ד זה הכל שכן לעגנן שבועה אם משביעין אותו בטענת שפא והביאו הרא"ש
בפסק דגיטין פרק הניזקין: ולעגנן מה ששלח בדרך ים בהא ודאי נראה שפשע שלא
התירו לומר אעשה בו בדרך שאעשה בשלי אלא במקום דאיכא פסידא לינתמי כגון שכתב
דאיכא למיחש שפא יחמיז אבל בדבר שאין בו צד חשש ודאי שאינו יכול וכן כתב
הרמב"ם פרק י"א מהלכות נחלות וכתב מגיד משנה עליו ומכאן שאין שולחין מטלטלין
או סחורה של יתומים בדרך ים ולא בדרך שיש בה ספק אונס: ובדבר יותר בטוח מזה
פסק ה"ר יוסף קולון שרש כ"ג דהוי פשיעה לגבי נכסי יתומים וזה לשונו פי ר' ברוך
פשע כמה שהלנה מעות היתומים להרר"ג ואם פי איש נכבד והגון היה מפל מקום גלוי
וידוע שהיה חייב ממון רב ארבע וחמש ידות יותר ממה שהיה לו והרי החמירו הרבה
רבתינו בהתעסקות מעות היתומים עד פי אמרו שלא להלוותו אלא למי שיש לו קרקעות
וכו' ואני אומר כל שכן בגידון דידן שהוא ספנה יותר גדולה דהוי פשיעה גמורה ושם
חייב הרב הנזכר לרבי ברוך שיפרע ליתומים בגידון דידן נמי נראה שחייב לוי לשלם
ליתומים הנכסים ששלח בינם: וגדולה מזאת כתב הרב הנזכר שרש קנ"ג ראובן שלח
מעות לקנות חטים וכן עשה ושם חטים בבית אחד אחר זמן נמצאו נרקבי מחמת שיירדו
עליהם גשמי ופסק דברי דודאי שמעון פשע דדבר ידוע דעבידי בתים דמדלפי וסתם
גגים חתורים הם אצל גשמים יותר מאשר סתם דלתות חתורות אצל פלב דמטעם זה
מחייב בעל הפלב בגזקי גדיש בפרק שני דקמא ויותר ויותר הם הספינות חתוכות אצל
טביעה מגג וכלב שהרי מעשים בכל יום וכיון שבין איש לחבירו חשיב אותו פושע וחייב
כל שכן בגידון דידן שהוא נכסי יתומים דהנה ליה לאסוקי אדעתיה דאפשר שייטבע בינם
וילדקדק עליהם על דרך שצוו חכמים ז"ל: ואף על גב שכתב הרמב"ן דאפטרופוס
שמיינהו אבי יתומים דפטור אפילו שפשע כפר חלקו עליו רבנותא רבינו האי גאון ור"י
בעל התוספות פרק המפקיד שחייב בפשיעה וכן הרש"א והרא"ש וכן ה"ר שמואל
מוורדוס שמביא הרא"ש בפסקיו סובר דחייב והביאו המרדכי במציעא פ' הנז' דמתר'
הקושניא שהכריחו להרמ"ב לומר דפטור מפשיעה והוא מאי דאמרינן קמא פ' שור שנגח
ד' וה' משלם מן העלייה ואמרינן מעליי' מאן מעליי' יתומי' דאי מעליית אפטרופוס ממנעי
ולא עבדי אלמא שזה הטעם מספיק אפילו לפשיעה ותיר' לעולם חייב בפשיעה והתם
מיינהו בשביל תקנת העולם שלא יגח שורם הילקף בקל ממנעי אבל לעולם שחייב
בפשיעה וכן ה"ר יוס' קולון סובר דחייב כמו שנראה מתוך תשובתו הנזכר הרי שכל
הפוסקים ראשונים ואחרונים הסכימו לדעת אח' ועוד שאפשר לומר דאפי' הרמב"ן
מודה בגידון דידן דחייב וזה פי כפר אמרו ממנע אדם מלאשבועי ולא ממנע מלשלומי
ואני רואה במיינהו אבי יתומים אינו נשבע אליכא דכולי עלמא ובסמכו אצל בעל הבית
סבר הרא"ש והר"מ מה דנשבע על טענת שפא גם לעגנן פשיעה נחלק ונאמר שאם הרמ"ב
כתב דפטור הוא במיינהו אבי יתומים אבל בסמכו מודה דחייב לכן גמר גמרתני אומר

שְׁחִיב לוי הנז' בְּמָה שֶׁשָּׁלַח דָּרָךְ יוֹם לְפִי קוֹצֵר עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי וְלִבִּי אֲנִי יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי ז"ל הַהֵ: שְׁאֵלָה קַכְד עַל עֲנִין מִתְנַת שְׁכִיב מֵרַע וְז"ל עוֹד אֲמַר לָנוּ קוֹמוּ לָהּ מוֹגִי"ר אִישׁוּטָא מְעוֹבְרַת אִי קִי פּוֹאִישִׁי קוֹן ה"ר דָּוִד גָּאֵט נִיְיִו אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס דִּי אִישׁוּטָה פּאָזִינְדָה עוֹד דִּי"גו קִי לְגִדִין אֵלֶּה מוֹג"יִר דִּישׁוּ פְתוּבָה שְׁנָקוּ מִיִּל אֲשֶׁפְרוּ דִּי רּוֹפָה אִי טָרַשׁ מִיִּל אֲשֶׁפְרוּשׁ אִין אֲשֶׁפְרוּשׁ אִי אִישׁוּטוּשׁ מִיִּל אֲשֶׁפְרוּשׁ קִי שׁוֹן דִּימֵאֲזִיִּאדוּשׁ דִּי שׁוּ פְתוּבָה אִישׁ קִי שׁוֹן אֲנֶכְלִיגוּ דִּי קְרִיאַר אֵלֶּה קְרִיאַטוּרָה טְרִישׁ אֲנִיּוּשׁ אֶפּוֹאִירָאשׁ דִּי וִישׁטִידוּשׁ אִי שׁוּ חֵס וְשְׁלוֹם נִי שְׁאֵלִי אֵה לּוֹז קִי לִי דִין לּוֹשׁ דִּי"גוּשׁ מִיִּל אֲשֶׁפְרוּשׁ אֲנִישִׁי קוֹמוּ אֲנִישִׁי פּוֹר אֵיל בּוֹאִין סִירוֹנִישִׁי וּלְבָסוֹ נְתַגְלָה הַדְּבָר שְׁלֵא הִיְתָה הָאֵלְמָנָה מְעוֹבְרַת שְׁאֵלָה אִם חִיב הַיּוֹרֵשׁ לְתַת הָאֵלֶּף לְבָנִים לְאֵלְמָנָה שְׁפֵן צוּה בִּסוֹ דְבָרֵיו הַנְּפֻטָּ בְּאוּמְרוֹ וּפּוֹר אֵיל בּוֹאִין שִׁירוֹנִישִׁי אוֹ לֵא: תְּשׁוּבָה נְרָאָה לְעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי שְׁאִין בְּצוּאָה וּמִתְנָה זֹו מִמֶּשׁ פִּינּוֹן שְׁלֵא הִיְתָה מְעוֹבְרַת וְהַטְעַם לְפִי שֶׁהוּא בְּתַחֲלַת דְבָרֵיו הַנִּיחַ לִיְתַד תְּקוּעַ בְּמָקוֹם נֶאֱמַן שְׁאֵשְׁתוּ מְעוֹבְרַת וְכָל דְבָרֵיו הַנְּמַשְׁכִּים סוֹבְבִים עַל זֶה הַקּוֹטֵב פְּנֵרָאָה מִתּוֹךְ דְבָרֵיו בְּאוּמְרוֹ קִי שִׁי אוֹבְלִיגוּ דִּי קְרִיאַר לָהּ קְרִיאַטוּרָה הַיְדוּעָה שְׁפִנְנָתוֹ הִיְתָה הַיּוֹתָה מְעוֹבְרַת וְתַכְרַף אֲמַר אִי שִׁי ח"ו נוּ שְׁאֵלִי אֵלוֹז מִשְׁמַע אִם הַקְרִיאַטוּרָה הַנְּז' לֵא יִצָּא לְאוּר שְׁיִתְּנוּ לָהּ הָאֵלֶּף לְבָנִים אַעפ"י שְׁלֵא תְקַיִים הַתְּנָאִי הַנְּזָכֵר מִהַשְׁלֵשׁ שָׁנִים בְּעַבּוּר הָעֵבוּדָה וְהַשְׁמוּשׁ הַטּוֹב אֲבָל מְכָל מָקוֹם עַבּוּר בְּעֵינָן כִּי הָעַבּוּר לֵא נִכְנַס בְּחַלְקוֹת סָפֵק לְהַתְּנוּת עָלָיו כִּי אִם לְהַקְדָּמָה מְנוּחַת וְעוֹד כִּי לְשׁוֹן לֵא יִצָּא לְאוּר לֵא מִשְׁתַּמַּע אֵלָּא עַל שׁוּם מְצִיאוֹת נִמְצָא אִי אוֹתוֹ הַנְּמַצָּא שֶׁהוּא הָעוֹבֵר לֵא יִצָּא לְאוּר כְּמָה דְאַתְמַר כְּעוֹלָלִים לֵא רָאוּ אוֹר אֲבָל אִי אֲפֻשֶׁר לֹאמַר אִם הָעַבּוּר לֵא יִצָּא לְאוּר כִּי אִם לֵא יִהְיֶה עַבּוּר לֵא שִׁינָה בִּיהַ לְשׁוֹן לֵא יִצָּא כִּי אִינוּ שׁוּם דְבָר לְצִאָת לֵא לְחֻשְׁףָּ וְלֵא לְאוּר: וְכִּי מִן דִּין כִּי אֶפְיִלוּ יִהְיֶה הַלְשׁוֹן מְסוּנָףֵק אִם פְּנוּנָתוֹ הִיְתָה לֹאמַר שְׁאֶפְיִלוּ לֵא תִהְיֶה מְעוֹבְרַת שְׁיִתְּנוּ לָהּ הָאֵלֶּף לְבָנִים מ"מ אִין לְאֵלְמָנָה כְּלוּם לְפִי שֶׁהוּא יְדוּעַ שְׁבָכָל לְשׁוֹן תְּלוּי וּמְסוּנָףֵק יֵד בְּעַל הַשְׁטֵר עַל הַתְּחַתּוּנָה כְּדִאֲמַרִּינּוּ פְּרָק גַּט פְּשׁוּט זוּזִין מָאָה דְאִינוּן סְלַעִין אִין לּוֹ אֵלָּא עֲשָׂרִין זוּזִין מָאָה דְאִינוּן תְּלַתִּין סְלַעִין אִין לּוֹ אֵלָּא מְנָה וְכִן הוּא מְסוּנָףֵק מְכָל הַפּוֹסְקִים דִּיֵּד בְּעַל הַשְׁטֵר עַל הַתְּחַתּוּנָה וְלֵא עוֹד אֵלָּא שְׁאֶפְיִלוּ הִיכָא דְלִישְׁנָא מִשְׁמַע קְצַת כְּדִבְרֵי בְּעַל הַשְׁטֵר אֲמַרִּינּוּ יֵד בְּעַל הַשְׁטֵר עַל הַתְּחַתּוּנָה כְּדִמּוּכַח מִהֵיא סוּגִיא דְפְרָק גַּט פְּשׁוּט דַּת"ר דְּהַב אִין פְּחוֹת מְדִינָר דְּהַב בְּדִינָרִין אִין פְּחוֹת מִשְׁנֵי דִינָרִין וְכוּ' וְכִמוֹ שֶׁהִבִּיאוּ הַה"ר יוֹס' קוֹלוֹן ז"ל לְשׁוֹרֵשׁ ז' אַף כָּאֵן בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ יֵד הָאֵלְמָנָה עַל הַתְּחַתּוּנָה דְּהַמוּצִיא מִחִבְרֵיו עָלָיו הַרְחִיל כִּי הַנְּכָסִים בְּחֻזְקַת הַיּוֹרֵשׁ הֵן עוֹמְדִין וְהָאֵלְמָנָה בָּאָה לְהוּצִיא מִפֶּחַ שְׁטֵר הַמִּתְנָה וְכִבְרֵ אֲמַרְנוּ דְאֵזְלִינּוּ בְּתַר פְּחוֹת שְׁבַלְשׁוֹנוֹת כִּי יֵד בְּעַל הַשְׁטֵר עַל הַתְּחַתּוּנָה: וְכִי תִימָא כָּל זֶה יִצְדַּק כְּשֶׁלֵּא תְּפָסָה אֲבָל בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ כָּל הַנְּכָסִים ת"י וְכָל הַנְּכָסִי בְּחֻזְקַת הָאֵלְמָנָה וְכִינּוֹן דְּתְּפָסָה מְהֵנָּה לִית' כִּי לֵא מְהֵנִי תְּפִסָּה אֵלָּא כְּשֶׁהִתְנָה הוּא בְּחַפְזָּ מְסוּנָףֵק וּמְבוֹרָר וְתְּפָסָה בּוֹ אֲבָל כְּשֶׁצְּנָה תְּנוּ כְּךָ וְכָךְ לְבָנִי לְפָלוּנִי וְאִין הַלְבָנִי בְּעֵינָן כְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ אִם אִין לְמִקְבֵּל הַמִּתְנָה שׁוּם זְכִינָי' בְּגוֹ הַמְּמוֹן אֵלָּא שְׁעַבּוּד בְּעֵלְמָא דְפְשׁוּטָא שֶׁהַיּוֹרֵשִׁים יְכוּלִים לְסַלְקוּ בְּזוּזֵי כְּדִין ב"ח אֶפְיִלוּ תוֹעִיל הַמִּתְנָה וְרָאָה מְהָא דְאֲמַרִּינּוּ בְּמִצִּיעָא פְּרָק הַמְקַבֵּל דָּךְ קִי"א יְתוּמִים אוּמְרִים אֲנוּ הַשְּׁבַחְנוּ וּבְעַל חוֹב אוּמַר אֲבִיכֶם הַשְּׁבִיחַ עַל מִי לְהִבִּיא רָאָה וְכוּ' וּמְסַקִּינּוּ בְּגִמְרָא דְעַל הַיְתוּמִים לְהִבִּיא רָאָה מֵאִי טַעְמָא אֲרַעָא כִּינּוֹן דְּלִגְבוּיִינָא קִימָא כְּמֵאֵן דְּגִבְיָא דְמִיָּא הֲרִי לָךְ דֵּאע"ג שֶׁהַיְתוּמִ' מְוַחֲזָקִים וְעוֹמְדִים בְּקַרְקַע שֶׁהַנִּיחַ לְהֶם אֲבִיהֶם וְהוּא לּוֹ

למימר דקרקע בְּחֻזקת יְתוּמִים עוֹמְדָת אֶפְיָלוּ הֵכִי מִפְקִינָן מִנְיֵיהוּ כִּינּוּן דְּמַמָּה נִפְשָׁה יֵשׁ לוֹ לְבַעַל חוֹב לְגַבּוֹת אוֹתוֹ הַשְּׂבַח וְאִין עָלְיוּ אֲלָא הַדְּמִים כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רַש"י שֵׁם וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בֵּין יְתוּמִים הַשְּׂבִיחוּ בֵּין אֲבִיהֶם הַשְּׂבִיחַ דִּינוֹ לִיטּוֹל קֶרְקַע עִם הַשְּׂבַח וְאִם הַיְתוּמִים הַשְּׂבִיחוּ מֵעֵלָה לְהֶם הַשְּׂבַח בְּדְמִים הִילְכָה גְבִי אֲרַעָא עִם הַשְּׂבַח מִמָּה נִפְשָׁה הָרִי לָהּ רְאָיָה בְּרוּרָה דְלֵא מְהֵנָּא תְּפִיסַת הַיְתוּמִים כִּינּוּן שְׂאִין לְהֶם שׁוּם דְּבָר בְּגוֹ' הַקֶּרְקַע וְכֵן הַשִּׁיב הַרִש"ב אַב בַּתְּשׁוּבַת שְׂאֵלָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ רְאוּבֵן לְנָה מִשְׁמַעוֹן בְּמִשְׁכּוֹן וּלְזַמֵּן אֲמַר רְאוּבֵן תֵּן לִי מִשְׁכּוֹנִי וְאַתָּן לָהּ עֲשֶׂרָה דִּינָרִין שְׁהַלּוּיִתְנִי הַשִּׁיב שְׁמַעוֹן עֲשָׂרִים דִּינָרִים הַלּוּיִתִּיהּ וְכֵא עַד אֲחַד וְאֲמַר לֹא יִדְעַתִּי בְּכַמָּה מִשְׁכּוֹנִי אֲבָל יִדְעַתִּי שְׂפָה וְכָהּ מִשְׁכּוֹנוֹת מִשְׁכּוֹן לוֹ וְהַשִּׁיב אִם הוֹצִיא הַמִּשְׁכּוֹן לִפְנֵי ב"ד אוֹ לִפְנֵי עֲדִים הַדִּין עִם רְאוּבֵן הַלְּנָה דְכָל מְקוֹם שְׁשָׁנִים מְחִיבִי אוֹתוֹ מְמוֹן אֲחַד מְחִיבּוֹ שְׁבוּעָה וְאֵלּוּ הֵיוּ כְּאֵן ב' עֲדִי' שְׂרַאוּהוּ וְדֹאֵי הֵיָה לְשְׁמַעוֹן לְהַחֲזִיר לוֹ הַמִּשְׁכּוֹן בְּעֲשֶׂרָה דִּינָרִין דְּעָלְיוּ לְהַבִּיא רְאָיָה עַל הַסָּף שְׁהָרִי אֵינּוּ טוֹעֵן בְּגוֹ' הַמִּשְׁכּוֹן כְּלוּם: הָרִי לָהּ רְאָיָה בְּרוּרָה דְאַף עַל גַּב דְּשְׁמַעוֹן מְוַחֲזֵק וְתוֹפֵס מִשְׁכּוֹנוֹ בְּיָדוֹ אֶפְיָלוּ הֵכִי עָלְיוּ לְהַבִּיא רְאָיָה שְׁהַלְּנָה לוֹ עֲשָׂרִים וְלֹא מְהֵנִי לִיהַ תְּפִיסַתוֹ כִּינּוּן דְּאֵינּוּ טוֹעֵן בְּגוֹף הַמִּשְׁכּוֹן וְאִם יֹאמַר הָאוּמַר כִּינּוּן דְּקִינָמָא לֵן כָּל לִישְׁנָא יִתִּירָא לְטַפּוּי אֲתָא אָף כְּאֵן בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ אִם כְּוֹנְתוֹ הֵיָתָה בְּנִתְיַת הַמִּתְנָה עַל תְּנֵאֵי שְׁתֵּהֵי' מְעוֹנְבֶרַת הֵיָה לוֹ לֹאמַר אִישִׁי ח"ו נוֹ שְׂאֵלוֹ אֱלוֹשׁ קִי לִי דִין לְנֵשׁ דִּיגְנוֹשׁ מִיֵּל אֲשַׁפְּרוֹשׁ וְלֹא יוֹתַר מְדַאמַר אֲנָשִׁי קוּמוּ אֲנָשִׁי פוּר אֵיל בּוֹאִין שִׁירוּיִשׁוֹ מִשְׁמַע דְּלְטַפּוּי אֲתָא דְעַל כָּל פְּנִים יִתְנוּ לָהּ בֵּין תֵּהֵיָה מְעוֹנְבֶרַת אוֹ לֹא תֵהֵיָה מְעוֹנְבֶרַת: לִיתָא מִשׁוּם דְּעִיקַר זֶה הַדִּין הוּא בְּפֶרֶק יֵשׁ נוֹחֲלִין וְהֵכִי אֲמַרִינּוּ הֵתֵם שְׂכִיב מְרַע שְׂאֲמַר תְּנוּ מְאֵתִים זֹז לְפָלוּנִי בְּנִי בְּכוּר פְּרָאוּי לוֹ נוֹטְלִין וְנוֹטֵל בְּכוּרְתוֹ וְכֵן מְאֵתִים זֹז לְפָלוּנִי אֲשֵׁתִי בְּכַתּוּבְתָהּ פְּרָאוּי לָהּ נוֹטֵלְתָן וְנוֹטֵלְתָן כְּתוּבְתָהּ וְכֵן מְאֵתִים זֹז לְפָלוּנִי בְּעַל חוֹבִי פְּרָאוּי לוֹ נוֹטֵלְתָן וְנוֹטֵל אֶת חוֹבּוֹ וְקֵא יֵהִיב טַעְמָא בְּגַמְרָא כִּינּוּן דְּלֵא צְרִיף לֹאמַר פְּרָאוּי לוֹ וְאֲמַרוּ וְדֹאֵי לְטַפּוּי אֲתָא וְהוּא דְּבָר בְּרוּר וּמְפֹרָשׁ' כִּי בְּכָל הַחֲלוּקוֹת שְׁהַבִּי' הַגְּמָרָא הֵם דְּבָרִים בְּרוּרִי' כִּי לֹא הֵנָּה צְרִיף לֹאמַר פְּרָאוּי לוֹ לְפִי כִּי בִּהְיוֹת' הָאָדָם נוֹתֵן לְבָנוּ חֵלֶק בְּכוּרְתוֹ אִין בְּזֶה שׁוּם חֲשֵׁשׁ וְלֹא הֵיָה צְרִיף לְתַת טַעַם לְדְבָרֵי בְּאוּמַרוֹ פְּרָאוּי לוֹ וְכֵן בְּפִרְיעַת כְּתוּבַת הָאֲשָׁה אִין בּוֹ חֲשֵׁשׁ וְכֵן בְּפִרְיעַת הַחוֹב וְלָכֵן הוּא לְשׁוֹן מִיּוֹת' לְגַמְרִי וּלְטַפּוּי אֲתָא אֲבָל בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ שְׁהוּא מִתְנָה וְאֲעִבּוּרִי אַחְסָנָתָא אֵינּוּ לְשׁוֹן מִיּוֹתֵר לְפִי שְׁהוּא מִתְנַצֵּל וְנוֹתֵן טַעַם לְדְבָרֵי לְפִי שְׂאִין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימְנוּ שְׁעוֹשָׁה כֵּן בְּעִבּוּר הַעֲבוּדָה הַנְּאוּתָה אֲשֶׁר עַבְדְּתָהּ אֲבָל מְכָל מְקוֹם מְצִיאוֹת עוֹבֵר בְּעֵינֵי כְּאֲשֶׁר כְּתוּבִי: וְעוֹד בַּר מִן דִּין וּבַר מִן דִּין הֵיָה תִּזְכָּה הָאֲשָׁה בְּאֵלָף לְבָנִים כִּינּוּן שְׁהַנְּפִטָר צוּהָ שְׁיִתְנוּ לָהּ אֵלָף אֲשַׁפְּרוֹשׁ אִין אֲשַׁפְּרוֹשׁ שְׁהוּ עֲצָמוֹ דְּקִדְקָ שְׁיִהֵיָה אֲשַׁפְּרוֹשׁ וְעַכְשָׁיו בְּשַׁעַת פְּטִירְתוֹ לֹא נִמְצָאוּ מַעוֹ' בְּעֵין דְּפְשִׁיטָא שְׂאִין לָהּ כְּלוּם דְּחִיּוּשֵׁינּוּ לְמָנָה קְבוּר וְכֵמוֹ שְׁכַתְבַּת הַרְשָׁב"א בְּשְׁבוּעוֹת פְּרָק שְׁבוּעוֹת הַדִּינָיִן וְזֶה לְשׁוֹנוֹ הִלְכָה שְׂכִיב מְרַע שְׂאֲמַר תְּנוּ מְנָה לְפָלוּנִי חֲזִינִין אִי אִית לָיָה בְּעֵין יִהְבִּינּוּ לָיָה וְאִי לֹא לֹא יִהְבִּינּוּ לִיָּה מִיָּדִי דְּחִיּוּשֵׁינּוּ לְמַנָּה קְבוּר קֵאמַר דֹּאע"ג דְּאֶפְסִיקָא הַלְּכָתָא פְּרָק קֵמָא דְּגִיטִין דְּלְמַנָּה קְבוּר לֹא חִיּוּשֵׁינּוּ הֵתֵם כְּדֹאִיכָא מְנָה שְׂאִינּוּ קְבוּר וְאֵע"ג דְּלֵא אֲמַר מְנָה זֶה לֹא חִיּוּשֵׁינּוּ לְמָנָה אֲחַד קְבוּר וְיִהְבִּינּוּ לִיָּה הֵיָה מְנָה מְגוּלָה הֵיָה אִם לִיכָא אַחַר בְּעֵין לֹא יִהְבִּינּוּ לִיָּה מִיָּדִי דְּמָנָה דְּוּוּקָא קֵאמַר וְכֵן פְּסַק הַר"ן פ"ק דְּגִיטִין וְסוּף דְּבָרֵי וְהֵיכ שְׂאִין לוֹ מְעוֹת בְּעֵין כָּל שְׂאֵלָא אֲמַר מְנַכְסִי אִיכָא לְמִימַר דְּלֵא זָכָה הַמְקַבֵּל דְּמָנָה דְּוּוּקָא קֵאמַר וְהֵיָה לִית לָיָה וְכֵן

השיב הרשב"א בתשובות שאלה וכמו שהביאו ה"ר יוס' קולון ו"ל וכן פסק הוא עצמו בשו"ת צ"ד וכן כתב מגיד משנה על הרמב"ם בפ"ק עשירי מהלכות זכייה ומתנה דס"ל פ"ה רשב"א ואע"ג דבסו' דבריו כתב וצ"ע פ"ב אית לן תלתא אשלי רב"ב דסב"ר הכי בפירושו ואפי' יהא ספק אי חיישינן אי לא חיישינן בנדון שלנו מועיל דהמוציא מחבירו עליו הראייה וכמו שפתי הרי שאפילו לפי הספק המסופק מגיד משנה על הרמב"ם מספיק לסברתנו: ואם יאמר האומר בנדון שלנו לא חיישינן למנה קבור והטע' דבשלמא אם הנה אומר תנו לה אלה אשפר' היינו חוששין לכה אבל הוא אומר תנו לה שלשה מיל אשפר' וכיון שצ"ר אלה אשפר' של המתנה עם השנים אלה של המתנה כמו שהשנים אלה שנה קאמר דודאי גובה אותם מהנכסים אפילו שלא יש מעות בעין גם האלה אשפר' של המתנה כן ליתא לפי שאין הכי נמי שכל שלשה אלפים אשר פונתו למנה קבור אולי יש לו אבל הטעם שהוא גובה השנים אלפים מהנכסים הוא לפי שהוא חוב מתנה והנכסים כולם משועבדים לה והמעות הקבירים אינם נמצאים לפיכך אומר' בית דין שמתנה מהנכסים אבל במתנה שאין לה אלא מה שאמר הוא נשאר עומד בדבורו ודלמא מנה קבור קאמר ולכה כיון שאינו בעין אין לה פלוג' ועוד מלבד מה שפתי אין לה להאלמנה פלוג' לפי שפיון שאמר לתת לה אלה לבנים ואינם בעין חשוב דבר שלא בא לעולם ואין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם והיות זה חשוב כדבר שלא בא לעולם ראיה מפ' התקבל על ענין דמי חמרא לא קאמר וכו' והביאו הה"ר יוס' קולון ו"ל שו"ת צ"ד גלאתי לכתבו עיני משם מכל הטענות האלו נראה לעניות דעתי שאין לאלמנה מפת הצנאה הזאת שום דבר בעולם נאם צעיר וקטן החברים יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה קכה ראובן צנה מחמת חוליו ונ"ל ראשונה צנה שיפרעו לאשתו פתובה משלם וצנה שכל זמן שהוא תהיה הרה ומינקת שיתנו לה צרכיה בהרונחה וכל שאר נכסיו לזרע אשר תלד ממנו להניח לחמותו ת' לבנים עוד הניח ואמר שיידור רבי שמואל גבאי בבית הסמוך לו ליפרע לתוגר ויהי' לו השאר מלבד החנות הקטן וזה יהיה עד היות זרעו בר דעת ואם יפטר הזרע מעתה תהיה החזקה לרבי שמואל גבאי וב' אלפים לבנים להוליה עצמותיו לארץ ישראל ואלה לבנים לבני אחותו אשר הם שם ואלה לבנים שיחלקו אותם שם וקמ"נ שיחלקו אותם פה עוד שיתנו אז לאשתו אלה לבנים ולאחיותיו רחל ולאה אלה לבנים ואם לא יגיע הפל יחולק שולדו פור ליברה ואם יהיה יותר יהיה הפל לאשת ר' שמואל גבאי כל זה צנה מחמת מיתה השאלה היא שאח' זאת הצנאה נולד הזרע ויהיה כמו ד' או ה' שנים ונפטר לבית עולמו ובאה לאה ותבעה פי אחיו צנה מחמת מיתה שיתנו לה ה' מאות לבנים אחר פטירת הזרע וכיון שנפטר הזרע שיתנו לה מה שצנה ואשת ר' שמואל גבאי הנזכרת שהיא הירשת האמתית טוענת כי אין לה כלל לפי שבחיי זרעו לא נתן לה פלוג' וכבר באו הנכסים פלוג' לחזקת הזרע ועכשיו היא יורשת מפת הזרע שנפלו לו פלוג' הנכסי' בירוש' ועכשיו שנפטר הזרע באים פלוג' הנכסים לה בתורת ירושה פדין תורתנו הקדושה באופן שאין ללאה שום זכות ותביעה: תשובה לכאורה הנה נראה שהדין עם לאה משום הא דאמרין בכתרא פ"ק יש גזלתי נכסי לה ואחריה ירש פלוני ואחריה ירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני קנה שלישי ואע"ג דאמרין התם דשלח רב אחא בר רב ענא לדברי רבי יוחנן בן ברוקא נכסי לה ואחריה לפלוני אם הנה ראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום ראשון פלוג' שאין לשון מתנה

אֵלָא לְשׁוֹן יְרוּשָׁה וִירוּשָׁה אִין לֵה הַפֶּסֶק וּמִיִּיתִי עַלְהָ הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה הֵהִיא דְרַב עִילָשׁ
דְּסַבְר לְמִימַר שְׁנֵי נְמִי שְׁקִיל וְאָמַר לֵיה רַבָּא דִּינִי דְחַצְצָתָא הִינֵנו דִּינִי פְּכַר פְּתַב הַרְשָׁב"ם
דְּלֵא אָמַר רַב אַחָא אֵלָא כְּשִׂאמַר נְכִסֵּי לֵה סְתָמָא דְלֵא פִירֵשׁ לֵא לְשׁוֹן יְרוּשָׁה וְלֵא לְשׁוֹן
מִתְנָה דְאֵז אֲמַרִינֵן הוֹאִיל וְחִזּוּ לִירֵשׁ כֹּל הַנְּכָסִים מִן הַתּוֹרָה מִסְתָּמָא לְלְשׁוֹן יְרוּשָׁה אִיפּוֹנוּ
הַנּוֹתָן אֲבָל הֵיכָא דְקֶאֱמַרִי בְהִדְיָא לְשׁוֹן מִתְנָה לֵא אֲמַרִינֵן הֵכִי וְכַתְּבִי הַרְשָׁב"א ו"ל
בְּחִדּוּשׁוֹ דְלִישְׁנָא דְגַמְרָא מְשַׁמַּע הֵכִי דְקֶאֱמַר שְׁאִין לְשׁוֹן מִתְנָה אֵלָא לְשׁוֹן יְרוּשָׁה וְלֵא
קֶאֱמַר שְׁאִין מִתְנָה אֵלָא יְרוּשָׁה מְשַׁמַּע דְּבַלְשׁוֹן הוּא מְקַפִּיד: וְהִשְׁתָּא נִיחָא הָא דְתַנִּיא
הָאוּמַר תְּנוּ שְׁקֵל לְבָנֵי בְּשַׁבַּת וּרְאוּיִן לִיתָן סְלַע נּוֹתָן לְהֵם סְלַע וְאִם אָמַר אֵל תַּתְּנוּ לְהֵם
אֵלָא שְׁקֵל אִין נּוֹתְנִין לְהֵם אֵלָא שְׁקֵל וְאִם אָמַר אִם מֵתוּ יִירֵשׁ אַחֲרֵיהֶם תַּחֲתִיבֵיהֶם בֵּין שְׁאֲמַר
תְּנוּ בֵּין שְׁאֲמַר אֵל תַּתְּנוּ אִין נּוֹתְנִין לְהֵם אֵלָא שְׁקֵל הָרִי שְׁאֲפִילוּ בְּנֵי שְׂרָאוּיִים לִיּוֹרְשׁוֹ
מְהֵנִי לְשׁוֹן מִתְנָה וְקֵנוּ אַחֲרֵיהֶם תַּחֲתִיבֵיהֶם: וּבְגִדּוֹן דִּינֵן אִיכָא לְשׁוֹן מִתְנָה וְזֵה לְשׁוֹנוֹ וְצִוְהָ
שְׁכָל זְמַן שְׁהוּא תְהִיָה הָרָה וּמְנָק' שְׁיִתְּנוּ לֵה צְרָכֵי' בְּהַרְוּוּחָה וְכָל שְׁאָר נְכִסָּיו לְזַרְע אֲשֶׁר
תִּלְד מִמֶּנּוּ הָרִי שְׁלֵא כְּתַב וְכָל שְׁאָר נְכִסָּיו יִירֵשׁ הַזֶּרַע אוֹ יִהְיֶה לְזַרְע כִּי אִם שְׁאָר נְכִסָּיו
לְזַרְע מְשַׁמַּע שְׁפָמָה עַל מַלְת יִתְּנוּ דְקֶאֱמַר בְּרִישָׁא וּמוֹשֶׁף עֲצָמוּ וְאַחַר עֲמוּ רוּצָה לּוֹמַר
יִתְּנוּ לֵה צְרָכֵיהָ וְכָל שְׁאָר נְכִסָּיו יִתְּנוּ לְזַרְע: וּרְאִיָה לְזֵה דְתַנֵּן פְּרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין כְּתַב בֵּין
בְּתַחֲלָה בֵּין בְּסו' מִשׁוּם מִתְנָה דְּכַרְיוּ קֵיִימִים וּמְסִיק בְּגַמְרָא דְאֲפִילוּ בְּשַׁתִּי שְׁדוֹת וּשְׁנֵי בְּנֵי
אָדָם כְּגוֹן שְׁאֲמַר תַּנְתָּן שְׁדָה פְּלוֹנֵי לְפְלוֹנֵי וְיִרֵשׁ פְּלוֹנֵי שְׁדָה פְּלוֹנֵי קֵנָה דְמְהֵנִי לְשׁוֹן מִתְנָה
דְקֶאֱמַר לְרֵאשׁוֹן אִף לְשְׁנֵי אֲפִילוּ שְׁאֲמַר בּוּ בְּפִירוּשׁ לְשׁוֹן יְרוּשָׁה כְּשִׂאמְרוּ תוֹף כְּדִי דְבוּר
דְהֵכִי מְסִיק בְּגַמְרָא כֹּל שְׁכֵן בְּגִדּוֹן דִּינֵן שְׁלֵא כְּתוּב שׁוּם דְּכַר וְלֵא שׁוּם גְּזָרָה שְׁבִנְדָאֵי סְמָה
עַל מַלְת יִתְּנוּ דְקֶאֱמַר תַּחֲלָה: וּגְדוּלָה מִזֹּאת אֲמַרִינֵן בְּגַמְרָא נְכִסֵּי לֵה וְאַחֲרֵיהָ יִרֵשׁ פְּלוֹנֵי
וְאַחֲרֵיהָ יִרֵשׁ פְּלוֹנֵי מֵת רֵאשׁוֹן קֵנָה שְׁנֵי מֵת שְׁנֵי קֵנָה שְׁלִישִׁי וּמוֹכִיחַ בְּגַמְרָא מְכָאן דְּבִשְׁנֵי
בְּנֵי אָדָם וּבְשַׁתִּי שְׁדוֹת מְהֵנִי לְשׁוֹן מִתְנָה לְהֵאִי וּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה לְהֵאִי דְנְכִסֵּי לֵה הִינֵנו לְשׁוֹן
מִתְנָה פְּלוֹמַר נְכִסֵּי נְתוּנִים לֵה וְאַחֲרֵיהָ יִרֵשׁ פְּלוֹנֵי הַר' לְזֵה בְּמִתְנָה וְלְזֵה בִירוּשָׁה וְכַשְׁתִּי
שְׁדוֹת דְמֵי שְׁאִין לְשְׁנֵי בְּחֵי רֵאשׁוֹן פְּלוּם וְאֲפִילוּ הֵכִי קִתְּנֵי קֵנָה שְׁנֵי אֵלְמָא לְשׁוֹן מִתְנָה
דְרֵאשׁוֹן מְהֵנִי לְשְׁנֵי וְכֵן הִיא מְסַקְנַת הַגְּמָרָא כְּמוֹ שְׁכַתְּבִיתִי וְאֲמַרִינֵן תּוּ בְּגַמְרָא אָמַר רַב
הוּנָא שְׁכִיב מְרַע שְׁכַתְּבִי כֹּל נְכִסָּיו לְאַחַר אִם רְאוּי לְיּוֹרְשׁוֹ נוֹטְלָן מִשׁוּם יְרוּשָׁה וְאִם לֹא
נוֹטְלָן מִשׁוּם מִתְנָה וּפִירֵשׁ רְשָׁב"ם שְׁלֵא כְּתַב לֵא לְשׁוֹן יְרוּשָׁה וְלֵא לְשׁוֹן מִתְנָה אֵלָא
סְתָמָא נְכִסֵּי לְפְלוֹנֵי הָרִי כִי נְכִסֵּי לֵה הוּא לְשׁוֹן שְׁפּוּבֵל פִּירוּשׁ מִתְנָה וּפִי' יְרוּשָׁה וְעַם כֹּל
זֵה כְּשִׂאמַר נְכִסֵּי לֵה וְאַחֲרֵיהָ יִרֵשׁ פְּלוֹנֵי אֲמַרִינֵן דְּמֵת רֵאשׁוֹן קֵנָה שְׁנֵי דְמְהֵנִי מְשַׁמַּעוֹת
מִתְנָה דְקֶאֱמַר בְּרֵאשׁוֹן גַּם לְשְׁנֵי אֲפִילוּ שְׁאֲמַר בְּפִירוּשׁ לְשׁוֹן יְרוּשָׁה וְהָרִי דְכָרִים קַל
וְחֻמְרָא וְהָא דְאִיכָא תְרַתִּי לְרִיעוּתָא דְלְשׁוֹן מִתְנָה אִינוּ בְּרוּר וּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה בְּרוּר עַם
כֹּל זֵה אֲזַלִּי בְּתַר מִתְנָה וּתְפֹס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן בְּגִדּוֹן דִּינֵן דְאִיכָא תְרַתִּי לְטִיבוּת' דְלְשׁוֹן
מִתְנָה בְּרוּר בְּרֵאשׁוֹן וּבְאַחֲרוֹן לֵא הַזְכִּיר שׁוּם לְשׁוֹן יְרוּשָׁה לֵא כֹּל שְׁכֵן דְתְפֹס לְשׁוֹן
רֵאשׁוֹן וְהוּי כְּלְשׁוֹן מִתְנָה וּמְהֵנִי לְשַׁתְּזָפָה לֵאָה בְּמִתְנָתָה כִּינֵן שְׁלֵא יִרְד הַיּוֹרֵשׁ לְנְכָסִים כִּי
אִם בְּתוֹרַת מִתְנָה וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹף לְשׁוֹן הַמְּרַדְכִי שְׁמוּעִיל לְשׁוֹן מִתְנָה שְׁכַתְּבִי פְּרָק יֵשׁ
נוֹחֲלִין נ"ל וְכְגוֹן דְאָמַר נְכִסֵּי לֵה סְתָם וְלֵא אָמַר נְתוּנִים לֵה דְוּמִיא דְאֵלָא לְמֵאן דְאִיכָא
לְמִימַר הֵכִי וְאִיכָא לְמִימַר הֵכִי אִם הַזְכִּיר לְשׁוֹן מִתְנָה לֵא מְצִי לְאַסּוּקֵי שְׁאִין לְשׁוֹן מִתְנָה
וְכו' ע"כ וְכֵן נִרְאָה גַם כֵּן מִתּוֹף דְכָרִי הַהֵגָהָה הַכְּתוּבָה בְּאַשְׁרֵי פְּרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין שְׁכַתְּבִי

אָבֵל אִם אֵין רֵאוי לִירֵשׁ אוּ שְׁאָמַר בְּפִירוּשׁ בְּלִשׁוֹן מִתְנָה מֵת רֵאשׁוֹן קִנְהָ שְׁנֵי וּבְגִדוֹן דִּינֹן כְּבָר הוֹכַחְתִּי שְׁיֵשׁ בּוֹ לִשׁוֹן מִתְנָה אִם כּוֹן אֶפְשָׁר שְׁקִנְהָ שְׁנֵי וְהֵדִין עִם לֵאָה: אָבֵל אַחַר הַתְּפוּס מְצִינּוֹ שְׁפִתְבוֹ הַגְּאוּנִי שְׁאֶפְּלוֹ אָמַר לְמִי שְׁרֵאוי לִיורְשׁוֹ בְּלִשׁוֹן מִתְנָה בְּפִירוּשׁ יִרְוֶשָׁה הִיא וְאֵין לָהּ הַפֶּסֶק וְכַתּוּב נִמְקִי יוֹסֵף שְׁהִלְשׁוֹן מְסִייעֵן דְּקָאָמַר שְׁאֵין לִשׁוֹן מִתְנָה וְלֹא קֵאָמַר שְׁאֵינוֹ לִשׁוֹן מִתְנָה אֲלֵא כְּלוּמַר מִתְנָה הִיא אֲלֵא שְׁאֵין לָהּ דִּין מִתְנָה דְּעֵלְמָא שְׁיֵשׁ לָהּ הַפֶּסֶק וְכּוֹן פֶּסֶק הַרְמַב"ם פֶּרֶק י"ב הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְנָה שְׁפִתְבּוֹ וְשֵׁם הֵיךְ הִרְאִישׁוֹן רֵאוי לִיורְשׁוֹ כְּגוֹן שְׁהֵיךְ בּוֹן מְפָלֵל הַבְּנִים אֵין לְשֵׁנֵי כְּלוּם שְׁכָל לִשׁוֹן מִתְנָה לִיורְשׁוֹ הֵרִי הִיא בְּלִשׁוֹן יִרְוֶשָׁה וִירְוֶשָׁה אֵין לָהּ הַפֶּסֶק וְאַף עַל פִּי שְׁאָמַר וְאַחֲרָיו לְפָלוּנִי וְכּוֹן כַּתּוּב הַרְבָּב"ד וְהִבִּיאֹו מְגִדֵל עוֹז פ' ט' הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְנָה וְזֶה לִישׁוֹנוֹ פִּי וִירְוֶשָׁה אֵין לָהּ הַפֶּסֶק וְאַפְּי' אָמַר בְּלִשׁוֹן מִתְנָה כְּרַבִּי יוֹחֲנָן בֶּן בְּרוּקָה וְכּוֹן נִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי ו' מֵאֲגַשׁ שְׁפִתְבּוֹ לִישׁוֹנוֹ רַבִּינוֹ יִרְוֶחֶם ז"ל נְתִיב כ"ד וְזֶה לִישׁוֹנוֹ תְּנּוּ שְׁקָל לְכַנִּי בִשְׁב' וְכו' וְאִם אָמַר אִם מֵתוּ יִרְשׁוּ אַחֲרֵי תַחְתִּיָּהּ בֵּין שְׁאָמַר תְּנּוּ אוּ אֵל תְּתַנּוּ אֵין נוֹתְנִים לָהֶם אֲלֵא שְׁקָל וְיִרְשׁוּ הָאֲחֵרִי וְלֹא דְמִי לְנִכְסֵי לָהּ וְאַחֲרֵיהּ לְפָלוּנִי דְאֶמְרִינּוּ דְאִם רֵאשׁוֹן רֵאוי לִיורְשׁוֹ אֵין לְשֵׁנֵי כְּלוּם דִּירְוֶשׁ' אֵין לָהּ הַפֶּסֶק דְּהֵתֵם אָמַר לִיָּה נִכְסֵי לָהּ שְׁהוּא לִשׁוֹן מִתְנָה וְאִם הוּא רֵאוי לִיורְשָׁה הֵנּוּה לִיָּה בְּלִשׁוֹן יִרְוֶשָׁה אָבֵל כָּאֵן לֹא זְכָה מְנַכְסֵיו לְכַנּוּ אֲלֵא שְׁקָל בְּכָל שַׁבַּת וּלְפִיכָךְ כְּשֶׁאָמַר יִרְשׁוּ אַחֲרֵי תַחְתִּיָּהֶם דְּבָרֵי קַיָּיִמִים: הֵרִי שְׁלֹא חִילַק בֵּין זֶה לְזֶה כִּי אִם בְּמָה שְׁאָמַר שְׁלֹא זְכָה לָהֶם כִּי אִם שְׁקָל וְסוּבֵר דְּנִכְסֵי לָהּ הוּא לִשׁוֹן מִתְנָה לְגַמְרֵי דְאֵי לֹא תִימָא הֵכִי לְפָלוּג בֵּין לִשׁוֹן מִתְנָה בְּרוּר לְלִשׁוֹן מְסוּפֶק: וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר שְׁאֶפְּלוֹ לֹא נִלְךְ לְפִי שִׁיטַת הַגְּאוּנִי אֶפְשָׁר לְחַלּוֹק וְלוֹמַר בְּגִדוֹן דִּינֹן שְׁלֹא יוֹעִיל לִשׁוֹן מִתְנָה שְׁאָמַר בַּתְּחִלָּה: וְהַטַּעַם שְׁאֵימְתִי אֶמְרִינּוּ דְמַהֲנֵי לִשׁוֹן מִתְנָה דְרֵאשׁוֹן לְשֵׁנֵי כְּשֶׁהֲשֵׁנֵי אֵינוֹ רֵאוי לִיורְשׁוֹ וּלְפִי שְׁאֵין לִשׁוֹן יִרְוֶשָׁה מוֹעִיל בּוֹ וְאֵין אָדָם מוֹצִיא דְבָרָיו לְבַטְלָה לְכַךְ דְּיִיגִינּוּ לִשׁוֹן מִתְנָה דְרֵאשׁוֹן גַּם לְשֵׁנֵי אָבֵל כְּשֶׁהֲשֵׁנֵי רֵאוי לִיורְשׁוֹ וְצוּדֵק בּוֹ וּמוֹעִיל לִשׁוֹן יִרְוֶשָׁה אַדְרַבָּא הֵדִין נוֹתֵן שְׁפִינּוֹן לִירְוֶשָׁה וְכֵהָא דְאֶמְרִינּוּ בְּגַמְרָא פֶּרֶק י"ג נוֹחֲלִין אָמַר רַב הוּנָא שְׁכִיב מְרַע שְׁפִתְבּוֹ כֹּל נִכְסֵיו לְאַחַד וּפִירֵשׁ רַשְׁב"ם שְׁפִתְבּוֹ סִתְמָא נִכְסֵיו לְפָלוּנִי אִם רֵאוי לִיורְשׁוֹ נוֹטְלָן מִשׁוּם יִרְוֶשָׁה וּפִירֵשׁ רַשְׁב"ם כֹּל הֵיכָא דְאֵיכָא לְאוּקוּמֵי בִירְוֶשָׁה דְתַפְסָה מִן הַתּוֹרָה לֹא מִקְנֵי לִיָּה מִסְתְּמָא בְּמִתְנָה לְמִיעֶקֶר נַחֲלָה דְאוּרִייתָא וְאִם לֹא דְאֵינוֹ רֵאוי לִיורְשׁוֹ נוֹטְלָן מִשׁוּם מִתְנָה וּפִירֵשׁ רַשְׁב"ם דְּעַל כְּרַחֲוֵי לְשֵׁם מִתְנָה אֵיכּוֹנִין דְאֵין אָדָם מוֹצִיא דְבָרִים בְּטָלִין מִפְּוֹ וּבְגִדוֹן דִּינֹן הוּא רֵאוי לִיורְשׁוֹ אִם כּוֹן לֹא צְרִיכְנָא לְלִשׁוֹן מִתְנָה כֵּינּוּ דְמַהֲנֵי לִשׁוֹן יִרְוֶשָׁה וּמִסְתְּמָ' לְכַךְ נִתְפַּוּוֹן וְלֹא לְמִיעֶקֶר נַחֲלָה דְאוּרִייתָא: וְא"ת גִּימָא אֶפְכָא שְׁפִינְתּוֹ הֵיטָה לְלִשׁוֹן מִתְנָה כֵּינּוּ שְׁאָמַר אַחַר כֹּךְ שְׁאֲחַר פְּטִירַת הַנְּרַע שְׁיִתְּנוּ לְלֵאָה וּלְאַחֲרֵי עֲמָה כֹּךְ וְכֹךְ וְאֵין אָדָם מוֹצִיא דְבָרָיו לְבַטְלָה וְאִם לְלִשׁוֹן יִרְוֶשָׁה אֵיכּוֹנִין אֵין בְּדְבָרָיו כְּלוּם דְאֵין לִירְוֶשָׁה הַפֶּסֶק וִי"ל דְאֶמְרֵי בְּגַמְרָא דְלֹא מַהֲנֵי לִישְׁנָא דְמִתְנָה דְרֵאשׁוֹן גַּם לְשֵׁנֵי אֲלֵא בְּתוֹךְ כְּדֵי דְבוּר אָבֵל לְאַחַר כְּדֵי דְיִבוּר לֹא וּמָה שְׁנַתֵּן לְלֵאָה הֵיךְ לְאַחַר כְּדֵי דְיִבוּר מִמָּה שְׁאָמַר וְכֹל שְׁאָר נִכְסֵי לְזַרְעֵי אֲשֶׁר תִּלְד וּלְכַךְ לֹא נִפְרַשׁ אוֹתוֹ בְּלִשׁוֹן מִתְנָה בְּעִבוּר שְׁיִוְעִיל לְמָה שְׁאָמַר אַחַר כֹּךְ שְׁהוּא לְאַחַר כְּדֵי דְבוּר זֶהוּ מָה שְׁאָמַר לִי לְבִי אֲנִי יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אַדְרַבִּי ז"ל לֵהָהּ: קִיבּוֹ נִשְׂאוּל נִשְׂאָל דְבָר מְעַמְדֵי עַל עַנְיָן לֵאָה שְׁנַתְּאֵלְמַנָּ' וְנִשְׂאָרוּ לָהּ בְּנוֹת וּבְנִים קִטְנִים וּבְהִמְשָׁךְ הַזְּמַן גְּבַתְהָ כְּתוּבָת' עַל פִּי בֵית דִּין וְנִשְׂאָת לְאַחַר וּמִינּוּ הַב"ד אֶפְטָרוּפוּס עַל נִכְסֵי הַיְתוּמִי אַחַר כּוֹן בְּהִמְשָׁךְ הַזְּמַן הַגִּיעָה בַּת

אחת לפרקה ונשארה אמה והאפטרופוס לראובן ונתנו לה ג' דונגיותה ע"פ ב"ד ובתוך ימי שמחת לתופסה או אחר כך נתנה לאה לראובן מתנה ולבתה מתנות רבו' אחר זמן נפטרה הבת אשת ראובן בלא זרע באופן שהוצרך ראובן לחזור ליורשי אשתו שהם היתומי' הקטני' חצי הג' דונגיא ובירר ראובן הנז' איש אחד ואפטרופוס היתומי' איש א' ושמו המטלטלי' ולקחו חלק מגיע ליתומי' מירושת אחותם עתה בא אפטרופוס היתומים וטען ואמר שהפשרן ושם הנכסים טעה בשומתי ויש בו כדי אונאה או יותר ושיחזור ראובן האונאה ועוד טען האפטרופוס ואמר כי המתנות שנתנה לאה לחתנה ולבתה הם ג'זל שג'זלה מן היתומים וכיון שכן שלא זכה בהם ראובן הנז' וצריך שיחזירם ליתומים וראובן טוען ואומר שכבר מינה ובירר האפטרופוס אותו הפשרן ונתפייס עם שומתו עד שהחזיר לו שטר הפתובה וקרעוה קרע ב"ד וגם המתנות שנתנה לה חמותו היו שלה שהיו לה נכסי' מלבד נכסי' היתומי' הדין עם מי: תשובה נראה לעניות דעתי שאפילו לא טעה הפשרן בשומא שתות שהוא כדי אונאה אלא פחות אפי' כל שהוא חייב ראובן להחזיר האונאה וראיה מדתנו בכתובות פרק אלמנה ג'זונות שום ד'ינים שפיקתו שתות או הוסיפו שתות מ'כרן בטל וכו' והכריח ר"י בעל התוספות דהא דבענן שתות היינו לענן בטול מקח דאי הוי פחות משתות המקח קיים אבל האונאה מיהא צריך להחזיר הרי שאפילו שהיתה השומא על יד בית דין והאונאה פחות משתות צריך להחזיר האונאה וכי תימא רבים תפסו עליו בזה שהרי כתב הרמב"ם פרק שלשה עשר מהלכות מכירה בית דין שמ'כרו נכסי' יתומים וטעו בין בקרקעות בין במטלטלין אם טעו בפחות משתות הרי זו מחילה בהדיוט וכו' וכן כתב פרק י"ב הלכות מלוה ולוה פחות משתות מ'כרן קיים וכן פסק הרא"ש פרק אלמנה ג'זונות וכן פסק רבינו יונה והביאו הטור סימן ק"ט: מפל מקום מה שפ'תבתי הוא אמת וראיה דאמרינו בקדושין פרק שני אמר רבא הא דאמרן פחות משתות נקנה מקח לא אמרן אלא דלא שוי שליח אבל שוי שליח אמר לתקוני שדרתיה ולא לעוותי והכי גמי אמרינו פרק אלמנה ג'זונות רב שמואל בר ביסנא אמר רב נחמן שליח פאלמנה ופסק רב אלפס דהלכתא שליח פאלמנה דאם טעה בכל שהוא מ'כרו בטל וכן פסק הרמב"ם פרק י"ג הלכות מכירה וז"ל אבל שליח שטעה בכל שהו בין במטלטלין בין בקרקעות חוזר וכן פסק הטור סימן ק"ט ואין שום חולק על זה ועוד כתבו הפוסקי' שאפילו יהיה זה השליח שליח בית דין מ'כרו בטל וכן כתב הר"ן פרק אלמנה ג'זונות וזה לשונו וכבר כתבתי דאפילו בשליח בית דין אמרינו פאלמנה וכל שכן בשליח בעל הבית וכו' וכן נראה מלשון הטור שכתב סימן ק"ט וז"ל ב"ד שמ'כרו וכו' פחות משתות מ'כרן קיים וכו' והא דפחות משתות מ'כרן קיים פשמ'כרו הם בעצמם אבל מ'כרו על ידי שליח אפי' טעה בכל שהוא המ'כר בטל הרי שהביא דין השליח על מ'כר בית דין וכן כתב מגיד משנה פרק י"ג הלכות מכירה על הא דאמרינו שליח פאלמנה וזה לשונו רוב המ'כרשים פירשוה בשליח ב"ד וכל שכן בשאר שלוחין וכן כתב הטור סימן רכ"ז ועוד כתבו הפוסקים דאפטרופוס עצמו שמונהו בית דין דינו בשליח וכן כתב הרמב"ם פ' י"ג מהלכות מכירה וז"ל ונראה לי שכן הדין באפטרופוס שטעה בכל שהוא בין במטלטלין בין בקרקעות חוזר ואינו דומה לבית דין ועוד כתב מגיד משנה שם שאפילו למ"ד שמה שמ'כרו שליח פאלמנה לא מ'כרי בשליח ב"ד סברא הוא שאין פח אפטרופוס יפה מ'כר השליח וזה דעת הרמב"ן לכאח הרי ראה ברורה שפ'תבתי בג'זון

שָׁלוֹנוֹ אֶמֶת לְפִי שֶׁנִּדְוֹן וְנֶאֱמַר וְיָמָּה אִם שְׁלִיחַ בֵּית דִּין אוֹ שְׁלִיחַ דְּבַעַל הַבֵּית דְּעֵלְמָא הַבָּא מִפֶּחַ יָפֵה שְׂאֵם טְעוּ בֵּית דִּין אוֹ אֵינֶשׁ דְּעֵלְמָא פְּחוֹת מְכָרָן קִיָּים וְהוּי מְחִיל' מְכָל מְקוֹם שְׁלוּחָן אִם טְעָה אֶפְּלוֹ פְּחוֹת מְשִׁתוֹת חוּזָר לְגַמְרֵי בְּנִדוֹן דִּינָן שֶׁהַפְּשָׁרָן שְׁשָׁם הַנְּכֻסִים אֲתוּ מִפֶּחַ חֲלוּשׁ שֶׁהוּא הָאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁאֶפְּלוֹ אִם הוּא בְּעֶצְמוֹ טְעָה בְּפְּחוֹת מְשִׁתוֹת בְּטַל הַמְּקַח לֹא כ"ש דְּהַשְׁתָּא דְּטְעָה הַפְּשָׁרָן אֶפְּלוֹ בְּפְּחוֹת מְשִׁתוֹת דְּבַטַל כָּל מָה שֶׁעָשָׂה וְלֹא אֵלִים מְגַבְרָא דְּאֶתָּא מִחֻמְתָּיָה לְכֹן גְּזַרְתִּי אוֹמֵר שְׁחֵיב רְאוּבֵן לְהַחֲזִיר הָאוֹנָאָה אֶפְּלוֹ יְהִיָּה כָּל שֶׁהוּא: וּא"ת וְלָמָּה יִפְרַע רְאוּבֵן הָאוֹנָאָה כִּינּוֹן שֶׁהַפְּשָׁרָנִים טְעוּ מִעֲצָמָם כִּי סָבְרוּ וְקִבְּלוּ וְאִם יֵשׁ צַד אוֹנָאָה יִפְרַעוּ הַפְּשָׁרָנִים לִיתוּמִים דְּכִי הָאִי גּוֹנָא אֶמְרִינוּ בְּבִתְרָא פְּרָק גֵּט פְּשוֹט הֵהוּא אֵיתָתָא דִּיהֶבָא לִיה זוּזִי לְהָאִי גְבָרָא לְמִזְבֵּן לֵה אַרְעָא אֲזַל זְבוּן לֵה אַרְעָא שְׁלֹא בְּאַחֲרֵיּוֹת אֶתָּאִי לְקַמְיָה דְּרַב נַחֲמָן אָמַר לִיָּה לְתַקּוּנִי שְׁדַרְתִּיקָהּ וְלֹא לְעוֹוֹתֵי זִיל זַבְנָה מִיָּנִיָּה שְׁלֹא בְּאַחֲרֵיּוֹת וְהַדָּר זַבְנָה נִיְהֵלָה בְּאַחֲרֵיּוֹת הָרִי שֶׁהַמְּקַח הִרְאִשׁוֹן קִיָּים וְהַשְׁלִיחַ מִתְחֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹת כְּכָר תְּרַצוּ הַמְּפָרְשִׁים דְּשֶׁאִנִּי הֵתֵם שְׁלֹא הוֹדִיעַ הַשְׁלִיחַ לְמוֹכֵר דְּלְצֹנְרָה הָאִשָּׁה קָנָה אֶלָּא קָנְאוּ סֶתֶם וְהִיָּה סְבוּר הַמוֹכֵר שְׁלְצֹנְרָה עֲצָמוֹ קָנְאוּ הַלְכָהּ הַמְּכָר קִיָּים אֲבָל בְּנִדוֹן דִּינָן יְדוּעַ וּמְפֹרָסִם הוּא שְׁהִיּוּ שְׁמִים הַנְּכֻסִים לִיתוּמִים וְאִין כַּח בְּיָדָם לְמַחֲלוֹ אוֹנָאָת אַחֲרִים וּכ"ש יְתוּמִים וְלְכֹן חוּזָר הַדִּין עַל רְאוּבֵן כָּל זֶה כְּתַבְתִּי לְפִי הַדִּין אִם לֹא יְהִיָּה אֵיזָה מְנַהֵג פְּשוֹט בְּעִיר לְהִיּוֹת הַנְּדוֹן הַשְּׁבוּן וְעֲזוּבוֹן נְדוּנִיָּא: וְלַעֲנֵן הַמְּתַנּוֹת אִם חֵיב רְאוּבֵן לְהַחֲזִיר צָרִיק לִיתִינִישׁב בְּדָבָר דִּתְנֹן בְּקַמָּא פְּרָק הַגּוֹזֵל וּמֵאֲכִיל הַמְּפִיר כְּלוּ וּסְפָרִי בְּיַד אַחַר וְיָצָא לוֹ שֵׁם גְּנִיבָה בְּעִיר יִשְׁבַּע לוֹ לֹקַח כְּמָה נָתַן וְיִטוּל וְאִם לֹא לֹא כָּל הַיָּמִינוּ שְׁאִנִּי אוֹמֵר מְכָרָן לְאַחַר וְלִקְחוּן זֶה הַיָּמִינוּ וּפְרִיקָהּ הַגְּמָרָא וְכִי יָצָא לוֹ שֵׁם גְּנִיבָה מָה הוּי דְּלָמָּא זַבְנִינְהוּ וְהוּא נִיְהוּ קָא מְפִיק שְׁמָא וְתִירִץ שְׁבָאוּ בְּנֵי אָדָם בְּתוֹף בֵּיתוֹ וְהַפְּגִין בְּלִילָה וְאָמַר נִגְנְבוּ כְּלוּ וּפְרִיקָהּ כ"ש כִּי לֹא מָצָא וְתִירִץ כְּגוֹן שְׁהִיָּתָה מְחַתְרַת חֲתוּרָה בְּתוֹף בֵּיתוֹ וּבְנֵי אָדָם שְׁלֹנוּ שֵׁם יָצָאוּ וְאֲנִבּוּקְרָאוֹת שֶׁל כְּלִים עַל כְּתַפִּיָּה וְהַפְּלֵ אוֹמְרִים נִגְנְבוּ כְּלוּ שֶׁל פְּלוֹנִי וְעוֹד קָאֵמַר שְׁצָרִיקָהּ שְׁיֵאֲמְרוּ הִלְלוּ כְּלוּ שֶׁל פְּלוֹנִי וְאָמַר רְבָא לֹא שְׁנוּ אֶלָּא ב"ה הַעֲשׂוּי לְמַפּוֹר כְּלוּ אֲבָל מִי שְׁאִינוּ עֲשׂוּי לְמַפּוֹר כְּלוּ לֹא צָרִיק לְאַהֲדוּרִי עֲלִיָּה כְּלוּ הָאִי פִי שְׁיֵאֲמְרוּ הִלְלוּ כְּלוּ שֶׁל פְּלוֹנִי אֲבָל מְכָל מְקוֹם צָרִיקָהּ שְׁיָצָא עֲלִיּוֹ שֵׁם גְּנִיבָה בְּעִיר כְּמוֹ שֶׁפְּסָק רַב אִשִּׁי בְּגְמָרָא וְכֹן פְּסָק הַרְמַב"ם פְּרָק ה' דְּהַלְכוֹת גְּנִיבָה שְׁאֶפְּלוֹ בַּעַל הַבֵּית שְׁאִינוּ עֲשׂוּי לְמַפּוֹר כְּלוּ אוֹ אִם עֲשׂוּי לְמַפּוֹר וְהִיּוּ הַכְּלִים הָאֵלוּ שֶׁהַפְּרִיר מִהַכְּלִים הַעֲשׂוּיִין לְהַשְׁאִיל וְלְהַשְׁפִּיר צָרִיקָהּ שְׁיָצָא לוֹ שֵׁם גְּנִיבָה בְּעִיר וְשְׁיַעֲדוּ עֲדִים שְׁאֵלוּ כְּלוּ שֶׁל זֶה אֲבָל אִם הִיָּה ב"ה עֲשׂוּי לְמַפּוֹר כְּלוּ וְלֹא הִיּוּ מְדַבְּרִים הַעֲשׂוּיִים לְהַשְׁאִיל וְלְהַשְׁפִּיר אִינוּ מְחַזְרִין מִיַּד הַלְּקוֹחוֹת אִם לֹא יְהִיּוּ שֵׁם כָּל הַתְּנָאִים הַפְּתוּכִים לְעֵיל מִשְׁמָא דְּגְמָרָא וְעוֹד כְּתַב הַלְּכוֹת טוּעֵן וְנִטְעֵן פְּרָק שְׁמִינִי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ כָּל הַמְּטַלְטְלִין בְּחֻזְקוֹת זֶה שְׁהֵן תַּחַת יָדוֹ אִף עַל פִּי שְׁהַבִּיא הַתּוֹבֵעַ עֲדִים שֶׁהַמְּטַלְטְלִין הִלְלוּ יְדוּעִין לוֹ וְכו' עַד טְעֵן כְּלוּ זֶה הִיָּה שְׁלִי וְנִגְנַב אוֹ אֲבָד אוֹ נִגְזַל וְהַבִּיאוּ עֲדִים שֶׁהוּא יְדוּעַ לוֹ וְזֶה שְׁתַּחַת יָדוֹ אוֹמֵר אִינוּ יוֹדֵעַ אֲבָל אַחֲרֵי מְכָרוֹהוּ לִי אוֹ נִתְנוּהוּ לִי בְּמִתְנָה אַע"פ שֶׁהוּא מְדַבְּרִי הַעֲשׂוּיִי לְהַשְׁאִיל וְלְהַשְׁפִּיר מִעֲמִידִין אוֹתוֹ בְּיַד זֶה שֶׁהוּא בְּיָדוֹ וְאִינוּ נִשְׁבַּע כְּלָל שְׁהִרִי אִין לוֹ טוּעֵן אֲבָל יָצָא לוֹ שֵׁם גְּנִיבָה וְכו' יִשְׁבַּע כְּמָה הוֹצִיא וְכו' וְכֹן הַבִּיא רַב אֶלְפִּס הַסּוּגִיא בְּצוּרְתָהּ וְכֹן פְּסָק הַטוֹר סִימָן שֵׁנ"ו הָרִי שְׁצָרִיקָהּ שְׁיָצָא לוֹ שֵׁם גְּנִיבָה וְשִׁפְּרִירוֹ שֶׁהֵם כְּלוּ וְשְׁלֹא יְהִיָּה עֲשׂוּי לְמַפּוֹר כְּלוּ אוֹ אִם עֲשׂוּי לְמַפּוֹר שְׁהִיּוּ הַכְּלִים מִהַעֲשׂוּיִים לְהַשְׁאִיל וְלְהַשְׁפִּיר:

וּכְשֶׁנִּדְקַדַּק בְּנִדּוֹן דִּינָן אֵין שׁוּם אֶחָד מֵאלוֹ הַתְּנָאִי אִם הָא' מְעוֹלָם לֹא שְׁמַעְנוּ שְׂיַצָּא עֲלֵיהֶם שֵׁם גְּנִיבָה וְאִפִּי' שְׁלֵאָה עֲצָמָה אוֹמְרַת שְׁהִיא גְּנִיבָה אוֹת' הַפְּלִים לֹא פִל כְּמִינָה דְחִיִּישִׁינוּ שְׁעֲשֵׂתָה קְנוּנִיָּא עִם הָאֶפְטָרוֹפּוֹס לְתוֹעֵלַת בְּנִיָּה הִיתּוּמִי' וְעוֹד שְׂיַדִּים מוֹכִיחוֹת שְׁמִכְנוּנָת לְהוֹצִיא הַמְתַּנּוֹת מִיַּד רְאוּבֵן פִּינוּ שְׁמַתָּה בְּתָה דְבַגְדוֹל' מִזֹּאת כְּתַב פֶּן הָרֵא"ש בְּתִשְׁבוּתֵיו פֶּלֶל ק"ז סִימָן רֵאשׁוֹן וְנִלְאֲתִי לְכַתְּבָה אִם הֵב' וְהוּא שְׂיַפִּירוּ שְׁהֶם כְּלִיו בְּנִדּוֹן דִּינָן גְּמִי דִּילְמָא הָיוּ שְׁל לֵאָה שְׁהָרִי יֵשׁ לָהּ בֵּית וּנְכָסִים וְהוּא אֲמוּדָה בְּכַף וְרֵאָיָה דְאֲמָרִינוּ פֶּרַק הַגּוֹזֵל וּמֵאֲכִיל עַל מִתְנִיתָן דְאֵין לּוֹקְחִין מִשׁוּמְרֵי פִירוֹת עֲצִים וּפִירוֹת רַב זְבוּן שְׁבִישְׁתָּא מֵאֲרִיסָא אָמַר לִיה אֲבִי וְהָא תָּנָן וְלֹא מִשׁוּמְרֵי פִירוֹת וְכוּ' אָמַר לִיה הֲנִי מְיָלִי בְשׁוּמֵר דְּלִית לִיה בְּגוּפָא דְאֶרְעָא מִיָּדִי אֲבָל אָרִיס דְאִית לִיה בְּגוּוּה אֵימָא מְדַנְפְּשִׂיָּה קָא מְזַבֵּין הָרִי דְאֲמָרִי' מְדַנְפְּשִׂיָּה לִיקַח מֵהֶם לְכַתְּחֻלָּה וְלֹא חִיִּישִׁינוּ לְגֹזֵל כ"ש דְאֲמָרִינוּ הָכִי לְהַעֲמִיד מָמוֹן בְּחֻזְקַת הַמְּוֹחֲזָק וְכוּן כְּתַב מְגִיד מִשְׁנֵה הַלְכוֹת טוֹעֵן עַל פְּמָה דִּינָן שְׁכַתְּבָה הֶרְמֵב"ם שְׁעֵיקְרוּ וִיסוּדָן הוּא שְׂאִין מְחֻזְקִין בְּנִי אָדָם בְּגִנְבִים אִם לְשְׁלִישִׁית וְהוּא שְׁלֵא יִהְיֶה עֲשׂוֹי לְמִפְּוֹר כְּלִיו בְּנִדּוֹן דִּינָן יְדוּעַ הוּא שְׁפָמָה פְּלִים מְכָרוּ מְאוֹתָם הִיתּוּמִים לְעֲשׂוֹת מְעוֹת כְּפִי מַה שְׁהוֹגֵד לִי וְאֶפְשָׁר שְׁהִיא ר"ל לֵאָה הַנְּזַפְרַת לְקַחְהָ הַפְּלִי' הַנְּזַפְרִים מֵהָאֶפְטָרוֹפּוֹס אוֹ מֵאֲחַר שְׁלִקְחָה מִמֶּנּוּ אִם לֵד' שְׂיִהְיוּ פְּלִים עֲשׂוּיִים לְהַשְׂאִיל וְלְהַשְׁפִּיר בְּנִדּוֹן דִּינָן וְדֵאִי שְׂאִינוּ עֲשׂוּיִין לְהַשְׁפִּיר וְלְהַשְׂאִיל פְּלָם אוֹ רְוָבָם לְפִי שְׁהֶם פְּלִים שְׂאָדָם עוֹשֵׂה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּבֵיתוֹ כְּגוֹן חִלּוּקִים אוֹ סְדִינִים אוֹ פִּיּוּצָא בְּאֵלוֹ וּבְכַרְט עִם מַה שְׁכַתְּבָה הֶרְמֵב"ם פ' ח' מֵהַלְכוֹת טוֹעֵן פִּי' עֲשׂוּיִי' לְהַשְׂאִיל וְלְהַשְׁפִּיר שְׁהֶם הַדְּבָרִים הַעֲשׂוּיִין מִתְּחִלַּת בְּרִיִּיתוֹן לְכַף וְהֵם לְבַעֲלֵיהֶן כְּמוֹ קְרַקַע שְׂאוּכַל פִּירוֹתֶיהָ וְכוּ' וְעוֹד אִפִּי' הַנּוֹחַ שְׂיִהְיוּ בְּפְלִים הַנְּזַפְרִים כֹּל הַד' תְּנָאִים הַנּוֹ' צְרִיף גַּם כֵּן שְׁבִהִיּוֹת הַפְּלִים בְּרִשׁוֹת לֵאָה קוֹדָם שְׁנִתְּנָם לְרְאוּבֵן לֹא עֲשֵׂתָה בְּהֶם שׁוּם שְׂיַנּוּי שְׁלֵא יִהְיֶה חוֹזֵר לְבְרִיִּיתוֹ שְׂאִם עֲשֵׂתָה כֵּן כְּבָר קִנְתָּה הַפְּלִי וְאִפִּילוּ הָיָה הַפְּלִי בְּיָדָה לֹא הִיָּתָה חֲזִיבַת לְהַחֲזִירוֹ בְּעֲצָמוֹ כִּי אִם דְּמִיו וְנִמְצָא שְׁכַשְׁנִתְּנָה הַפְּלִי לְרְאוּבֵן כְּבָר הָיָה שְׁלָהּ וּמִתְּנָתָה מִתְּנָה גְּמוּרָה וְרֵאָיָה דְאֲמָרִינוּ בְּקַמָּא פֶּרַק מְרוּב אָמַר רְבָא שְׁנוּי קוּנָה כְּתִיבָה וְתִנְיָא כְּתִיבָה וְהַשִּׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל אִם כְּעִין שְׁגֹזֵל יַחֲזִיר וְאִם לֹא דְמִים בְּעֵלְמָא בְּעִי שְׁלוּמֵי תְּנִינָא הַגּוֹזֵל עֲצִים וְעֲשֵׂאֵן פְּלִים צָמֵר וְעֲשֵׂאָה בְּגָדִים מִשְׁלָם כְּשַׁעַת הַגְּזֵלָה וּפִירוּשׁ רש"י דְּמִי עֲצִים וְצָמֵר וְאֵין חֲזִיב לְהַחֲזִיר לוֹ פְּלִים דְקִנְנָהוּ בְּשִׁנּוּי וְכוּן פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם הַלְכוֹת גְּנִיבָה פֶּרַק א' וְכוּן הַטּוֹר סִימָן שֵׁנ"ב וְכוּן כֹּל הַפּוֹסְקִים וְאִפִּילוּ בְּשִׁנּוּי הַבָּא מֵאלֵיו כְּגוֹן טְלָה וְנַעֲשֵׂ' אֵיל עֵגֶל וְנַעֲשֵׂה שׁוֹר אִם כֵּן בְּנִדּוֹן דִּינָן לְהוֹצִיא הַפְּלִים מִיַּד רְאוּבֵן צְרִיף לְבָרַר כֹּל הַתְּנָאִים הַכְּתוּבִים לְעֵיל כִּי כְּלָל גְּדוּל אָמְרוּ הַמוֹצִיא מִחֻבְרֵיו עֲלֵיו הָרֵאָיָה זְהוּ מַה שֵׁנ' לְפִי קוּצָר הַשְּׁגַת עֲנִיּוֹת דְעֲתִי וְלְבִי גַּאֵם יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי ז"ל לֵהָהּ: כִּכּוּ שְׂאֵלָה רְחַל הִיָּתָה נְשׂוּאָה לְשְׁמַעוֹן וְיִלְדָה בֶן וּבְהַמְשֵׁךְ הַזְּמַן מֵת שְׁמַעוֹן וְחֻזְרָה רְחַל עִם בְּנָה אֶל בֵּית אָבִיהָ רְאוּבֵן כְּנַעוּרֶיהָ אַח"כּ בְּהַמְשֵׁךְ הַזְּמַן רָצָה רְאוּבֵן לְהַשִּׂיא אֶת בְּתוּל רְחַל וְכִדִּי לְהַשִּׂיאָה עִם אִישׁ הַגּוֹן נָתַן לָהּ רְאוּבֵן מִנְכָּסָיו סָף כֶּף עַל מַה שְׁתַּפְּסָה וְהַבִּיאָה רְחַל מִבֵּית בְּעֵלָהּ וְהַמְתַּנָּה שְׁנָתָן לָהּ אָבִיהָ הִיָּתָה עַל מְנַת לְהַחֲזִיר שְׂאִם תָּמוּת רְחַל בֵּין בְּחַיֵּי הַבְּעַל בֵּין אַחַר מוֹתוֹ בְּאִנְפֵן שְׂיַחֲזִירוּ נְכָסִים לְיִוְרְשִׂיָּה שְׂיַקַּח רְאוּבֵן אָבִיהָ מַה שְׁנָתָן לָהּ שְׁעַל תְּנָאִי כֶּף נָתַן לָהּ מַה שְׁנָתָן פִּינוּ שְׂרָאָתָה רְחַל הַחֲסֵד שַׁעֲש' עֲמָה אָבִיהָ כְּתָבָה שְׁטֵר מִתְּנָה מְכָל נְכָסֶיהָ לְאָבִיהָ חוּץ מִשְׁנֵי אֲלָפִים לְבָנִים שְׂיַרֵשׁ בְּנָה הַנְּזַפֵּר אֲבָל כֹּל שְׂאָר נְכָסֶיהָ הֵן מַה שְׁנָתָן לָהּ אָבִיהָ בְּנִשׂוּאִין הַשְּׁנִיִּים

הן מה שהיה לה שהביא מבית בעלה הן כל מה שימצא לה בעת פטירתה הכל נתנה מעשקו במתנה לאביה חוץ מב' אלפים לבנים שיריש בנה אח"כ בהמשך הזמן נתאלמנה רחל מבעלה השני בלא בנים וחרזה לבית אביה עם בנה וגבתה כתובת מנכסי בעלה השני אח"כ בהמשך הזמן מתה רחל וקדם בנה של רחל הנו' ותפש נכסי אמה בא ראובן וזקנו ואמר כי תפישתו לא מהני דנכסים בחזקתיה מפח שטר המתנה שפתבה לו בתו ואין לבנה פי אם ב' אלפים לבנים כמו שפתוב בשטר המתנה: תשובה כלל גדול יש לנו פדרה שנקנה המקח פה נקנית המתנה וכן כתב הרמב"ם פ"ק ג' הלכות זכיה ומתנה הנותן מתנה לחבירו אין המקבל זוכה בה אלא באחד מן הדרכים שהקונה זוכה בהן במקחו וכו' וכיון שכן קיימא לו שצמו שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בין במקור בין במתנה וצמו שכתב הרמב"ם הלכות מכירה פ"ק כ"ב וכל הפוסקים פן גם פן אין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו של מקנ מפני שהוא פדבר שלא בא לעולם וכן כתב הרמב"ם פ"ק הנו' דבר שאינו ברשותו של מקנ' אינו מקנ' והרי הוא פדבר שלא בא לעולם פיצד מה שאירש מאבא מכור לה מה שתעלה מצודתי מן הים לא קנה פלום וכן הדין במתנה שהנותן במתנה דבר שאינו ברשותו לא קנה מקבל המתנה וכן מציינו שהרמב"ם פ"ק מה שאירש מאבא מכור לה מה שתעלה מצודתי נתון לה לא קנה פלום הרי שהשנה מקר למתנה ועוד כתב הלכות מכירה פ" כ"ב מי שנתן קרקע מתנה לחבירו ונתן לו על גבה מאה דינרין אם היו הדינרין מצויין ברשותו פינון שזכה בשד' זכ' בדינרין ואם אין לו דינרין אין מחייבין את הנותן ליתן והוא הדין לשאר המטלטלין שמקנה אותם על קרקע אם אינם ברשות המוכר או הנותן לא קנה שאין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו וכתב הרב המגיד שראיה לדבר ממאי דאיבעיא לן בקדושים פ"ק קמא על מתני' דנכסים שאין להם אחריו נקנים עם נכסים שיש להם אחריו איבעיא להו בעיני צבורין או לא ואם איתא דאפילו אינו בעין קנה מאי קא מבעיא ליה פשיטא דלא בעיני צבורין אלא ודאי לא קנה פשאין בעין וכן כתב הרשב"א דאי ליתנהו בעין לא קנה הרי שבין במקור בין במתנה בעיני שהיה ברשותו של מוכר או של נותן וכיון שכן: בנדון דידן אם שטר המתנ' עשוי פדין וכשורה פשיטא ופשיטא שזכה ראובן בין במה שנתן הוא לבת' על תנאי בין במה שהי' לה ברשותה מנכסיה בשעת המתנ' ואפילו תפש היתו' אין בתפישתו פלום ומפקינן ליה מני' וכן כתב הרשב"א בשאלותיו סי' אלה ש"י על ענין שרה שנתנ' במתנ' כל נכסי לבנותיה והי' לה בן ומת' ותפשו בנותיה כל מה שהי' לה וטען בנ' היורש פי נכסים בחזקת יורש קיימי ואין בתפיסתן פלום פי אין תפיס' לאחר מיתה והשיב הוא ז"ל דתפיסתן תפיס' מעליתא היא לפי שאין הנכסים שנתנ' בחזקת היורש אלא בחזקת מקבל המתנ' ואלו מקרן מקבל המתנ' אפילו בחייה מכורין משתמו' היא פדתנן פ"ק יש נוהלין הפותב נכסיו לבנו לאחר מותו מקרן הבן אין ללוקח בהם כלו' עד שימו' האם ולא אמרו תפיס' דלאחר מיתה לאו פלום היא אלא לגבי שעבוד וטעמא דמילתא דמיד שמת האב הוו להו מטלטלי דיתמי ופקעי שעבודא דב"ח מנייהו דמטלטלי דיתמי לא משעבדי לבעל חוב אכל מטלטלי דמתנ' לאו מטלטלי דיתמי נינהו אלא דמקבל מתנה ואף אם קדם יתום ותפסינהו מפקינן מניה: אף בנדון דידן אף אם תפס היתום מפקינן ליה מניה מה שהיה לה ברשות' בשעת המתנה משום דקנה מקבל המתנ' אכל מה שלא היה לה ברשות' בשעת המתנ' כגון התוספ' שגבת' מבעל' הב' לא קנה מקבל המתנה

משום דאין אדם מקנה דבר שאינו ברשות והוי התוספת בכל מקום שהוא בתוקת הבן היורש כ"ש בנדון דידן שתפס דמהנניא ליה תפיסה: ואף אם נאמר שפכתב' שטר המתנ' אחר חתימת הכתוב' וכבר נכתה היא בשטר כתובה וכשכתב' בשטר המתנ' כל נכסי לך שטר כתוב' בכלל דהכי קנימא לן בפרק מי שמת דשטרי איקרי נכסי וכן פסק הרא"ש בתשובותיו פלל ע"ו והרשב"א סימן אלף ש"י מפל מקום לא זכה מקבל המתנ' ולא עוד אלא שאפילו בחלק הנדוניא לא היה זוכה מקבל המתנה לפי שכבר אינה ברשות' ואין לה כי אם שעבודא דכתוב' ולא קני מקבל המתנה פי אם בכתב' ומסירה דקנימא לן אין אותיות נקנות אלא בכתב' ומסיר' ואפילו מסרה רחל הנז' שטר הכתוב' לאבי' ראונו לא קנה אם לא פתבה לו קני לך איהו וכל שעבודא דאית ביה פן פסק הרמב"ם הלכות מכיר' פרק ו' וכל הפוסקים: ואף אם נאמר שפכתבה רחל שטר המתנ' בלשון אגב פלומר שהקנת' לאבי' כל נכסי' אגב ארבע אמות קרקע דהשתא לא בענין פתיבה ומסירה וכן פסק הרמב"ם פרק ששי הלכות מכירה וזה לשונו המקנה לחבירו קרקע כל שהוא והקנה לו על גבה שטר חוב הרי זה קנה השטר בכל מקום שהוא בלא פתיב' ובלא מסירה מפל מקום בנדון דידן פינו שתפיש הבן לא מפקינו מיניה והטעם שרבים חלקו על הרמב"ם בזה שר"ח כתב שאינו עומד אגב פי אם במקום מסירה לבד אבל מ"מ בעי למיכתב קני לך איהו וכו' וכן פסק הרא"ש וכן הטור סימן ס"ו פתב דשטר אינו נקנה באגב ואפ' לרב אלפס דסבר דשטר נקנה באגב פי' הרא"ש שלפחות צריך לומר על פה קני לך איהו וכל שעבודא דאית ביה וכינון דאיכא פלוגתא דרבננותא לא מפקינו נכסי מיד בנה היורש עם היות שאפשר לדקדק בנדון הנה דקדוקים רבים להיות שאין השטרות בידי קצרת' ולא הארכת' וכתבתי מה שנתראה לעניות דעתי ואמר לי לפי נאם יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ככח נשאל נשאל דבר מעמדי והוא על ענין ראונו שנשא אשה והוליד ממנה בנים ובנות ומתה ונשא שנייה ומת הוא ונשי לרבנו ולכל ישראל שבק ונשארו נכסים ממנו ביד שמעון ועמה באה האלמנה ותובעת לשמעון שימתן הל הנכסים שפידו שרוצה לגבות כתובתה והיתומות בנות אשה הראשונה טוענת שלא ימתן פלוס האלמנה פי הנכסים מועטים פי הן קודמות ונשתעבדו מתחלה להן הנכסים מצד אמן שהיתה ראשונה הדין עם מי: תשובה דבר ברור היא פי הדין עם האלמנה פי משנה שלימה היא פרק מי שהיה נשוי וזה לשונה נשא את הראשונה ומתה נשא את השנייה ומת הוא שנייה ויורשיה קודמים ליורשי הראשונה וכן פתב הרמב"ם אישות פרק י"ט וכן רבינו ירוחם נתיב כ"ג חלק יוד ופירש רש"י הטעם פי השנייה היא בעלת חוב פי הבעל חייב ליתן לה כתובתה אבל יורשי הראשונה הם באים מפח ירושה ובאים ליגרש את אביהם לפיכך פורעים את החוב תחלה ואם תאמר זו אינה ראיה דמתניתן לא מיירי אלא פשיורשי הראשונה תובעין כתובת בנין דכרין שאז אינם באים אלא מפח ירושה וכמו שכתב רש"י בפירוש המשנה דהא בנין דכרין דיהוו ליכי מינאי אינון ירתון תנו אבל בנדון דידן הפנות טוענות מפח תנאי ב"ד שנתחייב ונשתעבד אביהן משעת נישואי אמן הראשונה למזונותיהן דתנו פרק נערה שנתפתתה לא פתב לה בנן נוקבין די הניין ליכי מינאי יהוין תתן בביתי ומתנו מנכסי עד דתלקחן לגוברין חייב שהוא תנאי בית דין ע"כ אם פן גם הפנות באות בטענות חוב והן קודמות בזמן יש לומר שאפילו שזה התנאי הוא מפח נישואין הראשונים מפל מקום לא חל החיוב והשעבוד על האב בחייו פי אם על הבנים

אחרי מותו כי הפנות יזונו והפנים ישאלו על הפתחים כי האב אינו חייב במזונות בתו בעוד בחיים חיותו כי אם אחר פטירתו וראיה דתנו פרק נערה שנתפתתה זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בפרם ביבנה הפנים ירשו והפנות וזונו מה הפנים אינם יורשים אלא לאחר מיתת האב אף הפנות אינן נזונות אלא לאחר מיתת האב ופירש רש"י מה הפנים אינם יורשין פתובת בגין דכרין הרי דאייתקשו תנאי בגין דוכרין ותנאי בגין גוקבין וכו' אם פן הרי שלא חל השעבוד כי אם לאחר מיתה וחוב הפתובה הוא מחיים אם פן הדין עם האלמנה וכן נראה מדברי הרמב"ם הלכות אישות פרק י"ב שאינו חייב אלא לאחר מיתה וז"ל ולהיות פנויה ממנו נזונות מנכסיו אחרי מותו עד שתתארסנה וכן כתב הטור סימן קי"ב וכן כתב רי"ו נתיב כ"ג חלק י"א פנות אינן נזונות בתנאי פתובה אלא לאחר מיתת אביהן: וגדולה מזאת אמרו ז"ל דלא מבעיא בגדון דידין שהאלמנה תובעת פתובה שהיא באה מכח ב"ח דפשיטא דקודמת אלא אפי' אם אינה תובעת כי אם מזונות דאינה באה כי אם מכח תנאי ב"ד כמו הפנות האלמנה קודמת וראיה דאמרינן בבבא פרא פרק מי שמת עשו אלמנה אצל הבת כבת אצל האחין בגנכסין מועטין מה הבת אצל האחין הבת נזונת והפנים יחזרו על הפתחים אף אלמנה אצל הבת אלמנה נזונת והבת תחזור על הפתחים וכן כתב הרמב"ם אישות פרק י"ט הניח אלמנה ובת ממנה או מאשה אחרת ואין בגנכסים כדי שיזונו שתייהן האלמנה נזונת: ועוד כתב מגיד משנה פרק כ' על זה הענין וז"ל ודע שכ"ש אם האלמנה תובעת פתובה שהיא דוחה מזון הבת ופרנסת' בין מקרקע כדין הגמרא בין ממטלטלין מתקנת הגאונים שהרי פתובה טורפת ממשועבדין ועוד כתב הטור סימן קי"ג בשם הר"ר יצחק קרקישא אי איכא אלמנה ובת אלמנה תובעת פתובה או מזונות פרנסת אלמנה קודמת שהיתה בעלת חוב דאב ובת בעלת חוב דאחי ואפילו אין שם אלא מטלטלי דלא שייך בהו דין קדימה כי היכי שהוא קודמת כי איכא מקרקעי דכי תקון לגבות פתובה מזונות ומטלטלין פועין דינא תקון ולענין דינא היכא דאיכא קרקע אלמנה קודמת לגבות פתובה פלל העולה מדברי פי הדין עם האלמנה ואיני מאריה יותר להיות פי הדברי ברורים וגמרא ערוכה וכל הפוסקים מאירים ומזהירים פספירים וכל מה שכתבתי מדברים ומבארים ואין איש כנגד זה ידו מרים לפי מה שאומר לי לפי אני יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קכט שאלה ראובן נפטר לבית עולמו וחי לרבנו ולכל ישראל שבק והיו לו בן אחד ושתי בנות נשואות וצנה מחמת מיתה לבנו שיתן סכום כף לבתו הגדולה להיות לה סיוע לנשואי בתה שהיא נצרכת ולבתו הקטנה לא היה רוצה ליתן לה פלום שהיה לה די מחסורה אבל אמר ראובן הנזכר כדי שלא תתרעם ממני צנה לבנו שיתן לה קמ"ן לבנים אם תקח מאנטו אחד אחר כף פשידעה בתו הקטנה שלא הניח לה כי אם קמ"ן לבנים היתה מתרעמ' הרבה עד שקרובי ראובן דברו עמו והפצירו בו שיניח לה איזה דבר יותר והוא היה מתרעם ואומר עד מתי אהיה עשוק ורצוי מפני בנותי לא די בחיים אלא גם במות עד שקרא לבנו ואומר לו שיתן לאחותי הקטנה ת"ק לבנים אם תקח מאנטו א' או אם תקח שפחה אחת לסייע לה לגדל התאומים שילדה והזהר שלא יבאו אלו המעות ליד בעלה אחר כף בהמשך הזמן נפטרה בתו הקטנה ולא הספיקה ליקח לא המאנטו ולא השפחה וגם אח"כ מת אחד מהתאומים עתה טען בעל הנפטר ואמר לבן ראובן המצנה הנז' תן לי הת"ק לבנים כי אף על פי שלא באו ליד אשתי בחייה מפל

מקום דברי שכיב מרע פכתובים וכמסורים דמי ואני יורש את אשתי השיב בן ראובן מה שצוה אבי הנה על תנאי שתקח או אמננו או השפחה לסיניע לה לגדל בניה וכיון שנפטר קודם שיתקיים התנאי אני חייב פלוס ועוד שאבי צנני הזהר והשמר שלא יבאו הלכנים ליד בעלה יורנו מורינו הרב הדין עם מי: תשובה תחלה צריך לידע אם הבעל יכול לטעון על זה אם לא וזה פי הוא טוען פי הוא יורש את אשתו ומפח זה הוא פא ואין בדבריו פלוס והטעם דאמרינו בבתרא פרק יש נוחלין אמר רב פפא הלכתא אין הבעל נוטל פראוי פבמוחזק ואין הבכור נוטל פראוי פבמוחזק ואין הבכור נוטל פי שנים במלנה בין שגבו קרקע בין שגבו מעות וכתבו התוספות והוא הדין נמי דלא שקיל בעל במלנה אשתו אפי' במה שלונתה אשתו מנכסי מלוג וכו' הרי שכתב שאפי' הנכסי דברי ריבות שפבר פאו לידה וזכתה בהם אם חזר ולונה אותם ואינם בידה בשע' פטירת' חשיב ראוי ואין יורש אותם הבעל וכן פסק תרומת הדשן סי' ש"ן כל שפן בנדון דידן שמעולם אלו הנכסים לא פאו לידה ולא זכתה בהם דפשיטא שהבעל אינו יורש אותם: ואע"ג שהרא"ש שם בפסקיו חלק על זה ואמר שאם הלונה האשה מנכסי מלוג שלה כשהיתה תחת בעלה ומתה ירית לה בעל ההיא מלנה מפל מקום בנדון דידן מורה דלא ירית שהרי כתב בסוף דבריו אכל אם מתו מורישי האשה והניחו מלו' בידי אחרים ומתה האשה קודם שגבתה האשה המלנה בההי' מלנה ודאי לא ירית לה בעל וכן כתב הטור ו' העור סי' צ' וכיון שבנדון דידן לא גבתה האשה מעולם אלו המעות חשיב ראוי ואין הבעל יורש אותם ואין לו תביעה עליהם מזה הצד: אבל יש לו צד תביעה מצד שמת אחד מן התאומים אחר שמתה אשתו ואותו הקטן ירש חלק מאותה המתנה אף על גב דחשיב ראוי כדמשמע בבתרא פרק יש נוחלים על ההוא דקאמר נכסי לסבתא ובתרה לירתאי הוה ליה ברתה דהנה נסיבא שכיבא בחיי בעלה וכו' קאמר בגמרא הלכתא פנותיה דרב ענן דבעל לא ירית ולא מטעמיה דאלו רב ענן סבר אף על גב דהנה ליה ברה לברת' לא ירית ולא היא דאלו הנה ליה ברה לברתיה ודאי ירית ובעל היינו טעמא דלא ירית משום דהנה ליה ראוי ואין הבעל נוטל פראוי פבמוחזק משמע שהפן יורש פראוי וכיון שפן בנדון דידן ירש הקטן הנפטר רביע מהנכסים שהיו לו ג' אחים וכיון שנפטר הקטן ירש אביו חלקו ומזה הצד יכול לטעון על הנכסים בשביל חלקו על פן ראוי להתישב בדבר אם יש ממש בדברי הצנאה פיון שלא קיים התנאי אם לאו: ולזה אני אומר דהלכתא פסיקתא היא דא לינו בתר אומדנא וכן כתב הרמב"ם פ' פ' ו' הלכות זכיה ומתנה לעולם אומדין דעת הנותן אם היו הדברים מראין סוף דעתו עושין על פי האומדן אף על פי שלא פירש פיצד מי שהלך בנו למדינת הזים ושמע שמת וכתב פל נכסיו לאחר ואחר כך פא בנו אין מתנתו קיימת כדקאמר רבי שמעון בן מנסיא פ' פ' מי שמת שאלו הנה יודע שבנו קיים לא הנה כותבן ואמר רב נחמן הלכה כר' שמעון בן מנסיא וכן פסקו פל הפוסקים הרי דאזלינו בתר אומדן דעתא אף על פי שלא פירש ואוקמינו ממונא פחזקתיה פל שפן בנדון דידן שפירש ואמר שהנה נותן המעות אם תקח מאננו או שפחה וכיון שלא לקחם ודאי שאין המתנה מתנה.

וכתב בהגהה מא"ז בפסקי הר"אש פ' פ' מי שמת וז"ל כתב ריב"ם דגבי מתנה דברים שבלב הן דהיבא דגלי דעתה דלא יהיב מדעת' לא הוי מתנה כגון גבי מתנ' טמירתא ושטר מכרחת והקא הואיל ובחנם יהיב איגלי דעת' דלא ניחא ליה אפילו לא אמר

בפירוש לא קנה הרי שגרא' דבגדון דידי פיון שהוא מתנ' ובמקום אעבורי אהסנתא דאין רוח חכמי' נוחה בגלוי דעת לבד סגי דלא קני כל שכן באומרו בפירוש אם תקח מאנטו או שפחה ולא קני' התנאי דפשיטא דלא קני וגדולה מזאת כתב הטור סי' רנ"ג שכיב מרע שאמרו לו נכסיה למי ואמר פמדנ' לי שיש לי בן או שאשתי מענברת ועכשיו שאין לי בן ושאין אשתי מענברת נכסי לפלוני ונודע שיש לו בן או שאשתו מענברת אין מתנתו מתנ' אפילו שמת הבן או שהפילה אשתו אחר כך הרי שאף על פי שהספיק המציאות האחרון עם מחשבתו הראשון אין המתנ' מתנ' כל שכן בגדון דידן שמעולם לא הספיק המציאות עם מחשבת הנותן שהוא לא נתן אלא אדעתא שיקני' המאנטו או השפח' וזה לא יצא לעולם למציאות דפשיטא דלא קנה: ועוד כתב הרא"ש בתשובותיו הביאו הטור סי' רנ"ג ראובן שהית' אשתו מענברת וצוה מחמת מיתה שאם תלד אשתו זכר ינתן לו שני שלישי ממונו ולאחיו השליש ואם תלד נקב' שינתן לה שלישי ממונו ולאחיו שני שלישים וילד' זכר ונקב' והשיב פי נתקיים אחד מן התנאים שהתנ' כי התנ' על נקב' לבד ועל זכר לבד אבל על זכר ונקבה לא התנ' ונתבטל' המתנה שנתן לאחיו וחזר הדבר לדין תורה והכל לבן הרי פיון שלא נתקיים התנאי לגמרי בלא שום שנוי אף על פי שגרא' קצת שהמציאות דומה לתנאי בגדון הנה מכל מקום פיון שיש קצת שינוי לא מהני ונתבטלה המתנה היכא דלא נתקיים כלל בגדון דידן לא כל שכן דלא מהני המתנה: וא"ת כל זה ניחא אם התנ' התנאי כתקנו אבל בגדון דידן התנה התנאי אחר המעש' שכן אמר ראובן לבנו שימתן לאחותו כל כך אם תקח מאנטו וכו' וזה לא מהני כמו שכתב הרמב"ם פ"ק ו' מהלכות אישות שאם חסר התנאי אחד מד' דברים שהיו בתנאי בני גד ובני ראובן התנאי בטל והמעשה קיים יש לו לומר שכתב כתב הרב המגיד משנ' בפ"ק הנז' דמאי דאמרינו דלא מהני תנאי היכא דהקדים המעש' הני מילי היכא שהקדים המעש' ועש' המעש' בפועל אבל אם לא עשה מעשה אף על פי שהקדימו באמיר' הרי התנאי קיים ובגדון דידן אף על פי שהקדים המעשה לתנאי לא היה כי אם באמיר' לבד שהרי לא נתן לה פלוס עדיין: ועוד דבר מן דין איכא פלוגתא דרבנןתא אי בעינו הנה ד' דברים גם בדיני ממונות כמו שכתב הרמב"ם בפ"ק הנז' וכתב בהגה' שם דרשב"ם ורבי שמואל בן חפני ורבי שב"ט וראב"ה בשם זקינו רבי אב"ן פלהו סבירא להו דלא בעינו תנאי בני גד ובני ראובן אלא בגיטין וקדושין אבל בדיני ממונו' לא וכינון דאיכא פלוגתא דרבנןתא לא מפקינו ממונא מחזקת היורש מספקא ועוד איכא להביא ראי' ממאי שכתב תרומת הדשן סי' ש"ן ראובן ציונה מחמת מיתה שינתן מנכסיו לבת בנו עשרים ליטרם ותקנ' בהן חגור' ונפטר ראובן אחר כך נפטר' גם האש' בת בנו קודם שהגיעו המעות ליד' וכו' והנה בעל האשה תובע המעות וכן ראובן השיב אבי לא ציונה אלא שתקנ' חגורה והיא נפטר' : ועל כן נתבטלה מחשבתו וצוונתו וכו' והשיב הפוסק הנזכר דאיכא אומדוןא שלא נתן המעות אלא לקנות החגורה והביא ראיה מהמרדכי ממעשה שהיה וכו' וכתב עוד דאף על גב דאין כל האומדנות שוות מכל מקום פיון דאיכא פלוגתא דרבנןתא לא מפקינו ממונא ובסוף דבריו מדמי הענין להאי דמיייתי פ"ק ב' דביצ' שהוא גברא דאמר הבו ד' מאות זוז לפלוני ולנסיב בריתא אמר רב פפא ארבע מאות זוז שקיל בריתא אי בעי נסיב אי בעי לא נסיב אבל אם אמר לנסיב בריתא והבו ליה ארבע מאות זוז אי נסיב אין אי לא נסיב לא וטעמא דמילתא כמו שפירש סמ"ג וגם רב אלפס פ"ק

מי שמת דלישנא קמא לישנא דמתנ' הוא בין בזווי בין ברבא פלומר שהו שתי צנאות מחולקות זו מזו ולכן בידו לקיים הראשון' ולא השני' אבל לישנא בתרא ברת' תנא' וזווי מתנ' דחד צנאָה היא ולכּה אי מקיים ליה לתנאי שקיל ואי לא לא וכתב הפוסק הגנזר ולפי זה נדון דיין על פרחיה חד צנאָה היא: הרי דאף על גב דלא קאמר לבנו שימתן כ' ליטרין אם תקנה חגור' אלא הכי קאמר תמן עשרי' ליטרין ותקנה חגור' דאיכ' למימר דמילי מילי קאמר והו פשתי צנאָה' צנאָה' אחת שימתן לה העשרי' ליטרין וצנאָה' אחרת שימתן' החגור' מפל מקום פסק דצנאָה' אחת היא והוי תנאָה ולא זכה פיון שלא קיים התנאי בנדון דיין שהתנה בפירוש תן לה כה כה אם תקח מאנטו או שפחה לא פל שפן שלא זכה פיון דלא קיים תנאָה: ולכן מפל אלו הראיות אין זכות לבעל לא מצד אשתו ולא מצד ירושת בנו משום דלא אלים מגברא דאחי מחמתיה וכיון שאפילו בניו לא זכו במתנה פיון שלא נתקיים התנאי פל שפן הבעל הבא מפחם ועוד בר מן דין איכא כמה ספקי בהאי עניינא חדא שתובע אינו יכול לברר בעדים שמתוך החולי שצוה ראובן לתת המתנה מת וזה דבר פשוט הוא שאין לתובע פלוס כמו שכתב הרמב"ם פרק ח' הלכות זכיה ומתנה וזה לשונו הנכסים בחזקת היורשים עד שיביא ראיה שמתוך החולי זה שנתן בו מתנה זו מת וכן פסקו כל הפוסקים וזהו מה שגראה לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קל תשובה על הענין הנז' החכם השלם ידיד נפשי י"א מה ידעתי ולא תדעו בינותי ואין אתה ויצחק"ק בא מבא באר לחי רואי ומחזה שדי יחזה ולא יבצר ממנו מזימה מפל מקום למלאות רצונה רצון שמים אגלה דעתי ואומר פי גראה לי שבעל הבת הקטנה של המלנה הנפטרת אינו זוכה בת"ק הלבנים: ויש להביא ראיה מהיא דכתב המרדכי ריש פרק אף על פי ממעשה באחד שגדר סף מעות להשיא יתומה א' והרויח בהם ונפטרה היתומה ותבעוהו יורשיה ופטרו ה"ר חיים פהו צדק והביא ראיה מפרק אף על פי שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה כ"ש הקא דלכ"ע לא יתן שלא כתב לה אלא על מנת להשיאה ולאבי העזרי גראה פיון דאמרין בפרק הנהב האומר לחבירו מתנה אני נותן לה מותר לחזור ואמרין בירושלמי הדא בעשיר אבל בעני נעשה גדר וזכו בה היורשים מדתנאי בשלהי פרק גמר הדין מותר המת לירושיו ועל פרחן לא פליגי רבי מאיר ורבי נתן אלא בתפיסה דאיסור הנאה הא לאו הכי לכולי עלמא לירושיו אלמא אף על גב דלא נתנו וגם הגוים לא גבו לצורך היורשים אפילו הכי זכו היורשים מכח המת עכ"ד הרי בהדיא שהיורשים לא זכו במתנת הת"ק לבנים אפילו לדעת אבי העזרי אלא נאמר שלא נתן לה אלא על מנת שתקנה מאנטו אחד או שפחה אחת להקל מעליה טורח גדול תאומתי בסיוע השפחה לגדל התאומים פדאמרין התם שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה פדפסק ה"ר חיים פהו צדק דעד כאן לא פליגי אבי העזרי אלא באחד שגדר מעות להשיא יתומה עניה ונהרי גדר ונכתה מיד היתומה העניה וכיון שמתו זכו היורשים באותה מתנה מלשון הירושלמי דקאמר הדא דתימא הני מילי בעשיר אבל בעני נעשה גדר ומייתי לה המרדכי נמי פרק שור שנגח ארבעה או חמשה וכתב שמצא סעד בתשובת הגאונים אבל בעשיר מודה אבי העזרי דאמרין לא כתב לה אלא על מנת לכונסה ונידון דיין לא איירי בעני פדכתב בשאלה ולבתו הקטנה לא היה רוצה לתן לה פלוס שהיה לה די מחסורה וכו': וא"ת ניחא דיודה אבי העזרי ודבעשיר אמדין דעמיה ואמרין דמסתמא לא כתב לה אלא על

מְנַת שְׁתַּקְנָה הַמֵּאֲנֵטוּ אוֹ הַשְּׁפָחָה זֶהוּ דְוֹנָקָא בְּמִתְנַת בְּרִיא אֲבָל בְּמִתְנַת שְׂכִיב מֵרַע כְּנֻדוֹן
דִּינֻן וְדַאי סִבַּר דְּכִינֻן דְּקִינְמָא לֹן דְּדַבְרֵי שְׂכִיב מֵרַע כְּכַתוּבִין וְכַמְסוּרִין דְּמוּ מִיַּד זְכָתָה
הַבַּת בַּת"ק הַלְבָּנִים וְנִזְכָּה בְּנֵה הַיּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ בְּהֵם דְּהַבְעֵל פְּשִׁיטָא שְׁלֵא זְכָה בְּהֵם כִּינֻן שְׁלֵא
בָּאוּ לִיד אֲשֵׁתוֹ מְעוֹלָם הָווּ מְחֻסְרֵי גְוִינְיָא וּמְחֻסְרֵי גְוִינְיָא הָווּ רָאוּי וְאִין הַבְעֵל יוֹרֵשׁ
בְּרִאוּי כְּבִמְחֻזְקָא וְעוֹד שְׁהַמְצָנָה צְוָה לְבָנוּ בְּפִירוּשׁ הַזֶּהָר וְהַשְּׁמֵר שְׁלֵא יָבֵאוּ אֵלֹו הַלְבָּנִים
לִיד בְּעֵלָה אֲבָל כִּינֻן שְׁיֵשׁ לָהּ בְּנִים וְהַנִּיחַ אוֹתָם חַיִּים אַחֲרֵי מוֹתָהּ הֵם יוֹרְשִׁים כֹּל פֶּחַ
וְזָכוּת שְׁהִיָּה לָהּ בְּעוֹלָם בְּרִאוּי כְּבִמְחֻזְקָא מִכָּל מְקוֹם אַפְתִּי הָווּ פְּלֻגְתָּא דְּרַבְּנֹתָא וְלֹא
מִפְקִינֻן מְמוּנָא כֹּל שְׁכַן שַׁר"י וְאוֹר זְרוּעַ פְּסָקוֹ פְּרַבִּי חַיִּים פֶּהֲנֻן צְדָקָא וְעוֹד טַעַם אַחַר וְתַרְאֵה
כִּי בְּנֻדוֹן דִּינֻן לָאוּ אֲנֻמְדָּנָא הוּא דְּנִימָא אֲמֻדִּינָא דְּעִתִּיָּה דְּלֹא כְּתִב לָהּ אֲלֵא עַל מְנַת כְּפֹ
אֲלֵא תְּנַאי הוּא שְׁהַתְּנָה בְּפִירוּשׁ וְאָמַר לְבָנוּ תֵּן לְבַתוֹ אַחֻתָּהּ הַקְּטָנָה ת"ק לְכַנְיָם אִם תִּקַּח
מֵאֲנֵטוּ אוֹ אִם תִּקַּח שְׁפָחָה אַחַת לְסִייעָה לָהּ וְכוּ' וְכָל אִם הָווּ מְלָה תְּנַאִית וְכַשְׁמַתְנָה בְּפִירוּשׁ
מוֹדָה אֲבִי הַעֲזָרִי שְׁלֵא זְכָתָה בְּהֵם אִם לֹא תִתְקַיֵּם הַתְּנַאי וְכִינֻן שְׁהַתְּנַאי אִינוּ יְכוֹל
לְהַתְקַיֵּם שְׁהִרִי מֵתָה גַם יוֹרְשִׁיָּה לֹא זָכוּ בְּמִתְנָה: וְאִין לְדַמּוֹת גְּדוֹן דִּינֻן לְהֵיָּה דְּגֵרְסִינֻן
בְּפִרְקֵי שְׁנֵי דְּבִיצָה הַאי גְּבָרָא דְּאָמַר הָבוּ אַרְבַּע מְאוֹת זְוִי לְפִלוֹנִי וְלִנְסִיב בְּרַתָּא אָמַר רַב
פְּפֵא אַרְבַּע מְאָה זְוִי שְׁקִיל בְּרַתָּא אִי בְּעֵי נְסִיב אִי בְּעֵי לֹא נְסִיב טַעַמָּא דְּאָמַר הָבוּ לוֹ
אַרְבַּע מְאוֹת זְוִי וְלִנְסִיב בְּרַתָּא אֲבָל אָמַר לְנְסִיב בְּרַתָּא וְהָבוּ לִיָּה אַרְבַּע מְאוֹת זְוִי אִי
נְסִיב קָא שְׁקִיל אִי לֹא נְסִיב לֹא שְׁקִיל וְכַח הַמְדַמָּה יֹאמַר כְּמוֹ שְׁאָמַר תְּנוּ אַרְבַּע מְאוֹת זְוִי
לְפִלוֹנִי זְכָה בְּהֵם מְשׁוּם דְּכַתוּבִין וְכַמְסוּרִין דְּמִי וְיָמָה שְׁאָמַר אַחַר כְּפֹ וְלִנְסִיב בְּרַתָּא אִי
בְּעֵי עֵבִיד אִי לֹא בְּעֵי לֹא עֵבִיד בְּנֻדוֹן דִּינֻן נְמִי מַה שְׁאָמַר תֵּן לְאַחֻתָּהּ הַקְּטָנָה ת"ק לְכַנְיָם
מִיַּד כְּכַתוּבִין וְכַמְסוּרִין דְּמִי וְיָמָה שְׁצָנָה אַחַר כְּפֹ אִם תִּקְנָה מֵאֲנֵטוּ אוֹ שְׁפָחָה וְכוּ' אִי בְּעֵיָּה
קִנְיָא אִי לֹא בְּעֵי לֹא קִנְיָא זֶה דִּינֻן וְרַעוּת רִיחַ דְּלֹא דְּמִי שְׁהֵתָם הֵם ב' מִתְּנֹות וְגֻדוֹן דִּינֻן
מִתְּנָה אַחַת עִם תְּנַאי כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵי הַרִי"ף וְ"ל בְּכַתְּרָא פִּרְקֵי מִי שְׁמַת וְ"ל מֵאִי טַעַמָּא לִישְׁנָא
קִמָּא לִישְׁנָא דְּמִתְּנָה הוּא בֵּין בְּזוּזֵי בֵּין בְּכַתְּרָא הַלְכָּהּ אִיבְעֵי תְּרַנְוִיָּהוּ שְׁקִיל וְאִי בְּעֵי חַד
מִנְוִיָּהוּ שְׁקִיל אֲבָל לִישְׁנָא בְּתַרָּא בְּרַתִּיָּה תְּנַאָה זְוִי מִתְּנַי הַלְכָּהּ אִי מְקַיֵּים לִיָּה לְתַנְאָה
שְׁקִיל וְאִי לֹא לֹא שְׁקִיל עַכ"ד פִּירוּשׁ טַעַמֹו כִּי כְּשִׁמְתַחִיל וְאוֹמַר תְּנוּ אַרְבַּע מְאוֹת זְוִי
לְפִלוֹנִי עַל כְּרַחֲמֵי לְשׁוֹן מִתְּנַי הוּא וְכַשְׁאָמַר אַחַר כְּפֹ וְיִקַּח אֶת בְּתִי הִיָּה מִתְּנָה אַחֲרַת
כְּלוּמַר אִם יִרְצָה יִקַּח אֶת בְּתִי וְאִינוּ תְּנַאי שְׁאֵם הִיָּה תְּנַאי הִיָּה אֲמַר עַל מְנַת שְׁיִקַּח אֶת
בְּתִי אוֹ אִם יִקַּח אֶת בְּתִי אֲבָל כְּשִׁמְתַחִיל וְאוֹמַר יִקַּח אֶת בְּתִי וְיִתְּנוּ לוֹ ד' מְאוֹת זְוִי פִּירוּשׁוֹ
יִקַּח אֶת בְּתִי וְאִזּוּ וְתְּנוּ לוֹ אַרְבַּע מְאוֹת זְוִי אִם כֵּן יִקַּח אֶת בְּתִי הָווּ תְּנַאָה וְתְּנוּ לוֹ אַרְבַּע
מְאוֹת זְוִי הָווּ מִתְּנָה אִי קִינִים תְּנַאָה הָווּ מִתְּנָה וְאִי לֹא לֹא שְׁאֵם יִקַּח אֶת בְּתִי הָווּ מִתְּנָה
הָווּ לִיָּה לְמִימַר תְּנוּ אֶת בְּתִי לְפִלוֹנִי וְהָבוּ לִיָּה אַרְבַּע מְאוֹת זְוִי וְאִזּוּ הָווּ ב' מִתְּנֹות אֲבָל
הַשְּׁתָּא לְנְסִיב בְּרַתָּה שְׁתַּלְּהָ הַדְּבָר בְּמַקְבֵּל גְּרָאָה וְדַאי שְׁהוּא תְּנַאי וְלֹא מִתְּנָה כְּמוֹ
שְׁפִירוּשְׁתִּי וְכֵן כְּתִב הַסְּמ"ג בְּמִצְוֹת מְקַח וּמְמַכֵּר בְּהַלְכוֹת מִתְּנָה עֲלֵה קס"ג עַמּוּד שְׁנֵי וְ"ל
בְּמַסְכַּת בִּיצָה פִּרְקֵי י"ט שְׂכִיב מֵרַע שְׁאָמַר תְּנוּ אַרְבַּע מְאוֹת זְוִי לְפִלוֹנִי וְיִשָּׂא אֶת בְּתִי הָרִי
זֶה כְּמִי שְׁנָתָן לוֹ שְׁתִּי מִתְּנֹות כֹּל אִיזָה שְׁיִרְצָה יִקַּח מֵהֵם לְפִיכָּה אִם רָצָה יִקַּח הַמְעוֹת וְלֹא
יִשָּׂא הַבַּת אֲבָל אִם אָמַר יִקַּח אֶת בְּתִי וְתְּנוּ לוֹ אַרְבַּע מְאוֹת זְוִי הָרִי זֶה תְּנַאי וְלֹא זְכָה
בְּמַעוֹת עַד שְׁנַקַּח הַבַּת עַד כָּאן: הָרִי בְּפִירוּשׁ שְׁנֻדוֹן דִּינֻן לֹא דְּמִי כֹּלֵל לְהַהוּא עֲוֹבָדָא
שְׁבַנְדוֹן דִּינֻן מְבֻנְאָר הוּא שְׁאִין כָּאן כִּי אִם מִתְּנַי אַחַת שְׁהִיא הַת"ק לְכַנְיָם אִם כֵּן עַל כְּרַחֲמֵי

לקיחת המאנטו או קניית השפח' הוי תנא' כל שפן שבפירוש אמר שהוא תנאי באומר
אם תקח מאנטו או אם תקח שפחה וכו' כמו שהבאתי דבריהם באנרף בפסק אחר פדמות
מעש' זה הנרא' לעניות דעתי פתבתי ואם יש אתה רוח אחרת רוח חכמה ובינ' הודיעני
נא ונדע' מה בינינו טוב וחסד ירדפוך פנפש נאמן אהבתה חיים בכ"ר יעקב עובדיה
זלה"ה קלא תשובה על הענין הנז' בעל תרומת הדשן סי' ש"נ שאל ראובן צנה מחמת
מית' שיתנו מנכסיו לכת בנו עשרים ליטרין ותקנ' בהן חגור' אחת יפה ונפטר ראובן
אחר כך כמו חדש ימים נפטר' גם האש' בת בנו קודם שהגיעו המעות לידה והניחה בן
קטן והיה חי אחר פטירתה כמו שנה ונפטר גם הוא והנה בעל האש' תובע העשרים
ליטרא מחמת בן ראובן כי עדיין לא הוציא' מידו השיב לו בן ראובן אבי לא צנה אלא
שתקנ' בתי חגור' בעבור אותה כ' ליטרין והלא נפטר' בזמן מועט אחר פטירתו ועל פן
נתבטל' מחשבתו וצוואתו והבעל טוען לא נתבטל בשביל כך והשיב הרב דאי לא הנה
שום זרע לאשה זאת לא הנה מידי משפא בתביעת הבעל וכו' אבל כיון דהוי להאי
אימתא בן והניח' אותו חי אחר מותה אותו בן יורש כל פח וזכות שהיה לה בעולם וכו'
וכתב אחר כך דבנדון כי האי ליפא אומדנא פלל שלא כיון אלא שפעשה חגור' דדעתו
של אדם קרובה אצל בת בנו וה"ה מסתמא אצל בת בנו ונוכל לומר דגמיר ודאי להקנות
לה כ' ליטרין מנכסיו בלי תנאי ומה שצנה שתקנה בהם חגורה יפה כדי להראות לה
חובה יתירה שהוא זוכר על קישוטי' בשעת פטירתו ואיפא למימר דבענין זה כ"ע מודו
דאמרינו עלה לא כל האמדנות שוות עכ"ל: ובנדון דידן נראה ודאי דאיפא אומדנא רבא
ואת כל ונוכחח שלא היתה דעתו קרובה אצל הבת פלל שהרי לפי דברי השאלה לא
רצה להניח לה שום דבר אלא שמפני התרעומת צנה לתת לה ר"ן לבנים ואחר ששמע
פי נתרעמ' פי הניח לה דבר מועט צעק בפרסום ואמר עד מתי אהיה עשוק ורצוי מבנותי
לא די בחיים אלא גם אחרי מותי אשר כל זה יורה כי לא מאהב' צנה לתת לבתו זאת מה
שצנה אלא בהכרח ובאונס רב פי לא מלכו ויש לנו לומר דדבריו הם דווקא וכוננתו לא
היתה פי אם שיתנו לה ת"ק לבנים אם תקח מאנטו אחת או תקנ' שפח' לגדל התאומים
כל שפן שבלשון תנאי היו דבריו בפירוש שהרי לא אמר שיתנו לה ת"ק לבנים ותקנ'
שפחה או מאנטו אבל אמר לתת ת"ק לבנים אם תקנ' מאנטו או שפח' והוסיף עוד לומר
לבנו שיתנהר וישמר שלא יבואו המעות ליד בעל' וא"כ ודאי אומדנא דמוכח הוא שדברי
צוואתו היו דווקא והואיל שלא בא לכלל כך לשפתנ' מאנטו או שפח' ישארו הת"ק לבני'
ביד הבן ויתנהר וישמר שלא יתנם לבעל' ועוד רצה הרב לזכות בנדון שלו הבעל מההוא
דגרסינו פרק ב' דביצ' שהוא גברא דאמר הבו ארבע מאות זוזי לפלוגי ולינסוב ברתא
אמר רב פפא ארבע מאות זוזי שקיל ברתא אי בעי נסוב אי בעי לא נסוב וכו' ומדברי
רש"י נרא' שהטעם הוא משום תפוס לשון ראשון וכו' ואמנם כבר הביא טעם אחר מרב
אלפס וסמ"ג דלא הוי טעמא אלא משום דנרא' פשתי צוואות וכו' וכתב שהרוצה לדחוק
קצת יתיישב לו דלרש"י והתוספות סבירא להו נמי לפרש הכי וכתב הרב שבנדון שאלתו
לא שייך למימר דשתי צוואות הן אלא על פרחין חד צוואה הוא וכל שפן בנדון דידן
שהיו דבריו בלשון תנאי כמו שזכר ודאי דלא שייך למימר דתרי צוואות ניהו סוף דבר
אין לבעל האשה הזאת שום טענה לתבוע אלה הת"ק לבנים פלל והדבר ברור בלי שום
ספק או פקפוק נאם הצעיר בנימין במה"ר מאיר הלוי זלה"ה אשפנזי: קלב אנו בית

דין חתומי מטה נכנסנו לבקר את ראובן אשר היה חולה ומוטל על ערש דוי וראינו אותו ושאלנו את פיו והיה בדעתו ושכלו ככל אחד ממנו ולא הפיל מפל דבריו ארצ' מפל מה ששאלנו אותו נזקקנו עליו לקיים כל דבריו אשר שאל ממנו וצוה מחמת מיתה וזה אשר צוה בראשונ' צוה ואמר שמא תים זהובי הנקראי קורונאש אשר יהיו שונוים כמו עשרה אלפים לבנים אומר אני ראובן שאילו העשר' אלפים לבנים יהיו ביך שמעון ולוי שיהיו ביךם לשאת ולתת בהם כפי הנר' בעיני שמעון ולוי הנזכרים ואלו העשרת אלפים לבני מניח אני אותם לבני אברהם ולבתי ריינא שיהיה להם בתורת ירוש' ונחל' והרינוח אשר ירויחו אילו העשר' אלפים לבנים יהיה לבני הנז' גם כן בעד ספוקם וצורךם וינתן זה הריוח אשר ירויחו אילו המעות לכל צורךיה' אשר יהיה צריך לבני הנז' וכל זמן שהילדי האילו בני תרצה חמותי רחל שיהיו עמה בתורת' לא יוכל שום נברא בעולם להוציאם מרשותה בלי רשותה ונחפצה רק יהיו עמה עד שיגדילו ויהיו בני דעת ועוד אני אומר ששבעים אפש אשר יש לי בבית ובחנות וגם ת"ק לבנים אשר יש לי ביך גויא אחת אשר חמותי מכירה ועוד שע"ה אשר יש לי ביך גויא אחרת ועוד שע"ה לבנים ביך יהודי א' ושמו ה"ר יצחק מורינו יצו ועוד ביך הידאר בי"ג ס"ג לבנים ועוד ביך גוי אחד י"ד לבנים כל זה הן האבש הן החובות הנז' אשר חייבים לי הן חזקת והחנות אשר לי אשר היא בצד המרחק בסוף השוק אשר היהודים שם ומצד האחר חזקת ה"ר ברוך קרישפי יצו ומצד האחר היא שוק הנקרא אט באור שמוכרי'שם הסוסים כל זה הנז' והן כל כסף וזהב וכל מטלטלי בית וחזקת חנותי הנז' והחובו' הנז' והאבאש הכל יהיה לפרעון פתובת אשתי לאה וכל מה שימצא בביתי הן רב הן מעט כסף וזהב ומטלטלים וכל הנז' לעיל הכל יהיה לפרעון פתובת אשתי לאה הנז' לבד הק"ק קורונאש הנז' שיהיו ביך שמעון ולוי אשר הם לבני הנז' וכל שארית נכסי יהיו לפרעון פתובת אשתי הנז' הן רב הן מעט מבלי שיוכל שום נברא לערער שום ערעור שפעולם ואפילו שיחה קלה שלא ידברו לאשתי לאה לאמר שהנכסי' הללו אשר יחזתי לה בעד פתובת' שהם יתרים מפתובת' ושלא להשביע על פתובתה פי הכל נתתים לה בעד פרעון פתובתה כל זה הפתוב לעיל צוה ראובן לפני מותו וצוה מחמת מיתה וראינו דבריו נכוחים ומתוקנים ומסודרים בלי שום טירוף דעת רק בדעתו ושכלו צוה כל זה ולהיו' לזכות ולרא' ביך בניו ואשמו חתמנו שמותינו פה אנו ב"ד ק"ק גאליפול והיה זה יום ד' ט' לחודש סיון משנת השט"ו ליציר': אחר כל הפתוב אמר ראובן שכיב מרע הנז' להיות שכל דברי אשר צויתי ואמרתי הם קיימים רק שהוברר לי שהבת אינה יורשת במקום הבן אומ' אני שהעשרה אלפים הנזכרים אשר הנחתי לבני יהיו החמשה לזכר ירושה והחמשה לנקבה ריינה בתורת מתנה וקיים זהו טופס הצנאה של ראובן הנז' נ"ע: ומה ששאלה אלמנתו בחיים היה זה שאמר' שהמאמים קורונאש שעזב בעלה ראובן נ"ע הנם ביך והיא מוחזקת בכל מה שעזב בעלה והנה האפטרופוסים שואלים המאמים קורונאש שיהיו בידיהם בעד היתומים כמו שצוה ראובן הנפטר נ"ע ואשת המת אומרת ח"ו שהיא לא היתה רוצה לבטל צנאת בעלה רק שהיה לה טענה על אותם המעות והיתה רוצה ליתנם בתנאי שאם ח"ו לא יקיימו יורשי המת צנאת בעלה שתשאל היא טענת פתובתה שלא היו מספיקים הנכסים שעזב כנז': ועתה שאל השואל אם באמור אלו הדברים אלמנת ראובן הנז' ולא הספיקה ליתן המעות ולמסרם ביך האפטרופוס אם נאמר שלא קיימה אשת המת הצנואה

וגם אם הִיָּה בִּינְדָה לְבִטְלָה וְלוֹמַר נַחַת רוּחַ עֲשִׂיתִי לְבַעֲלִי מִפְּנֵי שְׂשֻׁתְקָה בְּשַׁעַת צְנוּאָתוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְוַחֲזָקֶת וְגַם אַחֵר שֶׁהֶאֱמִינָה בַּעֲלָה בְּלֹא שְׂבוּעָה שֶׁפֶן צָוָה אִם נֶאֱמַנְתָּ בְּלֹא שְׂבוּעָה הָאֵלֶמְנָה לֹמַר שְׂאִין דִּי כְּתוּבָתָה בְּאוֹתָם הַנְּכָסִים וְאִם כֵּן גַּם אִם הַנְּפֻטְרָת אֲשֶׁר זָכְתָה בְּנִכְסֵי בֵּתָה וְהִנֵּה הִיא מְוַחֲזָקֶת בְּכָל הַנְּכָסִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּיַד בֵּתָה אִם יְכוּלָה לֹמַר אִין דִּי כְּתוּבָת בְּתֵי בְּנִכְסִים אֲשֶׁר עָזַב לָהּ וַיַּחֲד לָהּ בַּעֲלָהּ וְאִ"כ אִינִי רוֹצֵה לִיתְּנָה לִיתְּנָה הַק"ק קוּרוּאֵנֵאשׁ עַד שְׂאֲחֻשׁוּב וְאָרְאָה וְאֶתְבוּנָן אִם יֵשׁ דִּי כְּתוּבָת בְּתֵי שְׂהֵם כ"ה אֶלְף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת עַל הַכֹּל יְבֵא דְבַר מוֹרָה צְדָק אֲנִי בֵּית דִּין חֲתוּמֵי מְטָה נִכְנָסְנוּ לְבַקֵּר אֶת לֵאָה אֶלְמָנָת רֵאוּבֵן נ"ע הִיָּתָה שׁוֹכֶכֶת עַל עָרֵשׁ דְּוֵי וּמְחַמֵּת אוֹתוֹ הַחֹלִי נִפְטְרָה לְבֵית עוֹלָמָה הַצְּדָק וְחֵי לְרַבֵּן וְלְכָל יִשְׂרָאֵל שְׂבָקָה וְכִשְׂרָאִינוּ אוֹתָהּ חוֹלָה בְּדַקְנוּ לְהִרְאוֹת אֶת דַּעְתָּה אִם הִיָּה מִיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ וְחֻקְנוּ וְשָׂאֲלָנוּ אוֹתָהּ הֵטִיב וְהִשִּׁיבָה לָנוּ עַל כָּל מַה שְׂשָׂאֲלָנוּ אוֹתָהּ עַל הֵן הֵן וְעַל לָאוּ לָאוּ וְרָאִינוּ אֶת דַּעְתָּה מִיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ כְּכָל אָדָם בָּרִיא וְשָׁלֵם כְּכָל אֶחָד מִמֶּנּוּ וְכִשְׂרָאִינוּ אֶת דַּעְתָּה הַזְּקָנוּ לְשָׂאֲלָתָהּ אֲשֶׁר שָׂאֲלָה מִמֶּנּוּ וְכֵן צְוִנְתָּה מְחַמֵּת מֵיָתָה וְאֶמְרָה אִיךְ אֲנִי לֵאָה אֶלְמָנָת ה"ר יוֹסֵף דִּי טִיוּל נ"ע בְּרַצוֹן נִפְשֵׁי וּבְהַשְׁלֵמַת דַּעְתִּי בְּלִי שׁוּם זְכָר אֲוֹנֵס כְּכָל בַּעֲוִלִים הַנְּגִי נִתְּתִי בְּמִתְנָה גְּמוּרָא שְׂרִירָא וְקִיָּמָא מִתְנָה גְּלוּיָה וּמְפֻרְסָמָת אֶת נִכְסֵי כְּתוּבָתִי אֲשֶׁר מָסַר לִי בַּעֲלִי שְׂנִתְּנָם לִי עַל פִּי צְנוּאָתוֹ אֲשֶׁר צָוָה לְפָנָי מוֹתוֹ אֲשֶׁר הִיא שְׂרִירָא וְקִיָּמָא וְהֵן אֲנִי אוֹמְרָת שְׂמַנְכְּסֵי כְּתוּבָתִי אֲשֶׁר הוּא סֵף חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת לְבָנִים מִן הַסֵּף הַזֶּה נִתְּתִי וּמְסַרְתִּי בְּמִתְנָה גְּמוּרָה לְאִמִּי גִי"רֵאסָה וְלְאֶחָוִיתִי קֶאֱלוּרָה הַעֲשָׂרִים וְהָאַרְבָּעָה אֲלָפִים וְהָאֶלְף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת לְבָנִים יְהִיָּה לְבָנֵי אַבְרָהָם דִּי טִיוּל בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה וְנַחֲלָה וְלֹא נִשְׂאָר לִי עַל הַמִּתְנָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נִתְּתִי לְאִמִּי וְלְאֶחָוִיתִי הַנְּזוּ' שׁוּם זְכוּת וְלֹא שׁוּם שְׂיָוִיר וְחֲנֹאֵי בַּעֲוִלִים רַק גְּמֻרָתִי בְּלִבִּי שְׂיָזְכּוּ אִמִּי וְאֶחָוִיתִי הַנְּזוּ' בְּמִתְנָה הַזֹּאת זְכוּת גְּמוּרָה וְשָׁלֵם כְּחֻקְמָר וְכְחֻזְקָה כָּל הַמִּתְנֻוֹת דְּנִהֲגִי בְּיִשְׂרָאֵל וְאִם יְהִיָּה לְשׁוּם נִבְרָא בַּעֲוִלִים עַל זֹאת הַמִּתְנָה שׁוּם טַעֲנָה קִלְיָה וְחֲמוּרָה מֵעַתָּה וּמַעֲכָשְׁיוֹ הַכֹּל אֲנִי מְבַטֵּלֶת בְּטוּל גְּמוּרָה כְּחֻרֵשׁ הַנְּשָׁפָר וְכַדְבָּר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ רַק יִזְכּוּ בְּמִתְנָה הַזֹּאת אִמִּי וְאֶחָוִיתִי אֲשֶׁר נִתְּתִי וּמְסַרְתִּי לָהֶם מְחַמֵּת מֵיָתָה וְכַדִּי שְׂיִהְיָה לָהֶם לְזְכוּת וְלִרְאֵיהָ גְּמֻרָתִי אֲנִי לֹא מֵרָא לְאִמֵּר כְּתָבוּ וְחֲתָמוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת וְרָאִיָּה וְחֲנֹו בְּיַד אִמִּי וְאֶחָוִיתִי הַנְּזוּ' וְיִהְיָה בְּיָדָם לְזְכוּת וְלִרְאֵיהָ דְלֹא כְּאִסְמִכְתָּא וְכו' וְהִיָּה זֶה פָּה גְּאֵלִיפּוֹל יוֹם אֶחָד שְׂבָעָה וְעֶשְׂרִים לְחֻדֶּשׁ סִינּוֹן מִשְׁנַת הַשְּׁט"ו לִיצִירָה וְהַכֹּל שְׂרִיר וְכָרוּר וְקִיָּים: וְעַתָּה שְׂאֵל הַשּׁוֹאֵל אִם זָכְתָה הָאִם וְאֶחָוִיתִי הַנְּפֻטְרָת בְּנִכְסֵי אִשְׁתְּ הַמַּת אֲשֶׁר נִפְטְרָה לְבֵית עוֹלָמָ' וְנָתַן בְּמִתְנָה כָּל זְכוּתָהּ וְכְתוּבָתָה לְאִמָּה וְלְאֶחָוִיתָה כְּנֹז' כְּמוֹ כֵּן אִם יְכוּלִים יוֹרְשֵׁי הַמַּת בַּעַל לֵאָה רֵאוּבֵן נ"ע הַנְּזָכָר וְהִנֵּה יֵשׁ לוֹ אֶחָיִים אִם יְכוּלִים לְבַטֵּל צְוִאָתוֹ אֲשֶׁר צָוָה לְפָנָי מוֹתוֹ בְּטַעֲנָה שְׂיִאמְרוּ שְׂהָרִי מִיָּחֲתָה בָּהּ הָאֵלֶמְנָה קוֹדֵם מִיָּתָה אוּ בְּטַעֲנָה אַחֲרָת כְּמוֹ כֵּן אִם הַנְּפֻטְרָת אִם אֲשֶׁר זָכְתָה בְּנִכְסֵי בֵּתָה וְהִנֵּה הִיא מְוַחֲזָקֶת בְּכָל הַנְּכָסִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּיַד בֵּתָה אִם יְכוּלָה לֹמַר אִין דִּי כְּתוּבָת בְּתֵי בְּנִכְסִים אֲשֶׁר עָזַב לָהּ בַּעֲלָהּ וְאִם כֵּן אִינִי רוֹצֵה לִיתְּנָה לִיתְּנָה הַמֵּאֲתִים קוּרָאנֵשׁ עַד שְׂאֲחֻשׁוּב וְאָרְאָה וְאֶתְבוּנָן אִם יֵשׁ דִּי כְּתוּבָת בְּתֵי שְׂהֵם חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלְף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת עַל הַכֹּל יְבֵא דְבַר מוֹרָה צְדָק תְּשׁוּבָה תִּנָּן בְּפָרֵק שְׂלִישִׁי מִמְּסַכְת פָּאָה וּמִיָּיתִי לָהּ בְּבִתְרָא פָּרֵק יֵשׁ נוֹחֲלִין הַכּוֹתֵב נִכְסֵיו לְבָנָיו וְכַתֵּב לְאִשְׁתּוֹ קְרָקַע כָּל שֶׁהוּא אֲבָדָה כְּתוּבָתָהּ וּפְרִיָּהּ בְּגִמְרָא מִשׁוּם דְּכַתֵּב לָהּ קְרָקַע כָּל שֶׁהוּא

אבדה פתובתה אמר רב פמופה להן על ידה ושמואל אמר כמחלק לפניה והוא שותקת ר' יוסי בר חנינא אמר פאומר לה טלי קרקע זה בכתובתיה ומקולי כתוב' שנו פאן ופירש רשב"ם שמופה להן על ידה שנתנה לו סודר שלה להקנות לבנים דמוכתא מלתא מדקא משתדלא בזכיות הבנים וגם נתן לה קרקע פל שהוא ואינה מערערת פולם פיון דאיפא תרתי נדאי גתרצית להם בלב שלם להיות קונין מתנה זו שלא תוכל לטרוף מהן פתובתה ומחלה להן השעבוד שעל הנכסים הללו והפסידה פתובתה אם לא תמצא מקום אחר לגבות ושמואל אמר אפילו אין מופה להו על ידה אלא שהיתה לשם בפעה שפכת נכסיו לבניו והיא שותקת דכיון דכתב לה קרקע פל שהוא גתרצית ושתיקה פהודא דמאי אבל אם לא נתן לה פלום שתיקה אינ' אלא פדי לעשות נחת רוח לבעלה רבי יוסי בר חנינא אמר אפילו לא היתה שם ולא חילק בפניה אלא שאמר לשון זה בפכתב לה ההיא קרקע פל שהוא טלי קרקע זו בכתובתיה והיא לא ערערה נדאי מחלה שעבודא משאר הנכסים ואחרון אחרון מיכל וקאמר בגמרא אמר ליה רבא לרב נחמן הא רב הא שמואל הא רבי יוסי בר חנינא מר מאי סבירא ליה אמר ליה שאני אומר פיון שעשאה שותף בין הבנים אבדה פתובתה וכתב רשב"ם שפא לומר דלא בעינון פל הנה פחות דאמרי הנה אמוראי דלעיל אלא בכתובה בעלמא איבדה פתובתה כר' יוסי דמתני' דסגי ליה בפחדא או קבלה או שמחלה להם השעבוד בפירוש או פתובה לבד: וכתב עוד מצאתי בתשובת רש"י זקני דרב נחמן קאי בפשיטת שמואל רבו דאוקמא במחלק לפניה והיא שותקת ורב נחמן פרבי יוסי סבירא ליה דסגי ליה בכתיבה לחוד או בקבלה וכיון דמחלק לפניה והיא שותקת לפיכה מוחלת שהרי עשאה שותף לחלק החלק בפני עצמה בין הבנים ומגו דחשיבא ליה פאחד מבניו לחלק נמי לה חלק כמו שמחלק לבניו מתרצה לי ומוחלת השעבוד מן הנכסים וכן פסק רב אלפס דרב נחמן פשמואל סבירא ליה שפכת פאן שעשאה בין הבנים אבדה פתובתה ודווקא והיא שותקת פשמואל וכל שפן הנה וכתב הרא"ש בפסקיו על דברי רב אלפס וזה לשונו משמע הא דרב נחמן קילא טפי מדכולהו ואף על פי שלא חילק בפניה ולא אמר לה טלי קרקע זו בכתובתיה אלא ידעה שפכת נכסיו לבניו וכתב לה קרקע זו וכשנודע לה שתקה ואנן אומדין דעתה דכיון שחלק לה פבוד ועשאה שותף בין הבנים מחלה שעבוד פתובתה מאלו הנכסים וכן פכת נמקי יוסף על דברי רב אלפס אפילו לא חלק לפניה אלא שידעה ושתקה מחלה השעבוד וכן פסק הטור ו' העזר סימן ק"ו הרי דלכל הני רברתא הלכה פשמואל דבשתיקה לחוד מהניא ומחלה השעבוד משאר הנכסי' פל שפן בנדון דידן דאיפא תרתי שחלק בפניה וגם שתקה דפשיטא ופשיטא דמחלה שעבודא משאר נכסי' ואין לה שום שעבוד על הקורואש שהניח ראובן בעלה לבניו וכיון שפן גם אם לאה הבא לה מכח המתנה שנתנה לה בתה לאה פתובתה אין לה טענה וערעור פלל על הקורואנש משום דלא אלים מגברא דאתי מחמתיה ואף לדברי ר"ח דסבר דבעינון תרתי פתיבה וקבלה שמחלה השעבוד בפירוש כמו שפכת הרא"ש בפסקיו פרק יש נוחליו הני מילי פשפכת לה קרקע פל שהוא ולא נתן לה חלק פאחד מן הבני' אבל פשנתן לה חלק פא' מן הבני' פחד מהני וכן פכת הרא"ש בשם ר"ח וכל שפן שפבר דחה דבריו הרא"ש בפסקיו והוכיח פדברי רב אלפס שפכתתי לעיל פל שפן דבנדון דידן נתן לה חלק יותר ויותר מלבניו כמו שפנראה מתוך שטר הצוואה דפשיטא ופשיטא דאף לדברי ר"ח מחלה שעבודא משאר נכסים: ואם תאמר דייקינון לישנא

דמתניתין דקאמר וכתב לאשתו קרקע פל שהיא אבדה פתובה דמשמע דוקא קרקע
אבל מטלטלין לא וכן פתב רבינו ירוחם במשורים נתיב כ"ג חלק י"א וזה לשונו ודוקא
קרקע וחולק להם בפניה והיא שותקת וכו' אבל פירות או מטלטלי לא וכן פתב הטור
סי' ק"ו וכיון שפן בנדון דידן לא אמרינו איבדה פתובה ותוכל לערער אם לאה על
הקורוואש: ליתא דהא קיימא לן דבזמנינו זה נגבית פתובה במטלטלין פקרקע ופשטה
תקנה זו בכל ישראל כמו שפתב הרמב"ם הלכות אישות פ"ק י"ו וכן פתב רבינו ירוחם
נתיב כ"ג חלק י' ו"ל והאידין נגבית פתובה ממטלטלי פי רוב משא ומתן שלנו במעות
ובמטלטלין דהני כגמלים של ערביים וכו' באופן דמטלטלין חשיבי פקרקע כ"ש דבנדון
דידן פבר נתן לה חזקת החנו' כמו שמפורש בשטר הצואה וחזקת הקרקע דיינינו לה
פקרקע לכמה מילי אף בנדון דידן הוי פקרקע באופן שמחלה לאה שעבודא משאר נכסים
וכיון שפן אם לאה המקבלת המתנה אין לה לערער על שאר הנכסי דלא אלימא מבתה
פל שפן שלאה בתה מעולם לא ערערה נגד צואת בעלה אלא אדרבא קיימא דבריו שפן
אמרה בתחלה חס ושלום שהוא לא היתה רוצה לבטל צואת בעלה רק שהיה לה טענה
על אותם המעות שאם חס ושלום לאקיימו יורשי המת צואת בעלה שתשאל היא טענת
פתובה וכו' הרי שקיימה דברי המת וגם פשנתנה פתובה לאמה בשעת פטירתה חזרה
לקיים דברי המת וזה לשונם הנה נתתי במתנה גמורא שרירא וקיימא גלויה ומפורסמת
את נכסי פתובתי אשר מסר לי בעלי שנתנם לי על פי צואתו אשר צוה לפני מותו אשר
היא שרירא וקיימא וכו' הרי שקיימא דבריו בתחלה ובסוף באופן שאין לאמה פה להשיב
ולא מצח להרים ראש נגד שאר הנכסים והם בחזקת היורשים ובר מן דין אין לה צד
בשום אופן בעולם לערער על הנכסים וזה שהרי פשראובן צוה שלא ישביעה לאשתו
והאמינה לא האמינה אלא על הנכסים שייחד לה הן שיהיו רב או מעט אבל אם היתה
רוצה לגבות אף משאר הנכסים ודאי שלא האמינה פנראה מתוך דברי שטר הצואה וכיון
שפן אף אם היתה לאה בחיים ובאה לגבות לא תפרע אלא בשבועה דקיימא לן הפא
ליפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשבועה וכיון שפן עכשיו שמתה לאה ולא נשבעה
אין לאמה פלל משאר הנכסים משום דקיימא לן אין אדם מוריש שבועה לבניו דהכי
אמרינו בשבועות פ"ק על ההיא מתניתין דכשם שאמרו הפוגמת פתובה
לא תפרע אלא בשבועה פן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה וקאמר בגמרא דהכי קאמר
פן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה רב ושמואל דאמרי תרנויהו לא שנו
דבשבועה מיהא שקלי יתומים מן היתומים אלא שמת מלנה בחיי לנה אבל מת לנה בחיי
מלנה פבר נתחייב מלנה לבני לנה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו וכן פסק רב
אלפס והרמב"ם פ"ק י"ז הלכות מלנה ולנה וכל הפוסקים מדקאמר רב נחמן בגמרא הבו
דלא לוסקי עליה מפלל דבההיא מיהא סבירא ליה לרב נחמן פבר ושמואל וזה הדין יובן
בין שיהיו יורשי המלנה בנים או אחים או איזה שיהיה דהא מייתי עליה בגמרא והוא
דשכיב ושבק אחא וכו' פ"ק פל הנשבעים וכן הרמב"ם פ"ק הנזכר פתב אין יורשי מלנה
וכו' וכתב הרב המגיד פירוש בין שירשי מלנה בניו או אחיו וכו' וכיון שפן בנדון דידן
מת לנה שהיא ראובן בחיי מלנה שהיא לאה הוא וכיון שפן פבר נתחייבה לאה שבועה
אם באתה לגבות משאר נכסים ועכשיו שמתה לאה אין לאמה שום צד וזכות על שאר
הנכסים משום דאין אדם מוריש שבועה לבניו וכן פתב הרמב"ם הלכות אישות פ"ק י"ו

מתה האלמנה קודם שתשבע אין יורשיה יורשין מכתובה פלום שאין לה כתובה עד שתשבע וזה מן הטעם שכתבתי דאין אדם מוריש שבועה לבניו: וכיון שפן נשארו הקורונאש בכתובת היתומים ואין לאמה של לאה שום צד זכות ותפישה עליהם ואפילו כתוב בשטר הכתובה נאמנות שהאמין ראובן ללאה פל זמן ששטר הכתובה קיים אינו מועיל הנאמנות כי אם לה ולא ליורשיה ואפילו כתוב בכ"י נאמנות גם ליורשיה אינו מועיל לגבי אמה משום דאינה יורשת כי אם מקבלת המתנה וכ"כ רב אלפס בתשובת הביא' הטור סימן ע"א אם אמר הוא ויורשיו לא האמין אלא יורשיו בלבד אבל לא מקבל מתנה ואפילו כתב שהאמין לכל הבאי מפחה דאז מקבל מתנה בכלל דבא מכחו ונמצא דבגדון דידן ליכא חיוב שבועה לשנאמר אין אדם מוריש שבועה לבניו מ"מ אין לאמה של לאה תביעה על הקורונאש מן הטעם שכתבתי לעיל שפיון ששתקה בתה מחלה שעבודא משאר הנכסים ואין לה ליקח מתנתה פי אם מהנכסים שייחד בעל בתה לכתובתה ואם אין בנכסי' שייחד לה לכתובתה פדי פל הכתובה לא נאמר שתקח אם לאה תחלה עשרים וארבעה אלף לבנים כמו שצויתה בתה ואחר כך יקחו היורשים האלף ות"ק הנשארים ואם פתחו פתחו ליורשים ליתא דאף על גב דבשטר צנאת לאה קדמה מתנת אמה לירושת היורשים לא מהני דאמרינן פ' יש נוחלין: תנו רבנן ש"מ שאמר תנו מאתים וזו לפלוני וד' מאות לפלוני אין אומרים פל הקודם בשטר זכה וכו' אבל אמר תנו ק"ק לפלוני ואחריו שלש מאות לפלוני פל הקודם בשטר זכה וכן פסק הרמב"ם פ"ק י' הלכות זכיה ומתנה וכל הפוסקים ובגדון דידן לא אמרה ואחריו ולכן אעפ"י שהקדימה לאמה לא זכתה אלא חולקין הנכסים הנמצאים לפי הערך הכתוב להם כמו שכתב הרמב"ם פ"ק הנז' ולכן בגדון דידן יבררו הנכסים המיוחדים לכתובה ומפל כ"ה לבנים ונחצי תקח אם לאה כ"ד לבנים והיורשין לבן ונחצי ואם פחת לסף הכתובה פחת לכלם איש כפי ערכו: ולענין מה ששאל השואל הוצאות קבורת ראובן ואשתו לאה ובת אחת שמתה על מי הם בזה פשיטא שקבורת ראובן ובתו הם על נכסי היורשין שלאה הוא בעלת חוב ואין לה עסק פלל בקבור' בעל' אלא מוטל על היורשין דהכי אמרינן בכתובות פ"ק נערה שכיב מרע שצוה אל תקברוהו מנכסיו אין שומעין לו לאו פל הימנו שיעשיר את בניו ויפול עצמו על הציבור וכן כתב הרמב"ם פ' י"א הלכות זכיה ומתנה דכופין את היורשין לקבורו מנכסיו וקבורת לאה גם פן מוטלת על בנה אברהם דיטיוול שהוא היורש ולא על אמה ואחותה מקבלי המתנה והטעם שכתב הרב המגיד הלכות זכיה ומתנה פ"ק י' בשם הרשב"א וז"ל אם נתן מתנה והניח נכסיו ליורשיו אם יצא עליו שטר חוב גובה פלו מן היורשין ואם אין להם גובין ממקבלי המתנה דייורשין בכרעא דמורשין הן ובמקומו הן עומדי' ונכסי ירושתו פבני חורין ומקבל מתנה פמשועבדין פדאייתא בהניזקין ואין גובין מנכסים משועבדין במקו' שיש בני חורין וזה עקר וגם כתב הרא"ש בתשובת שאלה הביאו הטור חשן משפט סי' רנ"ג יעקב צוה מחמת מיתה שיתנו מנכסיו לבתו ב' שלישי' והשליש ושאר למי שראוי ליורשו ויש לו בן ויצא עליו שטר חוב ואמר הבן שתפרע הבת ב' שלישים ממה שקבלה: תשובה אין שומעין לו פיון שהבן יורש הוא צריך לפרוע הפל אף בגדון דידן פיון שקבורת המוריש מוטלת על היורש הוי פחוב ונמצא שקבורת לאה מוטלת על בנה ולא על אמה: וכתב הרא"ש בתשובה אם אדם נותן מתנה לאחרים ושיר מעט ליורשיו אפי' הכי היורשין

הקרוכי' לירש מן התורה חייבים בקבורתו ואם אין פדי קבורתו בנכסיו שלקח בנה מירושלם כתרופתה ישלימו קבורתה ממתנת אמה דלאו כל פמינה של לאה הנפטור להעשיר את אמה ולהפיל עצמה על יורשיה זה מה שנראה לע"ד על שאלת השואל והייתי יכול להרבות בראיות ולהעדר הפנאי קצרותי בדברים וכתבתי קצצי למילין: ולענין מה ששאל השואל אם יכולים אחי ראובן הנפטור לבטל צואתו לפי שמיתה האלמנה קודם מיתה או אם יכלו לבטל הצנואה בטענה אחרת כבר כתבתי והוכחתי לעיל שהיא לא מחתה אלא אדרבא קיימה דבריו כנראה מתוך צנואתה וגם בטענה אחרת אין לה שום צד שהרי צנה מחמת מיתה וחלק כל נכסיו ודבר ידוע ופשוט הו' דדברי שכיב מרע פכתובין וכמסורין דמו לכמה וכמה ענייני' היוצאים מזה השורש ובזה אין צריך להאריך אבל מ"מ להיות שאין פתוב בצנוא' ראובן שמתוך החולי ההיא שצנה בו מת כמו שכתב בצנואת לאה לכן צריך לשאול לעדי' החתומי' על הצנואה אם מת מאותו חולי משום דאמרינן פ'ק מי שמת דאין מיתתו ראיה פי שמא מחולי שנתן בו המתנ' נתפא ואחר כך חלה חולי אחר ומת ולכן כל הנכסים בחזק' היורשי' עד שיעידו העדים שמת מאותו חולי וכן פסק הרמב"ם פ'ק שמני' הלכות זכיה ומתנה וכל הפוסקי' זהו מה שנראה לע"ד על שאל' השואל וכו' הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קלג תשובה על שאלת שטר מתנה נראה לע"ד דאע"ג דקיימא לן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומה שאינו ברשותו של מקנה הוא פדבר שלא בא לעולם כמו שכתב הרמב"ם הלכות מכירה פ'ק כ"ב וטען הטוען נגד השטר בגדון דידן ואמר פי בשעה שנתחייב במתנה זו לא היו המעות בידו וברשותו: ועוד היום עדיין לא קבלם ולא באו לידו ואין אדם מקנה דבר שלא בא לעול' נמצא שאין המתנה מתנה מ"מ הדין עם המקבל מתנה: והטעם דהא דאמרינן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ כשהקנה בלשון מכר או בלשון מתנה אבל בלשון חיוב חייב אפילו בדבר שלא בא לעולם וגם אינו ברשותו וראיה מדתנן בכתובות פ'ק אע"פ אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף וכתבו התוספות תימא דעכשיו נהגו שפותר חתן לפלה מאה ליטרין אע"פ שאין לו שנה פרוטה דבשלמא פשיש לו הוא משעבד נכסיו לזה החוב וכו' אבל אותו שאין לו היאך ישמעבד נכסיו שיקנה אחריו כן פינון שלא נתחייב לה היינו דבר שלא בא לעולם והשיב ר' אליהו דמצינו בענין זה פ'ק השוכר את הפועלים דתניא מתנה שומר חנם להיות פשואל ופ'ריה במאי בדברים ומשני בשקנו מידו משמע בכל ענין אע"פ שאין לו שום נכסים עכשיו וגם אינו חייב פלום עד שיבא האונס ומשעבד עצמו לכשיתחיי' ולכשיהו לו נכסים חל שעבודו ומעתה ואין זה קנין דברים בעלמא וכו' וכן פסק הרא"ש בפסקיו פ'ק אף על פי וכן הביאו הטור חושן משפט סימן ס' וכתב עוד הטור שם המסתיב עצמו בדבר שלא בא לעולם ואינו מצוי אצלו חייב אע"ג דקיימא לן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ כשהקנה לו בלשון מכר או בלשון מתנה אבל בלשון חיוב חייב לפיכך לא מבעיא פתוב לו מודה אני לה שאני חייב לה כך וכך שהוא חייב שהרי הודה לו בהם אלא אפילו אם אמר הו' עלי עדים שאני מתחייב לפלוני כך וכך מדות של פירות הוא חייב וכן כתב רבינו ירוחם נתיב י"ז וז"ל ואל תטעה פי יש הפרש בין מחייב עצמו בחוב למתנה פי מחייב עצמו יכול לשעבד עצמו ואף על פי שאינו ברשותו אבל מקנה שנותן לו או מוכר אינו יכול להקנות דבר שאינו ברשותו והביא זאת הסברא מבלי שום חולק: אף בגדון

דין לא הנה כי אם בלשון חיוב וזה לשון השטר ועתה בפניהם חתומי מטה גם אני מתחייב עצמי ונכסי חיוב גמר מקרקעין ואגבן מטלטלי וכו' עוד כתב נתחייב ה"ר פלוני ליתן לפלוני פה וכה בלי ערעור וכו' וכיון שכן הוא חל החיוב על היתום הנותן מתנה ומתנתו מתנה: ועוד בר מן דין כתבו התוספות על ההיא דפרק אף על פי דלעיל דכיון שפוחת סתמא שיהיו כל נכסיו אחראין למה שנתחייב הרי הודה שיש לו נכסים ואף על פי שאנו יודעים שאין לו הודאת בעל דין כמאה עדים דמו ומטעם זה אומר ר"ת שפוחתין בהרשאות והקניתי לו ד' אמות קרקע בתצרי אף על פי שאנו יודעים שאין לו קרקע כיון דמודה הודאת בעל דין כמאה עדים דמי הרי שאפילו אומר סתם שיהיו כל נכסיו אחראין אמרינן שיש לו נכסים כל שכן בנדון דידן שבפירוש הודה בפיו שיש לו נכסים דאמרינן הודאת בעל דין שהרי כתוב בשטר מתשע אלפים ות"ק לבנים שהניח לי אבי וצדיקן לא באו כלם לידי ורשותי משמע כולם לא באו אבל מקצתם באו ועוד כתוב בשטר ולפי שלעת פזאת לא קבל ה"ר פלוני מהתשע אלפים ות"ק לבנים כי אם שבועה אלפים וכו' נתחייב לתת לקנו פה וכה וכו': הרי שהעדים מעידים איהו קבל שבועת אלפים ומספיקי עם מה שהוד' בפיו אם כן הדין עם בעל השטר מקבל המתנה וכ"ש שקבר כתב ה"ר יוסף קולון ז"ל שורש פ"ט דלא חשיב חוב שלא הגיע זמנו לגבות דכבר שלא בא לעולם ולא פשיטא דחשיב דבר שבא לעול מאחר שקבר נעשה השעבוד ונתחייב הלנה ושעבד נכסיו משעת עשיית השטר וכו' יעניין משם אף בנדון דידן אפי' לא היו ברשותו בשעת המתנה כיון שהיו חייבי לו בשטר חשיב דבר שבא לעולם ומתנתו מתנה: וכ"ת הני מילי בגדול אבל זה היתום נער קטן ואין במעשה קטן כלום ליתא דהא תנו בגיטין פרק הניזקין הפעוטות מקח וממכרן מקח וממכר וגרסינן בגמרא ועד כמה מחוייב רב יהודה כבר שית כבר ובע כבר תמני במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר ולא פליגי כל חד וחד לפי חורפיה וטעמא מאי אמר רבי אחא בר יעקב אמר רבי יוחנן משום פדי חיייו ופרש"י דאי לא זביניה זביני לא מזבני ליה מזוני ולא זבני מיניה בעי אבני מתנתו מאי ומסיק דמתנתו מתנה אחת מתנת בריא ואחת מתנת שכיב מרע אחת מתנה מרובה ואחת מתנה מועטת והטעם כמו שאמרו פרק מי שמת אי לאו דהנה ליה הנאה מיניה לא הנה יתיב ליה מתנה אמרו רבנן תהני מתנתו דלעבדו להו מילי ופירש רש"י לגמול לו חסד ולהטיב לו בכל עניניו הרי שאפילו יהיה קטן אם הוא משש שנים ולמעלה ויודע בטיב משא ומתן מתנתו מתנה במטלטלין וכן פסקו כל הפוסקים ואין שום חולק על זה: וכי תימא הא אמרינן בכתובות פ"ד מציאת האשה על ההיא דפעוטו מקחן מקח וכו' אמר רפרם לא שנו אלא שאין שם אפטרופוס אבל יש שם אפטרופוס אין מקחן מקח ואין ממכרם ממכר וכן פסק רב אלפס והרמב"ם פרק כ"ט הלכות מכירה וזהו סימן רל"ה ורבינו רנוחם נתיב י"ז ואם כן בנדון דידן אם יש שם אפטרופוס אין במעשה היתום כלום שלא מדעתו: יש לומר דהני מילי בענין מקח וממכר אבל בענין מתנה כנדון דידן אפילו יש שם אפטרופוס מתנתו מתנה והטעם כמו שכתב הרא"ש סוף פרק מציאת האשה דהאי דאין מקחו מקח כשיש שם אפטרופוס לפי שצד האפטרופוס ליקח ולמכור אבל ליתן אין הרשות בידו והואיל ומתנתו מתנה משום דאי לא עביד ליה נתיח נפשיה לא הנה יתיב ליה אין חילוק בין יש שם אפטרופוס בין אין שם אפטרופוס ואע"ג דהרמב"ם פרק הנזכר השנה מתנה למכר דכשיש אפטרופוס אין במעשה קטן כלום אפילו במתנה וכן

פסק הדין בתשובותיו סימן מ"ד מכל מקום פוּק חזי כַּמָּה אֲשֵׁלִי רַבְרַבִּי אֲסֵהִידוּ עַל זֶה רַבֵּינוּ חֲנִנְאֵל וְרַב הַאִי גָאוֹן וְכֵן פִּסְקוּ הַתּוֹסְפוֹת וְכֵן הָרֵא"ש וְגַם הַמְרָדְכִי וְנו"ל בְּגִיטִין פֶּרֶק הַתְּקֵבֵל עַל הַהֵיָא דְהַפְּעוּטוֹת וְכו' וְהַהֵיָא דְסִנְפָּה פֶּרֶק לוֹלֵב וְעָרְבָה דִּינּוּקָא מְקַנָּא קְנֵי אֲקֻנּוּיִי לֹא מְקַנֵּי מִיַּרֵּי קוֹדֵם שְׁהַגִּיעַ לְפַעוּטוֹת אֵי נְמֵי כְּשֵׁיִישׁ לּוֹ אֲב וּמְפָרְנָסוּ דְהֵתֵם לֹא תִקְנוּ פְּדֵי חֲזֵי אֲבָל אִם לּוֹ אֲב מִתְּנָתוּ מִתְּנָה אֲפִילוּ יֵישׁ לּוֹ אֲפוּטְרוֹפוּס הָרֵי שְׁפִסֶּק כּר"ח וְגַם הַטּוֹר הֵבִיא סְבָרַת ר"ח לְבַד וְלֹא הֵבִיא חוֹלֶק עֲלֵיהָ גֵרָאָה שְׁפִסֶּק כּוּ: וְכֵיוֹן שְׁכֹן גֵּרָאָה דְאֵזְלִינוּ בְּתַר רַבָּא וְהַמְתַּנָּה מִתְּנָה וְכָל שְׁכֹן אִם מְקַבֵּל הַמְתַּנָּה מִחוּזַק כְּמוֹ שְׁנִרָאָה מִתּוּךְ לְשׁוֹן הַשְּׂטֶר שְׁנַתְּחַסְיַב הֵיתּוּם לְהַנִּיחַ שְׁנָיִם אֲלֵפִים לְבָנִים בְּיַד בְּנוֹ שֶׁל מְקַבֵּל הַמְתַּנָּה שְׁמֵאִוְתֵם הַמְּעוֹת יִתּוּן הַמְתַּנָּה הַקְּצוּבָה דְפָשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁהַדִּין עִם מְקַבֵּל הַמְתַּנָּה וְכָל מַה שְׁפִתְבִּתִּי הוּא צוּדֶק אִם הֵיָה הֵיתּוּם קֵטְן פְּחוֹת מִי"ג שְׁנָה וַיּוּם אֶחָד אֲבָל אִם הֵיָה גְדוֹל בֶּן י"ג שְׁנָה וַיּוּם א' פְּשִׁיטָא שְׁהַמְתַּנָּה קַנִּימַת אֶלְיָבָא דְכֻלֵּי עֲלָמָא אֲפִילוּ יֵישׁ שֶׁם אֲפוּטְרוֹפוּס דַּע"כ לֹא פְּלִיגֵי הֶרֶמְב"ם וְהָר"ן אֲלָא בְּקֵטָן אֲבָל בְּגְדוֹל מוּדוֹ וְרֵאָיָה שְׁפִתְבִּתֵּם הֶרֶמְב"ם פֶּר' הַנְּזָכֵר דַּע"ג דֵּאִין מְמַכְּרוּ מִמְּכָר בְּקֶרֶקַע שְׁיִרֵשׁ מַאֲבֹתֵיו עַד שְׁיֵהָא בְּוֹן כ' שְׁנָה מְכָל מְקוֹם מִתְּנָתוּ מִתְּנָה אִם הוּא יִתַר עַל י"ג וְכַתֵּב עֲלָיו הַהִגָּהָה וְאֲפִילוּ יֵישׁ לּוֹ אֲפוּטְרוֹפוּס וְכָל שְׁכֹן בְּנִידוֹן דִּידוֹן שְׁהֵם מְטַלְטְלִין וְכֵן הָר"ן בְּכַתְּנֻבוֹת פ' מְצִיאַת הָאִשָּׁה כְּתֹב עַל הַהֵיָא דְלֹא שָׁנוּ אֲלָא שְׂאִין שְׁם אֲפוּטְרוֹפוּס אֲבָל יֵישׁ שֶׁם וְכו' כְּתֹב וְז"ל וּמִיְהוּ מְשִׁמֵּעַ דְּוָקָא בְּקֵטָנִים אֲבָל בְּגְדוֹל שְׁיֵישׁ לּוֹ אֲפוּטְרוֹפוּס כְּגוֹן בְּמִינְהוּ אֲבִיו עַד שְׁיֵהָא בְּוֹן עֲשָׂרִים מְקַחוּ קָסֵחַ וּמְמַכְּרוּ מְמַכְּר וְכו' הָרֵי שְׁמוּדָה בְּהִיוֹתוֹ גְּדוֹל שְׁמִמְכָרוּ מְמַכְּר וְכָל שְׁכֹן שְׁמִתְּנָתוּ מִתְּנָה כֵּיוֹן שְׁמִצִּינוּ מְקוֹם שְׁמִתְּנָתוּ מִתְּנָה וּמְמַכְּרוּ אִינוּ מְמַכְּר בְּאֶנְפָּן שְׁלַע"ד אִין שוּם טַעְנָה וְאֶנְפָּן לְבַטַּל וְלַעֲרֵעַר עַל שְׁטַר הַמְתַּנָּה אֲלָא הוּא שְׂרִיר וְקִיָּים לְפִי מַה שְׂאוּמֵר לִי לְבִי אֲנִי הֲצַעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִּי ז"ל לַהֵיָה: קְלַד שְׂאֵלָה רְאוּבֵן וְשַׁמְעוֹן לְוֵי וְיְהוּדָה עָשׂוּ שְׁוִתְפוֹת בֵּינֵיהֶם וְכָל אֶחָד הֶכְנִיס בְּשׁוֹתְפוֹת כְּפִי מַה שְׁנַתְּפְשָׁרוּ בֵּינֵיהֶם וְעַלְתָּה הַסְּכָמְתָם לְשַׁלְחָם לְרְאוּבֵן חוּצָה לְאַרְצָא הַלְזוּ לְהַלְבִּישׁ גִּכְסֵי הַשְׁוִתְפוֹת שְׁם וְלְשַׁלְחָם פֶּה אֲלֵיָהֶם וְכַתְּבוּ בֵּינֵיהֶם שְׁטֶר וּפִירְשׁוּ שְׁם כָּל תְּנָאֵיָהֶם וּפִירְשׁוּ גַם כֵּן הַסְּחֹרוֹת אֲשֶׁר יִלְבִּישׁ בָּהֶם וְשֶׁם פִּירְשׁ שְׁאֵם יִלְבִּישׁ בְּסְחֹרוֹת אַחְרוֹת אֲשֶׁר לֹא כְּתוּבוֹת בְּשְׁטֶר הַהוּא שְׁיֵהָי לּוֹ לְבַדוֹ וְכִשְׁהֶלֶךְ רְאוּבֵן שְׁם רָאָה סְחֹרוֹת אֲשֶׁר גֵּרָאָה לּוֹ כִּי יָרוּיַח בָּהּ וְהִגָּה אוֹתָהּ סְחֹרוֹתָה אִינְהָ מְאוּתֶם סְחֹרוֹת' אֲשֶׁר גְּכַתְּבוּ בְּשְׁטֶר אֲשֶׁר בֵּינֵיהֶם לְכֵן כְּתֹב פֶּה לְשַׁאָר שְׁוִתְפֵיּוּ לֵאמֹר כִּי הַלְבִּישׁ בְּסְחֹרוֹתָה אֲשֶׁר לֹא הוֹרְשָׁה לְהַלְבִּישׁ אִם רְצוֹנֵם לְהַכְּנִס בָּהּ וְכַתֵּב אֶחָד מִהַשְׁוִתְפִים כִּי כֵּלָם מְרַוְצִים לְהַכְּנִס בְּאוֹתָהּ הַלְבִּישָׁה וְכַשָּׁבָא פֶּה רְאוּבֵן לֹא רְצָה לְהַכְּנִס לְשַׁאָר שְׁוִתְפֵיּוּ בְּאוֹתָהּ הַלְבִּישָׁה בְּאַמּוֹר שְׁקוֹדֵם לְכַתּוֹתֵנָא הָיוּ דְבַרֵּיהֶם כִּי דְבָרֵי אַגְרוֹת הַשְּׁלוּחָת בֵּינֵיהֶם לֹא יִבְיָאוּ רָאָיָה מֵהֶם וְלֹא יַעַלּוּ וְלֹא יוֹרִידוּ אֲלָא דְבָרֵי הַשְּׁטֶר יֵהִיוּ מְאַנְשָׁרִים וּמְקֻנְיָיִמים וְהִגָּה אַף כִּי כְּתַבְתֶּם שְׂרְצוֹנְכֶם לְהַכְּנִס בְּאוֹתָהּ הַלְבִּישָׁה אִין לְהֵבִיא רָאָיָה מֵהֶם כַּאֲשֶׁר כְּבַר הַתֵּינָנוּ בֵּינֵינוּ עַל פֶּה קוֹדֵם לְכַתְּבוֹנוּ וּמַה שְׁפִתְבִּתִּי אֲלֵיכֶם לַעַג הֵיָה וּמַשְׁטָה הֵיִיתִי בְּכֶם וּמִי יִתּוּן וְתוֹדִיעֵנִי אִם הַהַלְבִּישָׁה לֹא הֵיָתָה כְּשֶׁרָה בְּעֵינֵיכֶם אִם הֵיִיתֶם לוֹקְחִים אוֹתָהּ? לְמַדְנוּ רַבֵּינוּ הַדִּין עִם מִי מִשְׁנֵיהֶם: תְּשׁוּבָה גֵרָאָה לַע"ד שְׁטַעְנַת רְאוּבֵן אִינְהָ טַעְנָה וְהַדִּין עִם שְׂאָר הַשְׁוִתְפֵין וְהַטְעֵם דְּגִרְסִינוּ בְּקֵמָא בְּפֶרֶק הַגּוֹזֵל עֲצִים ת"ר הַנּוֹתֵן מְעוֹת לְשַׁלוּחֵי לִיקַח בָּהֶם חֲטִין וְלַקַּח בָּהֶם שְׁעוֹרִין שְׁעוֹרִין וְלַקַּח בָּהֶם חֲטִין תְּנִי חֲדָא אִם פָּתְחוּ פָּתְחוּ לּוֹ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לּוֹ וְתַנְיָא אִידְךָ אִם פָּתְחוּ פָּתְחוּ לּוֹ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאִמְצַע א"ר יוֹחְנָן לֹא

קשׁיָא הָא ר' מאיר דאָמר קנָהוּ בְּשׁנוּי וּלְכַף אַם פְּתָתוּ וְאִם הוֹתִירוּ לוֹ הָא ר' יְהוּדָה דאָמר לֹא קָנִי לִיה בְּשׁנוּי וְכַתְּב רַב אֶלְפִּס ז"ל וְכִינּוּן דְּקִינָמָא לֹן פְּרַבֵּי יְהוּדָה חֲזִינּוּ אַם לְסַחֲרָה נֹתֵן לוֹ בְּתוֹרַת שְׁנוּתָפוּת אַם פְּתָתוּ פְּתָתוּ לְשִׁלִּיחַ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁנֵּה וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאַמְצַע וְאִם לֹא נָתַן לוֹ בְּתוֹרַת שְׁנוּתָפוּת אֶלְא לְקָנוּת בְּהֵן חֲטִין וְלֹא יִטּוּל מִמֶּנּוּ פְּלוּם אַם פְּתָתוּ פְּתָתוּ לְשִׁלִּיחַ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְבַעַל הַמְּעוֹת שְׁלֹא אָמְרוּ הוֹתִירוּ לְאַמְצַע אֶלְא שְׁנָתַן לוֹ מְעוֹת בְּתוֹרַת שְׁנוּתָפוּת לְיִשְׁחָה בְּהֵן חֲטִין וְלְיִשְׁחָה שְׁעוֹרִין וְכוּ' וְכֵן הִלְכְתָא וְכֵן פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם בְּהִלְכוֹת שְׁלוּחִין וְשְׁנוּתָפוּת פֶּרֶק ה' שְׁפַתְב הַנּוֹתֵן מְעוֹת לְחִבְרוּ בְּתוֹרַת שְׁנוּתָפוּת לְיִשְׁחָה בְּהֵן חֲטִין לְסַחֲרָה וְלְיִשְׁחָה שְׁעוֹרִים אַם פְּתָתוּ פְּתָתוּ לְזָה שְׁעֵבֵר וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאַמְצַע וְכֵן פֶּסֶק הָרֵא"ש בְּפֶסֶקִיו דְּהַגְזוּל עֲצִים וְכֵן הַטּוֹר סִימָן קפ"ג וְרַבֵּינוּ יְרוּחֵם כְּתַב שְׁנוּתָפוּת שְׁאָמַר לְחִבְרָו קָנָה חֲטִים לְעִסְוֹן בְּשְׁנוּתָפוּת וְקָנָה שְׁעוֹרִים אַם פְּתָתוּ פְּתָתוּ לוֹ פִּירוּשׁ שֶׁהוֹזְלוּ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאַמְצַע וְחוֹלְקֵי הַשֶּׁבַח: הָרֵי שְׁלִדְעַת כָּל הַפּוֹסְקִים כָּל הַמְּשַׁנֵּי יְדוּ עַל הַתְּחִתּוֹנֵי וְלִכְּן בְּנִדּוֹן דִּינָן עִם הָיִוֹת שֶׁהִתְנוּ הַשְׁנוּתָפוּתִים שִׁיִּשְׁחָה סַחֲרוֹת רְמוּזוֹת וְלֹא אַחֲרוֹת הָיָה זֶה לְהָיִוֹת יָדָם עַל הָעֲלִיּוֹנֵי שְׁאִם יִהְיֶה אִיזוּ פִּתְחָת שִׁיִּהְיֶה עַל הַמְּשַׁנֵּי אֲבָל מִכָּל מְקוֹם לֹא הִפְסִידוּ בְּזָה חֲלָקָם מִהַשֶּׁבַח שֶׁהַשֶּׁבִּיחַ רְאוּבֵן בְּסַחֲרוֹר' שְׁלִקְחָה שְׁלֹא קָנָה בְּשׁנוּי דְּהִלְכֵי פְּרַבֵּי יְהוּדָה דְּלֹא קָנִי בְּשׁנוּי כְּמוֹ שְׁפַתְבִּיתִי וְכָל מַה שְׁפַתְבִּיתִי הוּא עִם הָיִוֹת שֶׁהַשְׁנוּתָפוּתִים לֹא גִילוּ דַעְתָּם אַם הָיָה רְצוֹנָם לְיִכְנֹס בְּאוֹת' הַסַּחֲרוֹר' מִכָּל מְקוֹם הַרְשׁוּת נִתּוּנָה בְּיָדָם לְעֵשׂוֹ מַה שִׁיִּרְצוּ כִּי יָדָם עַל הָעֲלִיּוֹנֵי כָּל שְׁפֵן בְּנִדּוֹן דִּינָן שְׁפַכְרָ כְּתַב שְׁנוּתָפוּת א' בְּשֵׁם כָּלֵם שֶׁהָיוּ מְרוֹצִים לְהַכְנִס בְּאוֹת' הַלְבָּשׁ דְּפִשִׁטָּא וּפְשִׁיטָּא דְמַהֲנֵי שְׁהָרֵי אִפְלֵי אַם יִהְיֶה פִּתְחָת הָיוּ חֲזִיבִים הַשְׁנוּתָפוּתִים לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם הַפְּתָח בְּשִׁבִיל אוֹתָהּ הַהוֹדָאָה עִם הָיִוֹת שֶׁהִתְנוּ בִּינֵיהֶם בְּכַתְּב לְהַפְּךָ כָּל שְׁפֵן הַשְּׁמָא דִּישׁ שֶׁבַח וְנִיחָא לְהוּ בְּהִכִּי: וְרַאֲיָה לְזָה שְׁפַתְב הֶרְמֵב"ם בְּהִלְכוֹת שְׁלוּחִים וְשְׁנוּתָפוּתִים פ"ה עֵבֵר וְעֵשָׂה שְׁלֹא מִדְּעַת חִבְרָו וְאַחַר כֶּף הוֹדִיעֵנוּ וְאָמַר לוֹ עֲשִׂיתִי כֶּף וְכֶף וְהַסְפִּים לְמַעֲשֵׂיו הָרֵי זֶה פְּטוֹר וְאִין הַדְּבָרִים הָאֵלוּ צְרִיכִין קִנְיָן אֶלְא בְּדָבָרִים לְבַד וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר סִי קע"ו וְאִין שׁוּם חוֹלֵק עַל זֶה וּמַה שְׁטַעֲנָן רְאוּבֵן שְׁדָבְרֵי אַגְרוֹת הַשְּׁלוּחוֹת לֹא יִבְיֵאוּ רַאֲיָה מִהֶם וְלֹא יַעֲלוּ וְלֹא יוֹרִידוּ אֶלְא דְּבָרֵי הַשְּׁטָר הֵן מְאֻשְׁרִים וְכוּ' נֵרֵא' שְׁטַעֲנָתוּ לֹא מַעֲלֵי וְלֹא מוֹרְדוֹת שְׁהָרֵי כְּתַב רַב אֶלְפִּס ז"ל פֶּרֶק הַגְּזוּל עֲצִים וְז"ל וְהִיכָא דְשָׁדֵר לִיה לְחִבְרָי' כְּתַבָּא וְאָמַר לִיה הֵהוּא מִיָּדֵי דְאִית לִי גִבְרָה שְׁדָרִינָהוּ גִיְהִלֵי בְּהָדֵי פְּלַגְיָא וְשְׁדָרִינָהוּ גִיְהִלֵי' לֹא מְחִיבֵי בְּאַחֲרֵייתֵיהוּ דְהִכִּי נִהְגוּ הָאֵיִדְנָא תַּגְרֵי וְקִינָמָא לֹן בְּכִי הָא דְמַנְהֵגָא זֹו מִיְלִתָּא הִיא וְהִכִּי שְׁדָרוּ מִמֶּתִּבְתָּא: הָרֵי שֶׁהַאֲגָרַת מַהֲנֵי לְפִוְטָרוּ מִמַּה שְׁחִיבֵי לוֹ מְלוֹ' יִהְיֶה אוּ פְקֻדוֹן וְכְמוֹ שְׁפַתְב הֶרְמֵב"ם הִלְכוֹת שְׁנוּתָפוּתִים פ"א וְכַתּוּב בְּהַגְהָה מִיִּמְנִית פ"א מִהִלְכוֹת שְׁנוּתָפוּתִים שְׁפֵן כְּתַב רַב הָאִי וְרַבֵּי יוֹסֵף הַלּוּי ור' בְּרוּךְ וְכֵן פֶּסֶק הָרֵא"ש בְּפֶסֶקִיו פֶּרֶק הַגְּזוּל עֲצִים וְכַתְּב עַל דְּבָרֵי רַב אֶלְפִּס לֹא יִדְעֵנָא מַה הוֹצֵרָה לְתוֹלוֹת דְּבָר זֶה בְּמַנְהֵג אַם יִשׁ עֲדִים שֶׁהוּא כְּתַב יְדוּ אוּ אַם מוֹדָה שֶׁהוּא כְּתַב יְדוּ וְאִפִּילוּ רַבָּה דְאָמַר הַשְּׁלִיחַ שֶׁעֲשָׂאוּ בְּעֲדִים לֹא הָיוּ שְׁלִיחַ בְּכִי הָאִי גּוֹנָא מוֹדָה: הָרֵי שֶׁהַאֲגָרַת מַהֲנֵי יוֹתֵר מְעֵדִים בְּנִדּוֹן דִּינָן נִרְאָה שֶׁהוּא מוֹדָה שֶׁהַכְּתַב הוּא שֶׁל הַשְּׁנוּתָפוּתִין אֶלְא שֶׁנִּרְאָה לוֹ שְׁאִינוּ מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד וְלִכְּן אִין טַעֲנָתוּ טַעֲנָה וְזָכוּ הַשְּׁנוּתָפוּתִין בְּחִלְקַ הַשֶּׁבַח וּא"ת כִּינּוּן שְׁטַעֲנָן רְאוּבֵן שְׁמָה שְׁפַתְב לְשְׁנוּתָפוּתִין אַם הָיָה רְצוֹנְכִי לְיִכְנֹס בְּסַחֲרוֹרָה הָיָה מְשֻׁטָה בְּהֶם נִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵיו שֶׁמְשֻׁטָה שְׁמִשְׁחָה הַסַּחֲרוֹר' זָכָה לְעֲצָמוּ וּמְעוֹת הַשְּׁנוּתָפוּתִין זָקְפוּ עֲלָיו בְּמִלְוָה דְּבָכִי הָאִי גּוֹנָא מַהֲנֵי כְּמוֹ שֶׁהוֹרוּ מִקְצַת הַמּוֹרִים וְז"ל אַם קָנָה לְעֲצָמוּ בְּמְעוֹת

חִבְּרוּ אַחַר שֶׁזָקְפֵן עָלָיו בְּמַלְנָה הָרִי קָנָה לְעַצְמוֹ וּמִקְבָּלִין מִמֶּנּוּ כְּשֶׁאָמַר זְקַפְתָּ אוֹתָם הַמַּעוֹת עַל עַצְמִי בְּמַלְנָה יֵשׁ לוֹמַר דְּבַנְדוֹן דִּינָךְ נִרְאָה מִתּוֹךְ הַפֶּתַח שֶׁשָּׁלַח לְשׁוֹתְפִין אִם רְצוֹנְכֶם לְהַפְגִּס בְּאוֹת' הַסְּחוֹר' נִרְאָה שְׁלֵא זָקַף עָלָיו הַמַּעוֹת בְּמַלְנָה קוֹדֵם מְשִׁיכ' כֹּל שֶׁכֵּן שֶׁאֶפְּיָלוּ לֹא פֶתַח בֵּן אֵינוֹ נֶאֱמַן עַל פִּי דְבוּרוֹ כִּי אִם עַל פִּי עֵדִים שֶׁיַּעֲיָדוּ שֶׁאָמַר בְּפִינֵיהֶם שֶׁחִזְרוּ בּוֹ מִשְׁלִיחוֹתוֹ וְזוֹקַף אוֹתָם בְּמַלְנָה עַל עַצְמוֹ אֲבָל סִתְמָא אֵינוֹ נֶאֱמַן וְכֵן פֶתַח הַרְשָׁפ"א כְּמוֹ שֶׁהֵבִיאוּ הָרַב הַמַּגִּיד פֶּרֶק ז' הַלְכוֹת מְכִירָה כֹּל שֶׁכֵּן דָּבָר מִן דִּין פֶתַח הַרְמַב"ם פֶּרֶק הַנֶּזְכָּר שֶׁאֶפְּיָלוּ זָקְפֵן עָלָיו בְּמַלְנָה הַמֶּקֶח שֶׁל הַמְּשַׁלַּח כֹּל שֶׁכֵּן בְּגִדוֹן דִּינָךְ שֶׁהֵם שׁוֹתְפִים וּבִתּוֹךְ זְמַן שֶׁתְּפוֹתָם כְּנִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלָה דְּפִשְׁיטָא וּפְשִׁיטָא דְאִין רְשׁוֹ' לְרֵאוּבֵן לְחֻלְקָא כְּמוֹ שֶׁפֶתַח הַרְמַב"ם הַלְכוֹת שׁוֹתְפִין פֶּרֶק ד' הַשׁוֹתְפִין שֶׁהִתְנוּ בִּינֵיהֶם שֶׁיַּעֲמִדוּ בְּשׁוֹתְפוֹת עַד זְמַן קְצוּב כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַכְבַּ עַל חִבְּרוֹ וְאִין יְכוֹל לְחֻלְקָא וְאִין אֶחָד מֵהֶם יְכוֹל לִיטְוֹל חֻלְקוֹ מִן הַקָּרָן וְלֹא בְּשֶׁכֶר עַד סוּף הַזְּמַן וְכֵן פֶתַח הַרְאָב"ד וְכֵן פֶתַח הַר"ר יִשְׁעִיָּה שֶׁבִּתּוֹךְ זְמַן שׁוֹתְפוֹתָם אֵין אֶחָד מֵהֶם יְכוֹל לִיטְוֹל חֻלְקוֹ הֵבִיאוּ בְּטוֹר סִימָן קַע"ו בְּאִנְפוֹן שֶׁפֶלַל הָעוֹלָה מִהַדְּבָרִים הוּא שֶׁהִדִּין עִם הַשׁוֹתְפִין וְזָכוּ בְּחֻלְקוֹ וְאִין מִמַּשׁ בְּטַעֲנַת רֵאוּבֵן וְלִהְיוֹת כִּי הָעֲנִין הוּא בְּרוּר אֵין צְוֹרָף לְהֶאֱרִיף בְּזָה יוֹתֵר לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצָּעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שֶׁמוֹאֵל אֲדַרְבֵּי זֶה"ה: קָלָה וְיֵמָּה שֶׁטָּעַן רֵאוּבֵן שֶׁהִתְנוּ בִּינֵיהֶם שְׁלֵא יוֹעִילוּ פֶתַח בֵּינֵיהֶם מְלַבֵּד שִׁינִים מוֹכִיחוֹת שֶׁאֵין מְקוֹם לְטַעֲנָה זֶה מְכַל מְקוֹם נִרְאָה הַנִּרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעֲתִי שֶׁהִנְחַח שִׁינֵיהֶם תְּנַאי זֶה בִּינֵיהֶם לֹא הִפְסִידוּ חֻלְקָא הַשׁוֹתְפִים מִהַמַּשִּׁי וְזֶה שֶׁכָּבֵר פֶתַח שֶׁפֶלַח הַמַּשְׁנֵ' יָדוּ עַל הַתְּחַתּוֹנֵ' וְאִם פֶּתַחוּ פֶּתַחוּ לוֹ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאִמְצַע וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן לוֹ הִנְחַח שְׁלֵא פֶתַחוּ שׁוּם אֲגָרַת בְּעוֹלָם עַל זֶה הָעֲנִין מְכַל מְקוֹם הַשׁוֹתְפִים הַנֶּזְכָּרִים הֵם עוֹמְדִים בְּרְצוֹנָם וּבְשִׁיקוֹל דַּעֲתָם כִּי יָדָם עַל הָעֲלִיוֹנָה לְעֵשׂוֹת מַה שֶׁיִּרְצוּ עַד עַתָּה בָּאוּ רֵאוּבֵן לְדַבֵּר עִמָּהֶם פְּנִים בְּפְנִים כִּינּוֹן שֶׁדְּבָרֵי אֲגָרוֹת לְפִי דְבָרֵי רֵאוּבֵן לֹא מַעֲלִים וְלֹא מוֹרִידִים וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן עֵתָּה שֶׁבָּא רֵאוּבֵן אֶצֶל הַשׁוֹתְפִי' וְדַבֵּר עִמָּהֶם פְּנִים בְּפְנִים יְכוֹלִים לֹא מוֹרִידִים לֹא בְּפִירוֹשׁ אָנוּ הַתְּנִינּוּ עִמָּה שֶׁתִּקַּח קוֹבְרֵי וְלֹא תִקַּח מְשִׁי וְלִקְחַתָּ מְשִׁי אִם יֵשׁ בּוֹ רִיחַ נִכְנָס בְּהַלְבֵּשׁ' וְאִם יֵשׁ בּוֹ פֶתַח הַפֶּלַח שֶׁלָּהּ כִּי הִדִּין כֹּף כְּמוֹ שֶׁפֶתַח בְּתִי אִם פֶּתַחוּ פֶּתַחוּ לוֹ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאִמְצַע וְעַל כִּרְחוֹ שְׁלֵא בְּטוֹבָתוֹ חֲזִיב רֵאוּבֵן לִיתֵן לָהֶם חֻלְקָא מִהַמַּשִּׁי כִּי לֹא קָנָה רֵאוּבֵן בְּשִׁנּוּי וּ"ת וְאִם הִנֵּה תְּנַאי בִּינֵיהֶם שְׁלֵא יוֹעִילוּ פֶתַח בֵּינֵיהֶם וְתִגְרוֹת בִּינֵיהֶם לָמָּה יוֹעִיל זֶה הַתְּנַאי כִּינּוֹן שֶׁעַל כֹּל פְּנִים חֲזִיב רֵאוּבֵן לִיתֵן לָהֶם חֻלְקָם מִהַמַּשִּׁי וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁהִתְנוּ כֹּף בֵּין לְתוֹעֵלַת רֵאוּבֵן בֵּין לְתוֹעֵלַת הַשׁוֹתְפִים לְתוֹעֵלַת רֵאוּבֵן כְּגוֹן אִם פֶתַח הַשׁוֹתְפִים בְּאֲגָרַת שְׁאֵף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ לוֹ שֶׁיִּקַּח קוֹבְרֵי עִמָּה חוֹזְרִים בָּהֶם וְשֶׁלֹּא יִקַּח קוֹבְרֵי בְּשׁוּם צַד בְּעוֹלָם כִּי אִם סְחוֹרָה אֲחֵרַת וְהִיא שִׁינָה וְלִקַּח קוֹבְרֵי יוֹעִיל הַתְּנַאי לְשֶׁלֹּא יִהְיֶה יָד רֵאוּבֵן עַל הַתְּחַתּוֹנָה כִּי דְבָרֵי הַפֶּתַח לֹא יוֹעִילוּ לְחֲזִיבוֹ לְרֵאוּבֵן לְחִיּוֹב חֲדָשׁ: יוֹעִיל לְתוֹעֵלַת הַשׁוֹתְפִים כְּגוֹן בְּגִדוֹן דִּינָךְ אִם פֶתַחוּ הַשׁוֹתְפִים לְרֵאוּבֵן שֶׁמַּעֲנוּ עָלֶיךָ שֶׁלִּקְחַתָּ הַמַּשִּׁי וְיִצְאָת מִהַרְשׁוֹת הַנְּתוּנֵ' לָךְ תִּדַּע שֶׁאֵין אָנוּ מְרוֹצִים בְּאוֹת' הַהַלְבֵּשׁ' כֹּלֵל וְהַרְוִיחַ וְהַהֶפְסֵד יִהְיֶה עָלֶיךָ אֲזִי יוֹעִיל הַתְּנַאי שְׁאֵף עַל פִּי שֶׁפֶתַחוּ בֵּן מְכַל מְקוֹם הַרְשׁוֹת נְתוּנֵ' לָהֶם לִהְיוֹת יָדָם עַל הָעֲלִיוֹנֵ' שֶׁאִם פֶּתַחוּ פֶּתַחוּ לְרֵאוּבֵן וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאִמְצַע כִּינּוֹן דָּלָא מִהַנִּי גִילּוּי הַדַּעַת עַל פִּי הַפֶּתַח וְהַאֲגָרַת כִּי אִם פְּנִים בְּפְנִים אוֹ שֶׁטַר פֶתוּב וְחֵתוּם בְּעֵדִים אֲבָל עֲכָשְׁיוֹ שֶׁהַשׁוֹתְפִים פֶתַחוּ לְהַפְּךָ שֶׁהִיוּ מְרוֹצִי בְּשִׁנּוּי שֶׁעֲשָׂה לוֹ הִנְחַח שֶׁדְּבָרֵי הַפֶּתַח לֹא מַעֲלִים וְלֹא מוֹרִידֵי' וְהִיוּ פֶלֶא הִיוּ מְכַל מְקוֹם חֲזוֹר הִדִּין לְסִינֵי וְלֹא

קנה ראובן בשנוי ואם פחתו פחתו לו ואם הותרו הותרו לאמצע ולהיות שנושאלתי על הענין הזה פעם שנית וחדשו טענות אחרות על הכתובות לעיל וכתבתי פסק אחד בארנ' וחדשתי זאת הסברא בזאת הטענ' לכן העתקתי בזה הדף סמוך לפסק שכתבתי לעיל נאם יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זללה"ה עוד על השאלה הנזכרת קלו וא"ת פל זה מייירי בלוקם במעות חבירו אבל בנדון דידן טען ראובן שלא לקח המשי פי אם ממעות שלו שהרי מעות השותפות לא היה אלא קנ"ג אלפים שיקנה מנחשת אבל שאר מעותיו אין נכנסים בשותפות והוא הלביש פל ממון השותפות בנחשת ומשאר מעותיו קנה הכסף כמו שכתוב בשטר שפל הכסף אשר יקנה אחר הלכשת הקכ"ג אלפים שהן לחשבוננו והנה נמצא שהכסף שקנה היה מעותיו ולא ממעות השותפות ואם כן אפילו שכתב להם שאם ירצו שיפנס הפל למונטון שגם כן הוא הוא מרנצה לא זכו בכסף כיון שהוא מנח ברשותו ולא הקנ' להם באחד מדרכי הקנאה: יש לומר שאין בטענה זו ממש והטעם דאמרין במציעה פרק קמא אמר רבי יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו וא"ת משנתנו דקאמר היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו תנה לי נטלה ואמר לו אני זכיתי בה זכה בה ואיך אמר רבי יוחנן קנה חבירו ומשנה דאמר ליה תנה לי ולא אמר ליה זכה לי דכיון שלא אמר לו אלא תנה לי נמצא שלא עשאו שלים להקנותם לו בהגבהה עד שעת נתינה והלה קודם נתינה חוזר בו משליחתו וכן פסקו ההלכות דהלכה כרבי יוחנן שהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו הרמב"ם פ'ק י"ז הלכות גזלה ואבידה וכן הטור סימן רס"ט וכתב המרדכי על האי מימרא דרבי יוחנן פסק ראב"ן דהוא הדין אם באת ליד ראובן סחורה בזול ואמר שמעון קנה אותה ביני ובינך והרויח נחלק ושמעון שתק וקנאה ושוב אמר לעצמי קניתי דיחלקו ואפילו לרבא דארינו מגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה וראיה מדקאמר משנת' דאמר תנה לי ולא יאמר זכי לי מפלל דאי אמר זכי לי או קנה לי קנה ואע"ג דאבי העזרי רפיא הלכה זו בידו כמו שכתב שם מפל מקום סוף דבריו פתב ודאי אם נתרצה בפירוש לקנות ביניהם הנה ליה פאלו זכה לשניהם: ועוד פתב הרמ"ה הביאו הטור סימן קפ"ג וז"ל ראובן שאמר לשמעון זבין לי האי מידי וזבין ליה מסתמא קנייא ראובן משעת משיכה כיון דאמר ליה זבין ליה לזביניה מעליא קא מכון וכמו שאמר לה זכי דמי ואפילו שחזר שמעון אחר משיכה ואמר לעצמי פיונתי לקנות אינו נאמן אע"ג דיהיב שמעון דמים שלו קריה ראובן ויהיב לשמעון זוזי דכמאן דאזפינהו דמי וכיון שכן בנידון דידן פשיטא ופשיטא דזכו השותפין במשי אפי' שלקחו ראובן אחר הלכשת מעות השותפות כיון שהשותפין נתרצו ונתפשרו עמו שיהיה הפל ממונטון כנראה מתוך דברי ראובן שכתב וז"ל האון קי פור נואישו פארטידו אין אישטו נוו טיניש פארטי שאלוו לוקי טורנאמוש אה דיזיר קי טודו פואישי אונו אקי אין רידניק: הרי שצונוהו השותפין על כף שינקה בסחורה ההיא בשביל' וגם הוא הסכים על דעתם שהרי פתב באגרת אחרת וזה לשונו קואנטו אלוקי דיזייש דילא שידה בלאנקה פאשט' חגור' אבימוש דיפארטידו קומו מ"ב מיל אש' אאון טינגו פור אינפליאר קומו ט"ו מיל הרי מתו' דבריו מודה שזיכה לכולם במשי וגם שעדיין לא הלביש פל המעו' באופן שפשמשה משך לכלם וזכו השותפין משעת המשיכה ולא פל כמיניה לומר לעצמי לקחתי ומשכתי אפי' שהוא מוחזק והמשי בידו שהרי פתב הטור סי' ע"ד גדולה מזו וזה שאם אמר ראובן לשמעון זכי לי אפי' אם הגביה סתם אינו נאמן שמעון לומר לצורך

הגבִיְהִתִּי אִפִּי בְּעוֹדִי בְּיָדוֹ כ"ש בְּנִדּוֹן דִּינָן דְּאִיכָא תַרְתִּי חֲדָא שְׁהִם הַשְׁנוֹתְפִין אָמְרוּ לוֹ זָכוּ בְּשִׁבְלֵנוּ וְצִיּוּוּ שְׁיִהְיֶה הַפֶּל מוֹנְטִין: וְעוֹד שְׁהוּא הַסְּפִים עַל יָדָם וְהוֹדִ' בְּכַתְבִּי שְׁזָכָה לְכֻלָּם דְּפִשִׁטָּא וּפְשִׁטָּא שְׁאִינוּ יָכוֹל לְחַזּוֹר בּוֹ וְלֹא כֹל פְּמִינֵי' לְנוֹמֵר לְעֲצָמֵי זְכִיתִי: מִפֶּל מָה שְׁכַתְבִּתִּי גִזְרִיתִי אֹמֵר שְׁהִדִין עִם הַשְׁנוֹתְפִין הַנְּזוּ' וְלָכוֹ חֲזִיב רְאוּבֵן לְתַת חֵלֶק מִהַמְּשִׁי לַשְׁנוֹתְפִין הַנְּזוּ' וְלִהְצָדִיק עָלָיו אֶת הַדִּין וְלִקְבֹּל עָלָיו עוֹל תּוֹרָה וְאֵל יִשְׁעָה בְּדַבְרֵי שְׁקָר כִּי אִין לוֹ רַגְלִים וְהָאֵמֶת יוֹרָה דְּרַכּוּ זֶהוּ מָה שְׁנִרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי נָאֵם הַצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֵלָה"ה: קִלְזוּ לְהִיּוֹת שְׁמַקְדָּמַת דְּנָא נְדַרְשְׁתִּי לְמִי שְׁשָׂאֵל עַל זֶה הָעֲנִין וְעַם הָיִית שְׁלֹא בָּאוּ בְּדַבְרֵי הַשְּׂאֵל' הֵיחֵא טַעֲנוֹת הַשְׁנוֹתְפִין כֹּל כְּפֵה אַרְנוֹפּוֹת וּבְרוּרוֹת כְּמוֹ עֵתָה מִפֶּל מְקוֹם חֲזִיבִיתִי אֶת רְאוּבֵן וְזִיכְרִי לַשְׁנוֹתְפִין כ"ש עֵתָה בְּרִאוֹתֵי דְבַרֵּי הַשְּׂאֵל' הַזֹּאת כִּי טַעֲנוֹת הַשְׁנוֹתְפִים בְּרוּרוֹת וְשִׁלְמוֹת פְּנִירָאָה מִתּוֹךְ דְּבַרֵּי אֲגָרוֹת רֵאשׁוֹנוֹת גַּם אֲחֵרוֹנוֹ' וְלָכוֹ עִם הָיִית שְׁשֵׁם הָאֲרַכְתִּי בְּרִאִיוֹת עֵתָה אִין צְנוּרָה כִּי יָדִים מוֹכִיחוֹת וְהָאֵמֶת יוֹרָה דְּרַכּוּ וּמָה גַם עֵתָה אֲחֵר שְׁפַתְבוּ עַל זֶה הָעֲנִין הַנִּי אֲשֶׁלִּי רַבְרָבִי הַחֲתוּמִים לְעִיל שְׁלֹא הִיָּה צְרִיף לְכֻלּוֹם אֲבָל מ"מ כְּדִי שְׁלֹא לְהִשִּׁיב פְּנֵי הַשְּׂאֵל רִיכָם אֲכַתּוּב וְלֹא אֲאָרִיף בְּדַבְרֵים כִּי אִם רֵאשִׁי פְּרָקִים וְזֶה דְּתַנִּי' בְּקַמָּא פְּרָק הַגּוֹזֵל עֲצִים תְּנִי רַבְנָן הַנּוֹתֵן מְעוֹת לְשִׁלּוּחוֹ לִיקַח בְּהֵן חֲטִין וְלִקַּח בְּהֵן שְׁעוּרִים שְׁעוּרִים וְלִקַּח בְּהֵם חֲטִים תְּנִי חֲדָא אִם פְּתַחוּ פְּתַחוּ לוֹ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לוֹ וְתַנִּיא אִידָךְ אִם פְּתַחוּ פְּתַחוּ לוֹ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאֲמָצַע: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לֹא קִשְׁיָא הָא רַבִּי מְאִיר דְּאָמַר קִנְיָהִי בְּשִׁנּוּי וְלָכֵךְ אִם פְּתַחוּ פְּתַחוּ לוֹ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לוֹ הָא ר' יְהוּדָה דְּאָמַר לֹא קִנִּי לִיהָ בְּשִׁנּוּי וּפְסִק רַב אֶלְפִּס וְכִינּוּ דְקִינִי' לֹן כְּרַבִּי יְהוּדָה דְלֹא קִנִּי לִי' בְּשִׁנּוּי חֲזִינּוּ אִם לְסַחֲוֹר' נוֹתֵן לוֹ בְּתוֹרַת שְׁנוֹתְפִין אִם פְּתַחוּ פְּתַחוּ לְשִׁלִּיחַ מִפְּנֵי שְׁהוּא מְשֻׁנָּה וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְאֲמָצַע דְּאִפִּי' לְרַבִּי מְאִיר כִּינּוּ דְלְסַחֲוֹר' יְהִיבִינְהוּ נִיְהִלִּי' לֹא קִנִּי לִיהָ בְּשִׁנּוּי וְאִם לֹא נָתַן לוֹ בְּתוֹרַת שְׁנוֹתְפִין אֶלֶּא לְקִנּוֹת מִהֵן חֲטִים וְלֹא יִטּוֹל מִמֶּנָּה כְּלוּם אִם פְּתַחוּ פְּתַחוּ לְשִׁלִּיחַ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְבַעַל הַמְּעוֹת דְּהִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה דְלֹא קִנִּי לִיהָ בְּשִׁנּוּי וְכֵן פְּסִק הַרְמַב"ם פְּרָק חֲמִשִּׁי הִלְכוֹת שְׁלּוּחִין וְשְׁנוֹתְפִין וְכֵן הָרֵא"ש בְּפִסְקֵי דְהַגּוֹזֵל עֲצִים וְכֵן הַטּוֹר סִימָן קפ"ג וְכֵן רַבִּינוּ יְרוּסָם בְּאֹפֶן שְׁלִדְעַת כְּלָם כֹּל הַמְּשֻׁנָּה יָדוּ עַל הַתַּחְתּוֹנָה: וְלָכוֹ בְּנִדּוֹן דִּינָן עִם הָיִית שְׁהִתְנִי הַשְׁנוֹתְפִים בְּשִׁטְרָה הָרֵאשׁוֹן שְׁיִקְחוּ סְחוֹרוֹת רְמוּזוֹת בִּינֵיהֶם וְלֹא אֲחֵרוֹת הִיָּה זֶה לְהִיּוֹת יָדָם עַל הָעֲלִיּוֹנָה שְׁאִם יְהִי אִיזוּ פְּחַת בְּסַחֲוֹר' הֵיחֵא שְׁיִהְיִ' עַל הַמְּשֻׁנָּה אֲבָל כְּשִׁישׁ רִינוּחַ לֹא הַפְּסִידוּ הַשְׁנוֹתְפִים חֵלְקָם בְּסַחֲוֹרָה הֵיחֵא שְׁלִקַּח רְאוּבֵן חוּץ מִדְּעַתְמָם שְׁלֹא קִנְיָה רְאוּבֵן בְּשִׁנּוּי דְּהִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה דְלֹא קִנִּי בְּשִׁנּוּי אִפִּי' שְׁלֹא יְהִיָּה רְאוּבֵן כִּי אִם שְׁלִיחַ בְּעֵלְמָא וְאִין לוֹ חֵלֶק בְּשְׁנוֹתְפִין אִם שִׁינִי' וְהוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לְבַעַל הַמְּעוֹת כֹּל שְׁכֵן בְּנִדּוֹן דִּינָן שְׁרְאוּבֵן הִיָּה שְׁנוֹתְפִין שְׁזָכוּ הַשְׁנוֹתְפִים בְּסַחֲוֹר' הֵיחֵא דְאִפִּילוּ רַבִּי מְאִיר מוֹד' דְלֹא קִנְיָהִי בְּשִׁנּוּי כִּינּוּ דְלְסַחֲוֹר' יְהִיבִינְהוּ נִיְהִלִּי' כְּמוֹ שְׁפִסְק רַב אֶלְפִּס וְכֹל מָה שְׁכַתְבִּיתִי הוּא עִם הָיִית שְׁהַשְׁנוֹתְפִין לֹא גִלוּ דְעַתְמָם אִם הִיָּה רְצוֹנָם לִיְכַנֵּס בְּאוֹת' הַסַּחֲוֹר' מִפֶּל מְקוֹם הַרְשׁוֹת נְתוּנָה בְּיָדָם לְעֲשׂוֹת מָה יִרְצוּ כֹּל שְׁכֵן בְּנִדּוֹן דִּינָן שְׁכַבֵּר גִּילוּ דְעַתְמָם בְּאִיזוּ' אֹנְפוֹ שְׁיִהְיִ' שְׁהִי מְרוֹצִים בְּאוֹת' הַהִלְבֵּשׁ דְּפִשִׁטָּא וּפְשִׁטָּא דְמַהֲנֵי שְׁהִי אִם הִיָּה בְּהִלְבֵּשׁ' הֵיחֵא פְּחַת הִיָּה חֲזִיבִיל' הַשְׁנוֹתְפִין לְקַבֵּל עָלֵיהֶם הַפְּחַת הֵיחֵא בְּשִׁבִיל הַגִּילּוּי הֵיחֵא לְבַד עִם הָיִית שְׁהִתְנִי בִּינֵיהֶם בְּכַתְבִּי לְהַפְּךָ וְיָדָם עַל הָעֲלִיּוֹנִי' כֹּל שְׁכֵן הַשְּׂמָא דִּישׁ שְׁבַח וְנִיחָא לְהוּ בְּהִכִּי וְרֵאזִ' לְזֶה שְׁכַתְבִּי הַרְמַב"ם הִלְכוֹת שְׁלּוּחִין וְשְׁנוֹתְפִין פ"ה עֶבֶר וְעַשׁ' שְׁלֹא מִדְּעַת חֲבִירוֹ וְאַחַר כְּפֵה הוֹדִיעוּ וְאָמַר לוֹ עֲשִׂיתִי כְּפֵה

וכך והספים למעשיו הרי זה פטור ואין הדברים האלו צריכין קנין אלא בדברים לבד
וכן פסק הטור סי' קע"ו ואין שום חולק על זה ומה שטען ראובן שהתנו ביניהם שלא
יועילו כתבים ביניהם מלבד שידיים מוכיחו' שאין מקום לטענה זו כנראה' מתוך דברי
החכם הפוסק מכל מקום נרא' לע"ד שהונח שיהי' תנאי זה ביניהם לא הפסידו חלקם
השנותפים מהמשי וזה שפבר כתבתי שכל המשנ' ידו על התחתונ' ואם פחתו פחתו לו
ואם הותירו הותירו לאמצע וכיין שפן לו הונח שלא כתבו שום אגרת בעולם על זה
הענין מכל מקום השנותפים הנז' הם עומדים ברצונם ובשיקול דעתם כי ידם על העליונ'
לעשות מה שירצו עד עת בואו ראובן לדבר עמהם פנים בפנים כיין שדברי אגרות לפי
דברי ראובן לא מעלים ולא מורידים וכיין שפן עתה שפא ראובן אצל השנותפים ודבר
עמהם פנים בפנים יכולין לומר לו בפירוש אנו התנינו עמה שיתקח קוברי ולא תקח משי
ולקחת משי אם יש בו רינח נכנס בהלבשה ואם יש בו פחת הכל שלך כי הדין כך כמו
שכתבתי אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע ועל פרחו שלא בטובתו חייב
ראובן לתן להם חלק מהמשי כי לא קנה ראובן בשנוי ואם תאמר ואם היה תנאי ביניהם
שלא יועילו כתבים ואגרות ביניהם למה יועיל זה התנאי כיין שעל כל פנים חייב ראובן
לתן להם חלק מהמשי י"ל שהתנו כך בין לתועלת ראובן בין לתועלת השותפין לתועלת
ראובן כגון אם כתבו השנותפים באגרת שאף על פי שאמרו לו שיקח קוברי עתה חוזרים
בהם ושללא יקח קוברי בשום צד בעולם כי אם סחורה אחרת והוא שינא ולקח קוברי
יועיל התנאי לשלא יהיה יד ראובן על התחתונה כי דברי הכתב לא יועיל לחייבו לראובן
לחייב חדש וגם יועיל לתועלת השותפין כגון בנדון דידן אם כתבו השותפין לראובן
שמענו עליך שלקחת משי ויצאת מהרשות הנתונה לך תדע שאין אנו מרוצים באותה
ההלבשה כלל והרינח וההפסד יהיה עליך אז יועיל התנאי שאף על פי שכתבו פן מכל
מקום הרשות נתונה להם להיות ידם על העליונה שאם פחתו פחתו לראובן ואם הותירו
הותירו לאמצע כיין דלא מהני גלוי דעת על פי הכתב והאגרת כי אם פנים בפני' או שטר
כתוב וחתום בעדים אבל עכשיו שהשותפין כתבו להפך שהיו מרוצים בשנוי שעשה לו
הונח שדברי הכתב לא מעלים ולא מורידים והיו פלא היו מכל מקום חזר הדין לסיני
ולא קנה ראובן בשנוי ואם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע וכי תימא כל מה
שכתבתי יצדק אם היה לו קח המשי ראובן בסתם אבל הוא טען ואמר שלא לקחו כי אם
לעצמו ובשעת משיכת המשי משך לעצמו זו אינה טענ' שמתוך דברי אגרותיו נראה
ממש להפך שבשקנ' ומשך המשי היה לכוננת פולם שפן כתב לשותפין חשבון הלבשתו
עד עתה הלבשתי כך וכך מקוברי כך וכך ממש ואעש' השתדלות בכל מאמצי כחי
להלביש השאר כנראה' מתוך דברי ראובן כל שפן שאפילו שלא כתב פן אינו נאמן לאמר
לקחתי לעצמי כי אם על פי עדים שיעידו שאמר בפניהם שחוזר בו משליחתו וכן כתב
הרשב"א הביאו הרב המגיד פ"ק ז' הלכות מכיר' וכל שפן לדברי הרמב"ם דסבר שעל
כל פנים המקח של המשלח: וכ"ת כל זה מייירי בקונ' לעצמו במקומו חבירו אבל בנדון
דין טוען ראובן שלקח לעצמו במעות שלו ונכה לעצמו ונרא' לעניות דעתי מלבד
הטענות שכתבו החכמים השלמי' הפוסקים ראשוני' שפבר קבל עליו להיות הכל
בשותפת ויהיה ממונטון ואין בטענתו ממש מכל מקום נרא' לע"ד שכיין שאין ראובן
יכול לחלק ולקח חלקו בתוך זמן השותפין או התנאי שהתנ' עם השותפין כמו שהו'

מִן־סֶפֶר מִכָּל הַפּוֹסְקִים אִם כֵּן כָּל מֵה שֶׁלְקַח הוּא מִן הַשְׁוֹתָפוֹת וּגְדוּל' מִזֹּאת פֶּתַח הַרְמַב"ם
פָּרַק ז' הַלְכוֹת מְכִיר' ג' שֶׁנִּתְּנוּ מַעוֹת לְאַחַד לַקְנוֹת לָהֶם הַמְקַח אִם הָיוּ הַמַּעוֹת מְעוֹרְבוֹת
וְקָנָה בְּמַקְצֵת הַדְּמִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵיטָ' פְּנוּת הַשְּׁלִיחַ שֶׁזֶה שֶׁקָּנָה הָיָה לְאַחַר מֵהֶם הָרִי
הַמְקַח שֶׁל כָּל־מִן־וְחֹלְקִים אוֹתוֹ לְפִי מַעוֹתֵיהֶ' כִּינֵן שֶׁהָיוּ הַמַּעוֹת מְעוֹרְבִים בְּשַׁעַת הַלְקִיחָה
וְכוּ פֶסֶק רַש"י כְּמוֹ שֶׁהֵבִיאוּ הַטּוֹר סִימָן קפ"ד: הָרִי שֶׁאֶפְּלוֹ שֶׁלֹּא יִהְיוּ שְׁוֹתְפִין וְנִתְּנוּ כָּל
אַחַד מַעוֹתָיו צָרוּר בְּפָנָי עֲצָמוֹ לְשִׁלִּיחַ וְהַשְּׁלִיחַ עֵינָרְבָם וְקַנ' מֵהֶם זָכָה כְּוָל־מִן־כָּל שֶׁכֵּן בְּגִדוֹן
דִּינֵן שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִי וְהַמַּעוֹת מְעוֹרְבִים וְכִשְׁהֵן' לֹקַח הַמַּשִּׁי הָיָה לֹקַח מִמַּעוֹ' הַמְעוֹרְבִים
שֶׁכֵּן נֵרֵא' מִתּוֹךְ דְּבָרֵי אֲגָרוֹתָיו שֶׁבְּשַׁעַת שֶׁהָיָה לֹקַח הַמַּשִּׁי עֲדִינֵן לֹא הִלְבִּישׁ כָּל מַעוֹת
הַשְׁוֹתְפִי בְּקוֹבְרֵי וְדָאֵי שֶׁלֹּא הָיוּ לוֹ צָרוּרוֹ' מִיְּחֻדָּאֵי כִּי אִם מְעוֹרְבִים וְדָאֵי שֶׁזָּכוּ כְּוָל־מִן־
בְּמַשִּׁי וְהִדִּין עִם הַשְׁוֹתְפִים וּמוֹטֵל עַל רֵאוּבֵן לְצִאת יְדֵי חוֹבְתוֹ וְלִקְבֹּל עָלָיו דִּין תּוֹרָה כִּי
עַל הַדִּין וְעַל הָאֲמַת הָעוֹלָם עוֹמֵד זֶהוּ מֵה שֶׁנִּרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעֲתֵי וְאוֹמֵר לִי לְבִי הֲצַעִיר
יִצְחָק בְּכ"ר שֶׁמוֹאֵל אֲדָרְבֵי זֶלֶה"ה: קִלַּח שֶׁאֵלָה יִלְמַדְנוּ רַבֵּינוּ קֵהֵל אוֹ קֵהֵלוֹת הַסְּכִימוֹ
שֶׁלֹּא לִיקַח צָמֵר בְּהַמְתָּנָה וְכָל הָעוֹבֵר יֵהָא מְוָבְדֵל וּמְוָרֵשׁ פֶּתוֹ פֶּתוֹ כּוֹ' וְחֻתְמוֹ כָּל
אַחַד חֻתְמֵתוֹ בְּהַסְּכָמָה הֵיחֵא אוֹ רַוְבָם וְא' חֻתְמֵ בְּלִשׁוֹן זֶה וְאוֹמֵר גַּם אֲנִי מוֹדָה בְּהַסְּכָמָה
הַנִּזְ'ל בְּתַנְאֵי שֶׁאִם תִּתְקַיְיֵם הַהַסְּכָמָה בֵּין הַק"ק וְזֶה הַחֻתְמֵ הוּא מַעִיר אַחֲרֵת וְאֵינוֹ מְאוֹתָהּ
הַעִיר שֶׁנַּעֲשִׂית הַהַסְּכָמָה בֵּה אֵלָא מַעִיר אַחֲרֵת קְרוּבָה אֵלָיָה חֻצֵי יוֹם וְרוּב מַשָּׂאוֹ וּמִתְּנוּ
בְּאוֹת' הַעִיר שֶׁנַּעֲשִׂית הַהַסְּכָמָה וְהוּא מַדַּעֲתוֹ וְרַצוֹנוֹ הַסְּכִים בְּהַסְּכָמָה הַנִּזְ' דֵּהֵנִי מִקְלֵתָא
דְּאִיכָא רוּחָא לְהָאֵי וְלְהָאֵי אַחַר כֶּף עֲבָרוּ קִצַּת יְהוּדִים תְּהַסְּכָמָה הֵיחֵא וְלֹא עֲנִישׁוּ אוֹתָם
מִיַּד לְסִבָּה שֶׁהַמְּמוֹנִים וְהַדִּינִים הָיוּ טְרוּדִים בְּשֶׂאֵר צָרְכֵי צְבוּר וְאַחַר חֻדְשׁ אוֹ חֻדְשׁ נְחֻצֵי
וְהַחֻתְמֵ הַנִּזְ' בְּרֵאוֹתוֹ שֶׁלֹּא עֲנִישׁוּ מִיַּד לְעוֹבְרִים הַתְּרָה לוֹ הַרְצוּעָה וְהֵלֶךְ גַּם הוּא וְהַפֵּר
בְּרִית הַהַסְּכָמָה וְלִקַּח צָמֵר בְּהַמְתָּנָה וְהַסְּכָמָה לְעוֹלָם בְּקִיּוּמָהּ וְאַחַר חֻדְשׁ יָמִים יִשְׁבוּ כְּסָאוֹ'
לְמַשְׁפֵּט הַמְּמוֹנִי' לְקַנּוֹס וְלְהַעֲנִישׁ לְאוֹתָם הַעוֹבְרִים וְסִדְרוֹ הַעֲנִינֵן וּמִיָּנֹו דִּינִים אַחֲרִים עַל
זֶה וְהַעֲבִירוֹ קוֹל בְּמַחְנֵה הַעֲבָרִים מִי הָאִישׁ הֵינָא מַעֲבִירָה שֶׁבִּידוֹ הַיּוֹדֵעַ וְעַד שֶׁעֲבַר
הַסְּכָמָת הַצָּמֵר יָבוֹא וְיִגִּיד לְמַמְוִנִים וְלְדִינִים אַחַר שֶׁלְּשָׁה יָמִים הִנְכַּרְחוּ לִילָף בְּיָרִיד א'
שֶׁכָּל מַשָּׂאֵם וּמִתְּנָם הוּא בְּאוֹתוֹ הַיָּרִיד וְהַסְּכִימוֹ בֵּין כָּל הַקְּהֵלוֹת לְלָקַח שֵׁם וּבְבִאֵם מִן
הַיָּרִיד וְהֵנָּה יָד ה' הָיָה בָּם מִכַּת דְּבָר וּמִיַּד הָרָה נְסוּ בַּפְּרִים לְהַצִּיל מִמֶּנּוּ נַפְשָׁם וְלְעוֹלָם
קוֹל כְּרוֹזָא קְרִי בְּחִיל יִלְכוּ מַחֲזִיל אֵל חִיל לְהוֹדִיעַ וּלְפָרְסֵם כִּי הַהַסְּכָמָה בְּמַקוּמָהּ עוֹמֵדָת
וְכוּ הָיָה שֶׁלֹּא נִכְשְׁלוּ בְּהַסְּכָמָה אֵלָא מַעֵט מִזְעָר שֶׁשָּׂה בְּנֵי אָדָם וְהַחֻתְמֵ הַנִּזְכָּר וְהַיְהוּדִים
שֶׁנִּכְלְלוּ בְּהַסְּכָמָה זֹאת קְרוּב לַת"ק יְהוּדִים אַחַר כֶּף כְּשֶׁהֵנִיחַ לָהֶם ה' וְתַעֲצֵר הַמַּגִּפָּה וְשָׁבוּ
לְעִיר יִשְׁבוּ כְּסָאוֹת לְמַשְׁפֵּט לְקַנּוֹס לְעוֹבְרִים בְּדִין לְהִיּוֹת מְוָבְדֵל וּמְוָרֵשׁ וְהַחֻתְמֵ הַנִּזְ'
טַעַן וְאוֹמֵר שֶׁבְּתַנְאֵי חֻתְמֵם אִם תִּתְקַיְיֵם הַהַסְּכָמָה וְהָרִי עֲבָרוּ קִצַּת מֵהֶם וְלֹא הַעֲנִישׁוּ אוֹתָם
מִיַּד וּשְׂאֵר הַק"ק אוֹמְרִים שֶׁלְעוֹלָם הַהַסְּכָמָה מְקוּיְיֵמָת בֵּין הַק"ק וְאִם לֹא עֲנִישׁוּ אוֹתָם מִיַּד
הָיָה לְסִבָּה הַנִּזְכָּרָת שׁוּב טַעַן הַחֻתְמֵ הַנִּזְ'ל שֶׁדַּעֲתוֹ הָיָה כֶּף אִם תִּתְקַיְיֵם וְכוּ' פִּי' שֶׁלֹּא
יַעֲבֹר שׁוּם אַחַד וְהָרִי עֲבָרוּ קִצַּת וְאֶפְּלוֹ אִם יַעֲנִישׁוּ אוֹתָם מִיַּד כֶּכָּר נִתְּבַטֵּל תַּנְאֵי שְׁלִי
שֶׁהַתְּנִיחַ אִם תִּתְקַיְיֵם וְכִינֵן שֶׁעֲבָרוּ קִצַּת הָרִי לֹא נִתְקַיְיֵמָה שׁוּב טַעַנֵּנוּ הַק"ק נִגְדַּד הַחֻתְמֵם
הֵוֵא וְאוֹמְרוּ לֹא מִפִּיָּה אֲנוּ חִינֵן שֶׁתֹּאמֵר אֲתָה שֶׁלְכֶךָ נִתְּכַוְנָתָ דְּבִשְׁלָמָא בְּגִדְרָא שֶׁאֲתָה נּוֹדֵר
בִּינָךְ לְבִין עֲצָמָךְ שֶׁמָּא הֵייתָ מוֹצִיא אִיזָה אֶנְפֵן לֹמֵר לְכֶךָ נִתְּכַוְנָתִי אֲבָל הַהַסְּכָמָה שֶׁנַּעֲשִׂית
לְדַעַת כְּוָל־מִן־וּבְהַסְּכָמָת כְּוָל־מִן־אֵין לְהוֹצִיא הַלְשׁוֹן מִמִּשְׁמַעוֹת שֶׁחֻתְמָתָ וְאוֹמְרָתָ אִם תִּתְקַיְיֵם

ההסכמה בין הק"ק ונהרי היא מקונימת לעולם בין הק"ק ואין לה קיום גדול מזה שפענשו לאותם העוברים ועוד לא יהא אלא ספק לסברתם וכל ספק בנדר וחרם הוי ספיקא דאורייתא ולחומרא ועתה יורינו מורינו הדין עם מי פי לדבריה יחלנו.

תשובה נראה ונדאי שהחזקתם הנזכר עבר על ההסכמה פיון שחתם עליה וקיבלה וראוי הוא ליענש בעונשה וטעמא דמלתא דע"ג דאמרינו בסוטה פ"ק קמ"א הוא יחל להושיע את ישראל: אמר רבי חמא בר חנינא הוחלה שבועתו של אבימלך דכתיב אם תשקר לי וליניי וליגדי ופירש רש"י הוחלה בטלה לשון לא יחל דבריו לפי שהם עברו על השבועה תחלה וכן אמר שם בגמרא על ענין השועלי' אמר שמשון יבא מי שחזור לאחוריו ויפרע מפלשתי' שחזרו בשבועתן ומכאן פסקו הפוסקי' דשנים שנשבעו זה לזה ועבר האחד על שבועתו השני נפטר מאותה השבועה ואין צריך היתר על השבועה וכתוב במרדכי דשבועות תשובות הרב משאנץ וז"ל אמנם כן היתה קבלה בענין שדוכי אשה ואיש שקיבלו עליה' חרם תקנת הקהלות לינשא לאחר זמן דמי שעייב וקעביר המועד אסור לינשא לאחר ומי שאין מעכב מותר ואין צריך היתר חכם וכו' וכיון שפן בנדון דידן הנה נראה לכאורה טענת החזקתם לומר פיון שעברו אנשים על ההסכמה הנזכר תחלה כפר נפטר הוא מאותה ההסכמה ומעונש: וליתא דהני מיילי היכא שהאדם מדעתו ורצונו רוצה להתחייב עם חבירו לעשו' דבר מה ונשבעו שניה' על כן ודאי אמדינו דעתיה שלא הנה דעתו לינשבע אלא על תנאי שיקיים חבירו לו גם כן שבועתו אבל אם לא יקיים לו חבירו השבועה ודאי שלא נשבע על כן ואין עליו שבועה דבעינו פיו ולבו שנים כמו שפסקו כל הפוסקים אבל מי שנשבע על דעת אחרת ואמר על דעתכם אני נשבע אין זה יכול לפרש דבריו ולומר כן הנה בלבי וכן כתב הרמב"ם הלכות שבועות פ"ק שני מי שנשבע ואמר שבועה שלא אנוכל היום ועל דעתכם אני נשבע אין זה יכול לומר כן וכך הנה בלבי שלא נשבע זה על דעתו אלא על דעת אחרת וכיון שפן היו ולבו של אחרים שוים שנשבע על דעתם חייב מפני שלכם של אלו במקום לבו קם וכיון שפן בנדון דידן אחר שחזקתם הנזכר רצה לטפל ולהיות נחשב כאנשי אותה העיר בענין ההסכמה והיא להיות שרוב משאו ומתנו שם וקבל עליו לאו כל כמינה לומר לזה נתפונתי שהרי הוא מקב' עליו החומר' לדע' מתקני ההסכמ' והק"ק אשר תקינו' כי הרשו' נתונ' לה' לעשו' ביניהם תקנות והסכמות ולקנוס העובר עליהם כדגריסי' בפ"ק דבתרא רשאין בני העיר להתנות על המדות ועל השערים ועל שער פועלים ולהסי' על קיצותם ופירש רש"י לקנוס העובר על קיצת דבריהם ולהסיעו ממדת דין תורה וכתב הרש"א בא בתשובותיו סימן א"ף רע"ח ואף על פי שלא היו שם מקצת אנשי העיר פיון שנעשה ברוכם במעמד טובי העיר ובמעמד ת"ח שבהם השאר שלא היו שם חייבים הם פאותם שהיו שם ואף על פי שלא ענו אמן או אף על פי שאין מוכרחים בנדר ואין חפצים בו: וגדולה מזו שהחרם חל על הבאים אחריהם כמו שאנו נוהגים לומר עלינו ועל זרעינו פענין פלגש בגבעה וכו' וכן כתב הריב"ש סמן שצ"ט וכתב עוד הרש"א בא שהיחיד משועבד לציבור שבעירו כמו שפ"ל הקהלות משועבדות לבית דין הגדול או לנשיא ואין ליחיד רשות להסתלק ולפטור עצמו מתקנת הקהל אף על פי שלא ידע ולא שמע כחרם שאין שנתחייב הונתן אע"פ שלא ידע ולא שמע וכו' הרי לה שמשועבד היחיד לתקנת והסכמת הציבור אף על פי שלא ידע ושמע ההסכמה וגם אף על פי שאין רוצה בה וכיון שפן בנדון דידן

בינון ששהותם רצה ליחשב כאחד מאנשי העיר לענון הספמה זו מוטל החיוב עליו כאחד מבני העיר וכינון שמתקני ההספמה אומרים שגזרת הספמתם היתה שתהיה ההספמה קיימת לעולם וכל העובר עליה הוא לבדו יהיה נכשל ונענש בענשו ואין פח בשום אדם לומר לא קבלתי ההספמה אלא בתנאי זה פי הוא אינו ברשותו אלא הוא משועבד לציבור על פרחו שלא בטובתו לקבל ולקיים כל מה שיגזרו עליו כל שכן בנדון דידן דינדים מוכיחות שקבל עליו ההספמה ומחוייב בה להיות שבני העיר ההיא היו יכולין למחות בידו מלישא וליתן שם בעירם משום דקא פסיק לחיותיהו דגרסינו בבתרא פרק לא יחפור אמר רב הונא בריה דרב יהושע פשיטא לי בר מתא אבר מתא אחריתי מצי מעכב ואי שייך אפרגא דהכא לא מצי מעכב: ועוד גרסינו שם הנהו עמוראי פירוש מוכרי צמר דאיתו עמרא לפום נהרא אתו בני מתא קא מעכבי עלוניהו אתו לקמיה דרב כהנא אמר להו דינא הוא דמעכבי עלוניהו אמרו ליה אית לן אשראי אמר להו זילו זבנו שיעור חיותייכו עד דעקריתו אבראי דידכו ואזליתו וכן פסק רב אלפס שם דבר מתא אבר מתא יכולים לעכב וכן הרמב"ם הלכות שכנים פרק ששי פתב הסותרים שמביאים סחורתם למפור בתוך העיירות בני העיר מעכבים עליהם וכו' עוד פתב שם אבל גר ממדינת אחרת שפא לעשו חנות בצד חנותו של זה או מרחץ בצד מרחץ של זה יש להם למנועו ואם היה נותן עמקה מנת המלך אינו יכול למנועו וכן פסקו כל הפוסקים: וכינון שכן בנדון דידן בינון ששהותם הנה אינו מהעיר הזאת ואין פורע ומסייע לבני העיר הזאת במסים וארנוניות שלהם ודאי שיכולים לעכב בידו שלא יבא שם לישא וליתן ולכן הוכרח לקבל עליו הסמכת' ועושים עמו תוספ' טובה ולפנים מן השורה שלא לעכב בידו מלבא שם לישא וליתן אף בקבלת הסמכת' ודאי שפדי שלא ימחו בידו מלישא וליתן שם עשה רצונם וקבל עליו הסמכת' ומחוייב הוא לקיים כל מה שגזרו כפי סברת מתקני ההספמה וקרוב לנדון זה פתב הרי"ב בש סימן קל"ב על ענון פי קהל עשו הספמה בכח חרם ונדוי שכל מי שיבא לגור כאן שיתחייב לפרוע עמה' בכל הוצאותיהם וכו' ובא שם יהודי אחד פנוי ושדך שם אשה ועושה סחורתו ואינו רוצה לפרוע מס עם הקהל וכו' השיב ועדיין יש לקהל דין עליו בעד שאר הוצאותיהם שאין פיטור המלך מועיל לו פלום בהן מן הדין וכ"ש בזה שעושה סחורתו וקונה ומוכר בעיר שבני העיר יכולין לעכב עליו דקא פסיק לחיותיהו אלא אם פן פורע מס עמקה וכו' אף לא היה הספמה בקרל בזה אין צריך לומר פשיש הספמה בקהל שהבא לדור בקהל על דעת הספמותיהם הוא בא ומתחייב בהם וכו'.

אף כאן בנדון דידן בינון ששהותם הנה היו יכולין לעכב בידו מלישא וליתן שם בא להטפל בהספמה זו עם אנשי הקהל ודאי שעם דעתם הוא בא ומחוייב ומשועבד לכל מה שגזרו ותקנו מתקני ההספמה ולא פל כמיני' לומר לזה נתפוננתי שאפילו שלא ירצה בדבר חייב לקיים הספמת' מאחר שנושא ונותן בעירם ודומה לזה פתב הרא"ש פלל ו' ומה שטען רבי מנחם שאם עשו אותה תקנה לא עשו אותה אלא לעצמן ולא על נכרי לאו טענה היא שאף לפי דבריו שאינו מחוייב לפרוע מס עמקה לכל תקנות שעושים אנשי הקהל על קצת' על השערי' ועל המדות צריך הוא להיות נגדר אחריהם מאחר שהוא מיושב ביניהם אף בנדון דידן חייב החותם לקיים על פרחו הספמה זו להיות נושא ונותן ביניהם ובעירם: ועוד שאין כאן שום ביטול הספמה אפילו לפי סברת וטענת החותם

הנזכר וכי לפי שעברו קצת אנשים על ההסכמה אינה קיימת והרי עצמות ההסכמה מתחלת הנייתה היתה על דעת פן שמי שיעבור שיהיה נענש פה וכך וכו' כמו שכתב בהסכמה וקודם ההסכמה הוא להעניש למי שעבר לא שיהיה מבוטלת פיון שעברו עליה ולמה שהיה טוען החותם פיון שלא קנסו לעוברי' מיד כבר נתבטלה ההסכמה הם דברי הבל דלא מבעיא בנדון דידן שהיו מוכרחים במעשיהם הנז' בשאלה ואף אם לא היו מוכרחים לא נתנו קצבת זמן בהסכמה להענישם פי הרשות נתונה לבית דין להענישם כשירצו ופשיטא ופשיטא שההסכמה קיימת אלא אפילו לא הוכרחו על פה וגם שישמו וקצבו זמן לא נתבטלה ההסכמה וכמו שכתב הרא"ש פ"ל ו' ציבור שהסכימו על תקנה אחת והטילו חרם על פכה שהתחיל התקנה מר"ח מר ח' שוןן ואילך עד ה' שנים וכבא הזמן לא קיימו התקנה מחמת שהיו טרודים בעסקם או מחמת דבר אחר שלא שמו על לב עד חדש או יותר ועתה נתחרטו מקצת הקהל רוצי' לחזור בהם ואומרים שהתקנה בטלה הואיל ולא הותקלה בזמן שקצבו הודיענו אם יכולין לחזור בהם אף רוב הקהל עומדים על משמרתם לקיים החרם מפאן ואילך והחוזרים הם מועטים: תשובה לא ידעתי טעם לביטולה כי לא הותרה לא פלה ולא מקצתה וכי בשביל שלא קיימה בזמן שקבעו בין שהיו שוגגים בין שהיו מזידים תבטל התקנה מי התירה שתבטל הרי לה שאף על פי שקצבו וקבעו זמן הסכמה ולתקנה ועבר זמן הקביעות אפילו במזיד קאמר דאינה בטילה כל שכן בנדון דידן דלא קבעו זמן להעניש לעובר וגם האחרור לא היה אלא לסבה וסופו הוכיח על תחילתו שהרי הענישום לעוברים וקיבלו עליהם את הדין וכמה ראיות יש בענין זה אבל מה ארחיב פה ואאריך לשון בענין ברור כשמש אלא דבהא סלקינו ונחתינו שהחותם הנז' עבר על ההסכמה הנז' ונכשל בה ותייב לקבל עליו העונש המסודר מפי מתקני ההסכמה ולבקש מהאל מחילה וסליחה וכפרה ושב ורפא לו זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זה"ה.

קלט ושאלה מעשה שהיה פה היה כי היו דרים בעיר אחת ג' אנשים עשירים אמידים בנכסים ונתנו כל בני אותה העיר עיניהם עליהם ואמרו שבכל המסים וארנוניות הבאים על העיר ההיא שיעברו השלשה אנשים הנז' לפי שבח ממון אשר להם מן המעו' משא ומתן הן מפלי כסף וכלי זהב ואבני' טובות ומרגליות הן מפתים וקרקעות אשר להם הן ממעות הטמונים ומנחין תחת הקרקע שאינם מרווחין ונושאים ונותני' בו באופן שלפי ערך זה באים לפרוע הג' אנשים הנז' לבדם כמו כל אנשי הק"ק שהם ארבע מאות בעלי בתים ונתנו טעם לדבריהם אנשי העיר ההיא באמרום שכך המנהג בעיר ההיא מימי קדם שכל אחד וא' היה פורע לפי הממון אשר לו הן ממעות הן מתכשיטין זהב וכסף הן משרקעות והג' אנשים הנז' נצבים ואומרים שלמה נשתנה מנהג העיר הזאת ממנהג שלוניקי וגם קושטאנדינה שכל אחד מהן היא עיר ואם בישאל ומהנהג הקבוע שם הוא שאין אדם פורע שום ערך כי אם עד שלש מאות אלף לבנים ואפילו יהיה לו אלף אלפי דינרין וראוי הוא שיהיה מנהג העיר הזאת נגדר אחריהן ועוד שאפילו לפי המנהג הזה אם היו פורעים בימים הראשונים לערך כל מה שהיה להם היה זה לפי שלא היו האנשים אמודים ועשירים כ"כ והיו נושאים ונותנים באשראי כפלי כפלי' יותר מהקרון שהיה להם והיו מרויחים בנכסי האשראי ההוא ולא היו פורעים ממנו מס אבל עכשיו הרחיב ד' לנו ופרינו בארץ ולא די שאין אנו לוקחים באשראי אלא אדרבה מקצת הקרון שלנו

הוא טמון וקבור תחת הקרקע ואין אנו נושאים ונותנים עמו ואין לנו רינח ממנו ולמה נשלם מס בשבילו הודיענו דרך זו גלה פי לדברך חלנו: תשובה נראה דאף על גב דגרסינו בבתרא פרק קמא בעא מינה ר' אלעזר מרבי יוחנן פשהם גובים לפי נפשות גובים או דלמא לפי שבח ממון גובים אמר ליה לפי ממון גובים ואלעזר בני קבע בה מסמרות וכתב רש"י הנהר לדון פן ולא תזוז מינה וכתב הרא"ש שם בפסקיו וכן נראה מפל מה שמתחדישין הכותיים גזירות ופנרעניות על ישראל אפי' מענגן אותו בפיסורים ובמגיעת מאכל ומשטה גובים הפל לפי ממון דעיקר פנונתם על הממון.

גם היא הלכתא פסיקתא דבענין המס אזלינן בתר מנהגא וכמו שהאריה בזה מהר"ר ישראל ז"ל בתשובותיו סימן שמ"ב שכתב בשם פמה גדולים דבענייני מסים כולי עלמא מודו דאזלי בתר מנהגם דבני העיר או בני המדינה שנהגו בו מקדם אפילו לא הוקבע על פי חכמים וכו' וכן כתב הריב"ט סימן תע"ז וז"ל כל ענייני המסים אני רואה בכל מקום ומקום הולכי אחר המנהג לא ע"פי הדין הגזור ולפיכך כל שיש מנהג ידוע הולכים אחר המנהג וכיון שכן בגדון דינן הנה נראה שהדין עם אנשי העיר לחייב את השלשה אנשים לשלם לפי ממונם הן לפי דין הגמרא דקאמר לפי לפי שבח ממון גובים הן לפי המנהג פי כן המנהג שם מימי עול' ושנים קדמניות שכל אחד פורע לפי הממון אשר לו: אבל כד מעינת בה שפיר נראה שאין מוטל על השלש אנשים לפרוע מס מהמעוות הקבור והטמון תחת הקרקע וזה איבעי אימא דינא אב"א מנהג' מנהגא איבעית אימא דינא שהדין נותן שבמה שהאדם אינו מרויח בו אין חייב לשלם מס ממנו וראיה לזה דגרסינו בבתרא פרק חזקת הבתים אמר רב אשי פרדכת מסייע מתא: וה"מ דאצילת' מתא אבל אנדיסקא סייעתא דשמיא הוא ופירש רשב"ם פרדכת אדם בטל ממלאכה ואינו עוסק ביישובו של עולם מסייע מתא חייב בעול הקהל ואע"פ שהוא אינו עושה רינח בעיר וה"מ דמסייע ליתן במס הקהל דאצילת' מתא עבדי המלך היו תובעים לו לבדו והם הצילוהו והקלו ממשאו בטענותם שאמרו שאין לו ממון ומתוך כך נתרב' מס שלהם והכביד עולם יותר וכו' ומה שפחתו מזה יגבו מהשאר אבל אנדיסקי ממונים של מלך הרגילין לגבות מכל בית ובית וכל איש ואיש עד שיעל' החשבון למס הקצוב ושכחיהו לזה או לא רצו לשאול לו כלום בשביל שהוא אדם בטל וסבורין היו שאין לו ממון וגבו כל המס מכל השאר אע"פי שהכביד עליהם המס כדי שיהיו לו לזה ליתן פטור דסייעתא דשמייא הוא שמשחלו לו: הרי לה שהאיש שאינו מרויח בממונו אפילו ינהה לו ממון רב אינו פורע מס אלא כשהיו תובעין לו עבדי המלך והקהל הצילוהו והכבידו על הקהל מה שהיה לו לפרוע אבל אם לא הכבידו על הקהל לא מסייע מתא פינון שאינו מרויח ואפילו יהי' לו ממון רב וכמו שכתב ה"ר יוסף קולון ז"ל שרש קכ"ד וז"ל פשיטא דלישנא דפרדכת לא משמע כלל שלא יהי' לו ממון אלא שהוא אדם בטל וכן פירש לאחר פן שאינו עוש' רינח בעיר דמשמע דממון יש לו שם אלא שאין מרויח דאל"כ הנה לו לומר חייב בעול הקהל ואע"ג שאין לו שם ממון: הרי לה שאין המס מוטל אלא על הממון שנושאים ונותנים עמו ומרויחים בו וכן כתב מהר"ר שמואל סימן שמ"ב בשם א"ז וז"ל בתשובה ואם היתום בא מעלמא והרויח במקו' אחר והשתא בא לדור בביתו ואינו מלנה בריב' לשום כותי ח"ו ששו' אדם חייב אותו במס ואפי' אדם שאינו יתום כה"ג פטור: ועוד

נביא ראיה ממה שכתב שם בשם הגאונים שקלי כסף וכלי זהב ואבנים טובות ומרגליות פטורין מן הדין מן המס הואיל ואין מרויחין בהן ומה שנהגו במקצת מקומות להטיל מס עליהם הוא משום דאיכא למיחש לרמאי שיקנה תפצים בזמן נתינת המס וכשיעבור הזמן אי אתרמאי ליהו סחורה ימכרו התפצים ויוציאו דמיהן ברינח וכו' מכל זה יראה שאין המס מוטל מן הדין אלא ממון משא ומתן וגם כתוב שם ומבגדים ושמושי ערסא כמו וילון וכי האי גונא אפי' הן חשובי' מאוד אין נוהגים לתת פלוס פנין שאין מרויחים בהם פלוס וכן הוא המנהג בכל הגלות שמהבגדים ושמושי ערסא אין פורעים מס פלל גם מפלי הפסך וזהב מקלים מעליהם המס לתצאין להיות שאין מרויחי' בהם ומשום חששא דרמאי הטילו עליהם מה שהטילו כמו שכתבתי: ועוד כתב שם על שתי תשובות מהר"ם דקשו אהדדי דבחד כתב דאין להטיל מס על שום קרקע והאריה בראיות שמן הדין אין להטיל מס על הקרקע וכו' ובתשובה אחרת כתב ואם יש לו שני בתים או שלשה יתן מהם מס דמאי שנא מרינח אחר וכו' ותיירץ דכשקנה מותר בתים בשביל רינח שכירות כגון שהוא במקום רוב עם דקפצי עליהו שזכרים אז ישלם מס דמאי שנא מרויח אחר אבל אם מחזיק בתים בשביל שהו ירושת אביו וקשה עליו למוכרן או בשביל להושיב בהן בניו לאחר זמן ואינו מחזיקם כדי להרויח נראה שפטורים מן המס וכו' וסיום דבריו אלמא שאין תביעת המסים אלא בשביל משא ומתן.

וכן יש להביא ראיה מדין היתומים שכתוב בתשובה בשם אור זרוע שראה כמה קהלות חשובות שלא היו נוטלים מס מן היתומים עד אשר יגדלו וינשאאו וזה דין תורה הרי שבשביל שהיתומים אינ' נושאים ונותני' פטורין מן המס מדין תורה לפי סברת אור זרוע וכן פסק הה"ר יוסף הלוי ז"ל הביאו הרא"ש פ"ק קמא דכתרא שכתב כל מלתא דאית להו נטירותא ליתמי כגון מיני פורעניות רמינו עליהו אבל ארנוניות לא רמינו איתמי עם היות שהרא"ש חולק עליו שם וגם הרמב"ם ז"ל וכמו שכתב נמקי יוסף שם בכתרא שהספימו עמו האחרוני' מכל מקום מה ששמענו וראינו בכל הקהילות כל זמן שהיתומי' אינם נושאים ונותנים ויודעים בטיב משא ומתן אין מטילין עליהם מס מכל אלו הראיות נראה שהדין כה ששממון שאין נושאין ונותנין עמו מן הדין אין לפרוע ממנו מס: וכיון שכן בנדון דידן פיון שהאנשים האלו שלמים הם ונאמנים בדבורם כ"ש בשבועתם שלא ישאאו ויתנו אפילו בשנה פרוטה יותר ממה שפורעי' בשבילו המס לפי ערכם כי כל שאר הממון דברי ריבות הן רב הן מעט הוא מנה קבור וטמון תחת הקרקע נראה ודאי שהדין נותן שלא יפרעו מס בשביל הממון ההוא וכן כתב מהר"ר ישראל שם בתשובה הנז' בשם גדול אחד על מי שיש לו מעות שאינו מרויח בו כלל אלא לעולם הם טמונין ומנוחין בידי נאמן כתב אם הקהל רוצים שיתן העשיר מכל אשר לו יסגור מותר שיש לו מכדי צרכו בידי אנשי מעשה אם לא יאמינו לו בחרם שיגע בו אף עשיר המשופע בשם אוצרות פסך לא יועילו לו כי האי גונא משמע מדבריו שאם אינו משופע באוצרות שיעין השולטן אין עליו פטור מן המס עכ"ד: הרי שנראה מתוך דבריו דבנדון דידן אם האנשים האלה שלמים הם בעיני הקהל ונאמנים בשבועתם או שלא יעברו על החרם יחרימום או ישביעום לפרוע מכל הסך שנושאים ונותנים עמו ואז מן הסך הטמון לא יפרעו כלל ואע"ג שהוא ז"ל סמך שם על דברי א"ז שפסק דחייב לתת מס אף מן הפקדונות וחולק על פסק גדול אחד הנזכר היינו משום מה שכתב שם בואו ונסמך על מהרי"ח שכתב

שְׁהִמְסִי שְׁלֵנוּ שְׁהַמְלִיךְ קוֹצֵב עִם הַקְהָל וְאוֹמֵר לְגִבּוֹת מִכָּל מִי שֵׁישׁ לוֹ חַיִּיבִי אֲפִילוּ מִן הַיְתוּמִי אַע"פ שֵׁאִינִי מְרוֹיחִין וְא"כ נֵרָא דְחַיִּיבִין לְתַתּוּן מִן הַפְקֻדוֹנוֹ דְּאִין הַשְׁלִטוֹן חוֹשֵׁשׁ אִם מְרוֹיחַ אִם לֹא וְכו': אֲבָל הַשְׁתָּא שְׂפָכְרַ הוֹכַחְתִּי מִכַּפְּהָ רְאִיּוֹת לְעִיל שְׁאִין הַמַּס מְנוֹטֵל אֲלָא עַל מְמוֹן שְׁמְרוּיחִין בּוּ נִרְאָה וְדַאי דְסַמְכִינֵן אֲפַסְק גְּדוּל אֲחַד הַנּוֹ' וְלֹא יִפְרְעוּ מַס מִן הַמְעוֹת הַטְּמוֹן וְגִרְעִי מְכָלִי כְּסָף וְכָלִי זָהָב דְּאֵלוּ הֵתָם הָעֵין שׁוֹלֵט עָלָיו וְעֵין הַשׁוֹלְטוֹן עָלֵיהֶם וּמַטִּיל מַס עָלֵיהֶ' אֲבָל הַמְעוֹת הַטְּמוֹן מְלַבֵּד שְׁאִין מְרוֹיחַ בּוּ אִיכָּא נְמִי שְׁאִין הָעֵין שׁוֹלֵט בּוּ וְלִכְפָּה אִין רְאוּי לְהַחְשִׁיב' כְּתַכְשִׁיטִין לְהַטִּיל עָלֵיהֶ' הַמַּס לְחַצְאִין: אִי בְּעִית אִימָא מְנַהֲגָא וְזֵה שְׁמַתוּף מְנַהֲגָם נִרְאָה וְאִנּוּן סִהְדִי שְׁמַעוּל' לֹא יְהִיוּ מְחַיִּיבִי לְפָרוּעַ מַס מִהַמְעוֹ' הַטְּמוֹן שְׁאִין מְרוֹיחִין בּוּ אִי הֵהָה אֲתִי לִיְדִינְהוּ וְרְאָהִי לְזֵה שְׁהָרִי רְאִינּוּ שְׁנַהֲגוּ מִימֵי עוֹלָם וּשְׁנַיִם קְדַמוּנִיּוֹת בְּעִיר הַזֹּאת שְׁלֹא לְפָרוּעַ מַס מִמָּה שְׁהָאֲדָם נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּאֲשָׁרֵי וּבַתוֹרַת הַלְוָאָה אֲלָא מִמָּה שֵׁישׁ לוֹ מְשָׁלוּ כְּמוֹ שְׁטַעְנוּ הַשְׁלֵשׁ אֲנָשִׁי הַנְּזַפְרִי וְכֵן הוּא הַמְנַהֵג הַקְּבוּעַ בְּכָל קְהִילוֹתֵינוּ שְׁאִין אָדָם פּוֹרֵעַ מַס אֲלָא מִמָּה שֵׁישׁ לוֹ מְשָׁלוּ אֲבָל מַה שְׂבִידוּ בַתוֹרַת הַלְוָאָה אֲפִילוּ נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן אֶלְפֵי דִינָרִים אִין פּוֹרֵעַ מַס בְּשִׁבְלֵם וּמַצְאֵנוּ רְאִינּוּ בְּפוֹסְקִים דְּלֹא מְבַעֲיָא מְמַעוֹת שֵׁישׁ לוֹ לְאָדָם בַּתוֹרַת הַלְוָאָה בִּידוּ וְהַרְשׁוּת נְתוּנָה לוֹ אִי בְּעִי לְמִישְׁתִּי בֵּיהּ שִׁיכְרָא כִּי מְלוּהָ לְהוֹצְאָה נִיתְנָה דְּפִשְׁטָא דְלַכְוָלִי עֲלֵמָא חַיִּיב לְפָרוּעַ מִמְּנוּ מַס כִּינּוּן שְׁמְרוּיחַ בְּמַעוֹת הַהוּא אֲלָא אֲפִילוּ מְמַעוֹת אַחֲרִים שֵׁישׁ בִּידוּ בַתוֹרַת עֵיִסְקָא שֶׁהוּא חֲצִי מְלוּהָ חֲצִי פְקֻדוֹן חַיִּיב לְשַׁלֵּם מַס מְאוּתוֹ הַחֲצִי שֶׁהוּא בַתוֹרַת מְלוּהָ אַע"ב דְּמְלוּהָ זֹו לֹא לְהוֹצְאָה נִיתְנָה וְאִי בְּעִי לְמִישְׁתִּי בֵּיהּ שִׁיכְרָא לֹא מְצִי כְּדָאֲמַרִּינוּ פְּרַק הַמְקַבֵּל וְרְאָהִי לְזֵה כְּתַב הַמְרַדְכִי בְּבִתְרָא פ"ק וְעַל אוֹדוֹת הַמַּס כְּפֹה הוּא שְׁכָל מַה שְׁאָדָם מְרוֹיחַ בּוּ בֵּין שְׁלוֹ בֵּין שֵׁל אַחֲרִים חַיִּיב לְתַתּוּן מִמְּנוּ לְמַס וְגַם בְּקַמָּא פְּרַק הַגּוֹזֵל בְּתַרָא בְּמַרְדְּכִי כְּתוּב שֶׁהַשִּׁיב הַר"ם ז"ל עַל שְׁשִׁאלַת רְאוּבֵן שְׁקַבֵּל עֵיִסְקָא מִכַּפְּהָ בְּנֵי אָדָם וְשׁוֹב תְּפֻסוּ הַמוֹשֵׁל וְכו' עֲמַדְתִּי עַל הַדְּבָר שֶׁהַמַּסִּים נִגְבִּין מִן הָעֵסְקָא וּמְשַׁלְּם הַנּוֹתֵן חֲלָקוֹ דְּהֵינּוּ מִן הַחֲצִי וְהַמְקַבֵּל מִן הַחֲצִי כִּינּוּן דְּהַרְיֹוח חוֹלְקִים גַּם מִן הַמַּסִּים וְשִׁאָר עוֹלִין מִן הָאֲמַצַע וְכו' וְעוֹד כְּתוּב שֶׁם שָׂר הָעִיר נוֹתֵן דַּעְתוֹ לְגִבּוֹת מִכָּל אֲחַד לְפִי הַמְמוֹן שֶׁהוּא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בּוּ וְכו' וְכַתְּנֻבָה תְּשׁוּבָה זֹו בְּתַשׁוּבוֹת מִיְּמוֹנִיּוֹת דְּסַפֵּר גְּזַקִּין סִי' ב': וְעוֹד כְּתוּב שֶׁם בְּמַרְדְּכִי דְקַמָּא וּמַה שְׁנוֹהֲגִין בְּמַלְכוּת זֵה לְתַתּוּן מְשַׁל אַחֲרִים לֹא נִהְגוּ אֲלָא מִן הַחֲצִי שֶׁהִיא מְלוּהָ וְלֹא מִן הַחֲצִי שֶׁהוּא פְקֻדוֹן: וְעוֹד כְּתוּב בְּהַגְהָה אֲשֶׁרִית פְּרַק לֹא יִחַפְּזוּ תַקְנוּ רַש"י בְּצַרְפַּת שְׁמִי שֵׁישׁ לוֹ מַעוֹת שֵׁל אַחֲרִים בְּחֲצִי רִינּוּחַ יִתֵּן מַס מִן הַחֲצִי וְכו': וְעוֹד כְּתוּב בְּתַשׁוּבוֹת מִהַר"ר יִשְׂרָאֵל סִי' שִׁמ"ב בְּאֲרֻצוֹתֵינוּ מְכַרְיִזִין מִי שְׂבִידוּ מְשַׁל אַחֲרִים אוֹ אִם יְדוּעַ מְמוֹן אַחֲרִים שְׁמְרוּיחִין בּוּ יִגִּיד עַל פִּי הַחֲרָם וְגוֹבִין מִמְּנוּ מַס כְּמַשְׁאָר מְמוֹן וְכו' הָרִי דְלְדַבְרֵי כָּל הַנִּי פּוֹרְעִין מַס מְחַצֵּי עֵיִסְקָא וְאִף לְדַבְרֵי ר"ת דְּפְלִיג וְקַאֲמַר שְׁמֵן הַדִּין אִין לוֹ לִיתֵן כָּלֵל מְשַׁל אַחֲרִים שִׁילְוֵהוּ לְחַצֵּי רִינּוּחַ וְכִמוֹ שְׁכַתוּב שֶׁם בְּהַגְהָה דְּפְרַק לֹא יִחַפְּזוּ ע"כ לֹא פְלִיג אֲלָא בְּמְלוּהָ דְעֵיִסְקָא דְלִית לֵיהּ רְשׁוּת לְמִישְׁתִּי שִׁיכְרָא וְלֹא לְהוֹצְאָה נִיתְנָה אֲבָל בְּמְלוּהָ גְמוּרָה דְלְהוֹצְאָה נִיתְנָה וְדַאי מוֹדָה שְׁמֵן הַדִּין חַיִּיב לְשַׁלֵּם וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹף דְּבָרֵי תְּשׁוּבָתוֹ שֵׁל ר"ת שְׁכַתְבַּת הַמְרַדְכִי פְּרַק הַגּוֹזֵל בְּתַרָא הַשִּׁיב ר"ת וְשִׁשְׁאֲלָתָם עַל דְּבַר הַמַּס וְכו' שְׂרָאוּבֵן טוֹעֵן לְשַׁמְעוֹן לְתַתּוּן מִמְּמוֹן אַחֲרִים שְׂבִידוּ אֲתֵם מְכַנִּיסִין רְאִשֵׁי בֵּין שְׁנֵי הָרִים גְּדוּלִים בֵּין סֵלַע הַמַּחְלֻקָּת וּבְקוֹנֵשִׁי אֲנִי מְשִׁיב אֶת אֲשֶׁר עִם לְבָבִי כִּי רַבִּים לִנְחֻמִּי לִי בְּזֹאת גַּם אֲחִי הָרַב לֹא הוֹדָה אִף בְּעֵינֵי יְפֵלָא אִיף אָדָם מְצִיל עַצְמוֹ בְּמְמוֹן חֲבִירוֹ וְכו' דְּלֹא

מבִּעֵי פִּלְגָא פִּקְדוֹן וְכוּ' אֵלָא אֶפִּילוּ פִּלְגָא מְלוּה אִין כְּשֶׁאֵר מְלוּה דְּאִי בְּעֵי לְמִשְׁתִּי בִּי שִׁיכְרָא לֹא מְצִי שְׁתִּי וּמְלֹן' זֹו לֹא לְהוֹצֵא' נִתְּנָן' גַּם אִינְה נְעֻשִׁית מְטֻלְטְלִין אֶצְל בְּנִיו כְּדִאֲמַרִּי' פֶּרֶק הַמְּקַבֵּל אֵלָא כָּל הֵיכָא דְּאִיתִי' בְּרִשׁוֹ' הַמְּפַקִּיד וְכוּ' הֲרִי שְׁנַרְא' מִתּוּף דְּבָרֵיו שְׂאִינוּ חוֹלֵק עִם רַבִּים לֹחֲמִי' לוֹ אֵלָא מְהֵנִי טַעְמֵי אֶבֶל בְּמִלְנָן' גְּמוּר' דְּלִית בֵּיה הֵנִי טַעְמֵי וְדִאי לֹא פְּלִיג דְּהָא קְאָמַר אִין כְּשֶׁאֵר מְלוּה מְשַׁמַּע דְּבִשְׁאָר מְלוּ' מוּד' וְאַפּוּשֵׁי בְּמִחְלוּקָ' לֹא מְפֻשְׁיָנוּ: הֲרִי דְּלִכְוֹלֵי עֲלָמָא בְּמִלְנָן' גְּמוּר' מִן הַדִּין הַגְּמוּר חֲזִיב לִיתָן מִס פִּינוּן שְׁמַרוּיַח וְנוֹשָׂא וְנוֹתָן בְּמִמוֹן הַהוּא וְעַם כָּל זֶה נִהְגוּ בְּעִיר הַזֹּאת שְׁלֹא לְפָרוּעַ מִס מִן הַמְּלוּה בְּמַעוֹת הַטְּמוֹן וְהַקְּבוּר שְׂאִינוּ נוֹשָׂא וְנוֹתָן בּוֹ וְאִינוּ מְרוּיַח עִמּוֹ שְׁמֵן הַדִּין אִינוּ חֲזִיב לִתַּת מְמַנּוּ מִס לֹא כָּל שְׁפָן דְּאֲמַרִּי' דַּעֲתִיּהוּ דְּבַנֵּי הָעִיר הַזֹּאת וְאֲמַרִּי' דַּאֲנִן סִהְדֵי דְּאִי הֵוָה אֲתִי לִידֵיּהוּ אִינִישׁ דְּאָמִיד וַיֵּשׁ לוֹ מְנָה קְבוּר לֹא מְנָה הֵוּ נֹוֹהֲגִין לְחֲזִיבוֹ לְשִׁלְמָן מִס מְמַנּוּ: וְעוֹד אַף אִם נֹאמַ' אִין כְּאִין מְנָהג שְׁלֹא לְשִׁלְמָן מִס מְמַנָּה קְבוּר נְאָמַר נְמִי אִין כְּאִין מְנָהג לְפָרוּעַ מְמַנָּה קְבוּר שְׁמַעוּלָם לֹא בֵּא' לִידָם מְצִיאוֹת זֶה לְקַבְּנָע עֲלֵיו מְנָהג וְכִינוּן שְׂאִין כְּאִין מְנָהג נְעַמְדוּ עַל דִּין תּוֹר' כְּמוֹ שְׁהוֹכַחְתִּי לְעֵיל שְׁמֵן הַדִּין מִן הַמַּעוֹת שְׂאִין מְרוּיַחִין בּוֹ אִין רְאוּי לְשִׁלְמָן כ"ש שְׁבַעֲנִינֵי מְסִים וְאַרְנוּנִיּוֹת רְאוּי לְהַטִּיל פֶּשֶׁר' בְּכָל מְאִי דְּאֶפְשָׁר וְכְמוֹ שְׁכַתְּבִי בְּכַתְּבֵי מַהֲרַ"ר יִשְׁרָאֵל סִי' קמ"ד וְהִנֵּה לֹא יִדְעַתֶּם שְׂאֵף רַבְּנָן קַמְאֵי כְּתָבוּ דְּאִי אֶפְשָׁר לְכוּנֵן דִּין תּוֹרָה מִמֶּס בְּעִנְיַנֵּי מְסִים אֵלָא צְרִיכִין אֲנוּ לְפִסּוּק בְּדִין דּוֹמָה קֶצֶת לְבִיצוּעַ וְכוּ' וְכֵן בְּתוֹשׁבוֹתָיו סִי' שְׁמ"ו כְּתָב בְּכָל הַדְּבָרִי' דְּלֹא יִדְעַע לֵן מְנָהג בְּבִירוֹר אִית לֵן לְמִיזֵל בְּתַר בִּצוּעַ וְדָרָךְ פְּשָׁרָה קְרִיב' וְנוֹטָה לְדִין וְכוּ' וְכִינוּן שְׁפָן בְּגִדוֹן דִּידוֹן שְׁשֵׁלֶשׁ' אֲנָשִׁים נְצָבִים וּכְפּוֹרְעֵי סֶךְ גְּדוֹל לְפִי עֶרְכָם מִהַמַּעוֹת שְׁנוֹשָׂאֵי' וְנוֹתְנֵי' עִמּוֹ וְגַם מְכַלֵּי כְּסָף וְזִהָב שְׂאִין נוֹשָׂאִים וְנוֹתְנֵי' וְלֹא מְרוּיַחִין בָּהֶם וְעַל הַפֶּל נוֹשָׂאֵי' עֲלֵיהֶ' עוֹל הַק"ק שְׁבַשְׁבִּיל רַבּוּי הָאֲנָשֵׁי' הַדְּרִים בְּעִיר הַהִיא מְכַבִּידֵי' עֲלֵיהֶ' הַמֶּס וּמְתָרְב' כִּי וְדִאי עֵינִי הַשָּׁר הַשְּׁלֹטוֹן לְפִי הַנְּכֻסִי' וְהִיּוֹצֵאֵי' וְכְמוֹ שְׁכַתְּבִי מְהֵר' ש' ש' בְּמַרְדְּכֵי פֶּרֶק הַגּוֹזֵל שְׁהַמוֹשֵׁל נוֹתָן עֵינָיו לְפִי הַנְּכֻסִי' וְהִיּוֹצֵאִין וְכוּ' בְּאִנְפֵּן שְׁלֶרְבוּיַי' הַנְּכַבֵּד עַל שְׁלִשְׁלֹת הָאֲנָשֵׁי' הָאֵלָה עוֹלָם וְעַכְ"ז נוֹשָׂאִין אֲתָם וְלִכּוֹן אַף אִם לֹא הִיָּה הַדִּין כְּמוֹ שְׁכַתְּבִי הִיָּה רְאוּי לְעֻשׂוֹ' פְּשָׁרָה וְלִבְצוּעַ שְׁמַאֲחַר שְׁפּוֹרְעֵי' מְמָה שְׁנוֹשָׂאֵי' וְנוֹתְנֵי' עִמּוֹ וְגַם מִהַקְּרָקְעוֹ' וּמְכַלֵּי כְּסָף וְזִהָב אֲשֶׁר לָהֶם עִם הַיּוֹת שְׂאִין נוֹשָׂאֵי' וְנוֹתְנֵי' וּמְרוּיַחִין בָּהֶן רְאוּי הוּא שְׁיִנוּתָרוּ לָהֶם הַשְּׂאָר שְׁהוּא טְמוֹן וְקְבוּר שְׂאִין נוֹשָׂאִים וְנוֹתְנֵים עִמּוֹ כִּינוּן שְׁנוֹשָׂאִים עוֹל כְּבֵד בְּשִׁבְלָם וּמְחַמְתָּם שְׁלֶרְבוּי הָאֲנָשִׁים מְכַבִּיד הַשָּׁר הַמֶּס וְהַעוֹל כָּל שְׁפָן עַכְשָׁיו שְׂאִין מְנוֹתְרִין לָהֶם כְּלוּם שְׁמֵן הַדִּין וּמִן הַמְּנָהג אִין חֲזִיבִין לְשִׁלְמָן מִן הַמְּנָה קְבוּר כִּי אִם מִן הַמְּנָה שְׁנוֹשָׂאִין וְנוֹתְנֵין עִמּוֹ כְּמוֹ שְׁכַבְּר כְּתָבִי וְאֲמַרְתִּי מַה שְׁנַרְאָה לְעִנְיּוֹת דַּעֲתִי וְאָמַר לִי לְבִי הַצְּעִיר יְצַחֵק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֵלָה"ה קַמִּי שְׂאֵלָה רְחַל הִיָּתָה נְשׂוּאָה לְרֵאוּבֵן וְלֵאָה אִמּוֹ שֶׁל רֵאוּבֵן הַנְּזַכָּר דְּרָה וְשׂוֹכְנַת עִמָּהָם בְּבֵית אֶחָד וְכָל יוֹם וְיוֹם רְחַל וְלֵאָה חֲמוּתָה מְתַקוּטְטָה וּמְרִיבּוֹת זֹו עִם זֹו וּמִתּוּף כְּךָ טוֹעֲנַת רְחַל וְאוֹמְרַת שְׂאִין רְצוּנָה שְׁתַּדּוֹר לֵאָה חֲמוּתָה עִמָּה שְׁהִיא סַבַּת כָּל הַקְּטָטוֹת וְהַמְּרִיבּוֹ' אֲשֶׁר בֵּינֵיהֶן וְגַם גּוֹרְמַת לְהִיּוֹת לָהּ קְטָטָה עִם רֵאוּבֵן בְּעֵלָה וְשְׂאֵל הַשְּׂוֹאֵל אִם הַדִּין עִם רְחַל לְמַחּוֹת בְּיַד לֵאָה חֲמוּתָ' שְׁלֹא תַדּוֹר עִמָּה' אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה כְּתָב הַרְמַב"ם פֶּרֶק י"ג הַלְכוֹת אִישׁוֹת הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ אִין רְצוּנִי שְׁיַבְּאוּ לְבֵיתִי אֲבִיךָ וְאָמַרְךָ אֲחִיךָ וְאֲחִיוֹתֶיךָ שׂוֹמְעִין לוֹ וְתַהֲיָה הִיא הוֹלְכַת לָהֶם כְּשֶׁאִירַע לָהֶן דְּבָר וְתַלְךָ לְבֵית אֲבִיךָ פַּעַם בַּחוּדְשׁ וְכָל רֶגֶל וְרֶגֶל וְלֹא יִכְנָסוּ הֵם לָהּ אֵלָא אִם אִירַע לָהּ דְּבָר כְּגוֹן חוֹלִי אוֹ לִידָה

שְׂאִין כּוֹפִין אֶת הָאָדָם שִׁיפְנוּסוּ אַחֲרֵי בְּרִשּׁוֹתוֹ וְכֵן הִיא שְׂאֵמְרָה אֵין רְצוֹנִי שְׂיִבּוֹאוּ לְבֵיתִי אָבִיךָ וְאִמְךָ אַחֲדָה וְאַחֲוֹתֶיךָ וְאִינִי שׁוֹכְנֶת עִמָּהֶם בְּחֶצֶר אַחַת מִפְּנֵי שְׂמֵרִיעִין לִי וּמְצִירִין לִי שׁוֹמְעִין לָהּ שְׂאִין כּוֹפִין אֶת הָאָדָם שִׁיִּשְׁבוּ אַחֲרֵים עִמּוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ: הָרִי שְׂפֶתֶב שְׂאָם מְרִיעִין אוּ מְצִירִין לָהּ שְׂיִשׁ פֶּח בְּיַדָּהּ לְמַחֹת שְׂלֵא יִפְנוּסוּ לְרִשּׁוֹתֶהָ וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר אֶבֶן הָעֶזְרָה סִימָן ע"ד וְכֵן פֶּסֶק רַבִּינוּ יְרוּחָם נְתִיב כ"ג וְכַתֵּב עוֹד וְזֶה לְשׁוֹנוֹ פְּתוּב גָּאוֹן בְּתִשּׁוּבָה שׁוֹמְעִין לָהּ וְאִם לֹא יוֹצִיא וְיִתֵּן פְּתוּבָהּ: וְכִינּוֹן שְׂפֵן בְּגִדוֹן דִּינָן אִם סִבַּת הַקְּטָטוֹת הִיא לֵאָה חַמּוּתָהּ וְדָאִי שְׂיִשׁ לֵאל בְּיַד רַחֵל כְּלָתָהּ לְהוֹצִיאָהּ מִבֵּיתָהּ וְשׁוֹמְעִין בֵּית דִּין לָהּ וְאֵע"ג שְׂפֶתֶב הָרֵאָב"ד וְז"ל אִימְתִי כְּשֶׁהָן בָּאוֹת בְּגִבּוּלָה אֶבֶל אִם הִיא בָּאָה בְּגִבּוּלָן אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָן בְּשִׁבְלֵהּ מִמְּקוֹמָן אַף עַל פִּי שֶׁהַמְדוֹר שְׂלוֹ וְאֵין לָהֶן זְכוּת בּוֹ הוֹאִיל וְהוּא רוּצָה בְּעִמְדָתָן וְכִינּוֹן שְׂפֵן בְּגִדוֹן דִּינָן פִּינוֹן שְׂרַאוּבֵן רוּצָה בְּעִמְדַת אָמוֹ בְּבֵיתוֹ וְרַחֵל אֲשֶׁתוֹ בָּאָה לְרִשּׁוֹתָם אֵין מוֹצִיאִין אֶת לֵאָה בְּשִׁבְלֵי רַחֵל כְּלָתָהּ: לִיתָא שְׂהָרִי כְּתֵב הָרַב הַמְּגִיד עַל דְּבָרֵי הָרֵאָב"ד וְז"ל וְאִנִּי אוֹמֵר אֵין אָדָם דָּר עִם נְחֹשׁ בְּכַפִּיפָה אֶלָּא כִּף הוּא עֵינָר הַדְּבָר שְׂאָם נִרְאָה לַע"ד שְׂהֵם מְרִיעִין וּמְצִירִין לָהּ וְגוֹרְמִין לָהּ קְטָטָה עִם בְּעֵלָהּ הַדִּין עִמָּהּ וְאִם לֹא כָּל הַיִּמְנָה וְזֶה יָפָה פֶּח הַבְּעַל מִפְּתָהּ לְפִי שֶׁהַמְדוֹר הוּא שֶׁל בְּעַל וְאִינָה שְׂלָהּ וּלְפִיכָּהּ אֵינָה יְכוּלָה לְמַחֹת עַל יָדָן אֶלָּא בְּטַעֲנָן וְכֵן מִשְׁמַע מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם שְׂפֶתֶבְתִּי לַעֲיִל שְׂבַחֲלֹנְקַת הַבְּעַל לֹא כְּתֵב לָהּ שׁוּם טַעֲנָה לְמָה אֵין רְצוֹנִי שְׂיִבּוֹאוּ לְבֵיתוֹ וּבַחֲלֹנְקַת הָאִשָּׁה כְּתֵב טַעֲנָה מִפְּנֵי שְׂמֵרִיעִין לִי הָרִי שְׂדַחָה דְּבָרֵי הָרֵאָב"ד דָּאֵף עַל גַּב שְׂרַחֵל בָּאָה לְגִבּוּלָם אִם נִרְאָה לְבֵית דִּין שְׂלָאָה חַמּוּתָהּ גּוֹרְמַת הַקְּטָטָה מוֹצִיאִין לָהּ מִבֵּיתָהּ שֶׁל רַחֵל וְנִדְאִי דְסַמְכִינוּ עַל דְּבָרֵי הָרַב הַמְּגִיד דְקַיִמָא לֵן הַלְכְּתָא כְּבָתְרָאִי וּמָה גַם עִמָּה שְׂעַם רָאוֹת דְּבָרֵי הָרֵאָב"ד דְּחָה אוֹתָם וְכִמוֹ שְׂפֶתֶב הַר"ר יוֹסֵף קוּלוֹן ז"ל שְׂרֵשׁ צ"ה וְז"ל אֶמֶת הוּא כִּי כְּאֲשֶׁר יִמְצְאוּ דְבָרֵי הַגְּאוּנִים הַקְּדָמוֹנִים כְּתוּבִים עַל סֶפֶר יְדוּעָה וּמְפֹרְסָם וְהַפּוֹסְקִים אַחֲרוֹנִי! יִפְסְקוּ בְּהַפֶּךְ דְּבָרֵיהֶם בְּהָא וְדָאִי מוֹדִינָא לָהּ דִּישׁ לְהַלּוֹךְ אַחֲרֵי הַפּוֹסְקִים הָאֲחֲרוֹנִים דְּנִדְאִי פְּשִׁטָא הוּא שְׂגַם הֵם יְדַעוּ דְּבָרֵי הַגְּאוּנִים הָרֵאִשׁוֹנִי וְאִפְּלִי הֵכִי לֹא קָבְלוּ דְּבָרֵיהֶם כָּל שְׂפֵן דְּבַגְדוֹן דִּינָן מְסַפְּמִים לְדַעַת אַחַד פּוֹסְקִים קְדָמוֹנִים גַּם אַחֲרוֹנִים כְּמוֹ שְׂפֶתֶבְתִּי לַעֲיִל וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי רַב אֶלְפֶּס שְׂלֵא חֶלֶק בֵּין הִיא בָּאָה לְרִשּׁוֹת חַמּוּתָהּ אוּ חַמּוּתָהּ בָּאָה לְרִשּׁוֹתָהּ שְׂפֶתֶב בְּתִשּׁוּבָה אִם נִתְקוּטָטָה אִשָּׁה עִם חַמּוּתָהּ וְלֹא רְצָתָהּ לְדוֹר עִמָּהּ וְכֵן אִם קָבַל הַבְּעַל וְטַעֲנָן שְׂיִשׁ עָלָיו הַפֶּסֶד בְּדִירַת חַמּוּתוֹ עִמּוֹ וְלֹא הִתְנוּ בְּשַׁעַת קְדוּשִׁין שְׂיִדּוּרוֹ עִמָּהֶם יֵשׁ מִן הַדִּין לְהוֹצִיאָם אוּ לֹא: תִּשּׁוּבָה הַמְּנַהֵג בְּכָל בְּתִי דִינָן שְׂפֵל מִי שְׂנֹתֶפֶס בְּכָהּ שׁוֹמְעִין לוֹ וְנוֹתְנִין לוֹ אִשָּׁה נְאֻמָּת שְׂתִדּוֹר עִמָּהֶן עַד שְׂיִתְבָּרַר מִמֵּי מַהֵן נִתְגַּלְגְּלָה הַמְּרִיבָה וְדוּחִין אוֹתָהּ מַעַל חֲבָרְתָהּ וְכִינּוֹן שְׂפֵן בְּגִדוֹן דִּינָן אִם נִתְבָּרַר הַדְּבָר אוּ יִרְאָה לְבֵית דִּין שְׂלָאָה חַמּוּתָהּ סִבַּת הַקְּטָטָה וְהַמְּרִיבָה הַדִּין עִם רַחֵל כְּלָתָהּ וּמוֹצִיאִין בֵּית דִּין לְלֵאָה מִבֵּית רַחֵל זֶהוּ מָה שְׂנִרְאָה לַעֲנִי' דַּעֲתִי וְאָמַר לִי לְבִי הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׂמוּאֵל אֶדְרַבִּי זֵלָה"ה: פְּרִיּוֹשׁ הַלְכְּתָא דְּמִסּוּתָא קָמָא אִם תְּמַצָּא לּוֹמֵר תְּקַפָּה אַחַד בְּפִינוּנוּ מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ הַקְּדִישָׁה אֵינָה מְקוּדְּשֶׁת אִם תְּמַצָּא לּוֹמֵר תְּקַפָּה אַחַד בְּפִינוּנוּ אֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ הַקְּדִישָׁה בְּלֹא תְּקַפָּה מַהוּ וְכו' מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַגְּמָרָא נִרְאָה פִּינוֹן דְּלֹא בְּעִי אֶלָּא אִי אֶמְרִינוּ אֵין מוֹצִיאִין נִרְאָה דָּאִי אֶמְרִינוּ מוֹצִיאִין אֵין שׁוּם חֲלֹנְקַת בְּעִיָּא דְּכָל הַחֲלֹקוֹת פְּשׁוּטוֹת דָּאִי לֹא תִימָא הֵכִי תְּבַעֲי בָּאִי אֶמְרִינוּ מוֹצִיאִין פִּינוֹן דְּקָאִי בְּהַ וְלָכֵן בֵּין רַש"י בֵּין תּוֹסְפוֹת הַסְּפִמוֹ דָּאִי אֶמְרִינוּ מוֹצִיאִין אֵין שׁוּם בְּעִיָּא כָּלֵל אֶלָּא דְּכָל אַחַד אֲזִיל לְשִׁיטְתָּהּ דְּרַש"י סְבַר דְּאִפְּלִי אִי אֶמְרִינוּ

מוציאין אי תקפה והקדישה מקודשת ולכן פירש"י הקדישה בלא תקפה אינו מקודשת דלא אלים הקדישה מתקפה מכלל דשניהם יחד אלימי וטעמא דמלתא דאף על גב דקנימא לן גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו שאני הכי שהרי הפל ברשותו כיון דתקפה וגם אינו ודאי שאינו שלו וכיון שהוא ספק אם הוא שלו אם לאו והפל ברשותו מהני ומעלי תקפו והקדישו ומאי דקאמר הקדישה אינה מקודשת ר"ל הקדישה בלא תקפה דומיא בעיא דלקמן: ולפי שיטה זו צדדי הבעיא הם בזה האופן כיון דאמר מר אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי כמאן דתקפה דמי פלומר כיון דאפילו אי אמרינן מוציאם חשיבא התקיפה עם ההקדש השתא נמי דאמרי אין מוציאין דחשיבא תקיפה לחודיה כשהקדישה לחוד ראוי הוא שיהי' קודש דהוי כמסירה להדיוט והוי תקפה' והקדיש' פאחד: ועוד שאינה חוץ מרשותו לגמרי שהרי הוא תפוס בה או דלמא השתא מיהא הא לא תקפה בפועל וכיון שאינה ברשותו לגמרי אין יכול להקדיש' וקאמר תא שמע דההוא מסותא וכו' וכתב רש"י נאמר ליה רב אושעז' לרב' גרסי': הפנונה דאזיל לשטת' דלא מצי לפשוט ממסותא והטעם דמסות' הוא קרקע ובכל מקום דאית' ברשות' דמר' קאי וכיון שפן כיון שחבירו לא תקפו למסותא בפועל וזה הקדישו הנה לי פאלו תקפו והקדישו כיון שהוא קרקע ובכל מקום שהוא עומד בשבילו דלאו מחוסר גובינא ודאי דהוי קדוש כיון דסבירא לן דאפילו אי אמרינן מוציאין כשתקפו והקדישו הוי קדוש כל שפן השתא דאמרינן אין מוציאין אבל בטלית דמחוסר גובינא ולא תקפו לעולם אימא לה דלא הוי הקדש אע"ג דהקדישו ולכן גרסי' נאמר ליה וכו' ולפי שיטת רש"י הצדדין עצמן שעש' בטלית הם צדדי מסותא ואין בהם שינוי כלל וכוננת הפשטן לומר תא שמע וכו' פלומר הרי ענין מסותא ששאלו עליו ופשטו ממתינתן דספק שבורה וכו' ומשם נראה דאפילו במטלטלין אם נאמר אין מוציאין הקדישו בלא תקפו מקודשת וכתב רש"י שמע מינה דאת"ל תקפו אין מוציאין אותו מידו הקדישה מקודשת שיש לדקדק כיון שעיקר הפשיטות לא בא אלא לענין מסותא למה לא הזכירו רש"י למסותא ואע"ג שכל מה שכתב רש"י בלשון הנזכר שייך נמי במסותא מפל מקום היה לו להזכירו בפירוש כמו שעשה בדחיה שכתב רש"י שם לעולם אימא לה וכו' דתפשוט מינה להיכא דאי תקפו אין מוציאין מידו הקדישו הוי הקדש וחזר וכתב עוד אבל גבי מסותא דאין קדושה באה אלא על פיו וכו' אבל עם מה שכתבתי הוא נכון וזה דכיון דמסותא הוא קרקע ולא מחוסר גובינא כיון דפשיט דאפילו במטלטלין דמחוסר גובינא הקדישו בלא תקפו קדוש כל שפן במסותא דחשיב כתקפו במעט כיון שהוא קרקע אבל בדחיה הוכרח רש"י להזכירו וזה דאף אם נאמר דמסותא לאו הקדש הבא מאליו הוא מפל מקום יש בו צד הכרעה לומר שיהיה קדוש כיון שהוא קרקע ולא מחוסר גובינא לכן כתב רש"י אבל גבי מסותא וכו' לא הוי הקדש דאין יכול להקדיש דבר שאינו ברשותו פלומר אע"ג דלא מחוסר גובינא סוף סוף אינו ברשותו לשיוכל להקדיש זה היא שיטת רש"י ז"ל: אבל התוספות סברי כיון דקאמר בגמרא תחלה סתם הקדיש' אינה מקודשת ואחר כך אמר הקדישה בלא תקפה נראה ודאי דמאי דקאמר תחלה הקדישה סתם הוא כולל בין תקפה בין לא תקפה אינה מקודשת והטעם דכיון שאינו שלו שהרי אם תקפה מוציאין אותה מידו לא מהני ולא מעלי תקיפה והקדש וכיון שזו היא סברת התוספות לכן הרגישו בדבור

המתחיל: הקדישה בלא תקפה מהו ומיירי וכו' דמאי קא בעי דכיון דאפילו תקפו והקדישו לא הוי הקדש כיון דמוציאין נראה ודאי דתרתמי בעינו שיהיה שלו וגם יהיה ברשותו וכמו שכתבו שם בדבור עצמו ולא דמי לגזל וכו' וכיון שכן אף אם נאמר תקפו אין מוציאין מאי מהני הקדשו כיון שאינו ברשותו וגם לא נתברר שהוא שלו לכן אמר ומיירי כגון ששק וכו' והצדדין הם בזה האופן מי אמרינן כמו דחשיבא שתיקת התקיפה פהודאה גם כן חשיבא שתיקת ההקדש פהודאה כיון דאמירה לגבוה פמסירה להקדוש או דילמא דלא חשיבא שתיקת ההקדש פהודאה כמו שכתבו דלמה יצונח בשביל דבריו ובעבור שלא היה מחשיבו בדברו לכך לא צונח לא בשביל שהיה מודה שהוא שלו: וכתבו עוד שם ומייתי מההיא מסותא דהקדוש חד ושתק אידך הפוננה לומר דלפי שיטתם פשיט ממסותא וגרסינן אמ' ליה רב אושעיא בלא ואו והטעם דלפי שיטתם לא מהני כלל התקיפה אלא הפל תלוי באיכות השתיקה אי חשיבא הודאה אי לא שהרי אפילו תקף והקדיש לא מהני אי אמרינן מוציאין משום שהשתיקה לא חשיבא הודאה דמאי דלא צונח הוא דהא קא חזו ליה רבנן ומוציאין אותו מידו והתקיפא לחודא מהני אי אמרינן אין מוציאין משום דחשיבא השתיקה פהודאה וכיון שהפל תלוי באיכות השתיקה אין הבדל בין קרקע למטלטל וכיון דחזינו דפרשי רבנן ממסותא נראה דהיא שתיקה דהקדש חשיבא הודאה ותפשוט בעיני דהקא: וכתבו עוד שם ומסקנא דלא הוי הקדש אלמ שתיקתו אינה פהודאה פוננת התוספות בזה לומר שהרגיש קושיא לשיטתם דבשלמא לרש"י כלל הסוגיא היא מקושרת ומחופרת וצדדי בעיית טלית הם צדדי בעיית מסותא ופשיטות מסותא הוא עצמו פשיטות טלית ודחיית טלית היא דחיית מסותא וכמו שכתבתי אבל לפי שיטת התוספות שכתבו שצדדי בעיית טלית הם אי חשיבא השתיקה הודאה אי לא אלו הצדדין אי אפשר לאומרם במסותא דאי הכי מאי פשיט ממחנייתין דספק בכורה שהרי אין שם לא שתיקה ולא הודאה ולכן הוכרח תוספות לומר בדבור הנמשך לקמן: נראה דהכי מבעיא ליה וכו' באופן שצדדי מסותא הם אחרים אם כן נחלקה הסוגיא וכיון שכן אפשר לומר שמה שדחה רבה ואמר קדושת בכור קאמרת וכו' לא דחה אלא בבחינת צדדי מסותא שהם אי הוי הקדש בהקדושה בלא תקפה בהקדושה בתקפה כמו שכתבו התוספות אבל בבחינת הצדדים הראשונים שהם אי חשיבא שתיק' הודאה לא נדחה וכיון שכן מה שייכות יש לשאלת מסותא לפשיטותו ולדחייתו כאן: לכן אמרו התוספות ומסקנא דלא הוי הקדש ומשם נמשך ויובן דשתיקתו אינה הודאה אף על גב דאין זו בחינת הבעיא דמסותא אם כן שפיר שייך לנדון דידן ולהכי מייתי לה הגמרא הקא זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: קמב שאלה מוידין פאר הדור ותפארתו מאיר לארץ ולדרים עליה בתורתו יוציא לאור כל תעלומה בחדרי משפיתו שייך עייל שייך נפיק ולא מחזיק טיבותא לגרמיה ורבנן יהבו ביה עיניהון חכם עדיף מנביא פרע שכתב פלביא לעשות רצון קונו דמי כמאן דמנחא ליה בכיסיה ספרא וספרי וכולי גמרא אור עיני ולבי והדרבי החכם השלם כמהר"ר יצחק אדרבי נר"ו יורנו רבינו על מעשה שהיה כף היה: ראובן פהן נפל למשכב על ערש דוי והכביד עליו חוליו ומחמת מיתה צוה ליתן גט על תנאי אם מתי אם לא מתי תנאי כפול כאשר התקין שמואל וכן עשו כאשר צוה ונתנו הגט לאשתו על תנאי כאשר צוה ואחר ימים קם ממקומו והלך בשוק ואחר יום או יומים חזר

ונפל למשכב שנית ונפטר לבית עולמו ותיי לרבנו ולכל ישראל שבק ואז התחילו אנשי המקום לערער ולומר שהגט שנתן נתבטל שפבר קם והלה בשוק ונתרפא מחולי הראשון ומת מחולי אחר ואז קבעו בית דין בקהל וקבלו עדייות וזהו טנפס קבלת העדות: במותב תלתא בי דינא פחדא הוינא ואתא לקדמנא כ"ר יוסף בכ"ר שלמה והעיר בתורת עדות באם לא יגיד שאמר המסדר אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי וכו' ולא שמע שאמר מחולי זה כי אם אחר נתינת הגט שמע שאמר מחולי זה והשיב המסדר מאמר מחולי זה אחר נתינת הגט כדי לישב דעתו של החולה אבל בשעת נתינת הגט לא אמר מחולי זה: ועוד העיד רבי אליעזר בר אליקים שלא שמע מחולי זה וכו' ואז התירוה לשוק לגמרי והלכה האשה ושידכה עצמה לאחר וכשהגיע זמן הנישואין קמו אנשי אמת שלא נמצאו בבית דין הראשון וצווחו בשוקים וברחובות באמרם אין יראת אלדיים במקום הזה שמתירין אשת איש לעלמאשאנו יודעים שאמר מחולי זה: ועוד שנתקרע הגט תכף ומיד אחר שנתנוהו לאשה אז נתקבצו אנשי הקהל וקבעו בית דין לברר וללבן הענין היטב היטב ובאו עדים והעידו וזהו טנפס קבלת העדות הבית דין השני בא רבי עקיבא והעיד בחרם בתורת עדות באם לא יגיד וכו' שמעתי מפי המסדר ומפי החולה בפירוש שאמר בזה הלשון קודם נתינת הגט ובשעת נתינת הגט אם לא מתי מחולי זה לא יהיה גט ואם מתי מחולי זה יהא גט ואם לא מתי מחולי זה לא יהא גט: וכן העיד ר' משה שאמר מחולי זה בשעת נתינה ואמר אם לא מתי מחולי זה פדלעיל וכו' ועוד בא רבי מאיר והעיד בתורת עדות וכו' שברא' לו בכירור שאמר בשעת נתינת הגט אם לא מתי מחולי זה וכו' פדלעיל ושאננו לאלו העדים ולמה לא העידות' ולא הגדת' בבית דין הראשון מה שהגדת' עתה בבית דין השני והשיבו לפי שלא קראו לנו בבית דין הראשון להעיד כמו עכשיו ועל ההליכה העידו פלם שראוהו הולך במשענת לבד האחד שהוא רבי יעקב הכהן שהעיד שראוהו הולך בלא משענת וכה"ר אשר אמר אחר הבית דין ששמע מפי מהר"ר יהודא הישיש שראוהו הולך בלא משענת פאחד הבריאים וכה"ר אשר לא רצה להעיד בפני הבית דין לפי שהיה עד מפי עד ולא שם אל לבי אז כי אף על פי כן היה לו לומר מה ששמע: ועוד בא רבי מאיר אליטישי והעיד איך ראהו הולך בלי משענת ואיך נסתפר בבית הספר כבריאי אולם ואלו האחרונים עם הראשונים העידו איך קרע הגט תיכף ומיד אחר הנתינה על פי אלו העדויות יורנו רבינו איזה דרך ישפון אור לנטות ימין ושמאל וכסא אדונינו יגדל לעד ולו יחשב צדקה מאת ה': תשובה עם היות שמצינו שחשו חז"ל לעיגונא דאיתתא והקילו בה מכל מקום אין לנו כח להקל משום עיגונא אלא במקום שהקילו חכמים כגון בעדות אשה שהם היה בינדם רח להקל או משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש או משום דאפילו מדאורייתא עד אחד נאמן כיון שהדבר עשוי להגלות וגם משום חומרא שהחמרת עליה בסופה הקלת עליה בתחלה וכו' והיא דאתמר אתמר אבל במקום אחר אדרבה יש לנו להחמיר משום חומרא דאשת איש שהרי בכל מקום שהדבר תלוי בספק ואפילו בעדות אשה הלכו בו חכמים להחמיר כגון שנפל למים שאין להם סוף דאשתו אסורה ונשארה עגונה כל ימיה ואף על גב דרבנן מתים והיינו משום חומרא דאשת איש וכמו שהאריך ה"ר קולון שרש ל' כל שפן וקל וחומר בנדון דידן שאין בו שום צד לצדד להקל כי אם להחמיר וזה כי עיקר ושרש הענין הזה הוא בגיטין פרק מי שאחזו דתנן זה גיטף אם מתי זה גיטף מחולי זה זה גיטף לאחר מיתה

לא אמר פלוג' מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי הרי זה גט ובתר הכי תנן מה היא באותן הימים רבי יהודה אומר פאשת איש לכל דבריה רבי יוסי אומר מגורשת ואינו מגורשת וקאמר בגמרא תנא ובלבד שימות ופריה בגמרא ולכי מיית הוי גיטא והא קיימא לן דאין גט לאחר מיתה אומר רבה באומ' מעת שאני בעול' ובפירוש תירוץ זה נחלקו רש"י ותוספו' שרש"י פירש דמה היא באותן הימים וכו' לא לא קאי ארישא דמתניתין מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי דהתם ודאי לכי מיית איגלאי מילת' דהוי גט משע' נתינ' והבא עלי' פטור אלא באומ' מעת שאני בעולם ליהוי גט ועל זה קאי מה היא באותן הימים ונחלקו רבי יהודה ורבי יוסי אבל ברישא דמתניתין מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי ודאי דהוי גט משעה ראשונה נמצא לפי דבריו של רש"י בנדון דידן דקאמר הרי זה גיטא מעכשיו אף על גב דנקרע הגט מיד אין בזה בית מיוחד דכיון שמת חל הגט למפרע משעה ראשונה: אבל רבינו תם הקשה עליו דלישנא דמה היא באותן הימים משמע דקאי אמאי דאיירי לעיל ועוד אומר רבינו יצחק דבתוספתא בהדיא משמע דקאי אמהיום אם מתי דקתני הרי זה גט מהיום אם מתי מחולי זה הימים שבנתיים בעלה זכאי במציאתה וכו' ומייתי הנה תנאי דבסמוך: ונראה לרבינו תם כמו שכתוב בפירוש רבינו חננאל נעשה כאומר בכך מעת שאני בעולם פלומר מהיום דקאמר היינו מחיי' שדעתו לאחר הגט כל מה שיוכל רק שיחול מחיים שעה אחת סמוך למיתתו: הרי שלדברי רבינו תם ורבינו חננאל ורבינו יצחק במהיום אם מתי לא חל הגט אלא שעה אחת סמוך למיתתו וכיון שכן בנדון דידן שנקרע הגט מיד ולא היה בידי האשה בשעת מיתה כבר נתבטל ואין פאן גט: וכן פסק הרא"ש בפסקיו דגרס נעשה כאומר מעת שאני בעולם וכתב ואף על פי שאמר מהיום לא היה בדעתו שאם ימות שיחול הגט מהיום כי רצון האדם לאחר הגירושין בכל מה שיוכל הלכך נעש' כאומר מעת שאני בעולם והכי קאמר מהיום יחול תנאי זה אם ימות שיחול הגט שעה אחת קודם למיתה: הרי שפסק רבינו תם וכי תימא עד פאן לא קאמר רבינו תם נעשה כאומר מעת שאני בעולם אלא כמהיום אם מתי אבל אם פירש ואמר מעכשיו בנדון דידן אפשר דכולי עלמא מודו דחל הגט מיד ליתא שהרי הקישו והשונון התנא מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי: ועוד דקאמר בגמרא אומר אפיי אם מתי שתי לשונות משמע במעכשיו ומשמע פלאחר מיתה אומר ליה מהיום כמאן דאמר ליה מעכשיו דמי: הרי דמהיום אם מתי היינו מעכשיו: ועוד שהפירוש שפובל מהיום אם מתי לסברת רבינו תם שהפונה לומר מהיום יחול התנאי זה אם ימות שיחול הגט שעה אחת קודם מיתה גם זה הפירוש צודק במעכשיו פלומר מעכשיו יחול תנאי זה אם ימות שיחול הגט שעה אחת קודם מיתה וכיון שכן מאי שנא הא מהא ועוד בר מן דין שכתוב בתשובה מיימונית הלכות גרושין סימן למ"ד בשם מהר"ם דלא שנא אומר מהיום לא שנא אומר מעכשיו דין אחד להם ואם נתקרע הגט מיד אחר נתינה אין באותו הגט ממש ואם נשאת בגט זה בניה ממזרים וכו': וכן נראה מתוך דברי הטור באבן העזר סימן קמ"ח שכתב שכיב מרע שנתן גט לאשתו במעכשיו אם מתי לא יתיחד עמה אלא בעדים דקיימא לן פרבי יוסי שהימים שבין גט למיתה היא ספק מגורשת דמספקא לן אם חל הגט מיד או בשעת מיתה וכו': הרי לה בהדיא דסבר דמה היא באותן הימים דקתני מתניתין קאי בין אמהיום אם מתי בין אמעכשיו אם מתי: וכן פירש הרשב"א וגם בתשובות מהר"ר אליה מזרחי זלה"ה סימן ל"ד נראה שם מדבריו דלרבינו תם מה היא

באותן הימים דקאמר מתניתין ונעשה כאומר מעת שאני בעולם קאי בין אמהיום אם מתי בין אמעכשיו אם מתי וכיון שכן נמצא דבגדון דידן דנתקרב הגט מיד לסברת רבינו תם ור"י ורבינו חננאל והרא"ש ובנו בעל הטורים ומוהר"ם אין ממש בגט זה כלל וכיון שכן מי יחוש לדברי רש"י להקל ולהתיר אשת איש לעלמא נגד כל הני אשלי רבירבי ומאמרי דאפילו היו הם מקילים ורש"י מחמיר הנה ראוי לחוש לדברי רביים לקולא כל שכן עכשיו שהם מחמירים שראוי לחוש לדברייהם ולהחמיר באופן שגראה שאין בגט זה ממש וכן פסק החכם השלם ה"ר יוסף בן לב נר"ו בתשובותיו בגדון פנה: ובר מן דין אפילו לדברי רש"י בגדון דידן אין מקום לגט זה שהרי יש שני עדים מעידים שראוהו הלה בלא משענת ואחד מהם מעיד עוד שנסתפר בבית הספר כבריא אולם ואף על גב דאיכא סהדי אחריו דמסהדו שראוהו הולה על משענתו אין זו עדות מוכחשת אפשר לקיים דברי שניהם שבתחלה הלה על משענתו וכיון שהרגיש בעצמו חזק אז השליף משענתו מידו והלה בלי משען ומשענ' אין פאן וכיון שכן גט כלל שהרי לא נתקיים הגט כלל שאמר אם מת מחולי זה וכמו שכתב הטור סימן קמ"ה ונ"ל עמד מחליו והלה בשוק בלא משענת בתוך הבריאים אף על פי שחזר ונחלה ומת מהחולי הראשון בטל הגט כיון שנתרפא בנתיים ובגדון דידן מסתמא הליכתו הנה בשוק שאם הנה בבית דוקא הנה להם לעדים לפרש דברייהם ועוד כיון שמעיד שנסתפר בבית הספ' ודאי שחלק בשוק לחנות הספר ואף לדברי הרמב"ם דסבר שאפילו הלה בלא משענת אם מת מחמ' חולי הראשון הרי זה גט וכמו שגרא' מדבריו שכתב הלכו' גרושין פ"ט הרי זה גיט' מעכשיו אם מתי מחולי זה ועמ' והל' בשוק וחל' נמת אומדין אותו אם מחמת החולי הראשון מת הרי זה גם ואם לאו אינו גט וכתב עליו הרב המגיד מתבאר בגמרא אליבא דהלכתא שאפ' הלה בלא משענת אם מת מחמת חולי הראשון הרי זה גט וכתב רבינו ירוח' נתיב ה"ד חלק רביעי שכן דעת רב אלפס וטעמא דמילתיהו הוא כמו שפירשו המפרשי' דמתני' דקתני אומדין אותו אם מחמת חולי הראשון מת הרי זה גט אעמד והלה בשוק קאי וסתם הלה בלא משענ משמע באופן שאפ' הלה בלא משענת יש מקום לגט: מכל מקום בגדון דידן אי אפשר בשום צד להתיר' לשוק שהרי צריף אומדנא בין שהלה במשענת בין שהלה בלא משענת אם מת מחולי הראשון אי לא וכיון שכן בגדון דידן היכן אמדוהו הרופאי' ואפ' אמדוהו מי הם הרופאי' אם הם בקיאים לכשנסמך עליה' וכמו שכתב מהר"ש בהיה תשובה מיימוני' הנז' לעיל דאומדנא בזמן הזה לא סמכין להקל וכו' באופן שאין תקנ' לאש' זאת לא להתיר' לשוק ולא להתיבם אלא חולצת ולא מתייבמת: ואם תאמר הרי כתב רבינו ירוחם נתיב כ"ד חלק ד' שאם אמר מהיום אם מתי אע"פי שעמד והלה בלא משענת ואמרו אותן שמת מחמ' חולי אחר הרי זה גט מאחר שלא חזר לבריאותו וכן נרא' מתוך דברי רש"י שכתב על הא דקאמר בגמרא פרק מי שאחזו אמר רבי אלעזר משמ' דרבא שכיב מרע שניתיק מחולי לחולי מתנתו מתנה ופירש רש"י אם מת מחולי האחר דהא אמרת' לאו עמיד' היא וגבי גט דמתני' הוא דבעינן אומדנא משו' דמחולי זה קאמר לה משמע אבל אם לא אמר אלא מהיום אם מתי סתם כיון שלא אמר מחולי זה אפילו מת מחמת חולי אחר הוי גט וכן פסק הרמב"ן כמו שכת' הרב המגיד בשמו הלכות זכין' ומתנ' פ"ח וכמו שכתב הרשב"א בשמו בחדושי פירק מי שאחזו וכיון שכן בגדון דידן דאיכא תרי סהדי שהעידו בבית דין הראשון שאמר אם לא מתי ואם מתי א"כ אין

כאן צורך אומדנ' דכינן שמת אפי' מת מחולי אחר הגט קנים: ויש לומר שהעדים המעידים בב"ד הראשון אינם מעידים שלא אמר מחולי זה אלא אומרי' שלא שמעו מחולי זה וכינן שיש ג' עדי אחרי' המעיד' בב"ד השני ששמעו שאמר מחולי זה ודאי שפך הנה שאלו שמעו מה שלא שמעו האחרים כי לא שמענו אין זו עדות להיות עדות מוכחש' ועוד שהרי"ף והרמב"ם סברי דאפי' אמר מהיום אם מתי סתם צרי' אומדנ' אם מת מחולי הראשון שהרי הרי"ף פרק מי שמת והרמב"ם הלכו' זכני' ומתנ' פרק שמיני פתבו שכיב מרע שניתק מחולי לחולי אם לא עמד ולא הלה על משענתו בשוק מתנתו מתנ' עמד בין החולי שצוה בו ובין החולי שמת ממנו והלה על משענתו אומדים אותו ע"פ רופאים אם מחמת חולי ראשון מת מתנתו קנימת וכו' הרי דאפי' במתנ' שהיא בסתם בעי אומדנא וכן בגט אפי' שפתבו בסתם ולא אמר מחולי זה בעי אומדנ': וטעמא דמילתא כמו שפתב הרשב"א בחידושי' פרק מי שאחזו שפתב שכיב מרע שאמר הרי זה גיטין אם מתי והבריא בטל גיטו ולא אמרינן אם מתי לעולם קודם שתמות היא קאמר אלא אם מתי מחולי זה קאמר ושמעינן לה מדאתקין שמואל בגיטין דשכיב מרע אם לא מתי ואם מתי ואם לא מתי ואם איתא דאם מתי לעולם קאמר אם לא מתי נמי לעולם קאמר ואפשר לתנאי זה לכן אדם שלא ימות וכו' אלא ודאי כל שהתנ' מתוך חוליו ואמר אם מתי ודאי מחולי זה קאמר ואם נתרפא מאותו חולי הרי זה גט בטל ע"כ וכן פרק מי שאחזו הכריח דאם מתי סתם שאתרפא מחולי זה קאמר ולא תנא' לעולם הוא הרי רי"ף והרמב"ם והרשב"א והר"ם סברי דאפי' באם מתי סתם בעי אומדנא וכינן שפן בנדון דידן מי אמדו כמו שפתבתי לעיל באופן שהפלה העול' מדברי ובהא סלקינן ונחתין שאש' זו אין שום צד להתיך' לשוק וגם לא להתניבם אלא חולצת ולא מתניבמת ומי שעל' על רוחו להתיך' לשוק ראוי לייסרו בסילוא דלא מבע דמא כי מי שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהי' לו עסק בהם ובפרט בנדון כזה ושהדברי' ברורי' מפי סופרים ומפי ספרים כמו שפתבתי וגמרתתי כפי קוצר השגתי ואמ' לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קמג אחר זמן מה באה שמוע' רעה איך ע"פ עצת האיש המר והנמקה שעלה על רוחו להתיך' החזיק בטומאתו ובשיבוש דעתו ונעש' מעש' ונישאת היבמ' הנז' לשוק ועתה שאל השואל מה יהיה משפט האשה כיון שפכר נישאת וי"א שהיא מעובר': תשובה נראה לע"ד שתצא מתחת בעלה ואסור' לו לעולם ואפילו יש לה בנים וכ"ש אם אין לה בנים כנדון דידן דליכ' למיחש ללעז הבנים וראי' לזה דאמרי' ביבמות פרק האשה רבה אמר רב גידל אמר רב חייא בר יוסף אמר רב יבמ' קידושין אין בה נישואין יש בה דמיחלפא באשה שהלה בעלה למדינת הים ופירש רב אלפס בהלכו' קידושין אין בה אם נתקדש' לאחר קודם שיחלוץ לה יבמה אינה נאסרת על יבמה אבל אם נשאת נאסרת על יבמה משום דמיחלפ' באשה שהלה בעל' למדינת הים וכתב הוא ז"ל שם בשם רב יהודה גאון זה לשונו שומרת יבם שנשאת בלא חליצה אם אין לו בנים תצא מזה ומזה מבעל בגט ומיבם בחליצ' ואסור' להם עולמית משום דמיחלפא באשה שהלה בעלה למדינת הים וכו' אבל נישאת והיו לה בנים אם היה בעלה ישראל חולץ היבם ויושבת תחת בעלה ואפוקי לא מפקינן שאם אתה אומר תצא אתה לעז על בניה והרב אלפסי ז"ל הכריע שם דאפילו יש לה בנים תצא מזה ומזה וכן פסק הרמב"ם פרק שני הלכות ביום וחליצה שכתב היבמ' אם נשאת לאחר ובעל לוקה הוא והיא מוציא' בגט ואפי' היו

לו כְּמֵה בְּנִים מְמַנָּה וְנֶאֱסְרָה עָלָיו וְעַל יְבֵמָה וְכוּ' וְכֵן פְּסֻק הַטּוֹר סִימָן קנ"ט וְכֵן פְּסֻק הָרֵא"ש ו"ל וְכִינּוּ בְּנֵדוֹן דִּידָן אִם אֵין לָהּ בְּנִים לְכ"ע אֶפְיָלוּ לְדַעַת רַב יְהוּדָה גָּאוֹן ו"ל תַּצָּא מִזֶּה וּמִזֶּה וְאִם יֵשׁ לָהּ בְּנִים הָרִי רַב אֶלְפָס שֶׁהִכְרִיעַ מִן הַירוּשְׁלָמִי וְהַרְמַב"ם וְהָרֵא"ש וְהַטּוֹר וְגַם הַרִיטֵב"א פְּלֵהוּ סְבִירָא לְהוּ דְאֶפְיָלוּ הִכִּי תַצָּא מִזֶּה וּמִזֶּה: וְכִי תִימָא הִנֵּי מִיְלִי כְּשֶׁנִּשְׂאָת בְּמִזִּיד אֶבְל נִישְׂאָת בְּשׁוּגַג כְּגוֹן הָאִי שְׁסַמְכ' לְהוֹרָאת הַסְּכָל הֵהוּא לָא אֶמְרִינּוּ הִכִּי לִיתָא שְׁהָרִי שְׁנִינּוּ בְּהֶאֱשָׁה רַבָּה הֶאֱשָׁה שְׁהֵלֶף בְּעֵלָהּ וּבְנָה לְמַדְיַנַת הָיִם וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מַת בְּעֵלֶיךָ וְאַחַר כֶּף מַת בְּנָה וְנִשְׂאָת וְאַחַר כֶּף אָמְרוּ לָהּ חִילוּף הַדְּבָרִים תַּצָּא וְכוּ' הָרִי שְׂאָר עַל פִּי שְׁנִישְׂאָת בְּשׁוּגַג תַּצָּא וְכֵן פְּסֻק הַרְמַב"ם הַלְכוֹת יְבוּם פָּרָק ג' וְאֶפְיָלוּ יֵשׁ לָהּ בְּנִים פְּסֻק שְׁתַּצָּא שְׁהָרִי כְּתַב וְאַחַר כֶּף נֹדַע שְׁחִילוּף הָיוּ הַדְּבָרִים תַּצָּא וְהוֹלֵד כְּשֶׁר הָרִי דָּאָר עַל גַּב שְׁנִישְׂאָת בְּשׁוּגַג וְיֵשׁ לָהּ בְּנִים אֶפְיָלוּ הִכִּי תַצָּא וְכֵן כְּתַב הַטּוֹר סִימָן קנ"ט וְאִם נִישְׂאָת לְזָר בֵּין בְּמִזִּיד בֵּין בְּשׁוּגַג בֵּין שְׁיֵשׁ לֹו בְּנִים בֵּין שְׂאִין לֹו בְּנִים מְמַנָּה תַּצָּא: וְכֵן כְּתַב הַרִיטֵב"א הִבִּיאוּ הַנְּמָקִי יוֹסֵף שֶׁם בְּהַלְכוֹת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ מַעֲתָה כָּל שְׁנִישְׂאָת בֵּין בְּרִשׁוֹת ב"ד בֵּין בְּמִזִּיד גְּמוּר תַּצָּא מִן הַבְּעַל וְאֶפְי' יֵשׁ לָהּ בְּנִים וְכוּ': וְעוֹד כְּתַב שֶׁם וּמְדַאֲמְרִינּוּ הִכָּא דִּיבְמָה שְׁנִישְׂאָת אֶסוּר' שְׁמַעִי דְּעַד אֶחָד נְאֻמָּן בִּיבְמָה שְׁתַּנְּשָׂא לְשׁוּק דְּטָפִי מְסַתְּבַר לְאוּקוּמ' לִיבְמ' שְׁנִישְׂאָת ע"פ עַד אֶחָד מְלֵאוּקוּמָה שְׁנִישְׂאָת בְּמִזִּיד גְּמוּר בְּלֵא עֵדוֹת כָּלֵל וְכוּ': הָרִי לָהּ דָּאָר עַל גַּב דְּנִישְׂאָת עַל פִּי עֵדוֹת וּבְרִשׁוֹת ב"ד אֶמְרִינּוּ דְתַצָּא כָּל שְׁפֹן בְּנֵדוֹן דִּידָן שְׁהִיָּה הֶעֱנִן מִזִּיד אוֹ קְרוּב לְמִזִּיד שְׁהָרִי הִתְרוּ בָּהּ כְּמָה אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבוֹנִים וַיִּדְנְעוּם שְׁתַּמְתִּין וְלֹא תַנְּשָׂא עַד שְׁתַּתְּבַר עֲנִין הֵגַט הֵהוּא מֵאִי טִיבוֹ מִפִּי גָאוֹנֵי חֲכָמֵי שְׁאֵלוּנְקִי וְהוּא וְהִיא לֹא שְׁמַעוּ וְלֹא הִטּוּ אֶת אַזְנָם לְכֹן יִקְוֵב הַדִּין אֶת הָהָר וְלֹא יִתְרוּף רַמְיָה צְדוֹ וְתַצָּא מִן הַבְּעַל בְּגַט וּמִן הַיָּבָם בְּחִלְיָה וְאִז תְּהִיָּה מְוַתֶּרֶת לְאִישׁ אַחַר אוֹ תִשָּׁב עַד שְׁתַּלְבִּין רֵאשִׁיָּה וְהֵאִישׁ הַמֵּר וְהַנְּמָהָר אֲשֶׁר קַפֵּץ לְהוֹרוֹת הוֹרָא' וְהַמְכַשְׁל' הַזֹּאת תַּחַת יָדוֹ יְהִי בְּנֵדוֹי וּבְשִׁמְתָא עַד אֲשֶׁר יָשׁוּב בְּתַשׁוּב' שְׁלֵמָה וַיִּקְבַּל עָלָיו שְׁלֵא לְהוֹרוֹת שׁוּם הוֹרָאָה וְשָׁב וְרָפָא לֹו זֶהוּ מֵה שְׁנַרְאָה לְעֵנְיוֹ דְּעֵתִי וְאָמַר לִי לְבִי הִצְעִיר יְצַחַק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֶדְרָבִי זֵלֶה"ה: קַמַּד אַחַר שְׁכַתְּבִתִּי מֵה שְׁכַתְּבִתִּי עַל עֲנִין הַיָּבָם הַנֵּז' בָּאוּ כְּתָבִים מֵגִידִין עַל הֶעֱנִין הַנִּזְכָּר וּקְבַלַת הַעֲדוֹי מֵעֲנִין נְתִינַת הֵגַט מְשׁוּנָה מְקַבְּלַת הַעֲדוֹת הָרֵאשׁוֹן וְזֶה נּוֹסְחוֹ בְּמוֹתַב תְּלַתָּא כְּחֻדָּא הוּיָנָא וְאַתָּא קְדַמְנָא רַבִּי אֶהְרֹן בַּר נְתַנְאֵל וְהַעִיד בַּת"ע שְׁמַעֲתִי אִיף הַמְּסַדֵּר ה"ר מְנַחֵם אָמַר בְּשַׁעַת נְתִינַת הֵגַט אִם לֹא מֵתִי לֹא יְהִי גַט וְאִם מֵתִי יְהִי גַט מֵעַכְשָׁיו וְאִם לֹא מֵתִי לֹא יְהִי גַט וְסַפֵּק לִי אִם אָמַר מַחְוִלִי זֶה וְשׁוּב הַעִיד כ"ר יוֹסֵף בַּר שְׁלֵמָה שְׁמַעֲתִי אִיף שְׁהַמְּסַדֵּר אָמַר בְּשַׁעַת סִידוֹר הֵגַט מֵעַכְשָׁיו אִם מֵתִי הָרִי זֶה גַט וְלֹא אָמַר מַחְוִלִי זֶה וְאַחֲרֵי נְתִינַת הֵגַט אָמַר מַחְוִלִי זֶה וְהַמְּסַדֵּר אָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן וְאָמַר גַּם כֵּן בְּשִׁבִיל זֶה אֶמְרִתִּי מַחְוִלִי זֶה אַחֲרֵי נְתִינַת הֵגַט כְּדִי לְעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְחוּל' שְׁלֵא יַחְשׁוּב שְׁלֵא יִתְנוּ לֹו אַחֲרֵי שְׁיַעֲמוּד מַחְלִיו וְעַל הַהִלִּיכָה שְׁהֵלֶף בְּשׁוּק בְּחִלְיוֹ כְּכָר נֹדַע לְנוּ הִיָּה בְּנֹדָאִי שְׁהֵלֶף עַל מְשַׁעֲנָתוֹ וְשְׁהִיָּה חוּלָה עַד לְמוֹת וְלֹא סָר וְלֹא הִקַּל וְאִז הִלְכוּ הַחֲכָמִי וְהִתִּירוּ לְהַנְּשָׂא עַל פִּי הַעֲדוֹי הַנִּזְכָּר וְשְׁדַכּוּ הָאִשׁ' לְאִישׁ וְאַחַר כֶּף קִצַּת הַקְּהֵל רָנְנוּ וְאָמְרוּ זֶה אָמַר בְּכַה וְזֶה אָמַר בְּכַה עַד שְׁגָבוּ עֵדוֹת אַחַר וְז"ל בְּמוֹתַב תְּלַתָּא וְכוּ' וְאַתָּא קְדַמְנָא רַבִּי עֶקִיבָא בַּר מְנַחֵם וְהַעִיד בַּת"ע וְכוּ' כִּי הַחוּלָה אָמַר בְּפִירוּשׁ בְּשַׁעַת נְתִינַת הֵגַט אִם לֹא מֵתִי מַחְוִלִי זֶה יְהִי גַט וְאִם לֹא מֵתִי מַחְוִלִי זֶה יְהִי גַט וְאִם לֹא מֵתִי מַחְוִלִי זֶה יְהִי גַט וְנִתְקַרַע הֵגַט מִיָּד וּבְזֶה הַלְשׁוֹן לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר עוֹד שְׁנֵי עֲדִים וְעַל הַהִלִּיכָה

שוב העיד כ"ר משה ב"ר אליעזר ראיתי החולי שֶהֵלֵךְ על מְשַׁעֲנַת וַיֵּשֶׁב על חֲנוּתִי וּשְׂאֵלְתִיו אִיךָ שְׁלוּמֶךָ וּבְרִיאֹתֶךָ וְהַשִּׁיב לִי כִּי יוֹתֵר הוּא חוֹלֵה עֲכָשְׁיוּ מַעֲשֵׂה רֵאשׁוּנָה אֲלֵא שֶׁהוּא מִתְחַזֵּק עַל עֲצָמוֹ לִילֵךְ לַחוּץ וְשׁוֹב הָעֵיד כְּבוֹד ר' אֶהְרֹן בְּתוֹרַת עֲדוּת שֶׁרָאָה שֶׁהֵלֵךְ עַל מְשַׁעֲנָתוֹ וְשׁוֹב הָעֵיד כְּבוֹד ר' יַעֲקֹב הִפְהִן בְּתוֹרַת עֲדוּת אִיךָ שֶׁרָאָה שֶׁהַחוּלֵה הֵלֵךְ בְּשׁוֹךְ בְּלִי מְשַׁעֲנַת וְשׁוֹב הָעֵיד כְּבוֹד ר' אֶהְרֹן בַּר שְׁלוֹם חֵזַן בְּתוֹרַת עֲדוּת שֶׁשְׁמַעְתִּי מִפִּי הַמְּסַדֵּר שֶׁאָמַר בְּזֶה הִלְשׁוֹן וְשֶׁהוּא הֵיזָה מַעֲיָדִי מְסִירָה וְדַקְדָּקְתִּי הֵיטֵב אִם לֹא מִתִּי לֹא יְהֵא גֵט וְאִם מִתִּי יְהֵא גֵט מַעֲכָשְׁיוֹ וְהָרִי זֶה גִּיטָה לְפָנֶיךָ וְבוֹ תְהֵא מְגוֹרָשֶׁת מִמֶּנִּי מַעֲכָשְׁיוֹ וְהָרִי אֶת מְוִתֵּרֶת לְכָל אָדָם וְקָרַע הַמְּסַדֵּר הֵגֵט כְּמוֹ שְׁנֵי שׁוֹרוֹת קָרַע בֵּית דִּין וְשׁוֹב הַמְּסַדֵּר בְּעֲצָמוֹ הָעֵיד אוֹת מְלָה בְּמִלָּה כַּנְּזָכָר לְעֵיל יוֹרְנוֹ רַבִּינוֹ דִּינוֹ מֵהוּ הָאֵם הָאִשָּׁה הַזֹּאת זְכוּקָה לִיבָם אוֹ לֹא וְהַשִּׁיב הַמְּשִׁיב שֶׁהָאִשָּׁה הַזֹּאת מְוִתֵּרֶת לִינְשָׂא לְכַתְּחֵלָה כִּי לֹא הֵלֵךְ אֲלֵא בְּמַשְׁעֲנַת וְעַד אֶחָד לְבַד הוּא שֶׁהָעֵיד שֶׁהֵלֵךְ בְּלֹא מְשַׁעֲנַת וְעַד אֶחָד אֵינֹו נֶאֱמָן לְאִיסוּרָא כִּינֹן דְּחֻזְקָתָא מְוִתֵּרֶת שֶׁהָרִי הִתִּירוּהָ קוֹדָם שֶׁהָעֵיד הָעֵד שֶׁהֵלֵךְ בְּלֹא מְשַׁעֲנַת וְכַדְתָּנוּ פָּרַק הָאִשָּׁה שָׂאֵם עַד אֶחָד אוֹמֵר מֵת וְנִשְׂאָת וְעַד אֶחָד אוֹמֵר לֹא מֵת לֹא תִצָּא מִפְּנֵיךָ בְּגִמְרָא דְהָא דְקָתְנִי וְנִשְׂאָת לֹאֹו דְּוֹקָא אֲלֵא אֶפְּיֵלוֹ הִתִּירוֹ לִינְשָׂא לֹא תִצָּא מִהִתִּירוּהָ הָרֵאשׁוֹן אִף בְּנִדּוֹן הַזֶּה כִּינֹן שֶׁהִתִּירוּהָ לִינְשָׂא קוּד' שֶׁיַּעֲיֵד הָעֵד כְּמוֹ שֶׁנֶּרְאָה מִהַמְּשִׁיב קִבְּלַת הָעֵדוֹת לֹא תִצָּא מִהִתִּירוּהָ וְתִנְשָׂא לְכַתְּחֵלָה: וְאֵין בְּדַבְּרִים אֵלוֹ מִמֶּשׁ וְטַעֲמָא דְמִלְתָּא דְלֹא מְקַרִּי הִתִּירוּהָ אֲלֵא כְּשֶׁהִתִּירוּהָ עַל הַדִּין וְעַל הָאֱמַת כִּהֵיֵא דְעַד אֶחָד אוֹמֵר מֵת שֶׁהָאֱמִינָתוֹ תוֹרָה כְּשָׁנִים וְלָכֵן כְּשָׂבָא עַד אַחַר כֶּף וְאָמַר לֹא מֵת לֹא יוֹצֵיאָנָה מִהִתִּירוּהָ מִשׁוּם דְּהָוִי כְּעַד אֶחָד נֶגֶד שְׁנַיִם וְאֵין דְּבָרֵיו שֶׁל אֶחָד בְּמִקּוּם שְׁנַיִם אֲבָל הִתִּירוּהָ בְּטַעֲוֹת גְּמוּרָה כַּנְּזָכָר דִּינֹן לֹא חָשִׁיב הִתִּירוּהָ וְזֶה שֶׁאֶפְּיֵלוֹ לֹא קָם חוֹלֵה זֶה עַל רַגְלָיו אֲלֵא דְּנִדְּאֵי מֵת מֵאוֹתוֹ חוֹלֵי אִיךָ לֹא חָשׁוּ הַמְּתִירִים הָאֵלוֹ לְדַבְּרֵי ר"ת וְר"י וְרַבִּינוֹ חַנּוּבָאֵל וְהָרֵא"ש וְבַעַל הַטּוֹרִים וּמְהַר"ם וְכַמֵּה אַחֲרוֹנִים שֶׁפְּסָקוּ שֶׁאֵין מִמֶּשׁ בְּגֵט זֶה כִּינֹן שֶׁנֶּתְקַרַע מִיָּד כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי וְהָאֲרַכְתִּי בַּפֶּסֶק שֶׁפְּתַבְּתִי וְכִי תִימָא שֶׁהָרִי כָּתַב הַמְּשִׁיב דְּאֶפְּיֵלוֹ לְר"ת וְסִייעָתוֹ גֵּט זֶה כְּשֶׁר אִף עַל גַּב דְּנִתְקַרַע שֶׁהָרִי הָעֵידוֹ אֶהְרֹן בַּר שְׁלוֹם חֵזַן וְגַם הַמְּסַדֵּר שֶׁאָמַר הַחוּלֵה בְּשַׁעֲנַת נְתִינַת הַגֵּט אִם לֹא מִתִּי לֹא יְהֵא גֵט וְאִם מִתִּי יְהֵא גֵט מַעֲכָשְׁיוֹ וְהָרִי זֶה גִּיטָה לְפָנֶיךָ וְבוֹ תְהֵא מְגוֹרָשֶׁת מִמֶּנִּי מַעֲכָשְׁיוֹ וְהָרִי אֶת מְוִתֵּרֶת לְכָל אָדָם וְכַתְּבָת דְּכִינֹן דְּקָאֵמַר לִינְשָׂא יְתִירוּהָ שְׁחֹזַר וְאָמַר פַּעַם שְׁנִית מַעֲכָשְׁיוֹ וְלֹא הִזְכִּיר אִם מִתִּי אִף עַל גַּב דְּהִזְכִּיר אִם מִתִּי בְּתַחֲלָה וְדָאֵי לְטַפּוּיֵי אֶתָּא לוֹמַר שֶׁיְחִוֵּל הַגֵּט מְשַׁעֲנַת נְתִינָה וְעַם זֶה נֹאמַר דְּשִׁפִּיר הִתִּירוּהָ וְלָכֵן לֹא תִצָּא מִהִתִּירוּהָ הָרֵאשׁוֹן אִף עַל גַּב שֶׁהָעֵיד שֶׁהֵלֵךְ בְּלֹא מְשַׁעֲנַת: גַּם בְּזֶה אֵין מִמֶּשׁ וְרָאִיָּה לְזֶה דְּתָנּוּ פָּרַק הָאִשָּׁה שְׁלוֹם עַד אוֹמֵר מֵת וְעַד אוֹמֵר לֹא מֵת הָרִי זֶה לֹא תִנְשָׂא פִּירֵשׁ קוֹדָם שֶׁהִתִּירוּהָ בָּא הָעֵד שֶׁאָמַר לֹא מֵת לֹא תִנְשָׂא וְכַתְּבָת דְּכִינֹן הָרֵא"ש בְּתִשְׁבוּבוֹתָיו כָּלֵל נ"ב אִם עֲבָרָה וְנִשְׂאָת מֵה דְּנִיָּא הָא מִקְּלָתָא דְּפִשְׁיטָא הֵיא דְּתִצָּא דְּאוּקִי חַד לְגַבִּי חַד וְאֶתָּא בְּחֻזְקָתָא אִשְׁתְּ אִישׁ וְכֹן כָּתַב הַרְמַב"ם הַלְכוֹת גְּרוּשִׁין פָּרַק י"ב בָּאוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד זֶה אוֹמֵר מֵת וְזֶה אוֹמֵר לֹא מֵת וְכו' הָרִי זֶה לֹא תִנְשָׂא וְאִם נִשְׂאָת תִצָּא מִשׁוּם דְּעֵדִינֹן לֹא הִתִּירוּהָ וְלֹא יִצָּא מִחֻזְקָתָא אִשְׁתְּ אִישׁ וְאִף כָּאֵן בְּנִדּוֹן דִּינֹן הָעֵד שֶׁהָעֵיד שֶׁהֵלֵךְ בְּלֹא מְשַׁעֲנַת שֶׁמְחֻזְקָה לְאִשָּׁה זֶה זְכוּקָה לִיבָם הָעֵד עֲדוּתוֹ קוֹדָם שֶׁהָעֵידוֹ אֶהְרֹן בַּר שְׁלוֹם הַנְּזָכָר וְהַמְּסַדֵּר הַנְּזָכָר עֲדוּת' שֶׁמְחֻזְקִים אוֹתָהּ לְמְוִתֵּרֶת לְעַלְמָא וְכִינֹן שְׁכֹן נִמְצָא

שהעד שהעיד שהלה בלא משענת מעמידה על חזקתה שהיא בחזקת אשת איש ונשארה זקוקה ואם נשאת תצא כמו שפכר הארכתי בזה.

ואף על גב דבגדון דידן הוא עד אַחַד לגבי שנים שהרי שני עדים העידו שהלה על משענתו ועד אַחַד מעיד שהלה בלא משענת ואין דבריו של אַחַד במקום שנים והראיה שהבאתי הוא עד אַחַד לגבי חד ולכך אַמרין אוקי חד לגבי חד ואוקי אתמא אַחַד חזקה ליתא דנגידון דידן גרעא טפי וזה מן הטע' שפכתתי בפסק שפכתתי שהעדי המעיד שהלה על משענתו אינם מכחישים למי שמעיד שהלה בלא משענת דאפשר שמתחלה הלה על משענתו ואז על אותה שעה העידו העדים שהלה על משענתו ואח"כ הרגיש בעצמו חזקתו והשליך משענתו מידו והלה בלא משענת ומשענה: והשתא נגידון ונאמר ומה עד אחר החמור דחשוב כשנים שהרי אם עד אַחַד אַמר מת והתירוה לנשא אפילו בא אחר כך עד אחר ונאמר לא מת אין בדבריו כלום שהעד הראשון חשיב כשנים ואין דבריו של אַחַד במקום שנים אפ"ה אַמרין דאם באו כאַחַד אם נשאת תצא ומועיל עדותו של עד האַחַד לאוקומה אַחַד חזקה דאסור' אע"ג דאיכא עד אַחַד דמכחישו ונאמר מת דהאמינתו תורה בשנים בגדון דידן שאין העדים המעידים שהלה על משענתו מכחישים את העד שמעיד שהל' בלא משענת וכמו שפכתתי לא כ"ש דמהני עדותו של עד אַחַד לאוקומה אַחַד חזקה.

וגדולה מזאת כתב הרא"ש בגיטין פ"ק הנזקין על ארבע' עשר חילוקין שיש בענין נאמנות באיסורין כתב כל דבר שהוא ספק ולא אמתחוק לא אסור ולא היתר עד אַחַד נאמן לומר שהוא מותר או אסור ונדוקא היכא דאיתחוק היתרא ונאמר עד אַחַד איסור הוא דאינו נאמן אבליהכא דלא איתחוק לא איסור ולא היתר נאמן וכיון שכן כ"ש בגדון דידן שהעד האַחַד מקיים חזקת איסור אשה זאת ומוקי לה אַחַד חזקה דפשיט' דנאמן כיון שאין שאר העדים מכחישים לעדותו של זה וכמו שפירשתי וכיון שכן נמצא שכל מה שפכתתי בפסק שהיה הדין כשהיו שני עדים מעידים שהלה בלא משענת יצדק גם כן עתה שאין כאן אלא עד אַחַד כיון שפא לקיים חזקתא ואין שום עד מכחישו ואף לדברי רש"י ז"ל שסובר דמהיום אם מתי דהוי גט משענת נתינ' מכל מקום קאמר מתניתין הרי זה גיטא אם מתי מחולי זה ועמד והלה בשוק וחלה נמת אומדין אותו אם מחמת חולי הראשון מת הרי זה גט ואם לאו אינו גט הרי כן דבעינן אומדנא וכיון שכן אפי' נעש' עיקר מעדות השני עדים שהעידו שהלה על משענתו מ"מ בעינן אומדנא ובגדון דידן מי אַמְדו ואף על גב שפכת הטור סי' קמ"ה שאם עמד והלה בשוק על משענתו אם לא ניתק מחולי לחולי אלא שהכפיד עליו חליו ומת אפילו היקל בנתים אין צריך אומדן שונאי מחולי הראשון מת וכיון שכן בגדון דידן שלא ניתק מחולי לחולי אע"ג דהלה בשוק על משענתו אנו סהדי דמחולי ראשון מת ככר פירשו המפרשים והביאו הה"ר בית יוסף דהא דבעינן ניתק מחולי לחולי הוא למאן דמפרש דרב' ורבא לא פליגי ארב הונא אלא במגרש סתם אבל באומר אם מתי מודו דאם עמד חזר ומאי דפריך הגמרא לרב הונא למה לי אומדנא קשיא להו נמי לרבה ורבא ולכך כמו דלרב הורא משני בניתק מחולי לחולי גם לרבה ורבא דקיימא לן פנומיהו מתרצינן האי תירוץא וזו היא סברת הטור ולכך חילק החלוקים שחילק אבל כתב בית יוסף שם דלרי"ף והרמב"ם והתוספו' והרמב"ן יש להם שיטה אחרת דרבה ורבא לא סבירא להו דרב הונא וכו' עיין שם: באופן שאין חילוק בין

הִלֵּךְ בְּמִשְׁעָנָתוֹ בְּשׁוּק בֵּין הַלֵּךְ שְׁלֵא בְּמִשְׁעָנָתוֹ אוֹמְדִין אוֹתוֹ אִם מְחַמֵּת חוֹלֵי הֶרְאִשׁוֹן מֵת וְכוּ' וְכֵן פָּתַח רַבֵּינוּ יְרוּחֵם שְׁפָן דַּעַת הֶרִי"ף שְׁפָתַב הֶרִי זֶה גִּיטִיף מֵהַיּוֹם אִם מֵתִי מִחוּלֵי זֶה וְעָמַד וְהִלֵּךְ בְּשׁוּק בֵּין בְּמִשְׁעָנָתוֹ בֵּין בְּלֵא מִשְׁעָנָתוֹ וְחִזַּר וְחָלָה וְנָמַת אוֹמְדִין אוֹתוֹ: וְאִין לְפָרֵשׁ כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ הַמְּשִׁיב דְּמַאי דְּאִמְרִינוּן בְּהִלֵּךְ עַל מִשְׁעָנָתוֹ הִיָּינוּ דְּוָקָא בְּנִיטְקָא מִחוּלֵי לְחוּלֵי אָבָל לֹא נִיטְקָא לֹא לִיתָא שְׁהֶרִי הוּא אוֹמֵר בֵּין בְּמִשְׁעָנָתוֹ בֵּין בְּלֵא מִשְׁעָנָתוֹ וְכְמוֹ שְׁכַשְׁהֵלֶךְ בְּלֵא מִשְׁעָנָתוֹ וְדַאי דְּבַעֲיָנוּ אוֹמְדָנָא אַע"ג דְּלֹא נִיטְקָא גַם אוֹמְדָנָא דְּהִלֵּךְ בְּמִשְׁעָנָתוֹ הִיא אַף עַל גַּב דְּלֹא נִיטְקָא וְכֵן מְשַׁמַּע מֵתוֹף דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם הַלְכוֹת גְּרוּשִׁין פָּרָק ט' שְׁפָתַב הֶרִי זֶה גִּיטִיף מְעַכְשָׁיו אִם מֵתִי מִחוּלֵי זֶה וְעָמַד וְהִלֵּךְ בְּשׁוּק וְחָלָה וְנָמַת אוֹמְדִין אוֹתוֹ אִם מְחַמֵּת הַחוּלֵי הֶרְאִשׁוֹן מֵת הֶרִי זֶה גִּט וְאִם לֹא אִינוּ גִּט וְכַתְּבָר הֶרֵב הַמַּגִּיד עָלָיו מִתְּבָאָר בְּגִמְרָא אֲלִיפָא דְּהַלְכָתָא שְׁאֵפִי' הִלֵּךְ בְּלֵא מִשְׁעָנָתוֹ אִם מֵת מְחַמֵּת חוֹלֵי הֶרְאִשׁוֹן הֶרִי זֶה גִּט מְשַׁמַּע מֵתוֹף דְּבָרָיו דְּדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם הֵם כּוֹלְלוֹת בֵּין בְּמִשְׁעָנָתוֹ בֵּין שְׁלֵא בְּמִשְׁעָנָתוֹ וְכַתְּבָר הֶרְמֵב"ם עַל זֶה וְאִם נִיטְקָא מִחוּלֵי לְחוּלֵי וְלֹא עָמַד בְּשׁוּק הֶרִי זֶה גִּט וְאִינוּ צָרִיף אֲנָמַד שְׁכַוְנוֹת הֶרְמֵב"ם לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּאַף עַל גַּב דְּנִיטְקָא מִחוּלֵי לְחוּלֵי כִּינּוּן שְׁלֵא עָמַד בְּשׁוּק אֲנִי סְהַדִּי שְׁמַת מִחוּלֵי הֶרְאִשׁוֹן וְאִם אִיתָא דְּבַעֲמַד עַל מִשְׁעָנָתוֹ בְּעִינוּ נִיטְקָא לִימָא נָמִי אוֹ עָמַד עַל מִשְׁעָנָתוֹ בְּשׁוּק וְלֹא נִיטְקָא הֶרִי זֶה גִּט וְאִין צָרִיף אֲנָמַד אֲלֵא וְדַאי מִיִּלְתָּא פְּסִיקְתָּא קְתָנִי דְּבִשְׁלֵא עָמַד בְּשׁוּק בֵּין נִיטְקָא בֵּין לֹא נִיטְקָא הוּי גִּט וְכַשְׁעָמַד בְּשׁוּק בֵּין בְּמִשְׁעָנָתוֹ בֵּין בְּלֵא מִשְׁעָנָתוֹ בֵּין נִיטְקָא בֵּין לֹא נִיטְקָא צָרִיף אוֹמְדָנָא מֵה שְׁאִין כֵּן בְּמִתְנָה דְּדוּקָא כְּשֶׁהִלֵּךְ עַל מִשְׁעָנָתוֹ בְּעֵי אוֹמְדָנָא אָבָל כְּשֶׁהִלֵּךְ בְּלֵא מִשְׁעָנָתוֹ בְּשׁוּק לֹא בְּעֵי אוֹמְדָנָא אֲלֵא בְּטַל הַמִּתְנָה וְכְמוֹ שְׁפָתַב הַלְכוֹת זְכַיָּיה וּמִתְנָה פָּרָק ח'.

וְעַם מֵה שְׁפָתַבְתִּי יִתְיַשֵּׁב דְּרַב אֶלְפִּס בְּגִיטִין פָּרָק מִי שְׁאֵחֲזוּ לֹא פָּתַח שׁוּם חֲלוּקָה דְּגַט עַל הַיָּא מִתְנִיתִין וּבְפָרָק מִי שְׁמַת לְגַבִּי מִתְנָה אַגַּב גְּרָרָא הִבִּיא מִימְרָא דְּקָאָמֵר ר' אֲלֵעֶזֶר שְׁכִיב מְרַע שְׁנִיטְקָא מִחוּלֵי לְחוּלֵי עַל מִתְנִיתִין דְּמִי שְׁאֵחֲזוּ וְכַתְּבָר כְּמֵה חֲלוּקוֹת עָלֶיהָ אֲלֵא דְּטַעֲמָא דְּמִיִּלְתָּא הִיא דְּגַבִּי גִט אִין כְּאִן חֲלוּקָה מְחוּדָשָׁת שְׁלֵא יָהֵא מְשַׁמְעוֹתָא בְּלִשׁוֹן הַמְּשָׁנָה דְּקָאָמֵר וְעָמַד וְהִלֵּךְ בְּשׁוּק וְנָמַת אוֹמְדִין וְכוּ' דְּמִדְּקָתָנִי סְתָם מְשַׁמַּע עָמַד וְהִלֵּךְ בֵּין בְּמִשְׁעָנָתוֹ בֵּין בְּלֵא מִשְׁעָנָתוֹ וְאִינוּ אוֹמְדִין אוֹתוֹ גַם כֵּן סְתָמָא בֵּין נִיטְקָא בֵּין לֹא נִיטְקָא וְאִין לֵךְ חֲלוּקָה דְּלֹא בְּעֵי אֲנָמַד אֲלֵא כְּשֶׁלֵּא עָמַד וְזוּ גַם כֵּן כּוֹלְלָת בְּשְׁלֵא נִיטְקָא וְכַל שְׁכַוְנוֹת כְּשֶׁנִּיטְקָא בְּאִנְפוֹן דְּמִפְּשֻׁטָא דְּמִתְנִיתִין מְשַׁמַּע הַכֵּל אָבָל גַּבִּי מִתְנָה דְּמַחֲלֵק דְּלִיפָא אוֹמְדָנָא אֲלֵא כְּשֶׁהִלֵּךְ עַל מִשְׁעָנָתוֹ אָבָל כְּשֶׁהִלֵּךְ בְּלֵא מִשְׁעָנָתוֹ לִיפָא אוֹמְדָנָא אֲלֵא דְּמִתְנָתוֹ בְּטַלָּה מֵה שְׁלֵא יוֹבֵן כֵּן מֵהַמְּשָׁנָה לְכַף הַנְּצָרָה לְפָרֵשׁ: אָבָל לְסַבְּרַת הַמְּשִׁיב דְּאַף בְּגִט אִם הִלֵּךְ עַל מִשְׁעָנָתוֹ דְּוָקָא אִם נִיטְקָא בְּעֵי אֲנָמַד אָבָל אִם לֹא נִיטְקָא לֹא בְּעֵי אֲנָמַד אֲלֵא אִמְרִינוּ דְּוְדַאי מֵת מִחוּלֵי הֶרְאִשׁוֹן אֲבַעֲי לִיה לְפָרוּשֵׁי לְרִי"ף כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ שְׁם הַחֲלוּקָה הַמְּחוּדָשׁ בְּפָרָק מִי שְׁמַת אֲלֵא וְדַאי פְּדִכְתִּיבָנָא וְנִמְצָא כֵּלָל הַעוֹלָה מְדְבָרֵינוּ דְּבַנְדוּן דִּידָן אַף עַל גַּב דְּלֹא נִיטְקָא מִחוּלֵי לְחוּלֵי וְהִלֵּךְ עַל מִשְׁעָנָתוֹ כְּמוֹ שְׁהַעֲיָדוּ שְׁנֵי הַעֲדִים וְאִפְּלוּ לְפִירוּשׁ רִשׁ"י דְּחַל הַגִּט מִיָּד מְשַׁעַת נְתִינָת מְכַל מְקוּם בְּעִינוּ אוֹמְדָנָא אִם מֵת מִחוּלֵי הֶרְאִשׁוֹן וְכִינּוּן שְׁכַוְנוֹ מִי אֲמָדוּ וְכְמוֹ שְׁפָתַב מֵהֶר"ם בְּהִיא תְּשׁוּבָה בְּפִסְקָא שְׁפָתַבְתִּי כִּי מֵה שְׁפָתַב הַמְּשִׁיב כִּי הוֹדָאָת פִּיו שֶׁל חוֹלָה מוֹעִיל יוֹתֵר מִמָּאָה רּוֹפְאִים הֵם דְּבָרֵי הַבָּל וְרַעוֹת רוּחַ וְהַיּוֹפּוֹת עַל זֶה הוּא אִיבּוּד זְמַן בְּעִנּוּן שְׁאִסוּר לְהַעֲלוֹתוֹ עַל לֵב אָדָם לְכֵן הַעוֹלָה מְכַל דְּבָרֵי אֲלֵה הוּא שְׁאִם קָבַל הַעֲדוֹת הֶרְאִשׁוֹן הוּא אֲמַת דְּאִיפָא תְּרִי סְהַדִּי דְּאִסְהִידוּ דְּהִלֵּךְ בְּלֵא מִשְׁעָנָתוֹ וְדַאי

דַּתְצֵא מִתַּחַת בַּעֲלָה וְאַסוּר' לוֹ לַעֲוֹלָם וְתִהְיֶה חוֹלְצַת מִיְבֻמָּה אִפִּי נִסְמוּךְ לְפִירוּשׁ רִשׁ"י
דְּפִירֵשׁ דְּבִמְהִיּוּם אִם מִתִּי חָל הִגֵּט מִשְׁעַת נִתְיָנָה וְכ"ש לְפִירוּשׁ ר"ת דְּהוּי דִּינָא הָכִי וְתַצֵּא
מִזֶּה וּמִזֶּה מִיְבֻמָּה וּמִבְעֻלָּה כְּמוֹ שְׂפָכָר הוֹכַחְתִּי וְהֶאֱרַכְתִּי עַל זֶה אֲבָל אִם קִבַּלְתָּ הַעֲדוּת
הַשְּׂנִי הוּא אֲמַת דְּאִין פָּאן אֱלָא עַד אֲחָד שְׁהַעִיד שְׁהִלְךָ בְּלֹא מִשְׁעֻנָּת אֲזוּ הוּי דִּינָא הָכִי שְׂאֵם
נְחוּשׁ לְדַבְרֵי רַבִּינוּ תָּם שְׂלֹא חָל הִגֵּט אֱלָא שְׁעָה אַחַת קוֹנֵם מִיְתָה תַצֵּא מִזֶּה וּמִזֶּה דַחְשִׁיב
הָאִי עַד אֲחָד כְּשִׁנִּי' לְאוֹקוּמָא לְהָאִי אִיְתָתָא בְּחֻזְקָת' דְּאִיסוּרָא כְּמוֹ שְׁהוֹכַחְתִּי לַעֲיִל אֲבָל
אִם נִרְצָה לְסַמוּךְ לְפִירוּשׁ רִשׁ"י לְקוֹלָא דְּמִיָּד חָל הִגֵּט מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה וְאֲזוּ לֹא נְחוּשׁ לְדַבְרֵי
הַעֵד הָא' שְׁהַעִיד שְׁהִלְךָ בְּלֹא מִשְׁעֻנָּת לְהוֹצִיא אִשָּׁה זֹו מִחֻזְקָת הַיְתֵרָא שְׁהִיְתָה בְּחֻזְקָת
מְגוֹרְשָׁת מִכָּל מְקוֹם צָרִיךְ לְחוּשׁ לְדַבְרֵי הַשְּׂנִי הַעֲדִים שְׁהַעִידוּ שְׁעֻמַּד וְהִלְךָ בְּשׁוּק עַל
מִשְׁעֻנָּתוֹ וְאָרְף עַל גַּב דְּלֹא נִיְתַק מִחוּלֵי לְחוּלֵי צָרִיךְ אֲנֻמְדָּנָא כְּמוֹ שְׂפָכָר הוֹכַחְתִּי וְהִסְכִּימוּ
עִמִּי כְּמָה אֲשֶׁלִּי רַבְרָבִי יצ"ו נֶגֶד סְבֵרַת הַמְּשִׁיב וְכִינּוֹן דְּצָרִיךְ אֲנֻמְדָּנָא בְּנִדּוֹן דִּידּוֹן מִי
אֲמָדוּ כְּמוֹ שְׂפָכָר כְּתַבְתִּי וְלִכּוֹן יְהִיָּה דִּין כֶּף שְׁנִסְמוּךְ לְדַבְרֵי רַבִּינוּ הָאִי גָאוֹן לְקוֹלָא שְׁפִינּוֹן
שְׁנֻשְׂאָת יְחַלּוֹץ לָהּ הִיָּבָם וְיִשֵּׁב תַחַת בַּעֲלָה אִם הוּא יִשְׂרָאֵל וְאִם לֹא יְחַלּוֹץ לָהּ יְבֻמָּה תִּהְיֶה
אִסוּרָא לְבַעֲלָה לַעֲוֹלָם וְתִשָּׁב עַד שְׁתַּלְבִּין רֵאשֻׁה זֶהוּ מָה שְׁנִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי וְנִתְתִּי
וְנִשְׂאָתִי בְּעֻנָּן בְּכַנִּי גְאוּנֵי רַבִּי הַעִיר הַזֹּאת וְהִסְכִּימוּ לְדַעֲתִי לְכּוֹן גְּמַרְתִּי כְּתַבְתִּי מָה שְׂאֵמַר
לִי לְבִי הַצָּעִיר יְצַחֵק בְּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדַרְבִּי זֶלֶה"ה: קָמָה תְּשׁוּבָה שְׂמַעְתִּי וְתִרְגַּז בְּטַנִּי לְקוֹל
דְּבָרֵי הַחֲכָמִים הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לְשִׁמּוֹעַ אֲנֻן שְׂמַעְתִּים שְׂבַעִיר פְּלִיבְנָה הֵם דָּרִים כִּי הֵם
מוֹרִים חֲצִיִּים וְדָבָרִים קָשִׁים בְּגִידִים כְּמַתְּלַהֲלָה הַיּוֹרָה זִיקִים בְּמְקוֹם הַיּוֹתֵם יוֹשְׁבִים בְּגֻנִים
חֲבָרִים מְקַשְׁיָבִים נַעֲלָבוֹן וְאִינָם עוֹלְבִין שׁוֹמְעִין חֲרַפְתֵּם וְאִינָם מְשִׁיבִים בְּשִׂמְלָתָם דוֹחִים
וּבְיָמִין צְדָקָתָם מְקַרְיָבִים כִּי גְדוֹל הַשְּׁלוֹם וְאִם אִסוּרִים בְּזִיקִים כ"ש שְׁהַדְּבָרִים בְּרוּרִים
מְאִירִים וּמְזַהֲרִין שְׂאִין פָּאן לֹא אִיסוּר וְלֹא זִיקָה מִכַּח שְׁבוּעָה וְחֻזְמָרָה וְכִמוֹ שְׁעָלָה מִדְּבָרֵי
הַחֲכָם הַשְּׁלָם הִיא"ר יְצַחֵק בְּרַעֲקָב הַלּוּי זֶלֶה"ה לְפִי תוֹכֵן עֻנָּן הַשְּׂאֵלָה נִדְּאִי שְׂאִין בְּדַבְרֵי
נִפְתָּל וְעַקֵּשׁ כִּי אִם הָאֲמַת וְדָרִישׁת הַצָּדֵק כִּי חֲכָמָה יֵשׁ כָּאן זְקָנָה יֵשׁ כָּאן יְרֵאת שְׂמִים יֵשׁ
כָּאן וְעֻנָּתוֹנִי וְעֵטוֹ יַעֲדוֹן יַגִּידוֹן בִּי הָאֲמַת אֲתוּ וְנִמְוִקִי עִמּוֹ: וְלִכּוֹן עַל פִּי תְּכוּנוֹת שְׂאֵלָתוֹ
נִרְאָה נִדְּאִי שְׂאִין כָּאן שְׁבוּעָה כְּלָל שְׁהָרִי לֹא נִשְׁבַּע אֱלָא אֲדַעְתָּא שְׂיִשְׁבַּע הַחֲכָם ה"ר יוֹסֵף
לוּי נר"ו וְכִינּוֹן שְׂהוּא לֹא נִשְׁבַּע נִדְּאִי שְׂגָם שְׁבוּעָתוֹ לֹא חָלָה מַעֲיָקָרָא וְרֵאזִיה לְזֶה שְׁהָרִי
כְּתַב רַבִּינוּ יְרוּחֵם שְׂנִים שְׁנֻשְׁבַּעוּ לַעֲשׂוֹת דְּבָר אֲחָד וְעַבְרָא אֲחָד מֵהֵם עַל הַשְּׁבוּעָה הַשְּׂנִי
פְּטוּר וְאִין צָרִיךְ הִיְתַר עַל הַשְּׁבוּעָה וְכֵן פֶּסֶק שֵׁר"מ שֵׁנִיז וּמְפָרְשִׁים אַחֲרֵים וְהִשְׁתָּא נִידּוֹן
וְנִאֲמַר וּמָה אִם בְּמְקוֹם שְׁנֻשְׁבַּעוּ סָתָם וְחָלָה חֻזְמַרְתָּ שְׁבוּעָה עֲלֵיהֶם מ"מ כְּשֶׁעַבְרָא אֲחָד
פְּטוּר הַשְּׂנִי דְּאֲמַרִּינּוּ אֲדַעְתָּא דְּהָכִי לֹא נִשְׁבַּע בְּנִדּוֹן דִּידּוֹן דְּמַעֲיָקָרָא הַתְּנָה כֶּף שְׂיִשְׁבַּע
חֲבִירוֹ ג"כ עִמּוֹ וְיַעֲמוֹד עַל שְׁבוּעָתוֹ לֹא כ"ש שְׁפִינּוֹן שְׂלֹא נִשְׁבַּע חֲבִירוֹ שְׂאִין כָּאן מְצִיאוֹת
שְׁבוּעָה כְּלָל וְעַל עֻנָּן הַנְּחַשׁ הַכְּתוּב בְּהַסְכָּמ' כְּבָר טַעַן שְׂלֹא קִבַּל בְּפִיו וּבְשִׁפְתָיו שׁוּם
חוּמְרָא נִדְּאִי שְׂנֻאֲמָן לוֹמַר כֵּן כְּמוֹ שְׂכַתְבֵּה"ר אֵלִיָּה מְזַרְחֵי זֶלֶה"ה בְּתֻשׁוּבַת שְׂאֵלָה סִימָן
ע"ב שְׂנֻאֲמָן אָדָם לוֹמַר חֲתַמְתִּי אֲבָל לֹא נִשְׁבַּעְתִּי בְּמִיָּגוֹ דְּאִי בְּעֵי טַעַן נִשְׁבַּעְתִּי אֲבָל כְּדָרִיךְ
הַנְּשַׁבְּעִין לְחַרְמִין וְלְהַרְגִין וְלְמוֹכְסִין וְכו' עַד וְכָל זֶה דוּק בְּעַם הָאֲרָץ אֲבָל בַּת"ח אֲפִילוֹ
שְׂלֹא בְּמְקוֹם אֲנֻס שְׂרִי וּמִגּוֹ דְּאִי בְּעֵי טַעַן הָכִי וְלֹא טַעַן אֱלָא חֲתַמְתִּי אֲבָל לֹא נִשְׁבַּעְתִּי
נֻאֲמָן בְּמִגּוֹ: אַרְף בַּנ"ד מִיָּגוֹ דְּאִי בְּעֵי טַעַן קִבַּלְתִּי וְאֲמַרְתִּי בְּפִי וּבְשִׁפְתֵי הַחֲרָם אֲבָל אֲמַרְתִּי
בְּלִבִּי בְּתַנְאִי שְׂיִחְתַּמוּהוּ כָּל אֲנָשֵׁי הַקְּהָל וְהָרִי ט"ו מֵאֲנָשֵׁי הַקְּהָל לֹא חֲתַמוּ בְּאֻפְּוֹן שְׂלֹא

חל החרם השפא דטען נמי חתמתי ולא קבלתי החרם נאמן ועוד אפילו ליפא פאן מיגו
אם נותן אמתלא לחתימתו אין בחתימתו כלום וכמו שפירש הרב הגזכר שם אף בנדון
דין יש לו אמתל' גדולה בחתימתו שעשה כן כדי שקהל קדוש בנדון יחזרו למוטב
ויפגעו תחת ידם ולא יפרעו עול קהילות קדושו' ספרדי' ואשכנזים מעל צנואר' עכשו
שאומר שלא הוציא בשפתיו החרם נאמן וכא דאמרין האשה שאמרה טמאה אני וחרה
ואמרה טהורה אני אם נתנה אמתלא לדברי' נאמנת אף בנדון דידן פינו שיש אמתלא
בחתימתו נאמן לומר לא קבלתי החרם שאפילו אם תחשוב חתימתו שהיא חשובה
כהודאת פיו הרי הוא כאלו אמר תחלה קבלתי החרם וחרה ואמר לא קבלתי שאם נתן
אמתלא לדברי' אין במאמרו הראשון כלום ה"ה שאין בחתימתו כלו' כ"ש וכ"ש שאין
בחתימ' שום קבלת חרם וכמו שהאריך החכם השלם הה"ר יצחק הלוי נר"ו בפסק שלו:
ובר מן דין אף אם נאמר שבועה יש פאן חנומרא יש פאן פבר הותר שהרי אפילו לכתחלה
היה ראוי להיתרה פינו שהיא לדבר מצו' להרים מכשול ונגזק מדרך הרבים וכמו שכתב
בר לשנת סימן תס"א אין לה מצנה גדולה מהסיר מכשול ונגזקים מדרך הרבים וגם
לעשות שלום ביניהם חשוב מצנה וכמו שכתב הרמב"ד ז"ל בתשוב' שאל' מהתפסת יד
ונ"ל הנה נא הסכימו כל חכמי ארצינו על השבועה אשר נשבעו האנשים כי הוא לביטול
מצנה מפמה פנים האחד כי היא לדבר מחלוק' ופרידה וכל חונק ידי מחלוקת ופרידה אין
בטול מצנה גדול מזה וכן כתב מהר"פ בהגהות מיימוניות ז"ל ואחרי שהשלום תלוי
בכף פשוט הוא שלדבר מצנה לעשות שלום בין איש לאשתו יש התרה בלא דעת רבים
שנדר לדעתם פהיה מקרי דרדקי וכו' וכן נראה מתוך דברי הרמב"ם הלכות שבועות
פרק ו' שכתב אם ראוהו ב"ד שהיתר שבוע' זו גורם למצנה ולשלום וכו' ושקיום שבועה
זו גורם לעבירה ולקטט' פותחין לווכו' ודאי בנדון דידן פולחו איתנהו ביה יש פאן
מחלוקת ופריד' וגורמין עבירה ומכשול ונגזקים גדולים וקטטה בקיום שבועה וחנומרה זו
וכמעט מעיקרא לא חלה פינו שהיא לבטל המצנה כ"ש שמוותר להתיר' לכתחל' אף בלא
דעת המשביעין אותה כ"ש וכל שפן אם פבר הותרה כמו שכת' בפסק שאין פאן שום
צד נדנד עבירה אלא ודאי ראוי להחזיק טובה על מי שביטל הסכמה וחנומרה זו שזכה
ונזקה את הרבים והנה שפרו אתו ופעולתו לפניו ית' ויעשה שלום לו שלום יעשה לו
זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ממשא
מלך ושרים מאן מלכי רבנן בני הישיבה ושרים יחידי סגולה מהק"ק יצ"ו לא היה לי
פנאי לעיין בעמקו של דברי פסק החכם ה"ר יוסף הלוי יצ"ו אבל חזקה פי כל דברי
הם נכונים למבין ולענין דינא פבר נפניתי זמן מה ועינתי וכתבתי וחתמתי על פסק
החכם הה"ר יצחק הלוי יצ"ו הסכמתי לדעת גדולים הלא המה החכמי השלמים הם אתנו
ולדעתכ' פי הדין דין אמת ואין בו נפתל ועקש ומה' תהיה משפורתם שלמה שאתם
מרבית שלום בעולם נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קמו בסוגית תגרי
לוד הקושיא היא מפורסמת דמעיקר' קאמר בגמרא בקושיתא אי הכי וכו' דאי ביטול
מקח לרבנן לעולם חוזר ניחא שמחו וחרו ואח"כ קאמר אא"א ביטול מקח לרבנן לעולם
חוזר אמאי חזרו וכו' ומאי קושיא ונלא פבר אמרת לעיל דניחא שמחו וחרו ובשביל
קושיא זו פירשו התוספת על רש"י דמעיקרא דהנה ניחא ליה הוא משום דהנה סבירא
ליה דשתות עצמו לר' טרפון כשתות עצמו לרבנן דהוי אונאה ומאי דקשיא ליה אח"כ

אא"א ביטול מקח לרבנן לעול' חוזר אמאי חזרו וכו' הוא לפי מה שחידש ואמר שמחו בשתו' עצמה דסבר ר' טרפון דשתות עצמה הוי מחילה ולא אונאה ועל סברא זו מיוסדת הבעיא השנייה ולהכי פריה אמאי חזרו ונהלא כדר' טרפון ניחא להו דבשתות הוי מחילה לאלתר וביותר משתות לרבנן לעול חוזר ולרבי טרפון הוי מחילה לאחר כל היום וכו' וכמו שפירשו התוספ' ואמרו ומשום קושיא זו דחק לפרש בקונטרס' דמעיקרא דקאמר משתות ועד שליש לר' טרפון וכו' ושתות בכלל זו היא שיטת רש"י לפי סבר' תוספ' ודחקהו כמו שמפורש בדברי תוספת עד שעלו פירש אחר פסוגית הגמ' כמו שמפורש בדברי התוספת: אבל נראה לע"ד כי רש"י לא כן ידמה ולבו לא כן יחשוב מה שפירשו עליו התוספת אלא רוח אחרת עמו באופן שתתיישב כל הסוגיא ולא יהיה בה שום דוחק וזה דרש"י סבר ומה דקאמר בגמ' תיפשוט דביטול מקח לעולם חוזר וכו' וניחא להו שמחו וחזרו הוא לפי מסקנת הגמרא דקאמר לקמן על הבעיא השנייה ביטול מקח לא שכיח דבתירוץ זה ניחא חזרו ולכך פירש"י לעיל כשמקשה תפשוט דביטול מקח לעולם חוזר וכו' כי אמר להו כל היום חזרו פ' רש"י ועוד אונאה יתר על שתות לא שכיחא וכו' שהוא ממש שמתרץ לקמן על הבעיא ביטול מקח לא שכיח לרמוז שכל זה הויכוח הוא על מסקנת הגמרא מה שלא פירשו בן התוספות על דברי רש"י ולא הנפירו טעם זה כלל אלא אמרו ואע"ג דלרבנן לעולם חוזר ורבי טרפון כל היום ותו לא ליכא נפקותא בין חזרה דכל היום ולעולם וכו' ולא פירשו דלא שכיח כמו שפירש רש"י: ועתה עם הקדמה זו אפרש שיטת הגמרא דפריה אי הכי במאי שמחו וכו' וזה שפונת המקשה היא בזה האופן אני יודע שנשאלה בעיא בבית המדרש אי בטול מקח לרבנן לעולם חוזר או בכדי שיראה לתגר ולקרובו ובעיא זו לא נפשטה משום דמתישב המשנ' שמחו וחזרו הן שנאמר דביטול מקח בכדי שיראה לתגר ולקרובו הן שנאמר ביטול מקח לרבנן לעולם חוזר שיהי תירצו למאי דהנה קשיא להו אי ביטול מקח לרבנן לעולם חוזר אמאי חזרו תירצו ואמרו ביטול מקח לא שכיח באופן שהבעיא במקומה עומדת ולא נפשטה ולכן פיון שלא נפשט' זו היא הוכחה גדולה שאין מקו' לסברתה לומר משתות ועד שליש לר' טרפון כשתות עצמה לרבנן וזה דאי אמרת בשלמא דפחות משליש לרבי טרפון כפחות משתו' לרבנן ניחא דלא נפשטה הבעיא ההיא בבית המדרש משום דניחא שמחו וחזרו הן שנאמר ביטול מקח בכדי שיראה לתגר ולקרובו הן שנאמר ביטול מקח לרבנן לעולם חוזר וכמו שפירשו התוספ' בפירוש ההלכה בתחלת דבור אי אמרת בשלמא פחות משתות וכו' ונהי דאין מקום לשאלתה אי פחות משתות הוי לאלתר מחילה או כדי שירא' וכו' דפשיטא דלא הוי מחילה אלא בכדי שיראה וכו' אלא אי אמר' משתו' ועד שליש לרבי טרפון כשתות עצמה לרבנן ניחא דיש מקום לשאלתה אי פחות משתות הוי מחילה לאלתר או כדי שיראה וכו' אבל קשיא דלמה האי בעיא דמיבעיא לן לקמן דביטול מקח אי לעולם חוזר או בכדי שיראה ולא נפשט בבית המדרש משום דניחא להו שמחו וחזרו הן שנא' בכדי שיראה וכו' הן שנאמר ביטול מקח לעולם חוזר בבחינה זו שתיירצו ביטול מקח לא שכיח ולכך חזרו ולפי סברתה זו למה לא נפשט' תפשוט דלעולם חוזר דאי בכדי שיראה וכו' אמאי שמחו: ותיירץ וחידש וקאמר שמחו בשתות עצמה כלומר כשנשאלה השאלה ההיא דלקמן בבית המדרש כשהיו מבחיני' ביטול מקח בכדי שיראה היו מבחינים לישוב שמחו דקאמר במתניתין דפליג רבי טרפון בשתות עצמה וכשהיו

מבחינים דביטול מקח לרבנן לעולם חוזר לא היו צריכין לכה דניחא להו שמחו וחרו
נמי ניחא בבחינת ביטול מקח לא שכיח ולכה לא נפשטה השאלה ההיא בבית המדרש
ומ"מ יש מקום לסברתי זאת לומר משתות ועד שליש לרבי טרפון פשתות עצמה לרבנן
אלא שאפשר לאומרו דרף פלל ושתות בכלל ורבנן ורבי טרפון שקולי' הם פשתות
עצמה או אפשר לומר משתות ועד שליש וכו' ואין שתות בכלל דלרבי טרפון הוי מחילה
באופן שגם בסברתי זאת אחי שפיר דלא נפשט הבעיא ההיא וגם לא תפשוט בעייתי
זאת דפחות משתות לרבנן אי הוי לאתפר מחילה או בכדי שינראה זהו מה שניראה לעניות
דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קמז בסוגית ערבוני יגון
כבר דברו בה הפוסקים הה"ר בר ששת ז"ל והה"ר יוסף קולון ז"ל ולע"ד נראה לתרץ
הקושיא שיש בסוגיא ההיא והיא דבתחלה פריף מתיבי ורב דקאמ' פנגדו הוא קונה
ופריף סתמ' דמשמע דאתי דלא כמאן ואחר כה פריף לימא כתנאי ואי תנאי היא מאי קא
פריף מעיקרא לרב הוא דאמר כי האי תנא לכן נראה לע"ד שכוונת המקשה מעיקרא לא
היתה אלא להקשות לימא כתנאי והא דלא פריף מיד לימא כתנאי משום דהוה קשיא
ליה ברייתא דהמלוה על המשכון וכו' שאין מקום לישיבה וכדקאמ' מאי אינו משמע
דקאמר רש"בג אילימא פנגדו מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר להו פלגא נמי משמט אלא
משכון דנקיט למה ליה ואף אם נאמר אינו משמט דקאמר רשב"ג בכולי קשי דאמאי
אינו משמט בכולי דהא קרינן בי' לא יגוש באידך פלגא דלית ליה משכון עלה כמו
שהקשו התוספות באופן שאין מקום לישיבה ולא הנה מצי למפרך מינה לימא כתנאי
אבל השת' דמייתי ברייתא דהנותן ערבון לחבירו ומצינו שסבר רשב"ג דבנתן מקצת
מעו' לתחלת פרעון קנה הפל יש לישיב בריית' דהמלו' את חבירו על המשכון דמאי דקא'
רשב"ג אינו משמט אינו משמט בכולי קאמר וטעמא דמילתא משום דס"ל פנגד פולו
הוא קונה כמו שהוכחנו מההיא דלעיל ולכה פרי' השתא לימא כתנאי מפי ההיא דלעיל
וכונתו מתחלה היתה להקשות קושיא זו זהו מה שניראה לע"ד ואמר לי לבי יצחק בכ"ר
שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה קמח ראובן הנה חייב לשמעון במלו' על פה ששי' וארבע'
זהובים ושמעון הנה חייב ללוי סף מעות ובא שמעון והמחה לראובן אצל לוי ואמר
לראובן הששים וארבעה זהובים פריגיש שאתה חייב לי תנם ללוי ונתחייב ראובן
במעמד שלשתן ליתן הסף הנזכר ללוי לחול המועד של סכות משנת השכ"ה אחר כה
בהמשך הזמן שעבר חג הסוכות' שמעון הנזכ' נשבר ונחבא אין רואה אותו ובא לוי אצל
ראובן ואמר לו תן לי הששים וארבעה זהובים שנתחייב לי במעמד שלשתם השיב ראובן
ואמר אמת פן הנה אבל דקדקתי בחשבונאי ובשטרותי ומצאתי שמעון זה חייב לי קט"ו
פרחי זהב והוציא שטר כתוב וחתים ומקניי' בבית דין איף שמעון חייב ליהודא קט"ו
זהובים והנה זה בי"ב שבט משנת השכ"ד וזמן הפרעון לי"ז לחודש תשרי שנת השכ"ה
באופן שזמן הפרעון שנתחייבתי לה שמעון חייב לי קט"ו זהובים שיהוד' הנזכר הוא
שנתפי נמצא למפרע שלא הנה לו לשמעון אצלי כלו' נטען לוי ואמ' אלו קט"ו זהובי' הם
מיהודה הנז' ואין לה חלק ושותפו' בהם כמו שגלוי ידוע לפל שיש לו ליהודה נכסים
רבי' נפרדים מהשותפו' שנושא ונותן בהמתנ' ואין לו שנותפות עמה אלא במה שאתה
מוכר בחנות על יד על יד ועוד שכבר נתחייבת לי במעמד שלשתן בחודש אב שנת השכ"ד
ואז בזמן ההוא לא הנה חייב לה שמעון כלום כי עדיין לא הגיע זמן הפרעון טען ראובן

ואמר עם היות שנתחייבתי בחדש אב לא נתחייבתי לפרוע אלא בחול המועד של סוכות והזמן שהוא כבר חייב לי שמעון שפבר הגיע זמן הפרעון של השטר הנזכר נמצא שבזמן שהוא אין לשמעון אצלי כלום יורנו מורינו הדין עם מי: תשובה עקר האי מילתא בגיטין פירק קמא דגרסינו התם הנהו גינאי דעבוד חושבנא בהדי הדדי פוש ה' איסתי גבי חד מנייהו אמרי ליה יתבינהו ניהליה למרי ארעא באפי מרי ארעא וקנה מיניה לסוף אול עבד חושבנא בין דיליה לנפשיה לא פש גביה ולא מידי אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה מאי אעביד לך חדא דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בינדה תנהו לפלוני במעמד שלשתם קנה ועוד הא קנו מנה אמר ליה רבא האי מי קאמר לא יהיבנא דליכא גבאי קאמר אם כן קנין בטעות הוא וכל קנין בטעו' חוזר וכתבו התוספו' פירש ר"ח ור"ת שהיו בעלי דינין מודין לו או הנה הדבר ידוע בעדו' ברור' דלא פש גביה מידי ומשמע מדבריהם דמנפשיה אינו נאמן לומר טעיתי במה שהודתי אף על גב דאית ליה מיגו דאי בעי אמר חזרתי ופרעתי וכן משמע מהא דתנו בשבועות מנה לי בינדה א"ל הו למחר א"ל תנהו לי אם אמר נתתי לך פטור אין לך בידי חייב ומפר' טעם בפירק קמא דבתר' משו' דכל האומ' לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי ואמאי לא מהימן לומר אין לך בידי שטעיתי שהייתי סבור להיות חייב ואיני חייב כלום מיגו דאי בעי אמר פרעתי אחר כך אלא משמע דבמיגו לא מהימן לומר שטעה וכן פסק הרא"ש בפסקיו וכתב שזו היא סברת ר"י וגם רב אלפס כתב בהלכות הא מילתא פרישו בא רבואתה דלא עבדינו בה עובדא אלא היכא דאיכא סהדי דקמיהו עבדו חושבנא ואישתכח דטעותא היא אי נמי דקא מודי ליה דהכין הוא חושבנא ובהכין הוא מיתוקם האי עובדא אבל היכא דליכא סהדי דמסהדי דהכין הוא חושבנא אלא איהו דקא טעין הכי וסתבריה לא קא מודי ליה לא מהניא האי טענתא מידי ומימרא דמסתבר הוא דאי לא תימא הכי פל שטרי דעלמא נמי נימא דבטעותא הניא מלתא ולפטור אלא לאו שמע מינה דהאי מילתא דאמרי רבואתה מימרא מעליא ותריצא הוא הרי דכל הני אשלי רבירבי סברי דלא מהימן לומר טעיתי בחשבוני אפילו במקום מיגו דפרעתי וכן פסק הה"ר יוסף קולון שרש ס"ה וטעמא דמלתא משו' דהוי כמגו במקום עד דאנו סהדי דאי לא דדייק מעיקרא לא הוה משעבד נפשיה וכתב הר"ן בהלכות בשם הראב"ד ז"ל דלא אמרינו הכי אלא היכא דאיכא סהדי דנתחייב במעמד שלשתן אבל היכא דליכא סהדי לא דייק דמימר אמר אי טעינא הדרנא בי דליכא דמסהיד עלי הרי שעלה בידינו שאם אין עדים שנתחייב במעמד שלשתן אעפ"י שהוא מודה על כך מכל מקום נאמן לומר טעיתי בחשבוני במיגו דאי בעי אמר פרעתי אם הנה אחר הזמן אבל אם יש עדים שנתחייב במעמד שלשתן אינו נאמן לומר טעיתי בחשבוני אף על גב דאיכא מיגו דפרעתי משום דהוי כמגו במקום עדים דאי לא דדייק מעיקרא לא הוה משעבד נפשיה ולכן צריף שיביא עדים שטעות חשבון הנה וכיון שכן בגידון דידן אי מדמינן ליה להאי מעשה דגינאי דקאמר דלא פש גבי ולא מידי ואף ראובן יאמר דלא פש גביה ולא מידי מנכסי שמעון שהרי שמעון הוא חייב לשותפו כך וכך מכל השטר ההיא אז הוי דינא הכי שאם אין ללוי עדים שנתחייב לו ראובן במעמד שלשתן אז יהיה נאמן ראובן לומר טעיתי בחשבוני שמעון חייב לי במיגו דאי בעי אמר פרעתי או לא היו דברים מעולם אבל אם יש ללוי עדים שנתחייב ראובן במעמד שלשתן אז אינו נאמן ראובן לומר שמעון חייב לו מכל השטר ההיא פיון שלוי עומד כנגדו וטוען שהחוב

הוא מיהודה לבדו ואין לו לראובן חלק בו עד שייביא ראובן ראיה ברורה שהשטר חוב
ההוא הוא גם כן שלו ואתם הנכסים עומדים באחריותו מקודם שנתחייב במעמד שלשתן
ללוי ולא כל כמיניה דראובן לומר שמעון חייב לי כיון שאינו מוזכר הוא בשטר ולוי
טוען פנגדו שאין לו חלק בנכסים הים וראיה לזה עיני בתשובת הרשב"א סימן אלף פ"ו
וסימן אלף קל"ו כל מה שפתבתי הוא אי מדמינן ההוא עניינא להנהו דגינאי: אבל פד
מעניינן בה שפיר נראה דאף על גב דליכא סהדי שנתחייב ראובן במעמד שלשתן ואיכא
סהדי שיש לראובן שותפו בשטר ההוא מפל מקום חייב ראובן לפרוע ללוי כיון דהודה
ראובן שנתחייב במעמד שלשתן וטעמא דמלתא דתנו בכתובות פרק בתרא שנים
שהוציאו שטר חוב זה על זה אדמון אומר אלו הייתי חייב לה פיצד אתה לנה ממני
וחכמים אומרים זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו ופירש רש"י זה גובה וזה גובה
אפילו החוב שנה אין אומרים יעכב זה מלות חבירו בשביל מלנה שהלוהו אלא בית דין
יורדין לנכסי כל אחד ומגבין לכשנגדו את חובו וקאמר בגמרא שנים שהוציאו שטר חוב
זה על זה רב נחמן אמר זה גובה וזה גובה ורב ששת אמר הפוכי מטראת' למה לי אלא
זה עומד בשלו וזה עומד בשלו דכולי עלמא פשקרקעות שניהם שוים עידית ועידית
בינונית ובינונית זיבורית וזיבורית הפוכי מטראתא הוא ואפילו רב נחמן מודה דכל אחד
עומד בשלו כי פליגי דאית ליה לחד עידית ובינונית ואית ליה לחד זיבורית רב נחמן
סבר בשלו הן שמין ורב ששת סבר בשל כל אדם הן שמין והלכתא פחכמים וגם הלכתא
פרב נחמן דהלכתא פרב נחמן בדיני וכן פסק רב אלפס בהלכות וגם הרמב"ם פרק כ"ד
הלכות מלנה ולנה וכתב הר"ן בהלכות שהקשה הרשב"א אמאי אמר רב נחמן זה גובה
ונה גובה לימא בעל בינונית לבעל זיבורית אני פורע אותה בחוב שאתה חייב לי ותיירץ
דמיהא שמעינן דשטרא לאו בר גוביינא הוא דמילי גינהו ואף על גב דמילי דמזדבני
בפרוטי גינהו מפל מקום לאו בני גוביינא דבי דינא גינהו ומשום הכי לא מציי אינדי
למימר ליה שקול פנגד חובה וכו' וכתב הרב המגיד בפרק הנזכר בשם הרמב"ן
והרשב"א דפלוגתא דרב נחמן ורב ששת דאוקימנא שיש לאחד עידית ובינונית ולאחד
זיבורית היינו דווקא בשזמנן שנה או שעבר זמן שניהם אבל אם אין זמנן שנה ועדיין
לא הגיע זמן שניהם פשיטא דאפילו קרקעותיהן שוין עידית ועידית בינונית ובינונית
זיבורית וזיבורית אמרינן זה גובה וזה גובה: ואחר הצעת שמועה זו בנדון דידן לא מציי
למימר ראובן דקדקתי בחשבונני ומצאתי שלא הייתי חייב לשמעון כלום בשביל שהנה
שמעון חייב לי לזמן הפרעון שהרי הלכה פחכמים דקאמרי זה גובה וזה גובה ואין שום
אחד יכול לעכב מלות חבירו בשביל מה שהלוהו אפילו יהיה זמנן שנה ואף על גב דהיינו
דוקא פשאין הקרקעות שוין גם בנדון דידן הוי פאלו אין קרקעותיהן שוין שהרי מלנה
אחת היא על פה ולא גבי אלא מבני חרי ומלנה אחרת היא בשטר וגבי אפי' ממשעבדי
ובנדון כזה אפילו רב ששת מודה דזה גובה וזה גובה דעד כאן לא קאמר רב ששת אפוכי
מטראתא למה לי אלא כדאיכא לחד עידית ובינונית ולאחר זיבורית ומשום דקסבר בשל
עולם הן שמין אבל במלנה בשטר ומלנה על פה דכולי עלמא מודו דהאי גבי מבני חרי
דהאי גבי אפילו ממשעבדי כולי עלמא מודו דזה גובה וזה גובה וכיון שכן נמצא שמאחר
שראובן נתחייב ללוי במעמד שלשתן אפילו שזמן הפרעון היה בזמן גביית חובו שהנה
חייב לו שמעון מפל מקום לא חשבינן ליה פאלו אין חייב ראובן כלום משום שאינו יכול

לעפבו בידו בשביל חובו וכינן שנתחייב במעמד שלשתן ללוי חייב ראובן לפרוע ללוי וראובן יחזור ויגבה משמעון: ובר מן דין אפילו נחשוב אלו ההלונאות פאלו קרקעותיהן שוין דכל אחד עומד בשלו מ"מ בנדון דידן לא אמרינן הכי אלא חייב ראובן לפרוע ללוי וראיה לזה שכתב הר"ן בהלכות פרק בתרא דכתובות והיא דאית להו לתרנוניהו קרקעות שוין דאמרינן זה עומד בשלו וזה עומד בשלו אם עמד אחד מהם ומכר חובו לוקח גובה החוב שלקח ואיך גובה שטר חוב שלו מבעל חוב שלו דהשתא ליפא למימר הפוכי מטראתא למה לי וגם כתב הטור ח"ה סימן פ"ה בשם הרמב"ם וז"ל שנים שיש לכל אחד מהם שטר במנה על חבירו והם שנים בנכסיהם דדינא היא שיעמדו כל אחד בשלו ומכר א' מהם חובו לאחד והלוקח בא לתובעו וטוען הלנה כיון שפל אחד ואחד עומד בשלו הרי השטר כמו פרוע וכשם שהוא לא היה יכול להוציא ממני כך אתה שבאתה מפחו לא תוציא ממני כלום כתב הרמב"ן שאין שומעין לו שאין השטרות בחזקת פרועין אלא שאין בית דין נזקקין להם משום אפוכי מטראתא תדע שאם אחר כך קנה זה עידית ובינונית ואין לשני אלא זיבורית כל א' גובה חובו אף על פי שבשעת ההלואה היו שניהם שנים בנכסיהם אלא כך הוא הדין הלוקח גובה מן הלנה וחוזר הלנה וגובה מן המוכר הרי לה ראה ברורה שאין חוב ראובן בחזקת פרוע בשביל שחייב לו שמעון אלא הרי הוא בחזקתו וכיון שבא שמעון והמחה לראובן אצל לוי ונתחייב ראובן במעמד שלשתן ליתן החוב ללוי כבר קנה לוי ויגבה חובו מראובן ויחזור ראובן ויגבה חובו משמעון: ונאמר ומה אם במוכר חובו לאחר דקיימא לו אליבא דכולי עלמא דהמוכר שטר חוב לחברו וחזר ומחלו מחול פדאמרינן בכתובו' פרק הכותב ופירש רש"י דטעמא דמילתא משום דאומר לנה ללוקח לאו בעל דברים דידי את וכתב הרא"ש שאפילו כתב לנה למלנה משתעבדנא לה וילכל דאתי מחמתה מצי למחול משום דמצי למימר לנה לכל דאתי מחמתה שארצה להשתעבד מדעתי ולכך מוכר שטר חוב שלא בפני הלנה לא פקע שעבוד הראשון ונשאר זכות למלן' בו ולכך מחילתו מחילה ואפ"י הכי כתב הרמב"ן והר"ן שלוקח גובה החוב מן הלנה בנדון דידן שהיה מעמד שלשתן דאיפא פמה אשלי רב רבי דסברי דאינו יכול למחול ר"י והרמ"ה והרא"ש וטעמא דמילתא דכיון שהיו שלשתן יחד כבר נתרצה לנה להשתעבד לו למקבל ונסתלק שעבוד המלנה מעל הלנה ואפילו שעבוד הגוף שהיה הלנה משתעבד למלנה פקע ומשתעבד גופו לשני ולא נשאר לראשון שום שעבוד בו הילכף אין מחילתו כלו' וכמו שכתב הרא"ש פרק קמא דגיטין באופן דלא מצי למימר הלנה למקבל לאו בעל דברים דידי את שכתב נשתעבד גופו לו לא כל שכן דאמרינן שאפ"י חייב המלן' ללנה דגבי המקבל החוב מהלנה שכתב נשתעבד לו משעה שהמחהו אצלו ואפילו עסוקים באותו ענין קיימא לו דאין יכול לחזור וכמו שכתב הטור סימן קכ"ו נראה נדאי שהשעבוד חל משעה ראשונה וכיון שבאות' שעה היה ראובן חייב לשמעון הס"ד זהובי' נסתלק שמעון ונכנס לוי במקומו כיון שהמחהו אצלו במעמד שלשתן ובשעת גבית החוב יגבה לוי מראובן וראובן משמעון ולא קאמר בגמרא במעמד שלשתן דשייף קנין בטעות אלא שבשעה שהמחהו לא היה חייב לו כלום פהנהו דגינאי דעבוד חושבנא ופוש חמש אסתר' גבי חד מינניהו והמחם למרי ארעא ואחר כך עבד חושבנא בין דיליה לנפשיה ולא פש גביה ולא מידי וכו' נמצא שבשעה שהמחה לא היה חייב כלום ולכן הוי קנין בטעות אבל כשהוא חייב

באות' שעה אף על פי שבשעת הגבייה כל אחד עומד בשלו מ"מ חל החיוב משעה ראשונה ונתחייב ראובן לפרוע ללוי דאין פאן אפוכי מטראתא וכמו שכתבתי פלל העולה דבקה סלקינו ונתחייבן שחייב ראובן לשלם ללוי הס"ד זהובים באופן שנתחייב ליתנם לו וראובן יחזור ויגבה משמעון זהו מה שנרא' לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קמט אחר שעמדו ראובן ולוי הנז' בדין יום שני ויום חמשי על הטענו' הנז' ולא זזו מהן פשבא יום שני שחזרו לב"ד לקבל עליהם גזרת הדין כי עדיין לא נגמר ולא נפסק טען ראובן ואמר יש לי טענה בענין הזה קודם שיגמר הדין והיא שדקדקתי בחשבוני ומצאתי שזה החוב שהייתי חייב לשמעון והמחני אצל לוי זה בעל דיני כבר קוד' שהמחני אצלו המחה שמעון הנזכר ליהודה שנתפי הנזכר אצל יששכר על זה החוב ממש ונתחייב שנתפי במעמד שלשפן ליששכר על זה החוב נמצא שפשחזר שמעון והמחני אצל לוי זה לא היה לו לשמעון אצלי כלו' ואיני חייב ליתן לו פלום: שאלה אם יכול ראובן הנז' לחזור ולטעון טענה זו אם לא מי אמרינן דדוקא היכא שסותר טענתו הראשונה אינו יכול לחזור ולטעון פה היא דקאמר בגמ' פרק חזקת הפתים גבי זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי וכו' קאמר בגמרא דהיכא דאמר ליה של אבותי ולא של אבותי אינו חוזר וטוען לומר אין דאבהתה היא וזבנת מינך והאי דאמרי לך דאבהתי דסמיה לי עלה פדאבהתי ונהטע' דאינו יכול לטעון זה הוא מפני שעוקר לגמרי דברים הראשונים אבל כשלא אמר ולא של אבותי אלא סתמא זה אומר של אבותי וזה אומ' של אבותי מצי טעון אין דאבהתה היא וזבנת מינך והאי דאמרי לך דאבהתי דסמיה לי עלה פדאבהתי ואף על פי שמכחיש קצת דבריו הראשונים מכל מקום מצי לתרץ ולתקן דבריו הראשונים וכיון שפן כל שפן בנדון דידן דיכול לחזור לטעון שהרי אין הטענות סותרות זו לזו אלא פלהו איתנהו דטעין ראובן ואמר איני חייב ללוי פלום אי משום דחייב לי שמעון שהיא הטענה הראשונה אי משום שלא הייתי חייב לשמעון בשעת ההמחא' שהיא הטענ' השנייה ושקולות הן ועומדות שתייהן מפוטור לפוטור או דילמא דמאי דאמרינן בגמרא דהדר מצי טעין היינו לתרץ דבוריה ולתקן הלשון שטען בראשונ' שאותו הלשון עצמו יאמר הטענה השנייה ולכך הוצרך לומר בגמרא והאי דאמרי לך דאבהתי דסמיה לי עלה וכו' וכן כתב הטור סימן פ' וזה לשונו אבל אם בא לתקן טענה הראשונ' ויאמר בכך פיונתי ויש במשמעותה לשון שפובל זה התיקון שמתקנה שומעין לו וכיון שפן בנדון דידן דלא שייכי שתי הטענות פלל זו עם זו ואין סובל לשון הטענה הראשונה פירוש הטענה השני' לא אמרינן דחוזר וטוען אפילו לא יצא מבית דין כל שפן בנדון דידן שיצא מבית דין שאינו יכול לחזור ולטעון וכדאמרינן שם בגמרא והיכא דהנה קאי בדינא ולא טען ואתא מאבראי וטען אינו חוזר וטוען מאי טעמא טענתיה אגמריה ופירשו המפרשי' שפא אנשים רעים למדוהו לטעון שגר וכו' וזהו אפילו כשמתקן לשונו הראשון כל שפן בנדון דידן שלא בא לתקן לשון ראשון פלל אלא לטעון עולם חדש: תשובה נראה לעניות דעתי ודאי שטענה זו שנייה חשיבה סותר' לראשונה וראיה לזה שכתב הרא"ש בתשובותיו פלל ס"ד על עסק אשה שקרעה שטרו' שנפלו לפני היורשים בירושא ואמר' בעלי צונני וכו' וחזרה וטענה ליורשים אתם צויתם לי לקרעם וליתן ללוי' קרועי' והם אומרים לא היו דברים מעולם אם נאמנת אם לאו והשיב זאת האש' אם מתחלה טענה בפני ב"ד בעלי צונני לקרעם לאו

כל כְּמִינָהּ לַחֲזוֹר וְלִטְעוֹן שֶׁהַיּוֹרְשִׁים צוּוּ לָהּ לִקְרַע' דָּוָה נִקְרָא חוֹזֵר וְטוֹעֵן דְּסוֹתְרַת טַעֲנָה הָרֵאשׁוֹנָה מִדְּהוֹצֵרָכ' לומר בְּעֵלֵי צוּנֵי אֶלְמָא הוֹדַת שֶׁהַיּוֹרְשִׁים לֹא צוּוּ דְאֵלוּ צוּוּ הַיּוֹרְשִׁים מָה הַנּוֹצֵרָכָה לְהַזְכִּיר צוּאֵת הַבַּעַל הָרִי לָךְ דָּאָף עַל גַּב שְׁשֵׁתֵי הַטְּעָנוֹת יָכוֹל לִהְיוֹת אֲמַת שְׁבַעֲלָה צָנָה לָהּ כְּפֶה וְגַם הַיּוֹרְשִׁים צוּוּ עַל כֶּף מ"מ חֲשִׁיבָה טַעֲנָה שְׁנֵינִיָּה סוֹתְרַת לְרֵאשׁוֹנָה מִדְּהוֹצֵרָכ' לומר טַעֲנָה הָרֵאשׁוֹנָה וְכִמּוֹ שְׁפַתְבּ אָף בְּנִדּוֹן דִּינָן חֲשִׁיבָן מוֹתְרוֹת זֹו לְזוֹ וְזֵה מִדְּהוֹצֵרָכָה רְאוּבֵן לִטְעוֹן תַּחֲלָה שְׁלֵא הָיָה לוֹ לְשַׁמְעוֹן אֲצֵלוּ כְּלוּם מְשׁוּם שְׁלִזְמָן הַפְּרַעוֹן יִהְיֶה חֲזִיב לוֹ שְׁמַעוֹן וּמִבִּיא רְאֵיָה לָזֵה מְשַׁטֵּר חוֹב שְׁאִינוּ מְנֻזְכָּר בּוֹ רְאוּבֵן כָּלֵל וְכִמּוֹ שְׁפַתְבִּיתִי וְהִיא טַעֲנָה גְרוּעָה וְדַאי הוֹרָה בְּדַבְּרֵי שְׁמוּדָה שְׁלֵא הִמְחָה שְׁמַעוֹן חוֹב זֵה לְשׁוּם אָדָם אַחַר דְּאֵלוּ הִמְחָה חוֹב זֵה לְאִישׁ אַחַר כְּמוֹ שְׁטַעֵן בְּשֵׁנִי' מָה הַנּוֹצֵרָכָה לְהַזְכִּיר הַחוֹב שְׁחֲזִיב לוֹ שְׁמַעוֹן שְׁעֵדִינָן לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ אֶלָּא וְדַאי שְׁסוֹתְרוֹת זֹו לְזוֹ וְכִמּוֹ שְׁפַתְבּ הָרֵא' ש': וְכִי מִן דִּין אֹמֵר אֲנִי דְבְּנִדּוֹן דִּינָן הֵם סוֹתְרוֹת זֹו לְזוֹ וְזֵה דְבַהֲהִיא דְּהָרֵא' ש' אֶפְשָׁר לִהְיוֹת שְׁשֵׁתֵי הַטְּעָנוֹת אֲמַת כְּאֶחָד שְׁבַעֲלָה וְגַם הַיּוֹרְשִׁי צוּוּ עַל כֶּף וְהִיא פְּטוּרָה מִטַּעֵם כָּל אֶחָד מִן הַצּוּוִיִּים אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּינָן כִּינּוֹן שְׁהַחוֹב שְׁהִמְחָה שְׁמַעוֹן בְּרֵאשׁוֹנָה וּבְשֵׁנִיָּה הוּא לְעוֹלָם אֶחָד נִמְצָא שְׁאִי אֶפְשָׁר לְהַתְקַיֵּם שְׁשֵׁתֵי הַטְּעָנוֹת כְּאֶחָד אֶלָּא הָאֲחַת סוֹתְרַת חֲבָרְתָּהּ וְזֵה כְּשִׁטְעֵן תַּחֲלָה אֵין בְּיָדֵי כְּלוּם לְפִי שְׁשַׁמְעוֹן חֲזִיב לִי לְזְמַן הַפְּרַעוֹן אִי חֲשִׁיב לִיָּה הִיא טַעֲנָה מְעַלְיָא אִיָּה יוֹכֵל לִטְעוֹן שְׁאִינוּ חֲזִיב לְפִי שְׁהִמְחָהוּ תַּחֲלָה לְאִישׁ אַחַר וְהִלָּא כְּמוֹ שְׁזֵאֵת הַהִמְחָא' אֵין בָּהּ מְשַׁשׁ בְּשִׁבִיל הַחוֹב הַעֲתִיד לִפְרַע שְׁהָרִי הַחוֹב הַהוּא קָדָם לְהִמְחָאָה הָרֵאשׁוֹנ' שְׁזְמַן הַחוֹב הַהוּא י"ב לַחֲוֹדֶשׁ שְׁבֹט מְשַׁנַּת הַשַּׁכ"ד וְהִמְחָא' הָרֵאשׁוֹנ' הָיָה אַחַר חֲג הַפֶּסַח וְדַאי אִם כֵּן נִמְצָא שְׁבַטְעָנָתוֹ הָרֵאשׁוֹנ' מוֹדָה שְׁאִין מְשַׁשׁ בְּטַעֲנ' הַשְּׁנֵינִיָּה וְגַם כְּשִׁטְעֵן הַטַּעֲנ' שְׁנֵינִיָּה מוֹדָה שְׁאִין מְשַׁשׁ בְּטַעֲנ' הָרֵאשׁוֹנ' שְׁהָרִי בָּא לְפִטוֹר עַצְמוֹ בְּשִׁבִיל שְׁהִמְחָהוּ תַּחֲלָה אֲצֵל אִישׁ אַחַר וְחָשׁוּב בְּעֵינֵי הַמְּחָא' מְעַלְיָא לִפְטוֹר וְכִינּוֹן שְׁכֵן נִמְצָא דְלֹא חֲשִׁבִינָן מָה שְׁהָיָה חֲזִיב לוֹ שְׁמַעוֹן לְעַתִּיד לְבֹא דְאֵילוּ חֲשִׁיב הַחוֹב הַהוּא אִיָּה יֵשׁ מִמ' בְּהִמְחָא' שְׁהִמְחָהוּ אֲצֵל הָאִישׁ הָאֲחַר וְהִלָּא לֹא הָיָה לוֹ לְשַׁמְעוֹן אֲצֵלוּ כְּלוּם בְּשִׁבִיל הַחוֹב הַהוּא וְכִמּוֹ שְׁטַעֵן הַטַּעֲנָה הָרֵאשׁוֹנ' אֶלָּא וְדַאי נִרְאָה שְׁמַבְטֵל וְסוֹתֵר הַטַּעֲנ' הַהוּא נִמְצָא בְּפִירוּשׁ שְׁשֵׁתֵי טַעָנוֹת אֵלוּ סוֹתְרוֹת זֹו לְזוֹ וְאֵין עוֹמְדָת כְּאֶחָד וְכִינּוֹן שְׁכֵן בְּנִדּוֹן דִּינָן יֵהִי הַדִּין כֶּף שְׁלִסְכָר' הַפּוֹסְקִי' כְּלוּם דְּסָבְרִי דְכִינּוֹן שְׁיִצָּא מִב"ד שׁוֹב אֵינוֹ יָכוֹל לִטְעוֹן אִפִּילָּא לְתַקְּנָה טַעָנָתוֹ הָרֵאשׁוֹנ' וְכ"ש בְּנִדּוֹן דִּינָן שְׁאִינוֹ מְתַקֵּן אֶלָּא סוֹתֵר לְגַמְרִי פְּשִׁיט' וּפְשִׁיט' דְּחֲזִיב רְאוּבֵן לְשַׁלֵּם לְלוֹי הַס"ד זְהוּבִים מִכַּח הַטַּעֲנ' הָרֵאשׁוֹנ' וְכִמּוֹ שְׁפַתְבִּיתִי שְׁהַדִּין כֶּף וְאֵין מְשַׁשׁ בְּטַעָנָתוֹ הַשְּׁנֵינִי' וְאֶפִּילוּ יָבִיא עֲדִים עֲלֵי וְכִמּוֹ שְׁפַתְבּ נְמָקִי יוֹסֵף בְּהַלְכוֹת פָּרַק חֲזַקָת הַבָּתִּים עַל הַהִיא דְּעַבְדִּי אֵינִשׁ דְּקָרִי לְשֵׁנִי טוֹבָא שְׁנֵי חֲזַקָה כְּתִב נִרְא' מִכָּאֵן דְּאֶפִּילוּ הִנּוּ מִיָּתִי סְהַדִּי לְקַיֵּם מָה שְׁחֲזוֹר וְטַעֵן לֹא מְהַנִּי לִי הִכָּא דְּהִנּוּ חוֹזֵר וְטוֹעֵן וְכְתִב ה"ר בֵּית יוֹסֵף שְׁכֵן מְבֹאָר בְּדַבְּרֵי הַרְשָׁפ' וְאָף לְדַבְּרֵי ו' מִיָּגִישׁ ו"ל וְהַרְמַב"ם פָּרַק שְׁבִיעֵי מַהֲלָכוֹת טוֹעֵן וְנִטְעֵן דְּסָבְרִי שְׁכָל זְמַן שְׁלֵא בָּאוּ עֲדִים לְהַכְחִישׁ הַטַּעֲנ' הָרֵאשׁוֹנ' יָכוֹל לַחֲזוֹר וְלִטְעוֹן כָּל מָה שְׁיִרְצָ' אַע"פ שְׁסוֹתְרַת אֵת הָרֵאשׁוֹנ' וְאֵע"פ שְׁיִצָּא מִב"ד: בְּנִדּוֹן דִּינָן הִנּוּ דִּינָא הָכִי שְׁאֵם יָבִיא רְאוּבֵן עֲדִים שְׁיַעֲדוּ שְׁאֵלוּ הַס"ד זְהוּבִים שְׁהִמְחָ' שְׁמַעוֹן לְלוֹי אֲצֵל רְאוּבֵן הֵם עַצְמָם הַמְּחָ' תַּחֲל' שְׁמַעוֹן לְאִישׁ אַחַר וְלֹא הָיָה חוֹב אַחַר אֲזִי יֵהִי פְּטוֹר רְאוּבֵן מִתְּבִיע' לְוִי אֲבָל אִם אֵין עֲדִים עַל כֶּף לֹא הִנּוּ רְאוּבֵן נֶאֱמָן בְּשׁוֹבְעָתוֹ וְטַעֲמָא דְּמִלְתָּא דְּעַד כָּאֵן לֹא קָאָמֵר ה"ר יוֹסֵף

ו' מיגיש דמצי טעין אלא מטעם מיגו ונ"ל חוזר וטוען אע"פ דנפיק לכרא במיגו דאי בעי קאי אטענתא קמיינתא ואיפטר מצי נמי טעין טענ' אחריתי ומיפטר וכיון שפן בגדון דידן אין פאן מיגו דמיגו דאי הנה בעי קאי אטענת' קמיינתא אין פאן שְהרי חייב לשלם מפקה וגם יֵהא נאמן לומר טעיתי בְחשבונֵי פמגו דאי בעי אָמר לא הֵיה דְבָרִים מעולם ולא המְחֵנִי אָצֵל לוי אין פאן שְהרי הוד' תחלה בב"ד שְהמְחֵהוּ אָצֵלוּ וגם שְיֵהא נאמן פמגו דאי בעי אָמר פּרעֵתִיהּ אין פאן שְהרי טען בב"ד שְלא נְתַחֲיִיב לוּ מעולם פלום פִּינּוּן שְשִׁמְעוּן הִי חייב לוּ לזמן הפּרעוֹן וכיון שהִי' לוּ סְבָרָא זֵאת אִיהּ פּרעוֹ שְהרי האומר לא לוייתי פאומר לא פּרעֵתִי דְמִי לְכֵן אִינוּ נאָמֵן בְּשְׂבוּעָתוֹ אא"כ יביא עדים וְהַרְמַב"ם גם פן סוֹבֵר פֵּן שְאִינוּ נאָמֵן אֵלָא בְּמָקוֹם דְאִיפָא מְגוּ וְכִמוּ שְפִתְבּוּ הַה"ר בֵּית יוֹסֵף בְּטוֹר סִימָן פ': זֶהוּ מַה שְּׁנֵרָא' לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הֲצֵעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֶלֶה"ה: וְאִם תֵּאמַר אַחַר שְהוֹכַחְנוּ בְּגִדוֹן דִּידֵן שְאֵלוּ הִטְעֵנוּ' סוֹתְרוֹת זֹו לְזוּ וגם שְאִין פֵּאן מִיגו דֵא' הֵוּהּ בְּעֵי קֵאִי אֲטַעֲנָתָא קִמְיִית' שְהרי חייב מן הדין בְּשִׁבִיל הִטְעֵנ' הֵהִיא וְכִמוּ שְהוֹכַחְתִּי וְכִינּוּן שְפֵן אִיהּ נאָמֵן עַל טַעֲנָתוֹ הַשְּׁנֵינִי' אִם יְבִיא עֵדִים אִפִּי' לְדַעַת הַרְמַב"ן וְנ' מִיגִישׁ וְנ"ל שְהרי פִתְבּוּ הַרְשֵׁב"א בְּתִשׁוּבָ' הַבֵּיא' הַה"ר בֵּית יוֹסֵף סִימָן פ' שְפִירֵשׁ הַרְשֵׁב"א דְבָרֵי הַרְמַב"ם וְאָמַר שְמָה שְפִתְבּוּ הַרְמַב"ם שְפֵל זְמַן שְלֵא שְלֵא יִכְחָשׁוּהוּ עֵדִים יְכוּל לְחַזְרוּר וְלִטְעוֹן הִינּוּ דְוָקָא מְפִיטוֹר לְפִיטוֹר וּמְפִיטוֹר לְפִיטוֹר נְמִי דְוָקָא פֵל שְלֵא פֵאוּ עֵדִים וְהִכְחִישׁוּהוּ אָבֵל לֵא נאָמְרוּ דְבָרִים הִלְלוּ שְפִתְבּוּ הַרְמַב"ם בְּמָה שְמוּד' הַנְּטַעֵן לְטוֹעֵן וְשְמִיחֵיב עֲצָמוֹ בְּב"ד בְּאוֹת' טַענ' שְאִי אֲפִשֵׁר לְטַעוֹן וְלְחַזְרוּר בְּב"ד מְחִיב לְפִיטוֹר וְכו' פִיּוּצָא בּוּ מְנָה לִי בִינְדָה בְשִׁטְרָה זֶה וְאָמַר לוּ מְנָה שְבִשִׁטְרָה זֶה עֲשֵׂרִי דִינָרִין יֵשׁ בּוּ רַבִּית וְאָמַר לוּ הִטוּעֵן פֵּן הֵיה אִם חֲזַר לְאַחַר מְפֵאן וְאָמַר לֵא הֵיה בּוּ רַבִּית אִינוּ נאָמֵן שְפִתְבּוּ הוּד' וְאָפִי' פֵאוּ עֵדִים וְאָמְרוּ אָנוּ הִינּוּ בְשִׁעַת הַהִלְוֵנָא' וּבְפִנְיֵנוּ מְנָה לוּ פֵל אוֹתוֹ הַסֵּף הַפְּתוּב בְשִׁטְרָה וְאִם"פ לֵא זֶה יְדִינוּ מֵתוּף יְדוּ אִפִּי' הוּא נאָמֵן לְחֻכְתּוֹ יוֹתֵר מֵמֵא' עֵדִים הִרִי לֵה שְאֲפִילוּ לְדְבָרֵי הַרְמַב"ם אִינוּ יְכוּל לְחַזְרוּר וְלִטְעוֹן מְחִיב לְפִיטוֹר וְאָפִי' יְבִיא עֵדִים לֵא מְהֵנִי וְכִינּוּן שְפֵן בְּגִדוֹן דִּידֵן פִּינּוּן שְמִפְכַח הִטְעֵנ' הֵרֵאשׁוּנִי' הֵיה חייב וְעַת' חוֹזֵר וְטוֹעֵן טַעֲנַת פִיטוֹר וְאָפִי' יְבִיא עֵדִים עֲלֵי' אִין רֵאוּי לֹמַר שְיֵהא נאָמֵן: וְיֵשׁ לֹמַר דְעַד פֵּאן לֵא קֵאֲמַר הַרְשֵׁב"א לְדַעַת הַרְמַב"ם הֵן אֵלָא פְשִׁמוּד' הַנְּטַעֵן בְּדְבָר שְיִודַע הוּא עֲצָמוּ שְמִתְחִיב בְּכָהּ וְכֵן מְלִשׁוֹנוֹ דְקֵאֲמַר לֵא נאָמְרוּ דְבָרִים הִלְלוּ בְמָה שְמוּד' הַנְּטַעֵן לְטוֹעֵן וְשְמִתְחִיב עֲצָמוֹ בְּב"ד כּו' וְכֵהִיא דְמְבִיא עֲשֵׂרִים דִינָרִין יֵשׁ בּוּ רַבִּית וְאָמַר לִי הִטוּעֵן פֵּן וְכו' דְכֻלֵּי עֲלָמָא יְדַעִי אִיסוֹר הַרְבִּית אָבֵל פְשִׁטוּעֵן טַענ' שְהוּא סְבוּר שְפּוֹטֵר עֲצָמֵן בְּה אֲפִילוּ שְהִדִּין מְחִיבּוּ מ"מ יְכוּל לְחַזְרוּר וְלִטְעוֹן פֵל זְמַן שְלֵא פֵאוּ עֵדִים דְכֻלֵּי עֲלָמָא דִינָא לֵא גְמִירִי וּלְפִי סְבָרְתוֹ מְשִׁתְנָה מְפִטוֹר לְפִטוֹר וְלְכֵן בְּגִדוֹן דִּידֵן פִּינּוּן שְרֵאוּבֵן טַעֵן הִטְעֵנ' הֵרֵאשׁוּנִי' לְהִיּוֹת שְהִי' סְבוּר שְהִי' פִטוֹר בְּה אַע"פ שְהִדִּין מְחִיב שְהוּא חייב וְכִמוּ שְפִתְבְּתִי מ"מ לְסְבָרַת הַרְמַב"ם יְכוּל לְחַזְרוּר וְלִטְעוֹן טַעֲנוֹת פִיטוֹר אֵלָא שְבְּגִדוֹן דִּידֵן אִינוּ נאָמֵן דֵאִין פֵּאן מִיגוּ וְכִמוּ שְפִתְבְּתִי אָבֵל אִם יְבִיא עֵדִים עֲלֵיהּ יֵהא נאָמֵן זֶהוּ מַה שְּׁנֵרָא' לְעַנְיִוֹת דַּעֲתִי יִצְחָק בְּכ"ר שְמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֶלֶה"ה.

קנ וְיֵהי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הִבִּיא רֵאוּבֵן עֵדִים לְאַמַּת טַעֲנָתוֹ הַשְּׁנֵינִי' וְזֶהוּ תוֹפֵס פְּתִיבַת קַבְלַת הָעֵדוּת שְנִכְתַּב בְּשִׁעָה שְהַעִידוּ בְּפִנֵי ב"ד וְלִפְנֵי ב"ד ה"ר אַבְרָהָם שְאֵלֹרִיאֵל יצ"ו הַעִיד בְּתוֹרַת עֵדוּת בְּפִנֵי ב"ד אִיהּ הוּא דְבַר אַמַּת כִּי מִיּוֹם א' שְהִי' י"ב לְחֻדְשׁ אָב מְשַׁנַּת

השכ"ד עד יום שְׁשִׁי שְׁהֵיָה י"ז לַאֲב הַנְּזָכָר אִין אָנן דִּינָאָה דִי אַקִּילִיָאִיו שְׁמִאָנְיָה קִישִׁי פְּאַלִּיִן אִיל דִּיג"ו ר"א הַנְּז' בְּחִנּוּת רָאוּבֵן הַנְּזָכָר קִי קִירִיָאָה פְּאַגְאָרְלִי אִון פּוּקִי דִי דִינִי"רו קִי לִי דִיוִיָאָה אִי נִון לֹו דִיש"ו אִי"ר רָאוּבֵן הַנְּז' שְׁיָנִון קִי פּוּאִישׁוּ עַד דִּילֹו שְׁיָגִינְטוּ קִי יְהוּדָה וְרָאוּבֵן הַנְּז' לְעִיל אִישְׁטָאוּאִן קִון שְׁמַעֲוֹן אִי הַיְזִירִוֹן קְנִאִינְטָה אִי אִין לָהּ קְנִאִינְטָה שִׁי הַאֲלִיָּיו קִי דִיוִיאִן רָאוּבֵן וִיהוּד' לְשְׁמַעֲוֹן שְׁשִׁים וְשָׁנִים פְּרָחִים טוֹבִים וְשְׁשִׁים וְאַרְבַּעַה חֲרִיגִי"ש לִנְשׁ קוּאִלִישׁ לִי אַקְאָרוּ אִיל דִּיג"ו שְׁמַעֲוֹן קִילִוּשׁ דִּוִישִׁין אָהּ יִשְׁשַׁכְר הַנְּזָכָר לְעִיל בְּפָנָיו דִּיל דִּיג"ו יִשְׁשַׁכְר אִי טוּמוּלוּס יִשְׁשַׁכְר הַנְּז' וְנָטַל קִנְיֹון מְרָאוּבֵן וִיהוּד' הַחֲבִירִים הַנְּז' פִּירוּ נִון קִיזוּ חֲאֲרִיגִי"ש אִי דִישׁוּ שְׁמַעֲוֹן אָלוּשׁ חֲבִירִי דִיג"ו שׁ דְּאֲלָדִי מָאָה וְעֶשְׂרִים פְּרָחִים טוֹבִים אִי שְׁוֹלְטָאָה לִישׁ שְׁשָׁה פְּרָחִים ג"כ אָמַר בְּתוֹרַת עֲדוּת קִינְוֹן שְׁאָבִי שִׁי לִי קִי דְאָבָאִן אַדִּיבִיר מָאָשׁ לִנְשׁ חֲבִירִים דִּיג"ו שׁ אֶל דִּיג"ו שְׁמַעֲוֹן אוּ שְׁיָנִון אִי טוּדוּ אִישְׁטוּ פּוּאִי דִינְטָרוּ אִינְלָה דִיבּוּטִיקָה דִי רָאוּבֵן הַנְּז' עוֹד אָמַר קִי נִון אַבִיָאָה אִינִישְׁטוּ מַעֲמַד דִּי"ו מָאָשׁ קִי אִיל אִי ר' יַעֲקֹב אִי רָאוּבֵן וִיהוּדָה וְיִשְׁשַׁכְר וְשְׁמַעֲוֹן הַנְּז' וְכִן בָּא רַבִּי יַעֲקֹב וְהַעִיד דְּבָרֵי רִיבּוּת בְּתוֹרַת עֲדוּת פְּכָל הַפְּתוּב לְעִיל אוּת תִּיבָה בְּתִיבָה מְלֻבַד שְׁהַזְמֵן שְׁהֵיָה הַמַּעֲמַד הַנְּז' אִינוּ זֹכֵר בְּאִיזָה זְמַן הֵיָה פֶל הַפְּתוּב לְעִיל הַעִידוּ בְּתוֹרַת עֲדוּת אַחַר כֶּף שְׁאֲלַתִי לְרָאוּבֵן הַנְּז' בְּאִי זֶה זְמַן הֵיָה הַהֲמַחְאָה שְׁהַמְחָהוּ שְׁמַעֲוֹן אֶצֶל לִוִי וְהַשִּׁיב שְׁיָרִיָאָה קוּמוּ שְׁמָנָה דִּיאֶשׁ קוֹדֵם רֵאשׁ הַשְּׁנָה וְלִוִי הַנְּז' אָמַר קִי פְּנֹאִי כ"ח לְאַלוּל מִשְׁנַת הַשְּׁכ"ד שְׁבוּ בַיּוֹם פְּתוּבוּ בְּפִנְקִסוּ פֶל זֶה הֵיָה בְּפָנָי יוֹם חֲמִשִּׁי י"ט כְּסֻלְיוּ שְׁנַת הַשְּׁכ"ה: עַל עֲנָנִין עֲדוּת זֶה נִרְאָה לַע"ד דְּלֹא אַהֲנִי וְלֹא מַעֲלִי לִיפְטֹר לְרָאוּבֵן מֵהַס"ד זְהוּבִים שְׁנַתְחַיִּיב לִיתֵן לְלִוִי וְהַטַּעַם שְׁהָרִי הַעֲדִים עֶצְמָם אוֹמְרִים שְׁאִינִם יוֹדְעִים אִם הִיוּ חֲיִיבִים רָאוּבֵן וִיהוּדָה לְשְׁמַעֲוֹן עֲדִינִן אִיזָה סֶף עַל הַמָּאָה וְעֶשְׂרִים פְּרָחִים אִם לֹאוּ וְכִינֹון שְׁכֹון אֶפְשֵׁר דֹאע"גב שְׁהַמְחָה שְׁמַעֲוֹן לְרָאוּבֵן וִיהוּדָה אֶצֶל יִשְׁשַׁכְר לְפָרוּעַ ס"ב זְהוּבִי טוֹבִים וּס"ד חֲרִי"גִישׁ אֶפְשֵׁר שְׁהֵיָה לוֹ לְשְׁמַעֲוֹן אֶצֶל הַחֲבִירִים הַנְּז' חוּב אַחַר שְׁהִיוּ חֲיִיבִים לוֹ כְּמָה זְהוּבִים חֲרִיגִי"ש וְלָכֵן חֲזַר וְהַמְחָהוּ אֶצֶל לִוִי עַל ס"ד זְהוּבִים חֲרִיגִי"ש אַחֲרִים וְאַף עַל פִּי שְׁהַמְחָהוּ תַחֲלָה אֶצֶל יִשְׁשַׁכְר עַל ס"ד זְהוּבִים חֲרִיגִי"ש כְּמָה וְכְמָה זְהוּבִים חֲרִיגִי"ש אִיכָא בְּשׁוּקָא וְאִין זֶה פְּקֻדוֹן מִיְחֻד הַנְּפֻקָד אֶצֶל רָאוּבֵן לְשִׁנְאָמַר' כְּבָר הַמְחָהוּ תַחֲלָה אֶצֶל אַחַר אִין זֶה אֶלֹא מְלוּה וְכִינֹון שְׁכֹון אֶפְשֵׁר שְׁהֵיָה לוֹ לְשְׁמַעֲוֹן אֶצֶל רָאוּבֵן סֶף גְּדוּל וּמְקַצְתוּ הַמְחָה אֶצֶל יִשְׁשַׁכְר תַּחֲלָה וּמְקַצְתוּ הַמְחָה אֶצֶל לִוִי לְבִסּוּף וְלֹאוּ פֶל כְּמִינְיָה דְרָאוּבֵן לוֹמַר לֹא הֵיָה לוֹ לְשְׁמַעֲוֹן אֶצֶל פְּלוּם וְכִמוּ שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל וְעוֹד בַּר מִן דִּין אֶפִּילוּ יַעֲדוּ הַעֲדִים שְׁנַתְבְּרַר אֶצֶלִם בְּמַעֲמַד הַהוּא שְׁלֹא נִשְׂאָר לוֹ לְשְׁמַעֲוֹן אֶצֶל רָאוּבֵן וִיהוּדָה אֶפִּיל' שְׁוָה פְּרוּטָה מֵאִן נִימָא לָן שְׁבִימִים הַאֲמַצְעִים אֶשְׁר בֵּין שְׁתֵּי הַהֲמַחְאוּת לֹא מְכַר שְׁמַעֲוֹן אִיזוּ סְחוּרָה לְרָאוּבֵן בְּאִנְפֹון שְׁנַתְחַיִּיב רָאוּבֵן לְשְׁמַעֲוֹן הַסֶּף הַנְּז' קוֹדֵם הַהֲמַחְאָה הַשְּׁנִיָה שְׁהָרִי רָאוּבֵן הוּדָה שְׁבָכָל יוֹם וַיּוֹם הֵיָה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן עִם שְׁמַעֲוֹן וְכִינֹון שְׁכֹון פִּינֹון שְׁיֵשׁ זְמַן רַב מִי"ז לַאֲב שֶׁהוּא שְׁהוּא הַזְּמַן הַיּוֹתֵר מְאוּחָר שְׁאָמַר הַעֵד שְׁהִיָת' הַהֲמַחְאָה הַרְאִשׁוֹנָה עַד שְׁמוֹנָה יָמִים קוּד' ר"ה שְׁהִיָת' הַהֲמַחְאָה הַשְּׁנִיָה לְפִי דְבָרֵי רָאוּבֵן הָרִי יֵשׁ שְׁנִים וְשְׁלֹשִׁים יוֹם וְאֶפְשֵׁר שְׁבָאָחַד מֵהֶם נִשְׂאוּ וְנָתְנוּ רָאוּבֵן וְשְׁמַעֲוֹן בְּאִנְפֹון שְׁנַתְחַיִּיב רָאוּבֵן לְשְׁמַעֲוֹן וְלָכֵן הַמְחָהוּ שְׁמַעֲוֹן לְרָאוּבֵן אֶצֶל לִוִי אַחַר כֶּף וְהוּדְאָתוּ שֶׁל רָאוּבֵן מוֹכִיחַ כֹּן פִּינֹון שְׁהוּד' לְפָרוּעַ לְלִוִי הַשְּׁשִׁים וְאַרְבַּעַ' זְהוּבִים וְאַף עַל פִּי שְׁיֻד' שְׁמַעֲוֹן שְׁלֹא נִשְׂאָר לוֹ אֶצֶל הַחֲבִירִים רָאוּבֵן וִיהוּד' שׁוּם חוּב בְּעוֹלָם וְגַם לֹא נִשְׂאָ וְנָתַן עִמָּם אַחַר כֶּף בְּאִנְפֹון

שִׁיָּהוּ חַיִּיבִים לוֹ כָּלֵל וְנִמְצָאת הַמַּחְצֵאת לוֹי בַטֵּל' אֶפְיָלוּ הָכִי אֵינוּ נֶאֱמָן כִּינּוּ שִׁשְׁמַעוֹן
הַנִּזְכָּר נִשְׁבַּר אוֹ נִחְבָּא אֵין רוא' וְכִמוּ שִׁפְתָב הָרֵא"ש הִבְיָאוּ הַטּוֹר סִימָן קכ"ו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ
וְאִם הַנּוֹתָן מוֹד' שִׁטַּע' בְּחֻשְׁבוֹן וְהַמְקַבֵּל אֵינוּ יוֹדַע אִם טַע' אִם לֹא אִם נָתַנוּ לְמַקְבֵּל
בְּשִׁבִיל חוֹב שֶׁהִי' לוֹ עָלָיו וְהַמְחָהוּ אֶצְלוֹ לִקְפָּרַע מִמֶּנּוּ אִם יֵשׁ לוֹ נְכָסִים לְנוֹתָן שִׁיִּכּוֹל
הַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ נֶאֱמָן הַנּוֹתָן לוֹמַר שִׁטַּע' וְיִחְזוֹר הַמְקַבֵּל וְיִגָּב' חוֹבוֹ מִן הַנּוֹתָן אֲבָל אִם אֵין
לוֹ נְכָסִים לֹא כֹל כְּמִינֵהוּ' לְחוֹב לְמַקְבֵּל בְּהוֹדָאתוֹ: הָרֵי שִׁמָּן הַדִּין הַגָּמוּר חַיִּיב רְאוּבֵן לְשִׁלֵּם
לְלוֹי כֹּל שִׁפְן שִׁהִיֹדַע נִסְתָּרוֹת יוֹדַע מַה טִּיבוֹ שֶׁל עֵדוֹת זֶה שֶׁהָרֵי מְכַחֲשִׁין הָעֵדִים טַעֲנַת
רְאוּבֵן שֶׁרְאוּבֵן טַעֲנָן בְּבֵית דִּין שֶׁהַמְחָא' הָרֵאשׁוֹנ' אֶצֶל יִשְׁשַׁכָּר לֹא הִית' עִמּוֹ אֲלֵא עִם
חֲבִירוֹ יְהוּדָה וְלִכְפֹּה לֹא נִזְכָּר מִהַמְחָאָה הַהִיא וְלֹא עֵינֵכָב בְּיַד שִׁמְעוֹן כְּשֶׁהַמְחָהוּ אֶצֶל לוֹי
לְהִיּוֹת שֶׁהוּא לֹא נִמְצָא בְּשַׁעַת הַמְחָאָה הָרֵאשׁוֹנָה וְהָעֵדִים מְעִידִים שֶׁנִּמְצָא שֵׁם רְאוּבֵן
וְשִׁלֵּא הִיָּתָה הַמְחָא' לְבַד בְּמַעֲמַד שֶׁלְשִׁפְתָן עִם יִשְׁשַׁכָּר כִּמוֹ שֶׁטַעֲנָן רְאוּבֵן שֶׁלֹּא הָיָה שֵׁם
קִנְיָן כִּי אִם שֶׁנִּטַּל קִנְיָן מִרְאוּבֵן וְיְהוּדָה' וְגַם מוֹד' רְאוּבֵן עֲכָשְׁיוֹ שֶׁפְתָבוּ שֶׁטַר חוֹב עַל זֹאת
הַמְחָא' וְכִינּוּן שֶׁכֵּן אִיךָ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁלֹּא נִזְכָּר רְאוּבֵן מִהַמְחָא' זֹאת בְּתוֹךְ שָׁנִים
וְשִׁלְשִׁים יוֹם לְעַפְכָּב בְּיַד שִׁמְעוֹן שֶׁלֹּא יִחְזוֹר לְהַמְחָאוֹ עַל אוֹתוֹ חוֹב עֲצָמוֹ אֶצֶל לוֹי וְעוֹד
כְּשֶׁבָא לְבֵית דִּין אִיךָ עֵמַד בְּדִין יוֹתֵר מִשְׁמוֹנ' יָמִים וְלֹא זָכַר טַעֲנָן' זֹו וְטַעֲנָן טַעֲנָן גְּרוּעָה
שֶׁהָיָה חַיִּיב לוֹ שִׁמְעוֹן מִמְקוֹם אַחֵר וְהוֹצִיא שֶׁטַר לְאַמַּת טַעֲנָתוֹ שֶׁפְתוּב בּוֹ שֶׁחַיִּיב שִׁמְעוֹן
לְיְהוּדָה' שְׁנוֹתָפִי וְרְאוּבֵן לֹא הִנְזָכָר שֶׁמוֹ בּוֹ לְכֹן מִכָּל מַה שֶׁפְתָבְתִּי כַּמָּה וְכַמָּה אִמְתָּלְאוֹת
מוֹכִיחוֹת גְּמַרְתִּי אִמְרַתִּי שֶׁחַיִּיב רְאוּבֵן לְשִׁלֵּם לְלוֹי שִׁשִּׁי' וְאֶרְבָּעָה פְּרָחִים חֲאֵרִיגִי"ש וְכִמוֹ
שֶׁהָאֵרְכָתִי וְכַתְבְּתִי כַּמָּה רְאוֹת שֶׁהָדִין אֶמַת וְאֵין בּוֹ נִפְתַּל וְעַקְשׁ לְעֵנִיּוֹת דַּעַתִּי וְאָמַר לִי
לְבִי הַצַּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שֶׁמוֹאֵל אֲדַרְבִּי זֶלֶה"ה קִנָּא שֶׁאֵלֶה דִּינָה נִתְאַלְמָנ' מִכַּעַל' הָרֵאשׁוֹן
וְאַחֵר כֶּף נִשְׁאֵת לְשִׁמְעוֹן וְהַתְּנוּ בֵּינֵיהֶם תְּנָאִים כִּמוֹ שֶׁפְתוּב בְּשִׁטַּר הַפְתָּוּבָה שֶׁנִּתְחַיִּיב
שִׁמְעוֹן לְהַשִּׁיב לְיֹרְשֵׁי אִשְׁתּוֹ מִחֻצֵי הַנְּדוּנָיָא אִם תְּמוֹת הִיא בְּלֹא זָרַע וְכו' עוֹד כְּתוּב שֶׁאִם
תִּתֵּן וְתַנְיִיחַ וְכו' שִׁיָּהוּ' הַפֵּל בְּטַל וּמְבוֹטָל וְכו' עוֹד כְּתוּב וְלִגְמוֹר וְלִקְיָיִם כֹּל הַתְּנָאִים הַנּוֹז'
בְּטַל שִׁמְעוֹן הַנּוֹז' קִנְיָן גָּמוּר וְנִשְׁבַּע שְׁבוּעָה חֲמוּרָה' וְכו' וְאַחֵר כֶּף בְּהַמְשָׁף הַזְּמָן נִפְטָר' דִּינָה
הַנּוֹז' וְחַיִּי לְרַבֵּן וְלִכָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁבִקְתָּ וְזָרַע אֵין לָהּ וְצוֹתָה מִחֲמַת מִיתָה לְבַעַל' שֶׁהַשְּׁבוֹן
כְּתוּבָתָה יִתְּנָהוּ לִיתוּמָה' אַחַת קְרוּבָת' רַק שִׁיָּתָן מִמֶּנּוּ לְאַחִי' הַיּוֹרֵשׁ עֵשֶׂר' זְהוּבִים וְעַתָּה
הִיתוּמָה הַנּוֹז' טוֹעֲנָת לְשִׁמְעוֹן שִׁיָּקִיִּים צְנוּאָת אִשְׁתּוֹ כִּי דְבָרֵי שֶׁכִּיב מְרַע כְּכַתוּבִים
וְכַמְסוּרִים דָּמוּ וְזָכַת' בְּנְכָסִים הֵהֵם וְהָאֵחַ הַיּוֹרֵשׁ טוֹעֵן נֶגַד שִׁמְעוֹן שִׁיָּקִיִּים שְׁבוּעָתוֹ אֶשֶׁר
נִשְׁבַּע כְּבָר זֶה כַּמָּה כַּאֲשֶׁר כְּתוּב בְּשִׁטַּר הַפְתָּוּבָה הוֹדִיעֵנוּ דְרָךְ זֹו גִּלְדָּה: תְּשׁוּבָה נֵרֵא'
לְעֵנִיּוֹת דַּעַתִּי שֶׁהָדִין עִם הָאֵחַ הַיּוֹרֵשׁ שֶׁאֵין כֹּחַ בְּיַד הָאֵשׁ' לְכַטֵּל תְּנָאִי הַשְּׁבוֹן הַפְתוּב
בְּשִׁטַּר הַפְתָּוּבָה' וְכִמוֹ שֶׁפְתָב הַיּוֹרֵשׁ לְמִי הִבְיָאוּ רַב אֶלְפָס בְּהַלְכוֹת פָּרָק הַפּוֹתֵב א"ר יוֹסִי
אֵלִין דְּכַתְבִּין לְגַשְׁיָהֶן אִי מִיתָא בְּלֹא בְּנֵי כֹל מֵאִי דִילְיָה תְּהִדָּר לְבִי נִשְׂא תְּנָאִי מְמוֹן הוּא
וְקִיָּים וְלֹא מִיִּבְעִיא הִיכָא דְהָאֵשׁ' נִשְׂא אֲבִיָּה וְנָתַן לָהּ גְּדוּנָיָא דְפְּשִׁיטָא דְתְּנָאִי זֶה קִיָּים הֵן
לְפִי הַתְּקַנָּה' שֶׁתְּקַנּוּ בְּטוֹלִיטוּל' וְכִמוֹ שֶׁפְתָב הָרֵא"ש בְּתְּשׁוּבוֹתָיו כָּלֵל נ"ו שֶׁאֵין בְּיַד הָאֵשׁ
לְשׁוֹנוֹת כָּלֵל לְתַתּוֹ לֹא לְבַעַל' וְלֹא לְאַחֵר וְאִם נִתְּנָה אוֹתוֹ אֵין מִתְּנָת' כְּלוּם אֲלֵא הָרֵאוּי
לְיִרְשׁ יִרְשׁ הֵן לְפִי הַדִּין שֶׁכִּינּוּ שְׁנָתָן לָהּ אֲבִיָּה הַנְּדוּנָיָא וְהַתְּנָה' כֶּף הָיָה כְּמַתְּנָה' עַל מְנַת
לְהַחְזִיר וְכִמוֹ שֶׁפְתָב הַר"ן שֶׁם בְּכַתְּוּבוֹת טַעֲמֵם זֶה וְכִינּוּן שֶׁלֹּא נָתַן לָהּ אֲבִיָּה הַנְּדוּנָיָא אֲלֵא
עַל תְּנָאִי דְתְּהִדָּר לְבִי נִשְׂא תְּנָאוֹ קִיָּים וְאֵין כֹּחַ בְּיַד הָאֵשׁ לְתַתּוֹת דְּבָר מֵאֲשֶׁר הַתְּנָה

אביה אלא אפילו לאש' אלמנה שזכתה בנכסים מכתובת בעל' הראשון או מצא' מציא' או נפלו לה בירוש' ונשאת לבעלה השני וכתבה תנאי זה בנדון דידן תנאי זה קנים ואין שום פח ביד האש' לתת דבר מההשבון לא לבעל' ולא לאחר ואם נתנה אין במתנת' פלום אלא הראוי לירש ירש הן לפי התקנה הן לפי הדין: לפי התקנ' שהרי כתב הרא"ש שם בתשובותיו שפונת התקנ' היתה שלא תסוב הנחל' מקרובי האש' לבעל לכך תקנו שהחצי מהנחל' תשאר ביד יורשיה ועקרו נחלה מן הבעל הראוי לירש מן התור' ונתנוהו ליורשיה אחרי מות האשה אבל בחייה לא השליטוה בחצי הנכסים ליתנם לכל מי שתראה וכו' ועוד כתב הילכך מכירתה וניתנתה בחיי בעלה אינו פלום אלא הכל כמו שפירש בתקנה הראוי לירש וכו' ונדאי שטעם שלא תסוב נחלה מקרובי האשה לבעל וכו' שיף גם כן באשה אלמנה שנשאת לאיש שאם אלמנה זו תוכל למפור ולתת תסוב הנחלה מיורשיה לאיש אחר וממטה למטה ועוד שמתוך הניכוח שהיה לו להרא"ש ז"ל עם הה"ר ישראל ז"ל על הבנת לשון התקנה שהה"ר ישראל סבר שמלשון התקנ' נראה שהאשה יכולה ליתן נחלה למי שתראה כמו שכתוב שם מתוך ויפוחם נראה שהתקנה היתה גם על אשה אלמנה המכנסת שום לבעלה בנדון דידן וזה שהטע' שיתן לסברתו הה"ר ישראל הוא כי הדעת נוטה לכך כי רחל שהיו לה נכסים קודם שנשא שזכתה בהן מכתובת בעל אחר או שמצאה מציא' או שנפלו לה בירושה ובאה התורה והפקיעה ממנה שהיה לה בנכסים שתניחם למי שתראה וזכת' בהן לבעל וחרה התקנ' והפקיעה חצי אותו וכו' והניחה אותה ביד הענייה בעלת הנכסי' שיהיה לה טובת הנאה בהם כי שמה יהיה לה אם לענייה ויהיה לה יורש רחוק מאד שלא ראתה מעולם ומה הועילו בתקנה שתשאר אמה תסבב על הפתחים והנכסים איש נכרי יאכלם והלא הדעת מכרעת שהמתקנים לבעלת הנכסים תקנו ולא לזרים הרי לה ראיה ברורה שענין התקנה כשננתקנה גם בנדון דידן נתקנה ולכך היה מכריח הה"ר ישראל הבנת לשון התקנה מתוך הסברא דסברא זו לא שייכא אלא בנדון פי האי וגם הה"ר אש השיב לו ואמר תמה אני היאך נכנסה סברא זו בלכך שהניחו רוב נשים שנשאו בתולות ונותנין אביה ואמה מותר ומתן וכו' ותקנו בשביל דבר שאינו מצוי אשה במצאה מציאה או ירשה או זכתה מכתובת בעלה ולעשות לה טובות הנאה שתניחם למי שתראה ועוד אם באו לעשות טובת הנאה לענייה זו בעלת הנכסים א"כ ישליטוה בחייה על הנכסים לעשות בהן מה שתראה וזו תהיה לה טובת הנאה שלמה הנאה הנראית לעיני' יותר מאחרי מותה כשהיא בקבר וכו' והפיל העולה מדבריו שפונת מתקני התקנה לא היתה להנאת אשה זו אלא כדי שלא תסוב נחלה ממטה למטה ובענין כתובת בנין דכרין כמו שכתב הוא שם ולכן לא נתנו דבריה' לשיעורין הרי לה מתוך ויפוח זה איך אלמנה זו בנדון דידן אין במתנת' פלום לפי התקנה כמו שכתב הרא"ש דקימא לן בנותיה וכמו שהכריח הוא סברתי בתשובותיו: ואף על גב שכתב הה"ר שלמה בר צמח הביאו הה"ר יוסף קארו ו' העזר סימן קי"ח ז"ל מקומות שיש להם תקנה שאם תמות האשה בחיי בעלה יחזיר מקצת הכתובה ליורשי' אם אותו מקצת רצתה האשה למוחלו לבעלה והוציא הבעל שטר מחילה מזה היא קיימת דכל טעמי שאנו יכולים לעשות להעמיד נחלה במקומ' אנו עושים הרי שנראה שיש פח ביד האשה לעשות מה שתראה יש לומר דעד כאן לא קאמר הכי אלא כדי לקנים נחלה דאורייתא שהבעל יורש את אשתו אבל בנדון דידן דמתנתה מבטלת

נחלת דאורייתא הו' מ'יורשיה ממשפחת בית אביה הו' מבעלה ולכו' אין במתנת' פלוס אלא היורש ירש מפח התקנה וגם לפי הדין זכה היורש דתנו בכתובות פ'ק הפותב פ'תב לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירוטיהו ובפ'רי פירוטיהו ב'חיי' ובמותי' אינו אוכל פירות ב'חיה ואם מתה אינו יורשה ואוקימנא למתניתין בכותב לה ועודה ארוסה ולק' מועיל וכד'ב פ'הנא דאמר רב פ'הנא נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר מתנה עליה שלא יירשנה פ'רוש פ'ומר שעכשיו בשעה שמסתלק ממנה אינו ראוי ליורשה בירושת הבעל קודם גישואין אדם מתנה עליה שלא יירשנה אבל אחר שנשא תנאו בטל יירשנה וכו' פסק הרמב"ם פ'ק כ"ג הלכו' אישות וכיון שפ'נ נמצא שתנאי זה שפ'תב היורש למי אליו דכתבין ל'שיהו אי מיתה בלא בני כל מאי דיליה תהדר לבי נשא תנאי מ'מון הוא וקניים לא משפ'ת לה אלא בכותב לה ועודה ארוסה ומאותה שעה נסתלק הבעל מחלק י'רושתו ובאותה שעה מסרה האשה ליד בעלה נכסיה על תנאי שי'זכה בהן יורשה אחר מו'תה נמצא שמאותה שעה זכה היורש ואין פ'ח ביד האשה לבטל תנאה ול'תת הנכסים לאחר לפי שפ'ב יצאו מ'רשות' ונכסו ליד בעלה על תנאי שי'זכה בנכסים ה'הם יורשה וכו' פסק הרמב"ם הלכות זכיה ומתנ' פ'ק ד' שפ'תב המזכה לחבירו מתנה על ידי אחר פ'ון ש'תחזיק בה אחר כגון שמש' המטלטלין או הגיע שטר הקרקע לידו או החזיק בקרקע זכה חבירו אף על פי שלא הגיע המתנה לידו ואין הנותן יכול לחזור בו אף פ'אן בנדון דידן פ'ון שפ'או הנכסים ליד הבעל בתנאי שי'רש היורש אין פ'ח ביד האשה לחזור בה פ'ל שפ'ן בנדון דידן שמשעה ראשונה בא שטר הפ'תובה ליד היורש ממש הזוכה בנכסים: ואם תאמר והתנאי בגי'טין פ'ק השולח תנו רבנן האומר נתתי שדה פ'לוני לפ'לוני נתתי לפ'לוני הרי היא שלו הרי היא שלו א'תננה לפ'לוני רבי מאיר אומר קנה ונכמ'ים אומרים לא קנה א'מר רבי יוחנן בשטר וכלן בשטר דהאי אומר דק'תני כותב הוא שפ'תב א'חד מל'שנו' אלו בשטר ומוסרו ליד המקבל דאלו בדבורא לא מקניא ארעא ורבי מאיר סבר דבאומר את נו משמע בשטר זה שאינו מוסר לו עכשיו ונכמ'י אומרים לא קנה שאין זה אלא שמבטיח שא'תננה לו לאחר זמן ובשטר א' ועדיין לא עשה הרי לה סברת חכמים דהלכתא כ'נותיהו דס'רי דאף על גב שפ'תב שטר א'תן פ'ך וכ' ומוסר השטר לא קנה בזה השטר פי אינו אלא הבטחה בעלמא וכו' פסק הרמב"ם פ'ק ד' הלכות זכיה וכיון שפ'ן בנדון דידן אף על גב שמסרה הנכסים ליד בעלה ויצאו מ'רשותה וגם שאר הפ'תובה בא ליד היורש מפ'ל מקום לא זכה היורש משעה ראשונה ש'הרי לא פ'תבה אלא שכש'תמות היא שאז יחזיר וישיב בעלה מחצית ה'נדוניא ליורשיה ואין זו אלא הבטחה בעלמא שי'חזור וישיב ולא היתה פ'ונתה לזכות ליורש מעכשיו אלא לסלק לבעל מאותן הנכסים בעודה ארוסה לעשות מהם פ'רצונה וכיון שקודם שפ'את לזמן החזרה שפ'תב' חזרה בעצמה וכתבה הנכסים לאחרים נאמר שמתנתה קיימת.

ויש לומר דאם לא היתה פ'ונתה בתנאי זה אלא לסלק לבעל' מנכסי' אלו שלא ירשנה לא היתה לה לכתוב בשטר פ'תובה אלא שהתנה עמו שלא ירשנה אותו החלק מה'נדוניא ואז ממילא יורשיה ממשפחת בית אביה היו יורשים אותה וכיון שעם פ'ל זה עשתה שי'תחייב בעל' להחזיר ולהשיב ליורשיה מחצית ה'נדוניא ודאי שלא היתה פ'ונתה אלא לזכות' מיד הגוף והפירות לאחר מיתה ומ'היום ההוא זכו בנכסים דקיימא לן כר'יוסי דקאמר פ'ק יש נוחלין דזמנו של שטר מוכיח עליו וכו' פסקו פ'ל הפוסקים ודוגמא לזה

פֶּתַח נְמָקִי יוֹסֵף עַל מַתְנִיתִין דְּפָרְקֵי יֵשׁ נוֹחֲלִין הַפּוֹתֵב נְכָסִיו לְבָנָיו צָרִיף שְׂיִכְתּוֹב מֵהִיוֹ
וּלְאַחַר מֵיִתָּה דְבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵינּוּ צָרִיף הַפּוֹתֵב נְכָסִיו לְבָנּוּ לְאַחַר מוֹתוֹ
הָאֵב אֵינּוּ יָכוֹ לְמַפְנֵי לְמַפְנֵי שֶׁהוּ פְתוּבִין לְבֵן וְהַבֵּן אֵינּוּ יָכוֹל לְמַפְנֵי מִפְּנֵי שֶׁהֵם
בְּרִשׁוֹת הָאֵב וְכוּ' וּפְיִרְשׁ נְמָקִי יוֹסֵף מְדַכְתֵּב לְהוּ לְאַחַר מֵיִתָּה ש"מ שֶׁהוּא רוֹצֵה הַפְּיִרוֹ'
כָּל יְמֵי חַיָּיו וּמְדַאצְטְרִיף לְמַכְתֵּב לְהוּ מֵהַיּוֹם אַף עַל פִּי שֶׁהֵם בָּנָיו וּבְנוֹדָאֵי הָיוּ יוֹרְשִׁים
אוֹתוֹ שְׁמַע מִיָּגָה דְּמִיָּרִי בְּבָרִיא שְׁרוּצָה לִיקַח אִשָּׁה וְכַדִּי שְׁלֵא יִשְׁתַּעֲבָדוּ נְכָסִיו לְכַתְּוֵבַת
אִשָּׁה וְתַעֲקוֹר הַנְּחֻלָּה מִבָּנָיו פּוֹתֵב לָהֶם נְכָסִיו מֵהַיּוֹם דְּהָיוּ פָּאֵלוּ אָמַר גּוּף הַקְּרַקַּע אָנִי
מִקְנָה לָכֶם מֵהַיּוֹם וּפְיִרוֹת לְאַחַר מֵיִתָּה וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר דְּאִפִּילוּ לֹא פֶתַח לוֹ מִמֶּשׁ בְּשִׁטְר
מֵהַיּוֹם כְּמֵהַיּוֹם דְּמִי אִם יֵשׁ בּוֹ זְמוֹ: הָרִי שְׁפֶתַח שְׁכִינּוֹ שְׁלֵא הָיָה צָרִיף לְכַתְּוֵב לְבָנָיו שְׁהָרִי
הֵם יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ וְעַם כָּל זֶה פֶתַח וְדָאֵי יָדִים מוֹכִיחוֹ' שְׁלֵא הֵיִתָּה פּוֹנְתוֹ אֲלֵא לְזַפּוֹת' מִיָּד
וּמֵהַיּוֹם קוֹדֵם שְׂיִקְדָּמְנוּ אַחַר אַף בְּגִדוֹן דִּידוֹן פִּינּוֹן שְׁלֵא הֵיִתָּה צָרִיכֵי לְהַתְּנוֹת כִּי אִם סִילּוּק
הַבַּעַל לְבַד מְאוֹתֵם הַנְּכָסִים כִּי יוֹרֵשׁ' לֹא הָיָה צָרִיף לְכַתְּוֵב כִּי מִמִּילָא וּמְדַאֲוִרִיָּתָא
הֵם יוֹרְשִׁים אֲלֵא וְדָאֵי פִינּוֹן שְׁפֶתַח וְחִיָּיְכָה לְבַעַל' שְׂיִחְזִיר וְיִשְׁיֵב לְיוֹרְשֵׁי' מַחְצִית הַגְּדוּוּנָא
וְדָאֵי שְׁפּוֹנְתָ' הֵיִתָּה לְזַכּוּתֵם מִיָּד מִזְמַן הַשִּׁטְר כִּר' יוֹסֵי דְאָמַר זְמַנּוֹ שֶׁל שִׁטְר מוֹכִיחַ עָלָיו
וְזֶה כַּדִּי שְׁלֵא יִקְדָּמוּ אַחֲרֵים לְיוֹרְשֵׁי' מִפְּחַ אֵיזוֹ מַתְנֵי' כְּמוֹ שְׁעֵשֶׂת' לְבַסּוֹף שְׂאָז בְּשַׁעַת
נִישׁוּאֵיָה הֵיִתָּה דַעַת' קְרוּבָה לְיוֹרְשֵׁיָה וּבְשַׁעַ' פְּטִירַת' רַחֲמֵי' מֵהֶם וְנָתַן' מַתְנֵי' וְלֹא הוֹעִיל
לָהּ כִּי כָּבַר מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנֵי' סִילְקָה יָדָה וְרִשׁוּת' מֵהַנְּכָסִים הֵהֵם כְּדַתְנֵי' הָאֵב אֵינּוּ יָכוֹל
לְמַפְנֵי מִפְּנֵי שֶׁהֵם פְתוּבִי' לְבֵן אַף בְּגִדוֹן דִּידוֹן אֵין מַתְּנָת' מַתְּנָה מִפְּנֵי שֶׁהַנְּכָסִים הֵהֵם
פְתוּבִי' לְיוֹרֵשׁ מְכַל מַה שְׁכַתְּבָתִי נֵרָא' שְׁהַדִּין עִם הָאֵחַ הַיּוֹרֵשׁ וְחִיָּיב הַבַּעַל לְתַת לוֹ חֲצִי
הַגְּדוּוּנָא כְּמוֹ שְׁנַתְּחִיב בְּשַׁעַת פְּנִיסַתוֹ לְחוֹפָה עִם דִּינָה אִשְׁתּוֹ מְלַבַּד מַה שְׂאָמְרוּ ז"ל לֹא
תִּיקְוֵי בְּאֵעֲבוּרֵי אַחְסָנָא אִפִּילוּ דְבָרָא בִּישָׂא לְבָרָא טָבָא כ"ש וּק"ו בְּגִדוֹן דִּידוֹן לְתַת מַתְּנָה
לְמִי שְׂאֵין רֵאשׁוֹן פֶּלֶל וְלֵהוּצִיא וְלֵהַעֲבִיר הַנְּכָסִים מִמִּי שְׂרֵאוּי לִירֵשׁ מִן הַתּוֹרָ' וְנוֹסֵף
עַל זֶה הָיִיתָ הָאֵחַ הַיּוֹרֵשׁ ת"ח וְנִצְרָף מִכֶּמֶה פְּנִים וּמִיָּגָה' שׁוֹנִים וְרֵאוּי לְהַטִּיל מְלֵאֵי בְּכִיסוֹן
שֶׁל תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים כ"ש לְזַכּוּתוֹ בְּשִׁלּוֹ וּבִירוֹשׁ' הַבֵּא' לוֹ עַפ"י הַתּוֹרָה וְלֵהַעֲמִיד דְּגַל גְּנֻלָּה
דְּאוֹרֵיָתָא עַל תְּלָה לְכֹן כָּל הַמַּחְזִיק בְּיָדוֹ הֵגָה שְׁכָרוֹ אִתּוֹ מִנוֹרָא תְּהִלָּה וְיֵהָ' לְשֵׁם וְלִתְּהִלָּ'
זֶהוּ מַה שְׁנֵרָא' לְעַנְיּוֹת דַּעַתִּי וְאָמַר לִי לְבִי נֵאֵם הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֶלֶה"ה:
קִנְג שְׂאֵלָה טְרַפְשׁ שְׁנַמְצָא נְקוּב בְּבַהֲמָה כְּמוֹ רֹחֵב דִּינֵר נְקֵב נְקִיבַתוֹ הוּא לְמַעַל' בְּמַקּוֹם
שְׂמַתְחִילִי לְקַרְוֵעַ הַטְּרַפְשׁ כְּשִׁרְוֹצִים לְבַדּוֹק הַבְּהֵמָה שֶׁהוּא רַחוּק הַרְבֵּה מִמֶּקוֹ' חִיבוּר
הַכָּבֵד וְנַמְצָא בְּפִשׁוֹר שְׁבִין צָלַע לְצָלַע כְּמוֹ נְקֵב ג"כ כְּשִׁיעוֹר רֹחֵב דִּינֵר שֶׁהוּא נִרְאֶה וְדָאֵי
שְׁהִיָה מְנַגִּיחַת שׁוֹר אוֹ מַקְל שְׁנַכְנַס מִשָּׁם וְנַקֵּב הַטְּרַפְשׁ וְסָבִיב הַנְּקֵב שְׁבִין צָלַע לְצַל' נַעַשׁ'
כַּתְּיִכַת שְׁוֹמֵן שְׁהִיָה סוֹתֵם הַנְּקֵב וְגַם נְקֵב הַטְּרַפְשׁ וּבְדַקְנוּ בְּכָל הַדַּקִּין וְלֹא נַמְצָא בָּהֶם
נְקֵב כָּלֵל וְהַטְּרַפְשׁ בְּעַצְמוֹ לֹא נִשְׁתַּנֵּי' מִרְאִיתוֹ כָּלֵל לוֹמֵר שְׂמָא הָיָה מַחְמַת חוּלִי וְאִפִּילוּ
סָבִיב הַנְּקֵב הָיָה הַבֵּשׁ' רַף וְטוֹב בְּלִי עֵיפוּשׁ כָּלֵל סוּף דְּבָר שֶׁהוּבָרַר הַדְּבָר שְׁלֵא הָיָה מַחְמַת
חוּלִי כִּי אִם מַחְמַת הַכָּאֵת קָרָן אוֹ מַקְל כְּאִמּוֹר יוֹרְנוּ אִם נְקֵב כְּזֶה יֵהִי הַטְּרַפּוֹת מַצַּד
הַטְּרַפְשׁ בְּעַצְמוֹ אוֹ אִם הִיא מַצַּד נְטִילַת הַכָּבֵד אוֹ מִשׁוּם שְׂמָא נִיקְבוּ הַדַּקִּין וְאִם הוּא מִשׁוּם
נְקִיבַת הַדַּקִּין אִם בְּדַקְנוּ הַדַּקִּין וְלֹא מַצְאָנוּ נְקֵב כָּלֵל אִם יוֹכְשֵׁר הַבְּהֵמָה: תְּשׁוּבָה נִרְאֶה
לַע"ד דְּבַהֲמָ" זֶה טְרַפָּה עַל כָּל פְּנִים וְטַעַמ' דְּמַלְתָּ' דָּאֵף אִם לֹא נִרְצָה לְחוּשׁ לְמַה שְׁפֶתַח
הַמְּרַדְכֵי פָּרְקֵי אֵלוּ טְרַפּוֹת בְּשֵׁם רַבִּינוּ שְׂמוּאֵל בֶּן חֲפַנִּי הַכֹּהֵן מִשׁוּם ר"ח וְרַבִּינוּ נִיסִים

דטרפשא דכבדא שניקב' נקב מןולש מצד הכבד טרפה משום דאמרינו דוקא מצד הכבד ומשום דחיישינו לנטילת הכבד וכמו שכתב המרדכי שם במקום אחר מפאן יש סמך לדברי הגאונים המטריפים פשניקב מצד הכבד דחיישינו שסופו לינטל כו' אבל בנדון דידן לפי מה שפתוב בשאלה הנה הנקב רחוק מאד ממקום חיבור הכבד ועוד שלא הנה מחמ' חולי שגא' שיתפשט ויתעפשש אלא אדרב' הבשר עמד בעיניו ועוד שנסתם הנקב בשומן ודאי מכל הני טעמי מסתברא לאכשורי בהמ' זו מצד הטרפשא והכבד אבל מ"מ היא טרפה משום דחיישינו שגא ניקבו הדקין ואין להם בדיקה וכמו שכתב רש"י ז"ל פרק אלו טרפות על הא דא' ר"נ בקוץ עד שתנקב לחלל כתב רש"י אבל הגיע לחלל יש לחוש שגא ניקבו הדקין ובבדיק' אי אפשר משום שאין נקב דק ניכר בהן וכן פסק הרשב"א והראב"ד ואע"ג שכתב הרא"ש בפסקיו וספק קניא דלעיל דאית ליה בדיק' קנה הוא גדול מקוץ דנרא' דמחלו בין קוץ ומחט שהם דקים וא"א לבדוק לקנה שהוא עב וכן פתב הטור סימן נ"א ודוקא קוץ ומחט שהן דקין אבל ניקב בקנה וכיוצא בו יש לו בדיק' י"ל דהרא"ש עצמו לא נתקרב דעתו בטעם זה לבד אלא שכתב שם ועוד למעל' אין צריך לבדוק אלא הנשט אבל הקא צריך לבדוק את הפרס והדקין ונקב קטן אי אפשר ליבדק בכולו משמע לפי טעם זה דאפילו ע"י קנה אין לו בדיק' בכרס ובדקין להיות מקום רב ועוד אף אם נאמר דנקב בקנה יש לו בדיקה היינו דוקא שיזעינו בנדאי שהנה על ידי קנה אבל בנדון דידן מאן נימא לן שלא הנה פאן מחט וזה דאע"ג שהנקב גדול כמלא דינר אפשר שנקב זה נעשה ע"י הדרכן המצוי אבל הבהמ' והדרכן יש לו מחט ברזל בראשו וע"י תחיבת הדרכן בדוחק גדול ניקב נקב גדול עד שהכניס עץ הדרכן עצמו ונמצא המחט נכנס בפנים ואיפא למיחש שגא ניקבו הדקין ואין להם בדיקה אפילו לדעת הרא"ש פלל העולה אפילו היו רש"י והראב"ד והרשב"א מקילים הנה ראוי לחוש לדבריהם כ"ש בהיותם מחמירי' וכ"ש בנדון דידן דאפשר דהרא"ש ז"ל יראה דאסר דאפשר שהנה ע"י מחט שהוא דבר מצוי אצל הבהמ' וכמו שכתבתי לכן אמרתי גמירתי שבהמה זו טרפה לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קנד טופס העדות אשר נתקבל על רבי וויטאל בר אהרן הפהן בעיר אבילונ' בבית דינו של החכם הפולל הרב כמהר"ר דוד בכמהר"ר הרב הגדול הה"ר יהודה הנקרא מיסיר ליאול זלה"ה ביום שבת ר"ג לחודש סיון שנת הרע"ב לבריאת עולם למנין שאנו מונין פאן בק"ק אבילונה בא רבי ויטאל בר אהרן הפהן בפני קהל ועדה ובפני מרנא ורפנא חה"ר דוד בכמהר"ר הרב הגדול הה"ר יהוד' ז"ל ושאל דינו מהקול שיצא עליו זה כמה שנים בליצי שהנה ממזר ועמה שאל שילקח עדות מהזקנים שבאו מגרוש ליצי היודעים זה הענין בבירור להיות לידתו שם בזמנם והרב הנזכר השיב שילקח בשבועה וחרם בכל פתי פגסיות אבילונ' וכן הספיק ונעשה פרוז בכח נח"ש שפל אדם שיזע יבוא ויעיד אחרי כן ביום ב' ט' לחודש תמוז שנת הנזכר קבעו ב"ד לקבל העדיות ואלו העדי' שבאו להעיד ראשונ' העיד רבי יוסי דפותילו בשבוע' וחרם ואמר שבהיות אשה אחת ושמה קושילה אשת יהוד' דלשקבו נתקוטטו יחד עם בעלה מפני שהי' חושד יהוד' הנז' אותה מאיש אחר שמו אהרן דלושטרוק אביו של זה ויטאל עד שנתפרדו זה מזה בגט אחרי כן יהודה הנזכר נשא אשה אחרת שמה ריטונדה ואחר בא הדבר ומת יהודה הנזכר ואחרי שנה ויותר נולד ויטאל מקושילה ומאהרן הנזכר שנית העיד רבי ידידיה ואמר בשבועה

וחרם שבהיות שהיה החשד הזה אמרו אחיו של הר' יהודה הנזכר תוציאנה מלפניך ומתגרשנ' בגט וכן עשה ואז אחרי הגרושין לקח יהודה את ריטונדה לו לאשה ומת יהודה הנזכר בדבר ואחר שנה או שנה וחצי נולד ויטאל הנזכר מקוסיל' ומאהרן הנז': שלישיית העיד רבי מנחם דליאה בשבוע' הנז' ואמר שבהיות יהודה הנז' חושד אשתו קושנינה מאהרן הנז' אמר מוטב שאגרשנה בגט וכן עשה ולקח אשה אחרת ריטונדה שמה ואחרי מיתת יהוד' הנז' שנה וחצי או שנתיי' נולד ויטאל הנז' מקושיל' הנז' רביעי' העיד ר' שלמה דלביטנטנה בשבוע' הנז' ואמר איך הכיר אמו של ר' ויטאל הנזכר שמה קושנילה ובעלה שמו יהודה דלושקבו ולבסוף גירש' בגט ולקח אשה אחרת שמה ריטונדה ובא דבר בעיר ומת יהודה הנזכר ואחר מיתתו כמו שנה וחצי ילדה קושנילה הנז' מאהרן הנז' את בנה ויטאל הנזכר ואחרי שנתקבל העדות הנזכר פסק החכם הנזכר ז"ל איך ויטאל הנזכר אין בו שום פסול ממזרות כמו שהארי' בפסק שעשה עתה מקרוב פינון שזחישון הענינו רצה רבי ויטאל הנזכר לחדש ולחזק הענינו ברוב בנינו ורוב מנינו כי אולי היו מרעים מרנגים אחריו ושאל את פינונו מה יהיה דינו לסכר פי דוברי שקר וכתבו כמה חכמים הענינו וזאת תשובתי בעני.

ראיתי אלדים אדירים והמה חכמים מחנכמים מעלים מן הארץ ומקמים מעפר לרבי ויטאל להושיבו עם נדיבים וכסא כבוד יגחילוהו להכשירו לבא בקהל ואין בו שום צד פיסול ממזרות ונדאי מי יבא אחרי המלכים מאן מלכי רבנו שכל דברייהם חזקים פראי מוצק וכמו מסמרות נטועים ביסודי דת שעשועים ואינם צריכים חיזוק אבל כדי שלא להשיב פני השואל ריקם אצא לעזרת ה' בגבורים ואחנה דעי אף אני והוא שאין ברבי ויטאל הנז' שום צד פיסול ממזרות וטעמא דמילתא דשלישה מיני ממזרים יש ממזר נדאי ממזר ספק ממזר מדברי סופרי' ממזר נדאי זה שפא מן הערנ' הנדאי פדתנו ביבמות פרק החולץ איזה ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי רבי עקיבא שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו פדת בידי שמים והלכה כדבריו ופסק רב אלפס פשמעון התימני והרמ"ב וכל הפוסקי' כלם ממזר ספק כגון הבא על האשה שנתקדשה ספק קדושין או נתגרשה ספק גרושין: ממזר מדברי סופרים כי הא דתנו ביבמות פרק האשה רבה האשה שהלה בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלה וניסת ואחר כך בא בעלה תצא מזה ומזה וצריכא גט מזה ומזה וכו' והנולד ממזר מזה ומזה ופרכינו בגמרא בשלמא משני ממזר אלא מראשון אמאי אשתו היא וישראל מעליא הוא וקא שרינו ליה בממזרת אמר ליה הכי אמר שמואל אסור בממזרת וכן פי אתא רבין אמר רבי יוחנן אסור בממזרת ואמאי קרי ליה ממזר לאנסרו בבת ישראל ופירש רש"י שם לאנסרו בבת ישראל וקנסא בעלמא הוא וכו' הרי שאין ממזר זה אלא מדבריהם וכן כתב הרמב"ם ז"ל הלכות גרושין פרק עשירי ואם בא עליה הראשון קודם שיגרש השני הרי הנולד ממזר מדבריהם ופירש שם הרב המגיד דוקא שפא עליה קודם שיגרש השני משום דעשאוה פאשת איש מן השני מדבריהם אבל בא עליה אחר שיגרשה השני אפילו היה הראשון פמחזיר גרושתו אחר שנשאת הא קיימא לן שאין ממזר מחייבי לאוין ולא קנסו בהם חכמים וכן כתב גם כן פרק ט"ו הלכות אסורי ביאה.

והשתא נדון דידן אמאן תרתיה אי לממזר נדאי ליתא שהרי כל העדויות שנתקבלו בבית דין חשוב ובכנופיא גדול' בשבועת האלה כלם מעידים מגידים שאחר שנתגרשה

קושילה אם רבי ויטאל הנזכר מבעלה הראשון ואחר שמת בעלה הראשון יותר ויותר משנה או שנה וחצי או שנתיים נולד רבי ויטאל הנזכר וכיון שכן אי אפשר לומר שבא אביו של רבי ויטאל הנזכר על אמו בהיות' תחת בעלה הראשון והולידו שאם פן איך נשתתף על כף בכתב אמו עד שעבר כמו שנה וחצי אחר שנתגרשה לפי מה שהעידו העדים דהא קיימא לושאין העונבר משתתף במעי אמו יותר על שנים עשר חודש וכן פסק הרמב"ם פ"ק ט"ו הלכות איסורי ביאה והטור א"ה סימן ד' וכל הפוסקים וכיון שכן אין פאן ממזר ודאי וגם לא ממזר ספק שהרי נתגרש' קושילה הנז' גירושין גמורין ודאין ואחר הגירושין וגם אחר מיתת בעל' הראשון יותר משנ' או שנ' וחצי נולד ויטאל הנזכר כמו שכתבתי וגם לא ממזר מדברי סופרים דעד פאן לא קנסו חכמים אלא דוקא בהיה דהאש' שהלך בעל' למדינת הים פי היכי דתידיק וכמו שכתבו התוספות בהחולץ אבל בדוקתא אחרינא לא שהרי נדה וסוטה דאחמירו לא קנסו דהא אמרינו פ"ק החולץ אמר אביי הפל מודים בבא על הנד' והסוט' שאין הולד ממזר ואף על גב דבא על נדה קאי בכרת וגם סוט' הוא מחייבי לאנין מכל מקום לא קנסו חכמים להיות הולד ממזר מדברייהם וכן במחזיר גרושתו אחר שנשאת לאחר אף על גב שהיה מחייבי לאונין דלא יוכל בעל' הראשון וכו' לא קנסו חכמים להיות הולד ממזר מדברייהם כמו שכתב הרב המגיד פ"ק ט"ו הלכות איסורי ביא' וז"ל לא גרע ממחזיר גרושתו לאחר שנשאת שלא מציינו בה תקנת חכמים לומר הולד ממזר וכן הלכות גרושין פ"ק עשירי פתב מחזיר גרושתו אחר שנשאת הא ק"ל שאין ממזר מחייבי לאונין ולא קנסו בהם חכמים ואף על גב דר"ת פתב דמסוט' נהי דלא הוי ממזר מדאורייתא מדרבנן מיהא הוי ממזר כב"ר דחו התוספות סברתו בסוף פ"ק החולץ בדבור המתחיל סוטה נמי דהא תפסי בה קדושין וכו' ועוד דאפילו לר"ת לא קאמר אלא דווקא בסוטה שהיה בה קנוי וסתירה אבל בנידון דידן דאפילו חיוב להוציאה מתחת בעלה הראשון לא היה בה אלא בעלה הראשון רצה לגרשה מפני שהיה חושדה עם אביו של ויטאל הנזכר אבל בית דין לא הזקיקהו על כף כפי מה שהעידו העדים ודאי לא דיינין ביה הא דתנן ביבמות פ"ק פ"ד הנטען על אשת איש והוציא מתחת ידו אף על פי שכנס יוציא ופירש רש"י והוציאה בית דין מתחת בעלה בשביל שאסרה עליו וכו' אבל בנדון דידן לא היה שם לא עדי טומאה ולא עדי פיעור אלא קול בעלמא ואפילו הוא קלא אית ביה רעותא משום דאיכא אויבים וכדאמרינו ביבמות סוף פ"ק פ"ד אכל איכא אויבים הוא דאפקי ליה לקלא וכמו שהאריכו בזה החכמים השלמים הפוסקים ולכן אין צורך להאריך אלא דבקה סלקינן ונחתינו שאין במשפחתו של רבי ויטאל בר אהרן הפהג הנזכר שום צד פיסול ממזרות לא מדאורייתא ולא מדרבנן וכל המוציא שום לעז עליו ראוי ליסרו ועובר על דברי חכמים ישכנו נח"ש זהו מה שגראה לעניינות דעתו ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה קנה מעשה שהיה כף היה שמעון גפטר לבית עולמו ומינה בצואתו את חנה אפטרופא על גכסי עצבוננו שהניח לבניו וחנה הנזכרת נתנה ליורשי שמעון הנז' סך ממון רב לחשבון ירושתם אמנם חשבון העזבון הנז' לא נתנה להם בכל גכסי העזבון הנזכר נשארו בתים דועים ומכרם חנה האפטרופא הנזכרת והיורשים הנזכרים לעיל כשגדלו תובעים מתנה של אביהם או ערפם כאשר מכרתם חנה הנזכרת השיבה שפבר פרעה להם כל גכסי עזבון אביהם הנזכר לעיל והותר ובכללם גכנסו ערוך

הַפְּתִים וְאִם יִרְצוּ חֹשְׁבֹן תַּתֵּן לָהֶם אֲמָרוּ הַיּוֹרְשִׁים שֶׁהַפְּתִים דְּבַר בְּרוּר וְיָדוּעַ הוּא שֶׁהָיוּ
שָׁל אֲבִיהֶ' וְכַעַת שׁוֹאֲלִים מִחֲנֵה הַנִּזְכָּרֵת פֶּרְעוֹן עָרְכָם בְּנִזְכָּר פִּי מַעֲנִין הַיּוֹרְשָׁה רֵאוי לָהֶם
יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִמָּה שֶׁקִּבְּלוּ הִסְפִּימוּ הַשְּׂתִי כַּתוּת הַנִּזְ' וְלִקְחוּ לָהֶם דִּינֵינִים בְּרוּרִים אֶת לֹוי
וַיהוּדָה עַל עֲנִין הַפְּתִים הַנִּזְכָּרִים לְעִיל אוֹ עָרְכָם וְעָשׂוּ בִּינֵיהֶם שְׁטֵר קוּמְפְּרִימִישׁוּ וְאַחַר
כֹּף גָּזְרוּ הַדִּינֵינִים וּמָה שֶׁעוֹלָה מִגְּזֵרְתָם הוּא שֶׁחֲנֵה נָתַן תַּתֵּן לַיּוֹרְשִׁים הַחֹשְׁבֹן מַעֲזֹבֹן
שֶׁמַּעוֹן אֲבִיהֶם וּבְכֻלָּלוֹ יִכְנָסוּ הַפְּתִים וְכוּ' וְהַחֹשְׁבֹן תַּתֵּן חֲנֵה וְתִגְמַר בְּתוֹךְ אַרְבָּעָה חֲדָשִׁים
וְאִם לֹא תַתֵּן בְּתוֹךְ הַזְּמַן הַנִּזְכָּר תַּתְּחַיֵּיב חֲנֵה לְפָרֹעַ לַיּוֹרְשִׁים עָרָף הַפְּתִים וְכוּ' אַחַר כֹּף
נִתְּנָה חֲנֵה הַנִּזְכָּרֵת הַחֹשְׁבֹן בְּפָנֵי הַדִּינֵינִים הַנִּזְכָּרִים וְלֹא יִשְׂרָה בְּעֵינֵי הַיְּתוּמִים וְלִכֵּן לֹא
רְצוּ לְהִשְׁיב עַל הַחֹשְׁבֹן הַהוּא עַד אֲשֶׁר יָדְעוּ מִי יָדוֹן בִּינֵיהֶם וְלִכֵּן חֲנֵה הַנִּזְכָּרֵת בִּינְרָה
לְדִינֵי הַבַּיִת דִּין שָׁל ק"ק שְׁלָה וְהַיּוֹרְשִׁים לֹא רְצוּ בְּבֵית דִּין הַהוּא עַד שֶׁפָּאוּ לֹוי וַיהוּדָה
הַדִּינֵינִים הַנִּזְכָּרִים וְהוֹצִיאוּ כְּתֹב יָדָם וְאָמְרוּ שֶׁהַכְּתֹב הַהוּא נִכְתָּב וְנִחַת' מִיּוֹם שֶׁגָּזְרוּ הַגְּזֵרָה
הָרֵאשׁוֹנָה אֲלֵא שֶׁלֹּא פָּרְסְמוּהוּ וְכָתוּב בּוֹ שֶׁאִם לֹא יִסְכְּמוּ הַשְּׂתִי כַּתוּת לְבָרֹךְ דִּינֵינִים לְתַת
הַחֹשְׁבֹן לְפָנֵיהֶם גָּזְרוּ שֶׁהֵם עֲצָמָם יִבְרְרוּ הַדִּינֵינִים שֶׁיִּרְאָה בְּעֵינֵיהֶם וְעוֹד גָּזְרוּ בְּכָתֹב הַהוּא
גְּזֵרֹת אַחֲרוֹת וְאָמְרוּ שֶׁהִיָּה כְּתוּב וְחֲתוּם מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה וְשֶׁחֲיִיבִים הַפְּתוּת לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם
גְּזֵרְתָם וְחֲנֵה טוֹעֲנָת שֶׁאִין עֲלֵיהֶם לְקַבֵּל מִכַּח שְׁבוּעָתָהּ פִּי אִם גְּזֵרֹת הַחֹשְׁבֹן שֶׁחֲיִיבוּהָ לְתַת
חֹשְׁבֹן אוֹ פֶּרְעוֹן מַעֲרָף הַפְּתִים אֲבָל כָּל שֶׁאֵר הַגְּזֵרֹת הֵן מִבְּרִירַת שֶׁאֵר דִּינֵינִים הֵן מִכָּל
אִיזוֹ גְּזֵרָה לֹא נִיָּתֵן לָהֶם רְשׁוּת לְגְזֹר עַל כֹּף יוֹרְנוּ מוֹרְנוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה אַחֲרֵי
רֵאוּתִי דְּבָרֵי הַשְּׂאֵלָה וְהַעֲנִינִים הַנְּלוּיִם אֲלֵיהֶם וְהַקְּנוּמְפְּרוּמִיסוֹ וְגְזֵרֹת הַדִּינֵינִים וּפְסָקֵי
הַחֲכָמִים הַשְּׁלֵמִים נִרְ"ו עַל הַעֲנִין הַנִּזְכָּר אֲמַרְתִּי שֶׁנַּעֲשׂוּ וְשׁוֹתְפִים לְהַקְב"ה בְּמַעֲשֵׁ'
בְּרֵאשִׁית עַל הַיּוֹתֵם דְּנִים דִּין אֲמַת לְאֲמַתוֹ וְעַם הַיּוֹת שֶׁנִּמְקָם עִמָּם וְדְבָרֵיהֶ' חִי' וְקִינִימִים
וְחֻזְקִים כְּרֵאֵי מוֹצָק מ"מ כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִשְׁיב פָּנֵי הַשׁוֹאֵל רִיקָם אַעֲנֶה אִף אֲנִי חֲלָקִי וְזֶה
דְּאִיכָּא לְמִידָק בְּנִדוֹן דִּידוֹן הִיכִי דְּמִי אִי דְּאִיכָּא סִהְדֵי דְּקָא מְסִהְדוֹ שֶׁהוֹבְרָרוּ לֹוי וַיהוּדָ'
הַדִּינֵינִים הַנִּזְ' לְדִין וְלְגְזֹר עַל כָּל מָה שֶׁגָּזְרוּ בֵּין בְּתַחֲלִילָה בֵּין בְּסוֹף וְדֵאִי דְּלֹא כָּל כְּמִינָ'
דְּחֲנֵה הַנִּזְכָּר' לֹאמַר לְזֶה בְּרִירַתִּי וּמִינִימִים לְדִינֵינִים וְלִזֶּה לֹא בְּרִירַתִּים וְאִי לִיכָּא עֲדִים אֲלֵא
שֶׁטוּעֲנִין כֵּן הַיּוֹרְשִׁים הַנִּזְ' וְדֵאִי דְּלֹא כָּל כְּמִינֵיהוּ אֲלֵא תְּשַׁבַּע חֲנֵה הַנִּזְ' שֶׁלֹּא קִבְּלָם לְכֹף
וְהִיא נִאֲמָנָת אִפִּי' אִם הַדִּינֵינִין מִכְּחִישִׁין אוֹתָהּ וְכִמוּ שַׁכְּת' הַטּוֹר סִימֵן כ"ב מִשׁוּם דְּחֻשִׁיבֵי
בּוֹגְעִים בְּדָבָר בְּעֲנִין מְנוּיָ' וּבְרִירַת' לְדִינֵינִי' וְאִם עֵינֵי הַקּוּמְפְּרוּמִיסוֹ מְעִידִים כֹּף מִתּוֹךְ
דְּבָרֵי הַקּוּמְפְּרוּמִיסוֹ שֶׁנִּרְאָה לָהֶם שֶׁכֹּף מִשְׁמַע מִתּוֹכוֹ וְדֵאִי דְּלֹא כָּל כְּמִינֵיהוּ לְהַעֲיֵד
וּלְפָרֵשׁ דְּבָרִים הַכְּתוּבִים בְּשֶׁטֶר דְּהָא ק"ל יָד בַּעַל הַשְּׁטֵר עַל הַתְּחַתּוֹנָ' בְּכָל לְשׁוֹן דְּמִשְׁתַּמַּע
לְתַרִי אֲנָפִי כְּדֵאִית פֶּרְק גִּט פֶּשׁוּט וּבְנִדוֹן דִּידוֹן כִּינֹן שֶׁבָּאוּ הַיּוֹרְשִׁי' לְחִיֵּיב אֶת חֲנֵה הַנִּזְכָּרֵת
שֶׁתְּקַבֵּל גְּזֵרֹת הַדִּינֵינִים מִכַּח שְׁטֵר הַקְּנוּמְפְּרוּמִיסוֹ וּלְשׁוֹן הַשְּׁטֵר מִשְׁמַע לְתַרִי אֲנָפִי אִם
קִבְּלוּם עֲלֵיהֶם לְדִינֵינִים עַל כָּל מָה שֶׁיִּרְצוּ לְגְזֹר וְיַעֲלוּ עַל רוּחָם אוֹ דְּנָקָא אֲצֵל חֲזַרְת
הַפְּתִים אוֹ עָרְכָם וְשׁוּוּיָן וְדֵאִי דְּאֲמַרִּינוּ יָד בַּעַל הַשְּׁטֵר עַל הַתְּחַתּוֹנָה וּנְפָרֵשׁ שֶׁלֹּא קִבְּלָה
חֲנֵה הַנִּזְכָּרֵת לְדִינֵינִים הַנִּזְ' כִּי אִם לְדוֹן בְּעֲנִין חֲזַרְת הַפְּתִים אוֹ עָרְכָם לְבַד שֶׁהָרִי כְּתֹב
מִהָרִי"ק שֶׁרֵשׁ ז' דְּאִפִּילוּ הִיכָּא דְּלִישְׁנָא מִשְׁמַע קֶצֶת כְּדְבָרֵי בַּעַל הַשְּׁטֵר אֲמַרִּינוּ יָד בַּעַל
הַשְּׁטֵר עַל הַתְּחַתּוֹנָ' כָּל שֶׁכֵּן בְּנִדוֹן דִּידוֹן דְּלִישְׁנָא דְּשֶׁטֶר הַקּוּמְפְּרוּמִיסוֹ לֹא מִשְׁמַע אֲלֵא
כְּדְבָרֵי חֲנֵה הַנִּזְ' שֶׁלֹּא קִבְּלָה לְלוֹי וַיהוּדָה הַנִּזְ' לְדִינֵינִי' וְלֹא הַתְּחַיֵּיבָה לְגְזֵרְתָם אֲלֵא לְעֲנִין
חֲזַרְת הַפְּתִים אוֹ עָרְכָם וְלִכֵּן כִּינֹן שֶׁגָּזְרוּ שֶׁתַּתֵּן חֹשְׁבֹן עֲזֹבֹן שֶׁמַּעוֹן וּבְכֻלָּלוֹ יִכְנָסוּ

הבתי"שוב אין להם לדון ולפטר כי כבר נשלם מינוייהם ונחלף הלה לוי: וראיה לזה דמיימא לן שפכל נדר ושבועה דגין הלשון לפי הענין שנעשה הנדר או השבועה בעבורו דתנן בנדרים פרק הנודר מן הירק רבי יהודה אומר הכל לפי הנודר טען והזיע והיה ריחו קש' אמר קונם צמר ופשתים עולה עלי מותר להתפסו' ואסור להפשיל לאחוריו ועוד תניא שם א"ר יהודה הכל לפי הנדר היה לבוש צמר והצר ואמר קונם צמר עולה עלי אסור ללבוש ומותר לטעון היה טוען פשתן והזיע ואמר קונם פשתן עולה עלי מותר ללבוש ואסור לטעון וכן פסק הרמב"ם ז"ל פ"ק שמיני הלכות נדרים וזה לשונו כל הנודר או נשבע רואי' דברי' שבגלגלן נשבע או נדר ולומדים מהם לאיזה נתפסון והולכין אחר הענין לא אחר כל משמע הדיבור כיצד היה טוען משא של צמר או של פשת' והזיע והיה ריחו קשה ונשפ' או נדר שלא יעלה עליו צמר ופשת' לעולם הרי זה מותר ללבוש בגדי צמר או פשתים ולכסותן ואינו אסור אלא להפשילן לאחוריו היה לבוש בגדי צמר ונצטער בלבושן ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר לעולם אסור ללבוש ומותר לטעון וכו' הרי לה שאף על פי שלשון עולה עלי דקאמר משמע בין ללבוש בין לטעון מ"מ אין דגין אותו אלא על הענין שבסבתו נעשה הנדר והשבועה: בנדון דידן שתחלת דברי היורשים וטענתם פנגד חנה לא הי'אלא תביעת הבתים או ערפם וכן בלשון הקונפראומיס נר' פן שכתב בהיות שירשי שמעון תובעים מחנה הבתים שנושאו מאביה' או ערפם פאשר מכרתם וכו' ונחנה טוענת שאינה חייבת להם כלל מהבתי' וכו' על פן ביררו להם דיינים ונשבעו וכו' הרי שגראה שלא מינו הדייני' אלא דנוקא לענין חזרת הבתים וכו' לא כל שכן שנאמר שאחר שפסקו הדיינים שתתן חשבון העזבון ויכנסו הבתים בכלל החשבון שהוא שאין להם עוד לדייני' לדון ולגזור דבר ביניהם והרשו' נתונ' לחנה הנזכרת לברור לאיזה דין שתמצה לתת לפניו חשבון העזבון ואין מוטל עלי' לקבל שום גזרה אחרת ממה שגזרו הדיינים לוי ויהודה הנזכר כי אם דנוקא גזרת הבתים או ערפם כמו שכתבתי לעיל והענין פשוט מתוכו והאמ' יורה דרכו לפי עניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר נאם יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שאלה קנו דון מאיר בן באבנשת נ"ע בשעת פטירתו צוה לתת מנכסיו לכפר' נפשו שלש מאת פרחים בכל שנה ושנה כל ימי עולם להשיא תומת ולעניים מרודים וצנועים לרצון ובחירת דונה ריינה אשתו ולרצון ובחירת יורשיה שדונה ריינה אשתו ויורשיו יחלקום כפי רצונם כל ימי עולם וכן עשו אשתו ויורשיו כל ימי עומדם כפי' ראה ונחלקום ושלחום לכל מיני צדקות ולכל המקומות' שלכם חפצו ואחר ימים ושנים העתיקו דירתם האלמנה והיורשים מפיראר' ובאו לוי"ניציאה ואנשי הק"ק פראנקוש אשר בפירארה יצ"ו בראות' אותם יוצאים עכבו כל ממונם הנשאר להם כפי'רארה מטעם שלש טענותיה' והם אלו: ראשונה שמאחר שבעלה דון מאיר נפטר כפי'רארה זוכים עניי פי'רארה בכל אותם שלש מאות פרחים של הצדקות שנה בשנה ושרצונם שיהיו שם להתחלקם שם שנה שנה: שנית שמאחר שהם יצאו משם היה להם להניח התמידים הרגילים לפרעם כל איש בקהלו בצאתו מן המקום מה שהם לא עשו בצאתם משם שלישיית שאם שמא יאמרו האלמנ' והיורשים שרצונם לעמוד לדין שיבואו ויעמדו לפניהם כי עליהם המשפט ר"ל כי עליהם מוטל לשפוט והנה האלמנה והיורשים אומרים על הראשונה שבעלה פאשר הקדיש השלש מאות פרחים לא פירש שום מקום אדרבא אמר שיחלקום אשתו ויורשיו כמו שגראה

להם ולרצונם ועל השנית אומרים שמה שרגילים בקהלות ט"רקואה יצ"ו להניח איש לקהלו בצאתו משם הוא מסים המחויבים למלכות שעליהם ערבים זה לזה וזה לא נמצא בפיר"ארה ועל השלישית אומרים שוי"נצאה היא עיר גדולה מפיר"ארה ושם ב"ד מןמחה וקהם ראוי לשפוט ובפרט בהיותם אנשי ק"ק פי"רארה יצ"ו בעלי דינים למדנו רבינו עם מי הדין תשובה ראיתי טענות ק"ק פי"רארה שטענו נגד האלמן' והיורשי' והנה בטענ' הראשונ' ונ' הנה נרא' לכאור' שהדין עם הק"ק טעמא דמילתא דגרסינו בתוספתא האומר תנו מאתי' זוז או ספר תורה לבית הפנסת יתנו לבית הפנסת שהוא רגיל בה ואם הוא רגיל בשמים יתנו לשתייהם האומר תנו מאתיים זוז לעניים יתנו לעניי אותה העירוכן פסק הרמב"ם הלכות מתנות העניים פ"ז וגם הטור יורה דעה סימן רנ"ח וכל הפוסקים הרי שפראה דאמרינו דעתיה דנותן שפנותו ליתן המעות במקום שהוא רגיל ודר שם אף בנדון דידן כיון דדן מאיר הנפטר ז"ל הנה רגיל לתת שם צדקותיו בפירארה ונהה דר שם אמדינו דעתיה שפנותו בצוואתו היתה לחלק הסף הנז' לעניי אותה העיר פיר"ארה: ועוד יש להביא ראיה מהא דתניא במגילה פ"ק ב"ב ה"ג העיר בני העיר שהלכו לעיר אחרת ופסקו עליהם צדקה נותנין וכשהו באין מביאי'אותו עמהם ויחיד שהלך לעיר אחרת ופסקו עליו צדקה תנתן לעניי אותה העיר וקאמר רבי יוחנן משום רבי מאיר בני העיר שהלכו לעיר אחרת ופסקו עליהם צדקה נותנין וכשהו באין מביאין אותה עמהם ומפרנסין בה עניי עירם: הרי לה דאפילו בני העיר דחשיבי שלא להתבטל דעתם אצל בני העיר שהטילו עליהם הצדקה' שהרי אינם צריכים לתת מה שפסקו באותה העיר שפסקו שם אף על פי שהיחיד חייב ליתנה שם אף על פי כן כשהרבים מביאין אותה עמהם אין להם רשות להוציאה למה שירצו אלא דווקא לעניי עירם דהכי קאמר רבי יוחנן מביאים אותה עמהם ומפרנסים בה עניי עירם ולא קאמר וכל מה שירצו אלא דווקא עניי עירם כל שכן רבים שפסקו בעירם שהדין נותן שיתנו לעניי עירם וכ"ש וקל וחומר היחיד שפוסק בעירו כנדון דידן שראוי הוא שיתן לעניי עירו ודיוקא זה הביאו המרדכי פ"ק בני העיר בשם מהר"ם בתשוב' שאלה: וגדולה מזאת נראה בעיני דלא מבעיא יחיד הדר באותה העיר ופסק שם בנדון דידן דפשיטא ופשיטא דינתן לעניי אותה העיר אלא אפילו יחיד שהלך לעיר אחרת ופסק שם מעצמו שלא פסקו עליו בני אותה העיר אלא הוא מעצמו פסק נותן לעניי אותה העיר וראיה לזה דגרסינו בירושלמי בן עיר שפסק בעיר אחרת נותן עמהם בני העיר שפסקו נותנים במקומם הרי לה שהיחיד אף על גב דלא פסקו עליו ולא ביטל דעתו אצלם אלא הוא בעצמו פסק מפל מקום נותן לעניי אותה העיר אפילו שאינו דר שם כל שכן בנדון דידן שהוא יחיד ופסק מעצמו והוא דר שם ואע"ג דבגמרא דידן לא קתני אלא פסקו עליו צדקה וכו' דמשמע דווקא כשפסקו עליו דאז ביטל דעתו אצלם ולכך תנתן לעניי אות' העיר לפי שלדעתם נדר ופסק אבל פסק מעצמו לא אמרינו הכי נרא' בעיני דלא פליג גמרא דידן אגמרא ירושלמית אלא דמר אמר נדא ומר אמר נדא ולא פליגי וכמו שהארבתי בזה בתשובת שאלה וזה דגמרא דידן אתא לאשמעונוין חידוש ברבים דאף על גב דלא פסקו מעצמם אלא שבני אותה העיר הכריחום ופסקו עליהם והנה לן למימר שעל דעת בני אות' העיר נדרו אפילו הכי כשהו באין מביאין אותו עמהם ואגב דנקט ברבי פסקו עליהם נקט בסיפא בחלוקת היחיד פסקו עליו א"כ אין הכי נמי דהיחיד אפי'

פסק מעצמו ינתן לענני אותה העיר וגמרא ירושלמי אתא לאשמועינן חידוש בייחיד דאפילו פסק מעצמו ולא הכריחוהו על כף ונהה לן למימר יתן לבני עירו שהוא רגיל אצלם אפילו הכי תנתן לענני אותה העיר ואגב דנקט בייחיד פסק מעצמו נקט ברבים פסקו מעצמם אבל אין הכי נמי דברבים אף על גב דפסקו עליהם בני אותה העיר חוזרים ונוטלי' אות' לענני עירם וכמו שכתב שם במרדכי על לשון הירושלמי וז"ל הלכך לא שנא פסקו עליהם ולם שנא פסקו מעצמם נותנים משום חשד וחוזרים ונוטלים ונותנים לבני עירם: והאמת יורה דרכו היות תירוץ זה אמת דבגמרא דידן נקט ברישא חלוקת רבים ושם הוא החידוש ואיידי דחביבא ליה נקט ליה ברישא ואגב רישא דמייירי בפסקו עליהם נקט נמי בסיפא דייחיד ופסקו עליו וגמרא ירושלמית נקט ברישא חלוקת יחיד ושם ההוא חידוש דאפי' פסק מעצמו ינתן לענני אותה העיר דאיידי דחביבא ליה נקט ליה ברישא ואגב דנקט ברישא פסק מעצמו נקט בסיפא בחלוקת רבים פסקו מעצמם אבל אין הכי נמי דאפילו פסקו עליהם דהוי דינא נמי הכי דחוזרין ונוטלין ומביאים אותו עמהם באופן שעלה בדינו מפל מה שכתבנו שהיה הדין נותן באנשי ק"ק פיר"ארה שחייבין האלמנה והיורשי' לחלוק אותה הצדקה לענני אותה העיר פיר"רה: אבל כד מעיינינן בה שפיר מצאנו ראינו שהדין עם האלמנ' והיורשי' ויש לאל ידם לעשות מהצדק' ההוא פרצונם וטעמא דמילת' שכל מה שכתבתי שפשהאדם פוסק ונודר ינתן לענני אותה העיר היינו דנוקא כשפסק או נדר סתם דאז נדאי אמדינן דעמיה שפונותו היה למקום שרגיל ולדעת גבאי אותה העיר אבל כשהפוסק או הנודר גילה לדעתו שפוסק כח ורשות גבאי אותה העיר וממנה גבאים ידועים לעשות מהמעוות ההם פרצונם כנודון דידן כמו שכתוב בשאלה פשיטא ופשיטא שאין כח ביד גבאי העיר ההיא לעכב ביד הגבאים הממונים על צדקה זו שהם האלמנ' והיורשי' לעשות פרצונם ולחלק צדקה זו באיזה מקום שירצו כי לכך נתמנ ולזה כיון הפוסק והנודר.

וראיה לזה כתב הרשב"א ראובן חלה וצינה על נכסיו ומינה שני אפטרופין על בניו וצינה לאפטרופין לחלק הקדש לפי ראות עיניהם בכל שנה ושנה בחנוכה לעניים ויתומים ואלמנות כל ימי חייהם ואחריהם בניו בעצת שני אנשים טובים מהקהל ואחר בגיהם ובני בגיהם ועכשיו נפטר אחד מהפטרופין ורצו הקהל למנות אפטרופא אחד תחת אותו שנפטר ורצו גם כן לדעת כמה הוא ההקדש ובמה אם בקרקע או במטלטלין והאפטרופא טוען שאין לו להודיע להם ולא למנו' אחר והשיב איני רואה שיהיה על האפטרופסין להודיע לקהל מהו עיקר ההקדש ובמה שהרי הוא נתן רשות ביד האפטרופסין לחלק לפי ראות עיניהם ואלו הקדיש לענני העיר סתם היה באפשר שיהא עליהם להודיע מפני שמן הדין היה מתחלק לעניים שבעיר כולם כפי ההלכה וכו' אבל עכשיו שהם רשאים לחלק מי שיראה בגיהם נמצא שאין להקדש תובע וכן אין לקהל למנות אפטרופא אחר עמו שההקדש הזה אינו מתחלק אלא על ידי האפטרופין שמינה או על ידי בניו אחריהם וכו' הרי ענין זה דומה ודומה לנדון דידן ופסק הרב שאין הקהל יכול לתבוע והממונים יעשו פרצונם: ועוד כתב הרב הנזכר בתשובה אחרת על ענין שראובן הקדיש מנה מנכסיו בשעת מיתה ושיקח מהם שמעון בנו קרקע להקדש ולא יהא רשות לשום אדם בעולם לא בקרקע ההקדש ולא בפירות כי אם בנו והבאים אחריו וכו' והשיב ממון זה אין לו תובעים שהרי יכול ליתן הפירות למי שירצה ושללא ליתן לאדם אחר וכיון שכן

אין לגבאי ההקדש לתבעו ולכופו שאינם בעל דברים שלו ואף על פי שהם יד ענני העיר: אף בגדון דידן אין פח ביד גזברי וגבאי ק"ק פוריי"ארה לכוף לאלמנה והיורשים לעכב ממון זה שפכר סילקם הנפטר הנזכר ממעות אלו ומינה אחרים במקומם ויש לנו להלך בטר פוננת הנותן וכן פתב מהר"י קולון שורש ה' וז"ל פשוטי נפש מניחים לכפרת נפשם מנדבת לבם איזה מעות לצדקה וממנים גבאים על אותן מעות ודאי מסתלקי מאותם מעות מכל וכל ונותנים הפח לאותם הגבאים שהרי נפטרים לעולמם ומשום פך יש לומר דדעת המתנדבים שיעשו אלו הגבאי' מאותם מעות כרצונם ויש להם פח כמו בני העיר בצדקת עירם ואפשר לומר דאפי' יותר מבני העיר הרי שפתב בפירוש שיש להם פח כמו בני העיר והוא ידוע שבני העיר יש להם פח לשנות מקנפה שהיא לענני אותה העיר לתמחוי שהוא לענני עולם כמו שפסקו כל הפוסקים אף על פי שבאו אותם המעות ליד גבאי אותה העיר ואיכא למימר פכר זכו בו ענני אותה העיר מכל מקום יכולין לשנותם כל שפן בגדון דידן שמעולם לא זכו בו ענני אותה העיר כמו שפתבתי דפשיטא ופשיטא שיכולין האלמנה והיורשין לחלקם ולהוליקם עמם באיזה מקום שירצה: וגדולה מזאת אני אומר דלא מבעיא היכא דמינה הנפטר גזבר על פך בגדון דידן דפשיטא שאין פח ביד גבאי העיר להוציא מתחת ידו ולחלקו למי שירצו אלא אפילו לא מינה אלא צינה סתם אין פח בידם להוציא מיד היורשים וראיה לזה פתב המרדכי פ"ק קמא דבתרא מעשה ביהודית אחת שנפטרה ואמר רבי אליעזר מהיז שנדרה ב' דינרים לצדקה ולאחר פטירתה החזיק בשלה ולא רצה להחזיר ליורשיה אלא ליתן לצדקה והנה היורשין אומרים אנו לא ידענו בזאת הצדקה כלום ושאלו לר"י והשיב כי רבי אליעזר אין לו להחזיק בממון היורשין על מה שנדרה ודין מצוה לקיים דברי המת אין מוטל עליו כיון שלא השליטתו מתחלה לכה ואפילו יטענו רבי אליעזר שהוא גבאי וידו יד ענניים הוא ורוצה לעכב את הצדקה בידו ויתנה למי שמחלק הצדקות שנותנין בעירו אף על פי כן אין נראה לי שיהא לו פח להחזיק בממון על פך לחלק זאת הצדקה לדעתו יותר מלדעת היורשים אפילו אם יש לו מיגו להיות נאמן על ידו שנדרה צדקה זו ואף על גב דתניא בתוספתא דבבא קמא תנו מאתים וזו לענניים יתנו אותם לענני אותה העיר רבי אחא אומר לענני כל ישראל אין לכוף היורשים ליתנם לענני אותה העיר ואפילו אם תמצא לומר שהלכה פתנא קמא ולא פכר רבי אחא כי פך מנהג שהרבה עשירים נפטרו בצרעת ובשאר מקומות והיו נודדים לצדקה דבר גדול ולא היו נותנים אותה לענני אותה העיר אלא מחלקין לכאן ולכאן כמו שנראה בעיניהם שהדבר ידוע עכשיו שאינם מתפוננים לענניים מועטים שבאותה העיר ולא הפל לאורחים הבאים מחוץ לעיר ואז היו ישראל מרובין בעיר אחת וענניים מרובים בעיר לחלק להם צדקה יותר מעכשיו לפיכך אין לר' אליעזר להחזיק בממון אלא יחזיר ליורשיו ויודיעם שפך נדרה וכו' הרי לה שאפילו במקום שאשה זו נדרה ופסקה סתם השיב ר"י שאין להחזיק בממון היורשין להוציא מתחת ידם ולא זו לבד אלא אפי' החזיק בו רבי אליעזר שהוא יד ענניים פסק שיחזור המעות ליורשיו בגדון דידן שמינה הנזכר גבאי על צדקה זו וגילה דעתו שיעשה כרצונו וסילק יד ורשות גבאי העיר מאותה צדקה לא כל שפן שאין פח ביד אנשי פי"ארה לעכב ממון היורשים הנז' לכן אמרתי גמרתי שהדין עם האלמנה והיורשים ויש פח ביד' לחלק הצדקה ההיא באיזה מקום שירצו דאנן סהדי שפך גדול כזה שלש

מאות פרחים לא היתה פננת הנודר ליתנם שם בעירו אלא בכל מקום שלב האלמנה והיורשים חפץ ויראה בעיניהם שהוא מקום הגון וראוי: ואחר שעלה בדינו היות הדין עם האלמנה והיורשי בטענ הראשונה נמשך מזה כי השתי טענות האחרות אין בהם ממש ואת פלם ישא רוח וזה כי לענן התמידין והצדקות הרגילין בתוך בני ישראל כבר שנינו בבבא בתרא פרק קמא שלשים יום לתמחוי שלשה חדשים לקנפה ששה לכסות תשעה לקבורה שנים עשר לפסי העיר וכל גבולי הזמנים האלו הוא דוקא למי שהלך לעיר אחרת לגור שם ולא להשתקע אבל מי שהלך לעיר אחרת להשתקע חייב מיד בכל וכופין אותו מיד בני העיר ההיא כמו שהאר"י בזה הה"ר יוסף קולון ז"ל שרש י"ז וכיון שכן בנדון דידן שעקרו האלמנה והיורשים דירתם מפ"רארה והלכו למקום אחר להשתקע שם כבר נתחייבו מיד שם לכל התמידין הרגילין בתוך בני ישראל והיאף יתחייבו גם כן באותם התמידין במקום שעקרו דירתם משם זה נראה לפי הדין אם אין שם בפירארה או מנהג קבוע לינצא ועיקר דירתו משם שאם יש איזה מנהג קבוע בענינים פאלו המנהגמבטל ההלכה וגם הטענ' השלישית אין בה ממש שמאחר שנתברר שהדין עם היורשים בטענ' הראשונה על מה יעמדו בדין לא בפירארה ולא במקום אחר ואפילו אם תמצא לומר שעדיין יש ספק בדבר ודאי שדייני פי"רארה הם פסולים לדון דין זה שנוגעים בדבר דתנאי פרק חזקת הבתים האומר תנו מנה לבני עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר ומסיק גמרא איבעית אימא לעולם פדקתני עניי' ממש ובעניי דרמו עילונייהו וכו' ופירש רש"י דהשתא נוגעין בעדות הן ואף בנדון דידן כיון שעניי עיר פי"רארה מוטלין עליהם ודאי שהן נוגעין בדבר ואין דנין אותו וכן פסק הרמב"ם הלכות עדות פרק ט"ו ואף על גב שכתב הרשב"א בתשובה ס'תתי"א שייכולין להעיד עדים מאותה העיר אף על פי שנוגעין בדבר וכן כתב רבינו ירוחם נתיב ל"ב בשם הרשב"א שכתוב תשובה אחרת היינו דוקא לענן תקנות הקהל והספמותיהם וכמו שכתב שאין מביאין עדים ממדינה למדינה להעיד על תקנותיהן ויש תקנות במקצת מקומות שפל ישראל נכללים בה אם כן בטלת אותה ובכל פינוצא בזה: אבל בנדון דידן שהוא תביעת ממון שיש להם לאנשי פי"רארה נגד האלמנה והיורשים הדרים בעיר אחרת לית דין ולית דייני דלימא שהיו פשרים לדון ושיהיה נעשה הבעל דין דייני ועוד דל מהכא טענה זו אין התובע יכול להכריע את הנתבע לדון אלא או בעירו של נתבע דוקא לדברי ה"ג או לבית דין הגדול לדברי רבינו תם ואפילו לדברי רבינו תם דוקא בענין הלוואה דאז כופין ללוה משום דעבד לווה לאיש מלוה כמו שהאר"י בזה הה"ר יוסף קולון שרש א' אבל בנדון דידן שאין כאן הלוואה ועוד שער ויניציניא היא עיר גדולה ויש בה מומחים כמו שפא בשאלם ודאי שאין כופין לנתבע לצאת מעירו לדון במקום אחר כלל העולה מכל הבחינות והטענות שכתבתי שהדין עם האלמנה והיורשים ואין להם לאנשי קהל קדוש פי' רארה לעפב ממונם לפי הנראה לעניות דעתי ואמ' לי לבני: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קנו שאלה ראובן תושב אישקופיא שלח ליד שמעון תושב שאלוניקי קצת צמר שימכרנה בעדו וכפי דברי ראובן הנזכר יש לו כתב יד משמעון הנזכר אף מכר הצמר ללוי ולימים חלה שמעון חליו אשר מת בו וקודם פטירתו עשה שטר חוב על לוי הנזכר מסכום מעות הצמר הנזכר וכאשר הכביד עליו חליו מסר שטר חוב הנזכר ליהודה לפרעון חוב שהיה חייב לו ולנפתלי גם כן

שִׁיפְרְעוּ אֵלָיו הַשְּׂנִימִים חוֹבָם מִשְׁטַר חוֹב הַנְּזַכָּר וְעַתָּה רְאוּבֵן בְּעַל הַצָּמֶר כַּאֲשֶׁר רָאָה לַיהוּדָה בְּאִישׁוֹקוֹפִינְיָא תּוֹבַע מִמֶּנּוּ דְּמִי הַצָּמֶר בְּאוּמְרוֹ כִּי חוֹב לְוִי הוּא נִכְסֵיו מִן הַצָּמֶר שְׁלוֹ וְכִמּוֹ שִׁפְרָאָה כְּתֹב יָד שְׁמַעוֹן וַיהוּדָה טוֹעֵן לְאוֹ בְּעַל דְּבָרֵי דִידֵי אֶתְּ וְהֵן לּוֹ יְהִי כְּדָבָרָה מַה לִּי וּלְצָרָה לָהּ אֵל שְׁמַעוֹן לְקַבְּרוֹ אוֹ לְיִוְרָשְׁוֹ וְתַבַּע מֵהֶם פִּינּוֹן שֶׁהוּא גְזֻלָּה כֹּל שְׁפֹן שְׁאֲפָשֶׁר שֶׁהוּא שְׁלַח לָהּ תְּלִיפִין מִמַּעוֹת הַצָּמֶר יוֹרְנוּ רַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה אַף עַל גַּב דְּגַרְסִינּוּ בְּקַמָּא פָּרַק הַגּוֹזֵל בְּתָרָא אֵיתְּמַר גְּנַב וּפְרַע בְּחוּבוֹ גְּנַב וּפְרַע בְּהִיקְפוֹ לֹא עָשׂוּ בּוֹ תַקְנַת הַשּׁוּיָק דְּאִמְרִינוּ לֹא אִדְעָתָא דְּהִנְהִי יְהִיבַת לִיה מִיַּדִּי וּפְסַק הַגְּמָרָא דְּכֵן הִלְכְתָּא דְּגַרְסֵי שִׁם וְהִלְכְתָּא בְּכֻלָּהּ עָשׂוּ בּוֹ תַקְנַת הַשּׁוּיָק לְבַד מִגְּנַב וּפְרַע בְּחוּבוֹ גְּנַב וּפְרַע בְּהִיקְפוֹ בְּאוּפֹן שְׁמַטְעָם זֶה הָיָה נִרְאָה לֹאמֹר שְׁחֵיבִי יְהוּדָה לְהַחְזִיר הַמַּעוֹל לְרְאוּבֵן כִּינּוֹן שֶׁהוּדָה שְׁמַעוֹן שֶׁהַחוּב הֵיאָה הִיא שֶׁל רְאוּבֵן וּגְנָבוֹ מִמֶּנּוּ וּפְרַע בּוֹ לַיהוּדָה וְכִמּוֹ שְׁפָסַק הַה"ר מְאִיר הֶבְיָאוּ הַמְרָדְכֵי פָּרַק הַגּוֹזֵל בְּתָרָא וְזֶה לְשׁוֹנוֹ נִשְׁאַל לְרַבִּינוּ מְאִיר עַל רְאוּבֵן שֶׁהִפְקִיד פְּקֻדוֹן בְּיַד שְׁמַעוֹן וּבָא לְוִי וְתַפְסֵי אֶת הַפְּקֻדוֹן מִיַּד שְׁמַעוֹן בְּעֵבֹר הַחוּב שֶׁשְׁמַעוֹן חֵיב לּוֹ לְרְאוּבֵן אָמַר לּוֹ מַה לָּהּ אֲצֵל מְמוֹנֵי וְשְׁמַעוֹן מוֹדָה דְּהַמְמוֹן שֶׁל רְאוּבֵן וְהַשִּׁי נִרְאָה דְּבָר פְּשׁוּט דְּלוֹי חֵיב לְהַחְזִיר הַמְמוֹן לְרְאוּבֵן וְכֵן פִּירֵשׁ רִיב"א פ' אֵיזְהוּ נִשְׁוֹף גַּבֵּי הִנְהוּ זְוִי דִּיתְמִי הִיכִי עֵבְדִינוּ לְהוּ וְכו' אֲבָל דְּבָר מְסוּנִיִּים לֹא דִילְמָא פְּקֻדוֹן גִּינְהוּ וְאַתִּי מְאַרְגִּיה וְיִהִיב סִימְנָא וְשָׁקִיל לִיה וְכו' וְמַה שְׁנִסְתַּפְקַת מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּשְׁמַעוֹן חֵיב בְּאַחֲרִיּוֹת בְּפִשְׁעָה שְׁפִשְׁעָה שֶׁהִיא לּוֹ לִינְהָר דְּלִי לֹא הָיָה תּוֹפְסוֹ יְכוּל לֹאמֹר שֶׁל שְׁמַעוֹן אֲנִי תּוֹפֵס הֵא לִיתָא שְׁהָרֵי קִי"ל גְּנַב וּפְרַע בְּחוּבוֹ גְּנַב וּפְרַע בְּהִיקְפוֹ לֹא עָשׂוּ בּוֹ תַקְנַת הַשּׁוּיָק וְצָרִיף לְהַחְזִיר לְבַעֲלֵי בְּחֻנָּם וְרֹאָה אֲנִי שֶׁהַדְּבָרִים ק"ו וְמַה הָתָם שְׁפָרַע לּוֹ הַלְלוּהּ מִדְּעַתּוֹ זֶה הַחֲפֵץ צָרִיף לְהַחְזִיר כ"ש בְּנִדּוֹן זֶה שְׁלַקַח הַחֲפֵץ בְּעַל כְּרַחוּ וּבְאִיסוּרָא אֶתְּא לִידֵי כ"ש שְׁצָרִיף לְהַחְזִיר בְּחֻנָּם: הָרִי שְׁפָסַק מְהֵר"ם בְּפְקֻדוֹן בְּנִדּוֹן דִּידֵן דְּצָרִיף לְהַחְזִירוֹ בְּחֻנָּם לְבַעֲלֵיו בֵּין דְּתַפְסוּ הַמַּלְוֶה מְאִילֵיו בֵּין שְׁנַתְנוּ לּוֹ הַלְלוּהּ וְכִינּוֹן שְׁפֹן הָיָה נִרְאָה לֹאמֹר שְׁחֵיבִי יְהוּדָה לְהַחְזִיר הַמַּעוֹת לְרְאוּבֵן לִיתָא וְטַעַמָּא דְּמִלְתָּא דְּעַד כָּאֵן לֹא קְאָמְרוּ הִכִּי אֲלֵא בְּדָבָר הַמְסוּנִיִּים וְיָדוּעַ לְכֹל שֶׁהִפְקֻדוֹן הֵיאָה הוּא שֶׁל הַנְּפָקֵד וְכִדְמוּכַח מִהִנְהוּ עוֹבְדָא דְקָא מִיַּתִּי בְּגַמְר' עֲלֵי דְגַב וּפְרַע בְּחוּבֵי גְּנַב וּפְרַע בְּהִיקְפוֹ דְקָאמַר אַבִּימִי בַר נְאֻזִי חֲמוּה דַּרְב הוּנָא הִנְהּ מְסִיק בְּהֵיאָה גַבְרָא אַרְבַּעָה זְוִי גְּנַב גְּלִימָא אֶתְּיָא נִיְהִלְיָה אוֹזְפִיָה ד' זְוִי אַחֲרֵינִי וְכו' וְכֵן נִרְשָׁאָה גְּנַב סְפָרָא זַבְנִיָה לְפַפְנָא וְכו' מִשְׁמַע דְּנִקָּא גְּלִימָא וְסְפָרָא שֶׁהוּא דְּבָר מְסוּנִיִּים וְיָדוּעַ לְכֹל שֶׁהוּא שֶׁל פ' וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי תְּשׁוּבַת מְהֵר"ם הַנּוֹ שְׁמַבִּיא רְאִיָה מִהֵיאָה דַּפ' אֵיזְהוּ נִשְׁוֹף גַּבֵּי הִנְהוּ זְוִי דִּיתְמִי וְכו' אֲבָל דְּבָר הַמְסוּנִיִּים לֹא דִילְמָא פְּקֻדוֹן גִּינְהוּ וְאַתָּא מְרִי וְיִהִיב סִימְנָא וְכו' מִשְׁמַע דְּלֹא מִיַּרְי אֲלֵא בְּפְקֻדוֹן מְסוּנִים דְּאִית בִּי סִימֵן וְכֵן בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה כְּתֹב כֹּל שְׁפֹן בְּנִדּוֹן זֶה שְׁלַק' הַחֲפֵץ בַּע"כ וְכו' מִשְׁמַע דְּלֹא מִיַּרְי אֲלֵא בְּחֲפֵץ וְכִלִּי מְסוּנִים אֲבָל בְּדָבָר שְׁאִינוּ מְסוּנִים כְּגוֹן מַעוֹת בְּנִדּוֹן דִּידֵן וְדֹא דְלֹא מְפָקִינוּ מִיַּד הַתּוֹפְסֵי אַע"ג שְׁמוּד' הִלּוּ שֶׁהַמַּעַל הֵיאָה הֵם שֶׁל פְּלוּנֵי בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן בְּיָדוֹ דְּלֹא כֹּל כְּמִינֵי לְחוּב לְאַחֲרִים דְּדִלְמָא עָשׂוּ קְנוּנְיָא בִּינְיָהֶם לֹאמֹר כֵּן: וְכִמּוֹ שְׁפָתַב הָרָא"ש בְּתְשׁוּבַתֵּי סִימֵן ק"ז וְנ"ל רְאוּבֵן שְׁנַתְנוּ לְשְׁמַעוֹן חֲפֵץ לְמַכְּוֹר וּבָא לְוִי בְּעַל חוֹב דְּשְׁמַעוֹן וְלַקַּח מִיָּדוֹ בְּחוּבוֹ עַתָּה תַבַּע רְאוּבֵן הַחֲפֵץ מְלוּי וְאוֹמֵר שְׁלִי הוּא כִּי נִתְתִּיו לְמוֹכְרוֹ וְלוֹי אָמַר לְקַחְתִּיו מִמֶּנּוּ בְּחֻזֵק שְׁהִיָּה שְׁלוֹ וְלֹא אוֹצִיָּאנוּ מִיָּדוֹ עַד שְׁאֲפָרַע וְעַת' יוֹרְנוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה דַּע לָהּ אִם לְוִי לַקַּח מִיַּד שְׁמַעוֹן בְּעַל חוּבוֹ חֲפֵץ שֶׁהוּא יָדוּעַ שֶׁהוּא שֶׁל רְאוּבֵן לֹא כֹּל כְּמִינֵי וְצָרִיף לְהַחְזִירוֹ

לראובן אבל אם אין ידוע בנדאי שהוא של ראובן לאו כל כמיניה דראובן לומר שלי ואף אם אם שמעון מודה לו כי כל הנמצא ביד אדם אינו מחזיקין אותו בחזקתן שלו עד שיתברר בעדים שלא היה שלו והודאת שמעון אינ' כלום להוציא מיד לוי וכו' הרי שהודאת שמעון לא חשיב לחוב ליהוד' אפילו היה יהודה תופס המעות שהוא מיד שמעון בע"כ כ"ש בנדון דידן ששמעון עצמו נתנו לו ליהודה מדעתו בחזקת שהוא שלו וכמו שהי' פתוב שטר החוב הוא על שמעון דפשיטא ופשיטא דלא מפקינן המעו' מיד יהודה בשביל פתיבת יד שמעון שכותב שהחוב הוא הוא מפקדון ראובן דמאי אן למי' דהאי מהאי ומאי חזית דסמכת אפתיבת ידיה סמוך אמעש' דמעש' רב שמסרו מדעתו החוב ההוא ליהוד' בחזקת שהוא שלו ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן לומר שגזל לראובן ופרע ליהוד' כ"ש שאפשר לקיים שניהם שמתחלה פשפכת פן היה שהיה של ראובן ואח"כ פרע לו חובו ממקום אחר ונשאר החוב הוא לחשבון שמעון ולכן מסרן ליהוד' סוף דבר בהא סלקינן ונחתינן שהדין עם יהודה ואין לו לראובן פנגדו טענה קטנה או גדולה כפי מה שגרא' לע"ד ואמר לי לבי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קנח ראיתי השאלה כתובה ארובה מארץ מדה אבל בדרך קצרה הפלל העולה מטענת שמעון פנגד ראובן הוא שיבטל ראובן המקח והמכר שמכר ביתו לכותי לשני טעמים אחד מפני שהוא מצרן לביתו של ראובן והוא קודם לכל אדם עוד שני שמא ימשך לו משכונ' הכותי איזה הניזק ולכן טען פנגדו לבטל המכר שמכר לכותי והוא יתן לו כמו שנתן לו הכותי: תשובה אין בטענות אלו של שמעון פנגד ראובן ממש מכמ' אנפי חדא דבהדיא גרסינן במציעא פרק המקבל זבין לכותי לית בה משום דינא דבר מצרא דכותי נדאי לאו בר ועשית הישר והטוב הוא ושרש טעם זה הוא כי ענין דינא דבר מצרא הוא דחשבי' ללוקח פאלו נעשה שליח לכן המצר וכדאמרי' שם בגמרא אתא אימליף ביה אמר ליה איזיל איזבון ואמר ליה זיל זבון צריף למקנא מיניה או לא רבינא אמר לא צריף למקנא מיניה נהרדעי אמרי צריף למקנא מיניה והלכתא צריף למקנא מיניה השתא דאמרת צריף למקנא מיניה אי לא קנו מיניה איקור וזיל ברשותיה ופירש רש"י אי איקור אוזל ארעא ברשות' דבר מצרא איקור או זיל ולא יוסיף הלוקח ולא יגרע מלקבל דמים שנתן בה דכי איקור רוחא דבר מצרא הוא וכי זל פסידא דבר מצרא הוא: הרי דאף על גב שפשקנה הלוקח לא לקחו אלא לעצמו מפל מקום עומד הקרקע ברשות בעל המצר משום דחשיב הלוקח בכל מעשיו שלוחו דבר מצרא והכי נמי אמרי' שם בגמרא זבן במאמן ושניא מאה סבור מינה מצי אמר לתקוני שדרתיה ולא לעוותי וכו' משמע דחשיב שליח וכן כתב הרמב"ם ז"ל פרק י"ב הלכות שכנים וזה הרחוק פאלו הוא שליח של בן המצר וכו' ועוד כתב שם פרק י"ג זהו עיקר בכל אלו הדינין שפל הלוקח בצד מצר חבירו הוא הו' כמו שליח לחבירו וכו' וכן פסקו כל הפוסקים וכיון שפן פשמכר לכותי לית בה דינא דבר מצרא שאיך נאמר שנעשה הכותי שליח למצרן דהא קיימא לן דאין שליחות לכותי דכתיב פן תרימו גם אתם דגרסינן מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברי' והוא הדין לכל התורה כולה וכמו שכתב הרמב"ם הלכות שלוחין פרק ב' וכיון שפן אין בטענו' שמעון ממש משום דינא דבר מצרא: ועוד לו הונח שיהיה הלוקח ישראל אין לו דין ודברים עם ראובן המוכר הנזכר מן הטעם שפכתתי וזה כיון שהלוקח חשיב שליח בעל המצר אין לו לבעל המצר תביעה כי אם עם שלוחו וכמו שגרא' פן מתוך

דברי כל הפוסקים שכל הדין' וההפרכים אינם אלא בין הלוקח והמצרן וכן כתב רש"י
שם בגמרא ונ"ל ואין לנו לומר על דין מצר דבר מצרא ועשית הישר והטוב אלא ללוקח
שהמוכר אומר לו מה עשיתי לה אם ארצה לא אמכרנה לה ותהא בידי אבל ללוקח נאמר
משנה ידה ויקחנה זה: הרי שאין למצרן תביעה כי אם הלוקח וכיון שכן מה לו לשמעון
לטעון פנגד נגד ראובן המוכר משום דין מצר דבר מצרא ילך אצל לוקח משום דראובן לאו
בעל דברים דידיה הוא: ועוד לו הונח שיהיה ראובן בעל דברים דידיה או שיטעון שמעון
פנגד הלוקח מפל מקום בנדון דין אין בטענת שמעון ממש וטעמא דמילתא משום דדינא
דבר מצרא אינו אלא משום ועשית הישר והטוב וכיון שכן לא תקנו חכמי הישר והטוב
למצרן פשיש היזק או פסידא למוכר ואפילו בדבר קל כדאמר ר' בגמרא פרק המקבל הני
זווי טבי והני זווי תקולי לית ביה משום דין מצר דבר מצרא הנהו ציירי והנהי שרי לית ביה
משום דין מצר משום דמצי אמר מוכר בהכי גיחא לי וכן פסקו כל הפוסקים כל
שכן בנדון דין דאיפא פסידא גדולה למוכר אם היה מוכר ביתו למצרן שמפסיד חזקת
ביתו ואפילו שיפרע לו שמעון חזקתו אינו רוצה ראובן לצאת מביתו ולעקור דירתו
ממקום שהוא מורגל לדור בו ואפי' שיתנה שמעון עמו שיניחו לדור שם בביתו כל זמן
שירצה מפל מקום אינו רוצה ראובן להשתעבד לו ולקבל מתנתו והנאתו ולא גרע פסידא
זו מהני זווי ציירי והני שרי דקאמר בגמ' דחשיב פסידא דמוכר ולית ביה משום דין מצר
דבר מצרא ועוד בר מן דין כתב הרמב"ם פרק י"ג הלכות שכנים המוכר על תנאי בין
שהתנה מוכר בין שהתנה לוקח אין בעל המצר יכול לסלקו עד שיתקיימו התנאים ויזכה
הלוקח בקרקע ולא תשאיר בה עמו כלל ואחר כך יסלק אותו וכיון שכן בנדון דין
שראובן מוכר הקרקע לכותי גלוי ומפורסם הוא בכל גלילות ישראל שנשאיר לראובן
בקרקע שהוא זכות מה עד שאין רשות לשום בר ישראל ליכנס בו זולתי ברשות ראובן
וכיון שכן נמצא שעדיין לא הגיע הזמן שיוכל שמעון לטעון טענה דבר מצרא כי עדיין
יד המוכר באמצע הקרקע הוא ואין לו למצרן לטעון אלא אחר שיסולק המוכר לגמרי
מפל הני טעמי אין בטענות שמעון ממש מטעם מצרנות וכל שכן אם נרצה לצרף ולעשות
סניף מסכרתו ר"ת ור"י הלכן וסיעתם דסברי שבביתם לית בהו דין מצר דבר מצרא כמו
שכתבו התוספות והפוסקים: אבל במה שטען שמעון שהוא ירא שפא ימשך לו איזה
היזק מצד שכנת הכותי נראה שטענתו טענה לענין שיקבל המוכר עליו כל אונסא
דאתיליד ליה לא לבטל המקח כמו שהוא טוען דגרסינן שם בגמרא זבין לכותי כותי ודאי
לאו בר ועשית הישר והטוב הוא שמותי ודאי משמתינן ליה עד דמקבל עליה כל אונסא
דאתי ליה מחמת' אבל כד מעיינינן בה שפיר נראה דאפילו בטענה זו אין הדין עמו וזה
שהרי כתב הרא"ש בפסקיו על ההיא דמשמתינן ליה עד דמקבל וכו' והוא שיוכל למכור
לישראל באותן דמים שקנאה הכותי אבל אינו מחוייב למכור לישראל בפחות וכן פסקו
התוספות וכן כתב המרדכי בשם יש מפרשים וכן מהר"ם כתב הלכ' למעשה דאם המצרן
אינו רוצה לקנות מוכר' לכותי וכן פסק העיטור בשם מתיבתא הביאו בית יוסף סי' קע"ה
וכן כתוב בהגהות פרק י"ב הלכות שכנים בשם ר"ת הרי דלסברת כל הני אשלי רב רבי
אינו מחוייב למכור לישראל בפחות אלא לכתחיל' ימכרנו לכותי וכיון שכן בנדון דין
פשיטא ופשיטא דאם היה מוכרו לישראל המצרן או לאיז' אחר שהיה מוכרו בפחות מן
הבחינות שפבר כתבתי כי אינו דומה המוכר קרקע שלו לכותי למוכר אותו לישראל כי

המוכרו לכותי נשאר לו זכות באותו קרקע ואפילו שהישראל יעל' לו דמיו נמצא מוכרו בפחות וכיון שכן מן הדין הנה יכול ראובן למכרו לכתחלה לכותי ולא הנה מחייבין ליה לקבל אונסא דאתיליד כל שכן בנדון דידן שפבר מכרו לכותי ולית ליה לראובן רשות ויכולת לבטל המקח כמו שכתוב בשאל' דפשיטא ופשיטא דלא מחייבי ליה מדינא לקבל עליה אונסא אבל מכל מקום נראה לעניות דעתי משום ועשית הישר והטוב טוב בעיני אלדים ואדם הוא שיקבל עליו ראובן להשתדל בכל עוז שלא ישתלשל שום היזק לשמעון שכנו מצד מכירתו לכותי כי סוף סוף אם יהיה פן גורם היזק הוא אף על גב דמדינא הוא פטור זהו מה שגנא' לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קנט שאלה ראובן נשתתף עם שמעון ושם ראובן פמות מעות ושמעון שם פנגדו גם הוא פמות מעות והלבישום בסחור' והוליקם שמעון לויני"אצה למוכרם שם ולהחליפם ייש שטר שנתפוח ביניהם וכותב שם שאם ישלח לו ראובן עוד חשבון שיקבל אותו וימכור אותו וכן שמעון שישלח אליו וראובן ימכור פדרה השנתפין ושמעון זה חזר מויני"ציאה והביא עמו סחורות ועפכם בידו ובקש ממנו ראובן שיתן חשבון מכל מה שעשה ושימן לו חלקו מהשנתפוח ושמעון השיב שאינו רוצ' לתת לו כלל עד שיעשה' לו שטר פטור כללי מכל דבר וראובן השיב לו שיתן לו מה שיתן ויכתוב לו שובר על שטר השנתפוח כי הוא צריף לשלוח בעד ראיות בויני"ציאה איך לא הלה עמו בנאמנות ושאר טענות שיש לו עמו שאי אפשר לבררם עתה ושמעון הנה דוחהו ומעפבו בממונו בלי שימן לו כלל מממונו עד שיעשה' לו פטור מוחלט וראובן הנה טוען שיעמוד בדין ושמעון השיב שגלה במקום אחר לעמוד בדין פעם במקום זה פעם במקום אחר עד שראובן הנה עשוק ואנוס מפני צורה ממונו גם פי להיות שישלח אליו חשבון למפור שם שלא הנה כתוב בשטר השנתפוח והנה יכול להכחישו שלא קבלו וכן חשב שלא יטעון שישלח לו חשבון אחר מויני"ציאה אחרי לכתו שם באופן שמפני שחשב ראובן להפסד זה וגם שחייב ראובן מעות לתוגרמים וצריף ממונו לפרוע חובו וכן שלא יכבדש לו ממונו לכן הנכרח לעשות לו שטר פטור פכצונו וקבל עליו שבוע' בבטול כל מודעי וכו' ופסל עליו עדי מודעא וקבלם למודרי הנא' שלא יתבע עוד שום תביעה לשמעון זה וקודם שכתב שטר פטור זה מסר מודע' בפני עדים פשרים איך כל מה שיעשה הוא באונס גמור ובטל כל ביטול שיעשה' וכן ביטול מה שיפסול העדים וכן הקבלה למודרי הנאה ונשבע שבוע' בתורה לתובעו בדין ושאל השואל אם במודעא זו פפי מה שכנו בה יש היתר בשבוע' ובמחילה שנשבע ושמחל אחרי זה שהנה באונס פנזפר לעיל וכמו שכתבו העדים והפרנו באנסו או לא תשובה דסקין לעילא ודנחתין לתתא ידעין דמודעא זו מודעא רבה וגדולה וקיימת ועמדת על תל' ואין בטולה ביטול וטעמא דמילתא שהרי כתב רבינו האי גאון הביאו רבינו ירוחם נתיב י"ח כל מי שמגזים לחבירו אפילו במקום ויכול לעשותו אפילו לא עשאו כותבים עליו מודעא וכותבים העדים ידענו באונס פלוני וכו' וכיון שכן בנדון דידן כיון ששמעון הנה מוחזק בנכסי ראובן וכובש אותם ואומר לא אתן לה מאומה אם לא תעשה כה וכה כמו שבא בדברי השאלה פשיטא ופשיטא דחשיב אונס וכתבין מודעא ואף על גב שכתב הה"ר יוסף חולין סימן קפ"ו על שמעון שטען שמה שנתן לגיסתו יתר על פתובת' הנה באונס מפני שראובן אחיה גם אותו להביאו בערפאות של פותים וכו' כתב הרב הנזכר דלא חשיב אונס משום דעביד איניש

דגזים ולא עבד וכו' וכיון שכן בנדון דידן נימא נמי הכי דשמעון זה היה מיס שלא יתן לראובן כלל אבל לא עבד ונמצא שאין כאן אונס כלל ומה שעשו ונתפשו ראובר ושמעון עשוי: ליתא דאין הנדון דומה לראיה דהת' מחוסר מעשה להניאו בערפאו' וכהיה דמיתתי הרב הנז' עלה האי מאן דנקט מגלא ותובילה בידיה ואמ' איזיל ואקטליה לדקלא דפלגיא וכו' עד מאי טעמא דעבד איגיש דגזי' ולא עבד וכו' אבל בנדון דידן שאינו מחוסר מעשה כי אם בשב ואל תעשה עושה פונתו ובדו לעשותו פשיטא ופשיטא דלא אמרי' עבד איגיש דגזי' וכו' וכמו שכתב הוא שם דבעובדא דפדדסא דמיתתי פרק חזקת הבתים פיון שכובש שטר המשפנתא חשיב כמאן דעבד פיון דברשותיה הוא למעבד וכו' אף בנדון דידן בהיות שמעון זה כובש טענת האמת ומכחיש המעות ששלח לו ראובן שם לוויציאה ובדו לעשותו לא חשיב מחוסר מעשה עד שגאמר עבד איגיש דגזים ולא עבד אלא חשיב כמאן דעבד ודמי ממש למעשה דפרדדסא ובהא נדאי פתבינו מודעא: וכיון דבנדון דידן ראובן זה מסר מודעא קודם שכתב שטר הפטור הן על מציאו' הפטור הן על פסול עדי המודעא הן על בטול המודעא וכו' והעדים מעידים שהפירו באונסו כמו שכתוב בשטר המודעא נדאי שאין בבטול זה ממש ושטר המודעא נשאר קיים וראובן זה יכול לתבוע ולטעון נגד שמעון כבתחילה וזה ממה נפשך אי חשבת לנדון דידן בפשרה דהוי דומיא דמכר וכמו שכתב הרמ"בם פ"ק עשירי הזכות מכירה הא איכא רב האי והר"מה דסברי דאף על גב דביטל מודעא לא מהני בטול עד שיעידו העדים שידעו בסילוק אונסו כמו שהביאו הטור סי' ר"ה ואף אם נרצה לומר דמהני בטול המודעא כמו דמהני סילוק האונס מפל מקום בנדון דידן פיון שמסר מודעא על כל הבטולים שביטל אין כל הבטולים פלום וכמו שכתב נמקי יוסף פ"ק חזקת הבתים ונ"ל היקף כל היכא דמסר מודעא על כל הבטולין ונדעי' באונסיה לא הוי זביני וכן כתב הרמ"בם פ"י הלכות מכירה ואף על גב שכתב הרש"בא שאם פוסל עדי המודעא מהני הבטול דשוניהו לנפשיה כעדים פסולי' הרי כתב הר"נבר שם שאם מסר מודעא אף על פיסול העדים אפתי לא מהני שאף על פיסול זה מחמת אונסו הוא שפוסל אותם וכבר קדם ומסר מודעא על זה ולפי' נראה לו דכל היכא דידעינו באונסיה ומסר מודעא על המכר ועל כל הבטולין שיעשה ואף על פיסול העדים הרי המכר בטל ואין לו תקנה ע"כ: אף כאן בנדון דידן הרי מסר מודעא ראובן על כל הבטולים ואף על פסול העדים והפירו העדים באונסו נמצא שאין בפשרת ראובן פלום ויכול לתבוע תביעתו כל שכן דבנדון דידן דמין למתנה שאין כאן אלא מחילה שמחל לראובן ממה שהגיע לחלקו וזכותו בשביל שיתן לו שמעון איזה דבר ויודה לו מה שיש בידו דבהא נדאי גלוי מלתא בעלמא שאינו מוחל מדעתו מהני לבטל מחילתו כל שכן בנדון דידן שמסר מודעא והפירו באונסו ומסר גם כן מודעא על כל הבטולים ופסול העדים דפשיטא ופשיטא דלא מהניי בטול אפילו לפי סברת הרא"ש דסבר דאם פוהו לבטל מודעא מהני הבטול וכמו שכתב הטור סימן ר"ה דעד כאן לא קאמר הרא"ש אלא במכר אבל במתנה ומחיל' לא כלל העולה דבהא סלקינו ונחתינו שאין בבטול זה ממש והמודעה עומדת על תלה ויכול ראובן לתבוע ולטעון טענותיו נגד שמעון כבתחיל' אלא שעבר על שבועת שוא וכמו שפסק החכם השלם הפוסק נר"ו זהו מה שגראה לע"ד ואמר לי לבי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קס שאלה ראובן בא בדברים על אשתו ובתוה הדברים אמר' לו

אין לי ממה אלא רוב בנים וכשמעו דבריה פעס וקפץ ואמ' אני מקבל עלי בגזירות שמשון שלא אתחבר עמה מהיום עד שלש שנים וכונתו הנה בגזירות שמשון שלא יוכל לישאל על גדרו פנזיר שמשון שאין בו שאלה אבל לא פינון להיותו נזיר אם יעבור גדרו ינרינו רבינו אם יש ממש בגדר זה ואם מה שפינון הם דברים שבלב ואם עבר גדרו אם יהי' נזיר או לא וכונתו הנה פשמשון בר מנוח וכו': תשובה נרא' לע"ד דאין ממש בגדר זה וטעמא דמלת' משום דאפקי' בלשון שבועה דקאמר שלא אתחבר עמה וכו' דהנה לי למימר אני מקבל גזירות שמשון אם אתחבר עמה אבל השת דקאמר שלא אתחבר עמה וכו' דהו' לשון שבועה אין בדבריו כלום וכמו שפסק הר"ן בריש מסכת גדרים שכתב שם ומיהא משמע דאין שבועה בלשון גדר ולא גדר בלשון שבועה הלכך כל שהחליף של זה בזה אין בדבריו כלום וכן פסק ר"ת והרב"ן מג"ש ז"ל והרשב"א וכן נראה מתוך הירושלמי וכן פסק הרא"ש ז"ל שכתב הנזדר שלא אוכל עמה או שאוכל עמה אפי' יד לא הוי דלשון זה לשון שבועה הוא ולא לשון גדר וכו' הרי לה שדברי כל הגי אשלי רב רבי אין בגדר זה ממש ואף אם נרצה לחוש לדברי הרמב"ן ז"ל שכתב דגדר דאפקי' בלשון שבועה מדין יד מהני בגדון דידן ליכאלמיחש משום דאית בי'ריעותא אחריתי והיא דאפי' אפקיה בלשון גדר איכא פמה וכמה אשלי רב רבי דפסקו דאפי' אמר הרני גזיר פשמשון בן מנוח אין בדבריו כלום עד שיאמר אחד מג' פינויים אחרים או בעל דליה או עקר דלתות עזה או נקרו פלשתיים את עיניו כ"ש בגדון דידן שלא אמר אלא פשמשון לבד ולכן מהני תרי טעמא אין בגדר זה ממש ומ"מ להקל מה עונש בגדון כי האי זכורני שנמנתי עם אחד מיוחד מגדולי חכמי שאלונקי והתרנו לו נדו ולהיות ענין זה ברור מפי סופרים ומפי ספרים חדשים גם ישני' איני מאריף בדברים ושמתי קנצי למילין זהו מה שגרא' לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קסא שאלה שטר צוואה שכתוב בה זה לשונו עוד אמר ראוין שכיב מרע שיהיו אפטרופסי' בגכסיו שמעון אחיו ולוי שנתפו ועוד אמר שלהיות שלוי הוא שנתפו זה שנים רבות ולא בירר נכסיו פמה הם לכן אמר שהוא מאמינו בכל אשר יאמר הוא בנפשו וביהדותו בלי שום ערעור ופקפוק עליו כלל אלא כל מה שיאמר לוי הנז' על הפל יהי' נאמן עכ"ל: ואחר שנפטר ראוין הנז' הלך שמעון אחיו אצל לוי לבקש ממנו חשבון הנכסים אשר בידו מראובן כדי שיהיו נושאים ונותנים בהם שניהם ולוי דחה אותו בדברים מיום ליום ומחודש לחודש שנים עשר חדשים וכאשר ראה שמעון הנזכר כן קבץ מעמד פרנסי ומנהיגי הקהל על זה וגזרו עליו שימתן החשבון לפני קצת חשוכי העיד ולא שת לבו גם לזאת עד שעבר' עוד שנה אחרת ועתה בא לוי והביא החשבון כתוב מכתובת ידו והרא' בחשבון שיהיה בידו מעט מצער מנכסי ראוין הנזכר וטען שמעון הנז' שלא האמינו אחיו רק אדעתא שיברר תיקף הנכסים אחריו מותו כאשר ימצאו כתוב בפנקס השנתפות ולא שיעבור כל כן זמן עד שיוכל לתקן ולעשות פנקס כרצונו והדבר מוכח במה שמנינו אפטרופא עמו בגכסיו כדי שישאו ויתנו שניהם יחד ועוד שעבר על גזירת מנהיגי הקהל ודאי שלא האמינו לכל זמן ועוד שבתוך החשבון נמצא כתוב שנאבדו בספינה א' סך שלשים אלפים לבנים ונתברר בבירור שלא נאבדה והוחזק כפרו וכינון שהוחזק כפרו בזה לא הנה נאמן עוד בשום פרט ושאל עוד שמעון אם יוכל לוי מפת נאמנותו שלא יחרימו חרם סתם ועוד שאל כי לוי נתן מעות בהקפה לבנו ולקח מידו משכון אסטיס

הנקרא הינדי וכאשר ראה שקפצו על בנו בעלי חובין נתן לו האסטים לפרוע חובותיו ולקח ממנו משכון אחר אם פשע בזה להיות שהאסטים היה נמפר יותר במהרה ואתה יעבר זמן רב אף על פי שהחוב בטוח במשכון וכן אם שינה לוי בזמן השותפות בדבר דמסתמא הנה קפיד ראובן חבירו אם יהיה חייב בהפסד שגורם בשוניו או לא תשובה ראיתי דברי השאלה וגם התשובה אשר השיב החכם השלם הפוסק נר"ו ודבריו נכחים למבין וישרים למנצאי דעת במה שהעלה מדבריו שלוי חייב לפרוע מנכסיו השלשים אלפים לבני אשר הוחזק כפרן עליהם תתברר בעדים סתירת טענתו שטען שגאבדו בספינה ואף אם יטעון עתה טענה אחרת לא יועיל לו וכמו שכתב הרמ"ם הלכות שלוחין ושותפין פרק עשירי וזה לשונו טען שעדיין שותפים אנחנו ויש לי להשביעה בטענת ספק והלה אומר לא נשתתפו מעולם והביא התובע עדים שהיה שותפו וחסור הנתבע אחר כך ואמר חלקנו אין שומעין לו שהרי הוחזק כפרן לשבועה זו וכו': וכיון שהוחזק כפרן בטענה זו נדאי הפסיד נאמנותו וכמו שהוכיח מתשובת ה"ר קלונימוס ז"ל ולא יהיה נאמן אלא בשבועה גם במה שפסק פי בכל דבר שימצא כתוב בחשבוננו שפשע וגרם הפסד לנכסי ראובן בין בחייו אם שינה מדעתו בלי רשותו בין במותו חייב לשלם וכו' רואה אני גם כן דבריו בזה דדבר פשוט הוא שאם עבר ועשה שלא מדעת חבירו שותפו שחייב לשלם וכמו שכתב הרמב"ם הלכות שלוחין ושותפין פרק ה' וגם אם פשע במותו חייב דאף על גב דחשבינן ליה אפטרופוס שמינהו אבי יתומים דאיכא מאן דאמר פטור אפי' בפשיעה מ"מ הא קמן כמה אנשלי רב רבני רבינו האי ור"י והרשב"א והרא"ש ז"ל דסברי דחייב כמו שכתב הטור סי' ר"צ והכי מסתבר גם במה שפסק שאין יכול לעכב מלהחריים חרם סת' הדבר ברור כמו שהוכיח החכם השלם הפוסק נר"ו ועוד כתב הרמב"ם פרק ט' הלכות שלוחין ושותפין מי שתבע את חבירו אחד חלוקה אינו יכול להשביעו וכו' אבל יש לו להחרי' סתם על מי שגזלו פלום פשהיה שותפו או אריסו או בן ביתו ולא יודה במה שגזל הרי דבמקום שאין שבועה יכול להחרי': אבל במה שפסק שפיון שלא בירר לוי חשבון הנכסים תקף ומיד אחר מיתת ראובן שבשביל כך הפסיד נאמנותו שהאמינו ראובן ללוי בזה נראה לע"ד שצריך עיון וזה שהנאמנות והאפטרופוסות הם שני ענינים נפרדים נשואים בשני זמנים מחולקים וזה פי הנאמנות שהאמינו לא היה לזמן המשך מצוי האפטרופוסות שאז הנכסים הם של היתומים לשנאמר כיון שלא עשה כהוגן שמיד היה לו לברר חשבון הנכסים פדין אפטרופוס ופשע במינויו הפסיד נאמנותו ולא יהא נאמן באפטרופוסותו אבל אין הענין כן אלא שהנאמנות שהאמינו היה לזמן שהיו הנכסים של ראובן בהיותו בחיים וכמו שכתוב בשאלה שאמר ראובן שלהיות שלוי הוא שותפו זה שנים רבים ולא בירר נכסיו כמה הם לכן אמר שהוא מאמינו בכל אשר יאמר הוא בנפשו וביהדותו בלי שום ערעור ופקפוק עליו כלל אלא כל מה שיאמר לוי הנזכר על הפל יהיה נאמן הרי שלא האמינו אלא לחשבון שיתן מהזמן שעבר שאז הנכסים היו שלו ובא לומר שלהיות שבפטרותו נתפרדה השותפות וכמו שכתב הרמב"ם פרק ה' הלכות שלוחין ושותפין ז"ל א' מן השותפים או מן המתעסקין שמת בטלה השותפי' או העסק אף על פי שהתנו לזמן קבוע שפבר יצא המזון לרשות היורשים וכיון שבטלה השותפות והיו רשאים היתומים להשביעו בטענת שמא כמו ראובן ממש על כל מה שנשא ונתן בימי שותפות אביהם וכמו שכתב הרמב"ם שם

בהלכות הנז' פָּרַק ט' ונ"ל מִפְּאֵן הוֹרוּ רַבּוֹתֵי שְׂאֵם מֵת הַשְּׁוֹתֵף הָאֶחָד אֵין הַיּוֹרֵשׁ יְכוֹל לְהַשְׁבִּיעַ שְׁוֹתֵפוֹ שֶׁל אָבִיו בְּטַעֲנַת שְׂמָא שְׁהָרִי אֵינוֹ יוֹדֵעַ הַדְּבָר שֶׁחֲשָׁדוּ בוֹ אָבִיו בְּנֻדְאֵי וְכוּ' וַיֵּשׁ מִי שֶׁהוֹרָה שְׁמִשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ הַיּוֹרֵשׁ בְּטַעֲנַת שְׂמָא וּבְזֶה רְאוּי לִידוֹן וְכוּ' לְכֵן הֶאֱמִינוּ רְאוּבֵן לְלוֹי שְׂיִהְי' נֶאֱמָן עַל פִּי דְבוּרוֹ וְלֹא יִשְׁבִּיעוּהוּ יוֹרְשָׁיו מִמָּה שֶׁנִּשְׂאָ וְנִתֵּן בֵּימֵי חַיָּו וְכִינֹן שְׂפֵן אַף אִם עָשָׂה שְׂלֹא כַּהֲגֹן בְּמָה שֶׁאִיחָר חֲשָׁבוֹנוֹ מִכָּל מְקוֹם לֹא אֵיבֵד נֶאֱמָנוֹתוֹ שֶׁהֶאֱמִינוּ לוֹי עַל מַה שֶׁנִּשְׂאָ וְנִתֵּן בְּשְׁוֹתֵפוֹתוֹ: שְׁהָרִי בְּגִדּוּלָה מְזַאת פֶּתֶב רַב אֶלְפֶס וְז"ל הִבִּיאוּ הַטּוֹר סִימָן ע"א שֶׁטָּרָא דְכִתִּיב בֵּיהּ נֶאֱמָנוֹת וְקִבַּע לוֹ זְמַן אַף עַל פִּי שֶׁפָּכַר עֶבֶר הַזְּמַן עַדִּינִן הֶנְאֶמְנוּ קִיָּים וְעוֹד פֶּתֶב הַטּוֹר שֶׁם בְּשֵׁם בַּעַל הַתְּרוּמוֹת שְׂאֵם הַתְּנָה הַלְּוָה שְׂיִהָא נֶאֱמָן לֹאמֵר פֶּרַעְתִּי נֶאֱמָן הַלְּוָה לֹאמֵר פֶּרַעְתִּי אֶפְיִלוּ בְּתוֹף הַזְּמַן הָרִי שֶׁהֶנְאֶמְנוֹת מוֹעִיל נֶגֶד הַחֲזָקָה דְּחֻזְקָא דְּלֹא פֶרַע אֵינִישׁ בְּגוֹ זְמַנָּא וְגַם אֶפְיִלוּ דְּקִבַּע לִיהּ זְמַנָּא וְעֶבֶר מִכָּל מְקוֹם הֶנְאֶמְנוֹת בְּמְקוֹמוֹ עוֹמֵד כֹּל שְׂפֵן בְּנֻדוֹן דִּידוֹן דְּלֹא קִבַּע לִיהּ רְאוּבֵן זְמַנָּא לְלוֹי אֶלֹא שְׂצוּנָה שְׂיִהְי' נֶאֱמָן עַל פִּי דְבוּרוֹ מִכָּל מַה שֶׁנִּשְׂאָ וְנִתֵּן בְּשְׁוֹתֵפוֹתוֹ בְּחַיָּו וְלֹא קִבַּע לוֹ שׁוּם זְמַן עַל זֶה שֶׁנֻּדְאֵי נִרְא' שֶׁלְעוֹלָם יִהְיֶה נֶאֱמָן בְּחֲשָׁבוֹן אוֹתוֹ הַמִּשְׂאָ וּמִתֵּן אִם לֹא יִהְיֶה כְּנֻגְדוֹ רְאִיָּה בְּרוּרָה אוֹ הוֹדָאָה שֶׁפִּשְׁעָ בְּאֵי זֶה דְּבָר: אֲבָל בְּמָה שֶׁנִּשְׂאָ וְנִתֵּן אַחַר פְּטִירַת רְאוּבֵן הַדִּין עוֹמֵד בְּמְקוֹמוֹ וְחִזְרַת הַדִּין לְסִינֵי פְּדִין אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס שְׁמִינְהוּ אָבִי יְתוּמִים וְאֵין מַעַל וּמוֹרִיד לְעַנְיָן זֶה הֶנְאֶמְנוֹת שֶׁהֶאֱמִינוּ דְּלֹא שְׂיִיָּהּ בְּזֶה כֹּלל כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי גַם בְּמָה שֶׁפֶסֶק שֶׁכָּל מַה שֶׁנִּשְׂאָ וְנִתֵּן לוֹי בְּנֻכְסֵי רְאוּבֵן אַחֲרֵי מוֹתוֹ בְּלִתֵּי רְשׁוּת שְׁמַעוֹן אַחֲרֵי שֶׁלְּמַת שְׁנַתְּמַנָּה עִמּוֹ לְאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס כֹּל הַהֶפְסֵד רְאוּי שְׂיִפְרְעוּ לוֹי מְנַכְסֵי פְּדִין פּוֹשַׁע: זֶה אֵינוֹ מְחַנּוֹר כֹּלל בְּעֵינֵי וְרְאִיָּה לְזֶה דְּגַרְסִינֵן בְּמַצִּיעָא פָּרַק הַשּׁוֹאֵל תַּנְיָא אָבִיו וְאִמּוֹ קָלִל אֵין לִי אֶלֹא אָבִיו וְאִמּוֹ אָבִיו בְּלֹא אִמּוֹ אִמּוֹ בְּלֹא אָבִיו מִנִּינֵן ת"ל אָבִיו קָלִל אִמּוֹ קָלִל דְּבָרֵי רַבִּי יֵאֱשִׁיָּה רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר מִשְׁמַע שְׁנִיָּהֶם כְּאֶחָד וּמִשְׁמַע אֶחָד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ עַד שְׂיִפְרֹט לָהּ הַפְּתוּב יַחַדְיוֹ וְקִיָּיָא לֹן כְּרַבִּי יוֹנָתָן וְכֹן פֶּסֶק הַרְשֵׁב"א א"ס' אֶלְף שֶׁכ"א עַל עַנְיָן רְאוּבֵן שְׂצוּנָה אֶת חֲנוּף בְּנוֹ וְהַשְׁבִּיעוּ שְׂלֹא יִלְוֶה לְשׁוּם אָדָם כִּי אִם בְּרְשׁוּת שְׁמַעוֹן וְלוֹי וּמַת שְׁמַעוֹן הַיּוֹכֵל חֲנוּף לְהַלוֹת בְּרְשׁוּת לוֹי לְבַדּוֹ אוֹ לֹא וְהַשִּׁיב דְּהַלְכְּתָא כְּרַבִּי יוֹנָתָן דְּמִשְׁמַע כֹּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְאִף זֶה כְּשֶׁהַשְׁבִּיעוּ מִשְׁבִּיעוּ שְׂלֹא יִלְוֶה כִּי אִם בְּרְשׁוּת שְׁנִיָּהֶם אוֹ בְּרְשׁוּת אֶחָד מִשְׁנִיָּהֶם הָרִי שֶׁפֶסֶק כְּרַבִּי יוֹנָתָן לְקוֹלָא לְהַתִּיר שְׁבוּעָה הַחֲמוּרָה כֹּל שְׂפֵן בְּנֻדוֹן דִּידוֹן לְאוּקוּמֵי מְמוּנָא בְּחֻזְקַת מְרִיָּה דְּאֶמְרֵינֵן דְּהַלְכְּתָא כְּרַבִּי יוֹנָתָן דְּמִשְׁמַע כֹּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְלָכֵן כְּשֶׁאֶמַר רְאוּבֵן שְׂיִהְיֹו אֶפּוֹטְרוֹפּוֹסִים בְּנֻכְסֵי שְׁמַעוֹן אַחֲרֵי וְלוֹי שְׁוֹתֵפוֹ רְצָה לֹאמֵר שְׁנִיָּהֶם יַחַד אוֹ כֹּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְכִינֹן שְׂפֵן כֹּל מַה שֶׁנִּשְׂאָ וְנִתֵּן לוֹי אַף שְׂלֹא מַדַּעַת שְׁמַעוֹן אִם לֹא עָשָׂה פְּשִׁיעָה שְׂיִחְיִיבְנוּ מִצַּד עֲצָמוֹ אֵינוֹ חַיִּיב כֹּלל בְּשִׁבִּיל שְׂלֹא הוֹדִיעוּ לְשְׁמַעוֹ חֲבֵרוֹ שְׁהָרִי הָרְשׁוּת נְתוּנָה לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרֻצוֹנוֹ לְבַדּוֹ עוֹד פֶּתֶב בְּמָה שֶׁהַלְּוָה לוֹי מְעוֹת לְבָנוֹ וְלִקְחָ מִמֶּנּוּ סְחוּרַת אֶסְטִים בְּמִשְׁכּוֹן וְאַחַר כֹּף הַחֲלִיף הַמִּשְׁכּוֹן הַהוּא בְּמִשְׁכּוֹן אַחַר שֶׁהוּא בְּטוּחַ בוֹ פֶּתֶב אֵין לָהּ פְּשִׁיעָה גְּדוּלָה מִזוֹ בְּמָה שֶׁהוֹצִיא הָאֶסְטִים מִתַּחַת יְדוֹ בְּלִתֵּי רְשׁוּת שְׁמַעוֹן וְכוּ' שְׁזוּלַת מַה שֶׁכְּתַבְתִּי שְׂאִין צָרִיף לוֹי לִיקְחָ רְשׁוּת מִשְׁמַעוֹ נִרְאָה שְׂיֵשׁ לְדַקְדָּק לֹא יִמְנַע אִם הַמִּשְׁכּוֹן שֶׁלְקַח שְׁנָה סָף הַמְּלָנָה אוֹ לֹא שְׂאֵם אֵינוֹ שְׁנָה הַסָּף אַף אִם יִהְיֶה בְּרְשׁוּת שְׁמַעוֹן חֲשִׁיב פְּשִׁיעָה כִּי כְּמוֹ שֶׁפִּשְׁעָ לוֹי פִּשְׁעָ שְׁמַעוֹן כִּינֹן שְׂלֹא לְקַחוּ מִשְׁכּוֹן שְׁנָה הַחֹב וְאִם הַמִּשְׁכּוֹן שְׁנָה הַחֹב אֵין כָּאֵן פְּשִׁיעָה כֹּלל אֶפְיִלוּ שֶׁעֲשָׂאוֹ שְׂלֹא בְּרְשׁוּת שְׁמַעוֹן וְאִם הַפְּשִׁיעָה הִיא מַה שֶׁכְּתַב כִּי יַעֲמוֹד הַמִּשְׁכּוֹן יָמִים

רבים פי במלכות הנה יראי למנכרו יען כפי ערפאות שלהם אינו יכול הלנה למנכר המשפון אף אם יעבור זמן ההלנא וכו' טענה זו נמי היתה באסטיס שגם האסטיס לא נתנו אלא בתורת משפון ומה לי הא מה לי הא אם נחוש לזיופי הכותיי שתי המשפונות שוות ואם נעמיד בדין תורה באופן שהיה יכול למנכר האסטיס בקביעו זמן והתראה יכול נמי למנכר המשפון האחר פיון ששנה סף המלן באופן שנתראה לעניות דעתי שאין לחייב לגוי מצד בחינות אלו כי אם מצד הבחינות הראשונות שרמזתי שפתב החכם השלם הפוסק נר"ו וגם על העניין שהייתו כל כף זמן מלמת חשבוננו וגם בעברו על גזרת פרנסי ומנהגי הקהל שגזרו עליו שיכרר חשבוננו ולא שת לבו נדאי זה מוטל על דיניי וחקמי העיר ההוא לחקרו ולדרשו מה היה פוננתו ואם אינו רצויה יש לאל ידם להשביעו ולהעבירו אף על פי שמנהו אבי יתומים וכמו שפתב הרמב"ם הלכות נחלות פרק י' ונ"ל והוא הדין לאפטרופוס שמנהו אבי יתומים והיתה שמועתו טובה וכו' ונזר להיות זולל וסובא והולך בדרכי החשד וכו' בית דין חייבים לסלק אותו ולהשביעו ולמנות להם אפטרופוס כשר וכל הדברים האלו כפי מה שיראה לדיין שכל בית ובית דין הוא אביהן של יתומים זהו מה שנתא לעניות דעתי ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קסב שאלה לימים עברו בזמן היות בחיים חיייתו הרב אלופינו מה"ר יעקב זצ"ל און וחקר לנו סדר והסכמ' להיותקהל התושבים עם לכדד ישפון בראותו כי כל פוננתם מרעה אל רעה והאלים היו אלדי כסר ואלדי זהב היו קונסים ואונסים שלא מן הדין זה לעשות רצונו פרצונו וזה לעשות רצון חבירו ולא רצון קונו אמרנו גם אנחנו עת לעשות לה הפרו תורתיה וכן קבלנו עלינו את תוקף דברי הרב ז"ל באלה ובשבווע' ושאר חוקריו רבות ועצומות להיות הממונים של אנשי קהלנו מנהיגים אותנו ועל פי ב"ת הנמצא בקהלנו וכן קבלו עליהם שאר הקהלות יצ"ו אף לא באלה ושבוועה פמונו והיו מתנהגים כל קהל וקהל כעיר בפני עצמו ונמשך הזמן באופן זה ימים ושנים והיו שנה אחת ראינו לחבר את האהל להין אחד שיהיו כל הממוני נמשכי אחר רוב ממוני הקהלות ובעל תורה אחד עליהם על פיו יחנו ועל פיו יסעו בין בדיני ממונות בין בדיני אונסים וקנסות ונחלות וכן נקבצנו פלנו והנחנו הסכמת הרב ז"ל מן הצד באופן זה לשנה אחת ולא יותר וכן פתבנו וחתמנו בתוף ההסכמה הפוללת בפני ואחרי תשלו' ההסכמ' הפוללת רצו הממונים לבדם לחזור ולקיים ההסכמה הפוללת מבילתי רשות הקהלות ובפרט הקהל שלנו ובלתי רשות שאר בעלי תור' מהעיר ואנחנו צעירי הצאן עם שאר בעלי תורה קמנו ונתעודד עם רוב הקהל שקבלנו הסכמת הרב ז"ל הקודמת וגם עם אנשי שם מהקהל הגדול שיזיליאני בכמות ואיכות לבלתי עשות בדבר הנה כי כפר נסינו ומצאנו ראינו כי הפרוד טוב מהחבור כאשר הורה לנו הרב ז"ל או לפחות אם יהיה חיבור שלא יהיה אותה הב"ת דין יחידי בדיני אונסים קנסו' ונחלו' שאין דן יחידי אלא א ובשעת הקנס יהיה בעל תורה אחר עמו בחברתו כי טובים השנים מן האחד שלא תצא מכשלה תחת ידו כאשר יצאה מתחת יד הא' שגדה והתרים ב"ת א' מחשובי העיר בילתי התראה ב' וה' וב' ובלתי זמן שלשים והשעה לא היתה צריכה לכך על זה יורנו מורינו האם יוכלו לכוף אותנו ורוב קהלנו אשר קבלנו הסכמ' הרב ז"ל להיותינו כפופים תחת בעל תורה אחד ועל פיו ועל פי הממונים יהיו גדונים כל הקהלות מבילתי שפתתף עמו בעל תורה אחד מהעיר ומדבר שקר ירחק תשובה נראה לעניות דעתי שאין

לאל ידם לכוף ולהכריח לאנשי הקהל שהוא לקבל גזרתם והסכמתם ואפילו שאנשי שאר הקהלות הם רוב וטעמא דההיא מלתא מיוסד על שתי הקדמות חדא שפתבו התוספות בפרק קמא דביצה על ההיא דאמרין כל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו פתבו וז"ל יש שהיו רוצין לומר מכאן דאותן חרמות שעושין לזמן עד הפסח או עד זמן א' דכי גייע הזמן צריך מנין להתיר את החרם אף על פי שעבר הזמן דהא הכא דהקב"ה אסר להם תשמיש בשביל מתן תורה וממילא ידענו דלאחר ג' ימים דנתנה תורה דמתרין ואף על פי כן התיר להם ולא היא דהכא אין כאן שום זמן דקרא דוהיו נכונים לשלשת ימים הזמינו עצמכם לדבר שיהיה לסוף שלשת ימים דאי פתיב ויהיו נכונים לשלשת ימים בלא למ"ד של לשלש' היינו מוכיח שפיר דכי היכי דצריך להתיר תשמיש צריך נמי להתיר החרם ומדלא פתיב הכי שמע מינה גבי תשמיש צריך להתיר משום דכתיב אל תגשו אל אשה דמשמע עולמית פי היכי דאסר להם לזמן מתן תורה שלשת ימים אבל חרמות שמשמין לזמן מכי עבר הזמן ממילא עבר ואין צריך היתר וכן פסק הרא"ש בפסקיו וגם המרדכי פתב יש טועין כי חרם שנתנו על זמן אף על פי שעבר הזמן צריך הפרה אבל אין נכון כמו שפירשו התוספות ההקדמה השנית היא שפתב הרב ה"ר דוד פהן ז"ל בתשובתו בית י"ג וז"ל אין בני קהל אחד כפופים לבני קהל אחר גם כי בני הקהלות האחרות רבים מהם שכל א' וא' מן קהל וקהל בענין זה כעיר בפני עצמו שאין בני עיר אחד כפופים לבני עיר אחרת גם אין בני קהל אכפופי לבני קהל האחר דהואיל וכל קהל נוהג כמנהגי הראשו' הנה להו כשתי בתי דינין בעיר א' וקיימא לן כרבא דהיכ' דאיכא שתי בתי דינין בעיר אחד אלו נוהגין לאסור ואלו נוהגין להיתר ואין כאן משום לא תתגדדו כדאיתא בפ' קמא דיבמות: ואחר שנתאמתו שתי הקדמות אלו נתחייבה התולדה בנדון דידן שאין פח באנשים הקהלות לכוף לאנשי הקהל שהוא לקבל גזרתם והסכמתם וזה שמאחר שמימי עולם ושנים קדמוניות היתה הסכמתם ומנהגם להיות כל קהל וקהל נפרד בפני עצמו בהסכמותיהם ומנהגם גם אלא שעתה מקרוב נתחברו ונתקבצו הקהלות להיות לעם א' וזה לא הנה בסתם בלי זמן אלא דווקא לזמן שנה אחת ולא יותר כמו שפתב בשאלה וכיון שכן נמצא שבתשלום הזמן ונשלם אותה השנה ממילא עברה ההסכמה ונתבטל החרם ואין צריך שום היתר ועתה כשבאים הקהלות לכוף לאנשי הקהל להיות אחת מאיזה פח באים אם מפח ההסכמה שהסכימו כל הקהלות וגם הקהל הנה יחד כבר נתבטלה אותה ההסכמה ממילא ואם באים מפח שרוצים עתה לדדשה להיות כאחד והם הרבים כבר פתבנו שכל קהל וקהל הוא כעיר בפני עצמו וכמו שאנשי עיר אחת אין להם פח לכוף אנשי עיר אחרת גם אין פח לאנשי הקהלות אף על פי שהם רבים לכוף לאנשי הקהל א' שהם קהל בפני עצמו אף על פי שהם דרים בעיר אחת ואין כאן משום לא תתגדדו שהם כשתי בתי דינין שגם בתוך אנשי הקהל הנה איכא פמה בעלי תורה שתורתם אומנותם כמו שנודע וגם בא בשאלה שהם אנשי שם וחשובים: ועוד אפילו אם ירצו כל אנשי הקהל להסכים עם כל שאר הקהלות אם אלו האנשים וחשובים והמה החכמים אשר בתוך זה הקהל יהיו מוחים בידם אין בהסכמת הקהל ממש וראיה לזה דאמרין פרק קמא דבתרא הנהו בי תרי טבחי דאתנו בהדי הדדי דכל מאן דעביד ביומא דחבריה ניקרוע למשפיה אזל חד מינייהו עביד ביומא דחבריה קרעו למשפיה אתו לקמיה דרבא סיביניהו רבא לשלומי איתיביה רב ימר בר שלמיא

לְרָבָא וּלְהַסִּיעַ עַל קִיצָתָם לֹא אֶהְדָּר לִיה רַבָּא אָמַר רַב פֶּפְאִי שְׁפִיר עֲבִיד דְּלֹא אֶהְדָּר לִיה מִיָּדֵי הַגֵּי מִלִּי הֵיכָא דְלִיכָא אָדָם חָשׁוּב אֲבָל הֵיכָא דְאִיכָא אָדָם חָשׁוּב לָאו כֹּל כְּמִינֵיהּוּ דְמִתְנֹו וְכֹן פְּסָקוּ כֹּל הַפּוֹסְקִים וְכֹן הִרְשָׁב"א בִּפְרֻט בְּתַשׁוּבַת שְׁאֵלָה מִפְתִּיבַת יַד הָאָרִיזָה הִרְבָּה בְּעִנְיַן הַסְּפָמַת קַהֲל דְבָרֵי רִיבּוּת אִם יֵשׁ שָׁם אָדָם חָשׁוּב לָאו כֹּל כְּמִינֵיהּוּ לַעֲשׂוֹת דְּבָר בְּלִי רְשׁוּתוֹ אִף כָּאֵן בְּנִדּוֹן דִּינָן אִף אִם הִסְפִּימוּ הַקְּהָל לָאו כֹּל כְּמִינֵיהּוּ בְּלִי רְשׁוּת אוֹתָם הָאֲנָשִׁים הַחֲשׁוּבִים הַחֲשׁוּבִים כ"ש הַשְּׁתָּא דְאִיכָא תַרְתִּי שְׁהַקְּהָל אִינוּ מְסַכְּמִי וְגַם הָאֲנָשִׁים הַחֲשׁוּבִים אֲשֶׁר בְּתוֹכָם אִינָם רוּצִים דְּפָשִׁיט' וּפְשִׁיטָא שְׁאִין לָהֶם פֶּח לְשֹׂאֵר הַקְּהָלוֹת לְכוּף הַקְּהָל הַזֶּה לֵהוּיֹת עִמָּהֶם בְּהַסְּפָמַתָּם: וּא"ת עִם הֵיזוֹת שְׁהַסְּפָמָה זֹו הִיא הַסְּפָמָה חֲדָשָׁה מ"מ חֲיִיבִים בָּהּ הַקְּהָל הַזֶּה עַל כָּל שְׁאָר הַקְּהָלוֹת כִּינּוּן שְׁכַבְרָה נַעֲשִׂים עַל פִּי הַמְּמוֹנֵי שְׁנַתְּמוֹ מִכָּל הַקְּהָלוֹת בְּהַסְּפָמָה כָּל הַקְּהָלוֹת שִׁיפְקָחוּ בְּצִרְכֵי הַקְּהָלוֹ' וְכִינּוּן שְׁהַמְּמוֹנִים עֲצָמָם תַּקְּנוּ וְחֲדָשׁוּ הַהַסְּפָמָה רָאוּי הוּא שִׁיקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם גְּזַרְתָּם וּרְאֵי לְזֶה דְגַרְסִי בִירוּשְׁלַמִי בְּמַגִּילָה שְׁלִישִׁי מִבֵּית הַכְּנֶסֶת' כְּבֵית הַכְּנֶסֶת שְׁבַעַה מִבְּנֵי הָעִיר כְּבֵנֵי הָעִיר מָה אָנוּ קְיָיִמִין אִי כְּשִׁקְבְּלוּ עֲלֵיהֶ' אֲפִילוּ אֶחָד אִי בְּשִׁלָּא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֲפִילוּ כְּמָה נְמִי אֵלָא בְּמָה אָנוּ קְיָיִמִין בְּסִתָּם וּפִירוּשׁ הִרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבַת אֶלְף ר"נ שְׁלִישִׁי מִבֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁעֲשׂוּ וְתַקְּנוּ וּמְכָרוּ מָה שְׁעֲשׂוּי עֲשׂוּי כְּאֵלוּ עֲשׂוּ כָּל אֲנָשִׁי אוֹתָהּ בֵּית הַכְּנֶסֶת אֲבָל אִם עֲשׂוּ עַל כָּל בְּנֵי הָעִיר אַחַת אִינוּ עֲשׂוּי שְׁאִין כְּחָם גְּדוֹל לַעֲשׂוֹת עַל כָּל בְּנֵי הָעִיר אֲבָל אִם הֵם שְׁבַעַה כְּמִנְיָן רוּאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ כְּחֹן יָפָה לֵהוּיֹת מָה שְׁעֲשׂוּי עֲשׂוּ כְּאֵלוּ עֲשׂוּ כָּל בְּנֵי עִיר וְשִׁאֵלוּ מָה אָנוּ קְיָיִמִין אִם כְּשִׁקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי הַכְּנֶסֶת אוּ בְּנֵי הָעִיר כָּל מָה שִׁיעֲשׂוּ לָהֶם מָה הַפֶּר' יֵשׁ בֵּין שְׁבַעַה לְשִׁלִּישִׁי וְלֹא יֵהָא אֵלָא אֶחָד אִם קִבְּלוּ בְּנֵי הָעִיר כָּל מָה שִׁיעֲשׂוּ בְּעִנְיָן זֶה אֲפִי' אֶחָד הָרִי זֶה כְּמוֹ שְׁעֲשׂוּ כְּלָם וְאִם לֹא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֲפִילוּ הִיוּ שְׁבַעַה וְאֲפִי' מָאָה כָּל שְׁלָא הִיוּ שָׁם הָרוּב אִינוּ כְּלוּם וּפְרָקִינוּ בְּסִתָּם כְּלוּמַר שְׁהַעֲמִידוּם סִתָּם לְפַקֵּחַ עַל כָּל עֲנִיָּיִ הַצִּיבּוֹר שְׁאֵלוּ הַעֲמִידוּם עַל דְּבָר יְדוּעַ אֲפִילוּ אֶחָד נִמ' אֵלָא סִתָּם עַל כָּל עֲנִיָּיִ בֵּית הַכְּנֶסֶת אוּ בְּנֵי הָעִיר אִין כְּחָם יָפָה עַד שִׁיְהִיו שָׁם שְׁלִישִׁי מִבְּנֵי אוֹתָהּ בֵּית הַכְּנֶסֶת לְכָל עֲנִיָּיִ בְּנֵי אוֹתָהּ בֵּית הַכְּנֶסֶת אוּ שְׁבַעַה מִבְּנֵי אוֹת' בֵּית הַכְּנֶסֶת לְכָל עֲנִיָּיִ בְּנֵי אוֹתָהּ בֵּית הַכְּנֶסֶת אוּ שְׁבַעַה מִבְּנֵי הָעִיר לְכָל עֲנִיָּיִ בְּנֵי הָעִיר וְכֹן פִּירוּשׁ הַר"ן בְּמַגִּיל' פָּרָק בְּנֵי הָעִיר בְּסִתָּם כְּלוּמַר שְׁהַעֲמִידוּ עֲלֵיהֶם סִתָּם שְׁבַעַה טוֹבֵי הָעִיר לְפַקֵּחַ עַל עַסְקֵי צִיבּוֹר הֵילְכָף אַע"פ שְׁלָא קִיבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּפִירוּשׁ מְכַר דְּבָרֵי' אֵלוּ אֲפִי' הֵכִי מְמַכְר' מְמַכְר אִף כָּאֵן בְּנִדּוֹן דִּינָן כִּינּוּן שְׁנַתְּמוֹ מְמוֹנֵי' אֵלוּ לְפַקֵּחַ עַל עֲנִיָּיִ צִיבּוֹר בְּרִצּוֹן כָּל הַקְּהָלוֹת וְהֵם עֲשׂוּ וְתִיקְנוּ הַסְּכָמ' זֹו מָה שְׁעֲשׂוּי עֲשׂוּי לְפִי שְׁהֵן כְּאֲפִטְרוּפִין וּפְרָנְסִים שְׁהַעֲמִידוּ עֲלֵיהֶם וְנִדְאֵי שְׁהֵם מְסַכְּמִין מִן הַסִּתָּם לְכָל מָה שִׁיעֲשׂוּ וְאֲפִי' קַהֲל זֶה הַמְּסַרְב נֹאמַר שְׁכַבְרָה קִבְּל הַסְּכָמ' זֹו עֲלֵיו מִן הַסִּתָּם לֵהוּיֹת הַדִּין כֶּף שְׁמָה שְׁעֲשׂוּי עֲשׂוּי מִן הַסִּתָּם: וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּבִנְדּוֹן דִּינָן לַעֲנִיָּן הַסְּכָמ' זֹו לֹא חֲשִׁיב בְּסִתָּם אֵלָא אֲדַרְבָּא חֲשִׁיב כְּמַכְרָשׁ שְׁלָא גִתְּמוֹ עַל כֶּף וְזֶה דְכִינּוּן דְּמַעֲיָקְרָא הִזֵּה כָּל קַהֲל וְקַהֲל בְּפִנֵי עֲצָמוּ בְּתוֹרַת הַסְּכָמ' וְחֻמְרָה וְכִשְׁחֻזְרוּ וְנִתְחַבְּרוּ עֲשׂוּ תְּנַאי שְׁאִין זֶה אֵלָא לְשִׁנָּה אַחַת וְהַקְּפִידוּ עַל כֶּף בְּאֲנֻמְרָם לְשִׁנָּה א' וְלֹא יוֹתַר וְכֹן כְּתוּבָהּ וְחֻמְמוֹהּ בְּתוֹף הַסְּכָמ' הַכּוֹלֵל' בְּפִירוּשׁ כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּשִׁאֵל' וְכִינּוּן שְׁכָן אִין כָּאֵן מְנוּי סִתָּם אֵלָא אֲדַרְבָּא מִיְחוּ בִּינָם שְׁלָא יִתְנַהֵג הַסְּכָמָה זֹאת יוֹתַר מִשְׁנָה בְּלִי רְשׁוּת וְדַעְתָּם בִּינֵי וּבִינֵי אִיזֵה דְרָף יִשְׁרָה יִבְחָרוּ לָהֶם אִם הַסְּכָמ' הָרֵאשׁוֹנ' אוּ הַשְּׁנֵי' וְכִינּוּן שְׁעֲשׂוּ הַמְּמוֹנֵי' הַסְּכָמָה זֹו מְדַעְתָּם עִתָּה מְחֻדָּשׁ בְּלִי רְשׁוּת הַקְּהָל אֲפִילוּ יֵהִי מָהֶם מְמוֹנֵי' אִין בְּהַסְּכָמָתָם

ממש לענן זה הקהל פיון שרוב הקהל אינם מסכימי עליה שהרי גלו דעתם מעיקרא שלא נתנו רשו' לממוני' לעשותה וכן כתב הרא"ש בתשובותיו כלל צ"ז סימן ה' על ענין תקנה אחת פתב וזה לשונו אותן שמיוחו שלא בפניו אפילו אם היו בבי' הפנסת לא חלה התקנ' עליהם ואפי' העושה מעשה בידים ומוסר מודע' תחלה בפני עדים המודעא מבטלת המעש' אם לא ביטל המודע' כ"ש בכאן שפפניו היו מתביישי' מלמחות בגילוי מלתא סגי שגלו דעתם תחל' שלא היו מקבלין עליהם התקנה: הרי לה ראייה איה גלוי הדעת שלא בפני המתקן סגי אפי' שבפני המתקן אינו מוחה כ"ש בנדון דידן שגלו דעתם קהל זה מעיקר' בפני הממונים והקהלות והתנו שאין תוקף הסכמה זו אלא לשנ' אחת לבד ולא יותר ודאי שגלו דעתם שאין נותנים להם רשות לעשות דבר חדש בענין זה בלי רשותם ולכן עכשו שחידשו ההסכמ' אחר עבור השנה בלי רשות רוב הקהל הזה והקהל מוחים בידם פשיטא ופשיט' שאין ממש בהסכמתם לגבי הקהל הזה כי לא נתנו רשות לממוני' לפקח על זה אלא אדרבא מיוחו בידם וגלו דעתם משעה ראשונ' שלא נתמנו על כף ועם היות ששאר הקהלות מקבלי ההסכמ' הם רבים אין להם פח לכוף לקהל הזה כמו שכתבתי שהם בעיר אחרת וכף היה מנהגם בכח חומר' מקדמת דנא להיותם לבדם ועם לבדד ישפון וחוזרים למנהג' ובגדולה מזאת מצינו בתשוב' מיימונית מספר קנין שפסק הר"ן בר פרוף ז"ל על אודות ראובן הפורש מן הצבור שלא לתת לתוף פיס של צדק ושלא ליתן מס עמהם אם נהגו בעיר מימי קדם שלא לתת ביחד אלא כל א' נותן לבד אינם יכולין לכופו לשנות מנהגו אם לא מדעתו כ"ש בנדון דידן שהם קהל שנהגו כף להיות לבדם מימי עולם וכמו שהור' להם רבם דפשיטא שאין יכולים לכופם אם לא מדעתם ורצונם ולכן גמרתי אומר שאין קהל זה חייבים לקבל עליהם ולקיים שום הסכמה שהסכימו הממונים אם לא יהי' ברשות ורצון רוב הקהל: אבל אצל אנשי יחידי סגולה מק"ק שיזיליאני שבא בשאל' שנופרדו מקהלם ולא אבו שמוע להסכמתם ונתחברו עם הקהל הזה שאינם רוצים בהסכמת החיבור וחתמו עמהם להיות עם לבדד והסכימו על כף בזה יש לחלק וזה שאם יש בק"ק שיזיליאני איזו תקנה או הסכמ' מקדמת דנא שלא יתפרדו איש מעל אחיו ואין הרשות נתונ' לשום אדם מהם להפרד מקהלם להתחבר בקהל אחר ודאי שבזה לאו כל כמינייהו מאותם היחידי' לומר שאינם רוצים בהסכמת הממוני' פיון שרוב קהלם הסכימו על כף וכמו שכתב הרא"ש בתשובותיו כלל ו' דע כי על עסק של רבים אמרה תורה אחר רבים להטות ועל כל ענין שהקהל מסכימי הולכי' אחר הרוב והיחידיים צריכים לקיים כל מה שיסכימו עליהם הרבים וכו' וכן פסק הרשב"א כל שהרוב מסכימים ומתקנין ומקבלים עליהם אין משגיחין לדברי היחיד שרוב כל בני העיר ועיר אצל יחיד כבית דין אצל כל ישראל ואם גזרו גזרתם קיימת וכו' והעובר על חרם שלהם ענוש כדכתי' במא' אתם נארים וכו' הרי שחייבים היחידיים לקבל עליהם גזרת הרוב ואע"ג שאלו היחידי' חתמו עם הקהל הזה הנפרד וקבלו עליהם הסכמה להיות נפרדים וכל זה בחומרא כפי הנשמע מתוף דברי השאלה אפילו הכי אין בקבלת חומרת היחידיים ממש אפי' קדמה קבלת חומרתם להסכמת קהלם פיון שסבת קבלתם אותה החומרה היתה לראות' שהיו אנשי וממוני' קהלם ממשמשין ובאין לעשות הסכמתם וכדי להפטר מהם קדמו וחתמו שפן נראה מתוף דברי השאלה רצו הממונים לחזור ולקיי' ההסכמה הפוללת וכו' קמנו ונתעודד עם רוב הקהל שקבלנו הסכמ' הרב

ז"ל הקודמת וגם עם אנשי שם מקהל קדוש שיזיליניאני לבלתי עשות פדבר הזה וכו' הרי שגרא' שעשו כה להפטר מהספמ' הממונים לכן אין בקבלת חומרתם ממש וחיובי לקבל ולקיים גזרת והספמת הממונים פיון שקהל קדוש שיזיליניא הספמיו על כה: וראיה לזה פתב המרדכי במסכת שבועות פרק שבועות שמים בשם רש"י ועל אותו ששמע שציבור ממשמשין עליו לגזור גזירתם ונשבע שלא לקיים גזרתם ואחר כה גזרו עליו אם צריף לקיים אם לאו כה ראיתי שהנשבע לעבור דרף צבור נשבע לשוא הוא ואלו התרו בו חייב בו מלקות דאורייתא וצלל במים אדירים והעלה בידו חרס ולא נפטר מתקנת הקהל אף על פי שקדמה שבועתו לשבועתם שהרי נשבע לבטל המצוה הוא וכו' הא קמן שחייבים לקבל גזרת והספמת קהלם: אבל אם אין בק"ק שיזיליניא שום תקנה והספמה להיותם יחד ונשאל יתפרדו איש מעל אחיו אז ודאי חל על אותם היחידים החומרה שקבלו עליהם וחתמו בחברת הקהל הנפרד והטעם שפיון שהרשות נתונה להם אל מקום אשר יהיה רצונם ללכת ילכו נמצא שהלכו לקהל שהוא ונשפתפו עמהם בהספמה ההיא ואינם חייבים לקבל עליהם גזרת קהלם שכבר יצאו משם והוי פאנשי העיר שיצאו מן העיר ועקרו דירתם משם שאינה חייבים לנהוג פמנהג העיר ההיא שיצאו משם: שהרי בגדולה מזאת פתב הרי"בש ז"ל בתשובות סימן תס"ו הספמיו מנהגי החברה בפני כל החברה ובכרצונם בחרם חמור שלא יוכלו בני חברה ולא אחד מהם להתפלל תדיר בשום מדרש זולתי במדרש שלהם ועמה רוב בני החברה נתחרטו על הדבר וכדי לצאת מן החרם ונשאל יתחייבו בהספמה הוציאו עצמם מן החברה לגמרי וכו' והנשוארים בחברו מוחים בידם ואומרים שמפיון שהחרם נעשה בהספמת כלם אינם יכולים להפטר ממנו אם לא בהספמת כלם והשיב נראה שהם פטורין ומותרין מן החרם ואינם צריכים התרה אחרת שהרי פיון שיצאו מפלל בני החברה בנתינת שלשה דינרין כל אחד כפי מה שכתוב בשטר החבר' הרי יצאו ג"כ מן החרם אע"פ שנעשה בהספמתם והרי זה כאחד מבני העיר שיצא מן העיר והעתיק דירתו משם שאינו חייב לנהוג פמנהגם וכתיקונייהם פדאמרינון פרק קמא דחולין פי סליק ר' זירא אבל מוגרמתא דרב ושמואל ומקשינו ר' זירא לית ליה לי' נותנין עליו חומרי המקום שיצא משם ומסיק הגי מילי היכא דעתו לחזור ר' זירא אין דעתו לחזור הנה הנה פאן מפנרש שהדברי' שקבלו בני מקום אחד אם יצא משם אדם על דעת שלא לחזור אינו חייב לנהוג חומריה' לפי שמעמה אינו בכלל בני העיר: בנדון זה ג"כ פשהספמיו בחרם ההוא בני חבורה לא היה דעתם שיהיו מחוייבים בהספמה ובחרם אלא כל זמן שיהיו מפלל בני חבורה אבל כל שיצאו מפלל בני החבורה כפי תנאו הקדום הרי הותר החרם להם מאיליו וכו' עד כל שיצאו מפלל החברה הרי יצאו מפלל תקנתם וכו' עד ולכן כל יחיד מהם שיצא מפלל בני החברה כפי תנאי השטר אין החרם חל עליו מכאן ואילף וכו': והרי דברים ק"ו ומה התם שקבלו עליהם החומרה בכרצונם מ"מ פיון שיש לאל ידם לצא' מן החבר' אמרינון פיון שיצאו שפרקו עול החומרה מעליהם ויצאו מפלל תקנתם בנדון דידן דאיכא תרתי חדא שמעולם לא קבלו עליהם הספמת הקהל קדוש שיזיליניא ועוד שקבלו עליהם הספמת הקהל הנפרד בחומר' וחתמו עליה לא כל שפן דאמרינון פיון שיש לאל ידם ללכת לאיזה קהל שירצו שודאי פיון שיצאו מקהלם של שיזיליניא ונתחברו עם הקהל האחר חשיבי פאנשים שיצאו מעירם ועקרו דירתם משם שאינם חייבים בתקנתם אף אלו אינם

חייבים בהסכמת ומקנת ק"ק שיזיליניא וְחל עליה חומר' ההסכמ' שקבלו עליהם וְחַתְמוּ
בְּחִבְרַת הַקְּהָל הַגִּזְרֵי וּמִן שֶׁלְעֵלֵיהֶם לְקִיּוּמָהּ זֶהוּ מַה שֶׁנִּרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעְתִּי וְאָמַר לִי לְבִי:
הַצֵּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֶלֶה"ה: קִסְג שְׂאֵלָה מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כִּף הִיָּה שְׁפִתוֹלָה
אֶחָת הִיָּת' זְקוּקָה מִן הָאִירוֹסִין לְרַבִּי יִצְחָק חֲבֵר וְלִשְׁנֵי אַחֲיוּ וְהָאֶחָד מֵהֶם הִרְחִיק גְּדוּד
אֶחָד כִּף בְּהַמְשֹׁף הַזְּמַן קָם רַבִּי יִצְחָק חֲבֵר הַגִּזְרֵי וְעָשָׂה כִּהּ מֵאֲמַר שְׂרָצָה לִיבְמ' אֶחָד כִּף
עָבַר עָלָיו רוּחַ אֶחָת וְרָצָה לְפָנוּטְר' לְעֵלְמָא וְהִלֵּף אֶצֶל חֲכָם אֶחָד מִחֲכָמֵי הָעִיר וְנִחְלַץ
מִיבְמָתוֹ הַגִּזְרֵי' תַּחֲלָה לְזִינְקָתוֹ וְאֶחָד כִּף נָתַן לָהּ גִּט לְמֵאֲמָרוֹ וְכִינּוּן שְׂנוּדַע וְנִתְפָּשֵׁט זֶה
הָעֵנִי בְּעִיר עָמְדוֹ קִצַּת מִחֲכָמֵי הָעִיר וְאָמְרוּ שְׂיִבְמָהּ זֶה עֲדִינּוּן הִיא זְקוּק' וְאִינָה מוֹתֶרֶת
לְעֵלְמָא וְטַעְמָא דְמִלְת' מִשּׁוּם דְּחִלֵּץ תַּחֲלָה קוּדָם שְׂנָתַן גִּט לְמֵאֲמָרוֹ וְכִינּוּן שְׂכּוֹ הַגִּי חֲלִיצָה
פְּסוּלָה וְחֲלִיצ' פְּסוּל' מוֹתֶרֶת עַל כָּל הָאֲחִים דְּהִכִּי קֵא' רַב רִישׁ פְּרָק אַרְבָּעָה אַחֲיוּ וְהִלְפָא
כְּנוּתִי דְהִלְכְתָא כְּרַב לְגַבִּי שְׂמוּאֵל בְּאֶסוּרֵי וְכֵן כְּתַב רַבִּינוּ יְרוּחָם נְתִיב כ"ה חֲלָק א'
דְּהִלְכְתָא כְּרַב וְכֵן פְּסָק רִי"ף וְרַמ"ה וְהִרְמַב"ן וְרוּב הַפּוֹסְקִים וְחֲלִיצָה זֶה פְּסוּלָה הִיא דְכָל
חֲלִיצ' שְׂקֻדָּמ' לָהּ מֵאֲמַר הִיא חֲלִיצָה פְּסוּלָה כְּמוֹ שְׁכִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת רִישׁ פְּרָק אַרְבָּעָה אַחֲיוּ
וְכֵן כְּתַב הִרְמַב"ם פְּרָק חֲמִשִּׁי הַלְכוֹת חֲלִיצָה וְז"ל הַחֲלִיצָה שְׁחִלֵּץ הֵיבָם לִיבְמָתוֹ תַּחֲלָה
אִם לֹא קִדְמָה דְכָר אֶחָד נִקְרָאת חֲלִיצָה מְעוֹל' וְאִם קִדְמָה גִּט אוֹ מֵאֲמַר בֵּין מֵיבָם זֶה בֵּין
מֵאֲחִיו בֵּין כִּהּ בֵּין בְּצִרְתָּהּ הָרִי זֶה נִקְרָאת חֲלִיצָה פְּחוּתָהּ וּבְגִדוֹן הִזָּה לְהִיּוֹת חֲלִיצָה
מְעוֹלָה הִיָּה לוֹ לִיִּצְחָק חֲבֵר הַגִּזְרֵי לְתַת תַּחֲלָה גִּט לְמֵאֲמָרוֹ וְאֶחָד כִּף הִיָּה לוֹ לְאַחֲיוּ לְחִלֵּץ
וְזֶה הִיָּתָה חֲלִיצָה מְעוֹלָה מִשּׁוּם דְּמֵאִי דַּעֲבִיד שְׁקִלְיָה וְהַגִּט סִילַק לְגַמְרֵי הַמֵּאֲמַר וְהִיָּתָה
מוֹתֶרֶת לְהִתְיַבֵּם לְאַחֲיוּ אַף עַל גַּב דְּלַעֲצָמוֹ הִיָּתָה אֶסוּר' וְכִמוֹ שְׁכִתְבוּ הִרְמַב"ם פְּרָק הַגִּזְרֵי
שְׁלִזָּה שְׂנָתַן הַגִּט אֶסוּרָה לוֹ אֲבָל לְאַחֲיוּ הוֹתֵר' וְכִינּוּן שְׁהוֹתֵרָה לוֹ וְהִיָּתָה יְכוּלָה לְהִתְיַבֵּם
הוּנָא חֲלִיצָה מְעוֹלָה וְנִשְׂאֵלְתִי עַל זֶה לְחֻוֹת דַּעֲי אַף אֲנִי מַה יְהִיָּה מִשְׁפֵּט הַנְּעֵרָה לְעֵנִי
דִּינָא: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַע"ד דְּנִעְרָה זֶה אֶחָד שְׁחִלְצָה וְנִתְגַּרְשָׁה כְּנִזְכ' הִיא מוֹתֶרֶת לְעֵלְמָא
וְאִינָה צְרִיכָה לְחִזֵּר עַל כָּל הָאֲחִין וְכִמוֹ שְׂאֲבָאָר וְזֶה שְׂמָה שְׂאֲמָרוֹ קִצַּת חֲכָמֵי הָעִיר שְׁהִיָּה
לוֹ לְגַרְשׁ תַּחֲלָה לְמֵאֲמָרוֹ וְאֶחָד כִּף יִחְלוּץ עַל יְדֵי אַחֲיוּ נִרְאָה דְהִלְכָה כְּנוּתִיָּהּ וְלֹא
מִטַּעֲמִיָּהּ מִשּׁוּם דְּאִינָהּ אֲמָרֵי שְׂאִם יִחְלוּץ יֵד אַחֲיוּ הִיָּתָה חֲלִיצָה מְעוֹלָה בְּאִוְנָה שְׂאֲפִילוֹ
נֵאמַר הִלְכָה כְּרַב דְּחֲלִיצָה פְּסוּלָה צְרִיכָה לְחִזֵּר כְּאִן אִין צְרִיף לְחִזֵּר שְׁהִרֵי הִיָּתָה רְאוּיָה
לֵיבָם לְאַחֲיוּ וְזֶה אִינוּ דְכִינּוּן שְׂהֵם בְּאִים לְחֻוֹשׁ לְסִבְר' הַמְחִמִּירֵי הָרִי מְצִינוּ שְׁכִתְבוּ רַבִּינוּ
יְרוּחָם נְתִיב כ"ה חֲלָק שְׁלִישִׁי בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת וְהִרְמַב"ה דָּאִם נָתַן גִּט לְמֵאֲמָרוֹ דְּאֶסוּרָה גַּם
כֵּן לְאַחֲיוּ מִשּׁוּם דְּמִיחְלָפָא כְּבַעֲלַת הַגִּט דְּעֵלְמָא דְהַנּוֹתַן גִּט לִיבְמָתוֹ אֶסְרָה עַל כָּל הָאֲחִי
וְכֵן כְּתַבוּ הַתּוֹס' פְּרָק ר"ג בְּדַבּוּר הַמְתַּחֲחִיל אוֹ דְלָמָּא הֵאִי לְחֻוֹדָא קֵאִי וְלִר"י נִרְאָה
דְּלִישְׁנָא דְאֲמַר רַבָּא בְּפָרָק אַרְבָּעָה אַחֲיוּ נָתַן גִּט לְמֵאֲמָרוֹ הוֹתֵר' אִפִּיל' הִיא אִם כֵּן הֵכָא
גְּמִי שְׂרִיא לְדִידִיָּה וְלִישְׁנָא דְהוֹתֵרָה צְרִתָּה אֲבָל הִיא אֶסוּרָה דְּמִיחְלָפ' כְּבַעֲלַת הַגִּט הֵכָא
גְּמִי דְאֶסוּרָא אִפִּי לְאַחֲיוּ דְהָא בַּעַל גִּט אֶסוּר' עַל כָּל הָאֲחִין: הָרִי לָהּ שְׂאִם נָתַן גִּט יִצְחָק
חֲבֵר לִיבְמָה אֶסוּר' לְהִתְיַבֵּם לְאַחֲיוּ וְכִינּוּן שְׂכּוֹן אִיף אִם הִיָּה חוֹלֵץ אַחֲיוּ אֶחָד הַגִּט הִיָּתָה
חֲלִיצָה מְעוֹלָה אִינוּ אֵלָא חֲלִיצָה פְּסוּלָה וְגַם כֵּן הִיָּתָה צְרִיכָה לְחִזֵּר לְפִי סְבִרְת' אֲבָל טַעְמָא
דְּמִלְתָא לְפִי מַה שְׂנִרְאָה לַע"ד לְפִי שְׂמֵצִינוּ דְאִפִּיל' שְׂמוּאֵל דְּסִבְר' דְּחֲלִיצָה פְּסוּלָה אִינָה
צְרִיכָה לְחִזֵּר עַל כָּל הָאֲחִין מְכָל מְקוֹם סִבְר' דְּחֲלִיצָה מְעֵלְיָא בְּעֵינֵינוּ כְּדִאֲמַרְיָנוּ פְּרָק אַרְבָּעָה
אַחֲיוּ מְכָדִי שְׂמֵעֵינוּ לִיָּה לְשְׂמוּאֵל דְּאֲמַר חֲלִיצָה מְעֵלְיָא בְּעֵינֵינוּ דְּאֲמַר שְׂמוּאֵל חֲלֵץ לְאַחֲיוּ

לא נפטר צרות ופירש רש"י חלץ לאחיות שתי אחיות שנפלו לפניו משני אחים דכל אחת צרתה עמה וחלץ לאחיות לא נפטר צרותיהן הואיל ואי בעי ליבומי לא מצי אלא יחלוץ לצרות ונפטר אחיות ואע"ג דצרות נמי אי הנה בעי לא הנה מיבם מיהו קל איסורא משל אחיות הילכך אף חליצתם משנבחות משל אחיות והכי מפרש לקמן: הרי לה דאף על גב דחליצת הצרות היא חליצ' פסולה דלא מצי ליבם משום דהווא לה צרות אחות אשה בזיקא כדקאמר בגמרא מכל מקום קאמר שמואל דמתזירין אחריה להיות' משנבחת מחליצת האחין' אף בגדון דידן אף על גב דחליצת אחיו של יצחק חבר היא חליצ' פסולה מפני הגט שקדם ומיחלפא בבעלת הגט באופן שפסלה כל האחים מכל מקום עדיפא מחליצה דידיה גופי' מפני שהוא בעל המאמר והגט ואם חלץ קודם הגט קלשא זיקה דדמיא לכנוס' שצריכ עדיין גט ממנו ממש מה שאין פן באחיו שבתחילתו נסתלקה וכלתה זיקתו ואין לו ביה שום אחיזה ואפילו אם הנה נותן גט תחלה למאמרו ואחר כך חליצה מכל מקום עדיפא חליצת אחיו דהא פירש רש"י על ההיא בעיא דפרק ר"ג בעי רב חנניא פתב גט לזיקתו ולא למאמרו ולא לזיקתו מהו מאמר עלוי זיקא קא דמי וכו' או דילמא האי לחודיה קאי וכו' פתב רש"י ואי פתב גט למאמרו ולא לזיקתו אסורא לו ומותרת לאחיו דמאמר דעבד שקליה ופשא ליה זיקא כדמעיקרא משמע דהאי טעמא לא מהני אלא לאחיו אבל לעצמו לא וכן הרמב"ם פרק ה' הלכות חליצה פתב נתן מאמר ליבמתו וחזר ונתן גט למאמרו מה שעשה הרי ביטלו והותרה ויראה לי שלא הותרה אלא לאחיו אבל זה שנתן הגט אסורא היא לו: הרי לה דאף על גב דאיפא מאן דפליג בסברא זו וסבר דאם הותרה הותרה לכל מקל מקום פולי עלמא מודו דעדיף אחיו מהואגופיה וכיון שכן בגדון דידן הנה לו ליצחק חבר לתת גט למאמרו ואחר כך יחלוץ אחיו דהווא חליצה יותר משנבחת מחליצת עצמו עם היותה חליצה פסולה שעל היות החליצות פסולות יש שבח מה בזו יותר מבזו וצריף לחזר אחריה אפילו לשמואל כמו שכתבתי: ולענין הלכה למעשה אחרי שנעשה מה שנעשה שחלץ תחלה ואחר כך נתן גט למאמרו נרא' לע"ד דאף על גב דחליצ' פסול' אין צריף לחזר על כל האחין דאף על גב דקיימא לן דהלכתא פרב באיסורי ואיהו סבר דחליצ' פסולה צריכה לחזר מכל מקום בהא הלכתא כשמואל דסבר דאין צריף לחזר משום דסבר רבי יוחנן פנתיה דשמואל וכמו שכתב הרא"ש בפסקיו שנרא' מתוך דברי רבי יוחנן דסבר כשמואל דאין צריף לחזר וכיון דרבי יוחנן סבר הכי הכי הלכתא דרב ורבי יוחנן הלכתא פרבי יוחנן: ועוד פתב נמקי יוסף פרק ד' אחין והלכתא כשמואל ואף על גב דבעלמא הלכתא פרב באיסורי שאני הקא דלרב אליבא דנפשיה כשרה דאיהו סבר אין זיקא ולא אמרה למילתי' אלא אליבא דשמואל דסבר יש זיקא וכיון דשמואל שרי גיחא וכן פסק הרמב"ם שכתב פרק חמישי הלכות חליצה נחלצה אחד מהן חליצה פחות' הותרה להנשא לזר אותה שנחלצה וגם הראב"ד פסק פן כשמואל וגם הרא"ש ועוד פתב הריב"ש בתשובותיו סימן קצ"ט שגם הרשב"א פסק כשמואל ורוב האחרונים ז"ל ובזה ראוי להורות ואחר שיש לנו כמה וכמה אשלי רב רבי שפסקו כשמואל והם בעלי התוספות והרמב"ם והראב"ד והרא"ש והרשב"א ונמקי יוסף והריב"ש ורוב האחרונים כמו שכתב הריב"ש: ועוד פתב שבזה ראוי להורות ודאי שבתולה זו מותרת לעלמא באותה החליצה ואינה צריכה לחזר: ועוד פתב מהר"ר ישראל ז"ל בתשובותיו על ענין חליצה פסול וז"ל

פינון דעיקר של חיזור לכ"ע אינו אלא משל סופרי' הלה אחר המקל ועוד כתב הריב"ש בתשובה הנז' ונ"ל האי דינא דחליצה גריעה חומרא בעלמא היא מדרבנן וליכא למידק ולאחמורי בה פולי האי ומה גם עתה בנדון דידן שאחד מן האחים אינו בעיר והרחיק ג'וד ואם היינו אומרים שצריכה לחזר על כל האחים היתה צריכה להמתין ונתעגן וכמה וכמה חשו חכמים לעיגונא דאיתתא לכן מקל הני טעמי גמרתא אומר שאין בבתולה זו שום חשש איסור אלא שבתליצ' שחלצ' הותרה לעלמא לכל גבר די תצביין זהו מה שפראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קסד אחר שפכתתי מה שפכתתי האלהים אנה לידי שאלה ותשובה מהרב הכולל מרי ורבי זלה"ה וזה לשונו אות באות תיבה בתיבה נשאל ממני יבמה שגרש' בעלה בהיותו שכיב מרע כדי שתהי' פטור' מיבום וחליצה ואירע פיסול בגט ההוא והרי היא ספק מגורשת וצריכה חליצ' פי אינה ראויה ליבום ויש לבצל' הנזכר שלשה או ארבעה אחים והיבמה הנזכרת אינה יכולה לצאת מהעיר פי היא סירגונה והאחים כלם במדינת הים והיא אינה יכולה ללכת אצל' והלואי יהיה אפשר שיבא אחד מהם לחלוץ אם נאמר הלכ' למעשה פינון שאינה ראויה ליבום חליצה פסולה וחליצה פסול' צריכה לחזר על כל האחים וזו צריכה מקל האחים או נאמר אינה צריכה לחזר ובחליצה מאחד מן האחים מפטרה יבמה זו מקל האחים ושריא לעלמא: תשובה הא מילתא תליא באשלי רב רבי ואם פאתי לכתוב כל הצריף בזה הענין בפלוגתא דרב ושמואל בהא מילתא ואם הלכה כרב או הלכ' כשמואל ואם הלכ' כשמואל הוא פלישנא קמא דשמואל דכל היכ' דאפשר בחליצה מעולה לא תחלוץ חליצה גרועה וללישנא בתרא למפטר נפשה פטרה בחליצה גרועה יארו הענין מאד דהלכתא גברונותא ניהו ואין לי פנאי להאריך כפי אשר יחוייב טבע ההלכה אמנם אומר הנרא' לעניות דעתי להלכה למעשה בענין הזה שפמעט קרוב לנמנע שתחלוץ מקל האחי האמת לפי דעת הרמב"ן והרמ"ה יש להחמיר בענין הזה להצריכ' חליצה מקל האחים דפסקי כרב גם מפרש הרמב"ן דעת הרי"ף שהוא פוסק כרב בענין זה מקל מקום אני אומר פי בשעת הדחק מספיק לנו דעת הרמב"ם גם הראב"ד גם הרא"ש גם הרשב"א ורבים נמשכים אחריהם הנה הרמב"ם כתב יבמות רבות שנפלו מבית אחת שנבעלה אחת מהן ביאה פסולה או שניתן לה מאמר פסול פלן נאסרות ליבום וצריכה גט אותה שנבעלה או שניתן לה המאמר נתן לאחת מהן חליצה הותרה לינשא לזר אותה שנתחלצה אבל צרתה אסורה עד שתחלוץ גם היא או יחלצו כל האחים לאותה שנתחלצה חליצה פסולה עד כאן הרי בהדיא מדבריו שפסק כשמואל דלמפטר נפשה פטרה בחליצה גרועה ואף על גב דאיכא חליצה מעולה כל שכן בנדון דידן דכל החליצות שוות אין חליצה מעולה מחברת' דפטרה נפשה בחליצה דחד והראב"ד פסק כשמואל דאפי' למפטר נפשה אם אפשר בחליצה פטרה לא תחלוץ חליצה גרועה ואי עבר חד וחליץ לכלהו מאי דעבד עבד משמע בהדיא מדברי הראב"ד דאפי' למפטר נפשה היכא דאיכא חליצה מעולה לא תחלוץ חליצה גרועה לכתחיל' אפי' למפטר נפשה הא איכא דליכא חליצה מעולה בנדון דידן דכלם שוות אפילו לכתחלה פטרה נפשה בחליצה גרועה והרא"ש הסכים לדברי הראב"ד וכמו שכתב הטור סימן ק"ע ואף על פי שכתב הרא"ש על דברי הרמב"ן וזה נדאי דבר צריף ונכון הוא וכן פסק הרמ"ה דהלכה כרב בחליצה פסולה צריכה לחזר זהו שהסכים לפירוש הרמב"ן בדברי הרי"ף אבל הוא כתב אחר כף ונראה מתוך דברי

התוספות דאין הלכה פרב והאריף בקושיא שהקשו התוספות והתירוץ שתיקצו להוכיח דרבי יוחנן סבר הלכתא כשמואל וכתב הרא"ש בסוף הדברים והאי שינויאי דסמכא הוא פי אי אפשר לתרץ קושיא זו בענין אחר וכיון דרבי יוחנן סבר כשמואל הלכתא פנותיה ע"כ.

הרי לנו גם הרא"ש והתוספות פוסקים כשמואל גם הרשב"א פסק פלישנא בתרא וזהו פלל דבריו דחליצה פסולה אינה צריכה לחזר לא שנא פסולה באיסור זיקא לא שנא פסולה בב' מאמרים או שני גיטין ודחליצה פסולה למפטר נפשה פטרה אף על גב דקימא חליצה מעולה מינה דלא בעינו חליצה מעולה היכא דאיתא אלא למפטר צרה אבל נפשה אפילו בפסולה פטרה כשמואל ללישנא בתרא כיון דחליצה פסולה פטרה אפילו צרה היכא דליכא דחשיבא מינה כל שכן דפטרה נפשה ואפילו היכא דחשיבא מינה וכן נראה מהלכות הרי"ף ע"כ.

ויש לי הויות טובא באלו ההלכות כתבתי בחידושי שעשיתי על הלכות הרי"ף ביבמות בע"ה מ"מ הוכחנו דלדעת הרמב"ן והראב"ד ותוספת והרא"ש והרשב"א גם הרי"ף לדעת הרשב"א ורבים נמשכים אחריהם דבגדון דידן דליכא חליצה מעולה דלכתחילה פטרה נפשה בחליצה דחד גם מקלים יותר ובגדון דידן אין אנו צריכים יותר קולא וכדאי הם גאוני עולם הגזפרים לסמוך עליהם אפילו שלא בשעת הדחק כ"ש בשעת הדחק אשר קרוב לנמנע שתחלוץ מכלם לכן תחלוץ מהאחד מהאחרים ותשתרי לעלמא אחר שכתבתי מצאתי תשובת ריב"ש מספמת לדברי אלה וז"ל והפוסקים ז"ל נחלקו בפסק ההלכה והם פסקו שצריכה לחזר על כל האחים פרב דס"ל הכי דקימא לן פנותיה באיסורי לגבי שמואל ומהם פסקו כשמואל דאינה צריכה לחזר משום דרבי יוחנן משמע התם דקאי פנותיה וקיי"ל פנותיה בכל דוכתא לגבי רב: ועוד נותנים טעם ומראים פנים לדבריהם ולזה הספיק הרשב"א ורוב האחרונים ובזה ראוי להורות עכ"ל הנה הספיק לכל דברי פי הדברים מעידים על עצמם נאם הצעיר מר ונאנח יוסף בכמהר"ר שלמה טייטצאק זלה"ה זהו טופס והעתק דבריו ושמתתי שמחה גדול' להיות שפנונתי בפסק ההלכה לענין מעש' לדעת מרי ורבי זלה"ה: קסה שאלה מעש' שהי' שנפלו קטטות ומריבות ואיכות בין ראובן לשמעון וכדי להסיר קטט' מביניהם ברוו דיינו ופשרן ביניהם לדין ולגזור ביניהם על כל ענייני ריבותם ומחלוקתם בין בדין בין בפשר' לפי ראות עיני הדיון בקניין ובשבוע' ובקבלת גזירות שמשון שנשבוע וקבל כל אחד מהם פראוי והדין גזר וחיוב את ראובן ליתן סף דוע תוף שלשה ימים ולשמעון שיעש' מחיל' בדיני ישראל ובפני ערפאות שלהם לראובן מכל התביעות והתלוונות והתרעומות אשר לו נגד ראובן וכתב בספר וחתם הגזיר' הגז' ופרסם אות' לראובן ושמעון בפני רבים ונכבדים מהקהל יצ"ו וראובן בשומעו הגזיר' הגז' הוד' וקבל לקיים כל הגזיר' עליו תוף הששה' ימים הגזיר' ושמעון אמר שאינו רוצה לקיים הגזירה והתרו בו פעמים שלש ועודנו מחזיק בטומאתו ולא ישמע לקול מוריו ולמדנו רבינו אם ראובן פטור משבועתו כיון ששמעון עבר על שבועתו ואפי' אם לאחר זמן יוד' שמעון לקיים הגזיר' לא יהי' חייב ראובן לקיים הגזיר' דאי לא תימא הכי אין לדבר סוף או נאמר שכל זמן שיד' לשמעון הגזירה יחוייב ג"כ ראובן לפרוע הסף שהוא באופן שכל ימי שמעון לא יפטר ראובן מחיוב גזרת הדיון: עוד ילמדנו רבינו אם עדיין יש ספק אם פטור ראובן מחיובו אם לאו אם אחר כף נתן

ראובן ביד הדיין כל אותו הסף שנגזר עליו לפי שפך הית' הגזר' שיתנהו ביד הדיין והדיין עכב בידו המעות ימים אחדים לראות אם יתרצ' שמעון לקיים הגזר' וכשרא' כי כבד לב שמעון מאן לקיים הגזר' חזר המעות לראובן ופטר אותו בפני עדים מהחייב הנזכר ומשבועתו אם בכל זה הוא ודאי פטור ומותר תשובה נרא' לעניו' דעתי שראובן פטור משבועתו אחר שנתן הסף הידוע בתוך הג' ימים ועת' פבר עברו הג' ימים שהיא הזמן הקצוב שגזר הדיין פשיטא ופשיטא שאין עוד עליו חיוב שבועה כלל וראיה לזה שהרי בגדול' מזאת במקום שלא קיים האדם שבועתו כלל פסק הרשב"א שאחר שעבר הזמן אינו חייב עוד מפת שבועתו כל שכן בנדון דידן שפבר קיים ראובן שבועתו בתוך הזמן ועתה לעת פזאת פבר עבר הזמן וזה שכתב הרשב"א בתשובה במי שנשבע לחבירו לפרוע לו מנה לזמן ידוע ועבר הזמן אינו חייב עוד להשלים מפת שבועתו כיון שפבר עבר הזמן ועבר עליה וכן פסק בר ששת בתשובותיו סימן שמ"ד וגם בסימן תנ"א כתב על ההיא דנבכרים שקבעו זמן לאנשי הקהל לתת הודאתיהם וכל זה מפת חרם ושבועה ואחר כך גזר הגזבר שלא ליתן ההודאות בקנס ידוע והקהל לא נתנו הודאתם ליום הקבוע מחמת צווי הגזבר: ונשאל אם השבועה והחרם במקומם עומדים אחר שייסלק צווי הגזבר או לא והשיב שפיון שעבר הזמן שהחרימו עליו אין היחידים חייבים לתת הודאת' עוד מפת החרם שהוא דהרי זה כמו שנשבע על הפכר לאכלו היום ולא אכלו שאין חייב עוד לאכלו שהרי פבר עבר על שבועתו ואף אם יאכלנו' אחר פן אין לו תקנה ומה לי אם עבר במזיד ומה לי אם עבר בשוגג או באונס מכיון שעבר היום שנשבע עליו אין פאן עוד חיוב שבועה.

הרי דלפי סברא זאת בנדון דידן אפילו לא נתן ראובן הסף הנזכר בתוך הג' ימים הנזכר מפל מקום אם עברו השלשה ימים לא היה עליו עוד חיוב שבועה כלל כל שכן וקל וזוהר עתה שפבר קיים שבועתו בתוך השלש' ימים ועתה פבר עברו השלשה ימים דפשיטא דאין פאן עוד חיוב שבועה כלל: ואף על גב שכתב הרא"ש ז"ל על ההיא דנשבע לחבירו לפרוע מנה לזמן ידוע שאפילו עבר הזמן ולא פרעו עדיין מחוייב לפרוע מפת שבועתו וכולי ובהיאו הטור חשן המשפט סימן ע"ג פבר כתב ברששת בתשובה הנזכר שאין דבריו נראים: ועוד יש לומר דעד פאן לא פליג הרא"ש אלא כשלא קיים שבועתו כלל אבל בנדון דידן שפבר קיים ראובן שבועתו ונתן המעות ביד הדיין בתוך שלשה הימים אפי' הרא"ש מודה שאחר שעבר הזמן פבר נסתלק חיוב השבועה ואין פאן עוד חיוב שבועה כלל וכן נראה מתוך דברי הרא"ש באותה התשובה' שהביא הטור סימן ע"ג שכתב עדיין מוזהר ועומד בשבועתו לפרוע פשיטא לזמן אפילו לא פרע לו באותו הזמן חייב לפרוע אחר הזמן דלא נפטר בהעברת הזמן ונדאי שאם פרע לו באותו הזמן שאינו חייב לפרוע לו פעם אחרת אחר הזמן אף לענין השבוע' מודה הרא"ש פיון שקיים שבועתו בתוך הזמן ועתה פבר עבר הזמן אינו חייב עוד מפת שבועתו: ועוד יש לחלק בנדון דידן כמו שחילק בר שש' בתשובותיו סימן שמ"ד שכת' דעד פאן לא קאמר הרא"ש אלא במי שחייב פבר ונשב' לפרוע אבל במי שאינו חייב מן הדין אין השבועה אלא כפי משמעותה דהיינו עד הזמן ולא יותר אף פאן בנדון דידן כפי הנשמע מהשאלה לא היה חיובו של ראובן ברור אלא שהדיין לפשר ביניהם גזר שיתן סף פך בתוך ג' ימים וכיון שכן אין פאן שבועה אלא עד ג' ימים ולא יותר ועוד בר מן

דין ובר מן דין בגדון דידן אין פאן חיוב שבוועה פלל על ראובן דאןמנדא דמוכח הוא שלא נשבע אלא אדעתא שיקיים שמעון גם כן שבוועתו פאשר יגזו' הדיין וכיון שלא קיים שמעון שבוועתו ראובן פטור לגמרי כמו שכתב רבינו ירוחם שנים שנשבעו לעשות דבר אחד ועבר אחד מהם על השבועה השני פטור ואין צריף היתר על השבוע' וכמו שהאריף בזה בית יוסף טור י"ד סי' רל"ו וכן נראה מתוך תשובת הרא"ש פלל ה' על הה"ר חזקיה וה"ר יעקב חננאל שנשבעו שניהם יחד וכו' שהשיב ואם ח"ו לא היה אחד מכם רוצה לשלם את נדרו העובר ועבר והשני פטור מלילה כי אין עליו נדר כי לא נדר אחד מכם כי אם על דעת החברה וכו' סוף דבר בהא סלקינן ונחתין שאחר שעברו השלשה ימים אין שום חיוב שבוועה מוטל על ראובן והוא פטור ומותר אליבא דכולי עלמא זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קסו שאלה מעשה שהיה כף היה שנפלו קטטות ומריבות בין הגביר נעלה ונבון ה"ר יעקב עזרה יצ"ו ובין הגביר ונעלה כ"ר יוסף טאיטצאק יצ"ו ולכן שמו ביניהם לדיינים לראובן ושמעון ועשו קומפרימישו על כף נזה לשונו להיות שנפלו הפרשים וקטטות ודברי ריבות ומריבות בין הנבון ומעולה כה"ר יעקב עזרה יצ"ו מצד אלמנת שמואל טאיטצאק ז"ל פת אחת ובין היקר ומעולה ה"ר יוסף בכמהר"ר אברהם טאיטצאק ז"ל פת אחרת על נכסי עזבון ה"ר שמואל הנז' נ"ע ועל תביעות ותלוונות אחרות שיש לכה"ר יעקב הנז' ולבתו נגד כה"ר יוסף הנז' ורבו ביניהם כמו רבו הקטטות והמריבות עד שבאמצעות אנשי סגולה מק"ק שלום ומק"ק אראגון יצ"ו נתפשו והספיקו לדעת אחד השתי פתות הנז' ובררו להם לדיינים לראובן ושמעון לזון ביניהם על כל אופני מיני הפרשים אשר יהיו ביניהם וכו' ועכשו בא ה"ר יעקב הנז' בפני הדיינים הנז' וטען ותבע מר' יוסף הנז' חשבון כמה שדות וכרמים שהיו מנכסי עזבון אחיו ה"ר שמואל הנז' נ"ע ועתה הם מהיתומות בנות בתו האלמנה הנז' והשיב ה"ר יוסף הנז' לענין זה לאו בעל דברים דידי את לפי שתביעה זו אינה אלא מצד היתומות שהן יורשות לאביהם וכיון שכן מי שמה לאיש שר וטוען עליהם אינה אפטרופוס לא מצד אבי היתומות ולא מצד בית דין אבל פשיטענו פנגדי הבית דין של היתומות שהם אביהם של יתומים או האפטרופוס שימנו בית דין עליהם אז אעמוד בדין ואשיב לטענותיהם חזר וטען ה"ר יעקב הנז' והלא כבר נתחייבת בקומפרומיסו בקנין ושבועה לעמוד עמי בדין על כל מיני הפרשים אשר יהיו בינינו בפני הדיינים הנז' ולקבל עלינו גזרתם כמו שכתוב בקומפרומיסו וכו' יורנו אם חייב ה"ר יוסף הנז' לעמוד בדין על תביעה זו מפח השבועה בפני הדיינים הנז' או לא: תשובה נראה לעניות דעתי שאינו חייב ה"ר יוסף הנז' לעמוד בדין עם ה"ר יעקב הנז' על תביעת הנכסים מצד היתומות והטעם שהרי בשטר הקומפרומיסו שהוא מקום ומקור החיוב לא נתחייב ה"ר יוסף אלא על התביעה שיתבע ה"ר יעקב מצד האלמנה על נכסי העזבון וגם נתחייב על תביעות שיש לרבי יעקב הנז' ולבתו הנז' כמו שכתוב בשטר אבל טענה זו שטוען רבי יעקב הנז' מחשבון נכסי היתומות אינה תביעה לא מצד האלמנה ולא מצדו לא מצד האלמנה שהרי אינה אפטרופא ואין לה שום תביעה קלה וחמורה כי אם או מזונותיה פל זמן שאינה תובעת כתובתה או אם תרצה לתבוע כתובתה בבית דין אבל בנכסי היתומות מי הפניסה בכף וגם תביעה זו אינה מצדו הוא דבר ברור כמו שטען רבי יוסף הנז' מי שמה

לאיש שר וטוען עליהם וכיון שכן נמצא שאינו חייב רבי יוסף הנז' לעמוד בדין עמו על טענה זו: ואף על גב שפתיב בקומפרומיסו ובררו להם לדיינים לראובן ושמעון לדון ביניהם על כל אונפני מיני הפרשים אשר יהיו ביניהם וכו' דמשמע שכולל הכל אין בזה בית מיוחד לפי שבתביעה זו אין שום הפרש ביניהם שפיון שתביעה אין פאן הפרש אין פאן והכולל שפולל אינו אלא במקום דאיפא שם תביעה תהיה מאיזה אופן או מין שתהיה נתחייב לעמוד בדין אבל מפל מקום שם תביעה מיהא בעינן אבל בנדון דידן לית ביה לא שם תביעה ולא שם הפרש שהרי לאו בעל דברים דידיה הוא וכיון דהפרש ותביעה אין פאן גם שבועה אין פאן: ואף על גב דקיימא לן דכל לישנא יתירא לטפויי אתא וכמו שפסק ה"ר יוסף קולון שרש עשירי ובנדו' דידן איפא לישנא יתירא שתחלה כתב שנקלו קטטות וכו' בין רבי יעקב מצד אלמנת ר' שמואל וכו' וקור וכל ועל תביעות ותלוונות אחרות שיש לר' יעקב ולבתו וכו' וקור ושלש באומרו על כל אונפני מיני הפרשים אשר יהיו ביניהם וכו' וכיון שכן לימא דלטפויי אתא לחייבו אפילו בתביעה זו מצד היתומים ליתא דלא אמרי' הכי אלא פשהלשון סובל אותו הדבר שאנו באים לטפויי אבל בנדון דידן אין הלשון סובל שנתחייב אפילו בתביעה מצד היתומים שהרי אין תביעה זו לא מצדו של רבי יעקב ולא מצד בתו אלא אדרבה מנגדו כמו שכתבתי וכיון שאין הלשון סובל איך אמרי' דאתא לטפויי התביעה ההיא: ועוד דלא אמרינן לטפויי אתא אף על גב דאין הלשון מוכיחו אלא פשאין לנו דבר לקיים הלשון המיותר ההוא אבל בנד"ד אפטר לקיים כל הני לישני יתירי דהא אית ליה לר' יעקב פמה מיני אונפני תביעות מצדו כמו שטען בפני בית דין כנגד רבי יוסף חלק אחד מחזקת חצרו שנתערב עמו וגם טענות הלואות שנקסי המת נשתעבדו לו וגם האלמנה אם תרצה לתפוע כתובתה או מזונות וזו פונת אונפני מיני הפרשים אשר ביניהם שפתיב בקומפרומיסו לפי שהם הפרשים דשייכי ביניהם אבל תביעת הנכסים מצד היתומים לא שייך ר' יעקב ולא האלמנה בתביעה זו כלל וכיון שתביעה אין פאן חייב שבועה אין פאן: ואם תאמר פיון דבנד"ד איפא שבועה גימא דאלים פח השבוע' לומר דה"ר יוסף הנז' נתחייב על הכל אפילו לא יהיה משמעות הלשון כן ונראה שראוי לומר כן מתוך חומרת השבועה ויש לומר דאין בטענה ובבחינה זו ממש וטעמא דמילתא שהרי כתב הרשב"א בתשובותיו סי' ט' הנשבע לחברו שיפרע לזמן והגיע השמיטה אם נפטר משבועתו שהרי שבועה דאורייתא ושמיטה בזמן הזה דרבנן והשיב דשביעית משמטתו ואפילו בזמן הזה דהפקר בית דין הפקר וכו' והילכך לא נשבע לפרוע אלא כל זמן שהוא חייב לו וכו' הרי לה שכתב בהדיא שבזמן שהוא חייב בפרעון מן הדין בלא שבועה אז אתי איסור שבועה וחייל אפרעון ויהיה עובר משום איסור שבועה אבל אם אין פרעון מן הדין גם אין פאן שבועה אף בנדון דידן פיון שאין פאן תביעה מן הדין גם שבועה אין פאן כי אין חומרת השבועה מוסיף וכולל שום חייב יותר ממה שמתחייב הדין הפשוט בלי שבועה וכמו שדקדק ה"ר יוסף קולון ז"ל שרש פ"א על התשובה הנזכרת וזה לשונו ואף על גב דדבר פשוט הוא דהמלנה את חברו על מנת שלא ישמטנו שביעית אין שביעית משמטת כדאמר רב יהודה אמר שמואל בפרק קמא דמפות וכן פסקו הרמ"ב וסמ"ג אפילו הכי לא אמרינן נעשה זה הנשבע לפרוע כמתנה שאין השביעית משמטת דאין השבועה מוספת פלום לענין חייב הפמון אלא מזרזת הפרעון באשר הוא שם אף בנדון דידן אין השבועה מוספת חייב לעמוד עמו

בדין בְּמָה שְׂאִינוּ חֵיִיב מִן הַדִּין אֲלֵא מִזְרָזֵת לְקַבֵּל עָלָיו גְּזֵרַת הַדַּיָּיִנִּים בְּמָה שְׂחֵיִיב מִן הַדִּין לְעַמּוּד עִמּוֹ בְּדִין: וּבְגְדוּלָה מִזֹּאת פָּתַב ה"ר יוֹסֵף קוֹלוֹן ז"ל בְּשֵׁרֵשׁ הַנּוֹ' בְּאִישׁ אֶחָד שְׁנֹשְׁבֵעַ לִיתֵן לְבַתּוֹ סֶף מָה בְּנָדוֹן וְנִשְׂאָר פְּרָעוֹן אֶחָד אֲשֶׁר עָדִינּוּ לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ לְפָרֹעַ וְעַתָּה טוֹעֵן אָבִי הַבַּת שְׂאִינוּ רוֹצֶה לִיתֵן מְעוֹתָיו בְּכַדִּי בְּאֲשֶׁר בַּעַל בְּתִי וְאָבִיו מְרַגִּילִין קִטְטָה וְשִׁנְאָה עִמָּה וּמוֹצִיאִין עָלֶיהָ שֵׁם רַע וְכו' וּפְסִק שֵׁם דְּטַעֲנָתוֹ טַעֲנָה וּפְטוֹר מִהַמּוֹן הַהוּא דְאֲזַלִּין בְּתֵר אֲנֻמְדָּנָא דְמוֹכַח דְלֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ לְפִסּוֹק לָהּ עַל מְנַת דְּמַאִיִּים עָלָה וְלֹא מִתְקַבֵּל עָלָה וְכו' וְעַל זֶה פָּתַב שֹׁאֵע"פ שְׁנֹשְׁבֵעַ עַל כֶּף לֹא אֲמַרִּין דְאֵלִים פִּתְחַ הַשְּׁבוּעָה לֹא מְרַגֵּם וּמְקַנֵּי לִיהַּ הַסֶּף הַהוּא וְלֹא אֲזַלִּין בְּתֵר אֲנֻמְדָּנָא אֲלֵא עַל כָּל פְּנִים פְּטוֹר: וְהַשְׁתָּא נְדוֹן וְנִשְׂאָר וּמָה אִם בְּמַקּוֹם שְׂאִין הַפְּטוֹר בָּא אֲלֵא מִטַּעַם אֲנֻמְדָּנָא אֲמַרִּין דְלֹא אֵלִים פִּתְחַ הַשְּׁבוּעָה לְבַטְלַת הָאֲנֻמְדָּנָא וְהוּא פְטוֹר בְּנְדוֹן דִּידוֹן דְּמִן הַדִּין הַגְּמוֹר פְּטוֹר רַבִּי יוֹסֵף הַנּוֹזֵפֶר מְלַעֲמוּד עִמּוֹ עַל אוֹתָהּ הַתְּבִיעָה לֹא כָּל שְׁפִן דְּפִשְׁיטָא דְלֹא אֵלִים הַשְּׁבוּעָה לְחֵיִיבוֹ עַל כֶּף וְעוֹד נְדוֹן וְנִשְׂאָר מִהַשְּׁנִי נוֹשְׂאִים שְׂפִתְבְּתִי מְעַנֵּן שְׁבוּעַת הַשְּׁמִיטָה וּפְרָעוֹן הַנְּדוּנָא וּמָה בְּשֵׁנִי הַנּוֹשְׂאִים הָאֵלוֹ שְׂאִין הַשְּׁבוּעָה אֲלֵא עַל הַפְּרָעוֹן הַרְמוֹז הַהוּא וְאִם אִין אֲנִי מְחֵיִבוֹ מִפְּתַח הַשְּׁבוּעָה נִמְצָא שְׂאִין שֵׁם מְקוֹם לְחוּל אוֹתָהּ הַשְּׁבוּעָה כָּלֵל וְנִמְצָא שְׁהִיתָה לְבַטְלָהּ מְקוֹם אֲמַרִּין דְּפְטוֹר וְאִין חֵיִיב מִפְּתַח הַשְּׁבוּעָה בְּנְדוֹן דִּידוֹן דְאָרְף עַל פִּי שְׁנִשְׂאָר דְּפְטוֹר מִהַשְּׁבוּעָה מִתְּבִיעָה זוֹ יֵשׁ לָנוּ מְקוֹם לְחוּל הַשְּׁבוּעָה כְּשֹׁאֵר תְּבִיעוֹת הַבָּאוֹת מִצַּד רַבִּי יַעֲקֹב הַנּוֹזֵפֶר שְׂשֵׁשׁ לוֹ מִצַּד חֲזָקָה אַחַת שְׁתוּבָע מִר יוֹסֵף הַנּוֹזֵפֶר שְׁנֹתְעָרְבָה בְּחֻצְיָרוֹ וְגַם תְּבִיעוֹת אַחֲרוֹת וְגַם מִצַּד הָאֵלְמָנָה אִם תִּרְצֶה לְתַבְּנֹעַ כְּתוּבָתָהּ בְּאִפְסוֹן שְׂלֵא נִשְׂאָרָה הַשְּׁבוּעָה לְבַטְלָהּ לֹא כָּל שְׁפִן שְׁנִשְׂאָר דְאֲמַדִּין דַּעְתָּיהָ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף הַנּוֹזֵפֶר שְׂלֵא נִשְׁבַּע אֲלֵא עַל מָה שְׂחֵיִיב לְעַמּוּד עִמּוֹ בְּדִין מִן הַדִּין נִשְׁבַּע לְקַבֵּל גְּזֵרַת אוֹתָם הַדַּיָּיִנִּים אֲבָל לְהוֹסִיף עָלָיו חֵיִיב בְּמָה שְׂאִינוּ חֵיִיב מִן הַדִּין מְעוֹלָם לֹא נִתְחַיֵּיב בְּכֶף כָּלֵל הָעוֹלָה דְבִקְוָא סְלִיקִין וְנִתְחַיֵּיב שְׂאִינוּ חֵיִיב ר' יוֹסֵף הַנּוֹזֵפֶר לְעַמּוּד בְּדִין עִם ר' יַעֲקֹב הַנּוֹזֵפֶר בְּתַבִּיעָה זוֹ מִצַּד הִיתוּמִים כִּי לֹא בַּעַל דְּבָרִים דִּידִיָּהּ הוּא זֶהוּ מָה שְׁנִרְאָה לְעִנְיוֹת דַּעְתִּי וְאָמַר לִי לְבִי: הַצְּעִיר יַצְחָק בַּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדַרְב"י זֵלָה"ה: הַגְּרָסִין בְּגִיטִין פְּרָק הַנִּזְקִין יְתוּמִים שְׂפִסְמְבוֹ אֲצֵל בַּעַל הַבַּיִת אוֹ שְׂמִינָה לְהֵם אֲבִיהֶם אֲפִטְרוֹפּוֹס חֵיִיב לְעֲשׂוֹר פִּירוֹתֵיהֶם וְכַתֵּב רַש"י שְׂפִסְמְכוֹ אֲצֵל בַּעַל הַבַּיִת וְלֹא נִתְמַנָּה לְהֵם אֲפִטְרוֹפּוֹס לֹא מְאֲבִיהֶם וְלֹא מַב"ד אֲפִילוֹ הָכִי כְּאֲפִטְרוֹפּוֹס הוּא ע"כ וּלְפִי זֶה אִם הַבְּנוֹת סְמוּכוֹ' עַל הָאֵלְמָנָה יֵשׁ לֵאל יָדָה לְתַבְּנֹעַ זְכוּת הִיתוּמִים וּלְפִקֵּחַ בְּעִנְיָנֵיהֶם וְהָרִי חָל עַל טַעֲנוֹתֵיהָ שְׁבוּעַת הַקְּנוּמְפְרוּמִסוֹ וְאִין לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּדוֹקָא לְעַנֵּן מְעַשֵּׂר לְעַנֵּן תִּיקוֹן פִּירוֹתֵיהֶן לְאֲכִילָהּ חֲשִׁיב כְּאֲפִטְרוֹפּוֹס אֲבָל לֹא לְשֹׁאֵר דְּבָרִים דְּמִלְשׁוֹן רַש"י מְשַׁמַּע דְּחֲשִׁיב לְגַמְרֵי כְּאֲפִטְרוֹפּוֹס שְׂמָא תֵּאמַר זֶהוּ דְּוֹקָא כְּשְׂפִסְמְכוֹ אֵל אִישׁ דְּרֵאֵוִי לְהַתְּמַנּוֹת אֲפִטְרוֹפּוֹס אֲבָל אִשָּׁה דְאִינָה רְאוּיָה לְהַתְּמַנּוֹת אֲפִטְרוֹפּוֹס מִפִּי בֵּית דִּין לֹא מְהַנִּיא סְמִיכָה גְבִי דִּידָהּ לְאֲחֻשִׁיבָה כְּאֲפִטְרוֹפּוֹס לִיכָא לְמִימַר הָכִי דְבִקְוָא אִיתָא בְּגַמְרָא הִנְהוּ יְתָמִי דְהוּוּ סְמִיכֵי גְבִי הִיָּה סְבִתָּא הִנְהוּ לְהוּ תוֹרְתָא שְׂקֵלָא וְזַבִּינְתָּא נִהְלִיָּהוּ אֲתוֹ קְרוּבִים לְקַמִּיָּה דְרַב נַחְמָן א"ל מֵאִי עֲבִידְתִּיָּה דְזַבִּינְתָּא וּפְרַש"י מִי מִינָה אֲפִטְרוֹפּוֹס א"ל יְתוּמִים שְׂפִסְמְכוֹ אֲצֵל בַּעַל הַבַּיִת תֵּנּוּ וּפִירַש"י וְאָרְף עַל פִּי שְׂלֵא נִתְמַנָּה חֲשִׁיב לְהוּ כְּאֲפִטְרוֹפּוֹס הָרִי מְשַׁמַּע וּמוֹכַח בְּהַדְּיָא דְכָל הִיכָא דְהִיתוּמִים סְמוּכִים אֵל מִי שְׂהִיָּהּ הֵן אִישׁ הֵן אִשָּׁה כִּינּוֹן שְׁהֵן נִגְרָרִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם אַחֲרֵיהֶם חֲשִׁיבֵי כְּאֲפִטְרוֹפּוֹס וְהִכָּא נְמִי בְּעוֹבְדָא דִּידוֹן לֹא שְׂנָא מִיָּהוּ מוֹדִינָא דְאִי אֲבִיהֶן שֶׁל יְתוּמִים אִי נְמִי בֵּית דִּין קָדְמוֹ

ומינו לָהֶם אֶפְטֵרוֹפּוֹס אֵין סְמִיכוֹת דִּידְהוּ מוֹעִיל לִיקְשָׁב בְּעַל דְּבָרִים דִּידְהוּ וּבְעַל דְּבָרֵי
הַחֶכֶם הַשְּׁלֵם הַפּוֹסֵק נָאֵם כּוֹתֵב בְּנַחֲיָצָה הַקְּנָה רְצוּצָ' מְשִׁיב מְפָנֵי הַכְּבוֹד הַכְּבוֹד הַנְּכַבֵּד
וְחָשׁוּב הַמְדַבֵּר כִּי הַמְאֻלְצָנִי לַחֲוֹת דַּעְתִּי הַצָּעִיר מְשִׁיב שׁוֹנְצִינוּ: קִנֵּב שְׂאֵלָה לְאֵה הַיְתָה
בְּחֻזַּקת פְּנוּיָה וּבְהַמְשָׁף הַזְּמַן נִתְעַבְרָ' וְיִלְדָה וְנִטְעָנָה שְׁנַתְעַבְרָה מְרֵאוּבֵן וְרֵאוּבֵן אֵינוּ עֲתָה
כָּאֵן שְׂהֵלָף לְמַדִּינַת הַיָּם בָּא הַדְּבָר לְאֲזוּנֵי הַחֶכֶם הַקְּהֵל וְאָמַר לְאַחִיָּה שֶׁל לְאֵה שְׂאִיף
נְעַשְׂתָּה הַרְעָה הַגְּדוּלָה הַזֹּאת שְׂיִלְדָה אַחֻתָּה בְּהִיּוֹתָה פְּנוּיָה וְאָמַר שְׂאִינוּ אֵלָא נְשׂוּאָה
לְאוֹתוֹ רֵאוּבֵן שְׁנִטְעָנָה עָלָיו וְשְׂיָבִיא עֲדִים וְהִבִּיא עֲדִים וְהַעִידוּ שְׁנַתְקַדְשָׁה וְנִשְׂאֵת לְרֵאוּבֵן
הַנְּזַכֵּר בְּהַמְשָׁף הַזְּמַן מֵתוּ הַחֶכֶם הַנְּזַכֵּר שְׂקַבֵּל הַעֲדוּת וְעַד אַחַד מֵהַעֲדִים וְלֹא נִשְׂאֵר כִּי
אִם עַד אַחַד שְׂמַעִיד עֲדִינֵן כְּדְבָרֵי הַרְאֻשׁוֹנִים וְנִמְצָא גַם כֵּן בְּתוֹךְ פְּתִיבוֹת הַחֶכֶם הַנְּזַכֵּר
שְׂבִיּוֹם פְּלוּנֵי קַבֵּל עֲדוּת מְפֻלוּנֵי וּפְלוּנֵי שְׂהַעִידוּ אִיף נִתְקַדְשָׁה וְנִשְׂאָה לְאֵה הַנְּז' לְרֵאוּבֵן
הַנְּזַכֵּר וַיֵּשׂ עֲדִים שְׂמַעִידִים שְׂהִיא פְּתִיבַת יַד הַחֶכֶם הַנְּזַכֵּר שְׂאֵלָה אִם מֵהַנִּי אֱלוּ הַעֲדִים
לְסַלֵּק מֵעַל זֶה הַנְּלָד שְׂלֹא יִהְיֶה בּוֹ צַד פְּגָם וְלֹא נִאֲמַר שְׂהוּא כֵּן פְּנוּיָה אֵלָא שְׂיִהְיֶה בְּחֻזַּקת
כֵּן נִשְׂוָאָה כְּדַת וְכַהֲלָכָה: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לִי שְׂאִין שׁוּם צַד פְּגָם בְּוֹלָד וְרֵאָיָה מִדְּתַנּוּ פֶּרֶק
עֲשָׂרָה יוֹחֲסִין אֱלוּ הֵם שְׂתוּקֵי כָּל שְׂמַפִּיר אֵת אִמּוֹ וְאִינוּ מְכִיר אֵת אָבִיו וְכו' אָבָא שְׂאוּל
הִיָּה קוֹרָא לְשְׂתוּקֵי בְּדוּקֵי וְאִמְרִינוּ בְּגִמְרָא מֵאֵי בְּדוּקֵי שְׂבוּדְקִין אֵת אִמּוֹ וְאוּמְרַת לְכֻשָׁר
נְבַעֲלַתִּי נְאֻמְנַת וְנֹאפִי' לְהַכְשִׁיר בְּתָה וְנֹאפִילוּ רׁוּב פְּסוּלִין אֲצֵלָה וְאָמַר רַבָּא הֲלָכָה כְּאָבָא
שְׂאוּל הָרִי שְׂאֲפִילוּ בְּאִיסוּר דְּאוּרִייתָא וְנֹאפִילוּ רׁוּב פְּסוּלִין אֲצֵלָה כְּגוֹן אַרוּסָה אוּ שְׂאִין
רׁוּב הָעִיר מְשִׂיאִין לְכַהֲנָה נְאֻמְנַת הִכִּי נָמִי כִּי קָאֵמַר דְּנְבַעֲלָה בְּהַכְשִׁיר נְאֻמְנַת דְּאִין מִי
שְׂיָבִטֵל דְּבוּרָה דְּלֹא רֵאִינוּ שְׁנַתְקַדְשָׁה וְנִשְׂאֵת אִינָה רֵאָיָה דַּעֲבִידֵי אִינְשֵׁי דְּמַקְדְּשֵׁי בְּצַנְעָא
כְּדִאֲמַרִּינוּ פֶּרֶק שְׁנֵי דְּכַתּוּבוֹת וְכֵן הִבִּיאוּ הַטּוֹר סִימָן מ"ז: וְלִיכָא לְמִימַר נְהִי דַּעֲבִידֵי אִינְשֵׁי
דְּמַקְדְּשֵׁי בְּצַנְעָא אֲבָל לֹא עֲבִידֵי אִינְשֵׁי דְּנִכְנְסִין לְחֻזְפָּה בְּצַנְעָא לְפִי שְׂבַרְכַת חֲתָנִים צְרִיף
עֲשָׂרָה כְּדִאֲמַרִּינוּ בְּכַתּוּבוֹת פֶּרֶק קָמָא מְנִין לְבַרְכַת חֲתָנִים מִן הַתּוֹרָה בְּעֲשָׂרָה דְּכַתִּיב וַיִּקַּח
בְּוַעַז עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים וְכֵן פְּסָקוּ הַפּוֹסְקִים וְהִבִּיאוּ הַטּוֹר סִימָן ס"ב וְאִם אֵיתָא דְּזֹאת הָאִשָּׁה
נִשְׂאֵת בְּנוֹדָאֵי קְלָא אֵית לָהּ דְּבַמְקוֹם עֲשָׂרָה אִיכָא קְלָא דְּזֹאת אִינָה קוֹשְׂיָא שְׂהָרִי הָרָא"ש
כְּתִב דְּאֲפִילוּ בְּרַכַת אַרוּסִין בְּעִינֵן עֲשָׂרָה שְׂכַתֵּב בְּפִסְק דְּכַתּוּבוֹת פ"ק וְנ"ל כְּתִב רַב אַחַאי
דְּבַרְכַת אַרוּסִין בְּעֲשָׂרָה וְה"ר שְׂמוּאֵל הַנְּגִיד נְחַלֵּק עָלָיו וְאָמַר שְׂאִין צְרִיף אֵלָא לְבַרְכַת
חֲתָנִים בְּלִבְד שְׂלֹא הַזְּפִירוּ עֲשָׂרָה אֵלָא בְּהַ וְעוֹד הָרִי קְדוּשִׁין בְּפָנֵי שְׂנִים וְאַתָּה צְרִיף
עֲשָׂרָה מִי נִרְאָה דְּבָרֵי רַב אַחַאי דְּלִמָּאֵי דְּיִלְפִינוּ מְבַנְעֵז הָרִי בְּוַעַז עֲשָׂה גַם בְּרַכַת אַרוּסִין
בְּעֲשָׂרָה וְלִמָּאֵי דְּיִלְפִינוּ מְבַמְקַהֲלוֹת גַם בְּרַכַת אַרוּסִין עַל עַסְקֵי מְקוֹר בָּא דְּאֵי אֲפֻשָׁר
לְיִשָּׂא בְּלֹא בְּרַכַת אַרוּסִין וְדִי לְשְׂנִים בְּקְדוּשִׁין וּבְבַרְכָּה צְרִיף עֲשָׂרָה וְכֵן הִבִּיאוּ הַטּוֹר
סִימָן ל"ד הָרִי שְׂכַתֵּב דְּלַארוּסִין צְרִיף עֲשָׂרָה וְעַם כָּל זֶה אֲמַרִּינוּ דַּעֲבִידֵי אִינְשֵׁי דְּמַקְדְּשֵׁי
בְּצַנְעָא בְּנִשְׂוָאֵי נָמִי אֲמַרִּינוּ הִכִּי וְכָל שְׂכֵן שְׂאִין צְרִיף עֲשָׂרָה אֵלָא לְבַרְכָּה כְּמוֹ שְׂאָמַר
הַפְּתוּב בְּמַקְהֲלוֹת בְּרַכּוֹ וְכו' וּבְרַכּוֹת אֵינֵן מְעַפְּבוֹת שְׂאָף עַל פִּי שְׂנִשָּׂא וְנִכְנַס לְחֻזְפָּה וְלֹא
בִּירוּף הָרִי הִיא כְּנִשְׂוָאָה גְּמוּרָ' וְכֵן כְּתִב הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת אִישׁוֹת פ"ו וְהִבִּיאוּ הַטּוֹר סִימָן
ס"ב וְכִינוּן שְׂכֵן הוּא לֹא רֵאִינוּ שְׂנִשְׂאֵת אִינָה רֵאָיָה וְכִי הִכִּי דְּאֲמַרִּינוּ דְּנְאֻמְנַת בְּאוּמְרַת
לְכֻשָׁר נְבַעֲלַתִּי וְנֹאפִילוּ לְהַכְשִׁיר הַנְּלָד לְבֹא בְּקַהֲל וְנֹאפִי' בְּרׁוּב פְּסוּלִין אֲצֵל' וְלִנְשָׂא לְכַהֲנָה
אֵע"ג דְּלִית לִיהַ חֻזַּקת כְּשִׁרוֹת וְכֵן פְּסָק הַרְמַב"ם פֶּרֶק ט"ו מֵהַלְכוֹ' אַסוּרֵי בִּישָׂה אָף כָּאֵן
כְּשְׂאָמְרָה בְּאִישׁוֹת נְבַעֲלַתִּי נְאֻמְנַת נְאֻמְנַת גְּמוּרָה בְּפִי לְעַנְיָן זֶה ר"ל לְסַלֵּק מְבַנְעָה כָּל

פגם: וא"ת זו אינה ראיה שאם אמרו שגאמנת להכשיר בנה אפי' שאינו בחזקת פשרות הוא מפני שאם היו מחמירין עליו מלבא בקהל אין לו תקנה לא בכשר' ולא בממזרת אבל בהיא עצמה אע"פ שיש לה חזקת פשרות הואיל ויש לה תקנה שתנשא לישראל לא תנשא לכתחלה לכהן פדתנו פרק קמא דכתובות אמר רבי יוסי מעש' בתנוקת שיךדה למלאת מים מן המעיין ונאנסה אמר רבי יוחנן בן נורי אם רוב העיר משיאין לכהנ' הרי זו תנשא לכהונה ומוקמינן לה בגמרא פדאיפא תרי רובי רוב סיעא ורוב העיר וכן פסק הרמב"ם פי"ח מהלכות איסורי ביא' כ"ש בגדון שלנו שאינו אלא לסלק שם פגם מעליו דלענין דינא אין נפקותא והרי הוא פאחד משאר העם וי"ל שפבר אמרו בגמ' דבעינא תרי רובי משום דמעלה עשו ביוחסין ועוד דסוגיא דקאמר דבעינן תרי רובי מייירי בשאינה טוענת לכשר נבעלתי וכמו שכתבו התוספו' לפי שיט' אחת וכן פתב הרמב"ן והרשב"א וכן פסק הרא"ש בפסקיו דפ"ק דכתובות אבל בטוענת ברוב אחד סגי ואפי' לכתחלה ואפי' שגאנס' שלא היתה ברשותה להיות בודקת ומזנה ואם פו בגדון שלנו נאמר בודאי שאין בו שום פגם לפי שפיון שטענה מעלה עשו ביוחסין אין פאן שאפי' שגאמר שיש בו פגם אינו פסול ליוחסין ועוד שגדון שלנו היא טוענת פריא שבאישו' נבעלה לו ועוד שברשותה היתה שלא נאנסה והיתה יכול' להיות בודקת ומדקדק במעשיה ועוד שפמו שיש חזקת פשרות לאותה התנוקת השנייה במשנה גם לולד שבגדון שלנו חזקת פשרות דחזקה אין אדם בועל בעילתו בעילת זנות א"כ ברוב אחד סגי להיות גאמנת וכאן יש רוב אחד שרוב הגאנשים אינן בועלין בעילת זנות אלא באישות ושדינן ליה פתר רובא ואפי' לדברי הרמב"ם ז"ל שכתב פי"ח מהלכות איסורי ביאה דאפילו בטוענת בעינן תרי רובי פבר פתב משום מעלה עשו ביוחסין וכאן לא שייך האי טעמא וכ"ש דבגדון שלנו איפא עד אחד שמעיד פדבריה וכתיב' יד החכם מקבלת עדות שהעידו בבירור לפניו דעדיף מרוב אחד וכל אלו הדברים שכתבתי הם צריכים אם נאמר דהלכתא פהרמב"ם דסבר שהבא על הפנויה לשם זנות לוקה מן התורה לפי שבעל קדשה פמו שכתב פ' א' מהלכות אישות באופן שהגדון שלנו הספק יש לו סוד מהתור' אבל לפי סברת הראב"ד ושאר הפוסקים דסברי שהבא על הפנויה אין איסורו אלא מדרבנן פשיטא שהיא גאמנת לסלק פגם מעל בנה זהו מה שגאנא לעניות דעתי ואמר לי לפי: גאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדריי זלה"ה: קסז במותב תלתא פחדא הוינא אנחנא פי דינא דחתימין לתתא פד אתא קדמנא הנעלה ה"ר אברהם הפהן בכמה"ר שפתי הפהן ז"ל ואסהיד בתורת עדות בואם לא יגיד ונשא עונו וכו' בהיות שרבי אברהם פרויב יצ"ו נכנס לבית הפנסת שהיה מתפלל שם ומצא לרבי פנחס ברבי יוחנן ז"ל יושב במקומו של רבי אברהם פרויב הנז' אמר רבי אברהם פרויב הנז' לר' פנחס הגזפר שיתרחק מעט ויעש' לו מקום לשוב במקומו פדרכו אז השיב ר' פנחס הנז' ואמר שמקו' מושב ומצבו של ר' אברהם פרויב הנז' הוא מחוץ לבית הפנסת השיב ר' אברהם הגזפר ואמר לר' פנחס הנז' שמקומו ומצבו הוא בקפאלובירשי פששמע פו רבי פנחס הגזפר קם והפה לרבי אברהם פרויב הגזפר על פניו בפני פל הק"ק יצ"ו פל זה העיד ר' אברהם הפהן יצ"ו ועוד פא רבי יצחק פיסו בפנינו חתומי מטה ונהעיד בתורת עדות ואמר בהיותי יושב במקומי ערב שבת נכנס רבי אברהם פרויב הגזפר לשוב במקומו ומצא לר' פנחס יושב אמר רבי אברהם פרויב הגזפר לרבי פנחס הנז' שיעשה לו מקום במקומו לשוב ורבי פנחס סרב לא

אָבָה שְׁמוֹעַ רַק חֲרָפוֹ וְגִדְפוֹ לִר' אַבְרָהָם כְּרוֹב הַגְּזֵר וְיִקְרָאוּ נִרְבַּע בְּפָנָי כָּל הַק"ק יצ"ו
וְאַח"כּ הִכָּה אוֹתוֹ עַל פָּנָיו וּר' אַבְרָהָם הַגְּזֵר הַשֵּׁיב לְרַבִּי פִּנְחָס הַגְּזֵר וְאָמַר שֶׁהוּא נִרְבַּע
שְׁבַק פְּאֵלוֹבִישֵׁי מִפִּירִים אוֹתוֹ כָּל זֶה הַעֵיד רַבִּי יִצְחָק פִּיסוֹ בְּפָנָיו: וְעוֹד הַעֵיד רַב יוֹדָה
גוּטָה בְּפָנָיו בְּתוֹרַת עֵדוּת אִיךָ בְּהִיּוֹתוֹ עָרַב שְׁבַת בְּבֵית הַפְּנִס' עוֹמֵד בְּמִקְוָמוֹ וְכַנְס ר'
אַבְרָהָם כְּרוֹב וּמִצָּא יוֹשֵׁב בְּמִקְוָמוֹ לְרַבִּי פִּנְחָס הַגְּזֵר וְאָמַר לוֹ צֵא מִמִּקְוָמִי וְשֵׁב בְּמִקְוָמָה
הַשֵּׁיב רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר לְרַבִּי אַבְרָהָם הַגְּזֵר מִקְוָמָה נִרְבַּע הוּא מַחוּץ לְבֵית הַפְּנִסָּה הַשֵּׁיב
ר' אַבְרָהָם וְאָמַר לוֹ מִקְוָמָה הוּא בְּקַאפּאֹלוֹבִישֵׁי אִזְ הִכָּה אוֹתוֹ עַל פָּנָיו כָּל זֶה הַעֵיד רַבִּי
יוֹדָה גוּטָה בְּפָנָיו וּמָה שֶׁשְׁמַעְנוּ וְהוֹעֵד בְּפָנָיו כְּתַבְנוּ וְחַתְמָנוּ שְׁמוֹתֵינוּ פֶּה לְהִיּוֹת לִר'
אַבְרָהָם כְּרוֹב הַגְּזֵר לְרֵאִיָּה וּלְזִכּוֹת הַיּוֹם יוֹם שְׁנֵי כ"ו לְנִיסָן שְׁנַת הַשְּׁכ"ו לִיצִירָה פֶּה
לִיפְאָנְטוֹ וְהַפֵּל אֱמֶת דָּוִד בְּכַמְהָרָר חֵיָּא וְנ' דּוּקֵשׁ זצ"ל דִּין: יוֹסֵף בְּכ"ר שְׁלֵמָה גְּרִשׁוֹן
יצ"ו דִּינָן רְפָאֵל בְּכ"ר יִצְחָק מְלִטִי ו"ל דִּינָן יִלְמְדְנוּ רַבֵּינוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה אַף עַל גַּב
דְּגִרְסֵינוּ בְּקַמָּא פְּרַק הַחוּבֵל עַל הַהִיא מַתְנִיתִין דְּקַתְנֵי רַקָּה וְהַגִּיעַ בּוֹ הַרְוֵךְ וְכוּ' אָמַר רַב
פֶּפְאֵה לֹא שְׁנוֹ אֱלֵא בּוֹ אֲבָל כְּנִגְדּוֹ לֹא וְנִהְיֵי כִּי בִיִּישׁ בְּדַבְרֵים אֲמָרִי בְּמַעְרָבָא מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי
אַבִּין זֹאת אוֹמְרַת בִּיִּישׁוֹ בְּדַבְרֵים פְּטוֹר מִפְּלוֹם וְכֵן פִּסְק הַרְמַב"ם הַלְכוֹת חוּבֵל וּמְזִיק
פְּרַק ג' מִפְּל מְקוֹם פְּכָר כְּתַב רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן ו"ל הִבִּיאוּ הָרֵא"ש בְּפִסְקֵינוּ כִּר' הַחוּבֵל
וְנ"ל אַף עַל בְּוִשֵׁת דְּבָרִים מְנַדִּין אוֹתוֹ עַד שֶׁיִּפְיִסְנוּ כְּרֵאִי לְפִי כְּבוֹדוֹ וְהִבִּיאוּ הַטוֹר לְפִסְק
הַלְכָה ח"ה ס"ב וְסִימָן תכ"א וְכֵן פִּסְק הַר"א שֶׁשְׁכַּת שָׁם בְּפִסְקֵינוּ וּמִסְתַּבְּרָא דִּיּוֹתֵר הִיא
בְּוִשֵׁת דְּבָרִים מִבְּשֵׁת שֶׁל חֲבֵלָה דְּאִין דְּבַר גְּדוֹל כְּלִשׁוֹן הַרַע וְדָבָה שְׁאֵדָם מוֹצִיא עַל חֲבִירוֹ
וְהַרְמַב"ם ו"ל בְּפִרְק הַגְּזֵר כְּתַב דְּאֵף עַל גַּב דְּהַמְבִּישׁ בְּדַבְרֵים פְּטוֹר מִן הַתְּשׁוּבָה מ"מ
יֵשׁ לְבֵית דִּין לְגִדּוֹר בְּדַבְרֵי בְּכָל מְקוֹ וְיִבְכַל זְמַן כְּפִי שְׁרֵאֵו כו' וְעוֹד כְּתַב הַמְבִּישׁ בְּדַבְרֵים
עוֹן גְּדוֹל הוּא וְאִינוּ מְחַרְףּ וּמְגַדֵּף לְעַם אֱלֵא רְשָׁע שׁוֹטֵה וְאֲמָרוּ חֲכָמִים הָרֵאשׁוֹנִי שְׁכָל
הַמְלַבִּין פָּנָי אָדָם כְּשֶׁר מִיִּשְׂרָאֵל אִין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא וְעוֹד כְּתַב הַמְרַדְכִי שָׁם פ' הַחוּבֵל
וְנ"ל נִרְאֶה לִי עַל דְּבָרֵי קְנִטוֹרִין שְׁבִין לֵאמֹר וּבִין רְאוּבֵן אֵלוֹ הָיוּ עַדִּי בְּדַבְרֵי שְׁקֵרָא אוֹתָהּ
נִפְקַת בְּרָא הִיָּה לְקַהֵל לְקוֹנְסוֹ אוּ בְּמָמוֹן לְפִי הַמְבִּישׁ וְהַמְתַּבְּוִישׁ לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַקַּהֵל
וְכוּ': הָרִי לְכָל הַגִּי רַבְרָבָא הַמְבִּישׁ בְּדַבְרֵים רְאוּי לְהַעֲנִישׁוֹ וְכִיּוֹן שְׁפֵן בְּנִדּוֹן דִּין שְׁלִפִי
עֵדוּת שְׁנֵי הַעֲדִים כ"ר פִּנְחָס הַנּוֹ' פְּטוֹר מִים וְחִירָף וְגִיָּדָף לְכ"ר אַבְרָהָם הַגְּזֵר וְיִקְרָאוּ
נִרְבַּע כְּרַבִּים מְוֹטֵל עַל הַקַּהֵל לְהַעֲנִישׁוֹ וּלְנִדּוֹתוֹ עַד שֶׁיִּתְפַּיִס לְפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם וּמָה גַּם
עֵתָה שְׁהוֹסִיף עַל חֲטָאוֹתוֹ פֶּשַׁע וְהַפְּהוֹ עַל פָּנָיו שְׁרֵאֵוֹ לְקוֹנְסוֹ שְׁהָרִי כְּתַב הַרְמַב"ם פְּרַק
חֲמִישִׁי הַלְכוֹת חוּבֵל וּמְזִיק כָּל הַמְפָּה אָדָם כְּשֶׁר מִיִּשְׂרָאֵל בֵּין קָטָן בֵּין גְּדוֹל בֵּין אִישׁ בֵּין
אִשָּׁה דְּרַף נִצְיוֹן הָרִי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה שְׁנֵאֵמַר לֹא יוֹסִיף לְהַכּוֹתוֹ אִם הִזְהִירָה תוֹרָה
מִלְּהוֹסִיף בְּהַפָּאת הַחוּטָא קַל וְחוֹמֶר לְמַפָּה אֵת הַצְּדִיק אִפִּי לְהַגְבִּיָּה יָדוֹ עַל חֲבֵרוֹ אֲסוּר
וְכָל הַמְגַבִּיָּה יָדוֹ עַל חֲבִירוֹ אַף עַל פִּי שְׁלֵא הַפְּהוֹ הָרִי זֶה רְשָׁע וְכַתִּיב בַּהֲגָהוּ' שְׁפִסְק
רַבְבִּין שְׁפּוֹסְקִים דִּינוּ כֵּן לְקִירוֹתוֹ רְשָׁע וּפְסוּל לְעֵדוּת וְשְׁכַנְגָּדוֹ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל עַד שֶׁיִּשׁוּב
מִרְשָׁעוֹ וְקַבֵּל דִּין לְכֵן חֲזִיב רַבִּי פִּנְחָס לְקַבֵּל עָלָיו אֵת הַדִּין כְּפִי מָה שֶׁיִּרְאֶה בְּעֵינֵי רְאוּשֵׁי
הַקַּהֵל יצ"ו וְלִבְקָשׁ מְכָה"ר אַבְרָהָם הַגְּזֵר מַחֲזִילָה סְלִיחָה וְכַפָּרָה וְכִמוֹ שְׁכַתֵּב הַרְמַב"ם בִּם
פְּרַק הַגְּזֵר אֲפִילוֹ הַקְּרִיב כָּל אִילֵי נְבִיּוֹת אִינוּ מִתְּפַפֵּר לוֹ וְלֹא נִמְחַל עוֹנֵו עַד שֶׁיִּבְקָשׁ מִן
הַנְּחָבֵל וְיִמְחֹל לוֹ וְכוּ' וּבְעֵשׂוֹתוֹ כָּף חֲזִיב כַּה"ר אַבְרָהָם הַגְּזֵר לְמַחֲוֹל לוֹ וְלֹא יִקְוֶם וְלֹא
יִטוֹר וְכִמוֹ שְׁכַתֵּב הַרְמַב"ם שָׁם כִּי אִין זֶו דְּרַף זַרַע יִשְׂרָאֵל אֱלֵא פִּיּוֹן שְׁבַקֵּשׁ מִמְּנוֹ הַחוּבֵל

ונתחנן לו פעם ראשונה ושניה וידע ששהוא שוב מחטאו וניחם על רעתו ימחול לו וכל הממהר למחול הרי זה משנבח ורוח חכמים נוחה הימנו גם בנדון דידן ושבו ורפא לו זהו מה שגנרא' לעניות דעתי ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: פק פיצד הרגל דף כ"א: קסח תוספות ומר סבר פירוש רבי אליעזר ובער בשדה אחר ולא בשדה המזיק אבל ברשות הרבים חייב ואם תאמר והא לעיל וכו' פונת התוספות בזה לומר שלא נאמר פירוש אחר להריות הוא"ת ועוד דלפי זאת האוקמתא דרבי יוסי פליג אתוה הרחבה למה הביא מסדר הברייתא מצידוי הרחבה משלמת מה שהזיקה דהא בזאת החלוקה כ"ע מידו ולמה הפסיק בחלוקה' זו באמצע דהא רבי יוסי ורבי אליעזר לא פליגי אלא אקמייטא אתוה הרחבה ולכן הייתי אומר דמאי דקאמר ומר סבר וכו' אינו אלא דוקא רבי יוסי והכונן' בזה דרבי יוסי פליג אקמייטא ורבי אליעזר פליג אמאי דקאמר מצידוי הרחבה משלמת מה שהזיקה ויובן בזה דמסדר הברייתא פלל סברת ר' יוסי וסברת רבי אליעזר באומרו אין דרפה לאכול אלא להלך אבל דברי' אלו לצדדים קתני דלרבי יוסי פנונתו לומר דמתוה הרחבה נמי חייב ולר' אליעזר פנונתו בדברים אלו לומר דבצידוי הרחבה שאמר תנא קמא דמשלם מה שהזיק' בשביל דחשיב שן ברשות הגניזק ומיירי דשבק לרחבה ועמדה פולה בצידוי רחבה לזה פליג רבי אליעזר ואמר אין דרפה לאכול אלא להלך והוי שנוי והוי קרו וסייב חצי גזק ואין לתמוה על פירוש זה דבסגנון זה פירש התוספות לקמן בסמוך על ההוא דתניא הפלב והגדי שדלגו בין ממעלה למטה בין מלמטה למעלה פטורים פירש דפטורים לצדדין קתני דמלמטה למעלה פטורין לגמרי ומלמעה למטה פטורים מגזק שלם וסייבים בחצי גזק: ולכן אמרו התוספות פק ר' אליעזר דמפל מקום הוי דוסק לפרש אין דרפה לאכול אלא להלך לצדדין: קסט תוספות דף כ"ב והתניא הפלב והגדי אמתניתן הנה מצי למפרך אלא גטר עד דמיייתי ברייתא ופריה אתרוניייהו פנונת התוספות בזה דהנה אמיןא דלא מצי פריה אמתניתין משום דמתניתין מייירי בחצר הגניזק וברייתא זו מייירי ברשות הרבי' ולהכי פטורים משום דהוי אורחיהו וחשיב רגל ברשות הרבים אבל אברייתא דקתני ממטה למעלה פטורים ממעל' למטה חייבין קשה ממה נפשך לכן אמרו התוס' דאי אפשר לומר כן דא"כ מאי קא משני דאפיך מיפך וכו' לימא דפטורין לצדדין קתני ומיירי ברשות הרבים ולכן מלמעל' למטה פטורין לגמרי משום דהוי רגל ברשות הרבים ומלמט' למעלה פטורים מגזק שלם אבל חייב חצי גזק והיגנו דקאמר ברייתא דלעיל ממטה למעל' פטורין מגזק שלם וסייב חצי גזק מלמעלה למטה חייבין גזק שלם משום דמיירי בחצר הגניזק והוי רגל ברשות הגניזק דחייב אלא ודאי מדלא קא משני הגמרא הכי נראה ודאי דלא מוקי ברייתא זו ברשות הרבים דווקא משום דהוי דוסק והא דלא פריה למתניתין משום דנטר עד דמיייתי בריית' ופריה לתרוניייהו: זהו מה שגנראה לע"ד בשני דיבורים אלה: יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תוספות דף כ"ב והתניא הפלב והגדי כו' אמתניתן הוי מצי למיפרך הדבור הזה מקנשר עם הקודם לו וזהו דבשלמא לרש"י שפירש בברייתא הפלב והגדי שדלגו ממטה למעלה פטורין מגזק שלם וסייב בחצי גזק ניחא דנטר עד דמיייתי ברייתא משום דאמתניתן לא מצי למיפרך פי אם מבבא דלמעלה למטה דקתני בברייתא פטורין ומתניתן קאמר משלם גזק שלם אבל מלמטה למעלה מתניתין נמי סבר דפטור אבל אברייתא פריה מתרי בבי דברייתא דקתני פטורין סתם דמשמע פטורין לגמרי

וכדפריה בטר הכי אי הכי אמאי פטורין ואלו בברייתא קאמר דמלמטה למעלה פטורים
ממה שחייבין למעלה למטה דקתני בסיפא דחייבין נזק שלם דומה דחייבין דקתני באדם
ותרנגול דודאי ו"ל חייבין נזק שלם דאדם מועד לעולם וקאמר מלמטה למעלה פטורים
מאותו החיוב אבל לעולם משלמין חצי נזק ומלמעלה למטה חייבין נזק שלם והתניא
בשניהם פטורים לגמרי ופריה אתרנוניהו ולהכי נטר אבל לפירוש התוס' דפירש
בברייתא דמלמטה למעלה פטורין לגמרי דחשיב אונס נמצא דלא פריה אלא מבבא
דלמעלה למטה לבד וכיון שפן אמאי נטר דמיימי ברייתא לפירושה אמתניתן לכך אמר הנה
מצי אלא שרצה לפירוש אתרנוניהו בבת אחת אמתניתן ואברייתא: זהו מה שגרא' לעניות
דעתי פעם שנית: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: דאדיו אדיו הנה מצי לאוקמי
באנח אנוחי על ידי שנוי פונת התוס' בזה הוא דלריש לקיש דאמר אשו משום ממונו
ואוקי מתניתן דאדין אדיו ואמקום אגחלת הוא דמשלם חצי נזק ועל שאר הגדיש פטור
אפשר שאין טעם הפיטור משום דלאו ממונו הוא אלא משום דהני פחו וכח פחו לאו
פכחו דמי לכך אמרו התוספות דריש לקי' מוקי מתניתן באנח אנוחי ע"י שינוי פדאמר
בריש פירקין ואפ"ה על שאר הגדיש פטור ואין פאן אלא פחו נראה ודאי דטעמא דחייבא
דאש משום ממונו הוא זהו מה שגרא' לעניות דעתי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי
זלה"ה: קע תוספות שם רישא בעל גמל חייב וכו' אף על גב דמעיקרא נמי הוי טעמא
דרישא וסיפא הכי כו' פונת התוספות בזה לומר דבשלמא לפירוש האין לפרש שפירשו
בדבור שלפני זה ניחא דאצטריה הגמרא לפרש טעמא דרישא וסיפא משום דמעיקרא
אפשר לפרש דמאי דקאמר הניח חנוני גרו מבחוץ חנוני חייב ר"ל חנוני נמי חייב ואפילו
הכי קא פריה ואי במספסת אמאי חייב פלל חנוני יתחייב הפל בעל הגמל ואף על גב
דפריה לקמן ולחייב נמי בעל הגחלת התם שאני משום דליכא לאשתלומי מבעל הפלג
וכמו שפירש שם רש"י דלרבי יוחנן דאמר על הגדיש משלם חצי נזק דצורות הן
לישלם בעל הגחלת חצי האחר כיון דליכא לאשתלומי מבעל הפלג שיהי אינו חייב
יותר מחצי מן הדין וגם לריש לקיש אין בעל הפלג חייב מן הדין כי אם אמקו' גחלת
אבל אשאר הגדיש פטור מן הדין וכיון שבעל הגחלת פשע לחייב ולא יפסיד ממונו בעל
הגדיש אבל פאן בנדון דידן דמייירי במסכסכת דהוי מקום גחלת ומן הדין הגמור חייב
בעל הגמל הפל אמאי חייב החנוני פלל פלל אף על גב דפשע שיהי בעל הגמל הזיק
בידים ממש והשתא דמשני כשעמדה להטיל מימיה והיה אנוס חידש פירושה דברייתא
דמה שאמר חנוני חייב ר"ל חייב הפל ולזה הביא רישא וסיפא לומר כי כמו רישא דבעל
גמל חייב ר"ל חייב הפל גם סיפא חנוני חייב ר"ל חייב הפל כיון שבעל הגמל היה אנוס
ולהכי הוכרח הגמרא לפרש השתא טעמא דרישא וסיפא אבל לפי שיטת התוספות
דפירשו דמתחלת הסוגיא לעולם סבירא לן דחנוני חייב הפל מה חידש פאן הגמרא לכך
אמרו התוספות אף על גב דמעיקרא נמי וכו' זהו מה שגרא' לעניות דעתי.

יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה קעא מאן חייב בעל הפלג וכו' פי' רש"י אמתניתין
קא מהדר דקתני על הגדיש משלם חצי נזק פונת רש"י בזה דלפי שיטתו דפריה ולחייב
נמי בעל הגחלת פלומר דלישלם בעל הגחלת חצי נזק האחר דלא משלם ליה בעל הפלג
וכן לריש לקיש דלישלם בעל הגחלת שאר הגדיש דפטור מניה בעל הפלג קשה דמאי
פריה בגמרא ולחייב נמי בעל הגחלת אין הכי נמי דחייב בעל הגחלת אבל מתנ' לא קא

מִיָּרִי אֱלֹא בְּתַשְׁלוּמֵי בַעַל הַפֶּלֶב וְהָכִי קֹאמֵר עַל הַחֲרָרָה מְשַׁלֵּם בַּעַל הַפֶּלֶב גְּזֵק שְׁלֵם וְעַל הַגְּדִישׁ מְשַׁלֵּם בַּעַל הַפֶּלֶב חֲצֵי גְזֵק אֲבָל אֵין הָכִי נָמִי דְּהַשְׁאָר מְשַׁלֵּם לִיהַ בַּעַל הַגְּחָלָת לְזֶה תִּירֵץ רַש"י דָּאָם אֵיתָא הֵנָּה לִיהַ לְמִימֵר עַל הַחֲרָרָה מְשַׁלֵּם גְּזֵק שְׁלֵם וְעַל הַגְּדִישׁ חֲצֵי גְזֵק דָּאָז הֵנָּה מְשַׁמַּע דְּלֹא מִיָּרִי אֱלֹא בְּתַשְׁלוּמֵי בַּעַל הַפֶּלֶב אֲבָל הַשְׁתָּא דְּהִדֵּר וְאָמֵר וְעַל הַגְּדִישׁ מְשַׁלֵּם מְשַׁמַּע דְּמְצִיאוֹת הַתַּשְׁלוּמִין אֵין פֶּאן אֱלֹא חֲצֵי גְזֵק וְהַשְׁתָּא נִיחָא לִישְׁנָא דְּגַמְרָא דְּקֹאמֵר מֵאן חֲזִיב בַּעַל הַפֶּלֶב דְּנִרְאָה וְשֶׁהוּא מְנַתֵּר דְּמִיד הֵנָּה לִיהַ לְהַקְשׁוֹת וְלִיחֲזִיב נָמִי בַּעַל הַגְּחָלָת אֱלֹא מְשׁוּם דְּכִינּוֹן שְׁחֹזֵר וְאָמֵר בְּמַתְנִיתִין וְעַל הַגְּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצֵי גְזֵק מְשַׁמַּע מִתּוֹךְ הַלְשׁוֹן שְׁלֹא בָּא לְזִמֵּר תַּשְׁלוּמֵי בַּעַל הַפֶּלֶב אֱלֹא לְזִמֵּר מְצִיאוֹת תַּשְׁלוּמֵי הַגְּדִישׁ וְלִכּוֹן הַנְּכַרְח לְפָרֵשׁ אֵלוֹ הַתַּשְׁלוּמִין מֵאן חֲזִיב בַּעַל הַפֶּלֶב דְּמַפְּל מְקוּם הָכִי מְשַׁמַּע טְפִי לִישְׁנָא דְּמַתְנִיתִין אֲבָל מְפָל מְקוּם כִּינּוֹן שְׁחֹזֵר וְאָמֵר מְשַׁלֵּם מְשַׁמַּע דָּאֵין פֶּאן תַּשְׁלוּמִין יוֹתֵר וְאָמֵר וְלִיחֲזִיב הַשְׁאָר בַּעַל הַגְּחָלָת זֶה הִיא שֵׁיט' רַש"י דְּגָרִיס וְלִיחֲזִיב נָמִי וְכוּ' וְאֶזְיֵל לְשִׁטְתָּהּ דְּפִירְשׁ לְעִיל חֲנֻנִי אָמֵר חֲזִיב פְּלוֹמֵר אָמֵר חֲזִיב פְּלָל וְכִמוֹ שְׁבִיאָרְתִי בְּדַבּוּר הַפְּתוּב שְׁלַפְנֵי זֶה הַמַּתְחִיל רִישָׁא בַּעַל גְּמָל חֲזִיב וְכוּ': אֲבָל הַתּוֹסְפוֹת לֹא גָרִיס אֱלֹא וְלִיחֲזִיב בַּעַל הַגְּחָלָת וְלִכּוֹן קִשְׁיָא לְהוּ מַה הִיא פְּנֻת הַמַּקְשָׁה אִם פְּנֻתוֹ לְזִמֵּר לִיחֲזִיב הַפֶּל בַּעַל הַגְּחָלָת קִשְׁיָא שְׁהָרִי פִּירְשׁוּ גְבִי חֲנֻנִי אָמֵר חֲזִיב הַפֶּל שֶׁהוּא בַּעַל הַגְּחָלָת וְאִיךְ פְּרִיךְ פֶּאן לְהַפְּךְ וְאִם פְּנֻתוֹ לְזִמֵּר וְלִיחֲזִיב נָמִי בַּעַל הַגְּחָלָת קִשְׁיָא דְּמֵאִי קֹא פְּרִיךְ אֵין הָכִי נָמִי שְׁגַם בַּעַל הַגְּחָלָת חֲזִיב רְבִיעַ הַגְּזֵק אֱלֹא דְּמַתְנִיתִין לֹא בָּא לְזִמֵּר אֱלֹא מְצִיאוֹת פְּמוֹת הַתַּשְׁלוּמִין וְלִכּוֹן חֹזֵר וְאָמֵר וְעַל הַגְּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצֵי גְזֵק אֲבָל אֵין הָכִי נָמִי שְׁאֵלְפֵן פְּרַעוֹן זֶה הוּא דְּמְשַׁלֵּם בַּעַל הַפֶּלֶב רְבִיעַ וּבַעַל הַגְּחָלָת רְבִיעַ לִכּוֹן פִּירְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת וְלִיחֲזִיב בַּעַל הַגְּחָלָת פִּירוּשׁ גַּם בַּעַל הַגְּחָלָת וְכוּ' וְכִמוֹ שְׁמוֹכִיחִי מֵהִיא דְּחֲנֻנִי וְכוּ': וְכִי תִימָא אִם פְּנֻת הַקְּשִׁיָּא לְזִמֵּר גַּם בַּעַל הַגְּחָלָת קִשְׁיָא אִיךְ לִכּוֹן חֹזֵר וְאָמֵר תּוֹסְפוֹת הֵאֵי לִישְׁנָא לֹא דְּנֹקֵא דְּהֵא מִיתּוֹקְמָא וְכוּ' פְּלוֹמֵר אִם הֵיטָה פְּנֻת הַמַּקְשָׁה לְזִמֵּר שְׁיִתְחִיב מִמֶּשׁ בְּפוֹעַל בַּעַל הַגְּחָלָת וְדֹאֵי דְּלֹא הֵנָּה פְּרִיךְ מִיָּדִי וְכִמוֹ שְׁכַתְבִּתִּי אֲבָל זֶה אֵי אֶפְשָׁר דְּהֵא מִיתּוֹקְמָא דְּאֶכְלָה בְּגְדִישׁ דְּבַעַל הַחֲרָרָה וְנֹדֵאֵי שֶׁהַגְּחָלָת וְהַגְּדִישׁ הֵם מְבַעַל אֶחָד וְאִיךְ שְׁיִיךְ לְזִמֵּר לְשׁוֹן חֲזִיב אֱלֹא שְׁהַפְּנֵה לְזִמֵּר שְׁיִפְטֵר בַּעַל הַפֶּלֶב מְחַלְקוֹ שֶׁל בַּעַל הַגְּחָלָת כּו' וְכִינּוֹן שְׁכֵן שְׁפִיר פְּרִיךְ בְּגַמְרָא וְלִיחֲזִיב בַּעַל הַגְּחָלָת פְּלוֹמֵר הִיכִי קֹאמֵר מַתְנִיתִין עַל הַגְּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצֵי גְזֵק דָּאֵין פֶּאן מְצִיאוֹת פְּמוֹת תַּשְׁלוּמֵי חֲצֵי גְזֵק פִּי אִם רְבִיעַ גְזֵק וְלִכּוֹן לֹא גָרִיס תּוֹסְפוֹת נָמִי מְשׁוּם דְּנָמִי מְשַׁמַּע כְּמוֹ שְׁבַעַל הַפֶּלֶב מְשַׁלֵּם בְּפוֹעַל גַּם בַּעַל הַגְּחָלָת יִשְׁלֵם בְּפוֹעַל וְזֶה לֹא יִצְדַּק לְפִי שִׁטְתוֹ וְגָרִיס וְלִיחֲזִיב בַּעַל הַגְּחָלָת וְאִיךְ עַל פִּי שְׁפִירוּשׁוֹ גַּם כְּמוֹ שְׁכַתְבִּתִּי הַפְּנֵה לְזִמֵּר גַּם בַּעַל הַגְּחָלָת נִכְנַס בְּכֻלָּל הַחֲזִיב בְּכֻחַ וְכִינּוֹן שְׁנִכְנַס בְּכֻחַ בְּכֻלָּל הַחֲזִיב רֹאֵי הוּא שְׁיִפְטֵר בַּעַל הַפֶּלֶב מִהֲרַבִּיעַ וְאֵין פֶּאן תַּשְׁלוּמֵי חֲצֵי גְזֵק: קַעֵב תּוֹסְפוֹת סֵתָם דְּלָתוֹת חֲתוּרוֹת הֵן וְכוּ' תִימָא דִּילְמָא מְשׁוּם דְּהֵנִי תַחֲלָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְסוֹפּוֹ בְּאֻנְסַס כּו' וְיִישׁ לְזִמֵּר דָּאָם כֵּן לֹא מְחִיב בְּחֲתִירָה פִּי אִם רְבִיעַ אֲבָל אֵין לְתַרְץ דְּלֹא אֶמְרִינּוּ תַחֲזִילָתוֹ בְּפִשְׁעָה וְכוּ' רֹאֵי לְדַקְדָּק מַה הִיא פְּנֻת הַתּוֹסְפוֹת לְהַשְׁפִּיד לְדַחוֹת תִּירוּץ זֶה אַחַר שְׁכַבֵּר תִּירוּץ הַתִּימָא דְּלֹא יִמְנַע אוֹ הֵיטָה בּוֹ לְזִמֵּר שְׁצוּדָק הַתִּירוּץ הוּא אוֹ לֹא אִם הֵיטָה טוֹעָה אֵינוֹ מַעֲלָה וּמִוִּרִיד שְׁכַבֵּר יִשׁ תִּירוּץ צוּדָק וְאִמְרִיתִי וְאִם לֹא הֵיטָה טוֹעָה בְּכַף הֵנִי שְׁפִיר יוֹתֵר וּמַה לוֹ לְתּוֹסְפוֹת לְהֶאֱרִיךְ בְּזֶה י"ל שְׁכַתְבִּיתִי הַתּוֹסְפוֹת לְהַכְרִיחַ פִּירוּשׁוֹ נֶגֶד רַש"י וְזֶה דְּרַש"י סִבֵּר כְּמֵאִי דְּפִירְשׁ בְּסוּגְיָא וְחֲנֻנִי אָמֵר חֲזִיב דְּכִינּוֹן דְּפִשְׁעָה בַּעַל הַגְּמָל וּמִן הַדִּין חֲזִיב הַפֶּל אַע"ג

דפּשע נמי הטננני אין לוי להתחייב כלל ולהכי פריה אי במסכסכת אמאי חננני חייב כלל
כלל ומאי דפריה פאן פסונגיא דיין וליחייב נמי בעל הגחלת הטעם הוא כמו שפירש
רש"י וכמו שפבר כתבתי שפיון שאין לוי לבעל הכלב לשלם יותר מן הדין ובעל הגחלת
גם כן פשע למה יפסיד בעל הגדיש ממונו ולפי שיטה זו של רש"י לקושיות התימא לא
יצדק תירוץ ראשון של תוספות דקאמר דלא מציינו למימר דהוי טעמא משום דתחלתו
בפשיעה וכו' דאם כן לא מחייב בחתירה וכו' שזה אינו לפי סברת רש"י דהא סבר שכל
זמן שחייב בעל הגמל או בעל הכלב מן הדין אין לנו לחייב לא לחננני ולא לבעל הגחלת
להקל מעל בעל הגמל או בעל הכלב ולכן לפי שיטת רש"י אין פאן תירוץ כי אם התירוץ
השני שהביא תוספות ולכן אמרו התוספות שאין התירוץ ההוא אמיתי וכמו שהוכיח
באופן שאלויבא דרש"י הדרון קושיא לדוכתין דנימא דטעמא הוי משום דהוי תחילתו
בפשיעה וסופו באונס אבל לפי שיטת התוס' דפירש בההיא דחננני אמאי חייב הפל שפיון
שפשע בעל הגמל ראוי הוא שיפדע לחצאין צודק התירוץ הראשון דקאמר דאי הוי
טעמא משום תחלתו בפשיעה הנה בעל הגחלת מתחייב במחצה: ** (עיינו למטה תירוץ
לרש"י לפי מה שפירשתי בדבור סתם דלתות וכו') * קעג תפשוט דפי פרה כחצר הנניק
דמי וכו' פירש רש"י דפי פרתו של מזיק האוכלת בחצר הנניק פונתו בזה שהולך לשיטתו
שפירש דולחייב נמי בעל הגחלת הוי דוקא ולא כמו שפירשו התוספות האי לישנא לאו
דוקא משום דסברי דבעל החררה והגלחת והגדיש הפל אחד אבל רש"י סבר כמו שכת'
וקא סלקא דעתין דגחלת דחד וחררה וגדיש דחד וכיון דמייירי דגחל' דחד שפיר קאמר
בגמרא תפשוט דפי פרה כחצר הנניק דמי ואין פאן קושיא מהקושיות שהקשו התוספות
משום דמייירי שנטל הכלב החררה מרשות בעל הגחלת שאין שם מקום חייב שהרי אינו
רשות הנניק וכשהלך לגדיש של בעל החררה שהוא רשות הנניק פבר הנה ריפתא נתון
בפי הכלב ושפיר שייך למימ' מאי בעי ריפתא בפומא דכלבאי וזהו שפיון רש"י באומר
דפי פרתו של מזיק האוכלת בחצר הנניק כלו' שאין פאן כי פי אם האכילה בחצר הנניק
לא הלקיח' כי הלקיח' היתה מרשות בעל הגחלת אבל לפי שיטת התוספות דקאמר האי
לישנא לאו דווקא דסבר דמייירי דבעל הגחלת ובעל החררה הפל אחד והלקיחה היתה
מרשות הנניק קשה מאי קאמר תפשוט דפי פרה וכו' וכל הקושיות שכתבו התוספות
ולכן הוכרח תוספות לאוקומא דמייירי אם הושיט פירות בפי פרה חרש שוטה וקטן ונכרי
דלאו בני תשלומין וכמו שכתבו: זהו מה שבראה לעניות דעתי בפירש סוגיא זו יצחק
בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: לפי מה שפירשתי בדבור סתם דלתות חתורות הן וכו'
נשאר רש"י לפי שיטתו מוקשה לכן להליץ בשביל רש"י נראה לעניות דעתי דאיכא
למפרה במאי דקאמר בגמרא זאת אומרת סתם דלתות חתורות הן וכו' ולכך משלם על
החררה נזק שלם לאו משונה היא תימא דדלמא משונה היא והא דמשלם נזק שלם משום
דמתניתין אתיא כר' טרפון דאמר משונה קרו בחצר הנניק נזק שלם משלם וקושיא זו
אליבא דרש"י ליתא וזה שפירש רש"י לעיל אפרייתא דהכלב והגדי שדילגו ממטה
למעלה פטורין פטורין מנזק שלם וחיוב בחצי נזק דמשונים הם וכיון שפן אי אפשר
לומר דמתניתין רבי טרפון היא דאם כן מאי שנא דקתני מתניתין הכלב והגדי שקפצו
מראש הגג שהוא מלמעלה למטה דמשלמין נזק שלם מפני שהן מועדין לישמענין רבותא
בין מלמטה למעלה בין מלמעלה למטה משלם נזק שלם שהרי בחצר הנניק מייירי וכמו

שפירש רש"י במתניתין אלא ודאי מדנקט מראש הגג נראה ודאי דלאו רבי טרפון היא ולכן דוקא מראש הגג דהוי מלמעלה למטה דאורחיה היא משלם נזק שלם אבל מלמטה למעלה דמשונה הוא לא משלם נזק שלם אף על גב דהוי בתצר הנזק וכיון שפן מאי דקתני מתניתין דעל התרה משלם נזק שלם על פרחו צריכין אנו לומר משום דסת' דלתות תורות הן ולאו משונה הוא: אבל לפי שיטת התוספות דפירש על אותה ברייתא דהפלב והגדי ממטה למעלה פטורין דהיינו לגמרי דחשיב אונס הדרן קושיא לדוכתין דדלקא סתם דלתות לאו תורות הן ומשונה היא והא דקא משלם נזק שלם אתיא פרבי טרפון דמשונה קרן בתצר הנזק נזק שלם משלם והא דקתני ברישא דמתניתין דדוקא מראש הגג דהוי מלמעלה למטה הטעם הוא משום דמלמטה למעלה חשיב אונס גמור ואין בו שום צד תשלומין הרי שקמו שיש תימ' אליבא דרש"י גם פן יש תימא אליבא דתוספו' אלא מאי אית לך למימר דלית לן לאוקמא סתמא אליבא דחד גם פן לשיטת רש"י לית לן לאוקומיה מתניתין אליבא דחד דסבר דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב ועם זה אין תימא גם לשיטת רש"י: זהו מה שנראה לעניות דעתי: יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תוספות דף כ"ג איזהו מועד וכו' אומר ר"י דהא דאמרינן בהבא על יבמתו דסתם וכו' פונת התוספו' בזה דאיכא לאקשוני במתניתין מה ראה רבי מאיר בדברי רבי יהודה במועד שפא לחלוק עליו דכיון דסבר רבי מאיר ריחוק נגיהותיו חייב קירב נגיהותיו לא כל שפן אפשר דגם רבי יהודה סבר הכי ומאי דקאמר כל שהעידו בו שלשה ימים לא מבעיא פלומר לא מבעיא קירב נגיהותיו אלא אפילו ריחוק נגיהותיו בג' ימים הוי מועד וי"ל דא"כ לא הנה ליה למימר כל שהעידו בו ג' ימים אלא איזה מועד משעידו בו ג' ימים דהנה משמע פיון שהעידו בו ג' נגיהות אף על פי שהן רחוקות חשיב מועד אבל השתא דקאמר כל שהעידו משמע שפא לומר דוקא זה שהעידו ג' ימים הוי מועד אבל ג' פעמים ביום א' לא ועל זה הרגישו התוספות דמפל מקום הדרן קושיא לדוכתין דאפשר דהא דקאמר כל שהעידו אתא למעוטי סברת רבי דסבר דבתרי הויא חזקה אבל לעולם לא אתא למעוטי קירב נגיהותיו ג' פעמים כמו שפובר רבי מאיר לזה תירץ תוספות זה אי אפשר דלא פליגי בשור המועד דמקרא דרשינן וע"כ לא מיעט רבי יהודה בדבריו אלא קירוב נגיהות ולכך פליגי עלה רבי מאיר: תוספות שם כל שיהיו התינוקות ממשששין בו אף על גב דאדם אית ליה מזלא מ"מ פיון שנעשה וכו' זהו מקושר עם מה שכתבתי בדבור שלפני זה וזה שהרי חזרה זו של משמוש תינוקות גריעא מחזרת ג' ימים משום דאדם אית ליה מזלא ודאי דלא פליגי רבי מאיר אחזרת שלשה ימים וכיון שפן הנה ליה למימר ותם משיהיו התינוקו' ממשששין בו ולא הנה לו לומר כל שיהיו התינוקות וכו' לכן אמרו התוספו' אף על גב דאדם אית ליה מזלא מפל מקום פיון שנעשה שפל וכו' ולא בא רבי מאיר למעט וכו' פלומר אף על גב דלישנא דכל שיהיו התינוקו' וכו' משמע שפא למעט מפל מקום לא בא למעט חזרה ג' ימים דנדאי חשיבא פחזרת משמוש פיון דאדם אית ליה מזלא וכי תימא אם פן לא הנה ליה למימר כל שיהיו וכו' אלא ותם משיהיו התינוקות לזה תירצו התוספות ואמרו וג' פעמים ביום אחד נראה דאין מועיל לדידיה וכו' פלומר להכי נקט האי לישנא דכל שיהיו התינוקות לומר דלא מהני חזרת שלשה פעמים ביום אחד פי אם על ידי משמוש ולעולם לישנא דכל שיהיו התינוקות מדוייק הוא זהו מה שנראה לעניות דעתי: יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: מתניתין

פָּרַק פִּיצַד הֶרְגֵל אֵיזוּהוּ תָם וְאֵיזוּהוּ מוֹעֵד וְכוּ' קִשָּׁה דְמַאי קָא בְּעֵי אֵיזוּהוּ תָם דְתָם הָוֵי כָּל זְמַן שְׁלֵא נַעֲשֶׂה מוֹעֵד בְּשִׁלְשָׁה פְּעָמִים הֶרְאִישׁוּנִים אָבֵל אַחַר שְׁנַעֲשֶׂה מוֹעֵד לְעוֹלָם הָוֵי מוֹעֵד וְלֹא מִהֵנִי לִיה חֲזָרָה וְנִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דְעֵתֵי הַדּוֹחֵק דְדִינִיק הִכִּי מְלִישְׁנָא דִקְרָא וְזֵה שְׁמַצִּינוּ שְׁבַנְגִיחַת שׁוֹר לְשׁוֹר כְּתִיב אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נִגַח הוּא מִתְּמוֹל שְׁלִשׁוֹם וְכוּ' וְלֹא כְּתִיב וְאִם שׁוֹר נִגַח הוּא מִתְּמוֹל שְׁלִשׁוֹם כְּמוֹ דְכְתִיב בְּנִגְיַחַת שׁוֹר לְאָדָם אֱלֹא שְׁהַכְּנִנְהָ לּוֹמֵר דְאֵי כְּתִיב וְאִם שׁוֹר נִגַח הוּא הָוֵה מִשְׁמַע דְהֶעֱדָתוֹ הִנֵּה תְלוּי בְּמַצִּיאוֹת הֵיחֻתוֹ נִגְחָן דְעַד עַכְשָׁיו הִנֵּה תָם וּמְשַׁלֵּם חֲצֵי נִזְק וְאִם בְּמַצִּיאוֹת נַעֲשֶׂה נִגְחָן הָוֵי מוֹעֵד וּמְשַׁלֵּם נִזְק שְׁלֵם אָבֵל הַשְׁתָּא דְכְתִיב אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נִגַח הוּא מִשְׁמַע שְׁאִין הַדְּבָר תְלוּי בְּמַצִּיאוֹת הַנְּגִיחָה כִּי אִם בְּמַצִּיאוֹת הַיְדִיעָה כְּלוֹמֵר שְׁאִפִּילוּ הִנֵּה בְּפוֹעֵל כְּבָר נִגְחָן יֵשׁ לִידַע אִם עֲדִינָן הוּא נִגְחָן אוֹ אֵינוֹ נִגְחָן פִּיצַד יְהִי זֶה לְחֻקְרוֹ וְלִדְרוֹשׁ אִם חֲזָר מְנַגִּיחָתוֹ אוֹ לֹא חֲזָר מִשְׁמַע דְמִהֵנִי חֲזָרָה וְהָא דְלֹא כְּתִיב בְּנִגְיַחַת אָדָם מְשׁוּם דְהָוֵי מְלִתָּא דְלֹא שְׁכִיחָא כְּדִקְאָמַר בְּגִמְרָא פִּינָן דְמִתָּם קְטְלִינָן לִיה מוֹעֵד הִכִּי מִשְׁפַּחַת לֵה זֵהוּ מַה שְׁנִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דְעֵתֵי יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִּי זֵלֵה"ה: בְּפָרֶק פִּיצַד הֶרְגֵל וְרַבִּי מְאִיר מְאִי טַעְמָא דְתַנְיָא אָמַר רַבִּי מְאִיר רִיחָק נְגִיחָתוֹ חֲזִיב קִינְרַב נְגִיחָתוֹ לֹא כָּל שְׁפָן אָמְרוּ לִיה זָבָה תּוֹכִיחַ שְׁרִיחָקָה רְאִיחָתֵיהָ טַמְאָה קִינְרַבָּה רְאִיחָתֵיהָ טְהוֹרָה יֵשׁ לְדִקְדָּק דְמַאי קָא מְשַׁנֵּי זָבָה תּוֹכִיחַ דְאִיפָּא לְמִימַר הִיא גּוֹפָא תִּיחֵי בְּק"ו דְקִינְרַבָּה רְאִיחָתֵיהָ טְהוֹרָה אֱלֹא מְאִי אֵית לָהּ לְמִימַר דְקָרָא דּוֹזָא מִיַּעֲטִיָּה אִם כֵּן הִינְנוּ דְאָמַר לְהֵם רַבִּי מְאִיר הָרִי הוּא אוֹמֵר וְזֹאת דְגִזְרַת הַכְּתוּב הִיא וְכִינָן שְׁפָן מְאִי קְאָמַר מְעִיקְרָא זָבָה תּוֹכִיחַ וְנִרְאָה לְעֵנִיּוֹ דְעֵתֵי דְבָהָא קְמִיפְלִגִּי ר' יְהוּדָה וּר' מְאִיר דִּר' יְהוּדָה סָבַר דְלֹא בָּא הַכְּתוּב דְזֹא' אֱלֹא לְגִלּוֹ' אֵיזוֹ הִיא הַסְּבָרָה הָאֲמַתִּית וְזֵה דְאֵי לֹא כְּתִיב וְזֹאת הֵיחֻתֵי טוֹעָה וְאוֹמֵר דְבִין זָב וּבִין זָבָה הֵי טַמְאִים בֵּין בְּיָמִים בֵּין בְּרֵאִיוֹת דְהוּוּ יְלִפִּי מְהַדְדִּי אוֹ הֵיחֻתֵי אוֹמֵר דְוָקָא מַה שְׁכָּתוּב בְּכָל א' וָא' זָבָה בְּיָמִים וְלֹא בְּרֵאִיוֹת וְזָב בְּרֵאִיוֹת וְלֹא בְּיָמִים בָּא הַכְּתוּב וּמִיַּעֲט וְזֹאת וְהַשְׁתָּא קִס"ד דְּוִזְזָת מִיַּעֲט הַכָּל וְאָמַר דְוָקָא זָב בְּרֵאִיוֹת וְלֹא בְּיָמִים וְדְוָקָא זָבָה בְּיָמִים וְלֹא בְּרֵאִיוֹת וְכִינָן דְסָבַר הַשְׁתָּא דְאֲתָא לְמַעוּטֵי נְמִי זָב מִיָּמִים אֵי אֲפָשֵׁר לּוֹמֵר שְׁהוּא גְזִירַת הַכְּתוּב דְמִהֵי תִיחֵי שְׁיָהָא זָב טַמָּא בְּיָמִים דְאִין כָּאֵן ק"ו אֱלֹא וְדִאֵי לֹא בָּא הַכְּתוּב אֱלֹא לְגִלּוֹת הַסְּבָרָא שְׁלֵא נְטַעֵי אִם כֵּן הַכְּתוּב גִּילָה לְנוּ שְׁאִינְכְּבָרָא לּוֹמֵר שְׁקִירוּב הֶרְאִיוֹת אוֹ הַנְּגִיחָתוֹ סָבָה לְהַחְמִיר: אָמַר לְהֵן רַבִּי מְאִיר הָרִי הוּא אוֹמֵר וְזֹאת כְּלוֹמֵר שְׁפִיר קָא אָמַרְתָּ אֵי וְזֹאת מִיַּעֲט הַכָּל אָבֵל הָאֲמַתִּית הוּא שְׁלֵא בָּא לְמַעַט אֱלֹא זָבָה מְרֵאִיוֹת אָבֵל זָב טַמָּא נְמִי מִיָּמִים מִכְּחַ הַהֶקֶשׁ כְּמוֹ שְׁאָמַר לְקַמָּן אִם כֵּן נִרְאָה וְדִאֵי שְׁלֵא בָּא הַכְּתוּב אֱלֹא לְמַעַט הַסְּבָרָא שְׁהִיָּה לִי מִכְּחַוְצָא וְלִהִיָּה שְׁהִיָּה הַסְּבָרָא מִכְּחַוְצָא שְׁתָּהָא הַזָּבָה טַמְאָה בְּרֵאִיוֹת מִכְּחַ הַכָּל וְחֻקְרוֹ בָּא הַכְּתוּב וְגִזְרַת וְזֹאת לְמַעוּטֵי נְגִיחָתוֹ הַסְּבָרָא מִכְּחַוְצָא שְׁהִיָּה זָבָה טַמָּא בְּרֵאִיוֹת וְלֹא בְּיָמִים הַנְּכַרְחַת הַכְּתוּב לְכַתּוּב הַהֶקֶשׁ לְרַבּוּת יָמִים בְּזָב וְהַמְקַשָּׁה לֹא הִבִּין כְּפִנְתַּת הַמְתַּרְץ וְלִכֵּן חֲזָר וְהִקְשָׁה מִמַּאי דְהָאֵי וְזֹאת לְמַעוּטֵי זָבָה מְרֵאִיוֹת לְחֻדוֹ אִימָא שְׁבָא לְמַעַט נְמִי זָב מִיָּמִים וְכִמוֹ שְׁכְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת וְכִינָן שְׁפָן וְדִאֵי שְׁלֵא בָּא הַכְּתוּב אֱלֹא לְגִלּוֹת הַסְּבָרָא וְכִמוֹ שְׁכְּתָבְתִּי וְאֵינוֹ גְזִירַת הַכְּתוּב אָמַר קָרָא וְהִזָּב אֵת זֹבּוֹ לְזָכַר וְלְנִקְבָּה מְקִישׁ וְכוּ' כָּאֵן גִּילָה סְבָרְתוֹ שְׁהִי לּוֹ בְּתַחֲלָה דּוֹזָא אֵינוֹ אֱלֹא גְזִירַת הַכְּתוּב פִּינָן שְׁלֵא בָּא לְמַעַט אֱלֹא זָבָה מְרֵאִיוֹת וּפְרִיָּד וְלִקְשֵׁי נִקְבָּה לְזָכַר מַה זָכַר בְּרֵאִיוֹת אִף נִקְבָּה בְּרֵאִיוֹת וּמְדַאצְטְרִיָּד הֶקֶשׁ לְרַבּוּת רְאִיוֹת מִשְׁמַע וְדִאֵי שְׁאִין הַסְּבָרָא מִכְּחַוְצָא כְּמוֹ שְׁאֵת אוֹמֵר שְׁקִירוּב הֶרְאִיוֹת סִיבַת טַמְאָה

וזאת אתא למעוטי זב מימי' משום דלא נימא אין הקש למחצה והוי מרבינן הפל באופן שגרא לא בלא בלא הפתוב אלא לגלות הסברא לזה תירץ ואמר קאי בראיות ממעט ראיות וכו' וכיון שלא בא למעט אלא ראיות ודאי שפא הפתוב לבטל הסברא מבחוץ שהיה לנו שגורוב הראיות סבת טומאה וגזרת הפתוב היא זהו מה שגרא לעניות דעתי ואמר לי לבי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קעד שאלה ראובן ושמעון ולוי אחים שגפלה להם ירוש' מאביהם חצר אחד ונכסים אחרים בין מטלטלים ומעו' בעין ועמדו בשנותפות זמן הרבה שלא חלקו הנכסים אחר פה בהמשך הזמן רצו לחלק וטען ראובן ואמר שהוא בכור ורוצה ליטול פי שני בנכסים ושמעון ולוי טוענים כי לא שמעו ולא ראו מעולם שיטול הבכור פי שנים אלא חלק פשוט ושפן נהגו בארץ הזאת ומנהג מבטל הלכה: תשובה תדע שהר"ר יוסף קולון ז"ל בשורש ח' הביא השאלה בצורת' וכתב שהוא דבר פשוט שאין במנהג זה ממש ולא אזלינן בתריה לפי שהוא מנהג רע ועוקר דין תורה ומבטל ירושת דין הבכור ואין ללכת אחריו חלילה דלא אמרינן מנהג מבטל הלכה אלא כשהוא מנהג קבוע על פי חכמי המקום וזהו שאמר מנהג מבטל הלכה פי' מנהג נותיקין אבל מנהג שאין לו ראיה מן התורה אינו אלא כטועה בשקול הדעת: קעה עוד שאלה פי ענען ראובן ואומר שפיון שפון הדין יש לו חלק בכורה וכמו שכתבתי רוצה שיתנו לו חלק בכורה מפל הנכסים שנמצאו עכשיו בין מהפתיים שבנו אחר מיתת אביהם בין מהנכסי האחרים שהשביחו אחר מיתת אביהם ומלבד זה טוען שהוא היה הגדול שבאחין והאחרים היו קטנים ונמצא שהוא השביח את הנכסים: תשובה תדע כי מתניתין הוא בבכורות פרק יש בכור שאומר הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב ואינו נוטל פי שנים בנכסי האם ואינו נוטל בשבב ולא בראוי כבמחזק וכו' והטעם כמו שאמר בגמרא דכתיב בכל אשר ימצא לו ופי' ראוי פגון שמת אחד ממורישי אביו לאחר מיתת אביו או מלוה שלא היה עליה משכון ופי' שבח לא מפעיא שבח שהשביחו היתומים דאליבא דכולי עלמא בין לרבנן בין לרבי דפליגי בפרק יש נוחלין על שבח שהשביחו הנכסים מעצמן אי נוטל פי שנים אי לא דרבי סבר נוטל פי שני ורבנן סברי אינו נוטל פי שני לא פליגי אלא בשבב שהשביחו הנכסי מעצמן אבל בשבב שהשביחו היתומים אליבא דכולי עלמא נוטל הבכור חלק פשוט אם פן בגדון שלנו פשיטא דאינו נוטל פי שנים בשיעור הנכסים של עכשיו לפי שלא הושבחו אלא על ידי היתומים ולא הושבחו ממילא וגם הפתים שבנו בפירוש אמרינן פרק יש נוחלין אבל בנו פתים ונטעו פרמים אין בכור נוטל פי שנים וכמו שאמרו פל הפוסקים אלא אפילו בשבב שהושבחו ממילא פליגי רבי ורבנן והלכה כרבנן הילכך בגדון שלנו אפילו הפתים שהיו פבר בנזיים קודם מיתת אביהם והושבחו אלו הפתים שעשה הם שונים יותר ממה שהיו שוי' בשעה מיתת אביהם אין הבכור נוטל פי שנים באותו השבב אלא שפין מה שהיו שוין בשעת מיתת אביהם והבכור שנוטל שני חלקים בקרקע? תן מעות לפי מה ששנה שבח חלק השני שנטל בשביל הבכורה ואותן מעו' חלקו בין פולם וכן כתב הרמב"ם הלכו' נחלות פרק שלישי וזה לשונו אין הבכור נוטל פי שנים בשבב שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביו אלא מעלה אותו השבב בדרמים ונותן היתר לפשוט וכן כתב הטור בסימן רע"ח וזה לשונו נוטל שני חלקים כמו שהן עם שבחן ונותן דמים בשביל השבב של חלק הבכורה לא שנא שהשביחו היורשים לא שנא שבחו הנכסים מחמתן: והטעם דאמרינן בגמרא פרק

יש נוחלין אָמר רב פּפּא דיקל' ואלים ארעא ואסיק סירטון דכולי עלמא לא פליגי דשקיל פירוש אפי' רבנן מודה דנוטל פי שנים לפי שיש בו תרתי לטיבותא שלא נשתנ' שמו ועוד שהוא שבח ממילא פי פליגי בחפירה ונהה שובלי שלופפי ונהה תמרי רבי סבר שבחא דממילא וכינן דממילא נוטל פי שנים ורבנן סברי אישתני ר"ל אשתני העשב להיות חזטין והפרחים להיות תמרי' דבר אחר ושם אחר הוא ונוטל כפשוט ואם כן בנדון שלנו אפי' הבתי' הבנוי' לא הושבחו אלא מחמת הוצאה שהוציאו עליהן להטיחן ולתקנן לפיכך אינו נוטל פי שנים באותו השבח וזה הוא אפילו לרבי דלא מבעי' לרבנן דבעינו תרתי לטיבותא ממילא ולא אישתני אלא אפי' לר' דלא בעינו תרתי לפחות בעינו שיהיה ממילא דאמרינן פרק יש נוחלין הניח להו אביהו פרה מוחכרת ומושפרת ביד אחרים או שהיתה רועה באפר וילדה בכור נוטל פי שנים וקא מקשינן השתא מוחכרת ומושפרת דלאו ברשות' דידהו אמרת שקיל רועה באפר מבעיא ומשני הא קא משמע לן דמוחכרת ומושפרת דנמאי דרועה באפר מה רועה באפר שבחא דממילא קא אתי ולא קא חסרי בה מזוני פירוש שאוכלת מעשב השדה אף מוחכרת ומושפרת שבחא דממילא קא אתי דלא חסרי בה מזוני פירוש שאין מעלין לה היתומים מזונות וקאמר מני רבי היא הרי לה ראיה ברורה שאפילו לרבי כשהשבח אינו ממילא נוטל כפשוט והטעם לפי שהוא כשבח שהשביחו היתומים דאליבא דכולי עלמא אינו נוטל פי שנים שכן פירש הרשב"ם בפרק יש נוחלין דף קכ"ד על הא דאמרינן בכל אשר ימצא לו פרט לשבח שהשביחו הנכסים אחר מיתת אביהם וכל שכן שבח שהשביחו יורשים לאחר מיתת אביהם ופירש הוא שהשביחו כגון בנו בתים ונטעו פרמים או חסרו מזוני או מעות בהוצאת נכסים להשביחו הרי לה ראיה ברורה שאינו נוטל ראובן פי שנים אלא לפי מה שהיו שנים הנכסים בשעת מיתת אביהם: ולמה שטוען ראובן שהוא טרח בנכסים לפי שהם היו קטני' מתניתין היא פרק מי שמת וז"ל הניח בנים גדולי' וקטני' והשביחו הגדולים את הנכסי' השביחו לאמצע ואפילו שכר טרחן אין נותנין להם דאחין מסתמא מחלי להו וכתב מפל מקום בפ"ט מהלכות נחלות שכן כתב הרמב"ן והרשב"א ובה מודה רבינו וכתב המפרש בהלכות דלא מבעיא בגדולים לגדולים דפשיטא דמחלי אהדדי דאם זה מתעסק בנכסי' היום גם זה יתעסק למחר אלא אפילו יהיו קטנים שאין יכולים להשביח הגדולי' מוחלים טורח מעט בזה דאמרינן בגמרא דמייגרי ששבחו הנכסים מחמת הנכסים אם כן בנדון שלנו אין לו שכר טורחו וכל שכן שלא היו שמעון ולוי כל כף קטנים שכבר היה בהם תקנה שיטרחו בנכסים כמו שהיה לבסוף ואע"ג דאמרי' בגמרא לא שנו שהשבח לאמצע אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים אבל שבחו נכסים מחמת עצמן השביחו לעצמן נראה מכאן שכיון שראובן היה סבת השבח השבח לעצמו כבר פירשו המפרשים דהני קאמר שבחו נכסים מחמת נכסים לא טרחו ולא הוציאו הגדולים משלהם כלום אלא מנכסי אביהו שזכו פועלים והשביחו הנכסים ולקנות ולסחור ולישב בחנות וכיוצא בזה אבל שבחו נכסים מחמת עצמן פירוש שהוציאו הוצאות הגדולים משלהם וכן אם טרחו בגופן לחפור ולבנות וכיוצא באלו המלאכות שאין אדם טורח ומחל לאחרים השביחו לעצמן עכ"ל מ"מ וכן בפסקי הרא"ש בהגהה מא"ז בפרק מי שמת כתב זוזי ועבד עיסקא חשיב שבחו מחמת הנכסים: ובנדון שלנו ידוע הוא שלא הוציא ראובן אלא מתפיסות הבית פי לא היו לו נכסים בפני עצמו פי כשמת אביו עדיין היה

נער ולא היו לו נכסים אלא מה שנשארו מאביו וגם לא טרח בנכסים אלא בתורת עיסקא לא מלאכות פבדות בחפירה ובבנין דלא מחלי אנשי וגם לא מחא בפני עדים או בב"ד כמו שאומר המשנה שהבאתי אם אמרו ראו מה שהניח אבא הרי אנו עושים ואוכלים השביחו לעצמן אם פן נמצא שאין לראובן חלק יתר בעבור טרחו פי כבר מחל עליו וכן הביאו הטור בסימן רפ"ז ונ"ל במה דברים אמורים שהשביחו לאמצע פגון ששבו מחמת נכסים פגון שלקחו מן השותפות ושכר פועלים אף על פי שטרח בשכירות הפועלים השבח לאמצע פנין שאין בו אלא רבוי טורח וכן אם טרחו בשכירו' הבתי' או בסחור' השבח לאמצע אבל אם השביחו משלה' שהוציאו יציאות מכיס' או שטרח בגופו השבח לעצמו וכו'": קעו עוד שאלה פי טוענים שמעון ולוי פי דבר ברור הוא שהבכור פי היכי דנוטל פי שנים בנכסים גם פן יתן פי שנים אם יצא על אביו שטר חוב דהכי אמרינן פרק יש נוטלין יצא עליה' שטר חוב בכור נותן פי שנים והטעם לפי שהנכסים נשתעבדו פלן למלן' כמו שפירש הרשב"ם וזה הדין הוא אליבא דכולי עלמא בין לר' בין לרבנן וכן הביאו הטור סי' רע"ח וא"כ פנין שזהו אמת הדין הוא שייתן ראובן שני חלקים מהנכסים שנשטלו אחותינו בנשואיהן שהרי הם גם פן כבעלי חובות דהכי אמרינן בכתובות פרק מציאת האשה לפרנסה פי' גדוניה טרפא ממשיעבדי ופ' רש"י דשויה רבנן כבעל חוב וכן פתב הרמב"ם פרק ב' מהלכות אישות האחים שמכרו או משפנו קרקע אביהם הבת טורפת מן הלקוחות פרנסתה כדרך שטורפין כל בעלי חובות מן הלקוחות וכן הביאו הטור בסימן קי"ג: תשובה נראה דראובן יתן שני חלקים דוקא מעישור נכסי רוצה לומר שישערו פמה הניח אביו בשעת מיתתו ועישור אותם הנכסים היו חייבים לתת לכל אחת ואחת מאחותיהם ובאותם הנכסים דוקא איפשר לומר שייתן שני חלקים אבל במה שנתנו להן יותר מאותו השיעור פשיטא דלא יתן אלא חלק כחלק א' לפי שלא היתה אלא מתנה גמורה שרצה כל אחד ואחד מהם לתת יותר ממה שהיו מחוייבים להשיאן לאנשים מהוגנים לכבודם ובזה פולם שוים אף על גב דאמרינן בגמרא פרק מציאת האשה כשלא היו יודעים אומד דעתו נותנים עישור אבל אם מדעיו ומידעיו של המת יודעים אומדן דעתיה כמה הנה נותן לבתו נותנין האחים לאותו הערך אם פן בנדון שלנו אנו סהדי שהנה נותן להן אביהן יותר משיעור עישור נכסי זו אינה קושיא דרוב הפוסקי' פסקו דהא דאזלינן בתר אומדן דעתיה דאב לאגרועי מעישור אבל לאוסיפי על העישור לא והביאו ראיה לכה' כמו שהביאו רב אלפס פרק מציאת האשה בשם גאון וכן פסק ר"ח והר"ן וכן פתב הטור בסימן קי"ג שהיא מסקנת הרא"ש ועיין במרדכי בסוף פרק יש נוטלין שכתב מפל הני טעמי שמעינן דאי יחיב האפטורפוס לבנות טפי מעישור נכסים ואפי' נתן ע"פ ב"ד הדר אף על גב שגילה דעתו הנפטר לאפטורפוס לתת לבת כפי ראות עיניו אף על גב שיש מי שפקפק בו מפל מקום ראי' היא בצד מה לנדון שלנו וכל שכן שלעניות דעתי כמדומה לי הנה אפשר לומר שאפילו עישור נכסי לא יתן ראובן שני חלקים והטעם דמאי טעמא אמרינן יצא עליהם שטר חוב בכור נותן פי שנים לפי שהנכסים נשתעבדו פולם למלנה וכמו שכתב הרשב"ם אבל בענין עישור נכסי לא הנה אביהם חייב להן פלום שאינו תנאי כתובה אלא תקנה שתקנו חכמים אלא החוב הוא על היתומים היכא שלא צוה האב שלא לפרנסה דהכי אמרינן פרק מציאת האשה האומר אל יתפרנסו בנותיו מנכסיו שומעין לו שהפרנסה אינה תנאי כתובה ואינה חוב

וכן פתב הרמב"ם פ'רק ב' מהלכות אישות וכן פתב הרמב"ן והרשב"א וכן הביאו הטור
בסימן קי"ג ואפילו לרב האי גאון דגורס אל יתפרנסו בנותיו מנכסיו אין שומעין לו
הטעם הוא לפי שהתנה בשעת נישואין ואפשר דבשעת מיתה הדר ביה וכמו שפירש הוא
אבל ודאי אם בשעת מיתה יאמר פן מהני ועוד אמרינן בפ'רק מציאת האשה והשתא
דאמרת הבת בעלת חוב הויא דאבא או דאחי ומסקינן דאחי הויא וכן פתב הרמב"ם
בפ'רק הנז' הבת בעישור זה כבעל חוב של אחין הוא לפיכך נוטלת אותו מן הבינונית
בלא שבועה וכן הביאו הטור בסימן קי"ג וכן פתב רש"י על הא דאמרינן מוציאין
לפרנסה פי' ממשעבדי ששעבדו האחין נראה דוקא ששעבדו אחין אבל שעבד האב לא
וכן פתבו התוספות וכיון שהחוב עליהם על היתומים היה אפשר לומר שיתנו פלם
חלקים שנים אלא שאי אפשר לומר פן לפי שהם האחים לא נכנסו בזה החוב אלא מפח
הנכסים שנשארו מאביהם שאם לא נשארו נכסים אינם חייבים פלום והטעם דזיל בתר
טעמא טעמא מאי תקנו פרנסת הבת משום דכתיב ואת בנותיכם תנו לאנשים הא קא
משמע לן דנלבשה וניקסה וניתיב לה מידי פי היכי דקפצי עלה ואתי נסבה לה דוקא לבת
קאמר ולא לאחותו וכן פתב הטור בסימן קי"ג מי שמת והניח בת משיאין אותה מנכסיו
וכיון שפן איך יתן הפשוט חלק שנה כבכור נמצא שנותן יותר מעשור הנכסים שנפלו
לחלקו והוא לא בא לידו זה החיוב אלא מפח הנכסים שנפלו לחלקו אלא האמת הוא כמו
שכתבתי שבעשור לבד נותן הבכור שני חלקים שיהא עישור נכסים שלקח וכן פלם
ועוד שאיך אפשר שיתן הבכור שני חלקים מפל מה שנתנו לאחיותיהם שהרי הנערות
בהיותם בבית אחיהן עשו מלאכה רבה והפל היה שלהן דהכי אמרינן פ' נערה שנתפתתה
בת הנזונת מן האחין מעשה ידיה לעצמה וכן מציאתה וכן פסקו פל הפוסקים וכיון שפן
איך יתן הבכור מזה שני חלקים נמצא שהרויחו הפשוטים שהבכור אינו נוטל פי שני'
בזה לפי שהוא ראוי ונותן פי שנים: קעז עוד שאלה פי טוענים שמעון ולוי ואומרים
לראובן לא תקח פי שנים בחצר אלא חלק בחלק והטע' פי החצר היה של אחותינו
שייחדנוהו לפרנסתו ואחר כך פלשבאו לינשא לקחנוהו מהן במה שנתנו להן ואין הבכור
נוטל בראוי כבמחזק וראיה לזה דאמרינן סוף פ' מציאת האשה אמר רבא הלכתא
ממקרקעי ולא ממטלטלי לפרנסה וכן פתב הרמב"ם פ'רק כ' מהלכו' אישות וזה לשונו
עישור זה שהוא לפרנסה אינו מתנאי כתובה לפיכך אפילו לפי תקנת חכמים האחרונים
אינה נוטלת אלא הקרקע וכן פתב רב אלפס בהלכות אבל פרנסה כדקיימא קיימא וכן
הביא הטור בסימן קי"ג וזה לשונו אפילו לתקנת הגאונים שכתובה ותנאיה נגבים
ממטלטלים הפרנסה אינה נגבית אלא ממקרקעי וכיון שהחצר מן הדין לאחותנו הוא
שמשם היה ראוי ליתן להם העישור אם פן נמצא עתה שלקחנוהו וכל שפן שייחדנוהו
ילכך שלשתנו כאחד: תשובת דבר ברור הוא שנוטל פי שנים בחצר והטעם דאמרינן
פ'רק מציאת האשה רב אשי אמר בת בעלת חוב הויא לגבי עשור נכסי ומצו אחים לסלקה
בזווי ואף אמרימר שהיה אומר בת יורשת הויא ולא מצו לסלוקא בזווי הדר ביה וכן פסק
רב אלפס והלכתא כרב אשי וכן פתב הרמב"ם פ'רק כ' הלכות אשנת וז"ל ואם רצו אחי
ליתן לה מעות פנגד עישור הקרקע נותנים וכן פסק הטור בסימן קי"ג אם פן נמצא
שמעולם לא יצא החצר מרשותם שרקע בחזקת בעליה עומד' והוא מוחזק ונוטל פי
שנים אף על פי שייחדוהו החצר זמן הרב' קוד' לפרנסתו אין בכך פלום פי אין חייבים

ליתן עשור נכסי אלא בשעת נשואיה וראיה לזה מדאמרין פ'קמ"ב מצאת האשה מי שהניח עשר בנות ראשונה נוטלת עשור נכסים ושניה במה ששיירה ושלישית במה ששיירה וחוזרות וחולקות בשנה ופ'קמ"ג כל חדא וחדא נחדא דנפשא שקלא ומשני פ'שבאו כלן לנפשא כא': וכתב הר"ן ומפאן שאין נוטלת פרנסתה אלא לזמן נשואיה דהא אמרינן כל חדא נחדא דנפשה שקלא וכן כתב הרשב"א וזה לשונו ואף על פי שאין מוציאים עד שעת נשואין מעכשו אומדין הדעת לפי הנכסים שנשארו ממנו ופוסקים לה בית דין מה שראויה ליתול ונוטלתו בשעת נשואין.

קעח עוד שאלה פי טוענים שמעון ולוי שהבכור אין לו פי שנים בנכסי האם וכיון שזה אמת צריך שנפריש מהנכסים שנשארו בשעת פטירת אבינו כחובת אמנו וא"כ נחלקו שאר הנכסים ותקח חלק בכורה וראובן טוען ואומר שהדין כן שאין לו פי שנים בנכסי אמנו אבל שהוא ידוע שהרויחו הנכסים אחר פטירת אביו והיא ר"ל אמו לא תבעה כחובת' עד עכשיו אם פן נרא' לאיזה ערך הרויחו הנכסים ובאותו הערך נפריש כחובת אמנו מהקרן והשאר מהרינוח דרך משל אם כחובת' היא מאה זהובים והרויחו הנכסים לכל מאה זהובים שלשים זהובים ואומר ראובן שיתנו לה לכחובת' השלשים שהרויחו ושבעים של קרן הרי מאה ונשארו שלשים בקרן ונוטל בהם פי שנים ונמצא ראובן מרויח בזה חמשה זהובים: תשובה הדין עם שמעון ולוי פי משנה שלימ' היא בבכורות פ'קמ"ג יש בכור וז"ל הבכור נוטל פי שנים בנכסי האב אבל לא בנכסי האם ואינו נוטל בשבח ולא בראוי פ'מוחזק ולא האשה בכחובת' וכו' ופ'י רש"י ולא האשה בכחובת' לא בשבח שהשביחו אם אינם שנים הנכסי' בשעת מיתת בעל' כדי שיעור כחובת' ואחר כן השביחו אינם נוטלת אלא במה שהיו שוין ואף על פי שב"ח גובה מיד הלקוחות מן השב' בכחובת' הקלו אם פן הרי שאף על פי שלא יש נכסים כשיעור הכחובת' אינה גובה מן השבח כל שכן כשיש שיעור כחובת' בנכסים הראשונים וכן פסק הרמב"ם פ'קמ"ג מהלכות אישות ובהלכות מלוג ולוגה פ' כ"א וכן הטור בס' ק': וגדולה מזו כתב הרא"ש בכתרא פ' מי שמת דף קי"א ונהביאו הטור ס' צ"ה וז"ל פרשב"ם אשה שמת בעל' ואינה ניוזנת מנכסי יתומים כגון שתבע' כחובת' בב"ד והניח בעלה נכסים מועטים שאין בהן כדי כחובת' אם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי ונתעצלו ב"ד או היורשים מלהשביעה ולהגבות' כחובת' אפי' השביחו נכסים ועמדו על אלה דינרים השביח לעצמה אבל השביחה הנכסים בסתם נוטלת כחובת' והמותר ליורשים וכתב הרא"ש מה שפי' רשב"ם ואם השביחתו גובה כחובת' מאותו שבח לא נהירא דכיון שהשבח ליתומים משום דלא אמרה ראו אינה גובה כחובתה ממנו דתנן פ'קמ"ג יש בכור דאין אשה גובה כחובתה מן השבח אלא בין אמרה ראו בין לא אמרה ראו כל השבח ליורשים הרי שאף על פי שלא היה שיעור כחובת' בנכסים והיא עצמה השביחו אינה נוטלת בשבח כל שכן במה שהשביחו היתומים ובגדון שלנו שהיה בו שיעור כחובת' ועיין ב'מרדכי ב'פ'קמ"ג מי שמת שהארץ הרבה לפי שיטת הרא"ש: קעט נשאל נשאלתי באבן העזר פ' ל"ז לעיין אותו והרגשתי בו דקשיא מניה וביה דמעיקרא כתב ואפי' לא שידך ואמר לו בתך הגדולה מקודשת לו ואין לו בנות אלא מאשה אחת ודאי דעתו על הגדולה דמשמע דוקא שאין לו בנות אלא מאשה אחת ובת הכי כתב מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים כולן ברשותו לקדשן ואמר קדשתי את בת הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות או אם

גְּדוּלָה שֶׁבְּקִטְנוֹת אוֹ קִטְנָה שֶׁבְּגְדוּלוֹת שֶׁהִיא גְּדוּלָה מִן הַגְּדוּלָה שֶׁבְּקִטְנוֹת כָּלֵם מְוַתְרוֹת
חוּץ מִן הַגְּדוּלָה שֶׁבְּגְדוּלוֹת הָרִי שֶׁכֶּתֵב דָּאָף עַל גַּב שֵׁישׁ לוֹ בְּנוֹת מִשְׁתֵּי נָשִׁים אֲמַרְיִן
דְּדַעְתּוֹ עַל הַגְּדוּלָה מִשּׁוֹם דְּהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי דְאָמַר לֹא מַחִית אִינִישׁ נִפְשֵׁיהּ לְסַפִּיקָא
בְּקִדּוּשֵׁין פְּרָק הָאוּמַר: וְנִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דְּעַתִּי דְלַעִיל מִיִּנְרִי שֶׁהַגְּדוּלָה הוּא בּוֹגֶרֶת דְּכֵן מִשְׁמַע
מִתּוֹךְ לְשׁוֹנוֹ שֶׁכֶּתֵב מְעִיקָרָא וְכֵן אִם שִׁיְדָךְ בִּתּוֹ הַגְּדוּלָה וְהָיוּ לוֹ בְּנוֹת אַחֲרוֹת וְאָמַר לוֹ
הַמְשִׁדָּךְ בִּתְךָ מְקוֹדֶשֶׁת לִי וְעִשְׂאָהּ אוֹתוֹ שְׁלִיחַ לְקַבֵּל הַקִּדּוּשֵׁין וְכוּ' וְזֶה לֹא שִׁיְדָךְ אֲלֵא
בְּבוֹגֶרֶת וְעַל זֶה אָמַר נֶאֱפִי' לֹא שִׁיְדָךְ וְכוּ' וְלָכֵן דִּיקָא אִם אֵין לוֹ בְּנוֹת מֵאִשׁ' אַחֲרַת אֲמַרְיִן
דְּדַעְתּוֹ אֲגְדוּל' מִשּׁוֹם דָּאָף עַל גַּב דְּשָׂאָר הַבְּנוֹת רַמְיָא עֲלֵיהּ לִיתְנַם לְאֲנָשִׁים דְּכַתִּיב וְאַת
בְּנוֹתֵיכֶם תִּנּוּ לְאֲנָשִׁים וְהַבּוֹגֶרֶת לֹא רַמְיָא עֲלֵיהּ מִכָּל מְקוֹם שֶׁם גְּדוּלָה לֹא שִׁיְדָךְ כִּי אִם
בְּגְדוּלָה מִמֶּשׁ אֲבָל אֲמַצְעִית אָף עַל גַּב שֶׁהִיא גְּדוּלָה בְּעֶרְךָ הַקִּטְנָה לֹא מִקְרִי גְּדוּל' אֲלֵא
בְּשֵׁם' קָרִי לָהּ כְּדִאֲמַרְיִן בְּפֶרֶק הָאוּמַ' וְלִכְךָ בְּאֲמָרוֹ גְּדוּלָה הִנּוּהּ לִיהּ כְּאֵלוֹ אָמַר לְגְּדוּלָה
מִמֶּשׁ בְּשֵׁמָה: אֲבָל כְּשֵׁישׁ לוֹ שְׁתֵּי כִּיתֵי בְּנוֹת כְּבֵד צוּדָק שֶׁם גְּדוּלָה עַל הָאֲחֵרוֹת כִּינּוּ שֵׁישׁ
כַּת שֶׁל קִטְנוֹת וְלִכְךָ כְּשִׂאֲמַר שְׁקִידָשׁ הַגְּדוּלָה וְהַגְּדוּלָה שֶׁבְּגְדוּלוֹת הִיא בּוֹגֶרֶת לֹא אֲמַרְיִן
דְּדַעְתִּיהּ אֲגְדוּלָה שֶׁהָרִי צוּדָק שֶׁם גְּדוּלָה נְמִי עַל הָאֲחֵרוֹת מֵאִי אֲמַרְתָּ דְּהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי
דְּדַעְתִּיהּ אֲגְדוּלָה מִשּׁוֹם דְּלֹא מַחִית אִינִישׁ נִפְשֵׁיהּ לְסַפִּיקָא אִיכָּא רַעוּתָא דְּהִנֵּי רַמְיָא עֲלֵיהּ
וְהַגְּדוּלָה כִּינּוּ שֶׁהִיא בּוֹגֶרֶת לֹא רַמְיָא עֲלֵיהּ וְהָיוּ סַפֵּק קִדּוּשֵׁין בְּכֻלָּן דְּבָהָא מוֹדָה רַבִּי יוֹסִי
לְרַבִּי מֵאִיר וְלֹא אָמַר רַבִּי יוֹסִי לֹא מַחִית נִפְשֵׁיהּ לְסַפִּיקָא אֲלֵא כְּשִׁהוּ שְׁוֹת וְזֶהוּ מֵה שֶׁכֶּתֵב
הַטּוֹר מִי שֵׁישׁ לוֹ שְׁתֵּי כִּיתֵי בְּנוֹת מִשְׁתֵּי נָשִׁי' וְכֻלָּן בְּרִשְׁוֹתוֹ וְכוּ' דָּאָז כְּמוֹ שֶׁהַקִּטְנוֹת רְמוּ
עֲלֵיהּ אָף הַגְּדוּלָה רַמְיָא עֲלֵיהּ וְעוֹד דְּלֹא מַחִית אִינִישׁ נִפְשֵׁיהּ לְסַפִּיקָא וְלִכְךָ דַּעְתִּיהּ אֲגְדוּלָה
וְתַהֲיָה מְקוֹדֶשֶׁת וְדֹאִי: עוֹד כֶּתֵב בְּפֶרֶק הַנּוֹזֵפֶר רְאוּבֵן הִנֵּה לוֹ אַרְבַּע בְּנוֹת וְנָתַן לוֹ שְׁמַעוֹן
קִדּוּשֵׁין סֶתֶם עַל אַחַת מִבְּנוֹתָיו וְלֹא פִּירֵשׁ לְמִי הִנֵּה נוֹטֵל וְכוּ' אוֹתָן שֶׁהוּן בְּרִשְׁוֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ
נֶאֱמַן לוֹמַר לְזֶה נִתְּפַנְנְתִּי וְעֲלֵיהּ קַבְּלִיתִי קִדּוּשֵׁין וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁשָּׂכַח כְּנֹלֵן צְרִיכוֹת גִּט
קֶשֶׁה לַע"ד דְּבַפ' הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ הוּא מְחַלְּקֵת דְּאֲבִי וְרַבָּא אִם קִדּוּשֵׁין שְׂאִין מְסוּרִין לְבִיאָה
אִי הָיוּ קִדּוּשֵׁין אִי לֹא הָיוּ קִדּוּשֵׁין וְהִלְכְתָּא כְּאֲבִי דְאָמַר דְּהָיוּ קִדּוּשֵׁין דְּהוּא אַחַת מְסִימָן
יַע"ל קַג"ם דְּהִלְכְתָּא כְּאֲבִי וְלִכְךָ אַעפ"י שְׁלֵא הִנְפְּרוּ הַקִּדּוּשֵׁין מְעוּל' הָיוּ קִדּוּשֵׁין לְאֲבִי
וְלֹא בְּעֵינֵי הַנּוֹפֵר וְלִבְסוּף נִתְּעַרְבוּ כִּי אִם לְרַבָּא כְּדֹאִית' פְּרָק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ וְאִם כֵּן הִכִּי
קָאֵמַר וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁשָּׂכַח דְּמִשְׁמַעְדֵּהוּן הַנּוֹפֵר וְלִבְסוּף נִתְּעַרְבוּ לֹא הִנּוּהּ לִיהּ לְמִימַר אֲלֵא
וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּנֹלֵן צְרִיכוֹת גִּט אַע"פִּי שְׁלֵא הַנּוֹפֵר מְעוּלָם: לָכֵן נִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעְתִּי
שֶׁשְׁלֵשׁ חֲלוּקוֹת יֵשׁ בְּעֵינֵי הַקִּדּוּשֵׁין: אֶחָד כְּשִׁקִּידָשׁ סֶתֶם לֹא כִּינּוּ הָאֵב לְשׁוֹם אַחַת
מִהַבְּנוֹת: ב' שְׁכִינּוֹן לֹא מֵהֶם וְשָׂכַח: ג' שְׁדַבֵּר בְּפֶה בְּפִירוּשׁ לְפִלוֹנִית וְשָׂכַח בֵּין אֲבִי
בֵּין רַבָּא מוֹדוֹ דְּלֹא הָיוּ קִדּוּשֵׁין מִשּׁוֹם דְּבְעֵינֵי דַעַת מְקַנָּה וְזֶה אֵין לוֹ שׁוֹם דַּעַת שְׂאִינוֹ
מְכוּנֵן לְשׁוֹם אַחַת מֵהֶן: בְּב' זֶה הִיא מְחַלְּקֵת אֲבִי וְרַב דְּלֵאֲבִי הָיוּ קִדּוּשֵׁין אַע"ג דְּמְעוּלָם
לֹא הִנְפְּרוּ וְלֹא נִתְּפַרְסְמוּ כִּי אִם בְּכּוֹנְנָתוֹ בְּג' כְּנֹלֵי עֲלֵמָא מוֹדוֹ דְּהִנּוּהּ קִדּוּשֵׁין וּבְזֶה כְּשִׁדְּיָבֵר
ר"י לֹא דִבֵּר אֲלֵא בְּכּוֹנֵן' שְׁכֵן אָמַר נֶאֱמַן לוֹמַר לְזוֹ כִּינּוּתִי וְכוּ' וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁשָּׂכַח הַכּוֹנֵן'
דְּהִינּוּ לֹא הַנּוֹפֵר דְּכֹזֶה חוֹלֵק רַבָּא כְּנֹלֵן צְרִיכוֹת גִּט כְּאֲבִי דָאִם לֹא יוֹדֵעַ שׁוֹם כְּנֹנָה מְעוּלָם
אֲפִילוֹ לְאֲבִי לֹא הָיוּ קִדּוּשֵׁין כָּלֵל זֶה נֵרָא' לַע"ד מִתּוֹךְ סוּגְלֵי הַגְּמָר' יִצְחָק בַּכְּמָה"ר שְׁמוּאֵל
אֲדַרְבֵּי זֵלֶה"ה: קַפ תְּשׁוּבָה עַל נִפְתְּלֵי שְׁגָזְרוּ עֲלֵיו חֲכָמֵי וּגְאֹנֵי הַדּוֹר גְּדוּי שְׁלֵא יִהְיֶה
מִרְבִּיץ תּוֹרָה בַּקֶּהל פְּלוֹנֵי וְנִפְתְּלֵי רְצָה לוֹמַר דְּכִינּוּ דְלֹא לְמַד תּוֹרָה מִפִּיהֶם שְׂאִינוֹ חֲזִיב

מדינא לנהוג איסור נראה לע"ד שהוא חייב וראיה דתנן במועד קטן פרק אלו הן מגלחין
מגנדה לרב מגנדה לתלמיד מגנדה לתלמיד אינו מגנדה לרב וקאמר בגמרא לרב הוא דאינו
מגנדה הא לכ"ע מגנדה וכו' הביאו הרמב"ם בהלכות דעות פרק ו' והטור סימן של"ד
ונדאי דכ"ע לא גמרו מאותו התלמוד ואפ"ה מגנדה לכ"ע וכל שכן דכל זה מייירי בתלמוד
שנדה לכבודו וכפירש"י שלא לשום שמים אלא שהתריז נגדו ומשום הכי הרב לא ינהוג
איסור אבל אם נדה במילי דאיסורא הוי נמי שמגנדה לרב דאין חקמה ואין תבונה ואין
עצה לנגד ה' ובגדון שלנו הוא ידוע שלא היה מפני פבודם אלא מפני פמה מילי דאסורא
וכמו שפיתבו בגזרתם דנדאי אפילו רבן של חכמים חייב לנהוג איסור כל שכן מריה
דעובדא דגדון שלנו וישאר העם ועוד ראיה מהא דאמרין פרק אלו מגלחין דאמתייה דבי
רבי חזיתיה ליהוא גברא דהנה מחי לבנו הגדול אמר' להוי האי גברא בשמתא דקא עבר
משום ולפני עור לא תתן מכשול ולא נהגו חכמים קלות ראש על גדולי' שלש שנים עד
שנודקו כל גדולי הדור והתירו לו כמו שכתב הראב"ד ולפי ששמעתי שרופאים להסתלק
מהחומרה מהאי דאמרין פרק אלו מגלחין מגנדה לעיר אחרת אינו מגנדה לעירו והגידון
שלנו מגנדה מעיר אחרת נראה לעניות דעתי שמי שאומר כן לא הבין לישנא דגמרא
דאי הכי הנה לי למימר מגנדה מעיר אחרת אינו מגנדה לעירו מגנדה מעירו או בעירו
מגנדה לעיר אחרת אבל השתא דלא קאמר אלא מגנדה לעירו וכו' ע"כ הפי' הוא כן
מגנדה לעירו ר"ל לבני עירו יהיה הנדוי מאיז' מקום שיהיה כי הלמד מורה למה שאליו
מגנדה לעיר אחרת אבל מגנדה לעיר אחרת אינו מגנדה לאנשי עירו: קפא מרובה דף ס"ג
כתב רש"י ה'יקשא הוא פיון דסמיכי להדדי הני קראי איתקווש גנב וטוען טענת גנב
להדדי וכו' ואיפא דאמרי ה'יקשא פדמפרש התם וכו' ולא מלתא היא דהאי מה מצינו
בגין אב הוא וכו' פונת רש"י בהשתדלו לדחות סברת איכ' דאמרי היא דאי הנה אמרינו
הכי איפא קושיא בגמרא והיא דלמאן דקאמר תרנוייהו בטוען טענת גנב ה"י דהגנב
למאי אתא דהא לעיל קאמר דאיצטריף ליה לדברי חזי' בר אבא וכו' והשתא דאיפא
ה'יקשא' כי היכי דלמאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב אית ליה דרבי חזי' בר
אבא מפח ה'יקשא לפי סברת איפא דאמרי גם למאן דאמר תרנוייהו בטוען טענת גנב
מפח ה'יקשא אית ליה דרבי חזי' בר אבא וכיון שכן ה"י דהגנב למה לי אבל השתא דלא
מקרי ה'יקשא כי אם סמיכות הפסוקי' דחד מייירי בגנב וחד בטוען טענת גנב למאן דאמר
תרנוייהו בטוען טענת גנב אין כאן ה'יקשא ואיצטריף ה"י דהגנב זהו מה שנראה לעניות
דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קפא מרובה דף ס"ד אמר מר יאמר שור וגניבה
מי פתיב שור וגניב גניבה ושור הוא דכתי' ופירש רש"י מי פתיב שור בריש' ונהדר גניב'
דהנה ליה פרט וכלל דנימ' הפל בכלל דנעשה כלל מוסיף על הפרט גניבה ושור פתיב
דהנה ליה כלל ופרט ושור אין מידי אחרת לא: קושיא לי טובא דבשלמא אי הנה מפרש
רש"י שאין פונת המקש' כאן אלא להקשות מלישנא דקרא לבד לומר דגניבה ושור פתיב
ולא היה מכיון להקשות מענין נחא מאי דקאמר בגמרא לקמן אלא פדכתב קאמרי גניבה
ושור מי מצי' אמרת הפל בכלל וכו' דעד השת' הקשה מהלשון ואם תמצי לומר דלא דק
בלישניה ואגב שטפני' נקט הכי מ"מ קשה מהענין דמאי הפל בכלל דקתני אבל השתא
פירש רש"י שפונת המקש' פשהק' שתחל' באמרו מי כתי' שור וגניבה כו' פונתו להקשו'
ענין לומר היכי נימא הפל בכלל והיא הקושיא שפוקשה לקמן ומי מצית אמרת הפל בכלל

וכו' וכינון שכן מאי חזר ואמר המקשה אלא כדכתב קאמרי גניבה ושור מי מצית אמרת
וכו' נהרי פבר דחה בחינה זו בשביל קושיא זו ולמה חזר וכפל הענין ועוד שגרא' מתוך
דברי רש"י שמה שהקש' באומריו מי פתיב שור וגניבה וכו' פונתו להקשות מי מצית
אמרת הפל בפלל שפן פתב רש"י דנימא הפל בכלל דנעשה פלל מוסיף על הפרט וכו'
ואלו קושית מה הפרט מפונש וכו' שהקשה לקמן לא פירש רש"י פאן שפיון לה וקשה
דמאי שפא הא מהא שאם הוא פלל ופרט כמו שאין לומר הפל בכלל גם אין לומר מה
הפרט מפונש: ** (ועוד קשה דקאמר וכי תימא אלו נאמר קאמר ודוחהו בשביל קושיא
אחת דפרי' ומי מצית אמרת מה הפרט מפונש וכו' וקאמר בתר הכי אלא כדכתב קאמרי
גניבה ושור ונזכר בשתי קושיות אחת מי מצית אמר' הפל בכלל ושגרי' או מה הפרט
מפונש וכו' ונראה לע"ד שלזה פיון רש"י באומריו אלו נאמר שור וגניבה בתמיה פלומ'
שזו היא תמיה בפני עצמה והי' דהיכי קאמר אלו נאמר שור וגניבה ולמה לא נכתב פן
להכי לא כתב פן משום דהנה מרבינו כל מילי אפילו עבדי' ושטרות ואין פונת התורה פן
והשפ' מדוניק לישנא דגמרא דלא הנה לי' למימר אלא וכי תימא אלו נאמר קאמר מי
מצית מה הפרט מפונש וכו' אבל השתא קאמר אלו נאמר שור וגניבה זו היא קושיא
אחת ועוד מי מצית אמרת מה הפרט כו' ולכן אמר ומי מצית בואו שהי' קושיא שנית: **
ויש לומר דרש"י לא רצה לפרש שפונת המקשה להקשות קושית הלשון משום דאי לא
הנה ביה קושית ענין אין קושית הלשון קושיא דפשיטא דמצינו למימר דלא דק בלשניה
אבל פיון שהמקשה צריך שיקשה בכח לכך פירש רש"י שפונתו להקשו' ענין ופירש
שפונ' הקושיא להקשות ומאי הפל בכלל דקאמר לבד דאלו קושית מה הפרט מפונש
דקאמ' זו אינה קושיא משום דהיינו יכולים לומר דכונת המתרג' באומריו אלו פה הייתי
אומר' מה הפרט מפונש קרב לגבי מזבח וכו' לרונחא דמילת' אנקטיה פלומר שפיר
יכילנא למימר דכלל ופרט הוא ואין בכלל אלא מה שפפרט ולא מצית אמרת הפל בכלל
אלא אפילו נאמר דכלל ופרט חשיב ככלל ופרט וכלל מפל מקום לא תוכל לומר הפל
בכלל משום דאמרינו מה הפרט מפונש קרב לגבי מזבח באופן שדחה לו אפי' לפי שיטתו
ולכן זו אינה קושיא אבל שיקשה ויאמר שיאמר גניבה ושור והפל בכלל זה אי אפשר
להולמו שאיך קשה דבר שאין לו מצייאות דנימא הפל בכלל ולכן אמר וכי תימא אלו
נאמר קאמר וכו' וכינון שראה שגם זה אין לו מצייאות חזר לבחינה הראשונה ואמר אלא
כדכתב קאמרי גניבה ושור וכו' ואף על גב דכבר הקשה על זה מפל מקום פונתו לבחור
הרע במיעוטו ונאמר פי כמו שבתחל' לא הקשה קושית מה הפרט מפונש משום דאיפשר
לומר דלרונחא דמילתא נקט הכי נימא נמי דמאי דקאמ' יאמר שור וגניבה והפל בכלל
לרונחא דמילתא נקטיה שהרי אין פאן מקשה ומתרג' אלא הפל תנא אחד הוא כמו שכתבו
התוספות ולכן אמר אפילו נאמר שבאומריו פלל ופרט הפל בכלל מפל מקום הנה אמר'
מה הפרט מפונש קרב לגבי המזבח כו' באופן שפל מה שאומר בין בקושיא בין בתירוץ
הוא לרונחא דמילתא ובמחשב' גוברת פיון שאי אפשר לישבו בענין אחר ונבחר הרע
במיעוטו לזה הקשה ואמר מי מצית אמר' הפל בכלל או מה הפרט וכו' פלומר בשלמא
התירוץ היינו יכולין לומר בדוחק דלרונחא דמילתא נקטיה אבל שפאמר הקושיא והתירץ
שניהם יחד שהפל לרונחא דמילתא זהו דוחק על דוחק וטלאי על גב טלאי ואי אפשר
להולמו ולכן הקשה פאן שניהם כאחד וזהו שפיון רש"י באומריו בתמיה וכו' ומאי הפל

בכלל דקא קשיא ליה ומאי מה הפרט מפורש דמהדר ליה פלומר עם היות שהוא תנא אחד שנאמר שהקשיא והתרוץ הכל פורח באויר במחשבה גוברת הוא דוחק גדול עד שאין ראוי לומר כן: זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרב"י זלה"ה: קפב תוספות צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקנה פשיש לו לבזבז מארבע רוחותיו איירי שאם הוא פרוץ אפילו מרוח אחד לא היה פוסל המקנה וכו' וא"ת אם כן מאי קאמר אם כן מעיקרא קצצתא והשתא צינור דמשמע דאפילו קבעו תחלה יש לפסול המקנה לפי שמשתנה שמו על ידי חקיקה וכו' יש לדקדק מה היא פגמת התוספות באומרו פשיש לו לבזבז איירי וכו' וכן מה שפירש ר"י מסימפון וכו' ועוד פשהקשה וא"ת מה לו להביא מאי דקאמ' קודם שהביא הברייתא מעיקרא קצצתא והשתא צינור ולהאריך בלשונו ולומר דמשמע דאפילו קבעו תחלה יש לפסול המקנה כו' לא היה לו לתוספו' לומר אלא ואם תאמר מאי קאמר ואי אמרת שינוי השם מילתא היא אפי' קבעו ולבסוף חקקו נמי ליפסול והלא אין משתנה שמו על ידי חטיטה שעושה לקבל צרורות וכו'.

לכן נראה לעניות דעתי שהמשך הדיבור הוא כפי שתוספות הרגישו תחלה בלשון הברייתא באומרו צינור שחקקו דמשמע שאחר שנקרא צינור חקקו והלא אין נקרא צינור אלא מחמת החקיקה ולא הנה ליה למימר אלא עץ שחקקו לכן תירץ תוספות ואמר שהאמת כן שאחר שהיה ממש צינור חקקו וזה שהעמיקו יותר עד שהיה לו לבזבז מד' רוחותיו וכו' או לפירוש ר"י מסימפון שחטטו באיזה מקום מהצינור לקבל הצרורות וכו' נמצא לפי פירושים אלו שהחקק הנזכר בברייתא אינו חקק המשתנה שם הפלי שהרי נקרא קודם זה צינור וכינון שכן אין שום מקום למקשה לומר ואי אמרת שינוי השם מילתא הוא אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי ליפסול וכו' והרי אין כאן שום שינוי השם ומקום שבאת אין ראוי לפסלו ומאי קא פריה: אלא פגמת התוספות לומר שמהכרח הפירושים הנזכרים מוכרחים אנו לומר שהמקשה פשהקשה ואי אמרת שינוי השם מילתא היא אין פגמתו להקשות שבחלוקה עצמה שאמר הברייתא קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל שייפסל שהרי אין שם שינוי השם אבל פגמתו להקשות דלפי סברתך דשינוי השם מילתא היא לשמענין רבותא תנא דברייתא ולימא חלוקה מחודשת אחרת דלא נקט ליה והיא שיש מציא' לומר דאפי' קבעו ולבסוף חקקו יהא פסול ובאיזה אופן פשהקשה פשקבעו קצצתא וחקקו ונעשה צינורא דנשתנה שמו ולזה פגון התוספות באומרו וא"ת מאי קאמר אם כן מעיקרא קצצתא והשתא צינור דמשמע דאפי' קבעו ותחלה יש לפסול המקנה וכו' לומר שדבר המקשה אלו הדברים תחלה לרמזו שפגמתו להקשות שיאמר תנא דברייתא חלוקה זאת מחודשת לא להקשות לו במאי דקאמר קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל דודאי צדק בזה שהרי אין שם שינוי השם: ולכן הקשו התוספות דאפילו במציאות זה אין לפסול המקנה שהרי אין משתנה שמו על ידי החטיטה שגורמת הפסול אף על פי שמשתנה שמו על ידי החקיקה דמעיקרה קצצתא והשתא צינורא ותירצו דשפיר קא מקשה דכינון השינוי השם מילתא היא על ידי החקיקה שמביאו לקרוא לו צינור מה שלא היה תחלה שנקרא קצצתא לכך יש לחשוב פתלוש וכינון שינוי השם עושהו פתלוש פשעשה אחר כך החטיטה שמסיבתה נפסל המקנה היה ליה פאלו עושה אותה פתלוש ולכן לפי סברתך דשינוי השם מילתא היא לישמענין תנא דברייתא האי רבותא אבל

לעולם שבמציאות שמדבר התנא אינו משקר אלא צדק בכל דבריו: זהו מה שנרא' לעניות דעתי ואמר לי לבי: יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ואימא הנה אמינא עד דגניב תרי נטבח חד ומזבין קפג מרנבה חד או מכרו פתיב לשון רש"י נטבח חד ומזבין חד להכי אצטריף שור או שיה דרישא למימ' דאף על גב דחד הוא דגניב מיחייב נראה ש'לשון זה של רש"י מ'נת' דהא בהא סלקינן ונחתינן בגמ' דהכי קאמר אלא שור ושה דרישא מ'נתר וכו' ונראה לעניות דעתו שפוננת רש"י בזה שהרגיש לא ימנע או מקשה זה דריש או לא דריש או אי דריש או מה קא פריף ואימא הנה אמינא עד דגניב וכו' והא או מכרו פתיב פדמשני ליה ואי לא דריש או ולהכי קאמר דהנה אמינא עד דגניב תרי נטבח חד ומזבין חד מפל מקום מאי קא פריף לומר דשור ושה דרישא לא מ'נתר דאצטריף לאשמועין דבחד דגניב מחייב והלא הוא לא דריש או וכיין שפן אף על גב דכתיב פי יגנוב איש שור או שיה אמינא דבעינן דגניב תרי לכן אמר רש"י דאין הכי נמי דדריש הוא או ולהכי אצטריף שור או שיה דרישא למימר וכו' אלא דאז דכתיב גבי וטבחו או מכרו הנה דריש ליה הכי דאי הנה פתיב קרא וטבחו ומכרו משמע דבעינן שתי פ'עולות.

בגוף אחד שמה שטבח למפור ולהכי פתיב רחמנא או מכרו לחלק ואמר טביחה לחד ומזבין לחד אבל לעולם בעינן דגניב תרי להכי פתיב רחמנא שור או שיה דרישא שאין שם מקום לטעות ומשני או מכרו פתיב דמשמע או טביחה או מכירה דהא פתיב או לחלק וכיין שפא לחלק ודאי שחילק מציאות מכירה לבד ומציאות טביח' לבד מחייב זהו מה שנרא' לעניות דעתי: יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: מ'תבי גניב ובא אחר ויגנבו הראשון משלם תשלומי כפל קפד מרנבה והשני אינו משלם אלא קרן בלבד גניב ומכר ובא אחר ויגנבו וכו' קתני מיהא מציעתא גניב ומכר וכו' קשה פ'ון דלא פריף אלא מרישא ומציעתא למה ליה לאיתויי הסיפא אף על גב דלא הוי קשיא ליה כ"ש השתא דקשיא ליה פדפריף לקמן ותסברא הא מתרצתא היא והא קתני סיפא וכו' ועוד מה היתה סברת המקשה ועוד מה היא פוננת רש"י באומריו ואי קשיא הא יכול לתרצה פגון שנתניאשו הב'עלים וכו' וקאמר הכי נמי משני ליה לקמן ואי יכול לתרצה למה לא תירצה ולא לפ'ורו: ונראה לעניות דעתי שלזה פ'ון רש"י באומריו וילקמן פריף אמאי לא משלם כפל הא קנ'י גניב ראשון בשנוי מעשה וזה שפוננתו לומר שהכרח קושית המקשה לא הנה אלא בשביל סיפא דבריי'תא ולכך הביא' וזה דבריי'תא זו איפא לאוקומה פלה לפני ייאוש וטעמא דמציעתא פגון שנתניאשו הב'עלים לאחר מכירת גניב פדמוקי לה רב זביד ומאי קא פריף אלא פ'ון דקתני סיפא גניב וטבח וכו' והשני אינו משלם אלא קרן בלבד ובבא זו על פ'רחין צריכין אנו לומר דכ"ש היא דאמר שנוי במקומו עומד וכיין שפן איף נפרש הבריי'תא דתנא קמא סבר ד'אוש פדי קני ותנא דסיפא סבר דאפילו ש'נוי מעשה לא קני והא אפ'ושי במחלוקת לא מפשינן וילכך מוכרחין אנו לומר ולי'שב הבריי'תא לאחר יאוש וסבר לפחות ד'אוש לא קנה וזהו שפ'ון רש"י באומריו לקמן פריף וכו' ואי קשיא וכו' פלומר קושית לקמן פריף הוכרחו למקשה שלא לתרץ התירוץ שרמז בלשון ואי קשיא וכו' פמו שפתיבתי וילקמן הוא דמשני לה רב זביד בדוחק שהדוחה דוחה בקש זהו מה שנראה לעניות דעתי: יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קפה במוטב תלתא פחדא הוינא אנחנא פי דינא דחתימין לתתא פד אתא קדמנא יהושע גיראסו בר יצחק ואמר לנו

איה זה לו ארבעה שנים היו לאביו פועלים הנקראי קארדאדוריש ועשה להם סעודה
אביו הנזכר ובתוכם רבי אהרן פהן ויהי פאשר ישבו לאכול נתן לו אביו הנזכר ליהושע
הנזכר פוס מלא יין ואמר לו תגהו לאהרן פהן לקדושי בתו אז יהושע הנזכר נתן הפוס
הנז' לאהרן הנז' ואמר לו קח הפוס יין הגה בעד קדושי אישטריליאי בתה בעדי ושאלנו
לו אם הגה שם אנשים רבים והשיב יהושע הנזכר שהיו שם כמו חמשה אנשים או ששה
ולא עוד ואלה שמותם ברוך מאנו וגיב"רי ויעקב גני ואיש אחר ושמו ג"כ יעקב שאינו
יודע פניויו אבל אם הגה רואהו הגה מכירו והאנשים היושבים שם אמרו לנו ששמו
אהרן ויטה ואהרן פהן אבי אישטרילייקה ואביו יצחק גיראסי ואז אתא גדמנא ברוך
מאנו ואחר האיומים והגזומים הראויים להעשות לו מן הדין בואם לא יגיד וכו' נשבע
בספר תורה להגיד האמת ואמר ברוך הנזכר כי זה שלש שנים ישבו לאכול בבית רבי
יצחק הנז' והגה גוב"רי הנזכר עושה מלאכתו בצמר אמנם האוכלים היו יצחק גיראסי
ואהרן פהן וברוך הנזכר ויעקב גאני ובתוה האכילה הגה משבח אהרן הנזכר ליאושע
בר יצחק הנזכר שהגה משרת להם באכילה הנזכרת שאין בכל בניו פמוהו שומע לאביו
אז אמר יצחק הנזכר לאהרן א"כ נתחמתו והשיב לו נאכל פי אין לנו עסק בענין החתון
הנז' ואחר כך לקח פוס יין יצחק הנזכר ואמר לאהרן בשמחתה ולקח הפוס מידו וכשהגה
בידו אמר לו נתתיו לך בעד קדושי בתה אישטריליאי הנזכר לבני יהושע ויהי פשמוע
אהרן את דברי יצחק הנזכר שם הפוס על השלחן ולא רצה לקבלו ולקח אותו ברוך
הנזכר ושתה יותר מחציו ואחר כך נתן השאר לאהרן הנזכר ועם כל זה לא הגה רוצה
לשתותו רק שאמר לו ברוך הנזכר שאינו מעלה ומוריד אחר שאינו לוקח אותו מיד
יצחק הנז' אלא מיד ברוך ושאלנו ליצחק הנזכר אם באיזה זמן נתן איזה דבר לאהרן
הנזכר בעד קדושי אישטריליאי לבנו יהושע ואמר חלילה פי מעולם לא נתן פלום לאהרן
בעד קדושין אחר כך אתא גדמנא אהרן ויטה ואחרי האיומים והגזומים הראויים
להעשות וכו' קם והעיד בתורת עדות איה הגה עובר דרך פתח בית יצחק הנז' וקראו לו
שהיו אוכלים שם יצחק הנזכר ואהרן הנזכר יחד עם ברוך הנז' ועם יאושע בר יצחק
הנזכר וראה לאהרן פהן שהגה משבח ליאושע הנז' שהגה נוצר מצות אביו ואמר לו
יצחק לאהרן נתחמתו ולקח יאושע פוס יין ונתנו לאהרן ואמר לו נתתיו לך בעד קדושי
אישטרילייקה בתה בעדי וקבל אהרן הפוס מידו ושתה אותו ואח"כ אתא משה גיבר"י
והעיד בתורת עדות אחר האיומים והגזומים ואמר שהגה עושה מלאכתו בצמר בבית
יצחק הנזכר והיו אוכלים שם יצחק הנזכר ואהרן הנז' ואנשים אחרים והפצירו עמו
שיקום לאכול עמהם וקם ואכל מעט ואז לקח יצחק הנזכר פוס יין אחד ונתנו לאהרן
הנזכר וקבלו ואמר לו יצחק נתתי הפוס לקדושי בתה אישטריליאי לבני יאושע ולא רצה
לקבלו אחרי שמעו את דברי יצחק ואז לקחו ברוך מאנו ושתה הפוס יין הנזכר ברוך כל
הנז'ל הועד בפנינו ביום רביעי עשירי לחשוון שנת השכ"ז ואמר משה גיברי שזה עבר
בפניו זה לו קרוב לשלש שנים ולראיית האמת פתבנו וחתמנו מה שהועד בפנינו והפל
שריר וקיים: ובמותב תלתא אתא גדמנא ברוך הנז' ושאלנו ממנו אם אכל פעם אחרת
עם יעקב גני בבית יצחק הנזכר וישבנו דבר שפעמים רבו' אכל בבית יצחק הנזכר
אמנם עם יעקב גאני לא אכל פי אם בפעם ההוא הגה זה יום ששי כ"ו לחשוון שנת
השכ"ד ליצירה והפל שריר וקיים: וגם משה גיברי העיד בתורת עדות איה לא נמצא

שם בבית רבי יצחק עם רבי יעקב גני רק בפעם ההיא שָהיו אוכלים שם האנשים הנז' ונה הנה ביום ששי במעמד הנז' וקים.

ביום חמישי כ"ה לחודש חשון שנת השכ"ז ליצירה במוטב תלתא פחדא הוינא אנחנא בי דינא דחתימין לתתא פד אתא גדמנא רבי יעקב גני ואחר האיומים והגזומים הראויני' להעשות לו בואם לא יגיד וכו' נשבע שבועה חמורה בנקיטת חפץ פראוי ונהעיד בתורת עדות איך זה כמו ד' שנים יותר הנה אוכל בבית ר' יצחק גירא"סי יחד עם בנו של רבי יצחק הנז' ושמו יאושע ועס אהרן פהן ועם ברוך מאנו עם משה גובירי שְהנה עושה מלאכתו בצמר בבית רבי יצחק וגם הנה שם אהרן ויטה ואמר שבשעת האכילה הנה משבח אהרן הנז' ליהושע הנז' והנה אומר לאביו יצחק הנז' כמה נאים מעשיו מבנה יאושע יותר מהבנים אחרי אשר לה שהוא זריז ומהיר ושומע לעצת אביו ואמר לו רבי יצחק הנז' לאהרן הנז' פינון שהדבר פו תן לו את בתך אז אמר אהרן מי יתן והנה פדכרך אז אמר יצחק הנז' לבנו יהושע הנז' קח כוס אחד יין ותן אותו לאהרן לקדושי בתו ואז לקח הכוס הנז' יהושע הנז' ונתנו לאהרן הנז' ואמר לו קחהו לקדושי בתך אישטריליאי זהו מה שהעיד יעקב הנז' בזמן הנז' וקים: במוטב תלתא פחדא הוינא אנחנא בי דינא דחתימין לתתא פד אתא גדמנא רבי מרדכי ו' שוהם יצ"ו ואחר האיומים והגזומים הראויים להעשות לו מן הדין בו אם לא יגיד קם על רגליו ונהעיד בת"ע איך רבי אהרן פהן יצו בא לדור בחצרו שְהנה דרכו זה לו י"ז שנה לח"ס שעבר והביא שם בתו הגדולה שנפטרה לבית עולם ואז נולדה לו בת אחרת ושמה אישטריליאי באופן שמסוכו' הנז' נכנסה אישטריליאי הנז' לי"ח שנה והנה זה ביום שני כ"ט לחודש חשון שנת השכ"ז ליצירה בשאלונקי וקים גם אתא גדמנא רבי שמואל מאגירו ואחרי האיומים והגזומים הראויים להעשות לו מן הדין בואם לא יגיד ואלות וקללות שקבל עליו העיד בתורת עדות איך יש לו בן ושמו מרדכי מגורו שהוא בן שמנה עשרה שנה עד חג הסוכות שעבר ומחג הסוכות הנז' נכנס לי"ט שנה ואישטריליאי בת אהרן פהן פחות' שנה אחת מבנו הנז' באופן שנכנס אישטריליאי הנז' לשמנה עשרה שנה מחג הסוכות הנז' ונתן ראיה לדבריו רבי שמואל הנז' שבני הנז' ינק משדי אם אישטריליאי בזמן ההוא שְהיתה מנקה לבתה אישטריליאי ולהיות אמת שכל הנז' העיד גדמנא בית דין דחתימין לתתא רבי שמואל הנז' פתבנו וחתמנו שמותינו פה ביום ה' ב' לחודש פסלו שנת השכ"ז ליצירה בשאלונקי וקים: ביום רביעי שמונה ימים לחודש פסלו שנת השכ"ז ליציר' אתו גדמנא היקרים ה"ר יצחק ונדאל מק"ק איטאליא וכ"ר משה שני מק"ק ציציליאי ואחר האיומי' והגזומים הראויים להעשות להם מן הדין בואם לא יגיד העידו בפנינו בית דין דחתימין לתתא ובפני אהרן ויטה בתורת עדות ואמרו איך הוא דבר אמת שלימים חלפו למי היו הם עושים במלאכת הצמר בבית ר' מיכאל חזן יצ"ו והנה שם גם פו אהרן ויטה עוש' במלאכת הצמר והנה שם גם פו עמהם נער אחד מתעסק במלאכת הצמר ולא היו מכירים אותו כי הנה גר בארץ ויהי לעת הצהרים הנז' עלה לעלה אחת לישן שם שינת הצהרים ושוב אחר כך עלה אחריו אהרן ויטה אל העלה ואחר כך שמעו בקול הנער שְהנה צועק ותכף עלה לשם רבי יצחק ונדאל הנז' ואחריו עלה רבי משה שני הז' וראו שניהם איך אהרן ויטה הנז' הנה אוינס אל הנער הנז' ורבעו ושְהיו מדובקים יחד ונער הנז' הנה צועק ואז גערו לאהרן ויטה והכלימוהו ואז ברדתם משם

אָמרוּ לְאַשְׁת פְּבוֹד רַבִּי מִיכָאֵל חֲזַן הַנּוֹז' שְׂיוּצִיא לְאַהֲרֹן וַיִּטֶּה מִתּוֹךְ בֵּיתָהּ כֹּל זֶה הֵעִידוּ
בְּפָנֵינוּ בְּתוֹרַת עֲדוּת רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי מִשֵּׁה הַנּוֹז' וּמִן הַנּוֹז' וּב"ד דְּחַתִּימִין לְתַמָּא בְּעֵצִים הַיּוֹם
הַזֶּה הִלְכְּנוּ לְבֵית הַיְקָרָה אֲשֶׁת פְּבוֹד רַבִּי מִיכָאֵל חֲזַן הַנּוֹז' וְשָׂאלְנוּ אֶת פִּיהָ אִם כְּנִים
הַדְּבָרִים פְּאַשֶׁר הֵעִידוּ פְּבוֹד ר' יִצְחָק וְרַבִּי מִשֵּׁה הַנּוֹז' וְאַמְרָה בְּתוֹרַת עֲדוּת אִיף הוּא דְבַר
אַמַּת שְׁהִיא לֹא רְאֵתָה בְּעֵינֶיהָ הַמַּעֲשֶׂה הֵרַע הֵהוּא אֲבָל רְאֵתָה לְרַבִּי יִצְחָק וְלְכַבּוֹד רַבִּי
מִשֵּׁה הַנּוֹז' פְּשִׁירְדוּ מִהַעֲלִיָּה וְהָיוּ פְּנִיָּה' פְּשׁוּלִי קְדִירָה כִּי נִכְלְמוּ וְנִתְבַּיְיִשוּ מִהַמַּעֲשֶׂה הֵרַע
וְהַמְכֻנְעָר הֵהוּא אֲשֶׁר רָאוּ וְאַנְחֵנוּ ב"ד שְׂאֲלָנוּ לְאַהֲרֹן וַיִּטֶּה הַנּוֹז' וְאַמְרָנוּ לוֹ מָה אַתָּה מְשִׁיב
לְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הוֹעֲדוּ עֲלֶיךָ וְהוּא הַשִּׁיב וְאָמַר הֲלֹא לְאֵלֶּדִים אֲנִי עוֹזֵב דְּבַר זֶה
וְלִהְיוֹת כֹּל זֶה עָבַר בְּפָנֵינוּ לְרֵאִית הָאֵמַת כְּתַבְנוּ וְחַתְמָנוּ שְׂמוֹתֵינוּ פֶּה וְהָיָה זֶה פֶּה
שְׂאֵלוֹנִיקֵי בְּיוֹם הַנּוֹז' וְגַם אַמְרָה אֲשֶׁת פְּבוֹד ר' מִיכָאֵל הַנּוֹז' וְכַבּוֹד רַבִּי מִשֵּׁה הַנּוֹז' פְּשִׁירְדוּ
מִהַעֲלִיָּה הַנּוֹז' אָמְרוּ לָהּ שְׂעַל כֹּל פְּנִים תּוֹצִיא לְאַהֲרֹן וַיִּטֶּה מִתּוֹךְ בֵּיתָהּ וְקִים: תְּשׁוּבָה
חֲזַרְתִּי עַל כֹּל דְּבָרֵי קְבֻלַּת עֲדוּת מַעֲדֵי הַקְּדוּשִׁין וּמַצָּאתִי שֶׁהֵם נִחְלָקִי לְשִׁנֵּי פְתֵי עֲדִים
שְׂמַצָּאתִי שְׂבְרוּף מֵאַנּוּ וּמִשֵּׁה גִיבֵר"י הֵם מְסֻפְּמִים וּמְכֻוֹנָנִים זֶה עִם זֶה וְלְדְבָרֵי שְׁנֵיהֶם
אֵין אִישְׁטְרִילִיא בַּת אַהֲרֹן כִּהֵן מְקַוְדָּשֶׁת שְׁהָרִי שְׁנֵיהֶם כְּאַחַד הֵעִידוּ שְׂיִצְחָק גִּי"ר אֲסִי אֲבִיו
שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ הַמְּקַדָּשׁ הוּא נִתֵּן הַכּוֹס שֶׁל יֵין לְאַהֲרֹן הַנּוֹז' אֲב אִישְׁטְרִילִיאִי לְקְדוּשֵׁי בַתוֹ לְכַנּוּ
יְהוֹשֻׁעַ וּמִיד כְּשֶׁשָּׁמַע כֹּף אַהֲרֹן הַנּוֹז' בְּעַט בְּכּוֹס וְלֹא רָצָה לְקַבְּלוֹ וְאִישׁ אַחַר שְׁתָּהוּ וְכִי הָאִי
גִּנְנָא כ"ע מוֹדוֹ דְּאֵין כְּאֵן קְדוּשִׁין כֹּלֵל דְּגֵרְסִינּוּ פ"ק דְּקְדוּשִׁין תְּנוּ רַבְּנָן הַתְּקַדְּשִׁי לִי בְּמִנְהָ
נִטְלָתוּ וְזָרְקוּתוֹ לִים אוֹ לְאוּר אוֹ לְכָל דְּבַר הָאֵבֶד אֵינָה מְקַוְדָּשֶׁת וְקָאָמַר בְּגִמְרָא לֹא מִבְּעֵינָא
שְׂרִיטְנִיָּה קְמִיָּה דְּלֹא הָיוּ קְדוּשִׁין אֲבָל זָרְקִתִּי לִים אוֹ לְאוּר אִימָא כִּינּוּ דְּמִיִּחְיִיב' בְּהוּ קְדוּשֵׁי
קְדִישׁ נִפְשָׁה וְהָא דְּעָבְדָא הֵכִי סְבָרָא אִיבְדֻקְיָה לְהָאִי גְבָרָא אִי רַתְחָנָא הוּא אִי לֹא קָא
מִשְׁמַע לֹן כֹּן כְּתַב רַב אֶלְפֵס וְהוּא הִדִּין אִם הִשְׁלִיכְתוּ לְפָנָיו אֵינָה מְקַוְדָּשֶׁת וְכֹן פְּסָקוּ
הַפּוֹסְקִים: וְכָל זֶה אֶפְּלוּ בָּא לִיגְדָה בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין כ"ש בְּנִדּוֹן דִּינּוּ שְׁנִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי
אֵלוּ הַעֲדִים שְׂדְּבָרֵי הַמְּקַדָּשׁ אַחַר נְתִיבַת הַכּוֹס שְׁפֵן הֵעִיד בְּרוּף מֵאַנּוּ שְׂאָמַר לְאַהֲרֹן
בְּשִׁמְחָתָךְ וְלִקַּח הַכּוֹס מִיָּדוֹ וּכְשֶׁהִיָּה בְּיָדוֹ אָמַר לוֹ נִתְתִּיו לָךְ בְּעַד קְדוּשֵׁי בַתָּךְ
אִישְׁטְרִילִיא וְכוּ' וְגַם מִשֵּׁה גִי"ר אָמַר לְקַח יִצְחָק כּוֹס יֵין אֶחָד וּנְתַנּוּ לְאַהֲרֹן הַנּוֹז' קְבָלוּ
אַהֲרֹן וְאָמַר לוֹ יִצְחָק נִתְתִּי הַכּוֹס לְקְדוּשֵׁי בַתָּךְ וְכוּ' הָרִי שְׂלֹא בָּאוּ לִיד אַהֲרֹן בְּתוֹר'
קְדוּשִׁין אֲלֵא לְאַחַר הַנְּתִיבָה הַזְּכִיר קְדוּשִׁין וְכֵה"ג אִפִּי' שְׂתַק לְפִי דַעַת רֹב הַפּוֹסְקִי' לֹא
הָיוּ קְדוּשִׁין דְּהִנֵּה שְׂתִיקָה דְּלְאַחַר מִתֵּן מְעוֹת דְּלֹא הָיוּ קְדוּשִׁין כ"ש בנ"ד שְׂבְּפִירוּשׁ בִּיעַט
בוֹ וְהִשְׁלִיכוּ לְפָנָיו דְּפְשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׂאֵין כְּאֵן קְדוּשִׁין כֹּלֵל מְלִבַד בְּחִינּוֹת אַחֲרוֹת שְׂישׁ
בְּעַנְיָן שְׁהָאָב נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְכַנּוּ כְּמוֹ שְׂדְּבָרוּ הַפּוֹסְקִים וְאֵין לְהֵאַרְיָה: אֲבָל יֵשׁ כַּת אַחֲרַת
שְׂמִפְכָּה נִרְאָה שְׁהִיא מְקַוְדָּשֶׁת וְהִיא אַהֲרֹן וַיִּטֶּה וַיַּעֲקֹב גְּנִי שְׂשִׁנֵּיהֶם כְּאַחַד הֵעִידוּ שְׂיְהוֹשֻׁעַ
כְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק הַנּוֹז' הוּא עֲצָמוֹ נִתֵּן הַכּוֹס בְּיַד אַהֲרֹן הַנּוֹז' לְקְדוּשֵׁי בַתוֹ אִישְׁטְרִילִיא
וְשִׁקְבַל אַהֲרֹן הַנּוֹז' הַכּוֹס מִיָּדוֹ וְשְׂתָהוּ וְאֵע"ג שְׂבְּכָל אֶחָד וְאֶחָד אִיכָּא רִיעוּתָא שְׂבְּעֵדוּ'
יַעֲקֹב גְּנִי אֲלֵא אָמַר אֲלֵא קִחְהוּ לְקְדוּשֵׁי בַתָּךְ דְּאִישְׁטְרִילִיא וְלֹא אָמַר לִי דְהוּוּ דִּים שְׂאֵינָם
מוֹכִיחוֹת וּבְעֲדוֹת אַהֲרֹן וַיִּטֶּה נִרְאָ' מִתּוֹכוֹ שְׂדְּבַר אַחַר מִתֵּן מְעוֹת שְׁפֵן כְּתוֹב וְלִקַּח יְהוֹשֻׁעַ
כּוֹס יֵין וּנְתַנּוּ לְאַהֲרֹן וְאָמַר לוֹ נִתְתִּיו לָךְ בְּעַד קְדוּשֵׁי אִישְׁטְרִילִיא בַתָּךְ בְּעַדִּי וְכוּ' מ"מ
אֵין בְּזֶה שׁוּם חֻלְשָׁה שְׂלֹא לְהִיֹּת מְקַוְדָּשֶׁת שְׂהָרִי הָיוּ מְדְבָרִים עַל עֶסְקֵי קְדוּשִׁין שְׂהָרִי
הֵעִיד אַהֲרֹן וַיִּטֶּה שְׂאָמַר לוֹ יִצְחָק לְאַהֲרֹן נִתְחַתֵּן וּמִתּוֹךְ כֹּף נִתֵּן יְהוֹשֻׁעַ הַכּוֹס לְאַהֲרֹן וְכֹן

יעקב גני העיד שאמר יצחק לאהרן תן לבני את בתך אז אמר אהרן מי יתן והיה כדברך
אז אמר יצחק לבנו יהוש' קח פוס אחד יין ותן אותו לאהרן לקדושי בתו ואז לקח הפוס
וכו' וכיון שכן אפי' נתנו בשתיקה לגמרי כיון שנתרצ' הווי קדושין כמו שפסק הרמב"ם
הלכות אישות פרק שלישי וכל הפוסקים כל שכן בנדון דידן שדבר אחר מתן מעות
והענין מוכיח דהווי ידים מוכיחות נמצא מתוך עדות פת זו שאישטריליניא הנזכרת
מקודשת: וכיון שכן הווי דינא כי היא דתניא בכתובות פרק האשה תנו רבנן שנים אומרים
נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא לפי מאי דאוקי
רב אשי בגמרא דקאמר שנים אומרים לא נתקדשה ר"ל לא ראינוה שנתקדשה וק"מלן
דלא ראינוה אינה ראה ואף על גב דדנירי כלהו בחצר אחד לא אמרינן אם איתא דקדוש
קלא אית לה למילתא משום דעבידי אינשי דמקדשי בצנינעא אף בנדון דידן אף על גב
שהכת הראשונה מעידי' באופן שאינה מקודשת ושהיה הענין בפעודה ההיא מפל מקום
אינם מכחישים דברי הפת השנייה וכל מאי דאפשר לקיים דברי השתי פתות מקיימינן
וכיון שכן אפשר לומר שכיון שהמשך הסעודה היה זמן מה אפשר שפעם אחת רצה
לקדשה יצחק אב המקדש ואז לא קבל אהרן הקדושין כמו שהעידו הפת הראשונה ואחר
שע' קדש' יהוש' בנו ואז קבל אהרן הקדושין כמו שהעיד' הפת השנייה: וסמך לזה שהרי
נראה מתוך עדות אהרן ויטה שלא עמד שם מתחלת הסעודה עד סופה שהרי אמר איה
היה עובר דרך פתח בית יצחק וקראו לו שהיו אוכלים שם יצחק ואהרן וכו' משמע
שכבר היו אוכלים ואפשר שבזמן שעבר שהוא לא היה שם היה מה שהעיד הפת
הראשונה: וגם משה גיבר"ו אמר שהפצירו עמו שיקום לאכול עמהם וקם לאכל מעט
וכו' נראה מתוך לשונו שלא עמד בכל הסעודה' וכיון שכן אפשר שאחר שהלה משם
לעשות מלאכתו קודשה יהושע הנזכר כדברי הפת השנייה: וכיון שכן זה שנייה העידה
שנתקדשה כדיו וכשורה נדאי שהיא בחזקת מקודשת: אבל אחר שהעידו שתי פתי עדים
אחרים פת אחת מרדכי ו' שוהם ושמואל מאגורו שהעידו שאישטריליניא הנז' היא בת
שבע עשר שנה שלמים ומראש השנה של שנת השכ"ז נכנסת בשנת שמונ' עשרה שנה
וכת אחרת יצחק ונדאל ומשה שני שהעידו על פיסול אהרן ויטה נדאי שמכח עדות כל
פת וכת בפני עצמה אין בקדושין אלו בית מיוחד כלל ואישטריליניא הנזכרת היא מותרת
לעלמא לכל גבר די תצביין כל שכן בעדות השתי פתות יחד מכח עדות הפת הראשונה
מותרת דגרסינן פרק עשרה יוחסין קודשה אביה בדרה וקדשה עצמה בעיר ונהרי היא
בוגרת רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו ושמואל אמר חיישינן לקדושי שניהם ומסיק
בגמרא דפליגי כשקודשה אביה בבוקר ביום שנשלם בו ששה חדשים של ימי נערות
והיא קדשה עצמה בערב ובדקנו ונמצאת בוגרת רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו השתא
בצפרא נמי בוגרת ושמואל אמר השתא היא דאייתי סימנים ואיפסיקא הלכתא בגמרא
כרב וכן פסק והרא"ש והטור סימן ל"ז ואפילו אין מכחשת הבת לאב לומר
כבר בוגרת אלא ששומקת אוקמינן לה בחזקת בוגרת וכן פירש רש"י וז"ל אלא
נדאי באין מכחשתו פליגי וכן פסק רבינו ירוחם נתיב כ"ב חלק חמישי: וכיון שכן בנדון
דידן אם יש לאישטריליניא הנז' עתה בזמן הזה סימנים אוקמיה לה בחזקת בוגרת משעת
קבלת הקדושין כיון שבשעת הקדושין הגיע לכלל שנותיה שכבר הייתה מבת שלש
עשרה שנה ויותר אמרינן כיון דהשתא בוגרת גם בשעת קבלת הקדושין הייתה בוגרת

דהלכתא פרב שאמר פינון שבפערב היא בוגרת גם בפוקר אמרינו שהיתה בוגרת ואין בקדושי אביהם ממש גם בנדון דידן אין בקדושי אבי' ממש: ועוד יש לומר דבנדון דידן אפילו שמואל מודה דאוקמינו לאישטרילינא בחזקת בוגרת בשעת הקדושים ואין בקדושים שקבל אביה בשביל' ממש וטעמא דמלתא שפכתו התוספת שם פרק עשרה יוחסין וא"ת אמאי אפילו רב ושמואל בבה"ג שקדשה אביה בפוקר וקדשה עצמה בפערב נפלו בקדושה אביה גרידא וי"ל דנדאי לא פליגי בקדושה אביה לחודא דבהיה מודה שמואל דאינה מקודשת דאמרינו העמד אשה אחזקת פנוייה כמו שהיתה קודם שקדשה ונהרי היא בוגרת לפינוי ואין קדושי האב קדושים אבל עתה דקדשה אף היא עצמה ליפא חזקה דפנוי דממ' נפשך אשת איש היא או משום קדושי אביה או משום קדושי דיד' וליפא האי סברא ומשום הכי פליג שמואל וכיין שפן בנדון דידן שאין פאן אלא קדושי אביה אפילו שמואל מודה דאוקמינו לאישטרילינא בחזקת פנוייה אם בדקנוה השתא ויש לה סימנין: ועוד איפא טעמא אחריןא בנדון דידן לומר דאפילו שמואל מודה דמוקמינו לאישטרילינא הנזכרת בחזקת בוגרת אם נמצאו לה עתה סימנין דעד פאן לא קא פליג עליה דרב ואמר השתא הוא דבגרי' אלא כשהיו הקדושים ביום אחרון של הששה חדשים של ימי הנערו' ולכן אין שם שום חזקה לומר מצפרא בגרה אבל בנדון דידן שבשע' הקדושים כבר באה לכלל שנותיה שהיתה בת י"ג שנה הרי היא בחזקת שהביא' סימנין דקיימא לו כרבא דאמר בפרק יוצא דופן קטנה כל שתים עשרה שנה ממאנת והולכת מפאן ואילך אינה ממאנת משום דמחזיקינן לה בגדולה ואף על גב דקאמר ואינה חולצת הני מילי בלא בדיקה אבל בבדיקה חולצת וכמו שאמר שם אבל לחליצה בעי בדיקה: וכיין שיש חזקה כשפא לכלל שנותיה היא גדולה ועכשיו נמצאת גדולה מוקמינו לה בחזקת גדולה משעה ראשונה שפא לכלל שנותיה לכולי עלמא וכן פסק רבינו ירוחם נתיב כ"ב חלק ה' וז"ל ואי לא משתפח בגרות אלא לבתר שית בין דאשתכח בהוא יומא דקדושי שניהם בין דאשתכח ביומא דבתריה פינון דקדושים ומציאת סימנים פנלהו בתר משלם שית הוו פולי עלמא מודו דדידה הוי קדושים ולא דאבנה וכן פסק הרא"ש בתשובותיו כלל ל"ג שפינון שהגיע לכלל שנותיו ומשגחינו ביה השתא סימני מחזקינן ליה בגדול משהגיע לכלל שנותיו והביא ראיה ממעשה דבני ברק בא' שמכר בנכסי אביו וכו' בפרק מי שמת עיין שם שכלל העולה מדבריו דלכולי עלמא פינון שפא לכלל שנותיו מחזקינן ליה בגדול: אף פאן בנדון דידן אם אישטרילינא הנזכרת תהיה נבדקת עתה על ידי נשים צדקניות ויש לה סימנים מוקמינו לה בחזקת בוגרת משעת הקדושים פינון שפאת בזמן ההוא לכלל שנותיה שהיה לה שלש עשרה שנים לפי עדות העדים באופן שלא היה לאביה רשות בה ואין הקדושים שקבל בשבילה פלוס והיא מותרת לעלמא: וגם מכח עדות השנייה סברת לפי שפכר העידו על אהרן ויט' שהוא פסול לעדות מן התורה שעבר עבירה שחייב עליה מיתת ב"ד ואע"ג שלא התרו לו עליה הוא פסול לעדות כמו שכתב הרמב"ם הלכות עדות פ' שנים עשר פינון שהיא עבירה מפורסמת וכיין שפן נמצא שאין בקדושים אלו כי אם עד אחד ויעקב גני וכיין שאין פאן אלא עד אחד הא קיימא לו דהמקדש בעד אחד לא חיישינו שפס לקדושים אפילו ששניהם מודים כ"ש בהכחשה בנדון דידן וכן פסקו רוב הפוסקים ראשונים ואחרונים: ואע"ג שהעדים העידו שפסל אהרן ויט' בחודש אב שנת השכ"ה והקדושים היו קודם לכן מ"מ

כִּינּוּן שְׁבִשְׁעָ שֶׁהַעֵיד הָעֵדוּת הִיָּה פְּסוּל אֵין עֵדוּתוֹ עֵדוּת וְכֵן פְּתַב הָרִיב"ש בְּתִשְׁבּוּתוֹ סִמְן רס"ו עַל גְּדוּן כִּי הָאֵי וְהִבִּיא רְאִיָּה לְדַבְּרֵי בְּאִנְפֵּן דְּבַעֲיָנָן תַּחֲלָתוֹ וְסוּפּוֹ בְּכַשְׁרוֹת בְּאִנְפֵּן שְׂאִין כָּאֵן כִּי אִם עַד אֶחָד וְכַמְעַט אֶפְקִילוּ עַד אֶחָד לִיכָּא דְלִפֵּי הַנְּשֻׁמָּע קְרוּב לְנֹדָא גַם יַעֲקֹב גָּנִי שְׁמוּעָתוֹ רְעָה אֶלָּא שְׁלֵא נִתְקַבֵּל עָלָיו עֵדוּת גְּמוּרָה וְדִי לְנוּ בְּזָה לְהִתְרַם אִישְׁטְרִילִיָּא הַנְּזַכֵּר לְעֵלְמָא וְאַף עַל גַּב שְׁקַבְלוּ עֵדוּת הַקְּדוּשִׁין בְּבֵית דִּין וְאִיכָּא קְלָא דְנִתְקַדְּשָׁה כְּבָר פְּסָקוּ הַפּוֹסְקִים דְּקִיָּמָא לֹן פְּרַב דְּבִסוּרָא שְׁהִיָּה מְקוּמוֹ שֶׁל רַב מְבִטְלִין קְלָא וְכֵן פְּסָק רַבִּינוּ יְרוּחָם נְתִיב כ"ב חֶלֶק ב' וְהָרִיב"ש בְּתִשְׁבּוּתוֹ סִמְן רס"ו פֶּל שְׁכֹן בַּנְד"ד שְׁהִיָּה קוֹל וְשׁוֹכְרוֹ עִמּוֹ וְכַתְּב רַבִּינוּ יְרוּחָם שֶׁם לָאו דְּוִקָּא שׁוֹכֵר אֶלָּא מְקוּם שׁוֹכֵר אִם יֵשׁ מְקוּם שְׁנוּכַל לֹמַר שְׁמָא הִיָּה כָּהּ אוֹ כָּהּ וְצָרִיךְ מִמֶּשׁ קוֹל מִן הַשׁוֹכֵר שְׂאָף עַל פִּי שְׁלֵא יְהִיָּה אֶלָּא שׁוּם מְקוּם שְׁיִסְתַּפְּקוּ הָעַם לֹמַר שְׁמָא הִיָּה שֶׁם שׁוֹכֵר הָרִי גִּשְׁבֵּר הַקּוֹל וְאִינוּ כְּלוּם: וּבַגְּדוּן דִּינָן כְּבָר הַעֵידוּ שְׁנֵי עֵדִים שְׁהַכְחִישׁוּ לְעַדֵּי הַקְּדוּשִׁין קוֹדֵם שְׁהַעֵידוּ עֵדוּתָם וְעוֹד דְּאִיכָּא כְּמָה וְכְמָה אֲמַתְּלָאוּת וְיָדִים מוֹכִיחוֹת שְׁהַפֵּל הוּא שְׁוֹא וְדָכֵר כְּזָב וְהַמְקַדֵּשׁ וְהָעֵדִים כְּלָם עֲצָמוּתָם וּמַהוּתָם הֵם בּוֹרוֹת גִּשְׁפָּרִים וְשׁוֹכְרִים עִמָּם וְאִי אִישְׁרַח חִילֵי הִיָּתִי מִיְּסוּרָם בְּסִילְנָא דְּלָא מִבַּע דְּמָא כִּי גְּבַלְהָ עֲשׂוּ בִּישְׁרָאֵל לְהוֹצִיא לְעַז עַל בֵּית כַּהֵן שְׁנִתְקַדְּשָׁה בְּדַבְּרֵי שְׁקֵר וּמְרָמָה כְּלָל הָעוֹלָה מִדַּבְּרֵי אֵלָּה שְׁלֵא יִתְרוּךְ רַמְיָה צִידוֹ וְאִישְׁטְרִילִיָּא הַנּוֹ' אִם יֵשׁ לָהּ סִמְנִין עַל יְדֵי בְּדִיקַת גִּשְׁמִים הִיא מוֹתֶרֶת לְעֵלְמָא בְּלִי שׁוּם חֲשֵׁשׁ אִיסוּר כְּלָל זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי: הַצְּעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֵלֶה"ה: קִפּוֹ הֵן אֲמַת נְאֻמוֹנָה קִנָּא קִנָּאִיתִי לֵה' אֲלֵדֵי יִשְׂרָאֵל וּלְתוֹרָתוֹ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרוֹת וְגַדֵּר אֲכַנְיָ גִזֵּר מִתְּנוּסָסוֹת עַל אֲדַמַּת חוֹמַת טְהַרֵּת מִשְׁפָּחוֹת הַמִּיְּחַסוֹת בִּישְׂרָאֵל גְּהַרְסָה וּבָאוּ בָּהּ פְּרִיצִים וּבִקְשַׁת רַמְיָה הוֹמְיָה הִיא וְסוֹרְרַת וְחִץ שְׁחוּט לְשׁוֹנָם מְרָמָה דְּבַר וְחִלְלוּהָ הַחֹקְקִים חֲקִי אֲנִין וּמְכַתְּבֵי עֲמָל מִמַּעַל יִמַּל קְצִירָם וּמַתַּחַת שְׁרָשִׁיָּהם יִשְׁוֹרְשׁוּ מִן גּוֹ יְגוֹרְשׁוּ הֵלָּא מֵהֵם וּמִהֵמָּהם וְלֹא כַּחַ בְּהֵם הָאֲחִים בְּנֵי אֲרוּאִישְׁטוֹ אֲשֶׁר הַגְּדוֹל מֵהֵם הַמְּפֹרָסִים בְּעִבְרִית שְׁדָּה אֲשֶׁה בֵּית טוֹבִים שְׁמָה גְּאֻמִּילָה בֵּית הַנְּבֹן וּמַעוֹלָם ה"ר שֶׁם טוֹב בֶּן אֲלֵגִי"ג יצ"ו וּבְהַמְשָׁךְ הַזְּמַן נִתְגַּלָּה שְׁהַמְשׁוֹדֵךְ הַנְּזַכֵּר הִיָּה רִשְׁעָ וּבַעַל עֵבְרוֹ' עַד שְׁלִסְבָּה זֹו דְּחַפּוֹ חֲמִיו בְּשִׁתֵּי יָדָיו וּכְשִׁרְאָה הַמְשׁוֹדֵךְ הַנְּזַכֵּר כֵּן פִּתְהָ ג' אֲנָשִׁים שְׂיִאֲמְרוּ בְּפָנֵי קִצֵּת יְהוּדִים אִיךְ קִידֵשׁ אֶת מְשׁוֹדְכָתוֹ הַנְּזַכֵּר בְּפָנֵיהֶם עַד שְׁהִבִּיא אֶת אַבִּי הַנְּזַכֵּר עִם הַיּוֹתֵה בּוֹגְרַת בְּפָנֵי בֵּית דִּין כְּדִי שְׁיִבְאוּ הָעֵדִי וְיַעֲדוּ בְּפָנֵי בֵּית דִּין אִיךְ מְשׁוֹדְכָתוֹ הַנְּזַכֵּר הִיָּתֵה מְקוֹדְשַׁת אֲלֵיו שְׁנֵי פְּעָמִים אֶחָד עַל יְדֵי אַחִיו בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וְאַחַת ע"י עֲצָמוֹ וְהִבִּיא אֶת רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן לְפָנֵי בֵּית דִּין וְשְׁאֵלוּ אֶת הַבֵּית דִּין לָהֶם וְאָמְרוּ שְׁאֲמַת הוּא שְׁפַעַם אַחַת הֵלֵךְ אַחִיו שֶׁל הַמְשׁוֹדֵךְ הַנְּזַכֵּר וְנָמַן נִרְאָה אַחַת לְמְשׁוֹדְכַת הַנְּזַכֵּר' אֲבָל הָאֶחָד מֵהֶם אָמַר שְׁאֲמַר לָהּ הַשְּׁלִיחַ הַנְּזַכֵּר לְשׁוֹן קְדוּשִׁין וְהָאֶחָד אָמַר שְׁלֵא לָהּ לְשׁוֹן קְדוּשִׁין כְּלָל וְעָקֵר רַק נָמַן לָהּ הַנְּרָאָנָה לְבַד' עוֹד הִבִּיא אֶת שְׁמַעוֹן וְאֶת לוֹי לְפָנֵי בֵּית דִּין וְהַעֵיד שְׁמַעוֹן שְׁהַמְשׁוֹדֵךְ נָמַן רַמּוֹן מִיָּדוֹ לִיד מְשׁוֹדְכָתוֹ וְאָמַר לָהּ תְּהֵא מְקוֹדְשַׁת לִי בְּרַמּוֹן זֶה וְשִׁהִיא לְקַחַה הַרְמּוֹן וְשִׁתְּקָה וְלוֹי אָמַר שְׁלֵא רְאָה וְלֹא שְׁמַע מַעוֹלָם לֹא קְדוּשִׁין אֲלוֹ וְלֹא אַחֲרִים בְּאִנְפֵּן שְׁבַפְעַם הִרְאִישׁוֹנָה וְהַשְּׁנִית אֵין מִי שְׁיַעֲיֵד עַל קְדוּשִׁין רַק שְׁמַעוֹן לְבַד וְהַשְּׁנִים הָאֲחֲרִים גִּשְׁבְּעוּ שְׁבוּעוֹת חֲמוּרוֹת שְׁלֵא רָאוּ קְדוּשִׁין כְּלָל וְעִיקֵר לְבַחְוָרָה הַנְּזַכֵּר לֹא מִהַמְשׁוֹדֵךְ וְלֹא מֵאַחַר אֲזֹ אָמַר הַמְשׁוֹדֵךְ בְּפָנֵי בֵּית דִּין שְׁיֵשׁ לוֹ ב' שְׁטָרוֹת חֲתוּמִים אֶחָד מְרַאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן שְׁקִדְשָׁה אַחִיו בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וְשִׁטֵּר אַחַר שְׁשִׁמְעוֹן וְלוֹי חֲתוּמִים

ומעידים איך הוא בעצמו קדשה וקודם שייבאו השטרות שאלו הבית דין לעדים מה הוא זה שאתם אומרים שלא ראיתם קדושין ואומר שיש שטרות חתומים מינכם ענו אז ראובן ולוי שפכת האלות והשבועות הנז' שלא ראו דבר בזה רק פתם והסותם הנחש הנז' באו' שמשנדכת היא ולא הנה בזה שום דבר ונתפתו וחתמו שקר ואחר כך הובאו השטרות לפני בית דין וראו שהיו ראובן ושמעון כותבים שטר אחד בזה הלשון זכרון עדות שהנה בפנינו ביום פלוני נתן פלוני נאראנגה אחת לגאמילה משנדכת פלוני ואמר לה תקח זאת הנאראנגה בעד קדושין לאחי פלוני ולהיות אמת הדבר חתמנו שמותינו פה ראובן עד שמעון עד: גם השטר השני הנה אומר זכרון עדות וכו' עד ואמר לה פלוני המשדך למשנדכתו תקח רמון זה ותהא מקודשת לי בה וכו' ולפי שאמת ויציב הדבר חתמנו שמותינו פה שמעון עד לוי עד: עד וחרו העדים ואמרו שהכל בדאי כי הוא פתם לחתום שקר כי לא הנה כי אם שמעון שאמר לעולם כי כל מה שחתם אמת ויציב: איברא הדבר הראשון אשר צריך לחקור בזה הנדון הוא תשובת מהר"י קולון ז"ל דהיא היא דקיימא באפי כל רוצה להקל ולהתיר דכתב סימן ע"ד שאם פתבו העדים שטר פלוני קדש את פלונית וחתמו אף על פי שאין מעיד שום עד על פתב ידם גם אין פתב ידם יוצא ממקום אחד והעדים עצמם מכחישים ואומרים שאין זה פתב ידם שאין פח ביד בית דין לפוטרה בלא גט מההיא דריש פרק קמא דגיטין דאמר רשב"ל עדים החתומים על השטר נעשוה כמי שנחקרה עדותן בבית דין ורפנו הוא דהצריכו קיום ב"ד וכתב מהרי"ק ז"ל משם יש ללמוד לכל שטר שהעדים חתומים עליו שהוא כשר בין באיסורא בין בממונא אעפ"י שלא תקייים בחותמיו אלא מדרבנן בעי קיום וגם הביא לשון פי"ח שפכת דקיום שטרות מדרבנן דאי דאורייתא השטר בחזקתו והטוען בו עליו להביא ראיה וכתב עוד הלכה הא דאיתנו עלה שאותו ברוך הביא שטר קדושין לפניכם חתומים בו מיד שנקרא השטר בבית דין והחזקה מקודשת מדין תורה דנהי דאחמור רבנן דאצרייך קיום בגט ובשטר גוביינא שלא להנשא לשוק ולא להוציא ממון עד שיתקייים הגט או השטר אבל להקל ולהתיר אי אפשר לא וכו' הלכה בעניא גיטא ואי משום דקאמרי סהדי אין זה פתב ידנו לית לן להתירה הואיל והובא השטר בב"ד וקראוהו בב"ד והחזוק בב"ד שוב לאו כל כמינייהו למימר לא חתמנו מעולם דלא אתי על פה ומרע לשטרך זה תנורף דבריו: והנה מדבריו אלה נקטי ב' דברים ב' דינים מחודשים להפליא א' כי עדים החתומים על השטר נעשוה כמי שנחקר עדותן בבית דין הוא מדאורייתא וכי זאת החזקה תלויה בקריאת השטר בבית דין: ב' כי אפילו באו העדים החתומים ואמרו לא חתמנו כך מעולם ואפילו אין פתב ידם יוצא ממקום אחר גם אין עדים שהוא פתב ידם פיון שנק' השטר בבית דין אין נאמנין והחזקה האשה מקודשת ומי הוא זה ואיזה הוא אשר חלק לו ה' בפינה לא ישפדל לבטל חנומרות פאלו כי אם פן לא הנחת בת לאברהם אבינו שלא תהא תחת על עלילות ברשע וכל מי שיהפוך וכתוב שטר ויזייף חתימות ידו ויביאה לבי דין ונהרי נלפדה ברשת העיגון עד תרצה לגרשה מזוייף ההוא: ובכן אבא על שני דברים כפי אשר יורוני מן השמים כי מקום הנחיו לנו אבותינו ורבותינו ואשיב על אחרון ראשונה ואומר כי איך אפשר לומר לשני עדים כשרים לא יבטלו שטר שאין בו ממש והנה מלתיזה דר"ל התאמרה בירושלמי על ההיא דתנאי על מתני' דהעדים שאמרו פתב ידנו הוא זה אבל אנוסים היונו וכו' וכן העדים שהעידו בין לטמא בין לטהר בין

לרחק בין לקרב בין לאסור בין להתיר בין לזכות בין לחוב' עד שלא נחקרה עדותן בב"ד אמרו מבדין היינו הרי אלו נאמני' משנחקר' עדותן בב"ד אמרו מבדין היינו אינם נאמנים אמר רשב"א עשו עדים התומים על השטר כמי שנחקרה עדותן בבית דין הרי בהדין דלענין לומר מבדין היינו נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין לא לענין שלא יוכלו לומר אין זו חתימת ידינו כל שאין אחרים מעידים על חתימתן גם אין כתב ידן יוצא מקום אחר: ועוד דלא אפשר לומר כי אמרי לא חתמנו נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין דהא לא משפחת דכותה בעל פה וזה ברור ועוד יתבאר זה בהדין מלשון הירושלמי הסמוך לזה דקאמר הן אומרים זה אינו כתב ידינו ואחרים אומרים כתב ידם הוא זה תני רבי חייה אין מעלין ואין מורידין: אמר רבי יוסף מתניתין אמרה פן אם יש עדים שהיא כתב ידם או שכתב ידם יוצא מקום אחר אין נאמני' הן אומרים כתב ידינו ואחרי' אומרים אינו כתב ידם אמר רבי מנא נעשה כשטר שקר' עליו ערער הרי בהדין דכשהם אומרים אינו כתב ידנו ואחרים אומרים כתב ידם אינם נאמנים אבל פשאין עדים מכחישים אותם ודאי נאמנים לומר אין זה כתב ידינו והענין כל פה ברור בעצמו שהאריכות בו ממה שאין בו צורך אלא שיעצא הדבר מפי קדוש ואין לומר דמאי דאמר הקא שאם הם אומרים אינו כתב ידינו נאמנים היינו בטר דתקון רבנן קיום אבל מדאורייתא אפילו אין עדים שיכחישום אינם נאמנים לומ' אינו כתב ידינו דהא אהיא דריש לקיש דקאמר נעשה כמי שנחקרה עדותן בבית דין קאי ונהיא דר"ל אכל מילי דקאמר לטמא לטהר ולרחק לאסור ולהתיר קאי ואם הא דריש לקיש מדאורייתא כמו שסובר מהרר"י קולון ז"ל הא דאינהו אמרי אינו כתב ידינו נמי מדאורייתא היא ואף על פי שפדפוס בירושלמי הפבא הראשונה דהם אומרי' אינו כתב ידם מוטעית ההגהה שהגהתי מוכרחת לכל בן דעת כי אין מציאות חלוקות יותר מד' או ששני הזוגות אומרים כתב ידם או שהם אומרים אין כתב ידם ואחרים אומרים כתב ידם או שהם אומרים כתב ידינו ואחרים אומרים אין כתב ידם ובב' החלוקות הראשונות ששני הזוגות שונים היאך יאמר אין מעלין ואין מורידין והכי קאמר רבי יוסי מתניתין אמרה פן גם על החלוקה דהם אומרים כתב ידינו ואחרים אומרים אינו כתב ידם היכי קאמר רבי יוסי מתניתין אמרה פן אלא על פרוץ דאהם אומרים אינו כתב ידינו ואחרי' אומרים כתב ידם קאי וכל זאת הסוגיא של הירושלמי מביא מהרר"ק להחזיק דבריו ואיני רוצה לפלפל על מה שכתב בזה כי בהדין משמע מדבריו כי רבי יוסי אמר מתניתין אמרה פן על דברי ריש לקיש ונראה שהיה חסר מספרו מה שכתבתי הן אומרים אינו כתב ידינו ואחרים אומרים כתב ידם ומה דתני רבי חייה עלה אין מעלין ואין מורידין ועלה אמר רבי יוסי מתניתין אמרה פן וברור הוא שאלו היה לו הירושלמי אשר כתבתי לא היה אומר מה שאמר והאמת יורה דרכו וכמה קושיו' יש לי על מה שכתב בזאת הסוגיא וכיון שמה שכתב כתב מתוך ספר מוטעה די כמה שכתבתי ועדיין נשאר עלינו לתרץ לשון הירושלמי אחר אשר משם הביא עיקר הראיה מהר"י קולון ז"ל לסברתו דאין נאמנים לומר אין זה כתב ידינו בפרק בתרא דשבועות שטרי חוב הפוקדמין פסולים מפני שמניפה פחו והמאחרים כשרים מפני שמגרע פחו ואמר עלה בירושלמי מי מודיע לנו פירוש מי מודיע לנו שהיא מוקדם ומתרץ רבי שמעון כרבי אבא בשם רבי יוחנן עדים התומים על השטר ופרכינן לא כן אמר רבי שמעון בן לקיש עדים התומים על השטר נעשה כמי

שְׁנַחֲקֶרָה עֲדוּתָן בְּבֵיתוֹהֵיאָהּ מַגִּידִים וְחוֹזְרִים וּמְשַׁנֵּי תַמָּן אוֹתָם שְׁאַמְרוּ לֹא חֲתַמְנוּ כָּל עֵינֶיךָ שֶׁהֵם עוֹקְרִים הַגּוֹף אֲזַי אֵין נֶאֱמָנִים בְּרֵם הֶכָּא הוּא אָמַר עַל זֶה חֲתַמְנוּ וְעַל זֶה לֹא חֲתַמְנוּ וְרַצָּה הָרַב הַנִּזְכָּר לְהַכְרִיחַ מִכָּאן שֶׁר"ל מֵיִרֵי אֶפְיֵלוּ אֵין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר דָּאָם לֹא כֵּן מֵאֵי פְרִיָּהּ לְרַבֵּי יוֹחֲנָן הֵנָּה לִיהָ לְשִׁנּוּי דְלֹא מֵיִרֵי רַבֵּי שְׁמַעוֹן כֵּן לְקִישׁ אֶלָּא כְּשֶׁכְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר וְרַבֵּי יוֹחֲנָן כְּשֶׁאֵין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר: וְתַמָּה אֲנִי אֵיךְ חָשַׁב הָרַב זֶה לְהַכְרִיחַ דָּאֵי בְּאֵין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר מֵיִרֵי מִתְנִיתִין דְקָאָמַר שְׁטַרְי חוֹב הַמְּוֹקְדָּמִים פְּסוּלִים מֵאֵי בְּעֵי מִי מוֹדִיעַ וּמֵאֵי חֲדוּשֵׁיָהּ דְרַבֵּי יוֹחֲנָן עֲדִים הַחֲתוּמִים בְּשֵׁטֶר מוֹדִיעִים פְּשִׁיטָא דְכִינּוּ דָּאֵין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר נֶאֱמָנִים לְהוֹדִיעַ אֲבָל לְפִי מַה שֶׁחָשַׁב הַמְּקַשֶּׁה דְבִשְׁטֶר מְקוּנָיִם עֲסָקִינוּ בְּעֵבּוֹר זֶה הַקְּשָׁה מִי מוֹדִיעַ וְכִשְׁאָמַר רַבֵּי יוֹחֲנָן עֲדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְׁטֶר הַקְּשָׁה מִיָּד דְרִישׁ לְקִישׁ עַל רַבֵּי יוֹחֲנָן עַד שֶׁתַּרְץ לוֹ הֵתֵם שְׁאוּמְרִים לֹא חֲתַמְנוּ וְכִינּוּ שְׁכַתְּבֵי יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר אֵין נֶאֱמָנִים לֹא חֲתַמְנוּ וְכִמוֹ שְׁכַתְּבֵי בִירוּשְׁלַמִי עֲצָמוּ בְּלִשׁוֹן שְׁכַתְּבֵי לְעִיל הֵם אוּמְרִים אֵינוֹ כְּתַב יָדֵינוּ וְאַחֲרֵים אוּמְרִים כְּתַב יָדָם: וּמִי לָנוּ גְדוֹל מִהָרַב רַבֵּינוּ שְׁמִשׁוֹן ז"ל וּמִבֵּיא זֶה הַבִּירוּשְׁלַמִי דְפָרַק בְּתַרְא דְשְׁבוּעוֹת וְכַתְּבֵי וּפְרִיָּהּ מִדֶּר"ל דְנַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁנַחֲקֶרָה עֲדוּתָן בְּב"ד אֶפְיֵלוּ מִדְּרַבְּנָן הֵיכָא דְכַתְּבֵי יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר דָּאֵי אֵין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר נֶאֱמָנִים לְפִסְלוֹ כְּדְמוּכַח בְּפָרַק שְׁנֵי דְכַתְּבוֹת וּמְשַׁנֵּי הֵהִיא דְרִישׁ לְקִישׁ כְּשֶׁאוּמְרִים לֹא חֲתַמְנוּ דָּאֵינִי נֶאֱמָנִי דְכִינּוּ שֶׁהִגִּיד שׁוֹב אֵינוֹ חוֹזֵר וּמַגִּיד ע"כ לְשׁוֹן הַר"ש ז"ל וְהָרִי בְרוּר מִדְּבַרְיוֹ דְדוֹקָא בְּשֶׁכַתְּבֵי יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר וְדָאֵי אֵין נֶאֱמָנִים לֹא חֲתַמְנוּ אֲבָל כְּשֶׁאֵין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר וְדָאֵי נֶאֱמָנִים לֹא חֲתַמְנוּ וְהָרִי זְכִינוּ לְהוֹכִיחַ בְּמַה שְׁאֵין סָפֵק שְׁאֶפְיֵי בְדָאוּרֵייתָא אִם יֵאמְרוּ הַעֲדִי'לֹא חֲתַמְנוּ שְׁאֵין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר שֶׁהֵם נֶאֱמָנִים: וְעַתָּה נִבְּא לְעַנּוֹת הַחֲדוּדֵי הָאֲחֵר אֲשֶׁר כְּתַב הָרַב הַנִּזְכָּר דְעַדִּי הַחֲתוּמִי עַל הַשְׁטֶר אַע"פ שֶׁלֹּא נִתְקַיֵּים בְּשׁוּם צַד נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁנַחֲקֶרָה עֲדוּתָן בְּב"ד מִדָּאוּרֵייתָא תַמָּהֵנִי מַגְדוּלַת חֲכָמָתוֹ אֵיךְ כְּתַב דְּבַר זֶה בְּפִשְׁטוּת מִבְּלֵי חוּלֵק כִּי נִרְאָה כִּי הוּא אֵלֶיכָא דְכוּלֵי עֲלָמָא וְכַמָּה גְּאוּנֵי עוֹלָם וְרוּב הַפּוֹסְקִים אֲשֶׁר מִימֵיהָ אָנוּ שׁוֹתִים הַתּוֹסְפוֹת וְהָרִא"ש וְהָר"ן וְעַל הַכֹּל הַרְמַב"ם ז"ל וְכַמָּה אַחֲרֵים נִגְרָרִים אַחֲרֵיהֶם אֵינָם סוֹבְרִים כֵּן וְנַעֲשֶׂה עָקֵר וְשִׁרְשׁ מִדְּבַר הַרְמַב"ם ז"ל הַלְכוֹת עֲדוּת פָּרַק ג' וְזֶה לְשׁוֹנוֹ דִּין תּוֹרָה שְׁאֵין מְקַבְּלִין עֲדוּת לֹא בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וְלֹא בְּדִינֵי נְפְשׁוֹת אֶלָּא מִפִּי הַעֲדִים שְׁנַאָמַר עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים יָקוּם דְּבַר מְפִיָּהֶם וְלֹא מִפִּי כְּתַבָּם אֲבָל מִדְּבַר סוֹפְרִים שְׁחוֹתְכִים דִּינֵי מְמוֹנוֹת בְּעֲדוּת שְׁבִשְׁטֶר כְּדֵי שֶׁלֹּא תִנְעוֹל דְּלַת בְּפָנָי לוֹוִים ע"כ: הָרִי דְבַר הַרְמַב"ם בְּהַדְיָא שְׁאֶפְיֵלוּ שְׁטֶר גְּמוּר הַחֲתוּמִים עֲלֵיו עֲדִים עֲדוּתָן הוּא מִדְּרַבְּנָן וְאֵיךְ פִּסְק הָרַב הַנִּזְכָּר לְהַדְיָא שֶׁהִיא מְקוּדְשֵׁת מִדָּאוּרֵייתָא וְאִם לֹא הִיָּה שׁוּם אֶחָד מֵהַפּוֹסְקִים בְּזֹאת הַסְּבָרָא רַק הַרְמַב"ם לֹא הִיָּה רֹאוּי לְהַשְׁמִיט דְּבַרְיוֹ כָּל שֶׁכֵּן דְּהָא מִילְתָּא תַלְיָא בְּאַשְׁלֵי רַבְרַבֵּי כְּמוֹ שְׁאוּכִיחַ: גַּם מַה שֶׁהִסְפִּים הָרַב הַנִּזְכָּר דְעַדִּים הַחֲתוּמִים עַל הַשְׁטֶר דָּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ נַעֲשֶׂה כְּמִי שְׁנַחֲקֶרָה וְכו' מִדָּאוּרֵייתָא קָאָמַר נִרְאָה לְעַנּוּת דְעַתִּי שְׁאָנוּ מוֹכְרִים לֹא חֲתַמְנוּ וְלֹא מִדָּאוּרֵייתָא וְהָכִי דֵינִי לִישְׁנָא בִירוּשְׁלַמִי פָּרַק בְּתַרְא דְשְׁבוּעוֹת וּפְרַק שְׁנֵי דְכַתְּבוֹת בְּשִׁנֵּי הַמָּקוֹמוֹ כְּתַב בִּירוּשְׁלַמִי אָמַר רִישׁ לְקִישׁ עֲשׂו עֲדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְׁטֶר כְּמִי שְׁנַחֲקֶרָה עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין וּמֵאֵן עֲשׂו אֶלָּא רַבְּנָן וּמְצִינוּ שְׁנַחֲלֵקוּ הַמְּפָרְשִׁים הֵא דְאָמְרִינּוּ כִינּוּ שֶׁהִגִּיד שׁוֹב אֵינוֹ חוֹזֵר וּמַגִּיד מֵהֵיכָא נִפְקָא לָן אֵית דְאָמְרֵי מֵאֵם לֹא יִגִּיד וְאֵית דְאָמְרֵי

מעל פי שנים עדים יקום דבר ובעדים התומי על השטר לא שאל מנא ליה משום דפשיטא דהוא מדרבנן ונוסף על כל מה שפיתבנו אני אוכיח שיוך' מהר"י קולון ז"ל כל מה שפיתבתי הנ' בסו' התשוב' כתב אף לבי מגמג' מה שכת בה"ג אמ' בשם מר' יהודאי גאון סהד' דחת' על השט' ואמר אין חתימתי מיהו לא קים לי כמאי דכתי ביה מהימן ואקשי רבנן קמיה אלא מעתה האי שטרא דאתי מעלמא ומקימין לי' בחתימת ידי סהדי דחתמי עלה היכי מקימינן ליה דילמא אי הוה סהדי הוה אמרי לא קים לן במאי דכתיב ביה וחדר להו לכתחילה לא אמינא אי אמרי אינהו דלא קים להו מהמני וכן כתב הרמב"ם ז"ל שטר שיצא לבית דין ובאו שנים ואמרו כתב ידנו הוא זה אבל מעולם לא ידענו עדות זה וכו' לא נתקיים השטר והרי הוא פתור עד שיפתר עדותן אם פן הא דאתינן עלה אפילו היו אמרים חתמנו אבל לא ראינוה שקדשה היו נאמנים לומר לא ראינו הקדושין כל שכן פשאומרים שאין זו חתימתם מיהו בלאו הכי לא נהירא לי דמר' יהודאי והרמב"ם ז"ל עד כאן: הנה משמע מדבריו שאם דברי מר' יהודאי והרמב"ם ז"ל אמת נאמנים לומר לא ראינו הקדושין והנה הרב ז"ל הנז' מוכרח לומר שדבריהם אמת כי כל יסוד חומרת הרב הוא על הירושלמי כמו שפיתבנו והירושלמי פוסק פהרמב"ם ורב יהודאי אם פן נחדש היסוד אשר עליו בנה כל דבריו כי הירושלמי לא יסתור את עצמו והנה כתב הרא"ש פרק האשה שנתארמלה ומתוך הירושלמי מוכיח דאם העדים שכחו לגמרי המלנה דאף מתוך ראית השטר אינה זוכרים אותו מודו רבנן דצריכים לצרף עמהם אחרים וכן פסקו הרא"ש והר"י בנו ורבינו ירוחם והרמ"ה וכמה גדולים נמשכים אחריהם גם רבינו ירוחם כתב בשם התוספות דהירושלמי פוסק כדברי הרמב"ם ז"ל: גם מה שכתב הרב הנז' דשמה לא אמרינן פן אלא בממונא זהו עם יסוד דבריו שחושב שעדים החתומי' על השטר דאורייתא ובממונא אקילו רבנן והרי כתב הרמב"ם בהדיא שבין דיני ממונות בין דיני נפשות אין מקבלין עדות אלא מפי העדים מדברי תורה וא"כ נתבטלו דבריו מעקרן פיון שהירושלמי סובר פהרמב"ם וגאוני עולם פוסקי' כמותו אם פן על פי דברי כלם יכולין העדים לומר לא נתקדשה ואכתוב קוצר דעתי ביסוד דברי הרמב"ם ז"ל שפותר שמדברי תורה אין עדות בשטר דמפיהם ולא מפי כתבם ודעת הפוסקים המסכימים עמו בזה ואומר כי יסוד הדין הזה הוא אי קיימא לן כרבי אליעזר דאמר פרק המגרש עדי מסירה פרת דאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תקון העולם ואמת הוא שגם הרי"ף ז"ל סובר שגם עדי חתימה פרת אכל הרא"ש ז"ל כתב בפסקיו ז"ל ומדקאמרי' בכל דוכתא עדי מסירה פרת משמע שאין הפרייתות תלוי אלא בעדי מסירה וזולתם אינו גט פלל והא דקאמר אין העדים חותמין על הגט אלא מפני תקון העולם לא קאמר שלא יהיו צריכים לעדי מסירה בשעת חתימת אלא ה"ק תקון העולם הוא שיהיו גם עדי חתימה עם עדי מסירה כדי שלא תצטרף לחזור אחר עדי מסירה היום או למחר כשתיביא הגט לראיה דכיון שהגט בידיה ועדים חתומים בו תלינן דמסתמא בהכשר נעשה גם בעדי מסיר' שהכל יודעים שאין דבר שבערונה פחות משנים שאי אפשר להתיר אשת איש אם לא נמסר לה הגט בפני שנים וכו' ובסוף כתב וכן פי' ר"ת: הרי נתבאר דעת הרא"ש ז"ל דעדי חתימה בגיטין מפני תקון העולם גרידא ואין האשה מתגרשת בהם לא מדאורייתא ולא מדרבנן והנה הרא"ש ז"ל ר"ת אבות העולם הם וכמה פוסקים נמשכים אחריהם וסוברים דעדי חתימת הגט מדרבנן

דמדאורייתא לא מעלין ולא מורידין ואפילו מדרבנן אינם רק לתיקון העולם גרידא גם התוספות והרא"ש כותבים דהלכה פרבי אליעזר בגיטין ובשטרות ועדי מסירה פרתי ולא עדי חתימה גם הרמב"ם פרק י"ז מהלכות מלנה ולנה פסק כר' אליעזר בשטרות והרי ניתוספו גאוני עולם והספימו לסברת הרמב"ם דחתימת העדים בשטר מדרבנן והיא פתב מוהרי"ק בפשיטות פי הוא מדאורייתא גם הר"ן פוסק פרבי אליעזר בגיטין ובשטרות ועם כל זה מעמיד דברי הר"ף ו"ל דבעדי חתימה לחוד מתגרשת וכו' ונ"ל פרק המגרש דרבי אלעזר סבר דעדי מסירה בלחוד פרתי ועדי חתימה לא פרתי והיגו דאמרינו בכל דונקתא דרבי אלעזר סבירא ליה עדי מסירה פרתי ולא אמרי אף עדי מסירה ומיהו מאי דמודה רבי אלעזר דעדי חתימה מהני היגו משום דס"ל דהמסירה פורתה כל שיש בשעתה עדים בדבר בין שהם מעידים על המסיר' עצמ' או על גוף הדבר ומעתה מה שמודה רבי אליעזר שגט החתום בעדים פורת אף על פי שלא נתן בעדי מסירה כמו שמוכיחות כל אותן הראיות שפכתתי למעלה לאו משום דס"ל דעדי חתימה פרתי אלא שהמסירה פורתת מפיו שיש עדים על עקר הדבר דהווי להו עדי חתימה בעדי מסירה שהרי הגט יוצא מתחת ידה בעדים הללו ובקדוה שבעל מסרו לאש' ונמצאו פאלו הם עצמם מעידים על המסירה עד כאן: הרי גם הר"ן ו"ל עם העמד' דברי הר"ף ו"ל בסבך' ישרה ונכונה פוסק פרבי אלעזר בגיטין ושטרות וכל היכא דליכא מסירה אין השטר ועדי חתימתו מועילין ונספיק כל זה בגריעו' השטרות כל היכא דליכא מסירה מנספם מעמודי עולם וגם זה מספיק לבטל ההכרח שהביא הרב הנזכר ממה שאמר ריש פ"ק דגיטין עדים החתומים על השטר נעשה כמי שצחקרה עדותן בבית דין ורבנן הוא דאצריף קיום פי לדעת כל הגדולים שהזכרתי הוא מדרבנן והנה הרמב"ם ו"ל הלכות גרושין פרק ז' פתב דגט שלא נתקני' אם בא הבעל וערער אינו מגורשת ופרק עשירי פתב פי כל מקום שאמר אינה מגורשת בחבורו הרי גט בטל מן התורה ועדין הוא אשת איש גמורה ואם נשאת תצא והולד ממזר עד כאן וברור הוא שזה שלא כדברי הרב הנזכר ופשוט השמועה דהיא דפ"ק דגיטין ברורה לכל מבין לדעת הרמב"ם ו"ל ואבא עתה לפרטות גריעות שטר הקדושין דגרע מכלהו שטרות פדמוכח פרק ד' אחין דבעינן התם מפני מה לא תקנו זמן בקדושי' ומסקינן אי בעי תימא משו' דלא אפש' היכי לעבדי ליינחי גבי דיד מחקה לי' ליינחי גבי דיד' זמנין דבת אחותו היא ומחפ עליה ליינחי' גבי עדי' אי דדכירי ליתו לסהדי ואי לא דכירי זמנין דחזו בכתבא ואתו ומסהדו ורחמנא אמר מפיהם ולא מפיי כתבם וכתב הר"ף ו"ל על הא דמפיהם ולא מפיי כתבם ונ"ל ומסתברא לן דכי אמרינו מפיהם ולא מפיי כתבם דלא הניא ליה עדות שבכתב עדות הני מילי היכא דאיתיה לשטרא תותי די סהדי דבמה נפקא לא סהדותא מתותי ידיהון דסהדי כמה דלא מסהדי בה עד השתא דמיא דהא אי בעו כבשי ליה לשטרא ולא מסהדי הילכף אי מדכירי ליה לסהדותא ומסהדי לה על פה הניא עדות ואי לא הניא עדות אבל שטרא דנפיק מתותי די בעל דין לא אמרינו ביה מפיהם ולא מפיי כתבם עכ"ל והקשה עליו הראב"ד דאם פן העדים שחתמו על השטר ולא הספימו למנסרו לבעלים עד ששכחו עקר עדותם תבטל דמפיהם אמר רחמנא ולא מפיי כתבם ומקריעין כמה שטרי בשוקא ופי' הוא ו"ל דשאני הכא שאין ראוי למנסרו לבעלים דדילמא מחקו ליה לזמן הלכף ה"ל ההוא שטרא כעדות על פה וכתב הרשב"א ו"ל שגם פונת הר"ף ו"ל היא כמו שפיר' הראב"ד ו"ל

ולפי שאין השטר הזה אלא כעין פנקס אבל שאר שטרות אף אם נשתהא ביד העדי עד ששכחו עדו לא מקרי זה מפי כתב וזהו דעת הרשב"א ובעל המאור כת' דהפירוש הנכון הוא כפי מפי כתבם פסולה עדותם אבל מפי כתבו לא וכל שטר הלואה ומקח וממכר הלואה והמוכר הוא שמצנה את העדי ואומר כתבו וחתמו וכן בגיטי נשי ואין זה מפי כתבם של עדים אלא פי כתבו של בעל הדבר והיכא דכתבי מנפשיהוואו בשטר שצריך לומר כתבו ולא אמר להם כתוב הא נדאי מפי כתבם הוא עד כאן לשון הר"ן ה"ל וכתב הרמב"ן על זה גם הפרוק יצא מכלל פרוקו של רבינו הגדול וחוזר אליו שאם פן למה לא תקנו זמן בקדושין ולינח' לשטר גבי עדים וליתו כתבא לבי דינא ונדון בו שהרי כתבו של בעל הדבר הוא ולא כתבו של עדים שאם תקנו זמן בקדושין מדע' שניהם הוא פותבו והרי ניתן ליכתב הזמן פשם שנתן ליכתב השטר עצמו אלא צריך הוא לפירוש רבינו שפיון שאין הזמן הכתוב בשטר עושה מעשה שטר אלא פיוצא מיד העדים מפי כתבם הוא ועכשיו שנודאי יצא מתחת ידם פשקדש בו את האשה ואחר כפי הפקדתו אין זה דומה לשטר שבנד שלישי דכיון דברשות בעל השטר אינו משמש פלום אלא אהימנות' דעדי סמכינו וברשותם של עדים צריך להיות מונח דאינו אלא כשטר משמש שכתבוהו עדים לדוכרן פתגמא דהווי באנפיהו וזה פי' לפירוש של רבינו הגה דברי הרמב"ן קרובים לדברי הרשב"א והם הם וגם הרשב"א אמר שמה שכתוב מצאו בספר הזכות להרנב"ן ז"ל גם דברי הר"ן ה' לדעת הרנב"ן מסכימים לדברי הר"ן ונעם כל זה קשה בדברי הר"ן שפלה הדבר דאי בעו כבשי ליה לשטרא וא"כ כל שטר שהוא ביד העדים מפי כתבם קרינו ביה דכיון דאי בעו כבשי ליה לשטרא ונראה לע"ד שעיקר טעם הר"ן בדברי הרנב"ן והרשב"א עם מעט תוספות דבשאר שטרות כיון שבשעת חתימת העדים חתמו על מנת לתת אותו ביד בעל השטר ולהיות בידו הנה ליה כמי שפסקרה עדותו בב"ד ואחר שהוא כמו שפסקרה עדותו בב"ד אין לחשוך אותו שיכבשו השטר שהרי העידו עליו אבל הכא שנעש' השטר וחתמו עדים עליו על מנת שצריך לחזור השטר מיד לידם ואינו יכול להתעכב ביד בעל הדבר כלל אין זה כמי שפסקרה עדותו בב"ד ולא העידו בדבר כלל אלא הרי הוא כשטר משמש בעלמא ויכולים לכבוש אותו בלא אסור כלל שהרי כפנקס בעלמא הוא הגה מבוא' מהו סוגיא ומדברי גאוני עולם אשר דברו וכתבו עלי' הראב"ד הר"ן והרנב"ן והרי"ף ז"ל דשטר קידושין שיש בו זמן כיון שאין ראוי למסרו לבעלים דדילמא מחקי לזמן הלכך ה"ל האי שטר כעדות על פה וה"ל כפנקס בעלמא ולא כפסקרה עדותו בב"ד והרשב"א והרנב"ן מעידים שדעת הר"ן ה' פדעת הראב"ד והר"ן ה' אם פן שטרות אלו דנדון דידן שיש בהן זמן אין להם דין שטר אליבא דכולי עלמא: ואחר אשר הצעתי ההצע' הזאת אביא השגת הרנב"ן ז"ל על הרמב"ם ז"ל על מה שכתב בכל שטרות מדברי סופרים הווי שדנין בהם שאילו מן התורה מפיהם ולא מפי כתבם אמר רחמנ' כתב הרנב"ן על דברי הרמב"ם אלה דלאו מילתא היא דשטר גיטין וקידושין באוריית' כתיבי ושטר שטרות נמי בקבלה כתיבי וכתוב בספר וחתום והעד עדים ובפרק השולח תנו העדים חותמים על הגט מפני תקון העול' ומקשין מפני תקון העולם דאורייתא היא וכתוב בספר וחתום והעד עדים אלמא דאורייתא היא בין בגיטין בין בשאר שטרות ועוד היכי מתפרשא ליה שמעתין מה בין מונח גבי דינא וגבי דינא דמהני למונח גבי עדים דקרי ליה מפי כתבם ע"כ: ונראה לעניות דעתי שדעת

הַרְמַב"ם ז"ל כִּף הַיָּד דְּכָל שְׁטַר שֶׁהָיוּ עָלָיו עֵדִים וְדָנִין עַל פִּי מִדְּרַבְּנָן הוּא דְּהוּא פּוֹסֵק כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר עַדִּי מְסִירָה פְּרִתִּי וְהַעֲדִים שְׁחוּתְמִי'עַל הַגֵּט מִתְקַנֵּת חֲכָמִים הוּא כֵּן פֶּתַח הַלְכוֹת גְּיֻרֹשִׁין פֶּרֶק חֲמִישִׁי וְהָכִי מִתְקַנָּא הֵהִיא דְּהַשּׁוֹלֵחַ דְּאִין הַעֲדִים חוֹתְמִים אֵלָא מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם כִּר' אֱלִיעֶזֶר א"כ מַה שֶּׁדָּנִין עַל פֶּה חֲתִימַת הַעֲדִים שְׁבַשְׁטַר מִדְּבַרִּי סוֹפְרֵי הוּא וְשִׁמְעֵתִין דְּהָכָא הָכִי מִתְפָּרְשָׁא אֵלֶיבְיָה דְּאִי הָוֵה אֶפְשָׁר לְהַנִּיחַ שְׁטַרִּי קִידוּשִׁין בְּיַד הָאִישׁ אוֹ הָאִישׁ ס"ל כִּשְׁאָר שְׁטָרוֹת דְּגִזוּר רַבְּנָן דְּעֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְׁטָר נַעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁנִּחְקְרָה עֲדוּתָן בַּב"ד אֲבָל הַשְׁתָּא דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַנִּיחוֹ אֵלָא בְּיַד הַעֲדִים אִינוּ כְּמִי שֶׁנִּחְקְרָה עֲדוּתָן פְּדֻלְעִיל וְאִם כֵּן לְדְאוּרֵייתָא דְּמַפִּיָּהּ וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם כִּנ"ל לִינְשֵׁב דְּבַרִּי הַרְמַב"ם ז"ל: וְעַתָּה אֲדַבֵּר אֵל כָּל חֲכָמֵי לֵב הָאִם אַחֲרֵי הַרְמַב"ם ז"ל הַתּוֹסְפוֹת וְהָרָא"ש וְכַמָּה גְּדוֹלִים נִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם אוֹמְרִים בְּעֵדִי הַחֲתוּמִי' עַל הַשְׁטָר מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם דְּהִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּעַדִּי מְסִירָה פְּרִתִּי אִיךָ נִחוּשׁ לְדְבַרִּי מְהֵר' קוּלוֹן ז"ל דְּקָאָמַר דְּהֵם מִדְּאוּרֵייתָא וְאֶפְיָלוּ אִין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר וְאִין עֵדִים שֶׁהוּא כְּתַב יָדָם וְהַחֲתוּמִי' אוֹמְרִים לֹא חֲתַמְנוּ וְכַבֵּר הוֹכַחְתִּי מִהִירוּשָׁלַיִם הַגְּמָרָא דִּילָן דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַעֲמִיד דְּבַרִּי עוֹד אֲנִי תַמָּה לְהַפְּלִיא מְהֵר' קוּלוֹן כִּינֵן שְׁשֻׁטַר עֲדוּת הַקִּדוּשִׁין אֲשֶׁר עָלָיו דָּן וְכַתַּב מַה שְׁכַתַּב הָיָה כְּתוּב בּוֹ זְמַן אִיךָ לֹא חָשַׁשׁ לְסוֹגְיוֹת פֶּרֶק אַרְבָּעָה אַחֲרֵי שֶׁהִבְאִיתִי אֲשֶׁר הוּא בְּרוּר מִתּוֹכָהּ אֵלֶיבָא דַּכ"ע דְּאִין הַשְׁטָר שְׁטַר רַק כְּשֻׁטַר מְשֻׁמּוּשׁ בְּעֵלְמָא וְא"כ אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵל דְּבַרִּי הַשְׁטָרוֹת אֲשֶׁר נִכְתְּבוּ בְּגִזוּן דִּידָן אִין לְהֵם דִּין שְׁטַר כָּלֵל לֹא מִדְּאוּרֵייתָא וְלֹא מִדְּרַבְּנָן וְאִין כְּאִן קִידוּשִׁין אֵלָא דְּעַד אֶחָד לֹא חִינְשִׁינָן לְהוּ וְאִינִי חוֹשֵׁב שׁוּם רְאִיָּה לְסִתּוֹר דְּבַרִּי מְהֵר' קוּלוֹן וְרְאִיָּה לְדְבַרִּי כְּדְבַרִּי הַרְבֵּה הַנּוֹזֵכַר בְּעֵצְמוֹ שְׁכַתַּב שְׁלֵדְבַרִּי רַב יְהוּדָאִי גְּאוֹן וְהַרְמַב"ם ז"ל יְכוּלִים לֹאמַר לֹא נִתְקַדַּשׁ וְהוֹכַחְתִּי כִּי הָרָא"ש ז"ל וּבְנֵו וּמְשָׁרִים וְהַרְמ"ה וְכַמָּה גְּדוֹלִים סוֹבְרִים כְּמוֹתָם וְעַל פִּי הִירוּשָׁלַיִם וּמִזָּה הִירוּשָׁלַיִם נִתְבַטַּל וְכָל רְאִיּוֹתָיו כִּי הִירוּשָׁלַיִם לֹא יִסְתַּר אֶת עֵצְמוֹ כְּמוֹ שְׁכַתַּבְתִּי וְנוֹסֵף עַל כָּל זֶה הַרְשָׁבָא בְּשֵׁתִי הַתְּשׁוּבוֹ' הִלְכָה לְמַעֲשֶׂה שְׁכָל שְׁאִין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר אִין מְשַׁגְּיחִין עַל הַכְּתַב וְאִין אוֹמְרִים כִּי הָא כִּינֵן שֶׁהִגִּיד שׁוּב אִינוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד וְכַתַּב עוֹד וְאֶפְיָלוּ כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר אִם אָמְרוּ מְזוּנֵיךָ הוּא הַכָּל תְּלוּי בְּרֵאֵי' וְכו' גַּם כְּתַב בְּסוֹף הַתְּשׁוּבָ' אִם הָאֶחָד מִכְּחִישׁ וְהָאֶחָד מוֹדֵה דִּתְרַנּוּיָהּוּ בְּפִנּוּיָהּ קָא מְסַהֲדִי וְהָאִי דְּקָאָמַר נִתְקַדַּשׁ הָוֵה לִיָּה חַד וְאִין דְּבַרִּי שֶׁל אֶחָד בְּמִקוֹ' שְׁנַיִם: עוֹד כְּתַב בְּתְשׁוּבָה אַחֲרַת עַל כִּינְשָׁא בְּזָה אִין עֲדוּת שְׁבַשְׁטַר עֲדוּת אֵלָא בְּשֻׁטַר שֶׁנַּעֲשֶׂה מִדְּעַת הַמִּתְחַיֵּיב כְּבַשְׁטַר מִקְנָה שְׁמַמְנוּ אֲנוּ לְמַדִּים שֶׁנֶּאֱמַר וְכַתַּב בְּסִפְרָ וְחֲתוּם וְכו' וְשֶׁהִמּוֹכַר צְנוּה לְכַתּוּב וְלִחְתוּם וְכוּן כָּל כִּינְשָׁא בְּזָה: אֲבָל כָּל שְׁטָר שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה מִרְצוֹן הַמִּתְחַיֵּיב אִינוּ אֵלָא כְּפִנְקָס בְּעֵלְמָא וּמִפִּי כְּתָבָם וְלֹא מִפִּיָּהּ הוּא זֶה וְהָכָא נָמִי אִם חֲתַמוּ הַעֲדִי' שְׁלֹא מִדְּע' הַמִּתְקַדַּשׁ אִין סוֹמְכִין עַל עֲדוּת זוֹ עַד שֶׁיְבֹאוּ וְיַעֲיִדוּ בְּפִנּוּיָה' עַכ"ל.

כָּלֵלָא דְּמִלְתָּא בְּשֵׁתִי הַתְּשׁוּבוֹת עוֹלָה מִדְּבַרִּי שֶׁהוּא מִתִּיר הִלְכָה לְמַעֲשֶׂה בְּגִזוּן כִּינְשָׁא בְּזָה דְּאִין כְּאִן רַק קִידוּשִׁין דְּעַד אֶחָד דְּלֹא מִלְתָּא הִיא כְּפִנְקָר עַל כֵּן אֲנִי אוֹמַר אִם יִסְפִּימוּ הַחֲכָמִי' הַשְּׁלֵמִים הַמְּוַבְּהָקִים אֲשֶׁר בְּשֵׁלּוֹנִיק' לְהַתִּירָה בְּלֹא גֵט גַּם אֲנִי מְסַכֵּים וְנִרְאָה לִי שֶׁהוּ' קְדוּשַׁת שֵׁם שְׁמַיִם הַהִתֵּר הַזֶּה כְּכִינְשָׁא בְּזָה לְשַׁבֵּר מִתְלַעוֹת עוֹל וְעֵינֵי רְשָׁעִים תְּכַלִּינָה הַנּוֹתְנִים עֵינֵיהֶם בְּבִגּוֹת יִשְׂרָאֵל וּפּוֹרְשִׁים רְשַׁת עֲמֵל וְאִין לְרַגְלֵי קְדוּשַׁתוֹ וְרֵאִיתִי לְהַעֲתִיק הַטּוֹבָה הַנּוֹזֵכַר סְמוּךְ לְדְבַרִּי אֵלָה לְהַשְׁעֵן עֲלֵיהֶם בְּעַל מַגְדוֹל עֵז וְעַפְלָ וּבְחֵן הַדְּעַת

אֲבָטַח בְּשֵׁם ה' וְאֵלִיקִים יִהְיֶה עִמִּי נָאִם הַצֵּעִיר יוֹסֵף בַּכְּמָה־ר"ר שְׁלֹמֹה טָאִיטְצֵק זֹלֶה"ה:
דְּבָרֵי הַרְבַּ אֵינָם צָרִיכִי חִיזוּק וְכִבָּר אֵינְרַע הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה פֶה שְׂאֵלוֹנִי"קִי בְּכַבּוּדָה אַחֻת
ה"ר יֶצְחָק טוֹרְטִי נ"ע וְכָל חֲכָמֵי הָעִיר גַּם הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאַרְצֵי הַמָּה פְּלֵם הַתִּירוּקָה
לְהַנְשֵׂא בְּאֵין מוֹח' לְוִלִי שְׂאֵין לִי פְּנָאִי גַם הַר"ץ אֶץ לְלֶכֶת הֵייתִי פּוֹתֵב בְּאַנְרָה עַל חִילוּק
אֶחָד שְׂיֵשׁ בְּנִדּוֹן זֶה וְהוּא דָּאָרְף עַל גַּב דְּקִינְמָא לֹן דְּעַדִּים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר נַעֲשֵׂה כְּמִי
שְׁנַחֲקָרָה עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין זֶהוּ דְּנֻקָּא כְּשֶׁהוּבָא הַשְּׁטֵר בְּבֵית דִּין וְקִרְאוּהוּ בְּבֵית דִּין וְהִנְחִיזוּק
בְּבֵית דִּין שׁוֹב לָאוּ כָּל כְּמִינִינְיָהוּ לֹמֵר לֹא חֲתַמְנוּ אוּ מְבֻדִים הֵינְנוּ פִּינּוֹן דְּאַתְחִיזוּק שְׁטֵרָא
בְּבֵית דִּין הָוִי כְּפֵאלוּ הַעִידוּ עַל מַה שְׁכָּתוּב בַּשְּׁטֵר וְכִינּוֹן שְׁהַגִּיד שׁוֹב אֵינּוֹ חוֹזֵר וּמַגִּיד אֲבָל
אִם קוֹדֵם דְּאַתְחִיזוּק שְׁטֵרָא בְּבֵית דִּין אֶתוּ סִהְדִי וְאֶמְרִי לֹא חֲתַמְנוּ אוּ לֹא הָיוּ דְּבָרִים מְעוֹלָם
וְעַל שְׁקֵר חֲתַמְנוּ וְאַחַר אֲשֶׁר הַעִידוּ זֶה הוּבָא הַשֵּׁט' בְּבֵית דִּין וְקִרְאוּהוּ בֵּית דִּין בְּהָא וְנָדָא
לֹא אֶמְרִינּוּ דְּנַעֲשֵׂה כְּמִי שְׁנַחֲקָר' עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין וְדְבָרֵי הַשְּׁטֵר מְעַלּוּ דְּהָא כְּבָר הוֹרַע פֶּחַ
הַשְּׁטֵר קוֹדֵם שְׁהוּבָא לְבִי' דִּין וְנַחֲקָרָה עֲדוּתָם מִפִּיהֶם קוֹדֵם שְׁתַּחֲקֵר מִפִּי פֶתְבָּם וְעַדִּיפָא
חֲקִירַת פִּיהֶם מִחֲקִירַת פֶּתְבָּם בְּשִׁקְדָּמָה פִּיהֶם לְכַתְּבָם דְּהָא אֶפְּלוּ לֹא הָיָה פֶתְבָּם אֲלֵא
פִּיהֶם מִמֶּשׁ הָוִה אֶמְרִינּוּ פִּינּוֹן שְׁהַגִּיד שׁוֹב אֵינּוֹ חוֹזֵר וּמַגִּיד כָּל שְׁכָּן בְּהִיּוֹת פֶּתְבָּם וְלֹא
פִּיהֶם דְּפִיהֶם שְׁהַעִידוּ בְּפִנֵי בֵּית דִּין קוֹדֵם פֶּתְבָּם דְּעַדִּיפָא וְאֶמְרִינּוּ פִּינּוֹן שְׁהַגִּיד שׁוֹב אֵינּוֹ
חוֹזֵר וּמַגִּיד וּמַה שְׁהַעִידוּ בְּפִיהֶם בְּפִנֵי בֵּית דִּין הָוִי עֲדוּת וּמַה שְׁחֲתִימְתֵם מְעִידָה אַחַר כֶּף
עַל הַשְּׁטֵר הָוִי חֲסָפָא בְּעֵלְמָא וְלֹא עַדִּיפָא מְאֵלוּ הָיוּ חוֹזְרִים וּמְעִידִים בְּפִיהֶם מִמֶּשׁ דְּאַמְרִינּוּ
פִּינּוֹן שְׁהַגִּיד שׁוֹב אֵינּוֹ חוֹזֵר וּמַגִּיד וּבְנִדּוֹן דִּינּוֹן קוֹדֵם שְׁהַבִּיא הַשְּׁטֵרוֹת בְּבֵית דִּין וְשִׁבְעוּ
הַעֲדִים בְּפִנֵי בֵּית דִּין שְׁלֹא רְאוּ קְדוּשִׁין מְעוֹלָם וְכִשְׂאֵמֵר הַמְּשַׁדֵּף שְׁהִיָּה לֹו שְׁטֵרֵי קְדוּשִׁין
חֲתוּם מִיַּדֵּיהֶם שְׁאֵלוּ הַבֵּית דִּין לְעַדִּים מַה זֶה שְׂאֵתֵם אוֹמְרִים שְׁלֹא רְאִיתֶם קְדוּשִׁין וְהִנֵּה
אוֹמֵר שְׂיֵשׁ לֹו שְׁטֵרוֹת חֲתוּמִים מִיָּדְכֶם וְעָנּוּ וְאָמְרוּ בְּכַח אֱלוֹת וּשְׁבוּעוֹת שְׁהַאֲמַת הוּא
שְׁלֹא רְאוּ קְדוּשִׁין מְעוֹלָם רַק שְׁעַל יַדֵּי הַסֵּתָה וּפְתוּי חֲתַמוּ שְׁקֵר וְאַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
הוּבָאוּ הַשְּׁטֵרוֹת בְּבֵית דִּין וְיִהְיוּ נִקְרָאִים לְפִנֵי בֵּית דִּין וְאָרְף עַל גַּב דְּעַדִּים הַחֲתוּמִים עַל
הַשְּׁטֵר נַעֲשֵׂה כְּמִי שְׁנַחֲקָר' עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין לֹא עַדִּיפָא מְאֵלוּ הָיוּ הֵם עֲצָמָם חוֹזְרִים וּמַגִּידִי
וְאוֹמְרִי שְׁרָאוּ קְדוּשִׁי דְּהִנֵּה אֶמְיָנָא פִּינּוֹן שְׁהַגִּיד שׁוֹב אֵינּוֹ חוֹזֵר וּמַגִּיד כָּל שְׁכָּן הַשְּׂתָא
דְּלָאוּ פִּיהֶם הוּא דְּחוֹזֵר וּמַגִּיד אֲלֵא כְּתַבְּם דְּנָדָא לֹא מְשַׁחֲחִינּוּ בְּהָאִי שְׁטֵרָא כְּלָל וְהָרִי הוּא
כְּחֶרֶשׁ הַנְּשִׁבֵר וְכִי הָאִי גּוֹנָא בְּרִיא לִי דְּאַפִּילוּ הַרְבַּ הַגְּדוֹל מֵהַרִי"ק ז"ל הָיָה מִתִּיר בְּלִי
סִפְק וְלֹא הָיָה מְצָרִיף גֵּט הַנְּרָאָה לַע"ד פֶּתְבָּתִּי: הַצֵּעִיר חִיִּים בַּר יַעֲקֹב עוֹבְדָהָ ז"ל לַהֵה:
קִפְז בְּפִנֵּינוּ עֲדִים חֲתוּמֵי מִטָּה הַבְּחוֹר הַנְּחָמֵד רַבִּי פְּלוֹנִי בֶן ה"ר אַבְרָהָם יצ"ו מְנָה מְנוּי
גְּמוּר וְהַרְשָׂה הַרְשָׂא' גְּמוּרָה אַגַּב אַרְבַּע אַמּוֹת קַרְקַע לְאַבְיו הַנְּזָכֵר לְקַדְּשׁ לֹו לְאַשְׂה
לְצַנּוּעָה וְיַעֲלַת חֵן מִרַת פְּלוֹנִיַת בַּת הַנְּבּוֹן וּמַעֲלָה ה"ר יוֹסֵף יצ"ו וְשֵׁם יָדוּ פִּידוּ וּפְּיוּ פְּפִיו
וְקְדוּשִׁיו כְּקְדוּשִׁיו וּמְסַר וְנָתַן בְּיַד אַבְיו ה"ר אַבְרָהָם טַבְּעַת זֶהָב לְקַדְּשׁ בַּעֲדוּ וּבְשִׁמּוֹ
הַנְּעִרָה הַנְּזָכֵרַת וְאִזּוּ בְּפִנֵּינוּ עֲדִים חֲתוּמֵי מְטָה קַדְּשׁ ה"ר אַבְרָהָם הַנְּזָכֵר אֶת הַנּוֹ' בַּעֲד
וּבְשֵׁם בְּנוֹ ה"ר דּוֹד הַנְּזָכֵר וְכֶף אָמַר לָהּ הָרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁת לְבַנִּי רַבִּי דּוֹד הַנְּזָכֵר בְּטַבְּעַת
זוֹ פְּדַת מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל וְהִיא קְבֵלָה הַטַּבְּעַת הַנּוֹ' מִיַּד דּוֹדָה רַבִּי אַבְרָהָם הַנְּזָכֵר אַחֵי אִמָּה
וְקִנְיָנָא אֲנִי סִהְדִי דְּחֲתִימִי לְתַתָּא מִיַּד רַבִּי דּוֹד הַנְּזָכֵר אֲכַל מֵאֵי דְּכַתִּיב לְעִיל קִנְיָן גְּמוּר
וְשֵׁלֵם מְעַכְשָׁו בְּמִנָּא דְּכִשְׁר לְמִקְנִיא בְּיָה בְּכִיטוּל כָּל מִינֵי מוֹדְעֵי וְכו' וְשְׁלֹא יִפְסֹל וְכו'
וְאַחֲרֵיכֵן וְכו' בְּבֵית דִּין חָשׁוּב וּקְנִינָא וְכו' הָיָה זֶה יוֹם חֲמִישִׁי שְׁשָׁה יָמִים לְחַדְשׁ חֲשׁוֹן

שְׁנַת חֲמִשָּׁת אֲלָפִים וְשָׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ לְבְרִיאַת עוֹלָם לְמַגְנִינּוֹ פֶּה שְׁאֵלוֹנִי"קִי
וְהַפֵּל שְׁרִיר וְקִיָּם: מִשָּׁה פֶּאֶרְאֲנָטִי: וְשִׁבְתִּי עֲזָרָה עֲדִים בְּמוֹתֵב תִּלְתָּא כַּחֲדָא הוּינָא אֲנַחְנָא
בִּי דִינָא דְחַתִּימִין לְתַמָּא כַּד אָתוּ קְדַמְנָא מִשָּׁה פֶּאֶרְנָטִי וְשִׁבְתִּי עֲזָרָה וְאַסְהִידוֹ אַחְתִּימוֹת
יְדִיָּהוּ וּמְדַאֲתִבְרָר לְנָא דְאִינְהוּ חַתִּימוֹ' יְדִיָּהוּ אֲשֶׁרְנוּהוּ וְקִינְמְנוּהוּ כְּדַחְזִי בְּיוֹם אֲ שִׁבְעָה
עֶשְׂרִי לְאֵב שְׁנַת הַשְּׁכ"ה לִיצִירָה וְהַפֵּל שְׁרִיר וְקִיָּם.

אֲבָרְהֵם בַּכְּמַהֲרָ"ר פְּרַחֲיָה הַכֹּהֵן זִלְהֵן זִלְהֵן דִּין: אֲבָרְהֵם סְאֶפּוֹרְטָה דִּין: מִשָּׁה סוּרִי דִּין אַחַר
כֶּף בְּיוֹם שְׁלִישִׁי אַחַד עֶשְׂרִי לְחַדָּשׁ שְׁבֻט שְׁנַת הַשְּׁכ"ז נְתַקְבְּצוּ כָּל חַכְמֵי עִיר שְׁאֵלוֹנִי"קִי
עַל זֶה הָעֲנִין שְׁאֲבִי הַנְּעֵרָה הַנְּזַפְרַת הַזְּקִיקָם עַל כֶּף בְּאֹמְרוֹ שְׁאֲבִי הַבְּחוּר הַמְּקַדָּשׁ הַנְּזַפְרָה
הוֹצִיא לַעֲזוֹ עַל בְּתוֹ שְׁקַדָּשָׁה וְלִכְּוֹן הִיָּה רוּצָה לְדַעַת אִם הִיא מְקַנְדָּשָׁת אוֹ פְּנוּיָה וְאִזּוּ בְּאֹתוֹ
מַעֲמֵד בָּא שְׁבְתִי עֲזָרָה אַחַד מִהָעֲדִים הַחַתוּמִּים עַל הַשְּׁטֵר וְאַחַר שְׁקַבֵּל עָלָיו גְּזֵרַת נַח"שׁ
לְהַגִּיד הָאֵמֶת וְנִשְׁבַּע שְׁבוּעָה הַחַמּוּרָה בְּנִקִּיטַת חֲפְזָה־גִיד וְאָמַר שְׁמַעוּלָם לֹא רָאָה וְלֹא
נִמְצָא בְּקִדּוּשֵׁין הַנְּזַפְרִים וְגַם שְׁמַעוּלָם לֹא יָדַע לְכַתּוּב אֲפִילוֹ אוֹת אַחַת וְמָה שְׁנִמְצָא שְׁמוֹ
חַתוּם עַל הַשְּׁטֵר הַנְּזַפְרָה אִמ' שְׁאֲבִי הַמְּקַדָּשׁ פִּתְּהוּ וְנִזְקַק לוֹ לְהִיּוֹת וְשִׁפְיָעוּ כְּשֶׁהִיָּה אֲסוּר
בְּבֵית הָאֲסוּרִים עַל עֶסְקִי מְמוֹן וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם לְמוֹפְלוֹשׁ וְעַל כֵּן עִם הִיּוֹת שְׁאִינִי יוֹדַע
מְצִיאוֹת קִדּוּשֵׁין גְּמַרְתִּי בְּלִבִּי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנִי וְאִזּוּ אֲמַרְתִּי לְבַחֲרוֹר אַחַד שְׁיַחְתּוּם שְׁמִי עַל
הַשְּׁטֵר הַהוּא וּמְסַרְתִּי לוֹ הַקְּוֹלְמוֹס וְשִׁאֲלֵנוּ לוֹ מִי הוּא זֶה הַבְּחוּר וְאָמַר שְׁלֹא הִפִּירוּ וְשִׁמְיָד
בְּזַמַּן הַהוּא הִלָּף מִהָעִיר וְגַם הַזְּקִיקָנוּ לַעֲד הַנְּזַפְרָה לְכַתּוּב לְפָנֵינוּ לְרֵאוֹת אִם הִיָּה יוֹדַע
לְכַתּוּב וְלֹא עָשָׂה מְצִיאֵו' צוּרַת אוֹת וְגַם הִרְבָּה אֲנָשִׁים שְׁנִמְצָאוּ שָׁם בְּמַעֲמֵד הַהוּא אָמְרוּ
שְׁלֹא הִיָּה יוֹדַע לְכַתּוּב מִהֵר כֶּף קוֹדֵם שְׁיַצָּא מִבֵּית דִּין וּמִהַמַּעֲמֵד הַנְּזַפְרָה חֲזוֹר הָעֵד הַנְּזַפְרָה
וְאָמַר שְׁבִשְׁבִיל חֲנוּמְרַת הַשְּׁבוּעָה שְׁנִשְׁבַּע הִיָּה רוּצָה לְהַגִּיד הַאִמ' וְאָמַר שְׁאֲבִי הַבְּחוּר
הַמְּקַדָּשׁ הַנְּזַפְרָה שָׁם בִּידוֹ הַקְּוֹלְמוֹס וְאִזּוּ הָאֵב הַנְּזַפְרָה תִּפְסֵד הָעֵד עִם הַקְּוֹלְמוֹס שְׁבָה וְחַתַּם
שְׁמוֹ בְּאִנְפּוֹן שְׁהַשְׁתִּי יְדוֹת יָד הָאֵב וְיָד הָעֵד שְׁתִּיָּהוּ יַחַד הִיּוּ מוֹלִיכוֹת הַקְּוֹלְמוֹס וְכוֹתְבוֹת
אֲבָל הוּא לְבַדּוֹ מַעוּלָם לֹא יָדַע לְכַתּוּב וְגַם כִּפִּי הַנְּשַׁמֵּעַ לֹא יָדַע לְקִרּוֹת הַשְּׁטֵר וְעַתָּה עַל
פִּי כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה רְאוּי לְחַקּוֹר וְלְדַרוֹשׁ מָה יְהִיָּה מִשְׁפֵּט הַנְּעֵרָה וּמַעֲשֵׂיָהּ: תְּשׁוּבָה אִם
בָּאנוּ לְחַוֵּשׁ לְדַבְרֵי הַה"ר יוֹסֵף קוֹלוֹן ז"ל שְׁכַתְּבָה בְּשֵׁרֵשׁ ע"ד פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁאִין לְנַעֲרָה
זוֹ תִּקְנָה בְּלֹא גִט וְטַעֲמָה דְּמִילְתָּא דְּהָא תַּמָּן שְׁהַמְּקַדָּשׁ עֲצָמוּ הוֹדָה שְׁהַפֵּל הִיָּה שְׁקָר וְגַם
הָעֲדִים אָמְרוּ שְׁמַעוּלָם לֹא חַתְּמוּ וְלֹא רְאוּ שְׁקַדָּשָׁה וְגַם לֹא הִיּוּ יוֹדְעִים לְכַתּוּב וְגַם מַעוּלָם
לֹא נִתְקַיְּמִים הַשְּׁטֵר וְלֹא הִעִידוּ עַל חַתִּימַת יְדִיָּהֶם וְאֲפִילוֹ הִכִּי הִצְרִיכָה גִט הוֹאִיל שְׁהוּבָא
הַשְּׁטֵר לְבֵית דִּין וּקְרָאוּהוּ בֵּית דִּין וְהוֹחֲזֵק בְּבֵית דִּין שׁוֹב לְאוּ כָּל כְּמִינְיָה לֹא חַתְּמוּ
מַעוּלָם דְּלֹא אָתִי בַּעַל פֶּה וּמְרַע לִיָּה לְשִׁטְרָא כְּמוֹ שְׁכַתְּבָה שָׁם בְּאִנְרָף כָּל שְׁכֵן בְּגִדּוֹן דִּידֵן
שְׁהַמְּקַדָּשׁ מְחֲזִיק בְּתַבִּיעָתוֹ וְעוֹד שְׁכַבְרָה נִתְקַיְּמִים הַשְּׁטֵר בְּבֵית דִּין וְהָעֵיד כָּל אַחַד וְאַחַד מִן
הָעֲדִים שְׁהִיא חַתִּימַת יְדוֹ דְּפְשִׁיטָא דְּלֹא כָּל כְּמִינְיָה לֹא חַתְּמַתִּי דְּלֹא אָתִי עַל פֶּה
וּמְרַע לְשִׁטְרָא אֲלֵא אֲפִילוֹ לֹא נְחוּשׁ לְדַבְרֵיו כִּי אִם לְמָה שְׁפִסַּק הִרְבַּ הַגְּדוֹל מְרִי וְרַבִּי
ז"ל הִיא שְׁחֵלֵק עָלָיו בְּפִסַּק שְׁכַתְּבָה עַל גְּמִילָה בֵּת הַה"ר שָׁם טוֹב אֲלִצִּיג נ"ע שְׁהוֹצִיאוּ עָלֶיהָ
שְׁנֵי שְׁטֵרוֹת חַתוּמִּים שְׁנִתְקַדָּשָׁה וְאָמְרוּ הָעֲדִים שְׁהַפֵּל בְּדָאִי וְשְׁקָר וְכוּ' וְעָלָה מְדַבְרֵיו שְׁכַל
שְׁאִין אַחֲרֵים מְעִידִין עַל חַתִּימָתוֹ וְגַם אִין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מְמָקוֹם אַחַר נְאֻמְנִין לֹא חַתְּמוּ
זֶה כְּתַב יְדִינוּ וְכְמוֹ שְׁכַתְּבָה שָׁם בְּאִנְרָכָה מְכַל מְקוֹם בְּגִדּוֹן דִּידֵן צְרִיכָה גִט וְזֶה דְּעַד כְּאִן
לֹא קָאֵמַר הִכִּי אֲלֵא כְּשִׁאִין אַחֲרֵים מְעִידִין עַל חַתִּימָתוֹ וְגַם אִין כְּתַב יָדָם יוֹצֵא מְמָקוֹם

אחר אָבֵל כְּשֶׁכֶּתֵב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר אֵין נֶאֱמָר וְכִמוֹ שֶׁכֶּתֵב הֵרֵם"בּ בַּם פֶּרֶק ח' הַלְכוֹת עֵדוֹת וְנ"ל שֶׁשֵּׁטֶר שֶׁיֵּצֵא לְבֵית דִּין וּבָאוּ עֵדִים וְאָמְרוּ כֶּתֵב יָדֵינוּ הוּא זֶה אָבֵל מֵעוֹלָם לֹא יִדְעֵנוּ עֵדוֹת זֹו וְאֵין אָנוּ זֹוכְרִים שְׁנֵה לָנֶה מְזֵה אוֹ מְכַר לוֹ לֹא נִתְקַיֵּים הַשֵּׁטֶר וְהָרִי הֵן כְּחֻרְשֵׁין עַד שֶׁיִּזְכְּרוּ עֵדוֹתָן וְכו' אָבֵל אִם הִיָּה כֶּתֵב יָדָן יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר אוֹ שְׁהִיוּ שָׁם עֵדִים שְׁנֵה כֶּתֵב יָדָן מְקַיֵּימִין אֵת הַשֵּׁטֶר וְאֵין מִשְׁגִּיחִין עַל דְּבָרֵיהֶם שְׂאוֹמְרִים אֵין אָנוּ זֹוכְרִים עֵדוֹת זֹו שֶׁמָּא חָזְרוּ בָּהֶן וְנֵה שְׂאָמְרוּ אֵין אָנוּ זֹוכְרִים כְּדִי לְבַטֵּל הַשֵּׁטֶר וּכְאֵלוּ אָמְרוּ קִטְנִים הֵינּוּ פְּסוּלֵי עֵדוֹת הֵינּוּ שְׂאִינָם נֶאֱמָרִים הוּאִיל וּמִתְקַיֵּי הַשֵּׁטֶר שְׁלֹא עַל פִּיהֶם וּמִפְּנֵי טַעַם זֶה מְקַיֵּימִין כָּל הַשֵּׁטְרוֹת וְאֵין אָנוּ צָרִיכִין לְהִבְיֵא עֵדִים וְלִשְׁאֹל אוֹתָם אִם הֵם זֹוכְרִים עֵדוֹת זֶה אוֹ אֵינָם זֹוכְרִים אוֹתָהּ שְׂאָפִילוּ בָּאוּ וְאָמְרוּ אֵין אָנוּ זֹוכְרִים אוֹתָהּ אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן הוּאִיל וְאֶפְשֶׁר לְקַיֵּמוֹ שְׁלֹא מִפִּיהֶן: וְנִרְאֶה לְעֲנִיּוֹת דַּעֲתֵי דָאָף עַל גַּב דְּבַנְדוֹן דִּינָן לִיכָּא עֵדִים שֶׁיַּעֲיֵדוּ עַל חֲתִימַת הָעֵד וְגַם אֵין כֶּתֵב יָדוֹ יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר מִכָּל מָקוֹם חֲשִׁיב יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְטַעַמָּא דְּמִילְתָּא דְּהָא דְּאָמְרִינָן דְּעֵדִים שְׂאִין כֶּתֵב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר וְאֹמְרִים כֶּתֵב יָדֵינוּ הוּא זֶה אָבֵל אָנוּסִים הֵינּוּ קִטְנִים הֵינּוּ וְכו' דְּנֶאֱמָרִי הֵינּוּ דְּנָקָא כְּשֶׁאָמְרוּ אָנוּסִים הֵינּוּ וְכו' תוֹף כְּדִי דִּיבּוֹר אָבֵל לְאַחֵר כְּדִי דִּיבּוֹר לֹא מִהֶמְנֵי מִשׁוּם דְּכִינּוֹן שֶׁהֲגִיד שׁוֹב אֵינוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד וְכִמוֹ שֶׁכֶּתֵב הַטּוֹר סִימָן מ"ו וְהָר"ן וְהַתּוֹסְפוֹת וְכו' נִרְאֶה מִתּוֹף לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה שְׂאוֹמֵר הָעֵדִים שְׂאוֹמְרִים כֶּתֵב יָדֵינוּ הוּא זֶה אָבֵל אָנוּסִים הֵינּוּ וְכו' שְׁמֵלֵת אָבֵל מוֹרָה שֶׁהַדְּבּוֹר מְקַשֵּׁר סוֹפּוֹ עִם תְּחִלָּתוֹ דָּאֵי לֹא תִימָא הִכִּי הִיָּה לוֹ לּוֹמֵר וְאַחֵר כֶּף אָמְרוּ אָנוּסִים הֵינּוּ וְכו' וְכִינּוֹן שֶׁכֶּן בְּנִדּוֹן דִּינָן אֵין עַד זֶה נֶאֱמָר לּוֹמֵר אֵין זֹו חֲתִימַתִּי לֹא רְאִיתִי שׁוֹם קִדּוּשֵׁין אַע"ג דָּאֵין כֶּתֵב יָדוֹ יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר שְׁהָרִי לֹא אָמַר זֶה תוֹף כְּדִי דְּבּוֹר אֵלָּא אַחֵר שְׁנֵה נִחְצִי שֶׁהָעֵיד וְאָמַר זֹו חֲתִימַת יָדֵי כִּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִתּוֹף הַשֵּׁטֶר: וְעוֹד שֶׁהָעֵדוֹת שֶׁהָעֵיד זֹו חֲתִימַת יָדֵי וְנִתְקַיֵּים הַשֵּׁטֶר עַל פִּיו חֲשִׁיב מִכֶּתֵב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר שְׁהָרִי כְּשֶׁמְקַיֵּימִין הַשֵּׁטֶר ע"י שֶׁכֶּתֵב יָדָהּ יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר לֹא מִהֶנִּי אֵלָּא ע"י שֶׁטְרוֹת שֶׁל שְׁתֵּי שְׂדוֹת וְכו' וְכִמוֹ שֶׁכֶּתֵב הֵרֵם"בּ פֶּרֶק ו' הַלְכוֹת עֵדוֹת וְהַטּוֹר סִימָן מ"ו וְכָל הַפּוֹסְקִים וְאֵלוּ הָעֵד הַחֲתוּם בַּשֵּׁטֶר שֶׁמַּעֲיֵד עַל חֲתִימָתוֹ אֵיהוּ לְחוּד מִהֶנִּי וְאֵין צָרִיף אַחֵר לְהַצְטַרֵּף בְּהַדְּיָה וְכִמוֹ שֶׁפֶּסֶק הַטּוֹר שָׁם וְהֵרֵם"בּ שָׁם וְכָל הַפּוֹסְקִים וְהַשְׁתָּא נִדְּוֹן וְנֶאֱמַר וְמָה אִם כְּשֶׁמִּתְקַיֵּים הַשֵּׁטֶר עַל יָדֵי שֶׁכֶּתֵב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר דְּגָרִיעַ מ"מ קָאֵמַר הֵרֵם"בּ דָּאֵין מִשְׁגִּיחִין עַל דְּבָרֵיהֶם שְׂאוֹמְרִים אֵין אָנוּ זֹוכְרִין עֵדוֹת זֹו שֶׁמָּא חָזְרוּ בָּהֶם וְכו' וְאֶפִּילוּ אָמְרוּ כֶּן תּוֹף כְּדִי דְּבּוֹר עֵתָהּ בְּנִדּוֹן דִּינָן שְׁנִתְקַיֵּים הַשֵּׁטֶר עַל פִּי דְּבּוֹרוֹ דְּחֲשִׁיב לֹא כָּל שֶׁכֶּן שְׁלֹא נִשְׁגִּיחַ בָּמָה שְׂאוֹמֵר לֹא רְאִיתִי קִדּוּשֵׁין אַחֵר שְׁנֵה וּמִחְצָה אֵלָּא נֶאֱמַר וְדָאֵי שֶׁחָזַר בּוֹ לְפִסּוּל הַשֵּׁטֶר וְאֵינוּ נֶאֱמָר הוּאִיל וְעַכְשָׁיו מִתְקַיֵּים הַשֵּׁטֶר שְׁלֹא עַל פִּיו שְׁהָרִי חֲתִימַת הַדְּיָיִנִים עוֹמְדַת שְׁמַעֲיֵדִין עַל חֲתִימָתוֹ מִשְׁעָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁהָעֵיד בְּפִנְיָהֶם וְכִינּוֹן שֶׁהֲגִיד שׁוֹב אֵינוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד: וְעוֹד דְּאֶפִּילוּ תּוֹף כְּדִי דְּבּוֹר וְאֵין כֶּתֵב יָדָם יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר אֵין נֶאֱמָר אֵלָּא כְּשֶׁאָמַר אָנוּס הֵייתִי מִחֲמַת גְּפִשׁוֹת אוֹ קִטְן הֵייתִי שְׂאִין מִשִּׁים עֲצָמוֹ רְשָׁע אָבֵל בְּנִדּוֹן דִּינָן מִתּוֹף דְּבָרָיו לֹא הִיָּה אָנוּס לֹא מִחֲמַת גְּפִשׁוֹת וְלֹא מִחֲמַת מָמוֹן כִּי אִם לְעֲשׂוֹת רְצוֹן אֵב הַמְּקַדֵּשׁ וְאֵין לָהּ רְשָׁע גְּדוֹל מְזֵה וְלֹא כָּל כְּמִינָיָה לְבַטֵּל הַשֵּׁטֶר וְלִשִּׁים עֲצָמוֹ רְשָׁע: וְעוֹד דְּנִדּוֹן דִּינָן גְּרוּעַ טְפִי כִּי כְּשֶׁאָמַר לֹא רְאִיתִי הַמְּלוּהָ אוֹ הַמְּכָר אוֹ קִטְן הֵייתִי וְכו' אֵין אָנוּ יוֹדְעִים אִם רְאָה אוֹ לֹא רְאָה אוֹ אִם הִיָּה קִטְן אוֹ גְּדוֹל אָבֵל בְּנִדּוֹן דִּינָן מִכְּחִישׁ מָה שְׂאָנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ שְׁהָרִי הוּא חֲתוּם בַּשֵּׁטֶר וְאָמַר לֹא

חַתְּמֵתִי וּכְמוֹ שֶׁפָּתַב בֶּן מַהֲרַר"י קוֹלוֹן ו"ל שֶׁם בְּתִשְׁבָּה הֵנּוּ בְּאֹפֶן שֶׁעָלָה בְּיַדְנוּ שְׁאֵפִי לְדַבְּרֵי הָרֵב הַגְּדוֹל מְרִי וְרַבִּי ו"ל שֶׁסְּמָךְ לְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם לְהַתִּיר בְּנִדּוֹן הַהוּא וּכְמוֹ שֶׁמְצִינּוּ שֶׁמַּהֲרַר"י קוֹלוֹן ו"ל פָּתַב לְבִי מְגַמְגֵם מֵהַ שֶׁפָּתַב בַּה"ג וְכוּ' וְגַם הַרְמַב"ם וְכוּ' מ"מ בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ לַכ"ע נֶעְרָה זֹו צְרִיכָה גֵט לְהִיּוֹת שֶׁכָּבֵר נִתְקַיֵּים שְׁטַר הַקְּדוּשִׁין בַּב"ד מִן הַטְּעָמִים שֶׁפָּתַבְתִּי וְאֵע"ג דְּהִנְהוּ דִּינִי לֹא הוּוּ כָּל כֶּף רְאוּיָא לְקַיֵּים הַשְּׁטַר מ"מ הֵא קִיָּמָא לֹן דְּעַד הַשְּׁטַר מְעִידִים לְפָנַי שְׁלֵשָׁה וְאַפִּילוּ הֵן הַדְּיוּטוֹת וּכְמוֹ שֶׁפָּתַב הַטּוֹר סִימֵן מ"ו וְהַרְמַב"ם פָּרַק ו' הַלְכוֹ' עֵדוּת: וְאַף עַל גַּב שֶׁפָּתַב הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבּוּתָיו אֶלְף ר"ט וְאַלְף ר"י עַל שְׁטַר קְדוּשִׁין שֶׁכָּל שְׁטַר שֶׁלֹא נֶעְשָׂה מְרָצוֹן הַמְתַּחֲזֵיב אֵינּוּ אֶלֶּא כְּפִנְקָס בְּעֵלְמָא וּמְפִי כְּתָבָם וְלֹא מְפִיָּהֶם הִיא זֹו וְכוּ' עַד וְהָכָא נִמְי אִם פָּתְבוּ וְחַתְּמוּ שֶׁלֹא מִדְּעַת הַמְקַדְּשֵׁת אֵין סוֹמְכִין עַל עֵדוּת זֶה עַד שֶׁיָּבֵא וְיַעֲיִדוּ בְּפִיָּהֶם: וְעוֹד פָּתַב שֶׁם בְּתִשְׁבָּה שְׁנִית שְׁאֵין סוֹמְכִין עַל עֵדוּת הַחֲתִימָה דְּכָכָל כִּי הֵא מְפִיָּהֶם בְּעֵינָא וְלֹא מְפִי כְּתָבָם וְכוּ' עַד אִם אָמְרוּ שְׁאֵין זֶה כְּתָב יָדָם וְאֵין כְּתָב יָדָם יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר כָּכָל מְקוֹם אֵין מְשַׁגְּיחִין עַל הַכְּתָב שֶׁהֵם הֵם נְאֻמָּנִים וְאֵין אוֹמְרִים כִּי הֵא פִינּוֹן שֶׁהֲגִיד שׁוֹב אֵינּוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד וְכוּ' וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ פִינּוֹן שֶׁאֵמֵר הָעֵד שְׁאֵין זֹו חֲתִימַת יָדוֹ וְאֵין כְּתָב יָדוֹ יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר יֵהֵא נְאֻמָּן בְּמָה שְׁאֵאֹמֵר עֲכָשְׁיוֹ שֶׁלֹא רָאָה קְדוּשִׁין מְעוּלָם וְלֹא מְשַׁגְּיחִין בְּחֲתִימַתוֹ דְּמְפִי כְּתָבָם הִיא: יֵשׁ לוֹמֵר דְּמָה שֶׁפָּתַב הַרְשָׁב"א שֶׁהוּא כְּפִנְקָס בְּעֵלְמָ' וּמְפִי כְּתָבָם אֵיִקְרִי הוּא לְעַנְיָן דְּלֹא חֲשָׁבִינוּ לִיָּה לְשֶׁטְרָא שְׁבַרְא' הַחֲתִימָ' לְכַד חֲשִׁיב כְּשֶׁטְרָא עַד שֶׁנֶּאֱמַר עֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטַר נֶעְשָׂה כְּמִי שֶׁנֶּחְקַר' עֵדוּתוֹן בַּב"ד דְּכָל שְׁטַר בְּחֻזְקַת כְּשֶׁר הוּא וְדָאֵי הֵא לֹא אָמְרִינוּ פִינּוֹן שֶׁנֶּעְשָׂה' שֶׁלֹא מִדְּעַת הַמְתַּחֲזֵיב אֶבְל אַחַר שֶׁהָעֵד עֲצָמוֹ הַחֲתוּם עַל הַשְּׁטַר הָעֵיד עַל חֲתִימַת יָדוֹ בְּפָנַי ב"ד בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ נִמְצָא שֶׁכָּבֵר הָעֵיד וְהֲגִיד כָּל הָעַנְיָן דְּהֵא קִיָּ"ל כְּחֻזְמִים דְּעַל מְנָה שֶׁבְּשֶׁטְרָא הֵם מְעִידִים וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַטּוֹר סִימֵן מ"ו וְכְתָבוֹ הַתּוֹסְפוֹת דְּלְרַבְּנָן אִפִּי אוֹמֵר בְּהִדְיָא שֶׁעַל כְּתָב יָדָם הֵם מְעִידִין לִית לֹן בַּה"ג אֶלֶּא לְעוֹלָם אֲנּוּ חוֹשְׁבִים אוֹתָם כְּמְעִידִים עַל מְנָה שֶׁבְּשֶׁטְרָא וְכֵן כְּתָב הָרָא"ש וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן נִמְצָא בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ שְׁאֵין נְאֻמָּן עוֹד לוֹמֵר לֹא רְאִיתִי קְדוּשִׁין אוֹ לֹא חֲתִמְתִּי לְפִי שֶׁכָּבֵר הֲגִיד בְּפוּעַל בְּפָנַי ב"ד וְכִינּוֹן שֶׁהֲגִיד שׁוֹב אֵינּוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד אֶבְל הַנִּדּוֹן שֶׁפָּתַב עָלָיו הַרְשָׁב"א הוּא שֶׁמְעוּל' לֹא הָעֵיד הָעֵד עַל חֲתִימַת יָדוֹ אֶלֶּא שַׁב"ד רְאוּ שֶׁמוֹ חֲתוּם בְּשֶׁטְרָא הַהוּא וּלְכַד כְּתָב דְּלֹא חֲשִׁיב עֵדוּת דְּהוּי כְּפִנְקָס וְכוּ' וְגַם בְּתִשְׁבָּה אַחֲרַת הַנִּדּוֹן הִנֵּה שֶׁהָעֵדִים עֲצָמָם הִכְחִישׁוּ שֶׁלֹא הָיו חֲתִימַתָּם וְלֹא הִנֵּה כְּתָב יָדָם יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר וְגַם נִדּוֹן שֶׁלְנוּ שֶׁפָּתַב עָלָיו הָרֵב מְרִי וְרַבִּי הִנֵּה כֵּן שֶׁהִכְחִישׁ הָעֵד שֶׁלֹא הִנֵּה כְּתָב יָדוֹ וְגַם לֹא הִנֵּה כְּתָב יָדוֹ יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר אֶבְל בְּנִדּוֹן זֶה שֶׁכָּבֵר הָעֵיד בְּפָנַי ב"ד עַל חֲתִימַתוֹ חֲשִׁיב עֵדוּת גְּמוּר' וְאֵינּוּ יְכוּל לְחוֹזֵר בּוֹ דְּכִינּוֹן שֶׁהֲגִיד שׁוֹב אֵינּוּ חוֹזֵר וּמַגִּיד וְכִי תִיָּמָא כָּל זֶה נִיחָא אִם הִנֵּה מְצִיאוֹת עֵדוּת חֲתִימַת יָדוֹ שֶׁהָעֵיד עָלָיָה אֲמַת אֶבְל נִרְאִין הַדְּבָרִי דְּבָרִי אֲמַת שֶׁהוּא לֹא חֲתָם מְעוּל' שְׁאֵינּוּ יוֹדֵעַ לְכַתּוֹב וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן מָה מוֹעִיל הָעֵדוּת שֶׁהָעֵיד וְאֵמֵר זֹו חֲתִימָ' יָדִי אִם נִכְרִין דְּבָרִי אֲמַת שְׁאֵין זֹו כְּתָב יָדוֹ** (וּמִיָּהוּ אַח"כ מְצִאתִי בְּמִרְדְּכִי פָּרַק בְּתָרָא דְּקִדְוּשִׁין שֶׁכְּתָב וְז"ל וְאַפִּילוּ אִם נִתְקַיֵּים הַשְּׁטַר בְּחוֹתְמֵיו הִנֵּה אוֹמֵר רַבִּינוּ שֶׁמָּחָה שְׁאֵין הָעֵדוּת מְתַקְּפֶלֶת מִתּוֹךְ הַשְּׁטַר כְּזֶה עַד אֶבְל שְׁטַר מְמוֹן הַחֲתוּם בְּעַדִּי וּמְסוּרוֹהוּ לִיד בְּעַל הַדְּבָר הָנוּי כְּעֵדוּת בְּפָה מֵהַהוּא דְּפָרַק אַרְבַּע' אַחֲזִין שְׁטַר קְדוּשִׁין אֵי מְנַחֵי לִיָּה גַבִּי דִּינִיָּה וְדִינִיָּה לֹא מְקַרִּי מְפִי כְּתָבָם וְזוֹקָא בְּשֶׁטְרָא קְדוּשִׁין שֶׁהָאֵשָׁה נִקְנִית בּוֹ וְנִיָּתָם לִיָּכְתָב דְּמִקְשִׁינוּ הוּי' לִיצִיאָה אֶבְל שְׁטַר רְאָיָה

על קדושי פסוף לא ניתן ליפתב דרחתמנא אמר מפיה' ולא מפי כתבם ונראה דזו היא דעת רשב"א ועיין בהגהו' מרדכי פרק ארבע' אחין** יש לומר שמצאתי שפתי רבינו ירוחם בשם הרשב"א בנתיב ד' חלק ד' מנהג במקצת מקומו' שהסופר חותם בשביל העד היודע עדותו על פה ואינו יודע לחתום פשר השטר וכו' משום דהלה אחר הסכמת המדינ' ומנהגם וכו' ולא גרע משטר העולה בערפאות של פותים שהוא פשר ולא מרעי נפשיוהו ואינו מזניף מתוכו בכתיבת סופר וכו' וכיין שפן בנדון דידן להיות אסור חמור דאשת איש נראה לענ"ד דראוי לחוש ומה גם עתה שלפי דברי העד האחרונים אומר שהוא עצמו סייע לעשות צורת תהיאות דנדאי נראה שראוי לחוש ולהית הנדון חמור: ואפילו אם לא נחוש כלל לא לחתימת הסופר שחתם בציוויו כפי דבריו הראשונים וכמו שהביא בית יוסף חושן המשפ' סימן מ"ה בשם הרשב"א והר"ש בר צמח ז"ל עיין שם וגם לא נחוש לדבריו האחרונים שאמר שהוא סייע ממש פחתימה משום דמסייע אין בו ממש וכדאשכחן בענין שבת שבנים שעשו מלאכה אחת בשותפות אם האחד לבדו יכול לעשותה והאחד לבדו אינו יכול לעשותה זה שיכול לעשותה לבדו חייב והאחר מסייע הוא ומסייע אין בו ממש וכן פסק הרמב"ם הלכות שבת פ"ק וכיין שפן בנדון דידן פיון דהאי עד אינו יודע הוא לבדו לחתום והאחר היה יודע לבדו לחתום נמצא שאף על פי שסייע העד בידו ממש לעשות החתימה לא חשיב כלל ואין כאן חתימתו כלל מפל מקום לא גרע האי ענין משנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה שהרי לפי דברי הבית דין החתומים על השטר שקבלו עדותו של עד שהעיד שזו היא חתימת דו הוי כשנים אומרי' שנתקדש' שהרי נתקיים שטר הקדושין בשני עדים ועכשו אפילו יבאו עדים ויעידו עדות ברורה שאינו יודע לחתום הוי כשני' אומרים לא נתקדש' שהרי אין כאן בשטר זה כי אם עד אחד והמקדש בעד אחד אין חוששין לקדושין וכיין שפן אין ראוי להתירה לעלמא בלא גט דהא תניא פרק שני דכתוב' שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא שנים או' נתגרשה וב' או' לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא ופריה בגמרא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא וכולי וכתבו התוספות מאי פריה מאי שנא וכו' שנא וישנא דרישא אית לן לאוקומה בחזקת פנויה וסיפא בחזקת אשת איש ויש לומר דברישא אף על גב דאית לן לאוקומה בחזקת פנויה מפל מקום תרי ותרי ספיקא דרבנן היא כדמוכח פרק ארבעה אחין ונהו לן למימר תצא מדרבנן: וכן פסק ההגהה האשרית וגם הטור אבן העזר סימן מ"ז פתב שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה לא שנא שזרק לה קדושיה שנים אומרים קרוב לו ושנים אומרים קרוב לה לא שנא אפרו השנים שמעולם לא היו לה ספק קדושין לא תנשא ואם נשאת לאחד מעדיה ואומר ברי לי שלא נתקדשה לא תצא הא לאו הכי תצא: הרי דפסקו שלא תנשא לכתחלה ואפילו אם נשאת תצא מדרבנן וכיין שפן איך נתיר את הנערה הזו לעלמא בלא גט: ועוד דעדות הדייני' חשיב יותר מעדו' העדים כמו שפסק הטור חושן המשפט סימן כ"ג וגם הריב"ש בתשובותיו סימן ש' לכן על פי כל הדברים האלה אשר פתבתי נראה לעניות דעתי שאין להתיר עלמה זו לעלמא בלי גט ואף על פי שלבי נוקפי ואומר לי שהכל שקר וכזב ולא היו דברי קדושין מעולם מפל מקום מי יערב בנפשו להתיר אסור חמור פנה באומדנא דמוכח אלא בעדו' ברוך' כשמש ולכן הנסתר' לה' אלהינו ויצילנו משגיאות ויוציא לאור משפט העלמה הזאת

וכן היתה המעשה שנתן לה גט והותרה לכל אדם: זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קפח בפנינו עדים חתומי מטה הגביר ונעלה כה"ר שמואל מטאלון יצ"ו מדעתו ורצונו צנה ואמר לכה"ר יהודה ראמש יצ"ו שיכתוב לנבון ומעולה כה"ר אליעזר פנרמון יצ"ו שנתפז של כה"ר יהודה הנזכר המתגורר בקושטאנטי"נה שקל זמן שיבקש ממנו רבי דוד מוהל המורשה של רבי שמואל איזה מעות או סחורה בתת רבי דוד לרבי אליעזר הנזכר כתב ידו מכל אשר קבל ממנו ושיכתוב בתוך הפתב שיפרע פה רבי שמואל הנזכר אותו המעות או אותה הסחורה מעתה ומעכשו נתחייב רבי שמואל הנזכר בחוב גמור לפרוע לרבי יהוד' הנזכר כל אשר ידרוש ויבקש ממנו כפי כתב יד רבי דוד הנזכר תכף בהיותו נדרש מרבי יהודה הנזכר או מבאי פחו בלי שום אחר וכלי שום שיור ותנאי בעולם ולהיות לעדות לזכות ולראיה בידי רבי יהודה הנזכר כתבנו כל מה שעבר לפנינו וחתמנו שמותינו פה והיה זה ביום שני עשר לחדש מנחם שנת השכ"ה ליצירה בשאלוני"קי והפלל שריר וקיים יוסף קאריאון ויוסף דלאן במותב תלתא פחדא הוינא אנחנא בי דינא דחתימין כד נפק שטרך דנא גדמנא דחתימין ביה יוסף קאריאון ויוסף דילאון ואסה' דנא היא חתימת ידהון ומדאתברר לנא דנא היא חתימ' ידהון דסהדיה אלין אשרנוהו וקימניהו פדחזי וקיים: זהו הטפסת השטר הנז' גטפס בפנינו חתומי מטה אות תיבה בתיבה ביום ג' ד' לחדש שבט שנת השכ"ה ליצירה: שאלה מי אמרינו שיהא חייב רבי שמואל הנזכר לפרוע איזה כתב שיצא עליו מיד רבי דוד מוהל הנזכר מאיזה סף שיהיה מפת זה השטר שכן נראה ממנו שנתחייב לפרוע ואף על גב דאין בו קנין מידי דהנה אערב בשעת מתן מעות דגרסינן בפרק גט פשוט והלכתא ערב בשעת מתן מעות לא בעי קנין וכן פסק הרמב"ם פ"ק כ"ה הלכות מלנה ולנה וז"ל אמר לו בשעת מתן מעות הלוהו ואני ערב נשתעבד הערב ואינו צריך קנין וכן פסקו כל הפוסקים וכן בגדון הנה על פי שטר זה נתן המעות רבי אליעזר לדוד מוהל וכיון שכן יהיה חייב ה"ר שמואל הנזכר לפרוע הסף שיביא רבי אליעזר הנזכר כתב על רבי שמואל הנזכר או דילמא כיון דבשטר זה אין בו קנין הם מזלי דכדי ואין בו ממש: תשובה נראה לעניות דעתי דשטר זה אין בו דין שטר כלל וגם אפילו יבאו העדים החתומים בו ויעידו בפיהם על פה כדברי השטר אין בעדותם ממש לחייב לרבי שמואל הנזכר בשום סף וכתב שיצא עליו: וטעמא דמילתא דגרסינן בפרק זה בורר הודה בפני שנים וקנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין ופרש"י דאין כותבין ואף על גב דאמר להו אתם עדי ותו גרסינן התם הדין דלא הנה כתיב ביה אמר לנא כתבו וחתמו והבו ליה אבני ורבא דאמרי תרנויהו היינו דריש לקיש דאמר ריש לקיש חזקה אין העדים חותמים על השטר אלא אם כן נעשה גדול: פירוש הקא נמי כיון דשנים לא מצו כתבי אלא ברשותו ודאי איהו אמר להו מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע מי איכא מידי דאנן לא ידעינן וספרי דבי רב ידעי וכו': פירש רש"י יש דעיניו הרבה שאין בקיאים בהלכה זו שאמרנו דשנים שלא קנו מידו אין כותבין ופסק הרשב"א בתשובותיו סימן אלף קמ"ט ואלף ר"ט שהודאה שאין כתוב בה ואמר לנו כתבו וחתמו ותנו אין אומרים חזקה ידעי ולא חתמי עד שאמר להם חתמו דאנן סהדי דלא ידעי וכו' ורבינו ירוחם נתיב ד' חלק א' כתב סופרים סתם שלנו נראה שאינה מועלת וולתי אם כתבו בה כתבו וחתמו ותנו לפלוני וכו': וגם בפרק זה בורר בהגהה אשרית

בְּשֵׁם אִוֵר זְרוּעַ פְּתוּב לְבִי אֹמֵר לִי דְהֶאֱדָנָא שְׁנַמְתַּטְעָה הַתּוֹרָה דְאַפִּילוּ הַלּוֹמְדִים לֹא פְקִיעֵי בְּדִינֵי וְלִית לָן סוּפְרִים מִיְּנֻחָדִים לְשִׁטְרוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בִּימֵי הַחֲכָמִים אִי אֲתִיא אֹדִיתָא לְקַמְן אֲפִילוּ בְּשִׁלְשָׁה חֲתוּמִים לֹא מְכַשְׂרִינּוּ לָהּ כָּלֵל אֲלֵא אִם כֵּן פְּתוּב בָּהּ וְאָמַר כְּתָבוּ וְחֲתֻמוּהוּ וְהָבּוּ לִיהּ וְכוּ': הָרִי לָהּ שְׁלֵהִיּוֹת שְׁטַר הוֹדָאָה כְּשֵׁר וְחֲשׂוּב כְּשִׁטְר צָרִיף אֲחָד מִשְׁנַיִם אוֹ קַנְיָן אוֹ שְׁיֵהִיָּה פְתוּב בּוֹ וְאָמַר לָנוּ כְּתָבוּ וְחֲתֻמוּ וְתָנוּ וְאִם לֹא אִין לּוֹ דִּין שְׁטַר כָּלֵל אֲלֵא כְּמִלְנָה עַל פֶּה וְכִמוֹ שֶׁכְּתַב שֵׁם הָרִשְׁבָּ"א וְכֵן רַבִּינוּ יְרוּחָם שֵׁם כְּתַב וְאִם אִין פְּתוּב בָּהּ כִּי יֵשׁ לָהּ דִּין מְלֻנָּה עַל פֶּה כִּי כָּל זְמַן שֶׁכְּתָבוּ בְּלֵא רִשׁוּתוֹ הַשְׁטַר כְּטַל וְיָכוּל לֹאמַר פְּרַעְתִּי וְכוּ' וְכִינּוּן שֶׁכֵּן בְּגִדּוֹן דִּינּוֹ שֶׁאִין בְּשִׁטְר זֶה לֹא קַנְיָן וְלֹא אָמַר לָנוּ כְּתָבוּ וְחֲתֻמוּ וְתָנוּ נִמְצָא שֶׁשְׁטַר זֶה כְּטַל לְגַמְרֵי מְדִין שְׁטַר כִּי אֲנִי סִהְדִי שֶׁהַסּוּפֵר וְהַעֲדִים הַחֲתוּמִים בּוֹ לֹא יִדְעוּ וְלֹא יִבְיִנוּ אֲפִילוּ בְּבִיעֵתָא בְּכוּתָחָא כָּל שֶׁכֵּן בְּעֵנָן זֶה וְנִדְאֵי שֶׁכְּתָבוּ וְחֲתֻמוּ בְּלֵי רִשׁוּת רַבִּי שְׁמוּאֵל הַגִּזְפֵּר כְּמוֹ שֶׁנִּרְאָה מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הַשְׁטַר שֶׁהָרִי אִין פְּתוּב בּוֹ וְאָמַר לָנוּ כְּתָבוּ וְחֲתֻמוּ וְתָנוּ וְאֲחַר אֲשֶׁר זָכִינוּ כִּי אִין כְּאִן דִּין שְׁטַר כָּלֵל וְאִין מוֹעִיל חֲתִימַת יְדֵיהֶם בְּהֵאֵי שְׁטֵרָא אֲלֵא הָנִי כְּעֵין עֲדוּת עַל פֶּה גַם הוּא לֹא יוֹעִיל כָּלֵל שֶׁהָרִי לֹא אָמַר אֲתָם עֲדֵי וְלֹא הִזְמִינָם לְעֲדוּת זֶה כָּלֵל וְכִינּוּן שֶׁכֵּן אִין בְּהוֹדָא' וּבְחִיּוּב זֶה מִמֶּשׁ דְּגָרְסִינּוּ פֶּרֶק זֶה בּוֹרֵר אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב צָרִיף שִׁיאֲמַר אֲתָם עֲדֵי וְכוּ' בְּשִׁבִיל שֶׁיָכוּל לֹאמַר מִשְׁטָה הֵייתִי בָּהּ וְאֲפִילוּ כִּכְר וְאָמַר לֹא הָיוּ דְבָרִים מְעוּלָם וְהָעֲדִים מְעִידִים כְּנִגְדּוֹ שֶׁכֵּן הוֹדָה בְּפִנְיָהֶם כִּינּוּן שֶׁלֹּא אָמַר אֲתָם עֲדֵי לֹא הוֹחֲזֵק כְּפֶרֶן וְכִדְאָמַר טַעְמָא בְּגַמְרָא דְמִלֵּי דְכָדִי לֹא דְכִירֵי אִינּוּשֵׁי וְכֵן פֶּסֶק הָרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת טוֹעֵן וְנִטְעֵן פֶּרֶק ו' אָמַר לּוֹ בְּפִנְיָ עֲדִים מְנָה לִי בְּיַדְךָ אִמ' לּוֹ הֵן לְמַחַר תִּבְעוּ בְּדִין וְהִבִּיא עֲדִים וְאָמַר מִשְׁטָה הֵייתִי בָּהּ וְאִין לָהּ בְּיַדִּי כְּלוּם פְּטוּר וְנִשְׁבַּע הַיִּסֵּת שֶׁאִין בְּיָדוֹ כְּלוּם וְאֲפִילוּ אָמַר לֹא הָיוּ דְבָרִים מְעוּלָם שֶׁהָרִי לֹא אָמַר לָהֶם אֲתָם עֲדֵי וְדָבַר שֶׁאִינוּ עֲדוּת אִין אֲדָם זוֹכְרוֹ וְלִפְיֶכָּהּ אִם אָמַר לֹא הָיוּ דְבָרִים מְעוּלָם לֹא הוֹחֲזֵק כְּפֶרֶן וְכֵן פֶּסֶק הַטוּר סִימָן ע"ה וְכֵן רַבִּינוּ יְרוּחָם נִתִּיב ג' חֲלָק ו' וְכָל הַפּוֹסְקִים: וְעוֹד כְּתַב הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ה' הִלְכוֹת מְכִירָה יֵשׁ דְבָרִים הַרְבֵּה שֶׁאִינָם צָרִיכִין קַנְיָן וְאִין לְקַנְיָן בָּהּ טַעַם כְּגוֹן הַמְשַׁחֲרַר אֶת עַבְדּוֹ וְהַמְגַרֵּשׁ אֶשְׁתּוֹ אוֹ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ וְכוּ' עַד זֶה שֶׁנִּהְיָה לְהַקְנוֹת בְּאֵלוֹ הַדְּבָרִים אִינוּ מוֹעִיל כְּלוּם אֲלֵא לְהוֹדִיעַ שֶׁאִינוּ אוֹמְרֵי דְבָרִים אֵלּוֹ כְּמִשְׁחָק וּמִהַתֵּל אֲלֵא שֶׁגָּמַר בְּלָבוֹ וְאֲחַר כִּי אָמַר: הָרִי לָהּ שֶׁאֲפִילוּ דְבַר שֶׁאִין צָרִיף קַנְיָן מְכָל מְקוּם בְּעֵינָן הוֹכְחָה מִיָּהָא שֶׁאִינָם דְבָרֵי שְׁחֻזָּק וְהִתּוּל דְאִי לֹא הָכִי אֲמַרְיָנוּ שֶׁהוּא מִשְׁחָק וּמִשְׁטָה וּבְגִדּוֹן דִּינּוֹ קַנְיָן אִין כְּאִן אֲתָם עֲדֵי אִין כְּאִן כְּתָבוּ וְחֲתֻמוּ וְתָנוּ אִין כְּאִן וְכִינּוּן שֶׁכֵּן מָה הוֹכְחָה יֵשׁ כְּאִן לְשִׁלְא יוֹכֵל לְטַעוֹן ה"ר שְׁמוּאֵל מִשְׁטָה הֵייתִי בָּהּ וְאִם לֹא הָיָה בְּגִדּוֹן דִּינּוֹ כִּי אִם מָה שֶׁכְּתַבְתִּי מְכָל מְקוּם הָיָה חֲזִיב ה"ר שְׁמוּאֵל שְׁבוּעַת הַסֵּת שֶׁמִּשְׁטָה הָיָה בּוֹ בְּשִׁעַת דְּבוּרוֹ: אֲבָל אִיכָּא טַעְמָא אַחֲרֵינָא דְאַפִּילוּ שְׁבוּעָה אִין כְּאִן וְהִיא סְבֵרַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁכְּתַב פֶּרֶק י"א הִלְכוֹת מְכִירָה הוּא וְרַבּוּתֵי שֶׁהִמְחִיב עֲצָמוֹ בְּדָבַר שֶׁאִינוּ קָצוּב אִפִּי קָנוּ מִיָּדוֹ לֹא נִשְׁתַּעֲבַד וְכוּ' וְכֵן פֶּרֶק כ"ה הִלְכוֹת מְלֻנָּה וְלָנָה כְּתַב מִי שֶׁלֹּא פִּירֵשׁ קָצַב הַדְּבַר שֶׁעָרַב כְּגוֹן שֶׁאָמַר לּוֹ כֹּל מָה שֶׁתִּתֵּן תָּנוּ לּוֹ וְאֲנִי עָרַב וְכוּ' יִרְאֶה לִי שֶׁאִין זֶה הָעָרַב חֲזִיב כְּלוּם: שֶׁכֵּינּוּן שֶׁאִינוּ יוֹדְעֵי הַדְּבַר שֶׁשְׁעָבַד עֲצָמוֹ בּוֹ לֹא סְמָכָה דַּעְתּוֹ וְלֹא שְׁעָבַד עֲצָמוֹ וְכוּ': אִף בְּגִדּוֹן דִּינּוֹ אִין כְּאִן דְבַר קָצוּב וְלֹא שְׁעָבַד עֲצָמוֹ ה"ר שְׁמוּאֵל הַנִּזְ' וְאִף עַל גַּב דְּפִלְגֵי עֲלֵיהּ דְּהָרַמְבַּ"ם בְּסִבְרָא זוֹ כְּמָה פּוֹסְקִי יוֹכֵל ה"ר שְׁמוּאֵל הַגִּזְפֵּר לֹאמַר קִים לִי כְּפִלוֹנִי גְאוֹן לְהַחֲזִיק בְּמָה שֶׁבְּיָדוֹ לְאוֹקוּמָהּ מְמוֹנָא אַחֲזַקְתִּיהּ כָּל שֶׁכֵּן בְּגִדּוֹן דִּינּוֹ

איכא בחינה אחריתי דכולי עלמא מודו דאין פאן חיוב פלל וזה דעד פאן לא קאמרי
שהאדם מתחייב באפילו בדבר שאין לו קצבה אלא כשאמר לו כל מה שתתן תן לו ואני
ערב פלומר שצוה ואמר לו תן אבל בנדון דידן מעולם לא אמר ה"ר שמואל הנזכר לרבי
אליעזר הנזכר לא הוא ולא שלוחו תן שום מעות לדוד מוהל שהרי בשטר הבא לפנינו
אין כתוב בו אלא שצוה לכתוב לרבי יהודה ראמאש שיכתוב לה"ר אליעזר שקל זמן
שיבקש ממנו דוד מוהל איזה מעות או סחורה בתת ה"ר דוד הנזכר לרבי אליעזר הנזכר
כתב ידו מפל אשר יקבל ממנו ושיכתוב בתוך הפתב שיפר' פה ה"ר שמואל הנז' מעתה
נתחייב הר' שמואל בחוב וכו': הרי שלא צוה ואמר ה"ר שמואל לתת לה"ר דוד שום
דבר לשנאמר שחייב בשביל פה אלא צוה שיכתבו שאם בראונו הפשוט יבקש דוד מוהל
איזה מעות או סחורה וכו' ובראונו הפשוט בלי שום צווי ירצה ה"ר אליעזר ליתנו לו
אז אני אומר שאם יכתוב דוד מוהל כתב וכו' אני מתחייב וכו' נמצא שמעולם לא נתחייב
ה"ר שמואל אלא משעת כתיבת דוד מוהל לא מסבת צווי נתינת המעות או הסחורה שצוה
מעולם אין לו עסק בזה כי אם ראון דוד מוהל וראון ה"ר אליעזר ונאותו שניהם וכיון
שפן לכולי עלמא אין פאן חיוב לה"ר שמואל: ועוד אני מוצא פטור לה"ר שמואל ממקום
אחר לכולי עלמא וזה דקל גדול יש לנו דיד בעל השטר על התחתונה ונפרש בו הפירוש
היותר גרוע שאפשר לסבול לאוקומיה ממונא וכיון שפן אף בנדון דידן נוכל לומר שמה
שכתוב בשטר מעתה ומעכשו נתחייב ה"ר שמואל בחוב גמור לפרוע וכו' אין הפננה
לומר שהעדים מעידים שנתחייב בפועל ה"ר שמואל מעתה ומעכשו אלא הפננה היא
שזה הלשון הוא נמשך ונגרר אחר התחלת לשון השטר וזה שתחלת השטר אומר צוה
ואמר לרבי יהודה שיכתוב לרבי אליעזר פה וכו' וגם צוה ואמר שיכתוב לו שמעתה
ומעכשו נתחייב ה"ר שמואל וכו' באופן שעדות עדים אינו אלא שפך צוה לכתוב אבל
אינם מעידים שבפועל נתחייב: וכמעט נראה בעיני שהמשמעות האמתי הוא זה להיות
שכתוב מעתה ומעכשו שנראה שגזרת הכל מה שכתוב לעיל הוא מעתה ומעכשו פלומר
צוה ואמר כתוב שאם יבקש ממנו סחורה או מעות וכו': ויכתוב פה וכו': כתוב לו
שמעתה ומעכשו נתחייב וכו' ואלו היתה פונתם להעיד שבפועל נתחייב ה"ר לכתוב
לפחות ומעתה ומעכשו נתחייב וכו': ומצאתי לי ראיה לזה ממה שכתב הרשב"א
בתשובותיו סימן אלף קמ"ט על שטר אחד וזה לשונו במוטב תלתא פחדא הוינא
פשהודית פלונית שיש עליה חוב לראובן שלש מאות זהובים על מנת אם תנשא עד
תשלום עשרים שנה ואם לא תנשא שתהא פטורה והכניסה אפותיקי על התנאים בית
וכרם ונטלה בקנין חוזק לתנאים הנזכר וכו' וכתב שם שמה שכתב בשטר ונטלה בקנין
אין מוכרח שנאמר שעכשו נטלה קנין בפני אלו השלשה אלא שהלשון סובל שנגרר
אחר התחלת הלשון פלומר הודית שיש עליה חוב וגם הודית שנטלה קנין שאלו נתחייבה
עכשו ה"ר לומר וחיובה עצמה בפנינו וכו' ובכל פיוצא בזה יד בעל השטר על
התחתונה: אף בנדון דידן אם פונתם להעיד שנתחייב רבי שמואל בפועל ה"ר להם לכתוב
ומעתה ומעכשו נתחייב בפנינו רבי שמואל וכו' ומדלא כתוב פן אמרינו יד בעל השטר
על התחתונה ואף על גב דקיימא לן דלא אמרינו יד בעל השטר על התחתונה אלא בדבר
שיש לו שני פני במשמעות הלשון שדנין אותו בפחות שבלשונות ובלבד שלא יהיה
סותר עקר השטר אבל בדבר שיבא לפסול ולהורע השטר מעיקרו אדרבה מעמידין

השטר על חזקתו כמו שפסק הרא"ש בתשובותיו פל"ח וקרב המגיד כתב פן בשם ר"ח וקרב"ן בפ"ק כ"ג הלכות מלוה ולוה וגם הריב"ש בתשובותיו סימן תי"ג כתב פן בשם הרשב"א וז"ל אבל לפסול את השטר לא אמרו יד בעל השטר על התחבולה דחזקה אין העדים עושים שקר ודבר שפוסל את השטר וכו' וכיון שכן בנדון דידן אם נפרש לשון השטר בזה המשמעות הגרוע נמצא השטר בטל וכן לא יעשה.

יש לומר שפ"ק הוכחתי לעיל שאין לכתובה זו שם שטר שלא ניתן ליכתב וכיון שאין לו דין שטר היא נאמר יד בעל השטר על העליונה ולפרשו באופן שנעמידהו על חזקתו כיון שאפילו אם היתה הפנה היא מפורשת וכתובה בבירור לא היה לו איכות ודין שטר כל שכן שמלבד כל הטעמים שפ"ק כתבתי לעיל שאין בשטר זה ממש נמצא עכשו מחדש שפ"ק הוזמו העדים החתומים בו וזה שה"ר אליעזר פורמון וה"ר יהודה ראמאש התובעים הפתובים בשטר הודו בבית דין שזה השטר נכתב עתה בשנת השכ"ז אלא שהקדמו הזמן משנת השכ"ה י"ב לחדש מנחם להיות שהעדים היו זוכרי' ויודעים נאמנה שפ"ק הוא אירע והיה הענין שהוא בפניהם ממש ועתה נמצאו כמה עדים נאמנים אנשי אמת המעידים ששני ימים קודם ט' באב משנת השכ"ח נפטרה בת ה"ר שמואל הנתבע הנזכר וכיון שכן נמצא שבי"ב לא היה ה"ר שמואל בתוך שבועה ימי אבלות וכיון שכן אירע יסופר שאז הלכו אצלו לתבוע ממנו מעות ואז נתחייב באופן הפתוב בשטר שהוא וכל שכן כפי מה שאמרו התובעים הנזכרים שהיה כל זה בשוק הסותרים שנדאי בזמן שהוא לא יצא מפתח ביתו וכי תימא שכל זה אירע קודם שנפטרה בתו אלא שאמרו הזמן וכדמצינו שטר שזמנו פתוב בשבת או בעשרה בתשרי שטר מאוחר הוא וכשר הגי מילי כשכתב השטר קודם הזמן הפתוב בשטר אלא שאמרוהו וכתבו הזמן העתיד לבא אבל בנדון דידן בשעת הכתיבה כבר עבר זמן רב וכיון שכן אם לא היו יודעים באמתות הזמן המיוחד שאירע המעשה לא היה להם לכתוב בשטר כי אם זמן הכתיבה וכדאמרינן פ"ק גט פשוט אמר להו רבא בר רב שילא להנהו פתבי שטרי אקניאתא כי פתביתו שטרי אקנייתא אי ידעיתו יומא דקנייתו ביה פתבו ואי לא פתבו יומא דקנייתו ביה כי היכי דלא מתחזי כשקרא וכן פסק הרמב"ם הלכות מלוה ולוה פ"ק כ"ג וכן פסקו כל הפוסקים כל שכן בנדון דידן לא ניתן ליכתב לא ביום המעשה ולא ביום הכתיבה באופן שכלל העולה מדברי שהאמת יורה דרכו והשקר אין לו רגלים ולכן אמרתי גמ"ר שה"ר שמואל הנתבע הנז' פטור לגמרי מתביעה זו זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרב"י זלה"ה: קפט שאלה מעשה שהיה כף היה איש היה בארץ עויז מוסה שמו ויהי היום ויבא ללות מתוגר אחד שמו ישמעאל באשה סכום מעות ידוע ברבית על משכונות זהב והתוגר הנז' לא רצה ליתנם לו אפילו על המשכונות כי אמר שמוסא הנזכר ילך למדינת הים בזמן הפרעון ולא יפדה המשכונות ואז באמצעות ישראל אחד שמו ראובן שאמר לתוגר תן לו המעות ואני אהיה לך ערב הזאראר ר"ל אם לא ישוו המשכונות כל מה שמוסא חייב אהיה ערב בעד מה שייחסרו המשכונות מהסכום שמוסא חייב לך ואז נתן התוגר המעות למוסא הנזכר ומוסא הלך למדינת הים ויפרדו איש מעל אחיו אחר כף בא התוגר לתבוע מעותיו ממוסא הנזכר ולא מצאו ותבע אותן מראובן וראובן השיב לו שיימכור המשכונות וכל מה שייחסרו מסכום החוב שהוא יפרעם שבזה הדבר בלבד נכנס ערב והתוגר השיב לו שאין לאל ידו

למפנר אותם ושאינו דין למוכרם בלתי רשות מוסא הנז' שכל זמן שיבא מוסא יתבעם ממנו ויאמר למה מכרת בלתי רשותי אבל אתגם לה ואתה תן אותם לבעליו וימפרם או יפדם ואתה תפרע לי ועל כל זה התוגר לא האמין לראובן לתת המשפונות בידו ונתן אותם ביד ישראל אחר שמו שמעון ואמר לו הנה נתתי אלו המשפונות בידך שהם כף וכף הולך אותם לבעליו ואם ירצה למוכרם או לפדותם הנה מה טוב ואם לאו החזירם לי ושמעון הוליד המשפונות בידו ולא מצא מי שיפדם או ימפנר אותם ואז החזיר אותם ביד התוגר אחר כף חזר התוגר לתפנע מעותיו מראובן בחזקה והיה רוצה לתת אותו בבית הסוהר ואז באמצעו שמעון נתפשו עם התוגר בזה האופן שימתין לו שני חדשים כדי שיהיה זמן לשלוח המשפונות במקום ידוע למפנר אותם ויתנו לו כל מעותיו משלם וגם בפעם הזאת לא האמין התוגר לראובן לתת בידו המשפונות ונתן אותם ביד שמעון בפני עדים תוגרמים שימתן לו כל מעותיו משלם ובפניהם נכנסו ערבים זה לזה יחד בעד כל החוב ושמעון הנז' נתן המשפונות לראובן שימכר אותם ויפרעו לתוגר וראובן מכר המשפונות בין כף מת התוגר ישמעאל ולא נתפרע מהחוב וראובן ושמעון באמצעות תוגר אחד אשר היה לו פנקס החובות של התוגר ישמעאל באשה בידו השתדלו שימחק אותו החוב מהפנקס ולא יזכר עוד ועתה יש ריב ודברים בין ראובן ושמעון על דבר המשפונות שראובן רוצה לקחת ולעכב בידו דמי המשפונות אחר שמוסא הנזכר איננו ושמעון תובע ואומר הרי התוגר נתן המשפונות בידי ולא האמין לה בפעם הראשונה גם בפעם הב ולי יש יותר זכות במשפונות ממה שהתוגר נתנם בידי ואני נתתי לה ואנחנו שנינו נכנסו ערבים לתוגר בעד כל החוב וראובן משיב מעיקרא אני הייתי ערב לתוגר בעד מוסא הנזכר ומה לי ולה ושמעון משיב מתחלה לא נכנסה ערב לתוגר בעד מוסא הנז' אלא בעד החסרון אשר יחסרו המשפונות מהחוב אבל אני כל המשפונות נתן התוגר בידי שני פעמים ולא האמין לה ואני נתתי אותם בידך למפנר אותם ואני ואתה נכנסנו ערבים לתוגר בעד כל החוב עתה ילמדנו רבינו מה יהיה משפט הדבר הזה אם נאמר שהדין עם שמעון אחר שהתוגר נתן המשפונות בידו בפני עדים והוא נתנם לראובן למפנר אותם וגם שניהם נכנסו ערבים זה לזה בעד כל החוב או הדין עם ראובן מאחר שמתחלה הוא נכנס ערב לתוגר אף על פי שלא נכנס ערב רק בעד החסרון אשר יחסרו המשפונות מהחוב או אם יחלקו שנה בשנה או אם יש שום זכות לאחד על חברו אחר שמוסא איננו ילמדנו רבינו הדין עם מי ועוד ילמדנו רבינו אם הדין עם מוסא הלנה הראשון והוא זוכה במשפונות הים אחר שהם שלו והוא היה הלנה הראשון או נאמר שהדין עם הערב כיון שהמשפונות נתנם בידו התוגר עצמו והוא זוכה בהם ילמדנו רבינו הדין עם מי: תשובה עקר ושרש זה הדין יתבאר מהא דתנן בכתובות פרק אלמנה נזונת היתה פתובתה מאתים ומכרה שנה מנה במאתים או שנה מאתים במנה נתקבלה פתובתה ופריה בגמרא מאי שנא שנה מאתים במנה דאמרי לה את אפסדת שנה מנה במאתים נמי תימא אנו ארנוחנא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבו' פהו שנא רבי הפל לבעל המעות פדתנא הוסיפו לו אחת יתירה הפל לשליח דברי ר' יהוד' רבי יוסי אמר הפל לבעל המעות והתנא רבי יוסי אמר חולקין אמר רבי בר חמא לא קשיא כאן בדבר שיש לו קצבה כאן בדבר שאין לו קצבה אמר רב פפא דבר שיש לו קצבה חולקין דבר שאין לו קצבה' הפל לבעל המעות: פי' דבר שיש לו קצבה כגון קטנית הנמכר בחנות במדה מלא

כְּלִי בַּכְּרוּטָה אִם הוֹסִיפוּ א' יְתִירָה חוֹלְקִין דְּמִתְּנָה הַנָּאִי יֵשׁ לֹאמֵר לְשָׁלִיחַ נִיתְּנָה וַיֵּשׁ לֹאמֵר לְבַעַל הַמְּעוֹת נִיתְּנָה כְּמוֹ שֶׁפִּי רַש"י אוֹ הוּי טַעְמָא כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ הַרְ"ף דְּהוֹאִיל וּבִאֲתָה לֹא הִנָּאָה לְשָׁלִיחַ עַל יְדֵי בַעַל הַמְּעוֹת חוֹלֵק עִמּוֹ אֲבָל דְּבָר שְׂאִין לוֹ קִינְצָבָה אֲלֵא שְׁנַמְכַר מֵאֲנָמֵד פְּעָמִים מְנוּחָר לְמַכּוֹר בְּזוֹל וּפְעָמִים בְּצַמְצוּם הַכֹּל לְבַעַל הַמְּעוֹת שְׂאִין פֶּאֶן מִתְּנָה אֲלֵא מְכָר גָּמוּר וּבִשְׂבִיל הַמְּעוֹת נָתַן מֵה שְׁנָתָן וְכֵן הִלְכָתָא וְכֵן פְּסָקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם בְּהִלְכָה פְּרָק אֶלְמַנ' נִיזוּנִית בְּשֵׁם ר"י עַל רֵאוּבֵן וְשֶׁשֶׁלַח לְשִׁמְעוֹן לְקַבֵּל מְעוֹתָיו וְטַעְמָה הַכּוֹתִי בְּחֻשְׁבוֹן גְּרָאָה שֶׁהַכֹּל לְשָׁלִיחַ שְׂאִם גָּנַב וְגִזַּל וְהִטְעָה אֵת הַכּוֹתִי מֵה טִיבוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וְאֶפִּילוֹ חוֹלְקִין אֵין שְׂנִיף לֹאמֵר מִשּׁוּם דְּעַל יְדֵי מְעוֹתָיו וְנִשְׁתַּכַּר דְּלֵא דְמִי לְשִׂאָר טַעְמוֹת שְׁנוֹתָן הַכֹּל בִּשְׂבִיל הַמְּעוֹת שְׁסוּבֵר שֶׁהַמְּעוֹת שְׁוֹת כָּל מֵה שְׁנָתָן לוֹ אֲבָל הֵכָא טַעְמוֹת בְּעֻלְמָא הֵנָּה וְדָבָר בְּפָנֵי עֲצָמוֹ הוּא תַדַּע דְּהָא סְבָרָא הוּא שְׂאִם הֵיךְ רוּצָה הֵיךְ מַחְזִיר לְכּוֹתִי כָּל מֵה שֶׁהִטְעָהוּ וְכוּ" הַרְ"ף פֶּאֶן שֶׁלֵּשׁ חֲלֻקָּת אוֹ שֶׁהַכֹּל לְבַעַל הַמְּעוֹת אוֹ שֶׁהַכֹּל לְשָׁלִיחַ אוֹ חוֹלְקִין וְהַשְׁתָּא צְרִיף לְדַקְדַּק גְּדוֹן דִּינֵן לְמֵאִי מְדַמְיֵן לִיה: וְנִרְאָה לַע"ד דְּמְדַמְיֵן לִיה לְהֵאִי דְכָתַב ר"י שֶׁהַכֹּל לְשָׁלִיחַ וְלָכֵן בְּגִדוֹן דִּינֵן שְׂרֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן הִשְׁתַּדְּלוּ בְּעִנְיָן עִם הַתּוֹגֵר שְׂיִמְחֻק הַחֹב חוֹלְקִין בִּינֵיהֶם בְּשִׁנְיָה וְאֵין לְבַעַל הַמְּעוֹת שׁוּם דְּבָר דְּאָף עַל גַּב שְׁפָתַי ר"ת בְּהֵיא דר"י שֶׁהַכֹּל לְבַעַל הַמְּעוֹת כְּמוֹ שְׁפָתוֹב שֶׁם בַּתּוֹסְפוֹת גְּרָאָה דְּהִלְכָה כר"י וְכֵן פְּסָק הָרֵא"ש בְּפְסָקֵי פְּנוּתִיָּה וְכֵן פְּסָק הַטּוֹר סִימָן קפ"ג וְכָתַב הַמְּרַדְכֵי שֶׁם בְּכַתּוּבוֹת שְׁפָן פְּסָק הַרְמַב"ם לְפָנֵי רַש"י ז"ל לְכִינֵן שְׁפָן גְּדוֹן דִּינֵן זֶה הַרְיוּחַ לֵא בֵּא בִּשְׂבִיל מְעוֹת שֶׁל בַּעַל הַמְּעוֹת לְשִׁנְאָמֵר שֶׁהַכֹּל לְבַעַל הַמְּעוֹת אוֹ לְפָחוֹת חוֹלְקִים אֲלֵא הוּא דְבָר גְּפָרֵד בְּפָנֵי עֲצָמוֹ: עוֹד שֶׁהַרְ"ף כָּתַב ר"י שֶׁלְּהֵיִת שְׂאִם הֵיךְ רוּצָה הֵיךְ מַחְזִיר לְכּוֹתִי כָּל מֵה שֶׁהִטְעָהוּ אִמ' שֶׁהַכֹּל לְשָׁלִיחַ כָּל שְׁפָן בְּגִדוֹן שְׁלָנוּ שְׂבִילֵי שׁוּם חֲזָרָה אֲלֵא בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה הֵיךְ הַכּוֹתִי גּוֹבָה כָּל הַחֹב וְנִמְצָא שֶׁמֵּה שֶׁהַרְיוּחוֹ הַרְיוּחוֹהוּ בְּהַשְׁדָּלוֹתָם וְעוֹנָם יָדָם וְאֵין לְבַעַל הַמְּעוֹת שׁוּם דְּבָר וְאֶפְשָׁר שְׂאָף ר"ת מוֹדָה בְּגִדוֹן דִּינֵן דְּעַד פֶּאֶן לֵא קֵאָמֵר ר"ת הֵתָם אֲלֵא מִשּׁוּם דְּהוּי טַעְמוֹת שְׁהֵן פָּתַב שְׁפָל טַעְמוֹת שְׁעַל יְדֵי מִקַּח בֵּין עַל יְדֵי שְׁטַעְמָה בְּמִנְיָן הַכֹּל לְבַעַל הַמְּעוֹת אֲבָל פֶּאֶן הֵם הִשְׁתַּדְּלוּ עִם הַכּוֹתִי שְׂיִרוּיחַ לְהֵם הַסָּף הַהוּא וְזָכוּ וְכִינְנוּ לְזָכוֹת לַעֲצָמָם.

וְכִי תִימָא לְפִי שִׁיטַת רֵי"ף שְׁפָתַשׁ דְּטַעְמָא דְּחוֹלְקִים עִם בַּעַל הַמְּעוֹת הוּא בִּשְׂבִיל שְׂבָאָת לֹא הִנָּאָה לְשָׁלִיחַ עַל יְדֵי בַעַל הַמְּעוֹת בְּגִדוֹן דִּינֵן גְּמִי נִימָא דְּחוֹלְקִים יֵשׁ לֹאמֵר שְׁפָתַב הַר"ר יוֹסֵף קָאֵרוֹ יצ"ו בְּסִימָן קפ"ג שְׂאָף לְדָבָרֵי רֵי"ף אֵין לְבַעַל הַמְּעוֹת חֲלֵק כָּלֵל שְׂפִינֵן שֶׁהִטְעָה הוּא דְבָר בְּפָנֵי עֲצָמוֹ מֵה טִיבוֹ שֶׁל בַּעַל הַמְּעוֹת בְּזָה: וְא"ת וְהָא גְּדוֹן דִּינֵן לֵא דְמִי לְגִדוֹן דר"י דְּגִדוֹן דר"י הוּא שֶׁהַמְּעוֹת הֵיךְ שֶׁל הַכּוֹתִי וְשֶׁלֵּחַ רֵאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן לְקַבֵּל מְעוֹתָיו מִן הַכּוֹתִי וְטַעְמָה הַכּוֹתִי בְּמְעוֹת שְׁנָתָן אֲבָל בְּגִדוֹן דִּינֵן הוּא לְהִפְּךָ שֶׁהַמְּעוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא וּמְעוֹלָם לֵא בָּאוּ לִיד הַכּוֹתִי וְכִינֵן שְׁפָן נִימָא דְּהַכֹּל לְבַעַל הַמְּעוֹת דּוּמִיָּא דְּמֵה שְׁנִשְׂאָל לְמַהֲר"ם וּמִיִּיתִי לֵה הָרֵא"ש בְּפְסָקֵי פְּרָק הַגּוֹזֵל בְּתֵרָא וְהַגְּהוֹת מִיִּימוֹנִיּוֹת מְסַפֵּר קִנְיָן סִימָן עֶשְׂרִים רֵאוּבֵן שְׂאָמֵר לְשִׁמְעוֹן תַּקִּיף לִי בְּגָדִים מִן הַכּוֹתִי וְכֵן עֲשֶׂה לְאַחַר זְמַן נָתַן רֵאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן הַמְּעוֹת לִיתְּנָם לְכּוֹתִי וּשְׁכַחֵם הַכּוֹתִי וְלֵא תְּבַעֵם וְהַשִּׁיב שְׂיִחְזִיר הַמְּעוֹת לְרֵאוּבֵן וְכֵן פְּסָק הַרְמ"ה כְּמוֹ שְׁפָתַב הַטּוֹר בְּשִׁמּוֹ סִימָן קפ"ג וַיֵּשׁ לֹאמֵר דְּלֵא דְמִי דְּהֵתָם הוּי טַעְמָא שְׁמְעוֹלָם לֵא זָכָה הַכּוֹתִי בְּאוֹתָן הַמְּעוֹת עַד דְּאָתוּ לִידֵיהָ דְּאֶמְרִינֵן בְּפְרָק אֵיזָהוּ וְשֶׁזָּכָה מִתּוֹרַת שְׁלִיחוֹת אֵינְתְּרַבֵּאִי וְכּוֹתִי דְּלֵא אֲתִי לְכָלֵל שְׁלִיחוֹת לִית לִיה זָכָיָה כָּל

שְׁכַח דְּלֵא אֲמַר אֲלֵא תַּן גְּרִידָא דְּלֵא זָכָה וְאִם כּוֹן כּוֹן זְמַן שְׁהַמְעוֹת בְּיַד שְׁמַעוֹן הֵם
בְּרִשׁוֹת רְאוּבֵן וְאִם הַכּוֹתִי שְׁכַחֵם כִּי צַד הֵלֵא עוֹשֶׂה סְחוּרָה בְּמַעוֹת שֶׁל זֶה אֲלֵא יַחְזְרוּ
הַמְעוֹת לְבַעֲלֵי הָרָאשׁוּנִים שְׁהֵרִי לֹא נִתְּכּוֹנוּ לְזַכּוֹת הַמְעוֹת לְשְׁמַעוֹן אֲלֵא לְכּוֹתִי וְאִם כּוֹתִי
לֹא קִנְאַם הַדְּרִי לְמַרְיָהוּ: אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּינָן הַכּוֹתִי עֲצָמוּ נִתְּן הַמְשַׁכּוֹנוֹת בְּיַד שְׁמַעוֹן וּבְשִׁבִיל
כֹּף נִתְּחַיֵּב לְפָרוּעַ לוֹ הַמְעוֹת וְגַם הַכּוֹתִי לֹא שְׁכַח הַמְלָנָה אֲלֵא רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן לְחַקֵּל הַחֹב
הַהוּא בְּמָה שְׁנִתְּפָשְׁרוּ עִם גַּבְאֵי הַחֹב וְכִינּוּ לְזַכּוֹת לְעֲצָמָם וְכִינּוּ שְׁכַח מַה לוֹ וּלְבַעֲלֵי
הַמְעוֹת בְּמָה שְׁלַקְחוּ מֵהַתּוֹגֵר רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן בְּתוֹרַת מִקָּח וּמִמְכָר וְכִנּוּ לְזַכּוֹת לְעֲצָמָם
וּדְמֵי הַמְשַׁכּוֹנוֹ כִּבְרַ יֵצֵא מִרְשׁוֹת בְּעָלִים הָרָאשׁוּנִים שְׁתִּפְשׁוּהוּ רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן לְפָרוּעַ
חֹבּוֹ וְהַחֹב בְּמִקּוּמוֹ עוֹמֵד שְׁלֵא שְׁכַחוּ הַתּוֹגֵר אֲלֵא שְׁרְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן לְקַחְוּהוּ מִן הַתּוֹגֵר
וְלָכֵן אֵין לְבַעֲלֵי הַמְעוֹת בְּזֶה חֵלֶק וְנִחְלָה וּמִן הַטַּעַם הַזֶּה אֵין לְחַלֵּק בֵּין רְאוּבֵן לְשְׁמַעוֹן כִּי
שְׁנִתְּפִים הֵם בְּלִקְיַחַת זֶה הַחֹב וְלָכֵן שְׁקוּלִים הֵם וְיִחְלֻקוּ שְׁנֵיהֶם שְׁנָה בְּשָׁנָה זֶהוּ מַה
שְׁנִתְּרָא לְעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי וְאֲמַר לִי לְבִי: נֵאָם הַצָּעִיר יֵצֵחֵק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵי זֶה"ה: כ"ר
יַעֲקֹב עֲזָרָה טַעַן וְתַבַּע לְרַבֵי יוֹסֵף טְאִיטְאָצֵק קוּמוּ אֵיל גִּי"פִטְלִיק דִּי מִיִּסוֹ מִירוֹ קִי אֲיִרְאָן
דִּי ר' שְׁמוּאֵל טְאִיטְאָצֵק אֵי טוֹדוּשׁ לּוֹשׁ קַרְקַעוֹת קִי טוֹקְאָן אֲאֵיל גִּי"פִטְלִיק דִּי"גו וְהַשִּׁיב
רַבֵי יוֹסֵף הַנִּזְכָּר קוּמוּן שְׁוֹן שְׁוִיּוֹשׁ קִי לּוֹשׁ מִיִּרְקוֹ דִּי רַבֵי יוֹסֵף אֲלִמּוֹשִׁינִינּוּ אֵי אֵיל דְּוָגוּ
רַבֵי יוֹסֵף לּוֹשׁ מִיִּרְקוֹ דִּי ר' שְׁמוּאֵל טְאִיטְאָצֵק אֵי דְלִי שׁוּ מוֹגֵר אֵי דִי טוֹדוּ אֲמִן שְׁטָרוּ
שְׁטָרוֹת שְׁטָר קוּמוּ רַבֵי יוֹסֵף אֲלִמּוֹשִׁינִינּוּ אֵי אֵיל מִיִּרְקָאָדוּ דִּי רַבֵי שְׁמוּאֵל נ"ע אֵי דִי שׁוּ
מוֹגֵר אֵי שְׁטָר קוּמוּ אֵיל מִיִּרְקוֹ דִּי רַבֵי יוֹסֵף אֲלִמּוֹשִׁינִינּוּ וּר' יַעֲקֹב הַנִּזְכָּר הַשִּׁיב לוֹ קְמוּ
אֵיל שְׁטָר שְׁקִנְהָ ר' יוֹסֵף אֲלִמּוֹשִׁינִינּוּ זְמַנּוּ בְּשַׁנַּת הַשַּׁכ"ג וּר' שְׁמוּאֵל נ"ע וְיַנְדִּימִיּוּ אֵי הִיזוּ
שׁוּ וְיָנוּ שְׁנַת הַשַּׁכ"ד וְהַשַּׁכ"ה נְעוּד אֲמִן שְׁטָרוּ רַבֵי יַעֲקֹב כְּתַב יְדוּ שֶׁל רַבֵי יוֹסֵף טְאִיטְאָצֵק
קוּמוּ אֵי שְׁקָרִיבִי אֲשׁוּ אֵירְמָאנוּ ר' שְׁלֵמָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֵי שְׁטָר הַאֲזִירוֹשׁ שְׁאֲבִיר קוּמוּ
וְיַנְדִּימִיּוֹשׁ אֵינִיל אֲוִרִיטִי דּוֹשׁ פִּידְאֲשִׁישׁ דִּי וְיַנְיָאָס דִּי לְאֵשׁ יְתוּמוֹת אֵי מַאנְדִי אֲוִנָה
קְאָרוּטָה אֵי שְׁיִישׁ קְאָרְגָאשׁ דִּי אֲוִבָה אֵי אֲקִי טִידְאָרוֹן אֵין לָהּ כְּאֲבִי י"ו קְאָרְגָא' קִי נוּ
שְׁאֲלִיו מֵאֵשׁ אֵי קְרִיאָו קִי אֲוִי אֵינָם דְּרִימוּ אֵין לְאֵשׁ וְיַנְיָי' דִּיל בִּינְקִלִיק אֵימִיר' קִילָה פִּיזִין
אֵי אֵינְגָאן דְּנֹשׁ בִּיטְאָשׁ דִּי אֵילִי מִיִּדִיּוֹ אֲגָא' אֵי מִיִּדִיּוֹ מוֹשְׁטוֹ אֵי לָהּ אֲוִבָה דִּילָה נְאֲבִי
דְּאֵרִישׁ אָהּ טְאֲקוּנִי אֵי טוֹמָאָד דִּינִירוּ אֵי שְׁאֲקָאָנוּשׁ אָהּ קְאָרְאָגָא דִּי אֵינְשִׁמָה וְהַכְּתַב
אֵי שְׁטָר חֲתוּם בּוֹ רַבֵי יוֹסֵף טְאִיטְאָצֵק וְרַבֵי יוֹסֵף הַשִּׁיב עַל הַטַּעֲנָה הָרָאשׁוּנָה קוּמוּ לָהּ
קְאֲנִיָּה דִּי ר' יוֹסֵף אֲלִמּוֹשִׁינִינּוּ פִּיֵאֵי מִנִּי בּוֹאִינָה אֵי שִׁי מִי אֵירְמָאנוּ הִיזוּ וְיָנוּ שְׁנַת הַשַּׁכ"ד
וְשַׁנַּת הַשַּׁכ"ה קִישָׁה לִימִירְקוֹ לָהּ אֲוִבָה אֵי הִיזוּ וְיָנוּ וְלִטַּעֲנָה שְׁנִיָּה דִּיל כְּתַב רִישׁ פִּינְדִיּוּ
קוּמוּ טִינִי וְיַנְיָאָשׁ אֵין קוּנְפִאֲנִיָּאָה קוֹן אֲוִטְרוּשׁ אֵי פְאָרָה שְׁאֲבִיר לּוֹקִי מִירִינְדִי קְאָדָה
קוּזָה אֵי שְׁקָרִיבִי אֵיל כְּתַב עוֹד טַעַן וְאֲמַר כ"ר יַעֲקֹב קוּמוּ לִי דִישׁוּ רַבֵי יוֹסֵף טְאִיטְאָצֵק
עַל פֶּה קִיָּרוּ וְאָר מִיל מִיטְרוּשׁ דִּי וְיָנוּ אָהּ טְאֲקוּנִי פּוֹרֵק לִי וְיַנְדִי אֲאֵיל מִישְׁמוֹ טְאֲקוּנִי
מִיל מִיטְרוּשׁ לְעָרְךָ אָהּ י"ב אֲשָׁפֵר' אוּ י"ג אֲשָׁפֵר' פְּאָרָה טִינִיר אֲפִאָר גְּאָדוּ פְּאָרָה פְּאָגָאָר
אֲלֵאִימִין דִּילְקָא פֶּאָן אֵי אָהּ קְאָרְאָגָא הַשִּׁיב לוֹ ר"י קִינּוּ שְׁאֲבִי לוֹ קִישִׁי דִּינִי וְה"ר יַעֲקֹב
לִידִישׁ קִילִי הִיזִישִׁי אֲוִנָה שְׁבֻעָ' עוֹד טַעַן כ"ר יַעֲקֹב קוּמוּ אֵיל גִּי"פִטְלִיק דִּי זוּבְנִטִי
לִידִימְאָנְלוֹ ר' יוֹסֵף אֲאֵיל לִיסִינִיָּאָה קִי פְּאָרָה וְיַנְדִירְשִׁי בִּינִין וְיַנְדִירוּ אֲוִיָּאָה מוֹנִישְׁטִיר
דִישְׁבִּאֲרָאֲטְרָצוּ אֵי וְיַנְדִירְשִׁי לָהּ מִמְדִירָה פּוֹרְשִׁי אֵילָה טִיגָה פּוֹרְשִׁי אֵי יוֹ לִידִישִׁי הַאֲזוּ
מוֹגוּ אֵינְבוּאִינָה אֲוִרָה אֵי אֲנָשִׁי לוֹ הִיזוּ רִיגִי קִימִירִי לּוֹקִי רִינְדִיּוֹ לְפָרְעוֹן כְּתוּבַת בְּתִי

והשיב רבי יוסף אישטי גיפטליק די זובנטי איש מיאוי קיאנשי טינגו איל חוגיט די איליין
קומו איש מיאוי והשיב רבי יעקב שאר על פי קי איל חוגי"ט אישטי שוכרי ויש לה
וירדאד אןש קי איש די רבי שמואל אי שי אישקרישיו איל חוגי"ט שוכרי רבי יוסף
פואי פורקי איל תוגר נון פיאב' די איל שינו די ווש וראיה קומו איל גיפטליק איש שניו
די ר' שמואל קי איל ארו אי קומיו טודוש לוש פירות דיל גיפטליק אי איל אלקילו
קאנאש אה יהודים בזמן המגפה וכן בא רבי יעקב קאטאריבאש והעיד קומו רבי שמואל
לי אלקילו לה קאזה אי אחיל פאגו איל קיירי וכן בא החכם רבי שמואל טאיטצק ואמר
קומו פאגו קיירי די אונה קאזה אה ר' שמואל נ"ע וכמו כן יש לי עדים אחרים על זה:
על זה השיב קי אידה שו אירמאנו אי נין אירה מקפיד קון איל אין לוש אלקיליש עוד
אמר רבי יעקב קומו הרס חתנו רבי שמואל איל גיפטליק די זובנטי ומכר ובנה והשפיר
עד יום מותו כל זה עבר בפנינו דיינים חתומי מטה ביום רביעי עשרים יום לחדש אלול
משנת השכ"ו ליצירה וקניינים: שמואל די מדינה: יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קצ
תשובה אחר ששמעתי טענות רבי יעקב עזרה יצ"ו ומה שהשיב רבי יוסף טאיטצק
יצ"ו אשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון וזה פי מה שטען רבי יעקב הנזכר פי
גי"פטיק מישו מורה וכל הקרקעות הנלוים אליו הם מחתנו ורוצה לטרוף מהם פתובת
בתו טענה זו אין בה ממש אחר שה"ר יוסף הנז' הוציא בב"ד שטר פתוב וחתום שבתו
וחתנו מכרו הגי"פליק הנז' וכל הקרקעות וכיון שהוא עצמה מכרה וסילקה ידה ורשותה
וקבלה עליה אחריות המכיר' איה תבא לטרוף מאותו הגי"פליק והקרקעות עם היותו
מחזק ה"ר יוסף הנז' בהם והלא אפילו אם היה הגי"פליק והקרקעות מחזקי' בחזקת
יתומים קטנים אם מוציא ה"ר יוסף שטר הנז' שהגפליק והקרקעות לקוחי' בידו מקניינים
את השטר ומוציאין אותו מידן של יתומים כ"ש בנדון דידן שה"ר יוסף הנזכר אית ביה
תיתי לטיבותא שהוא מחזק בגי"פליק שתפיש בו מחיים ועוד שיש לו שטר מקניינים
שלקחו ממי שלקחו מהאלמנה וגם יש לו שטר מקניינים שהאלמנה עצמה מכרו וסילקה
ידה ורשותה ממנו: וראיה לזה שכתב הרמב"ם פרק י"ב הלכות מלנה ולנה קרקע שהיתה'
בחזקת קטנים ובא א' וטען שהיא לקוחה ממורישה ויש לו עדים שהחזיק בה ואכלה שני
חזקה בחיי אביהו אין מוציאין אותה מידן עד שיגדילו שאין מקבלים עדות שלא בפני
בעל דין והקטן פאלו אינו עומד פאן הוא חשוב אבל אם הוציא שטר שהיא לקוחה בידו
הרי זה מקניינים את השטר ומוציאין אותה מידו וכו' פי' הרב המגיד משו' דקיי"ל מקניימין
את השטר שלא בפני בעל דין: הרי לה דאע"ג דמחזקי' היתומי' הקטנים בקרקע מוציאין
אותו מידן בשטר כ"ש בנדון דידן דה"ר יוסף הוא המחזק והוא הוא המוציא את השטר
שלקוחה היא בידו מכחה של האלמנה ועוד שטענתו של ה"ר יוסף אינו אלא כנגד
האלמנ' שלא תטרוף הקרקע לכתובתה לא כנגד היתומים דפשיטא ופשיטא דטענתו של
ה"ר יוסף טענה להחזיק בה שפידו ואע"ג דטען ה"ר יעקב עזרה הנזכר שהשטר אינו
פלום דאינו אלא שטר משפנתא או אסמכתא בעלמא ואינו מכר גמור והראיה פי הלוקח
הראשון לקחו שנת השכ"ג וחתנו ה"ר שמואל נ"ע ליקט פירותיו שנת השכ"ד והשכ"ה
זו אינה טענה להוצי' הקרקע מתחת יד ר' יוסף הנז' כן המוציא מחבירו עליו הראיה ומה
שטען ר' יוסף הנז' פי אולי חזר ולקח חתנו הפירות מהלוקח הראשון היא טענה חזקה
להחזיק בה שפידו בכח שטרו: וראיה לזה דבגדולה מזה כתב הרשב"א בתשובותיו

סימן תתקי"ו ונ"ל שמעון החזיק בקרקע פמה שנים ובא לוי בנו של ראובן ואמר לשמעון מאי בעית בהאי ארעא השיב שמעון מראובן אביה זבינת' והנה שטר המכירה ענה לוי ואמר השטר הוא אינו פלום לפי שנעשה פאסמסקתא כי אתה הלויית לאפי מאה זהובים וכתב לה שטר מכירה ומסרו ביד שלישי על תנאי שאם לא יפרע עד זמן פלוני שיתן לה השלישי שטר המכירה וכו עשה והריני נותן לה המאה זהובים והחזיר לי הקרקע והפירות דאסמכתא לא קניא והדרא ארעא והדרי פירי והשיב שמעון מכירה בלי שום תנאי היתה ונכיתי בקרקע בשטר ובחזקה אלא שאחר מכאן נתפרשתי עם אביה שאם יחזיר לי המעות עד זמן קצוב שאחזיר לו הקרקע על פן מסרתי השטר ביד שלישי ואפילו גמסר ביד שלישי על הדרה שאמרת אין פאן אסמכתא פיון שקודם השלישות הגיע השטר לידי התנאי הבא לאחר מכאן בהשלישת השטר לא יבטל המכירה וכו' והשיב דבר ברור הוא שהדין עם שמעון ואפי' אין לשמעון עדי חזקה כל ששטר המכירה בידו נאמן שאלו רצה היה טוען שלא הושלש השטר ביד שלישי מעולם ונאמן אחר שאין ללוי עדים על זה ואפילו שבועה לא בעי שהרי בנדאי תפיסת שטרו שהוא בידו מעידה שהשלישי החזירו לו וכו' עד ולפיכך פיון שטען שמעון שלאחר שנגמר' קנייתו נתפטר הוא עם ראובן אבי לוי והשלישי שטרו ביד שלישי נאמן ואין פאן אסמכתא לבטל קנייתו דהרי זה פאומר לכשיהיו לה מעות עד לזמן פלוני תנם לי והרי קרקעי מכור לה מעכשו לאותו זמן וזה מבואר: הרי לה ראיה ברורה דאפילו במקום דאיכא ריעותא מה שמוך' שמעון שהשלישי שטרו וידיים מוכיחות שתנאי היה דבריהם מ"מ אמרינן פיון ששטר מכירה ביד שמעון הוא נאמן על הכל בנדון דידן דלית פאן שום ריעותא לא כל שפן דנאמן רבי יוסף הנז' בכל טענותיו והמכר מכר גמור: וא"ת אף אם יהיה המכר מכר תוכל אלמנה זו להיות טורפת מיד ה"ר יוסף הנז' הקרקע וזה שכתב הרמב"ם פ"ק י"ט הלכות מלנה ולנה ונ"ל מכר הלנה שדה ללוקח ומכרה ללוקח ראשון ללוקח שני וכתב המלנה ללוקח ראשון דין ודברים אין לי עמה וקנו מידו הרי בעל חוב טורף מלוקח שני אותה השדה ולוקח ראשון טורף אותה מבעל חוב שהרי כתב לו ולוקח שני טורף אותה מלוקח ראשון שהרי הוא מכרה לו ובעל חוזר וטורף משני וחוזרין חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם וכן האשה בכתובתה אף בנדון דידן מכר רבי שמואל טאיטצק נ"ע הקרקע לה"ר יוסף אלמושנינו יצ"ו ורבי יוסף הנז' מכרו לרבי יוסף טאיטצק יצ"ו וכתב' האלמנה שהיא הב"ח מכת כתובת' ללוקח ראשון שהוא רבי יוסף אלמושנינו דין ודברים אין לי עמה שהרי עצמה מכרה לו באחריות מ"מ תבא האלמנה' ותטרוף מרבי יוסף טאיטצק שהוא הלוקח השני ורבי יוסף אלמושנינו יטרוף הקרקע מהאלמנה שהרי כתב לו ורבי יוסף טאיטצק יטרוף מרבי יוסף אלמושנינו שהרי הוא מכרה לו והאלמנה חוזרת וטורפת מרבי יוסף טאיטצק וחוזרין חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם: ויש לומר שכב' הכ' הראב"ד ז"ל בקדקדו מכ' כמ' קושיו' וכת' לא ראיתי בכל ספרי אטעו' גדול' פנה וכתב הרב המגיד על קושיו' הראב"ד ודברי' אמתיים הם ועוד אני מוסיף לומר שמה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו וכיון שב"ח מראשון אינו יכול לטרוף אף משני אינו יכול לטרוף וכן הטור סי' קי"ח דחה סברת הר"מ במם גם בנדון דידן פיון שהאלמנה אינה יכולה להיות טורפת מרבי יוסף אלמושנינו גם מרבי יוסף טמיטאצק אינה טורפת ועוד שגראה מתוך דברי הרב המגיד שטענות סופר נפל בדברי הרמ"בם שאין גוססה זו

מְּסַפֵּר בְּכָל הַסְּפָרִים דְּאִיכָּא גְּנוּסְתָּה אַחֲרֵיתֵי וּכְמוֹ שֶׁהֵבִיאָהּ הוּא ו"ל: וְלָמָּה שֶׁטָּעַן עוֹד ר' יַעֲקֹב עֲזָרָה שֶׁכָּתַב רַבִּי יוֹסֵף הַגִּזְרֵי כְּתָב יְדוֹ וַיְדַמֵּי אִמּוֹשׁ דּוּשׁ פִּידְאֲסוּשׁ דִּי וַיְנִיֵּאֵשׁ דִּילֵּאֵשׁ יְתוּמוֹת אֵי מֵאֲנָדִי אֹנָה קְאָרוּטָה אֵי ו' קֵאֲרֵגֵאֵשׁ דִּי אֹבָה וְכו' שֶׁנֶּרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרָיו אֲלוֹ שֶׁהִג' יִפְלִיק הוּא מֵהִתּוּמוֹת כְּבָר הַשֵּׁיב רַבִּי יוֹסֵף לְזָה שֶׁכְּנָתוֹ בְּזָה שְׁרוּצָה לִידַע כְּמָה יֵין יִנְצֵא לֹו מֵהֶפְרָמִים שֵׁיֵשׁ לֹו בְּשׁוֹתְפוֹת עִם אַחֲרִים וְכֵמָּה יֵין יִנְצֵא מֵהֶפְרָמִים שֵׁיֵשׁ לֹו לְבַדּוֹ מֵאוֹתָם הֶפְרָמִים שֶׁהָיוּ מִקְדָּמָה דְּנָא מֵאַבְיָהֶם שֶׁל הִתּוּמוֹת וְלִכְפֹּר יִיחָסֵם לִיתּוּמוֹת לֹא בְּשִׁבִיל שֶׁעֲדִיֵין הֶפְרָמִים שֶׁלְהוֹ נִדְּאֵי שֶׁטָּעָנָה זֹו מִסְּפָקָת' לְהַחְזִיק בְּמָה שֶׁבִידּוֹ עִם הַשְּׁטֵר אֲשֶׁר לֹו: וְעוֹד בֵּר מִן דִּין קִיָּמָא לֹן דְּטָעָנִין לְלוֹקֵחַ וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן טָעָנִין לִיהַ נִנְאָמַר שֶׁכָּתַב כֵּן שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצָמוֹ דְּכִשְׁהָאֲדָם מוֹדָה מֵעֲצָמוֹ בְּדָבָר מַה בְּלֹא תְּבִיעַת חֲבִירוֹ יְכוֹל לֹו כְּדִי שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצָמֵי הוֹדֵיתִי וְכֵמָּה שֶׁפָּסַק הַר"ם ב"ם פֶּרֶק שְׁבִיעֵי הִלְכוֹת טוֹעֵן וְנִטְעֵן וְהַטּוֹר סִימֵן ל"ב וְכָל הַפּוֹסְקִים וְכָתַב הַטּוֹר שֶׁם וְאַפִּילוֹ אֵי לֹא טָעִין אֲנִי טָעָנִין לִיהַ וְאַפִּילוֹ אִם הוֹדָה בְּשַׁעַת מִיתָה אֲמָרִין שֶׁכֵּינּוֹן שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנָיו: וְאִם תֵּאמַר וְהָרִי כָּתַב הַטּוֹר סִימֵן פ"א בְּשֵׁם הַר"א שֶׁאֵם הוֹדָה בְּכָתַב יְדוֹ שֶׁחֲיָיִב מְנָה לְפָל' אוֹ כָּתַב יְדוֹ אַחַר וְהוּא חָתוּם עָלָיו וְחֲתִימָתוֹ נִיכְרָת אִינוֹ יְכוֹל לְטָעוֹן שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ הוֹדֵיתִי דְּכֹלֵי הָאֵי לֹא הֵנָּה עֵבִיד שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ עֲצָמוֹ כֹּל שֶׁכֵּן הֵכָא בְּנִדּוֹן דִּין דְּאִיכָּא תְּרִתֵי כָּתַב יְדוֹ וְחֲתִימָתוֹ דְּלֹא טָעָנִין שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ עֲצָמוֹ יֵשׁ לֹו מֵר' דְּאַפִּילוֹ הַר"א שֶׁ מוֹדָה דְּאַפִּילוֹ בְּכָתַב עֵבִיד אִינְשׁ כֹּלֵי הָאֵי שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצָמוֹ וְרֵא' לְזָה שֶׁכָּתַב בְּתַשׁוּבָה כָּלֵל ס"ח סִימֵן עֲשִׂירֵי רְאוּבֵן נִפְטָר וְנִמְצָא כְּתוּב בְּאֶחָד מִשְׁטְרוֹתָיו בְּגַבּוֹ מִכְּתִיבַת יְדוֹ בְּזָה הַשְּׁטֵר הוּא הַחֲצִי מִפְּלוּנֵי גִיִּסֵי אִם יִנְכָּה גִיִּסוֹ בְּחֲצֵי הַשְּׁטֵר וְכו' וְהַשֵּׁיב אֵין בּוֹ מִמֵּשׁ דְּאַפִּילוֹ אִם הוֹדָה לֹו בְּכָתִיב עֲדִים זֶה הַשְּׁטֵר חֲצָיו שֶׁלְהוֹ אִם לֹא אֲמַר אֲתֵם עֲדֵי יְכוֹל לֹו מֵר' עֲשִׂיתִי שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצָמֵי וְאִינוֹ אֲמַת דְּלֹא עֲדִיף מַה שֶׁכָּתוּב מִמָּה שֶׁאֵם הוֹדָה בְּכָתִיב עֲדִים וְכֵן פָּסַק הַטּוֹר סִימֵן ס"ה הָרִי דְּאַפִּילוֹ הָרֵא"ש מוֹדָה דְּעֵבִיד אִינְשׁ לְכַתְּוֹב כָּתַב שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצָמוֹ וְמַה שֶׁכָּתַב בְּמָקוֹם אַחַר דְּכֹלֵי הָאֵי לֹא עֵבִיד אִינְשׁ וְכו' הֵינּוֹ שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנָיו וְכֵן נֶרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַתְּשׁוּבָה שֶׁתַּחֲלָתָה וְשִׁשְׁאֲלָתָה שֶׁכִּיב מְרַע שֶׁהוֹד' בְּכָתַב יְדוֹ שֶׁכָּל הַנְּכָסִים שֶׁהָיוּ לֹו שֶׁל אָבִיו מִי הָיָא הוֹדָאָה דְּלֹא אֲמָרִין בְּכִי הָאֵי גְּוֹנָא אָדָם עֲשׂוֹי שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנָיו אוֹ לֹא וְהַשֵּׁיב נֶרְאָה כִּינּוֹן דְּאִיכָּא כָּתַב יְדוֹ לֹא אֲמָרִין אָדָם עֲשׂוֹי שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנָיו דְּלֹא אֲשַׁפְּחוֹן אֲלֵא בְּדַבּוּר בְּעֲלָמָא כְּגוֹן מֵאֵי מְסִיק בְּיָה אֲלֵא פְּלוּנֵי וְפְלוּנֵי שֶׁכִּיב מְרַע שֶׁאֲמַר מְנָה לְפְלוּנֵי בְּיָדֵי אָבֵל הֵיכָא שֶׁכָּתַב יְדוֹ אוֹ אַחַר כָּתַב וְהוּא חָתַם בְּחֲתִימָה נִיכְרָת וּמְקוּיָיִמָת כֹּלֵי הָאֵי לֹא הֵנָּה עֵבִיד כְּדִי שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת בְּנָיו מִשְׁמַע דְּבִכְתָּ' לֹא טָעָנִין לְכִנּוֹי אָבֵל לְעֲצָמוֹ אֲפִילוֹ בְּכָתַב נְמִי טָעָנִין וְאִם זֶה הַחֲלִיּוֹק לֹא קִשְׁיָא מִיְּנִיבֵיהַ הָרֵא"ש וְהַטּוֹר שֶׁכָּתַב סִימֵן פ"א בְּשֵׁם הָרֵא"ש דְּכֹלֵי הָאֵי לֹא עֵבִיד שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּיעַ עֲצָמוֹ לֹא דַק בְּלִישְׁנָי: וְאַחַר שֶׁהוֹכַחְנוּ שֶׁאֵין בְּכָתִיבַתוֹ הוֹכַחָה מֵהוֹדָאָה כָּלֵל נִמְצָא שֶׁאֵף עַל מַה שֶׁטָּעַן רַבִּי יַעֲקֹב הַגִּזְרֵי שֶׁאֲמַר לֹו רַבִּי יוֹסֵף הַגִּזְרֵי קִיִּירוֹ דְּאֵר מִיל מִיטְרוּשׁ דִּינִינוֹ אֵה טְאָקוּנֵי פּוֹרְקֵי לִיּוּנְדֵי מִיל מִיטְרוּשׁ לְעַרְבֵי י"ב פְּאַרְהַ פְּאַגְאָר אֵל אִימִין דִּיל קֵאֲפֵאן אֵי אֲקָרָאג' וְכו' וְהַשֵּׁיב רַבִּי יוֹסֵף נוֹן שֵׁי לֹוֵי שֵׁי דִיזוֹ אֵף עַל גַּב שֶׁיָּבִיא רַבִּי יַעֲקֹב הַגִּזְרֵי עֲדִים עַל זֶה לֹא בְּשִׁבִיל זֶה הוֹחֲזֵק כְּפֶרֶן רַבִּי יוֹסֵף הַגִּזְרֵי זֶה מִשּׁוּם שֶׁהֵם מְקִילֵי דְּכָדִי וּמְקִילֵי דְּכָדִי לֹא דְּכִירֵי אִינְשֵׁי וְכִינּוֹן שֶׁכָּל אֲלוֹ הַדְּבָרִים אִינְם מְעֵלִים וְלֹא מוֹרִידֵי דְּהָא לֹא חֲשִׁיבֵי הוֹדָאָה מִן הַטְּעָמִים שֶׁכָּתַבְתִּי אֵף עַל פִּי שִׁיאֲמַר ה"ר יוֹסֵף לֹא הָיוּ דְּבָרֵי

מעול' ונכחישוהו עדי' לא הןחזק פפרן דמילי דכדי לא דכירי אינשי וכמו שפכתב הטור
סי' פ"א: באופן שעל' בנדינו שבגיפ"ליק מישומיר' וכל קרקעותיו אין לה"ר יעקב הנז'
שום טענה נגד ה"ר יוסף הלוקח הנזכר: אבל מה שטוען ה"ר יעקב הנז' הגיפ"ליק
זונבאט בזה צריף להתנישב בדבר וזה שהרי טוען ה"ר יעקב הנזכר שחתנו נ"ע נעל גדר
ופרץ והשפיר הבתים ממנו והזיק בו כמה שנים ואף על פי שה"ר יוסף טוען שלהיות
שחתנו אחיו לא היה מקפיד עמו בכל מה שהיה עושה מפל מקום טענה זו אינה מספקת
כיון שהדבר מפורסם וקלא דלא פסיק שהגי"פליק ההיא היה לעולם חתנו של ה"ר יעקב
הנזכר ושהג' בחזקתו וכיון שכן נראה דמוקמינו ליה אחזקתה' ונראה להביא ראיה לזה
ממה שכתב הרא"ש ז"ל בתשובתיו כלל צ"ט דומה לנדון שלנו וז"ל ראונו הוציא שטר
חוב על שמעון ואין מוצא לו נכסים שיפרע מהם אלא בתים שלוי מןחזק ביה וראונו
טוען שאותם בתים מכרן שמעון הלנה ללוי אחר שנתחייב לו בזה השטר ולוי טוען לא
היה דברים מעולם וראונו הביא עדים שאחר זמן החוב הזה היה פרסום בעיר שהיו
אומרים העול' שאות' הבתים היו של שמעון שהיו נקראים אותם בתים בשם שמעון זה
הלנה והשיב הדין עם ראונו כיון שיש לו עדים שאחר שנתחייב שמעון זה החוב היה
פרסום בעיר שהיו אומרים העולם שאותם בתים היו של שמעון ותדע שהרי בכל מקום
הפרסום מועיל שהרי אמרו סוקלין על החזקות ושורפין בכל החזקות גם בנדון הזה כיון
שהיו מןחזקין בחזקת שמעון החזקה מועלת אף בנדון דידן כיון דאיכא קלא דלא פסיק
ועדי' נדאי שיעידו שלעולם החזיק חתנו של ה"ר יעקב בגיפ"ליק זה נמצא דאשתעבד
לכתובת בתו וגבי מיניה: ועוד נראה להביא ראיה מההיא דגרסינו פרק חזקת הבתים
רבא בר שרשום נפיק עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי וכו' ואמר ליה אביי לקוחה
היא בנדי לא מצית אמרת דהא איכא עלה קלא דארעא דיתמי וכו' וכתב הרמב"ם פרק
י"ד הלכות טוען ונטען מי שהחזיק בנכסי קטן שנים רבות וטען ואמר משכונא הם בנדי
ויש לי חוב עליהם כף וכף הואיל ואלו רצה אמר לקוחים הם בנדי נאמן שהרי אינה
מןחזק' שהיה לאביו של זה והרי זה גובה בשבועה מה שטען ותחזור ליתומים אבל אם
יצא עליה קול שהיא של יתומים אינו נאמן שהרי אין מחזיקין בנכסי קטן וכתב הרב
המגיד וכי משום קלא מבטלין מיגו וחזק' דממונא דאיהו הנה מןחזק ואבונהו דיתמי לא
הנה ליה חזקה ותירץ דכיון דהאי לא אחזיק בחיי אבונהו שלש שנים ונפק קלא דאיתחזק
בבי דינא דהוא דיתמי משום קלא פי האי מבטלים חזקה דאחזיק בפני קטן דהא לאו
חזקה היא ואין נאמן מדין מגו דאי בעי אמר לא היתה מעולם של אביהם דנדאי אם יחקר
העניין ימצא בבירור שהיתה של אביהם כיון דנפיק קלא הרי לה דמוקי הרמב"ם שהוא
דבר שרשום בשאינה ידועה שהיתה של אביה' של יתומי' ואף על גב שזה החזיק בפני
היתומי ואית ליה מיגו דאי בעי אמר לקוח' היא בנדי מפל מקום הקול לבד מבטל החזק'
והמיגו: בנדון דידן שלא החזיק ה"ר יוסף לא בחייו של אחיו נ"ע ולא אחר מותו שהרי
אין חזקה פחות משלשה שנים והשתא לא עבר כי אם שנה ומחצה לא כל שכן דאמרינו
כיון דאיכא קלא שרקע זו של אביהם של יתומים שמוציאין אותו מידו מפל זה נראה
שדין עם ה"ר יעקב הנז': אבל פד מעיינין שפיר נראה דע"כ לא קאמרי דהקול מבטל
החזק' היינו היכא דליכא שטר אלא היכא דאיכא שטר כנדון דידן שטוען ה"ר יוסף
שיש לו הוגי"טי שהגי"פליק שלו ושמעולם לא היה של אחיו נראה נדאי דלא מהני להו

הקול וכן נראה מתוך דברי רשב" שפי' שם בחזקת הפתים על הא דקאמר בגמרא לקוחה
בנדי לא מצית אמרת דהא איכא עלה קלא דארעא דיתמי היא וכו' פתב ונ"ל וכינן דידעפת
דאית קלא עלה דארעא דא משפנתא היא גבא ולא לקוחה אין לה מחא גדול' מזו והנה
לה להזהר בשטרך וכו' משמע שהקול מבטל חזקתו להיות שאין לו שטר הא במקום
שיש שטר אין לה חזקה גדולה מזו וכן פירש ה"ר יונה הביאו הרא"ש בפסקיו שם והטור
סימן קמ"ט שהקול מהני ומבטל החזקה משום דהני פיעין מחאה ונהו ליה לאזהורי
בשטרן' וגם הרשב"א פתב בתשובה שכתבתי לעיל נאפין' אין לשמעון עדי חזקה פל
ששטר המכירה בידו נאמן כו' והתוספות פתבו דמאי דקאמר בגמרא לקוחה היא בנדי
לא מצית אמרת ר"ל לא היית יכול להעזי פניה ולומר פן כינן דנפק קלא ואין פאן מיגו
אבל אין הכי נמי דאי טוען ואמר לקוחה היא בנדי נאמן: אף בנדון דידן פינון דטעין ואמר
לקוחה היא בנדי ממרן' קמא ומעולם לא היתה של חתנה ונקיט שטרא בידל' המבטל
לקלא ודאי דנאמן אם השטר והחוגי"ט ההוא שנעש' בערפאות של תוגרמי' עשוי
כדין וכשורה כמו שפסקו הפוסקי' ומה שפסק הרא"ש בכלל צ"ט שהדין עם ראובן הוא
להיות שאין ללוי שטר וכן נרא' מתוך דברי השאלה: ועוד יש להביא רא' לזה מהא
דאמרינן פרק חזקת הפתים ההוא דאמר ליה לחברנ' מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה
מפלגיא זבונא ואכלת' שני חזקת' אמר ליה וזה נקיטנ' שטרא דזבני לי מינ' הא ארבעי
שני א"ל מי סברת שני חזק' תלת שני קא אמינ' שני חזק' טובא קא אמינא אמר רבא
עבידי אינשי דקרו לשני טובא שני חזק' והני מיילי דאכלא שבע דקדים חזק' דהאי
לשטרא דהו' אבל שית אין לה מחאה גדול' מזו וכן פסק הרמב"ם פרק ט"ו הלכות טוען
ונטען שכתב לפיכך אם הביא ראובן עדים שאכל השבע שנים שנמצא שאכל שני חזק'
קודם שלקח' שמעון מעמידין אות' בידו אבל אם אכלה פחות משבע שנים תחזור
לשמעון הרי לה רא' דאף על גב דראובן מוחזק בקרקע שהי' בתוכו וכמו שכתב
הרמב"ם שם ראובן שהי' בתוך שדה וכו' וגם שהחזיק בו ואכלו שני חזק' מפל מקום
אמרינן פינון ששמעון מוציא שטר שלקחו מלוי קודם שהחזיק ראובן בו שני חזק' מוציאין
לראובן מחזקתו ולא יועיל לו אכילת שני חזק' שאכל אחר פן ומחזירין הקרקע לשמעון
בנדון דידן שה"ר יוסף הנז' עומד בתוך הקרקע וגם מוציא שטר שלקחו מהתוגר משע'
ראשונ' ושמעולם לא החזיק אחיו נ"ע בקרקע קודם לקיחתו לא כל שפן דאמרינן
דמעמידין הקרקע בידו של ה"ר יוסף ולא יועיל אכילת אחיו אפי' יעידו עדי' שאכלו שני
חזק' כמו הקא דאע"ג דראובן אכלו שני חזק' אחר זמנו של שטר מוציאין הקרקע מידו
אף על גב דלא מיחה בו שמעון וכמו שפירש הטעם הרב המגיד שם בפרק הנז' ונ"ל
והלוק' גם פן אף על פי שלא מחה אין לו היז' בכך פינון שאין זה בא מחמתו אף בנדון
דידן אף אם יביא עדים שאכלו ר' שמואל נ"ע שני חזק' אחר זמנו של שטר של ר' יוסף
ולא מיח' רבי יוסף אין לו היזק בכך שלא בא מחמת אחיו שלקחו ממנו אלא שלקחו
מהתוגר המוכר הראשון וחיזוקו עמו ואין לו צורך למחות בידו פל שפן שפכר טען בב"ד
שלהיות אחיו לא הנה מהרהר אחר מעשיו והנה מנותר עמו וכל שפן שעדיין איני יודע
פעת אם יתברר בעדים שאכל רבי שמואל נ"ע שני חזקה: ועוד יש להביא ראיה מהא
דאמרינן פרק חזקת הפתים ההוא דאמר לחברנ' מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מינ' א
זבונתא וזה שטרא אמר ליה שטר זניפא הוא גחין לחיש ליה לרבא אין שטרא זניפא

הוא מיהו שטרך מעליא הנה לי נארכס נאמינא אינקיט האי בינאי פל דהוא אמר רבא
מה לי לשקר אי בעי א"ל שטרך מעליא הוא א"ל רב יוסף אמאי סמכת אהאי שטרך
האי שטרך חספא בעלמא הוא ומסיק בגמרא אמר רב אדא בר אבין הלכתא פותיה דרבא
בארעא דהיכא דקינמא ארעא תיקום וכו פסק הרמב"ם פ"ק ט"ו הלכות טוען ונטען וכל
זה מייגרי אף על גב דלא תחזיק המחזי שני חזקה וכו פירש רשב"ם שם בגמרא על הא
דקאמר שטרך זינפא הוא השטר מזניף וגם שני חזקה לא תחזקת' וכו הטור סימן קמ"ו
כתב דמייגרי שלא תחזיק שלש שנים דאם תחזיק מה צריך שטרך וכו נמקי יוסף כתב
ותשיב ליה רבא בהחזי' באותו קרקע אף על גב דלא דר ביה שני חזקה פיון דאית ליה
שטר שראוי להאמינו מיגו לאוקומי ממונא הוא באופן דאין מוציאין את הקרקע מידו
והשתא נדון ונאמר ומה אם במקום דשטרך זינפא הוא פיון דהיה יכול לקיימו אמרינן
דמעמידין אותו על חזקתו ואין מוציאין הקרקע מידו אף על גב דלא אכל שני חזקה
בנדון דידן דשטרך מעליא הוא אם קיימנו פדינו לא כל שפן שנעמיד הקרקע בידו אף
על גב דלא אכל' שני חזקה מכל זה נרא' לעניות דעתי שאם רבי יוסף הנזכר יש בידו
חוגי"ט עשוי בערפאות של תוגרמי' פדין וכשור' כמו שפסקו הפוסקים שגיפ"ליק
זונבאט הוא לקחו מהמוכר הראשון חוגי"ט זה מבטל הקול והעדים שיעידו שאחיו נ"ע
תחזי' בו ואכלו שני חזק' פיון שאינם מעידים שאכלו שני חזקה קודם לקיחתו' זהו מה
שנרא' לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קצא תשובה איש אמונים רב
פעלים טוב עם אלדני' ועם אנשים הלא הוא אביר הרופאים המוכה' האלוף גביר ונעל'
הה"ר יוסף התמרי יצ"ו אחרי דרישת שלום מעלתה שישגא ויפרא תמיד באתי
בשורותים אלו להודיע ולהביע איה הגיע אלי חמד' הדרת כתיבת גלילות אצבעות
מעלתה על ענין המר והנמקה מלעז גרושי בתה תמר מכ"ת וגם ראיתי את הלחץ אשר
הצרים הצוררים לנחצים אותה על שוא ונדבר כזב ולכן הציקתני רוח בטני וקנאתי לבת
ציון קנאה גדול' וגמרתי אמרתי אין זו כי אם מלחמת חובה שבפעלילות דברים יצא חתן
מחדרו וכלה מחופת' ותתעגן עד שתלפין ראשה נשגב' לא אוכל לה לכן יצאתי בעטי
לאטי לעזרת ה' בגבורים והמה חכמים מחנפמים הלא המה הגאונים תחכמונים החתומים
בשיטת המתירים כי דגל הוראתם אני מקים ומרים כי הוא דגל תורת משה רבינו עליו
השלום כי כל הרואה אותו נחי: וראשונה אני אומר מי הוא זה ואיז' הוא אשר מלאו לבו
להטו' אוןזו ולהחזי' ביד הרשע המגרש המוציא לעז על הגט באומרו שפסר מודעא על
הגט אם הוא זה משה האיש המכונ' פרווינצאל לא ידעתי מה היה לו וכי לא ידע דלא
חיישינן לבית דין טועין ומה גם עתה בנדון דידן שנתגרש' תמר הנזכר על יד בית דין
פקי ומומח' אשר שם בויניציא ועוד דזיל קרי בי רב הוא מפי סופרים ומפי ספרים
אופני ומיני ביטול המודעות בענין שלא יוכל המגרש עוד לטעון כמו שכתב הרמב"ם
הלכו' גרושין פ"ק ו' וגם סברת הרשב"א שתיקון שיפסול כל עד שיעיד שפסר מודעא
בנדון דידן כולהו איתנהו כמו שראיתי הפל כתוב וחתום שבטיל המגרש כל מודעי
ומודעי דמודעי עד סוף כל המודעות וכל דבר הגורם ביטול או גרעון לגט ביטלו וגם
פסל כל עדי מודעא וכל זה עשה הן בשעת כתיבת הגט הן בשעת נתינתו עם היות שלא
זזה ידו מתוך ידי עדי ומסדרי הגט משעת כתיבה עד שעת נתינה ומסירה: ועוד איפא
בנדון דידן שעדים מעידי' שנשבע המגרש בשבועת התורה וקבל עליו חרם שלא מסר

שום מודעה כו' וכיון שכן לאו כל כמינה דהוי מגרש לשוויי נפשיה רשע ולומר שמעל
בחרם ובשבועה כמו שכתב הר"ן בתשובותיו ודאי שתמר זו בתקנת פנויה היא כיון
שנתגרש ואין לחוש כלל לדברי המגרש הנה המוציא לעז ולא למחזיק בידו ומסייעו כי
מסייע אין בו ממש והחזיקו איש יד רעהו ועלתה ידו על יד רעהו: אם באנו לחוש לאונס
החרם שהחרימו שתוף זמן חדש ימים אם לא יבא ארוסתו לכנוס אותה או יפטרנה בגט
וכיון שאנסוהו אע"ג דביטל כל המודעות פדין וכשורה לא מהני וכמו שכתב הרשב"א
בתשובותיו סי' תקע"ג ונ"ל ואפילו ביטל כל מודעי ואמר שהוא מגרש שלא באונס אינו
גט דביטול כל מודעה אינו אלא סילוק המודעה כאלו לא נעשית אבל אינו פנותן ברצון
ובגדון דידן ביטול המודעות חשיב לסלק מסיר' המודעו' אבל לא חשיב לעשות האונס
ברצון והרי יש פאן אונס החרם ונמצא שהגט בטל ממילא אע"ג דלא מסר מודעה עליו
וכמו שכתב הר' הה"ר יוסף קארו יצ"ו ו"ה סימן קמ"ד ונ"ל כל היכא דינדעונו באונסי'
אע"ג דלא מסר מודעה גיטו ומתנתו בטלים: גם בזה אין לחוש כלל הלא ידעת אם לא
שמעת מה שכתב הרמב"ם פ"ק ב' הלכות גירושין מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את
אשתו ולא רצה לגרש ב"ד של ישראל בכל מקום ובכל זמן מפין אותו עד שיאמר רוצה
אני ויכתוב הגט ויהיה גם כן כו' עד ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס בין ביד
תוגרמים בין ביד ישראל שאין אומרים אנוס אלא למי שנתחלש ונדחק לעשות דבר שאינו
מחוייב בו מן התורה כגון מי שהנפ' עד שמכר או עד שנתן אבל מי שתקפו יצרו הרע
לבטל מצו' או לעשות עביר' והנפה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק
מדבר האסור לעשותו אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס עצמו בדעתו הרע' לפיכך זה
שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיותו פישראל ורוצ' הוא לעשות כל המצות
ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהנפ' עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני
פבר גירש לרצונו וכן כתב הטור סימן קל"ד אבל אנסוהו בדין כגון שהוא חייב להוציא
ואינו רוצ' ואנסוהו ב"ד עד שהוציאה הוי גט וכן פסקו כל הפוסקים: ובגדון דידן בדין
גמור החרימוהו שפינסנ' או יפטרנ' בגט דהא משנ' שלימה היא בכתובות פ"ק שני דיני
גזירות הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל תהא יושבת עד שתלבין ראש' אדמון
אומר יכול' היא שתאמר אלו אני פסקתי לעצמי הייתי יושב' עד שתלבין ראשי אבא
פסק עלי מה אני יכול' לעשות או כנוס או פטור אמר רבן גמליאל רוא' אני את דברי
אדמון ואיפסקא הלכתא פאדמון וכן פסק הרמב"ם הלכות אישות פ"ק כ"ג וכן הטור
סימן נ"ב ואין לה חלוקא שתשב עד שתלבין ראשה אלא כשפסק' היא על עצמה אבל
כשפסק בין שהלך למדינת הים או מת באופן שאין פאן נכסים כלל וכ"ש כשהאב עומד
פאן ויש לו נכסים אלא שהוא אדם ואלו רוצ' לפרוע פשיטא שיכול' לומר או פנוס או
פטור וכן נראה מתוך דברי הראב"ד שכתב הר"ן על פי' המשנ' וגם רבינו ירוחם נתיב
כ"ג חלק א' וגם כל הפוסקים לא חילקו אלא בפסק' היא על עצמ' אבל כשפסק האב לא
חלקו כלל אלא לעולם יכול' שתאמר או כנו' או פטור באופן שעל' בדינו שפדין
החרימוהו והכריחוהו לכנו' או לפטור כל שכן דבר מן דין אין פאן אונס כלל שהרי לא
הכריחוהו לגרש ממש אלא שיעשה מה שירצה או יכנוס או יפטור והוא בבחירתו רצה
לפטור והרי זה דומה למה שכתב הר"י בש בתשובותיו סימן קכ"ז על ענין בחורה
שנשאת לבחור אחד ועמד עמה כמו שמנה חדשי' וישען על ביתו ולא יעמיד וכו' וברח

לו למקום אחר וכו' כתב ונ"ל מה שהיו ב"ד יכולין לעשות לה לכוף הבעל לשוב ולהיות
אצלה ולישן עמה בקרוב בשר ולקיים מצות עונה כפי פחו ואם לא רצה לשוב במצות
בית דין מנדין אותו כמו שמנדין מן הדין לגברא דלא צניית דינא וכו' ואם הוא מעצמו
כדי להנצל מזה יגרש אין זה גט מעושה שהרי אין בית דין כופין אותו על הגט כלל אלא
לקיים מצות עונה כפי יקלתו כמו שחובה עליו מן הדין והרי זה כמי שהיו נושין בו ממון
והיה תפוס בבית הסוהר בעד החוב ההוא ואמרו לו קרובי אשתו אם תגרש אשתך נפרע
אנחנו בערך החוב ההוא ותצא ממאסרה והוא נתרצה בזה וגרש מרצונו היאמר אדם
שזה יהיה גט מעושה מפני שעשה זה כדי לצאת מבית הסוהר לא שהרי לא היה תפוס
כדי שיגרש אלא בעד חובו והגט אינו מעושה אלא מרצוה והביא שם ראיה לדבריו אף
בנדון דידן לא התרימוהו שיגרש דוקא שהרי רצונם לא היה אלא שיקנס והוא להנצל
מהחוב המוטל עליו לכנס רצה לגרש ואין פאן אונס כלל: וכי תימא מכל מקום נידוהו
שלא פדין באמרם שיבא שם למקום שארוסתו עומדת שהרי היא היתה יכולה ללכת
אצלו כמו ששנינו בתוספתא פתחה הרי"ף שם בהלכות שלש ארצות לנשואין יהוד'
ועבר הירדן וגליל וכו' אבל בן יהודה שאירס בגליל כופין אותה לצאת שעל מנת כן
נשאה וכו' וכן פסק הרמב"ם פ"ק י"ג הלכות אישות ונ"ל איש שהי' מארץ מן הארצות
ונשאה אשה בארץ אחרת כופין אותה ויוצא' עמו לא רצת או תצא בלא פתוך' שעל מנת
כן נשאה אעפ"י שלא פ"י: יש לומר כי מלבד שאין אנו יודעים אם זה הארוס היה מארץ
אחרת או אם היה משם מארץ מולדת' מן הארוס' שאם היה משם ממקום הארוס' לא
שייך ביה טעמא שעל מנת כן נשאה אעפ"י שלא פירש וגם לא ידענו לאיזה מקום היה
רוצה להוליכ' למדינ' אי לכפר דאיכא כמה חילוקים בזה וכמו שכתב הרמב"ם שם וכל
הפוסקים מ"מ יש לנו טעמא רבא אחריןא שהארוס היה חייב לבא אצלה לכונס וזה
שכתב הריב"ש בתשובותיו סי' קע"ז שמה שכופין אותה לצאת אחריו היינו דווקא לאחר
נישואין אבל קודם נישואין אין כופין אותה לצאת והביא כמה ראיות על זה וכיון שכן
בנדון דידן נדוהו שיבא לכונס או יפטרנ' בגט והוא ברצונו רצה ובחר בגירושין
ואין פאן אונס כלל ואף אם נחשבהו לאונס פינן שהי' בדין כמו שהוכחתי והוא ביטול
כל המודעות בדין וכשור' בשעת פתיב' ובשעת נתינ' הגט הגט הוא פשר פדתנן בערכין
פרק משקליעלי וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמרין
בגמרא אמר רב ששית האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעין' מודעא פשיטא לא צריכא
דעשוה ואירציה מהו דתימא בטולג' בטולג' קמ"ל דאם כן ליתני עד שיתן מאי עד שיאמר
עד דמבטל לי' למודעין' הרי לה פינן דבטולג' למודעין' ואמר רוצה אני אע"ג דהו' על ידי
כפינ' פינן שאות' כפינ' היה בדין הגט הוא פשר גמור: ועל ענין האונסים שטוען שהי'
שם אונס ממון שהי' לו לארוס ביד חמיו והי' מעכבו וגם אונס הגוף שהי' ירא ממנו כי
יש לאל ידי ללוחצו על ידי ערפאות של תוגרמים וכיון שכן אע"ג דלא מסר מודעא כל
היא דידעיןן באונסי' גט ומתנה בטלי' כמו שכתב הר"ן ואף על גב דבנדון דידן ביטול
כל מיני מודעין בלשון כולל וזה היה דברו האחרון ביטול כולל כל מה שמסר וגם פוסל
כל עד שיעיד שמס' מודעא בפניו וזהו התקון שמצא הרש"בא היותר חשוב לצאת ידי
כל ספק וכמו שכתב הרב המגיד בשמו פרק שישי הלכות גרושין גם הוא כתב שם ואם
מסר מודעא ובטלה הרי הוא פלא מסר כלל נראה דלא חשיב הביטול אלא כאלו לא

נעשית המודעא אַבֿל לֹא חָשִׁיב כָּאֱלוֹ נִתְרַצָּה וְכִמוּ שְׁפִתְבָּתִי לְעִיל בְּשֵׁם הַרִישֵׁב"א וְכִינּוֹן
שְׁבִנְדוֹן זֶה אֵיפֹא אֲנֹנְס אַף עַל גַּב דְּלֹא מְסַר מוֹדְעָא מְבַטֵּל הַגָּט: יֵשׁ לוֹמֵר שְׁיֵשׁ לְהַבְחִין
בְּזֶה הָעֲנִין שְׁלִישֵׁה עֲנִינִים א' שְׁאַחַר שְׁבֹא הָאָרוֹס לוֹיִנְצִינְיָאָה וְעָשׂוּ שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם הָאָרוֹס
וְחָמִיו גִּילָה דַעְתּוֹ הָאָרוֹס הֵן קוֹנְדִם שְׁנַבְרָרוּ הַנְּבָרְרִים הֵן אַחַר שְׁנַבְרָרוּ שְׁלֹא הָיָה חֲפִץ
בְּתַמְרָא אָרוֹסְתּוֹ וְנָתַן עֵינָיו בְּמָמוֹן כְּמוֹ שְׁהָעִידוּ עַל כָּל זֶה בְּפָנֵי ב"ד וְגַם הָעִידוּ בַב"ד
שְׁשֵׁטְד מוֹדְע' שְׁיֵשׁ לוֹ עֵתָה הוּא מְזַנְיָף וְעָשָׂאוּ אַחַר הַגְּרוּשִׁין אַבֿל מִתְחַלָּה לְעוֹלָם הָיָה
רְצוֹנוֹ הַפְּשׁוּט לְגַרְשָׁה וְנָתַן עֵינָיו בְּמָמוֹן וְכִינּוֹן שְׁכֵן אֵין כָּאֵן מְצִיאוֹת אֲנֹנְס כִּלְל לְעֲנִין הַגָּט
אַלֹא שְׁרוּע לְבוֹ אֲנֹסוֹ וְכִבְשׁוֹ לְהִלְוָה בַעֲקִיפִין אַחַר שְׁגִירְשָׁה גִירוּשִׁין גְּמוּרִין וְעוֹד אִפִּי'
לֹא נִרְצָה לוֹמֵר דְּוֹדַי אֵין כָּאֵן אֲנֹנְס מְכָל מְקוֹם אֵיפֹא לְסַפּוֹקִי מִיָּהָ אֵי חָשִׁיב אֲנֹנְס אֵי
לֹא כִינּוֹן שְׁגִילָה דַעְתּוֹ שְׁחַפְצוֹ לְגַרְשָׁה וְכִינּוֹן דְּלֹא יִדְעִינוּ וְדַאי שְׁיֵשׁ כָּאֵן אֲנֹנְס וּמְצִינוּ שְׁבִיטֵל
כָּל הַמוֹדְעוֹת וּפְסֵל עִידֵי מוֹדְעָא וְדַאי דְמֵהֵי וּמְעֵלֵי אִפִּי' בְּמִתְנָה וְכָל שְׁכֵן בְּגֵט וְכִמוּ שְׁפִתְבוּ
הַתּוֹס' פֶּרֶק חֲזַקַת הַבְּתִים דָּף מ"ה וְנ"ל אַבֿל בְּמִתְנָה אֵי יִדְעִינוּ בְּאֲוֹנְסִיָּה לֹא מֵהֵי בִיטוּל
וְלֹא גָמַר וּמְבַטֵּל וּמִיָּהוּ אֵי לֹא יִדַע בְּאֲוֹנְסִין וּמְבַטֵּל מוֹדְעָא מְדַעְתּוֹ נִרְאָה שְׁבַטוּלוֹ בִיטוּל
וְכוּ' וְכֵן כְּתַב הָרֵא"ש שֵׁם בְּפִסְקִיו וְגַם נִרְאָה מִתּוֹף דְּבָרָיו דְּבוּ' גְּדוּל כַּח הַמִּתְנָה מִפְּחַ הַגָּט
שְׁפִתְבֵּי שֵׁם וְהִיכָא דְבִיטֵל הַמוֹדְעָא בְּשַׁע' זְבִינְיָה מֵהֵי הַבְּטוּל כְּדַאיִתָּא בְּעַרְכִּין פֶּרֶק הָאוֹמֵר
מִשְׁקֵלֵי עָלֵי עֵלָה דְהָדָּ מִשְׁנָה וְכֵן אִתָּה אוֹמֵר בְּגִיטֵי נְשִׁים אָמַר רַב שְׁשֵׁת הָאֵי מֵאֵן דְּמָסַר
מוֹדְעָא אֲגִיט' מוֹדְעִיָּה מוֹדְעָא פְּשִׁיטָא לֹא צְרִיכָה דַעְשׁוּ' וְאִירְצִי מֵהוּ דְתִימ' בְּטוּלֵי בְּטוּלֵי
קמ"לן עַד דְּאָמַר בְּטוּלֵי וְאִימָא הֵכִי נְמִי אִם כֵּן לִיתְנֵי עַד שְׁיִתְנֵן מֵאֵי עַד שְׁיִאֵמַר רוּצָה אֲנִי
עַד דְּמְבַטֵּל לִיָּה לְמוֹדְעֵי' וּמִשְׁמַע אִם כְּפוֹ אוֹתוֹ עַד שְׁבִיטֵל הַמוֹדְעָא דְמֵהֵי בִיטוּל וְלֹא הָיָא
מוֹדְעָא וְאָף עַל פִּי שְׁאָמַר בְּשַׁעַת מְסִירַת הַמוֹדְעָא כָּל מַה שְׁאַבְטֵל לֹא יָהָא בִיטוּל וְאִינוּ
מוֹעִיל מְכָל מְקוֹם לְבַסּוֹף כְּשִׁיכְפוּ אוֹתוֹ לְבַטֵּל כָּל מַה שְׁאָמַר קוֹנְדִם הַכָּל בְּטֵל דְּאֵגַב
אֲוֹנְסִיָּה גָמַר וּמְבַטֵּל וּמִיָּהוּ בְּמִתְנָ' הִיכָא דִּידְעֵי בְּאֲוֹנְסִי' אִפִּילוּ בִיטוּל לֹא מֵהֵי דְכִינּוֹן דְּאֲנִיס
הוּא אִפִּי' לֹא מְסַר מוֹדְעָא לֹא הָיָה מִתְנָ' אַבֿל אִם מְסַר מוֹדְעָא וְלֹא יִדְעִינוּ בְּאֲוֹנְסִי' וְאַחַר
כִּף בְּטָלָה מְדַעְתּוֹ מִתְנֵי הַבִּיטוּל כִּינּוֹן שְׁלֹא הִפִּירוּ בְּאוֹנְסוֹ ע"כ: הָרִי דְוִדְוִקָא בְּמִתְנָ' חִילְק
בֵּין יִדְעֵי בְּאֲוֹנְסִי' לְלֹא יִדְעֵי אַבֿל בְּגֵט לֹא חִילְק בֵּין יִדְעֵי לְלֹא יִדְעֵי אַלֹא דְבֵין הֵכִי וּבֵין
הֵכִי אִם כְּפוֹ אוֹתוֹ לֵב אֲמָרִינוּ אֵגַב אֲוֹנְסִיָּה גָמַר וּמְבַטֵּל וְעַם כָּל זֶה אִינִי יְכוּל לְהִבְיָא רֵאָזָה
מִזֶּה לְנִדּוֹן דִּידוֹן וְלוֹמֵר דְּאִפִּילוּ יֵשׁ כָּאֵן אֲנֹנְס מְמוֹן וְאֲנֹנְס הַגּוֹף כִּינּוֹן שְׁלֵבְסוֹף בִּיטֵל כָּל
הַמוֹדְעוֹ' נִימָא נְמִי אֵגַב אֲוֹנְסִיָּה גָמַר וּבִיטֵל מְשׁוּם דְּאִיפֹא לְמִימַר דַּעַד כָּאֵן לֹא קָאֵמַר
הָרֵא"ש כֵּן אַלֹא כְּשִׁפְפוּהוּ כְּדִין אַבֿל כְּשִׁפְפוּהוּ שְׁלֹא כְּדִין אֵין כָּאֵן גֵּט כִּלְל וְכִמוּ שְׁפִתְבֵּי
הַרְמַב"ם הִלְכוּ' גְּרוּשִׁין פ' שְׁנֵי לֹא הָיָה הַדִּין נוֹתֵן שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְגַרְשׁוֹ וְטָעוּ בֵּית דִּין שֶׁל
יְשָׂרָאֵל אוֹ שְׁהִיוּ הֶדְיוֹטוֹת וְאֲנָסוּהוּ עַד שְׁגִירְשׁ הָרִי זֶה גֵּט פְּסוּל וְכוּ' וּבְנִדּוֹן דִּידוֹן כִּינּוֹן שְׁבֹא
לוֹיִנְצִינְיָאָה אִם הָיָה רוּצָה לְכַנּוֹס לֹא הָיָה הַדִּין מְחַזְיָבוּ לְגַרְשׁ וְאֵין רֵאוּי לְאֲנוּס אוֹתוֹ וּלְכוּפּוֹ
כִּלְל בְּשׁוּ' עֲנִין וְכִינּוֹן שְׁכֵן אֵיף אֲמָרִינוּ אֵגַב אֲוֹנְסִי' גָמַר וּמְבַטֵּל לִיָּה לְמוֹדְעִיָּה: אַבֿל לְנִקְנוֹט
מִיָּהָ חֲדָא בְּמַה שְׁהַקְדַּמְתִּי שְׁסוּפּוֹ וְתַחֲלָחוּ מוּכַח שְׁלֹא גִירְשׁ בְּאֲוֹנְסִי' אַלֹא בְּרְצוֹן נְפִשׁוֹ
וּלְפָחוּ' נְאָמַר דְּלֹא יִדְעִינוּ בְּאֲוֹנְסִי' וְכִינּוֹן דְּלֹא יִדְעִינוּ בְּאֲוֹנְסִי' אִפִּילוּ בְּמִתְנָ' אֲמָרִינוּ דְמֵהֵי
הַבִּיטוּל כ"ש בְּגֵט דְמֵהֵי כִינּוֹן שְׁמְצִינוּ דְמֵהֵי הַבִּיטוּל בְּגֵט אִפִּילוּ בְּדִידְעִינוּ בְּאֲוֹנְסִי' מְשׁוּם
דְּאֲמָרִינוּ אֵגַב אֲוֹנְסִי' גָמַר וּבִיטֵל מַה שְׁאֵין כֵּן בְּמִתְנָ' וְכֵן כְּתוּב בְּהַגָּה' מִיִּמּוֹנִית הַלְכוֹת
מְכִיר' פֶּרֶק י' וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אַבֿל רְשָׁב"ם פִּירְשׁ שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְבַטֵּל הַמוֹדְעָא שְׁמוּעִיל אַף

בגט ביטול המודעה בכל ענין אפילו אמר בשעת המודעה מה שאבטל לא יהא ביטול דאגב אונסיה גמר ומבטל: ועוד יש להבחין ענין שני והוא עינו בממון ולקח ממון על נתיב זה הגט ולכן כמה דאמרינן הללוהו ונפין זביניה זביני משום דאמרינן זויי אנסהו וכו' איפסיקא הלכתא שם בפרק חזקת הבתים ולכן אף על גב דמסר מודעה אם בטלה אחר פדף מהני אם קבל דמי' דאמרינן זויי אנסוהו ואגב אונסי' דקבלת המעות מבטל ליה למודעי וגמר ומקני ליה אף בנדון דידן יצא מתורת גט ונחשיב כמכר דהא טעמא דאמרינן דבגט ובמתנ' גלוי מילתא בעלמא סגי ולא בעינו לידע באונסי' הוא כמו שפירש רשב"ם שם בפרק חזקת הבתים וזה לשונו דכיון דאינו מקבל ממון במתנ' ובגט זה שנותן אם איתא דניחא ליה ליתגם מדעתו למה לו למסור מודעה: ובנדון דידן דקביל מעות ובטל מודעות אמרינן שפיר זויי אנסוהו וגמר ובטל לגמרי ואין פאן אונס כלל אלא הוא אנס את עצמו והטה רצונו לגרש לקבל המעות שהרויח: וראיה לזה כתב הרשב"א הביא בית יוסף סימן קל"ד ראובן בעל לאה וקרובי לאה היו בהסכמ' שיגרש ראובן את לאה אשתו ונאותו זה לזה בקנס אלה דינר ושיגרש לזמן קבוע ואחר נתחרט ראובן ומיאן בדבר והללו מתרין בו מצד הקנס עד שהלך לגזבר להתפשר עמו ולא קבל ומחמ' יראה זו גירש ראובן זה אלא שלא היה בקי למסור מודעה אם נדון זה כגט מעושה: תשובה נראה לי שגט מעושה' ופסול כל שיודעין באונסו אף על פי שלא מסר מודעה שאין מסיר' מודעה אלא היכא דשקיל זויי משום דסתמא דמילתא אגב אונסא דזויי גמר ומקני כל שלא מסר מודעה אבל תלנה ויהיב לאו פלוס הוא ואינו צריך מודעה כל דידעין באונסיה ותלנה וגירש אינם גירושין דהא ליכא זויי ואם נפשך לומר בתליוה ונפין הוא זה דכיון שקבל על עצמו מדעתו קנס אלה דינרין ובנתינת הגט הרויח ממון זה הוי כמקבל ממון דעלמא לא היא שאין זה כמקבל ממון אלא כניצול מהפסד ממון וכו' הרי לה ראיה ברורה מתוך תשוב' זו דמדמ' גט שפרויחין ממון בשבילו למכר עד שנאמר אגב אונסא דזויי גמר ומקני ומאי דלא אמרינן הכי בגירושין דעלמא הוא משום דליכא זויי אבל היכא דאיכא זויי אף על גב דידעין באונסי' אמרינן זויי אנסוהו וגמר ומקני: כל שכן בנדון דידן דאיכא תרתי חדא רינח ממון ואמרינן שפיר זויי אנסוהו כיון דביטל כל המודעות ועוד שנית דאין פאן נדאי ידעין באונסי' וכמו שפבר כתבתי ולכן נדאי דחשיב כמכר גמור וכיון דבטיל למודעי' גמר ומבטל ליה לגמרי ואין פאן אונס כלל ותמר הנזכרת היא מגורשת גמורה וגם כתב הרשב"א בתשובותיו סימן אלה ס"א וכל דליכא זויי מחילה ומתנה באונס אינה פלוס וכו' מפלל דבדאיכא זויי אמרינן גמר ומקני והכא נמי אמרינן גמר ומגרש וגם הריב"ש כתב בתשובותיו סימן קכ"ז אמנם אני אומר דכל שמקבל מעות בגירושין דמי לזביני לענין שאם מסור מודעה צריך שיידעו העדים באונסו ואי לא מודעיה לאו מודעה דכיון שקבל מעות מעתה לאו גלוי מלתא היא ואם פן אין פאן מודעה כלל ולא הי' צריך בזה לבטל מודעה כיון שמגרש ברצון מפני תועלת המעות וכו' ובנדון דידן פלהו איתנהו ביה שקבל מעות וגם לא ידעין באונסי' כמו שכתבתי שלעולם גילה דעתו שרצונו לגרש' וכיון שכן ואפילו לא ביטל המודעה היה הגט כשר ואפילו לא נאמר שגלוי דעתו הפשוט הים לגרשה אלא מחמת הממון מ"מ הרי קבל מעות ונתן עיניו בממון ובשביל התועלת רצה לגרש נמצא שאין פאן אונס וכיון שכן אפילו ביטל מודעה לא הנה צריך כ"ש בנדון דידן דביטל כל מודעות שבעולם ופסל

הַעֲדִים בְּכֹל חִזְיוֹקֵי סוֹפֵר כְּמוֹ שִׁכְתּוֹ וְחַתּוֹ דְּפִשִׁיט' וּפְשִׁיט' שְׂאִין כְּאִן שׁוּם חֲשָׁד כָּלֵל אֶלָּא הִי מְגוֹרֵשׁ גְּמוּר' וְעוֹד יֵשׁ לְהַבְחִין עֲנִינָן שְׁלִישִׁי וְהוּא שִׁכְתָּב בְּהִגָּה מִיִּמּוּנִית פֶּרֶק עֲשִׁירֵי הַלְכוֹת מְכִיךְ בְּשֵׁם רַבֵּינוּ אֶפְרַיִם וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שִׁכְתָּב רַבֵּינוּ אֶפְרַיִם בְּתִשְׁבּוּכְתּוֹ אָמַר רַבָּא לֹא פְתַבֵּינָן מוֹדְעָא אֲזִיבִינִי מִשׁוּם טַעְמָא דְּאִין אָדָם יְכוּל לְבַטֵּל מַה שֶּׁעֲתִיד לַעֲשׂוֹת וְאַחֲרֵי כֵן נוֹתֵן וְאֶפְיִלּוּ הוּא אָנוּס דְּכִינּוֹן דְּעֲדִים רֵאשׁוֹנִים רֵאוּ אֲנוּסוֹ וְעָשׂוּ בְּפִנְיָהֶם מוֹדְעָא וְאַחֲרַי כֹּה מְכַר בְּפִנְיָ אַחֲרֵים בְּשִׁתִּיק' וְכָתְבוּ וְחַתְמוּ הָרִי אֱלוּ מְעִידִים שְׁהִית' מְכַר' זוֹ גְּמוּרָה וּשְׁנַיִם הָרֵאשׁוֹנִים מְעִידִים שְׁהִיָּה קוֹדֵם לְכֵן אֲנוּס הוּאִיל וְנוֹכֵל לְקַיֵּי' דְּבָרֵי כָּלֵם דְּאָמּוֹר בְּסוּף נְתַרְצָה הֵילְכָה לֹא פְתַבֵּינָן מוֹדְעָא אֲזִיבִינִי אֶלָּא כִּי הָאִי מַעֲשֶׂה דְּפֶרְדָּסָא שְׁחוּתָם עֲדִים עֲצָמָם שְׁיֹדְעִים אָנוּס אוֹתָם הֵם הַחַתּוּמִּי עַל הַמְּכִיךְ הֵילְכָה נִרְאָה לוֹמֵר כָּל אָדָם שֶׁעוֹשֶׂה מוֹדְעָא עַל מַחִיל' אוֹ עַל קִנְיָן שֶׁעֲתִיד לַעֲשׂוֹת וְאַחֲרֵי כֵן מוֹחֵל אוֹ הַקְּנָה בְּפִנְיָ שְׁנַיִם אַחֲרֵי אִין הַמוֹדְעָא כְּלוּם הָרִי לָהּ דְּאֶפְיִלוּ בְּמַחִיל' דְּהוּי מוֹדְעָא אַע"ג דְּלֹא הִפְרַנוּ בְּאֲנוּסוֹ מ"מ כְּשֶׁמְסַר הַמוֹדְעָא בְּפִנְיָ שְׁנַיִם אַחֲרֵים לֹא חֲשִׁבָא מוֹדְעָא אַף גְּבִי גֵט דְּדָמִי בְּהָא לְמַחִילָה וּמִתְנָה דְּבַגְלוּי מִלְּתָא בְּעַלְמָא סְגִי וְלֹא בַעִי הִפְרַנוּ בְּאֲנוּסוֹ הוּי נְמִי דִּינָא הָכִי דְּכִשְׂאִין עֲדִי הַמוֹדְעָא הֵם עֲדִי הַגֵּט אִין הַמוֹדְעָא כְּלוּם וְכֵן כָּתַב הַה"ר יוֹסֵף קָארוֹ נר"ו בְּחֻשָׁן הַמְּשֻׁפֵּט סִימָן ר"ה עַל דְּבָרֵי רַבֵּינוּ אֶפְרַיִם וְנ"ל וּלְפִי טַעַם זֶה הוּא הַדִּין לְגַט דְּכִשְׂאִין עֲדִי הַמוֹדְעָא הֵם עֲדִי הַגֵּט אִין הַמוֹדְעָא כְּלוּם דְּכִינּוֹן דְּעֲדִי הַגֵּט מְעִידִי' עַל הַגֵּט וְיֵשׁ לְקַיֵּים דְּבָרֵי עֲדִי הַמוֹדְעָא שְׁלֵא יִסְתְּרוּ הָכִי עֲבָדִינוּ דְּכִי אֲמַרִינוּ בְּמִתְנָ' וְגַט דְּבַגְלוּי מִלְּתָא בְּעַלְמָא סְגִי לְבַטֵּלָם הֵינּוּ כְּשֶׁעֲדִי הַגֵּט וְהַמִּתְנָ' הֵם עֲדִי הַגֵּט לֹא הָאִי לְגַט וְכִי לֹא וּבְסוּף דְּבָרֵי פְתַב וּלְרַבָּא מִתְנָ' וְגַט שְׁוִים שְׁאֵם עֲדִי הַמוֹדְעָא אִינָם עֲדִי מִתְנָה וְהַגֵּט וְהַמוֹדְעָא בְּטָלָה: וְנִדּוֹן דִּינָן וְדַאי שְׁעִידֵי הַמוֹדְעָא לֹא הָיוּ עֲדִי הַגְּרוּשִׁין וְהַגֵּט וְכִינּוֹן שְׁכַן מְקַיֵּים דְּבָרֵי הַשְּׁתִי כַּתּוּת שְׁמַתְחֵלָה הָיָה אָנוּס וְאַחֲרַי כֹּה נְתַרְצָה בְּאֲנוּסוֹ שְׂאִין כְּאִן מוֹדְעָא אַע"ג דְּלֹא בְּיִטְל' בְּפִירוּשׁ אֶלָּא שְׁנַתָּן הַגֵּט בְּשִׁתִּיק' כָּל שְׁכַן בְּנִדּוֹן דִּינָן שְׁכַפִּירוּשׁ בְּיִטְל' הַמוֹדְעָא וּפְסָל הַעֲדִים בְּכֹל חִזְיוֹקֵי סוֹפֵר דְּפִשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׂאִין כְּאִן מוֹדְעָא כָּלֵל לֹא עַל אֲנוּס מְמוּן וְלֹא עַל אֲנוּס הַגּוּף מְכַל מַה שִׁכְתָּבְתִּי נִרְאָה לַעֲנ"ד שֶׁהַבְּתוּל' הַזֹּאת מְרַת תְּמָר בַּת הַגְּבִיר אֲבִיר הַרוֹפְאִים הַה"ר יוֹסֵף הַתְּמָרִי הִי מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם זוֹלַת פֶּהוּן לְהִיּוֹת שְׁגִירוּשִׁי' הָיוּ גְּרוּשִׁין גְּמוּרִים כְּשֵׁרִים כְּדִין וְכִהְלֵךְ' וְאִין בְּהוּן גְּפָתַל וְעַקֵּשׁ זוֹלַתִּי עַקֵּשׁוֹת וְהוֹלֵלַת וְרָשָׁע וּפְשָׁע שְׁמוּאֵל וַיִּנְטוּרוּזוֹ הַמְּגִרֵשׁ שְׁרָצָה וּבְחַר לְלָקֵחַ בְּדָרְכֵי חֲשֹׁף לְכֵן יֵשׁוּב עַמְלוֹ בְּרֵאשׁוֹ וְעַל קְדָקְדוֹ חֲמִסוּיָד וְהַגְּנִי מְסָכִים לְכָל מַה שְׁגָזְרוּ עָלָיו חֲכָמֵי גְּאוּנֵי רַבֵּנֵי וַיִּנְצִיא' וּפִי"רָאָר וְכָל גְּלִילוּתִיהוֹן שְׁהֵם נַעֲשׂוּ שׁוֹתְפִים לְהַקְב"ה בְּמַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית לְהִיּוֹתָם דְּנִים דִּין אֶמֶת לְאֶמֶתוֹ הוּן בְּדִין הַגְּרוּשִׁין הוּן בְּנִידוּי שְׁנִידוּהוּ וּבְחַר' שֶׁהַחֲרִימוּהוּ וְרֵאוּי לְהִיּוֹת עוֹד יָדָם גְּטוּיָה כְּנִגְדוֹ לְשַׁבֵּר מַתְלַעוֹת עוֹל אִם עוֹמֵד בְּמֶרְדּוֹ עַד יְמִסוֹר בִּידְב"ד כָּל הַכְּתִיבוֹת וְהַחֲתִימוֹת וְהַזִּיּוּפִים וְיִהְיוּ נְשָׂרְפִים בְּרַחוּב' שֶׁל עִיר וְיוֹדָה עָלֵי פִשְׁעוֹ שֶׁכָּל הַמַּחֲלָל ש"ש בְּסִתְרָה נְפָרְעִין מִמֶּנּוּ בְּגִלוּי וְשָׁב וְרָפָא לוֹ וְהַחֲכָם בְּעֲנִינּוֹ הַמְּסִיעֵו וּמְחַזִּיק בִּידוֹ שֶׁהוּא הַתֵּל שֶׁהַכֵּל תְּלוּי בּוֹ כִּי לֹא עֶכְבֵּר גְּנָב אֶלָּא חוֹרָא גְּנָב תְּמַהֲתִי אִם יוֹכֵל לְהַתְּאַפֵּק לְכָל הַנְּצָבִים עָלָיו וְכַדוּמָה לִי לַעֲת כְּזֹאת שָׁב מִפִּשְׁעוֹ לְקַיֵּים מַה שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל אִם רָאִיתָ ת"ח עֹבֵר עֲבִירָה בְּיוֹם אֵל תִּתְּהַרֵּר אַחֲרָיו בְּלִילָה שְׁמָא עָשָׂה תְּשׁוּבָה שְׁמָא עָשָׂה תְּשׁוּבָה סְלִקָא דְּעִתִּיהָ אֶלָּא אִימָא וְדַאי עָשָׂה תְּשׁוּבָה' וְאִם לֹא הוּא יְחוּשׁ לַעֲצָמוֹ כִּי הַדִּין וְהָאֶמֶת עָשׂוּ הַרְבֵּנִים וְהַגְּאוּנֵי אִתּוֹ וְהִנֵּה שְׁכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעוּלָתוֹ לְפָנָיו וְלְהִיּוֹת שֶׁהַחֲכָמֵי הַשְּׁלֵמִי רַבֵּנֵי

גאוני עולם הבאים על הקתום הרחיבו פה האריכו לשון להיתר העלמ' מרת תמר הנז' אשר יש בו די והותר לכן קצרתתי וכתבתי מה שגרא' לענ"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קצב שאלה ראובן לנה סף מעות מתוגר אקד ואחר כף בהמשך התוגר אני לוקח ממך זאת הסחורה בתנאי שתקח לפרעוני' החוב שחייב לי ראובן ומה שיעלה הסחורה יותר מן הסף שהוא שחייב לי ראובן אשלם לה במעות בעין ואז נתרצ' שמעון לתת לו הסחור' הנז' ונתנ' והלה לו שמעון אצל ראובן הנזכר ואמר לו תן לי סף מעות שאת' חייב לתוגר פלוני אמר לו הן אני אתנם לה ועתה שאל השואל שהתוגר אינו פורע לשמעון לשמעון סף החוב שהוא באומרו פי כף התנ' עמו שיקבל עליו החו' שהוא ושמעון פשחוזר אצל ראובן שיתן לו החוב כמו שאמר לו משיב ראובן פי משטה הנה בו ואינו חייב לו פלום ולאו בעל דברים דידל' הו' הודיעני הדין עם מי: תשובה שאלה זו לא נתברר בה גופה דענבדא היכי הנה וזה דאיפא גונא דחייב ראובן לשלם ואיפא גונא דפטור איפא גונא דחייב כגון אם נתחייב ראובן ושמעון בקנין סודר שאז ודאי חייב ראובן לפרוע הסף שהוא לשמעון ואף אם לא נתחייב בקנין איפא גונא דחייב כגון שעדיין לא נתן שמעון הסחורה לתוגר אלא מצד שאמר לו ראובן אני אתן דמי החוב לה לכה לא תחויש לתת לו הסחורה תן לו ואני פורע אז ודאי חייב ואף על פי שלא לקח קנין כדפסק הגמרא סוף פרק גט פשוט דקאמר והלכתא ערב בשעת מתן מעות לא בעי קנין אחר מתן מעות בעי קנין וכן פסק הרמב"ם פרק כ"ה הלכות מלנה ולנה וז"ל אמר לו בשעת מתן מעות הלנה ואני ערב נשתעבד הערב ואין צריף קנין וכן פסק הטור סימן קכ"ט שהערב משתעבד או בקנין אפילו שלא בשעת מתן מעות או בשעת מתן מעות ואפילו בלא קנין ואף אם לא נתחייב וגם לא הנה בשעת מתן מעות איפא גונא דחייב כגון אם הנה ענין זה במעמד שלשתן שבא התוגר הנזכר והמחה את שמעון אצל ראובן ואמר לראובן החוב שאתה חייב לי תנהו לשמעון זה אז ודאי חייב אפילו בלא קנין כדאמרין פרק קמא דגיטין וכן פסקו כל הפוסקים כי מעמד שלשתן היא מילתא בלא טעמא: ואף על גב שפכת רבינו תם שלא תקינו מעמד שלשתן בישראל אבל בכותי לא תקינו דהלכתא בלא טעמא היא הבו דלא לוסוף עלה הני מילי כגון שהנפקד או הלנה כותי ואמר ליה ישראל תניהו לישראל אחר אז לא קנה הישראל וכמו שכתבו בתוספות הטעם בפרק קמא דגיטין דף י"ג בשם רבינו תם דכיון דאפילו אמר לו זכי לא קנה פנין דאין זכיה לכותי ה"ה במעמד שלשתן לא קנה אבל אם הנותן כותי והנפקד והמקבל ישראל כנדון דידן ודאי שקנה ישראל ויכול להוציאו מיד ישראל בבית דין דכיון דהפקיעו חכמים ממונו של ישראל על ידי מעמד שלשתן כל שכן מוזן התוגר כן כתבו התוספות שם בשם רבינו תם עצמו ואף הרב רבינו אשר בפסקיו דפרק קמא דגיטין שכתב סברא זו בשם ר"י נר' מתוך דבריו דלא פליג רבינו תם אלא שבא לפרש דברי רבינו תם שכן כתב על דברי ר"ת שהביא שלא תקינו מעמד שלשתן בכותי וכו' כתב והוסיף רבינו יצחק לבאר דשלישה חלוקים יש בדבר וכן כתב מהר"ר יוסף קארו נר"ו בחושן המשפט סימן קכ"ו שלא בא לחלק אלא לפרש וכיון שכן כנדון דידן שהתוגר הוא הנותן והלנה והמקבל הם ישראלים ודאי שחייב ראובן לפרוע לשמעון ולא עוד אלא אפילו חזר התוגר ואנס ולקח המעות מיד ראובן חייב ראובן לשלם לשמעון שהרי כבר נתחייב ראובן לפרוע לשמעון וכמו שכתב שם הרא"ש בפסקיו כל

זה הוא אפי' לדברי ר"ת וכל שכן לרי"ף שכתב בתשובה שאין חילוק במעמד שלשתן בין יהודי לתוגר וכו' באופן שעלה בידינו דבתלתא גוונא קני או בקנן או בשעת מתן מעות או במעמד שלשתן: ועוד איכא גוונא אחרת לחייב לראובן כגון אם כתב לו בכתב ידו מוד' אני הבא על החרתו שאני חייב לפלוני סך כפ' וראיה לזה דתנן פ' גט פשוט הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורים וכתב רש"י ואין כאן עדות אחרת וכו' וכן פסק הרמב"ם פ' גט פ' א"א הלכות מלנה ולנה והלכות טוען ונטען פ' גט פשוט וכן הטור סימן ס"ט אבל אם בגדון דידן ליכא שום חד מהנהך אלא דקאמר ליה ראובן לשמעון לאחר מתן מעות שפבר נתן שמעון הסחורה לתוג' וגם לא היה שם במעמד הפותי וגם לא לקח ראובן קנין על הענין אלא שדבר דברים בעלמא בלא שטר ואמר לו אני אתן לך מה שאני חייב לתוגר פשיטא ופשיטא דאין כאן שום חייב כלל דהא תנן פ' גט פשוט החונק את אחד בשוק ומנאו חברו ואמר לו הנח לו פטור וכן פסק הרמב"ם פ' גט פשוט ופ' גט פשוט הלכות מלנה ולנה וזה לשונו מי שהיה חונק את חברו בשוק ליתן לו ואמר לו הנח ואני ערב אין הערב חייב כלום וכו' עד שיעשה קנין והשתא ג' דון ונאמר ומה בחונק לחברו דאיכא למימר כמו שפירש רש"י דילמא דמשום צערא דחבריה שחונק גמר ומקני וכו' אפילו הכי אמרינן דלא הוי ערב בגדון דידן דליכא שום טעם כי אם דברים בעלמא ומילי דכדי לא כל שכן דאינו חייב ראובן כלל על הענינים האלו הם ברורים ופשוטים מפי סופרים ומפי ספרים ולא כתבתיים אלא להפצרת השואל כדי שלא להשיב פניו ריקם וחתמתי על מה שראיה לעניות דעתי ואמר לי לבי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה קצג שאלה ראובן היה מורשה מצד לאה בתו פת א' ושמעון פת אחר' היה ביניהם דין ודברים וביירו להם לדיינים ללוי ויהודה שידונו ביניהם ועשו קונפ' ומיזו על כפ' ונתחייבו בקנן ושבועה לקבל עליהם השתי פתות הנז' כל מה שידונו ביניהם הנבחרים הנז' ועתה טען שמעון ואמר שאינו רוצה לעמוד בדין לפני לוי הדיין הנבחר מצד ראובן בעל דינו להיות כי לוי הנזכר הוא מחוננו של ראובן כי ראובן הוא אביו של חתן ולוי אביה של פלה וכינן שהם קרובים הוא פסול לדון ואף על גב שקבלתיו עלי בקנן ושבועה ואין אחר זה כלום זה היה לפי שהייתי סבור שאין קורבה זו פוסלתו להיות דין אבל אם קורבה זו פוסלתו מן הדין להיות דין אדעתא דהכי לא נתחייבתי והיה הקנן והשבועה בטעות ועוד שלוי עדיין הנז' הטיח דברים פגגדי וכנגד משפחתי שמונה בדבריו שהוא אויבי ואיך דיניני ונהפך בזכותי הודיעני הדין עם מי: תשובה נראה לעניות דעתי דלוי הנז' מן הדין פסול לדון לראובן הנז' וטעמא דמילתא דגרסינן בסנהדרין פ' גט פ' בורר אמר רב חסדא אבי חתן ואבי פלה מעידין זה על זה וכו' ואם איתא שהיה כשר לדון לישמעון רב חסדא רבויא ולימא אבי חתן ואבי פלה דנין זה לזה ומינה שמעון דכ"ש דמעידין דהא תנן במסכת נידה פ' גט פ' א' סימן פ' כל הכשר לדון כשר להעיד ויש שפירש להעיד ואינו כשר לדון אלא ודאי מדלא קאמר הכי נראה דסבר רב חסדא דדוקא מעידין זה לזה אבל אין דנין זה לזה דהוי דומיא דאובה ושונא דאף על גב דמעידין מפל מקום אין דנין פדתנן פ' גט פ' בורר האובה והשונא אובה זה שושבינו שונא כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה אמרו ליה לא נחשדו ישראל על כפ' ופי' רש"י לא נחשדו וכו' להעיד שקר משום איבה ואובה ודוקא בעדו' פליגי אבל בדין מודו ליה רבנן דפסול לו לדון דכינן דסני ליה מצוי להפוכיה בזכותיה וכן הלכה שכן פסקו כל

הפוסקים דאזיב ושוניא פסול לדון וכשר להעיד וכיון שכן הוי מחותנו דומיא דאלו דאף על גב דמעידין זה לזה מפל מקום אין דנין זה לזה ואם תאמר אי הכי הא דקאמר בגמרא פרק בא סימן על מתניתין דיש שפשר להעיד ואינו פשר לדון לאתווי מאי אמר רבי יוחנן לאתווי סומא באחד מעיניו ומני רבי מאיר היא וכו' ומוקי לה למתני' דלא פהלכת' ודלא פסתמא אחרינא דסנהדרין פדקאמר שם בגמרא ואם איתא דמחותנו אף על גב דכשר להעיד פסול לדון נימא לאתווי מחותנו דכשר להעיד ופסול לדון אלא נדאי נראה דכשם שפשר להעיד פה פשר לדון ויש לומר דקושיא זו שייכא נמי באזיב ושוניא דנוקמא למתניתין באזיב ושוניא וכבר השקנה התוספ' שם פרק בא סימן ותיירו דלא פסיקא ליה שיהי לכל העולם פשרים והאי תירוץא שייך נמי לקושית מחותנו דלא פסיקא ליה שיהי פשר לכל העולם ולהכי לא אוקמה למתניתין במחותנו: באופן] שעלה בידינו דמחותנו פשר להעיד ופסול לדון הפשטא דשמעתא דרב חסדא דקאמר אבי חתן ואבי פלה מעידין זה לזה וכמו שפכתתי וכן פתב המרדכי בהגהות דסנהדרין שפכתב העיטור וזה לשונו פתוב בתשובת גאון אבי חתן ואבי פלה מעידין זה לזה ואין פשרים לדון ואפילו הוא דין קבוע יכול בעל דינו לומר אינו מקובל לי הרי שפכתב בפירוש שאינו פשר לדון נראה נדאי דדייק לישנא דרב חסדא כמו שפכתתי: וא"ת נהרי פסק הרב ה"ר יוסף קולון ז"ל בשרש כ"א דאבי חתן ואבי פלה פשרים לדון ויש לומר שיהי הנזכר לא פסק פן אלא מפח דיוק תירוץ אחר שתירץ הרמב"ם בפירוש המשנה על הקושיא הנזכרת למה לא העמיד המשנה באזיב ושוניא וכו' כמו שתראה משם ולכך רצה להוכיח הרב הנזכר דנראה דסבר הרמ"ם דאבי חתן ואבי פלה פשרי' לדון אבל מפל מקום הרב הנזכר עצמו חוכך בטעם זה שיהי הוא עצמו פתב ואף על גב שהתוספות הקשו שם קושיא שהקשה הרמב"ם דלוקמא באזיב ושוניא ומתריצין בענין אחר ולפי דבריהם אין משם ראיה שיהיו אבי חתן ואבי פלה פשרים לדון מפל מקום לא מצינו שפחלקו על דברי הר"ם מבם בדין זה ופשטא שיש להשוותם כל זמן שלא נמצא מחלוקת מפורש ביניהם ונהרי לא מצינו לא התוספות ולא שום פוסק שיחלוק בזה על הר"ם מבם הרי שפכתב הרב שפכתבו' שלא נמצא מחלוקת יש להשוותם ומה הטעם עצמו אומר אני שיהדין הוא להפך ממש ונהרי עצמו יודה על פה דעד פאן לא קאמר הרב פן אלא בעבור שלא מצא שום פוסק שיחלוק בזה אבל השתא שפכתתי דברי הגאון שכת' בתשובה דאבי חתן ואבי פלה אין פשרים לדון יש לנו להשוות לו סברת הרמ"ם דסבר נמי הכי דאבי חתן ואבי פלה פסולים לדון בפשטא דמלתיה דרב חסדא דמשמע פן מדבריו כמו שפכתתי ומה שלא תירץ הרמ"ם בם לקושית אזיב ושוניא התירוץ שפכתבו התוספות דהנהשייך נמי לאבי חתן ואבי פלה אין לנו לומר בשביל פה דסבר שפשרים לדון פיון שפצינו שהגאון פסק להפך וגם משמע פן מדברי רב חסדא אלא נאמר דלרוחא דמילתא פתב הרמ"ם פן פלומר דאיכא טעמא אחרינא באזיב ושוניא זולת מה שפכתבו התוספות אבל לעולם נשנה המדות והסברות שפכו שהגאון סבר דאבי חתן ואבי פלה אינם פשרים לדון פה סבר הרמ"ם פם ואלו הרב הנזכר הנה רואה דברי הגאון הנזכר לא הנה מדייק פה מתוך דברי הרמ"ם פם ועוד בר מן דין אפילו הנה פתוב בפירוש בדברי הרמ"ם דסבר דאבי חתן ואבי פלה פשרים לדון פיון שפצינו דברי הגאון שפסק בתשובה דאינם פשרים אפילו הרב הנזכר עצמו הנה פוסק דלא כהרמ"ם פם אלא בדברי הגאון וראי' לזה מניה

וביה שֶהָרַב עֲצָמוּ הַנִּזְכָּר כְּתִב בְּשֵׁרֵשׁ צ"ד עַל הָא דְמִינִיתִי שְׁיֵשׁ לָנוּ לְהִלְךָ אַחַר הַפּוֹסְקִים
הָאֲחֵרוֹנִים וְכו' דְהִלְכְתָא כְּבִתְרָאֵי כּו' כְּתִב וּלְפִי הַנְּרָא' לַעֲנ"ד דְּוֹנָק' הִיכָא שְׁדַבְרֵי
הָרֵאשׁוֹנִי כְּתוּבֵי' עַל סֵפֶר יְדוּעַ וּמְפֹרָסִים אֲבָל מַה שְּׁנִמְצָא כְּתוּב בְּתִשׁוּבַת גָּאוֹן אַחַר וְלֹא
עַל זְכָרוֹנוֹ עַל סֵפֶר יְדוּעַ אֲפִילוֹ אִם נִמְצָא פּוֹסֵק אַחֲרוֹן שְׁיִפְסֹק בְּהֶפֶךְ מֵהַגָּאוֹן הַנִּזְכָּר
הַקּוֹדֵם לוֹ אִיכָא לְמִימַר דִּילְמָא לֹא שְׁמִיעַ לִיהּ לְאוֹתוֹ פּוֹסֵק אַחֲרוֹן דְּבָרָיו וְאִי הָוָה שְׁמַע
הָוָה הָדַר בֵּיהּ וּבְגִדּוֹן דִּינָן לִיכָא לְמִימַר דִּילְמָא לֹא שְׁמִיעַ לִיהּ אֲלֵא וְדַאי לֹא שְׁמִיעַ לִיהּ
שְׁהָרֵי כְּתִב הָרַב הַנִּזְכָּר וְלֹא נִמְצָא שׁוּם פּוֹסֵק שְׁיִחְלֹק וְכו' וְנִדְאֵי שְׁדַבְרֵי תִשׁוּבַת הַגָּאוֹן
הַנִּזְכָּר אֵינָה כְּתוּבָה בְּסֵפֶר מְפֹרָסִים וְלָכֵן אֲפִילוֹ הִיָּה כּוֹתֵב הַרְמַב"ם לְהֶפֶךְ לֹא הִיָּה פּוֹסֵק
הָרַב הַנִּזְכָּר כְּנֹתְמָה כָּל שְׁפֹן הַשְּׂתָא שְׁאִין לָנוּ הֶכְרַח גָּמוּר בְּסִבְרַת הַרְמַב"ם דְּפְשִׁיטָא
וּפְשִׁיטָא שְׁלֵא הִיָּה הָרַב הַנִּזְכָּר מְדִינָק כְּפֹךְ מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַרְמ"ב וְלִהְסָבִיר לוֹ סְבָרָא נִגְד
דְּבָרֵי הַגָּאוֹן בְּאֹפֶן שְׁעֵלָה בְּיַדְנוּ שְׁאֲפִילוֹ הָרַב מֵהַרְי"ק יוֹדֵה וְסוֹבֵר דְּאֲבֵי חֲתָן נֶאֱבֵי כְּלָה
פְּסוּלִין לְדִין: וְלַעֲנִין הַקְּנִינָן וְהַשְּׁבוּעָה נִרְאָה לַעֲנ"ד שֶׁהוּא פְּטוּר וְרֵאָה לְזֶה שְׁכַתְּבֵי
מֵהַרְי"ק בְּשֵׁרֵשׁ פ"א עַל הַהִיא תִּשׁוּבָה דְּהַרְשֵׁב"א שְׁנִשְׁאֵל לוֹ הַנְּשַׁבֵּעַ לְחַבְרֵי שְׁיִפְרַעְנוּ
לְזִמְן פְּלוּנֵי וְהַגִּיעַ שְׁמִיטָה אִם הַשְּׁבִיעִית בְּזִמְן הַזֶּה מְשַׁמְטַת וְנֶאֱמַר מָמון אֵין כָּאֵן שְׁבוּעָה
אֵין כָּאֵן וְכו' כְּתִב הָרֵי לֵךְ שְׁכַתְּבֵי בְּהִדְיָא שְׁלֵא נִשְׁבַּע זֶה לְפָרוּעַ אֲלֵא כָּל זִמְן שֶׁהוּא חַיִּיב
וּמְשׁוּם כְּפֹךְ כְּתִב דְּשְׁבִיעִית פְּטָרְתוּ גַם מְשַׁבוּעָתוֹ וְאֵע"ג דְּדַבְרֵי פְּשׁוּט הוּא דְּהַמְלִין אֶת חַבְרֵי
עַל מְנַת שְׁלֵא יִשְׁמַטְנוּ שְׁבִיעִית אֵין שְׁבִיעִית מְשַׁמְטַת וְכו' לֹא אֶמְרִינָן נַעֲשֵׂי זֶה הַנְּשַׁבֵּעַ
לְפָרוּעַ כְּמַתְנֵה שְׁאִין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמְטַת דְּאֵין הַשְּׁבוּעָה מוֹסַפַת כְּלוּם לַעֲנִינָן חַיִּיב הַמָּמוֹן
אֲלֵא מִזְרָזִת הַפְּרַעוֹן בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם וְכו' וְהִבִּיא רֵאָה לְדַבְרֵי אֶף בְּגִדּוֹן דִּינָן דֹּאֵע"ג
דְּהַמְקַבֵּל עָלָיו לְדִינָן קְרוּב אוֹ פְּסוּל בְּקִנְיָן אֵין אַחַר קִנְיָן כְּלוּם זֶה דְּוֹנָקָא פְּשַׁע' הַקְּנִינָן
אֲדַעְתָּא דְּהִכֵּי אֲבָל בְּגִדּוֹן דִּינָן הִיָּה סְבוּר דְּכָשֶׁר לְדוֹן אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁהוֹכַחְנוּ שְׁמֵן הַדִּין
פְּסוּל לְדוֹן לֹא אֶמְרִינָן שְׁמַפְּחַת הַקְּנִינָן וְהַשְּׁבוּעָה הָוָה לִיהּ כְּמַתְנֵה דֹּאֵע"ג דְּפְסוּל לְדוֹן
שְׁקַבְלוּ עָלָיו לְפִי שְׁאִין הַשְּׁבוּעָה מוֹסַפַת כְּלוּם שׁוּם מִיֵּן חַיִּיב אֲלֵא זִירָז לְבַד שְׁבִיעִיתוֹ
חַיִּיב מִן הַדִּין שְׁיִהְיֶה זִירָז מִפְּחַת הַשְּׁבוּעָה לְקִינִים עָלָיו מַה שְּׁמַחְיָיְבוּ הַדִּין וְכִינָן שְׁבַנ"ד אֵין
הַדִּין מְחִיבֵנו לְעַמּוּד לְפָנֵי לֹוי לְדִין לֹא חָל עָלָיו חַיִּיב שְׁבוּעָה: וְא"ת נִיחָא כָּל מַה שְּׁכַתְּבֵי
אִם הִיָּה רֵאוּבֵן זֶה הַבַּעַל דִּין עֲצָמוֹ אֲבָל אֵינוֹ אֲלֵא מְוַרְשָׁה מִצַּד בְּתוֹ וְכִינָן שְׁפֹן נִמְצָא שְׁלוּי
מְחֻתְּנוֹ אֵינוֹ דִּינָן לְרֵאוּבֵן מְחֻתְּנוֹ כִּי אִם לְבַת רֵאוּבֵן וְנִדְאֵי דְּכָשֶׁר לְדוֹן לֵה: לוֹמַר שְׁכַתְּבֵי
הַרְשֵׁב"א בְּתִשׁוּבָה הַבִּיאָה בֵּית יוֹסֵף סִימָן קכ"ג וְז"ל שְׁאֵם הַדִּינָיִם פְּסוּלִין לְהַעֲיֵד
לְמוֹרְשֵׁי אִם כְּתִב לוֹ בְּהַרְשָׁאָה זֵיל דוֹן וְאַפִּיק לְנִפְשָׁה הָרֵי הוּא כְּבַעַל דְּבָר עֲצָמוֹ מִמֶּשׁ
וְכַתְּבֵי הַטּוֹר בְּשֵׁם הַרְמַב"ן דְּמוֹרְשֵׁי שְׁיֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּמַה שְּׁמוֹצִיא מֵהַנְּתַבֵּעַ קְרוּבֵי פְּסוּלִין
הֵם בֵּין לְדוֹן בֵּין לְהַעֲיֵד וְכו' וּבְגִדּוֹן דִּינָן דְּבָר פְּשׁוּט הִיא שְׁיֵשׁ לוֹ לְרֵאוּבֵן תּוֹעֵלַת גְּדוּל
מִמַּה שְּׁמוֹצִיא מִיַּד שְׁמַעוֹן אֵע"ג שְׁבָא לְהוֹצִיא לְבַתוֹ לְפִי דְּכָל מַאי דְּמַחְסֵר לֵהּ עָלֶיהָ דִּינָן
תְּהַדַּר וְעָלָיו לְמִלְאֵת צְרָכָה וְלָכֵן מְכָל מַה שְּׁכַתְּבֵי גְּמַרְתִּי אֶמְרַתִּי שְׁלוּי הַנִּזְכָּר אֵינוֹ כָּשֶׁר
לְדוֹן דִּין זֶה וְלָכֵן שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' פְּטוּר מְשַׁבוּעָתוֹ זֹאת וְלִטְעֵנָ' שְׁטַעֲנָן שְׁמַעוֹן שְׁלוּי הַדִּינָן הוּא
אוֹיֵב לוֹ עֲנִינָן זֶה פְּשׁוּט הוּא בְּכָל הַפּוֹסְקִים בְּאֵי זֶה אֹפֶן יִהְיֶה פְּסוּל אוֹ כָּשֶׁר מִצַּד שְׁנֵאָה
וְלָכֵן לֹא חֲשַׁשְׁתִּי לְכוֹתְבוֹ זֶהוּ מַה שְּׁנִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דְּעַתִּי וְאֶמַר לִי לְבִי: הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר
שְׁמוּאֵל אֲרַבִּי זֵלֶה"ה: קִצַּד שְׁאֵלָה מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כְּפֹךְ הִיָּה שֶׁה"ר יַעֲקֹב לֹוי מִק"ק שְׁלוּם
הָיו לוֹ שְׁנֵי בָנִים ה"ר יוֹסֵף וְה"ר שְׁמוּאֵל וּבְהַמְשָׁךְ הַזִּמְן עָלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ וְגַמַּר בְּדַעְתּוֹ

לעלות לארץ ישראל ולקבוע שם דירתו ולכן קודם שיפטר ויתרחק מאצל בניו הנזכרים הכין והזמין פרנסתו כדי שא יצטרף לצאת מארץ ישראל ומה עשה השפיר לשני בניו הנזכרי חצר א' מקנולי שהיה לו פאן בשאלוניקי בסוף אלף נחמש מאות לבנים לשנה או מאה אונגיאש טירסירו בכל שנה ונתחייבו הבנים הנזכרים לשלוח לו המעות או הצמר בכל שנה לשכירות החצר הנז' כמו שגראה כל זה משטר אחד וכתוב וחתום מב"ד ק"ק שלום וגם כפי הנשמע ה"ר יעקב הנז' חילק הבתים מהחצר הנזכר בין בניו הנזכרים כדי שידע כל אחד ואחד מאיזה בית יגבה השכירות באופן שידע כל אחד חלקו וחלק שכירותו עד שנישא יעקב רגליו וילך לארץ ישראל ועמד שם ימים מועטים וחזר אל המקום אשר היה שם אהלו בתחלה בתצירו הנזכר וחזר וזכ' בשלו ויהי אחרי הדברים האלה ויקרבו ימי יעקב הנזכר למות ויקרא למודעיו וצנה לביתו מחמת מיתה וחלק נכסיו כמו שכתוב וחתום בשטר ויהי כמשלש חדשים אחר שגפטר ה"ר יעקב הנזכר גפטר גם כן ה"ר יוסף בנו הנזכר ונשארו מיוסף הנזכר בנים ובנות גדולים וקטנים: ועתה כשבאים לחלוק נכסי ה"ר יעקב הנזכר ה"ר שמואל בנו הנז' ויתמי ה"ר יוסף הנפטר טענו היתומים ואמרו יש לנו ליקח פי שנים מכל הנכסים ומחצר הנזכר להיות שאבינו ה"ר יוסף הנזכר הי' בכור לאביו וראשית אנו לו משפט הבכורה וה"ר שמואל הנזכר טען לא הי' בכור שאבי הנזכר הוליד בת קניימא תחלה ואף אם תמצא לומר שהי' בכור אין לה פי שנים בחצר הנזכר שכבר חילקו אבי קודם שעל' לארץ ישראל וזכיתי בחלקי וגם בשע' פטירתו צנה ואמר מה שכתוב בשטר צנואתו ונ"ל עוד צנה ואמר שישלכו בניו ה"ר יוסף וה"ר שמואל החצר ביניהם כאשר חלק להם כשהלך לצפת תוב"ב וכו' באופן שכבר זכיתי בחלקו והיתומים טוענים מעולם לא זכית בחלקה פי לא היה בינך אלא בתורת שכירות בגראה מתוך השטר הכתוב וחתום מק"ק שלום ועוד אף אם לא היה השטר ההוא בעולם ישראל ויהוד' יודעים שחזר אביה ה"ר יעקב וזכה בחצרו כל ימי היותו בחיים אחר שחזר מארץ ישראל וכן נרא' מלשון שטר הצנוא' שכתוב בו וזה לשונו וכמו כן כל מהו שחייבים כל דיירי החצר לו עד היום הזה וכל מה שחייבת לו דונה מדזוק' אלמנ' ה"ר משה ברנקאש נ"ע עד היום הזה שיתנו ג"כ לאשתו במתנה גמורה נראה מתוך לשון זה שבשעת פטירת הנז' היה החצר בחזקתו נמצא שאנו באים לזכות בו עתה מחדש מכח ירושה וכינון שכן יש לנו פי שנים בחצר מכח בכורת אבי הודיעינו הדין עם מי ואיך יחלקו נכסי עזבון ה"ר יעקב הנזכר בין ה"ר שמואל הנזכר ובין יתמי אחיו ה"ר יוסף נ"ע: תשובה עיקרון ושרשן של דברים אלו הם בבטרא פרק יש גוחלין דתנו האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים איש פלוני בני לא ירש עם אחיו לא אמר פלום שהתנה על מה שכתוב בתורה המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לא' והשנה להם את הבכור דבריו קיימים ואם אמר משום ירושה לא אמר פלום כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין ופירש רשב"ם לא אמ' פלום שהתנה על מה שכתוב בתורה וכו' ואינו יכול לסלקו מירושא זו אלא על די שיתן בלשון מתנה וכו' ריבה לאחד ומיעט לאחד והשנה להם את הבכור וכו' פירוש גתן לו במתנה כפלים או שהשנה להם הבכור בלשון מתנה דבריו קיימים שיש פח באדם ליתן ממונו במתנה לכל מי שירצה ואין פאן מתנה על מה שכתוב בתורה שהרי לא נשאר לו אחר מיתתו פלום להוריש לבניו בתורת ירושה שיטלו הפשוטים בשנה והבכור פי

שנים ואם אמר בלשון ירושה לא אמר פלום פגון שאמר על בנו בכורו יירש שדה פלוני ופלוני בני יירש בשדה פלוני הגדול בשל חבירו לא אמר פלום דמתנה על מה שפתוב בתורה שאינו יכול לעשותו יורש אלא כמשפט הפתוב: הרי לך בהדיא דדוקא בלשון מתנה יכול אדם לגרע זכות הבכור אבל בלשון ירושה אין בדבריו פלום וכן פסק הרמב"ם הלכות נחלות פרק ששי וזה לשונו אם אמר הבכור יירש פשוט או שאמר לא ירש פי שנים עם אחיו לא אמר פלום ששאמר לא יוכל לבפר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור פי את הבכור בן השנואה יפיר וכתב עליו הרב המגיד אף על פי שלא הזכיר הבכור בפירוש כיון שמפלל דבריו נגרע זכות הבכור ואמרן בלשון ירושה הרי הוא בכלל לא יוכל לבפר וכו' וכן פתב מבואר הרב אבן מיגש ז"ל וכן פסק הטור סי' רפ"א דבבכור אין יכול להעביר מחלק בכורתו פלום להוריש לשום אדם ואפילו לאחד מן האחים וכו' וכן פסקו כל הפוסקים וכיון שכן בנידון דידן אם יבואו עדים ויעידו שרבי יוסף הגז' אביהם של יתומים אלו היה בכור לאביו היה נראה לומר דלא מבעיא בשאר נכסי עזבון הזקן דפשיטא ופשיטא שיקחו היתומים פי שנים מפח בכורת אביהם כדתנן פרק יש נוחלין בנות צלפחד נטלו שלשה חלקים בנחלה חלק אביהן שהיה עם יוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה בכור נטל שני חלקים וכתב הרמב"ם הלכות נחלות פרק שני מי שהיו לו שני בנים בכור ופשוט ומתו שניהם בחייו והניחו בנים הבכור הניח בת והפשוט הניח בן הרי בן הפשוט יורש בנכסי הזקן שליש שהוא חלק אביו ובת הבכור יורשת שני שלישי שהוא חלק אביה הרי שאפילו מת הבכור בחיי אביו ואחר כך מת האב יורש בן או בת הבכור חלק בכורתו מנכסי הזקן כל שכן בנידון דידן שתחלה מת הזקן בחיי יוסף בנו שפבר הוחזק יוסף הנזכר בנכסים דפשיטא ופשיטא שזוכים בניו אלו היתומים בחלק בכורתו בנכסים שלא הוזכרו ולא נחלקו כלל כלל בצואה אלא אפילו בחצר שצינה הזקן שיחלקוהו בניו רבי יוסף ורבי שמואל כאשר חלק להם כשהלך לצפת טוב"ב היה נראה שלא אמר פלום בזה לפי שפבר הוכחנו דדוקא בלשון מתנה מהני ובנידון דידן אין פאן לשון מתנה נראה נדאי שאין בדבריו פלום פי מה שטען ר' שמואל הנזכר פי פבר זכה בו מיום שהלך אביו לצפ' טוב"ב אין בדבריו ממש מן הטעמים הפתובים ועוד שפנין שצינה שיחלקו החצר אחר פטירתו נראה נדאי שעדיין אינו מחולק שאם פבר היה מחולק וזכו בו מימי קדם מה היה מצוה: ולכאורה הייתי מעלה ארוכה לרבי שמואל הנזכר בחלק החצר שלא יטלו היתומים פי שנים מפח סיפא דמתניתין שפתבתי לעיל שאומר פתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין פירוש דכיון דאיפא לשון מתנה בהדה מהני ליה דאף לשון ירושה קונה ואפליגו בגמרא דאיפא מאן דאמר דהא דמהני לשון מתנה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף היינו באדם אחד ושדה אחת אבל באדם אחד ושתי שדות או שדה אחת ושני בני אדם לא מהני ורבי אלעזר אמר אפילו אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם מהני אכל שתי שדות ושני ב"א לא מהני פי אתא רבין אמר יירש פלוני שדה פלונית ותנתן שדה פלונית לפלוני רבי יוחנן אמר קנה וכו' ופריד בגמרא מפח ברייתא אחת דאפילו בשתי שדות ושני בני אדם דקני ואפסיקא הלכתא דתוה פדי דבור מהני וקני אפי' בב' שדות ושני בני אדם כשהזכיר לשון מתנה באחד מהם וכן פסק הרמב"ם פרק ששי הלכות נחלות וזה לשונו פתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה אף על פי

שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף דבריו קיימין וכו' עד וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים ואמר יירש פלוני שדה פלוני ותנתן לפלוני שדה פלוני יירש פלוני שדה פלוני קנו אף על פי שזה שאמר לו בלשון ירושה אינו זה שאמר לו בלשון מתנה והוא שלא ישקא בין אמירה לאמירה כדי דבור וכו' וכן פסק הטור סימן רפ"א וכינון שכן בגדון דידן הוא בשתי שדות ושני בני אדם והזכיר מתנ' בתחלה וזה לשונו וכמו כן העליה שיש לו בתצר דונה מרזיקא הנזכרת שמעטה ומעכשו הוא נותן אותה במתנה גמורה לבחורים הנזכרים וכו' עוד צוה ואמר שיחלקו בניו רבי יוסף ורבי שמואל הקצצר ביניהם פאשר חלק להם פשהלה לצפת תוב"ב וכו' הרי שהעליה הוא חצר אחד ונתנו בלשון מתנה לבחורים וכינון שהזכיר שם לשון מתנה תחלה מהני גם כן לחצר השני שהניח להיו אף על פי שלא הזכיר שם לשון מתנה ואף על פי שכתב שם רש"י בגמרא דבשתי שדות ושני בני אדם לא מהני פשהזכיר לשון מתנה תחלה עד שתהיה לשון המתנה באמצע אין בזה בית מיוחד שהרי כתב עליו הרב המגיד בפ' הנזכר שאין פירושו מחנור וכמו שהאריך שם ועוד שהרמב"ם ואבן מג"ש ז"ל סברי דאפילו בשני בני אדם ושתי שדות פינון שהזכיר לשון מתנה בין בתחלה בין באמצע בין בסוף מהני וכן פסק הטור סימן הנזכר דתוף כדי דבור מהני בכל ענין וכינון שכן היה נראה בגדון דידן דמהני לשון המתנה שהזכיר תחלה אפי' לחלק הירושה: אבל מצאתי ראיתי שכתב נמקי יוסף שם בהלכו' מה שהעלינו דתוף כדי דבור מהני מתנ' דחזד לירושה דאידיה היינו פשאומ' יירש פלו' שדה פלונית ותנתן לפלוני שדה פלונית בואו אבל אם אמר תנתן אפילו באדם אחד ובשדה אחת דמהני לכולי עלמא אם אמר יירש פלוני שדה פלונית תנתן לו פינון שלא אמר ותנתן שהנאו מוספת על ענין ראשון לא מהני לשון המתנה ללשון הירושה אלא אמרינו בהא תפוס לשון ראשון או תפוס לשון אחרון וכן פסק הר"ש בא ז"ל וכינון שכן נמצא דבגדון דידן אין כאן תוף כדי דבור שהרי לא חזר ענין הירושה עם ענין המתנה אלא אדרבה הפסוק ואמר עוד צוה ואמר שיחלקו בניו וכו' משמע מתוף הלשון שהוא דבור גפרד וצווי בפני עצמו וכינון שכן נראה ודאי דלא מהני לשון מתנה שהזכיר תחלה: אחר כך מצאתי תשובת שאלה מהרא"ש ז"ל פלל כ"ג וזה לשונו ראובן צוה מתנת מיתה שכל מה שישאר מכל אשר לו הן הקרקע הן מטלטלין שיתנו ממנו לפלוני כך וכך והשאר שיחלקו שתי אחיותיו ויתומי אחותו שליש בשליש והנה ראובן הניח בת ועמה צריה ביאור אם זכו אחיותיו במקום הבת דהא תנו האומר איש פלוני יירשני במקום שיש בת בתי תירשני במקום שיש בן לא אמר כלו' שהתנ' על מה שכתוב בתורה וכו' והשיב שזכו אחיותיו משום דהוי בשתי שדות ושני בני אדם והזכיר לאחד לשון מתנה ולשני לשון ירושה דמהני תוף כדי דבור ה"כא נמי הרי צוה שיתנו לפלוני כך וכך והשאר שיחלקו אחיותיו תוף כדי דבור ודאי דמהני ועוד אין צריה לכל זה דאפ"ל ליכא ה"כא מתנה דאחר קנו האחיות דיחלקו לשון מתנה הוא פדגרסינו פרק המוכר את הבית פשיטא אמ' יחלק פלו' בגנסי פלגא תנו חלק לפלו' מנכסי מאי אלמא לשון יחלק בכל לשון מתנה נקרא מתנה וה"כא נמי דקאמר יחלקו לשון מתנה הוא ודבריו קיימין אפילו במקום בת ואף על פי שלא שייך לבת פלום דלא בעינן שיוור במתנ' שכיב מרע היכא דמת אלא דבריו פכתובים וכמסורין דמו וכן כתב הטור סי' רפ"ב תשוב' זו לפסק הלכה דלשון יחלקו לשון מתנה הוא וכן נרא' דסבר הרמ"ה שכתב הטור סי' רנ"ג שכיב מרע

שְׁאָמַר יִטּוֹל פְּלוֹנֵי כָּל נֶכְסֵי אוּ מִקְצָתָן אוּ יִזְכָּה אוּ יִחְזִיק אוּ יִקְנֶה כָּלֵם לְשׁוֹן מִתְּנָה הֵם וְקָנָה וְכָתַב הֵרֵמ"ה ז"ל הֵנִי מְיָלִי בְּשָׂכִיב מֵרַע אֲבָל בְּבָרִיא לֹא מֵהֵנִי הֵנִי לִישְׁנֵי וְכֵן יִחְלֹק פְּלוֹנֵי בְּנֶכְסֵי יֵאָכַל פִּירוֹת דְּקָל זֶה וְאֵף עַל גַּב דְּבָאוּ לְעוֹלָם וְכֵן נֶכְסֵי לֵה דְמֵהֵנִי בְּשָׂכִיב מֵרַע לֹא מֵהֵנִי בְּבָרִיא עַד דְּאָמַר מִכּוֹרִין אוּ קוֹנֵינֵן לֵה: הֵרֵי לֵה דְסִבְרַי דְיִחְלֹק פְּלוֹנֵי מֵהֵנִי בְּשָׂכִיב מֵרַע כְּלִישׁוֹן יִזְכָּה אוּ יִחְזִיק אוּ יִקְנֶה דְכָלֵם לְשׁוֹן מִתְּנָה וְכֵן נִרְאָה גַם כֵּן מִתּוֹךְ דְּבָרֵי גְמָרֵי יוֹסֵף שְׁפָתַי בְּהִלְכוֹת עַל מִתְּנֵי דְפָרְקֵי יֵשׁ נוֹחֲלִין הַמְּחַלְקֵי נֶכְסֵי לְבָנָיו רִיבָה לֹא וּמֵיַעַט לֹא וְהַשְׁוָה לָהֶם אֶת הַבְּכוֹר דְּבָרָיו קְיָיִמִין וְכָתַב שְׁחַלְקֵי לָהֶם כֵּן אוּ שְׁצִוָּה שְׁיִחְלְקוּ בְּשָׁנָה דְהֵנִי כְּאֵלוֹ חֵלֵק הוּא וְנָתַן לְכָל אֶחָד חֵלְקוֹ וּבְלִישׁוֹן מִתְּנָה מְצִי עֶבֶד וְכוּ' הֵרֵי שְׁפָפִי אָמַר דְּכִשְׁאָמַר יִחְלְקוּ כְּנִדּוֹן דִּינֵן דְּהֵנִי לְשׁוֹן מִתְּנָה וּדְבָרָיו קְיָיִמִין וְכִינּוֹן שְׁכֹן עֲלֵה בְּיָדֵינוּ לְנִדּוֹן דִּינֵן שְׁאֵם יְבוֹאוּ עֲדִים וְיַעֲדֵדוּ שֶׁה"ר יוֹסֵף הֵנִי בְּכוֹר לְאָבִיו ה"ר יַעֲקֹב הֵנִי מֵהֵנִי דְנֹקָא לִיטְוֹל פִּי שְׁנֵים יְתוּמָיו מְחֻזָּק הַשְׁנֵי בְּתִים אֲשֶׁר הָיָה לוֹ לֵה"ר יַעֲקֹב הֵנִי בְּחֻצַּר הַגִּישׁוּדָר כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּצוּאָה וְגַם בְּשָׂאָר נֶכְסָיו וּמִטְלָטְלִין אֲשֶׁר הָיוּ לוֹ בְּעַת פְּטִירָתוֹ כִּי בְּנֶכְסִים אֵלוֹ לֹא צִינָה וְלֹא חֵלְקֵי וְלֹא נָתַן וְכִינּוֹן שְׁנֵי שְׁאָרוֹ בְּתוֹרַת יְרֻשָׁה וְדָאֵי שְׁיַעֲמוּד הַדִּין וְהַחֲלֻקָּה כְּדִין תּוֹרָה שְׁהַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנֵים אֲבָל בְּחֻצַּר הֵנִי שְׂרָבֵי יַעֲקֹב עֲצָמוֹ צִינָה וְאָמַר שְׁיִחְלְקוּ בְּנָיו הַחֻצַּר כְּאֲשֶׁר חֵלְקֵי לָהֶם וְכוּלֵי וְדָאֵי דְלֹא מֵהֵנִי הַבְּכוֹרָה לְעַנְיָן זֶה דִּיחְלְקוּ לְשׁוֹן מִתְּנָה הוּא כְּמוֹ שְׁהוֹכַחְתִּי וּבְלִישׁוֹן מִתְּנֵי דְבָרָיו קְיָיִמִין וְלֹא יִטְלוּ הַיְתוּמִים בְּחֻצַּר פִּי שְׁנֵים כִּי אִם חֵלְקֵי בְּחֵלְקֵי כְּפִי אֲשֶׁר חֵלְקוּ הֵרֵב ה"ר יַעֲקֹב זְקֵנָם: וְלַעֲנֵן מֵהַ שְׁפָתוֹב עוֹד בְּשִׁטְרַת הַצְּוּאָה שְׁצִינָה רַבֵּי יַעֲקֹב הַנּוֹזֵכֵר וְאָמַר וְכִמוֹ כֵּן שְׁתַּאֲכַל אֲשֶׁתוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיהָ שְׁכִירוֹת הַבַּיִת שְׁדָר בָּהּ כְּעַת רַבֵּי וְאַלִּירוֹ בְּלִמֵי הַקּוֹזִינֵי וְגַם כֵּן הַשְּׁתֵי בְּתִים שְׁיֵשׁ לוֹ בְּחֻצַּר הַגִּישׁוּדָא תַּאֲכַל אִמָּם דּוֹנָה רִיבָה הַפִּירוֹת מֵהַשְּׁתֵי בְּתִים כָּל יְמֵי חַיָּיהָ נִרְאָה וְדָאֵי דָאִין בְּדְבָרָיו אֵלוֹ מִמֶּשׁ וְלֹא תִקַּח דּוֹנָה רִיבָה לֹא שְׁכִירוֹת הַבַּיִת הַנּוֹזֵכֵר וְלֹא פִירוֹת הַשְּׁתֵי בְּתִים וְרִאֲיָה לְזֶה דְגָרְסִינֵן בְּבִתְרָא פָּרְקֵי מִי שְׁמַת אָמַר רַבָּה אָמַר רַב נַחְמָן שְׂכִיב מֵרַע שְׁאָמַר יְדוֹר פְּלוֹנֵי בְּבִית זֶה יֵאָכַל פְּלוֹנֵי פִירוֹת דְּקָל זֶה לֹא אָמַר כְּלוּם עַד שְׁיֵאֵמַר תְּנֹו בֵּית זֶה לְפְלוֹנֵי וְיְדוֹר בּוֹ תְּנֹו דְקָל זֶה לְפְלוֹנֵי וְיֵאָכַל פִּירוֹתָיו וּפִירְשׁ רַשְׁבַּ"ם שְׁהַטְעַם הוּא לְפִי שְׁהַדִּיר אִין בָּהּ מִמֶּשׁ לְהַקְנוּתָהּ וּפִירוֹת דְּקָל נְמִי אִין אָדָם מִקְנֵי דְבָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם וְכִינּוֹן דְּמִתְּנַת בְּרִיא אֲפִילוֹ בְּקִנְיָן סוּדָר לֹא קִנֵּי דְמִיָּלֵי לֹא מִיָּקְנוּ אֵלָא אִם כֵּן הַקְנָה לוֹ הַחֲפֵץ כְּגוֹן דְּקָל לְפִירוֹתָיו וּבֵית לְדוֹר מִתְּנַת ש"מ נְמִי לֹא קִנֵּי דְמִיָּלְתָא דְלִיתָא בְּבָרִיא לִיתָא בְּשָׂכִיב מֵרַע שְׁאִין שְׂכִיב מֵרַע חֲמוֹר מִן הַבְּרִיא אֵלָא דְאִמְרִיתָו בְּמִקּוּם קִנְיָן שְׁל בְּרִיא הוּא וְהִיכָא דָאִין קִנְיָן מוֹעֲלַת בְּבָרִיא אֲמִירָה בְּשָׂכִיב מֵרַע לֹא מֵהֵנִי מִיָּדֵי הַיְלָכְפָּד אִין מוֹעִיל עַד שְׁיֵאֵמַר תְּנֹו בֵּית זֶה לְפְלוֹנֵי וְיְדוֹר בּוֹ תְּנֹו דְקָל זֶה לְפְלוֹנֵי וְיֵאָכַל פִּירוֹתָיו וְכֵן פֶּסֶק הַרְמָב"ם הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְּנָה פָּרְקֵי י' וְכֵן הַטוֹר סִי רנ"ג וְכֵן כָּל הַפּוֹסְקֵי וְכִינּוֹן שְׁכֹן אִין לֵה לְדוֹנָה רִיבָה לִיטְוֹל שְׁכִירוֹת הַשְּׁלֵשָׁה בְּתִים הַנּוֹזֵכֵר מִן הַדִּין זוֹלַת אִם יִרְצָה רַבֵּי שְׁמוּאֵל בְּנֵה שְׁהוּא בְּחַיִּים שְׁתַּטְוֹל חֵלְקוֹ הַמְּגִיעַ לוֹ מְדָמֵי הַשְּׁכִירוֹת הֵנִי אֲבָל חֵלְקֵי הַיְתוּמִים הַקְטָנִים אִין לֵה רְשׁוּת לִיקְנוֹ' מִמֶּנּוּ כִּי הוּא זְכוּתָם וְחַיִּיבִין אֲנוּ לְזַכּוֹתָם כִּי ב"ד הוּא אָבִיהֶם שְׁל יְתוּמִים וְזָכִין לְאָדָם שְׁלֹא בְּפָנָיו זְהוּ מֵהַ שְׁהַעֲלִיתִי לְעַנְיָן דִּינָא עַל פִּי מֵהַ שְׁמִצָּאתֵי כְּתוּב בְּשִׁטְרַת הַצְּוּאָה הַנּוֹזֵכֵר לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתֵי וּמֵהַ שְׁאָמַר לִי לְבִי: נְאֻם הַצְּעִיר יַצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֵלֵה"ה: קִצָּה שְׁאֵלָה אֲנוּ חֲתוּמֵי מִטָּה נֶכְסָנוּ לְבַקֵּר אֶת רַאוּבֵן וּמִצְאָנוּ אוֹתוֹ חוֹלָה מְוָשָׁב עַל מִשְׁתּוֹ אֵף דְּבָרָיו נֶכְוָנִים וּמִיָּן שְׁבִי בְּפִיו כִּי נֶכְסָנוּ עֲמוֹ

בדברים עד אשר נתברר לנו שהי' בנדעתו פכל אדם בריא ובעל שכל וצוה מחמת מיתה כמה דברים שהם מפורשי' בארנפה בשטר צוואתו ובכללם צוה מחמת מיתה שתדור לאה אחותו ובניה מהיום הזה ועד עשר שנים רצופות באות' הדירה אשר היא ובני' דרים בה היום אשר היא בקצה חצרו הם העליות אשר נכח חצר שמעון בכל אות' דירה עליונה שאחותו הנזכרת דרה בה עכשו צוה ראובן הנזכר מחמת מיתה שתדור אחותו הנזכרת ובניה אחרי' פל העשר שני' הנזכרי' בלי שום פסוף ומחיר בעולם בלי שיהיה פח בידי יורשיו של ראובן הנז' להוציא אותה ולא את בניה מהדירה הנזכרת ולא ליטול שום שכירו' מהם עד השלמת העשר שנים הנזכרים בשום צד בעולם הנה זה יום פלוני וכו' יורנו אם זפתם לאה בדברים אלו אם לא: תשובה נראה לעניות העתי מפי סופרים ומפי ספרים שאין בדברי צוואה זו ממש ולא זכותה לאה ובניה בדירה הנזכרת כלל שאין בה ממש והכי אמרינו פרק מי שמת שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה לא אמר פלוני עד שיאמר תנו בית זה לפלוני וידור בו וכו' ועוד דנדון דידן גריע טפי דאלו היתם בגמרא הזכיר הבית שיש בו ממש ואפילו הכי כיון שלא נתן הבית דהוי דבר שיש בו ממש לא מהני ואלו בנדון דידן לא הזכיר בית לא בתחלה ולא בסוף אלא אמר תדור אחותו לאה ובניה באותה דירה וכו' וכבר אמרנו שהדירה אין בה ממש נמצא שבנדון דידן אין ממש לא בנושא ולא בנושא ולכן הדבר ברור שלא זכתה לאה ובניה בדירה הנז' והביתים הם בחזקת יורשי ראובן ומעולם לא יצאו מחזקתם לעשות מהם פרצונם ולהיות הדבר ברור בחרתי הקיצור נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: קצו תשובה להיות שנדרשתי ונשאלתי על ענין צוואת ראובן שצוה מחמת מיתה שתדור אחותו לאה ובניה מהיום הזה עד עשר שנים רצופות באותה דירה אשר היא ובניה דרים בה היום וכו' ופסקתי שאין בצוואה ובמתנה זו ממש ושהבית הנזכר' הם בחזקת יורשי ראובן ועתה ראיתי פסק מחכם אחד מחכמי הדור שפסק להפוך לכן ראיתי לענין בדבריו הניש בהם ממש לראות הניש בלשוני עולה לבל יצא משפט מעוקל ומתוך החקיר' יתברר האמת ויצא הדין לאמתו: ראשונה כתב החכם הנזכר שהדין עם לאה ובניה וכו' והטעם לזה שכתב הרמב"ן בתשובה הביאה בית יוסף חשן משפ' סימן רי"ב דסתם אדם רוצה לקני' מתנותיו וכל שאפשר לדון פן נדון וכו' וכתב ואם בסתם פל אדם אנו אומרים שרוצה לקיים מתנותיו פל שפן וק"ו בראובן זה שהפליא לעשות עם אחותו ובניה עד שצוה לקתן לה מתנה גדול' כמו שכתוב בצווא' ע"כ דבריו נאני אומר שאין בדברים אלו ממש והטעם דעד כאן לא קאמרי' דסתם אדם רוצה לקיים מתנותיו אלא במקום שיש לנו לסמוך בדבריו ולומר שכלל בדברים ההם אף הענין שהוא שאנו מסופקים בו אז נאמר ודאי שכלל הענין שהוא בדבריו לפי שאדם רוצה לקיים מתנותיו לפי שאותם הדברים שדבר הם עצמותיים ועקריים ומהנים לענין דינא ואין הספק אלא אם נכלל בדברים ההם אף הענין שהוא או לא אבל כששרשן של הדברים שדבר אין בהם ממש ולא יועילו ולא יצילו כי תהו המה ממעלה ומה מוריד רצון השכיב מרע והלא דברים שבלב אינם דברים: וראיה לזה במקום שבא החכם הנז' מתשובת הרמב"ן אלא שהעלי' תחלתה ונ"ל שנשאל אם אמר שנירתי לי ולפלוני דיר' מי אמרינו כיון דלגביה שניר גוף ודירה אף לאותו פלוני נמי מהני או לא והשיבנראה לי דאחר שכלל אחד עמו לכלם שניר בענין אחד לפי שכן הסתם אדם רוצה לקיים מתנותיו וכל שאפשר לדון פן נדון ע"כ הרי לך

דאף על גב דקיימא לו דהמקנה לחבירו דירת ביתו אין בדבריו ממש שהדירה אין בה ממש ואינו נתפש בקנין מכל מקום אם מכר האדם ביתו לאחר ושייר הדירה והאוויר לעצמו מהני משום דאמרינן דלעצמו שייר בעין יפה והוי פאלו פירש ושייר לו מקום והוי דבר שיש בו ממש שהקנין נתפש בו וכמו שפסק הרמב"ם הלכות מכירה פרק כ"ג וז"ל אבל אם מכר אילן ושייר פירותיו לעצמו הרי שייר מקום הפירות אף על פי שלא פירש לגבי עצמו בעין יפה משייר וכן הטור סי' רי"ב כתב אם מכרם לאחר ושייר הדירה והאוויר לעצמו מהני דבעין יפה משייר והוי פאלו פירש ושייר לו מקום: הרי לה שלדעת כל הפוסקים פשמישייר דירה לעצמו לא חשיב מן הדין דבר שאין בו ממש אלא ושייר מקום ממש ולכן נשאל להרמב"ן ז"ל אם אמר שיירתי לי ולפלוני דירה מי אמרינן פיון שמו הדין הגמור מהני השייר לדירה לפי שייר גוף מהני אף לאותו פלו' או לא והשיב דסתם אדם רוצה לקיים מתנותיו ולכן נאמר שלכלם שייר בענין אחד ובאופן שייר לעצמו גוף ממש דמהני מן הדין אף לפלוני שייר גוף דמן הדין הגמור מהני וכן מצאתי תשובת הרשב"א סי' אלף ת"א מהעמק יד שכתב פיון שכלל דירת חבירו עם שייר דירה לעצמו פי היכי דלגביה דידיה הוי משייר גוף לחבריה נמי אבל בנדון דידן שעקרן של דברי' אין בהם ממש כדאמרינן פרק מי שמת שכב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה לא אמר פלום ופירש רשב"ם שאין שכיב מרע חמור מן הברי' אלא דאמירתו במקום קנין של ברי' הוא והיכא דאין קנין מועיל' בברי' אמירה בשכיב מרע לא מהני מידי וכו' איך נאמר שלפי שהאדם רוצה לקיים מתנותיו שיעיל הפה מה שתקנו חז"ל וכי אם אדם הקנה מתנתו לאחר בקנין חצי רמון או חצי אגוז שאמרו ז"ל דלא מהני נאמר אנחנו דמהני לפי שגלה דעתו ליתנו בלב טוב ונאמר דסתם אדם רוצה לקיים מתנותיו ודאי דלא אמרינן הכי והמתנה אינה מתנה אף בנדון דידן פיון שהדיר' אין בה ממש ואמרו ז"ל דלא מהני בה קנין אף על פי שראובן הפליא לעשות עם אחותו אין מועיל לו רצון מתנתו פיון שלא נתנם פתקון חז"ל: וכתב עוד שמתנה זו קיימת דעד פאן לא קאמרינן בגמרא שאם אמר ידור פלוני בבית זה לא אמר פלום אלא פשאותו פלוני עומד חוץ מן הבית ולא הנה לו בבית שום אחיזה אז נדאי אמרינן דדבר שאין בו ממש אין בו קנין אמנם בנ"ד שאחות ראובן עם בניה היו דרים בבית מקדם זה ימים וכבר היו מחזיקים בדירה וכו' הרי הוא פאלו נתן שווי השכירו' שהוא מנה אלא שנתן לה שינכ' המנה שהוא בשכירו' שהית' צריכה לפרוע מן הבית עכ"ד: האמת תמיה אני איך עלה במחשבתו לכתוב פה מכמה טעמי' אם מפני שהתקון שרצה לתקן לקיים המתנה לא הוי תקון ואם מפני שאף אם יהיה התקון אין לנו רשות לתקן הלשון לקיי' המתנ' פי אין לנו אלא מה שמוציא השכיב מרע מפיו: וראיה לזה שכתב הר"ן בהלכות פרק מי שמת על ההיא דשכי' מרע שאמר ידור פלוני בבית זה לא אמר פלום פתב וז"ל ומדלא מתקנינן לישנא למימר דבית לדיר' קאמר או דקל לפירו' משמע דדוקא בברי' דיינינן לישנא' וכו' וכתב עוד ונרא' לי דלא שינכ' לאקשוני' אמאי לא אזלינן בתר אומדנא הכא בשכיב מרע כדלעיל במתני' וגבי מסוכן בגט דלגבי' נפש' אנו סהדי דודאי לא שביק נפשיה וגבי גט משום עגונא אקילו בה פמה קולות אבל לגביה מתנת אחרים אף על גב דאי לא בעי למימר דקל לפירות הא דאמר פירו' דקל דברי בטל' נינהו מפל מקו' אין לנו אלא מה שהוציא מפיו: הרי לה ראייה ברור' שאין לנו רשות לתקן הלשון וכן כתב הרשב"א בתשוב'

מהעתק יד אלהי ש"י וגם מגיד משנ' הלכות זכיה ומתנ' פרק עשירי כתב בשם הרשב"א וזה לשונו שכתב פרק מי שמת גבי ההוא דאמר ידור פלוני בבית זה לא אמר פלום ושמעיו מהכא דלא מתקינו לישנא במתנת שכיב מרע אלא דיינינו ליה פדדינינו בברייתא דדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים דמו אבל להוסיף על דבריו לא אמרו דאי לא אף אנו נתקן הלשון ונאמר פינו שאמר ידור הרי גלה בדעתו שירצ' שידור זה בביתו ונתקן ונאמר דבית לדירה קיימא וזה נרא' לי ברור וכו' וכן הרב המגיד מסכים לסברא זו אלא שרצ' לחלק בין האומר תנו שטר פלוני לפלוני דלדעת הרשב"א צריף שיאמר הוא וכל שעבודא דאית ביה וכו' במאי דאמרינו בנדון דידן עד שיאמר תנו בית זה לפלוני שידור בו וכו' ואלו לדעת הרב המגיד שרצ' לישב סברת הרמב"ם דסבר דאע"ג דלא אמר הוא וכל שעבודא דאית ביה מהני בשכיב מרע פתב הרב המגיד ונראה לי לחלק בין זה להיא דדיר' לפי ששם אם לא נוסף מתנה אחרת בכלל דבריו והוא גוף הבית אי אפשר לתקן בשום צד שיועילו דבריו וכיון שכן ודאי אמרינו אלו רצה לתת גוף לפירותיו הנה נותן אבל בשט' וכו' הרי לה מפל הני אשלי רבב' הר"ן הרשב"א הרב המגיד ז"ל שאמרו בפירוש שאין לנו להלך בתר אומדן דעתא ולתקן לישנא ואין לנו אלא מה שהוציא מפיו ואף על פי שאין בו ממש: וגם התקון שרצ' לתקן לא תשיב תקון כמו שהוא עצמו הורה בדבריו באמרו וכדי שלא יהיה זה כחלום בלא פתרון וכו' ורצה לפתן' אותו אלא שהאמ' הוא שנסאר בלא פתרון והטעם שמאחר שהוכחנו שאין לנו אלא מה שהוציא השכיב מרע מפיו והשכיב מרע לא הקנה אלא הדירה לבד מאי מהני האחיזה שיש לה ללא הנזכרת בבית מקדמת דנא והלא בית זה אינו הפקר עד שנאמר כל הקודם זכה בו אלא בית זה יש לו בעלים וצריף דעתו להקנותו שדעת אחרת מקנה אותו וכיון שמעולם לא היה דעת הבעלים להקנות הבית מה מעלה ומה מוריד דעת התופש אם אין דעת אחרת מקנה אותו דהא גוף הבית לעולם הוא בחזקת הבעלים ומעולם לא יצא מרשותו דהא אפילו המשפיר בית לחבירו דקיימא לן שכירות ליומיה מכירה ליומיה מפל מקום אמרינו בערכין פרק משקלי עלי דאם הקדישו משכיר דהוי הקדש אף על גב דקיימא לו איש פי יקדיש את ביתו קדש מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו מפל מקום הוי הקדש וטעמא דמילתא כמו שפירשו התוספות בקמא פרק שור שנגח את הפרה דף נ"א שאין גוף הקרקע יוצא לעולם מתחת יד המשפיר וכן פסק הרמב"ם הלכות ערכין וחרמים פרק ו' וכיון שכן אף בנדון דידן פינו שלא נתן הש"מ גוף הבית נמצא שגוף הבית לעולם היה בחזקת ראובן וכיון ששטר נכנס בחזקת יורשיו ומעולם לא יצא מרשותם ואף על פי שהיה לה ללא אחיזה בבית לא מהני ולא מעלי שהיא נאחזת במה שאינו שלה ולעולם הקרקע בחזקת בעליה עומדת: וגם מה שהעלה מתוך דברי העטור והיא ההגהה הפתובה בהלכות זכיה ומתנה פרק עשירי וז"ל התכם הנזכר למדנו דלדעת רב נחשון ואביו של בעל העטור ובעל העטור עצמו ואפשר כפי הגירסא שמצאתי כנז' לעיל דרב שריא גאון ז"ל דעתו פדעת רב נחשון אם כן לדעת אלו גאוני עולם בנ"ד לאה זכתה בבית ובניה אחריה ואפילו לא היתה דרה בבית בעת צואת הש"מ פינון שלדעתם ז"ל לא אמר רב נחמן דשכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה לא אמר פלום אלא מטעמא דשעה אחת משמע אם כן בנדון דידן שקצב זמן פשיטא שיש לה ולבניה לדור כל זמן הנזכר בצואה עכ"ד אומר אני שפמחילת כבוד תורתו שאין בעלי סברא פי אם רב נחשון וגם

אָביו וְשֵׁל בַּעַל הָעֵטוּר לְפִי הַפִּירוּשׁ שְׁפִירוּשׁ הוּא בְּהַמְשָׁךְ הַלְשׁוֹן אֲבָל הָעֵטוּר עֲצָמוֹ מְעוֹלָם
לֹא סָבַר כֵּן אֲלֹא דְטַעַמָא דְרַב נַחְמָן דְּאָמַר לֹא אָמַר כְּלוּם הָיִי מִשׁוּם דְּדִירָה אֵין בְּהָ מַמְשׁ:
וְרֵאזִיָּה לְזֶה מַה שְׁפַתְבּ הָעֵטוּר עֲצָמוֹ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שְׁכִיב מְרַע שְׁאָמַר יְדוּר פְּלוּנִי בְּבֵית זֶה
וַיֵּאכַל פִּירוֹת דְּקָל זֶה לֹא אָמַר כְּלוּם עַד שְׁיֵאמַר תָּנוּ בֵּית זֶה לְפְלוּנִי וַיְדוּר בּוֹ תָּנוּ דְּקָל זֶה
לְפְלוּנִי לְפִירוֹתָיו וַיֵּאכַל פִּירוֹתָיו כְּדַפְרֵישִׁית בְּמֵאמַר רֵאשׁוֹן וְרַבֵּינוּ שְׁרִירָא אָמַר מִפְּנֵי
שְׁלֹא אָמַר יְדוּר בּוֹ פְּלוּנִי כִּי וְכִי וַיְדוּר בּוֹ שְׁעָה אַחַת מִשְׁמַע וְהִלְכְתָּא מִקְלֵתָא דְּאִיתָא
בְּבָרִיא בְּקִנְיָן אִיתָא בְּשְׁכִיב מְרַע בְּצַוְוָאָה בְּעֵלְמָא מִקְלֵתָא דְּלִיתָהּ בְּבָרִיא לִיתָהּ בְּשְׁכִיב
מְרַע וְהָא דְּאָמַר רַבָּא הַלְוֹאֵתִי לְפְלוּנִי הַלְוֹאֵתוֹ לְפְלוּנִי וְאַף עַל גַּב דְּלִיתָא בְּבָרִיא דְּהָא
בְּבָרִיא לֹא מְהֵנִי קִנְיָן דְּאִין מְטַבַּע נִקְנָה בְּחִלְפִין וְאִינָם בְּרֵשׁוֹתוֹ וְאִיתָהּ בְּשְׁכִיב מְרַע הָא
נְמִי אִיתָהּ בְּבָרִיא בְּמַעְמַד שְׁלֵשְׁתָּן דְּאָמַר רַב כְּהֵנָּא אָמַר רַב מְנָה לִי בִּידָה תָּנְהוּ לְפְלוּנִי
בְּמַעְמַד שְׁלֵשְׁתָּן קִנְיָה וְרַב פָּפָא אָמַר הוּאִיל וַיּוֹרֵשׁ יוֹרֵשָׁה אֲבָל דְּבָר שְׁאִין בּוֹ מַמְשׁ וְדָבָר
שְׁאִין בּוֹ הַקְנָאָה אֲפִילוּ יוֹרֵשׁ אִינוּ יוֹרֵשָׁה אִם הוֹרִישָׁה לוֹ מוֹרִישָׁיו וְכֵן הִלְכְתָּא ע"כ: הָרִי
לֵךְ בְּפִירוּשׁ שְׁהָעֵטוּר עֲצָמוֹ סָבַר דְּדָבָר שְׁאִין בּוֹ מַמְשׁ אֵין הַיּוֹרֵשׁ יוֹרֵשָׁה וְזֶהוּ טַעַמָא דְּרַב
נַחְמָן בְּמַה שְׁאָמַר לֹא אָמַר כְּלוּם לֹא כְּמוֹ שְׁפִירוּשׁ רַב נַחְשׁוֹן דְּטַעַמָא מִשׁוּם חֶסְרוֹן קִצְבַת
הַזְּמַן וְגַם מַה שְׁפַתְבוֹ בְּלִשׁוֹן הָעֵיטוּר רַב שְׁרִירָא מוֹכַח מִתּוֹכוֹ דְּטַעוֹת נִפְל בְּסִפְרִים וְאִינוּ
אֲלֵא רַב נַחְשׁוֹן דְּאִם אִיתָא דְּהוּא רַב שְׁרִירָא לְמָה לֹא חִיָּבַר הָעֵיטוּר סְבַרְתָּ רַב שְׁרִירָא
וְרַב נַחְשׁוֹן יַחַד לֹא בְּמֵאמַר רֵאשׁוֹן וְלֹא בְּהִלְכוֹת מִתְנִי' אֲלֵא שְׁבַמֵּאמַר רֵאשׁוֹן הִבִּיא סְבַרְתָּ
רַב נַחְשׁוֹן לְבַד וּבְהִלְכוֹ' מִתְנֵה לֹא הַזְכִּיר לְרַב נַחְשׁוֹן כִּלְל הַמְּוַזְכֵּר בְּמֵאמַר רֵאשׁוֹן עַם
הַיּוֹת שְׁפַתְבּ כֵּאֵן בְּהִלְכוֹת מִתְנֵה כְּדַפְרֵישִׁית בְּמֵאמַר רֵאשׁוֹן שְׁנִרְאָה שְׁהִיָּה מְסוּדָר לְפָנָיו
מַה שְׁפַתְבּ שֵׁם וְעַם כֵּל זֶה לֹא הַזְכִּירוּ כִּלְל וְכַתְּבֵי אִוְתָהּ הַסְבָּרָא עֲצָמָה בְּשֵׁם רַב שְׁרִירָא
לְעַרְבִינְהוּ וְלִתְנִינְהוּ אֲלֵא וְדֵאִי טַעוֹת נִפְל בְּסִפְרִים וְאִין בַּעַל סְבָרָא זֹו כִּי אִם רַב נַחְשׁוֹן
לְבַד וְכֵן הַמְּרַדְכִי שְׁמַבִּיא סְבָרָא זֹו בְּסוּף בְּתָרָא לֹא כְּתִבָּה אֲלֵא בְּשֵׁם רַב נַחְשׁוֹן וְכֵן הַר"ר
בֵּית יוֹסֵף נֵר"ו שְׁהוּא הַתַּיִיר הַגְּדוֹל וְלֹא יִפְלֵא מִמֶּנּוּ כֵּל דְּבָר לֹא כְּתִב סְבָרָא זֹו אֲלֵא בְּשֵׁם
רַב נַחְשׁוֹן וְאַחַר שְׁאִין בַּעַלִי הַסְבָּרָא זֹו כִּי אִם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם לֹא שְׁלֵשָׁה גְּרָגְרִים בְּרֵאשׁ
אָמִיר הֵיִשׁ לְהֵם מִשְׁקַל נֶגֶד כֵּל גְּאוּנִי רַבְנֵי עוֹלָם רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים עֲצָמוֹ מְסַפֵּר כְּלָם
כְּאֶחָד עוֹנִים דְּטַעַמָא דְּמִקְלֵתָא מִשׁוּם דְּדִירָה אֵין בְּהָ מַמְשׁ נוֹסֵף עַל זֶה דְּקַרְקַע בְּחִזְקַת
בְּעֵלְיָה עוֹמְדָת וּבְכָל אֵיזָה סִפְק אִוְקִמִינּוּ לִיָּה אַחְזַקְתִּיהָ: וּמַה שְׁפַתְבּ עוֹד הַחֲכָם הַנְּזַכֵּר
דְּיָדוּעַ לְכָל דְּאִפּוֹשִׁי בְּמַחְלֻקְתָּ לֹא מִפְּשִׁינּוּ וְשֵׁטוֹב וַיִּשֶׁר לְהַרְחִיק מִחְלֻקְתָּ וּלְקַרְבַּ הַסְבָּרוֹת
כֵּל הָאֲפֻשֶׁר יֵשׁ לָנוּ לְדוֹן וְלוֹמַר דַּע"כ לֹא פְּלִיגִי רַב הָאִי י"ל וְהַנְּמַשְׁכִּים אַחֲרָיו עַל רַב
נַחְשׁוֹן אֲלֵא לְמִי שְׁאִינוּ דָר בְּבֵית בְּשַׁעַת הַנְּתִיבָה אֲלֵא שְׁעַתָּה רוֹצֵה לִיכְנֹס בְּהָ מִפְּחַ הַצְּוֹאָה
אֲבָל בְּגוֹדוֹן דִּינּוֹ שְׁפַכְרָ דְּרָה שֵׁם לֵאָה הַנְּזַכֵּרְתָּ וּבְנִיָּה וְהִיָּה לָהּ אַחֲזִינָה בְּגוֹף הַבֵּית אֵין צָרִיךְ
לוֹמַר בֵּית זֶה לְדוּר שְׁפַכְרָ הִיא בְּבֵית וְכו' מְלַבֵּד מַה שְׁפַכְרָ כְּתִבְתִּי שְׁאִין בְּדָבָרִים אֵלוֹ
שׁוּם טַעַם מִכָּל מְקוֹם פְּרַכְיָן לִיָּה לְפִי שִׁטְתִּיהָ וְזֶה שְׁהָרִי הַטוּר דְּסָבַר כְּרַב הָאִי כְּתִב
בְּחֻשׁוֹן הַמְּשֻׁפֵּט סִימָן רִי"ב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֵין אָדָם מְקַנָּה לְאַחַר בֵּין בְּמִכְרָ בֵּין בְּמִתְנָה אֲלֵא
דְּבָר שֵׁיִשׁ בּוֹ מַמְשׁ אֲבָל דְּבָר שְׁאִין בּוֹ מַמְשׁ אֵין קִנְיָן נִתְפָּשׁ בּוֹ כִּיצַד אֵין אָדָם מְקַנָּה
לְחַבְרָיו רִיחַ הַתְּפוּחַ וְלֹא טַעַם הַדְּבִשׁ וְלֹא עֵין הַבְּדוּלַח לְפִיכָף הַקֵּן לְחַבְרָיו דִּירַת בֵּיתוֹ
אִינוּ נִתְפָּשׁ בְּקִנְיָן וְכו' וּמִיָּהוּ אִם מְכָרָה לְאַחַר וְשִׁייר הַדִּיר' וְהָאוּר לְעֲצָמוֹ מְהֵנִי
כְּדַפְרֵישִׁית לְעִיל דְּבַעֲזִין יָפָה שִׁייר וְהָיִי כְּאֵלוֹ פִּירוּשׁ שְׁשִׁייר לוֹ מְקוֹם וְהַשְׁתָּא אִם אִיתָא

דְּכַשְׁדָּר בְּבֵית תְּחִלָּה מִהֲנִיא אֲמָאֵי נָקֹט וּמִיָּהוּ אַם מְכַר לְאַחַר וְשִׁיר הַדִּירָה דְּהוּי טַעֲמָא
מִשׁוּם שְׁשִׁיר לֹו מְקוּם־שִׁישׁ בּוּ מִמָּשׁ וּמִעוֹלָם לֹא יֵצֵא מִחֻזְקָתוֹ לְפִלּוּג וְלִיתְנֵי בְּדִידָה
וְלִשְׁמוּעֵינוּ רְבוּתָא הֵיכָא דְדָר בָּהּ כְּבָר מְקַבֵּל הַמִּתְנָן דְּמַהֲנֵי אַע"ג דְּלֹא הִקְנֵי לֹו פִי אַם
הַדִּיר' שְׁאִין בָּהּ מִמָּשׁ פִּינֹן שְׁהִי דָר בּוּ תַחֲלֵי אֱלָא וְדָאֵי הָאֵמ' יוֹר' דְּרָפּוּ שְׁפִינֹן שְׁהַדִּיר'
אִין בָּהּ מִמָּשׁ וְאִין בָּהּ הִקְנֵא' אִינֵי מַעֲלֵי וְלֹא מוֹרִיד הַדִּיר' תַּחֲלֵי וְלִכְפֹּה לֹא מְצִי לְמִינְקֹט כ"א
חֲלֹנְק' מְכִיר' שְׁשִׁיר גּוּף וּמְקוֹ' מִמָּשׁוֹת לְעַצְמוֹ: עוֹד רְצָה הִחָכֵם הַנְּזֵ' לְקַנְיִים סְבָרְתוֹ לֹוֹמַר
שְׁפִינֹן שְׁלֹא הַנְּזַפְר' כְּבָר מִקְדַּמַת דְּנָא הִית' דַּר' בְּבֵית שְׁזָכְת' בְּמִתְנָן זֹו וְהִבִּיא רֵאִי לְזֵה
מַהָּא דְאֲמַרִי בְּכַתְּבוֹת פֶּרֶק הַכּוֹתֵב הָאוֹמֵר לְחַבְרֵי דִין וְדַבְרִים אִין לִי עַל שַׁד' זֹו וְאִין לִי
עֶסֶק בָּהּ וַיְדִי מְסוֹנְלָקוֹת הֵימְנָן לֹא אֲמַר פְּלוּם פִּירוּשׁ מְפַנֵּי שְׁהַלְשׁוֹן גְּרוּעַ דְּאִין פֶּאן לְשׁוֹן
מִתְנָ' אַבְעִיא לְהוּ קְנוּ מִיָּדוֹ מַהוּ וּפִירֵשׁ רַש"י דְּאַבְרָהָמ' קֹאֵי דְקַתְנֵי לֹא אֲמַר פְּלוּם וְטַעֲמָא
מִשׁוּם גְּרִיעוּת' דְּלִישְׁנָא הוּא מַהוּ מִי אֲמַרִינֵן לֹא הִקְנֵי בְּחִלְפִין הַלְלוּ פְּלוּם וְלֹא אֲמַר עָלֵי
אֱלָא לְשׁוֹן דִּין וְדַבְרִים אוּ דִילְמָא אִין חֲלִיפִין בְּאִים אֱלָא לְדַבְר' שִׁישׁ בּוּ מִמָּשׁ שְׁנֵה קוֹנֵ'
אֵת הַסוּד' וּמְקַנֵּי לֹו חֲפִיץ הַמְּכָר אוּ הַמִּתְנָן וְעַל גּוּפָא שְׁל קַרְקַע קְנוּ מִיָּדוֹ וּמִתְנָן גְּמוּר' הִיא
אֲמַר רַב יוֹסֵף מְדִין וְדַבְרִים קְנוּ מִיָּדוֹ וְאִינוּ פְּלוּם וְאֲמַר אֲבִי מְסַתְּבָרָא מִקְלָתָא דְרַב יוֹסֵף
בְּעוֹרֵר פִּירוּשׁ כְּשֶׁפֶּא חַבְרֵי זֵה לְהִזִּיק בְּחִלְקוֹ מִיָּד עֶמֶד וְעַרְעַר עַל הַמִּתְנָה וְאֲמַר לֹא נִתְתִי
לָהּ אֵת הַשְּׂדֵה וְדִין וְדַבְרִים בְּעִלְמָא אֲמַרְתִּי לָהּ שְׁלֹא אֲרִיב עִמָּה אֲבָל בְּעוֹמֵד מִגּוּפָא שְׁל
קַרְקַע קְנוּ מִיָּדוֹ פִּירוּשׁ שְׁעַמֵּד שָׁם יוֹם אוּ יוֹמִים וְאַחַר כֹּה עַרְעַר לֹא דִהַשְׁתָּא הוּא דְקָא
הַדָּר בִּיהַּ וְלִמְדוּהוּ לְטַעוֹן כֹּה עַד פֶּאן סוּגְיִית הַגְּמָרָא וְכַתֵּב לְמַדְנֹו דָּאֵף עַל גַּב דְּלַדְעַת רַב
יוֹסֵף כְּשֶׁאֲמַר דִּין וְדַבְרִים אִין לִי עַל הַשְּׂדֵה זֹו שְׁהַלְשׁוֹן גְּרוּעַ וְאֵף עַל פִּי שְׁקֵנוּ מִיָּדוֹ אִינוּ
פְּלוּם עִם כָּל זֵה אֲנוּ מְחַלְקִים וְאוֹמְרִי דְלֹא אֲמַר כֵּן רַב יוֹסֵף אֱלָא בְּעוֹרֵר קוֹדֵם שְׁעַמֵּד
שָׁם הַמְּקַבֵּל אֲבָל כָּל שְׁעַמֵּד שָׁם הַמְּקַבֵּל אֲמַרִי דְגּוּף הַשַּׁד' הִקְנֵה לֹו וְאַעֲפ"י שְׁאִין הַלְשׁוֹן
מִשְׁמַע כֵּן מְדַבְרֵי כָּל שְׁכֵן וְקַל וְחֹמֶ' שִׁישׁ לְנוּ לְחַלֵּק בְּנִדּוֹן דִּינֹן דְאַע"ג דְּכְשֶׁאֲמַר דְּדוֹר
פְּלוּנֵי בְּבֵית פְּלוּנֵי הַלְשׁוֹן גְּרוּעַ וְלֹא אֲמַר פְּלוּם הֵינְנוּ כְּשֶׁלֹּא הִיָּה דַר אוֹתוֹ פְּלוּנֵי בְּבֵית
וְכו' אֲבָל אִם הִיָּה הַמְּקַבֵּל כְּבָר דַּר בְּבֵית כְּלוּלֵי עִלְמָא מוֹדוֹ דְגּוּף הַבֵּית נִתֵן לֹו וְכו': וְאַנִּי
אוֹמֵר שְׁאִין מְכָל הַדַּבְרִים הָאֵלּוּ רֵאִיָּה כָּלֵל וְהַטַּעַם שְׁצָרִיף לְדַקְדַּק וְלְחַקוֹר מַהוּ הַדַּבְר'
שְׁמִקְנִיִים הַעֲנִין מְצִיאוֹת הַקְּנִין שְׁנַעֲשֵׁ' תַחֲלֵי אוּ מְצִיאוֹת הַעֲמִיד' שְׁעַמֵּד שָׁם מְקַבֵּל הַתְּנָה
וְדָאֵי שְׁאִין לָהּ דְבַר שְׁמִקְנֵי' הַעֲנִין אֱלָא מְצִיאוֹת הַקְּנִין הַנַּעֲשֵׂה תַחֲלָה אֱלָא שְׁכְּשַׁעֲמֵד
שָׁם מְקַבֵּל הַמִּתְנָה וְשִׁתַּק הַנּוֹתֵן גִּילָה דַעֲתוֹ וְסוּפּוֹ הוֹכִיחַ עַל תַּחֲלָתוֹ שְׁמַגּוּפָה שְׁל קַרְקַע
קְנוּ מִיָּדוֹ וְאַעֲפ"י שְׁהַלְשׁוֹן גְּרוּעַ בְּאוֹמְרוֹ דִין וְדַבְרִים וְכו' מ"מ הַלְשׁוֹן סוּבַל שְׁמַגּוּפָה שְׁל
קַרְקַע קְנוּ מִיָּדוֹ שְׁהִירֵי לְדַבְרֵי אֲמִיָּר בֵּין בְּעוֹרֵר בֵּין בְּעוֹמֵד קְאָמַר דְּמַגּוּפָה שְׁל קַרְקַע קְנוּ
מִיָּדוֹ וּפְסַק הַלְכָתָא וְהִכִּי נָמִי אֲמַרִי פֶּרֶק חֻזְקַת הַבְּתִי'וֹכֵי כְּתֵב לֹו מֵאֵי הוּי וְהַמְנִיא הָאוֹמֵר
לְחַבְרֵי דִין וְדַבְרֵי אִין לִי עַל שְׂדֵה זֹו וְכו' לֹא אֲמַר פְּלוּם הֵכָּא בְּמֵאֵי עֲסַקִינֵן בְּשְׁקֵנוּ מִיָּדוֹ
וְלֹא חִילְקֵי בֵּין עוֹרֵר לְעוֹמֵד נִרְאֵה דְאַע"ג דְּהַלְשׁוֹן גְּרוּעַ מ"מ הַקְּנִין עוֹשֵׂה שְׁהַלְשׁוֹן עַצְמוֹ
סוּבַל הַפִּירוּשׁ דְּמַגּוּפָה שְׁל קַרְקַע קְנוּ מִיָּדוֹ וְלִכֵּן אִין חִילּוּק בֵּין עוֹרֵר לְעוֹמֵד אֱלָא שְׁרַב
יוֹסֵף סְבִיר' לִי שְׁאִין הַלְשׁוֹן סוּבַל זֹאת הַפִּירוֹ' אֱלָא כְּשֶׁגִּילָה דַעֲתוֹ לְבַסּוּף וְשִׁתַּק כְּשַׁעֲמֵד
שָׁם מְקַבֵּל הַמִּתְנָן אֲבָל בְּעוֹרֵר סוּפּוֹ הוֹכִיחַ עַל תַּחֲלָתוֹ שְׁמִדִין וְדַבְרִים לְבַד קְנוּ מִיָּדוֹ:
נְמָצָא שְׁחוֹזֵק וְקִיּוּם הַעֲנִין לֹא בָּא מְצַד מְצִיאוֹת הַעֲמִידָה בַּשַּׁד' אוּ בְּבֵית אֱלָא מְצַד לְשׁוֹן
הַמִּתְנָה וְלִכֵּן בְּשִׁלְמָא בְּנִדּוֹן הַהוּא שְׁהִי שָׁם קְנִין מַהֲנֵי דְאֲמַרִי דְּמַגּוּפָה שְׁל קַרְקַע קְנוּ

מידו אבל בנדון דידן דקיי"ל דאין אדם מקנה הדירה שאין בה ממש מאי מהני מה שדר
שם מקבל המתן' הלא אין הלשון שאמר המצנה סובל לומר שכונתו ליתן גוף הבית
באופן שמה שכתב החכם דאמרין דגוף השדה הקנה לו ואעפ"י שאין הלשון שאמר
משמע פן מדבריו במחילת פבוד תורתו שאין הענין פן אלא שהלשון משמע פן פיו
דאיפא קנין בין בעורר בין בעומד אלא דרב יוסף קאמר שלא נפרש פנות הלשון פן אלא
כשעמד אבל בעורר לא נפרש הלשון פן באופן שכלל העולה מדברי שקיום וחזק הענין
לא בא שם אלא מצד לשון המתן' שסובל פירו' חזק המתן' אבל בנ"ד שאין הלשון סובל
קיום המתן' אין לנו לעשות יש מאין ולבנות מגדל על אדני תהו ואבני בהו: ועוד אני
אומר אף אם נרצה לומר שנדון דידן נמי סובל הלשון לומר שנתן גוף הבית מפי העמיד'
שעמד שם המקבל מ"מ בנדון דידן לא מהני וטעמא דמילתא דעד פאן לא קאמר רב יוסף
דבעומד מגופא של קרקע מידו אלא בעמידה הבאה מפי המתן' דכיון שאות' העמידה
באה מפי המתן' גילה דעתו פיון ששמת שכשהקני' נתן המתן' מגופא של קרקע קנו
מידו והשתא נמי החזיק בגוף הקרקע אבל בנ"ד שהעמיד' בבית לא באה מפי המתנה
אלא העמיד' היתה קודם המתן' שהיתה לאה דרה מקדמת דנא בבית ההוא ואז בזמן
הדיר' ההיא פשיט' ופשיטא שהבית הוא בחזק' ראובן כמו שפבר כתבתי לעיל עד יום
מותו ולא הונפרת אינו זוכה במתנת' אלא לאחר מיתת ראובן כמו שכתב הרמב"ם
הלכות זכיה ומתנה פרק שמיני וכן כל הפוסקים דמתנת שכיב מרע אינו קונה אלא לאחר
מיתה ואין אחר זוכה בדבר שצוה לו בין מקרקעי בין מטלטלי אלא לאחר מיתה: וכיון
שפן איך יוכיח אותה העמידה הקודמת שאז אין הגוף של הבית של לאה הנזכרת לומר
שמה שנתן לה הוא גוף הבית ממש ואין לומר שאם לא תועיל הדיר' הקודמת תועיל
הדיר' המאוחרת הבא' מפי המתנה שהרי לאה הנזכר' דרה כמ' שנים בבתים אחר מיתת
ראובן: ליתא דעד פאן לא קאמרין התם בעומד מהני אלא כשעמ' בקרקע בפני הנותן
ממש ולכן אמרין ודאי פיון ששמת ולא מיח' בו גילה פונתו שדעתו בהקנאתו מגופא
של קרקע קנו מידו ואע"ג דהשת' קא צוות השתא הוא דקא הדר ביה אבל בנדון דידן
שלא עמדה בבית אלא בפני היורש אין שתיקת היורש מועיל לפרש פנות לשון הנותן
דמהיכא קא ידע ומה ששמת עד עכשו הוא שהיה סבור שהדין כד' שהמתן' קיימת מפי
הלשון ההוא אבל עכשו שראה שאין ממש במתנה ההיא טען טענתו אבל לעולם לא
היתה שתיקתו בשביל דיעת פנות הנותן אלא בשביל חסרון דיעת הדין אבל לעולם
לשון המתן' בגרעונו וחסרונו עומד וכיון דהשתא ידע היורש שאין ממש במתן' ההיא
יכול למחות ביד לאה או יורשי' אפי' שאכל פירות הבית ההיא שני חזקה לכי שיכול
לומ' לא היתי יודע שימחא ומה גם עתה אם הי' היורש בזמן פטיר' ראובן קטן ואפילו
הי' שם אפטרופוס דפשיטא שיכול למחות כמו שנראה מכמ' פוסקים הביאם הטור סי'
קמ"ט: עוד רצה החכם הנזכר להחזיק סברתו מפי תשובת הרמב"ן הביא' בית יוסף סי'
קצ"ה על ראובן שנתן דירה לשמעון בעלייתו שכת' שכל שאמר קנו מפני שאני נותן לו
דירה בביתי יש לומר שאין הקנין אלא על הדירה בלבד לא על גופו של קרקע אבל אם
אמר הריני נותן לשמעון דירה בעלייתי או שנתתי לו להיות משתמש בעלייתי וקנינו
מפני הרי זה קנה העלייה לדיר' שהקנין ענין חזק כשפא אחד מה שאמר לא דיר' בלבד
נתן אלא מגופו של קרקע קנו מידו וכו' ואמר שהדברים ק"ו ומה התם שאין חלוק בקנין

אֵלָא בְּמַה שְׁקִדְמֵם הַדְּבָרִים לְקַנְנוּ הַקְּנִינָה הַבָּא אַחֲרָהּ כִּי מְהִינִי לְעֵלוּנִי הָעֲנִינָה וְלוֹמַר שְׁגוּף הַקְּרַקְעָה נִתְּנוּ לוֹ בְּגִדּוֹן דִּינָן כ"ש שְׁנֵאמַר שְׁלֵא אֲמַרו שְׁדִיר' שְׁאִין בְּהַ מְמַשׁ נִתְּנוּ לוֹ אֵלָא כְּשִׁקְדָם דְּבוּר הַש"מ דְּהוּוּ כְּמוֹ קַנְנוּ בְּבִרְיָא קוֹדָם דִּירַת מְקַבְּלֵי הַמִּתְּנָה בְּבִית אֶבֶל כָּל שְׁקִדְמֵם דִּירַת מְקַבְּלֵי הַמִּתְּנָה בְּבִית וְאַחֲרָהּ כִּי בָּא צוֹאֵת שְׁכִיב מְרַע שֶׁהוּא בְּמָקוֹם קַנְנוּ בְּבִרְיָא וְדָאִי גוּף הַבֵּית נִתְּנוּ וְכו': וְאֲנִי אוֹמֵר שְׁאִין כָּאֵן לֹא ק"ו וְלֹא מְצִיאוֹת טַעַם לוֹמַר כִּי וְהִטְעִי לְזוּהָ שְׁאֵם אֲמַרו כְּשִׁקְדָנוּ בָּא לְבַסּוּף שְׁמַחְזִיק הָעֲנִינָה הוּא כְּשִׁקְדָנוּ בָּא לְמֵינָם מַה שְׁאֲמַר וְדָבַר בְּפִיו וּבְשִׁפְתָיו וְכֵן נֵרָא' מִתּוֹף לְשׁוֹן הַרְמַב"ן שְׁפַתְבּוֹ שֶׁהַקְּנִינָה עֲנִינָה חִזְק וּכְשִׁבָּא אַחֲרָהּ מַה שְׁאֲמַר לֹא דִיר' בְּלִבְדָּה נִתְּנוּ אֵלָא מְגוּפוֹ שֶׁל הַקְּרַקְעָה וְכו' וְזֶה דְּכִינּוּ דְּהָאֲמִיר' הִיא עֲצָמוֹת וּמַהוּת הַמִּתְּנָה וְעַשׂ' קַנְנוּ עַל זֶה הַקְּנִינָה מִחֲזִיק הָעֲנִינָה לְפָרֵשׁ שְׁמַגּוּפ' שֶׁל קְרַקְעָה קָנוּ מִיָּדוֹ אֶבֶל בְּגִדּוֹן דִּינָן אַע"ג דְּאֲמִירָתוֹ שֶׁל שְׁכִיב מְרַע עוֹלָה בְּמָקוֹ' לֹא בָּא הַקְּנִינָה הִזָּה עַל הַדִּירָה שְׁקִדְמָ' וְאִין לוֹ עֶסֶק בְּהַ שְׁאִין הַדִּיר' הַקְּדוּמָ' מֵעֲנִינָה הַמִּתְּנָה שֶׁהַמִּתְּנָה אֵינָה מִתְּחַלֵּת אֵלָא מִשְׁעָה שְׁמַת רְאוּבֵן מִפְּחַ הַדְּבוּר הִזָּה שְׁדָבַר וְצוּהָ מִחֲמַת מִיתָה אֶבֶל הַדִּירָה הַקְּדוּמָה מֵאִי דְהוּוּ הוּוּ וְלֹא שְׁיָיִף כָּלֵל לְעֲנִינָה הַמִּתְּנָה וְכִינּוּ שְׁכֵן אֵיף נַחְזוּר לְאַחֲזוּר וְנֵאמַר שְׁתוּעִיל הַמִּתְּנָה בְּשִׁבִיל שְׁקִדְמָה הַדִּירָה בְּהִיּוֹת שְׁאִין הַדִּירָה מֵעִין הַמִּתְּנָה וְעוֹד מִשּׁוּם דְּלֹא לְהִנּוּ כְּהַלְכָתָא בְּלֹא טַעְמָא הִיא דְקָאָמ' הַרְמַב"ן דִּישׁ חִילּוּק בֵּין קָדָם הַקְּנִינָה לְאַמִּירָה לְקִדְמָה הָאֲמִירָה לְקַנְנוּ נִרְאָה לְעֲנִיּוֹת דְעַתִּי לוֹמַר דְּטַעְמָא דְמִילְתָּא מִשּׁוּם שֶׁהַקְּנִינָה מוּעִיל לְמַה שְׁנִזְכָּר סְמוּךְ לוֹ וְאֵלּוּ חוּזַר הַקְּנִינָה וְלָכֵן כְּשִׁאֲמַר דִּין וְדְבָרִים אֵין לִי עַל שְׂדֵה זֶה וְאַחֲרָהּ כִּי קָנוּ מִיָּדוֹ אֲמִירָנוּ שֶׁהַקְּנִינָה מִתְּשׁוּן וּמְקַנְהָ גוּף הַקְּרַקְעָה לְפִי שְׁאֵנוּ אוֹמְרִים שֶׁהַקְּנִינָה חוּזַר לְמַה שֶׁהַזְכִּיר לְבַסּוּף אֶצֶל הַקְּנִינָה שֶׁהוּא הַשְּׂדֵה וְאֲמִיר' שֶׁהַקְּנִינָה גוּף הַשְּׂדֵה וְגוּף הַקְּרַקְעָה אֶבֶל כְּשִׁאֲמַר קָנוּ מִמֶּנִּי שְׁאִין לִי דִין וְדְבָרִים עַל שְׂדֵה זֶה אֲמִירָנוּ וְדָאִי לֹא קָנוּ מִמֶּנּוּ אֵלָא מִדִּין וְדְבָרִים וְלֹא מְגוּפוֹהָ שֶׁל קְרַקְעָה לְפִי שֶׁהַקְּנִינָה חוּזַר לְדִין וְדְבָרִים שֶׁהַזְכִּיר אֶצֶל הַקְּנִינָה לֹא לְשְׂדֵה שֶׁהַזְכִּיר אַחֲרָהּ כִּי וְכֵן גַּם כֵּן בְּמַה שֶׁהִבִּיא הַרְמַב"ן כְּשִׁאֲמַר קָנוּ מִמֶּנִּי שְׁאֵנִי נוֹתֵן לוֹ דִירָה בְּבִית אֵין הַקְּנִינָה אֵלָא עַל הַדִּירָה לְבַד וְכו' מִשּׁוּם דְּאֲמִירָנוּ שֶׁהַקְּנִינָה לֹא בָּא אֵלָא עַל מַה שֶׁהַזְכִּיר סְמוּךְ לְקַנְנוּ שֶׁהוּא הַדִּירָה לֹא לְבִית שֶׁהַזְכִּיר אַחֲרָהּ כִּי אֶבֶל אִם אֲמַר הַרְיָנִי נוֹתֵן לְשִׁמְעוֹן דִירָה בְּעֵלְיָתִי וְקָנִינוּ מִמֶּנּוּ הִרִי זֶה קְנָה הַעֲלִיָּה לְדִירָה וְכו' מִשּׁוּם דְּאֲמִירָנוּ שֶׁהַקְּנִינָה חוּזַר לְסְמוּךְ אֶצֶל שֶׁהַזְכִּיר בְּעֵלְיָתִי זֶה נִרְאָה לְעֲנִיּוֹת דְעַתִּי לְתַת טַעַם לְדִין וְכִינּוּ שְׁכֵן בְּגִדּוֹן דִּינָן אִף אִם נֵאמַר שְׁדָבוּר הַשְּׁכִיב מְרַע חֲשִיב כְּקַנְנוּ גְמוּר לְכָל הָעֲנִינָיִם מִכָּל מְקוֹם לֹא הַזְכִּיר רְאוּבֵן בְּכָל צוֹאֵתוֹ לֹא מִלֵּת בֵּית וְלֹא מִלֵּת עֲלִיָּה עַד שְׁנֵאמַר שְׁמַגּוּפוֹהָ שֶׁל קְרַקְעָה קָנוּ מִיָּדוֹ אֵלָא אֲמַר תְּדוּר אַחֲתוֹ וּבְנִיָּה בְּאוֹתָהּ דִירָה וּכְבָר אֲמַרְנוּ שֶׁהַדִּירָה אֵין בְּהַ מְמַשׁ בְּאִנּוֹן שְׁעֵלָה בְּיָדֵינוּ שְׁאִין מְמַשׁ בְּצוֹאָה זֶה: וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר דַּע"ג דְקִיָּמָא לֵן דְאֲמִירַת שְׁכִיב מְרַע עוֹמֵד בְּמָקוֹם קַנְנוּ בְּבִרְיָא אֵינוּ אֵלָא לְעֲנִינָה לוֹמַר דְבָרִי שְׁכִיב מְרַע כְּכַתוּבִי וְכַמְסוּרִי דְמוֹ וְאֵין צָרִיף קַנְנוּ שֶׁתְּקַנּוּ חֲכָמִים כִּי כְּדִי שְׁלֵא תִטְרַף דְעַתוֹ עֲלִיו וְאֵין כָּל זֶה אֵלָא מִדְּבָרִי סוּפְרִים וְכִמוֹ שְׁפַתְבּוֹ הַרְמַב"ן הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְּנָה פֶּרֶק ח' אֶבֶל שְׁנֵאמַר שְׁדָבוּר שְׁכִיב מְרַע יִהְיֶה כָּל כִּי חֲשִיב כְּקַנְנוּ עַד שְׁנֵאמַר שְׁכִמוֹ שֶׁהַקְּנִינָה מִחֲזִיק הָעֲנִינָה הַחֲלוּשׁ לְהַשְׁוֹתוֹ עֲנִינָה כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ כִּי אֵלִים דְבוּר שְׁכִיב מְרַע לְהַשְׁוֹת לְהַחֲשִיב מַה שְׁאִין בּוֹ מְמַשׁ לְהַשְׁוֹתוֹ עֲנִינָה וְדָאִי דְלֹא אֲמִירָנוּ כֵן וְהָבּוּ דְלֹא לוֹסִיף עֲלָה וְטַעְמָא דְמִילְתָּא שְׁאֵם אֲתָה אוֹמֵר כֵּן אֵין מְקוֹם לְמַה שְׁאֲמַר רַב נַחְמָן שְׁכִיב מְרַע שְׁאֲמַר יְדוּר פְּלוּנִי בְּבִית זֶה לֹא אֲמַר כְּלוּם וְאֲמַאי הֵא קִיָּמָא לֵן כְּשִׁקְנוּ מִהַבְּרִיא לְבַסּוּף מִחֲזִיק הַקְּנִינָה

הַעֲנִינוּ וּמִגּוֹפָא שֶׁל קַרְקַע קָנוּ מִיָּדוֹ וּמִהֲנִי וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן הָרִי דְבוּר הַשְּׂכִיב מְרַע חֲשִׁיב פְּקַנְיִין וְבֵא הַקְּנִינִין וְהַעֲנִינִין הַחֲלוּשׁ מְעוֹרְבִים זֶה עִם זֶה וּבְדְבוּר אֶחָד נֶאֱמָרוּ וְנִימָא שֶׁהַדְּבוּר הַהוּא יַחְזִיק הַעֲנִי לְהַשְׁוֹתוֹ קְנִינִין אֲלֵא וְדַאי שְׁלֵא נֶאֱמָרוּ דְבָרִים הַלְלוּ אֲלֵא לְהַצְרִיכוֹ קְנִינִין פְּדִי שְׁלֵא דַעְתּוֹ וְהוּא מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן אִף אִם שֶׁחֲשׂוֹב הַדִּירָה הַקְּדוּמָה מֵעֵין הַמַּתְנָה מַה שֶׁאֵין הִפָּה יְכוּלָה לְדַבֵּר כְּמוֹ שֶׁפְּכָר פְּתַבְתִּי מִכָּל מְקוֹם אֵין חוֹזֵק לְכַח בְּדְבוּר הַשְּׂכִיב מְרַע לְחִזּוֹק הַעֲנִינִין הַחֲלוּשׁ וְהוּא הַדִּירָה שֶׁאֵין בּוֹ מִמֶּשׁ וְהָבּוּ דְלֵא לּוֹסִיף עָלֶיהָ: וְגַם אֵין לֹאמֵר בְּגִדּוֹן דִּינּוֹן פִּינּוֹן דְּקַנְיָמָא לֹן דְּכָל לִישְׁנָא יַתִּירָא לְטַפּוּיִי אֲתָא וְכַדְאֲמַרְיִין פְּרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין שְׂכִיב מְרַע שֶׁאֲמַר תְּנוּ מְאֵתִים זִוּז לְפִלוּנִי בְּנִי בְּכוֹר פְּרָאוּי לֹו נוֹטְלָן וְנוֹטְלָן אֶת בְּכוֹרְתּוֹ וּמְסִיק בְּגִמְרָא מְשׁוּם דְּהָא פְּרָאוּי לֹו לִישְׁנָא יַתִּירָא הוּא וּלְיָפוּי פַח שְׁנָתּוֹ לֹו הַמַּעוֹת הֲנִי מְאֵתִים זִוּז לְבַד בְּכוֹרְתּוֹ הִילְכָף נוֹטְלִין וְגַם אֶת בְּכוֹרְתּוֹ וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן בְּגִדּוֹן דִּינּוֹן הִרְחִיב לְשׁוֹנוֹ וְכַתֵּב לִישְׁנֵי יַתִּירָא שֶׁתְּדוּר אַחֲתּוֹ לֵאמֹר וְכוּ' וְחִזּוֹר וְאָמַר שֶׁתְּדוּר אַחֲתּוֹ בְּלִי שׁוּם כְּסָף וּמְחִיר.

וְעוֹד פְּתַב בְּלִי שְׂיִהְיָה פַח בְּיַד יוֹרְשָׁיו שֶׁל רְאוּבֵן לְהוֹצִיא אוֹתָהּ מִהַדִּירָה וְלֵא לִיטְוֹל שׁוּם שְׂכִירוֹת וְכוּ' וְלָכֵן הָיָה נִרְאֶה לֹאמֵר דְּלִישְׁנָא יַתִּירָא לְטַפּוּיִי אֲתָא וְאֲמַרְיִין שֶׁפְּנִיתּוֹ לְהַקְּנוֹת לְהַגּוּף הַבֵּית מִמֶּשׁ: לִיתָא דְּהָא לֵא אֲמַרְיִין לִישְׁנָא יַתִּירָא לְטַפּוּיִי אֲתָא אֲלֵא כְּשֶׁאֵין צָרִיף כָּלֵל לֹאמֵר הַלְשׁוֹן הַהוּא שְׂכָר הָיָה מוּכָן בְּלְשׁוֹנוֹ הִרְאֵשׁוֹן וְעַם כָּל זֶה הוֹסִיף הַלְשׁוֹן הַהוּא וְדַאי לְטַפּוּיִי אֲתָא וְכַהֲיָא דְתַנּוּן פְּרָק הַמּוֹכֵר אֶת הַבֵּית לֵא אֶת הַבוּר וְלֵא אֶת הַדּוֹת אַע"פִּי שֶׁכַּתֵּב לֹו עֲוֹמְקָא וְרוּמָא צָרִיף לִיקַח לֹו דְרָף דְּבָרֵי רַבִּי עַקִּיבָא וְחַכְמִים אוֹמְרִים אֵינּוּ צָרִיף לִיקַח לֹו דְרָף וּמוֹדָה רַבִּי עַקִּיבָא בְּזִמְנָא שֶׁאֲמַר לֹו חוּץ מֵאֵלּוּ שֶׁאֵין צָרִיף לִיקַח לֹו דְרָף וּפְיִי רַשְׁבַּ"ם בְּזִמְנָא שֶׁאֲמַר לֹו חוּץ מֵאֵלּוּ חוּץ מִבוּר וְדוֹת וְתַנְאִי שְׁלֵא לְצוֹרֵף הוּא שְׂהָרִי אֵינּוּ בְּכָלֵל בֵּית אֲלֵא לְטַפּוּיִי מִקְלָתָא קְאָתִי וְשִׁיר לֹו דְרָף וְהָכִי נְמִי קְאָמַר בְּגִמְרָ' פְּרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין גְּבִי הַהִיא דְּבְכוֹר אֲלֵמָא פִינּוֹן דְּלֵא צָרִיף וְקְאָמַר לְטַפּוּיִי מִקְלָתָא קְאָתִי וְכוּ' אֲבָל בַּ"ד כָּל הַלְיָשְׁנֵי יַתִּירֵי צָרִיכִי וְאֵין כָּאֵן לְשׁוֹן יַתֵּר כָּלֵל וְזֶה שְׁמָה שֶׁאֵין תְּחִלָּה תְּדוּר אַחֲתּוֹ לֵאמֹר וְכוּ' יֵשׁ בְּלְשׁוֹן הַזֶּה שְׁנֵי מְשֻׁמְעִיּוֹת: הַא' שֶׁמְצַנָּה לְיִוֹרְשָׁיו שְׂיִנְיַחוּהָ לְדוּר שֶׁם הַזִּמְנָא הַהוּא וְהַב' שֶׁהוּא מְצַנָּה לְאַחֲתּוֹ שְׂהָיָה לָהּ קִירוֹב הַדַּע' עֲמָה שֶׁתְּדוּר שֶׁם בְּקִצָּה חֲצָרוֹ כָּל הַזִּמְנָא הַהוּא פְּדִי שְׁתַּלְנָן לְאַלְמָנָתּוֹ וּבִתּוֹ וְתַנְחָא אוֹתָם וְתַדְבֵּר עַל לְבָן וְלָכֵן לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי חִזּוֹר וְאָמַר שְׂהָיִיתׁ שְׂבָמָה שְׂצוֹ לְיִוֹרְשָׁיו אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ שְׂיִנְיַחוּהָ לְדוּר שֶׁם בְּתַנְאִי שֶׁתְּפָרַע שְׂכִירוֹת הַבָּתִּים לָכֵן חִזּוֹר וְאָמַר שֶׁתְּדוּר אַחֲתּוֹ בְּלִי שׁוּם כְּסָף וּמְחִיר בְּעוֹלָם וְכַדִּי שְׁלֵא יוֹבֵן שְׂצוֹ ג"כ לְאַחֲתּוֹ שֶׁתְּדוּר שֶׁם עַל כָּל פְּנִים חִזּוֹר וְאָמַר בְּלִי שְׂיִהְיָה פַח בְּיַד יוֹרְשָׁיו שֶׁל רְאוּבֵן לְהוֹצִיא אוֹתָהּ וְלֵא אֶת בְּנֵיהָ מִהַדִּיר' כְּלוֹמֵר שֶׁאֵין כְּוֹנֵת הַצְּנוּא' אֲלֵא לְצוּוֹת לְיִוֹרְשָׁיו שְׁלֵא יוֹצִיא' מִהַדִּירָה שְׁלֵא מִדַּעְתָּהּ אֲבָל הִיא הִרְשׁוֹת גְּתוּנָה לָהּ אִם תִּרְצָה לְדוּר אוֹ לְצִאֲת וּלְהִיּוֹת שְׂהָרְשׁוֹת גְּתוּנָה לָהּ לְדוּר אוֹ לְצִאֲת וְאֲפֹשֶׁר שֶׁתְּבַחֵר לְדוּר שֶׁם לְעֲשׂוֹת גִּחַת רוּחַ לְאַחֲיָהּ אֲבָל לֵא תִרְצָה לְדוֹ' שֶׁם חֲנָם פִּי שׁוֹנָא מִתְּנוּת יִחְיָה וְכְמוֹ שֶׁכַּתֵּב הַרְמַבַּ"ם פְּרָק י"ב הַלְכוֹת זְכַיִן וּמַתְנָה אֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה לֵא יִקְבְּלוּ מַתְנָה מֵאָדָם וְכוּ' וְכֵן מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שֶׁהָאֲנָשִׁים הַחֲשׂוּבִים אֵינָם מְקַבְּלִים מַתְנָה מִכָּל אָדָם וְלָכֵן חֲשַׁשׁ רְאוּבֵן הַנּוֹ' שְׂאוּלִי לֵא תִרְצָה אַחֲתּוֹ לְדוּר שֶׁם חֲנָם לָכֵן חִזּוֹר וְאָמַר וְלֵא לִיטְוֹל שׁוּם שְׂכִירוֹת מִהֶם עַד הַשְּׁלֵמַת הִ' שְׁנַיִם הַנּוֹכָר בְּשׁוּם צַד בְּעוֹלָם כְּלוֹמֵר אֲפִי' שֶׁתִּרְצָה הִיא לְתַת שְׂכִירוֹת צְנוּהָ לְיִוֹרְשָׁיו שְׁלֵא יִטְלוּהוּ: הָרִי לָהּ דֵּאֵין כָּאֵן לִישְׁנָא יַתִּירָא עַד שֶׁנֶּאֱמַר דְּאַתָּא לְטַפּוּיִי לְהַקְּנוֹ' גּוּף הַבֵּית

שְׁהָרִי יֵשׁ לָנוּ מְקוֹם לְפָרֶשֶׁם כְּמוֹ שֶׁפִּתְבְּתִי וְהֵדִין נוֹתֵן כֶּף שֶׁהָרִי אַחֲתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן הַנּוֹז' וּבְנֵיהָ בָּאִים לְזִכְרוֹת בְּבֵתִים אֵלּוּ מִפֶּחַ שֶׁטֶר צְנוּאָה זֶה אֲבָל עֲצֻמוֹת הַבֵּתִים פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא דְבַחְזֻקַת הַיּוֹרְשִׁים קְיָיְמִי שֶׁהִקְרַקַע לְעוֹלָם בְּחֻזְקַת בְּעָלָיו עוֹמֵד כְּמוֹ שֶׁפָּכַר פְּתַבְתִּי וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן הָא קְיָיְמָא לֵן דִּיז בַּעַל הַשֶּׁטֶר עַל הַתַּחְתּוּנָה וְאִינְ' מִשְׁמַעוֹת שִׁיּוּכָל לְסַבּוֹל הַלְשׁוֹן לְגַרְיַעוּתָא לְעֻמּוֹד מְמוֹן בְּחֻזְקָתוֹ נִפְרָשְׁהוּ אַע"פִּי שֶׁנוּכָל לְפָרְשׁוֹ לְמַעֲלִיּוּתָא כ"ש בנ"ד שְׂאִין שׁוּם מְצִיאוֹת מִשְׁמַעוֹ' שֶׁהִקְנִ' גּוֹף הַבֵּית אֲלָא שְׂרוּצִים לוֹמַר כֵּן מִפֶּחַ לִישְׁנָא יִתִּירָא דְפְשִׁיטָ' וּפְשִׁיטָ' שְׁלֵא נֹאמַר כֵּן אֲלָא נִפְרָשְׁהוּ בְּאִיזָה מִשְׁמַעוֹת שִׁיְהִיָּה שִׁיְסַבּוֹל הַלְשׁוֹן לְגַרְיַעוּתָא: וְעוֹד מְצִאתִי אִין לִי בִתְשׁוּבַת שְׂאֵלָה מִהַחֲכָם הַשְּׁלֵם ה"ר יוֹסֵף בֶּן לֵב נר"ו כָּלֵל י"ז שְׁפּוֹתֵב עַל עֲנִין לִישְׁנָא יִתִּירָא פֶתֶב וְ"ל וְבַר מִן דִּין הָרִי מְצִינּוּ תְשׁוּבָה לְהַרְשָׁבִ' א"ז שֶׁפֶתֶב שְׂאִין לָנוּ לְלַכַּת בְּדַבָּרִים אֵלּוּ וְלָדוֹן בְּהֵם בְּדַמְיוֹנּוֹ' אֲלָא מַה שֶׁפֶתֶב בְּגִמְרָ' בְּהִדְיָא וּבְפָרְקִי יֵשׁ נוֹחַלִין בְּהִנֵּי לִישְׁנֵי לִבְד דְרָשִׁינִין מִלִּי יִתִּירִי לְרַבּוּנֵי הָרִי שֶׁסָּגַר לָנוּ אֶת הַדְּלַת הָרֵב הַנּוֹז' וְלֹא נָתַן לָנוּ רִשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ וְלָדוֹן בְּלִישְׁנֵי יִתִּירִי אֲלָא בְּאוֹתָם הַנְּמַצָּאִ' בְּגִמְרָא ע"כ: הָרִי לָךְ שֶׁפֶסַק בְּהִדְיָא שְׂאִין לָנוּ לְהַטִּיל מִשְׁאוֹת עַל הַלְשׁוֹנוֹ מִפֶּחַ לִישְׁנָא יִתִּירָא וּמַה גַּם עֲתָה בְּנִדּוֹן דִּיזֵן דְּאִיכָּא מִשְׁמַעוֹת לִישָׁב הַלְשׁוֹן כְּמוֹ שֶׁפִּתְבְּתִי מִכָּל מַה שֶׁפִּתְבְּתִי נִרְאָה וְדֹאִי שְׂאִין מִמֶּשׁ בְּצוּאָה זֶה מִשׁוּם דְּדִירָה אִין בְּהַ מִמֶּשׁ וּמַעוֹלָם לֹא יֵצְאוּ הַבֵּתִים מִחֻזְקַת הַיּוֹרְשִׁים וְאִי לֹא דְמִסְתַּפִּינָא מִמַּה שֶׁרְאִיתִי תְשׁוּבַת שְׂאֵלָה בְּשֵׁם הַרְשָׁבִ' א"ה בֵּינָא' בֵּית יוֹסֵף בֶּטוֹר סִ' רנ"ג שֶׁפֶתֶב וְ"ל וְלֹא עוֹד אֲלָא דְבָר מִן דִּין כָּל שֶׁהִנְיָחוּ אֶפִּילוֹ ת"ל שֶׁהִיָּה בְּטַעוֹת שֶׁהִיָּה סְבוּר דִּיכּוֹל אֲדָם לְהַקְנוֹת דִּירָה בְּלֹא גּוֹף אֶפִּילוֹ הָכִי מ"מ כָּל הַשְּׂנִים שֶׁעֲמַד שֶׁם מְחִילָה בְּטַעוֹת הוּא וְהִנְיָא מְחִילָה כְּדֹאִית' בְּפָרְקִי אִיזְהוּ נִשְׁפָּד וּלְפִיכָף אִין לְרְאוּבֵן עַל שֶׁמַּעוֹן כְּלוּם ע"כ הָרִי שֶׁפֶתֶב דֹּאע"ג דְּהִנְיָא מְחִילָה בְּטַעוֹת חֹשִׁיב מְחִילָה וְאִי לֹא הֵאֵי תְשׁוּבָה הֵנָּה אֲמִינָא שְׂאֵפִ' הַשְּׂנִים שֶׁדָּרָה לֵאמֹר וּבְנֵיהָ בְּבֵתִים הֵי חִיבִי לְפָרוּעַ שְׁכִירוֹ הַבֵּתִים שֶׁשִּׁתִּיקַת הַיּוֹרֵשׁ הִיָּה בְּטַעוֹת וְהַמְתָּנָה לֹא הִיָּתָה מִתְנִ' כִּי הַדִּיר' אִין בְּהַ מִמֶּשׁ אֲבָל מ"מ לִיְנַקוּט מִיָּהָא חֲדָא שֶׁהָרִשׁוֹ' נִתּוּנָ' בְּיַד הַיּוֹרְשִׁים לְהוֹצִיא לְלֵאָה וּלְבְנֵיהָ מִהַבֵּתִים מִכָּאן וְהַלָּאָה כְּאֲדָם הַמְחֻזֵּק בְּשִׁלּוֹ וְעוֹשֵׁ' בּוֹ כְּרָצוֹנוֹ כְּפִי הַדִּין הַנִּדּוֹן דִּין אֲמַת לְאֲמַתוֹ זֶהוּ מַה שֶׁנֶּרְאָ' לַע"ד וְאִמ' לִי לְבִי הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵי זֶלֶה"ה: קַצַּז שְׂאֵלָה עִיר אַחַת שִׁישׁ בְּהַ שְׁתֵּי קַהֲלוֹת וְזֶה כְּמוֹ עֶשְׂרֵי שְׁנִים אוֹ יוֹתֵר הַסְּפִימוֹ הַסְּפִמוֹת וְתַקְנוֹת תַּקְנֵנוֹ' וּבְכָלֵל' הַסְּפִימוֹ שֶׁכָּל פְּרָנְסֵ אֲשֶׁר יִמְנוּ הַקַּהֲלוֹת כָּל מַה שִׁיעֶשֶׂ' יִהְיֶה עֲשׂוּי הֵן לְטוֹב אוֹ לְמוֹטֵב וְזֶה נַעֲשֶׂה בְּרִשׁוֹת וְעֲצַת וְהַסְּפִמַת שְׁתֵּי הַקַּהֲלוֹ': וְעוֹד תַּקְנֵנוּ לְמִצּוֹת בְּכָל שְׁנָה שְׁלִשָּׁה פְּרָנְסִים שְׁנִים מֵהֶם מִהַקְהֵל הָאֶחָד וְאֶחָד מִהַקְהֵל הַשְּׁנִי וְאֵז תִּיקָף עַל פִּי הַגּוֹרֵל מִנוֹ כ"ד פְּרָנְסִי' לְשִׁמְנִ' שְׁנִי'רְצוּפִי' שְׁלִשָּׁה בְּכָל שְׁנָה: וְיִהִי בְּשְׁנָה הַזֹּאת קָמוּ אֲנָשֵׁי הַקְהֵל הָאֶחָד וְהַעֲמִידוּ שְׁלִשָּׁה פְּרָנְסִים מֵהֶם לְהַנְהִיג הַקַּהֲלוֹת וְלֹא רָצוּ לְמַנּוֹת עִמָּהֶם גַּם יַחַד פְּרָנְסֵ מִהַקְהֵל הָאֶחָד וְכִרְאוֹת אֲנָשֵׁי הַקְהֵל הַזֶּה כִּי לֹא מִנוֹ מֵהֶם פְּרָנְסֵ קָמוּ עִמָּדוֹ כְּאִישׁ אֶחָד וּמִנוֹ לְעֲצָמָם שְׁנֵי פְּרָנְסִים מִבְּיַנְיָהֶם כְּדִי שֶׁעַל פִּיהַ' יֵצְאוּ וְעַל פִּיהֶם יְבֹאוּ וְנִתְקַשְּׁרוּ בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ עִם חֲנוּמְרוֹת וּשְׁבוּעוֹ' לְעֻמּוֹד כְּלָם יַחַד בְּאַחְזוֹת גְּמוּרָה כְּדִי שֶׁלֹּא יַעֲלִילוּ עֲלֵיהֶם הַקְהֵל הָאֶחָד וְלֹא יִכְרִיחוּם עַל שׁוּם דְּבָר אֲשֶׁר לֹא פֶדַת הָאֲמָנָם בְּעֲנִין הַצְּדָק' וּמְסִי' וְאַרְנוּנֵי' הַנִּיחוּ הַדְּבָר כְּקֶדֶם וְתַחֲלָה כִּיס אֶחָד לְשְׁתֵּי הַקַּהֲלוֹת וּכְשֶׁרְאוּ פְּרָנְסֵי הַקְהֵל הָאֶחָד שֶׁנִּתְמַנּוּ שְׁנֵי פְּרָנְסִים אַחֲרֵים מִהַקְהֵל הַשְּׁנִי לְהִיּוֹת עִמָּהֶם בְּעֲנִינֵי הַקַּהֲלוֹת יַע"א מִיָּאֲנוּ בְּהֵם וְטַעְנוּ עֲלֵיהֶם וְאָמְרוּ שֶׁהִיָּה לָהֶם הַסְּפִמָּה קְדוּמָה שְׁלֵא לְמַנּוֹת

פרנסים כי אם מהשמונה בוליטאש שהיו כ"ד אנשים ואף כי נשלמו זמניהם זה כמו ארבעה שנים עוד עשו ד' בוליטאש אחרו' לד' שנים אחרים שהם נשלמים לפסח הבא ראשון והם בכלל ההסכמו' הראשונו' ועל זה הרבו לחלוק עליהם ובפרט נתקוטטו עם ראובן מהקהל האחד והטיחו דברים נגדו באומנם כי עבר חק הפר ברית ההסכמות לפי שהוא היה רשום בח' הבוליטאש הראשונות וטענו עליו למה היה ממנה פרנס שלא כפי ההסכמ' הקדומה והשיב לסם ראובן ואמ' האמת פן הוא שאני הייתי מהח' בוליטאש הראשונות האמנם כבר נשלם זמנ' בשנת השכ"ג ליצירה והד' בוליטאש שהוציאו אחר כך לא נכללו בכלל הקדומו' ולא הספיקו בזמן עשייתם שום הסכמה כלל לא בכתב ולא בעל פה ואם פדבריתם פן הוא לכם להביא ראיה ובריא לי שלא נעשתה שום הסכמה כל לא בכתב ולא בעל פה בזמן עשיית הארבע בוליטאש ואין אתם נאמנים על דבריתם עד שתביאו ראיה ברורה לדבריתם האמנם אחר שתביאו ראיה לדבריתם הגם שנשבועתי ונתקשרתי בקשר אמיץ להיות עם אנשי קהלי באחדות גמורה כנ"ל עם כל זה להשקיט המחלוקת אהיה עמכם עד הפסח הכ"ד שהוא תשלום זמן הד' בוליטאש הנז' מטעם דאין שבועה חל על שבועה האמנ' הקולר יהיה תלוי על צוואריכם אם אינו פדבריתם ואתם המתטיאים אותי לעבור על מה שנתקשרתי עם אנשי קהלי אז השיבו לו הקהל האחר ואמרו לו בזה התנאי נקבל אותך שתכריח לכל אנשי קהלי שתחתינו ותחתונם עמנו לזמן עשרים שנה לעשות ככל אשר אנחנו עושים הטוב והישר בעינינו וימאן ראובן הנזכר לשמוע לדבריהם כי ראה כי פנונתם לחרחור ריב ומדון ומעשייהם אינם לשום שמים וחזר לקהלו ואז הקהל האחר הביאו עדים מקהלם שהעידו שהד' בוליטאש האחרונות היו בכלל הראשונות והעדים הנזכרים הם התובעים עצמם וטוענים שלא יהיו פרנסים זולת הפרנסים שהקימו הקהל האחד והם אשר בערו אש המחלוקת בין הקהלות יע"א: ועתה יורנו רבותינו תופשי התורה מורי צדק הדין דין אמת לאמתה של תורה אם ראובן הנזכר ואנשי קהלו יהיה הרשות בידם למנות להם בקהלם פרנסים פרצונם ולא ימחה איש בידם ולא יהיו מחוניבים לשאת עליהם עול הפרנסים מהקהל קדוש האחד לבדם מכמה טעמי חדא שהרי ראובן טוען בריא לי שהארבע בוליטאש האחרונות לא נכללו בכלל הראשונות ונאמן הוא לעצמו בדבר כזה אחר שאין ראיה ברורה בידי הפת המנגדת לפי שהעדים שמעידים פנגדו הם מהקהל האחר והם התובעים והם נוגעים בעדות דמטי להו הנאה בעדותם ולא מהימני ואם ת"ל שהעדים המעידים הם נאמנים כדי להכריח לראובן להיות עם הפרנסים מהקהל האחד עד חג הפסח הבא ראשון ולא יהיה מחוניב לקיים שבועתו אשר נשבע אם אנשי קהלו מטעם דאין שבועה חל על שבועה הודיעוני רבותינו אם יש לאל ידי הפרנסים האחרים לכופו לחתום עמם לזמן עשרים שנה הנ"ל או אם יהיה הרשו' נתונה בידי לעשות פרצונו לאחר הפסח הבא ראשון על הכל יורנו מורי צדק ושלכרם כפול מן השמים תשובה מי יתן ידעתי ואמצאהו אבוא עד תכונתו של ענין זה לידע מה היתה הסבה שאנשי קהל האחד שינו סדרי בראשית להעמיד נשלה פרנסים מהם להנהיג קהלות נגד ההסכמתם ומנהגם שהיה מימי קדם להעמיד פרנס אחד מהקהל האחר וזה שלא ימנע או הסבה היתה מפני שלא נמצא שם בעיר האיש הנבחר מאותו קהל להיות פרנס שכפי הנשמע מתוך דברי השאלה מתחלת זמן ההסכמה בירונו וניקבו בשמות הפרנס' והאנשים שהיה להם לשרת במנוי הפרנסות

בְּכֹל שָׁנָה וְשָׁנָה וְלִכְּנֹן נֹאמֵר וְנִדְוֹן לְכַף זְכוּת לְאַנְשֵׁי הַקְּהָל אֲשֶׁר הֶעֱמִידוּ שְׁלֹשָׁה פְּרָנְסִים
כְּלָם מִקְהָלָם וְלֹא הֶעֱמִידוּ פְּרָנְסִים אֶחָד מִהַקְּהָל הָאֲחֵר שֶׁעָשׂוּ זֶה לְבִלְתִּי הֵיחֹתוֹ נִמְצָא בְּעִיר
אוֹ שְׁהֵלָה לְדַרְפוֹ אוֹ לְבֵית עוֹלָמוֹ וְלִכְּפֵי הֶעֱמִידוֹ אַחֵר בְּמִקְוֹמוֹ: וְדַאי שְׁלֹא הוֹעִילוּ כָּלֵל
בְּתַקְנָתָם וְאִין חֵיִיב שׁוּם אָדָם מִהַשְׁתִּי קְהֵלוֹת לְשִׁמּוֹנֵעַ לְקוֹלָם וְלִקְבֹּל שׁוּם תַּקְנָה מִתַּקְנָתָם
כִּינֹן שְׁהָאִישׁ הַהוּא הַנְּבָרָר מִהַקְּהָל הַב' אִינוֹ עוֹמֵד בְּמַעֲמַד הַב' פְּרָנְסִים הָאֲחֵרִים וְרֹאֵיהֶ
לְזֶה כְּתֹב הָרֵאשׁ בְּתַשׁוּבוֹתָיו כָּלֵל ו' עַל קְהָל שְׁבָרָרוּ בְּרוּרִים לְתַקְנֵי תַקְנֵי הַקְּהָל וְכוּ' אֲרָכוּ
הַיָּמִי מֵת א' מִהַבְּרוּרִי וְהַנְּשֹׂאָרִים הַסְּפִימוֹ לְעֵשׂוֹ תַקְנֵי וְכוּ' עַד אֲבָל מֵהַ שְׁטוּעֵנִי הַקְּהָל
שְׁבָטֵל הַסְּפָמֵת בְּמִיתַת א' מֵהֶם נ"ל טַעֲמָת' כִּי מִתַּחֲלֵל תְּלוּ הַדְּבָר בְּדַעַת כְּלָם שְׁיֵהִי
מִן־סְפָמִי כְּלָם בְּעֵצָה אַחַת וְאִם יֵאָרַע אֲנֹס לְאֶחָד מֵהֶם שְׁיִזְמִינוּ הַמְּלָךְ לֹא יֵהִי כֹחַ לְאַחֲרֵי
לְעֵשׂוֹת דְּבָר זוֹלָתוֹ אֲלֵא א"כ יִתְרַצֶּה לְקַבֵּל עָלָיו לְמַה שְׁיִסְפִּימוּ חֲבִירָיו וְכֹן הַדִּין נִמְי בְּמַת
אֶחָד מֵהֶם נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה וְאִין לְנִשְׂאָרִים כֹּחַ לְעֵשׂוֹת בְּלִתִּי אִם שְׁמוֹ הַקְּהָל אַחֵר בְּמִקְוֹמוֹ
וְיִוֹתֵר מִזֶּה אֲנִי אוֹמֵר אֲפִילוֹ אִם נִבְרָרוּ תַחֲלָה בְּעֵנִין זֶה שְׁיֵשׁ לָהֶם לִילָה אַחֵר הָרוֹב אִם
מֵת אֶחָד מֵהֶם בְּטָלָה הַבְּרִירָה מִיַּדִּי זֶהוּ אֶסְנֶה־דְרִי גְדוּלָה וְקַטְנָה וְדִינֵי מְמוֹנוֹת בַּג' דְּאֲזָלִי
בְּתֵר רִנְבָא וְאֲפִילוֹ הַכִּי אִם מִתְאַחַד מֵהֶם בְּטָלָה כָּל הַחֲבוּרָה עַד שְׁיִמְנוּ אַחֵר בְּמִקְוֹמוֹ הַרִי
לָה שְׁכַתֵּב שְׁאֵף עַל פִּי שְׁנִבְרָרוּ תַחֲלָה אֲדַעֲתָא לִילָה אַחֵר הָרוֹב אִם מֵת אֶחָד מֵהֶם בְּטָלָה
הַבְּרִירָה וְכֹן כְּתֹב הַרְשָׁב"א הֵבִיאוּ בֵּית יוֹסֵף סִימָן רכ"ח ו"ל וְאֲפִילוֹ הֵיחֹתוֹ הוֹלְכַת אַחֵר
הָרוֹב אִין הַסְּפָמֵת הָרוֹב אֲלֵא כְּשֶׁהֵיחֹתוֹ בְּמַעֲמַד כְּלָם כְּעֵנִין בְּדִינֵים דְּעֵלְמָא וְגַם הַר"ר יוֹסֵף
קוּלוֹן ו"ל שְׁרֵשׁ קפ"א כְּתֹב דְּבָר פְּשוּט כְּבִיעֲתָא בְּכוּתָחָא דְּאֲפִילוֹ הֵי שֵׁם רוֹב אֲנָשֵׁי
הַקְּהֵלוֹת מְלוּמְרִידֵיָאָה דְּלֹא חֲשִׁיב רוֹב כִּינֹן שְׁלֹא הֵי כְּלָם בְּמַעֲמַד וְכִמוֹ שְׁכָבֵר כְּתֹב
מֵהַר"ר מִינִיץ ו"ל וְכִינֹן שְׁכֹן בְּנִדּוֹן דִּינֹן אִין כֹּחַ בִּידֵי הַשְּׁנֵי פְּרָנְסִים וְלֹא בְּשִׁלְשָׁה
הַנְּמַצָּאִים לְתַקְנֵי וְלִחֲיִיב שׁוּם עֵנִינֹן עַל הַקְּהֵלוֹת הַנּוֹז' כִּי לֹא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֲלֵא בְּהֵיחֹתָם
בְּמַעֲמַד אֶחָד וְשִׁלְשָׁתָם יַחַד הַשְׁלֹשָׁה הַנְּבָרָרִים אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשִׁמוֹת מִקְדָּמַת דְּנָא אֲבָל עֲכָשׁוּ
שְׁהָאֶחָד אִינוֹ אִין מִמֶּשׁ בְּמַה שְׁיִסְפִּימוּ הַשְּׁנֵים הַנְּשֹׂאָרִים וְאֵף עַל פִּי שְׁהֵם הָרוֹב מִשׁוּם
דְּאֲמַרִּינֹן אֵלוֹ הֵיחֹתוֹ שֵׁם הַנְּבָרָר הַשְּׁלִישִׁי יִכְרִיעַ אֶת כְּלָם לְסִבְרָתוֹ בְּאֹפֶן שְׁעָלָה בְּיַדֵּינוּ
שְׁאִין לֹאֵל יָדָם שֶׁל הַפְּרָנְסִים הָאֵלוֹ לְהַכְרִיחַ שׁוּם דְּבָר עַל הַקְּהֵלוֹת הַנְּזָכְרִים אִם לֹא
יִסְפִּימוּ הַשְׁתִּי קְהֵלוֹת לְדַעַת אֶחָד לְמַנוֹת פְּרָנְסִים אֶחָד בְּמִקְוֹם הַנְּפָקֵד אִם ח"ו נֹאמֵר שְׁעַם
הֵיחֹתוֹ נִמְצָא שֵׁם הֶעֱמִידוֹ אַחֵר בְּמִקְוֹמוֹ וְהוֹצִיאוֹ מִמִּינֵינוּ כְּלִי הַסְּפָמֵת אֲנָשֵׁי קְהָלוֹ מְלַבֵּד
שְׁצוּדֵק גַּם עַל זֶה כָּל מַה שְׁכַתְּבִי תְּמִיָה אֲנִי אֵיךְ יֵשׁ לָהֶם פֶּה לְדַבֵּר וּמִצַּח לְהָרִים רֵאשׁ
וְלוֹמֵר נִגְדָה רֵאוּבֵן אִישׁ מִיְּחֹד מִהַקְּהָל הָאֲחֵר כִּי עָבַר חֵק הַפֶּר בְּרִית הַהַסְּפָמוֹת וְכוּ' וְהֵלֵא
בְּמַחֲלָה כְּבוֹד הַקְּהָל הַהוּא הֵם עָבְרוּ תוֹרוֹת חֲלָפוּ חֵק הַפֶּר בְּרִית עוֹלָם וְהַסְּפָמֵת
וְחִוְמָרְתָם שְׁהֵיחֹתוֹ לְמַנוֹת ב' פְּרָנְסִים מִקְהָל א' וּפְרָנְסִים א' מִהַקְּהָל הַב' וְכִינֹן שְׁהֵם עָבְרוּ
תַחֲלָה מַעֲתָה אִין חֲיִיבִים אֲנָשֵׁי הַקְּהָל הַב' לְקַיֵּים הַסְּפָמֵת וְיִכּוּלִים לְמַנוֹת פְּרָנְסִים
בְּקְהָלָם בְּפָנֵי עֲצָמוֹ מְלַבֵּד הַטַּעֲנוֹת שְׁכַתְּבִי לְעִיל וְזֶה שְׁכַתְּבִי רַבִּינוּ יְרוּחֵם ו"ל גְּתִיב י"ד
חֲלָק ז' שְׁנֵים שְׁנִשְׁבָּעוּ לְעֵשׂוֹת דְּבָר אֶחָד וְהָאֶחָד מֵהֶם עָבַר עַל הַשְּׁבוּעָה הַב' פְּטוּר וְאִין
צָרִיךְ הֵיחֹתוֹ מִן הַשְּׁבוּעָה כִּי כְּתֹבוּ הַמְּפָרְשִׁים וְרֹאֵיהֶ מְדוּד כְּשֶׁהֵלָה לְהַלְחֵם וְכוּ' וְכַתֵּב עוֹד
בֵּית יוֹסֵף בְּסִי' רל"ו עַל זֶה הַלְשׁוֹן ו"ל וְאַחֵר כִּי הֵבִיֵא תְּשׁוּבַת ר"ש מִשְׁנ"ץ שְׁהֵיחֹתוֹ
מִקְוֹבֵל כֹּן בְּעֵנִינֹן שְׁדוּכִי אִישׁ וְאִשָּׁה שְׁקִיבְלוּ עֲלֵיהֶם חֲרָם תַּקְנַת הַקְּהֵלוֹת לִינְשָׂא לְאַחֵר
זְמַן דְּמִי שְׁעִיבֵב וְהֶעֱבִיר הַמוֹעֵד אֲסוּר לִינְשָׂא לְאַחֵר וְהֵלָה מִן־תֵּר וְאִין צָרִיךְ הֵיחֹתוֹ חֲכָם

וכו' וכתב שם עוד ודברי רבינו ירוחם בשם המפרשי מדברי קבלת רש"י נכונים בטעמים: וגם הרא"ש ז"ל בתשובותיו כלל ח' על ענין שנים שנשבעו לעלות לארץ ישראל פתב וז"ל ואם ח"ו לא היה א' מכם רוצה לשלם את נדרו העובר ועבור והשני פטור מלילה כי אין עליו נדר כי לא נדר אחד מכם כי אם על דעת החברה אף בנדון דידן לא קבלו אנשי הקהל הגדול חומרתם והספמתם אלא על דעת התקנה וההספמה שימנו פרנס אחד מקהלם וכיון שהקהל האחר עברו על הספמתם ותקנתם בהעמידם כל השלשה פרנסי מקהלם מעתה אין חייבים אנשי הקהל האחר כלל לעמוד עמם בהספמתם כי אדעתא דהכי לא קבלו עליהם שום חומרה קלה וחמורה ואם אמור יאמרו אנשי הקהל שהעמידו מהג' פרנסים מקהלם שנתחרטו ונכלמו מפל אשר עשו שהיה בטעות מכל מקום צריך לדקדק אם יש מקום לחייב לקהל האחר מפת מה שטועני שנעשו עוד ד' בוליטאש לד' שנים ועדיין לא נשלם הזמן וכו' וזה שאם באותם הבוליטאש ניקבו בשמות האנשים שמינו ועתה נפקד מהם איש או מפני שהלך לדרכו או לעולמו פשיטא שאין חייבין שום אדם מהב' קהלות לקבל עליהם גזירתם כי כבר נתפרדה החבילה כמו שפיתתי אם לא יספיהו עתה מחדש השתי קהלות למנות אחר תחתיו: ואם מתחלת כן היתה ההספמה ובתנאי כף קבלו עליהם כל אנשי הקהלות שאם נפקד מהם איש שיעמידו אחר תחתיו באופן שבטלה טענת נתפרדה החבילה או אפשר נמי שמציאות הנדון דידן הוא שלא נפקד שום אחד מהפרנסים הנבררים והבוליט' מד' האנשים הנזכרים בהם בחייו ובתוף העיר הם עומדים מכל מקום צריך לברר אם חייבים אנשי הקהל האחר לשמוע לקולם שהרי טען ראובן שכבר נשלם זמן ההספמה בשנ' השכ"ג והארבע בוליטאש האחרונ' עשו דרך בחירה בלי שום חומרא והספמה ונדאי נראה שהוא נאמן לומר כן: שהרי בגדולה מזאת כתב הה"ר אליהו מזרחי ז"ל בתשובותיו סימן ע"ב על ראובן שהוציא עליו שמעון שטר שהוא חתום בו שכתוב באותו השטר שראובן נשבע בשם ה' ובקבלת נח"ש על דעת המשביע שיהיה מחוייב כף וכף וכו' וטען ראובן לא נשבעתי ולא קבלתי גזרת נחש אלא חתימתי לבד חתימתי וכו' ופסק שאם נותן אמתלא לדבריו למה חתם דנאמן לומר לא נשבעתי וכו' וכן נראה מתוף דברי תרומת הדשן סימן שכ"ו ונהלא דברים קל וחומר ומה התם דאיכא חתימת ידו דהוי פהודאת פיו אמרינו שאם נתן אמתלא לדבריו דנאמן לומר לא לא נשבעתי ולא קבלתי חומרת נח"ש בנדון דידן דאין כאן לא חתימה ולא אמירה לא כל שכן דאמרינו דנאמן לומר שאין כאן חומרא כלל במה שנותן אמתלא למנהג שנהגו כף אלו הד' שנים האחרונים להיותם מלומדים כף בח' השנים שעברו אבל החומרות הראשונות נשלמו ונפקדו בהשלמת הזמן הראשון ואחר כף בד' השנים האחרונים נהגנו כף ברצון נפשינו לא מפת שום חומרא ואלה כלל.

וכ"ת בנדון דידן הא איכא עדים שמעידים שהיו הד' בוליטאש בחומר' התורה מכל מקום כיון שהם מהק"ק עצמו חשיבי נוגעים בעדות כמו שבא בשאלה ואף על גב דהנהא דאפשר דמטי להו היא בדרך רחוקה מכל מקום אין עדותן עדות וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות עדות פרק י"ו וז"ל ודברים אלו אינם תלויים אלא בדעת הדיין ועוצם בינתו שייבין עיקר המשפטים וידע דבר הגורם לדבר אחר ויעמיק לראות אם ימצא שיש לזה העד צד הנאה בעדות זו אפילו בדרך רחוק' ונפלאה הרי זה לא יעיד בה ואפילו הרשב"א

שְׁכַתְבַת בְּתִשׁוּבוֹתָיו סִימֵן תַּתִּי"א שְׁמַעֲיֵדִין מִבְּנֵי הָעִיר עֲצָמָה עַל תַּקְנוֹתֶיהֶן אֵין זֶה מִן הַדִּין אֲלֵא מִצַּד הַמְּנַהֵג אִם נִהְיָו כִּף וּכְמוֹ שְׁכַתְבַת הוּא ז"ל וּבְכָל כִּינָצָא בְּזֶה אָמְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם כָּל הַלְכָה שֶׁהִיא רוֹפֶפֶת בְּיַדָּהּ וְאֵינָהּ יוֹדֵעַ מַה טִּיבָה צָא וְרָאָה הִיאָה צְבוּר נוֹהֵג וְנִהְיָו כֵּן וְכֵן הָרֵא"ש בְּתִשׁוּבוֹתָיו כָּלֵל שְׁשֵׁי כְּתָב עַל הַסְּפָמוֹת וְתַקְנוֹת שְׁעוֹשִׁין הַקְּהָל בִּינִיָּהֶם אִם צָרִיכִים לְהַעֲיֵד עַל אֵלוֹ עֲדִים שְׁאֵינָן מִבְּנֵי הָעִיר דַּע כִּי לֹא נִהְיָו כֵּן לְהִבְיָא בְּכָל פַּעַם עֲדִים שְׁאֵינָם מִבְּנֵי הָעִיר אֲלֵא כִּף הִיא הַסְּפָמָת הַקְּהָל לְהַכְשִׁיר כָּל בְּנֵי הָעִיר לְהַעֲיֵד עַל מִי שְׁעֹבֵר עַל תַּקְנֵתָם הָרִי שְׁכַתְבַת שְׁאֵין מִן הַדִּין אֲלֵא מִכַּח מְנַהֵג וְכִינּוֹן שְׁכֵּן אִם הוּא מְנַהֵג קְבוּעַ וְיָדוּעַ לְכָל בְּעִיר שְׁלֵה' שְׁנֹאֲמָנִי' עַל כִּף בְּנֵי הַקְּהָל עֲצָמוֹ מְנַהֵג כְּזֶה יִבְטַל הַהֲלָכָה אֲבָל אִם אֵינּוּ מְנַהֵג קְבוּעַ וְיָדוּעַ וּפְשׁוּט לְכָל לֹא מְבַטְלֵתֵן הַלְכָה פְּסוּקָה בְּשִׁבְלֵוֹ וּכְמוֹ שְׁפָסַק הָרַב רַבִּי יוֹסֵף קוֹלוּן ז"ל שֶׁרֵשׁ ס"ה כָּל שְׁכֵּן דְּבִנְדוּן דִּינּוֹן לְצִאת מִיַּדִּי סָפַק כְּבָר מְקַבֵּל עָלָיו רְאוּבֵן הַנּוֹ' לְסוּר אֵל מִשְׁמַעְתָּם וְלַעֲמֹד בְּהַסְּפָמָתָם עַד חַג הַפֶּסַח הַבֵּא רֵאשׁוֹן שֶׁהוּא גְבוּל זְמַן תִּיקוּן הַסְּפָמָתָם דְּפְשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא דְּבָזָה יוֹצֵא מִכָּל צַד וְנִדְנוּד אֵיזוֹ סָפַק חוּמְרָא: כִּי מַה שְׁשׁוֹאֲלִין עוֹד מִמֶּנּוּ שְׁיַחְתֹּתֵם עִמָּהֶם וְיִתְקַשֵּׁר בָּם לְזַמֵּן עֲשָׂרִים שָׁנָה הוּא וְכָל אֲנָשֵׁי קְהָלוֹ אֵין שְׁאֵלָה זֹו אֲלֵא מִן הַמַּתְמִיָּהִין שֶׁהָרִי הַלְכָה פְּסוּקָה מִכָּל הַפּוֹסְקִי' שְׁאֵיזוֹ הַסְּפָמָה שְׁתַּהֲיָה לְזַמֵּן בְּהַשְׁלֵמָ' הַזְּמַן נִתְבַּטְּלָה מִמִּילָא וְאֵין צָרִיף הֵיִתֵר וּכְמוֹ שְׁכַתְבַת הַר"ר דָּוִד כֶּהֵן ז"ל בְּבֵית י"ד בְּכַרְטוֹת עַל עֲנִינֵי הַסְּפָמוֹת הַנַּעֲשִׂית בַּקְּהִלוֹת וְכִינּוֹן שְׁכֵּן אֵין כָּאֵן צַד חַיִּיב עִם כְּמָה וְכְמָה מִינֵי סָפַק סָפַקָא כְּמוֹ שְׁכַתְבַתִּי אֲלֵא עַד חַג הַפֶּסַח אֲבָל מִשָּׁם וְהִלָּאָה אֵין שָׁם נִדְנוּד צַד שׁוּם אִסוּר בְּעוֹלָם: וְגַם בְּמַה שְׁשׁוֹאֲלִים לְהַכְרִיחַ אֶת אֲנָשֵׁי קְהָלוֹ לְהַצְטַרֵּף וּלְהַשְׁתַּעֲבֵד עִם קְהָלָם אִף זֶה הַכִּף הַדִּין וּכְמוֹ שֶׁהָאֲרִיף בְּזֶה הַר"ר דָּוִד כֶּהֵן ז"ל בְּבֵית י"ג שְׁכַתְבַת שְׁאֵין בְּנֵי קְהָל אֶחָד כְּפוּפִים לְבְנֵי קְהָל אַחֵר גַּם כִּי בְּנֵי הַקְּהִלוֹת הָאֲחֵרוֹת רַבִּים מֵהֶם שְׁכָל אֶחָד מִן הַקְּהָל וּקְהָל בְּעֵינָיו זֶה כְּעִיר בְּכַנֵּי עֲצָמוֹ הוּא שְׁאֵין בְּנֵי עִיר אַחַת כְּפוּפִים לְבְנֵי עִיר אַחֵרָת גַּם אֵין בְּנֵי קְהָל אֶחָד כְּפוּפִים לְבְנֵי הַקְּהָל הָאֶחָד וְכו' סוּף דְּבָר אֵין לְאֲנָשֵׁי הַק"ק נִגְדַר רְאוּבֵן לֹא קוֹל וְלֹא דְבָרִים וְלֹא שׁוּם צַד חֲשֵׁשׁ אִיסוּר אֲלֵא אֲדָרְבִּ' בְּמַחֲיִלַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ אֲנָשֵׁי הַקְּהָל עָשׂוּ שְׁלֵא כְּהוֹנֵן בְּהַעֲמִיד מֵהֶם שְׁלֵשָׁה פְּרָנְסִי' נִגְדַר הַהַסְּפָמָה וְהַתַּקְנָה לְכֵן תִּיקַר נָא נְפִשֵׁי בְּעֵינֵי כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ שֶׁהִקִּילוֹ' וְהַמְרִיבוֹת יַחְדָּלוּן וּתְפָשְׁרוּ הָעֵנִין בְּאִנְפֵּן שְׁאִישׁ עַל מְקוֹמוֹ יְבֵא בְּשָׁלוּם וְהַדִּין הַשְׁלוּם יַעֲשֶׂה שְׁלוּם לְכֶם זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעֲתִי וְאָמַר לִי לְבִי: הַצְעִיר יַצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִּי זֵלֶה"ה: קִצְחַ גְּשָׁאֵל נְשָׂאֵל דְּבָר מַעֲמָדִי עַל עֵנִין לָאָה וּבַתָּה שְׁהִיּוּ מְאָנוּסִי מְלָכוֹת פּוֹרְטוּגָאֵל וְנִתְיַהֲדוּ וְהִיָּה לָהּ לְלָאָה הַנְּזַכְרָת בֵּן וְנִשְׂאָר שָׁם בְּפּוֹרְטוּגָאֵל וּלְאַחֵר כְּמָה וְכְמָה שְׁנַיִם מֵתָה לָאָה הַנְּזַכְרָת וְהַנִּיחָה קִצְחָה נְכֻסִים בְּיַד אַחֵרִים וְהִיָּה הַבַּת הַנְּזַכְרָת שׁוֹאֲלַת הַנְּכֻסִי' בְּאוּמְרָ' שֶׁהִיא יוֹרֶשֶׁת אֶת אִמָּה אֲבָל אַחִיָּה כִּינּוֹן שְׁנִשְׂאָר שָׁם זֶה כְּמָה וְכְמָה שְׁנַיִם וּמַעוֹלָם לֹא נִתְיַהֲדוּ וְדָאֵי שְׁאֵינּוּ יוֹרֶשׁ בְּמִקוּמָה אֲלֵא שֶׁהִיא הִיא הַיּוֹרֶשֶׁת: תְּשׁוּבָה מַה אֲרַחֲיֵב פֶּה אֲאָרִיף לְשׁוֹן בְּדָבָר אֲשֶׁר כְּבָר חִקְרוּ וְדָרְשׁוּ הָעֵנִין הֵיטֵב הֵיטֵב עַד מְקוּם שְׁיַד הָאֲפָשְׁרוֹת מַגְעַת שְׁנֵי גְאוּנֵי עוֹלָם הֵלֵא הֵמָּה הַגְּבֻרִים אֲשֶׁר מַעוֹלָם אֲנָשֵׁי הַשָּׁם הָרַב הַגָּאוֹן מַהר"ר יִשְׁרָאֵל זַצ"ל בַּעַל תְּרוּמַת הַדָּשָׁן בְּתִשׁוּבוֹתָיו סִימֵן שִׁמ"ט וְגַם הָרַב הַגָּאוֹן מַהר"ר דָּוִד הַכֶּהֵן זַצ"ל בְּתִשׁוּבוֹתָיו בֵּית כ"ח שְׁשֵׁנֵי הַגָּאוּנִים הַנּוֹ' דְּבָרוּ בְּנִדּוּן כִּי הֵאֵי וְהַעֲלוּ מִדְּבָרֵיהֶם כִּי הַבַּת הַנּוֹ' הִיא יוֹרֶשֶׁת וְדָאִית וְאַחִיָּה הַנּוֹ' הוּא סָפַק וְלֹא אֶתִי סָפַק וּמוֹצִיא מִיַּדִּי וְדָאֵי וְעוֹד אֵיכָּא כְּמָה וְכְמָה טְעָנוֹת לְהוֹרוֹת שְׁהַיּוֹרֶשׁ הָאֲמַתִּי הוּא הַבַּת הַנּוֹ' וְאֵין הַבֵּן יוֹרֶשׁ אֶת נְכֻסֵי אִמּוֹ כְּמוֹ

שִׁפְתָבוּ הַגְּאוֹנִים הַנִּזְכָּרִים שָׁם בְּאַרְנֹכָה וְלָכֵן אֲמַרְתִּי גְמַרְתִּי שֶׁפֶל מִי שֵׁישׁ בְּיָדוֹ נִכְסִים מְלֵאָה הַנְזו' שֶׁהֵדִין נוֹתֵן שְׂמֵתָנָם לְבִתָּהּ וְלֹא יִחְזַר בְּתֵר עֲקִיפִים לְעַכְבְּכֶם בְּיָדוֹ וְלִהְיוֹת בְּיַד הַשׂוֹאֵל לְזֹפּוֹת וּרְאִיָּה שְׂמָה שְׁנוֹתָן נוֹתֵן בְּרִשׁוֹת בֵּית דִּין שֶׁהֵדִין נוֹתֵן כֶּף לָכֵן חֲתַמְתִּי אָנִי הַצֵּעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שֶׁמוֹאֵל אֲדַרְבֵּי ז"ל לֵלֵךְ: קִצַּט לְדַרְיֵשֶׁת הַגְּבִירִים וּמַעְוֵלִים פְּרָנְסִי מִנְהִיגֵי ק"ק מְדָרֵשׁ יצ"ו גְּזַקְתִּי לְשִׁמּוֹעַ טְעֵנוֹת וְדַבְרֵי רִיבוֹת אֲשֶׁר בֵּין הַגְּבִיר וְנִבּוֹן ה"ר שְׁלֵמָה רוֹמֵי יצ"ו פֶּת אַחַת וְהַגְּבִיר וּמַעְוֵלָה ה"ר יוֹם טוֹב אֲבִיוֹת יצ"ו פְּתוּב' וְזֶה שִׁטְעֵן ה"ר שְׁלֵמָה הַנְזו' שֶׁהוּא וְה"ר יוֹם טוֹב הַנְזו' דָּרִים בְּחֶצֶר אֶחָד וַיֵּשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶם חֲזָקָה בְּבֵתִים אֲשֶׁר תַּחַת הָעֵלְיוֹת הַבְּנוּיֹת מִצַּד שְׂמָאל לְכַנְיֵסֶת הַחֶצֶר אֲלֵא שְׂרָבִי שְׁלֵמָה הַנְזָכָר מַחְזִיק בְּבֵתִים הַפְּנִימִיִּים שְׁבֵתוֹף הַחֶצֶר וְרַבִּי יוֹם טוֹב הַנְזָכָר מַחְזִיק בְּבֵתִים הַחִיצוֹנִים הַיּוֹתֵר סְמוּכִים אֲצֵל פֶּתַח הַחֶצֶר וְטָעֵן רַבִּי שְׁלֵמָה הַנְזָכָר שֵׁישׁ עֲתָה כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים שֶׁהֲחִזִּיק בְּחֻזְקוֹ וְהָיָה יוֹצֵא וְנִכְנָס לְבֵיתוֹ תַּחַת הָאֲכַסְדָּרָה אֲשֶׁר לְפָנָי הַבֵּתִים וְהָיָה עוֹבֵר עַל פֶּתַחִי בְּתִי רַבִּי יוֹם טוֹב הַנְזו' לִיכְנָס לְבֵיתוֹ וְגַם לְצֵאת לר"ה וְעֲתָה בָּא רַבִּי יוֹם טוֹב הַנְזָכָר וְעָשָׂה כְּפֹתֵל בְּאַמְצֵעַ אֲנֹרְף הָאֲכַסְדָּרָה וְהִפְסִיק כָּל רוֹחַב הָאֲכַסְדָּרָה בְּכֹתֵל הַנְזָכָר וְסָמָף לְכֹתֵל טִילָאָר אֶחָד עַל פִּי רוֹחַב הָאֲכַסְדָּרָה בְּאֲנֹפֶן שֶׁמִּנְעַע מִמֶּנּוּ הַדֶּרֶךְ שֶׁהֲחִזִּיק בּוֹ זֶה כַּמָּה שָׁנִים וְהִתְשַׁמֵּשׁ שֶׁהָיָה מְשַׁתְּמֵשׁ דֶּרֶךְ שָׁם וְרַבִּי יוֹם טוֹב טָעֵן כִּי פִּינּוֹן שֵׁישׁ לוֹ לְרַבִּי שְׁלֵמָה דֶּרֶךְ לְהִלָּךְ לְבֵיתוֹ בְּאַמְצֵ' הַחֶצֶר נִגַּד פֶּתַח הַחֶצֶר דֶּרֶךְ יִשְׂרָה מֵה לֹא לִילָךְ וְלִיכְנָס תַּחַת הָאֲכַסְדָּרָה לְעֵבֶר סְמוּךְ פֶּתַח בֵּיתוֹ: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַע"ד שֶׁהֵדִין עִם רַבִּי שְׁלֵמָה וְחִיֵּיב רַבִּי שְׁלֵמָה לְסִתּוֹר הַכֹּתֵל וְלִהְסִיר מִשָּׁם הַטִּילָאָר וּרְאִיָּה לְזֶה דְגַרְסִינוֹ בְּבִתְרָא פ"ק חֲמֵשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת לְמַבּוּי כָּלֵם מְשַׁתְּמֵשׁוֹ עִם הַחִיצוֹנָה וְהַחִיצוֹנָה מְשַׁתְּמֵשֶׁת לְעֵצָמָ' דְּבָרֵי רַבִּי רִשְׁבֵ"א אוֹמֵר חֲמֵשׁ חֲצֵרוֹ הַפְּתוּחוֹ' לְמַבּוּי כָּלֵם מְשַׁתְּמֵשׁוֹת בְּמַבּוּי וּפְיָרֵשׁ רִשְׁבֵ"י חֲמֵשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת לְמַבּוּי זֶה אֲצֵל זֶה לְאוֹרְכוֹ וְסִתְּמָם מְבֹאוֹת סְתוּמִין הֵן בְּסוּפֵן וְאֶחָד מִקְצוֹתָיו פְּתוּחַ לר"ה כָּלֵם מְשַׁתְּמֵשׁוֹת לְמַבּוּי עִם הַחִיצוֹנָה כְּנִגְדָם שֶׁהָרִי לְכָלֵם יֵשׁ דֶּרֶךְ בְּמַבּוּי לְצֵאת דֶּרֶךְ רֵאשׁוֹ לר"ה וְכָל שֵׁישׁ לוֹ דֶּרֶךְ יֵשׁ לוֹ תְּשַׁמֵּשׁ שְׂאִינוֹ מְעַכֵּב דֶּרֶךְ הַמַּבּוּי וְהַחִיצוֹנָה מְשַׁתְּמֵשֶׁת לְעֵצָמָה כְּנִגְדָה בְּרוֹחַב הַמַּבּוּי אֲבָל לֹא כְּנִגְדַת חֲבֵרוֹתֶיהָ שְׂאִינוֹ לֵה עֲלִיהֵן דֶּרֶךְ וּפְסִיק רַב אֶלְפֵס בְּהִלְכוֹת דֵּהֲלָכָה כְּרַבִּי דְמַיִמָּא לֹן הִלְכָה כְּרַבִּי מַחְבִּירוֹ וְכֵן פְּסִיק הַרְמַב"ם הִלְכוֹת שְׁכָנִים פֶּרֶק ה' כְּרַבִּי וְכַתֵּב עוֹד לְפִיכָף אִם בַּעַל הַשְּׂנִיָּה בָּנָה אֲצִטְבָּה כְּנִגְדַת פְּתָחוֹ וְסִתְּמוֹ אֵין הַחִיצוֹנָה יְכוּלָה לְעַכֵּב עָלָיו אֲבָל כָּל הַפְּנִימִי' מְעַכְבִּין עָלָיו מִפְּנֵי שְׂמֵרְבָה עֲלֵיהֶם אֵת הַדֶּרֶךְ בְּאֲנֹרְף שֶׁהָרִי מְקִיפִין הָאֲצִטְבָּה וְכֵן הַטּוֹר סִימָן קס"ב פְּתַח כּוֹ: הָרִי לֹף שֶׁפְּסִיקוֹ שֶׁהַפְּנִימִי מְשַׁתְּמֵשׁ עִם הַחִיצוֹן וַיֵּשׁ לוֹ דֶּרֶךְ עָלָיו אֲבָל הַחִיצוֹן אֵין לוֹ דֶּרֶךְ כָּלֵל עַל הַפְּנִימִי וְאֵינָה מְשַׁתְּמֵשֶׁת עִם שׁוּם א' מִהַפְּנִימִי וְלָכֵן הַפְּנִימִי יְכוּל לְבָנוֹת אֲצִטְבָּה וְלְסִתְּנוֹם נִגְדַת פְּתָחוֹ אֲבָל הַחִיצוֹנִי אֵינוֹ יְכוּל לְסִתְּנוֹם לְפִי שְׂמֵטְרִיחַ אֵת הַפְּנִימִי וּמְרַבָּה לָהֶם הַדֶּרֶךְ: וְכִינּוֹן שֶׁפֶן בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ הוֹאִיל וְה"ר יוֹם טוֹב הַנְזו' הוּא חִיצוֹן וְה"ר שְׁלֵמָה הַנְזו' הוּא פְּנִימִי יֵשׁ לוֹ לְרַבִּי שְׁלֵמָה הַנְזו' דֶּרֶךְ עַל רַבִּי יוֹם טוֹב הַנְזו' וְאֵינוֹ רִשְׁאֵי ר' יוֹם טוֹב לְסִתְּנוֹם לוֹ דֶּרֶכּוֹ לְשֵׁי שְׂמֵטְרִיחוֹ וּמְרַבָּה לוֹ אֵת הַדֶּרֶךְ בְּסִתְּמָתוֹ וְזֶה דָּאָף עַל גַּב דִּישׁ לוֹ לֵה"ר שְׁלֵמָה הַנְזו' דֶּרֶךְ יִשְׂרָה לְהִלָּךְ לְבֵיתוֹ נִכַח פֶּתַח הַחֶצֶר מִכָּל מְקוֹם רוֹצֵה לְהִשְׁתַּמֵּ' וְלִילָךְ תַּחַת הָאֲכַסְדָּרָה כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ עַד עֲכָשְׁיוֹ לְפִי שְׂבָחוֹרְף וּבְזִמָּן הַגְּשָׁמִים אֵינוֹ רוֹצֵה לְהִלָּךְ בְּרוֹחַב הַחֶצֶר אִם מִפְּנֵי שֶׁהִדְלָף טוֹרַד אִם מִפְּנֵי הַטִּיט שְׂבָרוֹחַב הַחֶצֶר אֲלֵא רוֹצֵה לְצֵאת וְלָבוֹא תַּחַת הָאֲכַסְדָּרָה בְּאֲנֹפֶן שְׂבִסְתִימַת רַבִּי יוֹם טוֹב הַנְזָכָר מְרַבָּה הַדֶּרֶךְ לֵה"ר שְׁלֵמָה הַנְזו'

וְלִכְּנֵי חַיִּיב לְסַתּוֹר הַפְּתוּלָה שֶׁעָשָׂה: וּבְגִדוּלָה מִזֹּאת מִצְאָתִי שֶׁפָּסַק הָרִיב"ש בְּתִשְׁבּוֹתָיו
סִימָן רנ"ג עַל עֲנָן עֲשִׂיר אֶחָד שֶׁקָּנָה מְקוֹמוֹת יְשִׁיבָה הַרְבֵּה בְּזוּל בְּבֵית הַפְּנִסָּת וְהַקְּהָל
רָצוּ לְהוֹסִיף מְקוֹמוֹת בְּבֵית הַפְּנִסָּת בְּמָקוֹם פְּנוּי וְכוּ' וְקָם הָעֲשִׂיר הַהוּא וְעָרַעַר בְּדָבָר
בְּאֵמְרוֹ כִּי בִּנְיָה יִהְיוּ מִצְרִין לוֹ הַדְּרָף לְעֵבֶר לְמְקוֹמוֹתָיו וְאִם יִשְׁאַר לוֹ דֵּי לְעֵבֶר דְּרָף
שֶׁם הִנֵּה יִהְיֶה צָר עֵתָה מִמָּה שֶׁהִיָּה וְהַשִּׁיב שֶׁהִדִּין עִם הָעֲשִׂיר וְאִין הַקְּהָל יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת
שׁוּם מְקוֹם לְפִי שִׁיִּצְטָרֵף הָעֲשִׂיר לְעֵבֶר לְמְקוֹמוֹתָיו בְּמָקוֹם צָר וְהִבִּיא רֵא"ל לְדִין זֶה מִפֶּל
מֵה שֶׁפְּתַבְתִּי לְעִיל: הָרִי לֵךְ שִׁיִּצְטָרֵף הָעֲשִׂיר לְעֵבֶר לְמְקוֹם שֶׁלֹּא מִנְעוּ הַדְּרָף לְגַמְרֵי אֲלֵא הִיּוֹתוֹ צָר קִצָּת
יְכוּל לְעַכֵּב כֹּל שֶׁפֶן בְּנִדּוֹן דִּינָן שֶׁסֶתֶם רַבִּי יוֹם טוֹב הִנְנִי לְגַמְרֵי הַדְּרָף אֲשֶׁר הִחֲזִיק כְּבָר
רַבִּי שְׁלֵמָה בּוֹ דְּפָשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׂאִין יְכוּל לַעֲשׂוֹתוֹ לְכוּלֵי עֲלָמָא בֵּין לְרַבִּי בֵּין לְר"ש בֶּן
אֲלֵעָזָר דְּעַד כָּאֵן לֹא קָמִיפְלָגִי רַבִּי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעָזָר אֲלֵא דְרַבִּי סָבַר דְּהַפְּנִימִי יְכוּל
לְעַכֵּב עַל הַחִיצוֹן אֲבָל הַחִיצוֹן אֵינּוּ יְכוּל לְעַכֵּב עַל הַפְּנִימִי וְאֵלּוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֵעָזָר
סָבַר דְּאֲפִילוּ הַחִיצוֹן יְכוּל לְעַכֵּב עַל הַפְּנִימִי וּבִקְהָא לְבַד הִיא דְלֹא קִיָּימָא לֵן כְּנוּתִיָּה אֲבָל
כְּנוּלֵי עֲלָמָא מוֹדוֹ דְּבִגֵּי מְבוּי הַפְּנִימִיִּים יְכוּלִין לְעַכֵּב לְחִיצוֹן שֶׁלֹּא יִסְתָּנוּם וְכִמוֹ שֶׁפְּתַב
הָרִיב"ש ז"ל וְלִכְּנֵי בִקְהָא סְלָקִינוּ וְנִחְתַּמְנוּ שְׁחִיבֵי ה"ר יוֹם טוֹב הַנִּזְכָּר לְסַתּוֹר הַפְּתוּלָה
וְלִקְהִיָּסִיר הַמְּכַשׁוּלוֹת מֵהַדְּרָף אֲשֶׁר תַּחַת הָאֲכֹסְדָרָה אֲשֶׁר כְּבָר הִחֲזִיק בּוֹ רַבִּי שְׁלֵמָה הַנִּזְכָּר
וְלִקְהִיָּוִת הָאָמֶת כֵּן לַע"ד וּמָה שֶׁאָמַר לִי לְבִי חֲתַמְתִּי: אֲנִי הִצְעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִּי
זֹלָה"ה: שְׂאֵלָה מַעֲשֶׂה שֶׁהִיָּה כֶּף הָיָה רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן וְדִינָה אַחִים הָיוּ וְהִיָּה לוֹ לְרְאוּבֵן בֵּת
וְנִתְקַדְּשָׁה לְשְׁמַעוֹן אַחִיו וְאַחַר כֶּף בִּהְמִשָּׁף הַזֶּמֶן גְּרָשָׁה שְׁמַעוֹן וְהִיָּה לָהּ לְדִינָה הַנִּזְכָּרָת
בֶּן וְרָצָה רְאוּבֵן לְתַת לוֹ בֵּתוֹ הַנִּזְכָּרָת שְׁנִתְגַּרְשָׁה מֵאֲחִיו וְנִשְׂאֵל דְּבָר זֶה מִמְעַדִּי אִם מִן־תַּרְת
בֵּת זוֹ לְבֶן דִּינָה אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה דְּבָר בְּרוּר הִיא שֶׁהִיא אֲסוּרָה לוֹ דֵּהָא קִיָּימָא לֵן שֶׁהַמְּגַרְשׁ
אִשָּׁה הוּא אֲסוּר בְּקְרוּבוֹתֶיהָ וְהִיא אֲסוּרָה בְּקְרוּבֵי וּגְבוּל וְקִצּוֹת הַקְּרוּבִים וְהַקְּרוּבוֹת
הוּא כֹּל הָעֲרִיּוֹת שֶׁהֵם מְדֹאֲרִיָּיתָא וְגַם כֹּל הַשְּׁנִיּוֹת שֶׁהֵם מְדַבְּרֵי סוּפְרִים וְאַחַת מִן הַשְּׁנִיּוֹת
הִיא אִשְׁתְּ אַחֵי הָאֵם בֵּין הָאֵם בֵּין מִן הָאָב כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב פָּרָק פִּיצַד וְהִבִּיאֵו הַרְמַב"ם ז"ל
הַלְכוֹת אִישׁוֹת פָּרָק רֵאשׁוֹן וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן נִמְצָא שְׁגֵרוּשָׁה זוֹ הִיא אִשְׁתְּ אַחֵי אִמּוֹ שֶׁל בֶּן דִּינָה
הַנִּזְכָּרָת וְהִיא שְׁנִיָּה לוֹ וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן נִמְצָא שֶׁהִיא אֲסוּרָה לוֹ שֶׁהִרִי הִיא אֲסוּרָה בְּקְרוּבֵיו:
וְרֵאָיָה לְכֹל זֶה שֶׁהִרִי בְּגִדוּלָה מִזֹּאת בְּחִלְצָה שְׂאִינָה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן שְׁנִינּוּ בַּפ' הַחֹלֵץ הַחֹלֵץ
לִיבְמִתּוֹ הוּא אֲסוּר בְּקְרוּבוֹתֵי וְהִיא אֲסוּרָה בְּקְרוּבֵיו וְכוּ' וְגַרְסִינָן בְּגַמְרָא אִיבְעִיָּא לְהוּ
גְּזָרוּ שְׁנִיּוֹת בְּחִלְצָה אוֹ לֹא בְּעֶרְנָה דְּאֲוִרִיתָא גְּזָרוּ בְּהוּ רַבְּנָן שְׁנִיּוֹת בְּחִלְצָה לֹא גְּזָרוּ רַבְּנָן
שְׁנִיּוֹת אוֹ דִּילְמָא לֹא שְׁנָא וְכוּ' וּפְיָרֵשׁ רַש"י בְּעֶרְנָה דְּאֲוִרִיתָא כְּלוּמַר בְּאִשְׁתּוֹ דְּאִמָּה וְאִם
אִמָּה הָיוּ עֶרְנָה דְּאֲוִרִיתָא גְּזָרוּ רַבְּנָן שְׁנִיּוֹת אֲבָל בְּחִלְצָה דְּאֲפִילוּ עֲרִיּוֹת דִּידָה דְּרַבְּנָן לֹא
גְּזָרוּ שְׁנִיּוֹת בְּהֵן אוֹ דִּילְמָא לֹא שְׁנָא וְאִיפְסִיקָא הַלְכְּתָא שְׁמַע מִינָה גְּזָרוּ שְׁנִיּוֹת בְּחִלְצָה
שְׁמַע מִינָה וְכָתְבוּ שֶׁם הַתּוֹסְפוֹת וּמִיָּהוּ רַבִּי חֲזִיָּא דְקַתְנִי מְנִינָא קֶשֶׁה דְלֹא תִנָּא בֶּן אַחֲוֹתוֹ
וְכֵן אַחֲוֵי מִן הָאֵם וַיֵּשׁ לֹמַר דְלֹא תִנָּא אֲלֵא אַרְבָּעָה כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה שְׁל תוֹרָה: הָרִי לֵךְ
בְּבִירוֹר דְּבֶן אַחֲוֹתוֹ אֲסוּר לְחִלּוּצָתוֹ אַע"ג דְּחִלּוּצָה אִיסוּר' דְּעֲרִיּוֹת דִּידָה אֵינּוּ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן
כ"ש דְּבֶן אַחֲוֹתוֹ יֵהִי אֲסוּר לְגְרוּשָׁתוֹ דְּאִיסוּר עֲרִיּוֹת דִּידָה הוּא מְדֹאֲרִיָּיתָא זֶהוּ מֵה
שְׁנִרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הִצְעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִּי זֹלָה"ה: רֵא שְׂאֵלָה מַעֲשֶׂה
שֶׁהִיָּה כֶּף הָיָה שְׂרְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן עָשׂוּ שְׁוֹתְפוֹת בֵּינֵיהֶם וְרְאוּבֵן הִיָּה דָר בְּעִיר א' וְשְׁמַעוֹן
בְּעִיר אַחֲרָת וְהִיָּה שׁוֹלֵחַ רְאוּבֵן סְחוּרוֹת לְיַד שְׁמַעוֹן לְמִן־כֶּרֶם שֶׁם וְשְׁמַעוֹן שׁוֹלֵחַ הִמְעוֹ אוֹ

סחורות אחרות ליד ראובן באופן שנמשך זמן מה שעמדו בשותפות ונשאו ונתנו בסחורתם במשאם ובמתנם ויהי היום ויתפרדו איש מעל אחיו ורצו לחלק השותפות וילך ראובן לעיר שמעון ושם עשו חשבון השותפו' וביקרו חשבונם עד שנסתלקו זה מזה ולא נשאר לזה על זה שום דבר ולכן הלך ראובן ואמר לשני עדים הוו עלי עדים איך אני מוד' בפניכם איך נתפרעתי ונתפייסתי וקבלתי כל מה שהיה לי אצל שמעון שנתפתי ולא נשאר לי אצלו שום דבר וציונה שיכתבו לו שטר מחילה שאפ' שיהי' לו אינה טעות שהפל מחל לו מחילה גמורה כמו שהוא פתוב בשטר מחיל' ויהי כאשר עברו שנים שלשה חדשים אחר זה החשבון הוציא ראובן שטר מס' מה על שמעון שהיה חייב לו וזמן השטר הוא היה פתוב בזמן שטר המחילה וטען ראובן ששטר המחילה נכתב בבקר והשטר חוב נכתב בערב באופן שלא נכנס ס' השטר ההוא בחשבון והוא מלנה חדשה ושמעון טען שהיה להפ' שהשטר נכתב בבקר ואחר כך היה החשבון ונכנס בתוך החשבון השטר ההוא באופן שאין לה עלי פלום עד שעמדו אנשים סוחרים ופישרו ביניהם וגזרו עליהם מה שגזרו וחזר ראובן וציונה לעשות שטר אחד בפני עדים ואמר הוו עלי עדים איך לא נשאר לי אצל שמעון שום תביע' קלה וחמורה כי מפל המשא ומתן שהי' בינינו מהפל נתפרעתי וכו' וכל שלותא וטעותא הפל מחלתי וכו' כמו שפתוב הפל בארובה פעם שנית פאן בשלוני"ק: ויהי כמשלש חדשים חזר ראובן וטען נגד שמעון ואמר דקדקתי בחשבוני ומצאתי שיש טעות בחשבון שעשינו תחילה וזה ששבע' אלף לבני' ששלחת אלי במעות בעין בתוך משא אחת של בגדים חשבתים ב' פעמי' וזה שמתחילה חשבתים בפני עצמם ואחר כך כששערתתי מה שהיה עול' משא הבגדים חזרתי וחשבתים ס' הבגדים והמעות בבת אחת ובחשבון אחד באופן שנתאיתי בחשבון ס' המעות שהיה בעין וכן נרא' מתוך המש' פתיבת ספר חשבונותיו של ראובן ושמעון טוען הוא שכן פתוב בפנקס' אבל מעולם לא טעית בזה בחשבון שהרי תינוק בן יומו יודע שמשא בגדים של שי"ץ אינו עולה לחשבון גדול כזה ועוד שהרי פתוב שם באותו מקום עצמו דרך פרט ס' אמות כל בגד ובגד ושיווי ומה שהיה עול' ואח"כ שם הפל דרך כלל ועולה יותר מכפלים ולכן אי אפשר לטעות בדבר ברור כזה אלא בשעת החשבון ידעתי נאמנה שלא נכנסו בחשבון אותם המעות כי אם פעם אחת שהרי ס' המעות בפני עצמו וס' הבגדים עם המעו' הפל פתוב סמוך זה לזה ואין נסתר מנגד עיניך עד שנאמר ששכחת ס' המעות ההוא בעת חשבון הבגדים שהרי סמוכים ורצופים הם זה לזה הודיענו דרך זו אלך והדין עם מי: תשובה עיקרא דהאי דינא יתבאר מההי' עובדא דמיייתי בגיטין פ' קמא הנהו גינאי דעביד חושבנא בהדי הדדי פוש חמש איסתרי זוזי גבי חד מינייהו אמרי ליה יתבינהו ויהליה למרי ארעא באפי מרי ארעא וקנ' מיניה לסוף אזל עביד חושבנא בין דיליה לנפשיה לא פש גבי' ולא מידי אתא לקמיה דרב נחמן אמר לי מאי אעביד לה חדא דאמר רב הונא אמר רב ועוד הא קנו מינה אמר ליה רבא אטו האי מי קאמר לא יהיבנ' דליכא גבאי קאמ' אם פן קנן בטעות הוא וכל קנן בטעות חוזר: וכתבו התוספות שם פירש ר"ח וכן ר"ת שהיו בעלי דינן מודים לו אם היה הדבר ידוע בעדות ברורה דלא פש גביה מידי ומשמע מדבריהם דמנפשי' אין נאמן לומר טעיתי במה שהודיתי אע"ג דאית ליה מיגו דאי בעי אמר חזרתי ופרעתי וכן משמע מהא דתנן מנה לי ביזתא אמר לו הן למחר אמר ליה תניהו לי אם אמר נמתיו לה פטור אין לה בידי

חייב ומפרש טעמ' בפ"ק דבבא בתרא משום דכל האומר לא לוייתי פאומר לא פרעתי דמי ואמאי לא מהימן לומר לו אין לה בידי שטעיתי שתייתי סבור להיות חייב ואיני חייב כלום מיגו דאי בעי אומר פרעתי אחר כה אלא משמע דבמיגו לא מהימן לומר שטעה וכן פסק הרא"ש בפסקיו וכן דעת ר"י בעל התוספות וכ' שהטעם הוא משום דאין דרף בגי אדם להודות עד שיכונן חשבונו יפה וכתב רב אלפס שם בהלכות הא מילתא פרישו בה רבונותא דלא עבדינו בה עובדא אלא היכא דאיכא סהדי דקדמיהון עבדו חושבנא ואשתכח דטעותא הוא אי נמי דקא מודי ליה דהכין הוא חושבנא ובהכין מיתוק' האי עובדא אבל היכא דליכא סהדי דמסהדי דהכין הוא חושבנא' אלא איהו דקא טעין הכי וסבריה לא קא מודי ליה לא מהניא האי טענתא מידי ומימרא דמסתבר הוא דאי לא תימא הכי כל שטרי דעלמא נמי נימא דבטעותא הויא מילתא ונפט' אלא לאו שמע מינה דהאי מימרא מעליא ותריצה הוא וכתב הר"ן דאפי' במקום מיגו לא מהימן לומר טעה דהנה ליה כמיגו במקום עדים דאי לאו דדייק מעיקרא לא הנה משעבד נפשיה למריה ארעא וכתב שם בשם הראב"ד דאי ליכא עדים הוא דיכול לומר טעיתי משום דלא דייק דמימר אומר אי טעינא הדרנא בי דליכא דמסהיד עלי אבל בדאיכא עדים מודה דאינו נאמן לומר טעיתי אפילו במקום מיגו דמצי למימר פרעתי משום דהוי מיגו במקום עדים וכן פסק הטור ח"ה סימן קכ"ו וכתב משום דלא שכיח שטעה אלא אדרבה אדם מדקדק היטב קודם שיוודה וכתב שם מהררי"ק נר"ו דהכי הלכתא דבמקום שהודה בפני עדים אינו נאמולומר טעיתי אפילו במקום מיגו ואין חולק על זה פי אם בעל התרומות דסבר דמצי למימר טעיתי במקום דאיכא אפילו הודה בפני עדים ולית הלכתא פותיה דהוי יחידאה לגבי פמה וכמה גאוני עולם: הרי שעלה מדברינו שאין אדם נאמן לומר טעיתי בחשבונאי אחר שהודה בפני עדים נאפילו במקום דאיכא מיגו נאפילו להעמיד הפמון בחזקתו לא מהני שהרי בההיא עובדא דגינאי הנה טעין שהיא טענה דטעיתי לאוקומיה ממונא בחזקתיה וכן בההיא דמנה לי בינדה וכו' שפכתו התוספות הוא לאוקומיה ממונא נאפילו הכי לא מהני: והשתא נידון ונאמר ומה במקום דאיכא מיגו ועוד דהויא לאוקומיה ממונא בחזקתיה אמרינו דלא מצי למימר טעיתי בגדון דידן דליכא פאן מיגו וגם שפא ראובן בטענתו להוציא ממון לא כל שפן דלא מצי טעין ולומר טעיתי בחשבונאי אחר שהודה בפני עדים שעשה חשבונו ולא נשאר אצלו כלום ואף על גב שפכת הרב ה"ר יוסף קולון ז"ל שרש ס"ה דדוקא היכא דמשעבד נפשיה בעדים הוא דאמרינו דאין נאמן לומר טעיתי אפילו במקום מיגו אבל היכא דלא משעבד נפשיה בעדים אפילו היתה שם הודאה בפני עדים מצי למימר טעיתי אפילו בלא שום מיגו וכו' וכיין שפן בגדון דידן מצי טעין טעיתי אף על גב דליכא מיגו אף על גב דהודה בפני עדים: י"ל דבגדון דידן הא שעבד' נפשיה בקנין כמו שפכתוב בשטר המחילה ואין לה שעבד' נפשיה גדול מהקנין וכן כתב הוא ז"ל שם וזה לשונו אפילו היכא דאסהידו עליה לא דייק אם לא כשמשעבד עצמו על ידי קנין וכו': באופן שעלה בידינו דלא מצי טעין ראובן לומר טעיתי בחשבונאי אחר שהודה בפני עדים ונשתעבד בקנין אליכא דכולי עלמא נאפילו לדברי בעל התרומות דעד פאן לא קאמר בעל התרומות דמצי טעין אלא במקום מיגו דאי בעי אומר פרעתי וגם שהוא לאוקומיה ממונא בחזקתיה כההיא דגינאי אבל בגדון דידן דאין פאן מיגו ועוד דבא לאפוקי ממונא אפילו בעל התרומות מודה דלא מצי טעין דאפוי

במתלוננת לא מפשינו: ואחר שהוכחנו הטענה שטוען ראובן טעיתי בחשבוני היא טענה גרועה נמצא פסקו של דברי' דלא מפעיא השתא דטעין שמעון בריא לי דלא הנה שום טעות בחשבון אלא פרעתיך משלם דפשיטא ופשיטא דנאמן שמעון בשבועתו ולא פל כמיניה דראובן לומר טעיתי ובטעות הנה החשבון אלא אפילו יאמר שמעון שכחתי אופן החשבון ואיני יודע איך הנה ישבע שאינו יודע שיש אצלו פלום ויפטר: וראיה לזה שכתב הרשב"א בחדושו במסכת גיטין על ההיא עובדא דגינאי וזה לשונו ובעיקר דינא דכתב רב אלפס ז"ל דהיכא דמודה ליה חבריה מהימן אי בעל הקרקע מודה ליה בכך האי דקנו מיניה ודאי פטור דהא מודה ליה איך דבטעות אישתעבד ליה וכדגרסינו וכו' וגינאי נמי מפטר פטירי מיניה דמארי ארעא משום דאמרי ליה חושבנא בקושטא הנה ואת הוא דאודית ליה לאו פל כמינה לחיובי לדין ואפילו אמרי ליה אשתלי חושבנא מפטר פטירי דהנה ליה כמנה לי בינך והלה אומר איני יודע דפטור ולא דמי למנה הלויטני ואיני יודע אם פרעתיך אם לא דהכא הא אמרי ליה ודאי פרענו אלא דאת הוא דאמרת דאשתכח ביה טעותא האי טעותא לא ידעינו ומיהו משתבעי דלא ידעי ומפטרי: הרי לה דארף על גב דבעל הקרקע מסייע ומודה למה שאמר אותו הגינאי שהיה טעות בחשבון מכל מקום שאר חביריו נשבעין דלא ידעי ומפטרי כל שכן בנדון דידן דראובן לבדו הוא דאמר שהיה טעות בחשבון דאי משתבע שמעון שאינו יודע אם הנה טעות אם לאו דפשיטא דפטור משום דכינן דהודה ראובן בפני עדים שפבר נתפרע ונתפייס משמעון ועשה קנין על כך אנו סהדי שפבר פרעו משום דאד' מדקדק היטב קודם שיהיה ונהי כאלו אמר שמעון איני יודע אם הלויטני מעול' דפטור: ואע"ג שטוען ראובן שהמחילה שמחל לשמעון ביטלה שמעון לעצמו ועשאה פחרש הנשבר וכדבר שאין בו ממש וכמו שגראה מתוך כתב חתום בעדים שיש בידו מלבד כמה טענות שטוען שמעון יש לומר שאין בטענה זו ממש לנדון דידן וזה בהבנת לשון מחילה על מה יצדק פי לשון מחילה אינו צודק על דבר שפן הדין הגמור הנה חייב שמעון לראובן מכל מקום כתב לו ראובן מחילה שהיה מוחל לו הדבר ההוא וכל איזה טעותא או שלותא שימצא בבירור או בראיה שהכל הנה מוחל לו אף על פי שהיה מן הדין מוטל על שמעון לפורעו וענין זה הוא שחזר שמעון ומוחל לו לראובן שעבוד המחילה הזאת אבל מה שאינו חייב שמעון מן הדין מעולם לא נשתעבד שמעון לכך לפורע לראובן מה שאינו חייב מן הדין כי המזון שאינו חייב בדין לא נכנס בכלל המחילה שמחל ראובן לשמעון פי למזון ההוא אינו צריך שמעון לראובן לא לו ולא למחילתו פינן שהדין עמו וכינן שפן נמצא שאף על פי ששמעון העלה על עצמו המחילה פחרש הנשבר מכל מקום בתביעה זו שהוא פטור מן הדין מן הטעם שכתבתי אין לו לראובן שום טענה פלל פנגדו ולכן בשבועה שישבע שמעון שאינו יודע שיש אצלו פלום סגי ופטור מתביעת ראובן כל שפן השתא דטוען בריא לי שלא הנה שום טעות בחשבון אלא פרעתיך משלם דפשיטא ופשיטא שאין לו לראובן על שמעון פלום ולכן מהכח המסור אלי מאת השתי פתות הנזכרת לדון ביניהם דין תורה גזרתי אמרתי שאין לו לראובן על שמעון פי אם השבועה הנזכרת לעניות דעתי ומה שאמר לי לפי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי: רב בקמא פרק הגזל עצים דף ק"ז דבור המתחיל כגון שטען טענת גנב וחזר וטען טענת אבד ואיפקא לא מצי למימר וכו' והכי פירושו וחזר וטען טענת אבד ואומר מה שנשבעתי וכו' אבל

אין לפרש שאמר אחר שבועה אבד שאם פן לא הוא מצי למיפטר וכו' פונת תוס' בזה הדבור היא שמגיד מראשית אחרית וזה שפונתו לומר שהוא מוכרח לפרש הכי פירושו דקאמר וכמו שהכריחו במה שאמר אבל אין לפרש וכו' וכיון שכן איכא קושיא והיא מה שהקשה תוספות בדבור שלאחר זה דקאמר ובאו עדים אקמיינתא תימה דע"כ כפשפאו עדים אקמיינת' אומר' באותה שעה ראינוהו ברשותו ונמצא שמכחישין גם שבועה שנייה שנשבע שאבד וכשהוד' אחר עדים אמאי משלם חומש וכו' ולכן להתנצל מקושיא זו הנה ליה למימר איפכא כגון שטען טענ' אבד וחזר וטען טענ' גנב והוד' אקמיינת' ובאו עדים אבתרינת' והשתא לא קשה מידי דאפי' נפרש הפי' דהכי פירושא דקאמ' תוספו' מפל מקום פיון שטענ' אבד היא הראשונה והודה עליה קודם שהעידו העדי' על הטענ' השני' לכה ראוי לשלם חומש דהשת' לא הוי הודא' אחר עדים ולכן להרוויח קושיא זו הנה ליה למימר איפכא תירצו התוספו' ואמרו ואיפכא לא מצי למימר דאם פן וכו' ומפל מקום הכי פירושו וחזר וטען טענת אבד ואומר מה שנשבעתי שנגנ' לא פי אלא אבד והנה לי לישבע שאבד והשתא הרגיש תוספו' פיון שבפירוש קושנית התימה הנז' עומד על תילה מי הפניס' בפירוש זה ונימא שאמ' אחר שבוע' אבד הפנונ' לומר הוא טען תחילה טענ' גנב ונשב' בא' בשבוע וחזר וטען טענ' אבד בה' בשבוע ואמר מה שנשבעתי ביום א' פן הנה שנגנב ממני אלא שאחר כה החזיר' לי הגנב ואחר כה אבד ונשבע שאבד דהשת' אע"ג דבאו עדים אקמיינת' תחל אינם מכחישי' השבוע שני' שהרי אפשר להיות אמת פיון שאין שתי השבועו' מכוננו' לזמן א' והשתא אין כאן קושנית תימא הנז' דאין כאן הודא' אחר עדי' תירץ תוספו' אין לפרש פן שא"כ לא הנה מצי למפטר נפש' באבד וכו' הפונה לומר פיון שסוף סוף באו עדי' אקמיינת' איגלאי מילת' למפר' שמאות' שעה קמה לה ברשות' ונתחיי' באונסין עליה פיון שנשבע לשקר וכיון שכן מה מועיל לו השבוע' שנשבע שאבד הנה ליה כשבוע' ביטוי בעלמ' ולא מחייב אהו שבוע' חומש ולכן אנו מוכרחי' לומר פירושא דהכי פירושו דקאמ' לעיל וכי תימא הדרן קושיא לדוכתין קושני' התימ' הנז' לזה בא תוספו' בדבור שלאחר זה ותרצו: שם בגמרא תא שמע אמר לאחד מן השוק היכן שורי שגנב' וכו' הודה מעצמו אין אבל הודה אחר עדי' לא ואי סלקא דעתה המחיבתו כפל וכו' קשה דלא פשיט מידי דהבריית' נקט שתי קצוו' אם העדי' לבד מעידי' שגנבו משלם כפל לחוד ואם הודה מעצמו לבד משל' קרן וחומ' ואש' לחוד בלא כפל אבל לעול' אימא לה' אי איכא תרנויהו עדי' והודה דמשל' כפל וחומש ויש לומר דלתרץ קושיא זו פיון רש"י באמרו משביע' אני משל' הודה מעצמו דסיפא נקט וכו' פלומ' שבוע זו לא נצרכ' אל' משו' סיפא ואם איתא דאיכא כפילא וחומשא בבת אחת הנה ליה למינקט בברייתא עצמה חלוקה אמצעית והיא באו עדים והודה דהשתא יש מקום לשבוע' זו אפי' בחלוקה עצמה דאיכא עדים דקאי בה ולא נדחוק לומר דנקט לה משום סיפא אלא ודאי מדלא קאמר הכי נראה ודאי דאין כפל וחומש בבת אח' זהו מה שנתרא' לע"ד בפ"ד הדבור ובקושי' הגמר' לפי מה שאמר לי לפי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רג פרק הגוזל עצים דף ק"י דבור המתחיל אי דאיכא טהורין טמאין מי מצו עבדי לרב ששת פריה דשמעינן ליה וכו' ואיכ' דפליג התם ואמר דטומאה הותרה בצבור וכו' פונת התוספות יובן לע"ד דאיכא התם בפרק קמא דיומא תרי לישני בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת דלישנא קמא קאמר היכא דאיכא טמאין וטהורין בההוא

בית אב כולי עלמא לא פליגי דטהורין עבדי טמאין לא עבדי פי פליגי לאהדורי ולא תוני טהורין מבית אב אחריןא רב נחמן אמר היתר הוא בצביבור ולא מהדרינן ורב ששת אמר דחוייה היא בצבור ומהדרינן וכונת התוספות פאן לומר דכיון דפריה בגמרא סתמא אי דאיכא טהורים טמאים מי מצו עבדי משמ' דאזיל לשיטת לישינא קמא דסבר דכולי עלמא מודו דהיכא דאיכ' טמאין וטהורין ביהוא בית אב טהורין עבדי ולא טמאין וכיון שכן קשה מאי משני רבא ואמר אימא לבעלי מומין טהורין שבאותו משמר דמ"מ הדרן קושני' לדנקתין דהיכי קאמר רב ששת נותנה לכל מי שיירצה דמצי משני שליח ונלא אפי' אין שם טהור סבר רב ששת דחוייה היא בצבור ומהדרינן אבית אב אחריןא וכיון דאיהו לא מצי עביד היכי מצי משני שליח לכן פירשו התוספות דאע"ג דפריה בגמרא סתמא אי דאיכא טהורין טמאים מי מצו עבדי לרב ששת דנקא פריה וכו' ולשיטת לישינא תנינא דאיכא דפליג התם ואמר דטומאה הותרה בצבור ואפי' איכא טמאים וטהורים מצו עבדי טמאים ובהאי לחוד הוא דפליג רב ששת אבל היכא דליכ' טהורין באותו משמר אפי' רב ששת מודה דדחוייה היא בצבור ומצו עבדי וכיון שכן השתא משני שפיר רבא אימא לבעלי מומין טהורין שבאותו משמר דכיון שאין שם באותו משמר ראוי לעבודה דחוייה היא הטומאה בקרבן צבור והפקה הטמא ראוי הוא לעבוד וכיון דמצי עביד מצי נמי משני שליח זהו מה שגראה לע"ד ואמר לי לפי: הצעיר יצחק בכ"ר שסמאל אדרבי זלה"ה: רד ראיתי דברי פסקי החכמים שלמי' הם אתנו ארבעה הם מגדולי הארץ והמה חכמים מחנכמים על דברת מעשה שאירע שלי' טען שקידש לנערה אחת והביא עדים בפני ב"ד שקידשה ובתוך האנשים שנתנעדו לקבל העדות היו שני אנשים ראובן ושמעון אשר ראובן הנזכר היה שני לאשת שמעון להיות שהיא בת אחות אמו של ראובן וכיון שכן נמצא שראובן ושמעון הם קרובים משום דאמרין חז בעל פאשתו בשניים ופסולין לדון וכתבו שאפילו היו שם ארבעה מקבלי העדות אין לומר שיצטרף אחד מהם עם הב' נהרי פאן ב"ד פשר משום דכי היכי דבעדי אפי'הו מאה שפיונוו בראייתם להעי והיה אחד מהן פסול כל העדות בטלה הכא נמי גבי דיינין והביאו ראיה על זה ממשנת כל הפשר לדון פשר להעיד וכו' בגיזה פרק בא סי' ובמעשה הזה לא חתם שמעון בפשר מעשה ב"ד מקבלת העדות פי אם ראובן הנז' לבד עם שני אנשים דיינין אחרים זרים לא קרובים: ועל האמת עם היות שהיה אפשר לגמגם בקצת דבריהם לא אחוש לזה לאהבת הקיצור ועוד דליכא נפקותא לענין דינא אבל אחנה דעי מה שגראה לע"ד לענין דינא והוא שהנערה הנז' בחזקת מקודשת גמורה ואין לפוטרה בלא גט משום דעדות הקדושין נתקבל בב"ד פשר וטעמא דמילתא משום דעיקר דין זה לומר שצריה שלא יהיו הדיינין קרובים זה לזה הוא מן הירושלמי הביאו רב אלפס בהלכות בסנהדרין פרק זה בורר והרא"ש שם בפסקיו אמר ר' סימון צריה הדיין לשנות וכו' עד ומנין שלא יהיו העדים קרובים זה לזה הגע עצמך שאם הוים אחד מהם אינו נהרג עד שיוזם חבירו ואם אתה אומר פן לא נמצא נהרג על פיו ומנין שלא יהיו הדיינים קרובין זה לזה אמרה תורה הרו' ע"פ שניםעדי הרו' ע"פ דיינים מה עדים אין קרובים זה לזה אף דיינין אין קרובין זה לזה ואף לפירוש הר"ן שכתב סוף פ"ב דכתובות דאידיחי טעמא דהמה וטעמא דעדים קרובים זה לזה פסולים לאו משום טעמא דהזמה הוא אלא משום גזירת הפתוב מכל מקום פסול קורבת העדים זה עם זה לא ילפינו ליה אלא מפסול קורבת העדים זה עם

זה וכמו שאמר מה עדים אין קרובים זה לזה אף דיינים אין קרובים זה לזה וכיון שכן הדין נותן שלא תהא פיסול קרובת הדיינים גדול מפיסול קרובת העדים כיון שפיסול קרובת העדים הוא המלמד ואמרי' נדאי דיו לבא מן הדין להיות כנדון וזה שמצאנו ראינו בענין קרובת העדים שכתב הרא"ש בפסקיו פ'ק קמא דמפות כשאדם צריך לעדות ומצוה לאחרים להקרי' כל מי שיודע עדות שיבא ויעיד ובאו בערבובי'א והעידו כשרים ופסולים ראיתי רבותי דנין שלא נתבטלה עדות הפשרים שלא היתה פונתו אלא כראוי להעיד וכן פסק נמקי יוסף שם במכות וכן הטור סימן ל"ו וכתב שם הה"ר בית יוסף נר"ו בשם הרב הגדול הריב"ד שמי שיזמין עדים בערבובי'א נאמר שלא כיון אלא לעדות הפשרים ואף על פי שבאו גם כן פסולין להעיד וכן פסק רבינו ירוחם נתיב ב' חלק ב' וכיון שבהזמנת העדי' שהוא המלמד אמרינו דכשהזמין בערבובי'א אף על גב דאיכא פסולי' בהדייהו והעידו בפועל עדות הפשרי' פשר אף בנדון דידן שהוא הזמנת הדיינים כיון שפונת לוי לא היתה אלא בערבובי'א לפרס' בפני הדייני' עדות עדי הקדושין שקידש אע"ג דאיכא בהדייהו אינה דנין פסול מכל מקו' דיינות הדייני' הפשרי' פשר וקני' ולא נתבטל ומה גם עתה בנדון דידן שלא חת' שמעון בשטר קבלת עדות הדייני' דאמרי' נדאי סופו הוכיח על תחילתו שלא הוזמן לדין עם ראובן להיות קרובו ובגדולה מזאת כתב הרא"ש שם בפסקיו בשם גאון דשטר שיש בו שלשה עדי' ושני' מה' קרובי' זה לזה אם לא נודע בעדות ברורה שישבו שלשתן להעיד וכתבו עדותן זה בפני זה דדמי לאסהודי אחינא לא מבטלינו לשטרא מספק אלא תתקיים העדות בשאר דאמרינו דילמא חד שבק רנוחא למאן דקשיש מניה ובא זה קרוב וחתם וכן פסק רבינו ירוחם נתיב ב' וכן פסק הרמב"ם הלכות עדות פ'ק ה' וכתב הרשב"א בתשובה סי' א'לף צ"ב שראוי לסמוך על הגאון ורב אלפס שפסק כן דגדולי ישראל ומובהקים הם והשתא נידון ונאמר ומה אם במקו' שחת' ממש העד הפסול דהוי מזוניף מתוכו מכל מקו' לא מבטלינו לשטרא אלא בראיה ברורה בנדון דידן דליכא פאן בהאי שטר דקבלת עדות הדיינים שום זיוף ופיסול שיקרי אין חתום בו שמעון אלא ג' דיינים רחוקי' לא כל שכן דאמרי' דשטר קבלת העדות קיים ודין הדייני' החתומי' בו דין וכתב הריב"ש בתשובותיו סי' תט"ו בשם הרמב"ן שאף כשחתמו יחד הפשרים והפסולי' זה בפני זה לא הוי כמו אתו לאסהודי לפסול השטר אלא כשהפסולים חתמו ראשונים אבל אם הפשרים חתמו ראשונה אפילו חתמו הפסולי' בפניה' השטר פשר הרי לה שאפילו שבשעת חתימת השטר שהוא עיקר המעשה כמו שכתב הרא"ש בתשובותיו פ'ל ס' סימן ד' חתם הפסול בפני הכשר באופן שגראה דנאסהו קא אתי מכל מקום מכשרינו לעדות בעדי' הפשרי' ואף על גב דמזוניף מתוכו בנדון דידן דבשעת קבלת העדות אין שם הוראת שום פיסול וזיוף כי שם הנה ערבובי'א וכנופי'א גדולה מאנשי' לפי מה שהוגד לי מפי מגידי אמת לא כ"ש דמכשרי' דיינות הדיינים הפשרי' ובפרט עם מה שכתבתי שלא חתם שמעון לדין דסופו הוכיח על תחילתו שלא הוזמן לדין ולכן מכל מה שכתבתי נראה לע"ד נדאי שהעדות שנתקבל שם בבית דין שהוא הוא עדות קיים שהוגד בב"ד פשר ואין העדי' יכולין לחזור ולהגיד ועוד אני אומר אפילו יבאו עדים ויעידו ויגידו שעיקר קבלת העדות היתה על יד ראובן ושמעון הקרובי' מכל מקום צריכה גט משו' דהוי כשני' אומרי' נתקדשה ושנים אומרי' לא נתקדשה שכתבו התוספות בפרק ב' דכתובות דף כ"ג בדבור

המתחיל מאי שָׁנָא רישא ומאי שָׁנָא סיפ' דְּבִשְׁנֵי אומרים נְתַקְדְּשָׁה וּב' אומרי' לא
נְתַקְדְּשָׁה אף על גב דאית לן לאוקומה ונהו לן למימר תצא מדְרַבְּנָן אף פֶּאן בְּגִדּוֹן דִּינָן
כִּינּוֹן שְׁשֻׁטְר זֶה שֶׁל קְבֻלַּת הַעֲדוֹת הַחֲתוּמֵי דְּדִינֵינֵי רַחוּקֵי הַחוּזְקָא בְּב"ד וְנִצָּא עֲלֵיהָ קוּל
שְׁנֵינְתַקְדְּשָׁה הָיָה כְּשֵׁנֵי אומרים נְתַקְדְּשָׁה וְלִכְּנֵי הַשְׁתָּא אף על גב שְׁיַעֲיָדוּ עֲדִים שְׁקֻבֻלַּת
הַעֲדוֹת הָיָה על יְדֵי דְּיִינֵי קְרוּבִים בְּאִנְפֵי שְׁאוּמְרֵי שְׁלֵא נְתַקְדְּשָׁה מִכָּל מְקוֹם לֹא מוֹקְמִינָן
לָהּ בְּחוֹזְקַת פְּנוּיָה לְהַתִּירָה בְּלֹא גִט שְׁהָרֵי אֶפְיָלוּ נִשְׁאֵת כְּתָבוּ הַחוּסְפוֹת דְּתַצָּא מְדְרַבְּנָן
כ"ש דְּלֹא שְׁרִינָן לָהּ בְּלֹא גִט וְאֶפְיָלוּ אִם הַדִּינֵינֵי הַחֲתוּמֵי בְּשֻׁטְר יֹאמְרוּ שְׁכָל קְבֻלַּת
הַעֲדוֹת לֹא הֵימָּה אֲלֵא על יְדֵי הַדִּינֵינֵי הַקְּרוּבֵי אִם כְּתָב יָד אוֹתָם הַדִּינֵינֵי יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר
אוּ אֶפְשָׁר לְקַיֵּים חֲתִימָתָן על יְדֵי עֲדִים וְדֹא דְלֹא מְהַמְנֵי דֹאִין פֶּאן מִיגוֹ וְאֶפְיָלוּ שְׁאִין כְּתָב
יָדָם יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר מְאֻחַר שְׁכָבֵר הַחוּזְקָא שְׁטַר קְבֻלַּת הַעֲדוֹת בְּב"ד וְהַעֲיָדוּ הַדִּינֵינֵי
הַחֲתוּמֵי בּוּ על חֲתִימָתָן תּוּ לֹא מְהַמְנֵי לומר כָּלֵל דְּאֲזִיל לֵיהּ מִיגוֹ דֹאִין מִיגוֹ אֲלֵא תוּדָה
כְּדֵי דְבוּר כְּמוֹ שְׁכָתְבוּ הַחוּסֵי פֶּרְקָא שְׁנֵי דְכְּתוּבוֹת וְאִף על גב שְׁכָתְבוּ בֵּית יוֹסֵף סִי' מ"ה
וְאֶפְשָׁר שְׁאֶפְי' כְּשֶׁכָּתְבוּ יָדָן יוֹצֵא מִמְּקוֹם אַחַר נְמִי נְאֻמְנֵי לומר שְׁכָלֵם יִשְׁבוּ לְחַתוּמֵי כְּבָר
כְּתָב הוּא עֲצָמוּ שׁוּבְרוּ עֲמוּ שְׁכָתְבוּ דְכִינּוֹן דְּחֲתִימֵי עֲלֵיהָ פְּסוּלִין אִיתְרַע וְמִהִמְנֵינָן לְהוּ
אֲבָל בְּגִדּוֹן דִּינָן דְּלִיכָא שׁוּם רִיעוּתָא אֲדַרְבָּא אִיכָא טְבוּתָא דְלֹא חֲתִימֵי בְּשֻׁטְר הַדִּינֵינֵי
אֲלֵא שְׁלֻשָׁה רַחוּקֵי וְדֹאִי דְנָא מְהַמְנֵי סוּף דְבָר בְּהָא סְלֻקִינָן וְנִחְתִינָן דֹאע"ג דְּבַעֲיָנָן שְׁלֵא
הָיָה הַדִּינֵינֵי קְרוּבֵיזָה לְזֶה מ"מ כְּשֶׁיִּשְׁבוּ לְקַבֵּל הַעֲדוֹת בְּעַרְבוּבֵי קְרוּבִים וְרַחוּקִים
וְאִיכָא ב"ד מִן הַרְחוּקִים לֹא פְּסוּלִין לְהֵיכָא ב"ד וְסֻמְכֵי אַרְחוּקִים שְׁלֵא כִּינּוֹן אֲלֵא לְדִינֵינֵי
הַכְּשָׁרִים דְּוּמִיָּא דְּאֻמְרִינָן בְּעֲדִים וּכ"ש בְּגִדּוֹן דִּינָן שְׁסוּפֵן הוֹכִיחַ על תְּחִלְתָּן שְׁלֵא הַחֲתִימֵי
עֲמֵם הַקְּרוּבֵי הַפּוֹסְלֵם וְלִכְּנֵי גְמַרְתִּי אֻמְרְתִּי שְׁאִי אֶפְשָׁר לְהַתִּיר נַעֲרָה זֹו לְעֵלְמָא בְּלֹא גִט
לע"ד וְאָמַר לִי לְבִי: נְאוּם הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵי זֶלֶה"ה: רַה רְאִיתִי הַטְּעֻנוֹת
וְדְבָרֵי רִיבּוֹת אֲשֶׁר בֵּין ה"ר יוֹסֵף קְאָזִישׁ יצ"ו כַּת אַחַת וְה"ר יִצְחָק צְרָפְתִי יצ"ו כַּת שְׁנֵית
עַל שְׁטַעֲן ה"ר יוֹסֵף הַנּוֹז' שְׁחֵיב לוֹ ה"ר יִצְחָק הַנּוֹז' ת"ן אִישְׁקוּדוֹשׁ זֶהב כְּנֶרְאָה מִתּוּדָה
כְּתָב לִיטְרָה קְנֻבִי אֲשֶׁר ה"ר יִצְחָק הַנּוֹז' חֲתוּם עֲלֵיהָ שְׁנֵינְתַחֲזִיב לְפָרוּעַ הַסֵּף הַנּוֹז' כְּ
כְּדָרְךָ הַסּוֹחֲרִים קִי אִסִּי פְּטָאן לֹאשׁ לִיטְרָאשׁ אִי פִירְמָאן וְטַעֲן ר' יוֹסֵף הַנּוֹז' שְׁלֵא פְּרַע
לוֹ הַסֵּף הַנּוֹז' וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׁהַעֲיָד רַבִּי יִצְחָק הַנּוֹז' בְּפִנֵי עַרְפָּאוֹת שֶׁם בְּאִנְקוּנָה שְׁהֵי
מֵאִיר קְאָזִישׁ שְׁהוּא אַחִיו וְשׁוֹנְתְּפוּ שֶׁל ר' יוֹסֵף הַנּוֹז' חֵיב סֵף מְעוֹת לֹאִישׁ פְּלוּנִי עִם הָיִית
שְׁהֵי לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר קְאָזִישׁ הַנּוֹז' שְׁטַר מְחִילָה חֲתוּם בְּעֲדִים אִיף הוֹדָה הָאִישׁ פְּלוּנִי הַנּוֹז'
שְׁאִין לוֹ אֲצֵל מֵאִיר קְאָזִישׁ הַנּוֹז' שׁוּם תְּבִיעָה קֵלָה וְחֲמוּרָה וְלֹא מְמוּנָא בְּאִנְפֵי שְׁהַעַרְפָּאוֹת
הַנּוֹז' חֵיבֵי לר' מֵאִיר קְאָזִישׁ בְּכָל הַסֵּף הַהוּ' שְׁהֵי חֵיב לוֹ ר' יִצְחָק הַנּוֹז' עַד שְׁהוֹכְרַח
לְעֻשׂוֹת עֲמוּ כְּמוֹ שְׁרָצָה ר' יִצְחָק הַנּוֹז' וְנִכְנְסוּ בֵּינֵיהֶם אֲנָשִׁים סוֹחֲרִים וְגִזְרוּ על ר' יִצְחָק
הַנּוֹז' שְׁיִתְּנוּ לוֹ סֵף כְּךָ מֵאוֹתָן הַמְּעוֹת שְׁנֵינְתַחֲזִיב בְּלִיטְרָה קְאָנְבִי וְטַעֲן רַבִּי יוֹסֵף הַנּוֹז'
שְׁיִתְּנוּ לוֹ כָּל הַת"נ אִישְׁקוּדוֹשׁ שְׁמָה שְׁגִזְרוּ עֲלָיו לֹא נָתַן לוֹ כְּלוּם וְהִרְאִיָּה שְׁעֲדִין הַלִּיטְרָה
בְּיָדוֹ וְגַם הַשְּׂאָר עַד תְּשֻׁלוּם כָּל הַסֵּף תּוֹבְעוּ מִמֶּנּוּ שְׁהָרֵי הָיָה אָנוּם בְּגִזְרַת הָאֲנָשִׁי
הַסּוֹחֲרִים וְהוֹדָה אַחִיו על כְּךָ מִפְּנֵי גִזְרַת הַעַרְפָּאוֹת שְׁהֵי מְאָבְדִים מְמוּנָו על פִי עֲדוֹת רַבִּי
יִצְחָק הַנּוֹז' יִצְחָק הַנּוֹז' טַעֲן שְׁכָבֵר פְּרַע לוֹ מֵה שְׁגִזְרוּ עֲלָיו הַדִּינֵינֵי וְהַשְּׂאָר שְׁאִינוּ חֵיב
לוֹ כָּלֵל לְפִי שְׁלֵא נִשְׁתַּעֲבַד וְלֹא חֲתָם הַלִּיטְרָא מְעִיקְרָא אֲלֵא אֲדַעְתָּא שְׁיַעֲמָדוּ בְּחֻשְׁבוֹן ר'
מֵאִיר קְאָזִישׁ וְהָאִישׁ פְּלוּנִי הַנּוֹז' כְּמוֹ שְׁעֲשֵׂה לְבִסּוּף וְמֵה שְׁגִזְרוּ עֲלָיו הַדִּינֵינֵי הָיָה חֵיבֵי

לבד וכבר פרע לו וה"ר יוסף קזיז טען שמה שעשה אחיו לבסוף היה אנוס שגאנס מפני עדותו וגם אפילו הסף שהוא או קבלו באופן שתובע ממנו כל סף הליטרא שהם ת"נ אישקודיש: תשובה תחלת כל דבר צריף לידע מה טיבו של ה"ר יצחק הנז' במעשה המר אשר עשה בעדות אשר העיד בערפאות של כותים נגד הדין והתורה פניו שהיה לו למאיר קזיז מחילה גמורה מהאיש פלוני כפי הטענה וזה דגריסין בקמא פרק בתרא מכריז רבא ואיתימא רב הונא דסקליו לעילא ודנחתין לתתא האי בר ישראל דידע סהדותא דכותי ואזיל ומסהיד ליה בדיני דכותים על ישראל חבריה משמתינו ליה מאי טעמא דאינהו מפקי ממונא אפומ' דחד ופירש רש"י ונמצ' שמפסידו שלא כדין וכתב המרדכי שם ונ"ל פסק ר"ת על ישראל היודע עדות לכותי שישראל חייב לו ומעיד עדותו משמתינו ליה אף על פי שמעיד אמת לפי שבדיניהם מוציאין ממון על פי עד אחד ונמצא שמפסיד חברו שלא כדין דמצי לאשתמוטי והשתא נידון ונאמר ומה אם במקו' שידוע שמעיד אמת שחייב לו מ"מ פניו שפן הדין מצי לאשתמוטי אמרינו דמשמתינו ליה בנ"ד שאינו חייב לו כלל שהרי יש לו שטר מחילה שאין לו עליו שום תביעה לא כל שפן דמשמתינו ליה פניו שעדותו גרמה לו לחייבו שלא כדין וכיון שזהו טיבו של אדם זה אן מדנא דמוכח הוא שאין להאמינו בשום טענה שיעטון ומה גם עתה שסופו הוכיח והסכים עת תחלתו שבהיותו עומד בדין לא המתין לגזירת הדיינים אלא עמד וברח והסתיר פניו בל ראה לנצח כל שפן דבגדון דידן אינו נאמן מן הדין הגמור במה שטען שכבר פרע מה שגזרו עליו הדיינים משום דמצי טעין רבי יוסף קאזיש הנז' שטרף בידי מאי בעי והוא הליטרא' של קנביי ונאף על גב דאיכא פלוגתא דרבנןתא אם נאמן אדם לומר פרעתי על כתיבת ידו מ"מ בגדון כי האי שעשה מה שאינו ראוי לעשות הדין גותן דסקינן אמאן דאמר דאינו נאמן לומר פרעתי וכמו שכתב הריב"ש בתשובותיו סימן תנ"ד שכת' אם יראה בעיני הדיין שהאחד דבריו מכוננין מן האחר יטה הדין לזכותו וכו' ודאי שרבי יצחק הנז' נראה מתוך מעשיו שמכריח עצמו מן הדין ודבריו של ה"ר יוסף הנז' יותר מכוננים אל האמת לכן ראוי להטו' הדין לזכות ה"ר יוסף הנז' ונאמן לומר שטרף בידי מאי בעי ואינו נאמן ה"ר יצחק לומר פרעתי: ובר מן דין מן הדין הגמור אינו נאן לומר פרעתי שהרי במקום הקונטרסטו הוא מנהג קבוע וידוע דכתיבת ידו של אדם חשוב כשטר גמור ואין אדם פורע אלא אם כן נוטל כתיבת ידו ואם איתא דפרע היה לו ליקח חתימת ידו ואפילו שגאמר שדין תורה אינו מחייב כה בכי האי מילתא אזלינן בתר מנהגא כדתנן פרק השוכר את הפועלים הכל כמנהג המדינה וכתב הירושלמי על זאת המשנה הביאו רב אלפ"ס בהלכות וגם הרא"ש בפסקיו ונ"ל אמר רבי אושעיא אמר רבי אלעזר בכל מקו' המוציא מחבירו עליו הראי' חוץ מזו זאת אומרת מנהג מבטל הלכה וכתב בהגהות הרא"ש ונ"ל כתב רבי ברוך מריגישפורק בשם רבינו חננאל ושערים דרב האי גאון לשנות המנהג אפילו במיגו אין נאמן ואפילו תפס לא מהני לשנות המנהג אם טוען שעשה מעשה בשינוי המנהג אף כן בנ"ד שטוען רבי יצחק שפרע מה שגזרו עליו הדיינים ולא לקח הליטרה הוא הפך המנהג הקבו' באות' העיר ודאי שאינו נאמן אפילו היה לו מיגו דאי בעי לאמר לא חתמתי מעולם כי אין זו חתימתי כל שפן בנ"ד שאין כן מיגו דכתב ידו יוצא ממקום אחר וגם איכא עדים שמפירים חתימת ידו כפי מה שהגיד לי וכן פסקו כל הפוסקים דכל שנהגו כן הסוחרים בענייני קנין מקח

דאזלינגן בײַן מנהגים וכמו שפּתב הריב"ש סימן שמ"ה ומן הטעם הזה עצמו אינו נאמן
נמי על השׂאָר לומר לא נתחייבתי אלא על תנאי שיעמדו לחשבון ה"ר יצחק וה"ר מאיר
ומה שיעלה בחשבונם היא מה שנתחייבתי שאם פּוֹ הָיָה לוֹ ליקח מיד הליטרא מיד ה"ר
מאיר קאזיש פּינן שפרע לפי דעתו מה שגזרו עליו הדיינים פּינן שפּנהג העיר פּוֹ ועוד
שהוחזק פּוֹ בטרענה זו פּינן שיש לו עדים חתומים במחילה שאין לו עליו פלוס ועל פל
זה נתחייב בטרענה הת"ן אישקדוש גראה ודאי שנתחייב על הפל כי מה חשבון הָיָה בייניהם
אחר שיש בייניהם מחילה גמורה ועוד בר מן דין האומר על שטר הודאתו אפנה היתה
הודאתי אם יש עדים שהיא חתימת ידו איפא מאן דאמר דאינו נאמן אף על גב דאיפא
מיגו דאי בעי אומר פרעתי וכמו שהביאו בית יוסף סימן ס"ט ואע"ג דאיפא מאן דפליג
ואמר דנאמן היינו דוקא במקום דאיפא מיגו וכמו שפּתב הטור שם נאמן בקיס' במיגו
שאם הָיָה רוצה הָיָה אומר פרעתי וכו' אבל במקום דליפא מיגו פּוֹ דידן שפּנהג קבוע
ונדוע בעיר שאינו נאמן לומר פרעתי גם לא יתנה נאמן לומר אפנה הָיָה דברי פּינן דאין
פּאן מיגו כ"ש דאיפא פּלוגת' דרבנותא דאפילו בלא מנהג אין נאמן לומר פרעתי אפתיבת
ידו ולר' יצחק הנז' אשר עלה לו שפּעשו מורים פי בורח הוא מן הדין והולך דרף
עקלתון וכמו שפּתבתי ראוי לדין כמ"ד דאינו נאמן לומר פרעתי אפתיבת ידו וכמו שפּתב
הריב"ש ז"ל בשאלה שרמזתי לעיל פל מה שפּתבתי גמתי אפתיבת יצחק ר' יצחק
צרפתי הנז' לפּרוע ולשלם לר' יוסף קאזיש הנז' הת"ן אישקדו' אשר תובע ממנו על
הדין ועל האמ' פפי שפּרא' לעניו דעתי ואמר לי לפי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי
זלה"ה: ר' שאלה ראובן נפטר לבית עולמו וחי לרבנן ולכל ישראל שבק והניח בת
אחת שהגיע לפּרקה ולא הספיק הזמן לגלות דעתו פמה היא רוצה ליתן בנדונגית בתו
בשבתו עם זקני הארץ בני מדינתו ילמדנו רבינו אם ראוי להשא' מנכסיו וכמה ראוי
להנתן לה מבית אביה על הדין ועל האמת: תשובה לענין אם ראוי להשא' מנכסיו פשיט'
ופשיטא דאם לא צינה ראובן בעת פטירתו שלא תנשא בתו מנכסיו ודאי שחייבים
היתומי' להשא' וראיה לזה דגרסי' בכתובו' פרק מציא' האשה האומר אל יזנו בנותי
מנכסיו אין שומעין לו אל יתפּרנסו בנותי מנכסיו שומעין לו שהפּרנס' אינה בתנאי
פּתובה ופירש"י שהפּרנס' אינה חייב עליו בתנאי פּתוב אלא חוב על היתומים הוא היכא
דלא צינה האב דלא לפּרנס' הרי לה דדוקא כשציו' בשעת מיתה שלא לפּרנס' אז שומעין
לו שלא לפּרנס' אבל כשלא צינה על פּוֹ פשיטא דחייבי' היתומים לפּרנס' ועוד מצינו
גדולה מזאת שאפ' התנ' בשעת נישואין שאל יתפּרנסו בנותי מנכסיו פּינן שבעת
פטירתו לא צינה פּוֹ לא סמכינן למה שהתנה בשעת נישואי' וזה שפּצינו רבינו האיי גאון
גורס בהוא דלעיל אל יתפּרנסו בנותי מנכסיו אין שומעין לו ופי' דמזירי שמתנה
בשעת נישואין ואף על פי שגילה דעתו בשעת נישואין שאינו רוצה שיתפּרנסו בנותי
מנכסיו אפּשר דבשעת מיתה הדר ביה וכמו שהביאו הר"ן שם בהלכות הרי לה שאע"פ
שהתנ' פּוֹ בשעת נישואין פּינן שלא מה צינה פּוֹ בשעת מיתה לא מהני כ"ש בנ"ד אם לא
התנה בשעת נישואין ולא בשעת מיתה דפשיט' ופשיטא דחייבים היתומים להשא' א
מנכסי אביה: ולענין פמה ראוי להנתן לה מבית אביה פל מי שעיניו בראשו יודע
שהפּרים מלאים מפמה מחלוקות על הא דקאמר שמואל פ' מציאת האשה אומר שמואל
לפּרנסה שמינ באב אי אמדינן דעתיה בין לאוסופי על עשור נכסי בין לאגרועי מעשור

נְכֹסֵי אוֹ אִי הָיָה דוֹק' לְאַגְרוּעֵי מַעֲשׂוֹר נְכֹסֵי אֲבָל לְאוֹסוֹפֵי לֹא וְכִמּוֹ שֶׁהֵבִיא רַב אֶלְפֶס שְׁתֵּי סְבָרוֹת אֵלּוּ בְּשֵׁם גְּאוּנֵי עוֹלָם וּפְשֻׁטוֹ אַחֲרֵי שְׁתֵּי סְבָרוֹת אֵלּוּ כַּמָּה וְכַמָּה פּוֹסְקֵי מִהֶם תִּפְשׁוּ סְבָרָא אַחַת וּמֵהֶם תִּפְשׁוּ סְבָרָא אַחֲרַת כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא הַפֶּל בְּאַרְנוֹפֵה הָר"ן שֶׁם בְּהִלְכוֹת וְלִכְּוֹן נִרְאֶה לַעֲנֵ"ד שֶׁפִּינֵן שֶׁהָר"ן הִכְרִיחַ שֶׁם פְּדֻבְרֵי רַבִּינוּ חֲנִנְיָאֵל דְּלֹא אֲזִלִּין בְּתַר אֲנִימְדָּנָא דְּאָב אֵלָּא לַפְחוֹת מַעֲשׂוֹר נְכֹסֵי אֲבָל לֹא לְהוֹסִיף וְכֵן פֶּסֶק הָרֵא"ש כְּמוֹ שֶׁפָּתַח הַטּוֹר סִימָן קי"ג וְכֵן פֶּסֶק מֵהֵרֵרִי"ק ז"ל שֶׁרַשׁ ע"ח וְכֵן כַּמָּה וְכַמָּה פּוֹסְקִים אַחֲרָי' שֶׁהוֹלְכִים לְשִׁטַּת' אַע"ג דְּאִיפָּא נְמִי כַּמָּה דְּפִלְיָגִי עֲלֵיזְהוּ מִכָּל מְקוֹם סְמִכִּינוּ אַהֲנֵי כִּינּוּן שֶׁהִתּוֹמִי' הֵם מְוַחֲזָקִי בְּנְכֹסִים שֶׁהֵם הֵם הַיּוֹרְשֵׁי וְהַבֵּת הִיא הַבְּאָה לְהוֹצִיא מִיָּדָם וְלִכְּוֹן יְכוּלִים הִתּוֹמִי' לֹאמֹר קִים לָן פְּהֵנִי אֲשֶׁלִּי רַבְרָבִי דְּסָבְרֵי דְּשָׁמִין בְּאָב לְגַרְעֵ אֲבָל לֹא לְהוֹסִיף וְלִכְּוֹן יִתְּנוּ לָהּ עֲשׂוֹר נְכֹסֵי רְאוּבֵן הַנֶּפֶט' הַנֶּזְכָּר זֶהוּ מֵה שֶׁנִּרְאֶה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי: הַצֵּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִּי ז"ל לֵלֵה: רַז תְּשׁוּבָה הוּ כֵן אֵלֶּה פְּעֻלָּתִי פֶּסֶקֶתִי בְּעֶזֶר הָאֵל פְּעֻמִּים שְׁלֹשׁ עִם כַּמָּה גְּבִירִים כְּבִירִים אֲבִירִים בְּתוֹרָה דִּידָנִי שְׁאִינִי מוֹכִיחוֹת לֹא הוֹנִינִי יָדִים וְטַעֲמָא דְּמִילְתָּא כִּינּוּן דְּאִיפָּא כַּמָּה וְכַמָּה אֲשֶׁלִּי רַבְרָבִי דְּסָבְרֵי הֵכִי וְהֵם הֶרְמַב"ם וְהֶרְשָׁב"א וְהָרֵא"ש וְכֵן בְּנוֹ הַטּוֹר בְּסִי' כ"ז פֶּסֶק כֵּן וְגַם הָר"ן כָּתַב שֶׁיֵּשׁ מִי שְׁאוּמֵר דַּע"ג דְּקִי"ל דִּידִים שְׁאִינֵן מוֹכִיחוֹת לֹא הוֹנִינִי יָדִים אֲפִילוּ הֵכִי לַעֲנֵן גִּיטִין וְקִידוּשֵׁין אֲזִלִּין לְחוּמָר' וְהִנֵּה לִי סֶפֶק מְקוֹדֵשׁ' וְהוּא דְּחָה דְּבָרָיו וּפֶסֶק דְּאִי לֹא אָמַר לִי פְּשִׁיט' דְּלֹא הוּוּ יָדִים כָּלֵל וְגַם רַבִּינוּ יִרְוּחָם בְּנִתִּיב כ"ב כָּתַב יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּכָל הֵיכָא דְּלֹא אָמַר לִי בְּקִדּוּשֵׁין לֹא אָמַר כְּלוּם וְאִינֵה צְרִיכָה גִט וּמוֹתָר' לְכַה' וְכֵן נִרְאֶה עֶקֶר וְכֵן נִרְאֶה שֶׁהוּא דַעַת הָרִי"ף וְהֶרְמַב"ם שֶׁפָּתְבוּ סֵתְמָא הָרִי אֶת מְקוֹדֵשׁ' לִי הָא לֹא אָמַר לִי אִין כָּאֵן בֵּית מִיחּוּשׁ כְּמוֹ שְׁדִיִּיק הָרֵא"ש מְדַבְרֵיהֶם וְגַם ה"ר יוֹסֵף בֶּן לֵב נֵר"ו הֵבִיא בְּפֶסֶקֶיו לְשׁוֹן הֶרֶב ר' יִשְׁעִיָּה מְטָרָאֵנִי שֶׁכָּתַב וְאִם אָמַר לָהּ הֶרֶינִי נוֹתֵן זֶה לָהּ לְקִדּוּשֵׁין לֹא אָמַר כְּלוּם: הָרִי שֶׁאֲפִילוּ אָמַר הֶרֶינִי דַחֲשִׁיבִי קִדּוּשֵׁין לְסְבָרַת הָרִיב"ש כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּתַשְׁבוּתָיו סִימָן רס"ו מ"מ פֶּסֶק ה"ר יִשְׁעִיָּה הַנֶּזְכָּר דְּלֹא אָמַר כְּלוּם כ"ש בְּנ"ד דְּאִין כָּאֵן לֹא הֶרֶינִי וְלֹא לִי אֵלָּא אָמַר סֵתְמָא טוֹמָה אֲשֶׁתּוֹ דִּידָאֵל פּוֹר קִדּוּשֵׁין דְּפְשִׁיטָא דְּאֲפִילוּ לְדַעַת הָרִי"ב שׁ אִין כָּאֵן קִדּוּשֵׁין כָּלֵל: הָרִי לָהּ כַּמָּה וְכַמָּה אֲשֶׁלִּי רַבְרָבִי דְּסָבְרֵי דִּידִים שְׁאִינֵם מוֹכִיחוֹת לֹא הוֹנִינִי יָדִים וְרֵאוּי לְסִמּוּךְ עֲלֵיהֶם וְלִכְּוֹן גְּמַרְתִּי אֲמַרְתִּי שֶׁהַנְּעָרָה רִיקָה בֵּת ר' יִצְחָק בַּאֲסוּאנ"ע אִינֵה מְקוֹדֵשׁת כָּלֵל וְהִיא מוֹתֶרֶת לְכָל גְּבַר דַּחֲצִיבִיין וּמֵה גַם עֵתָה בְּהִיּוֹת הַנְּעָרָה רִיקָה הַנּוֹ' זְקוּקָה לְנַעַר קֶטָן אִי חֲזִינִי שִׁי' לְקִדּוּשֵׁי אַחֲזִי הַמֵּת וְתֵהָא עֲגוּנָה כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים עַד שֶׁיִּגְדַל הַנַּעַר וְהִיא רְאוּי לְחִלְצָה דְּכַגּוֹן דָּא רְאוּי לְכָל מוֹרָה לְחַזֵּר עַל כָּל צְדָדֵי הַיָּתֵר מִשּׁוּם עֲיָגוּנָא דְּאִיתָת' וְכִמּוֹ שֶׁכָּתַב הָרֵא"ש ז"ל בְּתַשְׁבוּתָיו כָּלֵל נ"ב הֶרְבֵּה חָשׂוּ חֲכָמֵי' לְתַקְנַת עֲגוּנוֹת וְהִתִּירוּ הָאִשָּׁה בְּעַד א' וְעַד מִפִּי עַד וְעַל יְדֵי אִשָּׁה וְאִשׁ' מִפִּי אִשָּׁה מִפִּי עֶבֶד מִפִּי שְׁפָחָה מִפִּי עֲצָמָה וְכָל פְּסוּלִין דְּרַבָּנִין כְּשֵׁרִים לְעַדוֹ' אִשָּׁה וְאֲפִילוּ פְּסוּלִין דְּאוֹרֵייתָא אִם מְסִיחִין לְפִי תוֹמָן וְכוּ' וּמִשְׁיֵאִין עַל פִּי בֵּת קוֹל וְכוּ' עַד הָרִי אֲתָה רּוֹאֶה כַּמָּה קוֹלוֹת הֵיכְלוֹ חֲכָמֵי' מִשּׁוּם תַּקְנַת עֲגוּנוֹת וְכֵן רְאוּי לְכָל מוֹרָה לְחַזֵּר עַל כָּל צְדָדִין לְהִתִּיר הָרִי שְׁצִינִי' וְהוֹר' לָנוּ הָרֵא"ש ז"ל דְּמִשּׁוּם עֲיָגוּנָא דְּאִיתָת' רְאוּי לְחַזֵּר וּלְצַדַּד אַחַר הַהִיתָר וְלִכְּוֹן בְּנ"ד אֲפִילוּ הָיוּ הַמְחַמְרִין וְאוֹמְרִים דִּידִים שְׁאִינֵם מוֹכִיחוֹת הוֹנִינִי יָדִים גְּדוּלִים בְּחֲכָמָה וּמִנֵּן בְּמִקְוִלִין הָיָה לָנוּ רְשׁוּת לְסִמּוּךְ עַל הַמְקִילֵי' מִשּׁוּם עֲיָגוּנָא דְּאִיתָתָא כ"ש הַשְּׁתָא שֶׁהַמְקִילֵי' הֵם גְּדוּלִים וְעֲצוּמִים בְּחֲכָמָה וּבְמִנֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי אֲשֶׁר נִיקְבוּ בְּשֵׁמוֹת דְּפְשִׁיטָא וּפְשִׁיטָ'

דְּסַמְכִינוּ לְסִבְרֵיתֵינוּ לְהַקְלֵנוּ וְלִכְוֹן הַסְּכָמְתֵינוּ בְּעֵקֶר הַדִּין עִם הַשְּׁנֵי חֲכָמִים הַשְּׁלֵמִים נֶר"ו
לְהַתִּיר: אֵד מַה שֶּׁכָּתַב הַחֲכָם הַשְּׁלֵם הַפּוֹסֵק הָרֵאשׁוֹן שֶׁאֶפְּיֵלוּ הָיָה אוֹמֵר בְּפִירוֹ שֶׁמִּקְדָּשָׁה
לְעֲצָמוֹ הַדְּבָר פְּשׁוּט שֶׁאֵין מְקוֹם לְחֹוֹשׁ לָהּ כָּלֵל מִפְּנֵי שֶׁאֵם הָעֵד הָרֵאשׁוֹן שֶׁנָּתַן לָהּ
רֵאשׁוֹנָה הַדִּינָאֵל וְאַחַר כֵּן אָמַר לָהּ טוֹמָה אֵינְשׁוּ וְכו' דְּהוּנָא אַמִּירָה לְאַחַר מִתְּנֵן מְעוֹת
דְּבִכָּה"ג אֶפְּיֵלוּ אַמִּירָה הֵן אֵינָה מִקְּוֹדָשֵׁת דְּכִינוּ שֶׁנָּתַן לָהּ הַדִּינָאֵל בְּמִתְּנָה נִמְצָא שֶׁמִּקְדָּשָׁה
אַחַר כֵּן בְּמַעוֹ דִּינָה וְאֵינָה מִקְּוֹדָשֵׁת כָּלֵל: וְהִבִּיא רֵאשׁוֹנָה לְזֶה מִמָּה שֶׁכָּתַב הָרַב הַמַּגִּיד פ' א'
ג' מְהֵלְכוֹת אִישׁוֹת וְנ"ל וְאֵם לֹא הָיוּ עֲסוּקִים כָּלֵל בְּזֶה וְנָתַן לָהּ כְּסָף סְתָם אֵינָה מִקְּוֹדָשֵׁת
אֵעִפ"י שֶׁהוּא אוֹמֵר לְקִדְשָׁה נִתְּפַנְּתֵי וְכָתַב הָרֵשֶׁב"א שֶׁאֶפְּי' חֹזֵר וְאָמַר לָהּ הָרִי אִתָּךְ
מִקְּוֹדָשֵׁת לִי וְהִיא רוֹצָה צָרִיךְ שֶׁיִּטְוֹל הַכְּסָף מִמֶּנָּה וְיִחְזוֹר וְיִתְּנֶנּוּ לָהּ בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁינוּ:
וְלִשׁוֹן וְהִיא רוֹצָה מְשַׁמַּע שֶׁאֶמְרָה הֵן כְּדָאֶמְרִינוּ בַּפ"ק דְּקִידוּשֵׁינוּ רְצָתָה דְּאֶמְרָה אֵין לֹא
רְצָתָה דְּאִישְׁתִּיקָא וְכו': הָרִי דֹאֵע"ג דְּאֶמְרָה הֵן כִּינוּ שֶׁנָּתַן לָהּ סְתָם וְהֵאֶמְרָה הֵימָּה לְאַחַר
מִתְּנֵן מְעוֹת לֹא הָיוּ קִידוּשֵׁינוּ כָּלֵל מִשׁוּם דְּנִתְּנֵי סְתָם חֲשִׁיב' מִתְּנֵי וְנִמְצָא שֶׁמָּה שֶׁאָמַר לָהּ
אַחַר כֵּן נִמְצָא שֶׁמִּקְדָּשָׁה בְּמַעוֹת דִּינָה זֶהוּ עֲצָמוֹת דְּכָרִיו וְרֵאשׁוֹנוֹ: כִּכָּר הֵייתִי יָכוֹל לְהִבִּיא
רֵאשׁוֹנָה לְדְּכָרִיו מִמָּה שֶׁכָּתַב הָר"ן בַּפ"ק דְּקִידוּשֵׁינוּ עַל הַה"י דְּאֶמְרֵי אָמַר רַבָּא תֵּן מְנָה לְפִלוֹנֵי
וְאַתְּקִדְשֵׁ אֲנִי לָךְ מִקְּוֹדָשֵׁ מְדִין עָרַב וְכו' שֶׁכָּתַב הָרַמְב"ם דְּהֵינּוּ כְּשֶׁאָמַר הוּא הָרִי אֵת
מִקְּוֹדָשֵׁת בְּהִנָּאֵת מִתְּנָה זֶה שֶׁנָּתַתִּי עַל פִּיךָ דָּאֵי לֹא הֵנָּה לִיָּה נָתַן הוּא וְאֶמְר' הִיא דְּאֶמְרֵי
עַלָּה דְּסִפְיָא הָיוּ וְכָתַב הָר"ן שֶׁם דְּכָרִי הָרַמְב"ם נִרְאִין לִי עֵקֶר דְּהָא וְדָאֵי נָתַן הוּא וְאֶמְרָה
הִיא דְּסִפְיָא הָיוּ מִשׁוּם תְּלִקַּח אִשָּׁה לְאִי הֵינּוּ כְּשֶׁאֶמְרָה כֵּן בְּשַׁעֲת נִתְּנֵי אֲבָל לְאַחַר
נִתְּנָה לֹא עֲדִיפָא שְׁתִּיקָה דִּינָה מִשְׁתִּיקָה דִּינָה הִיכָא דְּנָתַן הוּא וְאָמַר הוּא וְשְׁתִּיקָה הִיא
דְּאָמַר רַבָּא לְקַמֵּן דְּשְׁתִּיקָה דִּינָה הִיכָא דְּנָתַן הוּא וְאָמַר הוּא וְשְׁתִּיקָה הִיא
יְהִיב לָהּ סְתָמָא וּמְדִינָא הָרִי הֵן שְׁלָה בְּמִתְּנָה כְּדִמוּכַח בַּפ' שְׁבוּעָה הָעֵדוּ דְּאָמַר הָתָם אֵי
דְּאָמַר אֵין שְׁקִלוּ וְדִידֵי שְׁקִלֵי כִי עָדִים רוֹאִין אוֹתוֹ מִבְּחוּץ מֵאֵי הָיוּ דְּלִיפָא סְפָקָא דְּאֶמְר' דְּאֶמְרֵי
דִּינָה וְשְׁתִּיקָה דִּינָה לְאַחַר מִתְּנֵן מַעוֹ לָאוּ כְּלוּם הוּא אֵלָא וְדָאֵי בְּנָתַן הוּא וְאֶמְרָה הִיא
בְּשַׁעֲת מִתְּנֵן מְעוֹת הוּ דְּמִסְפָּק' לָן וְכו' הָרִי שֶׁכָּתַב בְּפִירוֹשׁ דָּאֵי מְעִיקָרָא יְהִיב לָהּ סְתָמָא
מְדִינָה הָיוּ שְׁלָה בְּמִתְּנָה אֵע"ג דְּאֶמְרָה הִיא אַחַר כֵּן שֶׁנְּטַלְתוּ בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁינוּ וְהוּא שְׁתַּק
שֶׁנִּרְאָה שֶׁהִסְפִּים לְדְּכָרִיָּה אַף כָּאֵן בַּנ"ד כִּינוּ שֶׁנָּתַן לָהּ סְתָמָא נִמְצָא שֶׁבָּאוּ לִינָה בְּתוֹרַת
מִתְּנָה וְאֵע"ג שֶׁאָמַר לָהּ אֵת"כ הָרִי אֵת מִקְּוֹדָשֵׁת לִי בְּהֵן נִמְצָא שֶׁמִּקְדָּשָׁה בְּמַעוֹת דִּינָה
וְאֵע"ג דְּאֶמְר' הֵן לֹא מְהִינֵי: אֲבָל כַּד מְעִינֵנוּ שְׁפִיר אֵין הַנְּדוֹן דוּמָה לְרֵאשׁוֹנָה מִשׁוּם דְּהָתָם
אֵי אֶמְרֵי דְּהִיכָּ דְּהִיב לָהּ סְתָמָא מְדִינָא הָרִי הֵן שְׁלָה בְּמִתְּנָה הֵינּוּ טַעְמָא מִפְּנֵי שְׁלָא עֵש'
שׁוּם מַעֲשֵׁ לֹא בְּתַחֲלָל וְלֹא בְּסוּף שְׁיֹוֹכִיחַ מִתּוֹכוֹ שֶׁאֵינוּ נוֹתְנֵנוּ בְּמִתְּנָה וְאֵע"ג שֶׁהִיא אָמַר
שֶׁנְּטַלְתוּ לְשֵׁם קִידוּשֵׁינוּ וְשְׁתַּק הוּא מ"מ לֹא אֶמְרֵי שֶׁהִסְפִּי לְדְּכָרִי וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב שֵׁם הָר"ן
דְּבִנְתָּן הוּא וְאָמַר הוּא וְהִיא שְׁתִּיקָה שְׁתִּיקָת' מוֹר' הַסְּכָמְת' שְׁמִתּוּף שְׁהִי נְאָסְר' אֵם אֵינָה
דְּלֹא נִיחָא לָהּ לֹא הִי לָהּ לְמַחֲוֹ אֲבָל הֵאֵי כִינוּ דָּאֵי בְּעֵי לְמִינְסַב אַחֲרִיתִי נְסִיב לֹא אֵיכָפ'
לִיָּה אֵם נִרָא מְסָפִי וְלְפִיכָּ אֵעִפ"י שֶׁאֵינוּ מְסָפִי שׁוֹתֵק וְלִכְוֹן כִּינוּ שֶׁשְׁתִּיקָתוֹ לֹא הָיוּ הוֹכְח'
הַסְּכָמְתוֹ לְדְּכָרִיָּה הֵינּוּ טַעְמָא דְּאֶמְרֵינוּ דְּמְדִינָא הָרִי הֵן שְׁלָה בְּמִתְּנָה בְּנָתַן הוּא וְאֶמְרָה
הִיא לְאַחַר מִתְּנֵן מְעוֹת אֲבָל בְּנְדוֹן דִּידֵן דְּנָתַן הוּא סְתָמָא וְאֵם הוּא לְאַחַר מִתְּנֵן מְעוֹת שֶׁנָּתַנָּם
בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁינוּ לָמָּה לֹא מְסַפְקִינוּ לוֹמַר שֶׁסּוּפוֹ הוֹכִיחַ עַל תְּחִלְתוֹ וְכִינוּ שֶׁגִּילָה דַעֲתוֹ
לְבִסּוּף שֶׁנָּתַנָּם בְּתוֹרַת קִידוּשֵׁינוּ אֵיךְ לֹא חִינְשֵׁינוּ לְהַחְמִיר לְהַצְרִיכָה גַּט לוֹמַר שֶׁזֶה הֵימָּה

כּוֹנֵנֵתוֹ מְעִיקְרָא וּבְהָא דְאִמְרִינוּ בְּבִתְרָא פְּרָק יֵשׁ נֹחֲלִין אָמַר רַב נַחֲמָן בְּרַי יִצְחָק זִנְכָה לֹו
עַל יְדֵי אַחַר וּשְׂתִיק וּלְבִסּוּף צָנַח בְּאֵנוּ לְמַחְלֹקֶת רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבֵּנּוּ וְכוּ' דְתַנָּא
קָמָא סָבַר מִדְּשְׂתִיק קִנְיָהּ וְהָא דְקָא צָנַח מְהֵדֵר הוּא דְקָא מְהֵדֵר בֵּיהּ וְרַשְׁבַּ"ג סָבַר הוֹכִיחַ
סוּפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ וְכוּ' וּפְסִק הֵרַם"בּם ז"ל פְּרָק רְבִיעֵי הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְּנָה שְׁהַדְבָר סָפֵק
אִם אִמְרִינוּ שְׁסוּפוֹ הוֹכִיחַ עַל תְּחִלָּתוֹ וְלָכֵן אִם קִדְּמָא אַחַר וְזָכָה בּוֹ לַעֲצָמוֹ אִין מוֹצִיאִין
אוֹתוֹ מִיָּדוֹ וְאִם חָזְרוּ הַבְּעָלִים הִרְאִישׁוּנִים וּתְפִשׁוּיָהּ מִיָּד זֶה שְׁקִדְּמָא וְזָכָה בֵּיהּ אִין מוֹצִיאִין
אוֹתָהּ מִיָּדָם שְׁמָא הַמְקַבֵּל לָהּ זָכָה וְכִינוּן שְׁאֲמַר אִינִי רוּצָה הוֹכִיחַ סוּפוֹ עַל תְּחִלָּתוֹ וְלֹא
קָנָה אוֹתָהּ וּבִרְשׁוֹת בְּעָלִים הִרְאִישׁוּנִים הִיא קִיָּמַת עֲדִינּוּ וְכָל שְׁפֵן בְּנִדּוֹן דִּידֵן דְּהוּי אִיסּוּרָא
וְלֹא מְמוּנָא דְחִיָּשִׁינוּ לְהַחְמִיר וְלוֹמַר שְׁסוּפוֹ הוֹכִיחַ עַל תְּחִלָּתוֹ וּמְעִיקְרָא לֹא נָתַן הַדִּידְאֵל
בְּמִתְּנָה אֲלֵא לְשֵׁם קִידּוּשִׁין וְכִינוּן שְׁאֲמַרְהּ הֵן כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּשִׂאלָהּ שְׁהִיא אִמְרָה אַחַר כְּדָ
אִי יוֹקִי לֹו רִיסִיבוּ וְדָאִי דְאִמְרִי שְׁהַדִּידְאֵל עֲדִין בִּרְשׁוֹת הַמְקַדְּשׁ כְּשִׁאֲמַר הֵרַי אֵת מְקַדְּשַׁת
לְעַנְיָן לְהַצְרִיכָה גִט וְגַם נְמִי חִיָּשִׁינוּ שְׁחֹזַר בּוֹ מִמִּתְּנָתוֹ וְכִינוּן שְׁהַגִּיעַ הַדִּידְאֵל לִידָה כְּבָר
זְכָתָה בּוֹ וּכְשִׁאֲמַר הֵרַי אֵת מְקַדְּשַׁת חֹזַר בּוֹ וְנִמְצָא שְׁמַקְדְּשָׁהּ בְּמַעוֹת דִּידָהּ חִיָּשִׁי לְהִכִּי
לְעַנְיָן דָּאִם קִידְּשָׁה אַחַר תְּפִשִׁי בֵּיהּ קִידּוּשִׁין לְהַצְרִיכָה גִט וְנִהוּ דַעֲתִי בְּכּוֹנֵנַת דְּבָרִי
הֵרַשׁ"בּא בְּאוּמְרוֹ שְׁאִפִּילוֹ חֹזַר וְאָמַר לָהּ הֵרַי אֵת מְקַדְּשַׁת לִי וְהִיא רוּצָה צָרִיף שְׁיִטְוֹל
הַכֶּסֶף מִמֶּנָּה וְיַחְזֹוֹר וְיִתְּנֵנוּ לָהּ בְּתוֹרַת קִידּוּשִׁין לְמָה הָאִרִיף בְּלִשׁוֹנוֹ לִימָא וְאִפִּילוֹ חֹזַר
וְאָמַר לָהּ הֵרַי אֵת מְקַדְּשַׁת לִי וְהִיא רוּצָה אִינָה מְקַדְּשַׁת אֲלֵא וְדָאִי סָבַר שְׁהִיא סָפֵק
מְקַדְּשַׁת וְלְהַסְתַּלַּק מִן הַסָּפֵק שְׁלֵא יְהִי קִידּוּשִׁין אַחֲרֵים תּוֹפְסִי בֵּיהּ כְּתַב צָרִיף שְׁיִטְוֹל
הַכֶּסֶף מִמֶּנָּה וְכוּ' וְהוּא מְמַשׁ הַסָּפֵק שְׁכַתּוּב רַב אֶלְפִּס עַל הָא דְאִמְרִינוּ פ"ק דְּקִידּוּשִׁין עַל
שְׂתִיקוּתָא דְלֵאחַר מִתֵּן מַעוֹת כּו' דְּגֵרְסִי הֵתֵם אֲנִן לֹא שְׁמִיעַ לֹו הָא דְרַב הוּנָא בְּרִי דְרַב
יְהוֹשֻׁעַ אֲתוּן דְּשְׁמִיעַ לְכוּ חוּשׁוּ לָהּ וְכַת' רַב אֶלְפִּס הַלְכָהּ לְאַפּוֹקִי צָרִיכָה גִט וְלַעֲוִילִי צָרִיכָה
קִידּוּשִׁי אַחֲרֵינִי וְלֹא סָגִי בְּהִנְהוּ קִידּוּשִׁי אֲבָל שְׁנֵא' דְּסָבַר הֵרַשְׁבַּ"ג אִינִי מְקַדְּשִׁי כָּלֵל
מַעוֹל לֹא עַל לְבוֹ סְבָרָא זֹו נְעוּד תְּמִיָּה אֲנִי מִהַחֲכָם הַשְּׁלַם הַפּוֹסֵק הִרְאִישׁוֹן אִיף מְלֵאוֹ
לְבוֹ לֹוּמַר בְּפָה מְלֵא שְׁהַפְּעוֹ אוֹ הַדִּידְאֵל שְׁנָתַן לָהּ סִתְּמָא מְעִיקְרָא הִנְהּ מִתְּנָה גְמוּרָה דַּעַד
כָּאֵן לֹא קָאֲמַר שְׁמוּאֵל בְּפִרְק הָאִישׁ מִקַּד' דְּהַמְקַד' אַחֲוֹתוֹ דְּהוּי מַעוֹת מִתְּנָה אֲלֵא מְשׁוּם
דָּאֵד' יוֹדַע שְׁאִין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּאַחֲוֹתוֹ אֲבָל בְּאַשְׁהָ דַּעֲלָמָא דְּקִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בֵּיהּ לְמָה
לֹא חִיָּשִׁי שְׁגָמַר וְנָתַן לְשֵׁם קִידּוּשִׁין וְהַצְרִיכָה גִט וּבְפִרְט בְּגִילוּי דַּעֲתוֹ שְׁגִיל' לְבִסּוּף
שְׁנָתַנּוּ לְשֵׁם קִידּוּשִׁין שְׁהִרִי בְּעַנְיָן מִתְּנָה אֲזַלִּין בְּתַר אֲנִמְדֵן דַּעַת הַנּוֹתֵן וְכִמוֹ שְׁכַת'
הֵרַם"בּם פ' שִׁישִׁי הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְּנָה לְעוֹלָם אוֹמְדִים דַּעַת הַנּוֹתֵן אִם הִי הַדְּבָרִי מְרָאִי
סוּף דַּעֲתוֹ עוֹשִׁין ע"פ הָאֲנִמְד וְכוּ' וְיֵשׁ כְּפָה דִּינִים תְּלוּיִי בְּאֲנִמְדֵן דַּעַת הַנּוֹתֵן לְאַפּוֹקִי
מְמוּנָא דְלֵאחֲזוֹקִי מְמוּנָא כ"ש בנ"ד דְּאִמְדִּין דַּעַת זֶה הַנּוֹתֵן מִפְּת דְּבוּרוֹ הָאֲחֵרוֹן שְׁלֵאֲחַר
מִתֵּן שְׁלֵא הִית' כּוֹנֵנֵתוֹ בְּנִתְּנָתוֹ הַדִּידְאֵל סִתְּמָא לְשֵׁם מִתְּנָה עַד שְׁנִאֲמַר שְׁקִידְּשִׁי אַחַר כְּדָ
בְּמַעוֹת דִּידָהּ וְלֹא הוּוּ קִידּוּשִׁין כָּלֵל אֲלֵא אֲמָדִי דַּעֲתִי שְׁכּוֹנֵתוֹ לְקִדְּשָׁהּ הִיתָה וְלָכֵן כִּינוּ
שְׁרָצָת' וְאִמְר' אִי יוֹ קִי לֹו רִיסִיבוּ אִפִּי שְׁהִית' אֲמִירְתוֹ לְאַחַר מִתֵּן מַעוֹת הוּי סָפֵק מְקַדְּשִׁי
וְגַם מָה שְׁכַתּוּב הַחֶסֶק הַשְּׁלַם הַפּוֹסֵק הַשְּׁנִי טְעָמִים לְהַתִּיר נַעֲרָה זֹו מָה אֲדַבֵּר וּמָה אוֹמַר
כִּי הוּא עֲצָמוֹ בְּדְבָרִיו מוֹדָה רְפִינּוֹ וְהוֹלֵךְ כְּמַהֲלָךְ עַל הַגְּחָלִי וְהַטְעַם הַיּוֹמֵר חֲזַק שְׁכַתּוּב
הוּא שְׁרָאוֹי לֹוּמַר הַעֲמַד אִשָּׁה בְּחֻזְקָת' וְנַעֲרָה זֹו הִיתָה בְּחֻזְקָת פְּנוּי' וְכוּ' וְגַם כְּתַב שְׁשִׁנִּי
עֲדִים אֵלוֹ מְכַחֲשִׁין זֶה אֵת זֶה בְּגוּף הַעֲדוֹת שְׁהֵא' אָמַר שְׁהָאִמִּיר' הִית' אַחַר מִתֵּן מַעוֹת

והשני אמר שהאמירה הית' בשע' מתן ולכן לדברי קצת הפוסקי' עדותן בטל' לזה אני
אומר דכל אלו הטענו' החלושו' מהנו לענין דאם נשאת לא תצא אכל להתיר' להנשא
לכתחלה לא: וראיה לזה דגרסי' בכתובו' פ' שני תנו רבנן שנים אומרי' נתקדש' ושנים
אומרי' לא נתקדש' הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצ' שנים אומרי' נתגרש' ושני'
אומרים לא נתגרש' הרי זו לא תנשא ואם נשא תצא מ"ש רישא ומ"ש סיפא אמר אביי
תרגמא בעד אח' עד א' אומ' נתקדש' ועד א' אומר לא נתקדש' תרנייהו בפנוי' קא מסהדי
והאי דקאמר נתקדש' הנה ליה סד ואין דבריו של אחד במקום שנים והקשו בתוס' אמאי
לא תנש' לכתחלה דהנה לן לאוקומה אחזקה ויש לומר פגון שאנו יודעים שזרק לה
קידושין ומספקא לן אי קרוב לו אי קרוב לה והני תרי סהדי סד אמר קרוב לו וחד אמר
קרוב לה דכינן דנדאי זרק לה הקדושין לית לן למימר אוקמה אחזקה להתיר' לכתחלה
הרי לה דאפילו במקום שמכחישין בגוף העדות זה את זה שהאומר, קרוב לה היא
מקודשת גמור והאומר קרוב לו אינה מקודשת כלל מ"מ לא הוי העדות בטל' לכשתנשא
לכתחל' וגם לא מהני לה חזקת פנויה פיון דאיפא רגלים לדבר שהיה פאן קדושין אף
בנ"ד פיון דאיפא רגלים לדבר שהיו פאן קדושין לדברי שני העדים אלא דפליגי אם
אמר קודם מתן מעות או לאחר מתן מעות ודאי שלא תנשא לכתחלה משום האי טעמא:
ולכן גמרת' אמרת' שהלכתא פנתיהו ולא מטעמייהו אלא מטע' דאיפא כמה וכמה אשלי
רבב' דסברי שאין מוכיחות לא הניין ידי' וראוי לסמוך עליהם ומה גם עתה בנ"ד
דאיפא טעמא רבא דעיגונא דאיתתא שהיא זקוקה לנער קטן לכן גמרת' אמרת' שריקה
בת ריב"אסו ז"ל היא מותרת לכל גבר די תצבינו לכתחל' זה מה שגרא' לע"ד ואמ' לי
לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רח שאלה יעקב מת והניח בכור ופשוט
ויקצת בנות וצו' לפני מותו שפס' ממון שיש לו בשותפות עם פלוני ופלוני לא יוכלו בניו
ליגע בו בין שיהיה השותפות קיים בין שיהי' נפרד פי אם יפרד השותפו' יתעסקו בניו
באותו ממון יחדיו עד שתנשאנה כל בנותיו כפי כבודו כפי מה שמצווה וכל זמן שתהיה
אחת מהן פנויה לא יוכלו ליגע בקרן השותפו' אכל ברנוחים יוכלו ליגע ולעשות בהם
כל מה שיצטרך כל זמן שירצו ואחר שתהיני' כל הבנות נשואות כל הנשאר מן הממון
יחלקוהו בניו כפי דין תורה הבכור פי שנים והפשוט חלק א" ע"כ: ועתה טוען הפשוט
שפיון שהם מוכרחי' לעמוד בשותפות ע"פ צוואת אביהם נמצא שהרינוח אשר ירויחו
הנכסים הוא ראוי ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק א"כ ברינוח נחלק שוי' ועוד דהא
אמר' פרק מי שהיה נשוי אמר שמואל שנים שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים השכר
לאמצע תשובה נראה לע"ד שהדבר פשוט שהדין עם הבכור ויטול ברינוח כפי מעותיו
וטעמא דמילתא דלא מפעיא אם נרצה לסמוך על דברי הטור שכתב בח"ה סימן רנ"ב
על הא דקיימא לן מצנה לקיים דברי המת כמה דברים אמורים שנתנו ביד שלישי לשם
כף אבל אם באו לידו אחר הצנאה או שהיה בידו תחלה ולא לשם כף לא ועוד כתב שם
הה"ר יוסף קארו נר"ו בשם הרא"ה ז"ל שאם צוה על היורשים שלא בפניהם אין בו
משום מצנה לקיים דברי המת וכו' ובגדון דידן תרתי איתנהו שזה המעות לא נכנס ביד
השותפים לשם כף שהרי יש כמה וכמה שנים שהיה יעקב הנפטר הנזכר שותף עמהם
וגם הצנאה לא היתה בפני היורשים שלא היו בעיר בעת פטירת יעקב ולא צוה בפניהם
דפשיטא ופשיטא שאין פאן מצנה לקיים דברי המת ויכול הצבור ליקח מיד ממון

השנתפנו חלק בכורתו פי שנים אף על פי שיהיה זמן השנתפות לזמן קבוע וכמו שכתב הרמ"ם הלכות שלוחין ונשותפין פרק חמישי ונ"ל אחד מן השנתפין או מן המתעסקין שמת בטלה השנתפות או העסק אף על פי שהתנו לזמן קבוע שפבר יצא המזון לרשו' היורשים ובה הודו הגאונים וכיון שהרשות נתונה לבכור ליקח חלקו מיד מעתה יכול להתנות עם הפשוט ולומר לו אם תתן לי הריוח כפי מעוטי יהיה המעות בשנתפות כמו שצנה אבינו ואם לאו אטול מיד חלקי פי אין פאן מצנה לקיים דברי המת אלא אפילו לו נרצה לסמוך על זה אלא לומר שאף בנדון דידן ראוי לקיים דברי המת מכל מקום הבכור אינו מבטל דברי המת אלא רוצה שיעמוד המזון בשנתפות עד שתהיו כל אחיותיו נשואות אבל רוצה ליקח בריוח לפי מעותיו שנה אינו מבטל דברי המ' שהמ' לא דבר בזה כלל: ועוד שהרי רוב הפוסקים הסכימו על כף הר"ף והרמ"ם דמאי דאמרין השכר לאמצע הוא דוקא בשור לחרישה ומכרוהו חי אבל אם טבחו שראוי לחלק לאבריו או שלקחו פירות או סחורה כיון שראוי לחלק חולקין לפי המעות וכתב הה"ר יוסף קארו נר"ו דכיון דהר"ף והרמ"ם מסכימים לדעת א' הכי נקיטין וכיון שפן נמצא שאם הפשוט לא יסכים על כף הוא הוא המבטל דברי המת שמכריח את הבכור ליטול חלק ממונו אבל הבכור רוצה לקיים מצות אביו אלא שמוסיף על דברי המת במה שלא מיקח המת ולא דבר מאומה על זה שרוצה ליטול בריות כפי מעותיו אלא אדרבא אמרינן דעת המת שפך רצונו שמעולם לא רצה לגרע פח הבכור ועוד שפך הדין לדעת רוב הפוסקי' שיטול כל אחד לפי מעותיו: ועוד בר מן דין אפי' יהיה הדין בעלמא שיהיה השכר לאמצע בנדון דידן לכולי עלמא: טול כל אחד לפי מעותיו וטעמא דמילתא כתבו התוספות פ' מי שהיה נשוי דף צ"ג על הא דאמרין פ"ק דבתרא אמר ליה רב יהודה לרב הונא לדידך דאמרת לית לך דינא דגוד או אגוד בכור ופשוט שהניח להם אביהם עבד ובהמה טמאה פיצד הם עושים אמר ליה שאני אומר עובד לזה יום אחד ולזה שני ימים והקשה ר"ת אמאי קשיא ליה בכור ופשוט משום שור לחרישה ועומד לחרישה ולקולי עלמא רבי דלהכי קשיא ליה בכור ופשוט משום שור לחרישה ועומד לחרישה ולקולי עלמא השכר לאמצע משום הכי פריה פיצד יעשו דבזה אין נוטל הבכור פי שנים ומשני עובד לזה יום אחד ולזה שני ימים ולא דמי לשור לחרישה ועומד לחרישה משום דהתם אדעתא דהכי נשתתפו אבל גבי בכור דלא שנייה האי טעמא כל אחד נוטל כפי חלקו וגם במרדכי פרק מי שהיה נשוי תירץ ואמר שאני התם דמן השמים הקנו לו ייש לדמותו להא דאמרין לקח זה בשלו וזה בשלו ונתערבו זה נוטל לפי מעותיו וכו' לפי שלא נשתתפו בתחלה לרצונם הרי לה שאפילו בשור לחרישה ועומד לחרישה דלכולי עלמא בעלמא חולקין בשנה מכל מקום בבכור ופשוט אמרינן דכל אחד נוטל לפי מעותיו ועובד לזה יום אחד ולזה שני ימים משום דלא נשתתפו בתחלה לרצונם זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: במותב תלתא פחדא הוינא יתבין אנחנא בי דינא דחתימין לתתא פד אתא גזמנ' היקר שם טוב אזוביב יצ"ו ועל נפשו ועל יהדותו הגיד והעיד בתורת עדו' וכן אמר יודע לכם רבותי קומו או דיאה קי ר' יהודה וינדה קארו היזו ברית אין הי"גו מי מאלי אליי אי דישפואיש דיל ברית מי רוגו אינה גודיאה קי לי אישקר ביאישי אליי אונה קארטה לה קואל אישטאנדו אישקריביי גנולה וידי אנדאר

פור קאזה את רבי שמואל וינדה קארו אל קואל לי פריגונטו שו אינמאנו רבי יהודה הנזכר שי טיניאה אלגון דינירו פארה גשטר אי רישפונדיו רבי שמואל הנז' אקי טינגו מינדי גרוש אי שאקילו אי לייאמו אה שו אישפונה קי לי אישטאבה אפארי"גאנדו צרכי סעודת הברית אידישולי רחל טומה אישטי גרוש פור קידושין פחרה מי אי אילינא לו טומו בסבר פנים יפות אחר כך בא בפנינו בב"ד ה"ר אברהם סידיקארו יצ"ו ואחר האיומים והגזמי' הראויים להעשו' בואם לא יגיד וכו' קם על רגליו להעיד בתורת עדות וכה אמר און דינאה בושקי אה שמואל וינדה קארו הנזכר בבית אחיו רבי יהודה הנזכר אי הליינאדו לה פואירטה דילה קאליי אטורנאדה לא אינפוישי אי אינטרנדו וידי קי אישטאנה שמואל הנזכר קון און גרוש פיקיניו אינלה מאנו דיזיינדו אשו אישפונה רחל טומה הישטי גרוש פור קידושין פארה מי אי אילינא לו טומו אישי קידו קוניל כל הנזכר העידו העדים הנזכר בפנינו בתורת עדו' ולראיה כתבנו וחתמנו שמותינו פה ביום רביעי שבועה ימים לחדש תשרי שנת השכ"ט ליצירה בשאלוניקי מאנו ביני שיטי וקים כל הנז'ל הועד בבית החכם השלם כמהר"ר יצחק אדרבי נר"ו ובפניו בהיותו חלוש מוטל על מטתו וקים ואודה שינאנו דין שלמה בן שושאן דין: משה עמרם דין: במותב תלתא כחדא הוינא אנחנא בי דינא דחתימין לתתא פד אתא גדמנא רבי משה צרפתי י"ן ואחר האיומים והגזמי' הראויים להעשות בואם לא יגיד וכו' קם על רגליו והעיד בתורת עדות וכו אמר שאברייש שיניורישי קומו און דינאה אישטאנדו אינל קורטי"גו דיל בשא מי דישו ר' יודה וינדה קארו י"ץ קי פואישי אשו קאנא קי מי קיריאה האבלאר אנא פאלאברה אי די אאי אאון פוקו פואי אי אישטאנדו שינאנדו שוכרי אנא קאשא וידי אה רבי שמואל וינדה קארו י"ץ קי שאקו און גרוש די וינטי אשפרוש די לה פאלדיקירה אי דישו אשו אישפופשה לה קואל אישטאנה מונדאנדו אישפינאקש רחל טומה אישטי גרוש פור קידושין פארא מי אי אילינא לו טומו אי שי ריאו אי לו מיטייו אינלה פאלדיקירה קי אנדאוה וישטידה די קולוראדו אי אישטאוה און סופר אלי אישקריבינדו אי און מאנסיבו באלאנסי אי אוטרוש גוריאוש אי דישפואיש מי קונבידו רבי יהודה הנז' קי מי קיראשי אלה סעודה דיל ברית די שו הקצו אי יו פור אישטאר אינל אניו דיל מי מאדרי נו מי קירי כל זה העיד רבי משה צרפתי הנז' בפנינו בית דין בתורת עדות ולראיה כתבנו וחתמנו שמותינו פה ביום אחד י' לתשרי השכ"ט והפל קים משה עמרם דיין: שלמה בן שושן דיין: יהודה שאראנו דיין: רט נדרשתי מאת קצת אנשי יחידי סגולה מק"ק שלום יצ"ו על ענין קבלת עדות קדושין אלו אם ראוי לחוש להם ועם היות שפבר כתבתי פעמים רבות על גזון פי האי מפל מקום פדי שלא להשיב פניהם ריקם אכתן' ריש מילין וראשי פרקים וזה פי נראה לע"ד כי אין להתיר רחל זו לעלמא בלא גט רבי שמואל וינדה קארו המקדש בשום צד ואופן בעולם וטעמא דמילת' דלמאי נחוש להתירה בלא גט אי משום דנתקבל העדות שלא בפניה וקיימא לן דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין מפל מקום הרי כתב המרדכי פירק הגזל ומאכיל בשם ראב"ן דכיון דמקשרינן קבלת אונס שלא בפני בעל דין כגון היו עדי חולים או מבקשים לילה למדינת הים שמע מינה דבלא אונס כשר בדיעבד דאי פסול על ידי אונס נמי תפסיל וכתב המרדכי פירק שני דכתובו' בשם ראב"ן ה"ו וז"ל מפאן שאם קבלו דינינים עדות שלא בפני בעל דין בדיעבד הוי עדות וכן פסק ה"ר ישראל ז"ל בתשובותיו סימן קפ"ה: ובר מן דין בא לדי

פסק מיד החכם השלם ה"ר דוד ן' אבי זמרה גרו על גזון כי האי ן"ל תשובתי פי אשה
זו מקודשת לראשון קדושי תורה ואיו קידושי שני תופסין בה כלל וגדולה מזו אני סובר
דמקבלין עדות קידושיין שלא בפני בעל הדבר דכ"ע בעלי דבר גינהו לאפרושי מאיסור'
ן"ל המאירי ומקבלין עדות שלא בפני בעל דין לאפרושי מאיסור' פגון שיש עדים
שנתקדשה פלונית וכן נראה מתשובת הריב"ש בקידושי מירונה והכי משמע מתשובות
הרשב"א פאשר הוא פתוב בקונדריס ואני מעיד שכן הנה דעת כמהר"ר יעקב ב"ר ן"ל
על מעשה שהיה וכמהר"ר שמואל ן' סיד ן"ל וכו' ע"כ הרי לה פמה וכמה אשלי רב"רבי
דסב"ר דהוי עדות גמורה ולא תפסי בה קידושי שני כלל מפני שהיא מקודשת גמורה
לראשון כ"ש שלא נאמר שהוא מותרת לעלמא בלא גט: ואם באנו לחוש להתיירה משום
שנמצא שם בשעת הקידושיין איש אחד קרוב מר' שמואל וידו קארו המקדש באופן
דאע"ג דאיכ' שלשה עדים פשרים להעיד פיון שנמצא עמהם קרוב או פסול להעיד בטל
העדות פלה דכתיב על פי שנים עדים או שלשה עדים וכו' לעשות שלשה פשנים מה
שנים נמצא אחד מהם קרוב או פסול בטל העדות אף שלשה וכתב הרמב"ם הלכות עדות
והוא הדין למאה אם נמצא א' מהם קרוב או פסול בטלה העדות בין בדיני ממונות בין
בדיני נפשות ומשום האי גרצה להתיירה בלא גט ליתא שהרי אמרו ן"ל דהני מקלי
פשיפיונו פלם להעיד וכמו שכתב הרמב"ם ן"ל שם בד"א בזמן שנתפוננו פלם להעיד
אבל אם לא נתפוננו פולם להעיד מה יעשו האחים בכלל העם וראו שהרג זה את זה וכו'
וכתוב שם בהגהות וגם צריך שיבא אחרי כן ויעידו פלם בב"ד וגם הרשב"א בתשובותיו
סימן אלף קפ"ט האריך בזה בגזון כי האי וכתב יש אומרים דאפילו הזמינום לעדות וכל
שכן פשלא הזמינום אלא פשנתפוננו הם להעיד אינו פסולין אלא אם כן נצטרפו עם
הפשרים והעידו בב"ד והיגו דאמרי' במפות דאמרינו להו למיחזי אתיתון או לאסהודי
אתיתון פלומר אתיתון עכשיו שאין פסולין אלא פשנצטרפו בקיום דבר דכתיב על פי
שנים או שלשה עדים יקום דבר שאינו עד עד שיעיד בב"ד וכו' וכתב עוד שם דמעשים
בכל יום בקידושיין וכתובות שיש קרובים ורחוקים ואין חוששין והלכך אשה זו
שנתקדשה בפני קרובים ורחוקים מקודשת גמורה היא לראשון ואם נשאת לאחר תצא
מזה ומזה וכו' עכ"ל: הרי לה דבגזון דיון אין לחוש לקרוב שנמצא שם בשעה שקדש
ר' שמואל הנזכר למשונדכתו והווי קידושי קידושיין ואם באנו להתיירה בלא גט משום
שאמר ר' שמואל הנזכר המקדש שאותו המדיינו גרו' שקידשה בו הנה של אחיו רבי
יהודה ונמצא שקידש' בדבר שאינו שלו שלא מדעת הבעלים והספימו כל הפוסקים דלא
הווי קידושיין גם בזה אין לחוש וזה שהרי ליכא עדים שיעידו שהחצי גרוש הנה של אחיו
רבי יהודה הנזכר אלא ר' שמואל המקד' בעצמו אמר כן והוא ג"כ בעצמו אמר שהאמת
הוא שנתנו לו אחיו לחלק לעניים הבאים למצנת המילה ואמר שכן עשה שנתן מהלבנים
שלו לעניים יותר משוי החצי גרוש ולקח החצי גרוש לעצמו תמורת הלבנים שנתן
לעניים וכל זה עשה קודם שקידשה נמצא שבשעה שקידשה כבר הנה הגרוש שלו דלא
הנה צריך שומא ויהיה נאמן ה"ר שמואל המקדש הנז' בכל מה שאומר במיגו דאי בעי
אמ' שלי הנה הגרו' דהא אין כאן עדים שיכחישוהו כמו שכתבתי וחזקה כל מה שעומד
בתוך פליו של אדם עומד בחזקתו שהוא שלו גם עתה שאמר של אחיו מעיקרא והוא
החליפו בלבנים שלו וחילקו לעניים כמו שצנה אחיו מהימנינו ליה ונמצא שקידשה

במעוות שלו: ואם באנו להתירה משום שמתוך עדיות אלו נראה שלא עשו הדיינים המקבלים העדות הדרישות והחקירות פראוי באיזו שנה באיזו יום מהשבוע באיזה שעה הרי פסקו הגאונים דאין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה וגם הרמב"ם ז"ל סובר פן וגם הרשב"א בתשובותיו סימן תקס"ו וכי תימא מטעם דין מרומה צריך דרישה וחקירה ונאמר דנדון דידן חשיב דין מרומה לומר שקדשה שלא מדעת קרובה ובלא ברפת אירוסין כמו שקתבו הפוסקים: ליתא שהרי נדון דידן רחל זו היתה משודכת של ר' שמואל הנז' זה כמה ימים והיה לבו גם כה וכיון שהיתה משודכתו לא חשיב כל כה דין מרומה וכן נראה מתוך דברי הריב"ש בתשובותיו סימן רס"ו שכתב וז"ל אין לה דין מרומה גדול מזה שיאמר אדם שהוא קידש אשה אחת חשובה בלא שידוכין ושלא בפני קרובה וכו' משמע מתוך דבריו דהוי דין מרומה להיות בלא שידוכין אבל בנדון דידן שהיתה משודכתו זה כמה ימים ואוכלים ושותים יחד ודאי דלא חשיב דין מרומה דהא מעשים בכל יום שהמשדך מקדש למשודכתו מפני שלבו גם כה ולכה גם בו ויאותרו שניהם: ועוד בר מן דין אפילו נאמר דחשיב דין מרומה גמור כבר כתב שם הריב"ש וז"ל אפילו בדין מרומה לא בעי דרישה וחקירה כדיני נפשות ממש אלא שצריך הדיין לחקור בו כל מאי דאפשר לו שאם אמר באחת מן החקירות איני יודע שתהא עדותן בטלה כדיני נפשות וכו' וכן פירש הרא"ה וגם הר"מ מקוצי ז"ל וכיון שפן בנ"ד פיון שהעידו עדים שקדשה ביום שעשה אחיו ברית לבנו אפילו אם היו חוקרין אותם לאמר באיזה יום מהשבוע היה או באיזה שעה מהיום והיו משיבין אין אנו יודעים לא היתה עדותן בטלה פיון שלא היו מכחישים זה את זה כ"ש השתא דלא נחקרו שאפשר שאם נחקרו היו יודעים היום והשעה כלל העול' מדברי שקרוב בעיני הדבר שרחל זו מקודשת גמורה לרבי שמואל הנז' ואפי' אם בא אחר וקדשה לא תפסי בה קידושין אלא שבזה לא אסמוך על דעתך אם היה בא הלכה למעשה אם לא בהסכמת החכמים השלמים המורי' הוראה אבל לומר שהיא מקודשת לר' שמואל הנז' ואין להתירה לעלמא בלא גט בזה אין לי שום ספק ולית נגר ובר נגר שיוכל להתירה לעלמ' בלא גט זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי.

הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה במסכת האלילים פ' כל הצלמים דף מ"ז דבור המתחיל ר"י והוא שפייד וכייר בגופה של אבן אומר ר"י פי לאו דנוקא נוטל מה שחידש ותו לא דאם כן אפי' לא סייד בגופה של אבן נמי וכו' פננת התוספות בזה לעניות דעתי הוא לתרץ קושטיא והיא פי לפי מסקנת הגמרא דקאמר פי אתמר דרבי אמי לענין נישול אתמר דאע"ג דסייד וכייר בגופה של אבן וכו' מאי והוא שפייד וכייר דקאמר רבי אמי דמשמע דוקא כשפייד וכייר הנה ליה למימר א"ר אמי אף על גב שפייד וכייר וכו' לכן אמרו התוספות מלבד קושטיא זו יש קושטי' אחרת במתניתין דשילש אבנים דמאי טעמא שני בלישניה ואמר סיידה וכייר' נוטל מה שפייד וכייר ולא קאמר נוטל מה שחידש כמו שאמר במתניתין דשילשה בתים אלא ודאי להכי שינה הלשון ולא קאמר נוטל מה שחידש משום דבאבן לא סגי בנטילת מה שחידש ותו לא אלא נוקב כל האבן מעבר לעבר וכו' ולהכי קאמר נוטל מה שפייד וכייר שרוצה לומר נוטל מגוף האבן עצמו כל מה שעומד נגד מה שפייד וכייר עד שתנקב האבן מעבר לעבר באופן שמלשון המשנה משמע שצריף לנקוב האבן ועל משמעות זה בא רבי אמי על מתניתן ואמר מאי דמשמע מלשון

המשנה שצריף לנקוב האבן מעבר לעבר הוא דוקא שסייד וכייר בגופה של אבן אבל כשלא סייד וכייר בגופה של אבן בנטילת מה שחידש לבד סגי ומאי דקאמ' בגמרא אף על גב דסייד וכייר בגופה של אבן פי נטל מה שחידש שפיר דמי הוא כפחז' מאי דהנה סלקא דעתין מעיקרא אבל רבי אמי בא על משמעות לשון המשנה דמשמע שצריף לנקוב האבן מעבר לעבר לכו אמר שנהו דוקא כשסייד וכייר בגופה של אבן אבל אם לא הנה בגופה של אבן בנטילת מה שחידש סגי: וא"ת במתניתין דלקמן דשליש אשרות דקאמר אמרי דבי ר' ינאי והוא שהבריף והרפיב בגופו של אילן וכו' ואחר כך אמר אלא פי אתמר דרבי ינאי לענין ביטול אתמר דאע"ג דהבריף והרפיב בגופו של אילן פי נטל מה שהחליף שפיר דמי וכו' דקשה איך אמר רבי ינאי והוא שהבריף וכו' דמשמע דוקא ה"ל למימר אע"ג דהבריף והרפיב בגופו של אילן וכו': יש לומר דמצינו לרבי יוסי בר יהודה דסבר דאילן שנטעו ולבסוף עבדו בסתמא שלא גידע ולא פיסל אפילו עיקר אילן אסור ולא סגי בנטילת מה שהחליף אבל גידעו ופסלו גלי אדעתיה דבתוספות ניחא ליה בעיקר אילן לא ניחא ליה ובבחינת חלוקה דעבדו סתם קאמר רבי ינאי והוא שהבריף והרפיב וכו' כלומר מאי דקאמר נוטל מה שהחליף וסגי הוא דוקא כשהבריף והרפיב בגופו של אילן משום דגלוי דעתיה דבתוספות ניחא ליה בעיקר אילן לא ניחא ליה ובא למעוטי היכא דעבדו בסתמא שאז אפילו עיקר אילן אסור ואגב אורחיה קא משמע לן דלא מבעיא גידעו ופסלו לבדנוטל מה שהחליף אלא אפילו הבריף והרפיב בגופו של אילן סגי בנטילת מה שהחליף באופן שבבחינת חלוקת רבי יוסי בר יהודה שאוסר עיקר האילן בסתמא קאמר והוא שהבריף והרפיב וכו' ובבחינת חלוקת גידעו ופיסלו לבד קאמר בגמרא אף על גב דהבריף והרפיב בגופו של אילן: זהו מה שנגר' לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ריא שאלה ראובן מחזיק בבית ועליה והוצרף לוו' משמעון מעות ואחר זמן מועט אמר לראובן שיתן לו מעותי ואם אין לו מעות שיעשה לו שטר מכירה מחזקת הבית והעליה ושטר אחר שיתן לו כל כך שכירות מידי חדש בחדשו וכך עשה ויהי היום אשר עברו יותר מעשר שנים מזמן המכירה הנזכרת וראובן מעולם לא זז מתוך הבית והעליה הנז' ועתה שמעון תובע מראובן שכירות העשר שנים וגם תובע ממנו הבית והעליה וראובן טוען שאחר זמן מועט ממכירה חזר ומכר שמעון הבית והעליה לראובן ועל פן לא תבע ממנו דבר בכל עשר שנים שעברו עד היום הנה ילמדנו רבינו אם נאמן ראובן או אם הדין עם שמעון פנין שיש בידו שטר מכירה ושטר שכירות או אם נאמן ראובן פנין שיש בידו שטר בכל חזיוקי סופר זה לשונו איך הקונה אמר למוכר בכל זמן שיהיו לה המעות הנזכרים ותמצה להחזירם ליתנם לי אני אחזירנה לה החזקה ואקרע לה השטר מהקנייה בה' שעמא תקף ומיד בלי שום איחור ופקפוק כלל והאמין הקונה הנזכר למוכר הנזכר ולבאי פחו ולמוציא שטר זה בעדו ובשמו נאמנות גמורה כשני עדים כשרים כל זמן ששטר זה יהיה קיים ולא יהיה קרוע קרע בית דין בכל מה שיתבע מענין שטר זה הפל בקנין גמור מעכשיו וגם נשבע הקונה הנזכר שבועה חמורה בתורה פראוי לגמור ולקיים כל הנז' בלי שום מרמה ותחבולה כלל וכו' ילמדנו מורנו הדין עם מי תשובה בימים שעבר ובאו לפני ראובן ושמעון הנזכרים ואמרו שעמדו לדין בפני חכם אחד שפיררו להם לדין והדין הנזכר פסק שהדין עם שמעון הנזכר וחילו פני לחו' דעי אף אני וטענו לפני

טענותיה' ולהיו' הדבר ברור בעיני פתבתי בקצרה יותר מדאי ונכיתי לשמעון מתוך תשובת הרש"בא סימן תתק"עב על אחד שמכר קרקע לחבירו ובאו שנים ואמרו כי תנאי היה בשעת המכירה וקנין שאם יחזיר לו המעות מפאן ועד שלש שנים שיהא המכר בטל והלא מביא עדי' שמכרו בלא תנאי שאין בזה דמיון להא דאמרינו בכתובות אין נאמנין ולא מגבינו ביה דתרי ותרי ניהו ואוקי ממונא בחזקת מריה דשאני הכא שלדברי פלם לוקח זה פדין ירד והמוכר החזיקו בכסף בשטר ובחזקה אלא שזה מביא שיש לו להסתלק מחמת תנאי וזה מביא עדים שהמכירה לחלוטין הרי קרקע בחזקת לוקח זה שהוא עכשו פידו ואין אומרי' ביה אוקי ממונא בחזקת מריה קמא וכו': אף בגדון דינו אפילו ראובן מודה ששמעון ירד ברשות לתוך החזקה בתורת מכירה החלטית שהרי מביא שטר פידו לומר שנתחייב שמעון לחזור ולמכור לו חזקתו בסוף שני אלפים נמצא שמודה שפשיירד שמעון לתוך החזקה פדין ירד וכיון שכן נמצא שהחזקה בחזקת ששמעון עומדת ומה גם עתה שיש שטר מכיר' פיד שמעון הלוקח שלקח החזקה הנזכרת מיז ראובן דפשייטא שהוא נאמן ועוד נוסף על זה שיש לו שטר שבתורת שכירו' עומד ראובן בתוך החזקה וכמו שכתב הר"שבא סימן תת"קיו על ענין דומה לזה וזה לשונו ואפילו אין לשמעון עידי חזקה כל ששטר המכירה פידו נאמן באופן שעלה פדינו שהדין עם שמעון הלוקח הנזכר והפתים עומדים בחזקתו ואין לו לראובן פנגדו דין ודברים זולת שצריף לקיים שטר הקיחה משום דקיימא לן מודה בשטר שכתבו צריף לקיימו זהו מה שפתבתי תחלה דרך קצרה.

ועתה ראיתי פסק מחכם אחד על ענין זה והרבה בכמה דבר' וצלל במים אדירי' והעלה שהדין עם ראובן ואני בדקתי בקנקנו לראוי' מה טיבו ומצאתי ראיתי שכל מעשה תקפו וגבורתו לזכות לראובן הוא שכתב שאף לדברי הרמ"בן והנמשכים אחריו דסברי שאינו נאמן ראובן לומר לקוח הוא פדי משום דכיון שירד ברשות הוי פעדים וראה ונהיה ליה לאזהורי בשטר' היינו מטעם חזק' לחודה והו' ליה לאזהורי בשטר חזרת הקני' וכיון דלא אזדהר ולית ליה שטר איהו הוא דאפסיד אנפשי' אבל בגדון דינו ליכא למימר הכי שהרי אזדהר טובא פיון שיש לו שטר שהאמינו וכו' ואין שום פירוש בלשון השטר שהאמינו אלא במה שיאמר שחזר ולקח דהיינו במה שיתבע ומה יש לו להתבע מהקונ' כי אם שיקרע שטר הקני' עכ"ד ועל כן אמרתי שאין נמוקו עמו: וטעמא דמילתא משום דלישנא דשטרא קאמר שהאמינו בכל מה שיתבע מענין שטר זה וענין השטר אינו אלא שנתחייב שמעון בשלשה דברים א' לחזור ולמכור לו לראובן החזקה הנזכרת שני למכור החזקה בסוף הנזכר ולא יעלה אותה בדמים שלישי לקרוע השטר מהקני' והנאמנות אינו מועיל אלא דוקא לעניני השטר ולענין מה שהאמינו שהרי לנה שהאמין למלן' כשני עדים שלא נפרע אפי' הביא עדי שראו שפרעו המלנה נאמן ואפ"ה סברי רב אלפס והרמב"ם ז"ל שאם הביא עדים ואמרו בפנינו הודה שנפרע אין המלנה נאמן וכמו שכתב הטור סימן ע"א משום דהודא' מילתא אחריתי היא ועוד כתב שם אבל מחילה ודאי מילתא אחריתי הי' ואין מועיל הנאמנות וכו' ועוד כתב הרשב"א ז"ל סימן תתקצ"ח וזה לשונו על שטר שכתוב בו תהא נאמן עלי בכל עניני שטר זה פדרף שרגילים לכתוב פותבי שטרות שאין הנאמנות אלא בענין השטר ממש כגון שזה אומר מנה שכתוב כאן נתתיו לה וזה אומר לא קבלתי עדיין או שטוען שטר אמנה היה וזה אומר לא היה וכל

כפיצא בזה אכל שיה' נאמן לומר לא נפרעתי אינו נאמן שאין זה מענייני השטר: הרי לה שאין הנאמנות מועיל אלא לענין השטר ממש וכיין שפן בנ"ד אם ראובן היה טוען מכור לה החזקה ועשה לי שטר מכירה כמו שנתחייבתי להחזיר' לי ושמעון טוען כבר מכרתי לה ועשיתי שטר כמו שנתחייבתי ואיני רוצה לאפשי שטרי עלי דהנה כמו תן לי מעותי והלנה טוען פרעתי דאמרינו אם יש בשטר נאמנות שהמלוה נאמן משום שהנאמנות הוא מענין השטר אף בנ"ד הוי ראובן נאמן מפח נאמנותו ותייב לכתן' לו שמעון שטר המכירה או אם היה טוען ותובע ראובן מכור לה החזקה והרי לה השנים אלפים אש' והיה טוען שמעון כבר מחלת לי חייב המכיר' או מחלת לו החייב שנתחייבתי למכרה באותה הסף ולכן תן לי יותר גם לזה ודאי מועיל הנאמנות והוי ראובן נאמן כשני עדים וכו פתב הרמב"ן הביאו הטור סימן פ"ב דמחילה לא חשיב כמו אמנה ורבי' דבאין לעקור את השטר דאמרינו בהו דאין שומעין ללנה אפילו אין בשטר נאמנות אכל מחילה אינו עיקר השטר וחשיב כמו פרעון לפיכך אם טוען שמחל לו שומעין לו אפילו אם יש בו נאמנות שהנאמנו' אינו מועיל אלא כנגד הפרעון והמדקדקין כותבין והאמנתו לומר לא נפרעתי ובכל ענייני חוב זה ועדיין יש לפקפק הרי לה כשפותב בכל ענייני חוב זה שייך נמי טענה מחילה אע"ג דאיכא מאן דאמר דמחיל מילת' אחריתי היא אף פאן בגדון דידן נאמר שהנאמנות שהאמינו שמעון לראובן הוא לעניין טענת מחילה ואע"ג דאיכא מ"ד דאין צריף נאמנות לעניין מחיל' מפני שהוא כמו טענת אמנה ורבית ואפילו בלא נאמנות לא שמעין ללנה התם היינו טעמא משום דשטרא לאו למחילה קאי וכמו שכתב הרמב"ן בשם מי שפובר כף הביאו ב"י סימן פ"ב ודאי דלא עביד אינש שמלן' מעותיו וכותב שטר עליהם ואחר כף מחל החוב דלא שדי אינש זוזי בכדי: אבל בנ"ד מודה דלטענת מחילה צריף נאמנת משום דבנ"ד כבר קיבל ראובן מעות חזקת ביתו ולא שדי זוזי בכדי וכשמכ' החזק' לשמעון מכרה בהחלט בלי שום שיור ותנאי בעולם וסביר וקיבל להסתלק מהחזקה לגמרי אלא שאחר כף שמעון ברצונו הפשוט רצה להתחייב לחזור ולמכור לו לראובן חזקה הנזכרת וכיין שפן אינו מן התימ' שימחול ראובן לשמעון החייב שנתחייב שמעון הוא מעצמו שהרי ראובן לא הפסיד פלום מנכסיו ולא שדי זוזי בכדי ולכן הוצרך הנאמנות לראובן על כל מה שיתבע מענין שטר זה כדי שלא יטעון שמעון טענת מחילה אלו הם הטענות דשייכי בענין עצמות השטר וחייבו ולכן צריף בנאמנו' ומועיל לענין טענות אלו לראובן: אבל לטענה שטוען ראובן כבר פרעתי השני אלפים אשפרוש ולקחתי החזקה אין זה מענין השטר כלל ולא מהני ביה הנאמנו' מידי דהנה אטען הלנה השטר נעשה על תנאי שאם אקיימנו אפטר וקיימתיו כבר והמלוה אומר שלא היה שום תנאי שכתב הטור סימן פ"ב דאפי' יש בשטר נאמנות אינו מועיל שהרי אין הנאמנות רק כנגד הפרעון אבל לטענ' תנאי שהו' מילתא אחריתי לא הימני' וכמו שכתב שם בית יוסף: ובר מן דין לו הונח שנאמר שאף טענת כבר פרעתי הב' אלפי' אש' ולקחתי החזקה הנ' נכנס בענין השטר אין לראובן שום זכות בזה משום שהרי זה לא בא אלא מפח זה השטר וכיין דמשתמע לתרי אנפי אמרי' יד בעל השטר על התחתונה ואמרי' דלא הימנוה אלא לענין טענת מחילה או לענין לכתוב לו שטר המכירה פעם שנית כמו שפבר פתבתי ואע"ג שכתב בשטר בכל מה שיתבע דמשמע שכולל דברים הרבה הרי כולל כמה חלוקות טענת מחילה במציאות חייב המכירה וגם טענת מחילה

בחיוב סף המכיר וגם האמינו לעננו אם טוען שמעון פבר מכרתיה לה וראובן טוען לא מכרת ולא פתב לי שטר האמינו לחייב לשמעון לכתוב לו שטר מכירה וכינו דאיפא פמה חלוקות לא אמרינו שכולל הנאמנות גם החלוקה הזאת פינו שהדין נותן דיד בעל השטר על התחונה ומה גם עתה שאין חלוקה זו מעין השטר כמו שכתבתי ומה שכתב עוד שם בפסק ההוא שבשטר יש קננו ושבועה שנשבע שמעון ובטל דעתו שמעון ותלה אותו בדעת המוכר שכן פתיב ועל דעת פלוני וכתב הרמב"ם שאפילו שהדין שפשאדם מוציא שבועה מפיו יכול לומר פה היתה פונתי היינו כשנשבע סתם אבל כשנשבע על דעת אחרים פבר ביטל דעתו ותלה אותו בדעתם וכו' האמת הוא שזה הלשון בדאו מלבד שאינו פתוב בשטר פי אם וגם נשבע פ' שבועה חמורה בתורה פראוי לגמור ולקיים פל הנז' לעיל וכו': ואחר שהוכחנו שאין לו לראובן שום זכות מפח שטר זה לומר לקוח הוא פנדי זה הבית איה יעלה על לב שום אדם לומר שיוכל ראובן לומר לקוחה היא פנדי שהרי אכלתיה שני חזקה בהיות שיש פנד שמעון שטר לקיחת החזקה שהיא שלו וגם שטר שני שפכתב שירד ראובן לתוך החזקה בתורת שכירות ושיתן ראובן לשמעון פל פה שכירות מידי חדש פחדש פכתבו כמו שכתוב בשאלה ודאי דבנדון זה פולי עלמא מודו שהחזקה בחזקת שמעון היא וטעמא דמילתא דלא מפעיא לסברת הרמב"ם ונהרא"ש שהביא הטור סימן ק"נ דסברי היכא שידוע שירד בתורת משפנא אין לו פה חזק' לעולם אפי' אם ידוע ששלמו ימי המשפנא ונהחזיק פה שלש שנים אחר פה וכו' וגם הריב"ש סימן שכ"ז פתב ונה לשונו מסורת פנדינו מגדולי האחרונים ועליהם אנו סומכין שלעולם אין חזקה מועלת אלא אם פן ירד מתחלה בתורת מקח וכו' דפשיט' ופשיטא דאין לראובן שום זכות ובטענתו פינו דאיפא שטר שירד לתוך הבית ברשות ובתורת שכירות אפילו החזיק פה אחר פה פמה שנים: אלא אפילו לסברת החולקים הרמ"ה וה"ר יהודה פירצולוני וה"ר יוסף הלוי שכתב בשם רב אלפס ז"ל וגם הרמב"ם ז"ל שנראה דסובר פן מתוך מה שכתב פרק י"ג מהלכות טוען ונטען כמו שכתב החכם הפוסק הנז' פל הני אשלי רברבי מודו בנדון דידן דלא מהני ליה חזקתה לראובן וטעמא דמילתא דעד פאן לא פליגי אלא כשידוע שאכלה שני חזקה בלא מחאה אחר ששלמו ימי המשפנא שכן נראה מתוך דבריה' שכתב הרמ"ה אם אכלה ג' שנים אחר שפלו ימי המשפנא יש לו חזקה וכן רבינו ירוחם נתיב י"א חלק ב' פתב ואם נתברר שאכל השני חזקה אחר ששלמו ימי המשפנא נחלקו בו הגדולי ורוב הפוסקי' הסכימו דהוי חזקה דהנה לו למחות וכן הרמב"ם פר' הנז' פתב ירדו מאומנותן אם אכלו אותה שלש שנים מאחר שירדו מאומנותן יש להן חזקה הרי לה דלא הוי חזקה אלא כשאכלה בשופי בלי מחאה ג' שנים אחר שפלו ימי המשפנא או השכירות או האריסות או האומנות: אבל בנדון דידן מי יתן ונדע אימתי פלו ימי השכירות פדי שיתברר אם אכל שני חזקה אחר שפלו ימי השכירות ונלא עוד היום נוכל לומר שעדיין לא פלו ימי השכירות פנראה מתוך דברי השאלה שכתוב בשטר השכירות שיתן ראובן לשמעון פל פה שכירות מידי חדש פחדש הטור וכו' נמצא שבהמשך פל אינה זמן עומד בחזקת השכירות בכל חדש וחדש וכן פתב הטור בשם ה"ר יונה סי' ק"נ העידו העדי ששדה זו משפנא אצלו ואין אנו יודעים לכמה שנים אפילו החזיק בו פמה שנים אין לו חזקה ונדאי שה"ר יונה ז"ל סבר פמאן דאמר שמועיל החזקה אחר שפלו ימי המשפנא אפילו ירד בתורת משפנא דאי לא תימא הכי מאי

איך נא דנקט ואין אנו יודעים לכמה שנים אפילו ידעו לכמה שני' ואכלו אחר כך ג' שנים לא מהני ליה חזקתיה פינון שיירד בתורת משפנתא אלא ודאי אתא לאשמועינו דאף על גב דמהני ליה אכילת שני חזקה אחר שכלו ודאי ימי המשפנתא מפל מקום אם אמרו אין אנו יודעים לכמה שנים לא מהני ליה אכילתו אף בנדון דידן אין אנו יודעים אימתי פלו ימי השכירות ואין לראובן חזקה כלל: ועוד בנדון דידן היכן נתברר שעמד ראובן בשופי בתוך החזקה בלי שום מחאה והלא שמעון צועק ככורכניא שלעולם הנה רודף אחר ראובן שישלם לו שכירותו או יחזור ויקח חזקת הבתים ועל ראובן מוטל להביא הראייה פינון שהוא בא להוציא הבתים מחזקת שמעון שעומדים בחזקתו פינון שיש לו שטר הלקיחה אף על פי שראובן עומד בתוכם ודר בהם וראייה לזה שכתב הרמב"ם הלכות טוען ונטען פרק י"א כל הקרקעות הידועות לבעליהן אף על פי שהן עתה תחת יד אחרים הרי הן בחזקת בעליהם כצד ראובן שהיה משתמש בחצר כדרך שהעם משתמשין בחצרותיהן אחר זמן בא שמעון ואמר לו חצר שתחת ידך שלי היא ושכורה היא בינך והשיבו ראובן שלף היתה ואתה מכרת לי אם אין עדים לשמעון שהיתה ידועה לו נשבע ראובן הוסיף ונעמד במקומו אבל אם הביא שמעון עדים שחצר שלו היתה הרי היא בחזקת שמעון ואמר לראובן הבא ראייה שמכר לך אף על פי שאין ראובן מודה לשמעון שהיא היתה שלו שהרי יש עדים לשמעון בראובן להביא ראייה כשלא נשתמש זמן מרובה אבל אם הביא עדים שאכל פירות קרקע שלש שנים רצופות וכו' ולא מיחו הבעלי מעמידין החצר בידי ראובן: הרי הנדון דידן בדמותו בצלמו וקאמר שחייב ראובן להביא עדים אף על פי שהבתים תחת ידו לא חשיב מוחזק אף על פי שראובן אינו מודה לשמעון שהיתה שלו כל שכן בנדון דידן דראובן עצמו מודה שהיתה של שמעון ושהוא מכרה לו ועוד דאיכא תרי שטרין בידיה שטר הלקיחה ושטר השכירות שהשכיר החזקה לראובן המודה שהחזקה היא של שמעון: ועוד בר מן דין בנדון דידן אי אפשר לו לראובן להביא ראייה שאכלה שני חזקה בלא מחאה שהרי כתב רבינו ירוחם בשם הה"ר יונה ז"ל נתיב י"א חלק שני אם יש קול שמכחיש טענה לקוחה היא בידי פגון שיצא קול שני שבא לידו במשכונא החזקה אינה חזקה דכל מחאה אינה אלא הוצאת קול וזה הקול הוא במקום מחאה: וכיון שכן בנדון דידן אין לה קול גדול משטר השכירות שנכתב ונחתם בעדים ועוד היום הוא קיים ונדאי דאית ליה קלא ושהו הטעם דבמלנה בשטר גבינו משמעדי משום דאית ליה קלא ולוקחם הקרקע מהלנה איהו דאפסיד אנפשיה אם פן נמצא דשטר השכירות חשיב כמחאה וכן נראה מתוך דברי הרמב"ם פרק אחד עשר הלכות טוען ונטען שכתב על מה שכתבתי לעיל שכשאכל ראובן פירות הקרקע שלש שנים רצופות מעמידין החצר בידי ראובן מפני שאומרים לו לשמעון אם אמת אתה טוען שלא מכרת למה הנה זה משתמש שנה אחר שנה בקרקע ואין לה עליו לא שטר שכירות ולא שטר משכונא ולא מחית משמע שהתמיהה היא איך לא מחה פינון שאין בידי שטר השכירות אבל אם יש בידי שטר שכירות אף על גב דלא מיחא אין בזה פלוג' כלום משום שהשטר הוא במקו' חמאה דקלא אית ליה ולכן להעמיד החצר בידי ראובן כתב הרמב"ם אין לה עליו לא שטר שכירות ולא שטר משכונא ולא מחיתא וכיון דבנדון דידן יש לו לשמעון שטר שכירות אין לה מחאה גדולה מזאת כ"ש שטוען שמעון שבפועל הנה מוחה ושואל ממנו דמי השכירות אלא שהנה דוחה אותו מיום ליום

פי איש עני הוא ראובן הנזכר ונצרך וגם פבר גבה ממנו קצת מדמי השכירות: פלל העולה ממה שפכתתי שפל זמן שלא יביא ראובן שטר לקיחה וראיה ברורה שחזר שמעון ומכר לו החזקה הנזכרת החזקה עומדת בחזקת שמעון ומוציאין לראובן מתוך החזקה פי אין בכל טענותיו ממש והם דברים בטלים אשר לא יועילו פי תוהו המת: ועוד ראיתי דברי הפוסק שרצה לזכות לראובן שכתב שאפילו לא היה למוכר השטר הנזכר בשאלה שעם כל זה היה הדין עמו והטעם שכתב נמקי יוסף בפרק שנים אוחזין בספיקא דממונא איפא ב' מינים הא' היכא שמוחזק הא' יות' מתבירו והב' היכא שאין הא' מוחזק יותר מתבירו במין שהאחד מוחזק יותר' מתבירו יש ב' חלקי הא' פשהספק הוא מחמת הדין בעצמו וכו' והב' פשהספ' מחמת טענותיהן וכו' בחלק שהספ' מחמ' הדין עצמו והתובע תפס אי מפקינן מיניה אי לא תלוי הדין בארבע' תנאי' במילתא דלא עבידא לגלויי ושללא יהיו תרי ותרי ושללא יהיו ברשות ושיהיו מטלטלין וכו' והעלה הפוס' הנז' מתוך פללים אלו דבנדון דידן הוי ספק מחמת הדין עצמו פינן דאיפא פלוגתא דרבנותא אם מהני חזקה ליורד ברשות אי לא ולכן העלה שהדין נותן שחזקה אם נדון אותם בקרקע כמו שפן דעתי כמו שפכתתי הרבה פעמים אפי' היה תופס אותה הקונה הנז' מפקינן מיניה ואלו הדברים אין להם שחר מפמה טעמים ונדא דבנדון דידן ליכא פלוגתא דכולי עלמא מודו דלית ליה לראובן חזקה באופן שאין כאן ספק בדין מחמת הדין עצמו כמו שפבר פכתתי ועוד אפילו אם תמצא לומר דבנדון דידן חשיב ספק מחמת הדין עצמו מכל מקום עולה הדין להפך ממש ממה שפסק וראיה לזה ממקום שפא ומהפללים שכתב הגמקי יוסף ז"ל וזה שכתב שאם איפא תרי ותרי ואי עבידא לגלויי לא מפקינן וכן אם הוא ברשות ובמטלטלין אבל במקרקעי אפי' ברשות מפקינן וכינן שפן בנ"ד מאי תרי ותרי איפא אם אין שטר לראובן וגם הוא מילתא דלא עביד' לגלויי ואי חשיב ליה חזקה בקרקע הא אמר דבמקרקעי אפילו ברשות מפקינן סוף דבר דבהא סלקינן נחתין שהדין עם שמעון והבתים עומדים בחזקתו לפי מה שזכר לעניות דעתי ואמר לי לבי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ריב שאלה ראובן נתחייב לתת לשמעון סף כף מפל כף סחורה שקנה ממנו ועשו שטר מהחוב הנזכר ונתחייב ראובן הנזכר לפרוע הסף הנזכר לזמן קצוב לשמעון הנזכר או לבאי פחו או לכל מוציא שטר זה ואפילו בלי הרשאה ונחתם השטר בעדים ואחר כך נתקיים השטר בכ"ד אחר כך בהמשך הזמן בא איש אחד ובידו טופס השטר הנזכר ועדיו וקיום הב"ד וכתוב בטופס זה אנו עדים ח"מ מעידי איך טופס זה הועתק אות באות תיבה בתיבה מהשטר חוב הנזכר הן השטר הן העדים הן הקיום בית דין והשטר עצמו נשאר בידי בית דין עד שיבא תשובה ממקום גביית החוב אם נפרע השטר אם לא וחותמים על זה העדים וכפי מה שטוען ראובן אומר שפרע החוב מפת טופס זה דאי לאו הכי שטרך בידי מאי בעי ושמעון טוען דלא חשיב פרעון ושעדיין שטרך עומד בחזקו ועל האמת לא נתברר אצלו תוכן טענתו של שמעון להיות שהתובע הוא מחויב לעיר ונשאלה השאלה אלי על פה לא בכתב: תשובה אם טענת שמעון הוא להיות שהאיש ההוא בא לגבות בלי הרשאה ולכן טוען דלא חשיב פרעון ליתא שהרי פסק הרשב"א בתשובותיו סי' תתקכ"א וזה לשונו שטר חוב שכתוב אני ראובן חייב לשמעון מנה ולכל מי שיצא שטר חוב זה מתחת ידו ועכשיו בא יהודה ושטר חוב זה בידי ותובע בו את ראובן ובלא הרשאת שמעון מי מתחייב ראובן זה לפרוע מנה זה

ליהודה המוציאה השטר בלא הרשאה: תשובה דבר ברור הוא זה שחייב לפרוע ליהודה זה שהרי חייב זה עצמו לו בשעת ההלואה וכו' והביא כמה ראיו' לזה וגם הרא"ש בתשובותיו כלל פ"ח סימן ה' כתב על שטר שכתוב בו או לכל מי שיוציא שטר זה וכו' וזה לשונו תנאי זה אינו אלא במקו' הרשא' או במקום פתיכה ומסירה פיון שידוע שעיקר הממון הוא של המלוה ולא עשה תנאי זה אלא שלא יצטרף להרשאה אם ירצה לעשות שליח לגבות חובו כו' וכן פסק בסימן ו' וז' הרי דלהני אשלי רב רבי במקום שכתוב תנאי זה אין צריך הרשאה כלל אלא השטר הרי הוא פהרשאה גמורה ולכן הפרעון שפרע ראובן הוא פרעון חשוב וא"ת אין הנדון דומה לראיה דאלו התם בתשובות הרשב"א והרא"ש הוא שמביא השטר עצמו ואלו בנ"ד לא הביא אלא טנפס השטר לא השטר עצמו י"ל דאדרבה נדון דידן עדיף וזה שכתב הרמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק י"ד הנה השטר יוצא מתחת ידי אחר והלוה טוען ממני נפל אחר שפרעתי אף על פי שהוא בתוך זמנו נשבע היסת ונפטר שפיון שאין השטר בידי המלוה אין שם חזקה והשתא נידון ונאמר ומה פשאר מביא השטר עצמו שפיון הדין הנה נראה שהיה יכול הלו' להשתמש ממנו ולומר לאו בעל דברים דידי את במיגו דאי בעי אמר כפר פרעתי וממני נפל מכל מקום אמרינו דחייב לפרוע למוציא השט' מפת התנאי ולא בעי הרשא' בנדון דידן דלא מצי לטעון פרעתי וממני נפל השטר שהרי שטר זה אינו שטר החוב עצמו אלא טנפס השטר ומעידים עדים שהשטר עצמו ביד ב"ד עד שיגב' החוב ועת' שט' הטנפס' הוא בידי הלוה לא כ"ש דחשיב הפרעון פרעון ואין לו לשמעון נגד ראובן שום תביעה.

אמנם אם טענת שמעון היא שנתפטר ראובן עם האיש שהוא ויותר לו איזה סף ולכן מסר לו השטר ודאי בזה הדין עם שמעון מפני שאף על פי שמודה שמעון שהוא שלוחו מכל מקום מצי למימר לתקוני שדרתיה ולא לעוותי שהרי אפי' הבא בהרשאה אם מחל או נתפטר אין במעשיו פלוגא אם לא התנה בהרשאה שנותן רשות למורשה לתקן ולענות: ואם תאמר הרי כתב הרשב"א שם בתשובה הנז' שהטעם לחייב לפרוע ראובן ליהודה היא משום שנתפטר ראובן ליהוד משע' ההלואה ולכן כתב שם שצריך שהמוציא השטר היה ילוד כפר בשעת ההלואה אבל אם נולד אחר כף לא משום דלא היה לו להשתעבד למי שלא היה בעולם וכו' אם כן נראה שהשעבוד הוא ממש למוציא השטר וחשיב כאלו הוא מריה דשטרך וכיון שכן הוא הרשות נתונה בידו לתקן ולענות ויש לומר שכתב פי' לנו הרא"ש ענין זה בתשובות הנזכרות שלא כתב תנאי זה אלא לענין שלא יצטרף הרשאה אבל אם ירצה המלוה למחול המלוה הדבר פשוט דמהני פיון שידוע שעקר הממון הוא של המלוה וכן נראה מכמה תשובות שם ונלאתי לכתבם זהו מה שראה לעניות דעתי ואמר לי לבי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: ריג דבור בע"א פ' אין מעמידין דף כ"ה המתחיל חוץ טרקיה דלית ליה אסותא פי' הקונדריס דכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה וא"ת איהו נמי לא הוי אסותא י"ל דמעיקרא פריף הכי וכו' יש לדקדק מה היא פנונת התוספות בקונשייתם באמרו איהו נמי לא הנה אסותא ועוד למה הוכרחו תוספות לתרץ הקונשיא לומר דמעיקרא פריף הכי כו' פיון שהם לא הקשו כי אם למתירץ למה חזרו לפרש סברת המקשה פי די פשיאמרו אע"ג דלא הנה ליה אסותא מוטב שימות זכאי ולא ימות חייב: לכן נראה לעניות דעתי שמתוך מה שפירש רש"י שעיקר תירוץ המתירץ הוא לומר שהעובר על דברי חכמים חייב מיתה

נדאי ימות קס"ד לתוספות שרש"י מפרש בגמרא דמאי דמקשה המקשה איהו נמי חניא טרקה פונתו לומר היכי קרא עליה רבי ישמעאל אשריה בן דמא וכו' ולא עברת על דברי חבריה שהיו אומרים ופנרץ גדר ישכנו נחש שהרי איהו נמי חניא טרקה וכיון דחניא טרקה נראה ודאי שפבר עבר על דברי חכמים ומיהו האנשר שמאשרו שהרי פבר עבר פינו דחניא טרקה וסופו הוכיח על תחלתו ותנרץ המתרץ חניא דרבנן דלית ליה אסותא כלו' הנחש שנושה על שעבר דברי חכמים לית ליה אסותא כלל משום דכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה וזהו שפיון רש"י בדבריו ועל כל פנים ימות אבל הנחש שנושה לכו דמא פבר הנה לו אסותא שהרי בא יעקב איש שכניא לרפאותו ואין נשיכה זו הוראה על שעבר על דברי חכמים וזהו הפירוש שהבין תוספות מתוך דברי רש"י ולכן הקשו התוספות איהו נמי לא הנה ליה אסותא פלומר הדרן קושניא לדוכתין דכיון דר' ישמעאל הוא המדבר והמאשר לכו דמא שלא עבר על דברי חכמים והוא סבר שהדין הוא שיהרג ואל יעבור נמצא דאף על גב דיעקב איש שכניא הנה יכול לרפאותו פינו שהדין שיהרג ואל יעבור לא נשיבא נשיכה דאית ליה אסותא וכיון שפון נמצא דאיהו נמי חניא טרקה דלא הנה ליה אסותא ואפשר שפא לידי פה בשביל שעבר פבר על דברי חכמים ואם פן מהו האנשר שהנה מאשרו: לכו אמרו התוספות שאין פונת המקשה להקשות על האנשר כי אם לומר למה לא הניחו להתרפאת שאם ישכנו נחש פעם אחרת גם פן יתרפא והשיב לא יתרפא כלל אם ישכנו על שעבר על דברי חכמים ואף על גב דהשתא נמי מת מוטב שימות זכאי והשתא לפי פירוש זה עיקר התירוץ שהוא מוטב שימות זכאי אינו בגמרא אבל למאי דקס"ד שהוא פירוש רש"י דמקשה למה הנה מאשרו תירוץ הוא ממש בגמרא באומר דלית ליה אסותא שחייב מיתה העובר על דברי חכמים אבל בנשיכה זו הנה ליה אסותא אלא שפנעו רבי ישמעאל ואין זו הוראה על שעבר על דברי חכמים וזהו שפנראה לעניות דעתי: הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ריד שאלה ראובן שהנה עומד במצרים שלח לשמעון העומד במקום רחוק סה סחורה כדי שימכור אותה וישלח מעותיו לידו וכתב לו פן אם תמצא ספינה שתבא פה דרוך ישרה תשלח לי המעות ואם לאו תשלחם דרוך מדינה פלוגית שישלחום לי עם הספינו' הבאות משם ולא פירש על יד מי ושמעון מכר הסחורה ההיא ולהיו' שלא מצא ספינה שילך דרוך שם שלח המעות דרוך מדינה פלוגית' שכת' לו ראובן אל יד לוי העומד שם כדי שישלחם לוי לראובן עם הספינות שעתידות לילך דרוך מצרים ולוי לא שלח המעות ההם ליד ראובן כפי סדר שמעון ועמה בא ראובן ותבע לשמעון הסחורה ששלח לו או מעותיה ושמעון טוען פבר שלחתי לה המעות ליד לוי דרוך מדינה פלוגית' כדי שישלחם לה ומה יש לי לעשות אם עפכם בידו לה אצל לוי ותבע ממנו המעו' שאינו יכול לכפור שלא קבלם והא לה כתב מידו שקבל' וישלח' לה יורנו מורנו הדין עם מי ושכרו פפול מן השמים: תשובה נראה לעניות דעתי שאם לוי הנז' הוא בחזקת אדם נאמן הדין עם שמעון לפי שלא פשע ולא שינה דבר מדעת משלחו וראיה לזה שכתב הרי"ף פרק הגוזל עצים על מתניתין דתנו בהשואל את הפרה אמר לזה השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנה ביד עבדה ביד שלוחה או שאמר לו המשאיל הריני משלחה לה ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנה ביד עבדה ביד שלוחה ואמר ליה השואל שלח ושלח' ומתה חייב וכן בשע' שמחזירה פי' אמר לו המשאיל שלחה לי

או שאמר לו השואל הרני משלחה על יד בני וכו' ואמר ליה המשאיל שלח ושלחה ומתה פטור פתב רב אלפס שם והיכא נמי דאתנו בינייהו מעיקרא כל דמשדר פל חד לחברי'אית ליה רשותא לשדורי ליה דמי בהדי מאן דבעי תנאי ממון הוא וקיים ואית ליה רשותא לשדורי מאן דחזי ואי איתניס באורחא ברשותא דמריה אתניס והיכא דשדר ליה חבריה פתבא ואמר ליה ההוא מידי דאית לי גבך שדרינהו גיהלי בהדי פלגיא ושדרינהו גיהליה לא מחייב באחריותיהו דהכי נהוג האידנא תגרי וקיימא לן בכי הא דמנהגא מילתא היא והכי שדרו ממתכתא הרי שפתב דארף על גב שלא יחד לו השליח אלא לשדורי ליה בהדי מאן דבעי מהני ארף בגדון דידן ארף על פי שלא פירש על יד מי כיון דלוי הוא איש נאמן ונתן לו ראובן רשות לשלחו דרף מדינ' פלוגית ולוי הגזפר דר שם ודאי שלא פשע שמעון במה שעשה ופטור וכן פסק הרמב"ם הלכות שלוחין ושותפין פ"ב וז"ל וכן שנים שהתנו ביניהם שכל מי שירצה לשלוח לחבריו משלח ביד מי שירצה המשלח הרי זה משלח ביד מי שירצה לו שהוא ראוי להוליך דבר זה ואם נגנב או אבד בדרכו או שפפר בו השליח הרי המשלח פטור שכל תנאי שבממון קיים וכן הטור סימן קכ"א פתב ואפילו לא ייחד לו המלנה אדם ידוע לומר שלח לי על יד פלוני אלא פתב לו שלח לו ביד מי שתראה ושלחם לו ונאבדו או שפפר בהם השליח פטור והוא ששלח לו ביד אדם נאמן וכן פסק רבינו ירוחם נתיב כ"ח חלק ב': וא"ת עד כאן לא קאמרי רי"ף והרמ"ם דמהני אלא היכא דאיכא הדא לטיבותא וחדא לריעותא פגון שאם לא ייחד לו השליח שהיא ריעותא איכא חדא לטיבותא שהתנו ביניהם פנים בפנים לא על יד פתב שפן פתב הרי"ף והיכא דאתנו בינייהו מעיקרא וכו' והרמ"ם פתב וכן שנים שהתנו ביניהם וכו' או אם איכא חדא לריעותא שלא אמר לו פה אל פה אלא על יד פתב איכא חדא לטיבותא שייחד לו השליח שפן פתב הרי"ף והיכא דשדר ליה לחבריה פתבא וכו' שדרינהו גיהלי פלגיא וכו' וגם הרמב"ם פתב שם ראובן ששלח פתב לשמעון ואמר לו מנה שיש לי בידך שלחהו לי ביד לוי אם רצה לשלחו אינו חייב באחריותו אבל בגדון דידן דאיכא תרתי לריעותא ששלח על יד פתב וגם לא ייחד השליח אפשר דלא הוי דינא הכי דאי לא תימא הכי לשמעון רבות' הרי"ף והרמב"ם וליערבינהו וליתנינהו תרתי בבי דריעותא ונימא דלא מחייב באחריותו וכל שפן היכא דאיכא חדא לטיבותא וחדא לריעותא.

ויש לומר שפתבו התוספות בפרק השואל על מתניתין וכן בשעשה שמחזירה תימא דבהגוזל קמא אמר שמואל אין משלחין מעות בדיוקני אפילו עדים חתומים עליה ופריד אלא לשמואל מאי תקנתיה ושני פי הא דרבי אבא וכו' דמהני מה שכותב התקבלתי והשתא בלא התקבלתי מהני אם יכול לכתוב שלח לי דאין סברא לחלק בין פתב לאומר פה אל פה דכי היכי דמהני באומר הכי נמי בכותב וכו' הרי לה שהתוספות מקשים קושיא בסברא זאת דאין סברא לחלק בין כותב לאומר משמע שהיא סברא גמורה וכיון שפצנו שהר"ף והרמ"ם בם סברי דבאומר מהני ארף על גב דלא ייחד השליח הכי נמי מהני בכותב משום דאין סברא לחלק בין פתב לאומר ארף על גב דלא ייחד השליח וכן פתב נמקי יוסף בפרק השואל על המשנה הנזכרת וז"ל פתב הרי"טבא וז"ל בשם רבו וז"ל דמהא דאם אמר לו משאיל שלח פטור השואל שמעין דאם אמר מלנה ללוי בפיו או בכתבו מנה שיש לי בידך שלחהו לי עם הבא ראשון ושלחו שהוא פטור: הרי שהשונה פתב

לאומר דמהני שתרונייהו במקום שלא ייחד שליח וגם הטור סימן קכ"א הביא לשון הר"י ונ"ל פתב רב אלפס היכא דשדר ליה פתבא לחבריה ואמר ליה ההוא מידי דאית לי גבא שדרינהו ניהלי לא מחייב באחריותו והכי נהיגי תגרי ומשמע מדבריו אפילו לא ייחד לו שום אדם נראה מתוך דבריו שלא היה כתוב בלשון הרי"ף בהדי פלוגא כמו שפתוב בספרינו אלא שדרינהו ניהלי סתמא ואפילו הכי מהני וגם על מה שפתב הרמב"ם ראובן ששלח פתב לשמעון ואמר ליה מנה שיש לי בינך שלחהו לי בינ לוי וכו' דמשמע דוקא שייחד שליח פתב ה"ר יוסף קארו נר"ו דלאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט והוא הדין אף על גב דלא ייחד שליח: כלל העולה דבהא סלקינן ונחתינן שאם לוי הנזכר הוא איש נאמן אין לו לראובן טענה וערעור כלל נגד שמעון מצד הבחינה הנזכרת לפי שעשה כדיו וכשורה בשלוח הסחורה בינ איש נאמן כאשר כתב ראובן ולא שינה מדעת משלחו ולא פשע אלא צדק ולכן הוא צדיק בדינו זהו מה שנתראה לעניות דעתי ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: רטו שאלה לוי לקח סחורה מסוחר בויניציא ונפקדה בינ ראובן בוילונ' וכתב לו משאלוניקי שישלח סחורתו למונישטירו ושיקבל שנתפו שוכר הספן שהלנהו ראובן ויהי פי ארכו לו הימים ולא שלחם קם לוי והלך למונישטירו והמתין ב' חדשים כי ירא את נפשו ללכת לוילונה פי כבר הדבר שמה וכאשר ראה פי הבל בצפייתו שוכר תוגר אחד בעשרה זהובים והלך עמו וילך נע ונד בארץ עד שמצא את ראובן וקרא עליו תגר על אשר סבב לבא בתקוף הדבר וחנם הרב ויהיו כמתנצל לאמר כי שלח המשאות אף שמעון לקחם מהחמרים על שבאו לו שני שטרות מב' יהודים שחייב לוי כ"ה זהובים ויען לוי וכי בשביל כ"ה זהובים החזיקת כל הסחורה וגרמת לי סכנות והפסד ממון ומה שייכו' זו הסחורה עם אותם החובת של ספרים שנתנו לי להציל את נפשם אין אני חייב כעת לפרוע על רגל אחד כי תחלה אפרע למי שהלנה לי מעות בעין וכאשר לא שמעו אליו ולוי ראה את עצמו בצער ובספג' המגפה והתוגר לוחצו למהר הוכרח לעשותא את רצונו להשאיר חלק מהסחורה בינך עד ישלח דמי השטרו' יתר על השכירות הנז' הפל יחד או יחלוט הסחורה מכורה להם וכתבו בשטר שלא יועיל פסק או הוראה נגד השטר שהוא וללוי טוען שהיה אגוס כנז' ושהתפיסה היא במקום שחב לאחרים על דברת שבועת אלים והשטר שנעשה על ידי אונס אין בו ממש למדנו רבינו הדין מי ע"כ תופס השאלה: תשובה נראה לעניות דעתי שאין לוי יכול להוציא תפישת שמעון מתחת ידו וטעמא דמילתא דאף על גב דק"ל התופס לב"ח במקום שחב לאחרים לא קנה ואפי' עשא שליח וכתב לו הרשאה כמו שפסקו רוב הפוסקים היינו לענין שהאחרים הנושי' בו יכולין לתפוס ממה שתפס השליח ולתפוע ממנו מה שתפס שהרי חב להם ולא נשאר להם נכסים במה שיהיה נפרע חובם ולא כל כמיניה לשווי שליח לחוב לאחרי' אבל לענין שלוי שהוא הלנה עצמו שחייב המעו' יוכל להוציא התפוס' מתחת יד התופס לבעל חוב במקום שלוי מודה החוב או שיש לתופש שטר חוב בינך וידן ודאי לא אמרו משום דלוי לאו בעל דבר' דתופס הוא שהרי לא חב ליה שהרי הוא חייב המעו' ואינו חב פי אם לאחרים שלא ימצאו נכסים ממה שיפרעו: וכן נראה ממקום שבאו הפוסקים לדין זה מהא דאמרין בכתובות פרק הפותב ימר בר חשו הנה מיסק ביה זווי בההוא גברא שכבי ושביק ארבא אמר ליה לשלוחיה זיל תפשה ניהלי אזל תפשה פגעו ביה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע

אמרו ליה את תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים ואמר רבי יוחנן התופש לבעלה אי חוב במקום שחב לאחרים לא קנה תפשו דונהו וכו' ופירש רש"י תפשוה אינהו שאף הם נושים בו מעות משמע לקא הנושים בו מעות דחב להם אבל הלנה עצמו שחייב המעות אמרינן או כל כמיניה להוציא מזה שתפשו לזכות לאחרי' כמאי דאמרינן בשליח שתפשו לבעל חוב במקום שחב לאחרים דלא קנה מהאי טעמא גופיה דלאו כל כמיניה לחוב זה כדי לזכות את זה כמו שפירש רש"י שם בהפוחת ועוד פתב הרא"ש בפסקיו במציעא פ"ק קמ"א על קושיא שהקשו היאך יכול לתפוש בלא הרשאה לימא ליה לאו בעל דברים דידי את פתב וזה לשונו נראה לי דשורת הדין הוא ולא שינה להקשות לימא ליה לא בעל דברים דידי את שחרי אין תובע לדין להוציא ממנו כלום שיוכל לומר אין להשיב לה פינון שאין לה הרשאה אלא הולך ותופש משלו ולא מצי אמר ליה החזר לי מה שתפשת פינון שאין לה הרשאה דזכנו לאדם שלא בפניו והוי כאלו תפשו המלנה מעצמו ואינו חב לאחרים פינון שהלנה מודה שהוא חייב או השטר מקוים בידי התופש: הרי לה שאפילו במקום דליכא הרשאה לא מצי אמר ליה החזר לי מה שתפשת כל שכן בנדון דידן שיש לו הרשאה ושטר חוב בידי דלא מצי אמר ליה החזר לי מה שתפשת ואם נתבענו בדין מצי אמר ליה השליח לאו בעל דברי' דידי את ולא חבתי לה שחרי אתה מודה בחוב ולא חבתי אלא לאחרים הנושים בה והם בעלי דברים דידי ולענן אם הוחלטה הסחורה אי לא אי הוי אסמכתא אין לי עסק בזה לאפס הפנאי וגם לא ראיתי השטר אבל בהא סלקינן ונחתינן שאין יכול לוי להוציא מיד השליח מה שתפשו דלאו בעל דברים דידיה הוא זהו מה שנתראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ריו תשובה על ענן דין ודברים שהיו בין ה"ר יודה אבירלין יצ"ו ובין ר' יוסף בר מנחם יצ"ו שהלנה רבי יודה הנז' ד' אלף אשפ"ר לרבי יוסף הנזכר על משכונות פס"ק ונהב ואחר כך חילה רבי יוסף הנזכר שיינתנו המשכונות בידי החכם ה"ר דוד הלוי זלה"ה ושימתין לו מעט זמן לפרוע החוב הנזכר לפי שהיה רוצה ה"ר יהודה הנזכר לעלות לארץ ישראל ולא רצה שיוליך עמו המשכונות ואחר שעברו כמה ימים ושנים בא רב' יהודה הנזכר לתבוע מעותיו מרבי יוסף הנזכר וטען רבי יוסף שימתין לו משכונותיו ויפרע לו ועוד טען כי שמא החכם הנזכר פרע לו ממעות המשכונות שנתארו בידו: נראה לעניות דעתי שפינון שברצון נפשו של רבי יוסף הנזכר ניתנו המשכונות בידי החכם הנזכר מאותה שעה נסתלק רבי יהודה משמירת המשכונות הנזכ' ומאחריותן דהא עדיף נדון זה מהא דאמרינן פ"ק המפקיד הנהו גינאי דכל יומא הו' מפקדי מרייהו גבה דההיא סבתא יומא חד אפקדינהו לגבי חד מניניהו שמע קלא בי הלולא נפק אזל אפקדינהו לגבה דההיא סבתא אדאזל ואתא איגוב מרייהו אתא לקמיה דרב ופטריה משום דכל יומא נמי אינהו גופייהו גבה דההיא סבתא הו' מפקדי ליה ומכאן פסקו כל הפוסקים דכל היכא דידעיןן שהמפקיד רגיל להאמין לשומ' השני השומר הראשון פטור מלשלם וכן פסק רב אלפס שם בהלכות וגם הרא"ש בפסקיו והרמב"ם הלכות שכיריו' פ"ק ח' וכתב הרב המגיד שאפילו הלה לו השני ולא נשבע או שאין לו כלום להשתלם ממנו פטור הראשון הרי לה שאפילו שומר לשומר שלא מדעת הבעלים אם היו הבעלים רגילים אצל השומר השני פטור השומר הראשון כל שכן בנדון דידן שהר' יוסף הנזכר חילה פני הר' יהודה הנזכר וברצון נפשו ניתנו המשכונות בידי

החכם גיסו הנזכר כמו שהודה בבית דין דפשיטא ופשיטא דמאותה שעה נסתלק ה"ר יהודה הנזכר משמירת המשפונות שהרי הוא הלה לזכרו ונשארו ביד גיסו של ה"ר יוסף הנזכר ברצון נפשו וכיון שכן נמצא שמודה ה"ר יוסף הנזכר שחייב לה"ר יהודה הנזכר ד' אלה אשפוש ואינו יודע באמתות שפרעם אלא שטוען שמה ואומר כיון שאני מוצא פתוב בפנקס החכם הנזכר שמכר המשפונות טען בפני בית דין שמה פרע מהם אלו הד' אלה אש' ואמר בפירושו בבית דין אני אני יכול להשבע על זה שפרעם פי אני יודע בודאי שפרעם אלא אני טוען שפיון שנשא ונתן עמו ונמצא פתוב שמכר המשפונות מסתמא שפרע המעות בשביל טענה זו חייב לשלם המעות דקיימא לן התובע לחבירו ואמר לו מנה לי בידך והשיב הנתבע ואמר פן הנה לה בדי ואני יודע אם פרעתיך חייב לשלם וכן פסק רב אלפס בהגוזל בתרא על ההיא מתניתין דקתני האומר לחבירו גזלתיך הלוימני הפקדת אצלי ואני יודע אם החזרתי לה ואם לא החזרתי חייב לשלם פתוב ונ"ל ונדקא בדקא תבע ליה חבריה דכיון דבריא ליה שגזל או שלח ואסתפק ליה אם החזיר או לא החזיר חייב דאין ספק מוציא מידי ודאי וכן פסק הרמ"בם הלכות טוען ונטען פ"ר א' וכתב עוד שם ולא ישבע התובע כלל אפילו שבועת היסת מפני שהוא יודע בודאי שהוא חייב והרי זה טוען אותו טענת ודאי ונסתפק אם נפטר או לא נפטר וכן פסק הטור סי' ע"ה וכתב שם והתובע אין צריף לישבע אבל אם ירצה יחרימם סתם על כל מי שנוטל ממונו שלא פדיו וכן פסקו כל הפוסקים: לכן מפל מה שפכתתי גמתי וגמתי שחייב ה"ר יוסף הנזכר לפרוע הד' אלה אשפוש ועוד הייתי יכול לחייבו מצד ומסבת שנוי טענותיו שלא עמד טעמו בו בין בבית דין בין אחר שיצא מבית דין אלא שאין צורך להאריף וגם שגלאתי לכתבם ושמתי קנצי למילין ובהא סלקינו ונחתינו שחייב הר' יוסף לפרוע להר' יהודה אבירליון הד' אלה אש' הנזכר אם לא יביא ראיה ברורה שפרעו אלו המעות לחשבוננו זהו מה שגראה לעניות דעתו ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: ריז שאלה ראובן לקח משמעון סך מעות בהלנואה על משפונות ולאחר זמן רצה שמעון הנזכר ללכת לזכרו ואמר לראובן הנזכר או תפדה משפונותי או אלה לזכרי עמהם ואז אמר לו ראובן תעשה עמי חסד ולא תוליה המשפונות עמה רק הנה המורשה שלה שיש בידו שאר נכסים משלה יהיו גם משפונותי בידו והודה שמעון לזכרו והתנו שהמורשה של שמעון יקח בידו אותם המשפונות וימכרם וישום המעות בריווח באופן שלזמן ג' שנים יפרע שמעון מהלואתו והקרו תהיה קנימת לראובן בעל המשפונות וכן נעשה שלקחם המורשה של ראובן הנז' ומכרם ואח"כ מת בלא צואה ולא נודע מה נעשה מדמי המשפונות רק מחפץ אחד מהם שהודה ראובן שהוא בידו ועל השאר נתעצמו בדין ראובן ושמעון ושמעון תובע מראובן מה שהלנוהו וראובן משיבו פבר נתתי המשפונות שלי ביד המורשה שלה שהיו שנים יותר מדמי הלואתה שהוא מכרם ושלח לה המעות שהרי נודע לנו ששלח לה כמה וכמה וראובן טוען אמת שהמורשה שלי שלח לי מעות אבל יותר ויותר הי' לי בידו ועדיין נשאר בידו כמה וכמה ועל זה יורנו מורנו מורה צדק הדין לאמתה של תורה ושכרו הרבה מאוד: תשובה הדין עם ראובן בעל המשפונות וזה מכמה טעמים ראשונה כי הנה המורשה של שמעון מכר המשפונות כדי לשלח המעות לשמעון ושמעון טוען שאינו יודע אם שלח המורשה דמיהן אם לאו כי הנה הוא מודה ששלח המורשה אליו כמה מעות אבל בהיות שהי' בידו סך גדול אינו

יודע ממי הם וראובן ג"כ טוען שמא שלחם שהרי שלח לה כמה וכמה ואולי היו אלו המעות בתוכם באופן שכל אחד מהם מספקא לי אם באו ליד ראובן וא"כ גדון דידן הוי כאילו אמר לויתי ממה מנה ואינו יודע אם פרעתיך והלה אומר איני יודע אם פרעתיך והואיל וטענו שניהם טענת ספק אפי' לצאת ידי שמים אינו חייב ואע"פ שלא מצאתי זה בבירור וזה פי בעל הטור ח"מ סימן ע"ה פתב טענו שניהם ספק כגון שטענו הלוינתך ואיני יודע כמה וכו' שמשלם לו מה שפרור לו ויוצא בו אף ידי שמים ואיכא למימר דנקא פי האי גוונא שאינו יודע כמה והוי כאיני יודע אם הלוינתי אבל בגדון דידן שהוא אומר הלוינתי ואיני יודע אם פרעתיך אף ששניהם טוענים שמא אפשר שלא יהיה הדין כן עם כל זה פי דייקנו לשון הרא"ש ז"ל נראה שאין חילוק ביניהם שהרי גבי ההוא מנה לי בינך והלה אומר איני יודע דפליגי בה אי פריא ושמא פריא עדיף פתב וזה לשונו והלה אומר איני יודע פירוש אם הלוינתי והלקתא פרב נחמן לרבי יוחנן ומיהו משתבע דלא ידע אבל אם אמר איני יודע אם החרתי לה בהא מודו רב נחמן ור"י דחייב והשתא מודו למאן לאו לרב הונא ורב יהודה דאמר חייב פרי ושמא פרי עדיף הא אם הי' שניהם טוענים שמא מוקמינן ממונא בחזקת מריה ואפילו לצאת ידי שמים נראה שאינו חייב שהרי פתב הטור שאינו חייב לצאת ידי שמים אלא בטוענו פריא אבל בטוענו ספק לא מחייבין ליה מפני שלא דקדק דיקול למימר דקדק ושכח שהרי אף התובע שכח וא"כ בגדון דידן שנתנו ביד המורשה המשפנות למכרם ולשלח המעות לראובן לא שייך הנה ליה לדקדק ואפי' לצאת ידי שמים אינו חייב: ועמה בהיות שבלשון השאלה לא פורש אם מת המורשה אחר ג' שנים או קודם גם לא פורש אם הפרעון היה לזמנים בכל שנה כף או שיפרע לסוף שלש שנים הפל לכה אומר שמזה הטעם שכתבתי שהדין עם שמעון אין שמעון פטור מכל החוב אלא אם מת המורשה לאחר שלש שנים אבל אם מת בתוך הג' שנים הואיל והתנו שיתנום וישימום ברינח ונחקה שליח עושה שליחותו ולא שלחם כלם קודם הזמן אלא אם היה הפרעון לזמנים נראה באיזה זמן מת לפטור מן החובכפי הערה ואם היה התנאי לפרוע כל החוב לאחר ג' שנים והוא מת בתוך שלש שני חנקה שלא שלח כלל וחיוב שמעון כל החוב וכל זה הוא אם באנו לפטור את ראובן מזה הטעם אבל נוכל לפטור את ראובן מטעם אחר בין שמת המורשה לאחר ג' בין שמת בתוך שלש וזה שבהיות המשפנות שנתנו ליד המורשה היה מדעת שניהם דמי לשומר שמסר לשומר שהמפקיד היה רגיל תמיד להפקיד או לשומר שמסר ביד בניו ובהיות ששמעון באלו המשפנות שומר שכר ואינו פטור פי אם באונסים אינו יכול לטעון המשפנות שהיו ביד המורשה שלא נמצאו אולי נאנסו שעליו להביא ראיה שנאנסו וכל זמן שלא יברר הדבר חייב כמו שכתבו תלמידי הרשב"א בשם הרמב"ן ונהביאו בית יוסף ח"מ סימן רצ"ח יעניין שם ואע"פ שהרשב"א חולק עמו שכתב שאפי' הוא טוען ודאי נגנבה והשומר הראשון אומר איני יודע אם נאנסה או לא השומר פטור בגדון דידן יודה שצריך לברר שנאנסה דהתם הוי טעמא כמו שכתב דדמי למנה לי בינך והלה אומר איני יודע אם נתחייבתי לה אבל גדון דידן דמי לאיני יודע אם פרעתיך והלה אומר איני יודע אם פרעתיך וכבר כתבתי לעיל כי כאשר טענו שניהם טענת שמא שהלוה פטור וכיון שגדון דידן דמי לשומר שנתן ביד בניו והיכא שנתן ביד בניו כתבו התוס' והרא"ש ובעל התרומות שאם פשעו ונאבדו שהוא חייב לשלם וא"כ בגדון דידן שנאבדו ביד המורשה

כָּל זְמַן שְׁלֵא בִּירַר שְׁהִיָּה בְּאִנְס רְאוּבֵן חֵיב לְשֵׁלָם: וְאִף עַל פִּי שְׁמִדְבָרֵי הַרְמָב"ם יִרְאֶה שְׁשׁוּמֵר שְׁנָתָן בְּיַד בְּנָיו שְׁאֵם הוֹדִיעַ לָהֶם שֶׁהוּא פְּקֻדוֹן דְּפִטוֹר וְדִינוֹ שֶׁל הַמְּפָקִיד עִמָּהֶם וְאִם אֵין לָהֶם לְשֵׁלָם הוּא מְפָסִיד וְא"כ בְּגִדוֹן דִּינָן שְׁרְאוּבֵן נִתְרַצָּה שְׁיִתְּנוּ הַמְּשַׁפְּנוֹת בְּיַד הַמְּוֹרְשָׁה לְדַבְּרֵיו אֵין לוֹ טַעְנָה עִם שְׁמַעוֹן פִּי נִסְתַּלַּק הוּא וְדִינוֹ שֶׁל רְאוּבֵן עִם הַמְּוֹרְשָׁה פִּינּוֹן דְּאִיכָּא כָּל הַגֵּי רַבְרָבֵי דְאָמְרֵי שְׁדִינוֹ עִם שְׁמַעוֹן וְרְאוּבֵן הוּא מְוֹרֶשֶׁת מִמּוֹנָא בְּחֻקְתָּיָה וְלִרְוֹחָא דְמִלְתָּא אָמִינָא דְבְּגִדוֹן דִּינָן אֶפִּילוּ הַרְמָב"ם וְסִיעֵתוּ יוֹדוּ שְׁדִינוֹ עִם רְאוּבֵן דְּעַד כָּאֵן לֹא קָאָמֵר הַרְמָב"ם שְׁדִינוֹ עִם בְּנָיו אֱלָא הֵיכָא שְׁהַשׁוּמֵר הֶרְאִישׁוֹן וּבְנָיו הָיוּ שְׁוִים ר"ל אוֹ שׁוֹמֵר חֲנָם אוֹ ש"ש שְׁמַדְעַת נוֹתָן פִּינּוֹן שְׁכָל הַמְּפָקִיד עַל דְּעַת אֲשַׁתּוֹ וּבְנָיו הוּא מְפָקִיד וְהָיָה כְּאֵלוֹ פִּי' אוֹ שְׁיִשְׁמֹר הוּא אוֹ שְׁיִשְׁמְרוּ בְּנָיו וְלֹא יִהְיוּ לוֹ דִּין וְדַבְּרֵים עִמּוֹ אֲבָל אִם הוּא שׁוֹמֵר שְׁכָר וּבְנָיו שׁוֹמֵר חֲנָם וְזֶה יוֹדֵעַ שְׁדַרְכּוֹ לִיתְּנָ' בְּיַד בְּנָיו אִיךָ נֹאמֵר שְׁנִתְרַצָּה זֶה הַמְּפָקִיד שְׁאֵם יִתְּנָ' לְבְּנָיו שְׁיִהְיוּ הֵם שׁוֹמֵר חֲנָם וְהוּא יִהְיֶה פְּטוֹר א"כ מָה הוֹעִיל שְׁנָתָן לוֹ שְׁכָר אַחֲרֵי שְׁאֵם בָּא הַפְּקֻדוֹן בְּיַד בְּנָיו אֵינָם פִּי אִם שׁוֹמְרֵי חֲנָם וְהוּא פְּטוֹר וְאֵין לוֹ דִּין וְדַבְּרֵים עִמּוֹ: תִּדַע שְׁיִישׁ חֲלִיּוֹק כְּמוֹ שְׁפִתְבְּתֵי בֵין הֵיכָא אֲשֶׁר שְׁנִיָּהֶם שׁוֹמֵר חֲנָם אוֹ שׁוֹמֵר שְׁכָר וּבֵין הֵיכָא אֲשֶׁר הֵיכָא אֲשֶׁר שְׁנִיָּהֶם הַרְמָב"ן וְהַרְשֵׁב"א הִסְפִּימוּ לְדַעַת הַרְמָב"ם שֶׁהַמְּפָקִיד אֵין לוֹ דִּין אֱלָא עִם בְּנָיו וְאִם אֵין לָהֶם לְשֵׁלָם הַשׁוֹמֵר פְּטוֹר וְעַם כָּל זֶה כְּתִבּוּ תַלְמִידֵי הַרְשֵׁב"א שׁוֹמֵר שְׁכָר שְׁמָסֵר לְבְּנָיו שְׁלִדְעַת הַרְמָב"ן צָרִיךְ הַשׁוֹמֵר לְכַרֵּר שְׁנֶאֱנָסוּ וְאִם לֹא בִּירַר חֵיב וְהַרְשֵׁב"א לֹא פְּטוֹר אוֹתוֹ אֱלָא מְשׁוּם דְּדָמֵי לְמָנָה לִי בְּיָדָהּ וְהִלָּה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִתְחַיִּבְתִּי הֵא לֹא הֵכִי הִיָּה חֵיב הָרִי לָהּ בְּהִדְיָא דְסַבִּירָא לָהּ שְׁיִישׁ חֲלִיּוֹק בֵין הֵיכָא שְׁשִׁנִּיָּהֶם ש"ש אוֹ שׁוֹמֵר חֲנָם וּבֵין הֵיכָא שְׁהַשׁוּמֵר הֶרְאִישׁוֹן שׁוֹמֵר שְׁכָר וּבְנָיו ש"ח וְא"כ בְּגִדוֹן דִּינָן שְׁשַׁמְעוֹן הִיָּה שׁוֹמֵר שְׁכָר וְהַמְּוֹרְשָׁה שׁוֹמֵר חֲנָם אֶפִּילוּ לְדַעַת הַרְמָב"ם דִּינוֹ עִם רְאוּבֵן וְכָל זְמַן שְׁלֵא בִּירַר שְׁנֶאֱנָסוּ רְאוּבֵן פְּטוֹר מִחֻבוֹ: וְאִם יֹאמֵר אֲנֹכֶן גִּדוֹן דִּינָן לֹא דָמֵי לְשׁוֹמֵר שְׁמוֹסֵר לְבְּנָיו דְּכִינּוֹן שֶׁהוּא חִילָה פְּנָיו שְׁיִתְּנֵם בְּיַד הַמְּוֹרְשָׁה אִיכָּא לְמִימַר דְּהָיָה כְּאֵלוֹ אֲמַר תָּן לִידְ הַמְּוֹרְשָׁה וְהִסְתַּלַּק מִדִּין ש"ש וְאֵין לִי עֶסֶק עִמָּהּ פִּי אִם עִם הַמְּוֹרְשָׁה אֲשִׁיב וְאוֹמֵר שְׁמִלְשׁוֹן שְׁאָמֵר שְׁמַעוֹן הִנֵּה הַמְּוֹרְשָׁה שְׁלוֹ שְׁיִישׁ בְּיָדוֹ שְׁאָר נְכָסִים וְכו' נִרְאֶה שְׁכּוֹנָתוֹ לוֹמֵר כְּמוֹ שְׁזָהוּ בְּמִקּוּמָהּ בְּכָל עֲנִינֵיךָ כִּן יִהְיֶה בְּמִקּוּמָהּ בְּעֵנִין זֶה וּבְכַרְט בְּגִדוֹן הִנֵּה אֲשֶׁר הִנֵּה שׁוֹמֵר שְׁכָר וְהַמְּוֹרְשָׁה הוּא שׁוֹמֵר חֲנָם אִיךָ נֹאמֵר שְׁחִילָה פְּנָיו שְׁיַעֲשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד שְׁיִתְּנֵם בְּיַד הַמְּוֹרְשָׁה וַיִּפְסִיד רְאוּבֵן זְכוּתוֹ שְׁעַד עֵתָה הִנֵּה שְׁמַעוֹן ש"ש וְעַתָּה הַמְּוֹרְשָׁה הוּא ש"ח וְאֶפִּילוּ נֹאמֵר דְּהָאֵי לִישְׁנָא מִשְׁתַּמֵּעַ לְתַרֵּי אֲנָפִי וְשְׁקוּלִים הֵם הוֹאִיל וְשְׁמַעוֹן הוּא מְוֹרֶשֶׁת מִמּוֹנָא מִיָּגָה מְסַפִּיקָא כָּל זֶה כְּתִבְתִּי לְהַלְכָה וְלֹא לְמַעֲשֶׂה אֱלָא אִם יִסְפִּימוּ בְּזֶה הַחֻקִּים הַשְּׁלֵמִים קְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה הַצָּעִיר מְרַדְּכֵי מִטְּאַלּוֹן: מָה שְׁיִוְדַע יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת רוּצָה אֲנִי לְגִלוֹת וּלְהוֹדִיעַ לְבְּרִיּוֹת פִּי יְדַעְתִּי אֲנִי יְדַעְתִּי רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן הַנֵּז' מִי הֵם וּכְבֹר בָּא אֵלַי מְקוֹדֵם רְאוּבֵן וּבְקָשׁ מִמֶּנִּי לְהוֹדִיעוּ דַעְתִּי וְאֲמַרְתִּי שְׁאֵין רְצוֹנִי בְּכֹה אִם מִפְּנֵי שְׁשַׁמְעוֹן אֵין לְבוֹ שְׁלָם עִמִּי וְאֵינִי רוּצָה יְחַשְׁדְּנִי שְׁאֵנִי רוּדָף אַחֲרָיו גַּם שְׁמַאֲחַר שְׁיִישׁ לָהֶם לְעִמּוֹד לְדִין בְּפְנֵי חֻקֵּם אֵינּוּ צָרִיךְ פִּי חֲשַׁבְתִּי אֲנִי שְׁהִדִּין הִנֵּה בְּרוּר וְלֹא הִנֵּה צָרִיךְ לְפָנִים וְאַחַר שְׁיַצֵּא מְחֻוּיָב מִן הַדִּין שְׁעַמְדוֹ לְפָנָיו חֲזַר אֵלַי וְאֲמַרְתִּי לוֹ כ"ש שְׁאֵינִי רוּצָה לְהַטְפִּיל עִם שְׁכָפֵר הָאֲמַת הַכְּרַח הַזְּמַן הִנֵּה עוֹשֶׂה לִי לְדַבֵּר כִּן פִּי מִן הַדִּין עַל הַדִּין וְעַל הָאֲמַת אֵין רְאוּי לְהַשְׁגִּיחַ וּלְחַוֵּשׁ לְשׁוֹ' דְּכָר שְׁכָפֵר כְּתִבּ הַר"א שׁוֹ וְהִבִּיאוּ בְּנוֹ הַטוֹר בַּח"ה

סי' קנ"ד שמצוה להודיע למי שחושב היותו מחוייב בדבר אחד להודיע לו האמת פי הוא זכאי ונכנס זה במצות השבת אבידה ועכ"ז דחיתי אותו מן הטעם הנזכר עד שעתה ראיתי כבר מי שקדמני במצוה הזאת ונתפרסם הדבר ראיתי גם אני שראוי לי שאענה חלקי לפי שמפאן ואילך כבר אסור להעלים האמת ואען ואומר שגפלאתי הפלא ופלא דמאחר שהלכה רונחת בישראל זה כלל גדול בדין המוציא מחברו עליו הראיה פאשר יודע זה אפילו לדרדקי דבי רב איף אפשר לשום דיין לחייב ולהוציא ממון מזה וליתן לזה אלא בראיה ברורה מה שבגדון דיין נראה בעיני דאין מקום לחוב את ראובן כלל והיה די והותר במה שכתב הרב המןפלא נר"ו לזכות לראובן ומכל מקום לריוחי שמעתתא הואיל ואמת לידן אימא ביה מילתא ואומר שהדין ברור כביעתא בכותחא שהדין עם ראובן ממקומות זולת אותם שכתב הרב הפוסק נר"ו ומכל מקום לפי שהוא רמז עגנו דכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד אמרתי לחזק דברו אף על פי שאינן צריכים חיזוק דלא מבעיא השתא ששמעון נתרצה ליתן המשכונות ליד לוי המורשה שלו אלא אפילו שנתן ראובן ביד לוי שלא מדעת שמעון היה פטור והי לה תשובת הררב"א ו"ל סימן אלף צ"ו: ראובן שאמר לשמעון תן לי מנה שיש לי בידך והשיב שמעון כבר פרעתי לאשתך וראובן משיב מה איכפת לי שנתת לאשתי תן לי מה שמסרתי לה תשובה אם אשת ראובן בת דעת וראובן מניחה לישא וליתן ישבע שמעון שמסר לה ופטור וכו' עד כדמשמע בפרק המפקיד דהנהו גינאי דאפקידו תרנויהו גבי חד מינייהו יומא חד שמע קל הילולא ואפקדינהו גבי דההיא סבתא ומשמע הת' דפטור אפילו רבי יוחנן משום דכל יומא הוה מפקדי גבה ואם כן גלו דעתיתו דניחא להו כל שכן הכא גבי אשתו.

ועוד יש לדמותו לכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד ע"כ הא קמן דבגדון דיין אפילו היה ראובן נותן המשכונות ללוי כדי שיערע מהם לשמעון ונאבדו היה ראובן פטור כיון שהוא פקידו ואפילו שלפי דעתי יש קצת מחלוקת בזה מכל מקום בגדון דיין ששמעון בעצמו מסר המשכונות ביד לוי לפי שחילה פניו ראובן שפמו שהיה פקידו לוי בשאר גכסיו שהיה גם כן לדבר הזה לא יעלה בדעת שהפסיד ראובן זכותו ודבר זה פשיטא לכולי עלמא זהו לפי דרך הרב הפוסק נר"ו גם לפי דעתי אין אנו צריכין לכך פי הדין הזה הביאו הטור בפירוש ח"מ סימן ע"ב וזה לשונו יורש שהוציא שטר שיש למוריש כף וכף ממון אצל פלוני ושיש לפלוני משכון ביד המוריש בהן וטוען היורש שהמשכון נאבד ביד מורישו באונס ותובע המעות נשבע הנתבע הסת ונפטור ולא אמרינן שישבע היורש שבועות היורשי ויטול דכל שטר שמוציא מיורש הוא ודאי והפרעון ספק אבל הכא כיון שהגיע ליד המוריש משכון כנגד הלואתו וספק נאבד באונס או בפשיעה לפיכך השטר בטל וישבע זה היסת שלא החזיר לו המשכון ושהי' שנה כנגד חובו ויפטור עד כאן והדברי' ק"ו ומה התם דאיכא שטר והיורש טוען בודאי שנאבד באונס אפי' הכי אמרינן שבעל המשכונו' פטור בנ"ד שאין מי שישטעון ודאי שנאבדו באונס וגם ליכ' שטר על אחת כמה וכמה שזכה ראובן פדינו: ולרונחא דמילתא אני אומר עוד דלא מבעיא השתא שספק נאבדו המשכונות דפשיטא שראובן פטור כמו שאמרנו אלא אפילו ידענו שהגיעו המשכונות ליד ראובן היה יכול ראובן ליפטור מטעם דהוי שמעון נושא ונותן ביד לוי וקי"ל דנושא ונותן ביד אין ללוה על המלוה פלום כדאמרינן בגיטין פרק הגזקין ותפוק ליה דערב דכתובה לא משמעבד ומשני בקבלן ופרש"י בקבלן שנעשה עליה

קבלן שהתפיס' בנו מטלטלין לכתובתה והיא מסרתו לידו בתורת קבלנות והתזירתו לבנו וכתבו התוספו' פי' בקונטר' שהתפיסה בנו מטלטלין בכתובתה והיא מסרתו לידו בתורת קבלנות והתזירתו לבנו וקשה דאמרינו בגט פשוט דהיכא דנשא ונתן ביד אין לו למלנה על הלנה פלום ושמה היינו שלקח המעות מיד המלנה ונתן לנה אע"ג דמשמע התם דבלשון תלמיא מילתא שמה תרנייהו בעינו בהבנת לשון התוספות קשה קצת והבנתי לפי דעתי דברייהם כמה שכתב הרשב"א ומהביא לשונו הרב המגיד משנה פרק כ"ה בהלכות מלנה ולנה וז"ל וכתב הרשב"א ז"ל שלא בא רש"י לפרש שתשא ותתן ביד ממש אלא לומר דתן לו ואני נתן צריף וכמו שפסק גם הרב אלפסי ז"ל ואלו בכתובה שאינה נותנת פלום לא שייך קבלנו' אלא אם כן יתן לה הבעל כסף כתובתה ויחזור השקבלן ויאמר לה תן לו ואני קבלן משמע לכולי עלמא דנשא ונתן ביד אין למלנה על הלנה פלום ובגדון דידן נמי ראובן היה שואל המשכונות מיד שמעון ושמעון לא רצה ליתנם בידו אלא ביד לוי הרי שאין לשמעון עסק אלא עם לוי אף על גב שאמרו שאם אין לאותו דנשא ונתן ביד פלום שחוזר על הלנה מדין דרבי נתן וכאן אין למי שנשא ונתן ביד פלום שתי תשובות בדבר א' שהיה צריף שמעון להביא ראיה איה לא פרע לו לוי וכאן אין ראיה לשמעון איה לא פרע לו לוי עוד שכתב ר"ת שאם הנושא ונתן ביד מחל לו ללנה אין למלנה על הלנה פלום אפילו אין נכסים לנושא ונתן ביד פלום ואפילו שהרשב"א כתב שצ"ע אפילו הכי פיון שהיה ספק אין להוציא ממון מספק כל שכן דלא שבקינן ודאי דר"ת מטעם ספק דהרשב"א ז"ל כלל הדברים שפיון שלוי הנפקד לא היה ראוי ליתן המשכוננו' לראובן אלא במאמר וגם ששמעון בעצמו הוא שמסר המשכונות ביד לוי לית דין ולית דיין שיחייב לראובן ודבר זה פשוט יותר מביעתא בכותחא והשם יודע שהיה בידי להביא ראיות אחרות אלא שהנחתים פי' נראה בעיני מותר גמור הנראה לעניות דעתי פתבתי וחתמתי שמי הצעיר שמואל די מדינה ריח על עגן הר' יהודה אבירלין והר' יוסף בר מנחם הכותב לעיל פתבתי בקצרה וביריש מילין להיות שחשבתי שלהיות הדין ברור לא היה צריף להאריך וגם בפני טענו השתי פתות טענותיהם בב"ד ולא עלה על לבי שהיה לו להר' יוסף הנזכר למצוא חכמים אשר ישמעו לקול מלחשים וסיידר לפנייהם הוא לבדו טענות בדויות מלבדו שלא טענו בפני ב"ד אחר שיצא חייב מב"ד ובנו מגדל פורח באויר ויכלו בהבליםיהם להטות אזניהם לקול מצפצפים ולא אמרו איה הטענות אשר טענו שני האנשים אשר להם הריב בעמד' יחד בפני ב"ד לכן אמרתי לברר וללבן העגן היטב היטב אשר פתבתי ואחר כך אשיבה ידי על דברי החכמים אשר כתבו לראות אם יש ממש בדבריהם: וזה שכתבתי דקיימא לן שומר שמסר לשומר אם המפקיד רגיל להאמין לשומר השני השומר הא' פטור מלשלם ואע"ג שכתב הרמב"ם פ"א הלכות שכירות והוא שלא ימעט שמירתו כיצד ימעט שמירתו כגון שהיה מפקד אצלו בשכר והפקידו אצל אותו השני בחנם או שהיה שאול אצלו והפקידו אצל אותו השני בשכר הואיל ומיעט שמירתו פושע הוא ומשלם וכיון שכן בגדון דידן מיעט שמירתו שהרי רבי יהודה אבירלין חייב שומר שכר פיון שהלנה על משכון והחכם הנזכר היה שומר חנם יש לומר שהרי כתב הר"ר ירוחם נתיב ל' חלק ראשון על אלו דברי הרמב"ם וזה לשונו ותמהו עליו רוב הפוסקים דמאחר שרגילים הבעלים להפקיד אצלו שפטור ראשון אפילו שמיעט שמירתו שנתנו לשומר חנם הרי שכתב שרוב הפוסקים חולקים עליו: ועוד בר

מן דין מצינו למימר דעד כאן לא קאמר הרמב"ם שאם מייעט שמירתו חייב הראשון
אלא בשומר שמסר לשומר שלא מדעת הבעלים וכמו שגראה מתוך דברי הרמב"ם
שכתב עבר השומר ומסר לשומר השני וכו' וכן גראה מהטעם שכתב הרב המגיד שם
ונה לשונו אבל כשגרע הראשון השמירה ודאי המפקיד כבר גלה דעתו שהוא חפץ עתה
בשמירה מעולה וזה הראשון פחתה וכו' אבל בנדון דידן שברצון נפשו של הנתבע וגם
חילה פני המלנה שניית המשפנות ביד החכם גיסו אדברה גילה דעתו שנתרצה שיעמדו
בידו אף על פי שמיעט שמירתו להיות שהיה ממתין לו זמן מה עד שמרויח המעות הנה
פורע חובו והקרן קיים לו ובזה אפילו הרמב"ם מודה שפטור הראשון: ומצינו בגדולה
מזאת דמהני לגלוי דעתא שכתב המרדכי פירק המפקיד שומר שמסר לשומר לפני בעל
הפקדון ולא מיתה ונגנב או נאבד פסק בספר המקצועות דכיון דלא מיתה בו לא מצי
למימר האיד לא מהימנא לי בשבועה הרי בשתיקה לבד מהני לגלוי דעתא לומר
שהאמינו כל שכן בנדון דידן שהפציר בו וחילה פניו והרבה עליו רעים כמו שהודה
בב"ד שיתן המשפנות ביד החכם גיסו דפשיטא ופשיטא שגילה דעתו שנתרצו ונתפני'
בשמירתו ונסתלק לגמרי השומר הראשון: וא"ת הרי כתב הרא"ש ונהביאו הטור ס'ע"ב
וס' רצ"א ששומר שמסר לשומר אפילו היו הבעלים רגילין להפקיד אצלו אם פשע
השומר השני חייב וז"ל ואם פשע לוי בשמירת המשכון ואין לו ממון לשלם אף על פי
שראובן רגיל להפקיד אצל לוי שמעון חייב לשלם לראובן וכו' וגם בס' רצ"א כתב נתן
מעות או פקדון בידו והוא נתן ביד בניו ובנותיו הגדולות או ליד אשתו ושפרו פראוי
ונגנב או נאבד פטור שלא פשע במה שנתן לידם שכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא
מפקיד ואם לא שפרו פראוי ונגנב או נאבד כתב הרא"ש שהוא חייב לשלם דאי לא
תימא הכי כל פקדון המופקד ביד כל אדם יאכלו אשתו ובניו ויפטר אף כאן בנדון דידן
נימא שצריף לברר הנפקד הראשון שגאנסו ואם לאו יהיה חייב לשלם: ויש לומר שהרי
מצינו שהרמב"ם והרשב"א סבירא להו דשומר שני נכנס תחת ראשון לגמרי
ואף על פי שאין לו מה לשלם ראשון פטור וכמו שהאריף בזה נמקי יוסף פירק המפקיד
ונה לשונו היכא שידוע שהיה מאמינו לזה הרי זה קם תחתיו לגמרי וכיצד כגון שנתנו
לו הבעלים רשות להשאילו אי נמי באשתו ובניו של הנפקד דקיימא לן דכל המפקיד על
דעתו הוא מפקיד אי נמי במי שדרכו של בעלים להפקיד אצלו פהיה סבת דלקמן
דבכלהו הני אפי' רבי יוחנן מודה דפטור דשומר שני שנקנס תחת הראשון לגמרי ואע"פ
שאין לו מה לשלם פטור הראשון ונהביא הרמב"ם וז"ל ראי' לדבר מדתנן בפרק הכונס
מסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו ואמרי' עלה תחתיו דמאן ואסיקנא תחתיו דשומר
דדייקינן ושומר קמא איפטר ליה לגמרי לימא תהוי תיובתא דרבא דאמר רבא שומר
שמסר לשומר חייב ומשני אמר לך רבא מאי מסרה לרועה דקתני שמסרה לברזיליה
שהוא רועה קטן שעומד לשמור תחת הרועה הגדול דאורחיה דרועה למסר לברזיליה
והא התם דאמרינן דשומר קמא איפטר ליה לגמריה ואותבינן מינה לרבא הא לרב דאמר
פטור ניחא ולרבא נמי בברזיליה פטור לגמרי משום דאורחיה בהכי והוא הדין בסבתא
ואאשתו ובניו וכדאמרי' דחד טעמא הוא וכן דעת הרשב"א וז"ל וכן דעת הרמב"ם וז"ל
וכו' ע"כ הרי דסברי כל הני אשלי רבבי דפטור הראשון לגמרי וכן כתב הרב המגיד
פירק ד' הלכות שאלה ופקדון וז"ל ועוד כתבו הרמב"ם והרשב"א וז"ל שאפילו אין להם

לאשתו ובניו לשלם שהשומר פטור וכן עיקר וגם זה בכלל דברי רבינו וכינון דכל הגי
ברבבתא סבירא להו פו הנה ראוי לסמוך עליהן אבל מצינו למימר דבגדון דידן אפילו
ר"ת והרא"ש מודו דפטור דעד פאן לא קאמר הרא"ש דחייב אלא פשידעין דנדאי פשע
השומר השני שפן פתב ואם פשע לוי וכו' וכן ואם לא שמרו פראוי וכו' אבל בגידן דידן
דלא ידעין ודא' שפשע החכם הנזכר אפטר דמודה הרא"ש שהראשון פטור לגמרי
דאפוישי במחלוקת לא מפשינן ובר מן דין עם מה שפתבתי לעיל שפינן שהנתבע חילה
פני השומר הראשון שיתן המשכונות ביד גיסו בפירוש ואע"ג שנדע בנדאי שפשע החכם
בשמירות המשכונות מודה הרא"ש דפטור משום דעד פאן לא קאמר הרא"ש דחייב
השומר הראשון כשפשע השני אלא פשמסר לו שלא מדעת הבעלים אבל בגדון דידן
שהנה מדעתו הגמור וחילה פניו ע"ז פבר קבל עליו שמירת החכם גיסו וסילק לשומר
הראשון לגמרי והוי פשומר שהתנה להיות פטור ממה שחייב דמהני ופטור כמו שכתב
הרמב"ם פ"ק ב' מהלכות שכירות ה"א נמי פינן שחילה פניו שיתנו ליד החכם והשומר
הראשון ה"ה לדרכו לארץ רחוקה נדאי אנו סברי שגילה דעתו לקבל שמירתו של זה
השני וסילק את הראשון לגמרי: וכן משמע מהא דגרסינן פ"ק המפקיד דפריה לרבי
יוחנן דאמר שומר שמסר לשומר חייב משום דאמר ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד
אחר והתנן השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר ומתה פדרפה ישבע השוכר שמתה
פדרכו והשואל משלם לשוכר ואם איתא לימא ליה אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר
אמר ליה ה"א במאי עסקינן פשנתנו לו רשות הבעלים להשאל אי הכי לבעלים בעי
לשלומי דאמרו ליה לדעתיה ופירש רש"י לבעלי' בעי לשלומי שואל שהם השאלוה לו
דאמרו ליה בעלים לשוכר לדעתיה ברצונה אם תרצה להשאלה ימי שכירותה אין אנו
מקפידין הילכף הוא השאלה וכו' הרי שאם נתנו לו הבעלים רשות סתם חשיב כאלו
הבעלים עצמם השאלוה עד שיאמר בפירוש לדעתיה פל שפן בגדון דידן דלא אמר
לדעתיה ולא אפילו רשות סתם אלא שחילה פניו והרבה עליו רעים אהובים שמוסרם
ביד גיסו דפשיטא ופשיטא שהוא הוא המוסר המשכונות ביד החכם גיסו ואין לשומר
הראשון עסק ביניהם פלל אליבא דכולי עלמא שפבר נסתלק משמירתו: פל זה פתבתי
לחזק ולברר וילבן מה שפבר פסקתי שחייב הר"ר יוסף לפרוע הד' אלף אש' שפינן
שהוכחנו שפבר נסתלק הר"ר יהודה הנזכר משמירת המשכונות והוא טוען פריא ואומר
מנה לי בידה שלא קבלתי פלל מהד' אלף אשפירוש שהרי הנה לו לגיסו ליתנם ביד איש
נאמן אשר לי בסידרוקפסי ליתנם בריוח ולא נתן פלל והוא ר"ל ה"י יוסף מודה שלא
נתן פלל לאיש ההוא אבל טוען שמא ואומר שמא שלחם אליה שם לצפת תוב"ב כמו
שטען בב"ד לכן גזרתי דהוי כמו מנה לי בידה והלה טוען פו הנה לה בדי ואיני יודע אם
פרעתיה דחייב לכולי עלמא: ועתה אשיב ידי על פסקי החכמים השלמים ואצרוף פבור
סיגם ואסיר' פל בדילם אם הפסק הראשון דרה פלל פלו מיוסד על טענות אשר בדה
מלבד הנתבע באומרו שגם התובע הנה טוען שמא באומרו שאינו יודע אם שלח הפורשה
אותן הד' אלף אשפירוש אם לאו וכו' כמו שנראה מתוך מה שכתב וזה לא היו דברים
מעולם שהרי עמדו לפני לדין וטענו טענותיהן לפני ולעולם התובע טען טענת פריא
שלא פרע לו הד' אלף אשפירוש והראיה שהנה לו לגיסו של הנתבע שהוא השומר השני
ליתן הד' אלף אשפירוש לאיש נאמן אשר לי בסידרוקפסי ליתנם בריוח ומריוח המעות

היזה לי להתפרע מהד' אֵלֶּף אֲשֶׁר־וּשׁ וְלֹא נָתַן לוֹ כְּלוּם וְכֵן הוֹדָה בְּבֵית דִּין הַנִּתְבָּע שֶׁלֹּא נִתְּנָו לוֹ כְּלוּם אֵלֶּא טַעַן וְאָמַר שְׂמָא גִיּוֹסִי שְׁלַחֲמֵם אֵלַיָּהּ הַד' אֵלֶּף אֲשֶׁר־וּשׁ לְצַפַּת תּוֹב"ב וְהַתּוֹבֵעַ טוֹעֵן לֹא הָיוּ דְבָרִים מֵעוֹלָם הָרִי שֶׁהַתּוֹבֵעַ טוֹעֵן בְּרִיא וְהַנִּתְבָּע שְׂמָא וְגַם בְּמָה שֶׁרָצָה הַפּוֹסֵק הַנּוֹזֵר לְהַכְרִיחַ לְדַבְּרֵי הַרְמָב"ם שֶׁיֵּשׁ חִילּוּק בֵּין שׁוֹמֵר שְׂכָר שְׂמֹסֵר לְשׁוֹמֵר שְׂכָר וּבֵין שׁוֹמֵר שְׂכָר שְׂמֹסֵר לְשׁוֹמֵר חָנָם וְהַכְרִיחוּ מִדְּבָרֵי תַלְמִידֵי הַרְשֵׁב"א נִרְאֶה וְדַאי שֶׁלֹּא רָאָה מָה שֶׁפָּתַב בְּפִירוּשׁ הַרְמָב"ם פֶּרֶק א' מֵהַלְכוֹת כִּירוֹת וַיִּז"ל וְהוּא שֶׁלֹּא יִמְעַט שְׂמִירְתוֹ פִּיּוֹד מְעַט שְׂמִירְתוֹ כְּגוֹן שֶׁהִיָּה מְפָקֵד אֲצִלוֹ בְּשְׂכָר וְהַפְקִיד אֲצִל אוֹתוֹ הַשְּׂנִי בְּחָנָם אוֹ שֶׁהִיָּה שְׂאוּל וְכו': וְאַחַר כֵּן תַּכְלִית וְסוֹף דְּבָרָיו תִּלְּהָ עֵינָר הַדִּין וְאָמַר דָּאָף עַל גַּב דְּאִיכָּא לְמִיחַשׁ לְמִימַר שְׂפָבֵר נִסְתַּלַּק מִשְׂמִירְתוֹ הַשׁוֹמֵר הָרֵאשׁוֹן מְכַל מְקוֹם מִשְׂמַעוֹת הַלְשׁוֹן שְׂאָמַר הַנִּתְבָּע הִנֵּה הַמְּוֹרְשָׁה שְׁלֵף שֶׁיֵּשׁ בִּידוֹ שְׂאָר נְכָסִים וְכו' נִרְאֶה שֶׁפְּנֻתוֹ לֹמַר שְׂפָמוֹ שֶׁזֶהוּ בְּמִקְוָה בְּכָל עֲנִינְיָה כֵּן יִהְיֶה בְּמִקְוָה בְּעֲנִינְיָן זֶה וְכו' הָרִי שֶׁתִּלְּהָ הַדִּין בְּמִשְׂמַעוֹת הַלְשׁוֹן הִזָּה וְלִשׁוֹן זֶה לֹא טַעַן אוֹתוֹ מֵעוֹלָם בְּפִנֵּי ב"ד וְעוֹד הֵן לוֹ יְהִי כְּדַבְּרָיו הָרִי הַכְּרַחֲתִי מֵהֵיָּא דְּפָרֶק הַמְּפָקִיד דְּכִיּוֹן שֶׁנִּתְּנָו הַבְּעָלִים רְשׁוֹת הֵם הַנּוֹתְנִים וְהַמְּשַׁאֲלִים הַפָּרָה עַד שֶׁיֵּאמְרוּ לְדַעְתֵּיהֶם כְּמוֹ שְׂאָמַר בְּגִמְרָא וְהִכָּא נָמִי בְּנִדּוֹן דִּידוֹן פִּיּוֹן שֶׁנִּתְּנָו רְשׁוֹת הַנִּתְבָּע לְתוֹבֵעַ שֶׁיִּתֵּן הַמְּשַׁכְּנֹת בְּיַד הַחֲכָם גִּיּוֹסִי שֶׁל הַנִּתְבָּע נִמְצָא שֶׁהַנִּתְבָּע הוּא הוּא הַנּוֹתְנָן כ' שְׁכָן שֶׁחִילָה פָּנָיו וְהַפְצִיר בּוֹ וְהוּא הוּא הַנִּתְבָּע נִמְצָא בְּמִסִּירַת הַמְּשַׁכְּנֹת בְּיַד גִּיּוֹסִי מָה שֶׁלֹּא נִמְצָא הַתּוֹבֵעַ שֶׁם כְּמוֹ שֶׁהוֹדוּ בַב"ד: וְעוֹד בְּמָה שֶׁפָּתַב שְׂאִיָּה נִאמַר שֶׁחִילָה פָּנָיו שֶׁיִּתְּנָם בְּיַד הַמְּוֹרְשָׁה וְיִפְסֹד רְאוּבֵן זְכוּתוֹ שְׁעַד עֵתָה הִיָּה שְׂמַעוֹן שׁוֹמֵר שְׂכָר וְהַמְּוֹרְשָׁה ש"ח וְכו' זֶה אֵינָה קוֹשֵׁיָא דָּאָף עַל גַּב שְׁנַתְמַעַט שְׂמִירְתוֹ סִבֵּר וְקַבִּיל מִפְּנֵי שֶׁהָרִי עָבְרוּ כְּמָה יָמִים וְשָׁנִים שֶׁהִיָּה לוֹ לִפְרַע הַד' אֵלֶּף אֲשֶׁר־וּשׁ וְעַכְשָׁיו הַמְּלָנָה הִיָּה רוֹצֶה לְמַכְרֵם מִיָּד וּלְקַבֵּל מְעוֹתָיו אוֹ לְפַחֲוֹת לְהִיּוֹת בְּטוֹחַ בְּמַעוֹתָיו וּלְהוֹלִיָּה עִמּוֹ הַמְּשַׁכְּנֹת וְהוּא חִילָה פָּנָיו שֶׁלֹּא יִמְכְּרֵם וְגַם שֶׁלֹּא יוֹלִיכֵם עִמּוֹ וְגַם שֶׁלֹּא יִפְרַע לוֹ הַמְּעוֹת אֵלֶּא שְׂמִירְוֹחַ שֶׁיִּרְוִיחַ הַמְּעוֹת יִפְרַע לוֹ מְעוֹתָיו וְהַקְּרָן קִי"ל לוֹ וּבְשֶׁבִיל כָּל הַהֲטָבוֹ הָאֵלוֹ סִבֵּר וְקַבִּיל לְהַפְסִיד וְלִגְרַע שְׂמִירְתוֹ: וְעוֹד כָּתַב הַחֲכָם הַפּוֹסֵק וְאֶפְיָלוֹ נִאמַר דְּהָאִי לִישְׁנָא מִשְׂתַּמַּע לְתַרֵּי אַנְפֵּי הוֹאִיל הוּא מְוַחֲזֵק לֹא מִפְּקִינָן מְמוֹנָא כְּבָר הוֹכַחְתִּימָהֵיָּא דְּהַמְּפָקִיד דְּלֹא מִשְׂתַּמַּע לְתַרֵּי אַנְפֵּי אֵלֶּא פִּיּוֹן שְׁנַתְנָו רְשׁוֹת לְבַד הוּא הוּא הַנּוֹתְנָן הָאֵמְתִי וְעַלְיוֹ מְוַחֲזֵק הַכָּל כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים שֶׁם שֶׁהַבְּעָלִים הַשְּׂאִילוֹ הַפָּרָה וְלָהֶם בְּעֵי לְשִׁלּוּמֵי וְגַם הַפְּסֹק הַשְּׂנִי דְּבָרָיו מוֹכִיחִים עַלְיוֹ שֶׁלֹּא הִיָּה לוֹ לְדַבֵּר וּלְפַצּוֹת פִּיו וּלְצַפְצֹף בְּנִדּוֹן זֶה פִּיּוֹן שֶׁהוּא עֲצָמוֹ אוֹמַר שֶׁהַתּוֹבֵעַ לֹא נִכּוֹן עִמּוֹ וְגַם הַמְּצָנָה שֶׁרָצָה לְעַשׂוֹת מִהַשְׁבַּת אַבִּידָה נִהְפָּכָה לוֹ כְּקִשְׁתַּת רְמִיָּה שְׁנַתְחַזְקָה יַד הָעוֹבֵר עֲבִירָה שֶׁלְעַשׂוֹק אֵהָב נִגְדַּד הַדִּין וְהָאֵמְתָּ כְּמוֹ שְׂפָבֵר הוֹכַחְתִּי וְגַם מָה שֶׁפָּתַב וְאָמַר שֶׁנִּפְלֵאת הַפְּלֵא וְפָלֵא דְּמֵאחַר שֶׁהִלְכָה רוֹנַחַת בִּישְׂרָאֵל זֶה כָּלֵל גְּדוּל בְּדִין הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עַלְיוֹ הָרֵאָה כְּאֲשֶׁר יְדוּעַ זֶה אֶפְיָלוֹ לְדַרְדְּקֵי דְּבִי רַב אִיָּה אֶפְשָׁר לְשׁוּם דִּיּוֹן לְחַיִּיב לְהוֹצִיא מְמוֹן וְכו' לְזֶה אֲנִי אֹמֵר כִּי דַרְדְּקֵי דְּבִי רַב דְּנִים כָּל הַדְּבָרִים בְּדַרְדְּ הַכָּלֵל אֲבָל מִי שֶׁעִינָיו בְּרֵאשׁוֹ מְבַחֲחִין בְּעֲנִינֵים בְּאִינָה מֵהֶם צוֹדֵק הַכָּלֵל וְזוֹ הִיא הַהֲבַחָנָה שֶׁל מוֹרָה הוֹרָאָה כְּמוֹהוּ מָה שֶׁלֹּא עָשָׂה כֵּן בְּנִדּוֹן דִּידוֹן שֶׁפָּתַב אֶפְיָלוֹ הִיָּה רְאוּבֵן נוֹתֵן הַמְּשַׁכְּנֹת לְלוֹי כְּדִי שֶׁיִּפְרַע מֵהֶם לְשַׂמְעוֹן וְנִאבְדוּ הִיָּה רְאוּבֵן פְּטוֹר פִּיּוֹן שֶׁהוּא פְּקִידוֹ וְהִבִּיא רְאִיָּה מִמָּה שְׂבָא בְּתַשׁוּבָה רְאוּבֵן שְׂאָמַר לְשַׂמְעוֹן תֵּן לִי מְנָה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדְךָ וְהִשִּׁיב שְׂמַעוֹן כְּבָר פָּרַעְתִּי לְאִשְׁתְּךָ וְכו' תַּשׁוּבָה אִם אִשְׁתְּ רְאוּבֵן בַּת דַּעַת וְרְאוּבֵן מִנִּיחָה

לְיִשָּׂא וּלְיִתֵּן יִשְׁבַע שְׁמֵעוֹן שְׁמֹסֵר לָהּ וּפְטוֹר כְּדַמְשָׁמַע בְּפִרְק הַמִּפְקִיד דְּהִנְהוּ גִינְאֵי דְאַפְקִידוּ נְבִי: וְאִין הַנְּדוֹן דּוּמָה לְרֵאזָה כְּלָל וְטַעְמָא דְמִילְתָא דְבִשְׁלָמָא פְּשִׁשְׁמֵעוֹן פְּרַע לְאַשְׁתִּי רְאוּבֵן חוּבוּ כִּינֵן דְנִזְכוּת הוּא לֹו לְרְאוּבֵן לְפָרוּעַ לֹו חוּבוּ אֲמָרִינֵן זַפִּין לְאָדָם שְׁלֵא בְּפָנָיו וְכִינֵן דְגַלִּי דַעְתִּיהָ דְרְאוּבֵן שְׁמַנִּיחָה לְיִשָּׂא וּלְיִתֵּן חֲשִׁיב פְּרַעוֹן וְשְׁמֵעוֹן פְּטוֹר אָבֵל בְּנְדוֹן דִּידֵן אִם נֹאמֵר שְׂאָם מְסֵר רְאוּבֵן הַמְשָׁכּוֹנוֹת לְלוּי וְנֶאֱבָדוּ אֲפִילוּ שְׁלֵא מְדַעַת שְׁמֵעוֹן שְׁיִהִיָּה פְּטוֹר אִין זֶה אֲלֵא מִפְּנֵי שְׂאֵתָהּ מְחִיבֵי לְשְׁמֵעוֹן בְּשִׁמִּירַת הַמְשָׁכּוֹנוֹת וְכִינֵן שְׁנֶאֱבָדוּ פְּטוֹר רְאוּבֵן מֵהַחוּב וְכִי יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שְׁחָבִין לֹו לְשְׁמֵעוֹן שְׁלֵא בְּפָנָיו מִפְּנֵי שְׁלוּי הָיָה פְּקִידוֹ שְׁיִהִיָּה חֲזִיב לְשִׁמּוֹר הַמְשָׁכּוֹנוֹת וְאִם יִרְצָה הָאָדָם לְהַתְעַקֵּשׁ וְלוֹמֵר דְּכִמּוֹ דְחֲשִׁיב פְּרַעוֹן הַפְּרַעוֹן שְׁלֵא אֵיזָה חוּב שְׁפּוֹרְעִין לְפָקִידוֹ גַּם נְחֲשִׁיב מְסִירַת מְשָׁכּוֹנוֹת לְפָקִידוֹ שְׁלֵא שְׁמֵעוֹן לְשִׁיחְתִּיבֵי בְּשִׁמִּירַתָּן עַד שְׂאָם נֶאֱבָדוּ יִהִיָּה פְּטוֹר רְאוּבֵן מֵהַחוּב אִי אִפְשׁ' לּוֹמֵר כֵּן דְּהָא קִיָּמָא לֹו דְשׁוֹמֵר שְׁמֹסֵר לְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו אוּ רוּעָה שְׁמֹסֵר לְכַרְזִילִיָּה פְּטוֹר וְנֶאֱפִילוּ אִין לְהֵם לְשַׁלְּמֵם כְּמוֹ שְׁפֹסֵק הַר"מ" בִּם וְהַר"מ" בֵּן וְהַר"ש" בָּא כְּמוֹ שְׁפָכֵר הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה וְאִם אֵתָהּ אוֹמֵר שְׁמִסִּירַת הַמְשָׁכּוֹנוֹת לְפָקִידוֹ מְחִיבֵי לְשְׁמֵעוֹן אִיָּהּ נֹאמֵר שְׁפֹסֵק שְׁמֵעוֹן הַמְשָׁכּוֹן בִּיד פְּקִידוֹ נִסְתַּלַּק שְׁמֵעוֹן לְגַמְרֵי וְנִכְנַס פְּקִידוֹ בְּמִקּוּמוֹ וְהֵלֵא דְבָרֵי' ק"ו וְיֵמָּה כְּשִׁמְעוֹלָם לֹא נִתְחַיֵּיב שְׁמֵעוֹן בְּשִׁמִּירַת הַמְשָׁכּוֹן אֲמָרִינֵן כִּינֵן שְׁמֹסֵר הֵלֹוּהּ מִשְׁכּוֹן בִּיד פְּקִידוֹ חֲזִיב עַד שְׂאָם נֶאֱבָדוּ פְּטוֹר הֵלֹוּהּ בְּמִקּוּם שְׁפָכֵר נִתְחַיֵּיב שְׁמֵעוֹן בְּשִׁמִּירַת הַמְשָׁכּוֹן כְּגוֹן שְׁנֶמְסְרוּ בִּידוֹ מִמֶּשׁ לֹא כָּל שְׁכָן דַּע"פ שְׁיִמְסוֹר הַמְשָׁכּוֹן בִּיד אֲשֵׁתוֹ וּבְנָיו אוּ בְּרִזְלִיָּה שְׁלֵא יִצָּא מִחִיּוּבוֹ אֲלֵא עַל כְּרַחֲמֵי צָרִיכִין אָנוּ לּוֹמֵר שְׁיִשׁ חִילּוּק בֵּין פְּרַעוֹן חוּב לְנְדוֹן דִּידֵן שְׁהוּא מְסִירַת מְשָׁכּוֹן דְּפְרַעוֹן חוּב דְנִזְכוּת הוּא לֹו לְמַלְוָה נִיחָא לִי קַבְּלַת פְּקִידוֹ אוּ אֲשֵׁתוֹ כִּינֵן דְרַגִּיל אֲצֵלָם אָבֵל מְסִירַת מְשָׁכּוֹן לְפָקִידוֹ לֹא מְחִיבֵינֵן לִיהּ לְמַלְוָה שְׁיִפְסִיד חוּבוֹ בְּאַבְיָדַת הַמְשָׁכּוֹן שְׁקַבֵּל פְּקִידוֹ שְׁלֵא מְדַעַתוֹ הָרִי לָהּ כְּמָה חִילּוּק יֵשׁ בֵּין עֲנָנִין לְעֲנָנִין וְלֹא שְׁנֹאמֵר כְּשֵׁם שְׁהֵתָם נִתְּן הַפְּרַעוֹן לְאַשְׁתּוֹ וּמֵהֵנִי הֵכָא נְמִי נִתְּן הַמְשָׁכּוֹן לְפָקִידוֹ וְיִהְיוּ: גַּם מָה שְׁפִתְבַּ שְׁהֵדִין הֵבִיאוּ הַטוֹר סִימֵן ע"ב יוֹרֵשׁ שְׁהוּצִיא שְׁטֵר שְׁיִשׁ לְמוֹרִישׁ כְּךָ וְכָךָ מְמוֹן אֲצֵל פְּלוֹנֵי וְשְׁיִשׁ לְפְלוֹנֵי מְשָׁכּוֹן בִּיד הַמוֹרִישׁ בְּהוֹן וְטוֹעֵן הַיּוֹרֵשׁ שְׁהַמְשָׁכּוֹן נֶאֱבָד מִיד מוֹרִישׁוֹ בְּאִוְנָס וְכו' מִי יִתֵּן וְיִזְדַּעְנוּ הַבְּנֵי הַלְשׁוֹן הַהוּא כִּי כְּפִי מָה שְׁפִתְבַּ הַטוֹר הַלְשׁוֹן סוֹתֵר לְעַצְמוֹ שְׁתַּחֲלֶה אֲמֵר שְׁטוֹעֵן הַיּוֹרֵשׁ שְׁנֶאֱבָד בְּאִוְנָס וְאַחַר כְּךָ אֲמֵר וְסַפֵּק נֶאֱבָד בְּאִוְנָס אוּ בְּפִשְׁעָה וְעוֹד שְׁעִשְׂהָ הַפּוֹסֵק מְזָה ק"ו וְאֲמֵר וְיֵמָּה הֵתָם דְּאִיכָא שְׁטֵר וְהַיּוֹרֵשׁ טוֹעֵן בְּנֹדָאֵי שְׁנֶאֱבָד בְּאִוְנָס וְהֵלֵא כְּבָר אֲמֵר סַפֵּק נֶאֱבָד בְּאִוְנָס אוּ בְּפִשְׁעָה וְעוֹד אִם טוֹעֵן נֹדָאֵי שְׁנֶאֱבָד בְּאִוְנָס לְמָה נִשְׁבַּע הֵלֹוּהּ הֵיסֵת וְיִפְטֹר: אֲלֵא שְׁעֲנִין זֶה הוּא שְׂאֵלַת תְּשׁוּבָה מִבְּעַל הַתְּרוּמוֹת וְחַפְשִׁיתִי אַחֲרֶיהָ בְּסַפֵּר מְדוּנֵיק מִהַעֲתֵק יָד וּמִצְּאֵתִיהָ וְז"ל וְנִשְׂאֵל הַר' יִצְחָק ז"ל לְיּוֹרֵשׁ שְׁהוּצִיא שְׁטֵר שְׁיִשׁ לְמוֹרִישׁוֹ אֲצֵל פְּלוֹנֵי כְּךָ וְכָךָ זֵהוּבִים וְיֵשׁ לֹו מְשָׁכּוֹן אֲצֵלוֹ בְּהֵם כְּךָ וְכָךָ וְטוֹעֵן הַיּוֹרֵשׁ שְׁהַמְשָׁכּוֹן אֲבָד מִן מוֹת מוֹרִישׁוֹ וְהוֹדָה תְּלִמִיד אֲחָד שְׁתִּשְׁבַּע אֲשֵׁת הַמוֹרִישׁ שְׁהַמְשָׁכּוֹן אֲבָד מִהוֹן שְׁלֵא בְּפִשְׁעָה וְיִטוֹל הֵתָתוּם מָה שְׁבִשְׁטְרוּ וְהֵבִיא רֵאזָה מְכָל הַמִּפְקִיד עַל דַּעַת אֲשֵׁתוֹ וּבְנֹו הוּא מְפָקִיד: תְּשׁוּבָה רֵאזָה זֹו אֵינָה נְכוּנָה שְׂאִין אוֹמְרִים כָּל הַמִּפְקִיד וְכו' אֲלֵא כְּשִׁתְּהִיָּה אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁנִיתֵן לֹו הַמְשָׁכּוֹן קִיָּים וְאֲמֵר נִתְּנוֹ לְאַשְׁתּוֹ וְאֲבָד אָבֵל הֵכָא אִיָּה נֹאמֵר דְּבָר זֶה מִי יִימֵר שְׁמֹסְרוּ לָהּ שְׁנִשְׁבִּיעֶנָּה מְסַפֵּק אָבֵל הַדִּין כְּךָ הוּא שְׂאִין עַל הַנְּתַבַּע לְפָרוּעַ מְשָׁטֵר זֶה כְּלוּם אֲלֵא אִם כֵּן הַמְשָׁכּוֹן קִיָּים וּמִצְּוִי בְּעוֹלָם וְאִם תֹּאמֵר הַיּוֹרֵשׁ יִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַיּוֹרֵשִׁים וְיִגְבֶּה הֵכָא לִיכָא לְמִימֵר הֵכִי מִשׁוּם דְּבַעֲלָמָא

השטר הוא נדאי והפרעון ספק אבל הכא בנדאי פבר הגיע לידו משכונ פנגד הלואתו והאבידה הוא ספק דאימא אבד ואימא לא אבד ומשום הכי אינו דומה לדין זה ואפילו אמר היורש לנתבע אם פן למה אחזיר לה השטר אפילו הכי השטר בטל והנתבע נשבע היסת שלא הגיע המשכונ לידו ולא החזירו לו ונפט: הרי שאין פאן טענת נדאי שגאבד באונס אלא איפא ספיקא אם נאבד אם לא נאבד באופן שאין פאן הקל וחומר שעשה ועוד יהיה כמו שיהיה אין הגדון דומה לראיה משום דהתם אע"ג דאיפא שטר פיון שהגיע לידו משכונ פנגד ההלואה והאבידה מסופקת והלנה נשבע שלא החזיר לו המשכונ ראי יהיה פטור אבל בגדון דידן גם החוב נדאי שהרי מודה הנתבע ואע"ג שהגיע משכונ לידו פנגד החוב פבר החזירו ללנה שפינון שהפציר בו וחילה פניו שיתן המשכונ ביד גיסו הנה ליה פאילו מסרו בידו ממש כמו שפבר הוכחתי לעיל אם פן חייב הלנה לפרוע החוב.

גם מה שכתב שאפילו ידענו שהגיעו המשכונות ליד ראובן היה יכול ראובן ליפטר מטעם דהוי שמעון נושא ונותן ביד לוי וקנימא לו דנושא ונותן ביד אין למלנה על הלנה פלום כדאמרין בגיטין פרק הגזיקין ותפוק לי דערב הפתובה וכו' עד ובגדון דידן נמי ראובן היה שואל המשכונות מיד שמעון ושמעון לא רצה ליתנם בידו אלא ביד לוי הרי שאין לשמעון עסק כי אם עם לוי אפילו נאמר שהענינים דומים ושנים זה לנה אין הגדון דומה לראיה משום דהתם אין ביניהם בין המלנה והלנה והקבלן שום עסק אחר כי אם אותה המלנה שהלנה המלנה וכיון שלא נתנה ביד הלנה אלא שהקבלן נשא המלנה מיד המלנה ונתן ביד הלנה לכן אין לו למלנה על הלנה פלום שהרי לא נתן לו פלל אבל בגדון דידן יש ביניהם עסק אחר מלבד המשכונות והוא ששואל המלנה מן הלנה הד' אלף אש' שנתן מיידו ליד הלנה ממש ואינו שואל ממנו המשכונות שנתן ברשות הלנה ליד לוי: ועוד שהחכם הזה סותר את עצמו שהרי כתב לעיל שאם נתן ראובן הלנה המשכונות ביד לוי היה פטור ראובן מפני שלוי פקידו שמעון המלנה אם פן נמצא דחשיב ליה ללוי ביד שמעון וכיון שפן איך מדמהו עתה ללוי בקבלן שנשא ונתן ביד ואין לו למלנה על הלנה פלום שהרי לא נתן המלנה ללנה פלום והא לפי דבריו יד לוי ביד שמעון המלנה שהרי הוא פקידו ונמצא שאם נתן לוי המשכונ ביד ראובן הנה ליה פאילו שמעון ממש נתנם בידו ואין פאן קבלן שנשא ונתן ביד מזה נראה ונדאי שהשנאה טמטם עיניו של זה החכם ולא שב לאחוריו לראות מה שכתב אלא האמת יורה דרכו שאין פאן אלא דין שומר שפסר לשומר ובגדון דידן היה שחילה הלנה פני המלנה שיתן המשכונות ביד לוי והרבה עליו רעים אהובים באופן שהלנה סבר וקביל שמירת לוי עליו וגם שהיה גיסו וקרובו וכמו שפבר הוכחתי והארכתי מפמה ראיות ולכן לדון דין אמת לאמתו גזרתי שחייב הלנה לתת למלנה אלף אשפירוש משום דהוי פאומר מנה לי בידך ונהנה אומר פן היו לי בידו ואיני יודע אם פרעתיה דחייב לשלם לכוולי עלמא דבגדון דידן לעולם המלנה טען בפני בית דין טענת בריא והלנה טענת שמא כמו שפבר כתבתי פעם ופעמים זהו מה שראיתי להשיב על הפסקים ומה שדנתי בין שני האנשים אשר עמדו שניהם יחד וטענו טענותיהם לפני בבית דין לעניות דעתי ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ריט שאלה ראובן מת ובאה אלמנתו לבית דין בשטר פתופתה בידה המחזיק ששים ושבעה אלפים לבנים ממון נדונותיה ומה שהכניסה לו ועוד שהוסיף לה

מדיליה שלשים וארבעה אלפים סף הכל ק"א אלפים לבנים ותבעה מהם להגבות לה
כתנפתה ובית דין נזקקו לדבריה והוציאה לפניהם מטלטלי בית פסוף ונהב ושימושי
ערסא ועלתה השומא היא חמשה ושבעים אלף ובכו השביעה שבועת אלמנה פדת
וכהלכה שוב באה האלמנה ותבעה משמעון חזקת חצר אחד שנתן לה בעלה בהיותו
בחיים בטענת שהפתים ההם משונעבדים לכתנפתה ואין במתנת בעלה פלום שהרי חסר
לתשלום פרעון הנדונייא והתוספות כ"ו אלף לבנים משמעון טוען שאין לה שעבוד
לגבות התוספת אלא בחצי נכסי בעלה פמבואר בתקנת טוליטלה והמנהג בעיר על פי
תקנת טוליטלה שכל אלמנה שתבוא לגבות כתנפתה מגבין לה כל מה שהכניסה לו
בנדונייתה משלם על פי השומא שהעלו השמאים בשעת הנישואין אמנם התוספת אין
מגבין לה משלם אלא רואין מה שנשאר מעובון הבעל אחרי שהגבוה כל מה שהביאה
ומגבין לה חצי הנכסים פגון אם היה התוספת עשרים אלפים לבנים ונשארו עשרה
אלפים לבנים בעובון הבעל חוץ מנדונייתם מגבין לה חמשה אלפים לבנים והחמשה
אלפים הנותרים הם ליתומים ואם נשארו עשרים מגבין לה עשרה אלפים לבנים
וליתומים עשרה אלפים ואם נשארו שלשים אלף מגבין לה חמשה עשר אלפים
וליתומים חמשה עשר אלפים ואם נשארו ארבעים אלף לבנים אז מגבין לה כל התוספת
משלם זה המנהג בעיר על פי התקנה ולכן טוען שמעון כי מאחר שממון נדונייתה ומה
שהכניסה לו היה שלשים ושבעה אלפים וכבר הלכו השמאים וישמו כל אשר לה בבית
בשבעים וחמשה אלפים לבנים נמצא שפכר גבתה כל ממון נדונייתה ומה שהכניסה לו
משלם והותר בנכסי בעלה שמנה אלפים ועוד הונח המת פתים אחרים בני חורין עם
חצר אחת שבאים לדון עליו יעשו חשבון מהפל ותגבה חצי הנכסים מבני חורין שאין
לגבות מהמשונעבדים כל זמן שיש בני חורין כמו שהוא הדין והמנהג בעיר האלמנה
טוענת כי הפתים ההם אשר היו בשם המת פכר מכרם בעלה לאביה ושמעון טוען כי
אחד מהעדים הוא פסול לעדות והביא עדים שחתר בית אחת בר"ה של יהודי וכו' וגם
שנמצאת הגניבה בידו וגם הביא עליו עדים שנשבע במעמד כל הקהלות שילך וימיר
הדת אם לא יעשו חפצו: ועוד טוען ואומר שאפי' אם יהיו העדים פשרים היתומי קטנים
הם ואין מקבלין עדות להוציא הפתים מחזקת היתומים דקטנים הם והוי שלא בפני בעל
דין כמו שכתב הרמב"ם בפ"ק י"ב מהלכות מלוה עוד טוענת האלמנה שהשומא שישמו
בית דין ההוא שטעה וישמו לה הבלאות כפי מה שהעלו אותם בשעת הנישואים שילכו
שמאין אחרים ושמעון טוען דמאן לימא לן דהני בקיאי בשומא טפי מהני דלמא הני קים
להו טפי ואף אם ילכו לא ישומו כי אם הבלאות לבד שהמנהג בעיר שלא להעלותן על
פי השומא הראשונה אבל כל שאר נכסי נדונייתה אין להם לזוז מהשומא הראשונה
ששמו ב"ד הראשון: עוד טוענת האלמנה שהיא חייבת למזונותיה מאה פרחים ויותר
שתובע אביה ממנה והרי חסר מאה פרחים מהשומא ושמעון טוען שהפל שוא ודבר כזב
שאם האמת כדבריה שהיתה חייבת מזונות לאביה למה פששמו לה בית דין נדוניית'
ועלה השומא ע"ה אלפים לבנים והשביעה על פכה למה לא אמרה שחייבת לאביה מאה
פרחי למזונותיה ולזה טוענת האלמנה כי באותה שעה לא טענה דבר בחובה כי המזונות
שהוציא אביה עליה ועל יתומיה היו דרוך מתנה וחו וחסד אשר הגדיל אביה חסדו עמה
בהיותה יושבת עמו בבית ומעולם לא עלתה על לבה כי אביה ישאל ממנה דבר אבל

עַתָּה שֶׁרָאָתָה שְׂאֲבִיָּה תוֹבַעַת מִמֶּנָּה מְזוֹנוֹת וּמִיְתוּמִיָּה וּצְרִיכָה הוּא לִפְרוֹעַ לְאֲבִיָּה הוּא רוֹצֶה לְהַתְפַּרַע מִנְכָסֵי הַיְתוּמִי' וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן לָזֶה כִּי הִפֵּל קְנוּיָנָיָא בֵּינָה וּבֵין אֲבִיָּה כִּי מַעֲלָם לֹא פָרְנָסָה אֲבִיָּה וְאִין פִּתְּ בְּהוֹדָאָתָה לְחֹב לִיתוּמִים דְּדוֹקָא לְחֹב לְעֲצָמָה נְאָמְנָת בְּמָה שְׂאוּמְרָת שְׂהִיא חֲזִיבָת לְאֲבִיָּה אָבֵל לְחֹב לִיתוּמִים אוֹ לְשִׁמְעוֹן זֶה אֵינָה נְאָמְנָת דְּדִילְמָא קְנוּיָנָיָא הָיָה עַל נְכָסָיו שֶׁל שִׁמְעוֹן זֶה כְּדֵי לְהוֹצִיא הַקְּרָקְעוֹת מִיָּדוֹ וּכְמוֹ שֶׁפִּתְּבַּת הַרְמַב"ם פָּרַק שְׁנֵי מְהֻלְכוֹת מְלֻנָּה וְסוּף הַלְכוֹת שְׁוֹתְפִין וְעוֹד דְּמֻלְנָה עַל פֶּה אֵינָה נִגְבִּית מִהַיּוֹרְשִׁים: עוֹד טוֹעֵן שִׁמְעוֹן דְּאֵלוֹ הַחֲזָקוֹת דִּין טַלְטֵל יֵשׁ לָהֶם וְאִין לְאֶלְמָנָה שְׁעֵבּוּד לְגַבּוֹת מִהַמְטַלְטְלִים הַמְשׁוֹעֲבָדִים: שְׂאֵלָה רְאוּבוֹ הַחֲזִיק בְּחֲנוּ' אַחַד שֶׁל תּוֹגֵר שְׁנָה אוֹ שְׁנָתִים וְשִׁמְעוֹן אֶפְטָרוֹפִי' הַיְתוּמִי' שֶׁל לֹוי הוֹצִיא שְׁטַר שְׁלוֹי הָיָה מְוֹחֲזָק קוֹדֵם בְּאוֹתָהּ הַחֲנוּת שְׁשָׁכְרוּ מִן הַתּוֹגֵר וְרְאוּבוֹ טוֹעֵן כִּי לֹוי בְּחִיּוֹ מְחַל וְנָתַן לוֹ כָּל פִּתְּ וּזְכוּת שְׂהִיָּה לוֹ מִן הַתּוֹגֵר בְּחֲנוּת הַהִיא וְהִבִּיא עֲדִים כְּשָׂרִים עַל זֶה תְּשׁוּבָה רְאִיתִי דְּבָרֵי הַשְּׂאֵלָה אֲרֻנְפָּה מְאָרִץ מִיָּדָה וְלָכֵן אֶתְנַהֲלָה לְאֲטִי לְרַגְלֵי הַמְּלָאכָה וְאֲשִׁיב עַל רְאִשׁוֹן רְאִשׁוֹן אוּמ' אֲנִי כִּי מִה שִׁטְעוֹן שִׁמְעוֹן שְׂאִין לְאֶלְמָנָה שְׁעֵבּוּד לְקַבֵּל הַתּוֹסֶפֶת כִּי אִם עַל חֲצֵי נְכָסֵי בְּעֵלָה וְדֹאֵי שְׁהִדִין עִמּוֹ כְּמִבְּוֹאָר בְּתַקְנַת טוּלִיטוּלָה כִּינּוּן שְׁמַנְהַג הָעִיר הַהִיא הוּא עַל פִּי תַקְנַת טוּלִיטוּלָה כְּמוֹ שְׂהִבִּיאֵו הַטּוֹר אָבֵן הָעֶזְרָה סִימֵן קו"ח וְ"ל וּכְשִׁפְטָר הַבְּעַל בְּעוֹדְנֵו נְשׁוּי עִם אֲשֵׁתוֹ וְהוֹצִיאָהּ שְׁטַר כְּתוּבָה כְּדִין כָּל אֶלְמָנוֹת אֵין לָהּ לְגַבּוֹת מִה שְׂיִתְקַיֵּים לָהּ מִסְּכּוֹם כְּתוּבָתָה אֲלֵא מִמְּחֻצוֹת מִה שְׂהִנִּיחַ מִהַנְּכָסִים קְרָקַע אוֹ טַלְטֵל וְיִשְׂאָר הַחֲצֵי מְשׁוֹחֲרָר מְשִׁיעֵבּוּד לְזוֹכָה בִּירְוִשָׁת בְּעֵלָה בֵּין שְׂיִהָיָה מְצוּי בֵּין שְׂאִינוֹ מְצוּי וְאִין לָהּ רְשׁוּת שְׁתַּגְבֶּה יוֹתֵר מִסְּכּוֹם כְּתוּבָתָ' מִהַחֲצֵי בְּלָבָד בֵּין שְׂיִסְפִיק בֵּין שְׂלֵא יִסְפִיק זֶה בְּמֻמוֹ וּבְקִנְיָנוֹ: בְּמָה שִׁטְעוֹן עוֹד שִׁמְעוֹן שְׂיֵישׁ בְּתִים אַחֲרִים בְּנֵי חוֹרִין וְלָכֵן אֵין לָהּ לְגַבּוֹת מְשִׁיעֵבְדֵי כָּל זְמַן דְּאִיָּא בְּנֵי חָרִי וְכו' וְדֹאֵי שְׁהִדִין עִמּוֹ כְּמוֹ שֶׁפִּתְּבַּת הַרְא"שׁ בְּתְשׁוּבָה כָּלֵל נ"ה הִבִּיאֵו הַטּוֹר שֵׁם ס' הַנִּז' עַל עֲנִין תַקְנַת טוּלִיטוּלָה וְ"ל תְּשׁוּבָה י"ר שְׁהִדִין עִם שִׁמְעוֹן כִּינּוּן שְׁנַמְצָאוֹ לְרְאוּבוֹן נְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין לִפְרוֹעַ מֵהֶם לְאֶלְמָנָה חֲצֵי נְכָסֵי הַמַּת שְׂהִיא פְרָעוֹן הַכְּתוּבָה לְפִי הַתַּקְנָה שְׁתַּקְנוּ שְׂלֵא תִטּוֹל כָּל כְּתוּבָתָה אֲלֵא חֲצֵי נְכָסֵי הַמַּת וְהוּא פְרָעוֹן כְּתוּבָתָה לֹא הָיָה לָהֶם לְבֵית דִּין לְהוֹרִידָה לְנְכָסִים מְשׁוֹעֲבָדִים כִּינּוּן שְׂהִיָּו לְמַת נְכָסִים בְּנֵי חוֹרִין שְׁתַּגְבֶּה מֵהֶם אֶלְמָנָתוֹ חֲצֵי נְכָסָיו וְכו' עַד הַלְכָּד אֵין לְהַגְבּוֹת מְנְכָסִים מְשׁוֹעֲבָדִים בְּמֻקוֹם שְׂיֵישׁ בְּנֵי חוֹרִין וְכו' אָבֵל בְּמָה שִׁטְעוֹן עוֹד כְּנֻגַד הָאֶלְמָנָה שְׁחֻזְקַת הַבְּתִים שְׁטוֹעֲנָת הָאֶלְמָנָה לְגַבּוֹת מֵהֶם שְׂאִין הַדִּין עִמָּה לְהִיּוֹת דְּאֵלוֹ הַחֲזָקוֹת דִּין טַלְטֵל יֵשׁ לָהֶם וְאִין לְאֶלְמָנָה שְׁעֵבּוּד לְגַבּוֹת מִן הַמְטַלְטְלִים הַמְשׁוֹעֲבָדִים וְדֹאֵי מִכַּח טְעֵנָה זֹו אֵין הַדִּין עִמּוֹ מְשׁוּם דְּבַכָּל הַכְּתוּבָ' כְּתַבִּינוּ מְטַלְטְלֵי אַגָּב מְקַרְקְעֵי וְכִינּוּן שֶׁכֵּן וְדֹאֵי דְגָבֵי מְמַטְלְטְלֵי וְכְמוֹ שֶׁפִּתְּבַּת מַגִּיד מְשִׁנָּה הַלְכוֹת אִישׁוֹת פָּרַק ט"ז וְאִם כְּתַב לָהּ מְקַרְקְעֵי אַגָּב מְטַלְטְלֵי אֶפְיָלוֹ מִן הַלְקוּחוֹת גוֹבָה מְטַלְטְלִין וְכֵן כְּתַב הַרְא"שׁ בְּתְשׁוּבָה הִבִּיאֵו הַטּוֹר ח"מ סִימֵן ס' וְאִם שְׁעֵבֵד לוֹ מְטַלְטְלִין אַגָּב מְקַרְקְעֵי הָשִׁיב וְדֹאֵי מְדִינָא דְגָמְרָא יֵשׁ לְמְטַלְטְלֵי דִין מְקַרְקְעֵי לְכָל דְּבָר לְגַבּוֹתוֹ מִן הַלְקוּחוֹת וְיֵישׁ בְּהֶם דִּין קְדִימָה וְכו' וְאִם עַל גַּב שְׁכַתְּבַת שֵׁם הַרְא"שׁ אִם עַל פִּי שְׁכּוֹתְבִים כֵּן בְּשִׁטְרוֹת כְּבָר נְהַגוּ בְּכָל הָאֲרָץ הַזֹּאת שְׂאִין מְגַבִּין לְב"ח מְמַטְלְטְלֵי שְׁמַכְר אוֹ נָתַן הַלְוָה מְפָנֵי תַקְנַת הַשּׁוּק וְכו' כְּבָר כְּתַב הַרְשֵׁב"א בֵּית יוֹסֵף חֲשׁוֹן הַמְשָׁפֵט ס' שַׁנ"ו דְּבַמְתַּנָּה לֹא עָשׂוּ תַקְנַת הַשּׁוּק: בְּגִדוֹן דִּין דְּלֵא הָוּוּ מְטַלְטְלִין גְּמוּרִין שְׂהִרֵי חֻזְקַת בְּתִים נְסֻתְפָקוּ בּוֹ חֲכָמֵי יוֹעֲצֵי שְׂאֵלוּנִיקֵי קְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֲרָץ הַמָּה אִם נָדוֹן כְּמַקְרְקְעֵי אוֹ כְּמַטְלְטְלֵי כְּמוֹ

שכתב החכם השלם ה"ר יוסף בן לב נר"ו בתחלת פלל י"ג מדיני חזקות אפטר דאפילו הרא"ש מודה בנדון כי האי דמהני תנאה דשעבד מטלטלי אגב מקרקעי משום דלא שניד ביה כל פה תקנת השוק שהרי דמי קצת לקרקע וכל העולם נזהרין שאין קונין חזקת בתים כי אם בשטר מה שאין הן בטלטל גמור ועוד בר מן דין כתב הרא"ש פ"ק קמא בב"ק ופרק מציאת האשה דמטלטלי דידן משעבדי לכתובה דעיקר משא ומתן שלנו הוא במעו' ומטלטלין והוי כגמלא של ערביא וכו' וכן כתב מגיד משנה הלכות אישות פ"ק ט"ז וכיון דמשום האי טעמא תגבה הכתובה מן היתומין ממטלטלי אף על גב דמטלטלי דיתמי לא משתעבדו לכתובה דאין הכתובה נגבית מן הדין אלא ממקרקעי גם כן מהני האי טעמא לגבו' ממטלטלי אף מן הלקוחות כששעבד מטלטלי אגב מקרקעי אפילו לדעת הרא"ש כיון שהדין מחייב פה: נמצא לפי זה שחזקה זו דין קרקע יש לה ותוכל האלמנה לגבותה: גם על מה ששענה האלמנה כי הבתים האחרים אינם בני חורין כי פ"ק מק"מ בעלה לאביה וטען שמעון פנגדה כי אחד מן העדים הוא פסול לעדות וכו' באופן שלא הנה המכר מכר אין זה מן המחוייב דמכל מקום אם יש שני עדים כשרים מלבד הפסול שהוא השטר כשר כמו שכתבו הגאונים הביאו הטור סימן מ"ה וז"ל שטר שהיו חתומים עליו עדים הרבה ונמצא קצתם קרובים או פסולים אם יש עדות גמורה שישבו פולם לחתום פסול ואם לאו אין פוסלין אותו מספק אלא מקיימין אותו בעדות הכשרים והפסולים שמה רוחא שביק למאן דקשיש מיניה נחתים שמיה בלא דעת חבירו וכן פסק הרמב"ם הלכות עדות פ"ק חמישי וגם רבינו ירוחם נתיב ב' חלק ב' וכתב הרשב"א בתשובה הביאו בית יוסף סי' ל"ו הכשיר הרי"ף כל שחתומים בשטר דשמה לא חתמו זה בפני זה ואפילו לגבות משעבדי: ועוד כתב הרשב"א הביאו בית יוסף סימן מ"ה שכתב הרשב"א על הרי"ף שכתב דין זה בשם הגאון וז"ל הנה שהגאון והרב ז"ל הסכימו בדבר להכשיר וראוי לסמוך עליהם דגדולי ישראל הם ומובדקים הם וכן פסק הריב"ש בתשובותיו סי' תי"ג ות"ט וכתב עוד שם בשם הרמב"ן שאף כשחתמו יחד הכשרים והפסולים זה בפני זה לא הוי כמו אתו לאסהודי לפסול השטר אלא כשהפסולין חתמו ראשונים אבל אם הכשרים חתמו ראשונים אפילו יחתמו הפסולין עמם ובפניהם השטר כשר שפיון שהפסולין חתמו לבסוף פ"ק נכשר בחתימת הכשרים וכתב שם וכבר ידעת פי הנה סיני ועוקר הרים וכל דבריו פגחלי אש ועליו סומכין כל גלילות קטילונייא כמשה מפי הגבורה: הרי פמה אשלי רב"ב דמכשרי השטר אע"ג דחתים ביה פסול אף בנדון דידן אפטר שיהיה השטר כשר אע"ג דחתים ביה עד פסול אם איפא תרי סהדי אחרני וחתמו ראשונה אע"ג דחתמו בפניו או אע"ג דלא ידעינן אם חתמו ראשונה אי לא ידעינן שחתמו בפני העד הפסול השטר כשר: ומה שטען עוד שמעון שאפי' אם יהיה העדים כשרים היתומים קטנים הם ואין מקבלים עדות להוציא הבתים מחזקת היתומים משום דהוי שלא בפני בעל דין גם זה לא יצדק מפל צד אלא דוקא כשלא אכל שני חזקה הלוקח בחיי אביהם של קטנים אבל אם אכל שני חזקה בחיי אביהם מקבלים עדות בפניהם: וראיה לזה מהא דגרסינן פ"ק חזקת הבתים רבא בר שרשום נפק עליה קלא דקא אכיל ארעא דיתמי אמר לי אבני אימא לי גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה ארעא במשכנתא הוה נקיטנא ליה מאבוהון דיתמי והוה לי זוזי אחרניא גבי ואכלת שני משכנתא אימנא אי מהדרנא לארעא דיתמי ואמינא דאית לי זוזי

אחריו גבי דאבוכון אמור רבנן הפא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה אלא
אכבשיה לשטר משפנתא אוכלה שיעור זוזי דמיגו דאי בעינא אמינא לקוחה היא בידי
מהימינא פד אמינא דאית לי זוזי גבייכו מהימינא וכתב הרא"ש ו"ל שם בפסקיו ונ"ל
ואם תאמר והאיך היה יכול לומר לקוחה היא בידי והלא היתעמים קטנים וידוע היה
שהקרבי היה מתחלה של אביהם והיאך יביא עדי חזקה שאכלה שלש שנים בחיי אבוקהו
וקא אין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין ויתומים קטנים שלא בפני בעל דין דמי והכי
אמרינן בריש הגוזל בתרא בר חמא חמוה דרבי ירמיה טרק גלי באפי דרבי ירמיה אתא
לקמיה דרבי אבא אמר ליה שלו הוא תובע וקא אית ליה סהדי דאפנה יתבה גיהלי אמר
ליה וכי מקבלין עדות שלא בפני בעל דין דבר חמוה קטן הנה והכי נמי היאך יביא עדים
להוציא הקרקע מחזקת היתומים ויש לומר דשאני הכא שפכר אכלה שלש שנים בחיי
האב וגם אין ידוע שבתורת משפנתא באת לידו וכבר היה מוחזק בחיי אביהם ולהחזיק
מה שבידו מקבלין עדות בפני יתומים קטנים דאם לא כן לא שבקת חיי ללוקח קרקעות
ומת המוכר ויבואו הקטנים ויחזיקו ולא יוציאו מידו עד שיגדלו וכו' הרי לה שאם החזיק
בבתים בחיי אביהם שלש שנים מקבלין עדות בפני הקטנים וכן פסק הטור סי' קמ"ט
ונ"ל ואם החזיק בה ג' שנים בחיי האב ואחרי מות האב בא בנו הקטן לערער ודאי אין
שומעין לו ואם צריך להביא עדים על חזקתו מביאין ומקבלין עדותן אע"פ שהיה מערער
קטן כיון שהחזיק פראוי ועתה הוא בחזקתו וכן נראה מתוך דברי הרמב"ם פ"ק י"ב
הלכות מלנה ולנה ממקום שפא שמעון לטעון טענתו שכתב ונ"ל קרקע שהיתה בחזקת
קטנים ובא א' וטען שהיא לקוחה ממורישן ויש לו עדים שהחזיק בה ואכלה שני חזקה
בחי אביהו אין מוציאין אותו מידו עד שיגדלו שאין מקבלין עדים שלא בפני בעל דין
והקטן פאלו אינו עומד פאן הוא חשוב וכו' וכתב עליו מגיד משנה ונ"ל וכתב הרב ו"ל
שהיה קטנים שאם היה הלה מוחזק בה אין מוציאין אותה מידו ואם הן תובעים אותו
מקבלין טענותיו אם כן בנדון דידן יצדק טענת שמעון אם הבתים הנזכרים הם בחזקת
הקטנים אבל אם הם בחזקת אב האלמנה שאכל שני חזקה בחיי המת ודאי שמקבלין
עדות בפני הקטנים: ולענין הטענה שטענת האלמנה שטענו בית דין בשומא ששמו
המטלטלין ורוצה לחזור אם אין בעיר ההיא אינה מנהג בשומת המטלטלין לענין דינא
תנו בכתובות פ"ק אלמנה גיזונת שום הדינין שפיקתו שתות או הותירו שתות מכרן
בטל וכן פסק הרמב"ם הלכות מכירה פ"ק י"ג וכן הטור ו' העזר סי' ק"ד ולכן בנדון
דין אם האונאה פחות משתות השומא קיימת והרי זו מחיל' ואם היא שתות יחזרו
האונא: ועל מה שטוענת עוד האלמנ' שחייבת לאביה מאה פרחים שהוציא במזונות עליה
ועל יתומה וכו' האמת בלבול דברים אני רואה בטוענת האלמנה ובטוענת שמעון כנגדה
באומרן פי היא עשתה קנוניא עם אביה וזה שהרי אין אדם יכול להכחיש שהיורשים
חייבים במזונות האלמנ' כל זמן שלא תבעה פתופת' בבית דין ולכן בנדון הזה כלל העולה
מהדברים הוא שאם אבי האלמנ' תובע המזונות שהוציא עם בתו ועם יתומיה אמדינן
דעתיה אם הוא איניש אמיד ועשיר ונראים הדברים שאם לא הי' לו כעס ומריבה בשביל
שומת הנכסים ששמו לבתו לא היה תובע כלום מהמזונות אומדנא דמוכח הוא שמחל
על המזונות וכיון דמחל פעם אחד שוב אינו יכול לחזור ולתבוע אבל אי ליכא אומדנא
דמוכח דמחל ודאי שייכול לתבוע מה שהוציא עם בתו והיתומים ויש פמה ראיות על זה

כַּנְרָא' מִתּוֹךְ תְּשׁוּבַת תְּרוּמַת הַדָּשָׁן סִימָן ש"ז וְנִלְאֵתִי לְכַתְּבָם: וְעַל הַשְּׂאֵלָה הַשְּׁנִית שֶׁהַחֲזִיק רְאוּבֵן שָׁנָה אֶחָד בְּחֻמֵּי יְתָמִי לֹא יֵשׁ לוֹ שְׁטֵר שְׁלֹוֹ מִן־חֶזֶק קוֹדֵם בְּאוֹתָהּ חֲנוּת וְרְאוּבֵן מוֹדָה בְּזֶה אֵלָא שְׁטוּעֵן שְׁלֹוֹ מְחַל אוֹ נִתְּן לוֹ הַחֲזִיקָה הַדְּבָר בְּרוּר מִמָּה שֶׁפְּתַבְתִּי לְעֵיל שֶׁהַחֲזִיקָה הִיא בְּחֻמֵּי הַיְתוּמִים וְאִין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִיָּדוֹ עַד שֶׁיִּגְדְּלוּ וְיָבִיא רְאוּבֵן רְאוּתִיו פְּנִיָּה אֲבָל עֲשִׂיוּ פִּינּוֹן שֶׁרְאוּבֵן לֹא הַחֲזִיק שְׁלֵשׁ שָׁנִים בְּחֻמֵּי בְּחֵי אֲבִיהֶם וְיֵשׁ שְׁטֵר לִיתוּמִים שֶׁהִיא שֶׁל אֲבִיהֶם וְאִפִּי רְאוּבֵן מוֹדָה עַל זֶה פְּשִׁטָּא וּפְשִׁטָּא דְחֻמֵּי הַחֲנוּת עוֹמְדָת בְּחֻמֵּי הַיְתוּמִים וּמָה שְׂרוּצָה רְאוּבֵן לְהָבִיא עֲדִים פְּנִיָּה אִין מְקַבְּלִין עֲדוּתָם מִשׁוּם דְּאִין מְקַבְּלִין עֲדִים שְׁלֵא בְּפָנֵי בְּעַל דִּין וְהַקְטָן פְּאִילוּ אִינוּ עוֹמְדִין כְּפִי הַחֲזִיקָה הַדְּבָר בְּרוּר אִינוּ מְאָרִיךְ וְשִׁמְתִי קִנְיָן לְמִקְלִין וְגַם לְהִיּוֹת כִּי הַמּוֹבִיל נְחוּץ פְּתַבְתִּי דְרָךְ קִצְרָה לְגִלּוֹת דְּעַתִּי וּמָה שֶׁאֲמַר לִי לְבִי נֶאֱמַר הַצְעִיר יִצְחָק בְּכַמ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵי זֵלֵה"ה.

רַכְּ נְשִׂאוֹל נְשִׂאֵל דְּבָר מְעַמְדִי עַל עֲנִין הַנְּאָמְנוֹת הַפְּתוּב בְּשְׁטֵר שֶׁהָאֲמִינוּ הַשְּׁוֹתְפִים הַנּוֹ לְנִעְלָה ה"ר אִישְׁטְרוֹק צֶהֱנָה עַל קִנְיָת הַסְּחוּרוֹת וְכו' כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּשְׁטֵר אִי מִהֲנִיָּא לִיה אִי לֹא: תְּשׁוּבָה אִף עַל גַּב דְּמִדִּינָא הִיָּה חֲזִיב ה"ר אִישְׁטְרוֹק לִישְׁבַע אִפִּי בְּטַעֲנַת סָפֵק וְכְמוֹ שֶׁפְּתוּב הַרְמַב"ם הַלְכוֹת שְׁלוּחִין פֶּרֶק ט' הַמְּשַׁלַּח בְּיַד חֲבִירוֹ חֲפִץ לְמַכְרוֹ אוֹ שְׁשַׁלַּח מִעוֹ בְּיַד לְקַנּוֹ לוֹ פִּירוֹת אוֹ סְחוּרָה אֲעַפ"י שְׁלֵא נִתְּן לוֹ שְׁכָר עַל זֶה וְאִין לוֹ חֶלֶק וְלֹא הַנְּאָה בְּשִׁלְחוֹת זֶה הוֹאִיל וְנִשְׂא וְנִתְּן בְּמִמּוֹן חֲבִירוֹ הָרִי זֶה כְּכֵן בֵּית וְיֵשׁ לוֹ לְהַשְׁבִּיעַ מִסָּפֵק שְׁלֵא גִזַּל לוֹ כְּלוּם בְּעַת שֶׁהָבִיא לוֹ הַסְּחוּרָה וְכו' וְכִינּוֹן שֶׁה"ר אִישְׁטְרוֹק הַנּוֹ נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּמַעוֹת שְׁחִיבִים הַשְּׁוֹתְפִין הַנּוֹ לְפָרוּעַ לוֹ מִן הַדִּין הִיָּה חֲזִיב לְהַשְׁבִּיעַ אֲפִילוּ בְּטַעֲנַת סָפֵק מְכָל מְקוֹם מִטַּעֲם הַתְּנָאִי הַפְּתוּב בְּשְׁטֵר אִינוּ חֲזִיב לִישְׁבַע לֹא עַל טַעֲנַת סָפֵק וְלֹא עַל טַעֲנַת וְדָאִי: וְטַעֲמָא דְמִקְלָתָא דְתַנּוּן בְּמַצִּיעָא פֶּרֶק הַשְּׁוֹכֵר אֵת הַפּוֹעֲלִים מִתְּנָה שׁוֹמֵר חֲנָם לְהִיּוֹת פְּטוּר מִשְׁבוּעָה וְהַשְּׁוֹאֵל לְהִיּוֹת פְּטוּר מִלְּשַׁלֵּם נוֹשֵׂא שְׁכָר וְהַשְּׁוֹכֵר לְהִיּוֹת פְּטוּרִים מִשְׁבוּעָה וּמִלְּשַׁלֵּם וְכֵן פֶּסֶק הַרְמַב"ם הַלְכוֹת שְׁכִירוֹת פֶּרֶק שְׁנֵי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ מִתְּנָה שׁוֹמֵר חֲנָם לְהִיּוֹת פְּטוּר מִשְׁבוּעָה וְהַשְּׁוֹאֵל לְהִיּוֹת פְּטוּר מִלְּשַׁלֵּם וְכֵן מִתְּנָה בְּעַל הַפְּקֻדוֹן עַל שׁוֹמֵר חֲנָם אוֹ נוֹשֵׂא שְׁכָר וְשׁוֹכֵר לְהִיּוֹת חֲזִיבִים בְּכָל כְּשׁוֹאֵל שְׁכָל תְּנָאִי בְּמִמּוֹן אוֹ בְּשְׁבוּעוֹת שְׁלֵם מִמּוֹן קִיָּים וְאִין צָרִיךְ קִנְיָן וְלֹא עֲדִים.

הָרִי לֵךְ בְּהַדְּאָ דְמִהֲנִי תְּנָאִה לְפְטוּר מִהַשְׁבוּעָה הַמְּחַוִּיבָת לוֹ מִן הַתּוֹרָה בְּמִמּוֹן אִפִּי בְּלֹא קִנְיָן כֹּל שֶׁכֵּן בְּנִדּוֹן דִּידוֹן בְּשְׁבוּעָה דְרַבְּנָן וּבְקִנְיָן וְשְׁבוּעָה שְׁנִיתָחֲזִיבוּ לְקִיָּים כֹּל פְּרָטִי הַשְּׁטֵר וְכֵן פֶּסֶק הַטוֹר חוֹשֵׁן הַמְּשַׁפֵּט סִימָן ש"ה וְגַם כְּתוּב הַטוֹר סִי ע"א וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְאִין פְּטוּר מוֹעִיל אֵלָא לְעֲנִין אִם שְׁטֵר שְׁוֹתְפוֹת הוּא פוֹטְרוֹ מִשְׁבוּעַת הַשְּׁוֹתְפִין וְכו' עַד שְׁלֵא הָאֲמִינוּ שְׁמַעוֹן אֵלָא מִשְׁבוּעַת הַשְּׁוֹתְפִין שֶׁהִיָּתָה מְשֻׁלֶּת עֲלָיו לִישְׁבַע וְכו' הָרִי לֵךְ בְּבִירוֹר שְׁתְּנָאִי הַנְּאָמְנוֹת מוֹעִיל לְפוֹטְרוֹ מִהַשְׁבוּעָה הַמְּשֻׁלֶּת עֲלָיו מִן הַדִּין מִשׁוּם דְּכָל תְּנָאִי שְׁכֵּמִיָּה תְּנָאִי קִיָּים וְכֵן הַדִּין לְמַלְוָה שֶׁהִתְּנָה עַל הַלְוָה שֶׁהִיָּה נֶאֱמָן בְּכָל עֵת שִׁיאֲמַר שְׁלֵא פָּרְעוּ הָרִי זֶה נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה וְכֵן כְּתוּב הַרְמַב"ם פֶּרֶק ט"ו הַלְכוֹת מְלוּנָה וְלוּנָה וְכְתוּב עֲלָיו הָרִב הַמְּגִיד לֹא מְבַעֵיָּא בְּמַלְוָה בְּשְׁטֵר דַּע"כ כִּי הִיָּמְנִיָּה בְּלֹא שְׁבוּעָה הִיָּמְנִיָּה דָּאִי בְּשְׁבוּעָה לֹא הִיָּה צָרִיךְ לְנֶאֱמוֹנָתוֹ אֵלָא אִפִּי בְּמַלְוָה עַל פֶּה הַדִּין שְׁנוּטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה וְכֵן כְּתוּב הַרְמַב"ם בְּתְּשׁוּבָה וְכֵן נִרְאֵה מִדְּבָרֵי רַבִּינוּ שְׁאֲפִילוּ בְּמַלְוָה עַל פֶּה הַדִּין כֵּן וְכֵן עִיקַר דְּסִתְּמָה נֶאֱמְנוֹת בְּלֹא שְׁבוּעָה מְשַׁמַּע וְכֵן כְּמַה"ר יוֹסֵף קָאָרוֹ נר"ו כְּתוּב בְּסִימָן ע"א בְּשֵׁם בְּעַל הַתְּרוּמוֹת

דאפילו במלנה על פה שהאמינו נוטל בלא שבועה וכולה שמעתין דפרק פל הנשבעין במלנה על פה היא ולא מצריכין ליה לאשבועי פלל וכינן שפן בנדון דידן אפילו יהא מלנה על פה מהניא ליה הימנותיה לה"ר אישטרוק הנזכר ונוטל בלא שבועה פלל ואפי' יביאו השותפין הנז' עדי' פנגדו לא מהניא להו שהרי האמינוהו פשני עדים פשרים וכמו שכתב הטור סימן ע"א ואם כתב תהא נאמן עלי פשני עדים אפילו הביא מאה עדים הוא נאמן מהם ונוטל בלא שבועה וכן פסק הרמב"ם הלכו' מלנה ולנה פרק ט"ו: ועוד אני אומר שאפילו יפרעו השותפים הנז' לה"ר אישטרוק הנזכר פל מה שיטעון מהם לא יוכלו אחר כף לתבוע ממנו ולומר לקחת ממנו מעות שלא כדין להביאו לידי שבועה לפי שכתוב בשטר שהאמינוהו פשני עדים פשרים בלי לחייבו שום שבועה קלה ונחמורה הלשון פוטרו לגמרי מפל שבועה בין בתחילה בין בסוף וראיה הטור סימן ע"א כתב בעל התרומות מה שנהגו לכתוב בטופסי השטרות בלא שום שבועה קלה ונחמור' לעול' למה צריך פינו שהאמינו פשני עדים הפל בכלל אלא נפקא מינה שלא יוכל להשביעו לא בתחלת הפרעון ולא בסוף הפרעון שאפילו אחר הפרעון אם אמר לו השבע לי שלא לקחת ממון זה שלא כדין זה יכול לומר לו אשבע לך מפל ממון שבעולם חוץ מממון פלוני שלא אשבע לך עליו שפטרתי ממנו מפל שבועה בעולם מה שאין כן כשלא כתב לו אלא שהאמינו עליו פשני וכו' עד לפיכך אם כתב לו בנאמנו' שיהא נאמן בלא שום שבועה קלה ונחמורה וגילגול לא משתבע לא בתחלת הפרעון ולא בסוף הפרעון וכן כתב הראב"ד: פלל העולה מדברי דבה סלקינו ונחתינו דנאמן ה"ר אישטרוק הנז' על פל מה שיטעון ויאמר נגד השותפי' הנזכרים במה שהאמינוהו כמו שכתוב בשטר ואפילו יביאו עדים פנגדו ה"ר אישטרוק נאמן בלי שום שבועה קלה ונחמורה לא בתחילה ולא בסוף זולת חרם סתם כמו שכתבו הפוסקים דלא מהניא נאמנות לחרם סתם: אחר שכתבתי מה שכתבתי לשמע אונן שמעתי שיש מגמגם בזה בבחינת שאין לנאמנות הזה קצבה וכסברת הרמב"ם שכתב פרק כ"ה הלכות מלנה ולנה דאין אדם משתעבד בדבר שאינו קצוב לזה נראה לעניות דעתי שמלבד שפמה גדולי' ומורי הוראה חלוקי' על הרמב"ם בסברא זו הרמ"ב ונהראב"ד והרש"ב בא והר"טבא כמו שהביא כמהר"ר יוסף קארו נר"ו ח"ה סי' ס' וכתב הר"טב"א שאגדולי בעלי הורא' לא הסכימו עם הרמב"ם ורבותי עושים מעשה בכל יום לפי שהדבר מוכרח להם מפמה מקומות וכו' ולכן במקום שפמה גדולים רבים ועצומים חולקים עליו אינו מן התמה שלא שלסמוך עליו מפל מקום מציון למימר דבנדון דידן אפילו הרמ"בם מודה וזה דעד פאן לא קאמר הרמב"ם שאינו משתעבד בדבר שאינו קצוב אלא כשאמר לו תן לו ואני ערב וכינן שאינו יודע הדבר שחייב עצמו לא סמך דעתו שאינו יודע עיקר החיוב פמה הוא.

אבל בנאמנות דנדון דידן השותפים נתחייבו להאמינו לה"ר אישטרוק הנז' בלא שבועה במה שכתב נתחייבו השותפין אלא שהם מסופקים אם טוען אמת אי לא נתחייבו להאמינו בלא שבועה אבל קצבת החיוב כפר נודע להם בשעה שחל שעבוד הנאמנות דאי לא תימא הכי הרי כתב הרמב"ם פרק ט"ו הלכות מלנה ולנה התנה עליו שיהיה נאמן פשני עדים אף על פי שהביא עדים שפרעו הרי זה גובה ממנו בלא שבועה וכו' ואמאי לימא שהתנאי ההוא הוא חיוב בלא קצבה שאפשר שיטעון המלנה שלא פרע לו פלל או רביע או שלישי אלא ודאי פינו שאין הנאמנות אלא לפוטרו מהשבועה מהחיוב הנודע מהני

התנאי כף בנדון דידן שהאמינהו לפנטרו מלשבועה מהחיוב המוטל כפר עליהם מהגי תנאה.

ועוד דאיפא שבועה בדבר וחיובין השותפי להשלים כדי לקיים שבועתם וכמו שכתב הריב"ש סי' שמ"א בענין אסמכתא ועיון משם זהו מה שנראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רכא שאלה ראובן בא מוניציא בסחורה ומסרה לשמעון שהיה אהובו למוכרה וכשימכרה יתן לו המעות של סחורתו ואחר שמכר שמעון הסחורה אמ' לו ראובן תן לי מעות סחורתי אז השיב לו שמעון איך אתן לך מעות הסחורה שלוי היושב בויציניאה כתב לי הנני שולח לך עם פלוני ראובן הנזכר כף וכף סחורה שתקבלנה בשמי ותמכרנה בעדי והיא זאת הסחור' אשר מסרת לי למוכרה בעדך נמצא פפי הכתב הזאת שהסחור' אשר מסרתני אינה שלך אלא של לוי שהיה שולחה לי עמך והנה כתבו ואיך אתן לך מעות הסחורה וראובן בשומעו את הדברי' האלה צעק צעקה גדולה ומרה ואמ' אם אני מסרתי לך הסחורה הזאת מידי לך למוכרה בעדי ולתת לי המעות ועתה איך אתה רוצה לעכב מעותי מפני שכתב לך לוי הדברים הללו או הוא אמת שנתן לי או אינו אמת אני אשיב לו שיש לי עסקים אחרים רבים עמו באיזה פח או הרשאה או שטר אתה רוצה לעכב מעותי ולהוציא ממני מאחר שהייתי אני מוחזק בסחורה ואני מסרתי לך למוכרה תתן לי מעותי עתה כמו שנשארנו שנינו יחד ואחר כף אם תוציא שטר שאני חייב ללוי והרשאה ממנו אני אפרע לך ושמעון טוען דמאחר שהוא מוחזק בסחורה הדין הוא שיעכב המעות בשביל אותו הכתב יורנו מורינו הדין עם מי ושכרו כפול מן השמים.

תשובה נראה לע"ד שהדין עם ראובן ואין לו לשמעון לעכב הנכסים בשביל כתבו של לוי וטעמא דמילתא דלא מבעיא בנדון דידן שנראה שראובן טוען ברי ואומר שהנכסים הם שלו ואין לו ללוי עליו כלום ושמעון אינו טוען אלא שמא שהרי אינו יודע אם הנכסים ההם הם של לוי אלא מתוך הכתב ושמא לוי הוא משקר ואע"ג שהוא מוחזק בנכסים מפל מקום צריך לישבע שמעון הנפקד שהוא כדבריו כמו שכתב הטור סימן קל"ג ונהרי שמעון זה אינו יכול לישבע ועוד דלאו בעל דברים דידיה הוא שהרי אין לו הרשאה מלוי ופשיטא דאין יכול שמעון לעכב המעות אלא אפילו יודה ראובן שהמעות הם של לוי אינו יכול שמעון לעכב המעות.

וטעמא דמילתא דגרסינן בקמא פרק הגוזל עצים שליח שעשאו בעדים רב חסדא אמר הוי שליח רבה אמר לא הוי שליח ופירשו התוספות והרא"ש דאמר ליה בפני עדים לך והביא לי מעותי שפיז פלוני ולא אמר לו שישלח לו אבל אמר לו אמור לפלוני שישלח לי על ידי מעותי שבידו בהא ליכא מאן דפליג דהנוי שליח וכן נראה מתוך דברי רש"י שכתב שם מינה שליח בעדים לקבלה הימנו ופסק רב אלפס והרא"ש דהלכתא פרב חסדא דהוי שליח וכתבו ומיהו דוקא הוי שליח לענין שאחריות הדרה על המשלח דכיון דשליח הנעשה בעדים הוי שליח אי יתבינהו ניהליה ונאנסו לא מחייב באחריותו אבל אי לא בעי ההוא דאיתיה לממוניה בדידה למיתנינהו ניהליה בהאי שליחות לא פניפינו ליה בדינא למתבינהו ניהליה דהא אמרי נהרדעי כל אדרכתא דלא כתיב בה זיל דון וזכי וכו' לא אדרכתא הוא דאמר ליה לאו בעל דברים דידי את וכן נראה מתוך דברי רש"י שכתב הוי שליח ואם נאנסו בעל הבית פטור משמע דלא חשיב שליח אלא לענין פטור

האונס וכתב הרא"ש בפסקיו פ'ק הגזול עצים טעם לדבר דאע"ג דעשאו שליח חיישינן
שפא יבטל המפקיד שליחות השליח אבל כי כתב ליה זיל דון זכי ואפיק לנפשך הרי
פאלו נתנו לו במתנה ושוב לא מצי מבטל ליה וכו': הרי דאע"ג דשליח שעשאו בעדים
חשיב שליח אם רוצה הנפקד לעכב הממון שלא ליתנו לשליח יכול לעכבו וכן פסק
הטור סימן קכ"ב וכינון שפן בגדון דידן אפילו אם יש עדים מעידים על חתימת וכתבת
יד לוי שהוא פתיבת ידו ונחשבת פאלו עשאו לוי שליח לשמעון בפני עדים הרי לא
עשאו אלא לקבל המעות הנפקד ביד ראובן אבל לא עשאו שליח שיאמר לראובן שלח
לי המעות שבידך על יד שמעון שהרי פתוב בשאלה שפתב פן הנני שולח לך עם פלוני
ראובן פ' וכ' סחורה שתקבלנה בשמי ותמכרנה בעדי וכו' משמע שלא עשאו שליח
אלא לקבלה הימנו והרא"י שהרי לא כתב לוי לשמעון שום פתב שייתן לראובן שהיה
מצוה לו שייתן פקדונו ביד שמעון משמע שלא עשאו אלא שליח לקבלה אם יתן לו
הנכסים וכינון שפן אע"ג דחשיב שליח לענין אחריות הדרך לא חשוב שליח לכוף לראובן
לתת בידו הפקדון וכל שפן וק"ו אם לא יש עדים שיעידו שהוא כתב יד לוי דפשיטא
ופשיטא שלא יעכב שמעון המעות שהרי ראובן חייב באחריותו שהרי בגדולה מזאת
קאמר שמואל בגמרא אין משלחין מעות בדיוקני ואפי' עדים חתומים עליה ופסק רב
אלפס ושאלתות דרב אחאי כשמואל וכן פסק הרמב"ם פ"א הלכות שלוחין ושותפין
ונו"ל אבל אם לא היה הפתב כתב ידו שאין הלנה יודע שהוא כתב ידו או אפילו היו
פותבין בו סימנין ואותיות שבנין ביחוד אם טען ראובן ואמר לא שלחתי פתב ואחרים
רמו ב' שמעון חייב באחריותו וכן פסק הטור סי' קכ"א פל מה שפתבתי הוא לרונחא
דמילתא שהענין ברור כשמש מכמה אנפי שאין לשמעון שום דין ודברים נגד ראובן
דלאו בעל דברים דידיה הוא ואינו חייב ראובן להשיב לו על טענתו זהו מה שגראה
לע"ד ואמר לי לפי נאם הצעיר יצחק בכמ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רכב שאלה למדנו
רבינו ראובן היה אפוטרופס מלאה אלמנת לוי ומבניו יתומים ואמר ראובן לשמעון
ידעתי שאתה הולך לויניציאה הנני מוסר בידך הפתובה של לאה שתגבה אותה
מוניציאה שמת שם בעלה והניח שם מעות לבניו ולא למנתו ואמן לך אלף לבנים בעד
שכר טורחך גם אמר ראובן לשמעון אני רוצה שתלנה לי אלף לבנים על הפתובה הזאת
שאני מוסר לך כדי לפזר על האלמנה ועל היתומים וכשתגבה הפתובה תקח מאותם
המעות שני אלפים לבנים אלף שכר טורחך ואלף שתלנה לי ואם ח"ו לא תגבה הפתובה
הנני מוסר בידך מביתי משפנות זקב וקסף בעד האלף לבנים של ההלואה כדי שתפרע
מהם אלו האלף לבנים שתלנה לי אז הוציא שמעון אלף לבנים ונתנם ביד ראובן הנזכר
האפוטרופס ולקח המשפנות בידו ומסרן ביד דינה אשת ראובן האפוטרופות ואמר לה
הנני מפקיד בידך המשפנות הללו אם אגבה המעות ב"ה של פתובת האלמנה אני אפרע
מהם הכל בין שכר טורחך ובין מעות האלמנה והמשפנות הללו והיו לה ששמך הם ואם
ח"ו לא אגבה הפתובה תחזירי לי המשפנות הללו בידי שאעשה בהם רצוני מפני שהם
שלי עד שיפרע לי בעליך ראובן אלו האלף לבנים וקבלם דינה אשת ראובן על תנאי
הזה ושמעון הלה לו לזרפו דרך וניציאה ושאל פתובת האלמנה ונתנו לו פל המעות
שהניח' לוי הנזכר בין לאלמנה ובין ליתומים בכח שהוליה בידו ואחר קבלת המעות
קודם חזרתו למקום ראובן הנזכר נפטר ראובן האפוטרופס הנזכר וכשבא שמעון

למקום ראובן לתת המעות לאלמנה לאה הנזפר עכב בידו ממעותיה שני אלפים לבנים
אלף בעד שזכר טרחו ואלף שהלנה לראובן האפטרופוס שלה אז השיבה לאה האלמנה
אם נתת לאפטרופוס שלי מעות בעדי תלך ותקחם ממנו שלא נתן לי פרוטה מהם תפרע
מעותיה מהמשפנות שביד דינה אלמנת ראובן הנזפר: ודינה אלמנת ראובן השיבה אם
אני נתתייבתי לחזור לך המשפנות הנה בחיים חיייתו של בעלי גט בתנאי אם לא תקבל
המעות של כתובת לאה אבל עתה מת בעלי הנני תופס המשפנות בעד כתובתי ומה גם
שקבלת כתובת לאה והתנאי הנה שתפרע מש ושמעון טוען ואומר שאינו רוצה ליפרע
כי אם ממעות האלמנה לאה מאחר שהוא מוחזק בהם וישבע שפך הנה התנאי שאם יגבה
הכתובה שיפרע משם שני אלפים לבנים אלף שזכר טרחו ואלף שהלנה ושהוא נאמן
במיגו דאי בעי אמר לאלמנה לא ראיתי ולא ידעתי שהנפטר ראובן האפטרופוס הנזפר
מסר בידו הכתובה וההרשאות וכל הפס יורנו רבינו הדין אם הוא שיפרע שמעון ממעות
האלמנה לאה מאחר שהוא מוחזק אם הוא נאמן בשבועה ובמיגו או אם יפרע מהמשפנות
ואם יוכל להוציאם מתחת יד אלמנת ראובן מאחר שהיא טוענת שלקחם בעד כתובתה
ולא נתנה לבעלה המשפנות שהוא טוענת שלקחם בעד כתובתה ולא נתנה לבעלה
המשפנות בחיים חיייתו כי אם לעשות לו נחת רוח ושכרו כפול ומכופל מהשמים שאל
ירבו המחלוקות: תשובה פשיטא ופשיטא שאין לו לשמעון דין כנגד אלמנת ראובן ולא
על המשפנות שבידה כיון ששמעון עצמו מודה שפך התנה עמה שאם יגבה מעו' הכתובה
שיפרע האלף לבנים מהחוב מדמי הכתובה וסלק שעבודו מהמשפנות וכיון שגבה
הכתובה פשיטא דאין לו לשמעון שום תביעה על המשפנות ואפילו היו ביד שמעון
ממשפנות הנה חייב מן הדין להחזירם כל שכן עתה שהמשפנות ביד אלמנת ראובן
והיא מוחזקת שאפילו הנה שמעון מכחיש התנאי היתה אלמנת ראובן נאמנת לומר כן
הנה התנאי בינינו במיגו דאי בעי אמרה החזרתים לך וכמה טענות אחרות באופן שכלל
העולה מהדברים הוא שאין לו לשמעון דין ודברים עם אלמנת ראובן אבל יש לו לשמעון
דין ודברים עם לאה אלמנת לוי בעלת הכתובה הנגבית ויגבה שמעון מעותיו מדמי
הכתובה שגבה: וטעמא דמילת' דלא מפעיא בנדון דידן דראובן הנז' הנה אפטרופוס
האלמנה והיתומים כמו שבא בשאלה דפשיטא ופשיטא שיגבה שמעון החוב מדמי
הכתובה כיון שברשות ראובן האפטרופוס עשה מה שעשה והלנה המעות ודבר דוע
הוא שיש לאפטרופוס רשות לעשות מה שיראה שהוא טוב וכמו שכתב הרא"ש הביאו
הטור חשן המשפט סי' ר"ץ וז"ל כי אפטרופוס יש לו פס לעשות במקומו הנמסר לידו
בטובת בעליו כאלו הנה שלו והרמ"בם הלכות גחלות פרק י"א האפטרופוס מוציא
ומכניס ובונה וסותר ושוכר ונוטע וזורע ועושה כפי מה שיראה שהוא טוב ליתומים
וכו'.

ועוד כתב הרמב"ן הביאו הטור סימן קי"א שאם לון ב"ד או אפטרופוס של יתומים
לצרכם נזקקין לנכסיהם ומוכרין בלא הכרזה וכו' וכיון שראובן זה הנה אפטרופוס
וטוען שמעון שלנה ראובן המעות לצורך האלמנה והיתומים שפך אמר לו ראובן בשעה
שלנה המעות כמו שבא בשאלה פשיטא דנאמן שמעון ויקח המעות שהלנה מאותם
המעות שתחת ידו במיגו דאי אמר החזרתים ונתתים כבר אלא אפילו לא הנה ראובן
אפטרופוס אלא שגנב אותו שטר כתובה ומשפנה ביד שמעון בסוף אלף לבנים לצורך

ממש לא לצורך האלמנה והיתומים היו מחייבין בית דין שתפרע לאה אלמנת לוי האלף
אש' וטעמא דמילתא: דגרסינן בקמא פ'ק ה' ומאכיל על מתני' דהמפיר כליו וספרי
ביד אחר וכו' קאמר בגמרא משפנתא שנה מאתן במאה עשו בו תקנת השוק שנה בשנה
אמימר אמר לא עשו בו תקנת השוק מר זוטרא אמר עשו בו תקנת השוק והלכתא עשו
בו תקנת השוק ופי' רש"י תקנת השוק שקנאו לוקח בפרהסיא ולא הבין בו שנגב עשו
תקנה שישלם לו בעל הבית מעות וכן פסק הרמב"ם הלכות גניבה פ'ק ה' וז"ל משפן
הגניבה בין שמשפנה ביתר על דמיה או בפחות מדמיה הבעלים נותנים לבעל המשפון
וחזרין ועושין דין עם הגנב אלא אם כן היה הגנב מפורסם וכו' אף בגדון דיין פינן שטר
כתובת לאה באלף אש' ביד שמעון אפילו היה גנוב עמו היתה חייבת לאה לתת האלף
אש' לשמעון מפני תקנת השוק פינן שראובן לא היה גנב מפורסם ואחר כך לאה תעשה
דין עם ראובן כל שכן עתה שברשות לאה משפן ראובן שטר הכתובה ביד שמעון שהרי
נתנו הרשאה לשמעון שילך ויגבה כתובתה ועוד ששמעון מוחזק והמעות הם תחת ידו
דפשיטא ופשיטא שיתפרע האלף לבנים שהלוה על שטר הכתובה וכן פסק הטור סימן
שנ"ו וז"ל משפן הגניבה בין שלקח עליה מעות בשוניה או יותר או פחות משניה עשו
בו תקנת השוק וצריך ליתן למלוה את הדמים שהלוה לגנב וכן פסקו כל הפוסקים סוף
דבר ששמעון יקח מעותיו מדמי גביות כתובת לאה אלמנת לוי ואין בזה שום ספק לע"ד
ואמר לי לבי אני הצעיר יצחק בכ"ר שמואל רכג שאלה הלא למשמע און מליו תבחן
שמעה אוננו ותבן לה על ענין המעות אשר הוגד מקדמת דנא שהניח הגביר כה"ר יצחק
אלקביץ ז"ל קצת מעות קדש בתוך נכסיו וכפי מה שהעידו הגידו מגידי אמת גופא
דעובד' הכי הוי שאחר שנפטר הגביר הנז' נ"ע פתחו בם דרוקפסי ממוני הק"ק י"א
התיבה אשר היו כתובה פלי כסף וכלי זהב וכתובה מצאו חבית אחת קטנה וכתובה מעות
ושאלו למשרתי הבית מה טיבה של חבית זאת והשיבו להם דבר שהיו המעות ההם קדש
שהיה מפריש בכל שבוע ושבוע שהיה נותן מעות לסוחרים שהם המעות הנקרא קרי"ג
מאש בלעז והיה נותן אותם בתוך החבית הנזכר ושהיה דעת הנפטר לעשות מעות הללו
צדקה וחסד ונמצא שם מי שאמר שהיו המעות קרובים לי"ז אלפים לבנים ופתחו החבית
ומצאו לבנים וזהב קרוב לתשעה אלפים לבנים ומצאו כתוב על החבית מכתבת ידו
אני חייב שני אלפי לבנים ואז אמרו הממונים לאיש אשר העיד שהיו קרוב לשבעה
עשר אלפים לבנים שעדיין היה חסר מהחשבון ההוא והשיב שהוא היה יודע שהלוה
מאותם המעות לכותים אבאגי"ש קרוב למאה סולטאניש והלכו ושאלו את האבאגי"ש
והודו שהיו חייבים כמו חמשה אלפים לבנים ואמרו מסיחים לפי תומם שכאשר לקחו
אותם אמר להם הגביר הנז' נ"ע שהם ממעות ואקוף שלו וגם הגביר כה"ר משה טרוגאש
העיד בתורת עדות שהיה מקבץ המעו' הללו לשם הקדש והיה נותן אותם בחבית
הנזכר ושהוא היה נושא ונותן עמו ובכל שבוע שהיה נוטל מעות ממנו היה הוא בעצמו
פושט ידו ולוקח מהמעות בכל חפצו ונותן בחבית ושפל המעות ההם מאז ועד היום
שנפטר היה נותן אותם בחבית הנזכר לשם הקדש וכל משרתי הבית וה"ר עובדיה וה"ר
חיים עדילה ואחרים כלם פה אחד ענו ואמרו שהמעות ההם הם קדש ושאלו להם
ליורשים רשות להשתמש בהם ואחר זמן מה יען נכתב ונחתם מפה שאלוניקי שיתנו
חלק מהמעות התם לאחיו הזקן ומספן ה"ר יהודה אלקאביץ יצאו מערערים ואומרים

שָׁאִין לְהוֹצִיא הַמְעוֹ' מִחֻזְקַת הַיּוֹרְשִׁים שֶׁכָּל נֶכְסֵי הַנֶּפֶטָר בְּחֻזְקַת הַיְתוּמִים עוֹמְדִים וְהֵם חוֹל וְעַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁאֵלּוּ מִמֶּנּוּ פְּדַת מַה לַעֲשׂוֹת בְּמַעוֹ' הִלְלוּ אִם יֵשׁ כַּח בֶּיַד אֲפוּטְרוֹפוּסֵי הַיְתוּמִים לִיגַע בָּהֶם אוֹ אִם הֵם קִדְשׁ לַה' כְּפִי מַה שֶׁהוּעַד מִתְחַלֵּ' כִּי יֵשׁ אֲנָשִׁים נֹגְשִׁים אֶל ה' שֶׁמְעוּ מִפִּי בְּחֵיִב שֶׁהֵיָה גּוֹמֵר וְאוֹמֵר לְתַת מְעוֹת לְחֻבְרַת תַּלְמוּד תּוֹרָה אֲשֶׁר פֶּה שֶׁאֵלוֹנְקֵי יַע"ה וְעַל כֵּן רָאוּי לְלַבֵּן הַדְּבָרִים וְלַהֲעֲמִידוֹן עַל בְּוִרְיָנוֹ: תְּשׁוּבָה בְּנִדּוֹן הַזֶּה צָרִיךְ לְבַרֵּר וְלְלַבֵּן שְׁנֵי עֲנִינֵי אֶחָד לִידַע אִם הַמְעוֹת הַנּוֹ' הֵם בְּחֻזְקַת חֻזְלִין אוֹ בְּחֻזְקַת הַקִּדְשׁ שְׁנֵי אֶרֶץ אִם תִּמְצָא לוֹמ' שֶׁהֵם הַקִּדְשׁ לְמִי יִחְלְקוּ אוֹתָם הַמְעוֹת וְלִכֵּן אֲשִׁיב עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן וְאוֹמֵר אֲנִי דְּפָשִׁיטָא וּפְשִׁיט' שֶׁהַמְעוֹת הַנּוֹ' הֵם בְּחֻזְקַת הַקִּדְשׁ דְּהָא אֲפִילוּ לֹא יִהְיֶה אֲלָא סָפֵק יֵשׁ לָנוּ לֹמֵר שֶׁהֵם הַקִּדְשׁ: וְרֵאזִיָּה לְזֶה שֶׁכַּתֵּב הַמְרָדְכֵי בַּהֲגָהוֹת פ"ק דְּבִתְרָא תַנְיָא בְּתוֹרַת פְּהָנִים בְּפִרְשַׁת קְדוּשִׁים מִנִּין שֶׁסָּפֵק לְקַט לְקַט סָפֵק פֶּאֶה פֶּאֶה סָפֵק שְׂכָחָה שְׂכָחָה ת"ל לְעֵנִי וְלַגֵּר תַּעֲזוּב אוֹתָם וּבִירוּשָׁלַיִם אָמְרוּ מִנִּין שֶׁסָּפֵק לְקַט לְקַט רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר קָרָא עֵנִי וְרַשׁ הַצְּדִיקוֹ הַצְּדִיקָהּוּ בְּמִתְנוּתוֹ וְהוֹאִיל וְנִפְקָא לֹן דְּסָפֵק לְקַט לְקַט וְכֵן פִּיָּאָה וּשְׂכָחָה יֵשׁ לִי לְלַמּוּד מִכָּאן דְּהוּא הַדִּין סָפֵק צְדָקָה צְדָקָה דְּכֻלְהוּ מִתְנוּת עֲנִיִּים נִיגְהוּ וְכִי הֵיכִי דְדַרְשִׁישׁ רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי הַצְּדִיקָהּוּ בְּמִתְנוּתוֹ הֵכִי נָמִי אִיכָּא לְמִימַר הַצְּדִיקָהּוּ בְּצְדָקָה דְּצְדָקָה הֵינּוּ מִתְנָה הַלְפָּה אוֹמֵר אֲנִי הַמְחַבֵּר מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מְעוֹת וּמְסַפְקָא לִיהָ אִם הֵם שֶׁל צְדָקָה אִי לֹא חֵיִיב לִיתֵּן אוֹתָם לְצְדָקָה עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ אַז"ק: הֵרִי לָהּ רֵאזִיָּה בְּרוּרָה שֶׁאֲפִלֵּי עַל הַסָּפֵק הֵם בְּחֻזְקַת הַקִּדְשׁ כֹּל שֶׁכֵּן בְּנִדּוֹן דִּין דְּאִיכָּא כְּמָה אֲנִי מְדוּנָה מוֹכִיחוֹ וְרֵאזִיָּה בְּרוּרוֹת שֶׁהֵם הַקִּדְשׁ דְּפָשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שֶׁהֵם בְּחֻזְקַת הַקִּדְשׁ וְזֶה דְּאֲפִילוּ אִין כָּאן כִּי אִם כְּתִיבַת יַד הַנֶּפֶטָר הַכְּתוּב בְּחֻבְרַת הַנּוֹזֵכַר אֲנִי חֵיִיב ב' אֲלֵפִים לְבָנִים סְגִי לְהַעֲמִידוֹן בְּחֻזְקַת הַקִּדְשׁ וְזֶה שֶׁאִם הַמְעוֹת הֵינּוּ חֻזְלִין מַה חֵיִיב יֵשׁ לוֹ שֶׁהַפֵּל שֶׁלוֹ וְאִין מִי שֶׁיִּטְעוֹן שֶׁהֵם פְּקֻדוֹן בְּיָדוֹ אֲלָא וְדָאִי מוֹכִיחַ מִתּוֹכוֹ שֶׁהֵם הַקִּדְשׁ וְלֹא הֵוָה שֶׁלוֹ וְכַתֵּב הַמְרָדְכֵי שֶׁם בַּהֲגָהוֹת שֶׁאִם מְצָא פִּיס עִם מְעוֹת כְּתִיבַתוֹ וְכַתוּב עָלָיו שֶׁהֵם שֶׁל צְדָקָה סְמִכִּין אֶכְתִּיבָהּ וְכוּ' וְהוּוּ הַקִּדְשׁ כֹּל שֶׁכֵּן הַשְּׂמָא דְּאִיכָּא כְּמָה וְכְמָה עֲדִים מִבֵּית וּמְחוּץ מְעִידִים בְּבִירוֹר שֶׁהֵם הַקִּדְשׁ דְּפָשִׁיטָא דְּהוּוּ בְּחֻזְקַת הַקִּדְשׁ: וְאִם תֵּאמַר הָא אֲמַרִּין בְּסִנְהֶדְרִין פְּרָק זֶה בּוֹרֵר תְּנוּ רַבָּנִין אָמַר לְהֵן אֶחָד אֲנִי רֵאזִיָּה אֲבִיכֵן שֶׁהַטְּמִין מְעוֹת בְּשִׁדָּה תִּיבָה וּמַגְדֵּל וְאָמַר שֶׁל פְּלוֹנִי הֵן שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי הֵם בְּבֵית לֹא אָמַר כְּלוּם בְּשִׁדָּה דְּבָרֵי קִיָּמִין כְּלוּם שֶׁל דְּבָר כֹּל שֶׁכֵּיִדוֹ לִיטְלוֹן דְּבָרֵי קִיָּמִין אִין בְּיָדוֹ לִיטְלוֹן לֹא אָמַר כְּלוּם וְכֵן פְּסֵק הַרְמַב"ם הִלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְנָה פ"י וּבְנִדּוֹן דִּין הַמְעוֹת הֵן בְּבֵית וְאִין בְּיָדוֹ לִיטְלוֹן וְלִית כָּאן מִיגוֹ וְנִמְצָא שֶׁלֹּא אָמְרוּ כְּלוּם וְהֵרִי הַמְעוֹת בְּחֻזְקַת הַיּוֹרְשִׁין וִי"ל דְּהֵנִי מִיָּלִי כְּשֶׁאִין מְעִיד עַל זֶה אֲלָא אֶחָד וּכְלִישְׁנָא דְּבִרְיָתָא דְּקִתְנֵי אָמַר לְהֵן אֶחָד וְכִינּוֹן שֶׁאִינוּ אֲלָא אֶחָד אִינוּ נֶאֱמָן אֲלָא מְטַעַם מִיגוֹ דְּאִי רוּצָה נוֹטְלוֹן וְנוֹתְנָן לְאוֹתוֹ שֶׁהוּא מְעִיד עָלָיו כְּמוֹ שֶׁפִּי רש"י אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ שְׁנַיִם שֶׁמְעִידִין כְּפֶה אֲפִילוּ אִין בְּיָדוֹ לִיטְלוֹן נֶאֱמָנִין וְכִדְמִנְיָא בְּסִיפָא דְּהֵיָא בְּרִיָּתָא דְּקִתְנֵי הֵרִי שֶׁרָאוּ אֶת אֲבִיָּהוֹן שֶׁהַטְּמִין מְעוֹת בְּשִׁדָּה תִּיבָה וּמַגְדֵּל וְאָמַר שֶׁל פְּלוֹנִי הֵן שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנֵי הֵן אִם כְּמוֹסֵר דְּבָרֵי קִיָּמִין אִם כְּמַעֲרִים לֹא אָמַר כְּלוּם וּפִירְשׁ רש"י אִם כְּמוֹסֵר אִם נִרְאָה לְהֵם כְּמוֹסֵר דְּבָרֵי לְבָנָיו בְּאֵמַת אִם כְּמַעֲרִים שֶׁלֹּא יִחְזִיקוּהוּ כְּעֲשִׂיר וְכוּ'.

וְכֵן פְּסֵק הַרְמַב"ם שֶׁם בְּפֶרֶק הַנּוֹזֵכַר הֵרִי שֶׁלֹּא תִּלָּה הַעֲנִין כְּשֶׁהֵן שְׁנֵי שִׁיָּהָה בְּיָדוֹ לִיטְלוֹן אֲלָא שֶׁלֹּא יִהְיֶה כְּמַעֲרִים וּבְנִדּוֹן דִּין כְּפִי מַה שֶׁבָּא בְּשִׁאָלָה הֵן מְעִידִין שִׁיָּהָה הַנֶּפֶטָר נוֹתֵן

המעוות הנזכר שם לשם הקדש בכל לבו ובכל נפשו בלי שום מין ערמה וכיון שפן פשיטא ופשיטא שהמעוות הללו הן בחזקת הקדש ואין להם ליתומים שום זכות בהם: ואחר שזכינו לדין זה שהמעוות הללו הם הקדש מי הוא זה ואיזה הוא אשר ימלאנו לבו לומר שאין לחברת ת"ת אשר בשאלוניקי זכות וחלק גדול ומנה יפה במעוות הללו וכמו שאבאר וזה דאף על גב דתניא במגילה פ"ק ב"ג העיר ב"ג העיר שהלכו לעיר אחרת ופסקו עליהן צדקה נותנין וכשהו באין מביאין אותם עמהם ויחיד שהלך לעיר אחרת ופסקו עליו צדקה תנתן לעניי אותה העיר.

והטעם הוא כמו שפ"ב פתבתי זה ימים ושנים בפסק אחד שפשהו יחיד מסתמא בטיל דעתיה אצל ב"ג העיר וכשהו נודר ודאי נודר לדעתם ולכן תנתן לעניי אותה העיר אבל כשהם רבים לא בטלו דעתם אצל ב"ג העיר ולא נדרו אלא לדעתם ואמדינו דעתיהו אצל עניי עירם וכיון שפן בנדון דידן הוא יחיד וראוי שתנתן אותן המעוות לעניי אותה העיר ולא לעניי עיר אחרת ליתא מפמה טעמי דא שכתב המרדכי פ"ק קמ"א דבתרא יחיד שפסק צדקה וכו' היינו שפסק צדקה עם ב"ג העיר שאינו יכול לשנות מדעת ב"ג העיר אבל יחיד שהתנדב צדקה לעצמו יש בידו ליתנו לכל מי שיחפוץ ושלום יצחק בר אב"ה: הרי שכתב דדוקא כשפסק עם ב"ג העיר משום דאמרינן שלדעתם נדר ובטיל דעתיה אצלם אז אינו יכול לשנות מדעת ב"ג העיר אבל בנדון דידן לא פסק זה המעוות עם ב"ג העיר אלא הוא לעצמו לבדו בביתו וכיון שפן אינו משועבד לאנשי עירו אלא הרשות נתונה בידו ליתנו למי שירצה אם היה בחיים ועכשיו שמת אמדינו דעתיה ליתנו למי שרגיל אצלו וכן משמע מתוך לשון הברייתא שכתבתי שכתב ויחיד שהלך לעיר אחרת ופסקו עליו צדקה וכו' משמע שפוסק עמהם לא לעצמו לבדו ועוד כתב המרדכי שם על מעשה ביהודית שנתפסה ונאמר רבי אליעזר ממיז שצדקה ב' דינרין לצדקה וכו' עד נאפי' את"ל דהלכה כת"ק דקאמר ינתנו לעניי אותה העיר אין לכוף היורשים ליתנם לעניי אותה העיר כי כן מנהג שהרבה עשירים נפטרו בצרפת ובשאר מקומות והיו נודרים לצדקה דבר גדול ולא היו נותנים אותה לעניי אותה העיר אלא מחלקין לכאן ולכאן כמו שראו בעיניהם שהדבר ידוע עכשיו שאינם מתפוננים לעניים מועטין שבאותה העיר ולא הפל לאורחים הבאים מחוץ לעיר ואז היו ישראל מרובין בעיר אחד ועניים מרובים בעיר לחלק להם צדקה יותר מעכשיו וכו' ושלום יצחק בר שמואל: הרי שכתב שאע"פ שפסקה עם ב"ג העיר לא ינתנו לעניי אותה העיר אלא מחלקין אותו לכאן ולכאן כיון שהעניים שם בעיר ההוא מועטים ובנדון דידן גלוי וידוע ומפורסם הוא כי סידרוקפסי אין שם עניים לסוף גדול בזה שפא בשאלה נדאי שאפי' היה הנפטר פוסק אותם המעוות במעמד אנשי העיר אמדינו דעתיה שאין פנונתו לעניי אותה העיר לבד אלא לחלקם לכאן ולכאן כל שפן השתא בנדון דידן שהפרישם לצדקה הוא לעצמו לבדו כמו שפ"ב פתבתי: ועוד בר מן דין כפי הנשמע כל הדברים בעיר סידרוקפסי הם נגדרים ונקראים על שם קהילות שאלוניקי בכל ענינם במסים וארנוניות ובכל פרטיהם וצדקותיהם ולכן לא חשיבא סידרוקפסי אצל זה הענין עד שנאמר תנתן לעניי אותה העיר שהרי כל היחידים העומדים שם עיניהם ולבם בכל עיניהם פאן בשאלוניקי כל הימים.

ועוד בר מן דין אפ"י תהיה עיר חשוכה בפני עצמה לזה הענין פינון שאין שם עניים לסוף גדול פזה פשיטא ופשיטא שתנתן לעיר הקרובה אצלה וכמו שכתב רבינו ירוחם במשרים נתיב כ"ד בשם התוספות תנו מאתים זוז לעניים יתנו לעניי אותה העיר ואם אין בעיר עניים יתנו לעניי עיר הקרובה וכיון שפן אין לה עיר קרובה וחשוכה פשאלוניקי שהרי אפ"י הדרים בארץ רחוקה עיניהם ולבם שם בחברת ת"ת שהוא תל שהפל פונים בו דהפוף בה דכלה בה עניי העיר ועניי עולם ותלמוד תורה פנגד פולם ולכה כ"א מקדיש חלקו אפ"י בהיותו בקצוי העולם להיות לו חלק וגורל בקהל ה' פל שפן זה הנפטר נ"ע שהי' תושב שאלוניקי וכל ימיו עיניו ולבו פאן פל הימים דפשיטא ופשיטא דאמדינו דעתיה שעיקר הפרשתו לצדקה היתה לחברת ת"ת שהיה רגיל בה כמו שפא בשאלה פי אנשים נגשים אל ה' העידו ששמעו מפיו גומר ואומר כמו שפא בשאלה לתת מעות לחברת ת"ת שהרי בגדולה מזאת פסק הר"ן בתשובותיו סימן ע"ה ראובן היה שכיב מרע בארץ צרפת וציוה לביתו ושאל לא' מן העומדים לפניו כמה חברות יש בפריניין ויען אליו ארבעה ואז אמר ראובן הנני עוזב לד' חברות שבפריניין סוף פלוני יתחלק בדרך שנה ונהה בעיר חמש חברות רשומות ואלו הן ת"ת ונחלין ומאור וצדקה וקברים וכו' וזה המצוה היה מקדמת דנא ממנויי הקברים והמנהג היה בפריניין פשוט על העולה לקרוא בתורה וידור נדר סתם לד' חברות פכרע לאלו הד' ת"ת ונחלין ומאור וצדקה וחברת קברים לחלק יצתה וכו' והשיב שפיון שראובן היה רגיל בחברת קברים נמצאת אותה חברה זוכה ברביע מן ההנחה ואף על פי שפשט המנהג שהנודר סתם לד' חברות פכרע לכלם חוץ מחברות קברים: הרי שבנודר סתם אומדין דעתיה לומר שפיון למה שהיה רגיל אפילו שהוא נגד מנהג הקבוע בעיר פל שפן בנדון דידן שהמנהג הקבוע בכל גלילות ישראל פל פוסקי צדקה פוסקי לחברת ת"ת שהוא תל שהפל פונים בו וגם דעת הנפטר נ"ע הנז' דעתו עליה כמו שפא בשאלה דפשיטא ופשיטא דעיקר אותם המעות הם לחברת ת"ת ועל פן אומר אני פי המעו' הנז' דרוך פלל הם קדש שאף על פי שכתב ונחתם מפה שאלוניקי שיתנו חלק מהמעות ההם לאחיו הנזון מוסכן הר' יאודה אלקביץ לא בשביל זה יש לערער ולומר שהם חולין כמו שפא בשאלה שמאחר שה"ר יהודה הנז' הוא מוסכן עני ונדל והוא אחיו אין לה צדקה גדולה מזאת כמו שפסקו פל הפוסקים והרמ"ם פ"ז הלכות מתנות עניים פכתב עני שהוא קרובו קודם לכל אדם ואף על גב דבנדון דידן לא גילה למי היה רוצה לחלק המעות פכתב המרדכי בהגהו' פרק קמא דבתרא אם נדר צדקה בסתם ולא גילה בדעתו בשעה שנדר למי רוצה לחלקה יכול ליתן הפל לעניי קרוביו שפל הנודר על דעת תורה נודר והתורה אמרה ענייה קודמין וגם אין לומר פיון שהוא עני קרובו שהפל שלו שהרי פכתב המרדכי בפרק קמא דבתרא בשם הה"ר אברה' ז"ל המפריש מממונו לצדקה ויש לו קרוב בעיר אינו רשאי לתתה לקרובו לבדו אלא לגבאי העיר יתנהגו והם יחלקוה פראוי לכל א' וא' וכן פסק ריב"ש וכן נראה מתוך דברי הרמב"ם ז"ל הלכות מתנות עניים פרק ששי לכן ראוי לאפטרופוסים או ממונים שבסירוקאפסי שיבחנו שדעת פל העולם קרוב ורגיל אצל חברת ת"ת ובפרט הנפטר הנזכר כמו שפא בשאלה וגם ההוצאה המרובה הצריכה אליה לפרינס עניי העיר ועניי עולם ות"ת פנגד פלם ובעצת חכמי העיר הזאת יצ"ו יחלקו מזה המעות מנה יפה וחשוכה לחברת ת"ת דאנו סהדי דניחא ליה לנפטר הנזכר ז"ל פי היכי דתיגוי ליה פפרה

לנפשו ותלך לפניו צדקתו וזרעו ירש ארץ זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי נאום הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רכז שאלה מעשה שהיה פה היה שביום שבת קדש ח"ה של פסח שנת ה' ש"ל קמו רבים מאנשי סגולה יחידי ק"ק לישבואה יע"א ונמנו ונמרו ביניהם להתיר הסכמה אחד שקבלו עליהם זה כמה שנים להיות זקוקים ומחוייבים לשמור לעשות כל מה שיגזרו עליהם שבעה גרות המאירים ומזהירים הלא הם הגבירים והנשאים פלוני ופלוני יצ"ו הן במנוי פרנסים מהקהל הנזכר או גזברים או מעריכים או אנשי מעמד או ישיבת בית הפנסות וכל שאר עניני הנלוים להנהגת הק"ק יצ"ו קבלו עליהם חומרת נח"ש לשמור ולקיי' כל מה שיגזרו עליהם השבעה הנז' לזמן עשר שנים וגם כתוב בהסכמה ההיא ונשבענו פלנו חתומי מטה לשמור לעשות ככל הפתוב וכו' ולראות יחידי הק"ק הנז' שהיו אסורי בזיקי' מפח הסכמה זאת נאמנו ונמרו להתירה וקם שלוחם ועלה לתיבה בתוך קהל ועדה בהיות הקהל מלא על כל גדותיו ואמר דעו רבותי שהסכמה אשר הספכמו להיות נזקקים למאמר השבעה הנז' אנו מסכימים עתה להתירה ונהרי היא בטלה ונשובה פחד הנשבר וכדבר שאין בו ממש וכל אנשי הק"ק עמדו לא ענו עוד ואין פוצה פה ומצפצף: ובראות יחידי הק"ק הנז' שהותרה ההסכמה נתקבצו ביום שבת קדש הנז' בשעת המנחה וביררו ביניהם ומינו פרנסים ומנהיגים ואנשי מעמד להנהיג ולהדריך הק"ק יצ"ו כדרך ומנהג כל הק"ק אשר בגולה ועמד שלוחם בתוך הקהל י"צו והכריזם ופרסמם כדי שיידעו כל הקהל מי הם הפרנסים המנהיגים הממונים על הקהל ולא מיחה שום אדם על זה ויהי ממחרת בהיות הבקר נתקבצו וששה מהגבירים והנשאים הנבררים להיות שא' מהשבעה לא היה בעיר זה כמה ימים ולכן נקבצו הששה וקצת מאנשי יחידי סגולה מהק"ק יצ"ו ונתרעמו ואמרו שהאנשים אשר ברו פרנסים בקהל מבלי רצון השבעה הנז' עברו תורות חלפו חוק הפרו ברית עולם מפח ההסכמה הנז' ולכן הגבירים הנז' שלחו אלי והלכתי לפניהם ונתרעמו לפני וראיתי ההסכמה הנז' אז אמרתי הנה באתי ומגלת ספר פתוב עליה' אבל צריך לידע מה בפיהם ומה יענה מלאכי גוי אז שלחו וקראו לשנים או ג' מיוחדים מהקהל וקראתי לפניהם את כל תקף ההסכמה הנז' ענו ואמרו שהאמת פה היה שנעשת' ההסכמה ההיא אבל פנת ההסכמה ההיא היתה לתקן ולישר ולהדריך הנהגת הק"ק יצ"ו לפי שכל העם הזה על מקומו יבא בשלום וכמו שנראה מתוך לשון ההסכמה שכתוב בה שהשלום ממנו תוצאות חיים וכו' ואחינו ענו לנו שלום וכו': ועתה ראינו בעינינו שההסכמה נהפכה פקשת רמיה פי ממנה תצא מלחמה גדולה וחלוק לבבות וזה להיות פי היו עשוקים ורצוצים במסים וארנוניות והפרעניות ואין לאל ידם שישמעו קולם להיות שהשבעה גבירים היו משעבדי אותם פעבדים נמכרים והיו אומרי' שאחרי דבריהם לא ישנו בלי טענה ובלי חשבון וגם להיות שהם גבירים וגדולים לא היו משגיחים בפרטים באופן שהעניינים לא היו מושגחים בקהל לא בגילם ולא באבלם ולא היו מלוים אותם עד שאמרו שפעם אחת היה בקהל נפטר אחד והוצרכו לשפוך נושא סבל להוליכו לבית הקברות ודרך כלל שום תקנה הנהיגה בקהל' הקדש לא היה בקהל עד שאף על פי שאין קהל בעולם שלא ימנו בו פרנסים להנהיג יחידי הקהל ולהשגיח בצרכם בתביעת' וטענת' ומשאם ומתנם בקהל הזה אין פרנס שינהיגנו וישגיח עלינו ויעזרנו בתביעתינו וטענותינו באופן שהקהל היו כצאן אשר אין להם רועה וכאלו רבות שעצמו מספר שהיה

כל אחד וא' מהקהל טוען ומתרעם לכן גמרנו והסכמנו לבטל ההסכמה הנז' ולהתנהג ככל הקהלות קדושו' אשר בגולה להעמיד פרנסים וממוני' ואנשי מעמד שינהיגו וינדריכו הקהל מזמן לזמן פדרה' כל הקהילות והפרנסים והמעמד אשר שרתו נשלם זמנם ממנים פרנסים ומעמד אחר מהם עשירים מהם בנוניים מהם עניים פדרה' כל הקהלות יצו באופן שייהיה כל העם מקצה מושגחים בכל ענייניהם ולקיים עליהם מצות גמילות חסדים עם החיים ועם המתים ואין דעתם סובל להיות נחשבים כעבדים שפה להם ולא ידברו בפני השבעה הגבירים הנופרים כי עבדי הם אמר קרא ולא עבדים לעבדי' וגם קצת מהחתומים טוענים שהיו אנוסים בשבועתם ונשבעו באונס גמור שלא פרוצו'ם באופן שרבו שם הטענות ודברי ריבות ועם היות שהשתדלתי שם בכל מאמצי כחי לתקן ולפטר הענין פדי שלא יצא מזה איזו תקלה באמרי שההסכמה הנזכרת היא חזקה פראי מוצק בגזרת נח"ש ובשבועת התור' ואיך מלאם לכם להכריז פרנסים ומעמד מדעתם נגד תקנת וגזרת ההסכמה הנזכרת כי אין לאל ידם לעשות כן כי חס ושלום הם נכשלים בחוקמרא ענו ואמרו שפבר התירוה בתורה קהל ועדה בפנומבי הגדול בלי שום מעכב ופוצה פה ומצפצף באופן שלא עלי בידי לתקן את אשר עותו ומשם יצאתי והלכתי לביתי.

אחר כך ביום שני שביעי של חג הפסח באו לביתי קצת מיחידי ק"ק הנזכר ושאלו אלי על ענין ההסכמה אם היו עוברים או לא להיות שפבר התירוה אמרתי להם אל תהי קלה בעיניכם שההסכמה הנזכרת היא חמורה מאוד בקנס נח"ש ובשבועה ואין שום צד להתירה כ"א בהסכמת רוב הקהל ובהיתר השבועה מה שנוראה לי שזה הוא ענין בלתי אפשר להיות שק"ק לישבואה יע"א הוא קהל גדול לאלהים בכמות ובאיכות ואי אפשר שייספיו רוב הקהל על כך אז ענו ואמרו ודאי שרוב הקהל הספיו על כך ולהיות שהרוב הספיו עשינו מה שעשינו ולאפס הפנאי שיום ראשון היה ערב יום טוב לא חתמנו אנשי הקהל לגלות סברתה אבל אחר יום טוב נחתום כל האנשים המסכימים על זה שהם רופא דרופא מהקהל.

ויהי ביום הרביעי אחר יום טוב באו קצת יחידי הקהל הנזכר ובידם מגילה עפה וחתומים בה פמה וכמה אנשים מהק"ק יצ"ו שגלו סברתם והספיו לבטל ההסכמה הנזכר באופן שהם אומרים שהם רוב הקהל ועל כן השתדלו לקבץ קצת חכמים שלמים מרביצי תורה בק"ק יצ"ו לשאל מהם אם היו פטורים ממכשול החוקמרא פינן שהיו הרוב ובטלוהו והחכמים השלמים דחו את השעה בדברים ואני עמיהם לראות אולי בהמשך הזמן יתפשו עם שאר אנשי הק"ק הנזכר הרוצים בקיום ההסכמה ולכן אמרו להם שימתינו ליום חמישי ונדעה בינינו מה טוב ועם היות שהיו צועקים ומתרעמים לומר למה תהיה האמת נעדרת גלו לנו האמת הן לאיסור הן להיתר ויתישב דעתנו וגופנו עם כל זה לא שתנו לבנו לזאת לסבת אהבת השלום אולי יתפשו השתי פתות אחר כן ביום החמישי חזרו אנשי הק"ק הנזכר ודרשו ממני הדרישה הנזכרת והיו צועקים מר על הענין לומר למה תהא האמת נעדרת ולא תחוסו על קהל גדול בזה כי נבוכים הם רעבים גם צמאים לקחם ולמים ולשמנוע את דבר השם ועם כל זה לא אבו שמוע החכמים השלמים עד שהיתה סבה שקצת מהאנשים הנזכרים קרעו בגדיהם וצעקו בקול מר לומר שהיה משוא פנים בדבר פינן שהיו כובשים את התורה צור תעודה והיו מטיחים דברים קשים ומרים עד שחשכה וילך כל אחד איש לביתו: ויהי ביום השני בבקר בשעת תפלה נתקבצו כל

היחידים הנזכר ובאו לגבירים הנשאים אנשי סגולה ק"ק שלום יצ"ו אשר אני יושב בתוכם לשרתם ולברך בשמם וחילו פניהם למען ה' שיעשו עמי לגלות דעתי בענין היתר ההסכמה הנזכרת אם היו פטורים או נכשלים בה אז בעת ההיא נתקבצו פרנסי ומנהיגי ק"ק שלום והממונה ואנשי המעמד ורבים מחשובי יחידי סגולה מהק"ק הנזכר ונשאו ונתנו בדבר ונמנו ונמרו שאין ראוי שתהא האמת נעדרת ולהיות מסתיר ומעלים דין תורה מאיזה יחיד כל שפן מקהל גדול יצ"ו שמבקשים תורה מפי וגזרו עלי שאגלה סברתי ואני הנכבדתי להיות נזקק למאמרם ועוד שנראה בעיני דאיכא מצנה להורות להם היתרם והטעם משום שהם צועקים ואומרים שאין דעתם סובל בשום צד וענין בעולם להיות נזקקין ומשועבדים למאמר ולגזרת השבעה הנזכר מסבת הטענות הנזכר לעיל ולכן אומרים אף אם יהיה הדין שלא תועיל ההתרה אי אפשר לנו לקיים ההסכמה הנזכרת וכיון שפן ודאי דאיכא מצנה בהיתר ההסכמה זו אפילו לכתחלה כל שפן בנדון דידן לגלות להו שההתר שהתירו כבר שהיה כדין וכשורה וראיה לזה שכתב הר"ן בתשובתיו סימן נ"א וז"ל שהתירו קצת מפרשים גבי נשבע שלא ישחוק בקוביא אע"פ שאין לנו להתיר נדרו משום דעבירה הוא וכדמוכח בירושלמי ואעפ"כ כתבו שאם ברור לנו שלא ישמור שבועתו טוב לנו להתיר לו ולא יעבור על שבועתו וכו' עד כל שברור לנו שלא ישמור שבועתו אין היתר זה לדבר עבירה אלא לדבר מצנה כדי שלא יעבור על שבועתו: וכן כתוב בתשובת מימוניות מספר הפלאה סימן ד' ואע"פ שהשבועה שנשבע היתה לדעת רבים קאמר דחשיב היתר לדבר מצנה כדי שלא יעבור על שבועתו אף בנדון דידן ראוי להתיר להם ההסכמה ולהורות להם את הדרך ילכו בה להתירה לכתחלה כדי שלא יפגלו בה וכמו שכתב הר"ב ש"ז"ל סימן תס"א וז"ל ואין לה מצנה גדולה מהסיר מכשול מדרך הרבים וכו' כל שפן להורות להם שההתר שהתירו חשיב היתר: ולכן על פי כל הדברים האלה גליתי דעתי ואמרתי שאם רוב הקהל מסכימים לבטל ולהתיר ההסכמה הנזכרת יש לאל ידם להתירה ולבטלה ובלבד שיתירו השבועה שנשבעו על יד מומחה או ג' הדיוטות זהו על צד היותר טוב עם היות שיש דרך אחר להתיר השבועה וכמו שאפרש: וטעמא דמילתא פתב הרא"ש בתשובתו פל"ו דע כי על עסק רבים אמרה תורה אחר רבים להטות ועל כל ענין שהקהל מסכימים הולכין אחר הרוב והיחידים צריכים לקיים כל מה שסיפמו עליהם הרוב דאל"כ לעולם לא יספמו הקהל על שום דבר אם יהיה פח ביחידים לבטל הסכמתם לכן אמרה תורה בכל דבר הסכמם של רבים אחרי רבים להטות ואפ"ל על חרם שכבר החרימו כל הקהל יכולים אחר כך הרוב להתירו וראיה לזה שכתב הרא"ש ש"ז"ל שם בתשובה וזה לשונו ושאלת הקהל עשו תקנה בחרם ונמנו להתירה וראובן מוחה היוכלו הקהל להתירה בלא דעתו יראה לי שהסכמת הקהל תלויה ברוב דעות שעל כל חלוקי דעות אמרה תורה אחרי רבים להטות הילכף הקהל ראויים להתיר לעצמן בלא הסכמת ראובן וכו' עוד כתב שם בתשובה אחרת אשר שאלת על הצבור שהטילו חרם והתנו שלא יעשו התרה ולא התרה להתרה עד סוף העולם וכו' עד נמצא שהקהל נדו והחרימו לקיים גזרתם ואחר כך החרימו וגזרו שלא יעשה התרה ויתירו חרם האחרונה שהחרימו שלא להתיר ואחר כך יתירו החרם ואין מכשול בהתרה זו אם הוא מדעת רוב הקהל: הרי שיש פח בידי רוב הקהל להתיר החרם שקבלו כל הקהל וכתב הרמ"ב בן הביאו בית יוסף הלכות נדרים סימן

רכ"ח אם יספיקו להתיר חרמי הצבור מותר פהיה דאמרינן כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת וכן דעת הקהל מתחלה אלא אם כן התנו שלא להתירו וכו' עוד כתוב שם שאף על פי שמשורת הדין אין חרמי הקהל ניתרין אלא על פי אחרים ובפתחים אלא שפבר נהגו בכל המקומות ששמענו שמעם וישאל אף על פי שאינם גביאים הם בני גביאים וכבר תקרו הראשונים לדעת סבה לענין זה ומצאו טענה דכיון שהורגלו בכך הרי הם כאלו התנו מתחלה שיהיה קנים עד זמן שירצו ובענין שאמרו בהפרת בעל כל הנודרת ע"ד בעל היא נודרת ואף שאין הקהל יודעים בטיבו של תנאי זה אדרבה תמהים כששומעים שיש הטר לחרם מכל מקום בכל מקום ובמקום נודרין ומתרימין על דעת הנהוג וכיון שנהגו הנח להם לישראל.

ועוד כתב הריב"ש בתשובותיו סי' קע"ח וז"ל מאחר שמן הדין אינם נתרים אלא מחמת מנהגם שנהגו כן רואים אם מנהג הקהל להתיר חרמיהם על פי הרוב אף אם המיעוט מוחים יעשו כמנהגם אף בחרם זה אף על פי שנעשה בהסכמת כלם שהרי יש לומר שעל דעת מנהגם בהטר החרמות החרמי וכתב עוד שם וכן אפילו אם יש מוחין בדבר כל שהרוב מסכים בהטר וכו'.

הרי לה ראיה ברורה שאף על פי שכל הקהל החרמי בדבר מה ואחר כך רצו רוב הקהל להתירו הטרות בידם ואין המיעוט יכולין למחות: ובענין רוב זה איך יהיה נחשב כתב הה"ר אליה מזרחי ז"ל בתשובותיו סימן נ"ג וז"ל הולכים אחר הרוב לפי גזרת תורתנו הקדושה אחרי רבים להטות והחולק עם הרמב"ם נקרא חוטא ואין חילוק בזה אם היה אותו הרוב עשירים או עניים חכמים או הדיוטות מאחר שכל הקהל הם נקראים בית דין לענינים שביניהם כמו שכתב המרדכי בשם ראב"ה וכתב עוד שם דאפילו אם תמצא לומר שיהיו כל חכמי הקהל וכל עשירי הקהל בכלל אותו החלק המועט ושהיה נקראים כפי הפל טובי הקהל עדיין אין הדבר תלוי אלא בידי רוב הקהל לא בידי ועוד כתב שם גם הפרוד שגפרדו מהם מיעוט הקהל שלא כדן עשו שהרי היה להם להמשיך אחר רוב דעות הקהל כפי מה שגזרה התורה אחרי רבים ואפילו אם היו המועטים יותר עשירים ויותר חכמים מהמרובים כדאזכרנו לעיל הרי דבגדון דידן אף אם יהיו המוחים לבטל ההסכמה עשירים חכמים וידועים אם הם המיעוט יכולין הרוב לבטלה דדוקא כשהחרם הוא על עסקי ממון אזלינן בטר רוב ממון פדתגיא בקמא פרק שני תנו רבנן שיירה שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גייס לטורפה מחשבין לפי ממון ואם שפרו תייר לפניהם לגחותם הדרה פן יטעו ויסתפנו מפני החיות והלסטין ויאבדו גוף וממון מחשבון אף לפי נפשות וכן כתב הרא"ש ז"ל שם כלל ששני ובגדון דידן במנוי פרנסים אין כאן עסק ממון ולכן אזלינן בטר רוב דעות אף אם יהיו המועטים עשירים וכמו שפבר כתבתי לא זו לבד שרשאין הרוב לבטל החרם אלא שגם המיעוט חייבים להמשיך אחריהם וראיה לזה כתב הרשב"א סימן תשס"ח אין רשות בידי אדם להסתלק ולפטור עצמו מתקנת הקהל ולומר לא אפנס בתקנות וכיוצא בהם לפי שהיחידים משופעדים לרוב וכו' וכתב הה"ר אליה מזרחי ז"ל שם בשאלה הנזכרת וזה לשונו על אודות חלופי הדעות שגפלו בין הקהל ונפרדו קצתם מתוף הקהל וכו' כתב חטאו חטא גדול וצריכים פפרה עליו דשלא כדן עשו מה שעשו שגפרדו מהם פי היה להם שימנו על אותו ענין שגפל החלוק ביניהם וילכו אחר רוב רעות מכונן שאותו ענין היה מהענינים השייכים להקל שכל

הקהל בכללו נקראים בית דין לאותם העניינים דומיא דדיינים שנתועדו בבית דין שאינם רשאים להפריד משם מפני שום חילוק דעות שנפלו ביניהם כגון הללו מטעמין והללו מטעמין הללו פוטרין והללו מחייבין רק הם נמנין והולכין אחר הרוב לפי גזרת תורתנו הקדושה אחרי רבים להטות והחולק עם הרבים נקרא חוטא.

הרי שחייבים המיעוט להמשיך אחר הרוב ואינם יכולים להפריד לפי שעוברים על מצוות עשה שבתורה דאחרי רבים להטות כמו שכתב שם. ועוד כתב המרדכי פירוש שבוועות שמים על אותו ששמע שהצבור ממשימשים לגזור גזרתם ונשבע שלא לקיים גזרתם ואחר כך גזרו אם צריף לקיים או לאו כף ראייתי שהנשבע לעבור דרף צבור נשבע לשוא הוא וצ'לל במים אדירי' והעלה חרס בידו ולא נפטר מתקנת הקהל וכו': באופן שמתוף מה שכתבתי עלה בדינו שאם הרוב מסכימים להתיר ההסכמה הנזכרת יכולין להתירה לכתחלה כל שכן בנדון דידן שפכר התירוה בדיעבד שהיתרה התר' ועוד שגם המיעוט ראוי שימשיכו אחריהם מאחר שהם רוב דעות ולא יעשו שום פירוד בקהל כי אחרי רבים להטות אמר קרא: כל מה שכתבתי הוא לענין התר החרם אבל לענין השבועה שנשבעו כל אחד ואחד צריף לידע איך תהא התרתה שיש הבדל ביניהם וכמו שכתב הראב"ד בתשובה הביאו הריב"ש סימן קע"ח וזה לשונו פתב הרא"ב ד"ל בתשובה שהצבור שעשו תקנה וקבלו אותה בחרם ובשבועה שהחרם יכולין הקהל להתירו מאליהן בלא פתח ובלא שאלת חכם אבל השבועה צריכים הם לשאלת חכם וכו' וביאר הוא ד"ל בתשובה ההיא שאפשר להם שיתקבצו כלם ויבחרו שלשה מן המומחין שבהם ויפוטרו לפניהם נדרם ושבועתם והם יתירום על פי חרטתם ואחרי כן אלו המתירים יבחרו שלשה אחרים מן הנדרים והם יתירום גם להם ואני אומר שהטעם שפוטרו עליו להתיר חרמי הקהל בלא שאלה לחכם או לשלש הדיוטות והקהל מתירים לעצמם דהואיל לכה נהגו על דעת מנהגם הם מחרימין וכדעתיה דרב פנחס בהפדת הבעל דכל הנזכרת וכו' אותו הטעם בעצמו מספיק לשבועות הקהל שאף אם יאמרו בגזרתם בכח האלה והשבועה או אפילו בפירוש מחרימין אנו ומשמתין ומשביעין יכולין הם עצמם להתיר הכל ומטעמיה דרב פנחס שהרי גם בשבועות אשתו יכול להפר מן הטעם ההוא: הרי שיש לפנינו שני דרכים להתיר השבועה או דרף כלל שהם עצמם יתירוה כדרף התרת החרם או שישאלו עליה ועל פי חרטתם יתירו על יד שלשה הדיוטות: ובנדון דידן עשו שניהם אם בתחלה בשפת ח"ה התירוה ההסכמה הנז' דרף כלל חומרותיה ושבועותיה אחר כך ביום ו' כ"א לניסן נתקבצו כל המסכימים להתיר ההסכמה תוף בית הפנסת ועלו שלשה מהם לתיבה שפכר אותם השלשה הותר להם השבועה על ידי שלשה מומחים חוץ מהקהל כפי הנשמע ואז אותם השלשה שאלו את פיהם אם היו מתחרטים מעיקרא מאותה השבועה שנשבעו לקיים עליהם גזרת השבועה הנזכרי' וענו כלם ואמרו שהיו מתחרטים מעיקרא ושאלו היתר לשבועתם ואז ענו השלשה ואמרו מותר לכם שרוי לכם מחול לכם והתירו השבועה בפני קצת מאנשי סגולה ומהשבועה הנז' המעכבים שלא יבטלוה: הרי שקיימו השני דרכים בהתר שבועתם ונדבר ברור הוא שיכולים להתיר לכמה אנשים בבת אחת וכמו שכתב הרמב"ן בתשובותיו מתירין כמה נדרים לאיש אחד אפילו בהיתר אחד ולכמה אנשים בהיתר אחד ועוד כתב הריב"ש בתשובה הנז' וזה לשונו ומתשובת הרשב"א ד"ל נראה שאפילו אמרו

על דעת רבים שמן הדין אין לו הפרה אלא לדבר מצוה בחרמי הקהל מתירים הם עצמם אפילו לדבר הרשות וכן יש לומר בעל דעת המקום שבדבר הרשות אין לו הפרה מפל מקום בחרמי הקהל יש לו הפרה כיון שנהגו פן דעל דעת המנהג החרימו ונדרו.

הרי שאפילו על דעת רבים יש הפרה אפילו לדבר הרשות בחרמי צבור כל שכן בנדון דידן דאיכא קצת מצוה וכמו שכתבתי לעיל דהיכא שפרור לנו דאי אפשר לקיימה חשיב דבר מצוה פדי שלא יעבור על שבועתו ולהרים מכשול מבין הרבים: ועוד יש צד אחר להקל בהתר שבועה זו והיא שהאנשים הטוענים שהיו אנוסים בשבועתם הם נאמנים לעצמם וכמו שכתב הרשב"א הביאו בית יוסף הלכות נדרים סי' רכ"ח ונ"ל אפילו לא מסר מודעה וראינו שגאונס האונס מבטל הנדר ועוקרו מעקרו ולא עוד אלא אפי' לא הפרנו באונסו כלל אלא שהוא אומר עכשו שהיה אנוס באותה שעה אונס גמור נאמן ומחילין לו ולא שצרי' להתר חכם מן הדין דאין צרי' להפיר באונסו אלא במקר אבל לא בגיטא ומתנה וכ"ש באיסורים שכל א' נאמן על עצמו וכו' עד אבל אם הוא אינו מודה מה שכתבו העדים שהם ידעו והפירו שפרצון נדר דברים בטלי' כתבו דאין אדם יודע מה בלבו של חברו הרי שאפילו עדים מעידים שהיה הנדר פרצון הוא נאמן על עצמו לומר שהיה באונס כי הקדוש ברוך הוא לבד הוא בוחן לבות וכיון שכן בנדון דידן האנשים הטוענים שאנוסים היו ודאי דנאמנים ואינם צריכים התר כי אין להם שבועה וכיון שכן יכולים האחרים המושבעים לומר אדעתא דהכי לא נשבעתי אלא שהיה כלם מושבעים ועומדים וכמו שכתב הרא"ש בתשובה באותם שקבלו יחד לעלות לארץ ישראל ועבר אחד מהם שהשני פטור מהשבועה דאדעתא דהכי נשבע שיקיים חברו שבועתו וכו' אע"ג דאין זה שייך בחרם וכמו שכתב החכם השלם הר' יוסף בן ליב יצ"ו בתשובותיו כלל חמישי באופן שגם בחינה זו תהיה סניף להקל בהיתר שבועה זו מלבד שהדין דין אמת שיכולין להתירה כמו שפיר פתבתי: ובר מן דין איכא בחינה אחריתי והוא שא' מן השבעה הנבררים הוא הגביר ונעלה דון דוד יחזיא יצ"ו והוא זה פמה ימים או שנה וחצי הרחיק נדוד וכיון שכן יכולין להקל לומר אנו לא קבלנו עלינו אלא גזירת השבעה הנבררים וכמו שכתב הרא"ש בתשובותיו כלל ששי על קהל שפיררו ברוורים לתמן תקנות הקהל וכו' פתב ואם יארע אונס לאחד מהם שיזמינו המלך לא יהיה פת לאחרים לעשות דבר זולתו וכן הדין נמי במת אחד מהם נתפרדה החבילה ואין לנשארים פת לעשות בלתי אם שמו הקהל אחר במקומו.

אף בנדון דידן אם לא הספימו הקהל שימלא אדם אחר רשום ורמוז במקומו של הר' דון דוד יצ"ו אינם חייבים לעשות הקהל מה שיגזרו הששה אע"פ שהם רוב וכמו שכתב שם הרא"ש ז"ל וגם מהרי"ק ז"ל בתשובותיו סימן קפ"א פתב ועוד דבר פשוט מביעתא בכוחתא דאפי' היו שם רוב אנשי הקהלות מלומברדיא"ה דלא חשוב רוב כיון שלא היו כלם במעמד וכמו שפירכתב מהר"י מינץ ס"ל יצ"ו אף בנדון דידן אם אין דון דוד יחזיא במעמד לא חשיב רוב שלהם לרוב אם לא הספימו הקהל למנות אחר תחתיו כלל העולה הוא שאם האנשים שהתירו ההספקה הנזכרת הם רוב דעות הקהל ודאי שהותר החרם והשבועה ואין להם שום מכשול לא קל ולא חמור ואל יראו תלונת וחרפת אנוש ומגדנפותם אל תחתו אלא אדרבה המיעוט חייבים להיות נמשכים אחרי הרבים לקיים מצות עשה מהתורה אחרי רבים להטות ואם חס ושלום הם עושים שום פירוד

לא יפה הם עושים כמו שקבר כתבתי בשם גאוני עולם והקהל הקדוש יתנהג כמנהג כל הקהלות הקודש אשר בגלות אריאל ועם זה כל העם הזה על מקומו יבוא בשלום זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רפה שאלה מעשה שהיה פה היה שהבחור רבי יוסף בכמ"ר יצחק בן טישטיל הוציא שטר בפני בית דין ונה נוסחו בפנינו עדים חתומי מטה הבחור רבי יוסף בכמ"ר יצחק בן טישטיל קדש לצנועה בתולתא מרת גאמיל"ה בת רבי יצחק חראבון קדושין גמורין וכשרים פדת וכהלכה בטבעת זהב פלו בלי אבן וכך אמר לה קודם מסירת הטבעת הנז' לידה הרי את מקודשת לי בטבעת זו פדת משה וישאל וקבלה מרת גאמילה הנז' הטבעת הנז' מיד רבי יוסף הנז' תכף ומיד פשגמר דבריו הנז' ולהיות כל זה אמת ויציב פתבנו וחתמנו שמותינו פה שאלוניקי ביום שני י"ד לחודש ניסן משנת השכ"ח לבריאת עולם והפל שריר וקיים: יעקב אבודיינטי עד דוד מלאגי עד: במותב תלתא פחדא הוינא פד אתא רבי יעקב אבודיינטי הנז' ואסהיד אחתימת ידו ואתו תרי סהדי ואסהידו אחתימת יד דוד מאלאגי ואשרנוהי וקיימנוהו פדחזי למהוי.

והפל שריר וקיים. פלוני דין פלוני דין.

פלוני דין. וגאמילה הנז' היתה משודכת לרבי יוסף הנז' בזמן הנז' ואחר זמן נתקוטטו ויתפרדו איש מעל אחיו ונתבטלו השידוכין ובא רבי יצחק חראבון הנז' וחסר ושידך את בתו גאמילה הנז' עם הבחור רבי משה בכמ"ר אברהם צרפתי ויהי פי ארכו לו שם הימים נתקוטטו ג"כ עם זה ובטלו השידוכין ויהי פראות משה צרפתי הנז' שנתקוטטו עמו אמ' שגאמילה הנז' היתה מקודשת לו וקבע בית דין הזה ונה נוסח מעשה בית דין: במותב תלתא פחדא הוינא אנחנא בי דינא דחתימין לתתא פד אתא קדמנא רבי משה בכמ"ר אברהם צרפתי ודרש ממנו לקבל עדויות על דבר קידושין אשר קדש לארוסתו גאמילה בת רבי יצחק חראבון ואחר האיומים והחנמרות הנעשות לו לומר האמת אמר איה ביום אחד בשפת אחר חג הפסח שעבר היה עומד עם ארוסתו הנז' בבית חמיו רבי יצחק הנז' על ארגז אחת ובאו כמה בחורים לקרוא לו ואמר להם המתנו מעט ובפניהם הוציא טישטימיל לבן לאבראדו טורקושקו מהפאלדיקירה אשר לו ואמר לארוסתו גאמילה הנז' שיאש מקודשת חמי קון אישטי טישטימיל וקבלה הטישטימיל מידו ואז בא לפנינו בית דין חתומי מטה רבי יעקב ונה ואחר האיומים והחנמרות קלות וחמורות ואלות התורה שקבל עליו להגיד האמת קם על רגליו והעיד בתורת עדות וכו' ככל הנז' ל פלל ופרט ואחר פה בא לפנינו בית דין חתומי מטה רבי חיים משה ואחר האיומים והחנמרות חמורות וקלות ואלות התורה שקבל עליו להגיד האמת קם על רגליו והעיד בתורת עדות וכו' ככל הנז' לעיל פלל ופרט ולראית האמת שקל הנז' לעידו בתורת עדות שני העדים הנז' בפנינו בית דין חתומי מטה ככל הנז' ל פתבנו וחתמנו שמותינו ביום שלישי ה' לחודש טבת שנת הש"ג ליצירה פה שאלוניקי והפל שריר וקיים.

יעקב פורמון דין. משה מטאלון דין.

משה לבית קלעי דין אחר כל אלה הדברים יוסף בכ"ר יצחק בן טישטיל הנז' העיד פניו וראשו הרים ובז רמה נכנס לחופה עם גאמילה הנז' מפח השטר החתום של קדושין

אֲשֶׁר בִּידוֹ וְלֹא חָשׂ כָּלֵל לַעֲדוּיַת אֲשֶׁר נִתְקַבְּלוּ בְּבֵית דִּין שְׁנֵיתֵי קְדוּשָׁה לְאַחַר וּכְמֵי דְאֲמַרְיָנָא בְּהַמְגַרְשׁ שְׁלַחוּ לָהּ מִבֵּי רַב שְׁמוּאֵל יֵר' יֵצֵא עָלֶיהָ קוֹל מְרֵאשׁוֹן וּבָא אַחַר וּקְדוּשָׁה קְדוּשֵׁי תוֹרָה פִּרְשׁ"י בְּעֵדִים מֵהוּ שְׁלַח לְהוּ תַּצֵּא וְהַעֲמִידוּ הַדְּבָר עַל בְּוֵרְיוֹ וְכוּ' וְזֶה לֹא הִמְתִּין כָּלֵל וְהָיָה רְאוּי לְיִיבְרוּ בְּסִילְוֵא דְלֹא מִבַּע דְּמֵא לּוּ וּלְסוּמָה בִּידוֹ וְכָל הָעַם מְקַצֵּה הָיוּ מְרַנְּנִים אַחַר הַמַּעֲשֵׂה הַמֵּר וְהַנְּמָהֵר הַזֶּה עַד שְׁנֵיתֵי קַבְצוֹ יַחַד הַחֲכָמִים הַשְּׁלֵמִים יֵצ"ו אֲשֶׁר בָּעִיר הַזֹּאת יוֹם ג"ד לְשֶׁבֶט וַיִּנְעֲדוּ וַיַּחֲדְדוּ לְעֵינָיו וְלֵהֲתִינִישׁב בְּדָבָר וְלֵהֲעֲמִיד הַדְּבָר עַל בְּוֵרְיוֹ אִם תִּהְיֶה מְוַתֵּרֶת גְּאֻמִּילָה הַנְּזַפֶּרֶת לְהִיּוֹת נְשׂוּאָה לְרַבֵּי יוֹסֵף הַנְּזַפֵּר וְעַם הַיּוֹת שֶׁהַנּוֹשֵׂא הוּא אֲסוּר חֲמוּר סֶפֶק אֲשֶׁת אִישׁ עֲבָרוּ עוֹד עַל זֶה ח' יָמִים וְלֹא שָׁתוּ לָבֶם לְהַתְקַבֵּץ לְהַעֲמִיד הַדְּבָר עַל בְּוֵרְיוֹ וּבִיּוֹם ג' י"א לְשֶׁבֶט נִתְקַבְּצוּ קֶצֶת חֲכָמֵי הָעִיר יֵצ"ו וּקְצָתָם שְׁלַחוּ לָהֶם וְלֹא בָּאוּ: לָכֵן גְּמַרְתִּי אֲמַרְתִּי לְחַוּוֹת דְּעֵי וּלְגַלוֹת סְבָרְתִי בְּזֶה פִי לְהִיּוֹת עֲנִין אֲסוּר חֲמוּר לֹא אוֹכַל לְהַתְעַלֵּם אוֹלֵי יַחֲנֹן ה' צְבָאוֹת לְהָרִים מְכַשׁוֹל מְדַרְךָ עַמִּי וְאַלְקִים הוּא יִנְדַע וַיִּשְׂרָאֵל הוּא יִדַע כִּמְהָ טְרַחְתִּי וְחַפְשָׁתִי לְעֲנִיּוֹת דְּעַתִּי לְחַזֵּר אַחַר הַתְּרָה דְּהָאֵי אֲתַתָּא פִּינּוּן שְׁנֵי־שָׂאֵת וְגַם מִשׁוּם זִילּוּתָא דְּבִי דִּינָא שְׁלֵא יֵאמְרוּ שְׁבַעֲעִיר שְׂאֵלוֹנִיקֵי עִיר וְאִם בִּישְׂרָאֵל נִעְשָׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת נִגְדַּד הַשְּׁמַשׁ בְּפָנָיִם גְּדוֹל וְאִין מוֹחָה וְלֹא יִכְלֹתִי פִי דְעַת הַפּוֹסְקִים גְּדוֹל פִּיִּם הוֹלְךָ וְסוֹעֵר וְזֶה פִי עִם הַיּוֹת שְׁיֵשׁ בִּידוֹ יוֹסֵף הַנְּזַפֵּר שְׁטַר מְקַנְיִים בְּבֵית דִּין שְׁנֵיתֵי קְדוּשָׁה לּוּ קוֹדֵם קְדוּשֵׁי שְׁנֵי מְכָל מְקוֹם מְצִינּוּ שְׁפִתָּב הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבוּבָתִיו סִימָן אֶלְף ר"ט עַל שְׁטַר קְדוּשֵׁין חֲתוּם בְּעֵדִים וְנ"ל וְעַל עֲדוּת שְׁאֲמַרְתָּ אִם מְקַבְּלִים מִפִּי כְּתָבָם אִין עֲדוּת שְׁבַשְׁטַר עֲדוּת אֶלָּא בְּשְׁטַר שְׁיַעֲשֵׂה מְדַעַת הַמְתַּחֲיִיב בְּשְׁטַר מְקַנָּה שְׁמַמְנוּ אֲנוּ לְמַדִּין שְׁנֵי־אֲמַר וְכַתוּב בְּסֶפֶר וְחֲתוּם שֶׁהַמּוֹכֵר צְנוּה לְכַתּוּב וְלַחֲתוּם וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה אֲבָל כָּל שְׁטַר שְׁלֵא נִעְשָׂה בְּרַצוֹן הַמְתַּחֲיִיב אִינוּ אֶלָּא כְּפִנְקֶס בְּעֵלְמָא וּמִפִּי כְּתָבָם וְלֹא מִפִּיהֶם הִיא זו וְכוּ' עַד וּלְפִיכָה צְרִיכִים אֵלּוּ לְבוֹא וּלְהַגִּיד מִפִּיהֶם.

הָרִי שְׁפִתָּב בְּבִירוֹר שְׁאִין תְּקַנָּה לְעַדֵּי שְׁטַר קְדוּשֵׁין אֶלָּא שְׁיִבּוּאוּ וַיִּגִּידוּ בְּפִיהֶם וּבְנִדּוֹן דִּינָן לֹא הִגִּיד שׁוּם אֶחָד מֵהֶם בְּפִיו עֲדוּת הַקְדוּשֵׁין כְּמוֹ שְׁנֵיתֵי אֲמַת אֲצֵלִי מִפִּי מַגִּידֵי אֲמַת וּכְמֵי שְׁנֵי־רָאָה מִתּוֹךְ קִיּוּם הַבֵּית דִּין שְׁהָאֶחָד הַעִיד עַל חֲתִימַת יְדוֹ לְבַד וּשְׁנַיִם הַעִידוּ עַל חֲתִימַת יְדוֹ הַשְּׁנֵי וְאִין כָּאֵן הַגְּדָה מִפִּיהֶם כָּלֵל וְאֶפְּלוּ אִם נִרְצָה לֹאמַר שְׁהָאֶחָד הַעִיד בְּפִיו מֵה שְׁפִתָּב בְּשְׁטַר אִין כָּאֵן אֶלָּא עַד אֶחָד וְאִין חוֹשְׁשֵׁין לְקְדוּשֵׁין וּקְדוּשֵׁי שְׁנֵי־הֶם קְדוּשֵׁי תוֹרָה עַל יְדֵי עֲדִים שְׁהַעִידוּ וְהִגִּידוּ בְּפִיהֶם וְכֵן כְּתָב רַבִּינוּ שְׁמַחָה הִבִּיאֵו הַמְרַדְכֵי סוּף פֶּרֶק בְּתֵרָא דְּקְדוּשֵׁין וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שְׁפִתָּב עַל שְׁטַר קְדוּשֵׁין פִּי הָאֵי דְּנִדּוֹן דִּינָן וְאֶפְּלוּ אִם נִתְקַנְיִים הַשְּׁטַר בְּחוֹתְמֵיו הִנֵּה אוֹמַר רַבִּינוּ שְׁמַחָה שְׁאִין הַעֲדוּת מִתְקַבְּלַת מִתּוֹךְ הַשְּׁטַר כְּזֶה וְכוּ' עַד אֲבָל שְׁטַר מְמוֹן הַפְּתוּב וְחֲתוּם בְּעֵדִים וּמְסוּרוֹהוּ לִיד בְּעַל הַדְּבָר הָנוּי כְּעֲדוּת בְּפִי מֵהִיא בְּפֶרֶק אַרְבָּעָה אַחִים שְׁטַר קְדוּשֵׁין וְכוּ' עַד אֲבָל שְׁטַר רְאִיָּה עַל קְדוּשֵׁי פְּסָף לֹא נִימְן לִיִּכְתָּב דְּרַחֲמָנָא אֲמַר מִפִּיהֶם וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם וְשְׁלוּם אֲבִיגְדוֹר כְּהֵן: הָרִי הָנִי תְּרֵי אֲשֵׁלִי רַבְרָבִי רַבִּינוּ שְׁמַחָה וְאֲבִיגְדוֹר הַכְּהֵן סְבָרֵי בְּפִירוּשׁ דְּבַשְׁטַר רְאִיָּה עַל קְדוּשֵׁי פְּסָף אֶפְּלוּ נִתְקַנְיִים בְּחוֹתְמֵיו לֹא חֲשִׁיב עֲדוּת מִפִּיהֶם וְלֹא הָנוּי עֲדוּת כָּלֵל וּמְוַתֵּרֶת לְעֵלְמָא בְּלֹא גִט וְכֵן כְּתָב בְּעַל הַמְּאוּר עַל מֵה שְׁפִתָּב הָרִי"ף בְּפֶרֶק אַרְבָּעָה אַחִים הָא מִלְּתָא מְקַשׁוּ בְּהָ רַבְּנָן הֵיכִי אֲמַרְיָנָא הֵכָא אֲמַר רַחֲמָנָא מִפִּיהֶם וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם וְכוּ' וְלִי נִרְאָה הַפִּירוּק הַנְּכֹון מִפִּי כְּתָבָם הוּא שְׁפִסּוּלָה עֲדוּתָם אֲבָל מִפִּי כְּתָבָם לֹא וְכָל שְׁטַרֵי הַלּוֹאָה מְקַח וּמְמַכֵּר וְכוּ' עַד אֶלְמָא כָּל פִּי הָאֵי גּוֹנָא כְּתָבוּ שְׁלוּ הוּא וְלֹא כְּתָבָם שְׁל עֲדִים אֲבָל הֵיכָא דְּכְתָבוּ

מנפשייהו בשטר שצריך לומר פתובו ולא אמר להם פתובו הא נדאי מפי פתבם הוא אי נמי היכא דחזו אינהו מיפתבא נאתו מסהדי בבי דינא על פה הא נמי מפי פתבם הוא שאין בית דין רואין את העדות מן הפתב אלא מפי העדים הוא ששומעים והם ראו מן הפתב ונהו ליה מפתבם ולא מפיהם הרי שפתב דבשטר דכתבי ליה מנפשייהו שלא ברצון המתחייב כמו שפתב הרשב"א חשיב מפי פתבם אפילו קיימו החתימות אם לא יעידו בפיהם ואפילו אם יעידו בפיהם אם אינם זוכרים העדות אלא מתוך הפתב חשיב מפי פתבם כיון שנעשה שלא ברצון המתחייב: ועוד פתב נמקי יוסף אהא דאמרין פרק ד' אחין ליתקון זמן בקידושין ואסיקנא משום דלא אפשר היכי ליעביד וכו' והקשה הרי"ף דהא תנן וכו' ותיגר דהיכא דנפיק שטר מתותי ידי דסהדי חשיב מפי פתבם אבל כד נפיק מתותי דבעל דין מפיהם קרינן ביה וכו' והקשה נמקי יוסף לטעמו ו"ל שחילק בין בדנפיק מתותי יד בעל דין או מתותי ידי דסהדי הקשו עליו דהכא ליכא דאתתא או שלוחא מטא וכו' ויש לומר דשאני הכא דכיון דלא חזי מיכתביה לבעל דבר להיות בידי לראיה לא חשיב שטר ראיה כלל אלא דהוי שטר מקנה בעלמא להתקדש בו וכן תיגר דהרמב"ן ו"ל הרי שפתב דבשטר קדושין אף על גב דנפיק מתותי יד בעל הדבר דבשאר שטרות חשיב חתימות העדים מפיהם בשטר קדושין כיון דלא חזי למכתביה ליה וכמו שאמר היכי לעביד ליגחיה וכו' לא חשיב שטר לראיה ולעולם חשיב מפי פתבם: הרי דכל הני אשלי רב רב רב"א ורבינו שמחה ואביגדור הפהן ובעל המאור ונמקי יוסף והרמב"ן פלהו סברי דבגדון כי האי אם אינן מגידים העדות בפיהם לא חשיב כלל עדות והם ראויים לסמוך עליהם אפילו להקל כגון אם לא נשאת לראשון היתה מותרת לשני בלא גט כלל משום דקדושי קמא לא הוה קדושין כלל ולא נסמוך עליהם ולא נחוש לדבריה' להחמיר ולומר שקדושי ראשון לא הוה קדושין ונדאין עד שנאמר שאין לחוש כלל לקדושי שני ויהיה מותרת לראשון לגמרי ונדאי לא נאמר דבר זה אלא מי שלא ראה אור מימיו ואף על גב דמהרי"ק סימן ע"ד חשיב ליה עדות בשטר כמו שפתב שם בארנפה הני מיילי להחמיר להצריכה גט וכן פתב שם הילכה ונדאי בעי גיטא וכן פתב אין פח בידי בית דין לפונטרה בלא גט וכו' אבל להקל בגדון דידן להתיר ספק אשת איש חס ושלום לא עלה על לב אדם ובר מן דין המאור הגדול מרי ורבי זלה"ה חלק עליה דמהרי"ק ברואיות גדולות אפילו להקל והספיקו עמו גדולי עולם ונעשה מעשה ומעשה רב: לכן מפל מה שפתבתי נראה לע"ד בגדון דידן שראוי לגזור על יוסף בן טישטיל שלא יתייחד כלל עם גאמילה בת רבי יצחק האראבון עד שיבאו עדים החתומים על שטר הקדושין ויגידו ויעידו בפיהם ענן הקדושין בפני בית דין חשוב דסבירי וגמירי וכל זמן שאין העדים באים להגיד ולהעיד בפיהם היא אסורה לו מפני שהיא ספק קרוב לנדאי אשת איש כיון שהעדות הראשון לא חשיב עדות כלל לדעת כל הני אשלי רב רב אשר הבאתי ונמצא שתפסו הקדושין השניים וצריכה גט מהשני וכיון שצריכה גט מהשני נמצא שיוסף בן טישטיל הנזכר בא על הנזכרת בזנות ואסורה עליו עולמית וכמו שז"ל מהטור סימן מ"ו לכן לא יתייחד עמה עד שיברר שקדושיו הראשונים הם קדושי נדאי בלי שום ספק וכי תימא כיון שישנאות ברשות אינה בית דין לא תצא מהתירא הראשון כי שמה נתעברה ונמצא נוציא לעז על העוברים: ליתא דאמרין בהאשה רבה האשה שהלך הבעל ובנה למדינת הים וכו' ואמרו לה מת בעליך ואחר כך מת בנה ונשאת

ואחר כן אמרו לה חילוף הדברים תצא וכן פסק הרמב"ם הלכות פירק שלישי וכתב הרשב"א הביאו גמקי יוסף בהלכות מעתה כל שנשאת בין ברשות בית דין בין במזיד גמור תצא מן הבעל ואפילו יש לה בנים הררי לה דאפילו נשאת ברשות בית דין תצא ואפילו יש לה בנים דהווי ממזרים לדעת רבי עקיבא כדתנן שם במתניתין ואחר כן אמרו לה חילוף הדברים תצא והולד הראשון והאחרון ממזר ואף על גב דלית הלכתא פרבי עקיבא היינו משום דקידושי בחיבי לאוין תופסין ורבי עקיבא סבר אין קדושים תופסין בחיבי לאוין אבל לנקוט מהא חזא דאף על גב דנישאת ברשות לא קיישינן להא ותצא מהיתרא הראשון ובר מן דין בנדון דידן אין פאן שום היתר דהיתר בטעות הוא דבשלמא התם אם היה כמו ששמעו שמת בעלה ואחר כך מת בנה נתנו הרשות כדין אבל בנדון דידן אין פאן חילוף כי אם שטעו בדין מעיקרא ולעולם הוי שלא ברשות כל שכן שפכי הנשמע עשה במזיד וביד רמה וראוי ליסרו בסיליא דלא מבע דמה וכל העם ישמעו ויראו ולא יעזו פניהם לנגוע באיסור ערוה חמורה מן התורה כל מה שפכתתי אי אישר חילי אקנימנו ואם לא הנה בשמים עדי וסהדי בפרומים כי כוננתי לשמים לגלות דעתי ונקיתי והייתי נקי מה' ומישראל זהו מה שנתראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"ל לה: רכו ואשובה ידי על ענין הנזכר שנית להיות כי שמעתי אומרים כי יש קצת מחכמי שאלונקי מתירים לגאמילה הנזכר להיות נשואה עם רבי יוסף בן טישטיאל הנזכר מתרי טעמי חזא שאומרים שגאמילה הנזכר טוענת ואומרת שקדשה שנית הבחור רבי משה צרפתי הנזכר' אלא שבשעת שקדשה הוא כבר זה כמה קדמו קדושי רבי יוסף הנזכר ואומרים שהיא נאמנת לומר פן במיגו דאי בעי אמרת גאמילה הנזכרת לרבי משה הנזכר גרשתי והיתה נאמנת דהא קיימא לו האשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת חזקה אין האשה מעיזה פניה בפני בעלה כדאמרינן בגיטין פרק המקורש וכיון דהיתה יכולה לטעון גרשתי והיתה נאמנת ולא טענה פן אלא שקדמו קדושי יוסף הנזכר לקדושי משה הנזכר ולא תפסו כי אם קדושי יוסף הנזכר נאמנת: עוד טעם שני להתיר נשואי גאמילה הנזכרת עם רבי יוסף הנזכר להיות שאין ממש בקבלת עדות קדושי רבי משה הנזכר להיות שנתקבל העדות שלא בפני בעל דין לא בפני גאמילה ולא בפני אביה ואנן קיימא לו דיבא בעל השור ויעמוד על שורו ולכן אשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון אם על הראשון נראה לע"ד ששלת תשובות בדבר א' דהא דאמרינן שהאשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת היינו דוקא פשיש שלום ביניהם אבל פשיש קטטה ביניהם אינה נאמנת משום דמעיזה ומעיזה כמו שכתבו התוספות פרק האשה שלום וכן פסק הרא"ש והטור אכן העזר סימן קנ"ב ולכן בנדון דידן פיון שיש קטטה ביניהם אם היתה טוענת גרשתי אינה נאמנת שנית דטעמא דאמרינן האשה שאמרה גרשתי נאמנת הוא משום דחזקה אין אשה מעיזה פניה לפני בעלה לומר גרשתי וכיון דטוענת גרשתי צריכה העזה לא אמרינן שתהא נאמנת במה שאמרה שקדושי יוסף קדמו במיגו דאי בעיא אמרה גרשתי דהא לטענת גרשתי צריכה העזה ואינה יכולה להעזי פניה אבל לטענת קדמו קדושי יוסף אינה צריכה העזה ונוסף על זה דאיכא דמסייע לה וטענה זו והוא שטר קדושי יוסף דמסייע לה לטענה זו וקיימא לו דאפילו בטענה שצריכה העזה אם יש לה עד אחד דמסייע לה אמרינן דמעיזה ומעיזה ואינה נאמנת כדאמרינן פרק שני דכתובות והביאו הטור ו' העזר סימן י"ז כל שכן בנדון דידן דאין

כאן מיגו מתרי טעמי תדא דטענת גרשפני צריכה העצה וטענה זו שטוענת קדמו קדושי יוסף אפילו בלי שום סיוע אין בה העצה: ועוד אפילו אית בה העצה בלי שום סיוע השתא דאית לה סיוע והוא שטר הקדושין דמסייע לה לית לן לומר שתהא נאמנת במיגו דאי בעי אמרה גרשפני לפי שהוא בורחת מלומר גרשפני לפי שמעוזה פניה ובורחת לומר קדושי יוסף קדמו לפי שבטענה זו אינה מעוזה פניה: שלישית דאף אם נאמר שתהא נאמנת במיגו דאי בעינא אמרה גרשפני ומה בכך ונהלא טעמ' דאמרין דקדושי יוסף אינם קידושין הוא מפני שאין שם עדים דעדי השטר לא חשיבי משום דמפיהם ולא מפני כתבם בעינן וכמו שכתבתי והארכתי בפסק הראשון וכיון שפן אפילו שנאמינה במה שאמרה שקדמו קדושי יוסף אין בכך פלוג' לפי שאין שם עדים ואין דבר שבערנה פחות משנים דהא אפילו האיש ונחאשה מודים זה לזה שהוא קידושה והיא הודתה שקבלה קדושין ממנו אינו פלוג' ולכן בנדון דידן נאמנותה לא חשוב לעשות עדים במקום דליכא עדים כמו שהוכחנו דעדי שטר בשטר קדושין לא חשיבי ולא מהני ולא מעלו: ועם הטענה השנית אשר כתבתי ותרוץ מה שרצה להכריח מי שהתיר נשואי גאמילה הנזכרת מטעם מגו דאי בעי אמרה גרשפני שאומר דאף על גב דאיכא העצה בטענת גרשפני אפילו הכי אמרינן מיגו והביא ראיה לזה מתשובת הרשב"א הביאה הרב הר' יוסף קאר"ו נר"ו אכן העזר סימן מ"ב וז"ל פתב הרשב"א בתשובה שנינו בפרק האומר האומר לאשה קדשתיך בפני פלוני וכו' עד דכל שלא באו עידי השטר ממש נאמנת לומר שטר מזוניף היא במיגו דאיבעינא אמרה גרשפני ומותרת לינשא על פיה וכו' הרי כאן דאמרין מיגו דגרשפני אע"ג דאיכא העצה ואין הנדון דומה לראיה ואלו התם פשם שיש העצה בטענת גרשפני להיות שהבעל מכיר בשקרה גם כן איכא העצה בטענת שטר מזוניף היא שהבעל מכיר בשקרה ולכן דאמרין פנין שהעצה פניה ותאמר לו מזוניף הוא היא נאמנת מיגו דאי בעינא להעזי פניה לומר גרשפני אבל בנדון דידן בטענת גרשפני איכא העצה בטענת קדושי יוסף היו ראשונה ליכא העצה ולכן לא אמרינן מיגו: גם על הטעם השני שאמרו שנתקבל העדות של קדושי משה שלא בפני בעל דין כפר כתבתי והארכתי בנדון פי האי על זה הענין שכתב המרדכי פרק הגוזל ומאכיל דראב"ן וראב"ן סבירא להו דבדיעבד אם נתקבל שלא בפני בעל דין עדותן עדות וכן פסק הר"ר ישראל בתשובותיו סימן קע"ה וכיון שכן אמרינן מה שכתב הרב הר' אליה מזרחי ז"ל בתשובותיו סימן כ"ד על זה הענין עצמו מקבלת עדות שלא בפני בעל דין כתב ומי הוא זה שייכניס ראשו בין ההרים וכל שכן באיסור אשת איש שהוא עינות שאין לה תקנה וכו' ואע"ג שהרב הנזכר עשה צניף מזה שם להתיר היינו משום דרגלים לדב' שאין פוננתם אלא לשקר כמו שהאריך שם שלא שלחו לקראתם בבית דין ולא אפילו להודיע לה שהם רוצים להעיד עליה וכו' אבל בנדון דידן הודיעו הדבר כמה פעמים ושלחו לקרוא לאביה שהוא מורש שלה ולא בא וידוע לכל יודע דאיכא ספרים דגרסי בגמרא או שלחו לו ולא בא דבהאי לחוד מקבלין לכתחלה עדות שלא בפני בעל דין אע"ג דליכא חד מהנהך דהוא חולה או עדיו חולים או מבקשים לילה למדינת הים ועוד דנתקבל העדות בפומבי גדול וידעו היא ואביה השעה שקבלו עדות הקדושין ובר מן דין כתב הר"ר דוד בן זמרה בתשובת שאלה ז"ל וגדולה מזו אני אומר דמקבלין עדות קדושין שלא בפני בעל הדבר דכולי עלמא בעלי דבר נינהו לאפרושי מאיסורא וזה לשון המאירי ומקבלין

עדות שלא בפני בעל דין לאפרושי מאיסורא כגון שיש עדים שנתקדשה פלונית ע"כ וכן נראה מתשובת ריב"ש בקדושי מירונה והכי משמע מתשובת הרשב"א פאשר הוא פתוב בקונדריס ואני מעיד שכן היה דעת כהר"ר יעקב ביר"ב ז"ל על מעשה שהיה ובמהר"ר שמואל בן סיד ז"ל אלא שהם הפריזו על המדה לקבל עדות שלא בפני בית דין לאסור אשה על בעלה ואני וחברי חלקנו עליהם בזה אבל בעדים שנתקדשה פלונית דהוי לאפרושי מאסורא לא חלק אדם מעולם ע"כ.

הרי שפתב סברת כל הני אשלי רב רבי דסברי דעדות קדושין מקבלין שלא בפני בעל דין: וגם ראיתי תשובה להרשב"א ששאלוהו על מי שהביא עדים בפני בית דין שגירש את אשתו וקבלו הבית דין את העדות שלא בפני האשה ונשא האיש ההוא אשה אחרת אם ראה להענישו לפי שעבר על תקנת רגמ"ה פיון שנתקבל העדות שלא בפני האשה והשיב גם זה נראה בעיני פשוט שאין זה בכלל מה שאמרו אין מקבלין עדות שלא בפני ב"ד שזה לא בא עכשיו לדין בינו לבניה אלא להעיד על עצמו שהיא מותר לישא אשה ועל היתר הוא בא לדון וליתן עדים כמי שנותן עדים שחתיה זה מותרת לו ועוד שהטענה שאמרתם נאמת נכונה שאלו אשה שיש עדים שהיתה אשת איש ואמרה גרושה אני ועדים מעידים אותה הרי זו תנשא אפילו שהעידו שלא בפני הבעל ע"כ הרי שפתב שבין האיש והאשה בענין איסור מקבלין עדות שלא בפני בעל דין אפילו לקולא ולהתיר אשת איש לעלמא כל שכן בנדון דידן דחשיב עדות להחמיר ולחוש לאותם הקדושין לכן מכל מה שכתבתי בפעם ראשונה וישנה בסברתי החזקתי ולא ארפה דיוסף ו' טישטיל אסור להתניח עם גאמ"ילה בת רבי יצחק חראבון עד שיבאו העדים החתומים בלשטר ויגידו בפניהם הקדושין לפני ב"ד חשוב זהו מה שנוראה לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"להה: רכז שאלה מעשה שהיה כף היה גאמילה בת כ"ר שלמה קאזיש נ"ע שדכה עצמה לה"ר משה קאזיש נ"ע ואחר ימי' כשרצה ללכת רבי משה קאזיש לדרך קודש את גאמילה הנז' בעדים פשרים כמו שנתקבל עדות זה בב"ד ולאחר ימים נפטר רבי משה הנז' ויצי לרבנן ולכל ישראל שבק ונשאר לו אחים אחר מיתתו ימים בא ר' שמואל אישפאניא ואמר שאחיו ר' יושע קדש לגאמילה הנז' אחר מיתת רבי משה הנז' והוציא על זה שטר חתום ומקוניים בבית דין דאתו סהדי קדמיהון ואסהידו אחתימות ידיהו וענין השטר איך רבי יהושע הנז' קדש את גאמילה הנז' בחדש סיון שנת הש"כט וכתוב בו שצונתה גאמילה הנז' לעדים לכתוב השטר וביום א' ששי של חג הפסח קדש רבי יוסף קאזיש יצ"ו אחיו של המת הנז' לגאמילה הנז' בפומבי וברוב עם ואחר קדושיו קצת ימים קבלו ב"ד עדות שני עדים שהעידו וז"ל איך הוא דבר אמת שנמצאו שניהם בעיר אנדרינופול בעת וזמן שהוציא רבי יהושע ביואש המכונה אישפאניא שטר קדושין שהיה פתוב בו איך קדש ה"ר יהושע הנז' לגאמילה בת הנכון כה"ר שלמה קאזיש נ"ע פה שאלניקי ונתקיים השטר בפני החכם השלם כמ"הר יהודה צרפתי נ"רו ושני חכמים אחרים פדחזי ע"כ: ועל אחד מעדי השטר הראשון שהוא שלמה דפיזראו כתבו וחתמו ב"ד קהלו שפעם אחד קודם הקדושין הנז' בא הוא ובעל דינו לפניהם לדין על שהיה תובעו סך מעות שהיה חייב וכפר ונשבע שלא היה חייב לו כלום ובאו עדים והכחישוהו בפניהם שהיה חייב לו אותם המעות ושעל שקר נשבע והם חייבוהו על פי אותם עדים המעות הנז' וגם העידו הב"ד הנז' אחר העדות הנז' וז"ל ולא

זו בלבד עשה האיש הרע הנה שלמה דיפינארו הנז' אלא שפעמים שלש העיד עדות שקר עד עצם היום הנז' וגם באו עדי השטר עצמם בפני בית דין בכמה חנומרות וחנומרות שגיגידו האמת מזה הענין אמרו שמעולם לא ראו ולא שמעו כלל אלא שפייסום לחתום והכל היה שקר וכזב עתה יורנו מורנו אם גאמילה הנזכרת אסורה לה"ר יוסף קאזיש הנז' מחמ' העדי' הנז' או לא: תשובה ראיתי דברי החכם האלוף ה"ר שמואל טייטאצק יצ"ו הפוסק ולהי' השואל נחוץ וגם לטרדו' הזמן לא יכלתי לעמוד על פרטי דבריו אבל חזקה דאין יוצא דבר בלתי מתוקן מתחת ידו רבו' זנורו לרו' ובפוט לשנין הנוצא דביה סלקינו ונחתינו בהיתר גאמילה הנזכר' שתנשא לה"ר יוסף קאזיש יצ"ו נראה לעניות דעתי שצדק במאמרו וטעמא דמילתא דאע"ג שנתקיימו שני שטר' בבית דין שרבי יהושע ביבאש קדש לגאמילה הנז' א' באנדרינפלה ואחד בשאלוניקי והשטר שנתקיים בשאלוניקי פתוב בו שצוטה גאמילה הנזכר' לעדי' לכתוב השטר אפי' הכי לא חשיבי שטר עד שגאמ' עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עדותן בב"ד: וראיה לזה דגרסינו ביבמות פרק ד' אחין מפני מה לא תקנו זמן בקידושין משו' דלא אפשר היכי לעביד לינחיה גבי דינה מחקא ליה לינחיה גביה דידיה זימנין דבת אחרותו היא ומחפה עלה לינחיה גביה עדים אי דזכירי ליתו לסהוד ואי לא זמנין דחזו פתבא ואתו מסהדי ורחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם וכתב רי"ף מקשו ביה רבנן היכי אמרינו רחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם והא חנו נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא וזה כתב ידו של רבי וכו' ואי סלקא דעתך דבעינן מפיהם השתא אף על גב דאמרי אינהו זה כתב ידינו אין נאמנים אלא בעינן עד דינע סהדותא ומסהדי ביה על פה ואי לא מסהדי ביה על פה לא הויא עדות כי אמרי אחרני זה כתב ידו של פלוני הויא עדות ומסתברא לן דכי אמרינו עדות שבכתב לא הוי עדות הני מילי היכא דאיתיה לשטרא תותי ידי סהדי דכמה דלא נפקא לה סהדותא מתותי ידיהון דסהדי פמה דלא קאי מסהדי ביה עד השתא דמאי דהא אי בעו כבשי ליה לשטרא ולא מסהדי הילכך אי מדכרי לסהדותא ומסהדי ביה על פה הוי עדות ואי לא לא הוי עדות אבל שטרא דנפיק מתותי דבעל דין לא אמרי' ביה מפיהם ולא מפי כתבם הוא דהא מעידנא דחתימי בשטר' ויהבי ליה למריה לא יכלי למיהדר בהו והו להו כמי שנתקרה עדותם בב"ד והקשה עליו הרא"ב דאם פן אמאי לא קרעינן פמה שטרי שהעדים חתומים ואינם מספיקים ליתנו לבעל דבר עד ששוכחי עיקר הדבר וי"ל דשאני הכא דכינון דלא חזי למתביה לבעל דבר להיות בידו לראיה לא חשיב שטר לראיה כלל וכן תירץ הרמ"ב ז"ל: ובעל המאור תירץ לקושיא שהקשה הרי"ף מפי כתבם הוא שפסולה עדותן אבל מפי כתבו לא וכו' ופירש הרמ"ב דבריו ואמר זרוק חוטר אאורי אעיקרא קאי שזה הפירוק יצא מכלל פירוקו של רבינו שלמה לא תקנו זמן בקדושין ולנחי גבי עדים ולייתו פתבא גבי דינא ונדון בו מפי כתבו שהרי אם תקנו זמן בקדושין מדעת שניהם הוא כותבו או מדעת מקדש ונהרי ניתן ליכתב הזמן כשם שנתן ליכתב השטר עצמו אלא צריף הוא לפירוש רבינו שפינון שאין הזמן הפתוב בשטר עושה מעשה שטר אלא כיוצא מתחת ידו מפי כתבו הוא ועכשיו שנדאי יצא מתחת ידם כשקדש בו את האשה ואח"כ הפק תו אין זה דומה לשטר שבנד שליש דכינון דברשות בעל השטר אינו משמש כלום אלא אהימנותא דעדים סמכינן וברשותם של עדים צריף להיות מונח אינו אלא כרש"ש משמוש שכתבוהו עדים לדוכרן פתגמא וזהו

פ'י לפי' של רבינו ז"ל: הרי שכתבו ששטר קדושין כיון שאין ראוי למנסרו לבעלים
דדילמא מחקי ליה לזמן לא חשיב שטר אלא הוי כפנקס בעלמא שאף על גב דמדעת
שניהם יכתבו השטר דומיא דשאר שטרות דהלואה ומקח וממכר אלא שההבדל הוא
דבשאר שטרות ראוי למנסרו לבעלים ולהכי חשיבי כיון דחתמי בשטר כמי שגזקרה
עדותן בב"ד אבל שטר קדושין אין ראוי למנסרו לבעלים כי אם לעדים ולכך חשיבי
כפנקס ולא יועיל עד שיעידו בפניהם ממש וכיון שכן ואף על גב דכתיב בשטר שצוה
גאמילה לכתוב השטר לא מהני כיון שהשטר ההוא הוי כפנקס בעלמא וסברא זאת
מוספמת מהרי"ף והרא"ב דוהרמ"ב ומהאור וגם רבינו שמחה שהביא המרדכי פ"ק
בתרא דקדושין שכתב דאפילו אם נתקיים שטר הקדושין בחותמיו שאין העדות
מתקבלת וכו' וגם אביגדור הפהן דסבר כן אפשר דאזלי לשיטותיהו דהרי"ף והרא"ב
והרמב"ם ומהאור וכן פסק הרב הגדול מורי ז"ל להלכה למעשה מעשה רב שהתיר
לינשא אשה שיצא עליה שטר קדושין משום שסמך על הני אשלי רב רבי שהבאתי: ואף
על גב שכתב הרשב"א כל שטר שלא נעשה מרצון המתחייב אינו אלא כפנקס בעלמא
וכו' סימן אלף ר"ט דמשמע דווקא שלא ברצון הא ברצון חשיב שטר יש לומר דעד כאן
לא קאמר הרשב"א דברצון חשיב שטר אלא כשמעידו בפניהם העדים שאמרה להם
שיכתבו שטר ולכן כיון שמתעדות שהעידו בפניהם העלוהו למדרגת שטר אע"פ
שלא יעידו בפניהם על הקדושין אלא אחתימת ידיהם לבד סגי אבל בנדון דידן שלא
העידו כלל בפניהם אלא אחתימת ידיהו כי היכי דלא חשיב עדות לענין הקדושין דמפי
כתבם הוא גם כן לא הוי עדות למה שכתוב בו שפך צנוטה לכתוב וכמו דלא חשיב עדות
לענין מציאות הקדושין גם לא חשיב עדות לענין שכתוב בו שפך צנוטה כיון שהכל
בשטר אחד ואפוי במחלקות לא מפשינו וזה דכל הני אשלי רב רבי שהבאתי לעיל
סברי דאפילו שיכתב שטר קדושין מדעת שניהם בבירור לא חשיב עדות הכרת החתימה
עד שיעיד בפיו הקדושין עצמן ונאמר שהרשב"א סבר דבלא שום עדות בפה לא
מהקדושין ולא מרצון כתיבת השטר שיועיל זהו דוחק אלא לפחות שיעידו בפניהם על
רצון כתיבת השטר ואז חשיב שטר דיכול לאסיהודי אחתימת ידיה ובנדון דידן לא אסיהודי
כי אם אחתימת ידיהו א"כ לא חשיב עדות כלל וקדושי הר' יוסף קאזיש יצ"ו הן קדושין
גמורין ומותרת גאמילה הנזכרת להינשא לו ומה גם עתה שפך נפסל העד האחד בחשוד
על השבועה שהוציא שקר מפיו בשעת השבועה וגם שהעיד עדות שקר שהם דברים
גלויים וידועים לכל שהם עבירה דפשיטא ופשיטא שתוכל להנשא להר' יוסף קאזיש
הנזכר דאפילו נחשיב השטר לשטר גמור אין כאן עדים כי אם עד אחד ואין דבר שבערוה
פחות משנים ואם תאמר תינח דלא חיישינו לשטר שנתקיים כאן בשאלוניקי מן הטעמים
שכתבתי אבל השטר שנתקיים באנדרינופיל ליחוש שמא העידו עדות הקדושין בפניהם
וי"ל דאיכא תרי ספקי ספק אם העידו בפניהם ספק אם לא העידו בפניהם ואת"ל שמא
העידו בפניהם ספק אם העדים הם אלו עצמם שהעידו כאן בשאלוניקי וכבר נפסל אחד
מהם שהעדים שמעידו שנתקיים שטר קדושין באנדרינופול אינם מעידין מי הם העדים
החתומים על השטר ואפשר שהיו אלו עצמם ונעשה שני שטרות וכיון דאיכא תרי ספקי
אזלינו לקולא ותנשא: ועוד מצינו למימר השתא מיהת ליתנהו קמן עדיה בצד אשתן
ותאסר כמאי דאמרינו בכתובות פ"ק ב' על בנתיה דמר שמואל דאישתבינו ונאמר ליה

רבי חנינא לרב שמן בר אבא פוק איטפל בקרובותיה אמרי ליה והאיכא עדים במדינת
הים ומוקי לה בגמרא עידי טומאה ומשני השתא מיהא ליתנהו קמן ופירש רש"י ומשום
דילמא אתו לה אמרינו לה השתא עדיה בצד אסתו ותאסר מכל הטעמים שפכתתי נראה
להתיר לגאמילה שתנשא להר' יוסף קאזיש הנזכר כדי שלא תתעגן ותשב עד שתלבין
ראשה להצריכה גט מיהושע ביבאש שהרחיק נדוד לאי הים ונדוע הוא כמה וכמה הקילו
חו"ל משום עגונה דאיתתא ומה גם עתה שיעדים מוכיחות שהפל שוא ודבר פזב לדון
מרומה מפמה בחינות שונות המפורסמות ולכן אם יספיקו הסכמים השלמים להתירה
בלא גט של יהושע ביבאש אני מסכים מעתה ומעכשיו עמיהם זהו מה שנראה לעניות
דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רכח אחר שפכתתי מה
שפכתתי בהיתר גאמילה בת רבי שלמה קאזיש נ"ע שתנשא לר' יוסף קאזיש יצ"ו
שמעתי שנתקבל עדות אחד בפני בית דין על עגנו זה ונ"ל במוטב תלתא פחדא הוינא
וכו' ובא רבי שמואל ביבאש ואחרי האיומים כו' העיד בתורת עדות איהו ראה ביד רבי
יושע ביבאש פה שאלוניקי שטר קדושין שהיו חתומים בו שני עדים והיה כתוב בשטר
הנזכר איהו רבי יושע הנזכר קידש את הבחורה גאמילה בת רבי שלמה קאזיש נ"ע והיה
כתוב בשטר הנזכר איהו צותה הבחורה גאמילה הנזכרת לעדים החתומים בשטר הנזכר
ושכתובו ונתתמו בשטר הנזכר איהו הוא דבר אמת שרבי יושע קדש אותה קדושין
גמורין ויתנו אותו בידו לראיה ברורה ושאלנו את העד ר' שמואל הנזכר אם היה איזה
מהעדים הנזכרים החתומים שם שלמה שלואדיאל ושלמה פיזארו ונשבע בתורת האל
שלא היה חתום בו שום אחד מאלו העדים הנזכר רק עדים אחרים היו חתומים בו ושהו'
היה מפיר בחתימתם עוד בא לפנינו רבי יעקב חראבון ואחר האיומים וכו' העיד בתורת
עדות שראה השטר הנזכר ביד רבי יושע ביבאש אחר שנתקיים בב"ד חשוב פראוי
ונשבע שבועה חמורה שלא היה שום אחד מהעדים החתומים בשטר ההוא לא שלמה
פיזארו ולא שלמה שלואדיאל ולהיות זה אמת כו' ביום ששי ט"ו ויום לסיון שנת הש"ל
ליצירה ועם היות שמפח עדות זה נתברר אצלו שזהו השטר שנתקיים באנדרינופול
ושלא נתקיים מפח שהעידו העדים עדות הקדושין בפיהם שהרי לא היו שם אלא עדים
אחרים העידו על חתימת יד העדים וכיון שכן כבר הוכחתי דעדות קדושין בשטר חשיב
כפנקס בעלמא ולא חשיב עדות כלל באופן שגאמילה הנזכרת עומדת בהיתרה הראשון
ארף בעדות זה מכל מקום להיות הנושא חמור עשיתי סניף להיתרא להיות שגפסל שלמה
דיפיזארו שהוא היה העד האחד שהעיד כאן בשאלוניקי על חתימת ידו וגם על השטר
שנתקיים באנדרינופול הנה אמינא דאיכא ספק ספקא ספק אם העידו בפיהם ספק אם
לא העידו בפיהם ואת"ל שהעידו בפיהם שפא העדים הם אלו בעצמם שהעידו
בשאלוניקי וכבר נפסל אחד מהם והיה ספק ספקא שמתהפך ספק אם העידו בפיהם
ספקאם לא העידו בפיהם ואת"ל העידו בפיהם ספק אם העדים הם אלו וכבר נפסל אחד
מהם או ספק אם העדים הם אלו וכבר נפסל אחד מהם או הם אחרים ואת"ל שהם אחרים
שפא לא העידו בפיהם וכיון שמתהפך אליבא דכולי עלמא דיינינו ליה לקולא מה שאין
כן פשאינו מתהפך וכמו שכתב הרב המובהק הה"ר יוסף ו' לב נ"רו בתשובותיו כלל
שלישי סימן י"ז בשם התוספ' ועכשיו שהעידו שיעדי שטר אנדרינופול היו עדי אחרים
נמצא שאין כאן ספק ספיקא ואין כאן פסול עד: לכן חקרתי ודרשתי מה טיבו של קבלת

עדות זה שנתקבל ביום ו' ט"ו יום לחדש סיון שנת ה"ש"ל ואחר החקירה מצאתי שביום ג' ח' ניסן שנת ה"ש"ל נתקבל עדות בב"ד על ענין זה ונ"ל במוטב תלתא פחדא הוינא אנחנא בי דינא דחתימין לתתא פד אתא קדמנא ר' שמואל ביבאש ואחר האיומים והגזומים והשבועות שהשבוענוהו להגיד האמת אמר בפנינו איך לימים שעברו בא כ"ר יהושע ביבאש לביתו והביא עמו לרב יוסף קופוס ועד אחר עמו והוציא שטר א' בפני החכם ר' יוסף פי"גו וזקן א' פנויו זונגה תושבי אנדרינופול שהיו שם גם פן ואז אמרו העדים הנ' לפניהם זאת היא חתימתי וזאת היא חתימתי אם יצטרף לקיים חתימותינו בעיר אנדרינופול תעידו עליהן ורבי שמואל הנזכר אמר שלא נטפל עמם על זה כלל רק שראה הענין שהוא ושאלנו אותו אם הפיר הוא גם פן החתימות ואמר שלא הפיר פלום ועוד שאלנו את פי רבי שמואל הנזכר אם קרא השטר שהוא ואם ידע מה היה כתוב בו ואמר פי בעונותיו לא זכה ללמוד כל כך לקרות שטר ושלא ידע מה היה כתוב בו רק ששמע מפיהם שהיה שטר קדושין כל זה הגיד אמר בפנינו ב"ר רבי שמואל הנזכר ולראיה כתבנוהו וחתמנוהו והיה זה ביום ג' ח' לניסן שנת ה"ש"ל ליצירה וכו': ובראותי שרבי שמואל הנזכר מכחיש את עצמו מעדות לעדות בשני עדויות אלו רציתי לדבר עמו ממש ולראות מה בפיו לדרוש ולחקור הענין היטב וקבעתי ב"ד ושאלנו את פיו בתורת עדות להגיד האמת ונ"ל שטר קבלת העדות שנתקבל ביום א' י"ז לחדש סיון שנת ה"ש"ל במוטב תלתא פחדא הוינא אנחנא בי דינא דחתימין לתתא פד אתא קדמנא רבי שמואל ביבאש ואחר האיומים והשבועות שהשבוענוהו להגיד האמת הגיד ואמר בפנינו איך לימים שעברו בא ר' יהושע ביבאש לביתו והביא עמו לר' קופוס והוציא שטר חתום בפני החכם המכונה פיג"ו ובפני זקן אחד פנויו זונאנ' תושבי אנדרינופול שהיו שם ואז יוסף קופוס שהוא אחד מן העדים החתומי' בשטר אמר בפני השני האנשים הנזכר זאת היא חתימתי אם יצטרף לקיימה באנדרינופול תעידו עליה ורבי שמואל הנזכר אמר שלא נטפל עמם על זה כלל רק שראה הענין שהוא וגם שאלנו אם הוא הפיר החתימות אשר בשטר ואמר שלא הפיר פלום וגם שאלנו אותו אם קרא השטר שהוא ואם ידע מה היה כתוב בו ואמר שלא היה יודע לקרות השטר וגם לא ידע מה היה כתוב בו רק ששמע מפיהם שהיה שטר קדושין שקידש יהושע ביבאש את גאמיל"ה בת ה"ר שלמה קאזיש נ"ע ועוד שאלנו אותו אם יוסף קופוס הנזכר חזר וחתם חתימתו בפני שני האנשים הנזכרים והשיב שלא חתם כלל אלא שאמר לשני האנשים הנזכרים זאת היא חתימתי ועוד שאלנו אותו מי היה העד השני החתום בשטר הנזכר והשיב איני רוצה עתה לגלותו אבל אני אגלה אותו לכ"ת למחר כל זה הגיד רבי שמואל ביבאש הנזכר בפנינו ב"ד ולראיה כתבנוהו וחתמנוהו והיה זה ביום א' י"ז לחרש סיון שנת ה"ש"ל ליציר' פה שאלוניקי והכל שריר וקיים.

פלוני דיין. פלוני דיין.

פלוני דיין: ואחרי הודיע אלהים אותי את כל זאת שמח לבי ונגל כבודי בראתי שהסכמתי אל האמת בהתר גאמיל"ה הנזכר' שתנשא לרבי יוסף קאזיש יצ"ו וטעמא דמילתא שמלבד שדרף כלל ידים מוכיחות ואיכא אומדנות גדולו' שהכל שוא ודבר כזב שמי שמע כזאת מי ראה כאל' שיחזר אדם אחר אנשים שיכירו חתימות עדים החתומים לו על שטרו כדי שיעידו על חתימותיהם בעיר אחרת ולא יחזר אחר בית דין בהיותו בעיר שאלוניקי עיר

גדולה לאלקים דכמה בתי דינים איכא בשוקא ובכל עבר ופנה כדי שיעידו העדים עצמם על חתימות ידיהם בפני ב"ד דעדיף טפי דכל אחד נאמן כתרי אחתימת ידיה ולא שיעידו אחרים על חתימת ידי העדים דבעינן תרי סהדי לכל חד אלא ודאי אומדנא דמוכח הוא שהוא נחבא אל הפלים כדי שלא יתפרסמו הזיופים לכן ברח לארץ מרחקים להעמיד ולקיים שקרים: בד מן דין אין שום ממש בעדות שמואל ביבאש שהעיד שהכיר חתימות ידי העדים החתומים על שטר הקדושין שהיה כתוב בו שצוהה גאמילה לעדים שיכתבו ויחתמו ויתנו וכו' שהרי העיד בפני ב"ד מקדמת דנא ביום ג' ח' לניסן שלא ראה ולא ידע מה היה כתוב בשטר וגם לא הכיר חתימות העדי' וכינן שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ואף אם ת"ל דלא אמרינן כינן שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד בנדון הזה כינן שהעדות הראשון היה שלא בפני בעל דין ואנן יבא בעל השור ויעמד על שורו בעינן וליכא וכמו שכתב הרב הה"ר אליה מנחמי זלה"ה בתשובותיו סימן כ"ד ובנדון זה לא העידו בפני ר' יהושע ביבאש שהוא הבעל דין ולכן יכול לחזור בו ולהעיד מה שהעיד בעדות שניה אף אתה אמור לו הרי ג"כ חזר מעדות ב' והעיד עדות שלישי שלא ראה השטר ולא ידע מה פתיב ביה וגם לא הכיר חתימת העדים דמאי אולמיה דחזרה ראשונה מחזרה שניה אדרבה חזרה שניה עדיפא ואלימא טפי שהיה לה שעת הפנשר שהסכים עם עדות ראשונה מה שאין כן בחזרה ראשונה שמעולם לא היה לה שעת הפנשר של עולם היתה מוכחשת מכח עדות ראשונה באופן דממה נפשך אין כאן עדות כלל אם אינו יכול לחזור משום דכינן שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד הרי עדות שניה בטל לגמרי מכח עדות ראשונה ואם יכול לחזור מהטעם שכתבתי הרי עדות שניה בטל לגמרי מכח חזרה שניה: ואף אם נרצה להאמין לשמואל ביבאש ולקיים עדותו במה שלא הכחיש את עצמו ונאמר שכן היה שהעדים החתומים העידו בפני החכם פי"ג והזקן זונגה שזו היא חתימת ידם והחכם והזקן העידו שם באנדרינופול בפני בית דין אחתימת העדים וקיימוהו כמו שנראה מעדות יעקב חראבון שראה שטר מקניינים בב"ד שם באנדרינופול דברים אלו אין להם שחר שהרי אין כאן עדות כלל משום דהוי עד מפי עד ואיך אפשר שאיש אשר בשם חכם יכונה יקבל עדות מפי עד שיאמר לו זו היא חתימתי ויעיד על החתימה ההיא זו היא חתימתו של פלוני והרי לא היו בית דין כי שמואל ביבאש שעל פיו אנו חיינ אמר שלא נטפל עמהם כלל וגם לא חתם העד בפניהם שום חתימה עד שיוכלו להעיד עדות ראה זו היא חתימתו של פלוני כמו שהגיד שמואל ביבאש כי אם לבד אמרו זו היא חתימתי תעידו עליה ומי לא ידע בכל אלה שאין זה מועיל כלל לא לקיום השטר ולא לשום עדות דהוי כעד מפי עד וכמו שכתב הרמב"ם הלכות עדות פרק ששי וז"ל אין מקיימין שטרות אלא בשלשה אפילו שלשתן הדיוטו' מפני שהוא דין וכתב הגה"ה מיימונית ואפי' למאן דאמר שנים שדנו דיניה' דין בקיום שטרות בעינן שלשה דאם לא כן מאי איכא בין תרי בתראי לתרי קמאי ואדרבה הנה ליה כעד מפי עד ופסול אכל השתא דאיכא שלשה ניכר שהוא בית דין ונתקבלה עדות בפניהם וקיימוהו וגם המרדכי כתב בקמא פרק בתרא וז"ל וכל קבלת עדות בפני שלשה שלא יהא עד מפי עד כן כתב רבינו יואל וכו' וכן הרשב"א בתשובותינו סי' תשמ"ט כתב נשאל אם די בשנים בקבלת עדות והשיב דצריך שלשה ואם קבלו שנים לא עשו ולא פלום דשני' אין להם תורת בית דין וכן כתב בתשובו' הרמב"ן סימן קי"ג: הרי לה שהעדות שהעידו בפני שנים לא

הועיל פלל וגם אותם השנים אם העידו שם באגדרינופול בפני ב"ד על חתימת ידי העדים לא חשיב קיום פלל משום דהוי עד מפי עד ואף על גב דיעקב חראבון העיד שראה השטר מקוני' בב"ד חשוב ולא תישינו לב"ד טועין אפשר שפיג"ו וזונגה הטעו לבית דין שאמרו בסתם זו היא חתימתו של פלוני וזו היא חתימתו של פלוני ולא דרשו וחקרו אחריהם באיזה אופן היו מעידים על חתימות יד העדים שהיתה חתימת ידם אבל אם היו הב"ד יודעי' מאיזה טעם היו מעידים על החתימות ודאי שלא היו מקיימין את השטר משו' דלא תישינו לב"ד טועין: נמצא שעלה בידינו שמה שהיינו מתירין לגאמי"לה הנזכר' מפח ספק ספיקא עתה היא ודאי מותרת משני טעמים חדא דנתפטר מפח קבלת עדויו' אלו שקיו' השטר שבאגדרינופול היה על יד עדים שהעידו על חתימת העדים החתומים ולא הגידו העדים עצמם בפיהם מציאות הקדושין וכיון שפן כבר הוכחתי בפסק הראשון בשם כמה אשלי רב רב רב דאין בשטר זה ממש דחשיב כפנקס בעלמא ועוד דאפילו נחשיבהו כשטר גמור הני מילי כשנתקיים בדין אבל שטר זה לא נתקיים בדין כי אם על פי שני עדים שקבלו עדות שני העדים החתומים בשטר ואמרו להם זו היא חתימת ידינו תעידו עליהן וכן עשו וזה אינו מועיל דהוי כעד מפי עד: ובר מן דין פד מעיינו שפיר נמצא שמי שהשתדל בקבלת העדות הנזכר נכל במה שפירח ממנו וזה שכל פונתו היתה להיות שגפסל א' מעדי הקדושין והוא שלמה פינארו לכן השתדלו לעשות שטר קבלת עדות זה לומר שלא היו באותו השטר מהקדושין שום אחד מעדי השטר הראשון וכן נראה מתוך דברי העדים המעידים שמואל ביבאש אמר שלא היה חתום בו שום אחד מאלו העדים הנזכרים רק עדים אחרים גם יעקב חראבון נשבע שלא היה שום אחד מהעדים החתומים בשטר ההוא לא שלמה פינארו ולא שלמה שאלודיאל וכו' וכיון שלא היה שם שום אחד מאלו כי אם עדים אחרים נמצא שאין עדותן בטל שהיא פת אחרת ועדות הקדושין קיים אבל פד מעיינו שפיר נכלו במה שפירחו והטעם שראש הדיינים החתומים בשטר קבלת עדות שמואל ביבאש ויעקב חראבון הראה לי השטר ההי' ותמהתי ואמרתי לו וכי שתי פעמים קידש יהושע ביבאש הנזכר לגאמילה הנזכרת פעם אחד בפני שלמה פינארו ושלמה שאלודיאל ופעם ב' בפני אלו השני עדים אחרים שפעמים שמואל ביבאש וחראבון שהיו עדים אחרים ולמה קידשה שתי פעמים והלא בפעם ראשונה היתה מקודשת לסבתו והשיב לי לא קידשה אלא פעם אחת בפני כלם אלא שעשה שני שטרות מענין הקדושין וחתם שנים מהם בשטר אחד ושנים מהם בשטר שני: ועתה ישמעו אנניו מה שדבר בפיו דכיון שהוא מודה שהזמינם לייחדם כלם לעדי קדושין בשעת נתינת הקדושין כמו שהוכיח סופו על תחלתו שהרי החתים כלם בשטרות אע"ג שלא העידו בבת אחת מ"מ כיון שגפסל אחד מהם בטלה עדות כלם: וראייה לזה דגרסינו במכות פ"ק על ההוא מתניתין על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת אם מתקיימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה וכו' אלא מה שנים נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה וכו' וקאמר בגמרא אמר רבא הכי אמרינו להו למחזי קאתיתו או לאסהודי איתיתו אי אמרו לאסהודי איתנו נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה וכתב הרשב"ם בבבב"א פ"ק יש נוחלין דף קי"ג על ההוא דג' נכנסו לבקר את החולה וז"ל למחזי איתיתו וכו' פלומר כשבאתם לראות את המעשה לאיזה דעת באתם לראות או להעיד אי אמרי

לאסיהודי אמתאן נמצא אחד מהם קרוב או פסול בטלה וכו' עד נמצאו למדין שהבא לראות מעשה כדי להעיד חשבינו ליה עד ואפילו לפסול כל חבריו לבטל עדותן אם הוא פסול וכן שפן היכא דהזמונוהו וכו': הרי שפירש שהכל תלוי בכוננת ראית שעת המעשה שאם כיון.

אז להעיד ונמצא אחד מהם קרוב או פסול בטל כל העדות אפילו הם מאה ואפילו שלא העידו בבת אחת וכתב הרשב"ם עוד שם וסייג ומצאתי לדברי מתשובת רבינו שלמה זקני מנוחתו כבוד שפתב פן וכן נראה מתוך לשון רש"י שכתב שם במפות ונ"ל הכי אמרינן להו לקרוב ופסול למבדקינהו אם מתחלה לעדות נתפוננו משמע שהכל תלוי בשעת ראית המעשה וכן פסק הרמ"ה הביאו הטור סימן ל"ו ונ"ל לא שנא נצטרף עמהם קרוב או פסול בשעת ראיה להעיד ולא העיד עמהם בשעת הגדה ולא שנא נצטרף עמהם בשעת הגדה ולא בא להעיד בשעת ראיה או שלא ראה פאחד עדותן בטלה וכן נראה מתוך דברי הרמב"ן פ"ק חמישי הלכות עדות שכתב וכיצד בודקין את הדבר פשיבאו לב"ד עדים מרובים פת אחת אומרים להם כשראיתם זה שהרג או חבל להעיד באתם או לראות וכו' וכן פתב הרב הפולל הה"ר יוסף קאר"ו נר"ו בשם הרמב"ם הרי לה דלסברת כל הני אשלי רב"ב רש"י והרשב"ם והרמ"ה ונהרמב"ם פוליהו סברי דכיון שהאמינם לעדים בשעת הקדושין אע"ג שלא העידו בבת אחת אם נמצא אחד מהם קרוב או פסול בטל כל העדות וכיון דבגדון דידן נמצא שלמה דפיזארן פסול נפסל כל העדות ואפילו השטר שנתקיים באגדריניפול: ואע"ג שכתבו התוספות והרא"ש דאע"ג דכיון לראות להעיד בשעת מעשה אינם פסולים אלא א"כ נצטרפו עם הכשרים והעידו בב"ד דמאי דאמרינן במכות למיחזי איתתון או לאסיהודו ר"ל עכשיו בשעת העדות שהו' קיום הדבר וכתביב על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר דמשמע שאינו עד שיעיד בב' וקמו שהביאו הטור סימן ל"ו וכיון שפן בגדון דידן שלא העידו העדים הכשרים במעמד העד הפסול נמצא שעדות כשרים קיים יש לומר דראויים הם כל הני אשלי רב"ב הנזכר שארבעה הם חכמים מחנכמי לסמוך עליהם באיזה גודן שיהיה כ"ש בגדון דידן שהוא מרומה וידיים מוכיחות שהכל שוא ודבר פזב ועוד נראה לי דעד פאן לא קאמרי התוספ' והרא"ש דאפי' כיון לרא' להעיד אינו פוסל היינו דוקא כשלא העיד אח"כ העד הפסול כלל כלל אבל אם העיד אח"כ אפי' לא העיד בצירוף עם העדי הכשרים אלא אחר כדי דיבור מ"מ נפסל כל העדות פלו: וראיה לזה דגרסינן במפות פ"ק על ההיא מתניתין דעל פי שנים עדים וכו' אמר רבא והוא שהעידו פלם בתוך כדי דיבור וכתב רש"י התם קאמר מתניתין מאה כשנים אבל אם העידו השנים ולאחר זמן העידו האחרים הן פשתי פתות לכל דבר וכתבו התוספות על זה ונ"ל משמע דקאי אף לענין קרוב או פסול וקשה דהא משמע בסמוך דלענין דין קרוב או פסול אינו תלוי בהעדה בתוך כדי דיבור אלא בראית מעשה גמרה אף פי העידו אחר תוך כדי דיבור דקאמר הרוג יציל לכה נראה דלא קאי רק אדין דעדים זוממים דקאמר עד שזיזמו פלם ובהא קאמר דוקא פי העידו פלם בתוך כדי דיבור דזה עדות אחד בענין עד שזיזמו פלם אבל העידו מקצתן בתוך כדי דיבור ומקצתן אחר כדי דיבור אם פן הוו שתי פתות ולא בעינו עד שזיזמו פלן אבל לענין נמצא אחד קרוב או פסול אף אם נמצא מהני שהעידו לאחר כדי דיבור עדותן בטלה וא"ת מאי שנא וי"ל שנא ושנא דדוקא גבי נמצא אחד מהם קרוב או פסול חשוב פחד עדות

כְּשֶׁהֵעִידוּ לְאַחַר כְּדֵי דְבוּר מְשׁוּם שֶׁהֵם אוֹמְרִים אַמֶּת וּא"כ עֲדוּתוֹ הַתְּחִיל מֵרֵאשִׁי שֶׁלְהֵם וּרְאִיָּה שֶׁלְהֵם הֵיטָה בְּבַת אַחַת עִם הַעֲדִים אֲבָל בְּעֲדִים זֹמְמִין שְׂאִין אוֹמְרִים אַמֶּת א"כ לֹא בָּא עֲדוּתָן עַד שִׁיעִידוֹ בּב"ד וְכִינּוּן דְלֹא הֵעִידוּ בְּבַת אַחַת רַק לְאַחַר כְּדֵי דְבוּר לֹא חֲשִׁיבִי כְּחַד עֲדוּת ע"כ: הָרִי לָהּ רְאִיָּה בְּרוּרָה דְלִדְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת אֲפִילוּ לֹא הֵעִידוּ בְּבַת אַחַת פִּינּוּן שֶׁהֵעִיד חֲשׁוּב כְּעֲדוּת אַחַת לְעֲנָנָה שְׂאֵם נִמְצָא אַחַד מֵהֶם קְרוּב אוֹ פְּסוּל בְּטָלָה כָּל הַעֲדוּת וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם בְּפֶרֶק י"ג נוֹחֲלִין וְנ"ל וְעוֹד אוֹמֵר ר"י דִּהְיָתָם נִמְי בְּכֻנְהָ לְחוּדָה שְׁנֵתְפוּנוּ לְהֵעִיד בְּשַׁעַת רְאִיָּה וְלֹא הֵיטָה עֲדוּתָן בְּטָלָה אֲלֵא כְּשֶׁהֵעִידוּ אַח"כ בּב"ד וְלֹא קֵאֲמַר כְּשֶׁהֵעִיד בְּבַת אַחַת אַחַר כֶּה בּב"ד מִשְׁמַע דְּאִין הַדְּבָר תְּלוּי אֲלֵא בְּמִצִּיאוֹת עֲדוּת וְכֵן נִרְאָה ג"כ מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הָרֵא"ש שֶׁם בְּפֶסְקִיו וְנ"ל תִּימָה הוּא לֹמֵר אִם רָאוּ בְּנֵי אָדָם דְּבָר אַחַד וְהָיָה שֶׁם קְרוּב אוֹ פְּסוּל וּבָא לִב"ד לְהֵעִיד שֶׁתְּבַטֵּל כָּל אוֹתָהּ עֲדוּת בְּשִׁבְיִל שְׁכִינּוּן אוֹתוֹ הַפְּסוּל לְהֵעִיד וְכו' אֲלֵא וְדָאֵי נִרְאָה דְּאִינָם פְּסוּלִים אַא"כ הֵעִידוּ בְּפִנּוּי ב"ד הָרִי שֶׁתְּלָה הַפְּסוּל בְּמִצִּיאוֹת הַעֲדוּת שִׁיעִידוֹ בְּפִנּוּי ב"ד וְכֵן הִטוּר סִימָן ל"ו שֶׁהֵבִיא דְבָרֵי הָרֵא"ש כְּתֹב אֲבָל אִם לֹא פִינּוּן לְרֵאוֹת כְּדֵי לְהֵעִיד אֲפִילוּ בָּא לִב"ד וְהֵעִיד אוֹ שְׁכִינּוּן לְרֵאוֹת כְּדֵי לְהֵעִיד וְלֹא הֵעִיד אִינוּ פְּסוּל מִשְׁמַע דְּנֻקָּא מְפִנִי שְׂלֵא הֵעִיד כָּלָל הָא אִם הֵעִיד אֲפִילוּ שְׂלֵא הֵעִיד בְּבַת אַחַת עִם שְׂאֵר הַעֲדִים בְּטָלָה כָּל הַעֲדוּת כְּלָהּ.

וְכִינּוּן שְׁכִינּוּן דִּינּוּן פִּינּוּן כְּלָם בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה לְהֵעִיד וְגַם אַח"כ הֵעִידוּ בְּפִנּוּי ב"ד כְּלָם אֲפִילוּ שְׂלֵא הֵעִידוּ בְּבַת אַחַת כָּל הַעֲדוּת בְּטָלָה אֲלֵיבָא דְכּוֹלֵי עֲלֵמָא אֲפִילוּ לְדְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת וְהָרֵא"ש מְפִנִי גַם הַעֲדוּת שֶׁהֵעִידוּ בְּאַחְרוּנָהּ וְלְדְבָרֵי רִש"י הָרַמְבַּ"ם וְהַרְמ"ה מְפִנִי הַהֲזַמְנָה וְהַפְּנִי שְׁכִינּוּן לְהֵעִיד רֵאוּנוּ בְּשַׁעַת הַקְּדוּשִׁין וְגַם הָרַמְבַּ"ם נִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרָיו שְׂאִין צָרִיף שִׁיעִידוֹ בְּבַת אַחַת תּוֹךְ כְּדֵי דְבוּר אֲלֵא לְעֲנָנָה הַזְּמָה אֲבָל לְעֲנָנָה קְרוּב אוֹ פְּסוּל לֹא בְּעֲנָנָה שֶׁהָרִי לֹא כְּתֹב דִּין תּוֹךְ כְּדֵי דְבוּר אֲלֵא בְּפ' עֲשָׂרִים מֵהַלְכוֹת עֲדוּת בְּעֲנָנָה הַזְּמָה וְאֵלוּ בְּפ' חֲמִישִׁי מֵהַלְכוֹת עֲדוּת כְּשֶׁמְדַבֵּר בְּעֲנָנָה קְרוּב אוֹ פְּסוּל לֹא כְּתֹב כָּלָל וְהַהֲגָה מִיִּמְנִית הַכְּרִיחַ שֶׁם כֵּן ע"ש: וְעָלָה בְּיַדֵּינוּ לְפִי זֶה שְׂאֵפִי נִתְקַיֵּים הַשְּׁטֵר שְׁבָאֲנֵדְרִינוּפּוֹל קִיּוּם אֲמִתִּי כְּדִין וְכִשּׁוּרָה אִין מוֹעִיל כָּלָל מְפִנִי שְׁנֵתְבַטֵּל הַעֲדוּת הַהוּא פִּינּוּן שְׁנִמְצָא אַחַד מִן הַעֲדִים שְׁנֵתְיַחֲדוּ וְהוּזְמָנוּ כְּלָם כְּאַחַד לְעֲדוּת הַקְּדוּשִׁין נִמְצָא פְּסוּל וְהוּא שְׂלֵמָה פִּינְזָרוּ כְּמוֹ שְׂבָא בְּשֵׁאלָה נִמְצָא כָּל הַעֲדוּת בְּטָלָה וְאִין בּוּ מִמֶּשׁ: כָּלָל הַעוֹלָה שְׂגַאמִיל"ה בַּת ה"ר שְׂלֵמָה קֶאֱזִישׁ נ"ע הִיא מְוַתֶּרֶת לַה"ר יוֹסֵף קֶאֱזִישׁ יצ"ו מְבַלִּי גִט מר' יְהוֹשֻׁעַ הַנְּזַכֵּר מִכְּמָה אֲנֻפְנִי וּמִינֵי טְעָמִים אִם מְפִנִי שְׁכָל עֲדוּת הַקְּדוּשִׁין הָיוּ בְּשֵׁטֵר וְאִין שׁוּם עֲדוּת הַגְּזֵת פִּיָּהֶם שֶׁל הַעֲדִים מְמִצִּיאוֹת הַקְּדוּשִׁין וְכִבְּר הוֹכַחְתִּי בְּפֶסֶק הָרֵאוּשׁוֹן מִכְּמָה אֲשֶׁלִּי רַבְּרִי שְׁרָאוּי לְסִמּוּךְ עֲלֵיהֶם דְלֹא חֲשִׁיב שְׁטֵר אֲלֵא כְּפִנְקָס בְּעֲלֵעָא וְאֲפִילוּ אִם נִחְשִׁיבָהוּ לְשְׁטֵר וְנִאָּמַר עֲדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשְּׁטֵר נַעֲשֵׂה כְּמִי שְׁנִחְקֶרְהָ עֲדוּתָן בּב"ד הַשְּׁטֵר שְׁנֵתְקַיֵּים בְּשֵׁאלוּנִיכִי נְפִסֵל עַד אַחַד מֵהֶם כְּמוֹ שְׂבָא בְּשֵׁאלָה וְכִבְּר נִתְבַטֵּל וְגַם שְׁטֵר אֲשֶׁר יֵצֵא קוֹל שְׁנֵתְקַיֵּים בְּאַנְדְרִינוּפּוֹל וּמִצַּד עֲדוּת שְׂמוּאֵל בִּיבְאֵשׁ הָיוּ חֲתוּמִים בּוּ עֲדִים אַחֲרִים גַּם זֶה אִין בּוּ מִמֶּשׁ לְהִיּוֹת שְׂמוּאֵל בִּיבְאֵשׁ הַכְּחִישׁ אֶת עֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁכִבְר כְּתִבְתִּי וְאִף אִם נִאָּמִינָהוּ בְּעֲדוּתוֹ נִמְצָא שְׂאִין מִמֶּשׁ בְּקִיּוּם הַשְּׁטֵר הַהוּא לְהִיּוֹת שְׁהַעֲדִים שֶׁהֵעִידוּ עַל חֲתִימוֹת הַשְּׁטֵר הִטְעוּ אֶת הַב"ד אֲשֶׁר שֶׁם וְהֵעִידוּ עַל מַה שְׂלֵא הָיוּ יְכוֹלִים לְהֵעִיד לְפִי שְׁהָיָה עַד מִפִּי עַד כְּמוֹ שְׁכִבְר כְּתִבְתִּי וְאֲפִילוּ אִם נִחְשִׁיבָהוּ לְקִיּוּם גְּמוּר וְשְׁרִיר וְקִיּוּם מְכָל מְקוּם אִין בּוּ מִמֶּשׁ פִּינּוּן שְׁהַעֲדִים הַחֲתוּמִים בְּשֵׁטֵר הַהוּא וְשְׂלֵמָה דִּי פִינְזָרוּ הַנְּפִסֵל נִתְיַחֲדוּ וְהוּזְמָנוּ כְּלָם יַחַד

בשעת הקדושין להעיד עליהם דאנו סהדי שלא קידשה בחשאי ר' יהושע הנז' שני פעמים בזמנים מחולפים וגם הכת המנגדת אמרה שכל העדים נועדו יחד אלא שעשו שני שטרות כמו שפבר כתבתי וכיון שפן נמצא שאפי' עדו שטר אנדרינופול אין בו ממש שפיון שהעיד שמואל פינארו ונמצא פסול כל אותה עדות של הקדושין בטל לכולי עלמא כמו שפבר הוכחתי על מה שכתבתי הוא לעומקא דדינא אבל לפי האומדנא ונכרים דברי אמת מכמה וכמה מיני אופני אמתלאות גדולות שעצמו מספר הפל היה שוא ודבר פזב ומן הראוי היה למי שהלך חשכי ואין נוגה לו באורחות עקלקלות פאלו לזלזל בבת ישראל ולעגנה עד שתלבין ראשה היה ראוי ליסרו בסילנא דלא מבע דמא אבל בעונות הזמן מקלקל את השורה ולינקוט מיהא חדא דסלקין לעילא ודנחתין לתמא ידעון שאמילה הנזכר' עומדת בהיתרה ומה גם עתה שפבר עמדה ונשאת לבעלה ה"ר יוסף קאזיש יצו הנזכר ברשות בית דין בתוך קהל ועדה זהו מה שפראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רכט שאלה מעשה שהיה פה היה ראובן חלה ממגפה ובאותה העיר נשפרים הרבה מחולי זה ומפרישים ומבדילים המוגף משאר העם ואמו של המוגף הייתה עמו לשרתו ומטלטלי הבית והנדוניא היו עם המוגף בתוך ביתו ואשתו של המוגף מתה קודם ו' או ז' ימים וירש בעלה נדוניתה פדין בעל יורש את אשתו ואחר פה מת ראובן ונשאר לו בן קטן בן ארבע שני אח"כ בא שמעון אח הנפטר ולקח נכסי אחיו והנער והולכם לעיר אחרת ושמעון הנז' היה משודד עם בת איש יהודי אחד והניח הנכסים הנז' בידי חמיו והוא הלך לסחור' לעיר אחרת אחר פה בא זקנו אבי אמו של הנער הנז' ותבע בדין לחמיו של שמעון בפני הרב של אותה העיר שיתן לו נכסי נכדו בן בתו לפי שהוא היה אפטרופו' על נכסי נכדו ואמר לו חמיו של שמעון חתני הניחם לי ואמ' שלא אתנם לשום אדם והרב הנז' הכריח לחמיו של שמעון ליתנם ונתנם על פי מה שכתוב בפתובה שנוהגי' בעיר ההיא לכתוב בפטרות כל הפלי' שמכנס' לבעלה: אחר פה בא שמעון ונתרעם בפני הרב למה דן פה שהרי אותם הנכסים הורישם הנפטר לאמו ואחר פה נפטרה האם והניחתו לו בירושה ואין שום שטר צנאה על זה אלא ששמעון טוען זה באומר שזה נאמן במיגו עוד טוען שמעון שאחיו ראובן צוח בשעת מיתתו שיתנו לאמו ג' אלף אש וספרים שהיו בידו לפי שהמעות היה חייב לאמו והספרי' היו של אמו ובאות' שעה לא נכתב שטר צנאה אלא אחר פה וזה לשון נוסחה בהיות שפירת פלונית הניח לה בנה מעות וספרים וכו' בפני עדי' והיא יראה שמא ימותו העדים או ילכו להם לכן חלתה פני העדים שיבאו ויגידו בפני ב"ד מה שיזעו וזה נוסח העדות אנו עדים חתומי מטה מעידי' עדות אמת וקיים ואין בדברינו שקר וכזב ואנו עתידין ליתן דין וחשבון אם אנו מעידים עדות שקר וזה נוסח עקרהעדות אשר כתב הסופר אנו נכנסנו בבית פלוני כד כשיר ורמא בארצא וכו' וכאלה טעיות הרבה ואלה המקבלי עדות הם עמי ארץ ואינם יודעים לא בדיני עדות ולא בשום דין ועתה שמעון תובע מהאפטרופוס אותן המעות והספרי' שהניח אחיו לאמו מפח קבלת העדו' הנז' פיון דאיפא רברבתא דסברי מקבלין עדי צנאה אפילו על יתומים קטנים וכתב רבינו ירוחם מעשים בכל יום שגובין בשטר צנאה אפילו מיתומים קטנים: עוד חזר שמעון וטען כי הוא מעיקרא תפס אותם לפי שראה שהוא מחלוקת פוסקים אי גובין בעדי צנאה וכתב הטור סימן ק"י לפיכך אם תפס משלהם אפילו אחר מות אביהם וכו' וכשם דמהניא

תפיסה באותו גודן גם בגודן דידן מהני עתה יורו המורים באמת ובתמים אם יש לחוש
לטענות שמעון להחזיר לו הנכסים או לא: תשובה ראיתי דברי השאלה ומה שפסק
החכם השלם הפוסק עליה וגמרתו שצדק במאמרו ונימוקו עמו שאין לשמעון דין ודברים
על אותן הנכסים וטעמא דמילתא משום שהנכסים הללו מעיקרא היו בתזקת היתום פיו
שהיו עומדים בתוך בית אביו כמו שכתוב בשאלה וכתב הרמב"ם פ"ק ח' הלכות טוען
ונטען כל המטלטלין בתזקת זה שהן תחת ידו אף על פי שהביא התובע עדים שהמטלטלין
הללו ידועין לו וכו' וכיון שהנכסים הן בתזקת היתום וכפי הנראה מתוך השאלה איפא
עדים שתפסן שמעון באופן דליכא למימר שיהיה נאמן שמעון במה שטוען במיגו דאי
בעי אמר לא היו דברים מעולם וגם אינו נאמן במה שטוען במיגו דאי בעי אמר החזרתים
לה דמיימא לן דמיגו פי האי מהני ואף על גב דבמה שטוען ליכא הענה ובמיגו דהחזרתים
לה איכא הענה אפילו הכי מהני כמו שכתב הרא"ש בתשובותיו פ"ל ק"ו וגם הריב"ש
בתשובותיו סימן שצ"ב כתב דבשבועה אמרינו מיגו דמעיו לשאינו מעיו וכיון שכן בגודן
דידן היינו יכולין לומר שיהיה נאמן שמעון במה שטוען שחייב לו אחיו בשבועה במיגו
דאי בעי אמר החזרתים הנכסים אף על פי דאיכא עדים דתפיסה: זה אי אפשר לומר דהא
השתא איכא עדים שראו הנכסים ביודו וברשו חמיו והחזירם ע"פ ב"ד כמו שבא בשאלה
ולכא למימר דמכל מקום זה נאמן השתא במה שטוען במיגו דאי בעי כפר מעיקרא
ואמר החזרתים אע"ג דהשתא מיהא לא מצי טעין ליה מ"מ פיון דמעיקרא מצי טעין
ליה אזלינן בטר מעיקרא ואמרינו מיגו י"ל שכתבו התוס' בכתובות פ"ק הכותב דמיגו
למפרע לא אמרינו על מעשה דהיה איתתא דהנה מיפקדי גבה מלוגא דשיטרי אתו
יורשים קא תבעי ליה מינה אמרה להו מחיים תפיסנא להו וכו' והביא התוספות ראיה
לדיון זה מדאמרי' פ"ק זה בורר היה איתתא דנפק שטרא מתותי ידה ואמרה ידענא
בהיא שטרא דפרוע הוא ולא המנא רב נחמן משום פיון דאיתחזק בבי דינא פירוש
שראינו השטר בידה אי בעי קלתיה לא אמרינו אעפ"י שאם אמרה פרוע הוא קודם
שראינו השטר בידה היתה נאמנת במיגו דאי בעי קלתיה השתא שראינוהו בידה אין
נאמנת עוד דהשתא לית לה מיגו וכן כתב ההג"ה אשרית לא אמרינו בכל מקום מיגו
אלא היכא דהיה שעתא דקא טעון זה טענה אז אפשר לו לטעון טענה יותר טובה אבל
אם תחלה הודה ולאחר שעה טוען שום טענה אין להאמינו במיגו דאי בעי לא הנה מודה
מתחלה דהשתא מיהא הודה: אף בגודן דידן פיון דהשתא מיהא כבר הראה הנכסים אינו
נאמן במה שטוען שחייבים לו במיגו דאי בעי כפר מעיקרא דהשתא מיהא לא מצי כפר
וכן כתב הרא"ש בתשובותיו סימן ק"ו וז"ל הואיל והראה אותם קודם שיאמר דבריו
נתבטל המיגו באופן שעלה בידינו דאע"ג שמאחר שתקנו הגאונים דמטלטלי דיתמי
משמעבדי לב"ח אין הפרש בין תפיסה דמחיים לתפיסה דלאחר מיתה דגם תפיסה
דלאחר מיתה מהני וכמו שכתב הריב"ש סימן שצ"ב וכיון שכן בגודן דידן אע"ג דתפש
לאחר מיתה הני לן למימר דמהני הני מילי בדליכא עדי תפיסה וגם ליכא עדי ראיה
שראוהו ביודו וכמו שכתב הטור סי' ק"י וז"ל אם תפש משלהן אפי' אחרי מות אביהן
והוא בענין שיכול להחזיק בו ולטעון עליו לקוח הוא בידי וכו' ובגודן דידן דאיכא עדי
תפיסה ועדי ראיה שחרי כבר אינם תחת ידו ואדרבה הנכסים הם תחת יד האפטרופוס
פשיטא ופשיטא דאינו נאמן וגם אין לזכות לשמעון בשביל עדי הצוואה שמעידין שפך

צינה הנפטר בעת מותו משום דחיבין אנו להפך בזכות היתום ולומר קים לן פהראב"ד והרא"ש דסברי דאין עדי צואה כלום אם לא אמר תנו פה וכה בפני ב"ד או שכתב בכתב ידו וניפר שהוא כתב ידו כמו שכתב הטור סימן ק"י אבל אם צינה בעדים אין מקבלין עדות משום דקטן בשלא בפני ב"ד דמי ואוקמינו ממונא בחזקתיה של יתום ובר מן דין אין מפניש בשאלה בפרטות לשון המצנה איך צנה על אלו המעות אלא שראיתי תחלת לשון השטר שכתוב בהיות שמרת פלונית הניח לה בנה מעות וכו' ולסוף השאלה כתוב ועתה שמעון תובע מהאפטרויפס אותן המעות והספרים שהניח אחיו לאמו וכו' ואין לדיין אלא מה שעיניו רואות שגראה שצנה המצנה בלשון מניח וכיון שכן פשיטא דאין לשמעון שום טענה לאפוקי ממונא כמו שהאריך בזה בתשובתיו הרב מהר"י קולון ז"ל סימן צ"ד עיין שם ושם הכריח דאפילו למאן דאמר דבשכיב מרע מהני לשון הנחה הני דוקא בדבר שהוא בעין אבל כשאין הפונה אלא שמשעבד נכסיו לאותו הסף לא שייך לשון הנחה ולא מהני וכו' עיין שם כלל העולה דבהא סלקינן ונחתינן שהנכסים הם בחזקת היורש ולית ליה לשמעון דין ודברים פנגדום כמו שפסק החכם הפוסק נר"ו ומה גם עתה שפבר הורה זקן בימים ובחכמה שהחזיק היתום בנכסיו מעשה רב זהו מה שגראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רל הרמב"ם ז"ל הלכות דעות פרק חמישי דרף בעלי דיעה שיקבע לו אדם מלאכה המפרנסת אותו תחלה ואח"כ יקנה בית דירה ואח"כ ישא אשה שגאמר מי האיש אשר נטע פרום ואח"כ אשר בנה בית חדש ואח"כ אשר אירש אשה וכו' וקשה שהפוסקים הם הפוכים שתחלה פתיב אשר בנה בית חדש ואח"כ אשר נטע פרום: ונראה לע"ד שיתורץ זה בבחינה פי חנוף הבית אינו תלוי בזמן כי תיקף אחר עשייתה יכול לחנכו אבל חלול הפרם תלוי בזמן שהוא שנה רביעית ומדקאמר ולא חללו משמע דבידו הנה לחללו אם פן נראה שפבר הגיע זמנו לחללו א"כ נראה שפבר יש זה כמה שנטע הפרם והנה קודם בגין הבית ומה שאחרו הפתוב מהבית אינו בבחינת מציאות הנטועה כ"א בבחינה החלול שהוא מאוחר שאע"פ שנטע הפרם תחלה ואח"כ בנה הבית זמן חנוף הבית קדם לזמן חלול הפרם זהו מה שגראה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רלא שאלה ראובן ושמעון העידו בפני ב"ד שלוי קבל קדושין בעד בתו קטנה מיד יהודה וראובן שהוא אחד מן העדים הנזכר הוא קרוב ללוי אבי הקטנה כי פן אחי אמו של לוי פסול להעיד עליו אף אינו פסול להעיד על בתו ולהיות שפסף קדושיה של אביה להיותה קטנה ולמדנו רבינו אם יש חשש בקדושין הללו פיון שאין פאן רק השני עדים הנזכרים ואחד מהם קרוב ופסול להעיד על לוי קרובו שהוא הננה מפסף קדושין: תשובה נראה לעניות דעתי שאין בקדושין אלו שום חשש עיגון להצריכה גט וטעמא דמילתא דגרסינן במסכת מכות פ"ק אילעא וטובה קרובה דערבא הו סבר רב פפא למימר גבי לנה ומלנה רחיקי ניגהו אמר ליה רב בונא בריה דרב יהושע לרב פפא אי לית ללנה לאו בתר ערבא אזיל מלנה ולכן פסולים אף ללנה וכן פסק רב אלפס בהלכות והטור סימן ל"ג כתב גם פן עדים הקרובים לעדים פסולים ללנה לא שגא אם הלנה פא לפטור בטענת פפירה והם מעידים עליו שלנה או אם טוען שפרע והם מעידים עליו שלא פרע וכן פסק הרא"ש שם בפסקיו וכיון שכן בגדון דיין הואיל והעד פסול לגבי לוי אף לגבי בתו הוי פסול: ובגדולה מזאת מצינו במסכת מכות בירושלמי פתב פל נכסיו לשני בני אדם והעדים קרובים לנה ורחוקים

לזה רבי יוחנן אמר פסול אמר רבי אלעזר מתניתין מסייעא לרבי יוחנן נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטילה דכי היכי דהתם עדות שבטלה מקצתה בטלה פלה הכי נמי קא וכתב הרא"ש שפסק רב אלפס פרבי יוחנן וגם ר"ת הרי בנדון ההוא שעם היות נושא שאפשר להתחלק שהם שני גופים ושני אנשים מפל מקום לא פלגינן דבורא של העדים ואמרין דעדות שבטלה מקצתה בטלה פלה בנדון דידן שאין שום צד מקום לקידושין אלו אלא מפח האב לא כל שפן דלא פלגינן דבורא וכיון דפסול לאב פסול לבת: ואם תאמר מאי שנא מהא דאמרין פירק קמא דסנהדרין פלוני רבעו לרצונו הוא ואחר מצטרפין להורגו הרי שאע"פ שחייב ההריגה לא בא אלא מצד העדות שמעיד על עצמו שרבעו לרצונו והוא קרוב אצל עצמו אפ"ה פלגינן דבורא ומהני העדות לגבי חברה בנדון דידן ניימא נמי הכי דאף על גב דלא מהני העדות לגבי האב שהעד קרוב לו מפל מקום פלגינן דבורא ויהני לגבי הבת וי"ל שכת' הרא"ש בפסקיו במסכת מכות בשם הראב"ד שכל עדות שבטלה מקצתה מחמת פסול קורבה בטלה פולה ולא פלגינן דבורא דהא לא פליג בהו רחמנא דאמר מה שנים נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותם בטלה אף שלשה אלמא לא פלגינן עדותם והא דאמרין אדם קרוב אצל עצמו ואין משים עצמו רשע היינו דוקא כשמעיד על עצמו שאין זה עדות פלל אלא כמי שאינו דמי שאין אדם נקרא לעצמו עד פסול כדי שצאמר עדות שבטלה מקצתה בטלה פולה ודמיא להא דאמרין במקיימי דבר הפתוב מדבר דכי היכי דכשנמצא אחד מהעדים קרוב או פסול עדותן בטלה הכי נמי כשנמצא לאחד מהן קרוב או פסול שהרי מקצת העדות בטילה מחמת קורבה וכו': וכיון שפן בנדון דידן שנפסל מקצת העדות מחמת קורבה שקרוב העד לאב בטלה פולה גם לגבי הבת לא פלגינן דבורא וכן פסק הרי"ב בתשובותיו סימן של"ט פהראב"ד: וגם לתירוץ אחר שהביא הרא"ש שם וז"ל התם הני סהדי לאוחביה גברא קאתו הילכף בעיקר העדות שהם אומרים שרבע נאמנים ובמה שאמר לדידי מיילי אחרניי ניהו ולא מקבלינא מיניה וכו' לא קשי לנדון דידן וטעמא פמו שפתב דמה שאמר לדידי הוא מילתא אחריתי שיכול להיות שפלוני רבע באופן שחייב מיתה אבל לא רבע לדידי אבל בנדון דידן אין פאן שום צד קדושין בקטנה זו אם לא מפח אביה וכל העדו' הוא עצם אחד ומילתא חדא ואין פאן מילתא אחריתי לשנאמר פלגינן דבורא וכיון שפן נמצא שעדות זה בטלה לגמרי בין מן האב בין מן הבת.

ואחר שזכינו לדיון זה נמצא שאין פאן קדושין פלל וכמו שפתב הרמב"ם הלכות אישות פירק ד' המקדש בפסולי עדות שלתורה אינה מקודשת וכן הטור ו' העזר סימן מ"ב ובנדון דידן ראובן העד פסול ללוי מדאורייתא דהוא שני לו וכתב המרדכי בפירק זה בורר בשם רבי שמואל בר חפני הפהו וז"ל פשטינן ממתני' שהקרובים פסולים להעיד המה שמנים והם ד' מעלות ג' מעלות מן התורה ואחת מדרבנן מעלה ראשון' ראשון בראשון פגון יצחק וישמעאל מעלה שניה שני בראשון פגון יעקב וישמעאל מעלה שלישית שני בשני פגון עשו פן יצחק לנביות פן ישמעאל מעלה ד' היא מדרבנן והוא שלישי בראשון פגון ראובן וישמעאל וג' מעלות ראשונות דאורייתא אם קידש אשה אחת בעדות אחד מהן אינה מקודשת ואינה צריכה גט ומותרת לעלמא הרי שפתב בפירוש דשני בשני לא חשיב עדות פלל ואינה צריכה גט: ואם תאמר הרי כתב הרמב"ם הלכות עדות פירק י"ג אין פסולין מדין תורה אלא קרובים ממשפחת אב בלבד וכו' אבל שאר הקרובים מן

האם או מדרוך האישות פלן פסולים מדבריהם ובגדון דידן הקורבה היא מצד האם וכיון שפן צריכה גט וכמו שפכת הרמ"ב פ"ק רביעי מהלכות אישות המקדש בפסולי עדות של דברי סופרים או בעדים שהם ספק פסולי תורה אם לא רצה לכנוס צריכה ממנו גט מספק יש לומר שהרי כל גאוני עולם חלקו עליו בזה וסברי שגם ההקורבה מצד האם פסולין מן התורה הרי"ף ז"ל פתב בתשובה שפל הקרובים השנויים במשנת זה בורר פסולין דאורייתא הם דאף על גב דיש בהם מצד האם וגם הרש"ב דחה דברי הרמ"ב בסתם דבריו וכתב עוד וכבר דחה רבינו האי גאון ז"ל דברים אלו בטענות חזקות ובריאות פראי מוצק יצוקות כו' כמו שפכת כל זה בארנפה הרי"בש בתשובותיו סימן י"ב ופסק הלכה למעשה שלא פדברי הרמ"בם וסמך על הרי"ף והרמ"בן והרש"בא ורבינו האי ז"ל דסברי שהקורבה מצד האם הוי פסול דאורייתא ואין גם אחד מהפוסקים ראשונים גם אחרונים שישפוך פהרמב"ם בזה ולכן אף אם לא נחוש לדברי הרמב"ם בזה אין בזה בית מיוחד פינון שפל גאוני עולם חולקים עליו שהרי פתב מהרי"ק ז"ל שרש י"ט נהגו העם פרב אלפס היכא שלא נחלקו עליו התוספות וכו': ובגדון דידן רב אלפס ורבים ונכבדים מספמים עמו כמו שכתבתי והתוספות לא חלקו עליו פשיטא ופשיטא דראוי לסמוך עליהם אפילו להקל וכל שפן דאיכא ספיקא אחרנא דשמא הלכה פהרי"ף ובעל העיטור ויש אומרי דסברי דכל הני פסולי דרבנן פגון הרועים והמוכסים ומשחק בקוביא קידש אשה בפניהם אפילו שניהם מודים לא תפסי קדושין ואינה צריכה גט דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מניה וכמו שהביאו הרי"בש בשם הרי"ף שם בתשובת י"ד הגזפר' והשתא בגדון דידן הו תרי ספקי דמתהפכו להדדי ספק אם ראובן זה פסול מדאורייתא או מדרבנן כהרמ"בם ואת"ל דהוי פסול מדרבנן לבד ספק אם הלכה פהרי"ף והעטור דסברי דאפילו בפסול דרבנן אין חוששין לקדושיו או נאמר ספק אם נאמר בפסולי דרבנן אין חוששין או חוששין ואת"ל דחוששין ספק אם ראובן זה פסול מדאורייתא פדברי כל גאוני עולם דסברי ששורבת האם מדאורייתא: ועוד בר מן דין איכא למימר דאף הרמב"ם ז"ל סבר דקרוב מצד האם הוא פסול מדאורייתא וכמו שפכת הר"ש בר צמח ז"ל הביאו הרב יוסף קארו נר"ו ו' העזר סימן מ"ב שמה שפכת הרב דפסולי קרובים הבאים מדרשא הוו מדרבנן אינו שהם מדרבנן אלא שהם קרובים מדרבנן לענין שאינם נכללים בדברי רב שמנאו לענין מנין המצות אבל מפל מקום דין תורה הם וכגון זה פתב המגיד פ"ק א' הלכות אישות ואם פן המקדש בפניה אינה מקודשת עכ"ל הרי דבגדון דידן אפשר דהרמ"בם מודה דפסול מדאורייתא ואינה צריכה גט פלל מפל הני טעמי נראה לעניות דעתי שהמקל להתירה לעלמא בלא גט לא הפסיד ולכן אם יספיקו רבני העיר להתירה בלא גט גם אני בעניי גליתי דעתי להתירה זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: רלב שאלה בעיר ייאנינא קרה מקרה שנגנבה גניבה מבית איש א' ונחשבי טובי העיר חשדו לראובן שפא הוא גנב אותה מחמת אמתלאות אשר חשבו בו ועפבו את פל ממונו ושמו אותו בבית הסוהר וענו בכבל רגלו והיה שם ל"ה יום ובין פך שלחו לחכמי עיר אחרת ונקבו להם בפרטות האמתלאות ושאלו את פיהם אם היו יכולים להענישו על פי האמתלאות הגזפר' והשיבו שראוי להענישו שפן מצינו פמה עובדות בש"ס הפל לפי ראות עיני הדיינים אחרי כן חקרו הדבר ודרשו היטב ועמדו על

תוכן הדברים וראו כי אין בראובן עון אשר חטא ועתה תובע ראובן כיון שזה הוא בלי פשע שיחזרו לו את ממונו שעכבו לו לכן למדנו רבינו אם הדין עם ראובן או לא: תשובה ראיתי דברי השאלה ואין בהם שחר וטעמא דמילתא דפשיטא ופשיטא דמאחר שלא נמצא בראובן עון אשר חטא שחייבים להחזיר לו ממונו ולא יעכבוהו ולא עוד אלא אפילו מה שהפסידוהו ממונו על ידי התיגרמים שתפסוהו ושמו אותו בבית הסנהר חייבים לשלם לו וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובה סימן י"ז על לאה שטוענת על ראובן שמסרה ביד תוגרמים ובזה הפסידה הרבה וקצת בררה בעדים וקצת בהוכחות וראובן השיב נפלה דליקה ובתוך כך גזלת ממוני ובקשתי מן התיגרמים לתפשה כדי להפסידה ותחזיר לי את שלי ולא הפסדת כלום פי פטרתיך מן השר: תשובה כל מה שתוכל לברר לאה בעדים שהפסידה באותה תפיסה יפרע לה וישבע ראובן שאינו יודע שהפסידה יותר כיון דסליק בתיקו אם עשו תקנת נגזל כמסור לא מפקינו ממונא ובהוכחות אין נראה לחייבו ולאפוקי ממונא וכתב הרב הר"י יוסף קארו נר"ו סימן שפ"ח קשה דשבועה זו מה טיבה שאם תברר בעדים שהפסידה הנה ליה רשע ואין מוסרין לו שבועה וכו' והשיב דכיון שראובן לא נתפונן למנסרה ולא תפסה אלא כדי להוציא מידה ממונו כל פי האי גוונא אינו מסור וכשר הוא: אף בנדון דידן חשוכי טובי העיר אלו לא חשיבי כמוסרים על מה שהפכו לראובן וענו בכבל רגלו כיון שפוננתם אינו אלא להוציא לאור משפט הגניבה אבל מכל מקום כיון שנתברר לבסוף אצלם כי ראובן הנזכר זה הוא בלי פשע פשיטא שחייבים לפרוע לו לראובן כל מה שיתברר בעדים שהפסידוהו וכל שכן שחייבים להחזיר לו ממונו ממש שעכבוהו והדברים ברורים מפי סופרים ומפי ספרים ולהפצרת השואל פתתי שורותם אלו: זהו מה שנתראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רלג שאלה מעשה שהיה ק"ק אהד היו מתפללים בבית הכנסת אהד מימי עולם ושנים קדמוניות באהבה ואחנה שלום ורעיות בבית אלי"ם הלכו ברגש וגם בפנקס המלך יר"ה היו פתובים בפנקס אהד ובמכלה אחת והם היו כמו מאתים ועשרים אנשים ויהי כי ארכו הימים נפל ביניהם מחלוקת וקטטה ומריב' מחמת העריכה ויתפרדו איש מעל אחיו ויצאו מהקהל כמו ארבעים או חמשים פלם אנשים ונתחברו ונתקשרו יחד בשבועה המורה לדעת רבים מפורשים להיותם לבדם נפרדים משאר אנשי הקהל ושללא ליכנס בבית הכנסת הנזכר וביירו להם י"ב אנשים ונשבעו כולם לדעתם ולדעת היותר מחמיר שבכלם להיות נשמעים אליהם ואחריהם ילכו שלא לחזור לקהל כי אם על פיהם ועמדו פן בשבועתם זו ימים רבים ובתוך אלו הימים נפטר אהד מהי"ב נבררים הנזכרים לבית עולמו ואהד מהם הרחיק גדוד והלך לדרכו ויהי כי ארכו הימים שהיה חוץ מקהלם ומבית תפלתם העיר ה' את רוחם ונתנו את לבם לשוב למקומם הראשון ולהחזיר עטרת כבוד הק"ק הנזכר ליושנה ונתחרטו מהשבועה שנשבעו ובקשו לעשות תקנות לשוב למקומם הראשון באופן שלא ישובו לדאבה עוד בקטטות ומריבות ועתה שאל השואל אם יש צד היתר לשבועה זו כיון שהיתה לדעת רבים מפורשים וגם לדעת היותר מחמיר מהי"ב נבררים הנזכרים ועוד כי האהד נפטר לבית עולמו ומי יודע מה היתה סברתו אלו היה חי וגם האחר איננו פה עמנו עומד היום לגלות דעתו ולכן הודיענו דרך זו גלגל שלא נפלם ולא נפשל כי פוננתנו לשמים: תשובה כלל גדול יש לנו דגרסינו בגיטין פירק השולח אמר אמיר

הלכתא אפ"י למאן דאמר נדר שְהוֹדֵר בְּרַבִּים יֵשׁ לוֹ הַפְּרָה עַל דַּעַת רַבִּים אִין לוֹ הַפְּרָה וְהָיָה מִיְלֵי לְדַבֵּר הַרְשׁוּת אַבְל לְדַבֵּר מִצְוָה יֵשׁ לוֹ הַפְּרָה כִּי הֵהוּא מְקַרֵי דְרַדְרֵי דְאֲדַרְיָה רַב אַחָא דְהוּהוּ פְּשַׁע בְּיַנּוּקָא וְאֵהֲדַרְיָה רַבִּינָא דְלֹא אֲשַׁתְּכַח דְדַיִיק פְּנֻתִיה הָרִי דְלְדַבֵּר מִצְוָה יֵשׁ לוֹ הַפְּרָה אֲפִילוּ שְהוֹדֵר עַל דַּעַת רַבִּים וְטַעְמָא דְמִילְתָא הִיא כְּמוֹ שְפָתָבוּ שְׁם הַתּוֹסְפוֹת דְמִסְתַּמָּא נִיחָא לְהוּ לְרַבִּים מִשׁוּם מִצְוָה וְכֹן פְּסָקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים רַב אֶלְפָס שְׁם בְּהִלְכוֹת וְהַרְמַב"ם ז"ל בְּפָרְק ו' הַלְכוֹת שְבוּעוֹת פְּתַב נִשְׁבַּע עַל דַּעַת רַבִּים אוֹ שְׁנָדֵר ע"ד רַבִּים אִין מִתִּירִין לוֹ לְעוֹלָם אֶלָּא לְדַבֵּר מִצְוָה וְכֹן הַטּוֹר יוֹרָה דַּעַה סִימֵן רַכ"ח פְּתַב וְנָדֵר שְׁעַל דַּעַת רַבִּים אִין לוֹ הַתְּרָה בְּלֹא דַעַתָּם אֶלָּא אִם כּוֹ יֵשׁ מִצְוָה בְּהַתְּרָתוֹ וְכֹן פְּסָקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים דְאָף הַנִּשְׁבַּע עַל דַּעַת רַבִּים יֵשׁ לוֹ הַתְּרָה לְדַבֵּר מִצְוָה: אַבְל מַה שְּׁצָרִיךְ לְדַקְדָּק בְּגִדּוֹן דִּידוֹן הוּא אִי חֲשִׁיבָא מִצְוָה הַחֲזָרָה לְקַהֲל אוֹ לֹא מִשׁוּם שְׁמַצִּינוּ שְׁפָתָבוּ רַבִּינוּ תָּם שְׁבִנְשַׁבַּע עַל דַּעַת רַבִּים אֲפִילוּ לְדַבֵּר מִצְוָה אִין לוֹ הַתְּרָה אֶלָּא כְּגוֹן הוּא מְקַרֵי דְרַדְרֵי לְפִי שְׁהִיָּה כְּמוֹ נָדֵר טַעוֹת שְׁהִיוּ סְבוּרִים שְׁיִמְצָאוּ אַחַר דְדַיִיק פְּנֻתִיה וְלֹא מִצְאוּ אַבְל בְּמִצְוָה אַחֲרַת שְׁאִין הַנָּדֵר טַעוֹת מִתְּמַתָּה אִין לוֹ הַתְּרָה וְהִבִּיא רֵאזִיָּה מְדַאֲמֵר רַבִּי יְהוּדָה בְּגִיטִין פָּרְק הַנּוֹזֵף כָּל נָדֵר שְׁיִדְעוּ בּוֹ רַבִּים לֹא יִחֲזִיר וּמוֹכַח לָהּ מְדַכְתִּיב גַּבִּי גְבַעוֹנִים וְלֹא הַכּוּם בְּנִי יִשְׂרָאֵל כִּי נִשְׁבַּעוּ לָהֶם נְשִׂאֵי הָעֵדָה דְאֶלְמָא לֹא הִיָּתָה הַפְּרָה לְשְׁבוּעָתוֹ וְאֵע"פ שִׁישׁ מִצְוָה בְּהַרְיָגָתָם דְכַתִּיב בְּהוּ לֹא תַחֲיָה כָּל נִשְׁמָה וּבְרַבִּים לְרַבִּי יְהוּדָה כְּעַל דַּעַת רַבִּים לְרַבְּנָן וְכִינּוֹן שְׁכּוֹן בְּגִדּוֹן דִּידוֹן אֲפִשֵׁר לוֹמֵר דְאָף אִם נֹאמֵר שִׁישׁ מִצְוָה בְּחֲזָרַת אֲנָשִׁי הַקַּהֲל לְמִקּוּמָם הִרְאִישׁוֹן וּלְבִית תְּפִלָּתָם מְכַל מְקוּם לֹא הָיָה כִּי הָיָה מִצְוָה דְמְקַרֵי דְרַדְרֵי דְבַהֲהִיא הִיָּה בְּהַ טַעוֹת וּלְכַף הַתְּרָה אַבְל בְּגִדּוֹן דִּידוֹן לִית בְּהַ טַעוֹת וּלְכַף אֲפִילוּ לְדַבֵּר מִצְוָה אִין לָהּ הַפְּרָה כִּינּוֹן שְׁנִשְׁבַּעוּ עַל דַּעַת רַבִּים: יֵשׁ לוֹמֵר שְׁהָרִי פְּתַב הָר"ן שְׁם בְּהִלְכוֹת עַל הֵהוּא דְרַבִּינוּ תָּם שְׁאִין מִשְׁם רֵאזִיָּה דְכִינּוֹן שְׁחֲזָרוּ בְּתִשׁוּבָה לֹא הִיָּה מִצְוָה בְּהַרְיָגָתָם וְכַדְמִנְיָא פָּרְק וְאֵלוּ נֹאמְרִין וְכַתְּבוּ לָהֶם לְמַטָּה לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִלְמְדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת הָא לְמַדְתָּ שְׁאִם חוֹזְרִין בְּתִשׁוּבָה מְקַבְּלִין אוֹתָן וּלְפִיכַף נִרְאָה דְלְכָל דַּבֵּר מִצְוָה אֲפִילוּ עַל דַּעַת רַבִּים יֵשׁ לוֹ הַפְּרָה וְגַם הָרִי"ב שׁ בְּהַשׁוּבוֹתֵיו סִימֵן קפ"ה פְּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְהַרמ"ב ז"ל הִבִּיא סְבַרַת ר"ת בְּחִידוּשָׁיו וְכַשְׁהֲגִיעַ לְפָרְק אֶלָּא הֵן הַלּוֹקִין דְחָה סְבַרְתוֹ בְּשִׁתִּי יְדִי מִמַּה שְּׁאֲמָרוּ שְׁם גַּבִּי אֲוֹנָס שְׁגִירֵשׁ דְאֶפִּי הַדִּירָה עַל דַּעַת רַבִּים וְלֹא בְּטַל הָעֲשָׂה מִשׁוּ' דְאִית לִיהַ הַפְּרָה כִּינּוֹן דְהָיָה לְדַבֵּר מִצְוָה כִּי הֵהוּא מְקַרֵי דְרַדְרֵי וְכוּ' וְאָף עַל פִּי שְׁאִינָה דוֹמָה לָהּ מִמֶּשׁ אֶלָּא דְהָיָה לְדַבֵּר מִצְוָה וְכֹן דְחוּ שְׁם סְבַרַת רַבִּינוּ תָּם ז"ל כָּל הָאֲרֻנִּים ז"ל מֵהֵהוּא דְאֲוֹנָס שְׁגִירֵשׁ וְכֹן דַּעַת הַרמב"ם ז"ל פֵּר' שְׁשִׁי מֵהַלְכוֹת שְבוּעוֹת ע"כ וְכֹן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָרֵא"ב דְשֵׁם: הָרִי דְלֹא בְּעִינּוּ מִצְוָה כִּי הֵהוּא דְמְקַרֵי דְרַדְרֵי אֶלָּא אִיזוּ מִצְוָה שְׁיִהִיָּה סְגִי לְהַתִּיר שְבוּעָה שְׁנִשְׁבַּעָה עַל דַּעַת רַבִּים וְגִדּוּלָה מְזַאת כְּתוּב בְּהַגְהוֹת מִתְּשׁוּבוֹ' מִיִּמּוֹנִיּוֹת מְסַפֵּר הַפְּלֵאָה עַל בַּחוּר אַחַד שְׁנָדֵר עַל דַּעַת רַבִּים וְאָמֵר יֹאסְרוּ כָּל פִּירוֹת שְׁבַעוֹלָם עָלֵי חוּץ מִן הַחִיטִין אִם שׁוֹחֵק בְּקוּבְיָא לֹא בְּגִינוּ וְלֹא בְּגִין אַחֲרִים וְיִהִי הַיּוֹם וְיַעֲבֹר וְיִשְׁחַק בְּגִין אַחֲרִים כִּי הַצִּיקְתָּהוּ רִחוּ וְעַתָּה בָּא לְשִׂאוֹל אִם יֵשׁ תְּקִנָּה וְהַשִּׁיב בְּאוּרָה וּבְתוֹף דְבָרָיו כְּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּמִזֶּה הַטַּעַם נִרְאָה שִׁישׁ לְמִצְוָה תְּקִנָּה לְהִיּוֹת לוֹ הַפְּרָה לְגִדּוֹן כְּמִלְדַּבֵּר מִצְוָה כִּי יְדוּעַ וּבְרוּר לְנוּ שְׁאִי אֲפִשֵׁר לוֹ לְעַמּוֹד כָּל יְמֵיו וְאִי אֲפִשֵׁר שְׁלֹא יִכְשַׁל כְּמַה פְּעָמִים וְזֶה הַדְּבָר מִצְוָה שְׁאִם לֹא יִפְרִוּהוּ יָבֵא לִידֵי מְכֻשׁוֹל עֶזְרָן וְכוּ' הָרִי שְׁאֲפִילוּ שְׁהַשְׁבוּעָה הִיָּתָה לְדַעַת רַבִּים לְאֶפְרוּשִׁי מְאִיסוּרָא שְׁלֹא לְשַׁחֲוֹק בְּקוּבְיָא מ"מ חֲשִׁיב דַּבֵּר מִצְוָה לְהַתִּירָה

כְּדֵי שְׁלֵא יבֵא לִידֵי מְכָשׁוּל בְּגִדּוֹן דִּינָן וְשָׂאִין בְּקִיּוּם הַשְּׁבוּעָה הַפְּרָשָׁה מְאִיסוֹר וּבְהִתְרַחֵם הַשְּׁבוּעָה אִיכָּא מְצָנָה לֹא כ"ש דְּאָמְרִינָן דְּיַשׁ לָהּ הַתְּרָה אַף עַל פִּי שְׁנִשְׁבְּעוּ עַל דְּעַת רַבִּים וְנָה דְדָבָר בְּרוּר הוּא כִּי בְּהִיּוֹת אַנְשֵׁי הַקְּהָל קְדוּשׁ נִפְרָדִים אִישׁ מֵעַל אַחֵיו נִשְׁתַּלְשְׁלוּ כַּמָּה מִיָּגִי קִטְטוֹת וּמְרִיבּוֹת מְעַנְנִין פְּרַעוֹן הַמַּסִּים וְהָאֲרֻנוּנִיּוֹת כְּמוֹ שְׂרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ וְגַם הָעֵנִיִּים הַמְתַּפְּרָנְסִים מִהַצְדָּקָה הַמְנוּטְלִים עֲלֵיהֶם אֵינָם מְוַשְׁגָּחִים כְּמוֹ שֶׁהָדִין נוֹתֵן וְעֵינֵיהֶם תְּלוּיּוֹת וְאֵינָם יוֹדְעִים עַל אִיזוֹ מִהַפְּתוֹת יִסְמְכוּ וּבְהִתְרַחֵם הַשְּׁבוּעָה בְּהַתְּחַבְּרָם יַחַד יַחְדָּיו יִהְיוּ תַמִּים וְיוֹסְדוּ הַמְכָשׁוּלוֹ וְהַקִּטְטוֹת וְאִין לָהּ מְצָנָה גְדוּלָּה מְזֹאת לְהַתִּיר הַשְּׁבוּעָה וְכְמוֹ שֶׁפְּתַב הַרְמַב"ם פֶּרֶק שְׁשִׁי הַלְכוֹת שְׁבוּעוֹ וְנָה לְשׁוֹנוֹ אִם רָאוּ הַדִּינָנִים שֶׁהִתֵּר שְׁבוּעָה זוֹ גֹּרֵם לְמְצָנָה וּלְשָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָדָם לְחֻבְרָיו וְשִׁקְיָם שְׁבוּעָה זוֹ גֹּרֵם לְעֵבְרָה וְלַקִּטְטָה פּוֹתְחִין לוֹ וְכו' וְגַם הַר"י בֶּשׁ בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִימָן תס"א כָּתַב עַל עֲנַן הַתֵּר שְׁבוּעָה עַל דְּעַת רַבִּים אִין לָהּ מְצָנָה גְדוּלָּה מִהַסִּיר מְכָשׁוּל וְנִזְקִין מְדַרְךָ הַרְבִּים וְגַם בְּתַשׁוּבוֹת מִיְּמוֹנִיּוֹת בְּסִפְרָה הַפְּלָאָה כְּתַב מִהַר"ם וְז"ל וְאַחֲרֵי שֶׁהַשְּׁלוֹם תְּלוּי בְּכַף דְּבָר פְּשוֹט הוּא שֶׁלְּדָבָר מְצָנָה לְעִשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ יֵשׁ הַתְּרָה בְּלֹא דְעַת רַבִּים שְׁנִדְרָ לְדַעְתָּם כִּי הוּא מְקַרֵּי דְדִרְדְּקֵי וְכו' וְעוֹד מְצָאֵתִי תְּשׁוּבָה מִשֵּׁם הַרְאָב"ד ז"ל וְז"ל הִנֵּה הִסְפִּימוּ כָּל חֻכְמֵי אֲרָצֵנוּ עַל הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבְּעוּ לָהּ אַנְשֵׁים כִּי הִיא בְּבִטּוּלָה מְצָנָה מִכַּמָּה פְּנִים הָאֶחָד כִּי הֵימָּה לְדָבָר מִחְלֻקָּתָהּ וְהַפְּרָדָּה וְכָל חֻזְקָה יְדֵי מִחְלֻקָּתָהּ וּפְרִידָה אִין בְּיִטּוּל מְצוֹ גְדוּל מְזָה וְכו' וְכִינּוֹן שֶׁפֶן בַּנ"ד אִיכָּא כַּמָּה מְצוֹ בְּהִתֵּר שְׁבוּעָה זוֹ אִם הִבָּאת שְׁלוֹם בֵּין רַבִּים וְנִכְבְּדִים אִם לְהַסִּיר כַּמָּה מִיָּגִי מְכָשׁוּלוֹת וְקִטְטוֹת הַמְשַׁתְּלֻשְׁלוֹת בְּכָל יוֹם בְּזִמְן הַמַּסִּים וְהָאֲרֻנוּנִיּוֹת אִם בְּבִיטּוּלָה פְּרֻסַת הָעֵנִיִּים וְהִתּוּמִים וְכַמָּה מִיָּגִי מְצוֹת אַחֲרוֹת מִתְּבַטְּלוֹת וְדַאי דְהָיוּ כִּי הוּא מְקַרֵּי דְדִרְדְּקֵי וְיֵשׁ הַתֵּר לְשְׁבוּעָה זוֹ אַף עַל גַּב דְּנִשְׁבְּעוּ לְדְעַת רַבִּים וְלֹא מִבְּעֵינָא בְּבַחֲיַנְתָּ כָּל מָה שֶׁפְּתַבְנוּ דְּפִשִּׁיטָא וּפְשִׁיטָא שִׁישׁ כָּאִן מְצָנָה חֲשׁוּבָה לְהִתֵּר הַשְּׁבוּעָה זוֹ אֲלָא אֶפִּילוּ אִין כָּאִן כִּי אִם בְּחִינַת חֲזוּרָה לְהַתְּפַלֵּל בְּבֵית תְּפִלָּתָם וּמְקוֹם קַבִּיעוּתָם חֲשִׁיבָה מְצָנָה לְהִתֵּר שְׁבוּעָה זוֹ: וְרָאִיהָ לְזָה שֶׁפְּתַב בְּהַגָּה מִיְּמוֹנִיּוֹת פֶּרֶק ח' הַלְכוֹת תְּפִלָּה וְז"ל ר"י נִשְׁאַל עַל אֶחָד שֶׁהִדִּיר אֶת חֻבְרָיו מְלִיכְנָס לְבֵיתוֹ עַל דְּעַת רַבִּים וּבֵית הַכְּנָסֵת בְּבֵיתוֹ אִם יָכוֹל לְהַתִּיר אֶת גְּדוּרָה לִילָף לְבֵית הַכְּנָסֵת לְהַתְּפַלֵּל אַף עַל פִּי שְׂאִין מְנַגֵּן בְּעִיר אֶפִּילוּ עִם הַמְּוֹדָר וְהַשִּׁיב גְּרָאָה לִי כִּי דְבַר מְצָנָה הוּא וְלֹא מִבְּעֵינָא הִיכָּא דְאִיתִיהָ מְנַגֵּן לְפָרְקִים אֲלָא אֶפִּילוּ לֹא הִנָּה מְנַגֵּן לְפָרְקִים מְצָנָה הוּא שִׁישְׁתַּתְּפוּ לְתְּפִלָּה וּבֵית אֱלֹהִים יִהְיֶה בְּרָגֶשׁ פִּינּוֹן שֶׁכְּבָר קִבְּעוּ מִקּוֹ לְתְּפִלָּתָם וּמִתּוֹךְ כֹּף קוֹבְעִין עֲצָמָן יוֹתֵר לְתְּפִלָּה וּמְכֻוֹנִין אֶת לְבָם לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמ' וְקוֹבְעִין יוֹתֵר מְקוֹם לְתְּפִלָּתָן מִתּוֹךְ שֶׁמְתַפְּלִין בְּמְקוֹם הַמִּיּוֹחָד לָהֶם לְהַתְּפַלֵּל וְיָכוֹל לְהַתִּיר אֶת גְּדוּרָה וְכו' הַר"י דְחָשִׁיב מְצָנָה לְהִתֵּר גְּדוּרָה שֶׁהוּא עַל דְּעַת רַבִּים הֵיּוֹת הָאָדָם מִתְּפַלֵּל בְּמְקוֹם קַבִּיעוּתוֹ הַמִּיּוֹחָד לוֹ וְכִינּוֹן שֶׁפֶן הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלָמִים הֵם וְאַבּוּתֵיהֶם בְּנוֹ הַבֵּית הַכְּנָס' וְיִסְדּוּהוּ וְקִבְּעוּ שֵׁם מִקּוֹ לְבֵית תְּפִלָּת' מִיָּמֵי עוֹלָם וְשָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת וְדַאי שֶׁקוֹבְעֵי עֲצָמָן שֵׁם יוֹתֵר לְתְּפִלָּה וּמְכֻוֹנִין אֶת לְבָם לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים וְאִין לָהּ מְצָנָה גְדוּלָּה מְזוֹ לְהִתֵּר שְׁבוּעָתָם: וְא"ת נְהִי דְאִיכָּא מְצָנָה בְּגִדּוֹן דִּינָן לְהִתֵּר הַשְּׁבוּעָה אַף עַל גַּב דְּנִשְׁבְּעוּ עַל דְּעַת רַבִּים הֵינּוּ דוֹקָא אִם הֵימָּה הַתְּרָה מְדַעַת הַרְבִּים שְׁנִשְׁבְּעוּ לְדְעַת' וּבְמֵאֵי דְאָמְרִי בְּגִדְרִים פֶּרֶק רַבִּי אֲלִיעֶזֶר תְּנִיא הַמְּוֹדָר הַנְּאָה מִחֻבְרָיו אִין מִתִּירִין לוֹ אֲלָא בְּפִנּוּי מְנָא הַנִּי מִלִּי אִמֵּר רַב נְחֻמָּן דְּכַתִּיב וַיֹּאמֶר ה' אֵל מִשָּׁה וְכו' בְּמִדְּוָן גְּדוּרָה לָהּ וְהִתֵּר גְּדוּרָה בְּמִדְּוָן וְכו' אֲבָל בְּגִדּוֹן דִּינָן שְׁנִשְׁבְּעוּ עַל דְּעַת הִי"ב

גבררים ואחד מהם נפטר לבית עולמו ואחד איננו כי הרחיק גלוד אם פן אין מקום להתר
שבועה זו: וי"ל שפבר פתבתי דהא דקינמ' לן שגדר שהודר על דעת רבים שיש לו הפרה
פשהוא לדבר מצוה הטעם הוא כמו שפכתבו התוספות משום דאנן סהדי דניחא ליהו
לרבים לקיימי מצוה וכינן שפן אפילו בלא דעתם ובלא רשותם יכולין להתיר וכן פתב
הטור שם סימן רכ"ה ונגדר שעל דעת רבים אין לו התרה בלא דעתם אלא אם פן יש
מצוה בהתרתו וכן נראה בברור מתוך השאלה שפכתבתי לעיל בשם מהר"ם ז"ל שפכתב
לדבר מצוה לעשות שלום בין איש לאשתו יש התרה בלא דעת רבים שגדר לדעתם וכו'
ועוד פתב הריב"ש ז"ל סימן תס"א שפכתב הרשב"א בשם ר"ת דדוקא בגודר מחמת
טובה שעשה לו חברו כדי שישבע שבועה זו דומיא דמשה דנתן לו צפורה בתו מחמת
גדרו וכו' אבל מי שגדר מדעתו שלא קבל טובה ממנו מתירין לו שלא מדעתו וכתב עוד
שם וכתבו התוספות דלדבר מצוה מתירין אפילו לכתחלה שלא בפני חברו והטעם הוא
דאנן סהדי דניחא להו וכינן שפן בגדון דידן נמי גימא אנן סהדי דניחא ליה לגפטר ולחי
שהרחיק גלוד שיתקיים המצוה ולכן יש התר לשבועה זו אפילו לכתחלה שהרי פתב
הה"ר יוסף קארו נר"ו סימן רכ"ח דאיפא למיבעי היכא דקינמי הגה רבים וצווחי דלא
ניחא להו בהתרה זו אף על פי שהיא לדבר מצוה והנה נראה לי דאפילו הכי נשאל
ומתירין לו דהא נדאי חזקה על כל איש ישראל דניחא ליה בעשיית מצוה והני דאמרי
דלא ניחא ליהו יצרים תקפם וכמו שכתב הרמב"ם בטעם שפופים אותו עד שיאמר רוצה
אני בגיטין לאותם שפופין ואם לא פן לא הוו שרי להתיר בלי ידיעת דעת רבים דהנה
לן למיחש שפא לא יספיקו שישאל על גדרו ונמצאת ההתרה בטלה והגדר קיים: הרי
דמסתברא דאפילו עומד וצונח דלא ניחא ליה בהתרה הני ההתרה בגדון דידן שאין
פאן גלוי דעת כלל כי האחד איננו והאחד מת לא כל שפן דסמכינן אסתמא דמילתא דאנן
סהדי דניחא להו במצוה ומתירין לכתחלה וכל שפן בגדון דידן שפבר הותרה דחשיב
ההיתר התר דהא פגדר על דעתו בשביל טובה שעשה לו אף על גב דאין מתירין אלא
מדעתו מפל מקום אם בדיעבד התירו לו בלא דעתו הניא התרה כל שפן בגדון דידן שאף
לכתחלה יכולין להתירו שלא מדעתו כמו שפכתבתי ואף על גב דבגדון דידן נשבעו כל
הקהל הנפרדים לדעת המחמיר שפכל הי"ב גבררים וכינן שפן אם אחד מהם לבד יחמיר
בענין חייבים להיות נמשכי אחריו פבר כת' הריב"ש ז"ל סימן תנ"ז בגדון כי האי שאין
הפוננה לומר שיהנה לשון התרה גדון על פי המחמיר ושיילכו הקהל אחר פוננתו אלא
דעתם הנה בזה להוציא מידי כל הערמה וכו': ובגדון דידן אף אם פכשוו שהשבועה
היתה פוללת גם פן לכוננת המחמיר אין בזה בית מיחוש שהרי הנמצאים פאן פולם
מתחרטים משבועתם ושואלים עליה מצד המצוה הנמשכת מהתרה ולאשר איננו פה
עמנו הא קיימא לן דאנן סהדי דניחא להו בהיתר משום מצוה ואפילו אם יתה אינה מהם
ויאמר בפירוש דלא ניחא ליה פיון שהאחרים לא קבלו הנאה ממנו יכולים להתיר להם
בלא דעתו כמו שפכתב הטור סימן רכ"ח והוא לבדו יעמוד בשבועתו אבל כל האחרים
הם פייחידים לענין השבועה וכל אחד נשאל לעצמו על ידי חרטתו וכמו שפכתב הריב"ש
ז"ל סימן תס"א בענין בזה עיין שם וכינן דאיפא מצוה בהתרה זו כמו שפכתבתי מתירין
להם אפילו לכתחלה כל שפן בגדון דידן שפבר הותרה דמהניא להו היתרא.

זהו מה שגוראה לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה:
רלד שאלה ראובן נתן לשמעון חמשים זהובים שיוליכם לחשבוננו למצרים בסתם
ושמעון הלביש אותו והוליכם עמו לאדרינופול וחזר שמעון מדרכו ושאל ראובן משמעון
שיתן לו מעותיו והשיב שמעון שמכר אותה ההלפשה בהמתנה ששה חדשים ללוי
באדרינופול ולקח ראובן עדים איך הודה שמעון שמעותיו הניח באדרינופלה ביד לוי
בהמתנה ששה חדשים וחזר ראובן ושאל משמעון לפני ב"ד ואמר לו מי אמר לך שתניח
מעותי ביד לוי ואתה חזרתה לביתה והנחת מעותי על קרן הצבי ומצד זה נתפשרו ביניהם
לפני ב"ד שנתחייב שמעון לראובן לפרוע הסף הנזכר לסוף ט' חדשים בתנאי שאחריות
המעות שהיו ביד לוי באדרינופול יקנה על ראובן ונטל קנין שמעון לפני ב"ד והלך
שמעון לדרכו אחר פה הלך ראובן לבית דין ואמר להם שיעשו לו קיום בית דין איך
הודה שמעון לפני עדים שמעותיו הניחם ביד לוי באדרינופול שהיה רוצה לשלוח מןרשה
אחר בעדו לגבות החוב מיד לוי והביא העדים ונתנו לו קיום בית דין איך הודה שמעון
שהמעות שהניח ביד לוי שם באדרינופול היה מחשבון ראובן בהשעתא עמד שמואל
אחיו של שמעון שהיה שם ואמר שכיון שראובן היה רוצה לשלוח מןרשה לגבות החוב
שלא יחתמו השטר מהקנין שלקח שמעון ומהחייב שנתחייב לפרוע לראובן עד סוף
תשעה חדשים ונשאר הב"ד במנספם שלא יחתמהו עמד ראובן עם הקיום בית דין שנתנו
לו ועשה מןרשה שילך לגבות חובו מיד לוי והלך שם ולא מצאו ללוי וחזר מןרשה
והביא הקיום בית דין וכיון שראה ראובן שלא מצאו חזר לבית דין והביא הקיום בית
דין לפניו ושאל מהם שיתחתמו לו איך נתחייב שמעון בקנין גמור לפרוע הסף לסוף
תשעה חדשים והבית דין הנזכר קרעו הקיום בית דין ששלח עם המןרשה ואח"כ חתמו
ההודאה והחייב בקנין שנטל שמעון לפרוע הסף לסוף תשעה חדשים עתה שאל השואל
אם עשו בית דין פדין שצאמר זכין לאדם שלא בפניו במה שעשה להם שמואל אחיו של
שמעון התראה שלא יחתמו שטר מהקנין שנטל שמעון והודו עמו שלא יחתמו ואח"כ
חזרו וחתמוהו אם עשו פדין במה שחזרו וחתמו אם לאו ויכף יורנו רבינו דר"ז
גלה:תשובה אע"ג דקיימא לן דלא חיישינן לב"ד טועין מכל מקום בגדון דידן נראה
לע"ד שאי אפשר להכחיש שטעו ב"ד במה שחתמו לבסוף ההודאה והחייב בקנין
שנתחייב שמעון לפרוע לסוף תשעה חדשים הסף הנזכר לראובן הנזכר וטעמא דמילתא
דאע"ג דק"ל דסתם קנין לכתיבה עומד מ"מ אם הלנה מוחה בעדים שלא יכתבו אין
כותבין כמו שפסק הרא"ש בפסקיו פ"ק זה בורר וכן כתב הטור סימן ל"ט וז"ל אם
הלנה מוחה בעדים שלא יכתבו אין כותבין לו אפילו מיד אע"פ שלקח קנין וכו' וטעמא
דמילתא כמו שאמר ר"ת משום דאית ליה קלא לשטר יותר מלקנין ולא ניתא לאיניש
דליפשו שטרי עלוניה דמתמת זה זיילו נכסי וגם גמנעים מלהלות לו כשיודעים שנתמעטו
נכסיו כו' וכיון שכן בגדון דידן כיון שאחיו של שמעון מוחה ביד ב"ד שלא יכתבו ויחתמו
לא היה להם לחתום ולכתוב שטר דלא ניתא ליה לשמעון דליפשו שטריה עליה אע"ג
דנתחייב בקנין דדוקא פשהעדים רוצים לילך למדינת הים כתב האשרי בשם ריב"ש
בפ"ק זה בורר שהולך לפני ב"ד וכותב לו אבל עדים מיהא אין רשאין לכתוב ע"כ
ובגדון דידן הב"ד עצמו היו עדי הדבר ולא היו רוצים לילך למדינת הים וכיון שמיחו
בידם שלא יכתבו ויחתמו לא היה להם לכתוב ולחתום אלא ודאי נראה שטעו בזה מן

הטעם שפתיבתי: וליכא למימר שטעו ג"כ במה שפתיבוהו מטעם שפכר נמחל חיובו ונשעבודו של שמעון מהחוב ההוא פנין שראובן לקח קיום ב"ד ועשה מורשה לגבות מלוי נראה שמחל החוב לשמעון כמו שראיתי מי שכתב פן דליתא שמה שעשה מורשה ומשתדל לגבות החוב מלוי הוא מפני שאחריות החוב של לוי על ראובן כמו שפא בשאלה וכיון שהאחריות עליו נמצא שלא נסתלק מלוי בעבור חיוב שמעון וגם לא נסתלק מחיוב שמעון בעבור תביעת לוי אלא לוי הוא הבעל חוב שחייב החוב ושמעון הוא ערב ולכן מה ששלח ראובן המורשה לגבות החוב מלוי הנה לתועלת שמעון כדי שלא יפרע מביתו ומה שהרויח ראובן לשמעון הזמן יותר שלשה חדשים שלוי הנה חייב לסוף ששה חדשים ושמעון לסוף תשעה ולא בשביל זה נאמר שלא יוכל ראובן לגבות החוב עד סוף תשעה וכי יעשה שמעון סחורה במונו של ראובן בשביל שפשע ונתן הפקדון ביד אחרים אלא ודאי אם יוכל ראובן לגבות החוב מלוי ודאי שיוכל לגבותו לזמן הששה חדשים אבל אם לא ינהיג יכול לגבותו מלוי אז רצה להרויח לשמעון דוקא עוד ג' חדשים פנין שמשלם מביתו אבל לעולם לא נסתלק מחיוב שום אחד משניהם אלא רצה מזה גובה רצה מזה גובה ונהיג פמי שנתן מעות לשליח לקנות לו חיטין וקנה שעורין או אפכא דק"ל אם פחתו פחתו לשליח ואם נתניקר הרינח למשלח כמו שפסקו כל הפוסקים דכל המשנה ידו על התחתונה אף בנדון דידן שמעון שינה מדעת משלחו במה שהקיף נכסיו ביד אחר שלא מדעת ראובן ולכן ידו של ראובן על העליונה רצה גובה מלוי רצה משמעון גובה וכמו שכתב רבינו ירוחם נתיב ל' חלק א' פתבו הגאונים המפקיד אצל חבירו סחורתו להוליקה למקום פלוני ושינה והוליקה למקום אחר חייב באחריות הסחורה ונעשית מלנה וב"ד יורדין לנכסיו לפרוע לו וכו' זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רלה שאלה ראובן הנה אפטרופס תומי שמעון ונתן ממעות היתומים ליהודה עשרת אלפים לבנים בזה האופן שיתן להם אלף ות"ק לבנים בעד שנה אם ינהיג רינח ואם לא ינהיג רינח לא יתן להם פלום וכך אמר לו הי' אלפים לבנים הם חוב גמור עלי מעכשיו ולפורךם פכלות השנה מהיום בלתי טענה פלל ובשבועה חמורה פל החוב הנזכר ונהינח אם ינהיג גם לזמן הנזכר וגם נכנס האפטרופס ערב פרעון בשעת המסירה בעד החוב הנזכר ובעד הרינח אם ינהיג ובשבועה חמורה ולא יפסל שטר חוב זה מחמת שום פיסול והפל ינהיג נדרש לתנות ויפוי היתומים וינהיג יד היתומים על העליונה ואחריות וכו' לכך אמרו יאודה והאפטרופס אחריות וחומר שטר חוב זה מקבלים אנחנו עלינו ועל יורשינו וכו' ואח"כ מת האפטרופס ובאים היתומים לגבות הי' אלפים מיתומי ראובן האפטרופס שנשא ונתן ביד המעות ליהודה ושיהודה אין לו על מה שיסמוך והיתומים לעת התבועה הם גדולים ליתומי האפטרופס טוענים שפכר עברה השמיטה על השטר לישמט החוב מאחר דלא הנה פתוב בשטר שלא ישמט וכו' ושאל השואל אם טענינו ליתומים התובעים אולי האפטרופס אביהם כתב פרזבול על חוב זה ואבד או שמא תנאי הנה בשעת הלואה על פה על מנת שלא ישמטנו בשביעית כמו שאמר הרשב"א בחידושי גיטין דטענינו ליתמי אלו הטענות הנזכרות אפילו שיהנה גדולים ועמה יורנו המורה הדין עם מי: תשובה ראיתי דברי השאלה ומה שפסק החכם הפוסק עליה ונראה לעניות דעתי שנימוקו עמו יצדק במאמרו משום דכלל גדול יש לנו דאוקמינו ממונא בחזקת מריה ופשיטא דמצי

למימר המון חזק קים לי כפלוני לאוקמי ממונא באופן דלא מהימנו יתמי מלנה למימר פרוזבול הנה לנו פיון דאיכא כמה אשלי רב רב רב דסברי דלא מהימני ועוד דהאי דנן לא נהיגי למכתב פרוזבול וגם טענת תנאי הנה בינינו שלא תשמטנו שביעית לא מצו לטעון וכמו שנתראה מתוך תשובת הרשב"א הביאה בית יוסף סי' ס"ז ו"ל בזמן הראשון שהיו טועין בעיקר הדין וחושבים שאין שמטת פספס נהגת בזמן הזה אפילו טענה זו דתנאי הנה בינינו אין טוענים ובזמננו זה פשיטא דכל העולם טועין וחושבין שאין שמטת פספי נהגת ולא כולי עלמא דינא גמירי ועוד דמציינו למימר דאנו סהדי שלא הנה תנאי ביניהם דאילו הנה תנאי ביניהם הנה כותבו בשטר פיון דאיכא כמה שטרות דכתביה בהו שלא ישמט וכו' וכיון דבהאי שטרא לא כתביה השטר מוכיח שלא הנה תנאי ביניהם והני כמו שכתב המרדכי בגיטין פרק השולח על מאי דקאמר רב אחריות לאו טעות טופר הוא היינו טעמא דמילתא פיון דסופרי דדייני רגילין לכתוב בהו אחריות ובזה לא נכתב אנו סהדי שלא קבל עליו אחריות דאם קבל מכתב הווי כתבי ליה הלכא לא מהימנינו ליה באומר הוא קבל עליו אחריות דהא קאמר דלא קבל דהכתב מוכיח פן אף בנדון דידן הכתב מוכיח שלא הנה תנאי ביניהם שלא ישמטנו שביעית שאילו הנה פן הנה כתוב בשטר ולכן לא טענינו שום אחד מטענות אלו ומה גם עתה בנדון דידן לאפוקי ממונא דיתמי: וא"ת פיון בנדון דידן נשבעו הלנה והערב שבועה חמורה לפרוע נעשה כמתנה שאין השביעית משמטת דאי לא תימא הכי שבועה זו למה פשיטא דהלנה מעות מחבירו חייב לפרוע ויש לומר שכתב מהרי"ק ז"ל שרש פ"א שהשבועה אינה כי אם לזרז הפרעון ואם פרעון אין פאן מן הדין גם שבועה אין פאן והביא ראיה מתשובת הרשב"א סימן תשע"ה הנשבע לחבירו שיפרענו והגיע שמטה אם השביעית משמטת בזמן הזה ונאמר ממון אין פאן שבועה אין או אם שבועה דאורייתא ונאמר שמטה בזמן הזה דרבנן ולא אתי דרבנן ומבטל דאורייתא.

תשובה יש לה לדעת וכו' עד אם אין לו פרוזבול ולא תנאי שביעית משמטתו אפילו בזמן הזה דהפקר בית דין הפקר ולא נשבע זה לפרוע אלא כל זמן שהוא חייב שאילו מחל לו זה חובו אין חייב שבועה חל עליו והרי הוא יכול להתיר שבועתו שלא על פי חכם בענין זה שהרי זה כאלו המקבל חובו דאפקעתא דמלקא הוא והפקר בית דין הפקר דאורייתא כדילפינו בגיטין וכתב שם הרי לה שכתב בהדיא שלא נשבע לפרוע אלא כל זמן שהוא חייב ומשום כך כתב דשביעית פטרותו גם משבועתו וכו' דאין השבועה מוספת כלום לענין חייב ממון אלא מזרזת הפרעון באשר הוא שם הא לה בהדיא שכתב ממש בנדון דידן שאין השבועה מוספת שום חייב ממון: ובגדולה מזאת כתב הרב רבי יוסף ו' לב נר"ו בתשובותיו פלל י"ב על ראובן שאמר לשמעון כל מה שתתן ללוי אני ערב לה ולא פירש דבר קצוב ונשבע ראובן וקבל על עצמו חרם לפרוע בעד לוי וכו' ופסק שם דפטר ראובן והטעם משום דאיפשר לומר שראובן טעה בדין וחשב דאל יבא דכולי עלמא הנה חייב באותו ערבות דלא כולי עלמא דינא דהרמב"ם גמירי ומה שנשבע הנה לזרז על הפרעון ולהבטיחו שלא יעבור לו המועד ושלא יצטרף להעמידו בדין וכיון דאיגלאי מילתא דלא הנה חייב מן הדין משום דיכול לומר קים לי כהרמב"ם אם פן השבועה היתה בטעות דמאי דנשבע לא הנה אלא דחשב דהנה חייב לפרוע מן הדין באותו הערבות הרי לה דאף דמה שאינו חייב ראובן באותו הערבות אינו אלא דווקא לדעת הרמב"ם

ואפילו הכי פסק שם דאף על גב דנשבע לפרוע פטור משום דמצי למימר קים לי כהרמב"ם ואין השבועה חלה אלא במקום חיוב ממון מן הדין והשבועה לא היתה אלא לזרז עצמו על הפרעון לא לתוספת חיוב ממון כל שכן בגדון דידן דלכולי עלמא מן הדין השביעית משמטת החוב וכולי עלמא לאו דינא גמירי לידע דשמיתא נוהגת ודאי דאמרין דזה הלכה והערב לא נשבעו אלא בחושבם שהיו חייבים לפרוע מן הדין וכיון דעבר השביעית ומן הדין לכולי עלמא פטורים דפשיטא דגם השבועה לא חלה ולא הוסיפה שום חיוב ממון ולכן גמרת אמתית שהלכה והערב פטורים מלפרוע זה הממון זהו מה שנתראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רלו שאלה החכם הנעלה כ"ר אברהם בכמה"ר הגביר ונבון משה דיבטון נ"ע תבע מהנבון ה"ר יהודה באלירו יצ"ו סוף מעות מפת שטר שהביא בידו וזהו טופסו בפנינו עדים חתומי מטה נתחייב כה"ר יהודה באלירו הנזכר בעד הסוף הנזכר לפורעם לזמנים הנזכרי' לה"ר משה דיבטון או לה"ר שפתי דיבטון או לה"ר שמואל דיבטון לשלשתן יחד או לכל אחד מהם בפני עצמו או למוציא שטר זה בעדם ובשםם אפילו בלי הרשאתם פרעון גמור ושלם עד פרוטה אחרונה בלי שום שיעור ותנאי וכו' ותבע ה"ר אברהם הנזכר הסוף הנזכר בזה השטר שבידו מצד אביו וה"ר יהודה טען שמאחר שבחוב הזה היו משתתפים שלשה שביא הרשאה מהשנים הנשארים כדי שלא יחזרו היום או למחר לתבוע ממנו החלק המגיע להם מהסוף הנזכר: תשובה ראיתי דברי השאלה והתשובה אשר השיב החכם השלם הפוסק נר"ו והדין דין אמת ואין בו גפתל ועקש שחייב ה"ר יהודה הנזכר לפרוע השטר הנזכר לרבי אברהם הנ' וטעמא דמילתא דאע"ג דלפום ריהטא הנה נראה לומר דכיון שנתבאו בשטר שלשתם יחד רבי משה ורבי שפתי וה"ר שמואל נראה שהם שותפים בחוב שהוא וכמו שכתב הרשב"א הביאו בית יוסף סימן קע"ז וז"ל שנים שהלוו לאחד ובא אחד מהם ותבע החוב פלו מסתברא שיכול לתבוע כל החוב דכל שהלוו בשטר אחד פשותפין ניהו וכיון שכן הרי כתב הרמב"ם הלכות שלוחין ושותפין פרק ה' א' מן השותפין שמת בטלה השותפות אף על פי שהתנו לזמן קבוע שפכר יצא הממון לרשות היורשים וכיון שבגדון דידן מת ה"ר משה דיבטון זלה"ה נמצא שפכר בטלה השותפות ואין לאברהם התובע הנזכר שותפות עם ה"ר שפתי ורבי שמואל הנזכר הכתובים בשטר וכיון שכן הנה מן הראוי לומר שלא יפרע רבי יהודה הנזכר פי אם לרבי שפתי או לרבי שמואל הנזכר לא לרבי אברהם התובע דלאו בעל דברים דידיה הוא: מפל מקום כד מעיינן ביה שפיר מצינו שחייב רבי יהודה לפרוע לרבי אברהם הנז' שהרי בגדולה מזאת מצינו בבתרא פ' גט פשוט שהוא שטרא דנפיק בבי דינא דרב הונא דהנה פתיב ביה אני פלוני בר פלוני לוייתי ממך מנה אמר רב הונא ממך ואפילו מריש גלותא וכו' אמר ליה רב חסדא לרבה פוק עינין בה וכו' ומסיק ממך מההוא גברא דנפיק מתותיה ידיה ולנפילה לא חיישי' וכן פסק הרי"ף והרא"ש והטור סימן נ' וכתב נמקי יוסף אותו שראינוהו בידו משלו הוא כאלו כתוב בו שמו בפירוש ולא חיישינן שמא נפל מאחר ונהרי דברים קל וחומר ומה התם דאין שם שום מלוג ידוע שהיינו יכולים לומר שלא נשתעבד הלוגה כלל לשום אדם מפל מקום אמרינן דגובה ההוא דנפיק מתותיה ידיה בגדון דידן שהוזכרו שמות המלוים דאיכא למימר דאגב דמשתעבד להו משתעבד לכל דאתי מחמתיהו לא כל שכן דגבי האי דנפיק מתותיה ידיה וכמו שכתב הרא"ש בתשובה

כָּלֵל ס"ה סִימָן ז': וְעוֹד כָּתַב שֵׁם הַמוֹצֵיא גּוֹבָה בּוֹ אַע"פ שֶׁיִּדְוַע שֶׁהוּא לֹא הֵלְוָה זֶה הַמָּמוֹן כִּי לֹא רָצָה הַמְלִיחָה לְהִלוּתוֹ עַד שֶׁיִּשְׁעַבְד עֲצָמוֹ הַלְוָה לְכָל מוֹצֵיא זֶה הַשְּׁטֵר כְּדִי שְׁלֹא יִצְטָרֵף לְהַקְנוֹתוֹ לְאַחַר בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה אִם יִרְצָה לְמַכְרוֹ אוֹ אִם יִרְצָה לְהַרְשׁוֹת לְאַחַר שִׁיגָבָה הַחוּב שְׁלֹא יִצְטָרֵף לְכַתְּנוֹב הַרְשָׁאָה וְכָל תְּנָאי שֶׁבְּמָמוֹן קִיָּים וְאֶפְיָלוֹ שֶׁהַעֲדִים יִשְׁכּוּ בְּשַׁעַת הַקְּנָנָן בְּשִׁבְלֵי מוֹצֵיא שְׁטֵר חוּב זֶה לֹא הִפְרִירוּהוּ וְלֹא יִדְעוּ מִי יִהְיֶה מוֹצֵיא הַשְּׁטֵר אַעפ"כ מוֹעִיל הַקְּנָנָן וְכו' נִמְצָא לְפִי זֶה בְּגִדוֹן דִּינָן בִּינָן שֶׁר' יְהוּדָה הַנִּז' נִתְחַיֵּב וְנִשְׁתַּעַבְד בְּקִנְיָן לְכָל מוֹצֵיא שְׁטֵר זֶה וְכו' כְּמוֹ שֶׁבָּא בְּשִׂאלָה חַיִּיב לְפָרֹעַ לִר' אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר מוֹצֵיא הַשְּׁטֵר שֶׁבָּזָה נִתְרַצוּ ר' שְׁבֹתִי וּר' שְׁמוּאֵל הַנִּזְכָּרִים בְּשְׁטֵר בְּשַׁעַת שֶׁהָלוּ הַמַּעוֹת לִר' יְהוּדָה הַנִּזְכָּר כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי מִמָּה שֶׁפִּתְבַּתִּי: וְגִדּוּלָה מִזֹּאת כָּתַב הַמְרַדְכִי פָּרַק גִּט פְּשוּט נִשְׁאֵל לְרַבֵּינוּ מֵאִיר עַל שֶׁנִּכְתַּב בְּפִסְק דִּין נִתְחַיֵּב פְּלוֹנִי לְשִׁכְנָגְדוֹ וְלֹא נִזְכָּר בּוֹ מִי הוּא שֶׁכְּנָגְדוֹ וְהַשִּׁיב דְּחַיִּיב לְהֵיחָד וְנִפְיָק מִתּוֹמִיָּה יְדִיָּה מֵהָהוּא דְּגִט פְּשוּט שֶׁפִּתְבַּתִּי הָרִי שֵׁם שֶׁאֶפְיָלוֹ שֶׁאוֹתוֹ הִלְשׁוֹן לֹא נִכְתַּב בְּשַׁעַת שֶׁנִּתְחַיֵּב הַחַיִּיב אֶלָּא הַדִּינָן כָּתַב סִיפּוֹר מֵהַ שְׁהִיָּה אֶמְרִינָן דְּחַיִּיב וְלֹא חַיִּישִׁינָן לְנִפְיָלָה כָּל שָׁכֵן בְּגִדוֹן דִּינָן שֶׁתַּחֲלַת הַשְּׁעַבּוּד הִיָּה כִּף וְהַמְלוּיִים עֲצָמָם חַיִּיבוּהוּ לְלוֹהַ שִׁתְחַיֵּיב עַל כָּל הַמוֹצֵיא הַשְּׁטֵר דְּפִשְׁיָטָא וּפְשִׁיטָא שְׁחַיִּיב ה"ר יְהוּדָה לְפָרֹעַ לֵה"ר אַבְרָהָם הַנִּזְכָּר מוֹצֵיא הַשְּׁטֵר וְחַשִּׁיב פְּרַעוֹן מְעַלְיָנָא וְנִמְחַל שְׁעַבּוּדוֹ לְגַמְרִי זֶהוּ מֵהַ שֶׁנִּרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֵלָה"ה: רַלז שִׂאלָה מַעֲשֶׂה שְׁהִיָּה שֶׁהַמְעוֹלָה הָרֹפֵ' ה"ר אַבְרָהָם שְׁלֵם יצ"ו טָעַן וְאָמַר נֶגֶד הַמְעוֹלָה ה"ר אַבְרָהָם מוֹנִיָּיוֹן יצ"ו שֶׁחֲזַקְתָּ קַרְקַע הַבַּתִּים אֲשֶׁר הוּא דָר בָּהֶם הַיּוֹם אַבְרָהָם מוֹנִיָּיוֹן הַנִּז' הִיא שְׁלוֹ מִימֵי עוֹלָם וְשָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁהוּא מְפֹרָס לְכָל יוֹשְׁבֵי הָעִיר הַזֹּאת וְאַבְרָהָם מוֹנִיָּיוֹן הַנִּזְכָּר טָעַן וְאָמַר שֶׁהָרֹפֵא הַנִּזְכָּר מְכַרָּה לוֹ וְהוֹצִיא שְׁטֵר מְכִירָה פְּתוּב וְחֲתוּם בְּכָל חֲזוּקֵי סוֹפֵר שֶׁנִּכְתַּב וְנִחַתְתָּם יוֹם ב' תִּשְׁעָה לַחֹדֶשׁ תַּמּוּז שְׁנַת ה'ש"ל וְהָרֹפֵא הַנִּזְכָּר טָעַן וְאָמַר שֶׁהַשְּׁטֵר הַהוּא נַעֲשֶׂה בְּאוֹנָס עַל כְּרַחוּ שְׁלֹא בְּטוֹבָתוֹ וְהוֹצִיא בְּב"ד טוֹפָס שְׁטֵר מוֹדְעָא אֲשֶׁר מָסַר עַל מְכִירָה זֶה שֶׁנִּכְתַּב וְנִחַתְתָּם יוֹם ג' כ"ז אֵייר שְׁנַת ה'ש"ל וְשֵׁם כָּתַב אֵיף תּוֹגֵר אֵיזִמוֹ וְגוֹזֵם כְּנָגְדוֹ כְּמֵהַ מִינֵי אֵיזִמוֹם וְגוֹזִמִּים עַד שֶׁהוֹצִיא עָלָיו כְּלִי זַיִן כְּדִי שִׁיתֵּן אוֹ יִמְכֹּר הַחֲזֻקָה הַנִּזְכָּר לְאַבְרָהָם מוֹנִיָּיוֹן הַנִּזְכָּר וְלִכְּנֵן מָסַר מוֹדְעָא בְּכָל תּוֹקֵף שֶׁאִיזוֹ מְכִירָה שִׁיעֲשֶׂה מִהַחֲזֻקָה הַנִּזְכָּר אוֹ אֵיזָה בְּיָטוּל מוֹדְעָא אוֹ אֵיזָה פִּיטוּל עַדִּי מוֹדְעָא אוֹ אֵיזָה דְּבָר שֶׁאֲעֲשֶׂה לְקִיָּים הַמְּכַר הַכָּל יִהְיֶה בְּטַל וְהַמּוֹדְעָא תִּהְיֶה קִיָּיֶמֶת כִּי מִתְחַת הָאוֹנָס אֵנִי עוֹשֶׂה וְאַבְרָהָם מוֹנִיָּיוֹן הַנִּז' טָעַן כִּי מֵהַ שֶׁאֵיזִמוֹ הַתּוֹגֵר הִיָּה בְּשִׁבְלֵי חוּב שְׁחַיִּיב לוֹ מִשְׁכִּירוֹת הַמְּקוֹם הַנִּזְכָּר זֶה כְּמֵהַ שָׁנִים וְלֹא פָּרַע לוֹ וְלִהְיוֹת שֶׁהַתּוֹגֵר הַנִּזְכָּר הִיָּה אֶהוּבֵי חִילָה פְּנֵי הָרֹפֵא הַנִּזְכָּר שֶׁאֲדַבֵּר עַל לְבוֹ שֶׁל הַתּוֹגֵר עַל הָעֲנָנָן וּפְיִיסְתִּיהוּ בְּאוֹנָן שְׁוִיתֵר לוֹ הַתּוֹגֵר וּמְחַל לוֹ שָׁנִים אֶלְפִים לְבָנִים מִהַשְּׁכִירוֹת שֶׁהִיָּה חַיִּיב לוֹ וְאַח"כ כְּדִי שְׁלֹא יִכְבַּד עָלָיו שְׁכִירוֹת הַזְּמַן הַנִּמְשָׁף מִשָּׁם וְהִלָּאָה רָצָה וְנִתְרַצָּה וְחִילָה פְּנֵי לִיקּוּחַ חֲזַקְתָּ הַמְּקוֹ' הַהוּ' שֶׁהִיָּה חָרַב וּלְקַחְתִּיהוּ כְּדִין וְכִשְׁוִרָה כְּדִין כָּל לוֹקַח חֲזַקָה בְּרִצּוֹן נִפְשׁוֹ וּבְנִיתִי שֵׁם בְּתִים וְהוֹצֵאתִי מְעוֹתִי לְעֵינָיו וְלֹא דִבַּר מְאוּמָה וְעַתָּה שֶׁרָאָה הַבַּתִּים בְּנִיּוֹם בָּא בְּעַקּוּפִין וְשֵׁם עָלַי עַלִּילוֹת דְּבָרִים וְלִכְּנֵן הוֹדִיעַנּוּ דְּרָף זֶה גִּלְף וְהִדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעְתִּי דְּאֶפְיָלוֹ אִם נֹאמֵר שֶׁשְׁטֵר מוֹדְעָא זֶה נַעֲשֶׂה כְּדִין וְכִשְׁוִרָה וְאִין בּוֹ שׁוּם צַד גְּמָגוּם מְכָל מְקוֹם מְכִירַת הַחֲזֻקָה הַזֵּה מְכַר וְהִדִּין עִם רַבִּי אַבְרָהָם מוֹנִיָּיוֹן הַנִּזְכָּר וְאִין מוֹצֵיאִין הַחֲזֻקָה הַנִּזְכָּר מִיָּדוֹ וְטַעְמָא דְּמִילְתָא דְּגָרְסִינוּ בְּבִתְרָא פָּרַק חֲזַקְתָּ הַבַּתִּים אָמַר רַב

הוּנָא תְלוּיָהּ וְנִבְיָן זְבִינְיָהּ זְבִינְיָ מַאי טַעמָא כּל דְּמִזְבִּין אִינִישׁ אִי לֹא דְאַנְסִי לֹא הָוֵה מְזַבִּין וְאַפִּילוּ הֵכִי זְבִינְיָהּ זְבִינְיָ וְכַתּוּב עוֹד שָׁם אָמַר רַבָּא הִלְכְתָא תְלוּיָהּ וְנִבְיָן זְבִינְיָהּ זְבִינְיָ וְכוּ' וְכַתְּבוּ שָׁם הַתּוֹסְפוֹת וְאִם מָסַר מוֹדְעָא לֹא הָוּוּ זְבִינְיָ דְקִינְיָמָא לֵן כְּרַב הוּנָא דְכַתִּיב מוֹדְעָא אֲזַבִּינְיָ וְהִיכָא דְבִיטֵל מוֹדְעָא אֲזַבִּינְיָ מְהֵנִי בִיטוּל דְאַגַּב אֲנִינְסִיָּה גָמַר וּמְבַטֵּל כְּדִאֲמַרְיָן בְּפָרָק הָאוּמַר מְשַׁקְלִי וְאַפִּילוּ אָמַר בְּשַׁעַת מוֹדְעָא כָּל מַה שְּׂאֲבַטֵּל לֹא יִהְיֶה בִיטוּל אִינוּ כְּלוּם דְמַכְּל מְקוּם לְבַסּוּף כְּשִׁמְבַטֵּל כָּל מַה שְּׂאֲמַר קוֹדֵם לְכוּן יִהְיֶה מְבַטֵּל דְאַגַּב אֲנִינְסִיָּה גָמַר וּמְבַטֵּל וְכוּן פְּסִק הָרָא"שׁ שָׁם בְּפִסְקִיו וְגַם הַטּוֹר אָבִין הָעֶזְרָא סִימָן קל"ד וְחֻשְׁן הַמְּשַׁפֵּט סִימָן ר"ה וְגַם גְּמָרֵי יוֹסֵף כְּתִיב בְּפָרָק חֻזְקַת הַבְּתִימִים בְּשֵׁם רַבִּינוּ יוֹנָה ז"ל וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְאִם אֲנִסוּהוּ עַד שֶׁבִיטֵל הַמוֹדְעָא שְׂמָסַר מְכָרוּ קִינִים וְכוּן הִדִּין בְּגִט וּמִתְנַה וְאִם הַמוֹכֵר מוֹסֵר מוֹדְעָא עַל הַמְּכָר וְעַל כָּל בִּיטוּל שֶׁבִיטֵל הַמוֹדְעָא בְּאִנְסִיָּה כִּינּוּן שְׂאֲנִסוּהוּ לְבַטֵּל כָּל הַמוֹדְעוֹת הָרִי נִתְבַטְּלוּ בִטּוּלָיו וְאַגַּב אֲנִסוּ גָמַר בְּלָבוּ וּבְטֵלָם וְאִין כַּח מְסִירוֹת הַמוֹדְעָא עַל הַבִּיטוּל יִתֵּר מִכַּח מְסִירַת הַמוֹדְעָא עַל הַמְּכָר שְׂאֲנוּ דְנִין בּוּ וְאוּמַרִים כְּשֶׁבִיטֵל הַמוֹדְעָא מִתּוֹךְ הָאִנְסִיָּה גָמַר בְּלָבוּ וְהִקְנָה וְכוּן דַּעַת רַבּוּתִי: הָרִי דְסָבְרִי כָּל הֵנִי אֲשַׁלִּי רַבְרָבִי בְּעַלִּי הַתּוֹסְפוֹת וְהַר"שׁ וְרַבִּינוּ יוֹנָה לְרַבּוּתִיו ז"ל דְּכִינּוּן שֶׁבִיטֵל לְבַסּוּף כָּל הַמוֹדְעוֹת וְכָל הַבִּיטוּלִים הַגּוֹרְמִים בִּיטֵל לְמְכָר הַמְּכָר קִינִים וְכִינּוּן שְׂכֵן בְּנִדּוֹן דִּידֵן הָרִי בִיטֵל בְּשַׁעַת הַמְּכָר כָּל מוֹדְעֵי וּמוֹדְעֵי דְמוֹדְעֵי עַד סוּף כָּל הַמוֹדְעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וְהַלְשׁוֹן הַשְּׂטֵר הַכָּל בְּקִנְיָן גָּמוֹר מְעַכְשָׁיו שְׂנִטְלוּ הַמוֹכְרִים הַנְּזַכְרִים בְּמִנְאַ דְכָשֵׁר לְמַקְנִיָּה בֵּיהּ בְּבִיטוּל כָּל מִינֵי מוֹדְעֵי עַד סוּף כָּל הַמוֹדְעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וּפְסָלוּ וּבְטָלוּ הַמוֹכְרִים הַנְּזַכְרִים עַל עֲצָמָם פְּסוּל וּבִטּוּל גָּמוֹר כָּל מוֹדְעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וְכָל עֲדוּת בֵּין בְּכַתְּבֵי בֵּין בְּעַל פִּהּ וְכָל דְבָר שֶׁיִּמְצָא שֶׁיִּגְרוֹם בִּיטוּל אוֹ סְתִירָה אוֹ שֶׁיִּנְגַד לְשׁוּם דְבָר קִטְּוֹן אוֹ גְּדוּל מְכָל הַנְּזַכְרִים לְעֵיל וְהַעֲדִי עַל עֲצָמָם הַמוֹכְרִים הַנְּזַכְרִים שְׂלֵא מְסָרוּ שׁוּם מוֹדְעָא קִלְהָ וְחִמּוּרָה עַל שׁוּם דְבָר קִטְּוֹן אוֹ גְּדוּל מְכָל הַנְּזַכְרִים לְעֵיל בְּשִׁטְר מְכִירָה זוֹ דְלֹא כְּאִסְמִכְתָּא וְדִלָּא כְּטוּפְסֵי דְשִׁטְרֵי וְגַם כְּתוּב בְּשִׁטְר אַחַר חֲתוּם בְּעֵדִים שְׂנִכְתָּב גַּם כֵּן בְּיוֹם מְכִירַת הַחֻזְקָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ גַּם פְּסִל וּבִיטֵל רַבִּי אַבְרָהָם שְׁלַם עַל עֲצָמוֹ כָּל מוֹדְעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וְכָל דְבָר שֶׁיִּגְרוֹם בִּיטוּל אוֹ הַתִּירָה אוֹ שֶׁיִּנְגַד לְשׁוּם דְבָר קִטְּוֹן אוֹ גְּדוּל מְכָל הַכְּתוּב בְּשִׁטְר הַחֻזְקָה וְכוּן אָמַר הַר"ר אַבְרָהָם שְׁלַם הַרְיָנִי פּוֹסֵל עָלֵי כָּל עֲדוּת בֵּין בְּכַתְּבֵי בֵּין בְּעַל פִּהּ שֶׁיִּמְצָא שְׂמָסְרֵתִי שׁוּם מוֹדְעָא אוֹ שְׂמָכְרֵתִי הַמְכִירָה הַנּוֹז' מִחֲמַת שׁוּם אִנְסִיָּה וְהַכְּרַח בְּעוֹלָם וְאִף יִמְצָא שְׂטֵר כְּתוּב וְחֲתוּם עַל שׁוּם מוֹדְעָא שְׂמָסְרֵתִי אוֹ עַל שׁוּם דְבָר שֶׁעֲשִׂיתִי שֶׁיִּנְגַד לְמְכִירַת הַחֻזְקָה' אוֹ לְשׁוּם חֵלֶק מִמֶּנָּה הַרְיָנִי חוֹזֵר בִּי עִתָּהּ וְהַרְיָנִי מְבַטֵּל וּפּוֹסֵל עָלֵי מְעַכְשָׁיו כָּל אוֹתָם הַמוֹדְעוֹת וְכָל אוֹתָם הַבִּטּוּלִים פְּסוּל וּבִטּוּל גָּמוֹר לְגַמְרֵי בְּאִנְפֵן שְׂלֵא יִמְצָא שׁוּם דְבָר שֶׁיִּנְגַד אוֹ שֶׁיִּגְרוֹם שׁוּם בִּטּוּל אוֹ סְתִירָה לְשׁוּם תְּנַאי וְשׁוּם דְבָר קִטְּוֹן אוֹ גְּדוּל מְכָל הַכְּתוּב' בְּשִׁטְר הַמְכִיר' הַנּוֹז' וּשְׂטֵר הַמְכִיר' הַנְּזַכְר' יִהְיֶה שְׂרִיר וְקִינִים לְעוֹלָם ע"כ וְכִינּוּן שְׂכֵן נִמְצָא שְׂכָל הַמוֹדְעוֹת וְהַבִּטּוּלִי' שֶׁעֲשָׂה הָרוּפָא הַנְּזַכְר' לְבַטֵּל הַמְּכָר הֵם בְּטִלִּים וְהַמְּכָר קִינִים.

וְאִף אִם נִרְצָה לְחַוֵּשׁ לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁכְּתִיב פָּרָק י' מִהִלְכוֹת מְכִירָה וְז"ל וְאִם אָמַר לְעַדִּי הַמוֹדְעָה הָיוּ יוֹדְעִין שְׂכָל קִנְיָן שְׂאֲנִי לּוֹקֵחַ לְבַטֵּל הַמוֹדְעָא שֶׁהַכָּל בְּטֵל וְאִין אֲנִי אוּמַר כֹּה אֵלֵא מִפְּנֵי הָאִנְסִיָּה שְׂאֲתָם יוֹדְעִים וְאִין בְּדַעַתִּי לְהַקְנוֹת לָזֶה הָאִנְסִיָּה לְעוֹלָם הָרִי הַמְּכָר בְּטֵל וְאִף עַל פִּי שְׂקִינוּ מִידוֹ לְבַטֵּל הַמוֹדְעָא וּבְנִדּוֹן דִּידֵן מָסַר מוֹדְעָא גַּם עַל כָּל בִּטּוּלֵי הַמוֹדְעָא בְּאִנְפֵן שֶׁלְעוֹלָם תִּשְׁאָר הַמוֹדְעָא קִינְיַת י"ל שֶׁהָרִי כְּתִיב הַרְמַב"ם פָּרָק ו' הִלְכוֹת

גרושין אמר בפני שנים הגט שאכתוב לפלונית אשתי בטל הוא וכל דבר שאבטל בו מודעא זאת הרי הוא בטל וכתב אחר כה ונתנו לה אף על פי שביטל המודעא קודם שיכתוב הגט הרי הגט בטל אם פן מאי תקנת דבר זה שיאמרו לו העדים קודם פתיבת הגט אמור לפנינו שכל הדברים שמסרת שגורמין שיתקיימו אותן הדברים לבטל גט זה הרי הם בטלים והוא אומר הן ואחר כה אמר להם לכתוב ולחתום וליתן לה וכתב הר"ן פירק השולח מה שהזכיר הרמב"ם ז"ל נראה שהוא מספיק לכל מודעות שמסר ששם בערכין שאמרו מאי עד שיאמר רוצה אני עד דמבטל ליה למודעא קמא לא על מודעא ידוע אמרו אלא מפני חששן של מודעות ובנדאי שראוי לחוש שמסר מודעא על הבטול כמו שיש לחוש למודעא גרידתא ואף על פי כן העלו דבביטול סגי שאף על פי שידענו באונסו מתחלה שהרי אנו כופין אותו להוציא ואפשר גם כן שמסר מודעא על הגט ועל הבטולין כיון שחזר ובטלן אנו דנין שנתרצה וכו' ולפיכך כתב ז"ל אמור בפנינו שכל הדברים שמסרת וכו' לפי שאלו לא אמר אלא שהוא מבטל המודעא הרי עדין לא ביטל מודעת הביטול ואפי' ביטל גם כן מודעת הביטול שמא מסר מודעא על ביטול הביטול ואין לדבר סוף ולפיכך תיקן שיאמר כל הדברים שגורמין שעכשיו אין ספק שביטול כל מה שאמר שהוא גורם פיסול לגט זה ובדבור זה האחרון שהוא לשון כולל נתבטלו כל דבריו הראשונים ובהכי סגי וכן כתב מגיד משנה שם על הרמב"ם בפירק הנזכר: הרי לה דאפילו לענין גט להתיר אשת איש לעלמא שהוא דבר חמור דאונסיה בגלוי מילתא בעלמא סגי אף על גב דלא הכירו באונסו כמו שפסקו כל הפוסקים מכל מקום כשבטל לבסוף בלשון כולל אמרינן שהגט הוי גט כשר ושרינן אשת איש לעלמא בנדון דידן שגם כן ביטל המודעות בלשון כולל כמו שכתוב בשטרות והוא ממונא לא כל שכן דאמרינן שהמודעו בטלות והמכר קיים דאגב אונסיה גמר ומקני ליה: ואפילו אם תמצא לומר שהרי כתב הר"ן שם בפירק השולח בשם הרשב"א על תקון הרמב"ם ז"ל הנז' וז"ל והרשב"א ז"ל כתב עליו ולי נראה שאם מסירת מודעא אף על ביטול המודעא מבטלת ביטול המודעא גם כשיאמר לשון זה מה הועיל דדילמא מסר מודעא אף על ביטול כזה.

ובנדון דידן מתוך לשון שטר המודעא נראה דמסר מודעא אף על ביטול כזה יש לומר שהרי כתב שם הר"ן בשם הרשב"א ז"ל לצאת ידי כל ספק שביטול כל מודעא ועוד שיפסול כל עד שיעיד שמסר מודעא בפניו וכן כתב מגיד משנה שם בשמו הלכות גרושין פירק ו' וגם הלכות מכירה פירק י' כתבו בשמו ובשם אחרים וכיון שכן בנדון דידן בשטר המכר גם כן פסול כל עדות בין בכתב בין בעל פה וכו' כמו שכתוב בשטרות נמצא שהמכר קיים וגם הרי"ב בשבת שובותיו סימן קכ"ז כתב על ענין מסירת מודעא של גט וז"ל כיון שקודם פתיבת הגט בטל כל המודעות בלשון כולל הרי כל המודעות בטלות ואפילו מסר מודעא על הביטול בלשון כולל כל הביטולין הנה כיון שביטול המודעות אמר לשון כולל כל מודעות וכל דבר הגורם לבטל הגט הנה הולכין אחר דברי האחרון וכו' גם הראשונים ז"ל הקלו יותר הספימו שביטול המודעא תועיל לכל מודעא שקדמה מההיא דערבין דסוף פירק האומר משקלי עלי אמר רב ששית האי מאן דמסר מודעא אגיטא וכו' והרשב"א ז"ל כתב ואני אומר לצאת ידי כל ספק שביטול כל מודעא ועוד שיפסול כל עד שיעיד שמסר מודעא וכו' עד וכן נהגו בכל המקומות שהייתי בהם ברצלונה

סרקוסטה באליוסיא וגם פה ולפי שִנְרָאָה לא נִהְגוּ כֵן בְּאַרְצוֹת הַהֵם רק לְבַטֵּל בְּלִשׁוֹן כּוֹלֵל שְׂיִכְלָל כֹּל מוֹדְעָא וְכֹל דְּבוּר וְזֶה עַל דְּרַךְ הַרְמַב"ם ו"ל וְאִין סְפַק שְׁבִיזָה דִּי וְכוּ פִּסְק בְּתִשְׁבּוּתֵי פְעַם שְׁנִית סִימָן תפ"ב הֲרִי לָהּ רִיב"ש שֶׁהוּא אַחֲרוֹן פִּסְק אֶפִּילוּ לְעַנְיָן גִּט דְּמַהֲנֵי בִיטוּל הַמוֹדְעָא בְּלִשׁוֹן כּוֹלֵל לְבַטֵּל כֹּל מִיַּי אֲנֹפְנֵי מוֹדְעוֹת וּבִיטוּלִים וְכִינּוּן שְׁכֹן בְּגִדוֹן דִּינָן פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא דְכִינּוּן שְׁבִיטָל הָרוּפָא הַמוֹדְעוֹת בְּלִשָּׁן כּוֹלֵל וְגַם פִּסְל עֲדוֹת הַמוֹדְעָא פְּשִׁיטָא שְׁהַמְכָר קִיָּים וְאִין לוֹ פֶּה לְהַשִּׁיב: וְאֶפִּילוּ אִם תִּמְצָא לומר נִיחּוּשׁ לְדַבְרֵי יָחִיד וְהוּא הַרנ"ב ו"ל שְׁפַתְב נְמָקֵי יוֹסֵף בְּשִׁמוֹ פֶּרֶק חֲזַקַת הַבְּתִים שְׁאִם מְסַר מוֹדְעָא אִף עַל פִּיטוּל הַעֲדִים אֶפְתִּי לֹא מְהֵנִי שְׁאִף פִּסוּל זֶה מִחֲמַת אֲוֹנָסוֹ הוּא שְׁפוּסֵל אוֹתָם וְכִבְרָ קָדָם וּמְסַר מוֹדְעָה עַל זֶה וּלְפִיכָה נִרְאָה לִי דְכָל הֵיכָא דִּינְדַעְעִינוּ בְּאֲוֹנָסִיָּה וּמְסַר מוֹדְעָא עַל הַמְכָר וְעַל כֹּל הַבִּיטוּלִים שְׂיַעֲשֶׂה וְאִף עַל פִּיטוּל עֲדִים הֲרִי הַמְכָר בְּטַל וּבְגִדוֹן דִּינָן נְמָסְרָה הַמוֹדְעָא אִף עַל פִּיטוּל עֲדֵי הַמוֹדְעָא נְמָצָא לְפִי סְבָרְתוֹ שֶׁל הַרנ"ב ו"ל בְּגִדוֹן דִּינָן הַמְכָר בְּטַל אִף אֶתָּה אֲמַר לֹא נִחּוּשׁ נְמִי לְסְבָרְת רַבִּינוּ אֶפְרַיִם כְּתוּבָה בְּהַגְהוֹת מִיַּימוֹנִיּוֹת הַלְכוֹת מְכִירָה פֶּרֶק י' ו"ל כְּתַב רַבִּינוּ אֶפְרַיִם בְּתִשְׁבּוּתוֹ אָמַר רָבָא לֹא כְּתַבִּינוּ מוֹדְעָא אֲזַבִּינֵי מִשׁוּם טַעְמָא דְאִין אָדָם יָכוֹל לְבַטֵּל מַה שְׂעַתִּיד לַעֲשׂוֹת וְאַחֲרֵי כֵן נוֹתֵן וְאֶפִּילוּ הוּא אֲנוּס דְכִינּוּן דְעֲדִים רִאשׁוֹנִים רָאוּ אוֹנָסוֹ וְעָשָׂה בְּפִנְיָהֶם מוֹדְעָא וְאַחַר כֵּן מְכַר בְּפִנְיָ אַחֲרִים בְּשִׁתִּיקָה וְכָתְבוּ וְחַתְמוּ הֲרִי אֵלּוּ מְעִידִים שְׂהִיתָה מְכִירָה זֹו גְמוּרָה וּשְׁנַיִם הֲרִאשׁוֹנֵי מְעִידִים שְׂהִיָּה קוֹדָם לְכֹן אוֹנָס הוֹאִיל וְנוֹכַח לְקִיָּים דְבָרֵי כֹּלָם דְאִימור בְּסוּף גְּתַרְצָה הִילְכָה לֹא כְּתַבִּינוּ מוֹדְעָא אֲזַבִּינֵי אֲלֵא כִי הוּא מַעֲשֶׂה דְפֶרְדָּסָא שְׁאוֹתָם עֲדִים עֲצָמָם שְׂיִדְעִים אוֹנָסוֹ אוֹתָם הֵם הַחֲתוּמִים עַל הַמְכִירָה הִילְכָה נִרְאָה לומר כֹּל אָדָם שְׂעוֹשֶׂה מוֹדְעָא עַל מַחִילָה אוֹ עַל קִנְיָן שְׂעַתִּיד לַעֲשׂוֹת וְאַחֲרֵי כֵן מוֹחֵל אוֹ הַקְנָה בְּפִנְיָ שְׁנַיִם אַחֲרִים אִין הַמוֹדְעָא כְּלוּם עַד כָּאֵן וּבְגִדוֹן דִּינָן עֲדֵי הַמוֹדְעָא אִינָם עֲדֵי הַמְכִירָה אֲלֵא הֵם שְׁתֵּי כְּתוּב וְלְכֹן נְקִיָּים דְבָרֵי שְׁתִּיָּהֶם שְׂמַתְחֵלָה הִיָּה הָרוּפָא הַנְּזַכֵּר אֲנוּס וְאַחַר כֵּן גְּתַרְצָה וְנִתְפַּיִס וּמְכַר מְכִירָה גְמוּרָה בְּרִצּוֹן נִפְשׁוֹ: הֲרִי שְׁלֵדְבֵרֵי כֹּל הַגְּאוּנִים שְׁזַכְרֵי רִאשׁוֹנִים גַּם אַחֲרוֹנִים זֹוּכָה אֲבָרְהֵם מוֹנִיָּיוֹן הַנְּזַכֵּר בְּחֻזְקָה הַנְּז' וְאִף עַל גַּב דְּטַעְמָא דְהֵאִי לֹא כְּטַעְמָא דְהֵאִי מְכַל מְקוּם אִין בְּזֶה בֵּית מִיחּוּשׁ שְׂהִרֵי כְּתַב מֵהַרר"י קוֹלִין בְּתִשְׁבּוּתֵי שְׂרַשׁ מ"א כְּשִׁישׁ שְׁנֵי דְעוֹת מִתִּירֵי גַם כִּי טַעְמֵיהֶם אִינָם שְׁוִים וּמִטַּעַם דְּמִתִּיר זֶה אִינוֹ מִתִּיר זֶה וְחוֹלֵק עָלָיו מְכַל מְקוּם מֵאַחַר שְׂשִׁנְיָה מִתִּירֵי יֵשׁ לְסִמּוֹן עָלֵיהֶם לְהַתִּיר אִף בְּגִדוֹן דִּינָן מֵאַחַר שְׂפִלָן שְׁוִין לְטוֹבָה לומר שְׂהַמְכָר קִיָּים וְהַמוֹדְעָא בְּטֵלָה אִף עַל פִּי שְׁאִין טַעְמֵיהֶם שְׁוִים דְּלִקְצָתָם הָיוּ טַעְמָא דְאֲזַלִּינוּ בְּתַר דְּבוּרוֹ הָאֲחֲרוֹן וְלִקְצָתָם מִשׁוּם דְּבִיטָל בְּלִשׁוֹן כּוֹלֵל וְלִקְצָתָם מִשׁוּם פִּיטוּל עֲדֵי הַמוֹדְעָא וְלִקְצָתָם מִשׁוּם דְּאֶפְשֵׁר לְקִיָּים דְבָרֵי הַשְׁתִּי כְּתוּב מְכַל מְקוּם לִינְקוּט מִיָּהָא חֲדָא בְּגִדוֹן דִּינָן דְּכִלְהוּ אִיתְנַהּוּ גְּבִיָּה וְלִכְהָ לְדַבְרֵי כֹּלָם הַמְכָר קִיָּים וְהַמוֹדְעָא בְּטֵלָה וּמְבוֹטָלָת: וְאִם תִּאמַר יִצְדַק כֹּל מַה שְׂפַתְבִּתִּי אִם הֵאִי גִדוֹן דִּינָן יֵשׁ בּוֹ תוֹרַת מְקַח וּמְכִירָה אֲבָל גִּדוֹן דִּינָן כְּפִי הַנְּרָאָה אִין בּוֹ אֲלֵא תוֹרַת מִתְנָה דְּמִי שְׂמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלָה מְכִירַת חֲזַקַת קַרְקַע בְּאַרְבְּעִים אֲשֶׁפְרוּשׁ וְכִינּוּן שְׁכֹן יֵשׁ לוֹ דִּין מִתְנָה וְכִמוֹ שְׂנִרְאָה מִמָּה שְׂפַתְב הַטוֹר ח"ה סִימָן ר"ה כְּשִׁנְיָתוֹן בְּפָחוֹת מְשׁוּנוּיֵי אִין כָּאֵן תוֹרַת מְקַח וְהָיוּ כְּמוֹ שְׂאֲנָסוּהוּ לִיתְנוּ שְׂאִינָה מִתְנָה וְכִינּוּן שְׂרִאוּי לְדוֹן גִּדוֹן דִּינָן בְּדִין מִתְנָה נְמָצָא דְאִף עַל גַּב דְּבִיטָל כֹּל מִיַּי מוֹדְעוֹת שְׂבַעוּלָם כִּינּוּן שְׂהַעֲדִים הַחֲתוּמִים עַל שְׂטַר הַמוֹדְעָא מְעִידֵי שְׂהַפִּירוּ בְּאוֹנָסוֹ בְּטֵלָה הַמִּתְנָה מִשׁוּם דְּבִמִּתְנָה בְּגִלוּי מִיְלִתָּא בְּעֵלְמָא

שְׁמַגְלָה דַעְתוֹ שְׁנוֹתָן בְּאִנּוֹס סְגִי לְבַטֵּל הַמִּתְנָה אֲפִי עַל גַּב דְּלֹא מְסַר מוֹדְעָא וּכְמוֹ שֶׁפָּתְבוּ
הַתּוֹסְפוֹת פֶּרֶק חֲזָקַת הַבְּתִים דְּרַח מ"ח וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֲבָל בְּמִתְנָה אֵי יִדְעִינוּ בְּאִנּוֹסִיָּה לֹא מְהִיָּה
בִּיטוּל וְלֹא גָמַר וּמְבַטֵּל וְגַם הָרֵא"ש שֶׁשֵּׁם בְּפִסְקֵי פֶתַב וּמִיָּהוּ בְּמִתְנָה הֵיכָא דִּינְדְעֵי בְּאִנּוֹסִיָּה
אֲפִילוּ בִיטוּל לֹא מְהִיָּי דְכִינּוֹן דְאִנּוֹס הוּא אֲפִילוּ לֹא מְסַר מוֹדְעָא לֹא הוֹיָא מִתְנָה וְכֵן פֶּתַב
הָר"ן הֵבִיאֵוּ הַה"ר יוֹסֵף קָארוֹ נר"ו אֲבָן הַעֲזָר סִימָן ק"לד וְזֶה לְשׁוֹנוֹ כֹּל הֵיכָא דִּינְדְעִינוּ
בְּאִנּוֹסִיָּה אֲפִי עַל גַּב דְּלֹא מְסַר מוֹדְעָא גִיטוֹ וּמִתְנָתוֹ בְּטִלִים וְגַם פֶּתַב הָרֵשֶׁב"א בְּתוֹשׁוּבָתוֹ
ס' תַּקע"ג וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בִיטוּל כֹּל מוֹדְעָא אִינוּ אֲלֵא סִילוּק הַמוֹדְעָא כְּאִלוּ לֹא נַעֲשִׂית אֲבָל
אִינוּ פְּנוּתָן בְּרִצּוֹן הָרִי דְכָל הַגִּי אֲשֶׁלִי רַבְרָבִי לֹא מְהִיָּי הַבִּיטוּל בְּגִדוֹן דִּידָן אֵי חֲשִׁיב
כְּמִתְנָה וְאֲפִי עַל גַּב דְּלִסְבֵּרַת רַבִּינוּ אֲפָרִים שֶׁפָּתְבִיתִי לְעִיל אֵין חִילוּק בֵּין מְכַר לְמִתְנָה פִּינוּ
דְּתֵלֵא טַעְמָא בְּהִיּוֹת שְׁצָרִיף שְׁיָהִיו עַדִי הַמוֹדְעָא הֵם עַדִי הַמְכִירָה אוֹ הַמִּתְנָה פִּינוּ
שֶׁהֵם עַדִים אַחֲרִים נְקִיִים דְבָרֵי שְׁנִיָּהֶם וְאֲמָרִינוּ שְׁלִבְסוּף נְתַפְיִיס וְנִתְרַצָּה מִמֶּשׁ בְּאִנּוֹן
דְּלִפִי סְבָרְתוֹ תְּהִיָּה הַמִּתְנָה קִיָּמַת פִּינוּ שְׁנִיָּתָה עַל יְדֵי עַדִים אַחֲרִים וּכְמוֹ שֶׁהָאָרִיף גַּם
כֵּן בְּזֶה הָרַב ה"ר יוֹסֵף קָארוֹ נר"ו ח"ה סִימָן ר"ה מְכַל מְקוּם הִיא סְבָרַת יַחֲדֵי אֲבָל לְפִי
טַעַם כֹּל שְׁאָר הַפּוֹסְקִים בְּגִדוֹן דִּידָן אֵי חֲשִׁיב מִתְנָה נִמְצָא שֶׁבִיטוּל הַמוֹדְעָא אֵין בּוֹ מִמֶּשׁ
וְכִינּוֹן שֶׁהַעֲדִי מְעִידִי שֶׁהַפִּירוֹ בְּאִנּוֹסוֹ סִלַּק אֶת הַמוֹדְעָא כְּמִי שְׁאִינָה וְנִשְׁאַרָה מִתְנָה בְּאִנּוֹס
וּבְגִלוּי מִקְלָתָא בְּעֵלְמָא סְגִי: וַיֵּשׁ לֹמַר שֶׁכָּפַר פֶּתַב מֵהַרְר"י קוֹלוֹן שֶׁרֵשׁ קפ"ו הַנְּאָנְס
לְעֲשׂוֹת דְּבַר מַה וּמְטִי לִיָּה הַנְּאָה מִיָּנִיָּה הַנִּי כְּתִלוּיָה וְנִבְיָן דְּהַנִּי זְבִינָה זְבִינָה הֵגַם כִּי הַהֲנָאָה
שֶׁקָּבַל הוּא דְבַר מוֹעֵט בְּעָרְףָה מַה שְׁנִנְאָנְס לְעֲשׂוֹת לְחַבְרִי וְהֵבִיא רֵאזִיָּה לְדְבָרֵי מִתּוֹף דְּבָרֵי
הַתּוֹסְפוֹת וְגַם מִתְּשׁוּבַת הָרֵשֶׁב"א עֵינּוֹן שֶׁם וְכִינּוֹן שְׁפֵן בְּגִדוֹן דִּידָן מְלַבֵּד הָאֲרַבְעִים לְבָנִים
שֶׁפָּתַב בְּשִׁטְר שְׁנָתָן אַבְרָהָם מוֹנִיָּיִו לְרוֹפֵא הַנְּזַכֵּר עֲשָׂה לוֹ הַנְּאָה גְּדוּלָה כְּפִי מַה שֶׁשְׁמַעְתִּי
מֵרַבִּים וְנִכְפָּדִים מֵגִידִי אֵמֶת וְהוּא שֶׁעֲשָׂה עִם הַתּוֹגֵר בְּעַל הַקְּרַקַע הַנְּזַכֵּר שֶׁיִּמְחֹל לוֹ
לְרוֹפֵא קְרוֹב לְשָׁנִים אֲלֵפִים לְבָנִים וְשְׁאָר מִיָּנִי הַנְּאֹוֹת בְּאִנּוֹן דְּמְטִי לִיָּה לְרוֹפֵא הַנְּזַכֵּר
הַנְּאָה טוֹבָא יוֹתֵר מִשְׁוִיּוֹן הַחֲזָקָה בְּאִנּוֹן דְּלֹא חֲשִׁיב מִתְנָה כִּי אִם מְכַר: וְכֵן מִן דִּין אֲפִילוּ
לֹא מְטִי לִיָּה הַנְּאָה כִּי אִם הָאֲרַבְעִים לְבָנִים סְגִי שֶׁהָרִי חֲזָקַת הַחֲצָרוֹת מִדִּין קְרַקַע נִגְעוּ
בָּהֶם וּכְמוֹ שֶׁפָּתַב ה"ר יוֹסֵף בֶּן לֵב נר"ו בְּתוֹשׁוּבָתוֹ פְּלָל ז סִימָן מ"ו דְאֲפִילוּ לְדַעַת
הָאוּמְרִים שֶׁחֲזָקַת הַחֲצָרוֹת אֵין לָהֶם כַּחַח קְרַקַע אִינוּ אֲלֵא דוֹקָא לְעַנְיָן אִם יוֹכַל אֲפִטְרָפָא
דִּיתְמִי לְמַפְּוֹר חֲזָקַת חֲצָר הִיתּוּמִים פְּדִין טִלְטֵל וְכו' וְכִינּוֹן דְּחֲשִׁיב פְּקַרְקַע אֵין בּוֹ אוֹנָאָה
אֲפִילוּ מְכָרוֹ בְּפָחוֹת מִשְׁוִיּוֹ וְהַנִּי מְכַר וְלֹא מִתְנָה וּכְמוֹ שֶׁפָּתַב רַבִּינוּ יוֹנָה וְהֵבִיאֵוּ הַטּוֹר
סִימָן ר"ה וז"ל בְּקַרְקַעֵי אֲפִילוּ לֹא נָתַן לוֹ כֹּל שְׁוִיּוֹ הָרִי זֶה מְכַר לְפִי שְׁאִין אוֹנָאָה
לְקַרְקַעוֹת וְאֵע"ג שֶׁפָּתַב עֲלֵיו שֶׁם בְּעַל הַטּוֹרִים וז"ל וְנִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי כְּשִׁאִינוּ כּוֹפְהוּ
אֲלֵא עַל הַמְכִירָה אֲבָל בְּסִכּוּם הַמְעוֹת אִינוּ כּוֹפְהוּ אֲבָל אִם כּוֹפְהוּ לִיתָן בְּפּוֹחַת מִשְׁוִיּוֹ אֲפִי
בְּקַרְקַע אֵין כָּאֵן תּוֹרַת מְקַח וְהַנִּי כְּמִי שְׁאִנְסוּהוּ לִיתָן שְׁאִינָה מִתְנָה וְאֲפִי בְּגִדוֹן דִּידָן לֹא
כּוֹפְהוּ לִיתָן וְלְמַפְּוֹר בְּפָחוֹת מִשְׁוִיּוֹ שְׁפֵן כְּתוּב בְּשִׁטְר הַמוֹדְעָא וז"ל מְגַזֵּם אוֹתְנוּ כְּמַה
אִיּוּמִים וְגִזּוּמִים בְּאוּמְרוֹ שְׁנִיתָן אוֹ נִמְכָּר הַבְּתִים הַנְּזַכֵּר לְאַבְרָהָם מוֹנִיָּיִו וְכו' הָרִי שֶׁפָּתַב
סְתָמָא שְׁנִמְפְּוֹר וְלֹא פִּירֵשׁ שְׁכָר יְדוּעַ וְכִינּוֹן שְׁפֵן הַנִּי מְכַר גְּמוּר וְאֵע"ג שֶׁמְכָרוֹ בְּפָחוֹת
מִשְׁוִיּוֹ אֵין בְּזֶה בֵּית מִיחּוֹשׁ מִשּׁוּם שְׁאִין אוֹנָאָה בְּקַרְקַעוֹת וְהוּא לֹא נִנְאָנְס עַל שְׁכָר הַמְעוֹת
אִם כֵּן שְׁפִיר אֲמָרִינוּ אֲגַב אִנּוֹסִיָּה גְּמַר וּמְקַנָּה לִיָּה וְאֵע"ג דְּמְסַר מוֹדְעָא כְּבָר בְּטִלָּה כְּמוֹ
שֶׁכָּפַר הָאֲרַכְתִּי וְהַנִּי הַמְכָר מְכַר וְתְּהִיָּה הַחֲזָקָה קִיָּמַת בְּיַד ה"ר אַבְרָהָם מוֹנִיָּיִו הַנְּזַכֵּר

המנותק בזה מה שנגרעה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה:
רלח מסכת כתובות פ"ק בתולה נשאת ליום הרביעי ואלמנה ליום חמישי פנונת רש"י
בכל הלשונות שפתב במשנה היא שכינן שבשבייל כמה קשיות שיש במשנה הייתי מפרש
פירוש המשנה באופן אחר ואלו הם אחת למה גזר הדין בשתיים בתולה ליום ד' ואלמנה
ליום ה' ולא נתן טעם כי אם לבתולה וכינון שלא נתן לאלמנה לא הנה לו להזכירה כלל.

ועוד פינון שרצה להזכירה יזכירנה לבסוף והנה לו לומר בתולה נשאת ליום ד' שפעמים
בשבת וכו' ואלמנה ליום ה' ולמה הפסיק בדין האלמנה בין דין וטעם הבתולה. ועוד
דטעמא שאם הנה לו טענת בתולים הנה משפם לבית דין לא הוי טעמא למאי דקאמר
בתולה נשאת ליום ד' דאיכא למיפרו ותנינשא באחד בשבת כדפריד בגמרא.

ועוד הקושיא שהקשה התוספות הא תינח אשת פהו או פחותה מבת שלש דליכא אלא
חד ספיקא וכו': ולכן לתרץ כל הקושיות הנזכרות הייתי אומר שלכך צורף וחיבר התנא
דין הבתולה עם דין האלמנה ואמר בתולה נשאת ליום הד' ואלמנה ליום הה' לאשמוענן
בדבריו כי כמו שטעם האלמנה היותר נשאת ביום הה' לפי האמת הוא מטעם שקדו וכמו
שאמרו בגמרא תניא מפני מה אמרו אלמנה נשאת בה' ונבעלת בו' שאם אשה אומר
תבעל בה' למחר משפם לאוננותו והולך לו שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא
שומח עמה שלשה ימים ה' בשבת וערב שבת ושבת.

הרי שטעם האלמנה שקדו גם טעם הבתולה היותר נשאת ביום ד' הוא משום שקדו כמו
שאמר בגמרא שקדו חכמים שיהא טורח בסעודה ג' ימים ולכן חבר בתולה ואלמנה יחד
לאשמוענן דטעם שתייהם משום שקדו כי כמו שטעם האלמנה אינו מפורש במשנה ועל
פירוש צריכין אנו לומר משום שקדו כה טעם הבתול' הוי משום שקדו ומה שאמר
שפעמים בשבת וכו' לא בא לתת טעם למה נשאת בד' להיות שולל א' ב' ג' שפכר יש לי
טעם שקדו אלא לא בא לתת טעם למה תקנו שני ימים א' לבתול' ואחד לאלמנה הנה
להם לתקן שכינן שהאלמנה נשאת ביום ה' מטעם שקדו ונבעלת בו' שנאמרה בו ברכה
לאדם תנשא ג"כ הבתולה ביום ה' והוי פלה חזא תקנה ואיכא נמי שקדו ד' ימים לטרות
בצרכי סעודה וגם תהיה נבעלת בו' שנאמר בו ברכה לאדם לכן אמר שפעמים בשבת
וכו' ולפי שישפם לבית דין תקנו שתנשא בד' ולא בחמישי באופן שלפי פירוש זה
שפעמים בשבת אינו טעם לחיוב נשואין יום ד' דהא איכא יום א' אם לא מטעם שקדו
אלא בא לתת טעם לשלילת נשואי יום ה' ועם זה יתורץ קושית התוספות משום דעיקר
התקנה לא היתה אלא משום שקדו וטעם דפעמים בשבת אינו אלא לשלול יום ה' אע"פ
שיהיה טעם חלוש שלא יצדק כי אם באשת פהו ופחותה מבת ג' שנים די פינון שיש לי
טעמא רבא לעיקר התקנה רש"י לא רצה לפרש כן מפני שהוא דוחק שהעיקר חסר מן
הספר שלא יהיה טעם התקנה מפורש במשנה.

ועוד שנאמר שפעמים בשבת וכו' בא לתרץ קושיא שאני מרגיש על פה למה לא תקנו
שתנשאבה לכן פירש ואמר תקנת חכמים היא שתנשא בד' בשבת כדמפרש טעמא כלומר
הטעם שמפרש המשנה הוא טעם לעקר התקנה למה נשאת ברביעי וגם פירש שפעמים
בשבת אבתולה קאי כלומר לא בא לתת טעם למה לא נשאת בה' אלא למה שאמר בתולה
נשאת ליום ד' כלומר בא לתת טעם לעקר התקנה והחייב שחייבו חז"ל שהבתולה נשאת

ליום הד' וכתב עוד רש"י ולכך תקנו שתנשא ברביעי שאם היה לו טענת בתולי וכו' לומר שאם היה לו טענת בתולים הוא טעם לתקנה שתקנו שתנשא בד' ואינו טעם ללמה לא תנשא בחמישי והרגיש בדבריו וכיון שהוא טעם לתקנה שתקנו שתנשא בד' אמאי תקנו כך והאיכא ספק ספיקא כמו שהקשו התוספות ולכך פירש ואמר ומתוך שיבא לבית דין יתברר הדבר באופן שלא נשאר מכל הקושיות פי אם ותנשא בא' בשבת ולזה כתב רש"י הפירוש הוא כמו שכתבתי וקושיות ותנשא בא' בשבת בגמרא פריך לה ומתרצה והטעם שהזכיר תקנת האלמנה במשנה הוא לומר שהסבה שהעיר לב חז"ל לעשות תקנה היא הבתול' משום דאיפשר שיבא לידי איסור דאורייתא שזינתה תחתיו ויקיימנה וכיון שיבאו לידי כך לעשות תקנה לבתולה תקנו גם כן לאלמנה זהו מה שנראה לע"ד בפירוש המשנה הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רלט אמר רב יוסף מריה דאברהם תלי תניא בדלא תניא וכו' כתב רש"י תמה על דברי רבו ואמר מריה דאברה' מה זה היה לשמואל לומר כן ועוד שחלה רב יוסף ושכח תלמודו ותוקא על דבריו הראשונים כננת רש"י בסוגיא זו לחלוק עם מה שפירשו התוספות וזה שהתוספות כתבו אין שואל הטעם למה נישאת בד' דאם כן לא הוה משני אלא הכי פירושה מפני מה אמרו כלומר מאי נפקא מינה וכו' רש"י לא הלך לשיטתו בשביל שתי קושיות חדא דהשתא הוי פירוש מפני מה אמרו מאי נפקא מינה ולבסוף פשארמר וחידש ותנשא באחד בשבת הוי פירוש מפני מה אמרו כמשמעו ששואל טעם למה נישאת בד'.

ועוד מאי קא מתמה רב יוסף באומר מריה דאברהם תלי תניא וכו' לפי פירוש התוספות שפירש שמניח נפקותא זו המפורשת ותופס נפקותא אחרתא ומה בכך היא הנותנת שלהיותה מפורשת אין צורך להזכירה וזו שאינה מפורשת אידי דחביבה ליה הזכירה ואפשר שלזה כוונת תוספות באומר ורב יוסף קא מתמה מריה דאברה' וכו' כלומר שאינה קושית עצמית אלא תמיהא בעלמא לעורר לבא להגיד האמת אבל רש"י לא כן ידמה אלא שגם בתחלה פ' מפני מה אמרו וכו' הוא ששואל ממש טעם התקנה וכי תימא אם כן לא משני מידי כמו שהקשו התוספות למה אמר רש"י לפי ששנינו וכו' לקמן מקשי עלה כלומר אין הכי נמי דדברים אלו אין להם הבנה וזהו מה שמקשי לקמן באומר מריה דאברהם וכתב רש"י מה זה היה לשמואל לומר כן הכנה לומר שפיון שרב יוסף שכח תלמודו והיה סבור שכן אמר שמואל היה תמיה עליו איך אמר כן שהם דברי שאין להם הבנה כלל כמו שאמרו התוספות דלא משני מידי.

ועוד לו הנוח שיהיה הבנה לדברים אלו מפל מקום קשה תלי תניא בדלא תניא באופן שהם שתי קושיות האחד שאין לו הבנה כלל בדבריו וכנגד זה אמר מריה דאברהם שתמה תמיה גדולה בדברו דברים בלי הבנה.

ועוד קושית תלי תניא בדלא תניא: עוד כתב רש"י מקשינו לרב יוסף הי תניא והי לא תניא וכולי הפנונה בזה שהרגיש רש"י דבשלמא לפירוש תוספות שלא הקשה רב יוסף אלא קושית אחת והיא תלי תניא בדלא תניא ניחא דמקשי המקשה דהא תניא והא תניא אבל לפירוש רש"י שהקשה רב יוסף קושית אחרית זולת זו והיא מריה דאברהם כלומר שאין לו הבנה כלל לדבריו דלא משני מידי מאי קא מקשי לרב יוסף הא תניא והא תניא על פרחיך לדברים אלו אין להם הבנה דהא לא קא משני מידי לכן

אמר רש"י ומקשינן לרב יוסף פלומר להיות שרב יוסף שכח תלמודו עד שטענה ועלה במחשבתו שדבר שמואל דברי' בלי הבנה לכן אפשר שטענה גם פן וחושב דלא תנייא פלל ולכן מקשינן ליה לרב יוסף הי תנייא ויהי לא תנייא הא תנייא והא תנייא ולא יעלה על דעתה דלא תנייא פלל עם היות דאין הכי נמי שהקושיא הראשונה שרמז באומר מריה דאברהם במקומה עומדת אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב יהודה אמר שמואל: פתבו התוספות דף ב' ו'לא גרסינן רב יוסף וכו' פונת התוספות לומר דבשלמא לפי רש"י שמה שאמר מפני מה הוא שאלת טעם באופן דלא קא משני מידי ומה שהקשה רב יוסף מריה דאברהם היא קושיא חזקה ניחא דקא מהדר ואמר אלא אי איתמר וכו' אבל לפי התוספות דפי' שהפנה לומר מאי נפקא מינה ולא מקשי אלא דמניח נפקותא מפירשת ותופס נפקותא אחרניא קשה דאמאי חזר בו ואמר אלא אי איתמר וכו' הנה ליה לשנויי אידי דחביבא ליה שאינה מפירשת נקטה לכן אמרו התוספות שאם הגמרא היה חזר בו מפני הקושיא שהקשה תלי תניא וכו' היה קשה לפירושו אבל ראה דלא גרסינן אמר רב יוסף לפי דרב יוסף גופיה קאמר ליה ולא אמר פן אלא מפני שזכר האמת ואמר אמיתן של דברים איך היו לא מפת הקושיא: תוספות דף ב' מפני מה אמרו וכו' בניחותא גרסינן וכו' הפנה שהרגישו לפירושם מה שרמזתי למעלה דלפי' רש"י בין בתחלה בין בסוף פירוש מפני מה אמרו הוא שאלת טעם לתקנה ולפי' התוספות בתחלה פירש שפונתו לומר מאי נפקא מינה ועתה פירושו ששאל טעם לתקנה וזה דוחק לכן פירש דהשתא לא נחית לידע טעם התקנה אלא פל פונתו אינו אלא להקשות ותנשא באחד בשבת: ** (עיי' בס' ימן שמ"ט) ** תוספות דף ג' וסברא דאניס ומן הדין לית לן למיחש וכו' וגבי פריצות לא גרסינן וסברא דלא אניס וכו' פונת התוספות דהכי קאמר משום צנועות ומשום פרוצות לא מנע או הדין נותן דניחוש לאונס או לא אם הדין נותן לחוש נימא משום פרוצות לחוד ואם הדין נותן שלא לחוש נימא משום צנועות לחוד לכן תירץ שהדין נותן שלא לחוש ושפיר קאמר משום צנועות וכי תימא אמאי קאמר משום פרוצות לכן אמר לא גרסינן וסברא ואמרה וכו' זהו נראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: רמ מאי ספנה אילימא דאמרי בתולה הנישאת ליום הרביעי תהרג נהגו לגמרי נעקרה פירש רש"י נהגו בתמיה ספנת נפשות היא ואת אמרת נהגו לכנס ביום אחד אבל מעקר ד' לגמרי לא עקרו נעקרה ויתקנו להם ימים אחרים פונת רש"י שהרגיש מאי קא פריף לגמרי נעקרה אין הכי נמי שעקרו לגמרי יום ד' והכריזו ששום אשה לא תנשא בד' אבל להיות שהיה רשות בידם לכנס בא' בב' בג' אמר שנהגו העם לכנס בג' ולא בא' וב' אבל בד' לא היו נושאים בשביל שעקרוהו לגמרי ועוד מאי קא פריף לגמרי נעקרה והא פיון שאמרו הנישאת בד' תהרג ודאי שהיו מכוננין להעביר על הדת וכיון שפן לא היו יכולים לעקרו דינא הוא כשמוכני' להעביר על הדת אפילו אעקרא דמסאנה יהרג ואל יעבור ויובן זה עם מה שפירשו התוספות לקמן בדבור המתחיל תקנה דרבנן מקמי שמדא לא עקרינן שכתב ולא מעקרא תקנתא דרבנן הואיל ויהא יום אחר קבוע ועם זה יובן לשון רש"י דשפיר קא פריף נהגו פלומר איך היו יכולים לכנס בשום יום בתורת מנהג פל זמן שמתמת המנהג שהוא היתה נעקרת ממילא תקנת רבנן וכיון שהיו מכוננין להעביר על הדת דינא הוא דיהרג ואל יעבור וכיון שפן לא היה להם תיקון אחר אלא שלגמרי נעקרה ויתקנו להם ימים אחרים שאז באופן זה לא מעקרא תקנתא דרבנן

כִּינּוּן דְאִיכָּא יוֹם אֶחָד קְבוּעַ עַל פִּי חֲכָמִים אֲבָל בְּאוֹמְרָה נִהְגוּ מִשְׁמַע שְׂלֵא הִיָּה קְבִיעוֹת חֲכָמִים הַיּוֹם הַהוּא וְכִינּוּן שְׁפָנוּ נִמְצְאוֹת הַתַּקְנָה בְּטָלָה לְגַמְרֵי וַיִּהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר כִּינּוּן שְׁמִכּוֹנִים לְהַעֲבִיר עַל הַדָּת וְלִכּוֹן כְּתַב רַש"י נֶעְקְרָה וַיִּתְקַנוּ לָהֶם יָמִים אַחֲרֵים כְּלוֹמַר אֲבָל לְהַכְרִיז סֵתֶם וְלוֹמַר לֹא יִכְנָסוּ בַיּוֹם רַבִּיעִי זֶה אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ דְּכִינּוּן שְׁמִכּוֹנִים לִכְךָ לְהַעֲבִיר עַל דָּתָם יִהְרַגוּ וְאֵל יַעֲבֹרוּ: תוֹסְפוֹת דְּף ג' בְּתוֹלָה הַנִּשְׁאֵת בַּיּוֹם הַד' תַּבְּעַל לְאוּ דוֹקָא נְרָא' מְדַפְרֵיהּ וְכוּ' פְּנוּנַת הַתוֹסְפוֹת בְּזֵה שְׁאֵם הַכְּנוּנָה בַד' דוֹקָא מַה תִּירֵץ הַמְתַּרֵץ בְּאוֹמְרוֹ דְאִמְרֵי בְּתוֹלָה הַנִּשְׁאֵת בַד' תַּבְּעַל לְטַפְסָר תַּחֲלָה וְהָא מְכַל מְקוֹם כְּנוּנָתָם הוּא לְהַעֲבִיר עַל הַדָּת כִּינּוּן דְּמַקְפִּידִים לַיּוֹם רַבִּיעִי דוֹקָא וְכִינּוּן שְׁפָנוּ הֶדְרוּ וְשִׁנּוּ לְדוֹקְתֵינוּ נִהְגוּ לְגַמְרֵי נֶעְקְרָה לִכְךָ אָמְרוּ לֹא דוֹקָא בְּרַבִּיעִי וְגַם הוּא מְוַכְרַח מְמָקוֹם אַחַר מְדַפְרֵיהּ לְקַמְן וְכוּ': רְמָא תוֹסְפוֹת דְּף ג' וְלִדְרוּשׁ לְהוּ דְאֹנְסֵי שְׂרֵי אִין לְפָרֵשׁ דְּפָרֵיהּ הֵכָא לְדְרוּשׁ וְכוּ' דְשׁוּב לֹא יִהְיֶה סַפְנָה וְכוּ' כְּנוּנַת הַתוֹסְפוֹת דְּרָהּ כָּלֵל הִיא שְׁאֵם הֵיִינוּ מְפָרְשִׁים פִּירוּשׁ דְאִין לְפָרֵשׁ קִשְׁיָה בְּגַמְרָא דְמֵאִי קָא פְרִיָהּ וְלִדְרוּשׁ לְהוּ דְאֹנְסֵי שְׂרֵי אִין הֵכִי נְמִי שְׁדָרְשׁוּ לְהוּ דְאֹנְסֵי שְׂרֵי וּמֵאִי דְקֵאָמַר וּמִן הַסַּפְנָה וְאִילָהּ הוּא שְׁבַתְחַלַּת גְּזֵרַת הַטַּפְסָר לֹא עָלָה בְּמַחְשַׁבַת הַחֲכָמִים שְׁאֶפְּלוּ הַצְּנוּעוֹת יִמְסְרוּ עֲצָמָן לְמִיתָה דְהָא אֹנְסֵי שְׂרֵי וְלִכּוֹן לֹא דְרְשׁוּ לְהוּ וּבְהַמְשָׁךְ הַזְּמַן אִירַע אִי זֹו סַפְנָה שְׂאִי זֹו צְנוּעָה מְסָרָה נְפִשָׁה וְלִכּוֹן אָמַר וּמִן הַסַּפְנָה וְאִילָהּ אֲבָל אִין הֵכִי נְמִי שְׁפִינּוּ שְׂרָאוּ חַז"ל כִּף שְׁדָרְשׁוּ לְהוּ דְאֹנְסֵי שְׂרֵי לִכּוֹן אָמְרוּ הַתוֹסְפוֹת שְׁמַלְבַּד זֶה אִין לְפָרֵשׁ דְאֵם כֵּן מֵאִי מְשַׁנֵּי וְכוּ' וְקִשְׁיָה עַל דְּבָרֵי הַתוֹסְפוֹת דְשְׁפִיר קָא מְשַׁנֵּי וְכִמוּ שְׁפִירֵשׁ רַש"י דְאִי מְקִילִינּוּ לְהוּ עֲבָדֵי בְּרִצּוֹן וְכוּ' כְּלוֹמַר בְּזְמַן שְׁהַצְּנוּעוֹת מוֹסְרוֹת עֲצָמָן לְמִיתָה הַפְּרוּצוֹת אִינּוּן מוֹסְרוֹת עֲצָמָן לְמִיתָה אֲבָל מְכַל מְקוֹם אִינּוּן מְפַקִּירוֹת עֲצָמָן כֹּל כִּף לְהִיּוֹת נִבְעָלוֹת בְּרִצּוֹן כִּי אִם בְּאֹנְסֵי וְנִחְתוּ מִדְּרָגָה חֲדָא אֲבָל אִי מְקִילִינּוּ לְהוּ עֲבָדוּ אֶפְּלוּ בְּרִצּוֹן בְּאוֹפְנוּ שְׁנַאֲסְרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וְנִרְאָה לַע"ד דְּסַבְרַת הַתּוֹס' הוּא דְכִינּוּן שְׁהַנְּשִׁים סוּבְרוֹת שְׁמֵן הַדִּין אִין לָהֶם שׁוּם תַּקְנָה כִּי אִם לְמַסּוֹר עֲצָמָן לְמִיתָה וְאִפ"ה הַפְּרוּצוֹת גּוֹמְרוֹת בְּעֲצָמָן שְׂלֵא לְהַמְסֵר עֲצָמָן לְמִיתָה אִי אֶפְשָׁר לְצִיִּיר בְּהוּ שְׁמַבְדִּילוֹת בֵּין אֹנְסֵי לְרִצּוֹן אַחַר שְׂאִינּוּ יוֹצֵאת יְדֵי חוּבְתָן בֵּין שְׂיֵהִיו נִבְעָלוֹת בְּאֹנְסֵי בֵּין שְׂיֵהִיו נִבְעָלוֹת בְּרִצּוֹן וְכִינּוּן דְלִיכָּא נְפִקוּתָא לְפִי סַבְרַתוֹ בֵּין אֹנְסֵי לְרִצּוֹן וְדֵאִי שְׁלַעוּלָם נִבְעָלוֹת בְּרִצּוֹן מֵאַחַר שְׁגַמְרוּ בְּעֲצָמָן שְׂלֵא לְהִמְסֵר וְזֵהוּ שְׁכּוּנוֹ הַתּוֹס' בְּאוֹמְרָם דְהָא אֶפְּלוּ לֹא דְרְשִׁינּוּ לְהוּ דְאֹנְסֵי שְׂרֵי לֹא מְסָרוּ נְפִשְׁיֵיהוּ וְכִינּוּן דְלֹא מְסָרֵי נְפִשְׁיֵיהוּ אֹנְסֵי וְרִצּוֹן שְׁנֵה לְהוּ דְמַה הוֹעִילוּ בְּהִיוֹתָן נִבְעָלוֹת בְּאֹנְסֵי אֲלֵא הֵכִי פִירוּשָׁא וְלִדְרוּשׁ לְהוּ וְכוּ' וּמְשַׁנֵּי מִשׁוּם פְּרוּצוֹת לֹא מִיַּחוּ בִּינְדָם חֲכָמִים אִי נְמִי מִשׁוּם כְּהִנּוּת צָרִיָה לְדַקְדָּק מַה הִיא כְּנוּנַת הַתוֹסְפוֹת: וְעוֹד לְמַה לֹא אָמַר מִשׁוּם פְּרוּצוֹת אִי נְמִי מִשׁוּם כְּהִנּוּת לֹא מִיַּחוּ בִּינְדָם חֲכָמִים אֲלֵא דְהֵאִי תִירוּצָא דְמְשַׁנֵּי הַגְּמָרָא אִיכָּא פְרוּצוֹת וְאִיכָּא נְמִי כְּהִנּוּת מִשְׁמַע דְכּוֹלָה חֲדָא תִירוּצָא הִיא וְלִכּוֹן בְּשַׁלְמָא לְפִירוּשׁ אִין לְפָרֵשׁ פְּרוּצוֹת לְחוּד לֹא הֵנִי תִירוּצָא וְהָא רֵאזִיָה דְקָא מְקַשֵּׁי עָלָה תוֹסְפוֹת וְלִכּוֹן לֹא הֵנִי תִירוּצָא עַד שְׂיֵאמַר וְאִיכָּא נְמִי כְּהִנּוּת בְּאוֹפְנוּ דְשְׁתִּיָהוּ יַחַד חֲדָא תִירוּצָא הוּא אֲבָל לְפִירוּשׁ הַתוֹסְפוֹת שְׁהַקְוִשָׁא הוּא אִמֵּאִי לֹא מִיַּחוּ בִּינְדָם חֲכָמִים מִשׁוּם פְּרוּצוֹת לְחוּד הֵנִי תִירוּצָא מְעַלְלִיָא וּמְסַפְקַת דְמִשׁוּם הֵכִי לֹא מִיַּחוּ בִּינְדָם חֲכָמִים וְתִירוּץ שְׁנֵי הוּא מִשׁוּם כְּהִנּוּת לֹא מִיַּחוּ בִּינְדָם חֲכָמִים דְאֶפְּלוּ שְׂיֵהִיו נִבְעָלוֹת בְּאֹנְסֵי הֵיוּ אֲסוּרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן וּמִשׁוּם הֵכִי הֵיוּ כּוֹנְסִים בְּשַׁלְיֵשִׁי וְלִרְמִזוּשָׁהֶם שְׁנֵי תִירוּצָאִים כְּתִבוּ הַתוֹסְפוֹת

משום פרוצות לבד לא מיחו בינדם חכמים אי נמי משום פהנות זהו מה שגראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

רמב תוספות דף ד' ובו על בעילת מצנה ופורש קודם שיקבר המת אבל לאחר שנקבר לא וכו' פונת התוס' היא שמרגיש למה אמר ופורש לא היה לו לומר אלא ובו על בעילת מצנה נוהג שבעת מי המשטה וכו' לכן תירץ ואמר שאלו היה אומר פן הייתי אומר שבו על בעילת מצנה אחר שנקבר המת ולא קודם משום דקודם שנקבר הוי אנינות דאורייתא ואחר שנקבר הוא אבילות דרבנן כמו שכתבו התוספות בסוף הדיבור לכן כתב ופורש לרמז דאיפא הפסק ופרישות לקבנר המת אחר הבעילה והרגיש עוד תוספות אי הכי דמילת ופורש רומז שהבעילה הוא קודם קבורת המת למה לא דינק מרישא דדוקא פשהמת בחדר הוא דשרי בעילת מצנה ותירוצ דמפל מקום אע"ג דקאמר ופורש הייתי דוחה דבו על בעילת מצנה אחר הקבורה שחל עליו אבילות דרבנן וקשה לרשב"א אפילו נאמר דבו על בעילת מצנה הוא אחר קבורת המת מצי למידק דנוהג דברים שבצנעא מדקאמר ובו על בעילת מצנה משמע דווקא של מצנה אבל בעילה אחריתי לא ואומר ר"י דהנה מצי למימר פורש משום דם בתולים וכו' דאי משום נידות אשתו ישנה עמו כדאמר רב יוסף וכו' וקשה דסוף סוף פיון שבעל הרי היא נדה וכיון שהיא נדה איך אמר וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים והא הוי דינא דאשתו ישנה עמו וי"ל דאין הכי נמי שפיון שהיא נידה ובעל אשתו ישנה עמו אבל להכי כתב וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים וכו' לגלוי לן שמצד האבילות הוא ישן בין האנשים וכו' לאשמועינן דנוהג דברים שבצנעא זהו מה שגראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רמג תוספות דף ד' אבל בדברים של צנעא נוהג פירש חובה לעשות פן וכו' אבל קשה דכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים משמע אפילו בשבת ופסקו הג' כרבי יוחנן ופירשו אע"ג דקיימא לן כדברי המיקל באבל הגי מילי בתנאי אבל באמוראי לא ואור"י דנדאי נראה דהלכה כרבי יוחנן מדקאמר הגמרא וכו' פונת התוספות בסוף זה הדיבור ופירוש דבריהם הוא בזה האופן וזה שתוספות הקשו אבל קשה דכל אותן הימים משמע אפילו בשבת באופן שהברייתא פליגא לרב ושמואל ופסקו הגמרא כרבי יוחנן וכו' הכוונה לתרץ האבל קשה שהקשה בזה האופן וזה שאני רואה שהגמרא פסקו כרבי יוחנן ופירשו הטעם דאע"ג דק"ל כדברי המיקל הגי מילי בתנאי אבל באמוראי לא מתוך דברים אלו משמע דסבירא ליה לבעל הגמרא דאפשר לפרש דכל אותן הימים הוא אשארא חוץ משבת ואתיה ברייתא כרב ושמואל דאי לא תימא הכי לימא דהלכה כרבי יוחנן משום דתנאי פותיה ופליגא דרב ושמואל ומדקאמר דהלכה כר' יוחנן משום דבאמוראי הלכה כדברי המחמיר משמע דאפשר לפרושי הברייתא כרב ושמואל באופן דמאי דהקשה אבל קשה וכו' אינו לכן תירץ ואמר ואומר ר"י דנדאי נראה דהלכה כרבי יוחנן מדקאמר הגמרא הכא מסייעא לרבי יוחנן פלומר שהברייתא לא מתיישבה כלל לרב ושמואל דכל אותן הימים משמע אפילו בשבת וכמו שהקשה באמוראי אבל קשה וכו' זהו מה שגראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רמז תוספות דף ד' ומי שני בין אבילות דידיה לאבילות דידיה תימא דבלאו מילתא דרב יוסף הנה מצי למיפרך ברייתות אהדדי וכו' אבל לרב יוסף לא מצי לפלוגי בהכי דהא בבעל חשיב ליה דאשתו ישנה אפילו בשעת חופה וכו' יש להקשות דמפל מקום אפילו במילתא דרב יוסף מפלגינן

בין שעת חנופה ללא שעת חנופה ולכן בהאי ברייתא דמי שמת חמיו או חמותו וכ' דמיירי שלא בשעת חנופה כיון דלאו יצריה תקפיה אבילות דידה ונאבילות דידה שוין ואשתו ישנה עמו במטה אבל בשעת חנופה דיצריה תקפיה אף על גב דבעל דוקא בנדידה דחמירא או באבילות דידה דאינה שומעת לו אמרינן אשתו ישנה עמו אבל באבילות דידה אף על גב דבעל כיון דיצרו תוקפו דשעת חנופה היא אמרינן הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים ונראה לי דמשום האי קושיא תירץ רשב"א תירץ אחר כמו שפיתבו התוספות אף על גב דסובל כמה דוחקים כמו שנראה מתוך דברי התוספו' בסוף הדבור ורש"י נראה ודאי מתוך דבריו דאזיל לשיטת הפירוש הראשון של תוספות באומרו ה"ג תני באבילות דידה הוא ישן וכו' ה"ג והא עמו קתני שפונתו לומר שאלו הגרסאו' מורות שפונת המקשה הוא דסבר שעמו משמע עמו במטה וכיון שפן הוה ליה למיתני באבילות דידה הוא ישן בין האנשים וכו' כמו שפיתב רש"י מה שאין פן לפירוש רש"א דאינו מגיה הברייתא דלא הוצרך לכך דעמו משמע עמו בבית ומאי דפריה וקא עמו קתני הוא מפח עמה כמו שפירשו התוס' וכיון שרש"י הולך לשיטת הפירוש הראשון הדרו קושיא לדוכתין דמאי קא פריה נפלוג בין שעת חנופה ללא שעת חנופה וי"ל בדוחק דלזה כיון רש"י באומרו שמע מינה אמר ליה ולא שני לן פלומר אין הכי נמי דאפשר לסלק בין שעת חנופה ללא שעת חנופה אבל הקושיא היא דאין לנו לסלק בין אבילות דידה לאבילות דידה וזה שהרי בברייתא זו דמיירי שלא בשעת.

חנופה אין אנו מסלקין בין אבילות דידה לאבילות דידה אלא כמו שאבילות דידה חמיר ואשתו ישנה עמו פן באבילוי דידה אשתו ישנה עמו דחמור ליה גם פן יש לנו לומר בברייתא דלעיל דמיירי בשעת חנופה אין לנו לסלק בין אבילות דידה לאבילות דידה כי כמו שבאבילות דידה הוא ישן בין האנשים משום דיצרו תוקפו גם באבילוי דידה הוא ישן בין האנשים באופן דלא מקשה כי אם דלא שני לן בין אבילות דידה לאבילות דידה יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רמה תוספות דף ה' מאי איכא בין ברכה לשקדו אף על גב דמשום ברכה לא מיקרי עברינא מכל מקום בעי למה לי טעמא דברכה קשה שהרי פירשו התוספות בדבור שלפני זה דאי לאו טעמא דברכה דאדם עדיפא הנה להם להניח תקנת שקדו משום ברכה דדגים וכיון שפן מאי בעי למה לי טעמא דברכה וי"ל שזו היא פונת השואל להקשות ולומר למה לי טעמא דברכה שפיון דמשום שקדו מקרי עברינא ומשום ברכה לא מקרי עברינא איך יעלה על הדעת שהנה להם להניח תקנת שקדו אי לאו משום ברכה ולכן פירש שפירוש הברייתא וטעמא דאלמנה נישאת בה' ונבעלת בששי הוא משום שקדו ומה שאמר הואיל ונאמרה ברכה לאד' הוא מפני שהרגיש שהנה להם להניח תקנת שקדו אי אפשר לומר פן שהרי עיקר התקנה היא משום שקדו ולכן מה שאמר אי נמי משום שקדו ופירש הברייתא כמו שפירשוה התוספות אי אפשר לומר פן ותירץ דגם אברכה היא עקר תקנה במקום דלא שייך שקדו כגון באדם בטל או יום טוב שחל להיות ערב שבת וכו' ומשני איכא בינייהו אדם בטל וכו' דללישנא דטעמא דברייתא משום שקדו ולא משום ברכה בו' תוספות הרגישו לפירוש אי נמי בעי מאי איכא בין לישנא וכו' דלא קא משני פלל הגמרא איכא בינייהו אדם בטל וכו' דהא לכל הלשונות איכא טעמא דברכה וצריה לבעול בששי לכן פירש דמפל מקו' אזלינן בטר עיקר טעמא דברייתא דללישנא דעיקר טעמא דברייתא משום

שקדו אם ירצה נבעלת בתמישי אבל ללישנא קמא דטעמא דבריימא משום ברכה כדמשמע פשט הבריימא אפילו באדם בטל נבעלת בו' ואפילו להאי לישנא אי לא שתקנו משום שקדו וכו' פונת התוספות בזה שהרגיש בדבריו איך אפשר לומר דללישנא בתרא עיקר הטעם הוא משום שקדו ולכן אדם בטל יכול לבעול בתמישי ונהרי הבריימא לא הזכיר כלל אותו הטעם כי אם טעם דברכה לכן אמר אין זו קושטיא דמפל מקום עיקר הטעם הוא משום שקדו ונהרי אפילו להאי לישנא דעיקר הטעם משום ברכה בפשטה דבריימא לא היו קובעים יום משום ברכה לחודא אלא משום שקדו ולכן אם זה מן התימ' דלעולם עיקר טעמא משום שקדו על הסתם זהו נראה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רמו תוספות דף ה' לדם הוא צריף ושרי וא"ת והא פסיק רישיה הוא לענון פתח וצריף לומר שיקול להוציא הדם בלא עשיית הפתח פירש ר"ת שצריף להוציא הדם שלא יתלכלך פעם אחרת פשיבעול וכו' צריף לדקדק מה שייכות יש למה שפי' ר"ת עם מה שהקש' תוספות ומן הדין הנה לו לתוספות לעשות דבור אחר בפני עצמו למה שפי' ר"ת ונראה לע"ד שפונת התוספות לומר שעם מה שפירש ר"ת על דם הוא צריף אין פאן קושטיא כלל והא פסיק רישיה הוא וזה דאע"ג דפסיק רישיה לא מחייב רבי שמעון במלאכה שאינה צריכה לגופה וכמו שכתבו לקמן התוספות בדבור האיסוריין דנזימא דפירש בערוף דכל פסיק רישיה דלא ניחא ליה שרי וכן כתבו התוספות בדבור אחרון של פרק ספק אכל וז"ל ולכך פטר רבי שמעון דאף על גב דפסיק רישיה הוא פיון דמלאכה שאין צריף לגופה הוא ופטור אף פאן פיון שצורף הדם אינו אלא כדי שלא יתלכלך פעם אחרת הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ולכך אף על גב דהוי פסיק רישיה לא מחייב רבי שמעון ור"י פירש לדם הוא צריף שצריף לראות אם היא בתולה ונמצא שהיא מלאכה צריכה לגופה והדרן קושטיא לדוכתין והא פסיק רישיה הוא ולכך הנצרכתי לתרץ שיקול להוציא הדם בלא עשיית הפתח: תוספות דף ה' אם תימצא לומר הלכה פרבי יהודה מקלקל הוא אצל הפתח ושרי פירוש דרבי יהודה אית ליה מקלקל' בחבורה פטור אע"ג דפטור אבל אסור מיהו הכא מותר לכתחלה וכל פונת התוספות באומרו פי' דר' יהודה וכו' היא שפא לשלול דהנה סלקא דעתין דרבי יהודה מתיר במקלקל משום דאפויי במחלוקת לא מפשינן וזה שהייתי אומר דרבי שמעון סבר דאין מתפנין אפילו הוא מתקן פטור אבל אסור ונדאי דסבר פשיהיה מקלקל: הנה פטור לגמרי ור' יהודה דפליג עליה וסבר דאין מתפנין חייב הוי דוקא במתקן אבל במקלקל סבר כר' שמעון דפטור לגמרי דאפויי במחלוקת לא מפשינן לכן אמרו התוספות שאין טעם לפירוש זה משום דכיון דטעמא דרבי שמעון דפטור אינו אלא משום שאין מתפנין מנא לן לחלק בין מקלקל כמתקן וכיון שפן לרבי יהודה דמחייב אף על גב שאין מתפנין מנא לן דבמקלקל מקל לכן פירשו התוס' פי' דמצינו בפירוש דר' יהודה אית ליה דמקלקל בחבור' פטור אף על גב דפטור אבל אסור וכו' פלומר בשלמא לפי דהנה סלקא דעתין מעיקרא ניחא דהנה פטור לגמרי אבל השתא דאמרת דמאי דשרי רבי יהודה הוא דמצינו דאית ליה דמקלקל בחבורה פטור ונהרי אינו פטור לגמרי אלא פטור אבל אסור ונתירן מיהו הכא מותר לכתחלה וכו' זהו מה שנראה לע"ד בפ' שני אלו הדבורים יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רמז תוספות דף ו' לא כהלו בבליים שאין בקיאים בהטנייה פי' אינו פסיק רישיה דכל העולם אינו כמו בבליים וכו' פונת התוספות דרף פלל בדבור זה

הוא לומר שאי אפשר לפרש ההלכה כמו שנראה מפשוטן של דברים דמתרין לא פהללו
בבליים וכו' אלא ישבקי אין בהטיגיה ובגינהו הוא דקא מתיר רבי שמעון דוקא ופריה
א"כ טורד למה פינון שבקיאין מה טירדה יש להם לבעול לא בחול ולא בשבת ואמאי
פטורין מק"ש ומשני לשאינו בקי פטור ק"ש אינו למי שאינו בקי פירוש זה אי אפשר
לפרשו מפני כמה דברים חדא דמאי קא פריה יאמרו בקי מותר שאינו בקי אסור נהרי
פבר אמרוהו שהרי אמר דפטור ק"ש לא מיירי אלא במי שאינו בקי ובביתא דרבי
שמעון מתיר לבעול בשבת מיירי בבקי.

ועוד השתא דמתרין רוב בקיאין הו הדרו קושיא לדוכתין טורד למה שהרי הבקי לא
טריד ורוב העולם בקיאין אם פן ליפא טריד שיפטר מק"ש ועוד שאי אפשר לפרש
דברייטא דלעיל דפליגי בפטור ק"ש בשלישי אי אפשר לומר דמיירי במי שאינו בקי
דאם אינו בקי הא אסור לבעול בשבת משום דהוי פסיק רישיה אפילו לרבי שמעון וכיון
דאסור לבעול חייב בק"ש דהא לית ליה טרדה וכיון שפן מאי קאמר פטור אף בשלישי
ואם הוא בקי אין לו טרדה כלל לא בחול ולא בשבת לכן פירשו התוספות פ"א אינו פסיק
רישיה דכל העולם וכו' פלומר מעולם לא עלה על דעתו שיזכר הבביתא דרף פרט
בבקי אלא לכל העולם פלו וכשמקשה טורד למה הוא בשבת דוקא אפי' לבקי ומשני
למי שאינו בקי לפי שאינו בקי בשעת קריית שמע באופן שלעולם הבביתות מדברות
דרף פלל לכל העולם שכל העול' בקיאין הו ולכך מתיר רבי שמעון לבעול בשבת וגם
יש להם טרדה בחול בשעת בעילה ובשבת קודם בעילה ולכן פטור מק"ש אף בשלישי:
ורש"י ז"ל לא גילה דעתו בפירוש ההלכה כשמקשה טורד למה אי פריה אפילו בחול או
דוקא בשבת אלא קאמר סתמא מהו טרדו להפטר מק"ש ומתוה סתמיית לשונו הנה
נראה לפרש דפריה דרף פלל בין בחול בין בשבת דומיא דמאי דפירש לקמן אלא מעתה
שושבינין למה דפריש הא תניא לקמן היו מעמידין להם שני שושבינין אחד לו ואחד לה
וכו' והתם נדאי עיקר מנוי השושבינין הנה בחול לכן נראה לע"ד שאפשר לפרש לפי
שיטת רש"י דפריה דרף פלל טורד למה בין בחול בין בשבת ופריה דאומה הבביתא
דפטר מקריית שמע אי אפשר לומר דמיירי בשאינו בקי דא"כ אמאי פטור ליה אף
בשלישי והא אסור לבעול בשבת משום דהנה פסיק רישיה אלא נדאי דמיירי בבקי וכיון
דבקי מה טרדה יש לו להפטר מק"ש לא בחול ולא בשבת ומשני למי שאינו בקי פלומר
אין הכי נמי דהבביתא מיירי בבקי אבל פינון שהתירו חז"ל בחול למי שאינו בקי שהוא
זמן היתר בעילתו גם לבקי היתירו בזמן היתר בעילתו בין בחול בין בשבת: רש"י מפה
למה לברר את הבתולים וליטעמיה לא גרסינו אלא הכי גרסינו שושבינין למה מפה למה
פירוש הגירסא לע"ד הוא שהיה גורס אלא מעתה שושבינין למה וליטעמיה מפה למה
אלא שמא יראה ויאבד הכי נמי שמא יראה ויאבד ורש"י לא רצה גירסא זו לפי שהולך
לשיטתו דפריה מהבביתא דקתני היו מעמידין להן שני שושבינין ושם בבביתא לא
הנוכר מפה פלל ולכן לא פריה ממפה דלא הנוכר פלל בבביתא אלא אגב דפריה
משושבינין למה דפריה שפיר משום דהנוכר בבביתא נקט נמי מפה למה אבל ממפה
לחודיה לא מצי פריה משום דמצי למימר ליה מפה מאן דכר שמיה אבל לפי שיטת
התוספות דלא פריה משושבינין דבביתא משום דשושבינין דבביתא מיירי בחול ואיהו
לא פריה אלא משושבינין דשבת ופריה מפיח דמעשים בכל יום שעושים שושבינין אפילו

בשבת כמו שפירשו התוספות וכינון שכן מצי נמי המתרץ למימר ליה וליטעמיה מפה
למה דמעשים נמי בכל יום שנותנים מפה פי כמו שהיא הקשה ממעשים בכל יום גם הוא
יקשה ממעשים בכל יום באופן שלפירוש התוס' מצינו לגרוס הגרסה אבל לרש"י לא
גרסי' לה דסבירא ליה דאין קושניא ממעשים בכל יום אלא ממה ששינוו בהדיא בברייתא
ומאי דנקט מפה למה אגב שושביניו נקטה ולכך גרסינו להו מחוברת זו עם זו שושביניו
למה מפה למה זהו מה שנתראה לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי
זלה"ה: רמח תוספות דף י"ב אומר רבה זאת אומרת נראה דהכא גרסי' רבה דהא רבא
קאמר לעיל דמקח טעות לגמרי משמע וכו' פוננת התוספות בזה שהגישו דאי גרסי'
רבא מי הכריחו לרבא לעיל לדחוק את עצמו ולתרוץ פשהקשה ואלא הו קשיא תריץ
הכי אם יש עדים שזינתה תחתיו וכו' נמצאת מופת עץ יש לה פתובה מנה ומגיה הברייתא
שזהו דוחק גדול ולזה פינו רש"י שם באומ' תריץ לההוא דלעיל דכיצד הוצאת שם רע
תירוץא דתרתת לה לא תתראה הכי אלא הכי פלומר יש לו מקום להניח הברייתא שהרי
יש בה רעותא לכ"ע שאמר כיצד הוצאת שם רע וכו' אם יש עדים שזינתה תחתיו יש
לה פתובה מנה ופריה בת סקילה היא וכינון שאפילו לפי סברתה אמה מוכרח להניח
לתרצה גם אני אתרצה באופן זה ומוקי חלוקת מופת עץ בברייתא שלא הוזכרה כלל
להסכים הברייתא עם המשנה שפירש הוא דמקח טעות לגמרי משמע ואי הנה גרסינו
הכא רבא הרי מודה רבא דאיכא ברייתא דפליגא אמתניתין שכן אומר זאת אומרת פנסה
בחזקת בתולה ונמצאת בעולה פתובה מנה וכינון שכן למה דחק עצמו להגיה ברייתא
דלעיל ומוקי בה מופת עץ לימא דהיא ברייתא סברה פהאי ברייתא דהכא ופליגי
תרונייהו אמתניתין וכמו שאמר רב ששת לעיל זאת אומרת פנסה בחזקת בתולה ונמצאת
בעולה יש לה פתובה מנה לכך אמרו התוספות נראה דגרסינו רבה דאי גרסינו רבא
מלבד קושניא זו איכא קושניא אחריתי דמיקשו מתניתין רישא לסיפא וכו' זהו נראה
לע"ד.

יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רמח תוספות דף י"ב שתי תקנות הנה וליכא למימר
דחדא תקנה הנאי וכו' וליכא למימר נמי דמעיקרא נמי פי תקינו לבתולה ד' מאות זוז
תקינו גם כן לאלמנה מאתים וכו' קשה דא"כ הא איכא שתי תקנות חדא תקנת מאתים
וחדא פי אהדרינהו למנה וי"ל דתקנת מאתים לאלמנה לא חשיבא תקנה ולא היתה פונתם
בשביל האלמנה אלא עיקר התקנה היתה לבתולה ד' מאות זוז ומשם נמשך מפת אותה
התקנה לאלמנה מאתים חצי סף פתובת הבתולה דומיא דבתולה ואלמנת ישראל
שפתובת האלמנה חצי סף פתובת הבתולה דלבתולה מאתים ואלמנה מנה ולזה פינו
תוספות באומרו דמעיקרא פי תקינו לבתולה ד' מאות תקינו גם לאלמנה פלומר עיקר
תיקונם לא היתה אלא לבתולה ומשם נמשכה ממילא תקנת האלמנה נאם יצחק בכ"ר
שמואל אדרבי זלה"ה: רנ מתניתין רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חייין אלא הרי זו
בחזקת בעולה וכו' פתב רש"י הרי זו בחזקת שנבעלה וכו' קשה דמה חידש רש"י ומה
בא ללמדנו ונראה שרש"י הרגיש דהיכי קאמר רבי יהושע הרי זו בחזקת בעולה והא
אינה אלא בחזקת בתולה פדקאמר בגמרא בסמוך אוקמא אחזקה ופירש רש"י דבתולה
נולדה לכך פי' רש"י ואמר בחזקת שנבעלה פלומר בבחינת תנאר גופה היות בתולה או
בעולה ודאי שהיא בחזקת בתולה נולדה אבל בבחינת הפעילה וגוף המעשה היא

בְּחֻקֹת שְׁנֵבְעֵלָה קֹדֶם שְׁנַתְאַרְסָה לְפִי שְׂאֵז הִיְתָה מְוַתֶּרֶת לּוֹ וּשְׂכִיחָא מִיְלִתָּא וְלֹא שְׁנֹאֲמַר שְׁנֵבְעֵלָה בְּזִמְנָא אִסְוֹרָא אַחַר שְׁנַתְאַרְסָה דְעֵבִיד אִינִישׁ דְלָא אָכִיל אִסְוֹרָא נְאָם יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵי זֵלָה"ה: רַנָּא פִירוּשׁ דְּרַי"ד סְגֻיָּית אֲלֻמְנַת עֵיֶסָה תְּנִי רַבְּנָן אִי זֹו הִיא אֲלֻמְנַת עֵיֶסָה כֹּל שְׂאִין בְּהָ לֹא מְשֻׁם מְמַזְרוּת וְכוּ' כְּתִב רַש"י אִיזֹו הִיא אֲלֻמְנַת עֵיֶסָה שְׁהַעֲיִדוּ עָלֶיהָ שְׁהִיא כְּשֶׁרָה וְעוֹד כְּתִב רַש"י שְׁמַעְתִּי כֹּל שְׂאִין בְּהָ וְכוּ' לְקַמְיָה פְּרִיָּה הִיְנִינוּ תִּנְא קִמָּא וְעוֹד כְּתִב וְאִין מְפִירִין חֲלָלִין שְׁבִינִיָּהֶם וּלְקַמְיָה פְּרִיָּה הִאֲמַרְתָּ רִישָׁא אִיזֹו הִיא אֲלֻמְנַת עֵיֶסָה כֹּל שְׁנֵטְמַע בְּהָ כְּוֹנַת רַש"י בְּכָל אֵלֹו הִלְשׁוֹנוֹת הוּא שְׁהַרְגִישׁ דְּמֵאִי קָא פְּרִיָּה בְּגֻמְר' כֹּל הַנִּי קוֹשְׁיוֹת דְקָא פְּרִיָּה מֵאִי שְׂנָא הִנֵּה דְאֹרְיִיתָא חֲלָל נְמִי דְאֹרְיִיתָא וְכוּ' וְתוֹ אָמַר ר' מֵאִיר שְׁמַעְתִּי וְכוּ' הִיְנִינוּ תִּנְא קִמָּא וְכוּ' וְגַם הָא אֲמַרְתָּ רִישָׁא חֲלָל כְּשֶׁר וְכוּ' נִימָא דְפִירוּשָׁא דְבְרִיָּיתָא הִכִּי הוּא אִיזֹוהִי אֲלֻמְנַת עֵיֶסָה דְפִלִּיג רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְגֹזֵר שְׁלֹא לְהוֹשִׁיב ב"ד עַל כֶּף וּפְיֹרֶשׁ רַש"י לְהַתִּירָה לְכַהֲנֹנָה דְוַדַּאי אֲסוּרָה כֹּל שְׂאִין בְּהָ לֹא מְשֻׁם מְמַזְרוּת וְכוּ' כְּלוֹמַר עִם הַיּוֹת שְׂאִין בְּהָ לֹא מְשֻׁם מְמַזְרוּת וְלֹא מְשֻׁם גְּתִיבוֹת וְלֹא מְשֻׁם עֲבָדֵי מְלָכִים כִּי אִם מְשֻׁם חֲלָל לְבַד אִפִּי' הִכִּי גֹזֵר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי דְוַדַּאי אֲסוּרָה וְהַשְׁתָּא נִיחָא דַר' מֵאִיר פְּלִיג אֲתִנְא קִמָּא וְקֹאֲמַר כֹּל שְׂאִין בְּהָ א' מְכָל אֵלֹו כִּי אִם סְפָק חֲלָל מְשִׁיאִין לְכַהֲנֹנָה וּר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֻעֶזֶר קֹאֲמַר אִיזֹו הִיא אֲלֻמְנַת עֵיֶסָה שְׁאֲסַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי כֹּל שְׁנֵטְמַע בְּהָ סְפָק חֲלָל וּפְלִיג אֲתִנְא קִמָּא דְרַבִּי מֵאִיר בְּחֲלָל וּמוֹדָה לְתִנְא קִמָּא דְבְרִיָּיתָא בְּחֲלָל וּפְלִיג לְתִנְא קִמָּא בְּבְרִיָּיתָא וְגַם לְתִנְא קִמָּא דַר' מֵאִיר בְּמִמְזוֹר דְאֵלֹו לְתַרְנִיָּהוּ כֹּל שְׂיֵשׁ בְּהָ מְשֻׁם מְמַזְר אֲסוּר וְאֵלֹו לַר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֻעֶזֶר כְּשֶׁר מְשֻׁם דְּמִפִּירִין יִשְׂרָאֵל מְמַזְרִים שְׁבִינִיָּהֶם וְהַשְׁתָּא לִיכָּא לְאַקְשׁוּיֵי כֹּלֵל לְזֵה פִירוּשׁ רַש"י וְאָמַר אִיזֹו הִיא אֲלֻמְנַת עֵיֶסָה שְׁהַעֲיִדוּ עָלֶיהָ שְׁהִיא כְּשֶׁרָה שְׂאִי אֲפֻשֶׁר לְפָרֶשׁ בְּאֹפְנָן אַחַר מְשֻׁם דְשִׁלִּילַת הַמְמַזְרוּת וְהַגְּתִיבוֹת וְעֲבָדֵי מְלָכִים הוּא סַבַּת כְּשֶׁרוֹת וְלִכְּן גִּיחָא שְׁפִיר לומ' אִיזֹוהִי הַכְּשֶׁרָה מִי שְׂאִין בְּהָ לֹא זֵה וְלֹא זֵה שְׁשִׁלִּילַת אֵלֹו הַסְּפָקוֹת הִיא סַבַּת הַכְּשֶׁרוֹת אָבֵל אִי אֲפֻשֶׁר לְפָרֶשׁ אִיזֹו הִיא אֲלֻמְנַת עֵיֶסָה הִאֲסוּרָה כֹּל שְׂאִין בְּהָ לֹא זֵה וְלֹא זֵה אֲדַרְבֵּה אִם יִהְיֶה בְּהָ כֹּל הַסְּפָקוֹת הָאֵלֹו הִיא יוֹתֵר אֲסוּרָה וְלִכְּן פִּינּוֹן שְׁמַשְׁמַעוֹת הִלְשׁוֹן מְשַׁמַּע שְׂבָא לְפָרֶשׁ אִיזֹו הִיא הַכְּשֶׁרָה וְנִמְצָא שְׁמַשְׁמַע חֲלָל כְּשֶׁרָה אִם כֵּן רַבִּי מֵאִיר הִיְנִינוּ תִּנְא קִמָּא וְגַם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֻעֶזֶר דְקֹאֲמַר אִיזֹוהִי אֲלֻמְנַת עֵיֶסָה פִירוּשׁוֹ דְוּמִיָּא דְרִישָׁא שְׂבָא לְפָרֶשׁ אִיזֹוהִי הַכְּשֶׁרָה וְעַם זֵה קִשְׁיָא דְקֹאֲמַר אִין מְפִירִין חֲלָלִין שְׁבִינִיָּהֶם לְכֹף כְּתִב רַש"י לְקַמְיָה פְּרִיָּה וְכוּ' כְּלוֹמַר זֵה הַפִּירוּשׁ מְוַכַּרְח הוּא מֵתוּף לְשׁוֹן הַבְּרִיָּיתָא וְאֹף עַל פִּי שְׂאֵלֹו הַקּוֹשְׁיוֹת נְמַשְׁכוֹת מִזֵּה הַפִּירוּשׁ לְקַמְן פְּרִיָּה לְהוֹ וּמְתַרְצֵן: וְתוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֻעֶזֶר אָמַר פִּירוּשׁ רַש"י סִיפָא דְמִיְלִתָּה אֲרִישָׁא דְמִלְתִּיהָ פְּרִיָּה וְכוּ' וְהַתּוֹסְפוֹת פִּירוּשׁוֹ דְלָא פְּרִיָּה אֲלֹא מְרִישָׁא דְבְרִיָּיתָא וְנִרְאָה לְעֵנְיֹוֹת דְעֵתִי דְמְקוֹר זֵה הַמְחַלְקֵת נְמַשְׁףּ מַגִּירֶסֶת תּוֹסְפוֹת וְרַש"י דְלַעֲיִל דְרַש"י גְּרִיס אִיזֹוהִי אֲלֻמְנַת עֵיֶסָה וְהַתּוֹסְפוֹת גְּרִיסִי אִיזֹו הִיא עֵיֶסָה וְעֵיֶסָה הִיא הַמְשַׁפְּחָה שְׁנֵטְמַע בְּהָ מַה שְׁנֵטְמַע וְלִכְּן לְפִירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת אִי אִיפְשֶׁר לְפָרֶשׁ דְפְּרִיָּה מְרִישָׁא דְמִיְלִתָּה לְסִיפָא דְמִיְלִתָּה מְשֻׁם דְנִיחָא שְׁפִיר וְהִכִּי קֹאֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֲלֻעֶזֶר אִיזֹו הִיא עֵיֶסָה וְהַמְשַׁפְּחָה שְׁהִיא כְּשֶׁרָה כֹּל שְׁנֵטְמַע בְּהָ סְפָק חֲלָל מְשֻׁם דְאִיכָּא תְּרֵי סְפָקִי סְפָק אִם הוּא חֲלָל אִי לֹא וְאִם תִּימְצָא לֹומַר שְׁהִיהָ חֲלָל סְפָק אִם הוּא זֵה שְׁנֵטְעָרַב אוֹ שְׁמָא זֵהוּ אַחַר אָבֵל אִם נִתְעָרַב בְּמַשְׁפָּחָה וְדַאי חֲלָל אֲסוּר מְשֻׁם דְלִיכָּא אֲלֹא סְפָק אַחַד אִם הוּא זֵה אוֹ לֹא וְכַנְגֵּד זֵה אִמַ' אִין מְפִירִין חֲלָלִין שְׁבִינִיָּהֶם וְכִינּוֹן דְלִיכָּא אֲלֹא סְפָק אַחַר אֲסוּר וְלִכְּן לֹא מְצִי לְמִפְרָף

מַיְנִיָּה וּבִיָּה אֲבָל פְּרִיָּה מְרִישָׁא דְּבְרִיָּיתָא דְּקֶאֱמַר דְּאֶפִּילוּ נְטִמַע וּדְאִי חֲלָל בְּמִשְׁפָּחָה כְּשֶׁר
אֲבָל לְרִשׁ"י דְּגָרִיס אִיזוּהִי אֶלְמַנְת עֵיטָה דְּמִיָּירִי שְׁאֲנוּ מְכִירִין הַאֲלַמְנָה אֲשֶׁר בֵּה הַסְּפֵק
וְאִין כָּאֵן סְפֵק אַחַר אֵלָא אִם הוּא חֲלָל אוּ לֹא אֲבָל וּדְאִי יִדְעִינן שְׂזוּ הִיא אֲשֶׁר בֵּה הַסְּפֵק
אִי אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ אִין מְכִירִין חֲלָלִין שְׂבִינִיָּהֶם דְּמִיָּירִי בְּוֵדְאִי חֲלָל דְּהָא אָנוּ מְכִירִין שְׂהִיא
זֹאת וְגַם הוּא וּדְאִי חֲלָל פְּשִׁיטָא דְּלַכְוִלִי עֲלֵמָא אָסוּר וּמָה צְרִיָּה לְטַעַם שְׁאִין אָנוּ מְכִירִין
אֵלָא וּדְאִי קָאִי אֶסְפֵּק חֲלָל וּמִשּׁוּם דְּאִין מְכִירִין שְׁאֲפֹשֶׁר שְׂהוּא חֲלָל פּוֹסְלוּ וְהָא אֲמַרְתָּ
רִישָׁא סְפֵק חֲלָל כְּשֶׁר וְנָהוּ שְׂפִינּוּ רִשׁ"י בְּאוּמְרוּ וְאִין מְכִירִין חֲלָלִין שְׂבִינִיָּהֶן וּסְפֵק חֲלָל
יֵשׁ לָהּ לְפִסְוֹל וּלְקַמְיָה פְּרִיָּה הָא אֲמַרְתָּ רִישָׁא וְכוּ' אֶלְמָא סְפֵק חֲלָל כְּשֶׁר דְּפָרִי מְסָפֵק
לְסָפֵק לְתוֹסְפוֹת פְּרִיָּה מְוֵדְאִי חֲלָל שְׁנִטְמַע בְּמִשְׁפָּחָה לְוֵדְאִי חֲלָל שְׁנִטְמַע: אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן
מְמָזֵר צוֹנֵחַ וְחֲלָל שׁוֹתֵק אִיכָּא בִּינֵיהוּ פִּירֵשׁ רִשׁ"י אָדָם שְׂכַשְׁקוּרִין אוֹתוֹ מְמָזֵר הוּא צוֹנֵחַ
וּכְשַׁקוּרִין אוֹתוֹ חֲלָל שׁוֹתֵק אִיכָּא בֵּין רַבִּי מְאִיר לְתַנָּא קַמָּא וּבֵין תַּנָּא קַמָּא דְּבְרִיָּיתָא
אֶלְיָצֵזֶר דְּרַבִּי מְאִיר וּר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֶלְיָצֵזֶר אֶלְיָצֵזֶר דְּרַבִּי מְאִיר שְׂצָרִיָּה לְדַקְדָּק מָה הִיא פְּנִינָת
רִשׁ"י בְּזֵה דְּמוּקִי כְּוָלָה בְּחֻדָּא גְבָרָא וְדִלָּא כְּפִירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת דְּמוּקִי לִיה בְּתַרִּי גְבָרִי שְׂהִירִי
כְּתַב תִּימָה דְּהִנֵּה לִיה לְמִימַר מְמָזֵר צוֹנֵחַ וְשׁוֹתֵק וְחֲלָל שׁוֹתֵק אִיכָּא בִּינֵיהוּ וְכִינּוּ דְּמוּקִי
בְּמִמְזֵר לְחוּד צוֹנֵחַ וְשׁוֹתֵק מְשַׁמַּע שְׂהוּא חֲלָלָה בְּכַפִּי עֲצָמָה וְלֹא כְּמוֹ שְׂפִירֵשׁ רִשׁ"י שְׂהִפֵּל
בְּאָדָם אֲחָד קְרִיאַת הַמְּמָזֵר וּקְרִיאַת הַחֲלָל וְעוֹד רְאוּי לְדַקְדָּק בְּפִירוּשׁ רִשׁ"י שְׂלֹא מְצִינוּ
בְּכָל מָה שְׂכַתֵּב בְּסוּגְיָא שְׂיִגְלָה דְּסַבְר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּמִמְזֵר צוֹנֵחַ יְהִי פְּסוּל
וְהַתּוֹסְפוֹת הִקְשׁוּ זֶה וְאָמְרוּ מְמָזֵר צוֹנֵחַ מְנָא לִיה דִּר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר פְּסוּל וְהִכְרִיחוּהוּ
מִדִּיּוּקָא דְּלִשְׁנָא וְרִשׁ"י לֹא גִיָּלָה סְבָרְתוֹ בְּזֵה כָּלֵל לְכֹן נִרְאָה לַע"ד בְּדוּחַק דְּרִשׁ"י סְבִירָא
לִיה דְּכּוֹלִי עֲלֵמָא מוֹדוּ וְאֶפִּילוּ ר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּמִמְזֵר צוֹנֵחַ כְּשֶׁר דְּלֹא מְסַתְבֵּר כָּלֵל
שְׂנֵאמַר שְׂבִשְׁבִיל הֵיחֹתוֹ צוֹנֵחַ יְהִי פְּסוּל וְעוֹד אִי ר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר סָבֵר דְּמִמְזֵר צוֹנֵחַ
פְּסוּל מְצִינוּ סְבָרוֹת הַפּוּכּוֹת בֵּין רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֶלְיָצֵזֶר דְּרַבִּי מְאִיר וּבֵין תַּנָּא קַמָּא
אֶלְיָצֵזֶר דְּרַבִּי מְאִיר דְּאֵלוּ תַּנָּא קַמָּא דְּרַבִּי מְאִיר סָבֵר דְּמִמְזֵר צוֹנֵחַ כְּשֶׁר וּמְמָזֵר שׁוֹתֵק פְּסוּל
וְאֵלוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֶלְיָצֵזֶר דִּר' מְאִיר סָבֵר מְמָזֵר שׁוֹתֵק כְּשֶׁר וּמְמָזֵר צוֹנֵחַ פְּסוּל
וְאִין לָהּ דוּחַק גְּדוֹל מְזֵה וְעוֹד דָּאִם כֹּן הִנֵּה לוֹ לְרִשׁ"י לְפָרֵשׁ בְּבִירוּר כֹּן וְלוֹמַר דְּפִלִּיג רַבִּי
שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אַתְּנָא קַמָּא דִּר' מְאִיר בְּזֵה אֲבָל רִשׁ"י לֹא אָמַר אֵלָא וּמִיָּהוּ בְּהָא פְּלִיג
ר' מְאִיר אַתְּנָא קַמָּא דְּאִיָּהוּ כָּל פְּסוּל דְּשְׂתִיק בְּיָה פְּסוּל וְלְרַבִּי מְאִיר חֲלָל שְׂתִיק הוּא
דְּפְסוּל וְכוּ' אֲבָל שְׂתִיק מְמָזֵר כְּשֶׁר וְכוּ' וְלֹא קֶאֱמַר דְּפִלִּיגִי נְמִי דְּלְתַנָּא קַמָּא מְמָזֵר צוֹנֵחַ
כְּשֶׁר וְלִר' שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֶלְיָצֵזֶר דְּרַבִּי מְאִיר מְמָזֵר צוֹנֵחַ פְּסוּל אֵלָא וּדְאִי נִרְאָה דְּלַכְוִלִי
עֲלֵמָא מְמָזֵר צוֹנֵחַ כְּשֶׁר וְהִכִּי פִירוּשָׁא דְּגַמְרָא לְפִי שִׁיטַת רִשׁ"י אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן מְמָזֵר צוֹנֵחַ
וְחֲלָל שׁוֹתֵק אָדָם אֲחָד שְׂכַשְׁקוּרִין אוֹתוֹ מְמָזֵר הוּא צוֹנֵחַ וּכְשַׁקוּרִין אוֹתוֹ חֲלָל הוּא שׁוֹתֵק
אִיכָּא בֵּין רַבִּי מְאִיר לְתַנָּא קַמָּא דְּבְרִיָּיתָא וּבֵין ת"ק אֶלְיָצֵזֶר דְּרַבִּי מְאִיר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן
אֶלְיָצֵזֶר אֶלְיָצֵזֶר דְּרַבִּי מְאִיר ת"ק סָבֵר כָּל דְּפְסוּל דְּקָרִי לִיה וְשְׂתִיק פְּסוּל וְלַכֹּן אִי קָרִי לִיה
חֲלָל וְשְׂתִיק בֵּין דְּקָרִי לִיה מְמָזֵר וְצוֹנֵחַ בֵּין דְּקָרִי לִיה מְמָזֵר וְשְׂתִיק מ"מ פִּינּוּ דְּקָרוּ לִיה
חֲלָל וְשְׂתִיק פְּסוּל מְשׁוּם חֲלָל וְקֶאֱמַר לִיה רַבִּי מְאִיר הִנֵּה הוּא דְּקָא פְּסוּל לִיה בְּקַהֲלָא אֲבָל
שְׂתִיק חֲלָל כְּשֶׁר מְשׁוּם חֲלָל בֵּין דְּקָרִי לִיה לְחוּד חֲלָל וְשְׂתִיק בֵּין דְּקָרִי לִיה נְמִי מְמָזֵר
וְצוֹנֵחַ בֵּין דְּקָרִי לִיה נְמִי מְמָזֵר וְשְׂתִיק יְהִי כְּשֶׁר מְשׁוּם שְׂתִיקָת חֲלָל מְשׁוּם דְּלֹא אִיכְפַּת
לִיה וְאִם יְהִי פְּסוּל יְהִי מְשׁוּם שְׂתִיקָת הַמְּמָזֵרוֹת לֹא מְשׁוּם חֲלָל וְקֶאֱמַר לִיה ר"ש בֶּן

אלעזר אי שמייע לך דמכשר רבי מאיר בשתיקה פי' בשתיקת חלל לא דקרו ליה חלל
לחוד ושתיק אלא דקרי ליה נמי ממזר ושתיק וזהו דשתיק סבר ממזר קלא אית ליה
ואגב דשתיק אממזר שתיק נמי אחלל אבל ממזר וצונם חלל שותק פירוש אדם
שכשקורין אותו ממזר הוא צונם וכשקורין אותו חלל הוא שותק ודאי דפסול משום חלל
והטעם דכיון דצונם בממזר הנה לו לצונם בחלל וכיון דלא צונם ודאי שהוא חלל והאי
דאשתיק סבר מסתייע דלא מפקי ליה מקהל וכו' פלל העולה דבממזר צונם כ"ע מודו
דכשר משום ממזר אלא דלתנא קמא שתיקת חלל באיזה אופן שיהיה בין שיהיה לבדה
בין שיהיה משותפת עם שתיקת או צונחת ממזרות פסול משום חלל ולרבי מאיר שתיקת
חלל באיזה אופן שיהיה בין לחודה בין משותפת פשר משום חלל ולרשב"א אין שתיקת
חלל פשר אלא כשהוא משותפת בשתיקת ממזר אבל שתיקת חלל לחודה או שותפת
בצונחת ממזר פסול משום חלל באופן דמאי דקאמר בגמ' ממזר צונם וחלל שותק איפא
ביניהו הוא פסול החלל לבד לא פסול הממזרת זהו מה שגראה לע"ד בדוחק ואמר לי
לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רנב מתיב רבי ירמיה ולינוחסין לא בעינן
תרי רובי והתנו מצא בה תינוק מושלף אם רוב פותים פותי אם רוב ישראל ישראל
מחצה על מחצה ישראל ואמר רב לא שנו אלא להחיותו אבל לינוחסין לא וכו' קשה
דהמקשה מה הקשה לימא דרב קאי אמחצה על מחצה ישראל ובא לתרץ רב קושיות
המשנה למה פלג להו בתרי בבי רוב ישראל ומחצה על מחצה לערביניהו ולתניניהו אם
רוב ישראל או מחצה על מחצה ישראל לכן בא לפרש ואמר שאינם שוים לכל דלא שנו
דמחצה על מחצה ישראל אלא להחיותו דוקא אבל ליוחסין לא אלא דבעינן רוב ישראל
אבל ברוב חדא מיהא סגי ולא פריף מידי וגם המתירץ למה לא תירץ פן וגראה לע"ד
שליזה פיון רש"י באומרו ושמואל אמר אף לפקס עליו את הגל בשבת חשבינן ליה
לישראל דקשה דאדרבה אמרינן לקמן בגמרא דקיל טפי דאפילו ברוב פותים מפקחין
עליו את הגל אלא שהפנונה לומר דקס"ד דהאי מקשה דחמיר ליה לשמואל ענין שבת
ולכן אמר אף לפקס עליו את הגל בשבת דחמיר ענין שבת חשבינן ליה לישראל וכיון
דחמיר ליה ענין שבת משמע ליה דלא מיירי שמואל אלא ברוב ישראל דוקא והשתא
פיון דקאי שמואל לרוב ישראל רב נמי קאי לרוב ישראל והשתא פריף שפיר וקושית
המשנה דלערביניהו פבר הנה יודע התירוץ דלקמן וזהו שפיון רש"י פאן באומר לקמיה
מפרש מאי איפא בין רוב ישראל למחצה וכו' פלומר יודע תירוץ דלקמן ולכך לא פירש
דבא רב לתרץ קושית המשנה ולא הנה פריף מידי והמתירץ לא תירץ דקאי רב למחצה
על מחצה משום דא"כ אתי רב דלא פמתניתין דע"כ לא קאמר רבי יוסי פמתניתין דברוב
אחד סגי אלא במקום דאיפא חזקה דכשרות אבל בתינוק דליפא חזקה דכשרות לא ולזה
פיון תוספות באומרו הנה מצי לשנויי שאני תינוק דלית ליה חזקה דכשרות שפנונתו
הוא שהרגיש למה לא תירץ המתירץ דרב קאי למחצה על מחצה לכן אמר דלא מצי
למימר הכי דהא הנה מצי לשנויי שאני תינוק וכו' ואי הנה משני כדקאמרת נמצא דאתי
רב דלא פמתניתין זה נראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רנב שאלה ראובן
גפטר לבית עולמו וחיי לרבנו ולכל ישראל שבק והניח שני אחים בחיים חיינתם שמעון
ולוי ובן אחד ליהודה אחיו שפבר מת ובנות שני אחים אחרים זבולון ובגמין שפבר מתו
ובנות זבולון הם שמים הא' נשואה והאחרת בתולה ולבגמין אחיו בת אחד וצוה ראובן

מחמת מיתה שיתנו מנכסיו לבת אחיו זבולון הנשואה אלף אשפרוש ולבתולה י"ב אלף אש' ולבת אחיו בנימין עשרים אלף אש' ולהקדש ישיבת ק"ק איבורה שלשה אלפים אש' ולת"ת אלף ומחתיים אש' ואמר שאם בן אחיו יהודה יתרצה לקחת לאשה את בת שמעון דודו שהוא מצנה שיטול חלק שנה מנכסיו כשמעון ולוי ואם לא ירצה ליקח אותה לו לאשה אז יטול אלף לבנים בעד החלק המגיע לו מנכסיו ואחר שנפטר ראובן הונקו ב"ד לדרישת שמעון לדרוש העדים שיעידו אם פל' ראובן הנפטר פמות נכסיו כמה היה ואם היה נשאר להם בתורת מתנה או ירושה או סתם הדברים פנראה מהצואה ואחר האיומים הראויים עמדו והעידו בתורת עדות שהוא צינה בפירוש ששאר נכסיו חוץ מהמתנות וההקדשות היה נותן במתנה גמורה לשני אחיו שמעון ולוי וכו' ועתה קם בעל בת זבולון ואמר שאשתו ואחותה הבתולה יורשת חלק שנה ככל אחיו זולת המתנות שנתנו להן הכתובות בשטר הצנאה שהן עומדות במקום אביהם כי מה שהעידו העדים הם סותרים מה שהועד בשטר הצנאה ושמעון טוען שאין לבת זבולון חלק ונתלה רק האלף אש' יורנו מורינו הדין עם מי: תשובה ראיתי מה שפסק החכם השלם נר"ו על הספק הנולד בצנאה והעדויות שהעידו העדים עליה וגמרתי אמרתי שצדן דין אמת לאמתו ועם היות שדבריו אינם צריכין חיזוק כי נימוקו עמו מ"מ להפיק רצון השואל אנה דעי אף אני וזה דגריסין בבתרא פרק מי שמת איתמר מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין וכו' שמואל אמר לא ידענא מה אדון בה שפא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אם לא שכתב בה שמיפה פחו וקאמר בגמרא היכי דמי מיפה פחו אמר רב חסדא וקנינא מיניה מוסיף על מתנתא דא וכן פסק הרמב"ם הלכות זכיה פרק שמיני וזה לשונו מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין וכו' הרי המתנה בטלה ואם קנו ממנו כדי ליפות פח המקבל כגון שכתוב וקנינו ממנו מוסיף על מתנה זו הרי היא קניימת וכן פסק הטור סימן ר"ג וכל הפוסקים וכתב הרמב"ם שבתשובותיו סימן קס"ז על צנאה אחת שכתוב בה קנין על מתנה שנתן המצנה ונ"ל כל צנאה זו בטלה ונשארו כל הנכסים בחזקת היורש כיון שלא כתבו וקנינא מיניה מוסיף על מתנה זו דהוי הקנין ליפות פח המקבלים ואפשר לומר כזה שמה שכתוב בצנאה שאחר הקנין שאלוהו אם הוא קיים כמה שצנה שיעשה בנכסיו ואמר שהוא קיים בכל מה שאמר וצנה שיעשה כן שזהו כדי שיהיה הקנין ליפות פח המקבלים ולזה פיונו וראוי שיהיו עדי הצנאה נשאלים על זה ונאמנים הם לבאר דבריהם בכוננת המוריש.

הרי לה שעם היות ששטר צנאה זו שיש בה קנין הוא בטל לגמרי מן הדין וכמו שהגזים הרי"ב ש בתשובותיו סימן קס"ח ונ"ל אין לנו להניח לימוד ערוף שבידנו והרי"ף והרמב"ם והרשב"א וכל המחברים ז"ל ונלך אחר דברי גביאות וכו' אלא שעל כל פנים מתנת ש"מ שיש בה קנין בטלה ועם כל זה פסק דסמכין למה שיאמרו ויבאר והעדים בכוננת המוריש כל שכן בנדון דידן שאין בצנאה לשון ברור שחלק הנכסים הנשארים חוץ מהמתנות אם הם בתורת ירושה לאחיו או בתורת מתנה דפשיטא ופשיטא דנאמנים העדים לומר שבתורת מתנה נתנם להם ואינן מכחישים עדות חתימותיהם: ועוד דהא קניימא לן לעולם אומדין דעת הנותן כמו שכתב הרמב"ם פרק ששי הלכות זכיה ומתנה שכתב לעולם אומדין דעת הנותן אם היו הדברי מראים סוף דעתו עושין על פי האומד אע"פ שלא פירש וכינון שכן בנדון דידן הדעת נותן מתוך צאותו שלא

נתפונן לתת לבת זבולון הנשואה אחר שנמתן לה נדונותה אלה לבנים ונשתשאר לה עדיון זכות בנכסים מטעם ירושה בהיות שהקפיד עם בן אחיו יהודה שלא יקח פי אם אלה אשפרוש הדעת נותן שלא עלה על לבו כה אף על פי שלא פירש כל שכן עכשיו שמעידים העדים שפירש דבריו שכל שאר הנכסים נתן במתנה לאחיו באופן שאין העדים מכחישים שום דבר מן הכתוב בשטר אלא מגידים האומדנא שהיה לנו לפירש מעצמנו אומרים ומעידים שפה היה בפועל וכתב הרב הררי"ק נר"ו ח"מ סימן ר"ן בשם הריב"ש ז"ל וזה לשונו נראה לי דלענין שכיב מרע אנו הולכין אחר אמדן דעתא ומקיימים דבריהם בכל מה שאנו רואים שהיה בדעתם לומר בכל פיוצא בדברים אלו: ובר מן דין יש לנו לומר ששאיר הנכסים יש להם תורת מתנה לאחיו ולא תורת ירושה וראיה לזה מדתנו פרק יש נוחלין פתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה דבריו קיימין ומסיק בגמרא דאפילו בשתי שדות ושני בני אדם כגון שאמר תנתן] שדה פלונית לפלוני וירש פלוני שדה פלוני קנה דמהני לשון מתנה דקאמר לראשון אף לשני אפי' שאמר בו בפירוש לשון ירושה וגדולה מזאת אמרינן בגמרא אמר רב אשי תא שמע נכסי לה ואחריה ירש פלוני ואחריה ירש פלוני מת ראשון קנה שני מת שני קנה שלישי והא קא דכשתי שדות ושני בני אדם דמי וקתני דקנה דלשון מתנה דקאמר לראשון באומר נכסי לה דהוי לשון מתנה מהני לשני אף על גב דקאמר בפירוש לשון ירושה ואף על גב דהאי לישנא דנכסי לה אינו לשון ברור לשם מתנה אלא סובל לשון מתנה ולשון ירושה וראיה לזה דקאמר שם בגמרא לדברי רבי יוחנן בן ברוקה אמר נכסי לה ואחריה לפלוני וראשון ראוי לירשו אין לשני במקום ראשון פלום שאין זה לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושא אין לה הפסק ופירש רשב"ם נכסי לה לא פירש לא לשון ירושה ולא לשון מתנה וכו' הרי שלשון נכסי לה סובל פירוש ירושה ופירוש מתנה ועם כל זה אמרינן דאם אמר נכסי לה ואחריה ירש פלוני מת ראשון קנה שני דמהני משמעות מתנה דקאמר לראשון גם לשני אפילו שאמר בשני לשון ירושה בפירוש אם אמר בן תוף כדי דבור והשתא לגבי נדון דידן ונאמר ומה התם דאיכא תרתי לריעותא חדא דלשון נכסי לה אין כל כה ברור לשון מתנה ועוד דקאמר בשני בפירו' לשון ירושה דקאמר ואחריה ירש פלוני אפילו הכי אמרינן דמהני לשון מתנה דראשון לשני בנדון דידן דלשון מתנה דקאמר לראשון הוא ברור לשון מתנה כמו שבא בשאלה ובאחים לא קאמר לא לשון ירושה ולא לשון מתנה לא כל שכן דאמרינן דמהני לשון מתנה דקאמר בתחלה ללשון הסתום דקאמר לבסוף ליתר הנכסים הנוגעים לאחיו שננתנם להם בתורת מתנה וכן פסק הרמב"ם הלכות נחלות פרק ו' ז"ל וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשין ואמר ירש פלוני שדה פלוני ותנתן לפלוני שדה פלוני וירש פלוני שדה פלוני קנו אף על פי שזה אמר לו בלשון ירושה אינו זה שאמר לו בלשון מתנה.

והוא שלא ישא בין אמירה לאמירה כדי דבור אבל אם שהה צריף שיהי' לשון המתנה מעורב בשלשון וכתב הרב המגיד רבינו הזפיר דין לשון מתנה באמצע וכל שכן בלשון מתנה בתחלה והוא הדין לבסוף: ובנדון דידן בשטר הצנאה פלהו איתנהו לשון מתנה בתחלה ולשון מתנה בסוף כמו שראיתי בטופס לשון הצנאה וגם היה תוף כדי דבור וזה דאף על גב שיש הפסק ודברים בין לשון המתנה לענין הנכסים שהניח לאחים מפל מקום פינון שכל מה שהיה מדבר המצוה הוא מענין הצנאה חשוב הפל תוף כדי דבור שהרי

בגדולה מזאת מצינו דחשיב תוֹף פְּדֵי דבור דתנן בשבועות פֶּרֶק שְׁבוּעַת הַעֲדוּת פָּפְרוּ שְׁנֵיהֶם פְּאָחַד שְׁנֵיהֶם חֲיִיבִים בְּזֶה אַחַר זֶה הָרֵאשׁוֹן חֲיִיב וְהַשְּׁנִי פְטוּר כִּפְּרָא 'וְהוֹדָה א' הַכּוֹפֵר חֲיִיב וּפְרִיָּהּ בַּגְּמָרָא הַשְּׁתָּא בְּזֶה אַחַר זֶה דְתַרְנִיָּהּוּ קַא פְּפְרִי אֲמַרְתָּ הָרֵאשׁוֹן חֲיִיב וְהַשְּׁנִי פְטוּר כִּפְּרָא 'וְהוֹדָה א' מִיבְעֵיא לָא צְרִיכָא כְּגוֹן שְׁפָפְרוּ שְׁנֵיהֶם וְחִזְרָא 'מֵהֶם וְהוֹדָה בְּתוֹף פְּדֵי דבור וְהָא קמ"ל דְתוֹף פְּדֵי דבור דְּמִי וְכַתְּבִיב רַב אֶלְפִּס שָׁם כְּגוֹן שְׁפָפְרוּ שְׁנֵיהֶם וְקָדַם א' מֵהֶם וְהוֹדָה בְּתוֹף פְּדֵי דבורוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְכַתְּבִיב הָר"ן שְׁפֹנְתָהּ הָרִי"ף לֹמַר שְׁפָפְרוּ שְׁנֵי הַעֲדִים בְּזֶה אַחַר זֶה וְחִזְרָא הָרֵאשׁוֹן וְהוֹדָה תוֹף פְּדֵי דבור שֶׁל כְּפִירַת הַשְּׁנִי וְקמ"ל דְכְּפִירָה וְהוֹדָאָה אֶפְּלוּ בְּשְׁנֵי עֲדִים חֲרָא מִקְלָתָא הִיא: הָרִי שְׁאָרָא עַל פִּי שְׁהַעֲדָה הָרֵאשׁוֹן כְּבָר פֶּסֶק דְּבִירוֹ וְכְּפִירָתוֹ מְכַל מְקוֹם פִּינָן שְׁחִזְרָא וְהוֹדָה תוֹף פְּדֵי דבור שֶׁל כְּפִירָתוֹ שֶׁל הַעֲדָה הַשְּׁנִי חֲשִׁיב תוֹף פְּדֵי דבור פִּינָן שֶׁהוּא עֲגִינָן אֲחַד וְכֵן פֶּסֶק הָרִיב"ש סִימָן רס"ו בְּעֲגִינָן קְדוּשֵׁי מִירוּנָה כָּל שְׁכָן בְּגִדוֹן דִּידָן שֶׁהִפְּלָה הוּא דְבָרֵי אָדָם אֲחַד וְעֲגִינָן אֲחַד מֵה שְׁאִין כֵּן שָׁם שְׁנֵי עֲדִים וְשְׁנֵי עֲגִינָיִם כְּפִירָה וְהוֹדָאָה דְּפְּשִׁיטָא וּפְּשִׁיטָא דְחֲשִׁיב תוֹף פְּדֵי דבור.

וגם איכא לשון מתנה מעורב בכל שהרי בנוסח הצוואה כתוב כל הנזכר לעיל אמר ופירש וצוה ה"ר יוסף כעמיאש הנזכר מחמת מיתה בהיותו בדעתו וצוה שמתנות אלו נכתבם בשוקא הרי שכלל כל הכתוב בלשון כל הנזכר לעיל וקראם בלשון מתנות שכן אמר וצוה שמתנות אלו וכו' משמע שהכל נתן בתורת מתנה כל זה מוכח מתוך הענין ומתוך הלשון אף אם לא יהיו שם עדים שיעידו כן כל שכן השתא דאיכא עדים שפעידים כן דפשיטא ופשיטא שהם נאמנים שאינם עושים בעדותם שום דבר חדוש שלא יובן מתוך השטר אלא מגידים מה שאנו חייבים לדון להיות דן דין אמת לאמתו זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זללה"ה: רנד תשובה ראיתי דברי השאלה הבאה מעיר ניקופול על פי בערה פאש להבת שלהבת המריבה והקטטה בין קצת אנשים מק"ק הקראבאשארה עד ששמעו ולוי שהיו מושבעים ועומדים וחתומים בהסכמה שהספיקו ביניהם זה כמה ימים לזמן עשר שנים כל אנשי הק"ק קראבאסרה הנזכר שלא לצאת מהקהל שהוא לבית הכנסת אחר מחמת שום דבר עד תשלום העשר שנים וההסכמה הזאת חזקה כראי מוצק בכל חזוקי תורתנו שקבלוה עליהם בקנס נח"ש ובכל האלות הפתובות בתורת משה רבינו ע"ה ובשבועה שנשבועו לדעת המקום ברוך הוא וכל אחד לדעת חבירו ולדעת רבים מפורשים כמו שכתוב בארנקה בטופס ההסכמה אשר עליה אין להוסיף מפל מקום לא שתו לבם שמעו ולוי הנזכרים לשבועתם ולא לחומרות המוטלות עליהם ועברו תורת חלפו חוק והלכו לקהל קדוש אחר אשר בעיר ההיא הנקרא קהל קדוש של מעלה וכפי מה שנראה מתוך דברי השאלה שמעו ולוי הנזכרים תלו בעצמם באחד מחשובי העיר ההיא שהתיר להם באומרו כי השמנה בוליטאש הקדומות שמינו פרנסים כ"ד אנשים ג' לכל שנה ושנה פימי עולם ושנים קדמוניות אמר שהיו חוזרות חלילה לעולם וכיון שק"ק הקראבאסרה מינו להם פרנסים בפני עצמם שלא ברצון ק"ק של מעלה הם עברו חק ולכן אין שום אחד מהקהלות חייבים לשמוע לקולם ולתקנתם: ועתה שאל השואל אם יש ממש להיתר זה או אם הם נלכדים ונתפשים עדיין בחומרות ההסכמה והשבועה האמורה אשר נשבועו לדעת רבים מפורשים לאשר ולקיים עליהם את אשר החלו לעשות זה שלש שנים עד

תשלום העֶשֶׂר שְׁנִים וְכָדִי שֶׁלֹּא לְהַשִּׁיב פְּנֵי הַשּׁוֹאֵל רִיקָם וְגַם לְאַפְרוֹשֵׁי מְאֹסוּרָא אַתְּחָה דְעֵי אַף אֲנִי וְזֶה שְׁזָה כַּמָּה יָמִים וְשָׁנִים בָּאָה אֵלֵינוּ שְׁאֵלָה מֵהֶם מִנְיָקוּפּוּל עַל עֲנִין אֱלוּ הַבּוֹלִיטָאשׁ הַנּוֹז' וְהַפְּרָנְסִים אֲשֶׁר מִינּוּ הַק"ק קְרֵאבֶאסְרָה אִם הָרְשׁוֹת נְתוּנָה בְיָדָם לְמִנּוֹתָם וְאִז נִתְבָּרַר וְנִתְלַבֵּן מִפִּי כָּל חֲכָמֵי יוֹעֲצֵי שְׁאֵלוֹנִיקֵי אִיף הִיְתָה לְאֵל יָדָם לַעֲשׂוֹת מַה שֶׁעָשׂוּ עַל הַדִּין וְעַל הָאֲמֶת בִּינון שֶׁק"ק שֶׁל מַעֲלָה חִלְפוּ חֶק וּמִינּוּ שְׁלִשָּׁה פְּרָנְסִים כָּלֵם מִקְהֵלָם וְתִקְנַת הַבּוֹלִיטָאשׁ הִיְתָה שְׁיִהְיוּ שְׁנִים מִק"ק אֶחָד וּפְרָנְסִים אֶחָד מִהַקְהֵל הַשְּׁנִי וְכָל זֶה נִתְבָּרַר בְּאַרְנֶפֶה כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַמְעֵיין מִתּוֹךְ הַפְּסָקִים שֶׁשִּׁלְּחוּ שֵׁם הַחֲכָמִים הַשְּׁלֵמִים נִר"ו וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֲלֵהֶם אוֹתָנוּ אֵת כָּל זֹאת מִי הוּא זֶה וְאִיזָה הוּא אֲשֶׁר מְלֹאוּ לְבוֹ לְהוֹרוֹת הַיְתָר לְשִׁבּוּעָה חֲמוּרָה כְּזֹאת וּלְדַעַת רַבִּים מְפֹרְשִׁים וּקְנֵס נח"ש וְזֶה שֶׁהַשְּׁבּוּעָה וְהַסְפָּמָה כְּבָר חָלָה שְׁהָרִי הָרְשׁוֹת נְתוּנָה בְיָדָם לַעֲשׂוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁכְּבָר פָּסְקוּ הַחֲכָמִים וְכִינוּן שָׁכֵן מַה הִיְתָר יֵשׁ לְשִׁבּוּעָה חֲמוּרָה לְדַעַת רַבִּים אִם לֹא לְדָבָר מְצֻנָה וְאַפִּי לְדָבָר מְצֻנָה אִיכָּא מֵאֵן דְּאָמַר שְׁתֵּהָא מְצֻנָה כִּהוּא מְקָרִי דְדַרְדְּרֵי וְכו' כְּמוֹ שֶׁהֶאָרִיכוּ הַפּוֹסְקִים וְעוֹד שֶׁבְּנִדּוֹן דִּידָן נִשְׁבְּעוּ כָּל אֶחָד לְדַעַת חֲבִירוֹ לַעֲזוֹר אִישׁ אֶת אַחִיו עַל הַדִּין וְעַל הָאֲמֶת וְכו' כְּמוֹ שֶׁבָּא בְּשֵׁאלָה בְּאִנְפֵּן שֶׁכָּל אֶחָד חֲבִירוֹ נִהְיָה בְּאוֹתוֹ נִדָּר וּשְׁבּוּעָה וְעָשָׂה טוֹבָה זֶה עִם זֶה בְּאוֹתָהּ הַשְּׁבּוּעָה כִּי בְּזֶה הָאִנְפֵּן אֶפִּילוֹ שֶׁהוֹתָרָה בְּדִיעֵבֵד לֹא הוֹתָרָה כְּמוֹ שֶׁפָּסְקוּ הַרָאב"ד וְהַרְשֵׁב"א וְגַם מֵהַר"ק בְּשֵׁרֵשׁ נ"ב הֵבִיא כַּמָּה פּוֹסְקִים דְּסִבְרָא לְהוֹתָרָא לְהוֹתָרָא דְּבְדִיעֵבֵד נְמִי לֹא הוֹתָר וְכַתֵּב דְּרֵאוּי לְכָל יִרְאָ שָׁמַיִם לְהַחֲמִיר בְּזֶה: וְעוֹד בַּר מִן דִּין אִם נֹאמַר שֶׁעָשׂוּ קֵהֵל קְדוֹשׁ שֶׁלֹּא כְּדִין כְּמָה שֶׁמִּנּוּ הֵם פְּרָנְסִים בְּפָנֵי עֲצָמָם מַה שְׁיִיף זֶה כְּמָה שֶׁנִּשְׁבְּעוּ שֶׁמְעוֹן וְלוֹי שֶׁלֹּא לְצֵאת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת זֶה לְלַכֵּת לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַחֵר כִּי זֶה לְחֹד וְזֶה לְחֹד שְׁהָרִי כְּפִי הַנְּשַׁמֵּעַ אֶפִּילוֹ בְּזִמְנֵי שֶׁהָיוּ מִתְנַהֲגִים הַשְּׁתֵּי קֵהִילוֹת עַל פִּי הַשְּׁמוּנָה בּוֹלִיטָאשׁ הַקְדוּמוֹת הִיָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִתְפַּלֵּל בְּמָקוֹם שֶׁלְבוֹ חֶפֶץ וְלֹא הִיָּה לָהֶם שׁוּם חַיִּיב לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת זֶה יוֹתֵר מִבְּבֵית הַכְּנֶסֶת אַחֵר וְעַכְשָׁיו כְּשֶׁעָשׂוּ הַסְפָּמָה זֹאת קֵהֵל קְדוֹשׁ קְרֵאבֶאסְרָה בְּרִצּוֹן נִפְשָׁם וְדַעְתָּם בְּלִי שׁוּם אֲוֹנָס נִשְׁבְּעוּ לְדַעַת רַבִּים מְפֹרְשִׁים לְהִתְפַּלֵּל כְּאֵן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת זֶה לְמָה יַעֲלֶה בְּדַעַת שׁוּם אָדָם שֶׁיֵּשׁ צַד גְּדוּד לְשֵׁלָא תְּחוּל שְׁבּוּעָה זֹו אַף אִם נֹאמַר שֶׁעָבְרוּ ח"ו הַקְהֵל קְדוֹשׁ בְּמִנּוּי הַפְּרָנְסִים לָהֶם לְבָדָם שְׁהָרִי מִקְלָתָא בְּאַפִּי נִפְשָׁה הִיא: וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר שֶׁגַם אִם נֹאמַר שֶׁהָיוּ חַיִּיבִים חַיִּיב גְּמוּר שֶׁמְעוֹן וְלוֹי הַנְּזַפְרִים לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל מַעֲלָה כָּל יְמֵי הַמְּשֻׁף זְמַן הַבּוֹלִיטָאשׁ לְבִתּוֹף הַזְּמַן נִשְׁבְּעוּ שְׁבּוּעָה זֹאת מְכָל מְקוֹם חָלָה הַשְּׁבּוּעָה וְלֹא אֲמַרִּינוּ דְּאִין שְׁבּוּעָה חָלָה לְבַטֵּל אֵת הַמְּצֻנָה: וְטַעְמָא דְּמִקְלָתָא דְּתַנּוּ בְּמִסְכַּת שְׁבּוּעוֹת פֶּרֶק שְׁבּוּעוֹת שְׁתֵּים בְּתָרָא שְׁבּוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכֵל וְאֵכֵל גְּבִלוֹת וְטָרְפוֹת שֶׁקְצִים וְרַמְשִׁים חַיִּיב וּפְרִיף בְּגִמְרָא אֲמַאי מִןשְׁבַּע מֵהַר סִינֵי הוּא רַב וְשִׁמוּאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאֲמָרִי בְּכוֹלֵל דְּבָרִים הַמְּוִתִּין עִם דְּבָרִים הָאֲסוּרִין וּפְרִיֵשׁ רִש"י שֶׁאֲמַר שְׁבּוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכֵל גְּבִילוֹת וּשְׁחִיטוֹת דְּמִיגוּ דְּחִיִּילָה הַשְּׁבּוּעָה אֲשַׁחוּטוֹת חִיִּילָה נְמִי אֲנִילוֹת וְכֵן פָּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים רַב אֶלְפָּס בְּפֶרֶק עֲרַבִי פְּסָחִים הֵבִיא לְשׁוֹן הִירוּשָׁלַיִם לְפָסֵק הַלְכָה שְׁבּוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכֵל מְצָה אֲסוּר לְאַכּוֹל מְצָה בְּלִילֵי הַפְּסָח שְׁבּוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכֵל מְצָה בְּלִילֵי פְּסַח לּוֹקָה וְאוֹכֵל מְצָה בְּלִילֵי הַפְּסָח וּפְרִיֵשׁ הַר"ן אֲסוּר לְאַכּוֹל מְצָה בְּלִילֵי הַפְּסָח דְּשְׁבּוּעָה חָלָה לְבַטֵּל אֵת הַמְּצֻנָה בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה כְּכוֹלֵל הִילְכָף הָאִיף שְׁבּוּעָה מִיגוּ דְּחִיִּילָה אֲמַצָּה דְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה חִיִּילָה נְמִי אֲמַצָּה דְּלִיל פְּסַח אֲכָל שְׁבּוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכֵל מְצָה בְּלִילֵי פְּסַח בִּינוּ דְּהִכָּא לִיכָּא כּוֹלֵל אִין שְׁבּוּעָה חָלָה לְבַטֵּל אֵת הַמְּצֻנָה וְגַם הַרְמַב"ם הִלְכוֹת

שבועות פָּרַק חֲמִישִׁי כְּתֹב נִשְׁבַּע שְׁלֹא יֵאָכַל מִצֶּה שְׁנָה או שְׁנַתִּים הָרִי זֶה אֲסוּר לֵאכּוֹל מִצֶּה בְּלִילֵי הַפֶּסַח וְאִם אָכַל חֲיִיב מִשּׁוּם שְׁבֻעַת בִּיטוּי וְאִין זֶה שְׁבֻעוֹת שְׁוֹא שְׁהָרִי לֹא נִשְׁבַּע שְׁלֹא יֵאָכַל מִצֶּה בְּלִילֵי הַפֶּסַח אֲלֵא כּוֹלֵל עֲתִים שְׁאֲכִילַת מִצֶּה בָּהֶם רְשׁוּת עִם עַת שְׁאֲכִילַתָּהּ בּו מִצְוָה וּמִתּוֹךְ שְׁחֻלָּה שְׁבֻעָה עַל שְׁאָר הַיָּמִים חֻלָּה עַל לַיִל הַפֶּסַח וְכוּ' וְכֵן הַטּוֹר יוֹרֵה דְעָה סִימֵן רל"ו פֶּסֶק פּוֹ: וְעַם זֶה נֹאמֵר דְּאֶפִּילוּ אִם תִּמְצָא לּוֹמֵר שַׁח"ו קֵהֵל קְדוּשׁ קְרֵאבְּאֶסְרָה עֲבָרוּ חֵק בְּמָה שְׁמִינּוּ הַפְּרִנָּסִים וְגַם שְׁמַעוֹן וְלוֹי נִשְׁבְּעוּ לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה בְּמָה שְׁנִשְׁבְּעוּ שְׁלֹא לְלַכֵּת לְקַהֵל קְדוּשׁ שֶׁל מַעֲלָה שְׁהָרִי הָיוּ מְחַנְיָיבִים חַיִּיב גְּמוּר לְלַכֵּת שֶׁם כָּל זֶה לֹא הָיָה אֲלֵא עַד תְּשֻׁלוּם זְמַן אַרְבַּעַת בּוֹלִיטָאשׁ אַחַרְוֹנוֹת שְׁעֲשׂוּ כְּפִי מָה שְׁבָא בְּשֵׁאלָה הַקְדוּמָה אֲשֶׁר רְמַזְתִּי לְעֵיל וּבִשְׁעָה שְׁנִשְׁבְּעוּ הָיָה צְרִיךְ שְׁיַעֲבֹר זְמַן קְרוֹב לְשָׁנָה אַחַת לְתַשְׁלוּם זְמַן הַאֲרַבְּעָה בּוֹלִיטָאשׁ וְלָכֵן בְּשֵׁלְמָא אִם שְׁבֻעַתְּם הָיְתָה שְׁלֹא לְצֵאת מִק"ק הַקְרֵאבֵּאסְרָה לְלַכֵּת לְקַהֵל קְדוּשׁ שֶׁל מַעֲלָה עַד תְּשֻׁלוּם זְמַן הַבּוֹלִיטָאשׁ לְבַד וְדֹאֵי שְׁלֹא חֻלָּה הַשְׁבֻּעָה כִּיּוֹן שְׁהָיוּ חֲיִיבִים לְלַכֵּת שֶׁם לְקַהֵל קְדוּשׁ שֶׁל מַעֲלָה בְּזְמַן הַמִּיּוּחָד הַהוּא מִשּׁוּם דְּהָיוּ כְּמִי שְׁנִשְׁבְּעוּ שְׁלֹא לֵאכּוֹל מִצֶּה בְּלִילֵי פֶסַח אֲבָל עֲכָשְׁיוּ שְׁהִיתָה שְׁבֻעַתְּם לְעֶשֶׂר שָׁנִים שְׁנִשְׁבְּעוּ שְׁלֹא לְלַכֵּת לִק"ק שֶׁל מַעֲלָה לְהַמְשִׁיךְ זְמַן עֶשֶׂר שָׁנִים וְדֹאֵי שְׁחֻלָּה הַשְׁבֻּעָה דְּמִיגּוֹ דְּחִיּוּלָה לְזְמַן הַנְּמִשְׁךְ אַחַר תְּשֻׁלוּם זְמַן הַבּוֹלִיטָאשׁ חִיּוּלָה נְמִי לְזְמַן מַהְבּוֹלִיטָאשׁ וְלֹא אֶמְרִינּוּ דֹאִין שְׁבֻעָה חֻלָּה לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְהָיוּ כְּמִי שְׁנִשְׁבְּעוּ שְׁלֹא יֵאָכַל מִצֶּה שְׁנָה או שְׁנַתִּים דְּחִיּוּלָה אַעֲיָתִים שְׁאֲכִילַת מִצֶּה בָּהֶם רְשׁוּת חִיּוּלָה נְמִי עַל לַיִל פֶּסַח: וְקְרוֹב לְעַנְיָן זֶה כְּתֹב הָר"ן בְּתִשְׁבּוּבָה הַבִּיאָה הָרַב הַרִי"ק נר"ו יוֹרֵה דְעָה סִימֵן רל"ח רֵאוּבֵן נִשְׁבַּע לְקַדֵּשׁ לֵאמֹר כָּל זְמַן שְׁיִבְקֶשְׁנוּ פְּלוּנִי לְקַדֵּשׁ מִכָּאן עַד פֶּסַח אַח"כ נִשְׁבַּע וְקִבֵּל נִיּוּדֵי שְׁלֹא לְקַדֵּשׁ תִּשְׁבּוּבָה חוֹשֵׁשְׁנִי לְשְׁבֻעָה שְׁנִיָּה לְפִי שְׁנִירָאָה שְׁהִיא חֻלָּה לְבַטֵּל שְׁבֻעָה רֵאוּבֵן בְּכוֹלֵל שְׁהָרִי מִפְּחַ שְׁבֻעָה רֵאוּבֵן אִינוּ מְחַנְיָיב לְקַדֵּשׁ אֲלֵא כְּשִׁיבְקֶשְׁנוּ אוֹתוֹ פְּלוּנִי וְלֹא עוֹד אֲלֵא אֶפִּילוּ לְבַקֵּשׁת פְּלוּנִי אִינוּ מוֹשְׁבַע לְקַדֵּשׁ אֲלֵא עַד הַפֶּסַח וְנִמְצָא שְׁבֻעָה שְׁנִיָּה חֻלָּה עָלָיו בְּהַתֵּר מִן הַפֶּסַח וְאֵילָף וְגַם קוֹדֵם הַפֶּסַח כָּל זְמַן שְׁלֹא יְבַקֵּשׁ מֵאוֹתוֹ פְּלוּנִי וּמִתּוֹךְ שְׁאֵלָה בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׁאִינוּ מוֹשְׁבַע לְקַדֵּשׁ חֻלָּה ג"כ כְּשֵׁהוּא מוֹשְׁבַע לְקַדֵּשׁ דְּהִיּוּנוּ כְּשִׁיבְקֶשְׁנוּ אוֹתוֹ פְּלוּנִי וְכוּ' אִף בְּגִדּוֹן דִּינָן אִף אִם נֹאמֵר שְׁשִׁמְעוֹן וְלוֹי הַנְּזַכָּר הָיוּ מוֹשְׁבָעִים וְעוֹמְדִים לְלַכֵּת לִק"ק שֶׁל מַעֲלָה עַד תְּשֻׁלוּם זְמַן הַבּוֹלִיטָאשׁ שְׁחִסֵּר עֲדִיין שְׁנָה א' כִּיּוֹן שְׁחִזְרוּ וְנִשְׁבְּעוּ שְׁלֹא לְלַכֵּת שֶׁם עֶשֶׂר שָׁנִים חֻלָּה הַשְׁבֻּעָה מִטַּעַם כּוֹלֵל בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְאִינָם יְכוֹלִים לְעַבֹּר עַל שְׁבֻעַתְּם לְלַכֵּת שֶׁם: וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר דְּחֻלָּה הַשְׁבֻּעָה מִטַּעַם אַחַר אֶפִּילוּ שְׁלֹא נִשְׁבְּעוּ אֲלֵא לְזְמַן תְּשֻׁלוּם הַבּוֹלִיטָאשׁ לְבַד דְּהָיוּ כְּמִי שְׁנִשְׁבְּעוּ שְׁלֹא לֵאכּוֹל מִצֶּה בְּלִיל פֶּסַח דְּלֹא חֻלָּה בנ"ד חֻלָּה וְטַעַמָא דְּמִילְתָא מִשּׁוּם שְׁשִׁמְעוֹן וְלוֹי לֹא עַל דְּבַר זֶה לְבַד שְׁלֹא לְלַכֵּת לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל מַעֲלָה נִשְׁבְּעוּ אֲלֵא גַם עַל דְּבָרִים אַחֲרֵי שֶׁל רְשׁוּת נִשְׁבְּעוּ וְז"ל הַסְּכָמְתָם לְהִיּוֹת כְּלָם אֲגוּדָה אַחַת לְעֲשׂוֹת רְצוֹן אֲבִיהֶם שְׁבִשְׁמִים וְלְעֲזוֹר אִישׁ אֶת אַחִיו וְאֶת קְרוֹבוֹ עַל הַדִּין וְעַל הָאֲמָת וּלְפַקֵּחַ בְּכָל עֲנִינֵי הַק"ק כְּדִין וְכַהֲלֵךְ וְשְׁלֹא לְצֵאת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵית הַכְּנֶסֶת אַחַר מְחַמַּת שׁוּם סִיבָה וְכוּ' וְעַל הַכָּל נִשְׁבְּעוּ לְדַעַת רַבִּים מְפוֹרְשִׁים לְשִׁמּוֹר וּלְקַיִּים כָּל הַפְּתוּב לְעֵיל וְכוּ' וְכִיּוֹן שְׁכֵן אֶמְרִינּוּ מִיגּוֹ דְּחִיּוּלָה שְׁבֻעָה עַל הַדְּבָרִים הָאֲחֲרֵי שֶׁל רְשׁוּת חִיּוּלָה נְמִי עַל דְּבַר מִצְוָה שְׁלֹא לְלַכֵּת לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל מַעֲלָה בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְכֵן כְּתֹב הַרִיב"ש ז"ל בְּתִשְׁבּוּבָתוֹ סִימֵן שצ"ה בְּגִדּוֹן כְּזֶה עֵינּוּ שֶׁם וּבִסּוּף כְּתֹב הָנּוּה לִיָּה כְּנִשְׁבְּעוּ

שלא יאכל כלל בלילי הפסח לא מצה ולא פירות דמיגו דחילא אפירות שהם דבר
הרשות חילא נמי אמצה: כל מה שפתבתי הוא אפילו לדבריו של המגיד שעלה על רוחו
שק"ק קראבסאר עברו ונכשלו במה שעשו ואפי' הכי מפת מה שפתבתי שמעון ולוי
הנז' הם נכשלים ונלפדה רגלם ברשת השבוע' החמור' המוטל' עליה' אבל לפי האמת
ק"ק קראבסאר' כל מה שעשו היה בדין וכשורה הן במנוי הפרנסים הן בהסכמותיהן
פינון שק"ק של מעלה חלפו תנאם במה שמינו הג' פרנסים כלם מקהלים כמו שפתבו
ופסקו החכמים השלמים נר"ו בימים שפבר עברו ולכן שמעון ולוי אחים הנז' אם עד
עכשיו עברו על שבועתם היה בשוגג ושגיאות מי יבין ובפרט אם מצאו איזה שחכם
בעיניו שהורה להם היתר אבל מפאן והלאה ידע להגוי להו שאם ח"ו הם עומדים
בסברתם והולכים לבית הפנסת שלמעלה הם עוברים במזיד וח"ו נכשלים בפח ורשת
חומרת השבועה החמור' אשר ברצון נפשם קבלוה עליהם וח"ו יכשלו בעונם ויבושו
במענ' ולכן ישובו ואל יבושו רגע כי אל טוב וסלח הוא י"ת זה מה שברא' לעניות דעתי
ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רנה במסכת שבועות דף ג'
בשלמא אכלתי ולא אכלתי פדבא שלא אוכל ואכל נמי לאו שיש בו מעשה הוא אלא
אוכל ולא אכל אמאי לאו שאין בו מעשה הוא קסבר רבי ישמעאל לאו שאין בו מעשה
לוקין עליו ופירש רש"י קסבר רבי ישמעאל בכל התורה פלה לאו שאין בו מעשה לוקין
עליו ואין צריך לרבות קשה דמי הכריחו לרש"י לפרש פן ולמה לא פירש כמו שפירשו
התוספות דדוקא בנשבע סבר דלוקין עליו אף על גב דאין בו מעשה מטעם רבוי לשוא
לשוא שני פעמים והשתא הנה ניחא גירסת קושיא דאלו הן הלוקין וכמו שאמרו
בתוספות ולמאי דפרישית דדוקא הכא סבר רבי ישמעאל דלוקין עליו מלשוא לשוא
אתי שפיר אבל לפירוש רש"י הוכרח למחוק הגירסא וכמו שכתב לא גרסינן ותלמיד
טועה וכו' וי"ל דרש"י הוכרח לפרש פן משום דלפירוש התוספות איכא לאקשוני במאי
דקאמר בגמרא רבי יוחנן סתמא אחרניא אשכח הי סתמא אילימא האי סתמא דתנן אבל
המותיר בטוור והשובר בטמא אינו לוקה את הארבעים וכו' קשה דמאי סתמא היא זו
דעד פאן לא קאמרי' התם בפסח דלא לקי אלא משום דהוי לאו שאין בו מעשה אבל
בנדון דידן שהוא ענין שבועה אף על גב דאין בו מעשה לקי משום דאתרבאי מלשוא
לשוא תרי זמני בשלמא למאי דפירש רש"י קסבר רבי ישמעאל בכל התורה פולה לאו
שאין בו מעשה לוקין עליו ואין צריך לרבות באופן שסברא זו לא מפת יתור לשוא
לשוא דוקא לגבי שבועה מפיק לה אלא סברא כוללת לכל לאינן שבתורה ניחא דמתרין
סתמא אחרניא אשכח יתיה איזה לאו שיהיה מצינו שאין לוקין עליו ולזה פינון רש"י
באמרו סתמא אחרניא אשכח דאין לוקין על לאו בו מעשה ולהיות שקושיא זו עצומה
לפי' התוספות לכן לתרין קושיא זו לפירוש פינון לומר בדבור דלקמן המתחיל אבל
אוכל ולא אכל לא לקי כו' כתב וכן מיייתי לעיל שפיר ממתניתין דמותיר בטוור אף על
גב דאיכא למימר דפטר משום דיש פאן התראת ספק דמפל מקום אייתי ראיה דפליג
תנא אמתניתין דבהאי טעמא דפטר מותר בטוור יש לפטור הך דמתניתין כננת התוספות
בדבריו אלא לומר לרש"י כמו וליטעמיה פלומר אפילו לפי פירוש רש"י דפירש לעיל
לאו שאין בו מעשה לוקין עליו בכל התורה פולה באופן דהשתא ניחא דקאמר סתמא
אחרניא אשכח ומיייתי מפסח מפל מקום קשה דהא איכא לאקשוני דטעמא דלא לקי

בְּקֶרֶב פֶּסַח הוּא מְשׁוּם דְּהוּי הַתְּרָאָת סִפְק וְלֹא מְשׁוּם דְּהוּי לָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה אֱלָא מֵאֵי אִית לָהּ לְמִימַר שְׂאִין הַפְּנוּנָה אֱלָא דְמִינֵי רְאֵיָה דְּפִלְגֵי הַתְּנָא דְּמַתְּנִיתִין דְּבַהֲאֵי טַעְמָא דְּפִטְר מוֹתִיר בְּטָהוֹר יֵשׁ לְפִטוֹר הֵךְ דְּמַתְּנִיתִין לְדִידֵי נְמִי אַף עַל גַּב דְּאִיפָא לְאִקְשׁוּנֵי דְּאַף עַל גַּב דְּאִין לֹקִין בְּמוֹתִיר בְּטָהוֹר מְשׁוּם דְּהוּי לָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה שְׂאִי הֵכָא שְׂהוּא נוֹשֵׂא שְׂבוּעָה וְלָקִי מְשׁוּם דְּאִתְרַבְּאֵי מְלִשְׁנָא לְשְׁנָא וְתִירָה מְפָל מְקוּם מִינֵי רְאֵיָה דְּפִלְגֵי אַתְּנָא דְּמַתְּנִיתִין וּמְטַעְמָא דְּאִיפָא לְמִימַר דְּפִטְר בְּמוֹתִיר מְשׁוּם הַתְּרָאָת סִפְק יֵשׁ לְפִטוֹר הֵךְ דְּמַתְּנִיתִין שְׂאִינוּ חוֹשֵׁשׁ אֱלָא לְמַצוּא תְּנָא דְּפִלְגֵי אַמְתְּנִיתִין וְרַשׁ"י נִשְׁמַר מְזָה וְהַכְרִיחַ שְׂאִין פְּנוּנַת הַגְּמָרָא אֱלָא לְהַכְרִיחַ מִפְּחַ סְתָמָא אַחְרֵינָא דְּסָבַר לָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה אִין לֹקִין עָלֵיו וְלֹא מְטַעַם הַתְּרָאָת סִפְק וְזֵהוּ שְׂפִינּוֹן רַשׁ"י בְּאֹמְרוֹ דְּאָמְרֵי תְּרַנְיָהוּ אִין לֹקִה וּמְפָל מְקוּם חוֹלְקִין בְּטַעְמוֹ שֶׁל דְּבַר טַעְמוֹ דִּיְהִיב מַר לֹא יְהִיב מַר וּמַר לִית לִיהַ טַעְמָא דְּמַר שְׂהַפְנוּנָה לֹמַר דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר עַל שְׂבוּעָה שְׂאוּכַל כֶּפֶר זֶה הַיּוֹם וְלֹא אֶכְלֶה לֹא לָקִי מְשׁוּם דְּהוּי לָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה אֱבָל לֹא מְטַעַם דְּהוּי הַתְּרָאָת סִפְק דְּאִלוּ מְטַעַם דְּהוּי הַתְּרָאָת סִפְק הֵנּוּ לָקִי וְזֵהוּ שְׂפִינּוֹן רַשׁ"י בְּאֹמְרוֹ וּמַר לִית לִיהַ טַעְמָא דְּמַר כְּלוּמַר דְּאַף עַל גַּב דְּרִישׁ לְקִישׁ סָבַר דְּהָא דְּלֹא לָקִי הוּא מְשׁוּם דְּהוּי הַתְּרָאָת סִפְק ר' יוֹחָנָן לִית לִיהַ הַאי טַעְמָא אֱלָא סָבַר דְּמְשׁוּם הַתְּרָאָת סִפְק לָקִי וְטַעְמָא דְּלֹא לָקִי הוּא מְשׁוּם דְּהוּי לָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה.

וְכֹן פִּירֵשׁ רַשׁ"י בְּפִירוּשׁ בְּמַכּוֹת פֶּרֶק אֱלוּ הֵן הַלּוֹקִין עַל פְּלוּגְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ פִּירֵשׁ מְשׁוּם דְּהוּי לָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה אֱבָל מְשׁוּם הַתְּרָאָת סִפְק לֹא הֵנּוּ מִיפְטוֹר דְּהַתְּרָאָת סִפְק שְׂמָה הַתְּרָאָה.

הַרִי דְּרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר דְּהַתְּרָאָת סִפְק שְׂמָה הַתְּרָאָה וְכִינּוֹן שְׂכֵן לִיפָא לְפְרוּשֵׁי דְּמוֹתִיר בְּטָהוֹר פִּטוֹר מִמְלָקוֹת מְשׁוּם דְּהוּי הַתְּרָאָת סִפְק לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּהָא סָבַר דְּהַתְּרָאָת סִפְק שְׂמָה הַתְּרָאָה אֱלָא עַל פְּרָחִין טַעְמָא לֹא הוּי אֱלָא מְשׁוּם דְּהוּי לָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה אִם כֵּן שְׂפִיר מְכַרִיעַ סְתָמָא אַחְרֵינָא אֲשַׁפַּח דְּסָבַר דְּלָקִי עַל לָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה זֵהוּ מַה שְׂנַרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי יִצְחָק בַּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדַרְבֵי זֵלֶה"ה: רַנּוּ בְּשְׂבוּעוֹת דָּף ה' דְּבוּר הַמַּתְּחִיל וְקַמְפְּרֵשׁ הַכְּנָסוֹת לְאֶלְתֵּר רִיב"א לֹא גְרִיס לְאֶלְתֵּר דְּבִלָּא לְאֶלְתֵּר וְכוּ' פְּנוּנַת הַתּוֹסְפוֹת בְּזֵה הוּא שְׂהַרְגִישׁ רִיב"א גּוֹשְׂיָא אַחַת לְפִירוּשׁוֹ שְׂפִירוּשׁ לְעִיל עַל מְשַׁנַּת שְׂתִימִם שְׂהֵן אַרְבַּע בְּפָנִים פִּירֵשׁ שְׂתִימִם הוֹצְאָה דְּחַיִּיב וְהוֹצְאָה דְּפִטוֹר וְכוּ' וְזֵה דְּבִשְׁלָמָא לְשַׁאֵר הַפִּירוּשֵׁי שְׂפִי רַשׁ"י שֶׁם דְּבַכְלָל הַשְׂתִימִם אִיפָא הַכְּנָסָה אֲתִי שְׂפִיר דְּגְרָסִינּוֹ לְאֶלְתֵּר כְּלו' שְׂאִין לָהּ הַכְּרַח לֹמַר דְּתַנָּא קָרִי לִיהַ לְהַכְּנֵס יִצְיָאָה אֱלָא מְשׁוּם דְּקָא מְפָרֵשׁ לְאֶלְתֵּר הַכְּנִיסָה קוֹדֵם הַהוֹצְאָה אֱבָל עַל כָּל פָּנִים צָרִיךְ הַתְּנָא לְפָרֵשׁ אֲנֹפֵן הַכְּנִיסָה שְׂהַרִי הַכְּנִיס' הִיא אַחַת מִן הַשְׂתִימִם שְׂהַזְכִּיר אֱבָל לְרִיב"א שְׂאִין בְּכָלֵל הַשְׂתִימִם שְׂהַזְכִּיר שׁוּם כְּנִיס' כִּי אִם הוֹצְאָה שְׂכֵן פִּירוּשׁ שְׂתִימִם הוֹצְאָה דְּחַיִּיב וְהוֹצְאָה דְּפִטוֹר אִם כֵּן לְמָה לִי לְמִימַר לְאֶלְתֵּר תִּיפּוֹק לִיהַ דְּקַתְּנֵי יִצְיָאוֹת וְקָא מְפָרֵשׁ הַכְּנָסוֹת לְכֹן אָמַר רִיב"א שֶׁ דְּבִלָּא הֵכִי הוּא מְוַכְרַח דְּלֹא גְרָסִינּוֹ לְאֶלְתֵּר אֲפִילוּ לְפִי פְרוּשֵׁי רַשׁ"י דְּבִלָּא לְאֶלְתֵּר מוּכַח שְׂפִיר דְּלֹא מְצִינוּ לְאֲשַׁכּוּחֵי ב' שְׂהֵן ד' בְּפָנִים וְכֵן בַּחוּץ בְּלֹא הַכְּנָסוֹת בְּאֲנֹפֵן שְׂאִין גּוֹשְׂיָא לְפִירוּשֵׁי שְׂהַרִי הוּא הַכְּרַח לְכָל הָעוֹלָם דְּלֹא גְרָסִי לְאֶלְתֵּר וּמִיָּהוּ לְפִי מֵאֵי דְּפִירְשֵׁי לְעִיל דְּמִשְׁכַּחַת הוֹצְאוֹת גְּרִידָא ב' שְׂהֵן ד' לְבַעַל הַבַּיִת וְכֵן לְעַנֵי מְשׁוּם דְּחַשִּׁיב אַף פִּטוֹר דְּפִטוֹר וּמִוֹתֵר וְכוּ' גְרָסִינּוֹ לִיהַ שְׂפִיר לְאֶלְתֵּר וְכִינּוֹן דְּשְׂפִיר גְרָסִינּוֹ לִיהַ הִדְרוֹ גּוֹשְׂיָא לְדוֹכְתִין דְּלְפִירוּשׁ רִיב"א דְּלְעִיל לֹא שְׂיִיךְ

לשון לאלתר דתיפוק ליה דקאי בהוצאת וקא מפרש הכנסות וכוה מתישב לשון ומיהו דקאמר תוס' לרמזו שמתוך תירוץ קושיא זו משתלשל ונמשך דוחק לפי ריב"א הקושיא שהקשינו בתחלת הדבור זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רנו בשבועות דף ה' דבור המתחיל רבא אמר יש שמוחקין רב אשי בתירוץ דלעיל וכו' הדבור הזה לע"ד הוא מקושך עם הדבור אשר מעבר לדף המתחיל והא יציאות קתני לפי הפשט משמע דלא פריה וכו' באופן שעלה מדברי התוספות שנה המשא ומתן אינו אלא על מתניתין דשבועות אבל על מתניתין דשבת ליפא קושיא פלל וכיון שכן עשה תימה תוספות בדבור זה באומר יש שמוחקין וכו' שהפוננה לומר שפיון שמוחקין רב אשי נראה ודאי דרבא בא לתרץ מה שבא לתרץ רב אשי וכיון שכן נראה ודאי שאי אפשר לפרש מה שפירשו התוספות בדבור הנזכר וזה דאם איתא שאין על מתניתין דשבת קושיא פלל מי הכניסו לרבא לתרץ תירוץ זה כל פה דחוק באומריו רשיות קתני בהיות לו תירץ מרנוח וזה דשם בשבת שהוא עיקר מתניתין דיציאות השבת שפיר קתני יציאות השבת שתיים שהן ד' בפנים וכו' וכמו שפירשו התוס' דמשפחת כל השמנה בהוצאות וכאן בשבועות נקט שהוא לישנא דשבת משום אגב אלא מדלא תירץ הכי נראה ודאי דקושית והא יציאות קתני קאי בין אמתניתין דשבת בין אמתניתין דשבועות לכן תירצו התוספות ואמרו אין למוחקו בשביל פה דרבא לא קאי אלא לישב מתניתין דקתני יציאות ולא קתני הוצאות וכו' ודוחק זה פולל בין במתניתין דשבת בין במתניתין דשבועות ולכך הוכרח רבא לתרץ מה שתירץ דהא בלאו הכי אם לא מפני זה מי דוחקו לומר כן הא ע"כ תנא הכנסה הוצאה קרי ליה וכו' אלא ודאי ע"כ צריף אתה לומר דלא בא לתרץ קושיא דלעיל ולכך לא נתקרה דעתו באומ' הכנסה הוצאה קרי ליה לדידי נמי אף על גב דלקושיא דלעיל הנה מצי לתרוצי דאגב מתניתין דשבת נקט נמי הקא יציאות השבת שתיים שהן ד' לא תריץ הכי משום דלא בא לתרץ קושיא זו אלא קושיא אחרת דהנה ליה למימר הוצאות זהו נראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: עיין בסימן כ"ה פירוש סוגית בהרת: רנח שאלה ראובן ושמעון היו חייבים ללוי סף מעות ועשו שטר ביניהם לפרוע הסף והוא מידי חדש בחדשו סף מעות וכתוב בשטר שהוא שאם יפטר לבית עולמו לוי הבעל חוב הנז' שאז יהיו פטורים החייבים הנז' מלמת שום דבר ליורשיו והנה פעת נפטר לוי הבעל חוב לבית עולמו וחי למר שבק ובא אלמנתו לגבות שטר פתובתה ותבעת לראובן ושמעון החייבים הנז' אותו הסף שחייבים לבעלה שיפרעו גם לה כמו שהיו פורעים לבעלה נ"ע עד תשלום גביית סף פתובתה מאחר שפל נכסיו שקנה ושיקנה משועבדים לה וטוענים ראובן ושמעון שאותו הסף שהיו חייבים לבעלה נ"ע פבר מחל אותו להם ושיש להם עדי מחילה.

ועוד יש להם עדים שאותו הסף ואותה הקצבה שהיו נותנים לו מידי חדש בחדשו היתה בתורת מתנה והספקה כדי שיעסוק בתורה ילמדנו רבינו הדין עם מי תשובה נראה לע"ד דאפילו לפי טענת ראובן ושמעון שאומרים שפבר מחל להם לוי החוב ושמה שהיו נותנים לו מידי חדש בחדשו לא היה אלא בתורת מתנה מכל מקום חייבים לפרוע לאלמנה עד תשלום הסף שקבלו מידי לוי ולא יועיל להם מתנת לוי ומחילתו וטעמא דמילתא דגרסינו בבתרא פרק חזקת הבתים אמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב גובה ממנו שורו ונתמורו אפותיקי ומכרו אין בעל חוב גובה הימנו מאי טעמא האי אית ליה

קלא וְהָיָה לִית לִיה קְלָא וְלִיחֻוּשׁ דִּילְמָא אַקְנִי לִיה מְטַלְטְלִי אַגְבּ מְקַרְקְעִי וְאָמַר רַבָּא אַקְנִי לִיה מְטַלְטְלִי אַגְבּ מְקַרְקְעִי קְנָה מְקַרְקְעִי קְנָה מְטַלְטְלִי וְכוּ' הֵכָא בְּמַאי עֲסָקִינָן כְּגוֹן שְׁלֵקַח וּמְכַר לְאַלְתֵּר וְלִיחֻוּשׁ דִּילְמָא דְאִיקְנִי הוּא לֹא צְרִיכָא וְכוּ' הֲרֵי שְׂמוּכַח מִתּוּף סוּגְיָא זֹו דְאָרְף עַל גַּב דְּבַעַל חוּב לֹא גָבִי מְטַלְטְלִי דְמִשְׁעָבְדִי כְּדַקְאָמַר שׁוּרוּ אַפּוֹתִיקִי וּמְכָרוּ אִין בְּעַל חוּב גּוּבָה הֵימְנוּ מְפַל מְקוּ' אִם הִקְנָה לְבַעַל חוּב מְטַלְטְלִי אַגְבּ מְקַרְקְעִי גָבִי מְטַלְטְלִי דְלוּקַח כְּדַקְאָמַר קְנָה מְקַרְקְעִי קְנָה מְטַלְטְלִי וְעוּד נּוֹסֵף עַל זֶה דְאָפִי' אֲלֵא הֵיּוּ בְּיַד הַלְוָה הַמְטַלְטְלִין שְׂמַכְר בְּשַׁעָה שְׁלֹוה אֲלֵא שְׂאֲחַר שְׁלֹוה לְקַחֵן אִם פְּתַב לֹו דְקַנְאִי וְדַאקְנָה גָבִי נְמִי מְאוּתָן הַמְטַלְטְלִין שְׁלֵקַחֵן וּמְכָרוּ לְאַחַר שְׁלֹוה וְכֵן פְּסַק הֲרַמְבַּ"ם הַלְכוֹת מְלוּה וְלוּה פָּרְק י"ח ו"ל הַמְלוּה אֵת חֲבִירוֹ סָתֵם הֲרֵי כָּל נְכָסִיו אַחֲרָאִין וְכוּ' עַד הֲרֵי זֶה גּוּבָה מְפַל הַקְרָקְעוֹת שְׁהִיו לְלוּה אַרְף עַל פִּי שְׁהֵן עֵתָה מְכוּרִים לְאַחֲרִים אוּ נְתוּנִים בְּמִתְנָה הוּאִיל וּמְכַר הַלוּה אוּ נָתַן אַחַר שְׁנִשְׁתַּעֲבַד בְּחוּב הֲרֵי זֶה מוּצִיא מִיַּד הַלְקוּחוֹת אוּ מִיַּד בְּעַלִּי הַמְתַּנוֹת בְּד"א בְּקַרְקְעוֹת שְׁהִיו לֹו בְּעַת שְׁלֹוה אֲבָל נְכָסִים הַבָּאִין לֹו אַחַר שְׁלֹוה לֹא נִשְׁתַּעֲבְדוּ לֹו לְבַעַל חוּב וְאִם הַתְנָה עָלָיו שְׁכָּל נְכָסִים שְׂיִקְנָה יִהְיִו מְשֻׁנְעָבְדִין לְהַפְרַע מֵהֶם וְקְנָה אַחַר שְׁלֹוה וּמְכַר אוּ נָתַן הֲרֵי בְּעַל חוּב טוּרְף מֵהֵן אִין כָּל הַדְּבָרִים אַמּוּרִי' אֲלֵא בְּקַרְקַע אֲבָל בְּמְטַלְטְלִין אִין עָלֵיהֶם אַחֲרִיּוֹת אֲפִילוּ מְטַלְטְלִין שְׁהִיו לֹו בְּעַת שְׁלֹוה שְׂמַכְרוּ לְשַׁעָתוֹ אִין בְּעַל חוּב טוּרְף אוּתָן הִקְנָה לְבַעַל חוּב כָּל הַמְטַלְטְלִין עַל גַּב קַרְקַע הֲרֵי זֶה טוּרְף מְאוּתָן הַמְטַלְטְלִין וְכֵן אִם פְּתַב לֹו שְׁכָּל נְכָסִים שְׂאֲנִי עֵתִיד לְקַנּוֹת בֵּין קַרְקְעוֹת בֵּין מְטַלְטְלִין הֲרֵי הֵן מְשֻׁנְעָבְדִין לָהּ וְכוּ' עַד הֲרֵי זֶה טוּרְף אַרְף מִן הַמְטַלְטְלִין שְׁקָנָה הַלוּה לְאַחַר שְׁלֹוה שְׁכָּל תְּנַאִי שְׂבַמְמוֹן קַיִים וְכֵן פְּסַק הַטוּר ח"ה סִימָן ק"ד וְכֵן פְּסַקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים כְּשֶׁמְשַׁעֲבַד מְטַלְטְלִי אַגְבּ מְקַרְקְעִי יֵשׁ לְמְטַלְטְלִי דִין קַרְקַע לְעַנְנֵן שְׁעַבּוּד וְטוּרְפָה מִהַלְקוּחוֹת וּמִמְקַבְלֵי מִתְנָה: וְכִינּוּן שְׁכָּן בְּנִדּוֹן דִּין בֵּינוּן שְׁהַאֲלַמְנָ' זֹו בָּאָה לְגַבּוֹת וּשְׂטַר כְּתוּבָתָהּ בְּיַדָּהּ כְּשֶׁשְׁעַבְדָּהּ לָהּ לֹוי בְּעַלָּהּ מְקַרְקְעִי וְאַגְבָּן מְטַלְטְלִי בְּכָל חֲזוּקֵי סוּפֵר וְגַם כְּתוּב בֵּיהּ דְקַנְאִי וְדַאקְנִי נְמָצָא שְׂמִשְׁעָה רַאשׁוֹנָה נִתְעַבְדוּ כָּל הַנְּכָסִים שְׂבָאוּ לִיד לֹוי לְאַשָׁה זֹו אֲפִילוּ מַה שְׁלֹא הָיָה לֹו בְּשַׁעָתָה כְּנִיסָתוֹ לְחֻנְפָּה שְׁהָרִי כְּתַב הֲרַב הַמַּגִּיד שֶׁם בְּהַלְכוֹת מְלוּה וְלוּה פָּרְק י"ח ו"ל דַּע שְׂאִם שְׁעַבְדָּהּ לֹו מְטַלְטְלִין שְׂיִקְנָה אַגְבּ מְקַרְקְעִי וְהָיָה לֹו מְקַרְקְעִי בְּעַת הַשְׁעַבּוּד אֲפִילוּ מְכָרוּ קוּדָם שְׂיִקְנָה הַמְטַלְטְלִין וְאַחַר כִּף קְנָה הַמְטַלְטְלִים הֲרֵי הַמְלוּה טוּרְף מֵהֵן דְמִשְׁעַת כְּתִיבָה חַל שְׁעַבּוּדוֹ כִּף הַכְרִיחוּ הַמְפָּרְשִׁים ו"ל מִהַסּוּגְיָא הַנּוֹכַר.

הֲרֵי שְׂפַתְב שְׁהַשְׁעַבּוּד חַל עַל הַמְטַלְטְלִין שְׁקָנָה אַחַר כִּף מִשְׁעַת כְּתִיבַת הַשְׂטַר אַרְף בְּנִדּוֹן דִּין שְׁעַבּוּד אוּתָן הַמְעוֹת שְׂבָאוּ לִיד לֹוי אַחַר שְׂנִשְׂאָה הַאֲשָׁה הַנּוֹזְכֶרֶת וְנִתְנָה אַחַר כִּף בְּמִתְנָה לְרַאוּבֵן וְשַׁמְעוֹן כְּבָר הֵיּוּ מְשֻׁנְעָבְדִין מִשְׁעַת כְּנִיסָתוֹ לְחֻנְפָּה לְאַשָׁתוֹ בֵּינוּן שְׁשַׁעֲבָדָהּ אַגְבּ מְקַרְקְעִי וְדַקְנְאִי וְכִינּוּן שְׁכָּן שְׂפִיר טוּרְפַת הִיא אוּתָן הַמְעוֹת מִיָּדָם כְּדִין קַרְקַע שְׁנָתַן הַלוּה לְאַחַר שְׁהַבְעַל חוּב טוּרְף מִיָּדוֹ הַקְרָקַע הַהוּא כְּמוֹ שְׂפַסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים וְהוּא הִדִּין לְמַעוֹת הַלְלוּ שְׁדִין קַרְקַע יֵשׁ לֹו כְּמוֹ שְׂפַתְבְּתִי: וְא"ת הֲרֵי כְּתַב הַטוּר סִימָן ק"ד דְאָרְף עַל גַּב דְּכְשֶׁשְׁעַבְדָּהּ לֹו מְטַלְטְלִי אַגְבּ מְקַרְקְעִי אַז דִּינוֹ כְּמְקַרְקְעִי וְאִם קָדַם הַמְאֻחֵר וְגָבָה מוּצִיאִין מִיָּדוֹ מְפַל מְקוּם כְּתַב שֶׁם וְאִם קָדַם הַמְאֻחֵר וְגָבָה מְעוֹת אִין מוּצִיאִין מִיָּדוֹ שְׁהָרִי מְטַבַּע אִין לֹו סִימָן הֲרֵי דְאָרְף עַל גַּב דְּהַקְנָה מְטַלְטְלִי אַגְבּ מְקַרְקְעִי מְפַל מְקוּם כְּשֶׁגָבָה מְעוֹת אִין לֹו דִין קַרְקַע גְּמוּר וְאִין מוּצִיאִין הַמְעוֹת מֵהַב"ח הַמְאֻחֵר שְׂקָדָם וְגָבָה וַיֵּשׁ לּוֹמ'

שאינן נדון דיין דומה לראיה כולל משום דהתם מיירי בשני בעלי חובות מוקדם ומאוחר וקדם המאוחר וגבה מעות דין הוא דמה שגבה גבה משום דלא ידעי אם אותם המעות באו ליד הלנה קודם שלנה מהבעל חוב השני ונשתעבדו אותם המעות לב"ח הראשון או שמא לא באו לידו אלא אחר שלנה גם מהשני ואז באופן זה חל השעבוד לשניהם בשנה ולכך אם קדם המאוחר וגבה מה שגבה גבה שהרי הדין כן אפילו במקרקעי וכמו שכתב הרמב"ם פ"ק ב' הלכות מלנה ולנה וז"ל הקרקעות שקנה אחר שלנה מבעלי חובות הרבה אף על פי שכתב לכל אחד מהן מה שאני עתיד לקנות משועבד לה אין בהם דין קדימה אלא פלם שוין וכל שקדם וגבה זכה אף על פי שהוא אחרון וכן כתב שם הטור שהטעם דאמרי דמה שגבה גבה הוא משום דהנה ליה כמו לנה ולנה באגב וקנה שזכה התופש בין אם הוא ראשון או אחרון וכמו שכתב בעל התרומות דאין בירור למעות בעדים מתי באו ביד הלנה אם באו לידו קודם שלנה מהשני והלכך אף על פי שהמטבע נקנה באגב מכל מקום חזר דינו כלנה ולנה וקנה שזכה בהם התופש ואם אפשר להתברר הדבר בעדים זכה הראשון והכל לפי ראות עיני הדיין אבל בנדון דיין אין כאן תפישות ב"ח מאוחר אלא שהמעות שהיה משועבד לאלמנה זו הוא ביד ראובן ושמעון ובאינה זמן שבאו מעות אלו ליד לוי הן שהיו בידו בשעה שנשתעבד הן שלא באו לידו אלא אחר כך מכל מקום בשעה שנתנם לוי לראובן ושמעון כבר היו משועבדים לאשתו אגב מקרקעי וכיון שכן גובה אלמנה זו כחובתה מהם: וא"ת אף על גב שזמן הדין יש למטלטלי דינא דמקרקעי לטרון ממשעבדי מכל מקו' מפני תקנת השוק אין גובין ממטלטלי דאם כן אין לה אדם קונה מחבירו חפץ וכמו שכתב הרא"ש בתשובותיו כ"ל פ' דאף על גב שהדין כן דשעבד מטלטלי אגב מקרקעי גובין ממטלטלי אם לא נהגו כן מפני תקנת השוק הולכים אחר המנהג וכיון שכן בנדון דיין אולי צריך להתברר איך הוא המנהג בעיר הזאת בנדון כי האי אי גבי ב"ח אי לא וי"ל דלא עשו תקנת השוק אלא בדבר דשכיח אבל בדבר דלא שכיח לא עשו תקנה ויעמוד הדבר על דין תורה וכן כתב הרא"ש שם בכלל הנזכר בתשובה וז"ל ראובן נתחזק לו שטר חוב על שמעון ונתנו בכתיבה ומסירה ללוי וכשבא לוי לגבו שטר חוב שנתן לו בא נפתלי בשטר שנתחזק לו על ראובן מוקדם לשטר שנתחזק לראובן על שמעון ואומר כי זה השטר שנתן ללוי הוא ממונו של בעל חובו וזכה בו מדין קדימה ולוי משיב כי השטר שנתן לו הוא מטלטלי כי אין גופו ממון ואין בו דין קדימה: תשובה יראה לי שהדין עם נפתלי כיון ששטר מוקדם ושעבד לו ראובן נכסיו מטלטלי אגב מקרקעי היינו משום תקנת השוק שאם לא כן שום אדם לא היה רשאי לקנות חפץ מחבירו מפני שעבוד נושיו אבל בנתינת שטר חוב לא שייך תקנת השוק משום דמילתא דלא שכיחא הוא עם היות שנתנה שחסר לשון מזאת התשובה מכל מקום הפונה גלויה ומפורסמת לומר שעם היות דלא גבי בעל חוב ממטלטלים משועבדים היינו משום תקנת השוק אבל בנתינת שטר חוב לא שייך משום דלא שכיח וכיון שכן בנדון דיין נדאי שהוא מילתא דלא שכיחא שיתן אדם כל המעות והקרון שלו לאחרים ויטיל עצמו על הצבור או יצטרף לבריות ונדאי דלא שייך כאן תקנת השוק ונעמיד הדבר על דין תורה ועוד אפילו נאמר דשייך במילתא דלא שכיחא תקנת השוק כבר כתבתי שכתב הרא"ש שם שאם אין בירור למנהג העיר יעמוד הדבר על דבר תורה ויגבו לבעל חוב מן המטלטלין וכיון שבנדון דיין לא שכיח נמצא שאי

אפשר להתברר הענין איך הוא המנהג וכינן דאי אפשר להתברר נחזור לדין תורה ועוד נראה בעיני דלא עשו תקנת השוק אלא במקר דוקא משום פסיקא דלקוחות אבל במתנה דליכא פסיקא דלקוחות כדאמרינן בגיטין פ' הגזיקין לא עשו תקנת השוק וכן נראה מתוך דברי התוספות בכתובות פרק נערה שנתפתתה על ההיא דבאנשה התקינה הפותב נכסיו לבניו הוא ואשתו נזונון מהם כתבו וז"ל אף על גב דיש מקומות שסברא הוא לחלק בין מתנה למכר כגון בעשה שורו אפותיקי ומכרו פנראה דוקא מכרו אבל נתנו בעל חוב גובה ממנו וכינן שכן בנדון דידן שנתן לוי מעותיו במתנה לראובן ושמעון ולית להו פסיקא ודאי שהדין נותן מקל צד שתגבה האלמנה כתובתה מאותן המעות שניתן להם במתנה לפי שחל שעבודה על אותם המעות משעה ראשונה וכינן שכן חייבים ליתן לה מיז כל שאר המעות שישאר בידם עד תשלום סך מה שקבלו הפל בבת אחת מיז כי אין למקבלי המתנה באותם המעות שום זכות אחר שמת לוי כי חזר וניעור שעבוד דינה משעה ראשונה אף על גב דהתם בהגזיקין על מתניתין דאין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין ואפילו הו זיבורית קאמר בגמרא בעי רב אהדבוי בר אמי במתנה היא תנתתא הוא דעביד רבנן משום פסיקא דלקוחות אבל מתנה דליכא פסיקא לא או דילמא מתנה נמי אי לא דאית ליה הנאה מניה לא יהיב ליה מתנה ומסיק דשעבודא דמתנה כשעבוד דלוקח היינו במקום דליכא פסיקא למלנה אלא או לגבות מבינונית או לגבות מזיבורית ומכל מקום גובה הוא חובו אבל במקום שמפסיד בעל חובו לגמרי כנ"ד ודאי דטריף ממתנה וכן כתב הרב המגיד בשם הרשב"א בהלכות זכיה ומתנה פרק ח' עיינושם וגם פן נראה מתוך דברי רש"י שם שכתב במתנה היאך מי גבי מזיבורית בני חורין או מבינונית משועבדים משמע דאין כאן פסיקא לב"ח דמכל מקו גובה חובו אלא שההבדל הוא או בינונית או זיבורית ומלבד מה שכתבתי כתב הרא"ש פמה וכמה תשובות בכלל פ"ט מעין נדון דידן ראובן היה חייב לשמעון מלנה על פה ונתן כל אשר לו ללוי להפקיע חוב שמעון: תשובה נראה לי בזה דאולינו בתר אומדנא דמוכח וצלל במים אדירים והעלה חרס בידו ואין לה אומדנא גדולה מזו שיתן כל אשר לו לאחרים ויחזור על הפתחים עד יגבה ב"ח מלוי שמקבל מהתנה עוד שם ראובן לנה משמעון מלנה בשטר ושעבד לו כל נכסיו שקנה ושיקנה מטלטלי אגב מקרקעי ואחר כה נתן כל נכסיו לא מקרוביו וכשכא בעל חוב לגבות ממנו נשבע קרובו שהכל שלו תשובה כיון שעבד ראובן לשמעון כל נכסיו מטלטלי אגב מקרקעי דין הוא שיגבה חובו מן המטלטלין שמכר ראובן או נתן כמו שהיה גובה מקרקעי אם מכרם או נתנם אלא שנהגו בארץ הזאת משום תקנת השוק שאין בעל חוב גובה ממטלטי אעפ"י שעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי ובנדון זה שכתב' לא שייך ביה תקנת השוק דאומדנא דמוכח הוא שלהבריח מב"ח עשה דחזקה אין אדם נותן נכסיו לימות ברעב הילכך גובה שמעון מהמתנה שנתן לקרובו בין מטלטלי בין ממקרקעי וישבע מקבל המתנה על דעת ב"ד בלא מרמה וערמה פמה קבל מתנה מראובן ויגבו בית דין את שמעון את חובו וכו': אף בנדון דידן אומדנא דמוכח הוא דלוי לא נתן כל אשר לו לראובן ושמעון ואח"כ חזר על הפתחים פעני המחזר על הפתחים לפרנס לעצמו אלא ודאי לא עשה אלא להבריח הנכסים מהשעבוד של הכתובה או מאיזה שעבוד אחר ולכן צלל במים אדירים והעלה חרס בידו ותגבה אלמנתו כתובתה ממקבלי המתנה ההיא: כל מה שכתבתי הוא לפי טענת ראובן ושמעון

שְׂאוּמְרִים שֶׁפָּכַר מַחֲל לָהֶם הַחֹב הֶרְאִישׁוֹן וּמָה שֶׁנִּתְחַיֵּיבוּ לָתֵת לוֹ הִיָּה בְּתוֹרַת מִתְּנָה מִמֶּשׁ אֲבָל כַּד מְעַיְינֵן בָּהּ שֶׁפִּיר נִרְאָה וְדָאֵי שְׂאִין זֶה אֱלָא פְּרַעוֹן חֹב מִמֶּשׁ שֶׁהָיוּ חַיִּיבִים לוֹ לְלוּי אִם מִכַּח חֲזָקָה הַחַיִּיבִים וְהַשְׁעָבוּדִים הַפְּתוּבִים בְּשֵׁטֶר כְּפִי הַנְּשַׁמְעַת חַיִּיבִים מִמֵּינִים שׁוֹנִים וְדָאֵי מִי שְׁנוֹתָן מִתְּנָה לְאַחַד אִין מִתְחַיֵּיב כֹּל כֶּף עֲלֵיהָ וְעוֹד מוֹכַח מִתּוֹךְ הַתְּנָאֵי שֶׁפְּתוּב בְּשֵׁטֶר שֶׁהִקְנוּ שְׂאָם יִפְטֹר לֹוֹי לְבֵית עוֹלָמוֹ שְׂאֵז יִהְיוּ פְּטוּרִים הַחַיִּיבִים הַנְּזַפְרִים מִלְּתֵת שׁוּם דְּבָר לְיוֹרְשָׁיו דְּבִשְׁלָמָא אִם זֶה הַחַיִּיב הוּא בְּאֵ מִכַּח חֹב שֶׁהָיוּ חַיִּיבִים רְאוּבוּ וְשִׁמְעוֹן וְלוּי וְדָאֵי בְּלֵא תְּנָאֵי זֶה הָיוּ הַיּוֹרְשִׁים זֹכִים בְּחֹב הַהוּא לְכֶף הַנְּזַכְרוֹ לְהַתְּנוֹת שֶׁיִּהְיוּ פְּטוּרִים וּמַחֲל לָהֶם הַחֹב כְּדִי שְׂלֵא יִזְכוּ הַיּוֹרְשִׁים אֱלָא אִי אֲמַרְתָּ שְׂאִינוּ אֱלָא מִתְּנָה שֶׁהָיוּ נוֹתְנִים לוֹ וּמָה צְנוּרָה לְתַנְאֵי זֶה מִי הַכְּנִיסֶם לְיוֹרְשִׁים שֶׁיִּצְאֻ וְהֵלֵא לֹא הָיוּ נוֹתְנִים לוֹ הַמִּתְּנָה הַהוּא אֱלָא לוֹ לְבַדּוֹ בְּעוֹדוֹ בְּחַיִּים וּבְמוֹתוֹ נִפְסְקָה מִתְּנָתוֹ אֱלָא וְדָאֵי אִין זֶה כִּי אִם תְּשַׁלְּוִימִי הַחֹב שֶׁהָיוּ חַיִּיבִים לְלוּי וְנִתְחַיֵּיבוּ לְפָרוּעַ לוֹ בְּאֵן הַהוּא וְרָצָה לְנוֹתֵר לָהֶם שֶׁיִּהְיוּ פְּטוּרִים מִלְּתֵת לְיוֹרְשָׁיו כֹּל וְנִדְקָא לְיוֹרְשָׁיו הוּא דְּפִטְרֶם מִשׁוּם דְּאִין בְּזָה בֵּית מִיחֹשׁ אֲבָל לֹא פְּטֶרֶם מִהַשְׁעָבוּד שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִבְּעַל חֹבּוֹ מִשׁוּם דְּלֹא יִהְיֶה רָשָׁע וְלֹא יִשְׁלַם וּכְמוֹ שֶׁפָּתַב הֶרְאִ"שׁ בְּכַתְּוֹבוֹת פֶּרֶק הָאֲשֵׁה שֶׁנִּפְלוּ לָהּ נִכְסִים וְהִבִּיאֻ מִהֶרִי"ק שֶׁרֵשׁ כ"ב וְנ"ל אֲנִן סִהְדִי דְּנִיחָא לִיָּה שְׂלֵא יִזְכָּה בְּהוּ הַמְּקַבֵּל וְיִשְׂאָרוּ בְּחֻזְקָתוֹ וְיֵאכַל פִּירוֹת נִכְסֵיו עַד שֶׁיִּטְרַפֶּם בְּעַל חֹב וְיִפְרַע חֹבּוֹ מִנְּכִסֵּיו וְלֹא יִהְיֶה רָשָׁע וְלֹא יִשְׁלַם וְכו' עַד וְכֵן פִּירֵשׁ הַה"ר מְאִיר הַלְוִי ז"ל וְשֶׁאֵר גְּדוּלֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת וְכֵן עֵינֵינוּ: כֹּל הַעוֹלָה דְּבָהָא סְלִקִּינוּ וְנִתְחַיֵּיבוּ דְּבִין שֶׁיִּהְיֶה מְעוֹת זֶה מִתְּנָה כְּמוֹ שֶׁשְׁטַעֲנוּ רְאוּבוּ וְשִׁמְעוֹן בֵּין שֶׁיִּהְיֶה פְּרַעוֹן חֹב אֱלֵמֶנֶת לוּי תִּגְבֶּה כְּתוּבָתָהּ מִהַמְּעוֹת אֲשֶׁר בִּיד רְאוּבוּ וְשִׁמְעוֹן אֱלָא שְׂאָם הוּא מִתְּנָה לֹא תִּגְבֶּה כִּי אִם שֶׁיַּעוֹר מִה שֶׁקָּבְלוּ בְּתוֹרַת מִתְּנָה תִּיְכַף וּמִיד וְאִם הוּא פְּרַעוֹן חֹב תִּגְבֶּה כֹּל הַסֵּף הַפְּתוּב בְּשֵׁטֶר בְּהַמְּתָנִי כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּשֵׁטֶר שֶׁהָרִי בְּתוֹרַת הַלְוָאָה בָּא לְיָדָם וְאִינָם חַיִּיבִי לְפָרוּעַ כִּי אִם לְתַשְׁלוּם הַזְּמַן הַהוּא וְהַשְׁעָבוּד הַהוּא נִכְסֵי תַּחַת שְׁעָבוּד כְּתוּבָתָהּ הָאֱלֵמֶנֶה הַנְּזַפְרָת זֶהוּ מָה שֶׁנִּרְאָה לְעַנְיֹת דַּעֲתִי וְאָמַר לִי לְבִי הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִי זֶה"ה: רַנֵּט עוֹד שְׂאֵל הַשְׁוֹאֵל עַל הַעֲנֵן הַנְּזַכֵּר אִם רְאוּבוּ וְשִׁמְעוֹן הַנְּזַכֵּר חַיִּיבִים לְשַׁלֵּם לְאֱלֵמֶנֶה הַסֵּף הַנְּזַכֵּר בְּשֵׁטֶר מִכַּח שְׁבוּעָתָם אִם לֹא יִשְׁלְמוּ ח"ו הֵם נִכְשָׁלִים בְּעוֹנָשׁ הַשְׁבוּעָה שֶׁהָרִי כְּתוּב בְּשֵׁטֶר הַנְּזַכֵּר רְאוּבוּ וְשִׁמְעוֹן נִתְחַיֵּיבוּ בְּחֹב גְּמוּר לָתֵת וּלְפָרוּעַ לְלוּי אוֹ לְבָאֵי כְּחוֹ וְכו' וְעוֹד כְּתוּב נִטְלוּ קִנְיָן גְּמוּר מִעֲכָשְׁוֹ הַחַיִּיבִים הַנְּזַכְרִים וְנִשְׁבְּעוּ שְׁבוּעָה חֲמוּרָה בְּתַקִּיעַת כֶּף כְּרָאוּי ע"ד הַמְּב"ה וְע"ד הַנְּשַׁבְּעִים בְּאֵמַת וְע"ד הַחֲכָם בְּעַל הַחֹב הַנְּזַכֵּר לְגְּמוּר וּלְקִיָּים כֹּל הַתְּנָאִים הַנְּזַכֵּר וְכָל פֶּרֶט וּפְרֵט מֵהֶם כְּרָאוּי בְּלִמֵּי שׁוּם מְרָמָה וְכו' וְהֵאֱמִינוּ הַחַיִּיבִים ה' לְהַחֲכֵם בְּעַל הַחֹב הַנְּזַכֵּר וּלְבָאֵי כְּחוֹ נְאֻמָּנוֹת גְּמוּרָה בְּפִירוּשׁ כְּשִׁנֵּי עֲדִים כְּשִׁרִי וְכו' וְעַל הַשְׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבְּעוּ לְקִיָּים כֹּל הַנְּזַכֵּר מִבְּלִי שֶׁיִּוְכְּלוּ לוֹמַר הַתְּרַת לְנוּ הַשְׁבוּעָה וְכו' הָרִי שֶׁנִּתְחַיֵּיבוּ בֵּין לוֹ בֵּין לְבָאֵי כְּחוֹ בְּשְׁבוּעָה חֲמוּרָה וְגַם הֵאֱמִינוּ לוֹ וּלְבָאֵי כְּחוֹ הֵן בְּעֵנֵן הַפְּרַעוֹן הֵן בְּעֵנֵן הַשְׁבוּעָה: תְּשׁוּבָה כְּבָר כְּתַבְתִּי שֶׁלְעֵנֵן דִּינָא הֵן שֶׁיִּהְיֶה מְעוֹת זֶה הַפְּתוּב בְּשֵׁטֶר מִתְּנָה שְׁנוֹתְנִים עֲתָה מִחֲדָשׁ רְאוּבוּ וְשִׁמְעוֹן לְלוּי כְּמוֹ שֶׁשְׁטַעֲנוּ רְאוּבוּ וְשִׁמְעוֹן הֵן שֶׁיִּהְיֶה חֹב גְּמוּר מ"מ חַיִּיבִים לְפָרוּעַ לְאֱלֵמֶנֶה כְּמוֹ שֶׁכָּבַר כְּתַבְתִּי וְהֵאֲרַכְתִּי אֲבָל לְעֵנֵן עוֹנָשׁ וּמְכָשׁוּל הַשְׁבוּעָה יֵשׁ לְחַלֵּק שְׂאָם הַמְּעוֹת הַזֶּה הַפְּתוּב בְּשֵׁטֶר הוּא מִתְּנָה כְּמוֹ שֶׁהֵם טוֹעֲנִים אִין כָּאֵן לֹא חַיִּיב מְמוֹן וְלֹא חַיִּיב שְׁבוּעָה מִכַּח הַשְׁטֵר הַזֶּה שֶׁמָּה שְׂאִנִּי חַיִּיבִיתִים לְפָרוּעַ אֲפִילוּ שֶׁיִּהְיֶה מִתְּנָה הוּא מִכַּח מָה שֶׁהוֹדוּ שֶׁקָּבְלוּ מְעוֹת מִיד

לוי מקדמת דנא אלא שמתלו להם אבל מפת שטר זה אין להם שום חיוב ממון שהרי כתב הרמב"ם הלכות זכיה ומתנה פרק רביעי ראובן שרצה לתת מאה דינרין לשמעון ואמר ללוי הולך מאה וזו לשמעון הלה לוי ולא מצאו יחזור לראובן מת שמעון בחיי ראובן יחזור לראובן הרי שאפילו בסתם לא יתנם לירשי שמעון כל שפן בגדון דינו שהתנה בפירוש שלא יזכו יורשי לוי מפני שללוי לבדו רצו לתת המתנה ולא לאחר וכינון שחיוב מעות אין פאן אחר שמת לוי חיוב ועונש שבועה נמי אין פאן: אבל אם המעות הפתוב בשטר הוא חוב ממש שהיו חייבים ראובן ושמעון כמו שנופריים דברי אמת היות פן כמו שפבר הוכחתי והאמת יורה דרכו ודאי שחייבים ראובן ושמעון על כל פרטי השטר' לבאי פחו של לוי כמו ללוי עצמו הן בפרעון המעות בכל זמן וזמן הן בחיוב השבועה ולעבך עליה אם לא יפרעו לזמנים הקצובים שהרי השנה לבאי פחו כמו ללוי עצמו ואין לה באי פחו גדול מאלמנה זו שחוב זה משועבד לכתובתה מפת שטר כתובתה שהרי כתב רב אלפס בתשובה הביאה הטור סי' ע"א מי שהאמין בשטר הוא וכל הבאים מפחו מקבלי מתנה נמי באים מפחו וכל שפן אלמנה זו בעלת חוב מוקדם ונשתעבד לה חוב זה דפשיטא ופשיטא דהיא באה מפחו של לוי הנזכר באופן שחייבים ראובן ושמעון לפרוע לזמנים הנזכרים מפת שבועתם ואם לא יפרעו ח"ו הם נכשלים בעונש השבועה ולכן ראוי לכל ירא שמים להורות להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו לזכותם ולהרים מכשול מתחת ידם זהו מה שנוראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רס שאלה ראובן נפטר לבית עולמו וחי לרבנן ולכל ישראל שבק והיה לו אם ושני בני אח אביו של ראובן הנז' שהיו יורשין שהיו שניים לו וקנדם פטירתו צנה מחמת מיתה וזה נוסח לשון שטר הצנאה אנחנו עדים חתומי מטה נכנסנו לבקר את הבחור פלוני ומצאנו אותו מושקב על מיטתו וכו' אף דבריו נכוחים משיב על הן הן ועל לאו לאו וכו' הריני מצוה לפניכם מחמת מיתה שיש לי בשאלוניקי ביז פלוני סף מעות ואני חייב ללוי שני אלפים לבנים שהלנני בהלואת חן וחסד אני מצוה שיפרעו לו משופרי שופרי כל נכסי לפי שעשה עמי חסד שהלנני בשעת דוחקי ושירשו יורשי ממשפח' בית אבי אלף לבני' מנכסי וכל שאר נכסי מקרקעי ואגבן מטלטלי נכסים שיש להם אחריות ושאין להם אחריות הפל נתתי למרה ונאנחה מרת אמי דונה קונפראדה מב"ת לפרוע חובותי ולכלכל את שיבתה מתנה גמורה ושלמה חתוכה וחלוטה גלויה ומפורסמת לכל מתנת עלמין דלא למהדר בה ודלא להשאנה מנה לעלם מעכשיו ומהיום ולאחר מיתה ולא יוכל שום נברא בעולם לא יחיד ולא רבים לנגד ולערער על צנאתי זאת לא בכלה ולא במקצתה זה מה ששמענו מפי פלוני המצוה הנזכר ועתה שאל השואל אם יש ממש בצוואה זו והנכסים אשר ביז האיש אשר בשאלוניקי יתנום לאם הנפטר הנזכר שפך צנה ומצנה לקיים דברי המת או נאמר שהנכסים הנזכרים הם בחזק' היורשים ומה גם עתה שאחד מהם הוא קטן וטענינו ליתמי והאיש אשר הנכסים ביזו מעכבם ותופש אותם בעד הקטן ואשה קרובו פיון שהקטן הוא יורש ראובן הנזכר: תשובה תחלת כל דבר אני אומר שכתב הרא"ש בתשובותיו כלל נ"ט על ענין שראובן הוציא בליטת עלייתו לחוץ וברוח הבליטה מן הצד פתח חלון ובא שמעון שכנו והוציא גם הוא בליטת עלייתו וכו' כתב יכול שמעון לבנות לפני חלונו ומצנה לומר לשמעון שאינו מחוייב להרחיק דהשבת אבדה היא כו' הרי שכתב שהאדם מצוה לגלות

האמת אפילו אצל כל אדם משום השבת אבדה כל שכן בנדון דין במקו' יתום קטן דחייבי' להפך בזכותו ולטעון טענותיו כל מאי דאפשר על הדין ועל האמת: ולכן אני אומר שקנודם שנתקור בדברי צנאה זו אם יש בה ממש או לא אלא שנודה ונאמר שהיא גאוה ומקונימת מכל מקום אין לנו להוציא מחזקת היתום הקטן הנז' חלקו מהנכסים שהרי על הא דאמרינו בערכין פרק שום היתומים אין נזקקין לנכסי יתומים כתב הטור חשו משפט סימן ק"י צנה אביהו ואמר תנו מנה או שדה לפלוני בין אם אמר מנה זו או שדה זו או מנה או שדה סתם נזקקין לנכסיה' אבל מעמידין להו תחלה אפטרופוס להפך בזכותם לראיה אם יוכל לערער ולבטל הצנאה ואם תתקנים הצנאה נזקקין לנכסיהו שהרי אין לחוש לא לצררי ולא לשובר ודוקא שצנה בשטר שכתב בידו תנו מנה לפלוני וניכר שהוא כתב ידו אבל אם צנה בעדים אין נזקקין שאין מקבלים עדות שלא בפני בעל דין וקטן כשלא בפניו דמי וכתב על זה מהררי"ק נר"ו מפל מקום יש לדקדק איך כתב שאם ניכר שהוא כתב ידו שנתקין הוא בעיניו שיהא מקנינים מחיי אביו לפי מה שכתב הרא"ש בתשובה ואפשר לומר שניכר שהוא כתב ידו היינו שנתקנים כתב זה בחיי אביו אי נמי שהדיינים שרואים כתב ידו מפירים שהוא כתב ידו וממילא הוא מתקנים שאין כאן קבלת עדות שלא בפני בעל דין הרי לה שאין נזקקין לנכסי קטן אלא כשכתב המצנה בכתב ידו ונתקנים בחייו או שהדיינים יכירו כתבו ובנדון דין ליכא חד מינייהו אלא עדים שמעידים עתה שפך צנה הנפטר וכיון שכן אין מקבלין עדותם לחייב נכסי הקטן וכן כתב הרשב"א בתשובה הביאה מהררי"ק בס' הגנזך ונ"ל גתחבטו הראשונים היאך אפשר להזקק להם כלל והא קניימא לן אין מקבלין עדים שלא בפני בעל דין וקטן פמי שאינו כאן וכו' וכתב בשם הראב"ד ז' דמנה זה ומנה סתם דאמרי' דנזקקין מיירי כגון שכתב צנאה בכתב ידו תנו מנה לפלוני ואי נמי משפח' לה כגון שצנה ביום בפני שלשה שאם רצו הם עצמם יכולים להיות דיינים כדאמרי' פרק יש נוחלין ויש מפרשי' דכלהו משפח להו כגון שקבלו עדים בחיי האב ולא הספיקו לגמור עד שמת האבוכו: הרי אתה רואה דבנדון דין ליכא חד מנייהו שהרי אין בעדי הצנאה המעידים שנקנסו לבקרו פי אם שנים לבד ה"ר שלמה בכמה"ר שמואל פרנסיש זלה"ה ויעקב כואין וארון וגם שמא צנה בלילה דאין דניו בו באופן שאינ' אלא עדים ואין מקבלין עדותם לחייב את הקטן וכן כתב גם כן בעל ספר התרומות שבכל מקום שפסקנו שנתקין לנכסי יתומים הוא שהב"ד ידעו כל זה אי נמי משפחת לה על ידי שטר שכתב בכתב ידו שיתנו לפלוני וכו' ועוד כתב הטור שם סי' ק"י בשם הרא"ש ובעדי צנאה כתב גם כן שאין מקבלין אותם בפני האפטרופא וכן רבינו ירוחם נתיב כ"ו חלק שלישי כתב ובעדי צנאה אין מקבלין אפילו בפני אפטרופוס ועוד כתב בנתיב כ"ד שטר צנאה אין מקניימין אותה אלא בפני בעל דין ולא דמי לקיום שטרות דעלמא דאמרי' עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עדותן בב"ד דשטר צנאה אינו אלא לזכרון דברים והא דאמר אם אמר תנו נזקקין לנכסי יתומים מיירי דאמר תנו בפני בית דין או שכתב בכתב ידו שטר צנאה תנו כף לפלוני כל זה מדברי הראב"ד וכתב מהררי"ק נר"ו על זה בסימן ק"י מהטור הגנזך מדברי הרב המגיד שכתב פרק י"ז מהלכות מלנה ולנה נרא' קצת שגם הרשב"א סבר כן וזה שכתב הרמב"ם ז"ל שם יורש קטן שהיה שטר חוב לאביו ויצא עליו שובר אחר מימת אביו אין קורעין את השטר וכו' שמא שובר זה מזוניף הוא וכו'

פּתב הָרַב הַמְגִיד שְׁפֶתַב הַרְשָׁב"א וְאַפִּילוּ מִתְקַיֵּם בְּחוֹתְמוֹ וְאַפִּי' מִפִּי הָעֵדִים שְׁאַמְרוּ אָנוּ חֲתֻמְנוּהוּ וְנִקְבַּב יֵשׁ בּוֹ בְּצַד אוֹת פְּלוּנִית אֵין מְקַבְּלִין מֵהֶם לְפִי שְׁאֵין מְקַבְּלִין עֵדִים שְׁלֵא בְּפִנֵּי בַעַל דִּין ע"כ הָרִי שְׁנִרְאָה מִפְּאֵן דְּסֹבֵר כְּהֶרָב"ד וְאַף עַל גַּב דְּהֶרְמַב"ם פּתב פֶּרַק י"ב מֵהֶלְכוֹת מְלֵנָה וְלוֹנָה וְהִבִּיאוּ הַטּוֹר שֵׁם סִימָן ק"י אָמַר תְּנוּ מְנָה זֶה לְפִלוֹנִי אוּ שְׂדָה זֹו לְפִלוֹנִי נוֹתְנִים וְאֵין צָרִיכִים לְהַעֲמִיד לְהֶם אֶפְטָרוֹפּוֹס אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּלֵא פְּלִיג עֲלֵיהּ דְּהֶרָא"ש אֵלֵא בְּמֵאֵי דְקֶאָמ' וְאֵין צָרִיכִין לְהַעֲמִיד אֶפְטָרוֹפּוֹס פִּינּוּ שְׁפִירֵשׁ הַמְּנָה וְהַשְׂדָּה לְאַפּוֹקֵי מְסַבְּרַת הָרָא"ש דְּאַפִּילוּ בְּפִירֵשׁ מְנָה זֹו סֹבֵר דְּמַעֲמִידִין אֶפְטָרוֹפּוֹס אֲבָל בְּמֵאֵי דְכַתְּבַת הָרָא"ש וְדוֹקָא שְׂצוּנָה בְּשִׁטְר שְׁפֶתַב יָדוּ וְנִיפְרָ שֶׁהוּא פְּתַב יָדוּ וְכוּ' אֶפְשָׁר דְּמוֹדָה הֶרְמַב"ם וְהִכִּי נִיחָא טְפִי דְאַפּוֹשִׁי בְּמַחְלֻק' לֹא מִפְּשִׁינּוּ וְאַף עַל גַּב שְׁכַתְּבַת הֶר"ן פֶּרַק אֶלְמֵנָה נִיזוֹנָת וְז"ל וְדְאַמְרִינּוּ דְאַמַר תְּנוּ נִזְקָקִין פְּתַב הֶרְמַב"ן דְּמְקַבְּלִין עֵדִים הִלְלוּ בְּפִנֵּי הָאֶפְטָרוֹפּוֹא דְכָל עֵדֵי צְנוּאָה מִיְלֵי דִיתוּמִים הֵם וְלִיכָא בְּהֶם מְשׁוּם אֵין מְקַבְּלִין עֵדוֹת שְׁלֵא בְּפִנֵּי בַעַל דִּין מְכַל מְקוּם הָרִי כְּמָה גְדוּלֵי עוֹלָם שְׁהִבְאַתִּי סְבָרֵי דְאֵין מְקַבְּלִין וְנוֹכַל לֹאמַר קִים לָן פְּנִתִיָּהוּ לְאַוּקוּמֵי מְמוּנָא בְּחֻזְקַת הַיְתוּם הַקְטָן עַד שְׁיַגְדִּיל פִּינּוּ שֶׁהוּא הַיּוֹרֵשׁ שְׁהַנְכָסִים בְּכָל מְקוּם שֶׁהֵם עוֹמְדִים בְּחֻזְקַת הַיּוֹרֵשִׁים וְלָכֵן עֵדוֹת הַצְנוּאָה אֵינוּ מוֹעִיל פְּלַל נִגְדַּחְלַק הַיְתוּם הַקְטָן עַד שְׁיַגְדִּיל: כָּל מָה שְׁפֶתַבְתִּי הוּא בְּהִיּוֹת שִׁטְר הַצְנוּאָה עֲשׂוֹי פְּתַקוֹן חו"ל אֲבָל כַּד מַעֲיִינּוּ בֵּיהּ שְׁפִיר נִמְצָא שְׁאֵין בּוֹ מִמֶּשׁ וְלֹא מִפְּקִינּוּ מְמוּנָא מְחֻזְקַת הַיּוֹרֵשִׁים בֵּין שְׁיִהְיוּ גְדוּלִים בֵּין שְׁיִהְיוּ קְטַנִּים וְטַעֲמָא דְמִילְתָא שְׁכַתְּבַת הֶרְמַב"ן בְּחִידוּשֵׁיוּ בְּדָף קנ"א וְז"ל וְנִקְטִינּוּ מִתְּנַת שְׁכִיב מְרַע שְׁכַתּוֹב בְּהַ מְהִיּוֹם צָרִיכָה קִנְיָן כְּמִתְּנַת בְּרִיאָ וְלֹא קִנְיָא אֵלֵא בְּקִנְיָן וְאַפִּילוּ כְּתוֹב בְּהַ מְהִיּוֹם וְלֹאחַר מִיְתָה דְלִיכָא לְמִימַר סִימְנֵי לְחַיִּים קְאָמַר וְאֵין זֶה צָרִיף לְפָנִים וְכֵן כְּתוֹב נְמָקֵי יוֹסֵף שֵׁם בְּבִתְרָא פ' מִי שְׁמַת דְּאֵי פְּתַב בְּהַ מְהִיּוֹם אוּ מְהִיּוֹ וְלֹאחַר מִיְתָה בְּעֵי קִנְיָן דְּכָל שְׁמַחֲיִים מְקַנָּה לֹא קִנְיָה בְּדַבּוּר וְלֹא אֶמְרִינּוּ דְסִימְנָא לְחַיִּים קְאָמַר כְּמוֹ כְּשִׂאוּמַר בְּחַי' וּבְמוֹ' דְקֶאָמַר בְּגִמְרָא דְהוּי מִתְּנַת שְׁכִיב מְרַע וְהֵאֵי דְקֶאָמַר בְּחַיִּים סִימְנ' לְחַיִּים וְכַתְּבַת בְּסוּף דְּבָרָיו וְזֶה בְּרוּר בְּעֵינֵי הַמְּפָרְשִׁים וְז"ל וְכֵן רַבִּינוּ יְרוּחֵם פְּתַב נְתִיב כ"ד וְאֵי כְּתִיב בְּהַ מְהִיּוֹם אִם מְתִי אוּ מְהִיּוֹם וְלֹאחַר מִיְתָה צָרִיף קִנְיָן וְלֹא אֶמְרִינּוּ דְבָרָיו כְּכַתּוּבִים וְכַמְסוּרִים דְּמִי וְאִם עֲמַד חוּזַר דְּאִם מְתִי מַחְוֵלִי זֶה קְאָמַר וְכֵן הַסְּפִימוּ הַמְּפָרְשִׁים הָרִי לְהַ שְׁאֵין שׁוּם חוֹלַק עַל דִּין זֶה וְכִינּוּ שְׁפֵן בְּנִדּוֹן דִּידֵן מְצִינוּ שְׁשִׁטְר צְנוּאָה זֹו כְּתוֹב בּוֹ וְכָל שְׁאָר נְכָסֵי מְקַרְקְעֵי וְאַגְבָּן מְטַלְטְלֵי וְכוּ' נְתִי לְאִמֵּי מַעֲכָשָׁיו וּמְהִיּוֹם וְלֹאחַר מִיְתָה וְכוּ' וְכִינּוּ שְׁפֵן נִמְצָא שְׁהִיָּה צָרִיף קִנְיָן וְלֹא קִנְיָא אִימְיָה אֵלֵא בְּקִנְיָן כְּמוֹ שְׁכַתְּבַתִּי וְכִינּוּ שְׁאֵין פְּאֵן קִנְיָן נִמְצָא שְׁלֵא קִנְיָה אִמּוֹ וְנִשְׁאַרוּ הַנְּכָסִים בְּחֻזְקַת הַיּוֹרֵשִׁים בְּכָל מְקוּם שֶׁהֵם: וְאִם תֵּאמַר הָרִי רְאִינוּ שְׁבִתְחִילַת דְּבּוּרוֹ שֶׁל רְאוּבֵן הַנְּפִטָר הַנּוֹ' אָמַר הַרְיָנִי מְצוּנָה לְפָנֵיכֶם מִחֲמַת מִיְתָה וְכוּ' וְדֹאֵי נִרְאָה שְׁאֵין פְּנוּנְתוֹ לְהַקְנוֹת מַחֲיִים אֵלֵא לְאַחַר מִיְתָה כְּשִׁכִּיב מְרַע וְהֵאֵי ק"ל דְּבָרֵי שְׁכִיב מְרַע כְּכַתּוּבִין וְכַמְסוּרִין דְּמִי וְלֹא בְּעֵי קִנְיָן לִיתָא דְהֵאֵי אֶמְרִינּוּ בְּגִמְרָא דְמִתְּנַת שְׁכִיב מְרַע שְׁכַתּוֹב בְּהַ קִנְיָן אוּ אִפִּי' אֵין כְּתוֹב קִנְיָן אֵלֵא שְׂצוּנָה בְּקִנְיָן אֶמְרִינּוּ פִּינּוּ שְׁבִדְרָף בְּרִיאָ הַקְנָה לֹא חִיִּישִׁינּוּ שְׁמָא לֹא גָמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֵלֵא בְּקִנְיָן וְאֵין קִנְיָן סוּדָר לְאַחַר מִיְתָה וְכְמוֹ שְׁפִירֵשׁ הֶרְמַב"ן שֵׁם בְּחִידוּשֵׁיוּ דְהוּי כְּבָרִיאָ שְׁפִירֵשׁ קִנְיָ לְאַחַר מִיְתָה וְלֹא עַכְשָׁיו פְּלַל דְּנִדְאֵי לֹא קִנְיָ וְכוּ' הָרִי שְׁאַפִּי' שֶׁהוּא שְׁכִיב מְרַע וְכַוּוֹנְתוֹ לְהַקְנוֹתוֹ לְאַחַר מִיְתָה אֶמְרִינּוּ דְדִינוֹ כְּבָרִיאָ וְכֵן הֶרְמַב"ם הִלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְּנָה פֶּרַק שְׁמִינֵי פְּתַב אַל תִּטְעֶה בְּשְׁכִיב מְרַע שְׁכַתְּבַת כָּל נְכָסָיו וּפִירֵשׁ שְׁנַתָּן הַכָּל מַעֲכָשָׁיו וְהַקְנָה

מחיים שאין זה מתנת שכיב מרע אלא כשאר כל מתנות הבריאים שאם הגיע השטר ליד המקבל או שקנו מיז הנותן קנה הפל וכו' הרי לה בבירור דאע"ג שהוא שכיב מרע ומצוה מחמת מיתה מ"מ דינו כבריא כשאר מעכשיו ובעי קנן אף בנדון דידן פיון שאמר מעכשיו ומיהיום ולאחר מיתה הוי מתנת בריא ובעי קנן וכיון שלא עשה קנן לא קנתה כלל אמו ונשארו הנכסים פיון ושמת ראובן ברשות היו"רשים ועוד דאף אם נרצה לומר דחשיב מתנת שכיב מרע ולא קני אלא לאחר מיתה באופן דלא בעי קנן מ"מ בנדון דידן לא מהני כלל וטעמא דמילתא שפתיב הרשב"א בתשובותיו סי' תתפ"ב ש"מ שנתן קרקעותיו ואגבן כל נכסיו שלא זכה במטלטלין ובשטרות וזה לשונו לא קנה מפני שלא קנה קרקעות עד לאחר גמר מיתה ונהרי זה כמקנה מטלטלין אגב קרקעות של עצמו שלא קנה וכו' וכן פסק רבינו ירוחם נתיב כ"ד בשמו של הרשב"א: ובנדון דידן הקנה אלו המטלטלין אגב קרקע שכן כתוב בלשון הצנועה וכל שאר נכסי מקרקעי ואגבן מטלטלי נכסים שיש להם ושאיין להם אחריות הפל נתתי למרת אמו וכו' באופן דכל אפיון שוין דבין דחשיבא מתנה זו מתנת בריא בין דחשיבא מתנת ש"מ לית בה משא אי חשיבא מתנת בריא לית בה משא משום דלית בה קנן וכדתבנא ואי חשיבא מתנת ש"מ לית בה משא משום דהקנה מטלטלין אלו אגב קרקע כ"ש דהאמת יורה דרכו שאינו אלא מתנת בריא פיון שאמר מעכשיו ומיהיום ולאחר מיתה וכיון שאין בה קנן לא קנתה מקבלת המתנה והנכסים בכל מקום שהם עומדים בחזקת היו"רשים ומי שירצה להוציא הנכסים מרשות היו"רשים הנזכרי עליהם להביא ראיה זהו מה שנתא' לע"ד ואמ' לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רסא שאלה ראובן אפטרופס יתומי אחיו שמעון השפיר חצר אהד מהיתומי הנזכרים ללוי לזמן ידוע ונטל מעות השפירות ועתה האפטרופס הנז' ראה שלו הנז' הנה מקלל החצר הנז' והנה נמשך מזה נזק ליתומים הנז' בסבת דירתו בחצר על פי עדים נאמנו מאוד אשר על פן ראובן הנז' רוצה להשליך ללוי השוכר הנז' מהחצר הנז' ולהחזיר לו מעותיו ולהקריב ליתומים התועלת האפשרי ולהרחיק הנזק עתה יורנו רבינו מורה צדק הדין עם מי אם יש פח ביז ראובן להוציא ללוי מן החצר או לא ומה' יהיה משפנתו שלימה: תשובה דבר ידוע הוא כי יש פח ביז האפטרופס לעשות בנכסי היתומים לתועלתם ולטובתם פאלו היו הנכסים שלו וכמו שכתב הטור סימן ר"צ האפטרופא רשאי למכור עבדים ושפחות שדות וכרמים וכו' עד הפל לפי ראות עיני האפטרופס שהוא תועלתם וכו' ולא מבעיא אפטרופא שמיונהו ב"ד או אבי היתומים אלא אפי' יתומים שסמכו מעצמם אצל בעל הבית יש לו כל דין אפטרופא למכור ולקנות ולכל דבר כדתנו בגיטין פרק הנזקין ופסק פן הטור סימן ר"צ וכל הפוסקים וכיון שכן נמצא דבנדון דידן השפירות שהשפיר ראובן האפטרופס חצר היתומים ללוי יש לאל ידו לעשותו וכיון שכן פיון שהשפירו לזמן ידוע ונטל מעות השפירות ליומיה שאינו יכול להוציא ללוי עד תשלום הזמן דהא ק"ל שפירות ליומיה מכירה ליומיה דמטעם זה פסקו הפוסקים דאפילו נפל ביתו של משפיר שאין לו מקום לדור ואפילו העני וצריף למכרו לאחר אינו יכול להוציא עד שישלם זמנו כמו שכתב הטור סימן שי"ב וגם הרא"ש בפסקיו פלל צ"ב פסק פן בשם הרי"ף ובעל העיטור וגם כתב הרב המגיד פרק ו' הלכות שפירות בשם הרשב"א על הא דכתב הרמב"ם נפל בית המשפיר שהיה דר בו הרי זה יש לו להוציא השוכר מביתו כתב וז"ל כתב הרשב"א

דוקא בשו"כר סתם שקל שעה זמנו ואינו מחוסר אלא זמן ההודעה אבל לשו"כר לזמן ידוע אינו יכול להוציא תוך זמנו וכן מוכיח בירושלמי וכן פסק רבינו ירוחם נתיב י"ב חלק א': הרי לה דכל הני אשלי רב רב רב סברי דאפי' נפל ביתו של משפיר אינו יכול להוציא לשו"כר עד שישלים זמנו ונדאי דאנו סהדי שלא השפיר זה ביתו אדעתא שיעמוד השו"כר בפנים והמשפיר בחוץ ואפ"ה אמרינן דאינו יכול להוציא משום דשכירות ליומיה מכירה ליומיה אף בנדון דידן אע"ג דהיינו יכולין לומר שלא השפיר האפטרפס החצר ללוי אדעתא שזיק החצר לא בשביל כך יכול להוציא קודם זמנו כי עד תשלום הזמן מכור החצר ללוי ואם מזיק החצר דמים הוא שחייב לוי לשלם הנזק אבל לא לבטל המכר הראשון כי המכר הראשון אינו מתבטל לעולם עד תשלום הזמן אם לא שיתזרז ויקנה השו"כר למשפיר החצר בקנין גמור וכמו שכתב הריב"ש בתשובותיו סימן תק"י עיין שם באופן שהכלל העולה הוא שאינו יכול להוציא מהחצר קודם תשלום הזמן ואם עושה לוי איזה הזיק בחצר חייב לשלמו ומהגם עתה שיתרו בו שלא יזיק שאם הזיק חייב לשלם כמו שפירא מתוך תשובת הרא"ש ז"ל פ"ל פ"ז על לוי שהשפיר בית ושם חיטה באוצר ונתקלקלו פתלי העליה וכו' עיין שם והביאה הטור סי' ש"ז זהו מה שפירא לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רסב שאלה אחרי אשר הוכרתי להכריע על ההפירש אשר נתמנו לדיינים החכמים הר' שמואל טאיטצק והר' משה עמרם יצ"ו בין שתי פתות רבי אליה פהן כת אחת ורבי יעקב גר צדק המכונה פלאמיגני פת שנית ועם היות שאז"ל כל החושף עצמו מן הדין פורק ממנו איבה וגזל וכו' מ"מ להיות שאין מסרבין לגדולים וכדי שלא להשיב פניהם ריקם הוכרחתי להסכים למחמדם ולהיות שאז"ל ויראה הדיין כמו חרב מונחת לו על צנארו וכמו גיהנם פתוח לו מתחתיו וידע את מי הוא דן ולפני מי הוא דן ומי הוא עתיד ליפרע ממנו אם הוא נוטה מקו הדין לכן נפנתי מפל עסקי והתבודדתי וחקרתי ודרשתי עד מקום שיד שפלי הקצר מגעת בכל האגרות והשטרות וההרשאות והגזרות אשר בידי שתי הפתות הנז' אולי יוחנן ה' צבאות להאיר עיני לדון דין אמת לאמתו ומצאתי ראיתי מהשכתב הרא"ש בתשובותיו פ"ל ס"ט והביא כמה וכמה ראיות מן הש"ס דאזלינן בטר אנמדנא דמוכח אפילו להוציא ממון כמו שפירא המעיין שם וגם בכלל ע"ט כתב כי חכמי הש"ס לא הספיקו לכתוב כל העתידות כל שכן הכא שדין גמור הוא כי אין לה אנמדנא דמוכח יותר מזה כו' ועוד כתב בכלל ק"ז ורשאי דיין מןמחה לדון באומדנא דמוכח ואין זה נקרא דברים שבלב מאחר שהיא סברא מוכחת וכו' ושם האריך בענין זה וגם כתב הרמב"ם ז"ל בהלכות סנהדרין פרק כ"ה יש לדיין לדון בדיני ממונות על פי הדברים שדעתו נוטה בהן שהן אמת והדבר חזק בלבם שהוא דין אף על פי שאין ראיה ברורה ואין צריך לומר אם הוא יודע בנדאי שהוא כן שהוא דן כפי מה שיודע וגם מהרי"ק כתב שרש קי"ח דבר פשוט שעל הדיין מוטל לדון על פי האמת שנתאמת אצלו ולא על פי הטענות ולכן קריתי ושניתי ושלשתי השטרות והגזירות והאגרות אשר בין השתי פתות הנזכרות ומצאתי שיש כמה וכמה אומדנות גדולות וידיים מוכחות בלי שום ספק שאין בין השתי פתות הנז' שתי חובות כי אם שחוב הליטרא עצמה ראה רבי אליה הפהן הנזכר לזקפה על רבי יעקב הגר הנזכר כמלנה בשטר כדי שלא יהא נאמן לומר פרעתי מפני שיוכל לומר לו שטרך בידי מאי בעי אבל מעולם לא נתן לו שום זהוב מחדש על הליטרא בתורת הלואה חדשה באופן

ש'אחר ש'יתברר ש'פרע לו רבי יעקב הנזכר דמי הליטרא שוב אין לו לרבי אליה הפהו הנזכר נגד יעקב הגר הנזכר שום תביעה קלה וחמורה ואם כבר לקחו ממנו בטעות חייב להחזיר לו מה שלקח: וטעמא דמילתא משום דמצינו שהליטרא של קאמביו היתה י' לשבט שנת השכ"ט ועברו שנים חדשים עד ה' בניסן ולא פרע הליטרא שהיתה י"ב אלף לבנים ואיך יעלה על הדעת שחזר והלנה לאשפנזים ק"צ זהובים אחרים וכי על הראשונים היו מצטערים ובא להוסיף עליהם וכי תימא שהיה בטוח באשפנזים שיפרעו הליטראש והלא גלוי ומפורסם היה שהיו בחזקת שבורים כבר בזמן שהוא ועוד שר' אליה פהו כתוב בכתב ידו זה פעמים באגרות שהיה שולח לאחיו נ"ע עוד ויש מאנדו אין שטר קי אויאה פי"ג קואנדי לויש אי"גו פריזוש איל חכם ר' משה די ק"צ זהובים עוד באגרת שנית אי ויש מאנדו אנטרו שטר קי טיניאה יו אקי קי אויאה פי"ג קואנדו לויש אי"גו פריזוש איל חכם רבי משה אירה איל שטר די ק"צ סונטא הרי שפוחת ש'תפושם והכניסם בבית הסהר החכם הנז' וכיון שפן איך מלאו לבו לר' אליה הפהו להלוות להם מחדש ק"צ זהובים על י"ב אלפי' אש' שכבר היו חייבים לו אלא ודאי אומדנא דמוכח הוא שאין הלנאה זו אלא מדמי הליטרא' עצמה ורצה ר' אליה הנזכר לזקפה עליו כמלנה בשטר כדי שלא יהיה נאמן לומר פרעתי ועוד שהמלנה הנזכר עצמו מודה בפיו ובשפתיו שאין לשטר זה עקר שאם היה לו עקר והאמת אתו שהלנה לאשכנזי בפועל ק"צ זהובים היה לו לכתוב עוד ויש מאנדו און שטר די ק"צ זהובים קי ליש אינפרישטי מחדש שאז בנדאי היה לבו של אחיו נוקפו ולהשתדל בכל עוז לגבותם ולא נאמר דרף עראי און שטר קי אויאה פי"גו דמשמע דאין בו אלא מציאות העשירה לא מציאות ההלנאה וגם כתב אי ויש מאנדו אנטרו שטר קי טיניאה יו אקי קי או אה פי"גו משמע שהיה לו מקדמת דנא אבל עכשיו אין לו השטר שהוא כיון ששלחו האשפנזים הרשאה לר' שלמה אלימאן ולרבי משה זאלמי יצו' שיפרעו מהנכסים אשר בידם לאחיו ה"ר יום טוב הפהו משמע שהשטר והליטרא הכל אחד שאם היה השטר דבר אחר בפני עצמו עדין יש לו השטר ועדיין עומד ליגבות ומאי האי דקאמר קי אויאה פי"גו וגם קי טיניאה יו אקי: ועוד אם האמת אתו שמחדש הלנה הלנה להם ק"צ זהובים איך מלאו לבו של רבי אליה לתת מעותיו על קרן הצבי לשלוח השטר לקושטאנדינה בלי הטפסת בית דין וקיומו משום אונסא דאורחא שזהו מעשים בכל יום שאפי' תינוקות של בית רבן יודעים אותו וגם שלחו בלי שום הרשאה שירשה לשום אדם לגבות השטר שהוא ומה יועיל לו שליחותו דיקלי למימר לאו בעל דברים דידי את בשלמא הליטרא די קאנביו סמך על ההרשאה ששלחו האשפנזים לרבי שלמה אלימאן ורבי משה זאלמי יצ"ו שנתנו להם רשות שינתנו מהנכסי' להחכם ה"ר יחיאל אנבי יצ"ו כל מה שיאמר על פי דבורו הקל כמו שכתוב וחתום בשטר ההרשא' וגם סמך על הליטרא השנית והשלישית שנשאר בידו כמו שהודה בפני עתה שנשארו בידו אבל בשליחות השטר חוב על מי סמך על משענת הקנה הרצון אלא ודאי ידים מוכיחות שהשטר והליטרא' הכל אחד וכיון שנתפרע' הליטרא כמו שמודה החכם רבי יחיאל הנזכר שוב אין לו לרבי אליה הפהו שום תביעה על האשפנזי' הנזכרים ועוד אני רואה בנדון זה שזה רבי אליה פהו חזר אחרי עקיפין ולטעון טענות אשר הוא יודע באמת ובתמים שאינם כן וזה כי שטר הרשאת האשפנזים אשר הרשו לרבי שלמה אלימאן ולר' משה זאלמי יצ"ו למסור

הנכסים ביד החכם ה"ר יחיאל נכתב ונחתם ד' לתשרי ובו ביום פתב איגרת לאחיו וזה לשונו איל שטר די לוש ק"צ זהובים קי ווש מאנדי אי לה לוטרא שי נון לה אובייריש מינישטיר קי לוש מאנדייש לואיגו פורקי מי אינפורט' אויזאמי לואיגו שי קובראיש או לוקי האזייש הרי שצנה שיכתבו לו מיד ואחר שעבר שנה וחצי חזר ותבע בבית דין אותה הליטרא שהרי גזרת הדיינים החכם כר' משה עמרם ורבי אהרן אביית יצ"ו נכתבה כ"ט לחדש שבט משנת השל"א שטען ותבע רבי אליה הנזכר הליט' הנזכר מסוף מאתי' זהובי' ואיך תבע כף ונהלא יש שנה וחצי שהלכה ההרשא' ליפרע מהליטרא שם בקושטאנדינה ואיך בכל הזמן שהוא לא ידע שנתפרע' הליטרא כצונא'תו שיכתבו לו תכף וגם לא ידע שלא היתה סף הליטרא כל כף כי אם קל"ג זהובים כמו שכתב החכם כה"ר יחיאל יצ"ו כי ככחו עתה שכתב האמת פחו אז אלא ודאי נראה מתוך דבריו שהלך בעקיפין: ועוד מי יתן ואדע מה היא הפונה במה שכתב בשתי אגרות ונ"ל אי ווש טורנו אה אישקריביר קי שיינדו קאזו קי איל די"גו שטר אי לה ליטרה די קאנבייו נו אובייריש די מינישטיר פורסדה מינטי קיימי לו טורנאשייש אה מאנדאר לואיגי פורקי מי אינפורטה שצריף לדקדק מה ר"ל נון אובייריש מינישטיר אם רוצה לומר שאינו יכול לגבות בהם זה אי אפשר כי צריכים גם לגבות בהם אלא שאינו יכול לגב' עמהם ועוד מה צורה לומר פורקי מי אינפורט' פשיטא פשיטא שאם גביות החוב תלוי בהם מי לא ידע בכל אלה קי אינפורטה ואלא ודאי נראה מתוך לשונו באומרו נו אובייריש מינישטיר כלומר שזולתם יפרעו לה ובפרט להיות ששלחו הרשאה האשפנזים שעל פי דבורם הקל מהחכם ה"ר יחיאל ואחיו על ה"ר אליה הנזכר יפרעו להם כל מה שיאמרו שחייבים להם ולכן גמר בדעתו לומר ודאי שזולתם יפרעו החוב ואם השטר חוב הנה חוב חדש בפני עצמו איך יצו ייר שזולת השטר יפרעו הסוף מהשטר ונהלא בהרשאה היתה אינו רמוז כלל ועקר החוב שהוא אלא ודאי נראה שהשטר והליטרא הפל דבר אחד ועוד נראה מתוך דברים אלו ומתוך כתבו זה היותו הולך בעקיפין שצנה שאחר שיגבה חוב הליטרא יחזור לו הליטרא פורקי מי אינפורטה להמציא טענות פונבו' כמו שסופו הוכיח על תחילתו: ועוד בר מן דין החכם ה"ר משה עמר' העיד בפני בתורת עדות בפני ה"ר אליה פהן התוב' הנזכר איך כשעמד בדין ה"ר אליה הנז' בפניו ובפני הנבון ה"ר אהרן אואיור הודה ה"ר אליה הנזכר שהשטר חוב והליטרא הפל דבר אחד ושלא הנה חוב חדש ונדאי דארף על גב דאינו נאמן כבתרי מפל מקום היא אמתלאה גדולה ואומדנא דמוכח לקיים כל מה שכתבתי אבל אם ה"ר אהרן הנזכר גם פן יעיד כף ודאי דפשיטא ופשיטא שהם נאמנים אע"ג דאיכא עדים המכחישין להם כמו שכתב הטור ח"ה סימן כ"ג וגם הריב"ש סימן ש' ואע"ג דאיכא נאמנות בשטר כשני עדים כבר כתב הטור סימן ע"א שאם יעידו בפנינו הודה שנתפרע נאמנים דהודאה מילתא אחריתי הוא כל שכן בנדון דידן שאין העדים מעידים על הודאת פרעון השטר כי אם על הודאתו שהשטר והליטרא הפל אחד וזה ודאי מילתא אחריתי היא שפרעון השטר ממילא קאתי כשהוא מודה שנתפרע מהליטרא כ"ש דבנדון דידן אפילו לדעת רבי ישעיה שהביא הטור שם דאפילו להודאה נמי פסולין כבר כתב דנהי שהתנה שלא יהיה עדים נאמנים על בית דין לא התנה וכו' וכיון שהחכם ה"ר משה עמרם וכ"ר אהרן אביוד הם היו דיינים והודה בפני ב' שהשטר והליטרא הפל אחד פשיטא ופשיטא דנאמנים יותר מהעדים אפי' יכחישום

כ"ש דָּבַר מִן דִּין כְּבָר הוֹכַחְתִּי מִכַּמָּה טַעֲנוֹת שִׁדְדִים מוֹכִיחוֹת וְהֶאֱמַת יוֹרָה דְרַכּוֹ הָיוֹת הֶאֱמַת שְׁהִשְׁטַר וְהִלִּיטְרָא הַפֶּל אֶחָד וְאֵע"ג דְּלִפִּי זֶה נִמְצָא הַשְׁטַר בְּטַל וְאַנּוּן ק"ל דִּישׁ לָנוּ לְתַלוֹת בְּכָל מָה שֶׁאֶפְשָׁר לְהַחְזִיק הַשְׁטַר בְּכֶשֶׁר כְּמוֹ שֶׁפָּתַב הָרָא"ש בְּתַשׁוּבוֹתָיו פֶּלֶל ס"ח סִימָן ט' וְגַם הָרִיב"ש סִימָן תי"ג יֵשׁ לוֹמַר דֵּהִינּוּ דְוָקָא בְּעֵנְיָן שְׂאֵם הֵינּוּ אוֹמְרִים יָד בְּעַל הַשְׁטַר עַל הַתַּחְתּוּנָה הִיָּה הַשְׁטַר פֶּסוּל כִּהְיָא דְאִמְרִינּוּן שְׁטַר לְזַמְנֵנוּ פְּתוּב בְּשַׁבַּת אוֹ בְּעֶשְׂרֵה בְּתַשְׁרֵי שְׁטַר מְאֻחָר הוּא וְכֶשֶׁר דְאֵם לֹא הֵינּוּ אוֹמְרִים כִּן אֱלָא שְׁהַקְדִּימָהוּ הִיָּה פֶּסוּל הַשְׁטַר כְּמוֹ שֶׁפָּתַבּוּ שָׁם אוֹ כְּמוֹ מִי שֶׁנִּתְחַיֵּיב לְתַת סָף כֶּף לְאַחַר הַפְּסַח וְלֹא פָּתַב לְאַחַר הַפְּסַח הַב"ר דְאִמְרִינּוּן שְׁיֻבְנוּ אַחַר הַפְּסַח הִבָּא רֵאשׁוֹן דְאִי לֹא אִמְרִינּוּן הִכִּי אֱלָא אַחַר הַפְּסַח הִבָּא אַחֲרוֹן נִמְצָא הַשְׁטַר נִפְסָד לְגַמְרֵי וְלָמָּה נִכְתַּב הַשְׁטַר שְׁלֵעוּלָם לֹא יָבֵא לִידֵי גְבִיָּיה: אֲבָל בַּנ"ד לְעוּלָם הַשְׁטַר הוּא בְּחֻזְקַת פֶּשֶׁר וְנִכְתַּב בְּזַמְנֵנוּ לְגַבּוֹת הַסָּף הַפְּתוּב בּוֹ אֱלָא שְׂאֵנוּ אוֹמְרִים מִתּוֹךְ מָה שֶׁפָּתַבְתִּי שְׁהַסָּף הַהוּא וְהַחֹב הַהוּא הֵם דְּמֵי הִלִּיטְרָא מִמֶּשׁ לֹא חוֹב חֲדָשׁ וְנִכְתַּב שְׁטַר זֶה כְּדִי לְהַעֲמִיד חוֹב הִלִּיטְרָא כְּחוֹב שְׁטַר פְּתוּב וְחֻתוּם בְּעֵדִים דְאֵלִים טְפִי לְכַמָּה אֲנָפִי וְכִינּוּן שְׁנִתְבָּרַר שְׁנִתְפָּרְעוּ דְּמֵי הִלִּיטְרָא נִמְצָא חוֹב הַפְּתוּב בַּשְׁטַר פְּרוּעַ דְּכָל שְׁטַר לְפָרְעוֹן קִיָּמָא וְלֹא נִפְסַל הַשְׁטַר בְּזֶה אֱלָא שְׁנִפְרַע וְאֵע"ג שֶׁפְּתוּב בַּגְּזֵרַת הַדִּינִינִי הַחֲכָם רַבִּי מִשֶּׁה עֵמְרָם וְה"ר אֶהְרֹן הַנִּזְכָּר שִׁיפְרַעוּ רַבִּי מִשֶּׁה גֵר צָדֵק וּבְנוֹ רַבִּי יַעֲקֹב סָף כֶּף בֵּין פְּרַעוּ מַעוֹת שָׁם בְּקוֹשְׁטַטְנֵינָא בֵּין לֹא פְרַעוּ בְּכָל אֲנָפֵן יִפְרַעוּ הַחֹב הַנִּזְכָּר וְכו'" כְּבָר טַעַן רַבִּי יַעֲקֹב ע"ז וְהוּא שְׁמַעוּלָם לֹא עָלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁפְּרַעוּ שָׁם בְּקוֹשְׁטַטְנֵינָא עַל הַדִּין וְעַל הֶאֱמַת לְהָיוֹת שְׁנִתְחַיֵּיב שָׁם בַּב"ד הַנ"ל לְהַחְזִיר וְלְתַת הַר' אֵלֶיָּה הַנִּזְכָּר כֹּל הִלִּיטְרָאשׁ רֵאשׁוֹנָה וְשִׁנְיָה שְׁלִישִׁית תִּיקַף וּמִיד כְּמוֹ שְׁרֵאִיתִי פְּתוּב וְחֻתוּם מִיד הַחֲכָם הַר' מִשֶּׁה עֵמְרָם וְלָכֵן חֲשַׁבְתִּי דְרַכִּי אִם לֹא פְרַעוּ שָׁם בְּקוֹשְׁטַטְנֵינָא הָרִי טוֹב וְאִם פְּרַעוּ נִמְצָא שֶׁפְּרַעוּ שְׁלֹא כְּדִין שְׁהָרִי הִלִּיטְרָאשׁ יִהְיֶה בִּידֵי וְנִמְצָא בְּוֹדָאֵי שְׂאֵנִי פְּרַעְתִּי וְלָכֵן עַל אֵיזָה סַמָּךְ פְּרַעוּ שָׁם חוֹבִי וְאוֹכַל לְחַזֵּר וְלִטְעוֹן כְּנֶגֶד מִי שֶׁהִיָּה הַנְּכָסִים בִּידוֹ שֶׁר' יַעֲקֹב הַנִּזְכָּר לֹא רָאָה וְלֹא יָדַע מִהֶהְרֵשָׁאָה הַנ"ל וְגַם טַעַן כְּשֶׁרָאָה שֶׁהָיוּ תוֹבְעִים מִמֶּנּוּ קְרוֹב לַכ"ד אֲלָפִים לְבָנִים מִהִלִּיטְרָא וְהַשְׁטַר וּבַעֲת הַהִיא לֹא הִיָּה לוֹ שׁוּם רָאִיָּה לְכַרֵּר וְלִלְבֹן הָעֵנְיָן וְגִזְרוּ עָלָיו לְתַת סָף מוּעָט פְּחוֹת מִה' אֶלְף אֲשֶׁפּוֹרֵשׁ סֶבֶר וְקַבִּיל עַכְשָׁיו שְׁבִירָר שְׁמִי שֶׁפְּרַע שָׁם בְּקוֹשְׁטַטְנֵינָא פְרַע כְּדִין לְהִי שְׁשַׁלַּח לוֹ הַר' אֵלֶיָּה כִּהֵן הַנִּזְכָּר הִלִּיטְרָא נִמְצָא שְׁחֲתָךְ זָרוּעוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב הַנִּזְכָּר וְאִין לֹאֵל יָדוֹ לְתַבְּנֹעַ מִמִּי שֶׁהָיוּ הַנְּכָסִים בִּידוֹ וְגַם נִתְבָּרַר מִכָּל מָה שֶׁפָּתַבְתִּי שְׁהַשְׁטַר וְהִלִּיטְרָא הַפֶּל אֶחָד עַכְשָׁיו לְקַתָּה מִדַּת הַדִּין שְׁלָמָה יִפְרַעוּ מִנְּכָסָיו חוֹב אֶחָד שְׁנֵי פְעָמִים שְׁהָרִי הַקִּנְיָן וְהַשְׁבוּעָה מְאוּתָהּ הַגְּזֵרָה הַפֶּל הִיָּה בְּטַעוֹת בְּאֲנָפֵן שֶׁעָלָה מִכָּל מָה שֶׁפָּתַבְתִּי שֶׁהָדִין הוּא עִם רַבִּי יַעֲקֹב הַגֵּר הַנִּזְכָּר וְהִיָּה חֲזִיב רַבִּי אֵלֶיָּה כִּהֵן לְהַחְזִיר לוֹ לְרַבִּי יַעֲקֹב כֹּל מָה שֶׁגָּבָה כָּאֵן בְּשֶׁאֲלוֹנִיקֵי אֲבָל לְהָיוֹת שְׁרֵאִיתִי הַרְשׁוּם כְּתַב אֶמַת אֲשֶׁר כְּתַב הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַר' יַחִיאֵל אֲנָכִי יצ"ו וְז"ל סוֹף דְּבַר אֲדוֹנֵי הָאֶרֶץ זֹאת אֶגִּיד לְרוֹמְמוֹתְכֶם כִּי אֲנָכִי נִפְרַעְתִּי מִן הַנְּכָסִים הַנִּזְכָּר וּמִן הַר' יַצְחָק הַנִּזְכָּר בְּפָחוֹת וְיִתֵּר כֹּל הַקַּל"ג פְּרָחִים הַנִּזְכָּרִי אֲשֶׁר הָיוּ חֲזִיבִים לִי וְאֵף כִּי אֶפְשָׁר הַנְּכָסִים יִהְיָ שְׁוִיּוֹתָם אוֹ מְעַט וְכַדוּמָה אֲנָכִי מַעֲתָה מְחַלְתִּי מְחִילָה גְמוּרָה אֶל הַשְּׁוֹתְפִי כו' הָרִי שְׁנִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרָיו שְׁלֹא נִתְפָּרַע לְגַמְרֵי הַקַּל"ג פְּרָחִים מִנְּכָסֵי ר' יַעֲקֹב הַגֵּר הַנִּזְכָּר וְגַם רֵאִיתִי מָה שֶׁאָמְרוּ ז"ל הִבִּיאוּ הַטּוֹר סִי"ב וְכָל דִּינֵן שְׁעוֹשֶׂה פְּשָׁרָה תְּמִיד הָרִי זֶה מְשׁוֹנֵבַח וְעָלָיו נֶאֱמַר אֶמַת וּמִשְׁפָּט שְׁלוֹם שֶׁפָּטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם אֵיזָהוּ מִשְׁפָּט שִׁישׁ בּוֹ שְׁלוֹם זֶה פְּשָׁרָה לָכֵן

גזרתי אומר שמפול הגזרה אשר גזרו הדיינים הראשונים שגזרו שיפרע רבי יעקב הגר לר' אליה הפהן ד' אלף תת"ק אש' וכנראה לעת פזאת קבל רבי אליה הפהן ג' אלף תק"י אש' גזרתי אומר שישארו ביד רבי אליה פהן שנים אלפים לבנים ואלף תק"י לבנים הנשארים יחזיר לרבי יעקב הגר ועם זה כל אחד ואחד מהם על מקומו יבא בשלו' זהו מה שנר' לע"ד ואמ' לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רסג שאלה ראובן שגפטר לבית עולמו והניח בנים מאשתו ראשונה אשר מתה בחייו ונשא אשה אחרת והניח ג"כ בנים מהאש' שניה אשר היא עדין בחיים ועזב קרקעות שיעור לגבות מהן שתי כתובות נשיו ויותר ג"כ מהקרקעות לירשם דין ירושה ומנהג העיר הוא להגבות שתי כתובות מכל מי שהניח בנים דכרין משתי נשים בין מקרקעות בין ממטלטלין יורנו מורינו אם יגבו בני הנפטרת ג"כ כתובת אמם אם לא: תשובה בענין כתובת בנים דכרין רבו המחלוקת בין הפוסקים ממינים שונים דאיכא מאן דאמר שאין כתובת בנים דכרין נוהג עתה כלל לפי שעקר התקנה היתה כדי שיתן אדם לבתו כבנו ועכשיו נוהגים לתת להן יותר ויותר ואפי' מאן דסבר דנוהג' איכא דאמרי דווקא במקרקעי אבל לא במטלטלי משום דעיקר התקנה אמקרקעי היתה ולא אמטלטלי ואיכא מאן דאמר דנגבית אפי' ממטלטלין אחר שתקנו הגאונים דכתובת' נגבית ממטלטלי ה"ה לענין כתובת בנים דכרין ונוסף על זה שכותבין בכתובו' מטלטלי אגב מקרקעי דנדאי שראוי לגבו' כתובת בנים דכרין מן הדין אפי' ממטלטלי וכמו שפסק הריב"ש בתשובו' סי' ק"ו ועוד איכא פלוגתא כשמתה אחת בחייו ואשתו שניה קיימת אחר מותו איכא מאן דאמר דאין כאן כתובת בנים דכרין וכמו שכתבו הרא"ש בשם ר"ח ז"ל בפסקיו פרק מי שהיה נשוי באופן שרבו כמו רבו המחלוקות בין הפוסקים: אבל בנדון דידן כפי הנחת השאלה נראה נדאי שראוי הוא שיגבו בני הנפטרת כתובת אמם כתורת בנים דכרין מכמה טעמא.

נדא שהרי כתוב בשאלה שהוא מנהג העיר לגבות כתובת בנים דכרין וכיון שהוא מנהג פשיטא דאזלינן בטר מנהגא וכמו שהאריף מהררי"ק ז"ל בש"ש ט' דאין לשנות ממנהג המקום אפילו שאין למנהג ההוא שרש על מה שייסמכו ואפי' במקום איסור שבות כמו ריקוד ביום טוב וכו' או ברכה שאינה צריכה וכו' כמו שהאריף שם כל שכן בנדון דידן שהמנהג הזה יש לו שרש גדול על מה שסמכו לאשר ולקיים דין התקנה ותנאי כתובה דבנים דכרין ועוד אפילו לא הנה ידוע מנהג העיר ראוי לגבות כתובת בנים דכרין מן הדין כיון שרוב הפוסקים ראשונים גם אחרונים מסכימין דכתובת בנים דכרין נוהגת עכשיו כמו שהביא הטור ו' העזר סימן קי"א רבינו האי ז"ל והרמב"ם וריב"א ורבינו שמשון ורי"ט והרמ"ה והרא"ש וגם הריב"ש בתשובותיו סי' ק"ו כתב בשם רב שרירא גאון וגם הנשיא הרב אלפרגלוני ז"ל שנוהגת כתובת בנים דכרין ומגבינן לה וגם הביא דברי רבי דוסא גאון ז"ל שכתב ח"ו שתעקר כתובת בנים דכרין ויש בה תקנה גדולה זו אלא שאנו לא הגבינו מעולם כתובת בנים דכרין ולא ראינו אחים בני כמה אמהות שתבעו בה ואלו בא אדם לפנינו ותבע בה היינו מגבין אותה וכן העלה מר רב דוסא הנזכר וכן הנגיד רב שמואל הלוי ז"ל וגם הרי"ף ז"ל שרגיל בכל מקום תקנו' הגאונים הביא כל דיני כתובת בנים דכרין האמורים במשניות ובגמרא ולא הזכיר שתקנו גאונים שם דבר כנגד זה וכן הרמב"ם ז"ל וה"ר יצחק בן גיא ז"ל גם כן כת' שנוהג' בזמן הזה וכן פסק הריב"ש ז"ל שם הלכה למעשה שאם יבא אדם לתבוע אותה מגבין לו על פי דין הש"ס

ע"כ הרי לה פמה וכמה אשלי רב רב רבאי וכתראי דסברי דנוהגת בזמן הזה ומגבינו לה למאי דתבע לה על פי דין הש"ס וכינון שכן בנדון דידן דאיכא מותר דינר על שתי הפתובות ממקרעי ודאי דמגבינו להו לבני הראשונה הנפטרת פתובת אמם: ואף על גב דבנדון דידן אשתו השנייה קיימת וכתב ר"ח דבנדון פי האי ליפא פתובת בגין דכרין וכמו שפתבתי לעיל כבר כתב שם הרא"ש בפסקיו שהרבה גאונים דחו דבריו בטענו' עצומות דדייקי מתניתין דקתני שנייה וירושיה קודמין וכו' כמו שהאריה שם ועוד שהרב המגיד הלכות אישות פ' י"ט הביא סברת ר"ח וכתב ואין זה עיקר אלא בכל גוונא נוטלים בני הראשונה וכן העלו הרמ"ב ומהרש"פ"א ז"ל וגם הר"ן פסק בן הרי לה הגאונים והרמ"ב ומהרש"בא והרב המגיד והרא"ש והר"ן פולם חולקים על סברת ר"ח ולא שפקינו כל הני ברבבתא ועבדינו פייחידא ועוד בר מן דין לפי מה שהונח בשאלה אפשר דאפילו ר"ח מודה בנדון דידן דגובין בני הראשונה פתובת אמם וטעמא דמילת' שכת' שם הרא"ש על סברת ר"ח וז"ל וטעמא דמילתא משום דאינצויי פי הא ודאי חיישינו לפי שאין בני השנייה נוטלין פלום אלא אמן ובני הראשונה נוטלין כל הנכסי' והם יוצאים נקיים מהם לגמרי הרי דדייק בלישנייה אין נוטלין פלום וגם יוצאים נקיים לגמרי משמע טעמא משום שיוצאים נקיי' לגמרי הא לאו הכי כגון בנדון דידן שיש נכסים יותר ויותר על שתי הפתובות כמו שבא בשאלה באופן שאין יוצאין בני השנייה נקיי' בלא פלום שהרי חולקין עם אחיהם בני הראשונ' המותר ודאי דאפילו ר"ח ז"ל מודה שגובין בני הראשונה פתובת אמם מתקנת בגין דכרין פלל העולה מהדברים דבה סלקינו ונחתינו שבני הנפטרת יגבו פתובת אמם על הדין ועל האמת זהו מה שראיה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: רסד במוטב תלתא פחדא הוינא יתבון נחנא פי דינא דחתומן לתתא פד אתא גדמנא כה"ר אברהם דינוח ואחר האיומים והגזומים הראויים להעשות קם על רגליו והעיד בתורת עדות על נפשו ועל יהדותו ואמר איך הוא דבר אמת כזה יותר משתי שנים נמצא הוא בבית פי"רמוזה משונדכתו של רבי יעקב קריאדו ונמצא שם ר' יעקב קריאדו עם משונדכתו פי"רמוזה יחד ובפניו הוציא רבי יעקב קריאדו שלשה לבנים נקראים אשפרוש ואמר בפניו למשונדכתו פי"רמוזה קיירו ויר שי מי קייש בגין קייש ריסויר אישטוש טריש אשפרוש פור קדושין והשיבה היא ריסיבולוש פור קדושין וקבלה אותם מידו כדברים האלה העיד בפנינו כר' אברהם דינוח בתורת עדות ובאותו מעמד אתא גדמנא כר' יהודה חיים ואחר האיומים והגזומי' הראויים להעשות קם על רגליו והעיד בתורת עדות ואמר איך הוא דבר אמת פי זה כמו שתי שנים ומחצה או יותר נמצא הוא בבית משונדכתו של ר' יעקב קריאדו העומדת בבית האיש המכונה שאביו והיה שם רבי יעקב קריאדו עם משונדכתו ובפניו הוציא ר' יעקב קריאדו שלשה לבנים ויאמר למשונדכתו טומה פי"רמוזה איטוש טריש אש' פור קדושין והיא קבלה אותם מידו וצחקה ואמרה לאשתו של אביו הנ"ל מירה קי מידה טריש אש' פור קדושין והשיבה לה האשה הנז' קיטי שידה נז איש טו איפוזו כדברים האלה העיד בפנינו כ"ר יהודה הנז' בתורת עדות ואנו שאלנו לזה ר' יהודה הנז' אם נמצאו שם עדים אחרים שראו ענין הקדושין האלה ואמר שנמצאו שם שני אנשים אחרים האחד שמו יוסף פולאשטרו שהלך לו לצפת תו"בב והאחר שמו יוסף שהלך לו לאנדרינפולה כל זה העידו בפנינו העדי' הנ"ל בתורת עדות אחר האיומים והגזומים הראויים להעשו' ולהיות

לעדות ולראיה פתבנו וחתמנו שמותינו פה היו' יום רביעי בשבת כ"ט לחדש שבט משנת
הש"ל לב ליציאה בשאלוניקי וקניי: תשובה כבד פתבתי ופסקתי כמה וכמה פעמים על
נדון פי האי דידים שאין מוכיחות דלא הוינו ידים כלל בהסקמת כמה וכמה גבירים
כבירים אבירים רבני התורה אשר בעיר הזאת וטעמא דמילתא פיון דאיכא כמה וכמה
אשלי רב רב דסברי הכי והם הרמב"ן והרשב"א והרא"ש ובנו הטור סי' פ"ז העזר פסק
כן וגם הר"ן פתב יש מי שאומר דאף על גב דקנימא לן דידים שאינם מוכיחות לא הוינו
ידים אפילו הכי לענן גיטין וקדושין אזלינו לחומרא והוינו לה ספק מקודשת והוא דחה
דבריו ופסק דאי לא אמר לי פשיטא דלא הוינו ידים כלל וגם רבינו ירוחם פתב בנתיב
כ"ב יש מפרשים דכל היכא דלא אמר לי בקדושין לא אמר כלום ואינה צריכה גט
ומותרת לכל אדם ולכהן וכן נרא' עיקר וכן נראה שהוא דעת הר"ף והרמב"ם שפתבו
סתמא הרי את מקודשת לי הא לא אמר לי אין חוששין לו כמו שדייק הרא"ש מדבריהם
וה"ר יוסף ו' לב בתשובותיו פתב בשם רבני פרובינצה והיה א' מהם הה"ר יצחק קמחי
שהיה הרשב"א מכבדו ומנשאו בתשובותיו ומתוה שאלותיו היה נזכר שהיה רב גדול
ומעשה היה בימיה' שא' אמר אני נותן לה זה לשם קדושין והשיב דגרע מהרי את מקודש'
בלא לי וכתב וזה כמה שנים שיצאה הוראה מלפני הרב קרוביני בעל המכת' ומלפני
הרב אבא ועמהם הסכימו רבני צרפת שהיו אז מופלגי בזקנה ובישיבה והתירוה לינשא
בלא גט ושם האריה הרבה הרי לה שאפ' באו' הריני נותן לה דחשובי קדושין לסבר'
הריב"ש כמו שכתב סי' רע"ו מפל מקום פסקי הגי אשלי רב רבני דלא אמר כלום ואינה
צריכה גט כלל כל שכן בנדון דידן דאין פאן ידים כלל ועיקר שלא פירש מי הוא המקדש
ומי היא המתקדשת שאמר קנייש ריסיביר אישטוש טריש אשפירוש פור קדושין ולא
פירש שהוא הנותן והמקדש וגם לא למי מקדש וגם העד השני אמר שאמר טומה
אישטוש טריש אשפירוש פור קדושין ולא פירש שהוא נותנם אם כן פשיטא דלכולי
עלמא אין פאן ידים כלל ואינה צריכה גט כלל דהא אפילו באומר הרי את מקודשת
שהוא לשון מיושר כיצד בתקון חכמים אלא דגייז ליה ולא אמר לי אמרי' דלא הוינו
ידים כמו שכתב הרב ה"ר יוסף ו' לב נר"ו בשם הגאונים הנז' בנדון דידן דלא אמר שום
לשון מתקנ' חכמים ולא לי לא כ"ש דאין פאן בית מיוחד כלל וליכא למימר דכיון שאמר
לה תחלה קיירו ביר שי מי קנייש בנין חשיב כמדבר על עסקי קדושין ואע"ג דלא אמר
לי הוו קדושין משום דמדבר על עסקי קדושין לא הוי אלא שמדבר עמה שתתקדש לו
וכיון שגילה דעתו שרוצה לקדשה לו אפי' נתן בסתם הוו קדושין אכל בנדון דידן לא
קודם נתינה ולא בשעת נתינה לא גילה דעתו ולא פירש שרוצה לקדשה לעצמו ואף על
גב דנדון דידן מייירי שהיתה משונדכת לו וכיון שפן מסתמא לעצמו קדשה וכמו שכתב
ר"ת הביאו מהררי"ק נר"ו וכו' ו' העזר סימן ל"ז על א' שהיו לו ג' בנות ובא א' ואמר
סתמא בתה מקודשת לי אם שידה א' מהם בשם ואחר קידש סתם מסתמא למשונדכת
קידש משום דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב מפל מקו' כמה וכמה אשלי
רב רבני חלקו על ר"ת כמו שפתוב שם שרבו האוסרים והצריכו גט לשלשמן וגם רבינו
סעדיה גאון חלק עליו והרמב"ן והרשב"א כמו שכתב מגיד משנה ואף בבית מדרשו לא
עשו מעשה כדבריו כמו שכתבו ההגהות והר"ן ז"ל כל שפן דאפשר לומר בנדון דידן
מודה ר"ת וכמו שהביא חילוק א' ההכ"ר יוסף ו' לב נר"ו שם בתשובותיו וזה דהתם

ונדאי הקדושין חלין על אחת מהבנות דהא קיימא לן פאביי דקדושין שאינם מסורים לביאה הווי קדושין הילכך פלהו בעינן גיטא מספיקא וכיון דליכא אלא ספיקא או הא או הא יש לומר דאם שידה פלונית מעיקרא השתא נמי לא קידש אלא אותה ששידה דגלוי מילתא היא דשארית ישראל לא יעשו עולה אבל במקדש שלא אמר לי טעמא הוא דינדים שאינם מוכיחות לא הווי ידים ודברים שבלב אינם דברים באופן שמכל מה שכתבתי נראה לעניות דעתי שאין לחוש כלל להני קדושין ואינה צריכה גט כלל ובר מן דין אין פאן קדושין כלל לפי מה ששמעתי שאחד מן העדים הוא קרוב פסול לעדות מדאורייתא שהוא בעל אחות אביו של המקדש ונמצא שהוא ראשון בשני דהא אמרינן דבראשון אמרינן תרי בעל פאשתו ואף על גב שכתב הרמב"ם פ"ק י"ג מהלכות עדות אין פסולין מדין תורה אלא קרובים ממשפחת אב בלבד אבל שאר הקרובים מן האם או מדרה אישות כלן פסולין מדבריהם ובגדון דין הקורבה היא מדרה אישו' והוי פסול מדרבנן וכיון שפן צריכ' גט מספק וכמו שפסק הרמב"ם פ"ד שאריכ' גט מספק: לזה אני אומר דלא מיבעיא לדברי הרי"ף ו"ל שכתב בתשובה שהמקדש בפסולי עדות דרבנן אין חוששין לקדושיו משום דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה דפשיטא דבגדון דין לא בעיא גיטא אלא אפילו לשאר הפוסקים דסברי דחיישין לקידושי פסולי עדות דרבנן בגדון דין לא בעיא גיטא משום דקרוב זה הוא פסול דאורייתא וכמו שהאריך בזה הרב בר ששת בתשובותיו סימן י"ד ו"ל בין קורבה מצד האב בין קורב' מצד האם כלן פסולין מן התורה דכולהו מרבינן להו מקרא וכן הקרובי מחמת אישות דהא אשה כבעלה נפקא לן מקרא דכתיב אל אשתו לא תקרב לנדתה היא ובעל פאשתו ואשה כבעלה נדא קורבה היא ועם היות שהרמב"ם כתב בפ"ק י"ג וכו' פ"ק סתר דבריו הרשב"א וכו' פ"ק דחה רבינו האיי גאון ו"ל דברים אלו בטענות חזקות בריאות פראי מוצק יצוקות וכו' עד מלבד שיש עליו קושיות גדולות חבילות חבילות שהקשו עליו גדול' ישראל וכו' באופן שעלה בידינו שהוא פסול מדאורייתא ואין פאן קדושין כלל ומותרת פ"ירמוזה הנזכרת לכל אדם בלא גט כלל זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רסה ראיתי את ההספמה הבאה מעיר סידרוקפסי מק"ק אנשפנזים פתובה חתומה את הרשום כתב אמת כתב וגם ראיתי מה שכתב החכם השלם נר"ו ואזן וחקר עד מקום שיד הנושא מגעת ונעשה שותף להקב"ה לדון דין אמת לאמתו כי נמוקו עמו דנדאי שאין פח למועטים להוציא עצמם ממה שהספיקו הרבים פי אחרי רבים להטות כמו שכתב הה"ר אליה מזרחי ו"ל בתשובותיו סימן נ"ג שבענינים השייכים לקהל כל הקהל בכללו נקראי ב"ד לאותם הענינים דומיא דדיינים שנתועדו בב"ד שאינם רשאים להפרד משם מפני שום חילוק דעות שנפלו ביניהם פגון הללו מטהרי' והללו מטמאין הללו פוטרין והללו מחייבין רק הם נמני' והולכי' אחר הרוב לפי גזרת תורתנו הקדוש' אחרי רבי' והחולק עם הרבים נקרא חוטא כל שפן בגדון דין שהוא יחיד דפשיטא שאין לאל ידו להוציא עצמו מן הכלל שנמצא שפ"ר בעקר ועוד דבגדון דין איכא שבועה לאשר ולקיים כל הפתוב בהספמה ונראה בעיני דחשיב שבועה לדעת רבים בקבלת הנאה וטובה מחברו וכמו שכת' מהר"ק שרש קפ"ב על מה שנשבעו הרופאים שכתב פי כשהספיקו פלם לישבע איש אל אחיו וכל א' נעשה פעושה טובה לחבירו בהיא הנאה דקא צייתי אהדדי וכו':

אף בנדון דידן שֶהִיא הַנָּאָה שְׁנוּעָדוּ יַחְדָּו יַחַד כָּל אַנְשֵׁי הַקְּהָל לְגִמּוֹר וּלְקַיִּים עֲלֵיהֶם אֶת אֲשֶׁר הִחְלוּ לַעֲשׂוֹת וְנִשְׁבַּע כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל זֶה לְדַרְיֵשֶׁת חֲבִירוֹ נִמְצָא שֶׁקִּבְּלוּ הַנָּאָה זֶה מִזֶּה בְּשִׁבִיל שְׁבוּעָה זוֹ דְּצִיּוּתִי אֶהְדָּדִי וְאִין לְשְׁבוּעָה זוֹ הַתְּרָה אֶפִּילוּ בְּדִיעֶבֶד לְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים פִּי אִם לְדַבֵּר מִצְנָה וּבִנְדוֹן דִּידָן הַשְּׁבוּעָה הַיְתָה לְקַיִּים מִצְנָה לְחַבֵּר אֶת הָאֵהָל לְהִיּוֹת אֶחָד וּלְהַעֲמִיד עֲלֵיהֶם פְּרִנָּס אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לְפָנֵיהֶם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת ה' פְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֹעָה וְהִיתָר שְׁבוּעָה זוֹ הוּא עֲבִירָה כ"ש דְּלִיכָא מִצְנָה לְכוּן מִכָּל מַה שֶּׁפְּתַבְּתִי נִרְאָה וְדַאי שְׁחִיב כָּל יַחֲדִיד וְיַחֲדִיד לְשִׁמּוֹר וּלְקַיִּים שְׁבוּעָתוֹ וְלֹא יִתֵּן כְּתָף סוּרְרַת פִּי יִהְיֶה נִכְשָׁל בְּעוֹנוֹ וְרֹאוי לִיִּסְרוֹ בְּסִלְוֹא דְלֹא מִבַּע דְּמָא: כָּל מַה שֶּׁפְּתַבְּתִי יוּבֵן אִם הָאִישׁ הָרְמוּז הַבְּלִתִּי שְׁמוֹעַ לְקוֹל הַפְּרִנָּס הוּא קָשׁוֹר וּמְחַנְבֵּר בַּק"ק אֲשֶׁפְּנִיזִים וְאִין יְכוּלַת בְּיָדוֹ לְצִאת מִהַקְּהָל הַהוּא כְּמוֹ הַיְחִידִים אֲשֶׁר בַּק"ק אֲשֶׁר בְּשִׁאֲלוֹנִיקִי פִּי אִין יְכוּלַת בְּיָדָם לְצִאת מִקְּהָלָם לְהַתְּחַבֵּר בְּקְהָל אַחֵר אֲבָל אִם יֵשׁ יְכוּלַת בְּיָדוֹ לְצִאת מִק"ק אֲשֶׁפְּנִיזִים וּלְהַתְּחַבֵּר בְּקְהָל אַחֵר וְדַאי שְׁאִם יֵצֵא מִק"ק אֲשֶׁפְּנִיזִים וְקִבַּע עֲצָמוֹ בְּקְהָל אַחֵר וְדַאי שֶׁהוּא פְּטוֹר אֶף בְּלֹא שְׁאֵלַת וְהַתְּרַת חֲכָם שְׁהָרִי כְּתוּב בְּהַסְפָּמָה אֲנַחְנוּ צְעִירֵי הַצֹּאן תּוֹשְׁבֵי עִיר סִירְדוּקְפְּסִי ק"ק אֲשֶׁפְּנִיזִי וְכו' נִרְאָה שְׁאִין הַהַסְפָּמָה וְהַשְּׁבוּעָה אֵלֹא לִק"ק אֲשֶׁפְּנִיזִים וְזֶה הַיְחִיד שֶׁיֵּצֵא מִהַקְּהָל הַהוּא הַתְּרָה לוֹ הַהַסְפָּמָה וְהַשְּׁבוּעָה וְרֹאיָה לְזֶה שֶׁפְּתַב הָרִיב"ש בְּתוֹשׁבוּתוֹ סִימָן תס"ו עַל שֶׁהַסְפִּימוּ מִנְהִיגֵי הַחֲבֵרָה בְּפָנֵי כָּל הַחֲבֵרָה וּבִרְצוֹנָם בְּחֶרֶם חֲמוֹר שֶׁלֹּא יוּכְלוּ בְּנֵי הַחֲבֵרָה הַנּוֹכְרַת וְלֹא אֶחָד מֵהֶם לְהַתְּפַלֵּל תְּדִיר בְּשׁוּם מְדֻרָשׁ זוּלַתִּי בְּמְדֻרָשׁ שְׁלֵהֶם וְעַתָּה רֹב בְּנֵי הַחֲבוּרָה נִתְחַרְטוּ וְכַדִּי לְצִאת מִן הַחֶרֶם הוֹצִיאוּ עֲצָמָם מִן הַחֲבֵרָה הַנּוֹז' וְכו' וְהַשִּׁיב שְׁפִינּוֹן שֶׁיֵּצֵאוּ מִכָּל בְּנֵי הַחֲבוּרָה הָרִי יֵצֵאוּ ג"כ מִן הַחֶרֶם אַע"פ שְׁנַעֲשֶׂה בְּהַסְפָּמָתָם וְהָרִי זֶה כְּאֶחָד מִן הָעִיר שֶׁיֵּצֵא וְהַעֲתִיק דִּירְתוֹ מִשָּׁם שְׁאִינוּ חִיבִים לְנַהֲגֵי כְּמִנְהִיגָם וּכְתִיקוּנֵיהֶם כְּדֹאמְרֵינוּ פ"ק דְּחוּלִין פִּי סְלִיק רַבִּי זִירָא אֲכַל מוּגְרַמְתָּא דְרַב וְשִׁמוּאֵל וְכו' וְכֵן כְּשֶׁהַסְפִּימוּ בְּחֶרֶם הַהוּא לֹא הָיָה דַעְתָּם אֵלֹא כָּל זְמַן שֶׁיְהִיוּ מִכָּל בְּנֵי הַחֲבוּרָה אֲבָל כָּל שֶׁיֵּצֵאוּ הָרִי הַנּוֹתֵר הַחֶרֶם לָהֶם מֵאֲלֵיו וְאַע"פ שֶׁלֹּא הִתְנוּ כֵּן בְּשַׁעַת הַחֶרֶם הָרִי הוּא כְּאֵלוֹ הַנּוֹתְנוֹ וְכו' עַד הֵכָא נִמְי הָרִי הַזְּכִירוּ בְּתַקְנָתָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה רִשְׁאֵי שׁוּם אָדָם מֵאֲנָשֵׁי הַחֲבֵרָה א"כ הָרִי הוּא כְּאֵלוֹ תְּלוּ נְדָרָם וְאָמְרוּ כָּל זְמַן שֶׁיְהִיוּ מֵאֲנָשֵׁי הַחֲבֵרָה וְכָל שֶׁיֵּצֵאוּ מִכָּל בְּנֵי הַחֲבֵרָה הָרִי יֵצֵאוּ מִכָּל תַּקְנָתָם: אֶף כָּאֵן בְּנְדוֹן דִּידָן כִּינּוֹן שֶׁהַזְּכִירוּ בְּהַסְפָּמָתָם וְאָמְרוּ ק"ק אֲשֶׁפְּנִיזִים הָרִי הוּא כְּאֵלוֹ תְּלוּ הַסְפָּמָתָם וְשְׁבוּעָתָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזְמַן שֶׁהוּא מֵהַק"ק הַהוּא אֲבָל אִם יֵשׁ לֹא יָדוּ לְאִיזָה יַחֲדִיד לַעֲקוֹר עֲצָמוֹ מִהַקְּהָל הַהוּא וּלְהַתְּחַבֵּר בְּקְהָל אַחֵר בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִחְשָׁב כָּלֵל מִק"ק אֲשֶׁפְּנִיזִים וְדַאי שֶׁהַהַסְפָּמָה וְהַשְּׁבוּעָה הַנּוֹתְרָה מֵאֲלֵיהָ שְׁהָרִי אִינוּ מִפְּנֵי הַקְּהָל הַהוּא סוּף דְּבָר בְּהָא סְלִיקִינוּ וְנִתְחַיְנוּ שְׁאִם נִעֲקַר לְגַמְרֵי הָאִישׁ הָרְמוּז מִק"ק אֲשֶׁפְּנִיזִים כְּבָר הַנּוֹתְרָה לוֹ הַשְּׁבוּעָה אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁהוּא עוֹמֵד בַּק"ק אֲשֶׁפְּנִיזִים אֶף עַל גַּב שֶׁיְהִיָּה לוֹ יְכוּלַת לְצִאת מִשָּׁם אוֹ אִם יֵשׁ מִנְהִיג בְּעִיר שְׁאִינוּ יְכוּלִים לְצִאת מִהַקְּהָל הַהוּא וְדַאי שְׁחִיב הָאִישׁ הָרְמוּז לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת הַהַסְפָּמָה וְהַשְּׁבוּעָה וְאִם ח"ו יִתֵּן כְּתָף סוּרְרַת וְדַאי שְׁרֹאוי לִיִּסְרוֹ בְּסִלְוֹא דְלֹא מִבַּע דְּמָא וּמִוֶּטֶל עַל הַקְּהָל לְמַגְדֵּר מִיְלִתָּא לְנִדּוּתוֹ וְגַם אֲנִי מִסְפִּים עִם הַק"ק בְּכָל מַה שֶׁיַּעֲשׂוּ כִּי חֲזָקָה לֹא יֵצֵא מִתַּחַת יָדָם דְּבָר בְּלִתִּי מְתוּקָן זֶהוּ מַה שֶׁנִּרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי וְאָמַר לִי לְבִי הַצְּעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֶה"ה: רְסוּ שְׁאֵלָה רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן שְׁכָנוֹ עֲלִיּוֹת עִם שְׁכָנִים רַבִּים אַחֲרֵים וּלְפָנֵי הַעֲלִיּוֹת מַעֲבָר אֵל עֶבֶר הָיָה מְרַפֶּסֶת הַנְּקָרָא בְּאַרְאֲנָדָרוֹ בְּלַעַז

ובשני צדי המרפסת היה סולם קבועה באופן שכל אחד מהם היה יכול לירד מהמרפסת לחצר ממקום תשמיש דירתו מבלי שייצטרף דריסת רגל על רשותו וחלק חבריו גם נגד העליות היה לכל אחד מהם אכסדרא גארדאקי בלע"ז גם מבפנים היה לכל א' מהם פתח פתוח מעלייתו לר"ה ולהיות כי ראו השכנים כי לא היה צריך שום א' מהם להשתמש על חלק חבריו והיו מזיקים זה לזה בהזק ראיה נתרצו ויאותו לעשות מחיצה המבדלת ביניהם וראובן פניס גם פו לשמעון ברצי פסר וקנה ממנו פל זכות שהיה לו לצד ראובן ועשה שם מחיצה באופן שעם אותה המחיצה שעשו נשאר חלק וזכות ראובן משופה ומגוק' מכל ערעור והחזיק מחמת טענה שקנה משמעון אחר ימים ושני' שהחזיק ראובן כראוי נשרפה העיר ובתוך השרפה נשרפו העליות אח"כ בנו לראובן ושמעון העליות והמרפסת כבתחלה הן בקביעו' הסולמות לכל א' מהצדדי' הן באכסדראות הן בפתחים פתוחים לר"ה אמנם המחיצה המבדלת ביניהם לא נעשתה ונשאר מרפסת בלי מחיצה זה כ"ו שנים ועתה ראובן רוצה לבנו' המחיצה המבדלת ושמעון מערער עליו שפבר החזיק להיות משתמש מרשותו מחמת שלא מיחה זה כמה שנים ושתיקתו מהני גם פיון שנשרף הפותל המבדלת אשר עשה אנדא ליה חזקתו וראובן משיב על טענות שמעון למה שטוען שלא מיחה הוא שלא חשש למחו' מפני שגם שהיה נזוק מחמת הזיק ראית שמעון גם הוא היה מזיק בהזיק ראיה ועוד פיון שאינו בא מחמת טענת קניתי ממך טענת לא מחית בי ושתקת לאו פלום הוא דקנימא לן פל חזקה שאין עמה טענה לאו פלום הוא ואין זה מהדברים הנקנים בשתיקה לבד ומה שטוען שכיון שנשרף המחיצה אבד זכותו אינה טענה שאף על פי שנשרף' עדיין נשאר לראובן הפח והזכות שהיה לו מתחלה פיון שקנה משמעון ושמעון אינו מערער על ראובן רק מחמ' מחילה ושתיק' עתה יורנו מורינו דברי מי יעמדו אם זכה שמעון בחזק' רשות ראובן פיון שעברו כמה שנים ומחל ושתק ראובן או נאמר פיון שאינו בא מחמת טענה פל טענותיו הוו טעותא דכדי ובעצמה תנחנו ונדע איזה דרך ישכון אור לסלק המחלוק' והערעור מבין שתי הפתות ושכרו פפול מן השמים: תשובה מתוך תוכן דברי השאלה נראה שאלו השכנים ראובן ושמעון הנזכרים פל א' וא' מפיר מקומו וחלקו המיוחד מחזקתו וכיון שפן מאיזה טעם בא שמעון לעכב ביד ראובן שלא יעשה מחיצה להבדיל בין חלקו לחלק שמעון והלא על פרחו שלא בטובתו של שמעון יכול ראובן לעשות המחיצה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"ק א' מהלכו' שכנים על שנים שהיו שותפים בקרקע פ"ב וז"ל אם היה אחד מהם מפיר חלקו אף על פי שאין בה דין חלוקה כופה פל אחד מהם את חברו להבדיל בין חלקו לחלקו חברו והטעם משום דהזיק ראיה שמה הזיק פדקאמר בפ"ק קמא דבתרא ועוד כתב הרמב"ם בהלכות הנז' פ"ב חצר השותפים שיש בה דין חלוקה או שחלוקה ברצונם אף על פי שאין בה דין חלוקה יש לכל אחד מהן לכוף את חברו לבנות הכותל באמצע פדי שלא יראהו חברו בשעה שמשתמש מחלקו שהזיק ראיה הזיק הוא ואין לו חזקה בחצר אלא אף על פי שעמדו כף שנים רבות בלא מחיצה כופהו לעשות מחיצה בכל עת שירצה אף בנדון דידן פיון שכל אחד מפיר מקומו נמצא שפבר חלקו או מפני שהיה בו דין חלוקה או שרצו לחלק ולהפיר פל א' מקומו מכל מקום לעת פזאת פל אחד מפיר מקומו וכיון שפן עאפ"י שמעולם לא היה שם מחיצה ועתה רוצה ראובן להבדיל בינו ובין שמעון פשיטא ופשיטא דאין יכול שמעון לעכב בידו אלא אדרבה חייב

לסייעו בהוצאת המחיצה כמו שנתראה מתוך מתניתין דפ"ק דבתרא וכן פסק הטור סי' קנ"ז על השותפין אחר שבינר לו כל א' חלקו כתב וכופין זה את זה לעשות פותל ביניהם וכו' וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאפילו יש מנהג בעיר שלא לעשות מחיצה אין הולכין אחריו וכופין לעשותו ואף על גב דשמעון טוען שנשתמש מחלקו של ראובן כל הזמן שעבר אין זו חזקה אם לא עשה שום מעשה כגון פתיחת חלונות כמו שכתב הרב המגיד שם בפרק שני מהרמב"ם הנזכר ועוד כתב הרמב"ם פ"ה הלכות שכני' אחד מן השותפים בחצר שהעמיד בה בהמה או רחים וכיוצא בהן בחצר ולא מיחה בו שותפו הרי זה מעכב עליו כל זמן שירצה ואם העמיד בפני בהמה זו וכיוצא בה מחיצה גבוהה עשרה טפחים החזיק שהשותפין מקפידין על המחיצה והואיל והניחו מחל אבל בחצר חבירו אפילו העמיד בהמתו ועשה לו מחיצה לא החזיק שהדבר ידוע שאין זה אלא דרך שאלה וכו' וכל זה מירי אפילו החזיק שלש שנים כמו שכתב הרב המגיד שם בפרק שני מהלכות שכנים וכן הטור סימן ק"מ הביא חלוקים אלו וכתב לבסוף וכל זה מירי בחזקת שלש שנים ובא בטענה כדפרישית אבל לא בא בטענה אלא נשתמש באחת מאלו בחצר שותפו חבירו מעכב עליו כל זמן שירצה לא שנא עשה מחיצה לא שנא לא עשה: הרי לה שמה שנשתמש שמעון בחלק ראובן לא חשיב חזקה כי אם תורת שאלה בעלמא ולכן בהא סלקינו ונתתינו פינו דאין לשמעון שום שעבוד תשמיש מרשותו של ראובן שהרי יש לכל א' תשמישו ברשותו בפני עצמו שהרי לכל אחד יש לו סולם לעליתו ודרך לחצר לתשמישו ודאי דאין יכול לעכב שמעון ביד ראובן שלא יעשה מחיצה להפסיק בין חלקו לחלק חבירו כדי שלא יזיקהו בראיה וכמו שמצינו בהא דמיימי בפרק קמא דבתרא והביאה הרמ"ם פ"ה הלכות שכנים חמש חצרות הפתוחות למבוי שאינו מפולש פלו משתמשות עם החיצונה והחיצונה משתמשת לעצמה וכו' לפיכך אם בעל השניה בנה אצטבה כנגד פתחו וסתמו אין החיצונה יכולה לעכב עליו אבל כל הפנימיות מעכבין עליו מפני שמרבה עליהם את הדרך באורך שהרי מקיפין את האצטבה הרי שהפנימי שתשמישו על החיצון מעכב בידו אבל החיצון שאין תשמישו על הפנימי לא יעכב בידו אף בנדון דידן פינו שאין לשמעון שום תשמיש על רשות של ראובן שהרי יש לו בפני עצמו סולם ומוצאו ומוכאו הן מצד החצר הן מצד רשות הרבים פשיטא דלא מצי שמעון לעכב ביד ראובן שלא יעשה מחיצה להבדיל בין חלקו לחלק חבירו: ואם המחיצה שבא לעשות ראובן הוא באופן שרוצה להכניס בתוך שלו חלק מה מרשות וזכות שמעון באומרו שמימי עולם ושנים קדמוניות קנהו ממנו כמו שנתראה קצת מלשון השאלה שכתב וראובן פייס ג"כ לשמעון ברצוי כסף וקנה ממנו וכו' בזה יש לומר שאם יש עדים לראובן שקנאו משמעון מה מועיל לו מה שנשתמש משם שכבר כתבנו שאין מועיל לו חזקתו אם לא עשה שום מחיצה או מעשה כי כל שאר תשמישין אינם אלא דרך שאלה ועוד דהא ק"ל כל חזקה שאין עמה טענת מכר או מתנה אינה חזקה וכמו שכתב הטור סימן קמ"ו אמר לו מערער מה אתה עושה בתוך שלי והשיב המחזיק ירדתי לתוכה מפני שלא אמר לי אדם דבר אינה חזקה לפיכך אם יש עדים למערער שהיתה שלו נשבע ונוטל את הקרקע מיד המחזיק ובנדון דידן כפי מה שבא בשאלה אין לשמעון טענה לא מצד מכר ולא מצד מתנה אלא ששם ראובן וזו אינה חזקה ובשבועתו הנה נאמן ראובן אפילו הנה משתמש שמעון שם תשמיש קבוע המספיק להחזיק כל שכן השתא שלא

החזיק תשמיש קבוע דפשיטא שאין צריך שבועה ראובן כיון דאיכא עדים שלקחה ראובן ושמעון לא החזיק כדרך הראוי להחזיק ואע"ג שעברו כמה שנים אחר השרפה ולא בנה הכותל שהיה שם קודם השרפה נראה שאבדה חזקתו מהכותל ההוא.

ליתא אלא אדרבא מתוך לשון הספמות נראה שכל מה שהיה בנוי קודם השרפה כל זמן שהוא עומד חרב הוא בתוקפו ובגבורתו ואין נמנה עליו שום זמן כי אם אחר הבנותו לענין היות ריקנית החזקה ג שנים ושאר עניינים אף בנדון דידן אולי ראובן לא מצאה ידו לבנות הכותל ההוא עד עתה ולפי שלא מצאה ידו נאמר שהפסיד חזקתו ואם אין עדים לראובן שלקח משמעון ודאי דכיון שידוע שזה החלק מה היה של שמעון ודאי דקררע בחזקת בעליה עומדת ואפילו היה טוען ראובן שלקחה ממנו לא היה נאמן וישבע שמעון ונוטל כמו שפכת הטור סימן ר"מ אבל בנדון דידן נראה דשמעון מודה שמכר לו חזקתו ולא בא אלא מכח מחילה ושתיקה וכיון שכן חשיב כאילו יש כאן עדים דהודאת בעל דין כמאה עדים דמו דלא איברו סהדי אלא לשקרי וכיון שכן חזר הדין למקומו הראשון והחזקה עומדת בחזקת ראובן בלי שום שבועה ויעשה הכותל להפסיק בין חלקו לחלק חבירו ואינש לא ימחה בידו ויאמר ליה מה עבידתיה זהו מה שנגראה לי ואמר לי לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל זלה"ה.

רסו תשובה נראה לע"ד שלענין הראשון של המאה זהובים שחסרו מדמי הערבות ותובע ואותם לוי מראובן נראה לענ"ד שהדין עם ראובן ואינו חייב לתת ללוי פלוס וטעמא דמילתא משום דכיון דראובן כתב והתרה כמה פעמים ליהודה אהובו ושלוחו של לוי שיפרע לו במעות מדודים מי הכריחו ללוי ליקח עורות אלא ודאי אגן סהדי ואומדנא דמוכח הוא שלקחם לגמרי בתורת פרעון בהעלותו על לבבו להרויח בהם שם באנקונה דאי לא תימא הכי איכא למיפרך לא ימנע או אלו הארבע מאות עורות ששלח לוי לאנקונה או שלחם ליד מי ששלח ראובן שאר העורות שכתב ליהודה שישלחם ליד איש פלוני באנקונה כמו שבא בשאלה או שלחם לוי הת' עורות ליד איש אחר אם שלחם ליד האי ש פלוני הנזכר כיון שהיה נאמן לו ובטוח בו למה יגע לריק להפריש ת' עורות משאר כל העורות לחשבון ערבותו לא היה מוטב שיהיו כל העורות אחרת וישועבדין לערבותו ומוטב שיכתוב לפלוני הנזכר תמפור העורות ומהמעות ראשונות תפריש לחשבוני מאתים זהובים שנתערבתי לראובן והיו כל מעותיו בטוחים בלי שום אחריות ואם שלחם הת' עורות לאיש אחר מי נתן לו רשות ללוי לשלוח סחורת ראובן ליד שום אדם ולשלוח יד פלל בסחורת ראובן וקלא מעולם לא עשא ראובן שליח ללוי על כך כי אם בתחלה עשא שליח שמסר הסחורה הראשונה בידו שישלחנה ליהודה וכיון שמסר לוי הסחורה הראשונה ביד יהודה מיד גסתלק משליחותו ואין לו עוד עסק כי אם לקבל מעותיו כמו שצנה ראובן ומי הכניסו ללוי בתגר זה לשלוח עורות לאנקונה שלא מדעת ראובן וגם יהודה שהיה שליח ראובן לשלוח העורות לאנקונה שינה בזה מדעת משלחו שהרי ראובן לא עשא שליח אלא לשלחם ליד האי ש פלוני הנזכר ואם הוא שילחם ביד איש אחר פשע ודאי דהא ק"ל דשמר שמסר לשומר חייב ואפילו עליו עלויי לשמירתיה כגון שומר חנם שמסר לשומר שומר משום דמצי אמר ליה את מהימנ' לי והאי לא מהימן לי או משום דאין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר וכמו שכתבו כל הפוסקים באופן שעל כל פנים פטור ראובן מהק' זהובים שתובע ממנו לוי או מפני דאמרינו שלקח

העורות לקשבונו בתורת פרעון גמור וסבר וקביל או מפני דאי לא תימא הכי אמרינו
שפשע לוי ושלח יד בסחורות חבירו ואולי אמרי' שחייב לוי לראובן ההיזק שגמרם לו
בשלות העורות שם לאנקונה שלא מדעתו: ולענגן מה שתובע יהודה מראובן הי"ד אלף
אשפרוש מהפסד העורות וראובן טוען שפשע יהודה כמה מיני פשיעות כמו שפא
בשאלה ולכך אינו חייב לו פלום פיון ששינה מדעת משלחו לזה אני אומר כי לא כל
אינה שינוי שיהיה מבטל לגמרי השליחות דהא ק"ל בקמא פרק הגוזל עצים תנו רבנן
הנותן מעות לשלוחו ליקח בהם חטים וליקח שעורין ושעורין וליקח בהם חטין אם הותירו
הותירו לבעל המעות ואם פיתתו פיתתו לשלוח משום דשינה מדעת משלחו הרי לה
דאע"ג דשינה לגמרי מדעת משלחו מ"מ לא אמרי' דנתבטל לגמרי השליחות עד שנאמר
אם הותירו הותירו לשלוח שהרי נתבטל לגמרי השליחות מבעל המעות ולא חשיב
שלוחו אלא אמרינו פיון שלא פא למשלח הפסד מאותו השנוי ניחא ליה בשליחותיה אף
בנ"ד פיון שלא פא לראובן שום הפסד מסיבת לקיחת המעות בריבית אדרבה הרויח
שלקחם יותר בזול לא חשיב זה שנוי לבטל השליחות: וכן נמי השנוי שעשה כמה שנתן
עורות ללוי ולא נתן לו מעות כמו שצוהו גם בזה לא חשיב שנוי לבטל שליחותו פיון
שדעתו של ראובן לא היה אלא לעשות רצון לוי וכיון שלוי רצה ובחר ליקח עורות כמו
שכתבתי מפת הטענות שלוי ודאי בתחלה נתרצה ובחר ליקח עורות בחושבו שירויח
בהם אפי' ראובן עצמו היה נותן לו עורו' כי רצון ראובן היה לעשות רצון לוי ולכן מתוך
שתי בחינות אלו אין לראובן טענה נגד יהודה אבל מתוך מה שטוען ראובן שלקח
העורות ביקר יותר משיוויין וגם שהיו העורות מעופשים ודאי שהם טענות בריאות
וטובות וזה שהרי כתב הטור סימן קפ"ב שהשליח שטעה וקנה ביקר אפילו בכל שהוא
המקח בטל בין במקרקעי בין במטלטלי שיאמר לו לתקוני שדרתיה ולא לעוותי ואף על
גב דלגבי ביטול המקח יש חילוק אם הודיע השליח למוכר שהיה שליח או לא הודיעו
כמו שכתבו הפוסקים מפל מקום לענגן הדין אשר בין השליח והמשלח כל אפין שוין
דבין הודיעו בין לא הודיעו אף על פי שיהיה המקח קיים בין המוכר והשליח מפל מקום
השליח שענינות יפרע למשלח מה שהפסיד: וגם אם העורות היו מעופשים היא פשיעה
גדולה דאיבעי ליה לעיוני דהא בגדולה מזאת מצינו דחייב השליח משום דאיבעי ליה
לעיוני דאמרינו במציעא פרק המפקיד שהוא אפטרופא דיתמי דזבין להו תורא ליתמי
ומסרה לבקרא לא הו' ליה כפי ושיני למיכל ומית וכו' וקאמר בגמרא מפדי בקרא שומר
שכר דיתמי הוא איבעי ליה לעיוני ומשני אי איפא פסיד' דיתמי הכי נמי וכו' הרי דחייב
בקרא משום דאיבעי ליה לעיוני אע"ג דאין פאן פשיעה כל כף כמו שכתב שם רש"י
ונ"ל וכאן אין פשיעה כל כף דאמר בהדי תוראי אוקימתיה אונכלא שדאי ליה לא הנה
ידענא דלא אכיל בנדון דידן שהיא פשיעה גמורה ודאי דאיבעי ליה לעיוני אם היו
מעופשים שאין פאן מקום לתלות כמו גבי תורא לא כל שכן דחייב השליח לשלם ההפסד
ולכן אם נתברר שהיו העורות מעופשים משעת הלקיחה או שמסיבת יהודה הנז' נתעפשו
בדרך בהליכתם לאנקונה ודאי שחייב יהודה לשלם ההפסד: ומה שטוען עוד ראובן הלא
כתב לו משום שיקח קאמביו וישאר ערב אלא שישעבד הסחורות לבד למעות הקאמבייו
לזה נרא' לעניות דעתי שזה תלוי במנהג הסוחרים הלוקחים מעות דרך קאמבייו אם
דרך לשעבד לבד הסחורות או אם דרךם לתת ערב אם לא יספיקוהסחורות למעות

הקאמבייו שְהרי ראובן פתב לו סתם אם שִיחליף ויקח קאמבייו על החליפין פדי שִיפרע
ללוי וכו' ואמרין ודאי שְסמך על המנהג: אבל מה שפא בשאלה שְמעוּת הקאמבייו
יהודה עצמו נתנם מדידה לדידה צריף לדקדק מאן שם ליה הריוח של הקאנביו שִיהיה
ל"ה למאה כמו שפתוב בשאלה דהא קיימא לן שאין השלים יכול לקנות לעצמו שום
דבר דאמרין במסכת פתובות פרק אלמנה גזונת ההוא גברא דאפקידו גבי כוסתא דיתמי
אזל שמה לנפשיה בד' מאה זוזי לסוף איקר וקם בשית מאה אתו לקמיה דרבי אסי אמר
ליה מאן שם לך וכתב הר"ן בהלכות וגם הראב"ד הביאו הטור ח"ה סימן קפ"ה מהא
שְמעין שאין השלים יכול להקנות אפילו באותן דמים שְהרששו הבעלים למכרו לפי
שפינן שהוא שלים הרי הוא פיד הבעלים ולפיכך אינו יכול להקנות לעצמו שאין המכר
אלא הוצאת הדבר מרשות לרשות וזה לא יצא מרשותו שְהרי במקום בעלים עומד אף
בגדון דינן כיון שְהיו המעות ביד יהודה מי הקנה לו אותם המעות על תנאי שומת הריוח
ההוא ל"ה למאה אפילו הנה נותן לו רשות ראובן כל שכן בגדון דינן דלא שם ליה ראובן
שום ריוח כמו שפא בשאלה דפשיטא דיהודה אינו יכול לשום לעצמו באופן דלאו כל
פמיניה דיהודה לומר כף וכף חייב ראובן בעשותו השומה לערף ל"ה למאה אלא כפי
מה שיעריכו או ישומו אנשים סוחרים בהשערת הזמן והמקום וכל זה אם לא יהיה יהודה
חייב מסבת הפשיעות הבאות בשאלה שִיתברר שלא פשע זהו מה שְנראה לע"ד הצעיר
יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רסח שאלה מעשה שְהיה כף הנה ראובן שְמעון לוי
ויהודה היו שותפים בכל מיני סחורה משא ומתן שִינדמן להם ונהיה לכל אחד מהם סך
ידוע בשותפות ונהיה ראובן עומד פה בחנות באישקופיאי ושְמעון לוי ויהודה בשאלוניקי
והם שולחים לו סחורות והוא הנה המוכר ונהיה תנאי בנייהם שראובן יקח מהשותפות
הצריף לו לצורך אוקל לבד ואם יקח איזה דבר עוד הנה לוקח וכותב בחשבונו והיו
מאמינים לו בזה ומדי שנה בשנה היו באים ומקבלים ממנו חשבון וחוזרים ומקיימים
השותפות הנמשך בנייהם שותפות זה שְנתיים ימים ויהי בהיות שְמעון פה באישקופיאי
נחלה ראובן חולי כבד ועשה צנואה על כל דבר וענין מהשותפות ויהי פכלותו לצוות
ויקרא הוציאו כל איש מעלי וישאר אף ראובן ויששכר אהבו בבית ודבר לו בלחש
וצנה לו ויהי פראות שְמעון שראובן דבר לו ליששכר נכנס חששא בלבו ואמר ליששכר
איני אומר שתגיד לי שום דבר אבל פשיטילו קנס אתה תדבר ויהי כאשר ראה ראובן
ששְמעון הנה מדבר קשות ויקרא ליששכר ויאמר לו שְמא הגדת דברי ויאמר לו יששכר
איני רוצה להיות בענין זה יחידי צנה לאיש אחר שִיהיה עמדי מפני שאיני פדאי ויהי
פראות ראובן כף קרא לשְמעון ואמר לו כבר צויתי בצואתי על כל דבר וענין עוד יש
לי מלבד השותפות שיש לי עם שְמעון לוי ויהודה בחנות יש לי ביד איש אחד ידוע
ליששכר סך נכסים שהם בשותפות ביני ובינה הקרן והריוח לחצאין ויען שְמעון ואמר
לו ללוי ויהודה אין להם שום חלק ויאמר לא כי הם שלי ושלך בשותפות ולא פירש עוד
כי חתם הענין ולא אמר מה הם הנכסים וכמה הם וביד מי הם ויען שְמעון ויאמר לו
חלילה שְמעולם לא הנה לי שותפות עמך רק השותפות שיש לנו עם לוי ויהודה וכל
איזה דבר שִיהיה הוא מן השותפות ויש לכל אחד חלק בהן וימת ראובן וילך שְמעון אצל
יששכר ויאמר לו גלף לראות מה הן הנכסים ויאמר לו יששכר תדע אף הניח ביד התוגר
פלוגי ארגז א' וכתוכו כסף צרוף וחספצי זהב ומרגליות וילך שְמעון ויחפש ומצא התוגר

והשתדל ופזר והוציא הוצאות עד שהוציא הארגון מיד התוגר ובפני אנשים פתח הארגון ויקח תצי מן הכל והחצי השני נשאר ביד יששכר לחשבון יורשי ראובן: עכשיו שמעון לוי ויהודה השותפים טוענים שכל הנכסים הם מהשותפות וראובן גזל אותם מהשותפות ומביאים ראיות ראשונה שיש עדים מעידים שבהיות ראובן ממתיק דברים עמם אמרו לו האמת שאומרים שיש לה כמה וכמה אלפים וראובן קפץ ונשבע שלא היה לו רק מה שהיה לו בשותפות ועוד שמפירים הנכסים שבארגון שהם מן הנכסים הנמכרים בחנות מן השותפין ועוד השותפים אומרים שלא צנה ראובן ליששכר על אלו הנכסים פיון שבשעת צואתו לא פירש ביד מי היו הנכסים ומה היו וכמה היו ואין יששכר נאמן לומר שעל אלו צנה שפבר הוא אומר שמפני שלא היה פדאי להוציא הארגון בעבור זה צנה ראובן ואמר שהיו בשותפות עם שמעון מפלל שאם היה פדאי לא היה מגיד כלום ואם כן אינו נאמן ולכן אומרים השותפים שלא על אלו הנכסים צנה אלא על סף שהביא איש אחד לשותפים אחרי פטירת ראובן לצאת ידי שמים ואמר שהנפטר חילה פניו שישתיר ויתנם ליורשו עוד ראיות ואמתלאו' אחרות דיש רגלים לדבר שראובן קמץ וגזל אלו הנכסים מהשותפין הנזכרים עתה יורנו מורנו מורה צדק אם יכולין השותפין להעמיד הנכסים בחזקת השותפות: תשובה עיקר האי דינא במתניתין דפ"ק דב"ב וז"ל לפיכך אם נפל הפותל המקום והאבנים של שניהם ופריה בגמרא פשיטא לא צריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו אי נמי דפנייהו חד לרשותא דידיה מהו דתימא ניהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה קמ"ל וכתב הרי"ף בהלכות ושמענו מהא דמילתא דידיעה לתרי שותפי אף על גב דאיתא השתא ברשותא דחד מינייהו לא נפק מחזק' דאידך מאי טעמא משום דשותפין לא קפדי אהדדי הילכך לית להו חזקה חד אחבריה אלא בראיה אי נמי לאחר חלוקה וכן פסק הרמב"ם וז"ל הלכו' שלוחין ושותפין פרק חמישי וז"ל דבר הידוע לב' שותפין אף על פי שהוא ברשות אחד מהם אינו יוצא מחזקתו של שני כל מי השותפות ואינו יכול לטעון שלקחו ממנו או שנתנו לו במתנה ונאמר לאחר שהמוציא מחבירו עליו הראיה אלא הרי הוא בחזקת שניהם עד שיביא האחד ראיה וכן פסק הרא"ש שם בבבבא בפסקיו וז"ל פיון דמסתמא מחזיקנו ליה דלמרונייהו הני אע"ג דאיתיה השתא ברשותא דחד מינייהו לא נפקא מחזקא דאידך דשותפין לא קפדי אהדדי ואפי' נשתהה ברשותו ואין לו ראיה אלא בעדים ונם בקיצור פסקי הרא"ש פתוב אפי' אינו יודע שהוא של שני שותפין אלא שיש מקום לתלות שהוא של שניהם אין לאחד מהם בו חזקה וכן פסק הטור ח"ה סימן קע"ח וגם רבנו ירוחם נתיב כ"ז חלק ג' פסק כן הרי לה מוסכם מפל הפוסקים קמאי ובתראי שהדבר הידוע לשותפין לעולם הוא בחזקת השותפין אע"ג דאיתיה השתא ברשות חד מינייהו עד שיביא עדים ברורים שהוא שלו דווקא וכיון שכן בנ"ד שכל העולם יודעים שראובן שמעון לוי ויהודה הנזכרים היו שותפין זה כמה ועדיין לא חלקו שותפותם ולא היה לשום אחד מהם עסק אחר כי אם בעסק השותפות כי כן הותנו ביניהם בזמן שנשתתפו כפי מה שהוגד לי ועוד מפירים הנכסים אשר בארגון שהם מן הנכסים הנמכרים בחנות מן השותפות כמו שבא בשאלה פשיטא ופשיטא שכל אותם הנכסים אשר בארגון הם בחזקת כל השותפין ולא כל מינייהו דראובן לומר אלו הנכסים הם שלי ואע"ג דשתתפו עמו לשמעון ואחר שהם שלו ושל שמעון לבדם ולא הוציא לגמרי אותם הנכסים מפלל השותפות מ"מ אינו נאמן: וראיה

לזה דתנון במצינעא פֿרק הבית והעליה הבית והעליה שנפלו שניהם חולקים בעצים ובאבנים ובפֿער ורואין אלו אבנים ראיות להשפֿר וכו' ופֿריה בגמרא מדקתני רואין מפֿלל דאיפא למיק' עליהו אי בחבטא נפל אי בחבטא נפל אי הכי רישא אמאי חולקים וכו' ולחזי ברשות דמאן קנימא ולהוי אידה המוציא מחבירו עליו הרֿאיה כו' ומסיק שותפין בכי האי גוונא לא קפדי אהדדי וכתב נמקי יוסף שם בהלכות וז"ל והרֿאב"ד וז"ל מוסיף בה דברים דלא מיבעיא אם אמר לקוח היא בידי דעקר ליה לשותפות לגמרי דלא מהימן אלא אפי' מודה ליה דאית ליה בגביה ריבועא או תילתא לאו פל פמיניה דכיון דסתם שותפות למחצה לאו מהימן לגרועי מפלגא מידי תדע דהא הכא אע"ג דידעונו דשותפין בהנה אבנים לא ידעונו דתיקונו יד שניהם שנה דהא אפשר שנה ראוי לטול פל השלמות משום דבחבטה נפל אי נמי איפכא ואפילו הכי לא מהניא ליה חזקתיה לומר בחבטא נפל ושלמות שלי ואפילו בטעון הכי בבריא דכיון דמודי דשותפות הוא ולא ידע אי דמר אי דמר חולקין ולזה הסכים הרשפ"א דכיון דשותפין לא קפדי אהדדי הויא לה חצירו של זה ושל זה פחצר של שניהם או פסימטא ומאי אולמיה דהאי מהאי וכן דעת הרנב"ר וז"ל הרי שפתבו הני אשלי רברבי דאין השותף נאמן לגרע קצת חלק מהשותף אפי' שהנכסים ברשותו אף בנ"ד לאו פל פמיניה דראובן להוסיף על חלקו לומר שיש לו מחצית הנכסים אשר בארגז וחצייים לשמעון אלא הנכסים הם בחזקת פל השותפים חלק פחלק פפי התנאים אשר ביניהם וכן פסק הטור ח"ה סימן קע"ט: ואם תאמר והא איפא לאקשוניי ממקום שפאת שְהרי פתב שם נמקי יוסף בהלכות בסוף דבריו זה לשונו ומיהו פל הני מילי דוקא כגון דאיפא עד ראה אבל לא ראה מתוך שהיה יכול לומר לא היו דברים מעולם יכול לומר חזרתי ולקחתי ממך פן כתב ה"ר יוסף הלוי בן מיגש וגם הטור סימן קע"ט פתב בשם הרֿאב"ד על הא דאמרין דבר הידוע משל השותפות אין לאחד חזקה בו על חבירו פתב והוא דלא מצי למטען לא היו דברים מעולם או החזרתיו לה כגון דחזו ליה סהדי חות ידיה וכו' וכיון שכן בנ"ד זהא ראובן הנזכר נאמן לומר שמחצית הנכסים אשר בארגז הם שלו במיגו דאי בעי אמר לא היה דברים מעולם וי"ל כי אין ראוי להאמין לראובן הנזכר מטעם מיגו ואומדנא דמוכח הוא דלא אינש מהימנא הוא וזה שְהרי לפי דבריו אומר שפל הנכסים אשר בארגז חצייים הם של שמעון וכיון שכן מי נתן לו רשות להוציא הנכסים מידו להפקידם בידי התוגר השתא להפקידם בידי ישראל אחר אין לו רשות משום דמצי למימר שמעון אין רצוני שיהא פקדוני בידי אחר או משום דמצי למימר את מהמנת לי והאי לא מהימן לי פל שכן שלא היה לו רשות פלל למסרו ולהפקידו בידי תוגר אשר פיהם דבר שוא ונכנסים ברשותם פתוא מכמר אלא נדאי ראובן הנזכר אינש אלמא ולא מהימנא הוא ולא אמרינן ביה מה ל' ולשקר עד שיהא נאמן במיגו דלא היו דברים מעולם עוד שלא בירר ראובן פשאמר שהנכסים הנז' היו שלו ושל שמעון לבד אם היה מטעם שחזר ולקחם מן השותפין או מטעם שלא היו דברים מעולם ולא מסרו לו מעולם אותם הנכסים פי אפשר שפוננתו היתה שהיו שלו לפי שלא היו דברים מעולם ובזה אינו נאמן שְהרי בא בשאלה פי יש מפירים הנכסים אשר בארגז שהם מנכסי השותפות ואפילו היה טוען ראובן בפירוש הם שלי שלקחתיים מכאן אינו נאמן מטעם מיגו דאי בעי אמר להד"ם משום שירא לשנות את הידוע פן יוכחש ויחזיקוהו פשקרו וכמו שפתב בהגהות מיימוניות

משפטים סימן ל"ב שפתיב ואולם אם ידוע ומפורסם כל כף שלא היתה יהודה יכול לכפור
אע"ג דלא שניא ראה מחמת שירא לשנות את הידוע פן יוכחש ופן יחזיקוהו פשקרו
דומיא דרבה בר שרשום שהיה נרא לומר לקוחה היא בידי משום דנפק עליה קלא
דארעא דיתמי היא כנה ראיתישכתב רבינו יעקב שלא יהא נאמן לומר לקוחים הם בידי
הספרים מיגו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם או החזרתי לה פי לא היתה יכול לומר
שקר מפורסם ולא יהא לו מיגו אף בנ"ד פיון שהפל יודעים ומפירים שאותם הנכסים
הם מנכסי השותפות אשר בחנות לא מצי טעין להד"ם מפני שינוכחש וילכה טעין החזרתי
ולקחתים ואין פאן מיגו וכיון שאין פאן מיגו אינו נאמן: ועוד נראה שאין פאן מיגו פיון
שראו אנשים הארגז והתפצים אשר בתוכו קודם שתבעו השותפים דינם וכמו שכתב
הרא"ש ז"ל בתשובותיו כלל ק"ו על מעשה של שמעון שפא לידו ממון ראובן ונתגלגל
הדבר עד שהוא בעצמו הראה התפצים בלא תביעת בעל דינו ובלא מעמד ב"ד הראה
התיבות סגורות וכו' כתב וז"ל מה ששלח למקדמי' בכתבו או מה שאמר לפני העומדים
כשהראה אותם לא היתה במעמד ב"ד שלא תבעתם אותו לדין לעולם אלא שהוא בעצמו
טען מה שאמר יראה לי פיון שראו התפצים בידי קודם שתבעוהו לדין אזל ליה מיגו
דידיה וכו' אף פאן בנ"ד פיון שראו הארגז והתפצים אנשים רבים קודם שתבעו
השותפים לדין הא איפא עדי ראיה ולא הנה מצי טעין להד"ם וכיון דלא מצי טעין להד"ם
גם לא מצי טעין חזרתי ולקחתי דאין פאן מיגו ואע"ג דקודם שראו האנשים הנכסים
אמר ראובן שהיה שלו אין זה פלום וכמו שכתב הרא"ש שם בתשובה הנזכרת וז"ל
אע"פ שאמר בפני עדים שהראה התפצים שהיו ממושפנים לו ביותר מכדי דמיהון האי
לאו פלום הוא כי הפל פלוי בשבועתו כי בית דין היו פוסקים לו שישבע שהיה ממושפנין
לו בכך וכך במיגו שהיה יכול להשבע שהחזירם לו ועתה לא יכול לישבע ויצטרף
להחזיר אף בנדון דידן קודם שראו התפצים אפילו היתה אומר בפירוש הם שלי לפי
שחזרתי ולקחתי מכם היתה נאמן בשבועתו במיגו דאי בעי אמר להד"ם ואין בידי שום
דבר אבל עכשיו שראו הנכסים אינו יכול להשבע ולומר לא היו דברים מעולם וכיון
שפן אינו נאמן לומר חזרתי ולקחתים אף אם היתה בחיים באופן שפלל העולה שמפל
הצדדין הנכסים הם בחזקת פל השותפין ולא פל פמיניה דראובן לומ' שהיו שלו ושל
שמעון וראובן הנזכר פשע ועשה שלא פהוגן בהפקיד הנכסים בידי התוגר ולכן פל
ההפסד הנמשך לשותפו' מחמת אותה הפשיעה עליה דידיה הדר ומנפין אותו מחלקו
ולמפורסמות אין צריך ראיה זהו מה שנגראה לע"ד ואמר לי לפי יצחק בכ"ר שמואל
אדרבי זלה"ה רסט שאלה ראובן נפטר לבית עולמו ותיי לרבנו ולכל ישראל שבק והניח
בנים גדולים מאשתו ראשונה שנפטרה ובנים קטנים מאשתו השנייה ובשעת פטירתו
החזיקו בנכסים בניו הגדולים ועתה בא זקנם של הקטנים הנז' אבי אמם לתבוע חלק
ירושתם של היתומים הקטנים הנז' מהבנים הגדולים הנז' והם נתעצמו בדין ואמרין
שאיןם רוצי' לעמוד לדין שם בעירם ובב"ד של קהלם כי אם בעיר אחרת במקום אשר
נדבה ריחם אתם ועתה שאל השואל הדין עם מי.

תשובה נראה ודאי שכופין לבנים הגדולים לדון שם בעירם ובקהלם על פרחם וטעמא
דמילתא דגרסינו בסנהדרין פרק זה בורר התוקף את חבירו בדין אחד אומר נידון פאן
ואחד אומר גלף למקום הנעז כופין אותו וילף למקום הנעז אמר לפניו רבי אלעזר מי

שְׁנֵשׂא בְּחִבְרוֹ מְנָה יוֹצִיא מְנָה עַל מְנָה אֵלָא כּוֹפִין אוֹתוֹ וְדָן בְּעִירוֹ אִתְּמַר נְמִי אַמ' רַב סְפָרָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שְׁנֵים שְׁנַתְעַצְמוּ בְּדִין אֶחָד אוֹמ' נִדְדוֹן כָּאֵן וְאֶחָד אוֹמַר גַּלְהָ לְמִקּוּם הַנּוֹעַד כּוֹפִין אוֹתוֹ וְדָן בְּעִירוֹ וְאִם הִנְצַרְהָ דְבָר לְשִׂאֵל כּוֹתְבִין וְשׁוֹלְחִין וְכוּ' וְכֵן פְּסִק הַרְמַב"ם הֵלְכוּ סִנְהֶדְרִין פָּרַק שְׂשִׁי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שְׁנֵים שְׁנַתְעַצְמוּ בְּדִין אֶחָד אוֹמַר נִדְדוֹן כָּאֵן וְאֶחָד אוֹמַר נַעֲלָה לְבֵית דִּין הַגְּדוֹל שְׂמָא יִטְעוּ אֵלּוּ הַדְּיִינִין וְיוֹצִיאֵוּ מִמּוֹן שְׂלָא כְּדִין כּוֹפִין אוֹתוֹ וְדָן בְּעִירוֹ וְאִם אָמַר כְּתָבוּ וְתָנוּ לִי מְאִיזָה טַעַם דְּנִתְוִנִי שְׂמָא טַעִיתֶם כּוֹתְבִים וְנוֹתְנִין לוֹ וְאֶחָד כְּהָ מוֹצִיאִין מִמְּנֹ: הָרִי לֵה שְׂאֵפִילוֹ בְּמִקּוּם דְּאִיכָא לְמִיחַשׁ שְׂמָא יִטְעוּ בְּדִין פְּסִק דְּכוֹפִין אוֹתוֹ וְדָן בְּעִירוֹ וְכֵן פְּסִק הַטּוֹר ח"ה סִימָן י"ד וְזֶה לְשׁוֹנוֹ לֹא נִתְרַצוּ לְדוֹן בְּעִירָם אֵלָא בְּבֵית הַנּוֹעַד מִקּוּם קְבוּץ חֲכָמִי אִם הִנְתַּבַּע אוֹמַר כֵּן אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אֵלָא כּוֹפִין אוֹתוֹ וְדָן בְּעִירוֹ וְאִם יִצְטָרְכוּ לְשִׂאֵל כּוֹתְבִים וְשׁוֹלְחִין וְכוּ' וְכֵן פְּסִקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים וְכָתוּב בְּהַגְהָה מִיִּמּוֹנִית סְפָר מְשֻׁפְטִי מְנַהֵג חֶרֶם שֶׁל בֵּית דִּין שְׁבַעֲעִירָנוּ אוֹדִיעָה כִּי אֶחָד מִבְּנֵי הָעִיר מִזְמִין אֶת חֲבִירוֹ לְדִין עַל פְּרָחוֹ יְדוֹן כָּאֵן וְאֵין יְכוֹל לְדַחֲתוֹ וְלוֹמַר אֵלָה לְבֵית הַנּוֹעַד אוֹ לְבֵית דִּין הַגְּדוֹל וְכוּ' וְזֶה הַדִּין לֹא דוֹקָא בְּלוֹהָ וּמְלוֹהָ וּמִשׁוּם טַעֲמָא דְקָאֵמַר בַּגְמ' דְעָבַד לוֹהָ לְאִישׁ מְלוֹהָ אֵלָא ה"ה לְכָל תּוֹבַע וְנִתְבַּע וְכִמוֹ שְׁפָתַב הָרָא"ש בְּפִסְקֵי הַהֵלְכוֹת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְלֹא דוֹקָא לוֹהָ וּמְלוֹהָ אֵלָא אֶפִּילוֹ גְזֵרַת מְקַח וּמְמַכֵּר וּמִתְנוּת וִירִוּשׁוֹת וְכָל דְבָר שְׂיִישׁ בּוֹ תּוֹבַע וְנִתְבַּע דְּהָא טַעֲמָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר שְׂלָא יוֹצִיא מְנָה עַל מְנָה שְׂיִיף בְּכָל תּוֹבַע וְגַם רַבִּי יוֹחָנָן אֵיירִי בְּכָל תְּבִיעוֹת שְׁתַּקַּף אֶת חֲבִירוֹ לְדִין וְכֵן בְּקִיצוֹר פְּסִקוּ כְּתַב וְז"ל כָּל הַתּוֹבַע לְחֲבִירוֹ בֵּין עַל עֶסֶק הַלְוָאָה אוֹ מְקַח אוֹ מִתְנָה אוֹ יְרוּשָׁה יְכוֹל לְכוֹפֹ שְׂיִלָּה עִמּוֹ לְבֵית הַנּוֹעַד שְׁהוּא מִקּוּם קְבוּץ חֲכָמִים אֲבָל הִנְתַּבַּע אֵינּוּ יְכוֹל לֹמַר גַּלְהָ לְבֵית הַנּוֹעַד.

הָרִי שְׁהִשְׁוֶה כָּל מִינֵי תְּבִיעָה וְכֵן נִרְאָה מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל בְּפָרַק הַנּוֹ' שְׁפָתַב אֲבָל אִם אָמַר הַמְלוֹהָ גַלְהָ לְבֵית דִּין הַגְּדוֹל כּוֹפִין אֶת הַלוֹהָ וְעוֹלָה עִמּוֹ שְׁנִאֵמַר עָבַד לוֹהָ לְאִישׁ מְלוֹהָ וְכֵן אִם טַעַן זֶה שְׁהִזִּיקוֹ אוֹ גָזְלוֹ וְרָצָה הַטּוֹעֵן לַעֲלוֹ' כּוֹפִין בֵּית דִּין שְׁבַעֲעִירוֹ אֶת הַנְּטַעֵן לַעֲלוֹת עִמּוֹ וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה הָרִי שְׁמִשְׁנָה כָּל מִין תְּבִיעָה לְמְלוֹהָ וְלוֹהָ וְכֵן כְּתַב הַטּוֹר סִימָן י"ד לֹא שְׁנָא תּוֹבַע עַל עֶסְקֵי מְלוֹהָ אוֹ עֶסֶק גְזֵלוֹת יְרוּשׁוֹת וּמִתְנוּת וְכֵן רַבִּינוּ יְרוּחֶם נְתִיב א' חֲלֵק י"ג כְּתַב וְז"ל מְלוֹהָ אוֹ כָּל תּוֹבַע יְכוֹל לְכוֹף לִילָה לְבֵית הַנּוֹעַד אֲבָל לֹא לוֹהָ לְמְלוֹהָ וְה"ה לְכָל תּוֹבַע וְנִתְבַּע: הָרִי לֵה מְוִסְכָּם מְכָל הַפּוֹסְקִים שְׂאֵין הִנְתַּבַּע יְכוֹל לֹמַר לְבֵית הַנּוֹעַד קָא אִזְזִילְנָא אֵלָא כּוֹפִין אוֹתוֹ לְדוֹן בְּעִירוֹ וְאֶפִּילוֹ אָמַר הִנְתַּבַּע גַּלְהָ לְבֵית הַנּוֹעַד וְאֵנִי אֶעֱשֶׂה כָּל הוֹצָאת הַדְּרָף מְשֻׁלִי אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ כְּמוֹ שְׁפָתַב הַרְשֵׁב"א בְּתִשְׁבּוּתֵי מִשׁוּם דִּיכּוֹל לֹמַר לוֹ הַתּוֹבַע אֵינּוּ רוֹצֵה לְטָרוֹחַ הָרִי לֵה כָּל הַגֵּי אֲשֵׁלִי רַבְרַבִּי דְסַבְרֵי שְׁהִנְתַּבַּע אֵינּוּ יְכוֹל לֹמַר אֵלָה לְבֵית הַנּוֹעַד אֵלָא כּוֹפִין אוֹתוֹ לְדוֹן בְּעִירוֹ וּבְבֵית דִּין שֶׁל קַהֲלָם וְלָכֵן בְּנִדְדוֹן דִּינָן כּוֹפִין אֶת הַבְּנִים הַגְּדוֹלִים הַנּוֹ' לְדוֹן בְּעִירָם וּבְבֵית דִּין שֶׁל קַהֲלָם כִּי אֵנּוּ סִהְדֵי שְׂשֵׁם בְּעִיר הַהִיא יִתְפָּרַר וְיִתְלַבֵּן הָאֲמַת לְהִיּוֹת שְׂיִוְדְעִים בְּנֵי קַהֲלָם בְּטִיב מִשְׂאָ וּמִתָּן שֶׁל רְאוּבֵן הַנְּפִטֵר הַנְּזַכֵּר וְלֹא יוֹכְלוּ הַבְּנִים הַגְּדוֹלִים לְהַכְחִישׁ הָאֲמַת מֵה שְׂאֵין כֵּן אִם יִלְכוּ לְדוֹן בְּעִיר אַחֲרַת וְעוֹד שְׂזַקְנָם שֶׁל הִיְתוּמִים הַקְּטָנִים הַטּוֹעֵן בְּשִׁבְלָם הוּא אַכְסָנָאֵי בְּעִיר הַהִיא וְאֵין רְאוּי לְהַטְרִיחוֹ לִילָה מְמִקּוּם לְמִקּוּם וְכִמוֹ שְׁפָתַב בְּהַגְהָה מִיִּמּוֹנִית הַנְּזַכֵּר וְהִבִּיאֵוּ הַמְרַדְכֵי סוּף פָּרַק זֶה בּוֹרֵר וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְאִם אַכְסָנָאֵי הוּא שְׂמִזְמִין אֶחָד מִבְּנֵי הָעִיר בּוֹרְרִין לְאַלְתֵּר וְטוֹעֵנִין לְאַלְתֵּר וְזֶה מְנַהֵג כְּשֶׁר וְהַגּוֹן מְפָנֵי הַרְמַבְּרִין וְלָכֵן

ראוי לבית דין של העיר לכוף בכול מיני פפזיה ליתומים הגדולים שינעמדו לפנייהם לדין ולא ילכו בעקיפין לדחות את השעה ולהיות השואל נחפז ללכת לא פתבתי כי אם ריש מילין ועוד שהדבר ברור מפי סופרים ומפי ספרים הנראה לע"ד ואמר לי לבי פתבתי וחתמתי שמי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

רעא שאלה מעשה שהיה פה היה שמרדכי בן יחיד תושב בילוגראדו יצא משופיאה לאישקופיא עם שני תוגרמים האחד נקרא גאלי"ק ונלי והשני נקרא בוויאגי פירי ויש עדים שיצא עמהם מצופיאה לאישקופיא ומיהיום ההוא לא נודע ממנו מה היה לו ועתה נתקבל עדות עליו זה נוסחו במוטב תלתא פחדא הוינא אנחנא פי דינא דחתימין לתתא כד אתא קדמנא ה"ר יעקב יפה אשפנזי ואחרי הגזים והאיום קם על רגליו והעיד בתורת עדות איה היה בא מצופיאה לאישקופיא עם שנייה של תוגרמים וכאשר עברו על מקום אחד נקרא דיבי דאגרי אמר לו עבד אחד מתוגר אחד הנקרא גאלי"ק ונלי במקום הזה הרג בוויאגי"י פירי ליהודי אחד ביאוקלי מבילוגראדו שיצא עמו מצופיאה ללכת לאישקופיא ואמר העבד שאדוניו אמר לו פן וכל זה אמר העבד מסיח לפי תנמו כל זה העיד רבי יעקב הנז' בתורת עדות עוד באותו הפרק בא יהודה די אבילה והעיד בתורת עדות איה בבילוגראדו היו קוראים התוגרמים למרדכי בן יחיד ביאוקלי מפני שהיו שערות שפמיו ארנפים ולפעמים היו קוראים אותו מינטיש ביאוקלי כל זה העיד בתורת עדות ולהיות זה אמת חתמנו פה שמותינו יום ששי י"ט לחדש שבט שנת השל"ג ליצירה והפל שריר וקנים פלוני דיין.

פלוני דיין. פלוני דיין.

עתה יורנו מורנו אם עדות זה ראוי להתיר אשת מרדכי בן יחיד אשר היא יושבת במאסר העיגון זה לה כמו חמש שנים: תשובה עם היות שראוי לכל מורה הוראה לחזר על כל צדדין להתיר בעיגונא דאיתתא וכמו שכתב הרא"ש בתשובותיו וכן מצינו בכמה מקומות בש"ס דקאמר משום עיגונא דאיתתא אקילו בה רבנן ולכן התירו האשה בעדות אשה או עבד או שפחה או תוגר המסיח לפי תנמו ועד מפי עד ומפי הכתב ובלא דרישה נחקירה.

ולכן בנ"ד אם היות שבעדות זה איכא פמה מילי דרעונתא אם היותו מפי תוגר ועוד תוגר מפי תוגר דאיכא מאן דאמר דאפילו במסיח לפי תנמו לא מהני פמו שכתב הריב"ש בתשובותיו ואף אם נאמר דמהני איכא מאן דאמר שצריך שיגיד התוגר השני שגם התוגר הראשון היה מסיח לפי תנמו פשהגיד הענין ששמע מפיו ובגדון דיין לא ידענו אם התוגר הראשון הסיח לפי תנמו וגם איכא גדולי עולם דסברי דבעינן שיאמר וקברתיו ובגדון ליתיה מכל מקום פנין שיש לנו על מי שנסמך להקל ולומר דעד מפי עד שניהם תוגרמים דמהני במסיח לפי תנמו ואפילו לא ידענו אם הראשון הסיח לפי תנמו וכמו שכתוב בתשובות מהר"ר ישראל סימן רל"ט וזה לשונו דכיון דהתוגר האחרון לא ביאר דבריו אם התוגר הראשון ספר דבריו מעצמו או על ידי שאלה לא תלינן להחמיר ולומר על ידי שאלה ספר וכו' וגם במה שלא יש בנ"ד וקברתיו יש לנו על מי לסמך דאיכא פמה אשלי רב רבי דסברי דלא בעינן וקברתיו וכמו שהאריכו הפוסקים על זה ונלאתי לכותבם וגם ראיתי מה שכתב מרי ולרבי מהר"ר יוסף סאגיש זלה"ה והביאו מהרר

יוסף קארו נר"ו ו' העזר סימן י"ז וזה לשונו דלא הצריך הרמב"ם לומר וקברתיו אלא כשהתוהר נמצא בעת מיתתו או הריגתו דחיישינן דילמא אמר בידמי כי הנהו עובדי דיצא תוהר וישראל מעמנו והיא דקולר של בני אדם שנמצא התוהר בעת מיתת הישראל אבל היכא שלא נמצא שם התוהר בעת ההריגה מודה הרמב"ם שאין צריך שיאמר וקברתיו ולכן בנ"ד פינון שעדות זה התוהר הוא מפי התוהר הראשון והוא לא נמצא שם לא בענין שיאמר וקברתיו באופן שבבחינת כל אלו הרעותות היינו יכולין להתיר אשת מרדכי בן יחיד: אבל מה נעשה שיש פאן רעותא גדולה מכרעת את פולן והוא דגרסינן בתוספתא ובהיאה המרדכי בהגהות בסוף יבמות וזה לשונו אין מעידין אא"כ מפירין שמו ושם עירו אבל אם אמרו אחד יצא מעיר פלונית בודקין אם לא יצא אלא הוא תנשא אשתו והבא להעיד על השם לבדו לא יעיד אם לא מזכיר כמו כן שם עירו כי הרבה שמותשונים וכן פסק הרמב"ם בהלכות גרושין וזה לשונו ישראל שאמר מת איש יהודי עמנו במקום פלוני כף וכה צורתו וכה היו סימניו אין אומרים באומד הדעת פלוני הוא עד שיעיד העד שהוא פלוני ויפיר שמו ושם עירו וכו' וכן הביאו הטור בשמו לפסק הלכה ובגדון דידן לא הזכיר התוהר כלל שמו דמה שאמר יהודי אחד ביאוקלי אין זה שמו המיוחד לו וכן נראה מתוך דבריו שלא אמר יהודי אחד ששמו ביאוקלי אלא יהודי אחד ביאוקלי ר"ל מושטאגידו שבלשון ישמעאל לכל איש אשר שערו ששמו שפתי ארנפים קורין ביאוקלי ואין זה סימן מובהק כי הרבה בני אדם יש בענין זה וק"ל דסימנין לאו דאורייתא וכמו שפסקו הפוסקים ואפילו בסימנין יותר חשובים מזה כ"ש בסימן כי האי דאינו סימן כלל דשכיחי פמה אינשי דשערוותיו ארנפים דפשיטא דלא הוי סימן: ואף על גב דאמרין ביבמות פרק האשה בתרא אבא יודן איש ציידן אמר מעשה בישראל ותוהר שהלכו בדרך ובא תוהר ואמר חבל על יהודי שהיה עמי בדרך וקברתיו והשיאו אשתו ושוב מעשה בקולר של בני אדם שהיו מהלכין לאנטוכיניא ובא תוהר אחד ואמר חבל על קולר של בני אדם שמתו וקברתים והשיאו את נשותיהם: הרי שאף על פי שלא הזכיר התוהר שמו של היהודי התירו אשתו וכן פסק הרמב"ם הלכות גרושין פרק י"ג שכתב יצא תוהר וישראל מעמנו למקום אחד ובה התוהר והסיח לפי תומו ואמר איש שיצא עמי מכאן מת משיאין את אשתו ואף על פי שאין התוהר יודע אותו האיש וכו' וכן הביאו הטור לפסק הלכה וכיון שכן בגדון דידן אף על פי שהתוהר לא הזכיר שמו ולא הפירו מאחר שיש עדים שיצא עמו מצופיאה והתוהר המגיד אומר שהיהודי ביאוקלי שיצא מצופיאה עם התוהר פלוני נהרג בזה סגי כההיא דאבא יודן.

ונראה לע"ד דבכל הנהו דקאמר בגמרא השיאו את אשתו או השיאו את נשותיהם לא סגי בדידעי שהאיש הוא יצא עם התוהר והוא אלא בדידעי נמי שלא יצא אחר עמו לפי שאף על מי שידעו שאיש פלוני יצא עמו אפשר שאיש אחר גם כן יצא עם התוהר והוא ואף על פי שיאמר התוהר איש שיצא עמי מכאן מת פינון שלא הזכיר שמו מי יודע אם הוא זה שאנו מפירים או ראינו שיצא עמו שמה הוא אחר שיצא גם כן עמו ואנו לא ראינוהו אלא ודאי צריכין אנו לומר דמייירי שידועים שלא יצא עם התוהר ההוא כי אם אותו היהודי שראינו שיצא עם התוהר ההוא וכ נראה בבירור מתוך דברי הרא"ש שכתב בתשובותיו כלל נ"ב על ההיא דאבא יודן וז"ל מאלו המעשים יש לידע שהרבה הקלו חכמים בעדות אשה משום עיגונה במעשה הראשון לא הפיר התוהר את היהודי ולא ידע

את שמו אלא שאמר שיהודי נתלנה עמו עם זה התוגר ובא לפני ב"ד ואמרו שפלוני נתלנה עם זה התוגר והנה התוגר אומר שמת והתירו את אשתו ולא הזקיקו ב"ד לחקור מן התוגר אם היה אותו יהודי שנתלנה עמו כי שמא אותו היהודי הלך לדרכו ושוב נתלנה אחר עמו ומת אותו האחר אלא פיון שאותו היהודי נתלנה עמו תלינו בנדאי שאותו היה שמת ואם איתא שלא היו יודעים אלא שנתלנה היהודי הזה עמו למה לא אמר הרא"ש חששא יותר קרובה ג"כ והיה לו לומר ולא הזקיקו ב"ד לחקור מן התוגר אם היה אותו היהודי שראינו אנחנו שנתלנה עמו או שמא הוא אחר שנתלנה ג"כ עמו מכאן ואנו לא ראינוהו שהיא חששא יותר קרובה מלומר כי שמא אותו היהודי הלך לדרכו ושוב נתלנה אחר עמו אלא בנדאי נראה מתוך דבריו שיודעים העדים שבשעת יציאתו מכאן לא יצא אחר עמו ולכן אין פאן חששא אחרת כי אם שמא האיש ההוא הלך לדרכו אחר שיצא עמו ושוב בדרך נתלנה אחר עמו וג"כ משמע מלשון הרמב"ם פן שפתב יצא תוגר וישאל מעמנו וכו' ובא התוגר ואמר איש שיצא עמי מכאן מת וכו' משמע מתוך הלשון דידעינו שלא יצא משם כי אם הישראל ההוא ולכן אמר איש שיצא עמו מכאן שהוא האיש הרמוז שידעתם שלא יצא כי אם הוא לבדו וכן פתב מהר"ם בתשובה מיימונית מסדר נשים שפשל הזכיר התוגר שם האיש צריך שידעו שלא יצא משם אלא הוא ונ"ל אמנם אחר שהתוגר לא העיד בפירוש פלוני נהרג אלא אמר היהודי מעיר פלוני בסתם יבדק שלא יצא מאותה העיר שום יהודי הדר שם שלא חזר כי אם זה דאפילו לרבא דלא חייש לתרי יצחק בפרק האשה שהלכה הכא חייש פיון שלא הזכיר שמו או בשום סימן אחר מובהק שנוכל לידע מתוך כך בבירור שהוא וכו': אף פאן בנדון דידן אם היהודים המעידים שיצא מרדכי ו' יחיד מסופיאה עם התוגרים הנזכר מעידים שלא יצא באותו פרק עמהם כי אם זה מרדכי ו' יחיד מהני ומעלי עדות התוגר המסיח לפי תומו אע"פ שלא הזכיר שמו אבל אם אינם מעידים אלא שיצא מרדכי ו' יחיד מסופיאה עמהם לבד לא מהני עדות התוגר פיון שלא הזכיר שמו משום דחיישינו שמא ג"כ באותו פרק נתלנה אחר עמהם וסימן ביאוקלי לאו סימן הוא כי הרבה אנשים שכיחי פי האי כמו שפבר כתבתי ואע"ג שפתב הרמב"ם בתשובת שאלה וזה לשונו ראובן היה נושא ונותן בחוץ ויצא לישא וליתן פמנהגו בכפרים של עכו ובא אצל יהודי אחד והפקיד פליו שם ולקח' מהם מקצת והלך למפור בעיר אחרת המתין יום ויומים וג' ימים ולא בא אז הביא שאר פליו לאשתו שאלוהו עליו אמ' הלך ולא חזר לימים עברו יהודים מבני עכו דרך שם אמר' להם פותית אחת ואן אתם הולכי' אמרו לה לכפר פלוני אמרה להם לא תזוזו מכאן לכו וחזרו לבתיכם שמא יארע לכם מה שאירע ליהודי אחר שאלנה מה אירע לו אמרה יצא מעיר פלונית ללכת אל עיר פלונית יצאו אחריו והרגוהו שאלנה מאין תדעי זה האיש אמרה הוא היה מודעתנו פשהיה בעכו ועושה מלאכתנו וספרה להם דמותו וכשבאו העדים השומעים לבית דין שבפעו השואו האשה על פיהם ויש אצלנו מי שממחה בדרך וביא ראיות והם הגיעו אל שער דינו של אדוננו יורנו ויקבל שפרו מהשם יתברך: תשובה זאת האשה מותרת היא להנשא שזו הכותית מסיחה היא לפי תנמה ואף על פי שחזרו ושאלו אותה פמעשה דצוער עיר התמרים ואף על פי שלא הזכירה שמו ולא ידעה אותו בשמו פמעשה בצייזן ואנטוכיאי וכל אלו הדברים חזרין לעיקר אחד והוא שאין מדקדקין בעדות אשה עגונה וכל המחמיר ודורש וחוקר

בדברים אלו לא יפה הוא עושה ואין דעת חכמים נוחה הימינו שעקר תקנתם בעיגונה היקלו משום עיגונא דאיתתא משה בר מיימון ז"ל הרי לה שאף על פי שלא הזכיר הכותית שם האיש התירה הרמב"ם ז"ל לאשת האיש שהוא שתנשא י"ל שישאלה זו הביאה מההר"ר יוסף קארו נר"ו בסימן י"ז וכתב עליה וז"ל יש לתמוה על תשובה זו אם הרמב"ם הנה המשיב שזה סותר מה שכתב בפ"ג הלכות גרושין שראל שאמר מת איש יהודי עמנו במקום פלוני כך וכך צורתו וכך היו סימניו אין אומרים באומד הדעת פלוני הוא וכו' צריך לומר שמה שסמך בתשובה להתיר אותה אישה הוא על מה שאמרה הכותית שאותו היהודי שהרגו הנה עושה מלאכתה כשהיה בעכו ונודע להם שאותו היהודי הנה עושה מלאכתה וכמעשה דאנטוכיאי איפא למימר שלא חסר שום יהודי מעכו כי אם זה ואף על פי שפשט דברי השאלה והתשובה בסתם צריך לומר שהדבר ידוע הנה ביניהם שפך הנה המעשה ולא הוצרכו לפרש.

הרי שכתב שלא התיר אלא משום שהנה הדבר ידוע שלא חסר מעכו אלא הוא ואמר שהוא כמעשה דאנטוכיאי משמע דסבירא ליה דמעשה דאנטוכיאי ואפא יודן דקאמר בגמרא מירי נמי דינדיעי שלא יצא אחר עם התוגר שהוא כי אם האיש והוא ולכך קאמר בגמרא והשיאו את אשתו כמו שכתבתי באופן דבהא סלקינו ונחתינו שלתתיר אשת מרדכי בן יחיד צריך שיעידו העדים דינדיעי דלא יצא מסופיא"ה באותם התוגרים כי אם מרדכי בן יחיד אבל אם אינם מעידים אלא שיצא מרדכי בן יחיד עמם אינה מותרת להנשא ונהרי היא עומדת בחזקת' בחזקת אשת איש דחמירא איסורא וספקא דאורייתא לחומרא זהו מה שגרא' לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדריב זלה"ה: רע שאלה מעשה שהיה כן הנה שרבי חיים גירש לאשתו דונה בת ר' משה על יד בית דין מומחה ויודע בטיב גיטין באופן שקודם כתיבת הגט ובשעת נתינתו ביטל רבי חיים הנזכר אם מסר שום מודעה על הגט ומודעי דמודעי עד סוף כל המודעות בלשון כולל בסדר שתקן וכתב הרמב"ם ז"ל פרק ו' מהלכו גרושין וגם פסל על עצמו כל עד שיעיד שום דבר שיגרום שום פסול לגט אלא שהגט יהיה קיים ומאן אשר כי ברצון נפשו הוא נותן הגט והעדים שיעידו שום דבר שיגרום ממנו שום פסול לגט יהיו פסולים כמו שתקן הרשב"א וכל זה בלשון כולל כמו שכתוב וחתום מיד ב"ד שנתקבל העדו' בפניה' שכן הנה המעשה בשעת כתיבת הגט ובשעת נתינה והגט הנז' נכתב וניתן ביום א' ט"ו אלול השל"ב אחר זמן הוציא רבי חיים הנז' שטר מודעה כתוב וחתום בשני עדים איה ביום ט"ו אלול הנז' אמר רבי חיים הנז' בפניהם אתם עדי להעיד לפני אלהים ואדם כי לא אוכל לסבול היסורים והפצעים והמכות ואני מוכרח לגרש את אשתי דונה הנז' ואף שאותו לה גט פדת וכהלכה ואבטל כל מודעו' שבעולם ואפסול כל עדי מודעה ואונס וכל דבר שיגרום ביטול או סתירה או נגוד לגט אשר אתן לה הפל מחמת האונס אשר עיניכם רואו' אעשה והמודעה הזאת אשר אני מוסר לפניכם לא תהיה לה בטול עולמית ואתם עדים פשרים ונאמני' עלי כמאה עדים אף שאפסול עלי כל עדות שבעולם עדות זו יהיה שריר וקיים ומודעה זו תהיה שרירא וקיימת כל זמן שלא יהיה לה קרע ב"ד ואנו חתומי מטה הפרנו באנסו ולראית האמת על מה שראו עינינו בהיותנו בבית הסנהר חתמנו וכו' עתה שאל השואל מה יהיה משפט האשה הנז' אם היא מותרת לכל אדם פיון שבטל כל המודעו' ופסל כל עדות בלשון כולל נמצא שהגט הוא גט פשר או נאמר גם כן פיון

שְׁמֵסֵר מוֹדְעָא בְּלִשׁוֹן כּוֹלָל וְאִף מְסֵר מוֹדְעָא עַל פְּסוּל הַעֲדִים עַד שְׂיִקְרַע שְׁטֵר הַמוֹדְעָא קָרַע ב"ד גִּילְהָ דַעְתּוֹ שְׁנוֹתָן הִגִּט שְׁלֵא מְדַעְתּוֹ וְשִׂיְהִיָּה הַבֵּיטוּל קִיָּים עַד שְׂיִהִיָּה קְרוּעַ קָרַע בֵּית דִּין וְכִינּוֹן שְׁלֵא נִקְרַע נִמְצָא הַבֵּיטוּל קִיָּים וְהִגִּט בְּטַל: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַע"ד שְׁהִגִּט גִּט כְּשֵׁר וְלִית בֵּיהּ רִיעוּתָא שְׁהָרִי הִסְפִּימוּ כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁבִלְשׁוֹן שְׁתַּקְּנוּ הֶרֶמְב"ם ו"ל לְבַד אֶפְיָלוּ בְּלֵא פִּסּוּל הַעֲדִים שְׁתַּקְּנוּ הֶרֶשֶׁב"א ו"ל סְגִי וְכִמּוֹ שְׁפַתְבּ הֶר"ן פֶּרֶק הַשּׁוֹלַח וְנ"ל מַה שְׁהִזְכִּיר הֶרֶמְב"ם ו"ל נִרְאָה שֶׁהוּא מְסַפִּיק לְכָל מוֹדְעוֹת שְׁמֵסֵר וְכוּ' עַד אִף בְּשִׂאָר גִּיטִין אֶפְיָלוּ מְסֵר מוֹדְעֵי וּמוֹדְעֵי דְמוֹדְעֵי אַע"פ שֶׁאֲנּוּ מְאֻמִּינִים בְּאוֹנְסוֹ דְהָא אֹנְסָא דְגִיטָא גְלוּיִי מִלְתָּא בְּעֻלְמָא הִיא כְּדַאִתָּא פ' תּוֹקֶת הַבְּתִים מְשׁוּם דְמַה לִּי לְשַׁקֵּר אֶפְיָלוּ הִכִּי כָּל שְׁחִזּוֹר וּבִיטְלָן יֵשׁ לָנוּ לֹמֵר שְׁנִסְתַּלַּק אוֹנְסוֹ וְשְׁחִזּוֹר וְנִתְרַצָּה וּלְפִי כַּתְבּ ו"ל אֲמֹר בְּפִנְיָנוּ שְׁכָל הַדְּבָרִי שְׁמִסְרַתְּ שְׁגוֹרְמִין כְּשִׂתְקִיָּימוּ אוֹתָן הַדְּבָרִים לְבַטַּל גִּט הָרִי הֵן בְּטַלִּין וְהוּא אָמַר הֵן לְפִי שְׁאֵלוּ לֹא אָמַר אֶלָּא שֶׁהוּא מְבַטֵּל הַמוֹדְעָא הָרִי עַדִּינּוֹ לֹא בִיטַל מוֹדְעַת הַבֵּיטוּל וְאֶפְיָלוּ בִיטַל גַּם כֵּן מוֹדְעַת הַבֵּיטוּל שְׁמָא מְסֵר מוֹדְעָא עַל בֵּיטוּל הַבֵּיטוּל וְאִין לְדָבָר סוּף וּלְפִיכָף תִּיקָן שְׂיִאמַר כָּל הַדְּבָרִים שְׁגוֹרְמִין שְׁעַכְשָׁיו אִין סִפְקָא שְׁבִיטַל כָּל מַה שְׁאָמַר שְׂיִהֲאֹרֵם פִּסּוּל לְגַט זֶה וּבְדִיבּוֹר זֶה הָאֲחֵרוֹן נִתְבַּטְּלוּ דְבָרֵינוּ הִרְאִישׁוּנִים וּבִהֲכִי סְגִי וְכֵן כַּתְבּ הָרַב הַמַּגִּיד פֶּרֶק ו' הַלְכוֹ' גִּירוּשִׁין וְנ"ל שְׁאֲחַר דְּבָרוֹ הָאֲחֵרוֹן אָנוּ הוֹלְכִים וְכִינּוֹן שֶׁהוּא כּוֹלָל כָּל מַה שְׁקָדָם כָּל מַה שְׁאָמַר נְכַלֵּל בְּדְבָרֵינוּ הָאֲחֵרוֹנִים וְהַפַּל בְּטַל: הָרִי שְׁכַתְבוּ בְּפִירוּשׁ שְׁמֵאֲחַר שְׁבִדְבָרֵינוּ הָאֲחֵרוֹנִים בִּיטַל בְּלִשׁוֹן כּוֹלָל הַפּוֹלָל הֵהוּא כּוֹלָל כָּל מַה שְׁקָדָם וְכָל מַאי דְאֶפְשָׁר לְצִיִּיר שְׁקָדָם לְבַטַּל הִגִּט הֵן תְּנָאוּ בִיטוּל לְפִיפּוּל הַעֲדִים הֵן תְּנָאִי שְׁתָּהּא הַמוֹדְעָא קִיָּיִמַת אִם לֹא תָהּא קְרוּעַ קָרַע בֵּית דִּין בְּנִדּוֹן דִּידָן אוֹ אִיזָה סִפְקָא אַחַר אִם אֶפְשָׁר לְצִיִּירוֹ שְׁהָרִי כְּנֹת הֶרֶמְב"ם ו"ל בְּתִיקוֹן זֶה הוּא לְסַלֵּק כָּל סִפְקָא שְׁהָרִי כַּתְבּ שֶׁם שְׁאֶפְיָלוּ בִיטַל הַמוֹדְעָא וּמְסֵר מוֹדְעָא עַל הַבֵּיטוּל שְׁהִגִּט בְּטַל הָרִי לִף דְנִחְיִית הֶרֶמְב"ם לְסִפְקֵי וְעַל זֶה תִּיקָן הַלְשׁוֹן בְּלִשׁוֹן כּוֹלָל בְּדְבָרֵינוּ הָאֲחֵרוֹנִי וְאִם הִיָּה אִיזָה חֲלֻקָּה שְׁלֵא יוֹעִיל הִיא לִישְׁנָא כְּגוֹן נִדּוֹן דִּידָן שְׁהִתְנָה עַד שְׂיִקְרַע קָרַע בֵּית דִּין מַה הוֹעִיל בְּתַקְנָתוֹ אֶלָּא וְדַאי דְמַהֲנִי בְּכָל עֲנִין וְכָל דְבָרֵינוּ הִרְאִישׁוּנִי בְּטַלִּים וְאֶמְדִּי דַעְתִּיהָ שְׁנִסְתַּלַּק אוֹנְסוֹ וְחִזּוֹר וְנִתְרַצָּה כְּמוֹ שְׁפַתְבּ הֶר"ן: וְגַם הִרִי"ב ש"ז לְבִתְשׁוּבוֹתֵינוּ סִימָן קכ"ז כַּתְבּ וְנ"ל פִּינּוֹן שְׁקוֹדָם כְּתִיבַת הִגִּט בִּיטַל כָּל הַמוֹדְעוֹת בְּלִשׁוֹן כּוֹלָל הָרִי כָּל הַמוֹדְעוֹת בְּטַלּוֹת וְאֶפְי' מְסֵר מוֹדְעָא עַל הַבֵּיטוּל בְּלִשׁוֹן כּוֹלָל כָּל הַבֵּיטוּלִין הִנֵּה פִּינּוֹן שְׁבִיטוּל הַמוֹדְעוֹת אָמַר לְשׁוֹן כּוֹלָל כָּל מוֹדְעוֹת וְכָל דְבָר הַגּוֹרֵם לְבַטַּל הִגִּט הִנֵּה הוֹלְכִין אַחַר דְבָרֵינוּ הָאֲחֵרוֹן שְׁכִמוֹ שְׁבִיטוּל פֶּרְטוֹ הָאֲחֵרוֹן מוֹעִיל לְבַטַּל מוֹדְעָא פֶּרְטִית שְׁקָדְמָה לוֹ כֵּן בִּיטוּל כְּלָלִי מוֹעִיל לְבַטַּל מוֹדְעָא כְּלָלִית שְׁקָדְמָה לוֹ וְכַתְבּ שֶׁם גַּם הִרְאִישׁוּנִים הִקְלוּ יוֹתֵר וְהִסְפִּימוּ שְׁבִיטוּל הַמוֹדְעָא תוֹעִיל לְכָל מוֹדְעָא שְׁקָדְמָה וְכַתְבּ עוֹד שֶׁם וְכֵן נִהְגוּ שְׁכָל הַמְּקוֹמוֹת שְׁהִיִּיתִי בָּהֶם בְּרַצְלוֹנָה סְרוּקְסָטָא בְּאַלִּינְסִיָּא וְגַם פֶּה וּלְפִי הַנִּרְאָה לֹא נִהְגוּ כֵּן בְּאַרְצוֹת הַהֵם רַק לְבַטַּל בְּלִשׁוֹן כּוֹלָל שְׂיִכְלֹל כָּל מוֹדְעָא וְכָל דִּיבּוֹר וְזֶה עַל דְּרָף הֶרֶמְב"ם ו"ל וְאִין סִפְקָא שְׁבִיטָה דִּי וְגַם בְּתִשׁוּבוֹתֵינוּ סִימָן תפ"ב כַּתְבּ וְאִם הַמוֹדְעָא הִיָּתָה בְּלִשׁוֹן כּוֹלָל אִם הַבֵּיטוּל הִיָּה ג"כ בְּלִשׁוֹן כּוֹלָל הַמוֹדְעָא גַּם כֵּן בְּטָלָה הָרִי דְלְכָל הִנֵּי אֶשְׁלִי רַבְרָבִי רִאִישׁוּנִים גַּם אֲחֵרוֹנִים סְבָרִי דְבִיטוּל כּוֹלָל מַהֲנִי לְכָל דְבָר שְׁקָדָם וְאֶמְרִינּוּ שְׁבִיטַל כָּל מַה שְׁקָדָם וְחִזּוֹר וְנִתְרַצָּה: וְמַה גַּם עָתָה בְּנ"ד דְאִיכָּא תְּרַמִּי לְטִיבּוֹתָא בִּיטוּל הַמוֹדְעָא בְּלִשׁוֹן כּוֹלָל וְגַם פִּסּוּל הַעֲדִים שְׂעִידוֹ שׁוּם דְבָר שְׂיִגְרוּם שׁוּם פִּסּוּל אוֹ בִּיטוּל לְגַט כְּמוֹ שְׁתַּקְּנוּ הֶרֶשֶׁב"א דְפִשְׂטָא

ופְּשִׁיטָא דְמִהְנֵי וּמַעְלֵי: וּא"ת נְהִי דְבִיטוּל כֹּל הַמוֹדְעוֹת וְהַמוֹדְעוֹת בְּטָלוֹת מִחֲמַת הַבִּיטוּל הַכּוֹלָל מ"מ בִּיטוּל הַמוֹדְעָא אִינוּ אֵלָא סִילוּק הַמוֹדְעָא וְלַעֲשׂוֹתָהּ כְּמִי שְׁאִינְהָ אֲבָל אִינוּ כְּנוֹתָן בְּרִצּוֹן וְכִמוּ שְׁפָתַב הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִימֵן תַּקַּע"ג וְכִינּוּן שְׁכּוֹן אַע"ג דְּאִין כְּאִין מוֹדְעָא מ"מ לֹא הָיָה גֵט בִּינּוּן שְׁגִילָה דַּעֲתוֹ שְׁנוּתָנוּ בְּאִנּוּס דְּבִגֵּט בְּגִלּוּי מִילְתָּא בְּעֵלְמָא שְׁמַגְלָה דַּעֲתוֹ שְׁנוּתָנוּ בְּאִנּוּס סְגִי אַע"ג דְּלֹא מָסַר מוֹדְעָא וְכִמוּ שְׁפָתַב הַר"ן הֵבִיאוּ הַרְבֵּי מֵהַרְרִי"ק נֶר"ו סִימֵן קל"ד וְנ"ל כֹּל הֵיכָא דִּידְעִינוּ בְּאִנּוּסִיָּה אַע"ג דְּלֹא מָסַר מוֹדְעָא גִיטוּ וּמִתְנַתּוּ בְּטָלִים וְגַם הַרִיב"ש בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִימֵן תפ"ב כְּתַב וְנ"ל אֶמְנָם יְהִי דְבַרִי אֵלֶּה בְּמִי שְׁלֹא יִדְעֵנוּ שְׁהוּא אִנּוּס אֲבָל אִם יִדְעֵנוּ שְׁהוּא אִנּוּס חֲלִיצָתוֹ פְּסוּלָה וְאַע"פ שְׁבִיטְל הַמוֹדְעָא וְהַמוֹדְעָא כְּמִי שְׁאִינְהָ בִּינּוּן שְׁבִיטְלָה מ"מ הָאִנּוּס בְּמַקּוֹמוֹ עוֹמֵד וּפּוֹסֵל הַחֲלִיצָה גַם בִּנ"ד אַע"ג דְּבִיטְל הַמוֹדְעָא הָאִנּוּס בְּמַקּוֹמָה עוֹמֵד וְהִגֵּט בְּטוּל י"ל דִּבְנ"ד לֹא יִדְעִינוּ שְׁזָה הַמְּגַרֵּשׁ הָיָה אִנּוּס אֵלָא מַעֲדוֹת עַדִי הַמוֹדְעָא וְכִינּוּן שְׁכּוֹן לֹא מְפִיָּהֵם אִנּוּ חִיִּין שְׁהָרִי פְּסָלָן עַל עֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁנִתְקַבַּל עֲדוֹת בְּבִית דִּין שְׁפָשְׁנַכְתּוּב וְנִיתָן הִגֵּט עֲשׂוּ תַקּוּן הַרְמַב"ם וְהַרְשָׁב"א וּפְסָל עֲלָיו הָעֵדִים וְכִינּוּן דְּשׁוֹינְהוּ לְנַפְשֵׁיהּ כְּעֵדִים פְּסוּלִים נִמְצָא דְלֹא יִדְעִינוּ אִנּוּ בְּאִנּוּסִיָּה וְכִינּוּן דְּלֹא יִדְעִינוּ וְדֹאִי בְּאִנּוּסִיָּה וְרִאִינוּ שְׁבִיטְל כֹּל הַמוֹדְעוֹת וּפְסָל גַם עֵינֵי הַמוֹדְעָא וְדֹאִי דְמִהְנֵי וּמַעְלֵי וְכִמוּ שְׁפָתַבּוּ הַתּוֹסְפוֹת פֶּרֶק חֲזָקַת הַבָּתִּים דָּף מ"ח בְּמִתְנָה אִי יִדְעִינוּ בְּאִנּוּסִיָּה לֹא מִהְנֵי בִיטוּל וְלֹא גֵמַר וּמִבְּטָל דְּמִיָּהוּ אִי לֹא יִדְעִינוּ בְּאִנּוּסִיָּה וּמִבְּטָל מוֹדְעָא מִדַּעֲתוֹ נִרְאָה שְׁבִיטוּלוֹ בִיטוּל וְכֵן פְּסָק הָרֵא"ש בְּפִסְקֵי דַאע"ג דְּמִתְנָה הֵיכָא דִּידְעֵי בְּאִנּוּסִיָּה אִפִּי' לֹא מָסַר מוֹדְעָא לֹא הָיָא מִתְנָה מ"מ אִי לֹא יִדְעִינוּ בְּאִנּוּסִיָּה אֲפִילוּ מָסַר מוֹדְעָא אִם אִח"פ בִּיטְלָה מִהְנֵי הַבִּיטוּל בִּינּוּן שְׁלֹא הִפִּירוּ בְּאִנּוּסוֹ וְלִהְכִי נִהוּגִי לְכַתּוּב בְּטוּל מוֹדְעָא בְּמִתְנָה: וְאַף אִם נֶאֱמִינָם בְּמָה שְׁפָתַבּוּ בְּשִׁטְר הַמוֹדְעָא שְׁהִיָּה אִנּוּס מ"מ אִינָם מְעִידִים שְׁהִיָּה אִנּוּס אֵלָא קוֹדֵם שְׁהִלֵּךְ לְכַתּוּב הִגֵּט בְּשַׁעָה שְׁהִיָּה בְּבִית הָאִסוּרִין אֲבָל אַחַר שְׁהוֹצִיאוּ מִשָּׁם וְהִלֵּךְ הַמְּגַרֵּשׁ לְכַתּוּב הִגֵּט הָעֵדִים נִשְׁאַרְוּ בְּבִית הַסּוֹהַר וְכִינּוּן שֶׁאִח"כ צִינְהָ הַמְּגַרֵּשׁ לְכַתּוּב הִגֵּט וּבִיטְל הַמוֹדְעָא וּפְסָל הָעֵדִים אִנּוּ סִהְדֵי שְׁנִסְתַּלַּק אִנּוּסוֹ וְחִזּוּר וְנִתְרַצָּה וְכִמוּ שְׁפָתַבּוּ הַר"ן בְּגִיטִין פֶּרֶק הַשּׁוֹלָח וְנ"ל אִף בְּשִׁטְר גִּיטִין אֲפִילוּ מָסַר מוֹדְעֵי וּמוֹדְעֵי דְמוֹדְעֵי אַע"פ שְׁאִנּוּ מֵאִמִּינִין בְּאִנּוּסוֹ דְּהָא אִנּוּסָא דְּגִיטָא גִלּוּי מִילְתָּא בְּעֵלְמָא הִיא כְּדֹאִיתָא פֶּרֶק חֲזָקַת הַבָּתִּים מִשּׁוּם דְּמָה לוֹ לְשַׁקֵּר אַפ"ה כֹּל שְׁחִזּוּר וּבִיטְלָן יֵשׁ לָנוּ לֹא מִשְׁנִסְתַּלַּק אִנּוּסוֹ וְשְׁחִזּוּר וְנִתְרַצָּה עַד כְּאִין וְאַף עַל גַּב דִּידְעִינוּ שְׁבִשְׁעָה שְׁהִיָּה כּוֹתֵבִין הִגֵּט וּבְשַׁעַת נִתְיַנְתּוּ הָיָה וִירְגִיטָאשׁ שׁוֹמְרִין לְמַגְרֵשׁ בְּפִתַח הַחֲצָר אֲשֶׁר הָיָה הַמְּגַרֵּשׁ בְּתוֹכוֹ שְׁנִרְאָה מִזָּה שְׁהִיָּה אִנּוּס בְּשַׁעַת נִתְיַנְתּוּ הִגֵּט כְּפֶר הַעִידוֹ עֵדִים נֶאֱמָנִים הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַמְּסַדֵּר הִגֵּט וְגַם עַד אֲחַד מִהָעֵדִים שְׁחַתְּמָם בְּגֵט שְׁלֹא הָיָה שׁוֹמְרִין אוֹתוֹ בְּשִׁבְלֵי שְׁיַתָּן הִגֵּט כִּי הִגֵּט נִתְנָהוּ בְּרִצּוֹנוֹ הַפְּשׁוּט דְּמֵאִי אִיכְפַת לְהוּ לְשׁוֹמְרִים שְׁיַתָּן גֵּט אוֹ שְׁלֹא יִתְנָהוּ אֵלָא בְּאוֹ עֲמוֹ לְשַׁמְרוּ בְּשַׁעָה שְׁיַצָּא מִבֵּית הַסּוֹהַר לְתַת הִגֵּט לְפִי שְׁהִיָּה תְּפּוּס שָׁם בְּבִית הַסּוֹהַר לְסוֹף אַרְבַּע אֵלֶּף לְבָנִים שְׁהִיָּה חֲיִיב לְאִבָּאן בְּשִׁבְלֵי קִנְס גְּזוּלוֹתָיו שְׁגִזַּל הַמְּגַרֵּשׁ וְהָיָה יָרָא הָאִבָּאן שְׁבִשַׁעַת יַצִּיאָתוֹ לְגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ יִבְרַח וְיִפְסִיד מְעוֹתָיו לְכֵן הַפְּקִיד עֲלָיו שׁוֹמְרִים בְּשִׁבְלֵי מְעוֹתָיו לֹא מִפְּנֵי שְׁיַתָּן הִגֵּט: וְהִרְאָה לָזֶה שְׁאִחַר שְׁנִתָּן הִגֵּט הַחֲזִירוּהוּ שָׁם לְבֵית הַסּוֹהַר וְעַמַּד שָׁם יָמִים בְּמִשְׁמַר וְעַל כֵּן לֹא נֵאמַר בְּשִׁבְלֵי שְׁהִיָּה שָׁם וִירְגִיטָאשׁ שְׁהוּא גֵט מְעוֹשָׂה שְׁהָרִי בְּגְדוּלָה מִזֹּאת כְּתַב הַרִיב"ש בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִימֵן קכ"ז וְנ"ל וְהָרִי זֶה כְּמִי שְׁהִיָּה נוֹשֵׂין בּוֹ מְמוֹן וְהָיָה תְּפּוּס בְּבִית הַסּוֹהַר בְּעַד הַחֹב הַהוּא וְאִמְרוּ לוֹ קְרוּבֵי אִשְׁתּוֹ אִם תִּגְרַשׁ אִשְׁתְּךָ

נִפְרַע אֲנַחְנוּ כְּעֶרְךָ הַחֹב הַהוּא וְתַצֵּא מִמֶּאֱסָרְךָ וְהוּא נִתְרַצָּה בְּזֶה וְגֵרֵשׁ מִרְצוֹנוֹ הַיָּאֵמֵר
אָדָם שֶׁזֶה יִהְיֶה גִט מְעוֹשָׂה מִפְּנֵי שְׁעֵשָׂה זֶה כְּדֵי לְצַאת מִבֵּית הַסֹּהֵר לֹא שֶׁהָרִי לֹא הָיָה
תְּפוּס כְּדֵי שְׁיִגְרֹשׁ אֲלָא בְּעֵד חוּבוֹ וְהִגִּט אִינוֹ מְעוֹשָׂה אֲלָא מִרְנוּצָה הָרִי לֵךְ דָּאֵף עַל גַּב
שְׁיִצִּיאָתוֹ מִבֵּית הַסֹּהֵר הָיָה תְּלוּי בְּנִתְיִנַת הִגִּט מִכָּל מְקוֹם אָמַר שֶׁהוּא דְבָר פְּשוּט דְלֹא הָוִי
גִט מְעוֹשָׂה כִּיּוֹן שְׁלֵא הָיָה תְּפוּס כְּדֵי שְׁיִגְרֹשׁ אֲלָא בְּעֵד חוּבוֹ בְּנִדוֹן דִּינָן דְּאִיכָא תִּרְתִּי
לְטִיבוּתָא שְׁלֵא הָיָה תְּפוּס כְּדֵי שְׁיִגְרֹשׁ אֲלָא בְּעֵד הַד' אֲלֵךְ אִשְׁפ' וְעוֹד שְׂאֵף ע"פ שְׁגֵרֵשׁ
לֹא יֵצֵא מִבֵּית הַסֹּהֵר וְעַל כֵּל זֶה בִּיטֵל הַמוֹדְעָא וּפְסֵל הָעֵדִים לֹא כֹל שְׁכֵן דְּאִמְרִינוּ שֶׁהוּא
גִט מִרְנוּצָה לֹא מְעוֹשָׂה וּמֵה גַם עֵתָה אִם נַעֲשֶׂה צְנִיף לְכָל מֵה שְׁפִתְבְּתִי מִסְבָּרַת רַבִּינוּ
אֲפָרִים שְׁפִתְבִּי בְּתִשׁוּבָתוֹ אָמַר רַבָּא לֹא כְּתִבִּינוּ מוֹדְעָא אֲזַבִּינוּ מִשׁוּם טַעְמָא דְּאִין אָדָם
יְכוּל לְבַטֵּל מֵה שְׁעֵתִיד לַעֲשׂוֹת וְאַחֲרֵי כֵן נוֹתֵן וְאִפְּלִי הוּא אָנוּס דְּכִיּוֹן דְּעֵדִים רִאשׁוֹנִים
רְאוּ אֲוִנְסוֹ וְעֵשָׂה בְּפִנְיָהֶם מוֹדְעָא וְאַחַר כֵּן מְכַר בְּפִנְיָ אַחֲרִים בְּשִׁתִּיקָה וְכִתְבוּ וְחִתְמוּ הָרִי
אֵלוּ מְעִידִים שֶׁהִיָּתָה מְכִירָה זֹו גְּמוּרָה וּשְׁנַיִם רִאשׁוֹנִים מְעִידִים שֶׁהִיָּה קוֹדֵם לְכֵן אֲוִנְס
הוֹאִיל וְנוּכַל לְקַיֵּים דְּבָרֵי פְלִים דְּאִמּוֹר בְּסוּף נִתְרַצָּה הִילְכֵךְ לֹא כְּתִבִּינוּ מוֹדְעָא אֲזַבִּינוּ אֲלָא
כִּי הַהוּא מְעֵשָׂה דְּפִרְדָּסָא שְׁאוֹתָם עֵדִים עֲצָמָם שְׁיִוְדְעִים אֲוִנְסוֹ אוֹתָם הֵם הַחֲתוּמִים עַל
הַמְכִירָה הִילְכֵךְ נִרְאָה לוֹמֵר כֹּל אָדָם שְׁעוֹשָׂה מוֹדְעָא עַל מְחִילָה אוֹ עַל קִנְיָן שְׁעֵתִיד לַעֲשׂוֹת
וְאַחֲרֵי כֵן מוֹחֵל אוֹ הַקְּנָה בְּפִנְיָ שְׁנַיִם אַחֲרִים אִין הַמוֹדְעָא כְּלוּם: הָרִי לֵךְ דְּאִפְּלִי בְּמִחִילָה
דְּהוּי מוֹדְעָא אֵף עַל גַּב דְּלֹא הִפְרִינוּ בְּאֲוִנְס מִכָּל מְקוֹם כְּשֶׁמְסַר הַמוֹדְעָא בְּפִנְיָ שְׁנַיִם אַחֲרִים
לֹא חֲשִׁיבָא מוֹדְעָא אֵף גַּבִּי גִט דְּדָמִי בְּהָא לְמְחִילָה וּמִתְנָה דְּבַגְלוּיִי מִיְלִתָּא בְּעֵלְמָא סְגִי וְלֹא
בְּעִינוּ הִפְרִינוּ בְּאֲוִנְסוֹ הָוִי נְמִי דִּינָא הִכִּי דְּכִשְׂאִין עֵדִי הַמוֹדְעָא הֵם עֵדִי הִגִּט אִין הַמוֹדְעָא
כְּלוּם וְכֵן כְּתִב הָרַב מֵהֲרִי"ק נר"ו בח"ה סימן ר"ה עַל דְּבָרֵי רַבִּינוּ אֲפָרִי' וְז"ל וְלִפְנֵי טַעַם
זֶה הוּא הַדִּין לְגִט דְּכִשְׂאִין עֵדִי הַמוֹדְעָא הֵם עֵדִי הִגִּט אִין הַמוֹדְעָא כְּלוּם דְּכִיּוֹן דְּעֵדִי הִגִּט
מְעִידִים עַל הִגִּט וַיֵּשׁ לְקַיֵּים דְּבָרֵי עֵדִי הַמוֹדְעָא שְׁלֵא יִסְתְּרוּ הִכִּי עֲבָדִינוּ דְּכִי אִמְרִינוּ
בְּמִתְנָה וְגִט דְּבַגְלוּיִי מִיְלִתָּא בְּעֵלְמָא סְגִי לְבַטֵּלֵם הִיָּינוּ כְּשֶׁעֵדִי הִגִּט וְהִמְתְּנָה הֵם עֵדִי הַגְּלוּיִי
הָא לֹא הִכִּי לֹא וּבְסוּף דְּבָרֵינוּ כְּתִב וְלִרְבָּא מִתְנָה וְגִט שְׁוִים שְׁאֵם עֵדִי הַמוֹדְעָא אִינָם עֵדִי
הַמְתְּנָה וְהִגִּט הַמוֹדְעָא בְּטֵלָה וְנִדוֹן דִּינָן עֵדִי הַמוֹדְעָא לֹא הָיוּ עֵדִי הִגִּט וְכִיּוֹן שְׁכֵן נְקִיִּים
דְּבָרֵי הַשְּׁתִי כְּתוּת שְׁמִתְחַלָּה הָיָה אָנוּס וְאַחַר כֵּן נִתְרַצָּה בְּאֲוִנְסוֹ שְׁאִין כָּאֵן מוֹדְעָא אֵף עַל
גַּב דְּלֹא בִּיטֵלָה בְּפִירוּשׁ אֲלָא שֶׁהִיָּה נוֹתֵן הִגִּט בְּשִׁתִּיקָה כֹּל שְׁכֵן הַשְּׁתָא שְׁבִפִירוּשׁ בִּיטֵל
הַמוֹדְעָא וּפְסֵל הָעֵדִים דְּפְשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁאִין כָּאֵן מוֹדְעָא כֹּלֵל וְהִגִּט גִּט כְּשֶׁר וְלִית בִּיָּה
שׁוּם רִיעוּתָא וְדוּנָה בַּת ה"ר מִשָּׁה הִיא מְגוֹרֶשֶׁת גְּמוּרָה וּמְוַתֶּרֶת לְכָל אָדָם וְרִאוּי לְכָל
אָדָם לְחַזֵּר אַחַר צְדָדִין וְצִיָּדִי צְדָדִין לְהַתִּיר אִשָּׁה זֹו וְלֹא יִתְרוּף רְמִיָּה צִידוֹ בְּדְבָרֵי שְׁקָר
כִּי אִינִישׁ אֲלֵמָא וְגַנְבָא הוּא וְעוֹד דְּעֵבֵר עַל דְּבָרֵי חֲכָמִים דְּמְסַר מוֹדְעָא אֲגִיטָא דְּמִנְגְדִּינוּ
לִיָּה וּמְשַׁמְתִּינוּ לִיָּה כֹּל שְׁכֵן דְּלֹא בְּעִינוּ לֹא צְדָדִין וְלֹא צִיָּדִי צְדָדִין כִּי אִם דְּרָךְ סְלוּלָה
אֲשֶׁר תִּקְנוּ אַבוֹת הָעוֹלָם גְּדוּלֵי הַמּוֹרִי' הַרְמַב"ם וְהַרְשֵׁב"א וְז"ל וְהַפֵּל נַעֲשֶׂה בְּגִט זֶה כְּמוֹ
שְׁפִתְבְּתִי וְנִכְתְּבִי וְנִחַתְּם בְּבֵית דִּין וְהַפְּקִידִים הַשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ לֹא הָיָה עַל נִתְיִנַת הִגִּט כִּי
אִם עַל הַמְּעוֹת שֶׁהָיוּ נוֹשִׂים בּוֹ לְכֵן גְּמַרְתִּי אִמְרִתִּי שְׁדוּנָה הַנּוֹכְרֶת בַּת ה"ר מִשָּׁה הִיא
מְגוֹרֶשֶׁת גְּמוּרָה וּמְוַתֶּרֶת לְכָל אָדָם זֶהוּ מֵה שְׁנִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דְּעַתִּי וְאָמַר לִי לְבִי הַצְּעִיר
יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִּי זל"ה רַעֲב שְׁאֵלָה זְכָרוֹן עֲדוּת שְׁעֵבֵר לְפָנֵינוּ בֵּית דִּין ח"מ
אִיף בָּאוּ לְפָנֵינוּ רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן עֶטֶר וְהַבְּחוּר מִשָּׁה שְׁאֵלְנָא דִּיאֵל יצ"ו וְהַעֲדִינוּ בְּתוֹרַת עֲדוּת

איה שָׁמְעוּ מִפִּי תוֹנֵר א' מל"ת שְׁנֵהֲרָגוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים יְהוּדִים הָא' אֲבָרְהָם וַיהוּדִי אַחֵר עָמְדוּ וְהַתּוֹנֵר הָיָה מִפִּיר לְאוֹתוֹ אֲבָרְהָם לְשַׁעֲבֵר שֶׁהוּא אֲבָרְהָם בְּאַרְיִשְׁקָאֵשׁ שֶׁהָיָה נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן עִמּוֹ וְאָמַר שְׂרָאָה אוֹתָם הָרוּגִים בְּהַר א' הַסְּמוּף לְכַפֵּר אוֹטְלוֹק וּבְאוֹתוֹ הַמְּחוּז לֹא הָיָה הוֹלֵךְ רַק אֲבָרְהָם בְּרִיִּשְׁקָאֵשׁ וְלֹא הָיָה לְשֵׁם שׁוּם אֲבָרְהָם רַק הוּא וְהַתּוֹנֵר נָתַן כָּל הַסִּימָנִין מֵאַבְרָהָם בְּרִיִּשְׁקָאֵשׁ עוֹד הַעֵיד הַבְּחוּר מִשֶּׁה הַנְּ"ל אִיךָ בָּא הַתּוֹנֵר אֲיִשְׁפָּחִי וְהַגִּיד מִל"ת אִיךָ בְּבָאוּ מִן הַכַּפֵּר אוֹטְלוֹק פָּגַע בְּדַרְךָ ב' אֲנָשִׁים יְהוּדִים הָרוּגִים וְאָמַר כִּי רָאָה שְׂאֲחָד מֵהֶם הָיָה בְּחוּר קָטָן הַקּוֹמָה וְזָקְנוּ עָגוּל וְהָיָה לוֹ בּוֹהֵק אֲצֵל הַדָּד הַסְּמוּף לִלְב וְאֵלּוּ הַסִּימָנִין הָיוּ בְּנֵהֲרָג ר' דָּוִד דִּיל אוֹלְיוֹ שְׂיִצְאָ בְּחִבְרַת ר' בְּרִיִּשְׁקָשׁ וְלֹא הָיָה בְּאוֹתָם הַמְּקוֹמוֹת רַק דָּוִד הַנְּ"ל וְהָיָה זֶה בְּפָנֵינוּ הַיּוֹם יוֹם ג' י"ו לְכֶסֶלְיוֹ שְׁנַת הַשַּׁל"א לְצִירָה פֶּה פִּילִיסוֹפּוֹל וְהַפֵּל שְׂרִיר וְקָיִים: שְׁלֵמָה בֶן רֵי דִיָּין: אֲבָרְהָם פִּיגוֹ"ן דִּיָּין: אֲבָרְהָם בֶּין רֵי דִיָּין: וְעַתָּה שְׂאֵל הַשּׁוֹאֵל אִם כֹּחַ בְּיַד ב"ד לְהַתִּיר אִשָּׁה זוֹ בִּילְיָה אִשְׁתִּי רַבִּי דָּוִד הַנְּזַכֵּר לְעֵיל לְהַנְּשֵׂא לְמִי שְׂתַרְצָה אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה עִם הַיּוֹת שְׂרָאוֹי לְכָל מוֹרָה הוֹרָאָה לְחֹזֵר עַל צְדִי צְדָדִין לְהַקֵּל וְלְהַתִּיר בְּעֵיגוֹנָא וְכִמוֹ שְׂכַתֵּב הָרָא"ש בְּתוֹן שׁוֹבְתִיו וְכִמוֹ שְׂמַצִּינוּ שֶׁהַקְּלוֹ חֲכָמִים ו"ל בְּעַדוֹת אִשָּׁה שְׂמַשִּׂיאִין בְּעַד מִפִּי עַד מִפִּי אִשָּׁה מִפִּי עֶבֶד מִפִּי שְׂפָחָה מִכָּל מְקוֹם מַצִּינוּ שְׂאֲמָרוּ ו"ל בְּכוֹרוֹת פֶּרֶק יֵשׁ בְּכוֹר שְׂאֲנֵי עַדוֹת אִשָּׁה דְּאַחְמִירוּ בֵּה רַבָּנָן וּפְרִיךָ וּמִי אַחְמִירוּ וְהָא תָּנָן הַןחֲזָקוּ לְהַיּוֹת מַשִּׂיאִין עַד מִפִּי עַד מִפִּי אִשָּׁה מִפִּי עֶבֶד מִפִּי שְׂפָחָה כִּי אֶקִּילוּ בֵּה רַבָּנָן בְּסוֹפָה בְּתַחֲזִילָתוֹ לֹא אֶקִּילוּ רַבָּנָן וּפְרִיךָ רַש"י בְּסוֹפָה לְאַחֵר שְׂכִינּוֹנֵי יָפֶה שְׁזַה הַקְּלוּ חֲכָמִים בְּסוֹף עַדוֹתָן לְהַחֲזִיקוֹן אֶפְיָלוּ בְּעֶבֶד וְשְׂפָחָה אֲבָל בְּתַחֲלָה תַּחֲלַת הַעַדוֹת דֵּהֲיָינוּ רְאִיָּה הַמֵּת לֹא אֶקֵּל עַד שְׂפִירוּהוּ יָפֶה וְגַם הַמְּרָדְכִי כָּתֵב בְּסוֹף יְבָמוֹת דְּמוּכָח כֹּן מִכּוֹלָא שְׂמַעְתִּין דְּרִישׁ הָאִשָּׁה שְׁלוֹם דְּאֲמָרִינוּ הַתָּם אִיכָּא דְּעֶבֶד סְמִתְרִי וְחִיָּה וְכו' וְגַם קָאָמַר הַתָּם כִּי הֵיכִי דְלִדְיָךְ אִתְּרַחִישׁ נִסָּא לְדִידְיָה נְמִי אִתְּרַחִישׁ נִסָּא וְכו' וְגַם נְמִי קָאָמַר הַתָּם אִימָא אִינִישׁ אַחְרִינָא אֲתָא לְאַצּוּלִי וְאַכִּילְתִּיהָ נוּרָא וְכו' הָרִי לָהּ מִכָּל הַנִּי עוֹבְדֵי דְמַחְמָרִינוּ בְּגוּף הַעַדוֹת שְׂפִירוּהוּ אֵת הָאִישׁ יָפֶה וְלֹא שְׂיַעִיד הָעַד בְּדַדְמִי וְכִינוּן שְׂפָן בְּנִדּוֹן דִּידָן מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר יְמַלְּאֵנוּ לְבוֹ לְהַתִּיר אִשָּׁה זוֹ אִשְׁתִּי רַבִּי דָּוִד הַנְּזַכֵּר אַחֵר שֶׁהַתּוֹנֵר הַמֵּ"ל לֹא הִפְרִיחוּ וְלֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹ וְלֹא שֵׁם עִירוֹ כָּלֵל שְׁהָרִי כָּתֵב הַרְמַב"ם הַלְּכוֹת גְּרוּשִׁין יִשְׂרָאֵל שְׂאֲמַר מֵת אִישׁ יְהוּדִי עָמְנוּ בְּמְקוֹם פְּלוֹנִי כֹּה וְכֹה צוּרְתוֹ וְכֹה הָיָה סִימָנֵי אִין אוֹמְרִים בְּאִנְוִד הַדְּעַת פְּלוֹנִי הוּא עַד שְׂיַעִיד הָעַד שֶׁהוּא פְּלוֹנִי וְיִכְפִּיר שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ וְכֹן הִבִּיאֵוּ הַטּוֹר ו' הָעֶזֶר סִימָן י"ז לְפַסְק הַלְּכָה: וְכִי תִימָא פִּינוּן שְׂאֲמַר שֶׁהָיָה לוֹ בּוֹהֵק פְּלוֹמֵר שׁוּמָא אֲצֵל הַדָּד הַסְּמוּף לִלְב וְנוֹדַע הַדְּבָר שְׁזַה הַסִּמָּן הָיָה לוֹ לְדוֹד הַנְּז' הָנָה לִיָּה כְּאֵלוֹ הִפְרִיחוּ מִמֶּשׁ וְהִפְרִיחוּ שְׁמוֹ לִיתָא שְׁהָרִי שְׂנִינוּ בְּמַצִּיעָא פֶּרֶק אֵלוּ מַצִּיאוֹת וּבִיבָמוֹת פֶּרֶק בְּתָרָא תַּנְיָא אִין מְעִידִין עַל הַשּׁוּמָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן מִהֲבָאֵי אוֹמַר מְעִידִין וְאִיכָּא תַּרִּי לִישְׁנֵי בְּגַמְרָא חַד אֲמַר דְּכּוֹלִי עֲלִמָא סְבָרִי סִימָנִין דְּאוּרִיתָא וּרַבָּנָן סְבָרִי שׁוּמָא מַצּוּיָה בְּכֹן גִּילוּ וְלִכְּךָ אִין מְעִידִין עֲלִיָּה וּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סְבָר אִין שׁוּמָא מַצּוּיָה בְּכֹן גִּילוּ אוֹ בְּשׁוּמָא עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּמּוֹת לְאַחֵר מִיתָה קָא מִיפְּלִגִי דְּרַבָּנָן סְבָרִי עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּמּוֹת וְלִכְּךָ אִין מְעִידִין וְר' אֱלִיעֶזֶר סְבָר אִין עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּמּוֹת וְלִכְּךָ אִין מְעִידִין וְלִישְׁנָא בְּתָרָא סְבָר דְּכּוֹלִי עֲלִמָא סְבָרִי סִימָנִין דְּרַבָּנָן וְהִכָּא בְּשׁוּמָא בְּסִמָּן מוֹבְהָק קַמְפְּלִגִי רַבָּנָן סְבָרִי שׁוּמָא לֹא סִימָן מוֹבְהָק וְלִכְּךָ אִין מְעִידִים וּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סְבָר דֵּהוּי שׁוּמָא סִימָן מוֹבְהָק בְּאִנְוִן דְּבִין לִישְׁנָא קָמָא בִּין לִישְׁנָא בְּתָרָא אִין מְעִידִין עַל הַשּׁוּמָא דֵּהִלְכַת' כְּרַבָּנָן דְּסְבָרִי אִין מְעִידִין כָּל שְׂפָן

דְּקִימָא לֹן דְּסִימְנִין דְּרַבְּנָן וְכִמּוּ שְׁכַתְבַּת הַטּוֹר סִימְן י"ז דְּפִשְׁיטָא וּפִשְׁיטָא שְׂאֵם לֹא יְהִיָּה
הַסִּימְן מְוַבְּהַק הַרְבֵּה דְּאִין מְעִידִין עָלָיו וְכֹן כְּתַב הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת גְּרוּשִׁין אַף עַל פִּי שְׂיִישׁ
לְהֵם סִימְנִין בְּגוּפוֹ וּבְכַלְיוֹ וְאֶפְּלִיּוֹ שׁוּמָא אִין מְעִידִין עָלָיו שְׂמָא אַחַר הוּא: וְאַף עַל גַּב
שְׁכַתְבַּת הַרְרִי"ק נר"ו סִימְן י"ז בְּשֵׁם הַה"ר דְּוֹד פְּהֵן ז"ל אֶפְּלִיּוֹ לְרַבְּנָן דְּסַבְּרִי דְּשׁוּמָא לֹא
סִימְן מְוַבְּהַק קָא אָמְרִי דְּיִישׁ סִימְנִין דְּהוּי מְוַבְּהַקִּין וְאֶפְּשֵׁר נְמִי דְּבְשׁוּמָא נְמִי אִם פֶּרֶט
וְצִמְצִים הַשׁוּמָא שְׂאֵמֶר יִישׁ שׁוּמָא בְּמַקּוֹם פְּלוּנִי מְאָבְר פְּלוּנִי סִי' מְוַבְּהַק חֲשַׁבִּינָן לִיה וְיָכוּל
לְהִיּוֹת שְׁלִזָּה דְּקִדְקָא רִש"י ז"ל בְּדַבְּרֵיו וּפְּיִרְשׁ בְּאַלּוֹ מְצִיאֹת סִימְן הָיָה בּוֹ שׁוּמָא בְּאַבְר
פְּלוּנִי וְלֹא פְּיִרְשׁ לּוֹמֵר בְּאַבְר פְּלוּנִי בְּמַקּוֹם פְּלוּנִי וְכִינּוּן שְׁפֵן בְּנִדּוּן דִּידָן שְׁצִמְצִים וְאָמֵר
שׁוּמָא אֶצֶל הַדָּד הַסְמוּדָּה לְלֵב גְּרָאָה דְּהוּי סִימְן מְוַבְּהַק וּמְעִידִין עָלָיו: לְזָה אָנִי אֲנִי
שְׂאֶפְּלִיּוֹ הַרְרִי"ק שְׂרָצָה לְפַלְפֵּל וְלוֹמֵר כֶּף לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּלִשׁוֹן אֶפְּשֵׁר וּמִי יִקַּל רֵאשׁוּ
לְהַתִּיר אֶשֶׁת אִישׁ עַל נִקְלָה.

וְעוֹד שְׁבַמְחִילַת כ"ת מְעוֹלָם לֹא פִּינּוּן רִש"י לְכַף אֶלָּא שְׁפִירְשׁ מְצִיאֹת הַמְחַלְקַת דְּאִיפָּא
בִּין רַבְּנָן וּבִין רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר דְּמֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי אֶלְיָעֶזֶר דְּקִאָמֵר דְּמְעִידִין עַל הַשׁוּמָא שְׁהָרִי
מִקְלָתָא דְּשִׁכִּיחָא הִיא בְּכַמָּה אִינְשֵׁי שׁוּמָא לְכֹן יִיחַד וְאָמֵר שְׁהַשׁוּמָא בְּאַבְר פְּלוּנִי אֶבֶל אִין
הָכִי נְמִי דְּאַף עַל גַּב דְּאָמֵר בְּאַבְר פְּלוּנִי בְּמַקּוֹם פְּלוּנִי וְדָאִי דְּלֹא הוּי סִימְן לְרַבְּנָן וְטַעְמָא
דְּמִקְלָתָא דְּהָא לְלִישְׁנָא קָמָא דְּגִמְרָא דְּסַבְּרִי דְּסִימְן דְּאוּרִייתָא וְטַעְמָא דְּרַבְּנָן הוּא מְשׁוּם
דְּשׁוּמָא מְצוּיָה בְּכֹן גִּילוּ אוֹ מְשׁוּם דְּעִשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת וְדָאִי דְּהוּי טַעְמִי שְׂיִיכִי אֶפְּלִיּוֹ
שְׂיִאָמֵר בְּאַבְר פְּלוּנִי בְּמַקּוֹם פְּלוּ' וְכִי הַשְׁנוּי יִתְעַכֵּב מְלֵה־שְׁתַּנּוֹת מְשׁוּם דְּכִינּוּן הָעֵד לּוֹמֵר
בְּמַקּוֹם פְּלוּנִי וְכֹן לְטַעְמָא דְּכֹן גִּילוּ וְהוּא הַנּוֹלֵד בְּפִרְק אַחַד וּבְמִזְל אַחַד כְּמוֹ שְׁפִירְשׁ רִש"י
וְדָאִי דְּאֶפְּשֵׁר דְּבִאֹתוֹ אֶבְר וּבִאֹתוֹ מְקוֹם הֵימָּה הַשׁוּמָא בְּכֹן גִּילוּ פִּינּוּן שְׁנוּלֵד בְּפִרְקוֹ
וּבְמִזְלוֹ וְכִינּוּן דְּלִישְׁנָא קָמָא מִיִּירִי בְּכוֹלָל בִּין שְׂיִאָמֵר בְּאַבְר פְּלוּ' לְבַד בִּין שְׂיִאָמֵר בְּאַבְר
פְּלוּנִי בְּמַקּוֹם פְּלוּנִי גַם לְלִישְׁנָא בְּתָרָא דְּפִלְגִי אִי שׁוּמָא הוּי סִימְן אִי לֹא הוּי סִימְן וְדָאִי
דְּמִיִּירִי בְּכָלֵל דְּאִין בִּין לִישְׁנָא קָמָא לְלִישְׁנָא בְּתָרָא שׁוּם הַבְּדֵל אֶלָּא אִי סִימְנִין דְּאוּרִייתָא
אוֹ דְּרַבְּנָן: וְאַחַר שְׁכַתְבַּתִּי מֵהַ שְׁכַתְבַּתִּי מְצִאתִי אָנּוּ לִי מְהֵרַב הַה"ר אֶלִּיָּה הַמְזַרְחִי זִלְה"ה
בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִימְן ל"ח וְז"ל רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר סִבְר שׁוּמָא סִימְן מְוַבְּהַק מְכַנּוּן שְׂאִינָה נְמִצָּאת
שׁוּמָא כְּזֹאת בְּגוֹדְלָה וְכַמְרָאִיתָהּ וּבִאֹתוֹ אֶבְר בְּעִצְמוֹ שְׁנַמְצָא בּוֹ לְשַׁנִּי בְּנִי אָדָם אֶלָּא
לְמַעַט מִן הַמַּעַט כְּמַשְׁפֵּט כֹּל הַסִּימְנִים הַמְוַבְּהַקִּים וְרַבְּנָן סַבְּרִי שְׂיִישׁ כְּמָה אֲנִישִׁים שְׁנַמְצָא
בְּהֵם כִּי הָאִי גּוֹנָא אִי נְמִי תְּרַנּוּיָהּ אִית לְהוּ דְּלֹא שְׁכִיחַ כִּי הָאִי גּוֹנָא שְׁתַּמְצָא כְּגוֹדְלָה
וְכַמְרָאִיתָהּ וּבִאֹתוֹ אֶבְר מְמֵשׁ בְּרֵאשׁוּ אוֹ בְּסוֹפּוֹ אוֹ בְּאַמְצִיעִיתוֹ אֶלָּא לְמַעַט מִן הַמַּעַט
וְהָאִי בְּעִשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת קָא מִפְּלִגִי מֵר סִבְר עִשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת אַחַר הַמְנוֹת וְכו'.

הָרִי שְׁכַתְבַּת בְּפִירוּשׁ דְּאֵע"ג שְׁמַזְכִּיר הָאֶבְר וְגַם מְקוֹם הַשׁוּמָא בְּאַבְר בְּרֵאשׁוּ אוֹ בְּסוֹפּוֹ אוֹ
בְּאַמְצִיעִיתוֹ סַבְּרִי רַבְּנָן דְּאִין מְעִידִין מְשׁוּם דְּעִשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת א"כ גְּרָאָה מְזָה הִיּוֹת אָמַת
מֵה שְׁדַקְדָּקִיתִי וְכַתְבַּתִּי וְכִינּוּתִי לְדַעַת גְּדוּלִי נְמִצָּא עוֹלָה מְמָה שְׁכַתְבַּתִּי שְׂאִין מְמֵשׁ בְּמָה
שְׂאֵמֶר הַתּוֹגֵר מְסִיחַ לְפִי תְּנוּמוֹ שְׁהִיָּה לוֹ שׁוּמָא אֶצֶל הַדָּד הַסְמוּדָּה לְלֵב דְּשׁוּמָא לֹא הוּי סִימְן
מְוַבְּהַק לְהַעִיד עָלָיו לְהַתִּיר אִשָּׁה הָעוֹמֶדֶת בְּחֻזְקַת אֶשֶׁת אִישׁ אֶפְּלִיּוֹ הָיָה הַמַּעִיד אִישׁ
יִשְׂרָאֵל כֹּל שְׁפֵן הַשְׁתָּא בנ"ד שְׂאִינוּ אֶלָּא תּוֹגֵר מְסִיחַ לְפִי תְּנוּמוֹ דְּגָרִיעַ טְפִי וְכִמּוּ שְׁכַתְבַּת
תְּרוּמַת הַדָּשָׁן בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִימְן רל"ט וְזָה לְשׁוֹנוֹ: וְעוֹד כְּתַב רַבִּינוּ שְׁמָחָה ז"ל וְרַבִּינוּ נְתָן
דְּאִין מְסִיחַ לְפִי תְּנוּמוֹ נְאָמֵן אֶלָּא כְּשִׂאָמֵר נְהַרְג אוֹ מֵת מְשׁוּם שְׂלֵא צְרִיף טְבִיעַת עֵין אֶבֶל

מְצַאֲתִי פְלוֹנֵי הַרוֹג עִם סִמְנֵי הַיָּכָא דְאִיכָא לְמִיחֻשׁ דִּילְמָא אַחַר הוּא וְצָרִיף טְבִיעֵת עֵין וְכָל טְבִיעוֹת עֵין צָרִיף עֵינוֹן וְטְבִיעוֹת עֵין זֶה דְמָסִיחַ לְפִי תְנוּמוֹ שְׁאִין דְעֵתִי לְהַעֲיֵד אֶלְא שְׁאוּמֵר אוֹתוֹ מְמִילָא לֹא סְמְכִינֵן עֲלֵהּ דְבִשְׁלָמָא יִשְׂרָאֵל שְׁמַתְכּוֹנִין לְהַעֲיֵד אִיכָא לְמִימֵר נְתִין בּוֹ טְבִיעוֹת עֵין בְּכּוֹנְנָה עַד פְּאֵן: הָרִי לֵה בְּהֻדְיָא דְגָרִיעַ כּוֹתִי מְסִיחַ לְפִי תְנוּמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל וְכִמוֹ שְׁפִירֵשׁ הוּא שֵׁם וְזֶה אַע"ג דִּישְׂרָאֵל אִם הִפִּירוּ עַל יְדֵי סִמְנֵין שְׁאִינָם מְנוֹבְהָקִים בְּטְבִיעוֹת עֵין מְהִנֵי מְשׁוּם דְמַתְכּוֹנִין לְהַעֲיֵד מ"מ בְּכוֹתִי מְסִיחַ לְפִי תְנוּמוֹ בְּסִמְנֵים שְׁאִינָם מְנוֹבְהָקִים אִינוּ מוֹעִיל מְשׁוּם דְאִין לּוֹ טְבוּעוֹת עֵין פִּינֵן שְׁאִין בְּדַעְתּוֹ לְהַעֲיֵד וּבִנ"ד אִפִּי הֵיךְ יִשְׂרָאֵל הַמְגִיד פִּינֵן שְׁלֹא הִפִּירוּ מְקַדְמַת דְנָא וְלֹא הֵיךְ בּוֹ טְבוּעוֹת עֵין וְלֹא הֵיךְ מוֹעִיל סִמְן הַשׁוּמָא פִּינֵן שְׁאִינוּ סִמְן מְנוֹבְהָקִים כְּמוֹ שְׁהוֹכַחְתִּי כ"ש הַתּוֹגֵר הַמְסִיחַ לְפִי תְנוּמוֹ דְלֹא מְהִנֵי: וְאַחַר שְׁפַתְבְּתִי מַה שְׁפַתְבְּתִי מְצַאֲתִי בְּתִשׁוּבַת הָרַב ה"ר יוֹסֵף וְלֵב נֵר"ו שְׁאָסֵר אִשָּׁה הָאֲחַת לְהַנְשֵׂא בְּגִדוּלָהּ מִזֹּאת וְזֶה שְׁהֵיךְ כּוֹתִי מְסִיחַ לְפִי תְנוּמוֹ שְׁאָמֵר שְׁרָאָה אִישׁ אֶחָד יְהוּדִי שְׁהֵיךְ פִּיו פְּתוּחַ וְהֵיךְ לּוֹ שֵׁן אֶחָד מְשַׁנְּיוֹ שֶׁל מִטָּה שְׁהֵיךְ בּוֹלֵט לְצַד פְּנִים יוֹתֵר מִשְׁאָר הַשִּׁנַּיִם.

וְעוֹד רָאָה בּוֹ סִמְן אֶחָד בְּרֵאשׁוֹ הַנְּקָרָא לּוֹנְבָר וְשֵׁם הַכּוֹתִי יָדוּ הִימְנִית עַל רֵאשׁוֹ לְרִשׁוֹן מְקוֹם הַלּוֹנְבָר וְרִשׁוֹ שְׁהַלּוֹנְבָר הֵיךְ סְמוּף לְאֶזְנוֹ הִימְנִית בְּסוּף הַלְחִי הַעֲלִינֵן סְמוּף לְפֹאֵת הַרֵאשׁ וְכו' וְאָמֵר אֶחָד שֶׁל הַמַּת הַנְּזַכֵּר שְׁבַמְקוֹם הַהוּא בְּעֶצְמוֹ הֵיךְ הַלּוֹנְבָר שֶׁל אֶחָד וְכו' וְכַתֵּב בְּסוּף דְבָרָיו יְרָאָה לִי שְׁהָאִשָּׁה הַזֹּאת אֲסוּרָה לְהַנְשֵׂא וְכו' הָרִי שְׁנַתְנוּ כְּאֵן שְׁנֵי סִמְנֵים יוֹתֵר מְנוֹבְהָקִים מִנ"ד וְגַם סִמְנֵי מְלִבּוּשָׁיו כְּמוֹ שְׁבָא שֵׁם בְּשֵׁאלָה וְעַם כָּל זֶה לֹא מְלָאוּ לְבוֹ לְהַתִּירָה כִּי שׁוּמָא לֹא הָיוּ סִמְן מְנוֹבְהָקִים לְהַתִּיר אִשָּׁה לְשׁוּק הַעוֹמְדַת בְּחֻזְקַת אִשָּׁת אִישׁ זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד וְאָמֵר לִי לְבִי הַצֵּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵי זֶלֶה"ה.

רַעַג שְׁאֵלָה מְעַשֶׂה שְׁהֵיךְ כֹּף הֵיךְ שְׁאִישׁ אֶחָד מְאֻנוּסֵי הַזְּמַן מֵת שֵׁם בְּפִרְאָנְקִיָּה בְּאוּנוֹסוֹ זֶה כְּמָה יָמִים וְשָׁנִים וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ צְנוּה לְאִשְׁתּוֹ וּמְסֵר בְּיָדָהּ קִצַּת מְעוֹת וְאָמֵר לָהּ שְׁתַּתְנֵם פֶּה בְּשֵׁאלוֹנִיקֵי לְיִוְרָשׁוֹ הַקְּרוּבִים לּוֹ וְיֵהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאֵתָהּ הַאִשָּׁה הַנְּזַכֵּרַת פֶּה בְּשֵׁאלוֹנִיקֵי וְהַבִּיאָה עִמָּה הַמְעוֹת הַנְּזַכֵּרִים וְנִקְרָא שְׁמָהּ דִּינָה רִינָה וְיֵהִי כִּי בָּאוּ לָהּ יְמֵי הַפְּקוּדָה שְׁנַפְטָרָה לְבֵית עוֹלָמָה מְסֵרָה הַמְעוֹת הַנְּזַכֵּרִים בְּיַד קְהֵל קְדוֹשׁ מְאִיּוֹר יצ"ו כְּדִי שְׁתַּתְנֵם לְיִוְרָשֵׁי הַמַּת הַנְּזַכֵּרִים הַקְּרוּבִים לּוֹ וְיֵהִי בְּהַמְשָׁף הַזְּמַן בְּאֵה בַת אַחַת מִן הָאִישׁ הַנְּזַכֵּר בְּעַל הַמְעוֹת וְשֵׁאלָה יְרוּשָׁתָהּ כִּי הִיא יוֹרֶשֶׁת לְהִיּוֹת כִּי לֹא הָיוּ לּוֹ לְאִישׁ הַנְּזַכֵּר כִּי אִם שְׁתֵּי בָנוֹת וְלָכֵן קְהֵל קְדוֹשׁ מְאִיּוֹר נִתְּנוּ לָהּ חֵלֶק יְרוּשָׁתָהּ לָהּ וּלְכַנָּה אִשְׁרַת עִמָּה וְנִשְׂאָר בְּיָדָם שְׁאָרִית הַמְעוֹת בְּאֶמְרָם שְׁהִיּוֹם אוֹ לְמַחֵר תְּבֵא אַחֻזְתָּה אוֹ זְרַעָה וְיִקְחוּ שְׁאָרִית הַמְעוֹת כִּי לָהֶם מְשַׁפֵּט הִירוּשָׁה וְיֵהִי כִּי עָבְרוּ שֵׁם הַיָּמִים בְּאֵתָהּ בַת בַּתוֹ הַשְּׁנֵי שֶׁל הָאִישׁ הַמַּת הַנְּזַכֵּר וְהַבִּיאָה בַת נַעֲרָה עִמָּה וְתִבְעָה שְׁאָרִית הַמְעוֹת בְּאוּמְרָה שְׁהִיא הִירוּשָׁת הַשְּׁאָרִית הַנְּמַצָּאָה וְאָמְרוּ לָהּ הַקְּהֵל שְׁיַדְעוּ נְאֻמָּה שְׁהֵיךְ לָהּ אַח זָכָר וְהוּא הוּא הִירוּשָׁת הָאֵמֶתִי שְׁבַמְקוֹם זָכָר אִינָה יוֹרֶשֶׁת הַנְּזַכֵּרָה וְלֹא הָיוּ רוֹצִים לְתַת לָהּ מְאֻמָּה כִּי אִם לְתַת הַמְעוֹת בְּיַד הִירוּשָׁת הָאֵמֶתִי כְּאִשְׁרַת צְנוּה הַמַּת הַנְּזַכֵּר וְיֵהִי כְּרֵאוֹת בַת הַבַּת הַשְּׁנֵי אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַתְּחַנְּנָה לְפָנֵי הַקְּהֵל קְדוֹשׁ בְּאוּמְרָה שְׁהֵיךְ לָהּ בַת נַעֲרָה שְׁהַגִּיעָה לְפִרְקָה וְהִיא נְצָרְכַת לְגְדוּנִיָּתָה כִּי הִגִּיעַ זְמַן נִישׁוּאִיָּהּ וְאֵז הַקְּהֵל קְדוֹשׁ יַחַד עִם הַחֻכְם הַשְּׁלוּם אִשְׁרַת בְּתוֹכָם נִתְּנוּ לְבַת הַנַּעֲרָה הַנְּזַכֵּרַת שְׁנֵים אֶלְפִים לְבָנִים עַל מְנַת וְתִנְאֵי שְׁתַּתְחַיֵּב הַנַּעֲרָה הַנְּזַכֵּרַת וּבְעֵלָהּ אִשְׁרַת נְשֵׂאָה כִּי בְּכָל עֵת וְזְמַן שְׁיָבֹא מְמָקוֹם אַחַר אִינָה

יורש אחר יותר קרוב ממנה לירושלם הנזכרת שתכף שיהיו נדרשים יחזרו ויפרעו השנים אלפים לבנים ועל זה נתחייבו בקנין גמור ושלם מעכשיו בביתויל כל מיני מודעי וכו' ויהי פי ארכו הימים בא מפראנקיא אח אמה של הנערה הנז' שהוא בן בתו של האיש המת המצנה הנזכר ושאל חלק ירושתו שהוא היורש האמיתי וטען בעל הנערה הנזכרת כי אשתו היא היורשת האמיתית להיות כי קדמה לבא לחסות פחת פנפי השכינה לעבוד את ה' ודודה אח אמה שבא עתה מקדש היה מומר לדת מחמד ואיפא מאן דאמר דמומר כזה אינו יורש את אביו אפילו למאן דאמר דמומר יורש את אביו דאע"פ שחטא ישראל הוא מ"מ מודה דאפקענהו רבנן לירושלם מניה דהפקר ב"ד הפקר וכיון שפון נמצא שהקנין אשר נתחייבתי הוא קנין בטעות שעלה במחשבתי שהייתי חייב מן הדין להחזיר המעות אבל עכשיו שאין הדין כן נמצא שזכתה זוגתי במעות הנזכר ואינו מחוייב לחזירם יורנו מורינו הדין עם מי.

תשובה עם היות שאני עסוק וטרוד ולא היה לי פנאי לעיין בענין מ"מ להיות שחלו פני כמה וכמה גבירים ונסיכי אדם מקהל קדוש מאיור לגלות דעתי בזה הנכרחת להפנות מפל עסקי פדי שלא להשיב פני השואלים ריקם.

ומה שנראה לע"ד הוא דאע"ג שפסקו הפוסקים דמומר כזה אינו יורש אם מן הדין הגמור כמו המרדכי בפרק קמא דקידושין בשם רב צדק גאון ובשם רבינו מטעם קנס שקנסו חכמים ופקעו ירושתו ממנו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל לפרק ו' מהלכות נחלות ישראל שהמיר דתו יורש את קרוביו הישראלים ואם ראו בית דין לאבד את ממונו ולקנסו שלא יירש פדי שלא לחזק ידיו הרפות הרשות בידם וכמו שהאריה בזה בעל תרומות הדשן סימן שמ"ט וגם הרב הר"ר דוד פהן זצ"ל בתשובותיו סימן כ"ח וכן פסקתי הלכה למעשה זה כמה ימים על ענין לאה ובתה שהיה מאנוסי מלכות פוטרוגאל ובאו לבקש את ה' ונתיהידו והיה לה ללאה בן ונשאר שם בפוטרוגאל ומתה לאה הנזכרת והניחה נכסים בידי אחרים ושאלה הבת הנכסים באומר' שהיא היורשת האמיתית כיון שאחיה לא חזר הוא אינו יורש ופסקתי שיתנו לה הנכסים שהיא היורשת ואחיה אינו יורש וכן הסכימו עמי החכמים השלמים נר"ו: מפל מקום בנ"ד נראה ודאי שהדין עם זה היורש האמיתי שבא עתה מקרוב וטעמא דמילתא שלא אמרו שהמומר אינו יורש אם מן הדין אם מטעם קנס אלא במומר שבא לירש לישראל וכמו שנראה מלשונם שכתב הרמב"ם ישראל שהמיר יורש את קרוביו הישראלים פשהנה וכו' וכן בתשובת רבינו משולם בין רבינו קלונימוס שהביאו הרא"ש בתשובותיו פלל י"ז דסבר שמן הדין אינו יורש את אביו לא מיירי אלא באביו ישראל שכתב פי המיר לא איקרי זרעיה ולא ירית ליה לאביה פדכתיב להיות לה לאלהים ולזרעה אחריה וכו' עד מי שזרעו מיוחס אחריו יצא מומר שאין זרעו מיוחס אחריו: אבל בנדון דידן שהמוריש והיורש הם מומרים אי חשבת להו פכותים גמורים להיות שבשעת מיתת המוריש נטמעו בין הפותים ודאי שיורש את אביו דבר תורה כדאמרנו בקידושין פרק קמא אמר רבא דבר תורה כותי יורש את אביו שנאמר וחי שב עם קונהו ולא עם יורשי קונהו מפלל דאית ליה יורשים וכן פסקו הפוסקים הרמב"ם פרק ששי מהלכות נחלות והטור חשן המשפט סימן רפ"ג: ואף אם נרצה לומר שהדין או הקנס כולל גם כן פשהמוריש מומר יהיה דוקא פשהיורש הוא ישראל בשעת מיתת המוריש דכיון שהוא ישראל אף על פי שאינו יורש אמתי כיון

שהיורש האמתי הוא מומר חשבינן ליה כמאן דליתיה ונכנס היורש הישראלי במקומו כדמוכח מההיא תשובה הנזכרת שכתב הרא"ש בשם רבינו משולם שענין השאלה הנה על על מומר שנתן הירושא שיהיה לו לירש מאביו לאמו ומת אביו ותבעה אמו הנכסים ויורשי בית המומר תבעו גם כן הנכסים וכתב דכיון שאין המומר יורש את אביו מיד כשמת אבי המומר זכתה בית המומר בנכסי אבי אביה ולא הנה למומר מעולם זכיה בהן ומתנתו לא הנה מתנה כלל דכיון דהפקיעו חכמים ירושתו עמדה הבת במקומו וזכתה בנכסי אבי אביה וכל טעמי דמצית למעבד להעמיד הנחלה בתזקתה אין עונש בדבר וכן הכריע הרב רבי דוד פהן זכרו לברכה בתשובותיו בית כ"ה שפשעו חכמים שלמומר הפקיעו חכמים לירושתייה מניה אין הפנונה לומר שכל הקודם בה זכה אלא לומר שהמומר חשבינן ליה כאלו לא הנה מעולם וקם היורש הבא אחריו במקומו ואם למאן דאמר שמה שהמומר אינו יורש אינו אלא מטעם קנסא אמרינן דלא כל הקודם זכה אלא לומר דקם היורש אשר למטה ממנו במקומו כל שכן למאן דסבר דטעמא שהמומר אינו יורש הוא מדין תורה שהתורה פקעה לירושיה ממנו דפשיטא ופשיטא שלא הנפקרו הנכסים לכל מי שיזכה בהם אלא שיעמיד היורש הבא אחריו במקומו וכמו שכתב שם הרב ה"ר דוד הפהן ז"ל ו"ל דלא מפעיא לרב צדק גאון ור"ח דסברי דבר תורה דמומר אין לו דין ירושה דנדאי אית לו למימר דכיון שאין המומר יורש מיד כשמתה אחרתו זכתה אחרתה היהודית בנכסי אחרתה שמתה ולא הנה למומר זכות בהם דכיון שהתורה פקעה ירושתו ממנו עמדה האחרת במקומו וזכתה בנכסי אחרתה וכו'.

הרי שלדברי כלם בין למאן דמבטל ירושת המומר מדין תורה בין למאן דמבטל לה מדין קנסא אין כאן הפקר לכל מאן דזכי באותן הנכסים כי אם להעמיד היורש הבא אחריו במקומו וכיון שכן מוכרח הוא שיהיה היורש הקם במקום המומר יהודי בשעת מיתת המוריש כדי שיהיה יורש אם מדין תורה אם בשביל התקנה: אבל בגדון דידן זאת הנערה אשר בידה הנכסים אין לה דין ירושת כלל להיות כי כפי הנשמע בשעת מיתת המוריש שהניח הנכסים הנז' עדיין לא נולדה ולא נתעברה אמה ממנה ואם תאמר שתזכה מצד אמה שבאה ליהודית קודם זה היורש שבא עתה מקרוב גם אמה לא היתה יהודית בשעת מיתת האיש הנזכר אשר הניח הנכסים ואם לא היתה יהודית באותה שעה איך תזכה בירושה לא מדין תורה ולא מדין תקנה באופן שאם באנו להסתכל מי הוא היורש האמתי בשעת מיתת האיש הנזכר נמצא שהיורש האמתי הוא זה האיש שבא עתה מקרוב שהוא בן בתו של המת הנפטר וחזרה ירושה לסיני שמי שאינו יהודי יורש את אביו כמו שכתבתי: ואף אם נרצה לומר שאין כאן יורש כי אם העומד ביהודית וכיון שקדמה הנערה לבא ליהודית וקבלה עליה עול מלכות שמים נמצא שהיא היתה היורשת הקרובה אל המת וזכתה בנכסים אף אנו נאמר שהמת המצונה לא קבע זמן לנתינת הנכסים אלא סתם ואמר שיתנום ליורשיו הקרובים והראה מקום לאשתו באיזה מקום תתנם ואמר לה שתתנם פה שאלוניקי ליורשיו הקרובים לו וכיון שלא קבע זמן כמו שהנערה הזאת בשעת מיתת המת לא הנה לה שם ירושת ואפילו הכי חשבת לה לירשת בשביל שבאת לעבוד את ה' גם זה היורש האמתי אף על פי שלא הנה לו שם יורש בשעת מיתת המת להיותו פותי מכל מקום כיון שבא עתה לחסות תחת כנפי השכינה למה לא הנה לו שם יורש כיון שהוא יורש אמתי מדין תורה דבשלמא אם קבע זמן והנערה באה מתוך הזמן

והיורש בא אחר הזמן היינו אומרים פיון שקבע זמן והנערה באה בתוך הזמן נמצא שבזמן שהוא לא היה יורש קרוב ממנה אבל פיון שלא קבע זמן כמו שבאה הנערה ליהודית ומצד זה אפה רוצה לעשותה יורשת גם זה האיש בא ליהודית וראוי להיות יורש שהיא היורש האמתי מדין תורה: ולכן ראוי שינתנו לו הנכסים שנסארו מהמת הנזכר כי אין פאן יורש קרוב ממנו: ועוד שאפילו במקום דאיפא יורש ישראל בשעת מיתת המוריש פגון ישראל שהמיר ואחר פה מת אביו של המומר כתב הרא"ש בפסקיו בקידושין וזה לשונו אם אפשר טוב לתתו ביד בית דין דלא יתבינו ליה דאזיל ואכיל כדאמרינו גבי קנס בכתובות ואם ישוב ינתנו לו ירשתו עד פאן: ובנדון דידן פן עשו בית דין קהל קדוש מאמר שלא נתנו הנכסים בהחלט כי אם בתורת הלנאה אולי ישוב היורש האמתי ועתה כבר בא ושב וסופו הוכיח על תחלתו דלא הנה זה היורש אביק מיבק וצדקו בית דין במה שעפבו הנכסי לראות אולי ישוב היורש באופן דבנדון דידן אפילו הנה בשעת מיתת המוריש יורש ישראל ויהודי לא הנה פקע ירשת זה היורש האמתי פיון שראינו שבא להתנהד שסופו הוכיח על תחלתו שפונתו מתחלה לשמים וכיון שעפבו בית דין הנכסים בינדם ולא הוציאו מינדם הנכסים אלא בתורת הלנאה הנה מן הדין לתת לזה היורש הנכסים כל שפן עתה שבשעת מיתת המוריש לא היה שום יורש יהודי ונוסף על זה שעפבו ב"ד הנכסים בינדם דפשיטא ופשיטא שזכה זה היורש בירשתו ולא זכתה הנערה הנז' פלל באותן הנכסים וחיובים היא ובעלה להחזיר השנים אלפים לבנים כמו שנתחייבו בקנין גמור פאשר בא בשאלה לפי שלעולם לא זכתה באותן הנכסים ומעולם לא פקעה הירושה מזה היורש ולא פאס הפנאי איני מאריה יותר ועוד כי בזה די לפי עניות דעתי ומה שאמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רעד שאלה שבאה מרודיש ראובן הוציא שטר חוב על שמעון והשטר פתוב בנאמנו גמורה בשני עדים פשרי' ושמעון טען שפרע והשיב ראובן שהיה מחוב אחר משטר חוב שהיה לו על לוי ומכר לשמעון בקנין ושבועה וטען שהשבועה לא היו דברים מעולם והקנין אין ממש בו כי הנה דבר שאין לו קצבה ועוד שאין אותיות נקנות אלא בכתיבה ומסירה וא"כ מה שפרע לא היה אלא בשביל שטר חוב זה והביא שמעון שני עדים אחד קרוב ואחד רחוק ואמרו ששמעון את שמעון אומר לפלוני בפני ראובן פן לראובן ת"ש לבנים שאמה חייב לי ותקח מיזו השטר שיש לו עלי והודה לו ראובן שיתן לו השטר פאשר יתן לו השבע מאות אש' והעד רחוק הוסיף בעדותו לומר שאמר ראובן למה לא אתן לו השטר אם הוא כבר פרוע ועתה טוען שמעון שאין נאמן ראובן לומר סיטראי ניהו במיגו דאי בעי שתיק וטוען להד"מ או מתנה משום דהוי מיגו במקום עדים והביא ראיה מתשובת הרא"ש זלל דאע"ג שהעד אחד פסול מהני לבטל מגו.

תשובה ראיתי דברי השאלה ומה שפסק החכם השלם הפוסק נר"ו בזמן שהיה השואל נחפז ללכת ולא נתנני השב רוחי לעין ולפשפש בענין מאי דאפשר ולכן דרו קצרה נראה נדאי מה שכתב החכם השלם נר"ו ובפרט מ"ש באחרונה שכתוב בשטר שהאמינו פשני עדים פשרים דבזה נדאי אפילו הביא ק' עדים שפרעו בפניהם גובה ממנו בלא שבועה כמו שפסק הרמב"ם הלכות מלוה ולוה פרק ט"ו וכיון שפן בנ"ד אפי' היו העדים פשרים ויעידו בפירוש שפרעו בפניהם לא היו נאמנים והנה יכול לומר להד"ם כל שפן עתה שא' מהם פסול וגם אינם מעידים שפרעו בפניהם כמו שבא בשאלה דפשיטא

ופְּשִׁיטָא דְנֶאֱמָן לומר סִיטְרַאי נִינְהוּ בְּמִיגוּ דְאִי בְּעֵי אָמַר לְהַד"ם וְלֹא אֲתַרְע שְׁטָרָא מְשׁוּם דְהֵנִי עֵדִים הֵנָּה לִיה כְּמֵאן דְלִיתְנִיְהוּ וְאֵע"ג דְהֵאִי מִיגוּ הֵנִי מִיגוּ דְמַעֲזִי לְשִׁאֲנִינּוּ מַעֲזִי דְהָא אִי הֵנָּה טְעִין לְהַד"ם הֵנָּה מַעֲזִי פִינּוּ דִינְדַע דְמִשְׁקַר שְׁהָרִי יֵשׁ עֵדִים דִּינְדַעִי דְמִשְׁקַר אֵע"ג דְלֹא מְהַנִּי וּבְטַעֲנַת סִיטְרַאי נִינְהוּ אִינּוּ מַעֲזִי מְפַל מְקוּם אֲמַרִינּוּ מִיגוּ וּכְמוֹ שְׁפַתְבּ הֵרָא"ש בְּתִשְׁבּוּתֵי סִימָן ק"ו וְז"ל וְאִין לומר דְהֵינּוּ מִיגוּ בְּהַעֲזָה דְהָא גְבִי עֲזִי דְאֲכֻלִי חֲוָשְׁלָא בְּנֶהֱרָדְעָא אֲמַרִינּוּ דִיכּוֹל לְטַעוֹן עַד פְּדִי דְמִיְהֵן בְּמִיגוּ דְאִי בְּעֵי אָמַר לְקוּחִים הֵם בְּיָדִי וְאֵע"ג דְבְטַעֲנַת לְקוּחִין יָדַע דְקָא מִשְׁקַר וּבְטַעֲנַת פְּדִי דְמִיְהֵן לֹא יָדַע וְכֹאֲלֵהּ מִיגוּ הֵרָבָה יֵשׁ בְּגִמְרָא וּמָה גַם עֲתָה בְנ"ד אִם יִרְצָה רְאוּבֵן לִישָׁבַע עַל טַעֲנָתוֹ דְפְּשִׁיטָא דְנֶאֱמָן בְּשִׁבּוּעָתוֹ מְטַעֵם מִיגוּ דְאִי בְּעֵי אָמַר לְהַד"ם אֵע"ג דְמַעֲזִי וּכְמ"ש הֵרִיב"ש בְּתִשְׁבּוּתֵי סִימָן שצ"ב דְכִי לֹא אֲמַרִינּוּ מִיגוּ דְמַעֲזִי לְשִׁאֲנִינּוּ מַעֲזִי הֵינּוּ לְמַפְטְרִיָּה מְשִׁבּוּעָה פִי הֵיִיא דְרַבָּה מְפִנִי מָה אָמְרָה תּוֹרָה מוֹדָה בְּמַקְצַת יִשָּׁבַע וְכו' אֲבָל בְּשִׁבּוּעָה מְהִימָן וְכֵן פְּתַב הֵרִמְב"ו ז"ל וְכֵן הִסְפַּמַת הָאֲחֵרוּנִים ז"ל ע"כ בְּאִנְפֵן דְבָהָא סְלַקִינּוּ וְנַחְתִינּוּ שְׁשִׁטְרָא רְאוּבֵן עוֹמֵד בְּחֻזְקָתוֹ וְלֹא אֲתַרְע פְּלַל וְאֵף אִם נֹאמַר דְאֲתַרְע אֲתַרְע לְחֵיבּוֹ שְׁבּוּעָה וְיִהְיֶה נֶאֱמָן בְּשִׁבּוּעָתוֹ בְּמִיגוּ דְלַהַד"ם מָזָה מָה שְׁרֵאִיתִי בְּעַנְנֵן זָה לַע"ד וּמָה שְׁאָמַר לִי לְבִי הֲצַעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵי זְלִלָה"ה: רְעָה שְׁאֵלָה רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן הֵם שְׁכֵנִים וְדָרִים בְּחֻצָר אֲחֻד וְעֲתָה בָּא רְאוּבֵן הַנְּזַכָּר וְרָצָה לְקַבּוּעַ רְחִיִּים גְּדוּלִים שֶׁל בְּהֵמָה לְטַחֲוֹן חִיטִּים לְכָל עוֹבֵר וְשָׁב וְשִׁמְעוֹן מוֹחָה בְּיָדוֹ בְּאוּמְרוֹ שְׁאִינּוּ יָכוֹל לְסוּבְלוֹ מְפִנִי הַהִיזַק הַנִּמְשָׁף לּוֹ אִם יַעֲשֶׂה כֶּף וְהוּא שְׁלֵא יוּכַל לִישְׁנֹלָא הוּא וְלֹא בְנֵי בֵיתוֹ מְקוּל הָאֲנָשִׁים הַנִּכְנָסִים וְיוֹצְאִים מֵהֶם לְטַחֲוֹן חִטִּים וּמֵהֶם לְקִנּוּת קִמַח פֶּל הַיּוֹם וְכָל הַלִּילָה תְּמִיד לֹא יִחֲשׂוּ וְגַם מְקוּל הַרְחִיִּים וְהוּא הַהִיזַק תְּמִידִי וְאִינִי יָכוֹל לְסַבּוֹל לְכֵן יוֹרְנוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה תִּנּוּ בְּבִתְרָא פֶּרֶק לֹא יִחְפּוֹר חֲנוּת שְׁבַחְצָר יָכוֹל לְמַחֲוֹת בְּיָדוֹ וְלומר לּוֹ אִינִי יָכוֹל לִישֵׁן מְקוּל הַנִּכְנָסִים וּמְקוּל הַיּוֹצְאִין וְכו' וְעוֹד תִּנְיָא שֶׁם בְּגִמְרָא אֲחֻד מְבַנֵּי הַחֻצָר שְׁבִינְקָשׁ לַעֲשׂוֹת רוּפָא אֲנָמֵן וְגַרְדִּי וּמְלַמֵּד תִּינּוּקוֹת שֶׁל יִשְׁמַעְאֵלִים בְּנֵי חֻצָר מְעַפְבִּין עָלָיו וּפְיִרְשׁ רִש"י מְפִנִי שְׁמַרְבָּה עַלֵיהֶם קוּל נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין הָרִי לָהּ שְׁטַעֲנַת קוּל הַנִּכְנָסִין יוֹצְאִין הִיא טַעֲנָה בְּרִיאָה וְטוּבָה וְכֵן פֶּסֶק הֵרִמְב"ם ז"ל בְּהַלְכוֹת שְׁכֵנִים וְרַק שְׁשִׁי שְׁיִכּוּלִים לַעֲכַב מְפִנִי קוּל הַנִּכְנָסִים וְיוֹצְאִים וְגַם הַטוֹר א"ה סִימָן קצ"ו וְעוֹד גְּרַסִינּוּ שֶׁם בְּפֶרֶק לֹא יִחְפּוֹר רַב יוֹסֵף הֵנָּה לִיה הֵנָּה פְּתֵאלִי דְהוּוֹ אֲתִי אֲנִימִי וְיִתְבִי תוּמִיְהוּ וְאֲתוֹ עוֹרְבֵי אֲכֻלִי דְמָא וְסֻלְקִי אֲבִי תֵאלִי וּמְפֻסְדִי תְמַרִי אָמַר לְהוּ רַב יוֹסֵף אֲפִיקוֹ לִי קוּרְקוֹר וְכו' וּפֶסֶק הֵרִמְב"ם בְּן הַלְכוֹת שְׁכֵנִים פֶּרֶק י"א ז"ל מִי שְׁהִחֲזִיק לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶת דָּם אוֹ גְּבִלוֹת וְכִיּוֹצֵא בְהֵן בְּמִקוּמָן וְיִבְאוּ הָעוֹרְבֵי וְכִיּוֹצֵא בְהֵן בְּגִלְלַת הַדָּם וְיִאֲכְלוּ וְהָרִי הֵם מְצַעְרִים לְחַבְרוֹ בְּקוּלָם וְצַפְצוּפָם אוֹ בְּדָם שְׁבַרְגְלֵיהֶם שְׁהֵם יוֹשְׁבִים עַל הָאֵילָנוֹת וּמְלַכְלָכִים פִּירוּתֵיהֶם אִם הֵיָה חֲבָרוֹ קַפְדָן אוֹ חוּלָה שְׁצַפְצוּף הֵיָה מְזִיקוֹ וְכו' חֵיִיב לְבַטֵּל אוֹתָהּ הַמְּלֶאכֶה אוֹ יִרְחִיק עַד שְׁלֵא יָבֵא לוֹ הַהִיזַק מִחֲמַתוֹ שְׁהִיזַק זֶה דוּמָה לְרִישׁ בֵּית הַפֶּסֶא וְכִיּוֹצֵא בּוֹ שְׁאִין לוֹ חֻזְקָה וְכֵן בְּנֵי מְבוּי אוֹ בְּנֵי חֻצָר שְׁנַעֲשֶׂה אֲחֻד מֵהֶם אֲנָמֵן וְלֹא מִיחּוֹ בּוֹ שְׁהָרִי הוֹחֲזוּק וְהִיּוּ הָעַם נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים לְקִנּוּת וְשִׁתְקוֹ לֹא הִחֲזִיק בְּדָבָר זֶה וְיֵשׁ לָהֶם בְּכָל עֵת לַעֲכַב וְלומ' אִין אָנוּ יָכוּלִין לִישֵׁן מְקוּל הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִין שְׁזֵה הַהִיזַק קְבוּעַ הוּא כְּמוֹ הַעֲשָׂן וְהָאֲבָק וּבִזָּה הוֹרוּ הַגְּאוּנִים הָרִי לָהּ שְׁהִיזַק הַקוּל לָאוּ מִקְלָתָא זוּטְרִתִי הִיא שְׁהָרִי אֲפִילוֹ הוֹחֲזוּק כְּבָר לֹא מְהַנְיָא לִיה חֻזְקַתִּיהָ פֶּל שְׁכֵן בְּנִדּוֹן דִּידוֹן שְׁעֲדִינּוּ לֹא הִחֲזִיק בְּרַחֲמִים אֲלֵא שְׁעֲתָה מְחַדָּשׁ רוּצָה רְאוּבֵן לְקַבּוּעַ

הרחים דפשיטא ופשיטא שיכול שמעון למחות בידו: וא"ת ממקום שבאת דהא במתניתין דלעיל קתני בסיפא אבל אינו יכול למחות בידו ולומר לו איני יכול לישן לא מקול הפטיש ולא מקול הרחים וכו' הרי שאינו יכול לטעון ברחים ויש לומר שהרי הקשו התוספות שם דף כ"א מאי שנא גרדי דיכולים למחות ובבעל רחים אין יכול למחות ותירצו דמתניתין דרחים מיירי בעושה לעצמו ובגרדי מיירי בעושה לאחרים וכיון שכן בנדון דידן שפונת ראובן הנז' הוא לטחון לאחרים ודאי דמצי שמעון לעכב בידו ואפ' לפי התירוצ' השני שתירצו התוספו' דמתניתין מיירי בעושה לאחרים אבל אין נכנסים ויוצאים כל כף שנותנין לו פעם אחת לטחון וטחון אצל בגרדי יש הרבה יוצאין ונכנסים שהרבה מביאים לו מטנה הא עינים רואות שבזמנינו זה כל מקום שיש רחים רבים נכנסים ויוצאים בכל עת הן לטחון הן לקנות והני דומיא דגרדי כל מה שכתבתי הוא לרוחא דמילתא: אבל האמת הוא מה שנתראה מתוך דברי הרמב"ם ז"ל וכמו שכתב הרב המגיד הלכות שכני' פרק ששי וזה דמתניתין דחנות שבחצר דלעיל מיירי שבכר החזיק בחנות דאי לא תימא הכי הנה ליה למימר לא יעשה אדם חנות בחצר וכו' אלא ודאי מיירי שבכר החזיק ואפ' הכי אין חזקתו חזקה אצל הנכנסים ויוצאים אבל חזקתו חזקה עמם לא חזקה אצל הנכנסים ויוצאים אבל אם לא החזיק עדיין יכולי' לעכב וכן נראה מתוך לשון הרמב"ם שכתב חנות שבחצר יכולים השכנים למחות בידו וכו' אבל אינם יכולין למחות בידו ולומר לו אין אנו יכולין לישן מקול הפטיש או מקול הרחים שהרי החזיק לעשות כן משמע דמיירי שבכר החזיק וטעמא משום דכבר החזיק אבל אם עדיין לא החזיק בנדון דידן ודאי דיכול למחות ברחים: ועם זה יתורץ קושיות התוספות שהקשה מאי שנא רחים מגרדי דשנא ושנא דמתניתין דרחים מיירי שבכר החזיק ולכך אינו יכול למחות ובריייתא דגרדי מיירי שעדיין לא החזיק כדמשמע לישנא דבריייתא דקתני אחד מבני חצר שבקיש לעשו' רופא אומן וגרדי וכו' ולכך בני חצר מעכבין עליו באופן דבהא סלקינו ונחתינו שהדין עם שמעון שהרי אפילו כבר החזיק ראובן ברחים הנה יכול שמעון למחות בידו מן הטעמים שכתבתי כל שכן בנדון דידן שענתה מחדש בא ראובן להחזיק ברחים דפשיטא ופשיטא דיכול שמעון למחות בידו זהו מה שנתראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלצה"ה: רעו שאלה ראובן ושמעון שנותפים ולוי תפס ממעות השנותפו' מאה דינרים באומרו שראובן חייב לו הסף הנזכר וכנתראה יש פמות נכסים אחרים בשנותפות מעו' ראובן הנזכר וטוען לוי שיקח שמעון החמשים דינרים מהמאה שתפשו הנוגע' לחלקו משאר נכסי ראובן שהם בשנותפות כי מוציאין מזה ונותני' לזה מדרבי נתן כל שכן בהיותם שותפי' ותפשו דאין מוציאין מידו דהשותפי' אין להם חזקה זה על זה ונהנה ליה כמי שנתפרע הכל מחלק ראובן החייב לו ושמעון יקח מאה אחרים מהשותפות נגדם ואם תמצא לומר דיכול לוי לעכב הנכסים אם יהיה נאמן בקמה שיטעון כנגד הנכסי' הנז' מגו דלא היו דברי' מעול' או החזרתי עוד יוריני מוריניו אם תפס לוי מנכסי שמעון שותף ראובן הנזכר המיוחדים לו שאינם בשנותפות אם יוכל לטעון הטענות האמורות כיון שהוא תפוס וילך שמעון ויחזיק כנגד מה שתפס לוי מנכסי ראובן העומדות בשנותפות ואת"ל דתפישו פזאת לא מהנייא כיון שהנכסים הם ביוחד משמעון ואין לראובן חלק ושנותפות בהם היכול לעכבם בידו עד שראובן יעמוד עמו בדין כי באופן אחר אין לאל ידו להביאו במסורת הברית עד האלדי'

יבא דבר שניהם וגם מפחד לוי פן יברית ראובן הנכסים ולא ימצא את"כ מקום לגבות חובו יורינו המורה לצדקה איזה דרך ישכון אור בכל הצדדין האמורים ומה תהיה משפורתו שלמה: תשובה נראה ודאי שאם תפס לוי בלא עדים או אפילו דאיכא עדי דתפס וליכא עדים עתה שראוהו בידו ודאי דנאמן עד כדי מה שתפס במיגו דלא היו דברים מעולם או במיגו דהחזרתי לה וכן כתב הרא"ש בתשובותיו פל"ק"ו בדין התופס משל חבירו בחובו כתב וז"ל ואי תפס בחיי אביהם בלא עדים מהימן לומר פה וכה אתה חייב לי במיגו דלא היו דברים מעולם ואף אם הפקיד אצלו בעדים מהימן עד כדי דמיהו במיגו דהחזרתי לה דקיימא לו המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים וכן כתב הרב המגיד בהלכות טוען ונטען פרק ד' על ההיא דכתב הרמב"ם מעשה באחר שחטף לשון פסח מחבירו בפני עד אחד ואמ' כן חטפתי ושלי חטפתי ואמרו וז"ל הרי זה מחוייב שבועה ואינו יכול להשבע ומשלם כתב הרב המגיד שהטעם שאינו נאמן אפילו דאיכא עד א' הוא או מפני שהגוזל את חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים או הוא דוקא פשהעד מעיד שהנספא הוא עדיין ביד החוטף אבל אם תמצא לומר שאין הגוזל את חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדי' והעד לא היה מעיד אם היא בידו עדיין ודאי מהימן הוא פי אמר דידי חטפי במיגו דאי בעי אמר החזרתי וכו' וכן כתב הריב"ש בתשובותיו סימן שצ"ב על אחד שתפס פוס אחד דאי ליכא עדי ראיה יכול לטעון על הפוס עד כדי דמיו מיגו דאי בעי אמר החזרתי וכיון שכן בנדון דידן נאמן לוי במה שטען נגד ראובן במיגו דלא היו דברים מעולם אי ליכא עדים או אפילו דאיכא עדים במיגו דהחזרתי וזהו דוקא בתפס נכסי ראובן שטוען פנגדו שחייב לו אבל אם הנכסים הם של שמעון שנתפסו של ראובן פשיטא דלא מהנייא ליה תפישותיה וראיה לזה שכתב הרא"ש שם בתשובתו הנז' לעיל דמייירי על פקידו של ראובן שהפקיד ממון ראובן ביד שמעון ושמעון טוען שראובן חייב לו מלנה על פה וכו' כתב הרא"ש שם וז"ל אמנם יש פנים אחרים לדין זה כי הפקיד פשע שמסר ממון ראובן ליד שמעון דהנה ליה פשומר שמסר לשומר אם לא עשה מדעת יורשי ראובן ונחייב להחזיר הממון ליורשי ראובן נמצא שלא תפס שמעון משל ראובן כלום אלא היורשים תובעי' ממנו מיד הפקיד כי פשע בו והשליכו לאיבוד והפקיד חוזר ותובע שמעון ואם יש לו טענה על הפקיד יכול לטעון אבל אינו יכול לעכב הממון בעד שום טענה שיש לו על ראובן ועל יורשיו.

הרי לה גדולה מנדון דידן דאף על גב דמה שתפס שמעון הם נכסי ראובן ממש שהוא בעל דין של שמעון התופס אפילו הכי פינון שתפסו מיד הפקיד שהוא חייב לפרוע אותם הנכסים לראובן קאמר בפיו שלא תפס מראובן כלום ואינו יכול לעכב הממון כל שכן בנדון דידן אם הנכסים הם מיוחדים של שמעון דפשיטא ופשיטא שאינו יכול לעכבם לוי בשביל ראובן אף על פי שראובן הוא שנתפסו של שמעון.

ועוד כתב הרא"ש שם בתשובותיו פל"ק"ז וזה לשונו כתב ה"ר מאיר וז"ל שראובן אינו יכול למשכן ממנו של לוי שבנד שמעון בשביל חוב שחייב לו שמעון ועוד כתב שם דע לה אם לוי לקח מיד שמעון בעל חובו חפץ שהוא ידוע שהוא של ראובן לאו כל פמיניה וצריך להחזירו לראובן מפל מה שכתבתי נראה לעניות דעתי בנדון דידן דלא מבעיא אם הנכסי' שתפס לוי הם מיוחדים של שמעון דפשיטא שאינו יכול לעכבם בשביל ראובן אלא אפי' יהיו אותם הנכסים שתפס לוי מהשותפות אשר בין ראובן ושמעון אם הנכסים

שְׁתַּפֵּס הֵם מְטַלְטְלִים וּמִינֵי סְחוּרָה דְצָרִיכִי שׁוּמָא לָא מְהַנְיָא לִיה תְּפִיסְתָּיָה אֵלָא לְחֻצֵי סָף הַנְּכֻסִים שֶׁהֵם בְּחֻזְקַת רְאוּבֵן בְּעַל חוּבוֹ אֲבָל בְּחֻצֵי הַשְּׂנִי לָא מְהַנְיָא לִיה תְּפִיסְתָּיָה לְפִי שְׂבָבֵל מְקוּם שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּחֻזְקַת שְׁמַעוֹן וְכִמוֹ שֶׁפֶתַח הָרַמְבַּ"ם פ"ה הַלְכוֹת שְׁלוּחִין וְשׁוֹתֵפִין דְבַר הַיְדוּעַ לְשַׁנֵּי שְׁוֹתֵפִין אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּרִשׁוֹת אֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ יוֹצֵא מִחֻזְקָתוֹ שֶׁל שְׂנִי כָּל יָמֵי הַשְּׁוֹתֵפוֹת וְכוּ' וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְשְׁמַעוֹן נְכֻסִים אַחֲרֵים מִדְּמֵי הַשְּׁוֹתֵפוֹת לָא אֲמַרְיֵנן יֵצְאוּ אֵלָיו כְּנֶגֶד אֵלָיו חֻצֵי הַנְּכֻסִים שֶׁתַּפֵּס לוֹ הֵם מִשְׁמַעוֹן וְהַטַּעַם שֶׁפֶתַח הָרַמְבַּ"ם שֶׁם בְּפֶרֶק הַנּוֹ' אֶחָד מִן הַשְּׁוֹתֵפִין שֶׁבָּא לְחַלּוֹק שֶׁלֹּא מִדַּעַת חֲבִירוֹ חוֹלֵק בְּפָנָיו שְׁלֵשָׁה וְאַפִּילוּ הֵן הַדְּיוֹטוֹת וּבִלְבַד שֶׁיְהִי נֶאֱמָרִין יוֹדְעִים בְּשׁוּמָא וְאֵם חֵלֵק לָהּ בְּפָחוּ' מִשְׁלֵשָׁה לֹא עָשָׂה כְּלוּם בְּמַה דְבָרֵי' אֲמֹרִים כְּשֶׁחֲלָקוּ פִּירוֹת אֲבָל אִם הָיוּ מְעוֹת הַמְּעוֹת כְּחֻלּוּקִים הֵם וַיֵּשׁ לוֹ לְחַלּוֹק שֶׁלֹּא בְּפָנָיו בֵּית דִּין וְכוּ' וְלִכֵּן בְּנִדּוֹן דִּין אִם מַה שֶׁתַּפֵּס לוֹ הֵם מְעוֹת הָרִי הֵם כְּחֻלּוּקִים וּמִשְׁוִינֵן לֵהוּ לְחַלּוֹק רְאוּבֵן בְּעַל חוּבוֹ וּמְהַנְיָא לִיה תְּפִיסְתָּיָה לְכָל אֲבָל אִם הֵם נְכֻסִים דְצָרִיכִי שׁוּמָא לָא מְהַנְיָא לִיה תְּפִיסְתָּו פִּי אִם לְחֻצֵי הַנְּכֻסִים אֲבָל הַחֻצֵי הַשְּׂנִי הוּא בְּחֻזְקַת שְׁמַעוֹן וְלֹא כָּל כְּמִינָיָה דְלוֹי לְתַפְנוֹס נְכֻסֵי שְׁמַעוֹן זֶהוּ מַה שֶׁנֶּאֱרָא לַע"ד וְאָמַר לִי לְפִי הַצָּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שֶׁמוֹאֵל אֲדָרְבֵי זֶל"ה: רַעזוּ שְׂאֵלָה רְאוּבֵן הִיָּה לוֹ חֶצֶר אֲצֵל חֶצֶרוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן וְרְאוּבֵן הַנּוֹ' בָּנָה בְּתֵים וְעֲלִיּוֹת בְּסוּף גְּבוּלוֹ אֲצֵל חֶצֶרוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' וְעַתָּה בָּא שְׁמַעוֹן וּמִשְׁלִיף הַגָּבֵל אֲצֵל כְּוֹתְלֵי בְּתֵי רְאוּבֵן הַנּוֹזֵכֵר וְרְאוּבֵן מוֹחֵה בִּידוֹ בְּאוֹמְרוֹ פִּי מַזִּיק לוֹ אֵת כְּוֹתְלוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּבֵר הִיָּה מִקְדַּמַּת דְּנָא שֶׁהוֹנֵק לוֹ הַכְּוֹתֵל מִחֻמַּת הַגָּבֵל עַד שֶׁהוֹצִיָּה לְהוֹצִיא מִמּוֹן לְחֻזְקוֹ וְלִבְנוֹתוֹ וְעַתָּה יָרָא שְׂמָא יִפְלוּ הַבְּתֵים וְהַעֲלִיּוֹת שֶׁעַל גִּבְם וְעַתָּה יוֹרְנוּ מוֹרְנוֹ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה מִשְׁנָה שְׁלִימָה הִיא בְּבִתְרָא פֶּרֶק לֹא יִחַפְּרוּ וְז"ל מִרְחִיקִין אֵת הַגָּפֶת וְאֵת הַגָּבֵל וְאֵת הַמְּלַחְנוֹאֵת הַסִּיד וְאֵת הַסְּלָעִים מְכוֹתְלוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שְׁלֵשָׁה טְפָחִים אוֹ סָד בְּסִיד וְכוּ' וְהַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּגִמְרָא מִשׁוּם הַיִּזְקָא דְהַבְּלָא פִּירוּשׁ שֶׁכָּל אֵלּוֹ קָשִׁין לְחוּמָה שְׁמוּצִיאִין הַבֵּל אֶל הַכְּוֹתֵל.

הָרִי לָהּ שְׁחֵיב שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' לְהַרְחִיק הַגָּבֵל מְכוֹתְלוֹ שֶׁל רְאוּבֵן הַנּוֹזֵכֵר ג' טְפָחִים אוֹ סָד בְּסִיד וְכֵן פָּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים וְאַף עַל גַּב דְּאִיָּקָא מֵאֵן דְּאָמַר דְּכָל הַגֵּי הַרְחִיקִי לֹא אֵיירִי אֵלָא בְּכוֹתֵל שֶׁל לְבָנִים אֲבָל בְּכוֹתֵל שֶׁל אֲבָנִים אֵינוֹ נִיזוֹק בְּכָל אֵלּוֹ כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא הַטּוֹר סְבָרָה זֹו בְּשֵׁם רַבִּי יִשְׁעִיָּה ח"ה סִימָן קנ"ה וְכֵן יִרְאֶה מִדְּבָרֵי רַש"י בְּפִי הַמְּשָׁנָה שֶׁפֶתַח מִן הַכְּוֹתֵל כְּוֹתֵל לְבָנִים שֶׁל טִיט הַבְּנוּי עַל גַּב קַרְקַע וְכוּ' וְכִינּוּן שֶׁכֵּן בְּנִדּוֹן דִּין שֶׁהַכְּוֹתֵל הוּא שֶׁל אֲבָנִים אֵינוֹ חֵיב שְׁמַעוֹן לְהַרְחִיק לִיתָא שֶׁהָרִי מְצִינּוּ אֲבוֹת הָעוֹלָם גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים אֲשֶׁר מִימֵיהֶם אָנוּ שׁוֹתִים כְּלָם מִסְפִּימֵי' שְׂאִין חִילּוּק בְּעַנְיָן זֶה בֵּין כְּוֹתֵל אֲבָנִים לְכוֹתֵל לְבָנִים: וְרִאָיָה לְזֶה שֶׁפֶתַח הָרַמְבַּ"ם ז"ל הַלְכוֹת שְׂכָנִים פֶּרֶק ט' מִרְחִיקִים אֵת הַגָּפֶת וְאֵת הַזָּפֶת וְכוּ' מְכוֹתְלוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ ג' טְפָחִים וּמִרְחִיקִין אֵת הַנְּרַעִים וְאֵת הַגְּנוּמָא שֶׁמִּתְקַבֵּץ בָּהּ מִימֵי רְגָלִים מִן הַכְּוֹתֵל ג' טְפָחִים וְעַל כֵּן חִיזִין כָּל כְּוֹתֵל שֶׁהוֹנְכֵר כָּאֵן כְּוֹתֵל אֲבָנִים דְּאִי כְּוֹתֵל לְבָנִים מֵאִי אֲרִיָּא דְנִקְטָ גְנוּמָא שֶׁמִּתְקַבֵּץ בָּהּ מִי רְגָלִים וְהֵלֵא אֲפִילוּ בְּהַשְׁתַּנָּה לְבַד צָרִיף שֶׁיִּרְחִיק ג' טְפָחִים כְּמוֹ שֶׁפֶתַח הוּא עֲצָמוֹ שֶׁם לֹא יִשְׁתִּין אָדָם מִים בְּצַד כְּוֹתְלוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ אֵלָא אִם כֵּן הַרְחִיק מִמֶּנּוּ שְׁלֵשָׁה טְפָחִים בְּד"א בְּכוֹתֵל לְבָנִים אֲבָל בְּכוֹתֵל אֲבָנִים יִרְחִיק טְפַח אֵלָא לֹא מִיִּירִי לְעֵיל אֵלָא בְּכוֹתֵל אֲבָנִים וְלִהְיוֹת גְּנוּמָא שְׁמִי רְגָלִים מִתְקַבְּצִים אֲפִילוּ שֶׁהוּא שֶׁל אֲבָנִים צָרִיף לְהַרְחִיק ג' טְפָחִים וְצִירֵף כָּל הַחֲלוּקוֹת שֶׁל גָּפֶת וְזָפֶת וּמְלַח מִשְׁמַע דְּכָל הַגֵּי הַרְחִיקִי בְּכוֹתֵל אֲבָנִים מִיִּירִי וְכֵן פֶּתַח הָרַב הַמַּגִּיד שֶׁם בְּשֵׁם הָרִי"ף וְז"ל

לא ישתיין אדם וכו' ברייתא שם ובהלכות נכתב ז"ל שאין חילוק בין פותל לבנים לפותל לבנות אלא בהשתנות מים אבל בשאר כל ההרחקות הפל שנה וזה דעת המחבר ז"ל וכן נראה מתוך דברי הרא"ש בקיצור פסקיו שתחלה הביא הרחקה ג' טפחים של גפת וסיד ומי רגלים ולא חילק כלל בין פותל לפותל ואח"כ כתב לא ישתיין אדם מים אצל פותל לבנים אא"כ הרחיק ג' טפחים ובשל לבנים טפח משמע דלעיל איירי בגומא פדקאמר בגמרא התם בשופכין ולהכי כל אפין שוין בין של לבנים בין של לבנות וכן פסק רבינו יונה וכן נראה מדברי הטור ח"ה סימן קנ"ה שעשה עיקר מסברא זו שתחלה הביא הדין סתם שצריך להרחיק בכל ג' טפחים מכותל חבירו סתם ולבסוף הביא סברת הר' ישעיה ז"ל: ואחר שכל הני אשלי רב רב סברי דאפי' בכותל לבנים צריך להרחיק ג' טפחים מי קל ראשו לומר פנגדם קים לי כפלוני ואפי' בענין ממון וכמו שכתב מהררי"ק ז"ל שרש קמ"ט וז"ל ופשיטא דבכי האי גוונא אפילו בענין ממון לא הנה מצי למימר קים לי פדברי היחיד ודלא ככל חכמי ישראל ואפי' תפס הנה מפקין מיניה ועוד כתב מהררי"ק שרש י"ח נהגו העם פרב אלפס היכא שלא נחלקו עליו התוספות ובגדון דידן פבר כתבתי שרב אלפס סבר דאפילו בכותל לבנים חייב להרחיק והתוספות לא מצינו שחולקין אלא אדרבה ידים מוכיחות דסברי פו ועוד כל הני אשלי רב רבתי דסברי פו לכן גמרת אמתית שחייב שמעון להרחיק הנזל מכותל ראובן אפילו היא של לבנים ג' טפחים או סד בסיד זהו מה שנהרא לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רעח נשאלה ראובן נמצא בארץ פוש בבית קרובו שמעון והיה שמעון הנזכר נטמע בין הפותים ונחלה ראובן פני שמעון שיצא משם וישוטט לבקש את ה' אלהיו וכשראה שמעון פה השיב לו שאם את הדבר הזה יעשה שיתחייב להשאיל לו אלף פרחים לזמן שתי שנים אחר הגעת שמעון למקום החפץ ולקיום ההבטחה זו שייניח בידו שלש מאות זהובים פדי שאם יתחרט ראובן מלהשאיל לו המעות שיפסיד אותם המעות וראובן פדי להביאו לחיי עולם רצה בדבר ומסר לשמעון המעות וכתב לו כתב ידו שהיה מתחייב להשאיל לשמעון האלף פרחים לזמן השתי שנים ושאל: תתחרט שיפסיד אותם המעות שהניח ביד שמעון ועתה נתחרט ראובן ואינו רוצה להלוות האלף פרחים ושאל השואל אם מחוייב ראובן להלוות המעות מתוך כתב ידו שעשה ואם מחוייב שמעון להחזיר לראובן המעות שהניח בידו מאחר שלא נתחייב ראובן בקנין או בבית דין חשוב ועל זה יורה המורה לצדקה הדין אמת ותורתו אמת: תשובה דבר ברור ופשוט הוא שאינו חייב להלוותם לו וראיה לזה שכתב הטור ח"ה סימן ל"ט בשם הרמב"ם ראובן שהתנדב להלוות לשמעון מנה ואמ' לו לך לסופר לכתוב ולעדים שיתתמו שאתה חייב לי מנה ומסור לי השטר ואלוה ונהלך ונהיאו לו השטר פאותה ששנינו פותבין שטר ללנה אף על פי שאין מלנה עמו ואחר כך חזר בו ראובן אם היה מודה ראובן שמדעתו נכתב השטר הואיל ונשתעבדו לו נכסי שמעון בחליפין מעכשיו חייב להלוותו וכו' וכתב עליו הטור ואינו נראה שבכתבת השטר תחייב להלוות לו בעל פרחו ועוד כתב הרשב"א בתשובה ראובן שהסכים עם שמעון שילנה לו מנה בשטר ועשה שמעון השטר מדעת ראובן יכול ראובן לחזור בו ולומר רוצה הייתי ועכשיו איני רוצה ועל זה שנינו פותבין שטר ללנה אף על פי שאין מלנה עמו ואלו היה המלנה חייב להלוות אחר שנכתב השטר נמצא אלו שפותבין השטר ללנה שלא מדעת המלנה מחייבין את המלנה להלוות

ולא עוד אלא אפילו שנתן לו המעות כל שעדיין המעות בעין ביד הלנה נחלקו בו פרק האיש מקדש אם יכול המלנה לחזור בו ולולי שאמרו דמלנה משעה שניתנה להוצאה ניתנה היינו אומרים שניתנה לחזרה אלמא לכ"ע מיהא קודם שנתן המעות יכול לחזור בו וכן פתב הרב המגיד בשם הרשב"א הלכות מלנה ולנה פרק כ"ג וכן פסק הרשב"א בתשובותיו סימן אלף נ"ד: הרי לה הרשב"א והטור דסברי שאפילו שנתן שטר גמור על המלנה דאיפא למימר פינו שנתעבדו נכסי הלנה למלנה בתליפין הנה ראוי לומר שיהיה חייב להלוות לו המעות ואפילו הכי סברי שאינו חייב להלוות לו המעות ויכול לחזור בו כל שכן בנדון דידן שאין כאן שטר חוב כלל דפשיטא ופשיטא דלכולי עלמא אפילו לדעת הרמב"ן יכול שמעון לחזור בו דעד כאן לא קאמר הרמב"ן אלא משום דנשתעבדו נכסי הלנה למלנה בתליפין מחמת השטר החוב שנתן בעדים אבל בנדון דידן דאין כאן שטר כלל כולי עלמא מודו שיכול לחזור בו: ולעגנו השאלה השנית אם יכול ראובן לתבוע השלש מאות פרחים משמעון פינו שאינו מלנה לו השאר גם בזה הדין עם ראובן משום דנדון דידן הוא אסמכתא וקיימא לן דאסמכתא לא קנייא דאמרינו ברק איזהו נשף אמר רבא כל דאי לא קני וכמ"ש הרמב"ם ז"ל הלכות מכירה פ"א כל תנאי שמתניו בני אדם ביניהם אע"פ שהן בעדים ובשטר אם יהיה כף או אם תעשה כף אתן לה מנה וכו' ואם לא יהיה או לא תעשה לא אקנה לה אע"פ שעשה או שהיה הדבר לא קנה שכל האומר אם יהיה אם לא יהיה לא גמר והקנה שהרי דעתו עדיין סומכת ושם יהיה שם לא יהיה וכו' אף בנ"ד מעולם לא גמר ראובן בדעתו להקנות לשמעון הש' פרחים אלא להבטיחו על הלואה השאר אמר אם לא אלונה עד תשלום האלף זהובים אני אפסיד הש' פרחים שהולויתיה וכל זה הוא אסמכתא ולא קנייא אלא בתנאין שתקנו חז"ל בקננו ובבית דין חשוב ובמעשיו כמו שהאריכו הפוסקים בזה ובנדון דידן ליכא כלל ולכן חייב שמעון לפרוע לראובן השלש מאות פרחים שהלנה לו לסוף השתי שנים שקבע לו זמן ההלואה כמו שבא בשאלה זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רעט שאלה ראובן הנה שכיב מרע וצנה מחמת מיתה וזה לשונו פרימירה מינטו דיקלארו קומו דישו פור אפוטרופיסים די מיש היגו"ש לרבי יעקב אביעטר ולרבי יוסף ששון ולרבי יוסף לינדו גונטה מינטי קון קלרה מי מוגיר אי מאנדו קי שינדו קי דנטה קלרה קירה אישטאר קון מיש פיגוש איליא שיאה פאטרונה אי שיניורה שוכרי טודו' וכו' אחר כף בהמשך צואתו צנה וכתב ואמר אי שי דיקלארה קי שינדו קי דיגה דונה קלארה מי מוגיר אפירמארי לה שבועה קודישו פרופיאה וילונטאד טומו דיני שי קאזאר פור טיינפו די דיניש אנניוש מאנדו קי איליא שיאה הפאטרופונה אי מאנדי מי פוזינדה קול טאל קי נון פאגה נינגונה קוזה שין אונרדין אי קונשוגו די דיגוש אפוטרופיסים רבי יעקב אביעטר אי רבי יוסף ששון אי איליא פואידה דאר קיטאנסה אקואל קייר דיביטו מיאו אנשי דידאר קומו די אור קון קונדיסיון קי קומו פאשארי איל אנניו שי ואיאה אה שאלוניקי וכו' והנה כל זה באישקופיאה ועתה שואל השואל ואמר פי דונה קלארה הנזכרת אין רצונה לצאת מאישקופיאה אפילו אחר שעבר השנה וכינון שכן אין ראוי שתהא אפוטרופא על הנכסים שכן צנה בעלה ראובן ואמר קון קונדיסיון קי קומו פאשארי איל אנניו שי ואיאה אה שאלוניקי ועתה יורנו מורנו הדין עם מי: תשובה ענין זה תברר לע"ד בהקדמת שתי

הקדמות האחת היא שיהיה נותן שְׂמֵדֵקְדֵקִין לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר וְדָנִין עַל פִּי וְלֹא אֲמָרִינֵן הַאי גַבְרָא לֹא גָמִיר פְּוֹלִי הַאי וְלֹא פֶתֶב אוֹתוֹ לְשׁוֹן מִפְּנֵי פֶדָּה וְכֵן פֶתֶב הַרִיב"ש ז"ל בְּתִשְׁבּוּבוֹתָיו סִימָן ת"פ עַל עֲנִין צְנֹאת שְׂכִיב מְרַע שְׂמֵדֵקְדֵקִין לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר וְדָנִין עַל פִּי אוֹתוֹ הַדְּקֵדוּק וְלֹא אֲמָרִינֵן הַהוּא גַבְרָא לֹא הֵהוּ גָמִיר פְּוֹלִי הַאי וְלֹא פִינֹן לְכַד וְכֵן הֵבִיאוּ בֵּית יוֹסֵף ח"ה סִימָן ס"א הַקְדָּמָ' שְׁנִית הִיא שְׂפֶתוֹב בְּהִגָּהוֹת מִיְיִמוֹנִיּוֹת בְּהִלְכוֹת מְלוּהָ וְלוּהָ פֶרֶק י"ז בְּשֵׁם מִהַר"ם דְּהָא דִּתְנֵן בְּבִתְרָא פֶרֶט גִּט פְּשׁוּט פֶתוֹב בּוֹ מְלֻמְעֵלָה מְנָה מְלֻמְטָה מְאֵתִים מְלֻמְעֵלָה מְאֵתִים מְלֻמְטָה מְנָה הַפֶּל הוֹלָה אַחַר הַתְּחַתּוֹן הֵינּוּ דְוּוֹקָא הֵיכָא דְהָי אֲפֹשֶׁר לְקַיָּים שְׁתֵּי הַלְשׁוֹנוֹת עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן וַיְהִיּוּ סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה אַבְּל הֵיכָא דְאֲפֹשֶׁר לְקַיָּיֵן לֹא אֲמָרִינֵן דְסִתְדִי אֶהְדְּרִי אֲפִילוּ הֵיכָא דְשְׁתֵּי הַלְשׁוֹנוֹת מְרוֹחֲקִים זֶה מִזֶּה כֹּל שְׁפֵן הֵיכָא דְסִמְיָכִי אֶהְדְּרִי דְלֹאוּ אוֹרְחָא הוּא לּוֹמֵר בְּתוֹף פְּדִי דְבוּר שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת דְסִתְרִי אֶהְדְּרִי תַדַּע דְמִבְעֵיָא לָן הֵתָם קֶפֶל מְלֻמְעֵלָה וְקֶפֶל מְלֻמְטָה מֵהוּ מִי תִיִישִׁינֵן לְזָבוּב אוּ לֹא תִיקוּ אֶלְמָא אַף עַל גַּב דְלִכְאוּרָה הֵיךָ לוֹ לְהִיּוֹת פְּשׁוּט דְלֹא נִיחֹוּשׁ לְזָבוּב אֲפִילוּ הֵכִי מְסַפְקָא לִיהִי אֶלְמָא דְטָרְחִינֵן פְּדִי לִישָׁב שְׁתֵּי הַלְשׁוֹנוֹת דְלֹא יִסְתְּרוּ אֶהְדְּרִי וְכֵן פֶתֶב הַטוֹר ח"ה סִימָן מ"ב הֵיךָ פֶתוֹב בּוֹ לְמַעֲלָה דְבָר אַחַד וְלְמַטָּה דְבָר אַחַר וְסוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה הוֹלְכִים אַחַר הַתְּחַתּוֹן וְכַתֵּב הַרְבֵּה ה"ר יוֹסֵף קֶאֱרוֹ נר"ו וּמֵמָה שְׂאֵמֵר רַבִּינוּ וְסוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה מִשְׁמַע דְסִבִּירָא לִיהִי דְוֹקָא דְסִתְרִי וְאִי אֲפֹשֶׁר לְקַיָּיֵן אַבְּל הֵיכָא דְאֲפֹשֶׁר לְקַיָּיֵן מְקַיָּיֵן אוֹתוֹן וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים לָנוּ אֶת כָּל זֹאת וְדָאִי שְׁדוּנָה קְלֶאֱרָה הַנְּזַכְרָת אֵינָה יוֹצֵאת מֵאֲפִטְרוּפָא אַף עַל גַּב שְׁלֹא תִצָּא מֵאִישְׁקוּפִיָּיא אַחַר הַשְּׁנָה וְזֶה דָּאֵף עַל גַּב דְהָאִי רַאוּבֵן דְנִדּוֹן דִּידֵן לֹא גָמִיר פְּוֹלִי הַאי לּוֹמֵר שְׂדֵקְדֵק בְּלִשׁוֹנוֹ מְכָל מְקוֹם פְּכָר הוֹכַחְתִּי דְלֹא אֲמָרִינֵן הֵכִי אֶלָּא דְדִיִיקִינֵן לִישְׁנָא דְשְׁטָרָא וְאִין לְדִיִין אֶלָּא מֵה שְׁעִינִיו רּוֹאוֹת בְּלִישְׁנָא דְשְׁטָרָא וְכִינֵן שְׁפֵן מְצִינּוּ בְּשְׁטֵר צְנֹאָה זֹו לִישְׁנֵי דְלְפּוּם רִיהֶטָא סִתְרִי אֶהְדְּרִי שְׂמַעִיקְרָא פֶתֶב סֵתֵם שְׁיִהִיּוּ פִלוּ' וּפִלוּ' וְאַפִטְרוּפּוּסִי בְּשׁוֹתְפּוּ' עִם אֲשֶׁתּוֹ בְּאוּפֹן שְׂעֵשְׂאָה אֲפִטְרוּפָא בְּלִי שׁוּם תְּנַאי בֵּין שְׁתַּלְכִי לְשֶׁאֱלוֹנִיקִי בֵּין שְׁלֹא תִלָּךְ וְאַחַר כֶּף חֲזוֹר וְאָמֵר קוֹן קוֹנְדִיסִיּוֹן קִי קוּמוּ פֹאשְׁאֲרִי אֵיל אֲנִיּוֹ שִׁי וְאֵיָּה אֶה שְׁאֱלוֹנִיקִי וְנִרְאָה שְׁחוֹזֵר בּוֹ וְסוֹתֵר אֶת עֲצָמוֹ וְכַבֵּר הוֹכַחְנוּ דְהֵיכָא דְאֲפֹשֶׁר לְקַיָּיֵם שְׁתֵּי הַלְשׁוֹנוֹת לֹא אֲמָרִינֵן דְסִתְרִי אֶהְדְּרִי אֶלָּא שְׁקוּלִים הֵם וְיָבוּאוּ שְׁנִיָּהֶם וְלִכֵּן בְּנִדּוֹן דִּידֵן הַלְשׁוֹן הֶרְאִישׁוֹן שְׂכַתֵּב שְׂעֵשְׂאָה לְאֲשֶׁתּוֹ אֲפִטְרוּפּוּסִי בְּלִי שׁוּם תְּנַאי בֵּין שְׁתַּלְכִי לְשֶׁאֱלוֹנִיקִי בֵּין שְׁלֹא תִלָּךְ בְּמִקּוּמוֹ עוֹמֵד אֶלָּא שְׂאֵחַר כֶּף פִּירֵשׁ דְבָרִיו וְאָמֵר שְׂמַלְאֲכַת הָאֲפִטְרוּפּוּסוֹת שְׂתַעֲשֵׂה יְהִיָּה בְעֵצַת הָאֲפִטְרוּפּוּסוֹם הַנְּז' שְׁמִינָה גַם כֵּן וּמֵה שְׁחֲזוֹר וְאָמֵר קוֹן קוֹנְדִיסִיּוֹן קִי קוּמוּ פֹאשְׁאֲרִי אֵיל אֲנִיּוֹ וְכו' לֹא הֵטִיל תְּנַאי בְּמִנּוּי אֲפִטְרוּפּוּסוֹתָהּ אֶלָּא בְּמָה שְׁהוֹסִיף וְנָתַן לָהּ כַּח אַחַר עֲתָה מְחַדָּשׁ שְׂאֵמֵר אִי אֵילִיא פּוֹאִידָה דָּאֵר קִיטְאֵנְסָה אֶה קִנְאֵל קִיִּיר דְיִבִּיטוּ מִיָּאוּ אֲנָשִׁי דִי דָּאֵר קוּמוּ דִי אֲבִיר וְלִיתְרוֹן כַּח זֶה אָמֵר שְׁלֹא יְהִיָּה לָהּ זֶה הִיתְרוֹן כִּי אִם עַל תְּנַאי שְׁתַּלְכִי לְשֶׁאֱלוֹנִיקִי אַבְּל מְצִיאוֹת הָאֲפִטְרוּפּוּסוֹת כְּבָר נִתְקַיָּיֵם מְלֻשׁוֹנוֹ הֶרְאִישׁוֹן בְּלִי שׁוּם תְּנַאי: וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹף לְשׁוֹנוֹ בְּמָה שְׁלֹא צִיָּרַף הַתְּנָאִים וְזֶה שְׁהִיָּה לוֹ לְכַתּוֹב אִי שִׁי דִיקְלֶאֱרָה קִי שְׁיִנְדוּ קִי דִיגָה דוּנָה קְלֶאֱרָה מִי מוֹגִיר שִׁי פּוֹאִירִי אֶה שְׁאֱלוֹנִיקִי קוּמוּ פֹאשְׁאֲרִי אֵיל אֲנִיּוֹ אִי אֲפִירְמֵאֲרִי לָהּ שְׁבוּעָה דִישׁוּ פְרוּפִיָּיא וִילוֹנְטָאד טוּמוּ דִי נוֹן שִׁי קְאֲזָר פּוֹר טִיִּינְפּוּ דִי דִיִּישׁ אֲנִיּוּשׁ מְאָנְדוּ קִי אֵילִיא שְׁיָאָה אֲפִטְרוּפָה אִי מֵאֲנִי מִי פְזִינְדָה וְכו' דָּאֵז וְדָאִי הֵיךָ מִשְׁמַע שְׁלֹא מִינָה אוֹתָהּ לְאֲפִטְרוּפָה אֶלָּא עַל תְּנַאי שְׁתַּלְכִי לְשֶׁאֱלוֹנִיקִי אַבְּל עֲכָשְׁיוֹ שְׁהַפְרִיד הַתְּנָאִים וְלֹא חִבְּרָם נִרְאָה וְדָאִי שְׂבַתְנַאי הֶרְאִישׁוֹן שְׁלֹא

תנשא לזמן עשר שנים תלה מציאות האפטרופוסות וכן כתב תחלה בלשוננו הראשון שכתב אי מאנדו קי סינדו קי דיטה קלארה קירה אישטאר קון מיז פי"גוש אילה שיאה אפטרופא אי שנייורה וכו' אבל אם תנשא לא תהא אפטרופא והמינוי החדש והפח המיותר שנתן לה די דאר קיטאנסה אה קואל קייר דיביטו אנשי דייראר קומו די אויר תלהו בתנאי שתלה לשאלוניקי ואם לא תלה לא תוכל לתת קיטאנסה אה קואל קייר דיביטו אבל מ"מ מימנוי אפטרופוסות שלה בשותפות שאר האפטרופוסות במקומו עומד באופן שנתקיימו שתי הלשונות ולא סתרי אהדדי וכן כתב הרשב"א בפתשובה הביאה בית יוסף סימן מ"ב דכל היכא דאפשר לקיים לשון השטר פלו מפרשין ומקיימים ואפי' לעשות בעל השטר על העליונה וכן מהרי"ק שרש עשירי כתב מה שאנו אומרים דתחתון עקר היינו משום דאיכא למימר דהדר ביה אבל היכא דליכא חזרה פגון היכא דאפשר לקיים שניהם לא עדיף תחתון מעליון וגם שם בשרש הנזכר דקדק לשון השטר מדפלגינהו ללישני בתרי בבי כמו שיראה המעיין שם וגם בנדון דידן מדפלגינהו לתנאי בתרי בבי כמו שכתבתי ולא ערבינהו ולתנינהו נראה ודאי שדבר אחד תלה בתנאי א' והדבר המחוץ השני תלה בתנאי השני כמו שכתבתי באופן דבהא סלקינו ונחתינו שאם דונה קלארה הנזכרת לא תנשא לאיש אחר אף אם לא תצא מאישקופינא לבא לשאלוניקי אפילו הכי היא אפטרופא על נכסי בעלה ראובן המצוה הנז' זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רפ נשאל נשאל דבר מעמדי מעיר סידרוקאפשי יע"א מה יהיה משפט בהמה אחת נמצא בריאה שלה יתרון יותר ויותר מטורפא דאסא מצד פנים ממש ולא היה אותו היתרון בדרא דאוני ולהיות שבענין הכשר הריאה מלבד מחלוקת הפוסקים שיש בכמה דברים זה אוסר וזה מתיר יש מקומות משונים במנהגם יש נוהג כפלוני ויש נוהג כפלוני ולכן חקרתי ודרשתי בנדון הנזכר מה היה המנהג הקבוע פאן בשאלוניקי ובא לפני רבי יוסף גאערו יצ"ו שהוא בודק שמנינהו על הבדיקה פל חכמי שאלוניקי יצ"ו להיותו בקי ויודע בטוב הבדיקה ואיש נאמן באומנותו ושאלתי את פיו מה היה המנהג על הנדון הנזכר פאן בשאלוניקי והשיב בפני ובפני פל חברי הישיב' והעיד בתור' עדות שמעולם ומיהיום שנקנס לבדוק בשם הק"ק לעולם נהג להכשיר כשהיתרון לצד פנים מהריאה ושפן מצא שהיו נוהגים הבודקים הראשונים שקדמו לו וגם פן ראיתי חתימת שלשה בודקים אחרים שהם ממנונים על הבדיקה בהסקמת פל הק"ק שמעידים שפך נהגו מימי עולם ושנים קדמוניות עד היום ולהכשיר כשהתוספות והיתרון הוא פלפי פנים ואחר שידענו את פל זאת אין ספק שהבהמה הנזכר שהיה לה היתרון פלפי פנים היא וכשירה ודאי מכל פנים איבעית אימא קרא אב"א סברא.

סברא שהרי רוב גדולי המורים הורו פך נהם הרי"ף והרמב"ם והרשב"א ה"ג וראב"ן ואחרים עמהם והלכה כרבים: קרא שהרי הבודקים הממונים על הבדיקה מעידים מגידים שפך נהגו מימי עולם להכשיר וכיון שפן הבהמה הנזכרת היתה פשרה מן הדין הגמור מכל צד להיות שבעיר סידרוקאפשי נגררים אחר מנהגי עיר שאלוניקי בענין הבדיקה ומי שרוצה להחמיר בענין יחוש לעצמו כמי שרוצה לנהוג איסור בדבר שהוא היתר אבל לא לחוש לאחרים כי הדין עמהם הן מצד הסברא הן מצד המנהג נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רפא וגם בענין השאלה השנית אשר שאלו על ענין בודק

שִׁינְיָתָהּ טְרִיפָה מִתַּחַת יָדוֹ וְזֶה שְׁאֵחַר שְׂבִדֵּק הַרְיָאָה וְסִלְקָהּ יָדוֹ מִמְנָה וְהַנִּיחָהּ בְּחֻזְקָת כְּשָׂרָה מְצָאוּ בְּאוֹנָה הַעֲלִינָה שְׁמַצֵּד יָמִין הַבְּהֵמָה סִינְרָכָא עִם חֲתִיכַת שְׁוֹמֵן הַלֵּב דְּבוּק בָּהּ וְהִיתָה הַסִּינְרָכָא מִבְּפָנִים בְּמִקוֹם חֶלֶק וְהִיָּה רְחוּק יוֹתֵר מִד' אֲצַבְעוֹת מִן הַקָּרַע שְׁהִיָּה בֵּין אוֹנָה לְאוֹנָה וּבְדָקוֹ בְּאוֹתוֹ הַשְׁוֹמֵן אִם הִיָּה שְׁנָפֵל שָׁם בְּמִקְרָה וּמְצָאוּ שְׁהִיָּה סְרוּף מִמֶּשׁ שָׁם בְּקָרוּם הַרְיָאָה וְעַד א' מְעִיד עֲדוּתוֹ בְּכַתָּב וְעַד אַחַר כְּתָבוֹ שְׁעֵיד פֶּאן בְּשִׁאֲלוֹנִיקֵי לְפָנֵינוּ: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַע"ד שְׁהֵאִישׁ שֶׁהוּא בְּחֻזְקָת בּוֹדֵק יוֹדֵעַ וְכֹשֶׁר אֵין רְאוּי לְהוֹצִיאֵו מִחֻזְקָתוֹ וְלְהַעֲבִירוֹ כִּי אִם בְּרֵאֵיָה בְּרוּרָה וְלִכֵּן מֵה נּוֹעִיל גַּם שְׁנִקְבֵּל הַעֲדוּיוֹת פֶּאן בְּשִׁאֲלוֹנִיקֵי אִם הֵאִישׁ הַבּוֹדֵק הַנּוֹזֵף אֵינוֹ פֶּאן לְפָנֵינוּ כִּי אֵין חֲבִים לְאָדָם שְׁלֵא בְּפָנָיו וְלִכֵּן לְבָרֵר וְלִלְבֹן הַעֲנִין רְאוּי לְקַהֲלוֹת קְדוּשׁוֹת אֲשֶׁר בְּסִינְדְרוּקָאפְּשִׁי יצ"ו לְהַעֲמִיד בֵּית דִּין עַל כֹּף וְשָׁמָּה יֵשְׁבוּ כְּסֹאוֹת לְמִשְׁפָּט וְיַעֲדוּ הַעֲדִים בְּפָנֵי הַבּוֹדֵק הַנּוֹזֵף וְאִם תִּנְצֵל הַבּוֹדֵק וְיִתֵּן טַעַם מִסְפִּיק לְדַבְּרֵיו לְכִי רְאוּת עֵינֵי בֵּית דִּינְכֶם הַצֵּדֵק הָרִי טוֹב וְיִהְיֶה עוֹמֵד בְּחֻזְקָתוֹ וְאִם לֹא נִדְאִי שְׁרְאוּי לְהַעֲבִירוֹ.

וְגַם רְאוּי לְחַקֹּר מֵה שְׁלֵא דְקִדֵּק בְּבִדִיקַת הַרְיָאָה אִם הִיָּה מִחֻזְקַת חֶסְרוֹן יְדִיעָה אוֹ ח"ו מִחֻזְקַת רְשָׁע שְׁאִם הִיָּה ח"ו מִחֻזְקַת רְשָׁע כְּמַעֲט אֵין לוֹ תִקְנָה כִּמ"ש הֵרָא"ש בְּתְשׁוּבָה כָּלֵל ב' וְאִם הִיָּה מִחֻזְקַת חֶסְרוֹן יְדִיעָה יַעֲבִירוּהוּ עַד יִלְמֹד וְיִתְחַכֵּם וְנִדְעַה נְאֻמָּה שֶׁהוּא בְּקִי בְּהִלְכוֹת בְּדִיקָה וְאֲלִיכֶם הַמְצָנָה הַזֹּאת הַפְּהִיגִים לְבָרֵר וְלִלְבֹן הַעֲנִין הֵיטֵב הֵיטֵב כִּי הוּא אִיסוּר תּוֹרָה בְּאִנְפֹן שְׁאִישׁ עַל מְקוֹמוֹ יֵבֵא בְּשִׁלּוּם נְאֻם הַצֵּעִיר יִצְחָק בִּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֵלֶה"ה: רַכֵּב שְׂאֵלָה ה"ר אַבְרָהָם בֶּן הֵינן עֲשֵׂה קְאָמְבִיּוֹ עִם ה"ר מְאִיר קְאָזִישׁ מִסָּף מְעוֹת וּמְסָר בִּיד מְאִיר הַנֵּז' סָף בְּגָדִים שְׁיִוְלִיף אוֹתָם לְמַפְנֵי בְּשִׁאֲלוֹנִיקֵי אוֹ בְּמִקוֹם אַחַר וְשִׁתְּפָרַע מֵהֶם וְהַתְּנוּ בֵּינֵיהֶם שְׁיִמְכְרוּ הַבְּגָדִים ה"ר מְאִיר הַנֵּז' אוֹ שְׁלוּחוֹ בְּהַסְכָּמוֹת וִידוּעוֹת ה"ר שְׁלֵמָה דוֹ מְדִינָה וְכֹל מֵה שְׁיִוְתֵר מֵהַבְּגָדִים יִשְׁאַר בִּיד ה"ר שְׁלֵמָה דוֹ מְדִינָה הַנֵּז' וְכֹל זֶה כְּתוּב וְחֻזְקוֹ אַחַר יָמִים גְּתִפְשֶׁר ה"ר אַבְרָהָם ו' הֵינן הַנֵּז' עִם ה"ר יִצְחָק גֵּאֲשֶׁקִין וּמִינְהוּ מְרֻשָׁה שְׁיִלְף לְמַפְנֵי הַבְּגָדִים אֲשֶׁר בִּיד ה"ר מְאִיר קְאָזִישׁ וּבִידוֹ הַרְשָׂאָה שְׁרִירָא וְקִינְיָא שְׁיִלְף וְיִמְכְרוּ הַבְּגָדִים וְיִקַּח הַמּוֹתֵר וְיִלְבֹּשׁ אוֹתָם כְּאֲשֶׁר יִכְשֶׁר בְּעֵינֵי ה"ר יִצְחָק הַנּוֹזֵף שְׁלוּחוֹ כְּאֲשֶׁר הוּא כְּתוּב וְחֻזְקוֹ נִזְהָר וְנִסְחָו: בְּפָנֵינוּ עֲדִים חֲתוּמֵי מִטָּה בָּא ה"ר אַבְרָהָם בֶּן הֵינן וְכֹף אָמַר לָנוּ הָרִי שְׁהִימִים שְׁעַבְרוּ עֲשִׂיתִי קְאָמְבִיּוֹ עִם ה"ר מְאִיר קְאָזִישׁ מִסָּף שְׁלֵשֶׁת אֲלָפִים דּוּקָאדוּשׁ עַל מ' בְּגָדִים כְּנֹרָאָה מִהַשְׁטֵר עֲשׂוּי בֵּינֵינוּ וְכְתוּב בְּשִׁטְר שְׁיִמְכְרוּ הַבְּגָדִים בְּשִׁאֲלוֹנִיקֵי אוֹ בְּאִיזָה מְקוֹם בְּהַסְכָּמַת וִידוּעַת ה"ר שְׁלֵמָה דוֹ מְדִינָה וּמוֹתֵר הַמְּעוֹת מְפָרְעוֹן הַקְּאָמְבִיּוֹ יִשְׁאַר בִּיד ה"ר שְׁלֵמָה הַנּוֹזֵף וְעַתָּה הִנֵּה אֲנִכִי שׁוֹלֵחַ אֶת ה"ר יִצְחָק גֵּאֲשֶׁקוֹן כְּדִי שְׁיִלְף וְיִמְצָא בְּמַכִּירַת הַבְּגָדִים הַנּוֹזֵפִים בְּחֻזְקַת וּבִידִיעַת ה"ר שְׁלֵמָה הַנּוֹזֵף וְשְׁיִקְבֵּל כֹּל הַמּוֹתֵר מְרִינֵד מִיַּנְטוֹ הַבְּגָדִים הַנּוֹזֵף אַחֲרֵי הַתְּפָרַע הַקְּאָמְבִיּוֹ וְשְׁיִלְבִּישׁ הַמּוֹתֵר בְּסִחּוּרוֹת מֵה שְׁיִכְשֶׁר בְּעֵינָיו עַל הֵינן צְדָקוֹ וְיִקַּח הַפְּרוֹבִיזִיּוֹן הֵן מְמַכִּירַת הַבְּגָדִים הֵן מְלַבִּישַׁת הַמּוֹתֵר לִכֵּן הוּוֹ עֲלֵי עֲדִים וְקָנוּ מִמֶּנִּי בְּקִנְיָן גָּמוּר וְכְתָבוּ וְחֻזְקוֹ בְּכֹל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת וְתָנוּ לֵה"ר יִצְחָק גֵּאֲשֶׁקוֹן הַנֵּז' אִיף אֲנִי מְרֻשָׁה אוֹתוֹ מְנוּי גָּמוּר וְהַרְשָׂאָה גָּמוּרָה כְּדִי שְׁיִלְף וְיִמְצָא בְּמַכִּירַת הָאֲרַבְעִים בְּגָדִים הַנּוֹזֵף וְשְׁיִקַּח מוֹתֵר הַרִינְדִימִיטוֹ אַחַר הַתְּפָרַע הַקְּאָמְבִיּוֹ וְשְׁיִלְבִּישׁ הַמּוֹתֵר בְּמֵה שְׁיִרְאָה בְּעֵינָיו וְכו' כָּל חֲזוּקֵי סוֹפֵר שְׁתִּיקָנוּ חז"ל בְּלִשׁוֹן הַהַרְשָׂאָה וּבְהַגִּיעַ ה"ר יִצְחָק גֵּאֲשֶׁקוֹן עַל יְדֵי הַרְשָׂאָה זוֹ אֲצֵל שְׁלוּחוֹ שֶׁל ה"ר מְאִיר קְאָזִישׁ מְכָרוּ שְׁנֵיהֶם הַבְּגָדִים וְנִתְפָּרַע מִהַמְּעוֹת

כפי תנאו ובררו חשבונותיהם על הדין ועל האמת ולקח כתב יד ה"ר יצחק גאשקון איך נעשה הכל על האמת והצדק כפי התנאים הפתובים: נעתה שאל השואל אם יוכל ה"ר אברהם בן הין לתפוע לרבי מאיר קאזיש כתב יד ה"ר שלמה די מדינה איך נטפל ונעשה על ידו מכירת הבגדים הנזכר כאשר התנה ואם לא יביא כתב יד הנזכר אין במעשה רבי מאיר קאזיש או שלוחו ממש כיון ששינה מדעת משלחו או נאמר שפיון שאח"כ מינה ה"ר אברהם הנזכר לרבי יצחק גאשקון מורשה גמור וכתב לו ההרשאה גמורה כדין וכהלכה לו לבדו ונתן לו פת לבנות ולהרוס בלי חכמת שום נברא גילה דעתו כי לו לבד משפט הגאולה ודברים הראשונים יפלו ואין בהם ממש וכיון שה"ר מאיר קאזיש מביא כתב יד ה"ר יצחק גאשקין סגי ואין לו לה"ר אברהם ו' הין נגד ה"ר מאיר קאזיש כלום: תשובה עם היות שהרמב"ם ז"ל בפרק שלישי מהלכות שלוחין ושנתפין כתב מי שהורשה לאחד ורצה לבטל השליחות ולהרשות לאחר הרי זה מבטל באופן שנוראה שבהרשאת השני מבטל הראשון מ"מ כתב הרא"ש בתשובה פ"ל ס"ב שאם הרשה לאחד לתפוע תביעותיו ואח"כ הרשה לאחר לתפוע אותם התביעות עצמם והתנה באחרונה שלא תבטל הרשאה ראשונה דבריו קיימים וכל אחד מהם יכול לגבות ובגדון דידן לא ביטל רבי אברהם ו' הין הנזכר בהרשאתו שהרשה ליצחק גאשקון שום דבר מדבריו הראשונים כי אם בהלפשת מותר פרעון הקאמבייו שבתחלה מינה לה"ר שלמה די מדינה שישאר הפותר בידו ועתה בהרשאת ה"ר יצחק גאשקון מינהו שינתן הפותר בידו וסילק לה"ר שלמה די מדינה אבל במכירת הבגדים לא ביטל פ"ל ממה שהתנה תחלה אלא אדרבה התנה שיהיו דבריו הראשונים קיימים הן בבחינת ה"ר יצחק גאשקין הן בבחינת ה"ר מאיר קאזיש או שלוחו אם בבחינת ה"ר יצחק גאשקון שהרי כתב בתחלת ההרשאה ונ"ל ועתה הנה אני שולח את ה"ר יצחק גאשקון כדי שילך וימצא במכירת הבגדים הנז' בחכמת ובידיעת ה"ר שלמה די מדינה וכו' הרי שפירש וקיים תנאו הראשון של ה"ר שלמה הנז' וגם בבחינת ה"ר מאיר קאזיש או שלוחו לא ביטל דבריו הראשונים ולא סילקם משליחותו שהרי כתב אני שולח את ה"ר יצחק גאשקין כדי שילך וימצא במכירת הבגדי' הנז' משמע שהבגדים יוכלו לימכר על ידי אחר אלא שרוצה שימצא גם ה"ר יצחק גאשקון שם שאלו היתה פננתו לסלק לה"ר מאיר קאזיש ולשלוחו הנה לכתוב כדי שילך וימכור הבגדים בחכמת ובידיעת ה"ר שלמה וכו' וכיון שלא ביטל דבריו הראשונים ודאי שיכול לטעון ה"ר אברהם ו' הין שאין במעשה ר' מאיר קאזיש או שלוחו שום ממש אם לא נמצא או לא נעשה מכירת הבגדים בחכמת ובידיעת ר' שלמה די מדינה הנז': אבל כד מעיינן שפיר נמצא שאף על פי שלא נמצא ר' שלמה הנז' במכירת הבגדים מפל מקום מכירת שלוחיו של ר' מאיר קאזיש ורבי יצחק גאשקון מכירתו מכירה ואין לאברהם בן הין טענה פגום פ"ל וזה שפטר עשיית הקאמביו שמסר ר' אברהם ו' הין לר' מאיר קאזיש הנז' הבגדי' ונתן לו רשו' למכרם או לשלוחו בידיעת וחכמת ר' שלמה די מדינה הנז' כתב שם וזה לשונו והתנו ביניהם שהבגדים הנז' יישלח אותם ר' מאיר בשמו וברשותו עד שאלוניקי ולשם ימכרו בידיעת ר' שלמה די מדינה יצ"ו או למי שימנה רבי שלמה הנז' במקומו וכו' עוד שם באופן שיהיה הכל בידיעת ר' שלמה הנז' או שלוחו וכו' הרי שנתן לו רשות לר' שלמה שיוכל למנות שליח במקומו וכיון שפן מצי טעין שלוחו של ר' מאיר קאזיש ר' שלמה די מדינה מינה שליח במקומו למכור הבגדים ונעשה

שליח וְלִזְהָ אֵין צָרִיף עֵדִים דְּהָא קְוִימָא לֵן שְׁלַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ אֵין צָרִיף עֵדִים וְכִמּוֹ שְׁפַתְבַּ
הַרְמַב"ם ו"ל פֶּרֶק קַמָּא הִלְכוֹת שְׁלוּחִין וְשׁוֹתְפִין וְנ"ל וְאֵין הַעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ צָרִיף קִנְיָן וְלֹא
עֵדִים אֲלֵא בְּאַמִּירָה בְּלִבְד בֵּינוּ לְבֵין חֲבִירוֹ וְאֵין רַבִּי אַבְרָהָם ו' הֵין יָכוֹל לְחַיְיבּוֹ שְׁבוּעָה
דְּהָא אֵינוּ טוֹעֵן טַעֲנַת בְּרִיאָ שְׁלֵא עֲשָׂאוּ ה"ר שְׁלֵמָה דִּי מְדִינָה שְׁלִיחַ בְּמִקּוֹמוֹ דְּמִנָּא יַדַּע
וְאֵי טַעֲיָן לֹא הָוִי אֲלֵא טַעֲנַת שְׁמָא וְאֵינוּ מְחַיְיבּוֹ אֲלֵא חֶרֶם סְתָם כָּל שְׁפָן דִּינְדִּים מוֹכִיחֹת
הֵיֹוֹת אֲמַת שְׁעֵשֶׂה שְׁלִיחַ ה"ר שְׁלֵמָה דִּי מְדִינָה לְמוֹכְרִים הַנְּזַפְרִים שְׁהֵם רַבִּי יֶצְחָק גֵּאשְׁקוֹן
וְשְׁלוּחוֹ שֶׁל ה"ר מֵאִיר קֶאֱזִישׁ וְהוּא רַבִּי יוֹסֵף קֶאֱזִישׁ אַחֵיו שְׁהָרִי ה"ר שְׁלֵמָה דִּי מְדִינָה
כְּתַב בְּאַגְרַת שְׁלוּחָה לְרַבִּי אַבְרָהָם בֶּן הֵין וְנ"ל דִּישְׁפּוֹאִישׁ וִינוּ רַבִּי יֶצְחָק גֵּאשְׁקוֹן אֵין
קִי טְרוּשׁוֹ קֶאֱרֻטָּה קוּמוֹ אֵיל בִּינְיָאָה שׁוֹבְרִי אִישְׁטָה רוֹפָה אֵי קִי יוּ מִירָאִישִׁי קוֹן אֵיל אֵין
לוֹקִי אוֹבִיִישִׁי מִינִישְׁטִיר אֵי יוּ אַנְשִׁי לוֹפִיזִי קִי אֵין קוּאֵל קִייר קִישָׁה קִי מִי דִּימְאַנְדָּאָבָה
לִי דִּיזִיָּאָה מִי פֶּאָרִיסִיר אַגּוּרָה קוּאֵנְדוֹ שִׁי אוֹבּוֹ דִּי פֶּאָרְטִיר אֵיל דִּיג"ו רַבִּי יֶצְחָק גֵּאשְׁקוֹן
בֵּינוּ דִּילֵאֵנְטִי מִי קֶנֶן רַבִּי יוֹסֵף קֶאֱזִישׁ אֵי דִּיג"ו קִי אֵיל דִּיג"ו רַבִּי יוֹסֵף קֶאֱזִישׁ נוֹ אַבִּיָּאָה
פִּיגּוֹ קוּזָה נִינְגּוּנָה שֵׁין שׁוֹ קוּנְפֵאֵנִיָּאָה אֵי אֵיל דִּיגּוֹ רַבִּי יוֹסֵף דִּיגּוֹ קִי אֵיל נוֹן אַבִּיָּאָה
פִּיג"ו קוּזָה נִינְגּוּנָה שֵׁין אֵיל דִּיגּוֹ רַבִּי יֶצְחָק אֵי אַמִּי וְנֵאִיר מִי פֶּאָרִישִׁי קִי אֵיל דִּיגּוֹ רַבִּי
יֶצְחָק אָה פִּיגּוֹ אֵינִילִיּוֹ טְוֵדוֹ לוֹ פּוֹשִׁיבְלִי עַד כָּאֵן: הָרִי שְׁנַרְאָה מְכָאֵן שְׁעֵשֶׂה ר' שְׁלֵמָה דִּי
מְדִינָה שְׁלִיחַ בְּמִקּוֹמוֹ לְרַבִּי יֶצְחָק גֵּאשְׁקוֹן דָּאֵי לֹא תִימָא הָכִי מֵאִי רְבוּתִיָּהּ בְּאַנְמָרֵם לֹא
עֲשֶׂה רַבִּי יוֹסֵף קֶאֱזִישׁ דְּבָר שְׁלֵא מְדַעַתּוֹ וְגַם רַבִּי יוֹסֵף הַנּוֹ' אָמַר שְׁלֵא עֲשֶׂה דְּבָר חוּץ
מְדַעַת רַבִּי יֶצְחָק וּמֵאִי אֲוִלְמִיָּה דְּרַבִּי יֶצְחָק בְּהָא שְׁהָרִי לֹא הֵיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דְּבָר בְּלִי
רְשׁוּת רַבִּי שְׁלֵמָה אֲלֵא נְדָאֵי פִינֵן שְׁהִלְכוּ לוֹ לֹמַר כֵּן וְהוּא אוֹמַר בְּכַתִּיבְתוֹ לְרַבִּי אַבְרָהָם
כֵּן הֵין שְׁעֵשֶׂה כְּפֶאֱשֶׁר צָנְהוּ וְגַם מַעִיד עַל רַבִּי יֶצְחָק שְׁעֵשֶׂה בְּעִנְיָן כָּל הָאֶפְשֶׁר וְדָאֵי יְדִי
מוֹכִיחֹת שְׁאָר עַל פִּי שְׁלֵא נְמַצָּא בְּפִנְעֵל רַבִּי שְׁלֵמָה דִּי מְדִינָה בְּמַכִּירַת הַבְּגָדִים מְכָל מְקוֹם
דִּיעֵתוֹ וְעֵצָתוֹ וְשְׁלוּחוֹ שְׁהוּא רַבִּי יֶצְחָק נְמַצָּא שֶׁם בְּאַנְפֵן שְׁמַכְח הָאֲגְרַת הַזֹּאת אֶפְיֵלוֹ
חֶרֶם סְתָם אֵין כָּאֵן: וּמָה גַם עֵתָה שְׁרַבִּי אַבְרָהָם ו' הֵין בְּטַעֲנָתוֹ הַחֲלוּשָׁה רוּצָה לְהוֹצִיא
מְמוֹן מִיד רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי מֵאִיר לֹא בָּא אֲלֵא לְהַפְטֵר לְבַד מִתְּבִיעֵתוֹ לֹא לְחַיְיבּוֹ וְלְהוֹצִיא
מִרַבִּי אַבְרָהָם ו' הֵין שׁוּם מְמוֹן דְּפִשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא דְּאוּקִי מְמוֹנָא בְּחֻזְקַת מְרִיָּה בְּטַעֲנָה
הַיּוֹתֵר גְּרוּעָה כָּל שְׁפָן שְׁהִיא בְּרִיאָה וְטוֹבָה וְיָדִים מוֹכִיחֹת לָהּ שְׁקִיִּימוֹ הַתְּנַאי הַרְאִשׁוֹן
שְׁרַבִּי שְׁלֵמָה דִּי מְדִינָה נְמַצָּא בְּמַכִּירַת הַבְּגָדִים פִּינֵן שְׁיִמְצָא בּוֹ שְׁלוּחוֹ וְאֵם נְמַצָּא בְּזָה
אִיזָה גְּמָגוּם בְּחֶרֶם סְתָם הֵם פְּטוּרִים גְּמוּרִים וּמָמָה שְׁכַתְבְּתִי יֵשׁ תְּשׁוּבָה נְמִי לְמָה שְׁשָׂאֵל
הַשׁוֹאֵל אֵם חַיִּיב ר' מֵאִיר קֶאֱזִישׁ אוֹ שְׁלוּחוֹ לְתַת חֲשֻׁבּוֹן מַהֵם בְּגָדִים לר' אַבְרָהָם ו' הֵין
אָר עַל פִּי שְׁכַבְר עֲשׂוֹ חֲשֻׁבּוֹן עִם רַבִּי יֶצְחָק גֵּאשְׁקוֹן הַמְּוֹרָשׁ הַנְּזַכֵּר וְנִתְבָּרַר וְנִתְלַבֵּן
הָעִנְיָן הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בִּינִיָּהֵם ור' יֶצְחָק גֵּאשְׁקוֹן נָתַן חֲשֻׁבּוֹן הַהוּא לְרַבִּי אַבְרָהָם ו' הֵין אוֹ
נֵאֵמַר דְּכִינֵן שְׁכַבְר עֲשׂוֹ חֲשֻׁבּוֹן בִּינִיָּהֵם וְהַחֲשֻׁבּוֹן הַהוּא נִתְּנָן לְרַבִּי אַבְרָהָם הַנְּזַכֵּר אֵין
צָרִיף יוֹתֵר.

דְּנַרְאָה וְדָאֵי דֵאֵין צָרִיף רַבִּי מֵאִיר קֶאֱזִישׁ וְלֹא שְׁלוּחוֹ לְתַת חֲשֻׁבּוֹן לְרַבִּי אַבְרָהָם ו' הֵין
אַחַר שְׁעֵשׂוֹ חֲשֻׁבּוֹן עִם רַבִּי יֶצְחָק גֵּאשְׁקוֹן וְהַטַּעַם דְּכִינֵן שֶׁר' יֶצְחָק הוּא מְוֹרָשָׁה גְּמוּר
מִרַבִּי אַבְרָהָם ו' הֵין בְּכָל מְכָל כָּל כְּמוֹ שְׁנַרְאָה מְתוּף לְשׁוֹן הַהֲרָשָׁאָה וְגַם חַיִּיבּוֹ לְתַת לוֹ
חֲשֻׁבּוֹן מְכָל מָה שְׁיַעֲשֶׂה בְּהֲרָשָׁאתוֹ שְׁפָן כְּתוּב בְּלִשׁוֹן שְׁטַר הַהֲרָשָׁאָה שְׁנַתְחַיְיב ר' יֶצְחָק
גֵּאשְׁקוֹן לְהַבִּיא לוֹ חֲשֻׁבּוֹנוֹ מְכָל מָה שְׁיִפְנֵס בְּיָדוֹ ור' יֶצְחָק גֵּאשְׁקוֹן כֵּן עֲשֶׂה שְׁנַתְחַיְיב לוֹ חֲשֻׁבּוֹנוֹ

מכל מה שעשה בעצת רבי שלמה די מדינה כמו שפכתתי והוכחתי מכח איגרת ר' שלמה די מדינה הנז' פשיטא ופשיטא שאינו חייב ה"ר מאיר קאזיש ולא שלוחו לתת חשבון לר' אברהם ו' הין: וראיה לזה שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות שלוחין ושותפין פרק ג' ראובן שפא בהרשאה ותבע לשמעון אין שמעון יכול לדחותו ולומר לו שמא המשלח אותך הרשה אחר ובטל שליחותך שהרי ראובן אומר לו תן לי הפקדון שיש לי בידך וזו הרשאתי תהא אצלך ואם המפקיד הרשה אחר הוא הפסיד על עצמו ושמעון פטור שהרי בהרשאתו נתן אף בנדון דידן בהרשאתו של אברהם ו' הין נתן ה"ר מאיר קאזיש ושלוחו החשבון לה"ר יצחק גאשקון ונתפייס ונתרצה מהחשבון ההוא להיותו אמתי ומדוניק ולכן אין לרבי מאיר קאזיש ולשלוחו עסק כלל עם רבי אברהם ו' הין לתת לו שום חשבון כל מה שפכתתי נראה שהם דברים ברורים מפי סופרים ומפי ספרים לע"ד ואמר לי לבי אני הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

רפג שאלה אלמנה זקוקה ליבם והוא אנוס מאנוסי פורטוגא ונפטרה בלא שבועה ולא הגבו לה ב"ד פתובתה רק שהניחיה עומדת בבית בעלה כמו שהיתה ומתוה כף נפטרה ולא נשבעה ועתה יורשי האשה מבקשים לירש פתובתה ויורשי הבעל תובעי לירש הכל מטעם שלא נשבעה וקיימא לן אין אדם מוריש שבועה לבניו וכו' עוד מטעם שהיתה זקוקה והיבם יורש הכל.

תשובה ראיתי מה שכתב ופסק חכם שלם על השאלה הנזכרת והעולה מדבריו הוא דחשיב לאשה זו זקוקה ליבם גמורה לגמרי לכל הדברים בין לענין איסורא לומר שתהא זקוקה ליבם ולא תנשא לשויק בין לענין ממונא לומר שהיבם המומר קם במקום אחיו המת ולכן פסק ואמר שאם הנכסים הם בידי שלישי ואינם מוחזקים בהם לא יורשי הבעל ולא יורשי האשה שיחלקו ביניהם וזה מטעם שמצינו פלגתא דרבננותא רש"י והרמב"ם ז"ל סברי דבנכסי צאן ברזל יחלקו יורשי הבעל ויורשי האשה וכמו שכתב הרמב"ם פ' כ"ב הלכות אישות ועם היות שאחרים חלקו עליהם ר"ת והרא"ש ושאר פוסקים דסברי דנכסי צאן ברזל כלם בחזקת יורשי הבעל כמו שהביאו הטור א"ה סימן ק"ס מ"מ בנדון פי האי אין זיקת היבם כ"כ חזקה להיותו מומר ועוד דלא עדיף יבם מבעל וכיון שהבעל עצמו אם מתה אשתו בחייו הנה מחזיר ליורשיה מחצית הנדונייא כמו שהתנה גם היבם נכנס במקומו דלא עדיף מיניה כיון שפא מכחו ויחלקו עם יורשי האשה זהו הפלל שעולה מדבריו ואפשר שהדין עמו: אבל מפל מקום נראה לע"ד שאפשר לומר דלכולי עלמא כל הנכסים האלו דנדון דידן בחזקת יורשי הבעל הם עומדים בכל מקום שהם וטעמא דמילתא דמאי חשבינן לאשה זו זקוקה ליבם אינו אלא לחומרא לענין איסורא שלא תהא מותרת לשויק אבל ענין ממונא נדון בה דיני שומרת יבם שמתה לא פי לפי האמת אין פאן יבם אלא הנכסים כולם נכנסו בחזקת יורשי הבעל משעה שמת הבעל ואין לו למומר חלק ונחלה בנכסים ההם פאילו לא היתה בעולם כמו שכבר שפכתתי והארכתי בזה פעם אחרת ומ"מ ריש מילין אומר וזה דקיימא לן דמומר אינו יורש אם מן הדין הגמור כמו שכתב המרדכי בפרק קמא דקידושין בשם רב צדק גאון ובשם רבינו חננאל וכו' וכתוב להיות לה לאלקים ולזרעה אחריה וכו' מי שזרעו מיוחס אחריו יצא מומר שאין זרעו מיוחס אחריו או מטעם קנסא שקנסו חכמים ופקעו ירושתו ממנו וכמו שהאריך בזה תרומת הדשן סימן שמ"ט והרב ה"ר דוד פהן ז"ל בתשובותיו סימן כ"ח

וְכַתֵּב שֵׁם הָרֵב הַנִּזְכָּר שֶׁפִּשְׁאָמְרוּ חֲכָמִים ו"ל שֶׁלְמוֹמֵר הִפְקִיעוּ רַבָּנָן לִירֻשְׁתִּיהָ מִיָּגִיהָ
אֵין הַפְּנוּנָה לֹמֵר שֶׁכָּל הַקּוֹדֵם בָּהּ זָכָה אֲלֵא לֹמֵר שֶׁהַמּוֹמֵר חֲשָׁשִׁינוּ לִיהָ כְּאִילוּ לֹא הָיָה
מְעוֹלָם וְקָם הַיּוֹרֵשׁ הַבָּא אַחֲרָיו בְּמִקּוֹמוֹ וְכִמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ שֵׁם הָעֲנִיָּן ו"ל כִּינּוּן שְׁאֵין הַמּוֹמֵר
יּוֹרֵשׁ מִיָּד כְּשֶׁמֵּתָה אַחֲתוֹ זָכָתָה אַחֲתָה הַיְהוּדִית בְּנִכְסֵי אַחֲתוֹ' שֶׁמֵּתָה וְלֹא הָיָה לַמּוֹמֵר
זְכוּת בָּהֶם דְּכִינּוּן שֶׁהַתּוֹרָה פִּקְעָה יְרוּשָׁתוֹ מִמֶּנּוּ עֲמֵדָה הָאֲחֻת בְּמִקּוֹמָה וְזָכָתָה בְּנִכְסֵי
אַחֲתָה: אַף בְּגִדוֹן דִּינָן כִּינּוּן שֶׁיָּבֵם זֶה מוֹמֵר אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּרְשׁ אֶת אַחִיו אִם מִדִּין תּוֹרָה אִם
מִדִּין קִנְסָא מִיָּד כְּשֶׁמֵּת אַחִיו בְּעַל הָאִשָּׁה זָכָתָה אַחֲתוֹ הַמֵּת הַיְהוּדִית בְּנִכְסֵי אַחִיהָ שֶׁמֵּת
וְלֹא הָיָה לַמּוֹמֵר זְכוּת בָּהֶם וְכִינּוּן שֶׁפֶן אֵין כְּאִן דִּין שׁוֹמֵרֵת יָבֵם שֶׁמֵּתָה לְעֲנִיָּן הַנִּכְסִים
לֹמֵר יְחַלְקוּ יוֹרְשֵׁי הַבְּעַל עִם יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה אֲלֵא דִין אֶלְמָנָה סְתָם יֵשׁ לָהּ עִם יוֹרְשֵׁי הַבְּעַל
וְכִינּוּן שֶׁפֶן מִיָּד שֶׁמֵּת הַבַּעַל נִכְסוֹ הַנִּכְסֵי בְּחֻזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבְּעַל וְאִם כְּלִי הַגְּדוּנְיָא אֵינָם בְּעִין
וְשֵׁטֵר כְּתוּבָה עִם גְּאֻמְנַת עָלָיו וְעַל יוֹרְשָׁיו לָהּ וְלִיּוֹרְשֵׁיהָ אֵינוֹ בְּיַד יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה וְדַאי שֶׁכָּל
הַנִּכְסִים הֵם בְּרֵשׁוֹת יוֹרְשֵׁי הַבְּעַל שֶׁהִיא אַחֲתוֹ הַיְהוּדִית כִּי הִיא הָאֶלְמָנָה לֹא הָיְתָה גּוֹבָה
כְּתוּבָתָה כִּי אִם בְּשִׁבּוּעָה וְכִינּוּן שֶׁלֹּא נִשְׁבְּעָה אֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבֻעָה כְּמוֹ שֶׁפִּסְקוּ כָּל
הַפּוֹסְקִים וְאֵין לִיּוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה כְּלוּם: בְּאִנְפֵּן דְּבָהָא סְלִיקִינוּ וְנִחְתִּינוּ דְּלִעֲנִין מְמוּנָא אֵין כְּאִן
יָבֵם כְּלָל דְּחָשִׁיב כְּמֵאן דְּלִיתִיהָ וְנִכְנְסָה אַחֲתוֹ הַיְהוּדִית בְּמִקּוֹמוֹ וְכִן כְּתִב הָרֵא"ש ו"ל
בְּתֻשׁבוּתָיו כְּלָל י"ז עַל מוֹמֵר שֶׁנָּתַן יְרוּשָׁתוֹ שֶׁהָיָה לוֹ לִירֵשׁ מֵאָבִיו לֹאמוּ כְּאִשְׁרֵי מֵת אָבִיו
וְתֻבְעָה אִמוֹ הַנִּכְסִים וְתוֹבַעַת בֵּת הַמּוֹמֵר ג"כ הַנִּכְסִים וְנִשְׁאֵל הַדְּבָר לְרַב רַבִּינוּ אֲשֶׁר ו"ל
וְהִשִּׁיב שֶׁהַמּוֹמֵר כִּינּוּן שֶׁאֵינוֹ יוֹרְשׁוֹ לְאַלְתֵּר כְּשֶׁמֵּת אָבִי הַמּוֹמֵר זָכָתָה בֵּת הַמּוֹמֵר בְּנִכְסֵי
אָבִי אָבִיהָ וְלֹא מִנְחִית מְעוֹלָם זְכִיָּה בָּהֶם וּמִתְנַתּוֹ אֵינָה מִתְּנָה כְּלָל ע"כ: אַף בְּגִדוֹן דִּינָן
כְּשֶׁמֵּת בְּעַל הָאִשָּׁה הַנִּזְכָּר' זָכָתָה אַחֲתוֹ הַמֵּת בְּכָל נִכְסֵי הַמֵּת וְאֵין עֲמָה לֹא תִנְאֵי כְּתוּבָה
וְלֹא שִׁיּוֹר וְלֹא שִׁיָּכּוּ בְּזֶה מִחֻלְקַת הַפּוֹסְקִים שֶׁכְּתִבְתָּ וְלִכֵּן כִּינּוּן שֶׁלֹּא נִשְׁבְּעָה הַיְכַמָּה
מִחִיָּה וְאֵין בְּיַד יוֹרְשֵׁיהָ שֵׁטֵר כְּתוּבָה עִם הַתְּנָאִים שֶׁכְּתִבְתִּי וְדַאי שֶׁכָּל הַנִּכְסִים הֵם בְּחֻזְקַת
אַחֲתוֹ הַמֵּת וְאֵין לִיּוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה בָּהֶם כְּלוּם זֶהוּ מַה שֶׁנִּרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצַּעַר
יִצְחָק בַּכ"ר שֶׁמּוֹאֵל אֲדָרְבִי זִלְלָה"ה: רַפְדֵּי שֶׁאֵלָה רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן עָשׂוּ בֵּינֵיהֶם שְׁוֹתְפוֹת
בְּעִיר פְּלוּנֵי וְקָנוּ קֶצֶת סְחוּרוֹת לְחֻשְׁבוֹן הַשְׁוֹתְפוֹת בְּהַמְתַּנֵּת זְמַן מְסוּחְרֵי הָעִיר הַנּוֹ' וְרְאוּבֵן
הַשְׁוֹתְפֵי הָאֶחָד לְקַח הַסְּחוּרוֹת הַנּוֹ' וְהוֹלִיכֵן אֶל אֲרֵץ אַחֲרֵת וְשִׁמְעוֹן הַשְׁוֹתְפֵי הָאֶחָד נִשְׁאָר
שָׁם וַיְהִי כִי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וְהוּא לֹא פָּרַע הַחֻבוֹת הַנּוֹ' וְהָיָה נוֹתֵן לְתוֹגְרָמִים בְּעַלֵּי
הַחֻבוֹת הַנּוֹ' רַבִּית וְנִשְׁפָּךְ כְּדֵי שִׁמְתִין לוֹ עַד עֵת יִפְרַע סָף הַחֻב הַנּוֹ' וַיְהִי הַיּוֹם נִתְפָּשֵׁר
שִׁמְעוֹן הַנּוֹ' עִם הַתּוֹגְרָמִים הַנּוֹ' בְּאִנְפֵּן פְּרַעוֹן הַחֻבוֹת הַנּוֹ' בְּנִתְיַנֵּת לְפְרַעוֹן הַחֻבוֹת
הַנִּזְכָּרִי סְחוּרוֹת אַחֲרוֹת אֲשֶׁר בָּהֶן רִינּוּחַ לְחִיבִים הַנּוֹ' וְנִתְרַצוּ וַיֵּאוֹתוּ הַתּוֹגְרָמִים בְּעַלֵּי
הַחֻבוֹת בְּאִנְפֵּן הַפְּרַעוֹן הַהוּא וְשִׁלְחוּ מֵאֵתָם זֶה שִׁמְעוֹן בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לִכְבֵּי כְּדֵי שִׁיִּשְׁלַח
הַסְּחוּרוֹת הַנּוֹ' לְפְרַעוֹן הַחֻבוֹת הַנּוֹ' וְעֵתָה שִׁמְעוֹן הַנּוֹ' אוֹמֵר לְרְאוּבֵן שְׁוֹתְפוּשִׁיפְרַע לוֹ
חֻלְקוֹ מֵהַחֻב הַנּוֹ' בְּמִדּוּדֵי בְּעִין בֵּין בְּחֻלְקֵי גוֹף הַחֻב בֵּין מִחֻלְקֵי הַרְבִּית אֲשֶׁר פָּרַע לְהַמְתַּנֵּת
הַזְּמַן וְרְאוּבֵן טוֹעֵן וְאוֹמֵר שֶׁהַסְּחוּרוֹת הֵנּוּ אֲשֶׁר בָּאוּ לִידוֹ מֵהַשְׁוֹתְפוֹת בְּתוֹרַת שְׁוֹתְפוֹת
בֹּא' לִידוֹ וְעַל מְנַת כִּן נִשְׁתַּפְּנוּ בָּהֶן שֶׁכָּל הַרִינּוּחַ אֲשֶׁר יִזְמִין לָהּ ה' בָּהֶן וּבְחֻלּוּפֵיהֶן וְחֻלּוּפֵי
חֻלּוּפֵיהֶן הוּא בְּשְׁוֹתְפוֹת עַד אֲשֶׁר נִפְרַע הַחֻבוֹ' לְתוֹגְרָמִים הַנּוֹ' וּמֵה גַם עֵתָה הַרִינּוּחַ אֲשֶׁר
נִרְוִיחַ בְּסְחוּרוֹ' הַהוֹלְכוֹת לְפְרַעוֹן הַחֻבוֹת הַנּוֹ' הוּא לְשְׁוֹתְפוֹת וּבְאִנְפֵּן עֲצָמוֹ אֲשֶׁר נִתְפָּשֵׁר
אֵתָה לְפְרַעוֹן חֻלְקָה גַם אֲנִי אֶפְרַע כִּן עַל הַדְּרָף עֲצָמוֹ אֲשֶׁר אֲנִי פוֹרַע הַרְבִּית לְהַמְתַּן הַזְּמַן

ושמעון משיב לא כי אני נשפשרתי לבדי בתוגרמים ההם מה לה ולצרה אתה תן לי חלקה במדידים ואין לה חלק ונחלה באופן הפרעון אם הוא בסחורות או במדידי? למדנוו למדנו להועיל ויורנו מורה צדק הדין עם מי.

תשובה נראה לעניות דעתי שהדין עם ראובן אף על גב דבנדון זה לא הנה צריף להביא ראיה דטעמא דמסתברא היא דמאחר דחוב זה נעשה בשותפו' ראובן ושמעון נדאי שהרינוח הנמשך מאותו הפרעון הוא גם כן מהשותפות ויהיה לשניהם אבל מקום לסתום פי איזה מתעקש נביא ראיה לזה וזה שכתב הרא"ש בשו"ת פ"ד על ראובן ושמעון שהיו שניהם לוויין וקבלגין זה לזה ומחל המלנה כל תביעה שיש לו עליו על ראובן מאותו החוב כל החוב מחול וגם משמעון אינו יכול לגבות דכיון שהנה יכול לגבות כל החוב מאיזה מהם שירצה פשמחל לו הרי הוא כאלו פרע כל החוב ושניהם פטורין ואין המלנה יכול לומר לשמעון לראובן מחלתי שלא לגבות ממנו אבל ממה אגבה שהרי היו שותפין בחוב ומה שמחל לאחד מהם מחל לכלם דתניא בתוספתא השותפין שמחלו להם מחלו לאמצע ואם אמרו בשביל פלוני מחלנו מה שמחלו מחלו לו והקשה רבינו שמחה פשיטא שאם מחלו להם מחלו לאמצע ופירש שותפין שבקש אחד מהם למחול לו מה שמחלו לאחד מהם מחלו לאמצע כאלו היה שלוחו ואם אמרו בשביל פלוני מחלנו שמעצמם אמרו בלא שום פיוס שלא בקש אחד למחול לו שעתה אין כאן שליח מה שמחלו מחל לו ואין דרף שאדם ימחול לחבירו בלא פיוס הילכף תלינן שבפיוס מחל והוי מחילה לשניהם ועוד כתב שם דהתוספות מייגרי שלא מחלו כל החוב מדקתני ואם אמרו בשביל פלוני מחלנו דמשמע דמנפין לו מחלקו מה שמחלו והשאר יפרעו וכו': הרי לה שהמחילה שמוחלין לא מן השותפין או לא מן הלוויין וקבלגין זה לזה אפילו שיהיה מקצת החוב מסתמא לא הנה אלא על ידי פיוס והוי המחילה לאמצע וכיון שכן בנדון דידן שראובן ושמעון היו שותפים בחוב זה וקבלגין זה לזה נדאי שהרינוח או המחילה או אופן הפרעון שויתר הכותי בעל חוב הוא לאמצע בין ראובן ושמעון: ועוד בר מן דין בנדון דידן אפילו נשלם זמן שותפותם מכל מקום בחוב זה שגראה שהם אחראין זה לזה הם שותפי' גמורים ואין להם רשות לחלוק ולהפרד איש מרעהו וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל הלכות שלוחין ושותפין פרק ד' נו"ל הנה עליהם חוב לאחד אם אינו אחראין זה לזה חולקין ולכשיגיע זמן החוב לפרעו יתן כל א' חלקו ואם הם אחראין כל א' מהן מעכב לחלוק עד שיגיע זמן השטר ויפרעו החוב ולמה מעכב שהרי חבירו אמר לו הואיל וכל אחד ממנו חייב לשלם כל השטר נשא ונתן בדמיה אלו עד שיגיע הזמן אמר לו חבירו בחלוק וטול אתה דמים כנגד כל השטר ונעשה מהם סחורה לעצמך ותשלם כל השטר בזמנו יש לו לעכב עדן ולומר לו שמא נפסיד והשנים יותר מרויחין מן האחד וכן פסק הטור סימן קע"ו: הרי שגראה שהם מקושרים ומחופרים ומשותפים בחוב זה כל זמן שלא פרעוהו שכל אחד מעכב על חבירו שלא לחלוק וכיון שכן איך יעלה על דעת שום אדם לומר שהרינוח הנמשך בפרעון חוב זה לא יהיה לאמצע ולכן גמרתי אמרת שהדין עם ראובן ולהיות הענין ברור אין צורך להאריך כי בזה די והותר זהו מה שגראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

בפנינו עדים חתומי מטה באו שני הכתות האחים ראובן ושמעון כת א' ויעקב כת אחרת ואמרו לנו הווי עלינו עדים וכו' וכתבו ותנו בידי כל אחד ואחד מהכתות להיות בידים

לזכות ולראיה לאשר ולקיים כל התנאים אשר התנינו בינינו פחות השערה כאשר יבאר ראשונה האחים ראובן ושמעון שניהם וכל אחד וא' בפני עצמו נתחייבו חיוב גמור בכל הקומרות הנ"ל לתת ולמסור ביד יעקב אלף ות' קינטרין עופרת ערה ע"ב לבנים הקנטאר מהיום ועד שני חדשים רצופים י' או ט"ו ימים פחות או יותר כאשר יזדמן ונתחייבו האחי' לשים אותו פלו תוך הספינה אשר יביא יעקב על אחריותם ועל הוצאותם ולהציל אותו מכל מעיק ומערער ובפרט מנאמן ודיין וכיוצא בהם על אחריותם והוצאותם עד שתפרש הספינה ותלך לדרך להשלום ויעקב נתחייב בכל הקומרות הנ"ל לקחתו כל הסף הנ"ל ובערה הנ"ל וגם נתן להם בידם עכשיו לתחלת פרעון העופרת הנז' ח' אלפים לבני' ואח' שיהיה כל העופרת הנז' נתון בתוך הספינה אשר יביא יעקב לטוענו ותפרוש וילון ותפרש לה לדרך אז יתן ויפרע יעקב כל שאר המעות אשר יעלה העופרת שהם צ"ב אלפים ות"ת לבנים אחרים תכף ומיד בחיוב כל הקומרות וכו' ואם באולי יעקב יתחרט ויחזור בו ולא יתפן בעופרת הנז' והאחים הנז' ידרשו ממנו פעם או פעמי' שיקח אותו ולא ישמע להם מעתה ומעכשיו מוחל יעקב לאחים השמנה אלפים לבנים שנתן להם בשביל הטרח שעשו לאסוף אותו ולהכינו לו ובשביל השעבוד שנתעבדו לתתו לו בלי שום סכנה ואחריות של יעקב ועל זה נטל קננו ונשבוע שבועה חמורה יעקב הנזכר בפנינו חתומי מטה אם לא יקח העופרת מהם לזמן הנזכר שלא ליתבע מהם אפילו פרוטה אחת מכל השמנה אלפים ושללא יטעון ולא יערער כלל ועיקר לא הוא ולא אחר בעדו רק שנתונים נתונים הם לאחים הנזכרי' בשביל טורח והשעבוד שנתחייבו כנז' ואם באולי לא יגמרו האחים עם יעקב לתת לו כל העופרת לזמן הנז' ובכל התנאים הנזכרים מעתה ומעכשיו נתחייבו השני אחים שניהם יחד וכל אחד ואחד בפני עצמו לחזור ליעקב השמנה אלפים לבנים ולתת לו עוד ח' אלפים אחרי' בעבור הטרח וההוצאה שעשה כדי להביא פאן הספינ' לטעון העופר' ולא יוכלו לטעון ולערער שום דבר כדי לפטור עצמם מהח' אלפים לבני' הנז' לומר קנס הם או אסמכתא היא רק שנתחייב בכל הקומרו' הנ"ל לתת לו בלי שום טענה וערעור בעול' בשביל טרחו והוצאותיו שיעשה אם מעט ואם הרבה יעשה חבירו וקבילו האחים הנז' לתת ליעקב השמנה אלפים הללו בעבור הסבות הנזכרות באופן שהם י"ו אלפים לבנים שמנה אלפים שבידם כבר ועוד שמנה אלפים בעבור הטרח וההוצאה הנז' וליותר בטחון יעקב נתחייבו האחים לעשות עם גיסם יהודה שיהיה להם ערב קבלן ופרען בעד הי"ו אלפים לבני' הנז' שאם ח"ו לא יפרעו וישלמו האחים הנז' ליעקב לזמן הנזכר שיהיה יתנה חייב בכל הקומר' הנז' לפרוע ולשלם ליעקב בלי שום טענה ותביעה וכו' פאלו הוא עצמו הנושא ונותן ובעל הדבר והפל בקננו ובשבועה חמורה כנז' וכן נתחייבו האחים שאם יפחתו לו ליעקב הנז' מסוף העופרת הנז' כפי אשר יפחתו לו כל כף יערכו מה שנופל לאותו הפחת מהח' אלפים לבנים שנתחייבו ליתן לו לטורחו ולהוצאותו ויתנו לו תכף ומיד הפל בקננו ושבועה כנזכר וכן גם כן יעקב אם לא ירצה ליקח כל סוף העופרת הנזכר לפי אשר ימאן לקחתו נתחייב בכל הקומרו' הנז' למחול להם מהח' אלפים לבנים שנתן להם כבר מה שיפול לפחת ההוא שלא רצה לקחתו וליפרע להם משלם כל העופרת אשר יקח מהם לערה הנז' מפיו גם בפנינו עדים חתומי מטה נתחייבו האחים בכל הקומרות הנזכרות לעשות עם התוגר שלוקחים ממנו העופרת שלא ימכור שום עופרת אחר כדי להוליכו למצרי'

עד שלשה חדשי ימים אחר נסיעת הספינה הזאת להולך העופרת של יעקב בתוכה גם בפנינו חתומי מטה נתחייבו האחים לתת ליעקב כל העופר' הנז' במשקל ישר כנהוג בין הסוחרים הפזרים והישרים והאמינו כל פת וכת לחבירתה פשני עדים פזרים בלי שום שבועה קלה ונחמורה לא בתחלה ולא בסוף בכל מה שיאמר ויטעון איזה מהם שיהיה לאשר ולקנים כל הפתוב בשטר תנאי זה באופן שכל המקנים השטר תנאים זה יהיה תמיד ידו על העליונה והרוצה לבטל בין פלו בין מקצתו יהיה ידו על התחתונה ולא יפסל ולא יגרע וכו' וכל לשון דמשתמע לתרי אנפי יהיה גדון ונדנש לזכות ויפוי פת פת המקנים אותו ובביטול כל מיני מודעים וכו' ואחריות וחומר וכו' קבלו עליהם כל פת וכת וכו' דלא פאסמכתא וכו' ובתנאי בני גד ובני ראובן וכו' וקנינא מהאחים הנז' ליעקב הנזכר פה מקום פלוני ביום פלוני וכו' זהו טופס השטר רפה שאלה ראובן ושמעון האחים הנז' בשטר הנז' וקצבו העופרת לתת ליעקב הנזכר פאשר התנו ביניהם ושמנה ימים קודם לזמן חיוכם בא אדם אחד והוציא מידם העופרת שהוסיף לתוגר בעל העופרת ח' לבנים בכל קנטאר ואחר כף בא יעקב יום אחד קודם לזמן הנזכר ואמר ליהודה הערב שמעתי שלקחו העופרת מידיכם איך תעשו עכשיו עמדי ומאין תמצאו לי עופרת השיב לו יהודה הערב ליעקב מה לה ולצרה אם לקחו העופרת מידי תביא אתה הספינה פאשר התנינו ונאני אעלה לה עופרת מכל מקום או מהתוגר הזה בעצמו שאעלה לו בידים או ממקום אחר והחריש יעקב ולא ענה עוד אחר קצת ימים שעבר הזמן חיוכם תבע אותם ואמר תנו לי העופרת עכשיו בידי ויהיה מונח באחריותכם עד שאביא הספינה לכאן או הקנס פאשר כתוב בשטר כי מה שלא הבאתי הספינה בזמנה כי שמעתי שלקחו העופרת מידיכם והאחים הנזכרים לעיל טוענים ואומרים הנה לוי הוא הסופר הוא העד אחד משני עדים החתומים בשטר ומעיד על נפשו ועל יהודותו כי נתחייב בקנין ובשבועה להביא הספינה ושתהא מונחת פה באותו יום שנתחייבו לתת לה העופרת ועל זאת נתפונן שכתב השטר י' או חמשה עשר ימים פחות או יותר כדי לתת זמן להביא פה הספינה וגם חיובנו לא היתה לתת לה העופרת או הקנס אלא שתהא הספינה מונחת פה באותו היום עצמו שאנו חייבים לתת לה העופרת בידה בעבור ההוצאה והטורח שעשית והנה עברת זמנה ולא הבאתה הספינה לזמן המוגבל שאם היתה הספינה פה בזמנה היינו מעלים בידים בעופרת פאשר עשה אותו האיש או ממקום אחר מה תאמר שלא הבאת פה הספינה בזמנה בעבור ששמעתי שלקחו העופרת מידינו הנה לה לקנים תנאה פאשר מעיד לוי הנז' ואם לא היינו מקימים תנאנו אז היינו נוהגים לה הקנס שנתחייבנו בו ועוד טוען יעקב הנזכר עכשיו תנו לי העופרת בידי וכל השעבודים וההוצאות שנתחייבתם לי לשום אותו בתוך הספינה אני מוחל לכם ומה לכם אם אביא הספינה כאן או לא: והאחים הנזכרים טוענים ואומרים כי פאשר באת ושאלת ליהודה הערב העופרת והשיב לה תביא הספינה ונאני אעלה לה עופרת למה לא השבת לו כדברים האלה והיינו נוהגים לה העופרת ולא עכשיו שעבר הזמן וכבר נתחייבת בקנס המונח בידינו כל שכן שאפילו היות משיב כף קודם הזמן היינו משיכים לה כי אין אנו חפצים במחילתה ומתנתה כי אנו חפצים היינו להוציא ההוצאות והשעבודים שנתחייבנו לשם אותו תוך הספינה ומכל מקום אם היית משיב כף קודם הזמן היינו נוהגים לה העופרת ועוד טוען יעקב ואומר שקודם ביאתי פה פתבתי לכם כתב אחד

ש'אם ה'יה מוכן ה'עופרת ב'ינדכם ש'תש'לחו לי ת'שובה וא'ביא ה'ספינה ע'מדי ול'מה לא ש'לחתם לי לאמר הן או לאו וה'אחים ה'שיבו וא'מרו לו כי לא ח'ששנו לה'שיב לה כי ה'עופרת ה'יה ב'ידינו ולא נ'לקח ע'דין כ'אשר א'תה ב'עצמ'ה יוד'ע ו'מה ה'יה לנו לה'שיב לה וא'ף אם ב'אותו הז'מן ה'יה נ'לקח מ'ידינו ה'עופרת ה'יה לה לה'ביא ה'ספינה וה'יינו מוצ'אים לה עופרת או ה'יינו פור'עים לה קנס'ה כי לא נ'תחייבו בקנס א'לא כ'שתביא ה'ספינ' לז'מן המ'וגבל הנז' כי הקנס הוא ב'עבור ה'הוצ'אה וה'טורח ש'תע'שה ו'יורנו מורה צ'דק לע'דתו אינה ד'רה יש'פון אור התורה וה'דין עם מי ויש'כרו הר'בה מאד: ת'שובה ד'בר ברור הוא לע'ניות ד'עתי ש'אין ה'אחין הנז' ח'ייבים לש'לם הקנס ל'יעלב הנז' ש'הרי כ'תוב ב'שטר א'שר ב'ניהם ש'לא נ'תחייב לש'לם הקנס א'לא ב'עבור ה'טורח וה'הוצ'א ש'יע'שה ב'הבאת ה'ספינה ש'כן כ'תוב ב'שטר ו'זה לש'ונו ול'תת לו עוד ש'מנה א'לפים לב'נים א'חרים ב'עבור ה'טורח וה'הוצ'אה ש'ע'שה כ'די לה'ביא כ'אן ה'ספינה לט'עון ה'עופרת וכו' וכ'ינן ש'הספינה אין כ'אן פ'רעון קנס אין כ'אן: א'בל מה ש'צרי'ה לד'קדק הוא כי נ'ראה מ'תוף הש'טר ש'נתחייבו ה'אחים הנז' למסור ב'יד י'עלב הנז' ס'ה עופרת לז'מן קצוב וח'יוב זה כ'תוב ב'שטר ב'כל ח'נומרות ב'לי שום תנאי כ'לל וכ'ינן ש'כן נ'ראה כ'ינן ש'עבר הז'מן הנז' ולא נ'תנו ה'עופרת נ'ראה ש'נכ'שלו ב'ח'נומרות וב'שבועות א'שר ב'ניהם וא'ף על גב ד'עד א'חד מ'הח'תומים ב'שטר מ'עיד ש'הח'יוב ש'נתחייבו ה'אחים ל'תת ה'עופרת לז'מן הנז' ה'יה ב'תנאי ש'בז'מן ההוא ת'הא כ'בר ה'ספינה ש'ם מוכ'נת ועומ'דת וכ'ינן ש'בז'מן ההוא לא ה'ביא י'עלב הנז' ה'ספינה לא נ'תחייבו ה'אחי' למסור ול'תת לו ה'עופרת כ'בר כ'תב ה'רמב"ם פ'רק ג' מ'הלכות ע'דות כ'ל ע'ד ש'נח'קרה ע'דותו ב'בית דין בין ב'דיני ממונות בין ב'דיני נ'פשות אין י'כול לחזור בו וכו' וכן אינו י'כול להוסי' ב'עדותו תנאי כ'ללו ש'ל ד'בר כ'ל ה'דברי' ש'יאמר ה'עד א'חר ש'נח'קר ע'דותו ש'יבא מ'כ'ל'ן ב'טויל ה'עדות או תוס'פת תנאי ב'ה אין שומ'עין לו וכ'תב עוד ע'דים ה'ח'תומים על הש'טר ה'רי זה כ'מי ש'נח'קרה ע'דותו בב"ד וא'ין י'כולין לחזור ב'הו: וכ'ינן ש'כן ב'נדון ד'ידן ש'זה ה'עד החוזר ומ'עיד ש'בתנאי ה'יה מה ש'כ'תוב ב'שטר אם כ'תב י'דו יוצא מ'מקו' א'חר אינו נ'אמן ד'הנה ל'יה כ'אלו חוזר ומג'יד לד'עת ה'רמב"ם ד'סבר ד'הא ד'אמרינו ב'פ'רק ש'ני ד'כתובות ד'עד א'חד אומר תנאי וע'ד א'חד אומר אינו תנאי ש'שומ'עים לע'ד ש'אמר תנאי זהו ד'וקא כ'ש'אין כ'תב י'דם יוצא מ'מקום א'חר משום ד'הנה ל'יה כ'אלו מס'הדי הש'תא ולא ג'מרו ע'דותו וכ'ינן ש'בד'ב'רי'ה' ה'אחרוני' אינם סותרים לג'מרי לראשונים מ'המני א'בל אם כ'תב י'דם יוצא מ'מקום א'חר ה'רי נ'ח'קרה ע'דותו ושוב אינו י'כול לחזור ולהג'יד וכן כ'תב ש'ם ב'פ'רק הנז'כ'ר א'מרו על תנאי ה'יה ש'טר זה אם ה'יה כ'תב י'דם יוצא מ'מקום א'חר אין נ'אמנים וכ'תב מהרי"ק נר"ו בח"ה סימן כ"ט ש'כן כ'תבו פוסקים א'חרונים ש'כ'שכ'תב י'דם יוצא מ'מקום א'חר אין נ'אמנים וכן פסק ה'רמב"ם ו'הרשב"ם וכ'ינן ש'כן ב'נדון ד'ידן אם כ'תב י'דם יוצא מ'מקום א'חר אינו נ'אמן ה'עד ש'מ'עיד ש'תנאי ה'יה וא'ף אם נ'רצה לומר ב'נדון ד'ידן ד'כ'ינן ש'האחים הנז'כ'רים הם מ'וחזקים ו'בא י'עלב הנז'כ'ר להוציא מ'מון מ'י'דם וי'כלו לומר ה'אחים הנז'כ'רים קים לן כ'רבינו האי ז"ל וש'אר ג'אוני עולם ד'סברי ד'אפילו כ'שכ'תב י'דם יוצא מ'מקום א'חר י'כולים לומר תנאי ה'יו ד'ברינו מ'כל מקום ב'נדון ד'ידן ד'עד א'חד אומר תנאי ה'יה וה'עד הש'ני אינו לפ'נינו ועל ה'סתם כ'ינן ש'לא ה'וזכ'ר שום ר'מז תנאי ב'שטר יש לנו לומר ש'יאמר לא ה'יה תנאי וה'יו כ'אלו א'חד אומר תנאי וא'חד אומר לא ה'יה תנאי וכ'זה כ'תב רב מ'תניא ג'און ה'ביאו הטור סימן כ"ט ו'זה לש'ונו וא'ף על פי ד'עד

אָחד אָמר תַּנְאִי וְאָחד אָמר לֹא הִיָּה תַּנְאִי קַוִּימָא לֵן דְּהָאוּמַר תַּנְאִי נְאָמֵן פִּינּוּ דְּאִיפָא רַב
נַחְמָן דְּמַחֲזִיב שְׁבוּעָה וְהִתְקִינן הִיָּסֵת מִשְׁתַּבַּע לִיה הִיָּסֵת דְּתַנְאָה הִנְהוּ וּמִיפֹטֵר וְכֵן כְּתַב סִי
פ"ב וְכִינּוּן שְׁפֵן בְּגִדוֹן דִּינּוּן אוּקִי חַד לְגַבֵּי חַד דְּמַכְחָשִׁי זֶה לְזֶה וְנִמְצָא דְּאִין פְּאֵן שְׁטַר
וְנִשְׁפָּעִין הָאֲחִים שְׁבוּעַת הִיָּסֵת שְׁתַּנְאִי הִיָּה בִּינֵיהֶם שְׁיָבִיא יַעֲקֹב הַנִּזְכָּר הַסְּפִינָה בְּזִמְנָא
הַקָּצוּב בִּינֵיהֶם וַיְהִי פְּטוּרִים זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דְּעֵתִי וְאָמַר לִי לְבִי הַצְּעִיר יַצְחָק
בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵּי זֶלֶה"ה.

רַפּוּ שְׂאֵלָה רְאוּבֵן הָיָה לוֹ שְׁלֹשָׁה קְוֵלֵי מְשִׁי וּשְׁלַחַם בּוּינִיצִיא בִּידֵי שְׁלֹשָׁה פְּטוּרֵי לְכָל
אָחֵד קְוֵלֵי אָחֵד וּלְכָל אָחֵד מֵהֶם כְּתַב רְאוּבֵן בְּפִרְטוֹת לְחִלּוֹת פְּנִיָּה בְּאוּמְרוֹ שְׁאֲחֵלֵי יְכוֹנּוּ
נִגְדְּכֶם שְׁתַּשְׁתַּדְּלוּ בְּמַכִּיךְ הַמְּשִׁי עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב אֲשֶׁר יַעֲלֶה לְיַדְכֶם וְלִשְׁלֹחַ תְּמוּרָתְכֶם
עִם הַקּוֹדֵם וְגַם כְּתַב לָהֶם שְׂאֵם בְּאוּלֵי יִמְכְּרוּ בְּהִמְתַּנְּךְ שִׁישְׁתַּדְּלוּ לְמַפְנֵי הַדֵּיטָה כְּדֵי לְמַהֵר
לִשְׁלֹחַ הַרִיטְרָאטוּ עִם הַסְּפִינָה הַקּוֹדֶמֶת כִּי כְּתַב לָהֶם גַּם כֵּן רְאוּבֵן שֶׁהוּא חֲזִיב מְעוֹת
לְפָרוּעַ בְּיָרִיד מוֹשְׁקוֹלוֹר לְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה בְּאִנְפֵּן אַחַר לְמַעַן ה' בְּאִנְפֵּן שֶׁהִג' קְוֵלֵי מְשִׁי הַנּוֹז'
שְׁלַח אוֹתָם רְאוּבֵן אָחֵד לְשִׁמְעוֹן וְאָחֵד לְלוֹי וְאָחֵד לַיהוּדָה וְהַשְּׁנַיִם שְׁשַׁלַּח בִּיד לְלוֹי וַיְהוּדָה
תְּכַף מְכָרוּ אוֹתָם בְּהַשְׁתַּדְּלוֹת הַטּוֹב וְגַם שְׁלַחוּ הַרִיטְרָאטֵי תְּכַף בִּיד רְאוּבֵן כְּאֲשֶׁר חִילָה
לְכַתּוּב לָהֶם וּשְׁמַעוֹן עִכָּב הַקּוֹלֵי מְשִׁי שְׁשַׁלַּח לוֹ רְאוּבֵן בִּידוֹ יָמִים רַבִּים כִּי לֹא עָלָה לִידוֹ
לְמוֹכְרוֹ עַד שְׁיֹם אָחֵד שְׂאֵל לְלוֹי לְשִׁמְעוֹן בְּאִמְרוֹר לוֹ מַה עָשָׂה מֵאוֹתוֹ הַקּוֹלֵי מְשִׁי שֶׁל רְאוּבֵן
וּשְׁמַעוֹן הַשִּׁיב לוֹ שְׂאֵל מְכַר אוֹתוֹ וְלֹא עָשָׂה מִמֶּנּוּ דְּבָר אֶמַר לוֹ לְלוֹי אֵלּוּ הִיָּה בְּיָדֵי כְּבָר
הִיָּה מְכוּר שֶׁהִנֵּה קוֹלֵי אָחֵד שְׁשַׁלַּח לִי רְאוּבֵן תְּכַף מְכַרְתִּי אוֹתוֹ וְגַם שְׁלַחְתִּי לוֹ הַחֲשָׁבוֹן
עִם שְׁהִנֵּה פְּחוֹת בְּיוֹתֵר לְכֵן אִם רְצוֹנָךְ שְׁתַּתֵּן אוֹתוֹ לְיָדֵי אֲנִי אֲמַפְּנֵךְ גַּם זֶה מֵהִרָּה לְאַהֲבַת
רְאוּבֵן שֶׁהוּא גִיסִי בְּאִנְפֵּן שֶׁהוּצִיא שְׁמַעוֹן הַקּוֹלֵי מְשִׁי וּמָסְרוּ לְיָד לְלוֹי כְּדֵי לְמוֹכְרוֹ אַחַר
כֶּף מְכַר לְלוֹי הַקּוֹלֵי מְשִׁי הַהוּא וְלָקַח חֲתִיכָה אַחַת בְּגַד מְשִׁי וְהַשְׂאָרִית שְׁעָלָה כְּמוֹ ק"ג
פְּרָחִים עָשָׂה בְּהִמְתַּנְּהָ לְפָרוּעַם לוֹ הַסּוֹחֵר לְזִמְנָא שְׁנֵי חֲדָשִׁים וּבְתוֹף הַזִּמְנָא הַהוּא נִשְׁפַּר
הַסּוֹחֵר קוֹדֵם שְׁיִגְבֶּה לְלוֹי הַחֹב בְּאִנְפֵּן שְׁנַפְסְדוּ הַק"ג פְּרָחִים מִחֲשָׁבוֹן רְאוּבֵן: וְעַתָּה טוֹעֵן
רְאוּבֵן עַל שְׁמַעוֹן מִי שְׁמָךְ לְהוּצִיא הַקּוֹלֵי מְשִׁי מִתַּחַת יָדֶיךָ לְתַתּוֹ לְיָד לְלוֹי כִּי אֲנִי מַעוֹלָם
לֹא נִתְּפוֹנְתִי לְשׁוֹלְחוֹ בִּיד אַחַר מְזוּלְתָךְ וְאַתָּה שְׁנִית מְדַעְתִּי וְגִרְמַתְּ לִי נִזְק וְאִם כֵּן תִּהְיֶה
חֲזִיב לְפָרוּעַ לִי הַהֶפְסֵד מֵהַק"ג פְּרָחִים וּשְׁמַעוֹן הַשִּׁיב לוֹ וְאָמַר שְׂאֲנִי לְטוֹבָה נִתְּפוֹנְתִי
לְסִיבָה שְׂאֲנִי לֹא יְכוּלְתִי לְמוֹכְרוֹ וְיַדְעִתִּי שְׁלוּי הוּא אִישׁ מְוֹרָגֵל לְמַפְנֵי מְשִׁיּוֹת יוֹתֵר מִמֶּנִּי
עוֹד שֶׁהוּא גִיסִי וְעַתָּה יוֹרְנּוּ אֲדוֹנֵינוּ וְגִאוּנֵנוּ מוֹרָה הַצְּדָק מֵאִיר תַּעֲלוּמוֹת הָאֵם הַדִּין הוּא
עִם רְאוּבֵן לְפָרוּעַ לוֹ לְשִׁמְעוֹן הַהֶפְסֵד מֵהַק"ג פְּרָחִים כִּינּוּן שְׁשִׁינָה שְׁלֹא מְדַעַת הַבַּעַל וְנִתְּנָה
הַקּוֹלֵי מְשִׁי בִּיד אַחַר וַיְהִי פּוֹשַׁע בְּדָבָר כִּי רְאוּבֵן מַעוֹלָם לֹא נִתְּפוֹן לְשׁוֹלְחוֹ לְאַחַר
מְזוּלַת שְׁמַעוֹן וְמַה לוֹ לְתַתּוֹ בִּיד אַחַר אַחֲרֵי שְׁסָבַר וְקִבֵּל אוֹתוֹ לְמוֹכְרוֹ בְּעֶצְמוֹ כ"ש
שְׁלַעוֹלָם אִימָא לָךְ שְׁבָלִי סִפְק אִילוּ הִיָּה מוֹכֵר אוֹתוֹ שְׁמַעוֹן לֹא הִיָּה בָּא הַהֶפְסֵד הַהוּא כִּי
הִיָּה נִזְקָר שְׁמַעוֹן שְׂאֵל לְמוֹכְרוֹ גַּם כֵּן בְּהִמְתַּנְּהָ כְּאֲשֶׁר כְּתַב לוֹ רְאוּבֵן בַּעַל הַמְּשִׁי עַל כֵּן
אַחֲלִי יְכוֹנּוּ לְפָנֵי הַדְּרַת יְקֵרַת חֲכָמוֹת וְתַעֲצוּמוֹת מַעַכ"ת אֲדוֹנֵנוּ וְגִאוּנֵנוּ מוֹרָה הַצְּדָק מֵאִיר
תַּעֲלוּמוֹת לְהָאִיר עֵינֵנוּ בְּתוֹרָתוֹ לְפָקוּס עֵינֵי עוֹרוֹת לְהוֹדִיעֵנוּ עַל נְכוֹן וְאִיזוֹ דְּרָךְ יִשְׁפּוֹן
אוֹר כִּי עִמָּךְ הַתּוֹשִׁיָה וּמַגְלֵי תַּעֲלוּמוֹת חֲכָמָה וְחוֹשָׁה אֵל תֵּאֲחַר וּבִשְׁכָר זוֹ אֵל אֱלֹהִים יַעֲלֶךְ
גַּם עָלָה בְּמַצֵּב הַשְּׁלוֹ וְהִבְרִיאוֹת וַיְנַהֲלֶךְ בְּנַחֲלֵי צְדָק וּבְאוֹר הַצְּפוֹן לְצַדִּיקִים אֲמֵן וְכֵן יְהִי
רְצוֹן: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דְּעֵתִי דְּפְטוּר שְׁמַעוֹן מֵהַק"ג פְּרָחִים שְׁטָעַן עָלָיו רְאוּבֵן וְטַעַמָּא

דמילתא דאע"ג דקיימא לן ששומר לשומר שמסר לשומר חייב וכהי אמרינו במציעא פ' המפקיד
אמר רבא הלכתא שומר שמסר לשומר חייב לא מבעיא שומר שוכר שמסר לשומר חנם
דגרועי גרועי לשמירתו אלא אפי' שומר חנם שמסר לשומר שוכר דעלוני עלוי לשמירתו
חייב מאי טעמ' דאמר ליה את מהימנת לי בשבועה האיה לא מהימן לי בשבועה וכיון
שפן בגדון דידן כיון ששמעון שהוא השומר הראשון מסר הקולי של משי ללוי שלא
מדעת ראוכו הנה נראה שהוא חייב: מפל מקום הא אמרינו התם בפרק המפקיד הנהו
גינאי דכל יומא הוה מפקדי מריהו גבה דההיא סבתא יומא חד אפקדנהו לגבי חד מינייהו
שמע קלא בי הלולא נפק אזל אפקדינהו לגבה דהאי סבתא אדאזל ואתא אגנוב מריהו
אתא לקמיה דרב ופטריה משום דכל יומא נמי אינהו גופיהו גבה דההיא סבתא הוה
מפקדי להו וכן פסק רב אלפס ז"ל שם בהלכות וגם הרא"ש בפסקיו פתב פל היכא
דידעינו שהמפקיד רגיל להאמין לשומר השני לא מצי למימר לא מהימן לי וגם הרמב"ם
ז"ל פרק ראשון מהלכות שכירות פתב אם הנה דרוך הבועלים להפקיד תמיד דבר זה אצל
השומר השני הרי זה השומר הראשון פטור מלשלם שהרי הוא אומר לבועלי זה הדבר
שהפקדתם אצלי או השאלתם אמש הייתם מפקידים אותו אצל זה שהפקדתי אני אצלו
וכן פסק הטור סימן רצ"א וכיון שכן בגדון דידן עם היות שמסר שמעון קולי של משי
ביד לוי שלא ברשות ראוכו אפילו הכי אינו חייב משום שיאמר לו שמעון לראובן בזמן
עצמו שמסרת לי הקולי של משי מסרת גם כן קולי של משי אחד אחר ביד לוי הנזכר
ואתה רגיל אצלו להאמינו בסוף ממון כזה ועוד שהוא גיטף וקרוב אליה והשתא פל אפין
שוין בין למאן דאמר דטעמא לשומר שמסר לשומר חייב משום דמצי למימר אין רצוני
שיהא פקדוני ביד אחר בין למאן דאמר דטעמא משום דאמר את מהימנת לי בשבועה
האיה לא מהימן לי בגדון דידן שמעון לעולם פטור דכיון דראובן הפקיד גם כן קולי של
משי ביד לוי והוא גיטף ורגיל אצלו הרי ודאי מאמינו וגם גילה דעתו שרצונו להיות
פקדונו אצלו נמצא שאין ראוי לחייבו לשמעון מצד מציאות המסירה שמסר שמעון ללוי
ואף על גב שכתב מהר"י ניייל דמשום חדא זמנא או תרי זימני שהאמינו לא חשיב רגיל
וכן נר' מלשון הרמב"ם שכתב אם הנה דרוך הבועלים להפקיד תמיד דבר זה אצל השומר
השני וכו' משמע דבעינן תמיד וכיון שכן בגדון דידן אף על גב שמסר ראוכו ללוי קולי
של משי הנה פעם אחת ולכן לא חשבינן ליה רגיל להאמינו י"ל שפכר מהררי"ק נר"ו
בטור סימן רצ"א דחה סברא זו וכמו שהכריחו מלשון הרמב"ם עצמו שכתב זה הדבר
שהפקדתם אצלי או השאלתם אמש הייתם מפקדין אותו אצל זה שהפקדתי אצלו והאי
טעמא שיהא אפילו במאמינו לפרקים וכמו שהאריך שם יעניין משם באופן שעלה בדינו
שאם לא העני לוי אחר שיצא הפקדון מידו שהפקיד לו ראוכו בתחלה אלא שהנה עדיין
בחזקתו וכחזו אז פחו עתה בשעה שמש' לו שמעון הקולי של משי בנדאי ששמעון פטור
מהטעם שפכר פתבתי שהרי האמינו ראוכו ללוי בסוף גדול כזה שהרי מסר לו קולי של
משי אחר וגם אין לחייבו משום שמכרו בהמתנה כמו שטוען ראוכו שהרי ראוכו עצמו
הרשהו על כך שפתוב בלשון השאלה וגם פתב להם שאם באולי ימכרו בהמתנה
שישתדל למפור הדגיטה כדי למהר לשלוח הריטרטו עם הספינה הקודמת כי פתב להם
גם כן שהוא חייב מעות ליריד מושקולר וכו' הרי שהנה לו רשות למפור בהמתנה וגם
מה שלא מכר הדגיטה תכף כמו שצנה ראוכו אוילי השתדל ולא מצא מי שיקחנה ועוד כי

הוא לא צנה למפנר הדייטה תכף אלא בשביל החוב שהיה חייב ראובן לפרוע ליריד מושקולור כמו שנראה מלשון השאלה וזה הקולי של משי כיון שנמכר אחר שעבר הזמן ההוא של פרעון החובות מה תועלת במכיר' הדייטה ולתועלת ראובן היה ממתין הזמן המועט שהוא שנים חדשים ידוע ידע פי בזמן מועט פנה היה הסוחר נשפר או נשפה אין רואה באנפודקה סלקינו ונחתינו דאין לו לראובן שום טענה על שמעון לחייבו פלל זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רפו שאלה לאה אשת יעקב בהיות בעלה בדרך רחוקה חלתה ונפלה למשכב ויהי לה בן ובת אחת נשואה אשר אהבת נפשה אהבה ובנראה היה לה נכסי מלוג ביד בעלה כמו ארבעים אלף לבנים ונפשה אותה להטיב לבתה ולחתנה ואמרה שבעלה יצ"ו נתן לה רשות ויכולת מספיק על פי הדין לעשות כטוב בעיניו לתת מתנה גמורה הנכסים הנזכרים פלם או קצתם לבתה ולחתנה או לבנה וכן עשתה וזכתה בנכסים הנזכ' בתנאי הנז' ואחר כך חזרה ונתנה הנכסים הנזכרים פקדון ביד בעלה הנזכר ויום אחד סמוך למיתתה בעמדה מינשבת בדתה פדין וכשורה נתנה במתנה גמורה לבתה ולחתנה מאתים זהובים מתנה מחיים מתנת בריא פתיקון חז"ל וליותר יפוי פח לזוכים הנזכרים הקנתה להם פדת מה לעשות כל מטלטל שהיה אהה תחת ידה ורשותה זהב וכסף וכלים מפלי' שונים ואמרה וצונתה שיעמדו המטלטלים הנזכרים ביד שלישי עד שיבא בעלה הנזכר ואם יקיים מתנתו ויתן לבתה ולחתנה המאיתים זהובים הנזכרים אז יחזרו לבעלה הנזכר כל המטלטלים הנזכרים ואם באולי יסרב וימאן בעלה לקיים מתנת' מעתה ומעכשיו יזכו בתה וחתנה הנזכרים במטלטלים הנזכרים שיעור מתנתה כאדם הזוכה בשלו וכל זה עשתה ונתנה במתנה גמורה בכל תוקף ועוז ובכל חזיקי סופר וזהו הנזכר כשמעו מה שעשתה שנתנה אמו לאחותו בתה לקח ותפש בחזקה כל המטלטלים והוציאם מבית אמו והוליקם בביתו נגד רצון אמו כי היא הייתה צועקת במר נפשה שיקיים מאמרה ולא שת לבו ולא הטה את אָזנו ולא שמע בקולה ועבר על פיבוד אב ואם: עתה יורנו מורנו ורבינו אם זכו במתנה הנזכרת אפילו בדליכא עדים שהבעל נתן לה רשות כנזכר לעיל ותהיה האשה נאמנת מגו דאי הייתה רוצה הייתה נותנת המתנה הנזכרת מהחפצים אשר בידה והייתה אומרת אין לי מבעלי פלום או מיגו דאי בעיא אמרה לבעלה אתה נתתם לי במתנה עוד יורנו מורנו אם הבן עבר אדאורייתא במה שעשה וחיוב לחזור ולהניח המטלטלים הנזכרים ביד שלישי כמאמר אמו נ"ע יורנו מורנו רבינו מורה צדק אינה דרף ישכון אור בכל הפרטים האמורים ומה' תהי משפורתו שלמה תשובה נראה לע"ד שאין במתנה זו ממש וטעמא דמילתא דלא מיבעיא לדעת הרמב"ם והרמב"ן ז"ל דסברי שקל מעות שבנד האשה אינה יכולה לומר שלי הם אלא הרי הם בחזקת בעלה וכמו שהביא סברתם הרב המגיד פרק שביעי הלכות שאלה ופקדון וזה לשונו ועוד כתבו קצת המפרשים שממה שאמרו קבל פקדונות מן האשה יחזור לאשה למדנו שאם יש מעות ביד האשה שנאמנת לומר של נכסי מלוג הם שירשתיים או שתאמר ניתנו לי במתנה על מנת שאין לבעלי בהם פלום אלא מה שאני נושאת ונותנת לפי וכו' ולזה הספיק הרשב"א ולא יראה פן דעת רבינו ממה שכתב בהלכות אישות והלכות מלוה ולוה וגם פן חולק בזה הרמב"ן ז"ל וסובר כדברי רבינו שכתב בהלכות מלוה ולוה פרק שני וכל המעות שבנד האשה בחזקת בעלה אלא אם הביאה ראיה שהם מנדונייתא וכתב שם הרב המגיד ואף הרמב"ן

ז"ל סובר שאין אשה ועבד יכולין לומר שלנו הו אפילו הו בידו: וגם בפרק כ"ב מהלכות אישות כתב הרי שנמצאו מעות או מטלטלין ביד האשה היא אומרת על מנת פן נתנו לי במתנה שלא יהיה לבעלי רשות בהן אלא אעשה בהן כל מה שארצה עליה להביא ראיה שכל ממון שנמצא ביד האשה בחזקת הבעל הוא שאכל פירותיו עד שתביא ראיה וכתב שם הרב המגיד שפן דעת הרמב"ן ז"ל והביא ראיה מהדין וכו' הרי לסברת הני גאוני עולם בנדון דידן פשיטא דאין במעשה האשה הזאת פלוג שאינה נאמנת לומר שיש לה נכסים לעשות מהם פרצונה שלא מדעת בעלה כי כל הנכסים אפילו הו תחת ידה בחזקת בעלה הו עומדין אלא אפי' לדעת הרשב"א דסבר שנאמנת האשה לומר נתנו לי ע"מ שאין לבעלי בהם פלוג בנדון דידן מודה דאינה נאמנת לתת מתנה מהנכסים ולהפקיעה מרשות בעלה: וטעמא דמילתא דעד פאן לא קאמר הרשב"א דנאמנת אלא פשהמעות ביד האשה וברשותה ממש שפן כתב לשונו שאם יש מעות ביד האשה שנאמנת וכו' ולבסוף כתב שכל זמן שהם בידם נאמנים אבל בנדון דידן המתנה שנתנה לבתה ולחתנה הם מהנכסים אשר הם ביד בעלה שם בכל מקום שהוא אלא שליפות פחם רצתה למסור כלי כסף וכלי זהב ביד שלישי ואם קניינים בעלה מאמרה ויוציא המעות מידו אשר הוא מוחזק בו יחזירו לו פליו וכו' וכיון שפן מי שמע כזאת שתהא אשה נשואה נאמנת לומר שהנכסים שהו ממש ביד בעלה שם בכל מקום שהוא שהם שלה ולא עוד אלא שהמטלטלין וכלי כסף וכלי זהב שהוא עצמה מודה שהם של בעלה שפן אמרה שאם קניינים בעלה מתנתה ליתן לבתה וחתנה מאתים זהובים מהמעות שבידו אז יחזרו לבעלה כל המטלטלין וכו' הרי שהיא הודיתה שהם של בעלה וכיון שפן מי נתן לה רשות להוציאן מרשות וזכות בעלה: באופן שבין הנכסים שהיו נכסי מלוג בין הנכסים אשר בביתה פלוג הם עומדים בחזקת ורשות בעלה וכמו שכתב הטור ו' העזר סי' פ"ו ואשה הנשואה ונותנת בתוך הבית או אפילו אינה נושאת ונתנת בתוך הבית אלא שהבעל מאמינה ומפקיד מה שיש לו בידה אינה נאמנת לומר של פלוני הם ועוד כתב שם בית יוסף תשובת הרשב"א ז"ל ל ארנקה וכתוב בה זה לשונו והכא שאני שהיא אשה היושבת תחת בעלה וכל אשר בידה או שקנתה או הלומה בחזקת הבעל הוא ואפי' מן הסתם וכל שפן פשהבעל טוען בריא וכו' הרי שכל הנכסים הם בחזקת הבעל מן הסתם וכיון שפן כולי עלמא מודו שאין האשה נאמנת להפקיע הנכסים מתחת רשות בעלה ולא פליגי אלא בנכסים שהם תחת ידה ורשותה שאין לבעל עסק בהם.

ועם מה שכתבתי יתישב כל מאי דאפשר לספוקי בענין זה וזה שיש לדקדק שהרי כתב הרמב"ם ז"ל פרק כ"ב הלכות אישות אמרה לו אתה נתתו לי במתנה נשבעת שבועת היסט שנתן לה הבעל ואינו אוכל פרוטיהו הרי שנאמנת בשבועה וכיון שפן בנדון דידן היא אומרת שבעלה נתן לה רשות ומתנה גמורה לעשות מאותן הנכסים פרצונה וכפי הנשמע נשבעה על כך ויתהא נאמנת אבל עם מה שכתבתי יתורץ שמה שכתב הרמב"ם הוא על היסוד הראשון שכתב הרי שנמצאו מעות או מטלטלין ביד האשה שאינם בחזקת הבעל אבל בנדון דידן שכל הנכסים בחזקת הבעל לא תשבע ותטול ועוד בר מן דין טעמא דנאמנת התיב הוא כמו שכתב שם הרב המגיד לפי שאין האשה מעיזה פניה בפני בעלה בכל דבר שהוא יודע האמת כמוה אבל בנדון דידן מעיזה ומעיזה שכל מה שאומרת

היא שלא בפני בעלה ואף אם יבא בעלה ומפחישו אינה חוששת אחר מותה שהמתנה הנזכרת נתנה לבתה ולחתנה להיות שחלתה ונפלה למשפך כמו שפא בשאלה.

וא"ת אפילו אין פאן העזה משום שמדברת שלא בפני בעלה מ"מ תהא נאמת מטעם מיגו דאי בעיא היתה נותנת המתנה הנז' מהתפצים והנכסים והכלים כלי כסף וכלי זהב אשר בידה והיתה אומרת אין לי בידי מבעלי כלום או באומרה בעלי נתנם לי התפצים במתנה וראוי להיות נאמנת בזה במיגו דאי בעי שורפם ולאבדם כיון שהיו בידה וי"ל דאין זה מיגו כלל משום דיותר ברצון טוענת ואומרת ונותנת המתנה מנכסי מלוג מנפלו לה מבית אביה מלמת המתנה מנכסי בעלה משום דמנכסי מלוג מורה היתר לעצמה באומרה שאלו הנכסים נפלו לה מבית אביה ולא היה לו לבעלה זכות בהם ולכה נותנת מתנה מהם לבתה מפני שאף אם תבא לידי גבייה הנכסי מלוג הנזכרים ינפו אותם המאטים זהובים מהמ' אלף לבנים של נכסי מלוג ואינה פוחתת מבעלה במתנה זו כי אם הפירות שהרי היא מודה שקבלה מנכסי המלוג מאתים זהובים אבל מהנכסים והתפצים אשר בביתה שהם ממש נכסי בעלה קרן ופירות אינו רוצה לטעון שבעלה נתנם לה במתנה או לשורפם ולאבדם לפי שנראה בעינינו גזל גמור ליקח מבעלה את אשר עמל בו וגידלו ואם תבא לידי גביית פתונבתה פוחתת מנכסי בעלה הקרן והפירות שמה שקבלה מנכסי בעלה היה מתנה גמורה אם היתה טוענת שבעלה נתנם לה ואם היתה טוענת אין בידי משל בעלי כלום או מיגו דאי בעיא שורפם כל שכן שמפסיד לבעלה לגמרי וגזל ממנו את אשר עמל בו: וראיה לזה דאמרינו פרק קמא דמציעא אמר רבא מפני מה אומרה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו ופירשו התוספות דהכי פירושה דאמאי לא מהימן בלא שבועה במיגו דאי בעי כפר הכל או גילף מהכא דלא אמרינו מיגו ומשני דאין זה מיגו דאין אדם מעיז לכפור ואף על גב דבפרק שבועת הדינינו אמרינו דכופר הכל משביעין אותו שבועת הסת משום דחזקה אין אדם תובע אלא אם כן יש לו ופריה מהא דרבא חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו ומשני דאשתמוטי קמשתמיט אלמא דבכל נמי אדם מעיז לכפור דאשתמוטי קא משתמיט כמו במודה במקצת מכל מקום קאמר הכא שפיר חזקה דאין אדם מעיז לכפור הכל כ"כ ולא הוי מיגו דיותר ברצון הוא מודה במקצת הטענה דאינו מעיז כל פה וכן הביאו הה"ר יוסף נ' לב נר"ו בתשובות בדיני המיגו הרי לה דאף גב דשייך אשתמוטי קא משתמיט בין בכופר הכל בין במקצת מכל מקום לא אמרינו שיהא נאמן במודה במקצת בלא שבועה במיגו דאי בעי כופר הכל משום דניחא ליה טענת כפירה במקצת דאינו העזה כל פה: אף בנדון דידן לא תהא נאמנת במה שטוענה שבעלה נתן לה מתנת נכסי מלוג במיגו דאי בעיא הוה יהיב המתנה מנכסי בעלה הם תחת ידה משום דהאי טענתא ניחא לה משום דמורה היתר לעצמה כמו שפכתתי והאי לא ניחא לה מפני שנראה בעינינו כשהיא גזלה גמורה ומכשלה תחת ידה ועם מה שפכתתי נופל גם כן ראיה אחת שראיתי חכם אחד שהביא לנדון זה לומר שהיתה נאמנת כיון שפשהיו התפצים בידה היתה יכולה לתתם לבתה והביא ראיה מתשובת הרא"ש פלל ס"ח סימן ח' שכתב ועוד נראה דאפטרופ' הממונה על נכסי ב"ה וכן האשה הנושאת ונותנת בתוך הבית מודים ויודעים שהיה לו לב"ה נכסים אחרים תחת ידים ובידם להחזיר מכל א' חייבי' להחזיר ואם לא החזירו ובאו לב"ד מהימני במיגו שאם היו רוצים היו מחזירים כו' וכתב מהר"ר יוסף

לב נר"ו על זאת התשובה מדבריו אנו למדין דאפילו אחר שהוציאה המעות מתחת ידה היא נאמנת לומר של פלוני הם במיגו דכשקיהו המעות בידה היתה יכולה ליתנם לו ע"כ אף בגדון דידן פינון שפשיקיהו הנכסים והחפצים בידה היתה יכולה לתתם במתנה לבתה אפילו שיצאו עתה מידה נאמנת במה שאמרה ועם מה שכתבתי אין זו ראיה פלל משום דהתם האמירה שאומרת והמעשה שהיתה יכולה לעשות שנים אצלה שהפל הוא אמת לדעתה ולכך נאמנת במיגו אבל בגדון אמירתה שנה למעשה שהמעשה שהיתה יכולה לעשות הוא להיות שהם נכסי בעלה והאמירה שאומרת שנתן לה בעלה מתנה מנכסי מלוג אפשר דמשקרת אלא שמורה היתר לעצמה כמו אמרינו שתהא נאמנת במיגו פל מה שכתבתי הוא לרונחא דמילתא אבל עם מה שכתבתי תחלה שלא דברו הפוסקים אלא בנכסים שהן תחת ידהאשה ואין לבעל צד שייכות בהם אלא שנמצאו בידה בזה חלקו אם נאמנת לומר שלי הם או לא: אבל בגדון דידן שפל אלו הנכסים הם בחזקת הבעל אם נכסי המלוג הנה הנם ביד הבעל אם החפצי אשר אתה בבית על הסתם הם בחזקת הבעל כי פל אשר לו הפקיד ביד' ובכל מקום שהם הם בחזקת הבעל בזה לא דברו הפוסקים אלא דלכולי עלמא אינה נאמנת לומר שלי הם ולכך אין במעשה האשה הזאת ובמתנתה ממש והאמת יורה דרכו ממה שכתב הרא"ש שאם היה לה מעות או מטלטלין ותקפם הבעל מיגו אין מוציאין מיגו בב"ד ואין נאמנת לומר של פלוני הם מדאמרינו לעיל לנה מן האשה אין לה עליו פלום ואם היתה נאמנת להוציא מיגו דבר שהוא בחזקתו ולומר של פלוני הם תהא גם נאמנת לומר שלי הוא במיגו דאי בעי אמרה אחר' הפקידו בידי דאין צריכה לומר מי הם האחרים וישאר לעולם ביגה כף פר"י הרי לה בפירוש שאפילו מה שתפש הבעל מיד האשה פינון שעמה הוא בחזקת הבעל אמר שאינה נאמנת להוציא מיגו דבר שהוא בחזקתו פל שפן וק"ו בגדון דידן שמעולם ומתחלת הנייתו היו פל אלו הנכסים בחזקת הבעל דפשיטא ופשיטא דאינה נאמנת בשום טענה להוציא מחזקתו ולא דברו הפוסקים בנאמנותה אלא בנכסים שאין לבעל חזקה בהם פלל שהם מפקדים ביד אחרים מיגה או באופן שאין בעל שייכות בהם אבל בגדון דידן שהנכסי מלוג הם ביד הבעל ממש והחפצי הם בבית הבעל ממש אף על פי שהוא בתוך הבית פל אשר לו הפקיד ביגה וכל הנכסים אשר בתוך הבית הם בחזקת הבעל בזה לא דברו הפוסקים לומר אם נאמנת או לא אלא דכולי עלמא מודו דאינה נאמנת ולכן גמרת אמרתי לעניות דעתי שאין במתנת אשה זו ממש והנכסים הם בחזקת הבעל זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרכי ז"ל להה: רפח ראיתי שאלה ששאל החכם השלם ה"ר יום טוב ן' אלרויא י"צו וזה לשונה ראובן מכר חלק מחזקת חצרו לשמעון בקנין ושבועה פדקא יאות אף כשבאו לקנות מיגו של שמעון התנה ואמר על מנת שיקנה שר העיר גוף הקרקע שהיה מחזור אז לקנותו וראובן נתרצה לקיים התנאי ונכתב השטר בלי תנאי ונשאר התנאי על פה אחר כף לא רצה שר העיר לקנות גוף הקרקע בא ראובן אצל שמעון ואמר ליה פטור אותי מהשבועה וענה שמעון מה אתה צריך לזה מאחר שלא נתקיים התנאי שלא קנה השר והשיב ראובן הן שאני גמרת והקניתי בלי שום תנאי ואתה הוא שהתנית איני רוצה חשש שבועה עלי ואז פטרו שמעון מהשבועה אחרי זאת היה מחזור הכותי בעל הקרקע למכרו ולא היו לראובן מעות והלך אצל לוי ואמר לו דע שאני רוצה לקנות הקרקע מהפוחי ואין לי

מעוֹת אִם תִּרְצֶה קִנְיָה לָּהּ אוֹתוֹ הַחֲלֵק שְׁהֵייתִי מוֹכֵר לְשִׁמְעוֹן הַקְּרָקַע וְהַחֲזִיקָה יַחַד וְרָצָה לֹוי קִנְיָה מִמֶּנּוּ הַקְּרָקַע וְהַחֲזִיקָה יַחַד בְּסוֹף אֶחָד יָדוּעַ וְנִכְתַּ' הַשֹּׁטֵר בְּקִנְיָו וּשְׂבוּעָה אֶחָד"כ לֹא עָלְתָה בְּיַד רְאוּבֵן קִנְיִית הַחֲצָר וְנִתְגַּלְגַּל הַדָּבָר וּקְנָאוּ שֶׁר הָעִיר וְאִז חָזַר שִׁמְעוֹן וְקִנְיָה חֲזָקַת הַחֲצָר מִרְאוּבֵן בְּלִי שׁוּם תְּנָאִי וְנִכְתְּבוּ הַשֹּׁטֵר כְּדַת וְכִהְלָכָה וְנִמְנַן הַמְּעוֹת לְרְאוּבֵן: וְעַתָּה לֹוי תוֹבֵעַ אֶת שִׁמְעוֹן וְאָמַר לוֹ הַחֲזִיק' אֲשֶׁר קִנְיִית מִרְאוּבֵן הִיא שְׁלִי שְׁאֲנִי קִנְיִיתִי תַחֲלֶה וְשִׁמְעוֹן הַשִּׁיב קִנְיִיתָהּ לָאוּ קִנְיָה הִיא מִכַּמָּה טְעֵנוֹת חָדָא שְׁהָרִי גִילָה רְאוּבֵן דַּעְתּוֹ וּפְיָרֵשׁ לָמָּה הָיָה מוֹכֵר הַחֲזִיקָה וְהַמּוֹלְקִי לְלוֹי כְּדִי לְקַנּוֹת גּוּף הַקְּרָקַע וּגְרָסִינוּ בְּפָרֵק אֶלְמָנָה גִּזְזוֹנֵת זַבֵּן וְלֹא אֶצְטָרִיכוּ לָיָה זוּזֵי הַדָּרִי זְבִינֵי וְכו' וְעוֹד שְׁמַכְר הַמּוֹלְקִי שְׁלֹא הָיָה בְּרִשּׁוֹתוֹ וְהוּי כְּדָבָר שְׁלֹא הָיָה בְּעוֹלָם וְכִינּוּן שְׁמַכִּירַת הַמּוֹלְקִי בְּטַל גַּם מְכִירַת הַחֲזִיקָה בְּטַלָּה פִּינּוּן שְׁהֵייתָה הַמְּכִירָה יַחַד מִשׁוּם דְּהוּי כְּמוֹ קְרָקַע בְּדִקְלֵי אֲנִי מוֹכֵר לָּהּ דְּאָמְרִי' בְּפָרֵק הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת אִי אִית בַּהּ דְּקִלֵי קִנְיָה וְאִי לֹא מְקַח טְעוֹת הוּא דַּעְבַּד בֵּיהּ וְעוֹד טְעֵנָה אַחֲרַת טְעוֹן שִׁמְעוֹן שְׁקִנְיִיתוֹ קְדָמָה לְלוֹי אַע"פִּי שְׁלִפִי שְׁעָה לֹא עָלְתָה קִנְיִיתוֹ לְפִי שְׁהַתְּנָאִי הָיָה אִם יִקְנֶה הַקְּרָקַע הַשֹּׁר וְכָל זְמַן שְׁלֹא הָיָה הַשֹּׁר קוֹנֶה לֹא הָיָה רוּצָ' בּוֹ אֲבָל עָתָה שְׁהַשֹּׁר קִנְיָה קִנְיִיתִי קִינְיָ' כִּי מְעוֹלָם לֹא פְטַרְתִּיו מִזֶּה וְגַם טוֹעֵן טְעֵנַת אַחֲרוֹת אֲלֵא שְׁנֹלְאִיתִי לְכַתְּבָם וּבָמָה שְׁאֲכַתּוּב לְבַטַּל טְעֵנוֹת אֱלֹו הֵן בְּטַלוֹת מְעַצְמָן זֹו הִיא תּוֹכֵן הַשְּׁאֵלָה הַנּוֹ' וְגַם רְאִיתִי מַה שְׁכַתְּב הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַפּוֹסֵק נַר"ו לְבַטַּל קְצַת טְעֵנוֹת אֱלֹו וְלוֹמַר שְׁמַצַּד וּבִבְחִינָה קְצַת טְעֵנוֹת אֱלֹו הַדִּין עִם לֹוי וְלָכֵן לֹא אֶאָרִיף בְּזֶה אֲלֵא שְׁלִטְעֵנָה הַרְאֵשׁוֹנָה מְלַבַּד מַה שְׁכַתְּב הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַפּוֹסֵק נַרְאָה שְׁהִיא בְּטַלָּה מְטַעֵמָא שְׁכַתְּב הַר"ן שֶׁם בְּפָרֵק אֶלְמָנָה גִּזְזוֹנֵת זַבֵּן וְלֹא אֶצְטָרִיכוּ לָיָה זוּזֵי שְׁחֲזָרוּ בָּהֶם הַמּוֹכְרִים אֲבָל נִמְלָף הוּא שְׁלֹא לְקַנּוֹת אוֹתוֹ דָּבָר מִשְׁמַע דְּבָהָא לֹא מִיבְעֵי לָן דְּפִשְׁיטָא דְּלֹא הַדָּרִי זְבִינֵי וְעוֹד שֶׁם וְדוֹקָא בְּדַגְלֵי דַּעְתָּיָה וְכו' כְּלוּמַר שְׁאֵע"פִּי שְׁלֹא מְכַר עַל תְּנָאִי זֶה בְּשַׁעַת הַמְּקַח מִיָּהָא אָמַר שְׁאִינוּ מוֹכֵר אֲלֵא עַל דַּעַת לְקַנּוֹת וְדוֹקָא שְׁאֵמַר כֶּף בְּשַׁעַת הַמְּקַח אֲבָל אִם לֹא אָמַר כֵּן בְּשַׁעַתוֹ אַעפ"י שְׁאֵמַר קוֹדֵם לָכֵן לָאוּ פְלוּם הוּא דְּהוּוּ לְהוּ דְּבָרִים שְׁכַלְב: הָרִי דְּבַעֲיִנּוּ תְּרִי מִלֵּי חָדָא שְׁיָבֵא הָעֵיפוּב מַצַּד הַמּוֹכְרִים וְגַם שְׁיִגְלָה דַּעְתּוֹ בְּשַׁעַת הַמְּקַח מִמֶּשׁ וְכֵן כַּתְּב הַרְמַב"ם ז"ל פָּרֵק י"א הַלְכוֹת מְכִירָה וְז"ל מִי שְׁמַכְר חֲצָרוֹ אוֹ שְׁדָהּ אוֹ פְיָרֵשׁ בְּשַׁעַת הַמְּכִירָה שְׁהוּא מוֹכֵר כְּדִי לִילְפֵךְ לְמָקוֹם פְּלוּנֵי וְכו' עַד אוֹ נִמְנַע הַדָּרִי לִילְפֵךְ לְאוֹתָהּ הָאֶרֶץ וְכו' הָרִי זֶה מְחֲזִיר אוֹתָן הַדָּמִים וְתַחֲזִיר לוֹ הַקְּרָקַע וְכו' הָרִי שְׁכַתְּב שְׁצָרִיף שְׁיִגְלָה דַּעְתּוֹ בְּשַׁעַת הַמְּכִירָה מִמֶּשׁ וְכַתְּב עָלָיו הָרַב הַמַּגִּיד וְדוֹקָא כְּשֶׁהַמּוֹנְעִים אֵינָם מְחַמַּת רְצוֹנוֹ אֲבָל לֹא הָיָה שֶׁם מוֹנַע אֲלֵא שְׁהוּא אֵינוּ רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת קִנְיָה הֵלָּה וְכו' עַד וְלָזֶה נִתְפַּנּוֹן הַמְּחַבֵּר הָרִי שְׁהַסְפִּים לְדַבְרֵי הַר"ן וְכִינּוּן שְׁכֵן אִיף גְּבַטַּל לְקִיסַת וְקִנְיָן לֹוי הַנּוֹדָאִית שְׁיֵשׁ לוֹ בְּיָדוֹ שֹׁטֵר מְכִירָה עַל טְעֵנָה דָּאִית בָּהּ כַּמָּה סְפִיקֵי סְפִיקֵי אִם גִּילָה דַּעְתּוֹ בְּשַׁעַת הַמְּקַח מִמֶּשׁ אוֹ לֹא דַּע"ג שְׁכַתְּבוּ בְּשַׁאֲלָה דַּע שְׁאֲנִי רוֹצֶה לְקַנּוֹת הַקְּרָקַע מִהַכּוֹתֵי וְכו' אֲפֹשֶׁר שְׁהֵיָה זֶה קוֹדֵם שַׁעַת גְּמַר הַמְּקַח אֲבָל בְּשַׁעַת גְּמַר הַמְּקַח לֹא גִילָה דַּעְתּוֹ וּבְאִנּוֹפֵן זֶה לֹא מְהַיֵּי גִילוּי דַּעַת וְהַמְּקַח קִינְיָם וְאֵת"ל שְׁהִי' הַגְּלוּי דַּעַת בְּשַׁעַת הַמְּקַח שְׁמָא מַה שְׁכַתְּבוּ בְּשַׁאֲלָה אֶחָד"כ לֹא עָלְתָה בְּיַד רְאוּבֵן קִנְיִית הַחֲצָר אֲפֹשֶׁר שְׁהֵיָה הַסְּבָה שְׁנִמְלָף רְאוּבֵן וְנִתְחַרַט מִהַקְּנִינָיָה וְאִם הָיָה כֵּן מְכַר הַחֲזִיקָה קִינְיָת כְּמוֹ שְׁכַתְּבָנוּ וְזֶה הַסְּפִיק סְפִיקָא מִתְּהַפֵּף שְׁנֹאֲמַר סְפִיק אִם בִּיטוּל מְכִירַת הַקְּרָקַע הָיָה הַסְּבָה רְאוּבֵן אוֹ הַכּוֹתֵי וְאֵת"ל שְׁהַסְּבָה הָיָה הַכּוֹתֵי שְׁלֹא רָצָה לְמוֹכְרוֹ שְׁמָא הַגְּלוּי דַּעַת לֹא הָיָה בְּשַׁעַת גְּמַר הַמְּקַח כִּי אִם קוֹדֵם לָכֵן וְלֹא מְהַיֵּי נִמְצָא דְּאִיכָא תְּרִי

ספקי ואין ספק מוציא מידי ונדאי והחזקה עומדת בחזקת לוי: וגם בטענה השנית שטען שמכירת המולקי והחזקה יחד הוי כמו קרקע בדקלי דהוי מקח טעות כבר דחה סברא זו החכם השלם הפוסק ונדאי שתי מכירות הם כמו קרקע ודקלי שהרי מעשים בכל יום שמוכרים הקרקע בפני עצמו והחזקה בפני עצמה וכיון שפן לא מיבעיא לרשב"ם שכתב שם בפ' המוכר את הבית על הא דקאמר ארעא ודקלי חזינו אית ליה דיקלי יתיב ליה תרי דיקלי ואי לית ליה זבין ליה תרי דיקלי פירש שם יקנה לצורכו של זה שני דקלים שלא יהא מחוסר אמנה שפך התנה לו אני מוכר לה אילנות שאקנה לצרכה או יחזיר לו מן המעות כנגד דמי שני דקלים וכן פתב הרא"ש שם בפסקיו וז"ל ואי לא לזבין ליה תרי דיקלי פירוש כדי לעמוד בדבורו ולא שיהא מחוייב לקנות לו שני דקלים דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכל דבר שאין ברשותו מיקרי דבר שלא בא לעולם כמו מה שאירש מאבא מכור לה הרי שפירשו דמאי דקאמר דלזבין תרי דקלי שלא היו בידו ורשותו הוא מפני שיעמוד בדבורו ולא מצד חיוב דאע"ג דלא לזבין ליהו המקח קיים אף בנ"ד אי מצי זבין ראובן הקרקע מהפותי כדי למכרו ללוי כדי דליקו' בהימנות' הרי טוב ואי לא משום הכי בטל מקח החזקה אלא קנין החזקה במקומו עומד ויחזיר ראובן ללוי דמי הקרקע אלא אפילו להרמב"ם שכתב בפ"ק כ"ד הלכות מכירה שכתב האומר לתבירו קרקע ודקלים אני מוכר לה אפי' לא היו דקלים אם רצה לקנות לו ב' דקלים הרי זה נקנה המקח ואין הלוקח יכול לומר איני לוקח אלא קרקע שיש בו דקלים שמשמע מתוך לשונו שמתחייב המוכר לקיים המקח לקנות ב' דקלים ואם לאו יכול למחות הלוקח ולבטל המקח מ"מ בנדון דידן מקח החזקה קיימת דעד כאן לא קאמר הרמב"ם שחייב לקנות ב' דקלים אלא כשמעכב הלוקח ומקפיד על זה אבל אם הלוקח מרוצה ואינו מקפיד על הדקלים ודאי שמכר השדה קיים אף בנ"ד כיון שלוי מרוצה בקנין החזקה לבד אע"ג שמכר פן החצר שלא היה שלו דהוי כדבר שלא בא לעולם מ"מ קנין החזקה קיים ויחזור לו ראובן דמי החצר שהרי דמי החזקה קצובין פעם ופעמיים במכיר' הראשון' של שמעון ובמכיר' השנייה ואפילו יהיה ספק יכול לומר לוי קים לי כרשב"ם שהמקח קיים בכל אופן כמו שכתבתי להיות שלוי הוא הוא הפנוח' וכמו שעתיד אני לבאר ושמעון הוא הבא להוציא מידו בביטול טענות אלו הסכמתי לדעת החכם השלם הפוס' אבל בטענה השלישית הפך הקע"ר על פניה וזכרה לשמעון ואמר שהחזק' היא בחזקת שמעון וזה לשונו אמנם הכל הולך אחר החיתום והיא הטענה האחרונה שטען שמעון שקנייתו קדמה לקניית לוי ושמעולם לא פטר לראובן רק מחיוב השבועה מפני כף שאל ממנו ראובן שיפטר אותו מהשבוע' שלא היה רוצה לעמוד בחשש שבועה ומ"מ הקנין במקומו עומד כל זמן שיקנה השר גוף הקרקע וכבר כתבתי במקום אחר שטענה זו אמיתית ומספקת והבאתי ראיה מהא דאמרינו מי שגזר ונשבע לישא אשה או לקנות בית וכיוצא בזה ולא קבע זמן אין מחייבין אותו לישא עד שימצא הראוי אלמא דכל שלא קבע זמן אין פטור משבועתו אע"פ שמביאין לו אשה יכול לומר איני רוצה עתה אלא כשארצה אקח אשה הראויה לי: ונראה לעניות דעתי שאין משם ראיה לכל אלא אדרבא משם ראיה להפך בנדון דידן לומר שהחזקה היא בחזק' לוי וטעמא דמילת' שהרי פתב הה"ר יוסף קולון ז"ל שרש פ"ח בשם הרשב"א דאין השבועה מוספת פלום לענין חיוב המזון אלא מזרזת הפרעון באשר הוא שם עוד כתב שם גם כן נשבע לא

חלה השבועה כי אם בדרך חיוב הפרעון וכו' והביא ראיה לזה ממה שכתב הרא"ש ז"ל
דסבר פן עיין שם הרי שכתב שמה שמכיל וסובל חיוב הממון מכיל וסובל חיוב השבועה
שכמה שנתחייב מן הדין עליו נשבע לזרו ואין תוספת לזה על זה אלא שניהם שווים
ועתה נאמר אם איתא שהקנין היה עומד במקומו לעולם כל זמן שיקנה השר גוף הקרקע
כששאל ראובן משמעון שיפטור אותו מהשבועה ונענה שמעון מה אתה צריה לזה מאחר
שלא נתקיים התנאי שלא קנה השר ומה השיב לו והלא לפי סברתו הקנין עומד במקומו
לעולם כל זמן שיקנה השר באיזה זמן שיהיה והשבועה חלה בדרך חיוב הקנין ולכך אני
שואל ממה שתפטרי משבועתי המוטלת עלי לעולם ועוד מה השיב לו ראובן שטעם
שאלת התרתו הוא מפני שגמרתי והקניתי בלי שום תנאי ואתה הוא שהתנית איני רוצה
חשש שבועה עלי הנה לו להשיב מה שכתבתי לומר שהשבועה מוטלת עליו לעולם כל
זמן שיקנה השר החצר ולכך שאל ממנו פיטור אותה השבועה אלא נדאי האמת יורה
דרךך וסופם הוכיח על תחלתם שבין המוכר בין הלוקח לא פינונו בתנאי שעשו בשע'
הקנין אלא שיקנ' השר החצר מתוך אות' התורה שהיה מחזר אז בזמן שהוא השר לקנותו
כמו שכתוב בשאלה וכיון שלא קנאו אז בזמן שהוא נתבטל התנאי ונתבטל הקנין מאליו
וגם השבועה נתבטלה מאליה כי אינה מוספת חיוב כי אם זרו לבד ולכך אמר שמעון
מה אתה צריה לזה מאחר שלא נתקיים התנאי וגם ראובן בקש סבה רחוקה לשאלתו:
ואע"ג דבשעה שהתנו התנאי היה בסת' לא חשיב דברי' שבלב דאמרינו דלא הווי דברי'
שהרי בגדול' מזאת כתב הר"ן בפרק האיש מקדש דבכל מקום שהענין מוכיח מתוכו
לאו דברים שבלב ניהו אלא הרי הוא כאלו נאמ' בפירוש במאי דאמרינו בפרק מרוב'
מעשה באשה אחת שהיה בנה מיצ' לה וקפצ' ונשבע' כל מי שיבא עלי איני מחזירתו
וקפצו עליה בני אדם שאינם מהוגנים כשפא דבר לפני חכמים אמרו לא נתפוננה זו אלא
להגין לה ולא למנוול ומנפה שחין וזהו הטעם עצמו ממה שהביא הפוסק לראיתו ממי
שנדר ונשבע לישא אשה אין מחייבין אותו לישא עד שימצא הראוי שלכאורה היה נראה
לומר שכיון שנשבע לישא אשה ונזדמנה לו מן הראוי היה שישא מידי לקיים שבועתו
אבל כיון שהענין מוכיח מתוכו שלא נתפונן לאיזו שתזדמן אפילו מנוולת ומנפת שחין
הנה ליה כאלו פירשו כ"ש בנדון דידן שפירשוהו בפירוש לבסוף כמו שכתבתי וסופם
הוכיח על תחלתם שלא פינונו שיחול הקנין והשבועה אלא אם יקנה השר החצר בזמן
ההוא מתוך אותה חזרה שהיה מחזר אחריו לא לאחר זמן: עוד כתב החכם השלם הפוסק
וזה לשונו עוד הבאתי ראיה דלענין דעתי לית נגר ובר נגר דיבטלנה והיא שכתב הטור
א"ה סימן ל"ח על המקדש את האשה על מנת שיאמ' האב אין כתב הרמב"ם ז"ל מתי
שיאמר אין מקודשת אפי' אמר תחלה לא הילכף לעולם הוי ספק עד שימות האב וכן
כתב הרב המגיד בשם הרמב"ם והרשב"א בפרק שביעי מהלכות אישות עד ודע שיש
ללמוד מדינין אלו לדיני ממונות והדברים קל וחומר ומה התם דפירש על מנת שיאמר
אין אפילו שאמר תחלה לא עדיין הוא מקודשת כשיאמר האב אין בנדון דידן שהתנאי
היה על מנת שיקנה השר הקרקע ושמעון מעולם לא אמר שלא היה רוצה קניית החזק'
רק שמחל לו לראובן השבועה לבד ועדיין המקח קיים וכל שכן שיש לו ראיה שהשטר
עדיין הוא קיים בידו ע"כ דבריו: ואני אומר שמדינין אלו יש להביא ראיה למה שכתבתי
וזה שכתב הר"ן בקדושין פרק האומר על משנה על מנת שירצה אבא רצה האב מקודש'

וכו' פתב והטע' לכל זה שפל תנאי שהוא במעשה ולא נקבע לו זמן פל זמן שיתקיים אותו מעשה נתקיים התנאי ולכן אם התנה על מנת שיאמר האב אין אע"פ שצנח תחלה ואחר כך אמר אין מקודשת וכתב שם ואם אמר על מנת שישתן' ושתק בשעת שמיעה מקודשת אע"פ שמיקה אחר כך שאף על פי שתנאי זה ענינו שב ואל תעשה פינו שהוציאו בלשון מעשה דאמר על מנת שישתוק דינו פתנאין שהו בקו' עשה שפיון שנתקיימו התנאין במעשה פעם אחת דינו ואם מיקה בשעת שמיעה אף על פי ששתק אחר כך אינה מקודשת דנדאי לזה נתפנון שהרי אי אפשר שלא ישתוק לעולם הרי לה שטעם דינו אלו תלויין בכונת המקנה ולכך כשאמר על מנת שיאמר האב אין אמרינו שפונתו הנה שיאמר אין באי זה זמן שיהיה ולכך אפילו צנח ולבסוף אמר אין מקודש' אבל כשאמר על מנת שישתוק פינו שהוא בתנאי קום עשה הנה לנו לומר דאף על גב שמיח' תחילה פינו שאחר כך שתק מקודש' כמאי דאמרינו בעל מנת שיאמר האב אין דאף על גב דצנח תחלה פינו שאח"כ אמר אין מקודשת אלא משום הא לא אמרי' הכי משום דאנו סהדי שלא נתפנון במה שאמר על מנת שישתוק אלא שישתוק בשעת שמיעה ולכך אם מיקה תחלה אינה מקודשת אף אף בנדון דידן פינו שגלו דעתם הקונה והמוכר שלא היתה פונת תנאם אלא אם יקנה השר מפח אותה חזר' שהיה מחזר אחר החצר נתבטל התנאי פינו שלא קנאו וכינו שנתבטל התנאי נתבטל הקנין ומה שכתב שיש לו ראיה שהשטר עדיין הוא קיים בידו יש לתמוה ואם שמעון היה סומך על שטרו וקנינו הראשון למה טרח וחזר וכתב שטר שני ואיחר זמנו שהרי כתוב בשאלה ונתגלגל הדבר וקנאו שר העיר ואז חזר שמעון וקנה חזקת החצר מראובן בלי שום תנאי וכתבו השטר פדת וכהלכה ונתן המעות לראובן אלא ודאי ידים מוכיחות שמעולם לא נתפנון שמעון בתנאו אלא שיתקיים התנאי מיד לא לאחר זמן וכינו שנתבטל התנאי נתבטל הקנין וחזרה החזקה ממילא לראובן: ועם מה שכתבתי נתבטל גם כן מה שכתב השואל והחכם השלם הפוסק שאפילו היה מוחל שמעון לראובן הקנין לא מהני אם לא קנו מידו והביאו ראיה ממה שכתב הריב"ש ז"ל בתשובותיו סי' תק"י ואין הנדון דומה לראיה משום דהתם שטר השכירות נשאר קיים וכמו שכתוב שם שפינו שקנה הקרקע לזמן המושפר לו בקנין גמור ובכסף הרי הוא שלו לזמן שהוא ואינו יכול להסתלק ממנו בדבור בלבד כי אם בקנין גמור דשכירות מכירה ליומיה היא וכו' אבל בנדון דידן פינו שהשטר והקנין נעשה על תנאי פינו שלא נתקיים התנאי השט' בטל מאליו ואין פאן שטר דחספ' בעלמא הוא כדברי הטור ח"ה סימן מ"ו ואפ' עד א' או' לא היה תנאי ועד א' או' הנה תנאי ולא נתקיים נאמן והשטר בטל פל זמן שלא נתקיים התנאי ועוד שם ונראין דברי ר' מתתאי וכו' עד משתבע שהוא דקאמר דתנאי הנה ובטיל ליה לשטרא וכינו שפן נמצא שהשטר הראשון אשר עשה ראובן לשמעון נתבטל לגמרי וחזרה חזקת החצר לראובן והמכירה שפכר ראובן ללוי היא קיימת ואין לשמעון פנגד לוי פלום שלוי הוא הלוקח הראשון ולוי הוא הפונחזק פנגד שמעון ואם יש לו לשמעון איזו תביעה על החזקה פנגד לוי עליו להביא הראיה זהו שפראה לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

רפט שאלה מעשה שהיה כך היה שפכנס ראובן בבית לאה בהיותה יושבת וטוהה וזרק לה טבעת בשוליה ואמר לה בלשון לעז בונה דונה אישטי אניליו מירה קי ויש לו דו פיר

קדושין והיא בונה דונה לקחה הטבעת מעל שוליה בידה ועל זה יש עדים מעידים עכשיו
ראובן מעמיק תביעת הקידושין ואומר שקדשה לעצמו אשר על כן אלופינו מורינו מורי
צדק יודיעונו אם יוכל ראובן זה להעמיד האשה הזאת בחזקתו עם היות שמקדמת דנא
האשה הזאת נתארסה לשמעון בקנן: תשובה פמה וכמה פעמים בא לידי גדון פי האי
וכתבתי ופסקתי בהסכמת פמה גבירים פבירים אבירים בתורה דאין לחוש לקידושין
כאלו משום דידי' שאינן מוכיחות לא הניין ידים פינו דאיכא פמה וכמה אשלי רברבי
דסברי הכי והם הרמב"ן והרשב"א והרא"ש ז"ל ובנו הטור פסימן כ"ז פסק פן וגם הר"ן
כתב שיש מי שאומר דאע"ג דקימא לן דידי' שאינן מוכיחות לא הניין ידים אפילו הכי
לענן גיטין וקידושין אולינו לחומרא ונהו ליה ספק מקודשת והוא דחה דבריו ופסק
דאי לא אמר לי בקידושין פשיטא דלא הוו ידים פלל וגם רבינו ירוחם בנתיב כ"ב כתב
יש מפרשים דכל היכא דלא אמר לי בקידושין לא אמר פלום ואינה צריכה גט ומותרת
לכהן וכן נראה עיקר וכן נראה שהוא דעת הר"ף והרמב"ם ז"ל שכתבו סתמא הרי את
מקודשת לי הא לא אמר לי אין פאן בית מיוחד כמו שדייק הרא"ש מדבריהם וגם הה"ר
יוסף ו' לב נר"ו הביא בפסקיו לשון הרב רבי ישעיה מטראני שכתב ואם אמר לה הריני
נותן זה לה לקידושין לא אמר פלום הרי שאפילו אמר הריני דחשיבי קידושין לסבר'
הריב"ש ז"ל כמו שכתב בתשובותיו סי' רכ"ו מ"מ פסק ה"ר ישעיה הנז' דלא אמר פלום
כ"ש בנ"ד דאין פאן לא הריני ולא לי אלא אמר סתם פי ווש לודו פור קידושין דפשיטא
דאפי' לדעת הריב"ש אין פאן קידושין הרי לה פמה גדולי עולם דסברי דידי' שאינן
מכיחות לא הניין ידים וראוי לסמוך עליהם מה גם עתה אם האי גדון דידן הנה שתיקומא
דלאחר מתן מעות כדמשמע קצת מלשון השאלה שכתב שזרק לה הטבעת על שוליה
ואמר לה בלשון לעז וכו' דמשמע שאחר שזרק לה הטבעת על שוליה אמר לה מה שאמר
והוא לא אמרה אין אלא שתקה ולקחה הטבעת מעל שוליה כמו שבא בשאלה ואם הנה
פן אמרינו בקידושין פרק קמא אמר רבא פל שתיקומא דלאחר מתן מעות לאו פלום היא
ופירוש רש"י דהאי דשתקה משום דלא איכפת לה מימר אמרה מעיקרא לאו אדעתא
דהכי קבילתנה אע"ג דאמרינו שם בגמרא אנו לא שמיע לן הא דרב הונא בריה דרב
יהושע אתון דשמיע לכו חושו לה ופירש רש"י ואצרכוה גט פסק הר"ף פן שכתב שם
בהלכות לאפוקי צריכה גט ולעיוליה צריכה קדושי אחרני ולא סגי בההוא קידושין מ"מ
כתב שם הר"ן שהרמב"ם ז"ל פסק פרבא דשתיקא דלאחר מתן מעות לאו פלום היא
ואפי' שדיף וכמו שיראה המעיין שם באופן דבגדון דידן איכא תרתי רעותא חדא ידים
שאינן מוכיחות ועוד שתיקומא דלאחר מתן מעות דאיכא מאן דאמר דלאו פלום היא
לכן נראה לע"ד אם יש מורה הוראה שייספים עמי שאין לחוש לקידושין אלו פלל אפי'
להצריכה גט זהו מה שנגראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל
אדרבי זלה"ה: רצ שאלה מעשה שהנה פה אישקופא פה הנה שהבחורה בונא דינה בת
ה"ר אברהם ו' מאיור נ"ע היתה משונדכת עם הבחור רבי יהושע קודוטו יצ"ו ובעת
השידוכין שנעשו בפומבי גדול נשבעה הבחורה הנז' לבלתי קבל הקדושין מאיש אחר
פעולם רק מהושע הנז' ויהי היום ובא פריץ אחד חסדאי קאביסון שמו והלך אצל אשת
ה"ר משה פריגה ושאל ממנה טבעת באומרו שהנה רוצה לעשות טבעת אחרת פמוה
והשאלה לו האשה הנז' הטבעת ואח"כ אמר שבאותה טבעת אשר שאל מהאשה הנז'

קדש לבחורה הנזפרת בונא דונה ושיש לו עדים על ככה ובאותו יום עצמו השיבו ב"ד על ככה ובפרסום גדול נתקבלו עדויות זה נוסחם במוטב תלתא פחדא הוינא אנחנא בי דינא פד אתא קדמנא יוסף בארוקאש ואחר האימים והגזומים הראוין לעשות קם על רגלו והעיד בתורת עדות גמורה שהיום קרא אותו חסדאי הנז' והולוכו עמו לבית הבחורה הנז' וכאשר היה שם זרק חסדאי הנז' טבעת על גבי שולי הבחורה הנזפרת והיא נטלה הטבעת ולא הזכיר העד אם פשזרק הטבעת הזכיר בפיו שום קידושין ושאולנו לו לעד הנזפר אם אמר לה כלום בשעת הזריקה ואמר שאמר לה טומה אישטו פור קידושין לאחר שזרקו על שוליה ונטלתי ושאולנו לו באיזה מקום הבית הייתה יושבת הבחורה הנזפרת והשיב שהייתה יושבת בקרן זוית הבית ושלא היה שם רק הוא ויצחק טובי שהיה שם קודם בואו עם חסדאי הנז' כל זה העיד בתורת עדות גמורה עוד באותו פרק ובאותו מעמד אתא קדמנא יצחק טובי ואחר האימים וגזום קם על רגליו והעיד בתורת עדות גמורה שהיה שם היה בבית הבחורה הנז' שהלך לשם לבקר את חמותו שהייתה שמה חולה ושראה שחסדאי הנז' זרק הטבעת על שוליה הנצרה הנזפרת ואמר לה שיניורה איש טו ויש די פור קידושין והיא נטלה הטבעת מעל שוליה ואמ' שהבחורה הנז' הייתה יושבת על הארז שאצל המטה ולא בקרן זוית והבחורה הנז' מכתשת ואומרת שמעולם לא נטלה הטבעת בידיה ושלא נחת אפילו על שוליה רק שזרקתו לה לעברה דרך שוליה פחת המטה אלו העדויות אשר קבלנו אנחנא בי דינא ביום שלישי שני ימים לחודש אדר שני שנת השל"ד בו ביום שאירע המעשה הנז' וקיים זהו טופס קבלת העדויות אשר נתקבל אח"כ כפודע ג"כ שהטבעת אשר השאילה האשה הנז' לחסדאי אשר בה עשה המעשה הנז' שהי' הטבע' ההיא מחונניא דיגאט שמשכנה שם על הלוא' אחר זה פחמש' עשר יום בא הושע קודוטו שדוכה הנז' יחד עם הקהלות בשמחה ומחולות ונרות דולקות ומטות מוצעו' וקדש למשונדכתו בונא דונה הנז' ולא היה שם פוצה פה ומצפצף ואחר כך כמו שני חדשי' נשאת הבחורה הנז' עם הושע הנז' ועתה שלשה ימים אחר שנשאת קם איש א' ובתוך קהל ועדה אמ' שהנשואין הנז' נעשו באיסור ושכניה ממוזרים וקדוש חסדאי היו קדושין ושאל שאולנו מעם אלופי התורה האם ראוי ליסר ולהוכיח לאיש כזה אשר מוציא לעז על אשת איש: תשובה כבר כתבתי בנדון גדול מזה שאין לחוש לקדושין כלל ומה גם עתה באמתות תוכן השאלה ומעשה שהיה דפשיטא ופשיטא יותר מביעיתה בכותחא דאין כאן שום חשש קדושין מפני כמה טעמים אם מפני מה שפבר כתבתי דהויין ידים שאינ' מוכיחות דלא הויין ידים לדעת רוב הפוסקים גאוני עולם אשר מימיהם אנו שותים אם מפני דהוי שתיקותא דלאחר מתן מעות וכמו שאמר בפירוש העד הראשון שלאחר שזרק הטבעת על שוליה אמר טומה אישטו פור קידושין אבל בשעת הזריקה לא אמר כלל וגם העד השני אמר זרק הטבעת על שולי הנצרה ואמר לה שיניורה אישטו ויש די פור קידושין דמשמע שאחר שזרק הטבעת אמר מה שאמר ואף על גב דמשמע נמי שבשעת הזריקה אמר מה שאמר מפל מקום ילמד סתום מן המפורש ולא אמרינן שהעדים מכחישים זה את זה כל זמן שנוכל לכונן דבריהם אלא נאמר שגם העד השני פונונתו לומר שאחר הזריקה אמר מה שאמר כמו שהעיד בבירור בפירוש העד הראשון וכיון שכן הויא שתיקה דלאחר מתן מעות ולא כלום היא וכמו שכתב הריב"ש בתשובותיו סימן ק"ע וזה לשונו והספיקו כל האחרונים

ז"ל דקנימא לן פּרָבָא דְכָל שְׁתִּיקָה דְלֹאחַר מִתַּן מְעוֹת לְאוּ פְלוּם הִיא וְלֹא מְפִלְגִינָן בֵּין פְּקֻדוֹן לְזוּלָתוֹ דְהָא רַב אַחַאי פְּרִיק עַל רַב הוּנָא וְרַבִּינָא נְמִי לֹא חֲשַׁשׁ לֵיהּ וְאַף עַל גַּב דְשַׁלַּח אַתּוּן דְשְׁמִיעַ לְכוּ חוּשׁוּ לֵיהּ מְשׁוּם כְּבוֹד רַבָּם קְאָמַר לְהוּ דְאִי מְשׁוּם דִּינָא אֲפִילוּ אִיהוּ נְמִי הֵנָּה לִיהּ לְמִיחָשׁ וְכֵן פְּתַב הַרְשָׁבָ"א ז"ל וְכֵן דַּעַת הַרְמַב"ם ז"ל: גַּם נְמִי לֹא הָוּוּ קַדוּשִׁין פִּינּוֹן שְׁהַמְקַדְשׁ מוֹדָה וְגַם נוֹדַע נְאֻמְנָה שְׁהַטְבַּעַת הֵיטְהָא שְׁאוּלָה וְכִינּוֹן שְׁפִן אִין הָאֻשָּׁה מְתַקְדָּשַׁת בְּהַּ כָּל שְׁלֵא הַשְׁאִילוּהָ לּוּ בְּפִי לְקַדְשׁ בְּהַּ אֵת הָאֻשָּׁה שְׁהָרִי אִין הַשְׁאוּאֵל רִשְׁאִי לְהַשְׁאִיל וְאִין צְרִיךְ לֹמַר שְׁלֵא יְכוּל לְתַת כְּמוֹ שְׁפַתְבּ הַרִיב"ש ז"ל סִימָן ק"ע וְז"ל נִרְאָה מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ז"ל פְּרַק חֲמִישִׁי מֵהַלְכוּ' אִישׁוּ' שְׁפַתְבּ הַנְּכַנְס לְבֵית חֲבִירוֹ וְלִקְחָ כְּלִי אוּ אֹנְכַל וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן וְקַדְשׁ בּוּ אֻשָּׁה אִינְהּ מְקַדְשִׁי' וְאַף עַל פִּי שְׁבָא בַּעַל הַבַּיִת וְאָמַר לּוּ לְמָה לֹא נִתְתָּ לֵיהּ דְּבַר זֶה שֶׁהוּא טוֹב מִמָּה שֶׁנִּתְתָּ לֵיהּ אֵף עַל פִּי כֵן אִינְהּ מְקַדְשַׁת שְׁלֵא אָמַר לּוּ דְבַר זֶה אֵלָא שְׁלֵא לְהַתְבַּיֵּישׁ עִמּוֹ וְהוּאִיל וְקַדְשׁ בְּמִמּוֹן חֲבִירוֹ שְׁלֵא מְדַעַת חֲבִירוֹ הָרִי זֶה גִּזְל וְאִינְהּ מְקַדְשַׁת וְהֵנָּה נִרְאָה שְׁכָלֵל בְּלִשׁוֹן הַזֶּה שְׁכָל שְׁאִין הַמְּמוֹן שְׁלוֹ אִינְהּ מְקַדְשַׁת וְכַתְּבַּ עוֹד שֵׁם וְלִזְהַּ הַסְּכִימִים הָרֵא"ש שְׁהַמְקַדְשׁ בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה אִינְהּ מְקַדְשַׁת אִם לֹא הוּדִיעֵנוּ שֶׁהוּא רוֹצֵה אוֹתָהּ לְקַדְשׁ בְּהַּ אֻשָּׁה וְכֵן פְּתַב הַרְבַּ בַּעַל הַשְּׁלָמָן ז"ל בְּשֵׁם הַגְּאוּנִים כָּל מָה שְׁכַתְּבִתִּי הוּא אֵף אִם הֵיךְ הַמְּשַׁאִיל אֲדָם שְׁהַטְבַּעַת שְׁלוֹ כ"ש וְקַל וְחֹנָמַר בְּנִדּוֹן דִּידָן שְׁאֻשָּׁה נְשׁוּאָה הַשְׁאִילָהּ לּוּ דְמֵן הַסֵּת' כָּל מָה שְׁיֵישׁ בְּיַד הָאֻשָּׁה מִתְּכַשִּׁיטִין וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן הֵן שְׁל בַּעֲלָהּ וְאִין לֵיהּ רִשׁוּת לִיתְנּוֹ לְאַחֲרֵי' כְּמוֹ שְׁפַתְבּ הַרְמַב"ן סִימָן קמ"ד וְלִכֵּן גְּמַרְתִּי אֲמַרְתִּי שְׁאִין שׁוּם צַד סְפֵק קִדּוּשִׁין בְּנִדּוֹן הַזֶּה וְכָל הַמוֹצֵיא לַעֲזוּ עַל בַּחוּרָה זֹאת מִחַמַּת קִדּוּשִׁין אֵלּוּ וּמָה גַּם עֵתָה אַחַר שְׁנַשְׁאֵת וְדָאִי שְׁגַס לְבוּ בַּהוֹרָאָה וְאִינוּ אֵלָא שׁוּטָה וְרֵאוּי לְהוֹכִיחוּ וְאִם לֹא יָשׁוּב מְדַרְכוּ רֵאוּי לִיסְרוּ בְּסִלּוּא דְלֹא מְבַע דְמָא נְאָם הַצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֵלֶה"ה: רַצָּא תְּשׁוּבָה רֵאִיתִי הַפְּסָק אֲשֶׁר כָּתַב הַחֲכָם הַשְּׁלָמָן מְנוֹכַחַר בְּשֵׁם טוֹב מַעֲלָה וְתַהֲלָה הַה"ר גַּדְלִיָּא חֵיוֹן נַר"ו עַל בַּת רֵאוּבֵן בּוּגְרַת שְׁנַתְקַדְשָׁה לְלוּי וְיֵהִי בְּפִקְר וְיִבֵּא הַבְּחוּר שְׁמַעוֹן לְבֵית דִּין וְצוּעַק מֵרַב רֵאוּבֵן הַנּוֹ' הֵיטְהָא מְקַדְשַׁת לּוּ וְהִבִּיא עֲדִים וְא' מֵהֶם הַעִיד שְׁפִיּוֹם חֲמִישִׁי כ"ה שְׁכַבַּת הַשְּׁלָמָן אָמַר שְׁמַעוֹן לְבַת רֵאוּבֵן הַנּוֹ' רוֹצֵה אֵת לְקַחַת אֵלּוּ הַקְּאֲלָשְׁאֵשׁ מִיַּד בְּעַד קַדּוּשִׁין וְהַשִּׁיבָה הַנְּעֵרָה אֲנִי לּוֹקַחַת אוֹתָם בְּעַד קַדּוּשִׁין וְקַבְלָתָם מִיָּדוּ וְבָא עַד שְׁנֵי וְאָמַר אִיךְ בְּאוֹתוֹ הַפְּרַק נִמְצָא שֵׁם וְכִךְ אָמַר שְׁמַעוֹן הַמְּקַדְשׁ טוֹמָה אִישְׁטָאֵשׁ קַאֲלָשְׁאֵשׁ פּוּר קַדּוּשִׁין וְקַבְלָתָם מִיָּדוּ וְעוֹד טַעֲנוּ שְׁמַעוֹן שְׁנַתְנּוּ לֵיהּ אַח"כ בְּגִיל זִיבּוֹן אַחַד וְעוֹד זִיבּוֹן אַחַר וּמְסַרְק וְזוּג א' גּוּאֲנִטִיו אִישְׁפִּיג"ו וְיֵישׁ אִישׁ א' מַעִיד שְׁרָאָה הַנְּעֵר' הַנּוֹ' מְלֻבָּשֶׁת בְּזִיבּוֹן הַנּוֹ' וְעַם גְּלוּגָאֵשׁ שְׁהִיו אוֹמְרֵי' שְׁהִיו שְׁל שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' וְכֵן שְׁאָר פְּרִטִיִּים שְׁעַצְמוּ מְסַפְּר וּנְלֹאֲתִי לְכַתְּבָם לְכֵן עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַחֲכָם הַשְּׁלָמָן הַנּוֹכַח מְרֹב חֲסִידוֹתוֹ וְעַנּוּתָנוֹתוֹ וְהִיּוֹתוֹ חֲרַד עַל דְּבָרוֹ ית' נְטָה לְהַחְמִיר לְהַצְרִיכָה גִּט מְשַׁמְעוֹן: וְעַל הָאֲמַת פְּחָה דְהִיתְרָא עֲדִיף וּמָה גַּם עֵתָה בְּנִדּוֹן כִּי הָאִי כִּי חֲזִיב כָּל אֲדָם לְלַבּוֹשׁ בְּגָדֵי נְקָם נְגִיד הָאִישׁ שְׁיִמְצָא גּוֹנֵב נְפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל לְהוֹצִיא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל שֵׁם רַע לְזַלְזֵל בְּכַבוֹדָהּ בְּאוֹמְרוֹ שְׁנַתְקַדְשָׁה לּוּ בַּחֲשָׁאִי בְּהַסְתַּר פְּנֵי אַבִּיהָ וְאָמַר וְלֹא יִחְרֹף רַמְיָה צִידוֹ וּמָה גַּם עֵתָה בְּנִדּוֹן כִּי הָאִי שְׁיֵישׁ כְּמָה צְדָדִין וְצִדִּי צְדָדִין מִן הַדִּין לְהַקַּל וְלֹא לְהַחְמִיר אִם מְצַד מְצִיאָו' עֲדוּת עֲדִי הַקַּדּוּשִׁין דְהוּוּ יָדִים שְׁאִין מוֹכִיחוּ' וְכַמָּה וְכַמָּה פְּעֻמִּים כְּתַבְתִּי וּפְסָקְתִי הִלְכָה לְמַעַשׂ' דְלֹא הוּיִין יָדִים בְּהַסְפַּמַת כְּמָה גְּבוּרִים אֲבִירִים כְּבִירִים בַּתּוֹרָה מֵהֶם קַדּוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֲרָץ הַמָּה זֵלֶה"ה וּמֵהֶם אֲשֶׁר הֵם בְּאֲרָץ

החיים נר"ו וטעמא דמילתא פיון דאיכא פמה וכמה אשלי רב רב רב דסברי הכי והם הרמב"ן והרשב"א והרא"ש והטור וגם הר"ן דחה דברי האומר דבגישין וקדושין אולינו לחומרא והוי ספק מקודשת הווא פסק דאי לא אמר לי פשיטא דלא הווי ידים כלל וגם רבינו ירוחם נתיב כ"ב פתב יש מפרשים דכל היכא דלא אמר לי בקדושין לא אמר פלום ואינה צריכה גט ומותרת לכהן וכן נראה עקר וגם הרב ה"ר יוסף ן' לב נר"ו הביא בפסקיו לשון הרב רבי ישעיה מטראני שכתב ואם אמר לה הריני נוטת זה לה לקדושין לא אמר פלום הרי לה דיש מי שסובר דאפילו אמר הריני דחשיבי קדושין לדעת הריב"ש שכתב בתשובותיו סימן רס"ו אפילו הכי אמר דלא אמר פלום כל שפן בנדון דידן דלא אמר הריני ולא לי וגם הרא"ש דניק מדברי הרי"ף והרמב"ם דבשלא אמר לי אין חוששין לו באופן שמצד עדות הקדושין ראוי לצדד להקל ואם מצד הזיפון או הפרטים ששלח לה והיה ראוי לחוש בעיר קושטאנטינה דחיישי לסבלנות גם בזה היה ראוי לצדד להקל: וזה שאחר שיש עדים שקדשה בקאלסאס ביום ה' כ"ה לשבט השל"ג אין פאן מקום לחוש לשום צד סבלנות הן הסבלנות ששלח לה קודם הקדושין הנזכרים הן הסבלנות ששלח לה אחר הקדושין הנזכרים אם הסבלנות ששלח לה אחר הקדושין הנזכרים לא מהני משום דטעמא שאנו חוששין לסבלנות הוא או משום דחיישינו שהסבלנות ניתנו להם עצמם בתורת קדושין או שהסבלנות הם מורים שקדמו להם קדושין ובנדון דידן פיון שכבר קדש כששלח הסבלנות אין לנו לחוש ששלחם לשם קדושין דמאי מהני קדושין אחר קדושין ונדאי אדעתא דקדושין קמא קא משדר כדאמרינו בפרק האיש מקדש דף נ' וכיון ששלחם אדעתא דקדושין קמא אינה מקודשת דלא הווי ידים מוכיחות כמו שכתבתי וגם אם שלח סבלנות קודם הקדושין גם פן לא מהני וזה דאין לחוש ששלח הסבלנו' עצמם לשם קדושין ולא לחוש שקדם להם קדושין אחרים שאם פן למה לו לחזור ולקדש ונהרי לפי סברתו מקודשת היתה אלא נדאי מדחור וקידשה גילה דעתו שלא שלחם לשם קדושין וגם יודע הוא בנדאי שלא קידשה וכיון חזר עתה וקידשה אנו סהדי שלא קידשה קודם וכיון שפן לא חיישינו לסבלנות ומשום קדושין לא לפי רבינו חננאל כמו שכתב הטור סימן מ"ה שאם יש עדים שלא קידשה אחר השדוכין אין חוששין באלו הסבלנו' משום קדושין ולפי' רש"י גם פן לא חיישינו לומר שנתנם הסבלנות עצמם לשם קדושין דאי הכי למה חזר וקידשה שהרי בגדולה מזאת קאמר בגמרא פ' האיש מקדש דאינו חוזר ומקדש כגון המקדש בפחות משנה פרוטה או קטן שקידש ואחר כך שלח סבלנות אמרינו דאדעתא דקדושין ראשונים שילחם: והשתא נידון ונאמר ומה במקום שקדמ' הריעותא דפחות משנה פרוטה או קטן דאיכא למימר אדם יודע שאין קדושין בפחות משנה פרוטה או איכא למימר הפל יודעין שאין קדושי קטן פלום והיה לנו לומר דשלח הסבלנות לשם קדושין מחדש ואפילו הכי קאמר בגמרא דלא אמרינו הכי דנדאי דאינו חוזר ומקדש בנדון דידן אי שלח לה הסבלנות קודם הקדושין הנזכרים לשם קדושין לפרש"י למה חזר וקידשה וגם לפירוש רבינו חננאל למה חזר וקידשה בהיות שאין שום צד ריעותא בקדושין הראשונים הן יהיו מצד הסבלנות כפרש"י הן יהיו מצד דחיישינו לקדושין אחרים כפר"ח: ועוד בר מן דין אין פאן בית מיוחד לסבלנות אפילו לקודמות לקדושין הנזכרים לפירוש רש"י וזה שכתבו התוספות בפרק האיש מקדש על ההיא דחוששין לסבלנות פירש בקונטרס

שְׁשִׁידָהּ הָאִשָּׁה וְנִתְרַצִּית וְקָדַם וְשָׁלַח סְבִלּוֹנוֹ בְּעֵדֵי חוֹשְׁשֵׁינָא שְׁמָא קִידּוּשֵׁינָא הֵן וְכוּ' לְכָהּ
נִקְטָה בְּלִשְׁוֹנוֹ שִׁידָהּ דָּאֵם לֹא כֵן לֹא הָיוּ קִידּוּשֵׁינָא דְמִנְא יְדַעָא כְּדָאֲמַרְיָנָא פ"ק גְּבִי נְתָן לֵהּ
קִידּוּשֵׁינָא וְלֹא פִי' וְקָשָׁה לֵהר"ם וְכִי שִׁינָהּ הָאִי וְהָא בְּעֵינָא שִׁידָבֵר מְעַנְנָא לְעַנְנָא וּבִאֲוֹתוֹ עַנְנָא
וְכוּ' לְכָה נִרְאָה לְפָרֵשׁ חוֹשְׁשֵׁינָא שְׁמָא קִידּוּשָׁה כְּבָר וְכוּ' הָרִי דְלִפְרֵש"י בְּעֵינָא שִׁידָהּ וְלֵר"ח
אֲפִילוּ שִׁידָהּ לֹא מְהִי וּבְגִדּוֹן דִּינָא לֹא הָיוּ שִׁידּוּכִין כְּלָל דְּאָף עַל גַּב שְׁדָבְרוּ אָבִיָּה וְאָמְרָה
וְאֲחֻת' שֶׁל הַנְּעֵר' הַנּוֹ' עַל הָעַנְנָא פִּינּוֹן שְׁלֹא נִגְמַר וְנִשְׁלַם הָעַנְנָא לֹא מִיְקָרוּ שְׁדוּכִין שְׁלִשׁוֹן
שְׁדוּכִין הוּא לְשׁוֹן שְׁקִיט' דְּתַרְגוּם וְתַשְׁקִיט הוּא וְשְׁדוּכִית וְכָאן לֹא שְׁקִיטוּ וְלֹא נִחּוּ אֱלָא הָיוּ
פְּוֹסְחִים עַל שְׁתֵּי הַסְּעִיפִים וְנוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִים בְּדָבָר וְאִיךָ יוֹעִילוּ הַסְּבִלּוֹנוֹת לְשֵׁם קִידּוּשֵׁינָא
וּמִנְא יְדַעָה כַּמ"ש הַתּוֹס' וְכָל זֶה הוּא אִפִּי' הָיוּ מְדַבְּרִים עִם הַנְּעֵרָה עֲצָמָה לֹא חֲשִׁיבִי
שְׁדוּכִין כֵּן לְשׁוֹן בִּנ"ד כִּי כָפִי הַשְּׂאֵלָה לֹא דָבְרוּ מְעוֹלָם עִם הַנְּעֵרָה וְהִיא בּוֹגְרַת דְּאִפִּי' הָיוּ
שְׁדוּכִין גְּמוּרִין לֹא מְהִי כְּלָל לֹא מְרָא שִׁיּוּעִילוּ הַסְּבִלּוֹנוֹת שְׁקִיבָהּ הִיא בְּסִתְּמָא לְקִידּוּשֵׁינָא דְמִנְא
יְדַעָה אִם לֹא שְׂאֲמָרָה הִיא לְאָבִיָּה לְשִׁדְּכָה לֹא לְשִׁמְעוֹן: וְרִאָּה לְזֶה שְׁהָרִי הָאִישׁ עוֹשֶׂה
שְׁלִיחַ לְקִדּוּשׁ לֹא אִשָּׁה וְאִין צָרִיךָ עֲדִים וְהָאִשָּׁה לְדַעַת הַרְמַב"ם וְשְׂאֲרָא מְפָרְשִׁים צָרִיךָ עֲדִים
לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ קְבִלָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבָה פֶּרֶק שְׁלִישִׁי מִהֲלָכוֹת אִישׁוֹת וְאִפִּי' הַכְּתָב הָרִאשׁוֹן הִבִּיאֵוּ
הַטּוֹר א"ה ס' ל"ה הָאִישׁ שְׁגִילָה דַּעַתוֹ שְׁהוּא חֲפִץ בְּאִשָּׁה פְּלוֹנִית וְאָמַר לֹא לְשִׁדְּכָה לֹא
וְהִלָּךְ וְקִדְּשָׁה בְּלֹא מְנוּי שְׁלִיחוֹת שְׁהִיא מְקַדְּשֶׁת לֹא אֲבָל אִם לֹא אָמַר לְשִׁדְּכָה לֹא וְהִלָּךְ
וְקִדְּשָׁה לֹא אִינְהּ מְקַדְּשֶׁת וְכוּ' הָרִי דֹאע"ג שְׁהָאִישׁ אִין צָרִיךָ עֲדִים לְשְׁלִיחוֹת מ"מ בְּעַנְנָא
שִׁיאִמַר לְשִׁדְּכָה הָאִשָּׁה דְּבַעֲיָא עֲדִים לְמִינּוּי שְׁלִיחוֹת לֹא כָּל שְׁכָן דְּבַעֲיָא שְׁתֹּאמַר לְשִׁדְּכָה
לֵה וְהַשְׁדּוּכִין שְׁעֲשׂוּ שְׁלֹא מְדַעַתָּה מֵה יוֹעִילוּ לְקַבְּלַת הַסְּבִלּוֹנוֹת דְּמֵה יְדַעָה וְעוֹד לְפִרְש"י
דְּחִינָשׁ שְׁהַסְּבִלּוֹנוֹת הֵם קִידּוּשֵׁינָא צָרִיךָ עֲדִים כְּשֵׁרִים שְׁשִׁלְחוּ עַל יָדָם אוֹ שְׁנִתְּנָם לֵה שְׁלִיחַ
בְּפִנֵי עֲדִים כְּשֵׁרִים כַּמ"ש הַרְשֵׁב"א ס' אֶלֶף רכ"ג וְכַתְּבָה וְאָף לְפָר"ח דְּפִרְשׁ שְׁמָא כְּבָר
קִדְּשׁ מְלַבֵּד מֵה שְׁכַתְּבִי דְּבִנ"ד לִיכָא לְמִיחַשׁ כְּלָל כְּתָב הוּא ו'ל דְּאִין חוֹשְׁשֵׁינָא אֱלָא
לְמִי שְׁשִׁידָהּ שְׂאֵל"כ לֹא הַנְּחִתָּה בֵּת לְאֲבָרְהָם אָבִינוּ שְׁלֹא תִהְיֶה צָרִיכָה גִּט דְּאִי זֶה אִשָּׁה
נִזְהָרַת מְלַקְבֵּל דּוֹרוֹן מִיַּד אִישׁ עַל יַד שְׁלִיחוֹ וּבְכָל הָעֲדוּיוֹת הַנּוֹ' בִּנ"ד אִין אִישׁ שִׁיעִיד
שְׁשִׁלַח סְבִלּוֹנוֹת לֵה בְּתוֹרַת סְבִלּוֹנוֹת וְלֹא שְׁתַּקְבְּלָם הִיא מִיַּד שְׁלִיחוֹ כִּי אִפִּי' הִיָּה הַזִּיפּוֹן
שְׁלֹו אוּלַי נִתְּנוּ בְּפִקְדוֹן בְּבֵית אָבִיָּה וְאִת"כ הַשְּׂאִילָה לֵה אוֹ אִינְהּ דְּבָר אַחַר נִתְּנוּ לֵה
בְּמִתְּנָה בְּאִנְפּוֹן שְׁמֵדִין סְבִלּוֹנוֹת אִין כָּאן בֵּית מִיחּוֹשׁ וְאִפִּי' אִם נִרְצָה לְחַוֵּשׁ לְהַצְרִיכָה גִּט
מִטְעַם עֲדוֹת הַקִּדּוּשֵׁינָא וְעַם הָיוֹת שְׁכַתְּבִי דְּהוּי יְדִים שְׂאִינָם מוֹכִיחוֹת מ"מ שְׁמָא
נֹאמַר דְּכִינּוֹן שְׁהַעֲד הָרִאשׁוֹן אָמַר רוּצָה אֶת לְקַחַת אֵלּוּ הַקְּאֻלְסָאשׁ מִיַּד בְּעַד קִידּוּשֵׁינָא פִּינּוֹן
שְׂאִמַר מִיַּד הוּי כְּמוֹ הַרְיָנִי נוֹתְנוּ לָהּ בְּתוֹרַת קִידּוּשֵׁינָא שְׁכַתְּבִי הַרִיב"ש ס' ר"ס דְּחוֹשְׁשֵׁינָא
שְׁכַתְּבִי נִרְאָה מְלִשְׁוֹנוֹ שְׁהוּא הַמְקַדְּשׁ וְהִיא הַמְתַּקְּדָּשׁת אִף בְּגִדּוֹן דִּינָא נֹאמַר פִּינּוֹן דְּאָמַר
מִיַּד נִרְאָה שְׁהוּא הַמְקַדְּשׁ וְגַם הַשִּׁיבָה אֲנִי לּוֹקַחַת נִרְאָה שְׁהוּא הַמְתַּקְּדָּשׁת מ"מ אִין כָּאן
אֱלָא עַד אֶחָד וְהַמְקַדְּשׁ בְּעַד אֶחָד אֲפִילוּ שְׁנִיָּהֶם מוֹדִים אִינְהּ מְקַדְּשֶׁת כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ כָּל
הַפּוֹסְקִים וְאִע"ג שְׁנֵהּ הַעֲד אֹמַר שְׁהִיָּה עִמּוֹ חֲבִירוֹ וְנִמְצָא לְפִי דְּבָרֵי שְׁהֵם קִידּוּשֵׁינָא
גְּמוּרִים כְּבָר דְּחָה סְבָרָא זֶה תְּרוּמַת הַדָּשָׁן סִימֵן רִי"ב וְכֵן כְּתָב הַרְבֵּי מִהֲרִי"ק נִר"ו ח"ה
סִימֵן מ"ב וְגַם בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א וְעוֹד דְּאֲדַרְבָּה אִיכָא לְמִזְדֵּק לִישְׁנָא לְהַכְּפֵה דְּיָדִים מוֹכִיחוֹת
שְׁלֹא קִידְּשָׁה לְעַצְמוֹ שְׂאֵם מְקַדְּשָׁה לְעַצְמוֹ מֵה הִיָּה צָרִיךָ לֹאמַר רוּצָה אֶת לְקַחַת אֵלּוּ
הַקְּאֻלְסָאשׁ מִיַּד פְּשִׁיטָא דָּאֵם הוּא הַמְקַדְּשׁ שְׁמִידוֹ תְּקַבְּלָם שְׁהִיא מְצָנָה מִן הַפּוֹבְחָר כְּדִתְּנָן

האיש מקדש בו ובשלוחו ופריה בגמרא השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא ומשני מצנה
בו יותר מבשלוחו וכן משני באשה מצנה בה יותר מבשלוחה וכיון שכן מה היתה צריכה
לומר אני לוקחת אותם אלא ודאי ידים מוכיחות שמקדשה לאחר ומשום דמצנה בו יותר
מבשלוחו ונחשש הוא שמא היא לא תרצה להתקדש על ידי אחר כי אם למקדשה עצמו
לכן שאל הוא ואמר לה רוצה את לקחת אלו הקאלסאש מידי כלומר כי אין לי בזה אלא
היותם נתונות מידי וגם היא אמרה אני לוקחת אותם בעד קידושין אין לי אלא הלקיחה
והקבלה לבד דאי לא תימא הכי למה לא אמרה הן לבד באופן שאין הלשון מוכיח כלל
דאדרבה איפא לפרושי איפכא באופן שגנראה שאין לחוש בקידושין אלו כלל מצד עדות
הקידושין ולא מצד סבלונות כי העולה במחשבתו חשש סבלונות בנדון דידן שקידוש
בפועל אינו אלא טועה כמו שהוכחתי כי אין מקום לחשש סבלונות אלא פדשניך ולא
קדש: זה מה שגנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רצב
שאלה ראובן מתושבי פטראץ בשעת חרום הוציא נכסיו בתוך שמונה ארגזים והביאם
ללארסו וישמם בבגישט"ן בתוך חנות אחת שהיתה מושפרת לשמעון ונשאר המפתח
ביד שמעון ויהי לימים נפטר ראובן לבית עולמו וסני לרבנו שבק ויהי בהשמע אל
הנאזיר מעיר לארסו בא אל הביגישטן ושבר המפתח וחתם בחותמו הארגזים הנז' בשם
המלך יר"ה באומרו שהם הפקר ונוגעים למלך יר"ה וכראות שמעון הדברים האלה
חשב מחשבות לבחור הרע במיעוטו ואמר לנאזיר כי הב' מהן היו מנכסי עזבון הנפטר
והשאר היו של אנשים אחרים וכשמוע הנאזיר הדברים האלה לקח הב' והניח השאר
והוציא על זה שמעון סף מעות ושאל אותם מירש ראובן וירש ראובן טוען ואומר כי
למה מסר נכסיו בידי התוגרמים וגרם לו נזק והוצאות ופזור יותר ממ' אלפים לבנים ומי
שמו לאיש פקיד או מצנה על זה ובאי זה רשות עשה מה שעשה והוציא וגם מאחר
שכתב לירש ראובן ובא לפקח על נכסיו הנה לו להמתין למועד פי קרוב היא ד' או ה'
ימים.

עוד טוען יורש ראובן שעל סף מעות שאומר שמעון שנתן לדיין העיר התרה בו פעמים
רבות שלא ליתנם ולא שמע אליו ועשה מה שעשה וכל שכן שנתנם על לא דבר ולא
לתועלת כלל שכבר שילחו מעות הנכסים לפתח המלך יר"ה ואין מיד הדיין הצלה בזמן
ההוא עוד שואל שמעון שהנאזיר הנה חייב לו סף מעות ועתה לסבת הענין שהוא
מתקיים בהם ושואל אותן המעות מירש ראובן מדינא דגרמי על הפל יורנו מורנו
היושב על פסא ההוראות הדין עם מי: תשובה נראה לע"ד שחייב היורש הנז' לשלם
לשמעון כל מה שהוציא בענין זה להציל הארגזים עד כדי דמיהן זולת מה שהתרה היורש
לשמעון שלא יוציא וטעמא דמילתא דגרסינן במציעא פ"ק השוכר את הפועלים שומר
חנם שהנה לו לקדם ברועים ובמקלות ולא קודם חייב שומר חנם בחנם שומר שוכר
בשוכר ועד כמה עד כדי דמיהן והיכן מצינו בשומר שוכר שחייב באונסין דהדר שקיל
מבעל הבית אמר ליה רב פפא לאפיי אי הכי מאי אהני ליה מינה לכושרא דחנותא אי
גמי לטירחא יתירתא וכן פסק הרמב"ם פ"ק שלישי הלכות שכירות וזה לשונו רוצה
שהנה לו להציל טרפה או השבויה ברועים אחרים ובמקלות ולא קרא רועים אחרים
ולא הביא מקלות להציל הרי זה חייב אחד שומר חנם ואחד שומר שוכר אלא ששומר
חנם קורא רעים ומביא מקלות בחנם ואם לא מצא פטור אבל שומר שוכר חייב לשכור

הרועים והמקלות עד פְּדֵי דְּמֵי הַבְּהֵמָה פְּדֵי לְהַצִּיל וְחֹזֵר וְלוֹקֵחַ שְׂכָרָן מִבְּעַל הַבַּיִת וְאִם
לֹא עָשָׂה כֵן וְהָיָה לְשֹׁכֵר וְלֹא שְׂכָר הָרִי זֶה פּוֹשֵׁעַ וְחַיִּיב וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר סִימָן רצ"א וְסִימָן
ש"ג וְכִינּוּן שְׁפָן בנ"ד שְׂשֻׁמְעוֹן הַנְּזָפֵר הָיָה שׁוֹמֵר הָאֲרָגָזִים הַנְּזָפְרִים הָיָה מוּטָל עָלָיו לְקַדֵּם
בְּאֲנָשִׁים וּבְמַקְלוֹת שֶׁהֵם הַמַּעוֹת לְהַצִּילָם מִיַּד הָאֲנָס וְאִם לֹא הָיָה עוֹשֶׂה כֵן אִם הָיָה שׁוֹמֵר
שְׂכָר הָיָה פּוֹשֵׁעַ וְחַיִּיב עִתָּה שְׂלֹפִי הַנְּרָאָה שְׂלֹא הָיָה אֱלָא שׁוֹמֵר חָנָם אע"פ שְׁחִיבוּ לֹא
הָיָה לְקַדֵּם בְּחָנָם מְכַל מְקוֹם עֲכָשְׁיוֹ שְׁהוֹצִיא מַעוֹת וְקָדַם בְּשְׂכָר לֹא הִפְסִיד זְכוּתוֹ בְּשִׁבִיל
שְׁעָשָׂה עִמּוֹ טוֹבָה לְפָנִים מִן הַשׁוֹרָה וְאִם לֹא הָיָה הַיּוֹרֵשׁ מְשַׁלֵּם לְשֻׁמְעוֹן מִה שְׁהוֹצִיא
נִמְצָא מְשַׁלֵּם רְעָה תַּחַת טוֹבָה כ"ש שְׂבִפְרִיּוֹשׁ פְּתוּב בְּהִגָּהָה אֲשֶׁרִית שֵׁם עַל הַהִיא דְּהַשׁוֹכֵר
אֵת הַפּוֹעֲלִי שְׂפִתְבָּתִי וְנ"ל וְכֵן שׁוֹמֵר חָנָם אִם הִקְדִּים בְּשְׂכָר חֹזֵר וְגוֹבָה מִבְּעַל הַבַּיִת כו':
וְאִם תֹּאמַר מֵאֵי שְׁנָא הָא מְהַפּוֹרַע חוּבוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ דְּפִטוֹר וְאִינוּ חַיִּיב לְשַׁלֵּם דְּחֻשְׁבִּינּוּן לִיה
מְבָרִיחַ אָרִי בְּנִדְרִים וי"ל דְּשְׁנָא וְשְׁנָא וְכִמּוֹ שְׂפִתוֹב בְּתַשׁוּבָה מִיִּמּוּנִית מִסְפָּר נְזִיקִין סִימָן
י"ז וְנ"ל דְּמְבָרִיחַ אָרִי לֹא שִׁינָה אֱלָא הִיכָא שְׂמַצִּיל מִן הַצַּעַר וְלֹא מִן הַהֶפְסֵד אֲבָל הִיכָא
שְׂמַצִּילוּ מִן הַהֶפְסֵד לֹא הָיָה מְבָרִיחַ אָרִי וּמְשַׁלֵּם לוֹ וְאע"ג דְּהִיא הַפּוֹרַע חוּבוֹ מְצִילוֹ מִן
הַהֶפְסֵד וְאִפְּלוּ הָכִי קָרִי לִיה מְבָרִיחַ שְׁאֵנִי הַתָּם פִּינוּן דְּמִן הַדִּין חַיִּיב הַלְנָה לְפָרְוַע לְמַלְנָה
לֹא קָרִי לִיה הֶפְסֵד כֵּן כּר"י וְאִם כֵּן בְּנִדּוֹן זֶה דְּהַצִּיל מִן הַהֶפְסֵד חַיִּיב לְפָרְוַע לוֹ שְׁהָרִי
הִיְהוּדִי לֹא נִתְחַיֵּיב לְטַפְסֵר פְּלוּם מִן הַדִּין וְאִפְּלוּ לְפִי תִירוּץ שְׁנֵי שְׁתִּירָץ ר"י וְלִהְיֵה הָיָה
פּוֹרַע חוּבוֹ מְבָרִיחַ אָרִי וְאִפְּלוּ בְּבַעַל חוֹב דּוֹחֵק מְשׁוּם שְׂיָכוּל לֹאמַר הִיְיָתִי מוֹצֵא הַרְבֵּה
בְּנֵי אָדָם שְׁהָיָה פּוֹרְעִים בְּעַבּוּרֵי דְּהִיְיָנוּ מַעִין אוֹתָם טַעְמִים כִּי יֵשׁ אוֹהֲבִים שְׂמַרְחָמִי עַל
אוֹהֲבָם לְהַצִּילָם מִן הַצַּעַר הַזֶּה מְכַל מְקוֹם בְּנִדּוֹן זֶה חַיִּיב שְׁהָרִי נ"ל דְּלֹא שִׁינָה הָאֵי טַעְמָא
אֱלָא בְּחוּב שְׁנִתְחַיֵּיב אוֹהֲבָם מִן הַדִּין אֲבָל בְּזֶה בְּעַלְיָלָה וּבְאֲנָסוֹת וְגַזְלֵי לֹא שִׁינָה הָאֵי
טַעְמָא שְׁהָרִי פֶּסֶק רַבִּי גְרִישׁוֹן מְאֹר הַגּוֹלָה וְכֵן ר"י עַל אֲנָס כּוֹתֵי שְׁאֲנָס בֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל
וְלִקְחוּ יִשְׂרָאֵל אַחַר מִמֶּנּוּ שְׂלֹא יִחְזִיר לְבַעֲלִים בְּחָנָם אֱלָא יִתֵּן לְלוֹקֵחַ מִה שְׁהִנָּה אוֹתוֹ
דָּאִם לֹא כֵן אֵין לָהּ אָדָם שְׂיַצִּיל שֶׁל חֲבִירוֹ מִיַּד כּוֹתֵימִים וְלֹא אֲמָרִי מְבָרִיחַ אָרִי הוּא
שְׂקָרוּבִיו וְאוֹהֲבִיו הָיָה פּוֹדִין הַקְּרָקַע בְּלֹא הָכִי כִּי הִיא דִּירוּשְׁלָמִי דְּאָמַר הִגַּע עֲצָמָה
שְׁהָיָה בְּיָדוֹ מְשֻׁכּוֹן וְאִפְּלוּ בַּעַל חוֹב דּוֹחֵק פִּטוֹר אֱלָא שְׂמַע מִיָּנָה דְּלֹא שִׁינָה אֱלָא בְּבַע"ח
לֹא בְּגִזְלָן דּוֹחֵק כִּי אִינוּ מִתְפַּיִס בְּפִטוּמֵי מִיָּלִי כִּי אִם בְּרַצִּי כְּסָף כְּתוּא מְכָמַר פִּינוּן דְּבָרִיא
הִזְנוּקָה כְּמוֹ שְׂפִתוֹב בְּהִגָּהָה מִיִּמּוּנוֹת הַלְכוֹת נְזִיקֵי מְמוֹן פָּרָק ג' ע"כ וְכִינּוּן שְׁפָן בְּנִדּוֹן דִּינּוּ
כְּלָהּ אִיתְנָהּוּ בֵּיה שְׁמֵן הַדִּין אֵין לְנֹזֵר הַזֶּה שׁוּם דְּבָר בְּאֲרָגָזִים אֵלוֹ שְׁהָרִי יֵשׁ לָהֶם יוֹרֵשׁ
וְאִינוּ אֱלָא גְזֵלָן וְאֲנָס וּבָרִיא הִיְזִיקָא שְׂכִינּוּן שְׁנַפְלַת הַמַּעוֹת בְּיָדוֹ הָיָה כְּתוּא מְכָמַר וְלִכּוֹן
גְּמַרְתִּי וּפְסֻקָתִי שְׂחַיִּיב הַיּוֹרֵשׁ לְשַׁלֵּם לְשֻׁמְעוֹן מִה שְׁהוֹצִיא לְהַצִּיל הָאֲרָגָזִים מִיַּד דְּהָנָה
אֲרוּעָה שְׂקָדָם בְּמַקְלוֹת דְּנוֹתָן לוֹ הוֹצֵאתוֹ עַד פְּדֵי דְּמִיָּהּן זוּלַת מִה שְׁהִתְרָה בּוֹ שְׂלֹא יוֹצִיא
כְּמוֹ שְׂפִתְבָּתִי: וְלַעֲנֵן אִם יִהְיֶה נֶאֱמָן שְׂמַעוֹן עַל מִה שְׁהוֹצִיא כְּבָר כְּתַב הַרְמָב"ם פָּרָק ג'
הַלְכוֹת שְׂכִירוֹת רוּעָה שְׂטַעֲנָן הַצִּלְתִּי עַל יְדֵי רוּעִים בְּשְׂכָר נְשָׁבַע וְנוֹטֵל מִה שְׂטַעֲנָן וְכו'
וְכַתַּב הַרַב הַמְּגִיד בְּשֵׁם ר"ת זֶה הַכֹּל לְכָל הַמּוֹצִיאִין בְּרִשׁוֹת שְׁנִשְׁבָּעִים וְנוֹטֵלִין עוֹד כְּתַב
מִיָּהָ שְׂמַעֲנִין דְּכָל הִיכָא דְּאִיהוּ יָדַע וְהָאֵי לֹא יָדַע נְשָׁבַע אִיהוּ דִּינַע וְשִׁקִּיל וְהָיָה מִיָּלִי
בְּעוֹשֶׂה בְּרִשׁוֹת וְכֵן בְּנִדּוֹן דִּינּוּן שְׂמַעוֹן בְּרִשׁוֹת עָשָׂה שְׁהָרִי כְּתַבְתִּי שְׂאִפְּלוּ שׁוֹמֵר חָנָם
אִם הִקְדִּים בְּשְׂכָר חֹזֵר וְגוֹבָה מִבְּעַל הַבַּיִת וְאִם לֹא הָיָה לוֹ רִשׁוֹת לֹא הָיָה הַדִּין נוֹתֵן
שְׂחִיחֹזֵר וְיִגְבֶּה מִמֶּנּוּ וְכִינּוּן שְׁפָן נְשָׁבַע וְנוֹטֵל זֶהוּ מִה שְׁנִרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצַּעֲרִי

יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רצג שאלה מעשה שהיה כף הנה שדונה סול נשאת לרבי משה פילו פדת משה וישראל ובעת פניסתה לחופה כתב לה כתובה פדת וכהלכה מסף ארבע מאות ושבעים וחמשה דוקאדוש פנו גדוניה ותוספת ועשו ביניהם התנאים הנהוגים לעשות ואחד מהם הוא שאם תפטר היא בחיי בעלה בלי זרע של קניימא נתחייב הבעל מעתה ומעכשיו להחזיר ליורשיה מקצית סף כתובת' פכתוב ומפורש בשטר הפתובה תנאי זה בכל תוקף וחיזוקי סופר אחר כף אחר זמן מה שנשואת של הנז' מקלה לבעלה הנזכר ארבע מאות ושלישים וחמשה דוקאדוש מהסוף הפתוב בכתובה ולא נשארה לעצמה להיות גוף פתובה רק מ' דוקאדוש הנשארים ורצתה ברצון נפשה שכל שאר המעות יהיה מחול לבעלה מחילה גמורה מעתה ומעכשיו הפל בקנינו גמור ושלם באופן שאם תפטר בחיי בעלה בלי זרע לא יוכלו יורשיה לתבוע מבעלה רק מקצית הארבעים דוקאדוש כמו שכתוב בארובה בשטר המחילה אחר כף בהמשך הזמן נפטרה שול הנזכרת בחיי בעלה רבי משה פילו הנז' בלי זרע של קניימא ועתה שאל השואל אם יש ממש במחילה זו ולא יוכלו יורשיה לתבוע פי אם מקצית הארבעים דוקאדוש הנשארים או נאמר פי אין במחילה זו ממש מפח התנאי הראשון שהתנו בשעת הנשואין ויוכלו היורשים לתבוע מן הבעל מקצית הגדוניהא שהכניסה לבעל בשעת נישואיה: תשובה כבר זה כמה ימים שעברו בא לפני גדון הזה והארבתי ופסקתי שהדין עם יורשיה ושאלו יורשיה ונעשה הלכה למעשה ועתה להיות ששואל נחפוז ללכת אכתוב ראשי פרקים ממה שפבר כתבתי בענין פנה והוא שאין פח ביד האשה לכתל תנאי ההשבון הפתוב בשטר הפתובה וכמו שכתב הירושלמי הביאו הרב אלפסי ז"ל בהלכו' פרק הפותב אמר רבי יוסי אליו דכתבין לנשיהון אי מיתה בלא בני פל מאי דיליה תהדר לבי נשא תנאי קמון הוא וקניינים וכן בגדון דיין עם יורשיה הן מצד תקנת טוליטולה הן מצד הדין אם מצד התקנה שהרי כתב הרא"ש בתשובותיו פלל נ"ו שאין ביד האשה לשנות לתת לו לבעלה ולא לאחר ואם נתנה אותו אין מתנתה פלום אלא הראוי לירש והטעם משום שיראה מלשון התקנה שפוננו שלא תסוב הנחלה מקרובי האשה לבעל לכך תקנו שהחצי מהנחלה תשאר ביד יורשיה ועקרו נחלה מהבעל הראוי לירש מן התורה ונתנוה ליורשיה אחרי מות האשה אבל בחייה לא השליטוה בחצי הנכסים ליתנם לכל מי שתראה פי זה אינו מוכיח פלל מלשון התקנה וכו' עד ואלו היתה פח ביד האשה לתתם למי שתראה לא הועילו פלום בתקנתם פי הבעל היה מפציר בה פל ימיו לתתם לו מאחרי מותה ומתוך שאין אדם דר עם נחש בכפיפה היתה נשמעת לו יותר מלכל קרוביה וכו' פלל העולה ששם בתשובותיו בכלל הנז' האריף הרבה בענין זה בויכוח שהיה לו עם הרב רבי ישראל ז"ל והעלה מדבריו שאין לאשה פח ליתן מאומה לשים אדם וכן הביאו הטור סימן קי"ח ואע"ג שכתב שם הרב מהררי"ק נר"ו בשם הר"ש בר צמח מקומות שיש להם תקנה שאם תמות האשה בחיי בעלה יחזיר מקצת הפתובה ליורשיה אם אותו מקצת רצתה האשה למוחלו לבעלה והוציא הבעל שטר מחילה מזה היא קנימת דכל טצדקי שאנו יכולי לעשות לעמוד הנחלה במקומה אנו עושים מפל מקום הרי כתב מיהו היכא שכתוב בתנאי שעל מנת פן נתן לה הנותן הגדוניהא אין בידה לשנות התנאי ובגדון דיין התנו ביניהם תנאי שרירין וקניימין כמו שכתבין בכל הפתובות ואחד מן התנאי

הוא שקבל הנדונייא על מנת שנתחייב להחזיר מחצית' ליורשיה אחר מותה ודאי שאין פח ביד האשה לשנות התנאי: אם מצד הדין דתנן בכתובות פ'ק הכותב פתב לה דין ודברים אין לי בנכסיה ובפירותיה ובפירותי פירותיהם בחיייה ובמותיה אינו אוכל פירות בחייה ואם מתה אינו יורשה ואוקימנא למתניתין בכותב לה ועודה ארוסה ולכה מועיל פ'רוב פ'הנא דאמר רב פ'הנא נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר מתנה עליה שלא יירשנה פירוש פ'לומר שעכשיו בשעה שמסתלק ממנה אינו ראוי ליורשה בירושת הבעל קודם נישואין אדם מתנה עליה שלא יירשנה אבל אחר שנשא תנאו בטל ויירשנה וכן פסק הרמב"ם ז"ל פ'ק פ"ב הלכות אישות וכיון שכן נמצא שתנאי זה שכתב הירושלמי אליו דכתבין לנשיהון אי מיתה בלא בני כל מאי דליה תהדר לבי נשא תנאי ממון הוא וקניינים לא משפחת לה אלא בכותב לה ועודה ארוסה ומאותה שעה נסתלק הבעל מחלק ירושתו ובאותה שעה מסרה האשה ליד בעלה נכסיה על תנאי שיזכו בהן יורשיה אחר מותה נמצא שמאותה שעה זכה היורש בנכסים ואין פח ביד האשה לבטל תנאה ולתת הנכסים לאחר או למחול לפי שפ'ר יצאו מרשותה ונכנסו ליד בעלה על תנאי שיזכו בנכסים הים יורשיה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות זכייה ומתנה פ'ק ד' שכתב המזכה לחבירו מתנה על ידי אחר כיון שהחזיק בה אחר כגון שמשך המטלטלין או הגיע שטר קרקע לידו או החזיק בקרקע זכה חבירו אע"פ שלא הגיע המתנה לידו ואין הנותן יכול לחזור בו: אף כ'אן בנדון דידן כיון שפ'או הנכסים ליד הבעל בתנאי שיירש יורש האשה מחצית הנכסי' ונתחייב הבעל על זה בקנין ושבועה נמצא שמאותה שעה זכה היורש בנכסים ושוב אין פח ביד האשה לחזור בה ונוסף על זה בנדון דידן שמשעה ראשונה בא שטר הפתובה ליד היורש של האשה שהוא מקבל המתנה שהוא הזוכה בנכסים ממש דפשיטא שאין פח ביד האשה לחזור בה שפ'ר יצאו הנכסים מרשותה וזכו בהם היורשים מהיום הפתוב בשטר הפתובה דקיימא לו כ'רבי יוסי דקאמר פ'ק יש נוחלין זמנו של שטר מוכיח עליו וכן פסקו כל הפוסקים עם היות שפעם אחרת הארכתי בענין זה עתה להיות המוביל נחויץ שמתני קנצ' למילין כי בזה די וכתבתי מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אד'רבי זלה"ה: רצד שאלה ראובן יחיד מק"ק אשכנזים החוששים לחרם ר"ג שתקן שלא לישא שום אדם אשה אחרת על אשתו לצ'רר עליה בחייה ועתה פ'ה שנים פ'געה מדת הדין באשתו של ראובן ונטרפה דעתה והנה היא סכלה והוללה אין בה דעת להטיב רק רע כל היום והנה ראובן הוא בן תורה וירא חטא וירא שפ'א ח"ו יבא לידי הרהור עבירה ושאל אם רשאי לישא אשה אחרת עליה: תשובה ממה שכתב מהרי"ק סוף שו"ר ק"א בשם הרשב"א ז"ל נראה משם ודאי שרשאי ראובן לישא אשה אחרת כמו שיראה המעיין שם וכן ממה שכתב מהר"ר ישראל בפסקים סימן רנ"ו על הבעל שהיה לו אשה מומרת ורוצה לישא אשה אחרת וכו' כמו שנראה משם ועוד יש להביא ראיה שכתב נ'מקי יוסף בשם הריטב"א בתוספות פ'תבו כי ר"ג החרים על הנושא אשה על אשתו וחיבין לכוף על החרם שלו אבל ביבמה לא החרים: ועתה נדון ונאמר ומה ביבמה דאיכא פ'ה אנשלי ר'רבי רש"י ור"ת דסב'רי דמצ'נ' חליצה קודמת ואפי' מאן דסבר דמצ'נות יבום קודמת כתב הריב"ש בתשובותיו סימן ש"ב כשהיבם הוא נשוי כ"ע מודו דמצ'נות חליצה קודמת ואפי"ה אמרינן שהגאון ר"ג לא החרים ביבמה עם היות נשוי אשה נשואין גמורים בנדון דידן שנטרפה דעתה

והיא סְכֵלָה וְאִין בְּה דַעַת וּתְבוּנָה כְּפִי מַה שְׁבָא בְּשִׂאָלָה שְׁנַמְצָא דְבַהֲאֵי שְׁעַתָּה לֹא תִקְרָא אִשָּׁה כְּלָל דְּהָא קְוִימָא לֵן דְּשׁוּטָה וְשׁוּטָה אִין לְהֶם קִידוּשִׁין לֹא מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְלֹא מִדְּבָרֵי סוּפְרִים לֹא שְׁנָא נְשָׂאוּ עִם כִּינְצָא בְּהֶם לֹא שְׁנָא עִם פְּקֻחִים כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת הַטּוֹר סִי' מ"ד בְּאַנְפֵן שְׁנַמְצָא בִּנ"ד דְּאִשָּׁה זֹו בְּהֲאֵי שְׁעַתָּא לֹא תִקְרָא אִשָּׁה דְּאִין אָדָם דָּר עִם נְחֹשׁ בְּכַפִּיפָה לֹא כָל שְׁפֵן דְּאָמְרֵי' שְׁלֹא הִקְרִים ר"ג בְּגִדוֹן כִּי הָאֵי לְפִי שְׁהוּא הִקְרִים עַל הַנּוֹשָׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ וּבְגִדוֹן זֶה אִין לֹו אִשָּׁה כִּי לְזֹאת לֹא יִקְרָא אִשָּׁה כִּי אַע"פ שְׁהִיא אֲסוּרָה לְעִלְמָא זֶהוּ מִכַּח הַקִּידוּשִׁין הִרְאִישׁוּנִים שְׁקִבְלָה כְּשִׁהֲתָה פְּקֻחַת וְאוֹתָן הַקִּידוּשִׁין לֹא פְקַעֵי אֱלָא בְּגִט אֲבָל לְעִנְיָן לְהַחְשִׁיבָה כְּאִשָּׁה נְשׂוּאָה לְעַת פְּזֹאת עַד שְׁיַחֲוִיל חֲרָם ר"ג לְאַסּוֹר עַל בְּעִלָּה שְׁלֹא יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֲרַת עֲלִיָּה בְּחֵיָה בְּזֶה וְדֹאֵי נִרְאָה לַע"ד שְׁאִין זֹו סְבָרָא כְּלָל וְעוֹד כְּתַב מֵהֵרִי"ק ו'ל שׁוֹרֵשׁ ס"ג ו'ל וְעַל דְּבַר הַתְּרַת הַבְּעַל לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת וְכו' כְּתַב שְׁנַתְקֵן עַל הַמּוֹרְדוֹת עַל בְּעִלְיָהוֹן שְׁיִוְכְלוּ הַבְּעֵלִים לִיקַח אִשָּׁה אַחֲרַת וְכו' הֵרִי שְׁנִרְאָה שְׁלֹא נִנְעַל הַדָּלַת סֵתֵם חֲרָם ר"ג עַל כָּל מִין נְשִׁים וְלִכֵּן נִרְאָה לַע"ד כִּי בִּנ"ד לֹא חָל חֲרָם ר"ג ו'ל זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִי זֹלָה"ה: רְצָה שְׂאֵלָה מְמוֹנָה הַקְּהֵל שְׂאֵל מֵהַשׁוֹפֵט לְתַקֵּן אוֹ לִיטֵד שְׁכַל מִי שְׁחִיבֵי נְדוּי יְהִיָּה רְשׁוֹת בְּיַד הַרְבָּנִים יַחַד עִם מְמוֹנֵי הַקְּהֵל הַמְּמוֹנִים עַל עִנְיָנֵי הַמַּס לְנִדּוּתוֹ כָּל מִי שְׁיַחֲזִיק זֶה הַיִּסוּד אוֹ הַגְּזֵרָה לְבַל יִוְכְלוּ הַרְבָּנִים לְנִדּוּת אִם לֹא בְּשׁוֹתְפוֹת הַמְּמוֹנִים וְאִם יִנְדּוּ שְׁלֹא יְהִיָּה בְּנְדוּי מִמֶּשׁ יְהִיָּה מִי שְׁיְהִיָּה אִם יִקְרָא עוֹבֵר וּמְבַטֵּל דְּבָרֵי תוֹרָה אוֹ לֹא: תְּשׁוּבָה רְאִיתִי תוֹכֵן הַשְּׂאֵלָה וּמַה שְׁכַתְּבוּ וּפְסָקוּ כָּל הַרְבָּנִים הַמְּנוֹבְהָקִים וּבְכַרְט הַחֲכָמִים הַשְּׁלֵמִים הֵם אֲתָנוּ נִר"ו וְנִדְאֵי שְׁכַל דְּבָרֵיהֶם הָאֲמַת וְהַצְּדִק וּמִי יִצָּא אַחֲרֵי הַמְּלָכִים מֵאַן מְלָכֵי רַבָּנָן אֲבָל כִּי הֵיכִי דְנִמְטִי שְׂבִיבָא מְכַשׁוּרָא יִצָּאתִי לְעִזְרַת ה' בְּגַבּוּרִים לְמַלְחַמַת חוּבָה וְזֶה כִּי חִיבֵי כָּל אָדָם לְהָרִים דְּגַל עֲטָרַת תְּפָאֲרַת הַחֲכָמִים הַשְּׁלֵמִים וְשָׂרִים וְכָל הַמְּבַזֵּה ת"ח אִין לֹו חֲלָק לַע"ה"ב וְהֵרִי הוּא בְּכַלל כִּי דְבַר ה' בְּזֶה כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת הַרְמַב"ם הַלְכוֹת ת"ת וְאִין לָהּ בְּזִמְן גְּדוּל מְזָה שְׁיַתְחַבְּרוּ אֲנָשִׁים וַיִּסְפְּימוּ לְבַטֵּל הַכַּח הַמְּסוּר לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים לְנִדּוּת לְמִי שְׂרָאוּי לְנִדּוּת וַיִּאֲמְרוּ שְׁלֹא יְהִיָּה הַנְּדוּי נְדוּי כִּי אִם בְּהַסְפַּמַת הַמְּמוֹנִים יְהִיָּה מִי שְׁיְהִיָּה אִין זֶה כִּי אִם קָשֶׁר רְשָׁעִים כַּמ"ש הַרִיב"ש בְּתַשׁוּבוֹתָיו סִימָן ס"א וְכִינּוֹן שְׁהוּא בְּזִיּוֹן גְּדוּל בְּפִרְהֶסְיָא שְׁהֵרִי רַבִּים נְמָנִים וּמְסַפְּיָמִים בְּהָ לֹא מִיבְעִיָּא בִּנ"ד שְׁהַתְּלִמִיד חֲכָם מוֹחֵה וְתוֹבַע עַלְבּוֹנוֹ דְּפְשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁאִין בְּהַסְפַּמַת כְּלוּם לְהַתִּיר הָאֲסוּר וְחִיבֵי כָּל אָדָם לְגַלּוֹת דַּעַתוֹ לְהָרִים מְכַשׁוּל מְדַרְךָ עִמּוֹ וְלִמְחֹת בְּיָדָם אֱלָא אֲפִילוּ אִם הַת"ח עֲצָמוּ הִנֵּה מוֹחֵל עַל כְּבוֹדוֹ אִין כְּבוֹדוֹ מְחוּל וְכַמ"ש הַרְמַב"ם ו'ל הַלְכוֹת ת"ת פ"ז אֲבָל ת"ח שְׁבַזְהוּ אָדָם בְּפִרְהֶסְיָא אֲסוּר לֹו לְמַחּוּל עַל כְּבוֹדוֹ וְאִם מְחַל גְּעַנְשׁ שְׂזָה בְּזִיּוֹן תוֹרָה וְכו' וְעוֹד כְּתַב הַרִיב"ש סִי' ר"ב בְּשֵׁם הַרְאַב"ד שֶׁאֵע"פ שְׁאֲמְרוּ הָרַב שְׁמַחֵל עַל כְּבוֹדוֹ מְחַל דְּתוֹרָה דִּילְיָה דְּכַתִּיב וּבַתוֹרָתוֹ יְהִיָּה יוֹמָם וְלַיְלָה הִינּוּ מִיַּדִּי דְלִית בְּיָהּ בְּזִיּוֹן אֱלָא שְׁבִאוֹתָן דְּבָרִים שְׁחִיבֵי אָדָם לְהַגּוֹג בּוֹ כְּבוֹד מַחְמַת תוֹרָתוֹ כְּגוֹן לְעִמּוּד לְפָנָיו וּכְיוּצָא בּוֹ בְּהִנְהוּ יְכוּל לְמַחּוֹת אֲבָל עַל בְּזִיּוֹנוֹ אִינוּ יְכוּל לְמַחּוֹת אֱלָא אֲדָרְבָּא אֲסוּר לֹו לְמַחּוֹת שְׁהַתוֹרָה מְתַבְּזַת בְּכָף וְכו' וּבְנִדּוּן דִּינָן אִין לָהּ בְּזִיּוֹן תוֹרָה גְּדוּל מְזָה שְׁנְדוּי חֲכָמִים לֹא יְהִיָּה נְדוּי עַד שְׁיִסְפְּיָמוּ עִמּוֹ אִיזָה קַל אוֹ פוֹחַז: וְאִי לֹאוּ דְמַסְתְּפִינָא הֵנּוּ אֲמִינָא שְׁהִינּוּ חִיבִים לְנִדּוּת לְמִי שְׁמַחֲזִיק לְהַתְּמִיד הַסְּכָמָה זֹו שְׁהֵרִי כְּתַב הַרְמַב"ם עַל כ"ד דְּבָרִים מְנַדִּין אֶת הָאָדָם וְאֲחַד מֵהֶם הַמְּבַזֵּה אֶת הַחֲכָם וְאֲפִי' לְאַחַר מוֹתוֹ וְכ"ש בְּחֵיָו וּבְכַפְּנָיו דְּאִיכָּא צְעָרָא דְּגוּפָא כַּמ"ש

הריב"ש ז"ל סי' ר"ב ועוד כתב שם דהאי דמנדין משמע חייבין לנדות לכן לצאת ידי חובתי גמירתי אמרתי שהאנשים אשר הסכימו כהן ישובו מדרךם הרעה ולא ילכדו בפרשת זו טמנו וירימו דגל עטרת תפארת כבוד התורה כבוד חכמים ינחלו ובגלל הדבר הזה אדון השלום יתברך ישפוט להם שלום זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

רצו שאלה רבקה נשאת לשמעון ובשעת הנישואין התנו ביניהם תנאי וא' מהם שאם היא תפטר ולא ישאר לו ממנו זרע של קניימא שיפרע ויתן בעלה הנזכר מחצית הגדוויניא שהם כהן לבנים נפרעים לכל איזה נברא אשר רבקה הנזכרת וראובן יפרשו ויאמרו ושראוובן הנזכר יהיה ממנה איש אחר במקומו להיות רשותו מסורה בידו אחר פטירתו וכו' בתנאי שיהיה אותה האמירה נרצון של השנים אומרים הנזכרים פתוב וחתום מיד סופר ועד ונזרו וכפלו התנאי בסוף שטר התנאים שרבקה לא תוכל לתת ולמפור וכו' ולא לבטל שום תנאי מהתנאים וכו' ואם היא תבטל או תתן וכו' יהיה הכל בטל לפי שפך התנו ביניהם שכל מה שתתן או תפרש הכל יהיה בטל רק מה שהיא וראובן הנזכר יהיו אומרים וכו' לימים נפטרה רבקה בעודה באישות עם שמעון הנזכר ולא הניחה שום זרע כלל גם לא פירשה עם ראובן הנז' למי ינתנו המעות של מחצית הגדוויניא הנז' כי כבדה חלה ולא הספיק הזמן לראות לראובן ולפרש הדבר וראובן עודנו חי ועכשיו בא לוי יורש הנפטרת לתבוע מחצית הגדוויניא משמעון כמנהג המקום הזה שחזרתי מחצית הגדוויניא לירשיה ושמעון טוען שמאחר שלא פירש הדבר מרבקה וראובן למי ינתנו המעות חזר הדין שהבעל יורש את אשתו וכל שכן שטוען עוד שמעון שפשיה פירשה דעתה וכונתה ועשתה לבעלה יורש מפל וכל ושיש לו שטר מזה פתוב וחתום מעדים ולוי טוען שאין פח ביד רבקה לתת פלוס לבעלה ולא לשום גברא בעולם ואין ממשו בכל מה שהיא פירשה הכל כפי תנאי הכתובה שאומר שכל מה שתתן או תפרש הכל יהיה בטל ומאחר שנפטרה בלי דבור וכלי פירוש עם ראובן חזר הדין לתקנת העיר ולמה שתקן הרב רבינו גרשום ז"ל ולא גרע זה מכתובה שלא פתוב בה תנאים שיתנהגו כפי מנהג המקום כל שכן שמעולם לא היתה פונתה של רבקה להסיר היורשה מירשיה ולתתה לבעלה ולשון שטר התנאים יוכיח שלעולם כותב ואומר שמעון יתן ויפרע מחצית הגדוויניא אלא שלא רצתה לפרש למי מירשיה ומאחר שמעון מחוייב לתת ולפרוע מחצית הגדוויניא כדמוכח מלשון הכתובה מאחר שלא פירש הגדוויניא הנז' בחזקת יורשיה היומר קרובים אליה הם עומדי ולקם ינתנו לכן יורנו הדין עם מי: תשובה נראה לע"ד שהדין עם הבעל ואין ליורש האשה כנגדו פלוס וטעמא דמילתא דגרסינן במסכת שבעות פ' שבעה שנים תניא איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו ולא אמו ואמו מנין תלמוד לומר אביו ואמו קילל אביו קילל אמו קילל דברי רבי יאשיה ופירש רש"י בראש המקרא סמך קללה לאביו בסופו סמך קללה לאמו רבי יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו עד שיפרט לה הפתוב יחדו ופירש רש"י כמו שפרט לה הפתוב בחורש שור ונתמור דמדאצטריף למכתב יחדיו שמעינו דאי לא פתביה הנה משמע שלא יחרוש לא בשור ולא בחמור פן פירש רש"י במציעא פר' השואל ואמרינן שם בגמרא אב"י סבר לה פרי יאשיה ומתריץ לקראי פרי יאשיה רבא סבר לה פרי יונתן ומתריץ לקראי פרי יונתן

וְכַתֵּב גַּמְקֵי יוֹסֵף שֶׁם בְּהִלְכוֹת פְּרַבִּי יוֹנְתָן דְּדַרְיָשׁ אֶחָד אֶחָד בְּפָנָי עֲצָמוּ הִילְכָה אֶפְיָלוּ לֹא קָלַל אֲלָא אֶחָד מֵהֶם חֲזִיב וְכֵן בָּאֵם בְּעֲלֵיו עֲמֹ דְקָאֲמַר קָרָא לֹא יִשְׁלַם לֹא בְּעֵינֵי שִׁיְהִיָּה בְּשִׁנְיָהֶם כְּאֶחָד דְּהֵינֵנוּ בְּשַׁעַת שְׂאֵלָה וּבְשַׁעַת שְׂבִירָה וּמִיָּתָה אֲלָא דִּי בְּאֶחָד דְּהֵינֵנוּ בְּשַׁעַת שְׂאֵלָה וְכוּ' וְקִיָּמָא לֵן פְּרַבִּי יוֹנְתָן דְּמִשְׁמַע אֶחָד־אֶחָד בְּפָנָי עֲצָמוּ וְחֲזִיב עַד שִׁיִּפְרֹט לֵךְ הַפְּתוּב יַחְדָּו וּמִשׁוּם דְּרָבָא סָבַר לֵה פְּנִיתָה וְכָל הֵיכָא דְּפָלִיגִי אַבְיִי וְרָבָא הִלְכָה פְּרָבָא בַר מִיע"ל קג"ם פֶּן כְּתֵב הַרְנַב"ר ז"ל וְהַרְשָׁפ"א ז"ל בְּתַשׁוּבָה עַד פֶּאן: הָרִי שְׂכַתְב דְּהִלְכְתָא פְּרַבִּי יוֹנְתָן דְּמִשְׁמַע כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנָי עֲצָמוּ וְכֵן מְצֵאתִי תְּשׁוּבַת הַרְשָׁפ"א סִימָן אֶלְף ש"כ"ח ז"ל רְאוּבֵן שְׂצוּהָ אֶת חֲנוּפָה בְּנוֹ וְהַשְׁבִּיעוּ שְׂלֵא יִלְנָה לְשׁוּם אָדָם מִמְּמוֹנוֹ יִתֵּר עַל סָף פְּלוּנֵי כִּי אִם בְּרִשׁוֹת שְׁמַעוֹן וְלוֹי וְעַכְשָׁיו מֵת שְׁמַעוֹן הַיּוֹכֵל חֲנוּפָה לְהַלְוֹת בְּרִשׁוֹת לְוֵי לְבָדוֹ אִו לֹא וְהַשִּׁיב דְּקִיָּמָא לֵן פְּרַבִּי יוֹנְתָן וְכוּ' וְאַף זֶה פְּשָׁה־שְׁבִיעוּ לֹא מְשַׁבִּיעוּ שְׂלֵא יִלְנָה כִּי אִם בְּרִשׁוֹת שְׁנִיָּהֶם אִו בְּרִשׁוֹת אֶחָד מִשְׁנִיָּהֶם וְכִינּוּן שְׁפֵן בְּנִדּוֹן דִּידֵן הַתְּנָאֵי הַפְּתוּב בְּכַתְּוָבָה שְׁיִתֵּן הַבַּעַל סָף לְכָל אֵיזָה גְּבָרָא אֲשֶׁר רְבָקָה הִנּוּ וְרְאוּבֵן יִפְרָשׁוּ וַיֹּאמְרוּ וְכוּ' אֵין מִשְׁמַעוֹת אוֹתוֹ הַלְשׁוֹן שְׁשִׁנְיָהֶם כְּאֶחָד יִפְרָשׁוּ וַיֹּאמְרוּ שְׂהָרִי בְּכָל הַכְּתוּבָה לֹא פְתִיב שְׁנִיָּהֶם יַחַד אֲלָא רְבָקָה וְרְאוּבֵן וְכִינּוּן שְׁפֵן מִשְׁמַע כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנָי עֲצָמוּ וְכִינּוּן שְׁקוּדָם פְּטִירַת רְבָקָה הַנְּזַכֵּר פִּירָשׁ' וְאִמְרָה פִּירָשׁ בְּעֵלָה הַסָּף הִנּוּ' כְּמוֹ שְׂכַתְּוֵב בְּשְׂאֵלָה שְׁיֵשׁ שְׁטַר פְּתוּב וְחֲתוּם בְּעֵדִים בְּזָה דִּי וְאֵין אָנוּ צְרִיכִים לְפִירוּשׁ רְאוּבֵן שְׂהָרִי כְּתַבְנוּ דְּמִשְׁמַע כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְכַבֵּר פִּירָשׁ הָאֶחָד דְּעָתוֹ וְאִם תֹּאמַר מִמְּקוֹם שְׂבָאֲתָ אֵין לְבַעַל זְכוֹת בְּאֵלוֹ הַנְּכֻסִים וְזֶה שְׂמָה שְׁפִירָשָׁה וְאִמְרָה שְׁיֵרֵשׁ בְּעֵלָה אֵינוֹ מוֹעִיל שְׂהָרִי כְּתוּב בְּתַנְאֵי הַכְּתוּבָה שְׂאִם הִיא תַּנְיִחַ וְתַתֵּן וְתַמְכֹּר וְתַמְחֹל וְתַעֲבִיר אִו תַּחְלִיף לוֹ לְבַעַל אִו לְשׁוּם גְּבָרָא אַחַר שׁוּם סָף מֵהַסְּפִים הַנְּזַכֵּרִים לְעִיל בְּשׁוּם זְמַן אִו אִם תְּבַטֵּל אֵיזָה תְּנָאֵי אִו דְּבַר מְכָל זְכוּיָתִיָּה רְצָה הַבַּעַל שְׁיִהְיֶה הַפֵּל בְּטַל מְעַכְשָׁיו וְלֹא יִהְיֶה קִיָּים רַק מֵהַ שְׂהִיא וְרְאוּבֵן הִנּוּ' יִהְיֶה אוֹמְרִים בְּכַתְּב חֲתוּם מִי יִזְכֶּה בְּאוֹתָם חֲמָשִׁים אֲלָפִים לְבָנִים הָרִי שְׂנִרְאָה שְׂמָה שְׁפִירָשָׁה אֵין בּוֹ מִמֶּשׁ וְעַכְשָׁיו הָרִשׁוֹת גְּתוּגָה לְרְאוּבֵן הַנְּזַכֵּר שְׁיִפְרָשׁ וְעַל פִּיו גִּהְיָה חֲיִים שְׂהָרִי מִשְׁמַע כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנָי עֲצָמוּ שְׂהָרִי הַרְשָׁפ"א הַתִּיר חֲנוּמְרַת שְׂבֹוּעָה לְהַלְוֹת עַל פִּי לְוֵי לְבַד הַנְּשָׂאָר כָּל שְׁפֵן בְּנִדּוֹן דִּידֵן לְעַנְגֵּן מְמוֹנָא דְּאֲזַלִּינּוּ בְּתַר רְאוּבֵן לְבָדוֹ הַנְּשָׂאָר וְעוֹד אַף אִם גְּרָצָה לֹא־מֵר שְׂלֵא יוֹעִיל פִּירוּשׁ רְאוּבֵן מ"מ לֹא גִרַע זֶה מִכְּתוּבָה שְׂלֵא גְּכַתְּבָה תְּנָאִים כְּמוֹ שְׁטַעֲנַן הַיּוֹרֵשׁ דְּנֹדָאֵי עַל הַסְּתָם יִתְנַהֲגוּ כְּפִי מְנַהֵג הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הוּא עוֹמֵד שָׁם וְכִמוֹ שְׂכַתְּב הַרְמָב"ם הַלְכוֹת אִישׁוֹת פָּרָק כ"ג וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלוֹ מְנַהֵג הַפְּדִינָה עֵיקַר גְּדוֹל הוּא וְעַל פִּיו דְּנִין וְכוּ' וּמֵה גַם עָתָה בְּנִדּוֹן דִּידֵן שְׂהוּא תַּקְנַת טוֹלִיטוּלָה וְכַתְּב הָרָא"ש בְּתַשׁוּבוֹתָיו כִּי כָּל פְּנוּתָם לֹא הֵיָתָה אֲלָא שְׂתַשְׂאָר הַנְּחַלָּה בְּחֻזְקַת יוֹרְשִׁיָּה אַחֲרֵי מוֹתָה וְלֹא תַסּוּב הַנְּחַלָּה כְּלָה לִיד בְּעֵלָה וְכוּ': וַיֵּשׁ לֹא־מֵר שְׂכָל אֵלוֹ הָעַנְיָנִים יוֹבְנוּ כְּשִׁנְשִׂאֲת הָאִשָּׁה בְּסִתָּם לֹא יִהְיֶה כֹחַ לְאִשָּׁה אַחַר שְׁנִשְׂאֲת לְבַטֵּל הַתַּקְנָה שְׂאֵלוֹ הֵיָתָה כֹחַ בְּיַד הָאִשָּׁה לְתַתָּם לְמִי שְׂתַרְצָה לֹא הוֹעִילוֹ כְּלוּם בְּתַקְנָתָם כִּי הַבַּעַל הֵיָה מְפָצִיר בָּהּ כָּל יָמָיו לְתַתָּם לֹא מֵאַחֲרֵי מוֹתָה וּמִתּוֹךְ שְׂאֵין אָדָם דֵּר עִם נַחַשׁ בְּכַפִּיָּה הֵיָתָה גְּשַׁמַּעַת לוֹ יוֹתֵר מִלְּכָל קְרוּבִיָּה וְכוּ' כְּמוֹ שְׂכַתְּב הָרָא"ש ז"ל אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּידֵן קוּדָם כְּנִיסְתָה לְחֻפָּה הַתְּנַתָּה עִם בְּעֵלָה שְׂלֵא הֵיָתָה גְּשִׂאֲת עַל פִּי תַקְנַת טוֹלִיטוּלָה שְׁיֵרֵשׁוּ מַחְצִית גְּדוּנְיָתָה יוֹרְשִׁיָּה וְלֹא סִילְקָה יְדָה וּרְשׁוּתָה מֵהֵן אֲלָא אֲדַרְבָּא גִילְתָה דְּעָתָה שְׁיִהְיֶה הָרִשׁוֹת בְּיַדָּה לְעֵשׂוֹ' מֵהֵן מֵהַ שְׂתַרְצָה וְכִינּוּן שְׂהַתְּנָתָה כְּדֵּ וְהַנְּכֻסִים הָיוּ מִמֶּשׁ שְׂלָה שְׁיֵרֵשׁוּ מִבִּי אַבִּיָּה וְאִמָּה וְדָאֵי שְׁיֵשׁ בָּהּ כֹחַ

להתנות מה שתִּרְצֶה וּכְמוֹ שֶׁפָּתַב הַרְשֵׁב"א בְּתוֹשׁוּבָה סִימָן תשע"ח וּלְעֵנִין מַה שֶׁשְּׂאֵלְתָּ בְּאִשָּׁה שֶׁנִּשְׂאָת וְהַתְּנָת עִם הַבַּעַל שֶׁיִּכְתּוּב שִׁיּוֹר לְאַחַד שְׂאִינּוֹ יוֹרֵשׁ שְׂלָהּ הַדְּבָר פְּשׁוּט שְׂאִין הַיּוֹרֵשׁ יָכוֹל לְעַרְעֵר שֶׁהִיא שֶׁהִבִּיאָה הַגְּדוּוּנְיָא מְדַנְפְּשָׁה וְאֵלּוֹ רְצָתָה לְמַחֵל לּוֹ עַל הַשִּׁיּוֹר וְשֵׁלָא יִתְחַיֵּיבּוּ לְשׁוּם אָדָם הַרְשׁוֹ בְּיָדָהּ וּמַעֲכָב וְכוּ' וְכֵן פָּתַב הַר"ש בַּר צְמַח מְקוּמוֹת שְׂיִישׁ לָהֶם תִּקְנָה שְׂאָם תְּמוֹת הָאִשָּׁה בְּחַיֵּי בַּעֲלָהּ יַחֲזִיר מִקְצַת הַפְּתוּבָה לְיּוֹרְשִׁיהָ אִם אוֹתוֹ מִקְצַת רְצָתָה הָאִשָּׁה לְמוֹחֵלוֹ לְבַעֲלָהּ וְהוֹצִיא הַבַּעַל שֶׁטֵּר מְחִילָה מִזֶּה הִיא קְיָיֶמַת דְּכָל טַעֲדָקִי שְׂאָנוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת לְהַעֲמִיד הַנְּחִלָּה בְּמִקּוּמָה אָנוּ עוֹשִׂים הָרִי שְׂאֵפִילוֹ לֹא גִילְתָּה דַּעֲתָה בְּשַׁעַת נִישׁוּאִין אֲלֵא נִישׁוּאִת סָתָם קָאָמַר שֶׁהַרְשׁוֹ בְּיָדָהּ לְמַחֵל לְהַעֲמִיד נְחִלָּה דְּאוֹרֵיתָא שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ כֹּל שְׁפֵן בְּגִדוֹן דִּידֵן שֶׁבְּשַׁעַת הַנִּישׁוּאִין גִּילְתָּה דַּעֲתָה וְלֹא רְצָתָה בְּאוֹתָהּ שֶׁעָה שִׁיּוֹרְשִׁיהָ יִזְכּוּ בְּנִכְסֵיהָ וְלֹא סִילְקָהּ יָדָהּ וְרִשׁוּתָהּ מִקֵּד שְׂתַּגְּלָה דַּעֲתָה וְהַתְּנָתָה עִם בַּעֲלָהּ כֵּן בְּהִיּוֹת הַנְּכֻסִים שְׂלָהּ מְדַנְפְּשָׁה בִּירְוֵשָׁה שְׂלָא נִיתְּנוּ לָהּ בְּשַׁעַת נִישׁוּאִיָּהּ דְּפִשְׁטָא וּפְשִׁטָא שְׂיִישׁ לֹא יָדָהּ לַעֲשׂוֹת מַה שֶׁעֲשִׂתָּה בְּמַה שֶׁנִּתְּנָם לְבַעֲלָהּ לְקִיָּים נְחִלָּה דְּאוֹרֵיתָא: וּלְעֵנִין הַקְּנוּשָׁיָה הִרְאִישׁוּנָה יֵשׁ לֹא הִלְכְּתָא פְּסִיקְתָּא הִיא דִּיד בַּעַל הַשְּׁטֵר עַל הַתְּחִתּוּנָה וְהַמּוֹצִיא מִתְּחִירוֹ עָלָיו הַרְאָיָה וְלִכֵּן יֵשׁ לָנוּ לֹא מֵרַת פְּלוּנִית שֶׁהַתְּנָאִי הִרְאִישׁוֹן שֶׁפְּתוּב בְּכַתְּוָבָה נְתוּנִים וְנִפְרָעִים לְכָל אִיזָה נִבְרָא אֲשֶׁר מֵרַת פְּלוּנִית וּפְלוּנִי יִפְרָשׁוּ וַיֵּאמְרוּ זֶה הַלְּשׁוֹן אִינוּ שׁוֹלֵל שְׂלָא יִכְנַס הַבַּעַל בְּכָלֵל אִיזָה נִבְרָא שְׂגָם הוּא אֲפֹשֶׁר שֶׁיִּכְנַס בְּכָלֵל.

וְהָרִי סוֹפּוֹ הוֹכִיחַ עַל תְּחִלְתּוֹ שֶׁגִּלְתָּה דַּעֲתָה לְבַסּוֹף וּפִירְשָׁה שֶׁיֹּרֵשׁ בַּעֲלָהּ וְכִינּוּן שְׁפֵן שְׂגָם בַּעֲלָהּ נִכְנַס בְּכָלֵל אִיזָה נִבְרָא ע"כ צְרִיכִין אָנוּ לֹאמַר שֶׁמָּה שֶׁהַתְּנָנוּ לְבַסּוֹף שְׂאָם הִיא תְּנִיחַ וְתִמְכּוֹר וְתִמְחֹל אוֹ תַעֲבִיר אוֹ תִפְרֹשׁ וְכוּ' שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה מְבֻטָּל וְכוּ' אִין הַפְּנוּנָה לְבַטֵּל מַה שֶׁכָּבַר הַתְּנָתָה שֶׁהָרִי אִין רְאוּי לֹאמַר שֶׁפְּתוּרָתָא אֶת עֲצָמָה אֲבָל הַתְּנָאִי הִרְאִישׁוֹן בְּמִקּוּמוֹ עוֹמֵד שֶׁהָרִישׁוֹת נְתוּנָה לָהּ שֶׁתִּפְרֹשׁ לְמִי יוֹתֵן הַשְּׁבִיבּוֹן וּמַה שֶׁהַתְּנָתָה אַח"כ שֶׁכָּל מַה שֶׁתִּתֵּן וְתִפְרֹשׁ יִהְיֶה בְּטֵל הִיא בְּבַחֲזִינַת שְׂאָר הַתְּנָאִים הַכְּתוּבִים בְּכַתְּוָבָה וְהֵם שְׂנַתְחַיֵּיב בַּעֲלָהּ לְהַנִּיחַ וּלְהַשְׂאִיר בְּיָדָהּ וְרִשׁוּתָהּ כֹּל יְמֵי חַיֵּיהָ עַשְׂרֵת אֲלָפִים אִשׁ' שֶׁיַּעֲשֶׂה מִהֶם רְצוּנָה וְחִפְצָה וְכוּ' וְגַם תְּנָאִי אַחַר שְׂאָם ח"ו יְמוֹת בַּעֲלָהּ שֶׁתִּגְבֶּה כֹּל נְכֻסֵיהָ מִשְׁלָם גְּדוּוּנְיָא וְתוֹסְפוֹת וְכוּ' וְכֵן תְּנָאִי שְׂלָא יִפְתְּנָה לְהַנִּיחַ וְלִתַּת שׁוּם סָף מְסַכֵּי כְּתוּבָתָהּ וְכוּ' וּבְבַחֲזִינַת תְּנָאִים אֵלּוֹ שְׂלָא יִהְיֶה בְּטֵלִים אֲמָרָה שְׂאָם יִתְבַּטֵּל אִיזָה מִהֶם שֶׁיִּהְיֶה דְּבָרֵיהָ בְּטֵלִים וְנִחְשָׁבִים כְּחֵרֵשׁ הַנְּשָׁבֵר אֲבָל הַתְּנָאִי הִרְאִישׁוֹן לְפָרֵשׁ עֵנִין הַשְּׁבִיבּוֹן הַמְּוֹרָגֵל לְמִי יוֹתֵן עַד יִיּוֹן בְּמִקּוּמוֹ עוֹמֵד שֶׁהָרִישׁוֹת נְתוּנָה לָהּ לְפָרֵשׁ לְמִי יוֹתֵן וְכְמוֹ שֶׁמְפָרֵשׁ בְּפִירוּשׁ שֶׁם בְּכַתְּוָבָה אֲצֵל הַתְּנָאִי הַנְּזָכֵר שֶׁאֲמַר שֶׁיִּהְיֶה כֹּל דְּבָרֵיהָ בְּטֵלִים חֲזוֹר וְאָמַר רַק מַה שֶׁהוּא וּפְלוּנִי הַנְּזָכֵר יִהְיֶה אוֹמְרִים מִי יִזְכֶּה בְּאוֹתָם הֵן' אֲלָפִים לְבָנִים כְּנֻזָּר לְמַעֲלָה וְכוּ' מִשְׁמַע בְּפִי שֶׁחֲזוֹר לְקִיָּים הַתְּנָאִי הֵא' וְכִינּוּן שֶׁפִּירְשָׁה דַּעֲתָה שֶׁיִּהְיֶה הַסָּף הַנְּזָכֵר לְבַעֲלָהּ שׁוּב אִין לְעַרְעֵר אַחֲרֵיהָ וְאִין לְיּוֹרְשִׁיהָ כְּנֻזָּר הַבַּעַל כְּלוּם: עוֹד אֲנִי אוֹמֵר שְׂאֵפִי' שְׂלָא פִירְשָׁה הָאִשָּׁה וְלֹא גִילְתָּה דַּעֲתָה אִין כַּח בְּיַד יוֹרְשִׁיהָ לְטַעוֹן גָּד הַבַּעַל כְּלָל וְאֵפִילוֹ יִפְרֹשׁ וַיִּגְלָה דַּעֲתָה עֲתָה רְאוּבֵן הַנְּז' אַחַר פְּטִירְתָּהּ אִינוּ מוֹעִיל כְּלָל: וְהַטַּעַם דְּגָרְסִינוּ בְּגִיטִין פָּרַק הַשְּׁלוּחַ תְּנוּ רַבְּנֵי הָאוּמֵר נְתִיבָה פְּלוּנִי לְפְלוּנִי נְתִיבָה לְפְלוּנִי הָרִי הִיא שְׂלָו הָרִי הוּא שְׂלָו אֲתַנְּנָה לְפְלוּנִי רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר קָנָה וְחֻכְמִים אוֹמְרִים לֹא קָנָה אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְכֵלֵן בְּשִׁטְר וּפְסַק הַרְמַב"ם ז"ל פ' רַבִּיעִי הַלְּכוֹת זְכִיָּה וּמִתְּנָה כְּחֻכְמִים וּפִירְשׁ הַרְבַּ הַמַּגִּיד דְּטַעֲמָא דְּחֻכְמִים אוֹמְרִי'

לא קנה ואפ'י בפשטר משום שאין זה אלא מבטיח שאתננה לו לאחר זמן ובפשטר אחר ועדיין לא עשה וזה מבואר עד כאן אף בנ"ד זה התנאי הפתוי בכתובה היא שהבטיחה שאותם החמישים לבנים תתנם ויזכה בהם מי שתפרש רבקה הנזכרת וראובן הנזכר וכיון שלא פירשה דעתה רבקה הנזכרת שנמצא שמעולם לא זכה שום גברא באלו הנכסים שכל מה שדברה עד עתה אינו אלא כי אם הבטחה: ונוסף על זה על הראיה שהבאתי דממן ידעינו למי הבטיח ובנ"ד לא נודע למי הבטיח וכיון שמתה ולא פירשה דעתה נמצא שלא עשתה מה שהבטיחה ואין כאן קנין ושנאמר שראובן ישלים מה שהבטיחה עתה אחר פטירתה אינו מועיל שהרי בעינו דעת מקנה וליפא שהיא היא בעלת הנכסים והיא הנה לה להקנות למי שתראה היא או למי שיפרש ראובן שתקנה היא אבל לעולם ההקנאה לא באה אלא ממנה בעודה בחיים וכיון שמתה נמצא שאין כאן אלא הבטחה לא הקנאה והוי ממון זה ממון שאין לו תובעים ומי יזכה בו כי אם המוחזק בו והוא הבעל ונוסף על זה שהיא היורשת האמתי מדאוריית' וכל מי שיתבע ממנו מצי למימר ליה לא בעל דברים דידי את באופן דבהא סלקינו ונחתינו שהדין עם הבעל המוחזק והו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדריב זלה"ה: רצח להיות שפול הפרש בין יחידי סגולה מק"ק אחד נתקבצו חכמי העיר בתוך הקהל הנז' במעמד כל אנשי הקהל גדולים וקטנים וסידרו הב' פיתות מהקהל כל א' וא' ב' אנשים שישענו ויסדרו טענותיהם בפני החכמים הנזכרי' וברשות כל הקהל נשבעו הד' אנשים ועשו קנין לגמור ולקיים כל אשר יגזרו החכמים הנזכרים ואחר ששמעו טענותיהם גזרו חכמים מה שגזרו וקודם שיפרסמו גזרתם חזרו החכמים והתרו לכל הקהל כל העם מקצה אם היו רוצים לקבל גזרתם שיפרסמוה ואם לאו שילכו להם כי מה הועילו בתקנתם ולכן שהנה צריך תחלה אם הנה ביניהם איזה קשר או אלה או שבועה שצריך שיתחרטו ממנה ויתירוה פדי שתחול גזרתם ואז עלו כלם ואמרו שהיו מתחרטים מפל שבועתם וקשרם והיו שואלים התרה ואז התירו החכמים כל שבועותיהם והם עצמם כלם התירו אלו לאלו בקול רם מותר לכם מותר לכם מחול לכם וכו' ואז קם אחד מחשובי החכמים הנזכרים ופרסם הגזירה ואחד מפרטיה הוא זה לשונה וכן גזרנו עליהם שלא יהיה עוד ביניהם שום פירוד לא בתוך הקהל ולא מחוץ הקהל רק שיהיה כל הקהל קדוש יחד באחדות שלמה וכל השבועות והחייבים אשר ביניהם להיות נפרדים או להיות להם שום חברה או שום ענין נפרד מהקהל יהיו מחוייבים לבטלם בטול גמור לגמרי ומעתה ומעכשיו יהיו בטלות ונחשבות כחרש הנשבר וכדבר שאין בו ממש וכו' כל הנזכר גזרנו על הפתות הנז' בגזרת כל החונרות והחנרות הפתובות בספר תורת מרע"ה וכו' וכפי הנשמע יש מי שהורה שפיון שבגלל הגזרה שגזרו החכמים גזרו שמר"ה הבא ועד שנה אחד ישרתו ד' גבררים וכיון שמת אחד מהם נתבטלה דכיון שבטלה מקצתה בטלה כלה לכן דרשתי אם הדין כן: תשובה נראה לע"ד שהגזרה עומדת בתקפה וטעמא דמילתא דאע"ג דק"ל דגזר שהותר מקצתו הותר כולו פדתנו בגזרים פרוק רבי אליעזר פותחין בימים טובים ובשבתות בראשונה היו אומרים אותן הימים מותרים ושאר כל הימים אסורים עד שבא רבי עקיבא ולימד שהגזר שהותר מקצתו הותר כולו וכו' וטעמא דמילתא כדאמר בירושלמי משום דכתיב ככל היוצא מפיו יעשה דמשמע דווקא בשפולו קיים וכיון שכן בנ"ד פיון שלא נתקיים כל מה שגזרו ובטל מקצתו ממנוי הד' גבררים

בטל פולו ואינם מחוייבים לעמוד בהסכמת ההפדנה מ"מ אין בטענה זו ממש וטעמא דמילתא דהא דאמרי' נדר שהותר מקצתו הותר פולו היינו פשאסר הדבר בלשון כולל וכמו שאומר במתניתין במסכת נדרים פרק רבי אליעזר נדר שהותר מקצתו הותר פלו כיצד קונם שאיני נהנה לכלכם הותר א' מהו הותר פלו ואפילו פשאסרו בלשון כולל לא אמרינו הותר מקצתו הותר פלו אלא פשהחליף דבריו לבסוף פדאמרינו פרק ארבעה נדרי' אמר רבה דכולי עלמא כל היכא דאמר אלו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלהם אסורין חוץ מאבא דכלהון אסורין ואביו ונדר שהותר מקצתו הותר פלו הותר פלךם פלו אסורין ואביו ואמו מותרין דלא הוי נדר שהותר מקצתו הותר פלו הואיל ואפתי בדבורו קמא קאי דאמר פלכן לא נחלקו אלא באומר אלו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסור ואבא מותר ופי' רש"י דכשאמר תחלה בכלל הרי עליכם קרבן ושוב אמר אלו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר הואיל ולבסוף פרטן פלוני ופלוני קא סברי ב"ה הנה ליה נדר שהותר מקצתו הותר פלו וכן פסק הטור יורה דעה סימן רל"ב שכתב ודוקא פשהחליף את דבריו אבל אם לא החליף לשון הנדר בין שעת אסור לשעת חזרה לא הותרו האחרים: הרי דאפילו פשאסרו בלשון כולל והותר מקצתו אפילו הכי לא הותר פלו עד שיחליף דבריו וכל שכן פשלא אסרם בלשון כולל דפשיטא ופשיטא דלא אמרי' נדר שהותר מקצתו הותר פלו משום דהוי כל אחד ואחד נדר בפני עצמו ואם הותר א' לא הותרו האחרים פדתנו במתניתין פרק רבי אליעזר שאני נהנה לזה קרבן ולזה קרבן צריכין פתח לכל אחד ואחד ופי' רש"י אף על פי שאמר כל טענותיו בתוך כדי דבור וקאמר בגמרא מאן תנא אמר רבא רבי שמעון הוא דאמר עד שיאמר שבוועה לכל אחד ואחד והרמב"ם ז"ל פסק בפרק ד' מהלכות נדרים דלא פריבי שמעון שכתב שאני נהנה לזה לזה לזה צריכין פתח לכל אחד ואחד ואחד דדוקא פשאמר ולזה ולזה בני"ו אמרינו דהוי לשון כולל ואם הותר מקצתו הותר פלו אבל אם אמר לזה לזה לזה בלא ני"ו חשיב כל אחד ואחד נדר בפני עצמו ולא אמרינו הותר מקצתו הותר פלו: ואחרי הודיע אלהים אותנו את כל זאת נבא לנדון דידן שלא נאסר בו שום דבר בלשון כולל עד שנאמר שפיון שהותר מקצתו הותר פלו אלא כל פרק ופרק מההסכמ' נאסר בפני עצמו וזה דלא מיבעיא לפי סברת הרמב"ם דסבר שאף על פי שפללם פלם באיסור אחד כגון שאמר איני נהנה לזה לזה לזה פיון שלא קשר דבורו בני"ו שיאמר ולזה ולזה חשיב כל אחד ואחד נדר בפני עצמו ולא אמרינו נדר שהותר מקצתו הותר פלו דפשיטא ופשיטא דבנדון דידן חשיב כל פרק ופרק מההסכמ' הסכמה בפני עצמה וכמו שאבאר אלא אפילו להרמב"ם ז"ל דסברי דהלכה פריבי שמעון דלא חשיב נדר כל אחד ואחד בפני עצמו עד שיאמר לזה קרבן ולזה קרבן בנדון דידן איכא לזה קרבן ולזה קרבן שהרי בתחלה בפר' הא' מן ההסכמה פתוב והספמנו אנחנו החתומים למטה וגזרנו וכו' ובפרק ב' פתוב והננו גוזרים עליהם כל חומרות התורה שיתנהגו וכו' ובפרק ג' פתוב עוד גזרנו שמסוף זמן וכו' ובפרק ד' פתוב וכן גזרנו עליהם שלא יהנה עוד ביניה' שום פרוי וכו' הרי שנאמרה גזרה על כל פרק ופר' בפני עצמו ולא פללום פלם בגזרה אחת שיאמרו גזרנו זה וזה וכו' משמע ודאי שכל אחד הוא פרק בפני עצמו ולא אמרינו הותר מקצתו הותר פלו: וליכא למימר הרי פלל הפל בבת אחת לבסוף שכתב פל הנ"ל גזרנו על הפתות הנ"ל בגזרת נח"ש וכל

התנמרות והתקומה הפתוב' בס"ת מרע"ה וכו' וכיון שכלל הפל בחד באחרונ' אזלינו בתר התחנות כמו שפסקו הפוסקים פשיש ב' לשונות בשטר הולכין אחר התחנות ליתא משום דהני מילי דאזלינו בתר התחנות פשישתי הלשונות סתרי אהדדי וכן כתב הטור ח"ה סימן מ"ב וז"ל וסותרין זה את זה שפתיב למעלה ק' ולמטה ר' או איפכא הולכין אחר התחנות אבל היכא דאיפשר לקיים שניהם לא עדיף תחנות מעליון וכמו שכתב מהר"י ז"ל שרש י' אלא אדרבה יותר סבא לומר שלא חש להאריך בתחנות מפני שפסמה על מה שפבר כתב למעלה והעליון עקר אף פאן בנדון דידן לא סתרי אהדדי שמתחלה כתוב שגזרו על כל פרק ופרק בפני עצמו כמו שכתוב בהדיא גזרו על כל אחד ואחד ואחר כך פירש ואמר שאותם הגזרות הכתובות היו בכתחנות וקומ' וכו' אבל לעולם העליון עקר: ובר מן דין איכא טעמא אחרני' שכ' הטור יורה דעה סימן רכ"ט ואפי' היכא שכולל לא אמרינו שהותר פלו על ידי שהותר מקצתו אלא פשהותר על ידי פתח שנעקר מעקרו אבל אם הותר קצתו על ידי חרטה לא הותר פלו וכן כתב הרא"ש והר"ן פ"ק ד' נדרים בשם הרמב"ן וטעמא משום דכשהותר על ידי פתח דומה קצת לנדרי טעות שאלו הנה יודע פן לא הנה נודר וכיון שיש טעות בעקר הנדר בטל פלו אבל התירוהו בחרטה אין כל הנדר ניתר אלא מה שהוא מתחרט בו פיון שפבר חל הנדר מעקרו בלי שום טעות והתוספות כתבו דאפילו ניתר בחרטה פיון דחכם עוקר הנדר מעקרו אמרינו פיון שהותר מקצתו הותר פלו וכתב עוד שם דדוקא בהת' שחכם אמרינו נדר שהותר מקצתו הותר פלו לפי שהחכם עוקר הנדר מעקרו אבל בהפ'ר בעל לא אמרינו הכי משום דבעל מיגז גיזז ואינו עוקר הנדר מעקרו הרי דלכ"ע בעינו שיעקר הנדר מעקרו לומר פיון שהותר מקצתו הותר פלו וכיון שפן בנדון דידן מעולם לא נעקרה מקצת הספמה זו מעקרה אלא אדרבא חלה מיום שנעשתה ונגזרה עד יום שמת החכם נ"ע שאז נתבטל' מאליה ונחשיב פאלו נשלם זמנה דאין צריך התרה ומעולם לא נעקרה מעקר' עד שנאמר פיון שהותר' מקצת' הותרה פלה ואפילו נעשו כל פרקי ההספמה בדרה פולל בדבור אחד.

וראיה לזה שכתב הריב"ש ז"ל בתשובותיו סימן קצ"ה על הספמת הקהל שנתנו הספרות לרבי אברהם ולרבי חיים כתב וז"ל וכי תימא ובלא פיון שנדרו לשני הסופרים ביחד והותרו לרבי אברהם והותרו גם לרבי חיים אף אם הספמ' קיימת מפל מקום הנדר הותר דנדר שהותר מקצתו הותר פלו וכו' הא ליתא דהתם הוא בנדר שהותר על ידי חכם בפ'תח שהוא פנדרי טעות או בחרטה לפי סברת התוספות' משום דחכם עוקר הנדר מעקרו אבל בנדון זה לא הותר נדר זה פלל אפילו לרבי אברהם ובמקומו עומד אלא שעבר זמנו לפי שהקהל לא נתנו לו הספרות ולא נדרו עליו אלא פל זמן שיהיה ראוי הגון לכה וכיון שלא עמד בראיותו הרי הוא פמי שנתנו לו לזמן ועבר הזמן וכו' עד וכיון שלא נעקר הנדר אפילו לרבי אברהם אלא שעבר זמנו לא שיהיה הכא למימר פלל נדר שהותר מקצתו הותר פלו וכו' עד נדון זה לא הותר פלל נדר זה אפילו לרבי אברהם ואפילו מפאן ולהבא שהרי לא הנה צריך התרה אלא שעבר זמן הנדר עד פאן.

הרי לה דאף על גב דנדרו הספרות ביחד לרבי אברהם ולרבי חיים והותר חלק רבי אברהם שנענש בחטאו שלא עמד בראיותו וטעמו אפילו הכי לא אמרינו שבטל הפל גם לגבי רבי חיים משום דאין פאן התרה לגבי רבי אברהם אפילו למפאן ולהבא אלא

שנשאלם הזמן פיון שלא עמד טעמו בו וריחו נמר ולא אמרינו שנעקר הנדר מעקרו: אף כן בנדון דיין אפילו שנאמר שנעשו כל פרקי ההסכמה ביחד דרוך כלל אין פאן שום התרה בשום חלק מההסכמה כלל אלא שנשאלם זמנה וזה שבזמן שהיה החכם נ"ע בחיים חלה ההסכמה ומעולם לא התרה ולא נעקרה מעקרה אלא לעולם עמדה על תלה אלא שנשאלם זמנה במיתתו שלא עמד טעמו בו וכן גם פן כתב הריב"ש ז"ל סימן תנ"ג דלא אמרו הותר מקצתו הותר פלו אלא פשקצת הנדר נעקר מעקרו אבל בזולת זה לא: וא"ת מ"מ בנ"ד נימא דאיפא פתח לעקור ההסכמה מעקרה ונימא הכי אלו היינו יודעים שהחכם נ"ע היה מת לא היינו מקבלים אותה ההסכמה באופן שהוא נמצא דאיפא טעות בעקר ההסכמה ונימא פיון שהותר מקצתה הותר כולה: וי"ל דאי אפשר לומר הכי דתנו במסכת נדרים פרק תשיעי רבי אליעזר אומר פותחין בנולד וחקמים אוסרים וקאמר בגמרא מאי טעמא דרבי אליעזר אמר רב חסדא דאמר קרא פי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך והא מיתה דנולד הוא מפאן שפותחין בנולד ורפנו מאי טעמייהו קסברי הנהו מי מייתי והאמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל מקום שנאמר נצים ונצבים אינם אלא דתן ואבירם אלא אמר ריש לקיש שיירדו מנכסיהן ורש"י פירש הנהו כפר מתו באותה שעה קודם שנדרת ירדו מנכסיהן ולא הוי נולד והרא"ש כתב דעניות לא נולד הוא דשכיח וכן פירש הירושלמי הרי דלכולי עלמא מיתה הוי נולד והלכה כחקמים דאין פותחין בו אפי' להתיר על ידי שאלת חכם כל שפן לעקור הדבר מעקרו ולהחשיבו כמנטעה להיות מותר מאליו וטעמא דחקמים דאסרי הוא כמו שכתב שם שפיון שהוא דבר נולד ואינו מצוי אינו נעשה נדר טעות מעיקרו פי בשביל זה לה היה מניח מלידור פי היה סבור שלא יבא לעולם אף בנ"ד מי עלה במחשבתו שימות החכם נ"ע באופן שהוא נולד גמור ואין פותחין בו באופן שההסכמה במקומה עומדת הן בתחלה הן בסוף ולא התרה כלל אלא שנשאלם זמנה ולא אמרינו פיון שהותרה מקצתה הותרה כולה וכיון שפן ההסכמה והחומר לא שלא יהיה בהם שום פירוד לא מחוץ הקהל ולא בתוך הקהל רק שיהיה כל הק"ק יחד באחדות שלמה עומדת על תלה וכל העובר עליה נכשל ונדאי ולא עוד אלא אפי' היה ספק היה ראוי לחוש ולהחמיר וכמו שכתב הריב"ש ז"ל בתשובותיו סי' קצ"ה ואפי' אם בלשון היה ספק היה ראוי להחמיר מפני חמר הנדוי והחרם כ"ש בנ"ד שהוא ודאי לכן אני יוצא ידי חובתי להורות ולגלות את און האנשים הנפרדי שישובו מדרכם ובשכר זה אדון השלום ישפוט שלום להם עם כל ישראל חברים זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: רצט שאלה נדרשתי מאת אנשי יחידי סגולה פרנסים ואנשי מעמד מק"ק שלום יע"א על עגון שליח צבור שלהם שנתחייב בשבועה חמורה לדעת המב"ה ולדעת הנבחרים הנזכרים ולדעת היותר מחמיר מהם לעבוד ולשרת בקודש לש"צ בק"ק שלום אשר פה בשאלוניקי לזמן חמש שנים רצופות וכו' ועתה בתוך הזמן הנזכר הרבו עליו מהר ומתן מעיר אחרת והטה אוננו לקולם והורה היתר לעצמו מפמה טענות חדא שאמר שהוא לא נתחייב שלא להחליפם בקהל אחר אלא בקהל שפתוף העיר אבל ללכת לעיר אחרת לא.

ועוד שבזמן שנתחייב היה כל הקהל אגודה אחת בתוף הקהל והיו הנדבות רבות ועתה מקרוב נתפרדו איש מעל אחיו ויצאו מהקהל קצת יחידים והלכו להם לקהל אחר ובהכרח נתמעטו הנדבות ואדעתא דהכי לא נשבעתי ועוד שנתחייבו הנבחרים להסכים

בק"ק שיתנו כל כתובות התננים לש"צ לכתבם כל הזמן הנזכר והם לא עשו כן ולא הספיקו להספקה הנזכרת לכן מפת טענות אלו הורה היתר לעצמו להיות פטור משבועתו והגבירים הנזכר האותיות שאלוני לידע אם הדין עמו: תשובה כדי שלא להשיב פני הגבירים הנז' השואלים ריקם אשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון לע"ד וזה שפירא לע"ד שהש"צ הנזכר עומד בחיוב שבועתו ואין לו רשות לשמוע לקול מלחשים אפי' ללכת לעיר אחרת וטעמא דמילתא שפתיב בשטר חיובו וז"ל נתחייב מעכשיו ה"ר פלוני ללכת לעיר אחרת בלתי לכת להתפלל במקום אחר חוץ מהק"ק הנזכר בתורת ש"צ עד סוף הזמן הנזכר בשום צד ואנפן בעולם ואפילו אם ירבו לו שר הרבה מאד הרי שלשון זה להתפלל במקום אחר חוץ מהק"ק הנזכר הוא כולל איזה מקום שיהיה חוץ מהקהל הרמוז הן שיהיה המקו' האחר בתוך העיר או בעיר אחרת שאין פונת אנשי הקהל המתנים עמו תנאי זה אלא שישורת הקהל בזמן הנזכר והוא נשבע לדעתם ואם הוא הולך לעיר אחרת כבר ביטל תנאם כמו אם היה הולך לשורת בקהל אחר בתוך העיר ויותר: ובגדולה מזאת כתב מהרי"ק ז"ל שרש קי"ב על ראובן שנתחייב מעות לשמעון ונשבע לפורעם בעיר פלונית אשר דר שם שמעון וכיום פלוני ובטרם הגיע אותו היום הנזכר שמעון לצאת מן העיר והיא והלך למקום אחר ושאל השואל היתחייב ראובן להוליך המעות לשמעון במקום שהוא עומד עתה כמו שנתחייב להוליכו אל המקום אשר היה שם אהלו של שמעון בראשונה והשיב שאם אותה העיר אשר עומד שם שמעון עתה אינה רחוקה יותר מהעיר האחרת באנפן שאין טורח בדרך זו מדרך זו חייב ללכת שם לפרוע לשמעון אע"ג שלא הזכיר שבועתו ובתנאו כי אם אותה העיר אשר היה עומד שם שמעון בעת ההיא והטעם שפכל תנאי שאדם מתנה עם חברו אין אומרי' הלא אחר לשון התנאי דנוקא עד שלא נלמד ממנו לחייבו המתנה כי אם באותו התנאי שהנזכר דוקא ולא בכיוצא בו אלא יתחייב המתנה אפי' בדבר שאינו יוצא מתוך לשון התנאי עכ"ל והביא כמה ראיות על זה הרי שאע"פ שלא הזכיר שבועתו כי אם עיר פלונית מפל מקום פסק שחייב שבועתו להוליכו אל עיר אחרת פיון שאין טורח בזה מבה אע"פ שלא הזכיר אותה העיר ככל שפן הדין היה לנו לומר שלא תחול השבועה עליה ככל וכמו שכתב הוא ז"ל שם בסוף השרש וז"ל ואם ישאל השואל האם תחול השבועה על אשר לא הוציא מפיו והלא דבר פשוט הוא דלגבי שבועה בעיני לבטא בשפתיים ולא סגי במחשבה והשיב שזהו דוקא בשבועת איסור ונדר שאדם נודר ואוסר על עצמו וכו' אבל שבועות שאדם עושה לחברו לקיים לו תנאו שהתנה עמו השבועה תלויה בתנאי ובכל מה שיחול התנאי תחול גם השבועה ע"כ.

הרי שאע"פ שלא הזכיר ככל העיר האחרת חייב לקיים תנאו להוליך המעות למקום אשר לא הזכיר ולא עלה על לבו מפת השבועה בנ"ד שגם עיר אחרת כלול בלשון התנאי כמו שפתיבתי לא כל שפן שחייב שבועתו לקיים תנאו שלא ללכת אפילו לעיר אחרת להיות ש"צ בתוך הזמן הנזכר ועוד חוץ ממקום זה נראה ממקום אחר בלשון השטר שנתחייב בכל מפל כל בין בתוך העיר בין ללכת לעיר אחרת וזה שפתיב בלשון השטר שאם ח"ו יהיה דבר בעיר בתוך הזמן וירצה הש"ץ הנזכר להמלט ולנוס אל א' הערים או כפרים וכו' ובהגלות שהמגפה נעצרה נתחייב לשוב פה שאלוניקי בלי שום איחור ועפוב ככל וכו' ואם איתא שחיובו אינו אלא שלא להיות ש"צ בקהל אחר בתוך

שאלוֹנִיקֵי אֶבֶל בְּעִיר אַחֲרַת הָרְשׁוֹת נְתוּנָה לוֹ לָמָּה שְׁמַתְחִיב כְּשֶׁהַמַּגֵּפָה נִעְצְרָה אַף אִם הִלֵּךְ לְעִיר אַחֲרַת שְׁיִשׁוּב תִּכְרַף וּמִיָּד בְּלִי שׁוּם אִיחּוּר וְהִלֵּא הָרְשׁוֹת נְתוּנָה לוֹ לְהִיּוֹת שָׁם ש"צ אִם יִרְצֶה אֲלֵא וְדַאי הָאֵמֶת יוֹרֵה דְרָכּוֹ שֶׁהַשְּׁלִיחַ צְבוּר הַנְּזַפֵּר אֵינּוּ יָכוֹל לְצֹאת מֵהַק"ק שְׁלוֹם הַנְּזַפֵּר בֵּין לְלֶכֶת לְקַהֵל אַחַר בְּתוֹף הָעִיר לְהִיּוֹת ש"צ בֵּין לְלֶכֶת חוּץ לְעִיר לְעִיר אַחֲרַת וְאִם בְּשַׁעַת הַתְּנַאי הָיָה רוּחַ אַחֲרַת עֲמוֹ לֹא כֹל כְּמִינֵיהֶּ דְדַבְרִים שְׁבֻלָב אֵינָם דְּבָרִים אֲבָל מִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן הַכֹּל בְּכֻלּוֹ וּבִפְרָט לְעֲנִין שְׁבוּעָה שֶׁהוּא דְּבָר חֲמוּר וּכְמוֹ שְׁפָתַי רַבִּינוּ יְרוּחָם הַנְּשַׁבֵּעַ שְׁלֵא יִצְחֻק שׁוּם צְחוּק אֲסוּר לְהִטִּיל גּוֹרְלוֹת וְכוּ' וְגַם כְּתֹב מֵהַר"ק נר"ו בְּיוֹרֵה דְעָה סִי רי"ו בְּשֵׁם חֲזָה הַתְּנוּפָה הַנְּשַׁבֵּעַ שְׁלֵא יִצְחֻק בְּשׁוּם צְחוּק צְחוּק הַנְּקָרָא בְּלַעֲזוֹ אֲפוּשֵׁטְאָר בְּכֻלּוֹ: וְגַם לְטַעֲנָה הַשְּׁנִית נִרְאֶה לַע"ד שְׁאִין טַעֲנָתוֹ טַעֲנָה לְהִיּוֹת פְּטוּר מִשְׁבוּעָתוֹ כִּינֵן שְׁלֵא הַתְּנָה כֵּן בְּפִי שְׁאִם יִתְחַלֵּק הַקְּהָל שְׁיִהְיֶה פְּטוּר מִשְׁבוּעָתוֹ וְטַעֲמָא דְמִלְתָּא דְתַנּוּן בְּמַסְכַּת נְדָרִים פ"ג נְדָרֵי אֲוֹנָסִין שֶׁהוּא א' מֵאֲרַבְעָה נְדָרִים שֶׁהִתִּירוּ חֲכָמֵי בְּלֵא שׁוּם שְׁאֵלָה כִּי צַד הוּא כְּגוֹן שֶׁהִדִּירוּ חֲבִירוֹ שְׁיֵאכֹל אֲצֻלוֹ וְחֻלָּה הוּא אוֹ שְׁחֻלָּה בְּנוֹ אוֹ שְׁעַכְבּוֹ נֶהָר הָרִי אֵלּוֹ נְדָרֵי אֲוֹנָסִין וְכְתֹב רַבִּינוּ יְרוּחָם נְתִיב י"ד חֻלָּק שְׁלִישִׁי וְעַכְבּוֹ נֶהָר פִּירוֹ' שְׁגִדֵּל הַנְּהָר מִמֵּי שְׁלֵגִים וְהוֹפְשָׁרוּ דְאֲוֹנָסָא דְלֵא שְׁכִיחַ הוּא דַּאי הוּי דְּבָר מְצוּי הֵנּוּ לִיֵּה לְאֲסוּקֵי אֲדַעְתִּיָּה וְלִתְנוּיָי וְאִם לֹא הַתְּנָה הֵנּוּ לִיֵּה בְּכֻלּוֹ הַנְּדָר וְכוּ' הָרִי דְדוּקָא בְּאֲוֹנָס בְּלִתֵּי מְצוּי מְצִי לְמִימַר אֲדַעְתָּא דְהָכִי לֹא נִשְׁבַּעְתִּי דְלֵא הֵנּוּ לִיֵּה לְאֲסוּקֵי אֲדַעְתִּיָּה אֲבָל בְּדָבָר מְצוּי הֵנּוּ לִיֵּה לְאֲסוּקֵי אֲדַעְתִּיָּה וְלִתְנוּיָי וְכִינּוּן שְׁלֵא הַתְּנָה הַכֹּל בְּכֻלּוֹ וְכִינּוּן שְׁכֹן בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ דְּבָר מְצוּי הוּא בְּעוֹנֵן' שְׁמַעְשִׁים בְּכֹל יוֹם שֶׁהַקְּהָלוֹת נִפְרָדוֹת אִישׁ מֵעַל אֲחִיו וּבִפְרָט בְּקַהֵל קְדוֹשׁ שְׁלוֹם שְׁבַשְׁעָה שֶׁהַתְּנָה הַשְּׁלִיחַ צְבוּר הַנּוֹ' זֶה הַתְּנַאי עִם הַקְּהָל עֲדִינּוּן לְחֻלּוּחִית הַמַּחְלֻקָּת שְׁנִתְפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אֲחִיו וְהִלְכוּ לְקַהֵל קְדוֹשׁ גְּרוּשׁ עֲדִינּוּן הַלְחֻלּוּחִית הַהוּא הָיָה קִיָּים וְהוּא לִיֵּה לְשִׁלִּיחַ הַנְּזַפֵּר לְאֲסוּקֵי אֲדַעְתִּיָּה לְהַתְּנוֹת עָלָיו וְכִינּוּן שְׁשִׁמְק וְלֹא הַתְּנָה הַכֹּל בְּכֻלּוֹ הַשְּׁבוּעָה וְכֵן פֶּסֶק הַרְמַב"ם ז"ל הִלְכוֹת מְכִירָה פָּרָק י"ט גַּם כֵּן לְעֲנִין מְמוּנָא דְדוּקָא אֲוֹנָס בְּלִתֵּי מְצוּי אֵינּוּ בְּכֻלּוֹ הַתְּנַאי שְׁקַבֵּל עָלָיו הַמּוֹכֵר אֲבָל אֲוֹנָס הַמְּצוּי קַבִּיל עָלָיָה עַל הַסַּתָּם כִּינּוּן שְׁלֵא הַתְּנָה בְּפִירוּשׁ עָלָיו שְׁלֵא הָיָה מְקַבֵּלוֹ עָלָיו: וְלְטַעֲנָה הַשְּׁלִישִׁית אֵיבָרָה שְׁיֵשׁ לוֹ טַעֲנָה וְתַרְעוּנְמַת נֶגֶד אֲנָשֵׁי הַק"ק בְּבַחֲיָנָה שְׁחִיבִים לְפִיִּסוֹ וְלְקִיָּים לוֹ תַּנְאוֹ אֲבָל לֹא לְהוֹרוֹת הֵיטֵר לְעַצְמוֹ לְהִיּוֹת פְּטוּר מִשְׁבוּעָתוֹ וְשְׁיִהְיֶה הָרְשׁוֹת נְתוּנָה בְּיָדוֹ לְלֶכֶת לְשָׁרַת בַּק"ק אַחַר וְטַעֲמָא דְמִלְתָּא שְׁפָתוֹב בְּשִׁטְר הַחִיּוֹב עוֹד הַתְּנוּ וְנִתְחַיֵּיב הַש"צ הַנּוֹ' מֵעַכְשָׁיו שְׁאִם יִפּוֹל אֵיזָה הַפְּרָשׁ בֵּינוֹ וּבֵין הַק"ק הַנּוֹ' אוֹ בֵּינוֹ וּבֵין אֵיזָה יְחִיד אוֹ יְחִידֵי הַק"ק אוֹ שְׁיִהְיֶה לוֹ אֵיזָה תַרְעוּנְמַת עָלֵיהֶ' אוֹ עַל אֵיזָה מֵהֶם שְׁלֵא יִהְיֶה רִשְׁאֵי לְגַמְגָּם וְלֹא לְפַקֵּק עַל שְׁבוּעָתוֹ זֹאת: תוֹף הַזְּמַן הַנְּזַפֵּר בְּשׁוּם צַד וְאֲנֹפֶן בְּעוֹלָם רַק הַשְּׁבוּעָה יִהְיֶה בְּתַקְפָּה כֹּל הַזְּמַן הַנּוֹ' בְּלִי שׁוּם צַד הַתְּרָה בְּעוֹלָם וְהַנְּבָרִים הַנּוֹ' נִתְחַיֵּיבוּ מֵעַכְשָׁיו לְרִצּוֹת וּלְפִיִּיס לְשִׁלִּיחַ צְבוּר הַנּוֹ' עַל כֹּל הַפְּרָשׁ וְתַרְעוּנְמַת שְׁיִהְיֶה וְכוּ' הָרִי שְׁאֲפִילוֹ אִם יֵשׁ לוֹ אֵיזָה תַרְעוּנְמַת אוֹ תְּבִיעָה נֶגֶד הַקְּהָל לֹא בְּשִׁבִיל זֶה הַתְּנוּ מִשְׁבוּעָתוֹ שֶׁהָרִי קַבֵּלָה עָלָיו הַשְּׁבוּעָה הַנּוֹ' עַל כֹּל זֶה אֲלֵא: שֶׁהָרְשׁוֹת נְתוּנָה בְּיָדוֹ לְתַבְּנוֹעַ תַרְעוּנְמַת שְׁלוֹ וְתַבְּיעָתוֹ וְהֵם חִיבִים לְפִיִּיסוֹ וְלְרִצּוֹתוֹ בְּאֲנֹפֶן דְּבָהָא סְלִקִּינוּ וְנִתְחַיֵּינוּ שְׁחִיבֵי הַשְּׁלִיחַ צְבוּר הַנּוֹ' לְקִיָּים שְׁבוּעָתוֹ וְלְשָׁרַת לַק"ק שְׁלוֹם עַד תְּשִׁלוּם הַזְּמַן הַנּוֹ' וְאִין לֹא לְיָדוֹ לְצֹאת מֵהַק"ק הַנּוֹ' לֹא לְלֶכֶת חוּץ לְעִיר וְלֹא בְּתוֹף הָעִיר וְאִם הִטָּה אֲוֹנָנוּ לְקוֹל מְלַחְשִׁים עַד שְׁפִיתוּהוּ בְּפִיהֶם וְנִתְחַיֵּיב בְּשְׁבוּעָה לְשָׁרַת בְּקִדְשׁ

באיזה מקום חויז מהק"ק הנזכר אותה השבועה אין בה ממש כי אין שבועה חלה על שבועה ומה גם עתה על שבועה חמורה פזאת דגדון דינן שיהיתה לדע' רבים מפורשים והם הנבררים אשר נקבו בשמות ולדעת היותר מחמיר מהם כמו שפיתוב בפטר לכן ישב על פנו בתוך ק"ק שלום לשרתו ולכרה בשמו ואל יכניס עצמו בספק עונש שבועה כל שפן בנדאה שראוי לכל בעל נפש לברוח מזה פבורח מן הנחש זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ש שאלה ראובן קנה בית מאשה אחת אלמנה ומבנה בקנין סודר ופתח ונעל הדלת בעומדו מחויז לבית אף נכנס לתוך הבית כלל וכן האלמנה אמרה לראובן מדוע אינה נכנס בבית לראותה והשיב ראובן כבר ראיתיה ותשאר האשה ובנה בבית הנזכרת אחרי נמפר לראובן כי כן התנו ביניהם ששאר האלמנה בבית שלשה חדשים אחר הקנייה ואחר יום או יומים נודע לראובן משכני הבית כי פותלי הבית רעועות נוטות ליפול וראייה לדבר כי בשבועה שהוא רצתה האלמנה לקבוע דף אחד מא' מפותלי הבית וימאן האומן לקבוע הדף כי אמר אם אני עליה הכרזל לתחוב מסמר אחד תפול הפותל וכשמוע ראובן זה אמר לבן האלמנה שאינו חפץ במקח הנ"ל וגם התרה בעד א' שעדיין לא חתם על שטר המכירה שלא יחתום יען נתאנה במקחו וכן עשה העד ולא חתם ואח"כ הזמין ראובן לאלמנה הנזכרת לעמוד עמו בדין תורה פעמים שלש לראות על מי יהיה מוטל אחריות הבית וברשות מי תעמוד ולא רצת' האלמנה לעמוד עמו בדין אז הביא ראובן ג' חכמים לראות מומי הבית ועיניהם ראו שהבית בנוי על תוהו ואבני בנהו מארבע רוחותיה והכותלות רעועות ובקועות נוטות ליפול ומתחת הבית גומות אי אפשר להתקיים בגני הבית רק בסתירה ובגני חדש והתרו החכמים באלמנה להייתה ציינתא דינא ומיאנה ויקר מקרה רע שגשרף רחוב העיר וגם הבית הנזכרת ועתה האלמנה תובעת מראובן שישלם לה דמי הבית הנזכרת וראובן טוען מקח טעות הוא וכבר החזרתיו לה קודם שגשרף וברשותה גשרף ואיני חייב לה כלום והשיבה לו האלמנה הלא אמר לה בני מדוע אינה נכנס בבית בשעת הקנייה לראותה ואתה אמרת כבר ראיתיה ואם פן מחלת על מומי הבית והשיב ראובן מה שאמרתי כבר ראיתיה לא ראיתיה עתה רק זה לי חמש שני' שגנבסתי שם לסעודה של מצוה וגם עתה אתה לא הנזכרת לי לא דרך כלל ולא דרך פרט מומי הבית להייתי שם על לב ליפנס לה לראות אם יש בה מומין או לא אלא אדרבא אמרת לי בלשון למה אינה נכנס לראות הבית כדרך המוכרים המשבחי' המקח לחבבו שיקפצו עליו הלוקחים עתה יורונו המורי' לצדקה מה משפט נדין השאלה הזאת וכו': תשובה אף על גב דלפום ריהטא ובתחלת המחשבה היה נראה שהדין עם האלמנה ובנה שהמקח קיים ואם גשרף הבית גשרף בחזקת ראובן הלוקח וטעמא דמילתא משום דגדון דינן ראובן הנזכר קנה הבית בחזקה כמו שפא בשאלה וכיון שפן המקח קיים אפילו במקום שכותבין שטר דק"ל דאף על גב שהקרקע נקנית בכסף הגני מילי במקום שאין כותבין שטר אבל במקום שדרך לכתוב שטר לא קנה עד שיכתוב את השטר היינו דוקא בכסף אבל בחזקה אפילו במקום שכותבין שטר היא לחודה קניא וכמו שכתב הרא"ש ז"ל בפסקיו פרק קמא דקדושין על שהיא דמכר לו עשר שדות בעשר מדינות וכו' פתב וז"ל מפאן יש לדקדק אפי' במקום שכותבין את השטר אע"ג דכסף לא קני חזקה קניא והיינו טעמא משום דאלימ קנין חזקה משום שעשה מעשה בגוף הדבר מידי דהוה אמשיכה דקניא בלא כסף וכן פתב

רבינו ירוחם נתיב י"א ח"א ונ"ל במקום שפותרין שטר לא קנה בכסף בלתי שטר אבל
בחזקה קונה לבדה וכתב בית יוסף ח"ה סימן קנ"ב שפן נראה שהיא דעת הר"ן וגם
מתוך לשון הרמב"ם נראה דסבר פן שפכת בהלכות מכירה פ"ק פיצד בכסף וכו' בד"א
במקום שאין פותרין שטר וכו' ואחר כך פתב פיצד בחזקה וכו' ולא חילוק בין מקום
שפותרים למקום שאין פותרים וכתב שם שפן העלה הרשב"א ז"ל הרי דלכל הני אשלי
ברבתי חזקה קניא קני וכינו שפן בנדון דידן המקח קני וכו'.

ועוד היינו יכולים לומר שהמקח קני מצד שמה שטען ראובן שפותרתו הבית רעועו' הוא
דבר עובר משום שבדמים יחזור הבית לקדמותו וכינו שפן נמצא שאין פאן אלא אונאת
דמים וכבר קיימא לו דאין דין אונאה בקרקעות ונמצא שהמקח קני וכן נראה קצת
ממה שכתב הרא"ש בתשובותיו כלל צ"ו על ענין בתים שמכר ראובן לשמעון וכו' השיב
רואה אני את דברי ראובן כי בית מכר לו עדיין נקרא בית אם אינרע בו קצת קלקול מום
עובר הוא ובדמי' שהוא מנפה לו יחזור הבית לקדמותו ואין פאן מקח טעות מפל זה הנה
נראה שהדין עם האלמנה ובנה הנזכר: אבל כד מעיינו שפיר מצינו שהדין עם ראובן
והמקח בטל וטעמא דמילתא שהרי כתב הרמב"ם ז"ל הלכות מכירה פ"ק ט"ו כל הלוקח
סתם אינו לוקח אלא הדבר השלם מפל מום ואם פירש המוכר ואמר ע"מ שאין אתה
חוזר עלי במום הרי זה חוזר עד שיפירש המום שיש בממכרו וימחול הלוקח וכו' וכתב
עוד שם המוכר לחבירו קרקע או עבד וכו' ונמצא במקח מום שלא ידע בו הלוקח מחזירו
אפי' לאחר כמה שנים וכו' שזה מקח טעות הוא וכתב עוד שם כל שהספיקו עליו בני
המדינה שהוא מום שמתחזיר בו מקח זה מחזירים וכתב רב אלפס ז"ל בתשובה הביאה
רבינו ירוחם נתיב י"א חלק ששי על ראובן שמכר חצר לשמעון ואמר שמצא בחצר
מומין וכו' כתב מה ששאלתם באיזה מום ובטל המקח לא הזכירו רבותינו בחצרות מומין
כמו שהזכירו באדם הילכך חזינו כל מידי דקפדי עליה אינשי הוי מום ובטל המקח וכינו
שפן בנ"ד אין לה דקפדי אינשי יותר מהיות פותרתו הבית רעועות ונוטות ליפול כמו שבא
בשאלה ואם פן הוי מום ובטל המקח לגמרי מעיקרו וכמ"ש רבינו ירוחם שם בשם ה"ר
יוסף נ' מאגאש ז"ל על ראובן שהחליף בתים לשמעון ומצא בהן מומין וכו' כתב ומה
שאמר לתמן המומין אם המומין אינם בגוף הבית פגון אמת המים העוברת בהן או שיש
לאדם אחר תשמיש עליהם החליפין קיימים ויקיים אבל אם הם בגוף הקרקע פגון פותרת
שלם ונמצא רעוע או פותרת שלם ופאה של סיד והוא של טיט שצריך לסתור ולחדש
פנים חדשות באו לכאן והחליפים בטלי' וכדאמרי' הלכה אצל רופא וריפא אותה אינה
מקודשת וחליפי' הרי הן כמכר ע"כ הרי שכתב בפירוש שפותרתו רעוע אף על גב שאיפשר
לתמן חשיב מום שהתקוון הם פנים חדשות ובטל המקח לגמרי: ומה שכתבתי לעיל
מתשובת הרא"ש ז"ל אינו אלא בקלקול קצת כמו שיראה המעיין שם שכתב וקלקלו
בהם מקצת מקומות ונעשנו פותרתו הבית מחמת אש שהדליקו ועקרו דלתות הבית
והחלונות באופן שאין המום בעצמות הבית וכמו שכתב כי בית מכר לו עדיין נקרא בית
אם אינרע בו קצת קלקול מום עובר הוא אבל בנ"ד שפותרתו הבית הוי רעועות ונוטות
ליפול הוי מום בעצמות וגוף הבית והוי מקח טעות ובטל המקח מעיקרו וכשנשרף הבית
נשרף ברשות המוכר ומה גם עתה שראובן הלוקח מוחזק במעות והמוכרי' באים להוציא
ממנו דפשיטא ופשיטא שעליהם להביא ראיה דלא חשיב מום לקיים המקח וכו' זהו מה

שְׁנֵי רָאֵה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הִצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוֹאֵל אֲדָרְבֵי זל"ה: שֶׁאֵלֶּה רָאוּבֵן מִתּוֹשְׁבֵי תוֹגְרָמָא הֵלֵךְ לְהִסְתַּחֲרַר בְּשׁוֹשָׁן וְרָאוּבֵן הֵנּוּ הָיָה חֲזִיב קִצְתַּת מְעוֹת לְכוּתֵי אֲחָד אֲשֶׁר הָיָה שֵׁם וּבֵין הַזְּמַנִּי הָאֵלּוּ הָיוּ מְרִיבוֹת וּמְלַחְמוֹת בֵּין מְלַכְנֵי יר"ה וּבֵין הַכּוֹתִים בְּאִנְפֵּן שְׁלֵא הָיָה יְכוֹל רָאוּבֵן לְהִסְתַּחֲרַר בְּמְעוֹתָיו אֲשֶׁר הָיוּ כְּאִן בְּתוֹגְרָמָה עַד שֶׁהִגִּיעַ זְמַן פְּרָעוֹן הַכּוֹתֵי וְלֹא הָיָה לוֹ לְפָרֹעַ וְהָיָה הַכּוֹתֵי מְרוּיָם לוֹ זְמַן וְזוֹקֵף עָלָיו רַבִּית וְרָאוּבֵן הָיָה שׁוֹתֵק שְׁלֵא הָיָה בְּיָדוֹ לְמַחֲוֹ מְאִימַת חֲמַת הַכּוֹתֵי הַמְצִיק וְהַכּוֹתֵי רָאָה שְׁאִין בְּיַד רָאוּבֵן מְאוּמָה שֵׁם לְפָרֹעַ אֲזִי אָמַר לוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמּוֹ טוֹבָה שְׁיִתֵּן לוֹ רְשׁוּת לְבֹא לְמַלְכוּת תוֹגְרָמָא בְּתַנְאֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ קוֹנְטְרָטוֹ שְׁיִוְדָה שְׁחֲזִיב לוֹ סֹף מְעוֹת גְּדוֹל וְכֵן עָשָׂה רָאוּבֵן אַף עַל פִּי שְׁלֵא הָיָה חֲזִיב לוֹ הַסֹּף הַהוּא וּבְבוֹא רָאוּבֵן כְּאִן כָּתַב לוֹ לְכוּתֵי שֶׁהוּא רוֹצֵה לְפָרֹעַ לוֹ מֵהַ שְׁחֲזִיב לוֹ בְּאִמַת אֲבָל לֹא יוֹתֵר וְהַכּוֹתֵי לֹא רָצָה אֲלֵא שֶׁיִּפְרַע לוֹ כָּל הַסֹּף הַכְּתוּב בְּקוֹנְטְרָטוֹ וְלָכֵן עָשָׂה מְוֹרְשָׁה לְשִׁמְעוֹן לְתַבְנֵעַ מְרָאוּבֵן כָּל הַסֹּף הַכְּתוּב אֲזִי לְקַח שְׁמַעוֹן הַחֹב הַהוּא מִהַכּוֹתֵי לְתַבְנֵעַ מְרָאוּבֵן זֶה הוּא אֵיכוֹת הַשְּׁאֵלָה דְרָף כָּלֵל עִם הָיוֹת שֶׁשְׁאֵלָה הַשּׁוֹאֵל בְּדֶרֶךְ אֲרֻנְפָה עֲתָה יוֹרְנוּ מוֹרְנוּ מֵהַ יְהִי מְשֻׁפֵּט הַתְּבִיעָה הַזֹּאת תְּשׁוּבָה רְאִיתִי תוֹכֵן הַשְּׁאֵלָה וּמִתּוֹכָה נִרְאָה הָיוֹתָה שְׁאֵלַת חֲכָם וְיָדוּעַ וּמְפֹרָסָם כִּי שְׁאֵלַת חֲכָם חֲזִי תְּשׁוּבָה וְלָכֵן אֲשִׁיב בְּקִצְרָה רִישׁ מִיָּלִין אוֹמֵר וְזֶה שֶׁשִׁמְעוֹן זֶה הַתּוֹבֵעַ לְרָאוּבֵן לֹא יִמְנַע מֵאֲחַת מִשְׁתֵּי אוֹ הוּא בָּא מִכַּח הַרְשָׁאָה שֶׁהִרְשָׁהוּ הַכּוֹתֵי לְתַבְנֵעַ הַלְוָאתוֹ לְחֻשְׁבוֹן הַכּוֹתֵי אוֹ הוּא בָּא מִכַּח שְׁקִנְיָה קִנְיָן גָּמוּר לְגַמְרֵי אוֹתוֹ הַחֹב מִיַּד הַכּוֹתֵי וְכִשְׁהוּא תוֹבֵעַ תּוֹבֵעַ לְחֻשְׁבוֹנוֹ וְכִכֵּר נִסְתַּלַּק יָד הַכּוֹתֵי מֵאֲמָצַע אִם בָּא מִכַּח הַרְשָׁאָה שֶׁהִרְשָׁהוּ הַכּוֹתֵי פְּשִׁיטָא שְׁאִין בְּתַבְיַעְתּוֹ כְּלוּם שֶׁהָיָה אֵין שְׁמַעוֹן זֶה נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְכוּתֵי כְּדָאֲמַרִּי פֶּרֶק אֵיזְהוּ נִשְׁף מֵאֵי שְׁנֵי אֵינְהוּ לְדִידֵן דְּלֹא דְכָתִיב אֲתָם גַּם אֲתָם לְרַבּוֹ שְׁלּוּחְכֶם מֵהַ אֲתָם בְּנֵי בְרִית אַף שְׁלּוּחְכֶם בְּנֵי בְרִית אֲנִי לְדִידְהוּ נְמִי מֵהַ אֲתָם בְּנֵי בְרִית וְכֵן פֶּסֶק הַרְמַב"ם פֶּרֶק שְׁנֵי הַלְכוֹת שְׁלּוּחֵין וְשׁוֹתְפִי וְנ"ל אֵין הַכּוֹתֵי נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְדָבָר מִן הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם וְכֵן אֵין יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְכוּתֵי לְדָבָר מִן הַדְּבָרִים וְכֵן פֶּסֶקוֹ כָּל הַפּוֹסְקִים וְיֵמָּה גַּם עֲתָה בנ"ד אִם בָּא בְּהִרְשָׁאָה כִּי מִן הַדִּין אֲפִילוֹ שֶׁהוּי הַמְשַׁלַּח וְהַשְּׁלִיחַ יִשְׂרָאֵלִי וְהָיָה הַחֹב בְּשִׁטְרָא אֵין כּוֹתְבִין הַרְשָׁאָה עָלֶיהָ מִשּׁוּם דְּמִלְוָה לְהוֹצֵאָה נִיחָנָה וְאֵין אָדָם מִקְנָה לְחַבְרֵי דְבָר שְׁאִינוּ בְּעוֹלָם וְאִם עֲתָה כּוֹתְבֵי הַרְשָׁאָה אֵינוּ אֲלֵא מִשּׁוּם תְּקִנָּה כְּדִי שְׁלֵא יִטּוֹל כָּל א' מְמוֹן חַבְרֵי וְיִלְךְ לוֹ לְמַדִּינָה אַחֲרַת כְּמוֹ שֶׁכְּתִיב הַרְמַב"ם פ"ג הַלְכוֹ' שְׁלּוּחֵי וְנִדְאֵי שְׁלֵא נַעֲשִׂית הַתְּקִנָּה לְהַצִּיל מְמוֹן הַכּוֹתֵי דְמְמוֹן חַבְרֵי קָאֵמַר דְּנִקָּא וְנַעֲמִיד הַדְּבָר עַל דִּין תּוֹרָה שְׁאִין יְכוֹל לְהַקְנוֹ' דְבָר שְׁאִינוּ בְּעוֹלָם אַף אִם הָיָה יְכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ כ"ש הַשְּׁתָּא דְתַרְנִייהוּ אֵיתְנָהוּ דְאֵין שְׁלִיחוֹת לְכוּתֵי וְגַם מִן הַדִּין אֵינוּ יְכוֹל לְהַקְנוֹת דְבָר שְׁאִינוּ בְּעוֹלָם בְּאִנְפֵּן שֶׁבְּפִחִינָה זֹו יְכוֹל רָאוּבֵן הַנְּתַבֵּעַ לוֹמֵר לְשִׁמְעוֹן הַתּוֹבֵעַ לֹא בַעַל דְּבָרִים דִּידֵי אֲתָ: וְאִם בָּאנוּ לְחַוֵּשׁ לְדְבָרֵי רַבְּנוּ תָם שֶׁכְּתִיב פֶּרֶק קָמָא דְקִידּוּשֵׁי שֶׁהָיָה רְגִיל לְשַׁלּוֹחַ הַרְשָׁאָה בְּיַד כּוֹתֵי וְהָיָה מִקְנָה בְּחַלִּיפִין וּמִסְתַּבְּרָא שְׁאִם הָיָה בָּא מַעֲשֶׂה לִידּוֹ שְׁכּוֹתֵי יִשְׁלַח הַרְשָׁאָה עַל יַד יִשְׂרָאֵל כנ"ד הָיָה עוֹשֶׂהוּ אֲלֵא שְׁדַבֵּר בְּמָה שֶׁהָיָה רְגִיל שֶׁהָיָה בִּפ' אֵיזְהוּ נִשְׁף הֵנָּה סְלֵקָא דְעֵתִי' כִּי אֲמַרִּי אֵין שְׁלִיחוֹ לְכוּתֵי הֵנִי מְקִילֵי אֵינְהוּ לְדִידֵן אֲבָל אֲנִי לְדִידְהוּ הֵנִינָא לְהוּ שְׁלִיחַ מְשַׁמַּע דַּע"ג דְאֵין שְׁלִיחוֹת לְכוּתֵי אֲפִשֵׁר לוֹמֵר שְׁזַהוּ דְנִקָּא שְׁלֵא יְהִי הַכּוֹתֵי שְׁלִיחַ אֲבָל אִם יִשְׂרָאֵל הוּא הַשְּׁלִיחַ אַע"ג שֶׁהַמְשַׁלַּח כּוֹתֵי מְהִנֵי וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הַרְמַב"ם פֶּרֶק ב' הַלְכוֹת שְׁלּוּחֵי שְׁכְּתִיב אֵין הַכּוֹתֵי נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְדָבָר מִן הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם וְכֵן אֵין יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ

לכותי וכו' משמע דזו אף זו קתני וכיון שר"ת הנה רגיל לשלוח הרשאה ביד כותי ה"ה שאם הנה בא מעשה לידו שהנה מורה שיהיה הפותי משלח על יד ישראל וליפא למימר כמו שראיתי מי שפתב דכותי לא סמכה דעתיה להקנות בתליפין כי היכי דאמרינו גבי אשה שאינה מקנה עצמה בתליפין דאין הנדון דומה לראיה דהתם גבי אשה אינה מקנה עצמה בתליפין מטעמא דקאמר בגמרא פרק קמא דקדושין תליפין איתנהו בפחות משנה פרוטה ואשה בפחות משנה פרוטה לא מקנא נפשה וכמו שפי' רש"י דגנאי הוא לה הילכה בטיל לה לתורת תליפין אבל גבי פותי המקנה לישראל חובו למה לא יקנהו בתורת תליפין כמו שקונה חובו של ישראל בתורת תליפין לסברת ר"ת: באופן דהדרן קושיא לדוכתין דלסברת ר"ת דהני הרשאה זו הנדון דינן או אם בא שמעון הנז' מפת שקנה קניו גמור החוב הנזכר כדין וכשורה וכשתובע תובע לחשבונו לא לחשבון הפותי: יש לומר שפתבו התוספות פרק חזקת הבתים על הא דקאמר בגמרא אמ' רבא הלכתא תלויה וזבין זביניה זבין פתבו ודוקא במקרה אבל מתנה תלויה ויהיב לא הנה מתנה אפילו לא מסר מודעא אי דידעי עדים אונסיה וכו' וכן כתב הרשב"א בתשוב' וז"ל אין מסירת מודעא אלא היכא דשקיל זוזי משום דסתמא דמילתא אגב אונסא דזוזי גמר ומקנה כל שלא מסר מודעא אבל תלויה ויהיב לאו כלום הוא ואינו צריך מודעא כל דידעינו באונסו וכן כתב הר"ן כל היכא דידעינו באונסיה אע"ג דלא מסר מודעא גיטו ומתנתו בטלים וכיון שכן הנדון דינן זה הרבית שזקף עליו הפותי על ראובן הנז' הוא מתנה גמורה וכמו שאז"ל כל רבית מתנה הוא אלא שהתור' אסרתו וכיון שהוא מתנה אע"ג דראובן זה לא מסר מודעא על הודאתו אי ידעינו באונסיה אין בהודאתו ובמתנתו כלום וכיון שכן דינן אין לו לפותי נגד ראובן הנז' באותה המתנה כלום ישראל הפא מפחו גם כן אין לו כלום דלא אלים מגברא דאתי מחמתיה על כן אמרתי גמירתי שראובן זה אפשר שיאמר לשמעון אם הוא מורשה לבד לא בעל דברים דידי את או אם אינו מורשה אלא לוקח ממש כדין בכל תנאיו אין לו זכות במתנה כלום כי אם בקרן החוב לבד זהו מה שנתראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שב שאלה יורנו מורנו מורה צדק ראובן הנה לו הפרשים עם שמעון ולקחו דיינים ביניהם ונתחייב שמעון לראובן איזה סף שגזרו הדיינים וראובן הנה חייב לייעקב אבי שמעון איזה סף ונתרצה ראובן ליקח בתשובון החוב מיעקב אבי שמעון בתשובון.

ועתה ראובן אומר שלא היו דברים מעולם ליקח בתשובון חוב אביו והחוב שהיה חייב שמעון לראובן הנה מלנה על פה וחוב ראובן לייעקב אבי שמעון גם כן הנה על פה ושמעון הוא מוחזק שעדיין חייב לראובן איזה מעות ואבי שמעון מרנצה שיקח בתשובון חובו עתה יורנו רבינו הדין עם שמעון או עם ראובן ויובן שהחוב שהיה חייב ראובן לייעקב הנה קודם מחוב שהיה חייב שמעון לראובן עוד יורנו שהשאר שנשאר חייב שמעון לראובן אין לו לפרוע ונשבע בנקיטת חפץ על דרך הנשבעים באמת שאין לו פרוטה ואמר שדין הוא שמסדרין לו וראובן אומר איני יודע אלא פרע או הכנס בבית האסורין עתה ילמדנו דרך ישפון אור מורנו נר ישראל: תשובה אם החוב שנתחייב שמעון לראובן הנז' הגיע זמן הפרעון הדין הוא שבין שיהיו לראובן הנז' נכסים אחרים חוץ מזה החוב שחייב לו שמעון בין שלא יהיו לו נכסים אחרים כי אם חוב זה שחייב לו שמעון מוציאין הנכסים מיד שמעון ונותנים לייעקב הנז' ב"ח של ראובן משום דקנימא

לן הלקתא פּרבי נָתן דְקאַמר מַזין לנושא בַּחבירו מְנָה נַחבירו בַּחבירו מַזין שְמוציאיים
מְנָה וְנוֹתְנִים לְזָה שְנואַמר וְנָתן לְאַשֶׁר אֲשֶׁם לוֹ וְכֵן פֶּסֶק הַרְמַב"ם ז"ל פ"ב הלכות מלנה
וְלָנָה וְכֵן הַטּוֹר ח"ה סי' פ"ו וְכַתּוּב שֶׁם לֹא שָׁנָא אִם נִתְחַיֵּיב לוֹ כֶּה פְּכָר לֹא שָׁנָא אִם
נִתְחַיֵּיב לוֹ אַחַר כֶּה וְאִין חִילוק בְּזָה בֵּין מְלָנָה בְּשֶׁטֶר בֵּין לְמְלָנָה עַל פֶּה פִּינָן שְׁשֵׁנִי הַלוּוִיִּם
מוֹדִים כָּל אֶחָד לְמְלָנָה שְׁלוֹ מוֹצִיאִים מִשְׁמַעוֹן הַנּוֹ' כַּנ"ד וְנוֹתְנִים לְיַעֲקֹב הַנּוֹ' בְּכָל עֲנָן
שְׁיִתְחַיֵּיב שְׁמַעוֹן הַנּוֹ' לְרֵאוּבֵן בֵּין דְרָף הַלְוָאָה שְׁהַלְוָה לוֹ בֵּין דְרָף שְׁכִירוֹת מוֹצִיאִים מִיָּדוֹ
וְנוֹתְנִים לְיַעֲקֹב הַנּוֹ': וְלַעֲנָן הַשְּׂאֵלָה הַשְּׁנִית דְּבַר בְּרוּר הוּא שְׂאֵחַר שְׁנִשְׁבַּע שְׁמַעוֹן
בְּנִקִּיטַת חֶפֶץ שְׁאִין לוֹ בְּמָה לְפָרוּעַ כְּתַקְנַת הַגְּאוּנִי' כְּסֹדֵר שְׁפַתְבַּ הַרְמַב"ם הַלְכוֹת מְלָנָה
וְלָנָה פ"ב פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁמֶסְדְּרִי' לוֹ וְאִין לוֹ לְרֵאוּבֵן עָלָיו שׁוּם תַּרְעוּמַת וְאִין לוֹ פַח
לְתַפְשׁוֹ וְכִמוֹ שְׁפַתְבַּ הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁם בַּפ' הַנּוֹ' וְז"ל וְאִם לֹא נִמְצְאוּ לְלָנָה כְּלוּם אוֹ נִמְצְאוּ
לוֹ דְבָרִי שְׁמֶסְדְּרִי' לוֹ בְּלִבְד יִלְף הַלְוָה לְדַרְכּוֹ וְאִין אוֹסְרִים אוֹתוֹ וְכו' וְכַתּוּב הֶרֶב הַמַּגִּיד
זֶה פְּשׁוּט שְׁלֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוֹם חַיִּיב גּוּף מְחַמַּת מְמוֹן וְכו' וְלִהְיוֹת הַדְּבָרִים בְּרוּרִים
מִפִּי סוֹפְרִים וּמִפִּי סוֹפְרִים לֹא הָאֲרַכְתִּי וְכַתְּבִיתִי מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הִצְעִיר
יֶצֶק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֶלֶה"ה שֶׁג שְׂאֵלָה מַעֲשֶׂה שְׁהִיָּה בְּיוֹנִיצִיאַי יְהוּדֵי א' שְׁמוֹ בְּלִשׁוֹן
אַשְׁכְּנָז לִיב הַאִילְפָארוֹן הָיוּ לוֹ שְׁתֵּי בָנוֹת שֶׁם הָאֶחָת פִּיאַמִּיטָה וְשֶׁם הַשְּׁנִית אִישְׁטְרִילִינָא
וְכֵן אִין לוֹ וּבַעַת זַקְנָתוֹ עָלָה בְּדַעְתּוֹ לְחַלֵּק נְכָסָיו לְבָנוֹתָיו הַנְּזַכְרוֹ' כְּרָצוֹנוֹ וְהַלְף לוֹ לְסוֹפֵר
מְסוֹפְרֵי הָעִיר הַנִּקְרָא בְּלִשׁוֹנָם נוֹטָאֵרִי כּוּבִלִיקוֹ וְצָוָה וְאָמַר אֲנִי מַנִּיחַ הַבַּיִת שְׁאֲנִי דֵר הִיָּינוּ
זְכוּתִי לְפִיאַמִּיט' עוֹד אֲנִי מַנִּיחַ הַפּוֹרְטִיג'וֹ וְהַשְּׁתֵּי חֲדָרֵי וְהַקּוֹזִינָה וְכו' וְגַם לְיִוְרְשֵׁיָהּ
הִיָּינוּ אַחֲרֵי מוֹת שְׁתַּלְפָה הִירוּש' לְבָנֵיהָ הַנּוֹלָדִים מִגּוֹפָה וְאַחֲוֹת' אִישְׁטְרִילִינָא לֹא יִהְיוּ לָהּ
מֵאלוֹ הַמְּקוֹמוֹת שׁוּם דְּבַר עוֹד רוֹצָה אֲנִי שְׂאֵם פִּיאַמִּיטָה לֹא יִהְיוּ לָהּ יוֹרְשִׁים אַחֲרֵים
נוֹלָדִים מִגּוֹפָה שְׁתַּלְפָה הִירוּש' לְאִישְׁטְרִילִינָא אַחֲוֹת' לְפִי שְׁרוּצָה אֲנִי שְׁהַבַּיִת יִקְרָא הַבַּיִת
שֶׁל הַאִילְפָארוֹן לְכַף תַּלְפָה לְיִוְרְשֵׁי הַבָּאִי' מִמֶּנִּי וְיִהִי אַחַר זְמַן נִפְטֵר הַזְּקֵן לִיב אִילְפָארוֹן
הַנּוֹ' וְעַל פִּי הַצְּוָאָה חֲלָקוּ הַבָּנוֹת וְלִקְחָה כָּל אַחַת מֵהֶן חֲלָקָה כְּפִי הַכְּתוּב בְּצוּאָה וְאַחַר
יָמִים פִּיאַמִּיטָה הַנְּזַכְרָ' עָמְדָה וְנִשְׂאֵת לְאִישׁ וְהַכְּנִיסָה לוֹ בְּנִדוּנֵיִיאַת' הַבַּיִת שְׁיִרְשָׁה מֵאַבִּיהָ
וְיִהִי לָהּ בֵּן מִבְּעָלָהּ וְגַם בָּנוֹת הָיוּ לָהּ מִבְּעָל' וְתַמַּת פִּיאַמִּיט' הַנּוֹ' וְנִשְׂאָה בַעַל' אִשָּׁה אַחֲרַת
וּשְׁמָה רוֹזָה וְהַכְּנִיס' לוֹ נְדוּנֵיִיאַת וְהָיוּ לוֹ בָּנִים גַּם מֵאַשָּׁה זֹאת וְאַחַר זֶה שִׁינְדָף בַעַל זֶה בַת
אַחַת מִבָּנוֹתָיו שְׁהָיוּ לוֹ עִם אִשְׁתּוֹ פִּיאַמִּיטָה וְשַׁעֲבַד לְחַתְנּוֹ בְּעַד נְדוּנֵיִית בַּתוֹ הַבַּיִת אֲשֶׁר
הַנִּיחַ הַזְּקֵן הַמְּצָנָה לְפִיאַמִּיט' בַּתוֹ וְאַחַר כֶּה נִפְטֵר זֶה הַבַּעַל הַנְּזַכְרָ' וְעַתָּה בְּקִשָּׁה הַאֲלַמְנָ'
רוֹזָה לְגַבּוֹת כְּתוּבָת' מִנְכָּסֵי בַעַלָהּ וְלֹא מְצָאָה כִּי אִם הַבַּיִת הַנּוֹ' אֲשֶׁר גַּם הוּא מְשׁוֹנְעָבַד
לְנְדוּנֵיִית בַּתוֹ הַמְּשׁוֹנְדָכַת וְנִפְל הַפְּרֵשׁ בֵּין הַאֲלַמְנָ' רוֹזָה וּבֵין הַיְתוּם בְּאוּמְרוֹ שְׁכַף צָוָה
הַזְּקֵן שְׁתַּלְפָה הִירוּש' לְבָנֵיהָ שֶׁל פִּיאַמִּיטָה הַנּוֹלָדִי' מִגּוֹפָה וּבֵין הַבַּת אֲשֶׁר שַׁעֲבַד אָבִיהָ
הַבַּיִת הַנְּזַכְרָ' לְנְדוּנֵיִיתָה הוֹדִיעֵנוּ מוֹרְנוּ הַדִּין עִם מִי:תְּשׁוּבָה רְאִיתִי אֵת תְּנֹכַח הַשְּׂאֵלָה וְגַם
אֲשֶׁר סָפַק עָלֶיהָ הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַפּוֹסֵק דִּיד נִפְשֵׁי נַר"ו וְנִדְאִי שְׁדָן דִּין אֶמֶת לְאַמְתּוֹ בְּמָה
שְׁפָסַק שְׁהַדִּין עִם הַאֲלַמְנָה וְאִין לִיתוּם הַנּוֹ' שׁוּם זְכוּת בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת וְטַעֲמָא דְמִקְלָתָא שְׁהָרִי
גְמָרָא עֲרוּכָה הִיא בְּכַתְּוּבוֹת פֶּרַק מִי שְׁהִיָּה נִשְׁוִי אָמַר אַבְיִי נְכָסֵי לָהּ וְאַחֲרֵיהָ לְפָלוּנִי
וְעָמְדָה וְנִשְׂאֵת בַעַל לֹקַח הָיוּ וְאִין לְאַחֲרֵיהָ בְּמִקוֹם בַעַל כְּלוּם וּפְרִיָהּ בַגְמ' מִמִּמָּרָא
אַחֲרֵיתִי דְאַבְיִי דְקַאֲמַר וְאַחֲרֵיהָ מוֹצִיא מִיָּד הַבַּעַל וּמְשִׁנֵּי הַתָּם דְאָמַר לָהּ כְּשֵׁהִיא פְּנוּיָהּ
הִכָּא דְאָמַר לָהּ כְּשֵׁהִיא נִשְׂוָאָה מֵאִי קֵאמ' לָהּ אַחֲרֵיהָ לִיקְנִי בַעַל לֹא לִיקְנִי וּפְרִיָהּ דְמִקְלָת'.

כְּמוֹ שֶׁפָּתַח שָׁם הֶרֶ"ן בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א דְּכַשְׁאֵמ' לֵה כְּשֵׁהיא פְּנוּיָה פִּינּוּ דְּאִשָּׁה לְאִינְסוּבִי קִיִּימָא וְהָי נוֹתָן מִידַע יָדַע דְּבָרוֹב הַמְקוּמוֹת עֲשָׂאוּהוּ רַבְּנָן לְבַעַל כְּלוּקָם וְאִפְּלוּ הֵכִי לֹא פִירֵשׁ אַחֲרֶיהָ לִיקְנִי בַעַל לֹא לִיקְנִי שְׁמַע מִינָהּ דְּאַחֲרֶיהָ שְׁלֵא בְּמָקוֹם בַּעַל קָאָמַר הָא בְּמָקוֹ' בַּעַל לֹא לִיקְנִי אוֹ כְּמוֹ שֶׁפִּיר' נְמָקִי יוֹסֵף בְּפָרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין דְּכִינּוּן שֶׁהִשְׁתָּא פְּנוּיָה לֹא אֶמְרִינּוּ דְּמָה שֶׁאָמַר לֵה אַחֲרֶיהָ אֲתָא לְמַעוּטֵי הַבַּעַל דְּלֹא סָלִיק אַדְעָתִיהָ אֲלָא לְשַׁאֲר יוֹרְשִׁיהָ אֲבָל כְּשֶׁנָּתַן לֵה כְּשֵׁהיא נְשׂוּאָה וְאָמַר לֵה וְאַחֲרֶיהָ לְפָלוּנִי הֵנִי כְּמִי שֶׁאָמַר לֵה וְלֹא לְבַעַל וְכו' הֵרִי שֶׁהַנּוֹתָן מִתְּנָה לְפְנוּיָה אִף עַל גַּב שֶׁאָמַר וְאַחֲרֶיהָ לְפָלוּנִי אִם עֲמָדָה וְנִשְׂאָת אִין לְאַחֲרֶיהָ בְּמָקוֹם בַּעַל כְּלוּם דְּבַעַל לֹקָח הֵנִי וְכֵן פָּסַק רַב אֶלְפָּס שֶׁם בְּהַלְכוֹת וּבְפָרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין וְהַרְמַב"ם ז"ל פָּרָק י"ב הַלְכוֹת זְכוּיָה וּמִתְּנָה וְכִינּוּן שְׁכָן בְּנִדּוּן דִּינּוּן שֶׁפִּיִּיאֲמִיטָה הַנּוֹכָרָת כְּשֶׁבָּאוּ הַנְּכָסִים הַנּוֹכָרִי לִידָה הִיטָה פְּנוּיָה בֵּין שְׁזָכְתָה בָּהֶם מִפְּתַח הַצְּנוּאָה שְׁצוּנָה אֲבִיהָ בֵּין שְׁלֵא זָכְתָה בָּהֶם מִפְּתַח הַצְּנוּאָה אֲלָא שְׁנִתְרַצּוּ הַשְּׁתֵי אַחֲיוֹת הַנּוֹ' וְחִלְקוּ וְלִקְחָהּ כָּל אַחַת חֲלָקָה סוּף סוּף אַחַר שְׁבָּאוּ לִידָה עֲמָדָה וְנִשְׂאָת לְבַעַלָּהּ וְכִינּוּן שְׁכָן בַּעַל זֶה לֹקָח הוּא וְאֵע"פ שֶׁזָּכְתָה בְּנְכָסִים מִפְּתַח הַצְּנוּאָה וְהַצְּנוּנָה צוּנָה וְאָמַר וְאַחֲרֶיהָ לְפָלוּנִי אִין לְאַחֲרֶיהָ בְּמָקוֹם בַּעַל כְּלוּם וְכִינּוּן שֶׁהַנְּכָסִים הֵם מִהַבַּעַל נִמְצָא שְׁלֵעוֹלָם הֵם מְשׁוּעָבְדִים לְכַתּוּבָת אִשְׁתּוֹ רוּזָה וְאִין לִיתּוּם שׁוּם זְכוּת בָּהֶם עַד שֶׁתִּתְפָּרַע מִכַּתּוּבָתָהּ זֶהוּ מָה שֶׁנִּרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצְּעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִי זֶה"ה: דֵּשׁ שְׁאֵלָה רְאוּבֵן מָסַר לְשִׁמְעוֹן כָּל כֶּף מַעוֹת לְהוֹלִיכֶם לְמַצְרַיִם וְלְהַלְבִּישׁם בַּכ"כ סְחוּרָה כְּפִי רְאוּת עֵינָיו וְכַתּוּב שֶׁטֶר עַל שִׁמְעוֹן אִיךָ קָבַל מִמֶּנּוּ הַמַּעוֹת הַנּוֹ' לְקַנּוּת הַסְּחוּרוֹת הַנּוֹ' וְהֵלֵךְ לוֹ שִׁמְעוֹן הַנּוֹ' לְמַצְרַיִם וְנִתְאַחַר שָׁם יָמִים הַרְבֵּה אַח"כ הֵלֵךְ רְאוּבֵן לְמַצְרַיִם וּמִצָּא שָׁם אֶת שִׁמְעוֹן הַנּוֹ' וְאָמַר שִׁמְעוֹן לְרְאוּבֵן הִנֵּה קִנִּיתִי הַסְּחוּרוֹת שֶׁצִּוִּיתִנִּי מִהַמַּעוֹת שֶׁנָּתַתְּ לִי וּמָה נִפְשָׁךְ וְאֶעֱשֶׂה כְּרָצוֹנְךָ הָאֵם תִּרְצֶה שְׁאִתָּן הַסְּחוּרוֹת הַנּוֹ' בְּבֵיתְךָ אוֹ לְבִנְךָ שֶׁהוּא חוּזֵר עִמִּי לְשֶׁאֲלוּנִיקִי וְהַשִּׁיב רְאוּבֵן וְאָמַר לְשִׁמְעוֹן לֹא תִתֵּן הַסְּחוּרוֹת הַנּוֹ' לֹא בְּבֵיתִי וְלֹא אֶל בְּנֵי רַק תִּתֵּן אוֹתָם לְלוֹי וְאִם בְּאוּלֵי לֹא תִמְצָא לְלוֹי תֵּן הַסְּחוּרוֹת הַנּוֹ' לִיעֶקֶב וּבִלְשׁוֹן לַעֲזָר אָמַר אִין שׁוֹ אַאוּזִינְסִיָּא דְּלוֹי דְּאַרְיֵשׁ דִּיג"א מִירְקָאדִירִיאֵשׁ אֶה יַעֲקֹב וְכִשְׁבָּא שִׁמְעוֹן לְשֶׁאֲלוּנִיקִי מִצָּא שֶׁנְּפִטֵר לוֹי לְבֵית עוֹלָמוֹ וּבָאִים יוֹרְשֵׁי לוֹי לְתַבְנוּעַ הַסְּחוּרוֹת מִשִׁמְעוֹן מִפְּתַח שְׁכָן צוּנָה לוֹ רְאוּבֵן לְתַתָּם לְלוֹי וְאִם לוֹי נְפִטֵר הִנֵּה יוֹרְשֵׁי בְּמָקוֹמוֹ הֵם עוֹמְדִים גַּם שְׁכִידֵי יוֹרְשֵׁי לוֹי הַנּוֹ' הַשֶּׁטֶר חוֹב שֶׁעֲשָׂה שִׁמְעוֹן לְרְאוּבֵן בְּשַׁעַת הַלִּיכָתוֹ לְמַצְרַיִם וְטוֹעֲנִים הַיּוֹרְשִׁים הַנּוֹ' שֶׁהַמַּעוֹת הַנּוֹ' הֵם מְשָׁל לוֹי וְדָרָךְ אֶהְבָּה חֲלָה אֶת פְּנֵי רְאוּבֵן שִׁתָּן הוּא הַמַּעוֹת הַנּוֹ' לְשִׁמְעוֹן בְּשֵׁם רְאוּבֵן כְּדִי שִׁיקְנָה סְחוּרָה טוֹבָה כִּי אוֹהָבוּ שֶׁל שִׁמְעוֹן הִנֵּה רְאוּבֵן הַנּוֹ' וְעַל כֵּן מָסַר רְאוּבֵן הַשֶּׁטֶר הַנּוֹ' כְּדִי לוֹי לְכַשִּׁיבָא שִׁמְעוֹן יִגְבּוּ מִמֶּנּוּ ג"כ כִּי יַעֲקֹב וְשׂוֹאֵל אוֹתָם הַסְּחוּרוֹת מִשִׁמְעוֹן וְטוֹעֵן שֶׁרְאוּבֵן אָמַר לְשִׁמְעוֹן אִין אַאוּזִינְסִיָּא דִּי לוֹי שִׁתָּן הַסְּחוּרוֹת לִיעֶקֶב וְהִנֵּה לוֹי אִינְנוּ וְעַל כֵּן שְׂרוּצָה הוּא הַנְּכָסִים וְהַיּוֹרְשִׁים טוֹעֲנִים שְׁלֵא אָמַר רַק אִין אַאוּזִינְסִיָּא שֶׁר"ל אִם לוֹי בְּאוּלֵי הֵלֵךְ לְמָקוֹם אַחַר אֲבָל אִם נְפִטֵר לֹא יוֹבֵן בְּדָבָרֵינוּ כִּי הִנֵּה יוֹרְשֵׁי בְּמָקוֹמוֹ הֵם עוֹמְדִים וְנוֹתְנִים רְאִיָּה לְדַבְרֵיהֶם שֶׁמַּעֲיָקְרָא צוּנָה רְאוּבֵן לְתַת הַמַּעוֹת אוֹ הַסְּחוּרוֹת לְלוֹי לְפִי שֶׁהוּא הִנֵּה בַּעַל הַמַּעוֹת וְאָמַר קִי אִין אַאוּזִינְסִיָּא יִתְנֶם לִיעֶקֶב שֶׁהִיטָה כְּנוֹנָתוֹ כְּדִי שִׁישְׁמָרֵם לוֹ וְעַכְשָׁיו בָּאָה הַשְּׁאֵלָה לְפָנֵי מַעֲלַת גְּדוּלַת תּוֹרָתוֹ יוֹרְנוּ הַדִּין עִם מִי וְלִמִּי יִתֵּן שִׁמְעוֹן הַנּוֹ' הַסְּחוּרוֹת הַנּוֹכָר מִן הַדִּין וְשִׁכְרוּ כְּפוּל מִן הַשְּׁמִימִים: תְּשׁוּבָה נִלְע"ד שִׁתְּבַרֵר וְיִתְלַבֵּן עֲנֵן זֶה לְהוֹצִיא הַדִּין לְאִמְתּוֹ בְּהַקְדַּמַּת שְׁתֵּי הַקְדַּמּוֹת

קדא היא דק"ל דבחוּב או בפקדון שאדם שולח לחבירו ע"י שליח ואמר לו הולך מנה זה לפלוני אינו יכול לחזור בו משום שהולך פזכי דמי בחוב ובפקדון אע"ג דבמתנה שנותן אדם לחבירו הולך לאו פזכי כמו שפסקו כל הפוסקי' וכמו שכתב הר"ן טעמא דמילתא דמתנה שאדם נותן בקושי אין דעתו כשאומר הולך שיזכה בשבילו וכו' מ"מ בחוב או פקדון שאדם שולח לחבירו ע"י שליח לכולי עלמא הולך פזכי דמי דהלכתא כרב דקאמר בפרק קמא דגיטין הולך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר וכו' ומסיק בגמרא לא דכולי עלמא הולך פזכי דמי וכו' ותניא פנותיה דרב הולך מנה לפלוני שאני חייב לו וכו' או הולך מנה לפלוני פקדון שיש לו בידו חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר וכן פסק רב אלפס והרמב"ם פרק ראשון מהלכות שכירות ופ' ו' מהלכות מלוה ולוה וגם הרשב"א בשיטת המסכתא העלה לפסק הלכה פן וגם הטור סי' קכ"ה פתב ו"ל ראובן שהיה חייב לשמעון מנה או שהיה לו פקדון בידו ואמר ללוי הולך מנה זה לשמעון אם בא לחזור וליטלו ממנו אינו יכול דהולך פזכי דמי ומיד פשהגיע ליד לוי זכה בשבילו לשמעון לפיכך בין אם מת לוה או מלוה יתנוהו ליורשי שמעון ומכל מקום ראובן חייב באחריותו עד שיגיע ליד שמעון: הרי דלכולי עלמא בפקדון שאדם שולח ע"י שליח למפקיד אמרינן דהולך פזכי דמי: הקדמה שנית הוא דבנדון דידן אלו הסחורות שאמר ראובן לשמעון השליח תן אותם ללוי וכו' כמו שבא בשאלה אנו סהדי שאם היו הנכסים ממש שלו ומנכסיו שלא היתה פונותו ליתנם במתנה גמורה דודאי לא שביק אניש נפשיה ויהיב לאחריני דקרוב אדם אצל עצמו אבל מ"מ איכא לספוקי אם אלו הנכסים היו פקדון אשר הפקד בידו והיה רוצה ראובן הנז' להחזירם וישלחם לבעליו או נאמר שהיו הסחורות מראובן ממש והיה מפקידם ע"י זה השליח ביד לוי הנז' ואם לא ימצאהו שיפקידם ביד יעקב הנזכר: ואחרי הודיע לנו אלהים את כל זאת נבא לנדון דידן וזה שאם אלו הסחורות ששולח ראובן ע"י שמעון לא היו של ראובן ממש אלא פקדון שהפקד אתו והי' משלחם לבעלים והספק הוא אם לוי הוא הבעל או יעקב הוא הבעל בזה אני אומר דאנו סהדי דפשיטא ופשיטא שלוי הוא בעל הנכסים וטעמא דמילתא דכיון שמצינו שראובן צנה ואמר לשמעון השליח שאפי' יהיו נמצאים יעקב ולוי בעיר יתן הסחורות ללוי ולא נתן רשות ליתנם ליעקב אלא דווקא כשלא ימצא לוי שכן אמר אי אין שו אאזנניס יא די לוי דאריש דיגאש מירקאדיריאש אה יעקב והשתא אם איתא שאלו הסחורות היו של יעקב איך צנה שאפילו בהיות יעקב בעיר שלא יתן הסחורות כי אם ללוי והלא ראובן הנפקד חייב באחריות הנכסים עד שיגיעו ליד יעקב כמו שפכר שפכתתי בהקדמה ראשונה דתניא הולך מנה לפלוני פקדון שיש לו בידו חייב באחריותו ופירש רש"י מפני שלא צנהו למנסרם לזה פיון שפן עלה על הדעת שראובן היה רוצה לעמוד באחריות הנכסים בהיות לאל ידו לצאת מהאחריות ולתת הנכסים ביד יעקב בעל הנכסים אלא ודאי זו הוראה שאין אלו הנכסים אלא מלוי ולכן צנה תחלה שייתנם ללוי לצאת מאחריות הנכסים וגם איכא אומדנא דמוכח שהנכסים של לוי הם שהרי ראובן הנזכר הניח השטר שעשה על שמעון מהנכסים הניחו ביד לוי שמנה נראה ודאי שהנכסים הם של לוי: ואחר שהוכחנו שהנכסים הם של לוי וכבר הקדמתי שפקדון הולך פזכי דמי אליבא דכולי עלמא נמצא שמשעה שאמר ראובן לשמעון השליח הולך מנה או הסחורות הנז' ללוי זכה לוי מיד

אם באותה שעה היתה לוי חי עדיין ולא היתה ראובן יכול לחזור בו וכיון שזכה לוי בנכסים מחיים אף על פי שאחר כך מת ינתנו הנכסים ליורשיו שהיורש'י באים מפחו של לוי המת שלוי זכה בהם מחיים ומוריש הנכסים ליורשיו וכדתנא בסוף פ"ק דגטין הולך מנה לפלוני והלך ובקשו ולא מצאו פירש רש"י שמת תני תדא יתורו למשלח ותנא אידך ליורשי מי שנשתלחו לו לימא בהא קמפלגי דמר סבר הולך פזכי ופירש רש"י וכיון שזכה בהן בחייו ינתנו ליורשיו ואף על גב שאמר ראובן אין שו אוזינסייא די לוי דאריש די גאש מירקאדיריש ליעקב זהו אינו מועיל אלא אם היתה לוי בחיים שאז היו הנכסים בכל מקום שהם בחזקתו של לוי ואולי לוי נתן לראובן רשות להפקיד ממונו למי שירצה אבל עכשיו שמת לוי כבר יצאו הנכסים מרשות לוי ונכנסו ברשות היורשים ואין לראובן פח להפקיד הנכסים ביד אחרי' כי אין רצון היורשים להפקיד ממונם ביד אחר וכבר פקע רשות לוי מעל הנכסים הנז' באופן שבפחינה זו חייב שמעון השליח למסור הנכסי' מיד יורשי לוי: אבל אם איפא לספוקי שאלו הנכסים היו של ראובן ממש שהיה משלחם בתורת פקדון להפקידם ביד לוי אז נדאי אין פח ביד היורשים לתפוע הנכסים הנז' משום דמצי למימר ראובן אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר והוא לא צוה אלא או ביד לוי ממש או ביד יעקב הנז' ואם יתברר האמת שהיו הנכסים של ראובן שהיה מפקידם ביד אלו הנזכרי' נדאי שהדין עם יעקב.

באופן שהכלל העולה מדברי שאם יתברר שלא היו הנכסים מראובן ממש הדין נותן שימסרו הסחורות ליורשי לוי הנזכר ואם יתברר שהנכסים היו של ראובן שהיה משלחם להפקידם בידם הדין נותן שימסרו הסחורות ביד יעקב הנז' ואם הדבר מסופק שאי אפשר להתברר לא זה ולא זה יתעכבו הנכסים ביד שמעון השליח עד יבא ראובן המשלח ממצרי' ויתברר ויתלבן הענין זהו מה שנגראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדריבי זלה"ה: שה שאלה מעשה היתה בעיר סופיאה באיש אחד תושב ק"ק אשכנזים יצ"ו שמו היקר ה"ר שמואל בכמה"ר יצחק הלוי ז"ל שעשה מורשה לכה"ר יצחק פהן יצ"ו שילך לעיר אנדרינופול וישדך ויקדש לו שם אישה הראויה לו והלך רבי יצחק המורשה הנז' וקדש לו בתולה אחת קלייא בת ה"ר אברהם הלוי יצ"ו וכשבא השליח לעיר סופיאה לא היתה ה"ר שמואל המשלח פה וכשבא לא נתרצה לקדושין וחסר בו והלך וקידש הבתולה פראדלה בת ה"ר נפתלי יצ"ו באשר היותו מקודם חתנו בביתו הראשונה שהניחה לו בן ובת ועל כן חזר וקדש אחותה בעבור היתומים ואחר שקדש את הבתולה אחות אשתו הראשונה רננו אחריו העולם שעבר על תקנת ר"ג מ"ה לישא שתי נשים יחד ורוצים קרובי הבתולה הראשונה לכפות אותו בעל כרחו לישא את הראשונה שקדש השליח ומגזמים לו להעלילו עלילות ברשע על כל דבר פשע לכתוב לו סארף או גילי"פ לכן הודיעונו נא איזה דרך ישפון אור לסתום פי המצפצפים והמהגים לאמר שלא פדין עשה מחמת חרם ר"ג מאור הגולה.

תשובה האדם המקדש שתי נשים ולא נשאן אם עבר על חרם ר"ג שתקן שלא ישא אדם שתי נשים לעניות דעתי יש פנים לכאן ולכאן וזה דהא קנימא לן שהכהן הגדול אינו נושא ב' נשים וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות פלי המקדש פ"ק חמישי וזה לשונו ואינו נושא ב' נשים ואם נשאשתיים אינו יכול לעבוד ביום הצום וטעמא דמילתא קאמר בגמרא ביומא פ"ק קמא דר' חמנא אמר וכפר בעדו ובעד ביתו ולא בעד שני בתים ותנן

שם בפרק קמא רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקנין לו ששם תמות אשתו שנאמר וכפר בעדו ובעד ביתו וזו אשתו ופריה בגמרא ומי סגי ליה בתקנתא ביתו אמ' רחמנא ויהי לאו ביתו היא דמקדש לה וקא פמה דלא פניס לה לאו ביתו היא דכניס לה אם פן הנה ליה שני בתים ורחמנא אמר ובעד ביתו ולא בעד שני בתים ומתריץ לה התם הרי לה בהדיא דלא קרינו אשתו אלא דוקא היכא דכניס לה אבל היכא דלא כניס לה אע"ג דקדשה לא איקרי אשתו אף בנדון דידן בתקנת רבינו גרשון שלא ישא אדם שתי נשים לא משמע אלא נישואין גמורין אבל קדושין לבד אינם במשמע: ואם תאמר אין מפאן ראיה דבשלמ' התם דאפקיה רחמנא לאשתו בלשון בית שכתב וכפר בעדו ובעד ביתו ואמרינן ביתו זו אשתו התם הוא דבעינן שיש אשה ממש ויכניסנה בתוך ביתו ואע"ג דקדשה לא חשיב ביתו כיון שעדיין לא הכניסה לתוך ביתו אבל בעלמא יקרא אשה בין על ידי קדושין לבד בין על ידי נישואין ליתא דהא גרסינן שם בגמרא פרוק קמא דיומא אלא מעתה ארוסה לא תתיבם החוצה לרבות את הארוסה ופירש רש"י ארוסה לא תתיבם דהא בית פתיב ואת אמרת לעיל כל פמה דלא כניס לה לאו ביתו הוא ע"כ והשתא אם איתא שיש לחלק בין בית לאשה לישתוק קרא מהחוצה ולכתוב ולא תהיה אשת המת לאיש זר ואנו ידעינן דגם ארוסה במשמע מדאפקיה רחמנא בלשון אשה ולא קאמר לא תהיה בית המת לאיש זר ולישתוק מהחוצה אלא נדאי מדכתב רחמנא החוצה לרבות את הארוסה ודאי סבירא ליה דבין מלת אשה בין מלת בית לא משמע אלא נישואה וכיון שפן נמצא שאין בכלל תקנת ר"ג מאור הגולה כי אם נישואין גמורין אבל לא קדושין: עוד מצאתי ראיתי שם פרוק קמא דיומא שכתבו התוספות בירושלמי משמע אשה אחרת מתקנין לו מזמנין אותה שאם תמות אשתו ביום הכפורים שיקדש זאת ביום הכפורים ופליג אגמרא דידן דפריה התם ויקדש מאתמול דמשמע ליה מתקנין בהזמנה בעלמא ומשני וכפר בעדו ובעד ביתו ולא בעד שני בתים ופריה ולא נמצא פקונה קנין בשפת ומשני משום שבות התירו במקדש הרי לה בהדיא שגרי' מתוך הירושלמי דבקדושין לבד איקרי ביתו ולהכי אינו מקדשה מאתמול וכיון שפן נמצא שקדושין לבד נכנס בתקנת ר"ג שתקן שלא ישא אדם שתי נשים: ועוד יש לי להביא ראיה ממה שמצאתי בתשובה מיומינית מספר נשים סימן ל"ד ונ"ל ואשר שאלת במקודשת נדאי דהלכה והדרה בה איהי אם יש פח ביד ב"ד לדחוק את האדם שיגרש או תשב עד שתלבין ראשה וכו' עד אבל היכא דלא בעיא לאינסובי ליה פשיטא דאין כופים מיהו נראה בעיני הואיל ואיכא השתא תקנת ר"ג זצ"ל שאינו יכול לישא אשה אחרת והוא לא קיי' פריה ורביה נראה בעיני שפופין אותו להוציא כדי שיוכל לישא אשה אחרת ולקיים פריה ורביה כההיא דסוף הבא על יבמתו הוא אומר הפילה פעמיים והיא אומרת שלש א"ר יצחק עובדא הנה וכו' פי' הוא אומר הפילה תרי זמני ולא הוציא היא מהמנא וכופין אותו ופרש"י לא שהיא תובעת גירושין אלא שעלינו לכופו לקיים פו"ר אלמ' היכא שעכובה פו"ר פייפנין ליה ה"נ הואיל שאינו יכול לישא אחרת בעבור תקנת ר"ג פייפנין ליה לגרשה בגט וכן נראה לי מדין תורה וכו' הרי שגרי' מתוך תשובה זו שתקנת ר"ג היתה ג"כ בקדושין לבד שהרי כתוב בפ' שבעבור שאשה זו מקודשת לו לבד אינו יכול לישא אשה אחרת בעבור תקנת ר"ג המעכבו ואם קדושין לבד אינם בכלל התקנה מי מעכבו ישא אשה אחרת ויקני' פריה ורבי' והיא תשב עד שתלבין ראש'

בינון שיהיה נותן שאין כופין את האדם לגרש וכן כתב פתב המרדכי במס' וז"ל עוד
אומר ר"ת שאם קדש אדם ואינה חפצה אין לכופו לא בדיני ישראל ולא באומות
העולם אלא ודאי נראה שתקנת ר"ג פולגת בין לקדושים לבד בין בנשואין וכיון שיש
פנים לכאן ולכאן ויש חרם בדבר שהוא ספק דאורייתא היה ראוי להחמיר ואולי
לחומרא: אבל אחר אשר ראינו שכתב מהרי"ק ז"ל בשורש ק"א בשם הרשב"א שתקנת
ר"ג לא פשטה בכל גבולות ישראל וגם שלא התקין ר"ג אלא עד סוף האלף החמישי
וכו' וגם כתב מהרי"ק שם וז"ל עד כאן לא תקן אלא שלא ישא אשה על אשתו הנשואה
לו וכו' נראה דסבר דלא תקן ר"ג בארוסה נמצא דאיכא בנדון דידן כמה ספקי דמתהפכי
להדדי ספק אם הארוסה בכלל התקנה או לא ואת"ל דהוי בכלל ספק אם פשטה התקנה
במקומות אלו או אם היה אפי' אחר האלף החמישי או לא או נאמר ספק אם תקן אפילו
לאחר האלף החמישי וגם במקומות אלו או לא ואת"ל שפשטה התקנה גם במקומות אלו
וגם לאחר האלף החמישי שמא לא גזר אלא בנשואה לא בארוסה וכיון דאיכא תרי ספקי
דמתהפכי להדדי אפי' באיסורא דאורייתא אולינו לקולא ואחרי הודיע לנו אלהים את
כל זאת נמצא בנ"ד שה"ר שמואל בכ"ר יצחק הלוי שקדש נשים באופן שפא
בשאלה לא ימצאו לו עון אשר חטא ובפרט שפוננתו לשמים לחמול על יתומיו שלא יהיו
נתונים לעם אחר וכיון שכן מי הוא זה ואי זה הוא אשר ימלאנו לבו להעלילו ולהגזימו
ולמסרו שהרי אפי' לרשע גמור אין יכול לעשות כן כ"ש למי שהוא צדיק בדינו וכמו
שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות חובל ומזיק פ"ח אסור למסור ישראל ביד כותים בין בגופו
בין בממונו ואפילו היה רשע ובעל עבירות ואפי' היה מיצר לו ומצער וכל המוסר
ישראל ביד כותים בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעה"ב לכן אם עלה על כף
במששבה אין הקב"ה מצרפה למעשה וישנוב מדרכו אשר לא טובה ובזכות כף אדון
השמים יתברך ישפנת לו שלום זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר
שמואל אדרבי זלה"ה: שו שאלה ראובן ושמעון אחיו היה להם עסק משא ומתן עם לוי
ונכתב שטר אחד ביניהם מכמה ענינים שמגיד השטר שנתחייבו ראובן ושמעון הנזכרים
ללוי ולבסוף כתוב בשטר זה הלשון וראובן ושמעון הלכו ונטלו קנין הם מעצמם להרבי
לוי הנזכר ועתה שאל השואל אם יש ממש בקנין זה: תשובה אין בקנין זה שום ממשות
כלל וטעמא דמילתא דהא ק"ל דיד בעל השטר על התחונה בכל לישנא דמשתמע לתרי
אנפי כ"ש בנדון הזה דנראה דאין כאן שום משמעות אחר כי אם שראובן ושמעון הם
נטלו הקנין מעצמם ותפשו הסודר מדלא פתיב והלכו מעצמם ונטלו הקנין דאז הנה
משמע שההליכה היתה מעצמם אבל נטילת הקנין היתה מחמת שהקנה לו הסודר לוי
הנז' אבל השתא דכתיב והלכו ונטלו קנין הם מעצמם משמע ודאי שנטילת הקנין היתה
מעצמם וכיון שכן ודאי שאין בקנין זה ממש וטעמא דמילתא דהא ק"ל דאין קונין אלא
בכליו של קונה וזה שהקונה יתן כלי למקנה ומתוך כך יקנה המקנה החפץ או מתחייב
במה שמתחייב חליפי הכלי שהוא נותן לו אבל בנ"ד שהם מעצמם נטלו הסודר נמצא
שאין כאן סודר של קונה שיקנה לו הסודר שהוא מדעתו פדי שיתחייבו ראובן ושמעון
הנז' בחליפיו וכן כתב הרמב"ן ז"ל בתשובותיו וז"ל איש אחד אחז בכסף מעילו של
חבירו ואמר לו אני נוטל קנין שאני חייב לאדון העיר כך וכך וכו' והשיב קנין אין כאן
דאין קונין אלא בכליו של קונה והיינו דקרינו ליה חליפין שזה כמחליף נכסיו בסודר זה

של קוֹנָה ומה שאנו קוֹנִין בְּסוּדָר שֶׁל אַחֲרֵים שְׁבַעֲל הַסּוּדָר מִקְנָה סוּדְרוֹ לְקוֹנָה אֲבָל זֶה שֶׁתַּפֵּס בְּכַנְף חֲבִירוֹ שְׁלֵא מִדַּעְתּוֹ לֹא עָשָׂה כְּלוּם שְׂאִין פֶּאֵן סוּדָר שֶׁל קוֹנָה וְלֹא שֶׁל מִקְנָה וְלִכְלִי עֲלֵמָא זֶה הָאִישׁ לֹא עָשָׂה כְּלוּם ע"כ אַף בְּנ"ד פִּינּוֹן שְׂרָאוּבּוֹן וְשִׁמְעוֹן הַנּוֹז' הֵם מַעֲצָמִם נְטִלוּ הַסּוּדָר וְהַקְנִינָן נִמְצָא שְׁלֵא הָיָה בְּכַלְיוֹ שֶׁל קוֹנָה וְלֹא הַקְנָה לָהֶם הַקּוֹנָה סוּדְרוֹ לְשִׁיתְחַיְבוֹ רְאוּבּוֹן וְשִׁמְעוֹן בְּחִלְיָפּוֹ נִמְצָא שְׂאִין פֶּאֵן לֹא קִנְנוּ וְלֹא חָיִיב זֶהוּ מֵה שְׁנִרְאָה לַע"ד הַצָּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שֶׁמוֹאֵל אֲדָרְבֵי זֵלֶה"ה: שֵׁז שְׁאֵלָה ה"ר יְהוּדָה בְּכ"ר מִשָּׁה ו' אֶלְטָבִיב נ"ע קָבֵל מֵה"ר יְהוּדָה בְּכ"ר סוּלִימָאן ו' אֶלְטָבִיב נ"ע מְאֵתִים וְעֶשְׂרִים וְשִׁמְנָה מְאוֹת בְּגָד שְׁאֵלוֹנִיקִי וְעֶשְׂרִים פְּאֵנִישׁ קִלְאָבְדוֹן בְּפִקְדוֹן פְּדִי לְמַכְרֵם בְּאִישְׁקוֹפֵינָא אוֹ סוֹפִיָאָה אוֹ בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר יִשָּׁר בְּעֵינָיו וְעָשָׂה שְׁטֵר עָלָיו וְהוּדָה בְּכָל הַנְּ"ל וְנִתְחַיְיֵב לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַקְרִיב הַתּוֹעֵלֶת לְמַפְקִיד הַנּוֹז' וְכו' גַּם הַמַּפְקִיד נִתְחַיְיֵב לְתַתּוֹ וְלִפְרוֹעַ לְנִפְקֵד הַנּוֹז' חֲלָף שְׁכָר טוֹרְחוֹ שְׁלִשָּׁה לְבָנִים לְמֵאָה וְכו' פְּנִרְאָה בְּאַרְנוֹפָה בְּשִׁטֵּר הַנַּעֲשָׂה בֵּין הַמַּפְקִיד וְהַנִּפְקֵד יוֹם שְׁשִׁי י"א לְחֹדֶשׁ סִינּוֹן שְׁנַת הַשְּׁל"ה מְקוֹנֵיִם בְּב"ד חֲשׁוּב וְהַלֵּף ה"ר יְהוּדָה בְּכ"ר מִשָּׁה הַנּוֹזְפֵר לְדַרְכוֹ לְאִישְׁקוֹפֵי וְכַתֵּב מִשָּׁם פֶּתֵב לֵה"ר יְהוּדָה בְּכ"ר סוּלִימָאן הַנּוֹזְפֵר בְּיוֹם שְׁשִׁי כ"ד לְסִינּוֹן אִיף שְׁהַחֲלִיף הַבְּגָדִים וְעֶשְׂרִים פְּאֵנִישׁ דִּי קִלְאָבְדוֹן עִם כָּל כָּף רְאוּזוֹשׁ עִם סוּחַר אֲחָד שְׁמוֹ דְּוֹד אוֹרְטָאֵשׁ כְּמוֹ שְׁפִי בְּפִתֵב הַנּוֹז' וְאֲח"כּ בָּא הַשְּׁמוּעָה שְׁנִהְרַג דְּרַף סוֹפִיָאָה ה' יִנְקוֹם נִקְמָתוֹ וּבְאֵתָהּ אֲשֶׁתּוֹ לְגַבּוֹת פְּתוּבָתָה מֵהַנְּכָסִים הַנּוֹז' הַנִּמְצָאִים בְּאִישְׁקוֹפֵינָא בְּיַד הַחֲכָם כֹּה"ר מִשָּׁה ו' חֲבִיב יצ"ו שְׁעֲזֹבְכֶם בְּיַדוֹ ה"ר יְהוּדָה בְּכ"ר מִשָּׁה הַנּוֹז' לְפִי שְׁעֲדִינּוֹ לֹא קָבֵלְם בְּיַדוֹ כִּי הָיָה תְּנָאִי בֵּינוֹ וּבֵין ה"ר דְּוֹד אוֹרְטָאֵשׁ לְתַתּוֹ לוֹ הַרְאוּזוֹשׁ הַנּוֹז' תּוֹף עֶשְׂרִי יוֹם פְּנִרְאָה מִתּוֹף הַפֶּתֵב הַנּוֹז' עֲצָמוֹ וְעַל פֶּן צָוָה לְהַחֲכֵם ה"ר מִשָּׁה הַנּוֹז' לְקָבֵלְם בְּעֵדוֹ לְזִמְן הַנּוֹז' וְאֲשֶׁתּוֹ בְּאֵתָהּ לְגַבּוֹת פְּתוּבָתָה מֵאוֹתָם הַנְּכָסִים מִחֲמַת שְׁעַבּוּד פְּתוּבָתָה עַל כָּל נְכָסֵי עֲזוּבוֹן בְּעֵלָה הַנּוֹז' וְהַר' יְהוּדָה בְּכ"ר סוּלִימָאן הַנּוֹז' טוֹעֵן שְׁהַנְּכָסִים הַנּוֹז' הִיוּ בְּפִקְדוֹן בְּיַד ר' יְהוּדָה בְּכ"ר מִשָּׁה בְּעֵלָה וּמַעוֹלָם לֹא חָל עֲלֵיהֶם שְׁעַבּוּד פְּתוּבָתָה וְשִׁטֵּר הַנּוֹז' לְעֵיל יוֹכִיחַ שְׁבִפְרִיּוֹשׁ הוּדָה בְּעֵלָה שְׁהִיוּ בְּיַדוֹ וּרְשׁוֹתוֹ בְּפִקְדוֹן וּמֵה לֵה אֲצֵל אֵלוֹ הַנְּכָסִים וְעַל פֶּן בָּאָה הַשְּׁאֵלָה לְפָנֵי מַעֲלַת כ"ת יוֹרְנוֹ אִם יֵשׁ מִמֵּשׁוֹת בְּדַבְרֵי הָאִשָּׁה הַנּוֹז' וְלִפְנֵי יוֹצֵג הַשְּׁטֵר הַנּוֹז' וְכַתֵּב רַבִּי יְהוּדָה בְּכ"ר מִשָּׁה הַנּוֹז' אֲשֶׁר מִתּוֹכֶם רְאָה מַעֲלַת כ"ת כָּל פְּרָטֵי הַדְּבָרִים הַנּוֹז' בְּאֵר הֵיטֵב וְתוֹרְתוֹ אָנוּ מְקוֹנֵים.

תְּשׁוּבָה דְּבָר בְּרוּר וּפְשׁוּט הוּא שְׂאִין לְאֶלְמְנָה הַנּוֹז' שׁוּם צַד זְכוּת בְּאוֹתָם הַנְּכָסִים שְׁבָאוּ לְיַד בְּעֵלָה בְּתוֹרַת פִּקְדוֹן לְפִי שְׁהֲאָדָם מִשְׁעַבְד לְכַתְּנֻבַת אֲשֶׁתּוֹ כָּל נְכָסֵי דְקִנְיָנֵי וְדִקְנֵי דוֹקָא נְכָסִים הַנְּקָרָאִים שְׁלוֹ אֲבָל הַפִּקְדוֹן לְעוֹלָם בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא הוּא בְּחֻזְקַת הַמַּפְקִיד דְּהָא אַף עַל גַּב דְּקִינְיָמָא לֵן דְּאִין אָדָם מִקְדִּישׁ דְּבָר שְׂאִינוֹ בְּרְשׁוֹתוֹ מְכָל מְקוֹם יְכוֹל הַמַּפְקִיד לְהַקְדִּישׁ הַפִּקְדוֹן שְׁהַפְקִיד בְּיַד אַחַר וּכְמוֹ שְׁפָסַק הַרְמַב"ם הַלְכוֹת עֲרָכִין וְחֲרָמִין פֶּרֶק ו' וְנ"ל אִין אָדָם מִקְדִּישׁ דְּבָר שְׂאִינוֹ בְּרְשׁוֹתוֹ פִּיצַד הָיָה לוֹ פִּקְדוֹן בְּיַד אַחַר וְכִפֵּר בּוֹ זֶה שֶׁהוּא אֲצֵלוֹ אִין הַבְּעָלִים יְכוֹלִים לְהַקְדִּישׁוֹ אֲבָל אִם לֹא כִפֵּר בּוֹ הָרִי הוּא בְּרְשׁוֹת בְּעָלָיו בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא בְּאִנְפֵן שְׁמַעוֹלָם לֹא הָיָה לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּכָר מִשָּׁה ו' אֶלְטָבִיב נ"ע שׁוּם זְכוּת בְּנְכָסִים אֵלוֹ עַד שְׁנִנְאָמֵר שְׁנִשְׁתַּעַבְדוּ לְכַתְּנֻבַת אֲשֶׁתּוֹ כִּי לְעוֹלָם הַפִּקְדוֹן עוֹמֵד בְּחֻזְקַת הַמַּפְקִיד וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא הוּא שֶׁל הַמַּפְקִיד וְכֵן מִשְׁמַע מֵהָא דְאִמְרֵינוּ פֶּרֶק אִיזְהוּ נְשִׁיף אִמֵּר לִיָּה רַבָּה לְרַב יוֹסֵף הַנִּי זוֹנֵי דִּינְתָמֵי הֵיכִי עֲבָדִינוּ לְהוֹ וְכו' עַד אִמֵּר לִיָּה בְּדִקְנֵינוּ גְבִרָא דְאִית לִיָּה דְהִכָּא פְּרִיכָא וְנִקְטִינוּ דְהִבָּא מִיזְנִיָּה וְיִהְיִינוּ לְהוֹ קְרוּב לְשִׁכָר וְרַחוּק לְהַפְסֵד

אָבֵל דָּבָר מְסוּיִים לֹא דִילְמָא פְּקֻדוֹן נִינְהוּ וְאַתִּי מְרִיָּה יְהִיב סִימְנִין וְשְׂקִיל לִיה: הָרִי לָהּ
רְאֵיהּ בְּרוּר' שֶׁהַפְּקֻדוֹן אֵינוֹ מְשׁוּעָבֵד לְבַעַל חוֹב וְאֵע"ג דְּתַפְסוּ חֲזִיב לְהַחְזִירוֹ לְבַעְלֵיו וְכֹן
פְּסֻק הַר"ם ו"ל הִבִּיאֵו הַמְרָדְכִי פָּרַק אֵיזְהוּ גִשְׁף וְזֵה לְשׁוֹנוֹ וְשִׁשְׂאֵלְתָם עַל רְאוּבֵן שֶׁהַפְּקִיד
פְּקֻדוֹן בֵּינָד שְׁמַעוֹן וּבָא לֹוי וְתַפְס הַפְּקֻדוֹן מִיַּד שְׁמַעוֹן בְּעֵבֹר הַחוֹב שְׁנַתְחַיֵּיב לוֹ שְׁמַעוֹן
וְרְאוּבֵן אוֹמֵר לוֹ מַה לָּהּ אֶצֶל מְמוֹנֵי וְשְׁמַעוֹן מוֹדֵה שֶׁהַמְמוֹן שֶׁל רְאוּבֵן דָּבָר פְּשוּט הוּא
שְׁלֹוֹי חֲזִיב לְהַחְזִיר הַמּוֹן לְרְאוּבֵן וְכֹן פִּי' רִיב"א בַּפ' אֵיזְהוּ גִשְׁף וְכו' הָרִי שֶׁפְּסֻק דָּאָף עַל
גַּב דְּתַפְס הַמְּלִנְהּ הַפְּקֻדוֹן חֲזִיב לְהַחְזִירוֹ מִשׁוּם שְׁמַעוֹלָם לֹא נִשְׁתַּעְבַּד לַב"ח וְכֹן נִרְאֶה
מִתּוֹד דְּבַרֵי הַרְמַב"ם ו"ל הַלְכוֹת מְלִנְהּ וְלִנְהּ פָּרַק א' שֶׁכְּתַב אֵין מְרַחֲמִין בְּדִין אֶלָּא גּוֹבִין
לְמְלִנְהּ חוֹבוֹ עַד פְּרוּטָה אַחְרוֹנָ' מִכָּל מְטַלְטְלִין שִׁימְצָאוּ לוֹ וְכו' טָעַן הַלְנָה שְׁמַטְלְטְלִין אֵלוֹ
שְׁבִינְדֵי אֵינֵן שְׁלֵי אֶלָּא פְּקֻדוֹן הֵם בְּיַדֵי וְכו' אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אוֹ יְבִיא רְאֵיהּ אוֹ יְגַבֵּה מִהֵן
בְּעַל חוֹבוֹ: הָרִי שְׂאָם הִבִּיא רְאֵיהּ שֶׁהוּא פְּקֻדוֹן אֵינוֹ גּוֹבֵה הַב"ח וּבְגֻדוֹן דִּינֵן אֵין לָהּ רְאֵיהּ
גְדוּלָה מִזֹּאת שֶׁהַנְּכֻסִי הַנּוֹ' הֵם פְּקֻדוֹן פִּי אִם הַשְּׁטֵר כְּתוּב וְחֲתוּם וּמְקוּיִים בַּב"ד וְכַתַּב
הוֹדְאוֹת הַנְּפֻקָד עֲצָמוֹ כְּמוֹ שֶׁבָּא בַּשְּׂאֵלָה וְגַם הָרִא"ש ו"ל בְּתִשְׁבּוּתֵיו פְּלִל ק"ז כְּתַב
רְאוּבֵן שְׁנַתְּנוּ לְשְׁמַעוֹן חֲפֵץ לְמַכּוֹר וּבָא לֹוי ב"ח דְּשְׁמַעוֹן וְלָקַח מִיָּדוֹ בְּחוֹבוֹ וְעַתָּה תְּבַע
רְאוּבֵן הַחֲפֵץ מְלוֹי וְאוֹמֵר שְׁלֵי הוּא כִּי נִתְּתִיו לְמַכּוֹר וְלֹוי אָמַר לְקַחְתִּיו מִמֶּנּוּ בְּחֻזְקַת שְׁהֵיָה
שְׁלוֹ וְלֹא אוֹצִיאֵנּוּ מִיַּדֵי עַד שֶׁאֶפְרַע וְכו' תְּשׁוּבָה בְּנֵי שִׁיחֵיהּ דַּע לָהּ אִם לֹוי לָקַח מִיַּד שְׁמַעוֹן
בְּעַל חוֹבוֹ חֲפֵץ שֶׁהוּא יְדוּעָה שֶׁהוּא שֶׁל רְאוּבֵן לֹא כָּל כְּמִינֵיהּ וְצָרִיף לְהַחְזִירוֹ לְרְאוּבֵן וְכו'
וְכֹן פְּסֻק רַבִּינוֹ רְיוּחָם נִתִּיב ו' חֲלָק ב' וְכַתַּב שֶׁכֵּן הוֹרָה הַה"ר דּוֹד הַפְּהֵן הַלְכָה לְמַעֲשֵׂי
הָרִי לָהּ דְּלִכְוִלֵי עֲלֵמָא בְּגֻדוֹן דִּינֵן כִּינּוֹן שֶׁהַדָּבָר בְּרוּר מִכַּח הַשְּׁטֵר שֶׁהַנְּכֻסִים הָאֵלוֹ אֲשֶׁר
בְּיַד הַחֲכָם הַה"ר מִשֵּׁה חֲכִיב יצ"ו הֵם מַעֲסֵק הַפְּקֻדוֹן אֲשֶׁר הַפְּקֻד בְּיַד הַה"ר יְהוּדָה בַּכ"ר
מִשֵּׁה ו' אֶלְטָבִיב ג"ע פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׂאֵין לֹאש' הַנּוֹ' שׁוּם טָעָנָה וְתִבְיַעָה כְּנֻגְדָן וְעוֹד
שֶׁהָרִי בְּגֻדוּלָה מִזֹּאת מְצִינּוֹ שְׂאֵין לֹאשֶׁהּ וּב"ח כַּח לְגַבּוֹת וְזֵה דְאֶמְרִינּוּ בְּגֻמְרָא פָּרַק
הַמְּקַבֵּל הָאֵי עֶסְקָא פְּלִגָּא מְלִנְהּ וּפְלִגָּא פִּיקְדוֹן וְכַתּוּב בְּמְרָדְכִי שֶׁם דְּחָשִׁיב פְּלִגָּא מְלִנְהּ
לְכַמָּה מִיָּלֵי הֵן לְאַחְרֵיּוֹת אֲוֹנְסִיָּה הֵן לְעַנְיֵן הַמְּקַדָּשׁ בְּמְלִנְהּ דְאֵינְהּ מְקוּדָשׁ' הֵן לְעַנְיֵן מְכָר
אִם מְכָר לוֹ קָרְקַע בְּמִלְנָ' שֶׁהוּא חֲזִיב לוֹ לֹא קָנָה לְהַתְּחַיֵּיב בְּאֲוֹנְסִין הֵן לְעַנְיֵן שְׁמִיטָ'
דְּמִשְׁמִטָּת חֲלָק הַמְּלָנָ' וְכו' הָרִי דְּחָשִׁיב מְלִנְהּ לְכָל דְּבָר מַחְצִיַת הַנְּכֻסִים וְאֶפְּלוֹ הַכִּי פְּסֻק
רַב אֶלְפֶס דְּלֹא גָבִי ב"ח וְכַתּוּבַת אֲשֶׁהּ מְאוּתָם הַמְּטַלְטְלִים שֶׁל אוֹתוֹ הַעֶסֶק וְזֵה שֶׁכְּתַב שֶׁם
בְּפָרַק הַמְּקַבֵּל עַל הָא דְקָאֵמַר בְּגֻמְרָא רַבָּא אִמ' לְהַכִּי קְרוּ לִיה עֵיִסְקָא דָּאָם מִת לֹא יַעֲשֶׂה
מְטַלְטְלִין אֶצֶל בְּנֵי כְּתַב הִילְכָף אֵי אֵיכָא סְהַדֵי דְהֵנִי מְטַלְטְלֵי מַחְמַת הַהוּא עֵיִסְקָא נִינְהוּ
שְׂקִיל לְהוּ מְלִנְהּ בְּלֹא שְׁבוּעָה וְאֶפְּלוֹ מִיתְּמִי וְאֵי אֵיכָא עֲלִיָּה דְמִיתְּנָא כְּתוּבָה אוֹ שְׁטֵר חוֹב
וְלִיכָא נְכֻסֵי לְמִיתְּנָ' לִית לְהוּ מִהֵנִי מְטַלְטְלֵי דְעֵיִסְקָא וְלֹא מִיַּדֵי אֶלָּא שְׂקִיל לְהוּ מְרִיָּהוּ
לְחוּדֵיהּ דְּלִדִּינְהּ נִינְהוּ דְלֹא קִנּוּ לִיה מִיתְּנָא אֶלָּא לְאֵיִעְסוּקֵי בְּהוּ בְּלַחוּד וְכִינּוֹן דְּמַת הַדָּר
עֵיִסְקָא לְמְרִיָּה וְכֹן פְּסֻק הַרְמַב"ם ו"ל הַלְכוֹת שְׁלוּחִין וְשׁוֹתְפִין פ' שְׁבִיעִי וְזֵה לְשׁוֹנוֹ וְאִם
יֵשׁ שֶׁם עַדִי שְׁמַטְלְטְלִין אֵלוֹ מִן הַמְּעוֹת שֶׁל עֶסֶק הֵם נוֹטֵל אוֹתָם בְּעַל הַמְּעוֹ' בְּלֹא שְׁבוּעָה
וְאֵין בְּעַל חוֹב וְלֹא אֲשֶׁהּ נוֹטְלִין מֵהֵם כְּלוּם וְכֹן כְּתַב הָרִא"ש ו"ל שֶׁם בְּפֻסְקֵיו: וְהַשְּׂאֵת
גְּדוֹן וְנֶאֱמַר וְמָה אִם חֲלָק הַמְּלִנְהּ דְּחָשִׁיב מְלִנְהּ מִמֶּשׁ לְכַמָּה דְּבָרִים כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי אֶפְּלוֹ
הַכִּי אֶמְרִינּוּ דְאֵין ב"ח וְכַתּוּבַת אֲשֶׁהּ גּוֹבֵה מֵהֵם אֶלָּא שֶׁהַמְּטַלְטְלִין הַדָּרִי לְמְרִיָּהוּ חֲלָק
הַפְּקֻדוֹן שְׁמַעוֹלָם לֹא הֵיָה לוֹ לְלִנְהּ הֵיָה שׁוּם זְכוּת בּוֹ לֹא כָּל שֶׁכֵּן דְאֵין ב"ח וְכַתּוּב' אֲשֶׁהּ

גובה ממנו ולכן גמרתי אמרתי בנדון דידן שהדבר ברור כשמש שפינון שיש שטר המוכיח שאלו הנכסים היו פקדון ביד רבי יהודה בכ"ר משה בן אלטביב נ"ע אפילו תפסה האלמן הנכסים מוציאין אותן מידה כל שכן השתא שלא תפסן דלא מחזקין בידה לגבות מהם כתובה לכו כל מי שיש בידו מאותן הנכסים חייב מן הדין ליתנם ולמסור אותם ביד רבי יהודה בכ"ר סולימן ו' אלטביב זלה"ה המפקיד הנז' זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שח שאלה מעשה שהיה באיש אחד שבינה את החכם בפניו והתריש פגדו בפרהסיא ונדהו החכם והכריזו למנוח' כדין תורה והיה זה ביום השבת ונמצא מי שאמר שהיה אסור לנדות בשבת וסמך על מה שכתב הרמב"ם פרק כ"ד הלכות שבת אין עונשין בשבת ונדמה לו דנדוי בכלל דאין עונשין הוא ושאל השואל אם יש צד איסור בדבר: תשובה נראה לעניות דעתי שאין בזה שום צד איסור בו אין לדמות הנדוי שאינו אלא לדבר דבר לשאר עונשין שהם מלאכה או לפחות עשיית מעשה כמו מלקות והאוסרו עליו להביא ראיה כל שכן שיש להביא ראיה להתיר וזה שעל מה שכתב הרמב"ם בהלכות שבת יום טוב פ' ז' שכתב ודנין דיני ממונות ודיני מפות ודיני נפשות במועד ומי שלא קבל עליו הדין משמתין אותו כתב שם הרב המגיד ומבוא' בירושלמי שהוא משום צרכי רבים והריב"ש ז"ל בתשובותיו סימן ש"נ פירש הירושלמי על ענין הכרות מכירת קרקע שהיו מכריזין בשבת כו' כתב שם והטעם שדנין דיני ממונות וכו' ומשמתין וכו' מפני צורך הרבים הוא להעמיד המשפט ונהוג בדברים הללו וכו' עד שהדברים המזדמנים תדיר ויש בהם תיקון המדינה אע"פ שבכל פעם הם פרטיים צרכי רבים מקרי ואע"פ ששנינו אין דנין אע"פ שהם צרכי רבים הנה הוא משום גזירה שמא יכתוב ואין בדבר איסור דבור בלבד אבל כל שאין איסורו אלא משום דבור של חול ויש בו תיקון המדינה יש לדון בו שהוא מותר לצרכי רבים ואין לו' שגם בזה יש לנו לגזור שמא יכתוב לפי שאין לנו אלא מה שמנו חז"ל ולא לחדש גזירות מעצמנו וכו' הרי שכתב שענין זה חשיב צרכי רבים ולכך התיר שם אותה ההכרזה בשבת פיון שאין שם פי אם דבור לבד וגם הרמב"ם הלכות שבת פרק כ"ד כתב והולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ואפילו לטרטיאות וטרקלין של פותים לפקח על עסקי רבים בשבת וכתב הרב המגיד שם ודע שלא הותר שבות בשביל עסקי רבים לא אמירה לכותי ולא שבות אחר לבד הפקוח וההתעסקות בדברים בלא מלאכה ואסור בצרכי יחיד משום ודבר דבר וזה הותר לדבר מצנה או לצורך רבים ע"כ ובנדון דידן פלהו איתנהו בנדוי זה שהוא צורך רבים כמו שכתבתי להעמיד המשפט וכו' ואיכא מצנה כדי לביישו שעשה שלא פהוגן לבזות ת"ח וכמו שכתב שם הריב"ש בסימן הנז' על אשה המורדת על בעלה שמכריזין אפילו בשבת על מרדה והוא דבור של מצנה וכו' ואין בנדון דידן חשש פתיבה שהרי אין כאן ב"ד אלא החכם עצמו הנעלב נדהו ואין כאן פי אם דבור לבד ושפיר עבד ואין כאן שום צד אסור זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שט שאלה שמעון חלה את חליו אשר ימות בו וחלק כל נכסיו לאשתו ולארבע בנניו שהם אברהם יצחק ויעקב וראובן ועשה צוואה ואמר פרט א' מצואתו שאם באולי יהיה משאו ומתנו של משה בן בנו אברהם במירסא שהיה החנות הסמוכה לרבי יצחק ביזיש למשה הנז' בעוד שהיה משאו ומתנו בסחורה הנזכרת אבל אם יניח המשא ומתן הנז' שלא יהיה רשאי למפור או לשכור

התנות הנז' לשום אדם בעולם אם לא ברשות יצחק דודו ובעונות נפטר משה הנז' וחי
לרבנו ויכל ישראל שבק ילמדנו רבינו אם אברהם אבי של משה הנז' יוכל ליקח שותף
אחר ולשום אותו תוך התנות הנז' פיון שהוא יורש את בנו או אם יוכל אבי המת לשפוך
או למפוך התנות הנז' בלתי רשות יצחק אחיו יורנו רבינו הדין עם מי אם יוכל יצחק
אחיו לעכב ביד אברהם אחיו שלא ישפיר התנות פי אם ברשותו: תשובה דברי השאלה
הם סתומי במה שכתוב בה שנופטר משה הנז' מקבל המתנה ולא פירש אם נפטר קודם
שיהיה משאו ומתנו במירסא או שנופטר אחר שהיה משאו ומתנו במירסא וזה דינ
נפקותא בזה שאם נפטר קודם שיהיה משאו ומתנו במירסא נראה דלא זכה כלל משה
הנז' בתנות ובטלה המתנה ונשארת התנות בתוקת כל הד' אחים שהרי שמעון המצננה
התנה ואמר אם יהיה משאו ומתנו של משה בן בנו אברהם במירסא שיהיה התנות כו'
למשה וכו' משמע הא אם לא יהיה משאו ומתנו במירסא לא יהיה התנות שלו וכיון
שמשוה הנז' לא קיים תנאו ודאי שלא זכה במתנה שהרי בגדולה מזאת מצינו בפרק מי
שמת שכיב מרע שאמרו לו נכסיה למי וא' במתנה לי שיש לי בן או שאשתו מעוברת
ועכשיו שאין לו בן ושאין אשתו מעוברת נכסי לפלוני ונדע שיש לו בן או שאשתו
מעוברת אין מתנתו מתנה וכתב הטור ח"ה סימן רנ"ג אפי' מת הבן או שהפילה אשתו
אח"כ אין מתנתו מתנה הרי שאפילו שהסכים המציאות האחרון עם מחשבתו הראשון
אין מתנתו מתנה כ"ש בגדון דידן שמעולם לא הסכים המציאות עם מחשבת הנותן שהרי
הוא לא נתן התנות אלא אדעתא שיהיה משאו ומתנו במירסא והוא לא פן עשה ומה גם
עתה בענין מתנה ואעבורי אהסנתא דאע"ג דק"ל בעלמא דדברים שבלב אינם דברים
מ"מ לגבי מתנה הוו דברים וכמו שכתב בהגהה מאור זרוח הביאו הרא"ש פרק מי שמת
כתב ריב"ם דגבי מתנה דברים שבלב דברים הן עד והכא הואיל ובחנם יהיב איגלי דעת'
דלא ניחא ליה אפי' לא אמר בפירוש לא קנה אבל גבי מקר וקידושין אמרינן אינם דברים
דלאו כל כמיניה לומר לא היה בדעתו אפי' איגלאי בדעתיה אם לא אמר בפירוש אמרינן
אגב דשקיל זוזי גמר ומקני: הרי דבמתנה אע"ג דלא פירש בגלוי דעת סגי כ"ש בנ"ד
שהתנה בפירוש אם יהיה כף יהיה התנות שלו וכו' דמשמע ואם לא יהיה כף לא יהיה
התנות שלו וחסר התנות לדין תורה לכל יורשיו: ועוד כתב הרא"ש בתשובתו פ"א
ראובן שהיתה אשתו מעוברת וצנה מחמת מיתה שאם תלד אשתו זכר ינתן לו שני
שלישי ממונו ולאחיו השליש ואם תלד נקיבה ינתן לה שלישי ממונו ולאחיו שני שלישי
ויילדה זכר ונקבה וכו' והשיב כי לא נתקיים אחד מן התנאים שהתנה פי על זכר ונקבה
בבת אחת לא התנה ונתבטלה המתנה שנתן לאחיו וחסר דבר לדין תורה והפל לבן הרי
שכיון שלא נתקיים התנאי בלא שום שינוי אע"פ שנתנה קצת שהמציאות דומה לתנאי
מ"מ נתבטלה המתנה ואוקמינן ממונא בתוקת היורש בנ"ד שלא נתקיים כלל התנאי לא
כל שכן דאמרינן דנתבטלה המתנה ואוקמינן התנות בתוקת היורשים: ואע"ג שאינו
מפירש לשון השאלה אם נעשה התנאי כפול כתנאי בני גד ובני ראובן מ"מ איכא פלוגתא
דרבנןאם בעינן הנה ד' דברים תנאי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ותנאי
בדבר א' ומעשה בדבר אחד גם בדיני ממונות שהרי הרשב"ם ור' שמואל בן חפני ורבינו
שב"ט וראב"ה בשם זקנו ראב"ן פלהו סבירא להו דדוקא בגיטין וקידושין בעינן הכי
אבל בדיני ממונות לא כמו שמפירש בכל הפוסקים וכיון דאיכא פלוגתא דרבנןאם לא

מפקינן ממונא מחזקת הירושים וילאעבורי אחסנתא אם נפטר משה הנז' אחר שהיה משאו ומתנו במירסא באופן שנתקיים התנאי ונכה בתנות עתה כשנפטר משה הנז' נכה אברהם אביו בתנות מפת ירושה וכבר פסק פחו ותנאו של שמעון המצווה ויכול אברהם הירוש לעשות בתנות כרצונו שהרי המתנה לא התנה כי אם עם משה לבדו שהרי פתוב בשאלה לא יהיה רשאי למכור או לשפוך התנות הנז' לשום אדם בעולם אם לא ברשות יצחק דודו משמע שאינו מדבר ומתנה כי אם עמו לבדו ולא אפילו עם באי פחו וכ"ש עם יורשיו שהתורה זיפהו ובאה התנות לידו מפת ירושה ונחלה דאורייתא זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

שי שאלה הבאה ממונישטיריו בפנינו ב"ד חתימי מטה בא ה"ר אברהם לירמה ונשבע שבועה חמורה בספר תורה בחיק והעיד כל אשר ראה בעיניו בהמה אחת שנשחטה לפניו ואמר יו וידי שאקר אונה כוליא בואינה דיל קארניסירו טורקו אישפוליאדור דיל קארניסירו גוריו אי לה דיי אינ פנדיר די און טורקו אי קואנדו פואי אה שאקאר לה אנטרה אפריטו לה מאנו אינ לה כוליא אנטרה אי אינ אפריטאנדו לה מאנו שניטייו רבי אברהם דיגו אונה פידור גראנדי אי דילה מאנו דיל אישפוליאדור טורקו וידו קוריר אונה אגוא אסאדה אי איל אישפוליאדור דיגו איגו איל ריניון דילה מאנו איניל לודו אי לי דימאנדאמוש פואיש די אדונדי שאביש קילה אגואה שאליו דיל ריניון אי דישו פואיש די אדונדי אביאה די שיר אחר זה בא רבי דוד ארגי"ש והעיד בכת החנומות הנזכרות ואמר קי איל שגונדו ריניון נון לו וידו שאקאר שניון קו אויו המיה דילוש קי דיזיאן קי פידיאה אי קואנדו שי בולטו וידו לה כוליא אינ לה בושא דיל כלב אי שאקארון אל כלב אי איל דיגו רבי דוד פואי אביר אינ פינדאסו די כוליא קולור די כוליא בורקדי אי נון שאויאה די קי איראן לנש בוראקיש אי דימאנדרון אלטורקו פורקי לו איגו דישו פורקי טיניאה אגואה עוד בא ר' יהודה ו' יקר והעיד תחלת דבריו כנזכר לעיל מהכוליא הראשונה דישפואיש שאקו איל אנטרו אי וידו שיר ריניון אי דישו חיל טורקו אינ שאקאנדולו או כמו פינדי אי לו איגו אל פירו אי מי אליגי אביר אידילה פידור נון פורי אשטאר אי יו דישו מירה קי אפילו איל פירו נון לה קיירי קימר דילה פידור עוד בא רבי יעקב קלדירין והעיד בכל החנומו' הנז' וידי לה כוליה ביד האשפוליאדור דיגו אי שניטי גראן פידור אי פיר לוש דידוש די איל אישפוליאדור דיגו נישומאבה נון שי אירה אגואה או מאטיריא אי איל אישפוליאדור דישו או קומו פינדי אי לו איגו לכלב אי לי דימאנדאמוש שי לה הידור אירה די איל ריניון אי דישו קי נון שאביאה שי אירה די איל ריניון או די אנטרה קוזה אי וידו און פידאשו דיאל ריניון אינ שו קולור אחר זה בא רבי ברזילי די ליאון והעיד כנזכר לעיל ואמר קואנדו פואי אה שאקאר איל אנטרו ריניון לי אדיבינטו אינ לה מאנו אי שי לי איגו לה מאנו די מטייריא גורדא אי שניטייו און פידור מוי גראנדי אי לנאיו לנאיו לכלב אי איל כלב קומייו איל שיוו די אינריבה אי דיל ריניון קנדו און פינדאסו אינ טיירה קולור די ריניון פודרידו גם רבי שפתי רומאנו העיד ואמר קואנדו פואי אשקאר איד אנטרו שאקו אי איגולי אה ראיז די לה פאריד איליקירו לה מאנו מוגרדה אי קי טאנביין שניטייו פידור גם רבי יעקב ו' עזרה העיד ואמר קואנדו שאקו איל אנטרו ריניון דישו איל טורקו או קואנטו מוגו פינדי אישטי ריניון אי אירה פודרידו אי שקולו אי איגילו לכלב אי לי קנדו אגואדה אינ לה

מאנו אי יו טנביין שנינטי לה פינדור אי דישו קי אירה דיל רינייון אי קי טאנביין לו ונדו פודרידו קי אישטאקה אין שו קולור אי קומו דישהיגו גם רבי אברהם קרישפין העיד קי אל שאקאר דיל רינייון שיגנדו לי אריביוטו אין לה מאנו אי שילי אינג"ו די אנגנאה פידורנט"ה קי יו אינטינדי לה פידו"ר גראגדי אין אריביוטאנדו אי איל טורקו לו איג"ו לואיגו לקלב אילי דימאנדאמוש שילה פי"דור אירה דיל רינייון או דיל שיוו אי דיש"ו קי נון סאביאה.

גם ר' אברהם פלקון העיד נאמר קונדו שאקו איל אנטרו אבריו לה רינייונאדה אי דיו און באפו די פידו"ר אי אל אראנקאר קי לו אראנקו קאיו אין טיירה ב' או ג' גוטאש די מאטיריא אישי אינג"ו לה מאנו די מאטיריא אי איגול"ו אלה פארד אי איל פלב לו לאנבייו ושאלנו לו שי לה מאטיריא אירה דיל רינייון או דיל שיוו נאמר לא ידעתי גם ר' יהודה בכ"ר שלמה קפוט העיד נאמר קואנדו פואי אה שאקאר איל אנטרו לואיג"ו אין טיירה אי ונו איל פלב אילו טומו ושאלנו לו שי שניטווי פידו"ר אי דיש"ו נון וגם שאלנו שי ונדו מטייריא אי דיג"ו נון שינון קילו ונדו בלאנקו בפי הפלב נון שי שיאירה שיוו או מאטיריא אי איל פלב קומייו לו בלאנקו די אריבה ואחר כה קומייו איל רינייון אי ונדו און פידאסו די רינייון אין טיירה קולור די רינייון פל העדייות העידו לפני ממוני השתי קהלות קדושות אשר בעיר מונישטריי ביום א' כ"ג לחודש ניסן שנת השל"ה ושאל השואל מה יהיה משפט בהמה זו טרפ' או פשרה: תשובה נראה לעניות דעתי דעיקרא דהאי דינו הוא דאף על גב דאמרינו בפרק קמא דחולין אמר רב הונא בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שינדע לה במה נשחטה נשחט' בחזקת היתר עומדת עד שינדע לה במה נטרף' ומתוך כך כתבו הפוסקים שאין צריך לבדוק אחר הטריפות שמו חכמים בבהמ' ובעוף דסמכינן אחזק' דרוב בעלי חיים בריאים וכשרים הם וזולת בדיקת הריאה שצריך לבדוק לפי שהסרכות מצויות בה כמו שכתב הטור בארובה סימן ט"ל אבל פל שאר הטריפות לא שכיחי ואין צריכין לבדוק וכתב הר"ן פ"ק דחולין דאפילו בדיקת הריא' שהסרכות מצויות בה אינו אלא מדבריהם אבל בשאר טריפות אפילו לכתחלה אינו צריך לבדוק עד כאן וכיון שכן בנדון דידן בתחילת המחשב' היה נרא' לומר שמצד איזה צד ספק שיהיה בדבר תלינו להקל דליתא דהא דאמרי' דרוב בעלי חיים בריאי' וכשרי' הם ואוקמינו להו אחזקתיהו היינו היכא דלא איתחזו' ריעות' בבהמ' אבל היכא דאיתחזק ריעותא בבהמ' צריכה בדיק' מדאורייתא וכן נראה מתוך דברי הר"ן שם בפר' קמא דחולין וזה לשונו שאם תאמר שנולד ריעותא בבהמ' הא אין ראיה זו מדבריהם אלא מדאורייתא וכן כתב הריב"ש ז"ל בתשובותיו סימן תצ"ט וזה לשונו ובנדאי בספק טרפות הריאה קאמר דאי בשאר טריפות היכא דלא איתחזק ריעותא אין צריך לראות ולבדוק אפילו מדבריהם ואי באיתחזק ריעותא מדאורייתא הוא אלא נדאי בבדיקת הריא' היא דבעיא בדיק' מדבריהם על הספק אע"ג דלא אית בה ריעותא הרי שכתב דאפילו בשאר טריפות היכא דאיכא ריעותא צריכה בדיקה מן התורה: ואם תאמר והא פריה בגמרא פרק קמא דחולין על ההיא דקאמר נשחט' בחזקת היתר עומדת עד שינדע לה במה נטרף' פריה ולימא נשחט' הותרה ופירש רש"י דלשון חזקה לא שנייה אלא בדבר ספק דנימא העמד דבר על חזקתו ומשני הא קא משמע לן דאף על גב דאיתחזק בה ריעותא פדבעא מיניה רבי אבא מרב הונא בא זאב ונטל בגי מעים וכו' עד

נטלן והתזירן פֿשהו נקובים ופסקינן לא חיישינן שְמא במקום נֶקב נֶקב וטרפה אֵלָא תלינן בַּזַּאב וּכְשֶׁרָה וְכַתְּבוּ הַתּוֹסְפוֹת שֶׁם פִּי הַיָּכִי דְמַכְשָׁרֵינוּ הֵיכָא דְמִשְׁמָשָׁא יָדָא דְטַבְחָא הָרִי לֵה דְאַפִּילוּ בְּמָקוֹם רִיעוּתָא אֲמַרִּינן בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר עוֹמְדֵת: יֵשׁ לוֹמֵר דְּשֹׁאנֵי הָתָם דְּאִיפָא רַגְלִים לְדָבָר וּכְמוֹ שֶׁפָּתַב מֵהַרְרִי"ק ו"ל שֶׁרֶשׁ ל"ה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֲפִילוּ הֵיזָה הַסֵּפ' בְּטֵרְפוֹת אַחַר שְׁאִין תְּלוּי בְּשַׁחֲטֵי עֲצָמָה כְּגוֹן הַגֵּף שְׁבוּרָה וְאִין יוֹדֵעַ אִם קוֹדֵם שַׁחֲטָה אִם לֹאוּ לֹא הֵיזָה לְתַלּוּת לְקוֹלָא בְּכִינְצָא בְּזֶה וְאִף עַל גַּב דְּתַלְיִנן בַּזַּאב וּבְמִשְׁמָשָׁא יָדָא דְטַבְחָא שְׁאִנֵּי הָתָם דְּאִיפָא רַגְלִים לְדָבָר וּכְמוֹ שֶׁפָּסְקוּ ה"ג וּמְבִיאוּ הַסֵּמ"ק לְפָסֵק הַלְכָה דְּכָל סֵפֶק טֵרְפָה לְחוּמְרָא כְּגוֹן סֵפֶק נִשְׁבֵּר הַעֲצָם סֵפֶק לְפָנֵי שַׁחֲטָה סֵפֶק לְאַחַר שַׁחֲטָה וְכוּ בּוֹקָא דְאַטְמָא וְכו' וְלֹא אֲמַרִּינן פִּי הָאִי גִנְנָא נִשְׁחַטְתָּ הַתְּרָה ע"כ הָרִי לֵה בְּהֵדְיָא דְאַפִּילוּ בְּשֹׁאֵר טֵרְפִי'וֹ כֹּל הֵיכָא דְאִיפָא רִיעוּתָא אֲזַלְיִנן לְחוּמְרָא מִשׁוּם דְּהוּי סְפִיקָא דְאוֹרֵייתָ וְכוּ כְּתִב הַר"ן פֶּרֶק קַמָּא דְחֻזְלִין בְּשֵׁם הַרְבֵּי רַבֵּי יוֹנָה ו"ל דְּהוּא הַדִּין בְּכָל הַטֵּרְפוֹת דְּכָל הֵיכָא דְאַתְיִלִּיד רִיעוּתָא אֲזַלְיִנן לְחוּמְרָא וְרֵאזָה לְדָבָר מְדַאֲמַרִּינן פֶּרֶק אֵלּוּ טֵרְפוֹת דְּהֵיזָה אֲמַרְתָּא דְּהַנּוֹת מְשַׁדְרָא כְּרַעָא בְּתַרְיִיתָא אֲמַר רַב יִימַר הָאִי שְׁגֵרוֹנָא נִקְט' מִתְקִיף לֵה רַבִּינָא וְדִילְמָא חוּט הַשְּׁדָר' אֲפָסִיק אֵלְמָא כְּדַאֲתִקִּיף לֵה רַבִּינָא הָאִי שְׁמַע מִינָה דְּכָל הֵיכָא דְאַתְיִלִּיד רִיעוּתָא לְחוּמְרָא אֲזַלְיִנן וְאִף עַל גַּב דְּפָסֵק הַש"ס הָתָם כְּרַב יִימַר הָאִי קְאָמַר טַעַם דְּשִׁגְרוֹנָא שְׂכִיחַ חוּט הַשְּׁדָר' לֹא שְׂכִיחַ אֵלְמָא וְדַאי תַרְנוּיָהּ שְׂכִיחַ אוּ תַרְנוּיָהּ לֹא שְׂכִיחַ לְחוּמְרָא אֲזַלְיִנן: וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֵלְדִים לָנוּ אֵת כֹּל זֹאת מִי הוּא זֶה וְאִיזָה הוּא אֲשֶׁר יִמְלָאֵנוּ לְבוּ בְּגִדוֹן דִּין לְהַקֵּל אַחַר דְּאִיפָא כְּמָה עֲדִים הַמְעִידֵי דְאַיְתְּחֻזֵּק רִיעוּתָא בְּכוֹלֵייתָ הַבְּהֵמ' שְׁנַבְקָעָה בְּיַד הַקָּצֵב וְיִצְאָת מִמֶּנָּה לִיחָה סְרוּחָה בְּהִיּוֹת שְׂיֵשׁ כְּמָה בְּחִינּוֹת לְהַטְרִיף חֲדָא שְׁהָרִי כְּתוּב בְּשַׁעֲרִים דְּרַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן חַפְנִי דְּדוֹנָא לְקַתָּה בְּכוֹלֵיָא בְּלֹא מוֹגְלָא וְלֹא הִגִּיעַ לְמָקוֹ' חֲרִיץ פְּשָׁרָה אֲבָל בְּמוֹגְלָא אֲפִילוּ לֹא הִגִּיעַ לְמָקוֹם חֲרִיץ טֵרְפָה וְכוּ מִשְׁמַע מְדַבְרֵי הַרְמְב"ם ו"ל בַּפ' ח' מֵהַלְכוֹת שַׁחֲטָה שֶׁפָּתַב אִם לְקַתָּה הַכוֹלֵיָא וְכו' וְהִגִּיעַ חוּלֵי זֶה עַד הַלּוֹבֵן שְׁבַתוּף הַכוֹלֵיָא הָרִי זֶה טֵרְפָה וְכוּ אִם נִמְצְאָת בְּכוֹלֵיָא לִיחָה אִף עַל פִּי שְׁאִינָה סְרוּחָה אוּ שְׁנַמְצָא בְּהַ מֵימַם עֲכוּרִין אוּ סְרוּחִין הָרִי זֶה טֵרְפָה הָרִי שְׁבַחְלֻנְקָה בְּתַרְיִיתָא לֹא הַזְכִּיר שְׂיִגִיעַ עַד הַלּוֹבֵן וְכִינֵן שְׁכֵן בְּגִדוֹן דִּין פִּינֵן שְׁהַעִידוּ שְׂיִצְאָת מִמֶּנָּה לִיחָה הִיא בְּחֻזְקַת טֵרַפ' אִף אִם נֹאמַר וְדַאי שְׁלֹא הִגִּיעַ לְלוֹבֵן וְעוֹד אִף אִם נֹאמַר דְּלִית הַלְכָתָא כְּוַתְיָהּ פִּינֵן דְּרֹב הַפּוֹסְקִים פְּלִיגֵי עַלְיָהּ וְסָבְרֵי דְלַעוֹלָם בְּעִינֵן שְׂיִגִיעַ לְחֲרִיץ מְכָל מָקוֹם נִיחּוּשׁ שְׁמָא הִגִּיעַ לְחֲרִיץ וְהוּי סְפִיקָא דְאוֹרֵייתָא וְאֲזַלְיִנן לְחוּמְרָא: וְלִיפָא לְמִימַר נִיחּוּשׁ שְׁמָא הַסְרַחוֹן הַנֶּרְגָשׁ לֹא הֵיזָה מֵהַכוֹלֵיָא פִּי אִם מִמָּקוֹם אַחַר וְגַם הַמֵּימַם שְׁבַכּוֹלֵיָא שְׁמָא צְלוּלִים הִיוּ וְכִינֵן שְׁכֵן הָאִי אֲמַרִּינן פ' אֵלּוּ טֵרְפוֹת דְּכִשְׁהֵמִים זָכִים וְצִילֵי אִם אֵינָם סְרוּחִים אֲפִילוּ שְׁהִגִּיעוּ לְלוֹבֵן פְּשָׁרָה אִי אֲפֹשֶׁר לוֹמַר כֵּן מִשׁוּם דְּאֲמַרִּינן קַל וְחוֹמֵר וּמָה בְּמָקוֹם דְּאִיפָא רַגְלִים לְדָבָר תְּלִינן לְהַקֵּל וּכְמוֹ שֶׁפָּתַבְתִּי כָּאֵן דְּאִיפָא רַגְלִים לְדָבָר שְׁמַהַכוֹלֵיָא בְּאֵ הַסְרַחוֹן שְׁהָרִי נִתְבַּקְעָה בְּיַד הַקָּצֵב לֹא כ"ש דְּתַלְיִנן לְהַחְמִיר שְׁהָרִי בְּמָקוֹם דְּתַרְנוּיָהּ שְׂכִיחַ אוּ תַרְנוּיָהּ לֹא שְׂכִיחַ תְּלִינן לְהַחְמִיר וּכְמוֹ שֶׁפָּתַבְתִּי וְגַם לְגַבֵּי הַמֵּימַם אִם הִיוּ עֲכוּרִין אוּ צְלוּלִין תְּלִינן לְהַחְמִיר וּכְמוֹ שֶׁפָּתַב הַרְשָׁב"א ו"ל הֵבִיאוּ ה"ר יוֹסֵף קָארוֹ נר"ו ס' מ"ד עַל כּוֹלֵיָא שְׁנַמְצָא מְלֵאָה מֵימַם שְׁמַרְאִיָּהּ רַע אֲבָל לֹא הִיוּ עֲבוּרִין וְכו' עַד וְאִף עַל פִּי שְׂיֵשׁ לְדוֹן בְּדָבָר לְהַקֵּל בְּשֵׁל תוֹרָה הַלֵּף לְחוּמְרָא וְרֵאזֵי לְחוּשׁ וְלֶאֱסוֹר עַכ"ל.

כָּל שָׁפָן דָּבָר מִן דִּין מְצֵאתִי כְּתוּב בְּחִיבוּר שְׁחִיבֵיב הַחֲכָם ה"ר מְרַדְכֵי טֵיבְלוֹ עַל הַטְּרַפּוּת
עַל דִּין הַכּוֹלֵיא וְנָה לְשׁוֹנו כְּתוּבו בְּתוֹסְפוֹת רַבֵּינוּ פֶּרִיץ שְׁאִין אָנוּ בְּקִיאיִן בֵּין צִילֵי לְלֵא
צִילֵי וּלפ"ז אֵיזָה מִים שְׁנִמְצָאוּ בְּכּוֹלֵיא יֵשׁ לְדוֹנָם בְּדִלָּא צִילֵי וְטֶרְפָּה וְלָזָה הַסְּפִים מֵהֶר"ר
יוֹסֵף קוֹלוֹן הָרִי שְׁאֶפְּלוֹ רֵאִינוּ בְּעֵינֵינוּ שְׁהִיו צְלוּלִין הִנֵּה רֵאִוִי לְהַחְמִיר לְדוֹנָה פְּעֻכּוֹרִים
כ"ש בנ"ד דְּאִיפָּא עֵדִים דִּינְדְּעֵי שְׁהִיו עֲכוּרִים וְלֹא צְלוּלִים וְהִיו סְרוּחִים אֲנֹפֶן דְּכַלְהוּ
אִיתְנָהוּ שְׁעֻפּוֹרִין הִיו וְסְרוּחִין וְשָׂמָּה הִגִּיעוּ לְחַרְיִץ וְלִהְיוֹת שְׁשֻׁמְעֵתִי אוֹמְרִים מִי שְׁרָצָה
לְהַקֵּל גָּתָן טַעַם לְדַכְרִיו דְּבִנְדוֹן הִנֵּה אִיפָּא סְפִק סְפִיקָא סְפִק אִם אוֹתָהּ הַלִּיקָה יוֹצֵאת מִן
הַחֶלֶב שְׁעַל הַכּוֹלֵיא אוֹ מִן הַכּוֹלֵיא עֲצָמָה וְאֵת"ל שְׁיֵצֵאת מִן הַכּוֹלֵיא שְׂמָא לֹא הִגִּיעַ לְחַרְיִץ
וְנִדְּאִי דְסִפְק סְפִיקָא כִּי הֵאֵי שְׁאִינוּ מִתְהַפֵּף דִּינֵינוּ לְחוּמְרָא כִּמ"ש ה"ר יוֹסֵף ו' לֵב נר"ו
בְּתוֹשׁוּבוֹתָיו בְּשֵׁם הַחֲכָם ה"ר לוי שְׁמֵצָא בְּשֵׁם הַרִיב"ש בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת דְּכָל ס"ס שְׁאִינוּ
מִתְהַפֵּף דְּנִין אוֹתוֹ לְחוּמְרָא וְכִינּוֹן שְׁפָן בנ"ד אִי אֶפְשֵׁר לְהַתְהַפֵּף שְׂאֵם נֹאמֵר סְפִק הִגִּיעַ
לְחַרְיִץ סְפִק לֹא הִגִּיעַ וְאֵת"ל הִגִּיעַ אִין סְפִק אַחַר שְׁכַבְרָה הִיא טֶרְפָּה וְנִדְּאִי דְטַעְמָא דְמִסְתַּבֵּר
הוּא דְצָרִיף שְׁיִתְהַפֵּף וְיִהְיוּ הַשְּׁנֵי סְפִקוֹת שְׁקוּלִים בְּמִצִּיאוֹת וְלֹא יִהְיוּ תְלוּיִים בְּמִאָמֵר הַאֲד'
בְּאֲנֹפֶן דְּבוּרוֹ שְׂאֵם יְדַבֵּר בְּאֲנֹפֶן אֶחָד אִיפָּא תְרֵי סְפִקֵי וְאֵם יְדַבֵּר בְּאֲנֹפֶן אַחַר אִין כָּאֵן כִּי
אִם סְפִק אֶחָד: וְאֵם תֹּאמֵר וְהִרֵי מִתּוֹף דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת נִרְאָה דְחֻשְׁבֵיב ס"ס אַע"ג דְּלֹא
מִתְהַפֵּף בְּכֶרֶךְ קָמָא דְחֻלִּין עַל הָא דְאִיתְמַר הַשּׁוֹחֵט בְּסִפִּין וְנִמְצָאת פְּגוּמָה אָמֵר רַב הוֹנָא
אִפִּי' שִׁיבֵר עֲצָמוֹת בַּהּ כָּל הַיּוֹם פְּסוּלָהּ חִיִּישֵׁינוּ שְׂמָא בְּעוֹר נִפְגְּמָה וְרַב חֻסְדָּא אָמֵר כְּשֶׁרָה
שְׂמָא בְּעֵצִים נִפְגְּמָה וּמִתִּיב רַבָּא לְסִיעוּעִיָּה לְרַב הוֹנָא טַבֵּל וְעֵלָה וְנִמְצָא עֲלָיו דְּבָר חוּצִין
אַע"פ שְׁנִתְעַסַּק בְּאוֹתוֹ הַמִּין כָּל הַיּוֹם כְּלוּל לֹא עֲלָתָה לּוֹ טְבִילָה עַד שְׂיֵאמֵר בְּרִי לִי שְׂלֵא
הִנֵּה עָלִי קוֹדֵם לְכֹן וְהֵא הִכָּא וְנִדְּאִי טַבֵּל סְפִק הִנֵּה עֲלָיָה סְפִק לֹא הִנֵּה עֲלָיָה וְקֵאתִי סְפִק
וּמוֹצִיא מִיַּדִּי וְנִדְּאִי וְכו' עַד הָא אֶתְיַלֵּידָא בֵּיה רַעוּתָא וּפְרִיף בְּגִמְרָא הִכָּא גְּמִי גְּבִי בְּהִמָּה
דְּאֶתְיַלֵּידָא בַּהּ רַעוּתָא וּמִשְׁנֵי סִפִּין אֶתְרַעָאִי בְּהִמָּה לֹא אֶתְרַעָאִי וּפְרִישׁ רִש"י דְּכִינּוֹן דְּלֹא
בְּגוּפָה מִמֶּשׁ אֶתְיַלֵּיד אֶלָּא בְּדַבָּר אַחַר לֹא דְמִי לְטְבִילָה וְלֹא אֶתִי סְפִק דְרִיעוּתָא דְסִפִּין
וּמוֹצִיא מִיַּדִּי שְׁחִיטָה וְנִדְּאִי עֲצָם פְּגָם אֲבָל כְּתוּבו הַתּוֹסְפוֹת דְּמָה לִי אֶתְיַלֵּיד רִיעוּתָא
בְּסִפִּין וְמָה לִי אֶתְיַלֵּיד בְּבִהִמָּה אֶלָּא עַל כְּרַחֲמֵי הַכִּי קֹאמֵר סִפִּין אֶתְרַעָאִי פְּרִישׁ וְאִיפָּא
סְפוּקֵי טוֹבָה סְפִק בְּעוֹר נִפְגְּמָה סְפִק בְּעֵצִים נִפְגָּם וְאֶפְּלוּ בְּעוֹר נִפְגְּמָה שְׂמָא לֹא נִשְׁחַטוּ
הַסִּימְנִין כְּנֶגֶד הַפְּגִימָה וְהוּי כְּסִפִּק סְפִיקָא הָרִי דְחֻשְׁבֵיב לִיה סְפִק סְפִיקָא אִף עַל גַּב דְּנִרְאָה
דְּלֹא שְׁיִיף לְהַפְּכוֹ שְׂאֵם נֹאמֵר וְאֵת"ל דְּנִשְׁחַטוּ הַסִּימְנִין כְּנֶגֶד הַפְּגִימָה הָרִי הִיא פְּסוּלָה וְיֵשׁ
לוֹמֵר שְׂגָם בְּזָה יֵשׁ לְהַפְּף הַסְּפִק סְפִק אִם נִשְׁחַטוּ הַסִּימְנִין כְּנֶגֶד מְקוֹם הַפְּגִימָה אֶפְּלוּ יִהְיֶה
הַסִּפִּין פְּגוּם כְּבָר מִשְׁעָה שְׁחַתּוּף הָעוֹר סְפִק אִם לֹא נִשְׁחַטוּ הַסִּימְנִים כְּנֶגֶד מְקוֹם הַפְּגִימָה
וְאֵם תִּימְצָא לוֹמֵר שְׁנִשְׁחַטוּ הַסִּימְנִים כְּנֶגֶד מְקוֹם הַפְּגִימָה שְׂמָא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה לֹא הִנֵּה
הַמְּקוֹם הַהוּא פְּגוּם שְׂלֵא נִפְגָּם כִּי אִם אַחַר כֹּף בְּעֵצִים שְׁשִׁיבֵר וּמִכָּאֵן יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִיָּה גַם
כֹּן לְנִדְּוֹן דִּידוֹן שְׂרֵאוֹי לְהַחְמִיר בֵּין לְרִש"י בֵּין לְתוֹסְפוֹת שְׁהִרֵי לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹ' אִף עַל גַּב
שְׁהִרְעוּתָא אֵינָה בְּבִהִמָּה מִמֶּשׁ אֶלָּא בְּסִפִּין אֲזַלִּינוּ לְחוּמְרָא אִי לֹא דְאִיפָּא תְרֵי סְפִקֵי בְּכָל
שְׁפָן בְּנִדְּוֹן דִּידוֹן דְּאֶתְרַעָאִי הַבְּהִמָּה עֲצָמָה וְאִף לְפִירוּשׁ רִש"י טַעְמָא דְמִכְשִׁיר הוּא מְשׁוּם
דְּבִהִמָּה לֹא אֶתְרַעָאִי כִּי אִם הַסִּפִּין אֲבָל הִכָּא דְאִיפָּא רִיעוּתָא בְּבִהִמָּה כְּנֶגֶד דִּידוֹן וְנִדְּאִי
דְּאֲזַלִּינוּ לְחוּמְרָא וְעוֹד אֲנִי אוֹמֵר לְפִי מָה שְׁשֻׁמְעֵתִי בְּנִדְּוֹן הִנֵּה שְׁכָף הִנֵּה הַמַּעֲשֵׂה שְׁחַכְּם
אֶחָד הַטְּרִיף הַבְּהִמָּה הַנּוֹ' מִחֲמַת רִיעוּתָא דְכּוֹלֵיא וּבָא חֲכָם אַחַר וְהַכְּשִׁירָה וְהַתִּירָה שְׂאֵם

האמת כן אפילו היינו מסופקים בדין אם ראוי להחמיר או לא אין בהתרתו פלום וזה דווקא כשהחכם טעה בדבר משנה יכול חכם אחר להתירו לפי שאין בדברי הראשון ממש ואפילו הוא עצמו יכול לחזור בו ולהתיר מה שאסר כמו שכתב פל זה בארנפה הריב"ש בתישובותיו סי' תצ"ח אבל אם טעה בשקול הדע' אין חבירו רשאי להתי' משום דקם דינא ואף אם התיר האחרון לא עשה ולא כלום ואפילו הוא גדול מן הראשון וכמו שכתב הר"ן בפ"ק דע"א בשם הראב"ד וכתב ולזה הסכים הרשב"א ו"ל עיין שם באופן שמכח המעשה ב"ד והעדויות אשר נתקבלו שם במונישטיריו אין לנו צד לצדד להקל בענין זה כי הדבר ברור מפי סופרים ומפי ספרים שראוי להחמיר ולולי התרה אשר התרדו הקהל קדוש אשר בעיר מונישטיריו לשלוח רצים דחופים ושליחים חשובים על הענין לא הייתי מאריד כל פה אבל לחוש לכ"ת ולענדם עטרות לי פתבתי והארבתי מה שנתא' לעניות דעתי זהו מה שנתא' לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זה"ה: שיא שאלה שכיב מרע שצונה מחמת מיתה ונ"ל הצנאה עוד צונה שלא ישא שום קרובה בעולם אלא אשה כשרה אשר איננה קרובה לו ואם יעבור ויקח אחת מקרובותינו מעתה אני מצונה שיתנו לו רק חמשים פרחי זהב לירושפה והשאר יהיה הקדש כל נכסי עד כאן לשונו ועתה בא בנו של ש"מ זה המצונה ואירס עם בחורה אשר יש לה קצת קרובה עמו וגם המצונה הנז' היה דעתו קרובה אליה בהיותו בחיים וקורא לה לעולם קרובתי ולכן שאל השואל אם תהיה ארוסה זו נכנסת בכלל הקרובות וכיון שלא קיים מצות אביו אין לו בנכסי אביו כי אם החמשים פרחים והשאר יהיה הקדש כאשר צונה או לא: תשובה נראה לעניות דעתי שלא נכנסה ארוסה בכלל הקרובות שצונה המצונה שלא יקח בנו לו לאשה וטעמא דמילתא דסתם קרובה לא משמע אלא קרובה שפוסל לעדות כדמשמע לישנא שמתניתין דפרק זה בורר ונחמים אומר' אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה דהן קרובים וכו' ותנו ואלו הן הקרובים אחיו ואחי אביו כו' ותני כל הפסולין להעיד משמע דלא נקרא קרוב אלא הפסול לעדות מחמת קרובה וכן פתב הריטב"א בשם רבותיו הביאו נמקי יוסף בבתרא פרק מי שמת על הא דקאמר בגמרא ההוא דאמר נשסי לבני הנה ליה בר ברא מי קארו אינשי לבר ברא בני או לא כו' פתב וזה לשונו וכן האומר לקרובי או לקרובתי יש בכלל כל הקרובי שהם פסולי לו לעדות ונדבר פשוט הוא ע"כ וכיון שכן בנדון דידן אין כאן קרובה הפוסל לעדות בין הארוס וארוסה כי כפי הנשמע זקנתו של הארוסה ואמו של הארוס היו שניים נמצא שהארוס עם הארוסה הוא שלישי ברביעי שחלוקה זו אליבא דכולי עלמא כשרין להעיד דעד כאן לא פליגי הפוסקים אלא בשלישי בראשון אבל שלישי בשני כשר כדאמרין פ' יש נוחלין שלח ליה רבי אבא לרב יוס' בר חמא הלכה שלישי בשני כשר וכן פסקו כל הפוסקים כל שכן שלישי ברביעי ואפילו אמר המצונה ואם יעבור ויקח אחת מקרובותינו ולא אמר אחת מקרובותיו של הארוס מכל מקום ארוסה זו לאו קרובתו של המצונה היא וזה דאף על גב שהמצונה אינו שלישי מכל מקום אינו אלא שני וכבר כתבנו ששני בשלישי כשר כל שכן שני ברביעי שהארוסה היא רביעי: ואף על גב שהמצונה היה בהיותו בחיים היא מתקרב ביותר וקורא אותה קרובתי כמו שבא בשאלה אפילו הכי לא נכנסה בכלל וראיה לזה דאמרין פרק מי שמת ההוא דאמר נכסי לבני הנה ליה ובר ברא קרו אינשי לבר ברא ברא ויחלקו שניה' או לא קרו ליה ברא ויקח הפל הבן לבד והא דקאמר לשון

רבים הוא על דרך דכתיב ובני פלוא אליאב ואיפסיקא הלכתא דלא קרו אינשי לבר ברא ברא וקוי הפל לבן וכו פסקו כל הפוסקים הרי לה דאף על גב שדבר בלשון רבים ולא קיה לו אלא בן אחד דהנה משמע שפוננתו לכלול בר ברא ועוד שמצינו לענין פריה ורביה דבני בנים הרי הם כבנים כמו שפתיב רש"י שם ואפילו הכי לא נכנס בכלל לאעבורי אחסנתא כל שכן בגדון דינן שמשמעות לשון קרובה לא יצדק כלל על ארוסה זו מן הטעמים שפתיבתי ומיהו מתוך מה שפתיב הטור סימן רמ"ז בשם הרמ"ה דאי לית ליה ברא אלא בר ברא ודאי אבר ברא קאמר הכא נמי אי לית ליה למצוה הנה שום קרובה ראויה להנשא לו שיהיה פסול לעדות לה נאמר שפינו המצוה לארוסה זו אף על פי שהיא רביעית פינן שהיה לבו גם כן וקורא אותה קרובה בהיותו בחיים זהו מה שגראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדריבי זלה"ה: שאלה שיג בני עיר אחת שהיתה הסכמה ביניהם מזמן קדמון לתת כל איש ואיש דבר קצוב מהסחורות שהיו מוכרים באותה העיר ואותם המעות הנגבים מוציאים אותם בצדקות לפרנסת עניים ואביונים ודברים אחרים מוכרחים לתקון בני העיר וגם פן לשלוח מנות ומנחה לשרים ולסגנים ולשופטי העיר להיות להם לעזר ולהועיל בכל צרכיה' כמו שהוא המנהג בגלות החל הנה ועתה קמו ג' או ד' אנשים סוחרים שבאו להסתחר בארץ ההיא ואמרו שאינם רוצים לפרוע הסף הנ"ל מסחורות ובעת שהיו צריכים בני הקהל קדוש אשר שם לשלוח מנחה לשר העיר שלחו להם אנשים לומר שיתנו גם הם חלקם מן המעות והשיבו להם דבר שאינם רוצים והלכו הם לבדם אותם הג' או ד' אנשים ליראת השר ושלחו מנחתם יותר ויותר ממה שהיו נותנים אם היו נטפלים עם שאר הקהל קדוש עתה יורונו אם יש פח ביד הק"ק וביד החכם השלם מרביץ תורה ביניהם לכוף אנשים האלה לתת חלקם מפל הנוגע להם מסחורותיהם כמו שהיא הסכמת הק"ק הנז' לפי שהם רבים ויכולים לכוף את המיעוט להסכים בהסכמתם ויהיו המיעוט נגררים בכל הדברים אחר הסכמת הרוב: תשובה להיות השואל נחפוץ ללכת אשים בקצרה ובכריש מילין וזה פי נראה לעניות דעתי שאין פח ביד הג' או ד' האנשים הנזכרים להפרד עצמם מתקנת וממנהג הקהל בענין תקון העיר ופרעון המס אלא הם חייבים להשתתף עם הקהל במנהגם והסכמתם וראיה לזה בתשובה מיימונית סי' א' מס' קנן כת' בשם הה"ר מאיר בר הה"ר ברוך זלה"ה וזה לשונו ואפילו יהודי הנכנס תחלה לעיר לדעת פן להתפשר לבדו ושלא להשתתף עם הקהל אינו יכול ליחלק מן הקהל אלא מדעתם והני מקלי למסים הם שנותפין וכו' ועוד פתיב בתשובה אחרת שם סימן כ"ט על אחד שגרם עם השר שרוצה להפרידו מהם לתת מס בפני עצמו לבדו ולדעת פן נכנס בעיר לגור לאו כל כמיניה של השר להפרידם זה מזה לשנות מנהג שהנהיגו יהודים בעירו אחרי שמנהג העיר כף הוא להיות כל היהודים שותפים במס רשאים כל בני העיר להסיע על קצתן וכו' וכתב עוד שם ובדברים הללו ראוי להחמיר אף בלא ראיה מן הש"ס שאם היה כל אדם יכול להפרד מחברו כמה פעמים היה בא לידי תקלה גדולה כו' וכתב עוד שם ואפילו אם היא עיר חדשה דאפתי לא נהוג בה מידי נראה דכופין אותו ליתן עמקו לתוך הכיס בדתניא בתוספתא כו' עד אלמא דכופין את הבא לגור ליתן עמקו למקלי דצדקה אף על פי שלא נשתתף עמה' מעולם והוא הדין שכופין אותו להשתתף עמהם במס מהא דאמרינן פ' חזקת הבתים פרדכת מסייע מתא וכו' אלמא דאפילו פרדכת צריף ליתן עם בני העיר

ואף על גב דמסיק ה"מ דאצילתיה מתא כו' הכא באדם שאינו פרוצקת צריף ליתן עמהם וכו' וגם הרא"ש ז"ל בתשובותיו כלל ו' סימן י' כתב על ראובן שהיה צבע או רצען וצריף להוציא הוצאות בכל שנה על מלאכתו ליתן לשופטים וכו' והקהל כמו כן נותנים לשופטים וכו' ולא היה רוצה להשתתף עם הקהל פסק שם אם הקהל נותנים פרוט לשופטים ליתן להם למגן ולחומה בכל עת שיצטרכו לעזרתו כמו שצריכין בגלות החל הזה לשאר הסגנים בכל עיר ועיר גם ראובן הצבע צריף לזה ואי אפשר לו להפרד מן הקהל אף פי הוא צריף לעבדו בשביל אומנותו: וגם הרשב"א פתב בתשובה הביאו מהרי"ק סימן קנ"ו על ראובן שדר באושקה והושיב חנוני בנכסיו בסרקוסטה וטוענים קהל סרקוסטה לפרוע מס עמהם וכו' והשיב בענין זה אנשי המקום שהוא נושא נותן שם יכולין לעכב על ידו אלא אם כן יפרע עמהם מס וכדאיתא בפרק לא יחפור וכו' הרי דלכל הני אשלי רבבתי חייבים הסוחרים הנזכרים להשתתף עם הקהל במה שהם נותנים ובכל תיקונייהם פי המיעוט חייב להיות נשמע לתקנת הרוב ואפ"ל ששר העיר רוצה להפרידו לאיש הרמוז אין לו פח להפרידו מן הקהל כל שכן בנדון דידן שהם מפרידים עצמם מאליהם דפשיטא ופשיטא שאין לאל ידם לעשותו ויש פח ביד הקהל לכופם ולהביאם במסירת הברית בין בדיני ישראל בין בדיני האומות כמו שכתוב בשאלה מיימונית ספר קנין סימן כ"ו כמו שיראה המעיין שם ולכן גמרת אמתית שהדין עם הקהל ויכולין לכוף אותם עד שיאמרו רוצים אנחנו בכל תקנותיהם ומנהגם זהו מה שנתראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שיד להיות שגפלו קטטות והפרישים בין הגביר ומעולה ה"ר יוסף קאזיש יצ"ו פת אחת ובין הגביר ומעולה ר' יצחק גוקליל יצ"ו פת אחרת על ענין העליות אשר קנה הישיש ומעולה ה"ר משה סיד יצ"ו מהארבע קהלות קדושות ספרד יצ"ו כמו שנתראה משטר כתוב וחתום אשר ביד בנו ה"ר אברהם סיד יצ"ו ולכן ה"ר אברהם סיד קודם נסיעתו ללכת לקושטנטנינה עשה שלוחים לה"ר יצחק גוקליל ולה"ר שלמה אבזאדריל יצ"ו ונתן להם פח מספיק להשפיר העליות הנז' או למנוחם ולעשות מהם פרצונם ולא זו לבד אלא אחר שהלך חזר וכתב לה"ר יצחק גוקליל שיעשה מהעליות הנז' פרצונם וכן ראינו פתיבת וחתומת ידו של ה"ר אברהם סיד הנז' וכינון שראה ה"ר יצחק גוקליל שנעשה שליח להשפיר העליות הנז' עשה שליחותו והשפיר העליות הנזכרות לראובן בקנין ושבועה שעשו השוכר והמשפיר וגם השוכר החזיק בעליות הנז' והכניס שם מטלטליו ונעל העליה במנעול ועמד פן יום או יומים אחר פן בא ה"ר יוסף קאזיש והעביר את המנעול או שברו והוציא את המטלטלים מתוך העליה והשפיר העליות לשמעון והכניסו לתוכן באופן שרבו הקטטות בין השתי פתות הנז' עד שבררו לדיינים ביניהם להחכם השלם כמה"ר יעקב טאיטצק נר"ו ולי החתום משה ואז קבענו בית דין וטען רבי יצחק גוקליל שהבתים הנזכרים הם של רבי אברהם סיד כמו שנתראה משטר בבית דין וגם שהוא שלוחו של ר' אברהם סיד ובדין השפיר הבתים לראובן והחזיק השוכר בהן ולכן שיתן לו עליותיו ויוציא את שמעון מתוך העליות והשיב רבי יוסף קאזיש שבדין השפיר לשמעון להיות שיש לו שלשה חלקים מד' בשאר בתי החצר וגם באלו העליות לא היה המכר החלטי שכבר התנו שכל זמן שיחזרו לו הק"ק מעותיו לרבי משה סיד שהוא חייב לחזור למכור העליות לק"ק ולכן אני אתן המעות ונמצא למפרע שיהיו לי שלשה חלקים

מד' ולכן יש לי יפוי פח להשפיר: ואני בעניי גזרתי שאין שום ממש בטענת ר' יוסף קאזיש מפמה טעמי חדא דלאו כל פמיניה לומר לא הנה המכר החלטי אחר שראינו שטר פתוב וחתום שהיתה המכירה החלטית בלי שום תנאי ובלי שום שיור וחקלקו עצמם ורשותם כל הק"ק מהעליות הנזכר ורבי יוסף קאזיש עצמו חתום ומודה על זה ואפילו יבאו עדים ויעידו שהיה המכר בתנאי אוקמינו הפרקע בחזקת זה הלוקח כמו שכתב הרשב"א ז"ל סי' תתקע"ב בתשובותיו וטעמא דמילתא משום שלדברי פלם לוקח זה כדין ירד אלא שאומרים שיש לו להסתלק מפני התנאי וזה יש לו ראיה שהמכירה לחלוטין ולכן יהיה הפרקע בחזקת הלוקח ואף אם נאמר שנתחייב לחזור ולמכור סוף סוף כל זמן שלא נתנו לו מעותיו לחזור ולמכור המכר הראשון במקומו עומד ונמצאו העליות של רבי אברהם סיד וכיון שכן איך השפיר ר' יוסף קאזיש מה שאינו שלו ואין לו רשות בו ויש לי להביא כמה ראיות על זה הריב"ש ז"ל סימן תק"י אלא שהם דברי מותר ולכן גזרתי שהדין נותן שיצא שמעון מהעליות לפי שהם מראובן שהשפיר תחלה מיד השליח שכל מה שעשה השליח בענין זה הוא קיים וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות שילוחין ושותפין האומר לשלוחו צא ומכור לי קרקע או מטלטלין או קנה לי הרי זה מוכר ולוקח ועושה שליחותו וכל מעשיו קיימין ואין העושה שליח צריך קנין ולא עדים אלא באמירה בלבד בינו לבין חברו וכו' הרי שמן הדין העליות הן של ראובן דשכירות ליומיה מכירה ליומיה ומכל מקום משום ועשית הישר והטוב גזרנו שנינו יחד שלא יפנסו בעליות הנזכר לא ראובן ולא שמעון ולא שום אחר וזה בקנס נח"ש עד שיתבררו ויתלבנו העליות של מי הם אם יחזרו לק"ק ויחלקו החצר ויטילו גזירות או אם אין בו כדי חלוקה דדיינינו דינא דגוד או איגוד הגזרה הנ' גזרנו שנינו יחד יום שני ח"י לאלול השל"ו ולהיות האמת פן חתמתי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שטו ראיתי שאלה בלתי מסודרת ומבולבלת אבל פלל דבריהם הם שראובן נפטר לבית עולמו והניח בן קטן כבן שנה ובת אחת בת ח' שנים ואלמנתו לאה אם הנזכר הנזכרת והאלמן הנזכרת היתה כתובתה סוף י"ח אלף לבנים ולא גבתה כתובתה ולא נשבעה ולא תבעה בבית דין ויהי כאשר הגיעה רחל הנזכרת לפרקיה ונשאה אמה הנזכרת נתן לה לגדוניה שמיני אלף אש' או תשעים אלף ויהי לתקופת הימים ונתאלמנה גם רחל הנזכרת וחתרה לבית אמה לאה עם בת אחת שילדה וכלפלה לאה לרחל בתה ולבת בתה עשר שנים ולא עוד אלא שפשהגיעה לפרקה בת בתה הנזכרת ונשאת לאיש נתן לה לאה הנז' ה' אלף אש' אחר כך חזרה רחל ונשאת פעם שנית ונתן לה לאה אמה הנז' עוד נ' אלף אש' ותוף הגדוניה נתן לה בית אחת ידועה ומפורסמת שהיתה מראובן הנפטר הנז' ובכל זאת הנה היתום הנזכר צועק מרה ואין לאל ידו לחלן' כבוד לאמו לאה הנז' עתה נפטר' לאה הנז' וגם תוף שנה ומחצה שנשאת רחל פעם שנית נפטרה גם רחל וטען היתום הנזכר שכל הנכסי הנזכרי' הם גזולים וגנובים משלו וגם הבית הנזכר שהיתה משל אביו ושאל השואל אם הדין עמו: תשובה אף על גב דקיימא לן יתומים קטנים שסמכו אצל בעל הבית הם מעצמם ולא נתמנה להם אפטרופוס לא מאביהם ולא מבית דין אפילו הכי חשיב אפטרופוס גמור לכל דבר ואפילו סמכו אצל אישה כדתנן בגיטין פרק הנזקין וכן פסק הטור ח"ה סימן ר"צ וכל הפוסקים פלם מכל מקום לאה הנז' בכל מה שעשתה עשתה שלא כדין וזה דאף על גב דפרנסת הבת ר"ל לתת נכסים לבת

להשיאה לאיש היא תקנה שתקנו חכמים וחיובים היתומים להשיאה היא דלא צוה האב בעת פטירתו שלא לפרנס' כמו שפבר הארכתי בזה בפסקי מכל מקום הא אמר שמואל פרק מציאת האשה לפרנס' שמין באב ונחלקו הפוסקים אי אמדינו דעתיה דאב בין לאוסופי על עישור נכסי בין לאגרועי מעישור נכסי או אי הוי דוקא לאגרועי מעישור נכסי אבל לאוסופי לא וקר"ן הכרית פדברי ר"ח דלא אזלינו בטר אומדנא דאב אלא לפחות מעישור נכסי אבל להוסיף לא וכן פסק הרא"ש כמו שפכת הטור סימן קי"ג וכן פסק מהרי"ק שרש ע"ח וכינון שמת ראובן הנזכר הנכסים עומדים בחזקת היתום וכינון שפן מי נתן לה רשות ללאה אמו להוציא הנכסים מחזקת היתום וליתן לרחל בתה יותר מעישור נכסי במקום דאיכא פלוגתא דרבננותא פל שפן דבנדון דידן מעולם לא אמדוהו לראובן למה הסד שנתנה לאה לבתה בנשואיה הראשונים ונמצא שכל מה שנתנה יותר מעישור נכסי היה גזל גמור שגזלה ליתום פל שפן מה שנתנ' לה אחר כף בנשואיה השניים דפשיט' ופשיטא שהיה גזל גמור שפבר נסתלק ממנה פרנסת הבת וכל שפן מה שנתנ' לאה בנשואי בת בתה רחל שלא היה שם מעולם שום צד חיוב דפשיט' ופשיט' שהכל היה גזל וגזלת היתום בבתייהם ולענגן הבית הנזכר אם היא ידועה שהיית' של ראובן אביו אפילו החזיקו בה כמה שנים אינו מועיל להם חזקתם פיון שהיה הבן קטן בשעת פטירת אביו וכן פתב הרא"ש הביאו הטור סי' קמ"ט וכן הרשב"א פתב בתשובה פל הקרקעות שהיו ידועים להם אף על פי שהחזיק בהם ראובן כמה שנים לאחר פטירת שמעון אחיו אף על פי שהחזיק בהם כמה שנים לאחר שהגדיל גמואל שהיה קטן בשעת פטירת אביו לא עלתה לו חזקה וכן פסק הרמב"ן שכתב אם יש לבן ראובן שרקע זה של אביו ושאביו מת מתוכה אף על פי שהחזיק שמעון בעל אמו ויורשיו אחריו כמה שנים לא עלתה לו חזקה זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שיו שאלה ראובן חלה את חליו אשר מת בו ולא נשארו ממנו בני' רק שני יורשים שמעון ולוי אחים בני אחותו פי להם משפט הירושא והאחד מהם איננו פי נפטר לבית עולמו בחיי ראובן ונשארו ממנו בנים יששכר וזבולון יורשי חלק אביהם ובהיות ראובן חולה שלח לקרוא עדים ולפניהם צוה צואתו וזה לשון הצואה פתובה וחתומה מיד העדים אנו עדים החתומים למטה נדרשנו ללכת לבקר את ראובן בהיותו חולה מוטל על ערש דוי פי היה רוצה לצוות מחמת מיתה ובכן הלכנו ונכנסנו לפני ראובן הנזכר ומצאנוהו חולה שוכב על מטתו ואז אמר יששכר בנו של לוי לראובן הנז' הנה העדים באו לפניך אמור בפניהם מה אדוני מצוה ומניח נכסיו לדודי שמעון אז פתח הגזן ראובן וצוה מחמת מיתה ואמר הנני מצוה שינתן מנכסי לשמעון עשרת אלפים לבנים לכלפל את שבתו: ועוד ינתן לו מנכסי שלשים אלפי' לבנים לצורף גזונות בתו לאה מלבד מה שיצטרף עוד לתשלום עשיית התכשיטין ושמושי ערש הצריכים לגזונות בתו הנזכר' שגם זה ינתן מנכסי ותנשא הנערה לאה הנז' עם זבולון בן לוי פדברים האלה דבר בפנינו ראובן הנזכר וצוה מחמת מיתה פד קציר ורמי בערסיה ואנחנו עדים חתומי מטה חקרנו ובדקנו בדברי ראובן המצוה הנזכר תכף סמוך של הצואה הנזכרת וראינו דבריו נכונים ונדעת שפתי ברור מללו פאדם ההולך על רגליו שפוי בדעתו ולהיות אמת ואמונה בדברים הנאמרים צוה בפנינו ראובן מחמת מיתה ביום פלוני לעדות ולראיה פתבנו וחתמנו שמותינו פה וקיים עד פאן לשון הצואה הנזכרת והיא

חַתוּמָה מִיַּד הַעֲדִים וְלֹא דִבַּר רְאוּבֵן הַנּוֹכַח עַל יְתֵר הַנְּכֹסִים אֲשֶׁר לוֹ בְּפָנֵי הַעֲדִים וְלֹא צָוָה עַל מָה שִׁינָתַן מִנְּכֹסָיו לִישָׁשְׁכָר וְזִבּוּלוֹן בְּנֵי לֹוי וְשׁוֹב אַחַר הַצְּנוּאָה הַנּוֹזֶפֶת וּמְצוֹרֶף אֵלֶיהָ שָׂאֵל יִשְׁשַׁכָּר בֶּן לֹוי לְרְאוּבֵן הַמְּצוּהָ וְאָמַר אֵלָיו אִם בְּאוּלֵי לֹא יֵאָבֵה שְׁמֵעוֹן לְתַת אֶת בְּתוּ לֹאָה לְזִבּוּלוֹן בֶּן לֹוי לוֹ לְאִשָּׁה אִם בְּכָל זֹאת יִנָּתֵן מִנְּכֹסָיו מָה שִׁצָּוָה לְתַת לְשְׁמֵעוֹן לְנִדְוֹנְנִית בְּתוּ וְהָשִׁיב רְאוּבֵן הַנּוֹכַח שְׁבָכָל זֹאת יִנָּתֵן מָה שִׁצָּוָה לְתַת לְשְׁמֵעוֹן לְנִדְוֹנְנִית בְּתוּ אֲפִילוֹ שִׁישָׁאָנָה לְאִישׁ אַחַר אֲשֶׁר יִבְחַר בּוֹ וַיֵּשׁ בְּיַד שְׁמֵעוֹן עֲדוּת עֲדִים מְעִידִים שְׁלֹפְנִיָה' אָמַר רְאוּבֵן הַדְּבָרִים הֵהֵם: וְעַתָּה נִפְלוּ דְבָרֵי רִיבוֹת בֵּין שְׁמֵעוֹן וּבֵין בְּנֵי לֹוי כִּי הִנֵּה שְׁמֵעוֹן טוֹעֵן וְאוֹמֵר כִּי אוֹתָם הַנְּכֹסִים שִׁפִּירֵשׁ רְאוּבֵן בְּצִוְאוֹתָיו שִׁינָתְנוּ אֵלָיו הֵנָּם מִתְּנָה יִתִּירָה שְׁהַנִּיחַ לוֹ רְאוּבֵן נוֹסֵף עַל הַחֶלֶק הַמְּגִיעַ לוֹ מִיְתֵר הַנְּכֹסִים בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה וְהִרְאָהָ שְׁהָרִי לֹא צָוָה רְאוּבֵן שִׁיְתֵר הַנְּכֹסִים אֲשֶׁר לוֹ יִנָּתְנוּ לְבְנֵי לֹוי וְעַל כֵּן מִבְּקֵשׁ שְׁמֵעוֹן וְתוֹבֵעַ שִׁינָתְנוּ לוֹ תְּחִלָּה כָּל אוֹתוֹ הַסֵּף שִׁצָּוָה רְאוּבֵן הַעֲשֶׂרֶת אֲלֵפִים לְכֻלְכָּל אֶת שִׁיבְתוֹ וְהַשְּׁלֵשִׁים אֲלָף וּמָה שִׁיִּצְטָרֵף לְתַשְׁלוּם הַשְּׁמוּשִׁי עָרֵשׁ לְנִדְוֹנְנִית בְּתוּ לֹאָה וְאַחֲרֵי כֵן כָּל הַנְּשָׂאָר יִתְחַלֵּק בֵּינּוּ וּבֵין בְּנֵי לֹוי חֶלֶק בְּחֶלֶק שְׁנֵיהֶם וּבְנֵי לֹוי טוֹעֲנִים וְאוֹמְרִים שָׂאֵף עַל פִּי שְׁרְאוּבֵן לֹא צָוָה וְלֹא פִּירֵשׁ שְׁכָל שְׂאָר הַנְּכֹסִי' אִם מְעַט וְאִם הֵרֵב' יִנָּתְנוּ לָהֶם עִם כָּל זֶה עַל הַסֵּתֵם הַנִּיחַ לָהֶם שְׂאֵרִית כָּל הַנְּכֹסִים דְּמִסְתַּמָּא אַחַר שְׁהַנִּיחַ לְשְׁמֵעוֹן כָּל אוֹתָם הַסִּפִּים שִׁפִּירֵשׁ בְּצִוְאוֹתוֹ הַדְּבָר הַבְּרוּר שְׁלֵהֶם הַנִּיחַ כָּל שְׂאָר הַנְּכֹסִים כָּלָם: עַתָּה יִלְמְדֵנוּ רַבֵּינוּ מוֹרְנוּ מוֹרָה צָדֵק אִם הֵדִין עִם שְׁמֵעוֹן בְּמָה שִׁטוֹעֵן וְתוֹבֵעַ לְגַבּוֹת הַמִּתְנֹת הַכְּתוּבוֹת בְּשִׁטְר הַצְּנוּאָה תְּחִלָּה וְאַחֲרֵי כֵן יִחַלּוֹק בְּיְתֵר הַנְּכֹסִים יַחַד עִם בְּנֵי לֹוי חֶלֶק כְּחֶלֶק שְׁנֵיהֶם בְּשִׁנְיָה בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה אוֹ אִם הֵדִין עִם יִשְׁשַׁכָּר וְזִבּוּלוֹן בְּמָה שִׁהֵם טוֹעֲנִין שִׁיְתֵר הַנְּכֹסִים הַנְּמַצָּאִים אִם מְעַט וְאִם הֵרֵב הֵנָּם לָהֶם לְבָדֵם וְאִין לְשְׁמֵעוֹן חֶלֶק וְנִחְלָה בָּהֶם עַל הַכָּל יָאִיר עֵינֵינוּ בְּתוֹשׁוּבָתוֹ הַרְמָתָה וּמָאת ה' יִהְיֶה מִשְׁפּוֹרְתוֹ שְׁלֵמָה: תְּשׁוּבָה נִלְע"ד שֶׁהֵדִין עִם שְׁמֵעוֹן בְּכָל מָה שִׁטְעֵן וְאֲשִׁיב עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן אִם עַל הָרֵאשׁוֹן שִׁצָּוָה שִׁינָתְנוּ מִנְּכֹסָיו לְשְׁמֵעוֹן עֲשֶׂרֶת אֲלֵפִים לְבָנִים לְכֻלְכָּל אֶת שִׁיבְתוֹ דְּבָר בְּרוּר הוּא שֶׁהוּא מִתְּנָה גְּמוּרָה וַיִּטּוֹל אוֹתָהּ הַמִּתְנָה מִלְּבַד חֶלֶק יְרוּשָׁתוֹ וְרֵאָה לְזֶה דְּגֵרְסִינָן בְּבִתְרָא פ' י"ש נוֹחֲלִין תְּנוּ רַבָּנָן שְׁכִיב מְרַע שְׂאֵמֵר תְּנוּ מְאֵתִים זֹז לְפָלוּנֵי בְּנֵי בְּכוֹר בְּרֵאיוֹי לוֹ נוֹטְלָן וְנוֹטְלָן אֶת בְּכוֹרְתוֹ וְכֵן אִם אָמַר תְּנוּ מְאֵתִים זֹז לְפָלוּנֵי אֲשֵׁתֵי בְּרֵאיוֹי לָהּ נוֹטְלָתָן וְנוֹטְלָתָן כְּתוּבָתָהּ וְכֵן אִם אָמַר תְּנוּ מְאֵתִים זֹז לְפָלוּנֵי בְּעַל חוּבֵי בְּרֵאיוֹי לוֹ נוֹטְלָן וְנוֹטְלָן אֶת חוּבוֹ וְאִם אָמַר בְּחוּבוֹ נוֹטְלָן בְּחוּבוֹ וּפְרִיָּהּ בְּגִמְרָא מְשׁוּם דְּאָמַר בְּרֵאיוֹי לוֹ נוֹטְלָן וְנוֹטְלָן אֶת חוּבוֹ וְדִילְמָא בְּרֵאיוֹי לְחוּבוֹ קָאָמַר אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר לִי הוּנָא הָא מְנִי רַבִּי עֲקִיבָא הִיא דְדִיִּיק לִישְׁנָא יִתִּירָא כו' וְהָא נְמִי כִּינּוֹן דְּלֹא צָרִיף לוֹמַר בְּרֵאיוֹי לוֹ וְקָאָמַר לִיהָ לְטַפּוּנֵי מִיְלֵתָא קָאָתִי שְׁנָתֵן לוֹ הֵנִי מְאֵתִים זֹז לְבַד בְּכוֹרְתוֹ אוֹ חוּבוֹ וְכַתֵּב הַרְשָׁב"ם שְׁם דְרַבָּנָן נְמִי מוֹדוֹ דְּכָל לִישְׁנָא יִתִּיר' לְטַפּוּנֵי אֶתָּא כִּי הָּ בְּרֵיִיתָא וְהָא דְקָאָמַר הָא מְנִי רַבִּי עֲקִיבָא הִיא ה"ה רַבָּנָן אֲלָא מְשׁוּם דְּאֲשְׁכַּחַן דַּר"ע בְּהַדְיָא דְרִישׁ לִישְׁנָא יִתִּירָא וְכֵן פָּסַק הַרְמָב"ם ז"ל פָּרֵק י"א הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְנָה וְכֵן הַטּוֹר סִימָן רנ"ג וְכָל הַפּוֹסְקִים כָּלָם הָרִי לָהּ דְלַכּוּלֵי עֲלָמָא לִישְׁנָא יִתִּירָא לְטַפּוּנֵי אֶתָּא וְנוֹטְלָן אֶת שְׁנֵיהֶם הַמְּאֵתִים זֹז וְהַחוּב: אָף בנ"ד אִיכָּא לִישְׁנָא יִתִּירָא שְׁהִיָּה דִּי שִׁיאֵמַר יִנָּתֵן מִנְּכֹסֵי לְשְׁמֵעוֹן עֲשֶׂרֶת אֲלֵפִים לְבָנִים וְלֹא יוֹתֵר וּמִדְּקָאָמַר עוֹד לְכֻלְכָּל אֶת שִׁיבְתוֹ וְדַאי לִיפּוֹת כְּחוּ בָּא וְלְטַפּוּנֵי אֶתָּא לוֹמַר שְׁפִינּוֹן שְׁשִׁיבָה זְרָקָה בּוֹ רֵאיוֹי לְחַמּוֹל עֲלֵיו לְתַת לוֹ מִתְנָה זֹז מִלְּבַד חֶלֶק יְרוּשָׁתוֹ לְכֻלְכָּל אֶת שִׁיבְתוֹ וְלֹא ק"ו הוּא וּמָה

אם לישני יתירא דבראוי לו דהנה משתמע בראוי לו בחובו כדפריה הים בגמרא ודלמא בראוי בחובו קאמר אפ"ה אמרי' דלישנא יתירא לטפויי אתא בגדון דידן דאיכא תרתי משמעות הלשון דלטפויי אתא דקאמר לכלפל את שיבתו וגם יתורו לא כל שפן דאמרין לטפויי אתא ויטול העשרת אלפים לבנים בתורת מתנה מלבד חלק ירושתו וגדולה מזאת פתב הרא"ש בפסקי' פרק יש נוחלין הביאו הטור סימן רנ"ג שאם אמר תנו מאתים וזו לבני או לאשתי או לבעל חובי סתמא אמרינו מתנה נתן להם חוץ מהבכורה והכתובה והחוב וכתב הטור וכן פתב הרמ"ה הרי שפכתבו דאע"ג שלא אמר לישנא יתירא אמרינו דנוטל שניהם וכן נראה מתוך דברי הרשב"א שפכתב בתשובה הביאה מהרי"ק ז"ל סימן רנ"ג נשאל על ראובן שיש לו שני בנים אחד גדול ואחד קטן וכתב שהוא נותן לגדול מאתים וזו לאחר פטירתו מחמת ירושה ומת ובה גדול ליתול המאתים וזו ולחלוק עם אחיו בשאר נכסים והשיב מסתברא שאין לזה אלא או מאתים וזו או חלק ירושתו שאם רצה האב ליתנם לו יותר על חלקו למה פתב לו מחמת ירושה וכו' משמע טעמא משום דכתב מחמת ירושה הא לא הכי היה נוטל ר' וזו וחלק ירושתו אע"ג דקאמר סתמא ולא אמר לישנא יתירא: הרי לה שלשה עמודי עולם הרא"ש והרמ"ה והרשב"א ז"ל דסברי דאפי' בלא לישנא יתירא נוטל שניהם ובדאיכא לישנא יתירא אמרינו דלטפויי אתא אע"ג דמשתמע דלגרועי אתא כמו לישנא דבראוי לו דמשמע בראוי לו בחובו אבל בסתם מתנה נוטל שניהם וכיין שפן בנ"ד איכא תלתא לטיבותא שהיא מתנה וגם לישנא יתירא וגם משמעות הלשון דלטפויי אתא כמ"ש ולכן גמרת אמרתי שהדין עם שמעון ונוטל העשרת אלפים לבנים בתורת מתנה מלבד חלק ירושתו וגם על האחרון אומר אני שמה שפא בשאלה שטענו בני לוי שפינו שנתנו מתנה יפה לבת שמעון שאין לו עוד חלק בירושת שאר הנכסים טענה זו אין לה שחר וכי אם יעקב צוה לפני מותו ונתן מתנה לסרח בת אשר לכה אבד אשר חלק ירושתו ומה לו עם בתו בענין זה הנה ליה פאלו נתן מתנה לאניש דעלמא וזה אין צריה לפנים: אבל מה שראוי לדקדק הוא שלהיות שצוה הנפטר לפני מותו ואמר שיתנו מנכסיו סך כף לגדונויית בת שמעון וכו' ותנשא הנצרה פלונית עם זבולון בן לוי וכו' איכא למידק אם זה הלשון הוא תנאי ואם תנשא לו יתנו הסך הנזכר לגדונויית ואי לא לא או דילמא דלא הוי תנאה אלא שעל כל פנים המתנה קיימת לזה אני אומר דלא מיבעיא לפי מה שפכתוב בסוף הצנואה ששאלו פי המצווה מה היתה פנונתו ופירש שבכל אופן בין תנשא לו בין לא תנשא לו המתנה קיימת אלא אפי' לא פירש דבריו פלל מ"מ מתוך דבריו הראשונים המתנה לעולם קיימת בין תנשא לו בין לא תנשא לו: וטעמא דמילתא דגרסינו בבבבצה פרק שני ההוא גברא דאמר להו הבו ליה ארבע מאות זוזי לפלוני ולנסיב ברתיה אמר רב פפא ארבע מאה שקיל וברתי' אי בעי נסיב אי בעי לא נסיב טעמא דאמר הבו ליה ולנסיב אבל אי אמר לנסיב והבו ליה אי נסיב שקיל ואי לא נסיב לא שקיל ופירש רש"י שם ההוא גברא מצוה מחמת מיתה היה והרי"ף פתב מימרא זו בבבבצה פרק מי שמת ופירש טעמא דמילתא וזה לשונו לישנא קמא לישנא דמתנה הוא בין בזוזי בין בבבבצה אי בעי תרוייהו שקיל ואי בעי חד מנייהו שקיל אבל לישנא בתר' ברתיה תנאה זוזי מתנה הלכה אי מקיים ליה לתנאה שקיל ואי לא לא ופירש דבריו שבלשון ראשון התחיל בלשון מתנה ואמר הבו ליה וכו' ומלת הבו מושג עצמו ואחר עמו פלומר הבו ליה זוזי והבו ליה דלנסיב ברתיה

אבל בלשון האחרון לא התחיל בלשון מתנה אלא בלשון תנאי שאמר לנסוב והבו ליה וכו' וכן פסקו כל הפוסקים וכינון שפן בנדון דידן דבר ברור הוא שהוא כלישנא קמא שהרי התחיל בלשון מתנה כמו שבא בשאלה שאמר תחלה ונתן מנכסי שלשים אלפים לבנים לצורף ונדוניית בתו וכו' ותנשא לאה הנזכרת עם זבולן וכו' באופן דהוי לשון מתנה בין בשלשי אלף לבנים בין בבעל שנתן לה ולכן אי בעי שקלא לתרנייהו אי בעי חד מינייהו ולא אמר תחלה תנשא הנער' לאה עם זבולן ונתן לה מנכסי שלשים אלף אשפרוש דאז הנה משמע דהוי תנאה באופן שעלה בידינו מכל מה שכתבתי שבין שתנשא לאה לזבולן בין שלא תנשא לו יפרידו מנכסי הנפטר סף ארבעים אלף אשפרוש וגם מה שיצטרף לתשלום תכשיטים ושמישי ערסא שהוא סף המתנות שנתן ואחר כך יחלקו שמעון הנזכר כת אחת ובני לוי נ"ע פת שניה שאר הנכסים בתורת ירושה לחצאין השתי פתות הנזכרות: זהו מה שנתראה לפי עניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שיש שאלה ראובן נפטר לבית עולמו וחי לכל ישראל שבק והניח בן מאשתו ראשון' ונשארה אשתו השניה אלמנ' שהכניס' לו סף גדול ובתוך שבעת ימי אבלו אמר הבן לאלמנה שרוצה לשלם לה כתובתה מנכסי עזבון אביו אשר אתה בבית ואמרה האלמנה הן לו יהי כדברך והתחילו לכתוב כל המטלטלין אשר אתה בבית ולא השיגו לחומש סף הכתובה אמרה האלמנה הלא יש בפתים אחרים ובאוצר שאר מטלטלין ונכסים צמר ואנייר ואקבלם בעד סף כתובתי אמ' לה הבן אין לך באותם הנכסי' כלל כי הוא מהבעלים שלקחם בהקפה ובעל חזקת הפתים שהיה דר בהם ראובן נכנס ערב בעדו ואז בא הבן ובעל החזקה והטילו מנעול בחזקה באותו האוצר אשר הנכסים שם וגם האלמנה הטילה מנעול ועתה רבו רבו המריבות ביניהם כי הבן ובעל החזקה טוענים אנו הטלנו המנעול קודם ותפשונו ברישא והאלמנה טוענת אני קודמתי להטיל המנעול ועוד שכל הפתים ומה שיש בתוכם הם ברישותי ותחת ידי וכבר החזקתי באותם המטלטלים יורנו מורנו הדין עם מי: תשובה תחלת כל דבר אומר אני שהמנעולים אשר הטילו לא חשיב לא גביה ולא תפיסה כל זמן שלא שמו המטלטלין ונתנום למי שנתנום כמו שכתב הרא"ש בתשובותיו כלל פ' סימן ג' הביאו הטור ח"ה סימן ק"ד יעניין משם וכן הרב בר ששת בתשובותיו סימן שס"ד כתב כי דבר ברור הוא כי הנכסים שהם בבית הבעל אף על פי שנשארו הנכסים ביז האלמנה ואוהלים כאשר הזה אין זו תפיסה של כלום שכל תופס צריך תפיסה גמורה שיקנה הדבר באחת מדרכי הקניות כמו שאמרו בפ' הכותב גבי עובד' דיימר בר חשו אלו חפשו רב פפא ממלח מלוחי ורב הונא בריה דרב יהושע מתח לה באשלא וכו' באופן שעלה בידינו כי הנכסים העומדים באוצר הנז' הן בחזקת הנז' שהוא יורש ראובן הנפטר הנז': וכינון שפן צריך לדקדק בנדון דידן אם זה החוב אשר בעל החזקה תובע אם הוא מלנה בשטר או מלנה על פה כי זה לא נתבאר בשאלה וזה שאם הוא מלנה על פה אפילו יהיה מוקדמת לחוב כתובת האשה גובה האשה כתובתה מאותן המטלטלין אשר באוצר הנז' או בכל מקום שיהיו לפי שהרי כתובת הכתובה ששעבד לה בעלה מטלטלי אגב מקרקעי בכל חזיקי סופר וחשיבי כמקרקעי אפילו לגבות ממשעבדי וכינון שנשתעבדו המטלטלין לחוב הכתובה לא גבי מהם בעל החזקה הנזכר אפילו יהיה זמן חובו מוקדם וכמו שכתב רב אלפס ז"ל הביאו הטור סי' ק"ד וטעמא דמילתא ששיעבוד שטר דינו כמכר וכשם שמלנה

על פה אינו גובה מלקוחות מאוחרים מפני שאין לה קול כף אינו גובה מפני חרי
שנשטעפדו לאחר מכן מפני שאין לה קול באופן שהב"ח הנזכר אינו יכול לגבות מהם
קלל.

ואם המלנה הנז' היא מלנה בשטר אז צריך לידע מי מהם קודם אם הכתובה או השטר
בשביל שהקודם בזמן זוכה ביצד אם הכתובה קדמה גובה האשה כל המטלטלים הידועים
שהיו לבעלה קודם שלנה החוב השני לפי ששעבד לה מטלטלי אנב מקרקעי דקנאי
ודאקני וכיון שכל המטלטלים הנזכרים נשטעבדו לכתובה אין לב"ח המאוחר שום זכות
בהם אבל במטלטלין אשר קנה אחר שלנה החוב השני חל גם פן עליהם שעבוד החוב
השני ויחלוקו האשה והב"ח על דרך שפתי הר"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל כמו שהביאו
הטור סימן ק"ד שחולקים בשנה כמו שמבואר שם וכן אם השטר חוב קדם לחוב הכתובה
יעשו בסגנון שפתי כי נדוניית האשה דין חוב גמור יש לה ולברר וילבן עקרון של
דברים אלו יארכו הדברים אבל לא פתי אלא עיקרון ושרשן של דברים להוציא הדין
לאמתו מפי סופרים ומפי ספרים זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר
שמואל אדרבי זלה"ה: שיח שאלה עיר אחת שהיה בה קהל אחד והיו מפללין בכה"כ
אחר ואחר כף עשו ב"ה שניה והלכו קצת יחידים בב"ה החדש ויש עתה כמו שתיים
עשרה שנפרדו ונעשו ב' קהלות והיו פורעים כל הארנונית כפי הערה מכל קהל וכן
בענין המסים אשר היו בקהלו ובזמן אחד היו פורעים הקהל הישן ארבעה חלקים והחדש
חלק אחד בין מהערה בין מהמסים לפי שהיו בבלתי פתובים במס ד' חלקים בקהל הישן
ואחד בקהל החדש ואחר כף ברבות הזמן הלכו יחידים מהקהל הישן לחדש ונתרבו
הקהל החדש והיו פורעים ג' וב' ואחר כף נתרבו יותר הקהל החדש והיו פורעים הקהל
הישן ב' חלקים והקהל החדש חלק אחד ועתה כמעט הקהל הישן עם החדש הם שנים
בערה וגם בענין המסים יש כל כף בלתי פתובים בקהל הישן כמו בקהל החדש אף
המסים הפתובים הם ב' חלקים בקהל הישן וחלק אחד בקהל החדש ועתה הקהל החדש
טוענים ואומרים שיפרעו כפי המסים הפתובים והקהל הישן אומרים כי עד עתה היו
פורעים פן לפי שהיו בבלתי פתובים גם פן כמו שהיו פורעים אף עתה שהבלתי פתובים
הם שנים כל כף בקהל הישן כמו בקהל החדש שיעשו בזה האופן שיעריכו כל הבלתי
פתובים מהשתי קהלות ומה שיקחו מהם יהיה בעד הכללות ומה שייחסר אם יצטרף לפזר
יותר שיפרעו אותו כפי המסים הפתובים וכל שפן שהם פתובים כל השתי קהלות בפנקס
א' ואם פן כל הבלתי פתובים ראוי הוא שיהיו בעד הכללות ומה שייחסר שיפרעו כל
קהל כפי המסים הפתובים והקהל החדש אומרי' כי יפרעו כפי המסים הפתובים והבלתי
פתובים כל אחד יקח מהבלתי פתובים אשר בקהל וגם טוענים הקהל הישן כי כמה בלתי
פתובים הלכו מקהלם בקהל החדש ואם פן ראוי שכל הבלתי פתובים יהיו בעד הכללות
יורנו מורה צדק הדין עם מי גם יורנו כי עתה כמו ד' חודשים בא חוקר אחד לעשות
חקירה על המסים הבלתי פתובים וכדי שלא יעשה חקירה פרעו מה שפרעו ופרעו הקהל
הישן שני חלקים כפי המסים הפתובים והקהל החדש חלק אחד ועתה תובעים הקהל
הישן כי טעו כמה שפרעו שני חלקים כי זה החוקר לא בא לקבץ מס כי אם לכתוב
הבלתי פתובים וכל כף בלתי פתובים היו לכם כמו לנו ואם פן למה נפרע אנו הקהל
הישן שני חלקים ואתם חלק אחד והקהל החדש משיבים אין אנו יודעים מה שפרעם

פְּרַעַתָּם לְכֵן יוֹרְנוּ מוֹרָה צָדֵק אִם חַיִּיבִים הִקְהֵל הַחֲדָשׁ לַפְּרוֹעַ לְקַהֵל הַיֵּשֶׁן מֵהַ שְׁפָרְעוּ יוֹתֵר מִן הַחֲצִי אוֹ לֹא וּשְׁכָרוּ כְּפוּל מִן הַשְּׂמִימִים: תְּשׁוּבָה עֲנֵנו פְּרַעוֹן הַמַּס הוּא מִיָּסוֹד עַל אֶחָד מִשְׁנֵי עֵינֵקְרִים אוֹ עַל הַמְּנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ מִקֵּדָם אוֹ עַל מֵהַ שְׁמַחֲזִיב דִּין תוֹרָה אִם עַל הַמְּנַהֵג כְּתֹב הַרִיב"ש ז"ל בְּתִשְׁבּוּבוֹתָיו סִימָן תע"ז בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א ז"ל כֹּל עֲנִינֵי הַמַּסִּין אֲנִי רוֹאֶה בְּכָל מְקוֹם וּמְקוֹם הוֹלְכִין אַחַר הַמְּנַהֵג לֹא עַל פִּי הַדִּין הַגָּמוּר וּלְפִיכֹף כֹּל שֵׁישׁ מְנַהֵג יְדוּעַ הוֹלְכִין אַחַר הַמְּנַהֵג וְגַם מֵהַר"ר יִשְׂרָאֵל ז"ל בְּתִשְׁבּוּבוֹתָיו סִימָן שמ"ב כְּתֹב בְּשֵׁם כְּמָה גְדוּלִים דְּבַעֲנִינֵי מָסִים פְּלוּי עֲלֵמָא מוֹדוֹ דְּאֲזֵלִינוּ בְּתֵר מְנַהֵגִם דְּבַנֵּי הָעִיר אוֹ בְּנֵי הַמְּדִינָה שְׁנֵהֲגוּ בּוֹ מִקֵּדָם אֲפִילוּ לֹא הִנְקִיעַ עַל פִּי חֲכָמִים כְּדַמְיֵיתִי הָרֵא"ב בֵּן רֵאֲזִיָּה בְּרוּרָה עַל זֶה וְכו': וְאִם עַל דִּין תוֹרָה גְּרָסִינוּ בְּבִתְרָא פֶּרֶק קָמָא עַל מִתְנִיתִין דְּכוּפִין אוֹתוֹ לְבָנוֹת לְעִיר חוּמָה וְכו' בְּעָא מִיָּנִיָּה רַבֵּי אֲלֵעָזָר מְרַבֵּי יוֹחֲנָן כְּשֶׁהוּ גוֹבִין לְפִי נְפִשׁוֹת גוֹבִין אוֹ דִּילְמָא לְפִי שְׂבַח מְמוֹן גוֹבִין אָמַר לִיהָ לְפִי מְמוֹן גוֹבִין וְאֲלֵעָזָר בְּנֵי קִבְעָה בְּהַ מְסַמְרוֹת וְכֹתֵב רַש"י הִזְהַר לְדוֹן כֵּן וְלֹא תִזוֹן מְמַנָּה וְכֹתֵב הָרֵא"ש ז"ל שֶׁם בְּפִסְקֵי בְּכָל מִילְתָּא דְלִית בָּהּ סִפְנַת נְפִשׁוֹת לֹא אֲזֵלִינוּ אֲלָא בְּתֵר מְמוֹן וְהָכִי אֲמַרִינוּ פֶּרֶק הַגּוֹזֵל בְּתֵרָא שְׁיִירָא הַמְהַלְכֵת בְּמִדְבָּר וְעַמֵּד עֲלֶיהָ גִּיָּס לְטוֹרְפָה מְחַשְׁבִּין לְפִי מְמוֹן וְכֵן נִרְאֶה כֹּל מֵהַ שְׁמַתְחֵדָשִׁים הַפּוֹתִי וּמְלַכְיֹנְתָהּ פְּרוּעַנִיּוֹת וְגִזְרוֹת עַל יִשְׂרָאֵל אֲפִי מְעַנֵּן אוֹתוֹ בִּיסוּרִין וּבְמַנִּיעַת מֵאֲכָל וּמִשְׁתֵּה גוֹבִין הַכֹּל לְפִי מְמוֹן דְּעֵינְקָר כְּוֹנָתָן עַל הַמְּמוֹן: וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ לָנוּ אֱלֹהִים אֵת כֹּל זֹאת נִרְאֶה וְדַאי שֶׁהַדִּין עִם הַקְּהֵל הַיֵּשֶׁן מִכָּל הַבְּחִינּוֹת אִם בְּבַחֲזִינַת הַמְּנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ מִקֵּדָם אִם בְּבַחֲזִינַת הַדִּין: אִם מִצַּד הַמְּנַהֵג שֶׁהָרִי כְּתוּב בְּשֵׁאלָה שְׁמַקְדַּמַת דְּנָא הִיָּה פּוֹרַע הַקְּהֵל הַיֵּשֶׁן אַרְבָּעָה חֲלָקִים וְהַקְּהֵל הַחֲדָשׁ חֲלָק אֶחָד וְזֶה לִהְיוֹת כִּי הִיוּ בְּקֵהֵל הַיֵּשֶׁן מֵהָאֲנָשִׁים הַבְּלָתִי כְּתוּבִים אַרְבָּעָה חֲלָקִים וְחֲלָק אֶחָד בְּקֵהֵל הַחֲדָשׁ וּלְכֹף הִיוּ פּוֹרְעִים כֹּל קֵהֵל כְּפִי עֲרָכוֹ וְאַחַר כֹּף בְּהַמְשָׁף הַזְּמַן שֶׁהִלְכוּ יַחֲדָיִם מֵהַקְּהֵל הַיֵּשֶׁן לְחֲדָשׁ וְנִתְרַבּוּ שֶׁם אֲנָשִׁים בְּלָתִי כְּתוּבִים שִׁינּוּי אֶןֶן הַפְּרַעוֹן וְהִיוּ פּוֹרְעִים הַקְּהֵל הַיֵּשֶׁן שְׁלֵשָׁה חֲלָקִי וְהַחֲדָשׁ שְׁנֵי חֲלָקִים אַחַר כֹּף בְּהַמְשָׁף הַזְּמַן נִתְרַבּוּ יוֹתֵר הַקְּהֵל הַחֲדָשׁ וְהִיוּ פּוֹרְעִים הַשְּׁלִישׁ ב' חֲלָקִים הַקְּהֵל הַיֵּשֶׁן וְהַחֲדָשׁ חֲלָק אֶחָד הָרִי שֶׁהִיָּה מְנַהֵגִם מִקֵּדַמַת דְּנָא שְׁבַהֲתֵרְבוֹת הָאֲנָשִׁים הַבְּלָתִי כְּתוּבִים בְּקֵהֵל הַחֲדָשׁ הִיוּ מְרַבִּים עֲלֵיהֶם סוֹף הַפְּרַעוֹן וְכִינּוֹן שְׁכֹן גַּם עִתָּה שְׁנֵהֲתֵרְבוּ כֹּל כֹּף הָאֲנָשִׁים הַבְּלָתִי כְּתוּבִים בְּקֵהֵל הַחֲדָשׁ כְּמוֹ בְּקֵהֵל הַיֵּשֶׁן לְמָה יִפְרְעוּ הַקְּהֵל הַיֵּשֶׁן יוֹתֵר מֵהַקְּהֵל הַחֲדָשׁ וְלְמָה לֹא אֲזֵלִי בְּתֵר מְנַהֵגָא שְׁנֵהֲגוּ עַד עִתָּה שֶׁהִיוּ פּוֹרְעִין כֹּל קֵהֵל וְקֵהֵל כְּפִי כְּמוֹת הָאֲנָשִׁים הַבְּלָתִי כְּתוּבִים הַנְּמַצָּאִים בְּקֵהֵל הָרַבִּים כְּפִי רַבּוּיִים וְהַמְעַטִּים כְּפִי מִיעוּטִם גַּם עִתָּה שְׁנֵהֲשִׁמוּ הָאֲנָשִׁים הַבְּלָתִי כְּתוּבִים בְּשְׁנֵי הַקְּהֵלוֹת רְאוּי הוּא שְׁלֵא יִפְרְעוּ הַקְּהֵל הַיֵּשֶׁן יוֹתֵר מֵהַקְּהֵל הַחֲדָשׁ לְפִי הַמְּנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ עַד עִתָּה.

וְאִם מִצַּד הַדִּין ג"כ הַדִּין עִם הַקְּהֵל הַיֵּשֶׁן וְזֶה כְּמוֹ שְׁפָרְ כְּתֹבֵתִי שְׁכֹתֵב הָרֵא"ש עַל הַהוּא דְּפֶרֶק קָמָא דְּבִתְרָא דְּאֲלֵעָזָר בְּנֵי קִבְעָה בְּהַ מְסַמְרוֹת דְּכָל מֵהַ שְׁמַתְחֵדָשִׁין כּוֹתִימִים עַל יִשְׂרָאֵל גוֹבִין לְפִי מְמוֹן שׁוֹנ וּלְ הָאוּי וְגַם הַמְּרַדְכֵי פֶּרֶק הַגּוֹזֵל כְּתֹב בְּשֵׁם מְהָר"ם ז"ל עַל שְׁאֵלָתָ רְאוּבֵן קִבְל עֶסְקָא מִכְּמָה בְּנֵי אָדָם וְשׁוֹב תְּפִסּוּ הַמּוֹשֵׁל וְכו' פֶּסֶק שֶׁם שְׁמַחֲזִיבִין לְפִי מְמוֹן: וְעוֹד כְּתֹב שְׁהַמּוֹשֵׁל נוֹתֵן עֵינָיו לְפִי הַנְּכַנְסִין וְהַיּוֹצֵאִין וְכו' הָרִי שֶׁהַדִּין נוֹתֵן שְׁיִגְבוּ לְפִי הַמְּמוֹן וְכְמוֹת הַנְּכַנְסִים וְהַיּוֹצֵאִין שֶׁהַשָּׂר נוֹתֵן עֵינָיו בְּזֶה וְכִינּוֹן שְׁכֹן כִּינּוֹן שֶׁהַבְּלָתִי כְּתוּבִים בְּקֵהֵל הַחֲדָשׁ הֵם רַבִּים כְּמוֹ בְּקֵהֵל הַיֵּשֶׁן וְדַאי שֶׁהַמּוֹשֵׁל נוֹתֵן עֵינָיו בְּאֵלוֹ כְּמוֹ בְּאֵלוֹ וְאִין רְאוּי לְהַכְּבִיד הַפְּרַעוֹן עַל הַקְּהֵל הַיֵּשֶׁן אֲלָא שְׁיַעֲרִיכּוּם וְיִגְבוּ לְפִי מְמוֹן כִּי הַשָּׂר נוֹתֵן עֵינָיו

בממון ובכמות הנכנסין והיוצאין: כלל העולה שיהדין עם הקהל הישן הן מצד הדין הן מצד המנהג שהיו נוהגין מקדמת דנא כמו שפכר פתבתי אע"פ שלא יהיו מספיקים עם הדין כ"ש בנ"ד פי במנהגם היו מספיקים לדין פי היו משערין הפרעון לפי רבויים ומיעוטים דתרונוייהו איתנוייהו דין ומנהג וראוי הוא שלא יזוזו מינה אלא יעריכום לבלתי פתובים וכל קהל ישלם לפי הממון: שהרי בגדולה מזאת כתב המרדכי פ"ק דבתרא על עגנו שומרי העיר שמתחלה שומרים בעצמם בלילות ואח"כ נתפשו הקהל לתת דבר קצוב בשנה השיב ה"ר מאיר אע"פ שמתחלה היו סומכים לפי הגולגולת אם דל ואם עשיר מ"מ אחרי שפכר הושבה השמירה לדין תורה דאמרינן פ"ק דבתרא דמחשבין לפי שבח ממון בתר השתא ואם מתחלה שהיו פותים מושלים ומפקדים על השומרים שינו מדת יהודית להשוות דל ועשיר עתה שהטילו הדבר עלינו אין לנו לשנות מדתה של תורה על דבר התלוי בממון מחשבין לפי ממון וכו': הרי שאפילו שמעיקרא הדל והעשיר היו שוים עתה שבא הדבר ליד ישראל ראוי לעשות ולקיים דין תורה כל שפן בנ"ד שהן בתחלה מצד מנהגם הן עתה מצד התורה לעולם היו מספיקים אל האמת לדון דין תורה דפשיטא ופשיטא שראוי להעריכם לבלתי פתובים פלם ולחשוב כפי הממון ורבויים ומיעוטים ועל מה שטוענים הקהל הישן נגד הקהל החדש שטעו כמה שפכר פרעו ותובעים מהם היתרון שהוא נראה משום בקש שלום ורדפהו שאין להרהר אחרי אשר פכר עשהו פי יתרבו המחלקות אבל מכאן והלאה חושבנא הן מצד הדין הן מצד המנהג כמו שפתבתי ובתהלכם בדרך זה כל העם הזה על מקומו יבא בשלום זהו שנלע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שיט שאלה ראובן היה חייב לשמעון סך מעות לזמן מיוחד וכשהגיע זמן הפרעון ובא שמעון הנז' לתפוע ממונו ענה ואמר ראובן אני יש עליה תביעות משנה כסף שלי שנקנסו בידיה תן לי חשבון מהם ואני אתן לה השאר עד תשלום כל החוב שאני חייב לה ויהי פראות לוי הפרשים שהיה ביניהם משום דרכי שלום שם עצמו לדין ולפשרן על הפל ולקח לכל אחד מהם קנן ושבועה ברצון נפשם שיעמדו על פיו על הדבר הזה בין בדין בין בפשרה בא לוי וגזר אומר שימתן ראובן הנז' בעד הסף שהיה חייב לשמעון במעות מדודים יקח לו שמעון תמורת מעותיו כל כף בגדים מדפטיש שהוא מחכה ומיחל ראובן הנז' שיבאו לו מאנקונה כפי כתב אחד שהראה לו ראובן ללוי הנז' ויהיה ערוך כל אמה ואמה מהם שלש ושמינים אש' וזה להנאתו של ראובן לפי שבאותה שעה היה ערפה שמנה ושבעים לבנים האמה בהמתנת זמן לזמן תשעה חודשים ושם לו לראובן גבול לתת הבגדים הנז' לזמן שלש חודשים ויהי פי הקיפו הימים האל' לא באו לראובן הבגדים הנז' ותבע אותם שמעון ומתרה אותו שבועתו ואומר לו שאם לא באו לה שילך ויקחם באיזה ערוך וישלים שבועתו וראובן טוען כי מאותם שהיו שלו היתה פוננתו כפי גזרת לוי על פי כתבו שהראה לו ראובן הנז' ובעבור שבועתו אומר ראובן שימתן לו תיכף ומיד לשמעון מעות מדודים בעין לערוך שהיו שוויים הבגדים בשעת גזרת לוי וראובן אינו רוצה לקנותם כפי הערוך הנמצא כעת יען פי על פן גתרצה מכל התביעות שהיו לו על שמעון בשביל כל התועלות הנמשכות לו בעת ההיא ולפיכך גזר לוי הנז' שיקח אותם שמעון לערוך פ"ג לבנים שבעבור זה נחה ושקטה פיו של ראובן מכל תבועה קלה ותמורה ושמעון טוען שאע"פ שהיה לו תועלת לראובן בהקנותם לזה הערוך של פ"ג אין לו לשמעון חסרון

כּי ס בּזֶה שֶׁהוּא פְּדַאי לְמַכְרָם יוֹתֵר מִזֶּה הַעֲרֵף וְעֵתָה יִלְמְדֵנוּ רַבֵּינוּ אִם פְּטוּר רְאוּבֵן מִשְׁבוּעָתוֹ בְּפְרוּעַ לְשִׁמְעוֹן דְּמֵי הַבְּגָדִים הַנּוֹזְכִים תִּיכַף וּמִיָּד כְּפִי מֵה שֶׁהָיוּ שְׁנוּיִם בְּאוֹתָהּ שֶׁעָשָׂה שְׁגָזֵר הַגְּזֵרָה לֹוֹי הַדִּיּוֹן הַנּוֹזֵכֵר אֹו לֹא: תְּשׁוּבָה רְאִיתִי דְּבַרֵי הַשְּׂאֵלָה וְכַתוּב בָּהּ וַיְהִי כִי הִקִּיפוּ הַיָּמִים הָאֵלֶּה לֹא בָּאוּ לְרְאוּבֵן הַבְּגָדִים וְלֹא פִּירַשׁ הַמְּצִיאוֹת לָמָּה לֹא בָּאוּ וְזֶה שֶׁאֶפְשֶׁר שֶׁמָּה שֶׁלֹּא בָּאוּ הוּא לְפִי שֶׁמָּה שֶׁאָמַר רְאוּבֵן שֶׁהָיָה מְחַפֵּה וּמִיחַל שֶׁיֵּבֵאוּ לוֹ בְּגָדִים מֵאַנְקוֹנָה אֶפְשֶׁר שֶׁפְּתַב לוֹ כֵּן הַפִּיטוּר שֶׁל רְאוּבֵן לַעֲשׂוֹת כֵּן אָבָל אֶפְשֶׁר שֶׁבִשְׁעַת גְּזֵרַת לֹוֹי עֲדִינָן לֹא הָיוּ הַבְּגָדִים בְּרִשׁוֹת פִּיטוּר שֶׁל רְאוּבֵן: אֹו אֶפְשֶׁר דָּאִין הָכִי נָמִי דְּבִאוֹתָהּ שֶׁעָשָׂה שֶׁל גְּזֵרַת לֹוֹי כְּכֵר הָיוּ הַבְּגָדִים בְּיַד פִּיטוּר שֶׁל רְאוּבֵן אֲלֵא שֶׁאִח"כ לֹא בָּאוּ מְחַמַּת אִיזוֹ סִבָּה וְזֶה שֶׁאִם בִּשְׁעַת גְּזֵרַת לֹוֹי לֹא הָיוּ הַבְּגָדִים כְּכֵר: בְּרִשׁוֹת פִּיטוּר שֶׁל רְאוּבֵן שֶׁהוּא נִפְקָד שֶׁלֹּו אֶפְיִלוֹ שֶׁאַחַר כֵּף בָּאוּ הַבְּגָדִים לְיַדוֹ שֶׁל הַנִּפְקָד אִין כָּאֵן חֲזִיב הַקְּנָאָה לֹא מִן הַדִּין וְלֹא מִטַּעַם הַשְּׁבוּעָה וְזֶה שֶׁחִיּוּב הַקְּנָאָתוֹ שֶׁל אָדָם הוּא בְּאַחַד מִשְׁלֹשָׁה דְּרָכִים אֶחָד שֶׁיִּקְנֶה דְּכֵר שֶׁהוּא בְּרִשׁוֹתוֹ אָבָל דְּכֵר שֶׁאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ לֹא וְכֵן פְּתַב הַרַמְבַּ"ם פֶּרֶק כ"ב הַלְכוֹת מְכִירָה דְּכֵר שֶׁאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל מְקַנָּה אִינוּ מְקַנָּה וְהָרִי הוּא כְּדְּכֵר שֶׁלֹּא בָּא לַעֲלוֹלָם וְכֵן פֶּסֶק הַטוּר סִימָן רי"א אֹו מֵהֵנִי הַהַקְּנָאָה אֶפְיִלוֹ בְּדְּכֵר שֶׁאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ כְּשֶׁפֶסֶק עַל שֶׁעַר שֶׁבִשְׁוִק כְּדַתְּנָן פֶּרֶק אִיזְהוּ נִשְׁפָּךְ יֵצֵא הַשֶּׁעַר פּוֹסְקִין אִף עַל פִּי שֶׁאִין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה וְכֵן פֶּסֶק הַרַמְבַּ"ם פֶּרֶק הַנּוֹזֵכֵר דִּהְנֶה לִיָּה כָּאֵלוֹ הוּא בְּרִשׁוֹתוֹ כִּיּוֹן שֶׁיִּכּוֹל לְקַנוֹתָם אֹו מֵהֵנִי הַהַקְּנָאָה אֶפְיִלוֹ בְּדְּכֵר שֶׁאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא בְּלִשׁוֹן חִיּוּב וּכְמוֹ שֶׁהָאֲרִיף בְּזֶה הַטוּר סִימָן ס': וּבְנִדוֹן דִּיּוֹן אִין שׁוּם אֶחָד מֵאֵלוֹ שֶׁלֹּא הַנּוֹזֵכֵר לִשׁוֹן חִיּוּב שֶׁנִּתְחַזֵּיב רְאוּבֵן בְּשׁוּם דְּכֵר וְזֶה לִשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה שֶׁלֹּוֹי שֶׁם עֲצָמוֹ לְדִיּוֹן וְלִקְחַת לְכָל אֶחָד קִנְיָן וּשְׁבוּעָה שֶׁיַּעֲמִדוּ עַל פִּיו עַל הַדְּכֵר הַזֶּה וְכו' עֵתָה בָּא לֹוֹי וְגֵזֵר שֶׁיִּתֵּן רְאוּבֵן הַנּוֹזֵכֵר בְּעַד הַסֵּף שֶׁהָיָה חֲזִיב לְשִׁמְעוֹן בְּמַעֲוֹ מִדּוּדִין יִקַּח לוֹ שִׁמְעוֹן תְּמוּרַת מַעֲוֹתָיו כָּל כֵּף בְּגָדִים וְכו' הָרִי שֶׁלֹּא הַנּוֹזֵכֵר שׁוּם לִשׁוֹן חִיּוּב עַל רְאוּבֵן וְגַם לֹא נִתַּן לוֹ שִׁמְעוֹן עֵתָה לְרְאוּבֵן שׁוּם מַעֲוֹת עַד שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה לִיָּה כָּאֵלוֹ הֵם הַבְּגָדִים בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁאֵפ"י שֶׁאִין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה וַיִּקְנֶם מֵאַחַר כִּיּוֹן שֶׁיֵּצֵא הַשֶּׁעַר שֶׁהָרִי בְּשִׁבִּיל חוּב שֶׁהָיָה חֲזִיב רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן נוֹתֵן לוֹ הַבְּגָדִים וְלָכֵן אִם לֹא הָיוּ הַבְּגָדִים שֶׁל רְאוּבֵן בְּיַד הַנִּפְקָד בִּשְׁעַת גְּזֵרַת לֹוֹי נִמְצָא שֶׁאִין כָּאֵן חִיּוּב הַקְּנָאָה מִן הַדִּין: וְלִיכָּא לְמִימַר כִּיּוֹן דְּבַנְדוֹן דִּיּוֹן אִיכָּא שְׁבוּעָה חֲנוּמְרַת הַשְּׁבוּעָה גָּמַר וּמְקַנָּה לִיתָא שֶׁהַשְּׁבוּעָה אִינָּה מוֹסַפֵּת שׁוּם חִיּוּב פֶּרְעוֹן יוֹתֵר מִשָּׂאֵם לֹא נִשְׁבַּע אֲלֵא הַשְּׁבוּעָה מִתְּלָא תְּלָא בְּפֶרְעוֹן לְזִרְזוֹ בְּמִקּוֹם שֶׁיִּשְׁנֹו אָבָל בְּמִקּוֹם שֶׁאִין פֶּרְעוֹן אִין שְׁבוּעָה וְאִם פֶּרְעוֹן אִין כָּאֵן שְׁבוּעָה אִין כָּאֵן שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע זֶה לְפְרוּעַ אֲלֵא כָּל זְמַן שֶׁהוּא חֲזִיב וְכֵן פֶּסֶק הָרֵב יוֹסֵף קוּלוֹן ז"ל שְׁוֹרֵשׁ פ"א וְהִבִּיא כְּמָה רְאִיוֹת עַל זֶה וְכֵן פֶּסֶק הָרִיב"ש בְּתְּשׁוּבוֹתָיו סִימָן ש"ח וְכֵן הָאֲרִיף בְּעִנְיָן זֶה בְּסִימָן ע"א שֶׁאִין הַשְּׁבוּעָה מְקַיָּים הַקְּנָנָן וְכֵן נִרְאֶה מִתְּשׁוּבַת הַרַשְׁבַּ"א סִימָן תשע"ה הָרִי שֶׁאִם בִּשְׁעַת גְּזֵרַת לֹוֹי לֹא הָיוּ הַבְּגָדִים כְּכֵר בְּרִשׁוֹת נִפְקָד רְאוּבֵן אִין כָּאֵן לֹא חִיּוּב מְמוֹן מִן הַדִּין וְגַם אִין כָּאֵן חִיּוּב שְׁבוּעָה: אָבָל אִם בִּשְׁעַת גְּזֵרַת לֹוֹי כְּכֵר הָיוּ הַבְּגָדִים בְּרִשׁוֹת הַנִּפְקָד וְדַאי שֶׁחַל עֲלֵיהֶם גְּזֵרַת לֹוֹי אָבָל עֵתָה שֶׁלֹּא בָּאוּ מֵאִיזוֹ סִבָּה פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שֶׁאִינוּ חֲזִיב רְאוּבֵן לִיקַח מִן הַשׁוֹק בְּגָדִי אַחֲרִים בְּמִקּוֹמָם דְּאֹמְדָנָא דְּמוּכַח הוּא שֶׁלֹּא נִתְחַזֵּיב אֲלֵא עַל אוֹתָם הַבְּגָדִים שֶׁהָיוּ לוֹ וְכֵן גִּילָה דַּעֲתוֹ עַל זֶה מַעֲיַקְר' בְּהִרְאוֹתוֹ הַפְּתַב מֵהַבְּגָדִים שֶׁהָיָה מְחַפֵּה שֶׁיֵּבֵאוּ לוֹ וְכְּמָה עִנְיָנִים יֵשׁ דְּאֲזַלִּינָן בְּתֵר אֹמְדָנָא דְּמוּכַח אֶפְיִלוֹ בְּדִלִיכָא גִילוּי דַּעֲתָה כָּל שֶׁכֵּן בְּנִדוֹן דִּיּוֹן שֶׁגִּילָה דַּעֲתוֹ רְאוּבֵן שֶׁעַל אוֹתָם הַבְּגָדִים שֶׁלֹּו הָיָה מִתְחַזֵּיב וְלִיכָּא לְמִימַר

פינו דבגדון דידן איפתי שבוועה אלים פת השבוועה ולא אזלינו בתר אומדנא שהרי פתב הה"ר יוסף קולון שרש פ"א על איש שנשבע ליתן לבתו סף מה בגדן ונשאר פרועון אהד אשר הגיע זמנו לפרוע ועתה טוען אבי הבת שאינו רוצה לפרוע באשר בעל בתו ואביו מרגילין קטטה ומוציאין עליה שם רע וכו' ופסק שם דטענתו טענה ופטור מהממון שהוא דאזלינו בתר אומדנא דמוכח דלא עלה על דעתו לפסוק לה על מנת דמאיים עליה ולא מתקבל עליה וכתב ואף על פי שנשבע על פה לא אמרינו דאלים פת השבוועה לומר דגמר ומקני ליה הסף הנז' ולא אזלינו בתר אומדנא אלא על כל פנים פטור: הרי שפטר לגמרי מהמעות מכח אומדנא אף על גב דאיכא שבוועה כ"ש בנ"ד שאין הפטור אלא מנתנת מציאאות בגדים פינו שלא באו אבל שויונה במעות פבר מתרצה ראובן לתתם דפשיטא ופשיטא דאין כאן שום צד חשש איסור שבוועה ויפרע ראובן לשמעון המעות וינפה מפל החוב סף הריוח שהיה מרויח בנתנת הבגדים לערף שמנים ושמונה אשפרוש רצוני לומר אם פורע מיד המעות לסוף השלשה חדשים ינפה הריוח המגיע לערף אם ימתין וששה חדשים אחרים ואם לא יפרע כי אם לסוף הו' חדשים ינפה הריוח המגיע להיותו לערף פ"ג אשפרוש או לערף ע"ח אשפרוש זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדריבי זה"ה: שכ שאלה שמעון היה חייב ליאודה חמשים זהובים מהלואה שהלנה לו שלא בפני עדים ולוי היה חייב ליאודה מערבות אהד שנשפתעבד יאודה בעד לוי בשטר ועדים ע' זהובים ושלשתן אלו כל אהד מהם היה יושב במקום אחר המשל שמעון היה תושב בשאלוניקי ולוי היה תושב אנדרינופלה ויאודה היה תושב קושטאנטינה ושמעון הנז' עכב החמשים זהובים שהלנה לו יאודה באומרו שהיה חייב לו יאודה מקודם זמן ההלואה חמשים זהובים אחרים ויהודה הלך לאנדרינופל אצל לוי וקרה מקרה שלוי הנזכר נמן ליאודה פקדון אהד שהיו בתוכו ק"כ זהובים שיוליף אותו לשמעון בשאלוניקי ואמר לוי ליהוד' אלה הדברי' כשמסר לו הפקדון בזה הפקדון יש ק"כ זהובים והם מעות של שמעון וראובן מסר בידי זה הפקדון שאמסרהו בידך כדי שתוליכהו לשמעון בשאלוניקי ולכן כתוב בפיתקא זאת איך קבלת מיד ראובן ק"כ זהובים אלו כדי ליתנם ביד שמעון בשאלוניקי ויאודה הנזכר כתב הפיתקא שהיא בזה האופן מודה אני החתום למטה איך קבלתי מראובן ק"כ זהובים כדי להוליף אותם לשמעון בשאלוניקי והיה זה ביום פלו' ובחדש פלוני ובשנה פלונית ולהיות אמת חתמתי שמי פה יאודה וכתב יאודה כן אף על פי שלא קבל הפקדון מיד ראובן אלא קבלו מיד לוי ואם כתב בפיתקא שקבלו מראובן היה זה בחכמה עד שיקבל בידו הפקדון כדי להחזיק בו ויהודה הלך לו אל ארצו קושטאנטינה ועכב הפקדון הנזכר בידו בעד החמשים זהובים שהלנה לשמעון ובעד הע' זהובים שיצא ערב יאודה בעד לוי הנזכר על פכה יורצו מורה צדק אם יאודה זה יוכל להחזיק בפקדון הזה בכח דת ודין אף על פי שיאודה זה יודע שכל הק"כ זהובים מפקדון זה כלם הם של שמעון אלא שיאודה זה טוען שלא קבלם אלא מיד לוי ויאודה זה נרא ויפחד שיפרע בעד לוי דמי הערבות שהוא ערב בעדו שהם ע' זהובים לפי שלוי הוא בארץ רחוקה והבעל חוב עומד בארץ יאודה ואם לוי הנזכר לא ישלח הע' זהובים לזמן המוגבל ביניהם תכף כדי ליפרע מחוב הב"ח הנזכר יגבה החוב מיאודה בלי ספק ולכן יאודה זה רוצה להחזיק בע' זהובים מפקדון זה בעד הערבות שיצא בעד לוי עד שלוי יוציאהו וינקהו מהערבות הנז' וכן יאודה זה רוצה

להחזיק ולעכב בידו שארית הפקדון שהם חמשים זהובי הנשארים בעד החמשים זהובים מההלואה שהלנה לשמעון עצמו עד שיבא שמעון ויעמוד בדין עמו על עכוב הנ' זהובים מההלואה שהלנה לו יאודה שעכבם בידו: זאת ועוד יורנו הרב אם יאודה זה יכול לומר ולטעון לשמעון לה אצל לוי וטול ממנו הע' זהובים שאני מעכב ממעותיך בשבילו שאני לא אמסור ולא אתן פקדון זה לשום גברא עד שלוי יוציאני מע' זהובים שאני ערב בעדו וכן הנ' זהובים שנותרים מהפקדון הנז' אני מעכב אותם בדין בעד הנ' זהובי שהלנתי לה עד שתבוא אצלי ונעמוד בדין ונראה אם בדין עכבת הן' זהובים שהלניתי לה פאמור: וכן יורנו הרב המורה לצדקה אם יוכל ראובן להוציא הפקדון מיד יהודה מלכ פתיבת הפיתקא שיש לו מיד יהודה שמודה שם יהודה איך קבל מיד ראובן הפקדון הזה כדי למסור אותו ביד שמעון ויהודה זה טוען שלעולם הוא לא קבל הפקדון מיד ראובן אלא שקבלו מיד לוי שלא בפני ראובן ומה שכתב הפיתקא הנז' שקבל הפקדון מיד ראובן עשה זה בחכמה כדי להחזיק ולקבל הפקדון מיד לוי כדי ליפרע משניהם משמעון ומלוי משני החובות הנז' ומה שיהודה רוצה לעכב את הפקדון בעד שתי החובות הנז' הוא לפי שפיו שמעון ובין לוי הנה הנם בארץ מרחקים ויהודה זה ירא שאם לא יעכב פקדון זה לוי הנז' לא יפרע הערכות הנז' בהיותו בדרך רחוק ויפחד יהודה גם כן משמעון שאם לא יעכב פקדון זה שמעון לא יבא מארצו לארץ יהודה לברר חשבונותיהם יורנו הרב דרך זו גלה ואם יהודה זה החזיק פדת ודין בכח טענותיו ובשכר זאת אל חי חלקנו ירום ונגביה פסא הדרת יפעתו על ישראל ועל רבנו פירח יפון עולם מן העולם ועד העולם אכ"ר: תשובה שרש ענין זה להוציא הדין לאמיתו גלע"ד שהוא על הא דגרסי פ"ק דגיטין איתמר הולך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר ושמואל אמר מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור חוזר לימא בהא קמפילגי דמר סבר הולך כזכי דמי פירוש רב סבר הולך כזכי דמי הילכף אינו חוזר ומר סבר הולך לאו כזכי דמי ולכך חוזר לא דכולי עלמא הולך כזכי דמי והכא בהא קמפילגי מר סבר אמרינן מיגו פי' שמואל סבר אמרי' מתוך שחייב באחריותו אם בא לחזור חוזר ורב סבר לא אמרי' מיגו תנאי פנותיה דרב הולך מנה לפלוני שאני חייב לו תן מנה לפלוני שאני חייב לו וכו' חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר משום דהולך כזכי דמי וכן פסק הרי"ף שם בהלכות וגם הרמב"ם בהלכות מלנה ולנה פרק י"ו פתב הנה ראובן חייב לשמעון מנה ואמר ללוי הולך לשמעון מנה זה שאני חייב לו אם בא לחזור אינו חוזר והוא חייב באחריותו עד שיגיע המנה לשמעון כל חובו וכתב הרב המגיד דטעמא דמילתא משום דבחוב הולך כזכי דמי וכן הטור סי' קכ"ה פתב ראובן שהנה חייב מנה לשמעון או שהנה לו פקדון בידו ואמר ללוי הולך מנה זה לשמעון אם בא לחזור וליטלו ממנו אינו יכול דהולך כזכי דמי ומיז פשהגיע ליד הלוי זכה בשבילו לשמעון וכו' עד ואם החזיר לוי המנה לראובן והעני אס"פ ולא הנה לו לפרוע בענין שהפסיד שמעון שלו לוי חייב לשלם שהוא פשע במה שהחזירו לראובן: הרי דאיפסיקא הלכתא אליבא דכולי עלמא דהולך כזכי וכיון שכן בנ"ד פיון שמסרו ק"כ זהובים ביד יהודה ואמרו לו הולך אלו הזהובים לשמעון בשאלוניקי והוא נתרצה וכתב קבלתי ק"כ זהובים כדי להוליך אותם לשמעון בשאלוניקי ודאי שמיד זכה שמעון באותם הזהובים ויהודה עצמו חייב באחריותו וכיון שכן אינו יכול לעכבם אפי' החמשים זהובים לחשבון

שמעון: וראיה לזה דלא מיבעיא לדברי הרמ"ה הביאו הטור סימן קכ"ה וזה לשונו אם השליח בא להחזיק בהן בשביל חוב שיש לו ביד המלוה או המפקיד אינו יכול דכיון דאמר הולך כמאן דאמר ליה זכי דמי או הולך על מנת שתתנו לפלוני דמי ואי מקניים תנאיה זכי ואי לא לא זכי וכאלו לא יצא מיד הלנה או הנפקד ע"כ הרי שכתב שאלו הנהובים הם בחזקת הנותן שהוא ראובן כל זמן שלא נתנם לשמעון ואין יהודה יכול להחזיק בהם פי לא זכה בהם אלא אפילו לדברי בעל התרומות שהביאו הטור בסימן הנז' שכתב אמר שליח למלוה הנה מעותיה ששלח לה פלוני בחובה בידי אה אני רוצה להחזיק בהן בשביל חוב שיש לי בינה וכו' שגראה מתוך דבריו שכול להחזיק בהן מכל מקום בגדון דידן אינו יכול להחזיק והטעם שהוא פתב דדוקא פשהמלוה מודה לשליח שיש לו בידו מה שרוצה להחזיק לחשבוננו וגם אין לו למלוה שאר נכסים לגבות חובו פי אם אלו אבל אם יש לו נכסים אחרים שיוכל לגבות מהם חובו או אם אין המלוה מודה לשליח שחייב לו אפילו אם אין לו נכסי אחרים אף על פי שהוא נאמן פנגד המלוה לומר אני תופשם בחובי במיגו דפרעתיה הואיל וכל זמן שלא באו ליד המלוה לא פקע שליחותו ונמצא שהשליח בעל דברים של המשלח ופנגד המשלח אין לו מיגו שאינו נאמן לומר החזרתים לה הואיל והולך כזכי דמי: וכיון שכן בגדון דידן אפשר שמעון יש לו נכסים אחרים חוץ מאלו עד שיהודה יכול לגבות משם ועוד שהרי מתוך השאלה נראה שאין שמעון מודה בזה החוב שהרי פתוב ושמעון הנזכר עכב הנ' זהובים שהלנה לו יהודה באומרו שהיה חייב לו יהודה מקודם זמן ההלואה נ' זהובים אחרים וכו' הרי שאין שמעון מודה בחוב זה וכיון שכן לכולי עלמא לא מצוי תפיש יהודה החמשים זהובים לחשבון שמעון: וכי תימא נהי דלא מצוי יהודה לתפוס החמשים זהובים לחשבון שמעון מ"מ השבעי זהובים הנשארים נראה דמצוי תפיש לחשבון לוי וטעמא דמילת' ממקום שפאת שהרי כתב בעל התרומות שכל זמן שלא באו ליד המלוה לא פקע שליחותו ונמצא שהשליח בעל דברים של המשלח כו' וכן הרמ"ה פתב ואי מקניים תנאיה זכי ואי לא לא זכי וכאלו לא יצא מיד הלנה או הנפקד וכו' וכיון שכן בגדון דידן נמצא שיהודה זה הוא בעל דברים של לוי המשלח וידברי הרמ"ה לא זכה בע' הנהובי' פיון שלא קניי' תנאו והשת' תפיש יהודה הע' זהובים מיד לוי שהוא בעל חבו ומשלחו וכמו שכתב הרשב"א בתשוב' הביאה בית יוסף סי' ק"כה אם ראובן הנה חייב לשמעון מנה ונתן לו ראובן זה לשמעון מנה ואמר לו תן מנה לפלוני בעל חובי וקבלו שמעון דרף שתיקה ועכבו לעצמו מחמת חובו הדין עם שמעון אף כן אע"ג דלוי נתנו ליהודה ליתנו לשמעון יהודה מעכבו לעצמו בשביל חובו שחייב לו מהערבות ויש לומר שאין יכול יהודה להחזיק בהם מפמה טעמים חדא דעד כן לא קאמר הרש"א דיכול לעכב לעצמו אלא פשקבלם דרף שתיקה ומעולם לא זכה בהם לחשבון פלוני בעל חובו פי אם זכה בהם לעצמו אבל בגדון דידן שפיו ובשפתיו ובכת' אמר בפירוש קבלתי מראובן ק"כ זהובי' כדי להוליך אותם לשמעון וכו' ודאי שזכה לשמעון ואינו יכול לעכבם ועוד שהרי הודה שקבלם מיד ראובן שאין ללוי חלק ונחלה בהם פי אם שעושה שליחותו של ראובן והלא ראובן אינו חייב ליהודה פלוני ועוד אפילו הנה לוי ממש המשלח האמתי אינו יכול לעכבם מפני שג' מתוך השאלה שעדיין לא הגיע זמן פרעון הערבות שכתב ויהודה ירא ופחד שיפרע בעד לוי דמי הערבו' שהוא ערבו' בעדו וכו' ואם לוי הנזכר לא ישלח הע' זהובים לזמן

המנוגבל ביניהם תכף כדי להפר החוב הב"ח הנזכר יגבה החוב מיהודה כו' הרי שלא הגיע הזמן וכינן שלא הגיע הזמן אינו יכול לעפכם כמ"ש בעל התרומות שם בלשוננו שפכתתי לעיל שפכתב והגיע זמן הלואתו וכו' אבל כשלא הגיע הזמן נמצא שאינו חייב לו פלום מפל זה יראה שאינו יכול לעפב שום זהוב מפל הק"כ זהובים שנמסרו ביד יהודה להוליקם לשמעון לפי ששמעון זכה בהם מיד פינן דהולף פזכי דמי ולא עוד אלא שאם החזירם יהודה הנזכר למשלח חייב באחריותו עד שיבאו ליד המלנה או המפקיד זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שכא תשובה ראיתי דברי השאלה ויש בה פמה בלפולים ודברים שאינם צריכין פלל לענן הדין ולכן אשיב בקצרה לענן דינא והוא פי הדין עם יורשי יהודה הנז' והקצר הנזכר עומד בחזקתם ואין לו לשמעון וללוי בנו המערערים נגד היורשים הנזכרים שום תביעה וטענה פלל וטעמא דמילתא דתנו בבבבא פרק חזקת הבתים כל החזקה שאין עמה טענה אינה חזקה פיצד אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי והוא אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה שמכרת לי שנתת לי במתנה אביה מכרה לי אביה נתנה לי במתנה הרי זו חזקה והבא משום ירושה אינו צריך טענה ופירש רש"י אינו צריך טענה לומר היאך בא ליד אביו דאין אדם בקי בקרקעות אביו היאך באו לידו ולכן אין צריך לטעון אתה מכרת לאבי ומיהו ראיה בעדים שראה את אביו הוחזק בו יום א' בעי וכן פסק הרמב"ם הלכות טוען פי"ד וז"ל הבא מחמת ירושה צריך להביא ראיה שדר אביו בשדה זו או בשתמש בו אפילו יום אחד וכינן שאכלה הוא ג' שנים מחמת אביו מעמידין אותה בידו וכן הטור סימן קמ"ו פתב ואם בא מחמת ירושה שטוען אני ירשתי ממורישי אין צריך טענה אחרת ובלבד שיביא עדים שדר בה המוריש אפילו יום אחד והוא שלש שנים או שדר בה המוריש ג' שנים והוא יום אחד הרי לה שהבא משום ירושה אין צריך שום טענה כי אם ראיה שדר בה המוריש אפילו יום אחד: ובגדון דידן כפי מה שבא בשאלה יהודה החזיק בחצר יותר מג' שנים רצופים ועכשיו היתומים מחזיקים בו מפת אביהם פשיטא ופשיטא שהדין עמהם אפילו יש עדים לשמעון שהחצר היתה מעיקרא שלו משום דטענינן ליתמי שמא שמעון מכרו לאביהם או למי שמכרו לאביהם וראיה לזה שהרי אכלו שני חזקה בלא מחאה וכן פתב הרמב"ם הלכות טוען פי"א וז"ל כל הקרקעות הידועות לבעליהם אפילו שהן עתה פחת יד אחרים הרי הן בחזקת בעליה פיצד ראובן שהיה משתמש בחצר אחד ובא שמעון וטען חצר שלי הוא וכו' אם הביא שמעון עדים שחצר זו שלו היתה הרי הוא בחזקת שמעון ואומר לראובן הבא ראיה שמכר לה שהרי יש עדים לשמעון שהיתה שלו בד"א שמצריכין לראובן להביא ראיה כשלא נשתמש בה זמן מרובה אבל אם הביא עדים שאכל פירות קרקע ג' שנים רצופו פדרף שנהג' כל אדם מעמידים אותה ביד ראובן וישבע ראובן הקסת שמכרו לו שמעון ויפטר מפני שאומרים לו לשמעון אם אמת אתה טוען למה היה משתמש זה שנה אחר שנה בקרקעה ואין לה עליו לא שטר שכירות ולא שטר משפונא ולא מחנת הרי פינן שאכלו שני חזקה אפילו יש לשמעון עדים שהיתה שלו אוקמינן הקרקע ביד היתומים הנז' ואף על פי שאם היה יהודה הקונה הנז' חי היה חייב שבועה ששמעון מכרו לו או נתנו לו במתנה עכשיו שמת והחצר בחזקת היתומים אין צריכים לישבע וכמו שכתב הרא"ש בתשובותיו פלל ס"ז הביאו הטור סי' ס"ט וז"ל לא נתקנה שבועת הקסת אלא

בין טוען לנטען אבל לא על היורשים והא דנשבעים יורשים שלא פקדנו אבא היינו כשכאין לגבות בשטר שהניח להם אביהם אבל להחזיק מה שבנדם אפילו שבועה לא בעו וכו'. ואף על גב דהאי יהודה הקונה הנז' הוא בא מחמת פותי שקנה החצר מיד התוגר וקינא לן שהפתי אפילו אכלה כמה שנים אין אכילתו ראיה וישראל הבא מחמת הפותי הרי הוא פכתי וכמו שכתב הרמב"ם הלכות טוען ונטען פי"ד וז"ל וישראל הבא מחמת הפותי הרי הוא פכתי שאין אכילתו ראיה י"ל דה"מ דאיכא אכילה גרידא בלא שטר אבל בנ"ד איכא שטרא כמו שבא בשאלה שהתוגר כתב הוגיט שלקח החצר מראובן אז נדאי מהני אכילה וכדאימתא פרק חזקת הבתים אמר רבי יהודה אמר רב ישראל הבא מחמת פותי הרי הוא פכתי מה פותי אין לו חזקה אלא בשטר אף ישראל הבא מחמת פותי אין לו חזקה אלא בשטר באופן שעלה בידינו שהדין עם יורשי יהודה הקונה הנז' והחצר הנז' עומד בחזקת היורשים הנז' ואין לשמעון המערער שום זכות כנגדם זהו מה שפירא לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שכב שאלה מעשה שהיה כף הנה שראובן קדש ללא בפני שני עדים פשרים ונתן בידה זהוב אחד הנקרא סולטאני וכף אמר לה בפניהם הרי את מקודשת לי בזהוב זה פדת משה וישראל ונכתב ונחתם שטר קדושין אלו ונתקיים בבית דין חשוב וזה נוסח השטר עם העדים החתומים בו ועם הקיום בית דין שאשרוהו וקימוהו פדחוי אות באות תיבה בתיבה מעידים אנחנו חתומי מטה מה שהיה לפנינו היום יום פלוני בשבת בח"ה של חג פלוני שנת כף וכף לבריאת עולם פה מתא פלוני הלכנו יחד עם ראובן בר יעקב תושב מתא פלוני מצד פתח החצר דירת מרת לאה מב"ת פלוני ז"ל אלמנת ב"ר פלוני ז"ל ועמדנו בפתח והנה מרת לאה הנז' היא בחצר וקרא לה ראובן הנזכר ופתחה הדלת ותפס לידה ונתן לה א' זהב הנקרא סולטאני ששונה ששים לבנים מכסף ואמר לה הרי את מקודשת בזהוב זה פדת משה וישראל וקבלה אותו ובא לידה ולרשותה כל זה ראינו בעינינו ושמענו באזנינו ולראית האמת חתמנו שמותינו והכל שריר ובריר וקיים אני פלוני בכמה"ר פלוני עד אני פלוני בכ"ר פלוני ז"ל עד עכ"ל השטר וזה לשון הקיום בית דין במוטב תלתא פחדא הוינא אנחנא דייגי דחתימי לתתא פד אתא קדמנא שטרא דקדושי זו דחתימין עליה"ה"ר פלוני בכ"ר פלוני ז"ל וה"ר פלוני בכמה"ר פלוני ז"ל ואתא ה"ר פלוני בכ"ר פלוני ואסהיד על חתימת ידוהי דאיה ועל חתימת פלוני בכמה"ר פלוני כעת אין נמצא פה ואתא ה"ר פלוני הדר במתא פלוני וה"ר פלוני הדר במתא פלונית ואסהידו על חתימת פלוני בכמה"ר פלוני ז"ל דאיהי היא ומדאתו שני סהדי ואסהידו קדמנא על חתימות פלוני דאיהי היא ואתא ה"ר פלוני ואסהיד על חתימת ידוהי דאיהי היא אשרנוהי וקימוהי פדחוי וזה הנה יום פלוני כף לחדש פלוני שנת כף וכף ליצירה פה מתא פלוני והכל שריר ובריר וקיים הצעיר פלוני בכ"ר פלוני נ"ע דייני.

פלוני בר פלוני דייני: פלוני בר פלוני ז"ל דייני: ועתה לאה הנז' אומרת שלא היו דברים מעולם שקבלה קדושין מראובן וגם אחד מהעדים אומר גם כן שלא היו דברים מעולם ומה שחתם בשטר הקדושין הנה בעבור סף מעות שנתנו לו לחתום על דבר שקר וכזב יורנו מורנו אם אחר שנכתב ונחתם שטר הקדושין היש לאל יד לאה ויד העד הנז' לחזור בה ולומר שלא היו דברים מעולם דעדים החתומים על השטר הני כמי שפסקה עדותן בבית דין וכינון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ולא מקודשת או דמפיה'

ולא מפי פתכם בעינינו וגם יורנו מורנו פינון שא' מהעדים פה עמנו היום ומקיינים ומעמיד עדות הקדושים הנזכר בפה מלא והאחד איננו שהלך לו ורוצים להביא עדי הזמה האם יוכלו עדי ההזמה להעיד שלא בפני אחד מהעדים דזכנו לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדםאלא בפניו על הפל יורנו מורנו הדין דין אמת לאמתה של תורה ושכרו פפול מן השמים: תשובה נראה לע"ד דלית נגר ובר נגר דיפרקינה להאי איתתא בלא גיטא וטעמא דמילתא דלא מיבעיא אם באנו לחוש לדברי הרב ה"ר יוסף קולון ז"ל שפכת בש"ש ע"ד שאפי' שהמקדש עצמו הודה שהכל היה שקר וגם העדים אמרו שמעולם לא חתמו ולא ראו שקדשה וגם לא היו יודעים לכתוב וגם מעולם לא נתקיינים השטר ולא העידו על חתימת ידיהם ואפ"ה הצריכה גט הואיל שהובא השטר לב"ד וקראוהו בב"ד והוחזק בב"ד שוב לאו כל כמיניה לומר לא חתמנו מעולם דלא אתו בעל פה ומרע ליה לשטרך כמו שכתב שם באנרף כל שכן בנדון דידן שהמקדש מחזיק בתביעתו וגם נתקיינים השטר בב"ד והעיד עד אחד בב"ד על חתימת ידו וב' העדים העידו על חתימת יד השני דפשיטא ופשיטא דלא מהני מה שאומר העד שלא היו דברים מעולם בין שיהיה העד שאומר שלא היו דברים מעולם אותו שהעיד על חתימת ידו בין שיהיה העיד שהעידו שני עדים על חתימת ידו וזה שאם הוא העד שהוא עצמו העד על חתימת ידו אבל לא יש עדים שהוא חתימת ידו היה נאמן לומר אנוס הייתי מחמת נפשות ובתוך כדי דיבור אבל עתה שאמר שבשביל סוף מעות שנתנו לו לחתום על דבר שקר וכזב פשיטא דאינו נאמן דאין אדם משים עצמו רשע אפי' היה אומר כן תוך כדי דיבור ואם העד שאומר להד"ם הוא העד שהעידו עדים על חתימת ידו מפל שכן שאינו נאמן אפי' היה אומר שהיה אנוס מחמת נפשות כמו שפסקו כל הפוסקים ובפרט הטור סימן מ"ו באופן דפשיטא דלאה הנזכרת הוא מקודשת גמורה: אלא אפי' לא נחוש לדברי מהרי"ק ז"ל אלא לדברי הרב הגדול מרי ורבי זלה"ה שחלק עליו בתשובת שאלה ארנפה מארץ מדה ועלה מדבריו שכל שאין אחרים מעידין על חתימתו וגם שאין כתב ידם יוצא ממקום אחר נאמנין לומר אין זה כתב ידו וכמו שכתב שם בארנפה בנ"ד יורה להצריכה גט וטעמא דמילתא דהתם קודם שהוחזק השטר בב"ד אתו סהדי ואמרו לא חתמנו או להד"ם ועל שקר חתמנו ואחר אשר העידו זה הובא השטר בב"ד בהא ודאי לא אמרינן דנעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד ודברי השטר מעלו דהא כבר הורע פחו קודם שהובא לב"ד ונחקרה עדותו מפייהם קודם שתחקר מפי פתכם וגם אין שום מעיד על חתימתם ואין כתב ידם יוצא ממקום אחר אבל בנ"ד הוחזק השטר בב"ד ונתקיינים בחותמיו ועדים מעידים על חתימת יד אחד והוא אחר מודים עוד היום שהוא כתב ידם אלא שחתם שקר בשביל מעות דפשיטא ופשיטא דאינו נאמן דאין אדם משים עצמו רשע.

ועוד שהעדויות שמעיד העד על חתימת ידו חשיב יותר מכתב ידו יוצא ממקום אחר כמו שכתב הוכחתי בנדון כי האי והארכתי בזה והשתא נדון ונאמר ומה אם כשמתקיינים השטר על ידי שכתב ידם יוצא ממקום אחר דגריע מ"מ כתב הרמב"ם פרק שמיני מהלכות עדות דאין משגיחין על דבריהם שאומרים אין אנו זוכרים וכו' נאפ"ל אמרו כן תוך כדי דיבור בנ"ד שנתקיינים השטר על פי דיבורו דחשיב לא כל שכן דלא משגיחין בקמה שאומר עתה שלא היו שם קדושים וגם ליכא למימר שיוכל לחזור בו העד פינון שאולי לא נתקבל עדות הקדושים בפני לאה הנזכרת וזה שכתב הרב דוד בן זמרה ז"ל

בתשובת שאלה על מעשה שאירע וזה לשונו אני סובר דמקבלין עדות הקידושין שלא בפני בעל הדבר דכ"ע בעלי דבר הוא לאפרושי מאיסורא וזה לשון המאירי ומקבלין עדות שלא בפני בעל דין לאפרושי מאיסורא כגון שיש עדים שנתקדשה פלונית ע"כ וכן נראה מתשובת הריב"ש בקדושי מיירונה והכי משמע מתשובת הרשב"א פאשר הוא פתוב בקונדריס ואני מעיד שכן היה דעת כמה"ר יעקב פי רב ז"ל על מעשה שהיה וכמה"ר שאואל ו' סיד.

ע"כ באופן שעל כל פנים צריכה גט ואע"ג שפכת הרשב"א בתשובותיו סימן אלף ר"ט ואלף ר"י על שטר קדושין שכל שלא נעשה מרצון המתחייב אינו אלא כפנקס בעלמא ומפי פתבם ולא מפיהם הוא זו וכו' עד והכא נמי אם פתבו וחתמו שלא מדעת המתקדשת אין סומכין על עדות זה עד שיבואו עדים ויעידו בפיהם.

ועוד פתב שם בתשובה שנית שאין סומכין על העדות החתימה דבכל הא מפיהם בעיא ולא מפי פתבם וכינן שכן בנדון דידן זה נאמן זה העד לומר להד"מ ולא משגיחינן בחתימתו דמפי פתבים הוא יש לומר דעד פאן לא קאמר הרשב"א (שהוא כפנקס בעלמא אלא לענין דלא חשבינן ליה להאי שטרא שפראיית החתימה לכד חשוב כשטר עד שנגאמר עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנתקרה עדותו בב"ד דכל שטר בחזקת פשר הוא הא ודאי לא אמרינן כיון שנעשה שלא מדעת המתחייב אבל אחר שהעד עצמו החתום על השטר העיד על חתימת ידו בפני ב"ד נמצא שפכר העיד והגיד כל ענין השטר דהא ק"ל פתכמים דעל מנה שבשטר הם מעידים כמו שפסק הטור סימן מ"ו וכתבו התוספות דלרבנן אפ"ל אומר בהדיא שעל פתב ידם הם מעידים לית לן בה אלא לעולם אנו חושבים אותם כמעידים על מנה שבשטר וכן פתב הרא"ש וכינן שכן נמצא בנדון שפכר העידו והגידו מציאות הקדושין ואין יכול לחזור ולומר להד"מ ונהדון שפכת הרשב"א הוא שמעולם לא העיד העד על חתימת ידו אלא שבית דין ראו שמו חתום וגם בתשובה שנית הנדון היה שהעדים עצמם הכחישו שלא היה חתימתם ולא היה פתב ידם יוצא ממקום אחר: ואע"ג שפכת המדדכי בפ' בתרא דקידושין בשם רבינו שמחה דאפ"ל אם נתקיים שטר הקדושין בחותמיו שאין העדות מתקבלת מתוך שטר זה וגם אביגדור הפהן סבר פן וגם הרשב"א בתשובה הנזכרת פתב ואפ"ל אם היה פתב ידם יוצא ממקום אחר או שאמרו העדים פתב ידינו הוא זה אם אמרו מעולם לא חתמנו ומזוניף הוא זה הפל תלוי בראיית הדיין אם הוא יעיין וידקדק הרבה בדבר וכו' מ"מ מי יכניס ראשו בין הרים גדולים להקל באיסור חמור פי האי להתיר ספק אשת איש לעלמא וכבר הארכתי פעמים רבות בסברת הרי"ף שפכת בפירק ארבעה אחין על מאי דקאמר בגמרא מה לא תקנו זמן בקידושין וכו' ומה שפכת הראב"ד והרמב"ן והמאור ונלאתי לכתבם פי השואל נחויץ אבל לנקוט מהא חדא דלאה זה הנזכרת צריכה גט לע"ד וזהו דוקא אם לא הוזם העד אבל אם הוזם העד אחד אפי' שלא בפניו בטלה העדות וטעמא דמילתא דאע"ג דק"ל דאין מזמיין את העדים אלא בפניהם וכמ"ש הרמב"ם פ' י"ח הלכות עדות היינו דווקא להענישם או נפש או ממון כמו שנגאמר ונעשייתם לו פאשר זמם וכו' והתורה אמרה והועד בבועליו יבא בעל השור ויעמוד על שורו אבל להכחישם יכולין להזימן שלא בפניהם וכן פתב הרמב"ם שם ועדים שהוזמו שלא בפניהם הרי הוכחשו וכן הטור סי' ל"ח פתב והזמה שלא בפניהם אע"פ שאינה הזמה הכחשה מיהא הוי לבטל עדותו וכינן שכן בב"ד

אם היום העד האחד אפי' שלא בפניו כבר הוכחש ותהיה לאה הנז' מותרת לעלמא בלא גט משום דאמרינן שכתב הרשב"א בתשובה אלף ר"י ומה ששאלת אם הא' מכחיש והב' מודה זה ודאי בעד אומר נתקדשה ועד אומר אומר לא נתקדשה ומרוננויהו בפנויה קמסהדי והאי דקאמר נתקדשה הנה ליה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים אף בנ"ד תהא לאה מותרת לכל אדם בלא גט זהו מה שנלע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שכג שאלה מעשה שהיה כף היה שראובן קדש ללאה בפני שני עדים והאחד מהם הוא קרוב לראובן הנזכר שני בשלישי ובפניהם נתן בידה פרח אחד זהב וכף אמר לה בפניהם הרי את מקודשת לי בזהוב זה פדת משה וישראל ונכתם ונחתם שטר קדושין אלו ונתקנים בבית דין וזה נוסח השטר עם העדים החתומים בו ועם הקיום בית דין שאשרוהו וקיימוהו פדחזי אות באות תיבה בתיבה מעידים אנחנו ח"מ מה שהיה בפנינו פה מתא פלונית הלכנו יחד עם ראובן תושב עיר פלוני מצד פתח החצר דירת פלונית בת פלוני אלמנת פלוני ועמדנו בפתח והנה מרת פלונית הנז' עומדת בחצר וקרא לה ראובן הנזכר ופתחה הדלת ותפש לידה ונתן לה פרח א' זהב ואמר לה הרי את מקודשת לי בזהוב זה פדת משה וישראל וקבלה אותה וקא לידה ולרשותה כל זה ראינו בעינינו ושמענו באזנינו ולראית האמת כתבנו וחתמנו שמוטינו והכל שריר וקיים פב"פ עד פב"ע עד ע"כ לשון השטר וזה לשון הקיום בית דין במוטב תלתא פחדא הוינא נחנא פי דינא דחתימין לתתא פד הנפק שטרא דקדושין דנא דחתימין ביה פ' ב"פ ופ' ב"פ סהדיא אלין ומדאנתברר לנא דהיא היא חתימת דיהון דסהדיא אלין אשרנוהי וקיימנוהי פדחזי והכל שריר וקיים פלוני דיינן פלוני דיינן ועתה המקודשת אומרת שלא היו דברים מעולם שקבלה קדושין מראובן יורנו מורנו אם אחר שנכתב ונחתם ונתקיים שטר הקדושין היש לאל יד המקודשת לחזור בה ולומר שלא היו דברים מעולם ואם העד הקרוב שהוא שני בשלישי אם הוא פשר לעדות זה אם לאו על הכל יורנו מורנו הדין דין אמת לאמתו של תורה ומה' תהיה משפונתו שלמה: תשובה כמה פעמים נשאלתי ונדרשתי על ענין פנה וכתבתי בארובה ופסקתי שמאחר שהחזוק השטר בבית דין ונתקיים בחותמיו נעשה כמי שנחקרה עדותו בבית דין והאשה בחזקת מקודשת וצריכה גט להתירה לעלמא ונעשה מעשה בהסכמת כל חכמי העיר ומעשה רב ולענין העד הקרוב לראובן המקדש והקורבה היותו שני בשלישי כמו שבא בשאלה פשיטא ופשיטא שהוא פשר להעיד דעד פאן לא פליג ר"ת עם הרי"ף והרמב"ם אלא בראשון בשלישי שהרי"ף והרמב"ם סברי דכשר וזה לשונו פרק י"ג מהלכות עדות ולעולם שלישי בראשון פשר ואין צריף לומר שלישי בשני ור"ת סבר דשלישי בראשון פסול אבל שלישי בשני פגדון דידן פולי עלמא מודו דכשר וכן כתוב שם בהגהה מיימונית אבל שלישי בשני ליכא מאן דפסק כרבי אליעזר דפסול באופן דבגדון דידן העד הקרוב הוא פשר להעיד בלי שום ספק לכולי עלמא וגדולה מזאת כתב רבינו ירוחם נתיב ב' חלק שלישי דבה"ג שסבר כר"ת דשלישי בראשון פסול כתב דלגבי קדושין צריכה גט הרי לה שאפילו היה העד ראשון בשלישי אפילו לדעת הפוסלים היה צריכה גט כל שכן השתא דאפילו ראשון בשלישי רבו הפוסקים המכשירים הרי"ף והרמב"ם ורש"י ורשב"ם וראב"ן וראב"ה כמו שכתב בהגהה הנזכרת וכן פסקו כל הפוסקים האחרונים פותייהו וכל שפן וקל וחומר בגדון דידן שהוא שני בשלישי שאין שום פוצה ומצפצף

לפְּנֵי דְפָשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁהוּא כְּשֶׁר וְהָאִשָּׁה הַנּוֹפֶרֶת הִיא בְּחֻזְקָת מְקוֹדֶשֶׁת וְלִהְיוֹת
הַעֲנִינִים בְּרוּרִים מִפִּי סוֹפְרִים וּמִפִּי סוֹפְרִים שְׁמַתִּי קִנְצִי לְמִלִּין וְכַתְבֹּתִי מֵה שְׁנֵרָאָה
לְעִנְיֹת דַּעֲתִי וְאָמַר לִי לְבִי הַצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זִלְה"ה: שְׂכַד שְׂאֵלָה רְאוּבֵן
וְשִׁמְעוֹן קִנּוּ מִתְגָּר אַחַר סְכוּם צָמַר שְׁעֵלְהִלְסֵךְ שְׁלֵשָׁה וּשְׁלֵשִׁים לְבָנִים וּפְרָעוּ לְתוֹגֵר יַחַד
אֶחָד וּשְׁלֵשִׁים אֶלֶף לְבָנִים וּמֵת הַתּוֹגֵר וְעַתָּה בָּא בֶן הַתּוֹגֵר וְתִבַּע מִשְׁמַעוֹן כָּל מְעוֹת הַצָּמַר
בְּשֵׁלֶם וְנִתְפָּשֶׁר שְׁמַעוֹן עִם בֶּן הַתּוֹגֵר בְּשֵׁלֵשָׁה אֶלְפִים לְבָנִים מִלְּבַד הַשָּׁנִים אֶלְפִים לְבָנִים
שְׁנַשְׂאָרוּ חֲזִיבִים וְתוֹבַע שְׁמַעוֹן מִרְאוּבֵן חֲצִי הַמְּעוֹת וּמִשִּׁיב רְאוּבֵן אָנּוּ לֹא הִינּוּ חֲזִיבִים
אֲלֵא שָׁנִים אֶלְפִים לְבָנִים וְעַתָּה אִם בֶּן הַתּוֹגֵר מַעְלִיל לָהּ אוֹ שְׁהִיָּה לָהּ קְנוּטְרָאטָן אַחַר
עִם אָבִיו עַתָּה אִינִי חֲזִיב אֲלֵא אֶלֶף לְבָנִים יִלְמְדֵנוּ רַבְּנוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה הַדִּין עִם
רְאוּבֵן וְאִינוּ חֲזִיב לְשֵׁלֶם כִּי אִם הָאֶלֶף לְבָנִים שְׁהִרִי בְּגִדוּלָה מִזֹּאת פֶּתַח הַרְמָב"ם וְל'
פֶּרֶק ח' מֵהַלְכוֹת חוֹבֵל וּמִזִּיק וְנָה לְשׁוֹנוּ מִי שְׁנִתְפַּס עַל חֲבִירוֹ וְלִקְחוּ כּוֹתִים מִמּוֹן מְמַנּוּ
בְּגִלְל חֲבִירוֹ אִין חֲבִירוֹ חֲזִיב לְשֵׁלֶם אִין לָהּ מִי שְׁנִתְפַּס עַל חֲבִירוֹ וְיִהְיֶה חֲבִירוֹ חֲזִיב לְשֵׁלֶם
לוֹ חוּץ מִן הַנִּתְפָּס מִפְּנֵי הַמַּס הַקְּצוּב עַל כָּל אִישׁ וְאִישׁ בְּכָל שָׁנָה וְכו' הִרִי לָהּ שְׂאֶפְּלִו
הִיָּתָה הַתְּבִיעָה עַל רְאוּבֵן לְבָדוֹ לֹא הִיָּה חֲזִיב רְאוּבֵן לְשֵׁלֶם לְשִׁמְעוֹן מֵה שְׁהוּצִיא בְּשִׁבְלִו
כָּל שְׁפֵן בְּגִדוֹן דִּין שְׁהִיָּתָה הַתְּבִיעָה עַל שְׁמַעוֹן דְּפָשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׂאִין חֲזִיב רְאוּבֵן כָּל
כָּל לְסִייעוֹ: וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר סִימֵן קכ"ח וְסִימֵן שס"ח שְׁפֶתַח שֵׁם רְאוּבֵן שְׁהִיָּה חֲזִיב מְעוֹת
לְכוּתִי וְאִנִּס הַכּוֹתִי אֶת שְׁמַעוֹן עַד שְׁפָרַעַם בְּשִׁבְלִי רְאוּבֵן אִין רְאוּבֵן חֲזִיב לְשֵׁלֶם לְשִׁמְעוֹן
מֵה שְׁלִקְחָ מִמּוֹן הָאִנִּס בְּשִׁבְלִו אֲלֵא אִם כֵּן הִיָּה הַחֹב שְׁהִיָּה לְאִנִּס עַל רְאוּבֵן מִן הַמַּס
וְאִנִּס לְשִׁמְעוֹן שְׁפָרַעַם בְּשִׁבְלִו: הִרִי שְׂאֶפְּלִו שְׁהַחֹב שְׁתוֹבַע הָאִנִּס הוּא אֲמַת וְתוֹבַעוּ
בְּשִׁבְלִי רְאוּבֵן מִכָּל מְקוֹם אִינוּ חֲזִיב רְאוּבֵן לְפָרַעַם לְשִׁמְעוֹן כָּל שְׁפֵן בְּגִדוֹן דִּין שְׁהַתְּבִיעָה
הִיָּה עֲלֵיָּה וְלֹא תִבַּע בְּשִׁבְלִי רְאוּבֵן לֹא כָּל שְׁפֵן שְׁפָטוֹר רְאוּבֵן מִכָּל: וְא"ת הִרִי כְּתוּב
בְּהַגְהוֹת מִיִּמּוֹנִיּוֹת בְּהַלְכוֹת מְכִירָה פֶּרֶק י"ט עַל רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן שְׁהִיָּה לָהֶם חוֹב בְּשִׁנְתְּפוֹת
וּפְרָעַם לָהֶם הַכּוֹתִי עַד ט"ו לִיטְרָה כִּי אוֹמַר שְׂרָאוּבֵן חֲזִיב לוֹ ט"ו לִיטְרָה וְרְאוּבֵן כּוֹפֵר
שְׂאִינוּ חֲזִיב לוֹ מְאוּמָה וְרָצָה לְהַשְׁבֵּעַ לוֹ וְהַכּוֹתִי לֹא רָצָה לְקַבֵּל שְׁבוּעָתוֹ וְאוֹמַר שְׁמַעוֹן
שְׁעַל רְאוּבֵן יֵשׁ לִהְיוֹת כָּל הַהֶפְסֵד מִפְּנֵי שְׁתְּבִיעַת הַכּוֹתִי עָלָיו הִיָּתָה וּפֶסֶק מוֹרִי דְהַהֶפְסֵד
עַל שְׁנֵיהֶם בְּשָׁנָה וְכו' הִרִי שְׁפֶסֶק דְשִׁדְיָן הַהֶפְסֵד עַל שְׁנֵיהֶם אִף בְּגִדוֹן דִּין גִּימָא הַכִּי:
וְיֵשׁ לוֹמַר שְׁהַחִיּוּב שֶׁל שְׁנֵיהֶם דְהֵתָם וְהַפְטוֹר שֶׁל רְאוּבֵן בְּגִדוֹן דִּין כִּלְהוּ חַד טַעְמָא גִּימָהוּ
וְזֵה כְּמוֹ שְׁפֶתוּב שֵׁם בְּהַגְהָה דְסֵתָם כְּנֹתִי' אִנִּס הוּא וְתוֹבַע רְאוּבֵן שְׁלֹא כְּדִין וְאֶפְּלִו שְׁבוּעָה
אִינוּ צָרִיךְ לִישְׁבַּע לוֹ לְשִׁמְעוֹן וְלִכֵּן אוֹמַר רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן הַכּוֹתִי תִפְס חֵלֶק מְעוֹתִיךְ בְּתוֹרַת
אֲלֻמוֹת וְאִנִּס וְאֵתָה בָּא לְהוּצִיא מִמֶּנִּי אִינוּ חֲזִיב לָהּ כְּלוּם כִּי לֹא הִיָּתִי חֲזִיב כָּלֵל אֲשֶׁר
פִּיָּהם דְּבַר שְׁנֵי אִף בְּגִדוֹן דִּין אוֹמַר רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן אֵתָה בָּא לְהוּצִיא מִמֶּנִּי מֵה שְׁהַעֲלִיל
הַכּוֹתִי עָלַי אֲשֶׁר פִּיו דְּבַר שְׁנֵי אִינוּ חֲזִיב לְשֵׁלֶם בְּאִנְפֵּן שְׁבִין בְּגִדוֹן דִּין בֵּין הֵתָם הַיִּסוּד
הוּא שְׂאִין לְהוּצִיא מִמּוֹן מְחֻזְקָת הַמְּחֻזְקָה וְלִכֵּן בְּאוֹתָהּ הַהַגְהָה כִּינּוּן שְׁתִּפְשׁ הַכּוֹתִי מְאוֹתוֹ
הַחֹב חֵלֶק שְׁמַעוֹן וְלֹא פָרַע אֶפְּלִו שְׁתִּפְשׁוּ בְּשֵׁם רְאוּבֵן לֹא יוּצִיא שְׁמַעוֹן מִיַּד רְאוּבֵן חֵלֶק
חֹבוֹ אִף בְּגִדוֹן דִּין לֹא יוּצֵא שְׁמַעוֹן מִיַּד רְאוּבֵן חֲצִי הַהֶפְסֵד זֵהוּ מֵה שְׁנֵרָאָה לַע"ד וְאָמַר
לִי לְבִי הַצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבֵי זִלְה"ה: שְׂכַה שְׂאֵלָה הָאֲחִים רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן לוֹי
וְיִהוּדָה הִיוּ מְחֻזְקִים בְּכַמָּה בְּתִים בְּחָצֵר אֶחָד וְכָלֵם מְדַעְתָּם וּרְצוֹנָם הַשְׁפִּירוּ שְׁלֵשָׁה בְּתִים
מֵהֶם לִישְׁשַׁכֵּר וְעֵשׂוֹ שְׁטָר בִּינֵיהֶם וְזֵה נִסְחוֹ בְּפִנְיָנוּ עֲדִים חֲתוּמֵי מִטָּה הָאֲחִים הַנּוֹ' מְדַעְתָּם

ורצונם השפירו ליששכר שלשה בתים לזמן מאה וארבעים ושמנה חדשים רצופי נמנים ומתחילים מר"ח תשרי הש"ל לא זה והלאה והודו המשפירים כלם יחד וכל אחד מהם בפני עצמו הודאה גמורה ושלמה איה נטלו וקבלו מיד יששכר הנז' סף מאה פרחים זהב סולטניש כלם יפים וטובים מוקדמים לפרעון שכירות הבתים הנז' בעד כל הזמן הנז' ועם המאה סולטניש הנז' הם פרוצים ומפנייסים משכירות כל המאה וארבעים ושמנה חדשים הנז' פרעון שלם ופיוס גמור בלי שום שיור ותנאי בעולם והתנו ביניהם המשפירים והשוכר תנאים גמורים בתנאי בני גד וכו' ראשונה התנו שיהיה בחירה ורצון בידי המשפירים לתת ליששכר שלשה סולטניש לסוף השנים עשר חדשים הראשונים ולפחות שנים עשר חדשים מזמן השכירות הנז' ליששכר זהובים אחרים יתנו לסוף שנים עשר חדשים הבאים אחריהם ויפחתו י"ב חדשים אחרים מהזמן הנז' לכן עד סוף השמנה וארבעים חדשים רצופים בהחזיר ו' סולטניש בכל סוף י"ב חדשים יפחתו השמנה וארבעים חדשים מהזמן הנז' וידור יששכר הנז' בבתים הנז' מאה חדשים רצופים שלמים על כל פנים ואם לא יחפצו המשפירים הנז' בחזרת הארבעה ועשרים זהובים ו' זהובים בכל י"ב חדשים רצופים כנז' ידור יששכר כל המאה וארבעים ושמנה חדשים רצופים שלמים בלי שום פחת ומגרעת כלל וכו' והאמינו המשפירים הנז' לשוכר הנז' נאמנות גמורה בפירוש על כל הנז' לעיל ועל כל פרטי שטר זה ועל כל טענה ודבר שיטענו נגדו אם לא שימצא פתוב מעבר הדף כשני עדים פשרים בלי לחיבו שום שבועה קלה ונחמורה וכו' ואחריות וכו' הפל בקנין גמור מעכשיו שנטלו המשפירים וכו' ונאמנות וכו' עד והפל שריר וקיים ועתה יש כמו שתי שנים ויששכר נפטר לבית עולמו וחי לרבנן ולישראל שבק והניח בנים ובנות והם קטנים ובאו המשפירים וטענו כבר החזרנו הכ"ד זהובים הנזכרים ואין לכם לדור כי אם מאה חדשים וכבר נשלם הזמן ולכן פנו הבתים הנז' והטוען בשביל היתומים אומר אין היתומים יודעים אם החזרתם הכ"ד זהובים שהרי לא נמצא פתוב לא מעבר לדף השטר כמו שהאמנתם לו שיהיה נאמן על הפל אם לא יהיה פתוב מעבר לדף וגם לא נמצא פתוב בשום כתב שלו וגם לא פקדנו על זה דבר לומר שקבל וכיון שכן נמצא דאע"ג דמקדמת דנא חזקת הבתים היתה שלכם עתה הם בחזקת היתומים פיון ויששכר הנזכר ירד לדור בבתים הנזכרים ברשות המשפירים כדיון והם החזיקו בהם לא אמרינו בזה אוקי ממונא בחזקת מאריה וכמו שכתב הרשב"א בשאלה סימן תתקע"ב דאוקמינו הקרקע בחזקת לוקח זה שהוא עכשיו בידו אף בנדון דידן הבתים אוקמינו להו בחזקת היתומים ואין לחלק ולומר שמה שכתב הרשב"א ז"ל הוא במקר קרקע ונדון דידן שכירות משום דשכירות ליומיה מכירה ליומיה וכמו שכתב הרב בר ששת בתשובה סימן תק"י נמצא שהבתים הנזכרים הם בחזקת היתומים כל המאה וארבעים ושמנה חדשים ועל המשפירים להביא ראיה איה פרעו והחזירו הכ"ד זהובים ליששכר ואין לקבל העדות עד שיגדילו זהו היא טענת הטוען בשביל היתומים לכן יורנו מורנו הדין עם מי ומאת ה' יהא שפרו שלם: שכו תשובה ודאי שמתוך מה שכתב הרשב"א בתשובה סימן תתקע"ב בנ"ד הבתים הם בחזקת היתומים כמ"ש בשאלה ועם מה שכתב הריב"ש סימן תק"י דשכירות ליומיה ומכירה ליומיה וגם הרשב"א כתב בתשובה הביאה בית יוסף ח"ה סימן שי"ב שנשאל על ראובן שהשכיר בית לשמעון לשנה או יותר ומת שמעון אחר ב' או ג' חדשים שדר

בו אם בנו יכול לומר ביתה איני רוצה ושכירות איני משלם לה אלא לפי חשבון שדר
בו אבי והשיב שאינו יכול דשכירות לזמניה ממפר הוא בין ידור או לא ידור וכן דעת
התוספות וכו' מפל זה עולה ודאי שהדין עם היתומים בנדון דידן.

אבל צריה לדקדק שלפי ריהטא נראה שהרשב"א חולק במה שפסק באותה תשובה סימן
תתקע"ב עם הגמרא ומה שפסקו הפוסקים וזה דגרסינן במציעא פ' השואל אמר רבא
אמר רב נחמן האי מאן דאוגר ליה ביתא לתבריה לעשר שנין וכתב ליה שטרך ואמר
ליה נקיטת חמש שנין מהימן ופירש רש"י וכתב ליה משפיר לשוכר שטרך שהשפירתי
לעשר שנים ולא נכתב בשטר זמן ולאחר זמן בא לפני ב"ד ואמר כבר דרת בה חמש
שנים וזה אמר לא דרתי אלא שלש מהימן בעל הבית דקרקע בחזקת בעליה עומדת וכו'
הרי לה דאע"ג שאף לדברי המשפיר שוכר זה כדן ירד והמשפיר החזיקו לשוכר
וברשותו ירד לבית אפי' הכי קאמר דמוקמינן הקרקע בחזקת הבעלים הראשונים והוא
המשפיר ולא ביז השוכר שהם הבעלים השניים וכן פסק הרמב"ם ז"ל הלכות שכירות
פרק ז' וז"ל המשפיר בית לחבירו בשטר לעשר שנים ואין בו זמן השוכר אומר עדיין
לא עבר מזמן השטר אלא שנה והמשפיר אומר כבר עברו ושלמו שני השכירות ושכנת
עשר שנים על השוכר להביא ראיה ואם לא הביא ראיה ישבע המשפיר היתם ויוציאו:
ועוד כתב שם בעל הבית שאמר לזמן זה השפירתי והשוכר אומר לא שכרתי אלא סתם
או לזמן ארוך על השוכר להביא ראיה ואם לא הביא בעל הבית נשבע היתם ומוציאו מן
הבית וכן פסק הטור סימן שי"ב וכן כתבו הרי"ף שם בהלכות: הרי שלדברי פלם לא
מוקמינן לקרקע בחזקת מי שהוא עכשיו בידו אלא בחזקת מריה קמא ופליגא למה שכתב
הרשב"א דמוקמינן לקרקע בחזקת לוקח זה שהוא עכשיו בידו ולהליץ בעד הרשב"א
שלא יהיה חולק על הגמרא היינו יכולין לתרץ שהרשב"א מפרש לישנא דגמרא דהשואל
בלשון שני דפירש ר"ח כמו שכתבו התוספות שם שמפירש בשטר בזמן כה וכה שכרתי
חצרו של פלוני לזמן עשר שנים בק' דנרין ואין הויכוח בין השוכר והמשפיר אלא
בפרעון שאומר השוכר שפרע לו חמש שנים ואסיקנא דהשוכר נאמן וכתבו התוספות
ומסתברא כי האי פירושא בתרא וכו' אבל אם היינו אומרים כן וראינו שהרי"ף פירש
סוגיא דגמרא כלישנא קמא דר"ח דמייירי שאין מפירש הזמן בשטר וגם רש"י פירש כן
וגם הרמב"ם ז"ל נראה שפירש כן מדמיייתי לפסק הלכה המשפיר בית לחבירו בשטר
לעשר שנים ואין בו זמן וכו' ואמר שהמשפיר נאמן הרי שלדברי פל הגני אשלי רב רבי
פליגי למאי דפסק הרשב"א דאוקמינן הקרקע בחזקת הלוקח שהוא עכשיו בידו שהרי
פסקו שהמשפיר נאמן אע"ג שהשוכר הוא עתה מוחזק וירד ברשות המשפיר: ויש לומר
דלא פליגי שאין הנושאים שונים ויש ביניהם הבדל פיתרון האור מהחושף וזה דעד כאן
לא קאמר הרשב"א דאוקמי' הקרקע בחזקת לוקח זה שהוא עכשיו בידו אלא בנדון שהוא
שבמה שהודה שמכר בו עצמו סתרו ואמר בתנאי היה וסתר מה שהודה ולכן אוקמינן
ליה אחזקת לוקח שני וכן דייק לישנא דהרשב"א שכתב שלדברי פלם לוקח זה כדן
ירד וכו' אבל בנדון דקאמר בגמרא דנאמן המשפיר מעולם לא הודה המשפיר שהשפיר
לו הבית לאותם השנים שטוען השוכר וזה שהשוכר טוען לא דרתי אלא שלש שנים ויש
לי לדור עוד שתי שנים אחרים והמשפיר אומר כבר דרת חמש שנים נמצא שלא
השפירתי לה הבית לשתי שנים אלו שאתה תובע ממני ולכן אוקמינן הקרקע בחזקת

המשפיר נמצא דלא פליגי הרי"ף ורש"י והרמב"ם לדברי הרשב"א וגם הרשב"א לא פליג להו אלא דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי באופן שעלה בידינו לגדון דידן דלכולי עלמא פיון שהמשפירים הנז' נתפייסו והודו איך קבלו מאה זהובי' לפרעון קמ"ח חדשים נמצא שפבר ירד השוכר בדין וברשות המשפירים לבתים וכבר הם בחזקת השוכר והודו על כך עתה שבאים לסתור הזמן שהודו עליהם להביא הראיה אם יועיל להם להיות שיש ביתומים הנזפרים קטנים ואין מקבלין עדות פנגדם דהוי כשלא בפניהם: ועוד יש להביא ראיה שהדין עם היתומים מהא דקאמר בגמרא בהשואל דפריה על מאי דקאמר רב נחמן דנחמן המשפיר לומר נקיטת חמש שנים מהימן אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אלא מעתה אוזפיה מאה זויי בשטרא ואמר ליה פרעתיה פלגא הכי נמי דמהימן אמר ליה הכי השתא התם שטר לגוביינא קאי אם איתא דפרעיה איבעי ליה למכתביה אנביה אי נמי מי כתב עליה תברא אבל הכא אמר ליה האי דכתבי לך שטרא פי הכי דלא תחזק עליה והשתא בגדון דידן עם היות דמציינן למימר שפונת פתיבת השטר הנה פי הכי דלא תחזק עליה מכל מקום הרי כתוב בשטר שיהיה נאמן יששכר השוכר נאמנות גמורה בפירוש על כל פרטי שטר זה ועל כל טענה ודבר שיטענו נגדו אם לא שיימצא כתוב מעבר הדף כשני עדים פשרים בלי לחייבו שום שבועה קלה ונחמורה וכו' והשתא גדון ונאמר ומה בשטר הלואה דסתמיה לפרעון עומד אפילו הכי אמרינן פיון דלא כתביה אנביה או שוכר אינו נאמן אף על גב שלא התנו כך בגדון דידן שעצמות השטר נעשה לברר פמות הזמן שהתים שפורים ליששכר והם קמ"ח חדשים וגם התנו בפירוש שיהיה נאמן אם לא יהיה כתוב מעבר הדף לא כל שכן דאמרי' אם איתא שחזרו המשפירים הנז' איזה מעות לשוכר לנכות הזמן איבעי להו למשפירים למכתביה אנביה פיון שהתנו כך בפ"י: באופן שמפל הני טעמי עלה בידינו שהבתים הנז' הם בחזקת היתומים ועל המשפירים הנז' להביא ראיה איך נתנו המעות בידי יששכר השוכר הנז' וקבלם יששכר הנז' בפירוש לחשבון נכית זמן השכירות שאם לא קיבלם אלא בסתם לא מהני וטעמא דמילתא מפני שכתוב בשטר שהתנו ביניהם שנתחייבו המשפירים לעשות כל מירימיט ותקון לבתים הנז' בכל עת הצורך ואם יתקן אותם יששכר השוכר הנז' מנכסיו יפרעו לו כל אשר יוציא בהם והאמינוהו על הפל ועתה נמצא כתוב בפנקסו של יששכר מפתיבת ידו כל מה שהוציא בתיקון הבתים וכיון שכן אף אם יעידו עדים שנתנו מעות המשפירים לשוכר אם לא יעידו שקבלם השוכר בפירוש לחשבון נכית זמן השכירות לא מהני משום דמציי למימר אין שקלי ודידי שקלי לחשבון ההוצאה שהוצאתי במירימיט ותיקון הבתים: וראיה לזה כתב הרשב"א בתשובה סימן אלף תכ"א וז"ל הרי שהיה חייב לחברו מנה וקבע לו זמן לפרעו ובשבועה והיה חייב לו מנה מצד אחר ובתוך הזמן פרע לו מנה סתם מלנה ואמר אותו מנה שהיית חייב לו בלא שבועה פרעת לי ולנה ואמר לא כי אלא אותו מנה שהיית חייב לך בשבועה הוא שפרעתי מפני שחשדתי לשבועתי ולנה פרע אנשי גו זמניה הדין עם המלנה ולא עוד אלא אפילו אמר הלנה בפירוש בשעת הפרעון מחמת המנה שאני חייב בשבועה אני נותן וקבלם המלנה סתם ואמר לא קבלתים אלא מחמת המנה השני הדין עמו והראיה דגרסינן בפרקא קמא דקידושין תנא פנסי סלע שאני חייב ליכי וחזר ואמר לך התקדשי לי בו בשעת מתן מעות לא רצתה דאשתיקא אינה מקודשת דיכול' למימר אין שקלי ודידי

שקלי וְכַל שְׂאִין הַלֹּה נֶאֱמַן לְגַבִּי פָרְעוֹן הַחֹב וְאִין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ טַעֲנָתוֹ אַף הוּא חֲזִיב בְּשִׁבּוּעָתוֹ הָרִי שְׂאֵפִי לְהַתִּיר אִשָּׁה לְעֵלְמָא אֲמַרִּינֵן דִּיכֹּלָה לְמִימַר דִּידי שְׁקִלִי כֹּל שְׁכֹן לְעֵנְנֵן מְמוֹנָא דְטַעֲנִינֵן לִיתְמִי מֵאֵי דְמַצִּי טַעֲיִן אֲבֹהֵנּוּ אִם קִבְּלִיתִי אִיזָה מַעוֹת הִנֵּה לְחֻשְׁבוֹן הַמִּירִמִּיט וְתִקּוֹן הַבְּתִים שֶׁהוֹצֵאתִי בָּהֶם לֹא בְּשִׁבִיל הַמַּעוֹת הָרְאשׁוֹנִים שֶׁנִּתְּתִי לְשִׁכְרוֹת הַבְּתִים שְׂאוֹתָם הַמַּעוֹת הֵם בְּטוֹחִים לְהִיּוֹת שֶׁהַבְּתִים הֵם בְּחֻזְקִי כֹּל הַמְּשִׁיךְ זְמַן קַמ"ח חֲדָשִׁים שֶׁפָּרְעֵתִי שִׁכְרוֹתָם עִם הַיּוֹת שֶׁלְעֵנְיֹת דַּעֲתִי הַדְּבָר בְּרוּר וּפְשׁוּט וְלֹא הִנֵּה צָרִיךְ לְהֶאֱרִיךְ כֹּל כֹּף עִם כֹּל זֶה פְּתַבְתִּי מֵהַ שֶׁפְּתַבְתִּי בְּשִׁבִיל אִיזָה מְעַרְעֵר וְטוֹעֵן לְבָרֵךְ וּלְלַבֵּן הָעֵנָן הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב זֶהוּ מֵהַ שֶׁנֶּרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדָרְבִּי ז"ל לַהֵה.

הַן הַחֲכָם הַשְּׁלֵם אֶלּוֹף הַתּוֹרָה כְּמַהר"ר נר"ו הָאֲרִיךְ בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת וְדַבְּרִי אֵינָם צָרִיכִים חֲזוּק וְכִדִּי לְהַפִּיק רְצוֹנוֹ אַחְוָה דַּעֲתִי דָרַךְ קֶצְרָה וְאוֹמַר שֶׁדְּבָר פְּשׁוּט שֶׁהַבְּתִים הֵם בְּחֻזְקַת הַיְתוּמִים כְּמוֹ שֶׁנֶּרְאָה מִתְּשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א ו"ל פִּינֵן דְּקִיָּמָא לֵן דְּשִׁכְרוֹת לְיוֹמִיָה מִמְּכָר הוּא וְאֵף עַל גַּב שֶׁנֶּרְאָה מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל שֶׁהַשׁוֹכֵר חָצַר מִחֲבִירוֹ הַחֲצַר בְּרִשׁוֹת בְּעֵלְיָה עוֹמֵד שֶׁכְּתֹב פָּרַק ו' מֵהַלְכוֹת שִׁכְרוֹת וְנ"ל אֲבָל אִם הִבְהִמָּה שֶׁל אַחֲרִים הַזָּבֵל שֶׁל בַּעַל הַחֲצַר שֶׁחָצְרוּ שֶׁל אָדָם קוֹנֶה לוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעַתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהִיא שְׁכוּרָה בִּיַד אַחֲרִים וְכִבֵּר הַשִּׁיגוֹ הִרְא"ב ד"ל וְסָבִירָא לֵיהּ שֶׁהוּא שֶׁל הַשׁוֹכֵר וּמוֹהַר"ק ו"ל ח"ה סִימָן שִׁי"ג הִבִּיא דְּבָרֵי וְתַמָּה עָלָיו וְאָמַר דְּכִינֵן דְּקִיָּמָא לֵן דְּשִׁכְרוֹת לְיוֹמִיָה מִמְּכָר הוּא חָצְרוּ שֶׁל שׁוֹכֵר הוּא וְנִזְכָּה לוֹ: וְנִרְאָה לִי דְטַעֲמָא דְאֲמַרִּינֵן לְדַעַת הַרְמַב"ם שֶׁבַעֵל הַחֲצַר זוֹכָה עִם הַיּוֹת דְּקִיָּמָא לֵן שִׁכְרוֹת לְיוֹמִיָה מִמְּכָר הוּא הַיּוֹי מִשׁוּם דְּלִפִּי מֵהַ שֶׁנֶּרְאָה מִסּוּגִית הַגְּמָרָא כְּפִי פִירוּשׁוֹ הַיּוֹי כְּאֵלוֹ פִּירֵשׁ וְאָמַר שֶׁלֹּא הַשִּׁכִּיר לוֹ הַחֲצַר כִּי אִם לְתַשְׁמִישִׁים הַצָּרִיכִים לוֹ אֲבָל הַזְכוּת שֶׁהִנֵּה לוֹ מִדְּבָרִים אַחֲרִים כְּגוֹן שֶׁהִנֵּה חָצְרוּ זוֹכָה לוֹ לֹא זָכָה לוֹ וְלִפְיָךְ הוּא שֶׁלֹּא כֵּן בְּנִדּוֹן דִּינֵן בְּכָל שְׂאָר הַדְּבָרִים כְּגוֹן לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בַּבְּתִים וְלַעֲשׂוֹת בָּהֶם כֹּל מֵהַ שִׁירְצָה הֵם בְּרִשׁוֹת הַיְתוּמִים הוֹאִיל וּשְׁכִירוֹת לְיוֹמִיָה מִמְּכָר הוּא וְעוֹד אֶפְשָׁר לֹאמַר שֶׁלֹּא אָמַר הַרְמַב"ם זֶה כִּי אִם בְּחָצַר אֲשֶׁר אֵינְנוּ לַעֲקֹר תַּשְׁמִישׁוֹ וְלִפְיָךְ לֹא קָנָה לְגַמְרֵי כִּי אִם לְתַשְׁמִישׁוֹ אֲבָל לֹא שִׁיזְכָּה לוֹ הַחֲצַר אֲבָל בְּבִית שֶׁעָקַר תַּשְׁמִישׁוֹ בַּהּ הַקְּנָה לוֹ לְגַמְרֵי וּבֵיתוֹ זוֹכָה לוֹ וְאִם כֵּן בְּנִדּוֹן דִּינֵן הַבְּתִים הֵם בְּרִשׁוֹת הַיְתוּמִים לְכָל דְּבָר וְאִם יֹאמַר אֲנִי הִנֵּה מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש ו"ל נִרְאָה שֶׁהַשׁוֹכֵר בֵּית מִחֲבִירוֹ קָרַע בְּחֻזְקַת בְּעֵלְיָה הָרְאשׁוֹנִים עוֹמֵדֵת שֶׁכְּתֹב בְּתַשׁוּבָה וְהִבִּיא הַטּוֹר ח"מ סִימָן שִׁט"ו וְנ"ל שֶׁשְׂאֵלֶת שְׂמַעוֹן שֶׁכָּר בֵּית מְרַאוּבֵן וְכו' עַד וְאִם אֵין לוֹ עֲדִים שֶׁהִתְנָה קָרַע בְּחֻזְקַת בְּעֵלְיָה עוֹמֵדֵת לְכָל סִפְק הַנּוֹלָד בֵּינֵיהֶם וְעַל הַשׁוֹכֵר לְהִבִּיא רְאֵיָה הָרִי שֶׁלְכְּאוּרָה נִרְאָה דְסָבִירָא לִי לְהָרֵא"ש דְאֵף עַל גַּב דְּקִיָּמָא שִׁכְרוֹת לְיוֹמִיָה מִמְּכָר הוּא הַיְיָנוּ לְעֵנְיָנִים אַחֲרִים אֲבָל לְעֵנְיָן מִי הַיּוֹי מִןחֻזְק סָבִירָא לֵיהּ שֶׁהַבְּעֵלִים הֵם נִקְרָאִי מוֹחֲזִיקֵי לְכָל סִפְק הַנּוֹלָד לְזֶה נָשִׁיב וְנֹאמַר דְשִׂאֲנֵי הֵתָם דְכִינֵן שֶׁכָּל הַמְשִׁכִּיר בֵּיתוֹ סֵתֵם לְדִירַת שְׂמַעוֹן וּבְגִי בֵּיתוֹ הוּא שֶׁמְשִׁכִּיר וְזֶה הַשׁוֹכֵר בָּא בְּטַעֲנַת דְּבָר חֲדָשׁ לֹאמַר שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ שְׂאָם יִרְצָה לְשִׁפְּוֹר מִהַבֵּית לְאַחֲרִים שִׁדְּוֹרוֹ עִמּוֹ וְכו' וְהַמְשִׁכִּיר אֹמַר שֶׁלֹּא הָיוּ דְבָרִים מְעוֹלָם פִּינֵן שֶׁלְעוֹלָם הִנֵּה סִפְק אִם זָכָה הַשׁוֹכֵר בְּזֶה הָעֵנָן אִם לֹא שְׂאָם לֹא הִתְנָה הִנֵּה לֹא זָכָה כֹּלל בְּזֶה וְכִינֵן שֶׁהוּא סִפְק אִם זָכָה אִם לֹא אֲמַרִּינֵן אוֹקִי אֲרַעָא בְּחֻזְקַת מְרִיָה קַמָּא: אֲבָל בְּנִדּוֹן דִּינֵן כְּבָר הַשִּׁכִּיר לוֹ הַבְּתִים לְכָל זֶה הַזְמַן וְכִבֵּר זָכָה בָּהֶם לְדְבָרֵי הַפֶּל וְכְמוֹ שֶׁכְּתֹב הַרְשֵׁב"א ו"ל דְשִׂאֲנֵי הִכָּא

שְׁלֵדְבָרֵי בְּנֵי לֹקֶחַ זֶה יָרַד פְּדִין לְכָרֶם זֶה וְכו' וְהֵבִיא מוֹהַר־י"ק ח"מ סִימָן כ"ט וְלָכֵן מוֹקְמִינוּ קַרְקַע בְּחֻזְקַת לֹקֶחַ וְאִם יַעֲרַעַר הַמַּעֲרָעַר וְיֹאמַר שְׁמֵדְבָרֵי הָרֵא"ש נִרְא' שְׁבָכַל סִפְקָ שְׁנוּלָד מוֹקְמִינוּ קַרְקַע בְּחֻזְקַת בְּעָלִים הָרֵאשׁוֹנִים הֵנָּה גַם אִם נִזְדָּה לוֹ וְנֹאמַר שְׁקַרְקַע בְּחֻזְקַת בְּעָלִים הָרֵאשׁוֹנִים עוֹמְדָת עִם כָּל זֶה הַדִּין עִם הַיְתוּמִים וְזֶה שֶׁהוֹאִיל וְהֶאֱמִינוּ כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּשִׁטְר דְּמִי לְשִׁטְר חוֹב דְּאֶמְרִינוּ אֲבָעִי לִיָּה לְמַכְתָּב אֲגָבִיָּה וְכְמוֹ שְׁפָתוֹב וְהֶאֱרִיךְ כַּמְהַר"ר נר"ו פְּלָלָא דְמִלְתָּא שֶׁהַדִּין עִם הַיְתוּמִים מְכַמָּה פְּנִים הַצָּעִיר מְרַדְכֵי מְטַאָלוֹן.

אֲחֵר אֲשֶׁר פָּתְבוּ בְּעָלֵי תְרִיסִין בְּעָלֵי הוֹרָאָה מִי יָבֵא אֲחֵרֵיהֶ' לְהַרְהֵר אֲחֵר דְּבָרֵיהֶם הָאֵמֶת וְהַצָּדֵק שֶׁהַדִּין עִם הַיְתוּמִים אֵין לָנוּ כִּי אִם לְקַיָּם סְפִיר גְּזֻרְתָּם נָאֵם הַצָּעִיר יַעֲקֹב בַּכְּמַהַר"ר שְׁמוּאֵל טַאִיטְאָצְאָק זֶלֶה"ה: תְּשׁוּבָה בְּאֵמֶת אֶמְרוּ שְׂאֵלַת חֲכָם חֲצִי תְשׁוּבָה דְאָף עַל גַּב דְּמֵן הַדִּין עִם הַיְתוּמִים הֵם דְּרִים בְּפִתִים לֹא מְקָרוּ מְוַחֲזָקִים לְגַבֵּי הָאֲחִים הוֹאִיל וּמִפְּתֹחַ אֲבִיָּהֶם קָאָתוּ וְשׁוֹכֵר לְגַבֵּי מְשִׁפִּיר אָף עַל פִּי שֶׁהוּא דָר בְּתוֹף הַבֵּית לֹא הוּי מְוַחֲזָק אֲדַרְבָּא מְשִׁפִּיר מְוַחֲזָק עִם כָּל זֶה הַדִּין עִם הַיְתוּמִים וּמִנָּא אֶמְיָנָא לֵה מַהֵיָּא דְפָרְקַה שְׁשׁוּאֵל דְגַרְסִינוּ הֵתָם אָמַר רַבָּא אָמַר רַב נַחְמָן הָאִי מֵאֵן דְּאוּגַר לִיָּה בֵיתָא לְחַבְרֵיהָ לַעֲשֹׂר שְׁנִין וְכַתֵּב לִיָּה שְׁטָרָא וְאָמַר לִיָּה נְקִיטָתָ חֲמֵשׁ שְׁנִין מֵהֵימֵן וְכַתֵּב רַש"י וְכַתֵּב לִיָּה מְשִׁפִּיר לְשׁוֹכֵר שְׁטָרָא שֶׁהַשְּׁפִירָה לוֹ לַעֲשֹׂר שְׁנִין וְלֹא נִכְתָּב בְּשִׁטְרָא זְמַן וְלֹא אֲחֵר זְמַן בָּא לְפָנֵי בֵית דִּין וְאָמַר פְּכָר דְּרוּ בְּהַ חֲמֵשׁ שְׁנִים וְזֶה אָמַר לֹא דְרַתִּי אֶלָּא ג' מֵהֵימֵן בְּעַל הַבֵּית דְּקַרְקַע בְּחֻזְקַת בְּעָלֵיהָ עוֹמְדָת עַל כָּל דְּבָר הַבָּא לְפָנֵינוּ עַכ"ל: הָרִי שְׁדוּמָה לְגַדוֹן דִּין וְאָף עַל גַּב שֶׁהַשׁוֹכֵר בְּתוֹף הַבֵּית כִּי עֲדִינָן כָּל אֲפִין שְׁוִין שֶׁעֲתִיד לְדוּר בְּהַ עוֹד אֲפִילוּ הֵכִי אִיקָרִי מְשִׁפִּיר מְוַחֲזָק וְנֹאֲמָן בְּטַעֲנָתוֹ עַד שֵׁם אָמַר לִיָּה רַב אַחָא מְדַפְתִּי לְרַבִּינָא אֶלָּא מַעֲתָה אוֹזְפִיָּה מְאָה זוּזֵי בְּשִׁטְרָא וְאָמַר לִיָּה פְרַעֲתִיָּה פְלִגָּא הֵכִי נְמִי דְמֵהֵימֵן אָמַר לִיָּה הֵכִי הַשְׁתָּא הֵתָם שִׁטְר לְגוֹבִיָּנָא קָאִי אִם אֵיתָא דְפְרַעֲתִיָּה אִיבָעִי לִיָּה לְמִיכְתָּבָה גַּבִּיָּה אוּ מִיכְתָּב עֲלֵיהָ תְבָרָא אֶבֶל הֵכָא אָמַר לִיָּה הָאִי דְכַתְּבִי לָךְ שְׁטָרָא כִּי הֵכִי דְלֹא תַחֲזֹק עֲלֵיהָ ע"כ: וְכַתֵּב הַנְּמַקֵּי יוֹסֵף וְכַתֵּב הַרִיטְב"א ז"ל וּמִסְתַּבְרָא דְכָל הֵיכָא דְכַתֵּב לִיָּה שׁוֹכֵר רָאִיָּה דְנַחַת בְּתוֹרַת שְׁכִירוֹת וְהַדָּר כַּתֵּב לִיָּה שְׁטָר עַל הַשְּׁכִירוֹת הַנְּ"ל הֵנָּה לִיָּה הַשְּׁטָר חוֹב דְּעֵלְמָא וְלֹא מֵהֵימֵן לִוְמַר פְּרַעֲתִי וְכָל הֵיכָא נְמִי דְכַתֵּב בֵּיהָ נְאֻמָּנוֹת תְּנָאִי מְמוֹן הוּא וְקַיָּים עַכ"ל הָא קָמוּ דְאָף עַל גַּב דְּאֶמְרִינוּ דְבָכַל סִפְקָ שְׁנִסְתַּפֵּק הַמְשִׁפִּיר הוּא מְוַחֲזָק אִי כַּתֵּב בֵּיהָ נְאֻמָּנוֹת תְּנָאִי מְמוֹן הוּא וְקַיָּים אִם כֵּן הֵכָא נְמִי בְּגַדוֹן דִּין הוֹאִיל וְנִכְתָּב נְאֻמָּנוֹת בְּאַרְיִכוֹת יָד הַשׁוֹכֵר עַל הַעֲלִינָה כָּל שְׁכֹן דְהָךְ דְּאֶמְרִי' דְהַמְשִׁפִּיר שֶׁהוּא בְּעַל הַקַּרְקַע הוּא מְוַחֲזָק לֹא מִיְלְתָא פְסִיקָתָא הוּא דְהָא אִם עֶבֶר זְמַן הַשְּׁכִירוֹת וְטַעֲנָן הַשׁוֹכֵר פְּרַעֲתִי נְאֻמָּן כְּדֹאֲמִינוּ הֵתָם וְאִי לֹאֲחֵר זְמַנּוֹ תְּנִינָא דְתַנּוּ כָּל שְׁלֵשִׁים יוֹם בְּחֻזְקַת שְׁלֹא נָתַן עַד שֶׁיָּבִיא רָאִיָּה לֹאֲחֵר שְׁלֵשִׁים יוֹם בְּחֻזְקַת שְׁנָתָן עַד שֶׁיָּבִיא רָאִיָּה וְכו' גַם פְּסַק הַרְשָׁב"א שֶׁהַמְשִׁפִּיר בֵּית לְחַבְרוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְאַנְסְרוֹ דְּוַדַּאי לְהָא אֶמְרִינוּ שְׁכִירוֹת יוֹמִיָּה שְׁמָא מְמַכֵּר וְכו' וְכֵן לְמִיל אֲחֵרֵינוּאָף עַל גַּב דְּהֵכָא בְּגַדוֹן דִּין הוֹאִיל וְהַתְּנּוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁהַדְּבָר תְּלוּי בְּרִצּוֹן הַמְשִׁפִּירִים אִם יִרְצוּ לְהַחֲזִיר שְׁכִירוֹת אוֹתָם ד' שְׁנִים יִחֲזִירוּ וְהֵיָּה נִרְאָה דְכּוֹדַי נְאֻמָּנִים לִוְמַר שֶׁהַחֲזִירוֹם וּבְפִרְט שֶׁהוֹאִיל וְהַדְּבָר הֵיָּה תְּלוּי בְּרִצּוֹנָם הֵיָּה נִרְאָה שֶׁעַל הַשׁוֹכֵר לְהֵבִיא רָאִיָּה שְׁלֹא רְצוּ עִם כָּל זֶה הוֹאִיל וְהַתְּנּוּ בְּהַדְּיָא שֶׁיְהִיָּה הַדְּבָר נִכְתָּב עַל גַּבֵּי הַשְּׁטָר וְהֶאֱמִינוּ לְשׁוֹכֵר עַל זֶה עֲדִיפָא הָאִי מִיְלְתָא מֵהַמְתַּנָּה עִם חֲבִירוֹ אֵל תְּפַרְעֵנִי אֶלָּא בְּפָנֵי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְאִם כֵּן תּוֹ לֹא מֵהֵימֵן יִדוּעַ שְׁכָל מַה שֶׁהוּא בְּחִיָּוִי הֵיָּה יָכוֹל לְטַעֲוֹן אֲנִי טַעֲנִינוּ לְהוֹ לִיְתִמִּי

כָּל שָׁכֵן וְשָׂאֵם יֵשׁ יְתוּמִים קִטְנִים אֲפִילוֹ אִם יֹאמְרוּ הַמְשַׁפְּרִים שֶׁיְכוּלִים לְבָרֵךְ הַדְּבָר
בְּעֵדִים אֵין מְקַבְּלִים עֵדוּת שְׁלֵא בְּפָנָי בַּע"ד וְקָטָן פְּשִׁלָא בְּפָנָיו דְּמִי: כ"ש דְּנֶאֱמָנוּת זֶה
יְהִי מוֹעִיל גַּם לְבַטֵּל הָעֵדִים שֶׁיַּעֲיִדוּ בְּעַל פֶּה הוֹאִיל וְלֹא נִכְתַּב עַל גְּבֵי הַשְּׁטֵר פְּמוֹ שְׁהִיָּה
תְּנַאי בִּינֵיהֶם מְפֹרָשׁ וּמְנוּחָד דְּעֵדִיף זֶה מְנַאֲמָנוּת סְתָמִי וְעוֹד הֵייתִי רוֹצֶה לְהַתְּלַמֵּד וּלְחַקֵּר
דְּכָפִי בְּחִינָה אַחֲרַת הָעוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת הוּא הַמְּנוּחָזֵק דְּדוֹקָא הַשְּׁכִיר לְגַבֵּי שׁוֹכֵר עֲצָמוֹ אָנוּ
מְעַמִּידִים הַבַּיִת בְּחֻזַּק הַמְשַׁפְּרִי דְהוּא מְאִרִי קַמָּא אֲבָל הֵכָא שְׁהֵי תוּמִים הֵם הָעוֹמְדִים
בְּתוֹךְ הַבַּיִת אַחַר אֲבֵיהֶם הֵם יְהִי מְנוּחָזֵקִים אַף עַל גַּב דְּבָכָל דְּנִכְתָּא אֲמַרִינוּ דְּלֹא עֲדִיפָא
מִגְּבָרָא דְאִתִּי מִחֻמְתִּיהָ אֲלֵא שְׁפַעַת אֵין לִי פְּנַאי לְחַקֵּר גַּם בְּזֶה: וְאַף עַל גַּב דְּיֵשׁ לְדַחוּת
שְׁלֵא הָאֲמִינוּ אֲלֵא לְשׁוֹכֵר עֲצָמוֹ אֲבָל לֹא לְיֹרְשָׁיו וּלְבָאֵי פַחוּ יֵשׁ לְלַמּוֹד הֵכִי מְלִישְׁנֵי
יְתִירֵי וּמַמְלַת וְכו' דְּאֲפִילוֹ לְבָאֵי פַחוּ הָאֲמִינוּ כ"ש שְׁהוֹאִיל וְנִכְתַּב אִם לֹא יִמְצָא כְּתוּב וְכו'
בְּזֶה הוֹדָה שְׁפָל שְׁלֵא נִמְצָא כְּתוּב עַל גַּב הַשְּׁטֵר שְׁנָה הוּא לְיֹרְשָׁיו שְׁהָרִי מְסַפִּיק הִנֵּה
שְׁיֵאמַר וְהָאֲמִינוּ הַמְשַׁפְּרִים הַנִּזְ' לְשׁוֹכֵר הַנִּזְ' נֶאֱמָנוּת גְּמוּרָה בְּפִי עַל כָּל הַנִּזְכָּר לְעִיל וְעַל
כָּל פְּרִטֵי שְׁטֵר זֶה אֲלֵא שְׁהוֹסִיף וְנִכְתַּב וְעַל כָּל טַעְנָה וְדָבָר שֶׁיִּטְעֲנוּ נִגְדוּ אִם לֹא שְׁיִמְצָא
כְּתוּב מִעֵבֶר הַדָּף וְכו' וְעוֹד דְּהוֹאִיל וְהוּא הִנֵּה יְכוּל לְטַעוֹן שְׁגַם לְבָאֵי פַחוּ הָאֲמִינוּ אָנוּ
טַעֲנִינוּ לְהוּ אֲבָל אֵין לְהִבִּיא רְאָיָה מְהֵיָּא תְּשׁוּבָה דְּהַרְשָׁב"א סִימָן תַּחֲקַע"ב שְׁכַתְּבָא
שְׁהַקְרַע בְּחֻזַּק לֹוֹקֵם זֶה שְׁהוּא עֲכָשְׁיוּ בְּיָדוֹ וְאֵין אֲוֹמְרִים בְּזֶה אֲוִקִי מְמוּנָא מְחֻזַּקת
מְאִרִיָּה קַמָּא דְּהֵכָא שְׁנִיָּהֶם מוֹדִים שְׁבַתוֹרַת שְׁכִירוֹת יָרֵד וְהַשְּׁטֵר בִּינֵיהֶם לְעַד וְהַמְשַׁפְּרִי
הוּא הַמְּנוּחָזֵק וְהַרְשָׁב"א עֲצָמוֹ נִתֵּן טַעַם לְדַבְּרֵי שֵׁם שְׁנִרְאָה דְּדוֹקָא לְאוֹתוֹ נִדוֹן אֲוֹמַר כֵּן
וְעַם שְׁמִדְבְּרֵי נִרְאָה שְׁעַקֵר טַעַמוֹ מִשׁוּם שְׁכַל הַמְּחֻזֵּק יָרֵד בְּרִשׁוֹת הַמְּעַרְעֵר אֲוִקִי מְנוּ
אֲחֻזַּקתִּיהָ דְּאֲחֻרוֹן עִם כָּל זֶה יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין מְכָר לְשְׁכִירוֹת אַף עַל גַּב דְּלִיּוּמִיָּה שְׁמָה מְמַכֵּר
מִשׁוּם עַקֵר וְשִׁרְשׁ הַדִּין דְּהַמְשַׁפְּרִי נִקְרָא מְנוּחָזֵק אֲבָל הֵא פְּתִיבֵנוּ דְּבִנְדוֹן דִּינֵן אֵין אָנוּ
צְרִיכִים לְהָא מְטַעַמָא דְּכַתְּבִנָּא לְעִיל וְאִם כֵּן זְכוּ הֵי תוּמִים בְּדִינָם וְעוֹד הִנֵּה אֲפִשֵׁר לְהַאֲרִיף
בְּכַמָּה צְדָדִים אֲלֵא שְׁפַעַת אֵין לִי שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר וְהַנִּרְאָה לַע"ד כְּתַבְתִּי נְאֻם הַצְּעִיר שְׁלֵמָה
לְבַיִת הַלְוִי: שְׁכֹז תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַע"ד שְׁהֵדִין עִם הֵי תוּמִים אֲפִילוֹ אִם הֵם כָּלֵם גְּדוּלִים וְאֵין
הַמְשַׁפְּרִים יְכוּלִים לְהוֹצִיאֵם מִהַבְּתִים וְעַם הֵי הוּא שְׁלֵכָאוּרָה וּלְפּוּם רִיָּהֲטָא הִנֵּה נִרְאָה שְׁיֵשׁ
מְקוּם לְסַפֵּק פִּינוֹן שְׁהַתְּנוּ הַשׁוֹכֵר וְהַמְשַׁפְּרִים שְׂאֵם יְתַנוּ כ"ד שׁוֹלְטָנִים לְזַמְנִים הַנִּזְ'
שְׁיִפְחָתוּ מִקַּמ"ח חֲדָשִׁים אִם כֵּן נְשַׁלֵּם זְמַן הַשְּׁכִירוֹת לְסוּף ה' חֲדָשִׁים וְאִז
הַבְּתִים בְּחֻזַּק הַמְשַׁפְּרִים וְהוּוּ יְתוּמִים מוֹצִיא מְחַבְּרוֹ וְעַלֵּיהֶם לְהִבִּיא רְאָיָה דְּקַרְקַע
בְּחֻזַּקת מְרָא קַמָּא עוֹמְדַת פִּינוֹן שְׂאֵין נֶאֱמָנוּת מְפֹרָשׁ לְהֵם בְּשְׁטֵר וְכִמוֹ שְׁכַתְּבָא הָרַב בְּעַל
הַטּוֹרִים רְאוּבֵן שְׁיָרֵד לְתוֹךְ שְׁדָה שְׁמַעוֹן בְּתוֹרַת מְשֻׁכְּנָא וְהִנֵּה לְרְאוּבֵן אֲצֵל שְׁמַעוֹן עוֹד
תְּבִיעָה אַחֲרַת עַל פֶּה וְאִינוּ יְכוּל לְהוֹצִיאָה מִיָּדוֹ וְכִלוּ יְמֵי הַמְשֻׁכְּנָא וְרוֹצֶה לְעַכְבַּ הַשְּׁדָה
וְלֶאֱכֹל פִּירוֹתָיו עַד כְּדֵי הַתְּבִיעָה וְכו' אִם יָדוּעַ לָנוּ שְׁיָרֵד בְּתוֹרַת מְשֻׁכְּנָא אִינוּ נֶאֱמָן אֲפִי
אִם הַחֻזִּיק בְּה' ג' שָׁנִים אֲלֵא צְרִיף לְהַחֲזִירָה מִיָּד פִּינוֹן שְׁפָלוּ יְמֵי הַמְשֻׁכְּנָא וְכו' וְהֵכָא נְמִי
הִנֵּה נִרְאָה פִּינוֹן שְׁהַרְשׁוֹת בְּיַד הַמְשַׁפְּרִים לְבַטֵּל שְׁכִירוֹת הַמ"ח חֲדָשִׁים אִם כֵּן הוּוּ כְּמוֹ
כָּלוּ יְמֵי הַשְּׁכִירוֹת לְסוּף ה' חֲדָשִׁים וְחֻזְרוּ הַבְּתִים לְהֵיָּו בְּחֻזַּקת הַמְשַׁפְּרִים וְנִמְצָא
שְׁהֵי תוּמִים צְרִיכִים לְהִבִּיא רְאָיָה שְׁבָאִים לְהוֹצִיא הַקְרַע מְחֻזַּקת מְרָא: הֵא לִיתָא וְדִאי
דְּכִינוּ שְׁכַתְּבוּ בְּשְׁטֵר שְׁקַבֵּל ק' שׁוֹלְטָנִים לְשְׁכִירוֹת הַמ"ח חֲדָשִׁים אַף עַל פִּי שְׁהַרְשׁוֹת
בְּיָדֵם לְאוֹתָם מ"ח חֲדָשִׁים מְכָל מְקוּם פִּינוֹן שְׁהֵם אֵינָם נֶאֱמָנִים לְוֹמַר פְּרַעְנוּ דְּלֹא יְהֵא אֲלֵא

מלנה בשטר צריכים להביא ראיה שפרעו וכל זמן שלא יביאו ראיה הפתים הם בחזקת מושפרים עד סוף הק"מ חדשים פי אפילו שנאמר שהפתים אינם בחזקת מושפרים והווי בחזקת מרא קמא מפל מקום לענין הממון צריכי להביא ראיה להפטר מכ"ד סולטאני דהוי פמלנה בשטר ומת מלנה בחיי לנה דצריף לנה להביא ראיה וזה נראה דבר ברור ופשוט וכל שפן לכת החכמים דסבירא להו דאלו החזקות הנהוגות בשאלוניקי אין להם דין קרקע אלא כמטלטלים ולא הווי בחזקת מרא קמא רק בחזקת מי שהם בידו פדין מטלטלין ואם פן הווי משפירים באים להוציא ואין מקום לספק כלל וזכו היתומים בפתים עד סוף קמ"ח חדשים כל זמן שלא יביאו ראיה המשפירים שנתנו כ"ד שולטאניש לאביהם וזהו אם נאמר שאין מועיל להם נאמנות הפתוב בשטר לאביהם אמנם לעניות דעתי נראה דנאמנות הפתוב בשטר זה מועיל גם ליתומים וזה דכיון דכתוב בשטר שהאמינוהו לשוכר פשני עדים פשרים תו לא הנה צריף עוד דתרי פמאה ולמה ליה למכתב אם לא ימצא פתוב מעבר לדה דבשלמא בלי לחייבו שום שבועה וכו' פבר פתב הרב בעל הטורים בשם בעל התרומות מה שנהגו לכתוב בתופסי דשטרי בלא שום שבועה קלה ונחמורה וכו' ומה צריף שהאמינו פשני עדים הפל בכלל אלא נפקא מינה שלא יוכל להשביעו לא בתחילת הפרעון ולא בסוף שאפילו אחר הפרעון אם אמר לו השבע לי שלא לקחת ממון זה שלא פדין זה יוכל לו' לו אשבע מפל ממון שבעולם חוץ מממון פלוני שלא אשבע שפרעתי ממנו וכו' אמנם לשון אם לא ימצא פתוב מעבר לדה הוא מיותר לגמרי ולא הנה צריף דלמאי אתא ובודאי לא בא אלא ללמד לכל זמן שהשטר יהיה קיים אף בזמן היורשים לא יועיל שום טענה לבטלו ורצה לכתוב מילתא פסיקתא ולשון המועיל לכל בין יורש בין הבא מכחו דכל שלא נכתב מעבר לדה לא יועיל שום דבר ושום טענה ובה כלל כל הזמנים וכל האנשים ולכן תלה הדבר בשטר וידוע דהלקתא פרי עקיבא דדייק לישנא יתירא וכל שפן בנדון דידן שמשמעות הלשון מוכח הכי פדכתיבנא: ובר מן דין יש ללמוד מלשון אחר הפתוב בשטר שיועיל הנאמנות ליורשים שאחר כל אלו הלשונות של נאמנות פתוב ונאמנות וכו' וכיון דנאמנות מפורש בשטר לשוכר בכל יפוי פח שאפשר למאי חזר וכתב ונאמנות וכו' ומאי האי וכו' אלא ודאי שלא נכתב אלא למאי שלא פירש לעיל דהינו ליורשים מפל הני רצה דאפילו אם טענתם היא פעדים שלא יועיל להם וזכו היתומים בשכירות תמ"ח חדשים על הק' ומה גם עתה שיש בהם יתומים קטנים כמו שבא בשאלה דאין נזקין זהו מה שנהא לעניות דעתי וחתמתי אני הצעיר דוד פרוף שכח ראיתי פסק אחד שכתב חכם שלם אחד על היהא שאלה שהאחי ראובן שמעון לוי ויהודה השפירו שלשה פתים ליששכר לזמן קמ"ח חדשים רצופים נמנים מר"ח תשרי שנת השל"א בסוף מאה זהובים כמו שכתוב בשאלה שם בארופה והעלה מדבריו שזיפה את האחים הנז' וחייב את יתמי יששכר הנז' ולכן רציתי לעיין בדבריו ובמה שכתב אם יש טעם להיות שכל חכמי העיר יצ"ו פסקו שהדין עם היתומים הנז' ותחלת דבריו שכתב בעקר הדין פתב מה שפסק הרמב"ם פרק ז' מהלכות שכירות המשפיר בית לחברו בשטר לעשר שנים ואין בו זמן אמר השוכר עדיין לא עבר הזמן אלא שנה והמשפיר אומר פבר עבר זמן השכירו' ושכנת עשר שנים על השוכר להביא ראיה וכו' וכתב הרי בעיני נדון דידן שהשטר פיד השוכר והמשפיר אומר פבר נשלמו השני' שהיה לה לעמוד והשוכר אומ' עדיין יש לי לעמוד וכו' עכ"ד:

מתוך דבריו אלו נראה שהוא מדמה ומשנה שני נושאים משונים זה מזה פיתרון האור מהחשף וזה דנדון דהתם הוא שהוכיח שיש בין השוכר והמשפיר הוא שזה הזמן הנמשך מפאן והלאה אם נכנס בזמן השכירות אם לא המשפיר אומר כבר נשלם הזמן הפתוב בשטר ומעולם לא השפירתי לה הבית לזמן זה הנמשך מפאן והלאה והשוכר אומר גם כן נכנס בזמן השטר מהשכירות זה הזמן הנמשך וכיון שהפירש שיש ביניה הוא הכחשת מציאות השכירו' מזה הזמן הנמשך ודאי דנדון כי האי אוקמינן הקרקע בחזקת המשפיר: אבל בנדון דידן אין פאן הכחשה מהזמן הנמשך מפאן והלאה אם נכנס בזמן השכירות או לא שהרי השטר מקניינים שנתפרעו ונתפייסו האחים הנז' משכירות קמ"ח חדשי באופן שפבר זכה יששכר כל המשך אותו הזמן אלא שבאים האחים וטוענים שחזרו ולקחו וקנו מיששכר זכות מ"ח חדשים ודאי שעליהם להביא ראיה דנדון זה דומה ממש למה שכתב הרשב"א בתשובה סי' תתקע"ב שכתב לוקח זה בדין ירד שהמוכר החזיקו בכסף בשטר ובחזק' וכו' והעלה שם דמוקמינן ליה בחזקת לוקח זה שהוא עכשיו אף בנדון דידן האחים האלו החזיקוהו ליששכר בכסף בשטר ובחזקה בבתים אלו ומוקמינן להו בחזקת יששכר ובזה יתנרץ דלא פליג הרשב"א למה שכתב הרמב"ם ז"ל שהוא סוגיא דגמרא פרק השואל לפי מה שפירשו רוב המפרשי כמו שכתבתי בארובה בפסק שכתבתי ולהיות שהיה פקוצי' בצדו תשובת הרשב"א הנז' כמו שכתב הוא שלכאורה סותר לדברים אלו רצה לתרץ וזה לשונו וכבר הייתי אומר דשאני התם דכיון דאיכא למימר אוקי תרי בהדי תרי ונהו ליה דליכא עדים פלל והשוכר עמד שלש שני' נאמן לומר לקוח הוא בידי דיש פאן חזקה אלא שאני רואה שהוא ז"ל לא נסתיע מזה פלל ואפשר לומר דמייירי שעדיין לא נגמרו שלש שנים פשבאו לדין אף על פי שנראה דחוק עכ"ד: תמיה אני מי שענינו בראשו איך מוציא דברים אלו מפיו שמוכר הוא דלא מייירי אלא דוקא שלא נגמרו השלש שני' ועתה רוצה המוכר לקיים תנאו להחזיר בתוך השלש שנים שאם נגמרו כבר השלש שנים מהו הוכיח שיש ביניהם אפילו לדברי העדים שנמכר בתנאי הנה ליה פאלו אין שם תנאי שהרי התנאי הנה שייחזור המעות בתוך שלש שנים וזה לשון תשובת הרשב"א אהד שמכר קרקע לחבירו ובאו שנים ואמרו כי תנאי הנה בשעת המכירה וקנין שאם יחזיר לו המעות מפאן ועד שלש שנים שיהא המכר בטל הרי שאפילו לדברי אלו העדים אין לו זמן להחזיר המקח כי אם שלש שנים ולכן בא זה עכשיו בתוך הזמן לקיים תנאו לבטל המקח ואיך אפשר לצייר דמייירי אחר שלש והטע' דמוקמינן ליה בחזקתיה הוא מטעם מיגו דאי בעי אמר לקוח הוא בידי שפבר החזיק ג' שנים: עוד כתב להבדיל ולחלק נדון דידן מתשובת הרשב"א דהתם כיון דאיכא תרי ותרי וכלם מודים במכר הנה ליה דאיכא עדים על המכר וליכא עדים על התנאי ומשום הכי אמרי' אוקי חזקת הקרקע בחזקת לוקח אבל בנדון דידן איתרע פח השוכר ונדאי עינינו הרואו' התנאי אי אפשר להכחישו והמשפיר טוען שקני' התנאי ואין מי שייכחישנו בהבדל זה אין בו לא טעם ולא מלח וזה דאף על גב דהתם ליכא עדים על התנאי מפל מקום לא נוכל להכחיש שאפשר שהיה שם תנאי כמו שטוען המוכר ומפל מקו' כיון שהמציאות המכר אין בו ספק מוקמינן ליה בחזקתיה אף בנדון דידן כיון שמציאות שכירות קמ"ח חדשים אין בו ספק אפילו שכתוב בשטר שעשו תנאי בהם הנה ליה בוכיח אם יש שם תנאי או אין שם תנאי שאם קיימו התנאי בזמנו

הִיָּה שֵׁם תְּנַאי וְאִם לֹא קִיְמוּהוּ בְּזַמְנוֹ הֵינּוּ אֵין שֵׁם תְּנַאי אֱלֹא הַנְּחַלֵּט הַשְּׂכִירוֹת לְכָל
אוֹתוֹ הַזְּמַן וַיֵּשׁ בְּנִדּוֹן הַזֶּה רְבוּתָא מִתְּשׁוּבָ' הַרְשָׁב"א אֲדַהֲתֵם אֲפֹשֶׁר שֶׁהַמוֹכֵר טוֹעֵן אֲמַת
שְׁהִיָּה שֵׁם תְּנַאי וְאֲפִילוּ הִכִּי לֹא [מִהֵנִי לִיָּה וּבְנִדּוֹן דִּינָן אֲנִן סִהְדִי שְׁלֹא הִיָּה פֶּאן תְּנַאי
שְׁלֹא קִיְמוּהוּ פִּינָן שְׁאִינוּ כְּתוּב מִעֵבֶר לְדָף כְּמוֹ שֶׁהִתְנוּ בִּינֵיהֶם וְנִפְלְאֵתִי מִמֶּה שֶׁכְּתַב
הַחֲכָם הַפּוֹסֵק וְהַמְשַׁפֵּיר טוֹעֵן שְׁקִיָּים הַתְּנַאי וְאֵין מִי שְׂיִכְחִישְׁנוּ וְכָל הָעוֹלָם מְכַחֲשִׁים
אוֹתוֹ מִפְּנֵי הַתְּנַאי עוֹד פֶּתַח וְאֵף עַל גַּב דְּקִיָּמָא לֵן דְּטוֹעֲנִין לִיּוֹרְשִׁין כָּל מַה שְׁהִיָּה יְכוּל
לְטַעוֹן הַמּוֹרִישׁ הֵינּוּ לְהַפְטֵר לֹא לְהוֹצִיא וְכֹאן לְהוֹצִיא מִיְקָרִי פִּינָן דְּמַרְקַע הָנִי בְּזֵה אֲנִי
אֲנִמֵּר דְּלֹא אֲמַר כְּלוּם תְּדָא שְׁאִין הִיתּוּמִים מוֹצִיאִים דְּמִנְחֻזְקִים הֵם אֲפִילוּ דְחֻשְׁבָּא הַחֻזְקָה
בְּקַרְקַע כְּמוֹ שְׁכָבֵר הוֹכְחֵתִי מִתְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א וְכָל שְׁפָן דְּאִיכָא מֵאן דְּאָמַר שֶׁהַחֻזְקָה לֹא
חֻשְׁבָּא בְּקַרְקַע אֱלֹא תוֹרַת מְטַלְטֵל יֵשׁ לָהּ דְּפִשְׁטָא וּפְשִׁיטָא שְׁהִיתּוּמִים הֵם הַמְּנֻחֻזְקִים
דְּלֹא שְׁיִיף לִימֵר קַרְקַע בְּחֻזְקַת בְּעֻלְיָה עוֹמֶדֶת וְעוֹד דְּאֲפִילוּ לְהוֹצִיא טוֹעֲנִין לִיּוֹרְשִׁין מַה
שְׁהִיָּה יְכוּל לְטַעוֹן הַמּוֹרִישׁ וְרֵאזָה לְזֵה פֶּתַח הַטּוֹר ח"ה סִימָן פ"ב עַל שְׁטַר חוֹב שְׁאִין בּוֹ
נְאֻמָּנוֹת אִם מַת הַמְלִנָה וְיוֹרְשִׁיו מוֹצִיאִין הַשְּׁטַר וְהַלְוָה טוֹעֵן שֶׁהוּא פְּרוּעַ רַב שָׂר שְׁלוֹם
כְּתַב פִּינָן שְׁאִין הַמְלִנָה כֹּאן שְׂיֻכַּל לִישְׁבַע נִשְׁבַּע הַלְוָה וְנִפְטֵר וְרַב אֶלְפָס כְּתַב שֶׁהַיּוֹרְשִׁין
נִשְׁבַּעִים שְׁבוּעָה שְׁלֹא פְקֻדְנוּ אֲבָא וְשְׁלֹא מְצָאנוּ בֵּין שְׁטְרוֹתֵינוּ שְׁשְׁטַר זֶה פְּרוּעַ וְנוֹטְלִין
וְכֹן כְּתַב הַרְמַב"ם וְכֹן עֵינֵינוּ וְכֹן רַבֵּינוּ הֵאִי כְּתַב בְּתֻשְׁבָּה שְׁאִין לְסַמְנָה עַל רַב שָׂר שְׁלוֹם
וְגַם בְּסִפְרֵי הַתְּרוּמָה כְּתַב דְּלֹא מְסַתְבֵּר כְּרַב שָׂר שְׁלָם הָרִי דְּטוֹעֲנִין לִיּוֹרְשִׁין אֲפִילוּ לְהוֹצִיא
מִמּוֹן: עוֹד כְּתַב דְּקֻדְקֻתִי בְּלִשׁוֹן הַשְּׁטַר שֶׁכְּתוּב וְאִם לֹא יִרְצוּ הַמְשַׁפֵּירִים וְכו' דִּהְנֵה לִיָּה
לְמִימַר וְאִם לֹא יִתְנוּ וְכו' מַה רוֹצֵה לִימֵר וְאִם לֹא יִרְצוּ וְכו' אֱלֹא שְׁנִרְאָה שְׁצָרִיף שְׂיִאמְרוּ
אֵין אֲנוּ רוֹצִים וְכִמוֹ שְׁמַצִּינוּ לְעֻנֵן קִיְדוּשִׁין אֲמַר לָהּ הָרִי אֲתָּה מְקוֹדֶשֶׁת עַל מְנַת שְׁיִרְצָה
אֲבָא דְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל וְהַרְשָׁב"א שְׁצָרִיף שְׂיִאמַר הֵן וְכָבֵר כְּתַבוּ הָר"ן וְהַמ"מ שְׂיֵשׁ לָנוּ
לְלַמּוֹד מְדִינִים אֵלוּ לְדִינֵי מְמוֹנוֹת וְאִם כֵּן אֲנִי אוֹמֵר דְּבִשְׁלָמָא אִם הִיָּה אוֹמֵר וְאִם לֹא יִתְנוּ
וְכו' הָנִי מַעֲשֶׂה שְׁהִי צָרִיכִים הַמְשַׁפֵּירִים לַעֲשׂוֹת כְּדֵי לְזַכּוֹת הֵם בְּבִתִּים וְעֻלְיָהֶם לְהִבִּיא
רְאוּהָ שְׁעֲשׂוּ אֲבָל עֲתָה הוּא לְהַפְּדָה שְׁהִי צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה כְּדֵי שְׁיִנְכָה הַשׁוֹכֵר וְהוּא
שְׂיִאמְרוּ אֵין אֲנוּ רוֹצִים בְּחֻזְרַת הַמַּעוֹת וְלֹא דֵי בְּמָה שְׁלֹא יִתְנוּ וְאִם כֵּן עָלִיו מְנוֹטֵל לְהִבִּיא
רְאזָה שְׁאֲמְרוּ הַמְשַׁפֵּירִים אֵין אֲנוּ רוֹצִים ע"כ לְזֵה אֲנִי אֲנִמֵּר שְׁמִלְבַד שְׁכָל אָדָם וְכו'
לִישְׁבַע שְׁלֹא עָלָה עַל לֵב הַמְשַׁפֵּירִים וְהַשׁוֹכֵר כֹּף מַה טוֹב חֲלָקוּ מַה נְעִים גּוֹרְלוֹ שֶׁל
הַפּוֹסֵק הַנּוֹכַח אִם לֹא הִיָּה יוֹרֵד לְדַקְדּוּק זֶה וְהַטַּעַם לְפִי שֶׁהוּא מְשַׁנָּה הַשְּׁלִילָה לְחַיִּיב וְלָכֵן
כְּתַב שְׁכִמוֹ שֶׁהַרְצוֹן הוּא שְׂיִאמַר הֵן גַּם הַבְּלִתִּי רְצוֹן הוּא שְׂיִאמַר כְּפוּעַל אֵינִי רוֹצֵה וְזֵה
אֵינוּ כִּי הַשְּׁלִילָה אֵינוּ אֱלֹא שְׁלִילַת הַחַיִּיב לְבַד שְׁלֹא הִיָּה וְכִינָן שֶׁהַחַיִּיב הוּא שְׁאֲמַר הֵן
הַשְּׁלִילָה הִיא שְׁלֹא אֲמַר הֵן שְׁלֹא שְׁתַּק וְכֹן הִדִּין שֵׁם בְּקִיְדוּשִׁין מִמְּקוֹם שְׁבָא שְׁכַתַּב
הַרְמַב"ם ז"ל שֵׁם הַלְכוֹת אִישׁוֹת פֶּרֶק ז' הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הָרִי אֲתָּה מְקוֹדֶשֶׁת לִי עַל מְנַת
שְׁיִרְצָה אֲבִי רְצָה הָאֵב מְקוֹדֶשֶׁת לֹא רְצָה אוֹ שְׁשַׁתַּק אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת הָרִי לָהּ דְּאֵף עַל גַּב
דְּרְצָה הָאֵב פִּירוּשׁוֹ הוּא שְׁאֲמַר הֵן מְכָל מְקוֹם כְּשֶׁלֹּא רוֹצֵה אַע"ג שְׁלֹא אֲמַר בְּפִירוּשׁ אֵינוּ
רוֹצֵה אֱלֹא דְשַׁתַּק לְבַד וְלֹא אֲמַר הֵן הֵינּוּ לֹא רְצָה וְאֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת: וְעוֹד רְאזָה לְזֵה
דְּגָרְסִינוּ בְּקִיְדוּשִׁין פֶּרֶק קמ"א תְּנַאי אֲמַר לָהּ כְּפִנְסִי סְלַע זוֹ שְׁאֲנִי חֵיִיב לִיכִי וְחֻזַר וְאֲמַר לָהּ
הַתְּקַדְשִׁי לִי בּוֹ בְּשַׁעַת מַתָּן מַעוֹת רְצָתָה מְקוֹדֶשֶׁת לֹא רְצָתָה אֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת וּמְסִיק בְּגַמְרָא
רְצָתָה דְּאֲמַרָה אֵין לֹא רְצָתָה דְּאֲשַׁתִּיקָה וְקַתְנִי דְּאֵינָה מְקוֹדֶשֶׁת וְכֹן פֶּסֶק הַרְמַב"ם אִישׁוֹת

פ"ה הרי לה דלשון לא רצתה אינו אלא שלילה שלא אמרה הן אף בנדון דידן אם לא ירצו המשפירים רוצה לומר ששיתקו ולא נתנו המעות ועוד האריף בכמה דברים וכולם מינסדים על סברתי שהפתים הם בחזקת המשפירים וכבר הוכחנו שהם בחזקת השוכר וגם אם הנאמנות מועיל אף לירשעי המלנה בנדון הזה כבר האריכו וכתבו החכמים השלמים נר"ו דמועיל מכמה טעמים אם בשביל שתלה הנאמנות לעולם אם לא יהיה פתוב מעבר לדף וזה כולל כל האנשים וכל הזמנים כמו שהאריכו בזה אם בשביל מה שפתוב נאמנות בטור סימן ס"א בשם הרא"ש כל דבר שנהגו במדינה לכתוב הן נאמנות הן פתובה בשוקא הן שאר שופרי דשטרא כל מי שמקנה בסודר לכתוב שטר דעתו שיכתובהו כמנהג המדינה ואין צריך לפרש שיכתבו כל לישגי יתירי שפירי דאית בה באופן שעלה בידינו שהדין עם היתומים ואוקמינן הפתים בחזקתם אם ממה שפתבתי והארכתי בפסק שלי והבאתי ראיות לזכותם ואם מצד ביטול דברי הפוסק המחייבם זהו מה שנתראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שכט ה' יודע פי להיותי מואס האריכות במה שאינו צריך לא הארכתי לפרש הדברים פי חשבתני לא היה צריך אף עתה אני רואה שאינו כן כי הרב נר"ו השיגי וצריך אני להשיב ולבאר הדברים ראשונה כתב דלא דמי נדון דידן לההיא דמשפיר בית לחבירו בשטר וחלק דהתם חולקים במציאות לא השפירתי לה זה הזמן הנמשך וכו' והשוכר אומר שעדיין לא נשלם אין ספק קול דברים אני שומע ותמונה איני רואה חילוק ***(מי שעניו בראשו רואה את הנמשך)** דבנדון דידן נמי חולקים במציאות ממש שהשוכר אומר הזמן הנמשך עדיין הוא שלי והמשפירים אומרים כבר עבר זמנה והנמשך הוא שלנו מה תאמר הרי מפורש שכירות קמ"ח חדשים הרי מפורש שוכרו עמו שהבחירה בידי המשפירים והשוכר אינו יכול להכחיש ואם כן חזר הדין והרשב"א ז"ל מודה דע"כ לא קאמר אלא היכא דליכא תנאי אבל בנדון דידן דתנאי אי אפשר להכחיש פשיטא דבעל הקרקע נאמן וכן ביאר בדבריו אוקי תרי וכו'.

עוד כתב על תשובת הרשב"א דמוכרח הוא דלא מיירי אלא דוקא כשלא נגמרו שלש שנים עד הרי שאפילו לדבריהם אין לו זמן פי אם שלש שנים ואיך אפשר לצייר אחר שלש הרי לא קיים השגה זו ונדאי לא היה מעלה למה שפסקתי פי בלאו הכי פתבתי החלוק הצריך אשר אי אפשר להכחישו ומ"מ כדי להרויח ואיך אפשר לצייר פתב מה שכתב והאמת פי איני יודע איך אפשר לצייר שאי אפשר לצייר וכי לא יכול להיות שכשעמדו לדון כבר עבר הזמן אלא שבעל הקרקע אומר שקיים תנאו בזמנו והלוקח טוען שלא קיים בזמנו כלל ואם כן נשאר המקח או כמו שאומר לא היה תנאי אלא מכירה גמורה איני יכול לצייר מה קושי יש בענין זה שאמר איך אפשר דקל להבין מאד ואדרבא הייתי אומר דמסתמ' הכי הנה שעד אחר עבור השנים לא הביא בעל הקרקע לקונה לדון והיה מבקש ממנו שדה או ביתו.

***(ומודה ועוזב ירוחם פי מה שפתבתי אי אפשר לצייר אין הפונה מציאות החלוקה פי אם היות ויפוח אותה התשובה במציאות שהוא שאם כן היה לה לומר פת אחת אומרת קיים התנאי וכת אחת אומרת לא קיים התנאי למה לה להכחיש מציאות התנאי:)** עוד תפש עלי על מה שאמרת שאין טוענים לירשעי אלא להחזיק במה שבידם ועל זה השיגי ממה שכתב הטור ז"ל סימן פ"ב על שטר חוב שאין בו נאמנות אם מת המלנה

ויוֹרְשֵׁיו מוֹצִיאִין הַשְּׁטֵר וְהַלְנָה טוֹעֵן שֶׁהוּא פְּרוּעַ רַב שֶׁר שְׁלוֹם כָּתַב פִּינּוּן שְׂאִין הַמְּלִנָּה כָּאֵן שְׂיֹכֵל לִישָׁבַע גִּשְׁבַּע הַלְנָה וְנִפְטָר וְהָרִי"ף כָּתַב שֶׁהַיּוֹרְשִׁין גִּשְׁבָּעִים וְכו' וְרוֹב הַפּוֹסְקִים סָבִירָא לְהוּ פֶּן הָרִי דְטוֹעֵנִין לְיוֹרֵשׁ אֶפְיָלוּ לְהוֹצִיא עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

נִרְאֶה וְדַאי שְׁלֵא הַשְּׁגִיחַ בְּסוֹף דְּבָרֵי שְׁכַתְּבִתִּי וְלֹא דְמִי הָאֵי שְׁטָרָא וְכו' וְלִכּוֹן צָרִיךְ לְבָאֵר הַדְּבָר יֵשׁ לְתַמּוּנָה עָלָיו וְכֹאשֶׁר הִנֵּה הַמְּלִנָּה קִים וְהַלְנָה אוֹמֵר פְּרַעְתִּי וְהַמְּלִנָּה אוֹמֵר לֹא פְּרַעְתָּ לְמָה נֶאֱמַן לְהוֹצִיא וְהֵלֵא הָאוֹמֵר פְּרַעְתִּי אִפִּי' לְנָה בְּעֵדִים נֶאֱמַן לוֹמֵר פְּרַעְתִּי וְזוֹ הַלְכָה רוֹנַחַת בִּישְׁרָאֵל מֵאֵי אֵית לִיהָ לְמִימֵר אֲלֵא דְאֵלִימָא מִקְלָתָא דְשְׁטָרָא וְחֻזְקָה דְלֹא פְּרַע וְנֶאֱפִי' שְׁבוּעָה לֹא הִנֵּה צָרִיךְ אֲלֵא שְׁחַכְמִים הַצְּרִיכוּ לְמְלִנָּה וְכַתְּבָה הַטּוֹר בְּהַהוּא סִימְנָא שְׂאֵם תְּפִס הַמְּלִנָּה מִנְכֶסִי הַלְנָה לֹא מִפְקִי' מִיְנִיגָה שֶׁהַשְּׁטֵר עוֹמֵד בְּחֻזְקָתָא שְׂאִינוּ פְּרוּעַ אַע"פ שְׁנִשְׁבַּע הַמְּלִנָּה וְאַף עַל פִּי שְׂיֵשׁ אוֹמְרִים שְׂיֵשׁ חִילּוּק בֵּין צוֹרְבָא מִרְבָּנּוּן לְשְׂאָר אֵינְשֵׁי דְעֵלְמָא מְכַל מְקוּם בְּהָא דְחֻזְקָתָא שְׁטֵר שְׂאִינוּ פְּרוּעַ לִיכָא מֵאֵן דְּפִלִּיג וְכֵן כְּתַבּוּ הַחֻזְקִים עַל הָרַב שֶׁר שְׁלוֹם טַעְנָה זֹו דְלֹא מְסַתְּבַר כְּרַב שֶׁר שְׁלוֹם דְטַעְנַת שְׁטָרָךְ בִּידֵי מֵאֵי בְּעֵי אֵלִימָא הוּא ע"כ מַה שְׁרָאִיתִי לְכַתּוֹב וְעַתָּה יִרְאֶה הַמְּשִׁיג שְׁלֵא רְצִיתִי לְיַהֲנוּת מְטַעְנַת קִים לִי דַאע"ג שֶׁהוּא הוֹרָה בְּדְבָרֵי דְרַב שֶׁר שְׁלוֹם יַחֲזִיד הוּא אֵינוּ פֶּן שְׁהָרִי כָּתַב בְּעַל הָעֵטוֹר ז"ל ו"ל דְּהִיכָא דְטַעֲנִין לְנָה אֲשַׁתְּבַעוּ דְאַבְוֵהֶנּוּן לֹא שְׁקִיל אִיכָא פְּלוּגְתָא דְרַבְּנוֹתָא אִיכָא מ"ד מְשַׁתְּבַע לִיהָ וּמִפְטָר וְיָדוּעַ דְּהִיכָא דְאִיכָא פְּלוּגְתָא דְרַבְּנוֹתָא לֹא מִפְקִינוּ מְמוֹנָא אִיכָא אֲמַנְם אֲנִי אֵינִי צָרִיךְ לְהָאֵי טַעְמָא רַק שֶׁהָאֵמַת דְכְּשִׁישׁ כַּח הַשְּׁטֵר אֵלִים לֹא מִיְקָרִי מוֹצִיא דְגְדוּלָה חֻזְקָה אֲבָל בְּשְׁטֵר כִּי הָאֵי דְרִיעַ הָוִי מוֹצִיא מִמֶּשׁ מִשׁוּם דְלִיכָא הֵכָא טַעְנַת שְׁטָרָךְ בִּידֵי מֵאֵי בְּעֵי וְכִמוֹ שְׁכַתְּבִתִּי ע"כ: ** (כְּבָר כְּתַבְתִּי דְאַלִּי' הָאֵי שְׁטָרָא מְשַׁטֵּר חוֹב מִק"ו וְמַה שְׁטֵר חוֹב דְסַתְּמִיגָה לְכַרְעוֹן קָאֵי קָאֵמֵר בְּגַמ' פֶּרְקַה שְׁאוּאֵל אִם אֵיתָא דְפְּרַעְיָה אִיבְעֵי לִיגָה לְמַכְתְּבִיגָה אַגְבִּיגָה וְכו' הַגְּדוֹן דִּידוֹן שֶׁהַתְּבוּ בְּפִירוּשׁ שְׂיַהֲיָה נֶאֱמַן הַשׁוֹכֵר אִם לֹא יִהְיָה כְּתוֹב אַגְבִּיגָה לֹא כָּל שְׁכֵן דְאַמְרִינוּן אִם אֵיתָא דְפְּרַעְיָה הִנֵּה לִיהָ לְמַכְתְּבִיגָה אַגְבִּיגָה.

(** עוד טַעֲנִין עָלַי עַל מַה שְׁכַתְּבִתִּי שְׁכִינּוֹן שְׁכַתְּבִי וְאִם לֹא יִרְצוּ הַמְּשַׁכְּרִים וְכַתְּבִי שְׂאִי מְשֻׁנָּה הַשְּׁלִילָה לְחִיּוּב וְכַתְּבִי כִּי כְּשֹׂאֹמֵר עַל מְנַת שְׂרִיז' לְהַרְמַב"ם ז"ל צָרִיךְ שְׂיֵאמֵר אֵין אֲבָל בְּדָרָךְ שְׁלִילָה שְׁתִּיקָה מְהִנֵּי וְאִמֵּר שְׁמַמְקוּם שְׁבֹאֲתִי יֵשׁ רֵאזָה נֶגֶד דְּבָרֵי שְׁכֵן אִמֵּר הַרְמַב"ם ז"ל ע"מ שְׂרִיזָה אֲבָא רֵזָה שְׂאֵמֵר הֵן מְקוֹדְשֵׁת וְאִם שְׁתַּק אֵינָה מְקוֹדְשֵׁת כֵּן פֶּסֶק הַרְמַב"ם רֵאִיתִי וְלֹא אֲבִין שְׂאֵנִי אוֹמֵר שֶׁהַדְּבָרִים ק"ו וְמַה אִם כְּשֹׂאֲמ' עַל מְנַת שְׂרִיזָה שְׁהִיגָה רֵאִוִי לוֹמֵר דְּשְׁתִּיק' כְּהוֹדָא דְמִי א"ה קֵאֵמ' דְלֹא הָוִי שְׁתִּיקָה אֲלֵא צָרִיךְ שְׂיֵאמֵר בְּפִי' אֵין וְאֵי לֹא אִמֵּר אֵין אֲלֵא שְׁתַּק אֵינָה מְקוֹדְשֵׁת כְּשֶׁהַתְּנָאֵי עַל מְנַת שְׁלֵא יִרְצָה שְׁהַשְּׁלִילָה מְעוּלָם לֹא רֵאִינוּ שְׁמוּבְנָת בְּשְׁתִּיקָה כ"ש שְׁצָרִיךְ שְׂיַפְרֵשׁ בְּפִי' שְׂאִינוּ רוּצָה וְנָה דְבָר בְּרוּר מְאֹד וְמַה שְׁהִבִּיא רֵאזָה מְתַנְּיָא אִמֵּר לָהּ כְּנִסִּי סְלַע זֶה שְׂאֵנִי חֲזִיב לִיכִי וְחֻזֵר וְאִמֵּר הַתְּקַדְּשִׁי לִי וְכו' עַד רֵצָתָה מְקוֹדְשֵׁת לֹא רֵצָתָה אֵינָה מְקוֹדְשֵׁת וּמִסִּיק בְּגַמ' רֵצָתָה דְאַמְר' אֵין לֹא רֵצַת' דְאַיִשְׁתִּיק' וְקַתְּנִי אֵינָה מְקוֹדְשֵׁת הָרִי לָהּ דְלִשׁוֹן לֹא רֵצָתָה אֵינוּ אֲלֵא שְׁלִילָה שְׁלֵא אֲמָרָה הֵן אַף בְּנ"ד אִם לֹא יִרְצוּ הַמְּשַׁכְּרִים ** (הַחֶכֶם הַמְּשִׁיב הָאָרִיךְ בְּדְבָרֵי מְיוֹתֵרִי כִּי מִי לֹא יָדַע כִּי לִשׁוֹן רֵצָה אֲפֹשֶׁר לְפָרְשׁוּ שְׂאֵמֵר אֵין אוֹ שְׁתַּק וְכֵן אִם לֹא רֵצָה אֲפֹשֶׁר לְפָרְשׁוּ שְׂאֵמ' בְּפִי' אֵינִי רוּצָה וּמוֹחָה אוֹ שְׁתַּק אֲבָל כְּנִתִּי לוֹ' שְׁבַכְל מְקוּם הַשְּׁלִילָה אֵינוּ אֲלֵא שְׁלִילַת הַחִיּוּב וְלִכּוֹן הַרְמַב"ם שְׂפִירוּשׁ דְרֵצָה הָאֵב ר"ל שְׂאֵמֵר אֵין הוֹכַרְח לְפָרְשׁ דְלֹא רֵצָה ר"ל שְׁתַּק וְלִכּוֹן פֶּסֶק דָּאֵם שְׁתַּק אֵינָה מְקוֹדְשֵׁת וְכָל שְׁכֵן אִם לֹא

רצה בפ' דלא רצה משמע הכי והכי והראב"ד והרמב"ן דפירשו דרצה דמתני' ר"ל ששתק ולא מיחה הוכרחו לפרש דלא רצה ר"ל שמיקח בפ' אבל אם שתק או מת פינו שלא מיחה מקודשת הרי דלכולי עלמא השלילה שולל כפי מה שחייב החיוב ומזה נמשך דלהרמב"ם שתק או מת אינה מקודשת וכ"ש אם לא רצה בפ' ולהראב"ד והרמב"ן אם שתק או מת מקודשת וכל שכן אם רצה בפ' שאמר אין ולכן מה שאמר לא רצה הוי דוקא שמיח' באופן דלהראב"ד שהחייב כולל הוי השלילה פרטית ולהרמב"ם שהחייב פרטי הוי השלילה כוללת אף בנדון דידן שהחייב היה פרטי והוא שהתנו שיתנו המעות לזמן הקצוב הנז' נמשך מזה שהשלילה)*** (שאמר ואם לא ירצו היא כוללת בין אם לא ירצו בפ' שיאמרו אין אנו רוצים בין ששתקו ולא נתנו המעות דאי לא תימא הכי לפי סברתו של החכם קשיא דיוקא אדיוקא של שטר זה שתחלה התנו שיתנו המעות האם לא יתנו לא זכו בקמ"ח חדשי' אח"כ פתוב ואם לא ירצו וכו' ולפי סברתו רוצה לומר דוקא שיאמרו בפירוש אינו רוצה טעמא משום דקאמר בפירוש איני רוצה אז לא יזכו במ"ח חדשים הא אם לא אמרו בפ' איני רוצה יזכו במ"ח חדשים אף על גב דלא נתנו המעות אין זה פי אם אהבת הנצוח:)* *ר"ל ששתקו ולא נתנו המעות' נאום פלוני אני אומר שאני תמיה מאד מדבריו שלפי דבריו שרוצה להכריח מפאן שלא רצתה היינו שתיקה א"כ יש להכריח בהכרח דרצתה דאמרה אין ואם פן על מנת שירצה אפא על פרחין לומר שר"ל על מנת שיאמ' אין דהכי הוי מסקנא דגמרא וא"כ מי פסה עיני הראב"ד ז"ל ועיני הרמב"ן ז"ל דפליגי על הרמב"ם ז"ל דסבר שעל מנת שירצה אפא היינו על מנת שיאמ' אין ונלא כפי דברי החכם הרב נר"ו גמרא ערוכה הם דברי הרמב"ם ז"ל ואיך חולקי' עליו והרשב"א ז"ל איך לא הביא ראיה מפאן שסובר כדברי הרמב"ם ז"ל ולא המ"מ אלא מאי אית לך למימר דאין מפאן ראיה לא לזה ולא לזה פי המשא ומתן דגמרא פאן אינו כסתם לשון בני אדם כשיאמר על מנת שירצה או על מנת שלא ירצה אלא לפרש פונת ברייתא זו שאמר רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת ומסיק שמוכרחים אנו לומר שמה שאמרה הברייתא רצתה רוצה לומר שאם אמרה האשה אין וכו' ומה שאמרה הברייתא לא רצתה היינו שתיקה ומחבר הברייתא ידע שדבריו יבינו אותם פינו שא"א לפרש בענין אחר אבל במקום שלא יש הכרח כלל רק הלשון פשוט כמו על מנת שירצה אפא יפרש כל אחד דעתו ולא קשה כלל ודבר זה קל אבל אדרבה יש לנו הכרח גמור שאי אפשר לנטות ימין ושמאל שלשון לא ירצה שרוצה לומר שיאמר בפירוש בפיו שאינו רוצה כתב הרמב"ם ז"ל פרק שמיני מהלכו' אישות האומר לאשה הרי את מקודשת על מנת שירצה אבי רצה האב מקודשת לא רצה או ששתק או שמת קודם שישמע הדבר אינה מקודשת עד פאן הרי בפירוש שלשון לא רצה היינו שיאמר בפיו איני רוצה ושתיקה לחוד ולא רצה לחוד ואני פשאמרתי לדעת הרמב"ם ז"ל לא היתה פונתי אלא שממנו למדתי פן אבל כפי האמת על פרחין לא פליגי הרמ"בם והראב"ד ז"ל אלא בעל מנת שירצה דהוי לשון חיוב פי בעל מנת שלא ירצו שהוא לשון שלילה כולי עלמא מודו דצריך שיאמר בפיו איני רוצה הפך ממה שכתב המשנה ולגמר הענין אביא מה שכתב הרשב"א ז"ל בתשובה הביאה בית יוסף באבן העזר וזה לשונו רחל האלמנה שדכה בתה עם פן ראובן והתנתה האלמנה לתת משלה מנה ליד שלישי שיבררו היא וראובן הנז' לנדונת הבת ועוד חייבו עצמם זה לזה בקנה והשלישו

השטרות ביד שלישי שאם ימאן שום אחד מהם לקיים מה שהתנה שיתן השליש שטרי חוב לשני ועכשיו בא ראובן שבררו שניהם שלישי זה שנתים ורחל עדיין לא הביאה המנה ולפיכך יש לשליש להחזיר שטרי חוב ורחל טוענת שעדיין לא בררו השליש וכו' תשובה וכו' עד אבל מתוך הלשון שכתבת יש בו מקום עיון שאם כתבת הלשון בדקדוק והוא שכתבת שאם יאמן וכו' עד משמע שיסרב אחר האזנה או אחר בקשה וכו' עד ולפיכך אם הלשון בא בדקדוק קרוב אני לומר שרחל פטורה ע"כ יענין שם.

למדתי מפאן שלא די שלא תן אלא שצריך שיאמר אני רוצה ושיהיה אחר אזנה וגם שאני יודע שמי שירצה להתעקש יאמר דוקא התם שלשון מיאון מורה פן מפני הראיות מפל מקום אחר שהוכחתי שלשון לא ירצו רוצה לומר שיאמר בפיו אני רוצה הדבר ברור יותר שיש לומר פאן שצריך אזנה יותר מההיא תשובה וקל להבין לעניות דעתי שמואל די מדינה: של שאלה ראובן הדר בטבריא הלה בצפורי ועמד שם בצפורי קצת ימים ובתוך אלו הימים שעמד בצפורי עשה שטר אחד והחתים שני עדים איה קדש לדינה בת יעקב העומדת בצפורי ולא נודע מזה דבר לא לדינה ולא לקרובה ויהי היום קם ראובן ללכת למקומו לטבריא והלה לו וביום השני מנסיעתו מצפורי בא שמעון ואמר לקרובי דינה לדעת איה ראובן עשה שטר אחד מזוניף והחתים שני עדים מזוניפים איה קדש לדינה וגם לי היה נותן מאתים לבנים שאחתום ידי באותו השטר ואני לא רציתי לכן תדעו מה תעשו עוד תדעו שראובן הנז' בכח ממון מצא עדים שקרים תוגרמי וכתב לה קייבין בערפאותיהם וכשמוע קרובי דינה הדברים הללו נבהלו מאוד כי ראובן הנזכר הוא נבל ורע מעללים ומצא עדים מזוניפים ואולי עשה כל הנזכר לעיל וכדי להבחין האמת הלכו קרובי דינה לפני שופט העיר לראות אם כתב קייבין כדברי שמעון ונמצא שפן היה האמת שהלה עם עדים תוגרמים וכתב לה קייבין וכשראו קרובי דינה כך תמהו וקמו והלכו בטבריא למקום שהיה ראובן שם ומצאו קול בעיר שראובן קדש את דינה והוא כי ראובן בהגיעו בטבריא הלה וקפץ שלשה אנשים ריקים ופוחזים והלה העד האחד בפניהם והעיד שהיא הוא חתימת ידו לפי שהעד האחר הלה בטבריא עם ראובן ועל חתימת העד הב' העידו ב' אנשים רשעים סרים למשמעתו ואנשי עצתו שהיא היא חתומת העד השני וקיימו הבית דין אותו השטר אחר זה כשמוע קרובי דינה הדברים הללו חזרו והלכו לצפורי והטילו חרם שכל מי שיודע עדות בין לזכות בית לחובה שיבא ויעיד ואחר זה בא העד השני הפתוב בשטר וקבל עליו חרם בס"ת בחיק שהן אמת שחתם באותו השטר אף שקר חתם ולא הד"מ ומרוב הממון שנתנו לו פתוהו וחתם ידו גם באו עדים אחרים והעידו בפני העד השני איה גם הם נקראו לחתום בשטר שהוא ולא רצו ובפניהם ראו הב' עדים שלקחו מעות וחתמו על שקר ועוד עדויות אחרות שמעידים על פסלות העד הא' בפסול דאורייתא כאשר יבאו לפנים עתה יורנו כל מורה צדק מה משפט קידושין הללו אם יש בהם ממש חזא דדינא מכחשת ואומרת שלהד"ם עוד שמה שהעיד העד הא' היה שלא בפניה.

ועוד שהעד הב' חזר בו ואומר שלשקר חתם ועוד שיש כמה עדויות נגד העד האחד בפסול דאורייתא. במוטב תלתא כחזא הוינא אנחנא בי דינא דחתמין לתתא פד אתו לקדמנא הנעלה ה"ר פלוני וה"ר פלוני יצ"ו והעידו בתורת עדות איה בהיותם בקריד בוגיניני ביום אחד ראו למשה ראזון שקנה בשטר צלי ותבשיל של בשר מבשר של

תּוֹגְרָמִים וְהוֹלִיכֶם בְּבֵית תּוֹגְרָ אֶחָד וַיֵּשֶׁב שָׁם וְאָכַל מֵאוֹתוֹ הַבֶּשֶׂר וְהַתְּבַשִּׁיל שֶׁל תּוֹגְרָמִים לְפִי שְׁפִלוּנִי וּפְלוּנִי הַנְּזַפְרִים בְּרֵאוֹתֶם לְמִשְׁחָה רְזוּן הַנְּזַפֵּר שְׁקֵנָה הַבֶּשֶׂר וְהַתְּבַשִּׁיל הַנְּזַפֵּר תְּמָהוּ מְאוֹד וְהִלְכוּ אַחֲרָיו וְרֵאוּהוּ שְׁנֹכְנֵס בְּבֵית תּוֹגְרָ א' וַיֵּשֶׁב שָׁם וְאָכַל מֵאוֹתוֹ הַבֶּשֶׂר וְהַתְּבַשִּׁיל שְׁקֵנָה מֵהַתּוֹגְרָמִים וְאָמַר לוֹ לְמָה הָיָה עוֹשֶׂה הָעֶבְרִיָּה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת לְאֹכֹל בֶּשֶׂר גְּבִילָה בְּמָקוֹם שֶׁהָיָה נִמְצָא בֶּשֶׂר וְתְּבַשִּׁיל שֶׁל יְהוּדִים וְהוּא הַשִּׁיב לָהֶם שֶׁיִּלְכוּ לְדַרְפֶּם וְלֹא יִקְפִּידוּ הֵם מִמַּעֲשָׂיו כֹּל זֶה הָעֵידוּ פְלוּנִי וּפְלוּנִי הַנְּזַפֵּר עוֹד בָּאוּ לְפָנֵינוּ הַיְשִׁישׁ הַר' פְלוּנִי וְהַר' פְלוּנִי וְהָעֵידוּ בְּתוֹרַת עֵדוּת אִיךָ בְּעָרֵב חֵג הַסּוּפּוֹת שֶׁעָבַר מִשְׁנַתֵּינוּ זֹאת רָאוּ לְמִשְׁחָה רְזוּן הַנְּזַפֵּר שְׁקֵנָה בֶּשֶׂר גְּבִילָה מֵהַתּוֹגְרָמִים וְהִלְכוּ אַחֲרָיו וְרֵאוּהוּ נֹכְנֵס בְּבֵית תּוֹגְרָ אֶחָד שֶׁהָיָה מוֹכֵר יַיִן וַיֵּשֶׁב שָׁם בְּמִסְבַּת תּוֹגְרָמִים וְגַם הָיָה שָׁם יְשׁוּעָה פֶּהֵן בְּכֹמֶר יְשׁוּעָה פֶּהֵן וּלְפָנֵיהֶם דְּגִים טְמֵאִים וְשִׁקְצִים וְרִמְשִׁים וְשָׂר צְלִי וְרָאוּ לִישׁוּעָה פֶּהֵן וְלְמִשְׁחָה רְזוּן הַנְּזַפֵּר שְׁאוּכְלִים יַחַד עִם הַתּוֹגְרָמִים מְהֵדְגִי הַטְּמֵאִים וּמֵהַשִּׁקְצִי וְרִמְשִׁים וְגַם מֵהַבֶּשֶׂר גְּבִילָה שְׁקֵנָה שֶׁהָיָה צְלִי וְהָיוּ אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים עִם הַתּוֹגְרָמִים כֹּל זֶה הָעֵידוּ בְּפָנֵינוּ פְלוּנִי וּפְלוּנִי הַנְּזַפְרִים בְּפָנֵי יְשׁוּעָה פֶּהֵן הַנְּזַפֵּר שְׁבַעֲיִנְיָהֶם רָאוּ לְמִשְׁחָה רְזוּן וְלִישׁוּעָה פֶּהֵן הַנְּזַפְרִים שֶׁאָכְלוּ בֶּשֶׂר גְּבִילָה וְדָג טְמֵא וְשִׁקְצִים וְרִמְשִׁים כְּכֹל הַנְּזַפֵּר לְמַעַלָּה וּמִמָּה שֶׁהָעֵידוּ בְּפָנֵינוּ וּבְפָנֵי יְשׁוּעָה פֶּהֵן הַנְּזַפֵּר כְּתַבְּנוּ וְחַתְּמָנוּ הַיּוֹם יוֹם פְלוּנִי כִּי לְחַדֵּשׁ פְלוּנִי הַשֵּׁל"ט לִיצִירָה פֶּה עֵיר יְאַנְיָנָה וְהַפֵּל שְׂרִיר וְקִים פְלוּנִי דִיָּין.

פְלוּנִי דִיָּין. פְלוּנִי דִיָּין.

בְּמוֹתָב תִּלְתָּא פְחָדָא הוּינָא אַנְחָנָא בִּי דִינָא דְחַתְּמִין לְתַתָּא כַּד אָתוּ לְקַדְמָנָא הַנְּעֵלָה הַר' פְלוּנִי יצ"ו וְהַר' פְלוּנִי יצ"ו הָעֵידוּ בְּתוֹרַת עֵדוּת אִיךָ בַּכ"ז אוֹ בַּכ"ח לְאֵלוֹל שֶׁל שְׁנַת הַשֵּׁל"ח שֶׁהוּא שְׁנִים אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים קוֹדֵם רֵאשׁ הַשָּׁנָה הִלְכוּ הַר' פְלוּנִי וּפְלוּנִי הַנְּזַפְרִים לְרַחוּץ פְּנֵיהֶם בְּאֵגֶם בְּפוֹקֵר וּבְלִכְתָּם שָׁם סְמוּךְ לְאֵגֶם אַחֲרֵי גְדַר אַחַת רָאוּ לִיעֲקֹב בַּכְּמָה"ר בְּנִימִין זֶלֶה"ה וְנִתְקַרְבוּ לְרֵאוֹת מָה הוּא עוֹשֶׂה שָׁם אַחֲרֵי הַגְּדַר וְרֵאוּהוּ בּוֹעֵל נַעַר אֶחָד מִיְלָדֵי הָעֶבְרִים וְרֵאוּהוּ בְּעֵינֵיהֶם שֶׁהָיָה בּוֹעֵל לְאוֹתוֹ נַעַר וּבְרֵאוֹתֶם אוֹתוֹ גָּעְרוּ בּוֹ בְּאֹמְרָם לוֹ אִיךָ הָיָה עוֹשֶׂה גְּבִילָה פְּזֹאת סְמוּךְ לַיּוֹם הַדִּין הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא וְהוּא נָפַל עַל רַגְלֵיהֶם וְחִילָה פְּנֵיהֶם לְבַל יוֹצִיאוּ הַדְּבָרִים מִפִּיהֶם וְכֹל זֶה הָעֵידוּ פְלוּנִי וּפְלוּנִי הַנְּזַפְרִים בְּפָנֵי יַעֲקֹב בַּכְּמָה"ר בְּנִימִין הַנְּזַפֵּר וְלִרְאִיֵּית הָאָמֶת כְּתַבְּנוּ וְחַתְּמָנוּ הַיּוֹם יוֹם פְלוּנִי כִּי לְחַדֵּשׁ פְלוּנִי שְׁנָה הַשֵּׁל"ט לִיצִירָה פֶּה עֵיר יְאַנְיָנָא וְהַפֵּל שְׂרִיר וּבְרִיר וְקִים פְלוּנִי דִיָּין.

פְלוּנִי דִיָּין: בְּפָנֵינוּ עֵדִים חַתּוּמֵי מַטָּה הַכְּבוֹדָה וְהַצְּנוּעָה מֵרַת פְלוּנִית מִב"ת בַּת פְלוּנִי נ"ע אֶלְמֵנַת פְלוּנִי נ"ע אֶסְרָה אִיסָר עַל נִפְשָׁה עַל דַּעַת הַקַּב"ה וְעַל דַּעַת רַבִּים מְפֹרְשִׁים הֵלֵא הֵם פְלוּנִי וּפְלוּנִי וּפְלוּנִי בְּלֹא שׁוּם הַעֲרָמָה וּבְלֹא שׁוּם פְּתִיחַ הָיִתֵר וְחִרְטָה שְׁבַעֲעוֹלָם אֶסְרָה עָלֶיהָ כֹּל מְמוֹן שְׁבַעֲעוֹלָם כְּקַרְבָּן וּכְהַקְדָּשׁ מְלֻבָּד מְמוֹן אִמָּה וְאַחִיָּה וּמְמוֹן גִּיסָת הַחֲכָם פְלוּנִי וּמְמוֹן פְלוּנִי יְהִיָּה מוֹתֵר לָהּ אֲבָל כֹּל מְמוֹן אַחַר שְׁבַעֲעוֹלָם וְכֹל אִישׁ אַחַר שְׁבַעֲעוֹלָם אֶסְרָה עָלֶיהָ בַּהֲנָאָה כְּהַקְדָּשׁ כְּקַרְבָּן כְּעַרְלָה וְכִלְאֵי הַפָּרִם וְכֹן כֹּל כֶּסֶף אוֹ שְׁנָה כֶּסֶף שֶׁיִּנְתֵּן לָהּ בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין מַעֲתָה וּמַעֲכָשׁוּ אֶסְרָה עָלֶיהָ בַּהֲנָאָה כְּקַרְבָּן כְּהַקְדָּשׁ כְּעַרְלָה וְכִלְאֵי הַפָּרִם וְלֹא יְהִיָּה רְשׁוּת בְּיָדָהּ לִיהָנוֹת מֵהֶם כְּוֹלָם מְלֻבָּד אוֹתָן הַקְדוּשִׁין אֲשֶׁר יִנְתְּנוּ לָהּ בְּרְשׁוֹת וּמַדַּעַת אִמָּה וְגִיסָה הַחֲכָם הַנּוֹ' וּבְפָנֵי עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל אִיךָ כֹּל מְמוֹן אַחַר שְׁבַעֲעוֹלָם וְכֹל כֶּסֶף אוֹ שְׁנָה כֶּסֶף אֲשֶׁר יִנְתֵּן לָהּ בְּתוֹרַת קְדוּשִׁין שֶׁלֹּא מַדַּעַת אִמָּה וְגִיסָה הַחֲכָם הַנּוֹ' וְשֶׁלֹּא בְּפָנֵי

עֲשֶׂה מִיִּשְׂרָאֵל מַעֲשֵׂה וּמַעֲכָשִׁיו אֲסֶרְהָ עָלֶיךָ מֵרַת פְּלוֹנִית הַנִּזְכָּרָה עַל דַּעַת הַקַּב"ה וְעַל דַּעַת רַבִּים הַנּוֹזְרִים לְהִיּוֹת אֲסוּרִים בְּהִנָּאָה בְּקֶרְבָּן וּבְהַקְדָּשׁ כְּעֶרְלָה וְכִלְאֵי הַפָּרֶם וְלִרְאִיּוֹת הַאֲמַת מִמָּה שֶׁהִיָּה בְּפָנֵינוּ כְּתַבְנוּ וְחַתְּמָנוּ הַיּוֹם יוֹם פְּלוֹנִי כִּי לְחֹדֶשׁ פְּלוֹנִי שְׁנַת הַשִּׁל"ח לִיצִיְרָה פֶּה עִיר יִאֲנִינָא וְהַפֶּל שְׁרִיר וּבְרִיר וְקִיָּים: פְּלוֹנִי בַכּמ"ר פְּלוֹנִי: פְּלוֹנִי בַכּ"ר פְּלוֹנִי: פְּלוֹנִי בַכּ"ר פְּלוֹנִי: תְּשׁוּבָה הֲלֹא כְּתַבְתִּי שְׁלִישִׁים בְּמוֹעֲצוֹ וְדַעַת שֶׁל שְׁטֵר קְדוּשִׁין שְׁנַכְתַּב וְנִחַתְּמָה עַל הָאִשָּׁה הַזֹּאת וְנִחַתְּמִיב בְּבֵית דִּין וְאַחַר שֶׁנִּשְׁאַתִּי וְנִחַתְּמִי וְחַקְרְתִּי וְדַרְשְׁתִּי בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב הַעֲלִיתִי מִדַּבְרֵי שֶׁהָאִשָּׁה הַנִּזְכָּרַת הִיָּתָה בְּחֻזְקַת מְקוֹדְשֵׁת וְאִין לְהַתִּירָה לְעֵלְמָא בְּלֹא גִט אֲבָל עֲתָה מְחַדֵּשׁ הַבֵּיאוֹ לְפָנַי כִּמְהַמְעֵשָׂה בֵּית דִּין מִכְּמָה עֲדִים שֶׁהַעֲיָדוֹ עַל הָעֲדִים הַחֲתוּמִים בְּשְׁטֵר הַקְדוּשִׁין וְהֵם מִשֶּׁה רֵאוּן וְיַעֲקֹב בַּכּמ"ר בְּנִימִין שֶׁעָשׂוּ כִּמְהַ עֲבִירוֹת קְשׁוֹת וְרַעוֹת מִדְּאוּרֵיִתָּא וְעָבְרוּ תוֹרוֹת חֲלָפוֹ חֶק הַפְּרוּ בְּרִי' עוֹלָם אֲשֶׁתְּמַמְתִּי כְּשֶׁעָשָׂה חֲדָא וּמְחַשְׁבוֹתִי דָּא לְדָא נִקְשָׁן בְּאַמְרֵי וּבַעֲלוֹתִי עַל לְבָבִי אִם יִמָּצָא אִישׁ אֲשֶׁר בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֹה אוֹכֵל בְּשֵׁר גְּבִילָה מִבִּישׁוּלֵי פוֹתִים לְהַכְעִי' לֹא לְתִיאוּבָן וְגַם דְּגִים טְמֵאִים שְׁקֻצִים וְרִמְשֵׁי' בְּמִסְיַבַת פוֹתִים וּבּוֹעֵל זְכַרְנִי' וְגַם בְּנִדּוֹן הִזָּה הַפְּרִטִי בְּשִׁבִיל מַעוֹת שְׁנַתָּן לְעֲדִים הַנִּזְכָּרִי' מְנַחֵם כִּהֵן הַמוֹצִיא לַעֲזוֹ הַקְדוּשִׁין חֲתָמוּ הָעֲדִים הַנִּזְכָּרִים עַל הַשְׁטֵר שֶׁנִּשְׁאָר וְדָבָר כְּזָב וְדָאִי שֶׁהוּא דָּבָר זָר: וְגַם חֲזַרְתִּי וְאַמְרַתִּי אִם יִמָּצָא אִישׁ אֲשֶׁר בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֹה שִׁיעִיד עֲדוֹת שְׁקֵר עַל הָעֲדִים הַנִּזְכָּרִים לְפָנֶיךָ דָּאִיכָּא תַרְתִּי לְרִיעוּתָא חֲדָא מְצִיאוֹת הָעֲדוֹת הִיּוֹתוּ עֲדוֹת שְׁקֵר וְעוֹד דְּנִפְיָק מִיָּנִיָּה חֲנוּרָבָא גְּדוּלָה דְּכִיּוֹן דְּפִסְלִינְהוּ בְּטָלָה עֲדוֹת הַקְדוּשִׁין וּבְאִים לְהַתִּיר אֲשֶׁת אִישׁ לְעֵלְמָא וְדָאִי שְׁגַם זֶה הוּא דָּבָר זָר וְלִכּוֹן לְבִי נִקְפִי וְאִם הִיָּתִי עוֹמֵד בְּבַחֲרִיתִי הִיָּתִי גּוֹמֵר בְּלִבִּי בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׁאֲנִי וְזֶה כִּי שְׁאַלָה זֶה בְּאֵה מֵאַרְץ נְכָרִיָּה וְאִינִי מִפִּיר לְאַנְשִׁים לֹא לְפּוֹסְלִים וְלֹא לְפּוֹסְלִים וְאִינִי יוֹדֵעַ מֵה טִיבָם לְסִמְנָה וְלִנְטוֹת־לֵאִיזוֹ כֵּת מֵהֶם אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה כִּי רַבִּים נִכְבְּדִי אֲרִיץ רַבּוֹ עָלַי וְהַפְּצִירוּנִי וְהַכְּרִיחוּנִי לְגַלוֹת סְבָרְתִי בְּזֶה כִּפִּי אֲשֶׁר יוֹרוּנִי מִן הַשָּׁמַיִם לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעַתִּי וְלֹא יִכְוֹלְתִי לְהַשִּׁיב פְּנֵיהֶם רִיקָם וְאַמְרַתִּי הַנִּסְתָּרוֹת לֵה' אֶלְדִּינוּ וְהַנְּגַלּוֹת לְנוּ וְלִכְבִּינּוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת וְאִין לְדַיִן אֵלָּא מֵה שֶׁעֵינּוּ רֹאוֹת וְה' יִצְלִינוּ מִשְׁגִּיאוֹת: וְאוֹמֵר אֲנִי שְׁרֵאִיתִי בְּכָל הָעֲדוּיוֹת שֶׁהַעֲיָדוֹ עַל מִשֶּׁה רְזוֹן הֵן מְלַקִּיחַת הַמַּעוֹת לְהַעֲיָד שְׁקֵר בְּנִדּוֹן הִזָּה הֵן מְאֻכִּילַת גְּבִילָה שְׁקֻצִים וְרִמְשֵׁים וְדְגִים טְמֵאִים כִּלְמֵ הַעֲיָדוֹ שְׁלֹא בְּפָנָיו וְלִכּוֹן אִין לְפָנֶיךָ לְשִׁבִיל כִּי לְבַטֵּל עֲדוֹת הַקְדוּשִׁין וְכִמוֹ שֶׁכְּתַבּוּ חֲכָמֵי טוֹלִיטוּלָא הֲבִיאוּ מֵהַר־רִי"ק וְ"ל א"ה סִימָן מ"ב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְעוֹד אֶפְּיִלוּ הֵיוּ פְּסוּלֵי עֲדוֹת דְּאוּרֵיִתָּא אִם לֹא נִתְקַבְּלָה עֲדוֹת פְּיִסוּלָם בְּפְנֵיהֶם עֲדוֹת הַפּוֹסְלִים בְּטָלָה וְיִמִּי שֶׁהוֹדָה לְהַתִּירָה אִם יָדַע שְׁלֹא נִתְקַבְּלָה עֲדוֹת פְּיִסוּלָם בְּפְנֵיהֶם רָאוּי לְנִדּוֹתוֹ וְלְהַחְרִימוֹ וְלְקַלְלוֹ וְלְהַעֲנִישׁוֹ אִם לֹא יַחְזִיר בּוֹ מִיָּד וְכו' הָרִי שֶׁכְּתַבּוּ בְּנִדּוֹן כִּי הָאִי דְּבִטְלָה עֲדוֹת הַפּוֹסְלִים כִּיּוֹן שֶׁהַעֲיָדוֹ שְׁלֹא בְּפָנָיו וְהָכִי אֲמַרִּינּוּ בְּהַגְזוֹל בְּתָרָא תְּהִי בֵּה רַבִּי יוֹחֲנָן וְכִי מְקַבְּלִין עֲדוֹת שְׁלֹא בְּפָנַי בַּעַל דִּין וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר סִימָן כ"ח וְאִם קִבְּלוּ הָעֲדוֹת שְׁלֹא בְּפָנַי בַּעַל דִּין אִין דְּנִין עַל פִּיו.

הָרִי שֶׁמִּכְחַת הָעֲדוֹת שֶׁהַעֲיָדוֹ עַל מִשֶּׁה רְזוֹן אִין לְבַטֵּל חֻזְקַת הַקְדוּשִׁין: אֲבָל רֵאִיתִי מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין עַל יַעֲקֹב בַּכּמ"ר בְּנִימִין שֶׁהוּא הָעֵד הַשְּׁנַי הַחֲתוּם בְּשְׁטֵר הַקְדוּשִׁין שֶׁהַעֲיָדוֹ בְּפָנָיו שְׁנֵי עֲדִים בְּפָנַי ב"ד אִיף רָאוּהוּ בּוֹעֵל נַעַר אֶחָד מִיִּלְדֵי הָעֲבָרִים וְגָעְרוּ בּוֹ אִיף הִיָּה עוֹשֶׂה גְּבִילָה וְעִבְרִיָּה גְּדוּלָה כְּזֹאת וְהוּא נָפֵל לְרַגְלֵיהֶם וְחִילָה פְּנֵיהֶם שְׁלֹא יוֹצִיאוּ הַדָּבָר מִפִּיהֶם וְדָאִי שֶׁעֲדוֹת כְּזֶה הוּא שְׁרִיר וְקִיָּים לְפָנֶיךָ שֶׁהִיא עֲבִירָה מִדְּאוּרֵיִתָּא וְאִין צְרִיף לֹא

התראה ולא הכרזה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות עדות הפסול מן התורה שהעיד עדותו בטלה אף על פי שלא הכריזו עליו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

ועוד כתב שם פרק י"ב פללו של דבר פל עבירה שהדברים מראים לעדים שזה ידע שהוא רשע ועבר בזדון אף על פי שלא התרו בו הרי זה פסול לעדות ואינו לוקה הרי שזה העד הוא פסול ואין עדותו עדות וכיון שהוא פסול בטלה פל העדות פלה וכמו שכתב הרמב"ם הלכות עדות פ"ה על פי שנים עדים או ג' וכו' לעשות שלשה פשנים מה שנים נמצא אחד מהם קרוב או פסול בטל העדות אף שלשה וכו' במה דברים אמורים בזמן שנתפוננו פלם להעיד וכו' וכאן בנדון דידן נדאי דיעקב הנז' ומשה רזון נתפוננו להעיד על הקדושין שהרי יחדם לקח שאין דבר שבפירוה פחות משנים וכיון שיעקב הנז' פסול לעדות בטלה פל העדות אפילו נחשוב למשה רזון לעד פשר וכן פסק הטור סימן ל"ו באופן שאין פאן קדושין פלל: ואף אם נחוש למה שכתב הרי"ף בתשובה עדים החתומים על השטר נמצא א' מהם קרוב או פסול ואמר חברו לא הייתי מכיר בפסולו אם אינו רגיל עמו עדותו עדות פשרה וכו' וזה שלא פדברי הר"אש פמו שהביאו הטור סימן ל"ו מפל מקום אין פאן אלא עדות עד א' והמקדש בעד א' אין חוששין לקדושין ואפילו שניהם מודים וכן פסקו הרי"ף והרמב"ם והרא"ש וכל הגאונים ושאר הפוסקים ואפילו לדעת סמ"ג דחייש לעד אחד כתב הר"ש בר צמח ז"ל דהיינו פששניהם מודים אבל אם הכחשה ביניה כנ"ד שהאשה מכחשת ופירשה בידיה אין מנחם לה באומרה שלהד"מ נדאי דכ"ע מודו דאין חוששין לקדושין אפי' היה העד האחד פשר פלי שום ספק פל שפן בנדון דידן דמשה רזון איתרע חזקתיה מפח העדויות שהעידו עליו אף על גב שהיו שלא בפניו באופן שעלה בידינו שהאשה הנז' היא מותרת לכל אדם בלא גט פי אין חשש קדושין פלל: ואם תאמר נהי דלענן דינא האשה הזאת היא בחזקת פנויה מפל מקום פיון שהעידו על חתימת שטר הקדושין בבית דין ואמתחוק בבי דינא למקודשת הא איפא קלא ולא מבטלינן לה פיון שלא היה שם אמתלא פדאמרינן בגיטין פרק המגרש דבעינו לבטל קלא קול ושוברו עמו אבל אם מעיקרא איתחזק בבי דינא למקודשת תו לאחר זמן לא מבטלינן ובעי גיטא משום לעז ויש לומר דאמרינן בפ' המגרש אמר ליה אפיי לרב יוסף מבטלינן קלא או לא מבטלינן וכו' ומסיק בגמרא אתרנוותא ניהו בסורא מבטלינן קלא בנהרדעא לא מבטלי קלא וכתב הרא"ש שם בפסקיו דצורה דשמעתת' דפליגי בבטול קול מייירי בקול שילא בני שובר ואמתלא ואיתחזק בבית דין ושוב נתברר לב"ד על ידי אותם שהוציאו הקול שהוא שקר וכו' וכתב שם שפסק הר"ם בתשובה דמבטלינן קלא דסורא אתריה דרב ונהרדעא אתריה דשמואל והלכתא פרב פאיסורי וכו' ועוד כתב שם דבירושלמי משמע דסבר ר' יוחנן דמבטלינן קלא: הרי דלכל הני רבירבי מבטלינן קלא אף על גב דאיתחזק בבי דינא ועוד כתב הרי"בש בתשובותיו סימן ק"ע בשם הר"מה וזה לשונו אפילו למאן דאמר לא מבטלינן קלא הני מילי היכא דלא אשתכח ריעותא דמבטלא ליה לקלא לגמרי אלא פגון אמתלא וכינצא פה דצד ספק הוא ומספקא לא מבטלינן קלא דחיישין ללעז אבל היכא דאתברר דשקרא הוא וכו' עד לא תהא אלא עדות גמורה פי אתברר דשקרא הוא מי לא מבטלינן לגמרי אליפא דכולי עלמא דיקא נמי דנקט והלכו להם למדינת הים טעמא דהלכו הא לא הלכו סמכינן עלייהו ודוקא דאמרי דבר פרוור דמבטל ליה קלא לגמרי הרי לה שפשמתברר הדבר דשקרא

הוא כולי עלמא מודו דמבטלינו לקלא אף על גב דאתחזק בבי דינא ובגדון דינו אין לה ברור גדול מהעדים שהעידו בבית דין על פיסול עדי הקדושין שנעקר הדבר מעיקרו ועוד כתב שם הרי"ב דאיסורא דרבנן הוא וחומרא בעלמא אפי' כשלא העמידו הדבר על פוריו לחוש לקול נעמיד אות' בחזק' פנויה וא"כ כשהעמידו הדבר על פוריו אי מבטלין אי לא מבטלין אזלינו לקולא למפסק כמאן דאמ' מבטלי' קלא: ועוד בר מן דין בגדון דינו קודם שיצא הקול הנה שוברו עמו וזה כי קודם שנתקני' שטר הקדושין בבית דין הלה המקדש לערפאות של פותים וכתב לה לאשה הנז' קייבין על ידי עדים תוגרמים כמו שפא בשאלה ומי שמע פזאת מי ראה פאלה איש בליעל רע מעללים בהיות האשה צנועה בתוך ביתה עיקש דרכיו ללכת בדרכי חשה אחר הערפאות על ידי עדי תוגרמים להחזיק ברשעתו אין לה שובר גדול מזה ולכן אמרתי גמירתי שאין שום צד חשש בקדושין אלו והאשה הנז' היא בחזקת פנויה גמורה מכל הצדדין שפכתתי ומה גם עתה שנוסף על זה כפי מה שראיתי שאסרה האשה הנז' על נפשה כל כסף או שוה כסף שינתן לה בתורת קדושין אם לא יהיה ברצון פלוני ופלוני וכו' וכמו שכתב הרשב"א בתשובה דפשיטא ופשיטא שאין בה שום בית מיוחד וחשש קדושין והאיש מנחם אשר הלה בדרכי חשה אני הייתי נמנה לייסר לו ולעזוב בסלוא דלא מבע דמא בכל גלילות ישראל וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד עד ישובו בתשובה שלמה זהו מה שראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זללה"ה: שלא שאלה ראובן שהיה חייב לתוגרמי' תקיפין פמות חמשה ושבעים אלפים לבנים ולא מצא בעירו מעות לקחת ברבי' כדי לתת לנוגשיו ובא לו אל עיר אחרת למצוא מעות לתת להם ושם מצא ללוי אהובו והתנפל לפניו בקש יבקש לו לשמו מתוגרמי' מכיריו בהלואה לזמן שלש חדשים הפמות הנז' ושיקוץ להם ברבית כל מה שיראה בעיניו ולא יצמצם עמהם כי עת צרה היא לו ועוד אמר לו ראובן הנזכר שיתן ביזו פמות משכונות שישוו הרבה יותר כדי להבטיח לתוגרמים הנזכר ונתרצה לוי הנזכר להלה לבקש ולמלאת שאלת ראובן אהובו וחפש ומצא אמנם היו רוצים ברבית יותר מהנהוג הרבה מאד וכראותו ככה כתב פתקא קטנה ככה איש לראובן הנזכר שהיה מסור בידי התוגרמי' ואמר דע לה ראובן אהובי שמצאתי פמות המעות הנזכרים והנה הנם מוכנים אמנם רוצים ברבית לערף ושמים במאה בשנה ולא פחות מזה ואם תחפון בהם ככה תכתוב אלי תשובה ואקחם ויהי כשמוע ראובן את הדברים שכתב לו עמד מרעיד ונשתומם אמנם בהיותו מסור בידי אנשים אלמים כתב והשיב לו ואמר הלא ידעת בידי מי אני כסור ואפילו מאה במאה אני מוכרח לקחת אותם לכן למען השם ית' תצמצם פכל אשר יעלה מיך לצמצם ותקחם ותמהר תחיש לשולחם אלי שאני מוכרח לקחת אותם בכל סף על כל פנים וכאשר לקח המעות בא הוא בעצמו עם המעות ויהודי אחר עמו שמו יעקב ואמר לו הנה שמצאנו לה הפמות מחצית בסף שפכתתי ולא פחות ויעקב זה הבא עמדי הוא מצא הרוב מהם שיש לו אהבה והכרה עם התוגרמי' יותר ממני ומלומד לקחת אותם מהם ולקרנום אמנם דע לה שהתוגרמי' לא רצו המשכונות לפי שהם מאמינים בנו ובדבורנו הקל וצריף שאתה תתן בידינו המשכונות לבטחון לנו ולפי שאנו יראים פן נכשל ברבית ח"ו רוצים אנו שתמכור לנו המשכונות ושתעשה לנו שטרות שבזמן הקצוב תפרע לנו הפמות עם הרבית לפרוע לתוגרמי' לבל יחסר ואם לאו שנוכל למכור המשכונות ככל אות נפשנו

וראוּבן בַּתָּנוּם לְכַבּוֹ בְּחֻשְׁבוֹ שֶׁהָאֵמֶת אֵתֵם שֶׁהַמַּעוֹת הֵם מִהַתְּנַגְרִים וְשֶׁעָשׂוּ לוֹ הַחֵן הַהוּא לְמַצוּא לֹא הַמַּעוֹת בְּיוֹם אֶחָד הַסִּפִּים עִמָּהֶם בְּכָל אֲשֶׁר דָּבְרוּ וְאָמַר כָּל אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֲעֲשֶׂה אִזְ נִתְּנוּ הַמַּעוֹת בְּיָדוֹ וְאַחַר כֵּן הִלְכוּ וְלִקְחוּ קִצַּת מִהַמְשֻׁכּוֹנוֹת בְּיָדָם בְּלִתי עֲשׂוֹתָם שׁוּם סֵף וְעַרְךָ בְּמִשְׁכּוֹנוֹת שֶׁלִּקְחוּ וְאַחַר ט"ו יָמִים שֶׁעֲדִינִן לֹא נִכְתְּבוּ הַשְּׁטָרוֹת נִתְּגַלָּה לְרֹאוּבֵן הַנִּזְכָּר שֶׁלִּקְחוּ הַמַּעוֹת מִהַתְּנַגְרִים בְּפִחוֹת מְאֹד מִמָּה שֶׁכָּתְבוּ לוֹ בַּפִּתְקָא וְשֶׁהֵם מְרוֹיָחִים עִמּוֹ כְּמוֹת אִזְ אָמַר לָהֶם שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ לְכַתּוֹב לָהֶם הַשְּׁטָרוֹת וְשֶׁלֹּא יִפְרַע מִרְבִּית כִּי אִם מֵה שֶׁיִּקְחוּ לָהֶם הַתְּנַגְרִים וְלֹא יוֹתֵר וְשֶׁהֵדִין יִקְוֶה אֶת הַהֵר וְקָם וַיָּבֵא פָּה הָעִיר שֶׁאֵלּוּנִיקֵי עִיר גְּדוּלָּה שֶׁל חֲכָמִי לְשִׂאוֹל שֶׁאֵלָּה זֶה מִהַרְבָּנִים עֲמוּדֵי עוֹלָם אֲשֶׁר פָּה וְכֹה אָמַר יִלְמָדוּנִי רַבּוֹתֵי הָאֵם אֲנִי רֹאוּבֵן חַיִּיב לְפָרוֹעַ לָהֶם כָּל הַכֶּמֶס כְּפִי דְבַרְיָהֶם אוֹ אִם לֹא אֶהְיֶה חַיִּיב כִּי אִם מֵה שֶׁיִּפְרְעוּ לַתְּנַגְרִים עַל פִּי שְׁבוּעָתָם וְלֹא יוֹתֵר וְעַל הַכֹּל יֵאָרוּ עֵינַי עַל פִּי הַדִּין וְעַל הָאֵמֶת וְעַשִׂיתִי כְּכָל אֲשֶׁר יֹרֶוּ לִי רַבּוֹתֵי מִשְׁפָּטֵי צְדָק וּמֵה שִׁי"ת תִּהְיֶה מִשְׁפָּנוֹרְתָם שֶׁלֹּמָה לְהַצִּיל עֲשׂוּק מִיַּד עֲשׂוּקוֹ אֲמֵן כֹּה יַעֲשֶׂה ה' עַד כֹּה מִבֶּט רֹאוּבֵן הַשְּׂוֹאֵל הַנִּזְכָּר וְעַד כָּאֵן דְּבַרְיוֹ: תְּשׁוּבָה עֲקָר וְשָׂרֵשׁ דִּין זֶה יוֹבֵן לַע"ד מֵהָא דִּתְנִן בְּכַתְּבוֹת פָּרָק אֶלְמָנָה נִיזוּנִית הֵיטָה כְּתוּבָתָהּ מְאִתָּם וּמְכָרָה שָׁנָה מְנָה בְּמֵאִתָּם אוֹ שָׁנָה מְאִתִּי בְּמָנָה נִתְּקַבְּלָה כְּתוּבָתָּהּ וּפְרִיָּהּ בְּגִמְרָא מ"ש שָׁנָה מְאִתָּם בְּמָנָה דְּאִמְרֵי לֵה אֶת אֶפְסֹדֶת שָׁנָה מְנָה בְּמֵאִתָּם נְמִי תִימָא אֲנָא אֲרוֹנְחָנָא אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבִיבָה כָּאֵן שָׁנָא ר' הַכֹּל לְבַעַל הַמַּעוֹת וּפְרַש"י כָּאֵן שָׁנָא בְּמִשְׁנֵתְנוּ לִימְדֵנוּ ר' הַכֹּל לְבַעַל הַמַּעוֹת הַשּׁוֹלֵחַ שְׁלוּחֹה לְשׂוּק לְסַחֲרָה וְלִקַּח בְּזוֹל הַכֹּל לְבַעַל הַמַּעוֹת וְלֹא מְצִי לְמִימַר אֲנָא אַרְוִיחֵי וּמְסִיק בְּגַמ' דְּבַר שֵׁישׁ לוֹ קִצְבָה חוֹלְקִין בֵּין הַשְּׁלִיחַ וּבֵין בַּעַל הַמַּעוֹת וּפְרַש"י שֵׁישׁ לוֹ קִצְבָה כְּגוֹן קִטְנִית הַנִּמְכָּר בְּחֻנּוֹת בְּמִדָּה מְלֵא כְּלֵי בְּפִרוּטָה אִם הוֹסִיפוּ א' יִתְיַרְהוּ חוֹלְקִין דְּבַר שֵׁאִין לוֹ קִצְבָה כְּגוֹן טְלִית וְחִלּוּק וַיִּרְק הַנִּמְכָּרִי בְּאִנְוָד פְּעָמֵי מְנוֹתְרֵלְמִכּוֹר בְּזוֹל וּפְעָמֵי בְּצִמְצוּם הַכֹּל לְבַעַל הַמַּעוֹת וְכֵן פִּסְק הָרִי"ף שֶׁם בְּהִלְכוֹת.

וְעוֹד כְּתוּבוֹ הַתּוֹס' שֶׁם בַּפ' אֶלְמָנָה נִיזוּנִית דַּע"ג דְּפִלְגִי ר' יְהוּדָה וּר' יוֹסִי כְּדִתְנִיָּא הוֹסִיפוּ לוֹ א' יִתְיַרְהוּ הַכֹּל לְשְׁלִיחַ דְּבַרֵי ר' יְהוּדָה ר' יוֹסִי אוֹמַר הַכֹּל לְבַעַל הַמַּעוֹת מְכָל מְקוֹם בְּנִדּוֹן כְּעִין מִשְׁנֵתְנוּ שֶׁמְכַר לוֹ בְּזוֹל כְּעִין מִשְׁנֵתְנוּ אֶפִּילוּ ר' יוֹדָה מוֹדָה דְּהַכֹּל לְבַעַל הַמַּעוֹת וְכֵן מוֹכִיחַ לִישָׁנָא דְגַמ' דְּקָאֵמַר כָּאֵן שָׁנָא ר' הַכֹּל לְבַעַל הַמַּעוֹת וְלֹא קָאֵמַר מִתְּנִיתִין מִנֵּי ר' יוֹסִי הֵיא מְכָלֵל דְּכַרְבִּי יְהוּדָה נְמִי אֶתְיָא וְהִטְעַם כְּמוֹ שֶׁפִּי הַתּוֹסְפוֹת דְּכִינּוּ דְּאֵין לוֹ קִצְבָה זוּזֵי דְּאִנְיֵשׁ עֲבִידֵי לֵיה זוּלָּא וְכִינּוּ שֶׁהִזְקִילוּ בָּא מִחֻמַּת הַמִּקַּח הַכֹּל לְבַעַל הַמַּעוֹת הָרִי דִּלְכ"ע בְּדְבַר שֵׁאִין לוֹ קִצְבָה הַכֹּל לְבַעַל הַמַּעוֹת וְלִית לֵיה לְשְׁלִיחַ בְּאוֹתוֹ הַרְיֹנַח כְּלָל: וְכִינּוּ שֶׁכֵּן בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ הַלְוֵאת הַמַּעוֹת בְּרַבִּית הוּא דְּבַר שֵׁאִין לוֹ קִצְבָה שֶׁפְּעָמִים מְלוּיִם הַתְּנַגְרִים הַמַּעוֹת בִּיּוֹקֵר וְלִפְעָמִים בְּזוֹל כְּפִי הַזְּמַן אוֹ צְוֹרָה הַשְּׁעָה וְכִינּוּ שֶׁכֵּן אִם הַתְּנַגְרִים שֶׁהָלוּ זֶה הַמַּעוֹת הִזִּילוּ בְּרַבִּית וְדַאי שֶׁאוֹתוֹ הַרְיֹנַח הוּא לְרֹאוּבֵן שֶׁהוּא בַּעַל הַמַּעוֹת שֶׁבְּשִׁבִיל הַרוּנִית שְׁנוֹתָן לֹקַח דְּמֵי הַהִלְוָה וְאֵין לוֹ לְלוּי שֶׁהוּא הַשְּׁלִיחַ בְּאוֹתוֹ הַרְיֹנַח כְּלָל וְגְדוּלָּה מִזֹּו כְּתַב מְהַר"ם בְּתִשְׁבֻּבָה הַבֵּיאָו הַמְרָדְכֵי פָּרָק אֶלְמָנָה נִיזוּנִית וּבְקָמָא פָּרָק בְּתִרָא עַל רֹאוּבֵן שֶׁבִקַּשׁ מִשְׁמַעוֹן לְקַנּוֹת לוֹ בְּגִדִים וּקְנָאֵם לוֹ וְנָתַן לוֹ כָּל הַמַּעוֹת כְּאֲשֶׁר קָנָה אוֹתָם וְהוּא לֹא פָּרַע לַתּוֹגֵר אֲלָא מְקַצֵּת הַמַּעוֹת וְהַתּוֹגֵר שֶׁכַּח הַמוֹתֵר וְטָעַן רֹאוּבֵן וְשֶׁאֵל מִשְׁמַעוֹן הַשְּׁלִיחַ תָּן לִי הַשְּׁכָחָה וְאִם ח"ו יִשְׁאַלֵם הַתּוֹגֵר מִמֶּה עָלֵי לְפָרוֹעַ לָךְ וְהַשִּׁיב נִרְאֶה לִי שֵׁישׁ לְשִׁמְעוֹן לְהַחֲזִיר כָּל הַמַּעוֹת שֶׁבִידוֹ לְרֹאוּבֵן כִּי מֵאִיזָה טַעַם יִקְנָה

השליח הלא פשראובן נתן לו כל המעות ואמר ליה תנם לתוגר לא זכה בהם התוגר כל זמן שהמעות ביד שמעון דלא אמרינן תן פזכי אלא גבי ישראל אבל גבי תוגר אפילו אמר לשמעון זכי באותן המעות לתוגר לא זכה התוגר עד דאתו לידיה דהא זכיה מתורת שליחות אתרבי ותוגר דלא איתיה בכלל שליחו לית ליה זכיה ואם כן כל זמן שהמעות ביד שמעון הם ברשות ראובן ואם שכתם התוגר פיצד הלה עושה סחורה במעותיו של חבירו אלא יחזרו המעות ביד הבועלים הראשונים שהרי לא נתפנו לזכות המעות לשמעון אלא לתוגר ואם התוגר לא קנאם הדרי למרייהו דהא אמרינן בסוף פרק קמא דגיטין הולך מנה לפלוני והלא בקשו ולא מצאו איכא מאן דאמר יחזרו למשלח ואיכא מאן דאמר יחזרו ליורשי מי שנשפתלחו לו אבל ליכא מאן דאמר יעכבם השליח כי לא נתפנון המשלח לזכות לו וכדאמרינן פרק הגזול בתרא גבי רב ספרא אדעתא דמריה יהיב אדעתא דכולי עלמא לא יהיב הכא נמי הדבר הידוע דאדעתא דליתביניהו לתוגר יהבם ניהליה ולא אדעתא שיעכבם לעצמו.

הרי לה שאף על פי שראובן היה חייב אותן המעות לתוגר ועוד שכתב הוציאם מידו והיו ביד שמעון השליח מכל מקום פינו שלא נתפנון ראובן לזכות לשמעון פסק דמפקינן ממונא מיד שמעון בנדון דידן דאיכא תרתי לטיבותא חדא דאותו מותר הרבית ששואל לוי הוא לעצמו ואין חייב ראובן אותו הסף לתוגר ועוד שעדין המעות ביד ראובן וכיון שכן במה יזכה לוי באותו המותר והלא אפילו שכתב נתנו ללוי היה חייב להחזירו לראובן לפי שלא פינון ראובן לזכות ללוי אותן המעות כי אם לתוגר כל שכן עדיין לא נתנם ראובן שלא נתחייב ליתנם ואפילו יש לו ללוי משפון לפי שמנה אין כאן חשבון אין פאן: ואם תאמר אין הנדון דומה לראיה דבשלמא התם לא היה העסק כי אם מראובן לתוגר ושמעון לא היה כי אם שליח ביניהם ולכך ראוי שיחזור שמעון המעות לראובן אבל בנדון דידן עשה ראובן עסק עם לוי והנה ליה פאלו לוי לונה המעות לעצמו מן התוגר ואח"כ הלוי הנז' הלנה אותם לראובן ונתפטר עמו באותו הסף מהרינח ולסלק עצמו ממכשול הרבית קנה המשפונות וכיון שכן נר' שחייב ראובן לפרוע כל אותו הסף שכתב סבר וקביל וי"ל שפיון שראובן בכל מה שעשה לא היתה פונתו אלא שחשב שהאמת אתו כמו שאומר לו לוי נמצא שלא פינון להקנו' ולזכו' הסף שהוא אלא לתוגר לא ללוי וכיון שכן במה יקנה לוי אותו הפותר וכמו שכתב הטור סי' קפ"ה בשם הרשב"א על מה דאמרי' מאן שם לה פי' מי מכרו לה פלומר שהסרסור הוא שליח למפור אבל לדידה מי מכרו לה שאין פונת הבועלים למפור ולהקנות החפץ לו אף בנדון דידן מעולם לא פינון ראובן להקנות הסף שהוא כי אם לתוגר ולוי זה אינו אלא שליח בעלמא ואם היה הוא לוקח אותו המותר נמצא עושה סחורה במעותיו של חבירו דלא פהלקת' דתנו פ' המפקיד השוכר פרה מחבירו והשאלה לאחר ומתה פדרפה ישבע השוכר שמתה פדרפה והשואל ישלם לשוכר אמר רבי יוסי פיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חברו אלא תחזור פרה לבועלים וקאמר בגמרא הלכה פריי יוסי וכן פסק הרמב"ם הלכות שכירות פרק א' וכתב הרא"ש שם בפסקיו טעמא דרבי יוסי משום דחשיב שוכר כאילו השאלו בשליחות המשפיר הילכך דין המשפיר עם השואל אף בנדון דידן לוי זה אינו אלא שליח ודין ראובן הוא עם התוגר המלן' ואין לו לשלם כי אם מה שלוקח התוגר מהרבי' ולא יותר פלל לוי הנזכר שהלה בכל אותם העקיפין לא קרא שארית ישראל

לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית אבל לא יחרף רמיה צידו
פי הדין דין אמת לפי מה שגרא' לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי
זלה"ה שלב להיות שגפלו קטטות ומריבות בין הגביר ונעלה ונבון ה"ר יוסף פאָרדו
יצ"ו פת אחת ובין היקר בנו של ה"ר אברהם מינר נ"ע פת ב' על ענין בנין אשר על
אנור ביתו של אברהם הנזכר אשר קנה אותו הזכות אביו של ה"ר יוסף הנזכר כמו
שגראה מתוך השטרות אשר בידו באופן שבנה עליה על אותו אנור ועתה בא ה"ר יוסף
הנזכר ורצה לקבוע עמוד בתוך ביתו של אברהם הנזכר לחזק את בן העלייה הנזכרת
ולהעמידה על תילה להיותה מתמוטטת והולכת ובנו של ה"ר אברהם הנז' מוחה ומעכב
בידו באופן שרבו כמו רבו ביניהם הפרשים וטענות ודברי ריבות לכן גמרתי לדון
ולחקור הענין היטב להשקיט הקטטות ואחר ששמעתי טענותיהם וראיתי השטרות אשר
ביניהם וגם ראיתי תנן הענין והמציאות איה הנה ואיה הוא: נראה לעניות דעתי שעם
היות שלכאורה הנה נראה שהדין עם ה"ר יוסף פאָרדו הנז' וטעמא דמילתא דגרסינן
במסכת כתובות פרק נערה שנתפתתה אמר רב נחמן שני שטרות היוצאין בזה אחר זה
ביטל שני את הראשון ופרש"י ב' שטרות של שדה אחת של מכר או מתנה וכתבן ראובן
לשמעון אחד בניסן ואחד בסיון ביטל שני את הראשון ואם כתב לו אחריות וטרפיה
ממנו אינו גובה אלא מזמן שני וקאמר עלה בגמרא ומודי רב נחמן דאי אוסיף לה דיקלא
לתוספת כתביה ופירש רש"י ולא לבטוליה קמא אף כן בנדון דידן עם היות שיש שני
שטרות לה"ר יוסף הנזכר על קניית אנור זה אשר על גג בית ה"ר אברהם הנז' אחד
נכתב בשנת הש"ו ואחד נכתב בשנת השכ"ו לא אמרינן ביטל שני את הראשון וכיון
שבשני לא הוזכר חיוב קביעות אותו העמוד דאף על פי שבראשון הוזכר חיוב קביעות
העמוד כבר ביטל השני את הראשון לא אמרי' כן משו' ששטר שני לא נכתב אלא משו'
התוספת שבשטר הראשון לא קנה מאנור הגג אלא כמלוא רוחב האכסדרה לכד ובשטר
השני אוסיף לו עוד ומכר לו אנור יותר מעל הגג עד הסולם אשר הוא חזקת הר' יצחק
חמיץ וכן כתוב בשטר השני וז"ל ואחר כך נתפשרו ביניהם הקונה והמוכרים ומכרו
לה"ר פלוני עוד מהאנור אשר על גג ביתם עד הסולם אשר הוא בחזקת הר' יצחק חמיץ
וכו' ובשביל תוספת זה כתביה ולא ביטל השטר השני את הראשון וכיון שבראשון
נתחייב המוכר להעמיד העמוד הנז' נראה שחייב להעמידו וכן פסק הר"מבם ז"ל הלכות
זכיה ומתנה פרק ה' וזה לשונו היו שני השטרות במכר או שניהם במתנה אם אוסיף
בשני פלום הרי הראשון קיים שלא כתב השני אלא מפני התוספת ואם לא אוסיף ביטל
שני את הראשון וכו' וכן הטור סימן ר"ם כתב מי שהוציא שני שטרות על שדה א' בין
של מכר בין של מתנה וזמנו של זה אחר זמנו של זה ביטל אחרון את הראשון והמוכר
או הנותן נוטל הפירות עד זמן שטר שני וכן אם לנה המוכר או הנותן בין זמן שטר
הראשון לזמנו של שני בעל חוב גובה ממנו ואם יש שום תוספת בשני לא ביטל שני את
הראשון וגובה התוספת מזמן השני ואת העיקר מזמן הראשון ואפילו אם לא כתב לו
אוספית לה על מה שמכרתי או שנתתי לה תחלה הרי לה שכשהוסיף אינה דבר בשני
לא ביטל את הראשון וגובה את העיקר מזמן ראשון כי השטר הראשון בקיומו עומד
וכיון שכן בנ"ד כיון שהשטר השני יש בו תוספת כמו שכתבתי לא ביטל הראשון וכיון
שבראשון יש שנשתעבד המוכר להעמיד עמוד בתוך הבית גם עתה כן באופן שמכל זה

נראה שהדין עם ה"ר יוסף פאָרדו יצ"ו: אבל כד מעינינו שפיר נראה בנדון הגה שאין הדין כף אלא דבנדון דיין נהי דלא ביטל שטר שני את הראשון לענין דלא אמרי' שנתבטל השעבוד הראשון עד שנאמר שאם לנה או מכר המוכר הנזכר בין זמן השטר הראשון לזמן השטר השני שהיה המכר שמכר קנים או אם לנה שיוכל הב"ח לטרוף ממנו ודאי שלענין זה לא ביטל השני את הראשון אלא הראשון קנים וזכה רבי יוסף פאָרדו הנזכר באותו החלק מזמן הראשון אבל שנאמר שיהיה קנים השטר הראשון אפי' לענין קביעות העמוד הנזכר לא וטעמא דמילתא שכתב הרא"ש ו"ל שם בפסקיו על הא דאמרינו ומודה רב נחמן דאי אוסיף ביה דיקלא לתוספת כתביה ולא ביטל שני את הראשון ושניהם קנימים וקשה מאי שנא מהא דאמר רב הונא הוציאה עליו שתי פתובות אחת של מאתים ואחת של שלש מאות באתה לגבות מאתים גובה מזמן ראשון באתה לגבות שלש מאות גובה מזמן שני אלמא אע"פ שהוסיף בכתובה שניה לא אמרינו שתיהן קנימות ותגבה מאתים מזמן ראשון ומאה מזמן שני אלא מדלא כתב לה ואוסיפת לה מאה המאיתם אחילת לשעבודא קמא אם באת לגבות השני וכן הכא לישנא דאי אוסיף ביה דיקלא לא משמע דכתב ליה ואוסיף לה על שטר הראשון אלא שטר אחר כתב לו ממש ויש בו דקל יותר מבשטר הראשון וא"כ אמאי שניהם קנימים ותיגרץ בשם ה"ר יצחק בר ברוך ו"ל דלא דמיין אהדדי דבכתובה שדרף העולם פשמוסיפין על עיקר הכתובה שכותבין ואוסיף לה כף וכף והשתא לא עבד לה הכי אלא כתב לה שתי פתובות סתם ולא הזכיר באחרונה לשון תוספת כמנהג העולם מוכחא מילתא דלא נתפנון להוסיף על הראשון אבל במקר שאין דרף המוכרים וכו" עד וכן עקר: הרי שכתב שלהיות שעמד בשב ואל תעשה ולא כתב לשון תוספת כמנהג העולם אמרינו דביטל השני את הראשון בנדון דיין דאית ביה קום עשה שהלוקח עצמו סתר ביזים זכותו שהי' לו פח השטר הראשון בעת שעשה השטר השני ולא חזר והזכר הזכות הוא מהעמוד בשטר השני לא כל שכן דאמרינו שביטל השני את הראשון לענין ההוא וזה שמציאות הבנין והשטר הראשון היה שהיתה קורה אחת מונחת באמצע בית המוכר הנזכר הולכת מדרום לצפון ושם בצד צפון קבעו עמוד סמוך לכותל הבית שהקורה הנזכרת נסמכת עליו והקונה הנזכר קנה האויר אשר על הגג הכמות שהולך מביתו ממערב למזרח עד גבול התקרה הנזכרת ולא יותר וגם יש להם גבול ברוחב העמוד בין דרום לצפון שלא היה יכול הקונה להרחיב בנינו יותר מאותו הגבול באופן שחצי הקורה הנז' שהיתה מברחת מן הקצה אל הקצה כל בית המוכר היתה פנויה ולא היה עליה שום בנין מצד צפון אלא היתה עומדת על סולם שיש לו למוכר בתוך ביתו לעלות לעלייתו והיו עולים ויורדים באותו הסולם בדוחק מחמת אותם הקורה העומדת על הסולם ובשעה שמכר המוכר שארית אויר גג ביתו ובא הקונה הנזכ' והעמיד שני עמודים בתוך בית המוכר בקנה הבית סמוך לפנות העומד בצד מזרח ושם תקרה על שני העמודים הנזכר ואז בנה ביתו מחדש בקורות ארנפות מבריחות כל הבית מן הקצה אל הקצה עד השני העמודים הנזכרים מי הכריחו לחתוף הקורה באמצע הבית ההולכת מדרום לצפון והלא היה טוב לו להניח' ולסמוך עליה הקורו' שבנו' עתה מחדש ההולכות ממערב למזרח והיה הבנין יותר חזק אלא ודאי כינון שעמד הקונה בקום עשה שאינו כמנהג העולם וחתף הקורה הנזכרת ועקר העמוד הנזכר העומד בצד צפון הבית אשר הקורה הנזכרת היתה עומדת עליה אומדנא דמוכח

הוא שלא נתרצה המוכר הנזכר למכור לו שארית אור גגו אלא לסלק מעליו שעבוד אותה התקרה שהיה קץ בה בעלותו לעלייתו דרך הסולם ולכך נתרצה הקונה לחתוך הקורה לסלק העמוד כי קורה אין פאן עמוד אין פאן וטענינו לירש שהוא בן המוכר מה שהיה יכול לטעון אביו באופן דאף על גב שיש לרבי יוסף הנזכר השטר הראשון בידו והשטר השני נעשה לתוספת יהיה גם הראשון קיים לענין שזכה בו מזמן ראשון אבל לא לענין התקרה והעמוד כיון שסתרו ולא חזר והזכירו בשטר השני אלא אדרבה לישנא דשטר שני מוכח שלא סמך בינינו אלא על שני העמודים אשר חידש ונ"ל נתפשו ביניהם רבי פלוני והמוכרים הנזכרים ומכרו לרבי פלוני עוד מהאור אשר על גב ביתם עד הסולם אשר הוא חזקת רבי יצחק חמיץ שהוא הבנין אשר הקונה הנז' בנה על שני עמודים נפוחים הסמוכים לסולם כו' עוד כתוב לבנות עליות זו על גב זו עד רום רקיעא על הבנין אשר עשה על העמודי הנזכרים כו' עוד כתוב על פח וזכות ושעבוד וחזקה אשר למוכרים הנז' בכל האור הנז' שהוא שיעור כל הבנין הנזכר אשר בנה רבי פלוני הנזכר על העמודים הנזכר עוד כתוב ויהיה פח בידם וביד באי פחם מעתה ועד עולם לבנות עליות זו על גב זו על הבנין הנז' אשר על שני העמודים הנזכרים הרי כמה וכמה פעמים מזכיר הבנין על שני העמודים ולא משתמיט פעם אח' להזכיר העמוד השלישי והקורה הנסמכת עליו ודאי אומדנא דמוכח הוא שלא נתרצה המוכר הנזכר במכירת שארית אורו אלא לסלק מעליו שעבוד הקורה הנזכרת וגם יש הוכחה קצת לזה שבשעה שפכר לו השארית האור חזר וצייר הפעות שפכר נתן לו מפח המכירה הראשונה חזר וצייר עם מעות המכירה השניה שפנאו לומר שאותם הפעות שפכר זכה בהם הם באופן הבנין הזה הסמוך על שני העמודים לבד וזה לשון השטר שמלכד הארבע מאות ושבעים ושנים לבנים הנזכר נטלו וקבלו עוד שש מאות לבנים שהם בין הפל אלה ושבעים ושנים לבנים ובעבורם ובשבילם מכרו לו והעבירו בידו וכו' עד שהוא שיעוד כל הבנין אשר בנה רבי פלוני על העמודים הנזכרים וכו' ומי הכניסו בתגר זה אלא לכתוב שבעד שש מאות לבנים מכר לו שארית האור אלא ודאי ידים מוכיחות שהפל נעשה לקיחה אחת באופן הבנין שהוא עכשיו נסמך על שני העמודים הנזכרים לבד ולהיות שנקתב השטר השני בתוספת מכירת שארית אור הגג נשאר השטר הראשון קיים לענין השעבוד מזמן הראשון לענין שלא יוכל למכרו ולא לגבות בעל חוב ממנו אם לזה המוכר בין שני זמני השטרות כמו שכתבתי זה מה שפנאו לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שלג שאלה ראובן שדך את בתו לאה עם שמעון ונעשה שטר שדוכין ביניהם אשר בו קבעו זמן הנשואין לשבת נחמו הבא ראשון ובעד מעות הגדוניה נתחייב לוי לפרוע לשמעון שלשה אלפים לבנים לראש חודש אב הבא ראשון בשטר כתוב בלשון זה להיות כי ראובן שדך את בתו עם שמעון וקבעו זמן הנשואין לשבת נחמו הב"ר עתה בפנינו חתומי מטה נתחייב לוי בחיוב גמור לתת לשמעון ראש חודש אב שלשה אלפים לבנים והנה כשהגיע זמן הנשואין נשא שמעון את בת ראובן ולא אמר ללוי כלל מענין המעות רק ראובן נתן לו לשמעון מה שנתן כפי מה שנתפשו ויהי כי ארכו הימים כמו שלשה או ארבעה שנים אחרי נשואי שמעון נפלו דברי ריבות וקטטות בין שמעון ולוי באופן שנתעורר שמעון ותובע מלוי אלה לבנים מהשטר הנ"ל וטוען לא נתפרעתי מזה השטר רק ב' אלפים לבנים ואני נאמן

פי יש בשטר נאמנות ולוי טוען לא נתחייבתי לה כי אם מדין ערב שפן משמע מלשון השטר שפתוב בו להיות פי ראובן שדף וכו': והנה בשטר הכתובה הודיתה איה קבלת כל השלישה אלפים אשר אני נתחייבתי לה ושמעון טוען מה שהודתי בשטר הכתובה היא לפי שהיה עדיין שטר החייב קנים בדי ילמדנו רבנו הדין עם מי: תשובה נראה לעניות דעתי שכיון שלא נתחייב לוי לשמעון אלא מחמת הגדוניה נראה בעיני לדמות ענין זה להא דתנן בכתובות פ'ק ב' דיני גזירות שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה אדמון אומר אילו הייתי חייב לה כיצד אטה לנה ממני וחקמים אומרים זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו ופירש רש"י שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה ראובן על שמעון ושמעון על ראובן שטר הוציא ראובן מוקדם ושל שמעון מאוחר אדמון אומר יכול שמעון לומר לראובן אילו חייבתי פדברי שטרך כיצד אטה לנה ממני אחריו כן היה לה לתבוע את חובה ממני וחקמים אומרים זה גובה וכו' וקאמר בגמרא היכי דמי אי דמטא זמניה מאי טעמא דרבנן ופירש רש"י אם שלמו חמשת השנים כשבא המלנה ללות מן הלנה מאי טעמא דרבנן דמקשרי שטרו של מלנה ראשון הרי הגיע זמנו והיה לו לתבוע ולא ללות וכו' עד דמוקי לה בגמרא לא צריכא דאטא פההוא יומא דמשלם חמש וכו' הרי לה דמטיק בגמרא דכשהגיע זמן השטר המוקדם קודם שבא המלנה ללות מן הלנה כולי עלמא מודו שיכול לומר אילו הייתי חייב לה כיצד אטה לנה ממני: אף בגדון דידן כיון שלוי לא נתחייב לשמעון אלא מחמת הגדוניה נמצא שמוציא שמעון שטר מוקדם על לוי שחייב לו סך פה ולוי מוציא שטר הכתובה על שמעון שחייב פה מחמת הגדוניה וזמן חייב לוי לשמעון הגיע קודם שנתחייב שמעון בשטר הכתובה שהרי זמן פרעון שטר שמעון היה בר"ח אב וזמן חייב שמעון בכתובה היה בשבת נחמו וכיון שפן יכול לומר לוי אם אמת שאני הייתי חייב לה איה נתחייבת בשטר הכתובה היה לה לתבוע את חובה ממני ועוד נוסף על זה שהודיתה בפיה שקבלת כל סך הגדוניה והודאת בעל הדין כמאה עדים דמו ומה גם עתה בגדון דידן דיהבי זוי ונהדר כתבי לשטר הכתובה דבכי האי גונא ליפא מאן דפליג דיכול לומר אלו הייתי חייב לה וכו' כמו שהביאו הטור ח"ה סי' פ"ה אלא אפי' אם גדון גדון דידן פאתרא דכתבי שטרא ונהדר יהבי זוי דאיפא מאן דאמר שיכול לומר המלנה הוצרכתי למעות ולא יכולתי להפרע ממך אף בגדון דידן יאמר שמעון הוצרכתי לישא אשה ולא יכולתי להמתין להפרע ממך ובטחתי על סמך השטר שהיה לי עליה לוי מפל מקום לפחות היה לתבועו בדין וכמו שכתב הר"ם מה הביאו הטור סי' הנז' וז"ל וכתב הר"ם לא שפא באתרא דיהבי זוי ונהדר כתבי שטרא לא שפא באתרא דכתבי שטרא ונהדר יהבי זוי יכול לומר לו היה לה ליפרע מחובה ופירש שם מהרי"ק ענינו לומר היה לה לתבועני בדין וכיון שפן בגדון דידן כיון שמעון לא הזמינו לדין ללוי קודם פניסתו לחופה יוכל לומר לוי אילו הייתי חייב לה וכו' דלאוקומי ממונא בחזקת מריה יכול לומר קים לי בהרמה אף על גב דאיפא מאן דפליג עליה.

זהו מה שנראה לעניות דעתי יאמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"ל לה: שלד פרק מרובה תוספות דף ס"ד אי הכי שיה למה לי הנה מצי לאקשוני שור ושה למה לי דמכעין הפרט דחיים לחוד מרבין כל דבר אפי' דלאו בעלי חיים ולפי שהש"ס וכו' פונת התוספות לע"ד בזה הדבור היא שהוא מקושר עם הדבור של מעלה מזה שכתבו התוספו' אית ספרים דגרסי לאתויי ולעיל מפני דבור דלעיל דחה התוספות גירסת

הספרים עתה בדבור הזה הרגישו התוספות קושיא לגרסתו דגרס למעוטי אלא שהוא מוכרח גירסת הספרים דגרסי לאתויי דבר שאינו מסוים וזה מפת קושית הגמרא דפריד אי הכי שיה למה לי ולא פריד שור ושה למה וזה דבשלמא לגירסת הספרי דגרסי לאתויי דבר שאין מסוים אף על גכ דמחיים לחוד מרבינו כל דבר מפל מקום לא מצי לאקשווי שור למה לי משום דאצטריו לאתויי דבר שאינו מסוים אפילו בדבר שאינו בעל חי דאי מחמור לחוד לא הוא מיייתנו אלא דבר שאינו בבעלי חיים אכל מפת יתורא אשור מרבינו דבר שאינו מסוים אפילו במה שאינו בעל חי באם אינו ענין באופן דמחיים לחוד מרבינו כל דבר המטלטל וגופו ממוז ונהו אמיןא דוקא בדבר מסוים פתב שור נחמור לרבות אפילו דבר שאינו מסוים ואי לא פתיב אלא חד הנה מרבינו דוקא ב"ח אבל דלא ב"ח לא להכי פתב תרי שור נחמור חד לרבו' דבר בלתי מסוים בב"ח וחד דבר בלתי מסוים בדבר שאינו ב"ח באם אינו ענין באופן דלא מיתר אלא שיה ולהכי לא פריד אלא שיה למה לי אבל לפי גרסת התוספות דגרס למעוטי קשה דאמאי לא פריד שור ושה למה לי וכיון דלא פריד הכי נר' ודאי דגרסת הספרים אמיתית לכך תירצו התוספות דאין הכי נמי דנהו מצי לאקשווי שור ושה כו' אלא לפי שהש"ס התחיל דבריו וכו' ועם זה יתיישב מה שרמז תוספות בדבור שלפני זה גרסת הספרים ולא פתב אלא לעיל מפני שפנתו היתה לקשר עמו הדבור שלאחריו שמשקשר עמו כמו שפירשתי זה מה שגראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"לה.

שלה פרק מרובה דף ס"ז תוספות שור ושה שני פעמים וא"ת ושה דכתיב שני פעמים למה לי הא בשבת לא כתיב שיה וי"ל וכו' קשה דהשת' דתירץ התוספות דשה שני אתא למעוטי לגמרי אם פן לישתוק משור שני וכיון דכתיב שיה שני פעמים ממעטינו לגמרי שור ושה אין מידי אחריןא לא ונראה לומר דאי לא כתיב שור שני הנה אמיןא דמ"מ הנה ילפינו שור שור משבת ואפילו חיה ועוף הוו בכלל תשלומי חמשה ובשביל שמפת הגזרה שנה הנה השנה בכלל חמשה הנצרך הכתוב לכתוב שיה לומר דלא ישלם פי אם ארבעה והשתא דגלי לן קרא דשה לא משלם אלא ארבעה משום דכשגנבו הרפיכו על פתפו הנה אמיןא דמפת הג"ש דשור שור מרבינו שאר ב"ח אבל הנה אמיןא דכל דהוי דומיא דשה דהרפיכו על פתפו לא הנה משלם פי אם ד' דומיא דשה להכי טרח וכתב לן קרא שיה שני למעוטי ולו' דוקא שיה משלם ד' אבל מידי אחריןא משלם ה' מפת ג"ש דשור שור אבל השתא דכתיב שור ושה יתירא הפננה ודאי היא שור ושה אין מידי אחריןא לא זהו מה שגראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי שלו פרק מרובה דף פ' תוספו' אמר רבינא לעורו שאם מצאו מת אין חייב בהשבת העור וקצת תימא פיון דאשמעין וכו' קשה דלמה לא הקשה התוספו' זה הקצת תימא קודם במקום הגמרא כשאמר אין בו משום גזל ועוד מה היא פונת התוספת באומר שיה מצאו מת וכו' ונראה לעניות דעתי שהתוספות נשמר מפירוש שהייתי יכול לפרש דמאי דקאמר אין בו משום גזל אינו אלא לענין שאינו חייב לשלם חיות החתול אבל מפל מקום הייתי אומר שהיה חייב לשלם העור ונחזר ואמר ואין בו משום השבת אבידה לעורו ואמרו התוספות שאין הפי' פן דאם פן אמאי נקט אבידה הנה ליה למימר שאין בו משום גזל אפילו לגבי העור כשגזלו חי אלא ודאי מינקט אבידה ודאי שהפננה לומר שאפילו מצאו מת שהיה בהתר אין בו משום השבת אבידה לעורו וכיון שאפלי' שלא במקום איסור

שְׁכַבְרַת מַת אֲמַרְיִנוּ שְׁאִין חֲזִיב לְהַחְזִיר הָעוֹר וְדַאי דְמַאי דְקָאֵמַר אִין בּוּ מִשּׁוּם גְּזֵל הַכְּנָנָה
הִיא אֲפִילוּ לְגַבֵּי הָעוֹר וְכִינּוּן שְׁאֲפִילוּ שְׁגִילוּ אִינוּ חֲזִיב לְהַחְזִיר הָעוֹר הַשְּׂתָא קִשְׁה לְמַאי
אֲצֻטְרִיף מְוֹתֵר לְהַנְרִגּוּ זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד הַצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֵלֶה"ה:
שְׁלֹו רְאִיתִי הַגְּזֵרָה אֲשֶׁר גְּזַר לְפִסְק דִּין הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַמְצַוִּינָן הַה"ר נֶר"ו עַל הַפְּקֻדוֹן
אֲשֶׁר שְׁלַח הַגָּבִיר וְנִעְלָה כ"ר מִשֵּׁה קְאֲנִפִּילִיַּאשׁ יִצ"ו עַל יַד הַגָּבִיר וְנִעְלָה כ"ר יְהוּדָה
בֶּר דְּוֹד לְמוֹסְרוֹ לִיד גָּבִיר וּמְעוֹלָה כ"ר דְּוֹד דִּי פֶּרַאנְסִיַּא יִצ"ו וּמְצֻאֵתִי שְׁנַעְשֵׂה שְׁוֹתֵרָה
לְהַב"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית לְהִיּוֹתוֹ דִּן דִּין אֲמַת לְאֲמַתוֹ הֵן בְּמַה שְׁחֲזִיב לִר' יְהוּדָה בֶּר דְּוֹד
הַנְּזַכֵּר לְפָרוּעַ פֶּל הַמָּאָה וְשִׁשִּׁים פְּרָחִי זֶהָב אֲשֶׁר נִמְסְרוּ בִּידוֹ הֵן בְּמַה שְׁחִילְקַב בֵּין הַשְּׂשִׁים
פְּרָחִים שֶׁל רַבֵּי דְּוֹד דִּי פֶּרַאנְסִיַּא שְׁגִזַר שְׁיִפְרַעֵם מִיד לְרַבֵּי דְּוֹד דִּי פֶּרַאנְסִיַּא וְהַמָּאָה
פְּרָחִים הַנְּשֻׂאָרִים חֲזִיב לְפָרוּעֵם לְרַבֵּי מִשֵּׁה קְאֲנִפִּילִיַּאשׁ הַנְּזַכֵּר בְּמַה שְׁגִזַר לְפָרוּעַ הַמָּאָה
וְשִׁשִּׁה פְּרָחִים וְדַאי שְׁהִדִּין פֶּה מִשּׁוּם דְּפִשְׁעַר רַבֵּי יְהוּדָה הַנְּזַכֵּר פְּשִׁיעָה גְּמוּרָה בְּמַה שְׁפִשְׁט
הַמְּלַבּוּשׁ מְעִלְיוֹ וְהַנִּיחוֹ בְּמִיטָה אֲשֶׁר הוּא שָׁכַב עָלֶיהָ בְּמִקּוֹם שְׁהִיו מְלַחִים נְכַנְסִים וְיוֹצֵאִים
דְּאָרַף עַל גַּב שְׁגַם מְעוֹתָיו הָיוּ שָׁם עִם מְעוֹת הַפְּקֻדוֹן לֹא מְצִי פֶטֶר נְפִשִׁיהָ בְּהִכִּי וְכַמוֹ שְׁכַתְּב
הַרְמַב"ם ז"ל הַלְכוֹת שְׁאֵלָה וּפְקֻדוֹן פְּרָק רַבִּיעִי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְאָרַף עַל פִּי שְׁהִנִּיחַ הַפְּקֻדוֹן עִם
שְׁלֹו אִם רְאוּי לְשְׁמִירָה פֶטֶר וְאִם אִין הַמְּקוֹם רְאוּי לְשְׁמִירָה חֲזִיב בְּשְׁלֹו רִשְׁאִי וְאִינוּ
רִשְׁאִי בְּשְׁלֹו אַחֲרִים וְנִדְאִי שְׁשֵׁם בְּסַפִּינָה בְּמִקּוֹם שְׁכַמָּה מְלַחִים עַכ"ו מְרִי נְפִשׁ עוֹבְרִים
וְשָׁבִים וּמְצוּיִים שָׁם תְּמִיד וְהֵם בְּחֻזְקַת גְּנָבִים וְדַאי שְׁלֹא הָיָה הַמְּקוֹם הַהוּא רְאוּי לְשְׁמִירָה
וְנִדְאִי שְׁפִשְׁעַר פְּשִׁיעָה גְּמוּרָה וְעוֹד לוֹ הַנְּנַח שְׁהִיָּה הַמְּקוֹם הַהוּא מְקוֹ שְׁמִירָה אִפִּילִי הִכִּי
חֲזִיב וְטַעְמָא דְּמִקְלָתָא כִּינּוּן דְּקַפִּיד רַבֵּי מִשֵּׁה קְאֲנִפִּילִיַּאשׁ בְּשַׁעַת מְסִירַת הַפְּקֻדוֹן שְׁלֹא
יִתְנֵם בְּסִיפִיט כִּי אִם בְּמְלַבּוּשׁ שְׁיִלְבֹּשׁ עָלָיו הִנּוּה לִיָּה שְׁהִתְנָה עִמּוֹ שְׁיִקְבַּל עָלָיו הַשְּׁמִירָה
הַמְּעוֹלָה הַהִיא שְׁיִהִיָּה הַפְּקֻדוֹן לְעוֹלָם עָלָיו וְכִינּוּן דְּשִׁינָה חֲזִיב דְּכָל תְּנַאי שְׁבְּמִמוֹן תְּנַאֵו
קִיָּים וְכַמוֹ שְׁכַתְּב הַרְמַב"ם הַלְכוֹת שְׁכִירוֹת פְּרָק שְׁנִי מִתְנָה בְּעַל הַפְּקֻדוֹן עַל שׁוֹמֵר חֲנָם
אוּ נוֹשֵׂא שְׁכָר וְשׁוֹכֵר לְהִיּוֹת חֲזִיבִים בְּכָל פְּשׁוֹאֵל שְׁכָל תְּנַאי בְּמִמוֹן אוּ בְּשָׁבוּעוֹת שְׁל
מְמוֹן קִיָּים וְאִין צְרִיף קִנְיָן וְלֹא עֲדִים: גַּם בְּמַה שְׁחִילְקַב בֵּין הַשְּׂשִׁים פְּרָחִים שֶׁל רַבֵּי דְּוֹד
דִּי פֶּרַאנְסִיַּא וּבֵין הַמָּאָה שֶׁל ה"ר מִשֵּׁה קְאֲנִפִּילִיַּאשׁ אִיכָּא טַעְמָא רַבָּה וְזֶה שְׁהִשְׁשִׁים
פְּרָחִים הַנְּזַכֵּרִים הָיוּ מְלוּה אוּ פְּקֻדוֹן בִּיד רַבֵּי מִשֵּׁה קְאֲנִפִּילִיַּאשׁ וְכִינּוּן שְׁאֲמַר רַבֵּי מִשֵּׁה
קְאֲנִפִּילִיַּאשׁ לְרַבֵּי יְהוּדָה בֶּר דְּוֹד הַנְּזַכֵּר הוֹלֵף שְׁשִׁים פְּרָחִים אֵלוֹ לְרַבֵּי דְּוֹד דִּי פֶּרַאנְסִיַּא
אִינוּ יָכוֹל רַבֵּי מִשֵּׁה לְחַזֵּר בּוּ מִשּׁוּם דְּקִיָּמָא לֵן הוֹלֵף כְּזִכִּי דְּמִי וְכֵן פְּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים
בְּמִלּוּה אוּ פְּקֻדוֹן דְּהוֹלֵף כְּזִכִּי דְּמִי וּמִיד כְּשִׁהֲגִיעוּ הַמְּעוֹת לִיד הַשְּׁלִיחַ זָכָה רַבֵּי דְּוֹד דִּי
פֶּרַנְסִיַּא בְּאוֹתָם הַמְּעוֹת וְכֵן אִם ח"ו מִת מִי שְׁנַשְׁתַּלְחוּ לוֹ יִתְנֵם לְיוֹרְשָׁיו נְמַצָּא שְׁהָרִי הוּא
כְּאֵלוֹ כְּבָר בְּאוֹ לִידוֹ שְׁל מִי שְׁנַשְׁתַּלְחוּ לוֹ וְלָכֵן בְּנִדּוֹן דִּידֵן רַבֵּי דְּוֹד דִּי פֶּרַאנְסִיַּא הוּא
בְּעַל דְּבָרִים שְׁל רַבֵּי יְהוּדָה הַשְּׁלִיחַ הַנְּזַכֵּר שְׁמַעוֹתָיו הֵם בִּידוֹ אֲבָל הַמָּאָה פְּרָחִים
הַנְּשֻׂאָרִים נְהִי דְּרַבֵּי יְהוּדָה הַנְּזַכֵּר הוּא שְׁלִיחַ שְׁל רַבֵּי מִשֵּׁה הַנְּזַכֵּר וְאֲמַר לוֹ שְׁיִתְנֵם לְרַבֵּי
דְּוֹד הַנְּזַכֵּר הָיָה שְׁלוּחוֹ בְּעוֹד שְׁהִיָּה לוֹ הַמְּעוֹת בִּידוֹ לִיתְנֵו לְמִי שְׁשְׁלְחוּ לוֹ אֲבָל כִּינּוּן שְׁנַגְּבּוּ
פְּסְקָה שְׁלִיחוֹתוֹ כִּי לֹא זָכָה ר' דְּוֹד בְּהֵם לְשִׁיּוּכַל לְתַבְעֵם מְמַנּוּ שְׁהָרִי אֲפִילוּ בְּמִתְנָה פְּסְקוּ
כָּל הַפּוֹסְקִים דְּלֹא אֲמַרְיִנוּ הוֹלֵף כְּזִכִּי כְּמוֹ שְׁכַתְּב הַטּוֹר סִימָן קכ"ה כָּל שְׁכֵן בְּנִדּוֹן הָיָה כִּי
אִינוּ אֵלָא שְׁלִיחוֹת בְּעִלְמָא וְלָכֵן אִין כַּח בִּיד רַבֵּי דְּוֹד לְתַבְּנוֹעַ מַה"ר יְהוּדָה הַמָּאָה פְּרָחִים
כִּי אִם מְכַח הַרְשָׂאָה שְׁיִכְתּוּב ה"ר מִשֵּׁה הַנְּזַכֵּר לְתַבְּנוֹעַ מְמַנּוּ זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד וְאֲמַר

לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שלח שאלה ראובן שמסר פל פף סחורה ביד שמעון על תנאי שקל מה שימפור שמעון מאותה הסחורה יפרע דמיה תכף לראובן וכל מה שישאר מלמכור יחזירנה לראובן שהיא היתה בתזקתו אחר פף בא שמעון ושלח הסחורה ביד לוי ותפש הסחורה לוי בעד מה שחייב לו שמעון אחר פף בא ראובן ושאל ללוי הסחורה ששלח לו שמעון והשיב לוי לראובן שמעון חייב לי פל פף מעות עכשיו שפאו סחורותיו בידי אקתם בעד מה שחייב לי וראובן משיב הסחורה שלי היא פל זמן שלא נמכרה יורנו מורנו הדין עם מי: תשובה נראה לעניות דעתי שאם יתברר שהסחורה שתפס לוי היא מהסחור' שמסר ראובן לשמעון או אם יודה לוי על פף ודאי דלא מהניא ליה תפיסתיה וחיוב לוי להחזיר הסחורה לראובן וטעמא דמילתא דהלקת' פסיקתא היא שהפקדון אינו משועבד לבעל חוב ולא גבי מיניה אף על גב דתפסו דגרסינו פרק איזהו נשך אמר ליה רבה לרב יוסף הגי זוזי דיתמי היכי עבדינו להו וכו' עד אמר ליה בדקינן גברא דאית ליה דהבא פרכ' ונקטינן דהבא מיניה ויהבינו להו קרוב לשכר ורחוק להפסד אבל דבר מסויים לא דילמא פקדון ניהו ואתי מריה יהיב סימנין ושקיל ליה הרי לה שהפקדון אינו משועבד לבעל חוב ואף על גב דתפסו חייב להחזירו לבעליו וכן פסק הר"ם ז"ל הביאו המרדכי פרק איזהו נשך וז"ל וישאלתם על ראובן שהפקיד פקדון ביד שמעון ובא לוי ותפס הפקדון מיד שמעון בעבור החוב שנתחייב לו שמעון וראובן אומר לו מה לה אצל ממוני ושמעון מודה שהמזון של ראובן דבר פשוט הוא שלי חייב להחזיר המזון לראובן וכן פירש רי"בא וכן נראה מתוך דברי הרמב"ם ז"ל הלכות מלנה ולנה פרק ראשון שכתב אין מרחמין בדין אלא גובין למלנה חובו עד פרוטה אחרונה מכל מטלטלין שיימצאו לו וכו' טען הלנה שמטלטלין אלו שבדי אינו שלי אלא פקדון הם בידי וכו' אין שומעין לו או יביא ראיה או יגבה מהם בעל חובו: הרי לה שאם הביא ראיה שהוא פקדון אינו גובה הבעל חוב ונדון דיין תורת פקדון יש לסחורה זו פל זמן שלא נמכרה שלא קבלה עליו שמעון בתורת הלואה אלא אחר שמכרה אבל פל זמן שלא מכרה היא בתורת פקדון בידו אף על גב דחייב באונסין הוי כשומ' שכר ומה שחייב באונסין הוא משום דכל הנאה שלו דהוי כשואל וכל הנאה שלו וחיוב באונסי אבל מעולם לא חל עליו שם מלנה עד שנאמר שיוכל הבעל חוב לגבות מאותה הסחורה: וראיה לזה דגרסינו במציעא פרק השוכר את האומנים ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחבריה אמר ליה קא ממטינא ליה לזוכתא פלוני אי מזדבנא מוטב ואי לא מהדבנא ליה נהליף אזל ולא אזדבנא ובהדי קא אתא אתניס את' לקמיה דרב נחמן חייביה איתביה רבה לרב נחמן נאנסו בהליכה חייב ובחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר אמר ליה חזרה דהאי הליכה היא מאי טעמא סברא הוא בחזרתו אילו אשכח לזבוניה מי לא זבניה והכי איתא בגזרים פרק ד' גזרים ואם איתא דבנדון פי האי נקרא מכר גמור ומוטל עליו בתורת הלואה מאי קא פריף ליה רבא לרב נחמן מהלוקח בגדי' לשגרן לבית חמיו וכו' שאני הקא שמשעה ראשונה זקפו עליו במלנה ותורת הלואה עליו ולכך חייב באונסין עד שיבואו ליד המלנה אלא ודאי אין לו דין לנה אלא דין שומר שכר שנפקד אצלו פקדון וכן פירש שם בגזרים הר"ן פל הנאה ללוקח היא ולא למוכר ונהנה ליה כשואל דמשום דכל הנאה שלו חייב באונסין וגם פן נראה פן מלישנא דגמרא דגזרים שמביא אותו מעשה דפרק האומנין וקרי ליה ספסירא וכן פירש שם הרא"ש סרסור

מקבל החפץ בקצבה אם ימכור ביותר המותר שלו ואם לא ימצא קונים יחזיר החפץ
לבעליו וכן הטור הביא דין זה בהלכות שלוהין סי' ק"פ כי אינו אלא שליח כמו סרסור
שהוא שומר שכר מהפקדון שנפקד לו וכיון שדין פקדון יש לו חוב לוי להחזיר הסחורה
לראובן כמו שפירש הוכחתי: וגם הרא"ש בתשובותיו כלל ק"ז פתב ראובן שנתן לשמעון
חפץ למכור ובא לוי בעל חוב דשמעון ולקח מידו בחובו ועתה תבע ראובן החפץ מלוי
ואמר שלי הוא פי נתתיו למכרו וכו' תשובה בני שיחיה דע לה אם לוי לקח מיד שמעון
בעל חובו חפץ שהוא ידוע שהוא של ראובן לאו כל כמינהי וצריך להחזירו לראובן וכו'
וכן פסק רבינו ירוחם נתיב ששי חלק ב' וכתב שפן הורה הה"ר דוד הפהן הלכה למעשה:
וגדולה מזאת מצינו שאין לאשה וב"ח פח לגבות וזה דאמרינו בגמרא פירק המקבל האי
עסקא פלגא מלנה ופלגא פקדון וכתב במרדכי שם דחשיב פלגא מלנה לכמה מזלי הן
לאחריות אונסיה הן לענין מקדש במלנה דאינה מקודשת הן לענין מכר אם מכר לו
קרקע במלנה שהוא חייב לו לא קנה להתחייב באונסין הן לענין שמטת דמשמטת חלק
המלנה וכו' הרי דחשיב מלנה לכל דבר מחצית הנכסים ואפילו הכי פסק רב אלפס דלא
גבי ב"ח וכתובת אשה מאותם המטלטלין של אותו העסק וזה שכתב שם בפירק המקבל
על הא דקאמר בגמרא רבא אמר להכי קרו ליה עסק דאם מת לא יעשה מטלטלין אצל
בניו פתב הילכף אי איכא סהדי דהני מטלטלי מחמת ההוא עסקא ניגהו שקיל ליהו מלנה
בלא שבועה ואפילו מיתמי ואי איכא עליה דמיתנא פתובה או ב"ח וליכא נכסי למיתנא
לית ליהו מהני מטלטלי דעסקא ולא מידי אלא שקיל ליהו מרייהו לחודיה דלדיניה
ניגהו דלא קני ליה מיתנא אלא לאיעסוקי בהו וכו' וכן פסק הרמב"ם ז"ל הלכות שלוהין
ושותפין פירק ז' וכן פסק הרא"ש שם בפסקיו: והשתא נדון ונאמר ומה אם חלק המלנה
דחשיב מלנה גמורה לכמה דברים כמו שכתבתי אפילו הכי אמרינו דאין ב"ח וכתובת
אשה גובה מהם אלא שהמטלטלין הדרי למרייהו משום דלאו אדעת' דהכי יגיהיה
בנדון דידן דחשיב פקדון ששמעון הנז' בסחורה הנז' אינו אלא סרסור בעלמא כמו שפירש
הוכחתי ואין לו שם לנה עד שימכר הסחורה מה שנמכר ממנה אבל מה שלא נמכר
לעולם היא בידו בתורת פקדון והוי שומר שכר עליה ומה שחייב באונסין הוא משלם
דכל הנאה שלו דומיא דשואל כמו שכתב הר"ן לא כל שכן דאמרי' שהסחורה הדרא
למרה ואין בעל חוב גובה ממנה כלל העולה דבהא סלקינן ונחתינן שהדין עם ראובן
הנז' והסחורה שיתברר שהיא של ראובן בכל מקום שהיא חייבים להחזירה לו זהו מה
שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"ל לה: שלט
שאלה על ענין פתיבה שנקתבה ונחתמ' והיה כתו' שיחזור החשבון ליורשי הפלה
והנדוניא אשר ניתן לה נתנהראובן בעל אמה של הפלה והוא איש זר ורצה שיחזור
החשבון לו כיון שהוא נתן הנדוניא ושעל מנת כן נתנה וטען שהסופר כתב בטעות והיו
מפקקים לומר שפיר זכו יורשי הפלה כמו שפיר הארכתי זה לי ימים בתשובה סימן
קל"ח ולא היו רוצים לקרוע הפתובה ולכתוב אחרת שתאמר שיחזור החשבון לראובן
ולחתום עליה ופסקתי והסקמתי עם חכמי העיר דאומדנ דמוכח הוא שמה שכתב הסופר
היה טעות משום דלא שביק איניש נפשיה ויהיב לאחריני כדאמרי' בכתובות פירק האשה
שנפלו לה דאפי' במקום ברתא נפשה עדיפא כל שכן ראובן זה דלא שביק נפשיה ויהיב
ליורשי הפלה שהם זרים לו ולא ידעם ולכן אנו סהדי שמעולם לא נתפנון ראובן להקנות

ולזכות ליוֹרְשֵׁי הַכֶּלֶה וְעוֹד שֶׁהִחֲתַן וְהַכֶּלֶה מוֹדִים שְׂכָן הָיָה כְּנִנְתָּם מְעִיקָרָא וְהֵם נֶאֱמָרִים
בְּמִיגוּ דְאִי בְּעֵי הִחֲתָן עִתָּה לְשֵׁלַם כְּתוּבָה זֹו לְכֶלֶה וְנִמְצָא שְׂכָבֵר נִמְחַל שְׁעָבוֹד שְׁטַר כְּתוּבָ'
זֶה וַיִּכְתְּבוּ כְּתוּבָה אַחֲרֵת כְּרִצוֹנָה וּלְכַף הֵם נֶאֱמָרִים לוֹמֵר שְׂכָן הָיָה הַתְּנָאִי מְעִיקָרָא: וְאִם
תֹּאמַר הָרִי כְּתָבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּמִרְנָבָה גְּבִי עַד זֹמַם חִידוּשׁ הוּא דְהָא תְּרִי וְתְרִי נִיגְהוּ מֵאִי
חִזִּית דְּצִיִּית אֶהְיִי אֶהְיִי כְּתָבוּ לְמָה הָיִי חִידוּשׁ וְהָא מִן הַדִּין יֵשׁ לְהֶאֱמִין לְכַתְרָאִי
בְּמִיגוּ דְאִי בְּעוּ הָוּי פְּסֻלִין לְקַמְאִי בְּגִזְלָנוּתָא וְכוּ' וְאֹמַר ר"י דְּלֹא שִׁינְךָ מִיגוּ אֲלֵא בְּאֶדָם
אֶחָד אֲבָל בְּשִׁנֵּי בְּנֵי אָדָם לֹא שִׁינְךָ מִיגוּ דְאִין דַּעַת שְׁנִיָּהֶם שְׁוֵה וּמָה שֶׁרָצָה לְטַעוֹן זֶה לֹא
יִטְעוֹן זֶה אֲף בְּנִדוֹן דִּין מִיגוּ זֶה תְּלוּי בְּחֲתָן וְכֶלֶה וְלֹא אֲמַרִינוּ מִיגוּ י"ל דְּהָיִי מִלֵּי בְּדָבָר
שֶׁהָיָה לָהֶם לְטַעוֹן כְּבָר בְּמָה שֶׁעָבַר אֲבָל בְּנִדוֹן דִּין גַּם עִתָּה יֵשׁ בִּיד' לְעִשׂוֹתוֹ וְכִיּוֹן שְׂכָן
מָה לָהֶם לְשַׁקֵּר וְלוֹמַר שֶׁהִמְתַּנְּה הֵיחָה מְעִיקָרָא עַל מְנַת שְׁיַחְזוֹר הַהֲשָׁבוֹן לְרֵאוּבוּ פִּינּוּ
שֶׁעִתָּה רְצוֹן שְׁנִיָּהֶם הוּא כְּפִי וַיֵּשׁ יְכוּלַת בְּיָדָם לְעִשׂוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי לְשֵׁלַם לְכֶלֶה הַכְּתוּבָה
וּלְקַרְעָה וּלְכַתְּבוּ כְּתוּבָה אַחֲרֵת וְאִין לְחוּלֵק לוֹמַר דְּהָיִי כְּמִיגוּ בְּמָקוֹם עֲדִים אַחַר שֶׁחֲתָמוּ
הָעֲדִים עַל הַכְּתוּבָה הֶרְאִישׁוּנָה וְזִכְפוּ לְיוֹרְשֵׁי הַכֶּלֶה בְּהֲשָׁבוֹן שֶׁהָרִי מְצִינּוּ דְנֶאֱמָן אָדָם
מִטַּעַם מִיגוּ לְכַטֵּל שְׁטַר אֲף עַל גַּב דְּמַתְחִזֵּק בְּבִי דִינָא וְכַתוּב בּוּ הִנֵּפֵק דְגֶרְסִינוּ בְּפִר' זֶה
בּוֹרֵר הֵהִיא אֵיחָתָא דְנִפְק שְׁטַרָא מִתּוֹתִי יְדֵה אֲמַרְהָ יְדַעְנָא בְּהָאִי שְׁטַר' דְּפָרוּע הוּא הֵימְנָא
רַב נִחְמָן וְכוּ' וְקֶאֱמ' הָתָם טַעְמָא מֵאִי מִשׁוּם דְאִי בְּעֵי קִלְתִּיהָ וְאֲף עַל גַּב דְּאִתְחִזֵּק בְּבִי
דִינָא שֶׁכְּתוּב בּוּ הִנֵּפֵק וְכִן פְּסֻק הֶרְמֵב"ם פֶּרֶק י"ו הַלְכוֹת מְלוּה וְלוֹה וְהִטּוֹר סִימָן נ"ה
מְפָנִי שְׂאֵלוּ הָיָה רוּצָה הָיָה שׁוֹרְפוֹ אוֹ קוֹרְעוֹ וְכֹל שְׂכָן בְּנִדוֹן דִּין דְּלֹא חֲשׁוּב מִיגוּ בְּמָקוֹם
עֲדִים שֶׁהָרִי בָּא בְּשִׂאֵלָה שֶׁהָעֲדִים כְּשֶׁחֲתָמוּ לֹא יְדַעוּ בְּתַנְאִי הַהֲשָׁבוֹן כִּי אִם אַחַר שֶׁחֲתָמוּ
וְכִיּוֹן שְׂכָן אִין כָּאֵן עֲדִים שֶׁהָרִי כְּתָב רַבִּינוּ יְרוּחָם נְתִיב ב' חֲלֵק ב' דְאֲף עַל גַּב דְּעֲדִים
הַחֲתוּמִים בְּשִׁטְר שְׂאֲמָרוּ אֲמָנָה הָיִי דְבַרִּינוּ אֵינָם נֶאֱמָרִים מְכָל מְקוֹם אִם אֲמָרוּ שְׂלֵא יְדַעוּ
בְּשִׂעָה שֶׁחֲתָמוּ וְשׁוּב נִתְבָּרַר לָהֶם שֶׁהָיָה שְׁטַר אֲמָנָה נֶאֱמָרִים וְכִן הִבִּיאוּ הַהֲרִי"ק ו"ל ח"ה
סִימָן מ"ו בְּשֵׁם הֲרִיטְב"א וְכִיּוֹן שְׂאִין הָעֲדִים מְעִידִין עַל אוֹתוֹ הַתְּנָאִי וְאִיכָּא אֲנוּמְדָנָא
דְּמוּכַח וְגַם מִיגוּ דְּבִטְעוֹת הָיָה מָה שֶׁנִּכְתַּב וְדֹאִי דְאֲמַרִינוּ שֶׁמְעוֹלָם לֹא זָכוּ לְיוֹרְשֵׁי הַכֶּלֶה
וְגַם אִין לְחוּלֵק לוֹמַר אִין כָּאֵן מִיגוּ שֶׁהָרִי אִין בִּיד הַחֲתָן אַחַר שֶׁנִּשְׂאָה לְהַתְּנוּת עַל הַהֲשָׁבוֹן
דְּהָא אֲמַרִינוּ בְּכַתּוּבוֹת פֶּרֶק הַכּוֹתֵב אֲמַרִי דְּבִי רַבִּי יֵנְאִי בְּכוֹתֵב לָהּ וְעוֹדָה אַרוּסָה כְּדָרַב
כְּהֵנָּא דְאֲמַר נִחְלָה הַבָּאָה לְאָדָם מִמְּקוֹם אַחַר אָדָם מִתְּנָה עָלֶיהָ שְׂלֵא יִירְשֵׁנָּה מִשׁוּם דְּבִאוּתָהּ
שְׂעָה אֵינּוּ רְאוּי לְיוֹרְשָׁה אֲבָל אַחַר שֶׁנִּשְׂאָה שְׂרָאוּי לְיוֹרְשָׁה הָיִי פִּירוּשָׁת אֲבִיו דְּכִיּוֹן
שְׂרָאוּי לְיוֹרְשׁוֹ בְּכֹל שְׂעָה הָרִי הוּא כָּאֵלוּ זָכָה בָּהּ וְכִן פְּסֻק הֶרְמֵב"ם הַלְכוֹת אֲשׁוֹת פֶּרֶק
כ"ג דִּישׁ לוֹמַר דְּמֵאִי דְּהָיִי כָּאֵלוּ זָכָה אֵינּוּ אֲלֵא לְעַנְיָן דְּלֹא סְגִי בְּסִלּוּק אֲלֵא אוֹ בְּמִכָּר אוֹ
בְּמִתְּנָה כְּמוֹ שֶׁהָאֲרִיף בְּזֵה הֲר"ן שֵׁם אֲף בְּנִדוֹן דִּין יְכוּל לְהַתְּנוּ עִמָּה שְׂמָה שְׂרִיב מְמָנָה
מִתְּחִיב מְעַכְשָׁיו בְּקִנְיָן לְהַחְזִיר לְרֵאוּבוּ אוֹ לְיִרְשָׁיו סֹף כְּפִי דְּבָכִי הָאִי גִּנְנָא מְהִנֵּי אֲף לֵאח'
נִישׁוּאִין בְּאִנְפֵּן דְּבָהָא סְלִקִּינוּ וְנִחְתִּינוּ דְאִנּוּ סִהְדִי דְּבִטְעוֹת נִכְתְּבָה הַכְּתוּבָה הֶרְאִישׁוּנָה
וְיְכוּלִין הָעֲדִי לְחִזּוֹר וּלְחַתְּנוֹם בְּכַתּוּבָה הַשְּׁנִיָּה וְאִין בְּזֵה בֵּית מִיחּוּשׁ כִּי מְעוֹלָם לֹא זָכוּ
בְּהֲשָׁבוֹן יוֹרְשֵׁי הַכֶּלֶה כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי זֶהוּ מָה שֶׁנִּרְאָה לְעַנְיּוֹת דַּעְתִּי וְאֲמַר לִי לְבִי
הַצְּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדָרְבִי זֵלֶה"ה: שֵׁם שְׂאֵלָה רְאוּבוּ הָיָה פִּיטוֹר מְשִׁמְעוֹן וְהָיָה
שְׁמַעוֹן נוֹתֵן לְרֵאוּבוּ שְׂכָר טְרַחוּ וְעַמְלוּ כְּמִשְׁפֵּט הַפִּיטוֹרִישׁ וַיְהִי לְתַקוּפַת הַשְּׁנָה וּבָא
שְׁמַעוֹן פֶּה שְׂאֵלוּנִיקִי וְנִתְאַכְסֵן בְּבֵית הַפִּיטוֹר הַנִּזְכָּר וְרֵאָה אֲרָגוּ קִטְוֹן שֶׁהָיָה רְאוּבוּ הַנִּזְכָּר

מניח שם מעות ושטרות שלו ואמר לו שמעון למה תעשה כן להניח בארזו זה קטן כל כף מעות בו ואז השיב ראובן עיניו הרואות אם טוב בעיניו מוטב ואם לאו קח אותם בידה ושים אותם בכל מקום שלבך חפץ ויקר מקרה שנגנב הארז הנזכר וטען שמעון שחיוב לפרוע לו כיון שהיה ראובן שומר שכן וחיוב בגנבה ואבידה כל שכן שעשה פשיעה בהניח המעות שם בארזו קטן וראובן טען שפבר נסתלק משמירתו שכן אמר לו שיקח אותם ויניחם במקום שירצה יורנו מורנו הדין עם מי: תשובה בתחלת המחשבה היה נראה שהדין עם שמעון וזה דתנו במציעא פרק האומנין כל האומנין שומרי שכן הן וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם ומסיק בגמרא טול את שלך אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא שומר חנם נמי לא הוי ופירש רש"י דאינו שומר לו עוד קאמר ליה קא משמע לן דאינו תופסו על שכן הוא דקאמר ליה אבל מדין פקדון לא סליק נפשיה וכן פסק הרמב"ם ז"ל הלכות שכירות פרק עשירי אמר טול את שלך והבא מעות ולא לקחו הבעלים את הפלי הרי האומן שומר חנם וכן פסק הטור סימן ש"ו הרי דאע"ג דאמר טול את שלך נסתלק לגמרי מהשמירה דמכל מקום הוי שומר חנם וכיון שכן בנדון דידן והיה נראה דאף על גב דקאמר ראובן טול מעותיך הפונה ה"א שאינו מעפבו בשביל שכן אבל מכל מקום שומר חנם הוי והוא לא שמו במוקם ראוי לכספים נמצא שפשע וחיוב לשלם אבל כד מעיינו שפיר הדין עם ראובן וזה שכתב ההרי"ק ז"ל סי' ש"ו שדקדקו תלמידי הרשב"א מלשון רש"י שאם אמר בהדיא טול את שלך דאיני שומר עוד פטור וכן נראה מלשון רש"י שאמר שאינו תופשו על שכן הוא דקאמר ליה ולהכי הוי שומר חנם נראה ודאי שאם אמר בפירוש איני שומר אפילו שומר חנם לא הוי וכיון שכן בנדון דידן שאמר לו קח הנכסים ושים אותם במקום שלבך חפץ ודאי שסילק שמירתו שאם היה מוליקם למקום אחר לא היה ראובן שומרם ושמעון מעצמו הניחם שם אבל ראובן פבר סילק שמירתו מהם והוא פטור בשבועה שישבע שכן אמר לו.

זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שפא שאלה ראובן ושמעון היו דרים בעיר אחד והם סוחרים והיו להם שני פקידים בעיר אחרת כל אחד ואחד פקידו בפני עצמו ויהי היום ונתחברו שני הפקידים הנזכרים וכתבו לראובן ושמעון על סחורה רמוזה שנתיקרה ויועזו יחדיו ראובן ושמעון נכרתה ברית בין שנינו ונשלחה הסחורה הזאת למקום שהיא בתברה ושומפות ולקחו סך אותה הסחורה באשראי בהמתנת זמן ונכנסו ערבים פרענים זה לזה בשטר ושלחו הסחורה לפקידיהם וצוו שימכרוה ושיחזרו הריטראטו לפרוע ובעלי חובים ובין כף ובין כף חלה ראובן וכראות שמעון כי ראובן חלה ולא יתרפא מחוליו פי היה חוליו מסופן פתב לפקידו שידבר עם פקיד ראובן ומהר יחיש לשלוח הריטראטו מהסחורה לפרוע ובעלי חובים קודם שימות ראובן וכן עשו שהשני פקידים עשו חשבון ביניהם מה שעלתה הסחורה ושלחו בספינה אחת מה שהיה צריך לפרוע החובות ואת היותר נטל כל אחד חלקו פקיד ראובן חלקו ופקיד שמעון חלקו ויהי שקרה מקרה שנתאחרה הספינה בדרך לבא עם הריטראטו מת ראובן והגיע זמן פרעון הסחורה אשר לקחו באשראי והנזוגשים אצים לשמעון לפרוע החוב ופרע שמעון חלקו וחלק ראובן לא היה לו מעות לפרועו מה עשה עשה סחורה מהבגדים העתידים לבא מהריטראטו של הסחורה הנזכרת ולקח מעות

מוקדמים מהקונים שלמסנר להם הבגדים פשיבאו ופרע החוב וכן עשה פשבאה הספינה מסר הבגדים לקונים הים עתה באה אלמנת ראובן ותובעת פתנפתה מאותם הבגדים שהיה לו לראובן בעלה שנתפוח בהם ושמעון טוען כי לא היה לו לראובן שום מעות בסחורה ההיא כי אם ההנאה לבד ועוד כי שמעון לבדו הוא המוציא והמביא כי לא היו עושים עיקר אלא משמעון כי ראובן היה חשוב בעיני המלוים פמת להיותו חולה והאלמנה אומרת בעלי ראובן קנה אותם הנכסים ונשתעבד בשטר עליהם ממש פשמעון והיו באחריותו ובאו לרשותו ולכן פתיבתו קודמת ותובעת הבגדים הפאים מהריטראטו יורנו מורנו אם יש לאלמנה הזאת פח ושום זכות בטענותיה נגד שמעון יאיר עינינו באור תורתו וכסא הפכוד מעלתו יכון לעד אמר: תשובה לכאורה היה נראה שהדין עם האלמנה ותוכל לגבות פתנפתה מאותם הבגדים שבאים בספינה שהיו מחציתם לחשבון ראובן בעלה שהיה שותף בהם עם שמעון וטעמא דמילתא דאע"ג דאמרינו בכתובות פ' הכותב האי מאן דאיכא עליה פתנב' אשה ובעל חוב ול"ל אלא חד ארעא ולא חזיא אלא לחד לבעל חוב יתבינו לאשה לא יתבינו מאי טעמא יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא וכתב הרמב"ם הלכות אישות פ"ק י"ז ו"ל אם לא הניח מטלטלין כדי ליתן לשניהם נותנין לבעל חוב כל חיובו תחלה ואם נשאר לאשה מה שתטול בכתנפתה תטול ואם לאו תדחה באופן שגראה בנדון דידן שהדין עם שמעון ולא עם האלמנה מפל מקום פבר כתב הרמב"ם ו"ל שם הפרק הנזכר דנדונייא של האשה היא פחוב דעלמא וכן כתב שם הרב המגיד דלא הורע פח האשה אלא בעקר הכתובה שהרי לא חסרה בו פלום אבל נדונייתה הרי הוא פחוב בעלמא וכן פתוב בספר התרומות וכן פתבו סכמי לונגיל וכיון שפן בנדון דידן היה נראה שהדין עם האלמנה שהרי שטר פתנפתה קודם וקיימא לו ב"ח מאןחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה ומוציאין אותו מידו פמו שפתב הרמב"ם הלכות מלוה ולנה פ"ק ב' מי שיש לו חובות הרבה פל שקדם חובו גובה תחלה בין מן הלנה עצמו בין מן הקוחו' ואם קדם האחרון וגבה מוציאין מידו שפל שקדם חובו זכה ואף על גב שפתב שם הרמב"ם שאין דין קדימה בפלטלין אלא פל שקדם וגבה מהן זכה אף על פי שהוא אחרון ובנדון דידן קדם שמעון וגבה מטלטלין אמרינו דזכה אף על גב שהוא מאןחר לכתובה ליתא משום דהא דאמרנו דאין דין קדימה למטלטלין הני מילי פשלא שיעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי אבל אם שיעבד הלנה למלוה מטלטלי אגב מקרקעי דין המטלטלין פמקרקעי ואם קדם ב"ח מאןחר וגבה מטלטלי מוציאין אותם מידו וכן פסק הטור סימן ק"ד והרא"ש והר"ן וגם הרשב"א בתשובותיו סי' א"ף ה' וכיון שפן נדאי דבר ידוע הוא שבשטר הכתובה שיעבד ראובן הנפטר מטלטלי אגב מקרקעי דקנאו ודאקני נמצא שאותם המטלטלים שתפס שמעון נשתעבדו תחלה לכתנפת האש' הנו' ולא מהנייא ליה תפיסתיה והאלמנה מוציאיה מיד הקוחות לפי שאותם המטלטלים היו קנוי' ממש לראובן בעלה פמו לשמעון שהרי שניה' קנו הסחור' הראשונה ששלחו ונשתעבדו שניהם והטענות שטוען שמעון שלא היה לו לראובן באותם הנכסים כי אם ההנאה לבד הכל הוא באופן שמפל הטענות האלו היה נראה שהדין עם האלמנה אבל פד מעיינו שפיר נמצא שהדין עם שמעון ומהנייא ליה תפיסתיה וטעמא דמילתא שפתב הרמב"ם פ"ק ב' הלכות מלוה ולנה דהא דאמרנו דב"ח מאןחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה הני מילי פמקרקעות שהיו לו בעת שלוה אבל המקרקעות שקנה אחר שלנה מבעלי

חובות הרבה אף על פי שכתב לכל אחד מהן מה שאני עתיד לקנו' משועבד לה אין בהן דין קדימה אלא בלן שוין וכל שקדם וגבה זכה אף על פי שהוא אחרון וכן פסק הטור סי' ק"ד וכן כתב ה"ר יונה ו"ל וזהו אפילו במקרקעי כל שכן במטלטלי כגדון דין אף על גב דנשתעבדו אגב מקרקעי דפשיטא ופשיטא דמהנניא ליה תיפסותיה לשמעון אפילו שגבה מעצמו בלא בית דין כמו שכתב הטור שם סי' ק"ד וכיון שכן בגדון דין שאלו הנכסים ידעינו בבירור שקנאם ראובן אחר שלנה אלו החובות נמצא שאין בהן דין קדימה אף על גב דנשתעבדו אגב מקרקעי תחלה לכתובת האשה גם כן נשתעבדו לב"ח המאחר אגב מקרקעי וכיון שכן בלן שוין בשעבוד ההוא ואם קדם ותפס האחרון זכה וכן כתב מהרי"ק ו"ל סי' ק"ד וז"ל ומתוך זה יתבאר לה שמה שכתב רבינו שעבד לו מטלטלי אגב מקרקעי אז דינם כמקרקעי ואם קדם המאחר וגבה מוציאין מידו היינו דוקא במטלטלין שנתברר בעדים שהיו בידו קודם שלנה מהשני אבל אם לא נתברר כן בעדים מחזקינן ליהו כלנה ולנה וקנה דקנימא לו בפרק מי שמת דיתלוקו ואם קדם השני וגבה זכה ושם עיניו ולבד בזה שכמה גדולים ראיתי שטעו בו ע"כ הרי לה שפשהדבר ספק מחזקינן ליהו כלנה ולנה וקנה ומהנניא תפיסת המאחר כל שכן בגדון דין דידענינו בודאי שאלו הנכסים לקחן אחר שלנה מהשני דפשיטא ופשיטא דמה שגבה גבה ולית לה לאלמנה נגד שמעון כלום.

זהו מה שגראה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שמב שאלה ראובן הנה חייב ליאודה סכום מעות והיו ביד יאודה מראובן משכונות לבטחון מעותיו ובין כף באו לראובן מויניציא קצת בגדים מקאמביו: ששלח אפרים לראובן וכתוב בפוליסא די קאמביו איך הבגדים יהיו נמסרים לאלה פדי שיפרע המעות לראובן ויקח הבגדים ויקבל אליה הבגדים וקבל על עצמו לפרוע כל המעו' הכתובי' בפוליסא די קאמביו הכאה מויניציא לפרועם לזמן קצוב והגיע זמן הפרעון ולא היו לאלה מעות מונמני' פדי לפרוע ולהיו' שלא הנה יכולת בידו לפרוע אמר לראובן שימסור בידו הבגדים ושיחתוך ראובן הדיטה עליו אז הלה ראובן אצל יאודה ואמ' לו אני חייב לה מעו' ויש לה משכונו' שלי בידך אם תרצה לחתוך הדיטה על אליה ואברהם בערבות שמעון תהנה מדמי הדיטה ויאודה נתרצה לחתוך הדיטה וכראו' ראובן שכונתו לחתוך הדיט' כתב שטר של הקאמביו עליו בבטחון על דברי יאוד' והלה ומסר הבגדי' וכתוב בשטר הקאמביו לפרוע לו או לכל מוציא השטר ואפילו בלי הרשאה וכאשר הביא ראובן השטר חתום ליאודה נתחרט יאודה ואמר לראובן שאינו רוצה לחתוך הדיטה פי הוא בטוח ממנו במשכונו' שבידו ומי הכניסו לבקש ולהוציא מעותיו ממקום אחר וראובן מחלה פניו יום יום שיתרצה לחתוך הדיט' וכראו' ראובן כי לא יכול לו ליאודה שיתרצה לחתוך הדיטה והוא הנה רוצה לקחת משכונותיו מיד יאודה פרע ראובן ליאודה כל מעותיו ולקח המשכונו' מידו ואמ' ראובן ליאודה בפני עדים פשרים אחר שסוף אדם למות והשי"ת בידו נפש כל חי תודיע לאלו העדים אם פרעתי לה כל מה שהייתי חייב לה ואם נשאר לה שום זכות ושעבוד על השט' הנה מהדיטה הזאת הכתובה על שמה ואמ' יאודה תדעו ממני נאמנה שאני מודה בפניכ' בלב שלם איך נתפרעתי מראובן זה מפל מה שהיה חייב לי ואין לי שום זכות ושום שעבוד על זה השט' שביד ראובן הכתוב על שמי כי כבר קבלתי כל זכותי מראובן מה שהייתי עתיד לקבל מכם זה השטר והנה זה השט' וכל שעבודא דאית ביה

כלו הוא של ראובן אף עפ"י שהיא פתוב על שמי פי אני לא רציתי לחתוך הדיטה וקבלתי כל מעותי מראובן בשלמות ובין פה אחר פמה ימים נפטר יהוד' לבית עולמו וגר צדק הנה ניהי פאשר בא ראובן הנז' אליה ואברהם והערב שמעון עם השטר בידו לגבות מהם חוב השטר ענו ואמרו לראובן מה לה ולחוב שטר זה מעות אלו הם של גר ואנו זוכים בהם מן ההפקר מן הדין ואין גואל קרוב ממנו כי אנו מוחזקי' בהם ובשאת בנפש רוצים לאכול ממנו של ראובן וראובן צנוא פכרוכניא מה לכם אצל הגר המעות הם שלי שאני פרעתי לו כל מה שהייתי חייב לו והוא לא רצה לחתוך הדיטה ואתם מחוייבים ומשועבדים אלי לכל חיוב ושעבוד השטר הזה פי הם ממוני וזכותי ויש ביד ראובן כתב בית דין על העדויות עדותיו נאמנו מאד המורה לצדקה יורנו איזה דרך ישפון אור להצדיק צדיק בצדקו ונפאי בזכותו וכס' פבוד האדון ירום וגבה ונשא את מלכים לכס' אוי"ר: תשובה להיות השואל לחיץ ולא ירפני עד בלעי רוקי אשיב בקצרה בריש מילין וראשי פרקים וזה שנתראה לעניות דעתי שאין לו פח לראובן הנז' לגבות חוב זה מפח השטר הנזכר בשום צד וענין הן שנתאמרו שפא ראובן בשטר הנזכר שהיה מהגר הנזכר מפח שפיון שמת הגר זכה ראובן בשטר שהיה בידו מפח הפקר שנתה הגר אחר שמת הם הפקר וכל הקודם בהן זכה באופן שנתה ראובן הנזכר במקום הגר הנז' הן שנתמר שפא ראובן בשטר זה מפח שבהיות הגר הנז' בחיים הודה לו לראובן בפני עדים שכל שעבוד השטר ההוא היה של ראובן ולא היה לו בו שום זכות כמו שפא בשאלה באופן שנתראה שזכה ראובן בשטר ההוא מקודם שנתה הגר הנז' בשום צד משני צדדין אלו אין לו לראובן פח לגבות בשטר זה: אם לצד הראשון גרסינו בפרק שור שנתה את הפרה בעי מניה רב ייבא סבא מרב נחמן המחזיק בשטרותיו של גר מהו וכו' עד אמר ליה לצור ולצור פלומר שלא זכה בקרקע הכתוב בשטר פי אם בשטר לבד לצור על פי צלוחיתו וכן פסק הרמב"ם ז"ל פרק ראשון הלכות זכיה ומתנה וכתב שם ההגה' מפאן לכל המחזיק בשט' ותופס בו דלא מהניא חזקתו כלו' לענין ממון הכתוב בשטר וכן כתבו התוספו' פרק המוכר את הספינה וכן מרי רבינו ז"ל: אם לצד השני נמי לא מצי גבי מפח שטר זה דהא קיימא לן דאותיות אינן נקנות אלא בכתיבה ומסירה וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות מכירה פרק ו' פיצד יקנה השטר שיכתוב לו המקנה קנה שטר פלוני וכל השעבוד שיש בו וימסור לו השטר ונמצא שנתה בכתיבה ומסירה ובגדון דידן לא היה שום אחד מאלו שלא הקנה הגר הנז' לראובן הנזכר השטר ולא כתב לו מאומה אלא שפילק ידו וכחו ושעבודו מהשטר ההוא והודה שמעולם לא היה לו זכות בשטר ההוא אבל לא הקנהו לראובן הנזכר באופן שעלה בדינו דלא מצי גבי ראובן חוב זה מפח השטר הנזכר אבל יכול לגבות החוב ממי שמסר לו הבגדים הנזכר מדין מלנה על פה ולא מצי טעון נכסים אלו היו מן הגר וזכיתי מן ההפקר שהרי אין אדם זוכה בנכסי הגר אלא בשעת מיתתו של גר שאז פקע שעבודיה דגר וכדאמרין בפרק שור שנתה את הפרה אמר רבא משכוננו של ישראל ביד גר ומת הגר ובא ישראל אחר והחזיק בו מוציאין אותו מידו מאי טעמא פיון דמית פקע ליה שעבודיה וכתב רש"י וקם ליה ברשותיה דמריה וכן פסק הרמב"ם הלכות זכיה ומתנה פרק ב' ובגדון דידן בשעת מיתת הגר הנזכר לא היה לו לגר שום זכות ושום שעבוד על אותו הנכסים שפכר מקדמת דנא סילק ידו וזכותו והודה שאין לו בהם כלל כמו שפא בשאלה וכיון שפן אין פאן נכסי

הגר עד שיאמר מקבל הבגדים זכיתי בנכסי הגר אלא חיי' נפרוע לראובן הבגדים שמס' לידו וקבל ממנו זהו מה שנר' לעניות דעתי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שמג שאלה שמעון הפיטו"ר של ראובן הנה בראגונה ושלח לראובן אשר באלפאנטו ב' באלאש של בגדים והאחת מהן באה משועבדת ביד נפתלי ר"ל קאמביאד' בעד סף מעות שקבל שמעון הפייטור על שעבוד הבאלה ההיא וב' באלאש הנזכרות היו באות מסונדרות לאישקופיא להמסר ביד זבולון הקונצול העומד שמה פי הוא יפדה המשועבדת ויקח המעות דרך קמבי"ו עד הגעתה למקומן של ראובן והגיעו הבאלהש הנזכר שם באישקופיא האחד ליד זבולון הקונצול והשנית ביד נפתלי בעל הקאמביו ולוי עבר דרך שם ומעצמו בלי רשותו ודיעתו של ראובן ולא של זבולון הנזכר הלה ופדה הבאלה הקמבייר"ה מידי נפתלי להוליקה למקומו של ראובן והלה אצל זבולון הקונצול הנזכר ותבע מאתו הבאלה האחרת להוליקה עמו ג"כ וזבולון הקונצול הנה פונתו לקחת הקמב"ו מאיש אחר וכשראה שלוי זה מעצמו נתן דמי הקאנביו מסר לו הבאלה האחרת וצינהו שיוליקם וימסרם ביד האחים יהודה ויששכר קונצוליש של לארסו פי הם יתנו לו דמי הקאנביו שנתן והמה ישלחום לליפאנטו ולקח לוי השתי באלאש והלה ללארסו ויצאו האחים קונצוליש לקראתו ויאמרו לו שיוליך המשאות אל הקאראסארה והשיב להם שלא הנה רוצה לפרוע שכירות הוגארה והקונצול יהודה השיב שיוליקם להוגאר' של אחיו יששכר והשיב יששכר שהמקום צר אז חזר יהודה ואמר ללוי אני אצנה את המשרת שיוליקם וישימם בחניותינו הידועות לשני האחים הקונצולוש והשיב לוי שהנה עת ערב ועוד שהנה רוצה לפותחם מפני שהיו לו שם מוחיאריש וקאריזיאס וינהג את המשאות וישימם ברחוב החצר אשר הוא חונה שם ויניחם למטה בחצר הנזכר במדרך כף רגל מעבר לכל בני החצר והאיש אשר הנה בא בחברתו חסה עינו על ממונו והעלה המשא למעלה אל החצר אשר המה חונים ויושבים וישנם שם ולוי לא חש לשום דבר והניח המשא של הקאריזיאש ומוחיאריש שלו וגם המשא של ראובן ברחוב החצר למטה בלי שמירה והיו שם כמו ששה או ז' ימים ונתיאש לוי מלשמור המשאות במקום אחר רק שהיו שם למדרך כף רגל עד שבא איש אחר מחוץ לאכול ולשתות ולשמוח עם לוי ועם המסובים עמו ויהי בחצות הלילה דפק על שער החצר ויצאו לוי והמסובים לראות את הדופק וציוו למשרת לפתוח לו הדלת ונכנס אצלם ונשאר הפתח פתוח ולא ציוו לסגרו ופרצה קורא לגנב ונכנס מי שנגנב הבאלה הקמביידו וילה ויטמין ויהי בפקר ויצא לוי לרחוב החצר וירא פי נפקד' ונגנבההבא"לה הנזכרת ויקרא לבני החצר ואין גם אחד מהם יודע מה להשיב פאשר המה ראו פן תמהו ולא יסף עוד לדעתה ולא חקר ולא דרש ולא תפס את כל הנמצאים פדרך האובדים לעשות חרדות לצוד נפשות נקיי' על ידי האנמות פארח כל ארעא פי בחרדות פאלה רוב הפעמים ימצא הגניבה אבל שתק וכאלם לא יפתח פיו וכתב כתבים לראובן בעל המון לבשרו על הגניבה ולא המתין שם ימים אחדים עד בא ראובן לחפש אחר הגניבה ולהיות לו מעיר לעזור וגם לא הטיל חרם סתם בקהל או החצר קודם צאתו את העיר אלא שתק והלה לו אל מקומו ולא רצו והליך עמו הבאלה האחרת וראובן תכף בראותו הכתב שם לדרך פעמיו ויבא בעיר לארסו ולא מצא את לוי ויזעק צעקה גדולה ומרה וילה אל הדיין ואל השופט ואל שר העיר ויהי כמצחק בעיניה' פי אמרו לו לא חסר לה דבר שאם נגנבה ללוי אינה דבר

הלא היה לו לגשת הלום להגיד ולעשות חקירה ושתיקתו יורה שלא נגנב ממנו דבר
ובכן לא עלה ביד ראובן לגלות ולפרסם את הגניבה ולא את הגנב ואלו היה שם לוי לא
היה נגאל הגנב וגם תשוב האבידה לבעליה ובהיות שהיה ראובן בלארסו הלה לוי
לליפאנטו אצל שותפו של ראובן וגבה ממנו כל סכום המעות של הקאמבי שנתן לו
נפתי על הבאלה שנגנבה ומסר לו הבאלה האחרת וראובן קבל עדויות מכמה בתי דינין
וחזר לליפאנטו בפתי נפש יורנו מורנו הדין עם מי: תשובה נראה לע"ד שהדין עם ראובן
הנז' ותייב לוי הנז' לשלם לראובן כל דמי הבאלה שנגנבה וטעמא דמילתא דתנו במציא
פרק השוכר את האומנין הלוהו על המשכון שומר שוכר וכתב רב אלפס שם בהלכות
קיימא לן פסתם מתניתי דקתני הלוהו על המשכון שומר שוכר לא שנא הלוה פירות לא
שנא הלוהו מעות לא שנא משפנו בשעת הלוואתו ולא שנא משפנו שלא בשעת הלוואתו
בכלהו שומ' שוכר הוי כן פסק הרמב"ם ז"ל הלכות שכירות פ"י וז"ל המלוה את חבירו
במשכון בין שהלוהו מעות בין שהלוהו פירות בין שמשפנו בשעת הלוואתו בין שמשפנו
אחר שהלוהו הרי זה שומר שוכר לפיכך אם אבד המשכון או נגנב חייב בדמיו וכן הטור
ח"ה סי' ע"ב כתב כל הגאונים פסקו שהמלוה על המשכון שומר שוכר הוא ותייב בגניבה
ואבידה וכו' עד ואם דמי המשכון יתרין על החוב נותן המלוה ללוה היתרון: הרי דלכל
הני אשלי רב רבבי המלוה על המשכון הוי שומר שוכר וכיון שכן בנדון דידן לוי הנזכר
לא הוציא המעות ופדה הבאלה מיד נפתי אלא להיותו בטוח ממעותיו על אותו הבאלה
ונהה תפוס לה אזוי דידיה וכיון שכן חשיב שומר שוכר עליה ולא מבעיא שאיבד לוי
מעותיו אשר הוציא על הבאלה הנזכר אלא אפי' אם הבאלה הנזכר שנה יותר ממה
שהוציא עליה חייב לוי לשלם אפילו נגנבה כיון שהוא שומר שוכר עליה פי שומר שוכר
חייב בגניבה ואבידה ואינו פטור אלא מאונסין ואף על גב שכתב הטור שם בסימן הנזכר
שר"י פסק שהמלוה על המשכון הוי שומר חנם באופן שפטור מגניבה ואבידה סברא זו
לא מהני בנדון דידן אלא לפטור ללוי ממה שהיתה שנה הבאלה יותר מן המעות שהוציא
עליה משום דחשיב כשומר חנם על אותו היתרון אבל המעות שהוציא על הבאלה אפילו
לדברי ר"י הוי כשומר שוכר עליהם ואבד חובו וכמו שכתב הטור שם ר"י פסק שהמלוה
על המשכון שומר חנם הוא ואעפ"כ כנגד דמי החוב הוי פארש שמקבלו בתורת
פרעון וגם על מה שהיתה הבאלה שנה יותר על מה שהוציא לוי הדין נותן בנדון דידן
שחייב לוי לפרוע מתרי טעמי חדא דאע"ג דקיימא לן דבענין ממון מצוי המוחזק לומר
קים לי כפלו כבר כתב מהררי"ק ז"ל שרש קמ"ט דאפילו במקום לא מצוי למימר הכי
בשכל חכמי ישראל חולקים ואפילו תפס מפקינן מיניה ובנדון דידן כל הגאונים ורי"ף
והרמב"ם ורש"י והרמב"ן והרשב"א וכל האחרונים כלם פסקו שהמלוה על המשכון
הוי שומר שוכר וכיון שכן לא מצוי למימר לוי הנזכר קים לי כר"י להציל עצמו מדמי
יתרון שוויין הבאלה על מה שהוציא ואפילו תפס כמו שבא בשאלה לוי לליפנטו
ולקח המעות מיד שותפו של ראובן חייב להחזירו ומוציאין אותו מידו: ועוד איכא טעמא
אחרתא לחייבו ללוי הנזכר אף אם נאמר דחשיב כשומר חנם וטעמא דמילתא משום
דפשע פשיעה גמורה בהניחו הבאלה ברחוב החצר כמה ימים כמו שבא בשאלה פי אין
דרה להניח באלה של בגדים ברחוב החצר פי אם בתוך הבית וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל
הלכות שאלה ופקדון פ"ד וז"ל כיצד דרף השומרים הכל לפי הפקדון יש פקדון שדרף

שְׁמִירְתוֹ לְהַנִּיחוֹ בְּבֵית שַׁעַר כַּגּוֹן הַקּוֹרוֹת וְהָאֲבָנִים וַיֵּשׁ פִּקְדוֹן שְׁדָרָף שְׁמִירְתוֹ לְהַנִּיחוֹ
בְּחֶצֶר כַּגּוֹן חֲבִילוֹת פִּשְׁתָּן הַגְּדוּלוֹ וְכִינֹצָא בְּהוֹן וַיֵּשׁ פִּקְדוֹן שְׁדָרָף שְׁמִירְתוֹ לְהַנִּיחוֹ בְּבֵית
כַּגּוֹן שְׁמֵלָה וְטִלִּית וְכו' הַשּׁוֹמֵר שֶׁהַנִּיחַ הַפִּקְדוֹן בְּמָקוֹם שְׁאִינוֹ רָאוּי לוֹ וְנִגְנַב מִשָּׁם אוֹ אֶבֶד
אֶפְּיָלוֹ נֶאֱמַר שֶׁם כַּגּוֹן שְׁנִפְלָה דְלִיקָה וְשָׂרָף כֹּל הַבַּיִת הָרִי זֶה פּוֹשֵׁעַ וְחַיִּיב לְשַׁלֵּם וְאֵף עַל
פִּי שֶׁהַנִּיחַ הַפִּקְדוֹן עִם שְׁלוֹ אִם רָאוּי לְשְׁמִירָה פְּטוּר וְאִם אֵין הַמָּקוֹם רָאוּי לְשְׁמִירָה חַיִּיב
בְּשְׁלוֹ רִשְׁאֵי וְאִינוֹ רִשְׁאֵי בְּשֵׁל אַחֲרֵים הָרִי שְׁמִשְׁאוֹת גְּדוּלוֹת שֶׁל פִּשְׁתָּן רָאוּי לְהַנִּיחֵן
בְּחֶצֶר אֶבֶל חֲבִילַת בְּגָדִים אֵין דָּרָף לְהַנִּיחֵם בְּחֶצֶר וְכִינֹן שְׁכָן אֶפְּיָלוֹ נְשָׂרְפוּ בְּאוֹנָס גְּמוּר
הֵיָה חַיִּיב לוֹי לְשַׁלֵּם מִשּׁוּם דְתַחֲלָתוֹ בְּפִשְׁעֵה וְסוּפוּ בְּאוֹנָס חַיִּיב כֹּל שְׁכָן בְּנִדוֹן דִּידוֹן
דְּנִגְנָב' הַמֵּשׁ בְּפִשְׁעֵי גְּמוּרָה לְהִיּוֹת שֶׁהַנִּיחָה בְּרוּחַב הַחֶצֶר שְׁאִין דָּרָף לְהַנִּיחָה שֶׁם יְמִי
מִסְפָּר כְּמוֹ שְׂבָא בְּשִׂאָלָה.

וְעוֹד אֶפְּיָלוֹ נִנְיחַ שְׁבָרוּחַב הַחֶצֶר הֵיָה מְקוֹם מִשְׁתַּמֵּר מְכָל מְקוֹם פִּשְׁעֵה פִּשְׁעֵה גְּמוּרָה
בְּפִתִּיחַת הַפֶּתַח בְּלִילָה וְנִכְנָס מִי שְׁנִכְנָס וּרְאָיָה לְזֶה מִמָּה שְׁפִתָּב תְּרוּמַת הַדְּשָׁן בְּתִשְׁבוֹת
סִימָן שֶׁל"ג עַל רְאוּבֵן שֶׁהַפְּקִיד אֶצֶל שְׁמַעוֹן ר' זְהוּבִים וְהַטְּמִינִם תַּחַת מִטָּתוֹ רַחוּק מְאֹד
מִפְּנֵי הַמִּטָּה וְכו' וְהַשִּׁיב דָּאָף עַל גֵּב שֶׁהָיוּ מְוַנְחִים בְּמָקוֹם הַמִּשְׁתַּמֵּר כִּינֹן שְׁשִׁמְעוֹן הַנִּיחַ
לְלוֹי לִיכְנָס לְאוֹתוֹ הַחֶצֶר לְבַקֵּשׁ תְּרִגְלוֹת שְׁבָרוּחָה חַיִּיב לִיָּה פִּשְׁעֵה דְחַיִּיב לְשִׁמְעוֹן
יְעוּיִין מִשָּׁם כִּי הַתְּשׁוּבָה אֶרְנָה אֶף בִּנ"ד אֶף אִם הֵיָה רֹחַב הַחֶצֶר מְקוֹם רָאוּי לְשְׁמֹר
הַמִּשְׁאֵה מְכָל מְקוֹם פִּשְׁעֵה לוֹי בְּפִתִּיחַת הַפֶּתַח בְּלִילָה וְנִכְנָס מִי שְׁנִכְנָס וְלֹא סָגְרוּ הַדְּלַת
דְּוִדָּאֵי שְׁאִין לָהּ פִּשְׁעֵה גְּדוּלָה מִזֹּו וְחַיִּיב לוֹי מְכָל הַנִּי טַעְמֵי שְׁפִתָּבֵי לְשַׁלֵּם הַבְּאָלָה
שְׁנִגְנָבָה מִשַּׁלֵּם עַד סוּף פְּרוּטָה אַחֲרוּנָה וְאֶפְּיָלוֹ תַּפְּס מִפְּקִינֵן מִיָּנִיָּה: זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד
יְצַחַק בִּכ"ר שְׁמוּאֵל אֶדְרָבִי זֶלֶה"ה: שְׁמֵד שְׂאָלָה נִשְׂאָל דְּבָר מְעַמְדֵי מַעִיר קוֹשְׁטָאֲדִינִי
יַע"א עַל עֲנִין הַשְּׁטֵר שֶׁהוֹצִיא רְאוּבֵן עַל שְׁמַעוֹן וְלוֹי שֶׁהֵיָה פְּתוּב בֹּו שְׁנִתְחַיִּיבוּ בְּסוּף מ"ה
אִשׁ וְטַעַן רְאוּבֵן שְׁטַעוֹת סוּפֵר הוּא שְׁדִילָג מִילַת אֶלָף שֶׁהֵיָה לוֹ לְכַתּוּב מ"ה אֶלָף אִשׁ
וְטוֹעֲנִין שְׁמַעוֹן וְלוֹי שֶׁלֹּא הֵיָה טַעוֹת סוּפֵר כִּי אִם בְּכּוֹנָה עָשׂוּ כֶּף וְלֹא נִתְחַיִּיבוּ וְלֹא
נִשְׁתַּעַבְדוּ כִּי אִם בִּמ"ה אִשׁ לְבַד וְכִינֹונוּ לְהַטְעוֹתוֹ לְהַצִּיל מִיָּדוֹ הַרְבִּית שְׁלִקַח מֵהֶם:
תְּשׁוּבָה נִרְאָה לְעֲנִיו דְּעַתִּי שְׁעַם הֵיּוֹת שְׁלִפּוּם רִיחָטָא הֵיָה נִר' דָּאֵע"ג דְּקִיָּמָא לֵן יָד בַּעַל
הַשְּׁטֵר עַל הַתְּחַתּוּנָה בְּלִישְׁנָא דְּמִשְׁתַּמ' לְתַרִּי אֲנָפִי כֹן שְׁכָל בְּנִידוֹן דִּידוֹן דְּלֹא מִשְׁתַּמַּע אֶלָּא
מ"ה אִשׁ מ"ה אִיכָא אֲנִמְדָּנָא גְּדוּלָה דְּמוּכַח שְׁלִעוּלָם לֹא עָשָׂה רְאוּבֵן שְׁטֵר מְטָה מ"ה אִשׁ
וְקִיָּמָא לֵן דְּאֲזִלִּין בְּתַר אֲנִמְדָּנָא כְּמוֹ שֶׁהָאֶרֶץ הָרֵא"ש בְּתִשְׁבוֹתָיו סִימָן כֹּלָל ע"ט מִתּוֹךְ
כֶּף הֵיָה נִרְאָה לוֹמֵר שֶׁהֵיָה עִם רְאוּבֵן וְכִי תִימָא אֶף אִם נִיזוּל בְּתַר אֲנִמְדָּנָא נִימָא גַם כֹּן
יָד בַּעַל הַשְּׁטֵר עַל הַתְּחַתּוּנָה וְלֹא נִאֵמ' שְׁטַעַה הַסּוּפֵר שֶׁהֵיָה לוֹ לְכַתּוּב מ"ה אֶלָף אִשׁ כִּי
אִם שְׁטַעַה שֶׁהֵיָה לוֹ לְכַתּוּב אֶלְפִיִּים וּמ"ה אִשׁ אוֹ אֶלָף וּמ"ה אִשׁ שֶׁהוּא הַסּוּף הַיּוֹתֵר
גְּרוּעַ: וַיֵּשׁ לְתַרְזֵן שְׁפִתָּב הַמְרָדְכִי הִבִּיאוּ בֵּית יוֹסֵף סִימָן מ"ג דְּכַתּוּבָה שְׁטַעַה הַסּוּף וְכַתּוּב
אֶלְפִיִּים וְדִילָג אֶרְבַּעַה וְהַכְּשִׁיר ר"י מוֹיִי"נָא דְּלִיכָא לְמִימֵר דְּמִיעוּט אֶלְפִיִּים שְׁנַיִם מְדָלָא
כַּתּוּב אֶלְפִיִּים בִּב' יוֹדִין: הָרִי שְׁבִשְׁבִיל חֶסְרוֹן הַיּוֹד הוֹכִיחַ שְׁדִילָג הַסּוּפֵר אֶרְבַּעַה וְהָיָה לִיָּה
כְּאֵלוֹ כְּתוּב בְּהִדָּא אֶרְבַּעַה אֶלְפִיִּים אֶף בְּנִדוֹן דִּידוֹן אִם אֵיתָא שֶׁהַטְעוֹת הוּא שֶׁהֵיָה לוֹ לְכַתּוּב
אֶלְפִיִּים אוֹ אֶלָף הֵיָה לוֹ לְכַתּוּב וְאֶרְבַּעַים וְחִמְשׁ אִשׁ בְּנָא"ו וְדִקְאֵמֵר אֶרְבַּעַים וְחִמְשׁ מִשְׁמַע
שֶׁהַטְעוֹת הֵיָה בְּשִׁלָּא הַזְּכִיר הָאֶלָף לְבִסּוּף שְׂאֲזוֹ צוּזְק הַלְשׁוֹן אֶרְבַּעַים וְחִמְשׁ אֶלָף בְּלֹא
וְא"ו בְּמִלַת אֶרְבַּעַים: וְעוֹד שֶׁהַטְעוֹת הַיּוֹתֵר פְּחוּת בְּכַמוֹת הָאוֹתִיּוֹת תְּלִינֵן בְּסוּף' כְּמוֹ

שנראה בבת' פ' גט פשוט ונהביאו הטור חלק ה' סימן מ"ב פתב למעלה חנני ולמטה חן
נדאי חזרה היא שהסופר לא היה טועה בשתי אותיות וינתן להן: גם בגדון דידן היה
נראה שיותר קרוב הדבר לומר שטעה הסופר פתיבת אלף לבד ולא שטעה פתיבת
אלפים וגם נאו של מלת נארבעים או אלף נארבעים שהם אותיו' מרובי מכל אלו הטענות
היה נראה להיפך בזכות ראובן: אבל כל זה איננו שנה לגדון דידן מאחר שבא בשאלה
שהעד האחד החתום בשטר אומר שבטעה שבא לחתום דקדק בסכום ואמר על סף מועט
כזה עושים שטר ואמרו שמעון ולוי תחתום שלא היו משעבדי עצמ' בשטר שהוא כי אם
על אותו סף וכן העד האחר אמר לא דקדקתי בסף אלא כיון שראיתי שהלווים עצמם
היו מתחייבים בשטר שהוא חתמתי על מה שהיה כתוב בשטר נמצא שעל פי שני עדים
אלו לא נתחייבו הלווים בזה השטר כי אם בסף הנז' שהם מ"ה אש': ומה שהעיד העד
השלישי שהיה טעו' סופר ונתחייבו בסף מ"ה אלף אש' הוא אחד ואין דבריו של אחד
במקום שנים ואין כאן כי אם שטר א' מסף מ"ה אש' לבד אבל אם יעיד הסופר שהוא
העד הג' שהיה טעות סופר ונתחייבו בסף מ"ה אלף אש' נהי דלא מהני עדותו לגבי
השטר כמו שכתבתי אבל מהני לחייבו שבוע' בעד אחד שמחייב שבוע' משום דלא חשיב
נוגע בדבר דמה הנאה יש לו שאף אם יעיד כף הפסיד שכר פתיבת השטר שהרי אין כאן
שטר כיון שטעה אפילו לסברתו וכיסופא אית ליה במה שטעה בכתיבת השטר בין יעיד
כף בין לא יעיד אבל אם יש לחוש בו איזה צד הנאה אחרת אפי' בדרך רחוק' נדאי דלא
מהני עדותו פלל וכמו שכת' רבינו ירוחם נתיב ב' חלק ה' פל עדות שיבא לו שום הנאה
פגון שאם לא יעיד צריך לפרוע לו שום דבר ואפילו שיפרע לו אחר מה שהוא צריך
לפרוע נוגע בעדו' הוא זהו מה שנר' לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל
אדרבי זלה"ה: שמה שאלה גט ששולח מן טריפולי היא ארץ סינים חזתא על ידי שליח
וכתוב בשטר השליחו' מסר אברה' למשה גט פרייתות פשר להוליה אותו לבית דין הצדק
אשר בקהל קדוש כנסת איבודה אשר בשאלוניקי ובפניהם יעשה פלוני השליח הנז'
שליח ליקר פלוני אביו אם הוא שם או לפלוני דודו ואם גם הוא לא ימצא שם יעשה
שליח לפלוני בעל דודתו ונתן פח המגרש לשליח פלוני הנז' לעשות שליח לאחד מאלו
הנזכרים וכך אמר פלוני המגרש לשלוחים הנזכרים כלם מעתה שמתי ידו של כל אחד
ואחד פנדי וכחו וכו' ופיו וכו' ונותן אני רשות לשליח משה הנזכר שיעשה שליח ושליח
וכו' עד מאה עד שיעצו הגט ליד בית דין הצדק הנזכר והשליח אשר יגיע הגט הנזכר
לבית דין הצדק הנזכר יש לו פח לעשות שליח לאחד מהשלושה הנזכרים וגם אברהם
המגרש נתן פח לכל אחד מהשלושה הנזכרים שהם אביו ודודו ובעל דודתו לעשות שליח
וכו' עד מאה נאפי' בלי אונס עד שיעצו הגט בינד אשתו שמחה בת יצחק ותכף שיעצו גט
זה בינד אשתו הנזכרת או בינד שלוחה או שלח שליחה מיד אחד מן השלושה שלוחים
הנזכרים או מיד שלוחיהם וכו' תהא מגורשת כו' ומותרת וכו' ובפנינו ביטל וכו' וקבל
עליו חרם וכו' ושלא יבטל את הגט ולא את השליח ולא לשום אחר מן השלוחים הנז'
ולא לשום אחד משלוחיהם והימני הגט וכו' וקיים: ושאל השואל דאף על גב דשליח זה
המביאו אומר בפני נכתב ובפני נחתם עם כל זה שטר שליחותו שבדו אין עדים מצויים
לקיימו ואינו מתקיים בחותמיו ואף על גב שכתב הרא"ש כי אמר בפ"נ ובפ"נ לא מצי
בעל למימר לא שלחתיו אף על פי שאין עדים שעשאו שליח דכי היכי דאימנוהו רבנן

לומר בפני נכתב ובפני נחתם לקיום הגט הימנוהו גם כן לומר דבעל עשהו שליח פיון שהגט יוצא מתחת ידו וכו' יש לדחות ולומר דאין הכי נמי שאם זה השליח היה שליח לגרושין מתחילה ודאי דאפילו שטר שליחות לא בעי אבל בנדון דידן שזה לא נעשה שליח לגרושין אלא להוליכו לבית דין קהל קדוש איבודה ולמסרו לאחד מן השלוחים הנזכרים לא יועיל אמירתו בפני נכתב ובפני נחתם לקיום שליחותו כי היותו ממנה שליח הוא ענין חיצוני ואינו ענין הגירושין ואם כן צריף לקיום שטר שליחותו זהו מה ששאל השואל תשובה נראה לע"ד שלא לבד צריף לקיים שטר השליחות אלא גם צריף לקיים עדי הגט ולא מהני מאי דקאמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם משום דחשיב שליח שלא ניתן לגירושין וטעמא דמילתא משום דאם יש פני ההוראו' או מקום לטעות שיועיל בנדון דידן מה שאומר השליח בפני נכתב ובפני נחתם הן לקיים הגט הן לקיים שליחותו היא משני מקומות במסכת גיטין א' בסוף פרק שני ואחד בפרק כל הגט מה שבפרק שני הוא דתנן האשה עצמה מביאה את גיטתה ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם ופריף בגמ' אשה מכי מטי גיטתה לידה איגרשה לא וכו' ומסיק בגמ' דאמר לה הני שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם שני שליח להולכה וקבלי את גיטיף מיניה וכתב רש"י וקבלי גיטיף מיניה ושליח שעשה שליח אמרינן בפרק כל הגט שהשליח הראשון עושה את השני בב"ד ואומ' לפניהם בפ"נ ובפ"נ וכתבו שם התוספות וא"ת שליח שלא ניתן לגירושין הוא ולא מצי משוי שליח כדאמרינן בפרק כל הגט גבי ההוא דשדר גיטא לדבייתהו ואמר ליה יתביה לאבא בר מניומי אתא ולא אשכחיה אשכח לרבי אבהו ורבי חנינא בר פפא ורבי יצחק נפחא ויתבי רב ספרא אגביהו אמרו ליה מסור מילף קמן אמר ליהו רב ספרא והא שליח שלא ניתן לגירושין הוא וי"ל דהתם פריף שפיר דכיון שלא ניתן לגירושין אין לו לעשות אלא כמו שאמר לו הבעל ליתני לאבא בר מניומי אבל הקא הרי הבעל צוה לה לעשות שליח להולכה: הרי שנראה מכאן דאף על גב דהאי איתתא הוי שליח שלא ניתן לגירושין פיון שעשתה מה שצוה לה הבעל נתקיים הגט באומרה בפ"נ ובפ"נ כמו שאומרת המתני' דקאמר ובלבד שהיא צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ אף בנ"ד שליח זה פיון שעושה מה שאמר לו הבעל למסור הגט בינד אחד מהשלישה שלוחים הנז' בפני ב"ד ק"ק איבודה הנז' באומרו בפ"נ ובפ"נ נתקיים הגט והשליחות כמו שפכתנו וגם מפרק כל הגט נראה כן מההוא דשדר גיטא לדבייתהו וכו' שפכתתי שפכת רש"י מסור מילף קמן אמור דברי שליחותך בפנינו ותן לנו הגט ואמור בפ"נ ובפ"נ ואנו נמסרנו לו ויהיה שליח בית דין אמר ליה רב ספרא והא שליח שלא ניתן לגירושין הוא ופי' רש"י השליח הזה לא נעשה שליח לגירושין אלא למסרו לאבא בר מניומי הילקף לאו במקום בעל קאי למסרו בינד אחר משמע מכאן דלמסרו בינד אחר אין לו כח הא למסרו בינד אבא בר מניומי הני הגט פשר באומרו בפ"נ ובפ"נ פיון שעשה מה שאמר לו הבעל אע"ג דלא ניתן לגירושין ונתקיים הגט אף בנדון דידן פיון שעשה השליח מה שצוה הבעל ונתן בפני הב"ד הנז' הגט בינד א' מן השלישה השלוחים הנז' ואמר בפ"נ ובפ"נ נתקיים הגט וגם שטר השליחות דהימניהו רבנן על הכל ותו לא צריף: אבל כד מעיינן בה שפיר אין מהם שום ראיה כי אין הנדון דומה לראיה וטעמא דמילת' אם היה דפרק שני דאשה עצמה מביא' גיטתה דמהני באומר' בפני נכתב ובפני נחתם הוא מפני שנתן לה רשות הבעל למנות שליח הולכה למי שתראה היא

וּלְכֹהֵן חֲשִׁיבָא הִיא שְׁלוּחָהּ שֶׁל בְּעֵלָה וְהִנָּא בְּמִקּוֹן בְּעַל וּכְמוֹ שֶׁפָּתַח רַש"י פ' כָּל הַגֵּט עַל הַהִיא דְאָבָא בַר מְנוּיָמִי הוּלְכָה לְאוּ בְּמִקּוֹן בְּעַל קָאֵי לְמִןסְרוּ לִיד אַחַר אָבֵל בַּנ"ד שְׁלֵא נִתְּן הַבְּעַל שׁוּם רְשׁוּת לְשְׁלִיחַ כִּי אִם מִיָּנְהוּ לְמִסְן' הַגֵּט לְאַחַד מִן הַג' הַשְּׁלוּחֵי הַנִּזְו' חֲשִׁיב לְגַמְרֵי שְׁלִיחַ שְׁלֵא נִתְּן לְגִירוּשֵׁינָן וְלֹא מְהַנִּי אֲמִירְתּוֹ בְּפָנֵי נִכְתָּב וּבפ"נ: וְרַאֲיָה לְזֵה לְזֵה שֶׁפָּתַח הַר"ש בַר צְמַח וְנ"ל הוּרוּ רַבּוּתֵינוּ וְנ"ל עַל אִשָּׁה שֶׁנִּתְּגַרְשָׁה בְּגֵט שֶׁשְׁלַח לָהּ בְּעֵלָה עַל יַד אִישׁ שֶׁיִּתְּנָהּ בְּיַד שְׁלוּחוֹ וְלֹא הָיוּ שָׁם עֵדִים מְצוּיִין לְקִיּוּמוֹ אֲלֵא הַמְּבִיא שֶׁאָמַר בפ"נ ובפ"נ אֵינוֹ דוֹמָה לְאִשָּׁה עֲצָמָה הַמְּבִיאָה אֶת גִּיטָהּ דְּכִיּוֹן דְּאָמַר לָהּ שְׁנֵי שְׁלִיחַ שֶׁתִּרְצִי הָרִי הִיא שְׁלוּחוֹ שֶׁל בְּעַל מַה שֶׁאֵין כּוֹן הָאִישׁ הִזָּה שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה אֲלֵא מַעֲשֵׂה קוֹף בְּעֵלְמָא וּבְנֻדָּי אִם הִזָּה אוֹ לֹ עֲשֵׂה שְׁלִיחַ שֶׁתִּרְצֶה הִזָּה הַנִּדּוֹן דוֹמָה וְכִיּוֹן דְּשְׁלִיחַ זֶה שְׁלִיחַ שְׁלֵא נִתְּן לְגִירוּשֵׁינָן הוּא אֵינוֹ נֶאֱמָן לֹמַר בפ"נ ובפ"נ דְּאֵינוֹ שְׁלִיחַ כָּלָל עַכ"ל הָרִי שֶׁפָּתוּב בַּפִּי שֶׁכִּיּוֹן שְׁלֵא נִתְּן לֹ רְשׁוּת לַעֲשׂוֹ שְׁלִיחַ לְמִי שֶׁיִּרְצֶה חֲשִׁיב מַעֲשֵׂה קוֹף וְלֹא מְהַנִּי מֵאִי דְקָאָמַר בפ"נ ובפ"נ אָף בַּנ"ד שְׁלִיחַ זֶה לֹא חֲשִׁיב שְׁלִיחַ אֲלֵא כְּמַעֲשֵׂה קוֹף דְּמִי שֶׁהָרִי הַבְּעַל הַמְּגַר' לֹא מִיָּנְהוּ בְּמִקּוֹמוֹ לְשׁוּם דְּבָר שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲצָמוֹ לֹא בְּבַחֲרִית הַשְּׁלוּחֵי שֶׁכָּבַר אָמַר פְּלוֹנִי וּפְלוֹ' דְּוָקָא וְלֹא בְּמִיָּנוּיִים וְאֵע"ג שֶׁפָּתוּב בְּשִׁטְר הַשְּׁלִיחוֹ וְנִתְּן פַּח רַבִּי אַבְרָהָם הַמְּגַרְשׁ הַנִּזְו' לְשְׁלִיחַ ה"ר מִשֵּׁה הַנִּזְו' לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְאַחַד מֵאלוֹ הַנִּזְו' מַה מוֹעִיל מִיָּנוּיֹ אַחַר שֶׁהַבְּעַל עֲצָמוֹ מִיָּנְהוּ אוֹתָם שֶׁכָּף כְּתוּב שָׁם וְכָף אָמַר אַבְרָהָם הַמְּגַרְשׁ הַנִּזְו' לְשְׁלִיחוֹתֵי הַנִּזְו' כָּלָם מַעֲתָה שְׁמַתִּי יָדוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם כִּיּוֹן וְכַחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּכַחוֹ וּפְיוֹ כְּפִי וְכו' הָרִי שֶׁכָּבַר הַבְּעַל עֲצָמוֹ מִיָּנְהוּ לְכָלָם לְשְׁלִיחוֹתֵי וּמְהַנִּי הַמִּיָּנוּיֹ אֲפִילוֹ שְׁלֵא בְּפָנֵי הַשְּׁלִיחַ שֶׁמְמַנִּים כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים וְכִיּוֹן שֶׁכּוֹן מַה מַּעֲלָה וּמַה מוֹרִיד הַדְּבָרִים שֶׁמְדַבֵּר שֶׁנִּתְּן פַּח אַבְרָהָם הַמְּגַרְשׁ לְשְׁלִיחַ ה"ר מִשֵּׁה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְאַחַד מֵאלוֹ הַנִּזְוֵי הֵם דְּבָרֵי הַבָּל וְיִלְכֵה בְּלֹא פַח וְכִיּוֹן שֶׁכּוֹן נִמְצָא שֶׁנִּדּוֹן דִּידוֹן דוֹמָה מִמֶּשׁ לַהֲהוּא גִיטָא שֶׁפָּתַח הַר"ש בַר צְמַח וְנ"ל דְּחֲשִׁיב מַעֲשֵׂה קוֹף וְלֹא מְהַנִּי מֵהֵאִי דְקָאָמַר בְּפָנֵי נִכְתָּב וּבְפָנֵי נִחְתָּם וּבְעֵינָן עֵדִים לְקִיּוּם אֶת הַגֵּט: וְגַם הִיא דְּפָרָק כָּל הַגֵּט אֵין מִשָּׁם רַאֲיָה וְזֵה דְּהִנְהוּ דְּאָמְרוּ לִיָּה מְסוּר מִיָּלְכָה קָמֵן הוּוּ סְבָרִי דְּחֲשִׁיב הִיא שְׁלִיחַ שְׁלִיחַ שֶׁנִּתְּן לְגִירוּשֵׁינָן כִּיּוֹן שֶׁצְנוּהוּ תַחֲלָה לֹ לְגַרְשָׁה אִם הִזָּה מְכִירָה וּכְמוֹ שֶׁאָמַר בְּגִמְרָא מִי קָאָמַר לִיָּה אָבָא בַר מְנוּיָמִי וְלֹא אֶת שְׁהָרִי אָף ע"פ שְׁלֵא הִזָּה מְכִירָה הִזָּה יָכוֹל לִיתְּנָהּ לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים שֶׁיַּעֲיִדוּ בְּפָנָיו שֶׁהִיא זֹאת אֲשֶׁתּוֹ כְּמוֹ שֶׁפָּתַח הַטוֹר סִימֵן קַמ"א וְאֵע"ג דְּתַנּוּן פָּרָק הַמְּבִיא תַנְיָא דְּסוּמָא אֵינוֹ כְּשֶׁר לְהִבִּיא אֶת הַגֵּט לְפִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מִמֵּי נוֹטְלוֹ וְלְמִי נוֹתְנוֹ אֲלֵמָא דְּצָרִיף שֶׁיִּכְפִּיר הַשְּׁלִיחַ הַבְּעַל וְהָאִשָּׁה וְלֹא מְהַנִּי עֵדִים דְּאִי מְהַנִּי סוּמָא נְמִי כְּשֶׁר י"ל דְּדוּקָא סוּמָא פְּסוּל דִּיכּוֹל לְהִטְעוֹתוֹ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יִטְעוּהוּ אָבֵל אָדָם אַחַר אֵין לְחוּשׁ שֶׁיִּטְעוּהוּ וְעַל יְדֵי עֵדִים כְּשֶׁר וְכֵן כְּתוּב הַתּוֹסְפוֹת שָׁם בפ' הַנִּזְוֵי וְגַם הַמְּרָדְכִי פָּרָק כָּל הַגֵּט וְכִיּוֹן שֶׁצְנוּהוּ לֹ תַחֲלָה לְגַרְשָׁה חֲשִׁיב שְׁפִיר שְׁלִיחַ נִתְּן לְגִירוּשֵׁינָן וְלִכְּפָה אָמְרוּ מְסוּר מִיָּלְכָה קָמֵן וְכו' וְרַב סְפָרָא דְּפָרִיף וְהָא שְׁלִיחַ שְׁלֵא נִתְּן לְגִירוּשֵׁינָן הוּא סְבַר דְּמֵאִי דְקָאָמַר לִיָּה בְּעַל זֵיל הִבִּיא לְאָבָא בַר מְנוּיָמִי כְּוָנְתוֹ לֹמַר אָבָא בַר מְנוּיָמִי וְלֹא אֶת פְּאִידָהּ לִישְׁנָא דְּגִמְרָא וְכִיּוֹן דְּהִנֵּי שְׁלִיחַ שְׁלֵא נִתְּן לְגִירוּשֵׁינָן מְכָאן נְמִשָּׁה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְגַם נְמִשָּׁה מְזָה שֶׁצָּרִיף לְקִיּוּם עֵדִי הַגֵּט וְעֵדֵי הַשְּׁלִיחוֹת וּמַה שֶׁפָּתַח רַש"י הַלְכָה לְאוּ בְּמִקּוֹם הַבְּעַל קָאֵי לְמִןסְרוּ לִיד אַחַר דְּמִשְׁמַע דְּלִית בְּזֵה רַעוּתָא אַחֲרִיתִי לִיתָא דְּאֵין הָכִי נְמִי דְּאִית בֵּיהּ רַעוּתָא דְּלֹא מְהַנִּי מֵאִי דְקָאָמַר בְּפָנֵי נִכְתָּב וּבפ"נ אֲלֵא דְּפָרִיף לְמֵאִי דְקָאֵי עֲלָה דְּהוּוּ אָמְרוּ מְסוּר מִיָּלְכָה קָמֵן וְיַעֲשֶׂה

שליח אחר: או אפֿשר לומר שרש"י כיון למה שפֿתב הר"ש בר צמח ז"ל בַּמָּה שֶׁפֿתבתי בשמו שפֿתב ובנדאי אם הִיָּה אומר לו עֲשֵׂה שליח שתִּרְצָה הִיָּה הנדון דומה וכו' וְזֶה דאע"ג שלא עֲשָׂאוּ שליח לגרש ממש אם נָתַן לו רשות סתם לעשות שליח לאיזה שירצה הִנֵּה חֲשִׁיב שליח להיות במקום הַבֵּעַל ומהני מאי דקאמר בפ"נ ובפ"נ כמתניתין דהאשה עצמה מביאה את גיטתה אבל השת' דאיפא תרתיה לריעות' שלא נעשה שליח לגרשה וגם לא נָתַן לו רשות למסרו למי שירצה אלא לאבא בר מניומי הילקף לאו במקום בעל קאי וכו' או אפֿשר לומר שפֿננת רש"י לומר דקאמר רב ספרא לדידי חֲשִׁיב בנדאי שליח שלא ניתן לגירושין אפילו הִנֵּה יָהִיב ליה לאבא בר מניומי משו' דסבירא דהכי קאמר ליה אבא בר מניומי ולא את אַבְל לדידכו דסבירא לכו דחֲשִׁיב לכו שליח דניתן לגירושין מן הטע' שפֿתבתי נהי דחֲשִׁיב ניתן לגירושין כִּשְׁלֵא הִיָּה מְשֻׁנָּה כָּלֵל ממה שאמר הַבֵּעַל וְהִיָּה נותן הגט ליד אבא בר מניומי הִיָּה חֲשִׁיב שפֿיר שליח ניתן לגירושין כיון שהוא עצמו הִיָּה יכול לגרשה שהרי צוהו מתחלה לגרשה אַבְל שִׁחֲשֵׁב כָּל כֹּף שליח ניתן לגירושין עד שיוכל למסרו ביד שליח אחר אודו לי מיהת דלא מהני: באופן שעלה בדינו מכל מה שפֿתבנו דלא מהני מאי דקאמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם לקיים הגט ולקיים שטר השליחות אלא בחד מהנך או שיהיה שליח ממש לגירושי' שהשליח עצמו יכול לגרשה או אעפ"י שהוא עצמו לא יִהְיֶה יכול לגרשה באשה עצמה דפֿרק המביא תנן צריף לפחות שייתן לה הַבֵּעַל רשות ויכולת מספיק למנות השליח שירצה השליח כמו שפֿתב הר"ש בר צמח ז"ל אַבְל בנדון דידן דאיפא תרתיה לריעותא תדא שלא מינהו לגרש את אשתו ועוד שלא הרשהו לעשות שליח למי שירצה אלא דוקא לאחד מהשלישה הנז' שהמגרש עצמו מינה אותם והזכירם אחד לאחד ודאי ששליח זה לא ניתן לגירושין ולא מהני מאי קאמר בפני נכתב ובפני נחתם לקיים הגט וצריף עדים לקיימו הן הגט הן שטר השליחות זהו מה שפֿנראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שמו על ההפֿרשים ודין ודברים שפֿנפלו בין יתמי הנעלה כר' סולימאן טאריקה נ"ע פת אחת ובין הנבון ונחמד ה"ר יהודה טובי יצ"ו פת שנית על ענין ירושת נכסי הפֿחור הארוס ה"ר אברהם טאריקה נ"ע שפֿפטר לבית עולמו וחי' לרבנן ולכל ישראל שבק וטוענין יתמי ה"ר סולימאן הנז' ותובעין לפת השנית הנז' נכסי הפֿחור הנפֿט' הנז' שפֿשאר בידם ויתמי ה"ר סולימאן הנז' הם היורשים האמתיים ועל זה רבו כמו רבו הקטטות והמריבות בין שתי הפֿתות עד שהסכימו בין שתי הפֿתות הנז' וביררו לי הַחֲתוּם לדין להם דין תורה כמו שפֿנרא' מתיף שטר הקומפֿרומישו ועל האמת הבוחן לבות ית' יודע פי לא מלבי הודתי והספֿמתי על זה להיות הענין והנושא נעלם ונסתר ומכוסה אַבְל רבו עלי כמה וכמה אנשים נגשים אל ה' רבים ונכבדים ואין מסרבין לגדולי' ולכן אמרתי היודע נסתרות ית' הוא המגלה עמלקות אַבְל הדיין אין לו אלא מה שענינו רואות ולכונן לדון דין תורה כפי מה שיורוני מן השמים מפי סופרים ומפי ספרים: ותחלת כל דבר אני אומר לברר וללבן להוציא הדין לאמתו שצריף לידע אלו הנכסים של הפֿחור הנפֿטר הנזכר שפֿשארו ביד ה"ר אברהם טובי אביו של ה"ר יהודה בעלה של דונה פאלומה הנזכ' מיום שמת אביו של הפֿחור בתורת מה נשארו בידו ועמדו בידו עד יום מותו אם היו בידו בתורת שותפות כמו שהיו בתחלה בחיי אביו של הפֿחור הנז' שהיה אביו שותפו של רבי אברהם טובי או נשארו בידו של רבי אברהם בתורת אפֿטרופוסות כי הַבְּדֵל

גדול לענין הדין יש בין זה לזה וזה שאם היו בתורת שנותפות נמצאו הנכסים עומדי' בתוקת שתי הפתות הנזכרות בכל מקנ' שהם אפילו שיהיו ברשות אחד מהם וכמו שכתב הרמב"ם הלכות שלוחין ושותפין פרק חמישי וז"ל דבר הידוע לשני שותפין אף על פי שהוא ברשות אחד מהם אינו יוצא מחזקתו של שני כל ימי השנותפות ואינו יכול לטעון שלקחו ממנו או שנתנו לו במתנה ונאמר לאחר שהמוציא מחבירו עליו הראיה אלא הרי הוא בתוקת שניהם עד שיביא האחר ראיה אף בנדון היינו אומרים שכל הנכסים הנמצאים היו בתוקת שתי הפתות ואם תאמר דונה פאלומה וכה הנזכרים שהנכסי' הם שלהם עליהם להביא הראיה אבל אם הנה בתורת אפטרופוסו' נשתנה הדין כי הנכסים הנמצאים הם בתוקת בן אברהם טובי שירש מאביו ועל יתמי ה"ר סולימן טאריקה התובעים להביא ראיה להוציא מידם: ולזה אני אומר כי הדבר ברור שלא נשארו הנכסים בידי ה"ר אברהם טובי כי אם בתורת אפטרופא וזה שכתב הרמב"ם פרק ה' הלכות שלוחין ושותפין זה לשונו א' מן השותפין או מן המתעסקין שמתבטלה השנותפות או העסק אף על פי שהתנו לזמן קבוע שפבר יצא המזון לרשות היורשי' וכזה הורו הגאונים וכתב הטור סי' קע"ו שכן פסק הרא"ש ז"ל וכן כתב הריטב"א בשם רבו והרמב"ן וכינון שכן משמע אברהם טאריקה אביו של זה הבחור הנפטר שהיה בזמן שהוא שותף של רבי אברהם טובי מיד נתפרדה חבילת השנותפות ונשארו הנכסים בידי בתורת אפטרופא ועוד בר מן דין ראיתי הצנאה שצנה ר' אברהם טאריקה אב הבחור הנז' בשעת פטירתו שהיה מצנה לביתו ומחלק נכסיו אמר בסוף דבריו ועל הכל יהיה אפטרופוס רבי אברהם טובי גיסי הרי שמינהו אפטרופוס על עזבונו נכסיו ולא נשארו בידי בתורת שנותפות: וכינון שבאנו לכלל זה נמצאו אלו הנכסים הנמצאים עומדים בתוקת יהודה טובי הנז' שהוא ירש את אביו ויתמי ר' סולימאן יש להם תביעה עליו באומרים שהיה לו לאבא בידי נכסי הבחור שהיה אפטרופוס עליהם על היתומים הנזכרים להביא ראיה ברורה להוציא ממון מידו ואם לא יביאו ראיה אפילו יהיו טוענים טענת בריא אינו מחוייב יהודה טובי הנזכר אפי' שבועה שלא פקדני אבא אלא הוא פטור לגמרי באומריו איני יודע וראיה לזה כתב הרא"ש בתשובה הביאה הטור סימן ס"ט ראובן הוציא כתב יד שמעון על יורשיו שהיה חייב לו מנה וכו' עד אם היה אביהם קיים היה נשבע שפרע והיורשים פטורי' בלא שבועה שלא נתקנה שבועת הקסת אלא בין טוען לנטען אבל לא על היורשים והא דנשבעים יורשים שבועה שלא פקדנו אבא היינו כשפאים לגבות בשטר שהניח להם אביהם אבל להחזיק מה שבידם אפילו שבועה לא בעי אלא מחרימין סתם במעמד היורשי' שכל מי שיודע במקומו זה אם פרוע שיודה ואם אינו פרוע שיעידו וגם היורשי' יאמרו אם יודעים שאינו פרוע ועוד כתב הטור סימן ע"ה בשם בעל העטור התובע ליורש מלנה על פה לא שנא אם אומר היורש איני יודע אם ליה או לא ויש עדים שלנה לא שנא אומר איני יודע אם פרוע אם לאו לא שנא אומר חמשין ידענא וחמשין לא ידענא בכל ענין פטור אפי' בלא שבועה אלא שמחרימין סתם כל מי שיודע שמורישו חייב לו פלוס וכן כתב הרא"ש בתשובות פלל פ"ו סימן ד' בשם רב פלטי גאון ובשם רבינו מאיר וכן פסק בתשובה מיימונית ספר משפטים סימן שביעי בשם פמה גדולים וכן האריף מהרי"ק ז"ל לשרש ק"ב וכתב בסוף דבריו וזה פשוט כביעתא בכותחא: הרי דבנדון דידן אף על גב שאם היה אברהם טובי חי היה חייב שבועה עכשיו שמת לא

משביעינן ליורשיו ועוד בנדון דידן אפילו אברהם טובי לא היה חייב שבועה על טעות ספק כזו להיות שהיה אפטרופוס שמיינהו אבי יתומים כמו שפירשתי שבשעת פטירת אביו של זה הבחור הנפטר מינהו לרבי אברהם טובי לאפטרופוס וכתב הרמב"ם הלכות גחלות פרק י"א וגם הטור סי' ר"ץ פאשר יגדלו היתומים נותן להם ממון מורישם ואינו צריך לעשות להם חשבון' מה שהכניס והוציא אלא אומר להם זה נשאר ונשבע בנקיטת חפץ שלא עכב משלהם פלום בידו במה דברים אמורים כשמיינהו בית דין אבל אפטרופוס שמיינהו אבי יתומי' וכן שאר המורישין אינו נשבע בטענת ספק הרי דבנדון הזה שהם טוענים טענת ספק שאינם יודעים מהו הסף שחייב להם אפילו אברהם טובי לא היה חייב שבועה באופן שעלה בידינו ממה שכתבנו שאין ליתמי ה"ר סולימן טאריקא הנז' אצל יאודה טובי הנתבע כי אם חרם סתם אם יודע לאלו יתמי ר' סולימאן איזה זכות שיש להם אצל אביו שיבא אבל מה שיש בענין זה להפך בזכות יתמי רבי סולימאן הנזכר התובעים הוא מה שצוה רבי אברהם טובי הנזכר בשעת פטירת שצוה ואמר שמנכסי רבי אברהם טאריקא נ"ע כמעט אותו שיעור יצא בהוצאה אמנם מכל מקום שיש לו חלק טוב כי אשתו מכ"ת יודעת הרי שאמר כי דונה פאלומה אשתו הנזכרת יודעת סף החלק הטוב שיש לו ולכן ראוי להשביעה בנקיטת חפץ שמגיד האמת דדוקא רבי אברהם טובי אם היה מפרש ומברר סף החלק הטוב שאומר היה נאמן בלא שבועה כינון שמיינהו לאפטרופוס אבי היתום: אבל היא לא היתה אפטרופא כלל לא מצד בית דין ולא מצד אבי היתום ואם יראה בעיניי הב"ד של הק"ק של היתומים התובעים לפי הנשוא ואומדן הדעת שהגידה האמת הרי טוב אבל אם יהיה איזה חשד בענין ראוי להפך בזכות היתומים ולאיימה ולהפחידה בכל מיני איומין והפחדות כדי שתודה ותתפטר עם היתומים כמו שכתב הריב"ש בתשובותיו סימן ק"ח בענין פנה כמו שיראה מהענין שם כי התשובה ארוכה וגם להחרים בבית הכנסת שכל מי שיודע איזה עדות לזכות היתומים שיבא ויגיד שפן ראוי לעשות במקום דאיפא חשד מרמה וערמה לברר וללבן הענין להוציא הדין לאמתו וכמו שכתב מהרי"ק ז"ל סימן כ"ח כתב ומדברי פלם גלמוד שאדם רשאי להחרים בבית הכנסת על כל מי שיודע לו עדות שיבא ויעיד ואחר שיתברר פמה הוא החלק הטוב שיש לו נראה לעניות דעתי שמיום שמת ה"ר אברהם טובי הנז' והלאה אם לא היה החלק ההוא הנז' מובדל ומפורש משאר נכסי עזבון ה"ר אברהם טובי אלא שהיה מעורב עם נכסיו ונשאו ונתנו דונה פאלומה הנזכרת ובה"ר' יהודה יצ"ו והבחור הנפטר נ"ע יחד נראה לע"ד שיש לאותו החלק תורת שותפו' וכל מה שהרויחו יחלקו הרינח חלק בחלק כל א' לפי מעותיו וטעמא דמילתא דבשלמא כשהיה החלק ההוא ביד רבי אברהם טובי אף על פי שגדל הבחור שנפטר בעודו בחי' ה"ר אברהם טובי כינון שנתמנה לאפטרופוס מפי אבי הבחור הנז' ונכנסו הנכסים בידו בתורת אפטרופא לעולם נשאר הנכסים בתורת אפטרופוסות כמו שכתבתי לעיל אבל אחר שפטר ר' אברהם טובי כבר נסתלק אפטרופוסותו ואין לומר דחשיבא דונה פאלומה הנזכר לאפטרופא מהא דתנו יתומים שסמכו אצל בעל הבית מעצמם יש לו דין אפטרופא ואפילו אצל אשה כמו שפסק הטור מסימן ר"צ שזה לא נאמר אלא ביתומים קטנים שצריכים אפטרופוס אבל בנידון דידן בחור שנפטר הנזכר בשעת פטירת רבי אברהם טובי כבר היה גדול ולא היה צריך סמיכה מדונה פאלומה והנה אדרבה הם היו צריכים לו והוא היה נושא ונותן ויוצא

ובא בכל הענייני וכיון שפן חשיב שנתף ברינוח שהרויחו הנכסים לאחר פטירת הר' אברהם טובי ונזכה בחלק הרינוח כפי מעותיו על דעת היותר מקל דקאמר שישקח לפי המעות ולא לחצאין בכל הנכסים: ואע"ג שכתב הרמב"ם הלכות שלוחים ושותפים פרק ד' פשירצו השותפים להשתתף בו כמה יקנה כל אחד מהם ממון חבירו להשתתף אם במעות נשתתפו יביא זה מעותיו וזה מעותיו ויטילו לפיס ויגביהו את הפיס שניהם וכו' עד פללו של דבר בכל הדברים שקונה הלוקח באותן הדרכים עצמם קונין השותפין כו' וכן כתב הטור סימן קע"ו ובגדון דידן לא נעשה שום אחד מן הדרכים הנזכרים י"ל שכתב הטור שם וזה לשונו ואפילו לא עשו לא זה ולא זה אלא נשתתפו והתחילו לישא וליתן בעסק השיתוף לקנות או למכור נראה דמהני ובגדון דידן כמה משא ומתן נעשה על יד הבחור הנזכר אחר פטירת רבי אברהם טובי נ"ע: לכן נראה שלאחר שניפטר רבי אברהם טובי גדון הבחור הנפטר פשנתף בחלקו הידוע ליטול חלק בחלק מהרינוח כפי מעותיו ונמצאו יתמי רבי סולימן היורשים הנזכרים זוכים בחלק הרינוח שהוא נאף על פי שבאותה שעה ובכל המשך הזמן עד עתה לא פורש הסף כמה הוא אין בזה בית מיוחד אחר שפבר נודע בנדאי מאותה שעה שהיה לו חלק טוב וראיה לזה כתב הרא"ש בתשובה הביאה הטור סימן קפ"ו על ראובן ושמעון שהיו שותפין ומת שמעון והניח אשה ובנים ונשארו הנכסים בידי ראובן אחר כך מת גם ראובן ותובעת אלמנת שמעון לאלמנת ראובן יתומה אחת השיא בעליה ונתן לה כך וכך ואני רוצה ליטול כנגדו והשיבה אלמנת ראובן באות שעה כבר חלקנו מקצת הנכסים ומחלקנו השיאנו אותה אע"פ שאחר כך פייסתי לבטל החלוקה כשחזרנו לערבים כבר היתה נשואה אם הוא כדברי אלמנת ראובן שמתחילו לחלוק וראובן השיאה מחלקו אע"פ חזרו וערכו ממונם הרי זה שותפות חדשה מכאן ולהבא וכל מה שהוציא כל אחד מהם משעת חלוקה עד שעה שחזרו ונשתתפו משל עצמן הוציאו אבל אם אחר שלקחו כל אחד מהם קצת מהממון השיא ראובן היתומה מממון השותפות שלא נחלק עדיין תטול אלמנת שמעון כפי מה שנתן ראובן ליתומה ולא הפסדה כמה שחזרה וערבה עמו כי מיד פשלקח ממון השותפות נתחייב ליתן לאלמנת שמעון כנגדם ואע"פ נשתתפו כל אחד בכל הממון שיש לו ולא הפסיד זכותו כמה שלא פירש כך וכך יש לי בממון פי פשיבואו לחלוק שנית אז יש להם לברר לכל אחד כמה יש לו בממון אף בגדון דידן מיד פשמת רבי אברהם טובי פינו שפודע שהיה לו ובחור חלק טוב נתחייבה דונה פאלומה ובנה ליתן החלק שהוא לבחור הנזכר הרי לא נתנוהו אלא נשתתפו ונשארו ונתנו כלם כאחד אע"פ שלא פורש כמה הוא החלק הטוב לא הפסיד בשביל כך זכותו פי עתה פשבאים לחלוק שותפותם יקח כל א' מה שיתברר שיש לו והרינוח הנוגע לו כפי ממונו: כלל העולה מדברינו בהא סלקינו ונחתינו דיתמי ה"ר סולימן הנזכר זוכים כמה שיתברר על פי שבועת דונה פאלומה הנז' הסף המוכן בחלק טוב שצוה בעלה וגם בכל הרינוח שהרויחו הנכסים משעה שמת רבי אברהם טובי עד שמת הבחור הנפטר הנז' כפי הסף המוכן בחלק טוב זהו מה שעיינתי והשגתי בגדון זה לדון דין תורה כפי קוצר השגתי ועניית דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרכי זלה"ה: שמז שאלה ראובן נתפטר עם יחידי סגולה ק"ק אחד להיות מרביץ תורה ביניהם ולהדריף את ביניהם לתלמוד תורה לזמן שלש שנים דחידי ק"ק הנז' נדרו ונתחייבו לתת לו שכר שרותו ד' אלפים אש' בכל

שְׁנָה וְשָׁנָה וְדִירָה נָאָה כְּפִי כְבוֹדוֹ וְעֶשְׂרָה כְּפִי לֶחֶם בְּכָל שָׁבוּעַ בְּלִבְד מִתְנֹת וְשִׁלְשָׁה פְעָמִים וּמַעֲוֹת פּוּרִים וּנְדָבוֹת וְהָיָה זֶה ט"ו לְחֹדֶשׁ טֵבֵת הַש"ל וְרֵאשִׁית הַגְּזֵרָה וְרֵאשִׁית הַתְּחִיבָה בְּקִנְיָנוּ גָמוּר וּבְשָׁבוּעָה חֲמוּרָה בְּשִׁ"ת לְחֹזֶר לְשֵׁם קִנְדָם הַפֶּסַח הַב"ר לְהִיּוֹת שְׁהִיָּה דָר בְּעִיר אַחֲרָת.

וְעוֹד נְתַחֲיִב בְּחַיִּיב גָמוּר וְשִׁלְמֵם לְשֶׁרֶת אוֹתָם בְּלֵב שְׁלֵם וּבְכֹפֶשׁ חֲפָצָה וְלַעֲשׂוֹת מְלָאכָת ה' בְּלִתִּי רְמִיָּה וְהַק"ק הַנּוֹז' נְתַנּוּ לוֹ אֶלְפֵי אִשׁ' לְהוֹצֵאָה שְׁהִיָּה לוֹ לְהִבְיָא אֶת אִשְׁתּוֹ לְגוּר שְׁם בְּאוֹתָהּ הָעִיר שֶׁל הַק"ק הַנּוֹז' וְעַתָּה עֹבֵר הַפֶּסַח וְלֹא בָּא לֹא עִם אִשְׁתּוֹ וְלֹא לְבָדוֹ וְעַתָּה שָׁאֵל הַשּׁוֹאֵל אִם חַיִּיב רְאוּבֵן עַל כָּל פְּנִיָּם לְקַיֵּם שְׁבוּעָתוֹ וְגַם אִם עוֹבֵר עַל שְׁבוּעָתוֹ אוֹ יֵשׁ לוֹ אִיזָה צַד הֵיטֵר לְשְׁבוּעָתוֹ אִם חַיִּיב לְהַחֲזִיר לָהֶם הָאֶלְפֵי אִשְׁפ' שְׁנִתְּנוּ לוֹ לְהוֹצֵאָתוֹ כִּינּוּן שֶׁלֹּא בָּא וְלֹא קִיָּם שְׁבוּעָתוֹ: תְּשׁוּבָה עִם הָיִית שְׁהִשֵּׁם טַלְטְנִי טַלְטְלָה גְּבַר כִּי הִנֵּה רוּב קְהֵל עֲדַת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מְשָׁאֲלוּנִיקֵי הֵם מְפֹנְזִים בְּגִבְעוֹת וּבְהִרִים בְּעֵינֵירוֹת וּבְכַפְרִים מִחֲמַת אֵימַת הַגִּגָּף אֲשֶׁר הִחַל בְּעַם וְהַנְּנִי עוֹמֵד בְּכַפֵּר לִיבְאֵדִי וְכִלִּי אֲנִימֹתִי אֵינָם בְּיַדִּי וְסַפְרֵי אֵינָם עִמָּדִי מְכַל מְקוֹם לְהִיּוֹת שְׁאֲנָשִׁי הַקְּהֵל קְדוֹשׁ הַגְּזֵרָה הֵם אֶלּוּפֵי וּמִינְדָעֵי וְאֶעֱנֶדֶם עֲטָרוֹת לִי לֹא אוֹכַל לְהַפְטֹר וּלְהַשִּׁיב פְּנֵיהֶם רִיקָם כְּפִי מֵה שִׁינְרוּנֵי מִן הַשְּׁמַי' וְזֶה כִּי נִרְאָה לְעֵינֵי דַעְתִּי שְׁאִין שׁוּם צַד הֵיטֵר לְשְׁבוּעָה זֹו בְּלֹא דַעְתָּם וּרְצוֹנָם שֶׁל הַק"ק הַגְּזֵרָה מְתַרִי טַעֲמֵי חֲדָא דְקִיָּמָא לֵן דְּנָדָר וְשְׁבוּעָה שְׁנָדָר אוֹ נִשְׁבַּע אָדָם לְדַעַת חֲבִירוֹ בְּשִׁבְיֵל שׁוּם טוֹבָה שְׁעֲשֵׂה עִמּוֹ כְּמוֹ מִשָּׁה שְׁנָדָר עַל דַּעַת יִתְרוֹ בְּשִׁבְיֵל שְׁהִשִּׂיא לוֹ בִּתּוֹ אֵין לוֹ הַתְּרָה אֶלָּא מְדַעַת אוֹתוֹ שְׁנָדָר עַל דַּעַתוֹ וְאֶפְיֵלוֹ הַתִּירוֹ לוֹ בְּדִיעְבַד לֹא הוֹתֵר כְּמוֹ שְׁכַתֵּב מֵהַרִּ"ק בְּשִׁרְשׁ נ"ב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְעוֹד יֵשׁ חֲלוּק ג' וְהוּא הֵיכָא שְׁחִבְרֵנוּ נְהִנָּה בְּאוֹתוֹ נָדָר אוֹ שְׁבוּעָה וּמִסְפִּים בָּהּ וְגַם עֲשֵׂה טוֹבָה עִם הַנּוֹדָר אוֹ הַנִּשְׁבַּע עַל כֶּף וּבָזָה שְׁהַסְפִּימוּ הַרְאָב"ד וְהַרְשָׁב"א דְאֶפְיֵלוֹ בְּדִיעְבַד לֹא הוֹתֵר: וְנִדּוֹן דִּידָן הוּא כֶּף שְׁהַק"ק נְהִנּוּ מְאוֹתָהּ שְׁבוּעָה וּמִסְפִּים בָּהּ לְשִׁמּוֹעַ תּוֹרָה מִפִּי הֵם וּבְנִיָּה וְעֲשׂוּ טוֹבָה עִמּוֹ בְּשִׁבְיֵל אוֹתָהּ הַשְׁבוּעָה שְׁלִקְחוּהוּ לְרֵאשׁ וּלְקַצֵּין עֲלֵיהֶם וְנְתַחֲיִבוּ לְתַת לוֹ כָּל הַמִּתְנֹת הַנּוֹז' וְגַם מִיָּד נְתַנּוּ לוֹ אֶלְפֵי אִשְׁפִּירוּשׁ שְׁאֲרָף אִם לֹא הָיוּ נוֹתְנִים לוֹ כָּלֵל כִּי אִם שְׁכַר עֲבוּדָתוֹ חֲשִׁיב עֲשֵׂה לוֹ טוֹבָה כְּמוֹ שְׁכַתֵּב הַרֵב רַבִּי יוֹסֵף קָאָרוֹ ז"ל עַל פּוֹעֵל שְׁקַבֵּל חֶרֶם וְנִדְוֵי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה כָּל זְמַן הֵהוּא אִם יוֹכַל לְיִשְׁאֵל עַל קְבֻלָּתוֹ שְׁלֹא מְרִצוֹן בְּעַל הַמְּלָאכָה וְקָאָמַר דְסַתָּם פּוֹעֵל עוֹשֵׂה לוֹ טוֹבָה בְּעַל הַבֵּית שְׁנוֹתָן לוֹ מְלָאכָה שְׁיִרוּיָם בָּהּ פְּרִנְתּוֹ כָּל שְׁכָן בְּנִדּוֹן דִּידָן דְאִיכָּ תְרַמִּי שְׁנִתְּנוּ לוֹ הַק"ק מְלָאכָת ה' בְּיָדוֹ לְהַרְוִיחַ פְּרִנְסָתוֹ וְעוֹד נוֹסֵף עַל זֶה מִתְּנַת הָאֶלְפֵי אִשׁ' שְׁנִתְּנוּ לוֹ בְּשִׁבְיֵל שְׁבוּעָתוֹ בְּאִנְפֵן שְׁעֲשׂוּ לוֹ טוֹבָה מְכַל צַד בְּאִנְפֵן שְׁאֶפְיֵלוֹ בְּדִיעְבַד אִם הַתִּירוֹ לוֹ לֹא הוֹתֵר לְדַעַת הַרֵש"בֵּא וְהַר"אֲבַד וּמֵהַרִּ"ק שְׁהַסְפִּים עַל כֶּף וְהִבְיָא כְּמָה אֲשִׁלִּי רַבְרָבִי דְסַבְרֵי הֵכִי כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַמְעַיִן שְׁם וְאַף עַל גַּב דְסַבְר רַבִּינוּ תָּם שְׁאָם הַתִּירוֹ לוֹ בְּדִיעְבַד הָיוּ הַתְּרָה וְכְמוֹ שְׁכַתֵּב הַטוֹר סִימֵן רַב"ח הִירָא אֶת דְבַר ה' לֹא יִסְמְנֵהוּ עֲלֵיו בְּמְקוֹם דְאִיכָּ כְּמָה אֲשִׁלִּי רַבְרָבִי דְפְלִיגֵי עֲלֵיהֶם כָּל שְׁכָן שְׁמֵהַרִּ"ף בְּסִימֵן רַב"א כְּתַב תְּשׁוּבַת הַרֵש"בֵּא וְז"ל אִם נָדָר אוֹ שְׁבוּעָה הִיא לְתוֹעֵלָת שְׁנִשְׁבַּע אוֹ נָדָר אֵין מִתִּירִין לוֹ אֶלָּא מְרִצוֹנוֹ וְאֶפְיֵלוֹ הַתִּירוֹ לוֹ שְׁלֹא מְדַעַתוֹ וּרְצוֹנוֹ אֵינוֹ מוֹתֵר שְׁהִרֵי צְדָקָהוֹ שְׁהַתִּירוֹ לוֹ הַנְּבִיא מְקַנְטְרוֹ וְגַם ר"ת מוֹדָה בְּכֶף כָּל שְׁהוּא מְקַנְפֵל טוֹבָה מִחֲמַת נָדָרוֹ כְּמִשָּׁה וְצְדָקָה עַכ"ל הָרִי שְׁכּוֹתֵב הַרְשָׁב"א שֶׁר"ת עֲצָמוֹ מוֹדָה בְּכֶף: וְעוֹד אִיכָּא טַעֲמָא אַחֲרֵינָא בְּחֻמְרָת שְׁבוּעָה זֹו וְהִיא שְׁהִיָּתָה עַל דַּעַת רַבִּים כִּי אֵין לָהּ הַתְּרָה אֶלָּא לְדַבַּר מִצְוָה וְזֶה דְכִינּוּ דְמִשְׁאוֹ וּמִתְּנֹו בְּעֵינֵן

זֶה הָיָה עִם אֲנָשֵׁי הַקָּהָל הַזֶּה עַל הַסֵּתֶם נִשְׁבַּע לְדַעְתֶּם וְחָשִׁיב לְדַעַת רַבִּים אַף עַל פִּי שְׂלֵא פִּירֵשׁ וְכִמּוֹ שֶׁנִּרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי מַהֲרִ"ק בְּשֵׁרֵשׁ קפ"ב עַל אַרְבַּעַה שְׁוֹתְפִי שֶׁנִּשְׁבַּעוּ זֶה לְזֶה כְּתֹב חוֹשְׁשֵׁנִי לְזֶה מִשּׁוֹם נִשְׁבַּע עַל דַּעַת רַבִּים שֶׁהָרִי כָּל אֶחָד מֵאַרְבַּעַתְּם עַל דַּעַת חֲבֵרָיו שֶׁהָיוּ שְׂלֵשָׁה נִשְׁבַּע וְכוּ' וְכִינּוֹן דַּחְשִׁיב לְדַעַת רַבִּים אֵינִי לֵה צַד הַיִּתְרָה דְּלֹא מִבְּעֵינֵי דְאֵינִי מִצְוָה בְּהַתְרָתָהּ אֲלֵא אֵיכָא עֲבִירָה וּבִיטוּל תּוֹרָה מִהַתְלַמִּידִים וְכִינּוֹן שְׁכֵן חֵיב רְאוּבֵן הַנִּזְכָּר לְבֹא לְשָׂרָת וּלְקַיָּים שְׁבוּעָתוֹ מִפְּאֵן וְהִלָּאָה וְזֶה דְאָרְף עַל גַּב דְּעֵבֵר עַל שְׁבוּעָתוֹ כְּשֵׁלֵא הִלְךְ קוֹדֵם הַפֶּסַח מ"מ עוֹבֵר עַל שְׁבוּעָתוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם כָּל זְמַן שְׂלֵא יְקַיְמָנָה אִם לֹא יִהְיֶה אָנוּס וְכִמּוֹ שֶׁפֶתַח הַרְש"ב אֵבִיאוּ מַהֲרִ"ק סִימָן רכ"ח וְזֶה לְשׁוֹנוֹ הַנִּשְׁבַּע לְפָרֹעַ לְחֲבֵרוֹ לְזְמַן פְּלוֹנֵי אוֹ לְהַזְמִין בֵּיתוֹ לְנִשְׁוֹאֵין לְזְמַן פְּלוֹנֵי וְלֹא עָשָׂה עוֹבֵר בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַל שְׁבוּעָתוֹ וְכִן נִרְאָה מִדְּבָרֵי הַר"א שֶׁפֶתַח בְּכָל ח' דִּין שְׁלִישֵׁי הַבֵּיאוּ הַטּוֹר ח"ה סִימָן ע"ג: כָּל הָעוֹלָה שְׁחֵיב רְאוּבֵן הַנִּזְכָּר לְקַיָּים שְׁבוּעָתוֹ לְבֹא לְעַמּוּד לְשָׂרָת בְּתוֹךְ הַקָּהָל הַזֶּה וְאִם לֹא יְקַיָּים שְׁבוּעָתוֹ אוֹ בְּהִתְרָתוֹ אוֹ בְּאִסּוּר חֵיב לְהַחְזִיר הָאֵלֶּף אִשׁ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ לְהוֹצֵאתוֹ כִּי לֹא נִתְּנוּס לוֹ אֲלֵא אֲדַעְתָּא שֶׁיִּשְׂרָת אוֹתָם כִּי בְּכָל מַתְּנָה אֲמַדִּינָן דַּעַת הַנּוֹתָן וְכִמּוֹ שֶׁפֶתַח הַטּוֹר ח"ה סִימָן רמ"ו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אַף עַל פִּי שֶׁהַנּוֹתָן נוֹתָן בְּסַתְמָא אָנוּ הוֹלְכִים אַחַר אֲנָחְדַּהּ הַדַּעַת כִּי צַד מִי שֶׁהִלְךְ בְּנוֹ לְמַדִּינַת הַיָּם וְשָׁמַע שְׁמַת וְכָתַב כָּל נְכָסָיו לְאַחֲרִים וְאַחַר כֵּן בָּא בְּנוֹ אֵינִי מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה שְׁאָנוּ אוֹמְדִין דַּעַתוֹ שְׁאֵלוֹ הָיָה יוֹדַע שְׁבָנוּ קַיָּים לֹא הָיָה כּוֹתֵב לְאַחֲרִים וְכָתַב הַרמ"ה וְהוּא הַדִּין נָמִי בְּרִיא שְׁכָתַב כָּל נְכָסָיו לְאַחַר מִחְמַת שֶׁהָיָה צָרִיף לְבָרוּחַ מִפְּנֵי בַעֲלֵי חוֹבָיו אוֹ מִפְּנֵי אוֹיְבָיו וְאַחַר כֵּן עָשָׂה פְּשָׁרָה עִם בַּעֲלֵי חוֹבָיו וְאוֹיְבָיו אוֹ שְׁמַתוֹ אִם נִתְּבַרֵר שְׂלֵא כְּתֹב מִתְּנָה זֶה אֲלֵא מִחְמַת כֵּן הוּאִיל וְנִדְחָה הַשְּׁעָה מִפְּנֵי וְהָרִי הוּא צָרִיף לְנְכָסָיו בְּטִלָּה הַמַּתְּנָה וְכוּ' אַף בְּגִדוֹן דִּינָן אָנוּ סִהְדֵי דְלֹא נִתְּנוּ לוֹ הַמַּתְּנָה אֲלֵא אֲדַעְתָּא שֶׁיְקַיָּים שְׁבוּעָתוֹ לְבֹא וּלְהִבִּיא אֶת אֲשֶׁתוֹ כָּל שְׁכֵן שְׁכָפֵי הַנִּשְׁמַע בְּפִירוּשׁ אֲמָרוּ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ הַמַּעוֹת לְהוֹצֵאת הַבָּאָת בֵּיתוֹ וְכִינּוֹן שֶׁהַבָּאָה אֵינִי פְּאֵן מִתְּנָה אֵינִי פְּאֵן וְחֵיב לְהַחְזִיר הַמַּעוֹת זֶהוּ מֵהַ שְׂרָאִיתִי לְכַתּוֹב בְּרִישׁ מִילִין וְרִאשֵׁי פְּרָקִים מִהַסְּפָה הַנִּזְכָּרַת כְּפִי מֵהַ שְׁהוֹרֵנִי מִן הַשָּׁמַיִם הַצָּעִיר יְצַחַק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵי זֶה"ה: שְׁמַח נִשְׂאֵל נִשְׂאֵל דְּבַר מַעֲמָדִי עַל עֲנִין הַצְּנֹאָה אֲשֶׁר צִוְּתָה אַחֲוֹת הַחֲכָם הַנִּעְלָה ה"ר אֶהְרֹן חֶסֶן יצ"ו בְּשַׁעַת פְּטִירָתָהּ אִם הִיא קַיָּיֶמֶת אוֹ אִם יֵשׁ בָּהּ אֵיזָה צַד עֲרַעוֹר אוֹ פִּקְפּוּק לְבַטְלָהּ וְגַם בְּצוּאָה שֶׁהַנְּפִטְרַת הַנִּזְכָּרַת צִוְּתָה וּמִינִיתָה לְאַפְטָרוּפָא אֶת דּוּדָה אַחֵי אִמָּה עַל כָּל נְכָסֵי עֲזֻבּוֹנָה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַכָּל בְּאַרְכּוּפָה וַיְהִי כִּי אָרְכוּ הַיָּמִים מֵת דּוּדָה הַנִּזְכָּר וּבָא הַחֲכָם הַנִּזְכָּר אַחֵי הַנְּפִטְרַת לְקַחַת הַנְּכָסִים לְהַסְתַּחֵר בָּהֶם וְלֹא לְהִנּוֹת מֵהֶם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּצוּאָה שְׁכָל הַנְּכָסִים שֶׁעֲזָבָה נִתְּנָם לוֹ לְאַחֵיהֶּ הַנִּזְכָּר בְּמַתְּנָה גְּמוּרָא שְׁרִירָא וְקַיָּיֶמֶת אַף בְּזֹאת שֶׁכְּשֶׁתְּכַנֵּס בֵּיתִי לְחֻפָּה שֶׁיִּתְּנָם לֵה אַחֵיהֶּ הַנּוֹ' בְּגִדוֹנֵיָהּ הֵם וּפִירוּתֵיהֶם וּפִירֵי פִירוּתֵיהֶם וְכוּ' וְעַתָּה שְׂאֵל הַשּׁוֹאֵל כִּינּוֹן שְׁמַת דּוּדָה שֶׁל הַנְּפִטְרַת הַנִּזְכָּרַת אֲשֶׁר מִינִיתָה לְאַפּוֹטְרוּפּוֹס אִם יוּכַל הַחֲכָם אַחֵי הַנְּפִטְרַת לְקַחַת הַנְּכָסִים הַנִּזְכָּרִים לְהַשְׁתַּכֵּר בָּהֶם לְבַד לֹא לְהִנּוֹת אוֹ דִּילְמָא אֲמַדִּינָן דַּעַת הַנְּפִטְרַת שְׂלֵא רְצָתָהּ שֶׁיְהִיוּ הַנְּכָסִים בְּיָדוֹ כִּינּוֹן שֶׁמִּינִיתָה לְדוּדָה לְאַפּוֹטְרוּפּוֹס עֲלֵיהֶם: תְּשׁוּבָה יֵשׁ לִי כְּמָה יָמִים נִדְרָשְׁתִּי עַל צוּאָה זֹאת וְגַמְרִיתִי עַל הַדִּין וְעַל הָאֲמַת שְׁכָל מַתְּנוֹ' צוּאָה זֶה שְׁרִירוֹת וְקַיָּיֶמֶת וְאַף עַל גַּב שֶׁכְּתוּב בָּהּ קַיָּיֶמֶת וְקַיָּיֶמֶת לֵן שֶׁהַמַּתְּנָה בְּטִלָּה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב הַרמב"ם פְּרָק ח' הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמַתְּנָה מִשּׁוֹם דְּשָׁמָא לֹא גָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֲלֵא בְּשִׁטְרָה וְהוּאִיל וּמַתְּנָה זֶה לֹא תִקְנָה אֲלֵא לְאַחַר מִיתָה אֵינִי שִׁטְרָה לְאַחַר מִיתָה וְהָרִי הַמַּתְּנָה בְּטִלָּה

מכל מקום הרי כתב שם ואם קנו ממנו פדי ליפות פח המקבל וכו' הרי היא קנימת ובגדון
דידן פתוב שם וליותר זכות ויפוי פח המקבלים וכו' עוד כתוב שיסודר צואה זו בכל
תוקף ויפוי פח המקבלים וכו' ואין לה יפוי פח גדול מזה ובגדולה מזו פסק הריב"ש פן
בתשובותיו סימן קס"ז כמו שיראה המעיין שם הרי שצואה זו שרירא וקנימת וכיון שפן
נמצא שכל נכסי עזבון הנפטרת הם של החכם הנזכר אחיה ובכל מקום שהם הם בחזקתו
זולת שחייב ליתנם בתורת גוונגיא לבת אחותו הנז' בשעת פניסתה לחופה ואחרי הודיע
לנו את כל זאת פשיטא ופשיטא שיוכל החכם הנז' ליקח הנכסים להסתחר בהם אם ירצה
או ליתנם ביד מי שירצה להיות אפטורפא עליהם וטעמא דמילתא שהרי כתב הרמב"ם
בהלכות זכיה ומתנה פ"ק ז' לעולם אומדין דעת הנותן אם היו הדברים מראין סוף דעתו
עושין על פי האומר אעפ"י שלא פירש וכן הרשב"א בתשובותיו וכתב כל הדברים פלם
כיוצא באלו תלויין באומדנא גם לענין מנוי אפטורפין אנו דנין פה אלו היינו צריכין לכה
לענין מנויין וכו' וכן פסקו כל הפוסקים דאזלינן בטר אומדנא וכיון שפן בגדון דידן אין
לה אומדנא גדולה מזו שהנפטרת הנז' גילתה דעתה הקרוב דעת גדול שהיה לה עם אחיה
הנז' שהרי נתן לה במתנה כל נכסי עזבונו ומה שצונתה שיהיו הנכסים ביד דודה הנה
להיותו איש סוחר והיה לו פח בעסקי העול' להרויח בהם זהו דוקא בעוד היותו בחיים
אבל אחר שנפטר אנו סהדי דניחא לה יותר שיהיו הנכסים ביד אחיה מביד איש זר כי
מי יחוש יותר ממני והוא עדיף: וראיה לזה כתב הריב"ש בתשובותיו סי' ב' על הא
דאמרינן אין קרוב לנכסי קטן וז"ל הרי"ף בשם רב צמח גאון שזהו דוקא בקרקעות
דאיכא חששא בקרוב טפי מברחוק אבל במטלטלין דקרוב ורחוק שוים הם ואין באחד
יתר חשש מן האחר קרוב עדיף הרי שפשהם שוים קרוב עדיף כל שפן בגדון דידן דאין
פאן השואה כלל דלמי תדמוהו וישנה פכל התנאים הצריכים לאפטרופוס כמו שכתב
הרמב"ם פ"ק י' הלכות נחלות שיהיה אדם נאמן ואיש חיל ויודע להפך בזכות היתומים
וטוען טענותיהן וכו' ונוסף על זה היותו חכם וירא שמים והנכסים יהיו בטוחים בידו
לעת הצורך בכניסת הבת לחופה: ובר מן דין בגדון דידן אין אנו צריכין לאומדנא כלל
אלא מן הדין הגמור יכול לעשות אחי הנפטרת או להסתחר הוא בנכסים בקנימו התנאי
שלא ליהנות מהם או למסרם למי שירצה וזה דהא קנימא לן דמיתה שכיחא דאע"ג
דרבנן סברי בפ"ק דיומא דמיתה לא שכיחא זהו דוקא מיתה פתאומית וכן פירש הרמב"ם
ז"ל בפירוש המשנה וז"ל וענין באומרם מיתה לא שכיחא ר"ל שהמיתה בפתע פתאום
אינה נמצאת אלא לעיתים רחוקים וכן נראה מתוך התוספות שם בדבור שני של יומא
וכיון דמיתה בהמשך זמן מרובה שכיחא הנה לה לנפטרת הנז' להתנות שאם ימות דודה
הנז' שלא יפנסו הנכסים ביד אחיה הנז' אע"פ שנתונים נתונים המה לו שהדבר המצוי
צריף להתנות עליו כמו שכתב הרמב"ם פ"ק י"ט הלכות מכירה וכיון שלא התנית פה
ממילא משמע שפנין שמת דודה הנכסים נשארו בחזקת בעליהן והוא אחי הנפטרת
הנזכרת דסתום כמפורש דמי ולכן גמרתי אמרתי שהדין עם החכם הנזכר ויוכל הוא
עצמו להסתחר בנכסים או למסרם למי שיראה בעיניו שהוא ראוי לכה פתקון חז"ל זהו
מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שמת פתובות
דף ב' תוספות ותנשא באחד בשבת תימא אמאי לא בעי לשנויי דנישאת בד' וכו' ועוד
למה לי טעם דשקדו תיפוק לי משום ברכה קשה דנראה דקושנית ועוד היינו מה שמקשה

תחלה ולמה כפל הקושיא ונראה לענ"ד דתחלה הקשה דנימא דתנשא בד' פדי שתבעל בה' משום ברכה שנואמרה בו לדגים וכונת ועוד הוא לומר דאפי' תימא שזה המתרץ לא תירץ פן משום דאפשר דסבר שמה שתקנו חז"ל בתולה נישאת ליום הד' הוא שנובעלת גם כן בד' כמו שאומר לקמן בגמרא דף ה' באופן שאין כאן טעם ברכת דגים מפל מקום למה לא תקנו חז"ל מתקני התקנה שתנשא בד' ותבעל בה' משום ברכה ולמה לי טעם שקדו שאינו טעם קבוע וצודק דהיכא דטריח ליה לפני השבת ותיקו צרכי סעודה יכול לכנס באחד בשבת כמו שאומר בגמרא זהו מה שנואמה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"ל לה: שנ ויענין גיטין אינו פן כתב רש"י אלפיכה קאי וכו' פונת רש"י לאפוקי דלא נימא דקאי אמאי דקאמר לעיל עכשיו ששנינו שקדו הגיעו זמן באחד בשבת מתוך שאינו יכול לכנס אינו מעלה לה מזונות וטעמא דמילתא דדוקא אונסא שלא בא מפח תקנת חכמים כמו אלה הוא דאמרינו דאין טענת אונס בגיטין אבל אונסא פי הא דהגיע זמן באחד בשבת שאינו יכול לכנס משום תקנת חכמים ודאי דכמו שאינו מעלה לה מזונות גם כן חשיב אונס לענין גט משום דכל דמקדש אדעתא דרפנו מקדש וכיון דמשום תקנת חכמים נאנס ולא בא פגון שהגיע זמן ביאתו ביום טוב שני דרפנו ולא בא פדי שלא יחלל יום טוב שני ודאי דחשיב אונס ודוקא בחלה הוא דאמרינו דלא טענינו טענת אונס בגיטין זה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שנה עוד כתב רש"י אלמא קסבר אין אונס בגיטין אין טענת אונס בגיטין ולקמיה מפרש טעמא פונת רש"י בזה שהרגיש יתור הלשון שיש בגמרא באומרו אלמא קסבר רבא אין אונס בגיטין דלא הנה לי למימר אלא ויענין גיטין אינו פן מנא ליה לרבה הא וכו' לכה כתב רש"י ולקמיה מפרש טעמא הפוננה לומר דהאי אלמא קסבר הפוננה היא לומר דמאי דקאמר רבא אינו אלא סברא דנפשיה דמפרש טעמא לקמיה משום צנועות וכו' משום דאי אפשר לומר שום דבר אחר דאי אמרת דאפקיה מיהא דתנו הרי זה גיטף וכו' ודלמא וכו' ואלא מסיפא וכו' דילמא וכו' אלא מהא וכו' דלמא וכו' אלא על פרחף לומר דאינו אלא מסברא דנפשיה באופן דכולה מילתא קאמר איהו גופיה להכריח פי אינו אלא סברא דנפשיה ואין כאן מקשה ומתרץ באופן דהאי אלמא קסבר רבא אין אונס בגיטין היא הגזרה והנפקותא הינצא מפל הויכוח הנמשך ומגיד מראשית אחרית זהו מה שנואמה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שוב תוספות איפא דאמרי אמר רבא וכן לענין גיטין פסק רבינו חננאל פלישנא קמא דאין אונס בגיטין וכו' פונת התוס' בזה הוא שהרגיש קושיא דכיון דאיפא תרי לישני על רבא עד דאמר וכן לענין גיטין וחד דאמר ויענין גיטין אינו פן הנה לו למסדר הגמרא להביא ראשונה לישנא דקאמר וכן לענין גיטין דהוי דומיניא דמתניתין דכשם שיש טענת אונס לענין מזונות גם כן לענין גיטין איפא טענת אונס ולבסוף הנה לו לומר איפא דאמרי אמר רבא ויענין גיטין אינו פן לכן אמר פסק ר"ח פלישנא קמא וכו' ולהיות שכן הלכה הביאו וסודרו ראשונה אף על גב דלא דמי למתניתין ועם זה יתיישב שלא כתב התוס' פסק ר"ח על איפא דאמרי קמא אלא על איפא דאמרי בתרא דקאמר וכן לענין גיטין שעכשו נולד הקושיא שהנה לו להביא ולסדר איפא דאמרי זה תחלה כיון שהנה דומה ודומה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"ל לה: שנג תוספות אי הכי בשלישי נמי אתי ובעיל פורש אי אמרת בשלמא וכו' לע"ד זה הדבור מקושר עם הדבור של מעלה שכתבו התוספות בתולה הנשאת ברביעי תבעל לטפסר לאו דוקא ברביעי וכו' אלא אגב

וכו' זה פוננתו להיות שולל שהייתי אומר מדנקט ברביעי שגם בזה פוננת הטפסר להעביר על הדת אלא במתחלה הייתי סובר שהעונש הוא שתהרג והשתא קאמר שהעונש הוא שתבעל אבל לעולם הפונה היא להעביר על הדת שלא תנשא ברביעי והשתא לפי זה אי הכי מקושר למאי דסליק מיניה וירצה בזה האופן אי אמרת בשלמא דתקנתא דרבנן משמי גזירה עקרינו נהי דקשיא לי דליעקריה לרביעי כמו שהקשה אבל בשלישי נמי אתי ובעיל לא קשיא וזה דכיון דתקנתא משמי גזירה עקרינו האי דנסבי בשלישי אינו יום קבוע דרבנן אלא מקרה שקרה שנהגו פה ואין פוננת טפסר אלא להעביר וכבר העביר דלא נסבי ברביעי ונדאי דבשלישי לא אתי ובעיל אבל השתא דאמרת תקנתא דרבנן משמי גזירה לא עקרינו ודאי דהאי דנסבי בשלישי ולא מיחו בידיים חכמים הוא בשביל קביעות לקיים התקנה ולכך קבעו יום אחד ולא מיחו בו וכמו שפכתבו התוספות דלא מעקרא תקנתא דרבנן הואיל וישא יום א' קבוע כיון שפוננתו להעביר על הדת בשלישי נמי אתי ובעיל לכן פירשו התוספות דרבנן לאו דוקא מדפדיה לקמן בשלישי נמי אתי ובעיל פלומר דנדאי שאין הטפסר יודע הדין שפשוטו יום אחר לא בטלה התקנה וכשאינו קובעים בטלה אלא ודאי הפונה היא להנאתו ולכן אי הכי פירושו אי אמרת בשלמא וכו' זהו מה שנתראה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"ל לה: שנד ותו התם נהגו הכא מותר פירש רש"י התם נהגו משמע רובם נהגו הכא מותר דמשמע אם ימלה איש יהודי קשה לפירושו דמאי קא פריה דבשלמא בשלישי דלא עקריה לתקנה אלא יום אחד נהגו רובם אבל בשני דעקריה לתקנה שני ימים אמרי' מותר ליחידי שפא לימלה דוקא ויש לומר שפכתבו התוספות בדבור ובשני לא יכניס פתב ריצב"א דמשום הכי לא פריה ליה משום דאיכא לפירוש ואם מחמת האונס פירוש שיש ספנה אף ביום שלישי מותר לכנס בשני ועם זה יתיישב שאמר המקשה נהי דאינו יכול להקשות דקשיא רישא לסיפא לפי שתוכל לפרש מה שכתב ריצב"א אם יש ספנה בשלישי מותר לכנס בשני אבל מכל מקום קשיא דכי הכי דבשביל הספנה עקרינו יום אחד מהרבנן שלישי ולכך נהגו רובם גם כן בשביל הספנה עצמה עקרינו יום אחד משלישי לשני שהרי גם בשלישי יש ספנה ולמה אמר מותר ליחידי פרטי ולא נהגו רובם ולא כל שכן שראוי לומר נהגו בשני יותר מבשלישי שהרי השלישי עוקר התקנה האמתית של חז"ל שהיתה ברביעי אבל פשיש ספנה בשלישי וכונס בשני אינו עוקר תקנה מן השלישי שאינו אלא מנהג בעלמא ולכן אמר מותר זהו מה שנתראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"ל לה: שנה תוספות איספרונוא דידיה בשלישי קאתו אין לתמוה משום סעודה עקרינו תקנתא דרבנן ב' ימים וכו' פוננת התוספות בזה לתרץ קושיא אחת הנמשכת לפירושו וזה דבשלמא לרש"י שפי' דנהגו משמע רובם נהגו ומותר משמע לאיש יחידי ניקח דבשביל הספנה נהגו רוב העולם לכנס בשלישי אבל בשביל אונס הסעודה דלא חשיבא פולי האי דוקא מותר לאיש יחידי אבל לפירוש התוספות שכתבו נהגו ואין מורין כן ומותר הוא לכתחלה קשה וכי בשביל ספנה ובמקום ספנה אין מורין כן ובשביל אונס סעודה מותר ומורין כן לכתחלה לכן פכתבו התוספות אין זו קושיא לפירושו שהרי אפי' לפירוש רש"י איכא קושיא דמשום סעודה עקרינו תקנתא דרבנן ב' ימים ומשום ספנה לא עקרינו אלא יום אחד ומאי אית לך למימר דבעילת טפסר שכיחא ואי עקריה ב' ימים אתא להשתכח אבל אונס שר צבא אינו אלא אקראי בעלמא לדידי נמי כיון דבעילת

טפסר שכיח משום דלא אתי להשתפח אין מורין פן אלא נהגו אבל אונס שר צבא דאינו אלא מקרה מורין לכתחלה פעם ביוכל זהו מה שגנראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"להה: שנו תוספות בעילת מצנה קרי ליה בעילת מצנה משום דכתיב וכו' פונת התוספות בזה שהרגיש קושיא במה שפירש בדבור שלפני זה שכתב בועל בעילת מצנה קודם שיקבר המת אבל לאחר שנקבר לא נדחק עצמו באומרו דמקלינו טפי באנינות דאורייתא מבאבילות דרבנן ועתה הרגיש מי הכניסה בתגר זה לימא דאתא לאשמועינן דאפילו שהוא אונן מדאורייתא יכול לבעול להיות בעילת מצנה וכל שפן שהותר לבעול באבילו' דרבנן אחר שנקבר המת ודייקינן דנהג אבילות בדברי' של צנעא מדלא התיר אלא דוקא בעילת מצנה אבל בעילת אחרת לא לכן אמר דבשלמא אי האי בעילת מצנה הנה לה אי זה איכו' הנה אמרינן דמשום האיכות ההוא שרינן לבעול אפילו באנינות דאורייתא וממילא אמרינן כל שפן באבילות דרבנן אבל האמת הוא דלא קרינן בעילת מצנה אלא משום דכתיב וכו' ותכלית הפל משום פריה ורביה וכיון שפן מה לי בעילה זו מה לי בעילה אחרת עד שנאמ' שבעילת זו תכריע להתיירה יותר מאחרת אלא ודאי על פרחין לומר כמו שפירשתי דדוקא בועל קודם שנקבר המת ולא אחר שנקבר זהו מה שגנראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שנו תוספות דם מפקד פקיד או חבורה מחבר טעמא דחבורה לא כפירוש רש"י דפירש וכו' פונת התוספות בדבור זה שהרגישו קושיא דהנה ליה לגמרא למימר דם מפקד פקיד ושרי או חבורי מחבר ואסיר במאי דקאמר לדם הוא צריף ושרי או דילמא לפתח הוא צריף ואסיר והאי דלא קאמר הכי גיחא לפירוש רש"י דפירש דטעמא דחבורה משום צובע ולכן בגדון דידן מאי צביעה איפא בהאי חבורה כמו שכתבו התוספות ולכך לא שייף לימ' או חבורי מחבר ואסיר מבלי שום בחינה אחרת עד שנבחינן בחינת הפתח או שאר בחינות דמפרש ואזיל הסוגיא אבל לפי התוספו' דטעמא דחבורה משום גטילת נשמה הנה ליה למימר או חבורי מחבר ואסיר לפי שמבלי שום בחינה אחרת אסור משום גטילת נשמה כי הדם הוא הנפש לכן כתבו התוספות אף על פי שמתוף לישאנא דגמרא באומרו דם מפקד פקיד או חבורי מחבר נראה כפירוש רש"י מכל מקו' אינו פן כמו שמכריח ומפרש ואזיל בהמשך הדבור זהו מה שגנראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"להה: שנו תוספות דף י"ד מסתייה דלא מפקי ליה מקהל וא"ת מה צריף להאי טעמא לימא הא דשתיק משום דאודווי קא מודו ליה קשה דלמה לא הקשה התוספות דאדרבה טעמא דמסתייה דלא מפקי ליה מקהל הוי טעמא להיות פשר משום דלא איכפת ליה כמו שאמר לעיל לרבי מאיר שתוק חלל פשר והא דשתוק משום דלא איכפת ליה ופירש רש"י הואיל ולא פסול קהל הוא.

ונראה לע"ד דבשלמא לרבי מאיר דלא נחית לומר אין מפירין חללין שביניהם ואפשר לומר דמפירין אותם שייף לומר דהאי דשתיק הוא משום דלא איכפת ליה משום דסבר פבר מפירין אותי שאיני חלל ולכך שותק פיון שפאותו החירוף אינו מוציא מקהל ישראל אבל לר' שמעון בן אלעזר דנרית לומר אין מפירין חללין שביניהם פשקורין לזה חלל הנה לו לחוש ולומר פיון שאין מפירין החללין הנה לו לצונח פדי שהשומעו לא יחזיקנו בחלל שהרי אין מפירין החללים וינאמנו דבריו של זה ולכן אין לומר דשתיק משום דלא איכפת ליה דמ"מ הנה לו לצונח ולכן לא הקשו התוספו' אלא מה צריף להאי טעמא וכו' דנראה דפסול על הספק דאפשר שהוא חלל לימא דהוי חלל ודאי משום

דשתיקה פהודא דמינא וי"ל דהכי פירושו סבר מסתייה וכו' שיש לדקדק ינהי הפירוש
כך מפל מקום הדרו קושיא לדונותין מה צריך להאי טעמא ועם מה שכתבתי יובן ונה
דסבר האי תנא דאין מפירין חללין וכיון שאין מפירים אותם לא נאמר דשתיקתו היא
הודא דכיון שאין מפירין אותו למה יודה לפסול את עצמו אבל אדרבה הוא שותק
להחזיק בכהונתו כיון שאין מפירין אותו יחזיקוהו בקהל פהונה ונהו פירוש מסתייע דלא
מפקי ליה מקהל פהונה זהו מה שנראה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה:
שנט מעשה שהיה כך היה שהמעולה כ"ר שמואל ג"יקו נ"ע נפל למשכב ונחלה חולי
של מגפה ולא היה לו גין ונכד פי אם בת אחת קטנה ושמה פאדואיניא וכיון שראה
עצמו מוכה גירש את בתו הנז' מתוך ביתו ושילחה אצל אחד מקרוביה ובתוך זמי חוליו
צוה מחמת מיתה ומינה לאפטרופוסים על בתו הנזכרת ועל כל נכסי עצובונו את הנעלה
ונבון ה"ר יהושע עוזיאל יצ"ו ואת המעולה ה"ר יצחק קבאליירו יצ"ו ויהי עת פקודתו
שנטה למוות יום שלישי י"ט לכסלו שנת הש"כ לעת ערב והנה בלהה ולא הספיק הזמן
לקבורו ויהי בחצי הלילה ליל יום ד' ויקם הבחור שלמה בן ה"ר יוסף עוזיאל נ"ע ונתיעץ
עם קצת אנשים ואמרו עת לעשות לפתות את הקטנה הנז' ולקדשה הפך רצון אביה
בהיות אביה מוטל על גבי קרקע ויהי בפקר יום ד' שיצא הקול ותהום כל העיר עליהם
באומרם הנעשה כזאת בישראל לפתות את הקטנה לקדשה בהיות אביה מת מוטל לפני
נגד רצון אביה ולכן אחר שנקבר המת כמלוא שעה אחר חצות יום ד' האפטרופוסים הנז'
קבעו ב"ד על הענין הנז' לראות אם יש ממש בקול קדושין אלו עם היות שעדיין לא
הוחזקו בבית דין אם יש בהם שום צד ממש מפמה צדדים אחרים ואז בבית דין באו שני
אנשי אנשי אמת ואחר האיום והגזום הראוי לעשות להגיד האמת העידו בתורת עדות
בפני אלדי ישראל ובפני הבית דין שהבת הנז' פאדואיניא נולדה בחזש טבת משנת
השכ"ט באופן שהבת הנז' היא עומדת בעת שנתקדשה בסוף שנת י"א שנה כמו עשרה
ימים קודם תשלום שנת י"א וכיון שראתה הבת הנז' שכל העולם היו תמהים על זה
הענין אמרה ביום ד' הנז' סמוך לשקיעת החמה בפני ד' או ה' בני אדם אי איפשי בשלמה
בן יוסף עוזיאל הנז' כי ידעתי נאמנה שהיות הוא ארוסי הוא שלא מדעת אבי באופן
שמיאנה בו בפני כל האנשים הנזכרים ועתה שאל השואל מה יהיה משפט הבת הנז' אם
יש ממש בקדושין אלו: תשובה דבר ברור ופשוט הוא שאפילו נעשו קדושין אלו על ידי
גדולי ישראל אין בהם ממש וטעמא דמילתא דגרסינן במסכת נדה פרק יוצא דופן רב
שמואל בר זוטרא מתני להא שמעתא דרבא בהאי לישנא אמר רבא קטנה כל שתיים
עשרה שנה ממנת והולכת ופי' רש"י ואין חוששין שמא הביאה שתי שערות דאפילו
הביאה שומא ניהו וכן פסק הרמב"ם ז"ל הלכו אישות פרק ב' וז"ל הבת מיזם לידתה
עד שתהיה בת שתיים עשרה שנה גמורות היא הנקראת קטנה או תינוקת ואפילו הביאה
כמה שערות בתוך הזמן הזה אינה אלא כשומא וכן הרא"ש שם פרק יוצא דופן בפסקיו
כתב ופסק רבה הלכתא תוך הזמן כלפני הזמן ואינה גדולה עד שתביא שתי שערות
משתיים עשרה שנה ואילך ואם נראו בה שערות קודם שתיים עשרה שנה אינה גדולה
עד שתביא שתי שערות אחרות משתהיה בת שתיים עשרה הרי לה ראיה ברורה לנדון
דין דפאדואיניא הנז' היא קטנה גמורה שהרי אין לה אפילו י"א שנים גמורות וכמו
שאמר הרמב"ם הלכות אישות פרק שני וז"ל כל השנים האמורות בבן ובבת ובערכין

ובכל מקום אינם לא שגיי הלכנה ולא שגיי החמה אלא שגיי של סדר העיבור שהם פשוטות ומענפרות על פי בית דין כמו שהם קובעי' אותן כמו שבארנו בהלכות קדוש החדש ובאותן השנים מונין לכל דברי הדת ואין סומכים על הנשים במנין השגיי ולא על הקרובים אלא על פי שנים אנשים פשרים להעיד וכינן העידו שנים אנשי אמת שהיא בת י"א שנה בלבד נמצא שאין קדושיה קדושין גמורים כי אם להצריכה מיאון בלבד וכמו שאמר הרמב"ם הלכות אישות פרק ד' ונ"ל אבל גדול שמקדש את הקטנה היתומה וכו' אם היתה מבת עשר שנים ומעלה אף על פי שהיא סכלה ביותר הואיל ונתקדשה לדעתה הרי זו מקודשת למיאון וכתב עוד שם כיצד מקודשת למיאון שאם נתקדשה ולא רצתה לישוב עם בעלה צריכה למאן בפני שנים לומר איני רוצה בו ויוצאה בלא גט ומיאון זה מהני בין בפניו בין שלא בפניו כדתנן במסכת יבמות פרק ב"ב ש"ש אומרים אין ממאנין אלא בפניו ובית הלל אומרים בין בפניו בין שלא בפניו וכן פסקו כל הפוסקים וכינן שפן בנדון דידן כינן שפאדואיניא הנזכרת מיאנה בפני ג' או ד' אנשים ודאי שאין פאן שום חשש קדושין זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שם שאלה ראובן נשא את לאה לאשה וכתב לה שטר פתובה עם נדוניא ובשעת חתימת הפתובה הספימו ביניהם להשליש שטר הפתובה ביד נפתלי חבר עיר שיהיה מושלש בידו על מנת שלא ימסרהו נפתלי ליד האשה או קרובה עד ינתן לו רשות מאת ראובן יען עדיין לא קבל ראובן מעות הנדוניא הפתובה ולפי שבשעת חתימת שטר הפתובה לא נמצא שם נפתלי מסרו הפתובה ליד זבולון סופ' מתא כד שיליכהו ליד נפתלי ונתגלגלו הדברים שנתעכב השטר פתובה ביד זבולון ימים או עשור עד אשר מת ראובן ואחרי פטירתו השתדל אחד מקרובי האשה להוציא הפתובה מיד זבולון וזבולון פי ראה פי רעה נגד פני הקרוב לחטוף מידו הפתובה הלו ומסרה ביד נפתלי על מנת שלא ימסרנה ליד האשה רק שיהיה מושלש בידו בשם הבעל ויורשיו ובשם האשה ועמה נפתלי אינו רוצה להוציא שטר פתובה פי אם ברשות שתי הפתות ועמה תובעת לאה הפתובה לגבות כל סכי פתובה ואפטרופוסי היתומים שמאחר שנמסר שטר הפתובה ביד שלישי ולא בא ליד האשה אין פח ביד האשה לגבות אבל משלם ואינה נאמנת לומר שאחר כך הכניסה לבעל תשלום הנדוניא שאם פן הפתובה ביד שלישי מאי בעי ילמדנו רבינו הדין עם מי.

ואבי יתומים ישלם משכונרתו שלימה: תשובה אף על גב שהשליש אינו יודע אם הכניסה האשה לבעלה תשלום הנדוניא מפל מקום טענת אפטרופוסי היתומים שטועני' פתובה ביד השליש מאי בעי היא טענה אלימתא והדין עמהם וראיה לזה שכתב בעל התרומות וגם הרי"ף הביאו הטור סימן נ"ה חלק ט' שלישי שהושלש שטר בידו לזמן ידוע שיפרענו ביום פלוני ועבר הזמן וטען הלנה שפרעו בזמנו או שמת הלנה הרי הוא בחזקת שאינו פרוע ומחזירו למלנה שאילו פרעו הנה מודיע לשליש בפני המלנה והנה תובע ממנו שטרו ולא הנה מניח שטרו בידו אף בנדון דידן אלו הכניסה האשה לבעלה תשלום הנדוניא היתה מודעת הדבר לשליש ולא היתה מנחת הפתובה ביד השליש ואע"ג ששם ממקום שבאתה אמרינו שאפשר שפרעו וארעו אונס או שכח להודיעו לשליש י"ל דלא אמרינו הכי אלא לחייבו שבועה למלנה משום דכל הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה אבל לעולם השטר כינן שעומד ביד השליש הוא בחזקת שאינו פרוע והשתא

גידון ונאמ' ומה התם אמרי' שהשטר עומד בחזקת שאינו פרוע להוציא ממון מיד היתומי' בגידון דידן שהוא לאוקומי ממונא בחזקת היתומים לא כל שפן דאמרינו ששטר כתובה זו הוא בחזקת שאינו פרוע ר"ל שלא הפניסה האשה שארית הגדונוניא לבעלה פיון שהשטר בידי שלישי ואוקמינו ממונא בחזקת היתומים זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שסא שאלה ראובן ושמעון שותפים ונמשך זמן שותפותם זמן הרבה ובתוך הזמן לקחו ראובן ושמעון שותף אחר עמהם ללוי והיה שמעון עושה חשבון עם לוי ולראובן שותפו לא היה מגלה החשבון ובהמשך הזמן ידע ראובן וראה ששמעון היה אמיד בנכסים הרבה יותר ממנו אמר אני ושותפי שמנו מעות בשותפו' שנה בשנה ולשותפי יש הונאה יותר ממני ואין לי החצי ממה שיש לו אז נתן אל לבו לחפש אחריו ומצא שלא היה הולך בנאמנו' וכי ודאי עבר על שבועתו שלקחו שניהם להתנהג בנאמנות אז הביא ראובן ללוי לפני החכמים והשביעוהו יגלה לראובן החשבון שעשה עם שמעון וגילה החשבון ואחר כך שאל ראובן משמעון החשבון מאותו הזמן והוא בחשבו שראובן לא ידע שום דבר אמר לו פחות מהחצי מהחשבון שעשה עם לוי עוד אירע ששאל ראובן לנפתלי ואמר לו איך מכרת לשותפי כל כך קריזיאש ביוקר גדול שכתב שמעון אז השיב לו נפתלי שקר אתה אומר כי לא היה רק בזה האופן באופן שנתפש שמעון בשמים והחזק כפרן בשותפות ובשבועה ואחר כך הודה בעל פרוח שהחשבון שנתן לוי לפני החכמים היה אמת ועתה ראובן מוחזק במעות השותפו' ושמעון תובע ממנו חלקו וראובן משיב במשא הקריזיס הטעיתני סך עשרו' גרוש' וכן רצית להעלים החשבון שעשית עם לוי ועברת על השבועה וכל מה שיש לך יותר ממני גזל הוא בידיך מן השותפות והפסדת נאמנותך ומה שיש לי בידי איני מוציא עד שנשנה אני ואתה בפרן ואם תרצה לישבע אינך נאמן פי חשוד אתה על השבועה וגם החזקת כפרן למדנו רבינו הדין עם מי: תשובה תחלת כל דבר אני אומר לע"ד ששמעון זה לא נקרא חשוד על השבועה והטעם משום דלא נקרא חשוד אלא כשפשעה שנשבע מוציא שבועת שקר מפיו אבל שמעון זה אף על גב דנשבע בתחלה להתנהג בנאמנות ועתה נמצא למפרע שלא עשה כן מפל מקום בשעה ההיא שנשבע לא הוציא שקר מפיו שעדיין היה יכול לקיים שבועתו וכן כתב הטור ח"ה סימן צ"ב וז"ל ונקרא חשוד מי שנשבע לשקר אחד שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון ושבועת שוא וביטוי ופירש רש"י דוקא אכלתי ולא אכלתי שהשעה שנשבע מוציא שקר מפיו אבל אם נשבע שלא יאכל ועבר עליו ואכל אינו נקרא בכך חשוד על שבועת שקר להוציא שבועת שקר מפיו וגם הרשב"א בתשובותיו סימן תת"קסד כתב עיסקא אם קבלו המתעסק בשבועה שיתעסק באמונה אם לאחר מכן יאמר החזרתי וכפר בכל וזה תובעו בריא שעדיין יש בידי פלו או מקצתו הנאמר שיפטר זה הנתבע באותה השבועה שנשבע תחלה שיתעסק בנאמנות עוד תדע לך ששבועה זו חמורה מן הראשונה לפי שבשבועה הראשונה אפילו עבר על שבועתו אינו פסול לעדות ואין זה קרוי חשוד על השבועה שישבע חבירו ויטול לפי שבשעה שנשבע לא עבר אבל שבועה זו שנשבע שכבר פרע יפסל לעדות אם ישבע לשקר ונקרא חשוד על השבועה לפי שבשעה שנשבע עבר על שבועתו וכן דעת ד"ח ובמש"ר נתיב ב' כתב שפן דעת הרי"ף וכן פסק הרמ"ב בהביא הרי"ב בש סימן שי"א וגם המרדכי פרק כל הנשבעי' כתב שראב"ה ורי"ב בא פסקו: הרי דלכל הגי' אשלי דברבי אין שמעון זה

נקרא חשוד ולכן אם יש לראובן איזו טענה פנגדו טענת בריא שיש לו בידו ושמעון כופר נוכל להשביעו לפי שבשעה שהוא נשבע אם אין האמת אתו מוציא שבועת שקר מפיו ועל זה לא נחשד כל שכן פי כפי מה שנראה מתוך השאלה ראובן אינו טוען טענת בריא פי אם שמא לראותו שמעון אמיד בנכסים והריאפשר שנפלו לו בירושא או במתנה נתנו לו או מצא מציאה ואין נשבעים על טענת שמא אם לא מטעם שהם שותפים ועדיין לא חלקו דאז נשבעין אפילו על טענת שמא אבל מפל מקום נאמן שמעון בשבועתו ואין יכול ראובן להחזיק במה שבדו אם לא במה שידע בודאי שהטעהו בחשבון של לוי וגם ביוקר הקריזיאש זה מה שנראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שסב שאלה ראובן הנה לו פתב ידו של שמעון מסף כ"כ מעות ותבע ראובן לשמעון הנז' לפרוע לו הסף הנז' והשיב שמעון שאינו חייב לו פלום מצד שראובן חייב לו סף מעות ממקום אחר ונצא זה פחת זה ועתה יורינו מורינו אם נאמן שמעון בזה בשבועתו במיגו דאי בעי אמר פרעתי או דילמא פיון דמנהג סוחרים חשיב פתב ידו כשטר מקוניים לא יהיה נאמן: תשובה אף על גב דגדולי הפוסקים פסקו דבכתיבת ידו נאמן לומר פרעתי מפל מקום אם הוא מנהג סוחרים שיהא חשוב כשטר לענין שלא יהיה נאמן לומר פרעתי ודאי שלא יהיה נאמן משום דבגדון פי האי המנהג מבטל הלכה וכמו שכתב נמקי יוסף בשם הרשב"א בפ' איזהו נשף על הא דקאמר בגמרא אמר רב פפי משמיה דרבא האי סיתומתא קניא למאי הלכת' רב חביבא אמר למקניא ממש ורבנן אמרי לקנו לי מי שפרע ובאתרא דקני ממש קני פירוש דרגילי לרשום על מנת דבר זה תהא קנויה לו הוי כאלו משף וקני וכתב הרשב"א ז"ל שמעינן מהכא דהמנהג מבטל את ההלכה בכל נמצא בזה שכל דבר שבממון על פי המנהג קונים ומקנים הילכך בכל דבר שנהגו התגרים לקנות קונים וכן הרי"ף בפ' השוכר את הפועלים על מחצית דקאמר רשב"ג אומר לא הנה צריך הפל כמנהג המדינה הביא לפסק הלכה הירושלמי דקאמר אמר רבי הושעיא זאת אומרת המנהג מבטל ההלכה גם בקמא פרק הגוזל עצים פתב הרי"ף והיכא דשדר ליה לחבריה פתבא נאמר ליה ההוא מידי דאית לי גבך שדרינהו ניהלי בהדי פלגיא ושדרינהו ניהליה לא מחייב באחריותיה דהכי נהגו האינדנא תגרי וקנימא לן בכי האי דמנהגא מילתא היא והכי שדרו ממתבתא וכן פסק הרמב"ם הלכות שלוחין פ"ק וכתב בהגהה שכן פסק רב האי ושאר פוסקים: הרי דלכל הני אשלי רב רבי בענין ממון המנהג מבטל ההלכה וכיון שכן בגדון דידן אם נהגו הסוחרים דחשיב פתיבת ידו כשטר ודאי דאינו נאמן לומר פרעתי ומה גם עתה בנ"ד שיש למנהג הזה סמך גדול שהרי יש כמה פוסקי דסברי שהדין כן הוא הלא הם בעל המאור ורמ"ה והרשב"א והרא"ש כלם סוברים דאין נאמן לומר פרעתי כמו שכתב הריב"ש ז"ל בתשובותיו סימן תנ"ד ולכן גמרתי אמרתי שאם המנהג הוא דכתיבת ידו ודאי שהוא מנהג חזק ואמין פיון שיש להם על מי שיסמכו ולא יהיה נאמן שמעון הנזכר בטענתו זהו מה שנראה חשוב כשטר כמו שבא בשאלה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שסג פתובות תוספות דף י"ז דאי דבן גמליאל הא אמר איהי מהימנא נראה דלמאן דאמר הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר פלום פרה וכו' פגנת התוספות בזה שהרגיש קושיא וזה דכיון דסברת המקשה הנה כשמקשה דמתניתין סתמא דלא פרבן גמליאל היא משום דסבר דכברי ושמא דמי ובפרט אליבא דתוספות שפירש לקמן דמאי דק אמר הכי נמי מסתברא דקאי

אפרי ושמא דמי באופן דמקנימינו סברא זו היכי קאמר המקשה לימא תנו סתמא דלא
כרבין גמליאל לא הנה ליה למימר אלא מתניתין דלא כרבין גמליאל דאי רבין גמליאל ונו'
לכן תגרץ התוספות נראה דלמאן דאמר הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום פריף
דלמאן דאמר דמצי טעין אפילו לרבין גמליאל נאמן הבעל במיגו דאי בעי אמר פריעתיה
ולהכי אמר לימא וכו' משום דאפשר לומר דרבין גמליאל סבר מאן דאמר דמצי טעון
אחר מעשה בית דין ואתנא מתניתין פותיה זהו מה שנתראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר
יצחק בכ"ר שמואל אררבי זלה"ה: שסד דף י"ו וכינון דרוב נשים בתולות נישאות פי לא
אתו עדים מאי הויפירש רש"י קושיא היא פננת רש"י בזה להכריח פירושו שפירש לעיל
דמאי דקחמר בגמרא הכי נמי מיסתברא בא לומר דמיינרי מתניתין בכרי וברי ולהכי
מודה רבין גמליאל וכשאומר אחר כף מי סברת רבי יהושע אהאי פרקין וכו' פונתו לומר
דמפל מקום אפשר דמתניתין אינו אלא בכריא ושמא ואפשר דמתניתין דלא כרבין
גמליאל כמו שהקשה בתחלה וכינון שקיים עתה סברא זו דככריא ושמא דמי להכי מקשי
פי לא אתו עדים מאי הוי שהרי טענתו היא שמא וטענתה בריא ובכריא ושמא בויא עדיף
והמקשה מקשה בכח דקושיא היא אבל לפירוש התוספות שפירש להפך דהכי נמי
מסתברא בא לקיים דככריא ושמא דמי וכשאמר אחר כף מי סברת ופ' פונתו לומר דאינו
אלא בריא ובכריא ורבי יהושע אפרקא קמא קאי ולתלם מתניתין ברי ובכרי היא וכי ון שכן
קשה מאי פריף פי לא אתו עדים מאי הוי והא ברי ובכרי הוא ואוקמינו ממונא בחזקת
מריה פינו דטעון המוןחזק ברי לכן הוכרח תוספות לומר לרב פריף דאית ליה הולכין
בממון אחר הרוב זהו מה שנתראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אררבי זלה"ה: שכה
שאלה ראובן שהיה באנקונה וכיו בידו נכסי חמיו לוי ויקר מקרה שפפל ראובן למשכב
ובחטאו מת ולפני מותו נתן כל הנכסים שהיו בידו ביד יוסף ואחר זמן מה בא לוי ותבע
מיוסף הנכסים מז' וגם שם נמצא אז שמעון אחי ראובן והיה תובע הוא גם כן הנכסים
מיוסף ורבו אז ביניהם הקטטות וההפרשים פי לא היה רוצה יוסף להוציא מידו הנכסים
עד שהלכו התובעים הנזכרים לצעוק נגדו בערפאות שאחרי שומע תביעותיהם גזרו
עליהם שיבררו בין השתי כתות שני אנשים עברים לדון ביניהם ועל פי אותם הדיינים
יקום דבר וכן עשו שבררו שני דיינים ואחרי שומעם טענותיהם גזרו על יוסף שיוציא
מתחת ידו הנכסים הנז' ויתנם ביד אנשים סוחרים נאמנים ויוסף כן עשה שתכרף נתן כל
הנכסים ביד הפקידים הנזכרים על פי הדיינים הנזכרים ואחר כמה ימים בא שם גזרת
האפיפיור ותפשו כמה יהודים שנשרפו על קדושת ה' ולקחו כל נכסיהם לשררה ובכללם
לקחו גם כן הנכסים שהיו ביד הפקידים הנז' וקצת נכסי יוסף ויהי היום בא נפתלי אחיו
אחר של ראובן ותובע מיוסף הנכסים שהיו בידו מיד ראובן אחיו שנתנם בידו בשעת
פטירתו פי לו משפט ירושת נכסי עזבון אחיו ויוסף טוען שהנכסי ביהם וגם נכסי אחרים
שלו של אחרים לקחו אז בגזרת האפיפיור בזמן שרופת היהודי הנז' פי לא נשאר בידו
אפילו פרוטה מנכסי ראובן יורנו מורינו אם יש לנפתלי דין או זכות נגד יוסף ומאת ה'
תהי משכורתו שלמה: תשובה לפי הנראה מתוך השאלה יוסף הנפקד הנז' היה שומר
חנם על אותם הנכסים וכינון שכן דבר ברור הוא שאין שומר חנם חייב פי אם בפשיעה
ופטור מגניבה ואבדה ואין צריף לומר אם נאנס הפקדון אונס גדול כמו שפסקו כל
הפוסקי ולפי זה יוסף הנז' פטור מתביעת נפתלי פי אין לה אונס גדול מהגזירה הנז':

וא"ת מכל מקום חייב יוסף הנזכר משום שמסר הפקדון בידי אחר וקניימא לן כרבי יוחנן דאמר בפרק המפקיד שומר שומר שומר חייב ולא מבעיא שומר שומר שומר לשומר חנם אלא אפילו שומר חנם שומר שומר שומר חייב ליה לשמירתו שמוסר נפשו יותר לשומר ואפילו נאנס בידי השומר השני חייב משום דאמר ליה את מהימנת לי בשבועה האיה לא מהימן לי בשבועה וכן פסקו כל הפוסקים: ויש לומר דבנדון דידן לא פשע יוסף הנזכר במה שהוציא הפקדון מתחת ידו כי לא מלבו עשה כן אלא על פרחו שלא בטובתו שהכריחוהו על כן כמו שבא בשאלה ועוד דזיל בתר טעמא דטעמא מאי אמרינן שומר שומר חייב משום דאמ' ליה את מהימנת לי וכו' בנדון דידן דאיפא עדים שנגאנסו הנכסים שהרי הגזרה היתה מפורסמת לכל ודאי דיוסף הנז' הוא פטור וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות שכירות פ"א וז"ל עבר השומר ומסר לשומר השני אם יש עדים ששמרה השומר השני כדרך השוברים ונגאנסה פטור השומר הא' שהרי יש עדים שנגאנסו ועוד אפילו כי ליפא עדים באלו הנכסים פריטים דנדון דידן שנגאנסו אם יוסף הנפקד הא' הנז' יכול ליטבע שנגאנסו פטור וכן כתבו התוספות שם פרק המפקיד על הא דאמר את מהימנת לי בשבועה וכו' כתבו ולקח היכא שהשומר האחד יכול ליטבע על האונס פטור וכן הרב המגיד כתב פ"א מהלכות שכירות וז"ל אם השומר הא' יכול ליטבע שנגאנסו אם ראה הוא שפטור אף על פי שאין שם עדים שהרי אין כאן טעם לומר זה אינו נאמן ואתה היית נאמן שהרי הראשון נשבע על כן ופשוט הוא וא"ת הא קניימא לן דכל תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב כדאמרינן בההוא דאפקיד זוזי גבי חבריה אוחבינהו בצריפי דאורבניה ואיגניבו אמר רב יוסף אף על גב דלעגנן גנבי נטירותא היא לעגנן נורא פשיעותא היא תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב וכן פסקו כל הפוסקים וכיון שכן בנדון דידן אי חשבין ליוסף הנז' שפשע במה שמסר הנכסים לשומר שני אף על גב דנגאנסו הנה ראוי להיות חייב: ויש לומר שכבר כתב הרי"ף ז"ל שם בהלכות פ' המפקיד דהני מילי היכא דנטרינהו באורחא דהוי נטירותא לעגנן מידי ופשיעותא לעגנן מידי אחריןא ואיפא ארחא אחריתי דאי עביד לה לא הנה מטי לה אונסא הילקף אף על גב דאימניס מחייב דאמרינן אי לא דפשע בה לעגנן ההוא מידי אחריןא לא הנה מטי לה אונסא הילקף אף על גב דאימניס מחייב כההוא זוזי דצריפי דאורבני דהנה ליה למקברינהו בארעא כדאמר שמואל פספס אין להם שמירה אלא בקרקע אבל בנדון דידן מה הנה לו ליוסף הנזכר לעשות גם אם היו אותם הנכסים בידי היו לוקחים אותם השררה מצד גזרת האפפיור וכן פסק המרדכי שם בפרק המפקיד על ראובן שמסר לשמעון חפץ להוליכו עמו בספינה ושמעון שם החפץ בספינה ולא נכנס בספינה וקפצו ליסטים ושללו את הספינה ולקחו מה שבתוכה וכו' ופסק כיון דאלו אף אם הנה שם שמעון לא הנה יכול להציל לפני הליסטין פטור באופן דאפי' חשבין ליה ליוסף הנז' פושע במה שמסר הנכסים בידי אחר פטור כל שכן במה שכתבתי דלא חשיב פושע שהנה מוכרח במעשיו כי לא מלבו כמו שבא בשאלה כלל העולה דבהא סלקינן ונחתינן דאין לו לנפתי שום זכות נגד יוסף הנפקד הראשון מכל הטענות והבחינות שכתבתי לפי עניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שסו שאלה מעשה שהנה כן הנה שראובן הנה עני חוזר על הפתחים והניח את אשתו שילדה בת וילד לו למצרים ואם הילדה בראותה שאין לה פח למינים את הילדה היתה צועקת במרירות

נפשה וְהָאֵלִידִים אֵינָה לִיָּדָה אִישׁ אֶחָד שְׁמָתוֹ כֹּל בְּנָיו וּבְנוֹתָיו וְנִתְּנָה אֶת הַיִּלְדָּה לְאִישׁ
הַהוּא וְהָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ קִבְּלוּ עָלֶיהָ לְגַדֵּל אֶת הַנְּעָרָה וּלְהַשְׁיָאָהּ וּמִכָּל זֶה לֹא יָדַע אָבִי הַנְּעָרָה
דְּבָר וְאַחַר שְׁנַתְּגַדְּלָה וְתָהִי בְּבֵת שְׁבַע בָּא הָאֵב לְקַיְשָׁרֶיהָ וַיִּכְר בָּתּוֹ בֶּיַד מִי הָיְתָה וַיִּבְקֹר
אוֹתָם עַל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר גָּמְלוּ עִם בָּתּוֹ וַשְׁהִיו מִתְקַנְיָם לָהּ נְדוּנְגִינָתָהּ וְחֹזֵר הָאֵב לְלֶכֶת
לְמַצְרַיִם לְחִזְרוֹעַל פְּתָחֵי הַנְּדִיבִים וּמִתּוֹךְ הַדְּבָרִים נִיָּכְרוּ דְבָרֵי אֶמֶת וְכוּלֵי עֲלָמָא יָדְעֵי
הָאֵב הַנִּיחַ אֶת בָּתּוֹ בְּיָדָם כְּדֵי שְׁהֵם יִשְׂיֵאוּ אוֹתָהּ כְּפִי רְצוֹנָם לְמִי שְׂיִזְדַּמְּן אֲלֵא שְׂאִין עֲדִים
בְּדָבָר שֶׁהוּא עֲשָׂאָם שְׁלוּחִים וְאַחַר שֶׁהִלְךָ הָאֵב לְמַצְרַיִם בְּקִשּׁוֹ הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ בְּחֹזֵר
שְׂנַזְדַּמְּן עַל פִּי רְצוֹנָם וַעֲשׂוּ שְׁטֵר שְׁדוּכִין בִּינֵיהֶם וַיִּקְדְּשׁוּהָ וַיְהִי כִי אָרְכוּ הַיָּמִים נִתְקוּטְטוּ
וַיִּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ הַחוּצָה מִן הַבַּיִת כִּי הָיָה זְמַן רַב שֶׁהַכְּנִיסוֹ אֶת הַחֶתֶן בְּבֵיתָם וַיִּלְמְדוּ אֶת
הַיִּלְדָּה לְמֵאֵן וְנִתְקַבְּצוּ שְׁלִשָּׁה חֲכָמִים וּמִיָּאָנָה בְּפִנְיָהֶם וְהִתִּירוּהָ לְהַנְּשֵׂא וְעַתָּה שְׂאֵל
הַשּׂוֹאֵל דְּאִיָּךְ תִּצָּא בְּלֹא גִט כִּינּוֹן שֶׁהָיָה שְׁהוּת זְמַן שְׂאֲפִשֵׁר שְׂשִׁמְעַה הָאֵב בְּקִדּוּשֵׁי בָתּוֹ
וְהַבְּחֹזֵר צוֹעֵק כִּי הִיא אָרוּסָתוֹ וְאִיָּךְ הִתִּירוּהָ מִמֶּנּוּ בְּלֹא גִט: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לְעִנְיֹת דַּעֲתֵי
דְּהִיא מְוַתֵּרַת לְעֲלָמָא בְּלֹא גִט וְטַעֲמָא דְּמִלְתָּא מִשּׁוּם דְּאִית בָּהּ סְפִיקָא סְפִיקָא סְפִיקָא אִם
הִלְכָה כְּרַב אֲלָפִס וַשְׂאָר גְּאוּנִים רַב אֲחָא מְשַׁבְּחָא וּבַעַל הַלְכוֹת גְּדוּלוֹת וְרַבִּינוּ הָאִי
בְּתִשְׁבוּתָיו דְּהֵנִי פְּלֵהוּ פְּסָקוֹ הִלְכָה כְּרַבִּינָא דְּהִיכָא דְּקִיְדְּשָׁה קִטְנָה אוּ נְעָרָה נִפְשָׁה בְּלֹא
דַּעֲתָא דְּאֲבִיָּה דְּלֹא הוּוּ קִדּוּשִׁיהָ קִדּוּשֵׁין בֵּין נִתְרַצָּה הָאֵב בֵּין לֹא נִתְרַצָּה כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵי הֵרִי"ף
שֵׁם בְּהַלְכוֹת פְּרָק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ וְכוּן פְּסָק הֵרִמְב"ם הַלְכוֹת אִישׁוֹת פְּרָק ג' דְּלְדָבְרֵי כֹל הֵנִי
אֲשִׁלִּי רַבְרַבִּי בְּגִדּוֹן דִּידֵן פְּשִׁיטָא דְּלֹא בְּעֵינָא גִט אֲפִילוּ נִתְרַצָּה הָאֵב אַחַר הַקִּדּוּשֵׁין מִשּׁוּם
דְּסָבְרֵי דְּאִין הַקִּדּוּשֵׁין חֲלִין לְמַפְרַע אֲלֵא צְרִיָּךְ שְׁבִשְׁעַת נִתְיַנֵּת הַקִּדּוּשֵׁין יְהִי מְרֻנָּצָה הָאֵב
וְכִינּוֹן שְׁכַן בְּגִדּוֹן דִּידֵן שֶׁהוּא וְדֹאֵי שְׂלֵא יָדַע וְלֹא נִתְרַצָּה הָאֵב בִּשְׁעַל הַקִּדּוּשֵׁין דְּלֹא בַעֲי
גִיט' דְּהָא אֲפִי' מִיָּאוֹן לֹא בְּעֵינָא דְּאִין בְּמַעֲשֵׂה קִטְנָה כְּלוּם בְּחֵי אֲבִיָּה וְאִם תִּמְצָא לֹאמֵר
דְּלִית הַלְכָתָא כְּנוֹתְמִיָּהוּ כִּי אִם כְּשֶׁאָר רַבְרַבְתָּא דְּסָבְרוּ שְׂאִם נִתְרַצָּה הָאֵב אָף לְאַחַר
הַקִּדּוּשֵׁין חֲלוּ הַקִּדּוּשֵׁין לְמַפְרַע דְּהֵנִי כְּאֵלוֹ אָמַר לָהּ הֵרִי אֶת מְקוֹדְשֵׁי לִי ע"מ שְׂיִרְצָה
אֲבָא וְכִינּוֹן שְׁנִתְרַצָּה אַח"כ חֲלוּ לְמַפְרַע הַקִּדּוּשֵׁין מִכָּל מְקוּם אִיכָּא סְפִיקָא דְּאָף עַל גַּב
דְּחִיּוּשֵׁינּוּ שְׂמָא נִתְרַצָּה הָאֵב אִיכָּא לְסַפּוּקֵי אִם הִרְצוּי הַהוּא הָיָה קוּדְם הַמִּיָּאוֹן אוּ לְאַחַר
הַמִּיָּאוֹן שְׂאִם הִי' לְאַחַר הַמִּיָּאוֹן אִין כָּאֵן קִדּוּשֵׁין וְלֹא בְּעֵינָא גִט לְפִי שְׁכַבְרַנְךָ נִפְקַעוּ הַקִּדּוּשֵׁין
קוּדְם שְׁנִתְרַצָּה וְכִדְאֲמַרִּינוּ פְּרָק הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ קִטְנָה שְׁנִתְקַדְּשׁ' שְׂלֵא מַדַּעַת אֲבִיָּה אִמ' רַב
בֵּין הִיא בֵּין אֲבִיָּה יְכוּלִין לְעַכְבַּ וּפְרִיָּשׁ רַש"י הוֹאִיל וּבִשְׁעַת קִבְּלָהּ לֹא נִתְרַצָּה הָאֵב אִם
כָּאֵת לְחִזְרוֹר קוּדְם שְׂיִתְרַצָּה הָאֵב חוּזְרַת וְלֹא מְהִי אָף רִיצוּי הָאֵב וְכַתְּבֵי הֵר"ן שֵׁם בְּהַלְכוֹת
עַל הָא דְּרַב וּמִיָּאָה לֹן כְּרַב וּנְפָקָא לֹן מִיָּנָה לְדִידֵן דְּאֲפִילוּ נִתְרַצָּה הָאֵב בְּפִי' אַחַר כֶּף
מְהִינָא מְחַאֵת הַבַּת שְׂמִיחָת מִתְחַלָּה וְכוּן פְּסָק הֵרִמְב"ם הַלְכוֹת אִישׁוֹת פְּרָק ג' שְׁכַתְּבֵי וּבֵין
הִיא וּבֵין אֲבִיָּה יְכוּלִין לְעַכְבַּ: בְּאִנְפּוֹן שְׂעֵלָה בְּיָדֵינוּ דְּאִיכָּא סְפִיקָא סְפִיקָא סְפִיקָא אִם הַלְכָתָא
כְּרִי"ף וְהַגְּאוּנִים וְאֲפִילוּ נִתְרַצָּה אַחַר הַקִּדּוּשֵׁין וְלֹא חָל הַקִּדּוּשֵׁין וְלֹא בְּעֵינָא גִיטָא וְאִת"ל
דְּלִית הַלְכָתָא כְּנוֹתְמִיָּהוּ אֲלֵא דְּאִם נִתְרַצָּה וְאַחַר כֶּף דְּהוּוּ קִדּוּשֵׁין סְפִיקָא אִם נִתְרַצָּה קוּדְם
הַמִּיָּאוֹן וְחֲלוּ הַקִּדּוּשֵׁין אוּ אַחַר הַמִּיָּאוֹן וְלֹא מְהִי רִיצוּי שְׁלוֹ שְׁכַבְרַנְךָ נִפְקַעוּ הַקִּדּוּשֵׁין
קוּדְם רְצוֹנוֹ וְזֶה הַסְפִיקָא מִתְּהַפֵּף בְּמִשְׂאָ וְזֶה דְּאֲמַרִּי' סְפִיקָא אִם נִתְרַצָּה הָאֵב קוּדְם
הַמִּיָּאוֹן סְפִיקָא אִם נִתְרַצָּה לְאַחַר הַמִּיָּאוֹן וְאִינָה צְרִיכָה גִט וְאִת"ל דְּנִתְרַצָּה קוּדְם הַמִּיָּאוֹן
סְפִיקָא אִם הַלְכָתָא כְּרִי"ף שְׁהֵם גְּאוּנֵי עוֹלָם דְּסָבְרוּ דְּלֹא מְהִי רִיצוּי שְׂלֵא אַחַר קִדּוּשֵׁין וְלֹא

בְּעֵי גִט וְכִינּוֹן דְּאִיכָּא סְפֵק סְפֵקָא אָזְלִינּוּ לְקַנְיָא וְאִפִּילוּ בְּאִיסוּרָא דְּאוּרִייתָא וְלִכּוֹן גְּמַרְתִּי
אֲמַרְתִּי שֶׁהַחֲכָמִים שֶׁהִתִּירוּהָ לְהַנְשֵׂא לְקַטְנָה הַנּוֹ' עַל יְדֵי מִיאוּן בְּלֹא גִט נַעֲשׂוּ שְׁוֹתֵפִים
לְהַקְב"ה בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית עַל שֶׁדָּנוּ דִּין אֲמַת לְאֲמַתוֹ לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הֲצַעִיר יִצְחָק
בְּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֶלֶה"ה: שֶׁסִּז שְׂאֵלָה רְאוּבֵן צִוָּה מִחֲמַת מִיתָה וְאָמַר לְעֵדִים פְּתוּבוּ
וּבְכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת וְיִפּוּי פֶּח וְחֲתָמוּ וְתָנוּ לִיד אַחֵי שְׂמַעוֹן מִחֲמַת שְׂבַרְצוֹן נִפְשֵׁי אֲנִי נוֹתֵן
בְּמַתְנֵה גְּמוּרָה לְאַחֵי שְׂמַעוֹן סָף סְחוּרָה שְׂיֵשׁ לִי בְּתוֹף אַרְגָּז אֶחָד סְתוּמָה וְכוּ' וְעַתָּה שְׂאֵל
הַשְׂוֹאֵל אִם זָכָה שְׂמַעוֹן בְּאַרְגָּז הַנּוֹזֵף: תְּשׁוּבָה הָאֲמַת יֵשׁ מְקוֹם לְעֵינָן אִם יֵשׁ בְּמַתְנֵה זֶה
מִמֶּשׁ וְטַעֲמָא דְּמִקְלָתָא דְּגֵרְסִינּוּ בְּפֶרֶק יֵשׁ נוֹחֲלִין יִתִּיב רַבָּה בַר רַב הוּנָא בְּאַכְסֻדְרָא דְּבִי
רַב וְיִתִּיב וְקָאֵמַר מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן שְׂכִיב מְרַע שְׂאֵמַר פְּתוּבוּ וְתָנוּ מְנָה לְפָלוּגִי וּמַת אֵין
כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין שְׂמָא לֹא גָמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בְּשֵׁטֶר וְאֵין שְׂטֵר לְאַחַר מִיתָה אָמַר לְהוֹ ר'
אֶלְעָזָר אֵינְדֵּהֶרּוּ בַּהּ וּפִי' רִש"י אֵינְדֵּהֶרּוּ בַּהּ שְׂפֹן הֶלְכָה וְכֵן הִבִּיאוּ הַרִי"ף שֶׁם בְּהֶלְכוֹת
לְפֶסֶק הֶלְכָה וְגַם הֶרְמֵב"ם הֶלְכוֹת זְכִיָּה וּמַתְנֵה פֶּרֶק ח' כְּתִב ש"מ שְׂאֵמַר פְּתוּבוּ וְתָנוּ לְפָלוּגִי
מְנָה וּמַת קוֹדֵם שְׂפִתְבוּ וְיִתְנוּ לוֹ אֵין כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין שְׂמָא לֹא גָמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בְּשֵׁטֶר
וְאֵין שְׂטֵר לְאַחַר מִיתָה וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר סִימָן ר"ן וְכְתִב רִש"י עוֹד שֶׁם בְּגֵמְרָא דְּבִין שְׂאֵמַר
פְּתוּבוּ וְתָנוּ לוֹ וּבִין שְׂאֵמַר תָּנוּ לוֹ מְנָה וְכְתִבוּ לוֹ אֶת הַשְׂטֵר וּמַת קוֹדֵם שְׂיִכְתְּבוּ וְיִתְנוּ לֹא
זָכָה בְּמַתְנֵה אִם לֹא בְּמִיָּפָה פָּחוּ כְּגוֹן שְׂאֵמַר תָּנוּ לוֹ מְנָה וְאַף פְּתוּבוּ לוֹ וְכֵן פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם
שֶׁם בְּפֶרֶק הַנּוֹ' וַי"ל וְאִם אָמַר פְּתוּבוּ כְּדִי לִיפּוֹת פֶּח הַמְּקַבֵּל כְּגוֹן שְׂאֵמַר תָּנוּ מְנָה לְפָלוּגִי
וְאַף פְּתוּבוּ וְתָנוּ לוֹ הַרִי אֵלוּ כּוֹתְבִין וְחוֹתְמִין וְנוֹתְנִין לְאַחַר מִיתָה מִשְׁמַע מְדַבְּרִיו דְּאִפִּילוּ
בְּאוּמַר תָּנוּ בְּתַחֲלָה לֹא מְהֵנִי עַד שְׂיִאֵמַר וְאַף פְּתוּבוּ שְׂלֹא הוֹנְכֵרָה הַפְּתִיבָה אֶלָּא לִיפּוֹת פֶּח
הַמְּקַבֵּל: וְכִינּוֹן שְׂפֹן בְּנִדּוֹן דִּידָן מִתוֹף לְשׁוֹן הַמְּצִוָּה הַנּוֹ' נִרְאָה דְּלֹא גָמַר לְקַנּוֹת הָאֲרָגָז הַנּוֹ'
אֶלָּא בְּשֵׁטֶר שְׂהַרִי קוֹדֵם שְׂהַזְפִּיר שׁוּם מַתְנֵה בְּעוֹלָם צִוָּה וְאָמַר פְּתוּבוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת
וְיִפּוּי פֶּח וְחֲתָמוּ וְתָנוּ לִיד אַחֵי שְׂמַעוֹן וְכוּ' שְׂאֵנִי נוֹתֵן לוֹ בְּמַתְנֵה כְּף סְחוּרָה וְכוּ' וְאֵין
בְּדַבְּרִיו שׁוּם הוֹדָאָה שְׂמָה שְׂצִוָּה לְכָתוּב הַמַּתְנֵה הִזָּה לִיפּוּי פֶּח הַמְּקַבֵּל בְּלֹא צוֹרֵף אֶלָּא
אֲדָרְבֵי צִוָּה שְׂיִהִיָּה הַשְׂטֵר שְׂכִינּוֹן לְכָתוּב לְהַקְנוֹת בּוּ שְׂיִהִיָּה בְּכָל זְכוּת וְיִפּוּי פֶּח אֶבֶל
מְפָל מְקוֹם שְׂטֵר בְּעֵי וְכִינּוֹן שְׂפֹן אִם פְּתוּבוּ וְחֲתָמוּ הַשְׂטֵר וְנָתְנוּ לְשְׂמַעוֹן מְאוּתָה הַמַּתְנֵה
שֶׁל הָאֲרָגָז קוֹדֵם שְׂמַת רְאוּבֵן הַמַּתְנֵה קִיָּיִמַת וְיִגְבֵּה שְׂמַעוֹן הָאֲרָגָז וְאִם לֹא פְּתוּבוּ וְנָתְנוּ עַד
שְׂמַת רְאוּבֵן הָאֲרָגָז הוּא בְּחֻזְקַת הַיּוֹרֵשׁ הָאֲמִתִּי שֶׁל רְאוּבֵן שְׂאִפִּילוּ לֹא יִהְיֶה אֶלָּא סְפֵק
לֹא מְפָקִינּוּ מְמוּנָא מִחֻזְקַת הַיּוֹרֵשׁ כֹּל שְׂפֹן שְׂהוּא וְדֹאֵי מִתוֹף לְשׁוֹן הַמְּצִוָּה דְּלֹא גָמַר
לְהַקְנוֹת אֶלָּא עַל יְדֵי שְׂטֵר זֶהוּ מַה שְׂנִרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הֲצַעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׂמוּאֵל
אֲדָרְבֵי זֶלֶה"ה.

חֲזַרְתִּי לְכָתוּב עַל מַה שְׂפִתְבִּיתִי לְהִיּוֹת שְׂרִיאִיתִי מִי שְׂפִתְבִּי שְׂלֵהִיּוֹת שְׂפִתְבוּ בְּשֵׁטֶר הַצְּוָאָה
הַנּוֹ' הוּוּ עֲלֵי עֵדִים וְכְתִבוּ' בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת וְיִפּוּי פֶּח וְחֲתָמוּ וְתָנוּ לִיד אַחֵי וְכוּ' זֶה
הַלְשׁוֹן חֲשִׁיב יִפּוּי פֶּח כְּמוֹ תָנוּ לוֹ מְנָה וְאַף פְּתוּבוּ וְזֶה אֵינּוּ אֶלָּא כְּמוֹ שְׂפִתְבִּיתִי וְזֶה שְׂצִוָּה
שְׂהַשְׂטֵר שְׂצִוָּה לְכָתוּב לְהַקְנוֹת בּוּ רְצָה שְׂיִהִיָּה בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת וְיִפּוּי אֶבֶל מְפָל מְקוֹם
שְׂטֵר מִיָּהָא בְּעֵי לְהַקְנוֹת וְרִאָּה לְזֶה שְׂהִבִּיא מִהַרִי"ק וַי"ל ח"ה סִי' ר"ן תְּשׁוּבַת שְׂאֵלָה
בְּשֶׁם הַרִי"ב ש"ז ל' כְּתִב שְׂנִשְׂאֵל עַל שְׂכִיב מְרַע שְׂצִוָּה וְאָמַר הוּוּ עֲלֵי עַדִי וְכְתִבוּ וְחֲתָמוּ
בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת וְתָנוּ לְפָלוּגִי וּפְלוּגִי שְׂרַצִּיתִי וּמִיָּנִיתִי אוֹתָם אֶפְטָרוּפְסִי' עַל כֹּל מַה
שְׂיֵשׁ לִי בְּעוֹלָם וְכוּ' וְהַשִּׁיב שְׂלֹא אָמְרוּ מִתְנַת שְׂכִיב מְרַע שְׂפִתְבוּ בַּהּ אָמַר לָנוּ פְּתוּבוּ

וְחַתְמוּ שְׂמָא לֹא גָמַר לְהַקְנוֹתוֹ אֶלָּא בְּשֹׁטֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא לְעַנְּנוּ מִתְּנוּתֵינוּ אָבֵל לְעַנְּנוּ אַפְטָרוּפּוֹסוֹת אֵינוּ כֵּן דְּמָה הוּא נוֹתֵן לָהֶם שְׁנֵאמַר לֹא גָמַר לְהַקְנוֹת לָהֶם אֶלָּא בְּשֹׁטֵר וְהֵלֵא הַשֹּׁטֵר אֵינוּ אֶלָּא לְרֵאֵיהּ שֶׁהוּא מְמַנֶּה אוֹתָם אַפְטָרוּפּוֹסִים וְכוּ' וְאִם אֵיתָא שֶׁהַלְשׁוֹן הַנּוֹ' חָשִׁיב יְפוּי כַּח תִּפּוּק לִיה דְּאֶפִּילוּ הִיָּה נוֹתֵן לָהֶם מִתְּנָה מְהֵנִי כִּינּוּן שְׂכַתְב לָהֶם כְּתָבוּ וְחַתְמוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל זְכוּת דְּחָשִׁיב יְפוּי כַּח אֶלָּא וְדַאי נִרְאֶה שְׂאִין הַזְכוּת וְהִיְפוּי עַל הַמִּתְנָה בְּלֹא שֹׁטֵר אֶלָּא שֶׁהַשֹּׁטֵר שֶׁל הַהַקְנָאָה יְהִיָּה כְּתוּב בְּכָל לְשׁוֹן זְכוּת וְיְפוּי אָבֵל מְכַל מְקוֹם שֹׁטֵר מִיָּהָא בְּעֵי גַם מַה שְׂכַתְבוּ בְּצוּאָה וְלִהְיוֹת בְּיַד שְׂמַעוֹן לְרֵאֵיהּ וְלִזְכוּת כְּתָבְנוּ וְחַתְמָנוּ בְּיוֹם פְּלוּנֵי לֹא חָשִׁיב יְפוּי כַּח שְׂדֻכְרִים אֵלוּ הֵם דְּבָרֵי הָעֵדִים לֹא דְבָרֵי הַמְצָנָה וְהֵם אוֹמְרֵי שְׂלֵהְיוֹת בְּיַד שְׂמַעוֹן לְרֵאֵיהּ וְזְכוּת שְׂצוּנָה הַמְצָנָה שְׂעַל יְדֵי שֹׁטֵר זֶה יְהִיָּה קוֹנֵה הָאֲרָגוּ לְהוֹצִיאֻו מִיַּד הַיּוֹרֵשׁ הָאֲמִתִּי כְּתָבְנוּ וְחַתְמָנוּ וְכוּ' כִּלְל הָעוֹלָה דְּבָהָא סְלַקִּינוּ וְנִחְתִּינוּ שְׂאִם לֹא כְּתָבוּ וְנִחְתָנוּ שֹׁטֵר מִתְּנָה לְשְׂמַעוֹן קוֹדֵם שְׂמַת רְאוּבוֹן לֹא קָנָה שְׂמַעוֹן הָאֲרָגוּ וְהוּא עוֹמֵד בְּחֻזְקַת הַיּוֹרֵשׁ הָאֲמִתִּי כְּמוֹ שְׂפָכָר כְּתָבְתִּי זֶהוּ שְׂנִרְאֶה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדָרְבִּי זֵלֶה"ה: שֶׁסֵּט אָנוּ עֵדִים חֲתוּמֵי מִטָּה הֵיִינוּ מְצוּאִין וְנִרְשָׁמִים לְעַדִּי יוֹם ג' כ"ו לְחֻדְשׁ כְּסֵלוֹ מְשַׁנַּת ה'ש"ם כְּשֶׁקָדַשׁ רְאוּבוֹן אֶת הַבְּחוּרָה לָאָה עִם טַבְעַת זֶהָב אֶחָד מְחֻתָּם כְּשֶׁר וְטִישְׁטִימִיל אֶחָד עִם חֲאֻלְבָּה וְאָמַר לָהּ בְּשַׁעַת נְתִיבָה שְׂהִיָּה נוֹתֵנָם לָהּ לְשׁוֹם קְדוּשִׁין לוֹ וְשִׁתְקָה וְלִהְיוֹת לְרֵאֵיהּ בְּיַד רְאוּבוֹן הַנּוֹ' חַתְמָנוּ שְׂמוֹתֵינוּ הַיּוֹם פָּה שְׂאֵלוֹנִיקֵי מְשַׁנַּת ה'ש"ם וְשְׂרִיר וְקִיָּ' שְׂמַעוֹן בֶּן יַעֲקֹב צוּנָה לְחַתָּם בְּמַסִּירַת קוֹלְמוֹס חֲיִים ב"ר מִשֶּׁה בְּמוֹתָב תְּלַתָּא כְּחֻדָּא הוּיָנָא אֲנַחְנָא בִּי דִּינָא דְּחַתִּימִין לְתַתָּא כַּד נָפַק שֹׁטְרָא דְּנָא קְדַמְנָא דְּחַתִּי בְּיָה שְׂמַעוֹן בֶּן יַעֲקֹב וְחֲיִים בְּר מִשֶּׁה שְׂצוּנָה לְחַתָּם וְאֶתָּא שְׂמַעוֹן הַנּוֹ' וְאֶסְהִיד אֲחַתִּימַת יְדִיָּה וְחֲיִים הַנּוֹ' שְׂצוּנָה לְחַתָּם שְׂאֵלְנוּ אֶת פִּיו שְׂיַעִיד עַל מַה שְׂרָאוּ עֵינָיו וְהַעִיד בְּפִנְיָנוּ עַל פָּה אִיָּה קְדַשׁ רְאוּבוֹן הַנּוֹ' אֶת הַנְּעֵרָה לָאָה בְּטַבְעַת זֶהָב וּבְחֻזְקָה הַנּוֹ' וְאָמַר לָהּ בְּשַׁעַת נְתִיבָה הַרִי אֲנִי נוֹתֵן לִיָּךְ טַבְעַת זוֹ עִם הַחֲאֻלְבָּה שְׂתִהְיִי לִי מְקוֹדְשֵׁת בְּהֵם וְקַבְלָתָם וְשִׁתְקָה וּמְדַאֲכִפְנוֹן סְהַדוּתִיָּה דְּחֲיִים הַנּוֹ' לְמֵאֵי דְּכָתִיב בְּשֹׁטְרָא הַדִּין אֲשֶׁרְנוּהִי וְקִיָּמְנוּהִי כַּד חֲזִי: הַיּוֹם כ"ה לְטַבַּת ה'ש"ם לְיַצִּירָה וְהַפֵּל שְׂרִיר וְקִיָּם פְּלוּנֵי דִּינּוּ.

פְּלוּנֵי דִּינּוּ. פְּלוּנֵי דִּינּוּ.

תְּשׁוּבָה רְאִיתִי הַשְּׂאֵלָה וְאֲמַרְתִּי שְׂמֹן הָרְאוּי הִיָּה חֲיִיב כֹּל אָדָם לְלַבֹּשׁ בְּגָדֵי נָקִים עַל כָּל אִישׁ שְׂיִמְצָא גוֹנֵב נָפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל לְקַדְשָׁהּ בְּחֻשָּׁאֵי שְׂלֵא מְדַעַת קְרוּבִיָּה וְגַם עַל הַדִּינָיִים אֲשֶׁר גְּבָרָה חֲנוּצָפְתָם בְּהִיוֹתָם בְּעִיר גְּדוּלָה לְאֱלֹהִים שְׂאֵלוֹנִיקֵי שֶׁל חֲכָמִים וְסוֹפְרִים הַעִיזוּ פְּנִיָּהֶם וְקָבְעוּ ב"ד לְקַבֵּל עֵדוֹת קְדוּשִׁין בְּהִיוֹת שְׂאֵינָם יוֹדְעִים בְּטִיב קְדוּשִׁין וְלֹא הִיָּה לָהֶם לְהַתְעַסֵּק בָּהֶם עַל כֵּן הִיְתִי גוֹמַר בְּלִבִּי שְׂלֵא לְהַטְפֵּל בְּעַנְּנוּ זֶה עַד שְׂיִתְקַבְּצוּ כָּל חֲכָמֵי הָעִיר לְיִסְרָם בְּסֵלְנָא דְּלֹא מִבַּע דְּמָא וְכָל הָעָם יִשְׂמְעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא יִזְדוּן עוֹד וְעַם הַיּוֹת שְׂלֵא נַעֲשֶׂה דְּבָר לְאִיזוֹ סָבָה מְכַל מְקוֹם הַרְבּוּ עָלֵי רַעִים וְאֲנָשֵׁי סְגוּלָה וְהוֹכְרַחְתִּי לְחַוּוֹת דְּעֵי לְהִיוֹת נוֹשָׂא דְּאִיסוּרָא לְפִי מַה שְׂיִוְרוּנֵי מִן הַשְּׁמַיִם לְעַנְּנוֹת דְּעַתִּי וְאָמַר אֲנִי כִּי אַחַר אֲשֶׁר הַעִיד שְׂמַעוֹן בֶּן יַעֲקֹב בְּב"ד עַל חַתִּימַת יְדוֹ וְחֲיִים בְּר מִשֶּׁה הָעֵד הַשְּׂנִי הַעִיד בְּפִנְיָו וּבְשִׁפְתָיו בְּפִנְיָ ב"ד עַל הַקְּדוּשִׁין כְּמוֹ שְׂהִיָּה כְּתוּב בְּשֹׁטֵר הַקְּדוּשִׁין לִית נֶגֶר וּבֵר נֶגֶר דִּיפְרָקִינָה לְלֵאָה הַנּוֹ' לְפָנוּטְרָה בְּלֹא גֵט מְרַבִּי רְאוּבוֹן הַמְקַדְּשׁ הַנּוֹ' וְטַעְמָא דְּמִילְתָּא דְּלֵמָאֵי נִיחּוּשׁ לָהּ וְעַל מַה סְמַכִּינוּ לְהַתִּירָה לְעַלְמָא בְּלֹא גֵט אִי מְשׁוּם דְּאֲמַרִּי דְּהִיא קַטְנָה וּבְמִיאוֹן סָגִי לִיתָא דְּהָא הוֹגֵד הוֹגֵד לִי מִפִּי אֲנָשֵׁי אֲמַת שְׂהִיא בַת י"ג שְׁנָה

ויותר ולא נקראת קטנה אלא עד י"ב שנה כמו שכתב הרמב"ם פ"ב הלכות אישות הבת מיום לידתה עד שתהיה בת י"ב שנה גמורות היא הנקראת קטנה וכי תימא הרי כתב שם הרמ"ם הגיעה לי"ב שנה ויום אחד ולא הביאה שתי שערות אע"פ שגראו בה סימני אילונית עדיין קטנה היא עד עשרים שנה ולא הנז' לפי הנשמע בדקוה נשים ואמרו שלא היו לה שתי שערות ונמצא שהיא בחזקת קטנה מפל מקום הרי יש באשה סימן עליון כמו שכתב שם הרמב"ם ויש בבת סימנין מלמעלה והם נקראין סימן עליון והם שמנה וכו' עד נעשית בת י"ב ויום א' אם לא נראה סימן תחתון ונראה בה אחד מפל אלו השמנה הרי היא ספק בין נערה לקטנה ונדנין בה להחמיר פי' מחזיקין אותה לגדולה שלא תמאן ומחזיקין אותה לקטנה שלא תחלוץ עד שתביא שתי שערות ולא הנזכרת לא בדקוה באחד משמנה סימני עליון ואולי יש בה אחד מהם ואפילו יבדקוה עליהם מי יודע אם הם בקיאות הנשים להפירם באופן שאפשר שיש ללא הנז' אחד מהם כיון שהיא בת י"ג שנה ונמצא שיצאה מתורת קטנה להחמיר דלא תוכל למאן אף על פי שאין לה סי' תחתון כל שכן בר מן דין פבר כתבו התוספות פ' בא סימן דאפילו לא יהיו לה שתי שערות במקום ערוה אלא אחד בגבה ואחד בין קשרי אצבעותיה סגי ועוד כתוב שם ור"ת כתב בספר הישר דמשעהגיעה לכלל שנותיה לא תמאן בזמן הזה משום דאין אנו בקיאים לבדוק בכל גופה שלא יהא לה שערות דאפילו אחד בגבה ואחד בכריסה ובקשר אצבעותיה מצטרפין או גומות גרידא וכן כתב ספר התרומה הביאו הטור ו' העזר סימן קנ"ה דבזמן הזה אינה ממאנת אחר י"ב שנה דקיימא לן גומות אף על פי שאין שערות דאין אנו בקיאים בדבר זה שלא יהיו בה גומות ועוד שמא הביאה שערות אפילו א' בגבה וא' בכריסה או על קשרי אצבעותיה ומי יוכל לבדוק כל הגוף ולעמוד על אמיתת דבר זה עד כאן וכן הביאו הגהות מיימוני' הלכות גרושין פ'ק י"א וכתב עוד שם בשם ה"ר אלחנן דהא דאמרינו בפ'ק בא סימן דלאחר הפ'ק נשים בודקות אותה היינו להחזיקה כגדולה אבל להחזיקה לקטנה להקל אינה נאמנת דכיון שהגיעה לכלל שנותיה חזקה הביאה סימנין ולא תמאן וגם הרמב"ם הלכות אישות פ'ק שני כתב שתי גומות זו בצד זו ואין בהם שיער הרי אלו סימן חזקה אין גומא בלא שיער: ואחרי הודיע אלהים לנו את כל זאת מי הוא זה ואיזה הוא אשר ימלאנו לבו לסמוך על בדיקת נשים לומר שאין ללא הנז' סימנין להתירה במיאון בהיותה בת שלש עשרה שנה.

ועוד נוסף על כל מה שכתבתי כתב הרש"בא בתשובה סימן אלף רי"ו על אשה שנסתפקו במספר שנותיה ונתקדשה ונבדקה ולא מצאו לה סימנין אפשר שגם בזו אנו חוששין שמא נשרו אלא שיש להתישב בזה לפי שיש לומר בזה שני ספקות ספק הגיע לכלל שנותיה ספק לא הגיעה ואם תמצא לומר הגיעה ספק הביאה סימנין ונשרו ספק לא הביאה וכל ספק ספיקא אפילו בשל תורה לקולא ואפי' הכי איני רואה בזה להקל פי יש עוד להתישב בדבר דאפי' במקום ספק ספקא לא ראה להקל בנדון דידן דליכא אלא חד ספק לא כל שכן דאין ראוי להקל באופן שעלה בדינו שאין להתירה במיאון בלא גט מצד שנוחשבה לקטנה ואי סמכינן להתירה בלא מיאון ובלא גט משום דאין פאן קידושין קלל ממה שכתב הרש"בא בתשובותיו סימן אלף ר"ט ואלף ר"י על שטר קדושין שכל שטר שלא נעשה מרצון המתחייב אינו אלא כפנקס בעלמא ומפי כתבם ולא מפייהם היא זו ועוד כתב שם בתשובה שנית שאין סומכין על עדות החתימה דבכל הא מפיהם בעיא

ולא מפי כתבם וכו' עד אם אמרו שאין זה כתב ידם ואין כתב ידם יוצא ממקום אחר
בכל מקום אין משגיחין על הכתב שהם הם נאמנים ואין אומרים בכי האי פיון שהגיד
שוב אינו חוזר ומגיד וגם הרב הגדול מרי ורבי זלה"ה סמך על התשובות הנז' על מעשה
שכא לידו וכתב תשובה ארוכה מאריך מינה והתיר אשה בלא גט שהוציאו עליה שטר
קידושין בעדים גם כן אין בו ממש לגדון וזה דמה שכתב הרשב"א שהשטר הוא כפנקס
בעלמא הוא לענין דלא חשבינו ליה לשטר א שבראית התמימו' לבד יתיה חשו' בשטר
גמור עד שנ' עליו עדי' התומי' על השטר נעשה כמי שנתקרה עדותן בבית דין דכל
שטר בחזקת פשר הוא הא ודאי לא אמרינו בשטר קידושין פיון שנעשה שלא מדעת
המתחייב אבל אחר שהעד עצמו התחום על השטר העיד על חתימת ידו בפני בית דין
נמצא שפבר העיד והגיד כל הענין הפתוב בשטר דהא קיימא לן פתחמים דעל מנה
שבשטר הם מעידין וכמו שפסק הטור סימן מ"ו וכתבו התוספות דלרבנן אפילו אומרים
בהדיא שעל כתב ידם הם מעידים לית לן ביה אלא לעולם אנו חושבים אותם כמעידין
על מנה שבשטר וכן כתב הרא"ש ואף על גב שכתב הריב"ש סי' קצ"ג שבשטר כן
שהוא כפנקס מה שמעיד בפני בית דין שהוא כתב ידו אינו מועיל להכשירו משום דמפי
כתבם הוא מפל מקום מהני העדות פיון שיכול להגיד דכל הראוי לכילה אין כילה מעכבת
ונדקא אלה לא מהני כתב שלו דמפיהם אמר רחמנא נמצא בנדון דידן שפיון שהעיד על
חתימת ידו הנה ליה פאלו הגיד והעיד כל מה שכתוב בשטר הקדושין וכיון שפן הרשב"א
עצמו סבר דאם באו העדים התומים על השטר והעידו בפני בית דין על חתימות ידיהם
ודאי שהיא מקודשת דמפיהם איקרי וכן כתב שם בתשובה הנז' אם כתבו וחתמו העדים
שלא מדעת המתקדש' אין סומכים על עדות זה עד שיבאו ויעידו בפניהם וכיון שפן בנדון
דין הרי העד התחום בשטר העיד בפני בית דין על חתימת ידו והרי הוכחתי שעל
הקידושין שבשטר הוא מעיד והעד השני שצוה לחתום העיד בפיו ובשפתי בית
דין הקדושין הנז' בשטר דאלים טפי העדות שמעיד בפיו ונדאי דכולי עלמא מודו בנדון
דין דהוי מקודשת גמורה וגם מה שכתב הרב הגדול מרי ורבי זלה"ה הנה על מעשה
שאחד מהעדים מעולם לא הודה שהיה כתב ידו ולא היה כתב ידו יוצא ממקום אחר ולא
זו לבד אלא אפילו קודם שיצא השטר בפני בית דין קבל עליו חומרות שלא היו דברים
מעולם לא מציאות קדושין ולא מציאות חתימתו באופן דקודם שהחזק השטר בבית דין
הורע חזקתו ולא היה כתב יד העד שהוא יוצא ממקום אחר כמו שיכול לראות המעיין
שם בתשובתו וגם תשובת הרשב"א סימן אלף ר"י מיירי שקודם שיצא השטר בפני בית
דין ולא החזק בבית דין הכחישו העדי' ואמרו שלא היו דברים מעולם ולא היה כתב
ידם יוצא ממקום אחר אבל בנדון דידן שהעיד עד אחד על חתימת ידו בפני בית דין וגם
העד השני העיד בפני בית דין על מציאות הקדושין ודאי לכולי עלמא הוי עדות גמורה
ואינם יכולים לחזור בהם דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ושניהם העידו על מציאות
הקידושין והרי לאה הנזכרת בחזקת מקודשת היא עומדת: אי סמכינו להתירה משום
שנתקבל עדות הקידושין שלא בפניה מלאה הנ' וקיימא לן דאין מקבלין עדות שלא בפני
בעל דין הרי כתב המרדכי פרק הגזול ומאכיל בשם ראב"ן דכיון דמכשרינן קבלת אונס
בלא בפני בע"ד כגון היו עדי' חולים או מבקשין לילה למדינת הים שמע מינה דבלא
אונס פשר בדיעבד דאי פסיל על ידי אונס גמי מפסיל ועוד כתב המרדכי פרק שני

דְּכַתְּנוּבוֹת בְּשֵׁם רֵאבִי"ה וְז"ל מִפְּאֵן שְׂאֵם קִבְּלוּ הַדְּיִינִין עֵדוֹת שְׂלֵא בְּפָנַי הַבַּעַל דִּין בְּדִיעֵבֶד הַגּוֹי עֵדוֹת הָרִי דְּבַגְדוֹן דִּינֵן פִּינֵן שְׂפֵכֶר נִתְקַבַּל חֲשִׁיב עֵדוֹת וּבֵר מִן דִּין בְּאֵ לִיְדֵי תְּשׁוּבַת שְׂאֵלָה מִיַּד הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַה"ר דּוֹד בֶּן זְמֵרָה וְז"ל עַל עֵדוֹת קִידוּשִׁין שְׁנִיתְקַבַּל שְׂלֵא בְּפָנַי בַּעַל דִּין וְקַבְּלָה הָאִשָּׁה קִידוּשִׁין מֵאַחַר הַשִּׁיב וְז"ל תְּשׁוּבַתִּי כִּי אִשָּׁה זֹו מְקַוְדָּשֶׁת לְרֵאשׁוֹן קִידוּשֵׁי תוֹרָה וְאִין קִדְשֵׁי שְׁנֵי תוֹפְסִין בָּהּ כָּלָל וּגְדוּלָה מְזוֹ אֲנִי אוֹמֵר וְסוֹבֵר דְּמִקְבָּלִין עֵדוֹת קִידוּשִׁין שְׂלֵא בְּפָנַי בַּעַל הַדְּבָר דְּכֹלֵי עֲלָמָא בַּעֲלֵי דְבָר נִיגְהוּ לְאַפְרוּשֵׁי מְאִסוּרָא ** (מִצְאָתִי סִמָּךְ לְזֶה בְּתוֹסְפוֹת פֶּרֶק אֱלוּ נְעֻרוֹת בְּדַבּוּר מִתְחִיל רַב אֲשֵׁי אָמַר בְּזֶר שְׂאֵל תְּרוּמָה וְכו' וְרִי"ב אֵוֹמֵר דְּמִיתָה לְזֶה וְתִשְׁלֹוּמִין לְזֶה חֲטִיב וְרוֹדֵף שְׂאֵנִי דְּנִיתָן לְהַצִּיל לְכָל אָדָם וְחֲטִיב מִיתָה לְכָל הָעוֹלָם וְלִהְכִי חֲשִׁיב מִיתָה וְתִשְׁלֹוּמִין לְאַחַד:) ** וְזֶה לְשׁוֹן הַמְּאִירִי וּמְקַבְּלִין עֵדוֹת שְׂלֵא בְּפָנַי בַּעַל דִּין לְאַפְרוּשֵׁי מְאִסוּרָא כְּגוֹן שְׁיֵשׁ עֵדִים שְׁנִיתְקַדְּשָׁה פְּלוּגִית וְכוּ נִרְאָה מִתְּשׁוּבַת רִיב"ש בְּקִידוּשֵׁי מִיְירוּנָה וְהִכִּי מִשְׁמַע מִתְּשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א כְּאֲשֶׁר הוּא כְּתוּב בְּקוֹנְדְרִים וְאֲנִי מַעִיד שְׁפֵן הִיָּה דַעַת כַּמְהַר"ר יַעֲקֹב בֵּי רַב וְז"ל עַל מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה וְכַמְהַר"ר שְׁמוּאֵל ו' סִיד וְז"ל אֵלָא שְׁהֵם הִפְרִיזוּ עַל הַמִּיָּדָה לְקַבַּל עֵדוֹת שְׂלֵא בְּפָנַי בַּעַל דִּין לְאַסוּרָא אִשָּׁה עַל בַּעֲלָהּ וְאֲנִי וְחַבְרֵי חֲלַקְנוּ עֲלֵיהֶם בְּזֶה אֲבָל בְּעֵדִים שְׁנִיתְקַדְּשָׁה פְּלוּגִית דְּהוּי לְאַפְרוּשֵׁי מְאִסוּרָא לֹא חֲלַק אָדָם מִעוֹלָם עַד כָּאֵן דְּבָרֵיו.

הַרִי דְּלָקַל הַגּוֹי אֲשֵׁלִי רַבְרָבִי רֵאשׁוּנִים גַּם אַחֲרוּנִים לֹאָה זֹו הַנְּזַכְרָת הִיא בְּחִזְקַת מְקוֹדְשֶׁת פִּינֵן שְׁהַעִידוּ עֲלֶיהָ בְּפָנַי בֵּית דִּין וְאֵף עַל פִּי שְׁיֵשׁ אִיזָה חוֹלֵק דְּסִבֵּר אֲפִילוּ בְּעֵדוֹת קִידוּשִׁין שְׁנִיתְקַבַּל שְׂלֵא בְּפָנַי בַּעַל דִּין דְּלֹא הָנִי עֵדוֹת מִי הוּא זֶה שְׁיִכְנִיס רֵאשׁוֹ בֵּין הָרִים גְּדוּלִים לְהוֹרוֹת הַתֵּר בְּאִיסוּר סִפְק אֲשֶׁת אִישׁ שְׁהוּא עוֹוֹת שְׂלֵא יוֹכַל לְתַקּוֹן: וְאִי סְמִכִינוּ לְהַתִּירָה לְהִיּוֹת שְׁעֵדֵי הַקִּדּוּשִׁין הֵם פְּסוּלִים לְהַעִיד לְפִי שְׁעַבְרוּ עַל הַחֲרָם שְׁהַחֲרִימוּ בְּתוֹךְ קִהֵל וְעַדָּה שְׂלֵא לְקַדְּשׁ אִשָּׁה בְּחֻשָּׁאֵי כִּי אִם בַּעֲשָׂרָה וְכַתּוּב הַטּוֹר ח"ה סִימֵן ל"ד הַעוֹבֵר עַל הַשְּׁבוּעָה אֶחָד שְׁבוּעַת שְׁנָא וְאֶחָד שְׁבוּעַת שְׂקָר שֶׁל מָמוֹן וּבִיטוּי פְּסוּלִין לְעֵדוֹת וְאֲפִילוּ עוֹבֵר עַל חֲרָם שְׁהַחֲרִימוּ הַקִּהֵל גַּם הַרְמַב"ן כְּתוּב בְּמִשְׁפֵּט הַחֲרָם שְׁהַעוֹבֵר עַל הַחֲרָם הָרִי הוּא כְּעוֹבֵר עַל הַשְּׁבוּעָה וְכִינֵן שְׁפֵן נִמְצָא שְׁהֵן פְּסוּלִין מִדְּאוּרֵיָתָא וְאִין כָּאֵן עֵדֵי קִידוּשִׁין יֵשׁ לוֹמֵר דָּאָף טַעַם זֶה לֹא בֵּר סְמִכָה הוּא וְטַעַמָּא דְּמִקְלָתָא דְּלֹא מְבַעֲיָא לְסִבְרַת רַש"י וְהַרְמַב"ו וְהַרְשֵׁב"א דְּסִבְרֵי שְׂאִין נַעֲשֵׂה חֲשִׁיד עַל שְׁבוּעַת בִּיטוּי לְהִבָּא מִשׁוּם דְּבִשְׁעַת שְׁנִשְׁבַּע הִיָּה דַעַתוֹ לְקַיִם וְלֹא יִהְיֶה חֲשׁוּד לִישְׁבַּע עַל שְׂקָר בְּשַׁעֲרָה שְׁמוּצִיא הַשְּׁבוּעָה מִפּוֹ דְּפִשְׁיטָא וּפְשִׁיטָא דְּמִי שְׁעַבֵּר עַל חֲרָם הַקִּהֵל לֹא נִקְרָא חֲשׁוּד עַל הַשְּׁבוּעָה מִשׁוּם דְּגִרְיָעָא טְפִי הַעֲבָרַת עַל הַחֲרָם מִשְׁבוּעַת בִּיטוּי לְהִבָּא וְכַמוֹ שְׁכַתְּבֵי הַרִיב"ש בְּתִשְׁבוּבוֹתָיו סִימֵן ק"ה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְהַחֲרָם שְׁהַחֲרִימוּ הַקִּהֵל הָרִי הוּא כְּשְׁבוּעָה לְהִבָּא וְגִרְע מִיְנִיָּה שְׁהַרִי לֹא יִצְאָה שְׁבוּעָה מִפִּיָּה כָּלָל אֵלָא אֲפִילוּ לְדַעַת רַבִּינוּ תָּם וְהַרְמַב"ם דְּסִבְרֵי דְּנִקְרָא חֲשׁוּד הַעוֹבֵר עַל שְׁבוּעַת בִּיטוּי לְהִבָּא אֲפִילוּ הִכִּי בְּגִדוֹן דִּינֵן אִין לְנוּ כַּח לְפִסּוּל עֵדוּתָם מִשׁוּם דְּאִיִּפְשָׁר לוֹ מֵר שְׁשִׁכְחוּ וְלֹא זָכְרוּ הַחֲרָם שְׁהַחֲרִימוּ עַל זֶה וְכַמוֹ שְׁכַתְּבֵי הַרְמַב"ם וְז"ל הַלְכוֹת עֵדוֹת פֶּרֶק י"ב שְׁהַעוֹשֵׂה מְלֹאכָה בְּשַׁבַּת אוּ בְּיּוֹם טוֹב לֹא נִפְסָל לְעֵדוֹת אֵלָא אִם כֵּן הוֹדִיעוּהוּ שְׁהַיּוֹם שַׁבַּת אוּ יּוֹם טוֹב שְׁמָא שׁוֹכַח הוּא וְכוּן פִּסְק הַרִיב"ש בְּתִשְׁבוּבוֹתָיו סִימֵן ש"ד עַל אִישׁ שְׁעַבֵּר עַל שְׁבוּעַת בִּיטוּי לְהִבָּא דְּלֹא נִקְרָא חֲשׁוּד אֲפִילוּ לְדַבְרֵי ר"ת כִּי שְׁמָא לֹא הִיָּה נִזְכָּר וְלֹא יִהְיֶה פְּסוּל לְעֵדוֹת הַעוֹבֵר עַל הַחֲרָם אֵלָא דְּנִקְרָא כְּשִׁמְתֵרִין לוֹ שְׁעוֹבֵר עַל חֲרָם וְלֹא שְׁתֵּת לְבוֹ וְכַמוֹ שְׁנִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֵי הַרִיב"ש בְּתִשְׁבוּבוֹתָיו סִימֵן רס"ו בְּעִנְיֵן קִידוּשֵׁי

מיירוונה: וגם אין לסמוך להתירה בלא גט להיות הדיינים הדיוטות ולא ידעי לחקור ולדרוש משום דהא קיימא לו דאין בודקין עדי גיטין וקדושין בדרשישה וחקירה וכן פסקו הגאונים דגיטין וקדושין לדיני ממונות דמו דהא ילפינו דבר דבר מממון ומשום האי טעמא לא בעינו סמוכין אלא אף על גב שהן הדיוטות וכמו שהאריך בזה הריב"ש שם בסימן רס"ו.

ועוד דהני דייני בנדון דידן אף על גב שהם חצופים אינם כל כך נעדרים על שלא יהיה נחשב לכולם קבלתם עדות ההעדים להתיר ספק אשת איש כלל העולה מכל הבחינות שפתבתי נראה לעניות דעתי שאין שום צד להתיר ללא הנזכרת בלא גט והיודע נסתרות יתעלה יודע כי לא פתבתי אלא להיות נושא דאיסורא וגיליתי דעתי הקצרה לבלתי היות נכשל אולי יכשר בעיני החכמים השלמים המורים וה' יצילנו משגיאות ויורני ויאמר לי ובתורתו יפתח לבי נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זל"ה: וגם החכמים השלמים נר"ו אשר בצפ"ת תוב"ב פסקו פן וזה לשונם כלל הדברים שדעתי מספקת שאין ראוי להקל בנדון זה אלא להחמיר ואשה זו צריכה גט להתירה לשוק הנ"ל פתבתי וחתמתי נאם הצעיר יעקב ב"ר רב.

ופשיעת אשר באה בידו השאלה לא פתבתי בה כי לא ראיתי עד עת נסוע וראיתי דברי פי החכם השלם חן והגני מספים עמו נאם הצעיר משה בר חיים אלשי"ך זלה"ה. פן דעתי נוטה פדברי החכם השלם נר"ו דאשה זו צריכה גט להתירה לשוק נאם הצעיר שלמה אבספאן: שע שאלה ראובן שגפטר לבית עולמו ונשארו כל נכסי עזבונו ביד בית דין עד יבא יורש או נוחל שלו ליוורשו והיורש הקרוב אליו הראוי לירש אותו הוא במלכות הודו פותי אבל הנה פה עמנו עומדת היום אשה יאודיאה לאה אחות היורש הנזכר הכותי מצד אביו ותובעת ואומרת פנלה משפט ירושת נכסי עזבונו ראובן הנפטר הנזכר באומרה כי היא היורשת האמתית לכל זכות ולכל דבר הנוגע לאחיה ולמדנו מורינו מורה צדק אם כח ביד האשה לאה הנזכרת להוציא הנכסים הנזכרים מיד בית דין ומאת ה' תהי' משפנתו שלמה: תשובה הלא פתבתי בענין כזה זה פעמיים בימים שעברו לאה ובתה שהיו מאנוסי מלכות הודו ובאו לבקש את ה' ונתנהזו והיה לה ללאה הנזכרת בן אחד ונשאר שם בהודו ומתה לאה הנזכרת והניחה נכסים ביד אחרים ושאלה הבת הנכסים באומרה שהיא יורשת פינן שאחיה היה כותי ופסקתי הלכה למעשה שיתנו לה הנכסים שהיא היא היורשת ואחיה הכותי אינו יורש וכן הספיקו עמי החמים השלמים נר"ו: וטעמא דמילתא שכל הפוסקים פסקו שהממיר דתו אינו יורש אם מן הדין הגמור כמו שכתב המרדכי פ"ק דקידושין וזה לשונו פסק מר רב צדק גאון מומר אין יורש אביו וכו' אם מטעם קנסא הרי דלכולי עלמא אין המומר יורש וכיין שפן לא מבעיא לרב צדק גאון ורבינו חננאל דסברי דדבר תורה מומר אין לו דין ירושה דפשיטא ופשיטא דמיד פשמת ראובן הנזכר זכתה לאה הנזכרת בנכסי ראובן הנפטר הנזכר ולא היה לאחיה המומר מעולם זכות בהם דכיון שהתורה פקעה ירושתו ממנו עמדה לאה אחותו הנזכר במקומו וזכתה בנכסי ראובן הנפטר הנזכר אלא אפילו למאן דסבר דקנס הוא שקנסו חכמים למומר שלא יירש מפל מקום פינן שהפקיעו ירושתו ממנו עמדה לאה הנזכרת במקו' אחיה וזכתה בנכסי ראובן הנפטר הנזכר וכן כתב הרא"ש בתשובה הנז' לעיל דמייירי על מומר שנתן ירושתו שהיה לו לירש מאביו ומת אביו ותבעה אמו

הַנְּכֻסִים וּבֵת הַמּוֹמֵר תּוֹבַעַת הַנְּכֻסִים וּפְסֵק דְכִינּוֹן שְׁאִין הַמּוֹמֵר יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו מִיַּד פְּשֻׁמַּת אָבִיו הַמּוֹמֵר וְזָכְתָה בֵּת הַמּוֹמֵר בְּנֻכְסֵי אָבִי אָבִיהָ וְלֹא הִיָּה לַמּוֹמֵר מְעוֹלָם זְכִיָּה בְּהֵן וּמִתְנַתּוֹ לֹא הִיָּה מִתְנָה כָּלֵל דְכִינּוֹן שֶׁהַפְּקִיעוֹ חֻכְמִים יִרְוֶשׁתוּ עֲמָדָה הַבַּת בְּמִקְוָמוֹ וְזָכְתָה בְּנֻכְסֵי אָבִי אָבִיהָ וְכָל טִצְדָּקֵי דְמִצֵּי לְמַעַבְד בִּיְהוּדוֹת וּבְעַרְפָּאוֹת לְהַעֲמִיד הַנְּחֻלָּה בְּחֻזְקָתָה אִין עוֹנָשׁ בְּדָבָר הָרִי דְאָף עַל גַּב דְסִבְרַת הָרָא"שׁ הִיא דְמָה שְׁאִין הַמּוֹמֵר יוֹרֵשׁ הוּא מְטַעַם קְנָסָא אֲפִילוּ הִכִּי פְסֵק שֶׁהַמּוֹמֵר לְעִנְיָן הִירְוֶשָׁה הָרִי הוּא פְּאֵלוּ לֹא הִיָּה מְעוֹלָם וּמִמִּילָא יוֹרֵשׁ שְׁאֲחָרִיו קָם בְּמִקְוָמוֹ: וְאִין לּוֹמֵר כִּינּוֹן דְרַבְּנָן הֵם שֶׁהַפְּקִיעוֹ הִירְוֶשָׁה מִהַמּוֹמֵר אִם כֵּן הוּוּ אוֹתָם הַנְּכֻסִים הַפְּקָר וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶם זָכָה שֶׁהָרִי הָרָא"שׁ שֵׁם בְּתֻשׁוּבָה הַנְּזַכְרַת כְּתַב שְׁעֲמָדָה בֵּת הַמּוֹמֵר בְּמִקְוָמוֹ וְזָכְתָה בְּנֻכְסֵי אָבִי אָבִיהָ וְכֵן פְּסֵק הָרַב ה"ר דּוֹד פֶּהֵן ז"ל בְּתֻשׁוּבוֹתָיו בֵּית נ"ח ז"ל וְלִמְתַעַקֵּשׁ שִׁיאֵמֵר שְׁיֵשׁ כַּח בְּיַד ב"ד לְהַפְּקִיעַ יִרְוֶשׁתוּ וְכָל הַקּוֹדֵם יִזְכֶּה נְשִׁיב לוֹ וְנִאָּמֵר דְמָה חֻטְאוֹ הַיּוֹרְשִׁים הָאֲחֵרִים וְכֵן הַמּוֹרִישׁ שְׁנוֹצֵיא מְמוֹנֵו מְחֻזְקַת אוֹתוֹ הַשְּׁבֵט וּמִשׁוּם שֶׁחֻטְא זֶה יִקְנְסוּ אוֹתוֹ יוֹרֵשׁ וְהוּי פְּאֵלוּ לֹא הִיָּה רֹאשׁ הַיּוֹרְשִׁים וּמִמִּילָא שְׁאֵר הַיּוֹרְשִׁים יוֹרְשִׁים וְיִהְיֶה הַמְּמוֹן בְּחֻזְקַת אוֹתוֹ הַשְּׁבֵט וְכֵן הַכְּרִיחוּ שֵׁם מִכְּמָה רְאִיוֹת כְּמוֹ שִׁירָאָה הַמְּעִינִין שֵׁם הָרִי לֵךְ שְׁאִין כַּח בְּיַד שׁוּם אָדָם לְזַכּוֹת הַנְּכֻסֵי רְאוּבֵן הַנְּפֻטֵר הַנְּז' אֵלָא לֵאָה הַנְּז' אֲחוֹת הַמּוֹמֵר זָכְתָה בְּנֻכְסִים הַנְּז' בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֵם: וְעוֹד כְּתַב שֵׁם הָרַב הַנְּז' דְאֲפִילוּ לְרִש"י דְנִרְאָה דְסִבְרַת שֶׁכָּל הַקּוֹדֵם לְזַכּוֹת בְּמִמּוֹן שֶׁל מוֹמֵר בְּחִיּוֹ זָכָה הִינּוּ דוֹקָא בְּמִמּוֹן שֶׁל מוֹמֵר מִמֶּשׁ שֶׁכָּבֵר בָּא לִידּוֹ וְזָכָה בּוֹ וְהוּא שֶׁלּוֹ וְקִאֵמֵר דְמָה שֶׁהַפְּקִירוֹ חֻכְמִים מְמוֹנֵו דְהִינּוּ מְמוֹנֵו שֶׁכָּבֵר בָּא לִידּוֹ אֲבָל הִירְוֶשָׁה שֶׁהִיָּת' רְאוּיָה לוֹ אִם לֹא הִיָּה מוֹמֵר כִּינּוֹן שֶׁלֹּא בָּא לִידּוֹ לְזַכּוֹת בָּהּ לֹא הַפְּקִירָנָה מִשׁוֹ דְאִינָה שֶׁלּוֹ אֵלָא שֶׁל הַיּוֹרְשִׁים הָאֲחֵרִים דְהָא הוּא כְּמָאן דְלִיתִיָּה וְהִירְוֶשָׁה בְּחֻזְקַת הַיּוֹרְשִׁים וְלֹא בְּחֻזְקַתוֹ: וְאִת' הָרִי כְּתַב הָרָא"שׁ בְּפִסְקֵיו פ"ק דְקִדּוּשִׁין עַל עִנְיָן יִרְוֶשׁת מוֹמֵר דְיּוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו דְאָף עַל גַּב שֶׁחֻטְא יִשְׂרָאֵל הוּא לְקַדֵּשׁ אִשָּׁה וּלְגַרֵּשׁ מִכָּל מְקוֹ אִם אֲפֻשֵׁר טוֹב לְתַתִּי בְּיַד בֵּית דִּין דְלֹא יִהְיֶין לִיָּה דְאִזְגִיל וְאִכִּיל בְּהִיּוֹתוֹ כּוֹתִי וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן בְּגִדּוֹן דִּידֵן יִהְיוּ הַנְּכֻסִים עוֹמְדִים עַד שְׁנִרְאָה אִם יִשׁוּב וְיִתְנוּ לוֹ יִרְוֶשׁתוּ שֶׁכֵּן כְּתַב שֵׁם הָרָא"שׁ וְאִם יִשׁוּב יִתְנוּ לוֹ יִרְוֶשׁתוּ וּי"ל שֶׁכָּבֵר הָאֵרִיף בְּזֶה הָרַב ה"ר דּוֹד הַפֶּהֵן ז"ל שֵׁם בְּבֵית הַנְּז' וְכְתַב שֶׁהָרִי הָרָא"שׁ עֲצָמוֹ בְּתֻשׁוּבָה הַנְּז' פְּסֵק הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה שֶׁכִּינּוֹן שֶׁהַמּוֹמֵר הִיָּה כּוֹתִי בְּעַת פְּטִירַת הַמּוֹרִישׁ אֲפִילוּ שְׁעָה א' פִּקְעוּ רַבְּנָן הִירְוֶשָׁה מִיָּנִיָּה וְאַחַר כֵּן אֲפִילוּ יִשׁוּב כְּבֵר זָכוּ בּוֹ הַיּוֹרְשִׁים שֶׁכָּבֵר הִיָּה הוּא מְסוֹלֵק מִן הִירְוֶשָׁה שֶׁכֵּן כְּתַב הָרָא"שׁ שֵׁם וְכִינּוֹן שְׁאִינּוּ יוֹרֵשׁוּ לְאַלְתֵּר כְּשֻׁמַּת אָבִי הַמּוֹמֵר זָכְתָה בֵּת הַמּוֹמֵר וְכוּ' וְעוֹד דְאֲפִי'מָאן דְסִבְרַת דְמוֹמֵר יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו הוּא דוֹקָא אִם יִשׁוּב בְּתֻשׁוּבָה אֲבָל אִם לֹא יִשׁוּב מוֹדָה דְקִנְסִינּוּ לִיָּה וּמְסַלְקִינּוּ לִיָּה מִיִּרְוֶשׁתָּהּ וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן מִמָּה נִפְשָׁף יִהְיֶין לָהּ לְלֵאָה הַנְּז' נְכֻסֵי רְאוּבֵן הַנְּפֻטֵר הַנְּז' מִשׁוּם דְאִיכָּא סְפֵק סְפֵקָא וּבְכָל סְפֵק סְפֵקָא אֲזִלִּין לְקוֹלָא וְאֲפִילוּ בְּדִאוּרִיָּתָא כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הָרַב ה"ר דּוֹד פֶּהֵן ז"ל שֵׁם בְּתֻשׁוּבָה הַנְּז' וְהִכָּא הוּיָא סְפֵק סְפֵקָא סְפֵקָא אִי הוּי יוֹרֵשׁ אִם יִשׁוּב סְפֵק אִינּוּ יוֹרֵשׁ שֶׁהָרִי לְרַב גָּאוֹן סְפֵק וּלְרַבִּינוּ חֲנִנְאֵל וּלְרַב יְהוּדָה שֶׁהִבִּיא הָרָא"שׁ ז"ל בְּתֻשׁוּבָתוֹ הַנְּז' אִינּוּ יוֹרֵשׁ אֲפִילוּ יִשׁוּב מִשׁוּם דְסִבְרִי דְדָבָר תּוֹרָה מוֹמֵר אִין לוֹ יִרְוֶשָׁה וְאִת' לְדִהּוּי יוֹרֵשׁ אִם יִשׁוּב שְׁמָא לֹא יִשׁוּב וְסְפֵק סְפֵקָא זֶה מִתְהַפֵּף סְפֵק מוֹמֵר זֶה יִשׁוּב אוֹ לֹא יִשׁוּב וְאִת' לְדִיִּשׁוּב סְפֵק יוֹרֵשׁ אִינּוּ יוֹרֵשׁ וְכִמוֹ שֶׁהָאֵרִיף הָרַב הַנְּז' יְעוּיָין מִשָּׁם: כָּלֵל הַעוֹלָה דְבָהָא סְלִקִּין וְנִחְתִּינּוּ בְּגִדּוֹן דִּידֵן שְׁנֻכְסֵי רְאוּבֵן הַנְּפֻטֵר הַנְּז' בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֵם הֵם בְּחֻזְקַת לֵאָה

הנז' אֲחוֹת הַיּוֹרֵשׁ הָאֲמִתִּי אֲשֶׁר הוּא כּוֹתֵי לְפִי שֶׁבִשְׁעַת פְּטִירַת רְאוּבֵן כִּינּוּן שֶׁהַיּוֹרֵשׁ עוֹמֵד כּוֹתֵי מִיד עֹמְדָה אֲחוֹתוֹ לֵאמֹר הַנִּזְכָּרֵת בְּמִקּוּמוֹ וְלִכְּנֹן כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ אוֹתָם הַנִּזְכָּסִים שֶׁל רְאוּבֵן הַנִּזְכָּר הַדִּין נוֹתֵן שְׂתֵתָנָם וְיִמְסְרָם מִיד לְלֵאָה הַנִּזְכָּרֵת אֲחוֹת הַמוֹמֵר הַיּוֹרֵשׁ וְלֹא יִחְזַר אַחַר עֲקִיפִין לְעַבְבֵי הַנִּזְכָּסִים הַנִּזְכָּרִים וְלִהְיוֹת הַדִּין כֶּף לַע"ד חֲתֻמְתִּי שְׁמִי הַצָּעִיר יִצְחָק בֶּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדָרְבֵי זֶה"ה: שְׂעָא שְׂאֵלָה מִי שֶׁנִּשְׁבַּע בְּיַד רְאוּבֵן לִישָׂא אֶת בֵּת שְׂמֵעוֹן לְאִשָּׁה בְּעִבּוּר טוֹבַת הַנָּאָה שֶׁקִּבַּל מִמֶּנּוּ וְהַתְנָה עִמּוֹ שֶׁיְהִי דָבָר מְכֻסֶּה בִּינֵיהֶם פֶּן יִשְׁמַע לּוֹי בְּדָבָר וְיִקְפִיד עַד אֲשֶׁר יִפְיִסְהוּ וְכֹאֲשֶׁר שָׁמַע שְׂנֵת־פָּרֶסֶם הַעֲנִין וְהִקְפִיד לּוֹי אָמַר אִם פֶּן עֲבָרוּ עַל הַתְּנָאִי וְעַל מִנְת כֶּף לֹא נִשְׁבַּעְתִּי וְאִם כָּל זֶה לְיוֹתֵר חֲנֻמְרָה קִבַּל הַתְּרָה לְשִׁבּוּעָתוֹ בְּפָנֵי ג' וְאַחַר שֶׁהִתֵּר אִזּוֹ נִשְׁבַּע עַל דַּעַת רַבִּים מִפְּנֵי רְשִׁים לִישָׂא אֶת בֵּת לּוֹי בְּשִׁבְלֵי טוֹבַת הַנָּאָה וְנָדַר בְּנִזְיֹרוֹת שְׂמֵשׁוֹן אִם יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֲרַת חוּץ מִמֶּנָּה.

וְעוֹד נָדַר בְּנִזְיֹרוֹת שְׂמֵשׁוֹן אִם יִשָּׂאֵל אוֹ יִקְבַּל הַתְּרָה לְזוֹ שֶׁבִשְׁבּוּעָה הָאֲחֻרּוֹנָה הָאֵם אֶפְשָׁר לְהִתִּירוֹ מִשׁוּם שֶׁהַתְּרָה הִרְאִשׁוּנָה לֹא הִיְתָה כְּלוּם וְאִם פֶּן הַשְּׁבּוּעָה וְהַנִּזְיֹרוֹת לֹא חָלוּ וְהִינּוּ כְּדִי לְחוּשׁ לְאוֹתָם הַרְבָּנִים הָאוֹמְרִים שֶׁאֶפְלוּ בְּדִיעְבַּד אִם הִתִּירוּ אִינוּ מוֹתֵר אֲבָל הֵכָא הַמִּתִּירִים יָדְעוּ בְּשִׁבּוּעָה רִאשׁוֹנָה וְהוֹדִיעֵם אִיךָ הִיְתָה עַל תְּנָאִי וְעֲבָרוּ עַל תְּנָאוֹ וְעוֹד הוֹדִיעֵם שֶׁיֵּשׁ נִדְנוּדֵי עֲבִירָה בְּאוֹתָהּ שְׁבּוּעָה וְלִכְּפֹי הַתִּירוֹ לּוֹ דְּבָכִי הָאִי גִּוְנָא אִפִּי אוֹתָם רַבָּנִים יוֹדוּ דְאֶפִּי לְכַתְחֻלָּה מִתִּירִים לוֹ.

וְעוֹד דְּבָכָאן יֵשׁ שְׁבּוּעוֹת אַחֲרוֹת וְנִזְיֹרוֹת שֶׁהֵם נִדְאוֹת וּבְכִי הָאִי גִּוְנָא לֹא דְבָרוּ אוֹתָם רַבָּנִים וְעַתָּה יוֹרְנוּ מֵה יִהְיֶה הַדִּין עַל זֶה: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַע"ד דְּאָרְף אִם לֹא הִיְתָה בְּשִׁבּוּעָה הִרְאִשׁוּנָה תְּנָאִי וְגַם אִם לֹא הִתִּירוּ אֵלָּא שְׂנֵשְׂאָרָה בְּתַקְפָּה וּבְחֻזְקָתָה מ"מ חֲלָה הַשְּׁבּוּעָה הַשְּׁנֵינִי וְטַעְמָא דְּמִילְתָּא דְּגָרְסִינּוּ בְּשִׁבּוּעוֹת פָּרָק שְׁלִישִׁי שְׁבּוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל וְאֲכַל גְּבֻלוֹת וְטַרְפוֹת שְׂקָצִים וְרַמְשִׁים חֲיִיב וּפְרִיף בַּגְּמ' אִמְאִי מוֹשְׁבַע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינֵי הוּא וּפְרִיֵשׁ רַש"י וְאִין שְׁבּוּעָה חֲלָה עַל שְׁבּוּעָה וּמִשְׁנֵי רַב וּשְׂמוּאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמְרֵי בְּכוֹלֵל דְּבָרִים הַמְּוֹתֵרִים עִם דְּבָרִים הָאֲסוּרִין וּפְרַש"י שְׂאֵמֵר שְׁבּוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל גְּבֻלוֹת וּשְׁחֻטוֹת דְּמִיגוֹ דְּחִיילָא הַשְּׁבּוּעָה אֲשַׁחֲוֹתוֹת חֲיִילָא נְמִי אֲנִיבְלוֹת וְכֵן פְּסָקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים הַר"ף בְּפָרָק עֲרַבֵי פְּסָחִי הִבִּיא ל' הִירוֹ נְפֶסֶק הַלֵּכ' שְׁבּוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל מִצָּה אֲסוּר לְאֲכֹל מִצָּה בְּלִיל פְּסַח שְׁבּוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל מִצָּה בְּלִיל פְּסַח לֹקֵה וְאוֹכַל מִצָּה בְּלִיל וּפִי הַר"ן אֲסוּר לְאֲכֹל מִצָּה בְּלִיל פְּסַח דְּשִׁבּוּעַ חֲלָה לְבַטֵּל הַמִּצְוָה בְּשֶׁבַע וְאֵל תַּעֲשֶׂה בְּכוֹלֵל הַיֵּלְכָף הָאִיף שְׁבּוּעָה מִגּוֹ דְּחִיילָא אֲמַצָּה דְּכָל יְמוֹת הַשְּׁנָה חֲיִילָא נְמִי אֲמַצָּה דְּלִיל פְּסַח אֲבָל שְׁבּוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל מִצָּה בְּלִיל פְּסַח פִּינּוֹן דְּהֵכָא לִיכָּא כּוֹלֵל אִין שְׁבּוּעָה חֲלָה לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְגַם הַרמ"ב ז"ל הִלְכוֹת שְׁבּוּעוֹת פ"ה כְּתִב נִשְׁבַּע שְׁלֹא יֵאָכַל מִצָּה שְׁנָה אוֹ שְׁנָתִים הַרִי זֶה אֲסוּר לְאֲכֹל מִצָּה בְּלִיל פְּסַח וְאִם אֲכַל חֲיִיב מִשׁוּם שְׁבּוּעַת בִּיטוּי וְאִין זֶה שְׁבּוּעַת שְׁנָא שְׁהָרִי לֹא נִשְׁבַּע שְׁלֹא יֵאָכַל מִצָּה בְּלִיל פְּסַח אֵלָּא כּוֹלֵל עֲתִים שְׂאֲכִילַת מִצָּה בְּהֵם רְשׁוּת עִם עֵת שְׂאֲכִילַתָּהּ בּוֹ מִצְוָה וּמִתּוֹךְ שֶׁחֲלָה שְׁבּוּעָה עַל שְׂאָר יָמִים חֲלָה עַל לִיל פְּסַח וְכֵן פְּסַח הַטּוֹר יוֹרֵה דַּעָה סִי רל"ו: וְכִינּוּן שֶׁכֵּן בְּנִדּוֹן דִּידָן נִרְאָה מִלְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה שֶׁהַשְּׁבּוּעָה הִרְאִשׁוּנָה הִיְתָה פְּרִטִית כְּלוּמ' שְׂנֵשְׂבַע לִישָׂא אֶת בֵּת שְׂמֵעוֹן אֲבָל לֹא נִשְׁבַּע שְׁלֹא יִשָּׂא שׁוּם אִשָּׁה אַחֲרַת אֲבָל בְּשִׁבּוּעָה הַשְּׁנֵינִי הִיְתָה הַשְּׁבּוּעָה כּוֹלֵלַת לִישָׂא אֶת בֵּת לּוֹי וְשְׂלֹא יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֲרַת הוּץ מִמֶּנָּה שֶׁכֵּן נִרְאָה מִתּוֹךְ הַנִּזְיֹרוֹת שֶׁנָּדַר אִם יִשָּׂא אִשָּׁה אַחֲרַת חוּץ מִמֶּנָּה וְכִינּוּן שֶׁכֵּן אַע"ג שֶׁהִיְתָה חֲיִיב וּמִצְוָה מוֹטְלַת עָלָיו לִישָׂא אֶת בֵּת שְׂמֵעוֹן בְּכַח הַשְּׁבּוּעָה הִרְאִשׁוּנָה מ"מ חֲלָה

השבוע' השנייה כיון שהיתה כוללת שני שבוע שלא ישא שום אשה אחרת כי אם לבת לוי דמיגו דחיילא השבועה אשא נשים שהיה רשות בידו לנשאן שלא נאסרו מפח השבועה הראשונה ועתה בשבועה השנייה אסרן חיילא נמי על בת שמעון שלא יוכל לנשא' אע"ג דמצנה מוטלת עליו לנשא' מפח השבוע' הראשונה: ואחר אשר הוכחנו דחלה השבועה השנייה הנה האיש הזה עומד בין המצרי' שמפח השבועה הראשונה חייב לישא את בת שמעון ואם ישאנ' עובר על השבועה השנייה וחייב לנהוג נזירות שקבל עליו וכיון שכן מה יהיה משפט האיש הזה ומעשהו נראה לע"ד דאפי' למ"ד דבשבועה שקבל טובת הנאה אפי' בדיעבד אם התירוה לא מהני בנדון כי האי מודה דמתירין לשבועה הראשונה לכתחלה וטעמא דמילתא דכיון דחלה השבועה והנזירות אם יקיים האיש הזה השבועה הראשונה וישא את בת שמעון נמצא עומד במכשול עון כל ימיו כי אי אפשר שלא יפשו פמה פעמים בעינינו ודיני הנזירות וזה הדבר חשיב דבר מצנה שאפי' היתה השבועה לדעת רבים מפורשים היינו מתירים אותה לכתחלה כיון דאיפא מצנה בדבר שאם לא יתירוה יבא נדאי לידי מכשול עון כל שכן שלא היתה השבועה ראשונה לדעת רבים כמו שנתראה מתוך דברי השאלה: וראיה לזה שהרי בגדולה מזאת פתוב בתשובה מיימונית מספר הפלאה על בחור אחד שגדר על דעת רבים ואמר יאסרו כל פירות שבעולם עלי חוץ מן החיטין אם אשחוק בקוביא לא בגינו ולא בגין אחרים ויהי היום ויעבור וישחוק בגין אחרים כי הציקתהו רוח ועתה בא לשאול אם יש תקנה והשיב באורח וכתב ומזה הטעם יש למצוא תקנה להיות לו הפרה לנדרו כמו לדבר מצנה כי ידוע וברור לנו שאי אפשר לו לעמוד כל ימיו ואי אפשר שלא יפשו פעמים וזה הדבר מצנה שאם לא יפירוהו יבא לידו מכשול עון וכו' ושם האריך עד גם זה הנדר גיחא להו לרבי להתירו לגמרי מאחר שיש מצנה: הרי שאפילו שהנדר היה לדעת רבים לאפרושי מאיסורא שלא לשחוק בקוביא מ"מ חשיב דבר מצנה להתירו כדי שלא יבא לידי מכשול בנדון דידן שלא נעשית השבועה הראשונה לאפרושי מאיסורא ושאין בקיום השבועה הראשונה שום הפרשה מאיסור אלא אדרבא מתוך כך יבא לידי איסור ומכשול עון לא כל שכן דאמרינן דיש לה התרה וחשיבה מצנה להתירה לכתחלה: וגם אם נאמר דגם השבועה הראשונה היתה כוללת לישא את בת שמעון ולא שום אשה אחרת באופן דלא שייך לומר בשבועה השנייה מגו דחיילא אשא נשים שהרי כל הנשים היו אסורות ונמצא דאין שבועה חלה על שבועה מ"מ הנזירות חל וכמ"ש הרמב"ם ז"ל הלכות נדרים פרק שלישי דאין שבועת בטוי חלה אלא על דברי רשות ונדרים חלים על דבר מצנה בדבר רשות וכו' ביצד האומר הרי המצה בלילי פסח אסורה עליו וכו' הרי אלו אסורין עליו ואם אכל ואין צריך לומר במי שאמר הרי עלי קרבן אם אוכל מצה בלילי הפסח שהוא חייב בקרבן וכן כל פיוצא בזה וכיון שכן בנדון דידן אע"ג דמצנה מוטלת עליו וישא בת שמעון כיון שאמר הריני נזיר אם אשא בת שמעון חל עליו הנזירות וכן כתב הרשב"א בתשובה הביאה מהרי"ק ז"ל יורה דעה סימן רל"ח האומר קונם אשתו אסורה לו ואם לא אוכל היום נבלות וטרפו' אם לא אכל אשתו אסורה וכן הרי הוא מנודה אם לא יאכל היום נבלות וטרפות אם עבר היום ולא אכל הרי הוא מנודה ואין זה מתנה על מה שכתוב בתורה אלא אומרים לו לא תאכל ותתנדה וכו' אף בנדון הוא אמר הריני נזיר אם אשא אשה אחרת כי אם לבת לוי והוא מחוייב מפח השבועה

הראשונה לישא בת שמעון אומרים לו תשא בת שמעון ותהא נזיר הרי הוכחנו דחל הגזירות אף על גב דלא חלה אשבועה וכיון דחל הגזירות נמצא שאי אפשר לו לקיימו ועומד כל ימיו במכשול עון וכבר כתבתי דחשיבא מצנה התרת שבועה זו הראשונה ולכתחלה מתירין אותה אליבא דכולי עלמא במקום דאיכא מצנה.

כלל העולה מדברי דלא מבעיא בגדון דינן שאומר הנשבע שהיתה השבועה על תנאי ועברו על התנאי דפשיטא שהוא נאמן על עצמו וחיוב לקיים השבועה שנייה אלא אפילו לא היה שם תנאי היא מצנה רבה להתי' השבועה הראשונה אפילו היתה לדעת רבים כל שכן שלא היתה לדעת רבי' ואיכא מצנה בהיתירה כדי שלא יבא לידי מכשול ומתירין אותה לכתחלה כל שכן בגדון דינן שפבר התירוה דנדאי דמהני ומעלי אליבא דכולי עלמא זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שעב שעלה ראובן שנופטר אחיו שמעון ונשארה אשתו מעוברת שפמה ימים אחר פטירתו ילדה בן והאלמנה מבקשת מגיסה ראובן שישח לו את הילד ויתנהו למניקה להניקו להוצאותיו אם חייב ראובן על הדין ועל האמת לפרוע שכר הנקת הבן היתום הנז' או לא ואם לפי הדין ראובן הנז' יהיה חייב על הוצאת הנקת הילד הנז' והאלמנה אם הילד תבקש ותדרוש שיתנוהו לה להניקו עם אותו השכר שיתנו למניקה אחרת אם חייב ראובן ליתנו לאלמנה ולא לזולתה יורנו מורנו הדין ומאת ה' תהי משפונרתו שלמה: תשובה תחלת כל דבר אני אומר שאין האלמנה חייבת מן הדין להניק את בנה אם לא תרצה וראיה לזה כתב הרב המגיד בהלכות אישות פרק י"ח על מה שכתב הרמב"ם שם יורש שאמר לאלמנה טלי מעשה ידיך במנוותיך אין שומעין לו אבל היא שרצתה בזה שומעין לה כתב הרב המגיד וכן כתבו מן המפרשים ז"ל ואמרו שאפילו היתה מניקה יכולה היא לומר איני מניקה אלא בשכר ויכולה לתבועה פתובתה לאלתר ואף על פי שאינה רשאה לינשא תוך כ"ד חדש ללידת הולד וכן הסכים הרש"ב ז"ל הרי לה שאינה מחויבת להניקו וכן נראה גם כן מתוך תשובת הר"א ז"ל שכתב בכלל י"ז על רחל שנתעברה מראובן אחר כך קידשה וילדה ונתן הוא הבן למניקה ורחל השפירה עצמה לבעל הבית אחד להיות מנקת וכו' והשיב הדין עם בעל הבית ורחל אינה מצוה להניק את בנה ואפילו היתה נשואה פניו שאבי הבן אינו מעלה לה מזונות אי אפשר לה למות ברעב כל שכן זאת שאינה נשואה וכו' וכיון שכן הדין אינה מחויבת להניקו עתה צריך ליידע אם התחילה להניקו או לא וזה שאם לא התחילה להניקו או אפילו התחילה ועדיין הולד אינו מכירה לאמו שנדאי ירצה לינק מאשה אחרת פשיטא ופשיטא שהרשות בידה שלא להניקו אם לא תרצה אבל אם התחילה להניקו ומכירה כופין אותה להניקו מפני הסכנה כמו שפסקו כל הפוסקים אף בזאת שיתנו לה שכרה פי כבר כתבתי שאינה מחויבת מן הדין להניקו אבל בשביל הסכנה תניקהו בשכרה שיתנו לה: אבל במה ששאל השואל אם יהיה חייב ראובן גיסה לשלם לה השכר או למינקת אחרת אם הילד אין מכיר לאמו בזה צריך שייראו בית דין ואם יש לו לראובן משלו והוא אמוד בנכסים שאם יש לו נדאי שעליו מוטל והוא קודם לכל אדם וכמו שכתב המרדכי בשם ר"מ ז"ל הביאו מהרי"ק ז"ל יורה דעה סימן רנ"ב וז"ל האב חיי' לפדות את הבן אי אית ליה לאב ולית ליה לבן דלא כל הימינו שיעשיר עצמו ויפיל בנו על הצבור ולא יהא אלא אחד קרוב קרוב קודם פדמשמע פר"ק דקדושין אבל אם אין לראובן נכסים נמצא שהילד

הזה הוא עני עולם והפל חייבין להחיותו: וילעגין מה שבא בשאלה אם חייב ראובן ליתנו
לאלמנה בנה ולא לזולתה נר' ודאי שראוי ליתנו לאמו ולא לזולתה שהרי אז"ל לא ישא
אדם מינקת חבירו עד שיהא לנלד כ"ד חדשים ואפילו נתנתו למינקת אסורה אפ"ל נשבעה
המינקת או נדרה על דעת רבים שלא תחזור בה ואפ"ל אם נשבעה לאדם גדול כמו אלו
שהולכים בחצר המלך משום דחיישינן דהדרא בה המינק' ויסתפן הנלד כמו שפתיב הטור
אבן העזר סי' י"ג הפל באנרה וכל אלו החששות שייכי במינקת זולת אמו מה שאין כן
באמו שהרי אינה יכולה לינשא עד שיהיה לנלד כ"ד חדשים ועוד שהאם תרחם על בנה
יותר מזולתה שנגמר התשפח אשה עולה מרחם בן בטנה לכן אמרתי גמירתי שהרשו'
נתונה לאלמנה הנז' להניק את בנה אם תרצה ויתנו לה שכרה והיא קודמת לזולתה זהו
מה שנר' לע"ד ואמ' לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שעג שאלה לונה
בת ה"ר יעקב פהן נ"ע אשת ה"ר יצחק קלהורה נ"ע בעודה באישות עמו חלטה חלי רע
ואז לא היה להם זרע וצויתה מחמת מיתה ואמרה אם מהר ימהרנה את אחותי דונה לבעלי
הנז' הנני נותנת לו כל סכי פתופתי שהו בין הפל שבעה עשר אלפים לבנים לנדונית
אחותי הנז' כי על תנאי זה אני נותנת לבעלי כל סכי פתופתי וכשיקחנה אז יזכה בכל
סכי פתופתי זכיה גמורה ואם ח"ו לא יקח אותה לו לאשה כל סכי חשבון פתופתי הנז'
יהיה לאחי ה"ר יוסף נתן יצ"ו אשר לו משפט הירושא ואחר כך אירע מעשה רע שפתוף
שמנה ימים שמתה לונה הנז' מאותו חלי מת בעל הר"ר יצחק הנז' ולא קדש ולא נשא
ולא אפ"ל עביד שום ריח ארוסין בין ה"ר יצחק הנזכר ובין דונה הנערה הנז' ועמה שואל
ותובע היורש ה"ר יוסף הנז' השבון פתוף אחותו לונה הנז' בתורת ירושה פאשר פתוב
בשטר הפתופה יורנו מורנו אם יחוייבו יורשי ה"ר יצחק הנזכר להשיב לה"ר יוסף הנז'
השבין פתופת אחותו לונה הנז' אם לאו: תשובה דבר ברור ופשוט הוא שפיון שלונה
הנפטרת הנז' לא נתנה בהשבון לבעלה אלא על תנאי שתנשא אחותה לבעל' והיה התנאי
בכל תנאיו פדין וכשורה פתנאי בני גד ובני ראובן כמו שראיתי שטר הצואה וראינו
שלא הספיק בעלה לישא את אחותה אלא מיד מת פשיטא ופשיטא שמעולם לא זכה
בעלה בהשבון ונדאי שחייבים יורשי הבעל לפרוע בהשבון ליוסף נתן הנז' שהוא יורש
לונה הנז' ולזה אין צריך ראיה אלא אפילו היה נותנת המתנה הנז' לבעלה בלי שום
תנאי מפל מקום לא היה מועיל כמו שפתיבתי והארבתי על ענין זה פפעמיים הלכה
למעשה ונדר קצרה ארמוז ראיה לזה פתב הרמב"ם ז"ל הלכו' זכיה ומתנה פרק ד'
המזפה לחבירו מתנ' על ידי אחר פיון שהחזיק בה אחר פגון שמשך המטלטלין או הגיע
שטר הקרקע לידו או החזיק בקרקע זכה חבירו אף על פי שלא הגיע המתנה לידו ואין
הנותן יכול לחזור בו אף פאן בנדון דידן פיון שבאו הנכסים ביד הבעל יצחק קלהורה
הנזכר בשעה שנשא את אשתו לונה הנז' בתנאי שירש אחיה היורש הסף ההו' אין פח
ביד האשה לחזור בה אף על פי שעדיין לא באו הנכסי ליד היורש כל שכן בנדון דידן
שמשעה ראשונה בא שטר הפתופה ליד היורש ממש הזוכה בנכסים דפשיטא ופשיטא
שיש פח ביד האשה לחזור בה שכבר זכה אחיה בהשבון ההוא משעה ראשונה ומזמן
הפתוב בכתופה דהא קיימא לן כר' יוסי דקאמר פ' יש נוחלין זמנו של שטר מוכיח עליו
וכן פסקו כל הפוסקים ולהיות הדבר ברור איני מאריך ושמתי קנצי למילין שבכל אופן
חייבין יורשי רבי יצחק קלהור' הנפטר לשלם ליוסף נתן הנזכר את אשתו לונה

הנפטר סף ההשבון שהיה פתוב בכתובה ולהיות האמת פן לעניות דעתי ואמר לי לבי
חמתמי שמי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שעד במסכת פתובות פ' ב' דף
י"ט תוספות דבור המתחיל או דילמא תנאי מילתא אחריתי היא פירוש לדבר אחר הו
באין ולא לעקירת השטר אלא תוספת בעלמא וכו' אבל אין לפרש מילתא אחריתי היא
לגמרי וכו' דאם פן מאי פריה בסמוך וכו' וקשה דנראה שתוספות מכריע הדבר בעצמו
שיש לדקדק למה לא הבין רב הונא בדברי רב נחמן שאמר תנאי מילתא אחריתי היא
שפונתו לומר מילתא אחריתי היא לגמרי ולא הנה מקשה אי הכי אפילו תרנויהו נמי
אלא שהבין שמה שאמר מילתא אחריתי ר"ל תוספת בעלמא ולהכי קא קשיא ליה ונראה
לעניות דעתי שתוספות הרגישו בלישנא דגמרא למה האריה רב נחמן בתשובת השאלה
פי אתו לקמן לדינא אמרי' להו זילו קיימו תנאיכו וחותו לדינא לא היה לו לומר אלא
מילת' פסיקתא ויאמר מילתא אחריתי היא לכן אמרו התוספות אם היתה פונתו במילתא
אחריתי לגמרי נדאי שלא היה רב נחמן משיב פי אם דרף קצרה מילתא אחריתי היא
אבל פונתו אינו לגמרי אלא תוספת בעלמא שמפרישי עדותו היאך וכינון שאינו אלא
חלוקה אמצעית יש צד ערעור עדיין למוכר לומר לעכב הקרקע ושהמכר לא היה מכר
פינו שנוגעים קצת בעדו הכתוב בשטר ולכן הוצרך רב נחמן לומר זילו קיימו תנאיכו
וחותו לדינא ופירש רש"י קיימו תנאיכו לבעלי' וחותו לדינא אם יעכב שוב הקרקע
משמע שיש צד מקום או ערעור לעכבו ואם פונתו באמרו מילתא אחריתי היה לגמרי
מה צד עיכוב יש בדבר הרי היו נאמנין אפ"ל בכתב ידם יוצא ממקו' אחר וכינון שהודה
רב נחמן בדבריו דמילתא אחריתי אינו לגמרי לכוה הקשה רב הונא אפ"ל תרנויהו נמי
זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"להה:
שעה שאלה? למדנו רבינו על ראובן שמנה והורשה מורשה גמור לשמעון לתבוע ולגבות
בעדו מלוי שחייב לו ומסר לו ראובן כל השטרי חובות לגבות מלוי וכשבא שמעון לתבוע
מלוי מכח הרשאתו טען לו לוי שיבא ראובן שהוא בעל החוב ויתבע לו שהוא אינו רוצה
ליתן לשמעון כלום עתה יורנו מורנו אם יכול לוי לטעון פן: תשובה אע"ג דעכשיו נהגו
לכתוב הרשאה אפ"ל על מלנה על פה שכפר בה מפני תיקון העולם פדי שלא יטול כל
אחד ממון חבירו ויגוף למדינה אחרת מפל מקום בנ"ד הדין עם לוי הנזכר וטענתו טענה
דהא ק"ל שהתנותק יכול לומר קים לי כפלוני לאוקומי ממונא ומה בנדון הזה שאין שום
חולק על מה שכתב הרמ"ב ז"ל פ"ק ג' הלכות שלוחין ושנתפין וז"ל אבל אם לא ירצה
הנתבע לדין עמו אין כופין ליתן לו ולא ישבע עד שיבא בעל דינו וזה מיירי אפילו על
מלנה בשטר שיש בה שעבוד קרקעו' שהרי סבר הרמב"ם דתקנת הגאונים שתיקנו
לכתוב הרשאה על מלנה לא הית' אלא על מלנה שבשטר פי על מלנה על לא תקני כמו
שכתב הוא שם בפ"ק הנזכר ולכן בנידון דידן הדין עם לוי הנז' עד שיכתוב ראובן לשמעון
המורשא קני לך אינהו וכל שעבודייהו דהנהו שטרי ואז אינו יכול לוי לדחות לשמעון
בשום טענה זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי
זלה"ה: שעו שאלה הקהלה הקדושה ק"ק עץ חיים יע"א העריכו את הגביר ונעלה כה"ר
יוסף קאזיש י"א ושמנו אותו בסוף ידוע וכשומעו ה"ר יוסף הנזכר את אשר נעשה ונערה
עליו סבר וקבל בחושבו בקרבו פי השיגה ידו כדי אותו הסוף שנערה עליו בסומכו על
נכסים ידועים שהיו לו בארץ מרחקים ובתוף ימים אחרים נשא כה"ר יוסף הנזכר את

רגליו ושטף ועבר לפקח על נכסיו באשר הם שם ומצא כי כל נכסיו אשר היו לו מלפנים אשר עליהם נסמה בשעת העריכה פולם עלו בתהו ונאבדו בענין רע ימים רבים טרם שנעשיתה עריכת הקהל באופן שלא נשאר לו לרבי יוסף הנזכר ממון כלל אבל אדרבה נשארו עליו חובות מרובות ורבי יוסף הנזכר פאשר ראה עצמו עמוס התלאות והחובות הלה נע ונד בארץ לפרוע חובות ובין כך וכך היו באים פרנסי הקהל וגובים מאשתו של רבי יוסף הנזכר דמי הערה שנערה עליו ואף כי אשתו הייתה צונחת פכרויכיא לאמר להם כי אין לבעלה קרן כדי לפרוע ממנו ערה כלל אין גם אחד מהם שית לבו לדבריה והיום הזה בבוא רבי יוסף הנזכר תובע לפרנסי הק"ק לדין וטוען עליהם שיפרעו לו כל כמה שגבו מאשתו שלא פדת אחרי שמודעת זאת בכל הארץ שנאבדו כל נכסיו טרם שנעשיתה העריכה ואף גם הוא נשאר עמוס החובות ולמדנו רבינו אם הדין עם רבי יוסף הנזכר או אם הדין עם הק"ק הנזכר ושכרו מן השמים כפול ומכופל: תשובה נראה לעניות דעתי שהדין עם רבי יוסף הנזכר וטעמא דמילתא דגרסינו בפרק קמא דגיטין אמר רב הונא אמר רב מנה לי בידה תנהו לו לפלוני במעמד שלשתן קנה ומסיק בגמרא דברים הללו לא נתנו לחזרה וכן פסק הרמב"ם ז"ל פרק שני הלכות מכירה וזה לשונו היו עומדים שלשתן ואמר לו מנה שיש לי בידה תנהו לזה קנה לוי ואין אחד משלשתן יכול לחזור בו וכן פסק הטור סי' קכ"ו ועם היות שהוא דבר קיים שאין שום אחד מהם יכול לחזור בו מכל מקום אם היה שם איזה טעות יכולין לחזור כדאמרי' בירושלמי הביאו ההלכות פ' המקבל וזה לשונו ראוהו הנה חייב לשמעון מנה סמכיה אצל לוי איפרסן לוי פי' העני לית ראוהו חייב הדא דתימא כפול עשו ערמה אבל עשו ערמה חייב פלומר שהי' עני לוי בשעה שהמחהו אצלו חייב ראוהו לשלם לשמעון לפי שהטעהו וכן כתב הרמב"ם ז"ל הלכות מלנה ולנה פרק י"ו ראוהו שהיה חייב לשמעון מנה ואמ' שמעון לראוהו מנה שיש לי בידה תנהו ללוי והיו שלשתן עומדין וקבל לוי ונמצא ראוהו עני ואין לו ממה שיגבה ממנו הרי לוי חוזר בחוב על שמעון שזה הטעהו וכן פסק הטור שם סימן קכ"ו שכתב ואם היה עני באותה שעה ולא ידע לוי היה מקח טעות וחוזר: הרי לה שאף על פי שענין מעמד שלשתן הוא דבר קיים שאין שום אחד מהם יכול לחזור עם כל זה אם יש טעות בענין כגון שהיה עני באותה שעה לית ביה מששא ויכול לחזור אף בגדון דידן פינן דאיגלאי מילתא למפרע שבשעת העריכה היה רבי יוסף הנז' עני וכבר נאבדו הנכסים פשיטא ופשיטא דלא חל עליו שום חיוב מאותה העריכה לפי שהיתה בטעות ואף על גב שרבי יוסף הנזכר בשעת' העריכה סבר וקביל עליה אותה העריכה לא מהני וראיה לזה דאמרינו שם בפרק קמא דגיטין הנהו גינאי דעביד חושפנא בהדי הדדי פוש חמש איסתדי זוזי גבי חד מנייהו אמרי ליה ינהינהו ניהליה למרי ארעא באפי מרי ארעא וקנה מיניה לסוף אזל עבד חושפנא בין דיליה לנפשיה לא פש גביה ולא מידי אתא לקמי' דרב נחמן אמר ליה מאי אעביד לה חדא דאמר רב הונא אמר רב וכו' ועוד הא קנו מינה אמר ליה רבא אטו הא מי קאמר לא יהיבנא דליכא גבאי קאמר אם פן קנין בטעות הוא וכל קנין בטעות חוזר.

אף בגדון דידן מי קאמר רבי יוסף הנזכר לא יהיבנא דליכא גבאי קאמר דלית ליה אותם הנכסים שהעריכו עליו מקודם שעשו העריכה וכיון שפן נמצא שנעשית העריכה בטעות ואפילו היה שם קנין חוזר כל שפן שבגדון דידן לא היה שם קנין ואף על גב שפכר

לקחווהו הִיָּה שְׁלֵא כְּדִין שְׁהִיָּה שְׁלֵא מְדַעְתּוֹ וְהוּא לֹא נָתַן לָהֶם כְּלוּם אֲדַרְבֵּה אֲשֶׁתּוֹ הִיָּתָה צְוֹנָתָהּ כְּכַרְוִיכָיָא וְלָכֵן אֵין לֹמַר דְּאִינוּ חוֹזֵר וְגוֹבָה מֵהַקְּהֵל מַה שְׁכַּבֵּר לְקַחוּ מִמֶּנּוּ כִּי הָא דְכָתַב הָרֵא"ש בְּתִשְׁבּוּתָיו כָּלֵל ס"ט סִימָן ז' הִבִּיאֵו הַטּוֹר סִימָן קכ"ו עַל רְאוּבֵן שְׁקֵנָה סְחוּרָה מְלוּי וְהִמְתָּהוּ אֲצֵל שְׁמַעוֹן וְאָמַר שְׁמַעוֹן לְפָרְעָה לְלוּי מִפְּנֵי שְׁהִיָּה סְבוּר שְׁהִיָּו רְאוּבֵן מַעוֹת בְּיָדוֹ וּפְרַע קִצָּת לְלוּי וְשׁוּב עֵינָן בְּחֻשְׁבוֹנוֹ וּמָצָא שְׁלֵא הִיָּה חֲזִיב לְרְאוּבֵן כְּלוּם וְלֹא רָצָה לִיתֵן יוֹתֵר לְלוּי וְכו' וּפְסֻק שְׁהִדִּין עִם שְׁמַעוֹן וְלֹא יָתַן יוֹתֵר אֲבָל הַמַּעוֹת שְׁנָתַן כְּבָר לְלוּי אֵינוּ יָכוֹל לְהוֹצִיאָם מִיָּדוֹ וְכו' בְּגִדוֹן דִּינָן לֹא אֲמַרִי הִכִּי וְזֶה דְהִתָּם הֵינּוּ טַעְמָא דְמַה שְׁנָתַן כְּבָר אֵינוּ יָכוֹל לְהוֹצִיאֵו הוּא כְּמוֹ שְׁפָתַב שֵׁם הָרֵא"ש דְּאֲמַרִינָן שְׁנָתַן לוֹ כְּדִי לְקַיָּים דְּבָרֵיו אֲפִילוֹ אִם יָדַע דְּלֹא מִשְׁתַּעֲבֵד אֲבָל בְּגִדוֹן דִּינָן מַעוֹלָם לֹא נָתַן ה"ר יוֹסֵף הַנּוֹז' כְּלוּם מְדַעְתּוֹ וְעוֹד פָּתַב שֵׁם טַעְמָא דְּלֹא מְהִימָן לֹמַר שְׁטַעְעָה כְּדִי לְהוֹצִיא מַה שְׁנָתַן כְּבָר אֲדַרְבֵּה אֲמַרִינָן דְּקִדְקָה יָפָה וְאֵלוֹ לֹא הִיָּה לוֹ בְּיָדוֹ מִשְׁלֵל רְאוּבֵן לֹא הִיָּה נוֹתֵן בְּשִׁבְלֵוֹ לְלוּי אֲבָל בְּגִדוֹן דִּינָן לְפִי מַה שְׁפָא בְּשִׂאָלָה הוּא דְּבָר מְפֹרָסָם וְהַפֵּל יוֹדְעִים שְׁבִשְׁעַת הָעֲרִיכָה כְּבָר נֶאֱבָדוּ הַנְּכָסִים וְכִיּוֹן שְׁיִשׁ עֲדִים עַל כֶּף פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁהַפֵּל הִיָּה בְּטַעוֹת וְחוֹזֵר וְחֲזִיבִים אֲנָשִׁי הַק"ק לְחֹזֵר לַה"ר יוֹסֵף הַנּוֹז' כִּל מַה שְׁלִקְחוּ מִמֶּנּוּ כִּי כִל מַה שְׁלִקְחוּ יוֹתֵר עַל מַה שְׁהִיָּה לוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִיָּה שְׁלֵא כְּדִין וּמִפְּנֵי שְׁהֵם רַבִּים לֹא הִוֵּתֵר הַגְּזוּל: כָּלֵל הָעוֹלָה מְכֵל מַה שְׁכַתְּבָנוּ שְׁמַאֲחַר שְׁהָעֲרִיכָה נַעֲשֶׂת בְּטַעוֹת שְׁכַבֵּר בְּאוֹתָהּ שְׁעָה לֹא הִיָּו לוֹ לַר' יוֹסֵף הַנּוֹז' אוֹתָם הַנְּכָסִים אֵין בְּאוֹתָהּ הָעֲרִיכָה מִמֶּשׁ וְחוֹזֵר וְגוֹבָה מֵהֶם כִּל מַה שְׁלִקְחוּ מִמֶּנּוּ וְכֵן נִרְאָה מִתּוֹךְ מַה שְׁפָתַב הָרֵשֶׁב"א בְּשֵׁם בַּעַל הָעֵטוֹר בְּתִשְׁבּוּבָה ס' אֶלְף ש"ג עַל פְּשָׁרָה שְׁנַעֲשֶׂת מִפְּנֵי שְׁאֵין לוֹ רְאִיָּה אוֹ שְׁטֵר וְאַחַר כֶּף מָצָא רְאִיָּה הֵהוּא וְדֹאֵי קִנְיָן בְּטַעוֹת הוּא וְחוֹזֵר וְכֵן פְּסֻק הַרְמַב"ם הַלְכוֹת סְנֵהֲדָרִין פ' ו' עַל אֶחָד שְׁעֵשָׂה פְּשָׁרָה כְּדִי שְׁלֵא לִישְׁבַּע שְׁדָנוּ עָלָיו שְׁהִיָּה חֲזִיב שְׁבוּעָה וְאַחַר כֶּף יָדַע שְׁאֵינוּ בֵּן שְׁבוּעָה אֶף עַל פִּי שְׁקֵנוּ מִיָּדוֹ עַל הַפְּשָׁרָה אֵינוּ כְּלוּם וְחוֹזֵר וְכֵן כִּל כִּיּוֹצָא בְּזָה בְּאוֹפֵן דְּבָהָא סְלִקִינָן וְנִחְתִּינָן דְּכִיּוֹן שְׁהַקְּהֵל קְדוּשׁ לֹא הִטִּילוֹ עַל ר' יוֹסֵף הַנּוֹזְפֵר הַסֵּף הֵהוּא אֶלָּא בְּחֻשְׁבָּם שְׁהִיָּו לוֹ נְכָסִים רְאוּיִים לְפָרְעָה הַסֵּף הֵהוּא שְׁהָרִי הַמְּעַרְיכִים הֵם מְוִשְׁבְּעִי וְעוֹמְדִי שְׁלֵא לַעֲנוֹת הַדִּין וְכִיּוֹן דְּהִשְׁתָּא אֵיגְלָאֵי מִקְלָתָא לְמַפְרַע שְׁלֵא הִיָּו לוֹ לְרַבִּי יוֹסֵף בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אוֹתָם הַנְּכָסִים שְׁכַבֵּר נֶאֱבָדוּ וַיִּצְאוּ מִרְשׁוֹתָו נִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דְּעַתִּי דְלִית דִּין וְלִית דִּינָן שְׁחֲזִיב לְרַבִּי יוֹסֵף לְפָרְעָה הָעֲרָף הֵהוּא אֶלָּא אֲדַרְבֵּה כִּל מַה שְׁנָטְלוּ מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִן הָעֲרָף שְׁהִיָּה לוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הַכֵּל הוּא שְׁלֵא כְּדִין וְחֲזִיב הַק"ק לְהַחֲזִירוֹ לוֹ שְׁמִפְּנֵי שְׁהֵם רַבִּים לֹא הִוֵּתֵר הַגְּזוּל וְהַחֲזִיבִים לְהִיֹּת נְקִיִּים מַה וּמִיִּשְׂרָאֵל.

זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דְּעַתִּי וְאָמַר לִי לְפִי הַצָּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֵלֶה"ה: שַׁעַז שְׂאֵלָה רְאוּבֵן נָתַן בְּמַתְנֵה חֲנוּת אֶחָד לְבֵן בְּנוֹ אֲבָרְהָם עַל תְּנָאֵי שְׁיַעֲמֹד בֵּן בְּנוֹ שֵׁל אֲבָרְהָם בְּחֲנוּת וְאִם בְּאוּלֵי לֹא יִרְצָה בֵּן בְּנוֹ לַעֲמֹד בְּחֲנוּת וְרוּצָה לְמוֹכְרָה אוֹ לְהַשְׁפִּירָה שְׁלֵא יוּכַל לְמוֹכְרָה וְלֹא לְהַשְׁפִּירָה לְאַחַר כִּי אִם בְּרִשׁוֹת בְּנוֹ יִצְחָק וּנְפִטֵר רְאוּבֵן לְבֵית עוֹלָמוֹ וְאַחַר מְעַט זְמַן נְפִטֵר ג"כ בֵּן בְּנוֹ שֵׁל אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק טוֹעֵן כִּי הַחֲנוּת נוֹגַע לוֹ מֵאַחַר שְׁרְאוּבֵן אָבִיו כְּשִׁנָּתַן הַחֲנוּת בְּמַתְנֵה הִיָּה בְּתַנְאֵי שְׁלֵא יוּכַל לְמוֹכְרָה וְלְהַשְׁפִּירָה לְאַחַר כִּי אִם בְּרִשׁוֹתֵי עַתָּה הַמַּתְנֵה חוֹזֵר לִי לְאַבְרָהָם אֲחִיו טוֹעֵן כִּי לוֹ מִשְׁפַּט הִיָּרְוֶשָׁה מִצַּד בְּנוֹ עַל זֶה יוֹרְנוּ מוֹרְנוּ הַדִּין עִם מִי.

תשובה אם בנו של אברהם הנז' החזיק בחנות קודם שנפטר ראובן או אם הגיע שטר מתנה לידו מהחנות הנזכר אז נדאי כבר זכה בן אברהם בחנות ונמצא שאברהם אביו יורשו ואין לו ליצחק הנזכר שום חלק ונחלה בחנות לפי שפיר יצא מרשות אביו פיון שהחזיק בחנות או אם בא שטר מתנה לידו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות זכייה ומתנה פרק שלישי וזה לשונו הנותן מתנה לחבירו אין המקבל מתנה זוכה בה אלא באחד מן הדרכים שהקונה זוכה בה במקחו וכו' אם קרקע נותן לו עד שיחזיק פדיון שמתחיל הלוקח או עד שיגיע שטר מתנה לידו וכו' אבל אם לא החזיק וגם לא בא שטר מתנה לידו נמצא שהחנות היתה עדין בחזקת ראובן הנזכר בשעת פטירתו ושקולים הם אברהם ויצחק הנזכר וירשו שניהם את אביהם שנה בשנה ואף אם החזיק בחנות בנו של אברהם הנזכר קודם שנפטר ראובן הנזכר או שפא שטר המתנה לידו שאמרנו שזכה אברהם לבדו בחנות הוא על תנאי שיקיים אברהם הנזכר התנאי שהתנה ראובן שלא ישפירנה וימכרנה בלי רשות יצחק הנזכר משום דלא אלים אברהם מגברא דאמי מחמתיה וכמו שאם היתה בן אברהם קיים לא הוי מתנה אם לא קיים התנאי אם נעשה כהוגן וכדין תנאי בני גד ובני ראובן וכמו שכתב שם הרמב"ם ז"ל בפירוש הנזכר וזה לשונו כל הנותן מתנות על תנאי וכו' אם נתקיים התנאי המתנה ואם לא נתקיים התנאי בטלה המתנה וכו' כלל העולה אם זכה בן אברהם בחנות על הדרכים שביארתי אביו אברהם יורש החנות ואין לו ליצחק חלק בה כלל אלא שחייב אברהם לקיים התנאי שלא ישפיר ולא ימכור בלי רשות יצחק ולהיות הדבר ברור איני מאריך ומה שכתבתי הוא כדי שלא להשיב פני השואל ריקם נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

שעח שאלה מנורה שנתקדשה לראובן ומיאנה בו ועמדה ונתקדשה לשמעון פת אחת מעידה שהיתה קטנה בשעת קדושי ראובן וכת אחת מעידה שהיתה גדולה ובגרת בשעת קדושי ראובן יורנו המורה לצדקה אם קדושי שמעון תפסי בה מטעם שפשוטקדשה לראובן היתה גדולה כפי דעת הפת האחת ואת"ל שתופשים בה קדושין משמעון יורנו אם אסורה לראובן ושמעון פיון שיש שתי פתות המכחישו"ז לזו או נאמ' יגרש ראשון ונושא שני ואת"ל יגרש ראשון ונושא שני אם כופין לגרש בשוטים או אם הכפיה בין לראשון בין לשני היא פדעת ר"ת ז"ל: תשובה לא נתברר בשאלה זו אם בדקו ללאה בשעת מיאונה אם היו לה סימנים או לא וזה שאם בדקוה והיו לה סימנים על כל פנים היתה צריכה גט מראובן וגם היתה צריכה גט משמעון פיון שיש ספק אם הגיעה לכלל שנותיה שהרי הפתות מכחישות זו לזו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל וקטנה שלא נודעה אם הגיעה לכלל שנותיה ומהיאה סימנים לא מצינו בגמרא דינה מפורש וי"א שמטילין אותה לחומרא פדיון כל שאר הספקות וכן בנדון דידן היתה לאה צריכה גט מזה ומזה דחשבינו לה כגדולה להצריכה גט מראובן ואינה יוצאה במיאון ודיינינו לה כקטנה כי שמא עדיין לא בא לכלל שנותיה וסימנים אלה שומא ניהו ומיאונה מאון ותפשי בה קדושי שמעון אבל בדקוה ולא היו לה סימנים או שלא בדקוה ולא ידענו אם היו לה סימנים או לא היו לה היתה נר' בתחלת המחשבה לו' שאינה צריכה גט מראובן אלא שיצתה במיאונה משום דאיכא תרי ספקי ספק הגיעה לכלל שנותיה ספק לא הגיעה ואת"ל הגיעה ספק הביאה סימנים ספק לא הביאה ומהפך ספק הביאה סימנים

ספק לא הביאה ואת"ל הביאה ספק לא הגיעה לכלל שנותיה וְהוּוּ שוּמָא וְכִינּוּ דְאִיפָא
ס"ס אפי' בְדַאוּרֵייתָא אֲזֵלִינּוּ לְקוּלָא וְנִמְצָא שְהִיתָה לָאָה הַנּוּז' פְּנוּיָה גְמוּרָה בְשַׁעָה
שְקִדְשָה שְמַעוֹן אֲבָל אַחַר הָעִיּוֹן מְצֵאתִי שֶׁכ' הַרְשָׁב"א בְתַשׁוּבוֹתָיו סִי' אֶלְף רִי"ו וְנ"ל
כָּל שְׂיֵשׁ סָפֵק קְדוּשִׁין דְאוּרֵייתָא אֵינָה יּוֹצֵאָה אֶלָּא בְגַט וְהִלְכָּהּ אִשָּׁה זֹו שְׁנִסְתַּפְקוּ בְמַסְפַּר
שְׁנוּתֵיהָ אָנוּ חוֹשְׁשִׁין שְמָא כְּבָר הַגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנוּתֵיהָ וּמְקוֹדֶשֶׁת הִיא דְבַר תּוֹרָה וְאִם
נִבְדְּקָה וְלֹא מְצָאוּ לָהּ סִימָנִים אֲפֻשֶׁר שְׁגָם בְּזוֹ אָנוּ חוֹשְׁשִׁין לְשְׂמָא נְשָׁרוּ וְכִדְרָבָא אֶלָּא
שְׂיֵשׁ לְהַתְיַשְׁבַּב בְּזָה לְפִי שְׂיֵשׁ לֹאמֵר בְּזָה שְׁתִּי סָפְקוֹת סָפֵק הַגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנוּתֵיהָ
כְּשִׁקְדְשָה וְאִפְי' אַת"ל שְׁהַגִּיעָה סָפֵק הַבִּיאָה סִימָנִים וְנְשָׁרוּ סָפֵק לֹא הַבִּיאָה וְכָל סָפֵק
סָפְקָא אֲפִילוּ שֶׁל תּוֹרָה לְקוּלָא וְאֲפִילוּ הִכִּי אֵינִי רוֹאֶה בְּזָה לְהַקֵּל כִּי יֵשׁ עוֹד לְהַתְיַשְׁבַּב
בְּדְבָר ע"כ הִרִי שְׁפַתְבּוּ שְׁאֲפִילוּ בְמַקּוֹם סָפֵק סָפְקָא בְּנִדּוֹן דִּינּוּן כִּי הִיא לֹא רָאָה לְהַקֵּל
וְכִינּוּן שְׁפֹן נִמְצָא שְׁעַל כָּל פָּנִים צְרִיכָה גִט מְשֻׁנֵּיהֶם לְהַתִּירָה לְעֵלְמָא אוּ יְגַרְשׁ רֵאשׁוֹן
וְנוֹשָׂא שְׁנִי אֲבָל לֹא נֹאמֵר יְגַרְשׁ שְׁנִי וְיִשָּׂא רֵאשׁוֹן דְאַתִּי לְמִימַר מְחֻזֵּר גְרוּשָׁתוֹ מִן
הָאֲרוּסִין כְּדַקְאָמֵר בְּגִיטִין פְּרָק הַמְגַרְשׁ וְאַף עַל גַּב דְנִדּוֹן דִּינּוּן קְדוּשִׁי רֵאשׁוֹן לֹא הוּוּ
קְדוּשִׁין וְנִדְאִין וְעוֹד שְׁכְּבָר מִיֵּאָנָה וְהוּוּ כְּאִילוּ אֵין שְׁם קְדוּשִׁין מְעוּלָם וְלֹא שְׂיֵיךְ לְמִימַר
מְחֻזֵּר גְרוּשָׁתוֹ וְכִמוּ שְׁנִרְאָה סְבָרָה זֹו מִתּוֹךְ מָה שְׁפַתְבּוּ הַתּוֹסְפוֹת בִּפ' הַמְגַרְשׁ דְכְּשִׁישׁ
בְּקִדְשִׁין הָרֵאשׁוֹנִים מְמֻשּׁוֹת רֵאוּי לֹאמֵר יְגַרְשׁ רֵאשׁוֹן וְיִשָּׂא שְׁנִי שְׂמָא יֵאמְרוּ מְחֻזֵּר
גְרוּשָׁתוֹ כִּינּוּן שְׁהִיָּה מְמֻשּׁוֹת בְּקִדְשִׁין הָא' אֲבָל בְּלֹא הַעֲמִידוֹ הַדְּבָר עַל בְּוִרְיֹו דְאֵין כְּאֵן
כִּי אִם קוּל לְקְדוּשִׁין הָרֵאשׁוֹנִים הִנֵּה אֲמִינָא דְמוֹתֵר לְשְׁנֵי לְגַרְשׁ וְלִישָׂא רֵאשׁוֹן מְכָל מְקוֹם
בְּנִדּוֹן דִּינּוּן אֵי אֲפֻשֶׁר לֹאמֵר כֵּן שְׁהִי גְדוּלָה מְזוֹ כְּתַב הַרְמָב"ם הַלְכוֹת גְרוּשִׁין פְּרָק י"א
קִטְנָה שְׁלֹא מִיֵּאָנָה וְהַגְדִּילָה אִם עֲמֵדָה וְנִתְקַדְשָה אַחַר שְׁגָדְלָה תְּפֻשׁוּ בַּהּ קִדְשִׁין שְׁלֹא שְׁנִי
וְאִם גִּירֵשׁ הָרֵאשׁוֹן יִשָּׂא הַשְּׁנִי אֲבָל אִם גִּירֵשׁ הַשְּׁנִי לֹא יִקְיִים הָרֵאשׁוֹן שְׂמָא יֵאמְרוּ הַחֻזֵּר
גְרוּשָׁתוֹ מֵאַחַר שְׁנִתְאַרְסָה וְהִשְׁתָּא נִדְוֹן וְנֹאמֵר וְיָמָה הַתָּם דִּינְדְעִינּוּ בְּנִדְאֵי שְׁהַקְדוּשִׁין הִיוּ
בְּעוֹדָה קִטְנָה וְנִדְאִית וְקְדוּשִׁי הַשְּׁנִי הִיוּ וְנִדְאִין קְדוּשִׁי תּוֹרָה שְׁהִיוּ אַחַר שְׁגָדְלָה אֲפִילוּ הִכִּי
אֲמַרִינּוּ שְׁלֹא יְגַרְשׁ שְׁנִי וְיִשָּׂא רֵאשׁוֹן שְׁאָסוּר לְקִיָּימָה שְׁלֹא יֵאמְרוּ מְחֻזֵּר גְרוּשָׁתוֹ בְּנִדּוֹן
דִּינּוּן שְׂיֵשׁ סָפֵק שְׂמָא הַקְדוּשִׁין הָרֵאשׁוֹנִים הִיוּ דְאוּרֵייתָא שְׁהִירִי כַּת אֶחָד מְעִידָה שְׁהִיתָה
גְדוּלָה לֹא כָּל שְׁפֹן דְאַמְרִי' מְחֻזֵּר גְרוּשָׁתוֹ מִן הָאֲרוּסִין וְלָכֵן גְּמַרְתִּי אֲנִימֵר שְׁיִגְרֵשׁ רֵאוּבֵן
לְלֵאָה הַנּוּז' וְיִשָּׂא שְׁמַעוֹן אִם יִרְצָה: וְלַעֲנִין מָה שְׁבָא בְּשֵׁאלָה אִם כּוֹפִין אוֹתוֹ לְגַרְשׁ בְּשׁוֹטִים
לְזָה אֲנִי אֲמַר דְּמִי הוּא וְאֵי זֶה הוּא אֲשֶׁר יְמַלְאֵנוּ לְבוֹ לְכַפּוֹת בְּשׁוֹטִים בְּאִיסוּר סָפֵק אִשְׁת
אִישׁ כְּזֶה בְּמַקּוֹם שְׂיֵשׁ כְּמָה גְדוּלֵי עוֹלָם שְׁפַתְבּוּ שְׂאִין כּוֹפִין בְּשׁוֹטִים זוּלַת בְּאוֹתָם שְׁשֻׁנֵינוּ
בְּפִרְק הַמְדִיר וְאֵלוּ הֵן שְׁכּוֹפִין אוֹתָם לְהוֹצִיא וְכֵן תּוֹסְפוֹת רִישׁ פְּרָק הַמְדִיר בְּשֵׁם רַבִּינוּ
תָּם ו"ל וְכֵן הַגְּהוֹת מִיִּמּוֹנִיּוֹת סוּף הַלְכוֹ' אִישׁוֹת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּפְסֵק ר"י ש"מ שְׂאִין כּוֹפִין
אֶלָּא הִיכָא דְמַפְרֵשׁ בְּהַדְיָא שְׁכּוֹפִין אֲבָל הִיכָא דְאַמּוּר רַבְּנִין יּוֹצִיא אוֹמְרִין לוֹ כְּבָר חֲזִיבוּךְ
חֻכְמִים לְהוֹצִיא וְאִם לֹא מוֹצִיא מוֹתֵר לְקִרוֹת אוֹתָךְ עֲבַרְיָנָא אֲבָל לְכַפּוֹתוֹ לֹא וְכֵן פְּסֵק
ס"ה וְעוֹד כַּת' הַרִי"ב שׁ בְּתַשׁוּב' סִימֵן ככ"ה כְּבָר הַסְּפִימוֹ הָאֲחֵרוֹנִי דְכָל מְקוֹם שְׂאֲמָרוּ
יּוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה אֵין כּוֹפִין עַל הַגִּט אֲבָל כּוֹפִין עַל הַכְּתוּבָה וּמְבַקְשִׁין עַל הַגִּט וְאוֹמְרִים
לוֹ שְׁהוּא חֲזִיב לְהוֹצִיא וְאִם לֹא הוֹצִיא אֵין רוּחַ חֻכְמִי' נוֹחָה הִימְנוּ וְשָׁרִי לְאַקְרוּי עֲבַרְיָנָא
אֲבָל לְעוֹלָם אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ עַל הַגִּט לֹא בְּשׁוֹטִים וְלֹא בְּשֵׁמֶתָא זוּלַתִּי בְּאוֹתָם שְׁשֻׁנֵינוּ
בְּפִרְק הַמְדִיר וְכַת' עוֹד שְׁם הַלְכָּהּ כָּל הִיכָא דְלֹא מְפָרֵשׁ בֵּיהּ כּוֹפִין אֵין כּוֹפִין עַל הַגִּט

דמספק לא שרינו אשת איש שהרי גט מעושה בישראל נמי שול אלא שכופין ליתן כתרובה פינן דמשעבד לה ומבקשים ליתן גט ואי לא בעינא משמתינו ליה דאין לה כפיה גדולה מזו כו' וכן כתב ר"ת בתשובה נוכח עליה אלא מצות דרבנן כדי שלא תתעגן שאומרים לו גרש ואי לא עדין רבנן הרחקה מניה וכן כתב הרמב"ן ז"ל ועוד כתב שם בשם הרשב"א שהטוענת על בעלה שאינו יכול לשמש בדרך כל הארץ שהיא נאמנת ואמר מפל מקום ב"ד באים עליה בדרך בקשה וכו' ואם היא אינה שומעת להם אלא שרוצה להתגרש עכ"פ מפני טענה זו מבקשים מן הבעל לגרש ואם לא רצה לגרש כופין אותו ליתן כתרובה אבל אין כופין אותו ליתן גט אלא יכול בית דין לאיים עליו בדברים בלבד ובלבד שלא ינדה ולא יפה ולא יצער אותו בגופו וגם הרא"ש בתשובותיו פלל מ"ג סימן ג' כתב איני רואה מתוך טענותיו דברים שיהא ראוי לכופו עליה' לגרש כי אין להוסיף על מה ששנו חז"ל בפרק המדיר אלו שכופין אותו להוציא מנפה שחיו וכו' לכן אין לכופו לגרש אף תפייסנו שיגרש וכו' ע"כ ועוד כתב שם בכנל הנז' סימן י"א דע לה כי מנהג רע הוא זה לכוף את אדם מלבד אותם ששנינו פרק המדיר שכופין אותם וכו' וכתב עוד שם שיחתמו קהל קרטבא ואישביליא וכל הנלוים אליהם שלא יכופו ליתן גט אלא אותם שאמרו חז"ל שיש לכוף הרי לה כל הני אשלי רבבי דסברי דלא פייפינו בשוטים ולא בנדוי כי אם לאותם שגזפרו בהם כפיהו הבו דלא נוסף עליהם ובפרט בנדון דידן שראובן הגזפר לא גרם שום דבר לכן גמרתי אמרתי שאין כופין אותו לגרש לא בשוטים ולא בנדוי כי אם בדברים באמור לו שעובר על דברי חכמי ז"ל שאמרו יגרש ראשון וישא שני אם ירצה שני להשיאה עד כאן מה שכתבתי תשובה לשאלה הגזפרת לעיל: ויהי היום והנה בא אלינו כתב מאת יחידי סגולת תהלת ק"ק ליפאנטו מגיד כל פרטי עניני אותו הקידושין והעדים אשר נתקבלו עליהם הן העדים המעידים שהנערה היתה גדולה בשעת קבלת הקידושין הן העדים שהעידו שהיתה קטנה בשעת קבלת הקידושין ואחרי ראותי כל זה אמרתי גמרתי לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה וצדקתי בכל מה שכתבתי בנדון זה והוא כי על כל פנים נערה זו להתיירא לעלמא צריכה גט משניהם או יגרש ראשון וישא שני אבל להתיירא מן הראשון במיאון שימאנה בו לבד בלא גט אי אפשר בשום צד וזה יתברר ממה שכתבתי שהדין כף אפי' לא בדקוה לנערה הגזפרת אם היו לה סימנים כמו שפבר הוכחתי מתוך שאלת ותשובת הרשב"א סימן אלף רי"ו כל שכן עתה שינתברר שפדקו לנערה הגזפרת נשים פשרות ונאמנות ואמרו שהיו לה סימני' ושומעין להן כמו שכתב הרמב"ם הלכות אישות פר' שני ועוד העידו שני עדים איה היתה גדולה הנערה הגזפרת בשעת קידושין הלא הם רבי אליה פהו ורבי אליה גירמידי כמו שנתברר מתוך דבריהם ועדותם וכיון שיש כאן עדות פנים ועדות סימני' הנה קרוב הדבר לומר שהיא מקודשת גמורה לראשון ולא תפשי בה קדושי שני אבל מ"מ פינן דאיכא פת מנגדת ומעידה שהיא קטנה בשעת הקידושין ראוי לחוש להחמיר וכמו שפבר כתבתי שכתב הרמב"ן הביאו הרב המגיד פרק שני הלכות אישות קטנה שלא נודעה אם הגיעה לכלל שנותיה והביאה סימנים לא מצינו בגמרא דינה מפורש.

וי"א שמטילין אותה לחומרא כדין כל שאר הספקות וכיון שכן חשבינו לה לגדולה להצריכה גט מהראשו' ואינה יוצאה במיאון ודיינינו לה לקטנה כי שמה עדיין לא בא

לכלל שנותיה וסימנין אלו שומא בעלמא נינהו ומיאונה מיאון ותפשי בה קדושי שני באופן שלהתיר נערה זו לעלמא צריכה גט משניהם או יגרש ראשון וישא שני אבל להתירה מן הראשון בלא גט לית נגר ובר נגר דיפרקינה זהו מה שגראה לעניות דעתי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: על דבר הנערה רבקה בת פלב ולארגו אשר נתקדשה זה שלש פעמים שם בשיא"ו ונתמנה החכם השלם ה"ר חיים באסאן נר"ו לקבל העדויות הן מהקדושין מהשלשה אנשים המקדשים לנערה הנז' הן מהפחות המכחישות זו את זו א' אומרת שהיתה קטנה בעת שקבלה קדושין מהראשון וכת שנית אומרת שהיתה גדולה וקבל כל העדויות ואיזו וחקר עד מקום שיד האפשר מגעת וכתב והאריף בפסק שפסק והעלה מדבריו שהיא מקודשת לשלשתם וצריכה גט להתירה לעלמא משלשתם אבל לאיזה מהשלשה תהא נערה זו מותרת אחר גרושי השנים כתב מלתא דפשיטא היא שאם יגרשוה שנים הראשונים שהיא מותרת לשלישי דלא שנייף ביה שמה יאמרו מחזיר גרושתו מן הארוסין דהא אחרון הוא והשני פשיטא דלא מצי לכונסה אפילו אם יגרשוה השנים משו' שמה יאמרו מחזיר גרושתו מן הארוסין אמנם במקדש ראשון נסתפק אם הנערה מותרת לו אחר שיגרשוה השנים מאחר דמיאנה לא יאמרו מחזיר גרושתו מן הארוסין אלא פינן שלא נבדקה אם היו לה סימנין שמה לא היו לה ומיאון מעלייא הנה ותלו במיאון ואף על גב שמתוה לשון הטור סי' קנ"ה כתב דאף במקום מיאון חוששין שמה יאמרו מחזיר גרושתו שכן כתב ואם מיאנה בו אחר שנבעלה ונבדקה ולא נמצא לה ונתקדשה לאחר צריכה ממנו גט ואסורה לחזור לו לזה תירץ דהתם הוי טעמא משום שנבעלה וכיון שאין מיאון אחר בעילה לא יאמרו דמשום מיאון יצאה וכתב שהוא מגמגם ומסופק בזה אבל ראה פסקי פמה רבנים שהתירוה לראשון: ולהיות שנשאליתי לגלות דעתי על זה אחרונה דעי אף אני מה שגרא' לעניות דעתי וזה שכתב הרי"ף ביבמות פרק בית שמה וז"ל ושמעינן מינה דקטנה שלא מיאנה והגדילה אף על פי שלא נבעלה לאחר שגדלה אינה יוצאה במיאון אלא צריכה גט מדרבנן וכיון דמדרבנן הוא דצריכה גט תפסי בה קידושי שני וצריכה ממנו גט ומסתברא לו שאם רצה השני לכונסה מגרש ראשון ונושא שני אבל מגרש שני ונושא ראשון לא פי שהיא דגרוסינן וכו' הרי לה דאף על גב שלא נבעלה ותמאן אחר שגדלה אינה יוצאה במיאון אף על גב דמיאנה ולא אמרינן מגרש שני וישא ראשון והשתא נידון ונאמר ומה התם דינעינן בנדאי שקדושין ראשונים היו בעודה קטנה ונדאית והקידושין השניים היו נדאי קידושי תורה שהיו אחר שגדלה אפילו הכי אמרינן שלא יגרש שני וישא ראשון בנדון דידן שיש ספק שמה הקדושין הראשונים היו דאורייתא שהרי כתב א' מעידה שהיתה גדולה לא כל שכן דאמרינן מחזיר גרושתו מן הארוסין לכן נראה לעניות דעתי שהנערה הנזכרת פשם שאסורה לשני אסורה גם כן לראשון זהו מה שגראה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שעט שאלה ראובן היו לו שלש בנות שרה רבקה ולאה וכן קטן והשיא ראובן את בתו הגדולה שרה בחייו ונתן לה נדונייא כיד ה' הטובה עליו ולאחר ימי' שידה את שתי בנותיו ונדר לתת לכל אחת מהנה נדונייא סך כף וכף וטרם נישואי הבנות רבקה ולאה נפטר ראובן לבית עולמו ואחריו נפטר הבן הנזכר באופן שנשארו הנכסים לשלש הבנות ועתה טוענים המשדכים לבנות הנזכרות שרוצים ליטול נדונייתם ואחר כף יחלקו הנכסים הנשארים לשלשתן ובעל שרה הנשואה טוען

שהוא דוקא זכה בנדונייתו לפי שנשא בחיי ראובן אבל הם עדיין לא זכו בסוף ההוא וכיון שפן חלק כל הנכסי מיד לשלשה חלקים: תשובה ראיתי דברי השאלה ונראה לעניות דעתי בדרך קצרה דאף על גב דגרסי בפרק מציאת האשה מי שמת והניח שתי בנות וכן וקדמה ראשונה ונטלה עישור נכסיו ולא הספיקה שנייה לגבות עד שמת הבן אמר רבי יוחנן שנייה ויתרה ופי' רש"י ויתרה עישור נכסי ולא אמרי' תטול עשור נכסים תחלה כמו שנטלה זו ואחר כך יחלקו אלא זו שקדמה ונשאת זכת' ובה על הבת אין לה עישור נכסים שהרי שתיהן שוות בירוש' ור' חנינא פליג עליה ואמר דאף השנייה נוטלת עישור נכסים והשאר חולקות ופסק הר"ף שם בהלכות דהלכה כר' יוחנן וכן פסק הרמ"בם הלכות אישות בפרק ב' וכיון שפן היה נראה לומר בנדון דידן שפבר זכתה שרה בנדונייתה שנישאת בחיי אביה ועכשיו כל שאר הנכסי נפלו בתורת ירושה לשלש האחיות וחולקות בשנה שרה הנזכר' עם שתי אחותיה הנ' פינו שעדיין לא נישאו אבל כד מעיינן בה שפיר אין הדין כך וטעמא דמילתא דע"כ לא קאמר התם שהשנייה ויתרה אלא פשא לתבוע השנייה מתורת פרנסת הבת העישור שלה וכיון שהדין נותן שאין לה זכות בפרנסה אלא בשעת נישואיה והיא עדיין לא נישאת לכה ויתרה אבל בנדון דידן שנתחייב האב בקנין בשעת השדוכין לתת סוף כך כמו שנא' בשאלה וכמו שראינו מעשי' בכל יום שבשעת השדוכין מתחייב האד' בסוף שמתפשרי' ביניהם בקנין ושבועה נמצאת שפבר הוא חוב מוטל על האדם ועמה פשבאים המשודכים לתבוע אינם תובעים מפני פרנסה אלא מפני חוב שנתחייב אביהם לתת להם ולכן הן הבנות אם היה הן הבנות חייבות לפרוע חובת אביהן פינו שיש נכסים הן אמת שאינו חייבות ליתן אלא בשעת נישואי הבנות דהנה ליה פחוב שעדיין לא הגיע זמן הפרעון שאין חייב לפרוע קודם הזמן אבל פשיגעי זמן הנישואין יטלו הבנות הקטנות הנזכרות שנתחייב אביהן ליתן בקנין דהוי חוב גמור ושאר הנכסים חולקות בשנה: זהו מה שנראה לעניות דעתי בנדון דידן אפילו לדברי הר"ף והרמב"ם דפסק פרבי יוחנן וכ"ש לדברי הירושלמי דפסק פרבי חנינא כמו שהביאו הר"ף שם בהלכות וכתב הר"ן והרב המגיד שפן הסכים הרשב"א והרא"ש כתב בפסקיו שם בפרק הנזכר וז"ל וכיון דבירושלמי פסק בהדיא פרבי חנינא עבדינן פותיה ויש גאונ' שאמרו דאמדינן דעתיה דאם בין להוסיף על העישור בין לגרוע ובנדון דידן כבר גילה דעתו האב באותו הסוף אם פן לרבי חנינא נוטלות שתי הבנות חלקן תחלה ואחר כך יחלקו השאר באופן דבהא סלקינו ונחתינו דבנדון דידן לכולי עלמא יעשו משא ומתן בנכסים עד שיגיע הבנות הקטנות לפרקן ובשעת הנישואין יקחו חלקם ואחר כך השארית הנמצאה יחלקו שלשתן חלקי' שנים זהו מה שנראה לעניות דעתי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שפ שאלה ראובן מינה לשמעון אפוטר' להיות מפקח על בנו ועל העזבון שלו ושמעון בעת שצוה ראובן לא נמצא בעיר אמנם אחר שבא נתרצה להיות אפוטרופוס ולאחר שנתגדל היתום והיה פן י"ד או ט"ו שנה עמד בחשבון עם האפוטרופוס ונמצאו ביד מעזבון אביו עשרה אלפים לבנים ונתפטר היתום עם האפוטרופוס שיעמדו המעו' בידו עוד חמש שנים ויתן לו לאחר החמש שנים חמשה אלפים וחמש מאות לבנים אחרים ריח וכל זה בלי אחריות כלל רק רבית קצוצה ולאחר הגיע הזמן מהחמש שנים הנזכרים בקש היתום מהאפוטרופוס הט"ו אלפים לבנים ות"ק אש' ולא היו לו מעות לאפוטרופוס ולכן בקש היתום ממנו

שְׁלִפְחוֹת יַעֲשֶׂה לוֹ שְׁטַר חוֹב מִהַמְעוֹת הַנִּי וְכֵן עָשׂוּ לֹא עָבְרוּ יָמִים מוֹעֲטִים וּפְרַע לִיתוֹם הַעֲשָׂרָה אֲלָפִים אֲשֶׁר־וּשׁ מִהַקָּרָן וּבֵין כֶּף מֵת הֵיטוֹ וְעַתָּה קָמוּ יוֹרְשֵׁי הֵיטוֹ וְתוֹבְעֵי מִהָאֲפוּטְרוֹפוֹס וְשֶׁאֲרִית הַחוֹב הַכָּתוּב בְּשֶׁטַר וְהָאֲפוּטְרוֹפוֹס הוֹצִיא עֲכָשְׁיוֹ שְׁטַר מְקַנְיִים עַל אָבִיו שֶׁל הֵיטוֹם שֶׁהָיָה חַיִּיב לוֹ י"ו אֲלָף אֲשֶׁר־וּשׁ וְטָעַן שֶׁלֹּהֲיֹת שְׁבַעַת פְּטִירַת רְאוּבֵן לֹא נִמְצָא הוּא בְּפָנָיו עַל כֵּן לֹא נִתְבַּע הַחוֹב הַזֶּה אֲזִי יוֹרְשֵׁי הֵיטוֹם טוֹעֲנִין שָׂאֵם כֵּן לָמָּה נִתְחַיִּיב לִבְנוֹ אַחַר כֶּף בְּשֶׁטַר וְלֹא נִיָּפָה לוֹ חוֹב אָבִיו וְעוֹד טָעַן שֶׁמְעוֹן שֶׁכָּבַר פָּרַע לוֹ עֲשָׂרָה אֲלָף אֲשֶׁר־וּשׁ שֶׁהֵם הַקָּרָן וְהַשָּׂאָר הוּא רַבִּית קַצוּצָה וְאֵינָה יוֹצֵאָה בְּדִיּוּנֵינוּ יוֹרְשֵׁי הֵיטוֹם טוֹעֲנִין שֶׁהֵם אֵינָם יוֹדְעִים כְּלוּם אֵלָּא הַשֶּׁטַר עוֹמֵד בְּחֻזְקַת כָּשֶׁר וְהַכֵּל הָיָה קָרוֹן וְלֹא רִינַח עַל כֵּן זֶה יוֹרְנוֹ אֵיזָה הַדְּרָף יִשְׁכּוֹן אוֹר תְּשׁוּבָה לְעֵנֵן הַטָּעַן הַזֶּה שֶׁטָּעַן הָאֲפוּטְרוֹפוֹס שֶׁמְוֹצִיא שְׁטַר חוֹב עַל אָבִיו שֶׁל הֵיטוֹם טָעַנָּה זֹאת אֵין בָּהּ מִמֶּשׁ וְהַשֶּׁטַר הוּא כְּתוּב הַנְּשַׁכְּרָ וְטָעַמָּא דְמִקְלָתָא דְמַשְׁנָה הִיא פ' שְׁנֵי דִיּוּנֵי גְזִירוֹת ב' שֶׁהוֹצִיאָו שְׁטַר זֶה עַל־זֶה וּפִי' רש"י רְאוּבֵן עַל שְׁמָעוֹן וְשְׁמָעוֹן עַל רְאוּבֵן שְׁטַר שֶׁהוֹצִיאָ רְאוּבֵן מִקְדָּם וְשֶׁל שְׁמָעוֹן מֵאַחֲרָי אַדְמוֹן אוֹמֵר אֵלֹו הֵייתִי חַיִּיב לָהּ פִּיזָד אֶתָּה לָנָה מִמֶּנִּי וּפִי' רש"י יְכוֹל שְׁמָעוֹן לֹא מֵר לְרְאוּבֵן אֵלֹו הֵייתִי חַיִּיב כְּדִבְרֵי שְׁטָרָה פִּיזָד אֶתָּה לָנָה מִמֶּנִּי אַחֲרֵי כֵן הָיָה לָהּ לְתַבְנֹעַ אֶת חוֹבָהּ מִמֶּנִּי וְנִחְכְּמִים אוֹמְרִים זֶה גּוֹבָה שְׁטַר חוֹבוֹ וְזֶה גּוֹבָה שְׁטַר חוֹבוֹ וְקָאָמַר בַּגְמ' אוֹ דְמָטָא זִמְנִיָּה כְּלוֹמַר זְמַן פְּרַעוֹן הַחוֹב הָרֵאשׁוֹן כְּשֶׁבָּא הַמַּלְאָה לְלוֹת מִן הַמַּלְאָה מֵאֵי טָעַמָּא דְרַבְּנָן דְמִכְשָׁרֵי שְׁטָרוֹ שֶׁל מַלְאָה רֵאשׁוֹן הָרֵי הִגִּיעַ זְמַנּוֹ וְהָיָה לוֹ לְתַבְנֹעַ וְלֹא לְלוֹת אֵלָּא וְדֹאֵי נֶאֱמַר שְׁמָעוֹן לֹא מֵר פְּרוּעַ הוּא וְשׁוֹבֵר הָיָה לִי וְאָבָד אוֹ הַחֻזְקַת לִי אֶת הַשֶּׁטַר וְנִפְל מִמֶּנִּי וּמִצָּאָתוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב הָרֵא"ש שֶׁמֶ בְּפִסְקֵי עַד דְמוֹקֵי לָהּ בְּגִמְרָא פְּלוּגְתָּא דְאֲדָמוֹן וְנִחְכְּמִים בְּדֹאָתָא בְּהוּא יוֹמָא דְמָטָא זִמְנִיָּה.

הָרֵי דְלִכ"ע בֵּין לְרַבְּנָן בֵּין לְאֲדָמוֹן כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַפְּרַעוֹן שֶׁל הַמַּלְאָה הָרֵאשׁוֹן קוֹדֵם שֶׁלָּנָה מִן הַלָּנָה מְצִי לְמִימַר לִיָּה אֵלֹו הֵייתִי חַיִּיב לָהּ וְכו' בְּדִקְדָּאָמַר אַדְמוֹן וְכֵן פְּסִק הַטוֹר ס' פ"ה וְכֵן כָּתוּב הָרַב הַמַּגִּיד בְּשֵׁם הַרְמְב"ן וְהַרְשֵׁב"א כְּהַרְמְב"ם הַלְכוֹת מַלְאָה וְלָנָה פָּרַק כ"ד.

וְכִינּוּן שֶׁכֵּן בַּנ"ד אִם הָאֱמָת הוּא כְּמוֹ שֶׁטָּעַן שֶׁהָיָה חַיִּיב לוֹ רְאוּבֵן הַסָּף הוּא אֵיךְ נִתְחַיִּיב וְכָתוּב שְׁטַר חוֹב עָלָיו שֶׁהָיָה חַיִּיב סָף כֶּף שֶׁהָרֵי בְּזְמַן הוּא כָּבַר הִגִּיעַ זְמַן פְּרַעוֹן שְׁטָרוֹ שְׁמִתוֹף דְּבָרָיו שֶׁל הָאֲפוּטְרוֹפוֹס נִרְאָה שְׁבַעַת פְּטִירַת רְאוּבֵן כְּבָר הִגִּיעַ זְמַן הַפְּרַעוֹן שֶׁכֵּן כָּתוּב בְּשֶׁאֵלָּה שְׂאֵמַר שֶׁלֹּהֲיֹת שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּעַת פְּטִירַת רְאוּבֵן לֹא תְבַע הַחוֹב אֲזִי וְעוֹד לֹא דִי שְׁנַתְחַיִּיב בְּשֶׁטַר אֵלָּא שֶׁפָּרַע בְּפוֹעֵל לִיתוֹם י' אֲלָפִים אֲש' אֵלָּא וְדֹאֵי יָדִים מוֹכִיחוֹת שֶׁהַשֶּׁטַר הוּא פְּרוּעַ וְאֵפִי' יִהְיֶה מְקַנְיִים בַּב"ד דְּאֶמְרִינֵן שׁוֹבֵר הָיָה לוֹ לְרְאוּבֵן וְאָבָד דָּאֵי לֹא תִימָא הָכִי לֹא הָיָה לוֹ לְאֲפוּטְרוֹפוֹס לְהַתְחַיִּיב בְּשֶׁטַר בְּשׁוּם סָף אֵלָּא הָיָה לוֹ לֹא מֵר לִיתוֹם אָבִיךָ חַיִּיב לִי סָף כֶּף וְאֵף אִם לֹא הָיָה אֲזִי הַשֶּׁטַר בִּידוֹ הָיָה נֶאֱמַר בְּמִיגוֹ דָּאֵי בְּעֵי אִמַר הַחֻזְקַתִּי לָהּ הַמְעוֹת שֶׁהֵייתִי אֲפוּטְרוֹפוֹס עַל־יָהֵם וְאֶפִּילוֹ לְסַבְּרַת י"א שְׁמִבִּיא הַטוֹר סִימָן הַנְּזָכָר דְּאֶפִּילוֹ בְּהַלְוָאָה אִם כּוֹתְבִין הַשֶּׁטַר תְּחַלָּה אֵין הַלָּנָה יְכוֹל לְטָעוֹן הָיָה לָהּ לְהַפְרַע מִחוֹבָהּ מִפְּנֵי שִׁיאֵמַר הַמַּלְאָה הַנְּזָכָרִית לְמַעוֹת וְלֹא יְכוֹלִתִי לְיַפְרַע מִמֶּךָ בַּנ"ד לֹא שִׁיף הָאֵי טַעַמ' שֶׁהָרֵי הָיוּ הַמְעוֹ' בִּיד הָאֲפוּטְרוֹפוֹס וּמִי הַכְּרִיחוֹ לְהַתְחַיִּיב בַּשֶּׁט' אֵלָּא וְדֹאֵי אֵין בְּטָעַנְתוֹ מִמֶּשׁ וְשֶׁטָרוֹ הוּא חֻזְקַת פְּרוּעַ: וְלַעֲנִין הַטָּעַנָּה הַב' שֶׁטָּעַן שֶׁזֶה הַמְעוֹת הוּא שֶׁל רַבִּית קַצוּצָה נִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעֲתִי אִם יֵשׁ עֲדִים מִבְּחוּץ שְׁמַעֲיָדִים כֶּף וְדֹאֵי דְלֹא מְגַבִּינֵן לְהוֹ אָבָל אֵי לִיפָּא עֲדִים לֹא כֵּל כְּמִינֵיהּ דְּאֲפוּטְרוֹפוֹס מִכְּמָה טָעַמִי חֻזָּא דָּאֵין אָדָם מְשִׁים

עצמו רשע שגם הלנה עובר בלאו דרבית ועוד אלו הנה היתום חי והנה מכחישו הנה נאמן אפילו בלא שבועה דחזקה לא שביק איניש היתרא ואכיל איסורא וכ"ש המרדכי בגיטין פ' השולח על א' שתבע לחבירו ר' זהובים והלה השיב איני חייב לה אלא ק' דר' רבית קצוצה והשיב השני חלילה לי כו' עד והשיב ר"י מפרי"ש הלה נאמן כמו שטען שהלנה לו בהיתר דקיימא לו נאמן אדם לו' פרוזבול הנה לי ואבד ופי' ר"ת אף בלא שבועה דלא שביק היתרא ואכיל איסורא וכן פסק הרא"ש בתשובות פלל ק"ח הביאו הטור י"ד סי' קס"ט וכן פסק הרשב"א בתשובות סי' תתע"א וכיון שאם הנה היתום חי והנה מכחישו הנה נאמן גם עתה שמת טענינו ליורשי והשטר עומד בחזקת פשר אי ליפא עדים מבחוץ חוץ מעדי השטר שיעידו שאותם המעות הנה רבית קצוצה זהו מה שנראה לעניות דעתי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שפא בפרק אלו נערו דף כ"ט דבור המתחיל נער' נערה הנער' פר"ח כו' דבור אחר בתולה בתולות וכו' נראה לעניות דעתי שתוספות שהרגישו הקושיא שהקשו בדבור שלאחר זה נימא חד לאתווי חייבי עשה וחד לאתווי חייבי לאוין וכו' ולכן פי' ר"ח מה שפי' דהשתא איפא תלתא קראי בחד קרא מלבד הפסוק הא' חד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין וחד לחייבי פריית ורש"י נשמר מכל זה במה שכתב איקרי פאן אמתניתין מקשר פלומר המקשה לא הקשה אלא אמתניתין ובמתניתין לא הוזכר כ"א חייבי לאוין וחייבי פריית וכיון שפן המתיר נדרש ללא שאלו ומתיר גם פן לחייבי עשה ולכן ה"ג נערה נער' וכו' וקאמ' עוד חד לגופיה לכשורה למעוטי פירש רבינו חננאל שלפי שטתו רומז לחייבי עשה ולתיר הקושיא הראשונה אזיל לשיטת ר"י פן רבינו האיי כמו שכתבו התוספות שהוא מבעי ליה לכדאב"י וא"ת והא איפא שני רבויין נערה הנערה ואין פאן אלא חד דרשה וי"ל שלזה פינו רש"י לאבי הנערה הנערה משמע שהיא קיימת פלומר שאין להוציא שיהא קיימת אלא מפח הנערה דמשמע הידועה שקיימת וכן הבתולות מורה הנה הידועות כמו שפנו רש"י המפורשים באונס את הבתולה מאי בינייהו כתב רש"י משום ר' שמעון פן מנסיא קא פריף לה דאלו שמעון התימני שמעינו ליה וכו' קשה מאי איכפת ליה לרש"י להכריח זה דאף אם היינו חושבים דפריף משום תרנייהו היתה הקושיא יותר חזקה ונראה לעניות דעתי שרש"י הרגיש קושיא דמאי קאמר בג' מאי בינייהו והלא דב' ברור הוא דאיפא בינייהו הויבי עשה וגם המתיר למה לא תירץ מיד איפא בינייהו חייבי עשה לכן תירץ רש"י לא פריף משום שמעון התימני דשמעון התימני סבר דתופסין קודושין בחייבי לאוין וכיון שפן לא מצי למימר דאיפא בינייהו חייבי עשה שלפי זה נמצא דפליגי מן הקצה אל הקצה דלשמעון התימני אפילו בחייבי לאוין משלם קנס ולרבי שמעון פן מנסיא אפילו בחייבי עשה אין משלמין קנס ואפוי במחלוקת לא מפשינו לכן תירץ ואמר דלא פליגי אלא בחייבי לאוין אלמנה לכהן גדול וזהו שפנו רש"י אף על פי שהוא בלאו אבל בחייבי עשה כ"ע מודו שמשלמין עלהין קנס.

זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שפב תוספות אבל לכתף מאי פטור וכו' אפילו הוי לכתף חייב הנה מצי למיפרף וכו' פוננת התוספות לעניות דעתי בזה הוא שהרגיש קושיא לפירושו וזה דבשלמא לרש"י דפירש שאין קנין פי אם בהגבהה למעלה משלשה נמצא דמאי דקאמר הנה מגרר ויוצא לאו דוקא מגרר אלא פל זמן שאינו גבוה למעלה משלשה מגרר קרי ליה וכיון שפן אי

הנה אמרינו דכל שעמד בין לכתוב בין לפוּש חייב לא מצי למפרו דליפלוג בין עמד ללא עמד דאדרבה נקח מגרר לאשמועינו דאפילו שעמד באמצע פטור ואמרינו דהגבחה ראשון צורה הוצאה היא דהוי חידוש יותר מלא עמד כלל אבל לפי שיטת התוספות דסברי דכיון שתפסו בידו אפילו למטה משלשה קנה אם פן מה שאמר הנה מגרר הוא מגרר ממש ולא הגביהו מן הקרקע אם פן לפלוג בין עמד ללא עמד דלא עמד הוי חידוש יותר לומר דפטור אף על גב דהגביהו תחלה יותר מגררו שהוצא והקנון באין כא' זה מה שנר' לעניו דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

שפד בפרק אלו נערו תוספות אמר קרא להם וא"ת ולא לכתוב לא קודש ולא לכם ואנא ידענא דאסירי באכילה מלא תאכל כל תועבה וכו' קשה דמאי קא פריה תוספות אלו לא פתיב לא קודש ולא לכם הנה אמנא דאסור אף בהנאה מלא תאכל כל תועבה דהא קיימא לן כל מקום שנאמר לא תאכל לא תאכלו אסור אכילה ואחד אסור הנאה במשמע ואנן לא בעינו אלא אסור אכילה לבד ונראה לעניות דעתי דהכי פירושה שהגמרא אמר שכתב רחמנא לכם בעבור שכתב קודש דמשמע אף אסור הנאה להכי כתב לכם להתיירו בהנאה על זה פריה התוספות לא לכתוב לא קודש ולא לכם בשביל מילת קודש שפנין שלא כתב קודש לא הנה צריה למכתב לכם בשבילו אבל אין הכי נמי דהנה צריה לכתוב לכם ויאמר הכתוב ושמרתם את השבת לכם והשתא הנה ידענא אסור אכילה מלא תאכל כל תועבה והתר הנאה מלכם וי"ל דאי מהתם הנה אמנא בין שוגג בין מזיד וכו' הפונה לומר דבשלמא השתא שאין לי אסור מעשה שבת אלא ממילת קודש והאי קודש פתיב גבי מזיד דכתיב מחלליה מות יומת נמצא שהשוגג מעולם לא נכנס במשא ומתן ומעולם לא נאסר וההנאה שמתיר מילת לכם הוא על המזיד שאסר אבל אי הנה ילפינו אסור מעש' שבת מלא תאכל כל תועבה הנה משמע בין שוגג בין מזיד בין אסור אכילה בין אסור הנאה ומילת לכם הנה מתיר הנאה אבל מפל מקום הנה נשאר אסור אכילה בין שוגג בין מזיד להכי כתב קודש לומר שאין אסור מעשה שבת אלא דוקא במזיד מדאסמכיה למחלליה מות יומת אבל בשוגג מעולם לא נאסר לא באכילה ולא בהנא' זהו מה שנר' לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שפה פרק אלו נערו רבה אמר בטובח על ידי עצמו ור' מאיר לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם לית ליה ושני הני דחידוש הוא שחידשה תורה בקנס אע"ב דמיקטיל משלם ופירש רש"י רבה גרסי' בכלהו ותדע מדאמר לקמן אמר ליה רב פפא לאבבי וכו' שצריה לדקדק מי הזקיקו לרש"י לחוש אי גרסינו רבה או רבא הנה מי שיהנה ועוד מה היא פונתו של רש"י לבשרינו שלקמן פריה אליבא דרבי מאיר לרבה קשיא בתו ועוד כתב רש"י חייב ד' וה' דקנס חידוש הוא ורבה סבירא ליה כר' מאיר ונר' דפליג אתוספות שכתבו דאמר רבה וכו' אליבא דרבי מאיר קאמר ולא משום דסבר הכי ונראה לע"ד שפונת רש"י בכל זה הוא לתרץ קושטיא דרבה דמוקי לה בטובח על עצמו מתני' מני אי ר"מ קשיא בתו כדפריה לקמן וכיון שפן רבה למאי אתא לכו פירש רש"י רבה גרסי' דאי גרסינו רבא הקושטיא במקומה עומדת אבל אי גרסינו רבה אין פאן קושטיא כלל וזהו שפנינו רש"י באומר לקמן פריה וכו' כלומר קושטיא זאת היא לקמן אבל פאן בגירסת רבה אין פאן קושטיא כלל וטעמא דמילתא דלעולם מתני' רבי מאיר היא והטעם דפטור בבתו הוא מן הטעם עצמו שפוטור פאן גנב וטבח בשבת פטור אף מן הקנס כמו שפטור מן הקרן שהוא

ממון פטור גם כן מן הקנס דתשלומי ד' וה' אמר קרא ולא תשלומי ג' אף כן אפשר
דסבר רבה אליבא דר"מ דחמשי סלעים של קנס הוא מפל מילי מבשת ופגם שהם ממון
ולכן הפא על בתו שהמיתה פוטרתו מממונא שהוא בןשת ופגם פוטרתו נמי מן שארית
הקנס דחמשי אמר רחמנא ולא שלשים או ארבעי והשתא מתניתין אתינא כר' מאיר
ורבה מציי סבר פנותיה פניו דסתם ר' מתניתין פנותיה ולכך כתב רש"י ורבה סבירא ליה
כרבי מאיר דבאופן זה אינו דוחק דשבקי רבנן וסבר כרבי מאיר פניו דסת' מתניתין רבי
מאיר וסתם ר' מתני' פנותיה כל מה שכתבתי יתישב אי גרסי' רבה אבל אי גרסי' רבא אי
אפשר לומר כף דהא רבא קאמ' לעיל אמ' קרא ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה
חמשים פסגה הנאת שכיתה חמשים מפלל דאיכא בןשת ופגם הרי שאין בכלל הקנס בןשת
ופגם אלא קנס לחודיה וכיון שפן אמאי פטר בתו מקנס וגם אביי אית ליה סברא זו שפן
אמר לעיל אמר אביי אמר קרא תחת אשר עינה האי תחת אשר עינה מפלל דאיכא בןשת
ופגם ולכן לקמן פריה רב פפא לאביי כלו' לפי סברתה דבןש' ופגם הוא מלבד החמשים
של קנס לרבה האמר חידוש הוא כו' מתני' כמאן מוקים להו זהו מה שפירא לע"ד ואמר
לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שפן פרוק אלו נערו תוספות מתני'
כמאן מוקים לה תימה תקשי ליה לרב פפא גופיה דאיהו סבר לעיל כרבה דאמר היתה
פרה גנובה לו וכו' קשה דרש"י איך יתרוץ קושיא זו דבשלמא תוספות תירוץ דמציי סבר
רב פפא כעולא אבל רש"י דפירש דאי פליג אר' רבי יוחנן כל שפן אעולא קשה וי"ל
עם מה שפירשתי לעיל בסימן שלפני זה דלרב פפא לא קשה מידי משום דמוקי מתני'
כר' מאיר והטעם שפיתבו פטור מקנס הוא מפני שבכלל החמשים של קנס איכא בןשת
ופגם שהוא ממון וכיון שפטור מבןשת ופגם שהוא ממון משום דמתחייב בנפשו גם כן
פטור מהשאר אף על גב דהוא קנסא משום דחמשי אמר רחמנא ולא שלשים או ארבעים
ורב פפא מציי סבר הכי אבל לאביי דאמר לעיל אמר קרא תחת אשר עינה האי תחת
אשר עינה מפלל דאיכא בןשת ופגם לא מציי לאוקומי מאני כר"מ דא"כ קשי' בתו אבל
לר"פ לק"מ זהו מה שפיר לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

נשמט מפאן שאלה קפ"ז תמצא אחר שאלה תי"ז: שפח נשאל נשאל דבר מעמדי על
שה"ר דוד רוסי י"צו וה"ר עזרה צדיק היו שנותפים במשאם ובמתנם ויהי בהמשך הזמן
נפטר לבית עולמו עזרה צדיק הנז' ונשארו לו בנים מהם גדולים מהם קטנים ונכסי
השנותפים עומדים תחת יד ה"ר דוד רוסי הנז' נעתה באו היתומים הנז' לתבוע מה"ר דוד
רוסי הנז' הקרן והרינוח מחלק אביהם וה"ר דוד רוסו טען ואמר שיש לו על אביהם
שלקח מדמי השנותפות סך כף כמו שנתברר בפני חכמים שלמים חתומים על חשבון
שעשה עם ה"ר אברהם לוי מהרינוח שהרויח והודה בפני בית דין שהספ' שהוא מאותו
החשבון הוא אמת והעלימו מהשנותף ולקחו לעצמו ועוד הודה בפני ב"ד שצנכסו בידו
שבעים אלה לבנים ועכבם בידו נעתה שאל השואל מה יהיה משפט ודין ענין זה: תשובה
דבר ברור הוא שהדין עם הר' דוד רוסי הנז' וטעמא דמילתא דאף על גב דקיימא לן
דדבר הידוע לשנים שנותפין אף על פי שהוא ברשות אחד מהם אינו יוצא מחזקתו של
שני כל ימי השנותפות ואינו יכול לטעון שלקחו ממנו או שנתנו לו במתנה ונאמר לאחר
שהמוציא מחברו עליו הראיה אלא הרי הוא בחזק שניהם עד שיביא האחר ראיה כמו
שכתוב הרמב"ם הלכות שלוחין ושנותפין פ' ה' אם כן נמצא לפי זה שאפילו שעומדים

הנכסים תחת יד ה"ר דוד הנז' מפל מקום גם כן עומדים בחזקת היתומים וכיון שפן על ה"ר דוד להביא ראיה וכיון שיש יתומים קטנים אין מביאין ראיה פנגד' משום דאין מקבלים עדות שלא בפני בע"ד והקטן פאלו אינו עומד פאן חשוב כמו שפכת הרמ"בם הלכות מלנה ולנה פרק י"ב מפל מקום פנגדון דידן הדין עמו מפני שאביהם הודה בפני ב"ד כמו שפכתוב וחתום שלקח הספד ההוא מדמי השותפות וכשתיב מודה גובין מהיורשים כמו שפכת מרמב"ם הלכות מלנה ולנה פ' י"א ונה אפילו יהיו הנכסים ברשות היתומים גובים מהם כ"ש פנגדון דידן שמשעה שהודה אביהם בבית דין שלקח הספד ההוא מיד תפש ה"ר דוד מחיים מעות מהשותפות פנגדום והוא מוחזק בהם ולא בא עתה להוציא מרשות היתומים ומחזקתם פי מעולם לא נכנס הספד ההוא בחזקת היתומי' אלא משעה שלקח אביהם ספד דמים לחלקו והודה שלקחם לקח גם ה"ר דוד לחלקו ספד פנגדום פי המעות פחלוקים הם ויש לו לשותף לחלק שלא מדעת חבירו ושלא בפני ב"ד כמו שפכת הרמב"ם ז"ל הלכות שלוחין ושותפי' פרק ה': ועוד איפא טעמא אחריןא לזכות לה"ר דוד הנז' ונה שפכת בעל התרומות הביאו מהרי"ק ז"ל חשן המשפט סימן קע"ט דלא אמרו דבר הידוע לשותפות אין לאחד חזקה בו על חבירו אלא פשיש עדים שאותו דבר הוא של השותפות וגם יש עדים שראו עכשיו בידו הא לאו הכי מיגו דאי בעי אמר לא היו דברים מעולם אי נמי אהדרתיה גיהלף כי אמר של השיתוף היא ואתה תייב לי נאמן וכיון שפן פנגדון דידן אי ליכא עדים שראו עכשו פיד ה"ר דוד סחורות השותפות נאמן לומר הוא חייב לי פד ופד הספד שלקח אביהם אפילו ליכא עדים וב"ד שהודה עליו פמיגו דאי בעי אמר פבר החזרתים כל שפן שפפי הנשמע פלהו איתנהו שהודה מחיי' וגם ליכא עדים שראו עתה פיד ה"ר דוד נכסי השותפות פאופן דאית ליה מיגו ולכן על פי הדברים האלה גמתי אמרתי שהדין עם ה"ר דוד רוסו הנזכר לע"ד נאמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שפט שאלה ראובן שמעון ולוי נשתתפו לקנות ולמפור בגדים לוי הנה קונה בגדים בשאלוניקי ושולחם לראובן ושמעון שהיו פקושטנדינה וראובן ושמעון הנזכר מכרו ליהודה בגדים מהשותפות בהמתנת זמן וכשהגיע זמן הפרעון תבעוהו ראובן ושמעון דמי אותם הפגדים שמכרו לו מהשותפות ומלבד מעות השותפות היו לראובן ושמעון מעות אחרים פיד יהודה מפגדים אחרים שמכרו לו קודם שמכרו הפגדי' מהשותפות והיו תובעים אותו והנה דוחה מיום ליום עד שגילה דעתו יהודה שרצה לעכב המעות מפני שמקדמת דנא הנה שותף של ראובן ושמעון ויש לו חשבונות ותביעות עמהם ורבו כמו רבו הפריבות עד שנתפשו לעמוד לפני ב' דיינים לפי ראות עיניהם מה שיגזרו ועמדו לדין ואמרו הדיינים לראובן ושמעון אם תרצו לעמוד בפנינו דעו פי אנו מחייבים אתכם אפילו שלא פדין לסלק מעליכם את האלם הנה פי בכל יום יעליל עלילות עליכם פאופן שגזרו שינכו מהחו' קצת מעות ועתה טען לוי נאמר תנו לי חלקי מאותו הספד אשר נפיתם מהחוב שהרי בשביל החשבון שהנה ליהודה עמכם ניכו הדיינים הספד ההוא מהחוב שלנו וראובן ושמעון טועני' הספד ההוא שניכו הדיינים אנו לוקחים אותו לחלקינו ובשאר הנשאר אצל יהודה שם נתון חלקך ומשם תקחנו ואין לנו לתת לך שום מעות מהספד ההוא אשר ניכו מהחוב הדיינים הנזכרים עתה יורנו מורנו הדין עם מי: תשובה גרסינן פפרק הגוזל ומאכיל שנירא שהייתה מהלכת פמדבר ועמד גייס וטרפה ועמד אחד מהן והציל הציל לאמצע ואם אמר

אני אציל לעצמי הציל לעצמו ופריה בגמך' עלה ותירץ אמר רמי בר חמא הכא בשותפין
עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו אמר פליג לא אמר לא פליג באופן
דבשותפין בין שיכולין להציל בין שאין יכולין להציל ועמד אחד והציל אם לא אמר
לעצמי אני מציל הוי לאמצע דמסתמא שותף הוי שליח חבירו אבל אם אמר לעצמי אני
מציל הציל לעצמו לפי שחילק הנכסים וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו במקום
איבוד וכן פסק שם הרי"ף בהלכות וקרב"ם הלכות גזלה ואבדה פ"ב ו"ב ו"הטור סי'
קפ"א ונדון זה שהיה יהודה הלנה נגד ראובן ושמעון בעקיפין דומה לשיירא שעמד
עליה גייס וכו' כמו שנראה בהגהה מיימונית בקרב"ם בהלכות הנז' בפ' הנז' שכתב
פסק מהר"ם על שנים שהיה להם חוב בשותפות והחוב היה מקולקל והאחד לא רצה
להוציא וליפתן שוחד דחבירו יכול לחלק שלא מדעתו ומציל לעצמו וכו' וכן בפ"ק ד'
הלכות שלוחין ושותפין בהגהה מיימונית עיין שם וכן בתשובת הרשב"א סי' אלף ס"ג
שותפים שהיה להם חוב אצל תוגר אצלם וכו' עיין שם וכיין שפן אם ראובן ושמעון
הנז' פשנכנסו לדין עם יהודה הנזכר אם פינונו שפל מה שהיו עושים היה לעצמם זכו
לעצמם ויהיה חלק לוי במה שנשאר בידי יהודה ואפילו ליכא עדים שאמרו פן אם
נשבעים שפינונו לכה זכו לעצמם כמו שכתב המרדכי פ' הגוזל ומאכיל וז"ל פסק רבינו
אבי העזרי דאם אין עדים בדבר שאמר לעצמי אני מציל נשבע שלא נתפון להציל אלא
לעצמו וזוהי נאף על גב שכתב המרדכי פ"ק המקבל בשם רבינו מאיר והביאו הרשב"א
בתשובותיו סימן תתס"ט על ב' שותפים בחוב א' ופרע מקצתו ורוצה הא' לעכבו ואומר
לחבירו לך יקח לך חלקה מן התוגר והשיב לאו כל כמיניה ליקח חלקו ולהסמיך את
חבירו על קרן הצבי על התוגר אשר פיהם דבר שוא י"ל דזה מייירי שלא פיון מתחלה
להציל לעצמו וכן נראה מתוך הלשון שאחר שפרע מקצתו רצה לעכבו ואז אמר לחבירו
לך כו' אבל מעיקרא לא פיון לכה וכן הוא מוכרח לחלק שהרי הרשב"א עצמו בתשובות
סי' אלף ס"ג פסק שאם אמר אני מציל לעצמו הציל לעצמו באופן שאין חייבים ראובן
ושמעון לתת שום מעות ללוי ממה שניכפו מהחוב כי הם זכו לעצמם החלק ההוא וחלק
לוי נשאר בידי יהודה הלנה כנגד הסף שלקחו פל א' מהם באותו הניכוי ואם יבא לידי
נכיית שארית החוב יקח לוי תחלה חלק כנגד הניכוי והשאר יחלקו בין שלשתם ראובן
ושמעון לוי: וזהו דוקא אם הנכוי שגזרו הדיינים היה כדין ורגלים לדבר שהיו ראובן
ושמעון חייבים מצד אחד ליהודה אבל אם לא היו רגלים לדבר או ידים מוכיחו' אלא
אלמות גמור ועלילה ודאי שכל מה שניכפו מהחוב כל אותו ההפסד הוא מוטל על כלם
ואם יבא לידי כנייה שארית החוב יחלקו בין שלשתם חלק כחלק וראיה לזה הלכות
מכירה פ' י"ט הגהה מיימוני וז"ל פסק מורי רבינו ז"ל על ראובן ושמעון שהיה להם
חוב בשותפו ופרע להם התוגר עד ט"ו ליטרא פי אומר שראובן חייב לו ט"ו ליטרא
וראובן כופ' שאינו חייב לו מאומ' ורצ' לישבע לו והתג' לא רצה לקבל שבועתו ואומר
שמעון שעל ראובן יש להיות כל ההפסד מפני שתביעת תוגר עליו הית' ופסק מורי
דההפסד על שניה' בשנה מהא דאמימר דסתם תוגר אנסא הוא ותובע ראובן שלא פדין
וכו' וכתב הרב המגיד שם ואפי' היה מטורף ישראל אם טרף שלא פדין אינו חייב לו:
זהו מה שנראה לעניות דעתי ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה שצ'
שאלה ראובן לימים שעברו עמד באנבאר לסופר שהיה כותב כל בגד ובגד שהיה מוכר

היהודי ובשכר ספרותו היו נותנים לו סף כף ועתה מחדש קם שמעון ורוצה לעמוד במקום ראובן הנז' ושאל השואל אם יכול שמעון מן הדין לעשות כף תשובה נר' בקידושין פ' האומר רב גידל הנה מהפך בהיה ארעא אזל רבי אבא ובנה וכו' עד כי סליק אשפתיא אמר ליה עני מהפך בתררה ובא אחר ונטלה הימינו מאי אמר ליה נקרא רשע והלא מר מאי טעמא עבד הכי אמר לה הנה ידענא כו' ופי' רש"י עני מהפך בתררה מחזר אחריה לזכות בה מן ההפך או שיתנה לו בעל הבית והתוספות הקשו עליו ופירשו דאסור דמהפך לא שייך אלא דוקא פשוטה העני להרויח בשכירות או פשוטה לקנות דבר אחר ונתברו מקדי' וקונה דהוי דומיא דרב גידל לפי שיכול למצא לקנות או להשפך במקום אחר אבל בהפך ומציאה לא מיקרי רשע לפי שאינה מצויה בכל מקום הנריז לקדום ולזכות בה מותר וכן פסק הרא"ש והרבה פוסקים והשתא בנדון דידן אליבא דרש"י אף אם נחשוב הריוח הנעשה שם באנבאר כמצויה או כזוכה מההפך מפל מקום חשיב עני מהפך בתררה ושם בא אחר ונטלה הימינו נקרא רשע כ"ש שהאמת הנה דלא חשיב מצויה והפך כי אם שכירות גמור שפא בשכרו לכתוב הבגדים לידע מספרם והאמות לצורך תקון הקהלות דפשיטא ופשיטא דלכולי עלמא חשיב עני המחזר אחר התררה וכמו שכתב הרא"ש שם בפסקיו עני מהפך בתררה שמוציא עצמו אצל בעל הבית לעובדו כדי שיתן לו לפעמים חררה אף ראובן זה נמצא שם באנבאר אצל היהודי לעובדו כדי שיתנו שכר לזכות חררה ואף לדעת רבינו מאיר ז"ל שהביאו המרדכי פ' תזקת הבתים והביאו מהר"רי קולון לפסק הלכה בשרש קי"א דאפי' בדבר שישאל מחזר לקנות וקד' ישראל אחר וקנה אינו נקרא רשע דלא שייך עני מהפך בתררה אלא אם כן שהישאל הראשון גמר פיסוק דמים ונתרצו זה לזה ולא היו חסרים רק פתיבת השטר וקדם שמעון והלך לקנות ונקרא רשע אבל אם המוכר אינו רוצה למוכרה בכף והלך אחר וקנאה לאו רשע הוא פאן בנדון דידן פלהו איתנהו שפכר נתרצו הקהלות ויאותו עם ראובן ונכתב ונחתם שטר מחכמי וחשובי העיר שיעשה ראובן הנז' המלאכה ההיא שם ולא עוד אלא שפכר החזיק בה בפועל דהא דקאמר בגמרא דנקרא רשע הוא במהפך ומחזר אף על פי שעדיין לא החזיק בדבר אלא שנגמר הפיסוק ביניהם ובנדון דידן נגמר והחזיק ולכן גמתי אמרתי שאין רשות לשמעון הנזכר ליכנס במקום ראובן ולקד עמו עד לחייו זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שצא שאלה מעשה שהיה שבזמן קרב ומלחמה בין התוגרמים ונניציא נמצאו שם בוניציא יהודים מהם עצירים בעלי סחורות ומהם עניים ובאה השררה ולקחה כל הסחורות וכל האנשים נוקשו ונלכדו ושמום בבית האסורים והשררה היתה נותנת לאסירי' הנז' מדי שבת בשבתו די מחסורם והיו זנים ומפרנסים להם והסותרים העשירי' נתרעמו אל השררה באומרם כי אלו העניים אין להם כלל באותם הסחרו' ולמה היו נותנים להם מזונות והשררה לא שמעה לקולם ויהי בהמשך הזמן שיצאו מבית האסורים וחרה השררה הסחורות לבעליהן פיתחו וניכו מהסחורות כל שהוצאה שהוציאו למזונותם ועתה קמו העשירים ותובעי' מאותם שלא היה להם חלק בסחורות חלקם שאכלו בהיותם אסורים והם משיבים השררה פרנסנו כדרך השבאים שמפרנסו לשבוי' לא עלינו תלונותיכ' כי אם על השררה ולא בעל דברים דידן אתון יורנו מרנו הדין עם מי: תשובה נראה לעניות דעתי שהדין עם העניי' וטעמא דמילתא דכינו שלקחה

השָׁרְרָה הַנְּכֹסִי מֵאוֹתָהּ שְׁעָה הָיָה לִיהָ כְּאִלּוּ נִשְׁרָפוּ וְנִאֲבְדוּ וְאִם אֲכָלוּ הָעֲנָיִים לֹא אֲכָלוּ מִנְּכֹסֵי הָעֲשִׁירִים אֲלָא מִנְּכֹסֵי הַשָּׁרְרָה שֶׁרָצְתָה לְפָרְנָסָם וְרָאִיהָ לְזֶה דְגָרְסִינוּ פֶּרֶק הַגּוֹזֵל וּמֵאֲכִיל הֵהוּא גִבְרָא דְאֲנָסוּהוּ פּוֹתִים וְאֶחָוִי אֲחֻמְרָא דְרַב מְרִי בְרִיָּה דְרַב פְּנַחֲס בְרִיָּה דְרַב חֲסָדָא אָמְרוּ לִיהָ דְרִי וְאֶמְטִי בְּהֵדוּן דְרָא וְאֶמְטִי בְּהַדְיָיָהוּ אֲתָא לְקַמְיָה דְרַב אֲשִׁי פֶטְרִינְיָה אָמְרוּ לִיהָ רַבְּנָן לְרַב אֲשִׁי וְהָא תַנְיָא אִם נָשָׂא וְנָתַן בְּיַד חֲזִיב אָמַר לְהוּ הֲנִי מִלִּי הֵיכָא דְלֹא אוֹקְמִיָה עַלְגוּיָה מְעִיקְרָא אֲבָל הֵיכָא דְאוֹקְמִיָה עַלְגוּיָה מְעִיקְרָא מִיְקֵלָא קַלְיָה אִיתִיבְיָה רַבִּי אֲבָהוּ לְרַב אֲשִׁי אָמַר לִיהָ אֲנִסְ הוֹשִׁיט לִי פְקִיעַ עֲמִיר זֶה אוֹ אֲשָׁפוּל עֲנָבִים זֶה וְהוֹשִׁיט לּוֹ חֲזִיב הֵכָא בְּמֵאִי עֲסָקִינוּ פְּגוֹן דְקָאִי בְּתַרִי עֲבָרִי נִהְרָא וְכוּ": הֲרִי לָהּ דָּאָף עַל גַּב דְּכִי אֲנָסוּהוּ וְלֹא אוֹקְמִיָה לְאֲנָסְ עַל הַנְּכֹסִים מְעִיקְרָא אֲלָא שֶׁהוּא עֲצָמוּ נָשָׂא וְנָתַן בְּיַד דְאֶמְרִינוּ דְחֲזִיב מִכָּל מְקוֹ הֵיכָא דְאוֹקְמִיָה לְאֲנָסְ עַל הַנְּכֹסִי מְעִיקְרָא אָף עַל גַּב דְאֶחָר כֶּף נָשָׂא וְנָתַן בְּיַד פֶּטוּר וְהִטְעַם דְמִשְׁעָה שֶׁהָרָאָה לְאֲנָסְ הַנְּכֹסִים הָיָה כְּאִלּוּ נִשְׁרָפוּ וּמִשׁוּם הָא לֹא מִתְחַזֵּיב דְהוּי גִרְמָא בְּעֵלְמָא וּמָה שְׁנוּשָׂא וְנִתְּנָה אֶחָר כֶּף בְּיַדִּים מְדִידָהוּ יִהְיֶה לְהוּ וְכִמוּ שִׁפְתַּב רַש"י ז"ל וְאֵהֵיָא שְׁעָתָא פֶּטוּר כִּי אֶמְטִיטוּ דִידְהוּ אֶמְטוּ כְּלוּ' הַמָּמוֹן כֶּבֶר הוּא מֵהָאֲנָס פִּינוּן שְׂיֵשׁ לְאֵל יָדוֹ לִיקַח אוֹתוֹ וְכֵן פֶּסֶק רַב אֶלְפָס בְּהַלְכוֹת וְכֵן פֶּסֶק הַרְמ"ב בַּמְהַלְכוֹת חוֹבֵל וּמִזִּיק פ' שְׁמִינִי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים שְׁאֵם אֲנָסוּ לְהִבִּיא וְהִבִּיא חֲזִיב כְּשֵׁלָא הֲגִיעַ הַמָּמוֹן לְרִשׁוֹת הָאֲנָס אֲבָל הָאֲנָס שְׁאֲנָס אֶת יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהָרָאָהוּ וְעַמֵּד הָאֲנָס עַל הַמָּמוֹן וְנִעְשָׂה בְּרִשׁוֹתוֹ וְאֲנָס אֶת יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁמּוֹלִיכּוֹ לּוֹ לְמִקּוֹם אֶחָר וְאֶפְיָלוּ הוֹלִיכּוֹ זֶה הַמוֹסֵר שֶׁהָרָאָהוּ הֲרִי זֶה פֶּטוּר מִלְּשַׁלֵּם שְׁכִינוּן שְׁעַמֵּד הָאֲנָס בְּצַד הָאוֹצָר כֶּבֶר אֲבָד כָּל מָה שְׂיֵשׁ לּוֹ וְכִאִלּוּ נִשְׁרָף וְכֵן פֶּסֶק הָרָא"ש בְּפֶסְקֵי: וְהֲרִי דְבָרִים קַל וְחֻמְרָא וּמָה הֵתֵם שְׁנִעְשָׂה הַכֹּל עַל יַד הַמוֹסֵר פִּינוּן שְׁלָא נָשָׂא וְנָתַן בְּיַד מִתְחַזֵּלָה אֲלָא שֶׁהָרָאָהוּ לְבַד אָף עַל פִּי שְׁאֶחָר כֶּף נָשָׂא וְנָתַן בְּיַד אֶמְרִינוּ דְפֶטוּר מִשׁוּם דְמִשְׁעָה שֶׁהָרָאָהוּ קַלְיָה וּמָה שְׁנוֹתָן לָהֶם בְּיַד אַח"כ מְדִידָהוּ יִהְיֶה לְהוּ בְּנִדּוֹן דִּידָן שֶׁהָעֲנָיִים הַנּוֹזְפִים לֹא הָרָאוּ וְלֹא נָשָׂאוּ וְנָתְנוּ בְּיַד אֲלָא הַשָּׁרְרָה מֵאֲלִיָּה לְקַחְהָ הַנְּכֹסִים לֹא כ"ש דְאֶמְרִינוּ דְמָה שְׁזָנוּ וּפְרָנְסוּ לְעֲנָיִי הִלְלוּ מִדְּמֵי הַשָּׁרְרָה פְּרָנְסוּם וְהֵאֲכִילוּם דְמִשְׁעָה שְׁנִפְלוּ הַנְּכֹסִים בְּיַד הַשָּׁרְרָה נִאֲבָדָה וְנִשְׁרָפָה וּמָה שֶׁחֲזִירוּ לְעֲשִׁירִים מֵאוֹתָם הַנְּכֹסִי מִתְּנָה הִיא שְׁנָתְנוּ לָהֶם: נְעוּד רָאִיָּה לְזֶה גְרָסִינוּ בְּסִנְהֶדְרִין פֶּרֶק חֲלָק עַל עֲגִין כְּשָׁבָא סְנַחְרִיב עַל יְרוּשָׁלַיִם כְּתוּב וְאֶנְסָף שְׁלַלְכֶם אֶנְסָף הַחֲסִיל אָמַר לָהֶם נָבִיא לְיִשְׂרָאֵל אֶסְפוּ שְׁלַלְכֶם אָמְרוּ לּוֹ לְבָזוּז אוֹ לְחֵלּוֹק אָמַר לָהֶם כְּאֶנְסָף הַחֲסִיל מָה אֶנְסָף הַחֲסִיל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְעֲצָמוֹ אָף שְׁלַלְכֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְעֲצָמוֹ אָמְרוּ לּוֹ וְהֵלֵא מָמוֹן עֲשֶׂרֶת שְׁבָטִים מְעוֹרָב בּוֹ אָמַר לָהֶם כְּמִשְׁק גְּבִים שׁוֹקֵק בּוֹ מָה גְּבִים הִלְלוּ מְעַלִּין אֶת הָאֲדָם מִטּוֹמְאָה לְטַהֲרָה אָף מָמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל פִּינוּן שְׁנִפְלוּ בְּיַד הָאֲנָסוֹת מִיַּד טִיְהָר הֲרִי לָהּ שֶׁהוֹפֵר מָמוֹן הַשְּׁבָטִים פִּינוּן שְׁנִפְלוּ בְּיַד אֲנָמוֹת הָעוֹלָם אָף בְּנִדּוֹן דִּידָן פִּינוּן שְׁנִפְלוּ הַסְּחוּרוֹת בְּיַד הַשָּׁרְרָה הֲרִי הֵן שֶׁל הַשָּׁרְרָה וְאִין לְעֲשִׁירִים נִגְדַּד הָעֲנָיִים שׁוּם טַעְנָה כָּלֵל זֶהוּ מָה שְׁנָרָאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי יִצְחָק בַּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִי ז"ל לְהָהּ: שְׁצַב שְׁאֵלָה רְאוּבֵן הִיָּה נוֹשָׂא וְנִתְּנָה עִם שְׁמֵעוֹן וְלוֹי שֶׁהִיָּה נִתּוֹן לָהֶם מִסְּחוּרְתוֹ לְמִפְּנֵי וְעַל יְדִידָהּ הִיָּה רְאוּבֵן מוֹכֵר סְחוּרְתוֹ וְהִיָּה יוֹם מִהֵימָּיִם נִתְּפַעֵם רְאוּבֵן עִמָּהֶם וְקַפְצוּ וְנָדַר בְּנִזְרֵי שְׁמֵשׁוֹן שְׁלָא לְשִׂאת וּלְתַת עִמָּהֶם עוֹד וְשׁוּב נִתְּחַרְט רְאוּבֵן עַל נִדְרוֹ וּבִהִיּוֹתוֹ תוֹהָא עַל נִדְרוֹ נִמְצָא שֶׁם נִפְתְּלִי וְאָמַר לּוֹ הוֹדִיעֵנִי מְלִין הוֹצָאת מִפִּיךָ בְּשַׁעַת הַנִּדָּר יַעַן הַכֹּל תְּלוּי בְּסִגְנוֹן לְשׁוֹן הַנִּדָּר וּפְתַח לּוֹ נִפְתְּלִי וְאָמַר אוֹלִי אֲמַרְתָּ בְּלִשׁוֹן הַזֶּה יוֹ רִסְיָבוּ

נזירות שמשון קינזו איינאש די מי מאש פרובי"גו אי די נו טראטאר יו מאש קון ווזוטרוש
והשיב לו ראובן פו דברת בלשון הזה אמרתי האמנם הוספתי שאמרתי יו ריסיבו נזירות
שמשון קון טודיש שיש תנאים ויהי לקצת ימים חזר נפתלי לחקור בדברי ראובן לדעת
סגנון הלשון שהוציא מפיו ופעם היה אומר שאמר בלשון הזה יו ריסיבו נזירות שמשון
קי נון איינאש די מי מאש פרובי"גו אי די נו טראטאר מאש קון ווזוטרוש ופעם היה
אומר שאמר יו ריסיבו נזירות שמשון שי מאש דימי פרוביגו אוביירדיש אי שי יו
טראטארי מאש קון ווזוטרוס אז השיבו נפתלי ואמר לו ראה גם ראה איך אמרת בשעת
הגדר יען אם אמרת בלשון זה יש לו התרה ואם בלשון הזה אין לו התרה השיבו ראובן
ואמר איני יודע באי זה לשון משתים אלה נדרתי דכיון שאיני יודע הדין מלמא דלא
רמא עליה דאיניש לאו אדעתיה ולפי הנראה מדברי ראובן אמר בלשונו יו ריסיבו
נזירות שמשון קון טודיש שיש תנאים ושאל ממנו נפתלי אם יודע מה הם התנאים ואם
פירש אותם בשעת הגדר והשיב שאינו יודע מה הם התנאים ושלא פירש יותר בדבריו
למדנו רבנו אם יש התר לגדרו: תשובה בענין דין זה נבא עד תכונתו בהקדים שתי
הקדמות א' שכתב הר"ן בריש מסכת נדרים ומהא משמע דאין שבועה בלשון נדר ולא
נדר בלשון שבועה הילכך כל שהחליף של זה בזה אין בדבריו פלוגא וכן פסק ר"ת והרב
ו' מיגאש והרשב"א וכן נראה מתוך הירושלמי וכן פסק הרא"ש שכתב הנודר שלא
אוכל עמה או שאוכל עמה אפי' יד לא הוי דלשון זה לשון שבועה הוא ולא לשון נדר
הרי לה דלדברי כל הגני אשלי רב רבי אין בנדר הנעשה בלשון שבועה ממש: הקדמה
שנית היא דראיתי ב' גדולי עולם הלא הם הרב יעקב בי רב ז"ל והרב כמהרר"י
טאיטאצאק ז"ל מרי ורבי שפסקו שאפילו אמר הריני נזיר פשמשון אם אעשה כה אפילו
שיאמר על שמשון בעל דליקה נתכונתי פיון שאינם ידים מוכיחות בדיבורו לא הוי נזיר
דומיא דקדושין שאמר הרי את מקודשת ולא אמר לי שלא אמר פלוגא שאפשר שלא
אמר על עצמו אלא על אחר ואפילו אמר לי נתכונתי לא אמר פלוגא פאן אמרי' שמא
לשמשון אחר נתכונן ואפילו ספק נזירות לא הוי דכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר
הכי אמרי' סתם נזירות להקל ועוד כתב מרי ורבי זלה"ה הנז' וז"ל האומר הריני נזיר
פשמשון בן מנוח ולא אמר אחר מן הכפויים אין לי שום ספק פפי ע"ד לא בגמר' ולא
בלשון הרמב"ם וקים לי שאינו נזיר ועם ב' הקדמות אלו אומר לע"ד שאין פאן שום צד
איסור נזירות משום דאיכא תרי ספיקי ספק אם נדר זה אפקיה בלשון שבועה ספק אי
אפקיה בלשון נדר ואת"ל דאפקיה בלשון נדר ספק אי הלכתא בהני שני גאוני עולם
שפסקו שאם לא הזכיר איז' מן הכפויים אין פאן נזירות וספק ספקא זה מתהפך ספק אי
הלכת' פהני שני גאוני עולם ואין פאן נזירות אפי' דאפקיה בלשון נדר ואת"ל דלית
הלכתא פנתיהו ספק אי אפקיה בלשון נדר או בלשון שבועה דאין בדבריו פלוגא והא
קיימא לן דבמקום דאיכא ספק ספקא אפילו בדאורייתא אזלינן לקול' באופן שאין בנדר
זה צד איסור נזירות ומכל מקום להקל מהעונש בנדרון פי האי זכורני שגמנתי עם אהד
מיוחד מגדולי חכמי שאלוניקי והתרנו לו נדרו זהו מה שפירא לעניו דעתי ואמר לי לבי
הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שצג יען עמדו לפני לדין החכם הנשא ונעלה
דון יודה אברבנאל יצ"ו והנבון ונעלה כה"ר יוסף בן אלטאביב יצ"ו על עינין שטר חוב
שהוציא כה"ר יאודה הנזכר על כה"ר יוסף הנז' מחמשים אלף לבנים נפרעים החצי

לזמן פלוני והחצי האחר לחדש טבת השמ"א והשטר הנה עשוי בכל תוקף בשבועה שנשבע כה"ר יוסף הגנזר בהזכרת ה' ונשתחול השבועה אפילו יתירו לו אלף פעמים תחזור ותחול עד בלתי בעל תכלית וכה"ר יוסף הגנזר הוציא שובר פתוב וחתום שפטר כה"ר יודה הגנזר מהשבועה הנז' ונתן הבחירה לכה"ר יוסף הנז' שיפרענו מתי שיירצה ובכל איזו סחורה שיירצה וכה"ר יוסף הנז' הנה רוצה ליתן לה"ר יודה הנז' כ"כ סחורות כפי מה שהיו שנים החצי ממה שהוא חייב עתה והחצי האחר הנה מבטיחו פשיבא מאנקונה לשלם לו ממעות שהיה ממתין וכה"ר יאודה לא נתפוס בזה ותבע ממני הדין עם מי ואני אומר שעם היות שהשובר הנה דבר זר מכל מקום הדין הוא פן שהיה ביד רבי יוסף הגנזר לפרוע לאיזה זמן שיירצה וכמו שכתב הרא"ש בכלל ס"ט וגם יש עתה רשות לכה"ר יוסף הגנזר לפרוע באיזו סחורה שיירצה אבל מפח חיוב השבועה העשויה באופן הנ"ל חייב כ"ר יוסף הגנזר לקיים השבועה ואף על פי שכ"ר יוסף הנז' הנה טוען שמה שפתוב בשטר אשר ביד רבי יאודה הגנזר שאפילו יתירו לו אלף פעמים תחזור וכו' היינו אם יתירו לו אחרים אבל אם יתיר הוא בעצמו הנה הנה דאי לאו הכי הנה לו לכתוב אף על פי שיתיר לשון יחיד אבל כיון שפתוב יתירו משמע אחרים ואני אומר שאין זו טענה ומ"ש לשון רבים חוזר לו ולכאי פחו הנז' בשטר וגם פתוב שם גזבים ממנו לשון רבים ועל זה נופל לשון יתירו והדין נותן פן משום דיתירו אחרים לא היו אלא רשעים אם יתירו כמו שכתב הריב"ש ז"ל ועל פן אני אומר שעם היות שאם לא היתה השבועה הנה הדין עם ר' יוסף הגנזר ומפח השבועה הוא חייב לקימה ואפילו זה הנה בסחורות כרצון ה"ר יוסף שהיו שנים הסף לפי ראות שני סוחרים ולראית האמת כתבתי וחתמתי ביום רביעי כ"ה לחדש ניסן שנת השלמה ליצירה באשלוניקי וקים שמואל די מדינה: שצד ראיתי הפסק שפסק הרב הגנזר החתום מעבר לז' ועלה מדבריו שהדין עם ה"ר יוסף הנז' לפרוע לזמן שיירצה וכמו שרמז מה שכתב הרא"ש ז"ל פלל ס"ט ודאי שאין בזה שום ספק שאין לחייבו לה"ר יוסף הנז' מן הדין וכמו שכתב הרא"ש שם וז"ל נראה לי אם תנאי זה מפורש בשטר שאינו יכול לכופו לפרוע אלא לכשיירצה לוי לפרוע מדעתו אין לוי משועבד יותר לראובן ממה שהיה לשמעון אחיו גם בנדון דידן כיון שמפורש בשטר שנתן החכם ונעלה דיו יאודה הנז' הבחירה לנבון ונעלה ה"ר יוסף הגנזר שיפרענו מתי שיירצה וכו' ודאי שמן הדין הרשות נתונה לכה"ר יוסף הנז' לפרוע פשיבא וכתב עוד אבל מפח חיוב השבועה העשויה באופן הנ"ל חייב כה"ר יוסף לקיים השבועה וכו' וכתב עוד ועל פן אני אומר שעם היות שאם לא היתה השבועה הגנזרת הנה הדין עם כה"ר יוסף הגנזר ומפח השבועה הוא חייב לקימה וכו' עכ"ל: ואני אומר במחילת כבוד תורתו שכיון שמן הדין חיוב פרעון אין כאן גם חיוב שבועה אין כאן שהשבועה אינה אלא לזרז הפרעון ואין השבועה מוספת שום חיוב פרעון יותר משאם לא נשבע אלא השבועה מתלה תלה בפרעון לזרז במקום שישנו אבל במקום שאין פרעון אין שבועה וכמו שכתב מהרי"ק ז"ל שרש פ"א וז"ל כל היכא שיש חיוב בפרעון מן הדין גם בלא שבועה אז אתי איסור שבועה וחייל הפרעון ועובר זה שאינו פורע משום גזל ומשום איסור שבועה אבל אם אין פרעון אין שבועה וראיה מאשר נשאל להרשב"א הנשבע לחברו שיפרענו לזמן פלו' והגיע שמטה אם לשביעית בזמן הזה משמטת ונאמר ממון אינכאן שבועה אין כאן או אם שבועה

דאורייטא ונאמר שמיטה בזמן הזה דרבנן ולא אתי דרבנן ומבטל דאורייטא והשיב דשביעית משמטתו ואפילו בזמן הזה וכו' והלכה לא נשבע לפרוע אלא כל זמן שהוא חייב לו וכו' ועוד הביא שם כמה ראיות כמו שיראה המעיין שם עד שכתב גם כי נשבע לא חלה השבועה כי אם בדרך חיוב הפרעון ועליו אין להוסיף בשביל השבועה וכן פסק הריב"ש בתשובותיו סי' שכ"ח על הא דקיימא לן דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אפילו נשבע על כך לא קנה הקונה כי השבועה אינו מוסיף חיוב כי אם וידוי במקום שמו הדין חייב וכיין שפן בגדון דידן פיין שה"ר יוסף הנז' פטור מן הפרעון מן הדין בשביל התנאי הפתוב לו בשטרו כמו שפסק הרב הנז' גם מפח השבועה הוא פטור כי אין השבועה חלה אלא במקום דאיכא חיוב ממון מן הדין אף אם לא היה שם שבועה: זהו מה שנגראה לעניות דעתי ואמר לי לבי הצעיל יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שצה שאלה ילמדנו מורנו צדק על אודות יהודי א' שנתעלם מן העין פה בגדאת בתוך העיר ושמו יוסף והאיש הזה זה דרכו כל הימים לסבב בשווקי העיר לקנות כסף או זקב מאשר ימצא ויהי היום ויבא פותי אחד אצלו בערמה ושם הפותי תשבולי נודע בשערים כי הוא חופר חפירות ומוציא אבנים ומוכרם לצורך בנין ויאמר אליו כי מצא חפצים מכסף וזקב ומטבע ישן ורוצה למכרם בהחבא וזה דרכו של פותי הנזכר לפתות בני אדם ולהורגם ברשת זו טמן וכן עשה לקצת יהודים לרמותם ולא הועילו מעשיו וכשבא אצל זה יוסף הנזכר פתח אותו ונלכד ברשתו ונתפתה ללכת עמו בערב בעת שסוגרים דלתות העיר כי מבעוד יום סוגרים אותם מפני פחד מלך פרס ויש מקיר החומה ולפנים מרחב גדול הרבה ממדבר שם עד מקום ישוב הבתים וביתו של הפותי הנז' הוא סמוך למדבר השמים ומעשהו בכל יום שהוא חופר החפירות בתוך המדבר הנזכר וכראות בני ביתו של יוסף הנזכר כי נחשכו פכבי נשפו ולא בא עוד לביתו נבדלו נחפזו ויקומו בנשף באישון לילה ואפלה וילכו עם הסוכאשי עד בית הפותי התשבולי הנזכר ויקראו לו ואיחר לצאת ויהי אף יצוא יצא עיף ויגע ורפה ידים והו' מזיע ויחרד האיש מאד ויאמר אליו הסוכסי היכן הוא היהודי שבא עמך לעת ערב ויאמר לא היו דברים מעולם ולא ראיתי יהודי ויאמרו גואלי הדם לסוכאשי עתה בעת הזאת הרג אותו תפוס אותו ויאמר תפשוהו ויבאו מכירי הפותי וערבו אותו עד אור הבקר ויהי בבקר שמו אותו במשמר להוליכו אצל הבאשה לעונשו בייסורין אולי יודה על הדם אשר שפך והעיד שי"ך יחייא יצ"ו בתורת עדות בב"ד שבאותו בקר עצמו בא אליו פותי אחד שהוא פקיד על מכס הכסף ויאמר אליו מסיח לפי תנמו חבל על יוסף היהודי הנזכר על ידי התשבולי שבבואי אמש אחרי סגורת דלתות העיר מצאתיו הולך יחידי בתוך המדבר השמים שמקיר החומה ולפנים ואמרתי לו להיכן אתה הולך יחידי בעת הזאת בתוך המדבר השמים הזה עתה לא יש פתח פתוח לצאת ולא עת יציאה שמה יש עמך איזה כסף גנוב מהמכס ומששתי בו וחפשותי ומצאתי תחת אצילי ידיו לחם וצנונות ובאזורו פרוטות הרבה ואשא עיני וארא את התשבולי מרחוק ואמרתי לו ליוסף שמה אחרי הבליעל הזה אתה רוצה לילה אל תלך עמו כי זה יהרג אותך על כל פנים שפן דרכו לפתות בני אדם ולהורגם לכן חזור בך ומשכתי אותו והפתיו והעצרתי בו להחזירו עד שהיה שם זקן אח ערבי ואמר לי למה תכה כל כך היהודי הזה הנח לו שילך למקום חפצו חבל עליו שנהרג ולא שמע לעצתי עד כאן דברי הפותי המסיח לפי תנמו והעידו יהודים שפך הוא האמת שהיה בא לביתו

לעתותי ערב ועמו לחם וצנינות ובאזורו פרוטות כדברי הכותי המסיח לפי תומו והעיד ש"ך יחזיק הנזכר שקנדם לכן ג' או ד' ימים הנה מפתהו התשבולי הרע הזה להוליכו עמו למפור לו פסוף או זקב ולא רצה ללכת עכ"ד עוד העיד ש"ך יצחק בתורת עדות בב"ד שיום אחר אבידת יוסף הנזכר בא אליו פותי אחד מסיח לפי תומו שפנו של התשבולי הרוצח הנזכר ושאל את פיו ויאמר לו הלא מצאתם החרוג הלזה שאתם מחפשים עליו ויאמר לא מצאנוהו ויאמר הכותי יודע אני שנהרג ומקום קבורתו והנה רוצה להראות מקום קבורתו ובא פותי אחד חברו וראהו יושב בתוך יהודים הרבה שהיו רוצים ללכת עמו לראות מקו' קבורתו ובראותו קבוצ' יהודי' אמר לו מה אתה רוצה להראות לתת חרב ביד המלכות להרגך פי ותפשוף ויאמרו שאתה הרגת אותו גם העיד רבי מנחם או"ש שיש י"צו בתורת עדות בב"ד שהי' אומר פותי המל"ת ליהודי' באו עמי מנגד הרחק פי אני מפחד מבני המלה שלא יראו אותי מראה לכם הקבר ויהיו עיניכם רואות במקום שאשב ושם הוא מקום קבורתו ובא פותי השני הנזכר חברו והוציא מקום מושבו בהפאות ובחירופין והוליכו עמו באמור אליו כי בדבר הזה שהוא רוצה להראו' יש הניזק לכל בני המלה מענין תבועת הדם מהמלכו': ובכן מנעו מלהראות קבר החרוג הנז' ועל פי הדברי' האלה יאיר עינינו המורה לצדקה אם תהיה אשת יוסף ו"ל הנז' מותרת להנשא אם לאו גם ברכו' יעטה מורה: תשובה עם היות שראוי לכל מורה הוראה לחזר על כל צדדין להתיר בעיגונא דאיתתא וכמו שכתב הרא"ש בתשובותיו וכן מצינו בכמה מקומות בגמרא דקאמר משום עיגונא דאיתתא אקילו בה רבנן ולכן התירו האשה כעדות אשה או עבד או שפחה או פותי מסיח לפי תומו אבל חבו דלא לוסוף עלה וצריך שיהיה המסיח לפי תומו כחקנו ולכן בגדון דידן ראיתי עדות שני פותים מסיחים לפי תומום ובשניהם איפא רעותא וגמגום: אם הראשון דקאמר חבל על יוסף היהודי הנהרג על ידי תשבולי שפבואי אמש אחרי סגירת דלתות העיר וכו' מדבריו נראה שכל מה שאומר הוא בדרך שפן משמע מקשר דבריו שאומר שידע שנהרג להיות שפבואי אמש וכו' ואמרתי לו שפא אחרי הבליעל הזה אתה רוצה לילך אל תלך עמו פי זה ינהרג אותך על כל פנים שפן דרכו לפתות בני אדם ולהורגם לכן חזר בה וכו' עד ולא שמע לעצתי ע"כ ומתוך דברים אלו הוא אומר שנהרג לא שראה אותו הרוג וכן נראה גם כן מתחלת דבריו שאמר חבל על יוסף היהודי הנהרג לא אמר שנהרג דהנה משמע שהוא מעיד שנהרג ומעיד על מעשה ההריגה אלא אמר הנהרג משמע פלומר הידוע בפי הכל שיצא הקול עליו שנהרג חבל עליה שאני התריתיו ולא שמע לקולי באופן שאומר בדרךמי ואינו נאמן כמה דאמרינן בגמרא פרק האשה שלום על מתניתין שלום בינו לבינה ומלחמה בעולם ואמרה מת בעלי אינה נאמנת אמר רבא מאי טעמא דמלחמה משום דאמר' בדרךמי סלקא דעתיה בכל הני דאינקטויל הוא פליט אף בגדון דידן כיון דשמע שלא חזר לביתו סלקא דעתיה מזה הכותי ודאי שתשבולי הרגו שהיה הולך אחריו: ואם הכותי השני ששאל את ש"ך יצחק ואמר לו הלא מצאתם החרוג הלזה שאתם מחפשים עליו ויאמר לא מצאנוהו ויאמר הכותי יודע אני שנהרג ומקום קבורתו והנה רוצה להראות מקום קבורתו גם בזה איפא ריעותא וזה דלא חשיב מסיח לפי תומו אלא פשהכותי מתחיל לדבר מאליו מבלי שום שאלה קודמות וכמה דאמרי' בסוף האשה בתרא על מעשה דפונדקית דקאמר בגמ' פונדקית פותיה היתה ומשיחה לפי תומו היתה וכו'

ופריה וקא איה חבירינו קאמרי לה ומשני פיון דחזיתיהו בכי אאמרי לה איה חבירינו
ופירש רש"י הנה בכיה והינו לפי תנא דקנדה ששאלוה התחילה לומר וכן כתב
הרמב"ם פ"ק י"ג הלכות גירושין וז"ל כותי שהסיח לפי תנאו תחלה אף על פי ששאלו
אותו אחר כך ובדקוהו עד שיפרש כל המאורע הרי זה נאמן.

הרי דבעינו שיסיח לפי תנאו תחלה וכתב הרב המגיד בשם הרשב"א דכל שאומרים לו
איה פלוני שהלה עמה אין זה מסיח לפי תנאו: וכיון שכן בנדון דידן לא הוי מסיח לפי
תנאו וטעמא דמילתא שכתב הה"ר דוד הפהו בתשובותיו על מעשה שהיה שתוגר א'
אמר ליהודי אחד ממשה סוסי לא שמעת ממנו אמר היהודי לא שמעתי ממנו דבר אמר
התוגר דעו כי הרגו תוגר פלוני פסק דלא חשיב מסיח לפי תנאו דהואיל ושאל לא
שמעתם ממשה סוסי כלום נראים הדברים בתשובת שאלה ואף על פי שלא שאלוהו
מכל מקום נראה שיזע שאבד זכרו והם לא ידעו מה נעשה ממנו ולכן שאל הוא עדיין
לא שמעת ממנו כלום שהוא רוצה להשיב על שאלתם ובקשתם דכי היכי דבפונדקית
חשבינן בביתה כאלו התחילה היא להודיע להם קנדה שישאלוה איה חבירינו הכא נמי
יש לומר שמה שהיו מבקשים לדעת מה נעשה ממנו שאבד יזע התוגר ואמר לא שמעתם
כלומר ממה שאתם חוקרים ודורשים לא שמעתם כלום ועדיין אתם מבקשים לדעת
והיהודי השיב לו לא ועדיין אנו מבקשים לדעת ממנו ואם כן הרי הוא משיב על שאלתם
ואומר להם שהרגו תוגר פלוני דכי האי גונא לא הוי מסיח לפי תנאו.

הרי שכתב הרב הנזכר דלא חשיב מסיח לפי תנאו בנדון דומה לנדון דידן שאף בנדון
דידן עם היות שהפתי התחיל לדבר מכל מקום פיון שאמר הלא מצאתם ההרוג שאתם
מחפשים עליו ואמר היהודי לא מצאנוהו אחר כך פשאמר הכותי יודע אני שנהרג ומקום
קבורתו נראה כמשיב על שאלתם וחיפושם שהרי היה רוצה להראות מקום קבורתו
למלאות שאלתם אם כן לא חשיב מסיח לפי תנאו ואף אם לא נחוש לדברי הרב ה"ר דוד
הפהו ז"ל להיות שגאוני עולם חלקו עליו ובפרט בכללם הרב מרי ורבי הרי"ט ז"ל מכל
מקום יש בעדות הכותי הנה רעותא אחריתי והיא שלא הנכיר שם האיש וכתב הרמב"ם
פ"ק י"ג הלכות גירושין וישראל שאמר מת איש יהודי עמנו במקום פלוני אפי' נותן
סימנין אין אומרי באומד הדעת פלוני הוא עד שיעיד העד שהוא פלוני ויפיר שמו ושם
עירו ולכן נראה לע"ד שאין מקום להתיר אשה זו מכח שום עדות מן הכותים שהסיחו
לפי תנאם כמו שבאו בשאלה אם לא שיזעו בנדאי שלא נעדר מהעיר והיא באותו פרק
כי אם יוסף הנז' שאז אף על פי שלא הנכיר הכותי שמו של יוסף מועיל עדותו וכמו
שכתב מהר"ם בתשובה מיימונית וז"ל אמנם אחר שהפתי לא העיד בפירוש פלוני
נהרג אלא אמר היהודי מעיר פלונית בסתם יבדק שלא יצא מאותה העיר שום יהודי
הדר שם שלא חזר כי אם זה וכן משמע מתוך לשון הרמב"ם שכתב יצא כותי וישראל
מעמנו ובא הכותי והסיח לפי תנאו איש שיצא עמי מכאן מת משיאין את אשתו משמע
מתוך הלשון דידענו שלא יצא משם כי אם הישראל שהוא ולכן אמר איש שיצא עמי
מכאן שהוא האיש הרמוז שיזעוהו שלא יצא כי אם הוא לבדו וכן נראה מתוך דברי
הרא"ש בתשובותיו פ"ל נ"ב על ההיא דאבא יודן כמו שכבר הארכתי בפסק שכתבתי
זה לי ימים ונלאתי לקותבו: וכן נראה ממה שכתב הרב מהרי"ק ז"ל ו' העזר סימן י"ז
שתמה על תשובת הרמב"ם המתחלת ראובן היה נושא ונותן בחוץ ויצא לישא וליתן

כַּמְנִהְגוּ בְּכַפְרִים שֶׁל עֶכּוֹ וְכוּ' כָּתוּב שֶׁשֶׁהֵיטֵר הֵיזָה עַל שְׂלֵא חֶסֶר שׁוּם יְהוּדֵי מַעֲכּוֹ כִּי אִם זֶה וְאֵף עַל פִּי שֶׁשֵּׁשֶׁט הַשְּׂאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה בְּסִתְּמָם צָרִיף לֹאמֹר שֶׁדָּבָר יָדוּעַ הֵיזָה בִּינֵיהֶם שֶׁכָּף הֵיזָה הַמַּעֲשֵׂה וְלֹא הִנְצַרְכוּ לִפְר' הָרִי לָף שֶׁשֵּׁשֶׁאִין מִזְכִּיר שֵׁם הָאִישׁ הַמַּת צָרִיף שֶׁיִּדְעוּ שְׂלֵא חִסְרֵמָשֶׁם כִּי אִם הָאִישׁ הַהוּא לְבַדוֹ אֵף בְּגִדוֹן דִּינָן צָרִיף שֶׁיִּדְעוּ בְּנִדְאֵי שְׂלֵא חִסְרֵמָשֶׁם בְּפָרְק הַהוּא כִּי אִם יוֹסֵף הַנּוֹז' וְאִז תְּהִיָּה אֲשֶׁתּוֹ מְוַתֶּרֶת לְעֵלְמָא זֶהוּ מַה שֶּׁנֶּרְאָה לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שֶׁמוֹאֵל אֲדַרְבֵּי זֶלֶה"ה.

שְׂצוּ שְׂאֵלָה רְאוּבֵן שֶׁאָמַר לְשִׁמְעוֹן הָרִי שֶׁהִסְוֹתִים פְּלוּנֵי וּפְלוּנֵי מְבַקְשִׁים לְקִנּוּת קִצָּת סְחוּרָה אִם תִּתֵּן לִי סֶף כֶּף לְשֹׁכֵר טָרְחֵי אֲנִי אֲשַׁתְּדֵל לְמַפְנֵי סְחוּרְתָּהּ לָהֶם וְאֵהִיָּה סְרוּסוֹר בִּינֵיכֶם וְשִׁמְעוֹן סָבַר וְקִבֵּל לְתַת לְרְאוּבֵן מַה שֶּׁנִּשְׁתַּפְּשֵׁר עִמּוֹ לְשֹׁכֵר סְרוּסוֹתוֹ כְּדִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל הֵיטֵב בְּעִנְיָן הַמְּכָר הַנּוֹז' וּמִקְצַת הַשֹּׁכֵר נָתַן לוֹ מְוַקְדָּם קוֹדָם עֲשִׂיית הַמְּכָר וּמִקְצַתוֹ אָמַר לְתַת לוֹ אַחַר עֲשִׂיית הַמְּכָר וְעַל סֶמֶף הַשֹּׁכֵר הַנּוֹז' טָרַח רְאוּבֵן וְנָתַן גָּמַר לְמְכָר הַנּוֹז' וְלָכֵן רְאוּבֵן מְבַקֵּשׁ מִשִּׁמְעוֹן שֹׁכֵר טָרְחוֹ אֲשֶׁר נָדַר לוֹ וְשִׁמְעוֹן טוֹעֵן וְאָמַר מַה שֶּׁנִּתְּמִי לָף מְוַקְדָּם הֵיזָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִשִּׁפְרָתָּהּ יוֹרְנֵי מוֹרְנֵי מוֹרָה צָדֵק אִם יִכּוֹל רְאוּבֵן עַל הַדִּין וְעַל הָאֲמַת לְהוֹצִיא מִיַּד שִׁמְעוֹן שְׂאֵרֵית שְׁכָרוֹ הַנּוֹז' אוֹ לֹא וּמַה' תְּהִי מְשַׁכְּרָתוֹ שְׁלֵמָה: תְּשׁוּבָה תְּחַלֵּת כָּל דָּבָר אֲנִי אֹמֵר שֶׁכָּתַב הָרִי"ב בְּתִשְׁבּוּבוֹתָיו סִימָן תַּע"ו שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָדָּם נוֹדֵר בְּשִׁכְרוֹ אֲפִילוֹ בְּעַל פֶּה וּבְלֹא שׁוּם קִנְיָן חַיִּיב לְשַׁלֵּם כָּל שֶׁהִנְשַׁכֵּר עָשָׂה מְלֹאכְתּוֹ שֶׁהִתְחַלֵּת הַמְּלֹאכָה הוּא הַקִּנְיָן וְכִמוֹ שֶׁהָאֵרִיף שֵׁם וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן חַיִּיב שִׁמְעוֹן לְתַת לְרְאוּבֵן כָּל מַה שֶּׁנָּדַר לוֹ בְּשֹׁכֵר סְרוּסוֹתוֹ וְעַל מַה שֶּׁטוֹעֵן שִׁמְעוֹן שֶׁכָּמָה שֶׁנָּתַן לוֹ הֵיזָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִשִּׁכְּרָהּ וְשׁוֹאֵל מִמֶּנּוּ הַמְּוַתֵּר שֶׁנָּתַן לוֹ אִין בְּטַעֲנָתוֹ מִמָּשׁ: וְטַעֲמָא דְמִילְתָא דְגָרְסִינָן בְּהַגְוֹל בְּתָרָא תַנְיָא הָרִי שֶׁהֵיזָה בּוֹרַח מִבֵּית הָאֵסוּרִין וְהֵיזָה מְעַבְרָת לְפָנָיו אָמַר לוֹ טוֹל דִּינָר וְהַעֲבִירָנִי אִין לוֹ אֵלָא שְׁכָרוֹ מְשׁוּם דְאָמַר לִיהַּ מְשֻׁטָה אֲנִי כֶּף אָכַל אִם אָמַר טוֹל דִּינָר בְּשִׁכְרָהּ וְהַעֲבִירָנִי נוֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ מְשַׁלֵּם וְקָאֵמַר בְּגִמְרָא מַאי שְׁנָא רִישָׁא וּמַאי שְׁנָא סִיפָא אָמַר רַמִּי בַר חֲמָא בְּצִיִּיד הַשּׁוֹלָה דְגִים מִן הַיָּם דְאָמַר לִיהַּ אֲפֻסְדַּתְנִי כִּיּוֹרֵי בְּזוּזָא וְכֵן פֻּסַק הַרְמַב"ם פָּרַק י"ב הַלְכוֹת גְּזִילָה שֶׁכָּתַב וְאִם הֵיזָה צִיִּיד וְאָמַר לוֹ בְּטַל מְצוּדַתָּהּ וְהַעֲבִירָנִי נוֹתֵן לוֹ כָּל שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזָה וּבְגִדוֹן דִּינָן רְאוּבֵן זֶה בִּיטַל סְרוּסִירוֹתוֹ מְלַעֲשׁוֹתוֹ עִם אַחַר בְּשִׁבִיל מַה שֶּׁנָּדַר לוֹ שִׁמְעוֹן וְאוֹלֵי הֵיזָה נוֹתְנִין לוֹ בְּמַקּוֹם אַחַר מִמָּה שֶּׁנָּדַר לוֹ שִׁמְעוֹן בְּאוֹפֵן שֶׁיִּכּוֹל לֹאמֹר רְאוּבֵן אֲפֻסְדַּתְנִי וְלָכֵן חַיִּיב שִׁמְעוֹן לְתַת לְרְאוּבֵן כָּל הַסֶּף שֶׁנָּדַר לוֹ וְכָל שֶׁכֵּן שְׂאִינוֹ יִכּוֹל שִׁמְעוֹן לְתַבְנֹעַ מִמֶּנּוּ שׁוּם דָּבָר מִמָּה שֶׁכָּבַר נָתַן לְרְאוּבֵן: וְרִאֲיָה לְזָה שֶׁכָּתַב הַרְשֵׁב"א בְּתִשְׁבּוּבָה הֵבִיאוֹ מֵהָרִי"ק ז"ל חֲשׁוֹן הַמְּשַׁפֵּט סִימָן רס"ד שֶׁאֲפִילוֹ בְּרִישָׁא דְכַרְוִיתָא דְאָמְרִינָן דְאִין לוֹ אֵלָא שְׁכָרוֹ שֶׁיִּכּוֹל לֹאמֹר לוֹ מְשֻׁטָה הֵייתִי כֶּף הֵיִינוּ דְנִקָּא בְּשְׂלֵא הַקִּדִּים לוֹ אָכַל אִינוּ יִכּוֹל לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ וְכֵן כָּתַב הַמְרַדְכֵי פָּרַק הַחֹלֵץ וְאֲפִילוֹ בְּמַקּוֹם דְלִיכָא פְּסִידָא אִם הוּא רְגִילָתָּ לְתַת יוֹתֵר מִכְּדֵי טָרְחוֹ חַיִּיב לְתַת מַה שֶּׁהִתְנָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמְרַדְכֵי בְּהַגְוֹל בְּתָרָא בְּשֵׁם רַבִּינוֹ שֶׁמְחָה שֶׁחַיִּיב לְתַת לְשִׁדְכָן כָּל מַה שֶּׁהִתְנָה לִיתֵּן לוֹ וְלֹא דְמֵי לְטוֹל דִּינָר וְהַעֲבִירָנִי שֶׁבְשֹׁכֵר שֶׁכָּנִין רְגִילִין לִיתֵּן יוֹתֵר מִכְּדֵי טָרְחוֹ וְהֵבִיָּא כְּמָה רְאוּת עַל זֶה וְכֵן הִגָּה מִיִּמוֹנֵית מְסַפֵּר נְזִקִין ס' כ"ב בְּאוֹפֵן שֶׁעָלָה בְּיָדֵינוּ שֶׁחַיִּיב שִׁמְעוֹן לְשַׁלֵּם לְרְאוּבֵן כָּל מַה שֶּׁנָּדַר לוֹ הֵן מְטַעֵם דְאֲפֻסְדַּתְנִיָּה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי הֵן מְטַעֵם הַרְגִילוֹת שֶׁרְגִילִין לְתַת בְּסְרוּסִירוֹת כְּזָה יוֹתֵר מִכְּדֵי טָרְחוֹ וְאֲפִל' לֹא הֵיזָה שֵׁם קִנְיָן כְּמוֹ שֶׁכָּבַר כְּתַבְתִּי: וְעוֹד בְּהַגְהוֹת מְרַדְכֵי בְּקִדּוּשֵׁין כְּתוּב מְעַשֵׂה בְּרְאוּבֵן שֶׁתַּבַּע מִשִּׁמְעוֹן תָּן לִי י'

זהובים שְׁנֵדֶרֶת לי שְׁאֲדָבֶר עֲלֵיךְ אֵל הַשָּׁר וְהַשִּׁיב שְׁמֵעוֹן חֶרֶת נְדִרְתִּי לָךְ אֲבָל מִחֲמַת יִרְאָה שְׁהֵייתִי יָרָא פֶּן תִּקְלַקֵּל עֵינַי נִגְדַּת הַשָּׁר וְלֹא הֵיָה שׁוּם קִנְיָן וְהַשִּׁיב הַמּוֹרָה שְׁחִיב לִיתֵן לוֹ דְּהֵנָּה לִיהַ כְּפוּעֵל וְאִין צָרִיךְ קִנְיָן בְּאִפְּסוֹ שְׁחִיב שְׁמֵעוֹן לְשֵׁלֵם כָּל מַה שְׁנֵדֶר וְהַתְּנָה עִמּוֹ וְכָל שְׁפֵן שְׁאִינוּ יָכוֹל לְחַזֵּר וְלִיקַח מִמֶּנּוּ מַה שְׁכָּבֶר נִתַּן לוֹ זֶהוּ מַה שְׁנֵרְאָה לַע"ד וְאָמַר לי לְבִי הִצְעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִּי זֵלֶה"ה: שְׁצִי שְׁאֵלָה רְאוּבֵן הַחֲזִיק וְדָר בְּבֵית אֶחָד בְּמוֹלְקֵי שֶׁל תּוֹגֵר א' אַחַר זְמַן בָּא הַתּוֹגֵר בְּעַל הַמוֹלְקֵי וְהָרַס כָּל הַבָּתִּים וְלֹא נִשְׁאַר לְרְאוּבֵן שֵׁם שׁוּם זְכוּת אַחַר כֵּךְ עָשָׂה הַתּוֹגֵר בְּאוֹתָהּ הַחֲרֻבָּה חֲנוּיּוֹת וְהַשְׁפִּירָם לְתוֹגֵרִים אַחַר זְמַן רַב נִפְלוּ הַחֲנוּיּוֹת מְאֹלֵיהֶן וְנִשְׁאַר הַמָּקוֹם הַהוּא מְבוּי מְפֹלֵשׁ רָחֵב וְנִעְשָׂה רְשׁוֹת הַרְבִּים וְהָיוּ עֲבָרִים וְשָׁבִים דְּרָף שֵׁם כְּמוֹ שְׁבַע שָׁנִים אַחַר כָּל זֶה הַזְּמַן בָּא שְׁמֵעוֹן וְעָשָׂה שְׁתֵּי דְפָנוֹת בְּשְׁתֵּי רְאִשֵׁי הַמְּבוּי וְנִשְׁאַר כְּמוֹ חֲצַר אֶחָד לְפָנֵי בֵּית שְׁמֵעוֹן וְהָיָה עוֹשֶׂה בּוֹ כָּל צָרְכָיו וְהַחֲזִיק בּוֹ כְּמוֹ שֵׁשׁ שָׁנִי וְלֹא מִיָּחָה אָדָם בִּידוֹ אַחַר כֵּךְ בָּא תּוֹגֵר אֶחָד וְתָבַע לְתוֹגֵר הָרְאִשׁוֹן וְאָמַר הַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא שֶׁל מְרֵאטָה וְנִתְפָּשְׂרוּ הַב' תּוֹגֵרִים בֵּינֵיהֶם וְלָקַח חֲצֵי אוֹתוֹ הַחֲצַר תּוֹגֵר אֶחָד וְחֲצֵי הַנִּשְׁאַר בִּיד שְׁמֵעוֹן בְּעַד הַתּוֹגֵר הַשְּׁנִי לְחַשְׁבוֹן הַמְּרֵאטָה וְעָשָׂה שְׁמֵעוֹן מְחִיצָה בְּאִמְצַע הַחֲצַר לְהַפִּיר חֲלָקוֹ זֶה שְׁלֹשׁ שָׁנִים עָתָה בָּא שְׁמֵעוֹן לְבָנוֹת תּוֹף חֲצָרוֹ וְרְאוּבֵן מְעַכֵּב עָלָיו וְאָמַר שְׁתֵּי שָׁנִים הוֹצִיא שְׁמֵעוֹן אוֹתָהּ מְחִיצָה שְׁהֵיָה בְּאִמְצַע הַחֲצַר וּבָנָה כְּנֹתֵל בְּמָקוֹם הַמְּחִיצָה וְשָׂאָז מִיָּחָה בִּידוֹ וְטָעַן שְׁמֵעוֹן מַה תּוֹעִיל בְּאוֹתָהּ מְחָאָה מֵאַחַר שֶׁהַתּוֹגֵר שְׁנִמְצָא עֲכָשְׁיוֹ שֶׁהוּא בְּעַל הַקְּרָקַע מְעוֹלָם לֹא נִתְּנָה לָךְ כָּל שְׁפֵן שְׁזָה ט' שָׁנִים שְׁהַחֲזִיקְתִּי בְּכָל אוֹתוֹ מְקוֹם וְלֹא מְחִיתִי בִּידִי וּמַה שְׁאָתָה אוֹמֵר שְׁזָה ב' שָׁנִים מְחִיתִי לֹא הָיוּ ד"מ יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי.

תְּשׁוּבָה הָיִיתָ שֶׁה' טִלְטְלָנִי טִלְטְלָה גָבֵר בְּצִאתִי מִן הָעִיר מִחֲמַת הַדְּבָר בְּלִי שׁוּם סֶפֶר מִהַפּוֹסְקִים בְּאִפְּסוֹ שְׁאִין כְּלִי אֲנִי מְנוֹתִי בִּידִי מִכָּל מְקוֹם אַחְוָה דְּעֵי בְּעֵנְיָן זֶה כְּדֵי שְׁלֹא לְהַשִּׁיב פְּנֵי הַשּׁוֹאֵל רִיקָם וְגַם שְׁנֵרְאָה הַדְּבָר בְּרוּר מִתּוֹכּוֹ וְזֶה שְׁנֵרְאָה לַע"ד לְפִי תוֹכֵן הַשְׁאֵלָה שֶׁהַדִּין עִם שְׁמֵעוֹן הַנִּזְכָּר וְלֹא מִטְעֵמִיָּה וְזֶה שְׁמָה שְׁטָעַן שְׁאִין הַתּוֹגֵר הַהוּא בְּעַל הַקְּרָקַע שְׁהַחֲזִיק בּוֹ רְאוּבֵן וְלָכֵן לֹא הוֹעִיל לוֹ חֲזַקְתּוֹ לְרְאוּבֵן זֶה אֵינָה טְעֵנָה מִתְּרֵי טְעֵמִי חֲדָא מִשׁוּם דְּלֹא כָּל כְּמִינָיָה לֹמַר שְׁלֹא הֵיָה הַתּוֹגֵר הָרְאִשׁוֹן בְּעַל הַקְּרָקַע דְּמֵאִי אֲנִי לְמִיָּה מִהַתּוֹגֵר הַב' יוֹתֵר מֵהָא' דְּהָא בְּכַמָּה זְכוּתִי אֲמַרִּינוּ לְעֵנְיָן דִּינָא אֲשֶׁר פִּיָּהּ דְּבָר שְׁוֹא וְאִין בְּפִיָּהּ נְכוּנָה וְחֲזַקְתָּ רְאוּבֵן שְׁהַחֲזִיק בְּמָקוֹם הַהוּא וְדֵאִי וְדֵאִי וְאִין סֶפֶק מוֹצִיא מִיָּדִי וְדֵאִי שְׁיָבֵא שְׁמֵעוֹן מִסֶּפֶק וְיִפְקִיעַ חֲזַקְתָּ רְאוּבֵן הַנִּזְכָּר עוֹד טַעַם ב' שְׁאָף אִם נֶאֱמַר שְׁהַחֲזִיק עִם הַתּוֹגֵר הַב' שְׁהַחֲצַר שְׁלוֹ מִכָּל מְקוֹם כְּבָר הַחֲזִיק רְאוּבֵן כְּפוּעֵל בְּחֲצַר הַהוּא וְדָר בּוֹ נִמְצָא שְׁדָמִים הוּא שְׁחִיב רְאוּבֵן לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׁכָר לְתוֹגֵר הַב' אֲבָל מְצִיאוֹת הַדִּירָה וְהַחֲזִיקָה שְׁהַחֲזִיק בְּבֵית וּבְחֲצַר הַהוּא לֹא נוֹכַל לְהַכְחִישׁוֹ וְכִיּוֹן שְׁפֵן אִיךְ יָכוֹל לְטָעוֹן שְׁמֵעוֹן אֲנִי הַחֲזִיקְתִּי כְּמָה שָׁנִים בְּלֹא טְעֵנָה דְּאָתָה מְכַרְתִּי לִי אוֹ נִתְּתִי לִי בְּמִתְּנָה דְּהָא תִּנְּנֵן כָּל חֲזַקְתָּה שְׁאִין עֲמָה טְעֵנָה אֵינָה חֲזַקְתָּה וְכו' בְּאִפְּסוֹ שְׁטָעַנְתָּ שְׁמֵעוֹן אִין כֵּה מִמֶּשׁ וְהַחֲצַר עוֹמֵד בְּחֲזַקְתָּה רְאוּבֵן: אֲבָל מִכָּח טְעֵנָה אַחֲרַת אֵיבֵד רְאוּבֵן חֲזַקְתּוֹ וְזֶה שְׁאָף עַל פִּי שֶׁהַתּוֹגֵר הָא' הָרַס הַבָּתִּים וְהָיָה הַמָּקוֹם חָרֵב וְגַם אַחַר כֵּךְ נִעְשָׂה רְשׁוֹת הַרְבִּים וּבְדֵאִי שְׁכָל הַזְּמַן הַהוּא אֲפִילוֹ עָמַד כֵּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה לֹא אֵיבֵד זְכוּתוֹ מִשׁוּם דְּהָא דְּקִיָּמָא לֵן שְׁבִהִיּוֹת הַחֲזַקְתָּה מְבִלִי יוֹשֵׁב ג' שָׁנִים אֵיבֵד בְּעַל הַחֲזַקְתָּה חֲזַקְתּוֹ הֵינְנוּ דְּנוֹקָא בְּהִיּוֹת רְאוּבֵן לְדִירָה אֲבָל אֵינָה רְאוּבֵן לְדִירָה לְעוֹלָם הִיא בְּחֲזַקְתָּה הַמְּחִיצָה בְּאִפְּסוֹ שְׁכָל הַזְּמַן הַהוּא לֹא אֵיבֵד רְאוּבֵן חֲזַקְתּוֹ

מכל מקום מה שפיתוב בשאלה שהתוגר חזר ויבנה שם חנויות והשפירם לתוגרמים ועמדו כן זמן רב זו היא הסבה האמתית שאיבד ראובן חזקתו ולכן משם והלאה היתה הרשות נתונה לכל הרוצה ליטול לבא וליטול וכיון שקדם שמעון והחזיק בחזקתו זהו מה שנתראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שצח שאלה ראובן היתה מרביץ תורה במקום א' בדבר קצוב בכל שנה ושנה ובהמשך הזמן בא שליח במקום אחר ושטר פתוב וחתום בידו מכל ראשי העיר ההוא ונתחייבו לתת לו הרבה מאוד יותר ממה שקיו נותנים לו באותה העיר ונתנו ביד החכם הנז' אלף אשפ' להוצאת הדרך במתנה גמורה והחכם הנז' מפני הכבוד דבר עם אנשי העיר ההיא על הענין והגיד להם הפל וחיילה פניהם שלא ימנעו הטוב ממנו אז אמרו לא נניח לכ"ת ואם אינו מספיק לה התנאי מעתה נתחייבנו לאסוף ולקבל משלנו אלף לבנים בכל שנה מלבד התנאי הקצוב מהק"ק נר"ו והחכם היתה רוצה להשביעם או ליקח הקנין ולא רצו כי אמרו כי דבורם הקל הוא במקום קנין ושבועה ניהי כי ארכו הימים קיימו דבורם שנים שלשה חדשי לבד ועתה שואל החכם שכירות שארית הזמן מאותו התוספת שצדדו לו: תשובה מתוך השאלה לא נתברר אם השליח שבא להוליך לחכם הנז' למקומו להרביץ תורה שם אם היתה הכתוב הזמן הקצוב שהיה מושפך עמיהם במקום אשר היתה שם בתחלה או אם היתה אחר הזמן וזה שיש הבדל גדול בזה לענין דינא שאם בא בתוך הזמן אינם חייבים אנשי מקומו לשלם לו כלום מאותו תוספת וטעמא דמלתא דתנו פירק השוכר את האנמנין שוכר פועלין להעלות פשתנו מן המשרה וכל דבר שאבד וחזרו בהו מקום שאין שם אדם שזכר עליהם או מטען וקאמר בגמרא כיצד מטען אומר להם סלע קצצתי לכם באו וטלו וכן פסק הרמב"ם הלכות שכירות פירק שפיתוב אומר להם קצצתי לכם באו וטלו שתיים עד שיגמרו מלאכתם ולא יתן להם אלא מה שפסק תחלה ואף על גב שלא יובן זה אלא בדבר האבד כדקאמר מתני' פגון להעלות פשתנו מן המשרה.

גם גדון דיין חשוב דבר האבד כמו שפיתוב בהגהה מיימונית ספר קנין סימן ל' וז"ל נראה דחשיב דבר האבד מהא דכתיב אם יום תעזבני יומים אעזבך שאם יבטל יום התורה מתרחק ממנו יום אחר כמידת ריחוקו דהיינו יומי' בין שניהם ועוד פתיב התעיר עיניך בו ואיננו נמצא מאבד ושוכח מה שלמד בביתו זה נודאי שלא היו מוצאים תכף ומיד מרביץ תורה אחר שימלא מקומו באופן שמשמע זה אינם חייבים לתת לו אותו תוספת אבל אם כשבא השליח היתה אחר הזמן ודאי שחייבים לשלם כל מה שצדדו לו אף על פי שאין שם קנין משום דהוי כתיב לו ואני פורע שחייב אפי' בלא קנין וכמו שכתב הרמב"ם הלכות מלנה ולנה פירק כ"ה וז"ל אמר לו בשעת מתן מעות הלנהו ואני ערב נשבעת הערב ואינו צריך קנין אף בגדון דיין החכם הנזכר החזיר האלף אשפ' ושטר החיוב שפירקו על סמך מה שאמרו לו שיתנו לו עוד אלף אשפ' ובכל שנה אפילו שלא היתה שם קנין חייבים לשלם זהו מה שנתראה לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שצט שאלה יעקב נשא אשה לאה ובשעת הנשואין התנו ביניהם בכלל תנאי הכתובה וז"ל ונתחייב החתן שלא ישא אשה אחרת עליה בחייה לא בתורת אשה שפחה ופילגש או אמה לא בקידושיין ולא בכתוב' ולא בתורת שום אישות בעולם ואם ח"ו יעבור וישאנה מעתה ומעכשיו נתחייב החתן הנז' לתת ולפרוע לה כל סכי כתובתה נדונייא ותוספת שלה משלם ולתת לה גט פשר להתירה לכל אדם אם תרצה

הפלה לצאת ממנו אחר כמה שנים בא יעקב החרתן על אמתו שהיה לו בביתו וילדה לו בן עוד אחר כך יעקב נשא אשה אחרת בקידושישין וכתובה ולא הונזר'תובעת פתובתה גוויניא ותוספת מבעלה למדנו רבינו אם הדין עמה: תשובה ודאי שחייב הבעל לקיים תנאו שהתנה עם אשתו כי תנאו קיים וגם מפח השבועה שחלה להיותו כולל כל הנשים כדקיימא לו שהשבועה חלה אפילו על דבר מצוה כשהשבועה היתה דרך פלל כגון נשבע שלא לאכול מצה סתם אסור לאכול מצה אפילו בליל פסח ולכן חייב לקיים תנאו לפרוע לה גוויניא ותוספת ולפנטרה בגט וכל זה הוא אם האמינה לאשתו כשני עדי' על כל מה שתטעון על תנאי פתובתה אבל אם לא האמינה אפשר יעקב זה לטעון שפטרתי היא מהשבועה: וראיה לזה שכתב הרא"ש ו"ל בתשובה וז"ל בענין השבועה שלא האמינה עליו באותה שבועה לא כשני עדים ולא כעד אחד ופי'סה שהתיר לו השבועה ונתפייסה והתירה לו שלא בפני עדים עתה שלא התירה לו מעולם והוא אמר שהתירה לו אינה מהם נאמן תשובה כיון שלא האמינה עליו בעדים נאמן ראובן לומר מרצונה אני יוצא שאמרה שמרצונה הוא שאצא כל זמן שארצה ופטרתי משבועה וכו' ולכן בגדון דידן אם האמינה כשני עדים פשיטא דאינו נאמן לומר שפטרתי וחיוב לקיים שבועתו ואף אם לא האמינה אף על גב דיכול לטעון שפטרתי מפל מקום הקב"ה שיודע נסתרות יודע האמת ויעקב זה יחויש לחוקר השבועה ויקיים אותה זהו מה שפירא לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: ת שאלה יעקב היו לו ב' נשים שם האחד חנה ושם הב' דבורה ויהי לחנה בנים ובנות ממנו ואחר כך יצא בעלה מאתה אל ארץ אחרת ויקח לו אשה משם דבורה הנז' וגם היו לה ממנו בנות ובא בנו שמו למך ונמצא בעת מיתת אביו וכל יש לאביו נשאר בידו והאלמנה דבורה ובנותיה מבקשות שאלות שמים א' שיתן להן למך מזונות ואם ירצה ללכת לדרך שיניח ביד איש נאמן נכסי' כדי מזונותיהן: עוד שנית שואלים שיניח נכסים כדי גווינתו ונאפילו יאמר שאין לו מאביו שיתן משלו: תשובה ראיתי השאלה וכלל דברי האלמנה דבורה הנז' ובנותיה היתומי' היא שתופעו' מזונות לשלשתן וגם פרנסת הבנות ר"ל גוויניא להשיאן לזה אני אומר שצריך תחלה לתקור ולברר אם יש ביד למך בן יעקב הנפטר הנזכר נכסים של יעקב אביהם שלמך הנז' אינו חייב לזונם אלא דוקא מנכסי אביו לא מנכסיו שהרי חייב זה לא בא אלא מפח תנאי בית דין וילפינו מינייה דהכי תנו בכתובות פרק נערה שנתפתתה לא כתב לה בנן גוקבו דיהונן ליכי מינאי יהון יתבו בביתי ומתזון מנכסי עד דתלקחון לגוברין חייב שהוא תנאי בית דין אתה תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מיגר אלמנותיך בביתי חייב שהוא תנאי בית דין הרי דבין במזון האלמנה בין במזון הבנות אין החיוב אלא דוקא מנכסי המת וכן פסקו כל הפוסקים וגם פרנסת הבת אינו אלא מנכסי המת כדתנו פרק מציאת האשה שמין את הנכסים ונותנין לה ועוד תנאי הבנות נזונות ומתפרנסות מנכסי אביהן וכן פסקו כל הפוסקים הרמב"ם הלכות אישות פרק ב' כתב בית דין אומדין דעתו ונותנין לבת מנכסיו עישור לפרנסתה וכן הטור סי' קי"ג ו' העזר כתב מי שמת והניח בת להשיאה משיאים אותה מנכסיו וזה נקרא פרנסת הבת באופן שאם אין ללמך הנז' נכסים מירושת אביו אין לאלמנה וליתומי' מן הדין תביעת מזונות ופרנסת הבת עליו: ואם תאמר אף על גב שלא יהיו בידו מנכסי אביו מפל מקום חייב למך הנזכר במזונותם כיון שהפקיע שעבודן כמו שפירא מתוך דברי השאלה שאמר הפצירו לי בעלי חוב אבי

וחילו פני שאתעסק כמו מורשה שלהם לא כמו יורש ונתתי לכל אחד מהבעלי חוב חלקו
הרי לה שנקסי אביו שהיו משועבדים למזוננו' בתנאי בית דין הפקיעו וכינון שפן חייב
לשלם מנקסיו וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות חובל ומזיק פ"ק שביעי וזה לשונו
העושה עבדו אפותיקי וחסר ושחררו חייב המשחרר לשלם לבעל חוב שהרי הפקיע
שעבודו וגרם לאבד ממנו וכן המוכר שטר חוב לחבירו וחסר ומחלו חייב לשלם לפי
שגרם לאבד השטר והרי הוא כמי ששטרפו וי"ל דקיימא לן שאין האשה והבנו' נזונות
אלא מנקסים בני חורין וכן כתב הרמב"ם ז"ל הלכו' אישות פ"ק י"ח וכן הטור ו' העזר
סימן קי"ב וז"ל מדינא דגמרא אין הבנות נזונות אלא ממקריעי אבל הגאונים' שכתובה
נגבית מטלטלי גם הבנו' נזונות מהם ואינ' נזונות' אלא מבני חרי אבל אם מכר האב או
נתן או אפי' הבני' אחרי מותו אם מכרו או משכנו או נתנו אין נזונות' ממנו וכתב עוד
שם בסוף הפ"ק בשם הרא"ש שאם מכרו הבנים קרקע שהניח אביהם אין הבנות נזונות'
מהדמים שקבלו מהם שהרי אין שעבודן אלא על נכסי אביהם וכינון שמכרום ואינם
יכולים לטרוף מהלקוחות גם במעות אין להם פלוס והם של הבנים.

הרי לה שיש לבנים פח למפנר וליתן והדמים שלהם ואף גב דרב האי ז"ל פליג עליה
התם וקאמר דנזונות' מהדמי' היינו דוקא מאותם הדמים שקבלו משום דהו' כמטלטלי
דאבןהון אבל בנדון דידן שלא נטל האח כלל אלא שלקחיהו בעלי החוב פשיטא ופשיטא
אליבא דכולי עלמא שאין חייב האח לזון מנקסיו ובר מן דין הבעלי חוב שתפשו כדין
תפשו אפילו היתה שעבוד כתובה ותנאיה קודמים וטעמא דמילתא דאף על גב דקיימא
לן שיש דין קדימה במטלטלין היכא דשעבד מטלטלי אגב מקרקעי היינו דוקא היכא
דידעינו בעדים שהיו בידי הלואה אותן המטלטלין קודם שלונה מהשני אבל אם לא נתברר
בעדים מחזקינו להו פלוה ולוה וקנה דקיימא לן בפ"ק מי שמת דאם קדם השני ותפס
זכה כמו שהביא מהרי"ק ז"ל ח"ה סימן ק"ד וכינון שפן בנדון דידן אם גבו הבעלי חוב
מעות בעין פשיטא שזכו מן הדין כמו שכתב הטור בסימן הנזכר שהרי מטבע אין בו
סימן שיוכלו העדים להעיד על אלו המעות שראו אותם בידי המת וכו' ואף אם גבו
מטלטלין אם לא נתברר בעדים שהיו בידי המת הנזכר קודם שלונה כל הקודם זכה באופן
שעלה בדינו שאם אין בידי למד הנז' נכסי אביו אין לאלמנה וליתומות שום תביעה
עליו: אבל איש נכסים של אביו בידו נהי דאין לאלמנה עליו פלוס פיון שהודת שגבתה
כתובתה שהרי אם תבעה כתובתה בבית דין אף על פי שלא גבתה אין לה מזונות כל
שפן עתה שגבתה ועוד דמי יודע אם מנהג המקום ההוא פאנשי יהודה שהדבר תלוי בידי
היתומים בכל פעם שירצו ליתן לה כתובתה ושוב אין לה מזונות דטענינו ליתמי וכינון
שגבתה כתובתה אין לה מזונות אבל הבנות ודאי שיש להם מזונות: אבל במה שפא
בשאלה שטוען למד שתלכו הן אל מקומו ואל ארצו והיתומות טוענו' שהבת אצל האם
לעולם בזה איכא לספוקי שעם היות שהבת אצל האם לעולם בנדון הזה היינו יכולין
לומר שהאם עצמה היתה מחוייבת ללכת לארצו מתוך מה שנתראה מדברי השאלה שהרי
יעקב הנזכר היו לו בנים ובנות בעיר אשר הנה הוא דר שם ואחר כך יצא משם
והניח אשתו ובניו שם והלך לעיר אחרת ויקח לו משם אשה ושמע דבורה וכתב הרמב"ם
פ"ק י"ג מהלכות אישות איש שהיה מארץ מן הארצות ונשא אשה בארץ אחרת כופין
אותה ויוצאה עמו לארצו שעל מנת כן נשאה אף על פי שלא פירש וכן פסק הטור בן

העזר סימן ע"ה או נאמר שפיון שפכר גבתה פתובתה ואין לה מזונות כבר נסתלקה מאותו החיוב פיון שמת בעלה ואמרי' הבת אצל האם לעולם והאמת הוא שהבת אצל האם לעולם וכן משמע מהא דתנו פרק הנושא את האשה ופסקה עמו כדי שיזון את בתה חמש שנים חייב לזונה חמש שנים נשאת לאחר פי' רש"י האם שגירשה הראשון ופסקה עמו כדי שיזון את בתה ה' שנים חייב לזונה ה' שנים לא יאמר הראשון לכשתבא אצלי אזונה אלא מוליד לה מזונותיה למקום שאמה וקאמר בגמרא זאת אומרת בת אצל אמה ופירש רש"י דקתני למקום שאמה ולא קתני לבית אחיה למדנו שכן הוא הדין שתגדל הבת אצל אמה ובת הנזונה מן הבנים זנין אותה בבית אמה ואין כופים אותה לדור אצלם וכתב המרדכי שמכאן למדו על כל אדם שפסק לזון לחברו שנה או יותר אם הוצרך לילך למקום אחר שהמקבל צריך לתת לו שם כפי שיעור שהיה מוציא עליו בביתו וכיון שכן חייב למד זה לתת מזונות הבת שם אצל אמה: ומה ששאלו עוד שנינית נכסים לנדונייתו אין להן טענה בזה לפי שעשור נכסי שהוא קצבת הפרנסה אין חייבים האחי' ליתנו אלא בשעת נשואין וראיה לזה דאמרינן פ' מציאת האשה מי שהניח עשור בנות וכן ראשונה נוטלת עישור נכסים וישנה במה ששייכה ושלישית במה ששייכה וחזרות וחולקות בשנה ופרי' כל חדא וחדא דנפשה שקלה ומשני אם באו כלן לינשא כאחד חולקות בשנה ופרי' כל חדא וחדא דנפשה שקלה ומשני אם באו כלן לינשא נישואיה דהא אמרי' כל חדא וחדא דנפשה שקלה וכתב הרשב"א אף על פי שאין מוציא עד שעת נישואין מעכשיו אומדין דעתו לפי הנכסים שנשארו ממנו ופוסקין לה ב"ד מה שראויה לנטול ונוטלתו בשעת נישואין הרי שאין חייב ליתן הנדוניה אלא בשעת נישואין באופן שהכלל העולה שאם אין ללמד זה נכסים מאביו ולא ירש ממנו פלוג אינו חייב בשום דבר אבל אם יש לו נכסים הוא חייב לזון את הבנו' כלן מאותן הנכסים עד שתבגרן או עד דתלקחן לגוברין ואם יש בנכסים לנדונייתם גם כן חייב ליתנו בשעת נישואיהם וכל זה בהיות הבנות אצל אמן וגם לענין השלש מאות דוקטי שטוען למד שנתן לדבורה בעד היתומות ודבורה אשת המת פופרת אלא שנתן אותם לה בעד תביעות שהיו לה כנגדו ונתפייסה בהם לזה אני אומר דאי ליפא עדים ללמד שראו נתינת הש' דוקאטי תהיה היא נאמנת במה שטוענת שנתנם לה לפייסה מתביעותיה שהיה לה כנגדו במיגו דאי בעיא אמרה לא היו דברים מעולם ותהא נאמנת בטענתה בשבועה אבל אי איפא עדים דליפא מיגו לאו כל כמינה ואיני מאריך בזה להיות הענין פשוט זהו מה שנראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תא שאלה ראובן מתושבי קושטנטינה ושמעון מתושבי שאלוניקי עשו שותפות ביניהם בכל הסחורות שיקח שמעון בשאלוניקי לשלוח לקושטנטינה שהרינוח וההפסד יהיו לחצאים עתה בא שמעון ולקח סחורות לשלוח לחבירו הנז' בא המוכס ותבע לו מ'ס מצד חלק חבירו שלא דר בשאלוניקי מ'פח דכל איניש בעלמא שלא דר בשאלוניקי ש'בא ולקח בשאלוניקי שום סחורה להוציא חוץ מן העיר שחייב ליתן מ'ס משום דינא דמלכותא דינא גם כן אתה שמעון תן לי מ'ס המגיע לי מצד חלק ראובן חבירך שלא דר בשאלוניקי השיב שמעון ואמר אני קבלתי אחריות הסחורות משעת לקיחה עד שיצאו חוץ לעיר במקום שאינו חייב שום נכרא ליתן מ'ס למלך וכיון שאחריות הסחורות הם עליו ה"ל בשלו וכמו שבשלו אינו חייב ליתן לו פלוג גם כן עתה שקבל אחריות אינו חייב ליתן לו פלוג עתה יורנו מורנו הרב

מורה צדק הדין עם מיתשובה נראה לע"ד שהדין עם המוכס ולא אמרינו כיון שקבל עליו שמעון אחריות הסחורה הנה ליה כאלו פלה שלו וטעמא דמילתא שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות מכירה פרק ז' הורו מקצת המורים שאם קנה לעצמו במעות חבירו אחר שזקפו עליו מלנה הרי קנה לעצמו ומקבלים ממנו כשאמר זקפתי אותם הפעות על עצמי במלנה ואני אומר שאין דין זה דין אמת אלא המקח של המשלם וכן הרי"ף ז"ל האריף בזה במציעא פרק המקבל עד שפסק ואמר ליכא למיגמר מהאי מעשה דאיסור ורב ספרא אלא למאן דבעי למשקל ממונא דנפשיה אבל למאן דבעי למישקל ממונא דחבריה לא ואפילו עשה כן בפני עדים שלצורך עצמו קונה לא מהני וכתב לבסוף וכן הלכתא: הרי הרי"ף והרמב"ם סברי שלעולם המקח הוא של המשלם בעל הפעות: ועוד כתב הרמב"ם שם שלשה שנתנו מעות לאחד לקנות להם המקח אם היו הפעות מעורבות וקנה במקצת הדמים אף על פי שהיתה פגמת השליש בזה שקנה לא מהם הרי המקח של כלן וחולקין אותו לפי מעותיהם הרי לה שלעולם המקח היא בכל מקום שהיא של בעל הפעות ולא מהני פגמת השליש ומה גם עתה בנדון דידן שראובן ושמעון שותפים וקנימא לו דדבר הידוע לשני שותפין אף על פי שהוא ברשות א' מהם אינו יוצא מחזקתו של שני כל ימי השותפות וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות שלוחין ושותפין פרק ה' וכינון שכן נמצא בנ"ד שלעולם חלק המקח מדמי ראובן לעולם הוא בחזקת ראובן אף על פי שקבל עליו שמעון אחריותו הוא נחת ריח ובטחון שרוצה לעשות שמעון לראובן אם ח"ו יארע איזה מקרה אבל מכל מקום הסחורה בחזקת ראובן היא עומדת ומעולם לא יצא מרשותו וחיוב מדינא דמלכותא לשלם המכס מחלקו ולכן נרא' לע"ד שאין שום צד להפטר מדינא דמלכותא כי אם במה שכתב הריב"ש ז"ל סי' ב' שיתן ראובן מעותיו לשמעון במתנה גמורה על מנת להחזיר ויזכהו בהם בקנין על ידי אחר בן ברית כמו שיראה המעיין שם זהו מה שנגרא' לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תב שאלה לאה נשואה לראובן זה כמו ט' שנים או יותר ויש לה ממנו בן כבן ח' שנים וראובן בערש דוי ולאה אשתו הנז' אומרת שיש לה ו' שנים ויותר שבעלה ישען על ביתו ולא יעמוד מחמת חולי כבד שהיה לו ועדיין לא נתרפא ממנו ושוב טוענת שלפי דעתה הוא מוכה חולי פרנסיא וחולי זה הוא חולי מתדבק ולכן בשום אופן אי אפשר לה לעמוד עמו ותובעת ממנו גט: תשובה ראיתי השאלה ומה שפסק החכם השלם יצ"ו ועל האמת עם היות הנשוא חמור מאד להתיר אשת איש לעלמא מצד הטענה שטוענת היא שבעלה ישען על ביתו ולא יעמוד שטענה זו אף על גב דנאמנת משום דטוענת טענה שהבעל יודע אם הוא אמת אם לאו מה שאין כן בטוענת שאינו יורה פחץ היינו דוקא כשטוענת כן בפניו ובפני ב"ד אבל שלא בפניו ושלא בפני בית דין אין לה עליו דין כפיה לא בגט ולא בכחובה וכמו שכתב הריב"ש בתשובותיו סי' קכ"ז וכתב עוד שם ואפילו פרסמה טענתה לרבים והפל יודעים דברי ריבם אין זה כאלו אמרה זה בפני בית דין בפני בעלה שהרי שלא בפני בעלה מעיזה ומעיזה אפילו תאמר כן אחר זה בבית דין בפני בעלה גריעא טענתה קצת שאולי עתה מעיזה אפילו בפני בעלה כדי להחזיק דבריה שפרסמה לרבים שלא בפני בעלה וכינון שכן בנדון דידן נראה לומר שאינה נאמנת אם מפני שלא טענה כן בפני בית דין בפני בעלה ואם מפני שפבר פרסמה טענתה לרבים קודם דהשתא אפילו טוענת כן בפני בית דין לא מהני: ועוד בחינה אחרת שאין ראוי לכוף מיד שאפשר שיבא הענין

לכלל תרופה ולכן ראוי לדבר על לב האשה לרצותה לפי שקשין גרושין מכל הבחינות האלו הנה נראה לומר בנדון הזה שאין להרהר בשום צד כפייה לא בגט ולא בכפייה אבל כד מעיינו בה שפיר נראה לומר דשפיר פניינו ליה לגרש וזה משום דאנו סהדי דמה שטוענת ישען על ביקו ולא יעמוד האמת אמה אפילו טוענת פן שלא בפני בעלה משום דרגלים לדבר וינדים מוכיחות אחר שהוא בטל לגמרי מחצי גופו ואין בו פח לעמוד על עומדו ודאי שתם פחו כפי מה ששמעתי מפי מגידי אמת שאמרו הרופאים וגם לטענה שאפשר לבא לידי תרופה גם בזה ששמעתי מפי מגידי אמת שזה כמה זמן התזירו אשתו לבעלה בכל עבר ופינה בפרקים ובעיירות למצא לו ארנפה ולא עלתה לו אלא אדרבה נתאשו ממנו וכיון שכן מה נועיל כי נפגע בה להמתין זמן מה ועל פן מן הדין משום עיגונא דאיתתא ראוי לכופו לגרש וכפי' זו אינה בשוטים וגם לא בנדוי ושתתא דאין לה כפייה גדולה מזו וגט מעושה בישראל פסול אלא הכפייה היא כף שאומר לו כבר חייבוה רבנו להוציא ואם לא תוציא מותר לקרותה עבריינא זה שכתבתי הוא לפי הטענה שאמרה שישען על ביתו ולא יעמוד אבל לפי הטענה שאמרה לי שיש לו ריח הפה שהיו לו כמה נגעים בפיו ומוציא לחה סרוחה ודאי אם יתברר זה כופים אותו לגרש אפילו בשוטים לפי שהוא אחד מהשנויים במשנה דתנו בהמדיר אלו שפופין אותם להוציא מנפה שחין ובעל פולפוס וכו' ואמרינו בגמרא מאי בעל פולפוס שמואל אמר ריח החוטם במתניתין תנא ריח הפה וכו' ולענין דינה על איזה מהן כופים כמו שפסקו הפוסקים וכן כתב הטור סימן קנ"ד והרמב"ם אישות פרק ה' אלו הן הבחינות שיש בענין זה והדין המתעסק בענין זה יכוין לבו לשמים לברר הענין לא יצא תקלה מתחת ידו בנושא חמור כזה וה' יצליח בידו וזהו מה שנראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה תג שאלה ראובן תבע משמעון ואמר לוי בעבר לים ושלחתי לידו כל כף סחורה ועתה לוי ירד מנכסיו ואין לשלוח אלי פדי הנכסים ושלחתי לידו ובידך מנכסי לוי תגם אלי בעד הנכסים ושלחתי לו ושמעון טען אין לי מנכסי לוי וכאו לבית דין פעמי' ושלש עד שהביא ראובן את שמעון במצור ואמר שמעון אשתקד היו בידי כל כף סחורות מלוי ושלחתי לו על יד שלישי ושלישי הוא עפכם בידו לומר שלוי חייב לו אעשה השתדלות לגבות אותה סחורה ואתנה לה וכן נתפשרו ביניהם ראובן ושמעון שיגבה שמעון אותה סחורה מיד המחזיק או יתן לראובן פדי שניי הסחורה אשר החזיק השלישי ובה נשבע שמעון ועתה שמעון אינו יכול להוציא הסחורה ההיא מיד המחזיק ועתה טוען שמעון תביא ראיה מכל הסחורה ושלחתי ללוי פדי שאם אפרע לה היום או מחר יתבע ממני לוי ואוכל להשיבו שפרעתי כל כף בעדך והוציא ראובן לראיה פתיבת יד לוי פדרך הסותר' מקבלת הסחורה ההיא וטוען שמעון שאין זה ראיה שיוכל לומר לוי כי אח"כ שלח לה הריטראטו ילמדנו רבינו הדין עם מי: תשובה ראיתי בשאלה זו דברים אשר אין להם שחר וטעמא דמילתא שבענין מי שיש לו תביעת ממון על חבירו ומצא מממנו ביד אחר עיקר דין זה ושרשו הוא בפסקי הרא"ש פרק קמא דבבא קמא ונ"ל מי שבא לפני בית דין ואומר יש לי תביעה על פלוני ומצאתי מנכסיו במקום דוע ואני ירא שאם יבואו לידו יכריחם ולא אמצא מקום לגבו' ממנו חובי ומבקש שיעכבו בית דין הנכסים עד שיתברר תביעתו וכו' עד מצנוה הדיין לעכב ממון הנתבע עד שיברר התובע תביעתו הרי שאין לדיין לעשות פי אם לעכב הממון ביד מי שהממון בידו אבל

להוציא מידו ולהחליטו וליתנו ביד התובע זה לא עלה על לב אדם וכמו שפיתוב מהרי"ק ז"ל שרש ק"ט עיין שם וכיין שפן בנדון דידן מי הכריחו ומי חייבו לשמעון שום דבר אחרי אשר בשעת תביעת ראובן לא היה ביד שמעון שום ממון מלוי וגם אם היה באותה שעה בידו מי מחייבו ליתן שום דבר לראובן עד יבא לוי ולכן גמרת אמת שיש ביד שמעון איזה ממון מלוי אינו חייב ליתנו לראובן כי אם לעכבו עד שיבא לוי לעמוד בדין עם ראובן ואף על פי שנתחייב בקנין ליתנו לו הוי קנין בטעות ואף על פי שגשבע אינו חייב פי לא חל חיוב השבועה פי אם במקום שחייב ממון מן הדין וכיין שחייב ממון אין כאן חיוב שבועה אין כאן דאין השבועה מוספת חיוב פי אם מזרזת הפרעון במקום שיש חיוב ממון כמו שכתב הרשב"א סי' תשע"ה וגם מהרי"ק שרש פ"א זהו מה שנתראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תד שאלה ראובן הוציא כתב חליפין על שמעון וז"ל לוי פאגאר"יש פור אישט פרימירה מיאה די קאנביו לגבי' יהודה שהוא שליח ראובן אש' כ' אלף פור אוטרוש טאנטוש אוידוש אקי די ראובן קי שון רישטו די קואנטה קי לי קירימוש אדיביר לו ד"ג: וראובן ושמעון עומדים בשאלוניקי ולוי ויהודה בקושטאנדינה והלך זה הכתב ליד יהודה שליח ראובן והראהו ללוי חבר של שמעון ובא לוי הנזכר וחתם וז"ל אשיפטו די פגאר אאיל זמן די"ג עתה בא שמעון וכתב ללוי שלא פרע פלוס משום שהתנה עם ראובן שפשיבא כתב של יהודה שלוי רצה לפרוע המעות אז יתן תכף ומיד כאן ראובן הסף הנז' וראובן טוען שפכר נתן המעות כמו שכתוב בשטר של חליפין פור אוטרוש טאנטוש אבידוש די ראובן וטען שמעון שזו אינה ראיה שכן דרך הסוחרים בכל כתב של חליפין שכותבים שקבלו המעות אף על פי שלא קבלוהו ושאל השואל הדין עם מי: תשובה על כתב יד האדם שמוזה שחייב איכא פלוגתא דרבנורא אם נאמן לומר פרעתי שקצת מן הגאונים והרי"ף והרמב"ן והרמב"ם סברי דנאמן לומר פרעתי ובעל המאור והרמ"ה והרשב"א סברי דלא מהימן משום דמצי למימר שטרך בידי מאי בעי וכיין דאיכא פלוגתא דרבננותא ההכרעה הוא המנהג דמנהג מבטל הלכה בנדון פי האי וכיין שעל הסתם מנהג הסוחרים הוא שכל עוד ששטר החליפין בידו אינו נאמן לומר פרעתי אף על פי שלא התנו עליו בני העיר אזלינן בתר מנהגא וכמו שכתב הריב"ש סי' שמ"ה שסתם מנהג מבטל הלכה בהלכה רופפת וכתב רי"ף פרק השוכר את הפועלי' על הא דתנו הפל מנהג המדינה בשם הירושלמי א"ר אושעיא א"ר אלעזר בכל מקום המוציא מחבירו ע"ה חוץ מזו זאת אומר' מנהג מבטל הלכה וכתוב שם בהגהות הרא"ש כתוב הר' ברוך ברינשפוריק בשם רבי חננאל ושערים דרב האי גאון לשנות המנהג אפילו במיגו אינו נאמן ואפילו תפס לא מהני לשנות המנהג אם טוען שעשה מעשה בשנוי המנהג באופן שעלה בדינו מכל זה שהכל תלוי במנהג ולכן כמו שאין שמעון נאמן לומר פרעתי אף על גב דאיכא מאן דסבר הכי מפני המנהג גם כן יהיה נאמן במה שטוען פתבתי ללות ולא לוייתי אם יתברר שהוא מנהג סוחרים לכתוב קבלתי קודם שקבלוהו על סמך שיקבלם לבסוף פי בעניינים פאלו המנהג מבטל ההלכה ואזלינן בתר מנהגא: זהו מה שנתראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

תה עמדו לפני לדין הגבירים ומעול' משה אבודרהם יצ"ו פת אחת ורבי שפתי פרובינצאל יצ"ו פת אחת על דבר פי ה"ר שפתי הנזכר טען ב' טענות נגד ה"ר משה הנז' א' תבע ממנו שיתן לו חשבון מכ"כ בגדי פראנקיאה שבאו לידו דרך קמביו על יד ה"ר

דוד אבודרקהם ז"ל עוד שנית תבע ממנו חמשים פרחים שלקח וגבה ה"ר משה הנז' מנכסיו שלא פדין וזה שבימים שעברו היה הפרש בין ה"ר דוד אבודרקהם ז"ל ובין רבי שפתי הנז' על סכום קאמביו א' שה"ר דוד היה אומר שהיה סף הקמביו ג' מאות וששה פרחי' ורבי שפתי הנז' אומר שלא היו כי אם מאתים וששה פרחים ולכן גזרו דינינים ביניהם שישבע ה"ר הנז' שהיה כמו שהוא היה אומר ויגבה החמשים פרחים להיות שהיה טוען טענת פריא ורבי שפתי טענת שמה ועתה טוען רבי שפתי כיון שלא הספיק ה"ר דוד ליפרע שנפטר לבית עולמו נמצא שאיני חייב לפורעם ורבי משה הנז' לקחם וגבאם מהערב שלי ולקחם שלא פדין: וה"ר משה טען ואמר מה אדבר או מה אומר על פה כי אם אומר עם הספר והוציא כתב קומפרימיסו שעשו ה"ר דוד אבודרקהם ז"ל וה"ר שפתי הנז' ובררו שני דינינים חקמים ונבונים לדינינים על כל הפרשיהם בקנין גמור ובכל חזיקי סופר בלי שום אונס בבוטל כל מיני מודעי כתוב וחתום בעדים והפחות הנז' גם כן חתמי עליה ושם מעבר לדף גזרו הדינינים הנז' וז"ל ריש מילין אומר אחרי ששמענו כל הטענות והתביעות של הנז' פועמים ושליש ואחר ראותנו החשבונות שהראה לנו ה"ר משה אבודרקהם מכ"כ בגדים של ה"ר שפתי הנז' שהלכו משועבדים לה"ר משה הנז' וכו' עד ואחרי שדייקנו היטב בחשבון פסקנו שפרע ה"ר שפתי הנז' סף כף וכו': הרי לה תשובה לטענה הראשונה שפבר נתתי חשבון ישר ומדוקדק מפל אותם בגדים בפני בית דין אשר ביררת ונתת להם פח ורשות ושלטנות לפסוק ולדון בדין או קרוב לדין כמו שכתוב בקומפרימיסו וגם לטענה השנית כתו' שם בגזרת הדינינים: ועוד פסקנו שיבטיח ה"ר שפתי לה"ר דוד ז"ל או לה"ר משה אחיו יצ"ו נ' פרחים אחרים לזמן ו' חדשים וזה כדי שיתור ויפושפש בפנקסיו לראות בעד איזה שטרות או ליטרה מקמביו או כתבי הקשבה מה"ר שפתי הנז' ואם ימצא איזה תועלת לה"ר שפתי בפנקסו או בליטראש או בכתיבם כנז' יגבו לו מהנ' פרחים כל מה שימצאו ואם לא ימצא תועלת אז יהיה חייב רבי דוד להשבע יען הוא טוען טענת פריא שהיה הקאמביו ש"ו פרחים ורבי שפתי טוען טענת שמה: הרי שלא חייבוהו שבועה אלא אם לא ימצא תועלת שלא היה מגלה בענין לא טוב ולא רע אבל עתה שמצאתי כתב ידך שאתה מודה שהיה סף הקאמביו ש"ו פרחים אין כאן שבועה כי הודאת בעל דין כמאה עדים דמי וזה שהוציא כתב יד רבי שפתי לשלח לרבי משה הנז' שהיה מחלה פניו שיעשה בשבילו זה לשונו פור קואינטו די לוש דוקא תרס"ג אי איל שיניור שו אירמאנו דוקא ש"ו קי ויינן אשיר טודוש תתקס"ט וכו' הרי לה שאתה מודה שהיה הסף כף ולזה טען והשיב רבי שפתי שטעה בחשבון וכתב כף ולכן אמר שיוציא רבי משה הנז' הליטרה די קאנביו שבאה עם הסחורה ושם מדקדק האדם היטב בחשבון ושם יתברר הענין השיב רבי משה שעם אותה הסחורה של אותו הקמביו לא שלחו ליטרא של קאמביו: ועוד טען רבי משה שהרי רבי יודה חייט שנעשה הקמביו אותו בשמו כתב אגרת לרבי משה הנז' וז"ל אי דישפואיש אנייש די טומאר אנטרו קאמביו קי שאה פיג"ו אין מי נומברי די דוק' ש"ו אין אישטי קאמביו נו טינגו יו נאדה אלו הן טענות הב' פחות הנז' ואחר שטענו טענותיהן והגישו עצומותיהם נראה לע"ד לענין הטענה הראשונה שאין לרבי שפתי הנז' פה להשיב אחר שראו הבית דין החשבון כמו שכתו' שם בארובה וגם ראיתי פתוב בפנקס רבי שפתי הנז' פתיכת ידו הודאת הקאמביו מהתרס"ג פרחים:

וגם לטענה השנית שטען רבי שפתי הנזכר שטעה בחשבונו וכתב שהי' הקאמביו מש"ו פרחים לזה אני אומר שהרי פסקו כל הפוסקים מהא דגרסינן בפ"ק דגיטין הנהו גינאי דעבוד חושבנא בהדי הדדי פוש חמש אסתרי גבי חד מינייהו אמרי ליה יחבינהו ניהליה למארי ארעא וכו' לסוף אזל עבד חושבנא בין דידיה לנפשיה לא פש גביה ולא מידי וכו' וכתבו התוספות פירש ר"ח ור"ת שהיו בעלי דינין מודים לו או הנה הדבר ידוע בעדות ברורה אבל מנפשיה אין נאמן לומר טעיתי אף על גב דאית ליה מיגו דאי בעי אמר פרעתי וכו' פסקו כל הפוסקים דאין נאמן לומר טעיתי אפילו במקום מיגו כי אם בראיה ברורה או כשפגדו מודה וכיון שפן אינו נאמן רבי שפתי לומר טעיתי: וא"ת הרי כתב מהרי"ק ז"ל שרש ס"ה דלא אמרו דאינו נאמן לומר טעיתי אפי' במקום מיגו אלא כשמודה לחבירו ומשתעבד בקנין ועדים אבל אלו החשבונות שאדם כותב על פנקסו בינו לבין עצמו אינו מדקדק כל כך כי חושב בלבו שאם טעה שיוכל לכוון החשבון פעם אחרת וכי האי גוונא נאמן לומר שטעה אפילו בלא מיגו ועוד האריף שם כמו שיראה המעיין וכיון שפן בני"ד נראה דמצי רבי שפתי הנזכר לטעון טעיתי במה שפתי כתב לזה אני אומר שהרי כתב הרב הנז' אדם כותב על פנקסו בינו לבין עצמו כי יוכל לתקן את אשר עוותו אבל בני"ד שכותב החשבון והאגרות למי שנושא ונותן עמו ודאי שמכוון האדם ומדקדק בחשבונו כי אחר שיצא מתחת ידו ובא ליד שפגדו הוא מענות לא יוכל לתקן וגם דאיכא עדים שהפל מפירים ויודעים שהוא פתיבת וחתומת ידו של רבי שפתי הנזכר וגם כתב שם הרב הנז' ועל אשר טען הטוען דמנהג הנוהגי' פשוט דאין נאמן נגד הפנקס וכו' נראה שמנהג הסוחרים הוא שאינו נאמן נגד הפנקס לומר טעיתי ולכן בנדון הזה אם יאמרו הסוחרים שלא יכול לטעון נגד כתבו רבי שפתי הנז' אין לו נגד רבי משה הנזכר שום טענה אבל אם הסוחרים יאמרו שיוכל לטעון רבי שפתי על כתבו זה שטעה במה שכתב אז אני אומר שישבע רבי משה הנזכר שאינו יודע שחייב לו פלום ופטור: וראיה לזה שכתב הרשב"א בחדושו פ"ק דגיטין ובעיקר דינא שפתי הרי"ף דהיכא דמודה ליה חבריה מהימן אי בעל הקרקע מודה ליה בכך האי דקנו מיניה ודאי פטור דהא מודה ליה אידך דבטעו' אשתעבד ליה ויגנאי נמי מפטר פטירי מניה דמארי ארעא משום דאמרי חושבנא בקושטא הנה ואת הוא דאודית ליה לאו כל כמינה' לחייובי לדידן ואפילו אמר ליה נמי אשתלין חושבנא מפטר פטירי דהנה ליה כמנה לי בידך והלה אומר איני יודע דפטור ולא דמי למנה הלויטני ואיני יודע אם פרעתיך אם לאו דהכא אמר ליה ודאי פרעני אלא דאת הוא דאמרת דאשתכח ביה טעותא דהאי טעותא לא ידעינן ומיהו משתבע דלא ידעי ומפטרי: הרי שאפילו במקום שבעל הקרקע מודה שהיה שם טעות משתבע הגבאי שאינו יודע ומפטר כל שפן בני"ד שאין כאן מי שידע שטעה בחשבונו ובכתבו אלא אדרבא ידים מוכיחו' שלא טעה דפשיטא ופשיטא שאם באנו לחייבו שבועה אינו חייב לישבע כי אם שאינו יודע שחייב לו פלום זהו מה שנרא' לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תו פרק קמא דקידושין וקספ' מנא לן גמר קיחה קיחה וכו' לשון רש"י וקספ' מנא לן לאו הכא קא בעי לה אלא לקמן והכא האי מתרץ קאמר לה לכולא מקילתא משום דקא בעי למתני כסף וקספ' מנלו ילפינן ליה לקמן מקיחה וקיחה לשון קנין הוא הילכך תני האשה נקנית צריף לדקדק מה היא פונת רש"י בכל מה שכתב והאריף בלשונו לאו הכא קא בעי והכא האי מתרץ קאמר

לה וכו' נראה לע"ד שרש"י הרגיש מה שהרגיש תוספות ותני תרתי אטו תדא וגם מה שהרגיש תוספות בדבור אחר גמר קיחה קיחה וא"ת מה צריך לכל זה לא היה צריך לומר אלא פספ איקרי קנן דכתיב נתתי פספ השדה וכתוב השדה אשר קנה אברהם והתוספות תירצו לפי שיטתם אבל רש"י תירץ הכל באופן אחר ואמ' שבאומר וכסף מנלן אין פונתו פאן להכריח שפספ מועיל לקנות האשה שלקמן נושא ונותן בזה אבל פונתו פאן אינו אלא לתרץ אמאי נקט לשון קנן ותירץ וקאמר שממקום שיש לנו דמהני פספ לקנו' האשה והוא שגמר קיחה קיחה משדה עפרון נמצא דקיחה איקרי קנן וכיון דקיחה איקרי קנן הכל בכלל קיח' בין שטר בין ביאה דאע"ג דילפינ' דשטר וביאה מהני לקנו' האשה ממקום אחר כמו שאומר בגמ' סוף סוף אחר דקימא לן דמהני פי קאמר קרא פי יקח איש אשה אפטר שאותה הקיחה תהיה או בכסף או בשטר או בביאה ואחר דקיחת הפספ איקרי קנן דכתיב נתתי פספ השדה קח ממני וכתוב השדה אשר קנה אברהם גם שטר וביאה הפלוילי במילת קיחה איקרו קנן באופן שילפוטא קנן דכסף הוא גבול אמצעי להביא לשון קנן למלת קיחה ואחר שהבאתי לשון קנן למלת פי יקח באמצעות פספ שם במלת פי יקח פלויל שטר וביאה וכלהו איקרי קנן פיון שהקיחה אפטר להיות באחת משלשתן דכלהו מהני וזהו שכיון רש"י באומר לאו הכא קא בעי לה כלו' אין פאן המכונן להכריח דמהני פספ אלא המתרץ קאמר לה לתרץ מה שנשאל ממנו אמאי נקט לשון קנן וקאמר וכסף מנלן ילפינן ליה לקמן מקיחה וקיחה לשון קנן הוא פלומר ובמילת קיחה הפל פלויל פספ שטר וביאה הילכף תני האשה נקנית דשייך לשלשתן זהו מה שנראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תז קדושין פ"ק דף א' תוס' אי נמי שדות בפספ יקנו והא דלא מייתי קנן שנכתב בתורה מכסף מקנתו וכו' העיקר והשרש הדבור לע"ד שייבן בהבנת פשט הגמ' וזה שפשאומר אי נמי שדו' בפספ יקנו אין הפונה לומר להכריח מתוך שני הפסוקי' בבת א' דכסף איקרי קנן מפסוק השדה אשר קנה אברהם ומפסוק שדות בפספ יקנו דאם פן לא הל"ל אי נמי אלא הל"ל השדה אשר קנה אברהם וכתוב שדות בפספ יקנו ומדקאמר אי נמי משמע שהוא תירוץ בפני עצמו וקאמ' בזה האופן גמר קיח' קיח' משד' עפרון וכו' וקיחה איקרי קנן דכתיב שדות בפספ יקנו וזאת הילפוטא נראה להם טוב להיות דסמיה פספ לקנן מה שאין פן בפסוק השדה אשר קנה אברהם דלא סמיה פספ לקנן ועל זה הקשו התוספות דהנה ליה לאתויי קנן שנכתב בתורה מכסף מקנתו דסמיה פספ לקנן לתירץ שאין פונתו לכך אלא לאתויי קנן דשדה וטעמא דמילתא דכיון דמקור הילפוטא דכסף דמהני באשה הוא דגמר קיחה קיחה משדה עפרון לכך מביא פספ דשדה דאיקרי קנן וחזר והקשה תוספות פיון שפונתו היא לאתויי קנן בשדה אם פן הנה ליה לאתויי השדה אשר קנה אברהם וכבר פתיב נתתי פספ השדה קח ממנו וכתוב השדה אשר קנה הרי דכסף השדה איקרי קנן ופסוק זה מדאורייתא ולא היה לו לומר שדות בפספ יקנו שהוא מנביאים ותירץ דאיכא למימר השדה אשר קנה בחזקה או בשטר ואין משם ראיה פלל ולכך מאן דמתרץ אי נמי לא גריס פלל השדה אשר קנה אברהם אלא גריס הכי וכסף מנא לן גמר קיחה קיחה גמר קיחה קיחה משדה עפרון וכו' וקיחה איקרי קנן דכתיב שדות בפספ יקנו זהו מה שנראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה.

תח שאלה ראובן שהיה לאביו יעקב משרת אחד ויעש המשרת הרע בעיני ראובן בנו וקבל עליו נזירות שמשון בכל תנאיו שכל זמן שהמשרת הנז' יעמוד בבית אביו לא ישב לאכול יחד על שלחן אביו בשום צד ואפן בעולם לא ביום ולא בלילה לא עמו לבדו ולא עם אחרים וכתב שטר נזירות וחתם בו שני עדים וז"ל וכה בטה והוציא הנזירות בשפתיו ראובן הנז' ואמר הרניני נזיר כמשמשון בר מנוח בעל דלילה שעקר דלתות עזה ושינקרו פלישתים את עיניו אם אשב לאכול עם אבי על שלחנו בין ביום בין בלילה בין בשבתו לאכול לבדו בין בשבתו לאכול עם אחרים והעיד על עצמו שלא מסר שום מודעה ופסל ובטל בטול ופסול גמור כל מודעות שבעולם ועתה ראובן רע עליו המעשה אשר עשה בראותו כי יום אלו ידרוש אביו לאכול עמו ולילה ללילה ולא יכול להתאפק להפיק רצונו ולבטל רצון אביו שחייב בכבודו יורנו מורנו אם הנזירות חל פינן שהוא חייב בכבוד אביו וסומך על שלחנו ולא כל כמיניה לקבל נזירות כזה: תשובה ראיתי השאלה והיא פלוגה מכמה בחינות וחקלוקות שונות ולכן אשיב על כל חדא וחדא אם לבחינה שחייב הנזיר בכבוד אביו אין בה ממש וטעמא דמילתא שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות נזירות פרק קמא הנזירות הוא נזיר מכלל נזרי איסור שנאמר פי ידור נזיר וכו' וקיימא לן שאחד מארבעה דברים שיש בין נזרים לשבועות בטוי הוא ששבועת בטיוי לא חלה אלא על דברי רשות ונזרים חלים על דברי מצוה כדברי הרשות וכמו שכתב הרמב"ם הלכות נזרים פרק ג' האומר הרי המצה בלילי פסח אסורה עליו הרי ישיבת סוכה בחג הסוכות אסורה עליו והרי התפילין אסורות בנטילה עליו הרי אלו אסורין ואלו בשבועה כתב הלכו' שבועות פרק ה' כל הנשבע לבטל את המצוה ולא ביטל פטור משבועת בטיוי וכו': הרי דאף על גב דכבוד אב מצוה חל הנזירות גם לבחינה השנית דקאמר שאם גירש למשרת פעם א' אף על פי שחזר ולקחו והעמידו למשרת אותו אין כאן נזירות ליתא שהרי נזיר כ"ז שהמשרת יעמוד בבית אביו וכיון שכן כל זמן שיעבור על נזרו וישב על שלחן אביו להיות המשרת בביתו חל עליו הנזירות: וגם לבחינה הג' ששאל אם קיימים מצות ואכל עמו וכל עליו הנזירות אם אחר כך יגרש אביו למשרת אם נסתלק הנזירות ממילא או אם צריך איזו התרה וכו' גם בזה אין שום צד וזה שכתב הרמב"ם פרק שני הלכות נזירות מי ששנר בנזיר בזמן הזה הרי זה נזיר לעולם שאין לנו בית פדי שייביא קרבנותיו במלאת ימי נזרו וכו' עד מי ששנר בזמן הזה בחוצה לארץ כופין אותו לעלות לארץ ישראל ולהיות נוהג שם נזירות עד שימות או עד שיבנה בית המקדש ויביא קרבנותיו במלאת ימי נזרו: הרי פינן שחל עליו דין נזירות יום אחד אין לו תקנה עד יום מותו וגם אין לו התרה וזה דאף על גב שכתב הרמב"ם פרק שני מי שנזיר בנזיר ונחס על נזרו הרי זה נשאל לחכם ומתיר לו נזירותו כדרך שמתירין שאר נזרים בנזירות שמשון אין התרה וכמו שכתב הרמב"ם שם פרק ג' וז"ל ומי שנזיר נזיר כמשמשון א"י להשאל על נזרו שנזירות שמשון לעולם היתה באופן שבשום צד מאלו הצדדים אין כאן היתר: אבל אעיקר הנזיר היה נראה בתחלת המחשבה שיש מקום לעיין צד היתר וזה דקיימא לן דבין בשבועות בין בנזרים צריך שיהיה פיו ולבו שווין וכן כתב הרמב"ם הלכות שבועות פרק ב' והלכות נזרים פ"ב ולכן אם נתפונן לומר תאנים ואמר ענבים הרי זה מותר בשניהם ואין כאן נזיר וכן המתפונן להשבע שלא יאכל אצל ראובן וכשפא להוציא שבועה נשבע שלא יאכל אצל שמעון הרי זה מותר לאכול עם ראובן

שְׁהָרִי לֹא הוֹצִיאוּ בְשִׁפְתָיו וְעַם שִׁמְעוֹן שְׁהָרִי לֹא הָיָה שִׁמְעוֹן בְּלִבּוֹ כְּמוֹ שִׁפְתָב הָרַמְבַּ"ם
בְּפָרֶק הַגְּזֵפָר וְכֵן בְּגִדּוֹן דִּינֵן בְּשַׁעַה שֶׁנֶּדְר הַגְּזִירוֹת לֹא הוֹצִיֵא בְשִׁפְתָיו כֹּל זְמַן שֶׁהַמְשָׁרֵת
יַעֲמֹד בְּבֵית אָבִיו אֲלֵא נֶדֶר סֵתָם שְׁלֵא יֵאָכֵל עַל שְׁלֶחַן אָבִיו וְזֶה לֹא הָיָה בְּלִבּוֹ כִּי אִם
כֹּל זְמַן שֶׁהַמְשָׁרֵת יַעֲמֹד בְּבֵית אָבִיו וְכֹל זְמַן שֶׁהַמְשָׁרֵת יַעֲמֹד בְּבֵית אָבִיו לֹא הוֹצִיֵא
בְשִׁפְתָיו אֵף עַל פִּי שְׁהָיָה בְּלִבּוֹ אִם כֵּן נִאֲמַר 'שְׁלֵא חָל הַגְּדֵר וַיְהִי מִן הַתָּר לֵאכֹל עַל שְׁלֶחַן
אָבִיו בֵּין שִׁיַּעֲמֹד הַמְשָׁרֵת בְּבֵית אָבִיו בֵּין שְׁלֵא יַעֲמֹד: אֲבָל כִּד מְעִיֵּינֵן שְׁפִיר אֵין בְּזֶה
מִמֶּשׁ וְזֶה דֵּהָא דְאִמְרִינֵן דְכָשְׁאִין פִּיו וְלִבּוֹ שְׁוִין שְׁמֹתָר בְּשִׁנְיָהֶם הִינֵנו דְנִקָּא כְּשֹׁתֵר מֵה
שְׁבִלְבוֹ לְמָה שְׁמוֹצִיֵא בְּפִיו כְּמוֹ שִׁפְתָבְתִּי רֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן אוֹ תֵאֲנִי' אוֹ עֲנָבִים אֲבָל כְּשִׁאִינוּ
סוֹתֵר לֹא וְכְמוֹ שִׁפְתָב הַטּוֹר יוֹרֵה דְעָה סִי' ר"י הָיָה בְּלִבּוֹ פֶת חִטִּים וְהוֹצִיֵא בְשִׁפְתָיו פֶת
סֵתָם אֲסוֹר בְּשִׁל חִטִּים לְבַד שֶׁהוּא נִקְרָא פֶת סֵתָם אֵף בְּגִדּוֹן דִּינֵן חָל הַגְּדֵר עַל רֵאוּבֵן כֹּל
זְמַן שֶׁהַמְשָׁרֵת בְּבֵית אָבִיו שְׁכֹן הָיָה בְּלִבּוֹ וּמוֹצֵא שְׁפְתָיו לֹא הִכְחִישׁוּ בְּאוֹמְרוֹ סֵתָם שְׁלֵא
יֵשֵׁב לֵאכֹל עַל שְׁלֶחַן אָבִיו אֲבָל אִם יִגְרַשׁ הַמְשָׁרֵת וַיֵּאָכֵל עַל שְׁלֶחַן אָבִיו לֹא חָל הַגְּדֵר
אֵע"פ שֶׁנֶּדְר סֵתָם לְפִי שְׁלֵא הָיָה בְּלִבּוֹ כִּי בְּאוֹפֵן שְׁאִין שׁוּם צַד לְהַתִּיר גְּזִירוֹת זֶה זֶה מֵה
שְׁנִרְאָה לַע"ד יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוֹאֵל אֲדַרְבֵּי זֶלֶה"ה: תַּת שְׁאֵלָה רֵאוּבֵן הָיָה לוֹ בֵת וּשְׁמָה
לֵאָה וְשִׁדְכָה עִם בַּחוּר אֶחָד וַיְהִי כִי אָרְכוּ הַיָּמִים בְּשִׁבִיל סָבָה מָה הִסְפִּים רֵאוּבֵן לְבַטֵּל
הַשְּׂדוּכִין הַגְּזֵפָרִים בְּאוֹפֵן שְׁנִתְבָּרְרוּ וְנִתְפָּשְׂרוּ בִינְיָהֶם רֵאוּבֵן הַגְּזֵפָר וְהַבַּחוּר הַמְשֻׁנְדָּךְ
וַיִּתְפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אֶחָיו וְכִשְׁרֵאֲתָה לֵאָה הַגְּזֵפָרֵת שְׁנִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה מֵהַמְשֻׁנְדָּךְ שְׁלֵא
יֵצֵאת יוֹם אֶחָד מִבֵּית אָבִיהָ וְהִלְכָה לְבֵית הַמְשֻׁנְדָּךְ וְקִבְּלָה קְדוּשִׁין מִמֶּנּוּ וְנִשְׂאָת לוֹ שְׁלֵא
מִדַּעַת אָבִיהָ וְשְׁלֵא בְרִצּוֹנוֹ וְלִכֵּן לֹא רָצָה לְתַת לָהּ שׁוּם דְבָר לְגְדוּנְיָתָהּ וַיְהִי כִּפְרָאוֹת לֵאָה
הַנּוֹ' שְׁלֵא רָצָה אָבִיהָ לְתַת לָהּ כְּלוּם תּוֹבַעַת מִמֶּנּוּ שְׁתִּי תְּבִיעוֹת חֲדָא תּוֹבַעַת כְּתוֹבַת אִמָּה
שְׁמִתָּה וְעוֹד שְׁנִית תּוֹבַעַת מִמֶּנּוּ כֹּל מֵה שֶׁהַזְמִין לְגְדוּנְיָתָה' בְּאוֹמְרָה שְׁזַכְתָּה בְּאוֹתָם הַכְּלִים
שְׁהִיו מְזוּמָנִים לְתַת לָהּ וְרֵאוּבֵן הַגְּזֵפָר טָעַן כִּינֵן שֶׁעֲשִׂתָה גְּבִלָה כְּזֹאת לְצֵאת מִבֵּיתוֹ וְלִינְשֵׂא
לְאִישׁ עַל אִפּוֹ וְעַל חֲמָתוֹ שְׁלֵא מִדַּעַתוֹ אֵינוֹ רוֹצֵה לְתַת לָהּ כְּלוּם וְשְׁאֵל הַשּׁוֹאֵל הַדִּין עִם
מִי: תְּשׁוּבָה עַל עֲגִינֵן תְּבִיעַת כְּתוֹבַת אִמָּה פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁאִין בְּטַעֲנָתָה מִמֶּשׁ כִּינֵן שְׁדִין
תּוֹרָה הוּא שֶׁהַבַּעַל יוֹרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאִפְּלוּ בְּמִקּוֹם שֵׁישׁ מְנַהֵג שְׁחֹזֵר הָאִישׁ מִחֲצִית
הַגְּדוּנְיָא זֶהוּ דְנִקָּא כְּשִׁלָּא נִשְׂאָר זָרַע מֵהָאִשָּׁה שִׁיחִיָּה כִּינֵן וְכִי כְּמוֹ שְׁמִתָּנִים בִּינְיָהֶם אֲבָל
בְּגִדּוֹן דִּינֵן שֵׁישׁ זָרַע מֵאוֹתָהּ הָאִשָּׁה וְהִיא לֵאָה הַגְּזֵפָרֵת שֶׁהִיא הַתּוֹבַעַת פְּשִׁיטָא שְׁאִין לָהּ
כְּלוּם שְׁאָבִיהָ יוֹרֵשׁ לְאִמָּה וְכֵן כְּתָב הַרִי"ב שׁ בְּתִשׁוּבוֹתָיו סִימֵן ק"ה וַיִּלְמַד מֵה שְׁשֵׁאלָתָא אִם
שׁוֹמְעֵין לְבֵן הַבָּא לְתַבְּנֹעַ כְּתוֹבַת אִמּוֹ אַחֲרֵי מִיתָתָהּ מֵה שְׁאֵלָה הִיא זֹו פְּשִׁיטָא שְׁאִין
שׁוֹמְעֵין לוֹ אַחֲרֵי שְׁאִין שֵׁם תְּקֵנָה בְּעֲגִינֵן הַכְּתוֹבוֹת שְׁהָרִי הַבַּעַל יוֹרֵשׁ הַכֹּל מִן הַדִּין כְּתוֹבָה
וְתוֹסֶפֶת וְגְדוּנְיָא וְאֵין לְבֵן בְּמִקּוֹם הַבַּעַל כְּלוּם: וְגַם בְּתַבְּיַעַה הַשְּׁנִית אֵין הַדִּין עֲמָה וְזֶה
דָּאָף עַל גַּב דְתַנֵּן בְּמִסְכַּת עֲרֻכִין פָּרֶק שׁוּם הִיתוּמִים אֶחָד הַמְקַדֵּשׁ נִכְסֵיו וְאֶחָד הַמְעַרְיָךְ
עֲצָמוֹ אֵין לוֹ בְּכִסּוֹת אִשְׁתּוֹ וְלֹא בְּכִסּוֹת בְּנָיו וְלֹא בְּצַבְעֵ שְׁצַבְעֵ לְשִׁמֹן וְלֹא בְּסַנְדְּלִים חֲדָשִׁים
שְׁלִקְחוּ לְשִׁמֹן וְרִש"י רְבוּתָא קמ"ל דָּאָף עַל גַּב דְעַדְיִין לֹא נְעִלוּם הָרִי הֵן בְּחִזְקָתוֹ מִשְׁעַת
לְקִיחָה בְּאוֹפֵן שְׁנִרְאָה מִכָּאן שֶׁהַכְּלִים שְׁקֵנָה רֵאוּבֵן לְגְדוּנְיָתָהּ בְּתוֹ הֵן בְּחִזְקָתָהּ וְכֵן מִתּוֹךְ
מִשְׁנֵה זֹו פֶּסֶק הָרַמְבַּ"ם ז"ל הִלְכוֹת מְלָנָה וְלָנָה פָּרֶק רֵאוּבֵן אֵין בַּעַל חוֹב גּוֹבָה לֹא מִכְּסוֹת
אִשְׁתּוֹ וּבְנָיו שֶׁל לָוֶה וְלֹא מִבְּגָדִים צְבוּעֵין שְׁצַבְעֵן לְשִׁמֹן אֵף עַל פִּי שְׁעַדְיִין לֹא לְבָשׁוּ אוֹתָן
וְלֹא מִסַּנְדְּלִים חֲדָשִׁים שְׁלִקְחוּ לְשִׁמֹן אֲלֵא הָרִי אֵלוֹ שְׁלָחוּ וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר סִימֵן צ"ז מְכַל

מקום הרי פתב שם הרמב"ם ז"ל במה דברים אמורים בכלי החול אבל בגדי שבת והמועד גובה אותן בעל חוב וכן פסק הטור והכי אמרינו בירושלמי בגדים של בניהם ובנותיהם אין שמין של רגל ושל שבת שמין וכמו שפירש מגיד משנה שאינו עולה בדעת הבעלים להקנות להם בגדים אלו המכונפים שהם מיוחדים על דעת שלא יוכל למכרו וכיון שכן פלי הגדוניהם הם מכונפים והם בחזקת האיש עד שיתנם לבתו: ועוד בנדון זה אפילו בגדי חול לא נכתה הבת וטעמא דמלתא משום דקאמר בגמרא פרק הגוזל עצים דטעמא שהמקדיש נכסיו אין לו בכסות אשתו ובניו אמר רבי אבא משום דנעשה כמי שהקנה להם כסות אשתו ובניו מעיקרא וכתב הרמב"ן הביאו הרב מהרי"ק בטורים סימן צ"ז שמעינו מהא דבעל זוכה מיד המוכר והם זוכים מידו וכתב נמקי יוסף בפרק המקבל וז"ל וכיון דמהאי טעמא הוא כבעל חוב דאקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי וכתב ליה דאקנה זכה בכסות אשתו ובניו שפיון שמידו של לנה זכו אשתו ובניו שעבודו של מלנה קודם להן כיון דכתב ליה דאקנה הרי לה דאין הבנים זוכים במה שלוקח להם אביהם מיד המוכר כי אם האב זוכה מיד המוכר ואחר כך האב מקנה לבנים וכיון שכן בנדון דידן פל פלי הגדוניהם זכה בהם האב ואם יצויר איזה זכות לבת הוא מתוך ההקנאה שמקנה לה האב וכיון שכן אנו סהדי בנדון דידן שהיתה הקנאה בטעות דאומדן דעת הוא דאדעתא שתנשא בתו שלא מדעתו לא הקנה לה לא בגדי חול ולא בגדי שבת: ובגדולה מזו כתב הריב"ש בתשובותיו סימן קכ"ט על ראובן שהיה לו בת גדולה וקנה לה תכשיטין לצורך גדוניהם ליתנם לה לזמן נישואיה וקודשה ללוי ומת ראובן ובא לוי ותובע התכשיטין שקנה לה אביה והבן היורש טוען שאף על פי שקנה את האשה לא קנה את הגדור לה וכו' והשיב ז"ל הבת לא קנתה החפצים ההם אף על פי שהיה דעת האב לתתם לה כשתנשא כיון שעדיין לא נתנם לה הרי לה שאף על פי שהיא נשאת למי שקדשה אביה מ"מ לא אמרינו שזכתה בתכשיטין משעת לקיחתן עד שיתנם לה אביה בפועל בפשע פניסתה לחופה ולעולם הם בחזקת האב עד שהיורש יורש אותם בנדון דידן שבצאת מאת אביה ומסרה עצמה לאיש זר אשר לא חפץ בו אביה לא כל שכן דאמרינו שאין לה שום זכות בתכשיטין והם עומדים בראשות האב לעשות מהם מה שירצה כלל העולה דבהא סלקינו ונחתינו דלאה הנזכרת אין לה טענה נגד אביה לא על פתובת אמה ולא על התכשיטין המזונונין לה זהו מה שנתראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תי שאלה ראובן נשא אשה ומתה בסיוו ונשאר ממנה בן וראובן הנזכר נשא אשה אחרת ומת בסיוו ונשארו ממנו בנים מן הראשונה ומן השנייה והגיס אחריו ברכה קרקע מולקי ומטלטלי כדי ב' הפתובות ומותר דינר ודינרין מקרקעי ומטלטלי והבנים הנזכר אחר שגבתה השנייה פתובתה לקחו כל אחד חלקו שנה בשנה מהקרקעות והמטלטלים והחזיק כל אחד בחלק הקרקעות שני חזקה ויותר מהמה כל אחד בראשות ודעת אחיו וכן הפעות ומטלטלים חלקו ביניהם בלי שום פוצה פה ומצפצף ובלי שום ערעור ותביעה קלה וחמורה ואחר עבור שנים רבות בן הראשונה מכר לבן השנייה חלקו מהבתים אשר ירש מאביו וגם כל זכות פת ושעבוד אשר לו בבתים הנזכרים וכתב שטר על המכירה בכל חזוקי סופר עתה אחר עבור שנתים ימים ויותר בן הראשונה תובע מן השנייה אשר עזבה בסיים פתובת אמו מפת פתובת פתובת בניו דכדין יורנו מורנו הדין עם מי: תשובה נראה לע"ד שהדין עם בן השנייה וטעמא

דמילתא שמלבד כמה סברות וענינים שונים איפא בין הפוסקים בענין כתובת בגין דכרין אי נהיג האידינא אי לא ועוד שאר חילוקים שעצמו מספר כמו שפיר הארכתי בזה בתשובתי סימן קס"ג באופן דבן השנייה פינו שהוא מוחזק יוכל לומר קים לי כפלוני ולא מפקינו ממונא על הספק מכל מקום בגדון דידן נראה לע"ד דאליבא דכולי עלמא לית ליה קלל לבן הראשונה וטעמא דמילתא דגרסינן פירק יש נוחלים אמר רבאסי בכור שנטל חלק בפשוט ויתר מאי ויתר רב פפא משמיה דרבא אמר ויתר באותה שדה רב פפי משמיה דרבא אמר ויתר בכל הנכסים כלם קסבר יש לו לבכור קודם חלוקה ומדאזיל בהא אחיל בכלהו ורב פפא משמיה דרבא אמר ויתר באותה שדה קסבר אין לו לבכור קודם חלוקה ומאן דאתא לידיה אחיל אידיד לא אחיל וכמו שפירש המפרש דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דעד שעת חלוקה לא זכה בהו: הרי דלכולי עלמא ויתר במה שחלקו ובא לידו וכל שכן דאיפסקא הלכתא כרב פפי דויתר בכל הנכסים כדאמרין בגמרא אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה הואיל ויתרתה במקצת ויתרתה בכל הנכסים כלם וכן פסק הרי"ף בהלכות והרמב"ם הלכות נחלות פירק שלישי פתב וז"ל לפיכך אם חלק עם אחיו קודם במקצת נכסים בין בקרקע בין במטלטלים ונטל חלק בפשוט ויתר בכל הנכסים ואינו נוטל בשארן אלא בפשוט וכן פסק הטור סימן רע"ח: והשתא נידון ונאמר ומה בחלק בכורה שהוא מדאורייתא פדתנן פ' יש נוחלי' האומר איש פלוני בני בכור לא יטול פי שנים לא אמר כלום שהתנה על מה שכתוב בתורה אפילו הכי אמרינן פינו שחלקו הבכור והפשוט בשנה אמרינן דויתר בכל ולא יטול מה שזכתה לו התורה וכל זה אפילו בלא קנין וכמו שכתב הרא"ש ז"ל שם בפסקיו וז"ל והא דויתר בדבור בעלמא בלא קנין בגדון דידן דכתובת בגין דכרין שאינו אלא תקנה דרבנן לא כל שכן דאמרין דכיון שחלקו ולא מיחה בענין הכתובה דנדאי ויתר ומה גם עתה כמו שבא בשאלה שהחזיק כל אחד בחלקו כמה וכמה שנים אחר שחלקו בשנה דפשיטא ופשיטא דויתר: ועוד נוסף על זה שמכר חלקו בכל חזוקי סופר דמשמע נדאי שנתרצה ונתפייס וויתר ומחל כל הזכות שהיה אפשר להיות לו באופן דבהא סלקינן ונחתין שאין לו לבן הראשונה שום תביעה עם בן השנייה מצד בחינת כתובת בגין דכרין אליבא דכולי עלמא זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תיא שאלה שאלה על אפטרופוס אחד ששמו אותו הקהל על נכסי יתמי של ראובן ואחר זמן נתגדל א' או ב' מהיתומים שהם מן י"ד או ט"ו שנה ובאו לבית דין וטענו תנו לנו חלקנו מהנכסים אשר בידי האפטרופוס והאפטרופוס משיב שאינו רוצה לתת כלל עד שיגדלו כלם ואז יתן לכל אחד חלקו: ועוד טוען האפטרופוס שהיתומים אינם יודעים לשאת ולתת ויאבדו המעות והיתומים טוענין שיודעים לשאת ולתת וגם אם לא גדע אם אפסיד חלקי ומעותי אני מפסיד ואת"ל שאיני יודע בטיב משא ומתן אינו רוצה שיהיה מעות חלקי בידו אלא ביד שני נשיאי הקהל זרים שלא יהיה להם קורבה עמדי יורנו מורנו הדין עם מי: תשובה הבן אחר י"ג שנה שהביא שתי שערות נקרא גדול וכן כתב הרמב"ם הלכות אישות פ"ב שנקרא גדול ונקרא איש וכיון שכן אין צריך לאפטרופוס אחר שהוא גדול כי לא נתקן האפטרופוס כי אם לקטנים וכדאמרי' בפר' המפקיד אפטרופא לדקנני לא מוקמינן וכן כתב הרמב"ם הלכות נחלות פירק עשירי מי שמת והניח יורשי' גדולים וקטני' צריך למנות אפטרופו' שיהיה מתעסק בחלק הקטן עד שיגדיל ועוד כתב שם קטן

שהגדיל אפילו הנה אוכל ושותה יותר מדאי ומפסיד והולך בדרך רעה אין בית דין מונעים ממנו ממונו ואין מעמידים לו אפטרופוס אלא אם כן צוה אביו או מורישו שלא יתנו לו אלא אם כן הנה פשר ומצליח או שלא יתנו לו עד זמן מרובה: הרי לה דבסתם לא נתמנה האפטרופוס אלא לזמן היותו קטן אבל משהגדיל ייש לו שתי שערות אחר י"ג שנה אין צריך אפטרופוס ולכן בנדון דידן היתומים הנזכרי יכולים לתבוע חלקם מיד האפטרופוס כיון שהם בן י"ד שנה אם יש להם שתי שערות אפילו לא יהיו יודעים בטיב משא ומתן כל שכן לפי מה שבא בשאלה שטועני שיודעים בטיב משא ומתן: ואף על פי שפיר נתמנה האפטרופוס על חלקם כיון שהגדילו יכולי להוציא מידו וכן האריך בזה הריב"ש בתשובותיו סי' תס"ח ותס"ט על ראובן היתום שפמה אצל אלעזר ובאו נכסיו ליד אלעזר ונתעסק בהם ודינו כאפטרופו' דיתומים שפמכו אצל בעל הבית דינו כאפטרופוס ופסק שם שכיון שראובן היתום הגדיל והביא שתי שערות מוציאם הנכסים מיד אלעזר ומוסרים אותם ליתום אף על פי שאינו יודע בטיב משא ומתן וכו' כמו שיראה המעיין שם באופן שבנדון דידן אם אלו היתומים שהגדילו רוצים חלקם להתלמד נדאי שיכולין להוציא מיד האפטרופוס אבל אם אינם רוצים אלא להתחילף האפטרופוס ולהניח חלקם ביד אחר אין הדין עמהם כיון שנתמנה האפטרופוס על יד הקהל אין ראוי להעבירו אלא מטעם מספיק וכמו שכתב הרמב"ם הלכות נחלות פ"ק עשירי בית דין שהעמידו אפטרופוס ושערו עליו שהוא אוכל ושותה ומוציא הוצאות וכו' מסלקין אותו אבל בלא טעם מספיק לא וגם כתב הרשב"א הביאו בית יוסף סימן ר"ץ וז"ל אין האם וקרוביה ולא קרובים מצד האב יכולים לעכב ביד בית דין מלמנות אפטרופוס הנראה להם וכיון שכן בנדון דידן כיון שנתמנה האפטרופוס על יד בית דין הקהל אין יכולין היתומים להתחילו ולסלקו אם לא מטעם מספיק שיראה בעיני בית דין זהו מה שנתראה לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תיב בקדושין פ"ק דף י' תוספות מקבל את גיטה יש להסתפק אם יכול האב לקבל גט לבתו קטנה משנשא ונראה למר הה"ר יצחק דמשנשאה אין האב יכול לקבל לה גט ואפילו היא קטנה וכו' פונת התוספות בזה הדבור נראה לע"ד שהוא כמו וא"ת וי"ל וזה שאם היינו אומרי שיכול האב לקבל גט לבתו קטנה משנשאת קשה דהיכי דחי בגמרא שלעולם אימא לה דביאה נישואין עושה וכי קתני נישאת אשאה דאם כן קשה בסדר הבריית' דקתני האב זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפדת נדריה ומקבל את גיטה ואי ביאה נישואין עושה מציאותה ובמעשה ידיה ובהפדת נדריה לא קאי אביאה ומקבל את גיטה קאי בין אפטר בין אשטר בין אביאה וכיון שכן הכי איבעי ליה למיתני זכאי בבתו בקדושיה בכסף בשטר ובביאה ומקבל את גיטה משום דקאי אכלהו ואחר כך יאמר וזכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפדת נדריה דקאי אשאה אפטר ושטר ומדלא קתני הכי אי אפשר לומר דביאה נישואין עושה לזה תירץ תוספות שמוכרח הוא שאין האב מקבל גט לבתו משנשאה והשתא ניחא דכמו דזכאי במציאה ובמעשה ידיה ובהפדת נדריה קאי אשאה גם מקבל את גיטה קאי ונראה דזהו מה שנתראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תיג תשובה ראיתי השאלה מההפ"ש שיש בין ה"ר נתן צורי וה"ר אהרן מסעור והכתב אשר כתב ה"ר אהרן וחתם בחתימת ידו וכדי שלא להשיב פני השואל ריקם אשיב דרך

קצרה מה שגראה לע"ד וזה דגראה בעיני שעם היות שמתוך דברי השאלה גראה שמעולם לא באו ליד אהרן הנז' הת' גרוגי"ש לא פלם ולא מקצתם אלא לעולם עמדו ביד ר' נתן צורי באופן שמעולם לא נשתתפו במעוה וכמו שכתב הרמב"ם פ"ק ד' הלכות שלוחין יביא זה מעותיו וזה מעותיו ויטילו אותן לכיס אחד ויגביהו את הפיס שניהם ויזה האופן קנה פל א' ממון חבירו ונעשו שותפים אבל בנדון הזה ר' נתן לקח המעוה מהתוגר ובאו לידו ומעולם לא יצאו מרשותו אם כן במה נשתתפו באופן שהיה גראה לומר שאין לאהרן שום חלק בהפסד המעוה מפל מקום אף על פי ששותפות אין כאן שליחות יש כאן שרבי אהרן עשאו שליח לר' נתן ליקח אותן הסחורות כמו שגראה מתוך הכתב של ה"ר אהרן שכן כתב אי יו פור לי שאליר פרחנס"ה מידיי איל טירסיו דילה מנידה פורמי קואינטו מי קידו אין מאנו שוניה פארה קי לה אישמירשא סיטאנטו לנש דנש טירשיוש שויוש קומו מי טירסיו וכו' וכן פל מה שמפרט בכתב ואומר שאחריות השליח הוא עליו וכן שליח הריוח שכל זה מורה שעשאו שליח ונתרצה לעשותו שליח להלביש המעוה וכן ה"ר נתן נתרצה להיות שליח והלכה פסוקה הוא שאין עושה שליח צריף קנין ולא עדים אלא באמירה כמו שכתב הרמב"ם הלכות שלוחין פ"ק ראשון וכינון שכן מוטל על רבי אהרן שליח ההפסד כמו שהיה לוקח שליח הריוח אם היה שם ריוח: וראה לזה בהגהה מיימונית פ"ק י"ז הלכות גזילה שפסק ראב"ן אם באת ליד ראובן סחורה ואמר לשמעון קנה אותה ביני ובינה ונחלוק הריוח בינינו ושמעון שתק וקנה ושוב אמר לעצמי קניתייה פלה דיתלוקו וכתוב שם דראב"ן"ה רפיה בידיה ומסיק לבסוף אם נתרצה בפירוש לקנות ביניהם הנה ליה פאלו הוא שלוחו הרי כאן שמשמע שליח זכה בחלק פינו שנתרצה להיות שלוחו בין לראב"ן בין לראב"ן"ה אף בנדון דידן פינו שנתרצה ר' נתן להיות שלוחו של אהרן וגם אהרן עשאו שליח זכה בשליח הריוח וכמו שקרוב לשקר הוי קרוב להפסד: כתב הרשב"א בתשובה הביאו מהרי"ק ז"ל סימן קפ"ג מי שאמר לחבירו צא וקח בגדים שבבית לוי ויהי בינינו בשיתוף והלה זה ולקחן ואחר כך חזר בו חבירו ואמר אין לי חלק בהם ואינו רוצה לא בהפסדן ולא בשכרן: תשובה הדין עם הלוקח ועל פרחו של שני יפרע חלקו דשליח' שוניה הרי לה דמשמע דשוניה שליח חייב בהפסד אף על פי שלא היה לו שם שום מעוה אף בנדון דידן אף על פי שלא זכה אהרן בתחלה במעוה להיות שותף בו מפל מקום מצד שעשאו שליח ונתרצו שניהם בדבר נכנס אהרן הנז' הן בריוח הן בהפסד זהו מה שגראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תיד שאלה ראובן צנה מחמת מיתה ואמר שנותן במתנה גמורה מעכשיו לנער ישראל החנות וכל מה שבתוכה הסחורות והמעוה הכל נתן במתנה גמורה ועוד נתן לו הבתים והעליות אשר הם סמוכות לבתי הר"י די גרבונה ומגאזין א' אשר בו היין והיין בתנאי שאם יגיע הנער לגישואין הרי המתנות מעכשיו שלו וכו' ושאל השואל שפיון שנתן במתנה גמורה מעכשיו הוי מתנה בריא וצריכה קנין וכינון דאין כאן קנין בטלה המתנה או דילמא פינו דמעיקרא קאמר שצנה מחמת מיתה הוי מתנת שכיב מרע והמתנה קנימת: תשובה כבר בימים שעברו נשאלתי בענין פזה ופסקתי שבטלה המתנה ונשארו הנכסים בחזקת היורשים והטעם דאף על גב דלכאורה היה גראה לומר כי כמו שבמתנת ש"מ במקצת דינו כמתנת בריא ואינה נקנית אלא בקנין וכמו שכתב הרמב"ם הלכות זכיה פ"ק שמיני שכתב שנייר

כלים לעצמו בין קרקע בין מטלטלין הרי זו מתנה במקצת וסתמא כמתנת בריא שקונה מזמן הפתיכה לפיכה אינו חוזר והוא שקנו מזדו שמתנת ש"מ במקצת צריכה קננו בין עמד בין לא עמד וכן פסק הטור סימן ר"ן מפל מקום פשפירש בצונאתו שמתמת מיתה הנה עושה פה אינו צריה קננו ואם עמד חוזר ואם לא עמד קנה וכ"כ שם הרמב"ן ונ"ל אם נתן לו המקצת בפירוש במתנת ש"מ שאינו אלא לאחר מיתה אינו צריה קננו וכן פסק הטור שם אף בגדון דינן גימא הכי דאף על גב שפכת מעכשיו דהוי כמתנת בריא ובעי קננו מ"מ פיון שפירש ואמר שצוה מתמת מיתה הרי גילה דעתו שפונתו להקנות לאחר מיתה ולא בעי קננו דנקנית באמירה פשמת אבל פד מעיינו ביה שפיר אין הגדון דומה לראי' דבשלמא במתנ' במקצת מהני פירושו שאין שום דבר שיהיה סותראבל פשאומר מעכשיו אף על פי שפירש ויאמר שצוה מתמת מיתה וכונתו להקנות לאחר מיתה הרי מילת מעכשיו סותרו ואין לנו אלא מה שהוציא מפיו וכמו שכתב הר"ן בהלכות פרק מי שמת על ההיא דש"מ שאמר דור פלוני בבית זה לא אמר פלום כתב אף על גב דאי לא בעי למימר דקל לפירות הא דאמר פירות דקל דברי בטלה ניהו מפל מקום אין לנו אלא מה שהוציא מפיו: הרי לה דאין לנו רשות לתקן הלשון אלא מה שהוציא מפיו אפילו בדבר שאין בו ממש ועוד כתב הרמב"ן בחדושי פרק מי שמת על הא דאמרינו מתנת ש"מ שפכתו בה קננו שהמתנה בטלה שמה לא אמר להקנותו אלא בקננו ואין קננו סודר לאחר מיתה כתב ונ"ל תמהני מה לי ולגמר דעת שלו הא תקינו רבנו בשכיב מרע דלקני לאחר מיתה ולא מילתא היא דהאי פיון דמקני בבריא דיניה בבריא שנתן לאחר מיתה בפירוש דלאו פלום עבד: הרי לה דאף על גב שצוה מתמת מיתה פיון שפכת קננו שהוא מעשה בריא וסותר מה שדבר המתנה בטלה גם בגדון דינן פיון שפאומו מעכשיו שהוא מתנת בריא סותר מה שאמ' צוה מתמת מיתה בטלה המתנה ואוקמינו הנכסים בידי היורשים וכן כתב הרמב"ן שם ונ"ל ונקטינו מתנת ש"מ שפכתו בה מהיום צריכה קננו כמתנת בריא ולא קניא אלא בקננו וכו' ואין זה צריה לפנים ע"כ וכן כתב נמקי יוסף ז"ל פרק מי שמת וכתב בסוף דבריו וזה ברור בעיני המפרשים וכן רבינו ירוחם גתיב כ"ד באופן שעלה בדינו שמתנה זו פיון שפכת בה מעכשיו צריכה קננו בלשון פוי פח וכיון דלית בה קננו היא בטלה והנכסים הם בחזקת היורשים והו מה שגראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תטו שאלה ראובן אחותו חולי הקולי"ג הנקרא קוליקה ובהיותו מצר ומצטער מוטל על ערש דוי בא לוי לבקרו ואמר לו ראובן יש בדעתי להקדיש להקדש פלוני שתי חצרות אשר לי על מנת שגזבר ההקדש שהוא ישכיר אותם השתי חצרות לבני שמעון ולזרעו אחרי בעד סף פה לבנים לשנה ועל פן דבר נא באזני הגזבר מההקדש הנז' שיבא פה ואדבר דברי אלה עמו והלה לוי בשליחותו ובא הנז' בפני ראובן והודיעו רצונו כי הוא מקדיש אותם הב' חצרות על פי התנאי הנ"ל והלה לו הגזבר ויהי אחרי כן פאשר שמעו אשתו ובנו של ראובן את אשר נעשה צעקו אליו לאמר מה זאת עשית להקדיש פל נכסיה ואיך לא ראית פי אין לה נכסים אחרים זולת החצרות הנז' שיהיו מספיקים לכלכל שבתה ואם חשבת כי מתמת חולי זה הגיע זמנה ליפטר העולם הנה איך לא שמת לבה על אשתה זאת כי יש לה עליה כתובה מרובה ומאין תגבה סכי כתובתה להתפרנס פל מי חיה אז ראובן זאת השיב אל לבו וראה ומשמש בשארית נכסיו וראה כי לא היו מספיקים לכלכל

את שִׁיבְתוֹ ומה גם לפרוץ סכי פתובת אשתי וזולת זה בא נפתלי שכנו הקרוב אליו הדר באחד משתי החצרות הנ"ל ואמר לראובן שמעתי עליך כי הקדשפת החצר שלי כי אותו הקצר הוא של נפתלי ולימי' שעברו נתפשו ביניה' שימכרהו נפתלי לראובן פאשר יעלה מן הארץ לארץ ישראל ועדיין לא החזיק בו ראובן לא בכסף ולא בשטר ולא בחזקה ועתה אומר נפתלי כי אין בדעתו למכרו וכאשר ראובן ראה כל המבוכות האלה חזר בו מהקדש הנז' וטוען לבטל ההקדש הנז' כמה טענות: ראשונה כי ההקדש הנז' היה הקדש בטעות כי הוא זה כמה שנים להיותו זקן בא בימים וכאילו עבר ובטל מן העולם מסר נכסיו וחשבונותיו ביד בנו כי הוא היה מכלל את שִׁיבְתוֹ ולא היה יודע מספר הנכסים אבל היה חושב שהיה בהם כדי להתפרנס בריוח וגם לא היה יודע כי נפתלי יחזור בו ממכירת החצר: והיום כאשר ידע שארית נכסיו כי מעט המה כי רובם עלו בתוהו ונאבדו חוזר בו כי לא אדעתא דהכי הקדיש החצר שימות הוא אם יחיה ואשתו ובנו אחריו ברעב: שנית טוען כי הוא הקדיש במקום שחב לאחרים כי סכי פתובת אשתו מרובים וזולת ההקדש הנז' לא ישאר מקום לגבות שליש או רביע מסכי פתובתה ואשתו לא ידעה בעת שהקדיש ההקדש הנז' וכאשר שמעה בדבר צעקה לאמר מה זאת עשית: שלישית טוען כי הוא הקדיש החצרות בהיותו חולה מחולי הקוליקה והרי עמד מחוליו והוי כמצוה מחמת מיתה שאם עמד חוזר בו: רביעית טוען כי הן לו יהי ההקדש הקדש כיון שראה ראובן המבוכות הנ"ל ושאל התרה על נדרו קודם שפא ההקדש ליד הגזבר והתירו לו הוי מותר ופטור מלקיים נדרו ולמדנו רבינו אם פטור ראובן מההקדש הנז' מפח אלו הטענות הנז' ושכרו מן השמים הרבה תשובה לענין חצר אחד שפא בשאלה שהיא מנפתלי דבר פשוט הוא שלא חל עליו שום הקדש משום דקיימא לן דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו וכיון שלא עשו בו אחד מדרכי ההקנאה שהקרקע נקנה או כסף או שטר או חזקה פשיטא שעומד החצר בחזקת נפתלי ואין לו לראובן בו כלום ואינו יכול להקדישו שהרי בגדולה מזאת אפילו בדבר שהוא שלו אם אינו ברשותו כגון פקדון שיש לו ביד אחר וכפר בו זה שהוא אצלו אין הבועלים יכולין להקדישו כמו שכתב הרמ"ב ז"ל הלכות ערכין פ"ק ו' כל שכן בנדון דידן שמעולם לא זכה ראובן בחצר וגם לענין החצר הב' שהוא מראובן עצמו ודאי שאם הוא לא הקדישו אלא כמצוה מחמת מיתה נראה לפום ריהטא שאם עמד חוזר שנדאי לא גמר להקדישו אלא לאחר מיתה והוי פמתנת שכיב מרע שאם עמד חוזר אבל מתוך דברי השאלה נראה שהיה ההקדש בהחלט אפילו מחיים שהרי אשתו ובנו אמרו לו איך לא ראית כי אין לך נכסים לכלכל את שִׁיבְתוֹ וגם הוא טוען כי לא אדעתא דהכי הקדיש החצר שימות הוא אם יחיה ואשתו ובנו אחריו ברעב משמע מתוך דברים אלו כי כשהקדיש הקדיש בהחלט בחיים ובמותו וכיון שכן נדאי שחל מיד ההקדש דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט כאמרינו פ"ק יש גוחלין גבי ההיא עובדא דיוסף בן יעזר זיל אמטייה לגבי גזבר ולא תשיימה את דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וכן פסק הרמב"ם הלכו' מכירה פ"ק ט' המוכר להקדש ואמר לו הגזבר בכמה אתה מוכר חפץ זה ואמר בעשרה אפילו היה שנה מאה כיון שאמר בעשרה אינו יכול לחזור בו שאמירה לגבוה כמסירה להדיוט: וכיון שחל עליו שם הקדש אף על גב שיש לו עליו שעבוד פתובת אשתו מכל מקום חל עליו ההקדש דהקדש חמץ ושיחרור מפקיעין מידי שעבוד וכן פתב הרמב"ם הלכות מלוה ולוה פ"ק

י"ח ונ"ל המקדיש נכסיו אין בעל חוב יכול לטרון מן ההקדש שההקדש מפקיע השעבוד וכתב הרב המגיד דעת רבינו שפ"ל הקדש אפילו קדושת דמים מפקיע מידי שעבוד ואפ"ל הקדש קרקע ואם הוא קדושת הגוף ההפקעה היא עולמית ואם הוא קדושת דמים נפקע עד שיפדה וכתב שם הרמב"ם וקשפודין הקרקע מיד ההקדש אומרים פמה אדם רוצה ליתן בשדה זו על מנת שייתן לבעל חוב את חובו ולאשה כמתנבחה לפיכך לכשתפדה ומצא לחולין ביד הלוקח יבא בעל חוב ויטרף אותה או האשה בכמתנבחה וכיון שכן בנדון דידן אף על גב דסוף פתובת אשתו מרובה מכל מקום לא ניתנה פתובה לגבות מחיים ולכן החצר הנזכר הוא קדוש לדמיו עד שתבא הפתובה לידי גבייה או מחמת גירושין או מחמת מיתה ואז יפדה החצר ויצא לחולין על מנת שיפרעו לה פתובתה אם אין שם נכסים אחרים לפרוע הפתובה ואף לסברת הראב"ד ושאר מפרשים דסברי דדוקא קדושת הגוף כגון שור והקדישו למזבח מפקיע השעבוד אבל קדושת דמים אינו מפקיע השעבוד מכל מקום הדין הוא שיפדנו המלנה בדבר מועט שלא יאמרו הקדש יוצא לחולין בלא פדיון ואות' מעט של הפדיון יוסיפנו על החוב ויגבנו עם שאר החוב כמו שכ' הטור ח"ה סי' קי"ז באופן דבין למר ובין למר בנדון דידן יהיה החצר קדוש לדמיו עד שתבא פתובה זו לידי גבייה ויפדו החצר מיד הגזבר בדבר מועט ויצא לחולין ואז יוסיפו על חוב הפתובה אותו המעט ואגבה האשה הכל: ואף אם לא היה נר' מתוך דבריו שהקדישו בהחלט אפ"ל מחיים אלא שבהיותו שכיב מרע הקדיש סתם איכא פלוגתא דרבננותא דסברי דאפילו אם עמד אינו חוזר וטעמא דמילתא דגרסי' פ' מי שמת איבעיא להו הקדיש כל נכסיו ועמד מהו מי אמרינו כל לגבי הקדש גמר ומקני או דילמא כל לגבי נפשיה לא גמר ומקני ומסיק בתיקו וכתב הרא"ש דפסקיו וכיון דסלקא בתיקו ומספקא לן אי שניי' ה"א אומדנא או לא יראה שאין מבטליו ההקדש וכן רבינו ירוחם נתיב כ"ד חלק ו' פתב הקדישה כל נכסיו אם עמד אינו חוזר פי סלקא בתיקו פי בדבר מסופק לא אמרי' אומדנא ומתנתו קיימת אפילו עמד וכתב הגהה אשרית בשם רבי ברוך מארץ יון הלכתא לא קנה דמספקא לא מפקינו ממונא וכתב הרשב"א בתשובה הביאו בית יוסף יורה דעה סימן רנ"ט פ"ן דאיכא פלוגתא לצאת ידי כולם טוב הוא שישאל חולה זה על הקדשו דמיקמא לן דיש שאלה בהקדש והוא שלא מסר הקדשו ליד גזברי ההקדש ובנדון דידן אפ"ש לומר לפי זה שפתוב בספר התרומות הביאו בית יוסף שם סימן נ"ז שהמקדיש בזמן הזה מסתמא לעניים וכתב הרשב"א בתשובותיו סימן תקס"ב דלא אמרינו אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט בהקדש עניים וכיון שכן בנדון דידן פ"ן דלא הוי אלא בהקדש עניים פ"ן שלא נמסר ליד גזבר ההקדש ישאל על נדרו פ"ן דיש שאלה בהקדש ויהיה פטור זהו מה שנתראה לע"ד יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה תיו שאלה מעשה שהיה כ"ה היה שאלמיצחק נתחייב בחוב גמור בשטר ובאחריות מקרקעי ואגבן מטלטלי ליתמי קטן סוף כ"ה ונהיה זה יום כ"ח לחודש פסלו שנת הש"מא ויהי ביום השמיני לחודש טבת שנת הש"מא נתחייב יוסף מוגודו בחוב גמור בשטר באחריות גמורה מקרקעי ואגבן מטלטלי אלמיצחק הנז' סוף כ"ה ויהי ביום רביעי לחודש אדר שנת הש"מא מוכר אלמיצחק הנז' השטר חוב שהיה לו על מוגודו מכו"ר לה"ר עזרה קלדירון בכתובה ומסירה פ"ן וכהלכה ויהי בהמשך הזמן מכרו יתמי קטן השטר שהיה להם על אלמיצחק מכרוהו למוגודו הנז' ונהיה זה יום י"ט לכסליו שנת הש"מב ועתה כא"ש בא ה"ר עזרה קלדירון

לגבות השטר ממוגודו טען מוגודו ואמר כָּבֵר פָּרַעַתִי לְאַלְמִיֶּחֶק שְׁהָרִי אֶלְמִיֶּחֶק הִיָּה חֵיִב לִיתְמֵי קֶטָן וְאֲנִי לְקַחְתִּי הַשֵּׁטֶר הֵהוּא וּפְרַעַתִּיו לִיתְמֵי קֶטָן וְטַעַן ה"ר עֲזָרָה קַלְדֵּירוֹן בְּשֵׁעָה שְׁתַּנִּית וּפְרַעַת הַשֵּׁטֶר לֹא הֵייתִי חֵיִב לְאַלְמִיֶּחֶק אֶלָּא לִי שְׂאֲנִי קְנִיתִי הַשֵּׁטֶר שְׂאִתָּה מְחֻנָּיִב בּוֹ בַּיּוֹם ד' לְאֶדֶר שְׁנַת הַש"מ אִמָּא וְאַתָּה קְנִיתָ הַשֵּׁטֶר שֶׁל יְתָמֵי קֶטָן בְּכֶסֶלְיוֹ שְׁנַת הַש"מ וּבְזִמָּן הֵיִיא הֵייתָ חֵיִב לִי שְׂפָכֵר קְנִיתִי הַחֹב שֶׁלָּהּ זֶה כַּמָּה עֵתָה יוֹרְנֵנוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה דִּין זֶה פְּשׁוּט מִמָּה שְׂכַתְב הַטּוֹר ח"ה ס' קי"א וְז"ל לֹא הָיוּ לְלוֹה נְכֹסִים אֶלָּא שְׁטָרֵי חֹבוֹת שְׂיֵשׁ לוֹ עַל אַחֲרִים לֹא מְבַעֲרֵי בְּעוֹדֵן בְּיָדוֹ דְּפָשִׁיטָא דְהַמְלִיָּה שְׁלוֹ גֻבָּה מִהֶם אֶפְיָלוֹ לֹא שְׂיַעֲבֵד לוֹ מְטַלְטְלֵי אֲגַב מְקַרְקְעֵי וְאִין צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּהֶם שׁוּם הַקְּנָאָה לֹא כְּחֻבָּה וְלֹא מְסִירָה אֶלָּא גֻבָּה אוֹתָם מִד"ר נֶתָן דְּכִי הֵיכִי דְּבַעֲלֵי חֻבְּיוֹ שֶׁל לוֹה מְשׁוֹנְעֵבְדִים לוֹ מְשׁוֹנְעֵבְדִים גַּם לְמַלְוָה שְׁלוֹ אֶלָּא אֶפְיָלוֹ מֵת הַלוֹה וְנִפְלוּ הַשְּׁטָרוֹת לְפָנֵי הַיּוֹרְשִׁין גֻבָּה מִהֶם לֹא מְבַעֲרֵי אִם נַעֲשׂוּ הַשְּׁטָרוֹת שְׂיֵשׁ לְלוֹה עַל בְּעַלֵי חֻבְּיוֹן קְוֹדֵם שֶׁלָּהּ הוּא מִהַמְלִיָּה אֶלָּא אֶפְיָלוֹ נַעֲשׂוּ אַחֲרֵי כֵן וְאֶפְיָלוֹ קְנִי בְּעַלֵי חֻבְּיוֹ שֶׁל לוֹה מִהַנְּכֹסִים אַחֲרֵי שֶׁלָּהּ הַלוֹה מִהַמְלִיָּה שְׁלוֹ אִפְיָ הֵכִי הַמְלִיָּה שְׁלוֹ גֻבָּה מִהֶם וּמִיּוֹרְשֵׁי הֶם מְדַרְבֵּי נֶתָן וְאִם מְכַר הַלוֹה שְׁטָרֵי חֹבוֹת אוֹ נִתְּנָם לְאַחֵר אוֹ שְׂבַעֲלֵי חֻבְּיוֹ מְכָרוּ נְכֹסֵיהֶם אַחֲרֵי שֶׁלָּהּ הוּא מִהַמְלִיָּה רוֹאִים אִם יֵשׁ בְּשֵׁטֶר שְׂיֵשׁ לְמַלְוָה עַל הַלוֹה וְכֵן בְּשֵׁטֶר שְׂיֵשׁ לְלוֹה עַל בְּעַלֵי חֻבְּיוֹ שְׂעַבְדָּא דְּמְטַלְטְלֵי אֲגַב מְקַרְקְעֵי אִזּוּ יֵשׁ בְּהֶם דִּין קְדִימָה וְנְכֹסֵיהֶם שֶׁל בְּעַלֵי חֻבְּיוֹ שֶׁל הַלוֹה מְשׁוֹנְעֵבְדִים לְמַלְוָה שְׁלוֹ מִכַּחַו פִּינֹן שְׁהוּא קְוֹדֵם לְמְכִירָה שְׂמְכָרוּ ע"כ: כֵּן בְּנִדּוֹן דִּינֵן פִּינֹן שְׂשִׁיעֵבְדֵי אֶלְמִיֶּחֶק לִיתְמֵי קֶטָן הוּא קוֹדֵם בְּזִמָּן וְשִׁיעֵבְדֵי מְקַרְקְעֵי וְאֲגַבֵּן מְטַלְטְלֵי אִף עַל גַּב דְּחֵיִב מוּגוּדוֹ לְאַלְמִיֶּחֶק הִיָּה אַחֲרֵי כֵן הָיוּ יְכוּלִים לְגַבּוֹת יְתָמֵי קֶטָן מְמוּגוּדוֹ אִף עַל גַּב דְּמְכָרוּ אֶלְמִיֶּחֶק לַה"ר עֲזָרָה קַלְדֵּירוֹן שְׁהָרִי הַשֵּׁטֶר הֵהוּא הוּא מְשׁוֹנְעֵבְדֵי לִיתְמֵי קֶטָן וְכִינֹן שְׂמוּגוּדוֹ לְקַחוּ מִיתְמֵי קֶטָן נִמְצָא שְׁהוּא עוֹמֵד בְּמִקוּמָם וְאֶפְיָלוֹ הִיָּה הַשֵּׁטֶר חוֹב שֶׁל אֶלְמִיֶּחֶק שְׂמְכָר לְעֲזָרָה קַלְדֵּירוֹן עַל אִישׁ אַחֵר הִיָּה לוֹ כַּחַו לְמוּגוּדוֹ לְגַבּוֹת וְלַהוֹצִיא מִמּוֹן מִהָאִישׁ הֵהוּא פִּינֹן שְׂבָא מִכַּחַו יְתָמֵי קֶטָן כָּל שְׂכֵן בְּנִדּוֹן דִּינֵן שְׁהוּא הוּא הַחֵיִב לְאַלְמִיֶּחֶק וְהוּא מוֹחֲזֵק בְּנְכֹסִים וְכֵן כָּתַב הָרָא"ש בְּתְשׁוּבוֹתָיו כָּלֵל פ' וְהִבִּיאֵו הַטּוֹר סִימָן נ"ז וְז"ל רְאוּבֵן הִיָּה לוֹ שֵׁטֶר עַל שְׂמַעוֹן וְנִתְּנוּ לְלוֹי בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה וְכִשְׂבָּא לְנוֹי לְגַבּוֹתוֹ הוֹצִיא יְהוּדָה שֵׁטֶר שְׁהָיָה לוֹ עַל רְאוּבֵן מוֹקְדָם לְשֵׁטֶר שְׁהָיָה לוֹ לְרְאוּבֵן עַל שְׂמַעוֹן וְאָמַר כִּי הַשֵּׁטֶר שְׂנַתָּן רְאוּבֵן לְלוֹי הוּא מְמוֹנֵו שֶׁל בְּעַל חוֹב וְזָכָה בּוֹ מִדִּין קְדִימָה וְלוֹי מְשִׁיב הַשֵּׁטֶר הוּא מְטַלְטְלֵי וְאִין בּוֹ דִּין קְדִימָה וְכו' וְהַשִּׁיב הַדִּין עִם יְהוּדָה וְלֹא זָכָה בּוֹ לְנוֹי בְּשֵׁטֶר הֵהוּא אִף עַל גַּב שְׂנַתְנוּהוּ לוֹ בְּכַתִּיבָה וּמְסִירָה אִף בְּנִדּוֹן דִּינֵן לֹא זָכָה עֲזָרָה קַלְדֵּירוֹן בְּשֵׁטֶר הֵהוּא שְׂמְכָר לוֹ אֶלְמִיֶּחֶק פִּינֹן שְׁהָיָה לוֹ לְאַלְמִיֶּחֶק חוֹב מוּטַל עָלָיו מוֹקְדָם שְׁהָיָה חֵיִב לִיתְמֵי קֶטָן.

ועוד כתב שם הרא"ש ז"ל טעם שני שזכה יהודה להיות שמעולם לא יצא השטר מרשות ראובן לגמרי שעדיין נשאר בידו כח למחול השטר הילכך חשיב שפיר ממונו לגבול ממנו בעלי חוביו וכן הביאו הטו' ס' ס' בח"ה אף בנדון דידן השטר חוב זה של מוגודו שחייב לאלמיצחק שאף על גב דאלמיצחק מכרו לה"ר עזרה הנזכר מפל מקום לא יצא לגמרי מרשות אלמיצחק שהרי יכול למחלו וכיון שכן חשיב שפיר ממון אלמיצחק ועתה בא מוגודו לגבות ממנו מפת יתמי קטן שחייב להם אלמיצחק באופן שעלה בדינו שהדין

עם יוסף מוגודו זהו מה שַנֶרְאָה לע"ד וְאָמַר לי לבי הַצֵּעִיר יִצְחָק בכ"ר שְמוֹאֵל אֲדָרְבִי זלה"ה.

תיז שְאֵלָה רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן אַחִים וְלוֹי גּוֹסֵס הָיוּ שְׁנוֹתָפִים זְמַן רַב וְכָל יָמֵי שְׁנוֹתָפוֹתָם הֶאֱמִינוּ לְרְאוּבֵן לְמִסּוֹר בְּיָדוֹ שְׁטָרֵי הַשְׁנוֹתָפוֹת וְכָל הוֹצָאוֹתֵיהֶם וְהוֹצָאוֹת כָּל אֶחָד מֵהֶם הֶאֱמִינוּהוּ לְרְאוּבֵן עַל פִּי פְּנֹקֶסוֹ כִּי הָיָה אִישׁ אֲמוּנָי וַיְהִי הַיּוֹם וּמַת לּוֹי פְּתָאוּם בְּלִי צוּאָה וְקָמוּ בְּנָיו לְתַבְנֵעַ נְכֹסֵי אֲבִיהֶם מִהַשְׁנוֹתָפִי עַד שְׁנוֹת־פֶּשְׁרוֹ בִּינֵיהֶם שְׁיִשִּׁימוּ כָּל הַשְׁטָרוֹת רֶשֶׁת בִּינֵיהֶם בֵּין הַשְׁנוֹתָפִים בְּיַד שְׁלִיחַ וְאַחַר כֶּף יִבְחָרוּ לָהֶם דֵּינָן שְׁיִדִּין בִּינֵיהֶם עַל הַפְּרִי־שִׁיחָם וְכֵן עָשׂוּ וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּמִסֵּר הַשְּׁלִישׁ הַשְׁטָרוֹת לְדִין מְצָאוּ שְׁנֵי שְׁטָרוֹת מִשְׁנוֹתָפוֹת הַג' הַנּוֹ' שְׁטָר א' קְדוּם מִשְׁנַת הַשַּׁכ"ב כְּתוּב וְחֲתוּם בְּעֵדִים וְהָיָה קְרוּעַ קָרַע ב"ד וּשְׁטָר שְׁנֵי מִשְׁנַת הַשַּׁכ"ז שְׁלֹא הָיָה חֲתוּם בְּעֵדִי כִּי אִם הַשְּׁלִישׁ שְׁנוֹתָפִים הַנּוֹ' וְלָכֵן טַעֲנוּ הַיְתוּמִי שְׁהַשְּׁטָר הֶאֱמַתִּי מִהַשְׁנוֹתָפוֹת לִידַע חֶלֶק אֲבִיהֶם הוּא הַשְּׁטָר הֶרְאִישׁוֹן שֶׁהוּא חֲתוּם בְּעֵדִים וְעֵדֵינָן הָיָה קֵיָּים אֵלֶּה שְׁרְאוּבֵן קָרְעוּ וְהַשְּׁטָר הַשְּׁנֵי הוּא מְזוּנָיָה וְהֶרְאָיָה שְׁאִין בּוֹ עֵדִים וְרְאוּבֵן טַעַן שְׁכַתְחִילָה עָשׂוֹ שְׁנוֹתָפוֹת וְעָשׂוֹ הַשְּׁטָר הַנּוֹ' וְאַחַר כֶּף עָשׂוֹ חֶשְׁבוֹן בִּינֵיהֶם וַיִּתְפָּרְדּוּ אִישׁ מֵעַל אַחִיו וְאַחַר כֶּף חֲזָרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ כְּפִי מַה שְּׁשָׂם כָּל אֶחָד בְּשְׁנוֹתָפוֹ' וְאָז עָשִׂינוּ שְׁטָר זֶה הַשְּׁנֵי וְזֶה הַשְּׁטָר אֲשֶׁר עָתָה בִּינֵינוּ זֶה הַשְּׁנֵי וְהַשְּׁטָר הֶרְאִישׁוֹן קָרְעוּ אַחֵי שְׁמַעוֹן בְּשְׁנֵי קוֹדֵם שְׁמִסְרָתִיהוּ לְשְׁלִישׁ לַהֲיוֹת שְׁכָבָר הָיָה בְּטַל וּמְבֹטָל עָתָה יוֹרְנוּ הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה רְאִיתִי הַשְּׁאֵלָה אֲרוֹנָה מְאָרֶץ מְדָה וְטַעֲנוֹת הַפְּתוּת הַנּוֹ' וּגְמַרְתִּי אֲמַרְתִּי שְׁהַדִּין עִם רְאוּבֵן וְטַעֲמָא דְמִלְתָּא כִּי אַחַר שְׁכָל הַשְׁנוֹתָפִים הַנּוֹזְכִּים הֶאֱמִינוּהוּ לְרְאוּבֵן וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם נִתְּנוּ בְּיָדוֹ כְּמוֹ שְׁכָבָר בְּשְׁאֵלָה אִם כֵּן הוּא נֶאֱמָן עַל כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר עַל הַשְּׁטָר הֶרְאִישׁוֹן שְׁכָבָר נִתְּבַטַּל אֶפְּיָלוֹ הָיָה שְׁלֵם אַחַר שְׁנֶרְאָה בְּבֵית דִּין וּכְמוֹ שְׁכַתְבַּת הַרְמַב"ם ז"ל הַלְכוֹת מְלוּנָה וְלוּנָה פְּרָק י"ו שְׁטָר שְׁהָיָה בְּיַד שְׁלִישׁ וְהוֹצִיא מִתַּחַת יָדוֹ בְּבֵית דִּין וְאָמַר פְּרוּעַ הוּא נֶאֱמָן אִף עַל פִּי שְׁהַשְּׁטָר מְקוּיָּים שְׁאֵלוֹ רְצָה הָיָה שׁוֹרְפוֹ אוֹ קוֹרְעוֹ וְכֵן כְּתַב הַטּוֹר סִימָן נ"ה ז"ל וְאֶפְּיָלוֹ נֶרְאָה כְּבָר בְּבֵית דִּין שֶׁהוֹצִיא הַשְּׁטָר מִתַּחַת יָדוֹ סֶתֶם וְשִׁתַּק עַד שְׁנוֹת־קֵיָּים וְאָמַר פְּרוּעַ הוּא אֶפְּיָלוֹ הֵכִי נֶאֱמָן וְאֶפְּיָלוֹ שְׁשִׁלִּישׁ זֶה יְהִי קָרוֹב כְּמוֹ שְׁכַתְבַּת הַטּוֹר סִי' נ"ז וְכֵן כְּתַב בְּסִפְרֵי הַתְּרוּמוֹת וַיְהִיב טַעֲמָא דְהָא הִקְפִּינָהּ וַיִּתְּנוּ נֶאֱמָן עָלֵי אֲבָא נֶאֱמָן עָלֵי אֲבִיָּה אִינוּ יָכוֹל לְחַזֹּר בּוֹ וְכִינּוֹן שְׁכֵן בְּנִדּוֹן דִּידָן אֶפְּיָלוֹ אִם הָיָה לּוֹי קֵיָּים הָיָה רְאוּבֵן נֶאֱמָן בְּטַעֲנָתוֹ אַחַר שְׁהֶאֱמִינוּ לוֹמַר שְׁכָבָר נִתְּבַטַּל הַשְּׁטָר הַא' אֶפְּיָלוֹ הָיָה הַשְּׁטָר קֵיָּים כָּל שְׁכֵן עָתָה שְׁיִצָּא קְרוּעַ מִתַּחַת יָדוֹ דְּפִשִּׁיטָא וּפְשִׁיטָא דָּאִין בּוֹ מִמֶּשׁ וְלֹא אֵלִימִי הֵנִי יְתִמִי מִגְּבָרָא דְאַתָּא מִחֲמַתָּיָה: וְא"ת אִימְתִי הַשְּׁלִישׁ נֶאֱמָן דְּוָקָא בְּזִמְן שְׁשִׁלִּישׁוֹתוֹ בְּיָדוֹ וּכְמוֹ שְׁכַתְבַּת הַטּוֹר סִימָן נ"ה וּבִנ"ר מַה שְּׁטוּעַן רְאוּבֵן הוּא בְּזִמְן שְׁאִין שְׁשִׁלִּישׁוֹתוֹ בְּיָדוֹ שְׁכָבָר מִסֵּר הַשְּׁטָרוֹת בְּיַד שְׁלִישׁ וְהַשְּׁלִישׁ מְסָרָם לְבֵית דִּין וַי"ל שְׁכַתְבוּב בְּתִשׁוּבָה מִיִּמּוֹנִית מְסָפֵר מִשְׁפָּטִים סִי' מ"ד בְּשֵׁם רַבִּינוּ מְאִיר ז"ל וְז"ל אִף עַל גַּב דָּאִין שְׁשִׁלִּישׁוֹתוֹ עַכְשָׁיו בְּיָדוֹ נֶאֱמָן אִי מְאִי דְעַבְדַּת כְּבָר וְעוֹד שְׁשִׁלִּישׁוֹתוֹ בְּיָדוֹ וְנִימָא דְבְּדִינָא עַבְדַּת מְאִי דְעַבְדַּת אִף בְּנִדּוֹן דִּידָן בִּינּוֹן שְׁרְאוּבֵן טַעַן שְׁנִקְרַע הַשְּׁטָר קוֹדֵם שְׁמִסְרוֹ לְשְׁלִישׁ בְּזִמְן שְׁשִׁלִּישׁוֹתוֹ בְּיָדוֹ לַהֲיוֹת הַשְּׁטָר בְּטַל נֶאֱמָן אֲמַאי דְעַבְדַּת כְּבָר: וְא"ת רְאוּבֵן זֶה אִין לוֹ דִּין שְׁשִׁלִּישׁ כִּי לֹא מִיְּנוּהוּ הַשְׁנוֹתָפִין לְשְׁלִישׁ בִּינֵיהֶם כִּי אִם בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן מְסָרוֹ לְיָדוֹ הַשְּׁטָרוֹת וְלֹא יְהִיָּה נֶאֱמָן וַיִּישׁ לוֹמַר שְׁכַתְבַּת הַטּוֹר סִי' נ"ה אִם טוּעַן שְׁלֹא עָשָׂאוֹ שְׁשִׁלִּישׁ אֵלֶּה בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן מְסָרוֹ בְּיָדוֹ שְׁאִין מוֹעִיל לְבַטַּל הַשְּׁשִׁלִּישׁוֹת הַזֵּאת וְהוּא מוֹדָה שְׁהֶאֱמִינוּ עָלָיו דְּרָךְ פְּקֻדוֹן

הרי הוא נאמן בכל מה שיאמר וכן כתב מהרי"ק ז"ל שם הרשב"א ז"ל וז"ל: ומה ששאלת אם יש הפרש בין שלישי לנפקד זה נראה לי ברור דהיינו שלישי היינו נפקד והטעם שכל המפקיד על אמונתו של נפקד הוא מפקיד הרי שנאמן ראובן אפילו לא יהיה אלא נפקד נאמן בלא שבועה ואף על גב דאיכא מאן דאמר דכשהתובע אומר לפקדון נתתי לה שאין זה נאמן בלא שבועה וכמו שכתוב בסוף התשובה הממונית הנזכר כבר בנדון דידן ראובן הנז' קבל עליו תרמות וקללות ושמחות שהאמת היה טוען שפבר נתבטל השטר הראשון באופן שעלה בידו שהדין עם ראובן: ועל מה שטענו היורשים שהשטר השני הוא מזויף היא טענה שאין לה שחר אחר שנתקנים חתימת אביהם דהיא היא דהא כמה גדולי עולם בעל המאור והרמ"ה והרשב"א והרא"ה ז"ל סברי דעל חתימת ידו של אדם לא מצי טעין פרעתי דמצי מלוג למימר שטרך בידי מאי בעי כמו שכתב הריב"ש ז"ל סימן תנ"ד ועל מה שטענו היורשים נגד השטר השני שאביהם היה בשנת השכ"ז בויניציאה מלבד הטענה שטען ראובן על זה כמו שכתוב בשאלה יש לומר שאיחרו הזמן לחשוב המשך זמן השותפות משם והלאה ואין בזה שום פסול שהרי אפילו בשטר חוב המאחרים פשרים כמו שפסקו הפוסקים באופן דבהא סלקינו ונתתינו שהדין עם ראובן הנזכר זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: אחר שכתבתי על הענין הנזכר מה שכתבתי באו פאן בשאלוניקי ראובן הנזכר בת אחת וחקם א' שמו הה"ר נסים בכה"ר משה הפהן ז"ל כמו אפטרופוס של היתומים כת' ב' והוציא פסק אחד שכתב וחתם וזיכה ליתומים מחמת טענותיהם והם שטענו היתומים ואמרו שהשטר השני הוא חספא בעלמא להיות שהוא כתב יד ראובן הנזכר וזמנו של שטר כתוב בשיטה אחרונה אחר שכתוב בו והכל אמת כתוב בו ר"ח חשון השכ"ה וניכר בו שכתבו ראובן מחדש הזמן שהוא שהדיו יותר חדש ומשונה מהדיו אשר כתוב פלו באופן שלא היה בו זמן וגם טועניו שבשטר השני כתוב והשטר נשמע לכל אחד ממנו החיובים והתנאים אשר הם כתובים בשטר הישנה וכו' וטענו שתיבת נשמע הוא על המקח וגם שהדיו חדש ואפשר שהיה כתוב בו תיבה אחרת ומחקו גם כי לשון השטר השני אומר אנחנו חתומי מטה נשארנו בפשר לעשות חברה חדשה וכו' בזה האופן יהיה החברה שילך עתה אחי יצ"ו להלוך בויניציא ולעמוד שם שתי שנים ואני ראובן הלוייתי לו מהקרון שימצא לו פשנעשה חשבון עם כה"ר שמעון אחי לאחי יצ"ו ש' זהובים וכה"ר שמעון הלנה לאחי יצ"ו זהובים ק"ק מהקרון שימצא לו פשנעשה חשבון נקי יחד נראה מתוך לשונות אלא שאמרו שיעשו לעתיד וכיון שלא עשו שטר מחדש בעדים ולא כתוב שעשו חשבון ממה ששם כל אחד בקרון כאשר אמרו לעשות חשבון נראה ודאי שלא עשו שותפות חדש אלא השטר הראשון קיים ולכן לא קרעוהו כי השותפות הראשון במקומו עומד ועוד כי הזמן הכתוב בשטר השני השכ"ה ליצירה ויש ליתומים עדים שהזמן הוא היה אביהם בויניציא ואיך חתם בשטר שהוא ועל פן מתוך טענות אלו החכם הנזכר כתב פסק אחד והאריך בו לזכות את היתומים והעלה כי השטר השני הוא מזויף מתוך טענותיו ונלאתי לכותבם כי הענינים ארוכים ולכן לא אכתוב כי אם שרשן של דברים לענין הדין להוציא לאמתו ובראשי פרקים וזה שכתוב בשאלה הפתובה מיד היתומים המגדים וז"ל שהשטר הראשון נמסר ביד ראובן השותף להיות מופקד בידו בעד כל השותפים ובידו מופקדים כל פנקסים וכתבי חשבון

שְׁבִשְׁוֹתָפוֹת שֶׁהוּא נִפְקֵד מִכָּל דָּבָר עַד כְּאֵן: הֲרִי לָהּ שְׁמוּדִים הִתּוֹמִים שְׁאַבִּיהֶם הָאָמִין לְרֵאוּבֵן מִהַעֲתָ שְׁנֵשְׁתַּתַּף עִמּוֹ בְּשְׁוֹתָפוֹת הֶרֶאשׁוֹן וּמִסֵּר הַשְּׁטָר בְּיָדוֹ וְכִינֵן שְׁכֵן אֶפְּלוֹ הִיָּה הַשְּׁטָר הֶרֶאשׁוֹן קֵיִים וְלֹא הִיָּה כְּאֵן שׁוּם רִמְזוּ מִשְׁטָר שְׁנֵי שָׁל שְׁוֹתָפוֹת הִיָּה רֵאוּבֵן נֶאֱמַן בְּדַבּוּרוֹ לְבַד לֹאמַר כְּבָר נִתְּבַטַּל שְׁטָר שְׁוֹתָפוֹת זֶה אֶפְּלוֹ הִיָּה אֲבִיהֶם שָׁל יְתוּמִים חֵי וְטוֹעֵן כְּרִיא כָּל שְׁכֵן הִתּוֹמִים שְׁכָּל טַעֲנוּתֵיהֶם שְׁמָא וְעוֹד שְׁיֵשׁ שְׁטָר שְׁנֵי חֲתוּם מִיַּד אֲבִיהֶם שְׁנֵתְקִינִים חֲתִימָתוֹ בְּבֵית דִּין דִּהִיא הִיא אִיָּה יֵשׁ הוֹכְחָה מִתּוֹכוֹ שְׁנֵתְבַטַּל הַשְּׁוֹתָפוֹת הֶרֶאשׁוֹן וְעָשׂוּ חֲבֵרָה חֲדָשָׁה וְעוֹד שְׁיֵצֵא הַשְּׁטָר הֶרֶאשׁוֹן קְרוּעַ מִתַּחַת יָדוֹ: וּרְאִיָּה לְזֶה דְּגַרְסִינּוּ בְּסִנְהֶדְרִין פֶּרֶק זֶה בּוֹרֵר הִיָּה אֵיתְמָא דְנִפְקַ שְׁטָרָא מִתּוֹתֵיהּ יָדָא אֲמַרְהָ לִּיהּ יְדַעְנָא בְּהֵאִי שְׁטָרָא דְפָרִיעַ הִנֵּה הִיָּמְנָה רַב נַחְמָן וְכוּ' עַד שְׁאֵנִי הֵכָא דְאִי בְּעֵי קִלְתִּיהּ וּכְתַב רַש"י דְנִפְקַ שְׁטָרָא מִתּוֹתֵיהּ יָדָה שְׁהָאֲמִינוּהָ הַמְלָנָה וְהַלְלוּהָ לְשׁוֹמְרוֹ: הֲרִי לָהּ שְׁמֵאֲחֵר שְׁהָאֲמִינוּהָ הַמְלָנָה וְהַלְלוּהָ הִיָּמְנָה רַב נַחְמָן עַל פִּי דְבוּרָה אֶפְּלוֹ אַחֲרֵי שְׁיֵצֵא הַשְּׁטָר שְׁלָם בְּפָנֵי בֵית דִּין וְאַף עַל גַּב דְּאִיָּפָא בְּגִמְרָא אִיָּפָא דְאִמְרֵי לָא הִיָּמְנָה רַב נַחְמָן וְכוּ' כְּבָר פֶּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים דִּהִלְכְּתָא כְּלִישְׁנָא קָמָא מִשׁוּם דְּאִיתּוּב לִישְׁנָא בְּתָרָא וְכֵן פֶּסֶק הֲרִי"ף וְגַם הֲרַמְבַּ"ם כְּתַב פֶּרֶק י"ו הַלְכוֹת מְלָנָה וְלוּנָה וְנ"ל שְׁטָר שְׁהִיָּה בְּיַד שְׁלִישׁ וְהוֹצִיא מִתַּחַת יָדוֹ בְּבֵית דִּין וְאָמַר פְּרוּעַ הוּא נֶאֱמַן אִף עַל פִּי שְׁהַשְּׁטָר מְקוּיִים שְׁאֵלוֹ רָצָה הִיָּה שׁוֹרְפוֹ אוֹ קוֹרְעוֹ הֲרִי דְפֶסֶק כְּלִישְׁנָא קָמָא וְכֵן פֶּסֶק הֲרֵא"ש וְהַטּוֹר סִימֵן נ"ה כְּתַב וְנ"ל וְאֶפְּלוֹ אִם נִרְאָה כְּבָר בְּבֵית דִּין שְׁהוֹצִיא הַשְּׁטָר מִתַּחַת יָדוֹ סֵתֵם וְשִׁתְּקַ עַד שְׁנֵתְקִינִים וְאָמַר פְּרוּעַ הוּא אֶפְּלוֹ הֵכִי נֶאֱמַן וְכֵן פֶּסֶק בְּסִפְרֵ הַתְּרוּמוֹת וְגַם הֲרַשְׁבַּ"א כְּמוֹ שְׁכַתַּב מֵהֲרִי"ק וְנ"ל שֵׁם סִי' נ"ז וְגַם רַבֵּינוּ יְרוּחֵם כְּתַב כֵּן נִתִּיבוֹ וְעוֹד כְּתַב הַטּוֹר שֵׁם שְׁהַשְּׁלִישׁ נֶאֱמַן אֶפְּלוֹ אִם הוּא קְרוֹב וְהוּא פֶּסֶק מִסְפֵּר הַתְּרוּמוֹת וְיִהִיב טַעֲמָא מִשׁוּם דִּהֵא הִיָּמְנָה וּתְנֵן נֶאֱמַן עָלֵי אַבָּא נֶאֱמַן עָלֵי אֲבִיָּה אִינוּ יְכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ אִף בְּגִדּוֹן דִּידֵן אִף עַל גַּב דְּרֵאוּבֵן זֶה הוּא קְרוֹב כִּינֵן שְׁהָאֲמִינוּהוּ הוּא נֶאֱמַן וְאִין צָרִיָּה לִישְׁבַע־שַׁחֲזָקָה אִין אָדָם חוּטָא וְלֹא לוֹ כְּמוֹ שְׁכַתַּב הַטּוֹר שֵׁם וּמָה גַם עֵתָה בּנ"ד שְׁרֵאוּבֵן זֶה מִפְּסִיד בְּמָה שְׁאוּמֵר שְׁשֵׁטָר הַשְּׁנֵי קֵיִים וְהַשְּׁטָר הֶרֶאשׁוֹן בְּטַל אֵלָא שְׁרוּצָה לְקֵיִים הָאֲמַת הֲרִי הוֹכְחֵנוּ שְׁאֶפְּלוֹ יֵצֵא הַשְּׁטָר מִתַּחַת יַד רֵאוּבֵן שְׁלָם לִיד בֵּית דִּין הִיָּה נֶאֱמַן בְּדַבּוּרוֹ כ"ש עֵתָה שְׁיֵצֵא מִתַּחַת יָדוֹ קְרוּעַ דְּפִשְׁטָא וּפְשִׁטָא שְׁהוּא בְּטַל וְאַף עַל גַּב דִּהַשְּׁתָּא שְׁטוּעֵן רֵאוּבֵן שְׁהוּא בְּטַל כְּבָר אִין שְׁלִישׁוֹתוֹ בְּיָדוֹ וְהוּא אִינוּ נֶאֱמַן אֵלָא בְּזִמְן שְׁשִׁלִישׁוֹתוֹ בְּיָדוֹ כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּשֵׁם הֲרַמ"ה וְגַם הֲמַרְדְּכִי כְּתַב בְּרִישׁ מְצִיעָא דְאֶפִי' אִין שְׁלִישׁוֹתוֹ בְּיָדוֹ נֶאֱמַן אֲמַאי דְעַבַּד כְּבָר בְּעוֹד שְׁלִישׁוֹתוֹ בְּיָדוֹ וְרֵאוּבֵן זֶה קָרַע הַשְּׁטָר בְּעוֹד שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ וְעֵתָה אוּמֵר שְׁקָרְעוּ בְּשִׁבִיל שְׁהִיָּה בְּטַל וְהוּא נֶאֱמַן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּשִׁבִיל שְׁהִיָּה בְּיָדוֹ וְלִכֵּן אִף אִם נַחֲשׁוּב שְׁאִין שׁוּם זְמַן בַּשְּׁטָר הַשְּׁנֵי כְּבָר הוֹכְחֵנוּ שְׁנֵתְבַטַּל הַשְּׁטָר הֶרֶאשׁוֹן וְאִין בּוֹ מִמֶּשׁ לִהְיוֹת שְׁהַשְּׁלִישׁ נֶאֱמַן: וְכִי תִימָא הֲרִי מָה שְׁהַשְּׁטָר הִיָּה בְּיַד רֵאוּבֵן לֹא הִיָּה אֵלָא בְּתוֹרַת פִּקְדוֹן לֹא בְּתוֹרַת שְׁלִישׁ וְכֵן מוֹרָה הַלְשׁוֹן הַכְּתוּב לְעִיל דְקָאֵמַר לִהְיוֹת מִן־פִּקְדוֹ בְּיָדוֹ כְּבָר כְּתַבְתִּי שְׁכַתַּב הַטּוֹר סִי' הַנֵּז' בְּשֵׁם בַּעַל הַתְּרוּמוֹת הוּאִיל וְהוּא מוֹדָה שְׁהָאֲמִינוּ עָלָיו דְרַף פִּקְדוֹן הֲרִי הוּא נֶאֱמַן בְּכָל מָה שְׁיֵאֵמַר וְכֵן פֶּסֶק הֲרַשְׁבַּ"א דְאִין הַפְּרִשׁ בֵּין שְׁלִישׁ לְנִפְקֵד דִּהִיָּנוּ שְׁלִישׁ הִיָּנוּ נִפְקֵד כְּמוֹ שְׁכַתַּב בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם סִי'נ"ז כָּל שְׁכֵן שְׁאֶפִי' נֹאֵמַר שְׁיֵשׁ הַפְּרִשׁ בֵּינֵיהֶם לְחִיָּבוֹ לְנִפְקֵד שְׁבוּעָה כ"ש ר"ת בַּהֲגָהָה מִיִּמּוֹנִית הַנֵּז' כְּבָר בּנ"ד רֵאוּבֵן הַנֵּז' קִפְץ וְנִשְׁבַּע שְׁבוּעוֹת תְּמוּרוֹת בְּפָנֵי ב"ד שְׁכָּל מָה שְׁאוּמֵר אֲמַת שְׁכָּבֵר נִתְּבַטַּל לְגַמְרֵי הַשְּׁוֹתָפוֹת הֶרֶאשׁוֹן וּמָה שְׁכַתַּב הַחֲכָם הַנִּזְכָּר

שְׁבַנְדוֹן הָיָה אֵין פֶּאן מִיגוֹ דְּאֵי בְּעֵי שׁוֹרְפוֹ אוֹ קוֹרְעוֹ מְשׁוּם שְׁהָרֵי רְאוּבֵן לְפִי סְבָרְתוֹ הוּא צָרִיף לְשֹׁטֵר הָרְאִשׁוֹן לְהִיּוֹת הַשֹּׁטֵר הַשְּׁנִי נִסְמָךְ וְנִגְרַר אַחַר הַשֹּׁטֵר הָרְאִשׁוֹן לְבַרֵּר הַתְּנָאִים אֲשֶׁר פְּתוּבִים בַּשֹּׁטֵר הַיְשָׁנָה שְׁפֵן פְּתוּב בַּשֹּׁטֵר הַשְּׁנִי וְכִיּוֹן שְׁפֵן אִיף הָיָה יְכוּל לְבַעֲרוֹ מִן הָעוֹלָם הַשֹּׁטֵר הָרְאִשׁוֹן לְזֵה אֲנִי אוֹמֵר שְׁכַתְּב גְּמָקֵי יוֹסֵף בְּסוּף פ"ק דְּמַצִּיעָא וְזֵה לְשׁוֹנוֹ וּמְדַאצְטְרִיף לְמִימַר דְּהָא הֵימְנָה שְׁמַעִי דְּשְׁלִישׁ אִפִּי' לִיכָא מִיגוֹ נְאָמֵן פִּיּוֹן דְּהֵימְנָה כ"ש דְּבַנְדוֹן דִּינֵן נְהִי דְּלִיכָא מִיגוֹ דְּאֵי בְּעֵי קְלַתְיָה מ"מ אִיכָא מִיגוֹ דְּאִיבְעֵי קְרַעֲיָה קוֹדֵם הָרְאוּתוֹ לִב"ד דְּאַף אִם יְהִיָּה קְרוּעַ יְכוּל לְלַמּוּד מִמְּנֵו וּלְבַרֵּר הַתְּנָאִים הַפְּתוּבִים בּוֹ וְגַם מַה שְׁטַעֲנוּ שְׁפָל לְשׁוֹן הַשֹּׁטֵר הַשְּׁנִי הוּא בַלְשׁוֹן עֵתִיד שְׁנַעֲשֶׂה כֶּף וְכֶף וְאִפְשָׁר שְׁלֵא עֲשׂוּ דְבָר גַּם בְּזֵה אֵין מְמַשׁ שִׁג"כ פְּתוּב שְׁם הַלְוִיָּתִי לוֹ סָף כֶּף וְכו' וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן אֲחֵי הַלְוִיָּה סָף כֶּף וְחֲתָמוּ שְׁלִשְׁתָּם עַל זֵה בְּאִנְפוֹן שְׁמָה שְׁיִכְלוּ לַעֲשׂוֹתוֹ מִיָּד פְּתוּבוּהוּ בַלְשׁוֹן עֶבֶר אֲבָל הַמְשָׁף זְמַן הַחֲבָרָה לְהִיּוֹת עֵתִיד אִף עַל פִּי שְׁמִיד הַתְּחִילוֹ הַחֲבָרָה וְהַתְּחִילוֹ לְהַתְּעַסֵּק בָּהּ וְהָרְאָיָה שְׁבַשְׁנוֹתְפוֹת הָרְאִשׁוֹן אֲחַד מֵהָאֲחִים לֹא הָיָה יוֹצֵא מִחוּץ לְעִיר וְעַתָּה נִתְחַיֵּב לְצֵאת מִהָעִיר וְהִלָּף לְוִינִיצִיָּא בְּפוּעַל כְּמוֹ שְׁמַבִּיאִים רְאָיָה לְזֵה בְּאִנְפוֹן שְׁנַתְּבַרֵּר הִיּוֹת אֲמַת שְׁהִיָּתָה שְׁנוֹתְפוֹת חֲדָשָׁה מְכָל מְקוֹם פְּתוּב בַלְשׁוֹן עֵתִיד בְּבַחֲיִנַת הַמְשָׁף זְמַן הַחֲבָרָה שְׁעֵתִידִי לַעֲמוּד בְּחֲבָרָה כָּל הַזְּמַן הָעֵתִיד לְבֹא וּמַזֵּה נִמְשָׁף בְּיִטוּל לְמַה שְׁכַתְּב הַחֲכָם הַנּוֹ' שְׁאִפְשָׁר לֹמַר שְׁזֵה הַשֹּׁטֵר הַשְּׁנִי הָיָה מְצִיאָתוֹ וְנַעֲשֶׂה קוֹדֵם הַשֹּׁטֵר הָרְאִשׁוֹן פַּעַם אַחֲרַת שְׁהִיָּה ג"כ בֵּין שְׁלִשְׁתָּם שְׁנוֹתְפוֹ' וְעֲשׂוּ זֵה הַשֹּׁטֵר בֵּינֵיהֶם וּלְכֶף חֲתָמוּ שְׁלִשְׁתָּם עָלָיו וְרְאוּבֵן הַנּוֹ' זִיָּף עַתָּה הַזְּמַן וְכַתְּב הַזְּמַן אַחַר זְמַנּוֹ שֶׁל הַשֹּׁטֵר הָרְאִשׁוֹן לְבַטְלוֹ אֲבָל הָאֲמַת אֵינּוּ אֵלֶּא שְׁזֵה הַשֹּׁטֵר הַנִּקְרָא עַתָּה רְאִשׁוֹן אֵינּוּ אֵלֶּא שְׁלִישֵׁי וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ מִי שְׁמַע כְּזֹאת מִי רְאָה כְּאֵלֶּה לְהַמְצִיא הַמְצָאוֹת אֲשֶׁר לֹא עָלוּ עַל לֵב אָדָם שְׁקָרָה מְקָרָה שְׁבַפְזֵן הַקוֹדֵם הָיָה לְהֵם הַשְׁנוֹתְפוֹת לְשְׁלִשְׁתָּם בְּאוֹתוֹ הַסָּף וּבְאוֹתָם הַתְּנָאִים וְשְׁחִיבּוּ לְאַחַד מֵהַשְׁנוֹתְפוֹת שְׁיִלָּף לְוִינִיצִיָּא מַה שְׁלֵא הָיָה הוֹלָף מִתְּחִלָּה דְּבָרִי' כְּאֵלוֹ לֹא יֹאמֵר אוֹתָם פִּי אִם מִי שְׁרוּצָה לְהַתְּעַקֵּשׁ בְּהִיּוֹת שְׁיִישׁ עַדִּי שְׁפֵן הָיָה הַמְּעַשֶׂה עַתָּה שְׁהִלָּף הַשְׁנוֹתְפוֹ לְוִינִיצִיָּא מַה שְׁאֵין דְּרָפוּ וְהַתְּחִילוּ לְהַתְּעַסֵּק בַּשְׁנוֹתְפוֹת הַחֲדָשׁ בְּאִנְפוֹן שְׁנַתְּקִיָּים הַשְׁנוֹתְפוֹת.

גַּם מַה שְׁטַעֲנוּ דְּתִיבַת נִשְׁמַע הַפְּתוּב בַּשֹּׁטֵר עַל הַמְּחַק יְהִיָּה מַה שְׁהִיָּה אוֹ אֵין לְמַדִּין מִמְּנֵו אוֹ יַעֲשֶׂה הוּא הַהֲגָהָה שְׁיִרְצָה אֵין מְבַטֵּל שׁוּם דְּבָר מְכָל הַפְּתוּב גַּם מַה שְׁכַתְּב דְּלִישְׁנָא יִתִּירָא לְטְפוּזֵי אֲתָא וְכַתּוּב בַּשֹּׁטֵר וְלֹא יִפְסַל שֹׁטֵר זֵה לֹא מִחֲמַת מְחַק וְכו' עַד שְׁהִיָּה קְרוּעַ וְכו' וְתִיבַת לֹא יִפְסַל קָאֵי אֲכַל מִקְלָתָא וְנֹדְאֵי שְׁאֵין רְאוּבֵן יְכוּל לְבַטְלוֹ בְּשׁוּם טַעַם מִיגוֹ אֵלֶּא כְּשִׁיְהִיָּה קְרוּעַ גַּם בְּזֵה לֹא צָדֵק כִּי לֹא נִקְרָא פְּסוּל אֵלֶּא רִיעוּתָא בְּגוּף הַשֹּׁטֵר שְׁפוּסְלוֹ מִעֲקָרוֹ אֲבָל רְאוּבֵן אֵינּוּ פּוֹסְלוֹ אֵלֶּא אֲדַרְבֵּה מְכַשִּׁירוֹ וּמְקַיְיְמוֹ כָּל זְמַנּוֹ שֶׁל הַשֹּׁטֵר אֵלֶּא שְׁנַשְׁלֵם זְמַנּוֹ בְּמֵאֵי דְּאִמְרִינֵן בַּשֹּׁטֵר הַלּוֹאָה שְׁנַתְּפָרַע לֹא נֹאמַר שְׁהִיָּה שֹׁטֵר פְּסוּל אֵלֶּא שְׁנַתְּבַטֵּל שְׁעַבּוּדוֹ פִּיּוֹן שְׁעֵבֵר זְמַנּוֹ: בְּאִנְפוֹן שְׁעַמְדָּתִי עַל כָּל דְּבָרֵי הַחֲכָם הַנּוֹכַח וְלֹא מְצֵאתִי דְּבָר שְׁהִיָּה בַר סְמְכָא לְזַכּוֹת לִיתוּמִים וְלִכְּן כְּפָר יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ לְהַפֵּךְ בְּזַכּוֹת הִיתוּמִים כְּמוֹ שֶׁאֲחַז"ל דְּטַעֲנִינֵן לִיתְמִי וְהֵנָּה שְׁכָרוֹ אֲתוּ אֲבָל לְבַקֵּשׁ הַמְצָאוֹת וְעַנְיָנִים בְּדוּאִים לְהַפֵּךְ בְּזַכּוֹתָם נִגְדַת הַדִּין אֵין רְאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן שְׁהָרֵי אֲז"ל יְתְמִי דְּאֲכָלִי דְּלֹא דִּידְהוֹן לִיזְלוּ בְּתַר שְׁבַקִּיָּהוּ בְּאִנְפוֹן דְּבָהָא סְלַקִּינֵן וְנִחְתִּינֵן שְׁהַדִּין בְּעַנְיָן זֵה עִם רְאוּבֵן הַנּוֹ' שְׁהוּא נְאָמֵן בְּכָל מַה שֶׁאֵמַר מִן הַדִּין וּמְלַבֵּד זֵה נִפְרִים דְּבָרֵי אֲמַת שְׁהָאֲמַת אֲתוּ וְעַל הִיתוּמִים מְנוּטֵל עָלֵיהֶם לְקַבֵּל אֵת הַדִּין בְּסִבָּר פְּנִים יְפוֹת וְיִהְיוּ בְּעֵינֵי הַכָּל כְּזַכָּאֵין כְּשִׁקְבִלוּ עָלֵיהֶ' אֵת הַדִּין זֵהוּ

מה שנגרעה לפי קוצר עניות דעתו על הדין ועל האמת לפי מה שאמר לי לבי הצעיר
יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: שפז נשאל נשאל דבר מעמדי יחידי סגולה אנשי
ק"ק פורטוגיזים אשר במוניסטיריו אשר נשבעו להיות לאחדים ומתפללים בק"ק
אראגון ומקום בית הפנסת פורטוגיזיש יעשו בית המדרש ועתה מתחרטים אנשי ק"ק
פורטוגיזיש באנמרם פי לא עשו ולא קנימו תנאם שהיה להם שהנגרים ועושי המלאכה
יעשו יום אחד בבית הפנסת אראגון ויום אחד בבית המדרש ועד עכשיו לא חלו בו ידים
בבית המדרש ועוד שלא נשבעו אלא אדעתא שעלה במחשבת' שלא ישארו בעיר שיעור
למלאכת בית הפנסת אחד ועתה שרואים שפמעט איש לא נעדר מן העיר נראה שהשבועה
היתה בטעות ואינה צריכה התרה ועתה שאל השואל אם יש תקנה לשבועה זו ולחזור
ולהתפלל בק"ק פורטוגיזיש: תשובה נראה לעניות דעתי שיש תקנה לשבועה זו בא'
משני פנים או שהיו פטורי' ממנה בלי התרה או על ידי התרה וזה כפי מה שאבאר לענין
הטענה הראשונה שעד עכשיו לא חלו בבית המדרש ידי עושי המלאכה נראה לע"ד
דקיימא לו דאזלינו בתר פונת הנודר כדתנו בפרק הנודר מן הירק טען והזיע והיה ריחו
קשה אמר קונם צמר ופשתים עולה עלי מותר להתפסות ואסור להפשיל לאחוריו וכן
בברייתא היה לבוש צמר והצר ואמר קונם צמר עולה עלי אסור ללבוש ומותר לטעון
היה טוען פשתן והזיע ואמר קונם פשתן עולה עלי מותר ללבוש ואסור לטעון וכן פסקו
הפוסקים הרי דאזלינו בתר פונת הנודר אף על גב דאמר סתם קונה עולה עלי אף בנדון
דין אף על גב שאמרו שהנגרים יעשו מלאכה יום אחד בבית הפנסת ויום א' במדרש
פונתם היתה לזרז הענין כדי שלא ישאר המקום ההוא של בית הפנסת פורטוגיזיש
למדרס כף רגל או ח"ו שלא יטנפוהו שעדיין הוא בקדושתו ולכן אף על גב שעד עכשיו
לא בנאוהו לא בשביל כף הותרה השבועה אם עתה כשיתרו בהם שיבנוהו יהיו מקבלי'
ההתרא' ויבנוהו מיז אם השעה ראויה לכך אבל אם לא יבנוהו מיז נמצא שהשבועה
היתה בטעות ואינה צריכה התרה משום דהא קיימי תוגרמים לפי מה שהוגד לי דמטנפי
המקום ההוא ומכוננים לזלזלו ולכן מחוייבי' לבנותו תכף ומיז וראויה לזה ממה שכתב
הרשב"א בתשוב' הביא' מהרי"ק ז"ל ביורה דעה סי' רי"ט על הנשבע לשפור מלמד
לבנו וכו' עד מחוייב בדבר מיז דהא קאי דומה לדברא דאמר וצדקה מחייב עליה לאלתר
דהא קיימי עניים אף בנדון דידן הא קיימי תוגרמים ואיכא פסידא ולכן חייבים לבנותו
לאלתר ואם לא הותרה השבועה: גם לטענה השנית נראה לעניות דעתי שאם השבועה
היתה בסתם אף על גב שפונתם היתה שהיו נשבעי' בחשבכם שלא ישארו בעיר אנשי
העיר מכל מקום חלה השבועה פיון שלא פירשוהו וביררהו בשעת השבוע' וראויה לזה
כתב הר"ן על משנת דפרק ארבע' אחים ראה מרחוק אנשים שאוכלים פירותיו ולא
הפירם ואמר הרי הם עליכם פקדון ואחר כך ראה שהם אביו ואחיו אינו נדר לפי שלא
היה דעתו מעולם על אביו ובטל מעצמו ומשום הכי בקונם אשתי בעינין שיאמר בפירוש
שגנבה פסי דאי לא אף על פי שהיה דעתו בשביל כך מכל מקום פיון שלהדיר את אשתו
נתפון ליכא טעות בעיקר הנדר וכן מי שאמר קונם שאיני נושא לפלונית שאביה רע
שאם מת או עשה תשובה אין צריף התרה הוא מפני שפירש בשעת נדרו שאמר שאביה
רע: וגדולה מזו כתב הר"ש בר צמח הביאו מהרי"ק ז"ל יורה דעה סימן רל"ב על שותפי'
שביירו דיינים בכלח חרם ונדוי לקנים כל מה שיגזרו עליהם ואחד מהם מסר מודעא

שלא קיבל עליו הנבחרים אלא פדי שיתאמת מה שחייב לו שהיה ירא שיכחיש שהתחיל לומר אין לה בידי פלום ואחר שגזרו הנבחרים הראה מודעא ואמר שאינו רוצה לקבל אלא שידין ביניהם דין תורה וכו' עד כיון שהתם קיבל עליו החרם או הגדוי חל עליו אם לא יקבל פסק דינם הרי שאף על פי שאמר מודעא קודם ואנו סהדי שלא קבל עליו החרם אלא אנדעתא דדין תורה מפל מקום כיון שקבלו סתם חל עליו חיוב גזרתם אף בגדון דידין אם נשבעו בסתם אף על פי שהיתה פננתם בחשבכם שלא ישארו בעיר קצת אנשי העיר מפל מקום חלה השבועה ולא אמרינו שהיתה בטעות מעיקרא עד שנאמר דלא בעיא התרה אבל אם בשעה שנשבעו ביררו ופירשו שהיו נשבעים בשביל שהיה נראה להם שלא ישארו האנשים בעיר ודאי שלא חלה השבועה ואין צריך התרה כלל הרי לה אופן א' שבלי התרה יש תקנה לשבועה זו אם היתה בתנאים שפכתתי ואף אם לא היו בה התנאים שפכתתי באופן שחלה השבועה מפל מקום אם התירוה הותרה אליבא דכ"ע וכמו שכתב ר' יוסף קולון ז"ל סי' נ"ב בחלק פי מהנשבעים היכא שחבירו נהנה בגדרו פגון נדר או נשבע ליתן לו מתנה או לפורעו לזמן פלו' מ"מ זה הנשבע או הנודר לא קבל שום טובה מזה שבגללה נשבע וזהו שאמרו עליו דבדיעבד הויה התרה לכולי עלמא: ומה עתה בגדון הזה שיש צד מצנה להתפלל במקום המיוחד להם וכמו שכתב הר"י בר שמואל בהגהה מיימונית הלכות תפלה פ' ח' על א' שהדיר את חבירו מליפנס לביתו על דעת רבים וב"ה בביתו אם יכול להתיר את נדרו וכו' עד מצנה היא שישתפנו לתפלה ובית אלי"ם: הלאו ברגש כיון שפבר קבעו שם מקום לתפלתו ומתוך כך קובעין עצמן יותר לתפלה ומכוננין את לכן לאביהם שבשמים וקובעין יותר מקום לתפלתו מתוך שמתפללין במקום המיוחד להם להתפלל יכול להתיר את נדרו כו' אף בנ"ד יחידי סגולה מק"ק פורטוגיזיש מתוך שהיו מתפללין במקום המיוחד להם להתפלל מקדמת דנא יהיו מכוננין לבם לאביהם שבשמים ויהיו קובעין מקום לתפלתו באופן דאיכא מצנה רבה בהתער שבועה זו ואם התירוה הותרה.

זהו מה שנרא' לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תיח שאלה ראובן נתחייב לשמעון מאה זהובים לזמן פלוני ובזמן החיוב היו הזהובים יוצאים לערף ע"ה לבנים ועתה כשבא ראובן לפרוע המאה זהובים לשמעון יוצאים לערף ששים יורנו מורנו הדין עם מי ושכרו כפול מן השמים: תשובה נר' פ' הגוזל עצים המלנה את חבירו על המטבע ונפסלה המטבע אמר רב נותן לו מטבע היוצא באותו שעה ושמואלאמר יכול לומר לו לה הוציא במישן וכו' ופרש"י המלנה את חבירו שום פרגמטיא על המטבע שקצץ לו מעות נותן לו מטבע היוצא בשעת פרועו דהא קיבל לתת לו מעות והאי לאו מטבע הוא ונדקא הלנהו פרגמטיא אבל הלנהו מעות את שהלנהו משלם לו וכתבו התוספות דלפירושו של רש"י נר' דאם הלנהו מעות נמי וקצב לו שישלם לו מעות דמשלם מטבע היוצא באותה שעה דמעות שגפסלו לאו מטבע גינהו ולא נקט בקונטרס פרגמטיא אלא משום דכשמלנה אדם מעותיו אין רגילין להזכיר דבר אבל כשמוכר פרגמטיא אפילו אמ' סתם כך וכך מעות תתן צריך לשלם לו מטבע היוצא והקשו התוספות על פי' רש"י ופירשו דאין חילוק בין מכר לו פרגמטיא בין הלנהו מעות ומיירי כשהתנה עמו על מנת שישלם לו מעות וכיון שפיר' לו כך סתמא דמילתא לכך פירש שאם יפסל יתן לו מטבע היוצא דאותו שגפסל אין שמו מטבע הרי לה דבין לרש"י בין לתוספות בגדון דידין

שלא נתחייב ראובן אלא זהובים סתם ולא התנה שיהיו שנים סף כף לבנים משלם לו סף הזהובי שהלנה לו וכן פתבו התוספו' שם וז"ל ולכל הפירושים אם הלנוהו מעות סתם מעות שהלנה לו יפרע לו אפילו שנפסל וכן פסק הרא"ש שם בפסקיו וז"ל ודוקא בהתנה עמו משלם לו מטבע אבל בסתם בלא תנאי משלם לו מטבע שהלנוהו ואפי' אינו יוצא בשום מקום וכן בהגה"ה אשרית פתב אם הלנה מעות סתם מה שהלנוהו ישלם והקשה התוספות על זה מאי שנא מגזלן דתנאי גזל מטבע ונפסל אומר לו הרי שלך לפניך משמע משום דינשו בעין אבל ליתנהו בעין משלם כשעת הגזילה והכא גבי הלנוהו אפי' איתנהו בעין דמי פליתנהו דמלנה להוצאה נתנה וי"ל דיש לחלק בין הלנוהו לגזילה דמטבע שנפסל חשיב כהוזל ובמעיקר' שוין ד' ולבסוף שוין זוזא אמרינו גבי גזלן דכי ליתנהו בעין דמשלם כדמעיקרא אבל גבי הלנוהו היכא דהוזל משלם פי זולא דהשתא כדאמרינו באיזהו נשף מלנה אדם כור חטיין הוזלו נותן חטיין הוקרו נותן דמיהו ומטבע שנפסל נדאי הוי כהוזל ע"כ: הרי לה דאע"פ שנפסל המטבע אמרינו דחשיב כהוזל ומשלם כזולא דהשתא כל שכן בנדון דידן דלא הופסלו הזהובים בפועל כי אם הוזלו דפשיטא ופשיטא דנותן לו סף הזהובים שהלנה לו בשעת הזול וכן פתב הרב המגיד הלכות מלנה ולנה פרק ד' הלנוהו מעות סתם אינו משלם לו אלא המעות שהלנוהו ואפילו אינו יוצאין בשום מקום דמה שהלנוהו משלם לו וזה דעת רש"י והתוספות והרש"א ז"ל הרי דלכל הגי' אשלי רב רבי בנדון דידן אינו משלם פי אם סף הזהובים שהלנה לו בסתם ומה גם עתה פי מה שהוזלו הזהובים אינו אלא החומש שהיו שנים ע"ה אשפוש והוזלו עד ששים וכיון שכן כמו שהמלנה את חבירו מעות והוקרו אם לא הוקרו אלא חומש משלם לו ממטבע היוצא באותה שעה ולא חשיב רבית אותו החומש הנוסף כדאמרינו שם בגמרא פרק הגזל עצים וכן פסק הרמב"ם פרק רביעי הלכות מלנה וכן הרא"ש בפסקיו כן כשהוזל המעות ולא הוזל יותר מחומש לא חשיב פחת ומשלם לו הסף שהלנה לו לבד וכן פתב רב אלפס שאם פיתחו מן הכספים או שהוסיפו עליו הפל ענין אחד וכן פסק הרמב"ם בפ' הנז' וכן הרא"ש והטור פתב חשן המשפט סימן ע"ד וז"ל וכל זה לא איירי אלא כשהתנה ליתן לו מעות אבל בסתם שלא התנה כלל נותן לו מטבע הנפסל אפי' אם אינו יוצא בשום מקום כלל העולה בהא סלקינו ונחתינו בנדון דידן דאינו חייב ראובן לשלם פי אם סף הזהובים שלנה או שנתחייב לתת בסתם זהו מה שנראה לעניות דעתי יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תיט שאלה ראובן מכר לשמעון כל כף ואליוס'יאש לזמן ב' חדשים לערף ק"א לבני' הא' והתנה עמו שלזמן הפרעון יפרענו בגרוש'וש ישנים יפים וטובים שלמי המשקל ועשה עמו שטר וזהו תורף השטר בפנינו עדים חתומי מטה הודה ראובן הודאה גמורה שחייב לשמעון בחוב גמור נקי ובר מכל טעות חשבון שמונים גרוש'וש יפים וטובי' של מי המשקל ולבנים ארבעי' יפים וטובים מחמת ארבעים ואליוס'יאש קנה ממנו לערף ק"א לבנים הא' והגיעו לידו בלי שום פחת ואונאה כלל ונתחייב לפורעם לו או לכל מוציא שטר זה בעדו ואפי' בלי הרשאה פרעון גמור ושלם עד סוף פרוטה אחרונה בגרוש'וש ישנים יפים וטובים של מי המשקל ולא בדבר אחר מהיום ובתשלום שני חדשים בלי שום איחוי' ועפוב וכו' וקוד' שהגיע זמן הפרעון יצא דבר המלך וכו' קרי בחיל שלא יהא שום אדם רשאי לפורעם ולקבלם ביותר מארבעי' לבנים הגרוש'וש ועתה שמעון הלוקח טוען לראובן שהוא חייב

כ"כ גרושויש לערף תמשים לבנים האחד פאָשר הָיו שְׁנַיִם בָּאוּתוֹ פ' ובאותו זמן וכאָשר נתחייב בשט' לפְרוֹעַ לוֹ כ"כ גרושויש פּנראָה מלישנא קמא דשטרא שהוא חייב לו שְׁמַנִּים גרושויש וארבעים לבנים וראובן טוען ואומר שהוא מכר לו כ"כ ואלִינסייאש לערף ק"א לבנים האחד פאָשר הָיו שְׁוֹת וְאֵם הַתָּנָם עִמּוֹ שְׁלֶזְמָן הַפְּרָעוֹן יִפְרָעֵנוּ בְּגְרוּשׁוּשׁ וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר הִנֵּה פְדֵי שְׁיִפְרָעֵנוּ בְּמִטְבַּע עוֹבֵר לְסוּחָר וְשֶׁהִכֵּל רָצִים אַחֲרָיו בְּגְרוּשׁוּשׁ וְלֹא בְּמַעוֹת רָעִים כִּי אִם מִשׁוֹפְרֵי שׁוֹפְרֵי פְּנוּדָע שְׁלֹא הָיו בְּכָל הַמִּטְבְּעוֹת יוֹתֵר טוֹב מִגְרוּשׁוּשׁ וְעַתָּה שֶׁהַדָּבָר יָצָא מִפִּי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹא יַעֲבֹרוּ בְּיוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים לְבָנִים אֵינִי רוֹצֶה לְקַבֵּל מִבְּיֹתֵר אֶפְיָלוּ שְׁנֵה פְּרוּטָה דְּדִינָא דְּמַלְכוּת' דִּינָא וְאֵם הַתָּנָה עִמּוֹ שְׁלַעַת הַפְּרָעוֹן יִפְרָע לוֹ שְׁמַנִּים גְּרוּשׁוּשׁ וְאַרְבָּעִים לְבָנִים וְאֵם פָּחַתוּ לֹא פָּחַתוּ לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְכָר לוֹ לְעֵרְף ק"א לְבָנֵי הָא' פּנראָה מלישנא בתרא דשטרא שְׁמַכְרָם לוֹ לְעֵרְף ק"א לְבָנִים הָא' וְנִתְחַיֵּיב לְפֹרְעֵם בְּגְרוּשׁוּשׁ יִשְׁנִי וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר וְאֵם פּוֹרַע לוֹ לְעֵרְף חֲמִשִּׁי לְבָנֵי הָא' אֵינּוּ פּוֹרַע לוֹ לְעֵרְף ק"א כ"א לְעֵרְף שְׁמַנִּי וְאֵם אֵינּוּ רוֹצֵ' לְפֹרְעַ לְעֵרְף בְּגְרוּשׁוּשׁ לְעֵרְף אַרְבָּעִים פּאָשר יָצָא דָבָר הַמֶּלֶךְ לְכָל הַפְּחוֹת שְׁיִפְרָע לוֹ בְּמַעוֹת יָפִים וְטוֹבִים יִלְמְדֵנוּ רַבְּנוּ הַדִּין עִם מִי תְּשׁוּבָה נִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דַּעֲתֵי שֶׁהַדִּין עִם רֵאוּבֵן הַמוֹכֵר וְטַעֲמָא דְּמִילְתָא דְּגָרְסִינוּ בְּקַמָּא פֶּרֶק הַגּוֹזֵל עֲצִים אִיתְּמַר הַמֶּלֶךְ אֶת חֲבִירוֹ עַל הַמִּטְבַּע וְנִפְסְלָה הַמִּטְבַּע אָמַר רַב נוֹתָן לוֹ מִטְבַּע הַיּוֹצֵא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה פִּירֵשׁ רַש"י הַמֶּלֶךְ אֶת חֲבִירוֹ שׁוּם פְּרַגְמַטִּיאַ עַל הַמִּטְבַּע שְׁקִיצֵץ לוֹ מַעוֹת נוֹתָן לוֹ מִטְבַּע הַיּוֹצֵא בְּשַׁעַת פְּרָעוֹן דֶּהָא קִיבֵל לְתַת לוֹ מַעוֹת וְהָאִי לֹא מִטְבַּע וְדוֹקָא הַלּוּהוּ פְּרַגְמַטִּיאַ אֲבָל הַלּוּהוּ מַעוֹת אֶת שֶׁהַלּוּהוּ מְשַׁלֵּם לוֹ הָרִי לָהּ בְּהִדְיָא כְּשִׁמוּכָר פְּרַגְמַטִּיאַ וְקִיצֵץ מַעוֹת שְׁנוֹתָן מִטְבַּע הַיּוֹצֵא בְּשַׁעַת הַפְּרָעוֹן וּבְגִדּוֹן דִּידָן כֶּף הוּא שְׁמֹכָר רֵאוּבֵן וְאַלִינְסִיאַשׁ וְקִיצֵץ לוֹ מַעוֹת כָּל אַחַת לְעֵרְף ק"א לְבָן וְאֵם פּוֹרַע לוֹ גְּרוּשׁוּשׁ לְעֵרְף חֲמִשִּׁים נִמְצָא שְׁאֵינּוּ עוֹלָה לְעֵרְף שְׁקִיצֵץ עִמּוֹ וְדוּמָה לְמֵאֵי דְּכַתְּבֵי רַש"י דֶּהָא קִיבֵל לְתַת לוֹ מַעוֹת וְהָאִי לֹא מִטְבַּע הוּא פִּינּוֹן שְׁגוֹר הַמֶּלֶךְ שְׁלֹא הִנֵּה שְׁיִוְתָן הַגְּרוּשׁ כִּי אִם אַרְבָּעִים לְבָנִים.

ועוד גדולה מזאת פתבו התוספות שם על רש"י וזה לשונם ולפירושו נראה דאם הלונה מעות גמי וקצב לו שישלם מעות דמשל מטבע היוצא באותה שעה דמעוֹת שֶׁנִּפְסְלוּ לֹא מִטְבַּע נִיגְהוּ וְלֹא נָקֹט בְּקוֹנְטָא פְּרַקְמַטִּיאַ אֲלֵא מְשׁוּם דְּכִשְׁמַלּוּהּ אָדָם מַעוֹתָיו אֵין רִגְלִין לְהַזְכִּיר דָּבָר אֲבָל כְּשִׁמוּכָר פְּרַקְמַטִּיאַ אִפִּי אָמַר סָתָם כֶּף וְכֶף מַעוֹת תַּתָּן צָרִיף לְשַׁלֵּם לוֹ מִטְבַּע הַיּוֹצֵא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה וְכֵן כְּתוּב בְּהַגָּהָה אֲשֶׁרִית בְּשֵׁם א"ז הָרִי לָהּ לְפִי זֶה בְּגִדּוֹן דִּידָן לְהִיּוֹת מְכָר סְחוּרָה אִפִּי הִנֵּה סָתָם הִנֵּה חֲזִיב לִיתָן לוֹ גְּרוּשׁוּשׁ לְעֵרְף הַיּוֹצֵא בְּשַׁעַת הַפְּרָעוֹן כָּל שְׁפָן הַשְּׂמָא שְׁקִיצֵץ וּפִירֵשׁ כָּל וּוְאַלִינְסִיאַ לְעֵרְף ק"א לְבָן דְּפִשְׁיטָא וּפִשְׁיטָא דְּנוֹתָן לוֹ לְעֵרְף שֶׁל שַׁעַת הַפְּרָעוֹן אֲלִיבָא דְּכּוֹלֵי עֲלֵמָא דִּהְנֵה לִיהַּ כֶּהַתָּנָה עִמּוֹ עַל מְנַת שְׁיִשְׁלֵם לוֹ מַעוֹת דְּכֶזָּה בֵּין בְּהַלְוָאָה בֵּין בְּמֹכָר מְשַׁלֵּם מִמִּטְבַּע הַיּוֹצֵא בְּשַׁעַת הַפְּרָעוֹן כְּמוֹ שֶׁפָּתְבוּ הַתּוֹ' וּכ"פ הַטּוֹר ס' ע"ד: וּא"ת בְּגִדּוֹן דִּידָן כְּתוּב בְּהִדְיָא שְׁלֹא נִתְחַיֵּיב שְׁמַעוֹן כִּי אִם שְׁמַנִּים גְּרוּשֵׁי"ש וְאַרְבָּעִים אִש' וְכִינּוֹן שְׁפָן אִף עַל גַּב שְׁאֵם מְכָר בְּסָתָם הִנֵּה חֲזִיב לְשַׁלֵּם מִמִּטְבַּע הַיּוֹצֵא בְּשַׁעַת פְּרָעוֹן עֲכָשְׁיוֹ שְׁפִירֵשׁ וְאָמַר שֶׁהַחֵיּוֹב הוּא שְׁמַנִּים גְּרוּשֵׁי"ש וְאַרְבָּעִים אִש' נִרְאָה דְּאֵינּוּ חֲזִיב לְשַׁלֵּם כִּי אִם אוֹתוֹ הַסֵּף לְבַד וַיֵּשׁ לוֹמֵר דֶּהָא קִיבֵימָא לָן שְׁכָשְׁיֵשׁ בְּשִׁטְר תְּרִי לִישְׁנֵי דְּסִתְרֵי אֶהְדְּדִי אֶזְלִינּוּ בְּתֵר הַתַּחְתּוֹן וְכֵן כְּתַב הַטּוֹר ס' מ"ב וְז"ל הִנֵּה כְּתוּב לְמַעְלָה דְּבָר אֶחָד וּלְמַטָּה דְּבָר אַחֵר וְסוֹתְרִין זֶה אֶת זֶה כְּגוֹן שֶׁכְּתוּב לְמַעְלָה

מאָה וּלמַטָּה מֵאֵתִי! אוֹ אֵיפְכָא הוֹלְכִין אַחַר הַתְּחִתּוֹן וְכֵן פֶּסֶק הֵרַמ"ב בַּהֲלָכוֹת מְלוּנָה וְלוּנָה
פֶּרֶק י"ז וּבְגִדוֹן דִּינָן פְּתוּב לְמַעְלָה שְׂמָנִים גְּרוּשֵׁישׁ וְאַרְבַּעִים אֲשֶׁפְרוּשׁ וּלְמַטָּה פְּתִיב
אַרְבַּעִים וְאַלְיִנְסִיָּאֵשׁ לְעַרְףָּה ק"א אֵשׁ' אֲזַלְיָנָן בְּתַר תְּחִתּוֹן וְיִפְרַע כָּל וְלִינְסִיָּא לְעַרְףָּה ק"א
אֵשׁ' אוֹ בְּלִבְנִים מִמֶּשׁ אוֹ בְּגֵרוּשֵׁישׁ בְּשַׁעַת הַפְּרָעוֹן עַד שְׂיַעְלוּ לְסוּף ק"א וְכֵן מִשְׁמַע לְשׁוֹן
הַשְּׁטֵר וְזֶה שְׂאֵחַר שְׂקִיָּצִי עַרְףָּה הַנְּאֻלִּינְסִיָּא בְּכַף ק"א אֵשׁ' פְּתוּב וְנִתְחַיֵּיב לְפִוְרָעַם לּוֹ אוֹ
לְכָל מוֹצִיָּא שֵׁט' זֶה בְּעֵדוֹ וְאַפְּיִלוּ בְּלֵא הַרְשָׁאָה פְּרָעוֹן גְּמוּר וְשִׁלְמַע עַד סוּף פְּרוּשָׁה אַחֲרוּנָה
הַגְּרוּשֵׁישׁ יִשְׁנִים טוֹבִים שֶׁל מִי הַמְשַׁקֵּל וְלֹא בְּדָבָר אַחַר וְכוּ' מִשְׁמַע פִּי תְּנַאי פְּרָעוֹן
בְּגֵרוּשֵׁישׁ הִיָּה וְיִפּוּי פֶּחַ הַמּוֹכֵר עַד סוּף ק"א אֵשׁ' אֲשֶׁפְרוּשׁ לֹא לְגַרְעִיּוּתָא וְכֵן פְּתַב הֵר"שׁ בַּאֲשֶׁר
בְּתוֹשׁבָה הַבִּיָּאָה בֵּית יוֹסֵף סִימָן מ"ב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ כָּל שְׂמִשְׁמַעוֹתוֹ נִיפְרַר לְבֵית דִּין מִתּוֹךְ
הַפְּתַב שֶׁהוּא כֵּן דְּנִין אוֹתוֹ וְאַפְּיִלוּ לִיפּוּי פֶּחַ שֶׁל בְּעַל הַשְּׁטֵר וְכֵן אִם דְּרָפָן שֶׁל בְּנֵי אָדָם
לְכַתּוּב כֵּן בְּעַנְיָן שְׂיָהָא בּוֹ יִפּוּי פֶּחַ לְבַעַל הַשְּׁטֵר דְּנִין אוֹתוֹ וְאַף עַל פִּי שְׂאֵפְשֵׁר לְדוּנָו
לְמִשְׁמַעוֹת אַחַר שְׂיָהָא לְגַרְעוֹן בְּעַל הַשְּׁטֵר וְכוּ' בְּאִנְפֵּן דְּבְגִדוֹן דִּינָן לֹא לְבַד אֵיכָא מִשְׁמַעוֹת
דְּלִיפּוּי פֶּחַ שֶׁל הַמּוֹכֵר הִתְנוּ שְׂיִפְרַע בְּגֵרוּשֵׁישׁ וְדְנִין כַּף אֵלָּא שְׂבִפְרוּשׁ פְּתִיב בְּשְׁטֵר
בְּלִשׁוֹן הַתְּחִתּוֹן שְׂיִפְרַע לּוֹ ק"א אֵשׁ' לְכָל וְאַלִּינְסִיָּא וְלִכְּן גְּמַרְתִּי אֲמַרְתִּי שְׂהֵדִין עִם
רְאוּבֵן הַמּוֹכֵר וְחַיִּיב שְׂמַעוֹן לְפָרוּעַ לּוֹ בְּגֵרוּשֵׁישׁ לְעַרְףָּה הֵינְצָא בְּשַׁע' הַפְּרָעוֹן אוֹ יִפְיִיס
לְרְאוּבֵן שְׂיָקַח לְבָנִים מְדוּדִים לְפְרָעוֹן הַחֹב זֶהוּ מַה שְׂנַרְא' לַע"ד הֵדִין עַל הָאֵמֶת נְאֻם
הַצֵּעִיר יִצְחָק בַּכ"ר שְׂמוּאֵל אֲדָרְבֵּי זֵלֶה"ה: תַּכּ בְּמוֹתַב תְּלַתָּא פְּחָדָא הֵוִינָא אֲנַחְנָא בֵּית דִּין
דְּחַתִּימִין לְתַתָּא פַּד אֲתָא גְּדַמְנָא רַבִּי יוֹאֵל וְאַחַר הָאֵיּוּמִים וְכוּ' קָם וְהַעִיד שְׂבִיּוֹם שְׂבַת
אַחַר מְנַחֶה וַיְדִי אֹן מְנַסִּיבּוֹ טִינִיָּאָה אוֹנָה רִיזָה קִי אִישׁסֹאכָה סִינְקָה דִּי אוֹנָה מוּגִי"ר קָא
זָאדָה אִי אוֹנָה מוֹסָה שְׂמָה שׁוּל דִּישׁוֹ לָהּ מְוַגִּיר קָא זָאדָה אֵלָּה מוֹסָה אַרְקִי פִירְמוּזָה רִיזָה
אִי דִישׁוֹוֹ אַלְמֵאנְסִיבּוֹ דִישׁ אָנוּשׁ וַיְדִ אִישָׁה רִיזָה דִישׁוֹ אֵיל מֵאַנְדָּה פּוּר אֵילָא דִישׁוֹ לָהּ
מְוַגִּיר אֵלָּה מוֹסָה נָא פּוּר אֵילָא וַיְנוּ לָהּ מוֹסָה אַלְמֵאנְסִיבּוֹ אִי דִישׁוּלִי דִיזִי קִילִי
אַמוּשְׁטֵרִישׁ אִישָׁה רִיזָה סִירוּ אֵיל לָהּ רִיזָה אִי דִי שִׁילָה אִי דִישׁוּלִי תָהָא לִי מְקוֹדֶשֶׁת אִי
לָהּ מוֹסָה טוּמוּלָה רִיזָה אִי לָהּ דִיִּי אֵלָּה מְוַגִּיר קְאָנְאָדָה אֵינוּ וַיְדִי מֵאֵשׁ וְכוּ' הִיָּה זֶה בְּיוֹם
ה' י' לְסִינָן שְׁנַת עֶזְרָנוּ בְּשֵׁם ה' בְּשִׁאֲלוֹנִיקִי וְקִיָּים: פְּלוּנִי דִינָן פְּלוּנִי דִינָן פְּלוּנִי דִינָן רְאִיתִי
שְׁטֵר קְבַלַת עֲדוּת הַקְּדוּשִׁין וְיִמָּה שְׂכַתְבָּה הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַפּוֹסֵק עָלָיו וְאַיְזוּ וְחִיקַר בְּעַנְיָן עַד
מְקוֹם שְׂיָד הָאֲפְשָׁרוֹת מַגְעַת וְנִרְאָה לִי שֶׁהַדְּבָר הָעוֹמֵד נִגְדַע עַנְיָן זֶה לְהַצְרִיכָה גִט הוּא הָא
דְּתַנְיָא פְּרָקָא קָמָא דְקְדוּשִׁין אָמַר לָהּ כְּנִסִּי סְלַע זֶה בְּפִקְדוֹן וְחִזּוּר וְאָמַר לָהּ הַתְּקַדְשִׁי לִי
בּוֹ בְּשַׁעַת מַתָּן מְעוֹת מְקוֹדֶשֶׁת וְכַתְבֵּהּ הֵר"מ בְּמַבְּ פֶּרֶק ה' הַלְכוֹת אִישׁוֹת אֲפִילוּ לֹא אָמְרָה
אִין אֵלָּא שְׂקַבְלָתוֹ וְנִטְלָתוֹ וְשִׁתְקָה הֵרִי זֹו מְקוֹדֶשֶׁת וְכֵן פְּתַב הַטּוֹר סִימָן כ"ח וְטַעְמָא
דְּמִילְתָא דְכִינּוֹן דְשִׁתְקָה וְקַבְלָתוֹ אֵיכָא הוֹכְחָא שְׁנַתְרַצִּית וְהַשְׁתָּא נִידוֹן וְנִאָמַר כְּמוֹ שְׂכַתְבֵּה
הַחֲכָם הַשְּׁלָם הַפּוֹסֵק וְיִמָּה הֵתֵם שֶׁהוּא עֲצָמוֹ מִתְחַלָּה אָמַר לָהּ בְּתוֹרַת פְּקֻדוֹן שְׂהֵינּוּ יְכוּלִים
לוֹמַר שֶׁלֹּא קַבְלָתוֹ אֵלָּא אֲדַעְתָּא דְפִקְדוֹן מְכָל מְקוֹם כְּשִׁחֲזוּר וְאָמַר לָהּ הַתְּקַדְשִׁי לִי בּוֹ
וְשִׁתְקָה וְקַבְלָתוֹ אָמְרִינָן שְׁנַתְרַצִּית וְקַבְלָתוֹ לְשֵׁם קְדוּשִׁין בְּגִדוֹן דִּינָן שְׂמַעוּלָם הוּא לֹא
הַזְכִּיר אֵלָּא שֵׁם קְדוּשִׁין לֹא כָּל שְׂכָן דְאָמְרִי' שְׂשִׁתִּיקְתָּה מוֹרָה שְׁנַתְרַצִּית וְקַבְלָתוֹ לְשֵׁם
קְדוּשִׁין.

לְזֶה נִרְאָה לְעַנְיּוֹת דַּעְתִּי לְחַלֵּק אִם יִכְשֵׁר בְּעֵינֵי הַחֲכָמִים הַמּוֹרִים הוֹרְאָה וְזֶה דְשִׁאנִי הֵתֵם
שְׂגִילְתָּה בְּמַעֲשֵׂיָהּ שְׁנַתְרַצִּיתָה לְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וְזֶה דְמִי הַכְּרִיחָה לְאִשָּׁה זֹו לְקַבֵּל הַסְּלַע הַהוּא

לא בתורת פקדון ולא בתורת קידושין אלא בנדאי כיון שקיבלתו גילתה דעתה שנתרצית לעשות רצונו הן שיהיה בתורת פקדון הן שיהיה בתורת קידושין וכיון דידעין נדאי שנתרצית לעשות רצונו אמדינן דעתה דנתרצית לך לך במה דניחא לך שהיא להתקדש מדריש לקיש דטב למיתב טן דו וכמו שפכת הרשב"א סימן אלף רכ"ז: אבל בנדון דידן מעולם לא גילתה דעתה שנתרצית לעשות רצונו אלא אדרבה להפך שאמרה לו די זי קילי אמושטריש אישה ריזה באופן שאמרה שהיתה שלוחה של האשה הנזכר' ותכף שבקבלת' נתנה הריזה לאשה המשלח' נרא' ודאי הן בתחלה הן בסוף שפונתה בקבלת' היתה לעשות רצון האשה המשלחה ואין פאן שום גילוי דעת לעשות רצונו זה נראה לעניות דעתי לחלק להתיר נערה זו בלא גט בהסקמת החכמים השלמים נר"ו נאם הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תפא שאלה ראובן מת והניח בנים קטנים ואשתו לאה היתה תובעת כתובתה משמעון אחי בעלה עד שנתפשו שותפרי סוף כף ולא הספיק להשביעה שבועת אלמנה בב"ד אלא היא החזיקה בנכסים שבידה ובנכסים שנתן לה אחי בעלה בלי שבועה ויהי היום חלטה לאה חוליה אשר מתה ממנו וצוהה מחמת מיתה ונתנה כל נכסיה לאמה תמר במתנה גמורה ובקנין גמור מעכשיו ע"מ ותנאי שפשיגיעו בניה להיות בני כף שנים אז תתן להם הנכסים והיורשים אחי הבעל טועני ואומרים ששטר מתנה זו אינו מועיל שכל זמן שלא נשבעה שבועת אלמנה הנכסים הם בחזקת הבנים הקטנים והם היורשים באמת ותמר אם לא טוענת ואומרת אחד מהיורשים אחיכם פרע לבתי לאה כתובתה ולא בקשה ממנה שבועה מכלל דסבר וקביל ומחל לה שבועתה יורנו מורנו הדין עם מי ושכרו כפול מן השמים: תשובה דבר ברור הוא שכל זמן שלא נשבעה האלמנה שבועת אלמנה שתקנו חז"ל כל הנכסים בחזקת יורשי הבעל הם עומדים וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות אישות פ' י"ו וז"ל מתה האלמנה קודם שתשבע אין יורשיה יורשים מכתובתה כלו' שאין לה כתובה עד שתשבע וטעמא דמילתא משום דקיימא לן הבא ליפרע מנכסי תומי לא יפרע אלא בשבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו וכמו שפסק הרמב"ם ז"ל פ' פ' י"ז הלכות מלוה ולוה וכיון שכן בנ"ד כיון שמתה לאה קודם שתשבע אין במעשי' ממש להיות כי הנכסים בכל מקום שהם הם בחזקת היורשים ואעפ"י שהיא החזיקה בנכסים שבידה לא מהניא דלא הויא תפיסה וכמו שכתב הריב"ש ז"ל בתשובותיו סי' שס"ד וז"ל דבר ברור הוא כי הנכסים שהם בבית הבעל אעפ"י שנשארו הנכסים ביד האלמנה ואנהלים פאשר המה אין זו תפיסה של כלום שכל תופס צריך תפיסה גמורה שיקנה הדבר באחד מדרכי הקניות וכו' באופן שאין במעשה לאה כלום זילת אם מה שגבתה לפרעון כתובתה הנה ממטלטלין שהכניסה לגדונותיה שעדיין היו קיימין כמו שכתב הרמב"ם ז"ל הלכות אישות פ' י"ו אם כתב לה מטלטלין והם עצמ' קיימין' נוטלת אותן בלא שבועה וגם כתב פ' י"ח הלכות אישות והנכסים עצמם שהם גדונותיה נוטלת אותן בלא שבועה וכן גם כן אם הנה כתוב בשטר הכתובה שהאמינה עליו ועל יורשיו גובה כתובתה בלא שבועה וכמו שכתב הרמב"ם פ' י"ו הלכות אישות התנתה עמו שתגבה כתובתה מיורשיו בלא שבועה או שתהיה נאמנת על יורשיו הרי זו נוטלת מהם בלא שבועה: פלל העולה אם אין אחד משנים אלו או שהאמינה עליו ועל יורשיו או שמה שגבתה היו מטלטליה המיוחדים לכתובתה קיימין אין בכל מה שעשתה ממש כי הנכסים בכל מקום שהם

עומדים בחזקת היתומי הקטנים הנז' ומה שכתוב בשאלה ששמעון אחי המת מחל השבועה לאלמנה הם דברי הכל כי זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו ולא קיה לו לחוב ליתומים הקטנים דבפניה' כשלא בפניהם דמי זהו מה שנראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדריבי זלה"ה: תכב שאלה ראובן ושמעון ולוי עשו שנתפזו ביניהם בעד שנה אחת וחצי והטילו לפיס זה מנה וזה מאתי' וזה שלש מאות והתנו ביניה' שלוי שהוא בעל המנה לא יקח מהשכר וכן מההפסד כי אם לפי מעותיו וראובן ושמעון יחלקו ביניהם שנה בשנה וכמו שהם בהנא' פה הם בהפסד אמנם לוי התנה עמה' שלא יתחייב להתעסק בשנתפזות כי אם פה בעיר וכל זמן שיצטרף לעסק בשנתפזו' אבל כשלא יצטרף יהיה לו רשו' לעסק במלאכתו שהיא מלאכת הצרפות וכל הנאה שיעשה בין במלאכתו בין בקניית פסר וזהב וכל הנאה אחרת הכל יהיה לחשבונו ולא ישים אותה בשנתפזות בהיות שאינו נוטל כי אם לפי מעותיו אמנם ראובן ושמעון כל הנאה שיעשה הכל יהיה לשנתפזו' ואפילו מציאה ובזה נתפייס לוי שלא יטול בשכר כי אם לפי מעותיו ואחר שהגיע זמן החלוקה חלקו השנתפזות ביניה' כפי תנאיהם וחזרו ועשו שנתפזות וחברה חדשה ולא קבעו זמן החלוקה ושם ראובן בזה השנתפזות החדש מאה וחמשים אלפים לבנים ושמעון מאה אלפים ולוי חמשים אלפים והתנו ביניהם שלוי יניח מלאכתו ולא יתעסק בה כלל ושייתחייב ללכת לעמוד בוויניציאה שתי שני' לעסק השנתפזות וראובן הלנה לו ממעותיו שמנה עשר אלפים לבנים ושמעון שנים עשר אלפים לבנים באופן שלוי אף על פי שאין לו בשנתפזות כי אם חמשים אלפים לבנים לוקח מהשכר בעד שמנים אלפים וכן הוא ההפסד וזה לשון השטר מהשנתפזות אשר ביניהם אנחנו חתומי מטה באנו בפשר לעשות שנתפזות וחברה חדשה ה' למען רחמיו יעשה שיהיה בסימן טוב ורינוח אמן בזה האופן יהיה החברה שילך עתה לוי אחי יצ"ו בע"ה בוויניציאה לעמוד שם בע"ה שתי שני' ואני ראובן הלויתי מהקרון שימצא לי כשנעשה חשבון עם שמעון י"ח אלפים ושמעון יצ"ו הלנה לאחי לוי יצ"ו שנים עשר אלפים מהקרון אשר ימצא לו כשנעשה חשבון נקי יחד עד כאן לשון השטר עוד התנו ביניהם שראובן ושמעון יקח כל אחד כפי מעותיו מלבד ההלוואות שהלוו ללוי בין בשכר בין בהפסד ולוי תכרף שעשו זה השנתפזו' הלה עם סחורות בוויניציאה כפי התנאי וראובן ושמעון שנשאר פה עשו חשבון ביניהם ונמצא שהקרון שללוי הוא חמשי' אלפים וראובן ק"ו ושמעון מאה אלפים ועמד לוי בוויניציאה חמש שנים ובחזרתו בוויניציאה לא באו בחשבון כלל רק היו מתעסקי' שלשתם בשנתפזות ראובן היה עומד פה בעיר וקונה סחורות והיה שולחם ללוי בעיר טריקולה ולוי היה שולח' לשמעון בראגוסה כל זמן המחלוקת ונמשך השנתפזות ביניהם כמו ט"ו שנים ובתוף זה הזמן הלה שמעון עם הסחורות בוויניציאה בלי בקשת שום תנאי מחדש רק על הסתם ועמד בוויניציאה זמן הרבה והיו מתעסקים ראובן ולוי פה תוגרמה בעסק השנתפזות ושמעון בוויניציאה והנה קודם חלוקת השנתפזות נפטר שמעון לבית עולמו ובאו יורשי שמעון עם ראובן ולוי בחשבון השנתפזו' ונפל הפרש בין היורשים ולוי וזה שהיורשים טוענים ואומרים שמה שאביהם הלנה לו מהקרון שלו י"ב אלפים הנז' לא הלנה אותם לו אלא אדעתא שילך לעמוד בוויניציאה וכל החמשה שנים שעמד בוויניציאה יקח ההנאה הנוגע לו בעד הי"ב אלפים לבנים מההלנאה אמנ' כל שאר הזמן לא יקח כי אם כפי מעותיו ועוד טוענים

היורשים ואומרים שגם ההלואה מה"ח אלפים שהיה מלנה ראובן ללוי ראוי שיקחנה שמעון כל זמן שהי' היא בויניציאה כי מה שהלוו ראובן ושמעון ללוי זה י"ח אלפים וזה י"ב לא היה פי אם בעבור עמידתו בויניציאה וכל זמן שעמד בויניציאה יזכה בהלואה אבל הזמן שלא עמד בויניציאה לא יזכה בהם ואדרבה יזכה בהם שמעון כפי הזמן שעמד בויניציאה ושמעון טוען ואומר כי ההלואות שהלוו לו לא הי' בעבור עמידתו בויניציאה כי אם בעבור שהקרו ש'לו היא מעט ואינו ראוי שיניח מלאכתו להתעסק כל הזמן בשנותפו ולא יקח הנאה כלל יותר ממעותיו ועל פן הלוו לו ההלואות הנז' ומה שהיה מתפייס בשנותפות הראשון לקחת כפי מעותיו ולא יותר הוא בעבור שהיה עוסק במלאכת ידו ובקניית כספי' וכל ההנאה היתה ש'לו אמנם עתה שכל הנאה שעושה ואפי' מציאה היא באמצע השנותפות לא היה מתפייס לקחת כפי מעותיו ולכן הלוו לו ההלואה הנז' עוד טוען לוי ואומר מאחרי שלא באו בחשבון כלל ונמשך השנותפות כל הזמן הנזכר ודאי אדעתא כפי מה שהתנו בתחלת השנותפות ראוי להתנהג כל זמן משך השנותפו ואף על פי ששמעון בשעת השנותפו לא נתחייב ללכת לעמוד בויניציאה עכ"ז לא יוכל לעכב ההלואה דאם איתא פשהלך בויניציאה לא היה בכונתו לתת ההלואה איביעי ליה לאתנוי ולהודיע ללוי שעמה שהוא הולך בויניציאה אינו נותן לו ההלואה ולא היה ללוי להתנות כי הוא סומך על התנאי שעשו בשעת ההלואה על פן על כל אלו הטענו' טוען לוי ואומר שהנאת ההלואה? יהי ש'לו כל זמן משך השנותפו ועמה יורנו רבותינו דרך? ישפון אור והדין עם מי: תשובה דבר ברור הוא שהדין עם לוי הנז' שיקח כל הרינוח מדמי ההלואה עד שעת שנקטר שמעון שאז נתפרדה החבילה וטעמא דמילתא שהרי התנו עם לוי שלא יתעסק במלאכתו כלל ויתעסק בשנותפו' ושילך לויניציאה לעמוד שם שתי שנים ולכך הלוו לו הסך הנז' והם לא קבעו זמן החלוקה מזה השנותפות כמו שבא בשאלה וכיון שכן הרי לוי קיים תנאו ויותר שהרי לא חיביוהו כי אם שתי שני' והוא עמד בויניציאה חמש שנים כמו שבא בשאלה ועוד אפילו אחר החמש שנים כשחזר מויניציאה לא עסק במלאכתו כי אם בעסק השנותפות אם פן פשיטא ופשיטא דכיון שלא מיקח שמעון בשום דבר כל זמן משך השנותפו' פשיטא שהדין עם לוי וכן כתב מהררי"ק שרש קפ"ב בשם הר"אבד שותפין שהתנו אפי' בלא קנין התנאי קיימי' כל זמן שלא חזרו בהם כלומר שאם הרויחו וחזרו בהם כל מה שהרויחו צריכים לנהוג בו כפי תנאם ולא מהניא חזרתו אלא למה שירויחו מכאן ואילך ע"כ: אף כאן בנדון דידן כיון שאביהם של יתומים אלו לא חזר בו בעוד בחיים חיותו ממה שהתנה עם לוי אם פן התנאי קיים עד יום מותו וכן נראה ממה שכתוב הר"אש בתשובה כלל פ"ח על ההיא תשובה דראובן ושמעון ולוי שהיו שותפין בכל דבר בין במלאכת ידים בין במשא ומתן וכו' ואחר זמן הסכימו שהיו שותפין בכל דבר חוץ ממלאכת ידם ומלאכתם היתה רצענות ובהמשך הזמן נתן כותי אחד לראובן עורות לעבדם וכל אותם הימים שנתעסק בעורות לא נתעסק ברצענו' ועתה באים חבריו ושואלין ממנו הרינוח שהרויח בעבדנו' מפני שלא הוציאו מן השנותפות כי אם מלאכה רצענות והשיב שהדין עם ראובן דאם פן לקחה מדת הדין שהו יעשו לעצמן והוא יטרח ויתן להם וימות ברעב אף בנדון דידן הוא הניח מלאכתו שהיה מתפרנס ממנו לפי שהתנו עמו להלוות לו הסך הנז' ושיקח הרינוח כפי אותו הסך ואם אתה אומר שלא יקח אותו הרינוח מהסך שהוא לקחה מידת הדין שהיה טורח בעסק השנותפות ונותן

לחביריו והוא ימות ברעב ממה שיהיה יכול לעסוק במלאכתו לפרנס את בני ביתו ובגדולה מזאת פתב שם הרא"ש על ההיא דראובן חכר חכירות מפותי ואחר כך נתן באותה החכירות הריוח לשמעון שיהיה שותפו לריוח וכו' פתב דאע"ג שגילה ראובן לשמעון דעתו על יד לוי שלא היה רוצה לתת לו כי אם שתות הריוח מ"מ פיון שמתחלה התנה עמו לתת רביע הריוח ולא אמר לו פה אל פה שחזר מן הרביע נמצא שנתעסק שמעון בשותפות אדעתא דרביע שהתנה עמו ולכן יתן לו הרביע גם בגדון דידן פיון שלא גילה ולא מיחה אבי היתומים במה שהתנה מעיקרא אדעתא דהכי נתעסק לוי בשותפות ליקח ריוח מדמי ההלואה והניח מלאכתו ונתעסק בעסק השותפות ולכן יקח משלם כל הריוח הנוגעלו מדמי ההלואה עד יום מות שמעון אבי היתומים שאז בטלה השותפות ולהיות הדבר ברור אינו מאריך כי בזה די לברר האמת ולעשות רצון השואל לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תכג מעשה שיהיה כך היה שהובא לפני ב"ת אחד תרנגולת והיה גפה נשמת קצת אכן לא היה בה שום רעותא דהיינו לא נצטרך הדם ולא הושחר פי המפה ולכן הכשירה מכח ס"ס ספק אם נעשה מחיים ספק אחר שחיטה ואת"ל מחיים שפא לא ניקבה הריאה שהרי טרפות שמוטת הגף מחיים לא הוי אלא מטעם דשפא ניקבה הריאה וכיון שיש פאן ס"ס אזלינן לקולא כדקיימא לן דבמקום דאיכא ס"ס אפילו בדאורייתא אזלינן לקולא ועל סמך זה הורה להיתר ועל האמת נראה לע"ד שהגיס לבו בהוראה שיהיה לו לחוש בענין איסורא לדברי רבינו יונה ז"ל שהביא הר"ן בפרק קמא דחולין וז"ל תניא בגמרא שחט את הושט ונמצאת הגרגרת שמוטה ואינו יודע אם קודם שחיטה נשמטה אם אחר שחיטה נשמטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק בשחיטה פסולה ואמרינן בגמרא דכל ספק בשחיטה לאתויי ספק שיהיה ספק דרס וכתב הרב רבי יונה דמהא שמעינן דהיכא דנשמטה גף העוף או נשברה רגלו מן הארבעה ולמעלה ואין ידוע אם קודם שחיטה אם אחר שחיטה דאזלינן לחומרא הרי שפתב בפירושו בגדון הנה דאזלינן לחומרא וכן פתב בעל העיטור דאין לה בדיקה כלל וגם בעל התרומות כמו שהביאו הטור סימן נ"ג וגם מהרי"ק ז"ל שרש ל"ה פסק בן אפי' כנה שבורה דאזלינן לחומרא ונדאי שיהיה לו לחוש לכל הני אשלי רב רבי אפילו היו מקילין והוא מחמיר כל שפן בהיותם הם מחמירים והוא מקל אבל מ"מ צריך להתישב בדבר שהרי כלל גדול יש לנו דבמקו' דאיכא ספק ספק אפי' בדאורייתא אזלינן לקולא וכיון שפן למה בנ"ד לא אזלינן לקולא פיון דאיכא ס"ס ספק מחיים ספק לאחר שחיט ואת"ל מחיים שפא לא ניקבה הריאה וס"ס זה מתהפך ספק ניקבה הריאה ספק לא ניקבה ואת"ל ניקבה ספק מחיים ספק לאחר מיתה וז"ל דלא מהני ס"ס אלא כשהספקות שקולים ואפשר להיות זה כמו זה אבל בגדון דידן אין פאן כי אם ספק א' ואפילו הספק ההוא הוא זר וקרוב לנמנע וטעמא דמילתא דגרסינן בפרק אלו טרפות אמר רב שמוטת גף בעוף טרפה חיישינן שפא ניקבה הריאה ושמואל אמ' תבדק וכן אמר ר' יוחנן תבדק וכתב ה"רן וגם הרשב"א דיש גוסחאות דלא גרסי וכן א"ר יוחנן והווי להו רב ושמואל וקי"ל פרב באיסורי א"כ נמצא דכיון דנשמט הגף אנו סהדי דניקבה הריאה ונדאי ולא נשאר פאן שום ספק אלא אם נשמטה מחיים או לאחר מיתה וספק זה גרוע הוא דיותר יש לתלות ולומר שנשמטה מחיים על ידי שאנסה עצמה בכח גדול מלתלו דלאחר שחיטה נשמטה כמו שכתב מהרי"ק באופן דאין פאן כי אם ספק אחד

וילהי מִתְמַרְיָנוּ דְלֵא גְרָסִי וְכוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְעוֹד י"ל דְאָפִי גְרָסִינוּ וְכוּ אָמַר ר' יוֹחָנָן תַּבְדֵּק אִפִּי הֵכִי אֲזַלְיָנוּ לְחוּמְרָא וְטַעֲמָא דְמִלְתָּא שְׁפַתְבּוּ רַבִּינוּ יִרְוּחַם נְתִיב ט"ו אוֹת י"ו וְז"ל פֶּתַח רִשְׁוִי בְשֵׁם ה"ג דְּכָל הֵיכָא דְבַעֲיָא בְּדִיקָה הֵן בְּנִפְלָה הֵן בְּדַרְסָה וּשְׁבוּרָה שְׁפַשְׂרָה בְּבִדְיקָה הֵנִי מִלִּי בְּדוֹרוֹת הָרַאשׁוֹנִים שְׁהִיוּ בְּקִיָּאִים לַעֲשׂוֹת בְּדִיקָה אֲבָל אֲנִי לֹא בְּקִיָּאִינוּ וְלֹא סְמַכְיָנוּ אֲנַפְשִׁין ע"כ הֵרִי דְאָפִילוּ לר' יוֹחָנָן דְקָאָמַר תַּבְדֵּק לֹא מְהִנִּי לְדִידִן דְלֵא בְּקִיָּאִינוּ בְּאִנְפֵּן דְכָל אִפִּין שְׁוִין בֵּין לְמֵאן דְגָרִיס וְכוּ אָמַר ר' יוֹחָנָן בֵּין לְמֵאן דְלֵא גְרִיס אִין פֶּאן בְּדִיקָה כָּלֵל וְכִינֵן שְׁכֵן פִּינֵן דְנִשְׁמַט הַגָּף מִיָּד הִיא בְּחִזְקַת שְׁנִיקְבָה הִרְיָאָה וְאִין פֶּאן פִּי אִם סְפַק אִם מְחִיִּים אוּ לְאַחַר שְׁחִיטָה וְזֶה סְפַק גְרוּעַ מְאֹד כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי שְׁאָפִילוּ הֵיךָ סְפַק טוֹב הֵיךָ לְנוּ לְהַחְמִיר בְּדִאֲרֵינִיתָא כ"ש בְּהִיּוֹתוֹ גְרוּעַ וְלָכֵן פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׁרָאוּי לְהַחְמִיר וּמִי שְׁהַתִּיר דְבָר כְּזֶה הִגִּיס לְבוּ בְּהוֹרָאָה וְרָאוּי לִיסְרוּ וְלַהוֹכִיחוּ וְלֹא יְהִיָּה נִכְשָׁל פַּעַם אַחֲרַת בְּהִלְכָה: זֶהוּ מַה שְׁנִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲתוֹ וְאָמַר לִי לְבִי הֲצַעִיר יְצַחֵק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֶלֶה"ה: תַּכְדּוּ שְׂאֵלָה רְאוּבֵן נִפְטַר לְבֵית עוֹלָמוֹ וְהִנִּיחַ ג' בְּנִים וּמִצְאֵוּ בְּתוֹךְ שְׁטְרוֹתָיו שְׁטַר א' מְסַכּוֹם מַעוֹת שְׁהִיָּה חֲזִיב לֹו שְׁמַעוֹן וּבְתוֹךְ הַזְּמַן אָמַר א' מְבַנֵּי רְאוּבֵן לְב' יְהוּדִים אִיף אוֹתוֹ הַשְׁטַר שְׁהִיָּה חֲזִיב שְׁמַעוֹן לְרְאוּבֵן אֲבִי הֵיךָ מְזוּנִיף שְׂאֵנִי עֲשִׂיתִי אוֹתוֹ בְּעַרְמָה וְהַתְלַתִּי לַעֲדִים וְחַתְמוּ שְׁלֹא מַדְעַתְתֶּם שְׁהִיוּ חוֹשְׁבִים שְׁהִיָּה שְׁטַר אַחַר שְׁחַתְמוּ וְהִיָּה זֶה אֵלּוּ דְבָרֵי הָעֲדִים שְׁהַעֲיִדוּ לְפָנֵי הַמְּמוֹנִים שְׁשַׁמְעוּ מִפִּי כֹן אַחַד מְרְאוּבֵן וְהַמְּמוֹנִים כְּשֶׁשְׁמַעוּ כֹף עָשׂוּ לְשַׁמְעוֹן כְּתַב שְׁכָל זְמַן שְׁשַׁטַּר זֶה יֵצֵא לְחוּץ לְתַבְנֵעַ מִשְׁמַעוֹן שְׁלֹא יְהִיָּה שְׁוִה וְיְהִיָּה כְּכִלִּי חֲרָשׁ הַנְּשַׁבֵּר לְפִי שְׁהוּא מְזוּנִיף וְהַמְּמוֹנִים שְׁעָשׂוּ זֶה לֹא עָשׂוּ כְּרִצוֹנָם אֲלֵא עַל פִּי עֲצַת אַחֲרִים וְעַתָּה הֵב' בְּנִים הָאֲחֵרִים צוֹעֲקִים מְרָה פִּי מַה פִּשְׁעִם לְאַבְדַּד זְכוּתָם עַל פִּי אַחֵיהֶם שְׁאוּלִי קְנוּנִיָּא עָשׂוּ בִּינֵיהֶם וְעַתָּה שְׂאֵל הַשּׁוֹאֵל אִם אוֹתוֹ הִכְתַּב שְׁעָשׂוּ הַמְּמוֹנִים עָשׂוּ כְּדִין אוּ שְׁלֹא כְּדִין וְכָל זְמַן שְׁעָשׂוּ אוֹתוֹ שְׁלֹא כְּדִין אִין בְּאוֹתוֹ כְּתַב מִמֶּשׁוֹת לְהַפְסִידֵם זְכוּתָם יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ הַדִּין דִּין אֲמַת: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַע"ד שְׁלֵכַל הַחֲלוּקוֹת עָשׂוּ הַמְּמוֹנִים שְׁלֹא כְּדִין בְּכַתְבֵּי שְׁפַתְבוּ וְזֶה שְׁאָפִשֵׁר שְׁמַה שְׁאָמַר אַחַד מִן הַבְּנִים לְשַׁנֵּי הַיְהוּדִים שְׁהַשְׁטַר הֵיךָ מְזוּנִיף אוּלִי הֵיךָ מִשְׁחַק וּמִשְׁטָה בְּהֶם אֲפִילוּ שְׁלֹא הֵיךָ אוֹמֵר שְׁהוּא זַיִיפוּ לְפִי שְׁהַאֲדָם מְדַבֵּר חוּץ לְב"ד מַה שְׁרוּצָה וְאִינֶם יְכוֹלִים הָעֲדִים לְהַעֲיִד עַל דְּבָרִים שְׁמְדַבֵּר הָאֲדָם חוּץ לְב"ד בְּכַדֵּי וְאֲפִילוּ שְׁיִכְפֹּר וְיַעֲיִדוּ עֲדִים נִגְדוּ לֹא הַחוּזֵק כְּפָרֵן דְּמִלִּי דְכַדֵּי לֹא דְכִירִי אִינְשִׁי וְלֹא הֵיךָ לְהֶם לְב"ד לְכַתְבָּם פִּי תַהוּ הֵמָּה כ"ש נִדוֹן דִּידֵן שְׁאָפִילוּ אָמַר דְּבָרִים אֵלּוּ בְּב"ד אִינוּ נֶאֱמָן דְּאִין אֲדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רְשַׁע לְזַיִיף שְׁטַר וְלַחֲתוֹם עֲדִים כ"ש עַתָּה שְׁפַתְבּוּ נִגְדַּד הַדִּין בְּמַה שְׁפַתְבוּ שְׁיְהִיָּה הַשְׁטַר כְּכִלִּי חֲרָשׁ הַנְּשַׁבֵּר שְׁזַהוּ שְׁבוּשׁ גְּמוּר שְׁאִם יוֹעִילוּ דְבָרֵי הַכֵּן הוּא דְּוָקָא לְהַפְסִיד חֲלָקוֹ אֲבָל חֲלָק אַחִיו לֹא שְׁמָא קְנוּנִיָּא עָשָׂה עַל נְכִסֵּי אַחִיו וְאִינוּ נֶאֱמָן כָּלֵל וְכִמוֹ שְׁפַתְבּוּ הַרְמַב"ם הַלְכוֹת שְׁלוּחִין וְשׁוֹתְפִין פ"י וְז"ל אִם יֵצֵא שְׁטַר חוֹב עַל לְוִי בְשֵׁם שְׁמַעוֹן בְּמֵאָה דִּינָרִין מְמוֹן הַשּׁוֹתְפוֹת וְאָמַר שְׁמַעוֹן נִפְרַעְתִּי וְהַחֲזַרְתִּי לְפִיס אוּ שְׁאָמַר שְׁמַעוֹן קִבַּעְתִּי לֹו זְמַן לְשָׁנָה אוּ לְשָׁנִים אִינוּ נֶאֱמָן שְׁמָא קְנוּנִיָּא הוּא עוֹשָׂה עַל נְכִסֵּי רְאוּבֵן וְכוּ' וְהִבִּיאֵו הַטּוֹר סִימָן צ"ג וְכַתְבֵּי עוֹד שְׁם וְהִרְאָב"ד כְּתַב מֵאַחַר שְׁהַשְׁטַר שְׁעַל לְוִי מְפֹרָשׁ שְׁהוּא מְמוֹן הַשְׁתִּיפוֹ שְׁלֹו רְאוּבֵן אִם הַשְׁטַר בִּיד רְאוּבֵן לְמָה יִפְטַר לְוִי מֵהַפֵּל בְּהוֹדָאָת שְׁמַעוֹן פִּי אִם מֵהַמְתַּנְּה שְׁלֹו אִם יְכוֹל לְהוֹצִיא מִשְׁמַעוֹן יוֹצִיא וְאִם לֹאוּ יִתְבַּע מְלוֹי אֲבָל אִם הַשְׁטַר בִּיד שְׁמַעוֹן נֶאֱמָן לֹוֹמַר נִפְרַעְתִּי וְכַתְבֵּי הֵרַב מֵהַרִּי"ק וְז"ל דְּדְבָרֵי הַרְאָב"ד דְּבָרֵי טַעַם הֵם וְנִרְאָה שְׁלֹא יִחְלֹק

עליו הרמב"ם וכו' ולכן בנ"ד אם השטר הנזכר הוא ביד השני לאו כל כמיני' מהבן השלישי לומר שהוא מזוניף להפקיע חלקי אחיו אלא יהיה נאמן להפקיע חלקו לבד והב"ד אשר כתבו מה שכתבו חייבים לתקן את אשר עונתו כי השטר עומד בחזקת פשוט בבחינת חלק האחים.

זהו מה שנראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה. תכה שאלה ראובן קנה פ"מ א' משמעון בעד ס' ט"ו אלפים ות"ר לבנים ובשעת המקנה לא היו נכרים הענבים אשר בפרם ובשעה שנתפשו על המכירה אמר שמעון לראובן הקונה כי דרכה של אותה פרם שפירותיה לרוב יפרוצו ושהשנה הקודמת לזו הוציאה פירותיה שנים ושבעים משאות ועל סמך דבריו אלה נתרצה ראובן לקנות הפרם בעד הס' הנזכ' ותכף נתן ראובן לשמעון מקצת המעות ושאריתם נשאר לפורעם לו לזמן ידוע ונכתב שטר מקנת הפרם על שם ראובן ולוי גיסו כי ראובן נעשה שליח לקנות הפרם בעדו ובעד לוי גיסו ולאחר קצת ימים שנתגדלו הענבים שבפרם והשיב ראובן לראות באבי הפרם וראה שלא הוציא הפרם ענבים אפילו פדי שלשים משאות אז קרא ראובן אל הבקיאים בטיב הפרמים שביטו יראו בפרם והשיבו לו דבר שהפרם ההי' גרועה עד מאד ואין בכחה להוציא פירות יותר מאלה ושיש אונאה גדולה בדבר וקודם לכן לא היה הדבר ניכר ובכן חוזר בו ראובן מהמקנה וטוען כמה טענות לבטל המקח ראשונ' טוען כי הוא נשען בשעת המקנה על דברי שמעון שאמר שבשנה הקודמת הוציאה ע"ב משאות ענבים ועל סמך כף קנאה באופן שיש אונאה יותר מפלג' ועוד טוען ראובן כי אחר שהדבר ידוע לכל שראובן היה שלוחו של לוי לקנות בעדו מחצית הפרם והראיה ששטר המקנה נכתב על שם שניהם אם כן אם תמצא לומר שהטענות הראשונות לא יועילו לראובן לבטל המקח עתה טוען ראובן כי אין מוטל עליו לקנות רק מחצית הפרם ולא בעל דברים דידיה שמעון ילך אצל לוי ויתבע ממנו דמי מחציתו האחד ואם לא יחפוץ לוי לקנות המחצית ההוא אין לו עליו דין דברים כלל כי כבר היה יודע כי הוא נעשה שליח ללוי ולמדנו רבינו אם הדין עם ראובן בכח הטענו' הנ"ל ושכרו מנהשמי כו' תשובה משנה שלימה היא בפרק הזהב אלו דברים שאין להם אונא' העבדים והשטרות והקרקות וכו' ועל זה יש מחלוקת בין הפוסקים שהרי"ף בהלכות בפרק הזהב והרמב"ם הלכות מכירה פרק י"ג פסקו שאין לקרקע לא אונאה ולא ביטול מקח בשום אופן שכתב הרמב"ם שם אפילו מכר שנה אלה בדינר או שנה דינר באלה אין בהן אונאה ור"ת ור"ח והרא"ש סברי דדוקא עד פלגא ולא פלגא בכלל כגון שמכר שנה מנה במעט פחות ממאתים הוא דאין בהם אונאה אבל אם הטעהו בכפל המקח בטל כמו שכתב הטור סימן רכ"ז ועוד יש לנו לדעת דהא דאמרי' שאין אונאה לקרקעות הוא דוקא במוכר עצמו אבל השליח שטעה בכל שהוא חוזר כמו שכתב הרמב"ם פרק הנז' ועוד כתב הלכות שלוחין ושנתפין פ' א' שליח שטעה בכל שהוא בין בקרקע בין במטלטלים חוזר שהרי הוא אומר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי ולא אמא שהאונאה במטלטלין שתות וקרקעות אין בהם אונאה אלא במוכר שלו או קונה לעצמו אבל שליח שעבר בכל שהוא חוזר בכולן וכן פסק הטור סי' רכ"ז ועם הקדמות אלו נבא לנדון דידן וזה דכינון שהיה ידוע לרוקח ולמוכר בעת המכירה שראובן היה שליח לוי בקניית מחצית הפרם כמו שבא בשאלה פשיטא דלכולי עלמא בטל המקח ממחצית לוי אפילו לא היה הטעות אלא

כ"ש ביהיותו יותר מפלגא אבל במתני' שלקח ראובן לעצמו ונדאי לדעת הרי"ף והרמב"ם המקח קיים ואין בו שום דין אונאה אבל לפי מה ששמעתי ששמעון המוכר בא להוציא המעו' מראובן ונדאי שיוכל ראובן לומר קים לי כר"ת ור"ח וה"ראש דסברי שאם הטעות בכפל שהמקח בטל וכמו שכתב מהרריק ז"ל שרש קמ"ט וז"ל ונדאי גבי ממונא מצי למימר המוןחזק קים לי פחד מברכתא ואע"ג דכשנגדו חלוק עליו כל שכן בנדון דידן דר"ת ור"ח והר"אש סברי הכי דנדאי מצי למימר ראובן קים לי פנותיהו וכמו שכתב מהרי"ק שרש נ"ב שראוי לחוש לדברי בעלי התוספות בהיותם חולקים עליו שהרי רבותינו בעלי התוספות היו אחרונים וכו'.

זהו מה שגראה לע"ד ואמר לי לפי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תכו שאלה ראובן סוח' שבאו לידו סחורות משמעון לוי ויהודה וסוחרים אחרים ומכר כל הסחורו' במדודי' ועירב כל המעו' עם מעותיו אבל הגיה לו חשבון ישר בפנקסו מנכסי כל אחד וא' ובין כף באה לידו סחורה אחת וקנה אותה מהמעו' המערב הנז' ועתה בא לוי ויהודה ותובעים מראובן שיתן להם חלק מאותה סחורה או מרינח אותה סחורה אחר שקנה אותה עם מעותיהם שהיו מעורבי' עם מעותיו ומעות שאר הסוחר' וראובן טוען שמעולם לא פינו לקנות הסחורה ההיא רק לעצמו ומעותיו יורנו מורנו אם חייב ראובן לתת חלק מאות' סחור' לסוחר' לוי ויהוד' או לא: תשובה נראה לע"ד שהדין עם ראובן ואינו חייב לתת לשום א' מהם חלק מהסחורה שקנה בסו' מעותיו וטעמא דמילתא דאע"ג דגרסי' במציעא פ' איזהו נשך אמר רבא הגי' בי תלתא דיהבי זוזי לחד למזבן להו מידי וזבן לחד מנייהו זבן לכלהו ולא אמרו אלא דלא צר ונתתים איניש איניש לחודיה וכו' הרי שגראה דכשהמעו' מעורבים קנו כלם וכן פסק הרמב"ם ז"ל הלכות מכירה פ"ז וזה לשונו שלשה שנתנו מעו' לאחד לקנות להם המקח אם היו המעו' מעורבות וקנה במקצת הדמים אף על פי שהיתה פונת השליח שנה שקנה לאחד מהם הרי המקח של כלם וחולקין אותו לפי מעותיה' וכיון שכן הגיה נראה בנדון דידן שחייב ראובן לתת חלק מהסחורה לסוחרים וליתא דעד פאן לא אמרינן הכי אלא כשאותם השלשה עשאוהו שליח להלביש המעו' והוא קבל עליו להיו' שליח להלבישו דהכי משמע לי'שנא דגמרא דקאמר דיהבי זוזי לחד למיזבן להו מידי וכו' וכן הרמב"ם ז"ל פתב שנתנו מעו' לאחד לקנות להם המקח וכיון שעשאוהו שליח והוא קבל שליחות כלם אין בו פח לקנות לזה יותר מזה אבל בנדון דידן ראובן הנז' מעולם לא קבל עליו להיות שליח להלביש אותן המעו' כפי הנשמע פי אם למכור הסחורות אשר באו לידו ולהניחם בקונפסא והוא עירב מעותיו עם שלהם וכשרצה להלבישם לקח סו' מעותיו לצד ולא מפני שהיו מעורבי' עם דמי הסוחר' וכו' הסוחר' במקח ההוא שהרי אפי' שנתפים גמורי' יכול אחד מהם לחלוק המעו' שלא מדעת חברו כדאמרי' בפ' איזהו נשך אמר רב נחמן זוזי כמאן דפליגי דמי וכן פסק הרמב"ם הלכות שלוחין ושותפין פ"ה כל שכן ראובן זה שמעולם לא נשתתף עמם אלא שעירב מעותיו עם מעו' הסוחרים שלא מדעתם וחזר ולקחם ממקום שהניחם שם ועוד בר מן דין פתב הטור סי' קפ"ד בשם ה"ר ישעיה ש"אם קוד' שקנאו הוא מפרש בהדיא אע"פי שמתחלה קבל המעו' לקנות ביחד זה קנה לבדו שהרי חזר בו משליחותם ולא רצה לקנות אלא לזה והרשות בידו לחזור וכתוב שם והכי מסתבר הרי לך אף על פי שנעשה שליח אם פירש בהדיא יכול לחזור כ"ש בנדון דידן שמעולם

לא נעשה שלים וקנאו לעצמו ועוד בר מן דין כתבו תלמידי הרשב"א ז"ל דהא דקאמר בגמרא זבן לכלהו הוא שנתנו לו פאחד זה בפני זה דהוה ליה פאלו נשתתפו ולאו פל פמיניה לקנות לאחד דאעפ"י שהוא חוזר בו ולא רצה לקנות לאחרי על פרחו קנו פלם במה שקונה לחברו דשותפים הם על פרחו אבל אם פל אחד נתנם לו שלא בפני חברו הרי הוא פאלו צר וחתים איניש איניש לנפשי דאמרי למאן דזבן זבן ואעפ"י שיהי המעו מעורב בשעת הקניה וזה דמאי דקאמר בגמרא ולא אמרו דזבן לכלהו אלא דלא צר וחתים כו' קאי לבעל המעות כמו שפירש הררי"ק שם סי' קפ"ד וכינון שפן בנדון דידן פל אחד שלח הסחורה בפני עצמו זה שלא בפני זה ובפרט המעות של ראובן שהוא נדון דידן עירבו שלא בפניהם ושלא מדעתם וכינון שפן מי עשאו שותף עמהם נתת לו חלק מהסחורה פלל העולה מפל מה שפכתתי שהדיו עם ראובן ואינו חייב לתת חלק פלל מהסחורה שקנה ממעותיו אע"פ שהיו מעורבים זהו מה שגראה לע"ד ואמר לי לבי הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי זלה"ה: תכו שאלה ראובן נפטר לבית עולמו ולא נשאר ממנו יורש יוצא חלציו רק ב' אחים וכן אח אחד אחד שמת גם הוא והשאיר אחריו הבן שהוא וצנה ראובן מחמת מיתה בצונאתו וזה לשונו עוד פירש ואמר מחמת מיתה שמלבד י"ח אלפים לבנים שיש לכן אחיו נ"ע ביד פלוני ופלו' יש לו בידו ורשותו מנכסי הבחור בן אחיו הנז' עשרה אלפים לבנים והוא מחלה פני הבחור בן אחיו הנז' שישא לאשה את בת דודו שמעון אח ראובן הנז' ואם הבחור לוי הנז' ישאנה צנה ראובן מחמת מיתה שישול לוי הנז' חלק שנה בכל נכסיו עם שמעון ויהודה אחיו אשר בחיים חיתם יהיו שלשתם שנים ואם הבחור לוי לא ישאנה צנה ראובן מחמת מיתה שיתנו לו מנכסיו אלה לבנים בלבד בעד החלק המגיע לו בנכסיו עכ"ל עוד נתברר מענין הצונאה בבית דין חשוב כאשר כתוב וחתום מה ששמעו מפי המצוה ואלו הם דבריו שראובן המצוה פירש בפירוש שפל הנשאר מהנכסים שהקדיש ונתן לבנו אחיו שפבר מתו הפל הוא גותן לשני אחיו אשר בחיים חיתם ולכן אחיו לוי עם התנאים הכתובים בצונאה במתנה גמורה מחמת מיתה ובעת ההיא היו לשמעון ב' בנות הא' נערה כבת תשע או עשר שנים והשנית קטנה פבת שלשים יום או פחות או יותר והבחור בן אחיו היה אז פבן י"א או י"ב שנים וכי ארכו הימים מתה הבת הגדולה ונשארה הקטנה והנה לוי טוען שיש לו חלק ונחלה שנה בשנה בנכסי עזבון דודו ראובן עם שאר אחיו של ראובן אשר בחיים חיתם פאלו היה נושא את בת שמעון לאשה שבנדאי אמדינו דעתיה דראובן כי לא נתפונן בצונאתו רק אל הבת הגדולה איבעית אימא לישנא דשטר הצונאה שפתוב בה שישא את בת דודו שמעון דמשמע הבת הידועה שהיא הגדולה בשנים הראויה להנשא ללוי דאי לא תימא הכי אלא שפוננתו היה למי שתהיה מהן בחיים היה לו לומר שישא אחת מבנות דודו שמעון ואי בעית אימא סברא כי לא יתכן שנתפונן ראובן לבת קטנה אשר נולדה בתוך ימים אחדים אשר דבר רחוק הוא שתנשא ללוי אשר מפל אלה הטענות יראה באמת שלא נתפונן אלא לבת הגדולה וכינון שפכטרה לבית עולמה נשאר לוי שנה לשאר היורשים כי לו גם פן משפט הירוששה פשאר היורשים שמעון ויהודה חלק פחלק שנה בשנה ושמעון טוען כי אינו פתוב בצונאה קטנה וגדולה רק אם ישא את בת דודו לאשה וכינון שלא נשאה בטלה המתנה כמו שפירש למעלה כי הפל נתן להם במתנה אם יתקיימו התנאים הנזכרים כמו שהוא פתוב וחתום וכינון שיש לו בת ראויה לנשא אם

קְחֵנָה לְאִשָּׁה יתְקַיֵּים דְבָרֵי צְנוּאָתוֹ וַיִּזְכֶּה בְּנִכְסֵי עֲזָבוֹנוֹ שָׁנָה בְּשָׁנָה וְאִי לֹא נְעוּד טוֹעַן הַבְּחוּר לֹוּי כִּי לֹא הִנַּח שְׂדֵבְרֵי הַמַּצְנָה הָיָה שְׂקוּלִין וּמְסוּפָקִים וְאֶפְשָׁר לְפָרֶשׁם הֵכִי וְהֵכִי מִכָּל מְקוֹם בֵּינוֹ שֶׁהַנִּכְסִים בְּחֻזְקַת לֹוּי קִיָּיִמִין כִּי הוּא יוֹרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה כְּשֶׁאֵר הַיּוֹרְשִׁים אִם כֵּן שְׂמֵעוֹן שָׂבָא לְהוֹצִיא הַנִּכְסִים מִחֻזְקָתוֹ מִכֵּן לְשׁוֹן הַשְּׂטֵר שֶׁהוּא מְסוּפָק עָלָיו הִרְאִיָּה וְהַנִּכְסִים אִף שֶׁהֵם בְּיַד שְׂמֵעוֹן בְּחֻזְקַת לֹוּי קִיָּיִמִין יִלְמְדוּנוּ רַבֵּינוּ וּמוֹרְנוּ מוֹרָה צָדֵק הַדִּין עִם מִי וְשָׁכְרוּ מִן הַשָּׂמִים הַרְבֵּה מְאֹד: תְּשׁוּבָה נִרְאָה לַע"ד שֶׁהַדִּין עִם הַבְּחוּר לֹוּי ה' מִכְּמָה בְּחִינּוֹת אִם בְּבְחִינַי מְצִיאוֹת הַתְּנָאִי אִם בְּבְחִינָה מְצִיאוֹת לְשׁוֹן הַצְּנוּאָ' בְּבְחִינַת מְצִיאוֹת הַתְּנָאִי הוּא דְקִיָּיִמָא לֹוּ דְאִזְלִינֵן בְּתֵר אֲנֻמְדוֹן דְעֵתָא פְּדָאֲמָרִי' פֶּרֶק יֵשׁ נוֹחֲלִין וְכֵן פֶּסֶק הַרְמְב"ם הַלְכוֹת זְכִיָּה וּמִתְנָה פֶּרֶק ו' לְעוֹלָם אוֹמְדִין דַּעַת הַנּוֹתֵן אִם הָיָה הַדְּבָרִים מְרָאִין סוּף דַּעַתוֹ עוֹשִׁין עַל פִּי הָאֲנֻמְדָא אַעפ"י שְׂלֹא פִירֵשׁ כִּיצַד מִי שֶׁהִלֵּךְ בְּנוֹ לְמַדִּינַת הָיִם וְשְׂמַע שְׂמַת וְכַתֵּב כָּל גִּכְסֵי לְאַחַר מִתְנָה גְלוּיָה גְמוּרָה וְאַחַר כֶּף בָּא בְּנוֹ אִין מִתְנָתוֹ קִיָּיִמַת שֶׁהַדְּבָרִים מוֹכִיחִים שְׂאֵלוֹ יִדַע שֶׁבְנוֹ קִיָּיִם לֹא הָיָה נּוֹתֵן וְכו' וְכֵן הִרְאִיָּה שׁ ז"ל בְּתִשְׁבוּבוֹתָיו כָּלֵל ע"ט הָאָרִיף בְּעִנְיָן זֶה וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן בְּנִדּוֹן דִּינּוֹ אֲנֻמְדָא דְמוֹכַח הוּא דְכְּשֶׁצְנָה רְאוּבֵן שִׁישָׂא לֹוּי בַת אַחִיו לֹא הָיָה כִּינּוֹתוֹ אֶלָּא לְבַת הַגְּדוּלָה מְאַחַר שֶׁהַקְטָנָה הָיָה בַת שְׁלִשִׁים יוֹם כְּמוֹ שְׂבָא בְּשֶׂאֱלָה אֲנֻמְדָא דְמוֹכַח שְׂלֹא עָלְתָה לְזַכְרוֹן וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן לֹא הִפְסִיד לֹוּי זְכוּת יְרוּשָׁתוֹ אִף אִם לֹא יִשָּׂא הַבַּת הַקְטָנָה הַנְּשֹׂאָרָה וְכָל שֶׁכֵּן דְלֹא צְרִיכִינוּן לְהָאִי וְזֶה מְשׁוּם דְאֵעִיָּקְרָא דְדִינָא פֶּרְכָא וְזֶה דְאִין שׁוּם מְשִׁשׁ בְּצוּאָה זֹו וְטַעְמָא דְמִילְתָא דְתַנּוּן בְּפֶרֶק יֵשׁ נוֹחֲלִין הָאוּמֵר אִישׁ פְּלוּנִי בְּנִי בְּכוֹר לֹא יִטּוֹל פִּי שְׁנַיִם אִישׁ פְּלוּנִי בְּנִי לֹא יִרֵשׁ עִם אַחִיו לֹא אָמַר כְּלוּם שֶׁהַתְנָה עַל מַה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה וּפִי' רַשְׁב"ם אִישׁ פְּלוּנִי בְּנִי פְּשׁוּט לֹא יִרֵשׁ עִם אַחִיו לֹא אָמַר כְּלוּם שֶׁהָיָה מִתְנָה לְעַקּוֹר דְבָר מִן הַתּוֹרָה וּבַעַל פְּרָחוֹ שֶׁל זֶה יִירֵשׁ עִם הָאֲחִין וְאִינוּ יָכוֹל לְסַלְקוֹ מִיְרוּשָׁה זֹו אֶלָּא עַל יְדֵי שְׂיִתּוֹן בְּלִשׁוֹן מִתְנָה כָּל גִּכְסֵי לְשֶׂאֵר בְּנָיו אוֹ שִׂיאֵמֵר שְׂאֵר בְּנֵי יִרְשׁוּ כָּל גִּכְסֵי וְאֵלִיבָא דְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא וְכֵן פֶּסֶק הַרְמְב"ם הַלְכוֹת נְחֻלוֹת פ"ו וְז"ל הָאוּמֵר אִישׁ פְּלוּנִי בְּנִי לֹא יִרֵשׁ עִם אַחִיו לֹא אָמַר כְּלוּם וְכו' אֲבָל הָיָה לוֹ יוֹרְשִׁים רַבִּים כְּגוֹן בְּנִים רַבִּים אוֹ אַחִים אוֹ בָנוֹת וְאָמַר פְּלו' אַחִי יִרְשֵׁנִי מִכָּלֵל אַחִי אוֹ בְתִי פְלו' תִירְשֵׁנִי מִכָּלֵל בְּנוֹתֵי דְבָרֵי קִיָּיִמִין וְכֵן הַטּוֹר סִי' רפ"א כְּתֵב אִם הָיָה לוֹ בְּנִים רַבִּים וְאוּמֵר עַל א' מֵהֶם שֶׁיִרֵשׁ הַכָּל אוֹ שֶׁרִיבָה לֹא וּמִיַּעַט לֹא אַח' דְבָרֵי קִיָּיִמִין בְּמַה דְבָרִי אֲמוּרִים שְׂאֵמֵר פְּלוּנִי יִרֵשׁ הַכָּל אוֹ יִרֵשׁ בְּכֶף וְכֶף אֲבָל אִם אָמַר פְּלוּנִי לֹא יִרֵשׁ לֹא אָמַר כְּלוּם וְהַטַּעַם כְּמוֹ שְׂאֵמֵר הַמְשָׁנָה דְמִתְנָה לְעַקּוֹר יְרוּשָׁה מִהַתּוֹרָה וּבְנִדּוֹן דִּינּוֹ רְאוּבֵן זֶה הַתְנָה לְעַקּוֹר יְרוּשָׁה לֹוּי שֶׁכֵּן אָמַר שִׁיתְנוּ לֹוּ מִנְּכִסֵּי אֶלְף לְבָנִים בְּלִבְד בְּעַד הַחֲלֵק הַמַּגִּיעַ לֹוּ בְּנִכְסֵי הָרִי שֶׁסַּלְקוֹ מִהִירְוּשָׁה הַבָּאָה לֹוּ מִדִּין תּוֹרָה בְּשֶׁלְמָא אִם הָיָה אוּמֵר וְאִם הַבְּחוּר לֹוּי לֹא יִשְׂאָנָה צְנוּה רְאוּבֵן מִחֻזְקַת מִתָּה שִׁירֵשׁוּ כָּל גִּכְסֵי שְׂמֵעוֹן וַיְהוּדָה אַחִיו אֶפְיָלוֹ הָיָה אוּמֵר אַח"כ וְלֹא יִרֵשׁ לֹוּי הָיָה דְבָרֵי קִיָּיִמִין וְכֵן שֶׁכָּתֵב הַרְמ"ה שֶׁם בַּטּוֹר סִימָן נ"ז וְז"ל אִם אָמַר רְאוּבֵן בְּנִי יִרְשֵׁנִי אוֹ יִרֵשׁ כָּל גִּכְסֵי וְלֹא יִרֵשׁ שְׂמֵעוֹן בֵּינוֹ דְלֹא תִלְיָא לִירְוּשָׁת רְאוּבֵן בְּלֹא יִרֵשׁ דְשְׂמֵעוֹן דְבָרֵי קִיָּיִמִים דְכִינּוֹן דְקִאֲמֵר רְאוּבֵן בְּנִי יִרֵשׁ קָנָה וּדְקִאֲמֵר שְׂמֵעוֹן לֹא יִרֵשׁ מִיְלְתָא בְּאִפִּי נִפְשָׂא הוּא וְכִמְאֵן דְלִיתְהִיָּה דְמִי ע"כ וּבְנִדּוֹן דִּינּוֹ כְּשֶׁהַתְנָה וְאָמַר אִם לֹא יִשְׂאָנָה מְעוֹלָם לֹא הַזְכִּיר זְכִינִית הַנִּכְסִים לְאַחִי' לֹא בְּלִשׁוֹן מִתְנָה וְלֹא בְּלִשׁוֹן יְרוּשָׁה כָּלֵל כִּי אִם הַסִּילּוֹ' שֶׁסִּילֵק לְלוּי מִחֻזְקָה יְרוּשָׁתוֹ וְלָכֵן לֹא אָמַר כְּלוּם וְאִין בְּצוּאָה זֹו מְשִׁשׁ אִפִּי הָיָה הַבַּת הַגְּדוּלָה בְּחִיָּים וְלֹא הָיָה לֹוּי נּוֹשֵׂאָה הָיָה זֹוּכָה בְּחֻזְקָה יְרוּשָׁתוֹ

משלם כְּשֶׁמֵעוֹן וַיְהוּדָה הַנּוֹז' כֹּל שֶׁכֵּן עֲכָשְׁיוּ שְׁמִתָּהּ בְּאִפְסוֹ שְׁנֵיכֶסִי רְאוּבֵן הַמּוֹרִישׁ בְּכֹל מְקוֹם שֶׁהֵם עוֹמְדִים הֵם בְּחֻזְקַת כֹּל הַיּוֹרְשִׁים חֶלֶק כְּחֶלֶק זֶהוּ מֵה שְׁנֵיכֶסִי לַע"ד וְאָמַר לִי לְבִי הַצֵּעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדָרְבִי זֶלֶה"ה: תַּכַּח שְׁאֵלָה אַרְבָּעָה אַנְשִׁים הָיוּ שְׁוֹתְפִים בְּנִמְל אֶחָד וְהָיוּ מְקַבְּלִים סְחוּרוֹת שְׁוֹלְחִים לָהֶם הַסּוֹחְרִים וְשׁוֹלְחִים אוֹתָם דָּרָךְ אֲנִיָּה כֶּלֶב יָם לְאַנְקוֹנָה וְנִיִּצְיָיָה וַיִּקַּר מִקְרָה שְׁרָאוּבֵן שָׁלַח לָהֶם כֶּמָּה חֲבִילוֹת לְשִׁלְחָם בְּאַקִּינָה וְקִבְּלוּ הַחֲבִילוֹת הַגְּזֻזְפָּרִים וְכָתְבוּ לְרָאוּבֵן אִיךָ קִבְּלוּ הַחֲבִילוֹת שְׁשָׁלַח לָהֶם בְּמִסְפָּר בְּמִנְיָן כֶּלִי מִגֵּרֶעַת אֶלָּא הַכֹּל כִּפִּי וּמֵה שְׁכָתְבִי לָהֶם רְאוּבֵן הַנּוֹז' וְאִיךָ שָׁלְחוּ הַחֲבִילוֹת הַנּוֹז' בְּאַנְיָה פְּלוֹנִית לְאַנְקוֹנָה לְפִאטוֹר שְׁכָתְבִי לָהֶם רְאוּבֵן וַיְהִי הַיּוֹם בָּאוּ פְּתֻבִים מֵהַפֶּאטוֹר אֲשֶׁר בְּאַנְקוֹנָה שְׁכָתְבִי לְרָאוּבֵן אִיךָ לֹא שָׁלְחוּ הַשְׁוֹתְפִים הַגְּזֻזְפָּרִים שְׁנֵי חֲבִילוֹת מֵעוֹרוֹ עֲזִים וְלֹא טְעֵנוּם בְּאוֹתָהּ סְפִינָה וְהִרְאָיָה עַל זֶה שְׁבִאֲיָגֶרֶת הַחוּבֵל הַנִּקְרָאת לִיטְרָה דִּי קִאֲרָגוּ שְׁשָׁם כּוֹתֵב הַחוּבֵל אִיךָ הוּא מוֹדָה שְׁטָעֵנוּ בְּסִפִּינָתוֹ כֹּל כֶּף וְכֶף חֲבִילוֹת וְחוֹתֵם רַב הַחוּבֵל בְּאוֹתָהּ הַהוֹדָאָה שֶׁם לֹא יִזְכְּרוּ וְלֹא יִפְקְדוּ הַשְׁתִּי חֲבִילוֹת הַנּוֹז' וְשֶׁם הָיוּ מְפֹרְשׁוֹת כֶּמָּה וְכֶמָּה חֲבִילוֹת שֶׁהָיוּ שׁוֹלְחֵי הַשְׁוֹתְפִי הַנּוֹז' לְפִטוֹר הַנּוֹז' בְּאוֹתָהּ סְפִינָה מְחֻשְׁבוֹן רְאוּבֵן הַגְּזֻזְפָּ' וּמְחֻשְׁבוֹן סוֹחְרִים אֲחֵרִים וְאוֹתָם הֵב' חֲבִילוֹת אֵינָם מְפֹרְשׁוֹת לֹא מְעַט וְלֹא הִרְבָּה וְטָעַן רַב הַחוּבֵל אִיךָ לֹא טְעֵנוּם בְּאוֹתָהּ סְפִינָה שְׁאֵם אָמַת הָיָה הַדָּבָר שְׁטָעֵנוּם הָיוּ מְפֹרְשׁוֹ' בְּאַגְרָת רַב הַחוּבֵל שְׁשָׁם מְפָרֵט וּמְפָרֵשׁ כֹּל הַחֲבִילוֹת שְׁטוּעֵנִים בְּסִפִּינָתוֹ וְקִשָּׁה עוֹד מִזֹּאת שְׁאֵפִילוּ בְּכָתְבִי שְׁשָׁלְחוּ הַשְׁוֹתְפִים הַגְּזֻזְפָּ' לְפִאטוֹר לְאַנְקוֹנָה שֶׁהָיוּ פְּתוּבִים לוֹ מִכֶּמָּה מִיָּנִי סְחוּרוֹ' שְׁשָׁלְחוּ לוֹ בְּאוֹתָהּ סְפִינָה מְחֻשְׁבוֹן רְאוּבֵן וְחֻשְׁבוֹן סוֹחְרִים אֲחֵרִים לֹא פְּתְבוּ שְׁשָׁלְחוּ לוֹ הֵב' חֲבִילוֹ' הַנּוֹז' לֹא מִיָּנִה וְלֹא מִקְצָתָהּ עֲכָשְׁיוּ טוּעֵנִים הַשְׁוֹתְפִים הַגְּזֻזְפָּרִי אָמַת נִכּוֹן הַדָּבָר שְׁשָׁלְחוּ הֵב' חֲבִילוֹת בְּאוֹתָהּ סְפִינָה וְרַב הַחוּבֵל גִּזְלָם מֵה לְנוֹ וְלִצְרָה הַזֹּאת וְרָאוּבֵן טוּעֵן שֶׁהֵם חֲיִיבִים לְפָרוֹעַ אֶת הַגְּזוּלָה אֲשֶׁר גִּזְלוּ עוֹד וְאִפְּסוֹ הוּא אָמַת יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ אִם חֲיִיב כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַשְׁנֵי שְׁוֹתְפִי בְּעַד כֹּל הַשְׁתִּי חֲבִילוֹת בֵּין חֶלְקוֹ בֵּין חֶלֶק חֲבִירוֹ רְצָה מְזָה גּוֹבָה רְצָה מְזָה אֲחֵר שֶׁהָיוּ שְׁוֹתְפִים בְּעַת קִבְּלָת וְשִׁלְיָם' הַסְּחוּרוֹ' לְאַנְקוֹנָה וְכִשְׁהָיוּ פְּתוּבִין הָיָה אֶחָד כּוֹתֵב וְחוֹתֵם בְּשֵׁם כֶּלֶם כְּדָרָךְ הַקּוֹנְשׁוֹלִישׁ הַעוֹמְדִים לְקַבֵּל וְלִשְׁלַח הַסְּחוּרוֹת יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ הַדִּין עִם מִי וּבְשִׁכָר זֹאת אֵל רֵם יְרוּם כִּסֵּא הַדְּרַת חֲכָמָתוֹ אֲמוֹנָתְשׁוּבָה דָּבָר בְּרוּר הוּא שֶׁהַדִּין עִם רְאוּבֵן הַנּוֹז' וְחֲיִיבִים הַשְׁוֹתְפִים הַנּוֹז' לְפָרוֹעַ הַשְׁתִּי חֲבִילוֹת הַנְּסֻתְרוֹת וְטָעֲמָא דְמִלְתָּא מְשׁוּם דִּינִים מוֹכִיחוֹת שֶׁהַשְׁוֹתְפִים הַנּוֹז' הִעֲלִימוּ וְעִיבָבוּ לְעַצְמָם הַשְׁתִּי חֲבִילוֹת פִּינּוֹן שְׁלֹא פְּתוּבוּם לֹא בְּאַגְרָת רַב הַחוּבֵל וְלֹא בְּאַגְרָת שְׁשָׁלְחוּ לְפִיטוֹר שְׁבִאֲנָקוֹנָה וּבִתְרֵי הוּיָא חֻזְקָה וְאִפְּסוֹ אִם תְּמַצָּא לומר שֶׁהָאֲמַת אֲתָם שְׁשָׁלְחוּ חֲבִילוֹ' עַל יַד הַסֶּפֶן מִכֹּל מְקוֹם חֲיִיבִים לְשַׁלֵּם לַהֲיוֹת שְׁפָשְׁעוּ פְּשִׁיעָה גְּדוּלָה בְּמֵה שְׁלֹא פְּתוּבוּם הֵן בְּאַגְרָת רַב הַחוּבֵל הֵן בְּאַגְרָת הַשְׁלִיחָה מֵאֲתָם לְפִיטוֹר פִּינּוֹן שֶׁכֵּן הוּא מְנַהֵג הַסּוֹחְרִים וְכִמוֹ שְׁכָתְבִי הַרְמַב"ם הַלְכוֹת שְׁלִיחִים וְשְׁוֹתְפִין פָּרַק חֲמִשִּׁי הַמְּשַׁתְּפֵי עִם חֲבִירוֹ בְּסֵתֵם לֹא יִשְׁנֶה מִמְּנַהֵג הַמְּדִינָה בְּאוֹתָהּ הַסְּחוּרָה וְכו' עַד עֵבֶר וְכו' כֹּל פִּתְחַת שְׁיִבֵא מִחֲמַת שְׁעֵבֶר חֲיִיב לְשַׁלֵּם וְגְדוּלָה מִזֹּאת פְּתַח הַרִי"ף בְּתִשְׁבָּה הַבִּיאָה מֵהַרִי"ק א"ה סִימָן קפ"ד וְז"ל הַנּוֹתָן כֶּלִי לְסָרוֹר לְמִשְׁכָּנָם לוֹ אֲפִילוֹ אָמַר מְשַׁכְּנֵים אֲצֵל פְּלוֹנִי וְכִפְּרָ בּוֹ פְּשִׁיעוֹתָא הָיוּ שֶׁהָיוּ לִיָּה לְמִשְׁכָּנָם אֲצֵלוּ בְּעֵדִים בְּאִפְסוֹ שְׁעֵלָה מִתּוֹךְ מֵה שְׁכָתְבִי שְׁחֲיִיבִים הַשְׁוֹתְפִים הַגְּזֻזְפָּרִים לְשַׁלֵּם דְּמֵי הַשְׁתִּי חֲבִילוֹת וְלַעֲנִין הַשְׁאֵלָה הַשְּׁנִית אִם יוֹכֵל רְאוּבֵן לְגַבּוֹת הַכֹּל מֵאִיזָה מֵהֶם שְׁיִרְצָה אוֹ אִם לֹא יִגְבָּה אֶלָּא מִכֹּל אֶחָד וְאֶחָד חֶלְקוֹ הַמְּגִיעַ

לו לזה נראה לע"ד דלא מבעיא למאן דאמר אחד שהלנה לשנים יכול לגבות מאחד מהם הפל וזו היא סברת הרמב"ן והרא"ש כמו שכתב הטור סימן ע"ז וכתב מהרי"ק ז"ל שרש ק"כ שראוי להלנה אחריהם להיותם אחרונים דנדאי בנדון דידן יכול ראובן לגבות הפל מאחד מהם ממי שירצה אלא אפי' אם נאמר שלהוציא ממון יוכל הנתבע לומר קים לי כפלוני שיש כמה גדולי עולם דסברי דאחד שהלנה לשנים שגובה מכל אחד חלקו כמו שהביא הטור בשם בעל העטור וגם הרמ"ה וראב"ה וספר אגודה כמו שכת' מהר"י קולון שרש קפ"ג וגם פתבו המפרשים דזו היא סברת הרמ"בם כמו שהביאו בית יוסף בטור סימן ע"ז מפל מקום בנדון דידן מודו פולי עלמא דרצה מזה גובה רצה מזה גובה משום דדמי לשנים שעברו לאחד שכתב הרמב"ם פ' כ"ה הלכות מלנה ולנה פשיבא המלנה להפרע מן הערב ופר' מאיזה שירצה אע"ג דסבר באחד שהלנה לשנים דגובה מחצה מזה ומחצה מזה וכתב הרב המגיד שם שהרשב"א חילק בין שני ערבים לשנים שלוו לפי שכיון שהמלנה אחת הערבות אינו חל לחצאין או יתחייב כל אחד בכול או לא יתחייב כלל דמי חלקו להן שהרי לא נתחייבו מחמת שום דבר שלקחו ממנו שנאמר לכל אחד נתן חציו או הפקיד חציו אלא ללנה הלנה הפל והערבים לבטחון כעין משכון ואין השעבוד חל לחצאין אף בנדון דידן אמרינו הכי דבשלמא שנים שלוו מאחד כיון שבא המעות לידם ולקחוהו לשאת ולתת בו חשבינו ליה דהוי פאלו נטל חצי המעות לעצמו ויצא ערב בעד החצי שנטל חבירו ולכך לא גבי אלא חלקו של זה לבד כיון שיש מקום לגבות מחבירו משום דאין נפרעין מהערב תחלה אבל בנדון דידן לא לקחו כלל מאותם הבאלאש ואין לשנותפין האלו כי אם שעבוד ובטחון כעין משכון שנעשו שומרים ונתחייבו בשמירת אותן הבאלאש ולא שייך בזה לחלק לחצאין והם כלם בשעבוד זה פאיש אחד וכמו שבא בשאלה שאחד מהם איזה שינדמן כותב וחותם בשם כלם ונהנה ממש דין שנים שנכנסו ערבים לאחד שכתבו הגאונים שאפילו פטר המלנה לאחד יכול המלנה לתבוע הפל מהערב השני כמו שכתב הטור סימן קל"ב ולכן ראובן הנז' גובה דמי החבילות מאיזה מהשנותפין שירצה זהו מה שנראה לע"ד הצעיר יצחק בכ"ר שמואל אדרבי ז"להה: תכט תשובה מצאתי כתוב בשם הרשב"א ז"ל וכן ילמד אדם בני ביתו וילמד לנערוותיו לאסור על עצמן על דעת מקום ברוך הוא ועל דעת רבים בלא שום פתח הטר וחרטה בעולם כל ממון שינתן לה בתור' קדושין ואפי' שתקבלם מדעתא אלא אם כן יהי' במעמד פלוני ופלוני וכן הנהגתי אני הרבה פעמים בבנות עירי וכיון שכן בנדון דידן כיון שנמצא שטר כתוב וחתום מהפקע' קדושין עשוי על פי חכם שלם יודע בטיב גיטין וקדושין ונתקני' השטר ההוא בחותמיו בבית דין נדאי שאין בעדו' הקדושין אשר העידו על רחל הנז' אחר זמן שטר הפקע' הקדושין ממש פי מי לנו גדול כהרשב"א שאין בזה חולק עליו ועשה מעשה ומעשה רב ולכן כיון שרחל הנז' אסרה בהנאה לעצמה כל דבר שיתנו לה לשם קדושין כמו שבא בשאלה נדאי שאין פאן קדושין דהא קנימא לן בקדושין פרק האיש מקדש דהמקדש באיסורי הנאה אינה מקודשת דתנן המקדש בערלה בכלאי הכרם וכו' אינה מקודשת וכתב הרמב"ם ה' אישות פרק ה' ואפי' אסור בהנאה מדבריהם כגון חמץ בשעה ששית כ"ש בנדון דידן שנדרה ואסרה אסור על נפשה שהוא אסור בהנא' מדאורייתא דפשיטא דאינה מקודשת דהא לא מטייא לה שום הנאה מניה ואע"ג דלא דמי האי איסור הנאה לאיסור הנאה דערלה וכלאי הכרם דאילו התם

שְׁנוּה לְכָל אֲבָל אִסּוּר הַנָּאָה דנ"ד אינו אֵלָא דוֹקָא לְדִידָה וְאִיפָא לְמִימַר הוּאִיל וּמִןתַּר לְשַׁאֲר הָעוֹלָם שְׁתָּהָא מְקוֹדֵשׁ מִיַּד דְּהוּה דְּמַעְרָכִין לְנִזְיָר בְּיַיִן וּכְמוֹ שְׁפָתַב הַרְשָׁב"א בְּתַשׁבּוּתֵיּוּ סִי' תר"פ י"ל כְּמוֹ שְׁפָתַב שְׁם הַרְשָׁב"א דְּלַעְרוּכִין לֹא בְּעֵינֵן אֵלָא סְעוּדָה רְאוּיָה לְעֵלְמָא וּבְזָה הָוִי עִירוּב אֲבָל לְגַבֵּי קְדוּשִׁין בְּיַיִן דְּלֹא חֲזַנְיָא לְדִידָה אַף עַל פִּי דְּחֲזַנְיָא לְאַחַרְיַיִן מֵאִי נְפָקָא מִיְנָה וְהָא אֵינָה מְתַקְדָּשׁ אֵלָא בְּמָה שְׂיִישׁ לָהּ הַנָּא' מְמַשׁ וְכַתְּבַּב סוּף דְּבָרֵיּוּ וְכֵן הַנְּהַגְתִּי אֲנִי בְּמִקוּמֵי לְהַסִּי' הַמְכָּשׁוּלוֹ' מִפְּנֵי הַרְמָאִי' כְּלָל הָעוֹלָה מִמָּה שְׁפָתַבְתִּי שְׂאִין בְּקְדוּשֵׁי רַחֵל הַנּוֹ' שׁוּם חֲשַׁשׁ קְדוּשִׁין וְלָכֵן גְּמַרְתִּי אֲמַרְתִּי אִם יִסְפִּימוּ הַחֲכָמִים הַשְּׁלָמִים שְׁלַע"ד הִיא מוֹתֶרֶת לְעֵלְמָא זְהוּ מָה שְׁנִרְאָה לְעֵנִיּוֹת דְּעַתִּי וְאָמַר לִי לְבִי הֲצַעִיר יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֶלֶה"ה: תַּל שְׁאֵלָה רְאוּבֵן הוֹצִיא כָּתַב יְדוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן וְנִתְקַנְיָם ע"פ עֵדִים הַמְּכִירִים שֶׁהִיא הִיא מְסַכּוּם מְעוֹת שְׁחֵיב לּוֹ וְתַבְעוּ בְּדִין לְשְׁמַעוֹן וְהַשִּׁיב שְׁמַעוֹן שְׁלֹא הָיוּ דְּבָרִים מְעוֹלָם וּמְזוּנְיָיִתָּהּ הִיא וְאַחַר עֲבוּר יָמִים חָזַר וְתַבְעוּ פַּעַם אַחֲרַת וְחָזַר וְהַשִּׁיב שְׁאֵמַת הָיָה שְׁהֵיב חֵיב הַמְּעוֹת הַנּוֹזֵר וְשַׁחֲתִימַת יְדוֹ הִיא אֲבָל פָּרְעוּ וְאַחַר יָמִים נִפְטַר שְׁמַעוֹן וְחָזַר רְאוּבֵן הַנּוֹזֵר וְתַבְעוּ לְבֵן הַגְּדוֹל שֶׁל שְׁמַעוֹן לְב"ד וּבְרָרוּ לָהֶם דְּיִינָיִם כְּדִין זֶה בּוֹרֵר וְזֶה בּוֹרֵר וְהַעֲרִיכוּ טַעֲנוּתֵיהֶם לְפָנֵי הַדְּיִינָיִם וְנִפְלַ הַפָּרֵשׁ בֵּין הַדְּיִינָיִם עֲצָמָם שְׁהֵאֲחָד מֵהֶם הָיָה אוֹמֵר שְׁדִין זֶה הוּא דִין מְרוּמָה וְאַחַר עֲבוּר ב' או ג' שָׁנִים הִלְכוּ הַדְּיִינָיִם לְבָדָם בְּלִתִּי דִיעַת בֶּן שְׁמַעוֹן הַנּוֹפֵט וּכְסָקוּ שִׁיפְרַע בֶּן שְׁמַעוֹן חֲצִי הַחוּב וְכַתְּבוּ בְּפִסְק לֹא שֶׁהָדִין כֶּף אֵלָא מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם וְעַתָּה בֶּן שְׁמַעוֹן צוּעַק מְרָה וְאוֹמֵר שְׁמָה שְׁעָשׂוּ שְׁלֹא כְּדִין וְשְׁלֹא כְּרָאוּי עָשׂוּ שְׁהָרִי בָּאוּ עֵדִים וְהַעֲיָדוּ שְׁשִׁמְעוּ מִפִּי רְאוּבֵן שְׁהוֹדָה שְׁהֵיב מְזוּנְיָיִף עוֹד יֵשׁ לְבֵן שְׁמַעוֹן טַעֲנָה שְׁמָא פָּרְעוּ אֲבִיו קוֹדֵם שְׁנִפְטַר יְלַמְדָנוּ רַבִּינוּ הָדִין וּמָה' יְהֵיב מְשַׁפְּנוּתוֹ שְׁלֵמָה: תְּשׁוּבָה מְחַלְקָת יֵשׁ בֵּין גְּאוּנֵי עוֹלָם אִם נֶאֱמַן אֲדָם לֹאמַר עַל כָּתַב יְדוֹ פְּרַעֲתִי וְיֵהֵיב נֶאֱמַן בְּשִׁבּוּעָה או אִם מְצִינֵן לְמִימַר לִיָּה שְׁטָרָה בִּידֵי מֵאִי בְּעִי וְיִגְבָּה הַמְּלָנָה כְּדִין שְׁטַר בְּעֵדִים כְּמוֹ שֶׁהִבִּיאוּ בְּאוּרָה הַרִיב"ש בְּתַשׁבּוּתֵיּוּ סִימָן תנ"ד וְכִינּוֹן שְׁכָן בנ"ד שְׁנֵאמַר דְּמָצִי טַעֲיִן בֶּן שְׁמַעוֹן שְׁמָא פָּרַע אֲבִי זֶה אִי אֶפְשָׁר וְזֶה דְּלֹא מְבַעֲיָא לְמֵאן דְּסָבַר דְּכַתְּבֵי יְדוֹ חֲשִׁיב כְּשִׁטְר בְּעֵדִים דְּפִשְׁטָא דְּלֹא מְצִי טַעֲיִן כֶּף מְשׁוּם דְּאֲמַרִי' לִיָּה שְׁטָרָה בִּידֵי מֵאִי בְּעִי אֵלָא אִפִּי' לְמֵאן דְּסָבַר דְּמָצִי טַעֲיִן פְּרַעֲתִי בְּנִדּוֹן הָיָה נִרְאָה לַע"ד דְּלֹא מְצִי טַעֲיִן וְטַעֲמָא דְּמִלְתָּא דְּכִינּוֹן דְּמַעֲיָקְרָא אֲבִיו טַעֲנַת מְזוּנְיָיִף וְאִח"כ נִתְקַנְיָם בְּכ"ד וּבְשִׁבִיל כֶּף הַנְּכָרַח לְשֵׁלֶם אִם אֵיתָא דְּפָרַע הָיָה לִיָּה לְתַבְנֵעַ הַשְּׁטַר הַהוּא כִּינּוֹן דְּכָבֵר הַחֲזוּק כְּפָרָן וְלֹא הָיָה לּוֹ לְהִבִּיא הַכָּתַב הַהוּא בְּיַד הַמְּלָנָה וְשִׁפִּיר מְצִי טַעֲיִן שְׁטָרָה בִּידֵי מֵאִי בְּעִי לְכ"ע וְכִינּוֹן שְׁכָן בְּנִדּוֹן כִּי הֵאִי שֵׁא"א לְהַתְּבַרֵר נִמְתִּין שְׁיִצָּא בַת קוֹל מִן הַשְּׁמִימִים לֹאמַר הָדִין עִם מִי לְכֵן הַדְּיִינָיִם עָשׂוּ מְשִׁפְט שֶׁל שְׁלוֹם כְּמֵאִי דָּאֵת אָמַר אָמַת וּמְשִׁפְט שְׁלוֹם שְׁפִטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם אֵיזָה הוּא מְשִׁפְט שֶׁל שְׁלוֹם זוּ פְּשָׁרָה.

זְהוּ מָה שְׁנִרְאָה לַע"ד יִצְחָק בְּכ"ר שְׁמוּאֵל אֲדַרְבֵּי זֶלֶה"ה: תַּם וְנִשְׁלַם סִפְר דְּבָרֵי רִיבּוֹת תַּהֲלָה לְאֵל רֹכֵב עַרְבוֹת בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַעֲצָנִי וְהַנְּחִנִּי בְּדַרְךָ אָמַת וְעֲזָרְנִי וּפְתַח לִבִּי בְּתוֹרָתוֹ וְחַנּוּנִי לְחַבֵּר וּלְסַדֵּר שְׁלֵשִׁים דְּרוּשִׁים מְמִינָיִם שׁוֹנִיִם וּפְיִרוּשׁ פְּרָשִׁיּוֹת.

מְתוֹקוֹת לְפִיּוֹת לְהוֹגִי דַת תּוֹשִׁיּוֹת וְקָרָאתִי שְׁם הַסִּפְר הַהוּא דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְצַדִּיקוֹת הִיא סְמִכְתָּנִי וְהִבִּיאֲנִי עַד הַלָּיִל לְחַבֵּר כְּמָה שְׁאֵלוֹת וְתַשׁבּוּבוֹת. וּפְיִרוּשׁ סְגוּיּוֹת וְדְבוּרֵי תוֹסְפוֹת וְקָרָאתִי שְׁם סִפְר זֶה דְּבָרֵי רִיבּוֹת זֶה חֲלָקֵי מְכָל עֲמָלֵי יוֹמֵי וְלִילֵי וְאֲנִי מִתְחַנֵּן לְאֵל שְׁמַחַת גִּילֵי שְׁהַמְצִיא הַהִיּוֹלֵי אֵל יַעֲזָבֵנִי בְּיַד יוֹשֵׁב מְמוּלֵי' וְיָרִיב רִיבֵי וְיֹצִיא לְאוּר מְשִׁפְטֵי וּלְקַץ

הַיָּמִין יַעֲמִידֵנִי לְגֹרְלִי וַיַּעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִּי נְאֻם הַצָּעִיר יִצְחָק בְּכֹר שְׁמוּאֵל
אֲדַרְבֵּי זֶה"ה: